

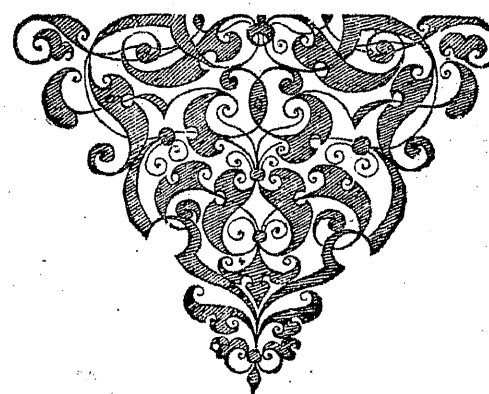
Del C^o de la C^o de G^o de Granada
Be

D.
LVDOVICI
BLOSII ABBATIS
LAETIENSIS NOSTRI
SECVLI LAVDATISSIMI.

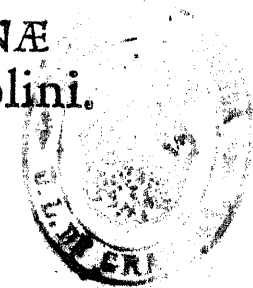
OPERA

QVAE VT VARIA
ERVDITIONE ET EXIMIA
PIETATE EAQVE SINGVLARI SVNT
referta, ita piis quibusquè menti-
bus verè exoptanda.

NVNC DE NOVO SIMVL ET
*accuratius quam antea excusa, cum rerum & verborum
locupletissimo Indice.*

COLONIAE AGRIPPINAE
Apud hæredes Materni Cholini.
M. D. LXXIX.

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28

Del C^o de la C^o de G^o de Granada
Be

D.
LUDOVICI
BLOSII ABBATIS
LAETIENSIS NOSTRI
SECVLI LAVDATISSIMI.

OPERA

QVAE VT VARIA
ERVDITIONE ET EXIMIA
PIETATE EAQVE SINGVLARI SVNT
referta, ita piis quibusquè menti-
bus verè exoptanda.

NVNC DE NOVO SIMVL ET
*accuratius quam antea excusa, cum rerum & verborum
locupletissimo Indice.*

COLONIAE AGRIPPINAE
Apud haeredes Materni Cholini.
M. D. LXXXIX.

ELENCHVS LIBRORVM
hoc Volumine contentorum.

1.	Canon vitæ Spirituales.	folio 1.
2.	Conclauca animæ fidelis: quo continentur ista: Speculum spirituale. fol. 38. Monile spirituale. 70. Corona, 105. & Scriniolum.	107.
3.	Cimeliarchion piarum preclararum.	130.
4.	Enchiridion paruulorum, Libri duo.	147.
5.	Psychagogia, hoc est, animæ recreatio, quatuor libris distincta.	190.
6.	Collyrium hæreticorum.	273.
7.	Comparatio Regis & Monachi, libellus ex Græco D. Chrysofomi Latinè conuersus.	322.
8.	Consolatio pusillanimum.	327.
9.	Institutio spiritualis non parum utilis ijs, qui ad vitæ perfectionem contendunt: Itemq; exercitium piarum precationum.	368.
10.	Breuis Regula Tyronis spiritualis.	431.
11.	Margaritum spirituale, &c.	483.
12.	Sacellum animæ fidelis.	577.
13.	Facula illuminandis & ab errore auocandis hæreticis accommodata.	690.
14.	Speculum Monachorum Dacryano hæctenus inscriptum.	740.

MAXIMIL

MAXIMILIANVS
A BERGIS DEI GRATIA ARCHIEPISCOPVS CAMERACENSIS, ET CAET.
IACOBO FROIO, S. P.

QVAM in verè piis piissimi Patris Ludouici Blossij lucubrationibus in vnum velut corpus redactis, prælo commit tendis, & in publicum emittendis impendisti operam doctissimè Froie, vehementer equidem commendo. Quod verò sub nomine meo potius quàm quouis alio euulgandas eas putaueris, vel hac vna ratione summas tibi debeo gratias: quod non dubitem omnes verè pijs viros haud obscure hinc intellecturos, me consummatissimū illud veræ pietatis exemplar non solum quoad vixit, sed & postquam è viuuis sublatū est, in summa & habuisse, & habere, & habiturum semper esse veneratione. In doctissima tua ad me missa dicatoria epistola, velim te aliquanto moderatius de meis loqui conatibus, nec maioribus quàm merentur eos euehere laudibus: Et proinde vbi me inter ornatissimos Antistites summum facis, inter eos vnum me esse dicas, qui commisso sibi officio qua possunt diligentia, studio & zelo satisfacere satagunt. Ad eundem quoque modum velim non nihil moderari te ea quæ de Concilio Tridentini executione, Collègiorumque Scholasticorum institutione nimium extollere videris: quum nihil in eis spectauerim ego, quàm vt incumbens mihi munus, quatenus in me esset, explere studerem, nihilque minus, quam vt popularis auræ humanæ laudis quicquam illinc venarè consequerere. Bene vale, vir publici boni studiosissime, &c. Cameraci, octaua Iulij 1566.

M. Bergis ex animo tuus.

De la Ruc.

† 2

REVE.

REVERENDISSIMO
IN CHRISTO P. CLARISSIMOQUE
PRINCIPI AC DOMINO D. MAXIMILIANO
A BERGIS, ARCHIEPISCOPO ET DVCI CAMERACENSIS,
Sacri Imperij Principi, Comiti Cameracensi, &c. et. Domino suo modis omnibus ob-
servando, Iacobus Froius S. Pl. precatur.

NON scitè minus quam prudenter à Platone dictum est, Præsul amplissime idemq; princeps Illustrissime, *δὲς καὶ τρεῖς τὸ καλόν*. Nam sic ferè naturâ comparatum est, vt eximia pulchritudine & elegantia quæ sunt prædita, eò impensius placeant, quo sæpius repetuntur. Contrà, quæ vulgaria tantum sunt aut intra mediocritatem consistunt, quanquam primùm contemplanti ipsa nouitate satis arrident, tamen paulatim perdunt gratiam, moxque repetita fordescunt. Id quod, si vsquam alibi, certè in alienis scriptis legendis, haud secus atque in tabulis spectandis vsu venire solet. Sicut enim tabula, ab insigni artifice elaborata, eò magis intuentium oculos pascit ac retinet, quo propius & fixius inspicitur: ita librum à viro tum pietate, tum eruditione præstanti elucubratum hoc magis magisque iuuat relegere, quo sæpius ac pensulatiùs euoluas. Id verò, cum alia multa, tum vnus Ludouici Blossij, viri in omni disciplinarum genere exercitatissimi, abundè testantur varia opuscula vbique gentium dilaudata: quæ licèt iam toties fuerint typis expressa & diuulgata, tanto tamen studio à spiritalis vitæ candidatis comparantur, vt subinde noui comperiantur, quorum votis non sit factum satis. Quo factum, vt Ioannes Bogardus, apud Louanos Typographus cum primis celebris, operæpretium se facturum æstimaret, si omnia in vnum velut corpus redacta denuò sub prelo reuocaret. Proinde ingenti prudentia, & multo rerum vsu edoctus, quum permagni referre intelligat, vt quàm fieri possit castigatissima in manus exeant, non mediocri studio à me contendit, vt hac in re meam ipsi operam accommodarem. Quod equidem haud grauatim facturum me recepi, homini præsertim tam amico, in re tam honesta, & ad rectioris vitæ institutionem pertuli, ac tantum nõ necessaria. Idq; eo feci libentius, quòd huc quoque alij complures non infimæ notæ amici, ac viri graues, me inuitarent. In primis ergo libros ad vnum omnes quanta maxima potui diligentia, à capite (quod aiunt) ad calcem legi ac relegi, mendas, quæ librariorum, seu potius operarum incuria irrepperant, erasi, deprauata restitui, apices, verbaq; singula euentilauit, *γνώμης* & rerum capita vt plurimùm, quum & scripturæ loca passim in marginem subieci. Sed & initio singulorum capitum, separatim cuiusque loci sententiam paucis comprehensam præfixi, præterquam in libellis præcum, paucisque aliis, in quibus ea cura superuacanea videbatur. Cæterum non aliùm mihi ordinem sequendum existimaui, quam vt eo quemq; loco librum collocarem, quo ab ipso autore & scriptum & editum noueram, nisi quod Monachum D. Chysofostomi, ab ipso admodum iuene Latinum factum, (cui propterea primus non immeritò debebatur locus) Collyrio subiectum reliqui, quòd licet antea fuisset excusus. Alioqui Speculo Monachorum, quod Dacryani titulo hætenus circumfertur commodè satis præponi poterat. Cui quidem Speculo visum est vltimum locum assignare, ob eam potissimum causam, quòd illud pro legitimo fœtu non agnosceret noſter Blossius, vt qui eius non solus, et si præcipuus, esset parens. Iam verò, quia nihil minus cogitabat, quum sua scriberet, quàm vt olim omnia in vnum veluti corpus compingerentur, factum est, vt non rarè in posterioribus scriptis repeteret, quæ in prioribus digesta habebantur, hoc vnum spectans, vt alienâ magis salutem promoueret, quàm vt suo honori confuleret: idq; studiosè agens, vt qui fortè in vnum aliquem libellorum incidisset, ne quid eorum desideraret, quæ ad suum institutum facere viderentur. Itaque in hac editione satius esse duximus cum delectu expungere quæcunque ad eum modum fusius repetebantur, ne tædium lectori adferrent eadem identidem iterata. Porro illud neminem mouere debet, quòd singulis penè libris attexuerit preces atque *δοξολογίας* è Christi doctrina, vita, ac mortè ferè petitas. Intelligebat enim vir insigniter pius, nec minus prudens, non ita magna ad rectè viuendum momenta esse posita in nuda lectione, nisi eadem ardentibus & ab imo pectore profectis precibus fulciatur: quando neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus. Qui quidem votis assiduus est implorandus pulsandus, fatigandus, vt suam nos voluntatem non tam agnoscere quàm etiam perficere doceat. Verissimè namq; scribit Prosper ille Aquilanus, *1. Corinth. 3.*

Lib. 10. Confess. ca. 29.

Basil. epistola. 67.

Hebr. 4.

non doctrinæ humanæ opere, sed magisterio summi conditoris acquiri Rectè itaque idem Augullinus: Domine, da quod iubes, & iube quod vis. Iam de orationis stylo aut caractere, nihil ad præfens dicturus eram, nisi sæpius re ipsa comperissem etiam lectissimæ vanceri suos nunquam deesse Momos, qui vel in sandalio quærunt quod maledico dente carpant. Certè si totius eloquentiæ Romanæ parens Cicerò, æquabile & temperatum orationis genus in Philosopho probandum censet, potius quàm elegantem lautum, diuitem splendidisque dictionis apparatus: quis odiosam illam nimisque exquisitam munditiem a doctore Christiano requirat? Dictionis in affectata & incòposita simplicitas, decora mihi videtur (inquit diuinus ille Basilus) & conueniens professioni Christiani hominis, cuius est non ad ostentationem magis scribere quàm ad publicam vtilitatem. Tamen si huius phrasidis satis est vbiq; Latina, terria, amœna, liquidoque fluens similis amni, ita sanè vt vbiq; sincera pietas cum eloquendi virtutibus paria faciat. Quod si vera est illa apud Platonem tantopere commendata Alcibiadis sententia, qua veritatis vim & energieam tantam esse affirmabat, vt rudi simpliciq; Socratis oratione vehementius multa permoueretur ipse, quàm Periclis concionibus (penè dixerim tonitruis) longè discretissimis: quanto magis rapi se sentiet atq; transformati in virum alterum, quisquis hunc autorem, nil nisi diuina spirantem, animo deſecato, candido, & attento legerit? Præsertim quum diuus Paulus disertè pronunciet vnum esse Dei sermonem & efficacem, qui ipsas etiam animæ medullas quouis gladio vehementius penetret. Quod quidem ego frequenter quum alijs plerisque vsu venisse audiui (vt de me interim sileam) tum maxime Germano cuidam nobili, docto iuxta ac pio, sanctè assueuerat, se fortè fortuna (imò credo, non fortè, sed fortunatè potius volente Deo) in Canonè vitæ spiritualis incidisse, & protinus sensisse afflatum Numinis, sicque mentem aliam induisse, vt non modò a vitijs, quibus affueuerat, resiliiret, verum etiam incisa mox negotiorum secularium catena, toto pectore arctiorem salutis viam capeſſeret. Quid? An non idem quoque proficitur egregius ille Saudricourtanus Toparcha, Gallus, vir in quo cum literis & natalium imaginibus morum etiam integritas ex æquo certabat, (diem enim suum obijt) Qui præfatus in eundem Canonem sua opera Gallicè loquentem, miris nostrum Blossium laudibus effert, nunquam alioqui vel de facie notum, diuino eum potius quàm humano ingenio præditum, & cælo demissum ab alto dæpredicans, ac porro hortans Lectorem, vt libellum nocturna diurnaque manu verset, futurum tandem, vt sit sensurus in credibilem metamorphosim, atque (vt iuxta Psalmographum dicam) imitatioem dexteræ excelſi. Sed & alius quidem Germanus, & ipse non postremi subſellij scriptor, optat Blossij libellos orbi tam esse notos, quàm sunt ad vitæ perfectionem credentibus vtilis. Quod si pergam alios persequi, Icarix numerum dicere coner aquæ (vt cum Poeta dicam.) Quo minus me pigere debet in ijs relegendis, actum natiuo germanoq; restituendis nitori, tum aliqua diligentia illustrandis, horas aliquot succifus impendisse. Hanc autem tam eximium cælestis doctrinæ thesaurum cui faustissimi nominis auspicio in lucem prodire volui, Præsul ornatissime, tum vt hoc veluti symbolo mei erga Celsitu finem tuam animi gratitudinem testarer (cui vni citra exceptionem mea debeo omnia) tum quòd ita maxime congruere videatur, vt qui inter Archimandritas singulari & eruditione & vitæ sanctimoniam celebres primas tenuit, in eius potissimum tutela ac præiudicio lateat, qui inter laudatos Antistites nulli sit secundus. Semper enim (vt habet vetus parcemia) *ὁμοίω φίλον καὶ τὸν ὁμοίον ἀγείβεις παρὸς τὸν ὁμοίον*. Nec dubito quin hoc nomine plurimùm sibi quoq; gratulaturus sit noſter Blossius, siquidem vt spero ille noſtrum aspiciet ex alto conatum, qui dum vixit, summa semper obseruantia te coluit, quem & tu vicissim toto animo complecti solebas. Cuius tui non vulgaris amoris indices fuerunt piæ illæ lachrymæ, quas defuncti morte nunciata tenere vix, imò ne vix quidè potuisti. Nimirum prudenter intelligens quid damni, quantumque detrimenti accipiat Respublica Christiana (hoc præsertim in infælici seculo) quoties extinguuntur tam præclara lumina, quæ & sanctissimæ vitæ exemplo alijs prælucent, & salutari doctrina omnibus ex æquo profunt, & auctoritate grauissima suos in officio cõtinent. Veniebat tibi haud dubiè in mentem quam rara esset eruditione Blossius, quàm exacto iudicio, quàm integris moribus, quàm in victu sobrius, quàm in cultu frugalis, quàm obuius & expositus etiam infimis, quàm alacer & humanus in excipiendis hospiribus, quàm benignus & liberalis cum in egenos omnes, tum præcipuè in eos qui vel religionis vel eruditionis nomine commendabantur, quàm tibi perpetuò constans, & in medijs negotiorum vndis, aduersitatumque procellis oleo tranquillior, vt dici solet, quàm dexter & scælix in rebus agendis, quàm sagax & prouidus in dan dis consilijs, quàm creber, ne dicam assiduus, in oratione, rerumq; cælestium contemplatione, quàm indefessus in studio ac lectione sacrarum scripturarum, quibus totum ferè tempus quod à sacrorum pensis vacuum erat, dare consueuerat. Et quod

1. Corinth. 3.

EPISTOLA DEDICATORIA.

dictū quoque mirum sit, in tanto generis, rerum, honorum, scientiæ, virtutum deniq; fasti-
gio, quam nullum omnino supercilium, imò quàm ingenua morum mansuetudo, quàm co-
lumbina hominis simplicitas cum serpentina prudentia coniuncta relucebat. Quibus doti-
bus nullius non benevolentiam sibi adiunxerat, summamque existimationem longè lateq;
pepererat: adeò vt piæ memoriæ Catolus Quintus Cæsar, vt si quis vnquam alius omnibus
ornamentis egregio Principe dignis cumulatus, amplissimos dignitatis gradus vltro, nec so-
mel, illi obtulerit, imò (vt verius dicam) obtruserit, quos omnes constanter semper respuit,
sua, quam Deus dederat, sorte contentus. In visitandis tamen ac reformandis plerisque sui
ordinis monasterijs strenuam Cæsari nauauit operam, quippe qui animarum salutem, Dei
honorem, Ecclesiæ splendorem, quibus suis voluptatibus, commodis, fortunæ, vitæ etiam
anteponeret. Sed desino, ne videar Blofianæ vitæ historiam texere, quandoquidem abundè
iuxta Græcorum prouerbium, ἀπὸς ἀπὸν ἀπὸς Redeo ad Illustrissimam C. T. in qua il-
le cunctarū quidem Episcopaliū virtutum chorū suspiciebat, sed in primis tamen heroi-
cam magnanimitatem pari modestia temperatam, & sapientem æquè vt feruentem in restitu-
tuenda Ecclesiastica disciplina zelum: cuius præclara dogmata cum alijs sæpè, tum in Syno-
do prouinciali, cui præsidebas, anno superiore dedisti, nec verò minis in duobus illis Colle-
gijs Cameraci & Cameracensi construedis, liberaliterque sustentandis. Quibus plurima eru-
ditione, integra in Deum fide, moribus incorruptis, Patres Societatis Iesu præfecisti: qui te-
neram rudemque ætatem literarum cognitione informant, pietate excolant, omnibusque
Christianæ disciplinæ præceptis diligenter imbuant. Atqua hæc sanè ferè sunt causæ, quibus
adductus sum, vt has sanctissimi Patris Cedro dignas lucubrationes tuo potissimum nomi-
ni dicarem, Lectissime Præsul. Superest vt C. T. nostrum studium æqui boni consulat, no-
stræque industriæ faueat, quò felicior prodeat Blofius, orbiq; gratior, tanti Mæcenatis
patrocinio suffultus. Defuncti effigiem graphicè depictam postulabas, cuius tibi conspectus
insignium, quæ in illo resplenderunt, virtutum memoriam subinde refricare nos damus
viam mentis imaginem a suo, vnde ducta est, archetypo planè gemmeo nihil omninò diffe-
rentem. Tabella vultus tantum lineamenta figuramque exhibet: hic habes totum Blofium
spirantem, loquentem, miroque artificio literis, non dico deformatum; sed expressum, qua-
lem nullus Apelles suo penicillo effingere queat. Ad hæc, hortuli, quem paucis ante mortè
mensibus parari iusserat, παράτροπον exemplar cernere auebas: en tibi viridarium longè
amœnissimum, Blofianis manibus excultum, elegantissimis compositum areolis, varijs flo-
ribus picturatum, natiuis gemmis & immortalibus amaranthis germinans, quibus ea est præ-
rogatiua diuinitus data, vt nunquam flaccescant, sed ætatis beneficio fruuntur, & quo-
tidie magis ac magis reuirefcent. Hic videas opacas arbores saluberrimis indutas,
atque adeò onustas pomis. Hic suaue-olentes herbas, omnisque generis feraces plantas lege-
re est, medendis animorum morbis efficacissimas: quibus conferri nequeant nec panacæa
potens, nec laudatissima moly. Hic violas & flosculos gratum spirantes odorem alij decer-
pere, alij naribus admouere, alij coronæ intextere possunt. Hic virides ac spatiosæ porti-
cus, in quibus plures mentes vsq; & vsq; inambulare iuuet. Hic auditur suaue melos sanctorū
Patrum, qui sua symphonia vel saxea corda per moueant: ad quos nihil sunt garrulæ oscines
tremulo cantu ludentes, auresq; corporis oblectantes. Atque, vt paucis absoluaui, credi vix
potest quàm volupe erit animæ fideli in hac spiritali paradiso frequenter spatari, residere
ac meditari. Hic enim illum, cuius amore flagrat, protinus inueniet, vnigenitum Dei Iesum
Christum, quem toto pectore precor, vt Illustrissimam Celsitudinem T. Ecclesiæ suæ iuuā-
dæ diu feruet incolumem. Datum Latijs, postridie Calendas Iulias. Anno Domini post
Millesimum quingentesimo sexagesimo sexto.

PROSO.

PROSOPOPOEIA BLOSII.

Vixi Blofius eruditionis,
Multo nomine Latiensis Abbas,
Quem nunc & celebrat Latina Pœtho,
Ornarunt prius Attica & Camena:
Qui Hebrææ sacra calui Minerua,
Illi proximus inimusq; mystes.
Fac de me liceat mihi fateri,
Quod res ipsa fuit, benignè Lector,
Et post fata meis adesto dictis
Mordax inuidia, odiumq; cacum.

Vixi nobilium decus virorum,
Longo stemmate, moribusq; clarus,
Vixi gloria Præsulum sacrorum,
Et sol aureus omnium Monastion,
Terris incolæ dum qui fui malignis:
Nunc & post cineres mihi superstes
Vino calicolas beatus imer,
Viuo, & latiferum triumpho mundum
Cum Christo dominans, fauensq; votis,
Si quis vult mihi nuncupare vota.

AD VENERANDVM IN CHRISTO PATREM D. QVIRI-
num Doulletum Abbatem Latiensis Monasterij. Autore Petro
Philicino, Decano Binchienti.

Præsul benignitate summi Numinis,
Plaususq; in augurate nuper omnium,
Omni vendendum nemo non præconio
Censet, sua vocatiōis iuitia
Statim quod à sanctis operibus & pijs
Sumas, sagaci prouidoq; pectore.
Nam Christi honorem promouere adniteris,
Ad sanctimonie & beatitudinis
Apicem tuos fratres stude perducere,
Et publicæ omnium salutis consulis:
Quum rebus alijs plurimis, tum maxime
Monumenta Blofij antecessoris tui
Viri circa vllam controuersiam optimi
Redacta in vnum corpus & recognita,
Monumenta gratiora gemmis omnibus,
Atq; Hosij Confessionem illam auream
Artificis opera sedula Froij tui
Verbis deseriat iam loquentem Gallicis,

Mendis quidem prius refertam pluribus,
Quam esse maculis Pardus vesperis asolet,
Sed iam repurgatam & nitore redditam
Integritatq; sua, honestis exprimi
Dum sic typis curas. In hoc exbauriens
Marsupium, vt quamplurimos dies bonis
Vbiq; spiritalibus, vestigia
Antistitis pulchre insequens demortui.
Istius animi maeste, vir clarissime,
Fac excites tum amantiores, tum sacras
Et pronebas in melius vsque litteras.
Atq; modo non lapsam religionem, gradum
In pristinum pro viribus restitue: Sic
Deum fauentem senties, & Angelos
Tibi, & homines ebuccinatores tui.
Tum nominis, tum meriti habebis plurimos,
Eosq; apud Deum praeceptores Patrem
Gratissimos, In quo valere se precor.

BLOSIVS.

Et post funera nunc amice Lector
Ex libris tibi viuo, spiro doctis,
Fama atq; ingenio mihi superstes,
Cui gens Blofia stemmaton honoris
Antiquos tribuit, deditq; nomen,
Qui genti magè Blofis auiternam

Et samam peperit, & deus superbum,
Froius reliquas sacras librorum
Quas olim ingenio vigente cudi,
Collectas simul exhibet fruendas,
Froius præcipuum decus Monastion.

EPITA.

REVERENDISS. IN
CHRISTOPATRIACDOMINO, D.
FRANCISCO QVIGNONIO, TITVL. SANCTAE
Crucis Cardinali, Ludouicus Blofius, humilis Abbas Mo-
nafterij Lætienfis, S. D.

EPITAPHIVM BLOSI.

QUI tres exactè linguas callebat ab ipsa
Ephæbia, virtutum & omnium narthecium
Blofius heu cecidit, tumbaq; reconditur ista,
Nostri decus, miraculumq; seculi.
Huic age fac lector felici cuncta precere,
Et te para ad summa tribunal Indicis.

GO hisce diebus incompto vulgariq; stylo, Canonem vitæ Spirituales
mibi conscripseram, Praesul integerrime: mibi eum ex diuersis Patrum
monumentis collegerã, vt semper haberem ad manum veluti breuem
quandam amussim, ad quam vita mea rationem exigere. Id quicquid
est opelle, offero dicoq; tuae humanitati: hoc leuidentis munusculo tuam
venerandam Sanctitatem saluto. Non est quod verear ne offendaris
impolita libelli dictione, maxime quam sis studiosissimus atq; amatiss-
simus sacrarum literarum, quas non sermonis exterior ornatu, sed interior veritatis fru-
ctus commendat. Omnino futurum confido, vt hoc facile admittas, quæ ineleganter quidem,
non tamen inutiliter forte, scripta sunt. Sanè talem me esse profiteor, qui aliquid facundè
dicere neq; possem si vellem, neq; vellem si possem. Pietati admodum amica est simplicitas,
fitq; nescio quo pacto, vt verba curiosius excolta cor plerumq; non tam penetrèt, quàm de-
mulceant. Totum opusculum nihil aliud est, quàm farrago quidam piorum documentorum.
Ego illud partitus sum in capita, vt lector subinde inter quiescat & respiret. Dominus nos-
ter Iesus Christus tuam R. P. felicem seruari dignetur. Datum Latijs, Calendis Maij,
Anno à Christo nato, M. D. X X X I X.

CANONIS VITAE SPIRITVALIS. CAPVT I.

De venia nunquam desperandum.

Leuit. 25.

1. Pet. 3.

Prouerb. 4.

Psalm. 50.

EV M time & ama. gratias age ipsi Domino, quòd te vel
Omni diligètia cu- grauius corruere, vel in ruina diuti⁹ ia-
stodi cor tuum: vbi- cere nò permiserit. Etiã post innume-
que cura, vt illud ra gratiæ beneficia accepta, Deū (quod
pulum habeas. Sem- ab sit) abnegaueris, & eius sacramèta pe-
per sollicitus esto, ne dibus cõculcaueris: agnosce humiliter
peccãdo ipsum Do- culpã, detestare facinus, animo propo-
minum offendas: veruntamen si pecca- ne non amplius peccare, firmiter statue
ueris, de eius misericordia non diffidas. melius viuere: & de venia securus esto.
Quantumuis multa atq; enormia fue- Neq; enim tua malitia aut infirmitas tã-
rint peccata tua, nunquam de venia de- ta esse potest, vt misericordiam Dei su-
speraueris. Corruisti? Surge, conuerte peret, quæ modum & terminos nò no-
te ad Medicū animæ tuæ: & viscera pie- uuit. Deus est omnipotens, pari facilitate
tatis eius tibi patebunt. Iterum corruisti? iterū surge, geme, clama: & misera- innumeras peccatorū myriades in mo-
tio Redēptoris tui te suscipiet. Corruisti mento remittit, sicut vnum peccatum.
tertio, & quartò, & sæpius? surge rur- Est & benignissimus: omnino vult tibi
sum, plange, suspira, humiliare: & Deus placere, vult esse propitius, si vis humi-
tuus nò te deseret. Nunquam despexit, liari, si vis à peccatis abstinere, vitã que
neq; despiciet vnquam cor contritum: corrigere. Ergo nò te cõturbet delictò-
nunquam reiecit, neq; reijciat vnquam rum præteritorum memoria: sed con-
confugientes ad se per veram pœnitenti- solentur verba Apostoli dicētis. Hæc a-
am. Si non desinis surgere: ille non desi- 1. Cor. 6.
net te excipere. Quare etiã centies, cti- liquãdo quidem fuistis, sed abluti estis:
si millies, intra vnus horulæ spatium sed sanctificati estis: sed iustificati estis
lapsus fueris, toties cum sancta veniæ in nomine Domini nostri Iesu Christi,
spe resurge, quoties cadis: & resurgens & in spiritu Dei nostri. Nò potes boni-
tati illius nimis fidere, modò nò abuta-
ris ea ad peccãdi facilitatem. O si scires quã

A

quàm paratus sit ipse Christus Dominus sua innocentia Deum patrem placare, eique reconciliare suos electos, qui ex humana fragilitate peccarunt, & statuerunt deinceps peccata vitare. Noster aduocatus est, & loquitur pro nobis: ut malorum poenitentes, facillimam semper obtineamus veniam. Sic enim Ioannes electus ille discipulus ait, Si quis peccauerit, aduocatum habemus apud patrem, Iesum Christum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris. Igitur scelera tua non pusillanimem, sed humilem te efficiant: quandoquidem iam id quod malum est odisti, & Deo placere desideras.

Omnibus ex animo poenitentibus obuia est Dei misericordia.

C A P. II.

Iuxta scripturam admonitionem: Senti de Domino in bonitate. Non crudelē, non inexorabilem illum esse suspicaris: sed eum esse piū, clementem, his qui ex corde respiscunt, quiq; bonae voluntatis sunt, crede. Cognoscit enim signum suum, cōtemplatur imaginē suam, considerat fragilitatem nostram, errorem nostrum, cecitatem nostrā. Quod autē terribile esse, aut in furore impios arguere dicitur, non propter se, sed propter illos dicitur, qui, sancto pudore abiecto, in vitiorum sordibus persistunt: quorum ipse peccata sua dulcedine atq; puritate alienissima pulsata ac punit: tranquillus interim & suavis in se permanens. Tu igitur dum illum cogitas, omnem terroris aut amaritudinis conceptū exclude: & ipsum misericordis, benignissimoque oculo intueri ea quae creauit, persuasum habe: qui etiam ita tibi incedit, ita tui curā iugiter habet, quasi tu solus in toto terrarū orbe viueres.

Psalm. 35. Timeant Dei iustitiam ac furorem, qui ad Deum non cōuertuntur, peccata peccatis cumulant, & dicunt, quid feci? qui nolunt intelligere ut bene agant. Hi enim ad istam eius spectant, quādiu tales permanent. At peccatores qui in se reuersi surgunt, atque ad patrem misericordiarum cōuersi ex corde dicunt: pater peccavi in caelum & coram te, miserere mei: hi inquam peccatores confidunt in Domino. Nam ipse proculdubio eos suscipiet, susceptosq; iustificabit, & iustificatos in regnū suum aliquando admittet.

Comprehendi non potest quanta charitate, quā paternis visceribus ubiq; nostram salutem ipse desiderat ac procurat. Nulla vnquam mater tam tenerē dilexit filiū vteri sui, quā tenerē ille non diligit. Fasciculus stuparum in ingētem ignem missus, non ita repente incenditur, quā repente Deus peccatis nostris, propter ineffabilem pietatem & misericordiam suam, ignoscit, dum vere nos poenitet vitae male actae, dumque ad eū humiliter cōuersi veniam petimus, integra voluntate statuentes melius deinceps viuere. Neque enim vult mortem peccatoris, sed magis vult vt conuertatur peccator & viuat. Si cōfiteamur (inquit scriptura) peccata nostra, fidelis est & iustus, vt remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate. Quanto plura, quanto grauiora sunt ipsa peccata quae condonat, & quāto indigniores miserabilisq; sumus nos quibus ignoscit: tanto gloria eius magis elucescit. Et quis inenarrabilem bonitatem illius dignē admirari, quis pro ea dignē gratias agere queat? Nam quum nemo ad salutem perueniat, qui non vel tantillum charitatis habeat, vt ex amore Dei saltem in extremo vitae possit poenitentiam agat, auerseturque peccata: ecce ipse misericordissimus, hominumque amantissimus Deus, saepe se vsque adē benignum & amabilem etiam desperatissimis peccatoribus (quos alicuius virtutis merito insignitos esse cognoscit) sub mortem exhibet, vt illi ex intimis praecordijs doleant, quod offenderint tam piū conditorem atq; redemptorem. Per quam, nimirū poenitentiam, apti redduntur ad salutem consequendā, & peracta tali peccatorum purgatione, qualem diuina iustitia requisierit, in aeternū coelestis regni gaudium introducuntur. Profecto in altissimo secretissimoque profundo latet fons ille inexhaustus, vnde tanta pietas ad nos dimanat, vnde tanta misericordia super nos effunditur: de qua qui desperat, Deū, bonū & veracē esse negat, in spiritū sanctū blasphemus est. Diabolus hoc malignitatis dolo ferē vti cōsuevit, vt ei qui peccare statuit, ipsum Dominum clemētissimū & misericordissimū esse polliceat: vbi verō peccato admissō poenitentiam agere voluerit, iam illum implacabilem

lem nimumque seuerum esse, modis omnibus suadeat. Sed audiendus non est callidus impostor. Quare bono esto animo, & nihil te à sancta spe deiciat, quantumcunq; etiam peccaueris. Veruntamen vide ne tu illum fallas, & veniam indubitata tibi promittens, in malis perseueres, respiscereque differas. Nam multi hac persuasionē decepti pereunt. Tibi quidem promittitur peccatorum remissio, si etiam in extremo vitae articulo possit, verē, id est, ex amore Dei magis quā metu supplicij poenitentiam ageris: non tamen tibi promittitur futurum, vt tunc verē poenitentiam agas. Sanē huiusmodi poenitentia, quae vique ad vitae extremum differtur, dubia admodum est, periculosa est, non semper vera est. Vt igitur morte praesente securus hinc emigres, poenitentiam age, corrige vitā interim dū sanus es, & adhuc peccare potes. Nam si tunc demum peccare desinis, quando amplius peccare non potes, non tu peccata deseris, sed peccata te deserunt.

Ad Deum cum fiducia accedendum. Varia ratio delēdi peccata, praesertim venialia. Discrimen inter eum qui ex infirmitate, & qui ex affectata negligentia peccat.

C A P. III.

Igrauiter agrotas, si superbia, vana gloria, iracundia, inuidentia, gula, auaritia, vel cuiuslibet alterius vitij morbo periculosius laboras, non propterea spem salutis abieceris: sed accede cum fiducia ad caelestem medicum, accede ad Iesum, roga vt manum adhibere dignetur. Misericordissimus est, piissimus est, non refugit, non à se repellit infirmos, non eorum cōsortium abhorret, sed vltra quā dici possit eorum commiserescit. Omnino paratus est te sanare, modò morbum aperias, modò sanitatem ex animo desideres, modò te humiliter, & in eo confidas. Non fueris etiam nimium pusillanimis, propter quotidianam peccata, quae inuitus committis. Nam quemadmodum singulis diebus in multis saltem leuiter offendimus: ita quotidianas expiationes habemus in promptu, quibus huiusmodi peccata deleantur. Est sancta confessio, est gemitus, est fletus, est sacra lectio seu verbum Dei, est elemosyna, est hospitali-

tas, est oratio qua Domino dicimus, Dimitte nobis debita nostra: sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: sunt alia preces, aliaque pietatis, misericordiae, & charitatis opera. Ergo culpam tuam agnosce, plange, suspira, renoua propositum: placide ad hoc labora, vt ipsas offensas cutes: reliquum Deo committens, teq; in eum proiciens. Ipse enim inscrutabili sapientiae suae consilio saepe huiusmodi negligentiarum nequos nobis inherere permittit, vt semper humiliemur, & de nobis penitus diffisi, in eo speremus: vtq; vitijs ipsis viriliter resistētes, viriliter exerceamur, & tandem gloriose coronemur. Aliud est labi in leuia peccata ex occasione, aut humana fragilitate duntaxat: & aliud labi ex affectata negligentia. Nam qui ex infirmitate sola delinquit, dum liber apud semetipsum est, odit vitia, eorumque vitat occasiones: quando tamen sese offerunt ipsae occasiones, facile aut lingua in continentia, aut sensuum nimia libertate, aut passione affectioneque indigna, aut cōsimili aliqua transgressione offendit, sed mox vt ad se redierit, dolet, & penitus auersatur vel minimam peccatorum labem, ob idque veniam repente consequitur. Ille verò qui ex affectata negligentia peccat, dum, malorum occasionibus in medio sublati, liber apud semetipsum esse potest, miris modis concupiscit eadem occasiones, illisq; plurimum afficitur, non sanē propter peccatum, sed propter oblectationem. Labitur quidem & ipse ex fragilitate fortassis, sed non ex mera fragilitate. Qui tamen si statim post culpam admissam in nouato proposito verē poenitentiam ageret, ipse quoque celerim obtineret delicti remissionem. Multos etiā grauius corruere sinit Deus, vt proprio casu eruditi, meliores reddantur. Nemo tamē post ruinam melior resurgit, quā futurus erat, si & non cecidisset, & omnia illa eadē bona, quae post lapsum facit, non labendo faceret. Scito autē quia ipsa leuiora peccata efficacius in te delebuntur, si culpam agnoscens, humiliter & amāter te ad Deū conuerteris, quā si ea morosius apud temetipsum pertractare, & in eorum consideratione diutius cū pusillanimitate occupari volueris. Siue graua, siue leuia sunt, constanter permane in sancta

Rom. 8. erga Deum fiducia: proijciens illa in abyssum misericordiarum eius, ut ibi penitus absumantur & depereant. Nihil enim damnationis est his, qui sunt in Christo Iesu, qui non secundum carnem ambulat: quin potius iustificati in sanguine eius, salvi erunt ab ira per ipsum.

Vera contritio quae sit Christi ac nostra in Christo & per Christum merita. Satisfactio optima.

C A P. IIII.

NON conturberis quod pro ipsis delictis tuis non possis forte offerre Deo sensibilem cordis contritionem. Nam si dolor in ratione & voluntate est, si verè tibi displicet quod benignissimè Deum tuum offenderis, si doles quod non magis doleas, si statuis deinceps melius vivere, istiusmodi contritio Domino gratissima est, licet cor aridum permaneat. Possit mens etiam in momento sic odisse peccatum, ut mox, adepta perfecta venia, coelis digna efficeretur. Si defunt exteriores lachrymae, non defint interiores: sine illis potes peccata tua plangere ac placere Deo, sine his non potes. Non autè cares interioribus lachrymis, quando ex animo tibi displicet Dei offensio, quando mente prorsus auersaris vitia, quando Deum magno affectu quaeris, & ad eum suspiras. Quicquid bonorum operum potes perficere, diligenter perfice: non tamen eo animo, quasi tu ex te pro peccatis tuis dignè Deo satisfacere valeas: sed omnia perage, ut illi placeas, quem offendisti. Dominum Iesum precare, ut ipse sua innocentissima passione tuas iniquitates delere, & pro eis coram Patre suo satisfacere dignetur. Salutem tuam constitue in adoptione filiorum, quam per incarnationem & preciosi sanguinis effusionem mortemque illius consequuti sumus.

Eccles. 9.

Rom. 8.

Galat. 4.

Ephes. 1.

1. Tim. 1.

Tit. 2.

Sanè non negamus, neque rejicimus operum merita, quod modò faciunt haeretici: sed dicimus spem omnem præcipuè in meritis Iesu Christi esse reponendam. Nos pusillanimes & deiectos hæc verba beati Pauli Apostoli releuare debent. Fidelis, inquit, sermo, & omni acceptione dignus, quia Dominus Iesus Christus venit in hunc mundum peccatores saluos facere. Dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniqui-

tate, & emundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum. Secundum misericordiam suam saluos Tit. 3. nos fecit: ut iustificati gratia ipsius, haeredes simus secundum spem vitæ æternæ. Prorsus fidelis sermo. Ipse què Deus esset, etiam homo propter nos fieri voluit: propter nos natus, passus & mortuus est: propter nos resurrexit: propter nos ascendit in caelum. In eo iam resurreximus: in eo misera hæc caro iam resuscitata, & à corruptione liberata est: in eo iam conscendimus in caelum, & hæreditatem regni obtinemus. Quo enim caput præcessit, sequetur & reliquum corporis. Planè sermo omni acceptione dignus, suauiter penetrans ipsas medullas interioris hominis. Nostra humilitas, qua indignitatè propriam agnoscimus, & qua imperfecta viliaque esse iudicamus ea quæ rectè facimus, nostra item erga Deum pia fiducia qua in eo speramus, merita vitæ ac passionis eius extollentes, præcellit omnes satisfationis nostræ labores. Necesse tamen est, ut semper faciamus quod commode facere possumus, & rectè quæ agimus, non nobis, sed illi adscribamus, sine quo nihil facere possumus. Ipse Dominus bonum dat: & quod donauit, coronare vult.

Ioan. 13.

Præfens remedium aduersum pusillanimitatem ortam ex memoria præteritorum peccatorum, & earum temptationum importunitatem, quæ tum fidem, tum Dei iudicia, tum nocturnam illusionem peccant.

C A P. V.

SI te persequitur diabolus, si suis sordibus spiritum tuum affligit, si ea quæ aliquando volens admisisti, iam inuitus tolerare cogaris, id te non perturbet. Quicquid præter voluntatem tuam sustines, non te perdet, neque Deum tibi reddet offensum. Oportet enim peccatum esse voluntarium, quod si voluntarium non est, etiam peccatum non est. Resiste, renitere, voluntatem tuam à consensu serua liberam: & sine deinceps diabolus atque carnem furere. Quamuis in inferioribus, ferinisque animæ viribus nonnunquam vel oblectatio vitiosa ex prosperis, vel tristitia inordinata ex aduersis oriatur, quamuis inanis gloriæ, iræ, vel cuiuslibet alterius vitij impetum in te sentias,

quamuis ad obediendum minor paratum te inuenias: id nihil profectui spiritali obest, nihil vitæ integritatè minuit, modò in superiori mentis ratione quietus imperturbatusque, perseueres, & voluntate Deo adhaereas: nusquam consentiens absurdis affectionum passionumque motibus. Ea quæ ad fidem spectant certiora esse credito, his quæ oculis cernuntur. Quod si nolens veluti vacillare nutareque; coeperis, confuge ad Deum, & humiliter exclama: Credo Domine, adiuua incredulitatem meam. Ipsum Satanam impia vel foeda suggerentem cõtemne. Oppone salutiferum dominicæ crucis signum: & cogitationè tuam à pestilenti suggestionè auertès, pium aliquid apud te pertracta. Indignè existima illud, cui obgannienti respondeas. Quod si vacat & liber aliquid dicere, dicitur istud, aut simile quippiam: Obmutescite os impudens: abi scelereste cum tua impietate, tuaque spurcicia. Ego te non audio: nihil mihi tecum o infelix. Deo quoque dicitur: Domine adiuua me: ego enim malim millies mortem subire, quam iniquitati consentire: malim hic non viuere, quam te offenso, tuaque gratia perdita, male viuere. Si ad vanam gloriam allicitur animum serpens astutus, recole peccatorum tuorum multitudinem atque enormitatem: si diffidentiam suadet, veniat tibi in mentem abyssus misericordiarum Dei, & singularis ipsius erga te amor ac pietas. Si inepta aliqua insufurraverit de prædestinatione, aut de alijs sanctæ Trinitatis consilijs atque iudicijs, quæ à nobis perquiri non debent, tu spretis & conspuitis canis impuri latratibus, conuertere te ad Deum, & eius dispensationi ac pietati omnia cõmitte: prorsus persuasum habens illum tuæ salutis esse desideratissimum. In laqueum periculosum se iniiciunt, qui ipsa Dei iudicia temere perscrutari audent. Certum est ea quæ facit, quæ ordinar, quæ permittit Dominus, esse iusta: hoc tu crede, hic siste, nihil ultra perquirens. Si dormiens miseram illam colluuiem, aut alioqui aliquid minus honestum passus fueris, ne collabaris animo: neque enim tibi impurabitur, modò cuigilans & rationis compos factus, illud quod fordidum est abomineris. Tibi, inquam, non im-

Marc. 9.

putabitur: quantumuis per impuritatem vitæ prioris, occasionem eorum, quæ nunc pateris, videaris dedisse. Iam enim præteritorum peccatorum sarcinam per salutiferam confessionem deposuisti: iam te poenituit antea contra conuersationis, & eam corrigere studes. Igitur nihil istiusmodi te à stabilitate sanctæ fiducia præcipitet.

Homine alijs atque alijs artibus appetit diabolus: à quo quamprimum resuscitandum: victor, mature resurgendum, & ad Deum confugiendum.

C A P. V.

NON quiescit versutus ille insidiator, sed omnia tentabit, ut te vincere ac perdere possit. Maxime in iniitijs vel post initia melioris vitæ erit molitior: nempe quando adhuc atrocius in te desueunt passionibus & affectionibus vitiosæ. Aliquando interius, aliquando exterius bellum suscitabit: aliquando prosperis aliquando aduersis insidiabitur, aliquando per ineptam letiriam, aliquando per intempestiuam tristitiam parabit laqueos: aliquando nimia securitate, aliquando nimia deiectione molietur exitium. Aliquando recedet ad tempus, cessabitque, ut paulò post, te incautum grauius feriat. Aliquando clam, & veluti sub prætextu pietatis sensim irrepès, dolos fruetur: aliquando palam ex insperato irrumpens, vulnus infligere tentabit. Aliquando repulsus iterum atque iterum insiliet, assidueque imminebit: ut quem neque dolo, neque vi subuicere potest, vincat vel improbitate. Aliquando vsque aded perplexus eris animo, & menti tuæ tanta caligo se offundet, ut nescias quid agere, quid de re præsentis sentire debeas: vnde fiet ut raptus in diuersa miserabiliter apud temetipsum fluctues. Aliquando spiritus, cor, sensusque tui ita constringentur, deprimentur, & dissipabuntur: ut neque os ad laudem Dei aperire tibi libeat, neque inter precandum attentus esse possis. Aliquando sic vndique affigeris, contunderisque calamitatibus: ut veluti Dei auxilio iam iam destitutus, & umbra horroreque mortis circumseptus, dicas cum Apostolo Pau-

1. Cor. 7. lo: Supra modum grauati sumus, ita vt tæderet nos viuere. Denique aliquando non vna tantum ex prædictis tentationibus, sed plures, vel etiam omnes simul te corripient, si permiserit Deus. Nam nisi hic permittat, non tentaberis: quod si permiserit omnino in grãdem tuam vtilitatem permittet. Tu verò aduersus ipsas tentationes vigila: & velut in specula quadam positus, diligenter circumspice qua hostis irruat vel obrepãt. Sæpe res admodum friuola, sæpe rursus res eximie sancta est, qua grandem tumultum periculosamque tentationem intus excitat, dum minus vigilamus. Aded etiam ea quæ in se mala non sunt, nobis suspecta esse debent. Semper quidem sed potissimum in inijs tentationum solers circumspectio necessaria est. Nam hunc ferè ordinem seruare solet ipse hostis, vt principio simplicem rei concupitã cogitationem animis nostris immittat: deinde vbi nobis placere conspexerit id quod ingerit, iam ipsam cogitationem vehementem implexamque efficiat: mentem veluti vinculis quibusdam innectens, & eam vndique constringens. Si non resistimus quando adhuc liberi sumus: postea vbi ille nos intus colligauerit, agrius resistemus. Veruntamen etiam si initio negligenter egerimus, nec sic quidem aduersario nos dedere, sed modis omnibus reclame & reniti, vinculaque fortiter excutere debemus. Igitur principijs quantum potes obiste: non in tuo conatu, non in tua industria, sed in Dei misericordia confisus. Nisi enim ille custodierit ciuitatem, frustra vigilat qui custodit eam. Nisi iugiter te continuerit, non stabis: si manum subtraxerit, protinus corrues. Vt autem adsit per gratiam, vide ne tibi desis per socordiam. Voluntatis arbitrium (quod in te liberum est) gratia ipsi adiunge, si mulque cum ea labora. Quod si contigerit te tentatione victum corruere, culpam ne reieceris in Deum, neque in diabolum, neque in fatum aliquod. Nam fata illa, factorumue necessitates, quas vel Ethnici, vel impij Christiani confingunt, pij Christiani prorsus negant & execrantur. Sicut dicebam, si tentatione victus corrueris & pecca-

Psalm. 6.

ris, ne incuses Deum, qui author iniquitatis non est: sed te accusa, qui diabolo confensisti. Neque enim aliquis te cogere poterat vt ei consentires, si consentire noluisisses: te inquam accusa, & mox resurge. Nam quemadmodum fomenta & emplastra vulneribus mature adhibita, carnem recens dissectam facile reintegrant, serius verò adhibita, corruptam difficulter restitunt: ita tu, si post peccatum admissum statim poenitentiam egeris ac resipueris, priusnam gratiam absque magno labore recipies: si verò diu in ruina iacueris, non iam facile te eriges, vt potè ipso peccati pondere ipsaque peccandi consuetudine interiorem tuum hominem deprimente, vimque faciente. Ne ergo diabolus te superet, ad Deum semper confugito, eum inuoca, sub alas protectionis eius te recipe: geme, & suspiracoram eo. Hac enim faciens non vinceris: aut si aliquando proftratus fueris, resurgens non peribis. Si te non comprehendunt grauiore tentationes, agnosce misericordiam pij patris erga te, & gratus esto. Cogita ob id illum parcere, ipsasque tentationes submouere, ne tu infirmior, eis succumbas.

Cum vitijs nunquam non pugnandum. Eadem felicissime vincuntur, si quis se cum recogitet & imitari conetur Christi poenitentiam, ceterasque virtutes: sed imprimis humilitatem, quæ facit, vt nullum pro te contemnas.

C A P. VII.

NVllam pacem, nullas inducias cum diabolo & vitijs admittas: sed aduersus ipsum diabolum infatigabili inuictoque animo pugnato, & vitia pertinaci odio iugiter persequere. Quamuis enim durante huius peregrinationis exilio non possis sic effugere culpas & vitiorum illecebras, quin sæpius labaris implicerisque: debes tamen ipsas offensas, siue graues siue leues sint, & semper odisse, & prudenter vitare. Igitur quicquid Deo displicet vbique detestare. Superbiam & cenodoxia pestem abominare. Turbulentos iræ, impatientiaque motus, & acres indignationis stimulos sedulo reprimere. Vtinam

nam

nam verò non solum reprimere, sed & (Dei gratia id concedente) prostrare extingueri eos valeas. Modice nonnunquam irasci humanum fortè est: ceterum iram atque odium seruare, planè satanicum est. Nulla alia ratione facilius imperus ipsius iræ coercere & superare poteris, quam si ad memoriam reuocetis patientiam & mansuetudinem Christi Domini Dei tui. Similiter nullo alio efficaciori remedio hulceribus superbia medeberis, quam si humilitatem eiusdem saluatoris tibi ob oculos animi ponas. Neque enim ipse sine causa dixit, Discite a me, quia mitis sum & humilis corde. Pudeat discipulum animo intumescere atque erigi, vbi videt magistrum esse humilem. Pudeat hominem ferocire & excandescere, vbi conspicit Deum esse mansuetum. Pudeat creaturam repugnare, & nolle acquiescere, vbi contempletur creatorem esse obediẽtem. Summa totius philosophiæ Christianæ hæc est: vt ducẽ nostrum Iesum per veram humilitatẽ sequi contendamus. Nisi .n. efficiamur sicut parvuli, nõ intrabim⁹ in regnũ cœlorũ. Quãto quis humilior existit, tanto Deo vicinior, & in perfectione Euangelica excellentior est. Beati qui ex corũ numero esse merentur, quos mundus pro stultis, Deus pro sapientibus habet. Quilibet libet audire: patere vt quilibet te doceat atque moncat, etiam si iunior inferiorque sit. Neminẽ despexeris: sed oēs tibi prepone, omnibus te ex corde subijce. Licet .n. aliqui modò mali sint: possunt tamẽ Dei pietate in momentum boni vel etiam optimi fieri. Et nonnunquam hi, qui imperfecti videtur, singulares aliquas virtutes in se latentes habent, quibus Deo maximè placet. Omnino tibi persuade nullũ quatumuis impium, quatumuis vitæ flagitiosæ peccatorẽ esse, qui nõ multò te sanctius viuere, si tantam à Deo gratiam accepisset, quantã tu accepisti. Nã hac ratione humiliter de te senties: hac ratione quolibet tibi facilius preferes. Vtinam autẽ ad tantã animi depressionẽ peruenisses, vt nõ solum cuius homini, sed & cuius creaturæ te submitteres, iudicans indignum qui lumẽ videas, & quem terra sustineat, dignum verò in quo omnia iniuriam sui conditoris vlciscantur.

Math. 11.

Math. 18.

Math. 19.

Omnis cenodoxie affectus exuendus. Nil præter vnam turpitudinem pudendum. Animi verè humilis, quid proprium.

C A P. VIII.

FAuores ac laudes hominum despice. Non magnopere affectes alicui placere, neque displicere pertimescas: sic tamen viuere stude, vt omnibus bonis, qui verè Deum diligunt, placeas. Si formæ elegantiam, si ingenij dexteritatem, si facundiã gratiam Deus negauit, non propterea nimium verecunderis. Etiam te non pudeat externæ humilitatis, quam Deus statusque tuus à te exigit: sed ob solum peccatum vehementer erubescere. Ea, inquam, sola te angant, quæ diuino honori & animarum salutis contraria sunt. Quamquam verus Dei seruus rationabilem morum honestatẽ negligere non debet. Quando præclarũ aliquid facturus es, si appetitus fauoris humani cor tuum corripuerit, non ita perfeceris opus: sed mutata intentione, Deo per id quod agis in seruire ac placere desiderata: vt si initium, vel etiam medium operis corruptum fuerit, finis nõ corrumpatur, sed sit integer. Quantumuis rem laudabiliter, gesseris, quantumuis titillet ac sollicitè animum pruritus vanæ gloriæ, tu vitiosæ affectionis illecebris ratione contradicito, & mentem liberam atque quietam, quantum in te est, seruato. Existima te alterius personam tunc induisse, & non abs te, sed ab altero factum esse, quod factum est. Totum Deo tribue quod bonũ & laude dignum est. Patienti libentiq; animo eos audire discere, qui tibi vitia tua commostrant: existimãs illos rectius habere iudicium, dum te reprehendunt, quàm habereas tu, dum te excusas. Vtinam laudibus iustis & vituperijs iniustis non magis mouereris, quàm si de te non diceretur: illas Deo prorsus adscriberes, hæc tibi imputares, ipsique Domino committeres. Vtinam magis diligeres contumeliam pati, quàm laudibus euehi: id .n. tibi vtilius securiusque est: nisi fortè nõ te, sed Deum in te laudari amas. Sanè qui verè humilis est, magis optat vilis & abiectus haberi, quàm humilis aut sanctus. Quum enim coram Deo agnoscat se esse inutilem, indignum, at-

A 4

que

que ingratum peccatorem : non utique alius cupit videri apud homines. Quando iuste vituperaris, humilia te, paratam habe voluntatem corrigendi vitium quod in te est: & diuinæ dispensationi reliquum commendans; tranquillus permane, Si pacem spiritus tui in hominum ore, non autem in testimonio conscientiae tuæ, Deoque tuo posueris: facile illa perdita perturbaueris. Habeant homines quod voluerint de te iudicium: tibi satis sit, vt illi placeas, qui scrutatur renes & corda. Veruntamen ad exemplum Apostoli Pauli prouideto bona non solum coram Deo, sed & coram hominibus.

Psalm. 7.

Sap. 7.

Rom. 8.
Rom. 12.

In aduersis ad Deum semper est confugiendum: nec aliunde quam ab illo expectandus est finis malorum. Sortilegorum impostura. Diligendi persecutores. Speranda sunt à Deo meliora, quoties illi visum fuerit.

C A P. IX.

MOx vbi tribulationem & aduersitatem aliquam suboriri senseris, conuerte mentem ad Dominum, cuique te prorsus committe: nihil obmurmurans, nullam iniuriarum rationem exposcens. Si libet conqueri, quicquid querimoniarum velles apud homines deponere, id humiliter deponere apud ipsum Dominum, pertractans cum eo tanquam cum pijsimo patre, præsentijsimoque adiutore quicquid te angit. Propter eum æquanimiter omnia perfer. Licet insidiantur dæmones, & tentationum laqueos præparent, licet virtutis iustitiæque iter laboriosum inuenias, licet iste obtrectet, & ille premat, licet frigus incuruet & æstus urat, licet stomachus debilis sit, & caput doleat, licet ingrediatur putredo in ossibus tuis, & caro tua vermibus scateat, licet mens obnubilata, & tenebris quibusdam obtecta caliget, instabilitateque affligatur, licet spiritus radio affectus dormitet, internoque gelu constringatur: tu patientiam vbique seruare memineris. Omnia aduersa amanter suscipe tanquam preciosissima xenia tibi à Deo transmissa: siue è caelo, siue ab elementis, siue à diabolo, siue

Habac. 3.

ab aduersarijs, siue à satanicæ artis ministro, siue à feris ea emerferint. Non existimes aliquid aliunde tibi euenire, quam de diuina prouidentia atque dispensatione. Nisi enim Dominus permitteret, nihil acerbi vnquam patereris. Quando communis noster hostis beatum Iob damnis rerum & filiorum orbitate affecit, non dixit vir sanctus, Dominus dedit, diabolus abstulit: sed quid ait? Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit, ita factum est, sit nomen Domini benedictum. In ipsis molestijs quas sustines, releuamē expecta, non à sortilegis, sed à creatore redemptoreque tuo. Nam qui ad sortilegos & magicæ profectores se conferunt nefaria concilia ab eis petitori, vtique Deo derelicto ad diabolum deficiunt. Si cognoscit Dominus corporis sanitatem tibi fore vtilem, eam proculdubio dabit postulanti: quod si eam non præstiterit, iam tu crede prorsus expedire animam tuam vt illa careas. Fidei inopia, imo verò extrema quædam dementia Christianos ad pestifera illa antidota querenda protrudit. Er, ne putent se graniter peccare, qui eò confugiunt, serpens callidus astute curat, vt in ipsis sortilegijs nomen Christi ac sanctorum eius plerumque admisceatur, aliaque diuina præscribantur. Nam nisi hoc pietatis melle venenum superstitionis dilueret, non ita facile Christianorum aliquis vellet illud bibere. Et quid ait scriptura? Ne declinetis ad magos, nec ab hariolis aliquid sciscitemini. Et rursus: Non inueniatur in te qui hariolos sciscitetur, aut obseruet somnia atque auguria: nec sit maleficus, neque incantator: neque diuinos consular, & à mortuis querat veritatem. Hæc igitur execrare, & omnem spem in Deo tuo colloca. Non indigneris hominibus qui te lædunt: sed eos diuinæ dispensationis satellites esse agnosce, eos dilige, & Deo gratias age. Oculis cordis tui illum respiciat, qui molestijs exercere te sinit, magis quam eos qui tibi molesti sunt. Quod dum præstare adniteris, si tua infirmitas aduersum te luctari, & odium in persecutores suggerere cœperit, tu ne cesseris: sed perseque & precare altissimū, vt vincere possis. Etiam si ipse Dominus

Iob. 1.

Leuit. 19.

Deut. 18.

nus te veluti à se proiecerit, & proiectū Satanæ quodammodo tradiderit, ita vt interior exteriorque derelictus vndique extremis calamitatibus cingaris, vndique horrendis cogitationibus impellaris, vndique pressuris ineffabilibus discutieris: nihil tamen sinistri suspiceris de pijsissimi cōditoris erga te dilectione: non propterea ab eo discedere, non præsentem tribulationem subterfugere, non inutile interdictione remedium querere, non alicui impura consolationi tradere pares: sed nuda fide nudaque charitate illi adhærens, permitte te tūdi & flagellari sicut ipse voluerit, & quam diu ipse voluerit. Expecta in silentio exitum rei secundum eius ordinationem atque dispensationem: subinde dicens in corde tuo, Voluntas Domini fiat, mala enim esse non potest. Nihil, inquam, vacilles in sancto proposito, quamuis ille non statim finem imponat tentationibus: sed plenus bona spe, inuisibilique animo perdura. Purgat, expolit, & probat te Deus, non deserit. Prope enim est his qui tribulato sunt corde, & humiles spiritu saluat. Nescis tu modò fortassis quare ita te castiget & cōterat: sed vbi ad eum perueneris, tum agnosces flagella ista, quibus iam te exercet, ex mero tui amore fuisse profecta. Nullā vnquam afflictionem, quantumuis exiguam, accidere permittit, sine eximio commodo eius qui illam sustinet, si patiens fuerit. Gravior illi est humilis internarum derelictionum tolerantia, quam ingens deuotionis dulcedo. Non finet te tentari vitra vires: modò non in te, sed in eo confidas: modò sis longanimis, & illius auxilium cum sancta fiducia expectes.

Psalm. 33.

1. Cor. 10.

Deo se totum resignet omni philantia reiecta, qui mentis tranquillitate potiri desiderat. Fortiter ferenda aduersa, etiam si proprio vitio sint accersita.

C A P. X.

NVnquam dixeris, Hæc vel illæ tribulationes mihi min⁹ conueniunt, alias ego cōmodius, & cum maiori fructu perferrem. Non inquam, tale aliquid in corde tuo cum impatentia dixeris, sed quæcumque portanda Deus humeris tuis imposuerit, ea absque mussitatione aliqua portato, & animæ tuæ maximè

vtilia esse credito: sicut reuera maximè vtilia sunt. Ad hoc tibi iugiter enitendū est, vt voluntatem tuam, volūtatē ordinationisque diuinæ per omnia subdas atque coaptas: & tua eadem relicta, illam ita proptè sequi cōsuefcas, sicut vmbra sequitur corp⁹. Si in hunc modū sensuum & affectuum tuorum propensionibus propter Deum renūciare potueris, dici non potest, quanta tranquillitate & pace frueris. Videlicet etiam in hoc mundo paradysum quandā inhabitare incipies. Præposterus amor quo te ipsum queris, quo ad te ipsum reflecteris, quo te in te ipso non in Deo diligis, hic solus animam tuam turbat, inquinat, & ab intimo spōsi cœlestis amplexu impedit. Ex hoc peruerso tui ipsius amore, omnis passio affectioque vitiosa, omnis cōfusio, & inordinatio, omne denique malū in te nascitur. Quantum in te minuetur atque extinguetur iste perniciosus amor, planè tantum in te morientur vitia, tantū in te crescet vera libertas, & verus amor Dei. Igitur non tu tibi ita deligas molesta quæ feras, vt rursus præscribas quæ non feras: sed quæcumque Deus obuenire voluerit, ea parato animo suscipe. Etiam non perturbaberis, quod peccatis tuis ipsas aduersitates forte accerseris: sed sine accerseris, siue non accerseris, tranquill⁹ esto. Impunita quidē omnia tuis iniquitatibus, & humiliare: veruntamen, sicut dixi, non in te pestiue cōsternaris animo, sed mentis equalitatē seruato. Dei tui passio pro peccatis tuis satisfaciatur: tu verò pro amore ipsius Domini patere. Displiceat animo tuo malorum origo vitiosa: cæterum ipsas angustias æquanimiter sustine, offeres eas altissimo in sacrificiū. Sic. n. erunt tibi veluti baptisimus ad peccata tua abluenda efficacissimus, quin & gloriosissimū (vt ita dicamus) erunt martyriū.

Et corde credenda, & ore confitenda est veritas fidei, etiā inter atrocissima quæq; supplicia: quæ sicut & reliqua opera nostra, magno cum fructu Deo commendantur, Christi, meritis vnita offeruntur.

C A P. XI.

SI Deo permittente in eam veneris necessitatem, vt vel fidē Christianā negare, vel tormēta subire, atque adeo ipsam mortē oppetere cogaris, tu potius milles (vt sic loquamur) morere, quam ali-

aliquod nefandæ abnegationis verbum aut signum ædas. Non tibi malè bladiaris, nō dicas intra te, Ego infirmus sum, & tormenta horreo: quid verò mali admitto si timore compulsus, Christū ore vel signo negem, modò eū interim corde cōfitear & adorem? Nonne ipse animum potius respicit, quàm verba aut opera? Negabo exterius, intus nō negabo.

Rom. 10. Erras, si tibi istud persuades. Scriptū .n. est, Corde creditur ad iustitiam, ore autē confessio fit ad salutem. Non solum in occulto, sed & in aperto confitenda est fides Christiana, dum ita res exigit. Dicit ipsa veritas, Qui negauerit me corā hominibus, negabo & ego eum coram patre meo. Si negasti, perijisti à Deo, & à confortio fidelium præcisus, resectusq; es: nec iterum in eorum numerum recipieris, nisi fidem quam impiè abnegasti, ingenuè confitearis, ac Petrum Apostolum imitatus, poenitentiam agas. Si pusillanimitati tuæ metus, declina oportunè persequutionem. Veruntamē si fugiens comprehensus vel interrogatus fueris, scito iam nō esse tibi dissimulandum. Beatus ille martyr, qui animam humiliter patienterq; etiam cum pauore ac tristitia ponit, vel pro Christiana fide, vel pro proximi salute, vel pro iustitia & veritate. Nam & Dominus noster volens cōsolari suos electos, qui ex fragilitate humana ad mortis expectationem tadio affecti trepidant, transiit in se eorum infirmitatem, quādo imminente passione paucens ac moerēs dixit, Tristis est anima mea vsq; ad mortē. Quicquid molestiæ contigerit te sustinere, siue paruum, siue magnum sit, tu illud consuefce mox commendare atq; offerre altissimo in laudē æternam, hæc aut cōsimilia dicens: Domine, ego hæc necessitatem, hanc miseriam, hoc impedimentum, hanc tentationem tibi commēdo, & offero ad laudem nominis tui sempiternam: hæc calamitatem vnitam passioni & ærumnis vnigeniti tui tibi offero, ad æternam tuam gloriam. Licebit ad eundem modum offerre Deo qualibet opera vel exercitia. Hæc oblatio etiam in momento absque verbis fieri poterit, nempe, simplici dulciq; mentis in Deum intentione. Ingētem planè fructum ex istiusmodi consuetudine referes. Sic enim ipsa opera

tua, quæ ex se imperfecta viliaque sunt, coniuncta meritis Christi, prorsus perfecta dignissimaq; efficiuntur.

Diuina providentia omnia tribuenda. Damatur astrologorū vanitas. De se totum permittat homo.

CAP. XII.

Providentiam Dei vbiq; attende: in omni rerum euentu stabiliter ei innitere, nihil prorsus credens accidere, quod aut nullas, aut ex nullo rationabili ordine proficiscentes causas habeat. Neq; fortunæ, neq; syderib; aliquid eorū quæ fiunt, attribuas. Detestare superstitiosa & impia illa astrologorū cōmēta, qui vitæ, mores, facta, & studia hominum stellis subijciunt, & futura aliqua, præter naturales elemētorum ac rerum corruptibilitatem affectiones, ex eis rinari atq; prædicere tentant. Quæ temeritas planè idololatriæ sapit reliquias, & Christianæ religioni maximè pestifera est: ob idq; prophetarum oraculis, & patrum orthodoxorum sententijs diligēter dānatur atq; interdicitur. Nam Chaldeis, quib; familiaris erat huius scientiæ professio, per Isaiam ita loquitur Deus, Sapientia hæc & scientia tua decepit te: veniet super te malum, & nescies ortum eius. Et paucis interiectis, deuastādæ eorum ciuitati ait: Stent nunc & saluent te Augures coeli, qui contemplabantur sydera, & supputabant menses, vt annūciarent euentura tibi: ecce facti sunt quasi stipula, ignis combussit eos, nec liberabūt animam tuam de manu flamme. Et per Moysen dicitur: Gētes Augures & diuinos audiunt: tu autem à Domino aliter es institutus. Rursum in Ieremia habetur, A signis coeli nolite timere, quæ gentes timent. Igitur neq; tristitiæ, neque gaudij quicquam ex vanis astrologorum iudicijs concipere debet Christianus. Quod si quis obiecerit aliqua nonnunquam euenire ex his quæ prædicunt, respōdebimus multa itidem non euenire, & quæ eueniunt, non ex illorum imperita peritia, sed ex occulta Dei dispensatione accidere: quanquam ea ipsa ferè his eueniunt, qui credūt futura, quæ illi prædixerunt. Quem ad modum .n. veri Christiani pro iua in Deū fide vtilia semper accipiunt: ira his qui veri Christiani nō sunt, pro fide, quam vel

vel erga dæmōnes, vel erga superstitio-num professores habēt, pernicioſa sæpe contingunt, idq; iusto Dei iudicio. Diabolus quidē futura nō nouit: nonnunquam tamē ex rerū intijs, quæ videt, exitus ipsarum prænūciat. Dum cōspicit aliquē parare iter in Italiam, quid mirū, si, pernicitate propriæ naturæ subuect; præuertat annuncietq; talem vêturum in Italiam? Et dum videt Aethyopiam crebris imbribus superfundi, quid magnum, si in Aegypto futuram Nili exūdationem promittere audeat? Hoc pacto apud multos fidem sibi cōciliat impostor. In eos qui Deo fidunt, quiq; se totos ei committunt, neq; astrologica prædictiones, neq; magica monstra, neque satanicæ technæ vel præstigiæ aliquid efficere possūt. Quod si iustos quādoque afflixerint, Dominus id permittit, in vtilitatem ipsorum istorum. Tu ergo cōtemptis eorum signētis, vel ex stellarum positionibus, vel ex vultuum ac manuum cōtēplatione nescio quæ vaticinantur, ad totius orbis conditorē atq; moderatorem te cōuerte, illi inhære, in illum te proice. Nihil eorum quæ accidunt fiuntq; te conturbet. Siue aer clemens fuerit, siue asperior, siue fruct; terre abūdē prouenerint, siue min; prouenerint, siue Domin; pacem miserit, siue gladium, non obmurmures: sed humiliter sub potenti manu eius demitte vultum, & tranquillus esto, nō tamē sine sensu. Vtrum in hoc exilio aliquādo maiorem requiem habitur; vtrum perfectiora gratiæ donā percepturus, vtrum hinc ad purgatorium emigratur; ibique diu permāsurus, an rectā ad cœlum euolaturus sis, nō anxie pertractes: sed te totum ipsi Domino crede, & secundum eius voluntatem omnia circa te disponi tam in futuro quàm in præsentī seculo desydera: non minus diligēs diuinam iustitiam quàm misericordiam: & grauius esse existimās peccare, quàm pœnas pro peccatis exoluere.

Crebra cōfessionis utilitas. Pusillanimitatis incommoda: quo pacto eidē sit medendum.

CAP. XIII.

Inordinatum moerorē, vitiosam animi deiectionem, superstuos cōscientiæ scrupulos, intēpestiuas perplexasq; cōfessionis semel factæ repetitiones, &

cæteras huiusmodi mentis inquietudines (quæ spiritualē profectū plurimum impediunt) repelle. Nō placet Deo vitata simus anxij, quasi actū esset de salutē nostra, dum leuiter offendim; & quasi ipse pararet illaqueare ac perdere nos, dū intēr consistendū hæc vel illā circumstātiām (obliuione subrepēte) min; attēti fortē omittimus. Vult tamē nos dare rationabilē operā, vt illorū, quæ cōmittim; memores sim;: & quorū reminiscimur, ea omnia ingenuè pureq; absq; dissimulatione aliqua corā sacerdotē proferam;. Vtile admodū est eo modo frequenter cōfiteri peccata: ne dum diu differtur sacramētalis exomologēsis, animū subeat ipsorū peccatorū obliuio: & alioqui præclara omnino gratiæ beneficia, crebrā humilēq; cōfessionē subsequūtur: His qui spiritualiter viuere cupiunt, & maximè nouellis tyronib;, diabol; laqueos pusillanimitatis, tristitiæ, diffidētiæ, & acediæ, magno studio sæpe parare solet: quos nō, nisi pia erga Deū fiducia, spiritualiq; alacritate ac prōptitudine per inuocationē diuini auxiliij, effugies. Multa omnino mala conciliat nimia pusillanimitas, implacabilisq; timor: quo qui occupatus fuerit, diuersis errorib; intoluitur, & omnia quæ agit, peccata esse existimat: vnde fit, vt in perpetuo quodā angore, perpetuaq; mētis cōturbationē positus, seipsum miserabiliter sine causa excruciet. Magna quidē cōmiseratione tales psequēdi sunt: qui tamē, si prudentum cōsilijs potius quàm proprio iudicio prōptē & intrepidē acquiescere vellent, facillè curarentur. Quando fluctuas, quando anxius es & dubius, quando occurrunt ardua aliqua atq; difficilia, mox ad Deū confugito, Deū cōsulito, Deo negotium omne integro corde & stabili fiducia cōmittito. Non tuæ industriæ, non tuis viribus, sed Dei pietati innitere: agnosces te rebus dignè obeundis esse imparē. Sic. n. omnia prōsperum fortientur exitum. Nam Deus nunquam negliget, quod ei humiliter commiseris: sed curabit, diriget, & expediet rem omnē, sicut tibi ceterisque vtile esse vidcrit.

Qua ratione pacem quietemve animi conciliare sibi quis possit: cuius quidē pacis eorum hic describitur.

CAP. XIII.

VTinam solus Deus occuparet interiora tua. Nā quāmdiu omnibus alijs cor tuum nō fuerit expeditū, quāmdiu alicui rei trāsitorie adhæris, quāmdiu tuam magis quāmdiu Dei voluntatem amaueris, non poteris eidem Domino perfectius coniungi. Beatus ille, qui ab omnibus intus nudatus est, qui neque propter damna indignè perturbatur, neque propter commoda insipienter euanciscit, qui omnia inæqualia equali fert animo, qui se derelinquere & (vt ita dicā) penitē egredi didicit, qui deniq; per perfectam sui abnegationem iam ad perfectam charitatem peruenit. Quantam .n. putas pacem talis possidet? Nimirum tantam, vt ea nullo sermone explicari possit. Vsq; ad eod profusè diuinę cōsolationis torrēs interdū in intima aliquorū, qui eiusmodi sunt, influit, vt ipsi illum vix sustinentes, veluti cogātur subducere sese, & exclamare atq; dicere, Domine contine vndas gratiæ tuę. Hinc fit plerunq; vt eorum corpora ad tantam diuinę visitationis benignitatē tota mirabiliter immutentur. Profectō quilibet talium cū Psalmista iure cātat, In pace in idipsum dormiam & requiescā. O pacē desiderabilē, quæ omnem sensum exuperat, omnē intellectum trāscendit. O pacem iucundam, qua mens ad interiora rapitur, & omnium rerum externarū oblita, feliciter conuiescit in Domino. O pacem amabilem, per quam, & in qua spiritus seipsum supergressus, atq; in diuitias ineffabilis glorię absorptus, totus in Deum transit. Fœlix terq; quaterq; illa anima, quæ in sinu spūs sui ad hunc modū sæpe cōfoueri, & inter amplexū dilecti sui hoc pacto frequēter ob dormire meretur. Dicit nō potest, quantum gaudij in huiusmodi pace perferat: dum, ex abundantia deliciarum spiritualium, seipsum nō capit: dum incomprehēsbili inæstimabiliq; dulcedine tota repletur: repleta, inebriatur: inebriata, in sanctā securitatem adducitur. Sed heu quāmdiu gestatur corpus corruptibile, nō licet longo tēpore hac sacra secretaq; Dei copula frui. Spūs enim accedit & recedit: nunc se ostendit, nunc rursum se abscondit. O quod præsentiū rerū fastidium, qui gemit, quæ suspiria sanctā animam subeunt, quando ex tali

excessu ad semetipsam reuertitur: quādo ex tātis diuitijs ad tantā inopiam: ex tantis delitijs ad tantā miseriam: ex tam grata spiritus tranquillitate ad tam inamoenas distractiones tentationesq; relabitur. Veruntamē hic gemitus, & hæc suspiria, non modicam ei consolationē interim præstāt, & spūs, vt redire maturet, pronocāt. Caterū paucos inuenire est, qui ad hanc perfectionē pertingant, qui tanta cordis puritate simplicitateq; clareant, qui summa charitatis atque contemplationis arcem teneant: neque enim Deus omnes eod prouehit. Alij piē quidem, non tamen tam sancte viuentes, etiam ipsi in terra pace in hac peregrinatione fruuntur: sed non tāta, quantam perfecti illi sentiunt.

Omnia pro vno Deo fastidienda, qui solis animam sariat: quāquam syncerē ac ordinatē diligendus quoq; sit proximus.

CAP. XV.

Quanto liberior intus fueris ab impedimentis rerum transeuntium, & quāto simpliciorem affectum habueris, tāto facilius foelicisq; Deo vacare poteris. Quicquid præter Deum queritur, mentem occupat, non sariat. Solus Deus explebit desiderium tuum: in solo Deo veram requiem inuenies. Ipse est vnum illud necessarium, & summū illud bonum, in quo omnium eorum quæ pulchra sunt, quæque delectāt, plenitudo & perfectio cōsistit. Quare cum solum serid querere & ambire conuenit: alia non sunt appetenda, nisi quatenus ad ipsum eundem honorandum amandumque promouent & adiuuant. Diligendus est ille super omnia, diligendus est ex tota mente, ex toto corde, ex tota anima. Quantum intelligis, quantum sapis, quantum potes, tantum cum dilige. Pro modulo virium tuarū, pro mensura gratiæ tibi datæ, dilige. Si non nisi imperfectē potes diligere, viuat in te vel desiderium perfectius diligendi: humiliare, ei que dicito, Imperfectum meum viderunt oculi tui. Væ homini illi qui Deum non amat. Nunquam enim verē securus, nunquam verē tranquillus est: vitijs seruit, vanitatē sequitur: deniq; non viuunt, sed manet in morte: mortuus est, nihil est. Non timeat anima que Deum querit: paueat illa que

noa

non querit: Stude quantum in te est cōtemnere & respicere quicquid ab ipsius conditoris amore te auocat aut impedit. Disc vana desideria expellere, inutileque curas ac sollicitudines reijcere. Contende vincula intempestiue familiaritatis erga homines abrumperere, & inordinati amoris nexus erga propinquos vel quosuis res temporales præsecare. Breuiter, quæcunq; cor tuum irretire dissi pareque possunt, consuesce solerter propellere ac fugare. Nūquam expetas vt ab aliquo singulariter amaris: sed expete, vt Deus ab omnibus perfectē diligat. Nullū corporalem præsentiam magnopere affectes, nisi spiritualis profectus gratia: quanquam nec sic quidem alicuius præsentia cum vitiosa animi inquietudine vel impatientia concupiscenda est. Si eos qui piē viuunt spiritualiter diligis, facilius feres eorum absentiam. Omnes enim in Domino tibi semper præsentis erunt, quos in Domino syncerē amas.

Exercitiorum spiritualium vicissitudo. Cui lectio potissimum insistentium, quid in ea spectandum. Scripturæ loca obscuriora. Sacra lectiois fructus vberimus.

CAP. XVI.

Lectio, precationi, caterisq; spiritualibus exercitijs deditus esto. Lectio tollat orationis tedium: oratio vel meditatio, condiat lectiois studium: & tam lectionem, quam precationem subleuet atque corroboret, interiectum honestum aliquod manuum opus. Nā exercitiorum variatio plurimum adiumentū adfert, his maxime, qui perfectiora Spiritu sancti dona necdum acceperunt. Si enim aliquandiu lectio vaces, & ante fastidium, ea intermissa, ad orationem vel meditationem re trāsferas, rursumque labore precandi nondum pragrauatus, lectiois exercitium repetas, & oportune scriptioem, aut aliam externam operationem intermiscas: poteris & viribus integer, & mente alacer pmanere. Quod si infirmitas propria oblitus, vel lectio, vel precationi diutius quā oportet, aut etiam vsque ad nauicam continenter incumbere volueris: eris nimirum totus segnus & inutilis, te debetque te ad illud exercitium, quo iam plus quā satur es, ite-

rum redire. In eis lectionibus libenter versare, quæ spirituale profectum adiuuant: sedulo ad laborans, rationem sanctæ vitæ discere, Deumque cognoscere & amare. Lectio que pietati, aut iustæ rationabilique necessitati non seruit, vana est. Dum sacra legere paras, oculus intentionis tuę sit simplex, desiderium placendi Deo sanctæ humilitati coniunctum tibi ducatum præbeat: alioqui, si prauè curiosus superbusque fueris, periculosus erit lectionis exitus. Nam mel, quod ex ipsis diuinaram scripturarum florib; salubriter exugere debueras, tibi in venenum facile conuerteret: nescio quæ portenta peruersarum interpretationum aut ipse excogitans, aut ab alijs excogitata approbans. Fidei catholice per omnia inniti, & patrum orthodoxorum vestigijs humiliter insistere, matrisque Ecclesię dogmatibus firmissimè adherere, non autem proprium sensum pertinaciter sequi, oportet. Sanè, si otio suppetere, & Deo gratiam donante, sacra lectioni serid te dederis, quamque mentem ad mēsam verbi Dei attuleris, mirum in modum stabilieris in sancto proposito: & exhilaratus spiritu, ineffabiles delicias experieris, illis prorsus incognitas, qui vanitatibus rebusque caducis dediti, æterna non querunt. Talibus enim lectio sacra non panis, sed lapis est. Memento autem, salutem animæ, non in eloquentia, neque in venustate sermonis, sitam esse. Quare nunquam irriseris, neque contempseris ea quæ sancte quidem, sed minus politè ac facundè dicuntur: istiusmodi enim leuitas, vani arrogantisque animi euidentissimum est argumentum. Orationis, inquam, ornatum, inter legendum ne intempestiue requisieris si absit, neque rursum temerè respueris, si adsit: sed omnia que bona vtiliaq; sunt, siue simplicibus & rudibus verbis, siue culta & eleganti dictione enuncientur, cum gratiarum actione excipe: atque eadem sepius legere vel audire ne pigeat. Qui verborū lenocinia potius quā sententiarum fructum spectant, similes prorsus sunt ijs, qui, aut pro ceruis papilionis venantur, aut pro primis, folia & quisquilias colligunt. Nimiis eloquentiæ amor mentes eorum qui minus attentis sunt, facilimè à Deo accipit

B tate

tate auocat, & in præcipitium philautiæ, superbiæ, atque cenedoxiæ pertractas, veluti atheas reddit. Ethnici, qui humilitatē Euangelicam ignorant, magnificēt & admirentur eloquentiam: Christiani, commendēt & amplectantur vitæ sanctimoniam. Qui humiliter de se non sentit, qui Deum nō diligit, cinguis & infans, quātumlibet eruditus esse videatur atq; elegans. Non improbanda est ipsa eloquētia: sed abusus eloquentiæ vituperādus est. Certæ lectiōni animū prudenter astringe, ordinemq; seruato. Lectiō enim in certa & erratica, spiritū magis dissipat quā promouet, si desit iusta ratio talem lectiōnē sectādi. Dū in sacris scripturis occurrunt aliqua obscuriora quæ nō potes intelligere, venerare illa, simpliciter pertrāsito: nisi res aliud exposcat. Sic. n. & curiositate & labore feliciter te expedies. Ea est diuinorum eloquiorum virtus, vt non solum tunc in anima fideli magnam utilitatem pariant, quando exactē intelliguntur, sed & quādo minus intellecta piē suscipiuntur: neq; enim frustra dicit Dominus, Verba quæ ego locut⁹ sum, spiritus & vita sunt. Etiam non angaris propter eā quod vniuersa quæ legis vel audis non mandes memoria. Quemadmodum enim vas quod sapi⁹ aqua perfunditur, nitidum permanet, etiam si ipsa aqua tota effluat: ita pia mens, quam doctrina spiritualis crebrō pertrāsit, pura conseruatur, etiam si ipsa sancta verba in ea non persistant. Quādo spiritualem consolationem, animæ tranquillitatem, pium affectum, paratamque voluntatem adimplendi mandata Dei electione reportas, grandē prorsus & præcipuum lectiōnis fructum refers. Quæ scribuntur & dicuntur in vitia, tu ea nō semper reieceris in alios, sed tibi potius accommoda: ne varijs suspicionibus, temerarijsque iudicijs, mentem tuam implices atque inficias.

Necessaria est in primis fidelis attentā, oratio, cum firma in Deum fiducia ac perseverantia coniuncta. Eius utilitas quātā. Euagationes animi reprimendæ, quas tamen nō voluntarias Deus non imputat.

C A P. XVII.

ORandi diligētia tibi imprimis necessaria est. Impenetrabilis enim

amatura, certum per fugium, securus portus, tutissimumque asyllum est oratio. Hæc vna & mala omnia depellit ab anima, & bona omnia in illam inuehit. Ipsam animam purgat, poenam peccatis debitum submouet, præteritas negligentias sarcit, diuinam gratiam impetrat, prauas concupiscētias extinguit, effrenatas animi passiones domat, hostes prosternit, tentationes superat, calamitates lenit, mœrorem fugat, letitiam infundit, pacem conciliat, hominē Deo coniungit, coniunctumque ad æternam gloriam subleuat. Precando, impetrabis quicquid vile tibi fuerit. Quod si mox nō obtines quod postulas, vide ne perturberis; Deus enim sua pietate nonnunquam differt largiri ea quæ sanctē petuntur: non quod negare velit, sed vt cumulati⁹ & vtili⁹ postea tribuat: vt que fidem, lōganimitatem, ac perseverantiam postulantis eximie coronet. Nūquam dixeris apud te, id quod cæcus ille euangelicus (iam quidem illa minatus oculis corporis, sed nondum perfectē illuminatus oculis mentis) dicebat: Scimus, quia peccatores Deus non exaudit: non, inquam, hoc dixeris: Reuera enim exaudit Deus peccatores, dum corde humiliato precantur. Alioqui malè ageretur cum populo Dei: quum omnes sint peccatores, & egeant misericordia Dei. Quod si aliquis cum cæco illuminato asserat peccatores non exaudiri à Deo, ea sententia ad illos referenda erit, qui vitam corrigere nolunt. Quamuis igitur sis peccator, non ob id desperanter contempseris orationem tuam, quam Deus non contemnit, sed gratam habet, & apud se descriptam seruat. Nō etiam te moueat, quod orāti tibi, vel ipse Deus, vel angelus, vel beatorum aliquis è cœlo minimè appareat, qui tuas preces exauditas esse denunciet: neq; enim id necessarium est, sed nec expedit quidē. Alioquin quod esset meritum fidei? Quanquam Dominus vsque adeo bon⁹ est: vt ipsas quoque apparitiones visibiles, quum opus fuerit, adhibeat. Tu igitur humiliter precare, nihil hæsitās, sed certō credens eum qui piē orat semper exaudiri à Domino strenuus esto, perseuera: & procul dubio re ipsa rādem experieris, quā verē dixerit Christ⁹, Petite & accipietis. Om-

nino

nino dabit id quod petis, si expedit vt accipias: si verò illud non conducit, dabit aliud quod conducatur. Nouit quādo, nouit quatenus tuæ petitioni satisfacere debeat. Dum ex infirmitate humana postulas quæ vtilia nō sunt, absit vt donet quæ petis. Quando tale aliquid desideras, quod vtrū illi placeat ignoras, hoc aut consimili modo orare disce: Domine, si tibi placet, si expedit vt id fiat, fiat: si verò non tibi placet, si non expedit, non fiat. Fiat in omnibus tua sancta voluntas. Adnitere vt præsentem animū habeas dum precaris, Deumque laudas. Facito id diligenter, & cum debita reuerētia: nusquam deliberata voluntate cōsentiens inepris cordis cogitationibus. Si verò tam instabilis atque volubilis fuerit mens tua, vt verbis orationis attendere nō possis, nequaquam ob id indigneris, neq; deiciaris animo: sed grato, placido, tranquilloque spiritu, fac quod in te est, bonam voluntatem Deo offerens, & cōstantem patientiam exhibēs. Esto humilis potius quā pusillanimis. Quamuis minus attētus plurima prætereas, subinde tamen vel vni verbulo attēdis: quod si nec vnum verbum attentus pronūciare potes, nec sic quidam perdis operam, si vigil & rectus corde fueris. Internam perplexitatem, internum impetum, nimis anxiam solitudinem, nimis vehementem cogitationem atque conatum sapienter virato: & multiplices rationes attentionis seruandæ ne incōstanter perquiras. Ista enim confusionem in anima gignere, & diuinæ gratiæ saporem excludere, solent. Sacrorum verborum sensus, quos pro tuo captu Spiritus sanctus suggererit, in eam tuam suauiter afficiant, simpliciterque occupent: non autem imagines aliunde cum labore quæstæ fatigēt aut inuoluant. Si Spiritus sanctus spiritum tuum ad sublimiora aliqua euocauerit traxeritque, ne temerè obnitaris. Eius ducatum per omnia sequere: ipse enim prorsus nouit, quā, quomodo, & quousque perhere debeas. Sicut modò dicebam, dum oras, paratam voluntatē semp habe attendēdi his que proferes: & cor tuum ab intempestiuīs cogitationibus placidē expedi, maximè in initio precatōnis. Quod vt facilius præstes, extra tempus orationis, stude animum serua-

re liberum. Si hoc feceris, reliquum cōmitte Deo: & tranquillus latusque permāne. Neque enim iam De⁹ imputabit tibi distractiones, quibus inuitus ex fragilitate abriperis. Planè illi satisfacies, etiam si attendere non possis. Planè, humilis patientia, hilaris animi gratitudo, sanctaque erga eum fiducia, compensabit, quod dissipatiōe sensuum peccatum fuerit. Nam ipse Dominus non minus spectat, neq; minus diligit in nobis rationabilem conatum piamque voluntatem bene operandi, quā ipsum op⁹. Scit, quare nos mente ita instabiles esse nonnunquam permittat: scit, quomodo animas nostras à superbiæ, philautiæ, vaneque gloriæ inquinamenti vel tutari vel repugnare debeat.

Inuocanda est virgo Maria, in q̄ illa spes reponenda, velint nolint hæretici. Alij sancti iidem honorandi inuocandi q̄ sunt. Psalmodia diligenda C A P. XVIII.

AD beatam Mariam virginem deiparam frequēter te conuēte: eam inuoca, eam dilige, eam lauda. Omnium enim preconij dignissima est: & quantumcunque prædicetur, omnem cōmendationem semper superat. Eūdem habet cum patre cœlesti filium: Deum in vtero suo virgineo concepit, Deum peperit, Deū proprijs vberibus lactauit, Deū gestaui in vlnis, & confoiit gremio. Quid sublimius, quid magis honorificū, quā dici & esse matrem Dei? Quid hac dignitate celsius: quid admirabilius? Planè sic est: nihil sub Deo cogitari potest diuinius Dei matre. Vē miseris & infœlicibus hæreticis, qui tātæ virginis iniquiores sunt, qui eius gloriā & splendorem offuscare nituntur: vā, inquam, his, quibus tantæ imperatōis cultus iam viluit. Indignantur, fremunt, quod eam appellemus spem vitæ, conciliatricem salutis, Quid, inquit, Mariam habetis pro Dea? Siccine spem vestram in hominē ponitis? Non quidem adoramus Mariam vt deam: sed vt Dei matrem, Deo proximam veneramur (quamuis nō immeritō dea dici queat, cum sancti in scriptura vocentur dij) Non sic constituimus spem nostram in homine, non ita confidimus in Maria, quasi ipsa id quod est, id quod habet, id quod potest, non acceperit à Domino: sed

B 2

sed

sed confitemur eam accepisse omnia ab eo, à quo creata electaq; est: & eam posse omnia in eo, quæ enixa est. Dedit creator creaturæ filius matri ineffabile quâdam potestatem, & eam singulari priuilegio honorare voluit: ob idque salutis spem in illa collocamus: non quidem ante Dominum, sed post Dominum. Nam à Domino (quem totius boni originem esse cognoscimus) salutem principaliter expectamus. Tu Antemarianorum illorum blasphemias atque impudentiam abominare (orâs tamen interim pro eis) & venerationem ipsius Mariæ charam habeto. Ipsa enim est totius puritatis & sanctimonie exemplar absolutum, ipsa peccantium singulare refugium, ipsa omnium quos tentatio, calamitas, aut persecutio aliqua yrget, tutissimum asyllum. Ipsa regina cœli potētissima, ipsa dispensatrix gratiarum liberalissima, ipsa omnium fidelium mater misericordissima. Tota mitis est, tota serena, tota suavis, tota benigna, non solum iustis & perfectis, verum etiam peccatoribus ac desperatis: quos, ut ad se ex corde clamare conspexerit, statim adiuuat, suscipit, fouet, & metuendo iudici materna fiducia reconciliat. Nullum aspernatur, nulli se negat: omnes consolatur, omnibus sinum pietatis aperit, & vel teniter inuocata, præstò adest. Sua ingenita bonitate atque dulcedine, sæpe eos qui Deo minus afficiuntur, ad sui cultum blandè allicit, potenterq; excitat: ut per huiusmodi studium præparentur ad gratiam, & tandem apti reddantur regno cœlorum. Talis est, talis à Deo facta est, talis nobis data est: ut nemo eam horreat, nemo refugiat, nemo ad eam accedere trepideret. Fieri non potest ut pereat, qui Mariæ sedulus & humilis cultor fuerit. Tu igitur facito illam tibi vnicè familiarem. Quin & alijs sanctis Dei deuorum impende obsequium, prorsus credens illos tui cordis pium affectum tuamq; precatorem agnoscere. Si libuerit aliquos diligere, quos peculiariter veneris, & quorum patrocinio te frequentius cõmendes, laudabiliter omnino facies. Felix eris, si etiam in psalmodia sedulo te occupaueris: & suauitatem pacisq; gratiam, quam illa in se continet percipere merueris. Psalmodia enim planè est gratissima animarum tranquillitas, iu-

cunda cordium serenitas, dulcis moerentium cõsolatio, & honesta lætantiu cõpositio. Psalmodia dæmones fugat, angelos inuitat, cœlos aperit, & Deum ad miserandum veluti cogit. Ego malim psalmodiarum etiam nona penitus intellectorum dulcedinem vtrunque degustare, quàm eorundem sensus absque sapore interno exactè tenere.

Quanti referat seriu vitam ac passionem Christi meditari. CAP. XIX.

Consulo, ut ante omnia mentem fideliter exerceas in his, quæ Dominus noiter Iesus Christus pro nobis fecit, pro nobis loquutus est, ac pertulit. Nusquam enim inuenies tam prærens remedium aduersus vanitatem & illecebrarum blandimētā, aduersus passionum affectionumq; vitiosarum corruptelas, aduersum tentationum & calamitatum procellas, aduersus trilitiam ac pusillanimitatis depressiones: nusquam reperies tam certum compedium ad omnem virtutem, omniumq; virtutis perfectionem consequendam, sicut in vita ipsius Saluatoris. Ex cuius frequēti pertractatione anima efficacissimè purgatur à peccatorum vitiorumq; sordibus: & in sanctam quandam confidentiam intimamq; familiaritatem eiusdem Domini adducta illustratur cœlesti lumine. Ipse n. Iesus, cui adhæret, ignis consumens est, peccatorum purgationem faciens: ipse Iesus, quem affectatur, lux vera est, omnem hominem illuminans. Igitur in vita Domini Iesu iuxta gratiam tibi datam, versare, in ea meditare, in ea delectare. Hæc sit tibi requies inter labores, solarium inter angustias, munimentum inter tentationes, gaudium inter opprobria. Hæc die ac nocte tanquam preciosissimam margaritam in arca pectoris tui recõditam habe: hanc vbiq; tecum circumfer: hanc internis oculis progrediens quiescensq; amanter inspicere, secundum Dei donum, quod sese cordi tuo insinuauerit. Non oscitanter, neq; prrfunctorie sacram historiam percurras: sed exhibe te presentem spiritu, quasi ipse coram cerneret ea, quæ sunt: & audires, quæ dicuntur. Grato animo singula excipe atque amplectere: nã singula arumnas exilij tui multum subleuare delinereq; poterunt, si attentus fueris. Nullum aliud beneficium

cium præstitit Deus maius illo quod contulit, quando pro nobis homo fieri patiq; voluit: quare omnino æquum est, ut ipsam dispensationem nostræ redemptiois frequentissimè animo pertractemus, & pro illa sedulo gratias agamus: nam id, & Domino gratissimum, & nobis vtilissimum est.

Exemplo commouet rationem formandæ meditationis circa vitam Christi, cuius etiam simplex lectio perutilis est. De annuntiatione Dominica. De visitatione Elizabeth. De Christi natiuitate.

CAP. XX.

Quando libet reuocare ad memoriam in initia nostræ salutis, si te humilia delectant, potes mente cõsiderare, quàm serenus Gabriel angelus thalamum sacratissimæ virginis Mariæ ingrediatur, quamq; officiosè eam salutet. Ingredere & tu cum eo, intendens diligenter his quæ tam ab ipso, quàm ab illa dicuntur. Cõtemplare modestiam, honestatem, prudentiam, humilitatem, verecundiam, & sanctitatem beatissimæ puellæ, qua proferente hæc verba, Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum, mox Dei filius Deus omnipotens in illius castissimo utero virtute spiritus sancti ineffabiliter cõceptus, incarnatus, & homo factus est. Admirare mysterium, obstupece ad tantam charitatem Domini, qui propter nos frater noster fieri nõ est dedignatus. Venerare sanctissimum illud vterum: exulta & gratias age. Deinde exurgens simul cum ipsa purissima virgine, eam ad montana conscendentem sequere. Accede propius, ut illa introeunte domum cognatae suæ Elizabeth, mutuum virginis & ancillæ salutationem, mutuumque colloquium audias. O foelices foeminas, quarum altera regem gloriæ, altera præconem gratiæ in utero gestat. O apotheca odoriferæ ppetuæ latitiæ suauitatem spirantes: o beati ventres mundo noua gaudia breui profuturi. Tãdem dulcissima virgine inde redeunte, tu quoque reuertere: offerens te illi fidelem comitem, humilemque famulum exhibens. Postremò, cum eadem pregnantē, & cum sancto illius custode Ioseph, proficiscere in Bethleem: quo perueniens, commiserescere tenerimæ virginis, post diuinam fatigationem, sta-

bulum pro diuersorio eligentis. Inspice eam orationi vacantem, & cœlestibus contemplationibus intetam: inspicere, mirare, ac dilige. Lætare quòd nocte profunda visitauit nos Dominus oriens ex alto: lætare quòd illa sine dolore, sine virginitatis detrimento nobis peperit saluatorem, Deum & hominẽ. Gaude natum esse Messiam: gaude impleta esse prophetarum oracula. Ingredere regis æterni palatium, ingredere stabulum: aspice quæ habeat cunabula Dominus dominatium: aspice conditorem orbis, infantulum in frigoris asperitate vagientem. Flecte genua ante diuinum illud præsepium: amplectere tenellos pedes redemptoris tui: fige labia: oscula iterum atque iterum imprime: vincat verecundiam amor, timorem superet affectus: dic deuotus, dic humilis & gratus: Adoramus te suauissime pufio, adoramus te dulcissime infans, adoramus te rex Emanuel, princeps pacis, lux gentium: tibi gloria in secula seculorum. Tene eum, nec dimittas, nisi tibi benedixerit. Consimili modo circa reliquam partem vitæ & cõuersationis ipsius Christi te occupare poteris: neq; enim locum admittit, ut omnia hic percurramus quæ euangelica narrat historia. Et fortè suauiores erunt meditationum, quas tu ipse tibi formaueris, quàm eæ quas proposuimus. Sanè simplicia sunt quæ præscripsimus, & tamen eadem sublimia admodum sunt. Sic autem considera mores & actus saluatoris, ut eum diligere, & humilitatem, patientiam, charitatem, commiserationemq; eius imitari gestias. Etiam nuda vitæ Christi lectio plurimum fructus tibi pariet, si verba Spiritus sancti (quæ ineffabilem in se latentem habent) pietè & reuerenter exceperis. Nam & mulier illa quæ sanguinis profluuium patiebatur, ex fidei cõtractu fimbriæ vestimenti dominici sanitatem recepit. Fimbria vestimenti littera Euangelij est.

Exercitium circa passionem Christi, qui non tantum ut homo, verum etiam ut Deus tranquillo animo est cogitandus. Quid de Trinitate credendum, eiusdemque ratio qua tenus sit inquirenda.

CAP. XXI.

Precipue verò te exerce in beata Passione ipsius Redemptoris. Poteris

Luc. 1.

Dent. 4.

Hebr. 12.

Hebr. 1.

Ioan. 1.

Luc. 1.

Luc. 2.

Luc. 22.

Marc. 14.

Iohan. 18.

si voles singulis diebus aliquam eiusdem passionis partem mentis oculis praefigere, exempli gratia: Vno die propones tibi Christum in horto constitutum, moerentem, fixis terrae genibus orantem: & inter stupendi illius agonis pressuras, sudorem sanguineum sudantem. Hanc partem eo die meditaris, & ad eam (si Deus gratiam donauerit) aspectum internum placidè diriges, vbicunque eris vacans ab alijs serijs cogitationibus, atque à legitimis impedimentis liber. Die sequenti similiter recogitabis apud te quid sustinuerit Dominus, quādo à Iuda proditus capiebatur, & colligatus abducebatur cū opprobrio. Hoc modo ipsam dominicā passionem complebis ex ordine, & cōpletam iterum repetes ab initio. Si magis libet plures eiusdem passionis portiones singulis diebus percurrere, vel pluribus diebus in meditatione vnus particulæ persistere, aut quotidie eam partē pertractare quæ Christum in cruce pendentem repræsentat, age pro tuo affectu. Liberè sequere eam rationē quæ captui tuo conuenientior, & deuotioni magis accommodata, fuerit. Supradictis igitur rationibus occupa te, pro tuo modulo, circa humanitatē Christi. Hæc mētem tuam ita possideat, vt quicquid phantasmarum aliunde vitiosè se ingesserit, mox dissipetur. Hanc elige, in qua tutus requiescas, quādiu ad altiora non proueris. Nanis enim est qua mare seculi huius citra periculum pertransire, atque ad beatam illam patriam feliciter peruenire poteris. Quanquā Dominus etiam te hic nauigantem eō aliquādo fortè sustollat, vbi ab omnibus rerū formis atque simulacris intus nudaberis: vbi omnis actio in te cessabit: vbi denique tu à te ipso deficiens, feliciter transibis in Deum. Eō interdum perducet te manus Domini, si expedierit, vt tēpore huius exilij eo perducaris: si nō expedierit, non perducet. Vide autem ne ipsius Saluatoris visibilē imaginem anxie quæras, dum cordi tuo facilè nō occurrat. Quin poti⁹ relicta lineamentorum & corporalis figuræ pressiori imaginatione, cōcipe mente Spiritū Deum intus forisq; tibi præsentem: concipe dulcem quandam ac summè amabilem bonitatem, benignitatem, atque charitatem: attende eundem ineffabilis maiestatis

Dominum vbique præsentem, omnia cognoscentem, omnia penetrantē, omnia viuificantem, omnia portatē sine labore, omnia concludentē sine ambitu, omnia disponentē sine inquietudine, omnia gubernantē sine tædio. Hæc cōcipe: ita tamen vt in eis labores. Nam animē fideli redemptorem orbis cogitanti, spōrè vel etiam necessariò aliquid ex prædictis sese offeret. Neq; .n. ipsa fidelis anima humanitatem tantum, sed & diuinitatē in Christo veneratur. Agnoscit verbū sic carnem esse factum, vt nō desierit esse verbum. Vtrumq; diligit, & carnem & verbum: vtrumq; adorat, & hominē & Deum, vnum Dominum Iesum Christū. Quando mentem tuam subit sanctę Trinitatis memoria, nō tibi fabrices absurda aliqua idola, non ianagineris patrem & filium & Spiritum sanctū esse veluti tres homines, tresue deos: sed agnosce in personarum Trinitate vnitatem Deitatis. Pater Deus, Filius Deus, Spiritus sanctus Deus: & tamē pater & filius & Spiritus sanctus nō tres dii, sed vnus est Deus. Tres sunt personæ, at vna personarum substantia est. Hoc mysterium fide creditur, humanis rationibus nō cognoscitur. Planè sacrosanctæ Trinitatis vna eademq; est natura, vna eademq; essentia, vna eademq; æternitas, vna eademq; gloria, vna eademq; maiestas, vna eademq; voluntas, vna eademq; omnipotentia. Sicut autem hanc ipsam beatam Trinitatem substantia inseparabilem esse credimus, ita operibus inseparabile esse profitemur. Quicquid facere dicitur pater, idem facit & filius & Spiritus sanctus: quicquid facere dicitur filius, idē facit & pater & Spiritus sanctus: quicquid facere dicitur Spiritus sanctus, idem facit & pater & filius: quia Trinitas operibus inseparabilis est. Sic, dum adoramus patrem, adoramus & filium & Spiritum sanctum: dum adoramus filium, adoramus & patrem & Spiritum sanctum: dum adoramus Spiritum sanctum, adoramus & patrem & filium: quia Trinitas, substantia inseparabilis est. His qui in rebus diuinis minus exercitati sunt, non expedit vt curiosius inquirant Trinitatis rationem. Credant simpliciter atq; fideliter, esse Trinitatem, quemadmodum catholica confitetur Ecclesia. Neque enim in die iudicij damnabimur, quòd

Iohan. 1.

I. Pet. 10.

Luc. 18.

quòd hic naturam Dei nostri exactè nō cognouerimus: sed si aliquid temerè dixerimus, dabimus vtrique pœnas nostrę temeritatis.

Syluula quedam aspirationū breuiumq; orationum, quas iaculatorias vocant: quibus mēs ad Deum efficacissimè reuocatur & eleuatur. Ad intimā cum Deo vniōnem nō temerè aspires anima, etiamnum vitijs conspurcata.

CAP. XXII.

Vbique in pròptu habe verba aliqua efficacia, orationumq; iaculatorias, quibus spiritum tuum ad Deum euoces atque elues. Libet hic subijcere veluti syluulam quādam talium precationum iu hūc modum: O anima mea, ecce Deus tuus, ecce creator ac redemptor tuus, ecce qui peccata tua delet, & sanctificat, ecce vita & salus tua, ecce omne bonum tuum. Vide quantū rex regum humiliauerit se pro te: attende quā acerba saluator tuus pertulit pro te: perpende quanta charitate diligat te, qui tantā paupertatem, tantamq; calamitatem propter te suscepit in se. Mane cum Domino tuo: ne recesseris à magistro tuo. Neq; .n. bene tibi esse poterit, si Deum tuum desereris: neque rursum malè, si apud eū permāseris. Relinque multa, & amplectere vnū: nam vnū est tibi necessarium. Vn⁹ est qui ineffabiliter te amat: vn⁹ sit quem tu quoque singulariter diligas. Bone Iesu, pie pastor, dulcis magister, rex æternę glorię, ego te adoro, tibi benedico & gratias ago, qui tam charū habuisti me, qui tā stupenda fecisti, tamq; indigna tolerasti pro me. Propitius esto mihi peccatori: munda, sana, & cōfirma me: dirige, doce, & illumina me. O vtinam tibi hæcenus ingratus non fuissē, vtinam vel modò tibi placerem, vtinam emortuæ in me essent passiones, affectionesq; vitiosæ, vtinam verè humilis & mansuetus, verè liber & tranquillus corā te starem. Vtinam tu (solus cor meum possideres, vtinam prorsus contemnerē omnia transitoria, vtinā te solū quærerem, tibi soli efficerer, tibi indissolubiliter adhererem. Vtinam attentissimè amarem te, vtinam astuantissimè desiderijs iugiter anhelarem ad te. Eheu Domine mi, quando pura, simplici, & lata mē-

te te colam? quando quieta, stabili, & serena conscientia tibi seruiam? quādo ab immensitate amoris tui absorbebitur spiritus meus? Quid volo præter te? aut quid omnia mihi prodesse possunt sine te? tu solus sufficis animæ meæ. O Deus meus, ô amor meus, ô desiderium meum, ô refugium meum: ô consolatio, spes & fiducia mea: ô pax, requies, & illuminatio mea: ô gloria mea, delitiæ meę, & omne gaudium meum: ô dulcedo mea, thesaurus meus, & omne bonū meum. Quādo te videbo? quando apud te ero? quādo mihi filebit iste mundus? quādo omnia impedimenta, omnesq; visilitudines hui⁹ seculi mihi cessabūt? quando soluetur miserabilis captiuitas præsentis exilij? quādo inclinabitur vmbra mortalitatis, & aspirabit dies æternitatis? quando deposita sarcina corporis huius, feliciter & perenniter cum sanctis tuis laudabo te? Misere mei Domine mi Iesu, misere mei, qui in te confidit anima mea. Innumera alia aspirationes (sicut enim vocamus ipsas orationum iaculatorias) formari, vel è sacra scriptura peti, poterunt. His quæ à nobis adscriptæ sunt, aliqui fortè iuuabuntur: veruntamen sapidiōres erūt eæ quas cuique proprius affectus, & gratia Spiritus sancti, suggererit, quàm eæ quas sensus affectusque alienus subministrat. Exercitium quod huiusmodi aspirationibus breuiusq; precationibus constat, efficax ad modum est ad vitia extirpanda, charitatemq; promouendam. Porro, fidelem animam talibus studijs deditā mouere non debet, quòd rarò fortè sentiat se intimè copulari Deo ad quem aspirat: ipse enim Deus bonam illius voluntatem sanctumq; desiderium suscipit perinde, ac si tota amore liquefacta perfectè sibi coniungeretur. Ea anima quæ non ita dudum reliquit Aegyptum, & quæ vitiorum sequalor multum adhuc deuenustat, non sit impudens: hoc est, non temerè se ingerat in sacratissimos illos amplexus spōsi cœlestis: sed prius ad pedes Domini residens, sordes ablueret, formā excoleret, habitum componere, moresq; corrigere fatagat: quæ omnia vbi tandem iam melius commutata fuerint, tunc demū liberius (seruata tamen liberali veretudine) erigat se, & ad sublimiora oscula

Psalm. 56.

Regis æterni humiliter assurgat.

*Qui nō potest semper diuina animo reuolue-
re, indigna saltem nō cogitet. Deus nobis
nusquam non præsens est, cuius oculos re-
uereri debemus. Discretio ubiq; seruanda.
Nō cuius cōtingit theoria cœlestis sub-
limitatem attingere. Hic habenda ratio
gratia cœlestis, quam sequi, nō præcedere
conuenit.*

CAP. XXIII.

Quādo itinere, colloquio, vel qua-
uis alia occupatione, rationabili-
que causa prædit, nō potes cōmodè di-
uina cogitare: vide saltē ne mala & indi-
gna cogites. Nō præcipit Deus vt tu sub-
limi contemplatione suspensus, iugiter
cœlestibus intendas: (neq; enim eā gra-
tiam omnibus electis suis largitur) iubet
tamen vt mentem à vitiosis absurdisq;
cogitationibus, quantum in te est, abducas:
quam si aliquid indignū fortè subi-
erit, vult vt illud statim eijcias, & supe-
riorem rationem à cōsensu modis om-
nibus liberam conferues. In mystico
Christi corpore, hi, qui gratia perfectio-
ris contemplationis clarent, oculi dicun-
tur, alij, vel manus vel pedes sunt. Non
autem oculi duntaxat, sed & manus ac
pedes salui erunt, vbi Christus vniuersa
sua membra ad se collegerit. Sint igitur
innocentes, & sobriæ cogitationes tuæ:
sit purū & trāquillum cor tuum. Quic-
quid illud inquinare, quicquid quietū
mentis statum perturbare potest, dilige-
ter vitato. Deus ubiq; te intuetur: atque
etiam abditissima intentionū, affectio-
numq; tuarum perfectè cognoscit. Ad-
dèd tibi præsens est, adèd intra te est, vt
nec dignum quidē sine eo moueas. Hoc
prorsus persuasum habe, hoc crede: &
præsentia illius ama ac reuerere: erubescens
aliquid admittere, quod oculis tā
excelsi, tamq; intimi spectatoris displiceat.
Sanctam discretionem ubique ser-
uato. Neque enim expedit vt quæcūque
bona alios fecisse legis vel audis, ea tu-
mox nulla infirmitatis tuæ habita ratio-
ne, facias. Disce gratiam tibi donatā hu-
militer subsequi, non autem impatien-
ter præcedere. Ne inquam, coneris mē-
tem illuc cum effreni impetu impelle-
re, quo nondum conscendere potest:
neque ad ea præstanda violenter ipse te
perurgeas, quæ virtutē corporis aut ani-
mi tui prorsus superant. Si fuerit vtile,

vt ad sublimitatē theoriæ cœlestis per-
uenias, ipsa Dei gratia melius eō te dedu-
cet, quā importunus tuus conatus ac
labor. Vis fortè repentē summus fieri,
vis ad perfectionem pronolare potius
quā progredi: at paucis planèd conceditur,
neq; enim expedit vt omnibus
concedatur. Humilis esto, recumbe in
nouissimo loco: fortassis aliquando di-
cet tibi paterfamilias: Amicè ascēde su-
perius. Quid caput tuum exagitas? quid
mentem affligis? Deus non exigit, vt in
obsequio quod illi impendis, te ipsum
crudeliter excarnifices: sed vult te esse,
& spiritu, & corpore, sanum ac vegetū,
nisi aliter ipse, pro tua vtilitate, ordina-
uerit. Quare turbaris, quòd ea exercitia
persequi nō valeas, quæ alij persequun-
tur? Non refert qua incedas, modò ad
charitatem peruenias. Diuersæ viæ ad il-
lam perducunt: & quæ vni commoda
est, alteri fortè nō est omnino commo-
da: quia non omnibus eadem exercitio-
rum ratio conuenit. Talia assumuntur
exercitia quæ captui tuo congruunt: nō
tam spectans quid aut quātum alij præ-
stiterint præsentq;, quam quid aut quā-
tum tu præstare possis.

*Modus ubiq; seruandus. Priuata exercitia.
Semper orat, qui semper bene viuunt. Intē-
tio. De oratione pro viuis ac defunctis, &
de cultu diuorum. Abstinentia discreta.*

CAP. XXIII.

Obserua prorsus ne inualidis hume-
ris tuis tam grauias imponas, vt op-
pressus obrutusq; sub onere cogaris cor-
ruere ac deficere. Etiam in sanctis fletibus
modus habendus est, ne caput debili-
tetur: maximè dum ipse lachrymæ cum
vehementiori cōfractione funduntur. Si
vel simplici sensibus cōpunctionis pul-
su animaduertentis lassari spiritū tuum
eam solerter subterfugito. Quando de-
uotionis gratia præsens est, non intem-
pestiuè spiritum tuum perurgeas ad ma-
iorem feruorem: sed placidè amori in-
siste. Non irreuocabiliter te astringas ad
magnū & intolerabilem aliquē precum
numerum quotidie persoluendū, quin
potius pro tuo affectu minue, vel auge
tua exercitia: nisi votum aut obediētia
aliud exposcat. Si causa aliqua exigen-
te, ipsa eadem priuata voluntariaq; ex-
ercitia etiam ex integro aliquādo omi-
seris,

feris, nō ob id nimium angaris: sed vbi-
que liber & tranquillus in Domino esse
studeris. Quid? agrè fers quod non pos-
sis iugiter instare precibus? Si bene vi-
uis, si à peccatis sedulo abstines, si tem-
pus vtiliter expendis, si te in conspectu
Domini verè humilias, Deum & cœle-
stem patriam suspiras, semper precaris:
sancta enim vito, sanctumque desiderium
coram Deo assidua oratio est. Opor-
tet tamen te præcādi studio esse deditū:
vt si non continenter, certè frequenter
pijs doxologijs atque orationib; vaces.
Quādo libet pro aliquibus viuis aut de-
functis prolixius orare, aut quando vis
diutius immorari cultui alicuius San-
cti, si vel otium non suppetit, vel alio-
qui confusionem mentis suspectam ha-
bes, non erit necesse, vt cōfucta piarum
actionum exercitia prorsus immutes:
sed satis fuerit, si ea ipsa ad salutem illo-
rum viuorum aut defunctorum, vel ad
honorem illius Sancti perficere coram
Deo statuas. Nam secundum tuam in-
tentionē opus tuum à Domino aestima-
bitur suscipieturq;. Sanctos verè venera-
mur, dum colimus Deum, qui fecit &
sanctificauit illos: sicut rursus Deū verè
colimus, dum sanctos, in quibus ipse ha-
bitat, & quos in cœlis iam sibi coniūxit,
veneramur. Nec necessariam cibi, pot; som-
niq; indulgentiam corpori non neges:
in ea te non sis multum acer, nisi Spiri-
tus sancto reuelatē certò didiceris singu-
larem abstinentiam Deo in te placere.
Immoderata enim illarum refectio-
nū subtractio (sicut & nimis vehemens in-
firmioris intellectus labor, nimisq; ve-
hemens imaginatio) tam spiritui, quā
corpusculo plurimum incommodat, &
amentiam plerunq; parit. Grata quidē
sunt Deo ieiunia, gratæ vigiliæ, grati la-
bores externi, dum discretionē seruata
propter ipsum Dominum suscipiuntur:
longè tamen gratior est cordis puritas,
longè acceptior humilitas & charitas.
Nā propter has virtutes illa, nō hæ pro-
pter illa mandantur. Ergo omnia, quā-
tum in te est, sic ordina, sic tempera, sic
moderare, vt nusquam libertatē inter-
nam amittas, nusquam mente confun-
daris, nusquam viribus succumbas: &
tamen ea ad quæ obseruanda faciendā-
que voto vel obedientia astringeris, te-
merè non omittas.

*Cum sui abnegatione promptè sequēdus Spi-
ritus sancti instinctus, qui varijs modis
interiorem hominem afficit. Deuotio illa
sensibilis quā sit periculosa, & quo fine
appetenda.*

CAP. XXV.

Vide ne tua exercitia peragas cū per-
tinaci propriæ electionis decreto:
sed etiam in illis temetipsum abnega.
Internum Spiritus sancti inuitamētum,
latentemque energiam & instinctū, dili-
genter obserua, ac promptè sequere: pa-
ratus ipsa exercitia pro eius voluntate,
non aut pro inconstantia leuitate, mu-
tare, ponere: positaque, resumere. Ali-
quando in tuis priuatis orationibus, &
sanctis ad Deum aspirationib; fortè iu-
uabit te ore placidè proferre, quæ preca-
beris: aliquando cōmodius vtriusq; illa
pertractabis mente tantum. Aliquando
qualibet absque longiori mora pertrā-
sire, aliquādo diutius in quibuslibet per-
meditationem immorari gaudebis. Ali-
quando solo desiderio, vel certè paucis-
simis verbis orare, eademq; per suauem
affectum sapius repetere, aliquādo plu-
ribus diuersisq; verbis precari placebit.
Aliquando ex libro ipsas preces legere,
aliquando citra libri adminiculum cas-
dem Deo offerre dulce erit. Aliquando
psalmodia, aliquādo aliqua alia cōtem-
platio palato cordis tui magis sapiet.
Deniq;, aliquādo hoc, aliquādo illud ar-
ridebit: & aliquando illam, aliquando
istam exercitiorū rationem sequi iuua-
bit. Diuersis .n. modis interiorem nostrū
hominem Spiritus sancti afficere, diuersis-
que vijs eum ad thalamū diuini amo-
ris deducere cōsuevit: ad cuius pulsum
atq; euocationē semper paratissimi esse
debem; vt quacūque voluerit inlecta-
mur, omni propria electione reiecta, Sua-
uitatem deuotionis in ipsis tuis exerci-
tijs impurè ne quæseris. Non in ea tur-
piter cōquiescas: sed per eam ad Deum
progredere. Admodum periculosa est
spiritalis ingluuies, qua quis dulcedi-
ne gratiæ ad oblectationē sui abutitur.
Anima quæ hoc vitio altius infecta est,
non potest dici pudica & fidelis famula
Christi: neq; .n. Deo gratis obsequi vult
sed Dei donū magis quā Deū diligit.
Seruula mercenaria, non filia liberalis,
est. Si minus ei ad blanditur suauitas illa
sensibilis, mox ipsa tota amarulēta, tota
indignabūda, tota turbulēta, tota impa-
ticns,

tiens, pietatis studia deserit: & timoris pudoriq;que habens excusum. Ut te prorsus externis consolationibus. Videlicet si Deus eā oblectare vult, Deo seruit: si minus, ab eo recedit. Anima verò quæ fidelis ancilla, vel pudica sponsa Christi appellari meretur, nō in Dei donis, sed in Deo quiescit. Siue De⁹ ei infundat internam suauitatem, tranquilla permanet, hilariter suo spōso famulatur, fideliter ei adhaeret, constanter eum diligit. Magis optat voluntatem Dei fieri quam suam. Igitur cura, vt vbiq; casta puraq; sit tua intētio: letitiam salutaris Dei hic expete, non tam vt delecteris, quam vt ipsi Domino placeas.

Psal. 50.

Rationalis deuotio sensibili certior Deo, gratior est. Cordis ariditas in Deum in nostrā vertit utilitatem. Reuelationes diuinae a demonum visionibus fecernuntur. Humiliter se quisq; obseruet in prosperis, Deo totum pure acceptum referens. Eucharistiā sum pturis, quā agendum.

CAP. XXVI.

Si tibi oranti, aut sacrificandi, aut diuina meditati, aut sacra lectioni insistenti, aut quoduis aliud sanctum op⁹ facienti, deest sapor ille deuotionis affectus, perge tamē in inceptis: & piū concipiens desiderium placendi Deo, offer ei cordis tui sterilitatem ac laborem in laudem æternam. Sic enim ipsa ariditas quam perfers, nō minus erit illi grata, quam internæ dulcedinis affluentia: imo verò fortè gratior. Rationalis siquidem deuotio longè certior, ipsiq;que Domino acceptior est, quam deuotio sensibilis. Est autem deuotio rationalis, quando quis quodlibet peccatum odit & execratur, prōptaque voluntate Deū colit, & ea quæ Deo placere cognoscit strenuè amplectitur atq; peragit. Si hanc deuotionem habes, nihil decedet mercedi tuæ, etiam si illam alteram non habeas. O quam sapienter Deus nos à superbia vel purgat, si ea infecti sumus, vel defensat, si non sumus infecti: O quam misericorditer huius exilij amorem ab animis nostris præcidit, & beatam illam patriam suspirare nos cōpellit. O quam piè salutem nostram etiam nobis nō intelligentibus operatur. Meritò itaq; eū tunc quoque laudare debemus, quando nos diuersis miseris atque calamitati-

bus expositos veluti deserit. Reuerà enim nunquam deserere potest, quos humiles bonæque voluntatis esse conspicit. Reuelationes cœlestes ne curiosè experas: diuersis enim periculis diuersisq;que diaboli laqueis patent, qui ipsis reuelationibus temerè inhiant, & eis leuiter fidem adhibent. Nam communis noster hostis sæpe transfiguratur se in angelū lucis: vt eos qui minus attenti sunt decipiat. Si visioni tibi ostensa mox nō credis, sed humiliter dubitas, donec rē euidētius certiusq;que cognoscas, Deum non offendis, etiam si ab ipso Deo illa manifestetur. Ex reuelationes quæ cœlitus pijs ostenduntur, mentem tandem consolari, emollire, humilemque reddere solent: cōtrā, visiones dæmonum dolo & præstigij confictæ, nihil aliud quam ipsam mentē conturbare, indurare, & peruicacem efficere consueuerūt. Quando à Deo benignè visiraris, quando tranquilla & serena sunt omnia, tu merè illius gratiæ atque pietati id refer acceptum, non tuæ diligentia, neq; tuis meritis aut laboribus. Nullo pacto tibi placeas nulla ratione ineptæ lætitiæ, aut periculosa securitati te tradas: sed in sancta vigilantia, timoreq; sancto iugiter contine te ipsum, paratus recipere tribulationem inopiamq; spiritualement, vbi Dominus eam ad te redire voluerit, ne de illorū sis numero quos Salomon designauit dicens: Prosperitas multorum occidet eos. Donum acceptum non intēptiū apud te magnifices, neque de eo apud alios passim loqui gestias (diuulgare tamē illud verecūdiè humiliterq; poteris, si utilitas spiritualis vel necessitas exegerit) quin potius cogitationem tuam ab ipso dono tunc auerte, perinde ac si nihil accepisses, Deoq; intende. Si illud exactius apud te metipsum expendere vis, ad hoc solū expende, vt & Dei erga te pietatem, & tuam erga Deum ingratitudinē meli⁹ animaduertas. Quod Dei est, totū Deo tribue, & gratus esto: tibi verò nihil adscriberis præter peccatum. Agnosce te seruum esse inuiliē, indignumq; omni solatio & gratia: vt quanto magis proficis, tanto magis humiliteris. Sola enim humilitas efficit, vt bona quæ in te sunt, integra in te permaneant. Sanè affectus illi, sensibili amore ac dulcedine pleni, quamuis præclara

Prouerb. 1.

signa ferè sint, non tamē indubitata indicia salutis iudicari debent, nisi Spiritus sanctus reuelauerit. Nonnunquam enim sunt affectiones naturales magis quam diuinæ, & in eo etiā corde, quod à Deo alienissimum est, gigni possunt. Quare nobis ipsis semper viliscere, & inter castum timorem ac sanctam spem nauigare debemus, quamdiu in studij vitæ presentis versamur. Quando sacrosanctam Eucharistiam suscepturus es, vide ne tremendæ atque cœlesti mensæ indignè assitas. Deprime spiritū tuum, abde te in vallem profundæ humilitatis: confitere, & prorsus confitere te esse peccatorem. Ora Dominum vt animam tuam purificare, suisque meritis virtutibus exornare dignetur. Accede in memoriam charissimæ incarnationis, passionis, & mortis eius, plena fide, certa spe, sinceroq; affectu: vt verè dicere possis: Desiderio desideravi hoc Pascha manducare. Suscepto demum rege gloriæ, sollicit⁹ esto ne quid admittas quod oculos tati hospiti offendat. Quod si fortè aliquid huiusmodi commiseris, & animam tuam peccādo vulneraueris: mox ad poenitentia remedium, & ad diuinā misericordia confuge medicinam.

Luc. 22.

Obedientia bonum. Hærescum origo superbia & inobedientia. Hæreticorum obfirmata impietas. Ecclesia decretis parandum. Proprij sensus obstinatio cauenda. Vitandum est scandalum. Mores prudenter componendi. Quo pacto remittendus animus. Inordinatus affectus refecandus.

CAP. XXVII.

Comunes actiones, & ea quæ vel ad obedientia rationē vel ad proximorum necessitates spectant, semper tuis priuatis exercitijs antepone, aded vt tuus esse desinas. Eximia virtus, eximia planè virtus obedientia est: contrā, nolle acquiescere, grauissimum omnino scelus est. Vili quopiam opere per obedientiam fideliter peracto, nonnunquam magis proficis in vitæ perfectione, quam sublimibus exercitijs ex propria electione susceptis. Quicquid per inobedientiam feceris, totum à Deo reijcitur, totum in perniciem, non in utilitatem tibi cedit. Obedi igitur Deo, obedi Ecclesie catholice, obedi his qui

vices Dei gerit: obedi antistitibus tuis, eosque reuerere, etiam si ipsi minus rectè viuere videantur. Nam si his non obedis, Deo non obedis. Ipse enim dicit, Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit. Nihil prorsus prætuleris sanctæ obedientia: sed humiliter obtempora in omnibus, quæ certò mala sunt. Hæreses nō aliunde sumunt originem, quam ex superbia & inobediētia. Quid enim faciunt hæretici? Simplicitatem quæ est in Christo subsannant: sanctas Ecclesie traditiones atque consuetudines contemnunt, eas vana hominum somnia, frigidæque cæremonas impie appellant: blasphemiarum accruos in sanctos sanctaque Dei, in Christi matrem virginem Mariam, in sacramenta nostræ religionis, in ipsam denique beatissimam Trinitatem ausu temerario congerunt. Fideles & catholicos quosque irrident, exhibant, oderunt, persequuntur: se sapientes, se Evangelicos, se spiritu sancto plenos esse existimant. Absurda dogmatum monstra cōmunicuntur, proprio sensui pertinaciter inhaerent: nolunt sequi patrum orthodoxorum vestigia, nolunt inclinare ceruices ad pedes matris Ecclesie: sed pleni arrogantia, pleni inuidia, pleni in sano furore, in peruersis dogmatibus persistunt. Quos etiam duritia cœcitasque mentis eō dementia plerunq; perducit, vt mortem intrepidè atque alacriter p defensione suorum errorum subeant, effecti nimirum martyres, non Christi, sed Satanæ. In martyribus Christi sancta mētis humilitas relucet: in martyribus diaboli præfractus animi tumor apparet. Tu pro talibus Deum sedulo precare, & pestilentes eorum opiniones execrare. Decretis ipsius Ecclesie, quam Spiritus sanctus semper moderatur, obtempora: eius institutionem, sicut & ipsum Euāgelium sequere, etiam si plurimos, non solum ex communi plebe, sed ex prælibus optimatibusque, in ea vitijs seruire cōspexeris: area enim est, grana simul & paleas continens. Proprij sensus obstinationē caue. Eos qui spirituales sunt qui que Deum timent, libenter cōsultet: talium iudicium tuo iudicio præfer. Neque enim facilè errat, qui humilis est, & alienæ magis quam propriæ prudentia innititur: quod si in huiusmodi sim-

Luc. 10.

simplicitate quis errauerit, non ei errorem imputat Dominus. Vitiosam singularitatem fuge. Quātum in te est prospice ne alicui sis scandalo. Si tamen te faciente vel dicente ea quae omittere & reticere non licet, aliquis offenditur, nō propterea desistas ab inceptis: sed humiliter pergēs, & pro his orans qui scādalizantur, Deo committe negotium. Omnia membra tua, omnesque sensus tuos sedulo rege ac contine. Esto compositus & maturus in moribus, hilaris & serenus in vultu, pudicus & verecundus in aspectu, placidus modestus in voce, innocens & purus in cogitatione, fidelis & strenuus in opere, benignus & affabilis in conuersatione, ita tamen vt ipsa affabilitas tua ineptam letitiam neficiat. A nugis vitiosis, à risibus excussis, à iocis debita honestate, debitoque temperamento carentibus, prudenter abstine. His enim illiberabilibus libertatibus, puritas cordis laeditur, & claustra sancti pudoris violantur. Tu quidem cōgruis temporibus potes animum ad Dei honorem relaxare recreareque etiam in rebus externis, vt ad spiritualia exercitia reddaris vegetior: sed moderate & pure id faciendum est. Deus non iubet vt nullum prorsus capiamus solatium ex creaturis quas in sui laudem cōdidit: non praecipit vt ab illis separemur, nisi quatenus nos à familiaritate amoreque ipsius impediunt. Impediunt autem nos, quādo illis plus quam oportet, vel aliter quam oportet afficimur, quando illis inheremus, quando in illis conquiescimus. Inordinatus igitur affectus penitus refecādus est: quin amputato, iam ipsa creaturā non separebūt nos à Deo, sed ad eum veluti manu ducent. Quicquid suaue, quicquid iucundum, quicquid amabile, quicquid admirabile se sensibus offert, id castè excipe, & ad Deum, vel ad aeternae beatitudinis statum referre discere. Sic enim delectaberis in Domino.

Sedula creaturarum contemplatio ad Creatoris notitiam & amorem perducit. Qui fecit omnia, ipse eadem virtute sua conseruat.

CAP. XXVIII.

Profecto si ipse creaturā exactè prudenterque considerentur, mirificè animum considerantis in admiratio-

nem rapiunt, & ad laudem atque amorem summi conditoris non parum accendunt. Nam vniuersis iste mundus veluti quidam liber est digito Dei scriptus: in quo singula creaturā tanquam singulae literarum figurā sunt. Quemadmodum autem is qui literas non nouit, si librum apertum inspiciat, videt sanè ipsarum literarū characteres, vim tamen & significationem earum non comprehendit: ita is qui non percipit ea quae Dei sunt, conspiciat quidem externarum creaturarum speciem, sed internam illarum rationem non intelligit. Vir enim inspicens non cognoscet, & stultus non intelliget hanc. Ceterum homo spiritualis, qui oculos animi habet apertos, dum exterius Dei opificium contemplatur, quā mirabilis sit ipse opifex intus concipit: & ex pulchritudine rerum, quas considerat, transit ad pulchrum illud pulchrorum omnium pulcherrimū, vnde omnis pulchritudo profuit. Cui in hac iucunda contemplatione cōstitutō, singula quaeque prorsus miraculo sunt: ad eō vt ipse obstupefactus cum Propheta exclamare cogatur, Quā magnifica sunt opera tua Domine, omnia in sapientia fecisti, delectasti me in factura tua, & in operibus manuum tuarum exaltabo. Sanè nō minus stupendū videri debet, quod humor vitis in vinum (Deo disponente) quotannis conuertatur, quā quod olim in Cana Galilee eodem iubente aqua in vinum mutata fuerit: & maius est multos quotidie creare qui non erant, quā his qui mortui fuerant vitam reddere: Nulla tam exigua, vel vt ita dicā, tam vilis creaturula est, in qua non reluceant haec tria Dei inuisibilia, potentia, sapientia, & bonitas. Itaque Deo per ea quae fecit agnoscitur, quemadmodum beatus Paulus asserit dicens, Inuisibilia eius à creatura mundi per ea quae facta sunt, intellecta conspiciuntur. Quanta quāso admiratione dignū est, quod ipse Deus caelum, terram, & omnia quae his continentur, ex nihilo creauerit, pluraque creare possit, quum sit substantia pelagus in finitum? Fecit omnia, (solum peccatum non fecit, neque enim ipsum aliquid esse dici debet) conseruat item omnia. Nam si virtute sua non conseruaret illa quae condidit,

mox

mox vniuersa redigerētur in nihilum: quia ex se nihil sunt, & omnino dependēt ex Deo à quo facta sunt. Curat omnia: attingit à sine vsque ad finem fortiter: & ab angelo vsque ad extremum vermiculum disponit omnia suauiter: ita vt nec folium quidem ex arbore decidat absque eius prouidentia.

Egregio exemplo conmonstrat rationē transferendi ad creatorem per res creatas: quarum multitudo & quantitas, potentiam: species & qualitas, sapientiam: vtilitas, conditoris bonitatem declarat.

CAP. XXIX.

Potentiam ipsius cōditoris manifestat rerum creaturarum multitudo & quāritas: sapientiam ostendit species & qualitas: bonitatem declarat vtilitas. Quā multa creauit Deus? Numeras stellas caeli, arenam maris, puluerem terrae, pluuie guttas, auiū plumas, piscium squamas, pilos quadrupedum, folia & fructus arborum. Numeras homines, volucres, pecudes, plātas, lapides: numeras cetera omnia si potes: si non potes, confitere esse innumerabilia. Quā verò magna creauit Deus? Merite moles montium, tractus fluminum, spatia caeporum, altitudinem caeli, profundū abyssi. Rursum quā parua creauit Deus? Nam ipsa quoque ad quantitatem spectant: & non minor potentia est, parua ex nihilo creasse quā creasse maxima. Igitur quā parua creauit Deus? vt praeterea inanimata, attende papilionēs, muscas, culices: attende scolopendras, formicas, tineas: attende singula insectorum animalculōrum genera. Iam quā apta, quā pulchra sunt quae creauit Deus? Inspice structuram & compagem corporis humani, inspicere fabricam caeli, considera elementorum dispositionem temporumque vicissitudines, considera cetera omnia, & vbi que mirā harmoniam, miram conuenientiam, mirū ornatum inuenies. Nam, si vel folium arboris contemplari volueris, deprehēdes in eo stupendum quoddam artificium. Videbis quā apte ea parte sit robustius, qua parte ramis suae arboris est magis vicinū: videbis quā cōuenienter se dilater, quā pulchrè desinat, quā decenter per gyrum veluti ferratis dentibus circumspiciatur, quā cō-

cinnè productis huc illucque costulis in sese intexatur. Inspice vnū aliquod, inspicere & alterū eiusdem generis: tot inuenies dentes in vno, quot dentes in altero, tot costulas in vno, quot costulas in altero, talem figurā in vno qualem figuram in altero. Quid porro hac luce pulchrius? quid sereno caelo amoenius? quid rutilo sole venustius? quid lunae stellarūque decore cōptius? quid variorum sterculorum elegātia speciosius? Quid verno tēpore magis formosum? in quo horti, prata, syluae, agri, rediuitio vestita ornatu, iucundissimū spectaculū nobis exhibent: in quo herbarū ac plantularum germina latente quadam naturae vi (quam ipse conditor indidit) è terra mirabiliter prodeunt, & crecta sursum in suas spicas tanquā morte percucata, statum & gloriam futurae resurrectionis apposite designant. Taceo de his quae deformia videntur: nam & in eis pulchra admodū est ipsa deformitas, aspectūque non parum demulcet. Transio ad illa quae auditū, olfactum, gustū, & tactum oblectant. Quid philomelarū & galeritarum cantu gratius? quid lirae & cytharae modulatis sonis dulcius? quid rosarum ac liliorū redolētia suauius? quid sapore diuersorum fructuum atque condimentorum delectabilis? quid bysso & serico lenius? Omitto hic & ea quae aspera, & ea quae amara sunt. Ecce autē omnia & magna & parua, & pulchra, & deformia, & dulcia, & amara, & lenia, & aspera, summus ille rerum opifex ad sui laudem, hominumque vtilitatem, vsum, eruditionē, ac solatiū condidit. Pauca perstrinximus, quia locus non admittebat vt multa diceremus: ceterum omnia nec animo quidem cōprehēdi possunt, nedū verbis explicari. Tu ex his quae dicta sunt, discere philosophari etiam in alijs, quae à nobis expressa non sunt. Omnia grato oculo contēplare. Dic nonnunquā apud te ipsum haec aut similia: O quā potens & quā magnus est, qui tā multa, tāque immensa creauit. O quā pulcher & suauis est, qui tā amoenā & dulcia cōdidit. O quā bonus & liberalis est qui omnia ista donauit. Ad hunc modum per creaturas transi ad creatorem, ex creaturis mirare conditorem, cum creaturis lauda benefactorem. Si defoe-

C

catō

catu cordis oculo potueris considerare etiam inuisibiles Dei creaturas, animam rationalem puritate & sanctimonia ornata, angelos, virtutes, potestates, dominationes, ceterosque coelestis aulae ciues, iam miraculis obrur, à teipso propemodum alienaberis.

Recta puraque in omnibus sit intentio. Moderata cibi ac potus temperantia Christi exemplum sectanda, cum gratiarum actione. Coniuge quatenus fruendum. Castitas sedulo seruanda. Occasiones malorum declinanda. Quies consulendum. Omnis curiositas fugienda. Libertas spiritus. Otium. Somnolentia.

CAP. XXX.

Quæ agenda sunt (etiam dum manducare, bibere, dormire, vel quoduis aliud solatium carni induigere oportet) tui tali consideratione proueni, ut ea ipsa pure ad Dei honorè facere desideres. Nam, quemadmodum opus quod ex se grande ac magni momenti videtur, Deo prorsus displicet, si operantis intentio impura fuerit: ita opus quod ex se frigidum nulliusque momenti iudicatur, Domino plurimum placet, si operantis intentio fuerit recta. Etiam si pietate ductus cernicem tantum inclinaueris ante crucifixi Iesu imaginem, vel ad altare Dei genitricis Mariæ flosculos obtuleris, aut pedem moueris propter charitatem, non frustraberis à spe iustæ mercedis. Secundum beati Pauli doctrinam, Curam carnis ne feceris in desiderijs. Ingluuiem execrare: cibum & potum compositè sensumque sumito, omni ferina auaritate exclusa. Non oneres ventrem plusquam oportet: ne prægauratus ineptior sis ad interna exercitia. Præcipue verò largior vini usus tibi suspectus sit. Frustra ad spiritualem vitam aspiras, si tamquam vile quoddam impuratum voluptatum mancipium elcis: te ingurgitas, gulæ incitamenta nusquam reprimens. Nimiam indulgentiam, nimiamque abstinentiam, pari diligentia vitato. Aliquando enim vel tantillum cibi fortè fastidies, quantum naturæ fouendæ necessarium est. Si contingerit te minus attentum esse, paululumque metas sanctæ sobrietatis prætergredi, liquet quidem erit peccatum, non tamen erit negligendum. Agnosce culpam, suspira, innoua propositum: & omnipuillanimitate reiecta, confide in Do-

Rom. 13.

mino. Lautiores epulas vitiosè ne exquiseris: & dum tales exhibentur, eas tamquam si simplicissimæ essent sumito. Ipsa victus tenuitas nunquam ad indignationem puerilesve querimonias te prouocet: sed patiens esto. Nam & Christus Dominus pro te felle atque aceto potatus fuit. Delectationem illam, quam eius potioque naturaliter conciliat, sic admittite, ut in ea non quiescas: non magis illa te occupet quam si non adesset. Sedulo gratias age pro beneficijs quæ tibi à Deo quotidie præstantur. Si legitime uxorem duxisti, ipsam solam thori participem habeto: & eam non nisi castè ac legitime vtere. Memineris te hominem esse, non brutum pecus. Igitur ratio, honestas, pudicitia, & timor Dei, ipsum coniugium quo vxor tibi, tuque vxori mutuo alligati estis, exornet. Si non habes uxorem, aut si spretis carnis amplexibus puras spiritus nuptias elegisti, si ad perfectæ castitatis obseruantiam statu vel professione adstrictus es, castissimus esto mente, castissimus & corpore. Quando sit mentio copulæ carnalis, ne ibi hæseris: sed quantum in te est simplicissimè leuissimeque huiusmodi opus præteruola: sciens id non esse aliud quam ministerium quoddam propagationi generis humani subseruies. Quod si aliquis illecebrarum prurit carnem titillauerit, repugna ratione. Felix omnino es si motus minus decentes nec sentires quidem: sed & felix eris etiam si senseris, modò non consentias. Mulieris faciem curioso lasciuoque aspectu ne contempleris. Occasiones malorum prudenter declina. Si necesse fuerit te ibi esse præsentem, ubi euidentiores peccandi occasiones habentur, muni infirmitatem tuam precibus, & Deum inuoca dicens, Fiat Domine cor meum & corpus meum immaculatum coram te. Ea quæ audis & vides, consuesce inflectere ad spiritualem profectum Dei: que honorem. Quietem & silētium dilige, secretum mentis quare, & cum Deo tuo intus versare. Quod nihil ad te attinet, quodque prorsus inutile est, id tu perquirere, audire, cognoscere, vel inspicere ne sis audius. Non extra te non circa aliorum facta curiosus fueris: sed intra te, & circa propria vitia sit tua occupatio. Non inquam, affectes aliorum

Psalm. 118.

rum mores & vitam discutere: non illis obseruandis te impliceres, nisi officij tui ratio requirat. Sed & si officium poposcerit, temperanda tamen erit istiusmodi sollicitudo: ita ut aliena eatenus cures, quatenus necessitas, vel animarum salus exigit, non quatenus curiositatis libido, animique leuitas suadet. In negotijs, præcipitem & turbatum spiritus imperum fuge, ne interiori libertate spolieris. Otium omnium malorum parentem, certissimumque animarum exitum perhorresce: torporem ex animo sedulo expelle. Quamuis corpus fortè langueat, non tamen ratione prorsus cessetis socordia sed spiritu & voluntate promptus esto. Somnolentiæ intemperitiæ sicut non semper obsequi debes, ita dum molestior est, aliquid pro oportunitate loci & temporis interdum concedere potes: ut leui breuique dormitione recreatus, refurgas alacrior ad opera necessaria.

Lingua prudenter moderanda. Contentiones vitanda. Nec te laudes nec alios vituperes. Correctio quatenus adhibenda. Qui lasciuia aut charitati contraria loquuntur, ne audiendi quidem sumi. Neminem oderis. Familiaritas dissimulari potest, & quando.

CAP. XXXI.

Lingua tuam à verbis illiberalibus minusque honestis compece. Que vitia & vera sunt, queque conueniunt, dum tempus, locus, vel causa exposcit, sapienter loquere, omni dolo prorsus excluso, omnique vitiosa simulatione reiecta. Exiguum membrum est lingua: sed lubricum admodum, & ad ruinam procliue. Eam tu diligenter contine, & prudenter moderare. Verba tua odiosa mordacitate aculeisque; immodestis & intempestiuis careant. Contentiones fuge: cum pertinacia facile neque assueueris neque negaueris quicquam, nisi causa fidei aut salutis animarum exigit. Dum veritatem placidè pronuncias, si nihil proficis, deinceps vnicuique suum relinque iudicium, & Deo omnia committens, teipsum in pace conserua. Præstat enim ut oportune cedendo quieti propria conscientia consulat: quam ut importune disceptando & clamitando, interiora tua conturbes, atque confundas. Quæ

ad laudem tui, vel ad dedecus proximi spectare videntur, ea tu neque cupidè loquaris, neque cum voluptate audias. Quod si talia vel loqui, vel audire necesse fuerit, innocens puraque intentio adfit. Periculoso morbo laborat, qui de aliorum vitijs libenter loquitur, eaque temerè prodit. Talis, sæpe pietatis & iustitiæ zelum falsò prætextit in his quæ ex mera animi leuitate prauaque passione loquitur. Quando aliquis à te corripendus est, cum hortando, monendoque potius, quam increpando, vel passim infamando conueni, quam diu res lenitatem admittit. Si sciendum est, vide ut sine felle sauias. Non furor, non propria causa, sed Dei amor animarumque salus vehementiorem correptionem abs te extorqueat. Ratio in te permaneat tranquilla. Ipsam sermonis asperitatem sancta discretio regat & temperet. Persequere peccatum, non hominem. Nam homo res bona est, quam Deus condidit: peccatum res mala est, quam homo fecit. Intus dulci affectu miserere eius, in quem foris videris acriter iniuehi, & ipsum tibi ex corde præponè. Si sentis animum riuum grauius esse turbatum, differ correptionem, donec cessauerit istiusmodi commotio, vel certè pauca tantum verba absque impetu tunc loquerè. Eorum sermonem qui impudica, vel alioqui perniciose loquuntur, non est quantum in te est, succide, & ad alia transfer. Exhorresce non solum consentire, sed etiam diu præbere audienciam obtrahentibus. Peccatis alienis nunquam faueris. Nullum hominem oderis, nulli vel signum minus sincera affectionis volens ostenderis, quantumuis etiam fortè fueris læsus. Si exoritur in te aliqua aduersus alterum animi alienatio, mox eam præfoca: quod si non præuales illam extinguere, ratione contradicito. Quando Deus offenditur, fortè potes tunc quidem dissimulare consuetam familiaritatem erga delinquentem, ut ipse conspiciens te veluti immutatam, ad cor facilius redeat, & peccatum suum agnoscens se citius corrigat: veruntamen non debes illi malè affici, nec animi erga eum beneuolentiam depone-re. Si dissidium inter te & alterum enatum fuerit, mox ea quæ turbata sunt (quantum ad te attinet) ad tranquillitatem

C 2 reuo.

reuoçá, de reconciliatione tracta; ita vt nullum simultratis vestigium in corde tuo remaneat. Ingens malū, ingēs prorsus malum est odium in proximū: quo animam occupante, nihil iam geritur, nihil fit quod Deo placeat. Quāuis multum ieiunes, quamuis eleemosinas largiter tribuas, quāuis templū assidue ingrediaris, iugiterq; orcs, quāuis coeleste illud sacrificium quotidie in altari offeras: si fratrem odisti, nō es ex numero filiorū Dei, Charitate filij Dei à filiis diaboli secernūtur. Tremenda sentētia, sed vera. Dicit ipsa veritas: In hoc cognoscent oēs quia mei estis discipuli, si delectationem habueritis ad inuicem. Dicit Apostol⁹ veritatis Ioannes, Omnis qui non diligit fratrem suum, non est ex Deo. Ex quo ergo? Sanè quilibet vel ex Deo, vel ex diabolo est. Omnes igitur homines purè amā, omnes honora: in omnes & beneuolus, & (quātum commodè licet) beneficus esto: omnes amico oculo tanquam fratres & sorores, tanquā creaturas Dei prestantissimas, æternāq; beatitudinis capaces contemplare, vt placeas patri tuo qui in cœlis est.

Suspiciones sinistrae non admittendæ. Alienū erratum apud te excusa, non tamen impunitum relinquant. Meliora speranda. Inuidia detestanda. Vespertina conscientie discussio. Somnus nocturnus. Strato surgenti quid agendum.

C A P. XXXII.

Suspiciones indignas iudiciaque temeraria rejice: de omnib⁹ rectè opinari disce, Homines sumus, facile fallimur: sol⁹ Deus cognoscit corda. Nō leuiter neq; temerè credideris his, qui aliqua in infamiam aliorū referunt. Satius est putare falsā esse fortè quæ dicuntur, quàm citò dictis fidem adhibere. Si aliquorum cura tibi commissā est, vigila: & quāuis aliquādo metuas ne ibi malum lateat, vbi malum non est, nunquā tamen fixa mente suspiceris ibi malum esse, vbi vtrū malū lateat incertus es. Quod si violentius se ingesserit intempertua suspicio, ne cōsenseris, sed oblitare. Qui nimis facile de alijs sinistra cogitat, miser admodū est, rarò conquiescere potest. Ergo quæcūq; manifestā Dei offensionem nō habent, & quæ tibi incerta sunt, ea in meliorem partem in-

terpretari cōstetse. Si peccauit aliquis, commiserescere: & factum piè apud te excusa. Veniat in mentem quā fragilis & ad lapsum prona sit humana conditio. Existima accidisse per leuem aliquā negligentiam, vel per tentationis vehementem impulsū: & dic intra te: Si talis necessitas me comprehendisset, fortassis ego grauius enormiusq; corruissem. Reflecte mētis oculos ad teipsum. *Matth. 7.* Puta peccata fratris tui esse veluti festucam aliquam exiguam, tua verò esse tāquam trabem immanem, propter intolerabilem tuam erga Deum ingratitude nem. Humiliter precare altissimū, vt & tuis, & fratris tui delictis ignoscat. Non tamen dicimus, ipsā fratrum peccata non esse reprehendenda, inculcanda, atq; etiā puniendā, dum Dei honor & iustitiæ equitas exigit signaui enim non misericordia est, vitia inrepeitiuè dissimulare) sed animi affectum minus sincerū damnamus. Qui germanam habet charitatem, commiserescit quidem delinquentium, & eos apud se piè excusat, eos diligit, eos sibi præfert: nō tamen temerè illorum peccata dimittit impunita. Quod in alijs corrigere non potes, Deo committe: gemens interim coram illo. Nulli⁹ salutem vnquā desperaueris. Nā qui modò pessimi sunt, mox Dei gratia immutati possunt esse sanctissimi. Disce aliorū imperfectiones æquanimiter tolerare, siue animorum siue corporū imperfectiones sint. Oēs eundem habem⁹ Patrem, omnes eodem sanguine sumus redempti, omnes vnū corpus verè dicimur. Igitur proximorum & mala & bona, tua esse existima: ppter illa dole, propter hæc lætare, etiā si aduersarij sint ipsi proximi. Inuidentiæ pestis nunquā animum tuum te consentiente subeat. Nā si inuides, non diligis: si non diligis, nō es ex Deo. Dum alios habere conspicias quæ nō habes, dum plura vel sublimiora gratiarum dona eos accepisse cōsideras, quā ipse accepisti, non propterea minus sincerè eis afficiare: sed propter hoc ipsum illos magis amā, & Spiritum sanctum in eis venerare. Gaude & gratias age Deo: si enim illorum merita reuera tua efficiuntur, & de alienis coronaberis tanquā de proprijs. Si doles, nō doleas quod ipsi boni perfectique sint: sed quod tu malus sis & imperfect⁹. De-

fide.

sidera, & annitere esse bonus atq; perfectus, sicut vides illos bonos ac perfectos esse. Conscientiā tuam frequenter discute (adhibito tamen modo) teque reprehende. Maximè in fine diurnarum actionū id facito, priusquam somno te tradas. Recogita apud te seridè in quibus eo die deliqueris: & petita à Deo venia, animo propone deinceps peccata, vitare diligentius. Commenda te ipsi Domino Iesu Christo, eiusque sacræ genitrici, atq; angelo peculiari custodi tuo: & adito pudicè signo, corpusculum in lectulo pudicè componè, sicque somnum placidè expecta, piū aliquid mēte pertractans. Similiter quando surgis, signū crucis attentè exprime, veniamq; peccatorum humiliter à Deo postula: & reiecta inutilium phantasmatum confusione, serium aliquid meditare. Lauda creatorem, gratias age, offer ei animam: pariter & corpus, ac precare vt eo die te conseruare dignetur. Sic, sic vitam institue: sic ad æternæ felicitatis gaudia festinato.

Amanti non est deiciendus animus, quantumvis sit infirmus. Voluntas bona fructus. Deo se quisq; committat, præstanti sepe maiorā quā vel sperare quis ausit. Difficultas bene viuendi meritum auget. Affectibus passionibusq; vitiosis viriliter occurrendum.

C A P. XXXIII.

Fortè dicis: Et quid mihi erit spei, qui diuersis animi passionibus sum obnoxius, qui perfectiora assequi nequeo, qui vel minimam vitæ austeritatem, leuissimūq; labores sustinere vix possum? Sit ita sanè, vt sublimem conuersationem exhibere, & dura tolerare non queas: sed nunquid non potes bonæ voluntatis esse, & Deum proximūque diligere? quid enim leui⁹, quid dulcius, quā diligere? quid cōtrā, magis grate & amarū, quā odisse? Quid iucundius, quid facilius, quā bene viuere? quid rursus magis inamœnum & laboriosum, quā Deo derelicto vitijs feruere? Planè ita est: minore negotio nobis cœlum cōparare possum⁹, quā infernum. Si Deum diligis, si bonæ voluntatis es: etiam tu ex numero filiorum Dei es. Iam si es filius, quantumuis sis paruus, eris & heres. Quid enim? num

Rom. 8.

Domini magnos filios suos ad regnū admittiturus est, & paruos exclusurus? Nequaquam: sed quicumque sunt eius, id est, quicumque charitate insigniti apparent dum hinc emigrant, licet perfectā charitatem non habeant, salui erunt: & aliquando gaudijs cœli perfruentur. Dicit enim scriptura, Omni habenti dabitur & abundabit. Hoc est, cuius habenti charitatem, habenti meritum, dabitur præmium. Non dixit, multum habenti dabitur, parum verò habenti non dabitur, sed omni (inquit) habenti dabitur, & abundabit. Prorsus aliquando abundabit: quia tantum habebit quantum satis erit, habebit quicquid voluerit. Tantus thesaurus est bona volūtas, vt totus mundus ei æquiparari non possit. Quando vis quidem & desideras aliquid boni perficere, sed non potes: istiusmodi sancta voluntas, tanquā ipsum opus à Deo suscipitur. Si verò operari potes & non operaris: iam nec voluntatem quidem operandi habes. Pax hominibus bonæ voluntatis. Itaq; non abieceris animum propterea quod adhuc imperfect⁹ infirmusq; sis: sed humiliare corā Domino & his qui perfecti sunt absolutam vitæ sanctimoniam gratulare. Potest præstare Deus vt magis crescas. Ipse nonnunquā maiora largitur, quā homo ausit vel expetere. Nihil dubites: si tuæ salutis conducere, suoq; honori congruere viderit, efficiet vt vitiorum rubigines, quas in inijs melioris vitæ vix ferrea (vt ita dicam) lima eradis, postea etiam leuissimo flatu decurias atque propellas. Quod si voluerit te graui certamine exerceri, priusquam ipsa vitia, efferatosq; animi motus perfectè in te possis subigere, si in quā etiam vsq; ad extremum vitæ terminum domesticos illos hostes tibi molestos esse permiserit, nequaquam mente consterneris, sed plenus fide, patienter manum eius sustine, voluntatemq; hilariter amplectere. Licet enim is qui ad tristitiam, indignationem, irā, & cōsimiles animi passionem naturaliter pcliuis est, magis angatur, quā is qui animum habet naturaliter lætum ac tranquillū: si tamen strenuè obsistit suis perturbationib⁹, & eas propter Deū æquanimiter tolerat, efficacius purgatur à peccatis, & gloriofiorē coronam in cœlis sibi parat.

C 3 Nam

Nam carnis irameta, & vitiorum infultus, quibus impetiti sedulo renituntur. virtutem non adimunt, sed perornant, meritumque adaugent. Facile placidus est, qui internarum turbarum strepitus raro perfert. Facile hilaris est, cui moeroris tenebrae raro sunt molestae. Facile sobrius est, quem ingluuias raro sollicitat. Facile purus est, cuius animum libidinis stimuli atque obscena illa insomniorum spectra raro affligunt. Studet religare ac premere ipsas passiones affectionesque vitiosas. Placide fac quod in te est. Quare, pete, pulsa: sciens piissimum conditorem gratum habere laborem & desiderium tuum. Saepe enim illi magis placet studij nostri diligentia, qua ad virtutem enituntur, quam ipsa virtutis suauitas, quam percipimus. Preciosior coram eo est humilis profundaque propriae imperfectionis agnitio, quam miraculorum vel aliorum grandium operum exhibitio.

Math. 7.

Luc. 11.

Vitam hanc mortalem cum aeterna, tamquam hyemem cum aestate commutare optant iusti. Animam a corpore migrantem solatur spiritus. Vera solidaque sunt delectationes futuri seculi, quum fluxa vanaque sint omnia quae hic carnales oblectant.

CAP. XXXIII.

Vitam ipsius Dei amor, praesentisque seculi contempnus, ita in te ferueret, vt verè dicere posses cura Paulo Apostolo, Cupio dissolui, & esse cum Christo. Nihil est quod fidelem amantemque animam magis exhilaret, quam quod speret se, postquam huius vitae stadium emensa fuerit, peruenturam ad beatum illum sinum aeternae pacis, vbi nullo amplius vitio inquinabitur: vbi nullo timore, nullo periculo, nulla anxietate, nulla rerum vicissitudine affligetur: vbi plena charitate Deum absque aliquo impedimento laudabit: vbi perfectissime illi placebit, & praeter eum nihil amabit: vbi denique tota illi possidebit, & ab illo tota possidebitur. Quum haec in vita praesenti stabiliter & integre haberi non possint, mors ipsa iustis desiderabilis, vel certe tolerabilis est. Sentiunt enim quam sit grauis vitae mortalis hyems: ob idque aetatem vitae immortalis desiderant. Verè tristis hyems est haec vita quam corruptionis propriae torpor

Philip. 1.

constringit, quam ignorantiae caligo obnubilat, quam tot molestiarum, tot laborum, tot aeternarum imbres irruentes quotidie atterunt. Qui praemete hyeme afflicti suspirant, vbi aetas aduenit accepta consolatione gaudebunt. Felix illa hora & tempus illud optatissimum, quando coelestis spiritus animam sanctam de carcere corporis egredienti letus occurrit, eaque blanda alloquutione inuitat dicens, Surge, propera amica mea: iam

Cam. 2.

enim hyems transijt, imber abiijt & recessit, flores apparuerunt in terra nostra, vineae florentes odorem dederunt, & vox turturis audita est in terra nostra. Egredere cum iucunditate filia charissima: nihil trepides, nihil expauescas: euadis exilium, relinquis miseriam calamitosi seculi. Non iam erit dolor, nec gemitus: dcinceps corpus quod corrumpitur non aggrauabit animam: introducta enim in gaudium Domini tui, de incorruptionis munere sine fine letaberis. Sed haec legens carnalis aliquis, qui rebus visibilibus, vel etiam sordibus voluptatibus concupiscit delectari, sibi ipsi forte dicit, Et quale nam gaudium ibi esse poterit, vbi epulae, comestationes, & carnis amplexus deerunt? Eheu miser, istiusmodi carnalium delectationum appetitum, non sanitas sed morbus conciliat. Modò agrotas, malaque siti aetnas: quam si expellere potueris, foelicem te arbitraris. Sed vbi simul cum isto corpore etiam morbum deposueris, extinguetur sitis noxia, qui iam infeliciter laboras. In futuro seculo qui ad Deum peruenient, veris solidisque delectationibus perfruentur. Non indigebunt corruptibili cibo vel potu, qui Deum possidebunt: pleni enim Deo erunt. Deus erit illis cibis, erit potus, erit quicquid optauerint: omnia in eo habebunt, cuius visione satiabuntur. Videbunt semper, satiabuntur semper: & semper videre semperque satiari desiderabunt. Sine anxietate desiderabunt, & sine fastidio satiabuntur.

Apoc. 21.

Sapient. 41.

Insignis apostrophe seu contemplatio vitae aeternae, cuius felicitas, opulentia, voluptasque, varie depingitur.

CAP. XXXV.

O Vita aeterna, o patria amabilis, o coelestis Hierusalem, de te quid scribitur? quid dicitur? quid creditur? in te est

1. Cor. 2.

est bonum illud, gaudium illud, solatium illud, quod oculus non vidit, quod auris non audiuit, quod cor humanum comprehendere non potest: ob quod tot martyrum legiones mortem animo paratissimo susceperunt. Portae tuae electissimis nitent margaritis: plateae tuae mundissimo sternuntur auro: muri tui preciosissimis conlata lapidibus. In te inestimabiles hortuli & amena tēpe semper virent, in te perennes flosculi, ac violae iugiter vernant, in te cinamomum & balsamum ineffabile suauitatis odorē indefinenter spirant: omnium rerum species in te sine defectu vigent, sine transitu permanent, sine corruptione consistunt, sine mutabilitate sempiternae sunt. In te est temperies & serenitas omnem captum humanum excelsus: in te est pax & requies omnem sensum exsuperans. In te est dies aeternus, & vnus omnium spiritus: in te est certa securitas, & secura aeternitas, & aeterna tranquillitas, & tranquilla foelicitas, & foelix inuinitas, suavis iucunditas: in te fruigunt iusti sicut sol. Nihil querere, nihil desiderare, nihil amare quis poterit, quod in te non inueniat. Id solum quod non est, in te non est. O quantum incotaminatae letitiae pelagus, quantum sincerissimae voluptatis torrens, quanta purissimae delectationis abyssus est, videre Deum deorum in Sion, cernere incomprehensibilem illam summam Trinitatis gloriam: ineffabilem illam pulchritudinem clarissimè contemplari, ineffabilemque illam dulcedinem perfecte gustare, videre omnem pulchritudinem & dulcedinem creaturarum promanat: beatissimam Dei genitricem intueri: angelorum choris interesse: cum sanctis Patriarchis & prophetis, cum sanctis Apostolis & martyribus, cum sanctis confessoribus virginibusque perpetuum habere consortium: omnes caeli ciues agnoscere, & singularis foelicitatem aeternam gratulari. Dilige hanc beatitudinē, & ad eam frequenter suspira. Ipsam quidem oculis istis carnis modò videre non potes: sed oculis fidei, vtcunque percipere potes. Crede quod non vides, vt aliquando merearis assequi quod credideris.

Math. 13.

Psal. 83.

Vanus mortis metus abijciendus. Optima ad mortem praeparatio. Quid ea tam vicina

agendum. Protestatio morituri, eiusdemque pia consolatio.

CAP. XXXVI.

Mare desine quae mundi sunt: & recessum a mundo grauatim non feres. Verum tu forte nihil iam in ipso hoc mundo magnopere diligis, nihil possides, quod relinquere paratus non sis: angit te tamē adhuc pauor nescio quis, propterea quod ignores, quomodo te migrantem Deus excepturus sit, vtrum ad aeternam paradisi requiem, an ad transitoriam purgatorij poenam. Non est necesse te aliquid horum scire. Ista certitudo tibi sufficiat, quod habeas dominum piissimum, qui peccata misericorditer delet, qui bonam voluntatem tribuit, qui & potest & vult saluare te, si humiliatus confidas in eo, non in te. Ex consideratione immensa bonitatis eius, concipe fiduciam salutisque expectationem. Semper vigila, semper quantum in te est lumbos habeto praecinctos; & lucernam ardentem: vt quum venerit Dominus ac pulsauerit, confestim ei aperias. Maximè verò hora mortis euidenter appropinquante, sedulo te ad foelicem exitum praepara. Expedi cor tuum a curis & sollicitudinibus huius seculi: facrameta per viatico grata mente suscipe: & animam tuam humiliter Deo commenda. Recole passionem piissimi Redemptoris tui: beatam eius crucem in spiritu amplectere, osculare rosea illa vulnera, teque totum in eis imprime. Precare Iesum, vt suo precioso sanguine viuere fac peccata tua delere dignetur. Commenda te etiam sacratissimae eius genetrici virginis Mariae, ceterisque caeli ciuibus, illis potissimum, quorum venerationi peculiariter fuisi addictus. Sanè si Mariam ex corde inuocaueris, si ad eam humiliter & confidenter te conuerteris, ipsa introitum regni, quem tua iniquitas iustitiaque diuina tibi forte occludebat, aperiet, mater enim misericordiae & porta paradisi est. Quamuis in te fluctuet & trepidet naturae infirmitas, quamuis horror mortis sese ingerat, quamuis dolorum aculei pungant, & cruciatus vndique torqueant: tu tamē patientiam serua, & persiste in sancta spe, sanctaque erga Deum fiducia. In omnibus abnega te, & trade ipsi Domino, subinde dicens cum Christo sub mortem pauente ac moerente, Pater fiat

Luc. 12.

Matth. 26. fiat voluntas tua. Sic enim requiem atque refrigerium inuenies. Non tibi videatur durum corporaliter mori, quum ipse Christus mortem carnis subierit. Ille praecipue & veluti viam strauit commodamque reddidit, ne te pigeret sequi: illius igitur mors, mortem tuam soletur. Corpore istud corruptibile quod relinquis, vile quoddam vestimentum modo est. Quid ad te si computrescat, si in cinerem fauillam redigatur ubi illud deposueris? Securus exue vestem, quam Deus tuus aliquando restituet tibi integram, fulgidam, atque incorruptibilem. Ut autem absque periculo praeteruoles diaboli laqueos, & foeliciter effugias eius insidias, quibus nonnunquam migrantes affligere solet, interim dum adhuc copiosus es sensuum tuorum, potes mente vel etiam lingua contestari te ex animo ignoscere omnibus qui tibi aliquando molesti fuerunt, & cupere in ea fide vitam hanc finire, in qua conuenit obedientem sanctae matris Ecclesiae filium mori: te credere vniuersa, quae a veris, orthodoxisque Christi fidelibus credenda sunt: & si quid vel impugnatione diaboli, vel violentia morbi huic proposito contrarium forte cogitaras, loquereris, aut faceres, te nullo pacto assentiri tali absurditati. Hac protestatione facta, deinceps omnia impietatis susurraria, quae diabolus obganierit, contemne & irride, imò verò nec animaduertas quidem ea si fieri potest. Confide in Domino, innitere ei: omnem cogitatum tuum, omnem formidinem, quia & te ipsum totum in eum humiliter projice. Hoc enim illi gratissimum est, hoc abs te summopere expetit: ob idque dicit in Psalmo, Quonia in me sperauit liberabo eum. Non te fallat pater tuus, non te reiiciet tui amantissimus: sed proteget te. Eo autem protegente, nullus iam erit qui nocere possit.

Psal. 90.

Tota salutis nostrae spes in Dei misericordia, & in meritis Christi collocanda: qui nobis omnia dixit, fecit ac pertulit: tantum ut ex animo respiciamus.

C A P. XXXVII.

Potissimum salutis spem non tam in meritis bonorum operum quae forte egisti, quam in meritis ac miserationibus Iesu Christi constituas. Veruntamen si vel ad diffidentiam vel ad desperationem

importunè animam sollicitauerit inimicus, oportunè obijcies illi ea quae gratia Dei in te perfecit: sed praecipue obijce passionem dominicam, obijce mortem communis redemptoris. Prorsus agnosce te peccatorem, & miserum esse quantumcunque, etiam in perfectione vitae proficere videaris. Nam ubi aut nullam, aut certe vnicam maculam in te animaduertis, Deus fortè sexcentas, vel etiam multo plures deprehendit. Tu per teipsum salutem non consequeris: ceterum apud Deum omnia sunt possibilis. Si bonae voluntatis es, si Deum amare cupis, in eo diues es, licet alioquin in te admodum pauper ac nudus. Potes enim humiliter tibi usurpare ea quae ille pro te fecit ac protulit. Tibi homo factus ex utero virginis intemeratae prodijt: tibi laborauit, tibi ieiunauit, tibi vigilauit & orauit, tibi persecutiones, iniurias, opprobria, ludibria, flagella, dolores & angustias pertulit: tibi sanguinem fudit & animam potuit, tibi resurrexit, & in caelum ascendit. Iam si cum tantis meritis Dei tui, tua atque adeo vniuersa omnium hominum peccata comparaueris, quid erunt? Quid enim erit granulum arenae, si cum monte caelum & terram circum quaque implente conferratur? Hac dicuntur, non ut superbe confidas: sed ne humilis factus diffidas. Non hi dumtaxat ad Deum perueniunt, qui vel diu sanctè vixerunt, vel magnam vitam auferitatem praestiterunt: sed quicumque cor contritum & humilium exhibent, *Psal. 50.* ab ipso clementer respiciuntur suscipiunturque; quantumuis etiam modico tempore bene vixerint. Latio ille in cruce pendens, quam breuem poenitentiam egit: & quam repente salutem aeternam consequutus est? Sed esto: non obtingat sanè omnibus qui serò poenitentiam agunt, id quod illi obtigit (neque enim omnes sic affecti sunt, sicut ille affectus fuit) multum tamen est vitae correctionem hic vel inchoasse. Qui enim in hac peregrinatione vitam corrigere incoperit, sed morte interceptus correctionem consummare non potuerit, nequaquam peribit: utpote in quo fundamentum charitatis Dei permanserit. Et quamuis adhuc purgari debeat priusquam pleno illo aeternae beatitudinis gaudio perfruatur, interim tamen certae spei non destituetur solatio.

Peni-

Poenitentiam veram, quamuis breuem, recipit Deus. Aduersus diffidentiam sese confirmat moriturus vir pius. De loco de genere mortis ne sis anxius.

C A P. XXXVIII.

Ex. ch. 33.

Quid hac Dei promissione liberalius? In quacunque, inquit, die conuersus fuerit impius ab impietate sua, non nocet ei impietas eius. Non, ait, si biennio, si bimestri, si biduo ante mortem conuersus fuerit: sed in quacunque die conuersus fuerit, in quacunque die ingemuerit, saluus erit, modo verè recteque ingemiscat. Licet igitur insipiens cogitatio tua obmurmuret atque obstitrepas, clamitans vitam tuam talem non fuisse, ut sperare debeas te peruenturum ad aeternam illam gloriam: responde cum sancta humilitate & pia fiducia, Scio cui credidi, scio me ineffabili charitate adoptatum esse in filium. Licet domino facere quod vult: vult autem misereri, vult saluare: quia sic decet eius clementiam atque bonitatem. Non multitudo, non enormitas peccatorum meorum, non miseria, quotidiana fragilitatis meae me terere potest, dum illi incarnatione, passionem, ac mortem memoria repeto. Ipse me redemit, ipse sanguinem fudit, ac moriendum debitum exoluit. In immensum maior est eius misericordia, quam sit aut esse possit mea iniquitas. Sacrosancta illius vulnera testantur me esse reconciliatum, si verè me poenitet iniquitatum, si verè eum diligere concupisco. Beata sua brachia in cruce expandit, ut me peccatorem suscipiat atque complectatur: ego inter illa, & vivere & mori desidero. Video in Deo carnem meam: ubi portio mei glorificata est, ibi me iam gloriosum esse confido. Et quamuis mea iniquitas ab hoc gloriae confortio me repellat, naturae tamen communio ad illud admittit. Non est tam inhumanus Dominus, ut non diligat membra sua, viscera sua. Misericordia eius, singulare meum meritum. Quamdiu ille non deserit esse misericors, non sum inops meriti: quod si misericordiae eius multè diues ego quoque sum meritis. Quisquis pius Dei cultor & orthodoxus Ecclesiae catholicae filius est, eo modo sese sub mortem confirmare potest, aduersus omnem desperationis impulsam: tu igitur talis esto. Porro vtrum domi, an foris, vtrum in-

lectulo, an in agro, vtrum placide an violento mortis genere hinc emigraturus sis, ea res non multum te sollicitet neque angat. Fieri non potest ut male moriatur, qui bene vixerit. Qualiacunque morte is praecipuetur, erit in refrigerio: siue igne, siue aquis, siue ferro, siue tormentis, siue bestiarum incursum, siue elementorum tempestatibus, siue apoplexia, siue peste, siue subito, siue non subito, siue multis aestibus, siue nullo praesente vitam finiat. Tu igitur diuine prouidentiae te totum crede: & bene viuens mortem laetus expecta. Quam praesente, egredere securus ad patrem benignissimum, exoptans ut non minus in aeternitate, quam in tempore utatur te quaedam admodum voluerit. Egredere, inquam, non tanquam carceri crudeliter ab eo mancipandus: sed tanquam sinu misericordiae pie suscipiendus atque fouendus. Hunc canonem frequenter relege, & ad eum vitam tuam sedulo examina: ut quid in te minus rectum sit facile agnoscas, agnitumque; protinus corrigas.

Sapient. 4.

P R E C A T I O.

Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam: & secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam. Ego vilis vermiculus & inutilis peccator suppliciter mente adoro te, totoque cordis affectu pietati tuae gratias ago, o pater coelestis, qui per vnigenitum filium tuum Dominum nostrum IESUM Christum cooperante Spiritu sancto, quum perissemus, misericorditer requisisti nos. Gratias ago inenarrabili tua erga nos dilectione, qua ipsum vnigenitum tuum, de sinu diuinitatis tuae in hanc valem misericordiae nostrae descendere voluisti, ut peccatores saluos faceret. Constituisti eum instauratorem animarum, ut omnibus qui credit in illum, omnis qui per sanctam charitatem illi placere studet, habeat vitam aeternam. Misisti eum ad nos doctorem optatissimum, qui depulsis ignorantiae tenebris veritatem annuntiaret, & mentes nostras agnitione sanctissimi nominis tui illustraret. Misisti eum duce piissimum, qui iter rectum ostenderet, & omnem virtutem, omnique virtutis perfectionem in se demonstraret. Misisti eum auxiliatorem fortissimum,

Psal. 30.

Ioan. 3.

mum, qui principem tenebrarū regno diu vsurpato deturbaret, & fractis omnium hostium nostrorū viribus, igneaque romphēa ab introitu paradisi remota, credentibus coelum aperiret. Mi pater dulcissime, ego vltimus seruorum tuorum ex penitissimis animę meę medullis gratias ago pro sancta eius incarnatione & natiuitate, pro eius paupertate & innocenti conuersatione, pro eius passione & morte, pro eius resurrectione & ascensione, pro vniuersis documentis atque operibus. Gratias ago pro mysterio viuifici corporis ac sanguinis illius, quo in Ecclesia tua pascimur, potamur, abluimur, sanctificamur, & summe diuinitatis participes efficimur.

1. Pet. 1. Gratias ago quod regeneraueris nos in spem viuam per resurrectionem eiusdem vnigeniti tui, quodque per ipsum adoptaueris nos in filios, signans mentes nostras Spiritu sancto, & donans nobis pignus hereditatis aeternae. Gratias ago pro omnibus miserationibus inexhaustae bonitatis tuae, quibus dignatus es nobis indignis subuenire per eundem vnigenitum tuum redemptorē nostrū: faciens nos tibi genus electum, regale sacerdotium, gentem sanctam, populum acceptabilem sectatorem bonorum operū. Gratias ago quod me nullius momenti puluisculum per lauacrum sacri baptismatis ab originali culpa emundaueris, prorsusque purgaueris, ac rectam fidem donaueris, quam etiam augere non desinis per illuminationem gratiae tuae, & cohortationes sanctorum patrum, atque institutionem matris Ecclesiae. Gratias ago quod ab ipso vitae meae exordio me semper nutriuisti, vestisti, ac fouisti, suppeditans omnia, quae huic corpusculo sunt necessaria. Gratias ago, quod a puero me per vniuersa ferē scelerā diuagātem atque lasciuientem patienter tolerasti, expectans donec gratia tua respicerem. Nā si mecum sicut cōmēruerā agere voluisses, iam olim anima mea infinitis peccatis, culpis, & negligentis onusta periisset: meque viuam terra dehiscēs absorbuisset. Gratias ago, quod me à periculoso seculi huius confortio, & peccandi occasionibus segregatum, adiunxeris seruis tuis fidelibus, oportunitatemque tibi seruiendi concesseris. Gratias ago quod ex innumerabili-

bus insidijs, tentationibus, angustijs, tribulationibus, & periculis, me haecenus liberaueris: dirigens, conseruans, ac protegens animam meam & corpus meum misericorditer, vitęque meę ordinē inter prospera & aduersa mirabiliter dispensans, Pater suauissime, pro omnibus quae mihi largitus es à primis cunabilis infantiae meae, & pro vniuersis bonisque quibusuis hominibus vnquam dedisti, ac daturus es, ego ex intimis precordijs viscerum meorū sicut possum tibi gratias ago: precorque, vt pariter omnes spiritus angelici, atque omnes sancti & electi tui, te pro iisdem beneficijs laudent & glorificent in aeternum. Ego quicquid gratiarum abs te accepi, tibi cōmendo: serua quae so dona vltionae beneficentiae tuae. Non mihi, nō diabolo, non alicui creaturae liceat illa subuertere. Attrahe me virtute omnipotentiae tuae, & vndique constringe: nec ego proprio sentis propriaeque voluntate liberē vtens, corruam in conspectu aduersariorum meorum, & deorsum praecipiter. Nonnunquam me mihi relinquo, sed frenū casti timoris tui maxillis animae meae immitte, quo iugiter regar & cōtinear. Vbi que paternam mei curam gere, & tērationes quae obueniunt sic tēpera, vt ex eis proficiā non deficiam. tu enim nosti quam fragilis sim, & quā nulla sit virtus mea. Si me deseris, non possum nisi peccare, inquinari, obdurescere, obtenebrari, mala malis addere, & in profundum extremae iniquitatis demergi. Dum prospera blandiuntur, gubernamē: dum aduersa premunt, adiuua me: dum gaudeo, custodi me: dum tristis sum, consolare me. Nunquam permittas seruum tuum nimio mōerore, nimiaque pusillanimitate absorberi: sed sancta & perpetua erga te fiducia stabili cor meum. Cinge me vndique protectionis tuae muro inexpugnabili: muni me virtutis tuae armatura impenetrabili. Beati angeli tui iugiter defendant animam & corpus meum aduersus dolos atque insultus inimici. Pie pater rogo te per incomprehensibilem misericordiam tuam, vt nunquam in me durissimam superbiae pestem dominium aut locum habere patiaris. Obtestor te exorabilis pater, per venerandam humilitatem vnigeniti tui, vt repellas à seruo tuo omnem

nem

nem animi fastum & arrogantiam, omnem ostentationem & insolentiam, omnem inanis gloriae appetitum & proteruiam, omnem contentionem & pertinaciam, omnem iniquum ausum & inobedientiam, omnem furorem & amarulentiam, omnem dolum & simulationem vitiosam. Nullum vnquam vani elati que animi signum in me appareat. Prosterne & prorsus contere sub pedibus famuli tui spiritum tumoris & cenodoxiae, spiritum ingluuici & lasciuici, spiritum torpedinis & socordiae, spiritum crudelitatis & iracundiae, spiritum odij & inuidentiae. Nunquam me efferam de bonis misericordiae tuae, nunquam aliquem despiciam, nunquam alicui me proponam, nunquam me alicui esse existimem. Oro Domine, vt sicut sanctos angelos qui tibi, (non autem superbo spiritui) adhererunt, confirmasti in gratia tua, ita me in concussa, inuolabilique firmitate stabilire digneris in profunda humilitate: adeo vt cor meum nec velit, nec possit vnquam erigi per superbiam. Depreme sensum meum, & interioris hominis ceruices: vt ego tibi subiectus atque obtemperas foeliciter huius peregrinationis iter cōficiam, & ad te aliquando perueniam. Sim semper paruulus in oculis meis, vitam agens per omnia tibi placentem. Te reuerer, te offendere formidem, tibi nihil praferam, Ecclesiae tuae vicariorumque tuorum praecipis cum omni humilitate & animi promptitudine obediam: aliorum consilij salutariibus acquiescam: piorum iudicium meo iudicio anteponam. Tribue mihi virtutē calcandi inuisibilem leonem & draconem, aspidem & basiliscum, effugendi que omnia venena, & omnes insidias diaboli. Mina me; & trahe post tetanquam mansuetum animal: efficeque vt nunquam aduersus tuam voluntatem recalcitrem, sed plano gressu absque aliqua quarimonia aut murmuratione te infatigabiliter sequar. Excita quae so, excita tarditatem meam stimulis gratiae tuae, vt omni torpore excusso tibi corde paratissimo famuler. Imaginem tuam in me semper clarum ac fulgentem cōferua, alens in intimis meis fidem integram, immaculatam, orthodoxam, feruentem, cunctisque virtutibus ornatā,

quae mundum contemnat, coelum attendat, praesentia negligat, aeterna suspiret, & inter quasuis tentationum atque persequutionum procellas, insuperabilis tuo munere perseueret. Indue me veste nuptiali, sancta charitate: vt diligam te Dominū Deum meum ex toto corde meo, ex tota anima mea, & ex totis viribus meis, tibi que, ita copuler, vt nullo reuertim euentu abs te vnquam separari possim. Elanguat & prorsus percat in me inordinatus amor rerum transeuntium: tu solus palato animae meae sapias, solus me latifices, solus interiora mea possideas. Cōcede vt praepositos, seniores, fratresque meos syncerē semper amem. Omnes verē diligam: amicos in te, inimicos propter te. Da Domine, da seruo tuo cor humile, cor contritum & tractabile, cor sobrium, castum, immaculatum, beneuolum, mansuetum, tranquillum & serenum. Da cor prudens, cor sacro ardore aestuans, cor de fratribus bene sentiens: cor in aduersitate & peccatis aliorum dolens, in prosperitate & meritis exultans: cor flens cum flentibus, & gaudens cum gaudentibus. Ipsum cor meum praeractum a saeuum scinde tua potēri virtute, & altius penetra tua suauis vactione: reddēs illud ita pium, molle ac tenerū, vt semper & ex cōmiseratione alienae calamitatis resoluatur, & ex recordatione ineffabilis dulcedinis tuae colliquescat. Prepara mihi egeno & pauperi mensam sanctarū lachrymarū: vt eis nutriar ad laudem nominis tui. Lugeant praecordia mea die ac nocte, ppter vulnera animae meae, & propter intolerabilem iniquitatem meam. Oculi mei tua vitione percussis, deducant fontē aquae placide manantem ex grandi amore tui, ex flagrantis desiderio patriae caelestis. Ne quae so mihi extremae ouiculae tuae deneges portiunculam huius optatissime gratiae, qua patres meos effusissima liberalitate perornasti. Quid aliud quam interno gelu obrigere possum, nisi tui benedictionis tuae beneficium impendas? Faue domine, faue votis meis: & terram cordis mei sterilem atque aridam, conuerte in fertilem & irriguam. Ecce ego pro eiusdem cordis mei obdiosa duritia humiliter offero tibi cordis vnigeniti tui pietatem grauissimam.

hec

hæc illam expiet, & te placet, o pater clemētissimè. Da mihi in uictā in omnibus quæ molesta sunt patientiā: da mentem vsque ad eò innocentē, quietā, mitem & benignā, vt neq; malū cogitare, neq; in aliquē iniurius esse, neq; ob alicui⁹ improbitatē perturbari, neq; erga aliquem malè affici possim. Da vt impfectionē, infirmitatē, & ignorantia aliorū æquanimitè ferā, omniū miserear, oēs honorē, omniū ex animo bene velim. Cōcede mihi humilē, verecundā, cōcede sanctā cordis vigilātiā, perfectāq; linguæ cōtinētiā: vt nemiñē dānmem, nemiñi obtrectē, nemiñē irideam, & praua atq; indigna quæq; loqui horream. Nō mihi leuiter occupē circa fratrū mores ac vitia: sed mihi tibi que intendā. Effrenes, in ordinatos, præcipiteq; animi impet⁹ a me ppelle: vt ea quæ agēda sunt, oportunē, tràquillē, & cōpositē, in tuo nomine aggrediar ac perficiam. Largire mihi pater indulgētissimè, largire semp sanctē quietis atq; vacationis icretum.

IVBILVM AMANTIS ANIMAE, IN OCTO

Hymnos Rhythmicos diuisum.

Hymnus I. **I**ESV dulcis memoria,
 Dans vera cordi gaudia,
 Sed super mel & omnia,
 Eius dulcis presentia.
 Nil tamen suauius,
 Nil auditur iucundius,
 Nil cogitatur dulcius,
 Quam IESVS Dei filius.
 IESV spes penitentibus,
 Quam pius es petentibus,
 Quam bonus te querentibus,
 Sed quid inuenientibus?
 IESVS dulcedo cordium,
 Fons veri, lumen mentium
 Excedens omne gaudium,
 Et omne desiderium.
 Nec lingua valet dicere,
 Nec litera describere,
 Expertus potest credere,
 Quid sit Iesum diligere.

Hymnus II. **C**VM Maria diluculo,
 Iesum quæram in tumulto.
 Corâis clamore querulo,
 Mente quæram non oculo.
 Tumbam perfundam stetitibus,
 Locum replens gemitibus:
 Iesu prouoluar pedibus,
 Strictis hærens amplexibus.

Nō pmittas me turbulēto maligni hui⁹ seculi strepitu vexari, neq; improbis rerū externarū occupationib⁹ distrahi: sed expedi spiritū meum ab omnib⁹ impedimentis, vt tibi liberē seruam. Quādiu carcere corporis huius detineor, hæc sit pars mea, hæc cōsolatio exilij mei, vt ego ab iniquitatis curis prorsus absolūt⁹, & tuo cultū tor⁹ dedit⁹, tibi vacē, tuas laudes decantē, in te exultē, tibi adhæreā, in te conquietē: fugiam, secedā, sed eamq; in silētiō, excipiēs pacato animo doctrinā coelestis sapientiē. His studiis tēdium peregrinationis meæ mitigē, hac ratione finē calamitosæ hui⁹ vitæ æquanimitè expectē. Tu præsta pater misericordiarū Deus meus, vt in ipso mortis articulo tā pur⁹ corā te inueniar, quam purū me in baptismo esse præstitisti: vt corpore exut⁹, mox te videre atq; in æternū glorificāre merear, meritis dulcissimæ genetricis Dei virginis Marię singularis aduocatæ meę, & intercessionibus omnium sanctorum tuorum. A M E N.

Iesu stringam vestigia,
 Et flendo figam labia:
 Vt detur mihi venia,
 Atque perfectæ gratia.

Mane nobiscum Domine:
 Pulsa mentis caligine,
 Cacos illustra lumine,
 Mæstos reple dulcedine.
 Quando cor nostrum visitas,
 Tunc lucet ei veritas,
 Vilescit mundi vanitas,
 Et intus feruet charitas.

AMOR Iesu dulcissimus,
 Et verè suauissimus,
 Verè pijs gratissimus,
 Id loqui non sufficimus.
 Hoc probat eius passio,
 Et sanguinis effusio,
 Per quem nobis redemptio
 Datur, & Dei visio.

IESVM omnes cognoscite,
 Amorem eius poscite:
 Ipsum ubique querite,
 Querentes inardescite.
 IESVS rex admirabilis,
 Et triumphator nobilis,
 Dulcedo ineffabilis,
 Totus desiderabilis.

Hymnus III.

Totus

IESVS author clementie,
 Totius spes latitie,
 Amoris fons & gratie,
 Vere cordis delitie.

Hymnus IIII. **T**VA IESV dilectio,
 Grata mentis refectio,
 Replet sine fastidio,
 Dans famem desiderio.
 Qui te gustant esuriunt:
 Qui bibunt, adhuc sitiunt:
 Desiderare nesciunt,
 Nisi IESVM quem diligunt.

Quem tuus amor ebriat,
 Nouit quid Iesus sapiat:
 Quam felix est quem satiat?
 Non est vltra quod cupiat.
 Desidero te millies,
 Mi IESV, quando venies?
 Me letum quando facies,
 Vt vultu tuo saties?

Tuus amor continuus,
 Mibi languor asiduus:
 Tu totus es mellissimus,
 Fructus vite perpetuus.

Hymnus V. **I**ESV summa benignitas,
 Mira cordis iucunditas,
 Incomprehensa bonitas,
 Tua me stringit charitas.

Bonum mihi diligere
 IESVM, nil vltra quærere,
 Mibi prorsus deficere,
 Vt illi queam viuere.
 O mi Iesu dulcissime,
 Spes suspirantis anime,
 Te pie querunt lachryma,
 Et clamor mentis intima.

Quocunque loco fuero,
 Mecum IESVM desidero:
 Quam letus quum inuenero,
 Quam felix quum tenuero.
 Tunc amplexus, tunc oscula,
 Que vincunt mellis pocula:
 O quam beata copula:
 Sed in his parua morula.

Hymnus VI. **I**AM ecce iure gaudeo:
 Nam quod cupiui teneo,
 Amore Iesu languo,
 Et in corde totus ardeo.
 Iesus quum sic diligitur,
 Dilectio non perditur,
 Non tepescit, non moritur,
 Plus crescit & accenditur.

Hic amor ardet dulciter,
 Dulcescit mirabiliter,
 Sapit delectabiliter,
 Et delectat feliciter.

Hic amor missus cælitus,
 Hæret mihi medullitus,
 Mentem incendit peritius,
 Hoc delectatur spiritus.
 O beatum incendium,
 O ardens desiderium,
 O dulce refrigerium,
 Amare Dei filium.

IESVS Sole sereniore,
 Et balsamo suauiore,
 Omni dulcore dulciore,
 Ac cunctis amabiliore.
 Eius gustus me afficit,
 Eius odor me reficit:
 In hunc mens mea deficit,
 Solus amanti sufficit.
 Tu pura delectatio,
 Amoris consummatio,
 Tu mea gloriatio,
 Iesu mundi saluatio.

Dilecte mi reuertere,
 Consortis paterne dextere:
 Hostem vicisti prosperè,
 Iam cæli regno fruere.
 Cæli ciues occurrere,
 Portas vestras attollite:
 Triumphatori dicite,
 Salus Iesu rex inclyte.

REX virtutum, rex gloria,
 Rex insignis victoria,
 Pelle nubem tristitie,
 Et confer lucem gratie.
 Iesus decus angelicum,
 In aure dulce canticum,
 In ore mel mirificum,
 In corde nectar cælicum.
 Iesus in pace imperat,
 Quæ omnem sensum superat:
 Hunc mea mens desiderat,
 Et illo frui properat.

Iesus ad patrem redijt,
 Regnum cæleste subiit:
 Cor meum à me transit,
 Atque post illum abiit.
 Sis Iesu meum gaudium,
 Qui es futurus premium:
 Tibi laus, honor, gloria,
 Per cuncta semper secula.

Hymnus VII.

Hymnus VIII.

D CON.

CONCLAVE ANIMAE

FIDELIS, QVO CONTINENTVR ISTA.

SPECVLVM SPIRITVALE, MONILE SPIRITVALE, Corona & Scriniolum, à Ludouico Bloſio monaſterij Latienſis Abbate conſcriptum.

PRAEFATIO.

MAGNA, ſed pia, importunitate cuiuſdam amici victus, hunc libellum conſeci. Is enim non ceſſabat eſſe flagitare à me ſpirituale aliquod Speculum, in quo breuiter adnotarem ea, qua ad vitam ſanctè inſtituendam præcipue conducunt: & diligenter inſererem illa, qua peccatori vel imperfecto, ſed bona voluntatis, homini, conſolationem veramq; erga Deum ſpem & fiduciam præſtare ſolent: ita vt ipſum Speculum poſſet vſui eſſe cuiſlibet Chriſtiano. Ego itaque deſiderans amici iuſtiſſimæ petitioni aliqua ex parte ſatiſfacere, congeſi hic aliquotulum multa ſicut memorie occurrerunt. Et quod ſeci, ad Dei honorem ſeci: humiliter ſubmittens ea qua collegi & ſcripſi, iudicio ſanctæ matris Eccleſiæ. Caterum illi qui abiecti Dei timore, in peccatis & iniquitatibus ſuis, ſponte permanent, nullo modo putare debent ad ſe pertinere conſolationes in hoc libello poſitas, quum neque bona voluntate præditi, neque veri Chriſtiani ſint. Corriganſe, & tunc ad eos pertinebunt ea, qua de immenſa pietate ac miſericordia Dei dicuntur, ſcribunturq;. Quod ſi vitam ſuam peruerſam corrigere noluerint, omnino ſeueritatem diuinæ iuſtitie ſentient, & æterna tormēta in inferno patiantur.

CAPVT PRIMVM.

Timendus, honorandus ac amandus Deus.

AMICE chariſſime, moneo, hortor, & rogo te, vt timeas, honores, atque diligas Dominum Deum tuum, Patrem & Filium, & Spiritum ſanctum, vnum in ſubſtantia, trinum in perſonis. Ipſe enim eſt omnipotens, immenſus, æternus, celeftiſſimus, incommutabilis, incomprehenſibilis, ſummè iuſtus, ſummè ſanctus, ſummè ſapiens, ſummè bonus, ſummè ſuauiſ. Ipſe fecit è nihilo cœlum & terram, & omnia quæ cœlo terraque continentur. Ipſe omnes mortalium omnium nõ ſolum actiones, ſed etiam cogitationes atque affectiones videt perfectæque perſpectas habet: cognoscit omnia præterita, præſentia, & futura. Hominum amantiſſimus eſt, & in hac vita vnicuique benefacere non ceſſat. Vnde meritò illi timor, honor, & amor exhibendus eſt. Caue ſedulo, ne peccando iniuriam ei irrogas. Etiam ſi conſentiendo alicui peccato, poſſes teipſum & plurimos alios à morte eripere, nullo tamen modo deberes peccato con-

Peccatis abſtine.

ſentire: neque enim licet facere mala vt veniant bona, & nimis abſurdum foret, pro vtilitate creaturarum (quæ comparatæ Deo, quaſi nihil ſunt) ſcienter ac deliberata voluntate offendere Creatorem, qui eſt bonum infinitum. Sanctus Dei timor hominem inceſſanter commonefacit, vt à peccatis abſtineat, ac ſobriè, iuſtè, & piè viuat in hoc ſeculo. Cogita ſeriò te ad hoc à Deo creatum eſſe, animamque ratione præditam & immortalē accepſiſſe, vt hic Deo obedias, eumque ames: & ei obediendo beneque viuendo, tandem illum in cœlo clarè videas, atque ipſo ſuaris in æternum. Si enim diligenter à malo declinaueris & bonum feceris, ſi Deum fideliter colēs, in pietate vitam hanc finire: foeliciter peruenies ad cœleſtē beatitudinem per paſſionem & merita Ieſu Chriſti.

Retine firmiter orthodoxam fidem: credens ſine aliqua hæſitatione omnia quæ canonicè & ſanctæ ſcripturæ ab Eccleſia receptæ cõplectuntur, & quæ Spirituſſanctus credēda nobis reuelat pronūciatq; per Eccleſiam. Ipſi Catholice Eccleſiæ humiliter obtempera, etiam ſi

MON.

nonnullos paſtores in ea non rectè viuere conſpicias. Nam Dominus Ieſus in Euangelio loquens de paſtoribus male quidem viuentibus, ſed bona docentibus atque præcipientibus, ait: Quæcūque dixerint vobis ſeruate & facite, ſecundum opera verò eorum nolite facere. Qui contēnit Eccleſiam quæ eſt corpus Chriſti myſticum, contēnit & caput Eccleſiæ, videlicet Chriſtum: quem admodum ipſe verbis ſuis apertiffimè oſtendit dicens: Qui vos audit, me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit. Huic vniuerſali & Apoſtolice Eccleſiæ, quæ ſanctus Paulus columnam firmamentumq; veritatis appellat, ſummus Põtiſex beati Petri ſucceſſor præeſt in terris ex ordinatione domini. Extra hanc Eccleſiam quæ vnica eſt, extra hanc arcam Noe, nullus omnino ſaluatur. Licet verò in ea ſint non ſolum boni ſed & plurimi mali, qui graues abuſus grauiorque peccata impudenter committunt (ipſa enim eſt arca continens hic non tatum ſolida grana, verum etiam ſteriles leueſq; paleas cum granis) manet tamen veritas in illa. Nam Spirituſſanctus fideles ibi docet, illuminat, ac regit: eidemq; Eccleſiæ donat veram diuinarum ſcripturarum intelligētiā. Itaque certiffimum eſt, eos omnes qui opinionem aliquam Romanæ catholicæque Eccleſiæ cõtrariam tenent & defendunt, atque ita ſeſe ab illius vnitate ſeparant, ſi pertinaces in hæreſi aut ſchiſmate vitam finierint, æterna ſupplicia in inferno luituros, quamlibet iuſtè alioqui hic viuere videantur. Planè hæretici atque ſchiſmatici etiam ſi modeſti, benigni, ſobrii & caſti admodum appareant, etiam ſi largiſſimas eleemoſynas pauperibus tribuant, etiam ſi aſſiduè Deum orent & in precibus ſuis compuncti multas lacrymas fundant, atiam ſi vitam maximè rigidam ducant & mira opera patrent, etiam ſi corpora ſua morti promptè intrepideque obijciant: quia tamen ſuperbi ſunt, & ſcripturas ſacras falſis expoſitionibus peruertunt, vnitatemque Eccleſiæ ſcindunt, veram caritatem habere non poſſunt. Deus eos abominatur, & à regno ſuo tanquam grauiſſimos hoſtes repellit: nec vnquam ipſi ſaltem conſequentur, niſi humiles obediēteſq; facti, ſubijciant ſe ma-

tri Eccleſiæ, ac prauas opinionēs ſuas deponant. Perſiſte igitur (vt dictum eſt) in recta Chriſtiana, & vera fide: credens abſque ſimulatione quod catholica credit Eccleſia, & exercens quod illa piè exercet.

Si in eam veneris neceſſitatem, vt vel ipſam orthodoxam fidem negare, vel tormenta ſubire mortem que oppetere cogaris: tu potiùs millicies (ſi fieri poſſet) morere, quàm vt aliquod impiæ abnegationis verbum aut ſignum ædas. Nam ſi fidem ſine Chriſtum negaueris, negabit & Chriſtus te coram Patre ſuo: niſi poenitentiam agens reſipueris, ſicut reſipuit ſanctus Petrus, qui poſt trinā negationem fleuit amarè. Quod ſi pro recta fide & veritate humiliter mortem pertuleris, beatus eris. Tales Dominus Ieſus in Euangelio ſecuros facit, dum dicit, Nolite timere eos qui corpus occidunt, animam autem nõ poſſunt occidere. Itemque, Capillus de capite veſtro non peribit: in patientia veſtra poſſidebitis animas veſtras. Et rurfum: Qui perdidit, inquit, animam ſuam propter me, inueniet eam.

Superſtitioſas obſeruaciones, omnēq; vſum magicæ vel diuinatoriæ artis excrere. Nunquam remedium aut conſilium aliquod à fortilegis maleficiſq; petas: ſed ſemper refuge ad dominum Deum tuum, & ſpem tuam in eo colloca eique innitere. Audi ipſum in Deuteronomio dicētē populo ſuo: Nõ inuenietur in te qui ariolos ſciſcitetur, nec ſit maleficus, nec incãtator, neq; qui pythones conſular nec diuinos: omnia. n. hæc abominatur Dominus. Gentes, augures & diuinos audiunt: tu autem à domino Deo tuo aliter inſtitutus es. Hæc tibi. Profectò qui à talibus remedium vel conſilium petit, iſad diabolū Deo derelicto ſe confert. Vita diligenter omnem iniquitatem, audiens attenta mente Paulum Apoſtolum, qui ſeriò admodum & cum magno verborum pōdere ait: An nescitis quia iniqui regnum Dei nõ poſſidebūt? Nolite errare: neq; fornicarij, neq; idolis ſeruientes, neq; adulteri, neque molles, neq; maſculorum cõcubitores, neq; fures, neq; auari, neq; ebriof, neq; maledici, neq; rapaces regnum Dei poſſidebunt. Et iterum: Maniſta ſunt (inquit) opera carnis, quæ ſunt, fornicatio,

Math. 23.
Luc. 10.
1. Tim. 3.
Papæ Ecclēſiæ præeſt.
Gene. 7.
Mali bonis permixti.
Luc. 3.
Hæreſis.

Perſeuerã-
dū in fide.
Marc. 8.
Luc. 22.
Math. 10.
Luc. 12.
Luc. 21.
Math. 10.
Superſtitio
Maleficiũ.
Deut. 18.
1. Cor. 6.
Galat. 5.

catio, immundicia, impudicitia, luxuria, idolorum seruitus, veneficia, inimicitia, cōtentiones, æmulationes, ira, rixæ, dissentiones, sectæ, inuidiæ, ebrietates, commestationes, & his similia: quæ prædico vobis sicut prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur. Hucusq; verba Pauli. Omnino damnabitur qui talia agunt, nisi per veram poenitentiam atq; emendationem Deo reconcilientur. In tremēdo iudicio quando permundabitur area dominica, & paleæ à tritico separabuntur, Christus eis dicet iratus, Ite maledicti in ignem æternum. Tu horum verborum memor sis.

Matth. 3.
Matth. 25.

Cōscientia Iam vt puritatem cōscientiæ adipiscaris in tuq; illumineris, reuoca ad memoriā quemadmodū offenderis Deū, teque neglexeris, in verbis, actibus, desiderijs, cogitationibus, tui immortificatione, affectusque impuritate, & in illis omnibus quæ iniquè vel inordinatè admittuntur, quæquæ à sancta charitate dissentiant, & gratissima Dei volūtati repugnant. Explora teipsum & discute quantum meminisse potes: ac tibi ipsi displiceas, vociferare in corde tuo cum Publicano, & dicito: Deus ppitius esto mihi peccatori. Peccaui Domine, peccaui: miserere mei. Tantus est numerus & tā multiplex varietas culparum mearum, vt tibi soli Deo meo perfectè cognitæ sint. Ignosce misero mihi. Ablue faciem animæ meæ à cunctis sordibus, & exorna eam gratia tua, donans mihi bonam voluntatem. Ad hunc modum attende & iudica teipsum: adhuc modum ingemisce coram patre tuo cœlesti, cui proprium est misereri semper & parcere. Doleas purè ad gloriam Dei: & iniquitates tuæ ideo potissimum tibi displiceant, quò eas Deo displicere honorique & beneplacito eius contrarias esse intelligis. Magis pondera iniuriam quam Deo intulisti, quam poenas quas commeruisti.

Cōfessio Deinde humiliter, integrè, syncerè, nudè, apertè, paucisq; verbis cōfiteri ipsa peccata tua etiam corā idoneo sacerdote, vices ac locum Dei obtinente, qui auctoritatem habeat te absoluedi. Si libet confiteri cunctas graues culpas atque offensas quas te ab infantia admisisse meministi: vbi semel hoc egeris,

fatis est, & æternæ Dei veritati sufficit: licet nonnulli pij inueniantur, qui plusquam semel id faciant. Omnino expectat, vt quia quotidie offendis ac maculas contrahis, crebrò etiam teipsum coram sacerdote expurges. Sed reijce scrupulos: hi enim illuminationem internam prohibent, & conscientiam (quam fide, spe, & caritate ornatum esse oportet) formidine, anxietate, priuatioue amore deuenustant. Si post confessionem (vt oportet) peccatam, remorsus adhuc remanent, patienter cum humili resignatione ferendi sunt: & propter illos confessio huiusmodi, leuiter iteranda non est. Itaque non eris nimis anxius neque perturbaberis, si forte non omnes veniales culpas in confessione expressisti: nā tales generaliter exposuisse satis est, quum mortalia duntaxat peccata, & ea de quibus dubium est vtrum mortalia sint, expressè ac distinctè exprocepit atque necessitate confiteri coram sacerdote obligemur. At, coram Deo ipsas veniales culpas serid confiteri debem, quæ multis modis delentur: puta, contritione, dominicæ orationis prolatione, grauiamine aliquo propter Deum perlato, aquæ benedictæ aspersione, genuflexione, gemitu, tunctione peccatoris, &c. si talia piè & religiosè fiant. Vtile tamen animæ & Deo gratum est, vt homo accuratè etiam leuiore offensas coram sacerdote confiteatur atque exprimat: sed (sicut diximus) inanes scrupuli reiiciendi sunt. Sanè quum te peccasse iam poeniteat, & doleas quòd vnam Deum offenderis, proponalque deinceps illi seruire & eum amare, atq; delicta tua ritè cōfessus sis: bono animo esse, pacemque cordis habere debes. Fac igitur, & exple diligenter id quod tibi à sacerdote fuit iniunctum: ac confessionis virtuti diuinæq; promissioni fidem adhibe. Crede Domino, qui sacerdotibus confessiones legitimè recipientib; dicit: Quæcunq; solueritis super terram erunt soluta & in cœlo.

Spera in Dei benignitate ac misericordia. Iam enim, quia teipsum congrua contritione, confessione, & satisfatione expurgasti, Deo reconciliatus es, etiam si tu solus omnes omnium hominum iniquitates & transgressiones per-

petraffes. Ipse iam te recipit in gratiam, & peccata praterita quæ condonauit, posthactibi nec imputare, nec improbare vult. Ita ea textit, ita deleuit (si vera sancta ac diuina fuit poenitētia tua) quasi nunquam admissa. Sed oportet te deinceps in bona piaque vita persistere, & quādo ex infirmitate laberis, mox resurgere. Deo tuus liberalissimus rex est, omnia debita tua quantumcunque magna sint libentissimè remittit: omnipotens medicus est, omnem morbum quantumlibet graue & inauditum dicto citò in anima tua curat. Exemplo tibi sunt Dauid Rex, Maria Magdalena, latro in cruce, & alij innumeri. Ita enim facile Deo est plurimis mortalibus culpis veniam dare sicut vni. Et gratum illi valde est, vt sic de eo sentias, vtq; dicas humiliter: Domine Iesu, cōfido de immensa bonitate tua, quòd me nunquam perire sines, quem creasti ad imaginem & similitudinem tuam, ingentiq; labore redemisti. Licet multa nimis sint peccata tua, collata tamen infinitè Dei misericordiæ quid sunt?

Antidotū
aduersus
dissidemiā

Nonnulli nimis modicæ fidei homines propter mala quæ cōmiserunt, vel propter diras tētationes quibus Satanas eos diuerberat, de spe salutis suæ decidunt: putantes conscientias suas ita obligatas & irretitas esse, vt Deus eis subuenire aut nolit, aut nequeat. Implacabili metu miserè agitantur: & omnia quæ faciunt, Deo displicere, seq; iam perditos ac dānatos esse credunt. Error iste grandis ac permolestus est, cui qui cōsentit, Deum maximè inhonorat. Vult & potest Deus cuiuslibet homini verè contrito ignoscere, eumque ab omni salutis impedimēto (qualecunq; etiam illud sit) eripere ac liberare. Nisi peccatori conuerso veniam dare vellet, non eius conuersionem tam patienter expectasset, nec ei contritionem bonamq; voluntatem dedisset, sed eum peccatē aternā damnatione puniuisset, iuxta iniquitatum cōmissarum exigentiam. Permittit quidè nonnunquam vt fideles serui atq; electi amici sui desperatione vel alijs horredis planeq; infernalib; tētationibus pulsantur, ac lōgo diuexentur tempore: sed hoc ex ingenti erga eos amore facit, protegens interim illos ac sustentans ne deficiant. Multi tamen malè at-

teñdētes magnitudinem misericordiæ Dei, perdunt animas suas, dum nō corrigunt iniquam vitam suam, sed dicunt si non lingua, saltem factis: Quare non faceremus quod volumus? Nam quando cūque cōuertemur ad Deum, ignoscet nobis Deus, & remittet omnia peccata nostra. Sed heu, tales & longam vitam & veram poenitētiā sibi promittentes, sæpe iusto Dei iudicio neutram obtinent, & in peccatis suis moriuntur.

Quinam autem fieri potest, vt is qui sese corrigere parat est, desperet de benignissima Dei pietate? Deus enim per Prophetam suum dicit: Quis auertērit se impi; ab impietate sua quam operatus est, & fecerit iudicium & iustitiā, ipse animā suam viuificabit: omnium iniquitatum eius quas operatus est, non recordabor: in iustitia sua quam operatus est viuēt. Nunquid voluntatis nica est mors impij, & non vt conuertatur de vijs suis & viuat? Rursum ait, Nunquid obliuisci potest mulier infantē suum, vt non misereatur vteri sui? Et si illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui: ecce in manibus meis descripsi te. Et iterum ita loquitur: Nunquid mihi difficile erit omne verbum? Itemq; ait: Deleui vt nubē iniquitates tuas, & quasi nebulam peccata tua. Ac rursum: Lauamini, inquit, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis, quiescite agere peruersè, discite benefacere: si fuerint peccata vestra vt coccinum, quasi nix dealbabitur: & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. His & cōpluribus alijs similibus sententijs Deus, qui neminem perire cupit, te in scripturis sanctis consolatur, vt clementissimè bonitati ipsius confidas. Confide igitur o homo bonæ voluntatis, confide in misericordia Dei tui, etiam si mox post correctiorem vitam inchoatam ex hoc mundo emigrare debeas. Sicut enim Euangelium testatur, illi quoque denarium beatitudinis æternæ accipiunt, qui vnica tantum hora laborauerunt in vinea, id est, qui iustè & piè modico admodum tempore vixerunt: & beati pronunciantur à Domino etiam hi qui in tertia vigilia, hoc est, in senectute, parati inueniuntur. Si verò non statim poenitea quàm ad Deum conuersus & re-

Vana spes.

Ezech. 18.

Isaia 19.

Ierem. 32.

Isaia 44.

Isaia 1.

Matth. 29.

Luc. 12.

uersus es, euocaris ex hac vita, constanter perseuera in sancto proposito & timore Domini.

CAPVT II.

Aduersa patienter ferenda.

ET vt omni reliquo vitæ tuæ temporis poenitentiam Deo gratissimam agas tolera miti ac mansucto corde aduersa & incõmoda omnia quæ tibi eius permisso conueniunt, atq; à creaturis inferuntur. Solet Dominus hominem ad se conuersum in initio quidem multis cõsolationibus exhilarare, offerēs ei penē assidue lac spirituale & candidum panē gratiæ: sed postea subtracta hac suauissima esca cibum solidum ac panē atrum illi porrigit, iamq; cum per viam admodum inamœnam, difficilē & tenebrosam ducit, exercetq; illum tribulationibus diuturnis atq; angustijs ineffabilib;: ad eò vt huiusmodi homo videatur sibi prorsus à Domino derelictus abiectusque, & quodammodo Satanæ traditus. Interim etiam grauissimè affligitur à vitijs in se exurgentibus, atq; ab hominibus se persequentibus. Si tibi istud acciderit, vide vt strenuè ac sapienter tegeas, firmiter confidēs in Deo tuo, qui ex vero amore ita te flagellat siue flagellari finit. Nō excutias ab humeris tui erucem quam ille imponit: nam ea tibi omnino salutaris est, & longè vtilior, quàm magna spiritualis dulcedinis abundantia. Quum Dominus tuus sit peritissim⁹ medicus, vrit, secat, amaraq; potiones tibi offert, vt te sanet. Hoc sciens, sustine patienter quicquid te grauat: perfer omnem afflictionem ob honorē amorēq; Dei, in remissionem peccatorū tuorum.

Vitiorum motus.

De manu Dei cuncta accipienda

Nunquam murmures aduersus Deū, neq; opera iudiciae eius reprehendas: licet. n. hæc occulta & incognita atque etiam incomprehensibilia tibi sint, semper tamen iusta ordinatissimaque sunt. Non putes quicquam fortuito & absq; Dei prouidentia accidere in mūdo: sed in omnibus sapienter attende diuinam dispositionem, sine qua nec vnum quidem folium de arbore decidit. Deus qui creauit omnia, gubernat etiam & regit omnia, à supremo spiritu angelico vsque ad infimum terræ vermiculū. Hoc si indubitanter credideris, facilius poteris æquo imperturbatoq; esse animo in-

ter varios casus vitæ præsentis.

Sis oro bonæ resignatæq; voluntatis & verè humilis. Nunquam te aliquid esse existimes: sed mane iugiter in oculis tuis & in intellectu tuo paruul⁹ ac nihil. Nō magnificias bona quæ agis, sciēs ea plena esse defectibus: aliorum verò bona opera magnipende, & illa tuis bonis operibus præfer. Non tibi vanè placeas de aliquo Dei dono: qui enim consentit vanæ, sui ipsius cõplacentiæ, faciē animæ suæ foedissima deturpat macula. Diritiam & obstinationē proprii sensus sedulò frige: nam ea gratiam Dei, perfectumque spirituale maximè impedit. Deuita itidem indecentes verborū conditiones: malēs victus videri, quàm virtutē sanctæ humilitatis amittere. Etãsi pro fidei & veritatis defensione cogaris quidpiam constantius asserere: non tamen superbè te geras, nec sis turbulentior aut concitator, quàm oportet. In rebus dubijs voluntatem Dei ab aliquo Deum timere submissa mente require, & Deus te diriget atque proteget. Disce prõptè deserere iudicium tuum, voluntatē tuam & desideria tua, propter Deum, quum difficile sit certò semper scire, quanam desideria sint à Deo, homo etiam in illis quæ se rectè desiderare putat, resignatus esse debet, ac Deo dicere: Domine, fiat non quod ego volo, sed quod tu vis, & quod honori tuo magis congruit.

Sis humilis

Proprii sensus obstinatio. Verbis ne contendas.

Sui resignatio.

Paratus sis semper ad obediendum: quia minimum op⁹ ex vera obedientia factum magis Deo placet, quàm grãde opus ex propria voluntate peractum. Melius enim est ex simplici obedientia quiesquilias colligere, quàm ex propria voluntate sublimi rerū celestium contemplationi operam dare: & plus diuini fauoris obtinet, qui ex pura obedientia sobriè continenterq; ad laudem Dei māducat, quàm qui rigidißimam abstinentiam ex propria voluntate amplectitur. Ad eò scilicet gratum Deo sacrificium est, propriæ volūtatis, pprii sensus, & propriæ quæsitiois abnegatio. Obedientia humilitatis prima filia, redit hominem aptum ad quamlibet gratiam suscipiendā, atq; ad cœlum via tutissima est. Qui obedire non vult in his in quib⁹ obedire debet, & audax, ferocis atq; contumax est in præpositos suos, is inimi-

Inobedentia eximium.

inimicissimus Deo est. Quædam eximie sanctitatis virgo, videns in spiritu animam cuiusdam monachi poenis purgatoriijs grauitè torqueri, qui tamen satis probè vixisse putabatur, interrogauit Deum, quam ob causam illa anima nō esset in cœlo. Cui dominus in hunc modum respondit: Iste monachus voluntati Abbatis & præpositi sui in omnibus bonis humiliter cõsentire atq; obtemperare noluit: displicuit .n. ei quicquid Abbas faceret, existimans se sapientiorē illo esse, & melius quæ liber posse agere.

Vana gloria fuga.

Quando reprehenderis, suscipe benigno tràquilloq; animo reprehensionē, & culpam tuam libenter agnosce. Si necesse est vt te excuses, breuiter, modeste, & humiliter hoc facito. Nō appetas esse admirationi, haberiq; in honore apud homines. Et licet aliqua bona agas corā hominibus, non tamē ideo illa agas vt videaris, & glorificeris, vel sanctus crearis ab hominib⁹, sed vt homines Deū glorificent, beneq; adificētur ad laudē Dei. Mox vbi appetitionē vanæ gloriæ in te exoriri aduertis, corrige illam: & omni impuritate reiecta neglectaque, quare & specta Deum eiusq; honorem. Optatius tibi sit contemni quàm laudari, & subesse quàm præesse. Non grauatè exequaris etiã infima & abiecta seruitia amore cœlestis Regis Iesu Christi, qui se vltra omnem modum humiliavit propter te. Submitte te infra omnes homines: & in quiera valle humilitatis tanquàm in tutissimo loco commorare. Puta te esse veluti vilem quendam & reiectancum pāniculum, quem quilibet liberè conculcare & premere possit.

Si in verbis, gestibus, moribus & actibus tuis propensum te sentis ad placendum alicui homini mortali, ita vt Deū siue Dei honorem purè nō quæras: hoc statim in te damna, & execrare ceu superbiæ fundum impurissimum, ac prauam intētionem depone. Quicquid vanitatis, iactantiæ & elationis in te viuere deprehendis, instanter mortifica. Memineris Dominum nostrū Iesum Christū, & beatos spirit⁹ angelicos, omnesq; cœli ciues esse humiles, ac superbiam detestari: cacodæmones contrā, superbos esse, & humilitatem odio prosequi.

Tu te illis adiūge, ab istis separa. Persuassimum habe, fieri nō posse vt Deo viuas, nisi humilis & resignatus esse, ac vitijs inordinatissq; naturæ tuæ ppensionibus emori coneris. Tātum in te crescet verus amor Dei, quātum minuetur perniciosus amor tui, quo te ipsum impurè quæris & ad te ipsum reflecteris.

Philautia.

CAPVT III.

CHristus Dominus ait in Euāgelio: Hoc est præceptū meum, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos. Et rursum. In hoc cognoscet omnes quia discipuli mei estis, si dilectionē habueritis ad inuicē. Tu igitur oēs homines etiam inimicos & aduersantes syncera charitate dilige, tanquam fratres vel sorores, eundem patrem cœlestem, eundem creatorem & redemptorem tecum habentes. Expende apud te quàm illi præstantes sint creaturæ, vtpote nobilissima Dei imagine secūdam animam insignitæ, & æternæ beatitudinis capaces: atque hæc consideratio te incitet, vt eos amore & honore prosequaris. Deus enim solos angelicos spiritus & homines ad imaginem similitudinemq; suam fecit, dans eis rationem & intellectum: qua quidē admiranda dignitate, ipsi ceteras creaturas omnes longè antecellunt. Quando vidēs hominem deformem vel morbidum, non ob hanc deformitatem eum minus diligas, nec in cõsideratione corruptibilis mortalitq; carnis sistas, sed ad considerandam immortalis animæ pulchritudinem te transferas. Tanta enim est elegantia & formositas animæ rationalis quam peccatorum fordes non deturpāt, vt si tu eam clarius cernere posses, vix scires præ admiratione & gaudiō vbinam esses. Vera pulchritudo est spiritualis, & mentis oculo cõspicitur. Homo facie teter, sed iustus, omnino præferri debet homini, qui carne quidem formosus, sed vitæ & cõuersatione iniquus est: reuerà enim ille isto pulchrior est. Cæterum corp⁹ hominis iusti quod modò deforme vel etiam aspectu horrendum est, resurget aliquãdo pulcherrimum atque gloriosum. Ergo dilige quemlibet hominem vera charitate sicut præcipit Deus.

Iohan. 15. Iohan. 14.

Dilectio proximi.

Corpus deformis.

Anima pulchritudo.

Non præ te feras coram alijs vultum nimis seuerum, nec toruo aut amaro

Ne sis amaro animo.

44. SPECVLVM SPIRITVALE.

sis animo: sed transformatus in affectū bonitatis, præbete singulis quibusque dulcem corde, beneuolum, fauorabile ac paratum. Quod si ira & indignatione citò pmoueris exasperariq; aut sentis te amarulentum aduersus aliquem, nō consentias huiusmodi vitio, sed reprimē, mitiga & extingue illud quantum potes: dolens quod cor tuum adhuc sit tam acerbum. Humilia te ipsum, & Dei auxilium implora. Vbi is abundanter infuderit in te charitatis dulcorē, non iam ita amarulentus eris. Plerumq; permittit Deus, vt etiam electi amici sui priores sint ad iram, quō se ipsos penitus cognoscant, atq; in humilitate meli⁹ contineant.

Omnibus ex equo bene faciendū

Ad sis prompta voluntate his qui tua opera indigent. Atq; illis potissimum qui te oderunt, vel diuexāt, cor, faciem, & verba amabilia exhibeto: ipsiq; (dum res exigit) benefacito, & p̄ eis preces ad Deum fideliter fundito: quem admodum ipse Christus monet, dicēs:

Matth. 5.

Diligite inimicos vestros: benefacite his qui oderunt vos, & orate pro persecutibus & calumniantibus vos. Erga quoslibet tētatōs, afflictos & necessitate aliqua pressos, gere viscera misericordiā plena. Aerumnas egenorū hilariter eleemosynis releua pro modulo facultatum tuarum. Crede te dare Christo quod das pauperi. Mitte etiam fidelib⁹

Eleemosyna.

Animabus in purgatorio subueniendū.

animabus quæ in p̄enis purgatorij adhuc detinētur, spirituales eleemosynas, orans deuota mente pro illis. Quicquid pro earum absolutione & refrigerio piē feceris, Christus qui illas ardēter diligit, id ita accipiet, quasi tu ad ipsum in carcere positum venisses, eumq; inde liberare fatigisses. Nā illæ ad corpus Christi mysticū pertinent, & Christus in Euangelio asserit sibi præstari quod membris suis præstatur. Vndē & ait: In carcere eram, & venistis ad me.

Matth. 25.

Omnibus bene optandum.

Omnium salutē magnopere desiderat, nec tibi lenis iactura videatur, si peccat vnica anima rationalis: quæ (quum sit imagine Dei insignita) excellentior est & pluris fieri debet quàm totus hic mundus visibilis. Nos oēs sumus mēbra vnus corporis, cuius caput est Christus. Non igitur optes nec velis alicui malū, neque cuiquam inuideas: sed de bono alterius gaude. Nemini scienter iniuriā

Ephe. 14. & 5.

inferas. Neminem imprudenter cōturbes aut contristes. Nemini quicquam facile exprobres. Cum omnibus pacem (quantum in te est) habeto. Si fortē inter te & alterum exortum fuerit dissidium vel rixa aliqua grauior, mox de reconciliatione sollicitus esto, & fac quod tui officij est, tanquam humilis & verus seruus Christi. Quin & alios inter se dissidentes ad tranquillitatem & concordiam reuocare stude, pia oratione ad Deum fusa, aut etiam alio modo congruenti. Neminem cū dedignatione asperneris aut cōtemnas: id enim sanctæ humilitati & charitati valde contrarium est. De nullius adhuc viuētis salute penitus desperes: quia qui modō peruersus est, potest mox Dei gratia bonus effici. Pōs diuinæ misericordiæ nondum est deiectus, sed adhuc securum præstat trāsitiū, his qui resipiscunt.

2. Cor. 13.

Sicut afflictis ita & peccantibus piam compassionem atq; commiserationem exhibeto. Ingemisce propter ignorantiam & cecitatem humanam. Veniat tibi in mentem, quanta sit & diaboli tentatis malignitas atque infestatio, & hominis tentati infirmitas atque corruptio. Extenua culpā aliorum, eolq; excusa quantum conuenienter potes: sed de his quæ ipse male agis, accusa grauius te ipsum. Nullo modo arbitreris proximi tui salutem nihil ad te pertinere: tu enim (etiam si non præsisis) eam libenter & sedulō promouere debes. Offer igitur preces Deo pro peccatoribus, & cū illis prodesse coneris: ita enim eximiam gratiam apud Deum promeraberis. Ex zelo etiam iustitiæ diuinæque honoris exerce correptionem fraternam vti cō-

Compassionem dum miseris.

Correptio fraternam.

gruum fuerit. Peccatis aliorum nunquā consentias, neque cuiquam aduleris. Si irasceris vt peccantem corrigas aut castiges, irascere sine felle, sine odio. Sic persequere peccatum in homine, vt tamē propter peccatum quod homo commisit, non oderis hominem quem Deus fecit. Odio habe culpam, non naturam. Si enim odisti hominem, perditus es, quia extra charitatem viuīs: & nō poteris salutem consequi: nisi deposito odio sanctam dilectionem resumās. Nā vt Ioannes Apostol⁹ ait, Qui nō diligit, manet in morte. Omnino talis manet in morte: quia charitas vita animæ est, & Deus

Temerè ne iudices aut suspicoris malum.

Eane curres que ad te nihil attinent.

& Deus charitas est. Sicut vis Deū in te esse benignū & clementē, ita tu quoque in alios vis benignus ac clemēs. Si diligēter cōsideraueris quàm ipse vitij, defectibusq; tam animi, quàm corporis aliquando abundaueris, vel adhuc abūdes, & quàm lōgè absis à puritate, sanctitate, ac fidelitate quam Deo tuo debes: nimirū onera & imperfectionē aliorū æquanimiter supportabis, vt discretio & acquitas admittet. Cōsitere te in causā esse p̄pter vitiōsam vel negligentem vitam tuam, quod alij parum in spiritu proficiant, & crebrō Deum offendunt.

Factū & dicta aliorum in bonam partem (quantum fieri potest) interpretare. Nō leuiter de alijs male cogites. Quādo incidunt in cor tuum similitræ & absurdę suspiciones de aliquo, mox citā excidant: tu eas præternolare sine. Et quamuis aliquando fortē timeas ne diabolus hominem seducat, neue malum in homine lateat: non tamen certō credas latere malum, si id omnino tibi certum nō est. Ad hunc modum abstine à temerarijs iudicijs: nec sis ineptē curiosus vt aliorum defectus obserues, sed tuos defectus attende, ac te ipsum iudica. Non improbē te ingeras his, quæ tibi commissā non sunt: quin potius talia in statu & ordine suo dimitte. Sint bona, bona: mala verò facile non iudices, sed iudicāda Deo relinquant, qui corda hominū clarissimè videt, & p̄fectè cognoscit quicquid male sit. Is qui vult se negocijs quibuslibet immiscere, omniaq; loquaciter reprehendere & iudicare, p̄cul abest à vera sui cognitione, veraq; p̄ctoris p̄ccac puritate, & necdū in itia vitæ spiritualis artigit. Conserue viuere absque multis querimonijs. Si libet sapius conquiri, conquerere Deo, vel beatæ Mariæ virgini, aut alijs sanctis: exponēs illis humiliter ac placidè ea, quæ te premunt & grauant.

CAPVT III.

Ad quid sis Christianus, cogita.

Req̄nenter memoria repete Christianum te esse, non tam propter præsentem quàm propter futuram vitam: & terrenis caducisque rebus despectis, transfer cor tuum ad cœlestia atque æterna. Tam nobiliter condita est anima tua, vt eam totus iste mundus satiare nequeat. Res transitoria, bona in-

fima nunquam te satiabunt: sed solus Deus qui est summum & perenne bonum satiabit te. Quod quidem plene tunc tibi continget, quando in cælum receptus videbis Deum sicuti est. Hic in terra non nisi miserum exilium est, & hyems aspera: in cælo vera patria est, & ætas amœnissima. Vita ista, quamlibet longa sit, æternitati cōparata quàm breuis est? Vix momentum temporis dici debet. Quàm cito transcurrunt, auolant & decidunt ea, quæ in hoc mundo sunt? Si inhæris fluxis, deflues cum eis. Inhære Deo, qui stabiliter manet & nunquam defluit. Quid obsecro tibi prodesset, si modò diuitijs, honoribus, delitijs, voluptatibusque mundanis afflueres, & postea mittereris in ignem æternum? Pensa ò amice, pensa diligenter istud apud te ipsum. Vtere hic ad honorem Dei, creaturis: sed caue ne illis per vitiosum affectum agglutineris. Serua te intus liberum ac purum quantum potes. Quicquid decoris, elegantia, dulcedinis, suauitque fragrantia ac suauium sonorem, vel perfectionis percipis in rebus creatis, refer id totum ad Creatorem patriamq; cælestem. Nam à Deo omnis pulchritudo, suauitas & perfectio creaturarum profluxit. Tu quidem potes aliquod solatium secundum Deum ex ipsis rebus creatis capere: sed eis inhærere non debes, neque in eis te ipsum seu propriam delectationem peruersè quærere. Igitur non adhærescas cum inordinato amorem alicui homini, etiam si pius admodū & sanctus sit: nec cupias vt aliquis ita tibi adhæreat, vt Deo tuo content⁹ esto, & in eo delectare. Dici non potest quantum noceat & quanta pericula pariat inordinatus erga aliquem affectus & amor, maximè dum quis per huiusmodi affectum incautamq; familiaritatem alteri non eiusdem sexus personæ sese alligat. Ama te & omnes homines in Deo & propter Deum: at Deum ama propter se ipsum.

Creatis vtemini nō abutendū.

Amor inordinatus.

Iesum diligere.

Dilige, quæso, Iesum Christum dulcem Creatorem & Redemptorē tuum, & veras diuitias tuas, & verum atq; iucundissimum bonū tuum. Si nō vales eum ardentè diligere, dilige vt potes, & quē admodum ipse gratiam donare dignatur. Desidera vt possis illū p̄fectè pro-

grata voluntate ipsius amare. Quod si non sentis in te desiderium, saltem desideria habere desiderium. Dico eidem amabili domino tuo: Bone Iesu, ego te toto corde diligere debeo & cupio: tu pro me supplere digneris quicquid ardētis desiderij & amoris mihi deest. Potes itidem dicere: Domine, ego humilis, resignatus, patiens, benignus, mitis, modestus, continens, sobrius, alacris, deuotus esse debeo & opto: tu pro tua bonitate supplere digneris quicquid mihi deest in his virtutibus ac bonis. Quoties enim Christum Iesum eo modo pie & ex animo rogaueris (etiā si millies in die hoc feceris) toties ipse proculdubio seipsum offeret patri suo pro te, & defectum tuum perfecte supplebit cordis sui amore, suaque humilitate, resignatione, patientia, benignitate, &c.

Carnis oblectamētis moriendū.

Tanquam peregrinus & aduena in hoc mundo, vilipende impura oblectamēta, ea scilicet, quorum Deus causa non est, & quæ ad Deum obtinendum non promouent, quæque naturam sustentandam necessaria non sunt. Si voluptates carnis adhuc magnipendis, & eis nimium deditus es, nondum satis intelligis te hic aduenam & peregrinum esse. Fortè mihi dicas, Vxorem habeo, & quid faciam? Ad hoc ego: Vtere coniuge tua castè, nec turpiter quicquam agas, neque transgrediaris licentiam in lege Dei concessam: & si cura est propagandi liberos, effrenata tamen libidinis luxuries vitetur. Memineris te non pecus esse, sed hominem ratione præditum. Foelix est vir verè spiritualis, qui interdum experiri meretur, quantum delectatio cælestis & diuina terrenam carnalemque delectationem superet atque excedat. Foelix, qui carnis gloriam & seculi popam atque claritatem fidelibus oculis aspiciens, agnoscit eam nihil esse: Et reuera illa similis est flosculo qui mox decidit ac marcescit.

Sit modus in rebus.

Corporalis resectio.

Vanitatem, lasciuiam, superfluitatemque illicitam in vestimentis & suppellectilibus ne exquiras: sed modum ac mediocritatem pro tuo statu amplectere. Sis in sumendo cibo & potu moderatus atque ab inhonesta voracitate sensuallique voluptatis aucupatione alienus. Si fortè administrantur escæ simpliciores ac rudiores, non ob id patientiam & pacem cordis tui murmurando amittas: sed ea quæ à Deo dantur & prouidentur, sume

cum gratiarum actione. Etiam si exquisitiores epulæ administratæ fuerint, curam tamen carnis in desiderijs ne feceris, nec inhareas terrenæ delectationi quæ sentis. Pudeat verò te querere lautitias præter rationem & iustam necessitatem, quum Dominus tuus Iesus Christus felle & aceto pro te potarus fuerit. Iudica te indignum qui vel panem atrum percipias. Quando ingluuius & inordinatus appetitus te acrius sollicitat, cogita quam citò transeat, & quam perniciofa sit blandiens voluptas. Certè si tu illam effrenatè sequutus fueris atque expleueris, ea transacta omnino dolere debebis: si verò prauam cupiditatem propter Deum refrenaueris, teque mundum seruaueris, gaudebis utique in conscientia tua. Ut autem animi deuotionem inter edendum in te alas, potes (si non impediris) buccellas quas fumis intingere mente in preciosum sanguinem Christi, & roseis vuneribus eius potum haurire. Potes etiā dum manducas ruminare hæc verba, Virtus diuini amoris tui delectè mi Iesu, me tibi incorporet & intimè vniat: dum verò bibis, ista, Dulcedo diuinæ charitatis tuæ amantissime Iesu, insuat in intima mea & penetret totam substantiam meam ad æternam laudem tuam. In locis tamen in quibus sub refectione recitatur sacra lectio, debes his quæ leguntur conuenienter intendere, si ea intelligis. Quod si fortè metas sobrietatis aliquantulum prætergressus fueris (id quod facile etiam homini pio plerumque accidit) humiliter precare benignissimum Deum, ut immoderationi tuæ ignoscat atque ita repurgatus, bono sis animo. Qui repudiata sobrietate, cibo potumque nimio porcorum more se ingurgiat, nullum in se Spiritum sancto & gratiæ Dei locum relinquit.

Rom. 13.

Psal. 68.

Ioan. 19.

Nota.

Lectio sacra in mēsa.

Purè corporis refocillandum est & discretè.

Matth. 25.

amo-

amoris quo dulcis Iesus pro te factus homo, māducare, bibere, quiescere, & somnum capere dignatus est in terris: eique offer in vnione eiusdem amoris ipsa corporalia solatia quæ admittis. Dum enim in hunc modum illa sanctè percipimus, & ea amori claritæque Christi inserta siue vnita per orationem aut desiderium Deo offerimus, redduntur ei admodum placita, nobisque plurimum fructuosa.

Lingua.

Si in loquendo circumspēctus, honestus, continens, & inculpatus. Dilige silentium rationabile. Ea que prius vana vel nimis nugatoria sunt, & quarum ritum dissolutum excitant ne proferas. Christus enim in Euāgelio dicit: Omne verbum ociosum quod locuti fuerint homines, reddet rationem de eo in die iudicij. Deuita item nimiam verborum asperitatem ac mordacitatem: & perhorresce obreccionis atque maledicentiæ vitium. Si necessitas vel euidēs utilitas exprocat ut de defectibus alterius loquaris, vide ne quid aliter aut alia intentione in mediū adferas quàm oportet. Caue tunc ne animi amaritudine & malevolentia impellaris ad loquendum. Etiam non affirmes pro certis ea quæ tibi incerta sunt. Fuge studiosissimè omne mendacium, omnemque hypocrisim, duplicitatemque & iniquam simulationem ac dolum. Deus enim in regnum suum non admittit quempiam nisi sit simplex, & ab omni fūco alienus.

Auditus.

Si cōtingat te audire aliquem obreccionaria & mala aut inhonesta verba proferentem, amputa conuenienter sermonem noxium, vel etiam modestè & discretè corripue eum qui talia loquitur. Quod si non potes commodè hoc facere, ostēde nihilominus vultū deiectione, aut gemitu, aut discessu, aut aliquo alio conuenienti signo tibi displicere ea quæ Deo displicent: & claudere saltē interiores aures tuas, ne sermoni maligno cōsentias.

Sensuum custodia.

Magna omnino diligentia custodire debes linguam tuam, & quinque sensus corporis tui, videlicet: visum, auditum, odoratum, gustum & tactum. Vide ergo ne eis aliter vtaris quàm recta ratio permittit. Si non loquacitatem amas & sensibus deditus es, eorumque oblectamenta sine refrenatione vtiquebis, non poteris vllum in veris virtutibus profectum fa-

cere, & gratia Dei destitueris, nam ea per sensus veluti per rimas quasdam effluet. Sis in moribus & gestibus tuis placidus ac maturus. Si inter eos cum quibus conuersaris exhibueris te tempore & loco ad honorem Dei moderatè hilarè, rectè facies. Obserua sedulo, ne quem dicto aut facto culpabiliter scandalizes.

Mores & gestus.

Sis in cogitationibus & affectibus innocens ac purus. Quando prauam aliquam cogitationem, aut scdam imaginem vel ineptam lætitiā in cor tuum ilapsam esse, & impurum affectum suboriri sentis: erubescere, & celeriter simpliciterque inde te auerte, reflectēs mētis oculum ad Deum, aut ad alia minime noxia, vel etiam signum sanctæ salutiferæque; crucis tibi imprimēs. Aduersus turpes propensiones libidinosasque stimulos carnis, non parū prodest cogitare, quanta sit vilitas ac breuitas carnalis voluptatis, quantaque ipsius carnis corruptio. Quid enim est caro, quantumlibet etiā pulchra & elegans appareat, quid est, nisi stercus, & putredo & ingens fœtor? Si detrahatur pellis illa tenuissima, quæ magnam pulchritudinem præ se fert, iam ipsa caro tota deformis erit. Certè moriendum est, & post mortem caro erit cadauer vilissimum. Mirè etiam valet salutatio angelica pie lecta, & Sanctorum inuocatio, metus item & horror amittendi gratiam Dei, diligēs quoque consideratio quidnam sit perpetuè separari à Deo & cunctis amicis eius, atque cum diabolo æternis supplicijs in inferno affici. Facilius autem & felicius ipsum malignum spiritum praua suggerentem vincere solemus, si eius immissiones tanquam muscas volitantes contemnamus, quàm si multis rationibus ad illas respondere velimus.

Cogitatio & effectus.

Libidinis mors.

CAPVT V.

SIS in cunctis operibus & exercitijs tuis discretus, prudens, consideratus, & strenuus: atque ad hoc adnitere, ut illis in tranquillitatem libertatemque; cordis cōferues. Cole Deum & seruito ei non negligenter aut perfunctoriè, sed deuotè ac studiosè. Singularitatem vitiosam diligenter fuge. His qui in monasterijs detas vitiosa. Singulartas vitiosa. Sunt qui sibi mirè placent, si quid-

Discretus.

Singularitas vitiosa.

piam

piam fecerint quod ceteri non faciunt. Magis exultat si semel ieiunauerint socijs māducantibus, quam si decies cum alijs ieiunarent. Sed isti seipfos miserè fallunt. Licet plerofq; sanctos homines vitam admodum rigidam duxisse legas vel audias, & magn⁹ fortè feruor in initio conuersionis tuæ ad inuſitatam auſteritatem amplexandam te impellat: non tamen inconsideratè sequaris huiusmodi feruorem, sed sapientum vtre conſilio. Quod enim sancti & perfecti fecerunt, id certo euidentique monitu ac tractu Spiritus sancti fecerunt. Vitia mortificanda sunt, non corpusculum opprimendum, nec natura destruenda. Ea crux & afflictio quam De⁹ homini imponit, multò securi⁹ portatur, quam illa quam homo ex propria voluntate assumit.

Scopus vite Deus.

Quicquid facis vel omittis, fac & omitte ppter Deigloriam & honorem: ita vt in omnibus Deum per simplicem intentionem purè spectes, & ad eum præclaro fune bonæ voluntatis religatus sis, nusquam ſcienter & voluntariè querens teipsum. Mox vbi deprehendis in te aliquam propriam atque inordinatam quæſtionem, repudia illam & teipsum abnega: nam propria quæſtio & propria voluntas corrumpit, cariolaque efficit bona opera. Profectò vera ſui abnegatio ſuauiſter admodum reſonat in auribus Dei, atque maiestatem eius mirificè oblectat. Si vel vnicam ſalutationem angelicam cum tui ipsius abnegatione ad perpetuam Dei laudem protuleris, ea & Deo gratior & tibi utilior erit, quam si totum Pfalterium sapius ex propria voluntate siue cum proprietate legeres. Nulla actio tam modica est, quæ si ad Deum purè referatur, non multum proſit animæ. Vndè qui etiam floſculum vnum propter Deum in altari reponit, vel imaginem alicuius sancti ſyncera deuotaque intentione exornat, grandem omnino mercedem recipiet. Sed & qui caput tantummodo inclinat aut flectit genu: ad honorem Dei, non perdet mercedem suam. Opta & pete à Deo, vt ex ſingulis verbis tuis, ex ſingulis paſſibus pedum tuorum, ex ſingulis motibus corporis tui, & ex ſingulis buccellis quas edendo ſumis, reſulter eximia laus Conditoris: opta &

Te abnega.

Imitatio reſta.

pete vt ſingulæ respiraciones tuæ die ac nocte Deum honorèt atque glorificèt, eique amorem exhibeant, reuera enim fiet quod rectè & sanctè operaueris atque petieris.

pete vt ſingulæ respiraciones tuæ die ac nocte Deum honorèt atque glorificèt, eique amorem exhibeant, reuera enim fiet quod rectè & sanctè operaueris atque petieris.

Quando vis quidpiam aggredi, erige te ad Dominum, & pete conſilium ab eo, illumq; inuoca: ſciens te neque agere, neque dicere quicquam noſe quod ei ſit acceptum, niſi ipſe gratia ſua te adiuet. Obſerua diligenter quid Deus in corde tuo loquatur, & vtrum ipſe rectaq; ratio permittat, vt hoc vel illud facias. Si incertus es vtrum propenſio tua ſit à Deo, attende an voluntatem Dei ſequi velles, ſi eam perſpectam haberes. Si enim inuenis te ita prorsus affectum eſſe, vt ipſam Dei voluntatem ſequi velles, & humiliter oras Deum vt te illuminet ac doceat: iam id ad quod crebrius intus traheris, conſidas eſſe à Deo, modò à ſacris litteris & Eccleſiæ dogmatibus non diſcordet. Conuenit nihilominus vt libenter Dei voluntatem ab aliquo homine Deum timète & illuminato petas, idq; maxime in rebus arduis, propter dolos Satanæ ſeſe nonnunquam tràſfigurantis in angelum lucis.

Si bona opera & exercitia tua copulaueris vniciſque actibus & exercitijs Christi, atque ita obtuleris illa Deo in laudem æternam: erit ſanè iſta oblatio ipſi domino longè grauiffima, & opera tua claritatem dignitatemque ineffabilem recipient ex actibus Christi quibus vnientur. Plumbum tuum (vt ita dicam) mutabitur in aurum optimum, & aqua tua in vinum excellentiffimum. Ieſus & Maria ſint ſemper charum refugium tuum & chara ſpes tua: tu eis per deuotam orationem commenda omnes neceſſitates tuas atque negocia.

CAPVT VI.

Declina prudenter peccandi occaſiones & eam ſocietatem, quæ te à Deo auertere poteſt: iugiterque ſollicitus eſto pro puritate cordis ſeruanda. Nunquam inordinatæ ſecuritati te trationibus & periculis: ſed ſemper cum rationabili & ſancto metu tuam ſalutè operare. Veriſſima enim ſunt verba Sapientis dicentis: Si non in timore Do-

vbi que inuocandum Dei auxiliium.

Interius motus obſeruandus.

In rebus arduis periorum conſultandis.

Christi actibus vniciſque.

ſtandum eſt à vſque & vſque ſuper cordis custodia.

Eccl. 17.

mini teneris te inſtāter, citò ſubuertetur domus tua. Quando tamen ex fragilitate humana laboris & peccas, quādo item propter vitia te impugnantia videris tibi deficere, magis quam proficere, nullo modo ob id deſpōdeas animum: ſed ingemiſcens coram Domino Ieſu, ora eum vt puriſſimo ſanguine ſuo omnem peccati maculam in te deleat, teq; gratia ſua in bono confirmet. Neq; propterea angaris quod fortè non ſentias dolorem vel cōtritionem. Si enim omnino velles & cuperes te non offendiſſe Deum, aut etiam doles te non dolere: hūc quoque dolorē ſuſcipit ac reſpicit Deus, qui penſat non tam quid ſentias quam quid velis. Dic ſapius hæc aut ſimilia verba: O domine Ieſu, vti nā nunquam te offendiſſem: vti nā poſthac viuerem iuxta grauiffimam voluntatem tuam tibiq; placerem. Eximia conſtitio illa eſt, cui amor, ſpes & humilis fiducia in Deum cōiuncta eſt. Multò certè efficacius & citius leuioreſ offenſe delētur, ſi homo culpā ſuam humiliter agnoſcēs, repente amanterq; ad Deum ſe cōuertat, quam ſi defectus ſuos cum grandi puſillanimitate apud ſe diu pertractet atque conſideret.

Dolor in deſiderio.

Lapſus in peccata ex infirmitate.

Porrò aliud eſt labi in venialia peccata ex infirmitate & occaſione tantū, atque aliud illa committere ex mera grauiq; negligētia. Qui enim ex infirmitate & ſupreptione offendit, licet nulli creaturæ inordinato amore captus detineatur, ſemperque ſe paratum animo inueniat ad relinquēdum omnia que ceterò ſcit Deum ab ipſo velle relinquī, facile tamē dum ſeſe offert occaſio, excedit, aut elatione animi, aut impatientia, aut torpore, aut ignauiā, aut verborum leuitate ac nimietate, aut affectione ſenſuali atq; carnali: eſtque vel pot⁹ & cibi intemperatior, vel plus ſatis hiſtaris, vel immodicè ſollicitus atque occupatus: ſed mox vt ad ſe rediit, dolet quòd ſtudioſius ſe non cuſtodierit, ac penitus auerſatur etiam minima peccati maculam, ob idq; veniam citò conſequitur. Fundus eius corruptus nō eſt, & ei peccata ac vitia minus adherēt, minusque gratiam Dei in eo impediunt. Qui verò volens ac ſciens creaturarum affectibus & amore captius detinetur, atq; in illis delectationem & voluptatē inordinatè

querit: is nimirum ex mera & graui negligentia offendit. Nam etiam dum occaſionibus malorū ſublatis liber apud ſemetipſum eſſe poteſt, plurimum concupiſcit ipſas occaſiones: & culpas ita à ſe admiſſas, quas odiſſe deberet, parui pendit ac negligit. Liqueſt planè fundum huiusmodi hominis impurum eſſe. Veruntamen ipſe quoque veniam obtineret, ſi poſt lapſum, veram conſtitutionem, & propoſitum ſeſe corrigendi conciperet.

Aliud etiam eſt impugnari à vitijs, & aliud expugnari. Quādiu non conſentis, quādiu tibi diſplicent ipſa vitia, & eis ratione ac voluntate repugnas: non elongaris à Deo, quantumlibet illa inſeſta ſint & moleſta. Quidam ſerui Dei, natura intus ac foris placidi ſunt, & nō niſi tenuiter impugnantur à vitijs. Alij dum occaſiones ſeſe offerunt, acrius quidem tentantur, (quum ſint ex ipſa natura procliuſ ad ſuperbiā vel vanā gloriam, vel iram, vel gulam, vel luxuriam, vel alias culpas) nullo tamen modo volunt ipſis vitijs præſtare conſenſum. Nam quando illa in ſe ſentiant, mox deſerunt & cōtemnunt quicquid Deo ſpirituque ipſorum aduerſatur: & ſenſualitate propudiat, cū fide humiliq; oratione intrò ad Deum cōfugiunt. Hi ſæpè magis laudantur à Deo & virtutes excellentius poſſident, quā illi alij: virtutum namq; perfectio concertatione legitima comparatur. Et quidem fieri poteſt, vt aliquis eorū qui ſtrènuè aduerſus vitia decertant, detineatur poſt mortē aliquādiu in purgatorio: ſed vbi is plenè purgatus fuerit, longè altiorē gradum in cælo obtinebit, quā obtineat alius qui nō ita ſtrènuus fuit, licet ſine aliqua Purgatorij pœnā ad cælum perueniret. Ergo non te frangat tentationum magnitudo.

Etiam ſi in inferioribus & ſenſitiuis animæ viribus quas cum brutis animalibus communes habemus, ſentires grauiſſimos vitiōrum motus, ſed eis non cōſentires: etiam immūdiſſimæ imagines vel inauditæ aduerſus Deum ac ſanctos eius blaſphemix ſeſe cordi tuo contra voluntatē tuam aſſidue ingererēt: non contaminarent ſed repurgarent animā tuam, eiq; admirādas coronas in cælo pararēt. Pleriq; admodum pij homines

E ten-

tentationibus huiusmodi ita diucantur, vt nec vnā quidem orationē dominicā vel salutationem Angelicā absque diabolicis susurrjs explere possint. Isti incredibilibus angustijs pressi, se quidem multorum criminū reos esse putant, sed coram Deo præclari martyres sunt. Propter illas immisiones, pressuras, & afflictiones, nec oratio intermittenda est (etiā si innumeris distractionibus obnoxia sit) nec vllum omnino bonum opus neglegendū. Qui vel semel vanæ sui complacentiæ consentit, deformior in oculis Dei redditur, quā si multis annis incidētias etiā pessimas citra sensum sentiret. Sciant vt possunt maligni spiritus, titillet ac stimulet caro: anima quæ deliberata volūtatē se ad prauitatem non conuertit, gratiam Dei nō amittit. Ratio sæpe per importunas incidentias prauasque cogitationes & delectationem ita præuenitur, vt homo pius illis aliquandiu præter volūtatē & deliberationem intendat: qui tamē mox vt perfectè aduertit se talia cogitare, auertit se inde, & delectationi quæ prauentus est non consentit. Si tu inter dormiendum (quando ratio ligata est) obsecenū aliquod somnium passus fueris, non hinc nimium contristari aut metere debes, modò euigilans & planè factus compos rationis, respicias animo quod vitiosum est. Peccatum omnino ex voluntate dependet: ita vt si voluntarium est.

Fæda somnia.

Peccatum omne voluntarium est.

Volūtas libera cogi non potest.

habeas voluntatem liberam, quam Deus paratus est gratia sua roborare, ne per consensum succumbas. Si tamen consensisti peccato, potes mox (opitulante Deo) per veram contritionem ac poenitentiam redire in gratiam cum ipso Domino.

Persiste igitur in sancto proposito, c. *Persistentiam si millies in die labaris. Spera firmam in domino, qui semper veniā benignissimè dat homini bonæ volūtatē, cui. ta.* pā suam humiliter agnosce. Certè fieri nullo modo potest, vt quispiam humilis repellatur ab eo & pereat. O si lumine gratiæ intus illustratus, aliquatenus cognosceres & sentires, quam clemēs, pius, suavis & bonus sit Iesus: haud dubiè amoroſam grandemque fiduciam erga illum conciperes, & summè exultares. Quæ quidem iucunda fiducia, non ad bene viuendum segetem & negligentem, sed valde promptum diligentemque te redderet. Ipse benignus Iesus frequenter hominem dulciter visitat & consolatur gratia sua, quem tamen scit paulò post casurū & peccatum aliquod commissurum. O quā libenter ille te recipit dum post lapsum erectus, humiliter amanterque ad eū redis? Tūc magno gaudio gaudēt etiam spiritus angelici ac ceteri cælorum ciues: nam & ipsi admodum benigni sunt ac misericordes, teque sincerissima charitate complectuntur.

Fiducia in Deum.

Consolatio celestis.

Et qui inordinato damnationis metu laborat, & tamen benè viuere conatur pro viribus, expedit prudenter cohibere oculos internos à nimia consideratione iusti iudicij Dei: oportet eū indubitanter credere scripturis sanctis quæ cælesti consolatione abundant. Et cuius animum nō releuent suauissima verba Prophetæ dicentis? Misericors & misericors Dominus, longanimis & multum misericors. Quantum distat ortus ab occidente, longè fecit à nobis iniquitates nostras: quomodo miseretur pater filiorum, misertus est Dominus timentibus se. Metuat & pertimescat seueritatem iudicij Dei. Is qui Deo neglecto mandatisque eius spretis, permanet in iniquitatibus suis, seque corrigere non vult, hunc planè beatus Paulus, alloquitur, dum terribilibus verbis innotat & ait: *AA* diuitias bonitatis Dei & pa-

Rom. 2.

& patientiæ & longanimitatis contemnis, ignorans quoniam benignitas eius ad poenitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam & impoenitens cor, thesaurizas tibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicij Dei. Sed idē Paulus eos qui à peccatis recedunt, & secundum spiritum viuere conantur, eximie consolatur dicens: Nihil damnationis est his qui sunt in Christo Iesu, qui non secundum carnem ambulant. Bonæ voluntatis homo nullo modo existimare debet Deum esse crudelem, cuius natura bonitas est, & cuius ipse benignitatē atque clementiam quotidie euidenter experitur. Nam quod ille in scripturis sanctis plerumque dicitur terribilis, & ira ac furor ei attribuitur: hoc ideo fit, vt spirituales eius operationes & effectus iustitiæ illius significentur. Deus enim incommutabilis, nulli perturbationi obnoxius est: sed semper tranquillus in se manet, semper idem & vno modo est.

Rom. 8.

Quibus est Deus terribilis.

Sapient. 12.

In Dei gratia fidendum non in suo conatu.

Oratio est fide.

Matth. 7. Luc. 11.

Marc. 11.

Not. 4.

Hinc in libro Sapientiæ scriptū est: Tu dominator virtutis cum tranquillitate iudicas. Resiste cōstanter tentationi desperationis & diffidētiæ. Fac quod in te est, vt magis ac magis proficias: non tamē cōfidas in tuo labore & conatu, sed in auxilio domini Dei tui: nā qui in seipsis cōfidūt, deficiunt, quum homo nihil boni ex se facere possit. Pete sedulo à Deo, vt mortificet in te, & auferat à te quicquid ipsi displicet: pete vt efficiat te hominem secundum cor suum. Si enim fidē habueris, & perseueraueris in humili petitione atque oratione, impetrabis sine dubio id quod salutis tuæ conducit, iuxta promissum Christi qui dixit, Petite & accipietis. Itemque, Quæcunque petieritis in oratione credentes, accipietis. Necessè omnino est, vt si nō statim, certè congruo tempore obtineas orando ea quæ vtilia sunt, & quæ certa rectaque fiducia sperare potes te obtenturum. Si duo simul preces Domino funderent, quorum alter rem eiusmodi peteret, quæ penè videretur impossibilis, confideret tamen se à Deo exauditum iri, alter verò pro re minima postularer, sed non plenam fiduciam haberet erga Dominum: ille qui rogaret pro re maxima ac difficili, multò citius ob meritum fiduciæ suæ exaudiretur, quā alter qui

rem modicam, modica fiducia postularet. Si fortè pie petis ea quæ tibi vtilia nō sunt, dabit Deus quæ sunt vtilia. Aman-tissimus pater est: dum postulas aureum spiritualem, si denegat quod postulas, facit hoc propterea quod tu paruulus nescires huiusmodi nummo bene vti: quoties tamen vnum petis aureum, toties ille tibi cētum reponit in cælis. Fieri non potest, vt etiam minima precatione uincula ritè fusa, aut minimus gemitus, minimumue suspirium ad Deum piè emissum grandi fructu carcat. Recita frequenter præcellentissimam illam atque suauissimam precationē, quam Dominus noster Iesus Christus sacro ore suo pronunciauit ac nos edocuit. Et orādo Deum non imagineris eum esse corporeum ac visibilem: sed credens illum esse spiritum, adora & precare in spiritu & veritate. Concipe eum mente vt Ioh. 4. persubstantialē substantiam: contem- plare eum, vt summam bonitatē iummamque charitatem, & intellectualem lucem summè amabilem. Filium tamē Dei, qui pro te factus est homo, attende atque intueri vt Deum & hominem.

CAPVT VII.

SI nō potes esse perfectus, sicut optas, humilia te ipsum, & resignatus esto. Gratulare ex animo his qui perfecti sunt, Deumque glorifica, & ei gratias age pro illorum perfectione. Solet verò Dominus permittere, vt in plerisque electis suis sibi charissimis semper aliquid vitij atque imperfectionis residueat, quo sibi ipsi vilescant & humiles permanent. Reuerà quidam sanitatem animæ consequuti sunt, atque ad eum virtutis gradum conscenderunt, vt mortem ipsam fidenter subirerēt potius, quā in Deum scientes ac volentes peccarent: & tamē ipsi ignorantes se sanos esse, semper timent atque angūtur, nec aliud sibi persuasum habent, nisi quod debiles sint & infirmi. Benignissimus sapientissimisque Conditor ex magna fidelitate & dilectione, quā erga nos habet, huiusmodi ignorantiam, metum & pressuram in eis quamdiu viuunt, relinquit. Satis enim ei perspectum est, illos adedò fragiles esse, vt si se cōualuisse pro comperto haberent, statim ad seipsos cum vana sui

complacencia reflecterentur. Bonū illis est eam perferre miseriam, in qua sese Deo humiliter resignant. Illos tamen sub mortem ab huiusmodi ignorantia & longis tenebris pius Dominus eripere consuevit: donans illis firmam erga se fiduciam, in qua etiam feliciter ex hac luce emigrant.

Bona voluntas.

LUC. 2.

Nulla pacto diffidere debes propterea quod imperfectus sis. Deus enim abijcere non potest hominē bonæ voluntatis. Ipse penitus nouit infirmitatē tuā, & te blandē cōsolatur in Euangelio, ubi sancti Angeli narrantur Christo nato cecinisse verba ista optatissima, Pax hominibus bonæ voluntatis. Nō dixerūt, Pax hominibus magnæ vel perfectæ sanctitatis (quanquam si hoc dixissent, id quod maximè verum est, dixissent) sed ut etiam infirmi ac pusilli qui bonæ voluntatis sunt, consolationem acciperēt, læti dixerunt, Pax hominibus bonæ voluntatis. Si facis rationabiliter quod in te est, & Deo placere verè desideras: Deus haud dubiè conatum, laborem, desiderium & bonam voluntatem tuam eximè aliquādo coronabit, etiam si pijs operibus, exercitijs, atq; orationibus tuis magna inæqualitas adiūcta, & multi defectus permisti sint. Quamdiu .n. non auertis voluntatem tuam à Deo, & sapius doles atq; ingemiscis propter imperfectionem ac multiplices offensas tuas: Deus pro ineffabili bonitate sua reputat opera tua digna æterna remuneratione. Quamdiu, inquam, bonam voluntatem retines, & humilitati cæterisq; veris virtutibus das operā, atq; à peccatis sedulò abstines: places Deo, & in bona cōscientia tua tanquam in amœno paradiso iucundè commorari potes.

Certè bona omnia ex voluntate depēdent: & quando humilitatem, charitatem, vel quaslibet alias virtutes habere appetis, & id tota voluntate vis, facisq; quod potes: pculdubiò habes eos corā Deo. Itidē dum boni quippiā facere ex animo desideras, sed nō vales: Deus bonā voluntatem tuam pro opere suscipit. Et tam magnum est desiderium tuum apud Deum, quā magnū cupis atq; integra voluntate vis illud esse. Itaque viriliter admodum potes ita orare: O vtinam Domine, vtinam pro honore nominis tui, haberem tantum amorem &

affectum ad te, quantū vnquam aliqua creatura habuit. Pide Iesu, peto & opto vehementer, vt plena voluntate & perfecto desiderio omni tempore erigam in te, sicut tibi placitum est: peto & opto toto corde, vt in omni virtute & sanctitate tibi perfectè placeam pro grata voluntate tua.

Non debes etiam pusillanimitas effici, nec putare te remotum esse à Deo, propterea quod fortè nequis magnam vitæ austeritatē præstare, vel quod ad eam scētandā minimè sentis te intus trahi atq; impelli. Neque enim in illa consistit vera profectio veraq; sanctitas: sed consistit in propriæ voluntatis ac vitiorum mortificatione, consistit in vera humilitate atque charitate. Non legimus beatam virginem Mariam Dei genitricem tam rigidam duxisse vitam, quā rigidā duxit sancta vidua Iudith: & tamen longè perfectior fuit quā ipsa Iudith. Non omnes electi eadem via extrinsecus gradiuntur: at intrinsecus omnes omnino eandem vitam tenere debēt, nēpe viam humilitatis veræq; charitatis siue sancti amoris. Nam & aliam viuēdi rationem beatus Ioannes Baptista sequutus est, atque aliam sanctus Ioannes Euangelista: & tamen quia vterq; verè humilis erat, ac Deum proximumq; verè diligebat, vterque Deo maximè placuit. Letare, & lauda Deum, cuius gratia pleriq; adiuti, rigidam ducunt aut duxerūt vitam: ita enim per piam gratulationē sincerāq; dilectionē merita eorū efficiēs quodā modo tua, & præmium atque gloriam recipies à Deo pro bonis, quæ in alijs purè amas. Porro, pro vitæ austeritate quæ tibi deest, potes offerre Deo patri ieiunia, vigilijs, tribulationes, & acerbissimam passionem Christi. Quod si rationem viuendi aliquantò asperiorē (Deo adiuuante) sectatus fueris, facito id simpliciter ad gloriam Dei: & non nimium innitaris neque cōfidas huiusmodi austeritati vel meritis tuis, verū spē omnem potissimum colloca in passione Christi, & in satisfactione, expiatione ac meritis eius.

Non est quod multum metuant imperfecti, modò semper ad meliora contendant (sanctum tamen Dei timorem nunquam deponere debent) non est, inquam, quod inordinatè metuant. Christ⁹ enim

enim in corpore suo mystico non diligit solum oculos, id est, perfectos: sed diligit etiam manus & pedes, diligit infirma membra sua, diligit minuta vascula misericordie, quæ sanguine suo & morte sua preciosa, mercatus est. Grandes filij Dei expedite gradiuntur & currunt: parui verò ægrius ac tardius incedunt. Beatus eris, si vel ex numero paruulorū filiorum fueris: nam & ipsi omnes regni cœlestis erunt hæredes, Qui creauit magnos, ipse idē creauit paruos: & Christus non minus datus est in Saluatorem paruus quā magnis. Fudit sanguinem suum pro omnibus: omnes morte sua redimere voluit, nec vllus tanti benefici expers est, nisi qui se illo culpa sua infœliciter priuat.

Christus suis omnia factus est.

Crede mihi, is qui verè humilis est & bonæ voluntatis, habet in Christo pro deuoto ac sincero cordis sui desiderio quicquid boni sibi deest in seipso: habet in illo omnem sanctitatem atque perfectionem. Profectò enim ad hoc venit Christus in mundum, ad hoc incarnat⁹ & passus est, vt peccatores sese humiliantes saluos faceret (eos ad æternā beatitudinem subleuando) ac pro eis satisfaceret, eorumq; defectus suppleret faceretq; & eos meritis suis locupletaret. Tāquam fidissimus parens thesaurizauit filijs suis, quos in æternitate dilexit. Ora igitur eum, vt ipse integrè pro te respondeat, satisfaciatur atque suppleat: oro vt meritis ac virtutib⁹ suis egenam animā tuam exornet. Atq; hoc petendo, spera certò & crede illum pro immensa bonitate sua facturū quod humiliter postulas. Nam si dubius nimirumq; meticulous permanes: similis es ei qui vilibus sordidissq; vestimentis exutus, & repente indutus regijs, nō nouit decenter atq; compositè pro exigentia ipsorum vestimentorum regalium incedere: sed pro morum rusticitate cui assuetus est, ineptè & inciuititer graditur. Offer Deo patri in plenam expiationem peccatorū tuorum, & in suppletionem meritorū quæ tibi desunt, ipsum vnigenitum filium eius Iesum Christum: offer omnia quæ ille pro te fecit ac pertulit: offer incarnationem, vitam, labores, passionē, cruciatum, sanguinem, & mortem eiusdem Redemptoris tui. Cuius quidem oblationis dignitas & præstantia homi-

ni prorsus incomprehensibilis est. Nulla scelerata grana & enormia esse possunt, quæ non meritis Christi & precioso cruore eius in homine bonæ voluntatis deleantur.

Potes etiam dicere Deo Patri: Pater clementissime, rogo te p dilectum filium tuum Iesum Christum, vt mei miserere, & hoc vel illud mihi dones ad æternā laudem nominis tui. Nam quādocunq; aliud piè & sanctè petitur in nomine Filij siue per Filium, De⁹ pater gratissimam habet eam petitionē, cum nihil illi charius sit ipso Filio suo.

Commenda bona opera & exercitia tua sacratissimo atq; mellifluo cordi eiusdem Iesu Christi emēdanda perficiendaq;. Maximè .n. id expetit cor illud amantissimum, & semper paratum est imperfecta tua excellentissimo modo perficere. Gaude & exulta, quia quantum uis pauper sis in teipso, admodum diues es in Redemptore tuo, qui meritorum suorum participē te esse voluit, qui p te homo factus est, p te ieiunauit, laborauit, cruciatus pertulit, sanguinem fudit & animā posuit. Ingentem prorsus thesaurum in illo repositum habes, si tamē verè humilis & bonæ voluntatis es.

Cordi Christi nostri commendamus.

In Christo diues.

CAPVT VIII.

Quātis preconijs digna est sancta humilitas. Moneo iterum atq; iterum, vt hanc virtutem præcipuè secteris: nam & Christus hanc potissimū nos discere à se voluit. Ait .n. Discite à me quia mitis sum & humilis corde. Hanc semper & exēplo & verbo docuit. Vnde rursum ita loquitur: Nisi conuerſi fueritis & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cœlorum. Hanc amantissimè respexit in virgine matre sua, sicut ipsa testatur dicēs, Respexit humilitatem ancillæ suæ. Per hanc maximè sancti omnes fuerunt & sunt homines secundū cor Dei. Breuiter, in hac virtute consistit tota Christianæ sapientiæ disciplina. Si tu non desideras, nec conaris esse humilis, frustra tibi persuades quod possideas charitatem, & quod amœnā habitationē in te inueniat Spiritus sanctus, qui non requiescit nisi super humilem. Humiliati charitas semper coniuncta est, & charitati humilitas: neque fieri potest, vt quis charitatem habeat,

Humilitas.

Matth. 12.

Matth. 28.

Luc. 1.

si humilis non sit. Nam (vt beatus Paulus ait) charitas non inflat, non est ambitiosa, non irritatur, sed est patiens & benigna. Sine humilitate & charitate opera atque exercitia tua, quantum tuis magna esse videantur, inania erunt ac putrida. Vera autem humilitas intus in corde quaerenda est. Si desit interna humilitas, externa nihil est, hypocrisis est.

Itaque habe cor humile ac submissum. Agnosce tuum nihilum, tuam infirmitatem & impotentiam: agnosce tuam erga Deum ingratitude, tuam malitiam ac vilitatem. Eni merò ex te ipso nihil es: & sine adiutorio gratie Dei nihil boni velle, nihil boni agere, & nec vnquam quidem piam cogitationem concipere potes. Ex te ipso ad malum semper propensus es: & nisi Deo te seruet, non est aliquid tam horrendum scelus quod non admitteres. Quare nulli, quantumuis flagitioso, homini te ipsum preferre debes. Si non admisisti grauius peccata, tu certe ob bonitatem Dei quae te in illa ruere non permittit, & tibi virtutem bene viuendi praestitit, praecariorem habes causam te humiliandi, quam habeat is, qui post perperationem multorum criminum veniam obtinuit, & in gratiam receptus est à Domino.

Homini à se nil nisi peccatum.

Quum nihil in te sit proprie tuum, nisi peccatum, tu quicquid boni habes & agis, attribue Dei misericordiae ac benignitati: non tuam sed Dei laudem & gloriam quaerens. Ne pilum quidem ex donis Dei tibi assumes. Nam etiam si tu solus omnia mortalium omnium bona opera fecisses, tam nudus inde manere deberes (quod ad tui reputationem & ipsorum operum immodicam aestimationem attinet) ac si nihil vnquam boni fecisses. Quod si quidpiam ex donis Dei tibi ascripseris vsurpaueris, & propter aliquam gratiam internam vel externam expetieris ab hominibus magnipedi: latet utique in te grandis superbia. Odio tibi sit haec pestis perniciosissima: quam tamen forte sentis, non tamen illi consentias. Dic Deo: Domine, ego malim mori, quam consensum praebere: renuncio omni impuritati. Non solum non ascribas tibi aliquid boni, verum etiam malorum omnium, quae in mundo fiunt, culpam in te rectorqueas. Consitere te nullo modo esse

se dignum beneficiis ac donis quae à Deo accipis, & illi gratus esto: confitere te non esse dignum quem terra sustineat.

Certe quum tu peccatis tuis Dominum summam maiestatis ac sanctitatis grauius offenderis, iustum esset vt & Deus ipse, & creaturae omnes horrendis modis te affligerent. Proinde non mireris neque perturbaberis animo quando sentis te inter aridum, sterilem, obnubilatum, instabilem, desolatam, & velut à Deo derelictum: quando item graues & diuturnae cruces, angustiae vel tentationes te premunt, & quando alij te vilipendunt, persequuntur aut etiam caedunt, contumeliosiusque ac maledicis afficiunt. Putas forte tunc Deum tibi irasci: sed haec ira paterna est, & ex amore proficitur.

Non tibi displiceat tam amabilis pater, dum te aduersis exerceri sinit. Mitesce, tolera, resignatus esto & gratias age. Habe quidem moderatum timorem, sciens Deum plurimas culpas in te videre, vbi tu forte vnica aut nullam aduertis: time, inquam, & imputa peccatis tuis ea quae sustines, ac fatere quod adhuc grauiora meritis sis: nullo tamen modo arbitreris te propter huiusmodi castigationem non esse charum Deo. Imò verò vel hinc maxime confide te charum illi esse: flagellat enim Deus omnem filium quem recipit. Decata in corde tuo haec verba prophetae: Ego ad Dominum aspiciam, expectabo Deum saluatorem meum. Iram domini portabo (quoniam peccaui ei) donec causam meam iudicet. Educet me in lucem: videbo iustitiam eius. Roga dominum Iesum, vt ipse pro peccatis tuis satisfaciat: tu verò ea quae pateris pro amore eius perfer, & tolera. Porro illis qui te infestant ac laedunt, omnem offensam ex corde remittas, teque benignum eis exhibeas: rediens bona pro malis, equanimiterque ac sedata mente ferens eorum & verba aspera, & truces gestus & saeva opera, & quicquid illi demum acerbatis siue in te, siue in amicos tuos contulerint. Ne verò haec tibi videantur factu nimis difficilia, propone ante mentis tuae oculos ea quae pro te pertulit, & exemplum quod tibi dedit Dominus tuus Iesus Christus: qui quum pateretur, non murmurabat, non exasperabatur animo, non vindictam expectebat, sed benigni-

Interna crux & externa.

Hebr. 12.

Mich. 7.

Hofes diligendi, Christi ex-emplo.

Luc. 23.

nissimè orabat pro suis inimicis. Nonne ingens bonum putabis tibi obtigisse, si Regi tuo consimilis in aliquo esse poteris?

Pressuram varia causa.

Nonnunquam in homine bono qui Deum pure querit, oboritur grauissima quaedam angustia & afflictio, vel ex indispotione complexionis naturalis, vel coeli influentia atque aeris inaequalitate, vel ex maligni spiritus operatione, aliaue ex causa, Deo id permittente: tunc ipse pius homo putans se non placere Deo, solet pacem pectoris amittere, & maerorem perturbationemque animi incurere. Si te corripuerit talis angor, non eum velis violenter excutere, neque multas rationes perquiras, quibus te inde eripere possis: sed suscipe ipsam pressuram molestiam humiliter de manu Domini, tanquam rem tibi maxime salutarem, & eam tranquillo resignatoque animo sustine, etiam si illa perduret pluribus annis aut toto vitae tempore: tamen Deus & angeli commemorabuntur apud te, tua humilitate & patientia delectati.

Tribulatio certum diuinae electionis signum.

Tribulationes in hac vita praeclearissima Dei dona sunt: & non est vllum certius signum diuinae electionis, quam vt quis adueris humiliter ac resignato animo propter Deum toleret. Frigore, aestu, infirmitate, & quibuslibet alijs grauioribus externis Deus purgat, sanctificat, mirificeque exornat animas electorum suorum. Et quos videt minus aptos esse, vt torques aureas ferant, ornat eos saltem ferris ac flosculis, id est, leuioribus tribulationibus. Nunquam permitteret vel minimum venti statum electis suis esse molestum, nisi sciret hoc ipsis expedire ad salutem. Homini vtilius est, etiam modicum grauiamen patienter pro Dei honore vel amore perferre, quam gradia opera patrare. Humilis patientia & sui resignatio in aduersis dulcissimè resonat in auribus Dei, & eam homini afflictio prorsus adesse facit. Hinc Propheta dicit: Propè est Dominus his qui tribulato sunt corde. Quicquid nunc pateris, Deus ab aeterno prauidit hoc te eo passurum modo quo pateris: prauidit horam & diem qua illud pati deberes. Ceterum non est quod exauescas: nam pius Dominus nihil tibi imponet, quod prorsus excedat vires tuas, tibi optime per-

Facit Deus cum tentatione prouenit.

spicias. Diligentissimè interijciet manum suam inter te & ignem tribulationis, ne nimium graueris: quemadmodum facere solet mater indulgentissima, dum paruulum filium suum iuxta ignem materialem denudat. Ipsas tribulationes ac poenas tuas omnes tam paruas quam magnas, passioni siue cruciatibus Christi coniunctas vnitasque deuota mente offer Deo in laudem aeternam: sic enim erunt inestimabilis meriti, & summè Deo placebunt.

Deo per Christum poenas tuas offer.

Disce, quæso, ea quæ tibi in anima, corpore & quibuslibet rebus eueniunt, non aliunde suscipere quam de manu Dei: nam quæcumque eueniant, ex sapienti eius ordinatione eueniunt, nec aliqua retributio sine Dei permisso te corripere potest. Etiam si vniuersi demones simul in te irruere vellent, non possent tibi vel appropinquare, nisi Deus permitteret: vnde non illos sed Deum timere debes. Sicut dicebatur, disce omnia de manu optimi domini suscipere tanquam optima: etiam si forte talis accidat calamitas & afflictio quæ salutem tuam contraria esse videatur. Neque enim fieri potest, vt non & optimum & vtilissimum tibi sit, quod pure de manu Domini accipis, quum Deus homini bonæ voluntatis nihil praestet nisi optimum ac salutem ipsius conuenientissimum, quod ita certum est, sicut certum est Deum vitare. Si ille potestatem Satanæ daret, te omni reliquo vitæ tempore diris terrificis, modis vexandi corporaliter, tu forte aestimares id intolerabilem esse infelicitatem, nihilque horrendum Dei in te iudicium: & tamen hoc non solum non obesset salutem tuam, sed etiam prodesset plurimum, si de manu Dei illud susciperes: & humiliter pro Dei honore atque amore tolerares. Nec illas quidem afflictiones & cruces quæ culpa tua eueniunt, vel quarum causa tu es, aliunde suscipias quam de manu benignissimi Dei. Semper tamen tibi displiceat malum quod fecisti: neque villo modo culpam conferas in Deum, qui peccati author nunquam est, nec in diabolum qui te cogere non potuit vt peccares, sed tibi soli illam imputa qui peccato consensisti. Quandoocumque molestum aut acerbum quidpiam à creaturis tibi infertur, mox conuerte cordis oculos ad Creatorem patremque tuum ca-

De manu Dei omnia suscipienda.

Vide Chrytem Satanæ daret, te omni reliquo vitæ tempore diris terrificis, modis vexandi corporaliter, tu forte aestimares id intolerabilem esse infelicitatem, nihilque horrendum Dei in te iudicium: & tamen hoc non solum non obesset salutem tuam, sed etiam prodesset plurimum, si de manu Dei illud susciperes: & humiliter pro Dei honore atque amore tolerares. Nec illas quidem afflictiones & cruces quæ culpa tua eueniunt, vel quarum causa tu es, aliunde suscipias quam de manu benignissimi Dei. Semper tamen tibi displiceat malum quod fecisti: neque villo modo culpam conferas in Deum, qui peccati author nunquam est, nec in diabolum qui te cogere non potuit vt peccares, sed tibi soli illam imputa qui peccato consensisti. Quandoocumque molestum aut acerbum quidpiam à creaturis tibi infertur, mox conuerte cordis oculos ad Creatorem patremque tuum ca-

Nota diligenter.

lestem, qui hoc ex amore pro tua utilitate permittit. Illū autē de potius quam creaturas, quæ tribulationem inferunt: hæ enim tanquam instrumenta & securæ atque ascie sunt, quibus summus ille artifex utitur sicut vult, & sicut electis suis vtile esse nouit. Si quoties homines de te, vel de tuis malè loquuntur, aut iniuriam aliquam tibi irrogant, perturbaris ac patientiam abijcis: tranquillitas animi tui non in Deo sed in hominibus locata est, dependetque ab hominibus. Quod si ita esset, miser utique & nimis infœlix esses.

CAPVT IX.

Resignatio perfecta.

Resigna te Deo funditus: voluntatē tuam laudabili voluntati sanctęque ordinationi eius in omnibus humiliter subijciens atque conformās: ita enim demum & non aliter veram ac stabilē cordis pacē obtinebis, ita palām erit te verum Deum amorem habere. Ergo siue Deus prosperitatem siue aduersitatem dederit, siue te in lumine, siue in tenebris esse voluerit, contentus esto: ferens omnia inæqualia pro viribus æqualiter animoque sedato, & Deum laudans atque ei gratias agēs. Quando videris tibi magna obscuritate ariditateque contabescere, & grauibus angustijs premeris, si tunc conformis diuinę voluntati, miseriam & afflictionem illam cum benigna tranquillitate propter Deum toleras, multo gratior Deo es, quam si diuino lumine multū irradiareri & intus florerent omnia. In pressura & afflictione homo non ita facilè seipsum quærere potest, sicut insensibilis dulcedinis cōsolationisque affluentia: in hac enim plerumque natura se admiscet, & anima si incautior fuerit per immodicam delectationē citò maculam contrahit. Sanè fieri non potest, vt aliquis resignato corde quidpiam sustineat, p̄ gloria Dei, quin saporem quendam diuinitatis percipiat. Licet. n. illi nihil fortassis sentire, id est, sensibiliter gustare cōtingat (Deo se ad tempus occultante) hoc ipso tamen ei quod patitur benè sapit, quod se illud ad æternam Dei gloriam velle ferre cognoscit. Si voluntas Dei tibi dulcis est, quādo ipse te sanum esse & viuere vult, amara verò est quando te vult infirmū esse vel mori: nondum plenè resigna-

Tribulationis præstātia.

tus es: nondum habes cor satis rectum. Si vis vt ipsum cor tuum iam nō sit curuum, subiunge illud in omnibus voluntati diuinę, quæ semper recta est. Sine Deum agere tecū quod vult & vt vult in vita & morte, in tēpore atque æternitate. Faciat Deus (te permittente) de anima & corpore tuo, de amicis & rebus tuis, deque cunctis negotijs quod ipsi placitum est. Vnicè opta, vt semper voluntas eius fiat: & eadem diuina voluntas sit summa cōsolatio tua. Dic deo: Domine sicut ipse ab æternitate voluisti, ita fiat, & non vt ego volo: fiat in me & de me atque hominibus ac negotijs omnibus gratissima voluntas tua vñe & in æuum sempiternum. Nihil melius postulare, nullam præstantiorem orationē fundere potes coram Deo, quam vt petas fieri voluntatem eius.

Eriam si nō ita pridem incepisses melius viuere, & iam tibi moriendum esset, nihilominus sis resignatus: nec scire aut perferri velis, vtrum te Deus post mortem missurus sit ad Purgatorium, an mox recepturus in cœlum. Sic tibi placeat dulcedo misericordię eius, vt tamē non displiceat pulchritudo iustitię illius. Vox hominis bene resignati hæc est: Domine Deus meus, si in tuum vergeret laudem, vt post obitum meum annis quinquaginta flammis purgatorijs cruciarer, illic me sub pedes tuos abijcerem, & in tui honorem pœnas illas animo paratissimo exciperem. Sancti patres affirmant eum qui Dei erga se iustitiam perinde vt misericordiam ad æternam eiusdem Domini gloriam exosculatur ac diligit, tam facilè peccatorum suorum omnium & pœnarum illis debitarum plenam veniam obtinere, quàm facilè vna aquę guttula in ardenti fornaci consumitur.

Vult tibi bonæ voluntatis homini benefacere Deus: vult te æterna beatitudine secum p̄frui. Vult hoc, quia summè bonus & misericors est. Neque. n. indiget bonis tuis opulentissimus Cōditor, sed petit cor ad se conuersum, humile, resignatum, ac sancta erga se fiducia firmatū, quale scilicet inuenit in latrone illo, cui p̄dēns in cruce dixit. Hodie mecū eris in Paradiso. Si huiusmodi cor habueris, nullo modo poteris separari a deo. Ipse enim vbi viuētī & moriētī, affectu

Ad veniendam peccatorū obtinendam ratio efficiat.

Luc. 23.

Isaie 66.

plusquā paterno aderit, teque proteget ac cōsolabitur. Faciet planè quod per prophetam suum pollicitus est, dicēs: Quæ admodum mater cōsolatur filios suos, ita & ego cōsolabor vos, & in Ierusalē cōsolabimini: & videbitis, & gaudebitis, & latabitur cor vestrum.

Dei erga suos, beneuolentia.

Ergo tam viuēs quàm moriens securè teipsum & omnia prouidentia Dei cōmitte, omnemque sollicitudinē tuam in eum projice: semper tamen faciens rationabiliter quod tuum est. Innitere benignitati bonitatisque eius firmissimè, & in eo plenissimè cōfide, quicquid etiam accidat. Reuerā. n. maiorē ille tui curā gerit, quàm ipse gerere possis. Te salutēque tuam maximè diligit Dominus, qui gratuita pietate sua ad imaginem similitudinēque suam te fecit, & ex purissimo atque ardentissimo tui amore incarnari, pati ac mori voluit. Tanto tenetur desiderio eorū omnium, qui ipsum sanctè colunt & syncerè amant, quasi tota beatitudo atque essentia eius ex illis penderet. Si cū charitate, qua te diligit Deus, cōferatur amor, quem oēs vnquam parētēs habuerunt, habent, & habebunt erga filios suos: erit velut aquę stilla exigua cū vastissimo mari cōparata. Neque dubitare quicquā debes de illi? erga te summa dilectione, propterea quod forte vitam tuam omnē, aut penè oēm malè vel nequiter transegeris. Quamuis enim innumera p̄sulq̄, nefanda sint scelera quibus eum offendisti, iam tamen quia illa purè confessus es, & verè ab eis auersus atque ad Deum conuersus, teipsum nō sic humilias, Deoque placere ex animo desideras ac studes: omnino ipsi Domino totique aulæ cœlesti char⁹ es. Deus qui tibi dedit veram contritionem, dedit sine dubio & veniam: nec attendit qualis aliquando fueris, sed qualis modò sis aut esse cupias. Magnus sanè Dei honor est, quod ipse tam misericorditer & benignè peccatorem indignissimum ad se redeuntem recipere dignatur. Nam & cœli ciues ob id prorumpunt in diuinā laudis melos suauissimum, videntes summam illam Maiestatem tanta pietate demittere se ad animam peccatricem. Crede sine aliqua hæsitacione Deum immenso amore te complecti: crede eum qui sic te amat, & velle & posse cuncta bene disponere pro salute

animæ tuæ. Nihil ille magis abs te expectat, quàm humilem tui in omnibus resignationem, & proprię voluntatis abnegationem, plenamque erga se confidentiam.

Quod si nō potest te tam libero & integro corde resignare vt velles, si propter aduersitatem vel mortem imminētē sentis te pauidum aut pusillanimē, ne turberis inde: nam Deus attendit & approbat voluntatē ac desiderium tuū. Et vt infirmitatem tuam Christus cōsolaretur, ipse quoque passione & morte sua imminēte voluit pauore ac mœnore corripi. Itaque omnem formidinem tuam in abyssum misericordię ac bonitatis eius deponito: & ei si non promptissimo corde, saltē pio ore dicito: Domine, offero, resigno & permitto me tibi, fiat voluntas tua. Plerumque cōtingit, vt homo irreligantę voluntatis animosius atque fidentius excipiat aduersa, & fortius illa intrinsecus perferat, quàm is qui resignatę voluntatis est. Re-

Matth. 26.

Tristitia inordinata

Iob. 13.

Isaie 50.

Psal. 90.

rauit, liberabo eum.

CAPVT X.

Reuoca & conuerte frequenter mentē tuam ad ipsum Dominū Deum tuum, ambulaque reuerenter coram eo, qui maiestatis suę præsentia & virtutis magnitudine vbique est. Ipse enim per prophetam dicit: Cœlum & etiam ego Deus vbique præfens est: sed nullo loco continetur, nullo loco concluditur. *Ierem. 23.* Vbique totus atque indiuisus est: nullius tamen rei immunditia contaminatur. Sensibiles rerum fordes, non secundum rationem sed secundum sensum duntaxat fordes dicuntur. Deo autē nihil immundum est præter peccatum, quo ipse etiam inquinari non potest, sicut solaris claritas illustrans cloacas minimè in-

Introuersio

Deus vbique præfens est.

Ierem. 23.

*Deus vbi
ante condi-
tum mun-
dum.*

infitur. Si quæris vbinā erat Deus antequam mundum conderet: respōdeo quod erat apud seipsum, erat in seipso, & nunc mundo condito, in seipso est. Deus ergo qui vbiq; est oēs creaturas pennat, eisq; per simplicem & occultam essentiam suam propinquior est quam ipsa sint tibi. Esse rerum omnium est, quia ab eo cuncta creata dependent, ac sine eo omnia nihil sunt, & mox in nihilum redigerentur, nisi ab illo conseruarentur. Res omnes sunt in Deo tanquam in virtute ipsas continente ac regente. Vnde Paulus in actis Apostolorū dicit nos in Deo viuere, moueri & esse. Res etiam sunt in Deo secundū ideam: nam ideæ seu intelligibiles formæ rerū omnium fuerunt ab æterno in mente scientiæque Dei, & in ea stabiles atq; incommutabiles manent ac vita sunt: & ipse Deus vel essentia diuina est vna idea atq; vnum exemplar rerum omnium, intellectualiter omnia representans. Hinc Ioannes Euangelista quum dixisset omnia per æternum Dei verbum facta esse, & sine ipso nihil esse factū, subiicit: Quod factum est, in ipso vita erat. Sicut dicebamus, Deus est in rebus omnibus. Creaturis autem rationalibus imagine sua insignitis nobiliter admodum inest, licet à sensu impiorum longissimè ablit. Quilibet enim peruersus elongatur à Deo dissimilitudine, sicut pius quisq; similitudine ei propinquat. Igitur bonis hominibus Deus adest etiā per salutarem gratiæ suæ exhibitionem: ciuibus cæli adest per clarā gloriæ suæ manifestationem: damnatis adest per congruam iustitiæ suæ executionem. Felix illa anima, quæ Deum syncerè diligens, in hoc exilio præsentiam eius libero, claro, sereno, & simplici mētis intuitu (gratia eius adiuuante) contēplari nouit.

*Trinitatis
mysterium*

Quando mentē tuam subit adorandæ Trinitatis memoria, non fabrices tibi more æthnicorū tres Deos: sed crede Patrem & Filium & Spiritum sanctum esse vnum Deum, qui est intermina plenitudo essentiæ, vitæ, potētis, sanctitatis, sapientiæ, bonitatis, suauitatis, venustatis, opulentiæ, nobilitatis, beatitudinis, gloriæ & omnimodæ perfectionis. Crede, inquam, tres in creatas personas esse vnam deitatem, vnam substantiam si-

ue essentiam creaturas omnes infinite transcendentem, immensam, non aliunde dependentem, nullius indigam, per se subsistentem sibiq; sufficientem, summè fulgidam, summè pulchrā, summè iucundam, summè tranquillā, summè amabilem, summè perfectā, superessentialem atque simplicissimam, quæ neq; corruptibilis oculis videri, neque intellectu comprehendi potest. Venerare vnitatem substantiæ in personarum Trinitate, & Trinitatem personarum in Vnitate substantiæ. Vna & indiuidua essentia, tres personæ: & tres personæ, sunt vna atque indiuidua essentia. Omnino Pater & Filius & Spiritus sanctus (quod ad substantiam attinet) vnum sunt, quum tamen in personis magna sit distinctio. Alia est persona Patris, alia Filij, alia Spiritus sancti: sed nō est alia essentia Patris, alia Filij, alia Spiritus sancti: nā Patris, & Filij, & Spiritus sancti vna est substantia, vna natura, vna diuinitas, vna maiestas. Sicut cōstemur Patrem ingenitum, esse perfectum & incommutabilem Deū, siue integram veramq; diuinitatem esse in Patre: ita cōstiteri debemus Filium à Patre genitum, esse perfectum atque incommutabilem Deum, & Spiritum sanctum à Patre Filioq; procedentem (qui est amor Patris & Filij) esse perfectum incommutabilemque Deum. At tamen Pater & Filius & Spiritus sanctus non sunt tres Dij, sed vnus perfectus & incommutabilis Deus, vnus Dominus, vnus æternus, vnus omnipotens, vnum principium omnium rerum conditarum. Quicquid vna persona secundum substantiam est, hoc ipsum est & queuis alia. Planè quicquid est in vna persona, id ipsum totum etiam in qualibet alia est: neque vna aliquid minus habet quàm tres simul, nec tres simul aliquid plus habent quam vna sola. Pater à seipso est, sui ipsius æterna essentia est, & à nullo quicquam accipit: Filius non est à seipso, est enim à Patre solo, & à Patre habet quicquid habet: Spiritus sanctus etiam non à seipso, sed à Patre & Filio est, habetque à Patre & Filio quicquid habet. Pater communicat se totum Filio: nam dat ei totum esse suum diuinum, seu totius diuinitatis, seu plenitudinem, & vnā cum Filio dat eādem diuinitatis plenitudinem Spiritui-

fan-

sancto. Nihil tamē est in gloriosa Trinitate prius vel posterius, nihil maius aut minus: sed ipse tres diuine personæ, quibus vna eademq; est substantia, sunt coæternæ & summè equales summeq; similes, atque in se inuicem manēt. In Patre totus Filius est, & totus Spiritus sanctus: in Filio totus Pater est & totus Spiritus sanctus: in Spiritu sancto totus Pater est & totus Filius. Licet verò attribuatur Patri potētia, & Filio sapientia, & Spiritui sancto bonitas: ipsarum tamē trium personarum vna eademq; est potentia, sapientia, ac bonitas. Persona Filij assumptit naturam humanam, non autem persona Patris neq; persona Spiritus sancti: incarnationem tamen Filij tota Trinitas operata est. Nan sicut trium personarū vna est essentia, ita etiam vna est operatio, vna & eadem voluntas.

*Trinitatis
imago in
homine.*

In anima hominis pulchrè relucet sanctæ Trinitatis imago. Habet. n. anima rationalis (sicut habet & spiritus angelici) tres naturales vires admodū excellentes, nēpe, memoriam, intellectum, & voluntatem: quas Deus illi indidit, vt ipsa Deum memoria recolere, intellectu cognoscere, voluntate eligere & diligere, atque eo frui possit. Quemadmodum autem Pater & Filius, & Spiritus sanctus sunt vnus Deus, siue vna diuina substantia: ita tres illæ superiores spiritualesq; animæ vires sunt vna mens siue vna animæ essentia. Tres æternæ & inseparabiles personæ diuinitatis inseparabiliter operantur: & prædictæ tres potentia animæ etiam inseparabiles operantur inseparabiliter. Neq; enim memoria aliquid recolit aut recogitat sine intellectu & voluntate: nec intellectus aliquid cognoscit sine memoria & voluntate: nec voluntas aliquid eligit vel diligit sine memoria & intellectu. Istæ tres potētia animæ sunt spirituales sensus: nā visus attribuitur vi intellectuæ, auditus vi memoratiuæ, odoratus, gustus, & tactus vi affectiuæ siue amatiuæ, hoc est, voluntati. Sicut autem Spiritus præstantior est corpore, ita illi sensus perfectiores & digniores sunt sensibus corporis. Porrò ea anima quæ supra vires suas naturales subleuata, meretur in simplici essentia sua occultissimoque fundo inuenire Deum, eiq; sine medio vnividet, audit, odoratur, gustat & tangit,

*Sensus ani-
mæ præstan-
tiores sensibus corpo-
ri.*

quod nullis verbis enarrari potest.

Non nisi sobriè loquaris de mysterio altissima Trinitatis: quia tam impossibile est vt quis illud explicet, quàm impossibile est vt homo in terra stans, celi digito cōtingat. Quis. n. dicat vel etiam intelligat, vti Pater perennem essentiam suam clarissimè prospiciens, seque perfectè cognoscens, Verbum suum proferrat, seu filium generet sibi consubstantialem, coæternum, & coequalē? Nā illa sui cognitio, filij sui in æternitate generatio est. Quis item capiat, vt Spiritus sanctus procedat atq; emanet à Patre & Filio, quibus etiam consubstantialis, coæternus, & coequalis est? Ista omnem intellectum humanum excedunt. Veruntamen vt etiam sensibili similitudine confirmetur in te fides, qua credere debes Filium esse æternum, & Spiritum sanctum æternū, sicut Pater (à quo procedunt originemq; accipiunt) æternus est: attēde vti splendor & calor ab igne quidem vel flamma procedunt, qui tamē igne posteriores tempore non sunt. Nam eo ipso momento quo ignis est, etiam splendorem & calorem emittit, nec vnquam ignis sine splendore caloreque esse potuit, adeò vt si ignis esset æternus, splendor quoq; eius esset æternus & calor æternus. Itidem tam splendor quàm calor procedens à Sole, coæuus est Soli. Incomprehensibilis illa generatio atq; processio in sanctissima Trinitate sicut initium nunquam habuit, ita nec finem vnquam habitura est: si enim habuisset initium, vel aliquādo desineret, aliqua mutatio circa diuinitatē facta esset aut fieret, quod nullo modo fieri potest inā natura & substantia diuina est incommutabilis. Quum quelibet diuina persona sit perfectionis infinita, & quelibet aliam limpidissimè intueatur plenissimeq; cōprehendat: diligūt vtiq; se inuicem ipsa tres personæ amore iucundissimo, ardētissimo profusq; infinito. Sed præstat de tāto mysterio aliquid intus experiri, quàm ore multa dicere. Tu in his quæ ratione & intellectu cōprehendere nequis, fidem integram retinens, simpliciterque credēs quod Catholica credit Ecclesia, humilitati atq; amori da operam.

Attēde tota animi deuotione dominum Dei tui bonitatem, dulcedinem, pul-

*Trinitatis
mysterium
ineffabile.*

*Deus incommutabilis
Deus.*

Perfectiones Dei attende.

chritudinem, pietatem, misericordiam, charitatem, fidelitatem, atque eius generis alias ipsius amabiles perfectiones, quæ profectò prorsus immensæ & incomprehensibiles sunt. Si ad Iesum per amarosâ atque iaculatoria verba aspirare libet, potes mète vel etiam ore hæc aut similia dicere: O bone Iesu, vtinam mundus & innocens coram te essem. Vtinam verà humilitate perfecta; mei resignatione tibi placerẽ. O dilecte mi, charissime mi. O dulcedo cordis mei, vita animæ meæ. O purum gaudium meum, & casta delitiæ meæ. O Domine Deus meus, quid volo præter te? Tu mihi sufficis: tu es vnicum atque iucundissimum bonum meum. Ego te vnus animæ meæ suauiter amplecti desiderio. Eia accende & concrema me igne amoris tui. Da vt diligam te toto corde, tota anima, & tota virtute pro grata voluntate tua: &c.

Moderatio

Non sis tamen in his nimius nec vehementior quàm oportet, sed indiscretionis moderationem diligenter serua-ro, ne caput tuum lædas, & naturâ prægrauas ac destruas. Quando autem contingit te dolorem aliquem ex spiritualibus exercitijs cõtrahere ac sentire, offer illum Deo in laudem æternâ, & patriens esto. Qui nulla virium suarum ratione habita, conatu prorsus violento atq; importuno sese incessanter intro-uertere, mentemque suam in Deum eleuare nititur: is nõ pmitit, vt Deus in ipso requiem habeat. Veruntamen malæ cogitationes salutaribus cogitationibus pellendæ, & cordis oculi ad Dominum vbique præsentem amâter, placidè, & simpliciter reflectendi sunt. Certè sicut is qui acriter sitit, non facillè obliuiscitur sitis suæ: ita is qui Deum impensè amat, vt crebrò illius recordetur necesse est, si mens eius alijs cogitationibus impedita non fuerit. Vbi enim amor & cura, ibi oculus atque cogitatio. Quilibet prudenter considerare debet mensuram gratiæ quàm à Deo accepit: quia Spiritus sanctus dona sua variè distribuit.

Vbi amor, ibi oculus. Luc. 18. Tob. 5.

Orandum quotidie.

Per verba illa Euangelij, Oportet semper orare & non deficere, atque per ista sancti Pauli, Sine intermissione orate; non iubemur absque cessatione aliqua continuare orationis exercitiũ (ne-

que enim hoc fragilitas humana præstare potest) sed monemur non ita desere-re orationem, quin quotidie illi diligẽter instem⁹ certis horis. Et profectò homo bonæ voluntatis qui semper bene agit, & cuncta opera sua refert ad honorem Dei, semper orat.

Dum sacræ lectiõni cõuenienter intendis, aut aliquid aliud ad laudem Dei ritè facis, sæpe nõ minore, immò fortè maiorem, fructum refers, quam si orares. Neque enim orationes tantũ, sed & quæq; salutaria verba ad gloriam Dei lecta vel audita, & qualibet piæ actiones atq; cogitationes animam mirificè exornant. Verè mens boni hominis ex spiritali doctrina multa præclaraque commoda recipit: nam & cõferuatur munda, & ignorantiam deponit, & tranquillam redditur, & illuminatur, & nutritur, & excitatur, & roboratur, & eximium decorem accipit. Igitur lege vel audi libenter verbum Dei, sanamq; institutionem, à quocunque etiam homine proferatur, & quãtum enuq; simpliciter annuncietur aut scribatur: sed corruptam pestiferamque hæreticorũ doctrinam execrare. Etiam si quis exactè non intelligat neque memoria retinere possit pia quæ ad laudem Dei legit vel audit: nihilominus talia plurimum animam profunt. Certè interim dum bona sic leguntur vel audiuntur, tempus homini minimè perit: sed dum leguntur etiam plurima & optima, si pura rectæ intentio legenti deest, perit vtique ei tempus.

lectio sacra.

Doctrina spiritalis commoda.

Nota.

Exercitiorum vices.

Lachrymæ

Praxis exercitiõrũ.

Non nimis diu vni aliquo exercitio insistendum est, ne fastidium generet & animum segniorẽ reddat: sed conuenienter varianda sunt exercitia. Si tibi in orationibus vel meditationibus atq; exercitijs sanctis desunt lachrymæ æternæ, non id te perturbet: nam homini Deo placere cupienti non desunt internæ lachrymæ: & licet oculi eius nõ plorent, plorat tamen cor. Pro lachrymis quas non habes, offer Deo patri lachrymas Christi. Sanè grandis commotio compunctiõis sensibilis solerter à nonnullis plarumque vitanda est, ne bonæ corporis habitudini & mentis serenitati officiat.

Deo diuinisq; ac spiritalibus reb⁹ intende hilari, libero & simplici corde, abs-

abs-

absq; inordinata anxietate, & nimia intellectu extensiõne aut applicatiõne. Quare item in pijs exercitijs tuis Dei honorem potius quàm proprium cõmodum seu propriam delectatiõnẽ. Abdica penitus vitiosam proprietatẽ: & semper parat⁹ sis ipsa priuata exercitia tua intermittere atque relinquere, vbi Deum id velle vel iustam aliquam causam hoc exposcere cognoueris. Nõnullos inuenire est qui certas quasdã precationes ex se susceperunt quotidie legẽdas: quas si propter negocia & necessitates emergẽtes, vel propter sanctã obedientiam relinquere cogantur, omnino impacati sunt & inquieti: sed proprietatis ista vitanda est. Patres etiam dicunt, hominem inter orandũ, nõ deesse gestus singulares nimiumq; notabiles coram alijs, pectus fortiter & crebrò tundendo, sulphura alta emittendo, manus in sublime attollendo, &c. Aliqui plarumq; feruentius orant sedendo, quàm genua flectendo, alij stando vel inambulãdo preces suas melius fundũt: tu amplectere quod tibi magis conuenire sentis, ita tamen vt in omnibus discretionem serues, & caueas ne aliquem scãdalizes. Tam vocalis quàm mentalis oratio ritè peracta, Deo valde placet.

Orantis habitus.

Iesu vita recogitanda.

Imitatio.

Memor sis, oro, eorum quæ dulcis Iesus (qui est Deus, & dominus, & pater, & frater tuus) pro te fecit, eique deuoto corde gratias age. Ipse factus est homo ppter te. Ipse semper & vbique tui recordabatur, teq; ante mentis suæ oculos habebat: faciens & tolerans libentissimè omnia pro tua salute. Inspice & imitare pro modulo tuo eius humilitatem, resignatiõnẽ, patientiam, charitatẽ, benignitatem, modestiam, continentiam, sobrietatem, ac ceteras virtutes sanctas, quæ in eo perfectissimè relucet. Vita Christi liber admodũ præclarus est, doctis, perfectis atq; imperfectis (qui Deo placere cupiunt) communis. Qui bene terit hunc librũ, efficitur eximie sapiens, facileq; adipiscitur peccatorũ veniam, prauorum affectuum mortificationem mentis illuminationem, cõscientiæ pacem & tranquillitatem, firmamq; erga Deum in sincera dilectiõne fiduciam. Etiam si codices omnes, qui toto orbe habentur, intercidissent: vita & passio Christi abundè Christianis omnib⁹ suf-

ficeret ad virtutem omnem & veritatem perdiscendam. Singula quæ fecit ac pertulit Iesus, ita considera & recipe, quasi pro te sola illa fecisset atque pertulisset. Neque enim ea tibi minus profunt, quàm si tu solus per Christum redimendus fuisses. Sed & si solus redimi debuisses, ille pro te vno promptissimè & incarnari, & pati, & mori voluisset: adedò salutem tuam sitit, & tam ardentè te diligit.

Venerandam eius Passionem tanquã preciosam margaritam in scrinio pectoris tui reconditam habe, & eam grato animo reuoluc. Ecce, dominus tuus ex summa charitate voluit nimis indigna & acerba perpeti, vt satisfaceret pro peccatis tuis, teque redimeret. Depinge mentem tuam suauissimis imaginibus passionis eius, & floridã dominicæ crucis arborẽ plãta in medio cordis tui. Ipsum dominũ Iesum ex cruciatũ vulneribusq; cõfectum, elige in charissimum spõsum animæ tuæ, cumq; amâter contemplant & amplectere. Nã ex eius roscis vernatibusq; plagis melliflui gratiarum rini promanant. Qui os animæ suæ patulo lateri eius conuenienter admo-uere ibiq; commorari, & ad intima cordis illius perringere nouit, is vtique vinũ vitæ æternæ degustat, & perspectum habet quàm amœna paradisi sit Iesus. Neq; scribi, neq; cogitatione comprehendere potest, quantum fructum homo bonæ volũtatis & humilis referat ex pia meditatione passionis dominicæ. Ille quamlibet modico affectu aliquid de vita & passione Christi legat aut ruminet, non potest nõ maximam inde utilitatem capere: quemadmodum is qui digitos in farinam mittit, non potest nõ habere eos farina conspersos: sed qui ipsam domini passionem etiam cum larga lachrymarum effusione recollit, & tamen veram humilitatem, patientiam, resignatiõnem atque charitatem negligit, certè paruum aut nullum fructum ex sua meditatione reportat.

Christi passiois memoria.

Quid potissimũ à Deo petendum.

Non contristeris si Deus in hac vita te minimè prouehat ad sublimem cõtemplatiõnis gradum: sed roga cum instantè, vt det tibi bonam, humilem, resignatamque voluntatem, & eam in te ad finem vsque conseruet: pete ab eo vt iuxta gratissimum beneplacitum ipsius

F sem.

semper viuere possis. Et quia cares pen-
nis quibus ad alta euoles, mane tanquā
paruus pullus sub alis diuinæ amantissi-
mæq; gallinæ, id est, sub alis æternæ Sa-
pientiæ pro te incarnatæ. Abde te & cō-
quiesce in sacratissima Christi humani-
tate. Hæc enim in procelloso mari præ-
sentis seculi, erit tibi tanquam nauis tu-
tissima, qua ad salutis portum perduce-
ris, etiam si diuinitatem plenius hic nō
cognoscas, vbi nimirum corpus aggra-
uat animam, & terrena inhabitatio de-
primūt sensum multa cogitantem. Ha-
beres autem ipsius diuinitatis eminenti-
orem notitiam, si celsissim⁹ Deus cre-
bris fulgoribus mētem tuam irradiaret,
reḡ; in diuinam transformaret clarita-
rem. Veruntamen (sicut alibi supra mo-
nuimus) intucere Christū internis ocu-
lis: non vt hominem tantum, sed vt ve-
rum Deum & verum hominem: intue-
re eum vt præcellentem gemmam diui-
næ nobilitatis, & elegantem florem di-
gnitatis humanæ. Licet enim lucidissi-
mos diuinitatis radios perfectius con-
spicere nequeas: potes nihilominus cre-
dere ipsam fulgidam diuinitatem in hu-
manitate & corpore Christi ceu in ve-
nerabili templo habitare. Si hoc credi-
deris, & humanitatem Christi ita confi-
deraueris, non elongaberis ab eius diui-
nitate, sed eam satis conuenienter vtili-
terq; retinebis.

*Incar-
natio
verbi.*

Quando ipse vnigenitus Dei pro sa-
lute mundi in utero beatæ Mariæ virgi-
nis de Spiritu sancto conceptus est, as-
sumpsit quod non erat, & mansit quod
erat. Assumpsit enim corpus & animā
rationalem, assumpsit inquam, totum
hominem, & mansit Deus. Natura di-
uina & natura humana (quæ multum
sunt diuersæ) mirabiliter fuerunt vnite.
Nō est mutata diuinitas in carnem (na-
tura etiam diuina incommutabilis est)
sed humanitas assumpta est in Deum.
Mansit vtraque natura integra & salua
cum suis proprietatibus. Tunc ergo æ-
ternum Verbū, anima rationalis, & ca-
ro humana conuenerunt in vnā perso-
nam: ita vt illa tria sint vna persona, v-
nus Christus. Propter quam admirandā
vnionē, sanctissima Christi anima ab
exordio creationis suæ semper contē-
plabatur limpidissimè gloriosam Trini-
tatem. Vnde & quum patretur atq; in

cruce penderet Christus, fruebatur se-
cundum superiores animæ vires diuini-
tate, sicut modò fruitur in cælo: sed se-
cundum carnem viresq; animæ inferior-
es ac sensitiuas, dirissimis cruciatibus
affligebatur. Et vt sua passio esset acerbior,
nō permisit tūc redūdare cōsolatio-
nē à superiore animæ portione in infe-
riorē sensitiuamq; partem. Hinc in cru-
ce attendēs se ita afflictum & cōsolatio-
nis influxu destitūt, ex parte humanita-
tis clamabat: Deus meus, Deus meus, vt
quid dereliquisti me? Itte filius Dei vi-
ui, Verbū & Sapientia Patris, vera atque
increated lux, secundū diuinitatē vbiq;
præfens est, æqualis Patri & Spiritu sancto
est: sed secundum humanitatem minor
est Patre & Spiritu sancto atque etiā
seipso: neq; n. creatura creatori æqualis
esse potest. Et quidem humanitas do-
mini Iesu pijsimā ianua est, qua in diui-
nitatem illius intratur.

Fortè cupis expressius audire, quādo
Trinitas Deus creauerit corpus & ani-
mā Christi: ausculta igitur. Mox vt bea-
ta virgo Maria per humilem sui refugium
nationem, assensum præbuit, dicens an-
gelo incarnationem filij Dei sibi annū-
cianti, Ecce ancilla domini, fiat mihi se-
cundum verbum tuum: Spiritu sanctus
in illam descendit, & in momento ipse
cum Patre & Filio formauit ex purissi-
mo eiusdē sacræ virginis sanguine cor-
pusculum humanum, membris omni-
bus absolutum atq; perfectum: creauit
eodem momento animam rationalem
quam eo ipso temporis puncto vniuit
illi corpusculo. Aliorum infantū cor-
pora non repente, sed paulatim formā-
tur in mēbra, quæ vbi iam in utero ma-
terno perfecta sunt, Deus animā in mo-
mento creat, creandoq; infundit cor-
pori. Sicut diximus, humanitas Christi
via & ianua est, qua ad diuinitatem per-
tingitur: nec aliquis ad sublimioris cō-
tēplationis quietem diuinamq; vnionē
tūtò aspirat, nisi virtutes Christi san-
ctissimas diligēter imitari & amabilem
humanitatis eius imaginem animæ suæ
per deuotam meditationem imprimere
conetur.

CAPVT XI.

Magna res, magna prorsus res est, vniō cum
tēpore huius exilij Deo p̄ mysticam
cam

cam nudamq; vnionē in diuino lumi-
ne copulari. Fit autē hoc quando munda,
humilis, & resignata anima ardenti
charitate succensa, supra seipsam Dei
gratia euehitur, & ad ingentem diuinæ
lucis claritatem menti affulgentē, amit-
tit omnem considerationem atque di-
stinctionem rerum, deponitq; imagi-
nes etiam excellentissimas, ac tota amo-
re liquefacta & velut ad nihilum reda-
cta, desinit in Deum. Tūc enim sine me-
dio coniungitur Deo, & efficitur vnus
spiritus cum eo, atq; in illam transfor-
matur transmutaturq; sicut ferrum in
igne positum transmutatur in ignem,
non desinens esse ferrum. Fit vnum cū
Deo, non tamen ita, vt sit eiuſdem sub-
stantiæ & naturæ cum Deo. Quiescit hic
anima cessatq; à propria actione: & op-
tabilem Dei operationem dulciter susci-
piens, pace gaudioq; ineffabili abūdat.
Tantum gustum hic percipit, vt ei cœ-
lum terra, & quæcunq; in illis sunt præ-
conſolationis magnitudine colliqueſcere
atq; in nihilum redigi posse vide-
antur. ipsa quippe supra naturalium vi-
rium suarum operationem subleuata,
peruenit ad silentium & tranquillam es-
sentiam suam, vbi vnitas simplicitasq;
est, & vbi Deus habitat: iamq; æterna
veritate reperta, inexhaustas opes possi-
det. Fœlix planè illa anima, quæ supra
omnia creata supraq; propriam actio-
nem euecta, in vi memoratiua nudatur
omnibus imaginibus, & meram purita-
tē sentit: in vi intellectuua percipit præ-
fulgidas illuminationes Solis iustitiæ &
diuinam veritatem cognoscit: in vi au-
tem amatiua sentit ætuum quendam
quæti amoris, siue contactum Spiritus
sancti, tantam fontem viuum riuulis æ-
ternæ suauitatis manentem, atque ita
ad excellentem cum Deo vnionem in-
troducitur.

Igitur anima vastissimam diuinitatis
solitudinē ingressa, fœliciter se perdit:
& lucidissima caliginis claritate illu-
strata, præ cognitione fit quasi sine cog-
nitione, atq; in sapienti quadam igno-
rantia cōstituitur. Quæ licet nesciat quid
sit Deus, cui nuda claritate vnita est, li-
cet nō videat Deum sicuti est in gloria
sua: experimēto tamen discit, illum in-
finitè transcendere omnia sensibilia, &
quicquid de Deo scribi, dici, vel huma-

no intellectu apprehendi potest. Sentit
longè aliud esse, sine imaginibus in De-
um excedere, quàm in nobilibus aut di-
uinis imaginibus atque similitudinibus
Deum intueri. Deniq; per intimum a-
moris complexum contactumq; meli-
us Deum cognoscit, quàm exteriores o-
culi visibilem solem cognoscant. Hu-
iusmodi anima optimè scit quid sit ve-
ra contemplatio: nam aspectus eius in
regionem ineffabilis lucis directus, ibiq;
defixus, fœliciter cernit quam angusta &
exigua ac penè nihil sit omnis creatura,
comparata celsissimo atque intermino
Deo.

Sed non omnes serui Dei in hoc secu-
lo ita rapiuntur supra scriptos, non om-
nes ita pertingunt ad occultum, simpli-
cem, nudumque & Deiformem animam
fundū, non omnes admittuntur ad my-
sticam illam præcellamq; cum Deo vnio-
nem, ad quā nullus proprio conatu
aut labore peruenire potest, nisi specia-
li gratia Dei adiuuetur. Qui autem illuc
admittuntur, debent præclara illa Dei
operatione in ipsis cessante mox resumere
propriam actionem & sanctas imagi-
nes, bonaq; opera atq; exercitia: debent
humiles manere, & in proficiendi desi-
derio persistere, sicq; se gerere, quasi nunc
primum melius viuere cœpissent. Neq;
enim durante hac vita tam altè vel pro-
fundè in Deum ingrediētur, quin quo-
libet momento sublimius profundius-
q; in illum ingredi queant: & aliquid
in eis semper residuebit quod nondum
satis mortificatum sit. Esto, non ampli-
us moueantur isti mortalium creatura-
rum aspectu: adhuc tamen necesse est vt
vigilent, & seipsos ad mortem vsque di-
ligenter obseruent. Certè rex Dauid vir
secundum cor Dei, quamuis in adoles-
centia pascens ouium greges, gratiam
eximię contemplationis acceperit, post
propheticas tamen, mirasq; illumina-
tiones (ei enim incerta & occulta sapi-
entię suę Deus manifestauerat) post cre-
bras diuinæ dulcedinis degustationes,
post mysticas transformationes & amo-
rosos ardentesq; in Deum excessus,
iam senex in grauissima scelera prola-
psus est, nempe in adulterium & homi-
cidium.

Nonnulli perfectionē stolidè in hoc
constituunt, vt ipsi quieti ac liberi intel-
lectum

lectum suum ab imaginibus expedire, seseq; cum ociosa & nuda sensualitate intra seipfos recipere possint: negligentes interim Dei amorem & quolibet pia opera atq; exercitia. Qui quidem falsa quietis sectatores (quum seipfos impurissimè querat, & in seipsis potius quam in Deo delectentur) misera diaboli m&pcia sunt. Legitimi verò contemplatores supernaturalisq; quietis cultores, ita mentis nuditatè & sanctum ocium sectantur, vt tamen bona opera atq; exercitia non deserant. Nam & virtutibus dant operam pro viribus, & Deum laudat, & passionè dominicam recolit, & gratias agunt, & frequenter orant si eis vacat, & Deo per suoceram charitatè adhaerent: honorè item Dei potius quam propriam delectationè spectant & quarunt. Deus in eis nobilissimum opus suum peragit: quia ipsi diuino amore pleni, per internum silentium sese nudos & simplices exhibent, nihil cogitando nihilq; considerando. Hoc modo ab omnibus imaginibus gratia Dei expediti, rapiuntur & euolant ad diuinæ caliginis radiū, ac Deo sine medio vniuntur. Plurimiq; pij homines licet eò nō pertingant tempore huius exilij, nonnullā tamen cogitationis simplicitatem in se sentiunt, dū exclusis ab animo tum multis, iucundam domini præsentiam humiliter, placide & amāter in silentio attendunt, alia quæq; parum aut nihil cōsiderantes.

Vericon-
tēplatores.

Sit sua quis
que forte
comentum.

Porro, quemadmodum foret absurdum, si is cui rex demandasset officium standi ante mensam suam & seruiendi, iniussus mensæ regis impudèter accumberet: ita improbè facit, qui se totū dare vult ocio contemplationis, quum tamen ad illud euidenter non vocetur à Deo. Tu ergò & Deo magis ac magis placere desiderabis atq; conaberis, & nihilominus semper cōtentus eris ea gratia, quàm tibi largiri dignatur dominus. Si ipse singulare quidpiam in te operari voluerit, nō eum impediās: sed voluntatem eius decenter sequere, continens iugiter teipsū in sancta humilitate tuiq; nihili pensione.

Reuelatio-
nes seu vi-
siones.

Visiones & reuelationes (quæ interdū etiam malis cōceduntur) in ordinatè non desideres. Illi qui eas vanè appetunt, & eis incōsideratè fidem adhibent

atq; confidunt, facilè decipiuntur à Satana: qui se transfiguratur in angelū lucis, & plurimq; vera falsis permiscet, vt falsat. Ipse non nunquā vera, non nunquam falsa, sed Spiritus sanctus nunquam nisi vera reuelat, prædicat & annunciat. Bono spiritu animā visitante, solet ipsa in initio timore corripit, sed mox gaudiū & consolationem recipit, alacritatèq; & pacem internam ac famem virtutū retinet. Diabolo verò se exhibente, timor incussus permanet vel etiam augetur in anima, & quāuis dum dæmō sese in angelum lucis transfiguratur, anima in principio exhilaretur, postea tamen cōfunditur tenebrisq; repletur, & impacata redditur. Si videndo visionè aliquam dubitas donec certior fias. Deum nō offendis, etiam si visio sancta & diuina sit. Perpèdere diligenter oportet vtrū ipse visiones ac reuelationes omni simulatione fictioniq; & absurditate careant, vtrū item concordent cū fide Catholica & sacris litteris orthodoxorū; Patrum scriptis. Si enim cum illis non cōcordant, statim rejiciendæ sunt. Illusio diabolica hominè facere solet superbū, irrefignatum atq; in proprio sensu obstinatum: sed reuelatio diuina hominè reddit humilè, resignatum, & flexibilè. Sunt quidam Deo dediti qui etiam vigilantes & sani abducuntur operatione Dei e sensibus corporis, vt eis sopitis, perfectè intendat diuinis visionibus & reuelationibus.

Angelica
& diabolica
visionis
discrimen.

Humiles
nō facile
seducuntur.

Luc. 11.

Sanè malignus spiritus illos minimè seducit, qui in reuelationib; eximia diuinæ charitatis dulcedine, puroq; intellectu ac spiritualis luminis influxu perfunduntur. Et Dominus omnes humilitate non ficta præditos, seque piè quærentes & inuocantes, benignè cōseruat ac protegit, ne diabolicis laqueis irretiti pereant. Nam qui superbiunt, & qui duplicitatem fictionemq; aliquam in se occultant, seipfos miserè seducunt, atque in nassam diaboli sponte conijciunt. Quum Deus fidelissimus sit pater, humilibus filijs petentibus panem, ouum, aut piscem, non dat pro pane lapidem, neque pro ouo scorpionem, neq; pro pisce serpentem: sed dat illis spiritum bonum, dat quod saluti eorum conducit. Fieri nulla ratione potest, vt ipse humiliter ad se confugientes sibi que vorè confi-

confidentes derelinquat. Itaque qui humiles sunt, tendiculas Satane semper effugiunt. Et profectò nullū est veræ sanctitatis certius signum atque argumentum, quàm vera humilitas & perfecta sui resignatio.

CAPVT XII.

Eucharisti-
ca sumptio.

Luc. 22.
Ad eandē
preparatio.

Transsub-
stantiatio.

Vis huius
sacramenti
dignè sum-
ptio.

Quando admittendus es ad cælestè illud cōuiuuiū in quo Christus sumitur, pia mente recole beneficia Dei, maximeq; passionem Dominicam, in qua inenarrabilis charitas Christi erga nos præcipuè relucet. Ipse enim de hac mensa loquens ait, Hoc facite in meam commemorationem. Ergo, si tibi vacat, recogita vel meditare quid pro te fecerit ac pertulit dominus Iesus: simulque eum roga, vt habitationem sibi gratam & amoenam in te præparet. Pere, vt deletis omnibus peccatis tuis, in opem animam tuam meritis ac virtutib; suis exornet. Suscipe cum humili reuerentia sacram Eucharistiam: firma fide credens te sub specie panis exigui accipere verum & immortale corpus Christi. Nam virtute diuina per verba consecrationis (quæ sacerdos pronunciat) operante, panis viniq; substantia supernaturaliter conuertitur & transmutatur in corpus & sanguinem Christi. Etiam si multis hominum millibus detur ipsa Eucharistia, quilibet eorum corpus dominicum totumq; Christus accipit: si item vnica hostia consecrata diuidatur in plures partes, sub vnoquoq; fragmento totus Christus est. Et nihilominus in cælo ad dexteram Patris manet corpus domini integrum, manet totus Christus. Hoc grande mysterium, hæc incomprehensibilis transsubstantiatio, fit (vt dictū est) operatione Dei, cui nihil impossibile est. Reuerà Christus in Eucharistia præbet seipsum totū tibi: hoc est, præbet sublimem diuinitatem suam, perfectū corpus suum cum sanguine, & sanctam animam suam. Si dignè vel cōgruè percipis venerabile & adorandum hoc sacramentum, multum cōfirmaris stabilitatèq; in bono, & aduersus peccata remedium singulare accipis: Deo item vicinior iungeris intimiusq; copularis & vniris: deniq; efficeris excellèter particeps omnium meritorū Christi, omniumq; virtutū quas ille in vita & pas-

sione sua exercuit, ditariq; gratia ineffabili. Nulla prorsus lingua exprime, nullum cor comprehendere potest, quàm ingentia bona homini proueniunt ex pia perceptione huius sacramenti. Glorifica dominum tuum, qui largissima bonitate sua tam magnum thesaurum Ecclesiæ suæ in misero hoc exilio reliquit & donauit. Dū non sumis Christum sacramentaliter, nō negligas eum sumere spiritualiter: preparans te & optans vt ille in animam tuam adueniat. Nullus omnino prohibere potest, quin quotidie spiritualiter Eucharistiam accipias, si velis. Quoties interes diuinissimo Missæ sacrificio, hostiam in eo per sacerdotem consecratam offer deuotamente Deo Patri in plenam expiationem & satisfactionem pro peccatis tuis: offer eam illi in odorem suauitatis, & laudem æternam, pro tua omniumque salute.

Communio
spiritualis.

Oblatio ho-
stia conse-
crata in
Missæ.

Dulcissimam Christi genitricem virginè Mariam purè ama, seduloq; uenere & inuoca: quæ nō solum perfectorum, sed etiam imperfectorū benignissima consolatrix atq; aduocata est. Hæc enim nullū à se repellit: sed omnibus se præbet exorabilem. Peccatores ad se piè & humiliter confugientes blandè suscipit, fouet, protegit, & filio suo materna fiducia reconciliat. Citius cælum cum terra perierit, quàm ipsa aliquem seruo se implorantem sua ope destituat. Gratias age Domino, qui illam tibi dedit in matrem & adiutricem.

S. Maria
cultus.

Venerare etiam alios Sanctos cæli ciues tanquam inclytos Principes præclarosq; Reges ac Reginas. Neque audias huius temporis infelices hæreticos, qui stolidissima temeritate asserunt, Sanctos in cælo nō cognoscere preces nostras, nec posse nobis auxiliari. ob idque non esse inuocandos. Nam Catholica & Apostolica Ecclesia (quæ est columna & firmamentum veritatis) aliter omnino sentit. Certè sanctorum beatitudo in regno cælesti non admittit ignoratiam & impotentiam, qua hæretici eos laborare dicunt: ibi enim omnia summè perfecta sunt. Sancti in cælo clarè contemplantur Deum, prorsus vident eum sicuti est: nam nisi illum ita cernerent atq; cognoscerent, beati nō essent. Christus enim in Euangelio dicit ad Patrem,

Sanctorum
inuocatio
assuratur.

1. Tim. 3.

Iohan. 17.

Hęc est vita ęterna, vt cognoscant te solum Deum verū, & quem misisti Iesum Christum Igitur Sancti videndo Deum facie ad faciem, Deo excellentissimē vniuntur. Et quia vnum sunt cum eo qui omnia scit & potest, ipsi quoque in illo sciunt & possunt omnia quę ad eorum spectant gloriam: planē sciunt & possunt quicquid volunt. Vnde nō solum voces orationum nostrarum, verū etiam sancta desideria nostra & cogitationes quibus eos alloquimur & honoramus, cognoscunt, ac magna fidelitate succurrunt cunctis sese deuotē inuocāribus. Quum intimi amici & charissimi filij Dei sint, iamq; cum eo gloriosē regnent, mirum in modum Deo placet, vt ab omnib; Christianis in magna veneratione habeātur. Venerare ergo eos (sicut dictum est) & illorum imaginibus honorem sanctē exhibeto. Nimis desipiunt heretici qui nostri, qui imagines sanctorū reiciūt, propterea quod Deus in scriptura sua dicat, Nō habebis Deos alienos corā me, & Non facies sculptile vt adores illud. Vel nolunt vel nesciunt heretici distinguere inter simulacra Deorum & imagines sanctorum. Sanē Christiani, Catholicę Ecclesię filij, non adorant more Ethnicorū sculptilia tanquam Deos (quod vtique Deus fieri prohibet) sed sanctos in imaginibus suis piē venerantur. Id enim Ecclesia sponsa Christi, quam Spiritus sanctus edocet atque gubernat, haętenus fideliter obseruat, quod etiam ex traditione Apostolorum accepit.

CAPVT XIII.

OMne tempus traducito ad laudem & gloriam Dei. Dū es incolumis, semper boni quidpiam exerce: dum verō ęgrotas, serua mansuetudinem ac patientiā. Nec putes ea quę piē facis, Deo grata tibi que vtilia tunc minimē esse, quando palato cordis tui parum sapiunt, & quando in illis te sentis minus alacrem, aut etiam gelu interno constrictum tenebrisque circumfusum. Vera enim deuotio in vera sui ipsius submissione, resignatione, abnegatione ac nihili pensione sita est, potius quā in sensibili sapore & dulcedine. Certē multis ad salutē vtilius est ariditatem amaritu-

dinēque cordis sentire, quā affectuosa desideria & suauitatem. Ille Deo valde placet qui fide & amore diuino plenus, in ipsa sterilitate pauperateq; sua interna humiliter dicere nouit: Domine, licet ego immundus sim, & omni consolatione (quam plariūque boni homines experiuntur) indignus, te tamen non derelinquā, sed desolatus libenter ero iuxta tuum beneplacitū & permissionē. Nimis infidelis Deo est, qui quando Deus eum consolatur, Deo seruire vult: sed quando spiritali consolatione destituitur, mox à Deo recedit, & impura illicitaque solatia perquirat. Si te desiderante diuinā consolationē, Deus eam tibi negaret, & tu id pro gloria eius resignato ferres animo: haud dubiē verius illam haberes, & centuplo plus premij apud Deum tibi cumulares, quā si sensibilibiter consolationem percepisses. Suauitas illa non est indubitatum sanctitatis signum, sed Deus eam largiendo manifestat bonitatem suam: nam & his qui pessimē viuunt illam interdum concedit. Nisi quis percepta suauitate sentiat animi alacritatē & sanę virtutum maximęque sanctę humilitatis & obedientię atque charitatis diuinę affectum in se remanere: potest habere multum suspectā huiusmodi suauitatem.

Dominus quosdam recens ad se cōuersos tam abundantiam gratia in inferioribus animę viribus plarunq; cōmouet: vt ipsi quasi ebrij cogantur opulentiam internarū deliciarū quas sentiunt, verbis & gestibus insolitis manifestare, vel etiam in stuporē quandam & somnum siue excessum mentis venire. Ita nimirum nouelli serui & amici Dei per diuinū amplexū sensibili vnione Deo copulantur, osculaque persuauia ab eo accipiunt. Bona quidem est ista sensibilibis vnio quę in hominis natura cū medio fit, modō illi quibus huiusmodi gratia datur, magis ac magis in vera humilitate, patientia & sui resignatione conentur proficere: sed mystica verissimaque vnio quā nonnulli perfecti supra vires suas naturales euecti, & abyssodiuiini amoris absorpti, in suprema nobilissimaque sui portione (hoc est, in mēte siue spiritu intimoq; & nudo animę fundo) sine vilo medio experiūtur, in-

incomparabiliter præstantior est.

Tu verō paratus sis ariditatem & angustias cordis tenebrasq; internas omni tempore vitę tuę sustinere, si Deo ita visum fuerit. Verū tamen si idem benignus Dominus tibi nimis indigno nonnunquam consolationē dulcedinemq; spirituales præstiterit, non eā reijcias: sed humili grataq; mente illam recipito, & iugiter retine sanctum Dei timorē. Caue sedulō ne propter huiusmodi consolationē vanē gloriaris ac tibi placeas, caue ne nimium illi innitaris vel cōfidas, neue illa abutaris ad propriam voluptatē: neq; enim in donis Dei, sed in ipso Deo quiescere debemus. Natura vbiq; seipsam quærere solet, idq; plerūque admodum occultē & sub prætextu rectę rationis atque eximij boni: sed vitiosa propensio eius solerter obseruanda & diligenter corrigenda mortificandaq; est. Nam propria atq; impura quaesitio coniuncta diuinā cōsolationi, tāquā foetidū steruus est preciosissimo balsamo permixtum. Dona Dei integrē in Deum refundēda sunt: ita vt homo tam intradum ab eis se seruare nitatur, quasi illa non accepisset. Quanto igitur benignius te visitat & cōsolatur Deus, tanto sis humilior atque in tui nihil pēnsione stabilior: & non deficias animo subtracā consolatione, sed insistas pijs operibus atque exercitijs in penuria interna ac mœre, perinde vt in abundantia & gaudio. Pro ipsa cordis tui sterilitate & ariditate, offer Patri celestis feruida desideria ardentissimumque amorem cordis Iesu Christi: offer sanctam deuotionem & charitatem beatę Marię virginis atque omnium electorum Dei.

CAPVT XIII.

Permane Deo cōiunctus cum integra pace in quibuscunq; rerum cūtribus. Nam hac ratione, & vitam Deo placentem hic ages, & tandem sancta morte hinc emigrabis. Morieris in gratia atq; amicitia Dei: & mors tua introitus erit ad verā vitam, iuxta promissum Domini Iesu dicentis, Qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, viuet: Et omnis qui vinit & credit in me, non morietur in æternum. Animę tuę è corporis ergastulo egredienti, idem Christus hæc

aut similia verba blādissimē infusurabit: Salus tua ego sum: Ego Creator, Redemptor & amator tuus, per angustias mortis quęsiui atq; acquisiui te, temper mecum eris, noli timere. Ad hunc modum te bonę & resignatę voluntatis hominem tunc cōsolabitur dominus Deus tuus. Non ergo inordinatam tristitiam tibi adferat mortis memoria, sed te exhilaret potius, quemadmodum exhilarabat sanctam quādam virginem quę dicebat Deo: O Domine quando tandem corpus meum (te perimente) reuertetur in puluerem, & anima mea restuet in te suam originem? Huic profectō mors in desiderio erat, vita in patientia. Non etiam sollicitē & anxie cogites, quoniam mortis genere hinc sis exiturus: sed te totum dispositioni & voluntati Dei securē cōmitte. Quod si mors tibi fortē optabilis non est, sit saltē tolerabilis. Dic Domino, Fiat voluntas tua. Rex tuus Iesus moriēdo, viam tibi strauit commodamq; reddidit: sequere humiliter qua ille præcessit. Etiā si formides ac metuas, persiste tamen in sancta spe & fiducia erga bonum Dominū tuū, qui non vt seuerus iudex, sed vt misericors pater tecū agere vult, qui & ipse (vti supra diximus) pauere ac tristis esse voluit antequam moreretur, vt te patientem atq; cōtristatum consolaretur. Tristitiam tuam tristitię eius vnitam, offer illi in laudem æternam: & mortem tuā commenda ei in vnione mortis ipsius. Innumera bona tibi Deum timenti, & amanti mors adferet. Certē vbi hac vita defunctus fueris, nullo amplius peccato inquinaberis, nunquam amplius Deum offendes, nullam amplius impedimentum tibi corpus istud corruptibile præstabit.

Peruenies aut post purgationē (si tāquā mē adhuc purgari debueris) ad patriam celestem, patriam claritatis æternę, patriam semper florentem atq; amoenissimam: vbi nulla est infirmitas, nulla corruptio, nullus metus, nulla sollicitudo, nullus mœror, nulla indulgētia, nulla afflictio, nulla molestia aut miseria. Ibi felicissimē perfrueris summo illo & incommutabili bono quod oculis non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis mortalis ascendit. Clarissimē. n. videbis gloriosam Trinitatem, Patrem, & Fili-

Sancti non modo preces sed & desideria nostra cognoscunt.

Aduersus Iconoclastas.

Deut. 5. Leuit. 26.

Deuotionis sensibilibus abundantia.

Vera vnio.

In Deo solo quiescenti.

Mors resignati hominis.

Ioan. 11.

Mors in desiderio.

Mors tolerabilis.

Marc. 14.

Patria cęlestis beatitudo.

1. Cor. 2.

Filium, & Spiritum sanctum, vnū summè amabilem Deum. Eris in Deo & Deus erit in te modo excellentissimo. Tu Deo ita vnitus, bonitatis eius dulcedinè perfecte gustabis, & torrente diuinè voluptatis prorsus inebriaberis. Plenissimè tunc cognosces atque senties, quàm immenso amore ille te ab omni eternitate dilexerit. Inenarrabili incōprehensibiliq; gaudio plenus, intueberis corporalè dilecti tui Iesu Christi faciem, quæ utiq; tota gratiosa, fulgens & melliflua est: nam eius pulchritudo & elegantia longè excedit quicquid in hac vita optari & desiderari potest. Cernes etiam cum ingēri lætitiā benignissimam, speciosissimam suauissimamq; Christi matrem virginem Mariam, & omnes beatos spiritus omnesq; sanctos: atque cum eis iucundissimè habitans, Deum amabis & laudabis sine fine, sine labore, sine impedimento. O beata patria, & verè sola patria. Quicumque ibi sunt, planè Reges ac Reginæ filijque Dei sunt. Ibi omnes immarcescibili pulchritudine florent, & pace gaudent imperturbabili. Omnes ibi serenissima luce Diuinitatis iugiter illustrantur, & plenam veritatis notitiam obtinent. Quilibet ibi singulos cœli ciues distinctè perfectissimeque cognoscit: & omnigena opulentia, omnigenisq; delictijs ac gaudijs abundat. Metuere non debes ne ibi desit quicquam eorum que hic tibi placent. Nam quicquid decoris, elegantie, suauitatis, gratie, perfectionis & excellentie, hic in omnibus creaturis inueniri aut sentiri potest, id ibi exuberantissimè & superessentialiter est. Breuiter, omnis boni influxus ibi est.

Corporis post iudicium glorificatione. Et quidem electi qui illuc pertingunt, ipsam beatitudinis æternæ gloriam, ante resurrectionem, in anima cumulatissimè recipiunt: post iudicium verò etiā in corpore illā recepturi sunt. Omnes resurgemus in ea ætate in qua erat Dominus Iesus, quando propter nos mortuus est. Senex centum annorum & infans vnus noctis eiusdem stature erunt. Et licet boni quidam modò sint claudi, vel cæci aut deformes: tunc tamen sani, integri, candidi & formosi abique aliqua macula resurgent. Corpora electorum tunc emittent ex se sua-

uissimum odorem, & erunt septuplo sole clariora, animarum gloria sese per illa diffundente. Erunt etiam impassibilia, ita vt nullo nocumento iam possint affici. Erunt & tanta agilitate prædita, vt vbiunque anima volet esse, eò corpus suum in momento adducat. Erunt item tā subtilia, vt solida & crassa quæque minori negotio penetrent, quàm splendor solis vitrum penetrat. Tunc cœli quoque & elementa immutata miroque decore ornata perenniter effulgebunt: sublata omni corruptione, sublatis nubibus, ventis, imbribus, æstu, tonitruis, gelu, noctibus ac tenebris, succedet perpetua tranquillitas, tēperies, lux, & solis claritas septuplò maior quàm modò sit. Aer plus habebit luminis quàm iam habeat. Aqua purior erit quàm nunc est. Terra tanquam crystallus perspicua, & vt palma, plana erit. Et quidem sensibilis mūdi machina ad hūc modum renouata iucundissimum & æternum spectaculū sanctis omnibus exhibebit. O quàm vernans & grata erit ætas illa perennis! Tunc nimirum sancti, qui in huius exilij hyeme tanquam arbores omni ornatu nudatæ apparuerant humiles, aridique putabatur, decore ac gloria vestientur inenarrabili, & sicut palmæ floreant per omnia secula.

Ceterum malis atq; impijs, qui in peccatis suis moriuntur, omnia eueniunt *Malorum infelicitas.* Felicitati & glorie iustorum contraria. Eorum enim animæ ante iudicium in ignem æternum & horrendas tenebras missæ, intolerabilibus tormentis cruciantur. Resument quidem in nouissimo die corpora sua: sed ea erunt tetra, deformia, foetida, & plumbo grauiora. Post iudicium verò Tartarus ipsos omnes & quicquid in mūdo foetoris atque spurcitici est, in se recipiet: vnde postea nullus vnquam neque dæmō, neq; homo egredietur. Ibi erit sletus & stridor dentium atque vlnat⁹ sempiternus. Ibi miseria, dolor, inuidia, odiū, ira & desperatio, nullū vnquam finem habebūt. Ibi deniq; damnari in supplicijs incomprehensibilibus semper videbunt, audient & sentient quicquid horrori atque abominationi est.

Tu iam amice dilecte perpendes apud te, & bonorum felicitatem, & malorum

rum qui in sceleribus suis vitā finiunt, infelicitatem: perhorresce istam, atq; ad illam quo pores desiderio & amore suspira. Modò quidem Deum patriāq; cælestem fidei tantum oculo cernere potes: sed crede quod apertè non vides, vt quū apparuerit quod credideris, iā clara visione donat⁹ perfecte gaudeas. Inspice crebrò hoc spirituale Speculū, quod ego iam annos quin quaginta natus mihi & tibi scripsi. Contemplare te ipsum in eo diuigenter, vt defectus tuos facile agnoscas, agnosq; pro virib⁹ corrigas. Expedit sanè, vt is qui in spiritu proficere cupit, certa aliqua præcepta ac monita descripta habeat, iuxta quæ omnè vitā suam studiosè instituat & ordinet. Quanquam multis ad hoc abundè sufficiet attentā cōsideratio vitæ Iesu Christi, qui est lucidissimum Speculum omnium Christianorum. Ipsi gloria in secula seculorum, Amen.

Oratio atque eius auctor hunc libellum composuit.

Symbolum Apostolorum.

CREDO in Deum Patrem omnipotentem, Creatorē cœli & terræ. Et in Iesum Christum filium eius vnicum, Dominum nostrū. Qui conceptus est de Spiritu sancto, natus ex Maria virgine. Passus sub Pōtio Pilato, crucifixus, mortuus, & sepultus. Descēdit ad inferna, tertia die resurrexit à mortuis. Ascēdit ad cœlos, sedet ad dexterā Dei Patris omnipotentis. Inde venturus est iudicare viuos & mortuos. Credo in Spiritū sanctum. Sanctam Ecclesiam Catholicam. Sanctorum communionem. Remissionem peccatorum. Carnis resurrectionem. Et vitam æternam, Amen.

Oratio Dominica.

PATER noster qui es in cœlis, sanctificetur nomen tuum. Adueniat regnū tuum. Fiat voluntas tua, sicut in cœlo & in terra. Panē nostrū quotidianū da nobis hodie. Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittim⁹ debitorib⁹ nostris. Et ne nos inducas in tentationē. Sed libera nos à malo, Amen.

Salutatio Angelica.

AVE Maria gratia plena, Domin⁹ tecū. Benedicta tu in mulieribus: & benedictus fructus ventris tui Iesus Christus, Amen.

Par-

Paruum Sertum spirituale.

Ista semel oratio Dominica, addes decies salutationē Angelicā: & pro cōclusionē adiunges duas sequētes preces.

Miserere mei pie Iesu: Cōsolare me Maria mater Dei & virgo humillima. Auferte à me quicquid oculis vestris displicet. Cōmendo me vobis nūc & in hora mortis meæ. Ecce Domine mi, ego resigno me totum in tuum beneplacitum. Fiat semper in me & de me gratissima voluntas tua. Effice me hominem secundum cor tuum, Amen.

Bone Iesu, benigne Iesu, propter amaram passionem & mortem tuam, da viuis veniam & gratiam, da fidelib⁹ defunctis requiem lucemque sempiternam, Amen.

Potest etiam Sertum spirituale legi hoc modo.

Finita oratione Dominica, addatur ista salutatio ad sanctam Trinitatē. Aue dulcis, altissima, laudabilis & semper tranquilla Trinitas. Aue Pater, Aue Fili, Aue sancte Spiritus, vnus De⁹. Aue lux iucūda, beatitudo perēnis, bonū incōmutabile. Tu es Domin⁹ summæ maiestatis, ex quo omnia, per quæ omnia, in quo omnia: tibi gloria in secula seculorum, Amen. O Trinitas Deus meus, emūda me miserum peccatorē. Exorna animam meam sancta gratia tua. Præsta vt te timeam & amem iugiter, Amen.

Deinde dicatur & ista salutatio ad Iesum: Aue dulcis Iesu, fili Dei viui, filii virginis purissimæ. Aue præcellēs gēma diuinæ nobilitatis & elegās flos dignitatis humanæ. Aue Iesu chare, Iesu mellifluc, rex cœlorum. Laus tibi Christe qui incarnatus, passus, & mortuus es, p me: laus venerādæ genitrici tuæ virgini Mariæ, Amen. O Domine mi, ppitius esto mihi misero peccatori. Redde metibi placētem. Da vt diligam te toto corde, tota anima, tota virtute, Amen.

Exinde adiungatur etiam ista salutatio ad Mariam: Aue dulcis Maria, virgo Deipara, Regina cœli inclyta. Aue candidum lilium fulgidæ Trinitatis, & vernans rosa amœnitatis cœlicæ. Aue gratia plena, Dominus tecum. Benedicta tu in mulieribus: & benedictus fructus vētris tui Iesus Christus, Amen.

O Do-

O Domina mea, ora p me misero peccatore. Impetra mihi cor secundum cor Dei. Impetra purum amorē erga filium tuum & erga te. Amen.

His expletis, adijciantur pro conclusionē duæ aliæ preces, videlicet, Misere mei pie Iesu, &c. Bone Iesu, benigne Iesu, &c.

Hac quoque ratione ipsum Sertum spirituale potest expleri.

Si vis referre prædictum Sertum præcipuè ad sanctā Trinitatem, tum inter orationem Dominicam & duas postremas preces leges ter aut quoties libuerit salutationem ad Trinitatem.

Similiter si vis Sertū referre præcipuè ad Iesum, post orationem Dominicam recitabis ter vel quoties libuerit saluta-

tionē ad Iesum, atq; in fine addes duas postremas preces.

Itidem si vis referre Sertum præcipuè ad virginem Deiparam, tum inter orationem Dominicam & duas postremas preces leges ter aut quoties libuerit salutationem ad Mariam.

Profectò quisquis prædictas orationulas pia sinceraque deuotione legit, magnam gratiam à Deo & virgine matre impetrabit. Quod si eas edificere voluerit, cōmodius suauisq; illas fortè Deo offerret, quā si ipsas memoria non complecteretur. Possunt verò legi eadē orationes etiam ad honorem sanctorū in cœlo regnātium, beatorumq; angelorū, & ad salutē tam viuorū quā defunctorum fidelium.

F I N I S.

MONILE SPIRITVALE, DIVINIS REVELATIONIBVS, TANQVAM PRAECLARIS QVIBVS, dam gemmis, exornatum.

P R A E F A T I O.

Remonendus Lector est, ne peruersum quorundam hominū iudicium sequatur, qui reuelationes ac visiones diuinas ceu vanissima somnia contemendo, se parū spirituales & humiles esse ostendunt. Neq; enim parui pendenda sunt reuelationes diuinitus exhibitæ, quibus Ecclesia Dei mirifice illuminatur. Certum est Prophetas sanctos (in quos spiritus Dei ad instar dulcissimi torrentis illapsus est) per reuelationem didicisse veritatem sine errore. Et beatus Paulus commendans Galatis Euangelium quod prædicabat, a se serit se accepisse illud, nō ab homine sed per reuelationem Iesu Christi. Deniq; sacra scriptura diuinis reuelationibus sunt plena: & Dominus semper potuit semperq; poterit operari quod vult in mundis animabus electorum suorum. Itaq; pius Lector sanctas reuelationes hic annotatas humili gratōq; animo suscipiat: ita enim consolationem & fructum ingentem ex eis reportabit.

Galat. 1.

MONILE SPIRITVALE.

C A P V T I.

Dei erga peccatores clementia quam a.

Diuinissimus Dionysius Areopagita in epistola quam scripsit ad Demophilū, demonstrans quanta sit Dei benignitas & clemētia erga peccatores, & quantum salutem eorum bonū Dominus desideret, pulchrè admodum commemorat quandam visionem sancto Carpo Episcopo (cui multa diuinitus reuela-

bantur) ostensam, & sibi ab eodem Carpo enarratā. Quum enim infidelis quispian hominem Christianum ab Ecclesiæ fide abduxisset, ipse Carpus, qui vtrique compati & pro vtroque benignissimè orare debuerat, inordinatam indignationis amaritudinem aduersus vtrūque concepit. Vnde precabitur Deum, vt amborum vitam repentè extingueret: egrè ferens quòd homines impij qui vias Domini rectas peruerrebāt, adhuc viucrent. Et ecce sursum aspiciens, vidit

Exemplū memorabile.

dit cœlum apertum, ac Iesum in throno sedentem, innumeris angelis illi assistentibus. Vbi verò ad inferiora deflexisset oculos, conspexit profundissimam voraginem, in qua multitudo serpentum maxima erat. Ad huius voraginis os, duo illi viri quibus mala imprecatur fuerat, stabant velut in lubrico nutates, trementes, omninoque miserabiles. Et quum grauius ferret, quòd non protinus aborsarentur, aspectu ad superna reuocato, vidit clementissimum Iesum misericordia motum, de cœlesti sede conuolare, atque ad illos descendere, & manum benignam porrigere, simulque angelos eis opē ferre. Tunc dominus Iesus conuersus ad Carpum, dixit: Paratus sum Carpe iterū pro saluandis hominibus pati: & istud mihi gratū est, modò nō alij homines peccent. Tu autē inspice an tibi vtile sit, illā cum serpentibus mansionē præferre Dei ac bonorū clementiumq; angelorū consortio. Addit deinde beatus Dionysius ista verba: Hæc sunt quæ ego audiui, & vera esse crede.

Sanctissima Deoque charissima virgo Gertrudis siue Trutha, aliquādo diuinitus edocēta fuit, quòd homo attendens imaginē Crucifixi, in corde suo assimulare debeat ipsum Iesum Christū sibi blanda voce dicere: En vides quomodo causa tui amoris pecciderim in cruce nudus, despectus, totoque corpore vulneratus, ac per singula mēbra distentus. Et adhuc tanto charitatis dulcore cor meū erga te afficitur, vt si salutē tuā expediret, aliterque æternam foelicitatē consequi non posses, vellem pro te solo tolerare omnia, quæ toleraui pro toto mundo.

Christus, audiente in spiritu sancta Brigitta, ait: Ego sum charitas summa: nam omnia quæ ab æterno feci: ex charitate feci: & quæcunq; facio, atque in futurum faciam, similiter ex mea charitate procedunt, procedentq;. Dilectio mea erga hominem modò æquè grandis atque incomprehensibilis est, sicut erat tempore passionis meæ, quādo per mortem meam ex nimia charitate liberaui omnes electos. Et si fieri posset, vt toties morerer quot sunt animæ in inferno, ego promptissima voluntate & perfectissima charitate corpus meū tra-

derem, eandemque passionem & mortem pro qualibet anima sustinerē, quā sustinui pro omnibus. Hæc Christus. Ecce quā tencrè atque ardentè diligit Deus animam rationalem, & quā vehementer desiderat quēlibet hominem peruenire ad cœlestem beatitudinem. Sed ipse dominus creauit hominē nobiliter ad imaginem ac similitudinē suam, dans ei rationē, & arbitrij voluntatisque libertatē: vt si vellet Deo obedire & seruire, reciperet in cœlo præmium æternū, si verò nollet, reciperet in inferno supplicium nunquam finiendū. Et hæc est iustitia. Qui autem peccando Deum contēpserit, si ex charitate per veram pœnitentiam reuertatur ad Deum, quantumcunq; multa atque graua sint peccata eius, recipietur à domino & non peribit, modò perseueret in bono. Et hæc est misericordia.

Quum aliquando sancta virgo Gertrudis recogitaret apud se, quidnam inter illa quæ à domino didicerat, posset vtilius manifestari hominibus; Dominus sese cogitationibus eius ingerens respondit: Vtilissimum foret homines scire & in memoria semp habere, quòd ego virginis filius pro salute eorum asto ante Deum Patrē: & quando cunq; ipsi ex humana fragilitate delinquūt corde suo, offero pro eis Deo patri cor meum immaculatum in emendationem: quando verò offendunt opere, exhibeo manus meas perforatas: & ita in quibuscunq; delinquant, statim innocentia mea placo Patrē, vt illi pœnitentes facilem semper obtineant veniam peccatorum.

Orante beata virgine Mechtilde pro quodam homine, aduersus quem ipsa indignabatur, ppter quòd ille adhuc quasi incorrigibilis manebat, Dominus eidem virgini ait: Eia condole mihi electa mea, & ora pro miseris peccatoribus, quos tam charo emi precio, & tam longanimiter expecto: cupiens vehementer vt ad me conuertantur. Ecce sicut hostiam in ara crucis me aliquādo obtuli, sic adhuc eodē amoris affectu assisto Deo Patri pro peccatorib: quia mihi maximè optabile est, vt peccator per veram pœnitentiam ad me conuertatur & viuat.

Rur-

Rursum de quadam alia pia persona Dominus eidem sanctæ virgini Mechthildi dixit: Quando ex humana infirmitate culpâ aliquam admisit, si mox per poenitentiam redierit ad me, confidens in mea misericordia, paratus sum ad vnicum eius gemitum, omnem culpam ei remittere.

Virgo Gertrudis aliquando intellexit à Domino, quod si quis velociter de omnibus commissis & omissis suis poenitendo, inclinet se integro corde ad obediendum præceptis Dei: tam veraciter corâ Deo sanctificatur, sicut leprosus ille mundatus fuit, cui dicenti, Domine, si vis potes me mundare, Dominus respondit, Volo mundare.

Luc. 5.

Non sunt
temerè
fugiendi
peccatores.

Christus dixit ad sanctam Brigittam: Esto stabilis & humilis. Nô te in cogitatione extollas, quâdo aliorum pericula tibi ostêdo, nec eorum nomina p̄das nisi tibi præceptum fuerit. Neq; enim ad eorum confusionem hoc facio, sed ut cõuertatur, & iustitiam misericordiamq; diuinam cognosant. Nô etiam illos fugere debes tanquam iam iudicatos & damnatos: quia si is qui modò iniquissimus est inuocauerit me cum contritione & voluntate se emendandi, paratus sum ei mox ignoscere. Et quem heri dixi pessimum, hodie dico charissimû propter veram contritionem: quæ si perfecta ac stabilis fuerit, dimitto nô solum peccatum, sed & poenam peccato debitam.

Poenitenti
obuia est
Dei misericordia.

Dominus beatae Mechthildi ait: Nullus est aded magnus peccator, quin si verè poenituerit, mox illi omnia peccata sua plenè dimittam, & cor meum tanta clemètia atq; dulcedine super ipsum reclinem, ac si nunquam peccasset. O ineffabilem Dei pietatem! Ergò si quis (vt quidam sanctorum scribit) negaret Deum paratum esse ad remittendum verè poenitètib; peccata, etiam tot vicib; quot momenta sunt temporis: vtiq; Deum magno honore spoliare moliretur.

Rursum ipsi virgini Mechthildi dixit Dominus: Quamuis stella, id est, electorum meorum animè nube peccatorum & caligine ignorantia nonnunquã valdè obtenebrentur: in firmamento tamè suo, hoc est, in diuina luce mea, obscurari non possunt. Licet (dico) electi mei magnis plerumq; inuoluatur peccatis,

semper tamè illos ea charitate respicio qua eos elegi, & ipsos in illa claritate attendo, ad quam peruenturi sunt. Bonû igitur est homini, vt saepe recogitet quã gratuita pietate ipsum elegerim, & quã bene de ipso cogitauerim, quamq; amãter eû respexerim, etiam quum in peccatis iaceret, item quã benignè mala eius in bonum ei commutauerim. O altitudo inscrutabilis sapientia & misericordia Dei, qui tam miris & multis modis reuocare sibiq; attrahere conatur cor peccatoris, nullum ei desperationis locum relinquens.

Quum sancta virgo Gertrudis audisset in concione, neminem posse salutè consequi, nisi saltè tantillum verè charitatis habeat, vt ex amore Dei poeniteat abstinèatq; à peccato: ipsa apud se cogitabat, plurimos migrare ex hac vita, qui videntur poenitere magis timore gehènæ, quàm Dei amore. Huic itaq; talia in corde suo reuoluenti Dominus sic respondit: Quando video illos agonizantes qui mei vnquam dulciter recordati fuerunt, vel aliquid meritorij operis peregerunt, in ipso mortis confinio exhibeo eis me tam pium, amabilem, & benignum, vt ipsi ex intimis cordis medullis doleant, quòd vnquam me offendèrunt: ac per talem poenitèntiam apti redduntur ad salutem consequendâ, & perire non possunt.

Cogitante aliquando beata Mechthilde quã immensa esset pietas Dei, Dominus ait ad illam: Veni & contempla. ^{Dei pietas} ^{immensa.} re minimû omnium beatorum qui in cœlo sunt: nam in illo poteris cognoscere pietatè meam. Quum ergo Mechthildis attentè cõsideraret, cupiens scire quisnam is esset de quo Dominus loquebatur: ecce occurrit ei vir honestate & dignitate regia atateq; florida conspicuus, pulcher & fulgens facie, nimisque amabilis. Cui ipsa dixit: Quis es tu? & quomodo ad tantum gaudium tãtamque gloriam peruenisti? Respondit ille: Ego in terris raptor erã & malefactor: sed quia mala magis ex quadam ignorantia & consuetudine à parentibus accepta, quàm ex nequitia perpetravi, in fine per poenitentiam sum misericordiã consequutus. Ceterum autem annis fui in locis poenarum, multaque pertuli tormenta vt purgaret: & nunc sola gratuita Dei

pietate huc in requiem perductus sum. Ad hunc modum virgo Mechthildis cognouit pietatem Dei in eo qui vltimus erat omnium beatorum. Nam si clemèntissimus Dominus tantum præstitit ei qui tam prauè vixerat, quid daturus est his qui iustè & sanctè viuunt?

Desperatio
pessima.

Deus loquens sanctæ virgini Catharinæ Senensî, ait: Peccatores qui in mortis extremitate desperant de misericordia mea, multò grauius me offendunt, & magis mihi displicet hoc vno peccato, quàm omnibus alijs iniquitatibus quas vnquã cõmiserunt. Qui enim desperat, cõtemnit apertè ipsam misericordiam meam, & peruersè existimat iniquitatè suam maiorè esse, quàm sit eadem misericordia & bonitas mea. Vnde detestus huiusmodi peccato, nô dolet de offensa in me admissa, sed dolet de irremediabili damno suo. Qui si in veritate dolet quòd me offendisset atq; cõtempisset, & in misericordia mea fideliter speraret, ipse eam certissimè inueniret: quoniam in infinitû maior est ipsa misericordia mea quàm sint omnia peccata quæ vnquã fuerunt cõmissa, vel quæ committi possunt ab aliqua creatura.

Confessio
auricularis

Non autem sufficit dolere de peccatis, sed oportet etiam illa cõfiteri sacramentaliter corâ sacerdote, nisi vera necessitas huiusmodi cõfessionem excludat. Hinc Dominus Iesus dixit ad beatam Brigittam: Nullus est tam magnus peccator, cui ego negem misericordiã, si eam humili & perfecto corde petierit. Itaque peccatores qui mihi reconciliari & gratiam amicitiamq; meam obtinere volunt, imprimis ex toto corde doleant quòd me Creatorem ac Redemptorè suum offenderint: deinde expurgent se coram sacerdote pura humiliq; confessione, & vitam corrigant, ac satisfactionem expleant, iuxta consilium & discretionem sacerdotis. Si. n. hoc fecerint, ego eis appropinquabo, & diabolus ab ipsis elongabitur. Postea conueniens erit, vt & corpus meum cum deuotione verèq; charitate accipiant: habentes voluntatem nunquam amplius admittendi priora peccata, & proponentes perseuerare in bono vsq; ad finem. Ego talibus occurram sicut occurrit mater errantibus filijs, & libentissimè eos recipiam. Ero in eis, & ipsi erunt in me, viuunt

que & gaudebunt mecum in æternum.

Quum ipsa sancta Birgitta ex cõpensione oraret pro quodam præpotente & illustri Domino secundum seculum, qui grauius ægrotabat, & tamen peccata sua more fidelium confiteri sacerdoti nolbat, Christus eidem Birgittæ apparens, ait: Dic confessori tuo vt istû infirmum visitet, & confessionem ei audiat. Missus igitur sacerdos à sancta Birgitta, venit ad ægrotantem: sed is respondit se frequenter cõfessionem fecisse, nec iam necesse esse vt confiteatur. Sequenti die iussu Christi, sacerdos à Brigitta iterum mittitur ad illum, à quo etiam idem quod prius responsum accepit. Tertio autem die reuersus ad infirmum, exposuit ei impedimenta salutis suæ: quæ Dominus beatae Birgittæ reuelauerat.

Tunc ille resolutus in fletum, dixit sacerdoti: Et quomodo veniam ego cõsequi possèm, qui tot sceleribus sum irretitus? Cui confessor: Etiam si, inquit, multò plura & grauiora perpetrasses, saluaberis tamen per veram contritionem atq; confessionem: hoc fidenter tibi promitto. Et ille: Ego de salute animæ meæ desperabam, quia me dominio diaboli omnino subdideram tradideramq;, qui etiam mihi frequenter loquutus est. Sum modò sexaginta annorum, & nūquam feci sacramentalem confessionem, neque sumpsi corpus Christi: iam verò tales lachrymas me habere sentio, quales antea nô habui. Igitur die illo, ipse quartier confessus est sacerdoti, & in crastino etiam post cõfessionem accepit sacram Eucharistiã, ac sexto die defunctus est. De quo Dominus postea ait ad sanctam Birgittam: Ille non descendit in Infernum, sed venit ad Purgatorium, ^{Purgatorium.} propter contritionem atque confessionem suam. Bonitate mea, qua vsque ad vltimum punctum expecto hominis conuersionem, & meritis matris meæ (cuius dolori, vinès ille adhuc in carne, cõpati solebat) salutem inuenit, & saluus erit.

Deus Pater virgini Catharinæ dixit: ^{S. Maria} ^{prærogatiua.} Mariæ vnigeniti filij mei gloriosæ genitrici à bonitate mea cõcessum esse propter incarnati Verbi reuerentiam, vt quicumq; etiam peccator ad eam cõdeuota veneratione recurrit, nullo modo diripiatur à dæmone infernali. Hac. n. est

à me electa, parata & posita tanquã esca dulcissima ad capiendos homines, & precipuè animas peccatorum.

Deipara virgo misericordia mater peccatorum, & refugium.
Ipsa, benedicta Dei mater virgo Maria dixit beatæ Birgittæ: Quantũ cum que homo peccet, si toto corde cum vera emédatione & charitate ad me confugerit, statim parata sum recipere venientẽ. Nec attẽdo quantũ quis peccauerit, sed quali intentione ac voluntate redit ad me. Nam peccator quãlibet vilis sit ac sordidus, nõ dedignor eius plagas tangere, vngere & sanare: quia vocor & verè sum mater misericordie.

Beata Gertrudis aliquando vidit ac currere sub chlamidem dulcissimæ genitricis Dei Marię veluti bestiolas quãdam diuersi generis, per quas significabatur peccatores specialem deuotionẽ ad illam habẽtes. Has omnes mater misericordie benignè recipiens, & quasi sub pallio suo protegẽs, delicata manu sua singulas contrectabat deliniebatq; & ipsis amicabilem blandiebatur, quẽ admodum quis blandiri solet catulo suo. Ac per hoc manifestè in sinuabat, quã misericorditer suscipiat omnes inuocantes se, & quã materna pietate defendat sperantes in se, etiam eos qui peccatis adhuc impliciti sunt, donec illos filio suo reconciliet verè penitentes.

Diabolus aliquando volens decipere & ad nimiam pusillanimitatem siue ad desperationem adducere sanctã virginẽ Catharinam: nitebatur ei persuadere, quòd vita ipsi falsa, inutilis & peruersa esset. Illa igitur à Dei bonitate (quæ verè petenti nunquã se negat) edocta, humiliter eleuauit mentẽ suam ad misericordiam diuinã dicẽs: Ego apertè Creatori meo confiteor, me quotidie in tenebris fuisse, maleq; vixisse: veruntamen fiducialiter latitabo in plagis Domini mei Iesu Christi: & omniũ iniquitatũ mearũ maculas preciofo sanguine eius ablutam, atq; cum sancto desiderio iugiter gaudebo in ipso Creatore & Redẽptore meo. Post quæ verba, mox diabolus in fugam conuersus est.

Spes venie in Christi merito sita

Christus sanctæ Gertrudi ait: Quilibet poterit respirare in spem venie (quãlibet etiam grani pondere peccatorum se scelerit depressum) offerendo Deo Patri meam innocentissimam passionem

& mortem. Credat igitur peccator se per hoc obtinere saluberrimum fructum indulgentiæ: quia nullum tam efficacem remedium tam contra peccata poterit in terris haberi, sicut deuota memoria meæ passionis cum fide recta & vera penitentia.

Ceterum non solùm misericordia, sed & iustitia Dei prudenter cõsideranda est, de qua iustitia Christus frequẽter Beata Birgittæ valde terribilia loquitur est. Hæc aliquando audiuit (Deo sic volente) dæmones testimonium perhibẽtes veritati, dicentẽsq; Domino: Si creatura illa, quam maximè diligis (videlicet virgo quæ te genuit & nunquam offendit) peccasset mortaliter, ac sine diuina contritione mortua esset, ipsa cœlum nunquã obtinuisset, sed nobiscum in inferno cruciaretur: adeo tu iustitiã diligis. Igitur peccator quisq; non dicat apud se, Sequar modò voluntates & voluptates meas liberè, fruar delitijs & iucunditatibus huius mundi: postea corrigam me in finem vitæ meæ. Magna enim & immensa est misericordia Dei: quancumque me penituerit peccatorum meorum, recipiet me pius Dominus, & saluus ero. Interim faciam quod libet. Non hæc dicat peccator, nõ sic agat, non seipsum in periculum cõijciat: sed sine procrastinatione vitam suam malam corrigere studeat, & peccata sua coram sacerdote (si potest) confiteatur, idq; purè & integrè. Quamuis enim Deus promittat peccatori verè penitenti misericordiam, non tamẽ promittit in peccatis perseveranti veram penitentiam nec lögam vitam. Certum verò est, quia si peccator qui criminibus sceleribusq; suis iniuriam Deo iniulit, veram contritionem & penitentiam, antequam anima eius separaretur à corpore, non habuerit, exigente diuina iustitia in æternum peribit. O quã multi persuasionib; diabolicis seducti, permanent ac moriuntur in suis iniquitatibus. Vnde & in reuelationibus beatæ Birgittæ, animæ aliquando dicuntur descendere ad infernum, sicut nix descendit in terram.

CAPVT II.

Inelyta virgo & martyr Agnes apparẽs sanctæ Birgittæ, dixit: Filia, sis habilis,

Discretio ac moderatio seruanda.

bilis, & non retrocedas nec etiam plus debito procedas. Neq; n. debes te ultra vires affligere, nec alios supra naturam tuã in bonis operib; imitari: quia Deus ab æterno disposuit operibus humilitatis & charitatis aperire cœlũ peccatoribus, & vult vt feruetur in omnibus, discretio ac mensura. Inuidus verò diabolus plerumq; homini imperfecto suadet, vt supra vires ieiunet & assumat exercitia importabilia, aut nimis se ad sublimia extendat. Hoc facit hostis callidus, vt dũ homo continuat malè incepta propter ruborẽ, citius deficiat propter propriã infirmitatem. Idcirco metire te ipsam secundum fortitudinem aut debilitatẽ tuam: quia alij sunt natura fortiores, alij infirmiores, alij gratia Dei feruentiores, atque alij bona consuetudine alacriores. Rege te & ordina vitã tuam iuxta cõsiliũ timentium Deum, nec velis videri quod non es, nec illud in quiete appetas quod supra vires tuas est. Sũt nonnulli qui omnino meritis suis credunt se obtenturos cœlum: & sunt qui operibus suis putant se posse dignè satisfacere pro peccatis quæ commiserunt. Sed horum error damabilis est: quia si homo etiam ceteris traderet corpus suum ad mortem, non posset respondere Deo vnum pro mille. Hæc beata Agnes.

Omnibus membris satisfaciendum.

Aliquoties Christus dixit ipsi Birgittæ, quòd satisfactio sit faciendã omnibus membris, sicut peccata membris omnibus fuerunt admilla. Homo igitur cum omni diligentia & humilitate corrigat se, ac Deo (qui pro modica emendatione hic ritè ex bona voluntate peccata, grauius supplicia in alio seculo remittit) vtrunque satisfacere non negligat: cohibendo propter amorem Dei oculos à malo atque in utili aspectu, aures à noxiis & inepto auditu, os à malis & ociosis verbis, cor à perniciosis & insulsis cogitationibus prauisq; desiderijs, ac totum corpus ab his quæ animam contaminant. Abstineat non solùm ab illicitis, sed etiam à quibusdam licitis prudẽter. Mortificet in se studiosè propriam volũtatem & vitia, patienter ferat quæque aduersa, & bonis operibus sanctisq; exercitijs ac virtutibus deditus sit. Veruntamen in satisfactioe & meritis Iesu Christi potius quã in proprijs ope-

Meritis Iesu non nostris necendum.

ribus ac meritis semper confidat. Nam vnica guttula preciosi sanguinis Domini Iesu dignior est, quã omnia merita humana.

Christus Beatæ Brigittæ ait: Abstinẽtia & continentia quantumuis modica pro honore & amore meo discretè suscepta atq; peccata, meretur à me magnũ prãmium. Et pfecto qui prudẽter propter Deum continet se, ne id quod necessariũ vel vrile nõ est aspiciat, audiat, odoretur, gustet, loquatur, tangat, quicquid propriè voluntati ac sensualitati etiam in rebus minimis cum discretione reluctatur, rẽ Deo magis gratam facit, quã si multos mortuos ad vitã reuocaret. Hinc patres dicunt istud quod sequitur: Si duo homines in eodem itinere constituti, elegantem flosculum inuenirẽt, quorum alter cuperet quidem illum decerpere, sed melius deliberans dimittere eum propter Deum, alter verò nihil præmeditatus carperet florem: iste quidem simpliciter decerpendo nõ peccaret, at ille propter Deum dimittendo ipsum florem, tantum præ decerpente obtineret meritum, quanta est distantia cœli à terra. Verũtamen si is qui decerpit florem, purè ad laudem Dei eum decerperet, etiam ipse maximum meritum acquireret. Idem & qui conuenienter propter Deum à cibo abstinet, Deo valdè placet, & qui conuenienter ad honorem Dei manducat, etiam placet Deo.

Continentia

Exemplũ.

Beata Gertrudis audiuit à Domino, quòd tunc eximiam illi dilectionẽ exhiberet, quãdo ad laudẽ eius cogitabat, aspiciebat, audiebat, loquebatur, vel faciebat aliqua vtilia. Intellexit etiã quòd quoties quis deuota intentione inspicit imaginẽ Christi crucifixi, toties respicitur amanter à Dei benignissima misericordia: & hinc anima ipsius tanquã lucidũ speculũ suscipit in se ex diuino amore imaginem admodum iucundam, vnde etiam tota curia cœlestis mirificè lætatur. Et hoc erit illi in gloriam æternam. Intellexit itẽ Deo gratũ remunerationẽq; dignũ esse, si quis pro honore atq; amore Dei etiam calamũ è terra leuauerit, aut passum vnum fecerit.

Quum eadẽ virgo Gertrudis aliquãdo cõquereretur, quòd tantum desiderium ad Deũ habere non posset tantũ

Velle habere pium desiderium prodest.

habere debebat, diuinit⁹ edocta est, optimè Deo sufficere, si homo verè velit & optet habere magnum desiderium, quādo modicū vel nullum desiderium in se sentit: quia quā magnum vellet habere, tam magnū habet coram Deo. Et Deus in corde cōtinente huiusmodi desiderium (scilicet voluntatē habendi desiderium) libētius habitat, quā homo possit habitare in vernātibus amoenissimisq; floribus.

Deuota meditatio dominica passionis mtrē viliū.
Frequentissimè Dominus reuelauit charissimis spōsis suis Gertrudi, Birgitæ, Mechtildi, Catharinæ, quā sit & sibi acceptū & homini fructuosum, recollecte passionem Christi pia, humili & synccera attentione vel deuotione: quod & ipsa diligētissimè semper fecerunt. Nā eandem Domini Iesu passionē (quæ licet amarissima acerbissimaq; fuerit, tota tamen charitatis dulcedine plena est) adeo profundè visceribus animarū suarum infixerant, & tam ardenti suauiq; affectu ruminare solebant, vt illa esset eis mel in ore, melos in aure, iubilus in corde.

Stigmata.
Itidē sanctissima virgo Elizabeth de Spalbeek ingenti deuotione quotidie passionem dominicā recollere cōsueuerat. Vndē & Christus stigmata quinque vulnerum suorū manibus ac pedib⁹ & lateri ei⁹ verissimè impressit: adeo vt ex ipsis tanquā è recētibus plagis copiosus sanguis plerumq; efflueret, idq; potissimum ferijs sextis. Quæ quidē virgo purissima septies quotidie ita rapiebatur in Deū, vt nullus sensus, nullus motus, nullus flatus in ea appareret. Totum.n. corpusculū illius prorsus obrigefcebat, nec vlla pars eiusdem sacri corporistūc moueri poterat, quin totū corpus moueretur. Nos prædictas virgines imitari, in sculpam cordibus nostris passionē Domini Iesu, & pro ea gratias sedulo agamus.

Exemplo probat Deo placere opera etiam externa.
Beatam Gertrudem Dominus hac similitudine aliquando instruxit. Quem admodum, inquit, præpotēs aliquis Imperator nō solūm gaudet habere in palatio suo delicatas ornatasq; puellas, sed etiam cōstituit & ordinat principes, duces & milites, aliosq; ministros diuersis operibus aptos, qui semp parati sint ad negocia eius peragenda: ita & ego nō solūm delector in interioribus delitijs

eorum qui diuinæ contēplationis quietem (me trahente) sequuntur, verū etiam allicior ad manendum cum filijs hominū, dum ipse quelibet exercitia vtilium negotiorū mei honoris & amoris causa suscipiunt. Igitur frequens & pura oratio plurimū quidem ornat animā eius cui vacat crebrò orare, & qui gratiam orandi habet (quid.n. dignius quā a sūdū loqui cum Rege celestis) attamē etiam opera externa ppter Deum ritè peracta magnum decorem cōferunt animæ fideli.

CAPVT III.

Dominus dixit ad virginem Catharinam: Sanctū desiderium animæ (videlicet bona voluntas) cōtinua oratio est, quia virtutē habet orationis. Et, quicquid homo in Dei proximūq; charitate facit, potest vocari oratio, quum charitatis affectus pro oratione reputatur. Bona tamen voluntas piusq; affectus certis temporibus & horis eleuari debet in me peractūalem deuotionem. Scito filia, quod anima perseuerans in humili fidelique oratione, adipiscitur oēm virtutem. Vnde nullo modo orationis studium negligendum aut omitendum est propter aliqua aduersantia, siue ea procedāt ab illusione Satanae, siue à fragilitate propria siue à cogitationibus immundis, siue ab inordinatis stimulis & carnali motu corporis. Frequenter enim diabolus orationis tempore animam varijs imaginibus & phantasmatibus magis infestare conatur, quā extra tempus orationis. Et tunc callidè suggerit orāti, quod talis oratio nihil ipsi prosit, quum alia cogitare nō debeat, quā illa quæ orat. Malignus hostis hoc persuadere nititur, vt is qui orat, tadium confusionemque mentis incurrat, atque ita omittat exercitium orationis, quæ est armatura fortissima aduersus omnes inimicos. O quantum animæ utilis & mihi grata est oratio, quæ in vilitatis propriæ & bonitatis meæ cognitione peragitur cum charitate.

Rursum ad eandē Catharinā ait Dominus: Aliquando homo statuit legere certum aliquem numerum psalmorū vel aliarū orationum, quas ex obedientia aut debito legere obligatus non est: cuius

Optima oratio.

Proprietati renunciantū Dei vocatio ppter se querendā.

cuius mentem si interea benignè visitauero, ipse visitationis meæ gratiam deserit, vt orationum numerum quem in corde suo concepit, explere possit. Sed non debet ita facere, neque credere diabolo ipsum fallere volenti. Igitur mox vbi sentit se à me specialiter visitari, sequatur gratiam meam, & eam non impediatur per orationes quas persoluerat. Postea verò poterit (si ei vacat) illas perlegere. Quod si commodè eas explere non potest, nullo modo inde angatur, nec mentis confusionem in se admittat. Qui oratio hoc solum spectat, vt multa verba proferat, modicum fructum obtinet.

Orationis verba eiusdem attentio.

Virgo Gertrudis aliquando in spiritu intellexit verba orationum cum animi diligentia seu sancta deuotione fusari, esse veluti splendidissimas gemmas vel vernantissimos flores: at verba orationum negligētius, & ex cōsuetudine sine intenta deuotione expletarum, esse tanquam gemmas floresq; obscuriores. Et quum eadem virgo Gertrudis quēdam versiculum ducentis viginti quinque; viciibus Iesum salutando legisset, cognouit quamlibet salutationē presentari in domino in similitudine instrumēti musici bene sonantis: sed illæ salutationes quas cum deuota intētionē legerat, suauissimos reddebant cōcentus, alia verò quas legerat incuratè, submissiores inuicundioresq; edebant sonos.

Distractio mentis. Ariditas.

Caveat is qui orat, ne voluntariè ac data opera per graue negligētiam inter orandū mente distrahat: caueat item ne orationē propterea deserat, quod in ea nullā fortè consolationē sentit. Sane sicut mentis distractio quæ præter voluntatem orantis accidit, fructum & vilitatem orationis non tollit, ita nec cordis ariditas, dū bona voluntas adest. Hinc Dominus ad ipsam Gertrudem virginē aliquando dixit: Velle electis meis persuasum esse, quod eorū bona exercitia & opera mihi omnino placeant, quando ipsi seruiunt expensis suis. Illi autē expensis suis mihi seruitium præstant, qui licet saporem deuotionis minimè sentiant, fideliter tamen (vt possunt) orationes & alia pia exercitia sua pagūt: confidentes de pietate mea, quod ego illa libenter & gratè suscipiā. Plerique sunt, quibus si sapor & cōsolatio inter-

na concederetur, non eis prodesset ad salutem, & meritum ipsorū valde minueretur.

Homo nonnunquā tanta mentis instabilitate laborat, vt si per orationem vel meditationem cor suum ad Deum eleuare, illudq; in pia aliqua cogitatione figere velit, mox inde pellatur. Id quod & beatus Augustinus ostēdit, dicens: Plerumq; orationes impediuntur vanis cogitationibus, ita vt vix stet cor ad Deum suum: & vult se tenere vt stet, sed quodammodo fugit à se, nec inuenit cācellos quibus se includat, aut obices quibus retineat auolationes suas, & vagos quosdā motus suos. Vix occurrit stabilis oratio inter multas orationes. Et tolerat Deus corda precantiū diuersas res cogitatum, omitto dicere & noxias aliquando, & peruersas, & inimicas Deo. Porro, quia magna est eius misericordia, dicam⁹ ei, iucūda animam serui tui, quoniā ad te Domine animā meam leuauī. Et quomodo eam leuauī? Quomodo potui, quomodo tu vires dedisti? Hæc Augustinus. Igitur qui bonæ voluntatis est, nō perturbetur inordinatè propter instabilitatem cogitationum suarum, sed placidè faciat quod in se est dum orat, & humiliter patienterq; perseueret: ita enim Deo plurimū acceptus erit. Hinc beatam Gertrudem edocuit Dominus, quod quum quispiam orando, meditādo vel contemplādo, sanctè dirigit mentem & cogitationes suas in Deum, tunc ante thronū gloriæ præsentat Deo quasi speculum miri splendoris, in quo Dominus bonorum omnium immissor imaginem suam iucundissimè speculatur. Et quando homo propter impedimenta cordisq; instabilitatem maiori difficultate hoc facit, quanto grauius & patientius laborat, rāto speculum illud in conspectu venerandæ Trinitatis omniumque sanctorum venustius atq; ornatus apparet. Sed cauenda est nimia vehementia, ne caput lædatur & spiritus impediatur.

Quum sancta Birgitta orans tentationibus fatigaretur, dixit ei Deipara virgo Maria: Diabolus explorator inuidus quæ grauius rit impedire bonos dum orant. Tu verò filia quacunq; tentatione pulseris inter orandum, perseuerate in desiderio vel bona voluntate, & conatu sancto, sicut

Cordis instabilitas.

S. August.

Orantes diabolus grauius rit impugnat.

cōmodè potes: quia desiderium & conatus tuus pius reputabitur pro effectu orationis. Etiā si prauas ac sordidas cogitationes quæ cordi tuo incidit eijcere non potueris, tamen pro illo conatu coronam in celo recipies: ita tibi proderit illa molestia, modò nō cōsentias tentationi, & tibi displiceat quod indecens est.

Alienis orationibus se commendat, cōfidens se per eius merita posse diuinā gratiam obtinere: pius Dominus indubitanter secundum desiderium & fidē ipsius benefacit ei, etiam si ille cui se cōmendauit, neglexerit deuotè orare pro ipso.

Quidā simplex admodū & vix sciens plenè legere orationem Dominicam, petiuit cōsiliū salutis à sancta Birgitta. Igitur orante eadem Birgitta pro eo, Christus dixit: Magis mihi placet simplicitas huius hominis, quā superbiorū prudentia. Itaq; monebis eum, vt opus suum laudabilem; consuetudinē continuet: & ego illi mercedem reddam.

Breuis & ardens oratio efficax.

Eius bona voluntas mihi valdè grata est. Ipse à spiritu meo didicit veram sapientiam, videlicet, dilectionem Dei, per quam seruat legē omniaq; diuina mandata. Dico tibi filia, Quicumq; fide & voluntate perfecta legit hæc verba, Iesu miserere mei, magis mihi acceptus est quàm is qui mille versus sine attentione pronunciat.

Itidem Dominus ait ad beatam Gertrudem: Quamuis animabus purgandis multum pro sit quicquid pro earum remedio fit, legēdo officium seu Vigiliis defunctorū, aliasq; orationes: magis tamen eas iuuat, & maiorem relaxationē eis quandoque obtinet oratio paucissimis verbis ex ardēti affectu fusa. Sed, propter hæc verba Domini, nullas prolixas preces quas legere obligatus est omittere debet, nisi ex iusta necessitate illas omittere cogatur. Oportet enim eas orationes quæ ex debito & obedientia legendæ sunt ac bene legi possunt, semper alijs orationum exercitijs præferre.

Preces horaria.

Ipsa sancta Gertrudis aliquādo ægrotauit & lecto decubens, quum horas suas legere non posset, neq; etiam iuxta desiderium suum ad honorem beatissimæ virginis Mariæ valeret dicere ex in-

tegro salutationem angelicam, conata est tamen sæpius iterare saltem hæc verba: Aue Maria, gratia plena, Dominus tecum. Hinc virgo Deipara ei apparuit, induta pallio aureis floribus mirè exornata, quibus designabatur salutationes ab ista cum labore lectæ: & in his excellentissimè relucebat pius affectus, quo ipsam gloriosam virginem salutare desiderauerat: relucebat etiā sancta discretio, qua illa tantum verba legerat, quum sentiret se alia legere non posse: relucebat item integra fiducia, qua confidebat matrem domini benignè suscipere hoc ipsum exiguum seruitium suum.

Beata Mechtildi reuelatū fuit, quod is qui legere habet horas canonicas, vtiliter admodum faceret, si pensum horarum suarum vniret orationibus Christi. Itaq; quilibet inchoatur horas quas legere obligatur, potest corde vel etiam ore hoc aut simili modo orare: Domine Iesu, ego humiliter pro tui honore obedire, & tibi fideliter seruire, teq; puèrè laudare desidero, in vnione illius perfectissimæ attentionis qua tu Patrem orasti & laudasti in terris: adiuua me gratia tua, quia sine te nihil possum. Hac ratione exercitium eius mirè nobilitatur, Deoque Patri plurimum placebit: nam reputabitur quasi vnum exercitium cū Christi exercitio, sicut modica aqua missa in vinum & vino vnita, iam vinū reputatur.

Quum eadem virgo Mechtildis oraret pro quodam qui conuictus apud ipsam fuerat, quod horas canonicas frequenter, ex humana infirmitate cogitando alia, legeret, tale à Domino responsum accepit: Ille, pro quo oras, dicat semper post horas hæc verba humiliter: Deus propitius esto mihi peccatori. Si n. in Publicano eadem verba tantum valuerunt, vt ipse à peccatis propter illa absolueretur & iustificaretur, cur non etiam cuiilibet alteri veniam impetrent? Nam misericordia & clementia mea non minus nunc parata est ignoscere, quàm tūc erat. Felix verò est, qui & bona voluntate humiliter obediendo, & sacra verba integrè pronuncians, pensum horarum suarum studiosè explet: is enim cū cordis distractionē patitur, non tamen voluntariè distrahitur.

Virgo Gertrudis diuinum officium cum

Cor Iesu.

cum ceteris monasterij sui virginibus aliquid peragens, singula verba attēdè pronuciare studebat: sed quum ex infirmitate humana sapius mente distraheretur, mœsta dixit intra se: Et quis scietus puenire poterit ex hoc studio, cui tanta instabilitas coniuncta est? Dominus igitur volēs eam consolari, præsentauit ei dignissimum illud totius boni totiusq; beatitudinis gazophylacium, nempe cor suum, & dixit: Ecce cor meum dulcissimum oculis mētis tuæ præterendo, cui omnia quæ per te minus perficere potes, fiducialiter pro te perficienda commendabis: ita enim omnia corā oculis meis apparebunt valdè perfecta. Certè ipsum cor meum diuinū humanam fragilitatem instabilitatemq; cognoscēs, semper cum desiderio expectat, vt tu, si non verbis, saltem cogitatione committas ei pro te supplendum, emendandum ac perficiendum quicquid minus per te perficere vales. Igitur quilibet post horas expletas (quæ quidē non mēre tantum regi, sed etiam ore pronuciari debent) potest hoc aut consimili modo orare: Bone Iesu, propitius esto mihi peccatori. Ego tepidum & distractū seruitium meum commēdo mellissimo cordi tuo emendandum ac perficiendum tibi; ipsum offero ad salutem omnium, in vnione illius perfectissimæ attentionis, qua tu patrem orasti & laudasti in terris. Responde, quæso, satisfac & supple pro me plenissimè, Amen.

Quum ipsa virgo Gertrudis sentiens in quodam opere magnam difficultatem, diceret Deo Patri, Domine, hoc opus offero tibi in laudem æternam, per vnicū Filium tuum, in virtute Spiritus sancti: intellexit quod quicquid pie offertur Patri pro Filio, quicquid itē humiliter petitur pro Filio, illud mirificè supra humanā æstimationem nobilitatur & redditur Deo Patri acceptum: quemadmodū viride vel aureum apparet, quicquid per vitrum aut gemmā viridis aureive coloris, conspicitur.

CAPVT IIII.

Defectus quotidiani. Eadem virgo Gertrudis propter minorem quendam defectum, sese multum arguens ac reprehendens, desiderauit & petijt à Domino, vt illum penitus in ipsa emendaret atq; ab ipsa au-

ferret. Cui benignus Dominus blādè respondit: Et quare velles, vt & ego magno honore priuarer, & tu ingenti præmio careres? Nam grande nimis præmiū lucraris, quotiescunq; illum vel similem defectum recognoscēs, proponis de cetero eum vitare: & quando cunq; quis studet pro amore meo defectus suos deuincere, tantū mihi honore ac fidelitatis exhibet, quantū miles exhiberet Domino suo, si strenuè seipsum in bello inimicis opponeret, eosque viriliter expugnaret atq; prosterneret.

Orante eadē virgine pro defectu cuiusdam personæ quæ cōgregationi præerat, Dominus illi apparens, dixit: Ego ex abundantia pietatis, dulcedinis, & dilectionis meæ diuinæ, qua Cōgregatio nem hanc elegi, permitto in hære aliquos defectus etiam illis qui præfunt: vt inde meritum cōgregationis augeatur. Nam multo maior virtus est subijci cuius defectus cognoscitur, quam alteri cuius opera per omnia probata videntur. Ego sino superiores habere aliquos defectus, & ex diuersitate curarū quandoque maculari, vt magis humilientur. Subditarum meritum crescit tam ex defectibus quàm ex profectibus earum quæ præfunt: & similiter meritum illarum quæ benè præfunt crescit tam ex profectibus quàm ex defectibus subditarum. In quibus verbis Domini, Gertrudis intellexit supereffluentem diuinæ sapientiæ pietatem, quæ tam subtiliter salutem electorū disponit: permittes in eis esse defectus, vt ipsos ad maiores ducat profectus. Videbatur itaq; sibi, quod etiam si bonitas Dei nunquam in alia re magis claruisset quàm in ista, omnis tamen creatura Deum satis laudare non posset.

In stāte festo natiuitatis Domini Iesu, ipsa Gertrudis propter infirmitatem lecto decubens, incidit ex fragilitate humana in impatientiam. Quum igitur cū mœrore reuolueret in corde suo illū suum defectum, reputans, se omnibus Dei donis nimis indignam, propterea quod ex parua quadā negligentia sibi seruentium prolapsa ad tantam impatientiam fuerat: diuinitus edocta est, quod omnes cogitationes quibus homo cum mœrore suum retractat defectū, post dignè peccatam poenitentiam

Defectus præfatis ex abundantia pietatis, dulcedinis, & dilectionis meæ diuinæ, qua Cōgregatio

Impatientia.

Ezech. 33.

(de qua Deus in scriptura dicit, In quacunq; hora cōuersus fuerit peccator & ingemuerit, omnium peccatorum eius nō recordabor ampli⁹) nihil aliud sunt, quā quadam dispositio & preparatio ad gratiam Dei recipiendam.

Tristitia inordinata tenebras effundit nimis.

Rursum hæc virgo Gertrudis aliquādo ex inordinata quadā tristitia simul & impatientia tātas incurerat tenebras vt magna ex parte iucunditatem diuinę præsentia videretur amisisse: quæ tamē tenebræ postea per interuentione beatę Mariæ virginis fuerunt temperatæ atq; mitigatæ. Quum ergo benigni⁹ à Domino visitata, recoleret illam suam impatientiam ac ceteros defectus suos, ipsa sibi valdè displicens, cum magno spiritus deiectione dixit ad Dominū: Obsecro Domine, impone finē malis meis, nam ego illis nullum finem impono.

Iob. 17.

Libera me & pone me iuxta te, & cuiusuis manus pugnet contra me. Cuius desolationi Dominus compatiens, sciscitatus est ab ea, vtrum delectationem aliquam in mundo potius eligeret quam se, & aliquid sibi præponere vellet. Ad quod illa: Absit, absit, vt ego tibi vero, summo, stabili, & æterno bono aliquid præferā. Et Dominus: Quum nihil mihi præponas, & voluntatem tuam voluntati meæ semper subijcere cupias, cōstat te in charitate & gratia esse: cur ergo propter peccata tua tam desperatè loqueris? Nam (Scriptura teste) charitas operit multitudinem peccatorum.

Prover. 10. 1. Pet. 4.

Quum eadem virgo Gertrudis iterū incidisset in impatientiam, & tamē De⁹ benignissimè eam visitaret, tandem dixit ad Dominum: O dulcissime Deus, quomodo potuisti mihi nunc tā indignę atq; imparatę tam cōsolatoria gratię tuæ dona impertiri? Respondit Domin⁹: Amor coegit me. Et illa: Vbinam sunt macule illę à me cōtractę per impatientiam quam incurri, & aliquantulū verbis ostēdi? Ad quod Dominus: Ignis diuinitatis meæ consumpsit eas. Tūc illa: O clemētissime Deus, quum toties gratia tua præueniat vilitatem meam, vellem scire, vtrum prædicta impatientia & similes defectus post mortem in anima mea purgari debebunt. Cui quum Dominus benignè dissimulando non responderet, ipsa subiunxit: Verè Domine, si decor iustitiæ tuæ exigeret, spō-

tè & libens descēderem etiam in infernū, vt ego digniorem emendationem tibi pro culpis meis exhiberem: si verò naturali bonitati & misericordiæ tuæ magis congruit, vt maculæ meæ amore tuo profus consumantur atque ad nihilum redigantur, liberrimè exposcam, vt idem amor tu⁹ ipsas animæ meæ maculas plenè expurget. Dominus igitur solita pietate sua petitioni & desiderio eius promptissimè satisfecit.

Christus leniter reprehendens sanctā Birgittam propter impatientiam & irā qua perturbata fuerat, ait: Ego creator & sponus tuus p te sustinui verbera: tu verò ira impatiens fuisisti, vt non potueris portare verba. Ego stās ante iudicem cū accusarer, tacui, & non aperui os meum: sed tu acerbis respondendo & exprobrando, vocē tuam nimis exaltasti. Tu debueras omnia patienter tolerare propter me qui clavis affixus fui pro te: debueras per patientiam tuam cum qui errauit ad meliora pronocare. Sis ergo posthac cautior: & vbi ab aliquo ad irā prouocata fueris, non facilè loquaris, donec ira ab animo tuo semota fuerit. Transacta autem animi commotione, & causā ipsius commotionis diligenter pensata, poteris loqui cum mansuetudine. Quòd si loquēdo nihil proficeres, & tacendo non peccares: melius tūc faceres & maius meritum acquirereres, si sileres.

Intellexit virgo Gertrudis cor diuinum inæstimabili dulcedine affici, quoties aliquis cum mœrore recolit, se per euagationem mentis, vel per verborū operum ve inutilium dissolutionem, decidisse à Domino Deo suo, qui ipsum singulis horis ac momentis tam benignè beneficijs præuenit & subsequitur. Intellexit quòd quando homo corde compuncto apud se dicit hæc aut similia verba, Heu me miserum, quomodo tempus istud consumpsi, quā parum Deo amatori meo intendi: & cum desiderio proponit deceterò vitare huiusmodi negligentias atque offensas: efficitur renerā tabernaculū Dei, in quo tanquam in domo propria habitare dignatur Dominus summæ maiestatis. Sicque per sanctissimam filij Dei conuersationem suppleatur negligentia, & sancta vita renouatur in homine fidei:

deli: atque inde fit gaudium in cœlo, eò quod infinita Dei bonitas dignatur in anima verè pœnitente suas habere delicias.

Dominus Iesus ait ad Birgittam: Cur turbaris & sollicita es filia? Respondit illa: Quia diuersis & inutilibus malis que affligor cogitationibus, quas remouere nequeo, & terror iudicij tui me angit. Tunc Dominus: Hæc, inquit, vera est iustitia, vt sicut prius delectaberis in vanitatibus mundi contra voluntatem meam, ita modò tibi molestæ sint varię peruersęque cogitationes contra tuam voluntatem. Veruntamen time iudicium meum moderatè & cum discretione: firmiter semp confidens in me Deo tuo. Certissimè enim scire debes, malas cogitationes quibus mens reluctatur & quas detestatur, esse purgationem animæ atque coronam. Si tu illas prohibere non potes, ser patienter, ac voluntate eis renitere. Et quāuis ipsis non consentias, time nihilominus ne inde superbias, & cadas: nā quicunq; stat, solius Dei virtute stat.

Timēdum moderatē.

Cogitationes prauæ.

Rursum dixit Dominus ad eandem Birgittā: vt homo intelligat infirmitatem quam habet à seipso, & fortitudinē quam habet à me, necesse est vt quādoque pmittatur pulsari prauis cogitationibus: quibus si non consentit, illæ efficiuntur ei purgatio animæ & custodia virtutū. Et licet valdè amaræ sint ad ferendum, sanant tamen animam, & ducunt eam ad æternā vitam, quę non potest haberi sine amaritudinibus. Diligenter verò laborare debet anima, ne eis cōsentiat aut in eis delectetur. Nonnulli in initio conuersionis suæ, alij in vitæ medio, atq; alij in senectute graui⁹ tentari permittuntur. Hinc mater Dei eidem Birgittæ ait: Tu miraris cur in senectute tentationes tibi accrescant, & eas modò sentias quas nec in iuuentute, nec in coniugio experta es. Hoc idē fit, vt cognoscas te nihil esse, & nihil posse sine filio meo. Nisi enim ille te seruasset, non est aliquod peccatum tam graue quod nō commisisses.

Impuræ imagines.

Sancta virgo Catharina, Dei permissione pluribus diebus acerrimè diuexata fuit carnalibus tentationib⁹. Nā maligni spiritus eā non solum per obscœnarum cogitationū immisiones & som-

niorum illusiones, sed etiam per manifestas apparitiones sese oculis & auribus eius ingerebāt. Effingebāt imagines virorū & mulierū in cōspectu eius semutuo turpissimè amplexantium illamq; gestibus, verbis, & actibus valdè inhonestis prouocantium ad libidinem atque luxuriā. Ad hūc modum castissima virgo cogebatur videre atq; audire id quod maximè horrebat: & licet oculos clauderet, nihilomin⁹ durabāt spurcissimę & abominandæ illę imagines. Inter hæc etiā spiritualib⁹ consolationib⁹ destituta, & solitum deuotionis feruorem minimè sentiebat. Attamē propter huiusmodi molestiā nō omisit sua pia exercitia: sed diligentissimè instabat orationi sicut poterat, ac seipsam ita alloquebatur: Tu vilissima peccatrix, nullis consolationibus digna es. Quid enim? Nonne tibi fuerit satis, si non damneris, etiam si toto vitæ tuæ tempore has cruces & tenebras ferre deberes? Certè non ideo elegisti seruire Deo, vt hic consolationes ab eo accipias, sed vt in cœlis illo fruaris in æternum. Surge igitur, & consuetæ exercitia tua consequere, Dominoq; tuo fidelis permane. Postea quum vnus dæmon proteruiter illi diceret, Non desistemus, sed ad mortem vsque tibi molesti erim⁹, nisi nobis cōsentias: respondit illa, Ego afflictionem elegi, p refrigerio: nec difficile, imò iucundum mihi erit, & has & alias pœnas pro honore Domini mei Iesu Christi sustinere, quamdiu ei placuerit. Ad quæ verba, tota cohors malignorū spirituum confusa discessit, & lux ingēs locum in quo sancta virgo erat, illustrauit, Dominusque ei apprensus dixit: Quando cor tuum sordidis cogitationibus abundabat, ego intus in medio eius latebam, & efficiebam ne illis consentires aut delectareris. Permittebam te tentari quātum salutis tuæ expediebat, vt me adiuuante vinceret.

Virgo Gertrudis in spiritu aliquādo *Sancti quoclarissimè cognouit, quomodo Deus que ipsi in-* nonnunquā permitat hominem plu *pugnantur.* ribus vitijs graui⁹ impugnari, vt is postea de triumpho feliciter exulter, & maiorē gloriam in cœlo obtineat. Cognouit plerisque esse eximios castitatis & puritatis sectatores (quales fuerunt Apostoli Christi) qui suscepta quidē

dem omnia fugiunt, sed ea que suspecta miminè sunt, rationabiliter admittunt. Et hi si interea tēratione aliqua pulsentur, viriliter certando (adiuante gratia Dei) ipsam tentationem deuincunt: si verò interdum ex humana fragilitate aliquātulum succumbunt, student hoc dignis pœnitentiæ fructibus delere. Huiusmodi pœnitatores beatus Augustinus exhortatur: Attendite Sancti quicūque pugnatis. Præliantibus loquor: intelligunt qui pugnant, nō me intelligit qui non pugnat. Vult homo castus, vt nulla omnino surgat in mēbris suis cōcupiscentia aduersaria castitati. Pacē vult, sed nondum habet. Quando n. ad illud vētū fuerit, vt nulla omnino exurgat concupiscentia aduersaria, nullus erit hostis cum quo luctemur: nec expectatur ibi victoria, quia de hoste iam victo triumphatur. Modò autē quandò caro concupiscit aduersus spiritū, & spiritus aduersus carnem, contentio est. Nō quod volumus facimus. Quare? Quia volumus vt nulla sint cōcupiscentiæ, sed nō possumus. Velimus, nolimus, habemus illas: velimus, nolimus, titillant, blanduntur, stimulant, in festant, surgere volunt, premuntur, nondū extinguuntur. Caro enim cōcupiscit aduersus spiritū, & spiritus aduersus carnem, vt non ea quæcūq; vultis, faciatis. Quid n. vultis o sancti, o boni pœnitatores, o fortes milites Christi, quid vultis? Vt non sint omnino concupiscentiæ malæ. Sed nō potestis. Exercete bellum, sperate triumphū. Facite quod potestis, quod ait ipse Apostolus alio loco, Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ad obediendum desiderijs eius: Non ait: Non sit peccatum: sed non regnet. Quādiu viuis, peccatum necesse est esse in membristuis: saltem illi regnum auferatur, non fiat quod iubet. Hæc Augustinus.

CAPVT V.

Confessionis crebra vtilitas. **C**hristus audiēte sancta Birgitta, ait: Ei qui spiritum & gratiam meam adipisci ac retinere desiderat, vtile est crebrò peccata & negligentias suas coram sacerdote confiteri, vt expurgetur. Et quum ipsa Birgitta videret animam mariti sui domini Vlphonis in Purgatorio, dixit: O felix anima, quid præci-

puētibi profuit ad salutem? Illa respondit: Confessio mea quam ferijs sextis (dum sacerdotis copiam habebam) facere solitus sum firmo me emendandi proposito.

Quadā monastici ordinis virgo quæpiè admodum vixerat, veniens ad mortis horā, purgari ante exitum debuit ab hac culpa, quòd quandoque gratiam sacramentalis cōfessionis neglexerat. Nōnunquam n. quum alia sociæ virgines ad confessionem corā sacerdote faciendam sese præpararēt, illa nullum in cōscientia sua grauioris culpæ sentiens remorsum, minimè satagebat per verba sacerdotis absolui, saltem à puluere venialium culparum, sine quibus humana vita non ducitur: sed simulabat interdum dormire quando sacerdos confessiones recepturus aderat.

Degente beata Birgitta Romæ, venit illuc quidam qui sacramentaliter confiteri peccata sua cupiebat, sed confessionem habere non poterat, ppter eā quod nullus Sacerdotum linguam eius intelligeret. Pro quo quum ipsa sancta Birgitta Dominū consuleret, respōdit Dominus: Ille plorat, quòd nō inueniat auditorem cōfessionis suæ, sed dices ei vt bono sit animo. Volūtas sufficit, vbi homo bonum opus præstare non potest, quòd præstare desiderat. Quid n. salutē latroni in cruce attulit? nōne bona voluntas? Quid item efficit infernum, nisi voluntas mala, & affectus inordinatus? Itaque pauper iste permaneat stabilis, & non retrocedat. Qui postquam in patriam suam redierit, quærat & audiatur a sapientibus ac iustis ea quæ animæ ipsius salutaria sunt, eisque voluntatem suam submittat, sequendo eorum consilium potius quàm propriam inclinationem aut proprium iudicium. Et si mortuus fuerit in via, fiet ei quod ego pendens in cruce dixi latroni, Eris mecum in Paradiso. Profectò, bona voluntas, magnus, & dulcis est thesaurus. Qui hanc habet, is desiderat & conatur obedire ac placere Deo, & facere ea quæ illi accepta sunt. Hæc sanctarum virtutum omnium fundū & radix est. Ipsa è Spiritu sancto nascitur, & eximia Dei gratia atque infusa claritas. Beatus, qui illā à Domino accepit, & eam diligenter in se conseruare studet.

Con-

Peccata in confessione obliu. **C**onquerebatur aliquādo virgo Gertrudis beato Iohanni Euangelista, dicens se metueri ne aliquod impedimentum ex hoc incurreret, quòd quandoq; nonnulla (licet modica) omittebat ex obliuione cōfiteri corā sacerdote, cò quòd copiam sacerdotis interdum non haberet, & tamen illa propter debilitatē memoriæ retinere nequiret. Quam sanctus Iohannes blandè consolatus est his verbis. Noli timere filia: quia quandoq; voluntate integra te præparas ad confitendum omnia peccata tua, & requirēs sacerdotem non cum habere potes, ea quæ tunc ex obliuione omittis cōfiteri, effulgebunt coram pio Domino in anima tua tanquam gemmæ preciosæ, vnde mirum in modum gratiosa conspectibus omnium ciuium cœlestium apparebis.

Confessoris absentia. **Q**uum eadē virgo Gertrudis aliquādo oraret pro quibusdam alijs virginibus monasterij sui, quæ licet propter cōfessoris absentiam non fecerant sacramentalem confessionem, ad ipsius tamen monita, sacra Eucharistiam humiliter acceperant: videbatur Dominus inducere eas veste quadā candidissima, nepe sua innocentia. Quæ vestis vndiq; ornata erat gemmis præstantissimis, tã formā quàm fragrantiam violarū habebit: & hi, notabatur humilitas illa, qua monitis eius simpliciter conscientes, & de bonitate Dei confidentes, communicauerant. Deinde dabatur eis etiam vestis rosea, floribus aureis intexta, figurās nimirum passionem Dominicam in amore perfectam, per quam passionem quilibet homo obtinet meritis dignè preparationis. Illis verò sororibus, quæ non monitis Gertrudis sed per se (gratia Dei sibi cooperante) de bonitate Dei piè confidebant, & licet sacerdoti peccata sua confessæ non essent, tamen cōmunicabant, dabatur tantummodo vestis rosea aureis floribus resperfa. Porro illæ quæ cum humilitate & mœrore omittebant communionem, videbantur stare coram mensa cœlesti, atq; in abundantia deliciarū eius plurimum delectari.

CAPVT VI.

Eucharistia acceptio. **Q**uædam virgine Congregationis

sua, quæ zelo iustitiæ mota alias pias sorores verbis suis reddebat pusillanimes, atq; à frequēiori sacra Eucharistiæ perceptione deterrebat, respōdit Dominus: Quum delitiæ meæ sint esse cū filiis hominum, & ego hoc sacramentū ex summa charitate in meam cōmemorationem fidelibus suscipiendum reliquerim, atq; etiam per illud cum eis vtiq; ad cōsummationem seculi remanere velim: quicūq; aliquos à mortali peccato immunes verbis vel suasionibus ab eip̄ perceptione retrahit, is quodammodo impedit & interrumpit delicias meas, quas cum illis habere possem. Similis n. est seueriori quopiam pædagogus, qui à filio regis ignobiles ac pauperes coactaneos eius (quorū cōsortio ipse regis filius multum delectatur) durius repellit: iudicās magis congruere adolescentulo, vt regali fruatur honore, quàm vt pila cū illis ludat in platea. Verūtamē si quis pponeret huiusmodi seueritatē de cetero deponere ac vitare, ego nō solum illi ignoscerem, verumetiam tam gratū hoc haberem, quàm haberet gratū filius regis, si pædagogus serenum blandūq; vultum præ se ferēs, reduceret ad ipsum dilectos coactaneos eius ad ludendum cum eo.

Qui nō indigne comunicant. **E**adē virgo Gertrudis intellexit à Domino quod illi non irreuerenter nec indigne sumunt sacram Eucharistiam, qui eam piè sumunt ex desiderio honoris, laudis atq; gloriæ Dei: quæ sanè gloria diuina in hoc præcipuè elucescit, quòd summa illa maiestas tã indignis hominibus se communicare non dedignatur: Igitur pijs quicq; sacerdotes & etiam monachi ac moniales bonæ voluntatis, qui absq; fictione Deum propriamq; salutē quarunt, & suum ordinem sanctaque congregationis suæ Statuta seruare studeant, ac humiles spiritualesq; esse conantur, & tēpus vtiliter traducunt, & quando sese negligunt, vel in aliquo delinquunt, sacerdoti suo purè confitentur quicquid cōscientia testatur esse peccatum: hi Deo satis confidere debēt sicq; sup eius misericordia & benignitate sacramentum Eucharistiæ accipere, quoties ex ordine datur vel ex bona cōsuetudine illud recipere solēt. Similiter quot viri vel feminae seculares viuunt in aliquo statu, qui à Deo & Ecclesia nō dis-

Eucharistia perceptio etiam secularibus frequentanda.

discordet, siue sint in matrimonio, siue extra matrimonium, siue vendant siue emant, seu quauis alia licita ratione victum sibi parent, si bona voluntate præditi ex Dei gratia perseuerant in bono, & à grauibus culpis sese continent, vitamque suam secundum Dei præcepta ac sanctæ Ecclesiæ decreta dirigere volunt, peccataq; sua humili corde sacerdoti confitentur: hi omnes de Dei misericordia confisi, venerandum Eucharistiæ sacramentum in solennitatibus vel diebus à spirituali patre ipsorum statutis, accipere possunt. Licet enim rebus externis multipliciter occupati sint, & in leuiore culpas sæpius cadant, pro viribus tamen sunt iusti in omnibus, ob idque Deo placent. Inueniuntur autem nonnunquam, etiam inter eos qui habitum secularem gestant, aliqui tam puri & feruentes vel sancti, vt quotidie sacram communionem percipere possint.

Communio
non negli-
gētis pena.

Anima cuiusdam defuncti cuidam Dei amico in flamma ardoris immensi apprensus, dixit se ea sola de causa tam diris cruciatibus torqueri, quod circa Dominici corporis perceptionem fuisset negligētior: addiditque si vel semel venerabile Sacramentum deuotè pro ipso accipere dignaretur, se mox liberandam. Quod quum ille Dei amicus fecisset, sequenti die anima eidem Sole fulgentior atque micantior apparuit, vnica illa dignissimi Sacramenti huius perceptione ab intolerabilibus pœnis liberata, atque ad cœlum & æternam beatitudinem euecta.

Oblatione
corporis
dominici
anima à
pœnis liberata.

Christus Iesus ait ad sanctam Gertrudem: Quando me tibi communico in sacramento altaris, bladior tibi per amplexus & oscula: atque hæc delectatio incomparabiliter maior est, quam sint omnes delectationes quas vnquam aliqui potuerunt experiri in amplexibus & osculis humanis. Nam delectatio amplexuum & osculorum humanorum vilis est, atque cum tempore transit: suauitas verò vnionis illius qua mihi vnus in sacramento altaris, nobilissima atque purissima est, nec vnquam deficit aut tepescit, sed quantò sæpius renouatur, tantò efficacius viget in æternum.

Dominus dixit ad sanctam Catharinam: Meritò cor hominis amore scin-

di dissoluique deberet, cōsiderando inter beneficia à me exhibita, eximium beneficium sacræ ac venerabilis Eucharistiæ. Hæc autem oculo intellectus & fidei aspicienda est, non oculo corporis tantum: nam fidei oculus attendit sub exigua panis specie verum Deum & verum hominem. O quanta excellentia & dignitas est, percipere in gratia hoc admirabile, atque ineffabile sacramentum? Est enim panis vitæ & cibus angelorum. Qui illud congruè suscipit, manet in me & ego in eo. Incomprehensibilis charitas mea vobis prouidet hunc cibum salutiferum, vt in vita ista in qua viatores & peregrini estis, refrigerium solatiumque inde habeatis, & apud vos perseueret memoria passionis preciosissime sanguinis vnigeniti filij mei.

Christus sanctæ Mechtildi ait: Quando sacram Communionem percepturas, desidera & opta ad laudem nominis mei, habere omne desiderium omnemque amorem, quo vnquam cor aliquod erga me flagrauit, & ita ad me accede. Nam ego amorem illum in te attendam atque suscipiam, nō sicut est in te, sed sicut velles eum in te esse.

Corpus Christi aliquando sumptura beata Gertrudis, quum se nimis impatiens ante cōmunionem ratam doleret, rogauit beatam virginem Mariam & omnes Sanctos, vt Dominò pro se offerrent omnem dignitatem, qua quilibet ipsorum vnquam paratus fuerat ad gratiam Dei recipiendā. Vnde Dominus ait ad eam: Iam vere omnibus cœli ciuibus appares in eo ornatu, quem tibi petisti. Vtile igitur est, vt quilibet percepturus sacram Communionem, etiam desideret & petat animā suam exornari meritis ac virtutibus Iesu Christi sanctorumque eius.

Quum eadem Gertrudis admodum debilis desideraret diuinam percipere Eucharistiā (ad quam etiam accipiendam diligenter se preparauerat) consilio tamē matris spiritualis, propter bonum discretionis illam non accepit. Et quum hoc Domino offerret in laudem æternam, Dominus se acclinans, suscepit eam in sinum paternæ benignitatis suæ, eiq; dulciter blandiens, dixit: Quia deliberasti me omittere purè propter me, ego in gremio meo confouebo te. Tunc intellexit Gertrudis, hominem

non

Melius est Eucharistiā ex charitate accipere, quum ex humilitate omittere.

non displicere, sed placere Deo, quādo ex discretionē vel obedientia non autē ex negligētia, intermittit sacram Communionem. Igitur laudabile quidē est interdū ex humilitate ac sancto timore seu reuerentia abstinere: à sacramentali perceptione Eucharistiæ: sed multo melius est ex charitate & diuinæ laudis boniq; cōmunis desiderio, siue ex speciali deuotione frequēter ipsam sacram Eucharistiā accipere. Sanè quum præcellentissimum hoc sacramētum sit fons totius gratiæ & medicina animæ, non leuiter quis ab eius perceptione se elongare debet, propterea quod spirituales saporem & consolationem fortè non sentit, aut quod grauibus importunisque tentationibus affligitur. Nam qui piè & humiliter communicat, prodest plurimum, nō solum sibi ipsi, sed etiam alijs viuus & mortuis. Qui verò odio in proximum vel quouis alio graui crimine detentus, sacram Eucharistiā percipere non metuit, æternam damnationem sibi acquirit. Omnino talis perditus est, nisi per pœnitentiam Dei recōcilietur.

Psal. 11.

Ancilla Christi Mechtildis aliquando lecto decūbebat, alijs monasterij sui virginibus sacram Eucharistiā percipientibus. Quum ergo ipsa in paupertate spiritus altius ad Dominū suspirans, ingemisceret, vidit eūdem Dominū mox de throno suo surgere dicēdo, Propter miseriam inopum & gemitum pauperū nunc exurgam. Surgente verò, illo oēs sancti pariter surrexerūt, offerētes Deo in spirituales consolationem infirmæ, & laudē Dei æternā, obsequium quod in terris Deo præstiterant, & ea quæ pro illo passi fuerant. Vnde Mechtildis intellexit quod quoties anima in paupertate spiritus ad Deum suspirat vel ingemiscit, desiderans eius gratiam, statim omnes sancti gratiam illi animæ impetrant, ac veniam (si ipsa anima pro peccatis dolens ingemiscit, obtinent. Et ait Dominus: Quādo post me ingemiscis, tu me tibi intrahis. Ecce, quatum cūque res aliqua sit vilis & abiecta, vt est festuca, homo eam sola voluntate nō acquirat: me verò quilibet voluntate aut gemitu vnico habere potest.

CAPVT VII.

Idem Mechtildi virgini oranti pro quadā persona quæ dolebat se multas lachrymas quasi sine fructu fudisse, respondit Dominus: Roget me illa, vt propter bonitatem meam oēs lachrymas quas effudit, sic accipiam, quasi eas ex amore mei, vel deuotione aut cōtritione, fudisset. Si. n. hoc piè fecerit, quantum ipsa mihi crediderit, & de bonitate mea sperauerit, tātum proculdubio obtinebit. Omnia & stupenda diuinæ pietatis dignatio, quæ tantis consolationibus misericors releuat. Quod autem de lachrymis dictum est, posset fieri etiam de præterita tristitia & qualibet tribulatione, angustia vel pœna, quam quis inaniter se pertulisse putat.

Quum eadē Mechtildis ab alia quadā persona rogata, oraret Dominum, vt ipse dignaretur illi dare corpus, humile, desiderabūdum, & spirituale, tale responsum accepit: Omnia quæ vult & quibus indiget, inueniet in me. Igitur quod ipsi deest in puritate, humilitate, desiderio vel amore, suppleat aut suppleri petat de bonis quæ sunt in me, ac totam cōuersionem meam diuinam sibi vsurpet. Cui illa: Si, inquit, dulcissime Deus, tam gratum tibi est, vt bona tua sibi vsurpet: dic, obsecro, quomodo hoc facere debeat. Et Dominus: Offerat Patri meo cœlesti vel mihi meam puritatem & innocentiam pro sua impuritate, meam humilitatem pro sua superbia; meam pietatem & charitatē pro sua duritia ac tepiditate, meam denique sanctissimam perfectissimamque conuersionem pro sua negligentia, & imperfecta vita. Desideria item sua, cogitationes, verba, orationes, lachrymas, dolores, angustias, & opera, offerat in vnione desideriorum, cogitationū, verborum, orationum, lachrymarum, dolorum, angustiarum, atque operum meorum: ita. n. omnia Deo summè placebunt. Quælibet quidem sancta oratio cœlos penetrat: sed illa quæ meis orationibus vnitur, longè excellentior atque dignior est. Studeat etiā virtutes meas pro modulo suo imitari, & mores atque actus suos iuxta mores & actus conuersionis meæ dirigere.

Christus sæpius reuelare dignatus est, quod quilibet Christianus imitari debeat humilem suam obedientiam, qua ipse

H

ipse

In Deo omnia habemus.

Quomodo Christi virtutes nostras efficiamus.

Obedientia.

ipse obedivit Patri suo cœlesti & hominibus, non solum bonis, verū etiam impijs. Neq; .n. hæc virtus præclarissima à solis monachis vel monialibus, sed prorsus ab omnibus eximè coli, & seruari potest. Obedientia hominē subdit Ecclesiæ, eiusq; sacramentis, pastoribus, superioribus, dogmatibus, præceptis, institutionibus, consuetudinibusq; vniuersis. Hæc hominem promptum flexibilemq; reddit in consilijs dandis, in auxilijs obsequijsq; tam corporalibus quàm spiritualibus impendendis, secundum discretionem, & iuxta cuiusq; necessitatem. Verus obediens, proprium iudicium & sensum citò deserit, ac velle nolleq; suum prorsus abnegat: vnde & infernum metuere non debet. Nam sola propria & mala voluntas (quæ omnium peccatorum fundum est) infernum constituit: tolle illam, & infernus non erit. Verus ergo obediens propriæ voluntati renunciat, & in exequendo ea quæ præcipiuntur moras non necitat: sed mox vbi ei aliquid iniungitur, paratus est, in dō verò præceptū plarumq; non expectat. Subijcit se non tantum Deo & superioribus, verum etiam omnibus hominibus: & quanto homines sunt inferiores, tamen ei subiectio amplius sapit, tãto ipse libentius obedit: maiorem enim hic sui mortificationem inuenit, quàm dū sub maioribus se inclinat. Nullus adeo aridus & diuina gratia destitutus est, quin si promptè propter Deum obedire velit, virere & florere, copiosumque fructum producere possit. Planè obedientia, qua homo bonæ voluntatis se submittit, & non vult ex seipso viuere, sed cuncta opera & negocia sua (maximè ea quæ ardua sunt) peragit ex salubri sanctoque consilio alicuius spiritualis atque illuminati confessoris: via ad cœlū tutissima est, per quam facillimè retia diaboli euaduntur. In huiusmodi sui resignatione omnia hominis opera abundant gratia: sed ea opera quæ bonus homo ex proprio facit iudicio, difficile est discernere, vtrum ex natura, an ex gratia fiant. Qui verò non habet aliquem hominem idoneum, cui in omnibus obediat, & ex cuius consilio opera sua peragat, paratam nihilominus retineat voluntatem obediendi, si talem haberet.

Tolle propriam voluntatem, & infernus non erit.

Si quis Dei munere ad tã altum sanctitatis gradum peruenisset, vt Deum re ipsa semper visibiliter præsentem se cumq; habitatē haberet, is si ad aliquod opus obedientiæ euocaretur, humiliter Deo dicere deberet: Eia suauissime Deus, permittite me, obsecro, hæc obedientiam tui amore perficere. Nam huiusmodi propriæ voluntatis abnegatio, in illo homine multo gratior iucundiorque Deo esset, quàm si ille idem tunc cum omnibus beatis spiritibus cœlum penetraret: id quod sequenti exemplo comprobatur. Quum .n. dulcis Iesus sanctæ cuidam virgini in monasterio degenti, atq; in cellula sua oranti, apparuisset in forma pueruli, & illa ad commune aliquod opus ex obedientia faciendum accersiretur, statim reliquit puerulum Iesum, & quod facere iussa erat, animo voluntario hilariq; vultu peregit. Deinde celeriter ad cellam reuersa, vidit dilectum Dominum suum quem paruulum paulò ante reliquerat, iam in ætate perfecta tanquam elegantissimum iuuenem viginti & quatuor annorum ætatem. A quo quum percontaretur, quomodo in tantillo tempore tam grandis factus esset, respondit ille: Profunda velocis & impigre obedientiæ tuæ humilitas, me tam breui tempore tam magnum effecit. Quapropter filia charissima, si mihi semper placere & adherere vis, semper etiam mei amore præptè obedias. Atq; his dictis, Dominus disparuit. Sapiens ergo est, qui & meditationes, & orationes, & quælibet alia sancta exercitia atque opera mox postponit, vt obediat propter Deum.

Christus dixit audiente sancta Birgitta: Oēs veræ virtutes ex charitate sicut rami ex arbore procedunt: inter quas virtutes obedientia primatum tenet. Vnde & mihi amici simus est, qui se ex humilitate subijcit, voluntatemq; suam in manibus aliorum reponit, ita vt eam sequi nolit. Nã & ego qui sum omnium perfectissimus, atq; ipsa perfectio, obediui Patri vsq; ad mortem: vt exemplo meo ostenderem, quàm placitum sit Deo, propriam voluntatem abnegare. Sed pleriq; non attendentes virtutem obedientiæ, nec habentes zelum discretū, sequuntur cõceptus animi sui, & ex proprio sensu, non autem ex Spiritus sancti instinctu, tam

Obedientiæ am contem- plationi præferendam docet exemplo.

Satius est sobriè ex obedientia comedere, quam sua sponte ieiunare.

Corpus moderatè reser- uandum.

Gula illa- zamenta.

Refectio qualis esse debeat.

ram immoderatè carnem suam ad tempus affligunt, vt postea lōgo tēpore sint & sibi ipsi inutiles, & Deo parū accepti, & alijs multū onerosi. Sapientū consilia audienda sunt: non enim carnis sed peccati mortem volo. Et qui relictis proprijs conceptib⁹ animam suam submittit, corona duplicabitur, & spiritualis deuotio augebitur. Nam obedientia cui nihil propriæ vitiositatis voluntatis admittum est, magis mihi placet, quàm magnum sacrificium.

Audiuit eadem Birgitta Dominū Iesum etiam istud dicentē: Qui magis cuperet ieiunare quàm comedere, & tamē ppter obedientiā comedit, habebit mercedem quam cõsequitur is qui rectè ieiunat. Similem quoq; mercedē accipiet is qui infirmus est, & manducat, mallet tamen ad honorem meum ieiunare.

Beata itē virgo Maria dixit ad ipsam Birgittam: Sint duo homines, quorum alter sub obedientia, alter in libertate sua viuat: si is qui liber est piè ieiunat, simpliciter habebit mercedem: si verò ille qui viuat sub obedientia nō ieiunat, sed continētèr comedit etiam carnes secundum institutionem regulæ suæ, magis tamen cuperet ieiunare nisi obedientia obstiteter, cõsequeretur duplicem mercedem, vnā videlicet propter obedientiam, alteram propter desiderij voluntatisq; propriæ abnegationem. Tu filia, resoue necessarijs corp⁹ tuum moderatè. Non facias curā carnis in desiderijs, sed abiline ab illicita voluptate. Ieiunare, orare, visitare loca sancta, sunt quidem bona opera in se: sed nisi discrete; humiliter & cum charitate fiant, non merentur vitam æternam.

CAPVT VIII.

Plsa sancta Birgitta aliquando vehementissimè tentata fuit gula siue gastrimargia. Cui orāti apparuerunt in spiritu dæmō, & angelus bonus: ille quidē in figura teterrimi Aethiopsis, hic in specie pulcherrimi iuuenis. Et cum dæmō insultando Birgittæ, quam sollicitabat, diceret angelo, quod ipsa etiā lautiorib⁹ cibis vteretur, vitamq; parum rigidam duceret, & tamen gloriata esset de abstinentia, angelus respondit: Christus Domin⁹ non multum attendit qualia quis sumat, modò vetita nō sint, & pura in-

tentione, seu ex vera charitate cū moderatione & absque inordinato desiderio quæq; sumatur. Purpura & byssus, corpusq; delicatū non prohibent à cœlo, si illa cum humilitate & charitate habentur. Cõsuetudo bonæ educationis quædoq; retinēda est cum gratiarum actione, ne caro grauius infirmeretur.

Beatus Augustinus Deo loquens ait: Ego in tentationibus positus, certo quotidie aduersus concupiscentiam māducandi & bibendi. Et quis est Domine, qui non aliquando rapiatur extra metas necessitatis? Quisquis est, magnus est, magnificet nomen tuum: ego autē nō sum, quia peccator homo sum. Sed & ego, o Pater cœlestis, magnifico nomen tuum: & interpellat te pro peccatis meis vnigenitus tuus qui vicit seculum, numerans me inter infima mēbra corporis sui.

Virgo Gertrudis intellexit diuinitus, quod & Domino gratissimum & homini vtilissimum sit, si ipse homo ante cibū, potum, somnū, & alia corporis solatia, dicat corde vel ore hæc aut similia verba: Domine, da vt cibum, siue aliud quodcunq; corporis solatium, purè suscipiam ad gloriā nominis tui, in vnione illius amoris quo tu factus homo, tale solatium in terris suscepisti ad laudē Dei Patris & salutem totius generis humani. Rursum eadē sponsa Christi Gertrudis quum manducado piè ruminasset hæc verba, Virtus diuini amoris tui amātissime Iesu, in corpore me totam tibi: & bibendo ista, Effectū diuinæ charitatis tuæ dulcissime Iesu qui in intimis tuis vehementer præualuit, transfunde & conserua in me, ita vt ille penetrer totam substantiam meam, & iugiter distillet per omnes meos, virēs ac sensus corporis & animæ meæ, ad laudē tuam æternā: quum, inquam, hac deuotione sub refectioe vsa fuisset, audiuit Dominū dicentem sibi: Quoties quis inter manducandum & bibendum talia ruminauerit, toties ego fatebor me cum illo comedisse & bibisse, refectioemq; valde gratam ab eo accepisse.

Quum sancta Birgitta balneis ex cõsilio & voluntate spiritualis magistri sui vsa fuisset, Christus dixit ad eā: Non obest animæ mundæ lotio carnis, modò fiat cū discretionē, & sine delectationis

S. August.

Oratio ante cibum, somnū, & c. ducenda.

Balnei vsus

quæstione. Vnde magis mihi placuisti obediendo spirituali patri tuo cõtra voluntatem tuam, quàm si ipsam voluntatem tuam sequuta fuisses. Multi electorum meorum medicinis carnalibus vsi nõ sunt, & illi fuerunt mihi accepti. Alij verò iuxta locorum, temporum atque infirmitatum exigentiam, adhibuerunt sibi medicamenta, & isti nõ mihi displicuerunt, quia hoc fecerunt ad honorem meum, vt mihi melius seruirent.

*Consolatio externa li-
sita.* Maria virgo audiente in spiritu beata Birgitta dixit, Amici Dei possunt quãdoque ceu certo diei tempore consolationem externam recipere, verba edificatoria proferendo, & honestè moderateque se recreando ad honorè & laudem Dei. Si enim pugnis semper tenetur clausus, contrahuntur nerui & manus debilitatur: arcus quoque si nimium extèditur, citius frangitur. Idcirco moderata lætitia propter infirmitatem carnis placet Deo.

Christus item prescribens ipsi Birgittæ ac familiæ eius quasi regularem quendam viuendi modum, concedit vt post horas silètio, orationi, atq; alijs spiritualibus exercitijs deputatas, liberius inter se colloquantur de honestis Deoq; minime contrarijs rebus.

CAPVT IX.

*Somnus.
Dormituro
quid faci-
endum.* **N**ecessarium somnum corpusculo tribuendū esse, Christus eidè sanctæ Birgittæ atq; alijs septennero reuelauit. Quilibet verò antequàm se det nocturnæ quieti ac somnū capiat, debet diligenter examinare cõscientiam suam, & considerare in quibus per diem se neglexerit aut Deum offenderit: debet veniam culpæ à Deo petere, & proponere melius viuere, Domino adiuuante: decet animam & corpus suum commendare Deo, vel etiam beatæ Mariæ virginis ac sancto angelo custodi suo, atq; ita signo crucis ædificari se in lectulo honestè collocare. Similiter post somnum surgendo, debet se signo crucis munire, Deoq; commendare: debet desiderare ac petere, vt quicquid illo die facturus, dicturus, & cogitaturus est, cedat ad æternam Dei laudem & gloriam.

Dominus dixit ad virginè Mechtildè: Quãdo quis somnum capere vult, mediteretur aliquid de me, aut mecum loqua-

tur. Ita enim licet corpore dormiat, mente tamen vigilabit ad me: & si in somnis aliquid minus honestū passus fuerit, atque euigilans senserit hoc sibi displicere molestumq; esse, signū est quod à me nullatenus sit separatus. Etiam dormituro quisq; desideret, vt singulas respirationes quas nocte illa faciet, tanquam eximiam mei laudè suscipiat: & ego qui sanctis votis piæ amantiq; animæ deesse non possum, in veritate desiderium eius adimplebo.

Quum virgo Gertrudis noctem quãdam penè duxisset in somnum, ipsa inde plurimum debilitata viribusq; destituta obtulit huiusmodi defectū viriū suarum Domino in laudem æternā, ad salutē omnium. Cui dixit Dominus: Quãdo quis ex vigilia lassatus ac viribus destitutus rogat me, vt ego ipsi ad laudem meam & ad vitam reparationē aliquam somni requiem concedam, si tunc eum nõ exaudiero, & ipse patientiam amplectendo, defectum suum humiliter reportauerit: hoc benignitas mea gratissimum habet. Et in infinitū acceptius mihi est, dum quis in infirmitate sua post consumptas per vigiliam vires, defectū illum humiliter sustinēdo mihi offert, quàm dū aliquis corpore sanus qui bene vigilare potest, tota nocte in oratione peruigilat.

Eadem virgo Gertrudis nocte quadam somnū capiens, suauis à Domino visitabatur, ita vt ex consortio & præsentia Dei videretur sibi delicatioribus epulis esse refecta. Vnde euigilans, gratias egit Domino & dixit: Quid Domine Deus ego vilissima peccatrix merui præ alijs, qui sapius somnijs in tantum grauatur, vt etiam per clamores cæteris quãdoque terrorem incutiant? Respondit Dominus: Dum illi, quos paterna prouidentia mea disponit per grauamina sanctificare, corpori suo studiosius quàm oportet solatia vigilantes procurant, sicque occasionebus meritorū se priuant: ego eis ex diuina pietate mea per somnia grauamen ingero, vt saltem hac ratione aliquid mereantur. Et illa: Num Domine poterit eis proficere ad meritum, quod præter intentionem, & quasi contra voluntatem patiuntur? Tunc Dominus: Benignitas mea hoc perficit. Illi enim etiam non auro vel

vel gemmis, saltem cupro componuntur atque ornantur.

CAPVT X.

*Prover. 8.
Afflictio-
num vili-
tas.* **R**ursum sancta Gertrudis diuinitus intellexit, quod quandoq; Dominus (cuius delitiæ sunt esse cum filijs hominum) nihil inueniens in homine, propter quod placita dignatione ipsum adesse deceat, tribulationes vel molestias tam corporales quàm spirituales homini immittit, vt inde habeat opportunitatem manendi cum illo, quia scriptura veritatis dicit, iuxta est Dominus his qui tribulato sunt corde. Et rursum ipse Dominus ait: Cum ipso sum in tribulatione.

*Psal. 33.
Psal. 90.* Quadã persona labori manuum intenta, ex improviso grauiter læsa fuerat, & magno dolore cruciatur. Cui virgo Gertrudis cõpassa, orabat Dominum, ne ipse membrum iusto labore læsum periclitari permetteret. Itaq; Dominus ei benignè respõdit: Nequaquam periclitabitur membrum illud: sed pro dolore quem sustinet, præmium incomparabile recipiet. Omnia etiã mēbra alia quæ mota sunt: vt obsequium Iesū mēbro exhibent, eiusq; dolorem alleviarent ac sanarent, similiter ex hoc præmium æternum obtinebunt. Tunc illa: Et quomodo, inquit, tantū promereri possunt mēbra sibi iniucem ita seruiencia, quum hoc nõ ideo faciant, vt membrum cæsum patientius pro tuo amore dolorem ferat, sed vt ipse dolor minuetur vel cesset? Ad quod Dominus inæstimabilis cõsolationis responsum dedit, dicens: Quando homo post adhibitū dolori suo remedium, patienter pro amore meo tolerat id quod lenire nequit studio suo, præmium & meritum prorsus incomparabile lucratur: quum ego talē hominis passionem verissimè sanctificauerim in illo verbo, quo in extrema necessitatis meæ articulo Patrem orauit dicens: Pater, si fieri potest, transeat à me calix iste. Et illa: Nonne tibi acceptius est Domine Deus meus, vt homo equanimiter toleret quicquid sibi euenerit, quàm vt tunc patiens sit, quãdo nullo modo euadere potest? Respõdit Dominus: Hoc in secreto diuinitatis meæ latet, & oēm humanum intellectum excedit. Quãtum autem humano iudicio discerni

potest, illa duo sunt veluti duo colores tantæ venustatis & elegantia, vt vix homines possint iudicare, quis eorum alteri præferendus sit.

Dixit iterum eidem Gertrudi Dominus: Pietas amoris mei quo humanam salutem diligo cõpellit me, vt quæcūq; bona rectè desiderat electi mei, semper reputē eos me desiderasse. Vnde illi qui aggrauantur infirmitate corporis, aut desolatione mētis, alijsq; similibus aduersis, si sanitatem vel liberationem piè desiderent, ego vt eos iuxta ardentissimū cordis mei amorē valeam copiosius remunerare, reputo ipsos desiderasse me: modò non ideo sanitatem desiderēt, vt malum perficere possint.

Ipsa eadem sancta Gertrudis diuinitus intellexit, quod quemadmodum annulus est signum desponsationis, ita aduersitas tã corporalis quàm spiritualis humiliter propter Deum tolerata, est verissimum signum diuinæ electionis, & quasi desponsatio animæ cum Deo: in tantum, vt grauatus quisque cõfidenter dicere possit hæc verba: Annulo suo subarrauit me Dominus meus Iesus Christus. Quod si inter ipsa aduersa potest dono Dei etiam laudare Deum, & ei ex animo gratias agere, iam tanquam sponsa amabilis coronam obtinet à Domino: quia gratitudo animi in aduersis, est ornatissima atque preciosissima corona animæ.

Audiuit aliquando hæc Gertrudis Dominus Iesum sibi blandè dicentē: Ecce, Domini exhibeo tibi abundantiam dulcedinis diuini cordis mei, vt inde haurias, & liberaliter dones quibuscunq; & quantumcunq; volueris. Igitur ipsa oras specialis affectu pro quadam persona, mensuram bonam de corde Domini haustam cordi illius infudit, quæ statim in amaritudinem conuersa est. Et quum super hoc Gertrudis multū miraretur, Dominus dixit ad eam: Quãdo ego alicui do gratiam, hæc in illo operatur sicut salutem ei magis congruit. Quibusdã enim vtilius est, diuersis grauaminibus in præsentia vita exerceri, quàm magnam dulcedinē & cõsolationem percipere. Ideoq; ipsis gratia mea conuertitur in amaritudinē tribulationum & afflictionum, quibus magis ac magis promouetur illorum salus, & exornantur animæ eorum secundum

optimū beneplacitū cordis mei. Quod quamvis eos in hoc exilio lateat: tanto tamen dulcius id experientur in vita æterna, quāto hic fidelius laborauerint, aduersitates & molestias quasq; pro honore vel amore nominis mei patienter perferendo.

Amicorum amisso.

Dominus ad eandem virginem Gertrudem ait: Quādo homo timet amittere, vel amisit aliquē amicum dilectum, si grauamē quod inde sentit offert mihi cum integra voluntate, ita vt etiam si posset amicum illum retinere, sponte tamen ad laudem meam veller eo carere, vt voluntas mea potius quāam sua p-ficeretur: nimirum mihi acceptissimus est. Et post illā horam qua cor suum ad huiusmodi voluntatē deseruit, benignitas mea conseruabit oblationē ipsius in ea nobilitate ac perfectiōne sicut fuit in corde eius quando illam fecit: & singulæ cogitationes cor illi postea ex humana fragilitate grauātes (vt si sic cogiter, Posses modo illam & illam consolationem vel illud adiutorium ab amico tuo habere, si adesset) cooperātur ipsi in salutem æternam, locumq; diuinæ consolationi in anima eius preparant.

Quum in monasterio eiusdē Gertrudis defuncta esset quædā deuota & amabilis virgo, cuius mors non paruum dolorem Congregationi attulerat, loquēs dominus ad ipsam sanctā Gertrudem de ea dixit: Quādo aliqua vestrum suauitatem morum defunctæ recolens, cuperet eam adhuc habere præsentē, si tūc illā volūtati meæ offert, adhibet narib⁹ meis liliū suauissimi odoris, & ego illi secundum pietatem meam cum multiplicato fructu rependam.

Dolores nostros Deo mox offeramus.

Beata Mechtildi ait Dominus: Qui aliquod grauamē, vel dolorem etiam p-modicum tali intentione perfert, vt p-ponat pro amore & laude nominis mei libenter maiorem dolorem sustinere, si id mihi placeret: is quantūcūq; aridū & peccatorum rubigine obductum cor habeat, in ipsa hora reuirefcit, & gratiæ meæ capax efficitur. Si homo afflictus mox in initio grauamē suū mihi offerret, ego inde bibēs redderē illud dulce, ac mirē nobilitarem. Sed dū ipse ex eo prior bibit, inficit illud, & quanto plus bibit, tātō magis amaricatur, ita vt iam me inde bibere non deceat, nisi pœni-

rentia vel confessiōne purgetur. Itaque dum quis iniuria aliqua afficitur, nō impatienter conqueratur hominib⁹ multa inde loquendo: sed statim mihi præsentet suum grauamē, vt ego dulcedinem cōsolationis meæ illi infūdā, eūq; ad patientiam animem. Si tamen hoc in initio facere neglexerit, non propterea diffidat, sed illud pœnitentiā purgatū, humili spiritu, & contrito corde mihi offerre studeat.

Corruptio.

Quidam Patrū dicit: Si iniuste argueris, humiliare te, & patientiam serua: si vero iuste corripieris, multo magis tūc humilis ac patiens esto, & paratam voluntatem te corrigendi habens, tranquill⁹ permane. Cur quæso turbaris, quando iste vel ille multa quæ nec cogitasti quidem tibi obijcit, & male de te loquitur? Recordare Domini tui Iesu Christi, qui maledicta sine causa in se congesta patientissimē benignissimeque tulit. Vide ne pax cordis tui dependeat ex lingua vel arbitrio hominum. Certē Deus volens hominem electum purgare & erodere, plerumq; permittit, vt etiā illi qui boni creduntur, & de quorū fidelitate electus homo maximē confidebat, tibi sint valde contrarij in his quæ rectē faciunt. Quicquid accidat, quicquid molestiæ tibi inferatur, refuge semper ad dominum Deum tuum, & in eo te absconde, atq; omnia de paterna manu ei⁹ suscipere. O quā iucundam vitam ageres, si cor tuum in Deo solidatum firmatūque esset?

Quum virgo Gertrudis cōmiseratione mota, oraret pro quadā persona, quā audierat impatienter conquerentem, quod Deus grauamina sibi immitteret salutis suæ minus conuenientia: respōdit ei domin⁹: Dices illi p qua oras, vt, quia sine aliqua saltem tribulatione vel molestia regnum cœlestē obtineri non potest, eligat atq; indicet quænam grauamina sibi vtilia esse putat: & quum hæc ipsi euenerint, seruet patientiam. In quibus verbis domini Gertrudis intellexit, periculosissimū genus impatientiæ esse, quando homo peruersè ac superbè eligere vult quæ ferat: dicens salutis suæ minus cōgruere, scq; non posse sustinere ea grauamina, quæ sibi à Deo immittuntur. Oportet enim vt quilibet semper confidat illud conuenientissimum & vti-

& vtilissimum esse, quod sibi Deus imponit aut euenire permittit: & quando hoc non omnino patienter sustinet, inde seipsum humiliare debet.

Nota.

Quædam vitæ sanctissimæ virgo, cui dam percontanti quomodo ipsa ad perfectionem pertigisset, dixit: Omnē aduersitatē æquanimiter de manu domini suscepi. Et quicquid me aliqua iniuria molestiæ affecit, huic ego speciale beneficium rependere curavi, quod minime fecissem, nisi ab eo letā fuisset. Nulli nisi Deo, grauamina mea quæsta sum: vnde & cunctigū consolationem corroborationemq; ab eo accepi.

Altera etiam eximie sanctitatis virgo, interrogata quibus exercitijs ad perfectionem peruenierat, humiliter respondit: Nunquam ita doloribus & pressuris obruta fui, quin maiores pro Dei amore perferere expeterem: indignā me illis ipsi tantæ præclaris Dei donis iudicans.

Resignatio suam afflictionem.

Alia quoque virgo ineffabili pressura Dei permissione correpta, cruciatus infernales sibi sentire videbatur. Et quum ita diu fuisset afflictā, tandem toto corde ad Deum cōuersa, dixit: Dulcissime Deus, memor, quæso, esto benigneque considera, me pauperem creaturā tuam esse, te verō dominū & Creatorem esse meum. Ecce, ego me in æquissimū iudicium tuum cōfero, & gratissimæ voluntati tuæ integrè resigno, paratāq; sum sustinere hunc infernalem cruciatū, quādiu tibi placuerit: vt me sicut vis in tēpore atq; æternitate. Hac resignatione facta, mox dominus virginem illam sibi vnuit, & in amabile diuinitatis suæ abyssum foeliciter immeruit.

Deus cuidam amico suo mira p internam illuminationem reuelabat: sed is orabat dominū, vt si ei placeret, auferret ab ipso huiusmodi gratiam. Itaq; dominus subtrahē illa gratia, p quin quennium dereliquit eū absq; consolatione in magnis teatationibus, angustijs atq; calamitatibus. Et quum aliquādo vehementer fieret, duosq; angeli eū consolari vellent, dixit se nullā consolationem petere, sed abūdē sibi sufficere, si grauissima Dei voluntas in se persiceretur, & ipse corā Deo purus intrinsec⁹ esse, eiq; placere posset.

Pœnitentia in voluntate.

Dixit dominus ad sanctā Catharinā: Volo te nosse, quod oēs pœnæ quibus

homines in mundo affliguntur, in voluntate consistunt: quia si volūtas esset ordinata, & concors cū voluntate mea, careret quodāmodo pœna. Quāuis .n. is qui hac sancta ordinatāq; voluntate præditus est sentiat laborem ac dolorē, quicquid tamen amore mei sponte patitur, quāsi sine pœna portat. Libertissimē enim illud sustinet, considerans, & sciens meam esse voluntatem atq; permissionē, vt patiat. Mens eius in quouis dolore corporali libera est, quum voluntas ipsius in omnibus sit conformis & vnita volūtati meæ. Omnino ex voluntate procedit & depēdet afflictio siue pœna: quia homo affligitur vel habendo quod habere nollit, vel non habēdo quod veller habere. Igitur ablata voluntate propria, spiritus hominis tranquillus est, & pace gaudet.

CAPVT XI.

Adē virgo Catharina aliquando in ecclasi posita, videbat & perspicuē cognoscebat, quod dominus Deus qui est summa bonitas, ex ineffabili charitate hominem creauit, quodq; in eadem charitate & amoris flagrātia omnia homini præstat, siue euenire permittit, videlicet consolationes & tribulationes: donans has & illas, vt hominis salutē pvideat, nō alio respectu. Vnde multum cæci atq; insipientes sunt, qui opera vel iudicia Dei reprehēdunt, & scandalizati perturbatiq; ppter illa quæ eueniunt, murmurant aduersus Deum. Beati vero sunt, qui sanctam Dei providentiam intelligentes atq; credentes, omnia de paterna manu Domini humiliter tanquam optima recipiunt, & pro illis gratias agūt, firmiterq; in Deo semper sperant & confidunt.

Providentia Dei.

Sancta Gertrudis audiuit à Domino, totam vitam suam quāq; & fidelem animā debere Deo propriam voluntatē suam Deo fundit⁹ mittere. resignare: plene se committendo beneplacito illius, & indubitanter confidendo de benignissima pietate eius, quod ipse in omnibus suam operari velit salutem. Hinc quum ei aliquādo appareret Iesus spūs amabilis, ferens in dextera sua sanitatem, & in sinistra infirmitatē, monēsq; vt eligeret quā veller, ipsa ab vtrisque manibus domini se auerrens, dixit: Domine, ego toto corde desidero,

vt non meam voluntatem respicias, sed tuum beneplacitum in omnibus perficias. Prorsus qui Deo placere desiderat, tam secura confidentia se totum & omnia sua diuinæ dispositioni cōmittere debet, vt etiam amet nescire quid circa ipsum dominus agere velit, quòd purius diuinæ voluntatis beneplacitum in se sciat esse perfectum.

Clavis propria voluntatis Deo resignanda.

Dixit ad eandem virginem Gertrudē dominus: Qui vult vt ad ipsum liberè veniam, debet mihi clauē propriæ voluntatis resignare. Quòd si ex humana fragilitate contigerit eū resumere clauē mihi consignatā, perficiendo in aliquo voluntatem propriam: hoc statim per poenitentiam diluat, suamq; voluntatē irem iteratò mihi resignet: & suscipiet eū dextera misericordiæ meæ, deducetque cum inestimabili honore ad regnū claritatis æternæ.

S. August.

Beatus Augustinus ait: Potest homo aliquid proprium velle, Deo aliud volente. Conceditur hoc humanæ fragilitati, cōceditur humanæ infirmitati. Difficile est, vt tibi contingat aliquid proprium velle. Sed cogita Deū supra te esse, te infra illum: illū Creatorē, te creaturā: illū dominū, te seruum: & te corrigens, voluntatemq; tuam voluntati ei⁹ subijciens, dic cum Christo, Non quod ego volo sed quod tu vis Pater. Ita. n. nō distortus sed rectus corde eris. Vnde sancta Gertrudis diuinitus inspirata, legit aliquando trecentis sexaginta quinque vicibus hæc verba Euangelica: Nō mea sed tua voluntas fiat amantissime Iesu. Quod etiam sensit Domino plurimū placere.

Matth. 26.

Legimus de eadem virgine Gertrude, quòd neq; pericula, neq; tribulationes, neque dāna rerū, neque impedimenta alia, sed nec delicta quidē vel defectus proprii, constantē securamq; confidentiam quam ad benignissimā Dei misericordiam retinebat, vnquam in illa obsecrare potuerint. Certissime enim cōfidebat, tã aduersa quàm prospera omnia sibi in bonum diuina prouidentia, conuerti. Et huic virgini dominus aliquando dixit: Secura illa confidentia quam quis erga me habet, credens me reuerà posse, scire & velle sibi in omnib⁹ fideliter adesse, transuulnerat cor meum, tantamq; vim facit pietati meæ, vt

Plena in Deum fiduciam.

nullatenus possim huiusmodi homini adesse vel deesse.

Ad sanctā Mechtildē ait Dominus: Mihi valde gratū est, vt homines in bonitate mea confidant, & de me præsumant. Nā quisquis in me humiliter cōfusus fuerit, ac mihi bene crediderit, ego & in hac vita illi adero, & post mortem supra omne meritū ei beneficiā. Quantum quis mihi credere & de bonitate mea piè præsumere potest, tantum & in infinitum amplius obtinebit: quia impossibile est hominē non percipere, quod sanctè credidit & sperauit. Ideoq; vtile homini est, vt magna sperando à me, mihi bene credat. Ipsi verò Mechtildi querenti à Domino quidnā potissimū credere deberet de ineffabili ipsius bonitate, respōdit Dominus: Certa fide crede, quòd ego te post mortem suscipiam, sicut pater filiū suum charissimū, quodq; nullus vnquam pater tam fideliter cū vnico nato suo hereditatē suam diuisit, sicut ego omnia bona mea & me ipsum tibi cōmunicabo. Quicumq; hoc de bonitate mea firmiter & cū humili charitate crediderit, beatus erit.

CAPVT XII.

ORabat aliquādo eadē virgo Mechtildis pro quadam pia persona diuinius: Amantissime Deus, rogo te, vt in extremis eius purges eam, donecq; ei securitatē & fiduciam perueniendi ad te. Ad quod Dominus: Quis prudens merces suas & bona iam ad portum perducta, sponte in mare abijceret? Ego igitur vbi animam eius (quā inter varias tēpestates seculi custodiui) ad portū vitæq; terminum deduxero, & de ea secūdum beneplacitū meum disposuero, etiam cum gloria illam assumam.

Rursū orans Mechtildis Deum, vt & alteri cuidam foeminae pietati deditæ in extremis vitæ adesse, certitudinemq; secum manēdi dare dignaretur: tale accepit responsum à Domino: Qui sapiens est, aurum cum labore acquisitum sibiq; valde charum nō proijcit. Et ego illam pro qua tu oras, humanitate mea sanctificatam atque spiritu meo in baptisate viuificatam, in æternum nō derelinquam.

Hæc ipsa virgo Mechtildis colloquēs cum Domino ait: Quid est dulcissimū

me

me Deus, quòd dum ego me moriturā cogito, paruā aut nullam inde latitiam concipio: quum tamen plurimi magno eū gaudio & desiderio horā illam præstolentur? Respondit Dominus: Hoc fit dispensatione mea: quia si tu mori desiderares, in tātum cor meum diuinum desiderio tuo alliceres attraheresq;, vt tibi quod cuperes negare non possem. Et illa: Quid itē est, quòd ego, licet miserabilis, dum me moriturā recordor, non expanesco, quum tamē quandoq; valde perfecti mori timeant? Cui Dominus: Quare timeres tu, quæ cor meum in pignus æterni fœderis, & in domum refugij semper iteramq; habitationem accepisti?

Gertrudis mori desiderat.

Beata Gertrudis ex firma confidētia quam ergo Dei bonitatem habebat, sæpenuerò mori desiderabat, & rursum diuinæ voluntati ita erat vnita, vt æquè parata esset ad huc viuere sicut mori, iuxta Dei beneplacitum. Ipsa itaq; aliquādo iter faciēs, quum cōsecrō mōre quodā ad decliuora loca decidisset, exhilarata in spiritu dixit ad Dominum: O bone Iesu: quā bene mecum ageretur, si casus iste mihi dedisset occasionem celerius ad te perueniendi? Et his qui aderant percōtantibus, an non formidaret mori nō munita sacramentis, respōdit: Ego quidē toto corde opto salutiferis sacramentis muniri antequam moriar: veruntamen ipsis confidenter præfero Domini Dei mei prouidentiam ac voluntatē: & siue subita siue proluxa morte ille me hinc exire voluerit, voluntas eius mihi grata erit. Nā qualicumq; obitu ex hac luce migrauero, spero Dei misericordiam nūquam mihi defuturam, sine qua salutem cōsequi nequeo. Hinc eadem Gertrudis ante mortem suam alloquuta est Dominum verbis huiusmodi: Quamuis Domine mi, præ omnibus delictis mihi optabile & iucundum sit, vt è carcere carnis educā, tibi adiūgar: si tamē velles me hic manere, eligerem vsque in diem iudicij in extrema miseria ad laudem nominis tui degere. Quam voluntatis resignationem Dominus declarauit sibi gratissimam esse.

Moriturus sacramentis munimur.

Christus dixit ad Birgittam de quadā infirma: Noli timere filia, nō morietur ista, cuius opera mihi placent. Cumque

illa esse defuncta, iterū ait filius Dei: Ecce charissima, verum est quod dixi: neque enim ista mortua est, sed viuit, quia gloria ei⁹ magna est. In his qui iusti sunt separatio animæ à corpore non est nisi somnus, quia ipsi euigilant in æterna vita. Illa verò dicenda mors est, quando anima à corpore separata viuit in æterna morte atque damnatione. Qui amat prosperitatem mundi, & non agit gratias Deo, & dissolutè viuens moritur in voluntate peccandi: is malè moritur, etiam si tranquillam mortem habeat. Qui verò diligit Deum toto corde, etiam si multis modis affligatur, & longa infirmitate grauetur, & horrida, cruciabili atq; despecta morte è corpore exeat: is viuit & moritur fœliciter, quia tribulatio & mors aspera in electis minuit vel dissoluit poenam peccato debitam, & auget coronam. Malè mori non potest qui bene viuit.

Mors p̄s somnus est.

Malè mori non potest, qui bene viuit.

Omnino mors iustis est portus quietis, vt ait beatus Ambrosius. Hunc portum aspicebat sanctus Simeon, quādo tenens puerulum Iesum, & desiderans iam liberari atq; educi è carcere corporis, dicebat: Nunc dimittis Domine seruum tuum in pace. Sed aliquis fortè ad horam mortis adductus, dicit se nō esse iustū, nec posse aut debere sperare quod iusti sperant. Qui hoc dicit, credat in Christum, qui iustificat impium, & humilis bonæque voluntatis sit: ita enim per fidem ac veram dilectionem coniunctus Deo, iustus gratia Dei erit.

Luc. 2. Contra mortis metum.

Quòd si pius homo ob ipsam mortem imminetē sentit se ex infirmitate contristari ac trepidare, huiusmodi tristitiam, & formidinem proijciat in Deum, cuique se resignet, ac certam spem erga eum concipiat. Vt autem facilius mitiget metum mortis, reuocet ad memoriam verba vnigeniti filij Dei (qui est æterna veritas) dicentis in Euangelio. Ego sum resurrectio & vita: qui credit

Ioan. 11.

in me, etiam si mortuus fuerit, viuet: & omnis qui viuit & credit in me, nō morietur in æternum. Ruminet item hæc verba Pauli Apostoli: Siue viuimus, Domino viuimus, siue morimur, Domino morimur: siue ergo viuimus siue morimur, Domini sumus. Penset enim quā voluntarij ad moriendum fuerint antiqui iusti, quum nondum ianua

Rom. 14.

reg-

regni cœlestis esset aperta. Vnde legim⁹ in fine Deuteronomij quod quum populus Israeliticus iam vicinus esset terrar⁹ pmissionis, Domin⁹ dixerit ad Moysen qui populum illum ducebat: Ascēde in mōtem Nebo, & vide terram quā ego tradam filijs Israel, Videbis eam & nō ingredieris, sed iūgeris populis tuis, sicut mōrtuus est Aaron frater tuus in monte Hor, & apposit⁹ est populis suis: quia prauaricati estis contra me in medio filiorū Israel ad aquas cōtradictionis. Vbi mox diuina scriptura subiungit hæc verba: Ascēdit ergo Moyses in mōtem Nebo & mortu⁹ est ibi iubente Domino. Ecce quā resignato animo iuxta beneplacitum Dei mortem excepit Moyses amicus Altissimi. Non trāsiuit quidem ad terram illam visibilem: sed in inuisibilem, & meliorem recept⁹ est, videlicet in secretum sinū pacis & lymbum, in quo iustorum animæ in magna tranquillitate quiescebant. Si antiqui tam parati fuerunt mori, nos certè modo quando per Christum aditus patriæ cœlestis reueratus est, non inuoluntariè debemus mortem sustinere.

*Moriturus
quid agat.
Psal. 115.*

Moritur⁹ quisq; retineat firmiter Catholicā fidem, & sanctè suscipiat sacramēta Ecclesiæ, si ea commodè obtinere potest: ac meritis Iesu Christi magis quā suis innitatur. In precib⁹ & pietate beatę Mariæ virginis aliorumq; sanctorū factis confidat. Crucifixi Iesu imaginem sibi ante oculos statuat, & ineffabilem illam charitatē qua Dominus noster pati mori⁹; voluit, memoria repetat, atq; ita se totum in potētia & cruenta illius vulnera dimittat ac reclinet: obsecrans eū, vt in eisdē sacris vulneribus omnia sua peccata delere dignetur. Offerat se ipsū Domino ad perferendū pro eius gratissima volūtate ex vero amore, omnē lāguoris acerbitatē atq; ipsam mortem, & quicquid Dominus ei in tēpore & æternitate immittere voluerit. Si ita egerit, si se ipsum ex integro diuinæ voluntati resignauerit: humiliter, amorse, & plenè cōfidens in immēsa Dei misericordia ac bonitate, fieri non poterit vt mala morte moriatur. Mors eius erit preciosa in conspectu Domini, etiam si ipse solus omnia totius mundi peccata cōmississet. Quilibet talis, morte presente meritò gaudere debet, quod pulcher-

rima anima ipsius (quæ est purus, rationalis ac Deiformis spiritus) absoluerit ab hoc misero grauiq; carcere, vt deinceps sine impedimento fruatur sua beatitudine, Nullum omnino vtilius exercitium homo in extremis habere potest, quā vt liberè sese voluntati Dei permittat, atq; ex pura dilectione ad eū conuersus, benignitati illius firmiter confidat.

Quidā Dei amicus interrogatus quidnam morti proximus facere vellet, si multo tempore in grauib⁹ peccatis vixisset, respondit: Si quadraginta annis semp in peccatis vixissem, & tēpore resolutionis meæ instāte, peccata mea purè cōfessus essem, atq; cū perfecto amore ex fundo cordis mei, saltem (spatio vnus salutationis angelicæ incipsum in Deum ita recipere possem, vt reuerā totus ad ipsum conuersus & ab omni peccato auersus inuenirer: tunc nimirū sicut purus atq; innocens ex hac luce migrarem. Si verò non nisi vnum peccatū admisissem, & cōrritus, dolēs, mœrētq; post cōfessionem ritè factam hinc exirem, tūc vtiq; sicut pœnitens morerer.

Dominus quibusdam amicis suis reuelare dignatus est, quod verba illa quæ mox subiiciemus, morientium auribus ingesta, & corā eis recitata, vel ab eis pie prolata cogitataue, miræ virtutis sint: adeo vt null⁹ fidei Catholica cultor perire possit, si in extremis constitutus, vero integroq; corde ea verba humiliter pronunciare, aut apud se reuoluere potuerit. Sunt autē ista: Domine Deus, ego sum miser ille, quem tu pro paterna bonitate tua creasti, & per ignominiosissimam mortem Vnigeniti tui de potestate & dominio in me habes, meq; saluare potes secundum immensam misericordiam tuam, in qua spero & confido.

Dei para virgo Maria ait ad virginem sancti Mechtildem: Ego omnibus qui mihi toribus supie & sanctè deferuiunt, volo in morte is morientis fidelissimè tanquam mater pijsissima adhiberi esse, eosq; consolari ac protegere. Si similiter & alij sancti indubitanter parati sunt in hora mortis succurrere his, qui eos speciali deuotione venerantur & inuocant.

CAPVT XIII.

De purgatorio.

AVdinit sancta Birgitta ipsam beatam Dei genitricem virginem Mariam dicentem: Ego sum mater Dei, & mater omnium qui sunt in Purgatorio: quia oēs pœnæ quæ debentur purgandis pro peccatis ipsorum, per preces meas qualibet hora aliquo modo mitigantur. Mater sum omnium iustorum, & etiā omnium peccatorum emendare se volentium, quos defendere & ab omni periculo salutis eripere non cesso.

Angeli animas in purgatorio solantur.

Sācti quoq; angeli (vt beata Mechtildis ait) animabus in Purgatorio detentis lumen cognitionis, subsidiumq; & solamen præstāt. Vnde sancta Birgitta vidit animam cuiusdā regis, qui malè quidem vixerat, sed in vltimo vitæ articulo gratia Dei præuentus, ita apud se cogitauerat: Væ mihi quia nimis audacter semper offendi Creatorem meum. Vtinam mihi cōcederetur saltem vna hora, in qua possem integrè conuerti ad Dominum, & ei gratias agere pro beneficijs ipsius. Magis me angustat peccata quæ contra Deum cōmissi, quā dolor quæ in carne mea sentio. Etiam si nunquam ad cœlum peruentur⁹ essem, vel lē tamen benignissimo Creatori & Redēptori meo seruire. Hinc Christus iudex ait ad diabolū & angelum animæ custodem: Tu diabole turbabis hanc animam, sed tu angele meus consolaberis eā, donec ad charitatem gloriæ pducatur. Ipsū quoq; animæ dixit: Tibi permittitur vt ad angelū sanctū respicias, & cōsolationem ab eo recipias, sisq; patriceps sanguinis mei & orationum matris meæ, atq; Ecclesiæ sanctæ. Itaq; diabolus dicebat animæ quam cruciaturus erat: Quia venisti in manus meas, cibus bonisq; malè acquisitis plena, ego te nuuc euacuabo prælo meo. Tumq; collocās caput regis inter genua sua prælo similia, stringebat illud fortissimè, donec tota medulla cerebri in modum folij fieret tenuis. Deinde iterum ait animā: Quia locus vbi virtutes esse debuerāt vacuus in te est, illum ego implebo. Atq; ita inferens quasi fistulam follis in os regis, insufflauit validè: adeo vt venę & nerui regis foetido horribiliq; vento repleti, miserabiliter rumperētur. Rursum diabolus dixit animæ: Quia in subditos tuos (qui quasi filij tui esse debuerant) fuisti immisericos, & eos pupugi-

sti, brachia mea serpentibus similia cōstringent, laniabuntq; te acerbissimè. Quum autem ipse diabolus iterans prædictas pœnas vellet eas aggrauare, vidit Birgitta angelum Dei extendentem manum, & prohibentem, ne eas sicut prius aggraueret. Ad hunc modum in qualibet pœnarum repetitione angelus pœnas mitigabat. Anima verò post quamlibet pœnam eleuabat oculos ad angelum nihil dicens, sed gestu suo indicās, se consolationem ab eo accipere, ac citius fore liberandam.

Apparuerunt beatę Gertrudi aliquæ animæ purgandæ in specie terribiorū bufonū horribiliter in seipsis ardentiu. Apparuit eidē & anima cuiusdā militis ante annos quatuordecim defuncti, in figura immanis bestię super os inferni constituta, & vni stipiti innitens: quæ pœnas infernales in se recipiens, dirissimè torquebatur. Intellexit Gertrudis stipitē quo anima (ne in infernū rueret) sustentabatur, designare bonā voluntatē, quam interdū (licet raro) miles iste adhuc viuens habuerat.

Purgatorij tormenta.

Monachus quidam admodum pius, quum in mentis excessu positus, videret tormenta Purgatorij, reuersus ad se dixit: Nulla hominis lingua exprimere, nulla æstimatio cōcipere potest varietatem, multiplicatam & grauitatem suppliciorum, quibus (me aspiciente) purgandi subdebantur. Testis mihi est De⁹, quia si quis me & cunctos charos meos affecisset omnib⁹ iniurijs ac pœnis quæ possunt homini in hac vita irrogari, vel etiam occidisset, & viderem eum deputari tormentis à me cōspectis: ego miles (si fieri posset) mortem pro eius ereptione subire paratus essem: adeo pœnæ illæ quas in purgatorio vidi, excedunt mēsuram & modum cuiusuis doloris, angustię, amaritudinis ac miserię huius vitæ. Veruntamen qui ibi tam dirè cruciantur, paulatim ad tolerabiliora tormenta transeunt. Hęc ille.

Monachi anima.

Vidit Sancta Gertrudis animā cuiusdam viri monastici ordinis sibi bene noti, quasi sedentem ad mensam quandam mœrenti animo & vultu deiecto, vtpote nondum purgatam, nec dignam quæ iocunda cōtemplatione Dei frueretur: In qua quidem mensa præstantabantur omnia, quæ pro eadem anima fiebant

Quibus ani-
ma iuuantur.

fiabant in celebratione Missarum, in cā-
tu Ecclesiastico, in orationibus, & alijs
pijs operibus: atque ex his anima mirifi-
cè confortabatur. Dominus etiam pro-
pria benignitate & intercessorum sup-
plicatione permotus, aliqua semper ad-
debat, quorum virtute anima illa pluri-
mum roborata reuelataque lætabatur.
Similiter & beata virgo Maria videba-
tur aliqua apponere, vt maiorem con-
solationem reciperet anima, quæ cum
adhuc esset in corpore, illam præcipua
deuotione coluerat. Itidē quilibet san-
ctorum quibus anima aliquid specialis
venerationis exhibuerat in terris, non-
nulla super mensam adijciebat, prout
ipsa anima corpori coniuncta, maiori
vel minori deuotione ac labore pme-
ruerat. Ex quibus omnibus eadem ani-
ma de hora in horam magis magisque; se-
renata, cœpit etiam magis ac magis le-
uare oculos ad gratissimum lumen Di-
uinitatis quod irruerato intuitu in-
spexisse, est reuera omnium grauinū
tristē memoriam deposuisse, & omniū
bonorum omniumque; gaudiorum abū-
dantiam inuenisse.

Beata virgo Maria apparens sanctæ
Birgittæ oranti pro quodam præclaræ
virtutis & probatæ vitæ Eremitæ, cuius
corpus exanime delatum erat in tem-
plum vt sepeliretur, dixit Filius: huius
Eremitæ amici mei anima de corpore
egressa mox peruenisset in cœlum, si in
morte perfectum habuisset desiderium
pertingendi ad præsentiam Dei eiusque
visionem: quod quia non habuit, deti-
netur nunc in Purgatorio desiderij, vbi
nulla poena est, nisi solum desiderium
perueniendi ad Deum. Scito tamen ip-
sam introducendam in cœlestem glo-
riam antequam corpus eius recondatur
in terra.

In die resurrectionis Dominicæ vir-
go Gertrudis aliquando orabat pro ani-
mabus in Purgatorio detentis, & mox
plurimæ ad preces eius à poenis liberatæ
atque ad refrigeria valde amœna trās-
late fuerunt: quas quum illa videret nondū
euectas esse ad plenam beatitudinē, rur-
sum orauit, & statim æternis gaudijs cō-
iunctæ sunt.

Anima cuiusdam iuuenis Comitiss
post mortem apparuit sanctæ Mechtildis:
à qua interrogata vtrum poenam ali-

quam sentiret, respondit se nullam poe-
nam sentire, nisi quod amantissimum
Deum suum non videret, quem ingen-
ri & ineffabili desiderio conspiciere cu-
piebat. Dicebat enim quod anima mole
corruptibilis carnis adhuc grauata,
multum impeditur necessitatibus cor-
poralibus, nunc comedendo, nunc
dormiendo, nunc aliud faciendo, nunc
cum hominibus conuersando: sed ani-
ma pia quæ carne soluta est, quia Deum
summum bonum iam magis cognos-
cit, inæstimabili eius flagrat desiderio.
Doctores autem eximij asserunt etiam
hoc ipsum quod anima corpore exuta
retardatur à visione Dei, esse admodū
graue & molestum: sicut dicit scriptu-
ra, Spes quæ differtur affligit animam.

Prover. 13.

Audiuit etiam Mechtildis memoratā
Comitiss animam canentem hæc verba:
Scio Domine, quia morti me tradidisti
ad salutem, gaudium & consolationem
meam. Cui illa: Quis te verba ista canere
docuit? Respondit anima: Ea que ad
laudem Creatoris mei pertinent, ego
scio.

Eadem virgo Mechtildis aliquando
in spiritu perducta est in hortum amœ-
nissimum cœlo vicinum, vbi erat co-
piosa multitudo animarum, quæ non a-
liam poenam sustinebant quàm vermē
conscientiæ vnquamque; ingiter argu-
entis quod benignissimo atque dulcis-
simo Deo suo fidelis non fuerat, vnde
& ad eum post mortem absque impedi-
mento peruenire non promeruerat.
Qui quidem vermēs animam non dese-
rit, donec illa intrer in plenū gaudium
Domini sui. Orante igitur ipsa Mechtildis,
euolarunt prædictæ animæ cum
magna exultatione ad gloriam beatitudinis
æternæ. Et quum deinde Dominus
ostenderet eidem Mechtildi tormenta
Purgatorij, ipsa rursus orauit, & mox
multæ animæ è poenis translatae fue-
runt cum gaudio in amœnum illum
hortum.

Quum quædam virgo monasterij be-
atæ Gertrudis, post iuuenilem ætatem in
virtutibus sanctæ religionis peractam,
defuncta esset, vidit eam ipsa Gertrudis
in magna luce & vario ornatu astare le-
su Christo: quæ tamen tanquam spon-
sa verecunda vultum dimittens, nite-
batur se subducere, nō ausa leuare oculos

ios ad gloriā diuinæ maiestatis. Hinc
Gertrudis zelo pietatis ducta, dixit ad
dominum: Eia benignissime Deus, quæ-
re hæc filiam tuam nō suscipis inter sua-
ues amplexus tuos, sed eā tanquam alie-
nam tibi astare permittis? Ad quæ verba
dominus videbatur blandissima sereni-
tate extendere dexterā suam tanquam
amplexaturus animā. At illa cum deli-
cata quadam reuerentia subtrahebat se.
Quod multum admirans Gertrudis, ait
animæ: Quare subducis te amplexibus
spōsi tū amabilis? Cui illa: Quia nondū
plenè purgata sum, sed adhuc maculæ
aliquæ me incōpositam reddunt. Etiā si
omnino liber ad cœlum accessus mihi
pateret, ego tamen (dicente iustitia) me-
meripiam sponte subtraherem, quum
sciam me tū glorioso sponso nondum
conuenire. Tum Gertrudis: Et tamē vi-
deris iam quasi glorificata. Ad quod a-
nima: Illam, inquit, beatitudinis glori-
am quam sancti ex visione, & fruitione
Diuinitatis cum plena remuneratione
obtinere, nulla anima mereret accipe-
re, donec ab omni macula perfectè pur-
gata, intrer in gaudium Domini sui.

Germana sorore prædictæ virginis in
monasterio sanctæ Gertrudis defuncta,
(quæ & ipsa vitam pie religioseque trā-
segerat) vidit similiter Gertrudis animā
eius, in loco admodum lucido mirificè
exornatam consistere: cui etiam Domi-
nus Iesus astabat, & quinque vulneribus
suis sensus illius noua suauitatis dulce-
dine recreabat, eamque blandè confo-
labatur. Dixit itaque Gertrudis ad Do-
minum: Quum tu Deus totius consolati-
onis huic tam amicabilem serenitatē
exhibeas, quid est quod ipsa mœstiori
vultu grauamen internum præterdit?
Ad quod Dominus: Ex hac mea præsen-
tia, anima quam cernis nō nisi delecta-
menta meæ humanitatis percipit. Vnde
& plenè consolari non potest: sed v-
bi à negligentijs præterita vitæ purgata
fuerit, ego eam in præsentia iucundissi-
mæ diuinitatis meæ perfectè consolabo-
bor. Et ista: Nunquid Domine mi, mi-
seratio tua non præualderet filiam tuam
(cui ab infantia dederas pium cor & be-
nignam voluntatem erga omnes homi-
nes) nunc absolueri ab omni negligentiarum
impedimento? Respondit do-
minus: Pietatē cordis eius, benignamque;

voluntatem abundantissimè remunera-
bo: sed oportet (dicente iustitia mea) vt
omnis macula prius abstergetur. Et qua-
si blandiendo tenens mentum puellæ,
adiunxit: In hoc sponsa mea libētissimè
cōsentit iustitiæ meæ: quia quum plenè
purgata fuerit, gloria Diuinitatis meæ
iucundissimè perfructur. Ad quæ verba
Domini, illa benigno vultu annuit. Po-
stè sancta Gertrude offerente sub mis-
sa pro eadem puella salutarē hostiam,
quæ à sacerdote eleuabatur, dixit ani-
ma: In veritate certum esse experior,
nullū quantumlibet exiguum bonum
in homine carere remuneratione, nec
vllā quantumuis paruam culpam esse,
quæ non purgari debeat ante vel post
mortē. Quia enim sacram Communio-
nem libenter accepi quando in terra vi-
uebam, nunc magnum remedium ob-
tineo de sacramento altaris pro me obli-
to. Et quia tam benignā voluntatem ad
omnes homines habui, modò multo
citius iuuat me oratio pro me facta. In-
super etiam æternā remunerationē ex-
pecto, quam in cœlo recipiam. Sicque sur-
sum ferri anima videbatur, subleuata
precibus Ecclesiæ. Sciebat autē (vbi ad sta-
tutum terminum perueniret) Dominū
cum corona gloriæ sibi obuiaturū, seque
in gaudium æternum introducturū.
Licet verò purgandus quisque iustitiæ,
& voluntati diuinæ consentiat, non ta-
men amat poenas suas: sed cuperet se ita
vixisse, vt iam nihil in se esset puniendū
& purgandum Mauult tamen in Purga-
torio perferre poenas cum certitudine
perueniendi ad Deum, quàm adhuc esse
in hac vita cum periculo peccandi in
Deum.

CAPVT XIII.

Post mortem alia cuiusdam virginis,
sancta Gertrudis vidit animam ei⁹
in cœlesti gloria exultantem: à qua
quum multa admodum præclara audis-
set, dixit: quomodo hæc omnia nosti?
Tu enim adhuc in corpore constituta,
sensum nimis simplicem habebas. Illa
respondit: Inde noui vnde sanctus qui-
dam ait, Deum semel inspexisse est om-
nia didicisse. Similiter in reuelationibus
beata Birgittæ, Deipara virgo Maria a-
lijque cœli ciues frequentissimè dicunt
se omnia in Deo videre & scire. Profe-
cto sancti in cœlo cognoscunt perfectè
veti-

Anima fan-
cta in cœ-
lesti gloriā.

Omnia in Deo videntur sancti. Gregorius.

veritatem: cognoscunt rerum omnium naturas: vident & sciunt quicquid ad totius mundi ordinem decoremque pertinet. Hinc beatus Gregorius ait: Anima sancta in caelo, quia intus claritate Dei videtur, nullo modo credendum est, aliquid foris esse quod ignoretur. Et quarto libro Insinuatum diuinæ pietatis siue Revelationum sanctæ Gertrudis, capite vigesimo octavo habetur, quod ipsa virgo Gertrudis viderit se presentari Deo induta tunica quadam, in qua distinctè annotata erant singula quæ ipsa in religione bene vel malè cogitauerat, dixerat & fecerat: ita ut nec minimus quidem punctus cogitationum, intentionum, verborum & operum eius bonorum ac malorum latere posset, quæ Deus & omnes coelorum non perfectissimè cognoscerent in luce infallibilis veritatis. Vnde diuinitus intellexit, quod cuiuslibet hominis status similiter pateat Deo, & omnibus sanctis per æterna secula. Igitur quilibet spiritus beatus videndo essentiam Dei, videt cognoscitque; omnia quæ concernunt perfectionem propriæ gloriæ, videt, & cognoscit quicquid videre ac scire desiderat: non autem videt omnia quæ sunt & relucunt in Deo. Nam si creatura cognosceret omnia quæ sunt in Deo, comprehenderet Deum, quod nullo modo fieri potest, quum illa sit finita, Deus autem infinitus. Vnde nec ipsa quidem creaturarum omnium beatissima, videlicet anima Christi, comprehendit diuinitatem siue infinitam Dei essentiam. Ergo solus increatus Deus seipsum plenè comprehendit atque cognoscit. Cæterum quo quis in caelo maioris meriti est, & Deum ardentius amat, eo limpidius ipsum intuetur, & plura in eo cognoscit. Ibi gloriam Dei, quæ omnibus communis est, vnusquisque haurit per suam mensuram, & quilibet plenus est.

Pulchritudo sanctarum animarum.

Deformitas demonum.

Christus ait ad beatam Birgittam: Dum visiones tibi ostenduntur, si videres pulchritudinem sanctarum animarum vel sanctorum angelorum sicuti est, cor tuum præ ingenti gaudio rumpere. Si item videres demonem sicuti est, non posses viua tam horribilem visionem sustinere. Cernis autem spiritualia quasi corporalia, & animæ atque angeli apparent tibi in similitudine hominum: quia spiritus tuus adhuc carne impeditus, aliter illa cape-

re non posset. Hinc ipse dominus dixit sanctæ Catharinæ: Bene meministi, quum aliquando tibi in ecclasi posita, diabolus in propria figura velut in momento & ictu oculi demonstrasset, tu sensibus corporis restituta, potius eligebas per viam ignitam vsque ad diem iudicij nudis pedibus incedere, quam rursus illum intueri. Et tamè adhuc ignoras, quæ sit reipsa horribilis quem ita raptim vidisti. Tanta verò pulchritudo est etiam infimi cuius regni coelestis, ut totius mundi sensibilis pulchritudo in vnum collecta, illi comparari nullatenus possit: claritas eius legissimè excedit meridianam visibilis solis claritatem.

Quarto libro Revelationum sanctæ Birgittæ, capite vndecimo, Deipara virgo Maria dicit ipsi Birgittæ, tantum esse numerum beatorum spirituum angelicorum, ut, si computarentur omnes homines ab Adâ vsque ad vltimū in fine mundi nasciturum, possent vniciuique homini deputari ad minus decem angeli gloriosi. Diuinus etiam Dionysius Areopagita scribit, numerum sanctorum angelorum superare omnem numerum rerum inferiorum. Plerique tamen Patrum existimant, non plures esse angelicos spiritus in caelo, quam erant beati homines finito hoc seculo, ita ut æqualis futurus sit numerus angelorum & hominum beatorum. O quam iucundum erit conspiceret totum illum coelestem exercitum, & amabilem illam multitudinem, gratiosa humilitate, suauissima charitate, ineffabili pulchritudine, perenniique gloria resurgentem, ac singulos caeli ciues perfectissimè cognoscere.

Numerus Angelorum sanctorum.

Deus ad beatam Catharinam ait: Multum ordinatè prouidi super caelestium ciuium, & angelicorum spirituum charitatem in vita æterna. Non enim volui ut quilibet gustet solus proprium bonum quod à me recipit: sed ordinavi ut bonum vnus cuiusque participet ab omnibus. Volui ut in ordinatissima perfectissimaque charitate maior gustet boni minoris, & de conuerso minor bonum maioris. Ibi & magnus & paruus perfectè gaudet, perfectamque consolationem obtinet: quia omnes pleni sunt pro mensura sua & in gradu suo. O quam fraternam est ista charitas, & quam vnita in me. Angeli cum ingenti lætitia communi-

Cherubim beatorum.

cant cum animabus beatissimis, & animabus beatissimis cum sanctis angelis. Itaque omnes suauissima dilectione abundantissime perfusi, vltra quam intelligere possis exultant, mirabilibusque modis iubilando gaudent in me. Quilibet caeli ciuis videndo me Deum æternum, videt gloriam & laudem nominis mei in sanctis meis, & in bonis spiritibus angelicis, & in omnibus alijs creaturis, atque etiam in demonibus. Veritatem clarè agnoscit, & habet omnia quæ desiderare potest. Sæper fatiatur, & tamen fastidium nunquam patitur. Quauis autem offensas peccantium cernat, nullum tamen neque inde neque aliunde quoquo modo dolorem habere potest, sed habet compassionem absque poena, peccatores ipsos amando, & affectuola charitate me iugiter exornando, ut mundo misericordiam benignè exhibeam. Voluntas beatorum voluntati meæ omnino vnita & confusa est. Vnde licet parentes aspiciant filios suos in inferno damnatos, nulla tamen compassione mouentur erga illos, sed optime contenti sunt, videndo eos in inferno tanquam inimicos. Debetis autem quidem recipere corpora sua: sed nullatenus ipsos affligit huiusmodi desiderium, quod certissimè sciunt aliquando fore implendum. Neque debes existimare quod post resurrectionem, glorificatio corporis maiorem beatitudinem adferet animæ: nam si ita esset, animæ quæ in caelo sunt, quousque resumerent corpora sua, beatitudinem haberent imperfectam, quod nullo modo fieri potest: neque enim illis deest aliqua perfectio. Itaque corpus non augebit ipsi animæ beatitudinem, sed potius anima illam corpori conferet ex abundantia sua. Oculus intellectus videre non sufficit, nec auris audire, nec lingua exprimere, neque cor cogitatione comprehendere, quanta sit beatitudo electorum. O quale & quantum gaudium est, me clarè intueri, me dulciter amplecti, me perenniter frui, qui sum summum & æternum bonum.

Beatorum voluntas diuina vnita est.

In Deo sunt omnia.

Virgo quædam Deo familiarissima plarumque dum in Deum eleuabatur, hæc tantummodo verba proferebat: O Deus meus & omnia, In Deo enim sunt omnia, & Deus est omnia, qui omnia intellectualiter representat. Ab æterno

omnia fuerunt in Deo secundum ideam: quia in Deo immutabiliter sunt ideæ seu intelligibiles formæ rerum omnium, & ipsa diuina essentia est exemplar atque idea eorum omnium quæ creata, & creanda sunt. Quicquid enim creat, quicquid fecit & facturus est Deus, hoc utique ex omni æternitate ab eo cognitum fuit, & sempiternè in eius incommutabili scientia manet, atque in eo relucet. O quæ amabilis & desiderabilis est Deus. Ipse est lux, pulchritudo, pax, suauitas, dulcedo ac bonitas prorsus immensa, inuariabilis & æterna. Miramur, & meritò quidem, solis splendorem, lunæ, siderumque claritatem, caelorum ornatum, ordinem elementorum, animalium multipliciter, colorum varietatem, hortorum amœnitatem, florum elegantiæ, graminum foliorumque, virorem, auri fulgorem, gemmarum præstantiam, corporum harmoniam, humanæ formæ, & faciei venustatem: sed si inuisibilem creaturarum nempe supernorum spirituum foeliciumque; animarum inenarrabilem pulchritudinem conspiceremus, iam præ admiratione deficere mus. Quantum ergo admirari atque amare debemus incomprehensibilem pulchritudinem Dei? Nam rerum creaturarum pulchritudines aliud prorsus non sunt, nisi riui quidam tenuissimi ab illa summa pulchritudine tanquam ab originali fonte promanantes. Miramur etiam auicularum cantus, & lyra, psalterij, citharæ, organorumque musicorum suaves sonos, miramur eximiam dulcedinem, & fragrantiam quam Deus indidit melli, vino, fructibus, virgultis floribus, herbis, aromatibus: sed ipse Deus à quo omnis illa dulcedo profluit, incomparabiliter & infinito gratior atque suauior est. Melodia, odor, sapor, sunt in Deo modo quodam indicibili, superessentiali, verissimo atque perfectissimo. Planè quicquid dulcoris, excellentiæ, amabilitatis, & perfectionis in creaturis sparsim ac finitè inuenitur, hoc in Deo collectum, simplicissimè & cum infinita plenitudine est. Lux ista visibilis, & claritas solis, comparata diuinæ luci, caligo est & tenebræ. Vnde & beatus Iohannes in Apocalypsi dicit ciuitatem supernam non egere sole, propterea quod splendidissima, serenissima atque iu-

Lux diuina. Apoc. 21.

cundissima claritate Dei illustretur: & ibi vna atque perpetua dies est, cui nulla nox succedit. Omnis item pulchritudo rerum creatarū comparata pulchritudini increate, deformitas dici potest. Sic etiam dulcedo & suauitas creaturarum comparata dulcedini, & suauitati creatoris, quasi amaritudo est. Similiter omnis opulencia, nobilitas, gloria, maiestas, excellentia, dignitas, & perfectio huius seculi, collata cū opulencia, nobilitate, gloria, maiestate, excellentia, dignitate, & perfectione Dei, nihil est. Omnia quoque gaudia, & delectationes quæ in hoc mundo percipiuntur, in comparatione purissimorum gaudiorum perenniumque voluptatum quæ in cœlo ex visione Dei, ac societate sanctorum habentur, sunt velut vna aquæ guttula cum toto Oceano collata. Itaque desideremus Deum nostrum, qui solus plenè nos satiare potest: amemus summū illud & incommutabile bonum, in quo sunt omnia bona: suspiremus ad beatā & æternam illam vitam, cui comparata præsens vita, mors potius dicenda est quàm vita. Et heu quàm imperfectè quàm debilitè, quàm obscura & distracta mente hic laudamus Deum: at ibi perfecta sempiternaque laudatio est, vbi scilicet ardens, dulcis & stabilis est dilectio.

Fœlicissima virgo Gertrudis aliquādo in spiritu intellexit tātā, & vsquē adeo incomprehensibilem esse lucem Diuinitatis, vt si quilibet sanctorum ab Adam vsque ad nouissimum hominem tam altam, & perspicuam cognitionem perciperet, quam altam perspicuamque aliquis vnquam percipit, & alter cum altero in sua cognitione non participaret, etiā si millies numerosior esset multitudo sanctorum, adhuc ta-

men ipsa lux diuinitatis in infinitum superaret omnem intellectum. Idem omnino sentiendum est de pulchritudine, dulcedine, & bonitate Dei, alijsque amabilibus eius perfectionibus. Merito itaque eadem virgo Gertrudis, degustatis vtrumque in vnione diuina delictijs patrie cœlestis, exclamando dixit, & scripturæ commendauit verba ista: O regio illa beata & beatificans affluentijs beatitudinum, ager deliciarum, cuius minutissimum granum sufficientissimè satisfacere potest auditati omnium electorum, in his quæ humano cordi desiderabilia, amabilia, & suauia possunt excogitari. O æternum solstitium, speciosus meridies, mansio secunda, locus totū continens quod delectat: paradysus iucunda, vndique manans riuus inestimabilem voluptatum, & alliciens floribus venustate omnigenarum amoenitatum, & demulcēs suauissimo sono, imo suauiter afficienti melodia intellectualem musicorum, & inebrians resoluenti dulcedine interiorum saporum, & immutans mira blanditate secretorum amplexuū. Sed quid inde balbutire conatur mea impeditior lingua? quum etiam si omnis angelica & humana potentia in vnā conferretur scientiam, nequaquam ad plenum formare sufficeret vel vnicum verbum, quo tantæ rei excellētia aliqua ex parte dignè attingeretur aut exprimeretur. Hæc Gertrudis. Quod si tam inexplicabilia virgo illa in hoc exilio percepit, qualia, quæso, percipiunt beati ciues cœli, qui Deum iam nō in ænigmate sed facie ad faciē vidēt? Ipse Iesus Christus Dei, & virginis filius nos ad cœlestem illam patriam perducere dignetur, qui est benedictus in secula, Amen.

APPENDIX ET TRACTATVLVS DE QVA-
TVOR SANCTIS FOEMINIS IN PRAEDICTO
libello crebrò memoratis.

De Sancta Birgitta.

BEATA Birgitta parentes habuit nobilissimos, ex præclara stirpe Regum Sueciæ (quæ vltra Gothiam est) oriundos. Ipsam Dominus mox in prima ætate visitare coepit:

quæ quum tredecim esset annorum, licet virginitatē vnice diligeret, parentū tamē imperio, & etiam Dei voluntate adolecētī nobilissimo qui Vlpho nominabatur, matrimonio fuit copulata, & ex eo quatuor filios rotidēque filias suscepit.

LUC. 10.

Birgitta
canalis
Dei.

Fluuus de
ore Birgitte
egrediens.

pit. Defuncto tandem marito, ipsa cum Maria Magdalena optimam partē elegit: & iubente Domino patriā suam reliquit, venitque Romam. Postea ex præcepto eiusdem Domini iter Hierosolymitanum arripuit, ac deinde Romam reuersa est. Christus huic sanctissimæ mulieri, post mortem mariti ipsius, dixit: Ego sum Deus tuus, qui tecum loqui volo. Non autem propter te solam, sed propter salutem omnium Christianorum tibi loquor. Tu eris sponsa mea, & ego vtar te tanquam canali: quia per te gratiam meam alijs communicabo, & eis benefaciam: videbis, & audies spiritalia secretaque cœlestia, & spiritus meus manebit tecum vsque ad mortem.

Tu quodam iure facta es mea, quando defuncto marito tuo voluntatem tuam in manus meas resignasti, fuisti que parata relinquere omnia propter me. Ideo assumo te in sponsam mihi, vt delectationem in te habeam, qualē decet Deū habere in anima casta. Rursum ait Dominus ad eandem. Mirantur plerique, quare ego tecum loquar potius quàm cum alijs, qui meliores perfectioresque sunt, & diutius mihi seruiuerunt, quàm tu. Sed illis respondeo, me similem esse Patrifamilias diuersa vina in domo sua habenti, qui interdum bibit vinum mediocre vel tenue relicto fortiori, quia tunc ei magis illud sapit: non tamen propterea contemnit aut effundit vina meliora, sed ea ad vtilitatem suam in futurū referuat. Ego quidem multos habeo amicos, quorum vita mihi melle dulcior, & sole lucidior est: artamen elegi te in sponsam meam, vt secreta mea tibi reuellem, nō quod illis melior sis, vel etiam comparari eis debeas, sed quia ego sic volui, qui de idiotis sapientes, & de peccatoribus iustos facio. Assumendo te ad huiusmodi gratiam non illos abijcio, sed eis postea vtar ad honorem meum. Itaque humilia te semper. Quidam eximie sanctitatis monachus nomine Gerechinus, vidit aliquando sanctam Birgittā eleuatam à terra in aera, & fluuium de ore eius egredientem, audiuitque vocem verba ista proferentem: Hæc mulier à finibus terræ veniens, propinabit innumeris gentibus sapientiam. Et hoc erit tibi signum: quia ipsa à Deo edocta prænunciabit finem

vite tuæ: vnde in verbis eius exultabis, & citius complebitur desiderium tuum quo anhelas ad Dei visionem. Hæc Einflēra Deo chara vidua de gratia sibi data loquitur. Quando tibi placet Domine, tu sopis corpus meum, non quidem sopore corporali, sed quadam quiete spiritali: animam autem meam tunc quasi à somno excitas ad videndum, audiendum atque sentiendum spiritaliter. Nam quando ipsa domina Birgitta rapiebatur in spiritu, omnes corporis eius vires quasi deficere videbantur, sed cor inflammabatur, & exultabat diuina charitate. Migravit autem fœliciter ex hac vita anno ætatis suæ septuagesimo.

De sancta Catharina.

Mirgo Christi Catharina natione Itala, & ex ciuitate Senensi oriunda, à prima ætate Deum feruenter amauit, & studiosè seruiuit. Quæ angelicam salutationem edocta, per singulos gradus, quibus ad domum paternam ascēdebat, matrem Domini adhuc puellula salutare consueuerat. Orationi dedita, & Deo familiarissima fuit. Quam etiam Dominus intus inuitauit, & traxit ad supernaturalem quandam vitæ austeritatem sectandam. Nam ipsa asperrimè virgineum corpusculū suum castigauit. Aliquando à die cinerum vsque ad ascensionem Domini sine cibo perdurauit, sola Eucharistiæ communionē contenta. Pluribus annis non nisi modicum succum herbarum ad refectiōem corporis sumpsit: nam grauissimè periculosissimeque agrorabat, si cogebatur aliud sumere. Rarè vltra duas horas dormiebat, iacens in durissimo lecto, quem ipsa sibi ex tabulis confecerat. Docuit tamen eam dominus, quod vera sanctitas non consistat in illis arduis pœnitentiæ operibus exercitijsque corporalibus, sed in propriæ voluntatis, ac vitiorum mortificatione: quodque multum erraret, qui vitæ perfectionem ex magno conuersationis rigore potius, quàm ex vera humilitate & charitate metiri vellet. Modus eius viuendi licet singularis esset, reprehendi tamen nō debuit, quia ipsa illum

illum ex instinctu, voluntate, speciali-
que adiutorio Spiritus sancti assumpsit,
& tenuit. Ecce quā diuersis vijs extrin-
secus gradiuntur electi Dei. Nam sancta
Birgitta discretè, & moderatè corpus
suum reficiebat cibo, potu, & somno,
sicut natura exposcebat. Similiter fe-
cisse arbitramur sanctissimas virgines
Mechtildem, & Gertrudem: neque e-
nim de eis legimus, quod in consuetam
vitæ austeritatem amplexæ fuerint, quæ
rigorè regulæ suæ propter infirmitatem
sæpe seruare nō poterant. At sancta Ca-
tharina abstinentiam austeritatemque
vitæ inauditā sequuta est, magis in hac
parte admiranda quàm leuiter imitan-
da. Hæc ad communionem altaris (quæ
illi ferè quotidiana erat) quasi ad cœles-
tes nuptias inuitata esset, cum summa
alacritate semper accedebat. Maligno-
rum spirituum varias tentationes pati-
entia clypeo, & fidei galea superauit.
Graui dolore lateris penè assiduè, & ca-
pitis dolore frequenter laborabat. Tanta
gratiæ plenitudine abundabat, tamque
fixè ad hærebat Deo, vt mens eius quasi
incessanter in diuina contemplatione
occupata esse videretur. Frequentissi-
mè abducta à sensibus corporis, venie-
bat in ecstasim operatione Dei, tumque
corpus eius totum obrigescebat. In quo
raptu tam sublimia plærumque perci-
piebat, vt sensibus reddita, non posset a-
liquo modo inuenire verba quibus cō-
uenienter explicaret id, quod diuinitus
illustrata intellexerat. Vnde iterum at-
que iterum hæc sola verba replicabat,
Vidi arcana Dei. Salutem animarum
sitiens, in diuersis locis ad quæ perge-
bat præcepta salutis hominibus dabat,
& gratia Dei plurima patrabat miracu-
la. Tandem anno ætatis suæ trigesi-
motertio defuncta, atque in cœlum re-
cepta est.

De Sancta Mechtilde.

Sancta virgo Mechtildis Co-
mitis cuiusdam filia, in Ger-
mania nata, quum anno æta-
tis suæ septimo fortè dedy-
cata esset à matre ad quoddam
vicinum monasterium virginum ordi-
nis sancti Benedicti, mansit ibi, & reli-
gionem tandem professæ est. Quæ statim
in Dei amore ac veris virtutibus mira-

biliter excrefcens, Domino facta est fa-
miliarissima. Nam propriam volunta-
tem prorsus abdicauerat, & quoslibet
homines sibi humiliter præferbat, at-
que ad obediendum erat promptissi-
ma. Nunquam inueniebatur malè o-
ciosa, sed semper aut orabat, aut medi-
tabatur, aut legebat, aut docebat, aut a-
liquid manibus operabatur ad honorè
Dei. Sapissimè calculo, & capitis dolo-
re cruciabatur: sed ipsa lato corde sus-
cipiens de manu Domini omnia graua
mina, quæ sibi eueniebant, patientissi-
mè ea tolerabat. Multis diebus aliquā-
do tam graui capitis dolore vexata fuit,
vt somnum nullo modo capere posset,
tum etiam oëm consuetam dulcedinè
cōsolationemque diuinam minimè sen-
tiebat. Verum quum flebiliter cōquere-
tur apud Dominum, humiliterque eum inuo-
carer, tandem pius Dominus, qui semper
tribulatis corde adest, tanta gratiæ abun-
dantia eam perfudit, vt lōgo tēpore velut
mortua in fruitione Dei clausis oculis
demoraretur, multa secreta cœlestia in-
terim percipiens. Crebrò veniebat in
huiusmodi ecstasim, totaque rapiebat
in Deum. Tanta etiam suauitate afficieba-
tur, quādo verba Euāgelica legebat vel
audiebat (didicerat enim Latinā linguam
atque intelligebat) vt præ dulcedinis afflu-
entia plærumque penè exanimis reddere-
tur. Quum feria quarta post diē Paschæ
inchoaretur iste Missæ introitus, Veni-
te benedicti patris mei: ipsa ingenti, &
insolita quadam lætitiā repleta, dixit ad
Dominum: O si vna essem ex illis bene-
dictis qui hanc dulcissimam vocem tu-
am audituri sunt. Et Dominus ad eam:
Certò scias te vnam ex illis esse. Et vt ni-
hil dubites, ecce ego do tibi cor meum
in pignus amoris, & in domum refugij,
vt semper maximeque in hora mortis
tuæ consolationem, & requiem in illò
inuenias. Ab eo tēpore cœpit mira de-
uotione erga cor Iesu Christi affici: vnde,
& frequenter in simplicitate sua dice-
bat: Si scribi deberent omnia bona
quæ à benignissimo corde Domini mei
accepi, nullo quantumlibet grandi vo-
lumine comprehēdi possent. Quum æ-
goraret ad mortem, & sodalis eius bea-
ta virgo Gertrudis quæreret à Domino
quidnam cum ea operaretur, respondit
Dominus: Ego cum ea quiesco in tha-

*Calculo &
capitis do-
lore labo-
rat.*

*Latinè no-
uerat.*

Cor Iesu.

lamo suavis amplexus: quia licet ipsa di-
uersis continuèque doloribus torquea-
tur, tamen de pietate mea confidens,
omnia ex diuina misericordia mea cre-
dit sibi cedere in salutem æternam, &
semper mihi gratias agit, paternaque pi-
uentiæ meæ fiducialiter se committit.
Quodā die eadem Christi sponsa Mech-
tildis iam in mortis agone constituta,
nihil aliud dicebat quàm hæc verba, Ie-
su bone, Iesu bone, quæ assiduè replica-
bat: asperitissimè demōstrans, illum re-
uerà cordi suo intimè esse impressum,
cuius nomen inter acerbos mortis do-
lores tam dulciter ruminabat, & tā cre-
brò pronuntiabat. Instante autem ho-
ra, qua migratura erat ex hoc mundo,
Dominus summa maiestatis Iesus eam
lumine diuinitatis suæ totam illustras,
suauis blandaque voce inuitauit his ver-
bis, Veni benedicta patris mei, posside
paratū tibi regnum à cōstitutione mū-
di. Tunc nimirum ipse Dominus com-
monefecit eam doni illius excellentis-
simi, quo ante aliquot annos (quum ea-
dem verba ad Missam cantarentur) do-
nauerat illi cor suum in pignus amoris.
Igitur beata illa anima in ipsum cor Ie-
su suauissimū admissa, sempiternæ glo-
riæ gaudijsque cœlestibus foeliciter fuit
sociata.

Matth. 25.

De sancta Gertrude.

Virgo Gertrudis (sive Trutha)
in suauitate gratiæ Dei valde
amabilis, quinto ætatis suæ
anno in sacre religionis hor-
to velut cādens lilium plā-
tata, omnium virtutum splendore re-
fulsit. Hæc in vno eodemque monaste-
rio cum Mechtilde Deo seruiuit. Quæ
quidem Gertrudis miro pollens inge-
nio, breui tempore multum promouit
in cognitione linguæ Latinæ: sed præci-
puum eius studium fuit, sedari cordis
humilitatem, & munditiam, Deoque per
ardentem charitatem coniungi. Ipsa in
lumine veritatis agnoscebat se omnib⁹
Dei donis indignam, se, inquam, repu-
tabat tantummodo caecalem quandam
esse, per quem Deus dona sua ad electos
suos fluere vellet. Quoscumque homi-
nes videbat, sibi præponebat: & eos qui-
bus dona Dei communicabat, credebat
sola cogitatione, & innocentia seu con-

uersatione inculcata plus mereri, quàm
ipsa omnibus exercitijs, & laboribus su-
is potuisset. Aliquando iter faciens, præ-
nimia sui abiectioe dixit ad Dominum:
Ah Domine mi, inter præcipua mira-
cula quæ facis, istud valde eximium es-
se arbitror, quod permittis vt me vili-
ssimam peccatricem terra ferat: Ad que
verba Dominus benignè respondit:
Meritò terra se tibi calcandam præbet,
quandoquidem omnis cœlorum dig-
nitas ineffabili desiderio incundissimā
illam horam expectat, qua te excipiat,
& portet. Quando ei vestes vel aliqua a-
lia offerebantur, vt eligeret quod vel-
let, nolebat eligere: sed clausis oculis
manum extendens, quicquid apprehen-
debat (etiam si vilissimum esset) summa
suscepit gratitudinè, quasi
Dominus illud suis proprijs manibus ei
tradidisset. Securam semper ad Deum
habebat confidentiam, alacremque ac
fortem animum, & paternæ eius prou-
identia (quam in omnibus attendebat)
firmissimè innitebatur. Dominus præ-
clara quinque vulnere suorum stig-
mata cordi eius sensibiliter impressit:
& tam amœnam habitationem sibi in
ea præparauit, tamque cor suum erga
eam apposuit, vt nisi homines scirent
potentiam & bonitatè eiusdem Domi-
ni esse interminam, vix credere possent
illum tantam amicitia familiaritatem
præcellentissimæ matri suæ demōstraf-
se in terris, quantam isti demonstrauit.
Hinc ipse Dominus Iesus de ea adhuc
viuente loquens cuidam sanctæ perso-
næ dixit: Quum nemo hodie viuat, qui
per puram intentionem, bonamque
voluntatem, & veram fidelitatem mihi
vicinior atque coniunctior sit, quàm il-
la, ego quoque ad nullam animam in
carne degentem maiori fauore incli-
nor, quàm ad animā illius: vnde & nus-
quam cōuenientius inuenire me potes,
quàm in sacramento altaris, ac deinde
in corde & anima huius sponsæ meæ.
Rursum alteri cuidā ait Dominus: Ego
tor⁹ sum illius, & eam per amorem in se
parabiliter mihi vnui, sicut argentū &
aurum per ignē in vnū metallū cōflan-
tur. Et iterū: Ipsa, inquit, & cunctis cœli
ciuibus dulcisona harmonia, quam effi-
ciunt omnes illæ ab ipsa tam equani-
miter perlatæ aduersitates. Mechtildi

Nota.

quoque pro ea oranti Dominus dixit: Quicumque verba eius susceperint, monitiſque eius humiliter obedierint, nõ deuiabunt à ſalutis itinere, ſed tandem ad vitam æternam peruenient. Et ipſi Gertrudi ait: Quoniam ego te miſericorditer elegi vt in te iucundè habitem, quicumque ſe tuis orationibus (piam fiduciam habens) cõmendauerit, per gratiam meam ſaluus erit. Et rurſum: Nullus eorum qui verba tua cum humilitate audiunt, & ſecundum illa vitam ſuam pia intentione inſtituunt, vnquam perire poterit, ſed via tuta abſque errore perueniet ad me. Acceperat etiam in promiſſis à diuina, & nunquam fallente veritate, quodd ſicut in morte Chriſti virtus amoris nobiliſſima ſeparauit animam ipſius domini Ieſu à corpore, ita in morte iſtius virginis diuin⁹ amor deberet omnes vires eius conſumere. Certior itidem per diuinum promiſſum facta fuerat, quodd quifquis ante vel poſt obitum ipſius, conſiderans aut intelligens quam benignè & familiariter Deus ſe illi acclinauerit, deuotè fideliterq; in charitate laudaret Dominum, vel ei gratias ageret pro beneficijs, eidem Gertrudi collatis, non migraret ab hoc ſeculo, niſi prius Deus alicuius ſpecialis familiaritatis delectationem in anima eius haberet. Igitur qui vult, poteſt hoc vel ſimili modo orare: Dulciſſime domine Ieſu Chriſte, laudo te, & gratias ago tibi qua poſſum deuotione, pro omnibus beneficijs quæ delictæ ſponſæ tuæ Gertrudi virgini cõtuliſti: & oro te per illum amorem quo tu eam ab æterno ad ſpeciale gratiam elegiſti, temporeque placito ſuauius attraxiſti, ac familiariter tibi vniuiſti, & iucundè in anima eius habitavi, curſum que vitæ eius beato ſine cõſummaſti, oro & obſecro

Notatu dignum.

te, vt mei miſerearis, & me tibi placentem reddas, atque ad vitam æternam perducas, Amen.

De auctoritate Reuelationum ſuprà poſitarum.

R

euelationes prædictis foeminiſ factæ, toto orbi innotuerunt, & à pijs eruditifq; viris iam olim fuerunt approbatæ: nam & ſancti Patres paſſim eas citant in ſcriptis, & libris ſuis. Quum adhuc viueret beata Birgitta, epiſcopi theologi que inſignes examinauerunt eius reuelationes: & poſt mortè ipſius, Concilium Baſilienſe deputauit aliquos pietate doctrina que cõſpicuos, qui rurſum illas diligentiffimè diſcutterent: atque hi omnes conſtanter affirmauerunt, eas proceſſiſſe à Deo. Similiter reuelationes ſanctæ Gertrudis ante, & poſt mortem ipſius, fuerunt à doctiſſimis illuminatiſſimifque viris ſumma cum diligentia examinatæ: quorum vnus poſt accuratam illorũ lectionem, ſcripſit ſententiam ſuam hoc modo: Ego, inquit, in veritate diuini luminis ſentio neminem, qui Dei ſpiritu ſit illuſtratus, poſſe calumniari aut impugnare ea quæ in hoc libro habentur: nam Catholica ſunt, & ſancta. Ex quibus omnibus liquet, quàm longè adhuc à ſpiritu Dei ſint, qui prædictas diuinas reuelationes tanquam ſomnia muliercularũ reiiciunt, & irridet. Deus illis ignoſcat, & meritis atque interceſſionibus chariſſimarum ſpõſarum ſuarum (quas ſpiritu ſuo abundè perfudit, lumineq; veritatis excellenter illuſtrauit) nos omnes poſt miſeram hanc vitam, æternæ beatitudini coniungere dignetur, Amen.

F I N I S.

CORO.

105

CORONA SPIRITVALIS, CONTI-
NENS EVANGELICAM HISTORIO-
lam vitæ Domini noſtri Ieſu Chriſti.

S. PAVLVS.

AD SIMPLICIOREM
Lectorem.

1. Tim. 1.

F

idelis ſermo & omni acceptione dignus, Quia Chriſt⁹ Ieſus venit in hũc mũdũ peccatores ſaluos facere. Apparuit gratia Dei Saluatoris noſtri omnibus hominibus: erudiens nos, vt abnegantes impietate, & ſecularia deſideria, Iobriè & iuſtè, & piè viuamus in hoc ſeculo, expectantes beatam ſpem, & aduentũ gloriae magni Dei, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, qui dedit ſemetipſum pro nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate: & munda- ret ſibi populum acceptabilem, ſectatorem bonorum operũ. Semetipſum exinanauit formam ſerui accipiens, in ſimilitudinem hominũ factus, & habitu inuentus vt homo. Humiliauit ſemetipſum: fact⁹ obediens vſque ad mortem, mortem autem crucis. Tradidit ſe propter delicta noſtra, & reſurrexit propter iuſtificationem noſtram. Propter nos e- genus factus eſt quum eſſet diues, vt illius inopia nos diuites eſſemus. Ipſi gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

Tit. 2.

Philip. 2.

Rom. 4.

2. Cor. 8.

CAPVT VNVM.

M

iſſvs eſt Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galilee, cui nomen erat Nazareth, ad virginem deſponſatam viro, cui nomen erat Ioseph, de domo Dauid, & nomẽ virginis Maria. Et ingreſſus angelus ad eam, dixit: Aue gratia plena, Domin⁹ tecũ, benedicta tu in mulieribus. Quæ quum audiſſet, turbata eſt in ſermone eius: & cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio. Et ait angelus ei: Ne timeas Maria, inueniſti enim gratiam apud Deum. Ecce concipies in vtero, & paries filium, & vocabis nomen eius Ieſum: Hic erit magnus, & fili⁹ altiſſimi vocabitur. Et dabit illi Dominus Deus ſedem, &c. Require ſupra, in princ. Margariti Euang.

Quisquis ſimplicior es, dum legis *Luc. 2.* in prædicta Hiſtoriola Euangelica, Mariam peperiffe Ieſum primogenitum ſuum, non arbitreris ipſam adhuc alios filios poſteà genuiſſe. Primogenitus enim dicitur, ante quem nullus eſt natus, ſiue poſt eum adhuc alius, ſiue nullus naſcatur: atque ita primogenitus dicitur etiam ille qui eſt v- nigenitus. Indubitanter credere te oportet Mariam non alium filium genuiſſe quàm Ieſum. Peperit autem eum in momento ſine dolore: ſicut eum ſine carnali voluptate conceperat. Imò verò & concepit, & genuit illum per ſua ingenti gaudio inenarrabileque dulcore Spirituſſancti. Porrò Chriſtus Ieſus conceptus fuit in Nazareth, mox vt Maria dixit angelo, Ecce ancilla Domini, fiat mihi ſecundum *Luc. 1.* verbum tuum. Tunc enim Spirituſſanctus repente in eam ſuperuenit, & filius Dei verus Deus, in eius caſtiſſimo vtero factus eſt homo. Ipſa ergo virgo concepit, virgo peperit, & poſt partum virgo permanſit. Dominus Ieſus, ex clauſo virginali eius vtero mirabiliter prodijt, ſicut ex clauſo ſigillatoque ſepulchro poſteà reſurrexit. Neque te mouere debet quodd ſanctus Ioseph dicitur pater illius. Ob id enim ſic appellatus eſt, quia vir Mariæ erat, & paternam curam de puero Ieſu gerebat, atque à vulgo putabatur eſſe pater eius.

Dum etiam legis, quod ipſe puer *Luc. 2.* Ieſus proficiebat ſapientia, & ætate, & gratia: non exiſtimes ſapientiam & gratiam in eo accepiſſe incrementum cum ætate. Nam anima eius ab exordio creationis ſuæ plena fuit ſapientia, & gratia. In Chriſto enim (vt beatus Paulus ait) erant omnes theſauri ſapientia, & ſcientia abſconditi. Dicitur autem profeciſſe ſapientia, & gratia cum ætate, quia ſapientiam, & gratiam

104. 11.

tiam suam paulatim, corpore crescente, manifestabat. Proinde quando suscitatus Lazarum à morte, dixit, Vbi posuistis eum? non quasi ignorans hoc ab absentibus percontabatur, sed humano modo se gerebat, & loquebatur inter homines. Ipse erat Deus & homo in vna persona: ideoque anima eius mox ut creata fuit, semper contemplabatur clarissimè diuinam essentiam, cognoscebatque omnia in Deo, sicut beati qui in cælo sunt, cognoscunt, in id verò multò excellentius. Et quidem Christus secundum diuinitatem erat Sapiètia in creata, quæ est verbum æternum ipsaque diuina essentia. Igitur anima illius secundum superiores vires seu superiorem portionem suam (quæ spiritus dicitur) incessanter conuertita erat ad diuinitatem, & eam pro obiecto habebat, illaque fruebatur. Quæ sanè animæ beatitudo redundasset in corpus, ipsumque reddidisset gloriosum, & impassibile, nisi Deus id sacra dispensatione distulisset: interdum tamè hoc permittit, vt patuit in transfiguratione. *Matth. 17.* Retrahebat ergo, & continebat Christus illam beatitudinis redundantiam, vt pro nobis pati ac mori posset. Itaque secundum corpus, & sensitiuas vires inferioremque portionem animæ, sustinebat miseras humanas, & dolores grauissimos. Cui inferiori portioni diuinitas tempore passionis omnem interne dulcedinis influentiam subtraxerat, illamque sibi ipsi reliquerat. Vnde & pius Iesus pèdens in cruce clamabat ex parte humanitatis afflicte: *Psalm. 21.* Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me? Certè Christi passio fuit ad eò omni consolatione destituta, adeoque grauis & acerba, vt ei nulla cuiuslibet Sancti passio possit aliqua ex parte equiparari. Solet enim dominus suis martyribus immania tormenta per infusionem sensibilis gratiæ temperare: sed ipse Christus volens propter nos passionem suam in vera resignatione atque derelictione perferre, non permisit (vt dictum est) consolationem à superiori portione animæ suæ redundare in portionem inferiorem ac sensualitatē. Ista ideo diximus, ne verba Euangelica perperam intelligas, neque ignores quid sentire debeas de Christo, qui fuit omnis peccati expers, & venit in mundum vt tolleretur peccata mundi.

Anima Chr. sibi.

Matth. 17. Marc. 9.

Mar. 15. Matth. 27. Psalm. 21. Acerbitas passionis Dominica.

Ceterum hortamur te, vt libenter & crebro legas supra positam Historiolam, in qua breuiter quidem describitur vita benignissimi Saluatoris nostri, plenius tamen habentur ea quæ ipsi Euangelistæ narrat de infantia ac pueritia eiusdem Domini Iesu. & de veneranda eius passione. Profectò ista tibi melle dulciora, & cunctis mundi opibus chariora esse debent. Dic igitur letus cum Propheta, Miserationum Domini recordabor, laudem Domini super omnibus quæ reddidit nobis Dominus. Nam & sanctus Bernardus de his loquens dicebat: In æternum non obliuiscar miserationes istas, quia in ipsis iustificatus sum. Quòd si forte inter legendum nullum aut modicum saporem intrinsecus sentis, nihil inde turberis: sed etiam in corde ista humiliter & reuerenter lege ac relege pro Dei amore & gloria. Interim .n. mens tua erit honestissime atque sanctissime occupata. Et reuera verba Euangelica miræ virtutis sunt, dum ab homine bonæ voluntatis humiliter mente leguntur vel audiuntur. Nā si illi qui olim fimbriam vestimenti Domini cum sancta fide tangebant, sanabantur, quomodo sacratissima verba Euangelij plecta vel audita non curarent morbos animæ? Amplectere itaque sincero desiderio (vt potes) hunc suaueolentem fasciculum miserationum Domini: vt cum Sponsa carmen istud ex Canticis sancti amoris decantare possis: Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur. Imprime cordi tuo & menti tuæ amabilem Iesu humanitatem diuinitate plenam. O quam præclarus liber est Christus pendens in cruce? In eo enim mirabiliter supernaturaliterque perfectis animabus reluctet quicquid ad contemplationis celsitudinē pertinet. Quinque vulnera Christi beatissima, omnis gratiæ omnique consolationis fontes sunt: & plus pulchritudinis, latitiæ atque claritatis toti cœlesti Curie conferunt, quam omnia alia quæ in vita perenni (excepta diuinitate) habentur. Dilige Iesum qui te dilexit & diligit immenso amore. Gratiarum age illi qua potes deuotione. Amplectere salutē eius doctrinā, ac pro modulo tuo sanctas virtutes illius imitere.

Isaia 63.

S. Bernardus.

Mat. 9. Marc. 6. Luc. 8.

Cam. 1.

Vulnera quinque.

Et

1. Ioan. 1.

1. Ioan. 2.

Et quando ex fragilitate humana peccatum admittis, non nimium deiciaris animo: sed culpā humiliter agnosces, crede Iesum velle tibi veniam dare, libenterque agnoscere: quemadmodum beatus Ioannes testatur, dicens: Si confiteamur peccata nostra, fidelis est & iustus vt remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate. Ac rursum, Si quis, inquit, peccauerit, aduocatum habemus apud patrem, Iesum

Christum iustum: & ipse est propitiatio pro peccatis nostris. Fideliter memineris, quare ille venerit in mundum, & quam pius, clemens, benignus, misericors, ac salutis hominum amans sit: ita enim nunquam de salute tua desperabis. Perseueranter ei per veram fidem charitatemque adhære, & vitam æternam obtinebis. Quam nobis omnibus ipse concedat, qui est benedictus in secula, Amen.

F I N I S.

SCRINIOLVM SPIRITVALE, IN QVO QUILIBET CHRISTIANVS INVENIRE POTERIT exercitia sibi multum accommoda.

P R A E F A T I O.

Vt desiderat proficere in veris virtutibus, ac placere Deo, frequenter orare debet, si otium ei suppetit. Nam diligens orandi studium inuehit in animu quicquid ei utile ac salutare est. Ad quam rem poterunt parua vel imperfecta vsui esse pia exercitia hic conscripta. Quia vero nulla oratio dignior, aut perfectior est precatione Dominica, eam Christianus homo vnicè charam habeat, itemque salutationem angelicam. Purè amet, religioseque veneretur virginem Mariam, Dei & omnis gratia matrem dulcissimam. Quamuis autem interim dum orat vel Deum laudat non posse forte leuare animam suam ad illum, nisi infirme, frigide, instabiliter, & obscure, leuet nihilominus eam humiliter, sicut ipse Dominus gratiam ac vires largiri dignatur. Si enim bona voluntate præditus fuerit, & fecerit quod in se est, omnino gratus erit Deo. Etiam si ad honorem & laudem Dei simpliciter tantum verba sancta in libello legerit, non poterit non eximium fructum ex huiusmodi lectione referre. Sed necesse est, vt perseueret in pijs petitionibus, & longanimis atque resignatus sit, committens Deo quod, quantum, & quando ipse sibi oranti concedere velit. Nam saepe Deus utiliter admodum differt dare quod petitur, vel etiam in hac vita illud non donat: semper tamen præstat quod expectat salutis eius qui humiliter orat. Ceterum in æterna vita cumulatissimè adimplebit omnes conuenientes petitiones, omniaque desideria electorum suorum.

Frequenter orandum.

Oratio dominica.

Salutatio angelica.

Deus petentes exaudit.

BREVIS COMMEMORATIO VITAE CHRISTI in Articulos partitæ.

Articulus Primus.

Dulcis Iesus, fili Dei viui, Deus altissimus, creator cœli & terræ, propter nimiam charitatem qua me dilexit, voluit de Spiritu sancto concipi & incarnari in castissimo beatae Mariæ virginis utero: in quo etiam nouem mensibus habita-

uit. Deus meus semetipsum exinaniuit, & formam serui accipiens, factus est frater meus: vt me ad cœlestem regnū suum reduceret. O pietas ineffabilis, & beneficium inestimabile. Quid retribuā Domino meo? Offero & resigno me totū in eius beneplacitum. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus 11.

Dulcis Iesus, rex gloriæ, causa salutis meæ

meæ natus est tener infantulus in abie-
cto stabulo, fauente hyemis asperitate.
Inuolutus est panniculis. Reclinat⁹ est
in præsepio iumentorum. Iacuit super
fœnum & stipulas. Lactatus est vberib⁹
pauperculæ matris. Tantam egestatem,
subijt pro me filius Dei. Ipsi laus, honor
& gloria in secula, Amen.

Articulus III.

Dulcis Iesus octauo à nativitate sua
die circumcisus est, virginè matre illi in-
timè condolente. Circumcisus est, & pu-
rissimum sanguinem suum fudit pro
me vilissimo: vocariq^{ue} voluit Iesus
(id est, Saluator) ad consolationem
meam. Deinde gentibus reuelatus est,
quando Magi ad ipsum puerulum ado-
randum, stella ducè venerunt in Beth-
leem, & cum gaudio ac reuerentia mu-
nera ei obulerunt, aurum, thus, & myr-
rhā. Ipsi laus, honor & gloria in secu-
la, Amen.

Articulus IIII.

Dulcis Iesus præsentatus est in tēplo,
atq; hostia pauperum fuit redemptus.
Fugit in Aegyptū, ibiq; paupertatis in-
cōmoda cū Mariæ & Ioseph sustinuit.
Eisdem Mariæ & Ioseph subditus fuit
atq; obediuit. In sacra infantia, pueritia
& adolescentia sua, plurimas necessita-
tes tribulationesq^{ue} perpeffus est pro
salute mea. Ipsi laus, honor & gloria in
secula, Amen.

Articulus v.

Dulcis Iesus, quum esset ferè triginta
annorum, humiliter suscepit baptisimū
à seruo suo Ioanne. Ieiunauit quadra-
ginta dieb⁹, & quadraginta noctib⁹, ha-
bitans cum feris in deserto. Cōditor or-
bis, Rex angelorum, Deus omnipotens
non dedignatus est tentari à diabolo p-
pter me. Ipsi laus, honor & gloria in se-
cula, Amen.

Articulus vi.

Dulcis Iesus pro salute mea itineri-
bus, vigilijs, laboribusq^{ue} fatigatus est.
Prædicauit, miracula ædidit, beneficia
impedit. Famem, sitim, frigus, & æstus
pertulit. Innumeras ærumnas, innume-
rasq^{ue} persecutiones, triginta tribus
annis mitissimo corde tolerauit, ac tan-
dem venit Hierosolymam, vt morere-
tur pro me. Ipsi laus, honor & gloria in
secula, Amen.

Articulus vii.

Dulcis Iesus, Rex regum, & Domin⁹
summæ maiestatis, præcinxit se linteo
misitq^{ue} aquam in peluim: ac positus
genibus, humiliter lauit pedes discipu-
lorum suorum, eosq; linteo extersit. O
quale exemplum mihi dedit dominus
Deus meus? Ipsi laus, honor & gloria in
secula, Amen.

Articulus viii.

Dulcis Iesus, ex immenso amore quo
nos tenerrimè diligit, venerabile sacra-
mentum Eucharistiæ instituit, scriptum
in illo stupenda liberalitate suauissima-
q^{ue} charitate nobis donans, atq^{ue} re-
linquēs. Ipsi laus, honor & gloria in se-
cula, Amen.

Articulus ix.

Dulcis Iesus in hortu Oliueti perue-
niens, coepit patere ac moestus esse, ad-
eò vt diceret, Tristis est anima mea vsq;
ad mortem. Flexit humiliter genua su-
per terram: & procidēs in faciem suam,
orauit Patrem terrib⁹. Ipse propter me
summè afflictus, plenissimè se Patri re-
signauit dicens: Pater, non mea sed tua
voluntas fiat. Præ vehementia angustia-
rum quibus mitissimum cor eius pre-
mebatur, sudauit toto corpore sudorē
sanguineum, ita vt guttæ decurrerent
in terra. Ipsi laus, honor & gloria in se-
cula, Amen.

Articulus x.

Dulcis Iesus, summo desiderio me re-
dimendi, & pro me patiendi, ardēs, pro-
cessit obuiam inimicis suis, benignissi-
meq; eos alloquit⁹ est. Non reculauit à
Iuda proditore osculum accipere, atq;
ab impijs hominibus ignominiose tan-
quam latro comprehendi ligariq; vt e-
go à vinculis peccatorum meorum ab-
soluerer. Ipsi laus, honor & gloria in se-
cula, Amen.

Articulus xi.

Dulcis Iesus, vincus vt malefactor,
adductus est cum opprobrio ad domū
Annæ, indeq^{ue} ad domum Caiphæ pō-
tificis. Benignus, & suauis Dominus
trahebatur, propellebatur, tundebatur,
& blasphemabatur à satellitibus diabo-
li: sed omnia illa grauia atq^{ue} indigna,
amore mei patientissimè tolerabat. Ipsi
laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus xii.

Dulcis Iesus, Dominus dominantiu,
diram, & atrocem alapam à seruo
pon-

pontificis iniquissimè datam modestis-
simè pro salute mea pertulit. Et quomo-
do ego posthac non vicissim pro illius
amore patienter feram iniurias mihi ir-
rogatas? Peto, opto, desidero gratia ei⁹
roborari atq^{ue} confirmari. Ipsi laus, ho-
nor & gloria in secula, Amen.

Articulus xiii.

Dulcis Iesus in domo Caiphæ falso
accusatus est. Iniuste condemnatus est,
Foedè conputus est, horribilesq; cola-
phos & alapas accepit. Ludibriosè vela-
tus est, cadentibus eum impijs, & sub-
fannando dicentibus: Prophetiza nobis
Christe, quis est qui te percussit? Ah
regia illa & amabilis eius facies, puten-
tibus spitis pro me fœdata est. Ipse ag-
nus mitissimus intercā conquestus nō
est: sed patientiam docens, obmutuit &
non aperuit os suum. Conuitia, contu-
melias, opprobria, & quaslibet iniurias
in silentio tolerauit ppter me. O quàm
malè, & indignè nocte illa tractat⁹ fuit?
Ipsi laus, honor & gloria in secula, A-
men.

Articulus xiiii.

Dulcis Iesus, sanctus sanctorū, & rex
angelorum consputus ac vincus, manè
ductus est ad Pilatum, & corā eo vultu
benigno oculisq; dimissis stetit. Cumq;
falso à Iudeis accusaretur, humiliter ta-
cuit, nihil respōdens. Ipsi laus, honor &
gloria in secula, Amen.

Articulus xv.

Dulcis Iesus ligat⁹ vt latro, missus est
à Pilato ad Herodem. Qui videns eum
ad vanas suas interrogationes, & ad fal-
sas Iudæorum accusationes silentem,
sprenit illum, ac veste alba ridiculaq^{ue}
tāquam fatuum induit, atq^{ue} ita ad Pi-
latum remisit. Amabilis Dominus pro
voluntate inimicorum suorum pro-
gredebatur, & regredebatur sine con-
tradictione permittens vt in se facerent
quicquid volebant. O quàm humi-
lis obedientia, & patientia Regis æter-
ni? Ipsi laus, honor & gloria in secula,
Amen.

Articulus xvi.

Dulcis Iesus in pratorio pbrosè nu-
datus est. Ad columnam inclementer
ligatus est. Flagris crudelissimè dilacera-
tus est pro me. Virginea delicataq^{ue} ca-
ro eius tota liuoribus ac plagis defor-
mata fuit: & ex ea riuii preciosi sangui-

nis vndique decurrerunt in terram. O
quàm acerbi dolores & quàm miseran-
dum spectaculum. Verè, ille vulneratus
est propter iniquitates meas, attritus est
propter scelera mea: & liuore eius sana-
tus sum. Ipsi laus, honor & gloria in se-
cula, Amen.

Articulus xvii.

Dulcis Iesus chlamyde coccinea ad
mai⁹ opprobrium vestitus fuit. Corona
spinea venerando capiti eius impressa
est: sicq^{ue} capite grauiter sauciato pu-
rissimus sanguis in amabilem faciem
collumq^{ue} illius vbertim defluxit. Pos-
ita fuit arundo in manu eius: & ipse
nugatoriè salutatus adoratusq^{ue} est ab
iniquis eum irridentibus, Aue rex Iu-
dæorum. Percussus fuit arundine: con-
spu⁹ est: & diras alapas accepit propter
me. Ipsi laus, honor & gloria in secula,
Amen.

Articulus xviii.

Dulcis Iesus, foras à Pilato productus
fuit, & furentibus Iudæis exhibitus est,
gestans coronam spineam purpuream-
q^{ue} vestimentum. At illi magnis voci-
bus petierunt vt crucifigeretur. Caput
spinis obstitum, facies cruore tincta, &
consputa, corpus flagris concisum, hu-
milis ac placidus aspectus Domini Iesu
non emollierūt eos ad miserationem:
vtinam moueant me ad intimam com-
passionem, & ardentem eius dilectio-
nem. Ipsi laus, honor & gloria in secula,
Amen.

Articulus xix.

Dulcis Iesus, morti à Pilato adiudica-
tus & voluntati Iudæorum traditus est.
Mox ergo eum illi rapuerunt, & trabe
crucis oneratum extra ciuitatem per-
traxerunt. Suauis Dominus laceris hu-
meris crucem baiulans propellebatur,
cadebatur, accelerabatur. Amabilis
redemptor factus opprobrium homi-
num, & abiectio plebis humiliter gra-
diebatur pergebatq^{ue} ad Caluariæ lo-
cum. O quantum eum grauabat & affli-
gebat pondus crucis, magis verò pond⁹
peccatorum meorum. Sed ille causa sa-
lutis meæ omnem laborem, & dolorē,
omnemq; confusionem libenter tole-
rabat. Ipsi laus, honor & gloria in secu-
la, Amen.

Articulus xx.

Dulcis Iesus, in montē Caluarię fessus
K & an-

& anhelus perueniens, oblatum sibi vinum myrrharum cū felle mistū gustare non recusauit, vt hac potus amaritudine expiaret culpas, quas ego incontinēter edendo ac bibendo cōtraxi. O qualis refectio Domini mei? Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XXI.

Dulcis Iesus, in loco Caluarie dedecorose nudatus est: & ex vestimentorū detractatione plagæ eius renouata fuerunt. Mitis & innocens agnus Dei, in clementer à sæuis hominibus in cruce extensus fuit. Delicata manū & in cōtaminati pedes eius diris clauis crudeliter perforati sunt. Compages sanctissimorum membrorum illius, miserabiliter soluta fuerunt. Purpureus sanguis è vulneribus sacris velur è fontibus largiter profuxit. O quàm durum habuit lectum sponsum animæ meæ extensus in cruce, cruciq; affixus pro me? Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XXII.

Dulcis Iesus pendens nudus in ignominoso stipite crucis, pendens medius inter duos latrones, transfixis manibus ac pedibus preciosissimum cruorem fudit, amarissimosq; dolores sustinuit pro me. Subannabatur, blasphemijq; impetebatur: sed interim orabat pro blasphemantibus, orabat pro crucifixorib; suis, dicens: Pater, dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XXIII.

Dulcis Iesus, contemptus & vulneratus pendens in cruce, latroni pœnitenti paradysum benignè promisit. Virginæ matri iuxta crucē astanti, & doloris gladio penetratæ, intimè compassus est, ipsamq; discipulo Ioanni commendauit, & eidem Ioanni ac nobis omnibus illā donauit in matrem. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XXIII.

Dulcis Iesus quum immentos cruciatus tribus horis in cruce pro me tolerasset, ac sacrosancto sanguine suo fuso vehementissimè sitiret, aceto potatus est. Quo gustato, ipse viuificator omnium commendans se patri, & caput venerandum inclinās, emisit spiritum. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XXV.

Dulcis Iesus, mox vt in cruce mortuus fuit descendit secundum animam ex summa charitate ad inferos, & Patres in Lybmo detentos liberauit. Illi enim ad aduentū animæ eius statim lumine gloriæ completi sunt; & viderunt beatissimam Trinitatem, viderunt clarè diuinam Essentiam. Atque hæc erat spiritalis paradysus de qua Dominus dixerat latroni, Hodie mecum eris in paradiso. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XVI.

Dulcis Iesus, pastor bonus posuit animam suam pro ouibus suis. Et dextrum latus emortui corporis eius lancea fuit apertum, vnde nobis profluxit sanguis, & aqua. Amorosum cor illius vulneratum est pro me. Vtinam hoc cor suauissimum, hoc amœnum beatitudinis gazophylacium, sit mihi in morte salus, & solatium: vt post mortem vniam Iesu, & eum contempler in æternum. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XXVII.

Dulcis Iesus mortuus est pro me. Cuius corpus immaculatum quum de cruce depositum esset, beatissima mater ipsius in gremium suum excepit, osculata est, lachrymis rigauit. Deinde Ioseph, & Nicodemus inuoluerūt illud in tindone munda, atque condiderunt in sepulchro. Iesus ergo immarcescibilis flos dignitatis humanæ, sepultus est propter me. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XXVIII.

Dulcis Iesus, victor è claufo sigillatoque sepulchro tertia die prodians, nobili triumpho resurrexit à mortuis: & claritate serenissimi vultus sui reddita, primo charissimam matrem suam virginem Mariam, deinde Mariam Magdalenam, ac cæteros amicos suos nouo exhilarauit gaudio. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XXX.

Dulcis Iesus, quadagesimo post resurrectionē suam die, corā discipulis ineffabili letitia perfusus, gloriose ascendit in cœlum: & postea misit eis Spiritum sanctum. Seder iam in cœlo ad dextrā Patris, & inde vēturus est in Maiestate sua iudicare viuos & mortuos. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

DORO.

Doxologia I.

Doro, laudo, & glorifico te, tibiq; gratias ago, ô fili Dei viui, Iesu dulcissime, qui ex purissimo, atque ardentissimo mei amore carnem humanā, & seculam formam assumpsisti. O admiranda & suavis misericordia. Tu Deus meus factus es frater meus, vt me redimeres, & ad lucidissimū regnum tuum reduceres. Tu Deus meus propter me factus es homo, factus es paruulus p̄suso, & nouem mēsis requieuiisti in castissimo beatæ Mariæ virginis utero. Recordare quæso pietatis & charitatis tuæ, recordare magnæ indigentie meæ, & miserere mei. Da mihi plenam peccatorum veniam, & spiritum bonum: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictum in secula: Amen.

Doxologia II.

A Doro, laudo, & glorifico te, tibiq; gratias ago, ô fili Dei viui, Iesu dulcissime, qui dignatus es propter me tener infantulus in stabulo nasci, frigoris asperitatem tolerare, panniculis inuolui, in præsepio reclinari, super fœnum, & stipulas iacere, virginisq; vberibus lactari. Dignatus es pauper & egenus fieri, vt me diuitem faceres. Ecce procido in spiritu ante sanctū tuum præsepium, & rursum te adoro Dominū meum regem angelorū. Aue puer amabilis Deus excelsus, Iesu suauissime: aue princeps pacis, lux gentium, Saluator desiderabilis. Recordare quæso pietatis, & charitatis tuæ, recordare magnæ indigentie meæ & miserere mei. Da mihi plenam peccatorum veniam, & spiritum bonum: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictum in secula, Amen.

Doxologia III.

A Doro, laudo, & glorifico te, tibiq; gratias ago, ô fili Dei viui, Iesu dulcissime, qui octauo à natiuitate tua die circumciscus es, & fudisti purissimū sanguinem tuum propter me. Deinde genibus reuelatus es, quando Magi stella

duce te perquisierunt, & ingenti gaudio perfusi venerunt in Bethleem, ibiq; te inuentum adorauerunt, ac munera tibi obtulerunt. Postea in templo presentatus atque hostia pauperum redemptus fuisti: vbi iustus Simeon, & Anna prophetissa multum de tua presentia latati sunt. Exinde fugisti, & deportatus es in Aegyptum, ac paupertatis incommoda sustinisti. Humiliter te submisisti Mariæ & Ioseph, eisq; promptè obediuisti, quum essēs Rex regū & Deus omnipotens. Recordare quæso pietatis, & charitatis tuæ, recordare magnæ indigentie meæ, & miserere mei. Da mihi plenam peccatorum veniam, & spiritum bonum: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictum in secula, Amen.

Doxologia IIII.

A Doro, laudo, & glorifico te, tibiq; gratias ago, ô fili Dei viui, Iesu dulcissime, qui vt excellenter doceres virtutē sanctæ humilitatis, perrexisti ad seruum tuum Ioannem baptisma pœnitentiæ peccatoribus conferentem. Voluisti ab eo baptizari in Iordanis flumine, tu qui nullam vnquam peccati maculam contraxisti. Post baptismum, ieiunasti quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, habitans cum feris in deserto. Non dedignatus es tentari à diabolo causa salutis meæ. Recordare quæso pietatis, & charitatis tuæ, recordare magnæ indigentie meæ, & miserere mei. Da mihi plenam peccatorum veniam, & spiritum bonum: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictum in secula, Amen.

Doxologia V.

A Doro, laudo, & glorifico te, tibiq; gratias ago, ô fili Dei viui, Iesu dulcissime, qui regnū cœlorum annunciando, infirmos curando, mortuos suscitando, innumeraq; signa patrando, suauiter cum hominibus conuersatus es, & consolationem misericorditer eis præstitisti. Tu propter me labores, ærumnas, & persecutiones varias, triginta

K 2 tribus

tribus annis mitissimo corde tolerasti. Verbo & exēplo me plenissime docuisti quomodo iuste sancteque viuere debeam. Recordare quæso pietatis & charitatis tuæ, recordare magnæ indigentie meæ, & miserere mei. Da mihi plenam peccatorum veniam, & spiritum bonū: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictum in secula: Amen.

Doxologia vi.

A Dorō, laudo, & glorifico te, tibiq; gratias ago, ô fili Dei viui, Iesu dulcissime, qui positis genibus pedes discipulorum tuorum humiliter lauisti, eosque linteo quo eras præcinctus, extersisti: ac deinde suauissima atque inenarrabili charitate venerabile Sacramentum Eucharistiæ instituisti, te ipsum in illo nobis relinquens. O admirabile mysterium. Verè, si quis opitulante gratia tua, aliquatenus pro modulo fragilitatis humanæ peruestigaret intellectū, ex quanto amore hoc opus stupendum feceris, omnino cor illius liquefieret, & cōflagraret dilectionis incēdio. Recordare quæso & charitatis, pietatis tuæ, recordare magnæ indigentie meæ & miserere mei. Da mihi plenam peccatorum veniam, & spiritum bonum: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictum in secula, Amen.

Doxologia vii.

A Dorō, laudo, & glorifico te, tibiq; gratias ago, ô fili Dei viui, Iesu dulcissime, qui non recusasti pro me maxima tristitia affici: sudore sanguineo præ angustijs suffundi: irreuerenter ab impijs comprehendi: ignominiosè vt malefactor, & latro ligari, sicque ligatus ad pontificem duci: iniuste damnari: sputis turpiter fœdari: colaphis & alapis inhumaniter cædi: ludibriosè velari, vexari, subsannari, blasphemariq;: coram Pilato præside prophano sibi, & ibi falsò accusari: inde ad Herodem pertrahi, & ab eo sperni, stultus haberi, albaque, & ridicula veste indui. O quàm dura atque indigna fuerunt ista quæ tu Rex gloriæ pro me mitissime, & sine murmure pertulisti. Recordare quæso pietatis, & charitatis tuæ, recordare magnæ indigentie meæ, & miserere mei. Da mihi plenam peccatorū

veniam, & spiritum bonum: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictum in secula, Amen.

Doxologia viii.

A Dorō, laudo, & glorifico te, tibiq; gratias ago, ô fili Dei viui, Iesu dulcissime, qui voluisti pro me in prætorio dedecorosè nudari, ad columnam inclementer ligari, flagris crudelissime conscindi: proprio sanguine largiter perfundi, chlamyde coccinea illusoriè vestiri: acutis spinis cruciabiliter coronari vulnerariq; ab iniquis contemptibiliter illudi: arundine ferociter percuti: putentibus sputis indecènter aspergi, & alapis atrociter cædi. Recordare quæso pietatis, & charitatis tuæ recordare magnæ indigentie meæ, & miserere mei. Da mihi plenam peccatorum veniam, & spiritum bonum: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictū in secula, Amen.

Doxologia ix.

A Dorō, laudo, & glorifico te, tibiq; gratias ago, ô fili Dei viui, Iesu dulcissime, qui dignatus es pro memort adiudicari, voluntatiq; Iudæorum tradi: dignatus es grandi trabe crucis grauitè onerari, & pergendo ad Caluarie locum intolerabiliter affligi: manus & pedes diris clauis perterebrari, cruciq; affigi: tribus horis acerbissimos dolores in ligno crucis perpeti: acerrima siti cruciari, felle, & aceto potari: ac tandem precioso sanguine prorius effuso, mori. Sic me redemisti ô amabilis Iesu: sic debita mea dissoluisti, & peccata expiasti ex amore purissimo. Recordare quæso pietatis & charitatis tuæ, recordare magnæ indigentie meæ, & miserere mei. Da mihi plenam peccatorum veniam & spiritum bonū: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictum in secula, Amen.

Doxologia x.

A Dorō, laudo, & glorifico te, tibiq; gratias ago, ô fili Dei viui, Iesu dulcissime, qui pro me passionem amarissimā & mortē ignominiosissimā pertulisti. O quātā dilectionis dulcedinē, quā tam virtutū lucem in ipsa passione tuā mihi demonstrasti. Quum despicereris, irridereris, malidicereris, sœuissimeque tractareris, & crucifigereris, tu miris atque

atque innocens agnus Dei non aperibas ostium ad conquerendum: sed omnia tranquillo animo ferens, orabas Patrem pro illis ipsis qui te persequebatur tormentisq; afficiebāt. Recordare quæso pietatis, & charitatis tuæ, recordare magnæ indigentie meæ, & miserere mei. Da mihi plenā peccatorum veniam, & spiritum bonū: Da vt pro modulo meo imiter tuam humilitatem, resignationem, patientiam, charitatem, & ceteras amabiles virtutes tuas: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictū in secula, Amen.

Doxologia xi.

A Dorō, laudo, & glorifico te, tibiq; gratias ago, ô fili Dei viui, Iesu dulcissime, qui voluisti corpus tuum sanctissimum lassari, affligi, vulnerari, mori, & sepeliri pro salute meā. Ego illi honorem exhibeo qua possum deuotione. Aue corpus Redēptoris mei purissimum: aue templum diuinitatis venerādum, saluete delicata membra domini mei propter me varijs laboribus, & tormentis attrita. Suauis Iesu, recordare quæso pietatis, & charitatis tuæ, re-

cordare magnæ indigentie meæ, & miserere mei. Sanctifica per dignissima membra tua omnia membra mea. Da mihi plenam peccatorū veniam, & spiritum bonum: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictū in secula, Amen.

Doxologia xii.

A Dorō, laudo, & glorifico te, tibiq; gratias ago, ô fili Dei viui, Iesu dulcissime, pro beatis illis quinque vulneribus quæ in glorioso corpore tuo retinere voluisti. Ego illa humiliter venerot, vt possum. Aucte fulgentes & mellifue plage Regis mei: aucte præclara sigilla salutis meæ: salueto totius beatitudinis gazophilacium, cor amatoris mei suauissimum pro me vulneratum: Dilecte Iesu, recordare quæso pietatis, & charitatis tuæ, recordare magnæ indigentie meæ, & miserere mei. Reconde me in ipsis roseis vulnerib; tuis, ibique animā meam tui amore inebria. Da mihi plenam peccatorum veniam & spiritum bonū: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictum in secula, Amen.

P R A E C A T I O N E S A D M O D V M
piæ, & vtilis.*Oratio ad Iesum.*

Benignissime Domine Iesu Christe, fili Dei viui, fili virginis Mariæ, miserere mei peccatoris vilissimi. Non sū dignus quem terra sustineat, quum te grauissime offenderim. Pauper sum, & infirmus, & miser, & immundus. Eheu quàm multa & magna sunt scelera meā, opera verò meā quàm exigua, & imperfecta? Quam longè absum à sanctitate, & fidelitate quā tibi debeo? Sed tu pie Redemptor, responde, satisfac, & supplē pro me plenissime: quia ad hoc venisti in mundū, ad hoc incarnari, pati & mori dignatus es. Precioso sanguine tuo abluc me, & ab omni peccato emūda. Amara passione ac morte tua mortifica in me omnia vitia, & aufer à me quicquid tibi displicet. Totam vitam meam deperdiam, & malam in solue pura sindone sanctissimæ vitæ tuæ, atque inopem animā meam exorna me-

ritis ac virtutibus tuis. Propter bonitatē tuam largire mihi cor secundum cor tuum, & accende me tui dilectione, vt vicem amoris tibi rependam pro tua grata voluntate, Amen.

Præcellentissima oblatio ad Deum Patrem.

Pater cœlestis, pater clementissimè, propitius esto mihi peccatori miserimo, & redde me tibi placetem per Virginem filium tuum Iesum Christū: Ego in plenam emendationem, expiationem atq; satisfactionem, p omnibus peccatis excessibus ac negligentijs meis, & pro peccatis totius mundi, & in perfectam suppletionem meritorum quæ mihi desunt, offero tibi eundem dilectum filium tuum, in vnione illius charitatis, qua tu cum misisti in mundum: offero omnia quæ ipse pro nobis fecit ac pertulit: offero sanctissimam in car-

nationem, vitam, labores, ærumnas, passionem, cruciatum, sanguinem & mortem illius: offero virtutes eius perfectissimas, & virtutes ac merita beatæ Mariæ virginis atque omnium sanctorum tuorum. Suscipe, obsecro, hanc oblationem in odorem suavitatis, & laudem æternam, pro mea omniumque salute, Amen.

Eadem oblatio mi vel pluribus vivis aut defunctis specialiter applicata.

Pater coelestis, pater clementissime, propitius esto mihi peccatori miserissimo, & redde me tibi placetem per Vnigenitum filium tuum Iesum Christum: Ego in plenam emendationem, expiationem atque satisfactionem pro omnibus peccatis ac negligentis illius vel illorum, & in perfectam supplementationem meritorum, quæ ei vel eis desunt, offero tibi eundem dilectum filium tuum, in unione illius charitatis, qua tu eum misisti in mundum: offero omnia quæ ipse pro nobis fecit ac pertulit: offero sanctissimam incarnationem, vitam, labores, ærumnas, passionem, cruciatum, sanguinem & mortem illius: offero virtutes eius perfectissimas, & virtutes ac merita beatæ Mariæ virginis atque omnium sanctorum tuorum. Suscipe, obsecro, hanc oblationem in odorem suavitatis, & laudem æternam, pro salute ipsius vel ipsorum, Amen.

Oratio ad virginem Mariam.

Ave præclara virgo Maria, singularis consolatio mea, & dulce gaudium cordis mei. Tu es mulierum omnium pulcherrima atque purissima: ex qua nasci & cuius lacte pasci voluit Rex cœ-

lorum Iesus Christus. En ego confugio ad te, inuoco te, & spero in te, o mater misericordiae. Ego tuis pedibus aduolutus, obsecro per sanctissimam incarnationem, vitam, passionem & mortem dilecti filii tui, ut impetres mihi plenam veniam peccatorum, mortificationemque vitiorum: impetres spiritum bonum, & gratiam salutarem, ac me ipsi filio tuo tibi que placentem reddas, Amen.

Ad eandem.

Salve regina misericordiae: vita, dulcedo, & spes nostra salutis. Ad te clamamus exules filii Euxæ: ad te suspiramus, & flentes in hac lachrymarum valle. Eia ergo Advocata nostra, illos tuos misericordes oculos ad nos conuerte: & Iesum benedictum fructum ventris tui nobis post hoc exilium ostende, o clemens, o pia, o dulcis Maria.

Ad eandem.

Ave Maria virgo benigna, virgo dulcissima, quæ peperisti filium Dei Iesum Christum. Eia pia mater, dirige, & serua me materna benignitate cunctis diebus vitæ meæ: atque in extremo spiritu constitutum misericorditer protege, ne maligni spiritus possint nocere animæ meæ, ac salutem meam impedire. Exhibe mihi tunc iucundissimam præsentiam tuam, & roseo rutilanti que vultu tuo ac blandis oculis tuis solare dolores, & gemitus meos. Dic tunc animæ meæ: Ego mater Dei quam dilexisti, & in qua sperasti, loquar pro te: noli timere. Domina, redde me tunc certum de cœlesti beatitudine: ut in sancta confidentia vitam hanc finiam, & te duce perueniam ad vitam æternam, Amen.

S E R T V M B E A T A E V I R G I N I S M A R I A E

quinquepartitum, vita, & gestis Iesu Christi pulchre exornatum.

P A R S P R I M A.

Pater noster, &c. Ave Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quæ tu virgo purissima angelo nunciante de Spiritu sancto in civitate Nazareth concepisti, ac novem mensibus in castissimo utero tuo gestasti. Fac ut ipsi dulcissi-

mo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum, teque videre mereamur in caelis, Amen.

Ave Maria, &c. O benigna, & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quo concepto, tibi Deo plena ad Elizabeth cognatam tuam cum festinatione perrexisti, & eam salutasti, eique humiliter servivisti. Fac

ut

ut ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in caelis, Amen.

Ave Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quem in Bethlehem in vili stabulo tu virgo inuolata non solum sine dolore, sed etiam cum ineffabili gaudio peperisti, natumque mox ut verum Deum deuota mente adorasti. Fac ut ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in caelis, Amen.

Ave Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quæ infantulum vagientem virgineo lacte pavisisti, panniculisque inuolutum in praesepe super foenum & stipulas reclinasti. Fac ut ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in caelis, Amen.

Ave Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quem recens natum angeli pastoribus gratulabundum nunciauerunt: & eum letis vocibus colaudantes, pacem hominibus bonæ voluntatis cecinerunt. Fac ut ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in caelis, Amen.

Ave Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quem pastores festinantur pergentes in Bethlehem, inuenerunt positum in praesepe, & eum adorauerunt cum ingenti admiratione & gaudio. Fac ut ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in caelis, Amen.

Ave Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui octavo à natiuitate sua die dignatus est purissimum sanguinem pro nobis fundere, & circumcidi, atque ad nostram consolationem Iesus nominari. Fac ut ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in caelis, Amen.

Ave Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quem Magi ab oriente venientes pie quaesierunt, & ma-

gno gaudio perfunsi stella duce in Bethlehem peruenerunt: ibique illum humiliter adorantes, aurum, thus, & myrrham deuotè ei obtulerunt. Fac ut ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in caelis, Amen.

Ave Maria, etc. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quem die quadragesimo in templum iuxta legis præscriptum derulisti, & hostia pauperum redemptorū Deo Patri gratissimo corde obtulisti. Fac ut ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in caelis, Amen.

Ave Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quem in Aegyptum propter metum Herodis, monitu angelici mater fidelissima deportasti, tandemque eum inde in civitatem Nazareth retulisti. Fac ut ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in caelis, Amen.

Laus Trinitati fulgidæ, Patri, Nato, Paraclito, laus virgini Deiparæ, nunc & per omne seculum, Amen.

P A R S I I.

Pater noster, &c. Ave Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quæ tu virgo mater quum esset annorum duodecim in Hierusalē perdidisti, & cum moesta requirens, post triduum in templo læta inuenisti. Fac ut ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in caelis, Amen.

Ave Maria, &c. O benigna, & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quæ tibi subditam materna cura sedulo enutristi, & nihilominus ei tanquam altissimo Deo sanctam reuerentiā semper exhibuisti. Fac ut ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in caelis, Amen.

Ave Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui anno ætatis sue tricesimo, in Iordane flumine humiliter à seruo suo Ioanne baptizari voluit, quum tamē ipse innocēs agnus Dei

K 4

nul-

nullam vnquam peccati maculam cōtraxerit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorē nostrū Iesum, qui in deserto quadraginta diebus, & quadraginta noctibus nihil manducans ieiunauit, sicq; cū feris Dominus cœli & terrę habitauit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna, & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui pro salute nostra tentari à diabolo non recusauit, & quomodo Satanam vincere nos oporteat demonstrauit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui per vrbes, vicos, & castella iter faciens, Euangelium regni cœlorum studiosè prædicauit, & labores fatigationemque corporis propter nos libenter sustinuit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui crebrò in oratione pernoctauit: & famem, sitim, frigus, æstus, variasque persequutiones mitissimo corde nostri causa pertulit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrū Iesum, qui conuersans inter homines omnibus afflictis misericorditer subuenit, ac signa plurima fecit, & Mariæ Magdalenæ, alijs peccatoribus verè poenitentibus veniam promptissimè dedit, seque eis familiarem præbuit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui coram tri-

bus discipulis in monte transfiguratus, facie sicut sol refulsit, & excellentiam gloriosi corporis magnificè ostēdit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eū teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrū Iesum, qui veniens Hierosolymam vt pro nobis pateretur, rex humilis & mansuetus asinæ insedit, atque inter laudes, quæ ei à populo cantabantur, videns ciuitatem lachrymas effudit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eū teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Laus Trinitati fulgidæ, Patri, Nato, Paracletō, laus virgini Deiparæ, nūc & per omne seculum, Amen.

PARS III.

Pater noster, &c. Aue Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui in cœna nouissima pedes discipulorum suorum positus genibus humiliter lauit: & præcellentissimum Eucharistiæ sacramentum inenarrabili charitate instituit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum, teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna, & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui ingressus cum discipulis suis in hortum Oliueti, maxima tristitia propter nos correptus fuit: & prolixè orans, sudorem sanguineum præ vehementia angustiarum toto corpore sudauit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, etc. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui inimicis suis obuiam processit, eisque vltro se obtulit, & à Iuda proditore osculum accipere non rennuit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redempto-

rem nostrum Iesum, quem viri impij irreuerenter cōprehenderunt, & tanquā malefactorem ac larronem duris vinculis ignominiosè ligauerunt. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorē nostrū Iesum, qui vincus ad pontificem cū opprobrio adductus fuit, & ab vno ministrorum eius atrocem alapā suscepit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorē nostrū Iesum, qui in domo Caiaphæ falsis testibus fuit pressus, & putētibus sputis foedatus, & ludibriosè velat⁹, et colaphis alapitq; inhumaniter cœsus, ac blasphemijs indignissimè affect⁹. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui contemptibiliter ductus ad Pilatum, demisso placidoque vultu coram eo stetit, ad falsas Iudæorū accusationes humiliter tacuit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eū teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrū Iesum, quem Herodes ad se missum sapienterq; coram se silentem spreuit, & alba ridiculaq; veste tanquam fatuum induit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui in prætorio fuit dedecorosè nudatus, & ad columnam inclementer ligatus, & flagris crudelissimè conscissus, proprioq; sanguine miserabiliter cruentatus. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redem-

ptorem nostrum Iesum, quem homines iniqui chlamyde purpurea ad mai⁹ ludibrium vestierunt, & acutis spinis coronauerunt, et nugatoriè adorauerunt, atque subsannauerunt, et arundine percusserunt, ac foedè conspuerunt, et diris alapis ceciderunt. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum, teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Laus Trinitati fulgidæ, Patri, Nato, Paracletō, laus virgini Deiparæ, nūc & per omne seculum, Amen.

PARS IIII.

Pater noster, &c. Aue Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui gelans coronam spineam, et purpureum vestimentum, è prætorio fuit à Pilato productus, et Iudæis ostensus, atq; ab eis ad mortē crucis magno turbulentoque clamore postulatus. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quem Pilatus morti iniuste adiudicauit, voluntatiq; Iudæorum tradidit. Ipse ergo mox ab eis trabe crucis onerat⁹, ignominiosum hoc lignum laceris humeris suis cū ingēti cruciatu patienter baiulauit, factūque opprobrium hominum et abiectio plebis humiliter ad Caluariam perrexit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna, & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrū Iesum, qui in loco Caluariæ myrratho fellitoque vino fuit potatus, ac vestibus probrosè nudatus, & manus ac pedes clavis atrociter perterebratus crucique affixus. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, etc. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui nudus, vulneratus, et contemptus in ligno crucis pro nobis pependit, amarissimosq; dolores pertulit, ac preciosum sanguinem suum

suum fudit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in caelis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui quum medius inter duos latrones in cruce pederet, à Iudæis subsannaretur blasphemij, que impeteretur, humillimam patientiam exhibuit, & insuper pro blasphemis crucifixorib⁹ suis Patrem exorauit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eū teq; videre mereamur in caelis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui latroni verè poenitenti peccata omnia misericorditer condonauit, & paradisi gaudia liberalissimè pmisit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eū teq; videre mereamur in caelis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui tibi dilectissimæ genitrici suæ sub cruce stãti atque acerbè dolenti intimè compassus est, & te Ioanni discipulo commendauit, eiq; ac nobis omnibus in matrem dedit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in caelis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui suam passionem sine aliquo sensibilis consolationis releuamine tolerauit: vnde & grauitatem cruciatuum suorum indicans, se derelictum voce magna clamauit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in caelis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui exanguis in cruce pendens, se vehementer sitire est testatus, sed felle & aceto in extrema illa calamitate fuit potatus. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in caelis, Amen.

Aue Maria, etc. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui morti vicinus spiritum suum in manus Patris cõ-

mendauit: iamq; redẽptionis nostræ opere consummato, bonus pastor animã p̄ ouibus suis ex puro amore posuit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eū teq; videre mereamur in caelis, Amen.

Laus Trinitati fulgidæ, Patri, Nato, Paraceto, laus virgini Deiparæ, nũc & per omne seculum, Amen.

PARS V.

Pater noster, &c. Aue Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui morte pro nobis in cruce gustata, mox ad inferna secundum animã ex summa charitate descēdit, & electos suos potenter inde eripuit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in caelis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorẽ nostrum Iesum, cuius sanctissimũ latus, te præsentẽ lancea apertum, & amorosum cor vulneratũ fuit, vnde nobis sanguis purpureus, & aqua salutis p̄ fluxit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in caelis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redẽptorem nostrum Iesum, quem de cruce depositum in sinum gremiumq; tuum (vt piè credimus) suscepisti, & lachrymis vbertim rigasti, eiq; oscula amanter impressisti. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in caelis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, cuius corpus sacratissimum Ioseph, & Nicodemus pia deuotione aromatibus condierunt, & sindone inuoluerũt, atq; in sepulchro posuerunt. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in caelis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui tertia die victor è clauso sigillatoq; sepulchro p̄ diẽs, à mortuis virtute propria surrexit, & te dilectã matrẽ suam ceterosq; amicos suos optatissimo gaudio lætifica-

uit.

uit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in caelis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna, & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui quadragesimo post resurrectionem suam die, in caelum gloriosè ascendit, & ad dexterã Patris triumphator nobiliẽ cõsedit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in caelis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna, & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui Spiritum sanctũ in Apostolos aliosq; fideles misit, & eos illo mirificè cõsolatus est, cõfortauit, illuminauit atq; instruxit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in caelis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui te charissimam genitricem suam in caelum assumptam supra choros angelorum exaltauit, reginamq; & imperatricẽ celsissimam constituit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeam⁹, & eum teque videre mereamur in caelis, Amẽ.

Aue Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui in fine seculi ventur⁹ est iudex in maiestate magna, vt reddat reprobis horrenda supplicia, & iustis eterna gaudia. Fac vt ipsi dul-

cissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in caelis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suavis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui est amabilis & desiderabilis gloria beatorum, atque cum Patre, & Spiritu sancto viuuit, & regnat Deus in secula seculorum. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in caelis, Amen.

Laus Trinitati fulgidæ, Patri, Nato, Paraceto, laus virgini Deiparæ, nunc, & per omne seculum, Amen.

NOTA.

OLIM reuelatum fuit cuidã spiri- ^{Fructus in-} ^{gens ex ro-} ^{garij lectio-} ^{ne.}
tuali patri Carthusiano apud Tre-
uerim, quòd quoties quis piè & sanctè
legit Sertum, siue Rosarium, gloriolæ
virginis Mariæ cum articulis vitæ & pas-
sionis Christi, toties plenam peccatorũ
suorum veniam simulq; eximiam gra-
tiam, & eximium meritorum cumulũ
consequitur. Reuerà enim hoc Sertum
Christo & Mariæ gratissimum est, atq;
ad impetrandum efficacissimum quod
tam pro nobis quàm pro alijs nobis cõ-
missis, & p̄ tota Ecclesia perorare pos-
sumus. Carterũ non est necesse, vt il-
lud vno tempore totum compleatur,
sed per particulas diuersis horis vel die-
bus legi potest: & eo modo interdum
maiori deuotione ac fructu expletum.

ALIA ORATIONVM EXERCITIOLA NON contemnenda, neque paruipendenda.

*Manẽ, lecto Symbolo Apostolorum cum oratione Dominica,
& salutatione Angelica, dices (si volueris) qua-
tuor preces sequentes.*

1. Oratio ad sanctam Trinitatem.

Adoro te ô fulgida & semper
trãquilla Trinitas, vnus De-
us. Adoro te ô Domine
summæ Maiestatis, creator
caeli & terre, & omnium vi-
sibilium atque inuisibilium. Adoro te
ô altissime & benignissime Deus, perẽ-
ne bonum meum. Tibi Patri, & Filio, &
Spiritui sancto laus, honor & gloria in
secula seculorum, Amen.

2. Oratio ad Iesum.

Saluto te ô Fili Dei viui Iesu Chri-
ste, suavis Redemptor, qui incarna-
ri, pati & mori voluisti pro me. Propiti-
us esto mihi peccatori, & plenè me e-
munda. Largire mihi spiritum bonum
gratiam & salutem. Gratias ago pietati
tuæ pro requie, quam hac nocte mihi
concessisti. Offero tibi somnum meum
in laudem æternam, in vnione illius a-

mo-

moris quo tu Deus meus pro me factus homo, somnum corporalem cepisti in terris, ad honorem Patris & salutem totius generis humani. Hodie commendo tibi animam meam & corpus meum: serua me, quæso, ab omni peccato, & in viam pacis dirige: doce me semper facere voluntatem tuam. Peto Domine, & desidero, vt ex singulis actibus, verbis, cogitationibus, motibus, & respirationibus meis, resultet laus nominis tui. Peto vt omnes spiritus beati, & omnes sancti tui glorificent te pro me omni temporis momento: quia tu es benedicendus in secula seculorum, Amen.

3. *Oratio ad Mariam.*

Saluto te ô cœli regina, mater Dei gloriosa, Domina mea dulcissima, virgo Maria. Miserere mei peccatoris. Comendo me tibi hodie. Dirige, quæso, adiua & protege me in omnibus, ne inimicus meus præualeat aduersum me. Ora pro me, & effice vt filio tuo tibiq; semper acceptus sim, Amen.

4. *Oratio ad proprium Angelum.*

Saluto te ô sancte angele Dei, vernas filios cœli, princeps nobilis, cui à Domino commissus sum. Miserere mei peccatoris. Comendo me tibi hodie. Deduc me, quæso, in viam mandatorum Dei, & ab hoste maligno iugiter defende, atque in gratia Dei conserua, Amen.

Si obligaris legere preces horarias, antequam illas inchoes, dic hanc aut similem Orationem.

Domine Iesu, ego humiliter pro tuo honore obedire, & tibi fideliter seruire, teque purè laudare desidero in vnione illius perfectissimæ attentionis, qua Patrem orasti, & laudasti in terris: adiua me gratia tua quia sine te nihil possum, Amen.

Oratio post preces horarias dicenda.

Bone Iesu, propitius esto mihi peccatori. Ego tepidum & distractum seruitium meum commendo mellifluo cordi tuo emendandum & perficiendum: tibi que ipsum offero ad salutem omnium, in vnione illius perfectissimæ attentionis, qua tu patrem orasti,

& laudasti in terris. Responde quæso, satisfac, & supple pro me plenissime. Amen.

Missa auditurus dicito.

Domine Iesu, largire mihi, obsecro, gratiam tuam, & concede vt purè interium sancto Missæ sacrificio, ad æternam laudè nominis tui, in memoriam eorum omnium quæ pro salute mea fecisti, atq; pertulisti.

Sacerdos sacrificaturus, & quilibet sacram Eucharistiam sumpturus, potest dicere sequentem Orationem.

Oratio ante Communionem.

Gratias ago tibi amantissime Domine Iesu Christe pro omnibus bonis quæ mihi, & alijs quibuscunque hominibus vnquam contulisti atque collaturus es. Gratias ago, quod ex pura charitate mihi dedisti corpus, & animam, ac secundum animam fecisti me ad diuinam imaginem, & similitudinè tuam. Gratias ago, quod me ad sacrum baptismum, & ad rectæ Catholicæque fidei cognitionem perduxisti. Gratias ago, quod me iniquissimè viuentem tam patienter tolerasti, & ad teruocasti. Gratias ago, quod innumerata grauissimaq; scelera mea, quibus inferni tormèta toties commerui, tam clementer remisisti. Gratias ago, quod singulis momentis mihi benefacere non cessas, & salutem meam in omnibus promouere desideras. Gratias ago pro cunctis tribulationibus, angustijs, afflictionibus & pœnis, quas hæcenus mihi euenire permisisti: eas tibi offero in laudem æternam, in vnione venerandæ passionis tuæ. Gratias ago pro vniuersis miserationibus suavissimæ pietatis tuæ. Gratias ago pro incarnatione, natiuitate, infantia, pueritia, adoleſcentia, iuuentute, laboribus, arumnis, passione, morte, resurrectione & ascensione tua. Gratias ago pro institutione sacrosanctæ, & venerabilis Eucharistiæ, in qua te ipsum nobis reliquisti. Miserere mei vilissimi peccatoris: miserere mei secundum multitudinem miserationum tuarum. Emunda me quæso ab omni peccato, & negligentia, & impuritate. Exorna egenam animam meam tuis meritis ac virtutibus, vt tibi placeam, Amen.

Qui-

Quilibet Christianus possit quotidie vtilissimè offerre Deo prædictam gratiarum actionem, aut aliam similem.

Quando Sacerdos sub sacrificio Missæ eleuat sacram hostiam potest dicere.

Ave salus mundi, Verbum Patris, hostia sacra, vera & viua caro, Deitas integra, verus homo, corpus Domini mei Iesu Christi. Tu rex qui me creasti, & redemisti, miserere mei, Amen.

Quando Sacerdos eleuat sanctum calicem dicito:

Ave sacer sanguis Redemptoris mei, chari precium salutis meæ. Laus tibi Domine Iesu, qui purum sanguinè tuum sudisti, & mortuus es pro me in cruce. Propter bonitatem tuam miserere mei, Amen.

Spiritualis oblatio Hostie ad Deum Patrem.

Pater cœlestis, ego in plenam emendationem, expiationem, & satisfactionem pro omnibus peccatis, excessibus ac negligentijs meis, & pro peccatis totius mundi (vel) pro peccatis illius aut illorum, offero tibi hæc sacrosanctam, & venerandam hostiam, dilecti filium tuum Iesum Christum. Suscipe obsecro hanc oblationem in odorem suauitatis & laudem æternam, pro mea omniumq; salute (vel) pro salute eius aut eorum.

Quando iam sumpturus es sacram Eucharistiam sic orare poteris.

Ple Iesu, ego desidero suscipere te sacramentaliter (vel) spiritualiter, licet non sim dignus vt intres sub teetum meum. Propitius esto mihi peccatori, & aufer à me quicquid odisti. Præpara tibi gratiam, & amoenam habitationem in me. Vtinam Domine, vtinam ardentissimo tui desiderio, & amore flagrare, tibiq; perfectè placerem. Ecce renuncio omnibus extra te. Veni in cor meum, veni, et pasce te ipso animam meam, eamq; reple gratia tua, Amen.

In ipsa sumptione Sacramenti potest hæc verba rummare.

O bone Iesu, dilecte mi, charissime mi. O amor meus, dulcedo cordis mei, vita animæ meæ. O æternum bo-

num meum, melliflue Iesu, miserere mei. Vni me tibi intimè ad gloriam nominis tui, Amen.

Sacerdos postquam sacrificauit, & quilibet postquam Eucharistiam sumpsit, dicat (si vult) sequentem Orationem.

Oratio post Communionem.

Gratias ago tibi benignissime Domine Iesu Christe, qui me vilissimum peccatorem admittere dignatus es ad splendidum viuificumque sacramentæ tuæ conuiuium. Hei mihi, quia nimis indignè compleui hoc sanctum sacrificium (vel) percepi hoc venerabile sacramentum. Miserere mei, ignosce mihi. Ego quod egi commendo mellifluo cordi tuo emendandum & perficiendum, ad æternam gloriam tuam, et ad salutem omnium. Responde, satisfac, & supple pro me plenissime. Amen.

Dum aggredieris quidpiam, dicito:

Domine Iesu, da vt istud faciam, dista loquar, hoc exercitium peragam, ad æternam laudem nominis tui, sicut tibi placitum est.

Post opus vel exercitium, dicito:

Domine Iesu, ego hoc quod feci, Dea quæ dixi, has cogitationes meas, hoc ieiunium meum, has orationes meas, hæc exercitia mea, commendo mellifluo cordi tuo emendanda, ac perficienda: tibiq; illa offero in laudem æternam, & ad salutem omnium, in vnione sanctissimorum operum, verborum, cogitationum, ieiuniorum, orationum (vel) exercitiorum tuorum: hanc modicam eleemosynam per me factam tibi offero in vnione pietatis, misericordiae, & charitatis tuæ.

Istæ orandi formulæ præscribuntur tyrunculis spiritualibus. Quilibet poterit vt alijs, & pluribus vel paucioribus verbis, pro suo affectu: imò poterit etiam sine vllis verbis, sola mentis elevatione intentionem cogitationemque suam dirigere ad Deum in suis operibus atque exercitijs.

Si legisti vel audiisti quidpiam boni, dicito:

Domine Iesu, laudo te, & gratias tibi ago, p hac sancta doctrina, (vel) pro

L

pro

pro his salutaribus verbis: da vt ex eis proficiam ac tibi placeam. Ego ille Maieftati tuę offero in laudem æternam, & ad salutem omnium.

Si aliquid aduersę pateris aut passus es, dicit.

Domine Iesu, ego hunc dolorem, hęc molestiam, hoc impedimentum, hanc tristitiam, hoc improprium, hanc tribulationem, hoc grauamē, tibi offero in laudem æternam in vnione dolorum tuorum, tristitię tuę, afflictionum tuarum (vel) in vnione venerandę passionis tuę.

Si cor tuum frigidum, & aridum est, dicit.

Pater cœlestis, ego pro frigida, & misera cordis mei ariditate, offero tibi feruida desideria ardentissimūq; amorem cordis dilecti filij tui Iesu Christi: offero sanctam deuotionem, & charitatem beatę Marię virginis matris ei; atq; omnium electorum tuorum.

Ante sumptionem cibi oratio.

Domine Iesu, da vt sanctę, & continenter sumam cibum ac potum ad gloriam nominis tui, in vnione illius amoris, quo tu Deus meus pro me factus homo, cibum potumq; sumpsisti in terris, ad honorem Patris, & salutē totius generis humani.

Post sumptionem cibi oratio.

Gratias tibi ago Domine Iesu, pro hac refectione corporali quā mihi indigno præstitisti. Singulas buccellas, & guttas quas sumpsi offero tibi in laudē æternam, in vnione illius amoris, quo tu Deus meus pro me factus homo, cibum potumq; sumpsisti in terris, ad honorem Patris, & salutem totius generis humani.

Vesper, examinata cōscientia, & lecto Symbolo Apostolorum cum oratione Dominica ac salutatione Angelica, potes dicere quatuor preces sequentes.

I. Oratio ad Iesum.

Eheu Domine Iesu, Peccaui, peccaui, & malum coram te feci: misere mei, quia pius, & clemens es. Ego omnia peccata mea, omnes excessus ac negligentias meas depono in cruenta vulnera tuā: omnes offensas meas projicio in abyssum misericordię tuę, vt ibi ad

nihilum redigantur. Spero, & confido in immensa bonitate tua. Ablue me quæso purissimo sanguine tuo, & plenē emunda. Responde, & satisfac pro me. Ecce desidero & propono (te adiuuante) corrigere me. Renuncio omnibus quę tibi displicent. Conforta me gratia tuā domine Deus meus, Amen.

II. Oratio ad eundem.

Bone Iesu, gratias tibi ago pro omnibus beneficijs, & donis tuis spiritualibus atq; corporalibus, quibus indigus sum. Commendo pietati tuę hac nocte animam meam & corpus meū, commendo hanc ciuitatem (vel) congregationē. Da vt pudicę & sanctę somnum capiam ad gloriam nominis tui, in vnione illius amoris, quo tu Deus meus pro me factus homo, somnū corporalem cepisti in terris, ad honorem Patris & salutem totius generis humani. Peto & desidero, vt singulę respirationes meę hac nocte laudem & amorē tibi exhibeant, Amen.

III. Oratio ad Mariam.

Maria virgo Deipara, miserere mei, quia pia & misericors es. Impetra mihi veniam peccatorū. Commendo me tibi hac nocte. Protege me quęso ab insidijs inimici, vt castę necessarium somnum percipiam ad gloriam Dei, Amen.

IIII. Oratio ad proprium Angelum.

Sanctę angelicę Dei, princeps nobilis, custos meus fidelis, miserere mei, gratias tibi ago pro custodia tuā & pro dilectione quam mihi indigno exhibes. Domine mi, commendo tibi hac nocte animam meam & corpus meum. Defende me, quæso, ab omni malo, vt in sancta pace dormiam & requiescam, Amen.

Quando liberit, poteris valde vtiliter legere tres orationes sequentes.

I. Precatio ad Iesum.

O Clemētissime Domine Iesu Christe, miserere mei & omnium. Conuerte ad te miseros peccatores, ne pereant. Reuoca hæreticos atque schismaticos. Illumina infideles te ignorantes. Benefac his qui me vnquam iniuria aut molestia aliqua affecerunt. Adesto omnibus, qui in necessitate & tribulatione aliqua constituti sunt. Adesto fidelibus

libus viuīs & defunctis, qui se precibus meis commendauerunt, vel commendati esse cupiunt. Adesto parētib; propinquis, & benefactoribus meis. Adesto omnibus pro quib; ego orare debeo, & tu rogari vis. Adesto huic ciuitati (vel) congregationi. Concede vt sit hic humilitas, pax, concordia, charitas, continentia & puritas. Concede vt omnes dignē emendemus atque corrigamus nos, & timeamus te, & seruiamus tibi fideliter, & diligamus te, & placeamus tibi. Visita corda omnium nostrum: da nobis spiritum bonum, & gratiam tuam salutarem. Commendo tibi cuncta negotia spiritualia & temporalia, omnesque necessitates nostras. Dispone & ordina omnia secundum supremum beneplacitum tuum. Præsta mihi, vt quicquid tu vis, hæc velim & ego. Ipsa gratissima voluntas tua sit semper summa cōsolatio mea, Amen.

II. Precatio ad eundem.

Deile Domine Iesu, dele omnia peccata mea precioso sanguine tuo. Restitue mihi innocentiam, quam in baptismo contulisti: quia nihil tibi est impossibile, & misericors es valde. Propter bonitatem tuam largire mihi spiritum bonum. Effice me verē humilē, & resignatum, & patientem, & tranquillū, & continentem, et sobrium, & feruentem & discretum: effice me hominem secundum cor tuum. Da mihi te diligere, amoris vicem reddere, ardentem te requirere, et tibi soli viuere. O vtinam, nunquam te offendissem: vtinam posthac in omni virtute & sanctitate tibi placere iuxta voluntatē tuam. Commendo fidelissimę pietati tuę progressum et finem vitę meę. Benedic mihi in nouissimis meis, & præsta, vt in sancta confidentia, in sancta gratia atque amicitia tuā vitam hanc finiam. Benigne me tunc suscipe in misericordia & bonitate tuā. Peto Domine ad laudem nominis tui, vt anima mea tota munda hinc exeat, & ad vitam æternam perueniat, Amen.

III. Precatio ad Mariam.

O Clementissima virgo Maria mater Dei, miserere mei peccatoris miserrimi. Multę et graues sunt iniquitates meę: sed tu Domina responde pro me propter dulcissimā pietatem tuam. Remoue à me omne salutis impedimē-

tum. Impetra mihi veram puritatem, et innocentiam, & spiritum bonum. Impetra sanctam humilitatem, & patientiam, et charitatem, & continentiam, & sobrietatem, et confidentiam. Adesto mihi nūc & in hora mortis meę. Ipsum obitum meum attentius tibi commendo. Benigne me tunc consolare, confortā & protege. Effice tuis meritis, vt anima mea tota munda hinc exeat, & ad vitam æternam perueniat. Amen.

Dulcia verba ad Iesum, frequenter ruminanda.

O Christe Iesu, tu mi præsens es, miserere mei. O pię, o clemens, o benigne Redemptor. O spes mea, refugium meum, salus mea vnica. O bone Iesu, dilecte mi, charissime mi. O amor meus, dulcedo cordis mei, vita animę meę. O ferena lux mea, vernans gaudium meū, pax mea suauis. O diuitiæ meę, verum bonum meum, sufficientia meā. O paradise deliciarum, Deus meus, intende mihi. Peto veniam, peto spiritum bonum. Peto gratiam. Emunda, sana, sanctifica me. Doce, illumina, dirige me. Adiuua, protege, salua me. Da vt diligā te toto corde, tota anima, tota virtute. Laus tibi Domine, laus tibi, honor & gloria perennis, Amen.

Verba huiusmodi ediscenda sunt, vt quouis loco prompta memoria habeantur, ad ruminandum illa pio & amanti corde in placida simpliciue introversione.

Similia verba ad Mariam.

O Maria, dulcis mediatrix, miserere mei. O pia, o clemens, o benigna mater. O spes mea, refugium meum, cōsolatrix meā. O virgo suauis, gratiosa, amabilis. O foemina formosa, præcellens, sanctissima. O genitrix Dei, regina cœli, gaudium angelorum. O sydus rutilans, liliū candens, rosa venusta. O paradise voluptatis, charissima meā, intende mihi. Peto veniam, peto spiritum bonum, peto gratiam. Doce, illumina, dirige me. Adiuua, ptege, salua me. Dele culpas o Maria, placa natū prece pia: quia per te patet via ad æterna gaudia. Laus tibi domina, laus tibi, & honor & gloria perennis, Amen.

Oratio ad quemlibet Sanctum.

Ave vernans flos cœli, & gloriose ciuis paradisi beatę N. Gratias ago

Domino pro omnibus bonis, quæ in te contulit. Laudo illum, & tibi in augmentum gaudij ac gloriæ offero totius beatitudinis gazophylacium, cor Iesu Christi mellifluum. O Domine mi, ora pro me misero peccatore. Impetra mihi plenam veniam, & spiritum bonū, ac sanctam gratiam, vt Deo perfecte reconcilier & illi placeam. Adesto mihi nunc, & in hora mortis meæ. Ipsum obitum meum attētius tibi cōmendo. Benignè me tunc cōsolare, conforta, & protege. Effice tuis meritis, vt anima mea tota munda hinc exeat, & ad vitam æternā perueniat, Amen.

Eadem oratio ad plures Sanctos.
Aucte vernantes flores cœli, & glo-

riofī ciues paradisi, beati N. & N. gratias ago Domino pro omnibus bonis quæ in vos contulit. Laudo illum, & vobis in augmentum gaudij ac gloriæ offero totius beatitudinis gazophylacium, cor Iesu Christi mellifluū. O Domini mei, orate pro me misero peccatore. Impetrate mihi plenam veniam, & spiritum bonū, ac sanctam gratiam, vt Deo perfecte reconcilier, & illi placeam. Adesto te mihi nunc & in hora mortis meæ. Ipsum obitum meum attentius vobis cōmendo. Benignè me tunc cōsolamini, confortate, & protegite. Efficit vestris meritis, vt anima mea tota munda hinc exeat, & ad vitam æternā perueniat, Amen.

BREVIS ET ABSOLVTA MULTVM- que salutaris doctrina.

SI ad veritatis agnitionem, & animi tranquillitatem summamque perfectionem breui compendio peruenire desideras, oportet vt sis bonæ voluntatis, & nihil magis tibi curæ sit, quàm placere dulcissimo Creatori atque benefactori tuo Deo: oportet vt ipsius Domini voluntatem iugi studio observare, & adimplere coneris. Igitur construe tibi per mentis conceptum veluti habitaculum quoddam ex solius diuinæ voluntatis materia, teque in eo ita cōclude, vt in omnibus quæ agenda vel mittenda occurrunt, cogites voluntatem Dei te circumdare, secundum quam semper viuere debes. Proinde nihil atpicere, nihil audire, nihil gustare, nihil alijs sensibus percipere, nusquam progredi, nihil facere, nihil loqui, nihil cogitare aut desiderare velis aliter, quàm Deo placitum acceptumque esse credis. Propter Dei honorem atque amorem resigna, & abnega tuam voluntatem quæ inordinata est: mortifica tuas prauas passiones, & affectiones: extingue in te omnem propriam quæstionem, & peruersum tuipsum amorem. Quantum enim tibi ipsi, & vitiosis propensionibus tuis morieris, tantum viues in Deo: & quanto diligentius eieceris quod tuum est, tanto abundantius recipies quod Dei est, nempe sanctissimam gratiam Dei, & Deum ipsum. Re-

linque ergo, abdica, & fuge pro viribus ea, quæ Deo displicere gratissimeque eius voluntati repugnare cognoscis: vt sunt superbia, vana gloria, odium in proximum, & huiusmodi alia peccata ac vitia.

Dilige dominum Deum tuum toto corde tuo, tota anima, tota virtute, iuxta gratiam tibi ab ipso datam: proximum quoque tuum (id est, quemlibet hominem hic viuentem) ama charitate sincerissima: benignū, paratum, & beniuolum te illi exhibens, cauensque ne eum lædas aut iniuria aliqua afficias. Hæc enim duo maximè vult, & vnicè abs te requirit Deus tuus. Palam autem erit te Deū verè diligere, si nihil terrenum, nec etiā teipsum inordinatè amaueris, & nulli rei caducæ, nulli mortali creaturæ per vitiosum affectum adhaeris: si in omnibus quæ agis vel omittis laudem gloriamque Dei purè quæsieris: si voluntatē tuam voluntati diuinæ sedulo subieceris, & quælibet aduersa de manu domini humiliter susceperis, & ea propter illum æquo animo ad finem vsque toleraueris, atque ipsius Domini Dei tui bonitati firmissimè innixus permaneris. Ergo separa atque repurga voluntatem tuam ab omni terreno, & carnali affectu quantum potes, ita vt neque te, neque vllam aliam creaturam in hac vita ames, nisi in Deo, & propter Deū, ames verò Deum propter seipsum.

Nam

Nam diuinus amor consortium terreni amoris nullo modo pati potest. Vnde quantum te transitoriarum caducarumque rerum contagione infeceris, tantum in Dei amorem peccabis, & tantum à vera perfectione excides. Planè, nulla ratione fieri poterit, vt Deo nudè coniungaris atque vniaris, si sensualis, & impuro amore implicitus fueris. Nā tot media inter te, & Deum constituis, quot sunt res quas malè amas vel appetis. Itaque omni tempore obserua teipsum vigilanti custodia, & terrenis concupiscentijs vitiosisque affectibus viriliter resiste, ac curas nimis anxias inordinatamque tristitiā ab animo tuo repelle. Prætereā in omnibus operibus, verbis, cogitationibus, exercitijs & actibus tuis, specta solummodò Dei honorem, & gloriam. Sum operè etiā desidera, vt omnes alij homines cognoscant, quærant, & ament Deum. Postremò, opta ex animo, & totis viribus ad hoc contende, vt voluntas tua semper conformis sit voluntati Dei. Nunquam recalcitres neque murmures contra Deum. Suscipe humiliter de manu ei quicquid in hac vita tibi accidit: quomodo cūque, etiā accidat, & à quacunque creatura proficiscatur vel inferatur: neque enim aliquid sine Dei voluntate, & permissione alicui evenit. Et quum ipse Deus sit summè bonus, nō potest nisi quæ bona sunt tibi vel alijs velle. Si permittit te tribulationibus, persecutionibus, tentationibus, angustijs, ariditate obscuritateque mentis, infirmitate corporis, vel quolibet alio grauamine premi: persuasissimū habe, eum hoc facere ex pura charitate pro salute animæ tuæ. Perfer igitur omnem aduersitatem, & molestiam tam internam quàm externam cum benigna, patienti, & tranquilla tui resignatione, propter amorē illius, cuius sanctissima voluntate ac dispositione accidit. Ipse ex summa dilectione omnia nobis tribuit, & in omnibus salutem nostrā promouere desiderat, qui de malo pœna, & culpæ maius bonum quàm sit ipsum malum elicere nouit. Crede inconcessa fide eundem dominum Deum tuum magis amare te quàm tu te ames, & diligentior tui curam habere, quàm ipse habeas aut habere possis. Confide in eo plenissimè: te & omnia diuinæ eius prou-

dentia sine aliqua hesitatione committens, omnēque sollicitudinem tuam in eum proiciens. Quanto enim securius te tuaque per laudabilem confidentiam illi commiseris, tanto præsentius adiutorium ab eo obtinebis, sicut vtile fuerit.

Cæterum, memineris te nihil eorum quæ dicta sunt conuenienter posse præstare, nisi verè humilis esse studeas. Vt autē facilius sanctam humilitatem teneas, contēplare, & considerā profunda mente nihilū tuum. Tu enim ex teipso nihil es quia à Creatore Deo de nihilo factus es, & mox redigeris in nihilum, nisi ille iugiter te conseruaret. Iam quum nec esse ex teipso habeas, nec permanere in esse per teipsum possis, manifestum est, te ex teipso neque facere neque cogitare quicquā boni posse. Tu ex te ipso ad omne malū propensus es: vnde si tibi ipsi relinqueris, enormia scelera assidue committeres. Quomodo ergo inflari, superbire, vanè gloriari, & te alijs præferre poteris? Quomodo te aliquid esse reputabis? Quomodo vel pilum vnū tibi vsurpabis de his quæ à Deo accepisti? Tu peccando vilissimū te fecisti, adeo vt non sis dignus quæ terra sustineat: & iustum esset, vt oēs creaturæ iniuriam, quā Creatori tuo irrogasti, dire vlciscerentur. Hæc recogita: & indignitatē vilitatēque propriam attēdens, humilia, contēne teipsum, atque ab alijs etiam contemni non recuses. Libenter exequere infima, & abiecta officia vel opera. Demitte te infra omnes homines, & propter obedi amorem cœlestis regis, qui propter te factus est obediens vsque ad mortē. Quantumque à Domino vel à creaturis affligaris, serua patientiam: Iudica te nec meruisse nec mereri posse aliquod Dei donum: nā ea quæ tibi à Deo collata sunt, non nisi ex mera bonitate eius accepisti. Nihil omnino tibi tribuas, nisi quod ex teipso habes, videlicet peccata, & multiplices culpas atque defectus. Inspice diligenter vitā, & passionem domini tui Iesu Christi. Limitare pro tuo modulo eius humilitatem, patientiam, mansuetudinem, charitatem, benignitatē, aliasque sanctissimas virtutes ipsius. In his sit præcipuum studium tuum, & maximus conatus tuus: ita enim ad consummatam perfe-

L 3 cōio.

fectionē citò peruenire poteris. Quòd si Dominus eā tibi in hac vita sicut desideras minimè concedit, facit hoc propterea, quòd non expediat vt tibi hic ita

F I N I S.

EPISTOLA LVDOVICI BLOSII

N habes amice in Christo dilecte G. Conclauē anime, quā tantopere efflagitasti. Quum nup̄ tibi, & mihi scripsissem Speculum Spirituale, nihil prorsus adijcere statuerā: postea tamen animo tuo satisfactum nō fuit, nisi adiungerem etiam Monile, & Coronam, & Scrinio lū spirituale, quæ omnia Conclauē nostrum cōtinet. Serius sanè prelo datum fuit quam cupiebas: sed boni consules, quod Dei dispositione, & ordinatione factum est. Quòd si tu sepositis interdum grauioribus studijs atque occupationibus, lectione simpliciorum libellorum à me æditorum delectaris (sicut delectari videris) suadeo vt imprimis istud Conclauē ingrediaris, & diligenter consideres atque expendas ea, quæ in illo habentur: ac deinde sumas in manus etiā Psychagogiā, quam ex Augustino, & Gregorio superioribus annis collegi. Nam doctrina Patrum in hisce duobus libellis posita, poterit te bonæ voluntatis hominē multū consolari, & cōfirmare, atque ad Dei patriæque cœlestis amorem accendere. Non te pigeat hæc, & huiusmodi alia pia scripta sapius relegere, etiam si ipsa lectio palato cordis tui nonnunquā parū fore sapiat. Nimis n. fastidiosus est, qui sancta ac salutaria quæque semel lecta vel audita reijcit, & ea amplius legere atque audire nō vult. Gratias ago domino Iesu, quod frater tuus C. postquā perlegit Consolationē pusillanimum à me in publicum emissam, minus iam inordinato metu angitur, quā antea. Istud releuamē Deo & sanctis doctoribus qui in illa Consolatione loquuntur, acceptum ferre debet. Rectè quidem facit, dum queritur ac dolet, quòd præterito vitæ suæ tempore nimis grauius nimisque multipliciter Deum offēderit: respiret nihilominus, & confidat in immensa suauissimaque Dei misericordia. Cogitet plerosque ipsorum, qui Christum occide-

concedatur: mercedem tamen laboris, & desiderij tui in cœlesti beatitudine cumulatissimè recipies, ibique ipsa perfectione perrenniter perfruēris.

runt postea credendo in Christum veniam accepisse: vt videlicet mortales omnes discerent nulla esse tā immania crimina atque flagitia, quæ clemētissimè & adipe misericordiæ plenus dominus, non velit ad se conuersis, vereque penitentibus remittere. Sanctissimum namque Deum maxime decet, & ei propriū est, misereri ac parcere his qui sese humiliant, veniamque ex animo peccant. Rectè etiā tuus frater consistetur se semper valde imperfectum esse: meminerit tamen imperfectos non minoris consistisse Christo, quàm perfectissimos. Illa mentis instabilitas, qua se inter orandum affligi dicit, innumeris Dei seruis communis est. Non est quod hinc nimis expauecat. Si n. inuitus mēte distrahitur, & rationally facit quod in se est vt sit attentus, oratio ipsius in huiusmodi distractione humiliter suscipi, sæpe vtilior, & fructuosior est, quam si cum magna cordis attentione perageretur. Deo namque desiderium, voluntatem, & conatum eius pium approbat, & his alijque consimilibus molestanti animam eius purgat, aut puram conferuat, et exornat. Hortare eum semper, vt bono sit animo. Si ipse afflictiones suas, & aduersam valetudinē qua penè assidue laborat, patienti resignatoque corde propter Deum pulerit, certè vbi molestia, tristēm amarāque corruptibilis carnis sarcinā deposuerit: lætitia sanitateque sempiterna potietur. Eia amice charissime, obseruemus, oro, nos ipsos vigilāter, & ita viuere adnitamur, sicut decet veros Christianos. Transigam⁹ omne reliquū tempus vitæ presentis vtiliter. In cunctis quæ agimus, spectemus purè laudem, & gloriam Dei. Amemus Iesum, qui nos ardentissimo immensoque amore diligit. Propter eius honorem mortificemur in nobis propriam prauāque voluntatem ac vitia pro viribus. Subijciamus & conformemus nos in omnibus voluntati diuinæ. Geramus mētem humil-

lem

tem, & resignatam: iugiter desiderantes ac studentes placere domino. Hac enim ratione tandem perueniemus ad summū illud, & iucundissimum bonum: quod vt possidere possemus, ad imaginē Dei creati, & precioso sanguine Christi redempti sumus. Perueniemus, inquam, ad Deum, qui est amabilis abyssus, & fons totius lucis, vitæ, venustatis, excellentiæ, dulcedinis & opulentia. Tunc verè beati erimus, videntes visionē omnes pulchritudines huius mundi infinitè præcellentē: contemplantur enim in lumine gloriæ mellifluum vultum Dei, & in eo per suauissimā fruitionem quiescemus, pacemque imperturbabilem obtinebimus. Tunc inenarrabili abundabi-

mus gaudio, & plenè satiabimur. Deūque perfectè amabimus ac laudabim⁹ in secula seculorum. O quanta felicitas est, ad claram Dei visionem pertingere, & quanta rursus infelicitas, illa priuari atque in infernum demergi, ibique horribiliter cruciari sine fine. Bene vale in Domino, & ora pro me.

Eximiam illam partē Dialogi D. Henrici Susonis, qua laudes, & vtilitates afflictionum explicantur, ac pleraque alia paucis ab hinc diebus inferui Consolationi pusillanimum, vt gratificarer fratri tuo: Is eam facit sibi comparabit, vbi à Typographo fuerit denud excusa. Cæterum dicta ipsius Susonis, quæ ad te mitti volebas, hic iam accipe.

ALIQUOT DICTA D. HENRICI SVSONIS.

De amore seculi, & amore Dei.

MIR sanctissimus Deoque charissimus Henricus Suso, deplorans infelicitatem corū, qui vano amore impliciti, & huic mundo prorsus dediti, Deum salutēque propriam negligunt, queritur corā domino hoc ferè modo: Profectū domine, res est lamentatione digna, tot corda sancto amori aptissima tot præclaras ac formosas Dei que imagine insignitas animas, quæ ex spiritali tecum inito coniugio, reginæ & imperatrices effici, cœloque & terræ dominari possent, tam stolidè, & imprudenter se à te abalienare, atque in tantam vtilitatem abijcere, ac sua spōte perire. Crede sanè, si te omnium interni obrutus ita cernerent, vti ego te intueor, caducū omnem amorem euertigū in illis extractum iri. Mirari satis nequeo Domine (licet quondam longè aliter affectus fuerim) posse animum cuiusquam vlla alia in re, quam in te vastissima abyssu acquiescere. O bonum in comprehensibile medullitusque amplectendum, o dulcissime Deus, quàm benè agitur cū ea anima quæ te vnicè amat, & quam tu diuinis fulgoribus excellenter illustras, tibi que vicinijs adiungis ac copulas. Quantam illa ex te cœlestem, & mellifluam haurit consolationem, quanta amoris tui capit secreta blandimēta? Tu purissimarum inastimabiliumque voluptatum pelagus es immensum. Quic-

quid amabilitatis, decoris, pulchritudinis vlla ratione potest cogitari, id omne in te vltra omnem modum reperitur. Nihil iucundum, nihil gratum aut plausibile vlla in creatura potest inueniri, quod nō purissima quadam ratione infinito copiosius, & excellentius in te existat. Quoties ego rerum pulchrarū species conspicio, quum cœlum, terrā, sylvas & campos, vniuersumque mundum animo perlustro, cuncta hæc videntur mihi huiusmodi vocibus compellere cor meum: Pensita quantum ille amabilis, & formosus sis, qui condidit nos, qui est totius pulchritudinis fons. O Domine Iesu, quid exultationis ex te accipio? Certè dum cogito, me abs te celsissimo Deo amari, quicquid intra me est, præ gaudio colliquescit. Prorsus ob id ego ex animo lætor, quòd tu vsque adeo bonus es, quodque meus es amicus, vti piè spero, & confido.

De passione Domini.

Idem Suso in Dialogo introducit Sapientiam æternam, videlicet Christū Iesum colloquentem de passione sua cum Ministro suo, ita: Mihi longè gratius est cor hominis, si omni caduco amore sit vacuum atque ad imitandum vitæ meæ præclarum exemplar perpetua sedulitate intentū, quam si cōtinuis me prosequatur lamentis, totque fundat lacrymas, quot vnquam pluuia guttæ

L 4

ex

ex aere defluerunt. Siquidē acerbissimæ mortis perpessione hoc potissimū spectavi & volui, vt me homines imitentur: quanquam, & piæ lachrymæ mihi cum primis acceptæ sint. Si tu ipsam passionē meam amantissimam humectantibus oculis commemorare nō potes, facias te nihilominus incundo animo, ob bona immensa quæ ex illa capis. Quod si nec hilariter nec lachrymabundus eam cogitare potes, vel arido corde in mei laudem eam percurras. Ita enim non minus gratum mihi præstiteris obsequium, quam si præ lachrymis, & dulcedine totus colliquesceres. Nam hac ratione opus efficit ex amore nihil te ipsum spectās. Vt verò eadē passio mea magis tibi cordi sit, ei quæ plus afficiaris, audi quæ dicturus sum. Anima quæ se multis obstrinxit peccatis, poterit ipsi⁹ passionis meæ thesaurum ad eō ad iungere, sibi quæ applicare, vt etiam si vel mille annis punienda sit in Purgatorij locis, breui tempore, & culpam, & pœnam omnem dissoluat, ita vt absq; Purgatorio libera commigret in cœli. Debet autē id fieri hac ratione, vt quis corde contrito sæpe, & grauitè magnitudinem ac multitudinem immanium peccatorum suorum, quibus tam irreuerenter offendit oculos cœlestis patris sui, expendat ac ponderet, ac deinde propriæ satisfactionis opera non quidem omittat, sed paruipēdat, vtpotē quæ cū ipsis collata peccatis nō plus sint quam aquæ guttula vna erga Mare vniuersum, meæ verò satisfactionis immensitatem mirificè euehat ac extollat, quando vel minima preciosi sanguinis ex toto corpore meo vndique largiter nimis manantis gutta, etiam mille Mundorum peccatis delendis suffecisset: quam nihilominus satisfactionis huius meæ tantum quisque sibi applicet, & ad se trahat, quantum se mihi compatiendo conformat, atque quatenus suæ satisfactionis exiguitatē in meæ expiationis infinitatem humiliter, & obnixè demergit.

De sacra Eucharistia.

In illo eodem Susonis dialogo incarnata sapientia verba faciens de sacra Eucharistia, Ministro suo ait: Minimū ex me proficiscens donum in venerabi-

li Sacramēto, longè splendidius in omnem æternitatē fulget ac radiat, quam vllus solis huius visibilis splendor, multo quæ est illustrior, atque micantior, quam lucifer iste conspicuus. Denique sempiterno quodam decore ac pulchritudine longè præclarius te exornat, quā vlla vnquam ætas quamlibet amœnata terram ornauerit. An forsitan dubitas, illustrissimam diuinitatem meam quouis sole fulgentiorem, & præclarissimā animam meam qualibet stella micantior, atque gloriosum corpus meum quantacunque æstatis amœnitate delectabilius esse? quæ quidem reuera percipis in Eucharistia. Ego pijs, & bene preparatis sum panis vitæ: at indignis qui voluntate vel actione in mortiferis peccatis perseverant, plaga sum temporaria æterna quæ execratio: hos certa dānatio manet, nisi per veram poenitentiam mihi reconcilientur. Sanè etiam si quis sit angelorum omnium naturali puritate præditus, sanctorum quæ omnium integritate ac sanctimonia conspicuus, & mortalium omnium bonis operibus ornatus, nec sic tamē me percipere in Sacramento dignus foret. Sed cū facit homo quod potest nihil ab eo vltra exigitur, siquidē id quod illi deest ego suppleo. Præstat verò ex amore accedere ad hoc venerabile Sacramētū, quam ex timore abstinere.

De resignatione, abnegatione, & mortificatione sui.

Vso item insignes hæc sententias de resignatione, & abnegatione scribit. Perfecta vita non in eo potissimū sita est, vt consolatione abundes, sed vt voluntatē tuam diuinæ permittas ac resignes voluntati tam in amaris quam dulcibus, humiliter quæ obtemperes, & sub mortalium omnium vestigia te reponas ac submittas. Ipsi supremo spiritui angelico nihil suauius est, quam in omnibus diuinæ satisfacere voluntati: ad eō vt si nosset ad Dei cedere laudem, si vrticas, & alia zizania extirparet, hoc præ omnibus cupidissimè exequeretur. Nulla est perfectior, & excellentior resignatio, quam in sui derelictione esse resignatum: neque est quod quis animo admodum pragruatur, si parum experiatur spiritualis dulcedinis: cogit

ret

tet potius ea se indignum. Vera in omnibus tum certis tum in certis rebus resignatio sui in voluntatem Dei, hominē proculdubio extra casus, & pericula omnia eripit, atque in omnibus vera eum pace gaudere facit. Tanta Dei honestas, & benignitas est, vt nulla possit ratione vnquam illum deserere, qui possit ex animo bonitati ipsius confidere, sequetur ei permittere ac resignare. Vera sui submissio, & depressio ac abnegatio, virtutum omnium, & totius salutis ac beatitudinis radix est. Dolet profecto sapientem ac eloquentem esse, & nihilominus in silentio sese continere: ab alijs vilipendi, irrideri, iniurijs affici, audire calumnias, & obrektiones, nec se tueri, & vlcisci: hominem prudentē ac honoratum vitioso ac nullius existimationis homuncioni cedere, nec contradicere: atqui hoc planè est per sui abnegationem conformari ad Christi præclarum exemplar. Quamuis in ferenda afflictione non semper æquè resignatissimus animo, nō propterea spes salutis ablata est, nec Dei gratia amissa: modò ne pertinaci animo aduersus Deum calicemus ac rebellemus. Opera, exercitia, & instituta cum proprietate sine propria voluntate peracta, quamlibet grandia videantur, parui tamen momenta sunt, quamdiu illis abnegatio, & resi-

gnatio coniuncta nō est. Hominem rationis compotē opera sua agere decet, non ex naturali propensione vel appetitu, instar pecudum naturæ impulsū sequētiū, sed cū ratione in Dei laudem, & ob Dei amorem, ad eō vt nullam suam priuatum commodū, suam delectationem, sui exaltationem, suam mercedem capret, sed solum Deum. Ita abnegare, mortificare, & relinquere nos ipsos debemus, vt vilipendi, & aduersa propter Deum perpeti nequam recusemus, ac linguam, sensusque nostros sedulo refrenemus, & nihil cū inordinata delectatione possideamus, aut appetamus. Vt iuri lamina oculis imposita non minus impedit visum, quam lamina ferri: ita & in tabilibus mortalibusque creaturis omnibus, quantumcunq; nobiles sint, renunciare, & eas ex animo remouere oportebit, si præstantissimum bonum illud, quod Deus est, percipere volumus. In vera abnegatione, tota perfectionis summa consistit: sine qua nemo proficere valebit, quoquò se verterit. Præstat nobis omnipotēs Deus, vt indefesso conatu nos ipsos perpetim abnegare, mortificare, relinquere, resignare, exire, & nihil pendere studeamus, Amen.

F I N I S.

CIMELIARCHION PIARVM PRECVLARVM, AVTHO- RE LVDOICO BLOSIO.

PRAEFATIVNCVLA.

Volens ego, & anima mea commodis consulere, & alijs qui Deo dediti sunt gratificari, concinnaui hunc libellum precularum: quae ut breues sunt, ita minus adij habent, & ardentius e corde erumpunt. Si quis sit, cui non liceat in singulis orationibus, quibus Iesus salutarur, repetere haec verba, Adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui: vel etiam ista, Concede vt tibi placeam o vnica salus anima mea, poterit ea omittere. Sed & quilibet poterit addere petitionem quam voluerit: vel ut si dicat, Obsecro te dilecte mi, per ineffabilem pietatem diuini cordis tui, adesto mihi vel illi, da mihi vel illi hanc aut illam gratiam ac virtutem. Item: O Domine Deus meus, o torrens ineffabilem voluptatum Iesu, trabe me post te, & concede vt inextinguibili seruire curram in odore vnguentoru tuorum. Da vt diligam te ex toto corde meo, & ex penitissimis medullis prae cordiorum meoru: quia tu prior dilexisti me: Te summum atq; vnicum bonum diligam ardentius, & estuauerit: ita vt anima mea tota liquefaciat, atq; absorbeatur dulcissimo tui amore, & tibi intimè vnietur ad laudem tuam aeternam. O suavis amat or digneris preparare tibi gratiam, & amenam habitationem in me. Largire mihi mentem puram, & sinceram: mentem nudam, & a fantasmatis rerumq; imaginibus alienam: mentem liberam, tranquillam, serenam ac lymphidam. O lux gratiosa, lux amabilis, lux pulchritudinis immensa; animam meam tuis illustrationibus irradiam, tuis influxibus pascere, ad gloriam nominis tui. Aliqui forte libenter adijciant in fine singularum Endologiarum haec verba ad sanctam Trinitatem, Gloria patri & filio & spiritui sancto: sicut erat in principio & nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

Item ista pro fidelibus defunctis. Requiem aeternam dona eis Domine, & lux perpetua luceat eis. Quisquis in has preculas inciderit, non aliquam verborum politiem expectet, sed eorum quae proponuntur utilitatem attendat. Deus solam affectus puritatem requirit. Licet ineleganter, licet confuse, licet barbàre precemur, eademq; crebro iteremus, non propterea minus illi placent nostra orationes: imò verò hoc facilius excorabile peccatus eius expiatur, quò amantius suauiusq; eadem subinde repetuntur.

CONTENTA HOC PRECVLARVM LIBELLO.

- De beneficijs Dei, siue, de vita & passione Domini Iesu, Endologia quatuordecim.
- Pro peccatorum venia consequenda, Endologia duae.
- Pro ardenti amore Dei obtinendo, Endologia quatuor.
- Ad virginem Deiparam Mariam, Endologia tres.
- Precatio ad Sanctos.
- Precatio admodum utilis his, qui ad profectum virtutum contendunt.
- Commendationes quotidianae.

ENDOLOGIA AD IESVM PRIMA.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui me creasti, & secundum animam ad imaginem tuam condidisti, capacemque aeternae beatitudinis fecisti. Miserere mei Domine Deus meus: concede vt tibi placeam, o vnica salus anima mea.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui coelum, terram, mare, & ea quae caelo, terra, mariq; continentur, meis vsibus deputasti: ac omnia mihi inseruire solatioq; esse voluisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, o vnica salus anima mea.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago

go tibi Dei viui, qui me in fide catholica pietate tua natum ab exordio vitae misericorditer educaisti, necessaria suppedirans, & corpus alens atq; confouens. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, o vnica salus animae meae.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui me haec ab innumeris periculis animae, & corporis seruaisti atque eripuisti, & etiam ab utentem donis tuis non dereliquisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, o vnica salus animae meae.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui me in sordidissimo vitiolorum sterquilino iacentem, & iniquissimè viucentem tanto tempore longanimitè tolerasti, reseruaistiq; ad poenitentiam. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, o vnica salus animae meae.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui me abeuntem in precipitiu, & etiam in ipsi inferni faucibus constitutum perire non permisisti: sed etiam surdum, fugientem, ac renitentem, ad salutis viam renocasti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, o vnica salus animae meae.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui me viliissimum peccatorem ita semper gubernasti, ita protexisti, ita oculo misericordiae respexisti, & adhuc quotidie peccatorem ita benignè sustines beneficijsq; foues, quasi coeterorum oblitus, curam mei solius gereres. Miserere mei Domine Deus meus: concede vt tibi placeam, o vnica salus animae meae.

Endologia ad Iesum. II.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui propter me dignatus es e regalibus sedibus, & mellifluis corde patris in hanc miseriarum vallem descendere, atq; in virginis Mariae castissimo utero incarnari homoq; fieri. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, o vnica salus animae meae.

Nota.

Scire oportet ipsum filium Dei nunquam à patre recessisse: sed de caelis ad nos descendisse dicitur, propterea quòd nobis praesens per carnem adesse volue-

rit, qui ubiq; semper fuit, & est praesens per diuinitatem.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui beatam Mariam virginem suauissimam, cum te concepisset de Spiritu sancto, ad Elizabeth cognatam suam properare voluisti, & vt eam salutarer eiq; ministraret, inspirasti: in cuius etiam Mariae pudicissimis visceribus nouem mētib; Deus, & homo delitescere non dedignatus es. Miserere mei domine Deus meus, concede vt tibi placeam, o vnica salus animae meae.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, quem virgo mater sine dolore, sine virginitatis detrimento pauperem, & passibilem in vili stabulo peperit, natumque humiliter adorauit. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, o vnica salus animae meae.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui in frigoribus asperitate editus, pāniculis ac fasciis inuolui, & vagiens in praesepio reclinari, maternisq; vberibus infanculus lactari non recusasti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, o vnica salus animae meae.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, quē recens natum caelestes exercitus laetis collaudarunt praconijs, & pastores piè quaesitum atque inuentū adorauerunt cum admiratione ac gaudio. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, o vnica salus animae meae.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui die octauo coeterorum more circumcidi, propriumque sanguinem adhuc infans fundere, & in singulare nostri solarium, Iesus, hoc est Saluator, appellari voluisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, o vnica salus animae meae.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, quem Magi fide sancta perquirentes stella duce inuenērunt, inuentoque procedentes humiliter obtulerunt aurum, thus, & myrrhā. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, o vnica salus animae meae.

Endologia ad Iesum. III.

Aue

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui legi propter nos subdi, & ad præbendum humilitatis exemplum à matre in templum deferri, ibique sisti, atque hostia pauperum redimi voluisti: vbi etiam iustus Simeon, & Anna prophetissa tua præsentia exhilarati, magna de te dederunt testimonia. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ò vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui puerulus cū matre tenera persequutionem passus, non recusasti deportari in exilium & fugere in Aegyptum. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ò vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, quem in templo remanentē pia mater tristis triduo requisit, et tandem lata inuenit in medio doctorum sedentem, illosq; audientē, & interrogantē. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ò vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui triginta annis incognitus latens, filius Ioseph fabri à Iudæis putari, & matri tuæ Mariæ, ipsique Ioseph subditus esse voluisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ò vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui Iordanem fluvium ingressus, à Ioanne seruo tuo humilis Dominus baptizari non dedignatus es. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ò vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui inter feras pro nobis in deserto habitas, et quadraginta diebus, & quadraginta noctibus ieiunans, passus es te tētari à Satana: quo demicto angelorū ministerijs honorat⁹ fuisisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ò vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui pœnitentiam annunciare, discipulos vocare, & ex eis duo decim singulares fidei precones A-

postolos eligere voluisti, vt dispersos Dei filios per illos colligeres. Miserere mei domine Deus meus, cōcede vt tibi placeam, ò vnica salus animæ meæ.

Endologia ad Iesum. IIII.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui pro me afflicus fuisti diuersis incommodis, æstu, frigore, siti, fame, sudoribus, & ærūnis. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ò vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui plurimos labores sustinuisisti, dum tu mundi saluator cōuersionem animarum sitiens, pernoctabas in orationibus, fatigaberis itinere discurrebas cœlestis doctrine promulgator de regione in regionem, de ciuitate in ciuitatem, de pago in pagum, de castello in castellum. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ò vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui cum hominib⁹ diuersans eos benignissimè consolari, eorumq; languores ac morbos multis miraculis æditis misericorditer curare dignat⁹ es. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ò vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui magno studio, ineffabiliq; affectu pacem, & cœlorum regnum euāgelizasti, omnium salutem exoptans, omnesq; tibi aggregare cupiens, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ò vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui publicanorum ac peccatorum consortium non refugisti: sed Mattheo, Zacheo, Mariæ Magdalena, mulieri in adulterio deprehensa, cæterisq; veram pœnitentiam agentibus, benignissimam familiaritatem, & præsentissimam scelerum remissionē exhibuisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ò vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui pro me multas iniurias, multas blasphemias, multa oppro-

probria, multos dolos, innumeratq; psequutiones passus es ab illis ipsis quos beneficijs affecteras. Miserere mei Domine Deus me⁹: concede vt tibi placeam, ò vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui Ierosolymam adueniens, mitis ac mansuetus super asinam sedisti, & inter laudes quæ tibi à turbis obuiam properantibus canebantur, fudit lachrymas, deflens vrbs excidium, animarumq; ingratarum exitium. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ò vnica salus animæ meæ.

Endologia ad Iesum. V.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, quem Iudas infidelis discipulus Iudæis te persequentibus, & in mortem tuam conspirantibus vili pecunia vendidit. Miserere mei domine Deus meus: cōcede vt tibi placeam, ò vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui vt consummaret legē, Ierosolymis pascha cum discipulis manducasti: & humilitatis sanctæque dilectionis exemplum præbens, eorum pedes fixis terræ genibus abluisti, ablutos extersisti linteo. Miserere mei domine Deus meus: cōcede vt tibi placeam, ò vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui sacramentum Eucharistiæ indicibili charitate instituiti, teque in eo nobis dedisti stupenda liberalitate: vt apud nos etiam corporaliter maneres vsque ad cōsummationē seculi. Miserere mei Domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ò vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui recessurus è mundo electos discipulos tuos exhortatus atque consolatus es verbis inexplicabili dulcedine plenis, & eos patri commendasti oratione ardentissima: euidenter declarans, quàm tenerè illos nosque, qui per illos credituri cramus, diligeres. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ò vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui coena facta gra-

tisq; peractis egressus cum discipulis trans torrentem Cedron, venisti in hortum, in quo te capiendum sciebas. Miserere mei domine Deus me⁹, concede vt tibi placeam, ò vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui passione imminente pauere, tēdere, ac mœstus esse coepisti, membrorum tuorum in te trāsferens imbecillitatem: vt electos tuos ad mortis expectationem trepidantes, ista tua infirmitate quam volens assumpseras, solareris, & confirmares. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ò vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui in terram proci-dens, patrem orasti, eique humiliter te totum obtulisti, dicens: Pater fiat voluntas tua. Miserere mei domine De⁹ me⁹: concede vt tibi placeam, ò vnica salus animæ meæ.

Endologia ad Iesum. VI.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui erga dilectos discipulos affectu misericordiae raptus, eorum tristitiam tuo mœrori preposuisti: & oratione (cui intentus eras) intermissa, ad eos tertio accedens deiectos erexisti, dormitantesq; ad orationis studium excitasti. Miserere mei domine Deus meus: cōcede vt tibi placeam, ò vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui in agone positus prolixius orasti: atq; cum sis creator cœli & terræ, Rex regum, angelorūq; dominus, angelico solatio releuari nō dedignat⁹ es. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ò vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui sanguineo sudore maduisti præ angustiarū multiplicitate, & vehementia. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ò vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui p̄ditori Iudæ ceterisq; hostib⁹ sanguinē tuum sitientib⁹ & mortē tuam desiderantibus, vltro te obtulisti capiendum. Miserere mei domine De⁹ meus: concede vt tibi placeam, ò vnica salus animæ meæ.

M

Aue

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui proditorum tuam dolose ad te accedentem non repulisti, sed benignè osculatus es: & ipse vultus serenitate, sermonisq; suavitate declarans te illi bene velle, blandè enim inuitasti ad poenitentiam. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui impios hostes tuos sacrilegas manus furibidè in te iniicere permisisti: & ab eis crudeliter ligatus, conuita, blasphemias, iniuriasq; quibus te proteruè incessebant, nō vitus es, sed mansuetissimè tolerasti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui Malcho vni ex furētib; persecutoribus tuis auriculā à Petro discipulo precīsam restituisisti ac sanasti: vt beneficia pro iniurijs reprensens, mansuetudinis pietatisq; tuę diuitias nobis patefaceres. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Endologia ad Iesum. vii.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui discipulis & amicis tuis profugientibus, teq; derelinquentibus, solus inter man⁹ nefandorum Iudæorum, tanquam agnus mansuetissimus inter dentes luporum furētium remansisti. Miserere mei Domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui te vincitū velut maleficum, & latronem armata manu ad Annam perducere, atq; coram eo sisti passus es. O quam ineffabilis est mansuetudo tua, pie redemptor meus. Ecce dū caperis, dum traheris, dum impelleris, nihil quereris, nihil obmurmuras, nihil obluertaris: sed tacitus ducentes sequeris, iubentibus obedis, affligentes toleras. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, rex cœli, & terræ, qui humiliter tanquam vilis, & abiect⁹ homuncio ante tumidum pontificem

stans diram alapam ab impio eius ministro impactam modestissimè tulisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui te colligatum ad Caypham ignominiosè duci permisisti, vt nos à mortis æternæ obligatione absolutos, veræ libertati restitueres. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui ter à Petro Apostolorum tuorū principe abnegatus, eundem benignè clementerq; respexisti, & ad facti poenitudinē ac sancta lamenta prouocasti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui ante pontificem & seniores vultu placido humiliq; aspectu stans, non recusasti falsò accusari, & iniurias diuersas ppeti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui dum à Caypha pontifice per nomen Dei adiuratus veritatem profitereris, asserens te esse Dei filium, ab ipso eodem, atque à ceteris astantibus tanquam blasphemus haberi non dedignatus es. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Endologia ad Iesum. viii.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui ab impijs Iudæis reus mortis proclamatus, & sine causa damnatus fuisti: vt iniusta tui cōdemnatione nos à criminum reatu quod tenebamur absolueres. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui pro me fact⁹ opprobrium hominum & abiectio plebis, sacratissimam faciem tuam in quā desiderant angeli prospicere, à scēditate spirituum non auertisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui alapis colaphisque crudelissimè cadi, & diuersis cōtumelijs atq; impropertis indignissimè p me affici dignatus es. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui te subannari, & vultum tuum amabilem (quē aspicere summa felicitas est) in maius tui ludibrium velari permisisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui per totam noctē diuersis modis pro me illusus, & afflictus à Iudæis fuisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui te ludibrijs saturatum, & vincitū, ad Pilati iudicis prophanum tribunal duci, eiusq; conspectui cum opprobrio sisti passus es, ipse iudex viuorum, & mortuorum. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, rex cœli, & terræ, qui attestatus es regnum tuum non esse ex hoc mundo, vt corda nostra ab amore presentis seculi tua iusta professione auerteres. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Endologia ad Iesum. ix.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui corā Pilato stans ad iniquas Iudæorum accusationes, & calumnias humiliter tacuisti: quasi agnus nō aperiens os tuum: neque contradicens his qui crimina falsò intentabant. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, agne sine macula, in quem impij Pharisei & Scribæ pertinaci odio sequebantur: licet enim in te Pilatus nullam mortis causam se inuenire restaretur, placari tamen illi volebāt, sed necem tuam magis ac magis expetebāt.

Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui summa cū ignominia, magno populorum strepitu, tanquam facinorosus latro, de tribunali, de Pilato ad Herodem, per medium vrbs pertractus fuisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui multis sermonibus ab Herode interrogatus, diuersisque modis à pontificibus sacerdotum & scribis accusatus, humiliter atque oportunè tacuisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui inceptam Herodis cupiditatem silentio tuo damnans, noluisti signo aliquo adito te ostentare, neq; curiosos illius oculos absq; salutis fructu oblectare. Miserere mei Domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui ab Herode totoq; eius exercitu sperni, & veste alba vt amēs ac delirus indui subannariq; nō dedignat⁹ es. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui veste ridicula amictus ab Herode ad Pilatum cum opprobrio reductus fuisti: inimicis tuis per omnia obtemperans, & pro illorum arbitrio progrediens ac regrediens. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Endologia ad Iesum. x.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui cum insigni latrone Baraba compositus, iniquior morteque dignior illo iudicatus fuisti: dimittitur homicida, & tu author vitæ ad mortem ab inuidis Iudæis postularis. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago

ago tibi fili Dei viui, qui in pratorio nudatus, & ad columnam ligatus, sacratissimam, virginemque carnem tuam dirisissimis flagris cōscindi passus es: vt liuoribus tuis nostra sanares vulnera. Misere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, quem verberum vibicibus totum liuidum atque cruentum milites ineffabilibus iniurijs contumeliosque affecerunt. Te enim regem gloriæ chlamide coccinea ad maius improperium vestierunt: tuo diuino vertici coronam è spinis contextam imprefferunt: tibi arundinem vice sceptri in manum dederunt, & genu flexo nugatorię te salutarunt dicentes: Aue Rex Iudeorum. Misere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui pro me alapis cædi, arundine verberari, sputis illini, & omni ludibrii genere affici non recusasti. Misere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui consputus, confectus, laniatus, vincus, torusque miserabilis, insanæ plebi conspiciendus foras productus es, gestas coronam spineam, & vestimentum purpureum. Misere mei domine Deus meus: cōcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui à Præfide Pilato pronuntiatus innocens, audire non recusasti furibundas Iudæorum succlamationes, quibus petebant vt crucifigeris. Misere mei Domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui te ignominiosissimæ morti crucis corā populo iniuste adiudicari passus es, vt nos ab æternæ mortis sententiā liberares. Misere mei domine Deus meus: cōcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Endologia ad Iesum. x i.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui volun-

tati persequentium te traditus, magnū cruciatum ex chlamidis purpureæ (quæ tuis plagis adhærebat) depositione, & vestimentorum tuorum resumptione pertulisti. Misere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui inter multa opprobria multaque iniurias, crucem tuā pro me baiulasti: & fessus atque anhelus nimium laborasti sub onere. Misere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui in miserabili illo itinere quo pergebas ad locum supplicij, mulieres super te plorantes benignè monuisti vt super seipsas flerent, & super filios suos. Misere mei Domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui eductus cum duobus latronibus non recusasti impelli, premi, accelerari, alijsque varijs modis affligi. Misere mei domine Deus: cōcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui pondere crucis fractus humeros, eadem lassus peruenisti ad locū Caluarie: vbi tibi exhausto, & sitibundo vinum felle permixtum oblatū fuit. Misere mei domine Deus meus: cōcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui spectante populo nudari, & (plagis vestium detractatione renouatis) acerbissimum dolorem pro me sustinere voluisti. Misere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui nudus in ligno crucis dirē extendi, & solutis sacratissimorum membrorum tuorum compagibus, clauis eidem cruci crudeliter affigi non recusasti. Misere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Endologia ad Iesum. x i i.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui in ignominio-

nioso crucis stipite tribus horis perpendiculari: & precioso sanguine largiter fuso, ineffabilem sanctissimorum artuum tuorum cruciatum spontaneum tolerasti. Misere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui medius inter duos latrones in altum eleuatus, & cū iniquis deputatus fuisti, vt incomprehensibili tua humilitate ac patientia, nostrā corrigeres simulque; expiāres impatientē superbiant. Misere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui tam bonus fuisti, etiam pessimis, vt pro his qui te crucifigebant, patrē obsecrāres dicēs: Pater dimitte illis, nō n. sciunt quid faciunt. Misere mei domine Deus meus: cōcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui cruci tuæ titulū triplici lingua descriptum, tanquam victoriæ trophæum affigi voluisti, vt eo conspecto strenuē aduersus hostes inuisibiles dimicarem. Misere mei domine Deus meus: cōcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, cuius vestimenta inter se partiti milites, tunicam quæ incōfutilis erat, vnitatemque Ecclesiæ Catholice designabat, te ordinante reliquerunt in se ipsam. Misere mei Domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, cui incomprehensibilis cruciatus ineffabileque angustias in ara crucis toleranti, Iudæi procaciter insultarunt: diuersas blasphemias impio ore vomentes. Misere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui alterum latronum conuicta in te dicentem, tolerasti: alteri suam iniustitiam agnoscanti, teque Deum, & regem æternum pia fide confitenti, paradisi gloriam benignissime es pollicitus. Misere mei domine De-

us meus: cōcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Endologia ad Iesum. x i i i.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui de cruce intuitus matrē tuam dulcissimā moerore, & lachrymis plenam, eius dolorē medullitus miseratus es: & eam discipulo Ioanni, rursusque Ioannem atque in Ioannē nos omnes, eidem matri tuæ cōmendasti. Misere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui vulneribus hiantibus, & capite spinis obdito in cruce miserabiliter pendens, solatio te destitutum, & à Patre derelictum fuisse professus es. Misere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Scire conuenit, Christum nunquam fuisse derelictū à patre: sed se derelictū afferēbāt, quia se volente diuinitas humanitatē patientē, & inferiores anime vires, cōsolationis influxu nō reuelabat: hæ enim solo patientiæ gubernaculo regebantur in eius passione.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui exhausto arefactoque corpore, exanguis in cruce anhelans, vehemētissima siti cruciabar, & nostræ salutis ineffabili desiderio æstabas. Misere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui spōgiam accro imbutam tibi sub mortem sitienti porrigi voluisti: vt eo gustato, pro nostra satisfaceres in glauie, & paupertatis exemplum relinqueres. Misere mei domine Deus meus: cōcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, generis humani amantissimè, qui opus nostræ redemptionis ritē consummasti: hostiam sanctam ac salutarem pro peccatis omnium in ara crucis te offerens. Misere mei domine Deus meus, concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui mortem spōte

M 3 sub-

subijisti, quando patri te commendans inclinato venerando capite, emisisti spiritum. Mortuus es clementissime Redemptor, vt animam ponendo p oibus tuis, bonum pastorem te esse declarares. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, o vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, in cuius morte Sol lumen suum subduxit, velum templi scissum est, terra concussa tremuit, petrae dissilierunt, & monumenta aperta sunt. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, o vnica salus animæ meæ.

Endologia ad Iesum. XIII.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui latus tuū sanctissimum, militis lancea patefieri, sanguinemque, & aquam nobis ex eo propinare voluisti: vt animas nostras ablueres, & viuificares. Saluto te o vnica salus animæ meæ, vulnus suauitatis mirifice, quo nobis iter apertum est ad thesaurum omnium thesaurorū charissimū, videlicet ad diuinū cor tuum, mi Iesu. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, o vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui magno amicorum tuorum iuctu de cruce depositus, aromaticis vnguentis oblini, & sūdone inuolutus alieno sepulchro condidisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, o vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago

PRO PECCATORVM VENIA CONSEQUENDA, duæ Endologiæ ad Iesum.

Endologia Prior.

Heu dulcis Iesu, ego omnitempore vitæ meæ in te benignissimū creatorem, & redemptorē meum ingratus fui, teque grauiter offendi, veteribus delictis noua semper cumulans. Gratiam tuam multis modis impediui, & dona tua destruxi: non seruans ea integra, neque ex eis dignè proficiens. Fateor, prorsus indignus sum filij nomine: veruntan-

go tibi fili Dei viui, qui diaboli potestate contrita, potenter ad inferos descendens, patres ibi detentos tui præsentia exhilarasti: & eos illinc eductos ad incomprehensibilem paradisi amenitatem transtulisti. Miserere mei Domine Deus meus: concede vt tibi placeam, o vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui victor è clauso sigillatoque sepulchro prodians, nobili triūpho resurrexisti à mortuis: & claritate serenissimi vultus tui reddita, amicos tuos nouo pfudisti gaudio. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, o vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui expleto à resurrectione tua quadraginta dierum numero, coram discipulis tuis gloriosus ascendisti in coelum: vbi sedes ad dexteram patris benedictus in secula. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, o vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui electis tuis vnanimiter in oratione persuecrationibus, dedisti sanctum spiritum: eosque ad docendum gentes in vniuersum orbem misisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, o vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui in nouissimo die iudex adueniens reddes vnicuique iuxta opera sua, aut premium, aut supplicium. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, o vnica salus animæ meæ.

am misericordiam: ignosce mihi obsecro o spes mea certissima, & salua me propter sanctum nomen tuum.

O dulcis Iesu, ego in remissionem omnium peccatorum meorum, offero tibi stupēdam illam charitatem, qua tu Deus æternæ maiestatis, homo passibilis pro nobis fieri, & plusquam triginta annis inter multiplices labores, ærumnas, atque persequutiones fatigari non dedignatus es. Offero illum merorem, illum sanguinem sudorem, illas angustias, quibus in horto afflictus fuisti, quando patrem fixis terræ genibus orabas. Offero summum illud patiendi desiderium, quo flagrabas, quando teipsum inimicis tuis vitro obtulisti capiendum. Offero vincula, verbera, impropria, conuitia, blasphemia, alapas, colaphos, sputa, atque alia genera iniuriarum, quas in domo Annæ, & domo Cayphæ per rotam noctem passus fuisti. Hæc tibi offero gratias agens, roganque immensam pietatem tuam, vt horum meritis me purifices, & tibi placentem reddas, atque ad vitam æternam perducas.

O dulcis Iesu, ego pro vniuersis iniquitatibus meis, offero tibi inauditā illā ignominiam, quam sustinuisti, quando cæsus, consputus ac vincus, manē ducebaris ad Pilatū, deinde à Pilato ad Herodem, rursumque ab Herode ad Pilatum. Offero illud tuum sanctum silentium, quo humiliter tacuisti ad illatas contumelias & iniurias. Offero contemptū tui, & ridiculæ vestis probrum, quo ab Herode affectus fuisti. Offero acerbissimā illam pœnam, quam perpeffus es, quando ad columnam ligatus dire flagellabaris. Offero ipsorum flagrorum sulcos, & purpurei sanguinis riuiolos è sanctissimis membris tuis vndique profiliētes. Hæc tibi offero gratias agens, roganque immensam pietatem tuam, vt horum meritis me purifices, & tibi placentem reddas, atque ad vitam æternā perducas.

O dulcis Iesu, ego pro vniuersis delictis meis, offero tibi ineffabilem illam patientiam quam exhibuisti, quando veste coccinea in maius ludibrium indutus, spinis coronabaris, nugatorie salutabaris, impie conspuebaris, alapis, & a-

rundine cædebaris, ante tribunal statuebaris, iniuste damnabaris, demumque ad Caluariæ locum crucem propriam bailans ignominiosè protrahebaris. Offero dolendam illam sacratissimi corporis tui fatigationem, & laboriosos pedum tuorum gressus, atque humerorum tuorum grauissimam pressuram. Offero sudores, sitim, & cætera omnia quæ mitissimo promptissimoque corde mei causa tunc pertulisti. Hæc tibi offero gratias agens, roganque immensam pietatē tuam, vt horum meritis me purifices, & tibi placentem reddas, atque ad vitam æternam perducas.

O dulcis Iesu, ego pro vniuersis sceleribus meis, offero tibi atrocissimos illos dolores quos passus es, quando sanctissimi corporis tui vulnera vestimētōrū detractōne innouabatur, quando manus, & pedes tui cruci affigebantur, quando membrorū tuorū cōpages soluebatur, quando preciosus sanguis tuus è vulneribus tuis velut è fontibus largiter profuens fundebatur. Offero singulas rosei illius cruoris guttas. Offero inexplicabile illā mansuetudinē, qua iniquorū tibi insultatium proteruiam patientissimè tolerasti. Hæc tibi offero gratias agens, roganque immensam pietatem tuam, vt horum meritis me purifices, & tibi placentem reddas, atque ad vitam æternam perducas.

O dulcis Iesu, ego pro vniuersis culpis, vanitatibus, & negligentijs meis, offero tibi incōprehensibiles illos cruciatus quos pertulisti, quando angustijs totus expositus, miserabiliter in cruce pedebas medius inter latrones, & quando vehemētissima siti æstuanus, aceto potabaris. Offero benignissimā illam misericordiam, qua tu caput venerandū inclinans, pro nobis emisisti spiritū. Offero preciosum illum sanguinem, & saluiferam illam aquam, quæ de latere tuo lancea confosso effluerit. Hæc tibi offero gratias agens, roganque immensam pietatem tuam, vt horū meritis me purifices, & tibi placentem reddas, atque ad vitam æternam perducas.

O dulcis Iesu, ego in perfectā remissionem omnium offensarū, quas in te quouis modo hætenus admisi, offero tibi totā redemptionis nostræ dispensationem quam peregisti. Offero incar-

nationem, natiuitatem, conuersationē, passionē, ac mortē tuam. Offero quicquid in gloriosissima genitrice tua virgine Maria, & ceteris sanctis vnquam tibi placuit. Eia suauissime Iesu, satisfaciat quæso pro peccatis meis coram patre tuo summa innocentia tua. Totam vitam meam nimis indignam ac secleratam, purissima sindone meritorum tuorum inuolue: vt mea, quæ immūda sunt, tuis copulata mundētur, & quæ in me imperfecta sunt, tuis vnita, perficiantur ad laudem nominis tui.

Endologia Posterior.

Dilecte mi Iesu, rogo te per purissimas illas lachrymas quæ ex beatissimis oculis tuis pro manarūt, absterge oēs oculorum meorum maculas, quas per visus incontinentiam contraxi finito huius vitæ curriculo, mente munda tuam clarissimā mellitissimamq; faciam contemplari mereat.

Dilecte mi Iesu, rogo te per cœlestē venerabilium aurium tuarum pietatē, abluē omnē sordidarum aurium mearum iniquitatē: vt in hora mortis meæ ab auditione mala securus, ad euocationem tuam libenter hinc emigrem, & te summo atq; vnicō bono meo in sempiternum feliciter fruam.

Dilecte mi Iesu, rogo te per sincerissimam cogitationum tuarum intētionē, ardentēq; transixi cordis tui amorem, dissolue oēm vitiosarū cogitationum, & affectionum mearum impurūque cordis mei culpam. Ipsum cor tu-

um amore ruptū fiat mihi in morte gratum umbraculum, & post mortem sit animæ meæ perenne domicilium.

Dilecte mi Iesu, rogo te per dulcem viuendamq; virtutem sacratissimorum verborum quæ diuino ore tuo protulisti, deterge omnem oris mei, & linguæ meæ spurcitiā atq; offensam: vt immaculatus post hoc exilium ad te perueniens, tibi laudes in æternum cū gaudio decantem.

Dilecte mi Iesu, rogo te per admirandam operum tuorum perfectionē & patientiā manuum tuarum vulnera, aufer oēm impiarum manuum mearū foeditatem ac scelera: vt postquam defunctus fuero, ilico in suauissimos amplexus tuos absq; impedimento rucere merear.

Dilecte mi Iesu, rogo te per dolendā incontaminatorum pedum tuorum fatigationem terebrationemq; condona omnem pollutōrum pedum meorum transgressionem: vt vbi carnis sarcinam deposuero, statim locū tabernaculi tui admirabilis, & thalamum viui tui amoris expeditus ingrediar, ibique perēniter in te exultem.

Dilecte mi Iesu, rogo te per totius vitæ tuæ venerandam innocentiam, dele totius vitæ meæ horrendam spurcitiā: vt postquam finita fuerit misera hæc captiuitas, totus mundus mox inueniar in te, qui es vera paradisi æternarum deliciarum: vbi torrente voluptatis tuæ inebriatus, iugiter cū inbilō glorificem sanctum nomen tuum.

PRO ARDENTI AMORE DEI OBtinendo, quatuor Endologia ad Iesum.

Endologia amatoria Prima.

Dulcissime, secretissime, & presentissime sanctarum animarum sponse Iesu, accēde quæso cor meū vehementer in amorem tui, vt diligam te ex penitissimis medullis animæ meæ. Visita me misericorditer, & mentem meam reple gratia tua: quia te fontem suauitatis valde expetunt intima mea.

O Domine mi Iesu, o ignis qui dulciter ardes, & secretè lucēs, suauiterque o-

doras, occupa totam regionem mentis meæ. O rex regum, rex æternæ gloriæ, da vt te solum esuriam, & sitiam, ad te suspirē, tuamq; mellisuiam faciem videre æstuanter concupiscam.

Trāsige amabilis Iesu medullas animæ meæ suauissimo dilectionis telo: profode cor meum ignea charitate, vt prorsus langueat anima mea tui desyderio, & amore. Tota amore resoluatur, tota liquefiat, tota in te transeat.

Separa domine mentē meam ob omnibus

nibus quæ sub cœlo sunt, vt ipsa tibi soli liberè intendat, tu solus illam vt proprius possessor inhabires. Descendat in me suauissimus odor tuus: veniat mihi diuinæ charitatis tuæ inenarrabilis fragrantia, quæ puras, & sempiternas in me suscitet concupiscentias.

Da domine mi, vt ego totus dulcedine amoris tui plenus, totus flamma sanctæ charitatis succensus, diligam te ex toto corde meo, & ex intimis medullis precordiorum meorum: Diligam te, o suavis amator, diligam te, o vnica salus animæ meæ, diligam te, quia prior, dilexisti me.

Præsta, o pulcherrime, & delitiosissime spōse Iesu, vt magis magisq; te amē. Valida vis amoris tui funditus à me excutiat pondus omnium terrenorū desideriorum, & indefinēter currere me faciat in odore vnguentorum tuorum.

Scribe clementissime mi in tabula cordis mei dulcem memoriam tui nulla vnquam obliuione delendam: vt tui desyderio semper æstuem, igne amoris tui totus ardeam, & diluuiō charitatis tuæ penitus absorbeam.

Endologia amatoria II.

O pelagus sanctæ dilectionis atque dulcedinis Deus meus, veni, & tribue te animæ meæ. Da vt integro corde, pleno desyderio, flammantique affectu iugiter aspirem ad te, & suauissimè respirem in te. Te omni creaturæ præferam, propter te omni transitoria delectationi renunciem, o vera, & summa exultatio mea.

Pasce me Domine esurientem mendicū tuum iugi influxu diuinitatis tuæ, lactifica me optata præsentia gratiæ tuæ. Hoc peto, hoc desidero, vt vehemens amor me totum penetret, repleat, atq; in se transmutet.

Da benignissime redemptor, vt tui dilectione totus ignescam, totus à me ipso deficiam, in te solo delecter, te solū sciam & sentiam. O supereffluens abyssus diuinitatis, trahē, & immerge me in te: totam affectionem cordis mei ita abripe, & tibi applica, vt ipsa ad cætera omnia sit prorsus ex animis.

Te inuoco in animam meam dulcis Deus: te inclamo, te grādi affectu requiro, o suavis amœnitas intimorum am-

plexuum. Veni dilecte mi, veni millicies exoptate, vt te intus possideam, & vnica animæ meæ castissimè complectar.

O lux quæ semper lucēs, & nunquam offuscaris, illumina me: o ignis qui semper ardes, & nunquam extingueris, accende me: o amor qui semper ferues, & nūquam tepescis, absorbe me, & transmuta in te.

O charum lumen oculorum meorū Iesu, expelle tenebras omnes è domicilio mentis meæ, meque totum illustra splendore gratiæ tuæ. Intra in animam meam, o dulcedo summa, vt dulcia faciat, & in te solo gaudeat atq; quiescat.

O dilecte mi, dilecte votorum meorum, concede vt te inueniam, inuentūque teneam, & brachijs spiritualibus arctissimè constringam, Te desidero, ad te anhelo, o beatitudo æterna. Vtinam te mihi dones, & me tibi intimè vnias, atque mero diuinæ charitatis totum inebries.

Endologia amatoria III.

Saucia Domine interioris hominis sarcana iaculo tui amoris, & in medullas frigidæ torpentisquæ animæ flammam salutarem immitte: vt ego inextinguibili charitatis ardore succensus, indicibili quæ suauitate spiritus tui penetratus, prorsus à me transferar in te.

Recipe me o floride spōse Iesu, inter amoris tui suauissimos amplexus, quibus constrictus spiritus meus gelidus, totus incaleseat. Aperi Domine, aperi pulsanti, & orphanam animam in dilectionis tuæ cōclauē admitte, tibiq; misericorditer eam copula.

Hauriam ex te aquam viuam, o fons mellitissime, qua gustata, nihil iam præter te sitiam. Descendat in me cœlestis ros suauissimæ charitatis tuæ, quo intimè imbutus, purus à terrenis cupiditatibus & adulterinis amoribus conseruetur.

O charorum omnium charissime, præsta vt ego totus tuus sim, & tu meus in æternum permaneam. Sic me tibi cōiunge, sic agglutina, vt nūquam à te separari possim: sic te mihi præbe, sic cōmunica, vt pacis tuæ dulcedine repletus, iugiter in te castè delitiam.

O tranquilla, & serena lux Deus meus, animam meam tuis illustrationibus irradiā. Iūge me tibi viciniū, o sol rutilan-

lantissime: vt ad calorem virtutis tuæ flores, & fructus sanctæ dilectionis progerminet terra cordis mei.

Eia honor meus, gaudium meum, & syncera voluptas mea Iesu, tãtam quæso amoris tui flammam in penetralibus cordis mei excita: vt deinceps nihil sub sole eligam, nihil cõcupiscam præter te.

O Domine mi, coelum, terra, & omnia quæ his continentur, sine te sint mihi veluti hybernium gelicidium. Tu solus me afficias, solus lætifices: tui solius amor in intimis meis viuat, & ardeat, ac viuus atq; ardens permaneat.

Endologia amatoria. IIII.

Illucesce mihi o lux fulgida, & gratiosa, vt in meridiem clarissimam vertatur densissimæ tenebræ cæcitatæ meæ. Exorna, o bone Iesu, animam meam illo charitatis decore quem diligis: impingua eam illo amoris adipe quo delectaris. Aufer ab ea quicquid oculis tuis minus placet, & eam redde tibi per omnia acceptam.

O ardor suauissime, vora, & feliciter consume puluisculum totius substantiæ meæ. Transfer me in te: vt ego indissolubili amoris glutino tibi adhærens, viuam ex te, & tanquam lilium effloream coram te.

O venustissime atque vernantissime flos Iesu, o vita perennis, vita perquam

viuo, sine qua morior: vita per quam gaudeo, sine qua moereo, vita dulcis, & amabilis, concede vt tibi iungar, te amplectar, & suauis charitate soporatus, in te qui es pax granissima sanctè obdormiam.

Da Domine mi, vt anima mea virtute ardentis amoris conflata, & dulcedine penetrantis charitatis liquefacta, tota effluat in te. Posside eam, o summum atq; incommutabile bonum, posside eam, vt ipsa possideat te, & beata sit de te.

Confige dilecte mi, & transuerbera cor meum acutissimo dilectionis telo, vt ego amore tui salubriter langueam. Omnia transitoria mihi vilescant, tu solus placeas, solus incõparabili pulchritudine tua me lætifices.

Dirue dulcis Iesu odiosam macerã tepidæ conuersationis meæ, & præsta, vt paratus ac liber inextinguibili seruire sequar te. Producastrum ardentissimæ dilectionis, qui me tam valido impetu impellat in te, vt spiritum non habeam extra te.

O vnice cordis mei consolator Iesu, demitte quæso in me iugiter gratiarum tuarum stillicidia. Attrahe me potentis virtute amoris tui mihiq; tuæ propitiationis osculum imprime, quo consignatus, nihil posthac diligam præter te, quia tu es tota possessio, totaq; beatitudo animæ meæ.

SALVTATIONVM ET PRECVLARVM ad Mariam.

Endologia prima.

AVE Domina præcellentissima, & inter sanctos post Deum sanctissima Maria: quæ virginea fecunditate fecundaque virginitate admirabilis, Iesum Christum mundi saluatorem genuisti. Tu gratissimum Dei tẽplum, tu Spiritus sancti venerandum sacrarium, tu adorandæ Trinitatis gloriosum triclinium. Per te domina viuunt orbis terrarum. Ad tui memoriam hilarescunt, & recreantur fideles animæ. Inclina quæso aures tuæ pietatis precibus huius serui tui, huius miseri peccatoris: & caliginem vitiorum meorum radijs tuæ sanctitatis dissipa, vt tibi placeam.

Aue benignissima misericordiæ mater, salue veniæ gratiæq; cõciliatrix optatissima Maria. Quis te non amet? quis te non colat? Tu enim in rebus dubijs es charum lumen, in mœroribus solatiu, in angustijs releuamen, in periculis, & tentationibus refugium: tu post vnigenitum tuum certa fidelium salus. Tu dixeris, & verè es omnium sceminarum præstantissima, omnium iucundissima. Beati qui diligunt te Domina, beati qui te venerantur, beati ter quaterq; & amplius, qui per vitæ sanctimoniam tibi familiares effecti sunt. Tuæ pietati commendo animam, & corpus meum: dirige, doce, & protege me singulis horis atq; momentis, o dulce præsidium meum.

Aue

Aue magnifica aula, & splendidum palatium imperatoris æterni Maria: saluo odoriferum delectis reclinatorium. Tu es foemina illa amabilis, pia, prudens, generosa, elegans, suspicienda: tu es illa Cœli terræq; Regina, quæ progredieris quasi aurora confurgens, pulchra vt luna, electa vt sol, & eadem terribilis demonibus sicut castrorum acies ordinata. Præsta domina, vt inter procellas huius vitæ semper te attendam: & contemptis rebus visibilibus, amœnas illas pulchritudines pulchraeq; amœnitates paradisi contempler.

Aue sydus fulgentissimum, & iubar clarissimum Maria, ex qua sol iustitiæ Christus Deus noster ortus est. Tu virgo illa vltra oem pulchritudinem decora: tu mater illa vltra oem honestatē gratiosa, quæ benignis oculis pios Ecclesiæ filios intueris in toto orbe terrarum. Dulce nomen tuum recreat decessus: serenus splendor tuus illuminat cæcos: suauis odor aromatum tuorum lætificat iustos: benedictus fructus facti vteri tui faciat beatos: tu angelorum hominumq; laudes prima post dominum promereris. Ora pro me domina: vt tuis precibus adiutus, Christum Deum deorum, teq; dominam angelorum in Sion videre, & glorificare merear.

Aue summæ clementiæ summæque lætitiæ beatissima parens Maria, per quã cœlestis benedictio, & felicitas æterna ad nos dimanauit. Tu enim benedicta inter mulieres donis spiritualibus suffusa nobis enixa es redemptorem. Ex te carnem assumpsit, & ex virgineo utero tuo prodijt infantulus ille Iesus Christus vnicus salutis author, quo nihil suauius, nihil pulchrius, nihil præstantius existit: post quem nihil te dignius, nihil diuinius, nihil optatius cogitari potest. Religiosa tui memoria mœstos exhilarat, casta tui contẽplatio sanctos demulcet, fidelis tui veneratio peccatores emundat: oēs filij Dei gratiam, mentis requiẽ in te inueniunt. Impetra mihi, quæso, domina perfectã cordis puritatē: vt ex corum sim numero, qui vnigenitum tuum teq; cœli reginam contueri ac laudare merentur in secula seculorum.

Aue Maria virgo ornatissima, virgo sole serenior, & astris lucidior, virgo melle dulcior, & balsamo suauior, vir-

go rosis rubicundior, & lilijs candidior. Tu fons hortorum vernantium, tu puteus aquarum viuentium, tu thronus aureus veri Salomonis, tu vas purissimum omni amaritudine carens, tu cella mundissima lögè lateq; gratissimum odorẽ diffundens. Dominus creauit te virginem immaculatam, elegit te humilem ancillam, concupiuit te amabilem spõsam: tu es totius generis humani gloria, ac totius orbis singulare miraculum. Ne auerferis me indignum peccatorẽ o domina: sed ex sordido fac mūdum, ex iniquo iustum, ex remisso alacrem, ex arido deuotum.

Aue desperantium spes oportuna, & auxilio delictorum adiutrix præsentissima Maria: cuius honori tantum tribuit filius, vt quicquid petieris mox impetres, quicquid volueris mox fiat. Tibi regni cœlestis clauis thesauriq; cõmissi sunt. Tu Cherubim honoratior, & Seraphim Deo proximior: Tu Abraham, Isaac, & Iacob patrũ tuorum eximium decus. Nominis tui gloriam, dignitatis tuæ splendore, pietatis tuæ abundantiam, omnis ætas, sexus, & lingua cõfiteatur. Exaltata es, o domina supra choros angelorum: tanquam dies verni circundat te flores rosarum, & lilia conuallium. Sana me o beata, & sanabor, saluum me fac, & saluus ero, tibiq; benedicam in æternum.

Endologia ad Mariam. II.

Ave cœli exultatio, & terræ gaudium Maria. Tu post filium tuum es domina vniuersæ creaturæ: ad eam vt ad tuum quoq; nomen sese inflectat omne genu cœlestium, terrestrium, atq; infernorum: tibi officiosissime obsequitur angelicæ potestates. Tu es illa lucis serenissima mater, quæ mentes te diligentium amanter illustras: tu es illa pietatis dulcissima parens, quæ fideles tui cultores feliciter transfers ad amœnas paradisi mansiones. Tu speciosa illa sicut columba ascendens super riuulos aquarum: cuius vestimenta inestimabili suauitatis odore fragrant: te exercitus supernorum ciuium laudant, tibiq; benedicunt iugiter. Ad te domina sese erigit vultus meus, te respiciant oculi cordis mei, in te confidit anima mea: miserere mei, & perduc me ad patriam claritatis æternæ.

Aue

Aue incorrupta, & ab omni illuue immunis virgo Deipara: salue omnium ad te currentium certissimum profugium Maria. Tu turris munitissima, cuius muris qui cinguntur securi sunt: tu fidelissima protectrix omnium te laudantium. Tu candida nubes ardorem æstus temperans: tu ros opportunus, ignem fornacis extinguens: tu clavis gemmata paradisi ianuam reserans. Tu granum purum è palea excussum: tu lilium inter spinas, & flos conuallium. Tota mitis es, tota amœna, tota fulgens, tota benigna. Procul à te cõstitutos illuminas radijs misericordiae: iuxta te positos recreas deuotionis suauitate. Succurre mihi ò dulcissima aduocata: & post huius vitæ fluctus fac vt perueniam ad portũ sempiternæ felicitatis.

Aue prophetarum laus, & Apostolorum, martyrum, confessorum, virginumque honor Maria. Tu iustitiæ palma speciosissima, tu pudicitiae nardus fragrantissima: tu hortus virens, cœlestibus delitijs plenus. Tu arca legalis dulcissimũ manna cõtinens: tu terra benedicta fructum beatissimum proferens: tu petra spiritualis, portum copiosissimum fundens: tu fons sacer, in flumen maximũ redundans. O Maria quam tu sancta, & quam ego iniquus: quam tu humilis, & quam ego superbus: quam tu sublimis, & quam ego indignus. O intemerata, quàm vastum spatium porrigitur inter tuam plus quam angelicam puritatem, & meam spurcitiam intolerabilem. Repurga quæso cor meum à peccatorum sordibus: tolle à me quicquid virginis oculis tuis minus placet: segrèga mentem meam à desiderijs terrenis, & eam in amore rerum cœlestium fige ad laudem vnigeniti tui sempiternam.

Aue preciosissima margarita, & humanæ naturæ gemma singularis Maria. Tota pulchra es ò virgo: rota pulchra es, & macula non est in te. Castissimæ animæ tuæ nihil vnquam inhæsit turpitudinis, nihil vnquam defuit spiritualis decoris. Tu patriarchas excellis fide, prophetas scientia, Apostolos sancto zelo, martyres patientia, confessores sobrietate, virgines humilitate atq; innocentia. Tu ineffabilibus monilibus ornata, omnes superni palatij ciues in admira-

tionem rapis. Tu es sol clarissimus defestum prorsus nesciens: sol, è terra cœlos irradians: sol, è cœlis terram illuminas: sol, peccati nubes discutens. Dum ego fulgorem sanctitatis tuæ cõsidero, domina, vehemèter erubescō ob caliginẽ meæ turpitudinis: ecce verò pedibus tuis aduolutus humiliter agnosco ipsam meam iniquitatem. Ne quæso despicias me, ò spes mea suavis: sed magnam miseriam meam subleuet ingens miseratio tua.

Aue virgo sacratissima, & inter mulieres benedictas peculiari benedictione singulariter insignis Maria. Tu vallis amœna, vernans virtutum lilij: tu paradisus beata, affluens consolationum delitijs: tu rosa venusta, inenarrabilem suauitatem spirans: tu concha electa, mellifluum amoris adipem stillans: tu stella iacob fulgida, cœlos omnes perornas: tu virga lesc florida, vniuersum orbem exhilarans. Tuam pulchritudinem, tuum ornatum, tuam dignitatem, omnes spiritus beati mirantur. O rotius elegantiae totiusq; sanctimoniae foemina, ò domina præcellentissima, quæ supra choros angelorum resides, ascensum Deo proximum sortita, meas quæso calamitates, meosq; gemitus attende. Visita, & consolare me inutilem feruum tuum: atq; à peccatis absolutum, redde tibi per omnia placentem.

Aue singulare cœli ornamētum, singulareq; terræ præsidium Maria: salue regis æterni mater gloriosa: gaude gratiæ perditæ instauratrix optatissima. Tu domina rerum imperium cum filio cõmune obtines: tibi omnis ætas, & sexus meritò verticem inclinat: tuis pedibus totus orbis iure prouoluit. Nam post ineffabilem Trinitatẽ, nihil habet cœlestis aula te vna admirabili. Ad tuum nomen demones contremiscunt: ad tuum fulgorem potestates tenebrarum diffugiunt: ad tuum nutum portæ paradisi referantur: tu omnium Christianorum spes post filium. O regina misericordiae, ò vitæ dulcedo, te in clamo miserabilis Euæ filius: te gemo, te suspiro calamitosus exul in hac lachrymarũ valic. Ne me precor auerferis, ò domina: sed laborantem adiua, pugnantem protege, vacillantem cõfirma: & benedictum fructum vētris tui Iesum Christum, &

stum mihi post hoc exilium ostende.

Aue purissima Spiritus sancti officina, & immaculatum verbi Dei sacrarium: aue sanctissima mater, & virgo Maria, quæ gaudium angelorũ pariter, & hominũ peperisti Iesum Christum, eundemq; puerulum pannis inuoluisti, fascioliis strinxisti, vlnis gestasti, gremio cõfouisti, vberibus lactasti, amplexibus osculifq; delinisti. Rogo te domina, & exorabile peccatorem obtestor, per mater nam sedulitatẽ officiosasq; curas, quas cunabulis infantiae ipsius vnigeniti tui deuota impendisti, vt mei patrocinium apud eum suscipias, peccata deleas, gratiam impetres, lumẽ infundas, & ad vitam æternam me perducas.

Endologia ad Mariam. III.

Aue serenissima suauissimaq; regis Messiae genitrix Maria. Tu es tur illa pudicissima, cuius vox omnipotentis aures mirificè demulcet: tu es columba illa castissima, cuius gemitus spiritui sancto modis omnibus placet. O virgo gratiosa, virgo decoris stupendi, cijce è cordis mei penetralib; quicquid fordidum, minusq; decorũ est. Illumina tenebras meas interiores radio splendoris tui: vt vitijs dissipatis atq; deletis, pulchritudinem tuam purè cõtempler. Attende domina, attende suspiria animæ anhelantis ad te. Veni millies desiderata: & ex plenitudine gratiarum tuarum aliquid cordi meo infunde, vt intimè te diligam.

Aue ancilla Dei solitaria, & secretissimi spõsi sponsa secretissima Maria: Salue puella amabilis, & filia gratiæ electa. O virgo verecunda, ò foemina omnium pulcherrima, ostende mihi, precor, faciem tuam decoram, cuius aspectu suscitentur in me inextinguibiles castimoniae affectus: sonet vox tua dulcis in auribus meis, cuius auditu reuiuifcat, resurgatq; spiritus meus à morte peccati, & somno tepidæ conuersationis. Ineffabilis illa fragrantia suauitatis tuæ, virgineus ille odor puritatis tuæ, mentem meam recreet iugiter. Synceus amor tui ingrediatur thalamum peccatoris mei, & omnia interiora mea foeliciter occupet, vt mundana prorsus fastidiam.

Aue immaculata beatæ Trinitatis a-

mica: salue foemina mente, & corpore purissima Maria. O virgo taciturna, virgo humillima, virgo Deo gratissima, irradiata quæso intima mentis meæ serenissimo vultu tuo splendore, vt in te delectetur, & eulset cor meum. Trahe me post te, vt curram alacriter in odore vnguentorum tuorum. Letifica spiritum meum, ò benigna, vt hilariter tibi seruiam, & ex intimis viscerum meorum te diligam. Visita pupillum gementem, & moerentẽ: tange cytharam cordis mei, vt suaue resonet in laudẽ nominis tui. Te amet, te veneretur, tibi benedicat anima mea omni tempore.

Aue filia Siõ millies beata: salue mellitissima Dei mater Maria. O virgo puritatis plusquam angelicæ, virgo ante partum, virgo in partu, virgo post partum circumuecti obsecro, & exorna animam meam gratia cœlestis decoris. O regina illustrissima, intuerè pauperculũ è sublimi folio gloriæ tuæ appropinqua, ò pia, finibus miseri huius peccatoris, & consolare me optata tui præsentia. Exultet in te spiritus meus, collaudent te te præcordia mea, & sancta tui dilectione colliquescat anima mea.

Aue virgo pia, & suavis Maria: salue porta orientalis inuiolata, per quã speciosus forma præ filijs hominũ ad nos venit. Conuerte, ò præclara, cõuerte ad me mitissimos illos oculos virginici vultus tui: illumina tenebras cœcitatæ meæ claritate aduentus tui. Attende gemitus animæ meæ cupientis diligere te satia desiderium fatiscientis, & languentis spiritus mei die ac nocte. Reple cor meum atq; omnes sensus meos gratia cœlesti: & me indignum ad præstandas micas aliquas æternæ lætitiæ misericorditer admitte.

Aue solitudinis amatrix, & internæ quietis cultrix mitissima: salue foemina honestate admirabilis, & sapientia ineffabiliter adornata Maria. O virgo electa, virgo inter filias Ierusalem speciosissima, dispersas quæso seruuli tui cogitationes recollige, & spiritum dissipatum redintegra, vt synceras tranquillitasq; meditationes de te pertractẽ. Inhareat mēti meæ amabilis illa castimonie fotrix pulchritudo tua: possideat penetralia cordis mei purissim⁹ amor tui in perpetuum. Tu fragrantissimum di-

nunitatis tabernaculum: tu hortus conclusus; vnde pulcherrimus atq; vnicus ille flos prodijt Iesus Christus saluator animarum nostrarum: te laudet, & veneretur omne seculum.

Aue redolens viola altissimæ humilitatis, & rubens rosa charitatis ardentissimæ Maria: salue generosissima summi conditoris mater. O virgo suavis, o charissima in delitijs, perueniat obsecro ad me fragrantia aromatum tuorū: te sentiat spiritus meus in nocte, te exoptent præcordia mea per diem, tibi suauiter afficiatur cor meum, te medullitè diligant omnia intima mea: hilariter in tuis laudibus occupetur mens mea omni tempore. Tu cœlestis sponsi floribus rhasamus, tu sacrarū dilitiarum amcen⁹ paradifus, tu diuinorum sacramentorū apotheca odorifera. Tu genitrix, tu filia,

PRÆCATIO AD IESVM ADMODVM UTILIS
his qui ad profectum virtutum contendunt.

Domine Iesu Christe, cōditor, redēptor, amator, & benefactor dulcissime, qui piè ad te clamantes benignè exaudis, miserere mei inuocātis te. Purifica me, obsecro, per sanctissimam incarnationem, conuersationem & passionem tuam ab omni peccato. Deijce in me omnem superbiæ altitudinem: disperde omnē arrogantiam: confringe, & prorsus contere malam animi duritiem ac peruicaciam: profliga pestilentes, & à sincera dilectione alienas cordis amaritudines: compesce turbulentos impatientiæ motus: reprime, & præfoca ferinū iracundiæ impetum ac furorē: extingue peruersum inanis gloriæ appetitū: extirpa & extermina omnium prauarum cupiditatū carnaliumque voluptatum vitiosam pruriginem. Aufer à me quicquid tibi displicet in me, & dona mihi quod tibi placet. Largire spiritum bonum, spiritum mitem, & tranquillum: largire internam munditiem ac libertatem. Inlere cordi meo affectus sinceros, & feruens te colendi desiderium: inlere rerum caducarum, & omnium vanitatum contemptum, ac patriæ cœlestis ardentem amorem. Da veram humilitatem, mansuetudinem, & patientiam: da benignam cha-

ritatem, compassionem, & beneuolentiam: da sanctam discretionem, sobrietatem, & castimoniam. Da mihi in omni rerum euentu plenè in te sperare ac confidere: dona vt laudabilis voluntas tua, eternaque ordinatio, sit mihi semper pro summo solatio. Doce, illumina, dirige, adiuua, ptege, & conserua me omni hora atque momento: vt ea quæ tibi accepta sunt faciam, & securus in te iugiter consistam, Amen.

Præcatio ad Sanctos.

O Gloriosi spiritus angelici, qui voce consona Deum semper laudatis, eiusque delitijs iugiter fruimini, orate pro me: & præcipuè tu angele beate, custos animæ meæ, & corporis mei, cui à Domino singulariter cōmissus sum, gere fidelem mei curam: vosque sancti Dei omnes, qui traiecto huius exilij pelago foeliciter peruenistis ad portum patriæ cœlestis, intercedite pro me. Ego vos humiliter veneror, humiliter vos in patrocinium mei inuoco: adiuuate me quæso vestris meritis atque orationibus, nunc, & in hora mortis meæ. Amen.

ritatem, compassionem, & beneuolentiam: da sanctam discretionem, sobrietatem, & castimoniam. Da mihi in omni rerum euentu plenè in te sperare ac confidere: dona vt laudabilis voluntas tua, eternaque ordinatio, sit mihi semper pro summo solatio. Doce, illumina, dirige, adiuua, ptege, & conserua me omni hora atque momento: vt ea quæ tibi accepta sunt faciam, & securus in te iugiter consistam, Amen.

Qui in prædicta præcatione voluerit omittere verba illa, Deijce in me omnē superbiæ altitudinem, &c. vsque ad locum istum, Aufer à me quicquid tibi displicet in me: omittat ea pro suo arbitrio atque affectu.

Commendationes quotidiane.

Ple Iesu ego commendo tibi animā meam, & corpus meum, progrefsum, finemque huius misere vitæ meæ. Præsta vt recessus meus ab hoc exilio sit placitus coram te, & quum venerit ipsa hora mortis meæ concede (si est honor nominis tui) vt absq; impedimēto mox perueniam ad te. Fiat volūtas tua Domine Deus meus. Commendo tibi hunc locum, & hanc congregationem nostram, præsentem atq; abentes fratres nostros: commendo omnia negotia spi-

spiritualia, & temporalia, omnesque necessitates nostras. Da vt sit hic sancta disciplina verè religionis: sit hic humilitas, charitas, & puritas, ad gloriam noministui. Commendo Ecclesiam tuam catholicam: da reformationem morū tibi placentem in omni hominum ordine. Commēdo vicarium tuum summum pōtificem nostrum, & famulum tuum imperatorem vel regem nostrū, omnesque antistites, & principes Christianos. Commendo patrem meum, matrem meam, fratres meos, sorores meas, propinquos, familiares, & benefa-

ctores meos, omnesque fideles tam viuos quam defunctos, ac præcipuè eos, qui meis orationibus specialiter commendati sunt. Conuerte, quæso, & salua excoecatos miserosque peccatores: conuerte, & reuoca hereticos atq; schismaticos: conuerte, & illumina infideles te adhuc ignorantes. Periclitantibus subueni: mœrentes consolare: tentationibus, doloribus, calamitatibusque pressos & afflictos releua. Miserere Domine, miserere omnium propter sanctum nomen tuum, Amen.

FINIS.

ENCHIRIDION
PARVVLORVM, AVTHORE
LVDOVICO BLOSIO.

PRAEFATIVNCVLA.

Nactus spiritualem Epistolam D. Dacriani Abbatis, non potui mihi temperare, quin singulis quibusque documentis appendices subijcerem: humili impolitaque dictione promiscuè cōgerens ea quæ à proposito non videbantur aliena. Ad didi similis dictionis tractatulum, quo volui perstringere qualemcunque rationem præparandi se ad felicem mortem, nonnullaque dicere de patriâ cœlesti, item de diuinitate, & creatura rationali. In illis appendicibus, & hoc tractatulo, plerisque locis vtor non solum eisdem sententijs, verum etiam eisdem verbis, quibus vsus sum in Canone vitæ spiritualis superioribus annis à me euulgato: sed ea quæ bona sunt sapius repetita displicere non debent. Postremo loco adieci aliquot pias præcations, & doxologias ad Deum ac Deiparam virginem Mariam. Paruuli vtilitatē aliquam ex his forte capient: quod vrinam benignus Iesus concedat ad sui laudem æternam.

ENCHIRIDII PARVVLORVM LIBER PRIOR,
continens Epistolam D. Dacriani Abbatis, simulque appendices Ludouici Blosij.

EPISTOLA.

Dominus noster Iesus Christus, qui paruulos, & verè humiles mirifica dulcedine reficere, inenarrabili gaudio ac lumine exhilarare consuevit, intima tua cœlesti benedictione, & gratia replere dignetur. Charissime dum petis à me doctrinam aliquam, quæ tibi per ueritatem spiritualis ad pacem filiorum Dei tenacitè possit esse admuniculo, tu potulas panem ab eo qui valde inops est, & tecum pane indiget: sed diues ille à quo omnes alimenta accipiunt, me & te pascat, donans atque inspirans ea quæ scribere debeam in meam, & tuam utilitatem. Igitur si perfectiorem animi tranquillitatem obtinere, & Christo Domino singulariter acceptus esse cupis, cura vt sedulo obserues (quantum in te est) paucula documenta quæ sequuntur.

DOCUMENTVM I.

IN omnibus quæ agis, tractas, aut loqueris, honorem Dei per sanctam intentionem purè quære: & custodiendæ cordis munditiei, libertatiq; inuigila.

Appendix.

HOc vnum præceptum summatim cõprehendit, quicquid ad vitam spiritualiter agendam præscribi potest: quo admonemur in omnib; operib; verbis, cogitationib; atq; desiderijs nostris Deum synceriter quærere, & ad eius honorem cuncta referre, corq; mundum ac liberum habere. Dicitur non potest, quàm Deo gratas, & nobis fructuosas reddat ipsas actiones nostras sancta intentio. Etiam si quis solummodo pedem aut manum, vel linguam purè propter Deum mouerit, caputve inclinauerit, seu minimam cogitationem, minimumq; desiderium secundum charitatē habuerit, amplissimam postea mercedē accipiet. **Q**uin & quādo pro Dei honore desideramus sanitatē corporis, cessationē tribulationis, necessaria vitæ præsentis, & similia, diuinæ interim voluntati atque dispositioni totam petitionem nostram committentes: ipse Dominus salutis nostræ cupidissimus grata habet etiam talia desideria nostra, & illa coronat quasi eum desiderassemus. Puritati internæ custodiendæ inuigilat, qui superbiæ, vanæ gloriæ iracundiæq; vitijs diligenter resistit: qui inobedienciæ scelus in se penitus conculcat, & proterit: qui ab omni odij, & inuidiæ labe immunem se seruat: qui sordidas, & iniquas cogitationes ianuam cordis sui pulsantes mox repellit: qui carnalibus desiderijs, & quibuslibet prauis cupiditatibus inordinatisq; affectibus consentire, ac delectamentis corporalibus inhærere recusat: qui sensus suos, visum, auditum, olfactum, gustum, & tactum, sanctæ continentiæ freno studiosè regit: qui in verbis circumspectus est, & illicita atque inepta quoque proferre renuit: qui Deum se iugiter intuentem, sibiq; præsentem & intimum religiosè attendens, quouis loco ac tempore cor suum sedulo coram eo custodit, & verecundiam atq; honestatē in omnibus, etiam quando solus est, retinet: qui ad sacramentalis cõfessionis

salutare remedium, & ad sacræ Eucharistiæ viuificum cõuiuium libenter ac reuerenter (licet fortè aridus, frigidus, & afflictus, nulla sensibilis deuotionis cõsolatione releuetur) ppter Dei honorē accedit: qui torporē, & otium perniciosum fugiens, intendendo rebus sacris, legendo, meditando, orando, scribendo, vel quælibet necessaria aut congrua ad gloriam Dei faciendæ, tēpus vtiliter expendit: qui ante ea quæ agenda vel dicenda sunt, cor saltem breuiter ad Deum eleuare, & eius auxilium implorare consuecit. Libertati internæ seruandæ inuigilat, qui modum in omnibus per discretionis virtutem tenere studet: qui erga nullam rem, erga nullum opus, affectum suum importunè effundit: qui desideria intus nascentia discutit, conuenienterq; moderatur, & inordinatū ac præcipitem animi impetum in his quæ faciendæ vel tractandæ occurrunt, refrinat: qui terrenis atq; caducis reb; cor affixum non habet: qui indigētib; necessaria non inuitus sed hilaris tribuit, & pueriliter non timet, ne quod alteri dat, sibi desit, qui secularibus curis, & sollicitudinib; mentē suam nimium inuolui deprimiq; non sinit: qui nulli priuato exercitio ita se astringit, quin paratū sit ab illo se mox seiungere, & ipsum ad honorē Dei intermittere aut omittere, quando cūq; obedientia, vel charitas, seu alia rationabilis causa id omnino exposcit: qui non vult suus esse, sed electionē, deliberationē, ordinationēq; ppriam in quouis negotio proptè propter Deum relinquit: qui securè se diuinæ dispositioni in omnib; credēs, voluntatē domini semper præeligit, atq; etiā aliorū voluntatē suæ voluntati sapienter præponit: qui cognoscere ea quæ ad se nihil attinēt, vel quæ ad vtilitatē animæ nihil faciūt, non cõcupiscit: qui maiestatem summam diuinitatis atque Trinitatis vltra quā par est inuestigare, & incõprehensibilia Dei iudicia temerè discutere non præsumit, sed pia mēte venerādō ea quæ non intelligit, ipsum iustum dominū nihil iniuste facere vel pmittere indubitātè credit: qui deniq; ab animo reijcit quicquid inquietudinē intus parit, quicquid mentē malè ligat aut implicat, atque à Deo impedit. Maximè verò orationis ac diuini officij tēpore seponēda remouendaq; sint illa quæ

que cor distrahant, quælibet etiam sancta vtilia, vel necessaria videantur. Neq; .n. solū mala aut friuola, sed, & ea quæ in se honesta vel pia sunt, nos periculosa tentatione plerunq; occupant, & cõstringunt, si ipsi tentationi statim in initio resistere atq; illa quæ se cordi intempestiue ingerunt, repellere negligimus.

DOCUMENTVM II.

Plena fiducia te totū, & omnia tua Deo cõmitte, ita vt eius voluntas eternaque dispositio sit tibi semper pro summo solatio: & siue in tenebris, siue in lumine, siue in tribulatione, siue in prosperitate successu, siue in cordis angustia, siue in cordis latitudine, siue in donis pauperem, siue in eisdē diuitem te ille esse voluerit, rectè de bonitate eius sentias: & grauias ac molestias quæque de manu paternæ pietatis atque providentiæ illius humiliter, patienter, vel etiam hilariter suscipias: certò credens eū omnia pro tua salute ordinare, vniceq; optans, vt ipsa voluntas eius omni tēpore in te perficiatur.

Appendix.

Ex obseruatione huius præcepti vera hominis pax dependet. Nā quum certū sit nec folium quidē ex arbore decidere absq; diuinā prouidentia: si nobis semper grata fuerit ipsa Dei voluntas atque dispositio, & eam sapienter in omnibus attendere voluerimus, non nos deijciet quicquid nobis acciderit. Neq; cœlū neque terrā, neq; alia elementa, neq; bruta animantia, neq; homines, neq; inuisibilia, neq; visibilia, nos vllō modo lædere vel affligere possunt, nisi Deus pmitterat: nullus morbus, nullū damnum, nulla prorsus incommoditas, nos cõringere valet absq; ei; pmissione. Nūquā aut ille patitur, vt vel leuissimæ auræ fletus corpora, vel minimæ cogitationis molestia animas infestet suorum electorū, sine ingenti pfectu salutis eorum: modò iidem electi hoc quod grauat humiliter & patienter ferant. Sed & plerunq; illa quæ minus attenti aut etiam quasi inuoluntarij sustinent, idem plus dominus eis ad eternam salutem conuertit, ita vt eorum animæ ornentur talibus tāquā cupro: quibus tanquā auro, & gemmis ornarentur, si ea equanimius tolerant. Expedit sanè vt vitam perfectio-

rem, vberiorēque gratiam à domino sedulo petamus: veruntamē si ipse sentimenta deuotionis non concesserit, si solatia raro præstiterit, si nos etiam diuersis doloribus ac pœnis cruciari, diuersisq; tentationibus vexati, & diuersis imperfectionibus impediri permiserit nequāquam ob id perturbari aut impatientes esse, sed ad eum per orationē in omni rerum euentu confugere, in illo firmissimè sperare, illi indubitātè fidere, & in eo immobiliter persistere debem. Imò verò si daretur optio, meritò in præsentī exilio potius eligēda essent pro amore eius aduersa, quā prospera. Ergo vir spiritualis non tunc solum tranquillus apud se consistat, quādo nihil eum premit aut grauat: sed pacem suam in patientia constituat, ita vt ad toleranda contraria semper, & vbiq; (Deo adiuuante) paratus voluntariuq; sit. Quælibet molesta tam parua quā magna, tam externa quā interna (vnde cunq; obuenerint) etiam ipsa impedimenta, quibus se à spirituali pfectu retardari putat, pacato gratoque animo tanquā de manu pijsissimi patris cœlestis suscipiat, & ei in vnione passionis vnici filij sui Domini Iesu illa deuotè offerat ad laudem ipsius sempiternā. Nam eo modo coniuncta atque vnita tribulationibus, & doloribus Christi, ineffabilis erūt dignitatis ac meriti. Omnem inœrorem, & anxietatem, omnem afflictionem, & calamitatē quam patitur, suis peccatis imputet: seq; dignum flagellis, indignum verò etiam minima cõsolatione esse agnoscat. Cogitet iustum esse sibiq; vtile, vt quoties declinādo à rectitudine malè agit, grauaminibus, amaritudinibusq; tanquā salutarī antidoto curetur. Inter saluberrima misericordissimi Domini verbera, mitissimā tolerantiam exhibeat, sciens se per huiusmodi castigationem purgari, & ad hæreditatem cœlestē preparari. Nā aduersitas tam corporalis quā spiritualis, quæ patienti, & benigna mente propter Deum sustinetur, verū præclarūque indicium est electionis diuinæ ac veluti pignus adoptionis, seu annulus dignissimæ illius desponsationis, qua anima efficitur filia, amica, & sponsa altissimi. Qui igitur Dominō perfectè placere cupit, non expetat cum inordina-

ta cordis inquietudine vel impatientia in hoc peregrinationis loco grandes, & singulares consolationes: quæ si à liberalitate Dei oblata fuerint, humiliter, & gratè eas excipiat: nō tamē in illis, sed in illarum largitore Deo conqueſcat. Prorsus ei committat quando, & quomodo hanc animam suam cōsolari velit. Periculosa res est sensibilis deuotionis dulcedo his qui eā impurè desiderāt, impurèq; ea vtuntur: hoc est, qui sui oblationē magis quā sui mortificationē Dei; honorē in illa, & per illā quærūt. Et sæpe maiori fructu nō habita desideratur, quā sentiretur obtenta. Nā & multis magis salutaria sunt quæ dura atque amara, dolorē: quā sua via, & blanda, delectationē adferūt. Meritum hominis in hoc cōsistit, vt fideliter, & si non dulciter, Deum colat, eiq; p̄seuerāter inter omnia grauamina, & inter omnes laborum difficultates seruata humilitate atq; patientia adhareat. Ipse Deus aliquos quidē ex electis suis in hac vita blandimentis fouet, ac cœlesti lumine illustratos mirificè afficit atq; lætificat: sed plurimos per iter asperū deducēs, p̄mittit grauibus tribulationibus exerceri, atrocib⁹ angorib⁹ arctari, internæ cuiusdam malignitatis impulsibus agitari, diutino mœrore p̄mi, spiritualis suauitatis gustu destitui, sensus obtenebratione confundi, molesta animi dormitatione deijci, miserabili mentis distractione affligi, scædis imaginibus, lasciuis motib⁹, obscœnis somnijs, dolendaque humoris carnē polluentis pluuie fatigari: idq; eo plerūq; vehementius atq; importunius, quo tēpora sacratiora seu solennitates digniores occurrunt. ad eō vt eos quos aliquando gloriosissimè coronaturus est in cœlis, iam deferere ac proijcere, eorumq; sanctis studijs atque conatibus obsistere videatur. Sed nō deserit illos, nec proijcit: verū salutē eorū mira dispensatione, & incōprehensibili consilio ineffabiliq; charitate inter huiusmodi calamitates promouet: nouit enim quid cuique expediat. Omnino quicquid accidit his qui bonæ voluntatis sunt, ille ad salutē eorū accidere permittit. Hoc indubitanter credere debemus: licet ea quæ toleramus, planè absurda, & incōuenientia, horrēdaq; ac facti nostræ prorsus cōtraria nōnunquam

nobis videantur. Ipse domin⁹ nouit (sicut modò dicebamus) quid cuiq; expediat. Quare qui ad singularem eius amicitiam pertingere vult, debet sic animū instituire, vt paratus sit per oēm vitam (si ille ita permiserit) multiplices miseria, & tērationes perferre, varijsq; cordis ac corporis molestijs torqueri, & in spiritali cōflitu assiduè viuere: debet se sic abnegare, sicq; prouidentia, & dispositioni diuinæ subijcere, vt Deo seruire malit, quomodo ipse Deus ordinat vel sanctā obedientia exposcit, quā quomodo propria affectio propriæ nature seu ætas suadet: debet se totum ita Deo credere, vt quāuis desideret mox post mortē carnis ad eum (pro gloria nominis ipsius) absq; impedimento peruenire, confidenter tamē illi cōmittat, vtrum, priusquā in plenū beatitudinis gaudiū recipiatur, purgari adhuc debeat: postremò, debet libenter etiam vltimum inter saluandos locum eligere, si Deus velit vt locum vltimum teneat. Tunc enim Christo verè charissimifumus, & pijsimum cor eius efficacissimè ad nos inclinamus, copiosamq; ipsius gratiam tempore oportuno percipienda nobis felicissimè conciliamus, quando non murmuramus aduersus eum, nec nobis ipse displicet, propter illa, quæ ex permissione eius patimur: quando inquam voluntatem nostram voluntati eius perfectè conformamus atq; subdicimus: nos curamque nostri in eum iacentes, ac cupidissimè super omnia exoptantes, vt ipsa laudabilissima voluntas eius in nobis, & circa nos plenissimè tam in futuro quā in præſenti seculo perficiatur.

DOCUMENTVM III.

EA quæ nulla ratione in te vel in alijs corrigere potes, Deo cōmenda: longanimiter expectans donec ille aliter de his quæ tibi malè habere vidētur, disponat.

Appendix.

Huius quōq; præcepti obseruatio plurimū facit ad veram hominis pacē. Igitur si is qui p̄ficiendi desiderio feruet, molestissimos vanæ gloria, impatiētiæ, ingluuici, libidinis, & aliorum vitiorū motus omnino extinguere, aut distractiones euagationesq; inētis tēpore orationis

tionis atq; diuini officij cōpescere necdū potest, non debet inordinatè contristari. Sed respiret qui talis est, Deūque sedulò exoret, vt quicquid in se vel in alijs emēdandū videt, emēdare dignetur. Agnoscat humiliter suam infirmitatē, agnoscat se suis viribus suaq; industria nihil posse sine adiutorio gratiæ cœlestis. Ipsis vitiorū illecebris ac stimulis quibus pulsatur, resistere mētis ratione nō negligat: sciens quia quantūcunq; cœda vel venenosa cordi ingesta fuerint, animā renitentē, & consentire nolentem, nō pollunt. Etiam distractionēs, quib⁹ mens eius inter precandū in diuersa rapitur, per deliberatam voluntatē, & putidam animi incuriam nō admittat: sed eas rationabili diligentia reprimere satagat. Placidè faciāt quod in se est: integre interim omnia dispositiōi Dei (qui fragilitatē, ac instabilitatē ipsius p̄fectè nouit) cōmittens: atq; æquo animo ferens, quod propositū suum exequi non valeat sicut cupit. Quāuis parū proficere, quāuis etiam ad inferiora semper decidere sibi videatur, non tamen deserat suum sanctum propositum: & nullo modo existimet, se suaq; orationes ob id à Deo despici quod adhuc imperfectus sit: nec animo nimium deiciatur, propterea quod multos conspiciat se perfectiores esse: sed humilians se & de illorum profectu tanquā de proprio gaudens, gratias agat domino. Beatus quidem ille est, qui sopolis multiplicū desideriorum, & cogitationū tumultibus, tanquā sponsa cū cœlesti spōso intus delitiatur: sed foelices nihilomin⁹ sunt, & adolescentulæ pro foribus foris excubantes, quæ licet adhuc varijs cogitationum phantasmatibus distrahātur, varijsq; concupiscentiarum, & passionum motibus infestentur, resistere tamen student: & in bonis operibus perseverantes, ipsius sponi vestigia sequuntur. Possunt per Dei gratiam paulatim crescere, & ad perfectiora peruenire. Pius cultor Dei, cuius anima ex numero talium adolescentularum est, cogitet sibi ad virtutis exercitium, & ad humilitatem seruandā vile esse aliquibus imperfectionibus adhuc detineri. Si ipse pauper magna Deo offerre nequit, liber offerat vel parua, bonam promptaque voluntatem exhibens, & pium de-

siderium potiora offerendi habens. Nā habere aut etiam velle habere huiusmodi sanctum desiderium, res est non parua, sed eximia, magnificè coronanda à domino, qui bonam voluntatē pro opere vel operis p̄fectione suscipit, quādo op⁹ siue perfectio operis præstari nō potest, quiq; gemitū etiam minimū pro bono spiritali piè emissum grādi mercede donat. Quā magna vellem⁹ esse nostra desideria, tam magna apud illū sunt. Ergo fidelis Dei cultor sese in humilitate cōtineat, bonam voluntatē (sicut dictum est) exhibens. Imperfecta opera seu exercitia sua benignissimo cordi Iesu Christi emēdanda p̄ficiendaq; si non verbis, saltem animi voto commēdet: & illa offerat in vnione sanctissimarum actionum eiusdem Christi Iesu, siue in vnione admirabilis amabilisque illius amoris, quo ipse factus homo generis humani redēptionem peregit: vel certè istud aut simile dicat Deo patri, Domine hoc op⁹ vel hæc opera seu exercitia offero tibi per vnicum filium tuum in virtute Spiritus sancti, ad æternam laudem nominis tui. Ea enim ratione perficientur, & dignissima Deoq; gratissima erunt quæ offeret. Nam sua quæ ex se obscura vel minus clara sunt, ineffabilem splendorem atque decorem ex meritis Christi, quibus coniunguntur, & vniuntur, accipient. Planè quod per dilectū Dei patris filium Christum Iesum piè offertur, vltra quā dici possit nobile, & Deo acceptum redditur: quemadmodum apparet aureum aut purpureum quicquid per gemmā vel vitrū aurei purpureiue coloris conspicitur. Hoc firmiter credat, vt eo modo seipsum consolatur, dominumq; in omnibus laudet atque glorificet. Nam quum omne peccatum iam excretur, & humilis factus, bonaque voluntate intus ornatus Deo placere desideret ac laboret, Dei proculdubio filius est, summa Trinitati charus est: ob idq; si in tali proposito perseverauerit, omnino heres regni cœlorum erit, quantūcunq; paruus in meritis, & imperfectus modò esse videatur. Licet in multis quotidie ex humana fragilitate offendat, non tamen putet propterea Dominum rupta prorsus amicitia à se omnino recessurum: dummodo ipse voluntatem suam

suam ab eo non auertat: & per verā pœnitentiam frequenter doleat de offensis ac negligentis suis. Esto sanè, vt occasione oblata facile excedat in verbis, risu, affectione inordinata, propria cōplacētia, inani gloria, ac similibus: sed non amet ipsos excessus neq; occasiones excedendi appetat: displiceat illi omne peccatum. Quando inquam, solus liberq; apud se est, prorsus aduerfetur quicquid cor suum maculare, & se à Deo elōgare potest: sic. n. celerimam veniam cōsequetur. Etiam si singulis horis ex infirmitate sepius labatur, nequaquam tamē hanc grauissimam iniuriam clemētissimo, & ad ignoscendū verè pœnitentib; paratissimo redēptori suo faciat, vt de eius immēnsa misericordia diffidere velit. Neq; propter numerositatem neque propter enormitatem lapsuum suorū desperet: sed culpam suam humiliter agnosces, & se fideliter corrigere proponens, toties cum sanctā indulgentiæ spe refurgat, quoties cadit. Nā quāndocūq; eum verè pœnitet peccatorū admissorum, & ipse integro corde voluntatem suam inclināt ad sui emēdationē, ita vt deinceps paratus sit facere ea quæ placēt domino: tā repente sanctificatur, quā repente mundatus fuit leprosus ille, cui dicenti, Domine si vis potes me mūdare, dominus respondit, volo mūdare. Iesus. n. Dei, & virginis filius pro salute generis humani semper astat Deo patri, vt ei electos suos ex humana fragilitate peccantes, ac deinde pœnitentes reconciliet, sua innocētia eū placans. Quæ tamē in comprehensibilis pietas Dei illū non faciliorem ad peccandum, sed prōptiorem ad amandū reddere debet. Bono sit animo. Peccatorum veniam seu quælibet necessaria religiosè, & sanctè postulet in nomine ipsius Christi Iesu: sic. n. omnino exauditur, & repulsam non accipiet. Dicat ergo Deo patri, Pie pater, miserere mei, & mūda me ab omni peccato per vnigenitū filium tuum. Roget eundem Christum Iesum vt pro se aduocatus esse dignetur. Sed & in plenam expiationem atq; satisfactionē p peccatis ac negligentis suis offerat eiundē Domini Iesu cor mellissimum, quod in se continet omne bonū: offerat sanctissimam cōuersationem, passionem, & mortem ipsius: vel etiam pro sua su-

Matth. 8.

perbia humilitatē illius, pro impatientia patientiam, pro incontinentia cōtinentiam, pro malitia sua innocentiam eius offerat. Quæ præcellentiſſima oblatione cum benignitate, mentis facta, iam omnino se veniam affecuturum, & verè reconciliatum ac meritis virtutibusq; Christi ornatum esse confidat. Si enim adhuc dubius nimisq; meticulosus manet, similis est ei qui exutus vestimentis vilibus ac sordidis, & repente indutus regijs, non nouit decenter atque cōposite pro exigentia ipsorum regalium vestimentorum incedere, sed promorum rusticitate cui affectus est, inceptè & inciuiliter graditur. Indubitātē credat Dominum (qui omnes electos suos affectu tenerrimo diligit) scire, posse, & velle sibi humiliato ignoscere, atque in omni necessitate adesse. Piam certantq; fiduciam erga eum concipiat, dicens illud ex libro Iob, Etiam si occiderit me, sperabo in eum: & si in profundum inferni demersus fuero, inde me liberabit. Hæc sancta, & secura confidentia tantum placet Deo, & tantam vim pijsimo corde eius infert, vt ipse dominus non possit non adiuuare, non possit non ad salutem exaudire eum qui illam habet. Vnde & in sacra scriptura ita loquitur, Ego Dominus Deus tuus apprehendens manum tuam, dicensq; tibi, Ne timeas, ego adiuui te. Nunquid obliuisci potest mulier infantem suum, vt non misereatur filio vteri sui? & si illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui. Ecce in manibus meis descripsi te. Erit tibi anima tua in salutem, quia in me habuisti fiduciam. Ex humilitate, & charitate procedere debet ista fiducia: nam superbam, stolidam, & a casto timore alienā confidentiam Deus despicit.

Iob. 13.

Isa. 41. 49

Ierem. 39.

DOCUMENTVM IIII.

Iniuriam seu contumeliam tibi illatam si cū lætitia nondū ferre potes, non tamen propter illā insipienter perturbetur, neq; ira exandescas: sed tranquillius permanere stude. Nā indigniora pro te Deus tuus mansuetissimè tolerauit. Ergo in talibus ferocientem animi impetum religa, & reprime: Deumque qui te iuste quidem, sed tamen ex amore affligi pmittit magis quā hominem qui te affligit, attende.

Appen-

Appendix.

Is cui iam per se dicitur sui ipsius victoria cœlitus concessa est, quamlibet offensam in se admissam prōptiſsimè remittere, cōnitiq; ludibria, & subsannationes exultati aut salte tranquillo animo perferre nouit. Tales erāt Apostoli, qui à Iudæis casti gaudebant quod digni habiti essent pro nomine Iesu cōtumeliā pati. Talis erat, & Rex David, qui quum Semei se maledicentem audiret ac videret, nō est exasperatus, neq; vindictā expectijt, sed Deum attendens humiliter dixit, Dimitte eum vt maledicat, iuxta præceptū Domini, si forte respiciat dominus afflictionē meam, & reddat mihi bonum pro maledictione hac. Et quis non animetur ad opprobria, & indigna quæq; patienter toleranda, si diligenter consideret, quam miti atq; humili corde ipse Dominus noster Iesus Christus oēm passionis suæ amaritudinē, & dolorem pro nobis sustinuerit? Dæmonium habere & seductor esse dicebatur, ab impijs captus ligabatur, premebatur, abducebatur, accusabatur, cōspuebatur, alapis, & colaphis tudebatur, illudebatur, contēnebatur, flagris cōscindebatur, spinis coronabatur, felle, & aceto potabatur, clavis cruci affigebatur, blasphemijs impetebatur: & interim trāquillissimā patientiam seruabat. Non aperiebat os suum agnus Dei innocēs: nisi q̄ pendēs in cruce patrem pro suis persequutoribus exorabat. A tam præclaris virtutū exemplis, quæ benignissimus redemptor noster nobis reliquit, oculi cordis auertendi non sunt. Tu nullo modo p foelicitate hac querere debes in ista vita, vt nullus sit qui te grauet, nullus qui tibi negotium faceſſat. Nā ad superbiam, iracundię, vel impatientię in te latentis extirpationem, ad veræ pacis acquisitionem, ad peccatorum tuorū purgationem, meritorumq; augmentū, sepe vtile ac necessariū est, vt Deo ordināte seu permittente nō desint qui te exerceant, & salutē tuam diuersas molestias ingerendo promoucant. Quando probrosa tibi obijciuntur, quæ nō admisti, testimonium conscientię tuæ te soletur, & trāquillus esto: si vero admisti ea quæ in te dicuntur, etiam sic tranquillius, & humilis permanens, paratam habe voluntatem corrigendi te, si nondū corre-

Act. 5.

2. Reg. 26.

Matth. 11.

Luc. 7.

Matth. 27.

Ioan. 7. 18.

Matth. 26.

Et 27.

Luc. 23.

Isa. 53.

Luc. 23.

xisti. Non sis multū sollicitus quomodo homines de te loquātur, quid de te sentiant, quale iudicium de te habeant: sed ad Deum causam tuam semper refer, illi te, & omnia cōmitte, in illo cor tuum stabilire stude. Ipse. n. sibi fidēs ab omni confusione opportunè, & conuenienter eximere nouit. Sic fiet, vt pax tua ex linguis hominum non pendeat. Si data qualibet perturbationis occasione, cōtingat te ex imperfectione fragilitateq; propria stimulis indignationis acerbius agitari, discē quietē ferre ipsius passionis tuæ molestiam, qua intus affligeris: & intempestiſtē tunc nō proferas ea ad quæ dicenda spiritus tuus importunè te impellit: sed de his quæ te angūt loqui differ (si fieri potest) donec Dei gratia mentisq; serenitas redierit.

DOCUMENTVM V.

Alterius voluntatem potius quā tuam facere ama, & iudicio alterius tuum iudicium facile submitte: proprio sensui nunquā proteruè inhærens, neque aliquid sanctæ obedientiæ præponens.

Appendix.

Sublimis planè virtus est obedientia, quam purè, & simpliciter exhibitā Deo præfert quibuslibet alijs operibus atque exercitijs, quantūuis excellētibus, & sanctis. Verus obediens nō solum maioribus, sed & sibi æqualibus atq; etiam minoribus alacriter in his quæ licita sunt obtēperat. Nō discit apud se quā iuuenis aut imperfectus sit superior qui iubet: non iudicat friuolū vel inutile esse quod præcipit: sed audito eius mādato, mox omnibus alijs quæ tunc intermitti possunt, intermissis, animo paratissimo iussū exequitur: non tanquā homini sed tanquā Deo obedientiam impendens, & propter Deum etiam præſidentem minus rectè viuentem reuerenter honorans, syncerumque ac dulcem affectum, & beneuolum animum erga eū gerens: memor verborum illorum domini Iesu, Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit me spernit. Purioris, & integrioris vitæ amator obedit tūc quoque, quando agnoscit voluntatem superioris, licet mandatū eius expressum nō interueniant. Vbique paratus est se ipsum deserere: & propterea nō solum in

Luc. 10.

in his quæ sibi placent, verum etiam ac multo maxime in his, quæ molesta sensuiq; suo contraria sunt, vult obedire: recogitans non semper illud esse Deo acceptius, quod homini est dulcius atque delectabilius. *Actiones communes* quæ ad rationem obedientiæ spectant, suis priuatis actionibus ex propria electione susceptis semper anteposit, etiam si illæ sibi magis steriles esse videantur, minusq; sapiant quàm priuatæ. Talis si forte sacræ lectioni vel meditationi interus, euocetur superioris iussu ad indignum aut vanum aliquod opus, exempli gratia, ad quiescendas colligendas, nihil cunctatur: sed statim absq; aliqua contradictione, vel diiudicatione sancta studia illa omittit, vt obedientiam seruet. Deum propter Deum conuenienter, & sapienter relinquens. Nā quod in se vile est ac nullius momenti, dum per obedientiam fit, redditur præstantissimum. Neque enim ipsa obedientia nomen virtutis ac meritum sortitur ex dignitate rei quæ præcipitur, sed ex bona voluntate illius qui præcipienti fideliter obtemperat. Eodem modo inobedientiæ grauitas in his quæ vel modica videntur, vel in se mala non sunt, ex praua voluntate eius qui obedire non vult pensanda æstimandaq; est. Verbi gratia: si quis pomum non edere iussus, superbe mandatum transgreditur, ipse reus punietur à Deo, non quod pomum comederit, sed quia inobediens fuit. Preuaricatio primorum parentum id abundè docet. O qui sciret quantus fructus in virtute obedientiæ lateat, quam religiosè etiam minima quæ sibi præscripta sunt impleat: quàm promptè voluntatè alterius sua voluntate contracta relictaq; faceret? *Omni no Deo charissimus est qui sic se abnegat, & arbitrium, sensum, iudicium, atq; consilium aliorum prudentium libentiùs quàm suum sequitur: illudq; optimum sibi esse credit, quod è voluntate vel electione propria natum seu profectum non fuerit. Hæc via plana & secura est: quicquid per eam strenuè graditur, in offenso pede ad cœlestem patriam pergit: & non solum in futuro, verum etiam in præsentis seculo largam benedictionem accipiet à Domino Iesu, qui pro nobis factus est obediens vsque ad mortem crucis. Posset fieri (sicut patres affirmant)*

vt aliquis per promptam, fidelem, & puram obedientiam altius eleuaretur in Deum, quam si toto decennio in deuotarum precum exercitijs diligentissimus fuisset. Liber addere aliud quod Sancti asserere solent. Sint, inquit, duo homines, quorum alter in libertate, alter sub obedientia viuat: si is quilibet est aliquo die ieiunat, simplicem mercedem consequitur: si verò ille qui sub obedientia constitutus est, non ieiunat eo die, sed secundum præscriptum canonis ac legis cui se astrinxit, continenter, & sobriè etiam carnibus vescitur: cuperet tamen ieiunare, nisi obedientia seu canonis constitutio vel charitas aliud requireret, duplici mercede à Deo donabitur. Nulla virtus, nullum virtutis opus Domino placet, si vitio inobedientiæ contaminetur. Illi in quâ displicet quicquid per inobedientiam deliberato animo fit, etiam si aliqui pium ac laudabile sit quod agitur. Nam vt sacra scriptura testatur, obedientia melior est quàm victimæ, & quasi scelus idololatriæ est nolle acquiescere. Hæretici non aliunde sumunt originem quam ex superbia, & inobedientiâ: hæretici. n. suum sensum, pteruè sequuntur, & decretis Ecclesiæ catholicæ parere, propriūque iudiciū iudicio illius submittere nōlūt. Si quis seruè rigore abstinentiæ, seu cuiuslibet sanctæ actionis austeritatē ad præceptū superioris non mox deponeret, postea verò poenitentiâ ductus absq; mora corrigere se, & obedire veller, tã facile indulgentiam inueniret apud Deum, quàm facile veniam apud imperatorem obtineret is, qui strenuè aduersus hostes dimicando ipsum imperatorem ex improviso paululum læssisset.

DOCUMENTVM. VI.

Nunquam alicui te præferas, nunquam aliquè contenas. Omnium vilissimum indignissimumq; te esse existima, omnibus te subijce, omnibus propter Deum inservire desidera: & eos qui te monent aut reprehendunt (etiam si inferiores videantur) æquanimiter audi: magis eligens culpam humiliter agnoscere, quàm contentiosè ac superbe te ipsum excusare.

Appendix.

Hoc præceptū, sicut, & præcedens, de mor-

monstrat iter rectum, cōmodissimūq; compendium ad vitæ perfectionem, & æternam gloriam obtinendam. Quum regis & mendici secundum animam æqualis sit dignitas, secundum carnem æqualis infirmitas (vterq; .n. animam imagine Dei insignitā, & corpus mortale habet) mirum valdè est, quomodo homo homini superbe se præferre, quomodo homo hominem contemnere, & non honorare, non sicut seipsum diligere possit. Felix est qui sic se deserit, sic deprimit, sic contēnit, vt aliorum tam latentis quàm patentis virtutes recogitans, & sua vitia pensans, ac quælibet vel iam esse, vel mox per Dei gratiam posse esse longè se meliorem credens, pedibus omnium se veluti cōculcandum exponat, omnes tanquàm suos dominos attendat, omnium ministrum se constituat: omnibus propter Deum seruire, grandi affectu appetat. Felix qui viles quasq; actiones non quasi se indignas ridendo, sed quasi sibi cōuenientissimas amplectendo seribè perficit: qui etiam confundi pro Dei honore atq; amore non refugit: qui contentionibus non delectatur: qui culpam suam libèter agnoscit: qui se accusare, alios excusare amat, qui monitores, & repræhensores (etiam si inferiores sint) patienti gratoque animo audit, & ipsos syncreter diligit.

DOCUMENTVM. VII.

Tam libenter esto minimus quàm libèter forte aliquis alius esset maximus: & abiectus, non aut honorabilis haberi concupisce, vt Christo sacræque eius genitrici Mariæ similior appareas.

Appendix.

Qui verè humilis est, in finimum locum semper appetit: iubesse magis quàm præesse, & doceri magis quàm docere cupit: laudes hominum non requirit. Ea ex quibus honorari, & in admiratione apud homines venire potest, per alium potius quàm per se peragi optat. Sublimia de alijs sentiens, se nullius momenti esse reputat: bona quæ facit non insolenti cogitatione apud se magni pendit, nec ea pietati ostentat. Ob visitatione diuinā non resoluitur inepta inordinataque letitia, neq; securitatem imprudenter assumit: non inquam sibi vanè placet propter Dei dona quæ percipit, nec de

eis passim (propria quærendo gloriam) loqui gestit. Non in se, non in suis meritis, sed in Dei misericordia, & in beatæ genitricis eius Mariæ, aliorumq; sanctorum intercessionibus ac piorum hominum orationibus cōfidit. Omnem animi altitudinem in se penitus deijcit ac proterit: pauperem, paruum, atq; imbecillum se Deo exhibens. Hominum de se iudicia non anxie metuit: sui contēptu non perturbatur. Deniq; vilis potius quàm humilis, & inutilis magis quàm sanctus haberi desiderat. Talis puer ille secundum cor Domini, qui à superba Michol speratus, & cōuitio præter meritum exceptus, respondit, Et Iudam, & vilior fiam plusquam factus sum, & ero humilis in oculis meis.

2. Reg. 6.

DOCUMENTVM. VIII.

Alicui placere vanè non affectes, neque displicere inaniter pertimescas, & hominum, maxime mulierum, notitiam, familiaritatem, aut singularem erga te dilectionem ne expectas.

Appendix.

Vir verè spiritualis, omne verbū, omnemq; gestū adulationis fugit: nec magnoperè curat vtrū placeat an displiceat hominibus: sed modis omnibus ad hoc laborat, vt Deo placere possit. Ita tamè viuere studet, vt bonis (quantū in se est) placeat. Qui si non nunquam intentione suam ad humanā cōplacentiam vitiosè declinare senserit, mox eam corrigit, & renocat: vnius Dei fauore atq; amicitia cōtentus. Non solum impudicariū, verū etiā honestarū mulierū incanta nimiaq; familiaritas multis sæpe obfuit, multis detrimenta purioris castimoniæ intulit, multos grauibus tentationibus inuoluit. Sapiens igitur est, qui huiusmodi pericula vitat, & spreta omni carnali affectione, puritati cordis seruandæ se addicit, ac vultū mulieris curiosè contemplari refugit. Sapiens, in quā, est, qui pijs foeminas Deo cōmendat, & eas ac quoslibet homines circa illū, non circa se per singularem amorē occupari cupit. Beatus item est, qui nulli præsentiam corporalem nimis anxie expetit: & absentiam etiam illorum æquo animo propter Deum fert, quorum exemplis atque colloquijs plurimum spiritualis cōsolationis, & adiumenti percipere possit.

D O.

DOCUMENTVM. IX.

Aliorum dicta vel facta tu temerè neque iudices, neque discutias: & superfluis curis te non implicēs, verbaque detractoria loqui, aut etiam audire (quantum potes) caueas.

Appendix.

Vtile fuerit ad huius præcepti obseruationem, aliorum mores, & gestus minus compositos studiosè non attendere, nisi in quantum officij necessitas exposcit. Qui enim in ea re curiosus est, facile etiam inquietus, suspiciosus, amar⁹, atque indignabundus erit: & circa alios intempestiuè occupatus, sui ipsius obliuiscetur. Laudabile admodum est, temeraria iudicia vitare: non continuò putare, nullos ibi bonos esse, vbi multi videntur nò rectè viuere: nec existimare illos omnes iam irremediabiliter perijisse, qui cognoscuntur adhuc licentius peccare: neque arbitrari hominem orthodoxum ac pium propterea à Deo despici vel non diligi, quod adhuc aliquibus imperfectionibus detineatur.

Laudabile inquam est, suspiciones finistras in se leuiter non admittere, eis importunè, & iniquè se cordi ingerentib⁹ consensum non præbere: mala de aliquo audita nimis facile non credere: bene de alijs sentire, & eorum verba atque opera in meliorem partem (quatenus fieri potest) interpretari. Nò est cur multum doleat se errare, qui etiam de malis hominibus bona cogitat. Is cui aliorum cura credita est, licet aliquando fortè metuat, ne ibi malum lateat, vbi malum non est, nunquam tamen fixa mente suspicari debet, ibi malum esse, vbi virtutum malum sit incertus est. Vir benivolus & benigna charitate præditus, certò cognoscens aliquem grauius peccasse, commiserescit: memoria repetēs, quanta sit infirmitas, & cæcitas humana, quantaque diaboli tentantis inuidia atque malitia. Sed & hoc apud se recogitat, quàm ardenti desiderio dominus expetat, & expectet tempus illud, quo peccator conuertatur, & se corrigat.

Qui negotia sibi non commissã relinquit, & sollicitudinem de rebus ad se suamque officium nò pertinentibus abijcit, qui que ineptè audis non est, vt aliorum secreta cognoscat, grandi pacis

internæ beneficio fruatur. Pij multum exhorrent detractionis vitium: ita vt de alterius imperfectionib⁹ tacere semper malint, quàm aliqua dicere. Quod si necesse interdum fuerit, vt talia vel loquantur vel audiant, summo opere vigilant, ne aut per verborum excessum aut per intentionem affectionemque minus synceram corda sua maculent. Rem Deo gratam facit, qui detrahentis sermonem prudenter amputat, & ad meliora transferre satagit.

DOCUMENTVM. X.

Benignum, & affabilem omnibus te præbe: de aliorum bonis sicut de proprijs gaude, & pro aliorum malis ingemisce: omnes syncera charitate diligens, neminem quantumuis etiam tibi molestum odio habens, de nullius salute desperans, & imperfectis quibusque piam compassionem magis quàm turbulentam indignationem impendēs,

Appendix.

Omnino conuenit, vt seruus Dei affabilem alijs se præbeat, & in vultu modestam castamque serenitatem potiùs quàm nimis tristem vel austeram grauitatem prætere conseruet. Debet (quantum in se est) amicè cum omnib⁹ conuersari: nemini onerosus esse: neminem conturbare: verborum in synceram, atque à dilectione alienam mordacitatem vitare, proptè quoslibet iuuare: cupidè omnium necessitatib⁹ subuenire: libenter non solum his à quibus diligitur, sed potissimum his à quibus infestatur aut læditur, benefacere: cor amaritudine aut felle infectum aduersus aliquem non gerere: nulli signa charitatis negare: nulli malè velle: nulli inuidere: nullum quantumuis iniquè uiuentè despiciere: de nullius peccatoris vera conuersione ac poenitentia desperare. Nam & ipse aliquando fortè à Deo auersus in iniquitatibus aut vanitatibus vixit. Cogitet quàm clementer à misericordiam domino tunc seruatus, atque ad meliora tandem reuocatus fuerit. Si Deo manū porrigente euasit pericula, confidat, & alios eodem adiuvante euasuros. Transijt ipse à prauitate ad iustitiam: sed non putet alijs viam salutis præclusam, aut pontem misericordiam deiectum esse. Possunt alij transire, qua transijt: pos-

possunt proficere, possunt etiam ad perfectionem peruenire. Ergo (sicut dictū est) de nullius vera conuersione desperet: oēs Christianos tanquàm fratres ad eandem secum hereditatem coelestem vocatos cum gaudio aspiciat, & diligat: in hominibus non visibilis corporis vilitatem, sed inuisibilis animæ (quæ ad imaginem Dei creata est, quia rationalis est) præcellentem nobilitatem pulchritudinemque attendat. Tãta est animæ humanæ dignitas, vt propter eam rex regum, Dominus dominantium, vnigenitus Dei patris incarnari, pati, propriumque sanguinè fundere, ac mori voluerit. Itam animarum indicibilem generositatem atque venustatem passim negligentis dedecorari, peccatisque deturpari vehementer doleat: malè viuentes, & excæcatos, pereuntēque tam Christianos rectæ fidei, quàm hæreticos, schismaticos, ac gentiles intima commiseratione prosequatur: omnium salutē vera charitate exoptet: deciuslibet profectu, & consolatione gaudeat. Bona quæ in se non habet, in alijs Dei electis se habere lateat, & pro eis diuinæ liberalitati gratias agat: nam quum omnes electi sint vnum corpus mysticum, præstantia & gloria vnus membri cedit in honorem alterius. Aliorum item miseras & calamitates, suas reputet: erga pauperes, infirmos, tentatos, & afflictos pijsima viscera gerat. Sanctam hospitalitatem amet, opera misericordiamque facere potest, hilariter faciat, si nequit ea corporaliter impendere, impendat spiritualiter. Imperfectiones tã animorū quàm corporum in alijs æquanimiter toleret: oēmque indecentem asperitatē seu amarulentiam animi sui patienti benignitate, & sancto dilectionis dulcore mitigare, vel etiam excludere nitatur, tãquàm & ipse habens in se multa quæ ab alijs tolerari debeant. Quod si penitus excludere vel mitigare indignationis amaritudinisque internæ stimulos necdum potest, saltem consensum eis deneget: ita vt quàmuis in inferioribus animæ viribus graues impatientiam motus sentiat, superiorem tamen mentis rationem in perturbatam seruare conetur. Suspiret ad Deum, & eius auxilium imploret.

Ioh. an. 15. c. 13.

Meminerit verò se ipsi Domino non placere, si aliquē hominem odit, quum

filijs Dei à filijs diaboli in eo singulariter distincti sint, quod illi charitatem habeant, isti non habeant. Igitur peccantib⁹ compatiatur: peccatis non faueat. Porret, & etiam in corde suo sibi præferat quos corripit: & corripit seu castiget quos porrat. Non hominē, sed hominis vitia persequatur: & illa alibi facile nò recitet, vbi nec eius qui offendit, nec aliorum qui audiunt emendationem seu vtilitatem ex huiusmodi recitatione sequitur sperat. Hominem ipsum, cuius imperfectiones ac negligentias persequitur, sincero cordis affectu diligat, & ei vultus serenitatem, verborumque, & operum solatia (quoties res exigit) exhibeat. Dei religionisque iniuriam, ac animarum damnū non dissimulet: nec propter humanam amicitiam omittat conuenienter, & oportunè cum charitate reprehendere ea quæ à se reprehendēda esse cognouerit. Iustitiæ zelo seruet: non tamen feratur precipiti sine ordinato animi impetu: sed iram eius semper, & consilij grauitas, & mansuetudinis gratia condiat. Imperfecti, & virijs adhuc obnoxij in Ecclesia Dei, in firmataque vlcerosa sunt membra mystici corporis Christi. His nò furiosa pugnorum contusio, sed (quàm res patitur) lenis tactus, id est, lenis admonitio primò adhiberi debet: quod si ipsa lenitate non sanantur vlcera, deinceps adhibenda est durior correptio tanquàm sectio necessaria: ita tamen vt semper veræ charitatis affectus seruetur erga cum qui castigatur. Qui in congregatione aliqua viuunt, vbi honesta, & sancta lex atque institutio cōmunis est, pacificè eandem institutionem in communibus actionibus, & exercitijs sequatur, notam vitiosæ singularitatis vbiq; vitans. Bona quæ non nisi cum perturbatione aliorū publicè faceret, si absque offensione Dei, & absque læsione propriæ conscientiam ommittere potest, prudenter (sicut viderit esse necessarium) omittat. Nihil attēter insolitum quod humanam fragilitatē excedere videatur: nisi Deus id sibi placere certa reuelatione declarauerit, viretque quib⁹ illud cōmodè perfici queat, præstiterit.

DOCUMENTVM. XI.

MVndi vanitates carnisque voluptates viliissimas sperne: immortali ani-

li anima tuę sponfo te ipsum seruans, & in eo solatia tua constituens.

Appendix.

Monet hoc præceptum, vt fastū, gloriam, fauorem, honores, pompas, possessiones, diuitias, spectacula, lusus, iocos, vaniloquia, & nugas huius seculi, foedatque carnis delirias contemnamus: nos ipsos in solo Deo rebusque diuinis oblectantes. Profecto qui animę suę ad imaginem Dei creatę dignitatem, & ingenitam pulchritudinem diligentius considerat. impuris carnis voluptatibus non facile se dedit: sciens per illas animam rationalem foedari, & decorę genuinum amitti. Itidem qui beneficia à Deo sibi impesa sedulo recogitat, quomodo poterit erga illum tam ingratus esse, vt peccatorum sordibus eum offendere non metuat? Quomodo non sese immaculatū illi seruare studebit, à quo benignissimè conditus, misericordissimèque redemptus est? à quo custodiam angelicā, non omnia tam spiritui quàm corpori necessaria à prima ætate accepit, accipitque quotidie? à quo sic protegatur, sic gubernatur, sic sonetur die ac nocte, quasi ceterorum omnium oblitus ipse Deus, curam eius solius gereret? à quo denique ad vitam æternam gratuito electus ita diligitur, vt sine se ille beatus esse nollet? Nimis æquum est, vt tam bono Deo, tam dulci animarū nostrarū sponso, integrā cordis puritatem (quārum in hac vita licet) seruemus. Tama liberalis benefactor, tamque ardens amator omnino redamandus est: propter eū transitoria omnia despicienda sunt. Nos peregrini, & exules hic sumus: quare non infimus istis inherere, nec ea peruersè amare, sed patriam nostram, patriam coelestem requirere, & ad æterna bona suspirare debemus. Neque enim propter præsentem, sed propter futuram vitam Christiani sumus. Licitum quidem est iucunda aliqua pro loco, & tempore pia intentione interdum proferre, recreationemque externam congruam ad Dei honorem admittere: sed summa diligentia modus seruandus est, ne aut per nimiam, aut per minus castā relaxationem, harmonia interioris hominis dissoluatur, & cordis puritas ledatur. Quum necesse sit singulis diebus cibo potuque uti, ingluuias à plerisque

superari difficilius solet, quàm cetera cordis vitia. Vigilet igitur vir spiritualis in quotidiana aduersum gulam pugna: & Dei auxilium sedulo imploret ne vincatur. Indecentem auaritatem, turbulentamque cupiditatem inter edendū etiam in simplicibus escis frenet: ipsum cibum modeste sumens, & eum honestè sensimque mandens. Rationabilem corpusculi refecionem, non autem voluptatem quærat: & quamuis delectationem terrenam sentiat (sine qua refectio corporalis ab homine fameate vel sitiente nequaquam sumitur non tam eidem delectationi inhæreat, neque eam ad intima sua admittat. Nō inquam, ob id manducet aut bibat, vt carnis concupiscentijs inserviat, & praua desideria expleat, sed vt naturam iuuat, eique satisfaciat. Excessum diligenter vitet, ne cibo prægrauatus reddatur ineptus ad interna exercitia. Veruntamen si ipse minus fortè attentus metas debitę continentię paululum prætergressus fuerit, nō sit nimium pusillanimis: sed ad Deum confugiens, culpam humiliter agnoscat, veniamque ab eo postulet: & in nouato sancto proposito, confidat in illius benignissima pietate. Paucos inuenire est, quorum spiritum non aliquantum grauet aut præpediat cibus sumptus, dum in stomacho concoquitur, sed citra vitium crapulæ id accidere potest. Qui pie secum retractat atque recogitat dominum Iesum solum, & acetum pro nobis gustasse, facilius gula illecebras spernit, facilius delitiosas escas ac potibus carere potest, atque ipsa delitiosa edulia æquè temperanter, & inculpatè sumit, sicut minus sapida ac vilia.

DOCUMENTVM XII.

PAUCIS contentus esto, & simplicibus delectare: memor paupertatis, quā pro te assumpsit tibi; commendauit Deus tuus. Tu discipulus, ille magister: tu seruus, ille dominus. Gaudeat discipulus, dum imitatur magistrum: exultet seruus, dum sequitur Dominum.

Appendix.

Qui seruet spiritu, & mundum ac se ipsum verè contēnit, is superflua, curiosa, & exquisita ad suos vsus nō requirit. simplicitatem in victu ac vestitu, ceterisque necessarijs diligit: minus potius quàm

quàm amplius habere semper appetit: pro his quæ sibi vel desunt vel negligētius administrantur, facile non murmurat: propriæ electionis atque optionis modum vbique relinquere paratus est: humilia, & abiecta opera (à quibus superbi abhorrent) magno cordis affectu peragit. Respicit enim fidelibus oculis in authorem vitę dominum Iesum, qui propter nos semetipsum exinaniiuit formam serui accipiens.

Corollarium Appendixum.

Iam qui ex prædictis præceptis eximium aliquem fructum referre vult, studeat toto mentis intentione vitam suam ad illa corrigere, ordinare, atque componere: ea sæpe (quemadmodū author epistolæ infra in conclusione dicit) relegens, & exactè se discutens, attentèque considerans vtrum id quod legit, ipse faciat. Singula per meditationem, desiderium, & orationem in animi viscera trajcere, indeque ad mores traducere satagat: ita vt quouis loco ac tēpore, mox illi occurrat quid agere, quid relinquere, quid admittere, quidque respuere debeat. Humilitatem, obedientiam, mansuetudinem patientiam, charitatem, misericordiam benignitatem, & continentiam Christi pro suo modulo imitetur: promptè se in his quæ vel desiderabilia, vel naturæ cōtraria sunt relinquens atque abnegans. Opera sua omnia pura intentione (sicut supra in primo præcepto dictum est) ad honorem Dei peragat: sic .n. lucida) & ipsi Domino valde grata erunt. Ea mirificè exornabuntur, si ipse illa saltem desiderio coniunxerit actionibus Christi. Exēpli gratia: si cupiat, vel in animo suo statuat obedire hominibus, seruire Deo, preces offerre, laborare, ieiunare, aduersa tolerare, edere, bibere, dormire in vnione illius pietatis qua Christus Iesus pro se factus homo, in terra hominibus subditus fuit, Deum patrem laudauit, orauit, laborauit, ieiunauit, aduersa pertulit, comedit, bibit, dormiuit: aut si illa ipsa quæ facit commendat offeratue Domino in vnione eiusdem pietatis seu charitatis, in laudem æternam. Non appetat illustrari reuelationem vel miraculorum gratia, vt per ea nomē sanctitatis apud homines sibi comparare possit. Quæ

gratia si ei concessa fuerit, humiliter ac sapienter vtatur illa, sicut cognouerit placere Deo qui eam gratuito donauit. Meminerit verò quia angelus satanæ, nonnunquam transfiguratus se in angelum lucis, vt per dolosas vanasque reuelationes incautos fallat. Etiam magna sint, & magna esse sciat ea quæ cœlitus percipit, nunquam tamen magnus & perfectus sibi videatur. Donis, & benedictionibus Dei, quibus præuenitur, indignum se semper reputet. Non sibi adscribat quod bonæ voluntatis sit, nec ob id arroganter alijs se præferat: sed quoslibet etiam peruersissimos, sibi in corde suo præponat. Agnoscat quia nisi ipse gratia Dei seruaretur atque protegeretur, mox deficeret in tērationibus grauiusque peccaret quàm illi: & quia si illi tantam gratiam à Deo accepissent quantam accepit, minus fortè ingrati essent, minusque peccarent quàm ipse. Sed & cogitet eos repente Deo adiuuante, in melius mutari posse, vel etiam iam in illis aliquas virtutes ipsi domino cognitas & acceptas latere. Non in sola regione suæ mentis solem gratiæ lucere, nec se solum cœlestia desideria habere existimet: sed in alijs potiora Dei dona esse speret, & confidat. Rationis iudicium, & sanctæ discretiōis moderamen vbique sequatur. Nihil supra vires suas temerè attentet. Neque enim expedit, vt pertinaci animi decreto facere velit, quæcunque bona alios fecisse cognoscit. Perfectorum sublimia opera admiretur, ac pro eis Deo gratias agat, & eorum consideratione confirmetur, ne in parvis bonis operibus quæ agit, deficiat: sed quantum ad conuersationis suæ tenorem attinet, magis attendat quid ipse ex munere diuino facere possit, quàm quid illi fecerint aut faciant. Neque enim eadem gratia omnibus datur, nec eadem exercitia omnibus conueniunt, neque eodem modo omnes à spiritu sancto mouentur vel trahuntur. Sanè in hac vita non omnibus donum sublimioris contemplationis conceditur, non omnes eliguntur, vt resideant ad mensam regis æterni, & delitijs eius plenius perfruatur: sed plurimi ad hoc deputantur, vt stent coram mensa, & per laboriosas actiones inserviant: qui tamen in futura vita simul cum his qui

contemplationis dono hic claruerunt, mensæ communis redemptoris ac patris cœlestis affidebunt, æterna beatitudine donati. Quemadmodum autem rex cœlestis ad mensam suam, videlicet ad contemplationis quietem, vocat, ut cum eis delitietur, non debent in ciuilitate se subducere, neque tunc surgere ut stent, aut laboribus externis insistant, nisi obedientia, vel charitas, seu causa rationabilis requirat: ita minimè cōuenit, ut hi qui ad standum ministrandūque deputati sunt, relicto officio suo, non vocati ingerant se mensæ regali, regiq; assideant ad vacandum soli contemplationi. Deus non solum exercitijs spiritalibus sed etiam externis occupationibus pro sui honore piè susceptis delectatur. Ergo is qui in spiritu proficere desiderat, sua sorte contentus sit, & nihil (sicut dictum est) ultra vires suas temerè attentet. Cibum, potū, somnūque, necessariam corpusculo suo nō neget: nec inuitatum abstinentiæ rigorem facile consecetur: nisi spiritus sancto reuelate certò didicerit id placere altissimo. Ad spiritalis vitæ cōtinationem minus ei oberit, si de cibo, & somno aliquid paulo amplius admiserit, quàm si id quod necessarium est subtraxerit. Sicut priuatas actiones conuenienter alternet, ne fastidium generent, & animum prægrauent. In ipsis etiam internis exercitijs suis immoderatā imaginationem, nimisq; vigorosam mentis ad Deū conuersionē, & anxiam perplexāq; sollicitudinem, vel etiā adnatum plus iusto vehementer solerter vitet: ut & capite san⁹ & spiritu integer in obsequio Dei persistere possit. Omnem quoque diffidentiam, & indecentem pusillanimitatē, implacabilemq; timorem, ac vanam tristitiam, & superfluos conscientie scrupulos (quibus libertas cordis profectusq; spiritalis præpediri solet) diligenter à se repellere studeat. Veruntamen si doloris vitare nequiverit, non propterea nimium deiciatur animo: sed seruata patientia quicquid molestum est, offerat Deo in laudem æternam, etiam si ipse suo vitio suaque culpa illud sibi conciliauerit. Quando impijs in Deum ac diuina blasphemijs aut alijs indignis

Simile.

Modus seruandus.

suggestionibus intus pulsatur, sæpè melius vincet, si illas negligendo atque cōtemnendo, mox signo crucis adito cogitationem suam ad vulnera Christi, siue ad alia sancta, & conuenientia transtulerit, quàm si multis rationibus cum talibus contendere disceptareque uoluerit. Prudentum, & expertorum consilium circa huiusmodi erit ei admodū utile, maximè in initijs melioris vitæ. Quando ad sacram cœlestem que mensam in qua Christus verè sumitur est accessurus, religiosa mente recolat charitatem illam stupendam qua ipse Dominus Deus noster pro nobis homo fact⁹, etiam pati moriq; uoluit. Potest ad supplendam inopiam spiritualem qua laborat, offerre sanctissimam eiusdem Christi conuersionem, & passionem, vel etiam beatæ Mariæ virginis Deiparæ seu aliorum sanctorum merita. Preceatur ipsam Dominum Iesum, ut suis meritis ac uirtutibus animam egenam exornare dignetur. Et quidem ab isto dignissimo, suauissimo, maximeq; necessario conuiuio, ab isto unitatis sacramento, quo Christo incorporamur manem⁹q; in eo, & eum in nobis manentem habemus, atq; ita omne bonum accipimus, non facile se subducere debet propter tentationes quibus premitur, neq; conturbari si sensibilis deuotionis consolatione desitutus est. Nam Deus uicè delectatur uera humilitate, & patientia, eiq; sæpe magis placet afflictionis amaritudo laborisq; grauiamē (dum bona uoluntas, & sanctum desiderium homini adest) quàm interne dulcedinis affluentia. Si ei desunt lachrymæ exteriores, non desunt interiores. Is cui omne vitium displicet, & qui Deum diligit seu diligere verè cupit, nō caret interioribus lachrymis. Porro ignorare non debet illa exercitia, quibus aliquid ex passione Domini Iesu iuxta gratiam sibi datam legit aut ruminat, maioris esse uirtutis, quam alia spiritalia exercitia. Omnino sicut ille, qui opobalsamum vel leuiter cōtingit, necessario suauem odorem retinet: ita is qui passionē dominicam piè recollit, licet per modico affectu id faciat, non potest non referre augmentum gratiæ diuinæ. Sed nec effigiem quidem crucifixi redemptoris, homo Christianus orthodoxe fidei uinquam

Eucharistia.

Ioan. 6.

Patientia.

Lachryma.

Passio Iesu.

quàm

Spes.

Oratio.

quàm reuerenter aspexit aut aspiciet sine grandi utilitate. Semper memor sit Dei cultor, quod ad uirtutum perfectionem facilius foeliciusque pertinget, in benignissima Domini pietate sperando, & humiliter ac perseueranter orando, quàm proprijs uiribus atque conatibus confidendo. Credat nullam orationē in Ecclesia catholica fideliter usam carere fructu. Si conscientia peccatorum remordente nequit libero corde orare, statim culpam suam corā Deo cum humilitate fateatur, veniamq; petat, & se corrigere proponat: atq; ita demū sancta fiducia resumpta, faciem animæ suæ iam repurgatam ad Dominum per preces laudetq; diuinas leuet. Et quādo ex humana fragilitate distrahitur, Deoque negligentius intendit, non idcirco arbitretur orationes suas prius inutiles esse & reijci ab ipso Domino, qui pro sua ineffabili clementia atq; bonitate omnia opera nostra æterna remuneratione digna reputat, si pijs sumus, & uoluntatem nostram ab eo non auertimus, frequenterq; dolemus atque ingemiscimus pro his, quibus nos deficere, & delinquere cognoscimus. Non etiam propterea existimet se non exaudiri, quod orationis suæ effectum non statim sentiat aut uideat: sed longanimis fideiq; plenus perseueret in sanctis petitionibus, Deo penitus committens quando, & quomodo uelit postulata tribuere. Nam misericors Dominus sepe ea quæ concedere uult, differt in longum tempus prestare, eo quod non satis conuenienter neque satis utiliter illa citius largiretur. Et plerumque exaudiens nos ad nostrā salutem, non id præbet quod petimus (quia nobis non conducit) sed aliud quod expedit, donat. Planè toties centum talenta (ut ita dicam) in thesauros reponit danda suo tempore ei, qui piè orat, vel etiam illi pro quo oratio funditur, quoties ipse orans vel minimum nummum postulat. Quando aliquis latinæ linguæ ignarus, benigna religiofacie mente Deum latine laudat aut precatur, non minus utilitatis ac meriti refert, quàm si lingua sibi nota laudes precesque suas Deo offerret. Nam & ægrotus quisque potionem medicinalem tu mens sanitati restituitur, etiam si ipsius potionis uirtutem ignoret. Qui alicui⁹

orationibus congrua pietate ac fide se commendat, fructum sancti desiderij sui apud Deum consequitur, etiam si is cuius preces expetierat, orare pro ipso negligat. Hæc pro qualicumque explanatione seu dilatatione utilissimarū preceptionum quæ in breui ista Epistola habentur, dixisse sufficiat.

Conclusio Epistolæ.

Hæc documenta crebrò inspicere ac lege Deumque precare ut ea adimplere possis, sine cuius gratia nihil boni facere potes. Non autem desperes propter frequentes lapsus tuos, vel propter passionum uitorumq; indecentes motus quibus adhuc uehementer forte impugnaris, & impeditis: sed ex infirmitate tua in humilitate proficiens, bono animo esto, ac reiecta nimia pusillanimitate confide in Domino Iesu. Roga eum ut malis tuis indulgeat, merita quæ tibi desunt suppleat, bona quæ necessaria sunt, concedat, & quæ concessit, sed imperfecta habes, perficiat. Pete, quare, pulsa: nam perseuerantem procul dubio tandem exaudiet ille qui dixit, Omnis qui petit accipit, & qui querit inuenit, & pulsanti aperietur. Quum uero postulata ab ipso acceperis, caue ne de donis eius stultè in te glorieris, aut aliquid præceteris te esse reputes. Illi gratias age, illi totum attribue qui totum dedit, tibi nihil ascribens præter peccatum, quod solum à te ipso est. Porro memineris absurda illa quæ vel dormiens ligata ratione pateris, vel uigilans inuitus sentis, non adimere in te uirtutem quando tibi non placent, quando consensum eis denegas. Imò uerò laboris molestia, quam in talibus sustines, uirtutem perornat meritumque adauget. Interna etiam instabilitas qua tibi nolenti cor inter precandum pfallendumque miserè, (ut uerbis tuis utar) distrahitur, non tollit orationis tuæ fructum sicut nec infertilitatis ariditasque gelu, quod te penè assidue constringi conquereris. Sed curare debes ut uigili, serena, & fidei diligentia sanctum illud opus reuerenter peragas: nam crescente in te humilitate ac charitate, aliquando tibi forte dabitur, ut serena, suauiter, attentèq; mente rebus diuinis intendas. Vale, & ora pro me.

10.6. & 15.

2. Cor. 3.

1. Th. 11.

Interna instabilitas.

Beatus Gregorius ait.

Homo in sua conuersione sæpe multum affligitur, dum hinc spiritus vocat, hinc caro reuocat: hinc amor nouæ conuersionis inuitat, hinc vsus peruersæ vetustatis impugnat.

Hostis noster adhuc in hac vita nos positos quāto magis sibi rebellare conispicit, tātò ampli⁹ expugnare cōtendit: eos enim pulsare negligit, quos quieto iure possidere se sentit.

Quisq; in ipso cōuersionis initio magna plerumq; excipitur dulcedine consolationis: sed durū laborem postmodum experitur probationis.

Sæpe conuersus quisq; in eo fallitur, quòd dum quibusdam donis gratiæ per dulcedinē inchoationis excipitur, confirmationem accepisse se perfectionis arbitrat: & plenitudinis consummationem æstimat, quæ adhuc blandimēta esse inchoationis ignorat. Ne ergo cōuersus iam sanctum se esse credat, dispensante Deo permittitur, vt post cōuersionem suam tentationum stimulis fatigetur.

Plerumq; virtutes, dum plus quàm necesse est exuberāt, vim suam exhalāt. Vnde Dñs electorū tuorū, & ante tēpus desideria implere renuit, & rursus in tempore intra mensuram profect⁹ premit: ne si aut antequàm debēt aut plus quàm debent proficiant, per profectus sui magnitudinem, in elationis defectū cadant.

Pleriq; quum desideria sancta concipiunt, in summis etiam exerceri virtutibus inardescunt: vt non solum culpa operationē non inquinat, sed nec cogitationem pulset. Et adhuc quidē in corpore positi sunt, sed nihil iam perpeti de communionē præsentiæ vitæ volūt: imitari per intentionem internam mētis stabilitatem appetunt, sed interuenientibus tentationibus reuerberātur: vt videlicet infirmitatis suæ meminerint, & elati de virtutibus quas accipiunt nō sint.

Si sola nobis ad sunt prospera, solimur: ad virtutē verò meli⁹ per aduersa solidamur. Deus igitur prouidē cuncta disponēs, electos suos inde robustius in integritate custodit, vnde eos per inimiçi tentantis impugnationē aliquo modo ab integritate labefactari permittit.

Diuus Bernardus.

Diligam te Domine pro dono tuo, & modulo meo. Si quantum debeo non possum, non possum tamē vltra quàm possum. Potero verò plus, quando plus dare dignaberis: nūquàm tamen prout dignus haberis. Imperfectum meum viderunt oculi tui: sed tamē in libro tuo oēs scribentur, qui quod possunt faciūt, & si quod debent non possunt.

Alius quidam.

Deus diligit nō solum illos, qui semper in innocentia vixerunt, sed & eosq; post multa atq; enormia crimina respiciunt, seq; diligenter corrigūt: isti enim sunt chara vasa misericordiæ eius. Illorū animas per virgines, istorū verò animas per proximas intelligim⁹ designatas esse à Psalmita loquente de præclara regina sponsa regis Christi, ac dicēte, Adducentur regi virgines post eam, proximæ eius afferentur tibi. Tā ita quàm illæ perueniunt ad patriam celestē, sicut idem Psalmita consequenter asserit dicens, Afferētur in latiria, & exultatione, adducentur in templum regis.

Quare aut Deus aliquos ex electis suis in innocentia conseruet, alios grauius peccare permittat, non est nostrum inquirere. Id enim in profundo consilij, iudicijq; eius latet.

Ludovicus Blosius.

Dominum Deum nostrum, qui spiritus est, qui vbiq; est, possumus etiam vbiq; locorū conuenienter adorare, venerari, colere, ac precari: sed id conuenientissimè facim⁹ in oratorijs nomini eius consecratis. In quibus Christianos oēs cum maxima reuerentia, & decētissima interioris exteriorisq; hominis cōpositione adesse oportet, propter ipsius summi Dei, & beatorum angelorū eximiam gratiosamq; præsentiā. Qui verè intus illuminari, & copiosius vncti à spiritu sancto sunt, ineffabili perfunduntur gaudio, quando coram venerabili sacramento dominici corporis, & corā inuisibilibus gloriosissimisq; illis cœli principibus spiritib⁹ angelicis assistūt. Nullus eis locus in hoc mundo est gratior domo orationis: adeò vt à tēplis sanctis agrè plerumq; auelli possint: quæ dum procul aspiciunt, si accedere, & ingredi prohibentur, deuoto corde

*Psal. 138.**Psal. 44.**Templa.*

salte salutant, & æternæ maiestatis Dominum religiosè adorant.

Missa sacrificium.

O quàm stupendus, & quàm inexplicabilis est summi Dei erga nos vermiculos amor, qui in Missæ sacrificio quotidie cum numerosa angelorum multitudine se mirè præsentem nobis exhibere (etiamsi sacerdos qui sacrificat malus sit) dignatur: ita vt apud nos non min⁹ verè sit ipse Domin⁹ Iesus, quàm in cœlo est. Meritò ad tantam diuinæ charitatis dignationem ac dulcedinem corda nostra amore resoluta penit⁹ liqueferent. Meritò etiam iter prōptissimè, & cum ingenti exultatione suscipere deberemus, quòd possemus ipsius Missæ sacrificio diuinisq; mysterijs interesse. Sic enim animæ nostræ supernis fulgoribus frequenter irradiatæ, caduca omnia facile contēnerent, & ea quæ sursum sunt ardentè amarent.

Nō magis licet inquirere, quomodo in sacrificio Missæ, sacerdote verba cōsecrationis proferente, panis in corpus Christi, & vinum in sanguinem conuertatur, quàm quomodo Deus ex purissimis sanctæ virginis Mariæ sanguinibus carnem sibi aptauerit. Vbi enim Deus operatur, nō oportet quærere quomodo: sed indubitata fides his quæ à Deo sunt adhibenda est. Firmissimè credere debemus, panem in verū Christi corpus, & vinum in verum sanguinem operatione spiritus sancti, virtute verbi diuini, virtute omnipotentis, trāsmutari. Quid quarimus naturę ordinē in Christi corpore, quod præter naturam natum est ex virginæ? Nos legimus de mūdi operibus, quod Deus dixerit, & facta fuerint, quod mādauerit, & creata sint. An verò qui ex nihilo poruit deducere ad esse ea quæ non erant, non potest ea quæ sunt mutare in id quod non sunt? In mundi huius exordio dixit, Germi-
Genes. 1. net terra herbam virentem, & ita factum est, atque hætenus perdurauit, perdurabitq; in posterum virtus illius præcepti: & ipso dicente, Hoc est corpus meum, hic est sanguis meus, nō est quod dicit? Ipse hoc dixit, dicendūque instituit. Prorsus verba illa veritatem corporis dominici exprimunt: neque enim dixit Dominus, Hoc est figura corporis mei, sed hoc est corpus meum, hic est calix sanguinis mei, &c. Non

*Psal. 148.**Matth. 26.*

autem arbitremur corpus Christi ad enūciationem diuinorum illorum verborum de cœlo descendere, vt in altari addit: sed inconcussa fide credamus ad eorundem verborum debitam prolationem, virtute diuina, non sacrificantis merito, panem vinumq; conuerti, & (vt planius dicam) transubstantiari in corpus, & sanguinem Christi verè ibi præsenti, ipso nihilominus beatissimo corpore in cœlo ad dexterā patris manente. Nam, & figura hominis (si se habili exemplo in re tanta vt conuenit) ita effingitur in speculo oblato, vt tamē ab homine non recedat: Non est aliud corpus Christi in cœlo, atque aliud in sacramento: sed vnum omnino, & idē vtrobique est. Quamlibet multæ habeantur hostiæ consecratæ, sub qualibet earum integrum corpus Christi subsistit: quemadmodum videmus eandem faciem humanam efformari integram in pluribus obiectis speculis, & verbum humano ore prolatum excipi integrū plurium audientium auribus. Imò verò facta vnius hostiæ consecratæ diuisione, sub singulis partibus separatis integrum corpus Christi consistit: veluti cōfractō speculo facies hominis in quolibet fragmento exprimitur non minus integrè quàm in toto speculo.

Quando autem frangitur, & diuiditur hostia consecrata, huiusmodi fractio siue diuisio non fit in Christi corpore, quum iam immortale sit, suiq; sectionem nullatenus admittat: sed fit in specie sacramenti, nempe in figura panis. Sanctissimum hoc mysterium, quod supra naturā est, sola fides capere potest. Fit ita, quia Deus vult ita, Deus ita instituit. Intellectus noster qui quamdiu in hoc exilio degimus, imbecillis habetque est, diuinæ maiestatis opera atque consilia comprehendere nequit: proinde nec ea temerè comprehendere velimus, reprehendere verò nullo modo audeamus.

A salutifera esca corporis dominici nullus bonæ voluntatis facile se subducere debet propter indignitatem suam. Quemadmodum enim paruulus regis Pulchra cū filius etiam cum his puerulis, qui obscuro loco nati, & vilibus vestimentis induti sunt, ludere gaudet: ita Dei ac regis summi filius Iesus-Christus, per sa-

*Similitudo**Pulchra cū paratio*

cramentum Eucharistiae libenter se adiungit non solum perfectis, verum illis quoque qui multis quidem imperfectionibus sunt obnoxij, non tamen ip-

fas suas imperfectiones amant, sed ad meliora semper contendunt, & ab omni peccato letali immunes se (Deo adiuuante) seruare student.

ENCHIRIDII PARVVLORVM LIBER POSTERIOR, COMPLECTENS TRACTATVLVM DE preparatione ad felicem mortem, & de patria coelesti, Deiq; diuinitate ac creatura rationali.

CAPVT I.

Matth. 24. Luc. 12.

Semper quidem vigilare, semper per lumbos praecinctos, & lucernas ardentes habere debemus, vt quam venerit Dominus ac pulsauerit, confestim aperiamus ei: maxime tamen hora mortis euidenter appropinquante, id studiosissime agere conuenit. Quisquis igitur Deum pie colit, dum morbo correptus mortem iam vicinam expectat, vide vt ad felicem exitum sedulo te praepares. Expedi cor tuum a curis, & solitudinibus huius seculi, sacramenta pro viatico grata mente suscipe, & animam tuam Deo commenda. Recole passionem pijsissimi redemptoris tui: beatam eius crucem in spiritu amplectere: osculare rosea illa vulnera, teq; totum in eis imprime: vt tibi abditus, foeliciter eua- dere possis omnes diaboli laqueos, & insidias. Roga Iesum vt suo precioso sanguine te abluere, vniuersaq; peccata tua delere dignetur. Pro meritis bonorum operum quae tibi defunt, offer Deo patri merita illius, offer sacratissimam conuersationem, passionem, & mortem ipsius: offer merita dulcissima eius genitricis Mariae ac sanctorum omnium. Ita enim fiet, vt tu qui ex te miser, pauper, ac nudus es, ornamentis spiritualibus mirifice decoratus appareas. Commenda te ipsi benignissimae virgini deiparae, caeterisq; coeli ciuibus, illis potissimum quorum venerationi peculiariter fuisti addictus: certo credens eos tuam orationem, piumpq; animi tui affectum agnoscere. Sane si Mariam ex corde inuocaueris, si ad eam humiliter, & confidenter te conuerteris, ipsa introitum regni coelestis quem tua iniquitas iustitiaq; diuina tibi forte occludebat, aperiet. Mater enim misericordiae, & porta paradisi est.

Passio Christi.

S. Maria.

CAPVT II.

Valde vtiliter hanc aut similem protestationem facies. Ego peccator indignissimus, redemptus preciosissimo sanguine Domini nostri Iesu Christi, palam profiteor, me sincero corde agnoscere omnibus, qui quouis modo mihi iniuriam vel molestiam aliquam vnquam intulerunt: & humiliter rogo tam praesentes quam absentes oes, vt mihi vicissim agnoscant, & dimittant si in aliquo eos offendi. Agnosco me haecenus non vixisse pure nec sancte coram Domino sicut viuere debueram: agnosco scelera mea multa nimis: agnosco culpas, & negligetias meas infinitas. Agnosco quicquid mali per oem vitam commisi, & supplici mente a misericordissimo Domino Deo nostro veniam peto: dolens quod vnquam eum offenderim, & proponens deinceps vitare peccata. Quamuis autem grauiter, & multis modis haecenus deliquerim, non tamen diffido de omnipotentis, & benignissima misericordia ipsius redemptoris mei: sed spero me per meritum passionis, & mortis eius, non autem ita per merita mea, participem futurum aeternae vitae atque hereditatis. Ego ipsam passionem eius sacratissimam, prorefugio munimentoque tutissimo habeo: ego eam inimicis meis inuisibilibus semper, & vbique tanquam armaturam inexpugnabilem obijcio, eam sanctae Trinitati pro meritis, quae mihi defunt, & pro perfecta satisfactione de peccatis meis offero. Credo in Deum patrem omnipotentem, creatorem coeli, & terrae: & in Iesum Christum filium eius vnicium Dominum nostrum: qui coconceptus est de spiritu sancto, natus ex Maria virgine: passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, & sepultus. Descendit ad inferos, tertia die resurrexit a mortuis: ascendit in caelum, sedet ad dexteram Dei patris omnipotentis: inde venturus est iudicare

Protestatio mortui.

dicare viuos, & mortuos. Credo in spiritum sanctum: sanctam Ecclesiam catholicam, sanctorum communionem: remissionem peccatorum: carnis resurrectionem: & vitam aeternam, Amen. Protestor coram ipso omnipotenti Deo, & coram tota curia coelesti, me cupere & velle in ea fide vitam hanc finire, in qua conuenit obedientem sanctae matris Ecclesiae filium mori. Protestor me credere vniuersa quae ipsa Catholica fides continet, & quae a veris orthodoxisq; Christi fidelibus credenda sunt. Quod si vel impugnatione diaboli, vel violentia morbi pressus, aliquid huic proposito contrarium cogitarem, loquerer aut facerem: iam illud reuocof & testor, me nullo modo consentire talibus cogitationibus, verbis, aut operibus. Gaudeo & gratias ago misericordissimo creatori, & saluatori meo, cuius ineffabili pietate me in sancta fide Christiana moriturum confido. In manus eius sanctissimas animam, & corpus meum nunc, & in hora mortis meae commendo.

CAPVT III.

Mortis metu.

Si in te fluctuat, & metu concutitur naturae infirmitas, si tristitia deprimeris, & horror mortis sese ingerit: non propterea existimes te a Deo derelictum esse, vel ad eum non pertinere. Nami pleriq; etiam magnae sanctitatis viri ac foeminae, morte imminente, pauore (Deo id vtiliter permittente) sentiunt: pleriq; per huiusmodi formidinem a leuibus quibusq; culpis purgantur. Ipsi iusti qui mortem propinquam timent, eandem quam timent parati sunt per humilem mentis fortitudinem, & per syncerum Dei amorem suscipere: comparandi nimirum egregijs militibus, qui prelium commissuri, & pauore percelluntur, & tamen pugnam constanter incunt. Christus Iesus volens consolari quoslibet electos suos, qui ex fragilitate humana ad mortis expectationem taedio affecti tristes sunt, & trepidant, transtulit in se eorum infirmitatem, quando imminente passione pauens ac moerens dixit, Tristis est anima mea vsque ad mortem.

Matth. 26.

Non ergo te a Deo alienum esse existimes propter moerorem quo grauaris. Transit ipsa tristitia cum sine: veniet laetitia sine sine. Quamuis dolorum aculei pu-

gant, & cruciatus vndiq; torqueant: tu tamen patientiam serua, & persiste in sancta spe, sanctaq; erga Deum fiducia. In omnibus abnega te, & trade ipsi Domino: subinde dicens id quod redemptor tuus sub mortem angustijs pressus dicebat, Pater, fiat voluntas tua: sic. n. Math. 26. requiem atque refrigerium inuenies. Rom. 14. Memento quia siue viuimus siue morimur, Domini sumus: & siue viuimus siue morimur, in illo bene nobis erit, si nos vnitatem ecclesiae Catholicae retinentes, pijs atq; humiles sumus. Erigant animum tuum verissima haec verba Domini Iesu, Qui credit, inquit, in me, etiam si mortuus fuerit, viuet: & omnis qui viuit & credit in me, non morietur in aeternum. Non tibi videatur durum corporaliter mori, quum ipse Christus mortem carnis subierit. Ille praecessit, & veluti viam strauit, commodamq; reddidit, ne te pigeret sequi: illi igitur mors mortem tuam soletur. Precare eum, vt illa sua preciosissima morte tuam vndiq; contegat, muniat, sanctificet, & sibi gratiam reddat. Corpus istud corruptibile quod relinquis, velut amarus cortex nucis est, vile ac sordidum animae vestimentum modo est. Quid ad te si computrescat, si in cinerem & fauillam redigatur, vbi illud deposueris? Securus exue vestem quam Deus tuus aliquando restituet tibi integram, fulgidam, atque incorruptibilem. Qui Deum perfecte diligunt, resolutionem suam cupide expectant, etiam si non sine aliquo timore, & moerore ad eam forte perueniant. Quilibet talium istud cum grandi affectu Deo dicere potest: O Domine, quando te permittente corpus meum reuertetur in puluerem, & anima mea liberè resuet in te suam originem?

CAPVT IIII.

Fortè hoc te angit, quod ignores quomodo te migratorem Deus excepturus sit, vtrum ad aeternam paradisi requiem, an ad transitoriam purgatorij poenam: Non est necesse te aliquid horum scire. Sicut tibi placet dulcedo diuinae misericordiae peccata dimittetis: ita displicere non debet pulchritudo diuinae iustitiae peccata expiantis. Perfecti viri quo dignius emendare possent quicquid in benignissimum redemptorem suum

suum commiserunt, parati essent nō solum ad purgatorium, verum etiam ad infernum descendere, si diuinæ iustitiæ decor id omnino exigeret. Ista certitudo tibi sufficiat, quod habeas Dominū pijsimum, qui & potest, & vult saluare te, si humiliatus confidas in eo, non in te. Multū illi placemus, quando voluntatem eius ita diligimus, & prouidentia ipsius tam plena fiducia nos in spiritus humilitate committimus, vt etiam nescire gaudeam⁹ quid ipse circa nos agat. Tu igitur eius dispositioni te totum credens, mortem lætus expecta. Qua præfente, egredere securus ad patrem clementissimum: exoptans vt non minus in æternitate, quàm in tempore vtatur te quemadmodum voluerit. Egredere, inquam: non tanquam carceri crudeliter ab eo mancipandus, sed tanquam sinu misericordiæ piè suscipiendus atque fouendus. Quod attinet ad purgatorium, sanè illa quoque animæ quæ non admodum multa purgata secum hinc deferunt, dolent plurimum quod non satis purè vixerint, vadè & à pfectis regni cœlestis gaudijs percipiendis retardari debent, quæ retardatio eas valde affligit. Nam corporibus exuta, quum iam Deum clariori intellectu cognoscant, quem hic cognoscebant, ob id quæ auidius eum appetant, non possunt nō vehementer cruciari, ex dilatione tam ineffabilis boni. Licet verò pœnas suas (quibus iuxta modum culparum nondum expiatarum torquentur) non ament, nequam tamen eas inuitè tolerant: neque enim voluntatem à Deo auersam habent, sed libenter diuinæ iustitiæ cōsentiant, certè de adipiscenda post earundè pœnarum finem æternæ beatitudinis gloria certæ sunt, nec ad hanc vitam (in qua multa peccandi pericula sunt) redire vellent. Sed & (vt ita dicamus) si liber eis pateret introitus ad ipsum regnum cœlestis, cum gratiosa reuerentia subducerent sese, & ingredi nollent quousque per plenam purgationem tanta felicitate dignæ reddita forent: scientes nihil inquinatum illi summæ puritati perfectè coniungi copularique debere. Quælibet earum dicit id quod fidelis quisque in tribulatione constitutus dicere solet videlicet, Iram Domini portabo, quia peccavi ei, donec causam meam iudi-

*Purgatori-
um.*

Mich. 7.

cet, & faciat iudicium: expectabo Deum saluatorem meum, educet me in lucem, & videbo iustitiam eius. Porro pi⁹ & suavis Domin⁹ ipsas electorum suorum animas, quas post mortem carnis adhuc purgare necesse est, in tantum diligit, earumque liberationem tam ardentè desiderat, vt si nos benigna charitate moti, pro illarum absolutione fideliter precemur, & adorandam sancti altaris hostiam, siue merita Christi lesu, vel psalmodiam, aut quælibet alia salutaria offeramus peragamusque, hoc non minus gratum habeat, quàm si eundem Dominum nostrum carcere conclusum consolationibus releuare atque adiutorio liberare studeremus. Ipse enim dixit, Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis.

CAPVT V.

Nihil est quod fidelem amantemque animam in præfenti exilio magis exhilaret, quàm quod sperat se (postquam huius vitæ stadium emensa fuerit) peruenturam ad Beatum illum sinū æternæ pacis: vbi nullo amplius vitio inquinabitur: vbi nulla tentatione, nullo timore, nullo periculo, nulla anxietate, nulla rerum vicissitudine affligetur: vbi plena charitate Deum absque aliquo impedimento, absque labore, absque fatigatione, absque fastidio laudabit: vbi per omnia illi placebit, vbi denique tota illum possidebit, & ab illo tora possidebitur. Quæ hæc in vita præfenti itabiliter, & integrè haberi nō possunt, merito mors ipsa iustis optabilis, vel certè tolerabilis est. Sentiant enim quàm sit grauis vitæ mortalis hyems, ob idque ætatem vitæ immortalis desiderant. Verè tristis hyems est hæc vita, quam corruptionis propriæ torpor constringit, quam ignorantie caligo obnubilat, quæ tot molestiarum, tot laborum, tot arunarum imbres irruentes quotidie atterunt. Qui premere hyeme afflicti suspirant, vbi æstas aduenit, & vmbra mortalitatis inclinata, dies æternitatis aspirauerit, accepta cōsolatione gaudebunt. Beata illa anima, quæ, audiens vocem spōsi dicentis, Ecce venio citò, mox exhilarata responder, Veni Domine Iesu. Et felix illa hora ac tempus illud optatissimum, quando ipse cœlestis sponsus animæ sanctæ de carcere corporis egredien-

Apo. 22.

Cant. 2.

Apo. 21.

Sapient. 9.

Matth. 25.

dienti lætus occurrit, camque blanda alloquutione inuitat dicens, Surge, propera, amica mea: iam enim hyems transiit, imber abiit, & recessit, flores apparuerunt in terra nostra, vinee florentes odorem dederunt, & vox turturis audita est in terra nostra. Egredere cum iucunditate filia charissima, nihil trepides, nihil expauescas: euadis exilium, reliquis miseriam calamitosi seculi. Non iam erit dolor nec gemitus, deinceps corpus quod corrumpitur non aggrauabit animam: introducta enim in gaudium Domini tui de incorruptionis munere sine fine lataberis: exultabis, & cætabis æternum Alleluia in gloriosa ciuitate ac beata domo mea. Sic videlicet merebitur in exitu suo cōsolari anima perfecta & sponsa casta, quæ nō hoc seculum, sed Deum diligit.

CAPVT VI.

*Meditatio
patriæ cœ-
lestis.*

Philip. 4.

Cœlestis Ierusalem, o patria dulcis, & amabilis, patria claritatis immensæ, quam ipse Deus lux vera, lux increata illuminat, in qua etiam tot sunt quasi soles, quot sunt angeli, & electæ animæ, de te quid scribitur? quid dicitur? quid creditur? In te est perfecta cognitio omnium quæ scienda sunt, & quæ creatura rationalis scire appetit: in te est pax & requies omnem sensum exuperans: in te est dies sempiternus, & vnus omnium spiritus: in te est certa securitas, & secura æternitas, & æterna tranquillitas, & tranquillitas felicitas, & felix suauitas, & suauis iucunditas: in te est omne bonum. O quantum gaudium, quantum syncherissima voluptatis torrens nobis erit, videre Deum sicnti est, clarissimè contemplari illam incomprehensibilem gloriam, inestimabilemque illam pulchritudinè fulgentissimæ Trinitatis, & perfectè gustare ineffabile illud nectar diuinæ dulcedinis ac suauitatis: liberrimè amplecti Deum, plenissimè frui Deo: habere eum intus in nobis præsentem tanquam vitam nostram: sentire in substantia animarum nostrarum inhabitantem, & inundantem diuinitatem sicut fluminis impetum: iocundissimè aspicere illud præcellentissimum ipsius diuinitatis templum, videlicet corpus Christi gloriosum: iugiter intueri gratiosissimam eiusdem vnigeniti Dei matrem, cœlique

reginam inclytam virginem Mariam: cum ea, & cum angelis omnibus atque cum cæteris cœli ciuibus perpetuū habere consortium, ac singulos distinctè penitusque cognoscere: omnium denique rerum creaturarum genera, species, naturam, vires, ordinem, & quicquid ad mundi perfectionem seu decorem attinet, exactissimè scire, apertissimèque speculari. Maius est intueri creatorē, quàm vniuersam creaturam: qui creatorem videt, quod maius est, creaturā quoque eius intuetur, quod minus est. Hinc beatus Gregorius ait, Animæ videnti creatorē, angusta est omnis creatura. Et rursum, Animæ, inquit, sanctæ in cœlo, quia intus claritatem Dei vident, nullo modo credendum est, aliquid foris esse quod ignorent. Profectò Deum sicuti est vidisse, est omnia didicisse. In illa præclara Dei ciuitate etiam minoris gloriæ ciues prædicta omnia pro suo captu ac modulo obrinebunt: nam & beata Dei visione in æternum viuunt, & casta eius dilectione in æternū perfruentur, & cum ipso foeliciter in æternū regnabunt. Propter minus meritum ibi non dicitur, nec erit aliquis imperfectus: quia quod quisque in se non habebit, hoc per charitatem in alijs possidebit. Quid plura? Oēs ibi pleni Deo erunt, & immersi atque absorpti delitijs gloriæ eius, nihil ulterius appetent. Quod habebunt nunquam fastidient: semper enim illud desiderabunt, & tamen illo semper satiabuntur. Simul hæc duo erunt, ardens desiderium, & plena satietas. Cæterum ipsi electi Dei in cœlum translati, felicitatis æternæ premia ante resurrectionem cumulatifsimè in anima percipiunt: post iudicium verò illa etiam in carne percepturi sunt, quando scilicet corpora eorum iam immortalia, incorruptibilia, pura, suauè olentia, agilia, subtilia, clara, ac fulgida vestientur gloria indicibili. Tunc cœli quoque & elementa, id est, hæc sensibilis mundi machina, insolito decore renouata immutataque effulgebit: vt sublata omni corruptione semper maneat, & perpetuum pericundumque spectaculum sanctis exhibeat. Quisquis hæc legis, disce expetere beatissimum illuminationem: disce supernam, patriam amare, & ad eam frequenter suspirare.

Ipsam

Ipsam oculis istis carneis modò videre non potes: sed crede inuisibilia ac celestia, visibilibus terrenisq; incomparabiliter potiora, digniora, pulchriora, gratiora, suauioraq; esse. Visibilia enim, & sensibilia quæ hic sunt, imagines sùnt illorum inuisibilium quæ sunt in cœlo, in Deo. In illis inuisibilibus veritas, in istis visibilib' umbra est. Sed quia nobis qui de terra sumus, terrena sensibiliaq; prius cognita fuerūt, idcirco ipsa visibilia, res: inuisibilia verò rerū similitudines æstimamus, reuera tamē illa inuisibilia res: ista aut visibilia, rerum similitudines sunt: quæ illis permanentibus transeunt. Ea quoque inuisibilia, quæ creauit Deus, angeli, & animæ rationales, si cum Deo comparentur, vmbra sunt. Non putes aliquid eorum quæ hic vides, & quæ te delectant, deesse in supramundana Ierusalem: sed crede inuisibili, & intelligibili illo mudo esse omnia, quæ in visibili, & sensibili hoc mundo cordibus humanis placent. (Intelligibile dicimus id, quod solo intellectu percipi potest: in qua significatione etiam intellectuale plerumq; apud sacros scriptores ponitur: licet aliqui magis velint intellectuale esse id, quod intelligit seu intelligendi virtute præditum est, sicut & frequenter vsutatur.) Deus qui origo, fons, exemplar, archetypum, idea, & ratio omnium est, omnia etiam est. Igitur quicquid in hoc mundo delectat, quicquid in hoc mundo est, in cœlo est: & quod ibi est, longè sublimius, longè præstātius est, quàm quod hic est. Omnis voluptas quæ hic corpore siue sensibus corporis hauritur, nō nisi remotissima, obscurissima, optatissimaque imago est illius sincerissimæ voluptatis, quam spiritus rationalis spiritui increato vnitus perferent. In cœlo verissima perfectissimaque rerum exemplaria sunt: multa vnū sunt, & vnum multa. Ibi omnia incorrupta, & stabilia in æternum perseuerant. Hic symbola quædam, & signa verorum habemus tantum, quæ cum tempore labuntur, & prætereūt. Vnde pij omnes vltamundana illa, licet nondum visa, in hac peregrinatione diligunt: ista quæ vident & præsentia habent, contemnūt. Crede ergo quod non vides, vt merito integræ fidei aliquādo assequaris quod

credideris. Id vbi deposita carnis tenebrosa mole obtigerit, tunc anima tua videbit bona celestis Ierusalem longè meliori atque feliciori visu, quàm sit visus iste corporis: videbis enim sicut vident sancti angeli.

CAPVT VII.

O Deus meus, ô dulcis vita animæ meæ, ô vera salus mea, ô vnicum, & æternum bonum meum, bonū summum atque incommutabile? quid volo, quid quæro præter te? Nonne habeo omnia, si te habeo qui creasti omnia? Nihil vsquam charum est quod tu non feceris. Ecce pulchritudo beatorum angelorum, pulchritudo sanctarum animarum, pulchritudo corporum humanorum, pulchritudo animalium brutorum, pulchritudo cœlorum, syderū, solis, lunæ, ignis, aeris, maris, terre, plantarum, florum, gemmarum, metallorū, & colorum omnium, suauitasque sonorum, odorum, ac saporum delectantium, abs te est. Quicquid decoris, gratiæ, amœnitatis, elegantia, dulcedinis, virtutis, dignitatis, & opulentia est in creaturis, hoc totum in te abundantissimè, excellentissimè, immarcescibiliterque consistit. Verè tu es summè pulcher, summè delectosus, summè amabilis, & summè desiderabilis. Tu exuberantissimè in te continēs omnem venustatem atque iucunditatem semper verantem ac florentem, quæ tantò præstantior est illa quam in rebus creatis cernere aut experiri possunt homines, quantò tu creator præstantior es quacunque creatura tua. Tu omnium quæ delectabilia esse queunt supereffluens es plenitudo: tu pura lætitiæ Sanctæq; voluptatis pelagus immensum. Tu lux indicibiliter serena, lux fulgida, lux decora, lux æterna, & incircumscrip̄ta. O qui tibi etiam in præsentī exilio per eximiam cordis munditiam intimius vniantur, quid vident? quid audiunt? quid olfaciunt? quid gustant? quid sentiunt? Hoc nulla lingua exprimere potest. Amorosi amplexus, & delicata oscula, quibus vel mater tenello nato suo, vel sponsus dilectæ sponsæ suæ blanditur, non sunt nisi permodica quædam, & tenuis umbra illorum amplexuum atque osculorum quibus animam te castè a-

man-

1. Cor. 13.

mātem afficis. Quod si tam Beati sunt, & tam inexplicabilia percipiunt pauperes exules qui te non nisi per speculum in enigmate hic vidēt: quàm beatos esse & quàm ineffabilia percipere credere debemus gloriosos atq; inclytos ciues regni tui, qui te vidēt sicutes, qui mellissuam faciem tuam clarissimè contēplantur, qui abyssō perennium deliciarum fœliciter immergi, tibi perfectissimè vniantur? Ipsi charissimi filij tui iam manifestè cognoscunt, atq; in se penitentiunt, quantum tu pater suauissimus eos diligas, & ab æterno dilexeris. Tu illis omnibus placidissimè præsidēs: oēs lumine claritatis tuæ iucundissimè illustras: in omnium cordibus familiarissimum gratissimumq; colloquium iugiter habes: omnium affectus incomprehensibili charitatis dulcore pariter & ardore in te trahis: omnes delectosissima tui fruitione tranquillās, lætificas, reficis, & fatias: denique tu in illa superna Ierusalem Deus sempiternus omnia es in omnibus. O præclarum diem illū, diem vnum, diem æternum, solum verum diem, de quo tu Domine Iesū sic loquutus es electis tuis, in illo die cognoscetis, quia ego in patre meo, & vos in me, & ego in vobis. O diem votis ardentibus expetendum, in quo animæ sanctæ tibi vnita, & inenarrabili luce sapientiæ perfusa, transformantur in claritatem sempiternæ gloriæ. Concede obsecro mi Iesū, vt quāmdiu in huius peregrinationis tenebris versor, oculos mentis ad illius diei fulgentissimum rutilantissimumq; lumen apertos habeā, tibi que Deo meo placeam.

1. Ioan. 3.

Ioan. 14.

CAPVT VIII.

Gertrudis.

Gertrudis, siue Trutha, ordinis monastici virgo, & eadē literata. Deoque familiarissima, scripturæ ista commendauit. O regio, inquit, illa Beata & Beatificans affluentis Beatitudinū: ager deliciarum, cuius minutissimum granū sufficientissimè satisfacere potest audirati omnium electorum in diuersis quæ humano cordi desiderabilia, amabilia, delectabilia, & suauia possunt excogitari. O æternum solstitium, speciosus meridies, mansio secura, locus totum continens quod delectat: paradisi perennium deliciarum, præterfluens riuus in-

æstimabilium voluptatum, alliciens florigeram vernantia omnigenarum amœnitatum, demulcens suauī sono, imò suauiter afficienti melodia intellectualium musicorum, inebrians resoluenti dulcedine internorum saporum, immutās mira blanditate secretorum amplexuum. Sed quid inde balbutire conatur mea impeditior lingua? quū e-tiam si omnis angelica, & humana potentia in vnam conferretur scientiam, nequaquam ad plenum formare sufficeret vel vnicum verbum, quo tāta excellentiæ eminentia in minimo dignè attingeretur aut exprimeretur. Ceterum ne quis arbitretur hanc sponsam Christi Gertrudem talia quasi de rebus sibi nulla prorsus experientia cognitis loqui, subiungemus quid ipsa alibi gratias Deo agens de se narret. Quū, inquit, cātaretur responforiū, Vidi Dominum facie ad faciem, mirabili quodā & inestimabili coruscatione illustrata est anima mea luce diuinæ reuelationis. Apparuit tanquā faciei meæ applicata facies quædā non formata, sed formans, non perstringēs oculos corporis, sed faciē lætificans cordis, gratā amoris munere, nō colorē. Ex hac melliflua visione quū solares oculi tui domine Deus meus oculis meis directè oppositi viderētur, qualiter tu suavis dulcedo mea tūc affeceris nō solum animā meā, verū etiam cor meum cū omnibus viribus, tibi soli est notum: da proinde vt quoad vixero tibi persoluam famulātū deuotū. Ex ipsis deificis oculis tuis, sensi per oculos meos intrantem lucem quādam inæstimabiliter suauificam, quæ transiens omnia interiora mea, supra modū mirabilem virtutem in omnibus membris meis videbatur operari: primò quidem euacuans oēs medullas ossium meorū, hinc etiam ipsa ossa simul cum carne annihilans, in tantū vt tota mea substantia nihil aliud sentiretur esse, quàm splendor ille diuinus, qui vltà quàm dici possit delectabili modo in seipso colludens, inæstimabilē animæ meæ exhibebat serenitatis iucunditatē. O quid amplius dicā de ista dulcissima visione? quia vt verū fatear, omnium linguarum eloquentia per omnes dies vitæ meæ mihi hunc præclarum modum te etiam in celesti gloria videndi, nunquam (prout mihi

P

vi.

videtur) persuasisset, si dignatio tua Deus meus vnica salus animæ meæ, per experientiam me ad illum non admisisset. Eadem felicissima virgo Gertrudis, aliquando per spiritum intellexit tantam, & vsq; adeo incomprehensibilem esse lucem diuinitatis, vt si quilibet sanctorum ab Adam vsq; ad nouissimum hominem singularē perciperet cognitionē tam altam ac perspicuam, quam altam perspicuamq; aliquis vnquā perspicere potuit, & alter cū altero sua cognitione non participaret, etiam si milies numerosior esset multitudo sanctorū, adhuc tamen in infinitū ipsa lux diuinitatis superaret oēm intellectum. Lux creata, tam spiritualis quam sensibilis, participatione solū lux est: illius veræ lucis typus, & umbra duntaxat est. Plura possemus adferre ex sanctorum monumentis, quæ pijs mentes ad amorem patriæ coelestis vehementer accenderent: sed hoc alias (si Deus voluerit) faciemus. Nobis enim in animo est, colligere Psychagogiam ex scripturis Beati Augustini, Episcopi, & Gregorij Pape, in qua copiosius de felici statu ipsius supernæ Ierusalem tractabitur.

CAPVT IX.

Hic aliqua expressius dicem⁹ de diuinitate, vt paruulis gratificemur. Quando Deus syncerè ac religiosè cogitatur, viua quædam, & spiritualis substantia cogitatur, omnem creaturā transcendens, profus intermina, omnipotens, summè perfecta, summè simplex, summè pura, summè elegans, summè iucunda, summè amabilis, summè gratiosa, summè suavis, summè delitiosa: substantia per se substantia, nō aliunde esse habens, neque aliunde dependens: fons existentia his quæ sunt, fons vitæ his quæ viuunt, sensus his quæ sentiunt, fons rationis his quæ rationalia sunt, fons sanctitatis his quæ sancta sunt, fons luminis his quæ lucida sunt, fons perfectionis his quæ perfecta sunt, fons denique, & causa omnibus bonorum omnium: fons omnis dignitatis, & potētia, omnis virtutis, & sapientia, omnis venustatis, & gratia, omnis dulcedinis, & lætitiæ, æterna plenitudo totius beatitudinis. Pijta apud se philosophantur de Deo. Et quidem Deus pater, Deus fili⁹,

Deus spiritus sanctus, non sunt tres Dii, sed vnus Deus: vnus in substantia, trin⁹ in personis. Gloriosa trinitas, pater, & filius, & spiritus sanctus, vnus est vnus ac verus Deus, increatus, inuisibilis, infigurabilis, immaterialis, incompressus, impartibilis, indefuus, incircumscriptus, id est, neque loco neque seculo seu tempore terminatus, neque intellectu cōprehensus, vtpote omnia replēs, omnia velut ambiendo terminans, omnia sine ambitu concludēs, sup omnia existens. Ipse ergo illocalis est, sui ipsius locus est, intēporalis est, sine initio, sine fine sempiternus est, Ipse est incōmutabilis, nulli alterationi, nulli perturbationi, nulli passioni obnoxius: semper tranquillus, semper idipsam permanēs. Sic dispensat tempora, & quoq; mutabilia, vt tamen ad eius æternitatem nō accedant tempora, & ipse nunquam mutetur. Factor est omnium seculorum siue temporum, creator cæli & terre, visibilium omnium, & inuisibilium. Nō ex necessitate aliqua, sed propter solā bonitatem suam creauit omnia, dans rebus inanimis vt subsistat: plantis vt subsistant, & vita vegetatiua viuant: brutis animātibus vt subsistant, viuant, ac sentiant: creaturis rationalibus, nempe, angelis, & hominibus, vt subsistant, viuāt, sentiant, atque intelligant. Sola bonitas eius causa est naturalium proprietatū, & bonorum omnium quæ in creaturis sunt. Nam quum boni proprium sit, in alia se diffundere, & ipse Deus sit summè bonus ac substantiale bonū, deriuat suam bonitatem in omnia, indulgens eiusdem bonitatis suæ radios cuiq; creature iuxta ei⁹ captum atque aptitudinem: quemadmodum sol iste visibilis illuminat, & pmeat omnia inferiora, vt quodque eorum luminis virtutisque solaris consortium ac participationē in se admiserit. Igitur Deus propter bonitatem suam, omnia quæ existūt deduxit ad esse ex nihilo: & adhuc multo plura, imò vero innumeros mundos si vellet, creare posset, quum sit essentia pelagus infinitum. Ipse mundum istum pulchrum condidit, ad exēplar illius pulcherrimi mūdi, quē in sapiētia sua habebat. Quē admodū .n. peritus architectus domū exemplarē materia carentē mente cōtinet, ad cuius similitudinē efformat domum

num materialē tāquam exemplum, & expressionē illius archetypi, quā mente gerit: ita rerū omnium opifex Deus in sua æterna scientia exemplares diuinasque ideas ac rationes habuit corū que fecit: & quicquid ab eo creatum est siue visibile, siue inuisibile sit, quia semper ab eo cognitū fuit ab æterno in eius mente atque intelligētia vixit. Hinc ait Beatus Ioannes Euangelista, Quod factum est, in ipso vita erat. Quilibet ergo creatura prius in Deo existit, quàm in seipsa. Non ita existunt in Deo res creatæ, sicut in propria natura: nam secundum hanc sunt corruptibiles, mutabiles, & egenæ: in Deo autem nihil corruptibile, nihil mutabile, nihil egenum est. Quum omnis creatura facta sit ex nihilo, ex se nihil est, & in nihilum mox redigeretur, nisi virtute, & gratia conditoris seruetur. Omne enim quod esse cœpit, etiam suapte natura desinere potest. Separatur à rebus cōditis quicquid corruptionem, imperfectionem, atque indigentiam sonat: & iā elucefcet quomodo sint in Deo. In cognitione Dei siue in Deo res omnes sempiternæ viuunt, & vita sunt. In essentia, inquam, Dei omnium rerum exemplaria sunt: & ipse eadem diuina essentia omnium rerum vnū exemplar est. O quàm iucundum erit, videre in illa gloriosa ciuitate, quomodo in Deo, & multa vnū sint, & vnū multa. Omnia ipsi Deo præsentia sunt, ipseq; omnibus præsens est: longè tamen ab eorum sensu qui impij sunt, absit. Sanctis peculiariter, & eximie adest: quia in eis tanquam in templo suo per salutarem gratiam habitat. Omnibus rebus inest præsentia, potentia, substantia: nullius tamen rei immunditia contaminatur. Nihil ei immunum est, præter peccatum, quo ipse etiam non inquinatur. Sensibiles rerum sordes non secundum rationem, sed secundum sensum duntaxat sordes dicuntur. Quomodo autem Deus, qui æterna stabilitate incommutabiliter in seipso semper manet, omnibus rebus à se cōditis in se substantia liter, siue per essentiam, quum tamen ipse res creatæ non sint in Deo per propriam naturam, (nā quicquid per naturam seu essentiam in Deo est, hoc est ipse Deus) sensus humanæ mentis in hac vita percipere ne-

quit. Scimus, & dicim⁹ ita esse: quomodo verò id sit aut fiat, nescimus. Si quaeritur vbi erat Deus antequam mūdum conderet, rectè respondetur, quia in seipso erat, apud seipsum erat: & mundo cōdito, apud seipsum est. Ipse ergo Deus vbique est: vbique sine situ, vbique sine sui diuisione totus est: non in paruus paruus, sed in paruus, & magnis sine quantitate vel mole magnus. Scit omnino omnia: videt in corporeo oculo, & inscrutabili cognitione clarissimè cognoscit cuncta præterita, præsentia, & futura. Quando aliquis peccatum committit, Deus quidem illum peccatum ab æterno præsciuit: non tamen ille idē peccat, quod Deus peccati eius præsciuit fuerit: sed potius eum peccatum Deus idēd præuidit, quia omnino ille praua sua voluntate peccatum erat cōmissurus. Præscientia Dei non tollit libertatem arbitrij nostri. Ipse accusandus non est, dum iniquè aliquid agim⁹, licet prauideat quid acturi simus: quē admodum is qui in specula constitutus videt aliquem properare ad locum ingentium periculorum, spōteque suam ipsius necem accersere, cognoscit sanè quod ille properet, non tamen ob id in causa est quod eō properet. Deus malæ voluntatis est præcognitor, nō author: bonæ verò voluntatis, & præcognitor, & author est. Ipse mala fieri permittit non cogit: & quicquid permittit, rectè iusteque permittit, etiam si nos permissionis eius ratio lateat. Ergo sicut dicebamus, ipse omnia scit. Penetrat abditissima quæque, & occultissimas cordium cogitationes intentionesque dinumerat. Non solū honesta, verū etiam inhonesta omnia purissimè pacatissimeque considerat. Quemadmodum enim sol radijs suis cloacas illustrans non earum fordibus inficitur: ita Deus citra aliquam sui iniuriam intuetur, & agnoscit quicquid sit, quicquid dicitur, quicquid cogitatur. Ipse sine labore regit omnia quæ condidit. Sua admirabili prouidentia ordinat curatque minima & maxima, vilissima ac nobilissima: at-

Vbi Deus
antequam
mūdum
conderet.

Pulchra
mūdo.

Sapientia.

manifestantem agnosceremus. Videm⁹ enim homines, iumenta, aues, & cætera animalia, naturali instinctu gerere curam foetuum à se æditorum: illis parere lectulos, cubilia, nidos, eos alere, fouere, protegere. Quanta diligentia inuigilat mater, ne infantulus suus qui per se nondum fatis tutè graditur corruat, & se lædat? Quin & plantas atque arbuta conspiciamus folliculis, testisq; duriusculis concludere ac veluti circummunire suos fructus. Si tanta prouidentia relucet in creaturis quæ symbola veritatis sunt, quantam credere debemus esse in ipsa veritate, nempe in Creatore? Quis hæc attendens non laudabit Deum, nõ ei ex intimis animæ suæ medullis gratias ager, non se totum dispositioni eius liberè committet ac tradet? Ipse Deus sua potentia, sua sapientia, sua bonitate, exuperat omnium hominum atq; angelorum intellectum. Incircumscripti enim, & infiniti Dei, incircumscripta atque infinita est potentia, sapientia, & bonitas: ob idq; neque homo, neque angelus (qui circumscripti finitiq; sunt) eam comprehendere possunt. Solus Deus integre ipsam suam potentiam, sapientiam, & bonitatem, siue seipsum comprehendit atq; cognoscit: ipse sui ipsius delitiosissima, substantialis, perpetuaque fruitio, & sibi ipsi intermina atque incommutabilis beatitudo. Sancti angeli, sanctaq; animæ in cælum receptæ, videt quidem Deum sicuti est, & cognoscunt eum pro suo captu graduque: non tamen prorsus ipsum Dei secretum intuentur, non plenè Deum comprehendunt. Infinitum Deum non infinite sed finite cognoscunt. Non omnia quæ in Deo sunt, & in Deo videri sciri que possunt (ab ipso enim Deo videntur, & cognoscuntur) vident aut sciunt: id namque creatæ finitæq; intelligentiæ captum excedit. Secundum hunc sensum accipiendum est illud quod dicere solem⁹, Deum vidisse, est omnia didicisse. Omnia sanè: non tamen sic omnia, ut is qui substantiam Dei videt, dici propterea debeat, omnia quæ in illa relucet, & quæ cognoscit Deus, cognoscere: hoc enim esset scientiam creaturæ æqualem scientiæ creatoris esse. Qui videt Deum, licet intueatur, & agnoscat omnia quæ creauit Deus, non tamen intuetur neq;

cognoscit omnia quæ creare potest Deus. Verba Beati Pauli Apostoli, quibus in calce prioris epistolæ ad Timotheum asserit nullum hominum Deum vidisse nec videre posse, sic aptè intelligim⁹, quasi diceret, nullum hominū Deum comprehendisse nec comprehendere posse: quāquam ita etiam accipi ea verba possunt, ut sensus sit, nullum hominum vita sensitura in hoc exilio viuentium Deum vidisse nec videre posse. Si cōcedendum est aliquos in hac peregrinatione substantiam Dei vidisse, etiam cōcedendum erit eos interim dum Dei essentiam contuebantur, vita sensitura non vixisse. Porro, in Deo nihil accidentarium est. Bonitas, iustitia, sapientia, non accidentaria, sed substantialis ei adest. In nobis illa accedunt, & abscedunt, at nõ in Deo, qui inalterabilis immutabilisq; est. Ipse sum me simplex est ob idq; in eo non est aliud esse, atque aliud bonum, iustum, sapientem esse: nõ est aliud in illo bonitas, iustitia, sapientia, & aliud essentia. Non aliud est ipse, atq; aliud quod in ipso est: nõ inquam est aliud De⁹, & aliud quod Dei est. Et tamē quid omnino sit illa simplicissima, immutabilis, & æterna Dei substantia, quæ omni substantia superior est, quid omnino sit diuinū illud ens quod omnia entia excellit, nos neque dicere neque comprehendere possumus. Conuenientius itaq; quid non sit, quàm quid sit ipse super substantialis, & super intellectualis spiritus Deus enūciamus: semper agnoscentes Deo inferius esse quicquid de eo dicere vel comprehendere potuerimus. Sed quem inuestigando non ut est inuenimus, amādo completimur: ipse enim charitas est. Essentia diuina essentias rerum creaturarum tanto interuallo exuperat, ut hæc cum Deo collatæ, non entia potius quàm entia dici debeant. Entia quidem, quia à summo ente profecta sunt: non entia verò, quia ex se nihil sunt, ex se mutabilia sunt, & ab immensitate atque perfectione incommutabilis Dei in infinitum distant, & deficiunt. Deus solus verè ac propriè est, qui nõ ab aliquo est, qui nec exordium nec finem habet, neque vnquam mutatur. Propterea dicebat famulo suo Moyse: Ego sum qui sum. Dicitur filijs Israel, Qui est misit me ad vos. Quod

Quod sacra scriptura multa de ipso incommutabili, & incorporeo Deo mutabiliter corporaliterq; enūciat, hoc utique faci⁹, ut nobis qui infirmi sumus se se accomoderet. Deus in illa veluti balbutire dignatur, ut à paruulis balbutientibus intelligatur. Neq; enim ad intellectualia, & diuina aliter commodè subuehi possemus, quàm per verba nobis familiaria domesticaq;. Attribuuntur itaq; Deo oculi, aures, os, manus, pedes, somnus, obliuio, ira, furor, & cōsimilia: ut spiritalis eius operationes virtutesque significentur. Eadem ratione talia etiam angelo, & animæ humanæ plerūque accommodantur. Eadem quoq; ratione, illocali Deo locus ascribitur: Nā locus siue sedes Dei metaphoricè dicitur, ubi aliqua singularis, & perspicua eius operatio sit: veluti est cælum, mens iusti, & templum diuino cultui dedicatum. In templo enim diuinitati consecrato diuinæ laudes decantantur, diuina officia peraguntur, & diuina celebrantur mysteria, admirabili stupendaque Dei operatione ac virtute commendatissima: ibi thesaurus ille thesaurorum omnium dignissimus sacra Eucharistia asseruatur. Que quidem Eucharistia nõ figura veri corporis Christi, sed ipsum verum corpus Christi est. Rectè tamen religiosa eius perceptio dicitur figura futurorum: quia in futura vita non sub accidentariarum specierum velamentis participes erim⁹ diuinitatis, sicut modo: sed facie ad faciem Deum contemplantis, diuinitate perfectè satiabimur. Tempore vitæ presentis in sumptione ipsius adorandæ Eucharistiæ, pignus futuræ gloriæ nobis datur.

CAPVT X.

Quod supra paucissimis verbis perstrinximus de beata Trinitate, id nunc ditius explicare libet. Pater, & filius, & spiritus sanctus, non sunt tres Dii, sed vnus Deus: vnus in substantia vnus in personis. Aliud pater, aliud filius, aliud spiritus sanctus, Tres sunt, & vnus sunt. Tres sunt personæ dictæ à Genes, hypostases, id est, substantiæ: at vnus personarum vnus est essentia, vnus vnitas. Latini interpretes sæpe verum hypostasim in substantiam: theologum è Latini vsurpant substantiam

pro essentia dicta à Græcis vsa. In ipsa deitate, & trinitas vnitatis, & vnitas trinitatis, adoranda est: oportet, & trinitatem personarum in vnitate substantiæ, & vnitatem substantiæ in personarum trinitate confiteri. Ipsæ personæ suis proprietatibus hypostaticis ab inuicem distinguuntur. Patris proprietates hypostatica est, quod filium genuerit: & in eo solum à filio differt. Filij proprietates hypostatica est, quod à patre genitus sit: & in eo eo tantum differt à patre. Spiritus sancti proprietates hypostatica est, quod à patre filioque procedat: & in eo differt à patre ac filio. Pater gignit filium, & spirat spiritum sanctum: filius gignitur à patre, & vnà cum patre spirat spiritum sanctum: spiritus sanctus spiratur à patre, & filio. Ex his personalibus proprietatibus aperte liquet alium esse patrem, alium filium, alium spiritum sanctum: quia pater qui genuit filium, non potest esse ipse filius quem genuit: & filius qui genitus est à patre non potest esse ipse pater à quo genitus est: & spiritus sanctus qui à patre filioque procedit, neque pater neque filius, à quibus procedit, potest esse. Proprietates hypostaticæ in Trinitate, siue nomina personalia, pater, filius, genitor, genitus, verbū, imago, procedens, &c. non substantiam, sed subsistendi modum, & habitudinem quandam atque relationem ad inuicem indicant. Sic vnique hypostasi conuenit sua proprietates personalis, ut tamen quicquid est vna hypostasis siue persona secundum substantiam, hoc sit, & queuis alia. Quando istud nomen pater dicitur non relatiuè ad Deum filium, sed ad creaturam: conuenit etiam filio: conuenit & spiritui sancto, totique simul Trinitati. Nam & pater & filius & spiritus sanctus, siue tota Trinitas, pater noster est: nosque si boni sumus, filij Dei sumus, non quidem per naturam, sicut Deus Dei filius, sed per gratiam, & adoptionem. Imitatione bonitatis, & dilectionis diuinæ sumus filij Dei ac genus Dei. Etiam hi qui iniqui, & impij sunt, genus Dei dici possunt: quia ad imaginem Dei sunt cōditi. Omnes homines Deum habent patrem per creationem: sed illi soli perueniunt ad cœlestem hereditatem, qui patrem cœlestem imitantur, & voluntatem eius faciunt.

1. Tim. 6.

Templum.

Trinitatis mysterium.

Substantia.

Exod. 3.

Quod

Proprietates hypostaticæ.

1. Iohan. 3.

Ephes. 5. & 1.

Galat. 3. & 17.

ciunt, iustitiam atq; sanctitatem sectantes. Profectò ipse Deus qui ex nihilo nos ad esse perduxit, verius principalius què pater noster est, quàm illi qui nos genuerunt: neq; enim generare nos poterant, nisi virtutem generandi à Deo accepissent. Propter eà solus Deus est author productor què anime, què dignior est quàm corpus. Corpore extincto deperit ratio carnalis paternitatis, sed illius denominatio paternitatis, qua Deus dicitur pater animæ (quum anima immortalis sit) nunquam decidit. Similiter quãdo hoc nomen spiritus dicitur, non relatiuè ad Deum patrem, & Deum filium, conuenit etiam patri, & filio, ac toti simul Trinitati. Quicquid enim de qualibet persona dicitur non relatiuè ad aliam personam dici potest, & de omnibus communiter, & de singulis sigillatim personis. Nam essentialis diuinitatis proprietates omnibus, & singulis personis diuinis conueniunt. Rectè & verè dicimus, pater est Deus, Dominus, Omnipotens, &c. filius est Deus, Dominus, Omnipotens: spiritus sanctus est Deus, Dominus, Omnipotens: pater & filius & spiritus sanctus, siue Trinitas est Deus, Dominus, Omnipotens. Attamen patrem & filium & spiritum sanctum, id est, Trinitatem, nõ dicimus esse tres Deos, tres Dominos, tres Omnipotentes, sed vnum Deum, vnum Dominum, vnum Omnipotentem. Tanta videlicet vis est vnitatis substantiæ in ipsa Trinitate. Nomina essentialis aliquãdo ad significandas personas deflectuntur, vt quum dicimus, Deus de Deo genitus est, in altero filium, in altero patrem intelligimus. Scire autè conuenit ista nomina pater, filius, rex, dominus, & similia, non esse ex nobis ad diuinitatem translata, sed contra inde ad nos per quandam similitudinem esse traducta. Hinc beatus Paulus Apostolus ait, Flecto genua mea ad patrem domini nostri Iesu Christi, ex quo omnis paternitas in coelis, & in terra nominatur. Nam paternitas qua Deus pater ab æterno genuit filium, omnis paternitatis exemplar primum est. Huiusmodi dominationes perfectionem dignitatemq; designantes, primum veritati, deinde veritatis imagini vestigioq; conueniunt. Deus pater ingenuus dicitur:

Spiritum est Deum.

Ephes. 3.

ipse non est ab aliquo, sed à seipso est, à seipso habet quicquid habet, nõ ab alio, Deus filius vnigenitus dicitur, ipse non à seipso, sed à patre est, de cuius substantia natus est. Patri consubstantialis est: verbum, & imago patris est. Ipse à patre habet quicquid habet: habet autè quicquid pater secundum essentiam habet. Non est factus sed genitus: neq; n. creatur, sed cum patre, & spiritu sancto omnium creaturarum conditor est. Tunc primum dictus fuit factus, quãdo naturam nostram assumpsit, quando sanctissima caro, & anima eius creata fuit. Nõ autè dicitur, vel certè nõ intelligitur simpliciter factus aut creatus, sed cum additamento, creatus secundum carnem, secundum hominem, factus homo, factus ex semine David, factus ex muliere: ita vt factura seu creatura nõ ei diuinitati sed humanitati attribuat. Quod in Euangelio beati Ioannem Baptistam legimus iuxta vulgatam editionem dixisse de ipso Christo filio Dei, Qui post me vêturus est, ante me factus est: idem est ac si dixisset, Ante me fuit, me præcedit, mihi prælatus est, maiestate me transcendit. Ipsam filij Dei de patre generationem ineffabilem, res inferiores ac sensibiles, remota quadam imagine, testantur, & declarant, quæ sui simile præducere gaudent: Hinc homo hominem, leo leonem, turtur turturum, carpio carpionem, oliua oliuam, nardus nardum, ignis ignem, lux lucem, & quicquid speculo aut aquæ lymphae obiectum fuerit, suam effigiem gignit atque efformat. Nã generatio filij Dei de Deo patre, exemplar & veritas est cuiuslibet huiusmodi productionis naturalis: id quod supra quoque indicauimus, dicentes illam paternitatem, qua Deus pater ante secula genuit filium, esse omnis paternitatis exemplar primum. Deus spiritus sanctus, paracletus, dicitur: ipse etiam à seipso non est, quia à patre & filio procedit: patri & filio consubstantialis est: patris & filij spiritus ac donum est: patris & filij amor, nexus, complexusq; dulcissimus ac vinculum dilectionis perpetuum est: ipse inde est, & inde habet quicquid habet, vnde procedit. Dicitur autè à patre & filio procedere, nõ gigni vel nasci, ne patris & filij filius credatur, quod omnium

Rom. 1.

Galat. 3.

Ioan. 1.

sa-

fanorum sensus abhorret. Neque enim vnus eiusdemq; filij duo patres esse dicuntur. Pater & mater habent vnum & eundem filium: alias duo vnum eundemque filium non habent. Deus filius etiã à Deo patre procedere, exire, siue emanare dicitur, quia à patre est: sed aliter procedit, quàm procedat, exeat, emanetue spiritus sanctus: ipse enim filius processit à patre nascendo, exiit vt genitus, quod vti que de spiritu sancto dicere nõ possumus. Processio per generationem conuenit filio, non spiritui sancto: processio per spirationem conuenit spiritui sancto, non filio. Pater ex se habet quod à se procedat spiritus sanctus: filius verò non ex se sed ex patre habet quod à se procedat idem spiritus sanctus. Pater est fons, & principium filij atq; spiritus sancti: secundum originem. Pater & filius, fons, & principium spiritus sancti: Pater & filius & spiritus sanctus, fons, & principium omnis creaturæ, Diuina illa & incomprehensibilis generatio ac processio siue emanatio, nec initium habet nec finem habitura est. quia si aliquando desineret, aliqua mutatio circa Dei substantiam facta esse diceretur, quod dicere fas nõ est. Nũquã pater fuit sine filio, quia sine filio pater nõ diceretur. Si summa cum imis comparare licet, filius & spiritus sanctus sic sunt à patre, quomodo splendor, & calor à sole vel igne aut flamma. Non est prior flamma ac posterior splendor calorque eius: sed simul flamma simulque splendor & calor ab illa proficiscens: itidem, non est prior pater ac posterior filius posteriorque spiritus sanctus, sed simul pater, simul filius, simulque spiritus sanctus. Coæua & inseparabilia sunt flamma, & splendor atq; calor eius: itidem, coæternæ & inseparabiles sunt tres hypostases, pater, & filius, & spiritus sanctus. Per mutuam & inenarrabile ipsarum diuinarum personarum immutationem atq; immanentiam, totus pater est in filio, & spiritus sancto: totus filius est in patre & spiritus sancto: totus spiritus sanctus est in patre & filio. Id adhibita similitudine vt cunq; elucidemus. Si tres soles, sibi contigui, mundum: vel tres carei, domum aliquam, illuminarent: vtique tres fulgores cõiuncti mutuo sese permearent inhabitarentq; to-

Ioan. 13. 16
17.

ti in totis mutuo essent, & vnum quendam fulgorem indiuisum præferrēt. Vniuerentur quidem, minimè tamen cõfunderētur inter se: neq; n. vnus fulgor esset alius, sed ipsi tres fulgores coniunctione vniti, discretionem ab inuicem permanerent separati. Cuius discretionis euidentis argumentum istud est: quia si vnus illorum trium careorum asportaretur è domo, fulgor eius totus intergeret simul abiret, & nec ipse aliquid de reliquis duobus fulgoribus secum abduceret, nec illi duo aliquid de eo retinerent. Per prædictum vnum fulgorem indiuisum, humana imbecillitas in diuisam inseparabilemque deitatis substantiam: per tres verò fulgores, tres eiusdem diuinitatis personas se inuicem permeantes atq; inhabitantes, sicut potest, concipiat. Meminerit autem hoc sensibile exemplum ipsa incomprehensibili Trinitate legè esse inferius. Visibilia cum inuisibilibus, temporalia cum æternis, mutabilia cum incommutabilibus, corruptibilia cum incorruptibilibus comparantur: vt mens hominis in his quæ de Deo audit nihil dubitet, vbi ea aliquo modo in creaturis agnouerit. Nihil enim absurdum foret, si putaremus creatorem imperfectiorè esse sua creatura, & id vnde admiramur atque commendamus creaturam, non credere rem posse inueniri in creatore. Igitur in diuinitate, & personarum Trinitas, & substantiæ vnitatis est. Propter quam essentialis vnitatem, nõ possunt diuidi ab inuicem ipsæ tres hypostases: adeò inseparabiles sunt, vt si vna tantum nominetur, reliquæ duæ pariter intelligantur: & si solum duæ nominentur, itidem tertia necessarid intelligatur. Vnde quando dicimus de filio Dei, Tu vnicum bonum nostrum, non excludimus patrem neq; spiritum sanctum, sed omnino includimus: excludimus verò creaturam. Non tamè fas est credere compositam ex tribus personis esse diuinitatem, quæ simplicissima est. Quicquid enim compositum est, potest in ea ex quibus componitur diuidi, aut distractione partium, aut certè apprehensione mentis ipsas partes componentes distinguentis. Ceterum diuisio à diuinitate, quæ omnem multitudinè refugit, prorsus aliena est: proinde & compositio ei congrua non est.

est. Ipsius summæ Trinitatis, nempe patris, & filij, & spiritus sancti, sicut vna est substantia, ita vna est æternitas, vna gloria, vna maiestas, vnum regnum, vna & eadē volūtas, vna eademq; operatio, & omnimoda in essentialib⁹, proprietatib⁹, æqualitas, similitudo, vnitas, atq; idēitas. Planè trium personarum vnica, & eadem Deitas est, tota in patre, tota in filio, tota in spiritu sancto. Trinitas (quæ sæpius repetimus) vnus Deus est, vnus inquam, ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia. Ex patre omnia, per filium omnia, in spiritu sancto omnia: & tamen etiam ex patre per patrem atque in patre omnia, ex filio per filium, & in filio omnia, ex spiritu sancto per spiritum sanctum in spiritu sancto omnia. Item patri potentia, filio sapientia, spiritui sancto bonitas attribui solet: attamē patris, & filij, & spiritus sancti, siue pater & filius & spiritus sanctus, vna est potentia, vna sapientia, vna bonitas. Dicimus patrem omnia fecisse per filium, non sanè quasi per instrumentum seruile, sed vt per naturalem substantialemq; virtutem: nam, & splendorem ab igne fufum nō dicimus esse organum administratorium per quod ignis luceat, sed esse naturalem ignis virtutem. Verum de diuinitate multa iam à nobis dicta sunt. Voluimus enim faciliora duntaxat scribere in simpliciorum gratiam vt ipsi quoq; per qualem cūq; Dei cognitionem, ad Dei dilectionē assurgere cōfuescāt: mentes suas amāter humiliterque in illū vbiq; præsentē, & ipsis intimū subleuantes. Hortamur itaq; eos, vt id pro suo modulo faciant. Nō autē pertinaciter pertentēt imbecilles interioris hominis oculos inaccessæ diuinitatis luci infigere: ne nimio diuinorū splendore hebetati, densas erroris tenebras per veritatis certo lumine inueniant. Omnis vana curiositas, omnisq; temeritas summopere hic fugienda est. Diuinus ille Dionysius Areopagita ait, Tantum fas est ad celsiora contendere, quātum seipsum diuinorum eloquiorum radi⁹ in sinuare dignatur: cōparamusq; vires nobis ad supremos illos fulgores, si diuina sobriè, & piè, casteque reueremur. Aurca planè Dionysij sententia. Esto sanè vt nos summam diuinitatem clarè contemplari in hoc exilio non possi-

Curiositas hic fugienda.

mus: nū propterea spem salutis nullam habebimus? Atqui à nobis non exigit Deus, vt naturam ipsius exactè cognoscamus: sed exigit vt in recta fide Ecclesiæ Catholicæ permanentes, ipsum sanctè colamus amemusq;. Si in præsentī vita nō pertingimus ad Dei sublimitatem, nō recedamus à filij Dei humilitate. Illum pro nobis ineffabili pietate, & charitate filium hominis factum, illum pro nobis passum, & mortuum attēdamus: vt eius cruce tanquam salutissima nauī subuecti, mare huius seculi absq; naufragio traiciamus, & feliciter perueniamus ad portū salutis æternæ. In beata illa patria videbim⁹ Deum sicuti est, & absq; labore eum cognoscemus.

CAPVT XI.

Verè fili⁹ Dei bona volūtatē patris, cooperatione spiritus sancti, factus est filius hominis, factus est frater noster: vt per mortem suam nos redimeret, patri obediens. Ipse (non autem pater, neq; spiritus sanctus) incarnatus est. Descendit de cœlis, de regalibus sedibus, de melliflūo sinu patris, in hanc vallem miseræ, propter nimiam charitatem qua dilexit nos: Id est: Factus est visibilis per carnem apud nos propter nos, qui semper inuisibilis per diuinitatem manet apud patrem. Ibi mansit vnde descendit, & vbi erat illuc venit. Similiter peracto redemptionis nostræ opere, ascendit ad patrem, non discedens à nobis. Hoc est: Hominem Deo vnitum cœlis inuexit, & diuinitate apud nos permansit: quanquam in venerabili Eucharistiæ sacramento etiam corporaliter vsque ad consummationem seculi nobiscum est. Eius sacratissimā incarnationem tota Trinitas operata est. Quam incarnationem quum angelus beatissimæ virgini Mariæ annunciaffet, & illa assensum præberet dicēs: Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum: mox superueniente spiritu sancto, ipse filius Dei, Deus de Deo, lumen de lumine, principium de principio, verbum patris, in castissimo virginis vtero corpus animatum sibi construxit, simulque suæ diuinitati hypostatice vniuit. Deus homo factus est. Vnigenitus Dei Deus, & homo est: Deus quidem ex substantia patris intem-

Fili⁹ incarnatio. Philip. 2.

Ephes. 2.

Matth. 24.

Luc. 1.

po-

poraliter genitus homo autem ex substantia matris temporaliter plasmatus. Caro enim eius ex purissimis Mariæ virginis sanguinib⁹ opere spiritus sancti fabricata fuit. Ipse secūdam diuinitatem æqualis est patri & spiritui sancto: secundum humanitatem minor est patre, & spiritu sancto. Natura diuina, & natura humana in vna hypostasi coniunctæ sunt, ita vt ille Deus homo, siue homo Deus, non sunt duæ personæ, sed sit vna hypostasis, vnus Christus: sicut anima rationalis, & caro vna est persona, vnus homo. In illo aliud Deus, aliud homo. Sicut in super sancta Trinitate est personarū pluralitas, & naturæ vnitas: ita contrā, in Christo est personæ vnitas, & naturarū pluralitas. Christus verus perfectusque Deus, & verus ac perfectus homo, natus est in sexu virili ex Maria virgine: vnde & eadem virgo rectè dicitur Theotocos, id est, Deipara: verè enim Deum peperit. Ille, sicut incomprehensibiliter absq; virili femine de spiritu sancto conceptus fuit, ita etiam ineffabiliter de thalamo pudicissimi vteri prodijt: vrobiq; lex naturæ nostræ superata est. In eius conceptione, & natiuitate intacta clausaque permansit porta virginica: nō est violata sed sacrata matris virginitas. Nā & radius solis per vitrum ingreditur sacrarium, rursusq; per vitrum è sacrario egreditur ac se recipit absque vitri confractione vel læsione. Mater virgo concepit, virgo peperit, & post partum virgo permansit. Porro quando ipse filius Dei in vtero eiusdem virginis Mariæ incarnatus est, non est depressa diuinitas, verūm humanitas est exaltata: ille nō desijt esse quod erat, sed assumpsit quod nō erat. Assumpsit totū hominem, nempe corpus humanum, & animam rationalem: non assumpsit peccabilitatem (vt ita loquamur) neque assumpsit in illa deitatis, & humanitatis admiranda vnione, ignorantiam. Accepit quidem naturam quæ per se considerata ignorans est: sed quia diuinitati in eo coniuncta est, ignorans in eo non fuit. Christus enim ab ipso conceptionis suæ momento omnia sciuit. Quod autem legimo in euangelio cum puerum profecisse sapientia, & gratia, intelligimus sapientiam in illo nō suscepisse

Egredia cōparatio.

Luc. 2.

se augmentum, sed manifestationem: quemadmodum solis claritas, quæ semper æquè magna est, paulatim sese per orbem diffundit, primò quidem parcius, postea verò plenius. Et licet ipse idē filius Dei in euangelio de die iudicij dicat, De die illo vel hora nemo scit, neq; angeli in cœlo, neq; filius, nisi pater, nō debemus arbitrari Christum ignorare diem illum, quum constitutus sit omnium iudex: sed conuenienter verba illa intelligimus, sicut beatus Hilarius intelligit. Ait enim, Filius, & Spiritus sanctus, quia nō sunt à se, de die illo nesciunt à se: pater verò qui à se est, scit à se: vel fortè filius Dei Christi, cui nihil incognitū est, loquitur ibi de se tanquam de homine ignorate. Nam & quādo de muliere (quæ sanguinis fluxu laborabat) ipsum tangente, dixit: Quis me tetigit? & de Lazaro ait, Vbi posuistis eum? nō erat nescius quænam mulier simbriam vestimēti eius tetigisset, neq; ignorabat vbi Lazarus positus esset: sed ad instar hominis ignorantis se habebat. Huiusmodi voces ignorantia humanæ nō solum in nouo testamēto Deus factus homo, verūm etiam in veteri testamento Deus non homo vsurpat. Dicit enim in Genesi, Descendam, & videbo vtrum clamorem qui venit ad me opere compleuerint: an nō est ita, vt sciam. In plebisque alijs sacræ scripturæ locis Deus summæ maiestatis iuxta modum humanæ humilitatis loquitur. Etiam Christi in sua incarnatione non assumpsit hominis personam. Nam anima, & caro ipsius Christi non habuerunt aliquam hypostasim præter illam, quæ est verbi seu filij Dei hypostasis. Hoc vocabulum Christus, atq; hoc mellifluum nomē Iesus, in ipso filio Dei, non solam naturā diuinam, neque solam naturam humanam designat, sed vtramque. Et non vna natura ex illis duab⁹ naturis in Christo composita est: sed illæ duæ diuersæ naturæ in vna hypostasi coniunctæ sunt: quarum quælibet cum suis proprietatibus māsit salua atq; integra absque aliqua confusione, cōmixtione, aut transmutatione. Vnde in illo erat gemina volūtas, scilicet diuina, & humana: erant geminæ actiones, nimirū diuinæ, & humanæ. Et quāuis in eo essent duæ volūtates geminam naturā consequētes, non

Simile.

Matth. 24. Actor. 10.

Hilarius.

Luc. 8.

Ioan. 11.

Genes. 18.

non

non tamen inter se dissidebant ipseque voluntates: sed voluntas animæ Christi per omnia conformis erat voluntati diuinæ. Gemina erat voluntas: sed geminæ voluntatis vna erat sententia, sicut geminæ naturæ vna erat hypostasis.

Math. 26. Quod autem in oratione positus ipse
Marc. 14. Christus (quum calicem passionis à se
Luc. 22. transferri petisset) dixit patri, Veruntamen nō sicut ego volo, sed sicut tu vis:

id dixit, nō secundum superioris rationis voluntatem, sed secundū humanū affectū, naturalemque appetitū, quo quilibet mortē, & ea quæ naturæ molesta sunt refugit. Hoc ita dicens docuit nos, quomodo dicere debeamus, quando in nobis infirmitas humana aliquid aliter vult, quā Deus vult. Igitur in Christo (quod modō dicebam?) & natura diuina mansit cū suis proprietatibus integra, & natura humana cū suis proprietatibus itidem salua permansit. Neque diuina in humanā, neque humana in diuinā mutata est. Cæterum diuina natura permeabat humanā, & humana natura immanebat diuinæ, atque à diuina se permeante sibi que vnita deificabatur: veluti ferrū (vt interim in summo exemplo in re tanta vtamur) ab igne se ingrediente, & sibi vnitō redditur ignitū: non natura ferri in naturam ignis, neque natura ignis in naturā ferri cōuertitur. Proinde quādo dicimus, Verbum caro factum est; Deus homo factus est: nō intelligimus aliquā mutationē esse factam in incommutabili natura Dei, sed intelligimus Deum siue verbum Dei, verē, non phantasticē, hominis carnem animatam assumpsisse: quæ ad modum si dicamus, Rex effectus est trabeatus, non regis substantiam mutatam esse, verum regē trabeam induisse significam. In his itidē verbis, Dominus gloriæ crucifixus est, Deus passus, & mortuus est, ac similibus, nō indicamur mutationē aliquam factā esse in natura diuina, sed in natura humana diuinitati vnita. Rectē dicimur, Deus passus est, quia Dei, & hominis vna persona est: nō autē rectē diceremus, natura diuina passa est. Ob ineffabilem illam vnionem, qua Deus homini in vnitate personæ coniunctus est, sepæ ea quæ in Christo sunt propria hominis, attribuuntur Deo, veluti quando dicimus illa quæ modo commemorauimus, Dominus gloriæ cru-

Mich. 7.

Iohan. 1.

cifixus est, Deus passus ac mortuus est, Deus in terra visus est: rursum quæ sunt propria Dei attribuuntur homini, vt in illo loco euangelij, Nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo, filius hominis qui est in cœlo. In hunc modum quemlibet hominem aliquādo dicimus immortalem, aliquādo mortalem: immortalem quidem secundum animam, mortalem verò secundum corpus. Id sanē dicimus, & dicere possumus propter illam vnionem, qua anima, & caro intimē sibi in vnitate personæ copulantur. Igitur Christus secundum naturam humanam extitit, sitiuit, comedit, bibit, dormiuit, fatigatus est, flagellatus est, mortuus est: nam

Simile,

natura diuina inalterabilis impassibilisque permansit. Quæ admodum enim dum arbor à sole illustrata conscinditur, nō scinditur ipse sol: ita quādo in Christo natura humana patiebatur, natura diuina passioni obnoxia nō fuit. Quamuis autē Christus verē mortuus sit vt homo, & anima eius verē à corpore separata fuerit: (nam mox ad inferos descendit, vt inde suos eriperet) diuinitas tamen neque ab anima, neque à corpore ipse fuit seiuncta. Nunquam enim factum est, neque fiet vnquam diuortium illius stupendæ, & gratiosæ vnionis, qua ipsius verbū patris suæ sacratissimæ animæ suoque incōtaminato corpōri in vero beata virginis Mariæ hypostaticē vnitum fuit. Ergo, & in sepulchro Christus, & in inferno Christus erat: quia vtrobiq; diuinitas humanitati erat vnita, in sepulchro quidem carni sine anima, in inferno autem animæ sine carne. Neque tūc vna hypostasis in duas hypostasies fuit dissecta: sed verbi hypostasis semper mansit animæ, & corporis hypostasis. Nam (sicut diximus) ipsa anima & ipsa caro Christi nō habuerūt aliquam hypostasim, præter illam quæ est verbi seu filij Dei hypostasis. Christus à mortuis resurgens iam carnem habuit immortalem, mors illi vltra nō dominabitur: & nostra caro post resurrectionē immortalis erit. Fiet in mēbris quod factū est in capite. Christus caput est omnium electorum suorum: & electi mēbra Christi sunt. Christus caput Ecclesiæ est: & ecclesia mysticum Christi corpus est. Totus Christus

Rom. 6.

ca-

Ioh. 3.

caput, & corpus. Hinc ait in euangelio, Nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo. Solus omnino qui descendit ascendit: quia solus, sed totus Christus (caput scilicet cum viuis membris) in cœlum ascendit: Hinc etiam in psalmo ita loquitur, Lōgē à salute mea, verba delictorum meorum. Quod nostrū est, sibi attribuit, nostra delicta, sua dicens: vt capitis, & corporis coniundionem vnitatemque ostendat. Ipse nos secū leuauit in cœlum, ibi iam ipse sumus, vbi caput nostrum, & caro nostra est. Veniet ad iudicium Christus Dominus: veniet in forma serui iudicaturus, quam pro nobis assumpsit & in qua venit iudicandus. Hæc de incarnatione Dominica pietatisque, charitatisque, plenissima, à nobis dicta hoc loco sufficiant.

Psal. 22.

Isaia 3.

Act. 1.

CAPVT XII.

De creaturatiōnibus.

Quum angelus, & homo duntaxat possint ipsam diuinitatem (de qua supra loquuti sumus) agnoscere, venerari, & amare: non erit fortē inutile, neque ingratum paruulis ac pijs, si de illis aliqua in medium protulerimus: ob id maximē, quod anima humana ex attēta intimaque sui consideratione magis in cognitione sui cōditoris proficere possit, quàm ex consideratione quarūcunque rerum visibilibus. Ipsa enim magis è propinquo representat Deum, quàm creatura visibilis: sicut hominis imago magis accedit ad veritatem corporis humani, quàm hominis vestigium terræ impressum. Dicimus igitur angelum, & animam humanam cæteras omnes creaturas dignitate præcedere, imò verò vnus hominis animam præstantiorem esse vniuerso hoc mundo visibili. Deus enim orbibus cœlestibus, elementis, lapidibus, metallis, dedit quidem esse, nō autem dedit viuere, neque sentire, neque discernere: herbis, & arbutis dedit esse, atque viuere, id est, vegetari, sed non sentire neque discernere: brutis animalibus dedit esse, vegetari, & sentire, at nō discernere: cæterum angelo atque homini dedit esse, viuere, sentire, ac discernere. Angelus, & homo discernere possunt propter intelligētiam atque rationē quam à Deo acceperunt. Homo secundū corpus, & cōtemperamentum ex quatuor elementis communicat cum lapidibus

alijque rebus inanimatis, & cum plantis viuentibus, atque cum pecudibus sentientibus. Secundum vitam vegetatiuam, cōmunicat cum plantis, & pecudibus duntaxat, communem possidens cū eis vim altricem qua nutritur, vim augmentatricem qua quisque ad statam determinatamque magnitudinē crescit, & vim seminariam siue generatricem, qua id quod eiusdem secum speciei ac naturæ sit, producere potest. Secundum vitam sensitiuam cōmunicat cum pecudibus tantum, sortitus communes cum eis sentiendi potentias: nam, & ipse, & illæ habent visum, auditum, olfactū, gustum, tactum, motū corporis ac membrorum (qui motus etiam vocis emissionem atque respirationem fit) facultatem quoque imaginandi, memorandi, & appetēdi. Appetitus deducitur in concupiscentiam, & irā: vnde oriuntur hæc quatuor, nempe desiderium, quādo res cōcupita abest: voluptas, si res cōcupita adsit: item timor, dum mente cōcupimus futuram rem quam nolumus: & tristitia, dum ea res quam nolumus præsens est. Pecudes, id est, bruta animantia, cognoscere dicuntur ea que sensibus apprehēdunt: & sicut cognitio nē habent secundū sensum, ita etiā vim imaginandi, & memoriam sensitiuā, appetitūque sensitiuū obtinēt. Ea n. que sensibus exterioribus, visu, auditu, olfactu, gustu, & tactu percipiunt, possunt imaginari, recordari, & appetere. Ad vim imaginatricē spectat etiam illa phantasmata que visa inania appellamur. Ea nullā rē sicut in natura est representant: & ferē ex pluribus simulachris ac spectris simul cōmixtis efformantur, veluti si intus occurrat figura equi prodigiosæ molis & alati, nam talē natura nō parit. Homo non solum præditus est vi cognoscēdi, imaginandi, memorandi, & appetēdi secundum sensum: verū etiā præclarē ornat⁹ est virtute cognoscēdi, cogitandi, memorandi, secundū intellectū, & appetēdi secundū rationē. Ipse sensu corporis sola materialia, intellectu verò mētis, & immaterialia, & materialia cognoscit. Anima rationalis cognoscit Deum supra se, se in se, angelum circa se, & sensibilia infra se. Cognitio pecudū est veluti vmbra cognitionis hominis: & cognitio hominis in hoc exilio adhuc constituti, vmbra cognitionis angeli Deum

Deum sicuti est cernentis: atque cognitio angeli tenuis umbra cognitionis diuine. Angelus non corporaliter, sed spiritaliter subsistit, uiuit, & sentit: in qua spiritali dignitate homo secundum animam cum angelo conuenit. Quemadmodum spiritus præstantior est corpore: ita existentia, vita, & sensus spiritalis præstantior est existentia, vita sensuque corporali. Quare visus, auditus, olfactus, gustus, & tactus spiritalis perfectior est visu, auditu, olfactu, gustu & tactu corporali. Deus qui creaturam suam ista contulit, perfectissimè habet quæ dedit: sed quum ipse sit ens summè simplex, summèque unum, in eo non est aliud uiuere, sentire, & intelligere, quàm esse, non enim aliud est id quod Deus habet, atque aliud ipse Deus qui habet. Sicut ex prædictis liquet, dignitas rerum creaturarum distincta est tanquam quatuor gradibus, iuxta gradatū ordinem quatuor elementorum. Quemadmodum enim terra densa, & grauis in summo loco strata est, aqua uero subtilior, & superior est ipsa terra, aer subtilior superiorque aqua, & ignis leuior atque superior aere: ita ea quæ subsistunt quidem, sed non uiuunt, pro supremo dignitatis locum tenent inter creaturas: ipsi si quidem digniora sunt ea quæ subsistunt, & uiuunt: istis itè digniora sunt ea quæ subsistunt, uiuunt, & sentiunt, rursum his digniora sunt ea quæ subsistunt, uiuunt, sentiunt, atque intelligunt. Deus igitur angelis & homini intellectum rationemque contulit, atque ita utrumque ad imaginem suam condidit: ad imaginem Dei factus est homo secundum animam. Quæ Dei imago potest sanè peccando obscurari, sed deperdi nunquam potest: sicut aurea regis effigies si in cœnum conijciatur, vel cœno illinatur, deturpatur quidem, non autem aboletur. In his tribus creaturæ rationalis potentijs, memoria, intellectu, & uoluntate, sanctæ Trinitatis similitudo relucet. Miram dignitatem ipsius creaturæ rationalis, quæ Deum intellectu cognoscere, memoria recolere, uoluntate eligere & diligere, eoque facti potest. Per tres illas excellentissimas vires, est capax scientiæ, disciplinæ, cōsiliij, uirtutis, sapientiæ, sinceræ uoluptatis, & beatitudinis sempiternæ. Bruta animantia intellectu,

Genes. 2.

& ratione carentia, uoluntatem non habent. Ipsa quum intellectus ac uoluntatis expertia sint, nihil aliter quàm per sensus comprehendere, & nihil liberè eligere possunt. Nonnunquam tamen dicuntur ob quandam similitudinem, & illa intelligere, quæ sensu percipiunt: & illa uelle siue eligere, quæ naturali appetitu in itinè que concupiscunt ac persequuntur. Bonus Deus angelum hominemque ad hoc condidit, ut & ille, & iste beatus quadam sui participatione fieret: uidit enim suam beatitudinem, & communicari posse, & minui non posse. Sed tantæ felicitatis confortium multi angeli sua culpa perdidit: multi item homines similiter illud perdunt. Ipse Deus, qui uoluntate summè liber est, angelo, & homini liberum uoluntatis arbitrium contulit, ut uterque laude atque premio digna ageret. Quid enim laudis, quid premij meretur homo uel angelus, si malum facere non possit, & bonum, non uoluntatis electione, sed necessitate naturæ faceret, quæ admodum ignis necessitate naturæ sursum fertur? Profecto neque angelo, neque homini Deus aliquid præstantius contulit libero arbitrio. Nam si eius libertatem arbitrij negasset, omnino bene uiuendo premium non mererentur, sicut nec male uiuendo supplicium: æternæ beatitudini capessendæ apti non essent: non magis laude digni haberentur, quam bruta animalia, quæ cum naturam nequaquam ducant sed à natura ducantur, non uoluntate eligente, sed natura cogente, appetitum concupiscentiamque suam sequuntur. Creatura rationalis si liberum arbitrium non haberet, uoluntatem habere dici non possit: non enim uoluntas esset, si coacta esset. Libera igitur, & spontanea est uoluntas, libereque eligit. Verum neque angelus, neque homo, bonum sine gratia, & adiutorio Dei eligit. Quæ admodum autem angelus diuina lege certam quandam moram (quantulacumque illa fuerit) acceperat, in qua se ad Deum, Deo adiuuante, conuertere posset si uellet: ita homini uitæ huius curriculum indultum est, in quo, si bene uiuere uelit, præstare id cum Dei auxilio possit. Et sicut inter angelos natura uertibiles mutabileque, illi qui in prædicta mora Deo per obedientiam atque

Libertum
arbitrium.

Eccles. 7.

Genes. 2.
Paradisus
uerresit.

amorem adhaerent, gratia Dei in bono confirmati sunt, & iam à bono dimoueri non possunt: alij uero qui per rebellionem sese à Deo auerterunt, in malo (gratia Dei eos destitente) obdurati sunt, & ita à malo deflecti nequeunt: ita homines qui ad Deum conuersi, siue charitate ornati, sunt, quando ex hac uita emigrant, nunquam deinceps à Deo auerti poterunt: etiam tales sunt qui nondum plenis cœli gaudijs beati, sed adhuc transitoris purgatorij poenis detineri debeant: qui autem à Deo auersi charitateque prorsus uacui sunt de moriuntur, perpetuè à Deo auersi erunt. Quæ tamen immobilitas non in eis libertatem arbitrij tollit: imò uero illam perficit in bonis. Ipsi enim boni angeli, & sanctæ animæ à carnis ergastulo egressæ liberrimè maximeque spontaneè bonum (gratia Dei adiuuante) eligunt, ac malum respuunt: mali item spontaneè uoluntate bonum respuunt, malumque eligunt. Deus fecit hominem rectum, omni prauitate carentem, omni uirtute decorum, fortem, iucundum, securum, tranquillum, & bonis omnibus ornatum. Ipse enim homo antequam per inobedientiam peccaret, erat ueluti alter angelus. Nam omnis timoris, omnisque anxietatis expertus, contemplatione diuinorum pure animus oblectabat pascebatque. Deum cognoscebat, Dei familiaritate fruebatur, Deo obediens, Deum reuerentur, diligebat, colebat, & laudabat assidue. Eum eiusque gloriam in omnibus quærebat: non se peruersè amabat, nihil inhonestè aut indecèter appetebat: carnem habens spiritui per omnia subiectam. Poterat non mori, & poterat mori, quia per Dei gratiam atque arbitrij libertatem poterat non peccare, & per eandem arbitrij libertatem poterat peccare. Si non fuisset transgressus præceptum Dei, si tentatori ad peccatum illicienti non consensisset, mortuus etiam non fuisset: possidens corpus semper uentum, nulli morbo, nulli dissolutioni obnoxium. Positus fuit in paradiso, quem plantauerat Deus. Congruum enim erat, ut is qui conditionem brutorum animalium tanto interuallo superabat, & ad dignitatem angelicam proximè accedebat, locum sortiretur inferiorè quidem angelorum domicilio, præstan-

tiorem uero pecudum habitaculo. (Homo quippe ex inuisibili, & uisibili natura coalitus, omnifariam medius est, tanquam nexus quidam, & uinculum omnium creaturæ.) Incolebat ergo homo paradysum terrestrem: locum lucidissimum, locum omnigenæ amœnitatis, lætitiæ, uoluptatis, & opulentæ: locum aere subtilissimum purissimoque præcellentem, plantis semper uirentibus insignem, odoris grata suauitate refertum, & ueris perpetua temperie uernantique arridentem. Ibi non æstus, non frigus, non uenti, non tempestates, non aliqua alia peregrina erant, quæ molestiâ adferre possent. De quo paradiso ipse homo, si Deum non offendisset, translatus fuisset in cœlum, & animale corpus eius (nulla morte interueniente) in spirituale fuisset demutatam, sicut corpora iustorum in resurrectione immutabuntur. At post offensam in Deum commissam, felicissimus ille statim planè euerus est: id quod nos, heu, miseri quotidie experimur. Nam peccato per liberum arbitrium admisso, ipsa arbitrij libertas, non quidem prorsus perditam, sed miserè labefactam infirmataque est. Cœpit caro rebellis esse spiritui, & innumera mala subsequuta sunt. Adam & Eua præuaricatores primique parentes nostri à loco uoluptatis ceciderunt, in hoc calamitosum exilium relegati, filios in libidinis ardore genuerunt: qui si non peccassent, habere liberos absque concupiscentiæ actu potuissent, eo quem nouit Deus modo. Hinc in posteros omnes secundum ipsam carnem concupiscentiam genitos, peccatum, corruptio, & mors pertransiit. Dum enim anima rationalis corpori in libidinis feruore concepto, & concupiscentiarum pleno à Deo infunditur, mox ex ipsius pollutiæ, corruptaque carnis consortio polluitur, uiciumque concupiscentiæ, & reatum originalis culpæ contrahit, quemadmodum si purum balsamum sordenti uasculo fuerit instillatum, continuè inficitur contaminaturque. Non tamen nos perditos benignus Deus dereliquit. Nam miseratus infelicitatem hominis ad imaginem suam, secundum spiritum, conditi, qui maligni serpentis suggestionem circumuentus peccando perierat, misit filium suum in mundum. Venit unigenitus

1. Cor. 15.

Rom. 5.

Peccatum
originis.

Genes. 2.

Ioan. 3.

Ioan. 4.

Galat. 4.
tus

Ephes. 2.

tus Dei ad nos: carnem nostram assump-
psit, crexit prostratos, sanauit saucios,
roborauit infirmos, illuminauit caecos,
docuit ignaros. Ex filijs iræ, fecit filios
misericordiæ: ex filijs diaboli, fecit fi-
lios Dei. Exempla virtutum ostēdit, sa-
cramenta instituit, sanguinem pro no-
bis fudit, sua nos morte redemit, & re-
demptis æternitatis aditū deuicta mor-
te referauit. Angeli, & animæ rationalis
substantia, eximiam diuinæ substantiæ
similitudinē præfert. Est enim spiritua-
lis, inuisibilis, infigurabilis, immateria-
lis, simplex, indiuisibilis, sed circumscri-
pta. Circumscribuntur angelus atq; ani-
ma humana trifariam, more sensibili-
tatis, sed minus quàm sensibilia: circun-
scribuntur, inquam, loco, tempore, &
comprehensione. Loco circumscribun-
tur, non quidem corporali (quum v-
triusque essentia sit incorporea) sed lo-
co intellectu. Sensibilia dimensio-
ne longitudinis, altitudinis, & latitudinis
habentia, sui interpositione distantiam
circumstantium in loco faciunt: spiri-
tuales verò, & immateriales creaturæ
non faciunt huiusmodi distantiam in
loco: si enim in certo aliquo loco plu-
res fuerint spiritus, non propterea red-
ditur ipse locus angustior, quo minus
corporalia, & sensibilia recipere conti-
nereq; possit. Angelus, & anima huma-
na idcirco dicuntur loco circumscribi,
quòd præsentia atque operationis suæ
modum finemq; determinatum habe-
ant. Ita alibi sunt, vt alibi nō sint: solus
enim Deus ubiq; est. Si angelus in cœlo
est, in terra simul non est: veluti si lu-
men cereoli accensi templum Ieroso-
lymis illustret, ipsum idem lumen tunc
in sacello Romæ sito nō est, nec ipsum
sacellum Romanum illustrat. Quando
autem in terra est Angelus, aut ad exter-
na administranda mittitur, nō ob id mi-
nus fruatur iugi visione Dei, quàm si in
cœlo esset. Tanta eius agilitas, & perni-
citas est, vt celerius moueatur atq; trās-
cat, quàm fulgur emicet. Angelus, &
omnia à corpore separata, nonnunquā
visibilem formam assument talem, qua-
lem voluerit Deus, vt ab his conspici
possint quibus apparēt: verum eius in-
figura de eorum substantia nō est. Ani-
mæ rationalis in hac peregrinatione
corpori alligata, magis censetur circun-

Anima va-
rionalis.

scribi loco, quàm angelus qui corpori
alligatus non est. Illa tota toti corpori
rotaque cuiuslibet corporis viuētis par-
ti adesse dicitur, Deum aliquo modo i-
mitata, qui totus in toto mundo, & to-
tus in qualibet mundi parte est. Peculia-
rius tamen in corde, & cerebro anima
perhibetur esse: quemadmodum Deus
in templo nomini suo dedicato, & in
cœlo singularis est. Vnde non sine cau-
sa homo dictus est microcosmos, hoc
est, minor mundus. Nam & quatuor gra-
dus substantiarum quibus maior mun-
dus perficitur in se continet: quia subsi-
stet, viuūt, sentit, & intelligit. In eo mens
siue ratio est veluti supremum cœlum.
Conuenit ergo vt appetitus rationalis
dominetur: appetitus verò sensitiuus
obtemperet. Si anima sanitate orna-
tur, in ea fides charitate illustris est, tan-
quam sol: continentia, vt luna: ceteræ
virtutes, sicut sydera. Ipsa anima nec
partiri, nec augeri, nec minui potest. Nō
est maior in virili hominis ætate, & mi-
nor in ætate puerili: æque magna est si
corpus fuerit breue, sicut si esset proce-
ritatis gigantæ. Ipsa corpus permeat,
permeandoque viuificat: nutritionem,
sensuum perceptionem, motum, & ap-
petitum efficiens. Eadem facilitate mo-
ueret corpus ingētis magnitudinis, qua
facilitate mouet corpus mediocris sta-
turæ. Ipsa videt per oculos, audit per au-
res, loquitur per os: ipsa visibilem de-
corem, quem corpus habet, submini-
strat, Deo eum suppeditante. Non ta-
men est pulchrior in pulchro corpore
quàm in deformi, (nisi in pulchro cor-
pore sit sanctior quàm in deformi) sed
tā in deformi quàm in pulchro corpo-
re est pulcherrima, si peccatis nō fuerit
deturpata. Visibilis pulchritudo corpo-
ris non prodest, si desit inuisibilis pul-
chritudo mentis: illam homo cum ina-
nimatis, & pecudibus, istam cum Ange-
lis communē habet. Anima rationalis
eo pulchrior est, quo innocētior, & vir-
tutibus donisq; cœlestib; ornatiore fue-
rit. Quid sit corpus sine anima videm;
quando per mortem separata est anima
à corpore. Frustra tunc patent oculo-
rum fenestræ: Nam qui per illas pro-
spiciebat, abcessit. Iacet terrenum ha-
bitaculum ab habitatore desertum.
Quod angelus, & anima rationalis cir-

circumscribantur seculo siue tempore,
manifestū est. Neque enim semper fue-
runt, sed esse inceperunt: quanquam ef-
se non desinent, quia immortalitatem
munere conditoris acceperunt. Deus
enim creauit tres spiritus vitales, nem-
pe spiritum brutorū animalium ratio-
nis expertem, qui carne tegitur, & cum
carne moritur humanorū rationis par-
ticipē, qui carne tegitur, sed cum carne
nō moritur: spiritum angelicū etiam ra-
tionis participem, qui nec carne tegitur
nec moritur. Angelus maioris aui est
quàm anima humana. Nā angelos qui-
dem omnes Deus in initio creationis
mundi condidit, animas autē nō format
antequam condat corpora, quibus illæ
vniendæ sunt. Dum quamlibet animā
creat, eā simul corpori disposito infun-
dit: ita vt ne minimo quidem momēto
ipsa animæ creatio præcedat sui infusio-
nem vnionemque cum corpore. Porro
neq; angelus neque anima humana, de
substantia Dei sunt: (nam si de substan-
tia Dei essent, nunquā ad malum de-
flecti, nunquā peccare potuissent) sed
tam illum quā istā ex nihilo creauit De-
us. Circumscribuntur angelus, & anima
comprehensione, quia intellectu cōpre-
henduntur: intermixtū etiam Deum om-
nino atque integrè comprehendere nō
possunt, quum intellectum terminatū
habeāt. Vbi venerimus ad supernam, &
æternam illam patriam, agnoscem; plen-
ius naturam angeli atq; animæ ratio-
nalis: agnoscemus speciem, & terminū
substantiæ vtriusq;: nam hīc ipse animæ
nostræ, ne sibi quidē satis cognita sunt,
tantum abest, vt angelos exactè compre-
hendant. Sanē alia est natura angeli, atq;
alia natura animæ humanæ: & mens an-
gelica secundum naturam præstantior
esse asseritur mente humana. Angelus
nō potest ingredi substantiam animæ,
neque anima substantiam angeli: spiri-
tus verò increatus Deus, creaturæ suæ
capax, tam spiritui angelico quàm hu-
mano, illabitur. Quando aliquis vexa-
turā spiritu diabolico, nō debemus exi-
stimare substantiam diaboli ingressam
esse substantiam spiritus humani: sed ip-
sum spiritum malignum, malitiæ suæ
effectum permissione Dei in corpore
humano exercere, animamq; tartareis
diuerberare flagellis, inficere venenis,

Natura
Angeli atq;
anima hu-
manæ.

aut inflammare incendijs. Si vel angelus
vel anima humana cōferatur cum cras-
sitate corporis sensibilis, rectè immate-
rialis dicitur: si verò comparatur cum
Deo, iam, & ille corporeus, & ista cor-
porea, materialisque dici potest: non
quòd corporea materia consistet, sed qu-
à Dei simplicitate nimirum absit: quem-
admodum aqua si conferatur cum ter-
ra, rara, & subtilis est: si cum aere confe-
ratur, iam densa crassaque esse censetur.
Sola diuinitas propriè dicitur immate-
rialis, & incorporea, quæ ex se, id est, ex
sua natura est simplicissima. Idem ip-
se Deus solus propriè dicitur immortalis:
nam angelus, & anima non ex se, sed
indultu, & gratia conditoris immorta-
les sunt. Voces sermonesque angelorū
spirituales sunt, tanto meliores, & per-
fectiores vocib; nostris quas lingua car-
nis emittimus, quanto spiritus dignior
est corpore. Ipsarum cœlestium sub-
stantiarum, videlicet spirituum angeli-
corum, tres sunt hierarchiæ, id est, sacri
principatus: quæ ternaria distinctio i-
maginem beatæ Trinitatis pulchrè re-
presentat. Ad eisdem sanctæ Trinitatis
similitudinem, vnaquæque hierar-
chia digeritur in tres ordines siue cho-
ros. Nam prima seu suprema hierar-
chia discreta est in seraphin, cherubin,
& thronos: secunda siue media in do-
minationes, virtutes, & potestates: ter-
tia in principatus, archangelos, & ange-
los. Nos corruptibili carne depressi, &
multis peccatorum, sordibus foedati,
longè inferiores sumus ipsis sanctis an-
gelis qui Deo nunquā displicuerunt:
nunquā enim peccauerunt, neque
peccabunt vnquā. Et quamuis mag-
no interuallo nos miseros dignitate pu-
ritateque transcendant, plurimum ta-
mē optant, & fatagunt, vt illis in æter-
na gloria æquemur, vel etiam eos præ-
cedamus. Tanta videlicet humilitas, tā-
ra beneuolentia, tanta benignitas cha-
ritateque in eis est. Hos imitari, hos dili-
gere ac venerari, horum felicissimum
consortium omnibus votis expetere,
& ad illud semper suspirare debemus.
O quam beati erimus, quādo eorum iu-
cūditissimis cœtib; admixti, dominum
Deum nostrum vna cum ipsis laudabi-
mus in secula seculorum. Nos tūc sum-
mo bono perfectè cōiuncti, castissima
Q₂ volu-

voluptate diuine fructuonis omnino replebimur, & inenarrabili letitia vndiq; circundabimur. Non totum gaudium intrare poterit in nos gaudentes: sed toti gaudentes intrabimus in ipsum gaudium. Nam quum omnis creatus spiritus sit finitus, infinitum bonum, infinitum gaudium penitus comprehendere non potest: sicut pisciculus in immenso pelago natans, totam aquam imbibe- re nequit. Planè in Deo, in visione mel- leæ faciei eius, in clara contemplatio- ne diuinitatis ipsius, terminum finem- que desideriorum nostrorum inuenie- mus: in eo enim omnis sufficientia, & excellentia est.

EX QVARTO LIBRO DIA- logi beati Gregorij Papa, quod inuisibilia non ideo putari debent non esse, quod per experimentum minime cognoscantur: si- ue de aternitate anime rationalis.

Postquam de paradisi gaudijs (culpa exigente) expulsus est primus hu- mani generis parens, in huius cæcitate atq; exilij, quam patimur, venit ærum- nam: quia peccando extra semetipsum fufus, iã illa cœlestis patriæ gaudia, quæ prius contemplantur, videre non po- tuit. In paradiso quippe afflucuerat ho- mo verbis Dei perfuasi, beatorum ange- lorum spiritibus cordis mûditia, & cel- situdine visionis interesse: sed postquã huc cecidit, ab illo quo implebatur m- tis lumine recessit. Ex cuius videlicet carne nos in huius exilij cæcitate nati, audimus quidem cœlestem esse patriã, audimus eius ciues Angelos Dei, audi- mus eorundem Angelorum socios spiritus iustorum, & perfectorum: sed carnales quique, quia illa inuisibilia per experimentum scire non valent, dubi- tant vtrum ne sit quod corporalibus o- culis non vident. Quæ nimirum dubi- tas in primo parente nostro esse non po- tuit: quia exclusus à paradisi gaudijs, hoc quod amiserat (quia viderat) reco- lebat. Hi autem sentire vel recolere au- dita non possunt: quia eorum nullum (sicut ille) saltem de præterito experi- mentum tenent. Ac si enim prægnans mulier mittatur in carcerem, ibique pa- riat puerum, qui natus puer in carcere nutriatur, & crescat, cui si fortasse ma-

Simile.

ter quæ hunc genuit, solem, lunam, stel- las, montes, campos, volantes aues, cur- rentes equos nominet, ille verò qui est in carcere natus, & nutritus nihil aliud quam tenebras carceris sciat, & hæc qui- dem esse audiat, sed quia per experimẽ- tum non nouit, veraciter esse diffidat: ita in hac exilij sui cæcitate nati homi- nes, dum esse summa, & inuisibilia au- diunt, diffidunt, an vera sunt, quia so- la hæc infima in quibus nati sunt visibi- lia nouerunt. Vnde factum est, vt ipse in- uisibilem, & visibilem creator ad hu- mani generis redemptionem vnigenit- patris veniret, & spiritum ad corda no- stra mitteret: quatenus per eum viuifi- cati crederemus, quæ adhuc scire per ex- perimẽtum nõ possumus. Quotquot er- go huc spiritum hereditatis nostræ pig- nus accepimus, de vita inuisibilem nõ dubitamus. Quisquis autem in hac cre- dultate adhuc solidus nõ est, debet p- cul dubio maiorum dictis fidem prebe- re, eisq; iam per spiritum sanctum inui- sibilem experimentum habentibus cre- dere: quia stultus est puer, si matrẽ ideo æstimer de luce mentiri, quia ipse nihil aliud quàm tenebras carceris agnouit.

Ephes. 1.

Concionator noster (scilicet Ecce- siastes) velut ex m- te infirmantium hu- manæ suspitionis sententiã proponit, dum dicit: Vnus interitus est hominis & iumentorum, & aqua vtriusque cõ- ditio: sicut moritur homo, sic, & illa moriuntur: similiter spirant omnia, & nihil habet homo iumentis amplius. Qui tamẽ ex diffinitione rationis suam postmodum sententiã prorulit di- cens, Quid habet amplius sapiens stul- to, & quid pauper, nisi vt pergat illuc vbi est vita? Qui igitur dixit, nihil habet homo iumentis amplius, ipse rursum dif- finiuit, quia habet aliquid sapiens non solum amplius à iumento, sed etiam ab homine stulto: videlicet vt pergat illuc vbi est vita. Quibus verbis primũ in- dicat, quia hic hominum vita non est, quum esse alibi testatur. Habet ergo ho- mo hoc amplius iumentis, quia illa post mortem non viuunt, hic verò tunc viue- re inchoat, quum per mortẽ carnis hæc visibilem vitam consummat.

Eccles. 3.

Homo sicut in medio creatus est, vt esset inferior angelo, superior iumento: ita habet aliquid commune cum sum- mo,

mo, aliquid cõmune cum iustino im- mortalitatem scilicet spiritus cum an- gelo, mortalitatem verò carnis cum iu- mento: quousq; & ipsam mortalitatẽ carnis gloria absorbeat resurrectionis.

Petrus. Quodã fratre moriente præ- sentem me fuisse contigit, Qui repente dum loqueretur, vitalem emisit statũ: & quem prius mecum loquentem vi- debam, subito extinctum vidi: sed eius anima vtrum egressa sit an non, non vi- di. Et valde durum videtur, vt credatur res esse, quam nullus valeat videre. Gregorius. Quid mirum Petre, si egredien- tem animam non vidisti, quam & ma- nentem in corpore non vides? Nun- quid modò quum mecum loqueris, quia videre in me non vales animam meam, idcirco me esse exanimem cre- dis? Natura quippe animæ inuisibilis est: atq; ita ex corpore inuisibiliter egredi- tur, sicut in corpore inuisibiliter ma- net. Non quidem subtiliter sed soler- ter dico, quia sicut vis animæ viuificat, & mouet corpus, sic vis diuina implet quæ creauit omnia: & alia inspirando viuificat, alijs tribuit vt viuant (vita sci- licet vegetatiua) alijs verò hoc solum- modo præstat vt sint. Quia verò esse nõ dubitas creantem & regentem, imple-

tem, & circumplectentem, transcen- dentem, & sustententem, incircumscrip- tum atque inuisibilem Deum: ita dubi- tare non debes huc inuisibilia obsequia habere. Debent quippe ea quæ mini- strant, ad eius similitudinem tendere cui ministrant: vt quæ inuisibili serui- unt, esse inuisibilia non dubitetur. Hæc autem quæ esse credimus, nisi sanctos angelos, & spiritus iustorum? Sicut er- go motum consideramus corporis, vi- tam animæ manentis in corpore perpẽ- dis ab imo, ita vitam animæ excutis è corpore perpendere debes à summo: quia potest inuisibiliter viuere, quem oportet in obsequio inuisibilis condi- toris manere.

Nulla visibilia nisi per inuisibilia vi- dentur. Ecce enim cuncta corporea ocu- lus tui corporis aspicit: nec tamen ipse corporeus oculus aliquid corporeũ vi- deret, nisi hunc res incorporea ad vidẽ- dum acueret. Nam tolle mentem quæ non videtur, & incassum patet oculus qui videbat. Subtrahe animam corpo- ri, remanent procul dubio oculi in cor- pore aperti. Si igitur per se videbãt, cur discedente anima nihil vident? Hinc ergo collige, quia ipsa quoque visibilia non nisi per inuisibilia videntur.

ALIQVOT PIAE PRECATIVNCVLAE, & Doxologiæ ad Deum ac Deiparem virginem Mariam.

Oratio Dominica.

ATER noster qui es in cœlis, sanctificetur nomẽ tuum. Adueniat regnum tuum. Fiat volũtas tua sicut in cœlo & in terra. Panẽ nostrum quotidiana nobis hodie. Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo, Amen.

nem, passionem, & mortem eius. Tibi eidemque filio tuo Domino meo Iesu Christo, ac spiritui sancto, vni Deo honor & gloria in sæcula sæculorum, Amen.

Salutatio ad Iesum.

A Ve dulcedo cordis mei, & vita a- nimæ meæ Iesu Christe fili Dei, rex æternæ gloriæ, qui incarnatus, pas- sus, & mortuus fuisti pro me: benedi- ctus tu in sæcula: & benedicta dulcissi- ma genitrix tua virgo Maria. Ablue me quæso precioso sanguine tuo, & ab omni peccato emunda, meritisque ac virtutibus tuis exorna, vt tibi placeam, Amen.

Item ad Iesum.

Alia Precatio. Pie pater cœlestis, miserere mei vilissimi vermiculi. Ego in plenã expiationem atque satisfactionem pro omnibus peccatis, excessibus, ac negli- gentijs meis, & pro peccatis totius mû- di, offero tibi sacratissimum cor vnige- niti tui, sanctissimamque conuersatio-

A Doro te benignissime Dñe Iesu christe, & gratias ago tibi sicut pos- sum

Q3

sum ex intimis medullis animæ meæ, pro vniuersis beneficijs inexhaustæ bonitatis tuæ gratias ago pro omnib⁹ quæ pro salute mea facere, loqui, & tolerare voluisti.

Gratias ago, quod tu pijsissimus redemptor meus dignatus sis pro me incarnari, & in frigoris asperitate à Maria virgine nasci, panniculis infantulus inuolui, fasciis stringi, in præsepio super fœnum vagiens reclinari, vberibus virginis lactari, octauo à natiuitate tua die circumcidi, varijs laboribus, & ærumnis iuuenis fatigari, crebris persecutionibus, & conuictijs infestari, tædio mœroreque grauissimo affici, sudore sanguineo præ vehemētia anxietatum suffundi, ab iniquis irreuerenter comprehendendi, proternè ligari, ignominiose abduci, falsò accusari, iniuste damnari, scedè cõspui, alapis & colaphis inhumaniter cædi, facie indecenter velari, contumelijs & illusionibus vexari, coram prophano iudice silti, veste ridicula velut amēs indui, impiè contemni, nudus ad columnam vinculis adstringi, flagris crudeliter concindi, proprio sanguine per totum corpus rubricari, vestimento purpureo in malis opprobrium contegi, spinis coronari, nugatoriè salutari, arundine percuti, pondere crucis premi, amarissimo potu myrrhati felicitique vini affligi, in cruce atrociter extendi, diris clauis manus, & pedes

DOXOLOGIA RHYTHMICA AD IESVM.

*S*alue Christi sacer vultus,
Cæsus, consputus, incultus,
Qui mutasti tuum florem
Pro me versus in pallorem.
Salue caput venerandum,
Totis votis amplexandum,
Quod dira spina præserunt,
Et vndique confixerunt.
Aue caro delicata,
Flagris scissa, fatigata,
Que pro me pergens ad lethum,
Gustasti fel, & acetum.
Aue latus fons dulcoris,
In quo patet vis amoris:
Te saluto cor amicum,
Cor omnibus bonis plenum.
Manus, pedes perforatos,
Et cruore purpuratos,
Corde veneror, & ore,

configi, blasphemijs impeti, ac tandem miserabiliter inter latrones pendens ac vehementer sitiens aceto gustato mori.

Gratias ago pro vniuersis depressionibus, ludibrijs, tonsionibus, plagis, doloribus, & angustijs tuis: gratias ago pro effusione preciosissimi cruoris qui è sacrosanctis vulneribus tuis largiter profluxit, & pro separatione præcellentijsimæ animæ tuæ ab incontaminato corpore tuo.

Rogo te Domine, & obsecro per istas miserationes tuas, vt omnes peccatorũ maculas quas contraxi, misericorditer deleas: & me ac ceteros fideles tuos, præcipueq; eos qui meis orationib⁹ specialiter commendati sunt, perfectè purifices, fanes, illumines, & ad vitam æternã perducas, Amen.

Alia precatio ad Iesum.

O spes, refugium, & salus miserorũ Iesu, miserere mei. O pax, gaudium, & dulcor electorum Iesu, lætificame. O lux pulchritudinis immensæ animæ meam tuis illustrationibus irradiatuis influxibus pascere ad gloriam nominis tui. Tribue Domine vt nulli rei visibili per inordinatum affectum alliger, sed omnia transitoria perfectè contemnam, cœlestia votis ardentibus concupiscam, te Deum meum summum atq; vnicum bonum meum super omnia æstuanter diligam, Amen.

Interno ductus amore.

*T*uas, mi Iesu, sacratas
Et mirè vernantes plagas,
Nunc inscribe meo cordi,
Vt sim gratus tuo cordi.
In his piè me reconde,
Vt inde sugam abunde
Vnde te feruenter amem,
Et in æternum collaudem, Amen.
Alia Doxologia Rhythmica
ad Iesum.

Iesu suavis Domine,
Culpa pulsa caligine,
Mentem illustra lumine,
Et reple cor dulcedine.
Da mihi te diligere,
Amoris vicem reddere.
Ardentem te requirere,
Et tibi soli vivere.

*Tu totus es amabilis,
Totus desiderabilis,
Tu dulce refrigerium,
Dulce cordis solatium.*

*Mi Iesu, fac vt sentiam,
Tui dulcoris copiam,
Et tandem per præsentiam
Tuam contempler gloriam, Amen.*

SALVTATIO ANGELICA AD MARIAM.

Ave Maria gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulierib⁹: & benedictus fructus ventris tui, Iesus Christus, Amen.

Alia saluatio ad Mariam.

Salue sydus clarissimum, vnde ortus est sol iustitiæ, & rex gloriæ, amator ac redemptor animarum nostrarũ. Nos te, ô virgo admirabilis, nos te matrem Dei hominem, matrem luminis æterni, qua possumus deuotione veneramur: tu mentes nostras diuinis influxibus pascere ad gloriam ipsius vnigeniti tui, Amen.

Rursus ad Mariam Saluatio.

Ave candidum liliū fulgidè semperque tranquillæ Trinitatis, aue fragrantissima viola diuinæ suauitatis, aue vernans rosa cœlestis amœnitatis virgo Maria, ex qua nasci, & cuius lacte pasci rex cœlorum voluit Iesus Christus splendor paternæ gloriæ. Adesto, ô mater, fragilitati meæ in omni tentatione, & necessitate, in omni periculo peccati, & in hora mortis meæ: vt te auxiliante atq; protegente merear semper in Domino esse securus, Amen.

Item precatio ad Mariam.

O Maria mater Dei beatissima, rogo te per sacratissimam incarnationem natiuitatem, conuersionem, passionem, & mortem ipsius filij tui domini mei Iesu Christi, miserere mei, & per-

DOXOLOGIA RHYTHMICA AD MARIAM.

*A*ve gratia lux dierum,
Aue gemma mulierum,
Que lactasti regem regum,
Genitorem filia.
Mundum ornas nouo flore,
Prolem gignens miro more:
Virgo manes cum honore,
Nova prolis gratia.
Dele culpas ô Maria:
Placatum prece pia:
Quia per te patet via,
Ad æterna gaudia.
Munda peccatis fœdaturum,
Foue, sana sauciaturum,
Et illustra tenebraturum,

*M*ea soluens vincula,
Mater consolationis,
Seruum tuum ornas domus,
Spiritalibus bonis,
Replens cordis intima.
Me confirma vacillantem,
Me conserva te laudantem,
Tandem q; perduc latantem
Ad regna cœlestia, Amen.

Alia Doxologia Rhythmica
ad Mariam.

*A*ve virgo gratiosa,
Stella sole clarior:
Mater Dei gloriosa,
Fauo mellis dulcior.

*Tues illa speciosa,
Qua nulla est pulchrior:
Rubicunda plus quam rosa,
Lilio candidior.
Præstet mihi iuuamen,
Regina elementia:*

AD QVEM LIBET SANCTVM, ET AD
plures sanctos Precatio.

O Beatissime Apostole N. O gloriosissime martyr Christi N. O sanctissime confessor Domini N. O dulcissima sponsa altissimi N. miserere mei. Ego te saluto, te veneror, te inuoco: ego in augmentum gaudij, ac gloriæ tibi offero totius boni totiusque beatitudinis gazophylacium cor Iesu Christi dulcissimum. Ago gratias ipsi Domino Deo nostro, qui te elegit, & in suis benedictionibus præuenit. A diuina me, quæso, tuis meritis ac præcibus nunc, & in hora mortis meæ. Impetra mihi plenam omnium peccatorum meorum remissionem, & gratiam sanctam. Ora pro hac cõggregatione, & pro tota Ecclesia Dei. Amen.

Si oratio dirigitur ad plures sanctos, prædicta enūciabuntur plurali numero.

*Ad proprium Angelum
precatio.*

O Sancte angelc, cui à Domino commissus sum, miserere mei. Ego te saluto, te veneror, te inuoco: ego in augmentum gaudij ac gloriæ tibi offero totius boni totiusque beatitudinis gazophylacium cor Iesu Christi dulcissimum. Ago gratias pro pietatis tuæ cura fidelissima, quam erga me indignum demonstrare non cessas. Custodi, quæso, semper animam meam, & corpus meum: adiuua atque protege mentem, & in hora mortis meæ, Amen.

*Oblatio dignissima tam pro viuis, quam
pro defunctis.*

O Pie pater cœlestis miserere mei, vel illius aut illorū. Ego in perfectam emendationem atque satisfactionem pro omnibus peccatis meis, vel eius, aut eorum, & in cõdignam suppletionem meritorum quæ mihi, vel ei, seu eis defunt: offero tibi omnem charitatem pietatemque; diuini cordis vnigeniti tui, & omne exercitium beatissimæ animæ

*Mærentibus fer solamen,
Aurora letitia.
Prædulcis fons pietatis,
Dona nobis veniam,
Et purgatos à peccatis,
Duc ad cali patriam, Amen.*

beatissimiq; corporis eius, oem quoque fructum sanctissimæ conuersionis, passionis, ac mortis illius, & omnia merita dulcissimæ genitricis eius virginis Mariæ, atque omnium sanctorum tuorum. Tibi eidemq; filio tuo ac spiritui sancto, vni Deo honor, & gloria in secula seculorum, Amen.

Hæc oblatio tam pro viuis quam pro defunctis cum ingenti vtilitate sæpius repetetur.

*Isidem qui sacramentum Eucharistia sumit,
aut sumpsit, vel qui sacrificij Missæ interest,
poterit ipsam adorandam dominici
corporis hostiam post consecrationem
offerre pro seipso, aut pro alijs tam viuis
quam defunctis, hoc vel simili modo.*

Pie pater cœlestis, ego in perfectam emendationem atque satisfactionem pro omnibus peccatis meis, vel illius, aut illorum, & in cõdignam suppletionem meritorum, quæ mihi, vel ei, seu eis, defunt, offero tibi hanc sacrosanctam hostiam: offero eam ad laudem nominis tui sempiternam, & ad salutem omnium fidelium tuorum viuorum atque defunctorum. O quam præsens, & efficax remedium adfert hæc cœlestis hostia cum benignitate mentis oblata.

*Poteset idem sacramentum offerri etiam in
honorem suæ in augmentum gaudij, &
gloriæ cuiuslibet sancti vel plurium san-
ctorum, iam in celo glorificatorum: item-
que in honorem beatorum angelorum, his
aut alijs verbis.*

Domine Deus meus, ego in honorem, & in augmentum gaudij ac gloriæ illius sancti, vel illorum sanctorum, offero tibi hoc viuificum sacramentum corporis, & sanguinis vnigeniti tui: offero illud ad laudem nominis tui sempiternam, & ad salutem omnium, &c.

Si

Si oblatio dirigitur ad personam filij, omittetur in ipsa oblatione hæc dictio, Vnigeniti.

Commendatio & oblatio actuum vel exercitiorum atque tribulationum.

Ple Iesu, ego has actiones meas, hoc exercitium, has preces, hæc que feci, commendo mellisuo cordi tuo emendanda, & perficienda: tibi que ea offero in vnione sanctissimarum actionum vel exercitiorum, aut orationum tuarum, & in vnione illius admirabilis amabilisq; amoris tui, quo redemptionem nostram peregisti: offero ea ad laudem nominis tui sempiternam, & ad salutem omnium, &c.

Ipse Christe Iesus multum à nobis expetit, vt pia opera atque exercitia nostra, quæ ex se imperfecta sunt, cordi eius commendanda perficiendaque; cõmendemus, si non verbis, saltem animi voto.

Oblatio aduersitatem fiet in vnione

F I N I S.

*passionis Dominica hoc vel
consimili modo:*

Domine Iesu, ego hanc tribulationem, hoc impedimentum, hæc grauamina, has calamitates meas, offero tibi in vnione eorum, quæ tolerasti pro me, in vnione sanctissimæ passionis tuæ offero ea ad æternam laudem nominis tui, & in expiationem omnium peccatorum meorum, vel ad salutem meam, aut illius, seu illorum, atque totius Ecclesiæ.

Item ad Patrem sic:

Pie pater cœlestis, ego hunc mœrorem, hanc afflictionem, hunc dolorem meum, & omnia quæ me grauant, offero tibi in vnione sacratissimæ passionis dilectissimi filij tui ad æternam laudem, &c.

Possunt similiter pia aliorum opera, & tribulationes commendari atque offerri Domino pro illis ipseas qui tolerat siue tolerarunt.

PSYCHAGOGIA, HOC EST, ANIMAE RECREATIO QVA- TVOR LIBRIS DISTINCTA: QVORVM TRES PRIO-

res collecti sunt ex tractatibus, siue homilijs Diui Aurelij Augustini Hipponensis Episcopi: quartus decerptus est ex scriptis Beati Gregorij Papæ,

Per Ludouicum Blosium Abbatem.

PRAEFATIVNCVLA.

VEL ex sequenti Psychagogia clarissime liquet, quantum delictis sanctæ charitatis affluerint, & quam suaves æternæ lætitiæ sorbitunculas in hac vita prægustauerint beatus Augustinus, & beatus Gregorius, præclara spiritus sancti organa, fulgidæ, Ecclesiæ Catholice sidera. Humiles philochristi, qui in ista peregrinatione sub pòdere suæ corruptionis afflictus gemunt, & quibus grata iocundat, sunt ea quæ de dulcedine castæ dilectionis, de q; felicitate gloriosa Dei ciuitatis dicuntur, ingentem consolationis thesaurum hic inueniunt. Et, inquam, mirè recreabitur spiritus illorum qui ad ipsam vltimam mundanam ciuitatem die ac nocte suspirant. Per totum quidem opusculum, sed maxime Libro secundo, tertio, & quarto, agitur de summo summe amabili bono, quod est Deus, & de amore, ac statu patriæ cœlestis. In calce huius Psychagogiae adiecti nonnulli ex Ruperto, & Philone Laurentioq; Iustiniانو, sanctissimis patribus. Caterum in istis colligendis non hoc spectavi, vt omnia certo ordine collocarem: sed quæ multum facere videbantur ad animæ peregrinantis, supernamq; Hierusalem desiderantis solatium, ea in præsentem Psychagogiam penè ita congepsi, sicut in Anthoribus inter legendum occurrerunt.

P & Y.

Ioan. 1.

*Extractatutrigesimoquarto in Euangelium beati Ioannis Apostoli super
his verbis: Ego sum lux mundi: qui sequitur me, non ambu-
las in tenebris, sed habebit lumen vitae.*

CAPVT I.

Narbitremur do-
minū Iesum Chri-
stum hunc esse solē,
quem videmus ori-
ri ab Oriente, occi-
dere in Occidente:
cuius cursui nox suc-
cedit, cuius radij nu-
be vmbantur, qui certo de loco in lo-
cum motione commigrat. Non est hoc
Dominus Christus, Non est Dominus
Christus sol factus, sed per quem sol fa-
ctus est: omnia enim per ipsum facta
sunt, & sine ipso factum est nihil. Est er-
go lux quæ fecit illam lucem: hanc ame-
mus, hanc intelligere cupiamus, ipsam
fruiamus, vt ad eam aliquando venia-
mus, & in illa ita viuamus, vt nun-
quam omnino moriamur. Ista enim
lux est, de qua Prophetia olim premis-
sa, ita in Psalmo cecinit: Inebriabun-
tur ab vbertate domus tuæ, & torrente
voluptatis tuæ potabis eos. Quale vinū
est, vnde inebriari laudabile est? Quale
vinum est, quod non turbat, sed dirigit
mentem? Quale vinum est, quod per-
petuū facit sanum, non inebriando fa-
cit insanum? Inebriabuntur. Vnde? Ab
vbertate domus tuæ. Et torrente volu-
ptatis tuæ potabis eos. Vnde? Quoniam
apud te est fons vitæ. Ipse fons vitæ am-
bulabat in terra, ipse dicebat: Qui sitit,
veniat ad me. Ecce fons. Sed nos de lu-
mine loqui cœperamus: inuenimus in-
terim Dominum fontem vitæ, bibe, &
viue. De lumine dicebamus: sequere er-
go. Nam Propheta cum dixisset, apud te
est fons vitæ, sequutus adiunxit, Et in lu-
mine tuo videbimus lumen: Deum de
Deo, lumen de lumine. Per hoc lumen
factum est solis lumen: & lumen quod
fecit solem, sub quo fecit & nos, factum
est sub sole propter nos. Factum est, in-
quam, propter nos sub sole lumē, quod
fecit solem. Noli contemnere nubem

Ioan. 1.

Psal. 35.

Ioan. 7.

carnis. Nube tegitur, nō vt obscuretur,
sed vt temperetur. Loquēs ergo per nu-
bem carnis lumen indeficiens, lumen
scientiæ, lumen sapientiæ, ait homini-
bus. Ego sum lux mundi: qui sequitur Ioan. 8.
me, non ambulat in tenebris, sed habe-
bit lumen vitæ. Quomodo te abstulit
ab oculis carnis, & reuocauit ad oculos
cordis? Nō enim sufficit dicere, Qui me
sequitur non ambulabit in tenebris, sed
habebit lumen. Nam addidit, vitæ: sicut
ibi dictum est, Quoniam apud te est
fons vitæ. Videte itaq; fratres mei, quo-
modo verba Domini cum illius Psalmi
veritate concordant: & ibi lumen posi-
tum est cum fonte vitæ, & à Domino
dictum est, lumen vitæ. In vñibus cor-
poralibus aliud est lumen, aliud fons.
Fontem fauces quærunt, lumen oculi.
Quādo sitimus, quærimus fontem: quā-
do in tenebris sumus, quærimus lumen:
& si fortē nocte sitiamus, lumen accen-
dimus vt ad fontem veniamus. Non est
sic apud Deum: quod lumen est, hoc est
fons. Qui tibi lucet vt videas, ipse tibi
manat vt bibas. Videris ergo fratres
mei, videris (si intus videris) quale hoc
lumen est de quo Dominus dicit, Qui
me sequitur nō ambulabit in tenebris,
sed habebit lumen vitæ. Quod promi-
sit, futuri temporis verbo posuit: non
enim ait, habet, sed habebit lumen vi-
tæ: non ait tamen, qui sequetur me: sed
qui sequitur me. In eo quod facere de-
bemus, præsens tempus posuit: quod au-
tem promissit facientibus, futuri tem-
poris verbo significauit. Qui sequitur
habebit: modò sequitur, post habebit.
modò sequitur per fidem, post habebit
per speciem. Quamdiu enim sumus in
corpore, ait Apostolus, peregrinamur à
Domino: per fidem enim ambulamus,
non per speciem. Quando per speciem?
Quum habuerimus lumen vitæ, quum
ad illam visionem venerim⁹, cum nox
ortu.

ista transferit. De illo quippe die qui ex-
orturus est dictum est, Manē astabo tibi,
& cōtēplabor. Quid est manē? Trā-
acta nocte seculi huius, transfactis erro-
ribus tērationum, superato illo leone,
qui nocte rugiens circumit quærēs quē
deuoret. Manē astabo tibi, & videbo.
Nunc verò quid putamus fratres huic
tempori congruere, nisi quod rursus in
Psalmo dicitur, Lauabo per singulas no-
ctes lectum meum, lachrymis meis stratum
meum rigabo? Per singulas noctes,
inquit, flebo, in desiderio lucis ardebo.
Videt Domin⁹ desiderium meum: quo-
modo dicit illi aliter Psalmus, Ante te
omne desiderium meum, & gemitus
meus à te non est absconditus. Extēdat
anima cupiditatem suam, & sinu capa-
ciore quærat comprehendere (id est in-
telligere, & complecti) quod oculus nō
vidit, nec auris audiuit, nec in cor homi-
nis ascendit. Desiderari potest, cōcupi-
sci potest, suspirari potest, verbis expli-
cari non potest. Ergo fratres mei quia
Dominus breuiter ait, Ego sum lux mū-
di, qui me sequitur nō ambulabit in te-
nebris, sed habebit lumen vitæ? in quibus
verbis aliud est quod iussit, aliud quod
promissit) faciamus quod iussit, ne im-
pudenti fronte postulemus quod pro-
misi: ne dicat nobis in iudicio suo, Fe-
cisti quod iussi, vt petas quod promisi.
Quid ergo iussisti domine Deus noster?
Dicet tibi, vt sequereris me. Modò facia-
mus, sequamur Dominum, soluamus
compedes, quibus impedimur sequi. Et
quis idoneus soluere tales nodos, nisi il-
le adiuuet cui dictum est, Dirupisti vin-
cula mea: de quo alius Psalmus dicit,
Dominus soluit compeditos, Domin⁹
erigit elisos. Et quid sequuntur soluti,
& erecti, nisi lumen à quo audiunt, Ego
sum lux mundi, qui me sequitur non
ambulabit in tenebris? quia Dominus
illuminat cœcos. Illuminamur modò
fratres, habētes collyrium fidei. Præces-
sit enim salua eius cum terra, vnde in-
ungeretur qui cœcus est natus: & nos
de Adam cœci nati sumus, illo illumi-
nante opus habemus. Miscuit saluam
in terra. Verbum enim caro factum est,
& habitauit in nobis: miscuit saluam
cum terra, ideo prædictum est, veritas
de terra orta est. Ipse autem dixit, Ego
sum via, & veritas, & vita. Veritate per-

Psal. 5.

Psal. 6.

Psal. 37.

Ipsa 64.
1. Cor. 2.

Psal. 115.

Psal. 145.

Ioan. 9.

Ioan. 1.

Psal. 34.

Ioan. 14.

fruemur, quum vederimus facie ad faci-
em, quia & hoc promittitur nobis. Nā
quis auderet sperare quod Deus non di-
gnatus esset polliceri, & dare? Videbi-
mus facie ad faciem: Apostolus dicit,
Nunc scio ex parte, nunc in ænigmate
per speculum, tunc autem facie ad faci-
em. Et Ioannes Apostolus in epistola
sua, Dilectissimi, nunc filij Dei sumus,
& nondum apparuit quid erimus: sci-
mus quia cum apparuerit, similes ei eri-
mus, quia videbimus eū sicuti est: Hec
est magna promissio: si amas, sequere.
Amo, inquis, sed qua sequor? Si dixisset
tibi Dominus Deus tuus, Ego sum veri-
tas & vita: tu desiderans veritatem, con-
cupiscens vitam, viam qua ad hæc per-
uenire posses, profectò quæreres, & di-
ceres tibi, Magna res veritas, magna res
vita, si esset quomodo illuc perueniret
anima mea. Quæris qua? Audi eum di-
cētem primò, Ego sum via. Antequam
diceret quod, præmisit qua. Ego sum, in-
quit, via. Quo via? Audi. Et veritas, & vi-
ta. Primò dixit qua venias, postea dixit,
quò venias. Ego sum via, ego sum veri-
tas, ego sum vita. Ipse manens apud Pa-
trem, veritas est, & vita: induens se car-
ne factus est via. Non tibi dicitur, Labo-
ra quærendo viam, vt peruenias ad veri-
tatem, & vitam: non, inquam, hoc tibi
dicitur. Ergo piger surge, via ipsa ad te
venit, & te de somno dormientem ex-
citauit, (si tamen excitauit) surge, & am-
bula. Forrè conaris ambulare, & nō po-
tes, quia dolent pedes. Vnde dolent pe-
des? An iubente auaritia per aspera cu-
currerunt? sed Dei verbū sanat, & clau-
dos. Ecce, inquis, sanos habeo pedes, sed
ipsam viam nō video: illuminat & cœ-
cos. Hoc totum fit per fidem quamdiu
peregrinamur à Domino, manentes in
corpore. Quum autem perambulaueri-
mus viam, & ad ipsam patriam peruene-
rimus, quid erit nobis lætius? quid erit
nobis beatius? quibus nihil erit pacati⁹.
Nihil enim aduersus hominem rebella-
bit. Nunc verò fratres difficilè sine rixa
sumus. Ad concordiam quidem vocati
sumus, iubemur pacē habere inter nos:
ad hoc conandum est, omnibus que ni-
tendum viribus, vt aliquādo peruenia-
mus ad perfectissimam pacem. Modò
autem litigamus plerumq; cum eis qui-
bus consulere volumus. Ille errat, tu
vis

vis ducere ad vitam: resistit paganus, disputas cōtra errores idolorum, & dæmoniorum: resistit hæreticus, disputas contra alias doctrinas dæmoniorum: malus Catholicus non vult bene vivere: corripis etiam interiorem fratrem tuum, tecum manet in domo, & perditas vias quarit: æstuas quomodo illum corrigas, vt de illo bonam rationē Domino amborum reddas. Quantæ vndique rixarum necessitates? Plarunq; homo tædio affectus dicit apud semetipsum? Quid mihi est pati contradicōres, pati eos qui reddūt mala pro bonis? Ego volo consulere, illi volunt perire, consumo vitam meam litigando, pacē nō habeo: inimicos in super facio, quōs amicos habere deberem, si benevolentiam consulenti attendērent. Quid mihi est ista perpeti? Redibo ad me, mecum ero, Deum meum inuocabo. Redi ad te ipsum, & ibi inuenies rixam: si cepisti Deum sequi, ibi inuenis rixam. Quam rixam, inquis, inuenio? Caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem. Ecce tu solus es, ecce tecum es, ecce nullum alium hominē pateris: sed vides aliam legem in membris tuis repugnantem legi mentis tuæ, & captiuantem te in lege peccati, quæ est in membris tuis. Exclama ergo: a rixa, inquam, interiore clama ad Deum, vt tibi pacificet te, & dic: Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia Dei per Iesum Christū dominum nostrū: quia, Qui me inquit, sequitur, nō ambulabit in tenebris, sed habebit lumen vitæ. Finita tota rixa, immortalitas sequetur: quia nouissima inimica destruetur mors.

Ex sermone quadragesimo tertio de verbis Domini, super hac sententia beati Pauli Apostoli: Caro concupiscit aduersus spiritum: spiritus autem aduersus carnem.

Galat. 5.

CAPVT II.

ATrendite sancti quicunq; pugnantis. Præliantibus loquor: intelligunt qui pugnant, nō me intelligit qui non pugnat. Vult homo castus, vt nulla omnino surgat in membris eius concupiscentia aduersaria castitati. Pacē vult, sed nondum habet. Quando enim ad illud ventura fuerit, vt nulla omnino exurgat concupiscentia aduersaria, nullus

erit hostis cum quo luctemur, nec expectatur ibi victoria quia de hoste iam victo triumphatur. Audi ipsam victoriam Apostolo dicente, Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem: quum autem corruptibile hoc induerit incorruptionem, & mortale hoc induerit immortalitatem, tunc fiet sermo qui scriptus est, Absorpta est mors in victoria. Audi voces triumphantium: Vbi est mors contentio tua? Vbi est mors aculeus tuus? Percussisti, vulnerasti, deicisti: sed vulneratus est propter me qui fecit me. O mors, o mors, vulneratus est pro me qui fecit me, & de morte sua vicit te. Tunc triumphantes dicturi sunt: Vbi est mors contentio tua? Vbi est mors aculeus tuus? Modò autem quādo caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem, contentio mortis est. Non quod volumus facim⁹. Quare? Quia volumus vt nullæ sint concupiscentiæ, sed non possumus. Velimus, nolimus, habemus illas: velimus, nolimus, titillant, blandiuntur, stimulant, infestant, surgere volunt: præmuntur, nondum extinguuntur; quandiu caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem. Nunquid hoc etiā quum mortuus fuerit homo? Absit. Deponis carnem, quomodo tecum trabis concupiscentias carnis? Sed si bene pugnasti, recipieris ad requiem. Ergo quamdiu hic viuunt, fratres, sic est. Nos qui seniuimus in ista militia, minores quidem hostes habemus: sed tamen habemus. Fatigati sunt quodammodo hostes nostri iam per ætate: sed tamen etiam fatigati non cessant qualibuscunq; motibus infestare senectutis quietem: acrior pugna iuuenum est: nouimus eam, transiuius per eam. Caro enim concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem, vt non ea quæcunq; vultis faciatis. Quid enim vultis o sancti, o boni præliatores, o fortes milites Christi, quid vultis? Vt non sint omnino concupiscentia mala, sed non potestis. Exercere bellum, sperate triumphū. Facite quod potestis, quod ait ipse Apostolus in alio loco, Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ad obediendum desiderijs eius. Ecce, inquis, quod nolo, ma-

Rom. 6.

la

la desideria surgunt, sed noli obedire. Arma te, sume instrumenta bellorum. Præcepta Dei, arma tua sunt. Si beneme audis, & ex eo quod loquor amaris. Nō, inquit, regnet peccatum in vestro mortali corpore. Quamdiu enim portatis mortale corpus, pugnat contra vos peccatum, sed non regnet. Quid est, non regnet? Id est quod dixit, Ad obediendum desiderijs eius: Si coeperis obedire, regnat. Et quid est obedire, nisi exhibere membra arma iniquitatis peccato? Nihil hoc doctore præclarus. Quid vis iam vt exponam tibi? Fac quod audisti, non exhibeas membra tua arma iniquitatis peccato.

Ipsè pater Augustinus decimo libro Confessionum suarum, loquitur Deo in hunc modum.

Iob. 7.

Nunquid non tētatio est vita humana super terram? Cui nō est necesse molestias, & difficultates pati? Tolerari iubescas, nō amari. Nemo quod tolerat, amat, etsi tolerare amat. Quamuis enim gaudeat se tolerare, mauult tamen non esse quod toleret. Hei mihi domine, miserere mei. Ecce vulnera mea nō abscondo. Medicus es, æger sum, misericors es, miser sum. Tota spes mea non nisi in magna valde misericordia tua. O amor, qui semper ardes, & nūquam extingueris, charitas Deus meus accende me, Continentiam iubes, da quod iubes, & iube quod vis. Adhuc viuunt in memoria mea carnalium rerum imagines, & occurrant mihi vigilanti quidem carētes viribus, in somnis autem vsque ad delectationem, factumque similitum pertrahentes. Et tantum valet imaginis illusio in anima mea, & in carne mea, vt dormienti falsa visa persuadent, qđ vigilanti vera non possunt. Vbi est illa ratio quæ talibus suggestionibus resistit vigilans? Etsi res ipsæ vigilanti ingerantur, inconcussus maneo. Nunquid non potens est manus tua, Deus omnipotēs, sanare omnes languores animæ meæ, atque abundantiore gratia tua lasciuos motus etiam mei soporis extinguere? Augebis domine magis magisq; in me munera tua, vt anima mea etiā in somnis, non solum non perpetret istas corruptelarum turpitudines per imagines animales vsq; ad carnis fluxum, sed ne sentiat quidem. Nunc quid adhuc sim

Psal. 102.

Psal. 2.

in hoc genere mali mei, dixi bono domino meo, exultans cum tremore in eo quod donasti mihi, & lugens in eo in quo inconsummatus sum, ac sperans perfecturum te in me misericordias tuas, vsque ad pacem plenariam, quā tecum habebunt interiora, & exteriora mea, quā absorpta fuerit mors in victoria.

Paulo post idem dicit Augustinus.

Hoc me docuisti, vt quemadmodū medicamenta, sic alimenta sumpturus accedam. Sed dum ad quietē satietatis ex indigentia molestia transeo, in ipso transitu mihi insidiatur laqueus concupiscentiæ. Tentationibus quotidie conor resistere, & inuoco dexteram tuam ad salutem meam, & ad te refero æstus meos. Audio vocem iubentis Dei mei, Non grauentur corda vestra in crapula, & ebrietate. Ebrietas longe est à me, misereberis ne appropinquet mihi: crapula autem nonnunquam surrepit seruo tuo tuo, misereberis vt longè fiat à me, nemo enim potest esse continens, nisi tu Deus. Audiui vocem Apostoli tui, Omnia possum in eo qui me confortat. Ecce miles castrorum coelestium: memento Domine quia nos puluis sum⁹. Nec ille in se quicquam potuit, quia idem puluis fuit: quem talia dicentem afflatu tuæ inspirationis adamaui? Omnia possum, inquit, in eo qui me confortat. Conforta me, vt omnia possim. Ille se accepisse confitetur: & quod gloriatur, in domino gloriatur. Ego in tentationibus positus, certo quotidie aduersus concupiscentiam manducandi, & bibendi. Et quis est domine, qui non aliquando rapiatur aliquantulum extra metas necessitatis? Quisquis est, magnus est, magnificet nomē tuum ego autē non sum, quia peccator homo sum. Sed & ego, o pater coelestis, magnifico nomen tuum: & interpellat te pro peccatis meis vnigenitus tuus, qui vicit seculum, numerans me inter infirma membra corporis sui, de quibus ait, Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scribentur: omnes videlicet qui in desiderio, & conatu proficendi inueniuntur.

Rursum in tractatu in Psalmum centesimum trigessimum octauum, dicit ipse Augustinus.

R

In

In libro tuo omnes scribentur, non solum perfecti, sed etiam imperfecti. Non timeant imperfecti: tantum proficiant. Nec tamen quia dixi, non timeant, ideo ament imperfectionem, & ibi remaneant, sed tantum proficiant, quantum in ipsis est. A corpore Domini non recedant, ut in corpore & membris eius compaginati, possint mereri de se dicta esse vocem istam: Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scribentur.

Ex tractatu quadragesimo primo in Evangelium beati Iohannis Apostoli, super his Pauli Apostoli verbis: Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ad obediendum desiderijs eius.

Rom. 6.

CAPVT III.

Non ait: non sit peccatum, sed non regnet. Quamdiu viuis, peccatum necesse est esse in membris tuis: saltem illi regnum auferatur, non fiat quod iubet. Surgit ira, noli dare irae linguam ad maledicendum, noli dare irae manum aut pedem ad ferendum. Non surgeret ista ira irrationalis, nisi peccatum esset in membris: sed tolle illi regnum, non habeat arma unde contra te pugnet. Discet etiam non surgere, quum arma coeperit non inuenire. Non exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato, sed induite arma iustitiae: alioquin toti captiui eritis, & non erit dicere: Mentis serui legi Dei. Mens enim si teneat arma sua, iam membra non mouentur in ministerium furentis peccati. Teneat arcem Imperator interior, quia sub maiore imperatore iuuandus assistit: frenet iram, coerceat concupiscentiam: inest quod frenetur, inest quod coerceatur, inest quod contineatur. Quid autem volebat ille iustus mente seruiens legi Dei, nisi ut omnino non esset quod frenaretur? Et ad hoc debet conari omnis qui tendit ad perfectionem, ut & ipsa concupiscentia (cui non dantur ad obediendum membra) quotidie in proficiente minuatur. Velle, inquit, adiacet mihi, perficere autem bonum non inuenio. Numquid dixit, Non mihi adiacet facere bonum? Si dixisset, spes nulla esset. Non ait, non mihi adiacet facere, sed non mihi adiacet perficere. Quae est enim perfectio boni, nisi consumptio, & finis ma-

Rom. 7.

li? Quid est autem consumptio mali, nisi quod lex dicit, Non concupisces? Omnino non concupiscere, perfectio boni est, quia consumptio mali est. Hoc dicebat ille, Perficere bonum non mihi adiacet, quia non poterat facere ut non concupisceret: faciebat tantum ut concupiscentiam frenaret, & ut concupiscentiae membra ad satellitium non praerberet. Perficere ergo, inquit, bonum, non mihi adiacet: non possum implere quod dictum est, Non concupisces. Quid ergo? Opus est ut saltem istud impleas. Post concupiscentias tuas non eas. Hoc age interim quamdiu sunt illi: concupiscentiae in carne tua: post concupiscentias tuas non eas. Mane in seruitute Dei, in libertate Christi, mente serui legi Dei tui, Nolito dare concupiscentijs tuis vires. Sequendo eas, vires eis addis: dādo eis vires, quomodo vincis, quando contra te inimicos nutris viribus tuis?

Idem Augustinus Sermone quinto de verbis Apostoli ait:

Qualis vita est non concupiscere? O vita dulcis. Est quasi dulcis voluptas concupiscentiae, verum est, nec eam homines sequerentur, nisi dulcis esset. Theatrum, spectaculum, meretrix lasciuia, turpissima cantilena, dulcia sunt ista ipsi concupiscentiae. Suauia sunt, dulcia sunt, delectabilia sunt, sed narrauerunt mihi iniusti delectationes suas: audi meliora, Narrauerunt mihi, inquit, iniusti delectationes suas, sed non sicut lex tua Domine. Ipsa enim melior est. Felix anima, quae huiusmodi delectationibus delectatur, ubi turpitudine nulla inquinatur, & veritatis serenitate purgatur. Quae autem delectat lex Dei, & sic delectatur, ut omnes delectationes lasciuie vincantur, non sibi arroget istam delectationem. Dominus, inquit, dabit suauitatem. Quid dicam domine, da mihi illam suauitatem, vel illam? Suauis es domine: & in tua suauitate doce me iustitias tuas. In tua suauitate doce me Domine. Tunc discō ut facia, si in tua suauitate doceas me. Quamdiu blanditur ac dulcis est iniquitas, & amara est veritas, in tua suauitate doce me: ut suavis sit veritas, & dulcis contemnatur iniquitas, quia multo melior, & suauior est veritas. Sed sanis suavis est panis. Quid melius, & pra-

Exod. 20.

Rom. 7.

Eccles. 18.

Psal. 118.

Psal. 118.

Zachar. 1.
Ezech. 18.

elarius pane coelesti, si non obstupesciat dentes iniquitas? Scriptura enim dicit, Sicut vna acerba dentibus noxia est, & fumus oculis, sic iniquitas ventibus ea. Quid prodest quia panem laudatis, si male viuatis? Quod laudatis non manducatis. Quum ergo audis verbum iustitiae & veritatis, & laudas, multo laudabilius est si facias. Fac ergo quod laudas. An dicturus es, volo, sed non valeo? Quare non vales? Qui sanitas non est. Unde sanitatem perdidisti, nisi quia peccando creatorem offendisti? Ergo ut eius panem quem laudas, cum suauitate, id est, cum sanitate manduces, dic illi, Ego dixi, Domine miserere mei, sana animam meam quia peccaui tibi.

Psal. 40.

Ex tractatu in Psalmum centesimum quadragesimum quartum, super his verbis: Misericors & misericors Dominus, longanimis & multum misericors. Suauis Deus omnibus, & miserationes eius in omnia opera.

CAPVT IIII.

Nisi ille talis esset, de nobis repetitio, & reparatio talis nulla esset. Attēde ad te ipsum. Quid merebaris peccator? contempitor Dei quid merebaris? Vide si occurrit tibi nisi poena, si occurrit tibi nisi supplicium. Vides ergo quid tibi debeatur, & quid dederit qui gratis dedit. Data est venia peccatori, datus est spiritus & spes iustificationis, data est charitas & dilectio, in qua omnia bona facias: & super hac dabit, & vitam aeternam, & societatem angelorum. Totum de misericordia est. Merita tua nusquam iactes, quia & ipsa tua merita, illius dona sunt. Misericors & miserator dominus qui fecit omnia gratis. Longanimis. Quantos enim sustinet peccatores? Misericors & miseratur Dominus in his quibus veniam dedit: in his quibus non dedit adhuc, longanimis, non damnans sed expectans, & ipsa expectatione clamans: Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos. Et nimia longanimitate, Nolo, inquit, mortem impij, sed ut reuertatur & viuat. Dedit spem veniae, ne desperando amplius pecces: & desperationis timenda est in peccatis. Videte vocem desperantis ad augenda peccata, & videte vocem sperantis ad augenda peccata,

& quomodo utriusque voci occurrit providentia & misericordia Dei. Audi vocem desperantis. Iam, inquit, damnandus sum, quare non facio quicquid volo? Audi & vocem sperantis. Misericordia Domini magna est, quando me conuerto. dimittet mihi omnia, quare non facio quicquid volo? Desperat ille ut peccet, sperat iste ut peccet. Vtrumque metuendum est, vtrumque periculosum. Vnde desperatione, vnde peruersa spe. Vtrumque periculo, & utriusque malo, quomodo occurrat misericordia Dei? Quid dicis tu, qui desperando volebas peccare? iam damnandus sum, quare non facio quicquid volo? Audi scripturam. Nolo mortem impij, sed tantum ut reuertatur & viuat. Hac voce Dei reducitur iste in spem: sed metuendus est alius laqueus, ne ipse spe amplius peccet. Quid ergo & tu dicebas, quae spe magis peccas? Quando me conuerto, omnia mihi Deus dimittet, faciam quicquid volo. Audi & tu scripturam. Non tardes conuerti ad Dominum, neque differas de die in diem, subito enim veniet ira illius, & in tempore vindictae disperdet te. Noli ergo dicere, Cras me conuertam, cras Deo placebo, & omnia hodierna, & haec peccata dimittuntur mihi. Verum quidem dicis, quia Deus conuersioni tuae indulgentiam promittit: sed dilationi tuae diem crastinum non promittit.

Ipse Pater Augustinus tractatu in Psalmum centesimum vigesimum nonum, super his verbis: Apud te propitiatio est, & propter legem tuam sustinuit te Domine, sustinuit anima in verbo eius, sic ait:

Si non esset apud te propitiatio, si iudex solum esse velles, & misericors esse nolles, si obseruares omnes iniquitates nostras, & quaererēs eas, quis sustineret? Quis ante te staret, & diceret, Innocens sum? Quis staret in iudicio tuo? Spes ergo vna est: Quoniam est apud te propitiatio. Dignatus es legem misericordiae afferre, mihi dimittere omnia peccata mea, dare mihi de cetero monita, ne te offendā. In ipsis monitis si quid forte titubauero, dedisti mihi remedium quo te orē, dicēs, Dimitte nobis debira nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Hanc legem statuisti mihi, ut quomodo dimitto, dimittantur mihi.

Eccles. 5.

Mich. 6.

Et paulo post idem Augustinus dicit.

Vitare possum homicidia, adulteria, rapinas, periuria, maleficia, idololatriā: nunquid & omnia peccata lingue? nunquid & omnia peccata cordis? Quis ergo sustinebit, si tu iniquitates obseraueris? Si nobiscū tanquā seuerus iudex, non sicut misericors pater agere volueris, quis stabit ante oculos tuos? Sed est apud te propitiatio. Propter legē tuam sustinui te Domine. Quæ & qualis est lex ista? Inuicē onera vestra portate, & sic implebitis Legē Christi. Qui portat inuicem onera sua? Qui fideliter dicūt, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitorib⁹ nostris. Qui non habent charitatem, graues sunt tibi mutū: qui autē habēt charitatē, portant se inuicem. Legit te aliquis. petit veniam: si nō dimittis, nō portas onus fratris tui: si dimittis, portas infirmum. Sustinuit anima mea, in verbo eius. Nemo sustinet, nisi qui nondum accepit quod promissum est: nā qui iam accepit, quid sustinet? Accepimus remissionem peccatorum, sed promissum est nobis regnū coelorum. Debita nostra deleta sunt, sed merces nostra adhuc futura est. Accepimus veniam, sed æternam vitā nōdum tenemus. Sed qui dedit veniā, ipse promisit vitam æternam. Si verbum nostrum esset, deberetis timere: quia verbum Dei est, non fallit. Securi ergo speram⁹ in verbis eius qui fallere nō potest.

Ex tractatu in Psalmum quinquagesimum octauum, super his verbis: Factus es susceptor meus, & refugium meum in die tribulationis meae. Adiutor meus tibi psalā: quia Deus susceptor meus es, Deus meus misericordia mea.

CAP. V.

Quid eram, nisi subuenires? Quādam desperatus eram, nisi curares? Vbi iacebā, nisi releuares? Certē ingenti vulnere periclitabar, & illud vuln⁹ meum medicum omnipotentem requirebat. Omnipotenti medico nihil est insanaibile, nō renunciat alicui: opus est vt tu curari velis, opus est vt manus eius non refugias. Sed & si nolis curari vulnus tuum, admonet vt curens: & auersum reuocat, & refugietem quodammodo ad se redire compellit, & attrahit. In omnibus implet quod de eo dictū est, Misericordia eius praueniet me. Cogita

quod dictum est, Præueniet me. Si aliquid tuum primū attulisti, & ex tuo aliquo bono primo Dei misericordiam meruisti, non te prauenit. Quando autē vel intelligis quia prauentus es, nisi intelligas quod ait Apostol⁹: Quid enim habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non accepisti? Hoc est, Misericordia eius praueniet me. Denique attendens omnia bona quęcunque habere possumus, siue in natura, siue in instituto, siue in ipsa conuersatione, in fide, in spe, in charitate, in bonis morib⁹, in iustitia, in timore Dei, totum nō esse nisi ex illius donis: ita cōclut, Deus me⁹ misericordia mea. Nō inuenit impletus bonis Dei, quid appellaret Deum suum, nisi misericordiam suam. O nomen, sub quo nemini desperandū est. Deus meus, inquit, misericordia mea. Quid est misericordia mea? Si dicas, salus mea, intelligo, quia dat salutē: si dicas, refugium meum, intelligo, quia confugis ad eum: si dicas, fortitudo mea, intelligo, quia dat tibi fortitudinem. Misericordia mea quid est? Totum quicquid sum, de misericordia tua est. Sed promerui te, inuocando te. Vt essem, quid feci? vt essem qui te inuocarem, quid egi? Si enim egi aliquid vt essem, iam erā antequam essem. Porro si omnino nihil eram antequam essem, nihil pmerui vt essem. Fecisti vt essem: & non tu fecisti vt bonus essem? Dedit mihi vt sim, & potuit mihi alius dare vt bonus sim? Si tu mihi dedisti vt sim, & alius mihi dedit vt bonus sim, melior est ille, qui mihi dedit vt bonum sim, quā ille qui mihi dedit vt sim. Porro quia te nemo melior, nemo te potērior nemo te in misericordia largior, a quo accepi vt essem, ab illo accepi vt bonus essem. Deus meus misericordia mea.

Ex tractatu in Psalmum centesimum secundum, super his verbis: Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas, qui redemit de interitu vitam tuam.

CAP. VI.

Quid dicis quia peccator es? Cōuertere, & propitius sit Deus omnibus iniquitatibus tuis. Post remissionem peccatorum corpus infirmum geris, necesse est, vt sint quaedam desideria

carna-

carnalia quę te titillent, & quę tibi suggerant delectationes illicitas: sed de languore tuo veniunt. Adhuc enim infirmam carnem geris, nondum est absorpta mors in victoria, nōdum corruptibile hoc induit incorruptionē. Adhuc quibusdam perturbationibus ipsa anima quatitur post remissionē peccatorū. Adhuc in periculis tērationum versatur: quibusdam suggestiōibus delectatur, quibusdam non delectatur: & in eis quibus delectatur, aliquādo quibusdam consentit, & capitur. Languor est: sanat & omnes languores tuos. Sanabitur omnes languores tui, noli timere. Magni sunt, in quies: sed maior est medicus. Omnipotenti medico nullus languor insanabilis occurrit: tātum tu curari te sine, manus eius ne repellas, nouit quid agat. Non tantum delecteris quando fouet, sed etiam toleres cum fecat. Tolerā medicinalem dolorē, futurā cogitans sanitatem. Videte fratres mei in istis languoribus corporis quanta homines tolerant, vt paucos dies victuri tandem moriantur: & hos paucos dies incertos habeant. Multi enim post tolerantiam magnorum dolorum, cum a medicis secarētur, aut inter manus medicorum mortui sunt, aut iam sani (irruente aliqua ægritudine) defūcti sunt. Si tam sibi propinquam mortem sperarent, illos immensos dolores non susceperent tolerādos. Tu non toleras ad incertum: qui promisit sanitatem, non potest falli. Fallitur medicus aliquādo, & promittit sanitatem de corpore humano. Quare fallitur? Quia hoc non curat quod fecit. Deus fecit corpus tuum, Deus fecit animam tuam, nouit quem admodum recreet quod creauit, nouit quē admodum reformet quod ipse formauit. Tu tantum sub manibus medici esto: odit enim repellētē manus suas. Ligari se volunt homines & secari, habituri pro incerta sanitate certum dolorem, daturi magnam mercedem. Deus te quē fecit, & certus curat, & gratis. Ferto ergo manus eius, o anima quę benedixit eū, nō obliuiscēs oēs retributiones eius: sanat enim oēs languores tuos ipse qui redimit de corruptione vitā tuam. Inde sanat omnes languores tuos, quia redimit de corruptione vitam tuam. Ecce corpus quod corrumpitur aggra-

uat animam. Vitam ergo habet anima in corpore corruptibili. Qualem vitā? Onera patitur, pondera sustinet. Ad ipsum Deum cogitandum, sicut dignum est ab homine cogitari Deum, quanta impediunt, veluti interpellantiā de necessitate corruptionis humanæ? Quanta reuocant? Quanta a sublimi intentione detorquent? Quanta interpellat? Quanta turba phantasmatum? Qui populi suggestionū? Totum hoc in corde humano, tanquā de vermibus huius corruptionis scater. Exaggerauimus morbū, laudemus & medicum. Non ergo te sanabit, qui fecit talem qualis non agrotares, si legē sanitatis acceptam seruare voluisses? Nōne tibi & disposuit, & mandauit quid tangeres, & quid non tangeres ad retinendam salutem? Noluisti attendere ad retinendam, audi ad recipiendam. Languore tuo expertus es, quā vera ille iussisset. Iam tandem aliquando homo quod non tenuit monitū, audiat vel expertus. Quæ duritia est, quā nec experientia docet? Non ergo te sanabit qui talem fecerat vt nunquam agrotares, si ei⁹ præcepta seruare voluisses? Nō te sanabit quid fecit angelos, & te refectum æquaturus est angelis? Nō sanabit factum ad imaginē suam, qui fecit cœlum & terram? Sanabit te: opus est vt sanari velis. Sanat omnino ille quemlibet languidū, sed non sanat inuitū. Quid autem beatius, quā vt tanquā in manu tua vitam, sic habeas in volūrate sanitatem tuam? Qui redimit de corruptione vitam tuam. Ibi sanabitur omnis languor tuus, quum corruptibile hoc induerit incorruptionē. Redempta est enim vita tua de corruptione: iam securus esto. Initus est bonæ fidei contract⁹, nemo fallit redemptorem tuum, nemo circumuenit, nemo præmit. Egit hic commercium, iam pretium soluit, sanguinem fudit: sanguinem, inquam, fudit vnice⁹ filius Dei pro nobis. O anima erige te, tanti vales: redimet de corruptione vitam tuam. Ostendit exemplo quod promisit in premio. Mortuus est propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram. Sperent membra quod in capite demonstratum est.

Ex tractatu in Psalmum sexagesimum primum, de duabus mysticis ciuitatibus, Babilonia

R 3

lonia videlicet, & Hierusalem, de q̄ popu-
lis ad quamlibet earum pertinentibus.

CAPVT VII.

Philip. 2.

OMnes qui terrena sapiunt, oēs qui
felicitatem terrenam Deo præfe-
runt, omnes qui sua quærunt, non quæ
Iesu Christi, ad illam vnam ciuitatem
pertinent, quæ dicitur Babylonia my-
sticè, & habet regem diabolum. Omnes
autem qui ea quæ sursum sunt sapiunt,
qui cœlestia meditantur, qui cum solli-
citudine in sæculo viuunt ne Deum of-
fendant, qui cauēt peccare, quos peccan-
tes nō pudet cōfiteri, humiles, mites, san-
cti, iusti, pii, boni, oēs ad vnam ciuitatē
pertinet Hierusalem, quæ regem habet
Christum. Intendite fratres, intendite
rogo vos. Delectat enim me pauca ad-
huc loqui vobis de ciuitate dulci. Glor-
iosissima enim de te dicta sunt, ciuitas
Dei. Et si oblitus fuero tui Hierusalem,
obliuiscatur me dextera mea. Dulcis est
enim vna patria, & vera patria, vna pa-
tria, sola patria: præter illā quicquid no-
bis est, peregrinatio est. Mala ergo ciui-
tas ab initio vsq; in finem currit, & bo-
na ciuitas mutatione malorum condi-
tur. Et sunt istæ duæ ciuitates permixtæ,
interim in fine separadæ, aduersus se in-
uicem confligentes: vna pro iniquitate,
altera pro iustitia: vna pro vanitate, alte-
ra pro veritate. Et aliquando ipsa com-
mixtio temporalis facit, vt quidam per-
tinentes ad ciuitatem Babyloniā ad-
ministrant res pertinentes ad Hierusalē:
& rursus quidem pertinentes ad Hieru-
salem, administrant res pertinentes ad
Babyloniā. Respicite populum illum
primū positum etiam ad significan-
dum populum posteriorem, & videte
ibi quæ dico. Fuerūt reges magni in Hieru-
salem, notum est, numerantur, nomi-
nantur. Omnes ergo iniqui ciues erant
Babyloniæ, & administrabant res Hieru-
salem, omnes in finem inde separan-
di, nec nisi ad diabolum pertinent. Rur-
sum inuenimus ciues de Hierusalē ad-
ministrasse res quasdam pertinentes ad

Psal. 86.
Psal. 136.

Daniel. 3.

Babyloniā. Nam tres illos pueros, vi-
ctus miraculo, Nabuchodonosor regni
sui administratores fecit, & constituit
eos super satrapas suos, & administra-
bant res Babyloniæ: ciues de Hierusalē.
Respicite nūc impleri hoc, & agi in Ec-
clesia etiam his temporibus. Omnes de

quibus dictum est: Quæ dicunt facite,
quæ autem faciunt, facere nolite: ciues
sunt Babyloniæ, administrantes Remp.
ciuitatis Hierusalem. Si enim nihil ad-
ministrarent ciuitatis Hierusalem, vn-
de est, Quæ dicunt facite: Vnde, super
cathedram Moyfi sedent? Rursus si ci-
ues sunt ipsius Hierusalem qui regna-
bunt in æternum cum Christo: vnde est,
Quæ faciunt facere nolite? nisi quia au-
dituri sunt, Discedite à me omnes qui
operamini iniquitatem. Notum est ergo
vobis ciues malæ ciuitatis, admini-
strare quosdam actus bonæ ciuitatis: vi-
deamus si & ciues bonæ ciuitatis, admini-
strent quosdam actus malæ ciuitatis.

Marc. 23.

Matth. 7.

Matth. 6.

Luc. 1.

1. Petr. 2.

Psal. 56.

*Extractatu in Psalmum quinquagesimum
quartum, super his verbis: Exaudi Deus
orationem meam, & ne despexeris depre-
cationem meam: intende mihi, & exaudi
me. Contristatus sum in exercitatione
mea, & conturbatus sum à voce inimici,
& à tribulatione peccatoris.*

CAPVT VIII.

Satagentis, solliciti, in tribulatione
Spositi verba sunt hæc. Orat multa pa-
ticns, & de malo liberari desiderans: su-
per-

perest vt audiamus in quo malo sit, &
quomodo dicere coeperit, agnoscamus ibi
nos esse: vt communicata tribulatione,
coniungamus orationem. Contristatus
in exercitatione mea, & conturbatus
sum. Vbi contristatus? Vbi conturba-
tus? In exercitatione mea, inquit. Ho-
mines malos quos patitur commemora-
tus est: eandemq; passionem & infe-
stationem malorum hominum, exerci-
tationem suam dixit. Ne putetis gratis
esse malos in hoc mundo, & nihil boni
per illos agere Deum. Omnis malus aut
ideo viuunt, vt corrigatur; aut ideò viuunt,
vt per illum bonus exerceatur. Vtinam
ergo qui nos modò exercent conuertā-
tur, & nobiscum exerceantur: tamē, quā-
diu ita sunt vt exercent, nō eos oderi-
mus, quia in eo quod malus est quis eo-
rū, vtrū vsq; in finem perseueraturus sit
ignoramus. & plerumq; cum tibi vide-
ris odisse inimicū, fratrem odisti, & nescis.
Ergo fratres, oēs mali cum mali sunt, ex-
ercent bonos. Ecce enim breuiter audi-
te, & intelligite. Si bonus es, inimicum
non habebis, nisi malum. Porrò tibi ea
regula bonitatis præfixa est, vt imiteris
bonitatem patris tui, qui facit solem su-
um oriri super bonos & malos, & pluit
super iustos & iniustos. Nunquid enim
tu habes inimicū, & Deus non habet?
Tu quidem habes eū inimicū qui tecū
creatus est: ille verò eum quem creauit.
Inimicos ergo Dei malos, & iniquos sæ-
pe in scripturis legitur, & parit eis ille
qui nō habet quod ei imputet inimicus
cui omnis inimicus ingratus est, ab illo
enim habet quicquid boni habet. Ab ip-
so enim habet misericordiam, & etiam
quicquid est illud vnde tribulatur. Ad
hoc enim tribulatur, ne supbiat: ad hoc
enim tribulatur, vt humilis agnoscat
excelsum. Tu ergo inimico tuo quē in-
tolerabiliter pateris, quid præstitisti? Si
ille eum habet inimicū, cui tanta præ-
stitit, & facit solem suum oriri super bo-
nos & malos, & pluit super iustos & ini-
ustos, tu qui nec solē potes oriri facere,
nec sup terras pluere, vnum aliquid ser-
uare inimico nō potes, vt sit tibi pax in
terra homini bonæ voluntatis? Ergo quo
niam hæc tibi dilectionis regula figitur,
vt imitans patrē, diligas inimicū. (Dili-
gite .n. inquit, inimicos vestros, in hoc
præcepto quomodo exerceatis, si nul-

Matth. 5.

Luc. 2.

Luc. 6.

lum inimicum patereris? Vides ergo p-
desse tibi ad aliquid, & quod parcat De-
malis. Profit tibi ad habendam miseri-
cordiā, quia & tu fortè, si bonus es ex ma-
lo factus es bonus: & si Deus non parce-
ret malis, nec tu qui gratias ageres appa-
reres. Parcat ergo alijs, qui pepercit & ti-
bi. Non enim cum transferis, interclu-
denda est via pietatis. Vnde ergo iste orat
positus inter malos, quorū inimicitijs
exercebatur? Quid ait? Contristatus sum
in exercitatione mea, & conturbatus sum.
Cum extendit dilectionem, & diligit
inimicos, affectus est tædio multorum
inimicitijs, multorum rabie circumla-
tratus, & quadam humana infirmitate
succubuit. Vidit se iam incipere penetra-
ri mala persuasione diabolica, vt odiū
inducat aduersum inimicos: reluctans
odio, vt perficeret ipsam dilectionem,
in ipsa pugna & lucta turbatus est. Eius
enim vox est et in alio Psalmo: Turbat⁹
est præ ira oculus meus. Et quid ibi se-
quitur? Inueteraui in omnibus inimicis
meis. Velut in tempestate & fluctibus
mergi coeperat, sicut Petrus. Ille enim
calcat fluctus hui⁹ sæculi, qui diligit ini-
micos. Christus in mari ambulabat in-
trepidus, cuius omnino de corde aufer-
ri non poterat inimici dilectio: qui pen-
dens in cruce dicebat: Pater ignosce il-
lis, quia nesciunt quid faciunt. Et Petrus
voluit ambulare. Ille tanquam caput,
Petrus tanquam corpus: quia super hæc
petram, inquit, ædificabo Ecclesiam
meam. Iustus est ambulare, & ambula-
bat gratia iubentis, non viribus suis. Sed
quomodo videret vtrum validum, timuit:
& mergi iam coeperat, conturbatus in
exercitatione sua. A quo vento valido?
A voce inimici, & à tribulatione pecca-
toris. Ergo quomodo ille clamauit in
fluctibus? Domine pereō, salua me, ta-
lis & huius vox præcessit, Exaudi Deus
deprecationem meam, & ne despexeris
preces meas, intende mihi & exau-
di me. Quare? Quid enim pateris? Quid
gemis? Contristatus sum in exercitatio-
ne mea. Exerci me quidem inter ma-
los potuisti, sed nimis exurrexerunt su-
pra vires meas, tranquilla perturbatum,
manū extende mergenti. Iste conturba-
tus & contristatus orabat tanquam per-
turbato præ ira oculo suo. Ira verò fra-
tres si fuerit inueterata, iam odium est:

Matth. 5.

Psal. 6.

Matth. 14.

Luc. 23.

Matth. 16.

Matth. 14.

Math. 7.

ira turbat oculum, odium extinguit, ira festuca est, odium trabes est. Aliquando odisti & corripuisti irascentem: in te est odium, in illo ira quem corripis. Merito tibi dicitur, Ejice primum trabem de oculo tuo, & sic videbis eijcere festucam de oculo fratris tui. Nam ut noveritis quantum interfit inter iram, & odium, quotidie homines irascuntur filiis suis. Dare qui oderint filios suos. Conturbatus iste orabat, & contristatus, luctans adversus omnia conuitia, omnium conuitorum: non ut aliquem eorum conuitorium reddendo vinceret, sed ne aliquem eorum odisset.

Extractum in Psalmum nonagesimum nonum, super his verbis: Seruite Domino in letitia.

CAPVT IX.

Omnis seruitus amaritudine plena est: oēs conditione seruili obligati, & seruiunt & murmurant. Nolite timere illius Domini seruitutē: non erit ibi geminus, nō murmur, nō indignatio. Nemo se putet inde venalē, quia dulce est quod redēpti oēs sumus, Magna felicitas est, fratres esse in ista domo magna seruum, et si cum compedibus. Noli timere serue compedite, cōfiteri Domino. Meritis tuis attribue compedes tuas, confitere in compedibus tuis, si vis ut in ornamenta vertantur. Non frustra nec sine exauditione dictum est, In tret in conspectu tuo gemitus compeditoꝝ. Seruite Domino in iocunditate. Libera seruitus est apud Dominum, libera seruitus vbi nō necessitas sed charitas seruit. Vos inquit, in libertatē vocati estis, fratres, tantum ne libertatē in occasionem carnis detis, sed per charitatem spiritus seruite inuicem. Seruum te charitas faciat, quia liberum te veritas fecit. Si manseritis, inquit, in verbo meo, verē discipuli mei estis, & cognoscetis veritatem, & veritas liberatuit vos, Simul es & seruus & liber: seruus, quia factus es: liber, quia amaris à Deo, à quo factus es: imò etiam inde liber, quia amas eum à quo factus es. Noli seruire cū murmurē, nō enim id agūt murmur tua ut nō seruias, sed ut malus seruus seruias. Seruus es Domini, libertus es Domini, non te sic quæras manumitti, ut recedas de domo manumissoris tui.

Psal. 74.

Galat. 5.

1. Cor. 15.

Seruite domino in iocunditate. Plena erit illa, & perfecta iocunditas, cū corruptibile hoc induerit incorruptionē, & mortale hoc induerit immortalitatem. Tunc erit perfecta iocunditas, tūc illa perfecta iubiliatio, tunc laus sine defectu, tunc amor sine scandalo, tūc fructus sine timore, tunc vita sine morte. Quid hic? Nullūmue gaudium? Si nullum gaudium, & nulla iubiliatio: quomodo ait, Iubilate Deo vniuersa terra? Est plane, & hic gaudium de spe futurae vita: gustatur hic vnde ibi satiemur: sed necesse est, ut multa perferant frumenta inter zizania. Sunt grana inter paleam, est liliū inter spinas. Quid enim audit Ecclesia? Sicut liliū in medio spinarum, ita proxima mea in medio filiarum. Non dictum est, in medio alienarum, sed in medio filiarum. O domine quomodo consolaris, quomodo confortas? Quomodo terres? Quid est quod dicis, Sicut liliū in medio spinarum, ita proxima mea in medio filiarum? Quas dicis spinas? Ipsas filias respondet. Spinæ sunt, propter vitiosos mores suos, filia propter sacramenta mea: Inter illas necesse est, ut gemamus. Sed quo se separaturus est Christianus, ut non gemat inter falsos fratres? Quo iturus est? Quid facturum? Solitudines petat. Sequuntur scandala. Separaturus est se qui bene proficit, ut nullum omnino hominem patiat? Quid si & ipsum antequam proficeret, nemo vellet pati? Si ergo, quia proficit, nullum hominem vult pati, eo ipso quo non vult aliquem hominem pati, cōvincitur quod nō profecerit. Intendat charitas vestra. Sustinentes inuicem, ait Apostolus, in dilectione satagentes seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. Sustinentes inuicem. Non habes quod in te alius sustineat? Miror si non est. Merito illud, fratres charissimi, magnificum est in Domini Euāgelio ex ore domini. Duo, inquit, in agro: vnus assumetur, & vnus relinquetur. Duæ in molendino, vna assumetur, & vna relinquetur. Duo in lecto vnus assumetur, & vnus relinquetur. Quid est duo in agro? Quod dicit Apostolus, Dei agricultura estis. In agro laboramus: duo in agro clerici sunt: vnus assumetur, & vnus relinquetur. Assumetur bonus, relinquetur malus.

1. Cor. 15.

Psal. 98.

Cant. 2.

Ephes. 4.

Math. 24.

1. Cor. 3.

In

In molendino duæ: hoc ad plebes retulit. Quare in molendino? Quia deinceps in seculo circuitu rerum temporalium, tanquam mola detinentur, Et inde vna assumetur, & vna relinquetur. Quæ inde assumetur? Faciens opera bona, attendens indigentiam seruorum Dei, indigentiam pauperum: in confessione fidelis, in letitia spei certa, vigilans ad Deum, nulli imprecans mala, diligens quantum potest non solū amicos, sed etiam inimicos, prater uxorem suam, nō sciens aliquam, prater maritum suum nō sciens aliquem. Assumetur hæc de molendino: quæ aliter fuerit, relinquetur. Alij autem dicunt, Quietem volumus, remoueamus nos à turbis, bene erit nobis in solitudine. Si quietem quæris, quasi lectum quæris, ut sine aliqua solitudine requiescas: & inde vnus assumetur, & vnus relinquetur. Nemo vos fallat, fratres, si non vultis falli, & vultis amare fratres: scitote omnem professionē in Ecclesia habere fictos. Non dixit omnē hominem esse fictum, sed omnem professionem habere fictas personas. Sunt Christiani mali, sed sunt & boni. Quasi plures malos vides, quia palea sunt, & te ad grana peruenire nō permittunt. Sicut ibi & grana: accede, tenta, excute, adhibe oris iudicium. Inuenis sanctimoniales indisciplinatas, nunquid idē sanctimonialium reprehendendum est? Multæ non stant in domibus suis, circumuadunt domos alienas, curiosè agentes, loquentes quæ non oportet: superba, lingua te, ebriote. Et si virgines sunt, quid prodest integra caro mente corrupta? Melius est humile coniugium, quam superba virginitas. Si enim nubent, non haberent nomen vnde extollerēt, & haberent frenum quo regerentur. Sed nūquid propter virgines malas damnatur sumus etiam sanctas & corpore & spiritu: Aut propter istas laudabiles, etiam illas improbas laudare cogemur? Vndiq; vnus assumetur, & vnus relinquetur. Ergo fratres seruite domino in iocunditate. Vos alloquitur quicumq; in charitate omnia toleratis, & spe gaudentis. Seruite domino, non in amaritudine murmurationis, sed in iocunditate dilectionis.

1. Cor. 7.

Extractum in Psalmum centesimum decimum nonum, super his verbis: Hic mihi,

quia incolatus meus prolongatus est: habitavi cum habitantibus Cedar, multum incola fuit anima mea. Cū his qui oderunt pacem, eram pacificus.

CAPVT X.

Fratres charissimi, nō poteritis probare quàm vera cantetis, nisi ceperitis facere quod cantatis. Quantūlibet illud dicam, quomodo libet exponam, qualibuscunq; verbis versem, nō intrat in coreus in quo non est opus eius. Incipite agere, & videte quid loquamur. Tunc ad singula verba lachrymæ profluent: tunc Psalmus cantatur, & facit cor quod in Psalmo cantatur. Quàm multi enim sonant voce, & corde muti sunt? Et quàm multi tacent labijs, & clamant affectu, quia ad cor hominis aures Dei? Sicut aures corporales ad os hominis, sic ad cor hominis aures Dei. Multi clauso ore exaudiuntur, & multi in magnis clamoribus nō exaudiuntur. Affectibus orare debemus & dicere, Multū peregrinata est anima mea. Cū his qui oderunt pacem, eram pacificus. Quid enim aliud dicimus istis hæreticis, nisi, Cognoscite pacem, amate pacem? Iustos vos dicitis. Sed si iusti essetis, inter paleam grana gerneretis. Nam quia sunt grana in Ecclesia Catholica, & vera grana sunt, idē tolerat paleam, donec ventiletur area, quia inter paleam clamant: Heu me, quod incolatus meus longinquus factus est, inhabitavi cum tabernaculis Cedar. Inhabitavi, inquit, cū paleis, sed quomodo de palea multis firmus exit, sic de Cedar tenebræ. Inhabitavi cum tabernaculis Cedar, multum peregrinata est anima mea. Frumentorum vox est inter paleas gemenrium. Hæc loquimur illis qui oderunt pacem, & dicimus: Cum his qui oderunt pacem eram pacificus. Qui sunt qui oderunt pacem? Qui consciunt vnitatem. Si enim pacem non odissent, in vnitatem mansissent. Sed videlicet propterea se separauerunt, ut iusti essent, & non haberent mixtos iniustos. Catholica dicit, Non est dimittenda vnitatem, non est præcedenda Ecclesia Dei: iudicabit Deus de malis & bonis postea. Si nunc mali à bonis separari non possunt, ferendi sunt ad tempus. Mali in area nobiscum esse possunt: in horreo non possunt. Et fortè hodie qui mali apparent,

cras

1. Tim. 7.
Leuit. 5.
& 7.

Isaia 52.

cras boni erūt: & qui de bonitate hodie superbiunt, cras mali inueniētur. Quisquis ergo humiliter malos ad tempus fert, ipse perueniet ad requiem sempiternam. Hæc vox catholica est. Illorum autē vox qualis est non intelligentium, neq; quæ loquuntur, neq; de quibus affirmant? Ne tangas immundum, nā qui tetigerit immundum, inquinabitur. Separemus nos, ne commisceamur malis. Et nos illis, Amate pacem, diligite unitatem. Nescitis à quā multis bonis feparamini, dum quasi malis calumniamini? Furiunt, fauiunt, quando ista dicimus: nā querunt & mortificare nos. Apparuerunt sæpè impetus eorum, apparuerunt insidiæ. Cū ergo inter insidias illorum viuimus, & ipsi quibus dicim⁹, amate pacem, aduersantur nobis, nonne vox ista nostra est, Cum his qui oderunt pacem eram pacificus?

Ex tractatu septimo in Epistolam beati Ioannis Apostoli, super his verbis, Debemus e⁹ nos inuicem diligere.

C A P V T X I.

At tendite quod dicam, fratres: exhortor vos, quantum dat Dominus, ad magnum thesaurū. Si vobis ostēderetur aliquod vasculum anaglyphū, inauratum, operose factum, & illiceret oculos vestros, & duceret in se intētionem cordis vestri, & placeret vobis manus artificis, & pondus argenti, & splendor metalli: nōne vnusquisq; vestrum diceret. O si haberem vasculum istud! Et sine causa hoc diceretis, in potestate enim vestra non esset illud habere: aut si quisquam veller habere, deberet ipsum de domo aliena furari. Laudatur charitas vobis: habete, possidete. Non op⁹ est vt furtum alicui faciatis, non op⁹ est vt emere cogitētis, gratis cōstarenetē eam, amplectimini eam: dulcius illa nihil est. Si dum memoratur talis est, quādo habetur qualis est? Sed si vultis seruare charitatem fratres, ante omnia ne putetis commendari abiectam, & desidiosam: nec quadam mansuetudine/imō nō mansuetudine, sed remissione & negligentia) putetis seruari charitatem. Non sic seruatur. Non putes tunc te amare seruum tuum, quando eum non cedis: aut tunc te amare filium tuum, quando ei non das discipuli

nam: aut tunc te amare vicinum tuum, quando eum non corripis: non est ista charitas, sed læguor. Ferueat charitas ad corripiendum, ad emendādum. Si sunt boni mores, delectent: si sunt mali, emendentur, corrigantur. Noli in homine amare errorem, sed hominē: hominem enim Deus fecit, errorem ipse homo fecit. Quum illud amas, istud tollis: quum illud diligis, istud emēdas. De colūba quæ venit super Dominū, demonstrata est charitas. Species illa columba in qua venit spiritus sanctus, per quē nobis charitas infunderetur, ipsam charitatem expressit. Quare hoc? Fel columba non habet, tamen rostro, & pennis p nido pugnat, sine amaritudine senuit. Hoc facit & pater, quando filium castigat: nam ad disciplinam castigat. Seductor, vt vendat, cum amaritudine blanditur: pater, vt corrigat, sine felle castigat. Tales estote ad omnes. Sauire videtur pater: amor senuit, charitas senuit: Quomodo senuit? Sine felle senuit, more columbino senuit, non more coruino. Dilectio dulce verbū, sed dulcius factum. Semper de illa loqui non possumus: multa enim agimus, & diuersæ actiones distendunt nos, vt nō vacet lingua nostra semper de dilectione loqui: nam nihil melius ageret lingua nostra. Sed de qua semper loqui non licet, semper eam custodire licet.

Ex tractatu in Psalmum trigesimum primum, super his verbis: Gloriamini omnes recti corde.

C A P V T X I I.

Inter rectum cor, & prauum cor hoc interest: Quisquis homo pater voluntatē aliquid patitur afflictionis, mœroris, laboris, humiliationis, & non tribuit nisi voluntati Dei iustæ, nō illi dās insipientiam quod quasi nesciat quid agat, quia se talem flagellat, & illis talibus parcat: ipse est rectus corde. Puer si autem corde sunt, & prauis & distorti, qui omnia quæ patiuntur mala, iniquè se pati dicunt. Rectus est Deus, & idē distortum cor illi non acquiescit. Quomodo distortum lignum et si disponas in pavimento æquali, non collocatur, non compaginatur, nec adiungitur, sed semper agitur & nutat, non quia inæquale est vbi posuisti, sed quia

1. Cor. 16.

Rom. 5.

Luc. 3.

Ioan. 1.

Marc. 6.

Iob 1.

Hebr. 12.

Matth. 26.

2. Tim. 4.

quia distortum est quod posuisti. Ita & cor tuum, quādiu prauum est, & distortum, non potest collinari rectitudini Dei, & non potest in illo collocari, vt hæreat illi, & fiat rectum. Qui autem adhæret Domino, vnus spiritus est. Ideò recti corde gloriamini, dixit, Quomodo recti corde gloriantur? Audite gloriationem ipsorum. Non solum enim, (dixit Apostolus) sed & gloriamur in tribulationibus. Nam non est magnum gloriari in gaudijs, gloriari in lætitijs: rectus corde etiam in tribulatione gloriatur. Et audi, quomodo non frustra nec superuacue gloriatur in tribulatione. Vide rectum cor. Scientes, inquit, quia tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio verò spem, spes autem non confundit: quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum, qui datus est nobis. Sic est ergo rectum cor, fratres. Cuiusque aliquid accidit, dicat: Dominus dedit, Dominus abstulit (ecce rectum cor) sicut Domino placuit, ita factum est, sit nomen Domini benedictum. Et non dixit: Dominus dedit, diabolus abstulit. Intendat ergo charitas vestra, ne fortè dicatis: Hæc mihi diabolus fecit. Profusus ad Deum tuum refer flagellum tuum: quia nec diabolus tibi aliquid facit, nisi ille, qui desuper habet potestatem permittat aut ad poenam aut ad disciplinam. Ad poenam impijs, ad disciplinam filijs. Flagellat autem omnem filium quem recipit. Non te sine flagello speres futurum: nisi fortè cogites exheredari. Flagellat omnem filium quem recipit. Itane omnem? Vbi te volebas abscondere? Omnem. Et nullus exceptus, nullus sine flagello erit. Quid est omnem? Vis audire quem omnem? Etiam vnicus sine peccato, non tamen sine flagello. Vnde ipse vnicus portans infirmitatem tuam, & prafigurans in se personam tuam, & totius corporis sui, cum appropinquaret passioni, ex homine quem gerebat contristatus est, vt te lætificaret: contristatus, est vt te consolaretur. Potuit enim vtique sine tristitia esse Dominus iturus ad passionem. Si potuit miles, non potuit Imperator? quomodo potuit miles? Attende Paulum exultantem, propinquantem passioni. Ego autem, iam,

inquit, inimolor, & tempus resolutionis meæ instat: bonum certamen certavi, cursum cōsummaui, fidem seruaui: de cetero superest mihi corona iustitiæ, quam mihi Dominus reddet in illa die iustus iudex. Non solum autem mihi, sed & omnibus qui diligunt aduentum eius. Videte quemadmodū exultat venturus ad passionem. Ergo gaudet coronandus, cōtristatur coronaturus. Quid igitur portabat? Infirmitatem quorundam qui veniente tribulatione vel morte contristantur. Sed vide quomodo eos ducit in directionem cordis. Ecce tu volebas viuere, non volebas tibi aliquid accidere, sed Deus aliud voluit. Duæ voluntates sunt, sed voluntas tua corrigatur ad voluntatem Dei, non voluntas Dei detorqueatur ad tuam. Præua est enim tua: regula est illa. Stet regula, & quod prauum est ad regulam corrigatur. Videte quomodo hoc docet Dominus Iesus Christus: Tristis est, inquit, anima mea vsq; ad mortem. Et: Pater, si fieri potest, transcat à me calix iste. Ecce ostēdit humanam voluntatem. Sed vide rectum cor. Veruntamen non quod ego volo, sed quod tu vis pater. Hoc ergo fac gaudens in his quæ tibi accidunt: & si euenerit dies ille vltimus, gaude. Aut si surripit humanæ cuiusdam voluntatis fragilitas, citò dirigatur in Deum: vt sis in eis quibus dicitur: Gloriamini omnes recti corde.

Ex tractatu in Psalmum trigesimum secundum, super his verbis: Exultate iusti in Domino, rectos decet collaudatio.

C A P V T X I I I.

Qui sunt recti? Qui dirigunt cor secundum voluntatem Dei: & si eos perturbat humana fragilitas, diuina cōsolatur æquitas. Quamuis autem corde mortali priuatim aliquid velint, quod suæ interim causæ vel negotio, vel præfenti necessitati conueniant, vbi intellexerint, & cognouerint aliud Deum velle, proponunt voluntatem melioris voluntati suæ, & voluntatem omnipotentis voluntati infirmi, & voluntatem Dei voluntati hominis. Quantum enim Deus distat ab homine, tantum voluntas Dei à voluntate hominis. Vnde gerens hominem Christus, & regulam nobis proponens, docens nos viuere, & præstans nobis viuere, ostendit ho-

hominis quandam priuam voluntate, in qua suam figurauit, & nostrā: quia caput nostrum est; & ad eum, sicut nostris, tanquam membra vtiq; pertinemus. Pater, inquit, si fieri potest, trāseat à me calix iste. Hæc humana voluntas erat, propriū aliquid, & tanquam priuatū volens. Sed quia recto corde voluit esse hominem, vt quicquid in illo aliquantū curuum esset, ad illum dirigeret qui semper est rectus, verūm non quod ego volo, ait, sed quod tu pater. Sed quid possit mali velle Christus? Quid postremo aliud possit velle quā pater? Quorum vna est diuinitas, non potest ditpar esse voluntas. Sed ex personā hominis transfigurans in se suos quos in se transfigurauit, cum furens, & sanctos persequenti Saulo clamauit desuper ipse, quem nemo tangebat: Saule, Saule, quid me persequeris? ostendit quandam hominis propriam voluntatem, ostendit, & correxit te. Ecce vide, inquit, te in me, quia potes aliquid proprium velle, vt aliud Deus velit. Conceditur hoc humanæ fragilitati, conceditur humanæ infirmitati. Aliquid proprium velle, difficile est vt non tibi contingat: sed statim cogita quis sit supra te: illum supra te, te infra illum: illum creatorem, te creaturam: illum Dominum, te seruum: illum omnipotentem, te infirmum cogita, corrigens te, subiungensque voluntati eius, ac dicens: Verūm non quod ego volo, sed quod tu vis pater. Quomodo disunctus es à Deo, qui iam hoc vis quod Deus? Eris ergo rectus, & te decebit laudatio, quoniam rectos decet laudatio. Si autem curuus fueris, laudas Deum quando tibi bene est, blasmas quando tibi malè est. Quod quidè malè, si iustum, non est malè. Iustum autem est, quoniam ab illo fit, qui iniuste facere nihil potest. Et eris insulsus puer in domo patris, amās patrem si tibi blāditur, & odio habens quando te flagellat: quasi non, & blandiens, & flagellās hereditatem parat. Vide autem quem admodum deceat rectos laudatio. Audi vocem recti laudantis ex alio Psalmo: Benedicam, inquit Dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo. Quod est in omni tēpore, hoc est semp.

Matth. 26.

Matth. 25.

Act. 9.

Psal. 33.

Et quod est benedicam: hoc est laus eius in ore meo. Omni tempore, & semper: siue in prosperis, siue in aduersis. Nam si in prosperis, & non in aduersis, quomodo omni tempore? quomodo semper? Et audiuius multas multorum tales voces: quando illis prouenit aliqua felicitas, exultant, gaudent, cantant Deo, laudant Deum, non sunt improbandi, imò congaudēdum est illis, quia multi. Sed isti qui iam Deum laudare ex prosperitatis parte cœperunt, docendi sunt, patrem agnoscere flagellantem, nec murmurare aduersus corrigentis manum, ne semper prauī remanentes exheredari mereantur: vt facti iam recti (quid est recti, nisi vt nihil illis displiceat quod fecerit Deus?) possint & in aduersis Deum laudare, & dicere: Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit, ita factum est, sit nomen Domini benedictum. Tales rectos decet laudatio, non primò laudaturos, & postea vituperaturos. Ergo iusti recti exultate in Domino, quia vos decet laudatio. Nemo dicat, quis ergo iustus? aut quando ero iustus? Nolite vos abijcere, & desperare de vobis, homines estis, ad imaginem Dei facti estis: qui vos homines fecit, pro vobis & homo factus est: vt multi filii ad hereditatem sempiternam adoprarentur, sanguis vnicuique pro vobis effusus est. Si vobis ex terrena fragilitate viluistis, ex precio vestro vos appendite: quid manducetis, quid bibatis, quo subscribamini, tamen dignè cogitate. Nunquid hoc vos monemus, vt superbi sitis, & vobis aliquam perfectionem audeatis arrogare? Sed non iterum ab omni iustitia vos putare debetis exules fieri. Nolo enim vos interrogare de iustitia vestra: fortassis enim nemo vestrum mihi audeat respondere, iustus sum: sed interrogo vos de fide vestra. Sicut nemo vestrum audeat dicere, iustus sum: sic nemo audeat dicere, fidelis sum? Nondum quæro quid viuas, sed quæro quid credas. Responsurus es, credere te in Christum. Non audisti Apostolum, Iustus ex fide viuunt? Fides tua, iustitia tua: quia vtiq; si credis, caues: si autem caues, conaris: & conatum tuum nouit Deus, & voluntatem tuam inspicit, & luctam cum carne cōsiderat, & hortatur vt pugnes, & adiuuat

Iob. 1.

Genes. 9.

Iac. 3.

Ioh. 1.

Rom. 1.

Abac. 2.

Hebr. 10.

uat

uat vt vincas, & certantem insperat, & deficientem subleuat, & vincentem coronat. Ergo exultate iusti in Domino. Hoc dixerim, exultate fideles in Domino, quia iustus ex fide viuunt, Rectos decet laudatio. Discite gratias agere Deo, & in prosperitatibus, & in tribulationibus.

Ex tractatu in Psalmum centesimum quadragiesimum sextum, super his verbis: Aedificans Hierusalem Dominus, dispersiones Israel congregabit: qui sanat contritos corde, & alligat contritiones eorum.

CAPVT XIII.

Ecce aedificans Hierusalem Dominus, colliget dispersiones populi ipsius. Populus enim Hierusalem, populus est Israel. Est Hierusalem æterna in caelis, vbi ciues etiam angeli sunt. Quid ergo ibi Israel? Si hominem illum nepotem Abraham consideres, qui dictus est Iacob, quomodo angelos, & intelligimus Israel? Si interpretationem nouimus, discutiamus (quia & ipse Iacob mutato nomine vocatus est Israel) magis ibi nomen Israel: & vtiā & nos sequentes simus Israel: Quid enim interpretatur Israel? Videns Deum. Omnes ergo ciues illius ciuitatis videndo Deum gaudent in illa magna ciuitate, & ampla, & cœlesti spectaculum eis Deus ipse est. Sed nos ab illa ciuitate peregrinamur, peccato expulsi, ne ibi remaneremus, & mortalitate pragrauati, ne illò rediremus. Respexit Deus peregrinationem nostram, & ille qui aedificat Hierusalem restituit lapsam partē. Vnde restituit lapsam partem? Dispersiones Israel ipse est colligens. Cecidit enim in Adam pars quædam, & facta est peregrina. Hanc peregrinationem misericorditer vidit Deus, & quæsiuit non quærentes se. Vnde quæsiuit? Quem misit ad captiuitatem nostram? Misit redemptorem, secundum quod ait Apostolus: Commendat Deus, inquit, dilectionem suam in nobis, quoniam cum adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est. Misit ergo ad captiuitatem nostram redemptorem filium suum. Porta, inquit, tecum sacco, ferto ibi precium captiuorum. Induit enim te ille mortalitatem carnis, & ibi erat sanguis, quo suso redimeremur. Illo sanguine collegit dispersiones Israel. Et

Genes. 32.

Rom. 1.

si ille collegit olim dispersos, quomodo satagendū est, vt colligantur modò dispersi? Si collecti sunt dispersi, vt in manu artificis ad aedificium formarentur: quomodo colligēdi sunt, qui de manu artificis in quietudine ceciderunt? Aedificans Hierusalem Dominus? Ecce quem laudamus, ecce cui laudem tota vita nostra debemus. Aedificans Hierusalem Dominus, & dispersiones Israel colligens. Quomodo colligit? Quid agit vt colligat? Qui sanat contritos corde. Ecce quomodo colligitur dispersiōnis Israel, vt sanentur contriti corde. Qui cor non conterunt, nō sanantur. Quid est enim conterere cor? Non sit vobis charissimum, nat vt sanari possitis. Dicitur enim multis alijs scripturarū locis, & maxime aliquo loco voce nostra quidā cantans dicebat: Quoniam si voluisses sacrificium, siue dedissem vtiq; Deo dicebat. Si voluisses sacrificium dedissem vtiq; hoc locustis autem non delectaberis. Quid ergo? Sine sacrificij oblatione remanebimus? Audi quid te velit offerre. Sequitur, & dicit: Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum Deus non spernit. Sanat ergo contritos corde, quia illis propinquat vt sancti, sicut dicitur in alio loco: Prope est Dominus his qui obtriuertit cor. Qui obtriuertit cor? Humiles. Qui non obtriuertit cor? Superbi. Contritum sanabitur, elidetur elatum. Ad hoc enim forte eliditur, vt contritum sanctur. Ne velit ergo fratres cor nostrum esse erectum, antequam sit rectum. Malè erigitur, quod non primo corrigitur. Qui sanat contritos corde, & alligat contritiones eorum. Sanat, inquit, contritos corde: sanat ergo humiliatos corde, sanat confitentes, sanat seipos punientes, in sese verum iudicium exercentes, vt possint esse illius misericordiam sentientes. Tales sanat, sed perfecta eorū sanitas transacta mortalitate fiet, quādo corruptibile hoc induerit incorruptionem, & mortale hoc induerit immortalitatem: quādo nihil erit quod ex carnis labe sollicitet, non solum nihil cui cōsentiamus, sed nihil quod suggeratur ex carne. Etenim modò, fratres mei quanta illicitæ delectationes animum tangunt: quamuis eis cōsentiamus, vt mēbra nostra iustitiæ

Psal. 50.

Psal. 33.

1. Cor. 15.

S

ser.

Rom. 7.

seruiant, non iniquitati: tamē vel delectari talibus, & si non consentis, nondū est perfecta sanitas. Sanaberis ergo corde, sanaberis contrito. Noli erubescere, contere cor: tales sanat Deus. Sed quid ago, inquires, modo? Condelector enim legi Dei secundum interio-rem hominem: video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae, & captiuum me ducentem in lege peccati. Quid agis? Contere cor, contere, age, dic sequentia. Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius? Hoc enim dicere, infelix ego homo, iā cor conterere est. Ille speret felicitatem, qui confitetur infelicitatem. Dic ergo: infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius, vt respondeatur tibi, Gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum. Quomodo autē liberabit ipsa gratia Dei? Vnde nunc pignus accepimus? Audi eundem Apostolum: Corp⁹ quidem, inquit, mortuum est propter peccatum, spiritus autē vita est propter iustitiam. Si ergo spiritus eius, qui suscitauit Iesum Christum ex mortuis, habitat in vobis: qui suscitauit Iesum Christum à mortuis, viuificabit & mortalia corpora vestra per inhabitatē spiritū ei⁹ in vobis. Hoc ergo pignus accepit spirit⁹ noster, vt incipiam⁹ fide seruire Deo & ex fide appellari iusti. Quoniam iust⁹ ex fide viuit. Quicquid autem nobis adhuc repugnat & resistit, de mortalitate carnis est, & hoc sanabitur. Viuificabit enim, inquit, & mortalia corpora vestra per inhabitantem spiritum eius in vobis. Ad hoc pign⁹ dedit, vt compleat quod promisit. Quid ergo nunc in hac vita quando adhuc confessores sumus, nondum possessores? Quid in hac vita? Quid fiet? Quomodo durabitur? Sanat contritos corde. Sed perfecta sanitas tūc erit quando diximus. Nunc ergo quid? Alligat contritiones eorum. Qui curat, inquit, contritos corde, quorum perfecta sanitas in resurrectione iustorum erit, alligat modo contritiones eorum. Quae sunt alligamenta contritionum? Sicut medici alligant fracturas. Aliquādo enim (intelligat & ex hoc charitas vestra, nam notum est eis qui animaduertent, vel à medicis audierunt.) Aliquādo prauē & distortē firmata, vt cor-

Abac. 2.
Hebr. 10.
Rom. 1.

rigant, medici frangunt, & faciunt vulnus nouum, quia mala erat sanitas praua. Sic ergo rectae sunt (inquit scriptura) viæ Domini, sed prauicordius in illis scandalizabitur. Quid est prauicordius? Torticordius, tortum cor habens. Putat torta esse omnia quae dicuntur à Deo, putat praua esse omnia quae facit Deus, & displicent illi omnia iudicia Dei, maximeque in quibus ipse corripitur: & sedet & disputat quā malē faciat Deus, quia non pro eius voluntate facit. Distortum cor, prauum cor est, quod non se corrigit ad Deum, & Deum vult distortuere ad se. Quid ergo eis dicit Deus desuper? Toruus es, æquus sum. Si tu rectus esses, sentires & sitires æquitatem meam. Quemadmodum si in pavimentum æquale poneres distortum lignū, non collocaretur, vndique nutaret, vndique agitaretur: quod nō loci inæqualitas, sed distortio ligni facit, sicut ait scriptura: Quam bonus Israel Deus re-ctis corde? Quid ergo si tortum est cor? quomodo dirigitur? Et tortum est & durum. Iam ergo tortum & durum frangatur, conteratur vt dirigatur. Tu dirigere cor tuum non potes: tu frange, ille dirigit. Quomodo tu frangis, quomodo tu conteris? Confitendo, puniendo peccata tua. Quid aliud significat peccatorum transitio, nisi fortē putamus ossa nostra aliquid peccasse, cum cadimus, & tundimus peccatus? Sed significamus nos cor conterere, vt à Domino dirigatur. Sanat ergo contritos corde, & contritum cor habentes: & sanitas ipsius cordis tunc erit perfecta, cum & corporis reparatio implebitur, quae promissa est. Nunc interea quid facit medicus? Alligat contritiones tuas, vt tu possis peruenire ad plenissimam firmitatem, donec consolidetur quod fractum est, quod alligatum est. Quae sunt ista alligamenta? Temporalia sacramenta. Alligamenta medicinalia contritionis nostrae, sacramenta interim sunt temporalia, quibus habemus consolationem: & ista omnia quae loquimur vobis, ipsa quae sonant & transeunt, quicquid in Ecclesia geritur temporaliter, alligamenta sunt contritionum. Quemadmodum enim medicus perfecta sanitate detrahit ligaturam, sic fiet in illa ciuitate Hierusalem, cum æquales angelis facti fuerimus.

Eccles. 2.

Psal. 71.

rimus. Nam quid putatis? ibi nos accepturos esse, quod hic accipimus? Aut ibi recitandum est nobis Euangelium, vt fides nostra permaneat? aut imponenda est manus ab aliquo Præposito? Ista omnia alligamenta fracturae sunt, quae perfecta sanitate detrahentur: sed ad eā non perueniretur, nisi alligarentur. Sanat ergo contritos corde, & alligat contritiones eorum.

Ex tractatu in Psalmum octogimum quintum, super his verbis: *Latifica animam serui tui, quoniam ad te Domine animam leuauit: quoniam tu Domine suauis, & mitis, & multae misericordiae omnibus inuocantibus te.*

CAPVT XV.

Iocunda animam serui tui. Iocunda leam, quia ad te leuauit eā. In terra erat & in terra amaritudinē sentiebat: ne in amaritudine contabesceret, ne omnem tuam gratiam inuicem amitteret, leuauit eam ad te, iocunda eam apud te. Solus enim tu es iocunditas: amaritudine plenus est mundus. Certē rectē admonet membra sua, vt sursum corda habeant. Audiant ergo & faciant: leuent ad cœlum quod malē est in terra. Ibi enim hō putrescit cor, si leuetur ad Deum. Frumentum si haberes in inferioribus, ne putresceret, leuares ad superiora: frumēto tuo quæris mutare locum, & cor permittis in terra putrescere? Frumentum leuares in superiora, cor leua in cœlum. Et vnde, inquis, possum? Qui funes, quae machinae, quae scalae opus sunt? Gradus, affectus sunt: iter tuum, voluntas tua est. Amando ascendis, negligendo descendis. Stans in terra, in cœlo es, si diligas Deū. Non enim sic leuatur cor, quomodo leuatur corpus. Corpus vt leuetur, locum mutat: cor vt eleuetur, voluntatem mutat. Quoniam ad te Domine animam meam leuauit. Quia tu Domine suauis es, ac mitis, Ideo iocunda. Tanquam tædio affectus ex amaritudine terrenorū indulcari voluit, & quæsiuit fontem dulcedinis, & in terra nō inuenit. Quacumque enim se verterat, scandala, tribulationes, timores, tentationes inueniebat. In quo homine securitas? De quo certum gaudium? Nec de seipso utiq; quanto minus de alio? Aut mali sunt, & necesse est eos pati, sed spe-

rare quia mutari possunt: aut boni sunt, & sic eos oportet diligere, vt timeamus (quia possunt mutari) ne mali sint. Ibi malitia eorum facit amaritudinem animae, hic sollicitudo & timor, ne labatur qui bene ambulat. Quocumque ergo cor se cōuerterit, in terrenis rebus amaritudinem inuenit: vnde dulcescat nō habet, nisi leuet se ad Deum. Quoniam tu Domine suauis & mitis. Quid est mitis? Portas me donec perficias me. Verē n. fratres mei, dicam tanquam homo hominibus & ex hominibus. Adferat quisque cor suum, & intueatur se sine adulatione & sine palpatione. Nihil est enim stultius, quā si seipsum quisquam palpet atque seducat. Attendat ergo & videat quanta aguntur in corde humano, & quemadmodum ipsae plerunque orationes impediuntur vanis cogitationibus, ita vt vix stet cor ad Deum suum. Vult se tenere vt stet, & quodammodo fugit à se, nec inuenit cancellos quibus se includat, aut obices quibus retineat auolationes suas, & vagos quosdam motus, & stet iocundari à Deo suo. Vix est vt occurrat stabilis oratio inter multas orationes, Diceret vnusquisque sibi contingere, & alteri non contingere, nisi inueniremus in scripturis Dei David orantem quodam in loco & dicentem: Quoniam inueni Domine cor meum, vt orarem ad te. Inuenire se dixit cor suum, quasi solet ab eo fugere, & ille sequi quasi fugitiuum, & non posse comprehendere, & clamare ad Dominum: Quoniam cor meū derelinquit me. Itaq; fratres mei, attendens quod hic ait: Suauis es tu, & mitis, videor mihi videre ad hoc dixisse mitem Deum, quia patitur ista nostra, & expecta tamen à nobis orationem, vt perficiat nos: & quando illi eam deriderimus, accipit gratē & exaudit, nec meminit tantas quas inconditē fundimus, & accipit vnam quam vix inuenimus. Quis enim est, fratres mei, homo, cum quo si amicus eius coeperit colloqui, & noluerit ille respondere colloquutioni eius, & iste viderit eum auerti à se, & aliud loqui ad alium, quis est qui hoc ferat? Aut si fortē interpelles iudicē & constituas eum loco, vt te audiatur, & subito cum ad eum loqueris dimittas eum, & incipias fabulari, cum amico tuo,

2. Reg. 7.

Psal. 39.

tuo, quando te tolerat? Et tamen tolerat Deus tot corda precantium, & diuerfas interim res cogitantium, omitto dicere & noxias, omitto dicere aliquando peruerfas & inimicas Deo: nam ipfas superfluas cogitare iniuria est eius cum quo loqui cœperas. Oratio tua locutio est ad Deum. Quando legis, Deus tibi loquitur: quando oras, cum Deo loqueris. Sed quid? Desperandum est de genere humano, & dicendum, iam ad damnationem pertinere omnem hominem, cui subreperit aliqua cogitatio orati, & interruperit orationem ipsius? Si hoc dixerimus, fratres, quæ spes remaneat non video. Porro quia est aliqua spes ad Deum, quia magna est eius misericordia, dicamus ei: Iocunda animam serui tui, quoniam ad te Domine animam meam leuavi. Et quomodo eam leuavi? Quomodo potui, quomodo tu vires dedisti, quomodo eam fugientem apprehendere valui. Quotiescunq; ante me stitisti (puta Deum dicere) tantum vana, & superflua cogitasti, & vix mihi fixam, & stabilem orationem fudisti. Quid tu ad ista aliud respondeas, nisi, quia tu suavis es Domine ac mitis? Mitis es tolerans me. Ex ægri tudine defluo, cura, & stabo: confirma, & firmus ero. Donec autem facias toleras me: quia tu suavis es Domine, & mitis, & multum misericors. Non enim solum misericors, sed & multum misericors. Abundat enim iniquitas nostra, abundat & tua misericordia. Et multum misericors es omnibus inuocantibus te. Et quid est quod dicit multis locis scriptura: Quia inuocabunt, & non exaudiam eos (certè enim misericors est omnibus inuocantibus se), nisi quia quidam inuocantes non ipsam inuocant, de quibus dicitur: Deum non inuocauerunt? Inuocant, sed non Deum. Inuocas quicquid amas, inuocas quicquid in te vocas, inuocas quicquid vis ut veniat ad te. Porro si Deum propterea inuocas, ut veniat ad te pecunia, ut veniat ad te hereditas, ut veniat ad te secularis dignitas, illa inuocas quæ vis ut veniant ad te: sed Deum tibi adiutorem ponis cupiditatum, non exauditorem desideriorum. Deus bonus est, si det quod vis? Quid, si malè vis? Nonne erit tibi magis non dando misericors? Porro si non

Prover. 1.

Psal. 13.

dederit, iam nihil tibi Deus est: & dicis, Quantum rogavi, quam sæpè rogavi, & non sum exauditus? Quid enim petebas? Fortè mortem inimici tui. Quid si & ille petat tuam? Qui te creauit, ipse creauit & illum: homo es, homo est & ille: Deus autem iudex est, audit ambos, sed non exaudit ambos. Tristis es, quia non es exauditus contra illum: gaude quia non est ille exauditus contra te. Ego, inquis, non hoc petebam, non inimici mei petebam mortem: sed vitam petebam filij mei: quid mali petebam? Nihil male petebas, sicut tu sentiebas: quid si ille raptus est, ne malitia mutaret intellectum illius? Sed peccator, inquis, erat, & ideo volebam eum viuere ut corrigetur. Tu volebas eum viuere ut melior esset: quid si Deus nouerat si uiuere peiorum futurum? Vnde ergo nosti quid illi prodesset, mori an viuere? Si ergo non nosti, redi ad cor tuum, & mitte Deo consilium suum. Quid ergo, inquis, faciam? Quid orem? Quid ores? Quod te docuit Dominus, quod te docuit cœlestis magister. Inuoca Deum tanquam Deum, ama Deum tanquam Deum. Illo melius nihil est, ipsum desidera, ipsum concupisce. Vide inuocantem Deum in alio Psalmo, Vnam petij à Domino, hanc requiram. Quid est quod petit? Ut inhabitet in domo Domini per oēs dies vitæ meæ. Ut quid hoc? Ut contempler delectationem Domini. Si ergo amator Dei esse vis, sincerissimis medullis castisq; spiribus ipsum dilige, ipsum ama, illi flagra, illi inhiat, quo iocundius nihil inuenis, quo melius, quo letius, quo diuturnius nihil. Quid .n. tã diuturnum, quam id quod est semper piternum? Non times ne aliquando à te pereat, qui facit ne tu percas? Si ergo tu inuocas Deum tanquam Deum, securus esto, exaudiris: pertines ad istum versum, Et multum misericors omnibus inuocantibus te. Noli ergo dicere, Illud mihi non dedit. Redi ad cor tuum, & conscientiam tuam libra: interroga, parcere illi noli. Si verò Deum inuocasti, certè esto, quia id fortè quod volebas tēporaliter ideo non dedit, quia non tibi proderat. Accidit in hoc cor vestrum fratres, cor Christianum, cor fidele: ne incipiatis (tristes facti & veluti fraudati desiderijs vestris) ire in indignationem contra Deum: & non

& non expediat aduersus stimulum calcitrare. Recurrite ad scripturas. Exauditur diabolus: & non exauditur Apostolus. Quid vobis videtur? Quomodo audiuntur daemones? Petierunt se ire in porcos, & concessum est eis. Quomodo exauditus est diabolus? Petijt Iob tentandus, & accepit. Quomodo non est exauditus Apostolus? In magnitudine, inquit, reuelationum ne extollar, datus est mihi stimulus carnis meæ angelus satanæ qui me colaphizet, propter quod ter Dominum rogavi ut auferret eum à me, & dixit mihi: Sufficit tibi gratia mea nam virtus in infirmitate perficitur. Exaudit eum quem disponebar damnare: & non exaudit eum quem volebat sanare. Nam æger petit multa à medico: non dat medicus, non exaudit ad voluntatem, ut exadiat ad sanitatem. Ergo medicum tuum pone Deum: peccabam ab illo salutem, & salus tua ipse erit: non quasi salutem extrinsecus, sed ut salus ipse sit. Ne rursus ames aliam salutem, præter ipsum, sed quomodo habes in Psalmo, Dic animæ meæ salus tua ego sum. Quid ad te quid tibi det, modò se tibi det? Vis ut det se tibi? Quid si quod vis habere, non vult ipse ut habeas, ut se tibi det? Impedimenta remouet, ut intret ad te. Bona cogitate & considerate, fratres, quæ dat Deus peccatoribus, & hinc intelligite quid seruet seruis suis. Peccatoribus blasphemantibus eum quotidie dat cœlum & terram, dat fontes, fructus, salutem, filios, copias, vberitatem. Hæc omnia bona non dat nisi Deus. Qui talia peccatoribus dat, quid eum putas seruare fidelibus suis? Hoc ne de illo sentiendum est, quia qui talia malis dat, nihil seruat bonis? Imo vero seruat, non terram, sed cœlum. Vilius fortè aliquid dico cœlum: seruat seipsum qui fecit cœlum. Pulchrum est cœlum, sed pulchrior est fabricator cœli. Sed video, inquis, cœlum, & illum non video. Oculos enim habes ad videndum cœlum: cor nondum habes ad videndum fabricatorem cœli. Ideo venit de cœlo in terram, ut munderet cor quo videatur ipse qui fecit cœlum & terram. Sed planè eum patientia salutem expecta. Quibus te medicamentis curet, ille nouit: quibus sectionibus, quibus vstionibus, ille nouit. Tu tibi æ-

Act. 9.
Matth. 8.

Iob 1.

2. Cor. 12.

Psal. 34.

Psal. 26.

gri tudinem comparasti peccando, ille venit non solum fouere, sed & secare, & vrere. Non vides quanta homines patiantur sub medicorum manibus, spē incertam homini promittentium? Sanaberis, dicit medicus, sanaberis si fecero. Et homo dicit, & homini dicit. Nec qui dicit certus est, nec qui audit: quia ille dicit homini qui non fecit hominem, & non perfectè scit quid agatur in homine: & tamen ad verba hominis nescientis quid agatur in homine credit homo, subdit membra, ligari se patitur; aut plerunque etiam non ligatus secatur, & vritur: & accipit fortem salutem paucorum dierum, iam sanatur quando moriatur ignorans: & fortasse dum curatur moritur: & fortasse curari non poterit. Cui autem promisit Deus aliquid, & fecellit?

Ex tractatu in Psalmo quadragesimum nonum super his verbis: Inuoca me in die tribulationis: eruum te, & honorificabis me. CAPVT XVI.

Inuoca me. Non enim præsumere debes de viribus tuis: omnia auxilia tua, mendacia sunt. Me inuoca in die tribulationis, eruum te & glorificabis me. Ad hoc enim permisi diem tribulationis tibi fieri, quia fortè si non tribulareris, non inuocarès me. Cum autem tribularis, inuocas me: quando inuocabis me, eximam te: quando eximam te, glorificabis me ut iam non discedas à me. Obtorpuerat quidam & frigerat à seruo orationis, & dixit: Tribulationem & dolorem inueni, & nomen Domini inuocaui. Inuenit tribulationem tanquam aliquid vtile, putauerat tabe peccatorum suorum, iam sine sensu remanserat, inuenit tribulationem tanquam vstionem, & sectionem. Inueni, inquit, tribulationem; & dolorem, & nomen Domini inuocaui. Et quædam, fratres, sunt tribulationes omnibus notæ. Ecce istæ abundant in genere humano: alius damno affectus plangit: alius orbitate percussus luget: alius patria exultus, moeret & redire cupit, intolerabilem peregrinationem deputans. Alteri vinea grandinata est, attendit ad labores suos, & vidit consumptam omnem operam in cassum. Quando non potest contristari, qui inimicum patitur ex a-

Psal. 114

2. Cor. 10. mico? Quae maior miseria in genere humano? Plangunt haec omnes & dolent, & tribulationes sunt iste, & in his omnibus inuocant Dominum: & rectè faciunt. Inuocant Deum: potens est enim vel docere tolerandum, vel sanare toleratum. Nonit ille non sinere nos tentari supra quàm possumus ferre. Inuocemus Deum etiam in istis tribulationibus. Sed haec tribulationes inueniunt nos, sicut in alio Psalmo scriptum est, Adiuutor in tribulationibus quæ inuenerunt nos nimis. Est quædam quam nos debemus inuenire. Inueniatur ista tribulatio. Est quædam tribulatio quam nos debemus quærere, & inuenire. Quæ est ista? Ea ipsa in hoc mundo est. Felicitas, affluentia rerum temporalium, nõ quidem ipsa tribulatio est, sed solatia sunt tribulationis. Cuius tribulationis? Nostræ peregrinationis. Hoc autem ipsum quod cum Deo nondum sumus, hoc ipsum quod inter tētationes molestiasq; versamur, quod sine timore non possumus, tribulatio est: non enim est illa securitas quæ nobis promissa est. Hanc tribulationem peregrinationis suæ qui nõ inuenerit, ad patriam redire non cogitat. Tribulatio illa est fratres, Certe modo facimus bona opera quando porrigimus panem esurienti, domum peregrino: & cætera: tribulatio est, & hæc. Inuenimus enim miseros, super quos misericordiam facimus. Et si miserorū miseria facit nos compatientes, quanto melius ibi iam esses vbi non inuenis esurientem quem pascas, vbi non inuenis peregrinum quem suscipias, non nudū quem vestias, non ægrum quem visites, non litigantem quem concordas? Omnia enim ibi summa sunt, vera sunt, sancta sunt, æterna sunt. Panis noster ibi iustitia est, potus noster ibi sapientia est, vestis nostra ibi immortalitas est, domus nostra æterna in coelis est firmitas nostræ immortalitatis. Nunquid ægritudo subrepat? Nunquid lassitudo ad somnum trahit? Nulla mors, nulla lis: ibi pax, quies, gaudium, iustitia. Nullus intrat inimicus, nullus labitur amicus. Quæ ibi quies? Si cogitemus & attendamus vbi sumus, & vbi nos futuros esse promissit qui mentiri nescit, ex ipsa eius promissione inueniemus in qua sumus tribulatione: hanc tribulationem ne-

mo inuenit, nisi qui quæserit. Sanus es, vide si non miser es: nam facile est, vt qui ægrotat sentiat se miserum. Quando sanus es, vide si non miser es, quia cum Deo nondum es. Tribulationem & dolorem inueni, & nomen Domini inuocauit. Immola ergo Deo sacrificium laudis. Lauda promittentem, lauda vocantem, lauda exhortantem, lauda adiuantem, & intellige in qua tribulatione positus es. Inuoca, erueris, glorificaberis, permanebis.

Ex tractatu nono in Epistolam Beati Iohannis Apostoli, super his verbis: In hoc perfecta est charitas in nobis, vt fiduciam habeamus in die iudicij: quia sicut ille est, & nos sumus in hoc mundo. Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem.

CAPVT XVII.

Dicit quomodo se pbet vnusquisque, quantum in illo profecerit charitas, vel potius quantum ipse in charitate profecerit: nam si Deo charitas est, nec proficit: nec deficit Deus. Sic dicitur proficere in te charitas, quia tu in ea proficis. Interroga ergo quantum in charitate profeceris, & vide quid tibi respondeat cor tuum, & ita noueris mensuram profectus tui: promissit enim iste ostendere nobis in quo cognoscamus profectum nostrum, & ait: In hoc perfecta est in nobis dilectio. Quare, in quo? Vt fiduciam, inquit, habeamus in die iudicij: quisquis fiduciam habet in die iudicij, perfecta est in illo charitas. Quid est habere fiduciam in die iudicij? Non timere ne veniat dies iudicij. Sunt homines qui non credunt diem iudicij: isti fiduciam non possunt habere in die quæ venturum esse non credunt: prætermittimus eos, excitet Deus illos vt viuant. De mortuis, vt quid loquamur? Nõ credunt futurum diem iudicij: nec timet, nec desiderant quod nõ credunt. Cœpit aliquis credere diem iudicij: si cœpit credere, cœpit & timere: sed quia timet, nondum habet fiduciam in die iudicij, nõdum est in illo perfecta charitas. Nūquid tamen desperandū est? In quo vides initium, cur desperas finem? Quod initium video, in quibus? Ipsum timorē. Audi scripturam, initium sapientiæ timor Do-

Domini. Cœpit ergo timere diem iudicij, timendo corrigit se, vigilat aduersus hostes suos, id est, peccata sua, incipit reuiuifcere interius, & mortificare membra sua quæ sunt super terram, sicut Apostolus dicit, Mortificate membra vestra quæ sunt super terram. Spiritualia nequitiae dicit membra super terram: nam sequitur & exponit: Auaritiã, immunditiam, & cætera quæ illic exequitur. Quātū autē mortificat iste qui timere cœpit diem iudicij membra sua super terram: taptū surgunt & coroborantur membra caelestia. Membra autē caelestia sunt omnia opera bona. Surgentibus caelestibus membris, cœpit desiderare quod timebat: timebat enim ne veniret Christus, & inueniret impiū quem damnaret, desiderat vt veniat quia inuenturus est quem coronet. Iam quum cœperit desiderare venientem Christum casta anima quæ desiderat amplexus sponfi, renunciat adultero: fit virgo interius ipsa fide, spe, & charitate. Habet iam fiduciam in die iudicij: non contra se pugnat quando orat & dicit. Adueniat regnum tuum. Qui enim timet ne veniat regnum Dei, timet ne exaudiatur: & quomodo orat, qui timet ne exaudiatur? Qui autem orat cum fiducia, charitas in eo operat iam vt regnum Dei veniat. De ipso desiderio dicebat quidam in Psalmo, Et tu Domine vsquequo? Cœuertere Domine & eripe animam meã. Gemebat se differri. Sunt homines qui cum patientia moriuntur: sunt autē quidam perfecti qui cum patientia viuunt. Quid dixi? Qui adhuc desiderat istam vitam, quando illi venerit dies mortis, patienter tolerat mortem, luctatur aduersum se vt sequatur volūtatē Dei, & hoc agit animo quod eligit Deus potius, quam quod eligit voluntas humana. & ex desiderio vitæ presentis fit lucta cum morte, & adhibet patientiam, & fortitudinē, vt a quo animo moriatur: iste patienter moriatur. Qui autem desiderat (sicut dicit Apostolus) dissolui & esse cum Christo, nõ patienter moritur, sed patienter viuunt, & delectabiliter moriuntur. Vide Apostolum patienter viuere, id est, cum patientia hic nõ amantem vitam, sed tolerantem. Dissolui, inquit, & esse cū Christo multo magis optant: manere autē in carne neces-

sarium propter vos. Ergo, fratres, date operam intus agere vobiscum, vt desideretis diem iudicij: aliter non probatur perfecta charitas, nisi cum cœperit illa dies desiderari. Ille autem eam desiderat, qui fiduciam habet in illa: Ille autē fiduciam habet in illa, cuius conscientia non trepidat in charitate perfecta atque sincera. In hoc enim perfecta est dilectio eius in nobis, vt fiduciam habeamus in die iudicij. Quare habebimus fiduciam? Quia sicut ille est, & nos sumus in hoc mundo. Audisti causam fiduciarum. Dominus in Euangelio dicit, Si diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? nõne & Publicani hoc faciunt? Quid ergo vult nos agere? Ego autem dico vobis, inquit, diligite inimicos vestros, & orate pro persecutibus & calumniantibus vos. Si ergo iubet nos diligere inimicos nostros, vnde nobis dat exemplum? De ipso Deo. Ait enim: Vt sitis filij patris vestri qui in caelis est, qui facit solem suum oriri super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Quia ergo ad hanc perfectionē nos inuitat Deus, vt diligamus inimicos nostros, sicut & ipse dilexit suos, ea nobis fiducia est in die iudicij, quia sicut ille est & nos sumus in hoc mundo: quia sicut ille diligit inimicos suos, faciendo solem suum oriri super bonos & malos, & pliendo super iustos & iniustos: ita nos quia inimicis nostris non possumus præstare temporalem solem & pluuiam, præstemus lacrymas, quum pro illis oramus. Iam ergo de ipsa fiducia videte quid dicat. Vnde intelligitur perfecta charitas? Timor non est in charitate. Quid ergo dicimus de illo qui cœpit timere diem iudicij? Si perfecta in illo esset charitas, nõ timeret: perfecta enim charitas faceret perfectam iustitiam, & non haberet quare timeret: imò haberet quare desideraret vt transiret iniquitas, & veniat regnum Dei: ergo timor non est in charitate. Sed in qua charitate non est timor? an inchoata? Non. In qua ergo? Sed perfecta, inquit, charitas foras mittit timorem. Ergo incipiat timor: quia initium sapientiæ timor Domini. Quum autem cœperit charitas habitare, pellitur timor qui ei preparauit locum: quantum enim illa crescit, ille decrescit: & quantum illa fit in-

terior, timor pellitur foras. Si maior est charitas, minor est timor: si minor est charitas, maior est timor: si tamen nullus esset timor, non esset qua intraret charitas. Sicut videmus per setam introduci linum quando aliquid fuitur, seta enim prius intrat, sed nisi exeat, non succedit linum: sic timor primò occupat mentem, non autem ibi remanet timor, quia ideo intravit ut introduceret charitatem. Iam facta securitate in anima quale gaudium nobis est vel in hoc vel in futuro seculo? Et in hoc seculo quis nobis nocebit plenis in charitate? Videte quomodo exulter Apostolus de ipsa charitate. Quis nos, inquit, separabit à charitate Christi? Tribulatio, an angustia, an persecutio, an nuditas, an periculum, an gladius? Et Petrus dicit: Quis vobis nocere poterit, si boni aemulatores fueritis?

Rom. 8.

1. Petr. 3.

Ex tractatu in Psalmum centesimum vigesimum super his verbis: Custodiat animam tuam Dominus: Dominus custodiat introitum tuum, & exitum tuum, ex hoc nunc & usque in seculum.

CAPVT XVIII.

Custodiat animam tuam Dominus, & non quasi corpus tuum, nam in corpore perempti sunt martyres: sed custodiat animam tuam Dominus: quia de anima non cesserunt martyres. Et sauebant persecutores in Christinam, cuius hodie natalitia celebramus, sauebant in foeminam diuitem & delicatam: sed fortis erat, quia Dominus tegumentum eius super manum dexteræ eius, ille eam custodiebat. Hæc enim fratres nunquid aliquis est in Africa qui ignoret? Clarissima etiam fuit, nobilis genere, abundans diuitijs: sed hæc omnia sinistra erant, sub capite erant. Venit inimicus qui feriret caput, & sinistra illi obiecta est quæ erat sub capite. Caput supra erat dextera Domini desuper cõplectebatur. Quid poterat facere persecutor quâuis delicatæ foeminæ? Erat quidem illa, & sexu infirma, & diuitijs fortè languidior, & consuetudine corporali infirmior. Sed quid ad tanta munimenta: Quid ad illum sponsum mitentem sinistram sub caput, & dextera sua complectentem? Quando sic munitam percuteret inimicus? Et tamen per-

cussit, sed in corpore. Quid autem dicit Psalmus? Custodiat Dominus animam tuam. Anima non cessit, corpus percussum est. Et corpus ad tempus percussum est: nam in fine resurrecturum est, quia & ipse qui dignatus est esse caput Ecclesiæ prebuit corpus suum ad tempus percutiendum. Sed carnem suam ille in tri duo resuscitauit, carnem nostram in fine resuscitaturus est. Ideo suscitatum est caput, quod attenderet corpus ut non deficeret. Custodiat animam tuam Dominus: ipsa non cædat, ipsa non frangatur in scandalis, in persecutionibus, in tribulationibus ipsa non cædat deficiendo, sicut Dominus dicit, Nolite timere eos qui corpus occidunt, animam autem non possunt occidere, sed eum timete qui habet potestatem corpus & animam occidere, & mittere in gehennam ignis. Hanc ergo animam tuam custodiat Dominus, ne cædas per sua fori malo, ne cædas promittenti falsa, ne cædas minanti temporalia. Deinde custodiat Dominus introitum tuum, & exitum tuum, ex hoc nunc & usque in seculum. Quid est introitum tuum? Quid est exitum? Quando tentamur, intramus: & quando vincimus tentationem, eximus. Audi introitum, audi exitum. Vasa figuli probat fornax, ait scriptura, & homines iustos tentatio tribulationis. Si sic sunt homines iusti, quomodo vasa figuli, necesse est ut vasa figuli fornacem intrent. Et non quando intrant, iam securus est figulus, sed cum exierint. Dominus autem securus est, quia nouit qui sunt eius, & nouit qui in fornace non crepent. Illi non crepant, qui non habent ventum superbiæ. Humilitas ergo custodit in omni tentatione. Custodit Dominus introitum, ut salui intremus. Sana fide simus quando accedit tentatio, & custodit exitum ex hoc nunc & usque in seculum. Cum enim exierimus ab omni tentatione, iam in æternam nulla nos tentatio terreat, nulla cõcupiscetia saltem sollicitabit. Audi Apostolum id ipsum commemorantem. Fidelis Deus qui non permittet vos tentari supra quàm potestis ferre. Ecce introitus tuus custoditur, quando non tibi finit Deus accidere tentationem quam non potes ferre. Introitum tuum custodit: videte si custodit & exitum.

Eccles. 21.

Math. 10.

Humilitas.

1. Cor. 10.

Sed

Sed faciet, inquit, cum tẽtatione etiam exitum, ut possitis sustinere.

Ipse pater Augustinus sermone decimo octauo de verbis Apostoli dicit:

Præsentia animæ tuæ caro tua viuunt: & quandiu in carne tua præsens anima est, necesse est ut viuat caro tua. Putas non est aliqua vita qua viuunt ipsa anima? Est enim anima, vita quædam, qua viuunt caro tua. Quomodo autem habet caro tua vitam videlicet animam qua viuunt ipsa caro tua, sic habet & anima tua aliquam vitam suam. Et quomodo caro quum moritur, expirat animam vitam suam, sic & anima quando moritur, expirat aliquam vitam suam. Vita corporis anima est, vita animæ Deus est. Sauiat igitur inimicus, minetur mortem, occidat corpus, si permittitur, excludat de carne animam tuam: modò anima tua non excludat à se vitam suam. Si enim ille percusserit carnem, tu fugis, tu exis, tu migras: iacet terra in terra. Vbi erit quod amauit terram, quod flatu Dei tibi datum est, ubi erit? Si non efflauit vitam suam, id est, Deum suum, in illo erit quem non perdit: in illo erit quem à se non excludit. Quod agas, ut nunquam moriaris. Si times mortem, ama vitam, Vita tu Deus est, vita tua Christus est, vita tua spiritus sanctus est.

Ex tractatu in Psalmum centesimum quadragiesimum octauum super his verbis: Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum, faciunt verbum eius.

CAPVT XIX.

Longum est commemorare diligentem cõsiderationem omnium rerum. Quis illam explicet? Tamen qui oculos habent, multa ibi vident: cum viderint, placent: cum placuerint, laudantur: non quidem ipsa, tanquam ipsa: sed ille, qui fecit, ita omnia laudant Deum. Hæc considerans spiritus prophetiæ, quum dixisset, Ignis, grando, nix, glacies, spiritus tempestatis, quæ omnia turbata videntur quibusdam stultis quasi casibus agirari, addit, Quæ faciunt verbum eius. Non tibi ergo videantur casibus moueri, quæ verbo Dei in omni motu suo deseruiunt. Quo vult Deus, illic lucet ignis: illic fertur nubes, siue pluuiam, siue nixem, siue grandinem portet. Et quare aliquando per-

cutiunt motem fulmina, & non percutiunt latronem? Possunt dicere pro capitu mentis, quatum Deus donare dignatur (maiores maiora nouerint, & amplius intelligant, & det vobis Deus plus sapere quàm dico, tamen cum temperantia, sine superbia) possunt ergo pro modulo meo dicere, quare percutiant motem, & non percutiant latronem: quia fortè adhuc latronis conuersionem Deus querit: & idè percutitur mons, qui non timet, ut muretur homo qui timet aliquando. Et tu quum das disciplinam, terram feris ut infans expauescat. Et aliquando ille ferit quem vult hominem. Sed dicis mihi, Ecce cædit innocentiorum, & dimittit sceleratiorum. Noli mirari: vnde cumque mors pio acciderit, bona est. Vnde autem scis illi sceleratiori (si se mutare noluerit) quid poenarum in occulto metetur? Nõne malent fulmine incendij potius interire illi, quibus in fine dicitur, Ite in ignem æternum? Opus est ut innocens sis. Quid enim? Malum est mori in naufragio, & bonum est mori in sebre? Siue inde, siue inde quis moriatur, quare qualis sit qui moritur, quod post mortem iturus est, non vnde de vita exiturus est. Quibus exitibus martyres exire meruerunt?

Matt. 10.

Luc. 12.

Math. 25.

Nunquid febribus? Quomodo multi operantur ut febribus soluantur? Alij vno icu gladij, alij ignibus, alij bestijs soluantur. Et denouerunt bestia corpora martyrum, & non timuerunt ne perirent corpora ipsorum. Vndique enim Deus reducet corpora sanctorum suorum, cui capilli capitis nostri numerati sunt. Et quando voluit, tres pueros ab igne liberauit: nunquid ideo Machabæos in igne deseruiit? Illos aperte liberauit, istos occultè coronauit. Nouit igitur Deus quid agat: tu time, & bonus esto. Vnde cumque voluerit ut excas hinc, paratum te inueniat. Inquilinus enim, non possessor domus. Locata est enim tibi domus. Domus ista tibi locata est, non donata: & si nolis, migrabis: & non eam tali conditione accepisti, ut quasi tempora certa tibi sint. Quid dixit Dominus Deus tuus? Quando volueris, quum dixero, migra: paratus esto. Expello te de hospitio, sed dabo domum. Inquilinus es in terra, eris possessor in caelo. Quicquid ergo hic accidit contra

vo.

voluntatem nostram, noueritis non accidere nisi de voluntate Dei, de prouidentia ipsius, de ordinatione ipsius, de nutu ipsius, de legibus ipsius: & si nos non intelligimus quid quare fiat, demus hoc prudentiae ipsius, quia non fit sine causa: & non blasphemabimus. Cum enim coeperimus disputare de operibus Dei, quare hoc, quare illud: & non debuit sic facere, male fecit hoc: ubi est laus Dei? Perdidisti alleluia. Omnia sic considera, ut placeas Deo, & laudes artificem. Quia si intrares in officinam forte fabri ferrarii, non auderes reprehendere folles, incudes, malleos. Et da imperitum hominem, nescientem quid quare fit: si non habeat peritiam artificis, & habeat saltem considerationem hominis, quid sibi dicit? Non sine causa folles hoc loco positi sunt. Artifex nouit quare, et si ego non noui. In officina non audeo vituperare fabrum, & audeo reprehendere in hoc mundo Deum? Ergo quemadmodum ignis, grando, nix, glacies, spiritus tempestatis (quae faciunt uerbum eius) sic omnia quae uanis uidentur in rerum natura temere fieri, non faciunt nisi uerbum eius, quia non fiunt nisi iussu eius.

Ex tractatu in Psalmum centesimum trigessimam quartum, super his uerbis: Laudate Dominum quia bonus Dominus: psallite nomini eius quoniam suauis est.

CAPVT XX.

Laudate Dominum. Quid dicitur sum, quare laudatis? Quoniam bonus Dominus, Breuiter uno uerbo explicata est laus Domini Dei nostri, Bonus Dominus. Sed bonus, non ut sunt bona quae fecit. Nam fecit Deus omnia bona ualde: non tantum bona, sed & ualde. Coelum & terram & omnia quae in eis sunt fecit bona, & ualde bona fecit. Si haec omnia bona fecit, qualis est ille qui fecit? Et tamen quum bona fecerit, multoque sit melior qui fecit, quam ista quae fecit, non inuenies melius quod de illo dicas, nisi quia bonus est Dominus: si tamen intelligas proprie bonum a quo sunt caetera bona. Omnia enim bona ipse fecit: Ipse est bonus quem nemo fecit. Ille bono suo bonus est, non aliunde participato bono. Ille a seipso bono bonus est, non adhaerendo alteri bono. Ineffabili dulcedine tenor cum

audio, Bonus Dominus: consideratissimeque omnibus, & collustratis quae forinsecus uideo (quoniam ab ipso sunt omnia) etiam quum mihi haec placent, ad illum redeo a quo sunt, ut intelligam quoniam bonus est Dominus. Rursum cum ad illum quantum possum ingressus fuero, interioremi mihi, & superiorem inuenio, quia sic bonus est Dominus, ut istis non indigeat quo sit bonus. Denique ista non laudo sine illo, illum autem sine istis perfectum non indigum, incommutabilem, nullius bonum querentem quo augeatur, nullius malum timentem quo minuat inuenio. Et quid dicam amplius? Inuenio in creatura coelum bonum, solem bonum, lunam bonam, stellas bonas, terram bonam, quae gignuntur in terra, & radicibus sunt nixa, bona, quae ambulant, & mouentur bona, quae uolunt in aere, & natant in aquis bona. Dico & hominem bonum. Homo enim bonus de bono thesauro cordis sui profert bonum. Dico & angelum bonum, qui non est lapsus superbia, nec diabolus factus est, sed in heret obediendo ei a quo factus est. Omnia ista dico bona, sed tamen cum suis nominibus, coelum bonum, angelum bonum, hominem bonum: ad Dominum autem cum me refero, puto melius nihil dicere quam bonum. Ipse quippe Dominus noster Iesus Christus dixit: Nemo bonus, nisi solus Deus. Nonne stimulauit nos ad inquirendum, & ad distinguendum quid sit bonum alio bono bonum, & bonum seipso bonum? Quam ergo bonum est, a quo sunt omnia bona? Omnino nullum inuenias bonum, quod non ab illo sit bonum. Ergo dixi, Laudate Dominum quoniam bonus est: psallite nomini eius, quoniam suauis est. Fortes esset bonus, & suauis non esset, si tibi non daret posse gustare. Talem autem se praebuit hominibus, ut etiam panem de caelo miserit, & filium suum equalem (qui hoc est quod ipse) dederit hominem faciendum, & pro hominibus occidendum, ut per hoc quod tu es, gustes quod non est. Multum enim ad te erat gustare suauitatem Dei: quia remota erat illa, & nimis alta, tu autem nimis abiectus, & in imo iacens. In magna ista separatione missus est mediator. Non poteris perungere

Matt. 12.

Luc. 12.

Ioa. 6.

ad

ad Deum homo. Deus factus est homo (ut quoniam homo peruenire potes ad hominem, qui non potes ad Deum, per hominem uenires ad Deum) & factus est mediator DEI & hominum homo Christus Iesus. Sed si homo solum esset, hoc sequendo quod es, nunquam peruenires. Si Deus solum esset, non contingendo, non capiendo quod non es, nunquam peruenires. Deus factus est homo: ut hominem sequendo, quod potes, ad Deum peruenias quod non potes. Ipse est mediator, inde factus est suauis. Quid suauis pane angelorum? Quomodo ergo non est suauis Dominus, quando panem angelorum manducauit homo? Non enim aliunde uiuit ho-

1. Tim. 2.
Galat. 3.

Psalm. 77.

mo, & aliunde uiuit angelus: Ipsa est ueritas, ipsa est sapientia, ipsa est uirtus Dei sed quomodo ea perfruuntur angeli, tu non potes. Illi enim quomodo perfruuntur? Sicuti est. In principio erat uerbum, & uerbum erat apud Deum, & Deus erat uerbum, per quod facta sunt omnia. Tu autem quomodo contingis? Quia uerbum caro factum est, & habitauit in nobis. Ut autem panem angelorum manducaret homo, creator angelorum factus est homo. Psallite ergo nomini eius quoniam suauis est. Si gustastis, psallite: si gustastis quoniam suauis est Dominus, psallite: si benedixit quod gustastis, laudate.

Ioa. 1.

PSYCHAGOGIAE LIBER SECVNDVS COL.

lectus ex tractatibus, siue homilijs Diui Aurelij Augustini
Hipponensis Episcopi,

Ex tractatu in Psalmum centesimum secundum, super his uerbis: Qui respicit in bonis desiderium tuum: renouabitur ut aquila iuuentus tua.

CAPVT I.

Bonum tuum quare, o anima. Est enim bonum aliud alteri: & omnes creaturae habent quoddam bonum suum, bonum integritatis suae & perfectionis naturae suae. Interest quid cuique rei imperfectae necessarium sit ut perficiatur. Quere tuum bonum. Nemo bonus, nisi unus Deus: summum bonum, hoc est tuum bonum. Quid ergo deest cui summum bonum bonum est? Sunt enim & inferiora bona, quae alijs & alijs bona sunt. Pecori quid bonum est, fratres, nisi implere ventrem, carere indigentia, dormire, gestire, uiuere, sanum esse, generare? Bonum est illi, & uelut ad quendam modum habet boni sui mensuram tributam & concessam, ab omnium rerum creatore Deo. Tale tu bonum quarris? Cohares Christi quid gaudes quia socius es pecorum? Erige spem tuam ad bonum bonorum omnium. Ipse erit bonum tuum, a quo tu in tuo genere factus es bonus, & omnia in tuo genere facta sunt bona: fecit enim Deus omnia bona ualde. Ergo illud bonum quod Deus est, si dicamus ualde bonum, iam & de creatura dictum est: Fecit Deus omnia bona ualde. Quid er-

Genes. 1.

illud bonum (de quo dictum est, Nemo bonus nisi vnus Deus) dicimus quia bonum est ualde? Recurrit nobis recordatio de omnibus creaturis, quia dictum est: Fecit Deus omnia ualde bona. Quid ergo dicturi sumus? Defecimus in uoce, sed non in affectu. Explicare non possumus: iubilemus: bonum est Deus. Quale bonum quis dicat? Ecce non possumus dicere, & permittimur tacere. Ergo si non possumus dicere, & praegaudio non permittimur tacere, nec loquamur, nec taceamus. Quid ergo faciemus, non loquentes & non tacentes? Iubilemus, iubilante Deo salutari nostro, iubilante Deo omnis terra. Quid est iubilare? Deserte uocem ineffabilem gaudiorum uestrorum, & ructate in eum laetitia uestrae. Et quae erit illa ructatio post saginam, si modò post modicas istas refectiones tantum afficitur anima nostra? Quid erit, quando fiet post redemptionem ab omni corruptione quod dictum est in isto Psalmo: Qui satiatur in bonis desiderium tuum? Et quasi quareret, quando satiatur modò enim non fatior. Ad quodcunq; me conuertero uilescit mihi adeptum, quamuis accenderit desideratum: quum omnia quaedum non habeo, amem: cum ha-

Psalm. 44.
47. & 65.

Psalm. 102.

ha-

Sapient. 9.

habuero cōtemnam: quod bonum me
fatiabit? Laus Dei. Et ipsa, inquis, Dei
laude (quum corp⁹ quod corrumpitur
aggrauat animam, & deprimat terrena
inhabitatio sensum multa cogitatem)
non impletur anima mea, non perficitur:
aliæ de corruptione delectationes
indigentiarum detorquent me ab illa:
quando satiabitur desiderium meum
in bonis? Quando quæris? Renouabitur
sicut aquilæ iuuentus tua. Quæris ergo
quando satiatur in bonis anima tua?
Quando renouata fuerit iuuentus tua.
Et quidem renouatur iuuentus aquilæ,
sed non ad immortalitatem: non ad im-
mortalitatem aquila reparatur, nos autem
ad vitam æternam. Ergo anima iam de-
siderans satiari quodam excelso & in-
narrabili bono (cui iubilat, & de quo
iubilatur potius quam aliquid explica-
tur) sed videns se impediri prægruatio-
ne corporis, & non se posse in hac vita
satiari, quasi responderet: Quid mihi di-
cis, satiabitur in bonis desiderium tu-
um? Noui bonum quod desiderem, noui
quid mihi sufficiat. Non satiabor de
mortalibus, non satiabor de tempora-
libus: aliquid æternum donet, aliquid
æternum concedat. Sapientiam suam
mihi det, verbū suum mihi det. Deum
apud Deum: se Deum det, Patrem & Fi-
lium & Spiritum sanctum. Noui quid
desiderem, sed quando inde satiabor?
Non satiariis modò, Renouabitur sicut
aquilæ iuuentus tua: & tunc satiaberis
in bonis.

*Ex tractatu in Psalmum sexagesimum se-
cundum, super his verbis: Sitiuit tibi a-
nima mea, quàm multipliciter tibi, & ca-
ro mea.*

CAPVT II.

Videte quomodo hic sitit, sed vide-
te quod hic bonum est, scilicet. Si-
tiuit tibi. Sunt enim qui sitiunt, sed non
Deo. Omnis qui sibi vult aliquid præ-
stari, in ardore est desiderij: ipsum desi-
derium, sitis est animæ. Et videte quan-
ta desideria sunt in cordibus hominū.
Alius desiderat aurum, alius desiderat
argentum, alius desiderat possessiones, a-
lius amplam pecuniam, alius multa pec-
cora, alius domum magnam, alius vxo-
rem, alius honores, alius filios. Videtis
desideria ista, quomodo sunt in cordi-

bushominum. Ardent omnes homi-
nes desiderio, & vix inuenitur q̄ dicat,
Sitiuit tibi anima mea. Sitiunt enim ho-
mines seculo: & non se intelligunt in
deserto esse Idumææ, vbi debet sitire a-
nima ipsorum Deo. Dicamus ergo nos:
Sitiuit tibi anima mea, Omnes dicam⁹,
quia in concordia Christi omnes vna a-
nima sum⁹: ipsa anima sitiit in Idumæa.
Sitiuit tibi, inquit, anima mea, quàm
multipliciter tibi, & caro mea. Parū est
quod sitiuit anima mea: sicut & caro mea.
Porro si anima sitiit Deo, quomodo,
& caro sitiit Deo? Quando enim ca-
ro sitiit, aquam sitiit: quando anima sitiit,
fontem sapientiæ sitiit. De ipso fonte in-
ebriantur animæ nostræ, sicut dixit ali⁹
Psalmus: Inebriabuntur ab vbertate do-
mus tuæ, & torrente deliciarum tuarū
potabis eos. Sitienda est ergo sapientia,
sitienda est iustitia. Non ea satiabimur,
non ea implebimur, nisi cum fuerit fi-
nita vita ista, & ad illud venerim⁹ quod
promisit Deus. Promisit enim Deus æ-
qualitatem angelorum: & modò ange-
li non sitiunt quomodo nos, non esuri-
unt quomodo nos, sed habent sagine
veritatis, sagine lucis immortalis sa-
pientiæ. Ideo beati sunt: & de tanta bea-
titudine (quia in illa sunt ciuitate Hie-
rusalem cœlesti, vnde nos modò pere-
grinamur) attendunt nos peregrinos, &
miserantur nos, & iussu Domini auxili-
antur nobis, vt ad illam patriam com-
munem aliquando redeamus, & ibi cū
illis dominico fonte veritatis & æterni-
tatis aliquando saturemur. Modò ergo
sitiat anima nostra, inde & caro nostra
sitiat, & hoc multipliciter. Multiplici-
ter tibi, inquit, sitit & caro mea: quia &
carni nostræ promittitur resurrectio.
Quomodo animæ nostræ promittitur
beatitudo: sic & carni nostræ promitti-
tur resurrectio. Resurrectio carnis no-
bis promittitur. Audite & discite, & te-
nete quæ sit spes Christianorum. Quare
sumus Christiani? Non enim ad hoc su-
mus Christiani, vt terrenam nobis felici-
tatem petamus, quam plerūq; habent,
& latrones & scelerati. Ad aliam felici-
tatem nos sumus Christiani, quæ tunc
accipiemus, cum vita ista huius seculi
tota transferit. Ergo promittitur nobis
& carnis resurrectio. Talis resurrectio
carnis nobis promittitur, vt caro quidē
ista

ista quam modò portamus, resurgat in
finem. Nec incredibile vobis videatur,
quia quasi putrescere mortuos videtis,
& ire in cineres & in puluerem. Si in-
cendatur aliquis mortuus, aut si canes
dilanient eum, putatis quia inde non e-
rit resurrecturus? Omnia quæ dissepū-
tur, & in fauillas quasdam putrescunt,
integra Deo sunt: in illa enim elemen-
ta mundi eunt, vnde primò venerunt
quando facti sumus: non illa videmus,
sed tamen De⁹ vnde scit producet illa,
quia & antequam essemus, vnde sciebat
nos produxit. Talis ergo resurrectio
carnis: nobis promittitur, vt quauis ip-
sa caro quam modò portamus, sit ea quæ
resurrectura est, tamen non habeat cor-
ruptionem quam modò habet. Modò
enim ex corruptione fragilitatis, si non
manducemus, deficimus & esurimus: si
non bibamus, deficimus & sitimus: si
diu vigilemus, deficimus & dormimus,
si diu dormiamus, deficimus, ideò vigi-
lamus: si diu manducemus & bibamus,
quamuis propter refecionem mandu-
cemus & bibamus, ipsa diuturna refe-
ctio, defectio est: si diu stem⁹ fatigamur,
ideò sedemus: & si diu sedeamus, & ibi
fatigamur, & ideò surgimus. Deinde
videte quia nullus est carnis nostræ sta-
tus: quoniam infantia auolat in pueri-
tiam, & quæris infantiam, & non est in-
fantia, quia iam pro infantia pueritia
est. Iterum & ipsa migrat in adolefcenti-
am, quæris pueritiam, & non inuenis. A-
dolescens sit inuenis: quæris adolefcentē,
non est. Iuuenis sit senex: quæris
iuuenem, & non inuenis. Et senex mori-
tur: quæris senem & non inuenis. Non
stat ergo ætas nostra: vbiq; fatigatio est,
vbiq; lassitudo, vbiq; corruptio. At-
tendentes qualem nobis spem resurre-
ctionis promittat Deus, in istis omnib⁹
multiplicibus defectioibus nostris, si-
timus illam incorruptionem: & sic ca-
ro nostra multipliciter sitiit Deo. In ista
Idumæa, in isto deserto quàm multipli-
citer laborat, tam multipliciter sitiit:
quàm multipliciter fatigamur tam mul-
tipliciter sitiit illam infatigabilem in-
corruptionem: quam quam fratres mei,
bono Christiano, & fideli etiam in hoc
seculo caro Deo sitiit: quia si opus est
carni pane, si opus est aqua, si opus est vi-
no, si opus est nummo, si opus est iumen-

to carni huic, à Deo petere debet, non à
dæmonijs, & idolis, & à nescio quibus
potesatib⁹ huius seculi. Sunt enim qui
quando famem patiuntur in isto secu-
lo, dimittunt Deum, & rogant Mercu-
rium aut rogant Iouem vt det illis, aut
quem dicunt cœlestem Panem, aut ali-
qua dæmonia similia: non Deo sitiit ca-
ro ipsorum. Qui autem Deo sitiunt, vn-
diq; debent sitire, & anima, & carne:
quia, & animæ Deus dat panem suum,
id est, verbum veritatis: & carni De⁹ dat
quæ necessaria sunt, quia Deus fecit, &
animam & carnem. Propter carnem
tuam rogas dæmonia, nūquid animam
tuam fecit Deus, & carnem tuam dæ-
monia. Qui fecit animam, ipse fecit
& carnem. Qui fecit ambas res, ipse pas-
cit ambas res. Vtrumq; nostrum Deo
sitiat, & ex labore multiplicitate simplici-
ter satiatur.

*Ex eodem tractatu in ipsum Psalmum sexa-
gesimum secundum, super his verbis: In
velamento alarum tuarum exultabo, ad-
hasit anima mea post te, me suscepit dex-
tera tua.* CAPVT III.

Hilaresco, inquit, in bonis operib⁹,
quia super me est velamen penna-
rum tuarum. Si me non protegas, quia
pullus sum, miluus me rapiet. Dicit
enim quodam loco ipse Dominus no-
ster ad Hierusalem, quandam ciuita-
tem illam vbi crucifix⁹ est, Hierusalem,
Hierusalem, quoties volui filios tuos
congregare, tanquam gallina pullos suos,
& noluiti. Paruuli sumus, ergo pro-
tegar nos Deus sub vmbaculo alarum
suarum. Quid cū maiores facti fuerim⁹?
Bonum est nobis vt & tunc prote-
gat nos, vt sub illo maiore semper nos
pulli simus. Semper enim ille maior
est, quantumcunq; creuerimus. Nemo
dicat, protegat me quum paruul⁹ sum:
quasi aliquando ad tantam magnitudi-
nem possit peruenire, qua sibi sufficiat.
Sine protectione Dei nihil es: semper
ab illo protegi velimus. Tunc semper
in illo magni esse poterimus, si semper
sub illo paruuli simus. Et in velamento
pennarum tuarum exultabo. Aggluti-
nata est anima mea post te. Vide deside-
rantem, vide sitientem, vide quomodo
hæret Deo. Nascatur in vobis affectus.
Si iam germinat, compluatur & cres-
cat:

cat: perueniat ad tale robur, vt & vos dicatis ex toto corde: Agglutinata est anima mea post te. Vbi est ipsum gluten? Ipsum gluten charitas est. Charitatem habe, quo glutine agglutinetur anima tua post Deum. Merito annectit, Me suscepit dextera tua. Quis enim pertinens ad Christum non varijs tentationibus agitur? Quotidie agit cum illo diabolus, & angeli eius, vt cum vel promissione vitæ, vel terrore mortis, aut alicuius potentis inimicitijs, aut alicuius potentis amicitijs decipiat. Omnibus modis instat diabolus: & pertentat quem admodum deiciat. In persecutionibus viuimus, & habemus perpetuos inimicos, diabolum & angelos eius: sed non timeamus. Sic sunt diabolus & angeli eius, quasi milui. Sub illius gallinæ alis simus & non nos potest cōtingere. Gallina enim quæ nos protegit, fortis est. Infirmata est propter nos: sed fortis est in se Dominus noster Iesus Christus, ipsa sapientia Dei.

Ex tractatu in Psalmum quinquagesimum primum, super his verbis: Expectabo nomen tuum, quoniam iucundum est in conspectu angelorum tuorum.

CAPVT IIII.

Amarum est seculum, sed nomen tuum iucundum. Et si dulcia quadam sunt in seculo, sed cum amaritudine digeruntur. Præponitur nomen tuum non solum amaritudini, sed etiam iucunditati. Narrauerunt etenim mihi iniusti delectationes suas: sed non sicut lex tua Domine. Neque enim si nihil dulce esset martyribus, tantas tribulationum amaritudines æquo animo sustinerent. Amaritudo eorum à quouis sentiebatur, dulcedinem eorum non facile quisquam gustare poterat. Nomen ergo Dei iucundum est amantibus Deum super omnes iucunditates. Expectabo nomen tuum, quoniam iucundum est. Et cui probas quia iucundum est? Da mihi palatum cui iucundum est. Lauda Deum quantum potes, & exaggera dulcedinem eius quibus valueris verbis: homo nesciens quid sit mel, nisi gustauerit, quid dicat nescit. Ideo magis ad experimentum te inuitans Psalmus, quid ait? Gustate, inquit, & videte quoniam suavis est Dominus. Gustare non vis, & dicis

Psalm. 33.

Matc. 11.

iucundum est. Quid iucundum est? Si gustasti, in fructu tuo inueniatur non in solis vocibus tanquam in folijs, ne maledictio Domini arefcere tanquam illa ficulnea merearis. Gustate, inquit, & videte quoniam suavis est Dominus. Gustate & videte. Tunc videbitis, si gustaueritis, Homini autem non gustanti, unde probas? Laudando iucunditatem nominis Dei, quantumcunque dixeris, verba sunt. Aliud est gustus. Verba laudis eius audiunt & impij, non autem gustant quàm iucundum est, nisi sancti: Proinde iste sentiens dulcedinem nominis Dei, & volens explicare, & volens ostendere, nec inueniens quibus (etenim sanctis non opus est vt ostendat, quia & ipsi gustant, & norunt: impij autem sentire non possunt quod gustare nolunt) quid facit de iucunditate nominis Dei? Tulit se continuo à turbis impiorum: Et expectabo nomen tuum, inquit, quia iucundum est in conspectu sanctorum tuorum. Iucundum est nomen tuum, sed non in conspectu impiorum. Ego quàm dulce sit scio, sed his qui gustauerunt.

Idem pater Augustinus tractatu in Psalmum quadragesimum quartum, sic ait:

Sponsus procedat nobis, amemus illum: aut si inuenerimus in eo aliquid foedi, non amemus. Ecce ipse inuenit in nobis multa foeda, & amauit nos: si aliquid foedè inuenerimus in eo, non amemus. Quia & hoc ipsum quod carnem induit, vt de illo etiam diceretur, Vidimus eum, & non habebat speciem neque decorem, si consideres misericordiam qua talis factus est, & ibi pulcher est. Nobis ergo iam credentibus vbiq; sponsus pulcher occurrat. Pulcher Deus verbū apud Deum, pulcher in vtero virginis, vbi non amisit diuinitatem & sumpsit humanitatem: pulcher natus infans verbum, quia & quum esset infans, quum suggeret, quum manibus portaretur, angeli laudes dixerunt: Magos stella direxit, adoratus est in præsepi cibario animalium mansuetorum. Pulcher ergo in caelo, pulcher in terra, pulcher in vtero, pulcher in manibus parientum, pulcher in miraculis, pulcher in flagellis, pulcher inuiriens ad vitam, pulcher non curans mortem, pulcher deponens animam, pulcher recipiens, pulcher in ligno,

Matth. 21.

Isaia 53.

Ioan. 1.

Luc. 2.

Matth. 2.

ligno, pulcher in sepulchro. Nusquam oculos nostros à splendore pulchritudinis illius auertat carnis infirmitas. Summa & vera pulchritudo, iustitia est. Ibi illum non videbis pulchrum, vbi deprehendes iniustum, si vbiq; iustus, vbiq; decorus.

Ex tractatu in Psalmum trigesimum secundum, super his verbis: Beata gens cuius Dominus Deus eorum.

CAPVT V.

Beata gens. Quis est qui hoc audit? Non erigat se? Amant enim omnes beatitudinem: & ideo peruersi sunt homines, qui mali volunt esse, miseri nolunt. Et quum sit malitiæ indiuidua comes miseria, isti peruersi non solum mali esse volunt, miseri nolunt, quod fieri non potest: sed ideo volunt mali esse, ne miseri sint. Quid est hoc quod dixi, ideo volunt mali esse, ne miseri sint? Considerate hoc paululum in omnibus hominibus qui malè faciunt, beati semper esse volunt. Furtum facit aliquis: quæris quare? propter famem, propter necessitatem. Ergo ne miser sit, malus est, & ideo miserior est, quia malus est. Depellendæ ergo miseriæ causa, & acquirendæ beatitudinis causa, faciunt omnes homines quicquid vel boni faciunt vel mali. Semper ergo beati esse volunt. Siue malè viuentes, siue bene viuentes beati esse volunt, & non contingit omnibus quod omnes esse volunt. Omnes enim beati esse volunt: non autem erunt nisi illi qui iuste esse voluerint. Et ecce nescio quis vt malè faciat, beatus vult esse. Vnde? Ex pecunia, ex argento & auro, ex prædijs, fundis, domibus, mæcipijs, pompa seculi, honore volatico, & perituro: habendo aliquid, volunt homines beati esse. Quare ergo quid sit, quod habendo beatus sis. Cum enim beatus fueris, melior vtiq; eris quàm cum miser es. Fieri autem non potest, vt res deterior te, faciat te meliorem. Homo es, deterius te est, quicquid cupis quo beatus esse desideras. Aurum, argentum, quælibet corporalia, quibus inhias acquirendis, possidendis, fruendis, inferiora te sunt. Tu melior es, tu fortior es: & vtiq; vis melior esse quàm es, quædo beatus esse vis, quia miser es. Melius est enim vtiq; bea-

tum esse, quàm miserum. Vis esse melior te, & quæris ac perquiris (per quæ id fiat) deteriora te. Quicquid quæseris in terra, deterius est quam tu. Hoc omnis homo optat amico suo, sic enim adiurat: Sic melior sis, sic meliorem te videamus, sic de te meliore gaudeamus.

Quod optat, hoc & ipse vult. Accipere ergo fidele consilium. Melior te vis esse, noui: omnes nouimus, omnes volumus: quære quod est melius te: & inde efficiaris melior te. Intuere nunc cælum & terram: non tibi sic hæc pulchra corpora placeant, vt eis fieri beatus velis. In animo est quod quæris: beatus enim esse vis. Ipso animo tuo quære quid sit melius. Cum enim duo sint quadam, hoc est animus & corpus: eo quod ex itis duobus, illud melius sit quod animus dicitur, potest corpus tuum melius fieri per meliorem, quia subiectum est corpus animo. Potest ergo melius fieri corpus tuum per animum tuum: vt quum fuerit iustus animus tuus, sit postea immortale etiam corpus tuum. Per animi enim illuminationem meretur corpus incorruptionem: vt fiat inferioris reparatio per meliorem. Si ergo corporis tui bonum animus est, quia corpore tuo melior est: cum quæris bonum tuum, illud quære quod melius est animo tuo. Quid est autem animus tuus attēde, ne forte contemnens animum tuum, & putans nescio quid esse vile & abiectum, viliora quæras quibus beatificetur animus tuus. In animo tuo est imago Dei. Mens hominis capit eam: accipit eam. & inclinando se ad peccatum decolorauit eam. Ipse ad eam venit reformator, qui erat eius ante formator: quia per verbum facta sunt omnia, & per verbum impressa est hæc imago. Venit ipsum verbum, vt audiremus ab Apostolo, Reformamini in nouitate mentis vestre. Iam ergo superest, vt quæras quid sit melius quam animus tuus. Quid erit obsecro nisi Deus tuus? Non inuenis hic aliquid melius animo tuo, quia cum fuerit perfecta natura tua, angelis æquabitur. Iam supra non est nisi creator. Erige te ad illum, noli desperare, noli dicere, Multum est à me. Magis multum est à te, habere aurum quod quæris. Aurum & si volueris, forte non habebis: Deum cum volueris, habebis: quia &

Rom. 12.

antequam velis venit ad te, & cum auersa voluntate esses vocauit te, & cum cōuersus esses terruit te, & cum territus confitereris, consolatus est te. Iste qui tibi præstitit omnia, iste qui fecit vt esses, qui his qui tecum sunt etiam malis præstat solem, præstat pluuiam, præstat fructus, fontes, vitam, salutem, tantas consolationes, seruat tibi aliquid quod non det, nisi tibi. Quid est autem quod tibi seruat, nisi se? Pere aliud si melius inueneris: se tibi seruat Deus. Auare, quid inhias cœlo & terræ? Melior est qui fecit cœlum, & terram: ipsum visurus, ipsum habiturus es. Quæris vt tua sit illa villa, & transiens per illam dicam dicis, Beatus cuius est possessio ista. Hoc quàm multi dicunt qui transeunt per illam: & tamen cum dixerint transeuntes per illam, possunt caput agitare, & suspirare, nunquid & possidere? Sonat cupiditas, sonat iniquitas: sed non concupiscas rē proximi tui. Beatus, inquis, cuius est villa illa, cuius est domus ista, cuius est ager iste. Compesce iniquitatem, audi veritatem. Beata gens cuius est. Quid? Iam nostis quid diciturus sim. Ergo desiderate vt habeatis, tunc demum beati eritis. Hac sola re beati eritis: re meliore quàm vos estis meliores eritis. Deus est, inquam, melior te qui fecit te. Beata gens cuius est Dominus Deus eorum. Hoc ama, hoc posside: hoc cum vis habebis, hoc gratis habebis. Beata gens cuius est Dominus Deus eorum. Noster Deus. Cuius verò non est Deus? Nō planè omnium eodem modo. Noster magis, noster qui viuim⁹ de illo tāquàm de pane nostro. Ipse sit hereditas nostra, possessio nostra. An fortè temerè dicimus, faciēdo nobis Deum possessionē, cum sit Dominus, cum sit creator? Non est ista temeritas, affectus est desiderij & dulcedo spei. Dicat ei anima omnino secunda dicat. Deus meus es tu: quia ipse dicit animæ nostræ, Salus tua ego sum. Dicat, secunda dicat: non faciet iniuriam quum hoc dixerit, imò faciet si non dixerit. Arborea volebas habere quibus beatus esses. Audi scripturā dicentem de sapientia, Lignum vitæ est omnibus possidentibus eam. Ecce possessionem nostram dixit esse sapientiam, sed ne putet ipsam sapientiam (quia possessionē tuam dixit scriptura) aliquid esse quod

Deut. 5.

Psal. 117.

Psal. 34.

Prover. 3.

fit te inferius, sequitur & adiungit, Et incumbentibus in eam velut in domo tuta. Ecce Dominus tuus factus est tibi quasi baculus: securus homo incumbit, quia ille non succumbit. Dic ergo securus. Nam possessio tua est: possidētib⁹ eam scriptura dixit, impleuit fiducia dubitationem tuam. Dic securus, ama securus, spera securus. Tua etiam illa verba sint in Psalmo, Dominus pars hæreditatis meæ. Ergo vnde beati erim⁹? Deum possidēdo. Quid ergo? Nos possidēbimus eum, & ille non nos possidēbit? Vnde ergo Isaias, Domine posside nos? Possidet ergo, & possidēbitur, & totum propter nos. Vt enim nos ex illo beati simus, possidētur à nobis: vt autem ille beatus sit, non possidet nos. Et possidet nos, & possidētur à nobis, non ob aliud nisi vt nos beati simus.

Ex tractatu in Psal. centesimū vigesimū septimū, super his verbis: Beati omnes qui timeant Dominum, qui ambulant in vijs eius: Labores fructuum tuorum manducabis, & beatus es, & bene tibi erit.

CAPVT VI.

TImor nondum castus presentiam Domini, & penas timet: timore facit quicquid boni facit, non timore amittendi bonū illud, sed timore patendi illud malum. Non timet ne perdat amplexus pulcherrimi sponsi, sed timet ne mittatur in gehennam. Bonus est & iste timor, vtilis est, non tamen permanebit in seculum seculi: nondum est illic castus permanens in seculum seculi. In quo est ille cast⁹? iam aliquid vos interrogo, quod vos metipso interrogetis. Si Deus veniens voce propria loqueretur nobis (quanquam non taceat loqui per literas suas) & diceret homini. Peccare vis, pecca: fac quicquid te delectat: quicquid amaueris in terra, tuum fiat: cui fueris iratus, intereat: quem rapere volueris, rapiatur: quem cædere, cædatur: quem damnare, damnetur: quē possidere, possideas. Nemo tibi refiat, nemo tibi dicat, quid facis? nemo, noli facere quod velis: nemo, quare fecisti? abundant tibi omnia ista terrena quæ concupisti, & viue in illis non vsq; ad tempus, sed semper: faciem autem meam nunquam videbis. Fratres mei, vnde ingemuitis, nisi quia iam natus est

est

est timor castus permanens in seculum seculi? Quare percussum est cor vestrū, si diceret Deus, faciem meam nunquam videbis: Ecce omni ista terrena felicitate, omnibus rebus abundabis, circumfluent te bona temporalia, non illa amittis, non illa deiceris, quid vis amplius? Fleret quidem, gemeret timor castus, & diceret, imò tollantur omnia, & faciem tuam videam. Timor castus exclamaret de Psalmo, & diceret, Deus virtutum conuerte nos, & ostende faciem tuam, & salui erimus. Timor castus exclamaret de alio Psalmo & diceret, Vnam petij à Domino. Vide quomodo ardeat timor iste castus, amor verus, amor sincerus. Vnam petij à Domino, hanc requiram. Quid? Vt inhabitem in domo Domini per oēs dies vitæ meæ. Quid si propter terrenam felicitatem? Audi quod sequitur, Vt contempler delectationem Domini, & protegar à templo sancto eius. Id est, esse templum eius, & protegi ab eo, hanc vnam petere à Domino. Hanc vnam si petieritis, ad hanc vnam si cor vestrum exercueritis, & hoc solum amittere timueritis, nec inuidebitis felicitatibus terrenis, & illam felicitatem veram sperabitis, & eritis in eius corpore, cui cantatur, Beati omnes qui timeant Dominum, qui ambulant in vijs eius, Labores fructuum tuorum manducabis. O vos, o tu, vos multi qui vnus estis, labores fructuum tuorum manducabis. Quasi peruerse videtur dicere non intelligentibus: debuit enim dicere, fructum laborum tuorum manducabis: multi enim manducant fructum laborum suorum. Laborant in vinca, ipsum laborem non manducant: sed quæ de labore ipsorum nascitur, manducant. Laborant circa arbores pomiferas, quis manducet labores? Nemo, inquam, sed quod illæ arbores attulerint. Fructus laboris iucundat agricolam. Quid sibi vult labores fructuum tuorum manducabis? Modò labores habemus, fructus postea erit. Sed quia & ipsi labores non sunt sine gaudio propter spem, de qua paulò ante diximus. Spe gaudentes, in tribulatione patientes: modò nos ipsi labores nostri iucundant, & latos nos faciunt de spe. Si ergo labor noster potuit manducari, & potuit iocundare: manducatus fructus ipsius laboris qualis erit?

Psal. 79.

Psal. 26.

Rom. 12.

Psal. 119.

Manducabant labores suos, qui euntes ibant & flebant mittentes femina sua. Quanto incundi⁹ manducabunt fructus laborum, qui venientes venient cū exultatione portantes manipulos suos? Et vt noueritis fratres quia māducatur labor iste, in superiore psalmo audistis dictum superbis, qui ante lucem volebant surgere, id est, ante Christum, non per humilitatē qua resurrexit Christus: Dicitū est illis, Surgite posteaquā sedistis, id est, humiliamini, & inde surgite, quia & ille qui exaltatus est, humiliari venit propter vos. Et quid dicitū est? Qui manducatis panem doloris. Iste est labor fructuum, panis doloris. Nisi enim manducaretur, non diceretur panis. Nisi autem haberet aliquam suauitatem panis iste, nemo illum manducaret cum tanta suauitate. Plorat in gemitu qui orat. Dulciores sunt lachrymæ orantium, quàm gaudia theatrorum. Et audi flamam desiderij eorum à quibus manducatur ipse panis, de quibus hic dicit, Qui manducatis panem doloris. Alio loco dicit amans iste (cuius vocem in psalmo plerumq; agnoscimus.) Factæ sunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte. Vnde factæ sunt lachrymæ panes, Dum dicitur mihi quotidie, vbi est Deus tuus: Antequam enim videamus eū qui nos dilexit, qui nobis pignus dedit cui desponsati sumus, insultant nobis pagani, & dicunt, Vbi est quem colunt Christiani? Ostendant nobis quem colunt. Ecce ego, inquit paganus, ostendo illis Deum meum, & ipsi ostendant, mihi Deum suum. Dum tibi hoc dicit paganus, non inuenis quod illi ostendas, quia non est cui ostendas. Redis ergo & plangis ad Deum, quia illi suspiras antequam eum videas, & desiderio ipsius gemis: & quia in ipsius desiderio ploras, dulces sunt & ipsæ lachrymæ, & pro cibo tibi erunt: quia factæ sunt tibi & ipsæ panes die ac nocte, dum dicitur tibi quotidie, vbi est Deus tuus. Sed veniet Deus tuus (de quo tibi dicitur vbi est) & absterget lachrymas: & ipse pro pane lachrymarum succedet, & te in æternum faginabit: quia erit tecum verbum Dei quo pascuntur angeli. Interim modò labores fructuum: postea fructus laboris. Labores fructuum tuorum manducabis, beatus es, & bene tibi erit.

Psal. 126.

Psal. 41.

T 3

Bea.

Beatus es, de presenti est: bene tibi erit, de futuro est. Cum manducas labores fructuum tuorum, beatus es, cum peruenieris ad fructum laborum tuorum, bene tibi erit. Quid dixit? Nam si bene tibi erit, utique; beatus eris: & si beatus eris, bene tibi utique; erit: Sed interest inter spem & rem. Si spes tam dulcis, quanto res dulcior erit?

Ex tractatu in Psalmum trigésimum quartum, super his verbis: Anima mea exultabit in domino, & delectabitur super salutari eius. CAP. VII.

Anima, inquit, mea exultabit in domino, tanquam in eo à quo audierit, Salus ego tua sum: tanquam non querens alias extrinsecus diuitias, tanquam non querens circumfluere voluptatibus bonis; terrenis, sed Deum gratis amans, non ab illo volens accipere quod delectet, sed ipsum solum sibi proponens à quo delectetur. Quid enim melius Deo dabitur mihi? Amat me Deus. Omnino amat te Deus. Ecce ipse tibi proposuit, pete quod vis. Si tibi Imperator diceret, pete quod vis, quos tridunatus, comitatusve ructares. Quanta ibi proponeres & accipienda, & alijs largienda? Deo tibi dicente: pete quod vis, quid petiturus es? Excute mentem tuam, exere auaritiam tuam, protende quantum potes, & dilata cupiditatem tuam, non quicquam; sed omnipotens Deus dixit, pete quod vis. Si possessionum es amator, desideraturus es totam terram, ut omnes qui nascuntur, coloni tui aut serui tui sint. Et quid quum totam terram possederis? Mare petiturus es, in quo viuere tamen non poteris: in hac auaritia te pisces superabunt. Sed forte insulas possidebis. Transcende & hæc: pete & aerem, quamuis volare non possis: porrige cupiditatem tuam usque ad coelum, dic tuum esse solem, lunam, stellas: quia ille qui fecit omnia, dixit, pete quod vis: tamen nihil inuenies chari, nihil inuenies melius, quam ipsum qui fecit omnia. Ipsum pete qui fecit: & in illo, & ab illo habebis omnia quæ fecit. Omnia chara sunt, quia omnia pulchra sunt: sed quid illo pulchrius est? Fortia sunt, sed quid illo fortius? Et nihil magis vult dare quam se. Si aliquid inuenieris melius, pete. Si alia petieris, iniuriam facies il-

li, & damnum tibi: proponendo illi quod fecit, quum velit seipsum tibi dare qui fecit. In hoc amore dixit illa anima quædam, Nunquid ipse es pars mea Domine? Id est, tu es pars mea. Eligant sibi qui volunt, quod possideant: faciant sibi partes de rebus: pars mea tu es, te mihi elegi. Et iterum, Dominus pars hæreditatis meæ. Possideat te, ut possideas illum, eris prædium ipsius, eris domus ipsius. Possidet ut prosit, possidetur ut proficit. Nūquid ut aliquid ei tu prosis? Nam dixi Domino, Deus meus es tu: quoniam bonorum meorum non eges. Anima autem mea exultabit in Domino, & delectabitur super salutari eius. Salutare Dei Christus est. Quoniam viderunt oculi mei salutare tuum.

Ex tractatu in Psalmum septuagesimum secundum, super his verbis: Quid mihi est in celo, & à te quid volui super terram? Defecit cor meum, & caro mea, Deus cordis mei, & pars mea, Deus in aeternum.

CAP. VIII.

Comparauit voluntati suæ terrenæ præmium cœlestis quod acceptur est: vidit quid ibi sibi seruetur: & cogitans, & æstuans in cogitatione cuiusdā rei ineffabilis, quam nec oculus vidit nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit: non dixit, illud aut illud mihi est in celo, sed quid mihi est in celo? Quid est illud, quod habeo in celo? quantum est? quale est? quid est? Et cum non transeat quod habeo in celo, à te quid volui super terram? Seruas mihi tu (dicam ut possum, sed date veniam: accipite conatum meum, deuotionem nitendi, nam explicandi nulla facultas est,) seruas, inquit, mihi tu in celo diuitias immortales, te ipsum: & ego volui à te in terra quod habent & impij, quod habent & mali, quod habent & facinorosi, pecuniam, aurum, & argentum, gemmas, familias, quod habent & scelerati multi, quod habent multæ foeminae turpes, multi viri turpes? Hæc pro magno desideravi à Deo meo super terram, cum seruet se mihi in celo Deus meus? Quid enim mihi est in celo? Ostendere habet ipsum quid. Defecit cor meum & caro mea, Deus cordis mei. Hoc ergo mihi est in celo seruatum. Deus cordis mei, & pars mea Deus meus. Quid est fratres? Inue-

Inuenimus diuitias nostras: eligat sibi partes genus humanum. Videamus homines cupiditatum diuersitate dilaniari. Eligant alij militiam, alij aduocationem, alij diuersas variasque doctrinas, alij negotiationem, alij agriculturam: istas partes sibi faciant de rebus humanis: clamet populus Dei, Pars mea Deus meus. Non ad tempus pars mea, sed pars mea Deus in secula. Aurum etiam semper habeo, quid habeo? Deum si semper habebam, quam magnum bonum haberem? Huc accedit, quia Deus seipsum mihi promittit, & id me in aeternum habiturum promittit. Tantum habeo, & nunquam non habeo. Magna felicitas, pars mea Deus. Quamdiu? In secula. Quomodo? Ecce vide quomodo illum amauit, Fecit cor castum: Deus cordis mei, & pars mea Deus in secula. Factum est cor castum, gratis iam amatur Deus: non ab illo petitur aliud præmium. Qui aliud præmium petit à Deo, & propterea vult seruire Deo, carius facit quod vult accipere, quam ipsum à quo vult accipere. Quid ergo? Nullum præmium Dei? Nullum præter ipsum. Præmium Dei, ipse Deus est. Hoc amat, hoc diligit, si aliud dilexerit, non erit castus amor.

1. Ioan. 3. Ex tractatu quarto in Epistolam beati Ioannis Apostoli, super his verbis: Scimus quia cum apparuerit similes ei erimus: quoniam videbimus eum sicuti est.

CAP. IX.

Intelligat charitas vestra. Magna res. Scimus, inquit, quia quum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Iam attendite quid vocetur, Est. Nostis quid vocetur, Est? Qui vocatur, & non solum vocatur, sed verè Est, incommutabilis est: semper manet, mutari nescit, nulla ex parte corrumpitur: nec proficit, quia perfectus est: nec deficit, quia perfectus est. Et quid est hoc? In principio erat verbum. Christum in forma Dei, verbum Dei, vnicum patris equalem patri, non possunt videre mali: secundum id verò quod verbum caro factum est, potuerunt videre & mali, & in die iudicij videbunt etiam mali: quia sic veniet iudicaturus, quomodo venit iudicandus. Videbunt, sed formam serui: formam Dei non videbunt, quia impij sunt. Ipse autem Do-

minus dicit, Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Ergo visurum quandam visionem fratres, quæ nec oculus vidit, nec auris audiat, nec in cor hominis ascendit, visionem quædam præcellentem omnes pulchritudines terrenas, auri, argenti, nemorum, aut camporum: visionem præcellentem pulchritudinem maris, & acris, pulchritudinem solis, lunæ, stellarum, & angelorum: visionem Dei omnia pulchra superantem, quia ex ipso sunt omnia pulchra. Quid ergo erimus quando videbimus quod nobis promissum est? Similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Quomodo potuit lingua seruire: cætera corde cogitentur. Quid enim vel ipse Ioannes dixit ad comparationem ei quæ est, vel dici potest à nobis hominibus longè imparibus meritis ipsius? Redeamus ergo ad illam vocationem, quæ intus docet ea quæ loqui non possumus: & quia modò videre non potestis, officium vestrum in desiderio sit. Tota vita boni Christiani, sanctum desiderium est. Quod desideras nondum vides: sed desiderando capax efficiaris: ut quum venerit quod videas, implearis. Sicuti enim si velles implere aliquem sinum, & nosti quam magnū est quod dabitur, extendis sinum vel facci vel vtrius, vel alicuius rei, nosti quantum misurus es, & vides quia angustus est sinus, extendendo facis capaciorem: sic Deus differendo extendit desiderium, desiderando extenditur animus, extendendo fit capax. Desiderentius, ergo fratres, quia implendi sumus. Hæc est vita nostra, ut desiderando exerceamur. Tantum autem nos exercet sanctum desiderium, quantum desideria nostra amputauerimus ab amore seculi. Exinani quod implendum est: bono implendus es, funde malum. Puta quia melle te vult implere Deus: si acetoplenus es, vbi mel pones? Fundendum est id quod portat vas, mundandum est ipsum vas. Mundandum est (etsi cum labore, cum tritura) ut fiat aptum cuidam rei: mel dicamus, aurum dicamus, vinum dicamus, quicquid dixerimus, quicquid volumus dicere, quod dici non potest, Deus vocatur. Et quid dicimus quando dicimus, Deus? quid dicimus? In duabus istis syllabis intelligitur totum

quod expectamus. Quicquid ergo dicere valuimus, infra est: extendamus nos in eum, ut cum venerit impleat nos. Similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est.

Ex tractatu in Psalmum vigesimum sextum, super his verbis: Vnam petij à Domino hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vite meae: ut videam voluptatem Domini.

CAPVT X.

VNam, inquit, petij à Domino. Fœminino genere appellatit quoddam beneficium, tanquam diceret, vnam petitionem. Videamus quid petit qui nihil timet. Magna securitas cordis. Vultis nihil timere? Hanc vnam petite, quã vnam petit qui nihil timet, aut quam petit ut nihil timeat. Vnam, inquit, petij à Domino hanc requiram. Hoc hic agitur ab eis qui bene ambulant. Quid est hoc? quã est illa vna? Ut inhabitem in domo Domini per oēs dies vite meae. Hanc est vna. Domus enim ea dicitur, vbi semper manebimus. In ista peregrinatione si dicitur domus, sed tamen propriè tabernaculum appellatur. Tabernaculum peregrinantium, & quodammodo militantium, & aduersus hostes pugnantium est. Quando ergo tabernaculum est in hac vita, manifestum est, quia est & hostis. Nã inde dicuntur contubernales, quia simul habent tabernacula, & nostis hoc nomen esse militantium. Ergo hic tabernaculum, ibi domus. Sed tabernaculum interdum per abusivonẽ vicinitatis dicitur domus, & domus aliquando secundũ eundẽ modum dicitur tabernaculum: propriè tamen illa domus, hoc tabernaculum. Quid aut acturi simus in illa domo, habes evidenter expressisse alterum psalmũ, Beati qui habitant in domo tua, in secula seculorum laudabunt te. Hac iste (si dicendum est) cupiditate ardens, & amore isto æstuans, desiderat oēs dies vite suae in domo domini habitare, in domo domini omnes dies vite suae agere, nõ quasi finiendo sed æternos. Sic enim dicitur dies, quomodo anni, de quibus dictum est: Et anni tui nõ deficient. Nam dies vite æternæ, vnus dies est sine occasu. Hoc ergo dixit ad Dominum, Concupiui hanc, vnam petij hanc requiram.

Psalm. 83.

Psalm. 101.

Et quasi diceremus ei, Et quid tibi facturus es? quã ibi delectatio tua? quod aucamentum cordis? quã illa delicia? Vnde gaudia suppetent? Non enim ibi perdurabis, nisi felix eris. Felicitas autem illa vnde succedit? Habemus enim hic felicitates diuersas generis humani, & miser quisque dicitur, dum subtrahitur illi quod amat. Amat ergo homines diuersas res, & quando quisque quod amat habere videtur, felix vocatur. Verè autẽ felix est, non si id habet quod amat, sed si id amet quod amandum est. Multi enim miseri sunt magis habendo quod amat, quam carendo. Amando enim res noxias, miseri: habendo sunt miseriore.

Et propitius Deus cum malè amamus negat, quod amamus: iratus autem dat amanti quod malè amat. Quia ergo in istis terrenis habitationibus diuersis delitijs, & voluptatibus homines oblectantur, & vnusquisque in ea vult domo habitare, vbi non habeat quod offendant animum, & habeat multa quae delectent, si autem subtrahantur ea quae delectabant, vult homo inde migrare: interrogemus quasi curiosus, & dicat iste quid nos, quid ipse acturus est in illa domo, vbi cupit, & optat, & desiderat (& hanc vnam petit à Domino) habitare per oēs dies vite suae. Quid ibi ages, quæso te? Quid est quod desideras? Audi quid. Ut contempler delectationem Domini. Ecce quod amo, ecce quare volo habitare in domo domini per omnes dies vite meae. Habet ibi magnum spectaculum, delectationem ipsius Domini contemplari. Vult finita nocte sua herere in luce ipsius. Tunc enim erit manẽ nostrum nocte transacta. Vnde alio loco Psalmus dicit, Manẽ astabo tibi & contemplantur te. Modò idè non contemplor, quia cecidi: tunc astabo tibi, & contemplantur. Hęc vox humana est. Cecidit enim homo: & non mitteretur qui erigeret, nisi cecidissimus. Nos cecidimus, ille descendit. Ille ascendit, nos leuamur: quia nemo ascendit nisi qui descendit. Qui ruit leuatur: qui descendit, ascendit. Et non idè desperemus, quia ille solus ascendit, leuat enim nos, ad quos cadentes descendit: & stabimus, & contemplantur. & magna delectatione perfruemur. Ecce dixi hoc, & exclamatis desiderio cuiusdam speciei nondũ vite.

Psalm. 5.

Ioan. 3.

Ephes. 4.

vite. Excedat cor vestrum omnia visa, & excedat intentio vniuersas cogitationes vestras prodeuntes ex carne, eductas à sensibus carnis, & imaginatas nescio quo phantasmate. Totum ab animo rejicite, quicquid occurrerit negate. Cognoscite infirmitatem cordis vestri: & quicquid occurrerit quod cogitare possitis, dicite, Non est illud, Non enim si illud esset, mihi iam occurrisset. Ita desiderabitis quoddam bonum. Quale bonum? Omnis boni bonum, vnde omne bonum: bonum cui non addatur quid sit, nisi ipsum bonum. Dicitur enim bonus homo, & bonus ager, & bona domus, & bonum animal, & bona arbor, & bonum corpus, & bona anima. Adiunxisti toties quoties dixisti bonum. Bonum simplex, ipsum bonum quo cuncta sunt bona, ipse est delectatio Domini: hanc contemplantur. Iam videte fratres, si vos delectant bona ista quae appellantur bona, si vos delectant bona, quae non sunt per se bona (omnia enim mutabilia non per se bona) qualis erit contemplatio boni incommutabilis, æterni, semper eodem modo manentis? Quando quidem ista quae dicuntur bona, nullo pacto nos delectarent, nisi essent bona: nec alio pacto essent bona, nisi ab illo essent, qui simpliciter bonus est. Ecce quare habitare volo, inquit, in domo Domini per omnes dies vite meae. Dixi vobis quare: ut contempler delectationem Domini.

Ex eodẽ tractatu in ipsum Psalmũ vigesimum sextum, super his verbis: Circumui & immolau in tabernaculo eius hostiam iubilationis: cantabo & psalmum dicam Domino. Exaudi Domine vocem meam quae clamaui ad te, miserere mei, & exaudi me, Tibi dixit cor meum, quæsiui vultum tuum, vultum tuum Domine requiram.

CAPVT XI.

Immolamus hostiam iubilationis, immolamus hostiam lætitiæ, hostiam gratulationis, hostiam gratiarum actionis, quae verbis explicari non potest: immolamus autem vbi? In ipso tabernaculo eius, in sancta Ecclesia. Quid ergo immolamus? Abundantissimum & inenarrabile gaudium, nullis verbis, voce ineffabili. Hanc est hostia iubilationis.

Vnde quæsitã, vnde inuenta est? Circumui. Circumui, inquit, & immolau in tabernaculo eius hostiam iubilationis. Circumui erat animus tuus per vniuersam creaturam, vndique tibi clamabat creatura, Deus me fecit. Quicquid te delectauerit in arte, artificem commendat: magisque (si circumueas vniuersa) consideratio concipit artificis laudem. Vides cœlos: magna opera Dei sunt. Vides terram: Deus fecit semina innumera, diuersitates germinum, multitudinem animalium. Circumui adhuc cœlos vsque ad terram, nihil relinquo: vndique omnia tibi resonant conditorem. Et ipsae species creaturarum voces sunt quaedam creatoris laudantium. Quis aut explicet laudibus vniuersam creaturam? Quis illam explicet laudibus? Quis dignè laudet cœlum, & terram, mare, & omnia quae in eis sunt? Et ista quidem visibilia. Quis dignè laudet angelos, sedes, dominationes, principatus, & potestates? Quis dignè laudet hoc ipsum quod in nobis viget, corporis mouens membra, sensu exercens tam multa, memoria tam multa complectens, intellectu tam multa discernens: quis dignè laudet? At si in istis creaturis Dei sic laborat humanus sermo, in creatore quid agit, nisi quod sola restat (sermone deficiente) iubilatio? Circumui, & immolau in tabernaculo eius hostiam iubilationis. Cantabo & psallam Domino. Securi erimus & securi cantabimus, & securi psallemus, quum contemplantur delectationem Domini, in illa incorruptione, quando absorbebitur mors in victoria. Modò quid? Quia iam dicta sunt gaudia illa quae habebimus cum acceperimus illam vnam petitionem modò quid? Exaudi Domine vocem meam. Gemitus modò, oremus modò. Gemitus non est nisi miserorum, oratio non est nisi indigentium. Transiet oratio, succedet laudatio: transiet stetus, succedet gaudium. Interim modò quando in diebus malorum nostrorum sumus, nõ cesset oratio nostra ad Deum, à quo vnam illam petamus, & ab ipsa petitione nõ desistamus, donec ad eam, illo donante ac perducente, perueniamus. Exaudi Domine vocem meam quae clamaui ad te: miserere mei, & exaudi me. Vnam illam petit, tam diu rogans, flens,

flens, gemens: non petit nisi vnam. Finit omnes cupiditates, remansit illa vna, quam petit. Audi quia hanc petit. Tibi dixit cor meum, quæsiui vultum tuum. Hoc est ergo quod paulò ante dixit, Vt contempler delectationem Domini. Si gaudium nostrum in isto Sole esset, non cor nostrum diceret, Quæsiui vultum tuum Domine, sed oculi corporis nostri illam quærerent. Cor nostrum cui dicit, Quæsiui vultum tuum, nisi ei qui pertinet ad oculus cordis? Lucem istam quærunt oculi carnis: lucem illam quærunt oculi cordis. Sed vis illam lucem quæ videtur oculis cordis videre (quia ipsa lux Deus est, Deus enim lux est, ait Ioannes, & tenebræ in eo non sunt vlla) vis ergo videre illam lucem? Munda oculum unde videtur. Beati enim mundo corde, quia ipsi Deum videbunt. Tibi dixit cor meum, quæsiui vultum tuum, vultum tuum Domine requiram. Vnam petij à Domino hanc requiram. O quomodo se fixit in ista vna petitione. Vis impetrare? Aliud noli petere, vni sufficere, quia vna tibi sufficet.

1. Ioan. 1.

Ioan. 8.

Matth. 5.

Ex eodē tractatu in ipsum Psalmum vigesimum sextum, super his verbis: Credo videre bona Domini in terra viuentium. Expecta Dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum, & sustine Dominum.

CAPVT XII.

Redit ad illam vnam, post pericula, post labores, post difficultates, inter manus persecutorum, & tribulationum æstuans, anhelans, laborans, & firmus, & certus, illo suscipiente, illo adiuuante, illo ducente, illo regente: tamen post illum circuitum, & iubilationem exultans gaudio, & gemens in laboribus, suspirauit ad extremum, & ait, Credo videre bona Domini in terra viuentium. O bona Domini dulcia, immortalia, incomparabilia, sempiterna, incommutabilia: & quando vos videbo, bona Domini? Credo videre, sed non in terra morientium. Credo videre bona Domini in terra viuentium. Eruet me Dominus de terra morientium, qui propter me dignatus est suscipere terram morientium, & mori inter manus morientium, Eruet me Dominus de terra morientium. Credo videre bona Domini in terra viuentium. Suspirans dixit, laborans

dixit, periclitans dixit, inter magnam turbam tentationum, sed tamen ipse de misericordia. Audiamus & vocem Domini desuper exhortantis nos, & consolantis nos, illius vocem quem habemus pro patre, & matre, qui nos dereliquerunt, illius vocem audiamus. Audiuit enim gemitus nostros, vidit suspiria nostra, intuitus est desiderium nostrum, & vnam petitionem nostram, vnam postulationem per aduocatum Christum libenter accepit: & donec peragamus istam peregrinationem (quia dilataturus est, non ablaturus quod promissit nobis) dixit nobis: Sustine Dominum. Non sustinebis mendacem, non eum qui poterit falli, non eum qui non est inuenturus quod dicit. Omnipotens promissit, certus promissit, verax promissit. Sustine Dominum, viriliter age: Noli dissolui, ne sis inter eos quibus dicitur: Vch his qui perdidit sustinentiam. Sustine Dominum, Omnibus nobis dicitur, & vni homini dicitur: Vn sumus in Christo, corpus Christi sumus, qui vnam illam desideramus, qui vnam illam petimus, qui in istis diebus malorum nostrorum ingemiscimus, qui credimus nos vsuros bona Domini in terra viuentium: nobis omnibus qui vnus in vno sumus, dicitur: Sustine Dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum, & sustine Dominum. Sustine Dominum, habebis eum, habebis quem sustinebis. Aliud desidera si maius, si melius, si suauius inueneris.

Eccle. 2.

Ex tractatu in Psalmum quadragesimum primum, super his verbis: Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. Sitiuit anima mea ad Deum viuum: quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Fecerunt mihi lachryma mea panes die ac nocte, dñ dicitur mihi quotidie, Vbi est Deus tuus? hec recordatus sum, & effudi super me animam meam.

CAPVT XIII.

Ela fratres auditatem meam capite, desiderium hoc meum communicate: simul amemus, simul in hac siti exardescamus, simul ad fontem intelligendi curramus. Desideremus ergo velut ceruus fontem: præter illum fontem quem propter remissionem peccatorum defi-

Psal. 35.

Ephes. 4.

desiderant baptizandi, nos iam baptizati desideremus illum fontem, de quo scriptura alia dicit, Quoniam apud te est fons vitæ, Ipse enim fons & lumen est. Quoniam in lumine tuo, inquit, videbimus lumen. Si & fons est, & lumen est, meritò & intellectus est: quia & faciat animam auidam scientia, & omnis qui intelligit, luce quadam non corporali, non carnali, non exteriore, sed interiore illustratur. Est ergo fratres quædam lux intus, quam non habent qui non intelligunt. Vnde iam eos qui desiderant hunc fontem vitæ, & inde aliquid carpunt, alloquitur Apostolus obsecrans, & dicit: Vt iam non ambulatis sicut & gentes ambulant in vanitate mentis suæ, obscurati intelligentia, alienati à via Dei per ignorantiam quæ est in illis propter cecitatem cordis ipsorum. Si illi obscurati sunt intelligentia, id est, quia non intelligunt, obscurati ergo qui intelligunt, illuminantur. Curre ad fontes: desidera aquarum fontes. Apud Deum est fons vitæ, & inescapabilis fons: in illius luce lumen inobscurable. Lumen hoc desidera, quendam fontem, quoddam lumen, quale non norunt oculi tui: cui lumini videndo oculus interior præparatur, cui fonti hauriendo sitis interior inardescit. Curre ad fontem, desidera fontem: sed noli utcumque animal currere, vt ceruus curre. Quid est vt ceruus? Non sit tarditas in currendo, impiger curre, impiger desidera fontem. Sitiuit anima mea ad Deum viuum. Sitiuit anima mea ad Deum viuum. Quod dixi, Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deo, hoc iterum dico, Sitiuit anima mea ad Deum viuum. Quid sitiuit anima mea ad Deum viuum? Quid sitiuit? Quando veniam & apparebo ante faciem Dei. Hoc est quod sitio, venire & apparere. Sitio in peregrinatione, sitio in cursu, sitiabor in aduentu. Sed quando veniam? Et quod citius est Deo, tardum est desiderio. Quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Ex illo desiderio est, & hoc quod clamatur alibi, Vnam petij à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini per omnes dies vitæ meæ. Quare hoc? Vt contempler, inquit, delectationem domini. Quando veniam & apparebo ante faciem domini? Interim dum

Psal. 26.

meditor, dum curro, dum in via sum, antequam veniam, antequam appaream, fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi per singulos dies, Vbi est Deus tuus. Fecerunt mihi, inquit, lachrymæ meæ, non amaritudo, sed panes suaues erant ipsæ lachrymæ, sitiienti mihi illum fontem: quem quia bibere nondum poteram, auidius meas lachrymas manducabam. Non enim dixit, Factæ sunt mihi lachrymæ meæ potus, ne ipsas desiderasse videretur sicut fontes aquarum: sed seruata, inquit, illa siti qua rapior, seruata illa siti qua inardesco ad fontes aquarum, panes mihi factæ sunt lachrymæ meæ dum differor: & vtique manducando lachrymas meas, sine dubio plus sitio ad fontes. Die quippe ac nocte factæ sunt mihi lachrymæ meæ panes. Cibum istum qui panis dicitur die comedunt homines, nocte dormiunt: panis autem lachrymarum, & die, & nocte comeditur: siue totum tempus accipias diem & noctem: siue diem intelligas pro huius seculi prosperitate, noctem verò pro huius seculi aduersitate. Siue, inquit, in prosperis rebus seculi, siue in aduersis rebus seculi, ego desiderij lachrymas fundo, ego desiderij mei auiditatem non defero. Et quando in mundo bene est, mihi male est, quousque appaream ante faciem Dei. Quid ergo contradicis? Quasi gratulari me cogis, si aliqua huius seculi prosperitas arriserit? Nonne deceptoria est? nonne fluxa, caduca, mortalis? nonne temporalis, volatica, transitoria? nonne plus habet deceptionis quam delectationis? Cur ergo non & in ipsa fiant lachrymæ meæ panes? Si quidem, & quando felicitas seculi circumfulget, quamdiu sumus in corpore, peregrinamur à Domino. Et dicitur mihi quotidie: Vbi est Deus tuus? Quid? Paganus si hoc mihi dicat, nonne illi & ego possum dicere: Vbi est Deus tuus? Deum quippe suum digito ostendit. Intendit enim digitum ad aliquem lapidem, & dicit, Ecce Deus meus: vbi est Deus tuus? Cum lapidem irrisero, & erubuerit qui demonstrauerit, tollit oculos à lapide, suscipit coelum, & fortè in solem digitum intendens, iterum dicit: Ecce Deus meus, vbi est Deus tuus?

2. Cor. 5.

tuus? Inuenit ille quod ostenderet oculis carnis: ego autem non quasi non habeo quem ostendam, sed non habeo ille oculos quibus ostendam. Potuit .n. ille oculis corporis mei ostendere Deum suum solem: quibus ego oculis eius ostendam solis creatorem? Veruntamen audiendo quotidie, Vbi est Deus tuus, & in lachrymis meis quotidianis passus, die ac nocte meditatus sum quod audiui, Vbi est Deus tuus. Quæsiui etiam ego ipse Deum meum: ut si possem, non tantum crederem, sed aliquid & viderem. Video enim quæ fecerit Deus meus, non autem video ipsum Deum meum qui fecit hæc. Sed quoniam sicut ceruus desidero fontes aquarum, & est apud Deum fons vitæ, & in intellectu scriptus est hic Psalmus, & inuisibilia Dei per ea quæ facta sunt intellecta cõspiciuntur, quid agam ut inueniam Deum meum? Considerabo terram, facta est terra. Est magna pulchritudo terrarum, sed habet artificem. Magna miracula sunt seminum atque gignentium, sed habent ista omnia creatorem. Attendo magnitudinem circumfusi maris, stupeo, miror, artificem quæro, cœlum suspicio, & pulchritudinem syderum, admiror splendorem solis exercitio dici sufficientem, lunam nocturnas tenebras consolantem: mira sunt hæc, laudanda sunt hæc, vel etiam stupenda sunt hæc: neque enim terrena, sed etiam cœlestia sunt hæc: nondum ibi stat fitis mea. Hæc miror, hæc laudo: sed eum qui fecit hæc fitio. Redeo ad meipsum, & quis sim etiam ipse qui talia quæro, perscrutor: inuenio me habere corpus, & animam, vnum quod regam, aliud quo regar, corpus seruire, animam imperare. Discerno animam melius esse aliquid quam corpus, ipsum inquisitorem talium rerum non corpus sed animam video: & tamen hæc omnia quæ collustrauit, per corpus ea me collustrasse cognosco. Terram laudabam, oculis cognoueram: mare laudabam, oculis cognoueram: cœlum, sydera, solem, lunamque, laudabam, oculis cognoueram. Oculi membra carnis sunt, fenestras sunt mentis: interior est qui per has videt: quando cogitatione aliqua absens est, frustra patet. Deus meus qui fecit hæc quæ oculis video, non istis oculis est inquirendus.

Rom. 1.

Aliquid etiam per seipsum animus concipit, quod non per oculos sentiat, quasi colores & lucem: non per aures quasi cantum & sonum: non per nares, quasi odorum suauitatem: non per palatum & linguam, quasi saporem: non per totum corpus quasi duriciam & molliciem, rigorem atque feruorem, asperitatem, lenitatemque. Videamus quod neque color sit, neque sonus, neque odor, neque sapor, neque calor aut frigus, aut duricia, aut mollicies. Dicatur ergo mihi, quem colorem habeat sapientia? Cui cogitamus iustitiam (cuius pulchritudine intus in ipsa cogitatione fruimur) quid tanquam sonus ad aures, quid tanquam vaporeum surgit ad nares? quid odori infertur? quid manu tractatur? Et delectat, & intus est, & pulchra est, & laudatur, & videtur: & si in tenebris sunt oculi isti, animus illius luce perfruitur. Quid est illud quod Tobias videbat, quando videnti filio cæcus consilium vitæ dabat? Est ergo aliquid quod animus ipse corporis dominator, rector, habitator videt, quod non per oculos corporis sentit, non per aures, non per nares, non per palatum, non per corporis tactum, sed per seipsum: & utique melius est prorsus quod videt per seipsum, quam quod per seruum suum. Seipsum enim per seipsum videt: & animus ipse ut norit se, videt se: nec ut videat se corporalium oculorum quærit auxilium: imò verò ab omnibus corporis sensibus, tanquam impediens & perstreptibus abstrahit se à se, ut videat se in se, ut nouerit se apud se. Sed nunquid aliquid tale Deus ipse est, qualis est animus? Non quidem videri Deus nisi animo potest: nec tamen ita ut animus videri potest. Aliquid enim quærit animus iste quod Deo est, de quo illi non insultent qui dicunt, Vbi est Deus tuus. Aliquam quærit incommutabilem veritatem, & sine defectu substantiam. Non est talis ipse animus: deficit, proficit, nouit, ignorat, meminit, obliuiscitur, modò illud vult, modò non vult. Ista mutabilitas non cadit in Deum. Si dixero, mutabilis est Deus, insultabunt mihi qui dicunt, Vbi est Deus tuus. Quærens ergo Deum meum in rebus visibilibus & corporalibus, & non inueniens: quærens eius substantiam in meipso (quasi ali-

Tob. 4.

Rom. 1.

quid tale ipsa sit, qualis ego sum) neque ibi inueniens: aliquid super animam esse sentio Deum meum. Ergo ut eum tangerem, hæc meditatus sum, & effudi super me animam meam. Quando anima mea contingeret, quod super animam meam quæritur, nisi anima mea super seipsam effunderetur? Si enim in seipsa remaneret, nihil aliud quam se videret. Et cum se videret, non utique Deum suum videret. Dicant iam insultatores mei: Vbi est Deus tuus, dicat: ego quam diu non video, quam diu differor, madducabo die ac nocte lachrymas meas. Dicant illi adhuc, Vbi est Deus tuus? Quæro ego Deum meum in omni corpore siue terrestri, siue cœlesti, & non inuenio. Volens cognoscere substantiam eius, quæro etiam in anima mea, nec ibi inuenio. Meditatus sum tamè in inquisitione Dei mei, & per ea quæ facta sunt, inuisibilia Dei mei cupiens intellecta conspiciere, effudi super me animam meam: Et iam non restat quem tægam nisi Deum meum. Ibi enim domus Dei mei. Super animam meam Deus meus habitat: inde me prospicit, inde me creauit, inde me gubernat, inde mihi consulit, inde me excitat, inde me vocat, inde me dirigit, inde me ducit, inde me perducit.

Ex eodem tractatu in ipsum Psalmum quadragesimum primum, super his verbis: *Transibo in locum tabernaculi admirabilis usque ad domum Dei, in voce exultationis, & confessionis, soni festiuitatem celebrantis. Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me? Spera in Domino quoniam adhuc cõsuebor illi salutare vultus mei, & Deus meus.* CAP. XIII.

Rom. 6.

Tabernaculum eius in terra, Ecclesia est adhuc peregrina. Extra locum tabernaculi quærens Deum meum errabo. In loco tabernaculi ingrediar, admirabilis tabernaculi, usque ad domum Dei. Iam multa admiror in tabernaculo: tabernaculum enim in terra, homines sunt fideles. Admiror in eis membrorum ipsorum obsequium: quia non in eis regnat peccatum ad obediendum desiderijs eius, nec exhibent membra sua arma iniquitatis peccato, sed exhibent se Deo viuo in bonis operibus: animam seruienti Deo membra corpora-

lia militare admiror. Respicio & ipsam animam obedientem Deo, distribuentem opera actus sui, frenantem cupiditates, pellentem ignorantiam, extendentem se ad omnia aspera & dura toleranda, iustitiam & charitatem impendentem ceteris. Miror & istas virtutes in anima: sed adhuc in loco tabernaculi ambulo. Transco & hæc: & quamuis admirabile mihi sit tabernaculum, stupeo cum peruenio usque ad domum Dei. Ecce iste dum miratur membra tabernaculi, perducus est ad domum Dei. Percepit quandam dulcedinem, sequendo interiorem nescio quam & occultam voluptatem, tantquam de domo Dei sonaret suauiter aliquod organum. Et quum ille ambularet in tabernaculo, audito quodam interiore sono, ductus dulcedine, sequens quod sonabat, abstrahens se ab omni strepitu carnis & sanguinis, peruenit usque ad domum Dei. Nam viam suam, & ductum suum sic ipse commemorat, quasi diceremus ei, Miraris tabernaculum in hac terra, quomodo peruenisti ad secretum domus Dei? In voce, inquit, exultationis & confessionis, soni festiuitatem celebrantis. Festa cum hic homines celebrant suæ luxuriæ, consuetudinem habent constituere organa ante domos suas, aut ponere symphoniam, vel quæcumque musica ad luxuriam seruientia, & illicientia: & ubi audita fuerint hæc, quid dicimus qui transmimus? Quid hic agitur? Et responderetur nobis, aliqua esse festa: Natalitia, inquit, celebrantur: nuptiæ hic sunt: ut non videantur inepta illa cantica, sed excusetur festiuitate luxuria. In domo Dei festiuitas sempiterna est. Non enim aliquid ibi celebratur & transit. Festum sempiternum, chorus angelorum, vultus presens Dei, lætitia sine defectu. Et dies hic festus ita est, ut nec aperiat in initio, nec sine claudetur. De illa æterna & perpetua festiuitate, sonat nescio quid canorum, & dulce auribus cordis, sed si non perstrepat mundus. Ambulanti in hoc admirabili tabernaculo Dei, & miracula Dei in redemptione fidelium consideranti, mulcet aurem sonus festiuitatis illius, & rapit ceruum ad fontes aquarum. Sed quia fratres, quam diu sumus in corpore hoc, peregrinamur à Domino, & corpus quod corrumpitur

2. Corin. 5.

Sap. 9.

V

aggra-

aggrauat animam, & deprimat terrena inhabitatio sensum multa cogitantem: et si utcumque; nebulis diffugatis ambulando per desiderium, adhuc sonum peruenimus interdum, ut aliquid de illa domo Dei nitendo capiamus: onere tamen quodā infirmitatis nostrae adconfecta recidimus, & ad solita ista dilabimur. Et quomodo ibi inueneramus vnde gauderemus: sic hic non deerit vnde gemamus. Etenim ceruus iste māducans die ac nocte lachrymas suas, raptus desiderio ad fontes aquarum, ad interiorē scilicet dulcedinem Dei, effundens super se animam suam, ut tangeret quod est super animam ambulans in loco tabernaculi admirabilis vsque ad domum Dei, & ita ductus interioris, & intelligibilis soni iucunditate, ut omnia exteriora contemneret, & in interiora raperetur: adhuc tamen homo est, adhuc hic gemit, adhuc carnem fragilem portat, adhuc inter scādala huius mundi periclitatur. Respexit ergo ad se tanquam inde veniens, & ait sibi constituto inter has tristitias, & comparans hac illis ad quae videnda ingressus est, & post quae visa egressus est. Quare, inquit, tristis es anima mea, & quare conturbas me? Ecce iam quadam interiore dulcedine latati sumus: ecce acie mentis aliquid incommutabile, superstrictum, & raptim videre potuimus: quare adhuc conturbas me? quare adhuc tristis es? Non enim dubitas de Deo tuo. Nunquid enim non est quoddam dicas tibi contra illos qui dicunt, Vbi est Deus tuus? iam aliquid incommutabile persequisti, quare adhuc conturbas me? Spera in Domino. Quasi responderit illi anima eius in silentio, Quare conturbo te, nisi quia nondum sum ibi, vbi est dulce illud quo sic rapta sum quasi per transitum? Nunquid iam bibo de fonte illo nihil metuens? iam nullum scandalum pertimesco? iam de cupiditatibus omnibus tanquam edomitis victisq; securus sum? Nonne aduersus me diabolus vigilat hostis meus? Nonne laqueos mihi quotidie deceptionis intendit? Nō vis ut conturbem te posita in seculo, & peregrina adhuc a domo Dei mei? Respondet ergo conturbanti se animae suae, & quasi rationem reddenti perturbationis suae, propter mala quibus abundat

hic mundus: respondet & dicit, Spera in Domino. Interim, inquit, habita in spe. Spes enim quae videtur non est spes. Si autem quod nō videmus speramus, per patientiam expectamus. Spera in Domino, Quoniam confitebor illi. Quid ei confiteberis? Salutare vultus mei Deus meus. A me mihi salus esse non potest: hoc dicam, hoc cōfitebor: salutare vultus mei Deus meus. Erimus in domo Dei videntes sine fine, & sine fine laudantes eum cui dictum est, Beati qui habitant in domo tua, in secula seculorū laudabūt te. Hoc nondum est, quia nōdum est salus quae promittitur, sed contebor Domino meo in spe, & dicam illi, salus vultus mei Deus meus. Spe enim salui facti sumus. Spes autem quae videtur non est spes. Perseuera ergo ut peruenias, perseuera donec veniat salus. Audi ipsum Deum tuum, de interiore tibi loquentem: Sustine Dominum, & viriliter age, & confortetur cor tuum & suscipe Dominum, quoniam qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit.

Ex tractatu in Psalmum sexagesimū quartum, super his verbis: Te decet hymnus Deus in Sion.

CAPVT XV.

DVas ciuitates faciunt duo amores. Hierusalem facit amor Dei, Babyloniam facit amor seculi. Interroget ergo se quisq; quid amet, & inueniet unde sit ciuis: & si se innenerit ciuem Babyloniam, extirpet cupiditatem, plantet charitatem: si autem se inuenierit ciuem Hierusalem, toleret captiuitatem, speret libertatem. Iam audiamus fratres, audiamus & cātemus & desideremus Hierusalem, vnde ciues sumus. Et quae gaudia cantantur nobis? Quomodo in nobis reformatur amor ciuitatis nostrae, quam diurna peregrinatione oblitifueramus? Misit inde ad nos epistola pater noster, ministravit nobis scripturas Deus, quibus epistolis fieret in nobis redeundi desiderium: quia peregrinationem nostram diligendo, ad hostes faciem posueramus, & dorsum ad patriam. Quid ergo hic cantatur? Te decet hymnus Deus in Sion. Patria illa est Sion, ipsa est Hierusalem quae Sion. Et huius nominis interpretationē nosse debetis. Sicut Hierusalem interpretatur vi-

visio pacis, ita Sion speculatio, id est, visio & contemplatio. Nescio quod magnum spectaculum nobis promittitur, & hoc ipse Deus est qui condidit ciuitatem. Pulchra & decora ciuitas, pulchritorem habet conditionē. Te decet hymnus Deus, inquit. Sed vbi? In Sion. Etenim quisq; cum cōperit innouari, iam corde in Hierusalē cantant dicente Apostolo, Cōuersatio nostra in caelis est. In carne enim ambulantes, inquit, non secundum carnem militamus. Iam desiderio ibi sumus, iam spem in illam terram quasi ancoram praemisimus, ne in isto mari turbati naufragemur. Quem admodum ergo de nauis quae in ancoris est recte dicimus, quod iam in terra sit, adhuc tamen fluctuat, sed in terrā quodammodo educta est contra ventos, & contra tempestates: sic contra tentationes huius peregrinationis nostrae, spes nostra fundata in illa ciuitate Hierusalem facit nos non abripi in saxa. Qui ergo secundum hanc spem cantat, ibi cantat: ergo dicat, Te decet hymnus Deus in Sion. In Sion, non in Babylone. Sed modō ibi es, adhuc in Babylone es. Ibi, inquit, sum. Ibi sum carne, non corde. Vnde canto non ibi: non enim carne canto, sed corde. Carnem quidem sonantem audiunt & ciues Babyloniam, cordis autem sonū audit conditor Hierusalem. Vnde dicit Apostolus, exhortans ipsos ciues ad amatoris quaedam cantica & desideria redeundi ad illam pulcherrimam ciuitatem visionem pacis, Cantantes, inquit, & psallentes in cordibus vestris Domino. Quid est cantantes in cordibus vestris? Ne inde cantetis: vnde estis in Babylonia: sed inde cantate vnde sursum habitatis. Ergo te decet hymnus Deus in Sion, non in Babylonia. Qui cantant in Babylonia? Ciues Babyloniam: ipsi hymnum Dei non decenter cantant.

Ex eodē tractatu in Psalmū ipsum sexagesimū quartū, super his verbis: Replebimur in bonis domus tuae, sanctum est templum tuum, mirabile in equitate.

CAPVT XVI.

QVae sunt bona domus Dei? Fratres, constituamus nobis aliquam domum diuitem, proponamus quantis

bonis referta sit, quam copiosa sit, vasa quam multa ibi aurea, & argentea, quantum familiae, quantum iumentorum & animalium, ipsa denique domus quam delectet picturis, marmore, laquearibus, columnis, spacijs, cubilibus: ecce desiderantur talia, sed adhuc ex confusione Babyloniam. Amputa omnia ista desideria, o ciuis Hierusalem, amputa: si vis redire, non te delectet captiuitas. Sed iam cōpisti exire, noli retro respicere, noli remanere in via. Nō desunt adhuc hostes qui tibi persuadeant captiuitatem & peregrinationem. Iam nōdum praenaleant super te sermones iniquorum. Domum Dei desidera, & bona eius domus desiderata: sed noli talia qualia soles desiderare vel in domo tua, vel in domo vicini tui, vel in domo patroni tui. Aliud quidem est bonum domus illius. Quid opus est ut nos dicamus quae sunt bona domus illius? Ipse indicet qui cantat exiens de Babylonia. Replebimur, inquit, in bonis domus tuae. Quae sunt bona ista? Erexeramus fortasse cor ad aurum, ad argentum, & caetera preciosa: noli talia quaerere, ista praemunt, non leuant. Hic ergo iam bona illa Hierusalem, bona illa domus Domini, bona illa templi Domini meditemur: quia quae domus Domini, ea ipsa templum Domini est. Replebimur in bonis domus tuae: sanctum est templum tuum, mirabile in iustitia. Ista sunt bona domus illius. Non dixit, templum sanctum tuum, mirabile in columnis, mirabile in marmoribus, mirabile in tectis auratis, sed mirabile in iustitia. Habes foris oculos vnde videas marmora & aurū: intus est oculus vnde videatur pulchritudo iustitiae. Intus, inquam, est oculus vnde videatur pulchritudo iustitiae. Si nulla est pulchritudo iustitiae, vnde amatur iustus senex? Quid affert in corpore quod oculos delectet? Curua affert membra, frontem rugatam, caput canis albatum, imbecillitatem vndique quarelis plenam. Sed forte quia tuos oculos nō delectat senex iste decrepitus, aures tuas delectat. Quibus vocibus? Quo cantu? Et si forte adolescens bene cantauit, omnia cum aetate defecerunt. An forte sonus verborum eius delectat aures tuas, qui verba vix plenē enunciat lapsis dentibus? Tamen si iu-

stus est, si alienum non concupiscit, si de suo quod habet erogat indigentibus, si bene monet, & rectum sapit, si integre credit, si paratus est pro fide veritatis etiam ipsa contracta membra impedere, (multi enim martyres etiam senes) unde illum amamus? quid in eo bonum videmus? oculis carnis? Nihil. Quaedam ergo est pulchritudo iustitiae, quam videmus oculis cordis, & amamus, & exardescimus. Quid tam multum dilexerunt homines in ipsis martyribus, cum eorum membra bestiae, laniarent? Nonne cum sanguis foedaret omnia, cum morsibus beluinis viscera funderentur, nihil habebant oculi nisi quod horrent? Quid ibi erat quod amaretur: nisi quia erat in illa foeditate dilaniatum membrorum, integra pulchritudo iustitiae? Ista sunt bona domus Dei, his te para satiari. Sed ut inde fatieris cum perveneris, hoc te oportet esurire, & sitire cum peregrinaris: hoc siti, hoc esuri, quia ipsa erunt bona Dei. Audi illum regem cui ista dicuntur qui venit ut te reducat, & se tibi fecit viam. Quid dicit? Beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Sanctum templum tuum mirabile in iustitia. Et ipsum templum, fratres, nolite praeter vos cogitare. Amate iustitiam, & vos estis templum Dei.

Matth. 5.

Ex tractatu in Psalmum septuagesimum sextum, super his verbis: Cogitavi dies antiquos, & annos aeternos in mente habui.

CAPVT XVII.

Qui sunt anni aeterni? Magna cogitatio. Videte quid sibi velit ista cogitatio nisi magnum silentium ab omni forinsecus strepitu: ab omni rerum humanarum tumultu. Intus requiescat qui cogitare vult istos annos aeternos. Nunquid anni in quibus sumus, aeterni sunt? aut in quibus fuerunt maiores nostri, aut in quibus futuri sunt posteri nostri? Absit ut aeterni existantur. Quid enim de his annis manet? Ecce loquendo dicimus, hoc anno. Et quid tenemus de hoc anno, praeter unum diem in quo sumus? Nam superiores dies anni huius iam transferunt, nec tenentur: futuri autem nondum venerunt. In vno die sumus, & dicimus hoc anno: imò dic, hodie, si aliquid praesens vis dicere, Nam de

toto anno quid praesens tenes? Quid quid de illo praeteritum est, iam non est: quicquid de illo futurum est, nondum est. Quomodo hoc anno? Corrige locutionem, hodie dic, & verum dicis. Hodie iam dicamus. Rursus & hoc attende, quia cum dicis hodie, hora matutinae transferunt, hora futurae nondum venerunt. Et hoc ergo corrige: hac hora dic, Et de ista hora quid tenes? Momenta eius quaedam iam transferunt: quae futura sunt nondum venerunt. Hoc momento dic. Quo momento? Dū syllabas loquor, si duas syllabas dicam, altera non sonat, nisi cum alia transferit. Ipsa denique vna syllaba si duas literas habeat, non sonat posterior litera, nisi prior abierit. Quid ergo tenemus de his annis? Anni isti mutabiles sunt. Anni aeterni cogitandi sunt, anni qui stant, qui non venientibus, & abeuntibus diebus peraguntur: anni de quibus alio loco scriptura dicit Deo. Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient. Hos annos iste transficiens, non in garrulitate forinsecus, sed in suo silentio cogitavit.

Psal. 101.

Alio loco ipse Pater Augustinus exponens haec verba psalmistae: Melior est dies vna in atrijs tuis super millia, sic ait:

Atria illa sunt in quae suspirabat, in quae deficiebat dicens: Desiderat & deficit anima mea in atria tua. Melior ibi est dies vna super millia dierum. Millia dierum desiderant homines, & multum volunt vivere: contemnunt millia dierum, desiderant unum diem qui non habet ortum neque occasum. Unum diem, diem sempiternum, cui non cedit hesternus, quem non vrget crastinus. Ipse vnus dies desideretur a nobis. Quid nobis est cum millibus dierum? Imus a millibus dierum ad unum diem: ad unum diem festinemus.

Ex tractatu in Psalmum octogesimum tertium, super his verbis: Beati qui habitant in domo tua Domine: in secula seculorum laudabunt te: Beatus vir, cuius est susceptio eius abs te.

CAPVT XVIII.

Positus inter tērationes, positus inter pressuras, positus in torcularibus, suspirans in superna promissa, iam

iam praemeditatur gaudia futura. Beati, inquit, qui habitant in domo tua. Unde beati? Quid habituri? Quid acturi? Omnes qui beati dicuntur in terra, habent aliquid & agunt aliquid. Beatus est homo ille, qui tot praediis, tanta familia, tanto auro & argento beatus dicitur. Beatus est: ad illos honores pervenit, ad proconsulatum, ad praefecturam agenda. Beatus ergo dicitur, aut habendo aut agendo. Unde autem ibi beati? quid habituri? quid acturi? Quid habituri iam supra dixi, Beati qui habitant in domo tua. Domum tuam si habueris, pauper es: Domum Dei si habueris, dives es. In domo tua timebis latrones, domui Dei murus ipse Deus est. Beati ergo qui habitant in domo tua: Possident Hierusalem coelestem, sine angustia, sine pressura, sine diversitate & divisione limitum: omnes habent eam & singuli habent totam. Magna illa divitiarum, non angustat frater fratrem: nulla ibi indigentia est, Quid ergo ibi sunt acturi? Omnium enim actionum humanarum mater est necessitas. Ecce modò quod loquor, & disputo, necessitas parit. Nunquid ibi talis disputatio erit, quae quasi docet ignaros? quae quasi comoneat obliuiosos? Aut verò in illa patria Evangelium recitabitur, ubi ipsum Dei verbum contemplabimur? Ergo quia dixit iste desiderans & suspirans ex voce nostra, quid habituri sumus in illa patria cui suspiramus, & ait, Beati qui habitant in domo tua: dicat & quid acturi sumus. In secula seculorum laudabunt te. Hoc erit totum negotium nostrum, sine defectu alleluia. Non vobis fratres videatur quasi fastidium ibi futurum: quia si modò hoc diu dicatis non duratis, ab illo gaudio necessitas vos auertit. Ecce quantum nos delectat quod non videtur. Et si tanta alacritate in ipsa pressura & fragilitate carnis laudamus quod credimus, quomodo laudabimus quod videbimus? Cum absorpta fuerit mors in victoria, cum mortale hoc induerit immortalitatem, & corruptibile hoc induerit incorruptionem, nemo dicet, diu steti: nemo dicet, diu ieiunavi, diu vigilavi. Stabilitas enim magna ibi: & ipsa immortalitas iam corporis nostri suspendetur in contemplatione Dei. Et si modò verbum hoc quod vobis ero

1. Ioh. 3.

gamus, tam diu fragilitatem carnis nostram stantem tenet, quid nobis faciet illud gaudium? Quomodo nos mutabit? Similes enim ei erimus, quoniam videntur cum sicuti est. Iam similes illi quando deficiemus? quo aueremur? Securi ergo sumus, fratres, non nos satiabit, nisi laus Dei. Si deficias ab amore, deficies à laude: si autem amor sempiternus erit (quia illa insatiabilis pulchritudo erit) noli timere ne non possis semper laudare quem semper poteris amare. Ergo beati qui habitant in domo tua, in secula seculorum laudabunt te. Huic vitae suspiremus. Sed quomodo illuc veniemus? Beatus vir cuius est susceptio eius abs te Domine. Intellexit ubi esset, quia per fragilitatem carnis suae ad illam beatitudinem volare non posset. Circumspexit pondera sua, quia dicitur alio loco, Corpus enim quod corrumpitur aggrauat animam, & deprimat terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Spiritus sursum vocat, pondus carnis deorsum reuocat. Inter duos conatus suspensionis, & ponderis colluctatio quaedam est: & ipsa colluctatio ad pressuram pertinet torcularis. Audi ipsam luctam de torculari ab Apostolo expressam, qui & ipse ibi contrebatur, ibi premebatur. Condelector, inquit, legi Dei secundum interiorem hominem: video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae, & captiuum me ducentem in lege peccati quae est in membris meis. Magna lucta, & euadendi magna desperatio, nisi subueniat id quod de consequenti ait, Infelix ego homo: quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum. Ergo & iste in hoc psalmo vidit illa gaudia, cogitavit animo, Beati qui habitant in domo tua Domine, in secula seculorum laudabunt te. Sed quis illuc ascendet? Quid faciam de carnis pondere? Condelector legi Dei secundum interiorem hominem: sed quid faciam? quomodo volabo? quomodo perueniam? Video .n. aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae. Dixit se infelicem & addidit, Quis me liberabit de corpore mortis huius, ut inhabitem in domo Domini, & in secula seculorum laudem eum? Quis me liberabit? Gratia Dei per Iesum

Psal. 83.

Sapient. 9.

Rom. 7.

sum Christum Dominum nostrum. Sicut ergo in verbis Apostoli illi difficultati, & quasi inextricabili luctu subuenit quod subiecit, Gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum: sic & hic cum suspiraret flammanti desiderio in domum Dei, & in illas laudes Dei, considerata grauedine corporis sui, & mole carnis suae, & desperatione quadam suborta, rursus in spe euigilauit & ait, Beatus vir cuius est susceptio eius abs te Domine.

Ex tractatu in Psalmum octogesium quartum, super his verbis: ostende nobis Domine misericordiam tuam, & salutare tuum da nobis. CAP. XIX.

Felix est cui ostendit Deus misericordiam suam. Ostendendo enim illi misericordiam suam, persuadet illi quia quicquid boni habet ipse homo, non habet nisi ab illo: quia omne bonum nostrum ipse est. Et quum viderit homo quicquid boni habet non se habere à se, sed à Deo suo, videt quia totum quod in se laudatur, de misericordia Dei est; non de meritis suis. Et videndo ista non superbit: non superbiendo non extollitur: non se extollendo, non cadit: non cadendo, stat: stando inhaeret: inhaerendo manet: manendo perfruitur, & letatur in Domino Deo suo. Erunt illi deliciae, ipse qui fecit illum: & delicias ipsas nemo corrumpit, nemo interpellat, nemo auferit. Quis potens minabitur auferre? Quis vicinus malus, quis latro, quis insidiator tibi tollit Deum? Et potest tibi tollere totum quod possides corpore, non tibi tollit eum quem possides corde. Ipsa est misericordia, quam utinam Deus ostendat nobis. Ostende nobis Domine misericordiam tuam, & salutare tuum da nobis. Christum tuum da nobis: in illo, non est misericordia tua. Dicamus illi & nos, da nobis Christum tuum. Iam quidem dedit nobis Christum suum, adhuc tamen illi dicamus, Da nobis Christum tuum, quia dicimus illi, Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Et quis est panis noster, nisi ipse qui dixit, Ego sum panis viuus qui de caelo descendi? Dicamus illi, Da nobis Christum tuum. Dedit enim nobis Christum, sed hominem quem nouimus: dedit hominem, cum ipsum nobis daturus est

Matth. 6.

Ioan. 6.

Deum. Hominibus enim hominem dedit, quia ralem illum hominibus dedit, qualis posset capi ab hominibus. Deum enim Christum nullus hominum capere poterat. Factus est hominibus homo, seruauit se Deum dijs. An forte arroganter dixi? Reuera arroganter, nisi ipse dixisset, Ego dixi dijs estis, & filij altissimi omnes. Ad hanc ipsam adoptionem renouamur, ut efficiamur filij Dei. Iam quidem sumus, sed per fidem. Sumus quidem, sed in spe: nondum sumus in re. Spe enim salui facti sumus, sicut dicit Apostolus. Spes autem quae videtur non est spes: quod enim videt quis, quid speras? Si autem quod non videmus speramus, per patientiam expectamus. Quid enim expectamus per patientiam, nisi videre quod credimus? Modò enim credimus quod non videmus: permanendo in eo quod credentes non vidimus, merebimur videre quod credimus. Propterea Ioannes in Epistola sua quid ait? Dilectissimi, filij Dei sumus, sed nòdum apparuit quid erimus. Quis non exultaret, si subito nescio cui peregrinanti, & ignorantem genitorem suum, patienti aliquam egestatem & ærumnam, & in labore constituto diceretur, Filius senatoris es, pater tuus amplo patrimonio gaudet reuerentia, reuoco te ad patrem tuum? Quali gaudio exultaret, si hoc non fallax promissor diceret? Venit ergo non fallax Apostolus Christi, & ait, Quid est quod de vobis speratis? Quid est quod vos asfligitis, & in ore conteritis? Quid est quod concupiscentias vestras sequendo, in egestate istarum voluptatum conteritis? Habetis patrem, habetis patriam, habetis patrimonium. Quis est iste pater? Dilectissimi filij Dei sumus. Quare ergo nondum videmus patrem nostrum? Quia nondum apparuit quid erimus. Iam sumus, sed in spe: nam quid erimus nondum apparuit. Et quid erimus? Scimus, inquit, quia cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Sed hoc de patre dixit, de filio autem Domino nostro Iesu Christo fortè non dixit: & nos videndo patrem, non videndo filium, erimus beati? Ipsum audi Christum. Qui me videt, videt patrem. Cum enim vnus Deus videtur, Trinitas videtur, Pater & Filius & Spiritus sanctus. Audi

Ioan. 14.

expres-

expressus, quia ipse filij visio tribuet nobis beatitudinem, & nihil interest inter visionem ipsius, & visionem patris: ipse ait in Euangelio, Qui diligit me, mandata mea custodit, & ego diligam illum, & ostendam ei ipsum illi. Loquebatur ille, & dicebat, Ostendam ei ipsum illi. Quare? Non erat ipse qui loquebatur? Sed carnem caro videbat, diuinitatem caro non videbat. Ad hoc autem caro carnem vidit, ut per fidem commudaretur, unde Deus videretur. Dictum est enim de Domino, Fide mundans corda eorum. Et dixit ipse Dominus, Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Ergo si promissit ostendere se nobis: qualis est pulchritudo eius? Fratres, cogitate omnia ista quae videris pulchra, quae amatis, ipse fecit. Si haec pulchra sunt, quid est ipse? Si haec magna sunt, quae est ipse? Ergo ex istis quae hic amamus, illum magis desideremus: & contemnes ista, illum diligamus: ut ipsa dilectione per fidem eorum mundemus, & mandatum cor nostrum inueniat aspectus illius. Lux quae nobis ostenditur sanos debet inuenire: hoc agit modò fides. Hoc ergo modò diximus, Et salutare tuum da nobis. Da nobis Christum tuum, nonerimus Christum tuum, videamus Christum tuum: non quomodo illum viderunt Iudaei, & crucifixerunt, sed quomodo illum vident Angeli, & gaudent.

Ibidem.

Ahor. 15.

Matth. 5.

Ex tractatu in Psalmum octogesium quintum, super his verbis: Tu Domine adiuuisti me, & consolatus es me.

CAP. XX.

Adiuisti, inquit, me in certamine, & consolatus es me in tristitia. Nemo enim consolationem quarit, nisi qui est in miseria. Regio ista scandalorum est, & tentationum, & omnium malorum: ut gemamus hic, & mereamur gaudere ibi, hic tribulari, & consolari ibi, & dicere, Quoniam ecce exemiisti oculos meos à lacrymis, pedes meos à ruina, quoniam placebo Domino in regione viuorum. Ista regio mortuorum est. Transit regio mortuorum, venit regio viuorum. In regione mortuorum labor, dolor, timor, tribulatio, tentatio, gemitus, suspirium. Hic falso felices, verè infelices: quia falsa felicitas, vera miseria

Psalm. 114. & 55.

est. Qui verò se agnoscit in vera esse miseria, erit etiam in vera felicitate. Et tamen nunc quia miser es, Dominum audi dicentem, Beati lugentes. O beati lugentes. Nihil tam coniunctum miseriae quam luctus: nihil tam remotum, & contrarium miseriae, quam beatitudo. Tu dicis lugentes, & tu dicis beatos? Intelligite, inquam, quod dico: beatos dico lugentes. Quare beati? In spe. Quare lugentes? In re. Etenim lugent in morte ista, in tribulationibus istis, in peregrinatione ista. Et quia agnoscunt se esse in ista miseria, & gemunt, beati sunt. Contristatus est beatus Cyprianus in passione: modò consolatus est in corona. Quum transierit gemitus noster, omnes vna voce in vno populo, in vna patria consolabimur, millia millium coniuncta psallentibus angelis, & choris caelestium potestatum in vna ciuitate viuentium, Quis ibi gemit? Quis ibi suspirat? Quis ibi laborat? Quis ibi eger? Quis ibi moritur? Quis ibi misericordiam praebet? Quis ibi frangit panem esurienti, vbi omnes pane iustitiae saginantur? Nemo ibi tibi dicit, Hospitem suscipe: peregrinus ibi nemo est, omnes in patria sua viuunt. Nemo tibi dicit, Concorda amicos tuos litigantes: in pace sempiterna Dei vultu perfruuntur. Nemo tibi dicit, Visita aegrotum: sanitas immortalisque permanet. Nemo tibi dicit, Sepeli mortuum: omnes in vita eterna erunt, Cessant opera misericordiae, quia miseria ibi non inuenitur. Et quid ibi faciemus? Fortè opera necessitatis erunt ista, quae hic sunt modò seminandi, arandi, coquendi, molendi, texendi? Nihil horum, quia necessitas non erit. Vbi necessitas non erit, nec miseria: opera necessitatis & misericordiae non erunt. Quid ibi erit? Quod negotium nostrum? Quae actio nostra? Sedebimus & torpebimus, & nihil agemus? Si refrigescit amor noster, refrigescit & actio nostra. Amor ergo quies in vultu Dei, quem modò desideramus, cui suspiramus, cum ad eum venerimus, quomodo nos accendet, in quem nondum visum sic suspiramus? Cum ad eum venerimus, quomodo nos illuminabit? quomodo nos mutabit? Quid ergo agemus fratres? Psalmus nobis indicat? Beati qui habitant in domo tua.

Matth. 5.

Psalm. 83.

Vnde? In secula seculorum laudabunt te. Hęc erit actio nostra, laus Dei. Amas, & laudas. Desinis laudare, si desinis amare. Non autem desines amare, quia talis est quem vides, qui nullo te offendat fastidio: & satiat te, & non te satiat. Mirum est quod dico. Si dicam quia satiat te, timeo ne quasi satiatus velis abcedere, quomodo de prandio, quomodo de cæna. Timeo rursus si dixerō non te satiat, ne indigēs videaris, & quasi inerior existas, & minus in te sit aliquid quod debeat impleri. Quid ergo dicam quod dici non potest, cogitari vix potest? Et satiat te, & non te sati-

at: quia vtrumque inuenio in scriptura. Nam scriptura est, Beati esurientes & sitientes iustitiam, quia ipsi saturabuntur. Et rursus de sapientia dictum est, Qui te edunt adhuc esurient, Et qui te bibunt, adhuc sitient. Quid est bibendo sitire? Nunquam fastidire. Si ergo ista ineffabilis, & sempiterna dulcedo erit, modò quid à nobis petit Deus, fratres, nisi fidem non fictam, spem firmam, charitatem puram: vt ambulet homo in via quam Dominus dedit? Ferat ergo tentationes, & suscipiat consolationes.

Math. 5.

Eccles. 24.

1. Cor. 2.

PSYCHAGOGIAE LIBER TERTIVS, COLLECTIVUS ex tractatibus, siue homilij, Diui Aurelij Augustini Hipponensis Episcopi.

Ex tractatu in Psalmum octuagesimum sextum, super his verbis: Fundamenta eius in montibus sanctis.

CAPVT I.

Notendat charitas vestra. Ciuitas quedam in isto Psalmò cantata & commendata est, cuius ciues sumus, & vnde peregrinamur quamdiu mortales sumus, & ad quā tendimus per eius viam, quæ omnino quasi dumetis, & sentibus interclusa non inueniebatur. Rex ipse ciuitatis se fecit viam, vt ad ciuitatem perueniremus. Ambulantes ergo in Christo, & adhuc peregrinantes donec perueniamus, & suspirantes desiderio cuiusdam ineffabilis quietis, quæ habitata in illa ciuitate (de qua quiete dictum, & nobis est promissum hoc quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit) ambulantes ergo sic cantemus vt desideremus. Nam qui desiderat, etsi lingua taceat, corde cantat. Qui autem non desiderat, quolibet clamore aures hominum feriat, mutus est Deo. Videte quomodo erant amatores huius ciuitatis ardentes, illi ipsi per quos hæc dicta sunt, per quos hæc nobis commendata sunt, quanto per eos affectu ista cantata sunt. Affectum istum generabat in eis amor ciuitatis: amor autem ciuitatis infuderat spiritus Dei.

1. Cor. 2.

Charitas, inquit, Dei diffusa est in cordibus nostris, per Spiritum sanctum qui datus est nobis. Hoc ergo spiritu feruentes, audiamus quæ dicta sunt de hac ciuitate, Fundamenta eius in montibus sanctis. Nihil de illa adhuc dixerat Psalmus: hinc tamen incipit & ait, Fundamenta eius in montibus sanctis. Repletus ergo Spiritu sancto ciuis iste, & multa de amore & desiderio ciuitatis huius voluens secum, tanquam plura intus apud se meditatus, erumpit in hæc verba: Fundamenta eius in montibus sanctis: quasi iam de illa dixerit aliquid. Quomodo de illa nihil dixerat, qui nunquam de illa corde tacuerat? Quomodo enim dicitur, eius, de qua nihil dictum est? Sed multa, vt dixi, secum in silentio de illa ciuitate parturiens, clamans ad Dominum, erumpit etiam in aures hominum, Fundamenta eius in montibus sanctis.

Rom. 5.

Idem pater Augustinus tractatu quadragesimo in Euangelium Beati Ioannis Apostoli, ait:

Quid dicam charitati vestræ? O si cor esset qualitercunque suspirans in illam ineffabilem gloriam. O si peregrinationem nostram in gemitu sentiremus, & seculum non amaremus, & ad eum qui nos vocauit pia mente perpetuo pulsare.

laremus, Desiderium sinus cordis est: capiemus, si desiderium quantum possumus extendamus. Non solum seminetur, & germinet hoc desiderium, verum etiam in modum tantæ capacitatis augeatur, vt idoneum sit sumere quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Amate mecum. Nō multum amat nummum, qui amat Deum. Hic palpauit infirmitatem: non ausus sum dicere, non amat nummum, sed dixi, non multum amat nummum: quasi amandus sit nummus, sed nō multum. O si Deum dignè amem, nummos omnino non amabimus. Erit tibi nummus instrumentum peregrinationis, quo vtaris ad necessitatē, nō irritamentum cupiditatis, quo fruaris ad delectationē. Vtere mundo, nō te teneat mundus quo intraisti: iter agis, exiturus venisti, non mansurus. Si tales fueritis (erigite cor, si potestis, & audite me) si tales fueritis, ad eius promissa venietis: nō enim impossibile vobis est, quia magna est manus eius qui vos vocauit: Vocauit: inuocetur. Dicatur illi, Vocasti nos, vocamus te: ecce adiuimus vocantem, audi te inuocantes. Perduc quod promissisti, perfice quod inchoasti: noli deferere munera tua, noli deferere agrum tuum: germina tua intrent in horreum tuum! Abundant tempestates in mundo: sed maior est qui fecit mundum. Abundant tentationes: sed non deficit, qui in illo seponit, in quo perfectus nullus est.

Rursum tractatu in psalmum octogesimo sextum, super his verbis. Sicut letantium omnium habitatio est in te: ipse Augustinus ait:

C A P. II.

TAnquam iocundatorum est habitatio omnium in illa ciuitate: in peregrinatione verò ista cōterimur. Habitatio nostra ibi iocunditas sola erit. Peribit labor & gemitus: transeunt orationes, succedunt laudationes. Ibi ergo habitatio iocundatorum, non erit gemitus desiderantium sed lætitia perfruentium. Aderit enim ipse cui modò suspiramus, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Ibi totum negotium nostrum nō erit nisi laudare Deum & frui Deo. Et quid aliud quæremus vbi solus sufficit, per quæ facta sunt omnia? Habitabimus, & habitabimus: subjiciuntur

1. Ioan. 3.
Ioan. 1.

illi omnia, vt sit Deus omnia in omnibus. Beati ergo qui habitant in domo tua. Vnde beati? Habendo aurum, habendo argentum, numero sam familiam multiplicem prolem? Vnde beati? Beati qui habitant in domo tua, in secula seculorum laudabunt te. Hoc vno beati otioso negotio. Hoc ergo vnum desideremus, fratres: cum venerimus ad hoc nos paremus gaudere ad Dominum, laudare Deum. Opera bona quæ modò nos perducunt, non ibi erunt. Non tibi erunt opera misericordiæ, vbi nulla erit miseria. Egentem non inuenies, nudum non inuenies, nemo tibi occurret sitiens, nullus peregrinus erit, nullus ægrotus quem visites, nullus mortuus quem sepelias, nullus litigatorum inter quos pacem componas. Quid facturus es? An fortè propter necessitates nostri corporis nouellabimus, & negotiabitur & peregrinabitur? Magna ibi requies. Nam ibi omnia opera quæ necessitas flagitat subtrahentur: mortua necessitate, peribit opera necessitatis. Quid ergo erit? Quomodo potuit, dixit lingua humana, Tāquam iocundatorum omnium habitatio est in te. Quid est tanquam? Quia talis ibi erit iocunditas, qualem hic non nouimus. Video hic multas iocunditates: & multi gaudēt in seculo, alij hinc, alij inde, & nō est quod illi gaudio comparetur, sed tāquam iocunditas erit. Nam si dicam iocunditas, incipit homini occurrere talis iocunditas, qualem solet habere in poculis, in prædijs, in auaritia, in honoribus seculi. Extollitur enim homines, & lætitia quadam insaniūt: sed nō est gaudere impijs dicit Dominus. Est enim iocunditas quedam, quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Tāquam iocundatorum omnium habitatio est in te. Ad aliud gaudium nos paremus, nec quasi paremus nos talibus ibi perfrui, qualibus hic gaudemus: alioqui continentia nostra auaritia erit. Sūt enim homines qui inuitantur ad cœnam opimam, vbi multa & preciosa ponenda sunt: nō prædent. Iam si quæras ab eis quare nō prædeant: respōdent, Ieiunamus. Magnū opus, Christianum opus ieiunium: noli citò laudare, quare causam: negotium ventris agitur, nō religionis. Quare ieiunāt? Ne vëtrems præoccupent

1. Cor. 13.

Psalm. 83.

1. Cor. 2.

pent vilia, & non possint admittere preciosa. Ergo negotium gutturis geritur in ieiunio. Magna res vtiq; ieiunium contra ventrem, & guttur pugnat: aliquando illis militat. Itaq; fratres mei, si putatis aliquid tale habituros nos in illa patria ad quam nos exhortatur tuba coelestis, & propterea vos à presentibus abstineris, vt illic talia copiosius recipiatis, sic estis quomodo illi qui ieiunant propter epulas maiores, & continent se pro maiori incontinentia. Nolite ergo sic. Ad aliquid vos ineffabile preparete: mundate cor ab omnibus affectionibus vestris terrenis & secularibus. Visuri sumus quiddam, quo viso beati erimus, & hoc nobis solū sufficiet. Et quid? Non manducabimus? Imo manducabimus: & ipse Deus erit cibus noster, qui & reficiet, & non deficiet. Tanquam iocundatorum omnium habitatio est in te. Iā dictum est vnde iocundabimur. Beati, qui habitant in domo tua, in secula seculorum laudabunt te. Laudemus & modò Dominum quantum possumus mixtis gemitibus: quia laudando eum, desideramus eum, sed nōdum tenemus. Cū tenuerimus, subtrahetur omnis gemitus: & remanebit sola & pura & aeterna laudatio:

Idem Pater Augustinus tractatu in Psalmum trigessimū sextum, super his verbis: Et hereditas eorum in aeternum erit, sic ait:

Seruatur nobis nescio quod dulce speculaculum omnino: etsi cogitari ex aliqua parte in aenigmate per speculū potest, dici tamen nullo modo potest pulchritudo illius dulcedinis, quam seruat Deus timentibus se, perficit autem sperantibus in se. Ad illam parantur corda nostra in omnibus vitæ huius tribulationibus & tentationibus. Noli mirari quod in laboribus pararis: ad magnum aliquid pararis. Vnde est vox illa iusti confirmati, Non sunt condignæ passionnes huius temporis ad futurā gloriam quæ reuelabitur in nobis. Quæ erit futura gloria nostra, nisi æquari angelis & videre Deum.

Ex tractatu in ipsum Psalmum octogessimū nonū, super his verbis: Repleti sumus manē misericordia tua, & exultauimus, & delectati sumus omnibus diebus nostris.

CAPVT III.

Illa bona quæ futura sunt spe anticipans, & velut iam facta deputans, Repleti sumus, inquit, manē misericordia tua. Tunc replebuntur iusti eo bono quod nunc esuriunt & sitiunt, dum per fidem ambulantes peregrinantur à Domino: vnde & illud alio loco dicitur, Replebis me lætitia cum vultu tuo. Et alibi, Satiabor dum manifestabitur gloria tua. Vnde etiam dicitur, Ostende nobis patrem, & sufficit nobis: atque Dñs ait, Ostendam me ipsum illi. Quod donec fiat, nihil boni nobis sufficit, sufficere debet, ne desiderium nostrum in via remaneat, quod donec perueniat extendendum est. Et exultauimus, & iocundati sumus omnibus diebus nostris. Dies ille, dies est sine fine. Simul sunt illi omnes dies, idē fatiant. Non enim succedentibus cedunt. Vbi non est aliquid quod non veniendo nondum sit, & veniendo iam non sit. Omnes simul sunt, quia vnus est qui stat & non transit, ipsa est aeternitas: hi sunt dies, de quibus dicitur, Quis est homo qui vult vitam, & diliget dies videre bonos? Hi dies & in alio loco anni appellantur, vbi Deo dicitur: Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient: Non enim anni sunt qui pro nihilo habentur, neq; dies sunt qui sicut vmbra declinauerunt, sed dies sunt qui vnt: quorum numerū notum sibi fieri precabatur, qui dicebat, Notum fac mihi Domine finē meum, quo perueniendo maneam, vt nihil vltius iam requiram: & numerum dierum meorū qui est: vtiq; qui est, nō qui non est: quia dies isti, de quib; & illic consequenter dicit, Ecce veteres posuisti dies meos, non sunt: quia non stant, non manent, celerrima mutabilitate transcurrūt, nec vna hora in eis inuenitur, in qua ita sim, vt non alia pars ei; transierit, alia ventura sit, nulla stet vt sit. Illi autem anni, & dies non deficient: in quibus nec nos deficiemus, si sine defectu reficiemur. Exastuet anima nostra illorum dierū desiderio, sicut ardentem atque vehementer: vt illic repleamur, ibi satiemur, ibi dicamus quod hic predicimus, Satiati sumus manē misericordia tua, & exultauimus, & iocundati sumus omnibus diebus nostris.

Ex tractatu in Psalmum nonagesimū, super

per his verbis: Longitudine dierum replebo eum, & ostendam illi salutare meum.

CAPVT IIII.

Quæ est longitudo dierum? vita æterna est. Fratres, nolite putare longitudinē dierum dici, sicut sunt hyeme dies minores, æstate dies maiores. Tales dies nobis habet dare? Longitudo illa est, quæ non habet finem, æterna vita, quæ nobis promittitur in diebus longis. Et verè quia sufficit, non sine causa dixit, replebo eum. Nō nobis sufficit quicquid longum est in tempore, si habet finem, & ideo nec longum dicendum est. Et si auari sumus, vitæ æternæ debemus esse auari, talem vitam desiderare, quæ nō habet finem. Ecce vbi extendatur auaritia vestra. Argentum vis sine fine? vitam æternā desidera sine fine. Nō vis vt habeat finem possessio tua? Vitam æternā desidera. Quæ aet? Longitudine dierum replebo eum: & ostendam illi salutare meum. Nec hoc, fratres, breuiter prætereundum est, Ostendam illi salutare meum. Hoc dixit, Ostendam illi ipsum Christum. Quare? Nō est visus in terra? Quid nobis magnū habet ostendere? Sed non est visus tali visu quali vedebimus. Tali visu visus est, quali viderūt qui crucifixi erūt. Ecce qui viderūt, crucifixi erūt. nos non videmus, & credimus. Illi oculos habebant, & nos nō habemus: Imò & nos cordis oculos habemus: sed per fidē adhuc videmus, nō per speciem. Quando erit species? Quando videbimus eum facie ad faciem, quod dicit Apostolus, quæ nobis pmittit Deo in magno premio omnium laborū nostrorū. Quicquid laboras, ad hoc laboras vt videas. Magnū est quod visuri sumus, quādo tota merces nostra visio est, & ipsum hoc magnū visum, est Dominus noster Iesus Christus. Ipse qui humilis visus est, ipse videbitur magnus, & lætificabit nos: videbitur quomodo videtur modò ab Angelis. In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Attendite ipsum Dominum, qui hoc promittit in Euangelio dicentem, Qui diligit me, diligitur à patre meo, & ego diligam eum. Et quasi diceretur ei, & quid ei dabis qui diligit te? Ostendam, inquit, me ipsum illi. Desideremus, & amemus: flagremus, si sponsa sumus.

Sponsus absens est, suspiramus: vnde quem desideramus. Tanta sponsa dedit, non timeat sponsa ne deteriora à spōso, nō dimittit pignus suum. Quod pignus dedit? Sanguinem suum fudit. Quod pignus dedit? Spiritum sanctum misit. Talia pignora dimittet ille sponsus: si non amaret, talia pignora nō daret. Iam amar? O si sic amaremus. Maiorem dilectionem nemo habet, quā vt animam suam ponat pro amicis suis: Amemus & imitemur, curramus post vnguentā eius, quomodo dicitur in canticis canticorum. Post odorem vnguentorum tuorū currimus. Venit enim, & oleuit, & odor ipsius impleuit totum mundum. Vnde odor? De celo. Sequere ergo ad cœlū, si nō falsum respondes quod dicitur, Sursum cor, sursum cogitationē, sursum amorē, sursum spem.

Ex præfatione in expositionem Psalmi nonagesimi tertij, super his verbis: Extendens caelum sicut pellem.

CAPVT V.

Cœlum, id est, firmamentum, intelligitur per figuram liber legis. Idē quodam loco dicitur, Extendens cœlū sicut pellem. Si extenditur sicut pellem, tanquam liber est extentus vt legatur. Transacto autē tempore quo legitur lex (propterea enim legitur lex, quia nondū venimus ad illā sapientiam, quæ implet corda & mentes intuentium) non opuserit vt aliquid ibi nobis legatur: quia in eo quod nobis legitur, syllabæ sonant & transeunt, illa autem lux veritatis nō præterit, sed fixa permanēs inebriat corda videntium: quo modo dictum est, Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente deliciarum tuarum potabis eos, quoniā apud te est, Domine, fons vitæ. Et vide ipsum fontem. In lumine, inquit, tuo videbimus lumē. Modò ergo lectio necessaria est, quam diu ex parte cognoscimus, & ex parte prophetam, sicut dicit Apostolus: cū autem venerit quod perfectum est, auferetur quod ex parte est. Non enim liber necessarius erit, neque legemus in illa ciuitate Hierusalem, vbi Angeli viuunt, vnde nos modò peregrinamur, & peregrinatio nostra gemit: gemit autem si scimus quia peregrinamur. Nam odit valde patriam, qui putat sibi bene esse cū per-

Ioan. 1.

peregrinatur. Nunquid in illa ciuitate vbi sunt Angeli Euāgelium legitur, aut Apostolus? Verbo Dei omnes pascuntur. Quod verbū Dei, vt sonaret nobis ad tempus, caro factum est, & habitauit in nobis. Sed tamen ipsa lex quæ scripta est, firmamentum nobis est: ibi si sit cor nostrum, non pellitur iniquitatibus hominum. Vide luminare in cœlo. In lege Domini fuit voluntas eius, & in lege eius meditabitur die ac nocte. Vult aliquis patienter ferre omnia? Non descendat de cœlo, & in lege Domini meditetur die ac nocte. Ergo in cœlo sit cor eius, Si in cœlo est cor eius, omnes iniquitates quæ sunt in terra ad tempus, omnes felicitates malorū hominū, oēs labores iustorum, meditantī die ac nocte legem Dei nulla sunt, & patienter tolerat omnia, & erit beatus eruditus à Deo. Et quomodo est in firmamento cœli? Quia lex firmamentū est. Beatus vir quem tu erudieris Domine, & ex lege tua docueris eum, vt mitiges eum, à diebus malignis, donec fodiat peccatori fouea. Attendite ergo luminaria, quomodo procedunt & occidūt, & redeunt. Agūt cursus suos, distinguūt diē & noctem, voluunt annos & tēpora, & tanta mala fiunt in terra, illis quietem in cœlo habentibus.

Psalm. 93.

Ex tractatu in ipsum Psalmū nonagesimū tertium, super his verbis: Qui formas dolorem in præcepto.

CAPVT VI.

Formas, inquit, dolorem in præcepto, id est, de dolore præceptū nobis facis, vt ipse dolor præceptum sit nobis. Quomodo dolor est præceptum? Quia te flagellat qui pro te mortuus est, & nō tibi promittit beatitudinem in ista vita, & fallere non potest, & hic non dat quæris. Quid verò dabit? vbi dabit? quantum dabit, qui hic non dat? qui hic erudit? qui fingit dolorem in præcepto? Laboras hic tu, sed requies tibi promittitur. Attendis te hic habere laborem, sed attende qualem ille requiem pollicetur. Nunquid cogitare poteris? Si illam posses cogitare, videres tenihil laborare ad compensationem. Audi eum qui illam ex parte cernebat, qui dixit, Nunc scio ex parte. Quid ergo ait Apostolus? Etenim quod est ad præsens temporale

1. Cor. 13.

2. Cor. 4.

& leue tribulationis nostræ, iuxta incredibilem modum, & in incredibilem modum æternum gloriæ pondus operatur in nobis. Quid est, æternum gloriæ pondus operatur in nobis? Quib⁹, inquam, operatur? Non respicientibus quæ videntur, sed quæ nō videntur: quæ enim videntur, temporalia sunt: quæ autem non videntur, æterna. Noli esse piger in labore breuiter, & gaudebis incessabiliter. Æternam vitam tibi daturus est Deus: cogita quanto labore emenda sit. Intendite fratres. Venale est, venale est quod habeo, dicit tibi Deus: eme illud. Quid habet venale? Requiem, inquit, venale habeo, eme illam. Dicis ei. Quantum valet? Audi. Precium ipsius labor est, quomodo si diceret: Precium illius aurum est. Non autem sufficeret hoc solum dicere, sed quæreres quantum aurum. Nondum dicitur tibi quantum futurus sit labor iste, vel quantum laboris de te exigatur. Tibi dicit Deus, Ego ostendo quanta sit illa requies: tu iudica quanto labore emenda sit. Dicat ergo Deus, quanta futura sit ipsa requies, Beati qui habitant in domo tua, in secula seculorū laudabunt te. Hæc est requies sempiterna: sine fine erit requies ista, sine fine erit gaudium hoc, sine fine erit lætitia ista, sine fine erit incorruptio. Vitam æternam habebis, requiem quæ non habet finem. Quanto labore digna est requies quæ non habet finem? Si verum vis pronunciare, & verum iudicare, æterna requies æterno labore rectè emitur. Verum hoc est: sed noli timere, misericors est Deus. Si enim haberes æternam laborem, nunquam peruenires ad æternam quietem. Ergo vt aliquādo peruenias ad id quod emis, non in æternum laborandum est, non quia non valet tanti, sed vt possideatur quod emitur. Digna est quidem emi labore perpetuo, sed necesse vt labore temporali ematur. Certè tantus labor debuit esse, id est, sempiternus, pro requie sempiterna. Decies centena millia annorum in labore quid valent? Decies centena millia annorum habet finem: quod tibi dabo, dicit Dominus, non habebit finem. Qualis misericordia Dei? Nec dicit, Decies centena millia annorum labora: non dicit, vel mille annos labora: non dicit, quingentos

an-

Psalm. 93.

annos labora: sed cum viuus inquit, labora in paucis annis. Inde iam requies erit, & finem non habebit. Et adhuc audi, Domine secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, exhortationes tuæ iocundauerunt animam meam. Paucos annos laboras, & in ipsis laboribus non deest consolatio, non desunt gaudia quotidiana: sed noli gaudere in seculo, gaude in Christo, gaude in verbo eius, gaude in lege eius. Ad ipsa gaudia pertinet quod loquimur, & quod auditis. Quantæ sunt istæ consolationes in tantis laboribus? Verum est ergo quod dixit Apostolus. Etenim quod ad præsens est temporale & leue tribulationis nostræ iuxta incredibilem modum, & in incredibilem modum, æternum gloriæ pondus operatur in nobis. Ecce quantum precium damus? quodammodo vnam siliquam ad accipiendos thesauros sempiternos. Siliquam laboris damus ad requiem incredibilem percipiendam.

Ex tractatu in Psalmum centesimum tertium, super his verbis: Inter medium montium pertransibunt aquæ: vbi nomine aquarum, intelligit doctrinam salutarem.

CAPVT VII.

1. Cor. 13.

Psalm. 147.

Omnis doctrina quæ toto isto tempore dispensatur, transit: Inde dicit Apostolus: Et scientia destruetur, & prophetia euacuabitur. Quare ista euacuabuntur? Ex parte enim scimus, & ex parte prophetamus: cum autem venerit quod perfectum est, quod ex parte est euacuabitur. Nisi forte putat charitas vestra, quia in illa ciuitate (cui dicitur, Collauda Hierusalem Dominum, lauda Deum tuum Sion, quoniam confortauit vectes portarum tuarum) iam cōfirmatis vectibus & clausa ciuitate vnde nemo exit amicus, & quod nemo intrat inimic⁹, codex ibi nobis legendus est, aut tractandus sermo, quem admodum vobis modò tractatur? Idè modò tractatur, vt ibi teneatur. Idè modò per syllabas diuiditur, vt ibi tot⁹ atq; integer per manifestā contemplationem cernatur. Non tibi decrit verbū Dei, sed tamē nō per litteras, non per sonos, nō p codices, nō per lectorē, nō per tractatorē. Quomodo ergo? Sicur in princi-

Ioan. 1.

pio erat verbum; & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Non enim sic ad nos venit, vt inde discederet: quia in hoc mundo erat, & mundus per eum factus est. Tale verbum contemplatur sumus: apparebit enim Deus Deorum in Sion. Sed hoc quando? Post peregrinationem finita via, si tamē post finitā viam nō iudici trademur, vt iudex mitrat in carcerem. Sed si finita via, sicut speram⁹, & optamus, & studem⁹, ad patriam venerimus, ibi contēplabimur quod semper laudabim⁹, nec illud deficiet quod nobis præstō erit, nec nos qui fruemur: nec fastidiet qui manducabit, nec deficiet quod manducabitur. Magna illa & mirā contēplatio erit. Et quis de illa dignè dicet isto tempore; cū inter montes fluunt aquæ? Interim ergo fluant aquæ inter mōtes & pertrāscant: cū pertranseant aquæ; bibitur in peregrinatione, ne siti in via deficiamus.

Ex tractatu in Psalmū centesimum decimū nonum, super his verbis: Heu me quia incolatus meus prolongatus est.

CAPVT VIII.

Multū, inquit, à te recessi: peregrinatio mea facta est longinqua. Nondum veni in patriam illam, vbi cū nullō malo victurus sum: nondum veni in illam societatem angelorum, vbi scandala non timebo. Quare autē nondum sum ibi? quia incolatus meus longinquus factus est. Incolatus peregrinatio est. Incola dicitur, qui habitat in terra aliena, non in ciuitate sua. Longinquus, inquit, factus est, prolongatus est incolatus meus. Et vbi longinquus? Aliquando, fratres mei cum peregrinatur homo, inter meliores viuunt quam in patria sua fortè viueret: sed nō sic est quādo ab illa Hierusalē cœlesti peregrinamur. Mutat enim homo patriam, & aliquando in peregrinatione illi benè est: inuenit amicos fideles peregrinando, quos in patria inuenire non potuit. Inimicos habuit vt de patria pelleretur: & quum peregrinatur, inuenit quod non habebat in patria. Non sic est patria illa Hierusalem, vbi omnes sunt boni. Quicumque inde peregrinatur, inter malos est, nec recedere à malis potest, nisi cū redierit ad societatem angelorum: vt ibi sit vnde, modò peregrinatur. Ibi sunt

X

sunt omnes iusti & sancti, qui fruuntur verbo Dei sine lectione, sine literis: quod enim nobis per paginas scriptum est, per faciem Dei illi cernunt. Qualis patria? Magna patria: & miseri sunt peregrinantes ab illa patria. Sed quid ait iste? Heu me quia longinqua facta est peregrinatio mea. Heu vox est miseriae, vox est calamitatis, & infelicitatis: sed tamen isti bene est in spe, quia iam vel gemere didicit. Multi enim & miseri sunt, & non gemunt: & peregrinantur, & redire nolunt. Iste iam volens redire cognoscit infelicitatem peregrinationis suae, & quae agnouit illam, redit: & ascendere incipit, quia canticum graduum coepit cantare. Vbi ergo gemit, & inter quos habitat? In habitantibus cum tabernaculis Cedar. Cedar, quantum meminimus ex interpretatione nominum Hebraeorum, tenebras significat. Interpretatum Cedar latine, tenebrae dicuntur.

Idem pater Augustinus tractatum in Psalmum centesimum vigesimum septimum, super his verbis: Videas bona Hierusalem omnibus diebus vita tua, sic ait:

Consoletur te Deus, ut videas bona Hierusalem: illa enim bona sunt. Quare sunt? Quia aeterna sunt. Quare sunt? Quia ibi est Rex qui dixit, Ego sum qui sum. Inferiora vero ista bona, sunt & non sunt: non enim stant sed labuntur & fluunt. Et quoadiu, inquis, videbo bona Hierusalem? Omnibus diebus vitae tuae. Si vita tua aeterna fuerit, in aeternum videbis bona Hierusalem: ista autem bona non omnibus diebus vitae tuae vides. (Non enim quando exis de corpore, moreris: perseverat vita tua: corpus moritur, sed vita spiritus perseverat. Oculi non vident, quia discessit qui per oculos videbat: ubi cumque est qui per oculos videbat, videt aliquid.) Ergo tu talia desideras bona, quae videas omnibus diebus vitae tuae, id est, cum quibus viuas in aeternum. Quae sunt ergo bona illa? Fratres attendite. Dici possunt bona illa? aurum est? argentum est? fundus amoenus est? marmorati parietes sunt? tecta laqueata sunt? Absit. Quid ergo est, fratres, bonum illud quo accendimur, cui suspiramus, quo inflammamur, propter quod adipiscendum, & videndum tantos labores sustinemus? sicut

audistis cum legeretur Apostolus, quia omnes qui volunt pie vivere in Christo Iesu, persecutionem patientur. Non enim modo quia diabolus per reges non sevit, idcirco Christiani non patiuntur persecutionem. Si mortuus est diabolus, mortuae sunt persecutiones: si autem ille aduersarius noster vivit, unde non tentationes suggerit? Unde non sevit? unde non minas aut scandala procurat? O si incipias pie vivere, videbis quia omnis qui vult pie vivere in Christo, persecutionem patietur. Propter quid ergo patimur tantas persecutiones? Si enim in hac vita tantum in Christo sperantes sumus, (ait Apostolus) miserabiliores sumus omnibus hominibus. Propter quid damnati sunt ad bestias martyres? Quod est illud bonum? dici potest? Unde? quae lingua dicat, & quae aures audiant? Et quidem illud, nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in corde hominis ascendit. Amemus tamen, & proficiamus. Videtis enim quia pugnae non defunt, & pugnamus cum concupiscentiis nostris. Pugnamus foris cum infidelibus & inobedientibus hominibus: pugnamus intus cum suggestionibus, & perturbationibus carnalibus. Vbi que pugnamus adhuc. Bonum nostrum cui suspiramus, pax erit. Ecce magnum bonum, fratres, pax vocatur. Querebatur quid vocaretur, an aurum esset, an argentum, an fundus an vestis? Pax est. Non pax talis, qualem habent inter se homines infidam, instabilem, mutabilem, incertam: nec pax talis, qualem secum habet ipse unus homo. Diximus enim quia & secum pugnat homo: usquequo domet omnes cupiditates, adhuc pugnat. Qualis ergo pax? Quam oculus non vidit, nec auris audiuit. Qualis pax? De Hierusalem: quia Hierusalem interpretatur visio pacis.

Ex tractatu in Psalmum centesimum vigesimum primum, super his verbis: Latatus sum in his quae dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus. Stantes erant pedes nostri in atrijs tuis Hierusalem

CAPVT IX.

FRatres, veniat in mentem charitativestrae, si qua forte festiuitas martyrum, & locus aliquis sanctus nominatur, quo certo die turbae confluunt

ad

ad celebrandam solennitatem, illae turbae quomodo se exultant, quomodo se hortantur, & dicunt, eamus, eamus? Et quaritur, Quod eamus? Et dicitur, Ad illum locum, ad sanctum locum. Inuicem sibi loquuntur, & tanquam incensi sigillatim faciunt unam flammam: & ipsa una flamma facta ex colloctione sese accendit, rapit illos ad sanctum locum, & cogitatio sancta sanctificat eos. Si ergo ad locum temporalis se rapit amor sanctus, qualis amor debet esse qui concordat rapit in caelum, dicentes sibi, In domum Domini ibimus? Ergo curramus: curramus, quia in domum Domini ibimus. Curramus, & non fatigemur, quia illuc perueniemus ubi non lassabimur. Curramus in domum Domini: iocundetur anima nostra in his quae nobis dicuntur. Qui ea nobis dicunt, priores viderunt ipsam patriam, de longinquo clamantes ad posteriores. In domum Domini ibimus: ambulate, currite. Viderunt illam Apostoli, & dixerunt nobis, Currite, ambulate, sequimini, in domum Domini ibimus. Et quid dicit etiam unusquisque nostrum? Iocundatus sum in his quae dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus. Stantes erant pedes nostri in atrijs tuis Hierusalem. Ecce habes domum Domini, si querebas quid sit domus Domini. In illa domo Domini laudatur qui condidit domum, ipse est deitiae omnium habitaculum in domo. Ipse, sola spes hic, & res ibi. Ergo qui currunt quid debent cogitare? Quasi ibi iam sint, & ibi stent. Magnum est. n. ibi stare inter angelos, & non deficere. Qui enim inde lapsus est, in veritate non stetit. Quicumque non sunt lapsi, in veritate stant: & ille stat qui Deo fruitur: quod aut se frui voluerit, cadit. Quis vero se frui vult? Qui superbus est. Ideo ille qui semper stare volebat in atrijs Hierusalem, in lumine tuo, inquit, videbimus? lumen, non in lumine nostro. Item: Apud te, inquit, fons vitae, non apud me. Et quid adiecit? Non veniat mihi pes superbiae, & manus peccatorum non moueat me, ibi ceciderunt omnes qui operantur iniquitatem, expulsi sunt nec poterunt stare. Si ergo illi idcirco non poterunt stare quia superbi fuerunt: humiliter tu ascende, ut dicas, Stantes erant pedes nostri in atrijs tuis Hierusalem. Co-

gita qualis ibi futurus sis. Et quamuis adhuc in via sis, hoc tibi pone ante oculos quasi ibi istes, quasi iam inter angelos indeficiens gaudeas: & fiat in te quod dictum est, Beati qui habitant in domo tua, in secula seculorum laudabunt te.

Ex eodem tractatu in ipsum Psalmum centesimum vigesimum primum, super his verbis: Hierusalem quae aedificatur ut ciuitas, cuius participatio eius in idipsum.

CAPVT X.

IAM, fratres, quisquis erigit aciem mentis, quisquis deponit caliginem carnis, quisquis mundat oculum cordis, eleuet, & videat quid est Idipsum, quomodo dicam, nisi Idipsum? Fratres, si potestis, intelligite quid est Idipsum. Nam & ego quicquid aliud dixerim, non dico Idipsum. Contendimus tamen quibusdam vicinariis verborum & significationum perducere infirmitatem mentis ad cogitandum Idipsum. Quid est Idipsum? Quod semper eodem modo est, quod non modo aliud, & modo aliud est. Quid est ergo Idipsum, nisi quod est? Quid est? Quod aeternum est. Nam quod semper aliter atque aliter est, non est, quia non manet. Non omnino non est, sed non summè est. Et quid est Quod est, nisi ille qui quando mittebat Moysen dixit ille, Ego sum qui sum? & adiecit & ait, Dices itaque filiis Israel, Qui est misit me ad vos. Ecce idipsum, Ego sum qui sum, Qui est misit me ad vos. Sed non potes capere: multum a te est intelligere, multum a te est apprehendere. Retine ergo quod pro te factus est ille quem non potes capere. Retine carnem Christi, in quam leueris aegrotus, atque a vulneribus latronum semiuivus relictus: & ad stabulum perducaris, & ibi saneris. Ergo curramus ad domum Domini, & perueniamus ad ciuitatem ubi stent pedes nostri, ciuitatem quae aedificatur ut ciuitas, cuius participatio eius idipsum. Idipsum est hoc de quo dictum est, Tu autem idem ipse es, & Psalm. 101. anni tui non deficient. Ecce idipsum, cuius anni non deficient. Fratres, nonne anni nostri quotidie deficient, nec stant omnino? Nam & qui venerunt iam non sunt, & qui futuri sunt nondum sunt. Iam illi defecerunt, & illi defe-

cturi venturi sunt. Præteritæ horæ transierunt, futuræ nondum venerunt: & eū venerint, & ipse transibunt & deficient. Qui sunt anni qui nō deficient, nisi qui stant? Si ergo anni ibi stant, ipsi anni qui stant vnus annus est: & ipse vnus annus qui stat, vnus dies est: quia ipse vnus dies nec ortū habet nec occasum, nec inchoatur ab hesterno, nec excluditur à crastino, sed stat semper ille dies. Et quod vis vocas illum diem: si vis, anni sunt: si vis, dies est: quodcunque cogitaueris, stat tamen. Ipsius stabilitatis particeps est illa ciuitas, cui participatio est in idipsum. Meritò ergo quia illius stabilitatis particeps, dicit iste qui illuc currit, Stantes erant pedes nostri in atrijs tuis Hierusalem. Omnia enim ibi stant, vbi nihil transit. Vis & tu ibi stare & non transire? Illuc curre. Idipsum nemo habet ex se. Intendite fratres, Corpus habet, non est idipsum, quia non in se stat. Mutatur per ætates, mutatur per mutationes locorum ac temporū, mutatur per morbos, & defectus carnales: non ergo in se stat. Corpora cœlestia non in se stant, habent quasdam mutationes suas, et sic occultas: certè de locis in loca mutantur, ascendunt ab oriente in occidentem, & rursus circumueunt ad orientem. Non ergo stant, non sunt idipsum. Anima humana nec ipsa stat. Quantis enim mutationibus & cogitationibus variatur, quantis voluptatibus immutatur, quātis cupiditatibus diuerberatur atque discinditur? Mens ipsa hominis quæ dicitur rationalis, mutabilis est, non est idipsum. Modò vult, modò nō vult: modò scit, modò nō scit: modò meminit, modò obliuiscitur. Ergo id ipsū nemo habet ex se. Qui voluit ex se habere idipsum, vt quasi ipse sibi esset id ipsum, lapsus est. Cecidit angelus, & factus est diabolus. Propinavit homini superbiam, deiecit secum inuidentia cum qui stabat. Isti sibi voluerunt idipsum esse, sibi principari, sibi dominari voluerunt. Noluerunt habere verū Dominum, qui verè est idipsum: cui dictū est: Mutabis ea & mutabuntur, tu autē idem ipse es. Iā ergo post tantū languorem, post tantos morbos, difficultates, labores, redeat anima humiliata ad idipsum, & sit in illa ciuitate, cuius participatio eius in idipsum.

Psal. 107.

Ex tractatu in Psalmum centesimum trigessimum sextum, super his verbis: Super flumina Babylonis illic sedimus, & fleuimus, dum recordaremur tui, Sion.

CAPVT XI.

Quæ sunt flumina Babylonis? & quid est nostrum sedere & flere in recordatione Sion? Si enim ciues inde sumus, non tantum hoc cantamus, sed & agimus. Si ciues sumus de Hierusalem, id est, de Sion, si in ista vita, in ista confusione huius seculi, in ista Babylonia nō ciues habitamus, sed captiui detinemur, oportet vt non tantum ista decantemus, sed & faciamus affectu cordis pio, religioso desiderio æternæ ciuitatis. Habet & hæc ciuitas, quæ Babylonia dicitur, amatores suos consulentes paci temporali, & nihil ultra sperantes, totumque gaudium suum ibi figentes, & ibi finientes, & videmus eos pro rebus terrena plurimum laborare. Sed tamen in ea quicunq; fideliter versantur, si non ibi appetant superbiam & perituram elationem ociosamque iactantiam, sed veram fidem exhibeant, quam possunt, quamdiu possunt, quibus possunt: non eos finit Deus perire in Babylonia. Intelligit captiuitatem eorum Deus, & ostendit illis aliam ciuitatem, cui verè debeant suspirare, pro qua debeant cuncta conari, ad quam capeffendam debeant ciues suos secum peregrinos quantum valuerint adhortari. O sancta Sion, vbi forum stat, & nihil fluit, Quis nos in ista instabilia deiecit? Quare dimisimus conditorem tuum, & societatem tuam? Ecce inter fluentia, & labentia constituti sumus: vix quisquam (raptus à flumine), etiam si tenere lignū potuerit, euadit. Humiliari ergo in captiuitate nostra sedeamus super flumina Babylonis: non nos audeamus in illa flumina precipitare, nec nos audeamus in nostræ captiuitatis malo atque tristitia superbe erigere sed sedeamus, & sic fleamus. Sedeamus super flumina Babylonis, non infra flumina Babylonis: talis sit humilitas nostra, vt nos non mergat. Sede super flumina, noli in flumine, noli sub flumine: sed tamen sede humilis. Inde oportet vt fleas, recordando Sion. Multi enim flent fletu Babylónico, quia & gaudent gaudio Baby-

lo.

lonis: gaudent lucris, & flent damnis: vtrumque de Babylonia est. Flere debes, sed recordando Sion. Si recordando Sion fles, etiam quando tibi secundū Babyloniam bene est oportet vt fleas. Attendat quisque ipsam felicitatem suam qua exultat: attendat si non fluat illa felicitas, si potest certè esse de illa quod maneat in æternum. Si autē non est certè, & videt fluere vnde gaudet, fluius Babylonis est: sedeat supra, & fleat. Sedebit autem & plorabit, si recordatus fuerit Sion. O pax illa quam videbimus apud Deum, & pax illa & sancta æqualitas angelorum, & illa visio, & spectaculum pulchrum. Ecce in Babylonia pulchra sunt, quæ ciues ipsius Babylonis tenent: sed non te teneant, nō decipiant. Aliud est solatium captiuorum, aliud gaudium liberorum. Super flumina Babylonis illic sedimus, & fleuimus, cum recordaremur tui, Sion.

Ex tractatu in Psalmum centesimum quadragessimum quartum, super his verbis: Per singulos dies benedicam tibi, & laudabo nomen tuum in seculum, & in seculū seculi. Magnus Dominus, & laudabilis nimis: & magnitudo eius nō est finis.

CAPVT XII.

Lauda & benedic Dominum Deum tuum per singulos dies, vt quum finiti fuerint singuli dies, & venerit sine fine vnus dies, eas ex laudibus in laudē, sicut ex virtutibus in virtutem. Per singulos, inquit, dies benedicam te: non transibit dies quo te non benedicam. Nec mirum est, si leto die tuo benedicis Deum tuum. Quid si fortè illuxerit aliquis tristis dies, sicut se habent humanæ res, sicut est abundantia scandalorum, sicut est multiplicitas tentationum? Quid ergo si accidat aliquid triste tibi, defines laudare Deum? defines benedicere creatorem tuum? Si defines, mentitus es dicendo, Per singulos dies benedicam te Domine. Si autē non defines, & si tibi videtur in die tristis esse malè, erit tibi in Deo tuo bene. Est .n. (& quando malè est tibi) vbi bene tibi sit. Si enim in aliquo malo malè est tibi, proculdubio in aliquo bono bene tibi erit. Et quid tam bonum quam Deus tuus, de quo dictum est, Nemo bonus nisi vnus Deus? Nam quàm secura ista lauda-

Luc. 18.

tio, & quàm sit securum hoc bene, intellege de ipso bono. Si enim gaudes de bono quod tibi accidit per diem, fortasse transibit alio die bonum hoc vnde gaudes. Bene, inquis, fuit mihi, bonum diem duxi: quia fortè lucra venerunt, aut inuitatus es, & in epulis diu fuisti. Gaudes quia in epulis diu fuisti, alter te dolet, quia non erubuisti. Veruntamen de quocunq; tali bono gaudeas, certè transitorium est. Si autem gaudeas in Domino Deo tuo, audies dicentem scripturam, Delectare in Domino. Tanto firmius gaudebis, quanto est ille certior in quo gaudebis. Si enim gaudes de nūmo, times furem: si autē gaudes de Deo, quid times? An times ne tibi quisquam auferat Deum? Deum nemo tibi auferet, si tu eum non dimiseris. Non enim sic est Deus, quomodo lux ista de cœlo fulgens. Non quando volumus ad eam accedimus, quia non in omni loco lucescit. Per infirmitatem nostram fortè fit, vt hyeme nos delectet esse in ipsa luce: nūc autē per æstatem videtis, quia magis eum locum quæsiuimus, vt in ipsa luce non starem? In Deo autem tuo vt stes, & in lumine veritatis eius delecteris, nō quæris locum quo ad eum accedas, sed conscientia accedis, & conscientia recedis. Quod dictum est, Accedite ad eum & illuminamini: animo accedite dictū est, non vehiculo: affectibus accedite dictum est, non pedibus. Et cum in eo stabis, æstus non patieris. Spiritus enim spirabit tibi, & sub alis eius sperabis. Vides certè habere te quomodo delecteris per singulos dies. Non enim te dimittet Deus tuus, etiam si aliquid triste acciderit. Quā enim triste erat quod S. viro Iob aciderat? quā repente, quam multa mala irruerant? quemadmodū omnia, de quibus gaudere putabatur, non de quibus gaudebat, diabolo tentante subtracta sunt? quemadmodū & filij mortui sunt? Perijt quod seruabatur: perierunt quibus seruabatur: nec tamē perijt qui & illud & illos dedit. Quin & ipsi filij præfenti sæculo perierunt, agnoscendi & recipiendi in futuro. Illi autem viro habenti aliud vnde gauderet (in quo verum erat quod modò commemorauimus, Per singulos dies benedicam te) nunquid quia ille dies quo rotū perierat, tristis illuxit, idcō lux interior in corde deficit?

Psal. 36.

Psal. 33.

Psal. 90.

Iob 1.

Iob 1.

Stetit quippe in illa luce, & ait, Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Dominus placuit ita factum est: sit nomen Domini benedictum. Ergo per singulos dies laudauit, qui etiam in die tam tristi laudauit. Breue magisterium est, ut semper laudes Deum, veròq; corde, nō falso dicas: Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo. Breue mysterium est, scilicet, ut noueris eum misericorditer dare cum dat, misericorditer auferre quum tollit: nec te credas à misericordia eius derelinqui, qui tibi aut blanditur dando ne deficias, aut te corripit exultantem ne pereas. Siue ergo in eius donis, siue in eius flagellis lauda eum. Laus flagellantis, medicina est vulneris. Per singulos, inquit, dies benedicam te. Prorsus per singulos dies, fratres, benedicite: omnino quicquid acciderit, benedicite Deum. Etenim ne accidat aliquid quod ferre non potestis, ipse facit. Ideò cum timore debes esse quando tibi bene est, neq; te ad hoc parare quasi nunquam tenteris. Si enim nunquam tentaris, nūquam probaris. Non melius est tentari & probari, quam non tentatum reprobari? Et laudabo nomen tuum in seculum, & in seculum seculi. Magnus Dominus, & laudabilis valde. Quantum dicturus erat? quæ verba quæsiturus? quantam conceptionem concludit in hoc vno verbo, valde? Cogita quantum vis. Quando autem potest cogitari, qui capi non potest? Laudabilis est valde, & magnitudinis eius non est finis. Ideò dixit valde, quia magnitudinis eius non est finis: ne forte incipias velle laudare, & putes te laudando posse finire, cuius magnitudo finem nō potest habere. Noli ergo te putare eum (cuius magnitudinis finis non est) sufficienter posse laudare. Nonne ergo melius est, ut quomodo ipse non finitur, nec laus ipsius finiatur? Illius magnitudo sine fine est, & tua laudatio sine fine sit. De magnitudine eius quid dictū est? Magnitudinis eius non est finis. De tua laude quid? Laudabo nomen tuum in seculū & in seculum seculi. Ergo sicut eius magnitudinis nō est finis, sic tuæ laudis non erit finis. Non enim quum mortuus fueris in hac carne, defines laudare Dominū. Dictū est quidē,

Non mortui laudabunt te Domine: sed illi de quibus dicitur, A mortuo velut non sit perit confessio, non illi mortui de quibus dixit, Qui credit in me, licet moriatur viuere: quia Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob, non est Deus mortuorum, sed viuorum. Si enim nūquam nisi ipse eris, nunquam à laude ipse tacebis. Timere non potes, ne dum hic viuus ipse nō sis: & cum mortuus fueris, timere poteris ne non ipse sis? Audi Apostolum promittentē tibi securitatem, Siue viuimus, inquit, Domino viuimus, siue morimur, domino morimur: siue ergo viuimus, siue morimur, Domini sumus. Et vnde factū est, ut eius sis & mortuus? Quia precio sui sanguinis te redemit, p te mortuus est. Quomodo te perdit seruum mortuum cui mors est precium tuum? Ideò cum dixisset Apostolus, siue viuimus, siue morimur, Domini sumus, ut ostenderet ipsum precium. Ad hoc enim, inquit, Christus mortuus est, ut & viuorū & mortuorum dominetur. Veruntamen quia magnitudinis eius non est finis, & eum quem non capimus laudare debemus (si enim capimus, magnitudinis eius est finis, si autem magnitudinis eius non est finis, capere quidem ex eo aliquid possumus, Deum tamen totum capere non possumus) tanquam deficientes in eius magnitudine, ut reficiamur eius bonitate, ad opera respiciam, & de operibus laudemus operantem, de conditis conditorem, de creatura creatorem.

Ex eodē tractatu in ipsum Psalmū ceterisimū quadragesimum quartum, super his verbis: Confiteantur tibi, Domine, omnia opera tua, & sancti tui benedicant tibi. Gloriam regni tui dicent, & potentiam tuam loquentur: ut notam faciant filiis hominum potentiam tuam, & gloriam magnitudinis decoris regni tui.

CAPVT XIII.

Deus ordinauit omnia, & fecit omnia. Quibusdam dedit sensum, & intellectum, & immortalitatem, sicut angelis: quibusdam dedit sensum, & intellectū cum mortalitate, ut hominibus: quibusdam dedit sensum corporis, nec intellectū, nec immortalitatem, sicut pecoribus: quibusdam verò nec sensum,

nec

nec intellectum, nec immortalitatem, sicut herbis, lingnis, lapidibus: tamen & ipsa in genere suo deesse non possunt: & gradibus quibusdam ordinauit, & ornauit creaturam, à terra vsque ad cœlum, à visibilibus ad inuisibilia, à mortalibus ad immortalia. Ista contextio creaturæ, ista ordinatissima pulchritudo, ab imis ad summa conscendens, à summis ad ima descendens, nusquam interrupta, sed dissimilibus temperata, tota laudat Deum. Quare tota laudat Deum? Quia cum eā consideras, & pulchram vides, tu in illa laudas Deum. Vox certè quædam est muta terræ, species terræ. Attēdis eius speciem, vides eius fecunditatem, vides eius vires, quomodo concipiat semen, quomodo plerunq; afferat, quod non est seminatum: vides, & consideratione tua tanquā interrogas eam, & ipsa inquisitio interrogatio est. Cum autē inquisieris admirans, & perscrutatus fueris, & magnam vim, magnā pulchritudinem, præclaramq; virtutem inuenieris, quoniam apud se, & à se habere hanc virtutem nō posset, continuo tibi venit in mentē, quia non potuit à se esse, non potuit esse nisi ab illo creatore. Et hoc quod in illa inuenisti, vox confessionis ipsius est, ut laudes creatorem. Nonne considerata vniuersa pulchritudine mūdi huius, tanquam vna voce tibi species ipsa respōdet, Non me ego feci, sed Deus? Ergo confiteantur tibi Domine omnia opera tua, & sancti tui benedicant te. Ut in confessione operum tuorum sancti tui te benedicant, ipsi sancti tui inspiciant creaturam confitentē, & illorū vocem tu audi benedicientem. Etenim cum sancti tui benedicunt te, quid dicunt? Sequitur. Gloriam regni tui dicent, & potentiam tuam loquentur. Quam potēs, inquit, Deus qui fecit terram: quam potens Deus, qui impleuit terrā bonis: quam potens Deus, qui dedit vitas suas proprias animalibus: quam potens Deus, qui semina diuersa dedit visceribus terræ, ut germinarent tantam varietatem fructuum & fructuum, cum tanta specie arborum: quam potens Deus, quam magnus Deus? Tu interrogas, creatura respōdet: & de respōsione, tanquā confessione creaturæ, tu sancte Dei benedicis Deum. Et potentiam tuā loquētur, ut notā faciant filiis hominum

potentiam tuam, & gloriam magnitudinis decoris regni tui. Sancti ergo tui commendant gloriam magnitudinis decoris regni tui. Est quædam magnitudo decoris regni tui, hoc est regnum tuum habet magnum decorem: quandoquidem quicquid habet decorem, à te habet decorem. Ipsum regnum tuum qualem decorem habet? Non nos terreat regnum, habet & decorem quo delectemur. Etenim quale illud decus est, quo perfrentur sancti, quibus dicitur, Venite benedicti patris mei, percipite regnum Dei? Videte fratres, & si potestis & quantum potestis cogitate decorem regni illius quod venturum est, vnde est illud in oratione nostra, Adueniat regnum tuum. Ipsum enim regnū optamus ut veniat, hoc regnū venturum sancti prædicant. Mundū istum attendite, decorem habet. Quomodo decorem habet terra, mare, aer, cœlum, sidera? Omnia hæc nonne oēm consideratorē terrent? Nonne pulchritudo ipsa sic eminet, ut quasi pulchrius nihil inueniri possit? Et hic viuus in isto decore, in ista pulchritudine propè iam ineffabili. Hic viuunt tecum, & vermiculi, & mures, & omnia terræ repentina, & serpentina: ista tecum viuunt in decore isto. Quale decus est illius regni, vbi tecum non viuunt nisi angeli? Ideò parum fuit ut diceret, gloriam decoris. Potuit enim dici, & gloria decoris cuiuslibet speciei etiam in hoc mundo constitutæ vel de terra virentis, vel de cœlo fulgentis: sed hæc verba, magnitudinis decoris regni tui, aliquid commēdant quod nondum videmus, quod nondum visum credimus, quod creditum desideramus, propter cuius desiderium omnia sustinemus. Est ergo magnitudo decoris cuiusdam: ametur antequā videatur, ut cum visa fuerit, teneatur.

Ex tractatu in Psalmum vntesimū quadragesimū quintū, super his verbis: Laudabo Dominū in vita mea: psallam Deo meo quā diuisum.

CAPVT XIII.

Delitæ & diuitiæ spiritus nostri, diuina sunt cantica, vbi & fletus sine gaudio non est. Fideli homini & peregrino in seculo nulla est iucundior recordatio, quā ciuitatis vnde per-

egrinatur: sed recordatio ciuitatis in peregrinatione non est sine dolore atq; suspirio. Spes tamen reditus nostri certe etiam inter peregrinandum tristes consolatur & exhortatur. Rapiant cor vestrum verba Dei, & possessor vester vendicet sibi possessionem suam, id est mentes vestras, ne auertantur in aliud. Vnusquisq; vestrum totus hic sit, vt hic non sit, id est, totus sit in verbo Dei, qđ sonat in terra, vtab eo exaltetur: & non sit in terra. Ideo enim Deus nobiscū, vt & nos cum illo simus: nam qui vt nobiscum esset, descendit ad nos, faciet vt cū illo possimus ascendere ad se. Interim ipse peregrinationem nostram non fastidiuit, non deseruit, qui nusquam est peregrinus, & qui condidit omnia. Ecce psalmus sonat: cuiusdam vox est (quæ si vultis vestra est) exhortantis animam suam ad laudandum Deum, & dicentis sibi, Lauda anima mea Dominum. Aliquando enim in tribulationibus atq; in tentationibus presentis vitæ, velis nolis conturbatur anima: cuius perturbationem in alio psalmo quidam insinuat dicens, Quare tristis es anima mea: & quare conturbas me? Vt autē auferat ab ea eandem perturbationem, suggerit gaudium nondum de re, sed de spe, & ait illi perturbatæ & anxie, tristi & mœerenti. Spera in Domino, quoniam adhuc consistebor illi. Hac ergo spe accepta (quæ spes non potest esse sine gaudio, quamuis in rebus simus difficilibus secundū istam vitam, & plenis procellarum & tempestatū) hac spe erecta anima, quia gaudet in spe (sicut dicit Apostolus, Spe gaudentes, in tribulatione patientes) accipit erectionem quandam in Deum vt laudet Deum, & dicitur ei, Lauda anima mea Dominum. Sed quis dicit? Caro ne dicit, lauda anima mea Dominum? Et potest caro bonum consilium animæ suggerere? Sed corpus inferius est anima, cōsiliū superiori dare nō potest. Infelix est ipsa anima, si à corpore expectet consilium. Caro bene obediens, famula est animæ: illa regit, hæc regitur: illa impat, ista famulatur. Quando potest caro dare hoc consilium animæ? Quis est ergo qui dicit, Lauda anima mea Dominum? Nihil inuenimus amplius in homine, quàm carnem & animam. Totus homo est spiritus & caro.

Psalm. 41.

Rom. 12.

An forte ipsa anima sibi dicit, & sibi quodammodo imperat, & se exhortatur atq; excitat? Quibusdam enim perturbationibus ex quadam sui parte fluctuabat, ex quadam verò parte (illa scilicet quam vocant mentem rationalem, qua cogitatur sapientia) inhærens Domino, & iam suspirans in illum anima, aduertit quasdam suas inferiores partes perturbari motibus secularibus, & cupiditate quadam terrenorum desideriorum ire in exteriora, relinquere interiorum Deum: reuocat se ab exterioribus ad interiora, ab inferioribus ad superiora, & dicit, Lauda anima mea Dominum. Quid tibi placet in seculo? Quid est quod vis laudare? Quid est quod vis amare? Quacunq; corporeis sensibus conuerteris, occurrit tibi cœlum, occurrit tibi terra. Quod amas in terra, terrenum est: quod amas & in cœlo isto visibili, corporeum est. Vtrobique amas, & vtrobique laudas. Quomodo landandus est ille qui fecit ista quæ laudas? Iam ergo diu occupata vixisti, & desideriorum diuersitate verberata portas plagas, fauciatas, diuisa per amores multos: vbiq; inquieta, nusquam securo. Collige ad te ipsam quicquid tibi foris placebat, quare quem habeat authorem. Nihil melius in terra, verbi gratia, quàm hoc & illud: Aurum, argentum, animalia, arbores, amœnitates, totam terram cogita: quid melius in cœlo sole, luna, syderibus? Totum cœlū, cogita omnia ista simul bona valde: quia fecit Deus omnia bona valde. Vndique pulchritudo operis tibi commendat artificem. Miraris fabricam, ama fabricatorem. Non ita occuparis in eo quod factū est, vt recedas ab illo qui fecit. Hæc enim quibus occuparis sub te fecit, quia sub seipso te fecit. Si hærebis superiori, calcabis inferiora: si autem recedas à superiore, ista tibi in supplicium conuertentur. Consilium sibi dat ex luce Dei ipsa anima per rationalem mentem, vnde concepit consilium fixum in æternitate authoris sui. Legit ibi quiddam tremendum, laudandum, amandum, desiderandum, & appetendum. Nondum tenet, nondum capit, coruscatione quadam perstringitur, nō est tam valida, vt maneat ibi. Itaq; ad sanitatem colligit se quandam, & dicit, Lauda anima mea

Dq.

Gene. 1.

2. Cor. 5. Sapien. 9.

Psalm. 141.

Dominum. Et quid est fratres? Nonne laudamus Dominum? Nonne quotidie hymnū nos cantamus? Nonne quotidie p modulo nostro sonat os nostrū, parturit cor nostrum laudes Dei? Et quid est quod laudamus? Magnum est quod laudamus, sed quo laudamus adhuc infirmum est. Quando implet laudator excellentiam laudati? Ecce homo stat, cātat Deo aliquanto prolixius: & sæpe labia mouentur ad cantum, cogitatio autem, nescio per quæ desideria, volat. Stabat ergo mēs nostra quodammodo ad laudem Dei: sed anima nostra per diuersas cupiditates vel curas negotiorū huc atq; illuc fluitabat. Quasi desuper attendit ipsa mens ad illam fluitantem hac atq; illac, & ad molestiarum eius inquietudinem, & quasi cōuersa alloquitur eam, Lauda anima mea Dominum. Quid est quod de aliquibus rebus satagis? Quid est quod te occupat cura rerū terrenarum atq; mortalium? Sta mecum, lauda Dominum. Sed quasi ipsa anima prægrauata, & non valens ita consistere vt dignum est, respondet menti, Laudabo Dominum in vita mea. Quid est in vita mea? Quia modò in morte mea sū. Ergo quando exhortaris te, & dicis, Lauda anima mea Dominum, respondet tibi anima tua, Laudo quantum possum, tenuiter, exiliter, infirmiter. Quare? Quia quam diu sumus in corpore, peregrinamur à Domino. Quare sic laudas Dominum non perfecte, nō itabiliter? Interroga scripturam, Quia corpus quod corrūpitur aggrauat animā, & deprimat terrenam inhabitatio sensum multa cogitantem: Tolle mihi corpus quod aggruat animā, & laudo Dominum. Tolle mihi terrenam habitationem deprimentē sensum, multa cogitantem, vt à multis in vnum conflam, & laudo Dominum. Quam diu autē ita sum, nō possum, prægrauor. Quid ergo? Silebis, & nō laudabis perfecte Dominum? Laudabo Dominum in vita mea. Quid est in vita mea? Spes mea tu es hic, spes mea es tu hic, dicimus: portio autē mea nō hic, sed in terra viuentiū. Nā ista terra morientū est. Hinc trāsimus, sed interest quod: quoniā & malus homo peregrinatur hic, & bonus homo peregrinatur hic. Non n. bonus transit, & malus hic permanet: aut malus transit, & bonus hic permanet.

Ambo transeunt, sed non ambo ad vnum. Ergo, fratres, quoniam spes hic pacit, vita autē nostra perfecta non est, nisi illa quæ promittitur: nam hic gemitus, hic rētationes, hic angustia, hic mœerores, hic pericula: laudabit anima nostra in vita nostra Dominum, quomodo laudandus est (secundum quod dicitur in alio Psalmo, Beati qui habitant in domo tua Domine, in secula seculorū laudabunt te) quando totum negotium nostrum ipsa laus erit. Sed quando hoc? In vita, inquit, mea. Modò enim quid est? Posses tibi dicere, Mors mea est, vnde mors tua? Quia peregrinor à Domino. Si enim hære illi vita est, exulare ab illo mors est. Sed quid te cōsolatur? Spes. Iam viuere in spe: de spe lauda, de spe canta. Vnde mors tua est, non cantes: vnde viuus, inde canta. Mors tua est de mœerore huius seculi: viuus de spe futuri seculi. Laudabo, inquit, Dominum in vita mea. Et quomodo laudabis Dominum Deū tuum? Psallā Deo meo quàm diu sum. Qualis illa laudatio, psallam Deo meo quam diu sum? Videte fratres mei quale erit illud esse. Vbi sempiterna laudatio erit, sempiternum esse erit. Nūquid modò psallis Deo tuo quamdiu es? Ecce psallebas: auertisti te ad aliquod negotiū, iā non psallis, & es. Ecce es, & nō psallis. Fortassis enim cupiditate inclinatus ad aliquid, non solum non psallis, sed & offendis auditum eius, & es. Sed quid ait, quam diu sum? Aliquando forte non erit? Imò in æternum erit ipsum diu, & ideo verè diu erit. Nam quicquid finem habet in tempore, quilibet longum sit, diu non est. Psallam Deo meo quàm diu sum. Non nos deserat spes in ista peregrinatione, & tentatione, in istis improbitatibus, & insidijs inimici, circumstrepentibus vndiq; tentationibus seculi: non nos spes deserat vndique in laboribus, & angoribus constitutos.

Extractatu in Psalmum centesimum quadagesimū sextum, super his verbis: Laudate Dominum, quoniā bonus est psalmus.

CAPVT XV.

Laudate Dominum, inquit, quoniam bonus est psalmus. Hæc est merces tota laudantium. Laudemus Dominum. Quare? Quoniā bonus est psalmus. Vel.

Vellem, inquit aliquis, laudare Dominum, si mihi aliquid pro ista, laude donaret. Quis enim laudat gratis vel hominem? Expectat ergo aliquam mercedem laudatores hominum. Nulla ne mercedem expectare aut petere aut sperare debet laudator Dei? Laudatur infirmus, & speratur de eo aliquid: laudatur omnipotens, & nulla merces est? An forte hoc cupio quod ille dare non potest? Quid verò homo desiderat, quod in manu Dei non sit? Cum laudaveris hominem, forte hoc cupis quod ab illo praestari non potest. Deum securus lauda, quem nemo potest dicere non posse praestare quod tu poteris desiderare. Proposita ergo spe mercedis alicuius laudare debemus Deum, non tamen forte daturum quicquid cupimus. Pater est. n. & quod male cupiunt filii, non dat. Laudemus & speremus, & desideremus, non illud aut illud, sed quod iudicat dandum esse ipse quem laudamus. Ille enim novit quid nobis dari expediat: nos autem intendamus quid nobis pro sit accipere. Apostolus ait, Quid oremus sicut oportet nescimus. Et ipse idem Apostolus Paulus sperabat sibi prodesse, si auferretur ab eo stimulus carnis suae, angelus satanae à quo colaphizabatur, sicut ipse confitetur & ait: Propter quod Dominum ter rogavi ut auferret eum à me, & dixit mihi, Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur. Desideravit aliquid: non concessum est ei ad voluntatem, ut ipse consolaretur ad sanitatem. Hic ergo quid nobis propositum est? Laudate, inquit, Dominum. Quare laudamus Dominum? Quoniam bonus est psalmus. Ipse psalmus laus Domini est. Hoc ergo ait, Laudate Dominum, quoniam bonum est laudare Dominum. Non sic praetereunter laudemus Dominum, puta, dictum est, & transijt: factum est, & siluimus: laudauimus, & tacuimus: cantauimus, & conquieuiamus: imus in aliud forte agendum quod restat, & alia actiones cum occurrerint nobis, laudatio diuina cessabit in nobis. Non sic praetereunter laudemus Dominum, non sic. Nam lingua tua ad horam laudat: vita tua semper laudet. Inde rege bonus psalmus. Psalmus quippe cantus est, non quilibet, sed ad psalterium. Psalterium

Rom. 8.
2. Cor. 12.

autem quoddam organum est cantilenae, sicut lyra, sicut cithara, & huiusmodi alia, quae inventa sunt ad cantandum. Qui ergo psallit, non sola voce psallit, sed assumpto etiam psalterio accedentibus manibus voci concordat. Vis ergo psallere? Non solum vox tua sonet laudes Dei, sed opera tua concordent cum voce tua. Cum voce cantaueris, silebis aliquando: vita sic canta, ut nunquam sileas. Negotium dum agis si fraudem cogitas, siluisti à laude Dei: & quod grauius est, non solum à laude siluisti, sed in blasphemiam perrexiisti. Quum ergo Deus laudatur de bono opere tuo, opere tuo laudas Deum: & quum blasphematur Deus de malo opere tuo, opere tuo blasphemas Deum. Itaque sic canta voce, ut corde non sileas, vita non taceas. Non cogitas in negotio fraudem: psallis Deo. Cum manducas & bibis, psalle: modeste, & frugaliter, & temperanter manducando atque bibendo. Quia hoc dicit Apostolus, Siue manducatis, siue bibitis, siue quid facitis, omnia in gloriam Dei facite. Si ergo bene viuas, & pro his quae manducas & bibis, & ad refectioem corporis sumis, reparatioemque membrorum, gratias agis ei qui tibi praebuit mortali, & fragili ista supplementorum solatia: cibus tuus & potus tuus laudat Deum. Si verò modum naturae debitum immoderatione voracitatis excedas, & vinolentia te ingurgites, quantaslibet laudes Dei lingua tua sonet, vita blasphemat. Post cibum & potum requiescis ut dormias: non in lecto aliquid turpiter agas, nec excedas ultra concessam licentiam in lege Dei. Haec agens laudas Deum, nec omnino silebit laudatio tua. Si ergo laudas, non tantum lingua tua, sed etiam assumpto bonorum operum Psalterio canta, quoniam bonus est psalmus. Sic laudas Deum cum agis negotium, laudas cum cibum, & potum capis, laudas cum in lecto requiescis, laudas cum dormis. Perficeretur in nobis laudatio Dei, cum ad illam ciuitatem venerimus, quando effecti fuerimus aequales angelis Dei: quando iam nos nulla corporalis necessitas vlla ex parte sollicitat, non fames, non frigus con-

1. Cor. 10.

constringit, non febris deiecit, non mors finit. Ad illam perfectissimam laudem exerceamus nos laudatione ista in bonis operibus.

Ex tractatu in Psalmum centesimum quadragagesimum septimum, super his verbis: Qui posuit fines tuos pacem.

CAPVT XVI.

Qui posuit fines tuos pacem. Quomodo exultastis omnes? Hanc amate fratres mei. Multum delectamur, quando clamat de cordibus vestris pacis dilectio. Quomodo nos delectamur? Nihil dixeram, nihil exposueram, versus pronunciaui, & exclamastis. Quid de vobis clamauit? Dilectio pacis. Quid ostendit oculis vestris? Vnde clamatis, si non amatis? Vnde amatis, si non videtis? Inuisibilis est pax. Quis est oculus quo visa est ut amaretur? Neque enim acclamareretur, nisi amaretur. Haec sunt spectacula (quae exhibet Deus) rerum inuisibilium. Quanta pulchritudine intellectus pacis corda vestra pulsauit? Quid iam ergo loquar de pace, aut de laude pacis? Prauenit omnia verba mea vester affectus. Non implebo, non possum, infirmus sum. Differamus omnes laudes pacis ad illam patriam pacis. Ibi eam plenius laudabimus, ubi eam plenius habebimus. Inchoatam in vobis si sic amamus, perfectam quomodo laudabimus? Ecce hoc dico, o filii dilecti, o filii regni, o ciues Hierusalem, quoniam in Hierusalem visio pacis est, & omnes qui habent, & amant pacem benedicuntur in ea. Hanc quam nominatam sic amatis, & diligitis, ipsam sectamini, ipsam desiderate: ipsam in domo, ipsam in negotio, ipsam in vxoribus, ipsam in filiis, ipsam in seruis, ipsam in amicis, ipsam in inimicis diligite. Ipsa est pax quam non habent haeretici. Quid agit pax in huius adhuc regionis incertis, in ista peregrinatione mortalitatis nostrae, cum adhuc nemo est alteri conspicuus, nemo videt cor alterius, quid agit pax? De incertis non iudicat, incognita non confirmat. Procliuor est ad bene credendum de homine, quam ad male suspicandum. Non se multum dolet errare, cum bene credit etiam de malo. Perniciosum est autem, cum quis male senserit forte de bono, nesciens qualis sit.

Quid perdo si credo, quia bonus est? Si incertum est, utrum sit malus, licet quidem, ut caucas ne forte verum sit: non tamen damnes tamquam verum sit. Hoc pax iubet. Quare pacem ait, & sequere eam. Haereticus quid monet? Damnat incognitos, damnat totum mundum. Mendo desideramus illam pacem quam hic habemus in spe. Adhuc enim in nobis ipsis qualis pax? Caro concupiscit aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnem. Vbi plena pax in vno homine? Quando erit plena in vno homine, tunc erit plena in omnibus ciuibus Hierusalem. Quando erit plena pax? Quando corruptibile hoc induerit corruptionem, & mortale hoc induerit immortalitatem, tunc erit plena pax, tunc firma pax. Nihil tunc litigat aduersus animam in homine, non ipsa aduersum se ex quadam parte saucia, non carnis fragilitas, non indigentia corporis, non fames, non sitis, non aestus, non frigus, non lassitudo, non vlla inopia, non praenocatio rixae, non certe ipsa sollicita cautela & vitandi inimici, & diligendi. Haec omnia, fratres mei, litigant aduersum nos, nondum est plena & perfecta pax. Quod clamastis (qui iam dudum nominata pace ex desiderio clamastis) clamor vester de siti erat, non de saturitate.

Ipsa pater Augustinus tractatu in Psalmum trigessimum sextum, super his verbis: Mansueti autem hereditabunt terram, & delectabuntur in multitudine pacis, sic ait:

Terra est illa de qua saepe loquuti sumus, Hierusalem sancta. Mansueti liberabuntur de peregrinatione ista, & in aeternum viuunt cum Deo, & de Deo. Ergo hereditate possidebunt terram. Quae erunt diuitiae ipsorum? Delectabuntur in multitudine pacis. Delectetur hic impius in multitudine auri, in multitudine argenti, in multitudine mactipiorum, in multitudine postremo opum diuersarum, vinolentiae, lautissimorum, & luxuriosorum conuiuiorum. Nonne, etsi semper haec haberet, plangendus esset? Quae erunt autem diuitiae, & deliciae tuae? Multitudo pacis. Aurum tuum pax, argentum tuum pax, praedia tua pax, vita tua pax, Deus tuus pax. Quicquid desideras, pax tibi erit. Hic quod est aurum, non potest tibi esse

esse argentum: quod vinum est, non potest tibi esse panis: quod tibi lux est, non potest esse potus: Deus tuus totum tibi erit. Manducabis eum ne esurias, bibes eum ne sitias, illuminaberis ab eo, ne sis cæcus: fulcietis ab eo ne deficias: possidebit te totum integrum totus integer. Angustias non ibi patieris propter alium, cum quo totum possidebis: totum habebis, totum & ille habebit: quia tu & ille vnum eritis, quod vnum totum ipse Deus habebit, qui vos possidebit. Hæ sunt reliquæ homini pacifico.

Psal. 36.

Extractatu in Psalmum centesimum quadragessimum octauum, super hac dictione: Alleluia.

CAPVT XVII.

Meditatio præsentis vitæ nostræ in laudem Dei esse debet: quia exultatio sempiterna futuræ nostræ vitæ, laus Dei erit. Et nemo potest idoneus fieri futuræ vitæ, qui se ad illam modò non exercuerit. Modò ergò laudamus Deum: sed & rogamus Deum. Laus nostra lætitiâ habet, oratio gemitû. Promissum est enim nobis aliquid quod nondum habemus, & quia verax est qui promissit, in spe gaudemus: quia tamen nondum habemus, in desiderio gemimus. Bonum est nobis perseverare in desiderio, donec veniat quod promissum est: & transeat gemitus, & succedat sola laudatio. Propter hæc duo tempora, vnum, quo nunc est in tentationibus & tribulationibus huius vitæ: alterum, quod tunc erit in securitate & exultatione perpetua: instituta est nobis etiam celebratio duorum temporû, ante pascha & post pascha. Illud quod est ante pascha, significat tribulationem in qua modò sumus: quod verò nunc agimus post pascha, significat beatitudinem in qua postea erimus. Ante pascha ergo quod celebramus, hoc & agimus: post pascha autem per id quod celebramus, significamus quod nondum tenemus. Propterea illud tempus in ieiunijs & orationibus exercemus: hoc verò tempus relaxatis ieiunijs in laudibus agimus? Hoc est enim Alleluia quod cantamus, quod latinè interpretatur (vt nostis) Laudate Dominum. Illud ideo tempus ante Domini resurrectionem est: hoc tempus post resurrectionem Domini

Tempus paschales.

est, quo, scilicet, tempore significatur vita futura quam nondum tenemus, quia quod significamus post resurrectionem Domini, tenebimus post resurrectionem nostrâ. In capite enim nostro nobis vtrûq; figuratum est, vtrumq; demonstratû est. Passio Domini ostendit nobis vitam præsentis necessitatis, qua oportet & laborare, & tribulari, & ad extremû mori: resurrectio verò & clarificatio Domini ostendit nobis vitam quam accepturi sumus, cum venerit retribuere digna dignis, mala malis, bona bonis. Et quodammodo mali omnes cantare nobiscum possunt Alleluia: si autem in malitia sua perseverauerint, canticum vitæ nostræ future dicere possunt labijs, ipsam verò vitam quæ tunc erit in veritate (nam nunc significatur illa veritas) obtinere non possunt, quia noluerunt meditari antequam venire, & tenere quod venturum erat. Nunc ergo, fratres, exhortamur vos, vt laudatis Deum: & hoc est quod vobis dicimus, quando dicimus Alleluia, laudate Dominum. Dicitis tu alteri, dicit ipse tibi: cum se omnes exhortantur, omnes faciunt quod exhortantur. Sed laudate totis votis de totis vobis: id est non solum lingua & vox vestra laudent Deum, sed & conscientia vestra, vita vestra, facta vestra. Etenim laudamus modò in ecclesijs quando congregamur: quisque cum discedit ad propria, quasi cessat laudare Deum. Non cesset bene viuere, & semper laudat Deum. Tunc definitis laudare Deum, quando à iustitia, & ab eo quod illi placet declinas. Nam si à vita bona nunquam declines, lingua tua tacet, vita tua clamat: & aures Dei ad cor tuum. Quomodo enim aures nostræ ad voces, sic aures Dei ad cogitationes. Ergo, fratres, non tantum ad sonum attendite, cum laudatis Deum, toti laudate, cantet vox, canter & vita, content facta: & si est adhuc gemitus, tribulatio, tentatio, sperate transitura omnia, & illum venturum diem, quo sine defectu laudabimus.

Ex eodẽ tractatu in ipsum Psalmum centesimum quadragessimum octauum, super his verbis: Laudate Dominum de caelis, laudate eum in excelsis.

CAPVT XVIII.

Co-

Cœpit iste de coelo, vbi laudat omnia, & dicit, Laudate. Quare quum laudent, dicit: Laudate? Quia delectat est in eo quod laudat: & placuit ei quasi adiungere hortationem suam. Quomodo si venias ad homines bonum aliquod operantes cum gaudio, siue in vinea, siue in messe, siue in aliqua agricultura, placet tibi quod faciunt, & dicitis, Facite, agite: non vt tunc incipiant facere quando dicitis, sed quia placet tibi, quod facientes inueneris, adiungis gratulationem, & exhortationem tuam. Dicendo enim, facite, & exhortando facientes, voto quasi facis cum illis. In hac ergo exhortatione plenus spiritu Dei propheta dicit hæc: & psalmus est Aggai, & Zacharia, sic enim habet titulus. Isti duo prophetae eo tempore quo captiuus tenebatur, populus in Babylonia prophetabant etiam futurum finem captiuitatis, vt restauraretur ciuitas Hierusalem quæ bello ceciderat. Significauerunt ergo nobis in mysterio vitam futuram, vbi laudem Deum post captiuitatem vitæ præsentis, vbi erit innouatio ciuitatis illius magnæ Hierusalem, vnde peregrini suspiramus, captiuati adhuc sub onere, & sarcina corporis mortalis: vnde adhuc gemimus in peregrinatione, exultabimus autem in patria. Qui verò non gemit peregrinus, non gaudebit ciuis: quia desiderium non est in illo. Propheta ergo isti sancti magnam consolationem præbuerunt tunc captiuo populo secundum carnem, id est, constituto in Babylonia sub regibus alienigenis. Ostendebant enim per prophetiam futurum tempus liberationis à captiuitate, futurum tempus instaurationis Hierusalem. Sed illa omnia in figura gesta sunt, habent veritatem suam. Figurata sunt in antiquis, præsentia ostenduntur in nobis. Modò ergo quid dicit Apostolus? Quam diu sumus in corpore peregrinamur à Domino. Nondum sumus in patria. Quando erimus in patria? Quando triumphabimus deuicto inimico diabolo, quando mors nouissima inimica destruetur: tunc fiet sermo qui scriptus est, Absorpta est mors in victoria. Vbi est mors contentio tua? vbi est mors aculeus tuus? Quando ergo nulla iam erit mortis contentio

1. Esd. 5.

1. Cor. 10.

2. Cor. 5.

1. Cor. 15.

quæ modò est, & facit nos gemere ex defectu, & mobilitate rerum, & ex fragilitate carnis humanæ: tunc triumphabimus. Contendunt nobiscum quotidie tentationes, contendunt nobiscum quotidie delectationes, et si non consentiamus, tamen molestiam patimur, & contēdimus: & magnū periculum est, ne q contendit vincatur. Si autem non consentiendo vincamus, molestias tamen patimur resistendo delectationibus. Non cessat, & non moritur hostis, nisi in resurrectione mortuorum. Sed præsumamus, fidamus, erigunt nos Aggeus & Zacharias: cantant futuram liberationem nostram. Si illi populo cantauerunt, & impletum est, Christiano populo quod cantatur non implebitur? Securi estote, non quidem in ista peregrinatione vitæ huius: sed quomodo hic agatis videte. Non vobis placeat amor Babylonis, ne obliuiscamini ciuitatem Hierusalem. Et si corp⁹ nostrum adhuc in Babylonia tenetur, eor nostrum ad Hierusalem præmittatur. Laudet ergo tota creatura Dominum, quia hoc ibi facturi sum⁹ quod hic præmeditamur, Laudate Dominum de caelis, laudate eum in excelsis. Primò de caelis dixit, postea de terra. Laudatur enim Deus qui fecit caelum & terram. Cælestia tranquilla sunt, pacata sunt: ibi semper gaudium, nulla mors, nulla aegritudo, nulla molestia: semper laudant Deum beati. Nos autem adhuc in imo sumus: sed cum cogitamus quomodo illic laudetur Deus, cor ibi habeamus, & non sine causa audimus. Surfum corda, Leuemus cor surfum, ne putrescat in terra: quoniam placet nobis quod ibi agunt angeli. Modò nos spes delectat, postea res cum illuc venerimus. Laudate ergo eum in excelsis.

1. Esd. 5.

Colos. 3.

Ex eodẽ tractatu in ipsum Psalmum centesimum quadragessimum octauum, super his verbis: Statuit ea in seculum seculi: praeceptum posuit, & non præteribit.

CAPVT XIX.

Statuit ea in seculum, & in seculum seculi: scilicet, omnia coelestia, omnia superiora, virtutes oēs atq; angelos, ciuitatem quandam supernam, bonam, sanctam, beatam: vnde, quoniam peregrinamur, miseri adhuc sumus: & quo

Y

redi-

redituri, in spe beati: quò, cum redierimus, in re beati. Statuit ea in seculum, et in seculum seculi. Præceptum posuit, & non præteribit. Quale præceptum putatis habere caelestia & angelos sanctos? Quale præceptum dedit illis Deus? Quale, nisi ut laudent illum? Beati quorum hoc est negotium, laudare Deum. Non arant, non seminant, non molunt, non coquunt: opera enim sunt ista necessitatis, ibi necessitas non est. Non farantur, non depredantur, non adulterantur: opera enim sunt ista iniquitatis, ibi iniquitas non est. Non frangunt panem esurienti, non vestiunt nudum, non suscipiunt peregrinũ, non visitant ægrotum, non concordant litigiosum, non sepeliunt mortuum: opera enim sunt ista misericordiae, ibi autem nulla misericordia est, in qua fiat misericordia. O beati. Putamus erimus nos sic? Eia suspiramus, de suspirio gemamus. Et quid sumus ut ibi simus? Mortales, proiecti, abiecti, terra & cinis. Sed qui promissum omnipotens est. Si ad nos attendamus, quid sumus? si ad illum, Deus est, omnipotens est. Non est facturus angelum ex homine, qui fecit hominem ex nihilo? Aut verò pro minimo habet Deus hominẽ, propter quem mori voluit vnicum suum? Attendamus ad iudicium dilectionis & promissionis Dei: Tales arras accepimus. Tenemus mortem Christi, tenemus sanguinem Christi. Quis mortuus est? Vnicus. Pro quibus mortuus est? Vtinam pro bonis, vtinam pro iustis. Sed quid est? Etenim Christus, ait Apostolus, pro impijs mortuus est. Qui donavit impijs mortem suam, quid seruat iustis nisi vitam suam? Eri-gat ergo se humana fragilitas, non desperet, non se collidat, non se auertat, non dicat, Non ero. Qui promissit, Deus est: & venit ut promitteret, apparuit hominib⁹, venit suscipere mortem nostram, promittere vitam suam. Venit ad regionem peregrinationis nostrae, accipere quod hic abundat, opprobria, flagella, colaphos, sputa in faciem, contumelias, spineam coronam, suspensionem in ligno, crucem, mortem. Hæc abundant in regione nostra, ad talia commercia venit. Quid hic dedit? Quid hic accepit? Dedit exhortationem, dedit doctrinam, dedit remissionem pecca-

torum, accepit contumelias, crucem, mortem. De illa regione attulit ad nos bona: & in regione nostra ipse pertulit mala. Promissit tamen nobis quod ibi futuri sumus vnde venit, & ait, Pater, volo ut vbi ego sum, & ipsi sint mecum. Tanta præcessit dilectio. Quia vbi nos cramus, fuit nobiscum, vbi ipse est, erimus cum illo. Quid tibi promissit Deus, o homo mortalis? Quia victurus es in æternum, Non credis? Crede, crede. Plus est iam quod fecit, quam quod promissit. Quid fecit? Mortuus est pro te. Quid promissit? Ut viuas cum illo. Incredibilis est quòd mortuus est æternus, quàm ut in æternum viuat mortalis. Iam quòd incredibile est tenemus. Si propter hominem mortuus est Deus, non est victurus homo cum Deo? Non est victurus mortalis in æternum, propter quem mortuus est, qui vinit in æternum? Sed quomodo mortuus est Deus? Et vnde mortuus est Deus? Et potest mori Deus? Accepit ex te, vnde moreretur pro te. Non posset mori nisi caro: nõ posset mori nisi mortale corpus. Induit se vbi moreretur pro te, induet te vbi cum illo viuas. Vbi se induit morte? In virginitate matris. Vbi te induet vita? In æqualitate patris. Elegit si-

Ex eodem tractatu in ipsum Psalmum centesimum quadragesimum octauum, super his verbis: Confessio eius in celo et in terra, & exaltabit cornu populi sui.

CAPVT XX.

Quid est confessio eius in celo & in terra? Quia ipse confitetur? Non, sed quia illum omnia confitentur, omnia clamant: omnium pulcritudo, quodammodo vox eorum est confitentium Deum. Clamat cælum Deo, Tu me fecisti, non ego. Clamat terra, tu me condidisti, non ego. Quomodo ergo clamant ista? Quando ea consideras, & hoc in eis inuenis, ex tua considera-

Ioan. 1.

Rom. 1.

Matt. 5.

Malach. 4.

Sapient. 5.

tionem clamant, ex voce tua clamant, Confessio eius in celo, & in terra. Attende cælum, pulchrum est: attende terram, pulchra est: vtrumque simul valde pulchrum est. Ipse fecit, ipse regit, ipsius nutu gubernantur: ipse trajicit tempora, momenta ipse instaurat, per seipsum instaurat. Omnia ergo ista laudant illum, siue in statu, siue in motu, siue de terra deorsum, siue de caelo sursum, siue in vetustate, siue in renouatione. Cum vides hæc, & gaudes, & attolleris in artificem, & inuisibilia eius per ea quæ facta sunt intellecta contueris, confessio eius est in celo, & in terra, id est, confiteris ei de rebus terrenis, confiteris ei de rebus caelestibus: & quia ipse fecit omnia, & melius illo non est aliquid, quicquid fecit infra illum est, & quicquid in his placet minus est quàm ipse. Non ergo ita tibi placeat quòd fecit, ut recedas ab eo qui fecit. Sed si amas quòd fecit, multo magis ama eum qui fecit. Si pulchra sunt quæ fecit, quantum magis pulcher est qui fecit? Confessio eius in celo, & in terra. Exaltauit cornu populi sui. Modò cornu populi sui humile est in trituris, in tribulationibus, in tentationibus, in tonsione peccatorum. Quando exaltabitur cornu populi sui? Quando venerit ipse Dominus, & ortus fuerit sol noster, non iste qui oculis videtur, & oritur super bonos & malos, sed ille de quo dicitur, Vobis qui timetis Deum, oriatur sol iustitiae, & sanitas in pennis eius: & de quo dicturi sunt superbi, & impij, Iustitiae lumen non illuxit nobis, & sol non est ortus nobis. Ipse erit aestas nostra. Modò fructus per hybernum tempus in radice non apparent. Attendis quasi aridas arbo-

res per hyemem. Qui non nouit videre, aridam putat vitem, & fortè iuxta est quæ verè aruit. Similes sunt ambæ per hyemem, illa viuunt, illa mortua est: sed illius mors in abscondito est. Aestas procedit: vita illius clarificatur, mors illius manifestatur. Procedit honor foliorum, fecunditas fructuum: vestitur vitis in facie ex eo quòd habet in radice. Ergo modò fratres tales sumus, quales sunt & alij homines. Quomodo nascitur, manducant, bibunt, viuunt, & vestiuntur, transigunt vitam istam: sic & sancti. Aliquando res ipsæ decipiunt homines, & ipsi dicunt, Ecce postquam hic coepit esse Christianus, nunquid nõ ei dolet caput? Aut quia Christianus est, quid habet plus quàm ego? O vitis arida, attendis iuxta te vitem nudam in hyberno, sed non aridam per aestatis vim. Veniet Dominus honor noster, qui latebat in radice: & tunc exaltabit cornu populi sui, post captiuitatem in qua mortaliter viuimus. Vnde dicit Apostolus, Nolite ante tempus indicare, donec veniat Dominus, qui illuminabit abscondita tenebrarum, & tunc laus erit vnicuique à Deo. Sed dicis mihi, Vbi est radix mea? vbi est fructus meus? Si credis, nosti vbi est radix tua. Ibi est enim, vbi est fides tua, vbi est spes & charitas tua. Audi Apostolũ, Mortui enim estis. Quasi per hyemem mortui apparebat. Audi quia viuunt. Et vita vestra abscondita est, inquit, cum Christo in Deo. Ecce vbi habes radicem. Quando ergo honore ornaberis, quando fecundaberis fructu? Audi illum sequentem, Cum Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria.

Psal. 148.

1. Cor. 4.

Colos. 3.

PSYCHAGOGIAE LIBER QVARTVS, DECERTVS EX SCRIPTIS BEATI GREGORII PAPAE.

Ex libro primo moralis expositionis in Iob, super his verbis: Vir erat in terra Hus, nomine Iob.

CAPVT I.

I Iob dolens, & Hus confiliator dicitur, non immeritò per vtraque nomina electus, quicquid figuratur: quia nimirum confiliatorem animi inhabitat, qui dolens de presentibus ad

æterna festinat. Nam sunt nonnulli qui vitam suam negligunt: & dum transitoria appetunt, dum æterna vel non intelligunt, vel intellecta contemnunt, nec dolorem sentiunt, nec habere confilium sciunt. Cumque superna qua-

amiserunt non considerant, esse (heu miseri) in bonis infimis felices putant. Nequaquam enim ad veritatis lucem (cui conditi fuerant) mentis oculos erigunt: nequaquam ad contemplationem patriæ æternæ, desiderij aciem tendunt: sed semetipsos in his ad quæ projecti sunt, deserentes, vice patriæ diligunt exilium quod patiuntur: & in cæcitate quam tolerant, quasi in claritate luminis exultant. At contra electorum mentes dum transitoria cuncta nulla esse conspiciunt, ad quæ sint conditæ exquirunt: cumq; eorum satisfactioni nihil extra Deum sufficit, ipsa inquisitionis exercitatione fatigata illorum cogitatio, in conditoris sui spe, & contemplatione requiescit: supernis inter se civibus appetit: & unusquisque eorum adhuc in mundo corpore positus, mente tamen extra mundum surgit: ærumnam exilij quam tolerat, deplorat: & ad sublimem patriam incessantibus se amoris stimulis excitat. Quum ergo dolens videt quàm sit æternum quod perdidit, inuenit salubre consilium, temporale hoc despiciere quod percurrit. Et quò magis crescit consilij scientia, ut peritura deserat, eo augetur dolor, quod necdum ad mansura pertingat. Vnde bene per Salomonem dicitur, Qui addit scientiam, addit & dolorem. Qui enim scit iam summa quæ non habet adhuc, magis de infimis in quibus retinetur, dolet. Recte ergo in terra Flus habitare Iob dicitur: quia in scientiæ cõsilio electi unus cuiusq; dolens animus tenetur.

Ecclesi. 1.

Iob 3.

Idem pater Gregorius quarto Libro sua moralis expositionis in Iob, super his verbis: Qui edificant sibi solitudines, sic ait:

Sancti viri, quia nihil huius mundi appetunt, nullis procul dubio in corde tumultibus premuntur: omnes quippe inordinatos desideriorum motus à cubili cordis manu sanctæ considerationis eieciunt: & quia transitoria cuncta despiciunt, ex his nascentes cogitationum insolentias non patiuntur: solam namque æternam patriam appetunt: & quia nulla huius mundi diligunt, magna mentis tranquillitate perfruuntur. Vnde & rectè dicitur, Qui ædificant sibi solitudines. Solitudines quippe ædificare, est à secreto cordis terrenorum

desideriorum tumultus expellere, & vna intètionem æternæ patriæ in amorena intimæ quietis anhelare. An non cunctos à se cogitationum tumultus expulerat qui dicebat, Vnam petij à Domino hanc requiram: ut inhabitem in domo Domini, omnibus diebus vite mee. A frequentia quippe terrenorum desideriorum fugerat, & ad magnam solitudinem semetipsum contulerat: vbi eo tutius nihil extraneum conspiceret, quò incompetens nihil amaret. A tumultu rerum corporalium magnum quendam secessum petierat quietam mentem in qua tanto purius Deum cerneret, quanto hunc cum se solo solum inueniret.

Psalm. 26.

Rursum libro vigesimo tertio super his Iob 33. verbis: Increpat quoq; per dolorem in lectulo, ita dicit:

Lectulus, vel stratum, requies temporalis accipitur, sicut scriptum est, Vniuersum stratum eius versasti in infirmitate eius. Cum enim quisque curis secularibus fatigatus, deserere per diuinam gratiam huius mundi itinera laboriosa cupit, & compungitur, cogitare solet, quomodo presentis vitæ desideria fugiat, ab eius laboribus requiescat: sibi que mox desideratæ quietis ordinem querit, & velut quoddam stratum à cunctis laboribus cessationis locum inuenire concupiscit. Sed quia in hac vita adhuc homo positus, in cuiuslibet ordinis loco, in cuiuslibet secreti secessu viuere sine tentationibus nullatenus potest: plerunq; in id quod ad requiem construitur, maior dolor tentationis inuenitur. Rectè ergo per Prophetam dicitur, Vniuersum stratum eius versasti in infirmitate eius. Ac si diceret, Omne quod hic sibi parauit ad requiem, hoc ei mutasti occulto iudicio ad perturbationem. Quod pio quidem Dei consilio agitur, ut huius peregrinationis tempore electorum vita turbetur. Via quippe est vita præsens, qua ad patriam tendimus: & idcirco hic occulto iudicio frequenti perturbatione conterimur, ne viam pro patria diligamus. Solent enim nonnulli viatores cum amœna fortasse in itinere prata conspiciunt, pergendi moras innectere, & à cœpti itineris rectitudine declinare: eorumque gressus tardat pul-

Psalm. 40.

Iob 3.

pulchritudo itineris, dum delectat. Electis ergo suis ad se pergentibus Dominus huius mundi iter asperum facit, ne dum quisque vitæ presentis requie quasi amœnitate viæ pascitur, magis cum diu pergere quàm citò peruenire delectet: necdum oblectatur in viâ, obliuiscatur quòd desiderabat in patria. Quia ergo in hac vita omnis nostra (quam fortasse parauimus) requies turbatur, rectè dicitur, Increpat quoque per dolorem in lectulo, id est, in presentis vitæ requie, vel tentationis nos stimulis, vel flagelli afflictione conturbat. Nam sæpe humanus animus quamlibet breui tempore sine tentatione in bonis studijs fuerit, mox de eisdem studijs, in quibus quiescendo se exerit, & de ipsis virtutibus quibus multiplicari nititur, dum proficere se sentit, eleuatur. Vnde pio rectoris nostri moderamine impulsu tentationis afficitur: ut in eo ipsa profectus sui elatio comprimatur.

Ex libro quarto moralis expositionis in Iob, super his verbis: Obtenebrentur stellæ caliginis eius (videlicet noctis, hoc est, peccationis, qua in Adam omnes peccauerunt.) Expectet lucem, & non videat, nec ortum surgentis auroræ.

CAPVT II.

Sæpe mens quæ aduersa multa, & fortia superat, vnum in se, & fortasse minimum, quamuis magna intètionem inuigilet, non expugnat. Quod diuinum nimirum dispensatione agitur: ne ex omni parte virtutibus splendens, in eleuationem subleuetur: ut dum in se paruum quid reprehensibile videt, & tamè hoc subigere non valet, nequaquam sifi, sed auctori victoriam tribuat in his, quæ subigere fortiter valet. Vnde & bene dicitur, Obtenebrentur stellæ caliginis eius. Stellæ quippe huius noctis caliginis obtenebrantur, quando & hi, qui magnis iam virtutibus splendunt, adhuc de obscuritate culpæ aliquid retinentes sustinent, ut etiam magna vitæ claritate luceant, & tamen adhuc noctis reliquias nolentes trahant. Quod ad hoc (sicut dictum est) agitur, ut mens proficiens ad virtutem iustitiæ, sua melius infirmitate roboretur: & inde verius in bonis luceat, vnde etiam eam nolentem par-

ua reprehensibilia humiliter obscurat. Vnde & bene quum Israëlítico populo percepta promissionis terra diuideretur, Ephraim tribui Chananaeus gentilis populus non occisus, sed factus tributarius dicitur, sicut scriptum est, Habitauit Chananaeus in medio Ephraim tributarius. Quid enim Chananaeus gentilis videlicet populus, nisi vitium significat? Et sæpe magnis virtutibus terræ promissionis ingredimur, quia spe intima de æternitate roboramur: sed dum inter acta sublimia, vitia quædam parua retinemus, quasi Chananaeum viuere in terra nostra concedimus. Qui tamè tributarius efficitur: quia hoc ipsum vitium quòd subigere non possumus, ad usum nostræ utilitatis humiliter retorquemus: ut eo de se mens & in summis viliã sentiat, quò suis viribus etiam parua quæ appetit, nõ expugnat. Vnde & bene rursum scriptum est: Hæ sunt gentes quas Dominus dereliquit, ut erudiret in eis Israël. Ad hoc namque quædam minima vitia nostra retinentur, ut sese nostra intentio sollicita in certamine semper exerceat, & eo de victoria non superbiat, quò vinere in se hostes conspicit, à quibus adhuc vinci formidat. Israël ergo reseruat gētib; eruditur, quando in quibusdam minimis vitijs elatio virtutis nostræ comprimitur, & in paruis sibi resistentibus discit, quod ex se maiora non subigit. Hoc tamen quò dicitur, Obtenebrentur stellæ caliginis eius, intelligi & aliter potest. Nox quippe illa, consensus videlicet ad culpam, quæ ad nos primi parentis est excessu propagata, mentis nostræ oculum tanta obscuritate perculit, ut omnis homo in huius vitæ exilio cæcitate suæ tenebris pressus, quantalibet vi ad æternitatis lumen intenderit, penetrare non possit. Post culpam namque damnati peccatores nascimur, atque ad hanc vitam cum mortis nostræ merito venimus: & quum ad supernæ lucis radium aciem mentis erigimus, ipsa infirmitatis nostræ obscuritate caligamus. Et quidem multi in hac infirmitate carnis tanta virtute roborati sunt, ut replendere mundo quasi stellæ potuerint: multi in tenebris vitæ presentis dum superiora de se exempla exhibent, astrorū more nobis desuper lucēt, sed quantalibet co-

Iosu. 16.

Iuic. 3.

rufcatione operis fulgeant. quantolibet se igne compunctionis accendant, nimirum constat quia dum corruptibili adhuc carne grauati sunt, aeternum lumen sicut est, videre nequaquam possunt. Dicat ergo, Obtenebrentur stellae caligine eius: id est, etiam illi in contemplatione sua antiquae noctis adhuc tenebras sentiant, de quibus nimirum constat, quod humano generi in huius vitae caligine virtutum suarum iam radios expandant: quia etsi mente iam ad summa exiliunt, adhuc tamen in infimis primae culpae pondere grauantur. Vnde fit ut & foris exempla lucis velut astra prebeant, & tamen intus vsq; ad fixam visionis certitudinem, pressi noctis caligine, non ascendant. Saepem autem ita mens accenditur, ut quamuis in carne sit posita, in Deum tamen, omni subiugata carnali cogitatione, rapiatur, nec tamen Deum sicut est, conspiciat: quia hanc nimirum (sicut dictum est) in carne corruptibili pondus primae damnationis premit. Saepem etiam ita, ut est, absorberi desiderat: ut aeternam vitam (si possit fieri) sine interuentu corporae mortis attingat. Vnde Apostolus Paulus, cum ardeat internam lucem quaerere, sed tamen utrumque exterioris mortis damna formidaret, ait, *Quandiu sumus in hoc habitaculo, ingemiscimus grauati: eod quod nolimus expoliari, sed superuoluri, ut absorbeatur quod mortale est a vita.* Sancti igitur viri videre verum mane appetunt: & si concedatur, etiam cum corpore illud attingere lucis intimae secretum volunt. Sed quantolibet ardore intentionis exiliant, adhuc antiqua nox aggrauat: & corruptibiles huius carnis oculos, quos hostis callidus ad concupiscentiam aperuit, iustus iudex a contuitu iuterni sui fulgoris premit. Vnde & benè subditur, *Expectet lucem & non videat, nec ortum surgentis aurorae.* Quantolibet namque intentione adhuc peregrina mens satagat, videre lucem sicut est non valet: quia hanc ei caecitas suae damnationis abscondit. Ortus vero aurorae, est illa noua natiuitas resurrectionis, qua sancta Ecclesia etiam carne suscitata oritur ad contemplandum lumen aeternitatis. Si enim ipsa carnis nostrae resurrectio quasi quaedam natiuitas non esset, de ea veritas non di-

xisset, In regeneratione quum sederit filius hominis in sede maiestatis suae. *Esse ergo hanc ortum vidit, quam regenerationem vocauit. Sed quantalibet virtute electi nunc fulgeant, quae erit illa nouae natiuitatis gloria, penetrare nequeunt, quia tunc cum carne ad contemplandum aeternitatis lumen ascendunt: Vnde & Apostolus Paulus ait, quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quae preparauit Deus diligentibus se. Dicat ergo, Expectet lucem & non videat, nec ortum surgentis aurorae: quia spontaneo vitio tenebrata nostra infirmitas, nisi prius per mortem poenae suae debitum soluat, claritatem lucis internae non penetrat.*

Ex eodem libro quarto moralis expositionis in Iob, super his verbis: Ibi (videlicet in intimo sinu diuinae lucis) requieuerunt fessi robore, & quondam vinciti pariter sine molestia: paruum & magnus ibi sunt.

CAPVT III.

OMnes qui in hoc mundo fortes sunt, robore quasi fortes sunt, non robore defessi: qui vero in authoris sui amore roborantur, quo magis in concupita Dei fortitudine conualescunt, eo à propria virtute deficiunt. Er quo robustius aeterna appetunt, eo à temporalibus salubri defensione lassantur. Hinc Psalmista amoris sui fessus robore dicebat, *Defecit in salutare tuum anima mea.* In salutare enim Dei proficiendo defecerat: quia aeternitatis lucem desiderans, à carnis iam fiducia fractus anhelabat. Hinc rursus dicit, *Concupiuit & defecit anima mea in atria Domini.* Qui nimirum cum diceret, *Concupiuit, rectè subdidit, & defecit:* quia valde minor est diuinitatis concupiscentia, quam nos mox etiam proprius sequitur defectus. Qui enim ad appetenda aeternitatis atria accenditur, dignum profecto est, ut ab hoc temporalitatis amore lassetur: ut tanto frigescat à studio seculi, quanto surgit ardentior in amore Dei. Quem scilicet si perfectè arripit, mundum etiam plenè derelinquit: & eo temporalibus funditus moritur, quo ad supernam vitam altius afflatu aeternitatis animatur. An non robore suo fessam se inuenerat quae dicebat, *Anima mea liquifaceta est, ut di-*

dilectus locutus est? Quia nimirum mens dum occultae locutionis aspiratione tangitur, à statu suae fortitudinis infirmata, ipso quo absorbetur desiderio liquatur, & inde se apud semetipsam fessam inuenit, vnde vltra se esse conspiciat fortitudinem quam conscendit. Hinc propheta quum visionem Dei se conspexisse diceret, adiunxit: *Elangui, & aegrotavi per dies plurimos: quia cum ad virtutem mens astringitur, à fortitudine propria caro lassatur.* Hinc Iacob qui angelum tenuit, vno mox pede claudicauit: quia quod verò amore sublimia respicit, iam in hoc mundo duplicibus incedere desideriis nescit. Vno .n. pede innititur, qui solo Dei amore roboratur: & necesse est ut alius marcescat: quia mens virtute crescente, oportet proculdubio ut carnis fortitudo torpescat. Beatus igitur Iob alta fidelium corda respiciat, atque perpendat quem sinum intimae quietis inueniunt, dum à viribus propriis in Deum proficiendo lassantur: & dicat, *Ibi requieuerunt fessi robore.* Ac si aperte in sinu dicens, *Illic reges lucis remunerat, quos hic interius recreans profectus fatigat.* Nec mouere debet quod lucem nominans, nequaquam subdit, in hac, sed ibi. *Quam enim continere electos conspiciat, quasi locum nostrum hanc esse deprehendit.* Vnde Psalmista cum incommutabilem aeternitatis aspiceret dicens: *Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient: hanc electorum locum esse denunciat subdens, Filij seruorum tuorum habitabant ibi.* Deus enim qui sine situ omnia continet, nobis ad se venientibus locus non localis manet. Ad quem locum dum pertingimus, etiam in hac vitae mentis nostrae tranquillitas quanta fuerit perturbatio videmus: quia etsi iam iusti in prauorum comparatione quieti sunt, in estimatione tamen quietis intimae omnimodo quieti non sunt. Vnde bene subditur, *Er quondam vinciti pariter sine molestia.* Iustus enim quamuis nullus desideriorum carnalium tumultus possideat: duris tamen vinculis eos in hac vita positos suae molestia corruptionis ligat. Scriptum quippe est, *Corpus quod corrumpitur, aggrauat animam: & deprimat terrena inhabitatio sensum multa cogitantem.* Eo itaque ipso quo adhuc mortales sunt, corruptionis suae podere

grauantur, & astricti molestia vinciti sunt: quia in illam adhuc libertatem vitae incorruptibilis non exurgunt. Aliud namque de mente, aliud de corpore tolerat: & contra semetipsos, quotidie interno certamine defudant. An non duro molestiae vinculo ligantur: quorum nimirum mens sine labore ignorantia soluitur, & non nisi cum studio laboris eruditur? Quae coacta erigitur, libens iacet, ab infimis vix lenatur, & tamen eleuata protinus labitur: semetipsam laboriose vincendo superna conspiciat: sed reuerberata lumen quod se irritauerat refugit. An non duro molestiae vinculo ligantur, quos cum accessus Spiritus ad sinum pacis intimae pleno desiderio pertrahit, feruente certamine carum perturbat? Quae etsi iam ante faciem velut ex aduerso acie erecta non obuiat, adhuc tamen à mentis dorso quasi captiua submurmurat: & quamuis timendo, tamen turpi strepitu in corde speciem pulchrae quietis foedat. Electi igitur etsi valenter omnia superant, cum securitatem pacis aeternae desiderant, grauis eis est molestia adhuc habere quod vincant, *Qui his exceptis etiam ea vincula sustinent quae grauis exterius necessitas astringit: esurire quippe, sitire, lassescere, vincula corruptionis sunt: quae scilicet solui nequeunt, nisi cum in illam immortalitatis gloriam nostra mortalitas permutatur.* Replemus etenim refectionis corpus, ne extenuatum deficiat: extenuamus abstinentia, ne nos repletum premat. Vegetamus hoc motibus, ne situ immutabilitatis intereat, sed citius hoc collocando sistimus, ne ipsa sua vegatione succumbat. Adiuuatis hoc vestium tegimus, ne frigus intermar: & quae sita adiumenta proijcimus, ne calor exurat. Tot igitur diuersitatibus occurrentes, quid aliud agimus, quam corruptibilitati seruiamus: ut saltem multiplicitas impedit obsequij corpus sustineat, quod anxietas infirmae mutabilitatis grauatur? Vnde bene per Paulum *Rom. 8.* dicitur: *Vanitati enim subiecta est creatura non volens, sed propter eum qui subiecit eam in spe: quia & ipsa creatura liberabitur à seruitute corruptionis in libertate gloriae filiorum Dei.* Vanitati quippe creatura non volens subditur, quia homo qui ingenitè constanti statu-

Math. 19.
1. Cor. 2.

Dan. 8.

Genes. 32.

Iob. 3.

2. Cor. 5.

Psal. 118.

Psal. 83.

Psal. 101.

Sapient. 9.

Cant. 5.
di-

tutū volens deseruit, pressus iustæ mortalitatis pondere nolens mutabilitatis suę corruptioni seruit. Sed creatura hæc tunc à seruitute corruptionis eripitur, cum ad filiorum Dei gloriam incorrupta resurgendo subleuatur. Hic itaq; electi molestia vinciti sunt: quia adhuc corruptionis suę poena deprimuntur. Sed quum corruptibili carne exuimur, quasi ab his quibus nunc astringimur, molestia vinculis relaxamur. Præsentari nanque iam Deo cupimus: sed adhuc mortalis corporis obligatione prepedimur. Iure ergo vinciti dicimur, quia adhuc incessum nostri desiderij ad Deum liberum non habemus. Vnde bene Paulus æterna desiderans, sed tamen adhuc corruptionis suę sarcinas portans vincitus clamat, Cupio dissolui, & esse cum Christo. Dissolui enim non quereretur, nisi se proculdubio vincitum videret. Sed quia quod valde mens amat, etiam in sermone sæpius replicat, Beatus Iob qui æternæ pacis frequentiam diligens conspicit, descriptioni eius adhuc inseruit, dicens: Paruus & magnus ibi sunt. Quia in hac vita nobis est discretio operum, erit in illa proculdubio discretio dignitatum: vt quod hic alius alium merito superat, illic alius alium retributione transcendat. Vnde in Euangelio veritas dicit, In domo patris mei mansiones multe sunt. Sed in eisdem multis mansionibus erit aliquo modo ipsa retributionum diuersitas concors: quia tanta vis amoris in illa pace nos sociat, vt quod in se quisq; nõ acceperit, hoc se accepisse in alio exulteret. Vnde & non æquè laborantes in vinea, æquè cuncti denarium fortiuntur. Et quidè apud Patrem mansiones multe sunt, & tamen eundem denarium dispares laboratores accipiunt: quia vna cunctis erit beatitudo lætitiæ, quamuis non vna sit omnibus sublimitas vitæ. Paruum & magnum in hac luce cõspexerat, qui ex voce capitis dicebat, Impsectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scribentur. Paruum & & magnum cõspexerat cum dicebat, Benedicti oēs timētes se Dominus, puillos cum maioribus.

Phil. 1.

Iob. 14.

Matth. 20.

Psal. 138.

Psal. 113.

Iob. 3.

Ex Libro quinto moralis expositionis in Iob, sup his verbis: Quare data est misero lux, & vita his q in amaritudine anime sunt?

S Ancti viri quum sibi suppetere prospera huius mundi conspiciunt, pauida suspitione turbantur. Timent enim ne hic laborum suorum fructus recipiant: timent ne quid diuina iustitia latens in eius vultus aspiciat, & exterioribus eos muneribus cumulās, ab intimis repellat. Cum verò taciti cogitāt, quod nec bona agant, nisi vt soli Domino placeant, nec in ipsa affluentia suæ prosperitatis exultant: minus quidè de prosperis occultat contra se iudicia metuūt, sed tamè eadē prospera, quia se ab intima intèrione prepediūt, ægrè ferūt, & molestè p̄sentis vitę blandimēta tolerāt, quia per hæc se viticūq; tardari in interno desiderio nõ ignorat. Plus. n. in hoc mūdo honor, quam despectio occupat & magis prosperitatis sublimitas, quam necessitatis aduersitas grauat. Per hæc nanq; nonnunquā cum homo exterius premitur, ad concupiscenda quæ intrus sunt liberius relaxatur: per illā verò animus dum multis parerē cogitur, à desiderio sui cursu retinetur. Vnde fit vt sancti viri magis in hoc mūdo prospera quàm aduersa formident. Sciunt nāque, quia mens dum blanda occupatione premitur, aliquando libens ad exteriora deriuatur. Sciunt quia sæpe sic hæc clandestina cogitatio decipit, vt quomodo permittetur ignoret. Pensant autem quæ sint interna bona quæ cupiūt, & cognoscunt quàm nihil sit omne qd̄ blandum tēporaliter arridet: cunctaq; huius mundi prospera mens eorū eò ægrè tolerat, quod supernæ felicitatis est amore sauciata: tantoq; magis in præsentis dulcedinis asp̄natione erigitur, quāto hanc conspicit, quia furtiue sibi in æternæ gloriæ despectu blanditur. Vnde & beatus Iob, cum supernam requiem contemplatus diceret, Paruus & magnus ibi sunt, adiungit: Quare data est misero lux? In scriptura sacra nonnunquā lucis appellatione prosperitas, noctis autem nomine, huius mundi aduersitas designatur. Vnde & benè per Psalmistam dicitur: Sicut tenebræ eius, ita & lumen eius. Quia enim sancti viri ita prosperitatem seculi despicientes calcāt, sicut aduersitatē eius calcantes tolerant: permagnam mentis celsitudinem mūdi sibi & aduersa & p̄pera substernētes dicūt;

Psal. 138.

dicunt. Sicut tenebræ eius, ita & lumen eius. Ac si aperte dicant: Sicut intentioni nostræ fortitudinem, eius tristitia non premunt: ita hanc nec blanda corrumpunt. Sed quia hæc (vt diximus) bonorum mentem etiam cum non subleuāt, perturbant: sancti viri qui se in huius exilij ærumna miseros cognoscunt, clarescere in eius prosperitate refugiunt. Vnde bene nunc dicitur, Quare data est misero lux? Lux enim miseris datur, quando hi qui sublimia contemplātes, esse se in hac peregrinatione miseros agnoscunt, claritatem transitoria prosperitatis accipiunt. Et quum valde defleant, quia tardè ad patriam redeunt, tolerare in super honoris onera cõpeluntur. Amor eos æternorū conterit, & gloria de temporalibus arridet. Qui dū cogitant quæ sint quæ in infimis tenent, & quæ sint quæ de sublimibus non vident, quæ sint quæ se in terra fulciunt, quæ autem de cœlestibus perdidit, prosperitatis suæ mœrore mordentur: quia et si vidēt nequaquam ab ea se funditus opprimi, pensant tamen sollicitè cogitationem suam in amore Domini & in eius disp̄satione partiri. Vnde bene cum dicit, Quare data est misero lux protinus adiūgit, Et vita his qui in amaritudine sunt? In amaritudine quippe animæ sunt omnes electi, qui vel punire flendo non desinūt quæ deliquerūt: vel graui se mœrore afficiunt, quia longè huc à facie cõditoris proiecti, adhuc in æternæ patriæ gaudijs non sunt. De quorū corde bene per Salomonem dicitur: Cor quod nouit amaritudinē animæ suæ, in gaudio illius nõ miscebitur extraneus. In amaritudine nāq; sunt & corda reprobatorū, quæ ipsi etiam prauis suis desiderijs affliguntur: sed eadē amaritudinē nesciunt, quia pensare qd̄ tolerant, sponte sua excæcati, non possunt. At contra, cor bonorū amaritudinem suam nouit: quia ærumnam exilij in qua proiectum laceratur intelligit: & quam sint tranquilla quæ perdidit, quàm confusa in quibus cecidit, sentit. Sed hoc amaricatum cor ad gaudium suum quandoq; reducit, atque in eius gaudio extraneus non miscetur, quia is qui nunc ab hoc mœrore cordis foras se p̄ desideria seculi eiicit, seclusus tunc ab illa intima eius solennitate remane-

Eron. 4.

bit. Hi itaq; qui in amaritudine animæ sunt, mori mundo funditus concupiscunt: vt sicut in seculo ipsi nihil appetunt, ita iam à seculo nulla obligatione teneantur.

Ex eodem Libro quinto moralis expositionis in Iob, super his verbis: Ad me dictum Iob 41 est verbum absconditum, & quasi furtiue suscepit auris mea venas susurrij eius.

CAPVT V.

P Otest per verbum absconditum alio locutio intimæ aspirationis intelligi. I. Ioan. 2. gi: de qua Iohannes dicit, Vinctio eius docet vos de omnibus. Quæ nimirū aspiratio humanam mentem tangēdo subleuat: & temporalis cogitationes depri- mens æternis hanc desiderijs inflāmat: vt nihil ei iam nisi quæ superna sunt libeat: & cuncta quæ inferius de humana perstrepunt corruptione, contemnat. Absconditum ergo verbum audire, est locutionem Sancti spiritus corde concipere. Quæ profectò sciri non potest, nisi à quo haberi potest. Et quoniā valde in humano genere pauci sunt, qui à desideriorum carnalium sordē purgati, ad perceptionem Sancti spiritus ipsa hac purgatione dilatantur, verbum hoc absconditum dicitur: quia illud à quibusdam proculdubio in corde concipitur, quod à maxima hominum parte nescitur. Vel certè hæc ipsa afflatio Sancti spiritus, verbum absconditum est: quia sentiri potest, sed strepitu locutionis exprimi non potest. Quum igitur diuina aspiratio sine strepitu mentem subleuat, verbum absconditum auditur: quia sermo spiritus in aure cordis silenter sonat. Vnde & subditur, Et quasi furtiue suscepit auris mea venas susurrij eius. Venas superni susurrij auris cordis furtiue suscipit: quia subtilitatem locutionis intimæ afflata mens & raptim & occultè cognoscit. Nisi enim se ab exterioribus abscondat, interna non penetrat. Occultatur aut vt audiat, & audit vt occultetur: quia & subtracta visibilibus, inuisibilia conspicit, & repleta inuisibilibus visibilia perfectè contemnit. Venas itaq; diuini susurrij furtiue audire, est occultos diuinæ aspirationis modos tenuiter, & latenter cognoscere. Quamuis adhuc vel susurrium, vel venas susurrij intelligere aliter valeamus. Qui

CAPVT VI.

Qui enim susurrat, occultè loquitur, & vocem non exprimit, sed imitatur. Nos ergo quousq; carnis corruptione premimur, nullo modo claritatem diuinæ potentiae sicut in se incommutabilis manet videmus: quia acies infirmitatis nostræ non sustinet hoc quod de eius æternitatis radio super nos intolerabiliter fulget. Quum ergo se nobis omnipotens Deus per rimas contemplationis indicat, nequaquam nobis loquitur sed susurrat: quia etsi se plenè non intimat, quiddam tamè de se humanæ mēti manifestat. Tunc autem nequaquam iam susurrat, sed loquitur, cum eius nobis species certa reuelatur. Hinc est. n. quod in Euangelio veritas dicit, Palam de patre meo annuntiabo vobis. Hinc Ioannes ait, Videbimus eum sicuti est. Hinc Paulus dicit: Tunc cognoscam sicut & cognitus sum. Nunc autem diuinum susurrum tot ad nos venas habet, quod creatis operibus ipsa diuinitas præsidet. Dum enim cuncta quæ sunt creata cernimus, in creatoris admirationem subleuamur. Nam sicut aqua leuiter fluens, rimata per venas quaritur vt augeatur, tantoq; se latius fundit, quanto venas apertiores inuenit: ita nos dum studiosè diuinitatis notitiam ex creaturæ eius consideratione colligimus, quasi susurrus illius ad nos venas aperimus: quia per hoc quod factum cernimus, virtutem creatoris admiramur: & per ea quæ sunt in publico, illud ad nos emanat, quod latet in occulto. Quasi enim per quendam ad nos sonitum oruapit, dum considerata nobis sua opera ostendit: in quo semetipsum vtrūque indicat, dū quàm sit incomprehensibilis manifestat. Quia igitur considerare eum dignè non possumus, nō eius vocem, sed vix susurrum audimus: plenè enim perpendere neque ipsa quæ sunt creata sufficimus. Rectè autem dicitur, Quasi furtiuè suscepit auris mea venas susurrus eius. Proiecti quippe à paradisi gaudijs, & cæcitatæ poena multati, vix susurrus venas apprehendimus: quia ipsa quoq; mira eius opera raptim tenuiterq; pensamus.

Iob 5.

Ex Libro sexto moralis expositionis in Iob, super his verbis: *Ingredieris in abundantia sepulchrum, sicut infertur aceruus in tempore suo.*

POTest per sepulchrum non solum in hac vita nostra cōtemplatio, sed etiam quies æternæ & intimæ retributionis intelligi: in qua tanto verius quiescitur, quanto in nobis corruptionis vita perfectis necatur. In abundantia ergo sepulchrum ingreditur, qui post congesta vitæ præsentis opera, mutabilitati suæ plenè mortuus, in secreto veri luminis occultatur. Vnde & per Psalmistam dicitur, Abscondes eos in abscondito vultus tui, à conturbatione hominum. Quod bene etiam comparatio ad iudicium commendat, cum dicitur, Sicut infertur aceruus in tempore suo. Frumentū quippe in segete Sole tangitur, quia in hac vita humana anima respectu superni luminis illustratur: pluuia percipit, quia veritas eloquio pinguescit: ventis cōcutitur, quia tentationibus exercetur: & secum crescentes paleas portat, quia nequiorē cōtra se quotidie vitæ peccantium tolerat: atq; ad aream deductū triturationis pōdere premitur, vt à palearū cōnexionē soluatur: quia mēs nostra cœlesti disciplina supposita, dū correctionis flagella percipit, à societate carnaliū mūdior recedit, & recidit, & relictis paleis ad horreū ducitur, quia foris remanentibus reprobis, electa animo ad supernæ mansionis gaudia æterna subleuatur. Bene ergo dicitur, Ingredieris in abundantia sepulchri, sicut infertur aceruus in tempore suo: quia dū post afflictionē iusti præmia patriæ cœlestis inueniunt, quasi post pressuras ad horreum grana deferuntur: & in alieno quidē tempore percussiones sentiunt, sed in suo à percussione requiescunt. Electis quippe alienū tempus est vita præsens. Vnde & quibusdā adhuc infidelibus veritas dicit, Tempus meum nondū aduenit, tempus autē vestrum semper est paratum. Et rursus, Hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum. Sepulchrum ergo in tempore suo sicut frumenti aceruus ingreditur: quia ille æternā quietem percipit, qui prius hic vt ab exurendis paleis liber sit, disciplina pressuras sentit.

Idem pater Gregorius octauo Libro sue moralis expositionis in Iob, super his verbis: *Donec impleatur os tuum risu, & labia tua iubilo, scribit in hunc modum.*

Os iustorū tūc risu replebitur quum

Iohan. 18.

co-

eorum corda finitis peregrinationum fletibus, æternæ lætitiæ exultatione fatiabuntur. De hoc risu discipulis veritas dicit, Mundus gaudebit, vos autem contristabimini: sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Et rursus, Videbo vos, & gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis. De hoc risu sanctæ Ecclesiæ Salomon ait, Ridebit in die nouissimo. De hoc iterum dicit, Timenti Deum bene erit in extremis. Non autem tunc risus erit corporis, sed risus cordis. Risus enim nunc corporis de lasciuia venit dissolutionis: nā risus cordis tunc de lætitiā nascetur securitatis. Cum ergo electi omnes implentur gaudio manifestæ contemplationis, quasi ad hilaritatem risus exiliunt ex ore mētis. Iubilo verò dicimus, cum tantam lætitiā corde concipimus, quantam sermonis efficaciam non explemus: & tamen mētis exultatio hoc quod sermone non explicat, ore sonat. Bene autem os risu impleri dicitur, & labia iubilo: quia in illa æterna patria cum iustorum mens in exultatione rapitur, lingua in cantum laudis eleuatur. Qui quoniam tantum vident quantum dicere nō valent, in risu iubilant: quia nō explendo resonant quod amant.

Iob 9.

Item Libro mono, super his verbis: *Qui facit interiora austru, sic ait:*

Quid hoc in loco austru nōmine, nisi sermo Sancti spiritus designatur? Quod dum repletus quisq; fuerit, ad amorem patriæ spiritualis ignescit. Interiora ergo austru sunt occulti illi angelorū ordines, & secretissimi patriæ cœlestis sinus, quos implet calor Spiritus sancti. Illic quippe sanctorum animæ, & nunc corporibus exuta, & postea corporibus restituta, perueniunt: & quasi in austru abditis occultantur. Ibi per diem quasi in meridiano tempore ardentius solis ignis accenditur: quia conditoris claritas mortalitatis nostræ iam pressa caligine, manifestius videtur: & velut spheræ radius ad spatia altiora se eleuat, quia de semetipsa nos veritas subtilius illustrat. Ibi lumen intimæ contemplationis sine interueniente cernitur vmbra mutabilitatis, ibi calor summi luminis sine vlla obicitur corpore: ibi inuisibiles angelorū chori quasi astra in abditis emicant, qui cō nunc ab hominib'

videri nequeunt, quo flamma veri luminis altius perfunduntur.

Rursus libro decimo octauo, super his verbis beati Petri Apostoli: *In quem desiderant Angeli prospicere: & super his verbis Saluatoris: Angeli eorum semper vident faciem patris mei qui in caelis est, ita dicit:*

Deum angeli & vident, & videre desiderant: & sitiunt intueri, & intuentur. Si enim sic videre desiderant, vt effectui sui desiderij minimè perfruantur, desiderium sine fructu anxietatem habet, & anxietas poenam. Beati verò angeli ab omni poena anxietatis longè sunt: quia nunquam simul poena & beatitudo conueniunt. Rursus cum eos dicimus Dei visione fatiari, quia & Psalmista ait, Satiabor dum manifestabitur gloria tua: considerandum nobis est, quoniam fatietatem solet fastidium subsequi. Vt ergo vtraq; rectè sibi conueniant, dicat veritas, quia semper vident: dicat prædicator egregius, quia semper videre desiderant. Ne enim sit in desiderio anxietas, desiderantes fatiantur: ne autem sit in fatietate fastidium, fatiati desiderant. Et desiderant igitur sine labore, quia desiderium fatietas comitatur: & fatientur sine fastidio, quia ipsa sanetas ex desiderio semper acceditur. Sic quoq; & nos erimus, quando ad ipsum fontē vitæ venerimus. Erit nobis delectabiliter impressa sitis simul atq; satietas. Sed longè abest à siti necessitas, longè à fatietate fastidium: quia & siti entes fatiabimur, & fatiati sitiemus. Videbimus igitur Deum: ipsumq; erit premium laboris nostri, vt post mortalitatis huius tenebras, accessa eius luce gaudeamus.

Ex libro octauo moralis expositionis in Iob, super his verbis: *Sicut seruus desiderat vmbra, & sicut mercenarius proestolatur finem operis sui.*

CAPVT VII.

Vmbra seruū desiderare, est post tentationis æstum sudoremq; operis, æterni refrigerij requiem quærere. Hæc namq; vmbra seruus ille desiderauerat qui dicebat: Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum, quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Et rursus, Heu me quia incolatus meus pro-

pro-

Ibidem.

Prouer. 31.

Eccles. 1.

Psalm. 38.

Matth. 18.

Psalm. 16.

Iohan. 16.

1. Iohan. 3.

1. Cor. 13.

Iohan. 7.

Luc. 22.

Iob 8.

Psalm. 41.

Psalm. 119.

prolongatus est. Qui quasi à labore agri æstum fugiens, atq; ad obtinendam requiem, refrigerij tegmen quærens, iterum dicit, Ingrediar in locum tabernaculi admirabilis vsq; ad domum Dei.

Psal. 41.

Philip. 1.

Hæc vmbra comprehendere Paulus anhelabat: desiderium habens dissolui, & cum Christo esse. Ad hanc vmbra ex desiderij iâ perfectione peruenerant

Matth. 20.

qui dicebant: Nos qui portauimus pondus diei & æstus. Bene autem qui desiderare vmbra dicitur, seruus vocatur: quia electus quisq; quousq; infirmitatis conditione constringitur, sub dominantis corruptionis iugo, quasi sub æstus anxietate retinetur. Qui nimirum quum à corruptione exutus fuerit, tunc sibi metipsum liber, & tranquillus innotescit.

Rom. 8.

Vnde & rectè etiam per Paulum dicitur: Ipsa creatura liberabitur à seruitute corruptionis, in libertatem gloriæ filiorum Dei. Electos enim nunc pœna corruptionis aggrauat, sed tunc incorruptionis gloria exaltat: & quantum ad præsentis necessitatis pondera, nunc in Dei filijs de libertate nihil ostenditur, tantum ad subsequens libertatis gloriam, tunc in Dei famulis de seruitute nihil apparebit. Creatura ergo seruitute corruptionis exuta, & dignitate libertatis accepta, in filiorum Dei gloriam vertitur: quia vnita Deo per spiritum, quasi hoc ipsum quod creatura est, trāsisset ac subegisset declaratur. Sed quia adhuc vmbra desiderat, seruus est: quia quousq; æstum tentationum tolerat, iugum misere conditionis portat. Vbi aptè subditur, Et sicut mercenarius præstolatur finem operis sui. Mercenarius etenim lassescens animam ad considerandum laboris præmium reuocans, vigorem mox animi ad exercitium laboris reformat: & quod graue perpendit ex opere, leue existimat ex remuneratione. Sic electi quisq; dum mudi huius aduersa patiuntur, cum inhonestates, contumelias, rerum damna, cruciatus corporis tolerant, esse graua quibus exercentur pensant: sed cum mentis oculos ad æternæ patriæ considerationem tendunt, ex comparatione præmij, quàm sit leue quod patiuntur, inueniunt. Quod enim valde esse importabile ex dolore ostenditur, cōsideratione prouida ex remuneratione leuigatur. Hinc

est quod Paulus semper seipso robustior contra aduersa erigitur, quia nimirum finem sui operis sicut mercenarius præstolatur. Graue namq; quod sustinet æstimat: sed leue hoc per præmij considerationem pensat. Ipse quippe quàm sit graue quod patitur indicat: qui in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter, se fuisse testatur: qui à Iudæis quinque dragenas vnâ minus accepit plagas: qui ter virgis cæsus, semel lapidatus est: ter naufragium passus, nocte & die in profundo maris fuit: qui pericula fluminum, latronum, ex genere, ex gentibus, in ciuitate, in solitudine, in mari, in falsis fratribus pertulit: qui in ærumna & ieiunij multis, in fame & siti, in frigore, & nuditate laborauit: qui foris pugnas, intus timores sustinuit: qui vltra vires grauatum seasserit dicēs, Supra modum grauat sumus, supra virtutem, ita vt taderet nos etiam viuere. Sed quomodo remunerationis linteo sudores tanti laboris tergar, ipse denunciat dicens, Nō sunt condignæ passionēs huius temporis ad futuram gloriā, quæ reuelabitur in nobis. Finem itaq; operis quasi mercenarius præstolatur: quia dum profectum remunerationis considerat, vile æstimat quod penè deficiens laborat.

2. Cor. 11.

1. Cor. 1.

Rom. 8.

Ex eodem Libro octauo moralis expositionis in Iob, super his verbis: Nunquid mar sum ego, aut cetus, quia circumdedisti me carcere?

Iob. 7.

CAPVT VIII.

SAncti viri quia mundi corde cœlestium arcana considerant, auctis ad hæc quotidie ardoribus anhelant. Ibi iam plenè satiari desiderant, vnde adhuc parum aliquid ore contemplationis degustant. Perfectè cupiūt carnis stimulum subdere, nihil in cogitatione illicitum de eius iam corruptione tolerare: sed quia scriptum est, Corp⁹ quod corrumpitur aggrauat animam, & deprimat terrena inhabitatio sensum multa cogitantem, intentione iam quidem vltra semetipsum eminent, sed tamè adhuc infirmitatis suæ incertis motibus subditi, corruptionis suæ se carcere claudosolent. Ait ergo, Nūquid mare sum ego, aut cetus, quia circumdedisti me carcere? Ac si aperte diceret, Mare vel

ce

cetus (iniqui videlicet, eorumq; author malignus Spiritus) quia effrenari ad solam perpetranda iniquitatis licentiam appetunt, rectè pœnæ suæ carcere constringuntur: ego autem quia iam æternitatis tuæ libertatem desidero, cur adhuc meæ carcere corruptionis premor? Quod tamen nec à iustis superbe requiritur, quia amore veritatis accensi, infirmitatis suæ angustias transgredi perfectè cōcupiscunt: nec ab auctore iustorum iniuste disponitur, quia electorum suorum vota differens cruciat: crucians purgat, vt ad percipiendum quod desiderant, quandoque melius ex dilatione conualescant. Electi autem quousque ab intima quiete differuntur, ad cor suum redeunt, ibique à carnis suæ tumultibus absconsi, quasi amœnissimum secretum petunt. Sed in eo saepe tentationis aculeos sentiunt, carnis incentiua patiuntur: & ibi grauissimos labores inueniunt, vbi magnam requiem à labore quæsierant.

Iob 7.

Idem pater Gregorius eodem octauo Libro sua moralis expositionis in Iob, super his verbis: Vsq; quo non parcis mihi nec dimittis me, vt glutiam saliuam meam? scribit in hunc modum:

Caput novissimum.

Venter.

Salina.

Saliua in os ex capite labitur, ab ore verò ad vètreum ducitur, cum glutitur, Quid itaq; est caput nostrum, nisi diuinitas per quam existendi principium sumimus, vt creatura simus? Quid autem venter noster est, nisi mens, quæ dum cibum suum, supernum videlicet intellectum suscipit, resecta proculdubio omnia membra actionum regit? Quid ergo saliuæ nomine, nisi sapor intus contemplationis accipitur? quæ ad os à capite defluit: quia de claritate conditoris adhuc in hac vita nos positos, vix gutta reuelationis tangit. Hæc saliuæ ad os quidem labitur, vt verò ad ventrem vsque perueniat nondum glutitur: quia diuinitatis contemplatio sensum tangit, sed plenè mentem nō reficit: quoniam perfectè animus conspiciere non valet, quod adhuc (quia caligo corruptionis præpedit) raptim videt. Ecce enim electorum in eis iam terrena desideria subiicit, iam cuncta quæ considerat præterire transcendit: iam ab exteriorum delectatione suspenditur, & quæ sint bona innisibilia rimatur: atque hæc agens

plerunq; in dulcedinem supernæ contemplationis rapitur: iamq; de intimis aliquid quasi per caliginem cōspicit, & ardenti desiderio interesse spiritualibus angelorum ministerijs conatur: gustu incircumscripti luminis pascitur, & vltra seuecta, ad semetipsam relabi dignatur. Sed quia adhuc corpus quod corrumpitur aggrauat animam, inherere diu luci nō valet, quàm raptim videt. Ipsa quippe carnis infirmitas transcendentem se animam retrahit: atq; ad cogitanda ima ac necessaria suspirantem reducit. Saliua ergo ex capite defluens os tangit, sed ad ventrem minimè peruenit: quia liquore supernæ contemplationis iam quidem intellectus noster infunditur, sed nequaquam mens plenè satiatur. In ore etenim gustus est, in ventre satietas. Saliuam itaque glutire non possumus, quia supernæ claritatis bono satiari nō permittimur, quod adhuc ex tenuitate gustamus. Sed quia hoc ipsum quod vtunque iam super nos cognoscimus, ex pietate parentis est: quod verò hoc percipere perfectè non possumus, adhuc ex pœna verustæ damnationis, rectè dicitur, Vsq; quo nō parcis mihi, nec dimittis me vt glutiam saliuam meam? Ac si aperte diceretur. Tunc homini plenè parcis, cum hunc ad perfectionem tuæ contemplationis admiseris: vt claritatem tuam raptus interius videat, & cum carnis suæ corruptio exterius non repellat. Tunc permittis vt saliuam glutiam, cum me sapore tuæ claritatis vsq; ad abundantiam satietatis infuderis, vt nequaquam iam per indigētiā gustu oris cōsturiā: sed in te solidatus, irrigato mentis ventre subsistam.

Ex libro decimo quinto moralis expositionis in Iob, super his verbis: Quis est omnipotens vt seruiamus ei.

Iob 21.

CAPVT IX.

MENS hominis malè exterius fusa, sic in rebus corporeis sparsa est, vt neq; ad semetipsam intus redeat, neque eum qui est inuisibilis cogitare sufficiat. Vnde carnales viri, iussa spiritalia contemnent, Deum quia corporaliter non vident, quandoque ad hoc perueniunt, vt etiam non esse suspicentur. Vnde nunc dicitur, Quis est omnipotens

Z

266

rens, vt feruiamus ei? Effc enim (sicut dictum est) non credunt, quem corporaliter non intuentur. Qui si authorem omnium Deum humiliter quærent: id quod nō videtur, ea re quæ videtur, esse melius, in semetipsis inuenirent. Ipsi quippe ex anima inuisibili, & corpore visibili subsistunt: & si hoc ab eis quod non videtur abstrahitur, ilico corruiat quod videtur. Et patent quidem carnis oculi, sed videre quicquam vel sentire non possunt. Sesus enim visionis perijt, quia abcessit ille inuisibilis spiritus, qui per ei⁹ respicere fenestras solebat. Quia ergo rebus visibilibus inuisibilia præstatiōra sunt, carnales quiq; ex semetipsis pensare debuerūt: atq; per hanc (vt ita dixerim) scalam considerationis tēdere in Deum: quia eo est, quo inuisibilis permanet: & eo summus p̄manet, quo comprehendi nequaquam potest.

Iob 23.

Idem pater Gregorius, Libro decimo sexto, sua moralis expositionis in Iob, super his verbis: Quis mihi tribuas vt cognoscam, & inueniam illum, & veniam vsq; ad solium eius? sic ait:

Electus quisq; nisi Deum cognouisset, utiq; non amaret. Sed aliud est cognoscere per fidem, atq; aliud per speciem: aliud inuenire per credulitatem, aliud per contemplationem. Ex qua re agitur, vt electi omnes eum quem fide cognouerūt, videre quoq; per speciem anhelēt, cuius amore flagrātes estuant, quia eius dulcedinis suauitatem iam in ipsa suæ fidei certitudine degustant.

Luc. 9.

Quod bene ille in Gerasenorum regione sanatus à dæmonibus designat, qui vult abire cum Iesu, sed ei à magistro salutis dicitur, Redi in domum tuam, & narra quanta tibi fecerit Deus. Amanti enim adhuc dilatio imponitur: vt ex dilati amoris desiderio, meritum retributionis augeatur. Fit ergo nobis omnipotens Deus dulcis in miraculis, & tamen in sua celsitudine manet occultus: vt & quædam monstrando de se, occulta nos inspiratione in se amore succendat, & tamen abscondendo maiestatis suæ gloriam, amoris sui vim per æstum desiderij augeat. Nisi enim sanctus vir videre hunc in sua maiestate quæreret, non utique subinferret, Et veniam vsque ad solium eius. Quid nanque est solium Dei, nisi illi angelici spiritus,

Colof. 1.

qui (scriptura teste) throni vocati sunt? Qui ergo vsque ad solium Dei venire vult, quid aliud quam esse cum angelicis spiritibus concupiscit, vt nulla iam defectiua temporum momenta sustineat, sed ad permanentē gloriam in contemplatione æternitatis exurgat? Quæ tamen verba etiam in hac vita positus iustis conueniant. Nam cum contra votum suum atque desiderium quodlibet agi conspiciunt, ad occulta Dei iudicia recurrunt, vt in eis videant, quia inordinatè intus non disponitur, quod inordinatum foris currere videtur.

Quum enim præsentem angelicis spiritibus creatorem omnium fidei oculis contemplantur, ad eius nimium solium veniunt. Et quia considerant quoniam is qui mirè angelos regit, iniuste homines non disponit, profectò inueniunt causales rationales, quam iustæ sint, licet ipsæ causæ extrinsecus videantur iniuste: dumq; id humiliter faciunt, semetipsos saepe in sua voluntate reprehendunt: sua in se nonnunquam vota dijudicant, dum meliora esse ea quæ disponit conditor pensant.

Rursum eodem libro, super his verbis: Ipse Iob 23. enim solus est, scribit in hunc modum:

Nunquid nam nō sunt angeli & homines, cælum & terra, ac & maria, cuncta volatilia, quadrupedia, atq; repētia? Et certè scriptum est, Creauit vt essent omnia. Quum ergo in rerum natura tā multa sint, cur beati viri voce nunc dicitur, Ipse enim solus est? Sed aliud est esse, aliud principaliter esse: aliud mutabiliter, atque aliud immutabiliter esse. Sūt enim hæc omnia, sed principaliter nō sunt: quia in semetipsis minimè subsistūt, & nisi gubernantis manu teneantur, esse nequaquam possunt. Cuncta nāq; in illo subsistunt, à quo creata sunt: nec ea quæ viuunt, sibi metipsis vitam tribunt: neq; ea quæ mouētur & nō viuunt, suis nutib⁹ ad motum ducūtur: sed ille cuncta mouet, qui quædā viuificat, quædam verò non viuificata in extremam essentiam, mirè ordinans, seruat. Cuncta quippe ex nihilo facta sunt: eorumque essentia rursum ad nihilum tēderet, nisi eam author omnium regiminis manu retinet. Omnia itaq; quæ creata sunt, p se nec subsistere p̄ualent, nec moueri: sed in tantum subsistunt, in quantum

Apo. 5.

Exod. 3.

Iob 31.

vt esse debeant acceperunt: in tantum mouentur, in quantum occulto instinctu disponuntur. In omni igitur causa solus ipse intuentus est, qui principaliter est. Qui etiam ad Moysen dicit, Ego sum, qui sum. Sic dices filijs Israel, Qui est misit me ad vos. Cum itaq; flagellamur per ea quæ videmus, illum debem⁹ sollicitè metuere quem non videmus. Vir itaq; sanctus despiciat quicquid exterius terret, quicquid per essentiam suam (nisi regetur) ad nihilum tēderet: & mentis oculo suppressis omnibus intueatur, vnum in cuius essentia comparatione, esse nostrum nō esse est: & dicat, ipse enim solus est.

Ex Libro vigesimo secundo moralis expositionis in Iob, super his verbis: Si putauit aurum robur meum, & obriso dixi, fiducia mea: si latatus sum super multis diuitijs meis, & quia plurima reperit manus mea.

CAPVT X.

Sanctus vir nec aurum robur, nec fides esse obriso fiduciam credidit: quia spem atque delectationem suam in solius gratia conditoris fixit. Quasi in aquis defluentibus fundamentum ponere est, in rebus labentibus spei fiduciam velle solidare. Stante enim in perpetuum Deo, transeunt omnia. Quid ergo nisi ab stante fugere, est transeuntibus rebus inhærere? Quisnamq; vnquā decurrentium fluminum tumidis vorticibus raptus, manere ipse fixus potuit, deorsum vnda defluente? Quisquis ergo defluere deuitat, superest vt quod defluit fugiat: ne per hoc quod amat, in hoc cogatur peruenire quod vitat. Qui enim rebus labentibus inhæret, illud videlicet trahitur, quod tendit quod tenet. Prius itaq; curandum est, ne quis temporalia diligit: ac deinde ne in eisdem temporalibus quæ non ad delectationem sibi, sed ad visum retinet, fiduciam ponat: quoniā coniunctus decurrentibus mox statum suum animus perdit. Nam vitæ præsentis fluctus trahit quem leuat: & valde demens est qui in vnda voluitur, & plantam figere conatur. Sed sunt pleriq; qui tesci in rebus transeuntibus fiduciam nequaquam ponunt, cum tamen sibi met ad vsum necessarios abundè adfunt, mente tacita latātur. Qua in

re dubium nō est, quia tāto minus quisq; dolet quod defint æterna, quāto magis gaudet quod adfint temporalia: & qui minus dolet quod defunt temporalia, cert⁹ expectat vt adfint æterna: Hoc itaque de terrenis rebus gaudium beatus Iob non se habuisse testificans subiungit, dicens: Si latatus sū super multis diuitijs meis: & quia plurima reperit manus mea, Sancti quippe viri in huius peregrinationis ærumna, quoniam eam quam appetunt adhuc creatoris sui speciem contemplari minimè sinuntur, omnem præsentis vitæ copiam, inopiā deputant: quia videlicet nil extra Deū, sufficit menti, quæ veraciter Deū quærūt. Electi ergo de multa abundantia minimè lætantur: quam videlicet pro amore cœlestis patrimonij aut largiēdo dispergūt, aut despiciēdo deserūt.

Item beatus pater Gregorius Libro decimo sexto suo sua moralis expositionis in Iob, declarans quia qui solam cœlestem patriam diligunt, terrene patriæ curis aliquando subiaccere videntur, sic ait:

Aliquando contingit vt qui solam cœlestem patriam diligunt, terrenæ patriæ curis subiaccere videantur. Quorum tamen ministerium à prauorum operibus plerumque in actu, nonnunquam verò ante supernum iudicem in sola cogitatione discernitur. Pleni quippe superna sapientia discernūt qualiter debeant, & ad aliquid vacare intrinsecus, & ad aliquid extrinsecus occupari: vt si forte occulta Dei ordinatione aliquid eis non appetentibus de huius seculi curis imponitur, credant Deo quem diligunt: & præ amore eius intrinsecus solam illius desiderent visionem: præ timore vero ei⁹, impositā sibi extrinsecus humiliter expleant actionem: vt & vacare Deo appetant ex gratia dilectionis, & rursum curas superimpositas ex conditione expleant seruitutis. Cum occupationes extrinsec⁹ peritrepunt, intrinsecus in amore pacatissima quæ tenetur: atque occupationum tumultis exteri⁹ peritrepētib⁹, dispensat interi⁹ præsidens iudex ratio, & tranquillo moderamine ea quæ circa se min⁹ sunt tranquilla disponit. Sicut enim vigor mentis, frenādis præest motibus carnis, sic sepe superimpositos tumultus occupationis bene regit amor quietis: quia exteri⁹

curæ si peruerso amore non appetuntur, non confuso sed ordinato animo ministrari queunt. Sancti etenim viri nequaquam eas appetunt, sed occulto ordine sibi superimpositas gemunt: & quamuis illas per meliorem intentionem fugiant, tamen per subditam mentem portant. Quas quidem summopere (si liceat) vitare festinant: sed timentes occultas dispensationes Dei, tenent quod fugiunt, & exercent quod vitant. Intrant enim ad cor suum, & ibi consulunt quod velint occulta voluntas Dei: seseque subditos debere esse summis ordinationibus cognoscentes, humiliant cernicem cordis iugo diuinæ dispensationis. Quisquis vero talis est: quilibet tumultus versentur extrinsecus, nunquam ad eius interiora perueniunt. Itaque agitur ut aliud intrinsecus voro, aliud extrinsecus teneantur officio.

Iob 37.

Idem libro vigesimo secundo, super his verbis: Si expani ad multitudinem nimiam, dicit:

Magna est securitas cordis, nihil concupiscentiæ habere secularis. Nam si ad terrena adipiscenda cor iuhiat, securum tranquillumque esse nullatenus potest: quia aut non habita concupiscit ut habeat, aut adepta metuit ne amittat: & dum in aduersis sperat prospera, in prosperis formidat aduersa, huc illucque quasi quibusdam fluctibus voluitur: ac per modos varios rerum alternantium mutabilitate versatur. Sin vero semel in appetitione supernæ patriæ forti stabilitate animus figitur, minus rerum temporalium perturbatione vexatur. A cunctis quippe externis motibus eandem intentionem suam quasi quendam secretissimum secessum petit, ibique incommutabiliter inherens, & mutabilia cuncta transcendens, ipsa iam tranquillitate quietis suæ in mundo extra mundum est. Excedit profecto ima omnia intentione summorum: & cunctis rebus quas non appetit libertate quadam se superesse sentit: nec tempestatem rerum temporalium intus sustinet, quam intuetur foris: quia terrena, omnia que concupita opprimere mentem poterant, despecta subteriacent. Vnde bene per prophetam dicitur: Statue tibi speculam: ut dum quisque speculatur summa, superemineat infimis. Hinc etiam Abacuc dicit: Super cultu-

Ierem. 37.

Habac. 2.

diam meam stabo. Stat quippe super cultodiam suam, qui per solertiâ disciplinæ terrenis desiderijs non succumbit, sed supereminet, ut dum semper stantem appetit aternitatem, infra se sit ei omne quod transit. Tamen quia sanctus vir quantalibet virtute profecerit, cum in hac vita positum adhuc extrinsecus carnis infirmitas premit, (vnde scriptum est, Quamquam in imagine Dei ambulet homo, tamen vanè conturbatur) plerumque agitur ut & turbetur exteri, & imperturbabilis daret interius: ut quod vanè conturbari potest, de infirmitate carnis sit, quamuis in imagine Dei ambulet de virtutem mentis: quatenus & roberetur inter diuino adiutorio, & tamen adhuc foris sarcina prematur humana. Vnde bene Abacuc iterum vnam sententiam protulit ad utraque seruientem. Ait enim: Et introiit tremor in ossa mea, & subtus me turbata est virtus mea. Ac si diceret, Non mea virtus est, in qua superius raptus imperturbabilis maneo: sed meæ infirmitatis est, in qua inferius turbor. Ipse ergo super se imperturbabilis est, ipse sub se perturbabilis: quia super se ascenderit in quantum rapiebatur ad summa, & sub semetipso erat, in quantum adhuc trahebatur ad infima. Ipse super se imperturbabilis est: quia in Dei iam contemplationem transierat: ipse sub se perturbabilis: quia sub semetipso adhuc infirmus homo remanebat. Sic itaque, sic perfecti omnes, quamuis adhuc aliqui turbulenter de infirmitate carnis tolerant, iam tamen intrinsecus tranquillissimo secreto perfuuntur per contemplationem mentis: ut quicquid acciderit exterius, in nullo eos turbet interius.

Ex libro vigesimo tertio moralis expositionis in Iob, super his verbis: Erudiens eos instruit disciplina.

Iob 37.

CAPVT XI.

Quasi quadam plagæ percussione sunt lamenta compunctionis. Iusti viri anima in compunctione vehementer afficitur, & quum mala vitæ presentis solerter attendens, micrens considerat ubi est, & quum bona supernæ patriæ contemplatur, quæ quia necdum adipiscitur, lugens conspicit ubi non est. Mala presentis vitæ Paulus pensabat cum diceret: Dum fumus in hoc cor-

po-

2. Cor. 7.

1. Cor. 13.

2. Cor. 5.

Ephes. 1.

Iob 7.

Psal. 38.

Psal. 115.

Psal. 30.

pore peregrinamur à Domino. Et, Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuum me ducentem in lege peccati, quæ est in membris meis. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Et rursum bona aternæ patriæ considerabat dicens: Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte, tunc autem cognosca sicut & cognitus sum. Atque iterum, Scimus quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, ædificationem ex eo habemus domum non manufactam, aternam in cælis. Cuius domus bonus intuens, Ephesius dicit, Ut sciatis quæ sit spes vocationis eius, & quæ diuitiæ gloriæ hereditatis eius in sanctis, & quæ sit supereminens magnitudo virtutis eius in nos qui credimus. Mala vitæ presentis beatus Iob considerans ait, Tentatio est vita humana super terram. Vnde David quoque ait: Vniuersa vanitas omnis homo viuens: Et quamquam in imagine Dei ambulet homo, tamen vanè conturbatur. Qui rursum aternam patriam contemplatus, & hæc mala pensans in quibus erat, atque illa bona considerans in quibus adhuc non erat, ait, Heu me quia incolatus meus prolongatus est. Et, Ego dixi in excessu meo, proiectus sum à vultu oculorum tuorum. Subleuatus in extasi à vultu oculorum Dei vidit se esse proiectum. Post interni quippe luminis visionem, quæ in eius anima per contemplationis gratiam radio claritatis emicuit, ad semetipsum rediit: & cognitione percepta, vel quibus illic bonis deesset, vel quibus malis hic adesset, inuenit. Neque enim quis vitæ presentis mala sicut sunt conspiciere prænaler, si bona aternæ patriæ per contemplationis gustum contingere necdum valet. Vnde à vultu oculorum Dei proiectum se esse cognouit. Subleuatus quippe vidit, quod se hic videre non posse ad se reclusus ingemuit. Perfectam scilicet animam ista compunctio afficere familiaris solet, quæ omnes imaginationes corporeas insolenter sibi obuiantes discutit, & cordis oculum figere in ipso radio incircumscriptæ lucis intendit. Vnde aliquando ad quandam inuitatam dulcedinem interni saporis admit-

titur, ac raptim aliquo modo ardenti spiritu afflata renouatur: tantoque magis inhiat, quanto magis quod amet degustat: atque hoc intra se appetit, quod sibi dulce sapere intrinsecus sentit: quia videlicet eius amore dulcedinis sibi coram se viluit, & postquam hanc utcumque percipere potuit, quid sine illa dudum fuisset, inuenit, cui inherere conatur, sed ab eius fortitudine, sua adhuc infirmitate repellitur: & quia eius mundicie temperari non valet, flere dulce habet, sibi que ad se cadenti infirmitatis suæ lachrymas sternere. Neque enim mentis oculum potest in id quod intra se raptim conspexerat figere: quia ipso vetustatis suæ visu deorsum ire compellitur. Inter hæc canhelat, æstuat, super se ire conatur, sed ad familiares tenebras suas victa fatigatione relabitur.

Ex libro vigesimo quarto moralis expositionis in Iob, super his verbis: Videbit (scilicet homo tentatus, & afflictus) faciem eius in iubilo.

CAPVT XII.

Iubilum dicitur, quando ineffabile gaudium mentem concipitur, quod nec abicondi possit, nec sermonibus aperiri: & tamē quibusdam motibus proditur, quamuis nullis proprietatibus exprimitur. Vnde David Propheta intuens electorum animas tantum gaudium mente concipere, quantum sermone non valent aperire, ait: Beatus populus qui scit iubilationem. Non enim ait, qui loquitur, sed qui scit: quia sciri quidem iublatio intellectu potest, sed dicto exprimi non potest. Sentitur quippe per illam quod ultra sensum est. Et cum vix ad hoc contemplandum sufficiat conscientia sentiētis, quomodo ad hoc exprimendum sufficiet lingua dicentis? Quia ergo cordibus nostris lux se veritatis insinuans, modò districtam iustitiam prætendendo contristat, modò interna gaudia aperiendo latificat: post tētationum amaritudines, post tribulationum luctus apte subiungitur: Videbit faciem eius in iubilo. Menti enim nostræ de consideratione cecitatis suæ prius ignis tribulationis immittitur, ut omnis vitiorum ærugo concremetur, & tunc mundatis oculis cordis illa lætitia patriæ celestis aperitur: ut prius purgemus lugē-

do quod fecimus, & postmodum manifestius contemplerur per gaudium quod queramus. Prius à mentis acie exurente tristitia interposita malorum caligo dertergitur, & tunc resplendente raptim coruscatione incircūscripti luminis illultratur. Quo cōspecto utcumq; in gaudio cuiusdam securitatis absorbetur: & quasi post defectum vitæ præsentis, vltra se rapta, in quadam nouitate aliquo modo recreatur. Ibi mens ex immenso fonte infusione supni roris aspergitur: ibi non se sufficere ad id quod rapta est, contemplatur: & veritatem sentiendo, videt quia quanta est veritas, non videt. Cui veritati tanto magis se longè abesse existimat, quanto magis appropinquat: quia nisi illam utcumq; conspiceret, nequaquam eam conspiceret se non posse sentiret. Adnissus ergo animi dum in illam intenditur, immensitatis eius coruscante circumstantia reuerberatur. Ipsa quippe cuncta implens cuncta circumstat, & idcirco mens nostra nequaquam se ad cōprehendendam incunscriptam circumstantiam dilatat, quia eam inopia suæ circumscriptionis angustat. Vnde ad semetipsam citius labitur, & prospectis quasi quibusdam veritatis vestigijs, ad sua ima reuocatur. Hæc ipsa tamen per contemplationem facta, nō solida, nec permanens visio, sed (vt ita dixerim) quasi quædam visionis imitatio, Dei facies dicitur. Quia enim per faciem quemlibet agnoscimus, non immeritò cognitionem Dei, faciem eius vocamus. Vnde iacob postquam cum Angelo luctatus est, ait, Vidi Dominū facie ad faciem. Ac si diceret, Cognoui Dominum, quia me cognoscere ipse dignatus est. Quam cognitionem plenissimè fieri Paulus testatur in fine dicens, Tūc cognoscam sicut, & cognitus sum. Quia ergo post laborum certamina, post tentationum fluctus, sæpe in excessu anima suspenditur, vt per cognitionem diuinam præsentiam contempletur (quam tamen præsentiam, & sentire possit, & explicare non possit) rectè post tot labores, de hoc tentato homines dicitur, Videbit faciem eius in iubilo.

Ex Libro vigesimo septimo moralis expositionis in Iob, super his verbis: Annun-

Iob 36.

ciat de ea (videlicet luce patriæ celestis) amico suo, quod possessio eius sit, & ad eam possit ascendere. Super hoc expauit cor meum, & motum est de loco suo.

CAPVT XIII.

Quum de cœlesti patria loquimur, cui inesse mira claritate prædita Angelorum agmina audimus, cui rerū omnium conditor præsidet, quam visionem suam reficiens replet, cui vera hereditas lux est, & defectus eiusdem luminis nullus est: ad nosmetipsos mentem reducimus, & quod terrena gestemus membra cogitam⁹. pensamus quod nati in tenebris, atq; à radijs intimæ lucis alieni, tantò nequius viximus, tantò rebus corporalibus dediti, à spiritualibus longius degebamus. Qua consideratione permotum cor ac malè sibi cōscium trepidat: & tantè illius quam audit patriæ ciuem se fieri posse desperat. Vnde hic aptè (quo mens pauida ad fiduciam reducat) de hac luce dicitur, Annunciat de ea amico suo, quod possessio eius sit, & ad eam possit ascendere. Amicus veritatis est rectæ amorationis. De hac igitur luce æternæ patriæ amico suo Deus annunciat, quod possessio eius sit, vt nequaquam propter infirmitatis suæ fragilitatem desperet: nequaquam hoc quod creatus, sed quod recreatus est penset: & tanto certius sciat, quia illi⁹ lucis claritatem possideat, quanto nunc vitiorum pulstantium tenebras verius calcat. Bene aut in promissione subiungitur, Et quod ad eam possit ascendere. Quid enim difficilius, quàm homini in terra edito, terrena & fragilia membra gestanti, cœlorum alta conscendere, supernorum spirituum arcana penetrare? Sed eorūdem spirituum ad nos cōditor venit, seq̄ue hominem etiam subipsis exhibuit: sicut de illo patri per Prophetam dicitur, Mi-nuisti eum paulò min⁹ ab angelis. Et quia inter nos & eorūdem spiritus discordantis vitæ scandalum reperit: mira potentia, mirabiliore etiam pietate summa creans, ima suscipiēs, ima cum summis iunxit. Hinc est quod de codē regnato, angelorum chori in eius annunciatione prodeunt, hymnum dicunt: & denic̄ta prauæ vitæ discordia, hos quos dudum despexerant ciues agnoscunt, con-

consono ore prædicantes, Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Ac si aptè dicant: Quos à nobis malitia distinxerat, iam nunc in terra nata bonitas iungit. Is ergo qui propter nos minor angelis extitit, equales nos angelis virtute suæ minorationis fecit. Vnde & moriēdo docuit mortem non metui, resurgendo de vita confidi, ascendendo de cœlestis patriæ hereditate gloriari, vt quò caput præisse conspiciunt, illuc se subsequi & membra gratulentur. Ergo si desperat humana fragilitas, vnigeniti sanguinem consideret: & in pretio suo cōspiciat, quàm magna est quæ rati valet. Perpendat sollicitè quo caput præcessit: confidat cœlos, speret supernam patriam, angelorū se sociam sciat, atq; in suo capite prælarat se etiam angelis gaudeat. Dicitur igitur rectè de hac luce internæ patriæ, Annunciat de ea amico suo quod possessio eius sit, & ad eam possit ascendere. Sed valde mira sunt ista, quod homo in terra editus atq; à cœlesti patria exigentibus meritis longè damnatus, non solum ad statum conditionis reducit, sed etiam gloriosius exaltatur: vt qui paradysum perdidit, cœlum recipiat: & non solum hunc debiti sui reatus non teneat, sed huic post culpam dona cumulatus excrescat: vt ille contēptor Dei, ille imitator diaboli, si ad fructum pœnitentiæ redeat, vsq; ad celsitudinē contemplandæ intimæ lucis ascendat. Cuius itaq; cor nō in huius pietatis admiratione exiliat? Cuius torpor non in subleuatione tantæ considerationis expalescat? Vnde & aptè subiungitur, Super hoc expauit cor meum. Ac si dicat, In admirationis excessu se transtulit: & quia nouæ spei spiritu mens afflata est, semetipsam qualis in vetusta cogitatione fuerat, reliquit. Bene autem dicitur, Et motum est de loco suo. Locus quippe humani cordis est delectatio vitæ præsentis. Sed cum diuina aspiratione cor tangitur, locus nostri cordis fit amor æternitatis. Consideratione igitur æternæ patriæ de loco suo animus mouetur: quia derelictis infimis in supernis cogitationibus ponitur. Prius enim quæ essent æterna nesciebat, in præsentium delectatione torpuebat, simulque ipse transiens, amore transeuntia tene-

bat. Sed postquam quæ essent æterna cognouit, postquam supernæ lucis radios raptim contemplando contigit, admiratione summorum, sese ab infimis suscit⁹ eleuauit: vt nulla iam ei nisi quæ æterna sunt placeant, & despectis transientibus, sola quæ permanent requirat. Bene ergo dicitur, Super hoc expauit cor meum, & mot⁹ est de loco suo: quia pigrum cor & terrenis dudum cogitationibus deditum, cum repente per excessum se ad summa suspendit, cogitationis infimæ locum mutauit.

Ex libro vigesimo nono moralis expositionis in Iob, super his verbis: Præcepisti diluculo, & ostendi aurora locum suum.

CAPVT XIII.

Aurora vel diluculū noctem quidem præterisse nunciant, non tamen diei claritatem integram ostentant: sed dum illam pellunt, hæc suscipiunt, & luccm tenebris premixtam tenent. Quid itaq; in hac vita omnes qui veritatem sequimur, nisi aurora vel diluculum sumus? quia & quædam iam quæ lucis sunt agimus, & tamen in quibusdam adhuc tenebrarum reliquijs non caremus. Per prophetam quippe Deo dicitur: Non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Rursumque scripsum est, In multis offendimus omnes. Paulus quoq; ait, Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuam me ducentem in lege peccati, quæ est in membris meis. Vbi ergo lex peccati cum lege mentis contendit, profectò adhuc aurora est: quia lux quæ iam emicuit necdum prætereuntes funditus tenebras pressit. Adhuc aurora est: quia dum lex carnis legem mentis, & lex mētis legem carnis percutit, inter se vicissim lux & umbra cōfligit. Vnde rursum Paulus quum diceret, Nox præcessit, nequaquam subdidit, dies venit: sed, dies autem appropinquauit. Qui enim post discessum noctis iam non venisse, sed appropinquasse diem insinuat, esse se procul dubio ante solem post tenebras adhuc in aurora demonstrat. Tūc aut plene sancta electorū ecclesia dies erit, cum ei admixta peccati umbra iam non erit. Tūc plene dies erit, quando interni luminis

nis perfecto feruore claruerit. Tūc plenè dies erit, quando nullam malorum suorum tentantem memoriam tolerās omnes à se tenebrarum etiam reliquias abscondet. Vnde & bene hæc aurora quasi in transitu adhuc demonstratur cum dicitur, Ostendisti auroræ locum suum. Cui enim locus suus ostenditur, profectò ex alio ad aliud vocatur. Quis est enim locus auroræ, nisi perfecta claritas visionis æternæ? Ad quem cum ducta venerit, iam de transacta noctis tenebris nihil habebit. Nunc autē adhuc tentationum molestias sustinet, quia dum per intentionem cordis ad aliud festinat ecclesia, ad locum suum tendit aurora. Quem locum si mente non cereret, in huius vitæ nocte remaneret. Sed quum quotidie contendit perfici, & in lucem quotidie augeri, locum suum iam conspiciat, & plenè sibi clarescere solem quærit. Locum suum aurora considerat, quando sancta anima ad contemplandam conditoris sui speciem flagrat. Ad locum suum pertingere aurora satagebat, cum David diceret, Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum: quando veniam & apparebo ante faciem Dei. Locum suum veritas auroræ monstrabat, cum per Salomonem diceret: Quid habet amplius sapiens à stulto, & quid pauper, nisi ut pergat illuc ubi est vita? Ad hunc locum quem cognouerat peruenire aurora festinabat, cum Paulus desiderium habere se diceret dissolui, & cum Christo esse. Et rursum, Mihi, inquit, viuere Christo est, & mori lucrū. Et rursum, Scim⁹ quoniam si terrestri domus nostra huius habitationis dissoluatur, ædificationem ex Deo habemus, domum non manu factam, æternam in cœlis.

Idem pater Gregorius, Libro trigesimo sua moralis expositionis in Iob, super his verbis: Separantur filij earum (videlicet ceruarum, hoc est, prædicatorum) & pergunt ad pastum, egrediuntur, & non reuertuntur ad eas, ait:

Pastum scriptura sacra illud viriditatis æternæ pabulum vocat, ubi iam nostra refectio nullius defectus ariditate marcescet. De quo pastu per Psalmistam dicitur, Dominus regit me, & nihil mihi deerit, in loco pascuæ, ibi me collocauit. Et rursum, Nos autem populus

cuius, & oues pascuæ eius. De quibus nimirum pascuis veritas per semetipsam dicit, Per me si quis introierit, saluabitur: & ingredietur, & egredietur, & pascua inueniet. Pergunt ergo ad pastum: quia de corporibus excentes illa pabula æternæ viriditatis inueniunt. Egrediuntur, & non reuertuntur ad eas: quia in illa suscepti contemplatione gaudiorum, iam nullatenus indigent verba audire docentium. Egrediuntur itaq; ad eas iam non redeunt: quia angustias vitæ presentis euadentes, ultra à doctōribus prædicationem vitæ accipere non requirunt. Tunc quippe impletur quod scriptum est, Non docebit ultra vir proximum suum, & vir fratrem suum dicens, Cognosce Dominum: omnes enim cognoscent me à minimo eorum vsque ad maximum, dicit Dominus.

Ex libro trigesimo moralis expositionis in Iob 39. Iob, super his verbis Domini: Quis dimisit onagram liberum, & vincula eius quis soluit? cui dedit in solitudine domum, & tabernacula eius in terra falsuginis.

C A P V T XV.

Q Vis dimisit onagram liberum? subaudis, nisi ego. Onager qui in solitudine commoratur, non incongruè vitam eorum significat, qui remoti à turbis secularibus conuersantur. Qui aptè etiam liber dicitur: quia magna est seruitus secularium negotiorum, quibus mens atteritur vehementer, quāuis in eis sponte desudet. Cuius seruitutis conditione carere, est in mundo iam nihil concupiscere. Quasi enim quoddam iugo seruitutis premunt prospera dum appetuntur, premunt aduersa dum formidantur. At si quis semel à dominatione desideriorū temporalium colla mentis excusserit, quadam iam in hac vita libertate perfruitur, dum nullo desiderio felicitatis afficitur, nullo aduersitatis terrore coarctatur. Hoc graue seruitutis iugum Dominus vidit secularium ceruicibus impressum, cum diceret, Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos, & discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suauis est, & onus meum leue. Asperum quippe iugum,

gum, & duræ (sicut diximus) seruitutis pondus est, subesse temporalibus, ambire terrena, retinere labentia, velle stare in non stantibus, appetere quidem transiuntia, sed cum transeuntibus nolle transire. Liber ergo dimittitur, qui calcatis terrenis desiderijs, ab appetitione rerum temporalium securitate mentis exoneratur. Et vincula eius quis soluit? subaudis, nisi ego? Soluuntur verò vincula, dum diuino adiutorio interna desideriorum carnalium retinacula dirumpuntur. Soluit itaq; De⁹ onagri vincula, quando ab electi vniuscuiusq; animo, infirmarum cogitationum nodos rumpit, & propitius dissipat omne quod illicitam mentem ligabat. Sequitur, Cui dedit in solitudine domum, & tabernacula eius in terra falsuginis. Hoc loco debemus intelligere solitudinem cordis. Itaq; bene conuersantibus primum solitudo mentis tribuitur: ut exurgentem intrinsecus strepitū terrenorum desideriorum premant, ut ebullientes ab infimis curas cordis per superni gratiam restringant amoris, omnesq; motus importunè se offerentium lenium cogitationum, quasi quasdam circumuolantes muscas ab oculis mentis abigant manu grauitatis, & quoddam sibi cum Domino intra se secretū quærant, ubi cum illo exteriori cessante strepitu, per interna desideria silenter loquantur. De hoc secreto cordis alias dictum est, Factum est silentium in cœlo quasi dimidia hora. Cœlum quippe ecclesia vocatur electorum: quæ ad æterna, & sublimia dum per subleuationem contemplationis intendit, surgentes ab infimis cogitationum tumultus premit, atq; intra se Deo quoddam silentium facit. Quod quidem silentium contemplationis, quia in hac vita non potest esse perfectum, factum dimidia hora dicitur. Nolenti quippe animo dum cogitationum tumultuosi se strepitus ingerunt, etiam sublimibus intendentem, rursum ad respicienda terrena, cordis oculum violenter trahunt. Vnde scriptum est, Corpus quod corrūpitur aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Bene ergo factum hoc silentium non integra, sed dimidia hora describitur: quia hic contemplatio nequaquam perfici-

tur, quamuis ardentem inchoetur. Quia ergo viri à desiderijs carnalibus alieni, hoc silentium mentis inhabitant, huic onagro Dominus in solitudine domū dedit, ut turba desideriorum temporalium non prematur. Sequitur, Et tabernacula eius in terra falsuginis. Salsugo accendere sicim solet. Et quia sancti viri, quam diu in huius vitæ tabernaculis degunt, ad supernam patriam desiderij sui quotidianis actibus accenduntur, in terra falsuginis tabernacula habere perhibentur. Incessanter quippe accenduntur, ut sitiant, sitiunt ut fatientur, sicut scriptum est, Beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur.

Idem pater Gregorius eodem libro trigesimo sua moralis expositionis in Iob, super his Domini verbis: Quis enarrabit cœlorum rationem, & concentum cœli quis dormire faciet? (ubi subintelligere oportet, nisi ego) sic dicit:

In hac vita infirmitati nostræ Dominus non aperta specie maiestatis suæ, sed prædicatorum suorum voce loquitur: ut corda adhuc carnalia carnalis lingua pulset: & tantò facilius infueta percipiant, quantò ea per sonitum consuetæ vocis audiunt. At postquam per mortem in puluerem caro resoluitur, & per resurrectionem puluis animatur, tunc de Deo audire verba non quærimus: quia vnum ipsum quod implet omnia iam per speciem Dei verbum videmus. Quod nobis tantò altius sonat, quantò & mentes nostras vi intimæ illustrationis penetrat. Sublatis namq; orientibus & occidentibus verbis, quasi quidam sonus æternæ prædicationis sit ipsa imago internæ visionis. Vnde & rectè nunc ad beatum Iob Dominus dicit, Quis enarrabit cœlorum rationem: & concentum cœli quis dormire faciet? Quid enim per cœlorum rationem accipitur, nisi vis superna secretorum? Quid per cœli concentum, nisi concursus prædicantium sermo signatur? Conditor igitur noster cum cœlorum rationem narrare cœperit, dormire cœli concentum facit: quia cum iam nobis per speciem ostenditur, nimirum prædicantium verba subtrahuntur. Hinc enim per Ieremiam Dominus dicit, Non docebit ultra vir proximum suum, & vir fratrem suum,

Psal. 41.

Eccles. 6.

Philip. 1.

2. Cor. 5.

Iob 39.

Pastus.

Psal. 22.

Psal. 94.

Ioh. 10.

Ierem. 31.

Hebr. 8.

Iob 39.

Onager.

Apo. 8.

Sap. 9.

Matt. 11.

Matth. 5.

Iob 38.

Cœlorum ratio. Cœli concentus.

Ierem. 31.

I. Cor. 13.

suum, dicens, Cognosce Dominum: omnes enim cognoscent me, à minimo eorum usque ad maximum, Dicit Dominus? Hinc Paulus ait, Siue prophetia euacuabuntur: siue lingua cessabunt: siue scientia destruetur, Sed postquam verba hæc dominica quomodo de futuro intelligenda sint diximus, nunc etiam quid de presenti insinuent, indicemus. Quis enarrabit cœlorum rationem: & concentum cœli quis dormire faciet? Cœlorum rationem Dominus narrat, dum nunc insinuando superna secreta, electorum suorum mentes illuminat. Concentum verò cœli dormire facit: dum concordans angelorum hymnos, atque illa celestium virtutum gaudia, reprobis cordibus iusto iudicio abscondit. Qui concentus cœli quâuis in se intrinsecus vigilet, in ipsa tamen reprobis ignorantia extrinsecus dormit. Enarratur ergo secreta cœlestis ratio, & tamen concentus cœli dormire permittitur: quia & alijs per inspirationem supernæ retributionis scientia panditur: & alijs quæ sit interna laudis suauitas occultatur. Narratur cœlorum ratio: quia electorum mentibus quæ sit supernorum retributio indefinenter aperitur: ut nimirum sine cessatione proficiant, & transcurrentes visibilia, sese ad inuisibilia extendat. Omne enim visibile quod in hac vita reprobos figit, hoc electos ad alia impellit: quia dum bona quæ facta sunt respiciunt, in eum à quo facta sunt inardescunt: tantoque eum præstantius amant, quanto illum hoc quod ipse bonum condidit, præire considerant. Loquitur quippe hoc eis intrinsecus, quod silenter sonat inuisibilis lingua compunctionis: quam tanto plenius intus audiunt, quanto ab exteriorum desideriorum strepitu perfectius auertuntur. His itaque concentus cœli non dormit, quia eorum mens quæ sit laudis supernæ suauitas, apposta amoris aure cognoscit. Intus enim quod appetunt, audiunt: & de celestium bonorum præmijs ipso desiderio diuinitatis instruuntur. Vnde & presentem vitam non solum aduersantem, sed etiam fauentem grauiter tolerant: quia eis onerosum est omne quod cernitur, dum ab eo quod intus audiunt differunt. Omne quod sibi præsto est, graue æstimant: quia illud non adest ad

quod anhelant. Indefinenter autem eorum mens ipsis temporalitatis laboribus fessa, in illud celeste gaudium resumenda suspenditur, dum in aure cordis intro erumpente concentu cœli, societatem quotidie supernorum ciuium prætolatur. Iste concentus supernæ laudis in aurem illius eruperat qui dicebat, Ingrediar in locum tabernaculi admirabilis, usque ad domum Dei: In voce exultationis, & confessionis sonus ciuitatis epulantis. Qui igitur intus vocem exultationis, & confessionis, ac sonum ciuitatis epulantis audierat, quid illum aliud nisi cœli concentus excitabat? Qui autem cœntibus reprobis dormit: quia eorum cordibus nequaquam per vocem compunctionis innotescit. Non considerare illam desiderabilem supernorum ciuium frequentiam student: nullo ardoris radio illa solemnitatis internæ festa cōspiciunt, nulla in intimis contemplationis penna subleuantur. Solis namque visibilibus feruiunt: & idcirco nil supernæ suauitatis intrinsecus audiunt: quia eos sicut superius diximus) in aure cordis curarum secularium surdi tumultus premunt. Quia igitur occulta dispensatione iudicij, quod alijs aperitur, alijs clauditur, quod alijs deregitur, alijs occultatur, dicatur rectè, Quis enarrabit cœlorum rationem, & concentum cœli quis dormire faciet?

Ex libro trigesimo primo moralis expositionis in Iob, super his verbis: Nunquid ad præceptum tuum eleuabitur aquila, & in arduis ponet nidum sibi? In petris manet, & in præruptis silicibus commoratur atque inaccessis rupibus: inde contemplatur escam, & de longe oculi eius prospiciunt.

CAPVT XVI.

Hoc loco aquilæ nomine, subtilis sanctorum intelligentia, & sublimis eorum contemplatio figuratur. Cunctarum quippe auium visum acies aquilæ superat: ita ut Solis radius fixos in se eius oculos nulla lucis suæ coruscatione reuerberans claudat. Ad præceptum ergo Dei eleuatur aquila, dum iussionibus diuinis obtemperans, in supernis suspenditur fidelium vita. Quæ & in ar-

Philip. 3.
Ephes. 2.

Isaia 58.

I. Cor. 10.

arduis nidum ponere dicitur: quia desideria terrena despiciens, spe iam de celestibus nutritur. In arduis nidum ponit: quia habitationem mentis suæ in abiectione & infima conuersatione non construit. Videamus aquilam nidum spei sibi in arduis constructentem, quæ ait, Nostra conuersatio in caelis est. Et rursum, Qui conuersatus est in caelis, non vult per abiectionem conuersationis humanæ in infimis habitare. Tunc Paulus foras in carcere tenebatur, cum se consideret Christo in celestibus restaretur: sed ibi erat, ubi ardentem iam mentem fixerat, non illic ubi eum necessarid pigra adhuc caro retinebat. Hoc namque esse speciale specimen electorum solet, quod sic sciunt presentem vitam iter carere, ut per spei certitudinem nouerint iam se ad alta peruenisse: quatenus cuncta quæ præterfluunt, sub se esse videant, atque omne quod in hoc mundo eminet, amore æternitatis calcant. Hinc est enim, quod sequenti se animæ per prophetam Dominus dicit, Sustollam te super altitudines terræ. Quasi quædam namque inferiora terræ sunt, damna, contumelia, egestas, abiectione: quæ ipsi quoque amatores seculi, dum per latea vitæ planicie ambulat, vitæ calcure non celsant. Altitudines autem terræ sunt, lucrarum, blandimenta subditorum, diuitiarum abundantia, honor & sublimitas dignitatum: quæ quisquis per ima adhuc desideria incedit, eo ipso alta æstimat, quo magna putat. At si semel cor in celestibus figitur, mox quàm abiectione sint cernitur, quæ alta videbantur. Nam sicut qui in montem conscendit, eò paulatim cætera subteriacentia despicit, quod ad altiora gressum amplius tendit, ita qui in summis intentionem figere nititur, dum annis ipso nullam presentis vitæ gloriam esse deprehendit, super terræ altitudines eleuatur: & quod prius in imis desiderijs positus super se credidit, post ascendendo proficiens, sibi subesse cognoscit. Sequitur, In petris manet. In sacro cloquio cum singulari numero petra nominatur, quis alius quàm Christus accipitur? Paulo attestante, qui ait: Petra au-

tem erat Christus. Quam verò petra pluraliter appellantur, membra eius, videlicet sancti viri, qui illius robore solidati sunt, exprimuntur. Quos nimirum Petrus Apostolus lapides vocat, dicens, Vos tanquam lapides viuificamini. Ista itaque aquila, quæ ad veri solis radios cordis oculos exerit, in petris manere dicitur: quia in dictis antiquorum & fortium patrum mentis statione collocatur. Eorum quippe vitam, quos in via Dei præisse conspiciat, ad memoriam reducit: atque in celsitudine illorum fortitudinis studendo, nidum sibi construit sanctæ meditationis: cuique eorum acta dictaque tacite cogitat, quum presentis vitæ gloriam, in cōparatione æternæ excellentiæ quàm sit abiectione, considerat, quasi sub se esse ima terrarum in petris residens obseruat.

Posunt etiam petre sublimis virtutum celestium potestate intelligi, quas non iam quàm more arborum huc atque illuc ventus nostræ mutabilitatis inclinatur: quia velut petra in arduis sita ab omni metu mutabilitatis alienæ sunt: & ad soliditatem fixæ celsitudinis, ipsa cui inhærent æternitate duruerunt.

Vir itaque sanctus cum terrena despicit, more se aquilæ ad alteriora suspendit: & per contemplationis spiritum subleuatus, perennem angelorum gloriam prætolatur: atque huic mundo hospes, illa appetendo quæ aspicit, iam in sublimibus figitur. Rectè ergo dicitur, In petris manet; id est, intentione cordis inter illas celestes virtutes residet, quæ per æternitatis suæ fortitudinem tanta iam soliditate fixæ sunt, ut in nullo culpæ latere mutabilitatis varietate flectantur. Vnde & aptè sequitur: Et in præruptis silicibus commoratur, atque inaccessis rupibus. Qui enim sunt alij prærupti silices, nisi illi fortissimi angelorum chori, qui quamuis non integri, tamen in proprio statu fixi, cadente cum suis angelis diabolo remanserunt? Prærupti enim sunt: quia pars eorum cecidit, pars remansit. Qui integri quidem stant per qualitatem meriti, sed per numeri quantitatem sunt prærupti. Hanc præruptionem restituere mediator venit: ut redempto genere illa angelica dāna sarciret, & mensuram cœlestis patrie locupletius fortasse cumularet.

Quod

Quod verò ait, In accessis rupibus, nimirum qui prarupti, silices, ipsi sunt inaccessæ rupes. Cordi enim peccatorum hominum valde inaccessa est claritas angelorum: quia quò ad pulchra corporalia cecidit, eò à spirituali specie oculos claudit. Sed quisquis ita contemplatione rapitur, vt per diuinam gratiam subleuatus, intentionem suam iam angelorum choris interserat, & fixus in sublimibus ab omni se infima actione suspèdat, nò ei sufficit gloriam angelicæ claritatis aspicere, nisi eum etiam qui est super angelos valeat videre. Sola namque eius visio, vera mentis nostræ refectio est. Vnde cum dixisset hanc aquilam in petris manere: & in praruptis silicibus atque inaccessis rupibus commorari: illicò subdidit, Inde contemplatur escam, id est, ex illis choris angelicis redit oculum mentis ad contemplandum gloriam supernæ maiestatis: qua non visa adhuc esurit, qua tandem visa satiatur. Scriptum quippe est, Pro eo quod laborauit anima eius, videbit & satiabitur. Et rursus, Beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Quis verò mentis nostræ cibis sit, indicatur apertè cum dicitur, Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Et quia interpositione corruptibilis carnis grauati, Deum sicut est videre nò possumus, rectè subiungitur, Oculi eius de longè prospiciunt. Quàtum libet enim in hac vita positus quisque profecerit, nec dum Deum per speciem, sed per ænigmatis speculum videt. E vicino autem cum respicimus, verius cernimus: cum verò longius aciem tendimus, sub incerto visu caligamus. Quia igitur sancti viri in alta se contemplatione erigunt, & tamè Deum sicut est videre nò possunt, bene de hac aquila dicitur, Oculi eius de longè prospiciunt. Ac si diceret, Intentionis aciem fortiter tendit, sed necdum propinquum aspiciunt, cuius claritatis magnitudinem penetrare nequaquam possunt. A luce enim incorruptibili caligo nos nostræ corruptionis obscurat: cumque & videri aliquatenus potest, & tamen videri lux ipsa sicut est nò potest, quàm longè sit indicat. Quam si mens vtcunque non cerneret, nec quia longè esset videret: si autem perfectè iam

Isaie 53.

Math. 5.

Ibidem.

I. Cor. 13.

cerneret, profectò hanc quasi per caliginem nò videret. Igitur quia nec omnino cernitur, nec rursus omnino nò cernitur, rectè dictum est, quia à longè Deus videtur. Liber ad mediū Isaia verba deducere, atque hæc & illa, quia vno spiritu proferantur indicare. Qui cum actiue vitæ virtutes exprimeret, dicens, Qui ambulat in iustitijs, & loquitur veritatem, qui proijcit auaritiam ex calūnia, & excutit manus suas ab omni munere, qui obrurat aures suas ne audiat sanguinem, & claudit oculos suos ne videat malum, illicò ab eiusdè actiue vitæ gradibus, ad quæ cōtemplationis culmina ascendatur, adiunxit dicens, Ille in excelis habitabit, munimenta saxorum sublimitas eius, panis ei datus est, aquæ eius fideles sunt: regem in decore suo videbunt oculi eius, cernent terram de longè. In excelis namque habitare, est cor in cœlestibus ponere. Et munimenta saxorum sublimitas nostra est, cum fortium patrum præcepta, & exempla respicimus, atque ab infima cogitatione separamur. Munimenta saxorum sublimitas nostra est, cum mente choris cœlestibus iungimur, & insidiantes malignos spiritus ipsi stantes in arcè cordis quasi subterpositos expugnamus. Tunc nobis etiam panis datur, quia in supernis erecta intèrio nostra æternitatis cōtemplatione reficitur. Aquæ item nostræ fideles sunt, quia doctrina Dei quod hic per spem promittit, hoc illic in munere exhibet. Sapientia namque huius mundi infidelis est, quia mansura post mortem non est. Aquæ nostræ fideles sunt: quia verba vitæ quod ante mortem insinuant, hoc etiam post mortem demonstrant. Regem in decore suo oculi nostri conspiciunt: quia redemptor noster in iudicio & à reprobis homo videbitur, sed ad diuinitatis eius intuendam celsitudinem, soli qui electi sunt subleuantur. Quasi enim quandam fœditatem regis videre est, solam seruilem formam, in qua ab iniquis despectus est, cernere. Sed ab electis in decore suo rex cernitur: quia vltra semet ipsos rapti in ipso diuinitatis fulgore oculos cordis figunt. Qui quamdiu in hac vita sunt, quia illam viuientium patriam sicut est videre non possunt rectè adiungitur, Cernent terram de longè.

Quod

Quod ergo hic ait, Eleuabitur aquila, & in arduis ponet nidum sibi: hoc illic dicitur, In excelis habitabit. Quod hic dicitur, In petris manet, & in praruptis silicibus commoratur, atque inaccessis rupibus, hoc illic subiicitur, Munimenta saxorum sublimitas eius. Quod rursus hic subiungitur, inde contemplatur escam: hoc illic quoque subditur, Panis ei datus est, aquæ eius fideles sunt, Regem in decore suo videbunt oculi eius, Et quod hic subiungitur, Oculi eius de longè prospiciunt: hoc illic apertè subiicitur, Cernent terram de longè.

Iob. 39.

Iam Beatus Pontifex Gregorius libro trigesimo primo sue moralis expositionis in Iob, super his Domini verbis: Vbi audierit buccinam (scilicet equus, id est, fortis quisque, prædicator) dicit vah, scribit in hunc modum:

His profectò verbis ostenditur, quod hoc loco à Domino de equo irrationali nihil dicitur: neque enim vah dicere brutum animal potest: sed dum asseritur, dicere quod omnino dicere nò valet, innuitur, quem designat. Vah quippe sermo exultationis est. Equus ergo cum audit buccinam, vah dicit: quia fortis quisque prædicator cum certamen passionis sibi propinquare considerat, de exercitio virtutis exultat: nec terretur pugne periculo, qui victoriæ letatur triumpho. Equo itaque est vah dicere, prædicatorem sanctum de ventura passione gaudere. Sed prædicator fortis gloriam passionis appetit, si discrimen mortis subire per Domino querit: quid est quod ipsi fortissimo prædicatori (qui ex robusto corde virtutem traxit nominis) Petro veritas dixit, Cum se nueris extendens manus suas, & alius te cinget, & ducet quo tu non vis? Quomodo de passione gaudet qui cinctus ab alio, ire quò ducitur nò valet? Sed si pensamus qualiter animus appropinquante passione & mortis metu quatitur, & tamen de venturo regni præmio lætatur: intelligimus quomodo gloriosi certaminis subire periculum volens nolit: quia & in morte cōsiderat quod toleras paueat, & in fructu mortis aspiciat quod appetens querat. Videamus Paulum quomodo amet quod refugit, quomodo refugiat quod amat. Ait enim: Desiderium habeo dissolui, & cū Christo esse: &, Mihi viuere Christus

Iob. 2.

Philip. 1.

est, & mori lucrum: & tamen dicit, Qui sumus in hoc habitaculo, ingemiscimus grauari, eo quòd nolimus expoliari, sed superuestiri, vt absorbeatur quod mortale est à vita. Ecce & mori desiderat, & tamen carne expoliari formidat. Cur hoc? Quia et si in perpetuum lætificat, ipsa nihilominus ad p̄sens pœna perturbat: & quamuis vincat amor subsequenti muneris, tangit tamè mœrore animum pulsus doloris. Sicut enim vir fortis, quum vicino iam belli certamine armis accingitur, & palpitat, & festinat, tremit & sæuit: quasi pauere per pallorem cernitur, sed per iram vehementer vrgetur: ita vir sanctus cum passioni se propinquare conspiciat, & naturæ suæ infirmitate cōcutitur, & spei suæ soliditate roboratur: & de vicina morte trepidat, & tamè quod moriendo verius viuat exultat. Ad regnū quippe nò potest nisi interposita morte transire: idcirco & confidendo quasi ambigit, & quasi ambigendo cōfidit: & gaudens metuit, & metuens gaudet: quia scit quod ad brauium quietis non perueniat, nisi hoc quod interiacet, cum labore transcendat. Sic nos cū morbos à corpore repellere cupimus, tristes quidem amarū purgationis poculum sumimus: certi autem de subsequenti salute gaudemus. Quia enim peruenire corpus aliter ad salutem non valet, in potu libet etiam quod tædet: cumque amaritudini ineffe vitæ animus cōspicit, mœrore turbatus hilarescit. Dicatur ergo, Vbi audiuerit buccinam, dicit, vah: quia prædicator fortis cognito certaminis nuncio, et si vt homo ad vim percussione trepidat, per spei tamè certitudinem ad præmium remunerationis exultat.

Ex Libro trigesimo quinto moralis expositionis in Iob, de tribus filiabus Iob, de quibus scriptum est: vocauit, (scilicet ipse Iob typus Domini Dei gerens) nomē vnus Diem, & nomen secundæ Casiam, & nomen tertiæ Cornustibij. Non sunt autem inuentæ mulieres speciosa sicut filie Iob in vniuersa terra: deditque eis pater suus hereditatem inter fratres earum. CAP. XVII.

Quia genus humanum & conditū luce innocentie claruit, & redemptum exercitio bonorum operum odorem suauitatis asperit prima filia

Iob rectè Dies: secunda non incongruè Casia/quæ est herba seu frutex suauissimi odoris) nominatur: quia verò idem genus humanum etiam carnis resurrectione est renouatum, in illo concentu æternæ laudis assumitur tertia filia, quæ Cornustibij vocatur. Quid enim per Cornustibij, (hanc vocem beatus iste pontifex Gregorius ex cornu & tibia compositam esse intelligit: alij à cornu & tibio, quo oculi ad elegantiam, nitorem, & claritatē pingi solent, deriuant) nisi lætantium cantus exprimitur? Ibi enim veraciter adimpletur, quod per prophetam dicitur, Cantate Domino canticum nouū. Ibi, inquam, hoc veraciter adimpletur, vbi canticum laudis Dei non iam ex fide, sed ex specie contemplata cantatur. Ibi à nobis cōditor noster laudū suarū veraces cantus recipit, qui humanū genus & cōdendo diē & redimendo Casiam, & assumendo Cornustibij fecit. Qui enim lux suim⁹ conditi, & nunc sumus casia redempti: erimus quandoq; cornustibij, in exultatione æternæ laudis assumpti. Sed priusquam ad nuptiarum thalamū sponsa perueniat, omnem à se vitæ foeditatem respuit: & sponsi amori præparans sese per species virtutū comit. Studet quippe interni arbitrij iudicio placere, & intimis desiderijs subleuata foedos mores conuersationis humanæ transcendere. Vnde bene & de eisdem filiabus Beati Iob subditur: Non sunt autem inuenta mulieres speciosæ sicut filia Iob in vniuersa terra. Electorum quippe animæ, omne humanum genus, quod in terra secundum hominem conuersatur, suæ pulchritudinis decore transcendunt: quantoque se exterius affligendo despiciunt, tanto se veriùs intus componunt. Hinc est enim quod sanctæ Ecclesiæ, quæ electorum pulchritudine decoratur, per Psalmistam dicitur, Cōcupiuit Rex speciem tuam. De qua paulò post subditur, Omnis gloria eius filia regis ab intus. Nam si foris gloriā quæreret: intus speciem quam rex concupisceret non haberet. In qua quidem sancta ecclesia, quamuis multi virtutum decore fulgeat: atque ipsa viuendi perfectione cæterorum merita excedant: nonnulli tamen quia ad altiora assequenda non sufficiunt, infirmitatis suæ conscij, pic-

Psal. 95.

Psal. 44.

tatis eius gremio continentur. Qui in quantum prævalent, mala vitant: quamuis in quantum appetunt, altiora bona non impleant. Quos tamen benignè Dominus suscipit, eosque apud se pro modo dignæ retributionis admittit. Vnde & sequitur, Deditq; eis pater suus hæreditatem inter fratres earum. Ipsæ ergo ex perfectorum merito speciosa memorantur: ipsæ etiam quasi ex imperfectorum typo velut infirmæ hæreditatem inter fratres accipiunt. Vnus namque vitæ veteris non habebat, vt hæreditatem sceminæ inter masculos fortirentur: quia legis seueritas fortia eligens, infirma contemnens, districta potius studuit quàm benigna sancire. Sed pio nostro redemptore veniente, nullus infirmitatis suæ conscius de sortiendi cælestis patrimonij hæreditate desperet. Pater enim noster inter masculos etiam sceminis iura successione tribuit: quia inter fortes atque perfectos, infirmos & humiles ad sortem supernæ hæreditatis admittit. Vnde ipsa ^{1. ad Th. 14.} veritas in Euangelio dicit, In domo patris mei mansiones multæ sunt. Apud patrem quippe mansiones multæ sunt: quia in illa beatitudinis vita non dispari, vnusquisque iuxta meritum dispar, locum disparem percipit: sed eiusdem disparilitatis damna non sentit: quia tantum sibi quantum perceperit sufficit. Sorores ergo cum fratribus ad hæreditatem veniunt: quia infirmi illuc cum fortibus admittuntur: quatenus si quis per imperfectionem non erit summus, ad hæreditatis tamen sortem per humilitatem non sit extraneus. Quas bene Paulus mansiones iuxta merita distributas insinuat, cum ait, Alia claritas solis, & alia claritas lune, & alia claritas stellarum. Stella enim à stella differt in claritate.

Ex Homilia decima in Ezechielè Prophetâ, Ezech. 3.
super his verbis: *Aby amarus in indignatione spiritus mei: manus enim Domini erant mecum confortans me.*

CAPVT. XVIII.

Mentem quam Spiritus sanctus replet, in amaritudinem temporalium, delectatione æternorum commouet. Dulce enim est esse in rebus humanis, sed ei qui adhuc de cælestibus gaudia nulla gustauit: quia quantum

minus

minus æterna intelligit, tantò delectabilius in temporalibus requiescit. At si quis iam cordis ore gustauerit, quæ sit illa dulcedo celestium premiorum, qui illi hymnidici Angelorum chori, quæ incomprehensibilis visio sanctæ Trinitatis: huic quanto illud dulce sit, quod intus videt, tãto in amaritudinem vertitur omne quod foris sustinet: Rixatur secum de his quæ malè egisse se recollit, & sibi metipsum displicet, cum ei ille placere iã cœperit qui omnia creauit. Reprehendit se de cogitationibus, insequitur de verbis, & punit stêdo de factis. Super nis inhiat, terrena iam omnia per mentis despectum calcatur, Et quamdiu illud quod desiderat adhuc per speciem non habet, flere dulce habet, seseq; cōtinuis lamentis affligere. Et quia necdum se esse in patria ad quam creatus est videt, in huius vitæ exilio nihil ei plus quàm sua amaritudo placet. Deditur itaque subiacere temporalibus, & ardentè suspirat æternis. Vnde rectè quoque per Salomonem dicitur, Eo quòd in multa sapientia multa sit indignatio, & qui apponit scientiam apponit dolorem. Cœlestia etenim cognoscentes, terrenis animum subdere dedignamur. Et dum plus sapere incipimus, de his quæ malè egimus nobis ipsi irascimur, & si in multa sapientia multa indignatio, quia quantum plus proficimus in cognitione, tantò nobis indignamur amplius de peruerso opere. Atque cum scientia dolor crescit: quia quantum magis æterna cognoscimus, tantò magis esse nos in huius exilij miseria dolem⁹. In multa ergo sapientia, multa est indignatio: quia si æterna iam sapimus concupiscere temporalia dedignamur. Si æterna iam sapimus, nosmetipsos despiciamus, & dolemus egisse hoc, quod nos potuit ab amore æternitatis separare. Reprehendit semetipsam conscientia, accusat quod egit, damnat per poenitentiam quod accusat: fit rixa in animo, parturiens pacem cum Deo. Sed sciendum quia nullus hæc pro amore omnipotentis Domini ex toto corde agere præualerit, nisi is cuius animum Spiritus sanctus assumpserit. Nã quando homo sufficiat ex sua virtute terrena despiciere, cœlestia amare, pacem cum Deo quærere, secum rixam subire, in cognitione

Eccles. 1.

semetipsum reprehendere, & gemitibus punire? Nullus hæc agere, nisi quem diuina gratia roborauerit, valet, Vnde & subditur. Man⁹ enim Domini erat mecum, confortans me. Ad bona quippe assurgere perfectè non possumus, nisi nos spiritus, & præueniendo cleuet, & subsequendo confortet.

Idem pater Gregorius in expositione quæ edidit in Cantica canticorū, super his verbis: *Quæ est ista aqua ascendit per desertum? dicit: Cant. 3.*

In deserto, (vtiq; in hoc mundo) sancta quæq; anima viuunt, dū à regno exul inter bestias, videlicet dæmones, degit. Hic enim, & si non omnino à sponso deseritur, tamen quamdiu in carne est nondum ad certam eius visionem admittitur, dum ab eo per exilia & tentationes peregrinatur: quia aut adhuc cū eo non regnat, deserit ab eo sibi videtur. Ob hoc semper laborat vt ascendat, vt quem valdè diligit, magis ac magis sentiat: quatenus quoniam perfectè cum in deserto non tenet, vel ipso eius desiderio se reficiat: vt sic in via roboratam quandoque ad hoc quod diu concupuit perueniat. Sunt quippe nonnulli qui dum omnia visibilia fastidiunt, mentem in cœlestia erigunt: & quia in infimis nihil quod eis dulcescat conspiciunt, totum cor ad superna amanda cōuertunt. Hi ab omnibus malis moribus se exuunt, censum mundi cum cupiditatibus contemnunt, spe ad inuisibilia tendunt: & quo ampliori desiderio illis inhæret, eò magis ac magis moleste corruptionē ferunt quam habent. Hi nimirum per desertum ascendunt: quia dum in hoc mūdo inter tentationes viuunt, quò amplius dū hic morantur deserit metuunt, eò quidem fortius ista deserunt, & feruētius ad illa gradiuntur: in quibus cū fuerint, nihil ampli⁹ quod eos amoueat, iam timebunt.

Rursum in explanatione septem Psalmorum penitentialium super his verbis: *Audi. Psal. 56. tui meo dabis gaudium & lætitiā, & exultabunt ossa humiliata, ait:*

Tunc quidem verum & inestimabile gaudium habituri sunt sancti, quum audituri sunt, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mūdi. In eo autem quod ait gaudium & lætitiā, duplicem sanctorum venerationem intellige: qui

Cant. 3.

Matt. 25.

visione charitatis Dei in illa die quantum cogitare non possumus illustrati, sicut animarum perfuerunt beatitudine, ita etiam corporis vestientur incorruptione. De ipsis enim scriptum est, In terra sua duplicia possidebunt. Sancti etenim viri mundi gloriam mentis despectu calcantes omnes in se carnales voluptates mortificant, ut in Deo postmodum perenniter viuant. Qui quoniam mundi miserias pro Deo pati minime refugiunt, beatitudinis aeternae retributionem acquirunt, Quae nimirum beatitudo, & animabus eorum ante resurrectionem tribuitur, & corporibus nihilominus post iudicium confertur: sicut in Apocalypsi Ioannes Apostolus scribit dicens, Vidi sub altari Dei animas, & datae sunt eis singulae stolae albae, & dictum est illis, ut requiescerent tempus adhuc modicum, donec impleatur numerus cōseruorum, & fratrum ipsorum. Quid namque est, singulas illis stolas albas tribuere, nisi animabus eorum, beatitudinis aeternae immortalitatem conferre? Quid verò est donec electorum numerus impleatur, requiescere: nisi futurae resurrectionis gloriam expectare? In qua nimirum iterum singulas stolas albas accipient: quia immortalia, & incorruptibilia corporum suorum vestimenta resument. Quia ergo sancti viri ad aeternae felicitatis praemia non solum anima sed etiam corpore post iudicium transeunt: recte de eis dicitur, quia in terra sua duplicia possidebunt. Huius incrementa felicitatis propheta intuens ait, Auditui meo dabis gaudium, & lætitiā: & exultabunt ossa humiliata. Animarum nostrarum ossa virtutes sunt: quae nimirum in hac vita humiliantur: quia assiduis tentationum impugnationibus indefinenter turbantur. Tēratio. n. est vita hominis super terrā. In aeterna autē vita non solum inuictae potestatis accipient fortitudinē, sed etiam nullā vitiorū aduersantium sentient impugnationem.

Iob 7.

Ex Homilia decimaquinta in Ezechielem Prophetā, super his verbis: Mensus est thalamum vno calamo in longū, & vno calamo in latum, & inter thalamos quinque cubitos.

Ezech. 4.

Qui sunt in sancta Ecclesia thalami nisi eorum corda in quibus animae per amorē spōso inuisibili iunguntur, ut eius desiderio mēs ardeat, nulla iā quae mundo sunt cōcupiscat, praesentis vitae longitudinē, poenā deputet, exire festinet, & amoris amplexu in caelestis spōsi visione requiescat? Mens itaque quae iā talis est, nullam praesentis seculi consolationē recipit: sed ad illā quam diligit modullitus suspirat, feruet, anhelat, anxiatur. Valis ei fit ipsa salus sui corporis: quia transfixa est vulnere amoris. Vnde & canticis dicit, Vulnerata charitate ego sum. Mala autē est salus cordis, quae dolorē huius vulneris nescit. Cū verò anhelare iā in caelesti desiderio, & sentire vulnus amoris coeperit, fit anima salubrior ex vulnere, quae prius aegrotabat ex salute. Mēti autē spōsum suum fortiter amanti de amore vitae praesentis vna solet esse consolatio, si per hoc quod ipsa ab eius visione differtur, aliorū animae eius verbo proficiant, & ad caelestē spōsum amoris facibus inardescant. Mōret: quia differre se cōspicit. Triste est ei omne quod aspicit: quia illum adhuc non videt quē videre concupiscit. Sed est, ut dixi, non parua consolatio, si feruens anima differtur, & per eam multae colliguntur: ut tardē eum cum multis videat, quem sola videre citius volebat. Vnde rursus in cantico sponsa dicit, Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore languet. Quid namque sunt flores, nisi animae, bonum iam opus inchoantes, & desiderium caeleste redolentes? Quid mala de floribus, nisi perfectae iam bonorum mentes, quae ad fructum perueniunt boni operis de initio sancti propositi? Quae ergo amore languet, fulciri quaerit floribus, stipari malis: quia si illum quem desiderat videre adhuc non permittitur, magna est ei consolatio, si aliorum profectibus laetetur. Anima ergo sancta amore languida, floribus malisque fulciatur, ut requiescat in bono opere proximi, quae adhuc contemplari non valet vultum Dei. Pensemus ergo qualis thalamus Pauli mēs fuerat, qui dicebat: Mihi viuere Christus est, & mori lucrum. Omnipotenti Deo quantum se amore coniunxerat, qui

Alludit ad illud Cantic. 4. Vulnerasti cor meum, &c.

Cant. 2.

Flores.

Mala.

Philip. 1.

qui sibi vitam Christū tantummodo, & mori lucrum esse deputabat? Hinc est quod iterum dicit, Desiderium habens dissolui, & cum Christo esse multo magis melius. Sed ecce qui dissolui desiderat, quo amore laqueat videamus. Quia interim differri te conspiciamus, fulciri quae floribus non requiris? Querit planē, nam sequitur, Permanere autem in carne necessarium propter vos. Et proficientibus discipulis dicit, Quae est enim nostra spes aut gaudium, aut corona gloriae? Nonne vos ante Dominū nostrum Iesum Christū? Hinc est quod idem thalamus vno calamo in longū, & vno calamo in latum dicitur mensus. Longitudo quippe ad longanimitatem expectationis pertinet, & latitudo ad amplitudinem charitatis. Tantum ergo vnusquisque thalamus habet in longitudine, quantum & in latitudine habere poterit: quia mens caelesti desiderio succensa, quantum amorem habuerit ad colligendum proximum, tantam & longanimitatem exhibet ad expectandum Deum: & patienter portat moras longitudinis, quia se in profectu proximi dilatat amplitudo charitatis. Potest etiam ipsa longitudo longanimitatem patientiae, quae exhibetur proximo, designare. Et quia latitudo charitatem signat, quae sinum mentis aperit, & amicos simul atque inimicos in amorem recipit, tanta est longitudo thalami, quanta latitudo: quia quantum lata mens fuerit per amorem, tantum erit & patiens per longanimitatem. Nam tantum quisque portat proximum: quantum amat. Si enim amas, portas: si desistis amare, desistis tolerare. Quem enim minus diligimus, minus etiam toleramus, quia irruente fastidio citius facta proximi adducuntur in grauedinem ponderis, quae nobis non leuat penna charitatis. Sequitur, Et inter thalamos quinque cubitos. Vnum supra thalamū dixerat, postmodum quinque cubitos esse inter thalamos narrat: ea videlicet ratione, quia multi thalami vnum faciunt, sicut & multae ecclesiae vna Ecclesia vocatur. Vnde & in Ioannis Apocalypsi septem Ecclesijs scribitur: per quas vna Catholica designatur. Hi itaque, qui in sancta Ecclesia (sicut diximus) feruenti amore Deū videre sitiūt,

Apo. 1.

ei quae iam per desiderium coniunguntur, thalami vocantur. Sed tamen sunt in ea quidam, qui penetrare subtilia non valentes, & quinque adhuc corporis sensibus depressi, tanto minus amant eum qui fecit omnia, quanto amplius in his quae facta sunt illigantur. Et iam quidem exercere se in timore Domini, & amore proximi se extendere student, bona opera corporaliter agere, eleemosynis peccata redimere: sed quia vi amoris intimi ardere ad caeleste desiderium nesciunt, quasi adhuc deuincti corporeis sensibus tenentur. Isti itaque thalami non sunt, sed tamen inter thalamos continentur: quia per eorum ducatum, qui visionem Dei perfecte diligunt, & ipsi ad profectum mentis diriguntur. Inter thalamos ergo quinque sunt cubiti, quia hi qui ab exterioribus quinque sensibus adhuc ad intellectum mysticum non assurgunt, dum inter eos sunt qui spiritu amoris feruent, velut manentes inter thalamos in fidei constructione proficiunt, & a mensura caelestis edificij distincti non sunt. Nam & paulatim se appetitu corporalium sensuum subtrahunt: & dilato mentis spatio imitantes charitatem quam conspiciunt. Hinc inde ad thalamos extenduntur. Quod ergo non per sex cubitos, sed per quinque descripti sunt, ipsa adhuc eorum imperfectio designatur. Sed tamen per bonum desiderium in mensura spiritualis edificij esse memorantur, quia ex voce Ecclesiae per Psalmistam dicitur, Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scribentur. Qui Psalmista iterum dicit, Benedixit omnes timentes se Dominus, pusillos cum maioribus. Hi itaque & imperfecti sunt & pusilli: in quantum tamen cognoscere praualent, & Deum & proximum diligunt: atque ideo bona quae possunt, non negligunt operari. Qui etsi necdum ad spiritualia dona proficiunt, ut vel ad perfectam operationem, vel ad succensam contemplationem animam exerant, tamen ab amore Dei & proximi (in quantum praualent) non recedunt. Vnde fit, ut ipsi quoque, etsi minori loco, in sancta tamen aedificatione sint positi: quia etsi ad doctrinam, si ad pro-pactiam, si ad miraculorum gratiam, si

ad contemptum mundi pleniùs exequendum fortasse minores sunt, tamen in timoris & amoris fundamento sunt, in quo solidantur: quia etsi igne celestis desiderij non ardent, in ipsis exterioribus quæ exercere sufficiunt, vapore charitatis animantur: & inter proximorum præcellentium ædificia continentur. Vnde & rectè sponsa in Cant. 3. *Ferculum.* *canticorum loquitur dicens, Ferculum fecit sibi Rex Salomon de lignis Libani: columnas eius fecit argenteas, reclinatorium aureum, ascensum purpureum: media charitate constrauit propter filias Hierusalem. Salomon videlicet pacificus noster, sibi de lignis Libani ferculum fecit. Libani quippe ligna cædrina, valde sunt imputribilia. Ferculum itaq; regis nostri, sancta Ecclesia est, quæ de fortibus patribus, id est, de imputribilibus mentibus est constructa. Quæ rectè ferculum dicitur, quia ipsa fert quotidie animas ad æternum conuiuium conditoris sui. Cui ferculo columnæ argenteæ factæ sunt: quia prædicatores ecclesiæ sanctæ, eloquijs luce resplendent. Est autem cum columnis argenteis reclinatorium aureum, quia per hoc quod à sanctis prædicatoribus lucidè dicitur, mentes audientium fulgore charitatis intimæ, in qua reclinentur, inueniunt. Per hoc enim quoddam luculentè & apertè audiunt, in illud quod clarescit in corde requiescunt. Columnæ ergo argenteæ & reclinatorium aureum factum est: quia per lucè sermonis inuenitur apud animum claritas quietis. Rex noster ascensum purpureum fecit in ferculo: quia ad clarum quod intus aspicitur, per tribulationem sanguinis peruenitur. Quid ergo nos miseri, atq; ab omni fortitudine destituti quid acturi sumus? Ecce in hoc ferculo columna esse non possumus: quia in nobis nec fortitudo operis, nec lumen emicat prædicationis. Reclinatorium aureum non habemus: quia necdum sicut oportet per intellectum spiritalem requiem internæ claritatis aspiciamus. Ascensum purpureum non sumus: quia pro redemptore nostro fundere sanguinem non valemus. Quid ergo de nobis agendum est? Quæ spes erit si nullus ad regnum peruenit, nisi qui summis virtutibus præditus fuerit? Sed adest quoq; nostra cõ-*

solatio. Amemus in quantum possumus Deum, diligamus & proximum: & simul quoq; nos ad Dei ferculum pertinemus: quia sicut illic scriptum est, Media charitate constrauit. Habe quippe charitatē, & ibi sine dubio pertines, vbi & columna argentea erigitur, & ascensus purpureus tenetur. Nam quia hoc propter nostram infirmitatē dicitur, apertè monstratur, cum illic protinus subdidit, Propter filias Hierusalem. Sermo etenim Dei qui non filios sed filias dicit, quid aliud per sexum foemineum, quam mentium infirma signauit? Quod ergo illic inter columnas argenteas, inter reclinatorium aureum, & inter ascensum purpureum, inesse media charitas dicitur propter filias Hierusalem, hoc hic inter thalamos per quinque cubitos designatur: quia & qui in virtutibus infirmatur, si ipsi bona quæ possunt facere cum charitate non negligunt, à Dei ædificio alieni non sunt.

Idem pater Gregorius Libro vigesimo quinto sua moralis expositionis in Iob, ait.

Sæpe misericors Deus quo suos tenere diligit, eo sollicitè ab externis actionibus abscondit. Nam & plerumq; pater familias ad eum laborē seruos dirigit, à quo subtilius filios suspendit: & inde filij sine vexatione decori sunt, vnde ferui in puluere foedantur. Quod quæ rectè in ecclesia diuinitus agatur, ipsa tabernaculi constructione signatur. Ad Moysen quippe diuina voce præcipitur ut ad tegenda interiora sancta sanctorum ex bysso, cocco, atq; hyacintho vela texantur: insumq; est, ut ad protegendum tabernaculum, vela cilicina & pelles extenderet, quæ nimirum vel pluuias, vel ventos, vel puluerē tolerarēt. Quid ergo per pelles & cilicia quibus tabernaculum tegitur, nisi grossas hominum mentes accipimus: quæ aliquando in ecclesia occulto Dei iudicio quamuis duræ sint præficiuntur? Quæ quia seruire curis temporalibus non timent, oportet ut tentationum ventos & pluuias de huius mundi contrarietatibus portent. Quid verò per hyacinthum, coccum, byssumque signatur, nisi sanctorum vita tenera, sed clara? quæ dum cautè in tabernaculo sub cilicijs & pellibus absconditur, in sua integra pulchritudine seruetur. Ut enim in interiora tabernaculi byssus fulgeat, coccus coruscet, hyacin-

Exod. 26.

thus cæruleo colore resplendat, desuper pelles & cilicia, imbres ventos & puluerē portant. Qui igitur magnis virtutibus in sanctæ ecclesiæ sinu proficiunt, præpositorum suorum vitam despiciere non debent, cum vacare eos rebus exterioribus vident: quia hoc quod ipsi securi intima penetrant, ex illorum adiumento est, qui contra procellas huius seculi exterioribus laborant. Quam enim candoris sui gratiam retineret, si byssum pluuia rangeret? aut quid fulgoris atq; claritatis coccus, vel hyacinthus ostenderet, si hæc susceptus puluis foedaret? Sit ergo desuper textura cilicij fortis ad puluerē, sit interius color hyacinthinus aptus ad decorē. Ornent ecclesiā qui solis rebus spiritualibus vacant: tegant ecclesiam, quos & labor rerum corporalium non grauat. Nequaquam ergo contra rectorem suum exteriora agentem murmuret is, qui intra ecclesiam sanctam iam spiritualiter fulget. Si enim tu securè interiorius ut coccus rutilas, cilicium quo protegeris, cur accusas?

Cant. 2.

Ex Homilia decimasexta in Ezechielem Prophetam, super his verbis, quæ in Canticis canticorum habentur: Surge prope, ra amica mea, columba mea, formosa mea, & veni. Iam enim hyems transijt, &c.

CAPVT XX.

Sanctæ ecclesiæ veri luminis diem quasi tempus venale præstolati, per sponsi vocē dicitur, Surge, prope amica mea, columba mea, formosa mea, & veni. Iam enim hyems transijt, imber abiit & recessit, flores apparuerunt in terra. Siue enim sancta ecclesia, seu vnaquæque electa anima, cœlesti sponso est amica per amorē, columba per spiritum, formosa per morum pulchritudinem. Quæ cum iam de corruptione carnis dicitur, ei proculdubio hyems transijt: quia præsentis vitæ torpor abscedit. Imber quoq; abiit & recessit: quia cum ad contemplandum in sua substantia omnipotentem Deum educitur, iam verborum guttæ necessariae non erunt, ut pluuia debeat prædicationis infundi. Nam quod minus audire potuit, amplius videbit. Tunc apparent flores in terra, quia cum de æternæ beatitudinis vita quædam suauitatis primordia prægustare anima coeperit, quasi iam in flo-

ribus bonum illud incõmutabile odorata exit: quod (postquam egressa fuerit) in fructu vberius habebit. Vnde & illic subditur, Tempus putationis aduenit. In putatione quippe sarmenta sterilia reciduntur: ut ea quæ præualent vberius fructum ferant. Nostræ itaq; putationis tempus aduenit, quando infructuosam ac noxiam corruptionem carnis deserimus, ut ad fructum animæ peruenire valeamus. Qui fructus nobis erit vberimus, visio Dei.

Idem pater Gregorius Homilia 27. in Ioan. 15. Euangelia, super his verbis: Et fructus vester maneat, ait:

Omne quod secundum præsens seculum laboramus, vix vsq; ad mortem sufficit. Mors namq; interueniens fructum nostri laboris abscondit. Quod verò pro æterna vita agitur, etiam post mortem seruat: & tunc apparere incipit, quum laborum carnalium fructus coeperit non videri. Ibi ergo illa retributio inchoat, vbi ista terminatur. Quisquis igitur iam æterna cognouit, apud eius animum temporales fructus vilescant. Tales fructus operemur qui maneat: tales fructus operemur, qui (quæ mors cuncta interimat) ipsi exordium à morte sumant. Nam quod à morte incipiat fructus Dei, testatur propheta qui dicit, Quum dederit dilectis suis somnum, hæc est hæreditas Domini. Omnis qui dormit in morte, perdit hæreditatem terrenam, sed quum dederit dilectis suis somnum, hæc est hæreditas Domini, quia electi Dei postquam peruenierint ad mortem, tunc inueniunt hæreditatem.

Et trigesima 7. Homilia in Euangelia dicit:

Si consideremus, fratres charissimi, quæ & quanta sint quæ nobis promittuntur in cœlis, vilescunt animo omnia quæ habentur in terris. Terrena namq; substantia, supernæ felicitati comparata, pondus est non subsidium. Temporalis vita æternæ vitæ comparata, mors est potius dicenda, quam vita. Ipse enim quotidianus defectus corruptionis, quid est aliud quam quædam prolixitas mortis? Quæ autem lingua dicere, vel quis intellectus capere sufficit, illa supernæ felicitatis quanta sint gaudia, angelorum choris interesse, cum beatissimis spiritibus gloriæ conditoris assistere,

præsentem Dei vultum cernere, incircumscriptum lumen videre, nullo mortis metu affici, incorruptionis perpetuæ munere lætari?

Rom. 10.

Rursum Homilia decimaquarta in Evangelia, super his verbis: Per me si quis introierit, saluabitur, & ingredietur, & egredietur, et pascua inueniet, scribit in hunc modum.

Ingredietur ad fidem, egredietur vero à fide ad speciem, à credulitate ad contemplationem: pascua autem inueniet in æterna refectione. Oves ergo eius pascua inueniet: quia quisquis illi corde simplici sequitur, æterno viriditatis pabulo nutritur. Quæ autem sunt istarum ouium pascua, nisi interna gaudia semper virentis paradisi? Pascua namq; electorum sant, præsens vultus Dei: qui dum sine defectu conspicitur, sine fine mens vitæ cibo satiatur. In istis pascuis de æternitatis satietate lætatur, quia iam laqueos voluptuosæ temporalitatis euaserunt. Ibi hymni, ibi angelorum chori: ibi societas superiorum ciuium: ibi dulcis solennitas à peregrinationis huius tristi labore redempti: ibi prouidus Prophetarum coetus: ibi iudex Apostolorum numerus: ibi innumerabilium martyrum victor exercitus, tanto illic lætior, quanto hic durius afflictus: ibi confessorum constantia, præmij sui perceptione consolata: ibi fideles viri, quos à virilitatis suæ robore voluptas seculi emollire non potuit: ibi sanctæ mulieres, quæ cum secu-

lo & sexum vicerunt: ibi pueri qui hic annos suos moribus transcenderunt: ibi senes, quos hic & ætas debiles reddidit, & virtus operis non reliquit. Quæramus ergo fratres charissimi hæc pascua, in quibus cum tantorum ciuium solennitate gaudemus. Ipsa nos lætantium festiuitas inuitet. Ecce in cœlestibus electorum ciuium lætitia agitur, vicissim de se omnes in suo conuentu gratulantur: & tamen nos ab amore æternitatis tepidi nullo desiderio ardemus, interesse tantæ solennitatis non querimus: priuamur gaudijs, & læti sumus. Accendamus ergo animum fratres, recalcet fides in id quod credit, inardescant ad superna nostra desideria. Ab internæ solennitatis gaudio, nulla nos aduersitas reuocet: quia etsi quis ad locum propositum ire desiderat, eius desiderium quælibet viæ asperitas non immutat: nulla nos prosperitas blandiens seducat: quia stultus viator est, qui in itinere amœna prata conspiciens, obliuiscitur ire quo tendebat. Toto ergo desiderio ad supernam patriam animus anhelet, nihil in hoc mundo appetat, quod constat, quia citius relinquat: ut si cœlestis pastoris raciter oues sumus, quia in viæ delectatione non figimur, æternis pascuis in peruentione satiemur: præstante Domino nostro Iesu Christo: qui viuit & regnat in vnitæ Spiritus sancti Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

PSYCHAGOGIAE APPENDIX.

Selecta ex Ruperto.

Rupertus Abbas Tuitiensis super his verbis Apocalypseos: Agnus Dei qui in medio throni est, reget eos, (videlicet sanctos in cælum assumptos) & deducet eos ad vitæ fontes aquarum: & absterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum, ita scribit:

Psalm. 35.

Isti fontes aquarum ad quos deducet eos agnus qui regit eos, illi sunt fontes, siue ille fons, atque torrens, quem prospiciebat Psalmista quum diceret, Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluntatis tuæ potabis eos, quoniam apud te est fons vitæ. Quis hæc explanare sufficiet? Quis dignè hæc tractabit aut exponet? Imò

quis ista sensu percipiet? Qualè autem & quantum diuinæ charitatis affectum nobis intinmare scriptura laborat dicendo: & absterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum? Desicimus in hac admiratione. Magnificentius exprimi non potuit multitudo consolationis, qui in isto seculo flentibus reposita illic est sanctis & electis Dei. Huiusmodi namq; dictio à similitudine tracta est matris, quæ paruuli sui flentem non sufficiens oculos eius & faciem manu

ter-

Isaie. 66. iuxta 70. interpretat.

tergit, mulcet osculis. Pro intinmando nobis tanto affectu suo, idè Deus propheta inter cetera dicit, Pueri eorum in humeris portabuntur, & super genua consolabuntur. Statimq; ad ipsos paruulos apostrophen facit, ac dicit eis, Quemadmodum mater consolatur filios suos, ita & ego consolabor vos, & in Hierusalem consolabimini.

Apoc. 22. Psalm. 45.

Item super his verbis Apocalypseos: ostendit mihi flumen aque vitæ, splendentium quasi crystallum, ipse idem Rupertus loquens de gaudijs cœlestis Hierusalem, scribit in hunc modum:

Illud flumen est abundantia lætitiæ & iucunditatis, de qua Psalmista: Fluminis, inquit, impetus, lætificat ciuitatè Dei. Et Ilaïas in consolatione filiorum huius Hierusalem ait, Quia hæc dicit Dominus. Ecce ego declino in eos ut flumen pacis, & ut torrens inundans gloriæ gentium. Ego flumen istud Dominus est, & verè: quia Spiritus sanctus est, Spiritus sanctus est hoc flumen pacis, hic torrens gloriæ, hoc flumen lætitiæ, hic torrens voluptatis, & vbertas domus Dei. Ipse namq; est, amor sponsi & sponsæ in illa gloriosa ciuitate. Quid enim est tota illius vitæ vel ciuitatis beatitudo, nisi iste amor? De isto amore omnes sancti angeli, & omnes omnium sanctorum viuunt animæ. Idcirco quum dixisset, & ostendit mihi flumen, bene addidit, aquæ vitæ. Et quia talis aqua viuificando illuminat atq; confirmat, bene ait, splendentium tanquam crystallum, In crystallo namq; claritas est simul & firmitas: quæ sunt pulchra vitæ illius insignia, vbi & corda nostra tranflucent: & corpora nostra beata immortalitate, immortalitq; beatitudine firma crunt.

Apoc. 21:

Super his quoq; verbis Apocalypseos: Ambulabunt gentes in lumine eius, (scilicet supernæ Hierusalem) & reges terræ afferent gloriæ suam & honorem in illam, ait prædictus Rupertus:

Ambulabunt gentes, inquit. Hoc dicto magna contingit atq; commemorat beneficia vel opera misericordiarum Domini. Non enim parum ponderis aut momenti habet, quod gentes appellat eos hic, quia ambulant in tali lumine tantæ gloriôsæ ciuitatis. Idè enim est ac si dicit: Illi qui prius erant gentes, ad simu-

lachra muta prout ducebantur euntes, promissionis spem non habentes, & sine Deo in hoc mundo: illi, inquam, in tali ciuitate, in talis ciuitatis lumine ambulabunt, facti domestici Dei. Mirabuntur quippe, & ora ipsorum semper plena laudibus gratiæ Dei erunt, quod de tantæ longinquo in illam sint ciuitatem congregati, utpote quos (ut dicit Psalmus) de regionibus Deus congregauit, à solis ortu & occasu, ab aquilone & mari: de quibus etiam subiungitur, Errauerunt in solitudine, in inaquoso viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Horum tunc eos meminisse iuuabit ambulantes per amplitudinem eiusdem magnæ ciuitatis, & ob hoc quod talem ciuitatem inuenerunt, cantare in æternum misericordias Domini. Nam hoc est quod hic protinus subiungit: Et reges terræ afferent gloriæ suam & honorem in illam. Reges terræ idem qui & gentes sunt. Omnes enim illic regnabunt, omnes regnū & sacerdotes Christi erunt. Regnabunt in secula seculorum, & eiusdem regni sui gloriæ & honorem afferent in illam: sempiternas agendo gratias illi qui fecit eis hæc, qui glorificauit eos immortalis beatitudine animarum, & honorificauit eos beatâ immortalitate corporum.

Selecta ex Philone.

Philo Græcus, Carpathius Episcopus, in commentariolo quem scripsit in Canticum canticorum, dicit ea quæ sequuntur.

DVm diuina scriptura vnguentum effusum vocat nomen Iesu Christi, immensam ipsius misericordiâ atq; pietatem erga nos ostendit. Tunc tñm verè fuit effusum, quum ipse sese nostrâ mortalitate contexit, ut nos sua immortalitate donaret: tunc sese totū nobis per viscera suæ pietatis effudit, quum pro nobis mori vel crudelissimè non recusauit. Hoc, hoc est nomen illud effusum, hæc summa charitas, hic ardentissimus amor creatoris ad creaturam. Quale fuit quæso, & quantum hoc nomen suauissimum, mellissimum: planeque cœleste ac salutare? Lætare mater ecclesia, tanti nominis tanq; salutaris suauitate referta. Exulta sponsa, diuinitimo hoc vnguento perfusa. Erripe in gratiarum actiones: age iam diues &

A a 5 cla

clama. Unguentū effusum nomen tuū, dilecte mi, unguentū effusum nomen tuū clementissime mi. Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi?

Psal. 115.

Filius patri coæternus, eiusdemque substantiæ atq; naturæ cum Spiritu sancto, humanam carnem & integrū hominem suscepit. Tam ineffabili charitate vulneratus est Deus erga genus humanum, creator omnium erga creaturam, summus erga infimum, æternus & immortalis erga temporarum, & perituum, infinitus & immensus erga pusillum angustum planeq; breuissimum. O incomparabilem amorem, o inauditam charitatem, o maximè infinitam Dei misericordiam summamq; pietatē. Quis te nō vehementer amet, ac colat, summe Deus, amabilissime Iesu, clementissime redemptor? Saxeus ac ferreus, adamātinus ille prorsus ac miser & miserabilis, q nō te vnū vehemēter cupit, te adorat, tibi seruit, tibi semp adhæret, ad teq; vnū tandē peruenire contendit.

Parum profuerat benignissimè creasse, nisi nos clementissimè redemisset Deus. Quam nobilis facta est creatura rationalis, postquam summum Deum autorem omnium suæ mortalitatis meruit habere participem? vt iure dicere iam possit, Deus homo, & homo Deus. Quis audiens non totus inflammetur? Quis intelligenens nō inardescat in illum redamandum, colēdumq; sanctissimè? Ingratissimus ille prorsus, planeq; lapideus, & omnis humanitatis expers, qui talem ac tantum creatorem & redemptorem suum non studiosissimè veneratur & colit.

Math. 18.

Rex coelestis immensæ charitatis ardore victus, & ineffabili magnitudine suæ bonitatis, ad mortalia, & dolorifica volūtariè accessit: vtq; nos sua immortalitate donaret, nostra est mortalitate vestitus, nusquam nos deserens, nullibi destituens, sed vbiq; fouens ac tuens: ait enim, Ecce vobiscum sum omnibus diebus vsq; ad consummationem seculi. O incomparabilē vim amoris, o summam bonitatem, o infinitam sapientiā. Quid te, Domine, mouit ad hominem creandum? quid rursus ad eundem redimendū? Solus amor. Hæc quæso parumper animaduerte ingrati, hæc cogitate

superbi, hæc meditamini auari. Videre carnales, an maior vlla vis amoris esse possit, quam quæ dñi nostri Iesu Christi erga nos fuit, extatq; quotidie, & durat æterna. Deus immortalis, æternus, immutabilis, omnipotens, creator omnium ac rector, summa sapientia, cui cœlū se-
Isaia 66.
des, & terra scabellum pedum eius, qui cuncta pugillo virtutis suæ cōtinet, nullius egēs, amore victus hominis è cœlo descendit, vterum virginis ingressus, humanitatem nostram assumpsit, factus perfectus homo idemq; mortalis, qui semper increatus est & immortalis, factus passibilis qui semper est immutabilis: vt nos à sempiterna morte redimeret. Nos tamen immemores, nos ingrati atque superbi, tot ac tanta tamque immensa summi Dei beneficia & sempiterna, facile obliuiscimur atque negligimus? O miseri, planeque calamitosi quicumque Christianorum non hæc assidue recordantur, eorumq; authorem Deum ipsum non sanctissimè colūt ac prædicant.

Christus Iesus vniuersam suam pro amore nostri despexit dignitatem, æternum illud imperium (vt ita loquamur) exutus & potestatem, egentissimus rerum humanarum pro nobis factus, formam serui accipiens à Scribis & Phari-
Philip. 2.
scis Herodeque contemptus atq; despectus, illusus & consputus, flagellis tortus, & inter peccatores crudelissimè tandē occisus, eorumq; simillimus falsissimè iudicatus. O immensam immortalis regis, & conditoris omnium erga mortalem seruum charitatem. O ingratiissimum genus humanum, quod talem ac tantum redemptorem tuum non ardētissimè redamas ac colis, pro eoq; non vnam mortem, sed mille libentissimè non desideras: quandoquidem hi felicissimè semper obeūt, qui pro Deo volūtariè pati non detrectant.

Hic est primus veluti gradus ad salutem & veram sapientiam, despiciere terrena omnia, vt cœlestia consequamur: spontè relinquere, quæ diu retineri nō possunt: mortalia cuncta fugere, vt æternis non indigni omnino esse iudicemur. Væ væ amatoribus huius seculi, væ cupientibus hic delectari. Ad cœlestem patriam festinare iubemur: illuc studio, & voluntate gradi, eò dirigere

coq;

cogitatus nostros omnes, illic mente versari ac pasci: nec aliud quicquam dies ac noctes meditari ac velle, quam summo illi bono semper inherere. Tunc enim verè felices atque beati futuri sumus in sempiternum, quum illo solo sine fine fruamur: testante Dauid qui ait, Tunc fatiabor Domine, quum mihi apparuerit gloria tua.

Psal. 16.

2. Cor. 3.

Christianos hortari necesse est, vt posthabitis atque relictis omnibus, nihil aliud in vita hac peritura appetant, quam cœlestem illum sponsum reuelata facie tandem aliquando intueri posse, à quo fideles amici sui omnes, & castissimæ quæq; sponsæ vbertate diuinitatis suæ inebriantur, & torrente voluptatis suæ perfriuntur. Apud hunc enim solum fons vitæ manat, & in lumine gratiæ suæ videri potest.

Psal. 35.

Pedes suos sponsa lauit, quum præterita suæ vitæ errata correxit, quotidieque commemorando quæ deliquerit, assiduis lachrymis se purgat, suspirat, ac gemit, doletq; vehemēter, se cōtra legem Domini dissolutè ambulasse, turpia concupisse, inhonesta atque iniusta peregrisse, nihil boni, nihil sancti à se factum esse. Studet mundari pœnitentia, vt immaculata aliquando sponso appareat, eiq; moribusque placeat in animi honesti quiete atq; ocio.

Sunt qui nullis vinculis huius prophani seculi annexi non modò diuina mandata omnia implere studiosè curant ac sanctè, verum etiam posthabitis atque relictis despectisque omnino cunctis rebus humanis, soli Deo place-re, seruireq; nituntur. Hi sacras literas meditantur, frequenter orant, desiderio regni cœlestis ardent, præterita sua delicta desunt, lachrymis se mundant: nihilq; aliud student ac volunt, quam sponsum promereri semel & adipisci, cum eoq; regnare in sempiternum. Hi non solum de cœlestibus potant, sed ad ebrietatem vsq; felicissimè complentur. Videlicet hoc opus spiritus sancti est, qui mentem quam replet illuminans irrorat, & irrorans illuminat: vt & de luce eius videat quid appetat, & de rore refrigeretur, ne turpiter in caleat.

Sunt cerè nonnulli adhuc in carne positi, qui dū omnia visibilia sustidūt, mentem in cœlestia attrahunt: nihilq;

aliud optant ac student, quā sese sponso suo per intimos cordis affectus adiungere, in eoq; solo delectari ac pasci, spretis omnibus rebus mundi, sequemetipsis neglectis atq; maclatis in corde, in carne, in actu & habitu, in omni denique opere ac verbo. Solo diuino amore accensi, veluti virgula fumi ex
Cant. 3.
aromatibus myrrhæ & thuris à deserto in cœlum ascendunt, odorem sanctitatis & bonæ famæ, subtilitatemq; mentis & recti iudicij olentes.

Fidelis anima dum carnem suam à putredine vitiorum purgat ac seruat, dum omnes mundi voluptates continentia superat ac vincit, quasi myrrhā mortuo corpori illinit, vt post iudiciū à corruptione illa æterna integrum incorruptumque permaneat. Quam verò se ad cœlestia maiori desiderio accendit, depulsis à cordis cubiculo importunis cogitationibus quibusq; reiectisque curis omnibus & studiis rerum caducarum, cor suum ignitum veluti thuribulum coram Deo odoratissimū facit. In quo quidem corde dum per amorem virtutes colligit, quasi carbones in thuribulum congerit, quibus se ipsam mens in conspectu Dei igitè charitatis accendat. Dum feruentes & mūdās orationes ad Deum emittit, quasi fumum aromatū ex thuribulo exhalat: vt corā sponso suauè redoleat, & proximos quosq; ad eius amorem per bonā exempla concitare non desinat.

Dum sponsa se fidei vnitæ colligit ac tegit, charitateq; munit, nullus ad irruendum hosti parere potest, nullus ad expugnandum datur ingressus: sicque collecta in semetipsa & conglobata, incolumis est omnino, pacifica, atque tranquilla, nihilque aliud die noctuque meditatur ac studet, quam mentis oculos vitæ sanctimoniam tergere atque purgare, eosque ad supernam illam beatitudinis pacem visionemq; conuertere. Sed quoniā hic nulli mortalium eam sicuti est videre datur (quis enim adhuc exul & peregrinus, corruptibilis, tamq; longè à patria, lumē cœlestis aula: intueri possit & perstrare?) Idcirco dicitur sponsæ tantæ lucis antea
Cor. 13.
distantia paulisper expectandum, donec tempus illud aduenit, quo præsens lumē ipsum sicuti est, spectare poterit.

Tunc

2. Ioan. 3.

Tunc enim sponsa, non vt modò per speculum in ænigmate & veluti caliginoso aère lucem ipsam æternam contemplantur atq; cognoscat: sed vti est & cognoscat & cognoscat.

Luc. 24.

Pessulum ostij cœlesti sponso referamus, quum depulsis illecebris vitiorum atq; luxuriæ, in amorē Iesu Christi nos totos expandimus: nihilq; sponso venienti obstitimus, sed illi soli pulsanti aperimus, ipsumq; nobiscum perpetuo inhabitare rogamus clamantes, Mane nobiscum Domine, quoniam aduesperascit. Et quoniam dum in hac mortali carne sumus, non id perfectè statim facere possumus (nemo enim, vt dicitur, repente fit summus) adnitendū est indices, vt hoc quàm maximè consequamur: nulliq; alij quam Deo nostro placere studeamus. Et quāquam interdum dum magis ac magis sponso ipsi appropinquare contendimus, is longius abire nobis videatur, haud tamen omittendum est vāquam, quin illū ipsum studiosissimè perquiramus, inclaimemus, deprecemur. Tunc enim maximè nobis prestò aderit, quū longissimè abcessisse timebitur: fingit enim se longius ire, vt rogetur impensius, studiosius inquiratur, diligentius cōseruetur.

Sapient. 9.

Vim amoris Iesu Christi (qui se per Spiritum sanctum desideranti animam infundit) diu sustinere non valet sponsa corpore adhuc inclusa. Corpus enim quod corrumpitur aggrauat animam, & sensum multa diuina cogitantem deprimat. Rapitur sæpe anima cœlesti amore incensa ad æterna illa gaudia cōtemplanda: sed diu illic esse nequit, sarcina corporis onusta, relabatur igitur egressa. Tanta interdum lachrymarum & spiritus suauitate perfunditur, vt capere vix possit quod intus certò sentit: & dum auidius atq; vberius apprehendere conatur, iam sentire desinit quod sibi modò iucundissimè tenere videbatur. Quare sollicitior fit ad querendum quod tam præsens habebat: multoq; labore ac studio disquirat, modò legēdo, modò meditando, nunc hoc, nunc illud charitatis opus agendo: nec tamen semper illi datur inuenire quod querit, idq; mira sit diuinæ gratiæ dispensatione. Sæpe enim nobis vtiliter negatur à Deo, quod auidissimè (sed ignari quid

melius nobis sit) postulamur.

Vocat dilectum suum, nec exauditur sponsa & fidelis anima, quum orando, meditando, & bene ageñdo, dulcedine illius diuinæ præsentiae satiari appetit, nec tamen adhuc illi datur quod exoptat. Veller enim assidue alimonia cœlesti pasci, interna illa suauitate frui, his delitijs æternis impleri, quibus solis se beari posse intelligit: sed corruptibilis mole corporis impedita, sæpe conata decidit: in seq; reuerfa, per sacras literas & sanctorum scripta ac gesta, sibi quarendū sponsum adhuc esse videt, donec tēpus aduenerit, quo à corpore euocetur.

Maxima prorsus laus & commendatio est cuiusq; fidelis anima, cordis arcana sanctissimè custodire, eaq; illibata atq; sincera retinere, depulsis omnibus illecebris voluptatū, & desiderio rerū humanarum longissimè abdicato, solaque cœlestia contemplari animo, mente capere, & cogitatione complecti: nec aliud meditari ac velle (quam diu huic carceri interrimo inclusi sumus) quam soli Deo interno animi desiderio semper inhaerere, eiq; aliquando in sempiternum coniungi velle.

Sancta neq; anima indissolubili sanctitatis vinculo, sponso Christo Iesu copulata permanere studet, illique soli semper adherere deprecatur & supplicat: nec vilo temporis pūcto de eo satietate loqui, cogitare prudenter, meditarique desinit: nunc ipsius ineffabilem charitatem, qua mortalis homo pro se redimenda fieri non dubitauit, nunc summam prouidentiam & potestatem, qua cuncta per se creauit, sapientissimèque moderatur & regit. Dum hæc igitur & alia quàm plurima huiusmodi secum ipsa recenset, & alta mente volutat, ardet absentis desiderio, inflammatur charitate: & quomodo potest, sese illi ipsi tandem aliquando præsentem præsentem adiungere laborat: modò per suas ipsius preces & lachrymas, modò per aduocatos ac nuncios & deprecatores illos, quos vel proximos sponso fidei & vitæ meritis, vel iam præsentem altare fruiq; cognoscat, hocq; tam diu facit, donec sibi optata donentur.

Rectè regius ille vates ita canit, *Gul. Psal. 33.*
state & videre quā suavis est dominus. Spiritualem & salutarem eticā corporis

ac

ac sanguinis Iesu Christi gustans fidelis anima, guttur habet vt vinū bonū. Hoc enim vinum sanctè potum, dolores omnes animi sedat atq; cōponit, ebrietatē oēm rerum caducarum tollit, cor exhilarat, atq; confirmat, oēsq; morbos internos facillimè sanat ac curat, estq; æternæ vitæ salutaris vnda, fons & origo. Rectis corde hæc letissima esca, cœlestis panis supersubstantialisq;, & salutaris potus, diuinam refectionem adfert. Ineffabile & cœleste conuiuium est, angelorum choris optabile. Si sapimus, adnitentur per hunc verum panem Christo Iesu honestate vitæ, & morum integritate semper hære.

Qui desiderat sponsum Christum Iesu querendo inuenire, inuentum possidere, possidendo frui, debet se, (quam diu viuit in hac valle miseriarū) abstrahere ab omni cupiditate rerum humanarum, nihil nisi necessarium humanæ vitæ (inq; bono modo & iusto) appetere ac velle, honores fugere, diuitias asperrari, curiositates hominum, & rerū caducarum euitare, & (quod fieri potest) in meditatione future vitæ & despectione præsentis commorari. Et quamuis in hoc mundo nemo perfectè possit ab omni rerū perturbatione conuiescere adniti, tamen debemus vt precib' assiduis, & studio bonæ voluntatis diuinum auxilium semper implorantes, in cubilib' nostris, hoc est, in cordibus & animabus nihil nisi Deum ipsum habeam', in eoq; solo delectemur & quiescamus. Sicque surgētes ab humanis ad diuina, queramus sponsum nostrum: & facile eum inueniemus vel in hac vita, sed in futura verè possidebimus.

O veram diem illā, in qua nulla nox, nulla mirabilitatis vmbra, nullæ rerū vices insunt: sed omnia lucidissima, stabilissima, æterna. Ad hanc vnam viri boni quotidie pertinere nituntur. Nam huius seculi dies vmbrae caliginē obducta non sinit nos lucem illam inaccessibilem intueri: sed caligamus in luce mundanæ varietatis: ob idque sanctæ animæ hinc euolare cupientes, ad illam æternam semper auhelant per contemptum rerum humanarum, per iustitiam, & innocētiam, suam mamq; cordis humilitatem.

Selecta ex Laurentio:

Laurentius Iustinianus in Libro quem edidit de disciplina, & perfectione monasticæ conuersationis, loquens de felicitate animarum in cœlesti patria cum Christo regnantium, dicit:

O Si scirent mortales qualia, & quanta sint gaudia electis reposita in cœlorum conuiuiis. O si Christo famulantes gustarent quæ præparauit Deus diligentibus se, excuterent prorsus à se omnem torporem, omnemq; mentis habitudinem abijcerēt sinemora. Quæ autem mens non feruat desiderio, nō elangueat charitate, non repleatur exultatione, si recogitet diligenter delicias paradisi, si humani spiritus futuram gloriam assidue meditetur? Magna quippe est & immensa, atq; Angelorū beatitudini per omnia coæquanda. Diuinis nanq; splendoribus & perpetua claritate fulgebit rationalis potētia. Incōprehensibili lumine, veritate perspicua, serenitate lucidissima, & incunda visione illustrabitur. Nam fecunda Dei verbo, & clara ei inhærens visione, inscrutabilia secretorum Dei iudicia, & ineffabilia sapientiæ ipsius arcana, verò percipiet cognitionis intuitu. Videbit Deum in seipso, videbit se in Deo, & Deum in se: videbit Deum in creaturis, & creaturas in Deo: sicque ineffabili luce decorabitur. Lumine nempe gloriæ circumfusa, æternum ab æterno eternaliter genitum continebitur: atque meridiano splendore illustrata sine differente vel obnubilante medio Dei essentiam contemplantur. Videbit Deum sicuti est, tantò perspicacius, quantò ardentius eum in præsentem vitam delectat.

Hæc nanq; beata visio & visionis admiratio, vita æterna est: quam Dei sapientia passibili vnita naturæ, per crucis patibulum aspersionemque sanguinis sui prædestinatis acquisiuit fidelibus: non ex ipsorum præcedentibus meritis, sed propria, mera, liberā, & sua ipsius gratuita dignatione. Concupiscibilis quoque potentia, & ipsa plenissima atque perfecta abundabit charitate. Tota etenim in Deum tendens, tota Deo plena, Deum ex toto corde, ex tota anima, & ex omnibus viribus diligit: supra quam dici potest exuberabit gaudio præ multitudine amoris. Per charitatis quippe

Bb

excel

excelsum, & sobriam ebrietatem extra se rapietur: ac supra se euecta, & in Deum posita, atque Deo vnita non aliunde quam de Dei gloria, de ipsius bonitate, immensitate, æternitate, virtute, & sapientia beata erit. Mutui siquidem amoris suauis vinculum, & participatio diuinæ charitatis, quicquid proprium est commune faciet. Nam perfectus amor, & amoris vera vnitas nil habet priuatum, nil possidet singulare. Exponit sua, tribuit se liberalissima charitate. Non inuidet, non abscondit, non negat quod habet, sed totum communicat diligenti dilecto. Ex hoc nempe, sanctorum animarum cum Christo & in Christo regnantium felicitatis, & amoris casti latitudo utcumque cognoscitur, quæ quum Deo perfectissimo charitatis cōtubernio coniuncta sint, bonorum omnium & totius beatitudinis ipsius participes esse mereatur: quamuis aliter ipse de seipso, quam illa de ipso gaudeant. Satis illis erit quod plena erunt exultatione, cognitione perspicua, referta letitia, iubilatione festiua, charitate superferuida, amore exuberantes, & ultra quam humanus sensus, de Deo in Deum ineffabili iucunditate, & iucunda dilectione perfusa. Nihil aliud appetent, nil quarent, Dei letissimæ visionis capaces. De puro nanque fonte æternæ vitæ haurientes aquam sapientiæ, & diuinæ charitatis suauissimum liquorem, inebriabuntur ab vbertate domus Dei, & torrente voluptatis gloriæ ipsius sufficienter potata, atque deificæ effecta, de cætero sitire non poterunt. Saturabuntur charitate, laudabunt infatigabiliter, delectabunturque mirifice in multitudine pacis, & gratulabuntur de numero sitate societatis. Ex ipsa siquidem locupletiores effecta pro participatione fraternæ beatitudinis, inexplibili replebuntur exultatione: & præ nimio charitatis ardore, communem omnium proprium, singularem existimabunt honorem. Occupabuntur in Dei laudibus, ipsumque toto laudabunt affectu. Letabuntur insuper de Angelorum confortio, de speciositate, de plenitudine, & de felicitate ipsorum tanquam de conciuibus suis. Nam ibi Angelorum hominumque concors erit voluntas, grata societas, æqualis gloria, eadem beatitu-

do, consona, dulcis, æterna, indefessa melliflua perfecta que Dei laudatio. In Dei quippe clara visione absorpti, præ admiratione, præ fatietate, præ gaudio, præ delectatione, præ amoris ardore, diuina præconia laudescunt; ipsius Dei omnino tacere nequibunt, iuxta illud citharædi David, Beati qui habitant in domo tua Domine, in secula seculorum laudabunt te. Inhærendo etenim Deo, & cum ipso vnū effecti, nil aliud quam Deum laudare valebunt. Ab immensitate decoris, à perennitate gloriæ, à suauitate spiritus, à liberalitate in fusionis, à continuatione gaudij, ab inhæsiōne dilecti totaliter comprehendi, omnes circumfusi quodam irreuerberabili intuitu, & donati imperturbabili pace, Dei beatissima fruuntur essentia. Sicque totus rationalis spiritus Dei insignitus imagine, in suum se transformabit authorem, nulla deinceps pollendus labore, nulloque timore turbandus. Tunc laborum suorum percipiet fructum, & quanta qualisque eius erit gloria, manifestè patebit. Tunc electi omnes pari voce exultationis, lætoque animo decantabunt, sicut audiuius, sic vidimus in ciuitate Domini virtutum, in ciuitate Dei nostri: Deus fundauit eam in æternum. Sequæ erigentes in Deum, nec se præ multitudinem suauitatis, & amoris continere valentes, cum ingenti iubilatione pronuntiabunt quod sequitur: Secundum nomē tuum o Deus, sic & laus tua in secula seculorum, Amen.

Idem in Fasciculo amoris super his Domini Iesu verbis: In domo patris mei mansiones multe sunt, sic scribit:

Domus hæc patris de qua loquitur sapientia, cælorum habitatio est, quæ est præclara domus, & sublimis, æterno coruscans lumine, luminosa in se, ciuium innumeritate referta, diuinitis plena, dignitaribus insignis, fulgens honoribus, pace secunda, latitudine incomprehensibilis, gaudio abundans, omniumque locuples bonorum. Ordinibus quidem distincta est, decorata gradibus, & mansionibus segregata. Habent enim in eadē domo Angeli, archægeli virtutes, potestates, principatus, dominationes, throni, cherubin, ac seraphin proprias mansiones diuisas, in qui-

quibus honorabiliter exaltati, perpetuas Deo exhibent laudes. Non solum autem hi angeli spiritus, qui ab initio domus huius habitatores fuere, proprijs in cœlesti aula nobilitantur mansionibus: verum etiam quotquot homines prædestinati sunt ad salutem. Ambigendum etenim non est Patriarchas sanctos, sublimes vates, Apostolorum honorabile collegium, Martyrum laureatum chorum, cœcordem cōfessorum numerum, virginū candidatum exercitū, sacerdotū ordinem speciales in ipsa domo possidere mansiones, In vno quidē vniuersæ mansiones sunt loco: vna tamē quæque earū pro meritis inhabitantiū fulget, delitijsque exuberat spiritalibus. Quis verò domus huius gloriæ, incolarū felicitatem, concordiam animorum, mansionumque speciositatem enarrare sufficiat? Generositatem ipsius atque excellentiam à longe & ex parte cognoscens propheta amator effectus illius, eiusque participes esse desiderans, in exultatione spiritus aiebat: Quam dilecta tabernacula tua, Domine virtutum? concupiscit, & deficit anima mea in atriâ Domini. Alibi quoque inquit sic, Domine, dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ. Meritò concupiscentiæ illius deficiebat amore: nam superexcedit bonum omne quod vidit oculus, auris audiuit, & in cœteris hominis ascendit. Domus illius decorem nullus agnoscit, & negligit, nullus possidet, & amittit: Sempiterna virtusque est, diuino irradiata splendore, innumerabilem habitatorum capax, cunctorumque delectabilium contentrix. In ipsa facie ad faciem videtur Deus, intelligitur verbum, amborum spiritus adoratum. Non annua sed cōtinua ibi celebratur solennitas: & sponsa sponso castissimo atque puro dilectionis connubio copulatur, fecundaturque spiritu & amore. Nil est ibi quod displiceat, nil quod amantium perturbare valeat animos reperitur. Ibi sponsa rota pacifica est, tota læta, semper fidelis, nusquam coinquinata, nunquam dilectione languescens. Ex fruitionis gustu, charitatis indeficenter desiderium ibi innouatur, ex charitate autem dilectionis modificatur ebrietas. Sæper in illa domo sobrietas cū ebrietate viget, fatietas cum desiderio

persecerat. Mutui amoris tanta est in ea suauitas, tantaque pro communicata felicitate fraternitas, ut fiat cooperante charitate conuiuium vnum, populus vnus, & cor vnum in sacrosancto osculo charitatis. O domus Dei, o fulgidæ mansiones, o ciuitas regis summi, quanta in te sunt gaudia, & quam gloriosa sunt de te dicta? Dilexi quidem speciem tuam, & concupiui iucunditatem exultationis quæ est in te. Ad te (fateor) suspirat cœter meum, quoniam in te sunt lætitiæ meæ, laborumque meorum concupitus finis. In te temporalem (quamuis minimam & caducam) quam contempsi felicitatem restaurandam esse non ambigo. Sapientiæ contubernium cui afficior, me in te adipisci confido: diuinam etiam quæ desidero perficere laudem, in te persolvere non diffido. Meritò proinde diligo te, quero te, clamor ad te, quicquid in te, vulneror propter te, sitio te, & cupio affectu anxio videre te, plateasque tuas auro stratas, matros tuos saphiro & smaragdo omni que precioso cōstructos lapide, ciues tuos immortalitatis candore fulgeates, regem tuum diuino diademate renitentem quidem in se, vniuersis verò beneuolum, atque in altantium omnium oculis honorabile. Utinam tuarum saltem vnam minimam habere merear mansionum, quas æterna sapientia præparauit electis suis regnaturis in te.

Idem in Libello de Obediētia dicit:

In superna patria ciuitatis nouæ Hierusalem plena gaudijs, & inextinguibili luce perfusa se videndum sicuti est, exhibet ac manifestat Deus: quæ profectò manifestatio satietatem perfectam sine fastidio confert, quietē pacatissimam tribuit, iubilationem perpetuam ingerit, beatitudinem æternam parit, & diuinæ laudis desideria rediuiua ac iucunda immittit. Sanè ciuitas illa (sicut scriptum est) non eget sole, neque luna aut stellarum claritate, qua irradietur ut fulgeat: quoniam agnus ipse qui occisus est, suo illam splendore illuminat. Nec immeritò, candor namque est lucis æternæ, speculum sine macula, iustitiæ sol, & splendor diuinæ maiestatis. O ciuitas sancta Hierusalem, quam gloria dicta sunt de te, quanta gaudia percipiunt.

piuntur in te? Qui enim semel introdu-
cuntur in te, de te nunquam egressuri,
vident regem in decore suo sine initio
aeternum, sine contradictione omnipo-
tentem: filium quoque illi consubstā-
tialem, & per omnia in maiestate, in bo-
nitate, in aeternitate, in potestate, in glo-
ria similem, sine principio, sine tempo-
re, sine detrimento, & sine fine geni-
tum: atque spiritum sanctum ab vtro-
que procedentem, qui vtroque com-
plectitur, tanquam charitatis indissolu-
bile vinculum, & pacis suavissimum of-
culum, mutuiq; amoris amplexus bea-
tissimus. Vident (inquam) Trinitatem
sanctissimam, Patrem, Verbum, & Spi-
ritum sanctum, Deum vnum, in perso-
nis diuisum, coaeternum in substantia,
in potentia aequalem, indiscretum in o-
peratione, & in voluntate concordem.
Ex qua videlicet visione, corū ratio re-
pletur veritatis lumine, eorum voluntas
flagrantissima exuberat charitate, eorū-
que memoria, actu vnico illi insepara-
biliter inhærendo qui est, beata fruitio-
ne satiatur. Huic quoque sacratissima
Trinitatis visione deificæ additur illis
contemplatio alia cōsimilis Dei, & ho-
minis Iesu Christi Domini nostri huma-
næ speciei, quæ vtiq; totā ciuitatē, coele-
stis ipsius Hierusalem, cohabitantium-
que in eadem innumerabilem multi-
tudinem latificat, pascit & inebriat. De
illius siquidem plenitudine gratiarum,
de diuinitatis ipsius aeterno fonte tor-
rēs profluit voluptatis, quo inebriantur
omnes vsq; ad satietatem, repleti exul-
tatione quadā sobria sitis perpetuæ. In-
troducuntur quippe ad verbi contem-
plationē per ipsum, in quo sunt omnes
thesauri sapientiæ & scientiæ Dei, & in
eodē cum admirabili exultatione intel-
ligunt rerū causas, existentium proprie-
tates, assistētium gloriam, officia mini-
strantium, & quam verius quamq; per-
fectius vniuersa quæ sunt, in ipso viuūt
quam in se. Sed deniq; in illo aspiciunt
sicut & singula: in illo se mutuō diligūt
dilectione sancta, communicatione
beata, indissolubili charitate, pace perē-
ni: quoniam omnia in omnibus est qui
est, & in ipso omnes vnum sunt. Egre-
diuntur ergo ad contemplādā huma-
næ speciei ipsius mediatoris præclarissi-
mā formam, supra cunctos hominum

filios decorā: de qua profectō emanant
clementiæ, bonitatis, dilectionis, graui-
tatis, venerationis, & pacis indeficiētes
riuli: nec non quidam diuinitatis ineffa-
biles radij, atq; æterni luminis verita-
tes innumerabiles, quibus omnibus re-
ficiuntur vniuersorum affectus ipsam
intuentium: qui vtiq; eundem media-
torem amoris igniti complectūtur de-
siderijs, efferūt laudibus, spirituali mo-
dulatione glorificant, & gratiarum ex-
hibitione honorant, confitentes scab
illo esse, & quod sunt ipsi iustificati gra-
tia, redempti sanguine, charitate salua-
ti, atq; glorificati meritis.

*Idem in Libello de Humilita-
te ait:*

AD supernam patriam quisquis in-
troducitur, ingreditur in pascua
virentia quæ nō marcescunt: in delicias
suaves, quæ nunquā deficiunt: in sapien-
tiæ thesauros, qui non deperiūt: in veri-
tatis splendorē, qui nequaquam ob-
nubilantur: in regionem viuorum, De-
um incessabiliter laudantium: in ciui-
tatem Hierusalem, æterni solis illustra-
tione præfulgidam: & in sanctam Sion,
mille millium angelorum agminibus
decoratam, nec non sanctorum omni-
um choris decenter ornatam. Qui vni-
uersi vna voce, pari modulatione, in-
tentione cōsimili Deum ignito affe-
ctu quantū valent, laudant, dicentes, be-
nedictio, & claritas, & sapientia, & gra-
tiarū actio, honor, virtus, & fortitudo
Deo nostro in secula seculorū, Amen.
Coronas suas singuli submittūt ante
ipsius maiestatis perpetuum thronū. Id *Apoc. 7.*
etenim quod honoris, quod veneratio-
nis, quod laudis offerunt conditori, ple-
num est charitate, humilitate subnixū,
admiratione permistum, satietate per-
fusum, & fruitionis auditate feruidum.
Bibunt quippe & sitiunt, saturantur &
esuriunt, superabundant, & repleti con-
cupiscunt. De vbertate siquidem volu-
ptatis æternæ inebriantur: delectabili-
ter, sapienter, & sobriè haurientes de vi-
uo fonte diuinæ dulcedinis suavissimū
potum, & de lumine beatificæ visionis
inextinguibile lumen: quemadmodū
propheta cōmemorās cōfiteatur Domi-
no, Inebriabuntur (inquit) ab vberta-
te domus tuæ, & torrente voluptatis
tuæ.

*Tua gratia lux piorum, gratia lux Ecclesiæ: fulgens portus afflictorum, regina clementiæ.
Dele sordes peccatorum, mater indulgentiæ: luctū solare mæstorum, aurora latitiæ.
Veni, veni, propera, unge corda misera, charum fundens oleum.
Tua semper vbera nostra sanent vulnera, cæli iubar aureum, Amen.*

Ad Iesum & Mariam.

Ave dulcis Iesu, fili Dei viui, fili virginis purissima. Ave Maria gratia plena, Domi-
nus tecum. Laus tibi Christe redemptor, laus tibi Maria mater Dei in aeternum,
Amen.

COLLYRIUM HÆ- RETICORVM, AVTHORE LV- DOVICO BLOSIO.

PRAEFATIVNCVLA.

RA erga pereuntes hæreticos commiseratione motus, hoc Collyrium scripsi:
in quo artificiosam orationis connexionem non ita seruare studui, ut omnia
elegantē sibi cohærent, & aliud ex alio concinnè dependet: sed simplici-
ter atq; incompōsitè pauca, quæ curandis ipsorum hæreticorum oculis apta
esse videbantur, congepsi. Abundè quod cupimus asequemur, si medicus ac-
cidis hic labor noster aut aliquos ex his qui hæresi iam infecti sunt sanare,
aut aliquos ex his qui nondum sunt infecti seruare incolumes potuerit. Neq; enim in illis
qua hætenus edidimus laudes hominum, sed salutem animarum venamur.

COLLYRII HÆRETICORVM LIBER PRIOR.

*Quod hæreses sumant originem ex superbia atq; inobedientia: & quod Ecclesiæ
(quæ non errat) obtemperandum sit, etiam in his quæ scriptura-
rum expresse testimonio comprobari nequeunt.*

CAPVT I.

NON aliunde sumūt originem hæreses,
quàm ex superbia & inobedientia. Hære-
tici enim suum sen-
sum proteruè defen-
dūt: ea quæ adinueniunt obstinata mē-
te sequuntur: decretis Ecclesiæ Aposto-
licæ, cuiusq; antistitibus parere nolūt:
traditiones, & instituta maiorum con-
temnunt. Et quidem hoc nostrō æuo
suam ita abumbrant velantq; arrogan-
tiam atque inobedientiam. Multa, in-
quiunt, præcipit Papistica (sic enim ip-
sam Romanam Apostolicamq; Eccle-
siam appellant) quæ nusquam in sacris
litteris iubentur: multa interdicit quæ in
illis nō vetantur: nos quod diuina scri-
ptura expresse docet esse seruandum,
seruare volumus, à quo expresse docet
esse abstinendum, abstinere non reci-
samus: cæterum quod in ea expressum
non est, liberè rejicimus. Istam eorum
excusationem vanam esse intelliget,
quisquis ea quæ dicuntur patienter au-
dierit. Nam Ecclesiæ Apostolica nihil
abiq; certa ratione præcipit aut interdicit:
& quicquid ipsa decernit esse facien-
dum aut omittendum, etiam si id ex-
presso diuinarū scripturarum testimo-
nio comprobati nequeat, non minori
religione seruari debet, quàm si eadem
sacræ literæ illud euidentissimè præci-
ciperent, (quanquam nihil statuit Ec-
clesiæ, quod non satis confirmetur his
Domini verbis in Euangelio expressis:
Omnia quæcunque dixerint vobis, ser-
uate & facite: item istis, *Qui vos audit,*
me audit.) Et hoc ita esse demonstrat. *Matt. 23. Luc. 10.*

Bb 4 Pau.

Paulus Apostolus pluribus epistolarum suarum locis asserit, Ecclesiam corpus Christi esse, & Christum esse caput Ecclesiae. Prorsus ita est: Ecclesia corpus Christi mysticum est, & ab eodem Christo capite suo omnia quae veritatis sunt recipit: spiritu capitis sui illuminatur ac regitur. Iam quum necesse sit, vt omnes credant, parcantque; scriptis Apostolorum Pauli, Petri, vel Ioannis, qui sunt membra Ecclesiae: quis sanam mentem habens dixerit, licitum alicui esse non credere & non obtemperare ipsi vniuersali Ecclesiae? Nam sicut corpus singulis membris, ita Ecclesia singulis Apostolis praestat. Rursum si vnum Ecclesiae membrum Paulus, de his quae ipse praecerat, & praecipiebat verè dixit, Qui haec spernit, non hominem spernit, sed Deum: quanto magis Ecclesia vniuersalis hoc de suis decretis ac iussis dicere potest? Solent haeretici obijcere locum illum Euangelicum, vbi Dominus ait, Quare transgredimini in praeccepta Dei propter traditiones hominum? Tales, inquiunt, traditiones Papisticae sunt: traditiones enim hominum sunt. Sed plane inutilis est ista obiectio. Neque enim verbis illis Christus reprehendit omnes traditiones humanas (alioqui reprobaret etiam traditiones Apostolorum, qui homines fuerunt) sed eas duntaxat hominum constitutiones, & traditiones damnat, quae ad diuinum cultum nihil conducunt, sed potius legi Dei aduersantur: quales vtiq; nec sunt, nec vquam fuerunt, nec erunt traditiones Ecclesiae Catholicae, & Apostolicae, quam docet spiritus sanctus, iuxta ista redemptoris verba, Paracletus spiritus sanctus vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia quaecumque dixerit vobis. Item, Ego rogabo patrem, & alium paracletum dabit vobis, vt maneat vobiscum in aeternum, spiritum veritatis. Sicut enim in vnoquoque homine spiritus totum corpori praestit, cuius arbitrio & instinctu corpus ipsum mouetur: ita spiritus sanctus vniuersali Ecclesiae praesidet, & ipsam in omnibus dirigit. Ob idque Paulus Apostolus eam appellat columnam, & firmamentum veritatis: errare enim nescit in his quae sunt fidei, & quae ad sanctos mores spectant. Quare, qui contradicit Ecclesiae, contradicit spiritui.

sancto, contradicit Christo Domino: alienus a Deo est, prophanus est. Hinc ipse Christus de tali homine dicit, Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus.

Quid sit Ecclesia: Et quod concilium generale sit vniuersalis Ecclesia: ob idq; nosterret.

CAPVT II.

Ecclesia est quidem omnium fidelium ad Christi corpus attinentium congregatio: illam tamen representant primates eius, sicut primates alicuius prouinciae representant totam prouinciam. Nisi enim praesules Ecclesiae Ecclesiam representarent, quando Dominus ait, Si te non audierit, adhibe tecum adhuc vnum vel duos, quod si non audierit eos, dic Ecclesiae: necesse esset totum orbem perambulare, vt aliquid dici posset Ecclesiae: toto enim orbem diffusi sunt fideles, & membra Ecclesiae. Omnino quando primatibus Ecclesiae coeuntibus concilium generale ritè congregatur, ipsum vniuersalem Ecclesiam satis representat, neque oportet vt promiscuae plebis multitudo conuocetur, plebs enim pastorum commissa est. Vnde beatus Lucas Euangelista in factis Apostolorum narrat, Apostolos & seniores (non autem reliquam multitudinem fidelium) conuenisse, vt deciderent quaestionem exortam de circumsione, & obseruatione legis Moyfi. Vbi exactè describitur forma celebrandorum synodorum ecclesiasticorum, quae sequuta est ipsa mater Ecclesia, posteaquam persequutione qua in Christianis seuebat, cessante, congregari potuerunt concilia. Scriptura quoque veteris testamenti, non ad plebem, sed ad sacerdotes mittebat eos, qui de re quam dubitant: dicit enim, Si difficile, & ambiguum apud te iudicium esse suspexeris inter sanguinem, & sanguinem, causam & causam, lepram & non lepram, & iudicium intra portas tuas videris verba variari, surge & ascende ad locum quem elegerit Dominus Deus tuus, veniesque ad sacerdotes Leuitici generis, & ad iudicem qui fuerit illo tempore, quaresque ab eis, qui indicabunt tibi iudicij veritatem, & facies quodcumque dixerint, qui praesunt loco quem elegerit Dominus, & docuerint te iuxta legem eius, sequerisque sententiam eorum, nec declinabis ad

Mat. 18.

Matth. 18.

Act. 15.

Deut. 17.

d.c.

tuae potabis eos: quoniam apud te est fons vitae, & in lumine tuo videbimus lumen. O beata ebrietas sobrietate referta, quae praesui exuberatione & sapore sumentem eleuat in Deum, & coniungit Deo, vt fiant vnum in idipsum. O fons vitae, qui apud Deum esse denunciatur, de quo vtiq; vniuersi qui in caelesti sunt conuiuio absque vlla ipsius fontis diminutione percipiunt ad satietatem beatam atque perfectam. Hunc enim fontem idem Propheta ardentissime cupiebat dum diceret, Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum: quando veniam, & apparebo ante faciem Dei? Expressius autem qualis iste sit fons, Sapiens indicauit quando ait: Fons sapientiae, Verbum Dei in excelsis. De hoc autem verbo Ioannes Euangelista testatur dicens, In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil.

Idem in Libro de disciplina & perfectione monastica conuersationis. scribens de corporis humani beatitudine post resurrectionem, ait:

Caro humana, licet contemptibilis appareat, & ex peccati poena calamitatibus plena sit: licet ex debito originalis culpae temporalis morti subiaceat, & ex animis effecta in puluerem sit redigenda: tamen quod propriam quandoque resumptura formam, & in caelestem prouehenda sit gloriam, dubium non est. Decorem quippe immortalitatis inducet, omni deposita corruptibilitate. Nullum sui patietur detrimentum, nullamue membrorum diminutionem. Non iam aliquem dolorem, nec de suscepta gloria post resurrectionem sentiet amissionis timorem. Semper hilaris, semper iucunda erit: quia erit aeternitate secunda. Nimia quoque claritate fulgebit: ita vt solis septies transcendat splendorem. Non autem lumine suo intuentium se reuerberabit aspectum, sed eum ineffabili quodam modo confortabit clarificabitque. Erit tota eius substantia corporeis oculis visibilis: adeo vt viscerum ceterorumque membrorum harmonia, conditoris declaret magisterium admirandum. Tanta insuper

agilitate erit praedita, vt in momento in omnibus obtemperet imperio spiritus praesidentis: absque retardatione, & sine vlla grauedine eo se diuertet, quod impetus spiritus dirigit ipsam. Denique quum in hac vita degit & peregrinatur a Domino, animalis naturae est: post vero resurrectionis gloriam tota spiritualis efficietur, ita vt omne solidum ei sit peruium. Non claustris teneri poterit inclusa, non vinculis religata, non restricta custodibus: sed liberam ingrediendi & egrediendi ubique recipiet facultatem. Nunc quoque quum sit passibilis, & varijs aegritudinibus diuersisque casibus subiecta videatur, in tantam vt non praetereat temporis, momentum, in quo propria non flagelletur necessitate vel fragilitate, tunc certe omni fatigatione remota, incorruptibilitate vestietur. Tunc quodam ineffabili repleta gaudio cantabit, Vbi est mors victoria tua? Vbi est mors stimulus tuus? Gloria quippe & honore, & immortalitate, & aeternitate circumamicta, suo inharebit auctori. Sine deformitate, sine lésione, & absque macula resurget in mensuram aetatis plenitudinis Christi, reformataque per omnes suos sensus, multimodis exuberabit delitijs. Delectabitur oculus in amabili redemptoris aspectu: quando videbit regem in decore suo gloria ornatum, ac diademate redimitum, quo coronauit eum mater sua in die dispositionis cordis illius, quando caelum mirabiliter solis, lunae, stellarumque splendore rutilans intuebitur. Harmonia caelorum, melodica cantica ciuium supernorum non mediocriter mulcebunt auditum. Super muros namque Hierusalem custodes constituti sunt, qui die noctaque nomen Domini laudare non cessant. Sed, & per vicos, & plateas illius, a cunctis infatigabiliter Alleluia cantatur. Fragrans quoque suauitas caelestium odoramentorum mira liquefactione resperget odoratum. Hos praelibauerat (tenuiter tamen) qui dicebat, Odor tuus, o Domine, excitauit in me concupiscentias aeternas. Indicibilis etiam dulcedo omnium delectabilium, mellisua quadam, & iucunda satietate oris saginabit palatum. Nec mirum: Nam exultationes Dei in gutture eorum erunt, & mi-

ericordias Domini in æternum sancti cantabunt. Ipse demum tactus sibi congruis abundabit delitijs. Fas etenim non est, vt in illa cœlorum gloria quicquam vacet à Dei laude: quin potius iu-

sum, vt cuncta corporis membra suum modo proprio efferant conditorem, quatenus sicut ab ipso sumpserit principium, ita & in illo deducatur suę beatitudinis finem, vt sit Deus omnia in omnib.

CONCLUSIO OPVS CVLI.

EA quæ hactenus dicta sunt, ex patrū scriptis collecta sufficiant, ne vltra modum excresecat nostra Psychagogia: quæ (vti speramus) non parum vtilitatis pariet his, qui humilitatem Deo placentem sectantur, & in vnitatem Ecclesię Catholicæ sese continent, per lectionem sacram, precesq; sanctas, & consilia exercitia, ad Dei patrięque cœlestis amorem se accendere student. Ab istorum foelicissima sorte longissimè absunt superbi hæretici, qui ab vnitatem Ecclesię Catholicæ absque villo timore resiliunt, & eiusdem Ecclesię decretis parere recusant. His nec lectio sacra, nec oratio, nec lachrymarum effusio, nec eleemosynarum largitio, nec aliud quicquam quod ex se bonum est, vtilitatem aliquam adfert. Ipsi enim quum scindant vnitatem, non possunt habere charitatem: iam quia charitatem non habent, nihil prorsus faciunt quod eis proficit ad salutem. Sed de his alias. Nam propediem conficere atque in publicum emittere statuimus Collyrium aliud, curandis istiusmodi hominum oculis aptum. Beati prorsus illi qui simplicitatem integritatemque fidei seruant, & matri Ecclesię se per omnia humiliter subdentes, dicta sanctorum venerantur & ea libenter legunt, seseque internis

studijs assuefaciunt: vt gustata spiritus sancti suauitate, æquiori tranquilliorique animo calamitates huius seculi perferant. Nam sacra lectioni, meditationi, contemplationi, pijs precibus, diuiniq; laudibus insistere, beatam Mariam virginem deiparam cæteroque cœli ciues colere, tale est homini verè spirituali inter tentationes & tœdia vite præsentis, quale est fesso viatori remisissis grauib; sarcinis residere sub vmbra odoriferæ arboris, in medio horti grata amœnitatem graminum, florumq; & aquarum præterfluentium aridentis. Huiusmodi studiorum & exercitiorum chara solatia vir spiritualis habet interim dum peregrinatur à Domino. Cæterum finita peregrinatione, perueniet ad cœlestem illam beatamq; patriam: vbi (sublatis omnibus miserijs atq; impedimētis) æterna requie perfruetur, adeptus bonum illud quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit: vbi reuelata facie clarissimè, iucundissimè, perpetuoque contemplabitur fulgentissimam Trinitatē, patrem, & filium, & spiritum sanctum, vnum summè suauem, summeq; amabilem Deum: Ipsi honor, gloria, & imperium, in secula seculorum, Amen.

Psalmus breuis.

Laudate Dominum omnes gentes: laudate eum omnes populi. Quoniam confirmata est super nos misericordia eius, & veritas Domini manet in æternum, Amen.

Hymnus de Iesu.

Iesus, dulcedo cordium, fons veri, lumē mētium, excedit omne gaudiū, & omne desiderium. Iesus, sole lucidior, & balsamo suauior, omni dulcore dulcior, & cunctis amabilior. Bonum mihi diligere Iesum, nil vltra querere, mihi prorsus deficere, vt illi queam viuere. O beatum incendium, & ardens desiderium, & dulce refrigerium, amare Dei filium. Hic amor ardet dulciter, dulcescit mirabiliter, sapit delectabiliter, & delectat feliciter. Quam grata, quam vernata, quam mellita, quam fulgida sunt Christi Iesu vulnera? hinc decet laus per secula, Amen.

Hymnus ad Mariam.

Ave virgo gratiosa, virgo sole clarior: mater Dei gloriosa, fauo mellis dulcior, Tu es illa speciosa, qua nulla est pulchrior: vni iucunda plus quam vni, lilio candidior.

Tu

dexteram neq; ad sinistram. Si quis obijciendo dixerit, posse fieri vt generalia cōcilia etiam legitimè congregata errent, propterea quod ipsa consistunt ex hominibus, qui errare possunt: respondendum erit eos qui cōcilium generale legitimè institutum efficiunt, esse quidem homines, non tamen errare, eo quod vniuersalem Ecclesiam tunc representantes, ductorē doctoremq; spiritum sanctum indubitanter habeant. Concilia particularia dum errant, emendantur per plenaria & generalia cōcilia, quæ ab errore aliena sunt. Si rursus obiecerit aliquis, concilia posteriora statueri interdum aliqua aliter, quàm in prioribus concilijs statuta fuerant, & nonnulla hoc nostro seculo asseri quæ olim dubia esse videbantur, nos respondebimus, sanctam Ecclesiam pro conditione temporum atque causarum iustissimè nonnunquam variare ea decreta, quæ ad mores & gubernationem Ecclesiarum spectant, non autem variare fidem. Dicemus eandem Dei Ecclesiam multa nunc certa habere, quæ apud antiquos non ita certa erant. Proficit enim quotidie ipsa Ecclesia: cuius membra Deus magis magisque illustrat, pleraque reuelans posterioribus quæ priores ignorabant. Vnde illa comparatur auroræ, dicente scriptura, Quæ est ista quæ progreditur quasi aurora? Nam aurora quæ in suo ortu tenuius lumen ostendit, in progressu fulgidior apparet.

Cam. 8.

Quod authoritas Ecclesie non pendeat ex scripturis: & quod si illa deisset prauis quibusque vel rejicerent, vel male interpretarentur ipsas scripturas. De harum item obscuritate: & quod non omnibus tutum sit eas legere.

CAP. III.

FAlluntur prorsus, qui Ecclesię authoritatem ex testimonio scripturarum pendere existimant. Nam quando Apostoli & Euangeliste nondum conscriptis sacris Euangelijs vel epistolis populum instituebant, ipse populus credebatur atque obtemperabat, & credere obtemperareq; debebat his, quæ ab Ecclesiâ proponebantur: licet ea nusquam adhuc scripta essent. Quod quum ita sit quare modo in omnibus Ecclesię decretis tam anxie exiguntur expressa scripturarum testimonia? Nā quum illa idē

caput nunc habeat quod tunc habebat, eodemq; veritatis spiritu modo gubernetur quo tunc gubernabatur: nimirum eandem etiam authoritatem nunc obtinet quam tunc obrinebat: Profecto nos neque epistolas Apostolorum, neque ipsum sacrosanctum Euangelium certò sciremus aut crederemus esse scripturas irrefragabiles, nisi authoritas Ecclesię ita credendum esse decerneret. Quis enim assedit Apostolis vel Euangelistis quum scriberent? Et quamobrè non tantam fidem habemus Euangelio Nicodemii, qui Christum vidit, quantum habemus Euangelio Marci qui Christum non vidit: nisi quia istud in numerum scripturarum authenticarum Ecclesia reponit, illud non reponit? Planè penes solam Ecclesiam catholicam (quæ sicut diximus errare non potest) ius est determinandi & quæ scripturæ pro diuinis habendæ sint, & quo sensu eadem intelligi debeant. Alioqui nihil apud Christianos certum esset. Nam iste pro suo arbitrio rejiceret totum nouum testamentum, ille aspernaretur verus: iste istud, ille illud assereret non esse ex canonicis scripturarum sacrarum literarum. Rursum iste aliter eas interpretari vellet quam ille, & ille aliter quam iste. Videlicet insanus quisq; excogitatis absurdis sensibus, eas sibi ad impia dogmata, nefandaque scelera patronas assumeret. Si enim quum adhuc viuerent Apostoli, iam plerique vani eisdem literis sacris propter obscuritatem perperam intellectis abutebantur: quid futurum erat postea, nisi quilibet iudicium suum iudicio Ecclesię submittere debuisset? Verba beati Petri adscribemus, Charissimus, inquit, frater noster Paulus, secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis, in omnibus epistolis loquens de his, in quibus sunt quedam difficilia intellectu, quæ indocti, & instabiles deprauant, sicut & cæteras scripturas, ad suam ipsorum perditionem: vos igitur fratres præscientes custodite, ne insipientium errore traducti, excidatis à propria firmitate. Hæc Petrus Apostolus. Cuius discipulus atq; in summo, id est, Romano pontificatu successor, & martyr gloriosus Clemens in quadam epistola sua de eisdem scripturis, ita loquitur, Diligenter obseruandum,

2. Pet. 3.

Clemens.

dum,

dum est, vt lex Dei quum legitur, non secundum proprii ingenij intelligentiam legatur vel doceatur. Sunt enim multa verba in scripturis diuinis, quæ possunt trahi ad eum sensum quem sibi vnusquisq; præsumpserit: sed hoc fieri non debet. Oportet ab eo intelligentiam discere scripturarum, qui eam à maioribus secundum veritatem sibi traditam seruauit. Vnde consilium dâtes, vestram prudentiam hortamur, vt ab Apostolicis regulis non recedatis: sed communem vitam ducentes, & scripturas sacras rectè intelligentes, quæ Domino vouistis, adimplere satagatis. Hæc Clemens, qui etiam prædicta verba recitat decimo libro recognitionum, vbi inducit beatum Petrum illa ipsa dicentem. Rectè diuina scriptura, siue verbū Dei, gladio comparatur, quo quis vel bene vel malè vri potest. Quemadmodum enim infanti, & amenti gladius periculosus est (eo enim se aliosq; facile vulnerat) ita qui prauæ curiositatis insanæq; superbiæ vitio infectus est sacras literas tutè nō legit, quum gladium spirituale non ea parte qua comprehendere debet arripiat, neque illum sicut oportet, tractare sciat. Est etiam veluti altum quoddam mare siue abyssus sacra scriptura: cui qui se sine humilitatis nauigio committit, vnde scis fluctibus absorptus perit. Minus periculi est in riuis & mari profluentibus, hoc est, in orthodoxorum piorumque patrum scriptis non ita profundis. Simpliciores qui bonæ voluntatis sunt, legem implent, id est, Deum proximumque diligunt, etiā si diuinas illas, & intellectu difficiles scripturas non legant. His qui eas absq; periculo legere volunt, omnino necessaria est recta puraq; intentio: necesse est vt ipsi cetericem ad pedes matris Ecclesiæ humiliter submitant, eiq; in omnibus credant & obtemperant.

Quod diuinarum scripturarum veram intelligentiam non habeant heretici: & quod eis illa sint in laqueum: vbi etiam de abstinentia ab esu carniū, & ieiunijs Ecclesiæ agitur.

CAPVT IIII.

HAeretici quum propriæ virtuti ingenioque suo fidant, & ab humilitate alieni, sanctorum patrum siue Ec-

clesiæ sanissimas interpretationes despicunt, non assequuntur veram intelligentiam sacrarum literarum. Habeat quidem in ore fidem, verbum Dei, Euangelium Christi: sed tantum à vera fide, à verbo Dei, ab Euangelio Christi absunt, quantum terra à cœlo disiungitur. Deus ita cōdidit suam scripturam, vt ipsis superbis hæreticis sit in laqueū. Nam (exempli gratia) quot hoc seculo nostro illaqueantur his Domini Iesu verbis: Non quod intrat in os inquinat hominem? Nolunt abstinere ab esu carniū diebus, quibus Ecclesia abstinentium esse decernit: nolūt ieiunare temporibus, quibus Ecclesia ieiunium indicit, propterea quod Christus dixerit hominem non pollui his quæ intrant in os. Profectò non cibi genus, sed inobedienciæ scelus eos polluit. Nam bonus est cibus quem creauit Deus: sed si prohibitus fuerit, iam peccat is qui illum sumit. Malus non erat fructus quæna homo in paradiso, præceptum Dei transgressus, comedit: quia tamen inobediens fuit, pœnas suæ transgressionis dedit. Nō damnat aliquem cibum Ecclesia: sed æquissima ratione statuit, vt fideles certis diebus à quibusdā abstineant, & certis temporibus ieiunent. Post Christi ascensionem Apostoli instituerunt ieiunia: nam id futurum prædixerat ipse Christus his verbis, Quum ablatu fuerit ab eis sponsum, tūc ieiunabūt. Vnde sexagesimus octauus canon Apostolorum sic habet; Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut Lector, aut Cantor, sacram quadragesimā Paschæ, vel quartam feriam, aut parasceuen nō ieiunauerit, deponitor, nisi corporis imbecillitate impediatur: si laicus sit, communionem priuator. Ille quoque feruens, & verè ignitus martir Dei Ignatius, sancti Ioannis Apostoli discipulus, in epistola quam scripsit ad Philipenses, ait: Quadragesimam nolite pro nihilo habere, imitationem enim continet Dei conuersationis: hebdomadā etiam passionis nolite despiciere: quarta & sexta feria ieiunare. Hæc Ignatius. Illaqueantur (sicut dicebamus) hæretici verbis sacre scripturæ, quam non sanè sed prauè interpretantur. Quare rectè de eis dixit Psalmista: Pluet super peccatores laqueos: ignis & sulphur & spiritus

us procellarum, pars calicis eorum.

Quod descensus Christi ad inferos creditur, licet scriptura eum euidenter non exprimat: & quod Apostoli plurima tradiderunt, quæ in ipsis scripturis expressa nō sunt.

CAPVT V.

SI ea sola pro ratis habenda sunt quæ in diuinis scripturis inuenimus euidenter expressa, certum non erit Christum ad inferos descendisse, quum id sacre literæ manifestè non exprimat. Et tamen ipsum descensum Christi ad inferos Ecclesia firmissime credit, edocta ab Apostolis, in quorum symbolo de eodē Christo Domino dicitur, Descendit ad inferos. Sanè Apostoli plurima suis temporibus in Ecclesia vtilissime statuerunt, ex quibus nonnulla discipuli corū scripto commendarūt, pleraq; sine scripto ab ipsis veluti p manus posteris tradita sunt, quæ ad nos vsque permanarunt. Num quæso illa tãquam nullius authoritatis idcirco reijciētur, quod Apostoli ea non scripserint, & in cathologo sacrarum literarū relata nō sint? Absit. Oportunè item Paulus auditores suos admonet his verbis, Fratres state, & tenete traditiones quas didicistis, siue per sermonem siue per epistolam nostrā. Lucas enim in Actis Apost. scribit de eodē Paulo, & de Sila ac Timotheo in hæc verba: Quum pertransirent ciuitates, tradebant eis custodire dogmata quæ erant decreta ab Apostolis, & senioribus. Hinc habemus Canones Apost. Et diuinitissimus Dionysius Arcopagita, beati Pauli Apostoli discipulus martyrque Christi inclytus in libro quem de Ecclesiastica hierarchia ad Timoth. scripsit, luculentissime explicat venerabiles ritus qui ex Apostolorum traditione illis temporibus obseruabantur in sacramentis conficiendis administrandisque, & monachis consecrandis, ac fidelium defunctorum exequijs celebrandis. Nam vt ritus, & ceremonias aliorum sacramentorum prætermittamus, de ritibus conficiendæ Eucharistiæ, id est, de ritibus illius cœlestis sacrificij, in quo sacerdos iuxta institutionem Christi proferendo hæc verba, Hoc est corpus meum: Hic est calix sanguinis mei, ipsam sacrosanctam, &

augustissimam Eucharistiam conficit: idem Dionysius scribit hunc in modum: Operapræcium est illam (videlicet Eucharistiam) exponere, & eius veluti corporalia liniamenta describere: tum verò vbi eam ex authoritate scripturæ sacerdotaliq; institutione didicerimus, ad illius contemplandam dignitatem diuino spiritu subuehi. Et paucis interiectis addit: Itaque pontifex quidem vbi orationem sanctam supra diuinum altare peregit, ex ipso incensum adolere inchoans, omnè phani ambitum circuit. Demum ad sanctum altare iterum rediens, psalmorū incipit melos, concinentibus secum sacra carmina omnibus ecclesiastici ordinis gradibus. Deinde ministrorum officio, lectio sanctarum scripturarum suo ordine recitatur. Porro ministrorum alij quidem pro clausis templi foribus astant: alij proprij aliquid muneris agunt. Qui vero ipsius ordinis præcipui sunt, vnà cum sacerdotib; sanctū panē, & benedictionis calicem sacrosanctis altaribus imponunt. Ad hæc venerandus antistes orationem sanctissimam peragens, pacē sanctā omnibus nunciat: & quū se mutuo oēs salutauerint, mystica sanctorum recitatio fit. Vbi verò manū antistes tum sacerdotes aqua lauerunt, pōtifex ad medium diuini assistit altaris: circumstant autē soli cum sacerdotibus electi quique ex ministrorum numero. At verò pontifex, quum diuina munera laude prosequutus fuerit, sacrosancta, & augustissima mysteria conficit: & quæ ante laudauerat venerandis operta atque abdita signis, in conspectum agit: diuinaq; munera reuerenter ostendens, ad sacram illorum communionem, & ipse conuertitur, & reliquos vt cōmunicent hortatur. Sumpta demum atque omnibus tradita cōmunionem, gratias referens finem mysterijs imponit. De ritibus verò quibus monachus consecratur, ipse sacerdos Dionysius ita inter alia loquitur: Sacerdos ad eum accedens, interrogat primum an renunciet diuisibilibus omnibus: deinde exponit illi perfectissimam vitam. Vbi verò ille omnia intentè promiserit, consignans eum crucis signo sacerdos tondet, trinas diuinæ beatitudinis personas in clamans, exutumq; vete

Math. 15.

Genes. 2.

1. Theff. 2.

Act. 16.

Math. 9.

Marc. 2.

Luc. 5.

Canon Apostolor.

Ignatius.

Psalm. 10.

tus

ste

ste omni, aliam induit: & cum sanctis alijs qui astant viris ipsum salutans, diuinorum mysteriorum participem facit. Et paulò supra de ipsis monachis sic scribit idem Dionysius: Sancti præceptores nostri (nempe Apostoli) diuinis eos appellationibus sunt præsequuti, partim therapeutas (id est, cultore) à synchero Dei famularum atque cultu, partim monachos ab indiuidua & singulari vita appellantes. Porro de ceremonijs & ritibus quibus exequiæ fidelis defuncti celebrantur, ipse Dionysius loquitur hunc in modum: Sumetes defunctum, ad pontificem ducunt, quasi coronis donandam sacris. Hunc ille libenter suscipit, eaque peragit, quæ diuino instituto sunt super eos qui sanctè quiescunt. Coacto sancto cœtu venerandus antistes (siquidem sacerdotalis ordinis fuerat qui obdormiuit) ante sanctum altare inclinans eum, orationem ad Deum inchoat, & gratiarum actionem: si autem honestissimis monachis aut sanctæ plebi insertus erat, ipsum ad venerandū sacrarium ante sacerdotum reclinat ingressum, deinde precem cum gratiarum actione peragit præsul. Deinceps verò ministri verissima de nostra resurrectione promissa, quæ diuinis inserta sunt eloquijs, recitantes, consentanea tantundemque, valentia canunt psalmodum canticâ. Postea accedens venerabilis præsul, precem super defuncto sacratissimam peragit: & post orationem ipse quoque pontifex defunctum salutatur, & post illum, qui astant omnes. Vbi verò cuncti conualutauerunt, super defuncto fundit oleum pontifex: & oratione pro omnibus defunctis facta, honesto in loco ponit Corpus cum æqualibus alijs corporibus sanctis. Et postea addit idem Dionysius: Quænam verò de huiusmodi prece quam super defuncto peragit præsul, ex diuinis ducibus nostris (videlicet Apostolis) traditio peruenit ad nos, operæ præcium est vt dicamus, &c. Verum ne quis imperitus putet, præclarum hunc virum non vidisse Apostolos, & non esse illum Dionysium, cuius mentionem Lucas in Actis Apostolorum facit: adhuc vnū ex monumentis ipsius proferemus testimonium, quo conuincemus, cum non solum vidisse Apostolos, sed etiam interfuisse sanctæ

obdormitioni beatissimæ Deiparæ virginis Mariæ. Nam in libro de diuinis nominibus alloquens sanctum Timotheum cui scribit, hæc dicit: Apud ipsos diuino spiritu plenos pontifices nostros (nempe Apostolos) quum & nos, vt nosti, & plerique ex sanctis fratribus nostris ad contuendum corpus illud quod authorem vita, Deumque coeperat, conuenissemus (aderat autem, & frater Domini Iacobus, & Petrus supremum decus antiquissimumque theologorum columen) post contutum placuit, vt &c. Clemens etiam Petri Apostoli discipulus, scribens ad ipsum sanctum Iacobum Hierosolymorum episcopum, ait: Sicut à beato Petro Apostolo accepimus omnium Apostolorum patre, qui clauis regni cœlestis accepit, qualiter tenere debemus de sacramentis quæ geruntur in sanctis, te ex ordine nos decet instruere. Tribus enim ordinibus commissa sunt sacramenta diuinorum secretorum, id est Presbytero, Diacono, & Ministro, quicquid timore reliquias fragmentorum corporis dominici custodire debent, ne qua putredo in sacrario inueniatur: ne dum negligenter agitur, portio corporis dominici grauis inferatur iniuria. Et paulò post: De vasis sanctæ sacræ ita agendum est: Altaris palla, cathedra, candelabrum, & velum, si fuerint vetustate consumpta, incendio dentur: quoniam non debent ea quæ in sanctuario fuerint, malè tractari, sed incendio vniuersa tradantur. Cineres quoque eorum in baptisterium inferantur, vbi nullus trāsitus habeat: aut in parietem, aut in fossas pauimentorum mittantur, ne introeuntium inquinentur pedibus. Pallas & vela quæ in ministerio sanctuarij fordidata fuerint, diaconi cum humilibus ministris lauent: non eicientes è sacrario velamina dominicæ mensæ, ne fortè puluis dominici corporis malè decidat. De velis ianuarum cura sit ostiarijs ex admonitione maiorum: ne quis negligens aut ignarus ad velum ianuarum domus Domini manus in cœditè tergat, sed statim coercitus discat omnis homo, quia velum atrij domus Domini sanctum est. Si fortè quispiam presbyter vel diaconus sacrarij syndonem aut velum subtracta vendiderit, Iudæ Iscario.

riotis similis æstimabitur. Calicem ad perferendum sanguinem Domini adaptatum cum omni munditia minister præparet: ne non bene lotus calix diacono offerenti cedat in peccatum. Ad hunc modum cum omni honestate cuncta quæ supra exposuimus debent impleri. Tales ad ministerium eligantur clerici, qui dignè possint dominica sacramenta tractare. Tandem in fine epistolæ ipse Clemens ista verba adiicit: Hæc præcepta à sancto Petro Apostolo accepi, & tibi frater charissime insinuare curavi, vt seruari omnia præcipias sine macula. Rursum in altera epistola idem Clemens scribit in hunc modum: Hic, id est, in præsentī vita postus oportet nos agnoscerē voluntatem Dei. Quoniam in alijs locis sacrificare, & missas celebrare non licet, nisi in quibus Episcopus proprius iusserit, & eo loco qui ab Episcopo regulariter ordinato (tenente videlicet ciuitatem) consecratus fuerit. Hæc Apostoli à Domino acceperunt, & nobis tradiderunt: hæc nos docemus, vobisque & omnibus absque reprehensione tenere, & docere mandamus. Hactenus Clemens. Satis iam (vt arbitror) liquet, Apostolos multa tradidisse fidelibus, quæ non sunt expressa in scripturis diuinis: id quod etiam pleraque ex his quæ subijcimus, commonstrabunt.

Plures sententiæ Patrum orthodoxorum, de consuetudinibus, & decretis Ecclesiæ, siue traditionibus, institutisq; maiorum.

CAPVT VI.

Libet enim hic coaceruare plures sententijs patrum orthodoxorum de consuetudinibus, & decretis Ecclesiæ, siue traditionibus institutisq; maiorum: ob id maximè, quod hæretici huius temporis modis omnibus conentur abrogare, quicquid sancta mater ecclesia recepit, quod ipsis non placet. Igitur Ignatius Beati Ioannis Euangelistæ discipulus in epistola quam scribit ad Heronem diaconum, ita loquitur: Omnis qui aliquid dixerit præter illa quæ tradita sunt, tamen si fide dignus sit, tamen si ieiunet, tamen si virginitatem seruet, tamen si signa faciat, tamen si propheta, lupus tibi appareat in grege ouium corru-

ptionem operans. Beatus Clemens Petri Apostoli discipulus in calce cuiusdā epistolæ suæ ait: In iudicio Dei ignis æterni tormenta sustinebit, qui ecclesiastica decreta neglexerit. Clarissimus martyr Christi Irenæus Polycarpi Martyris auditor (quem Polycarpum discipulum Ioannis Apostoli fuisse constat) tertio aduersus hereses libro, ita scribit: Maximæ & antiquissimæ, & omnibus cognitæ, à gloriofissimis duobus Apostolis Petro & Paulo Romæ fundatæ & constitutæ Ecclesiæ traditionem quam habet ab Apostolis, & annunciatam hominibus fidem, per successiones Episcoporum peruenientem vsque ad nos, indicantes, confundunt omnes eos qui quoquo modo vel per sui placentiam prauam, vel per vanam gloriam, vel per cæcitatem & malam intentionem, aliter quam oportet colligunt: Ad hanc enim Ecclesiam propter potentiorē principalitatem necesse est omnem conuenire Ecclesiam, hoc est, eos qui sunt vbiq; fideles: in qua semper conseruata est ea quæ est ab Apostolis traditio. Et paulò post: Ea, inquit, quæ est ab Apostolis in Ecclesia traditio, peruenit vsque ad nos: & Polycarpus non solum ab Apostolis edoctus & conuersatus cum multis ex his qui Dominum nostrum viderunt, sed etiam ab Apostolis in Asia in ea quæ est Smyrnis Ecclesia constitutus Episcopus, quem & nos vidimus in prima nostra ætate, (multum enim perseverant, & valdè senex gloriosissimè & nobilissimè martyrium faciens, exiit de hac vita) hic docuit semper quæ ab Apostolis didicerat, quæ & Ecclesiæ tradidit, & sola sunt vera. Deinde quum idem Irenæus dixisset, Apostolos in Ecclesiam quasi in diues depositorium plenissimè contulisse omnia quæ sunt veritatis, addidit: Quid si neque Apostoli quidem scripturas reliquissent nobis, nonne oportebat ordinem sequi traditionis quam tradiderunt his quibus committebant Ecclesiæ? Beatus Basilius Magnus, in epistola quam scribit ad occidentales Episcopos facit huiusmodi quæramoniam: Tribulationes, inquit, nostræ vel nobis tacentibus vobis sunt cognitæ, vt pote quæ in toto orbe sunt diuulgatæ. Patrum decreta contemnantur, Apo-

Apostolicæ traditiones nihil sunt, recentiorum hominum inuēta Ecclesijs inferuntur: seniores ingemiscunt, dum vetera præsentibus comparant: iuuenēs eō miserabiles sunt, quod non videant, quibus bonis priuati sint. Epiphanius Cyprensis eximia sanctitatis Episcopus in libro quem aduersus hæreses scripsit, refellens impia dogmata Aerij heretici, qui neq; pro defunctis orandū, neq; diebus ab Ecclesia præscriptis ieiunandum esse asserbat, inter cætera quibus Ecclesiæ cōsuetudinem, & patrum traditiones defendit, sic loquitur: Quis verò ista rectius nouit, hic ne seductus homo, qui adhuc superest, & in viuis etiam nunc agit, an martyres qui ante nos fuerunt, quiq; ante nos habuerunt in Ecclesia traditionem à suis patribus acceptam, quam & hi rursus à patribus ante se viuentibus didicerant? Deinde paucis interiectis addit idem Epiphanius: Quis poterit matris statuta patrisque legem (vt verbis Salomonis utamur) dissoluere? Nam Salomon: Audi, inquit, fili sermones patris tui, & ne repellas leges matris tuæ: ostendens quod per scripturam, & sine scriptura docuerit pater, hoc est, Deus, vnigenitus, & spiritus sanctus, quodque mater nostra Ecclesia leges habeat apud se repositas indissolubiles, quæ eueri non possunt. Hæc Epiphanius. Sanctus Ioannes Damascenus cœlesti sapientia locupletissimus in sermone de defunctis, in quo testimonijs ex Dionysio Areopagita, Ioanne Chryostomo, Gregorio Nysseno, & Athanasio Magno adductis, comprobat preces, elemosynas, & cætera pia pro fidelibus qui obdormierunt peracta, plurimum prodesse ipsi defunctis. Hæc dicit: Hoc est quod vult ac consulit misericors Deus, vt nos mutuo tam in vita quam post mortem beneficijs prosequamur. Nisi enim id in oculis eius rectum foret, nunquam dedisset occasionem habendæ memoriæ defunctorum in sacrificio illo incrementi, neque item celebrandorum ternariorum, nouenariorum, quadragenariorum, & anniuersariorum: quæ sanè inconcussa, & ita certa, vt de eis disputare non oporteat, apostolica Catholicaque Ecclesia, ac populus eius à Deo collectus pietatiq; deditus, ab-

Epiphanius.

Prophet. 1. & 6.

Damascus.

idem.

idem.

que omni contradictione custodit. Idem ipse Ioannes Damascenus quarto libro orthodoxæ fidei, postquam ostendit nos iuste adorare crucem dominicam, venerari præsepium, sepulchrum, & similia, ac non sine causa conuerti ad orientem dum Deo supplicamus: addit hæc verba: Non est scripta ista Apostolorum traditio, nam multa sine scripto nobis tradita sunt. Rursum eodem libro post illa omnia, quibus copiose declarat, nos debere beatam virginem Mariam deiparam ceterosque sanctos colere, eis templa erigere, eos inuocare, imaginibusque ipsorum honorem exhibere, mox subdit: Hæc traditio scripta non est: tradiderint sine scripto, Paulus gētiū Apostolus testatur dicens, Ergo fratres stete & tenete traditiones nostras, quas edocti estis sine perfermonem, siue per epistolam nostram, Et rursus, Laudo vos, fratres, quia per omnia mei meministis, & sicut tradidi vobis traditiones tenetis. Vir illustri beatus Hieronymus scribens Lucino Berico, ait: De sabbato quod queris vtrum ieiunandum sit, & de Eucharistia an accipienda quotidie, quod Romanæ Ecclesiæ, & Hispaniæ obseruare perhibentur: ego illud te breuiter admonendum puto, traditiones Ecclesiasticas (præsertim quæ fidei non officiant) ita obseruandas, vt à maioribus traditæ sunt, nec aliorum consuetudinem aliorum contrario more subuerti. Atque vtinam omni tempore ieiunare possimus, Eucharistiam quoque semper accipere, & Psalmistam audire dicentem, Gustate & videte quoniam suavis est Dominus. Et paulo post, Vnaquæque, inquit, prouincia, præcepta maiorum leges apostolicas arbitretur. S. Pater Augustinus præclarum Ecclesiæ iydus in epistola ad Casulanum scribit hunc in modum: In his rebus de quibus nihil certi statuit diuina scriptura, mos populi Dei & instituta maiorum pro lege tenenda sunt: & sicut præuaricatores diuinarum legum, ita contemptores ecclesiasticarum consuetudinum coercendi sunt. Vincentius Lyrinensis, vetustus, & eruditus scriptor, in libro quem aduersus hæreses adidit, super his verbis Beati Pauli Apostoli, Deuita pro-

2. Thef. 2.

1. Cor. 11.

Hieronymus.

Psalm. 33.

Augustinus.

Vincentius.

1. Tim. 4.

pha-

phanas vocum nouitates, ita loquitur; Prophanæ sunt, quæ nihil habent sacri, nihil religiosi, ab Ecclesiæ penetralibus (quæ est templum Dei) penitus extraneæ. Prophanas, inquit, vocum nouitates: id est, dogmatum, rerum, sententiarum nouitates, quæ sunt vetustati, quæ antiquitati contrariæ. Quæ si recipiantur, necesse est, vt fides, beatorum patrum, aut tota, aut certè magna ex parte violetur: necesse est vt omnes omnium ætatum fideles, omnes sancti, omnes casti, continent, virgines, omnes clerici, leuitæ, & sacerdotes, tanta confessorum milia, tanti martyrum exercitus, tanta vrbium, tanta populorum celebritas, & multitudo, tot insulæ, tot prouinciæ, reges, gentes, regna, nationes, totus postremo iam penè terrarum orbis per Catholicam fidem Christo capiti incorporatus, tanto seculorum tractu ignorasse, errasse, blasphemasse, nescisse quid crederet, pronuncietur. Prophanas, inquit, vocum nouitates deuita: quas recipere atque sectari nunquam Catholicorum, semper verò hæreticorum fuit. Et paucis interiectis, ait idem Vincentius: Cunctis euidenter perspicueque monstratur, hoc apud omnes ferè hæreticos quasi solenne esse ac legitimum, vt semper prophanas nouitates gaudeant, antiquitatis scita fastidiant, & per expositiones falsi nominis scientiæ, à fide naufragent. Contra vero catholicorum hoc ferè proprium, deposita sanctorum patrum, & commissa seruare, damnare prophanas nouitates: sicut prædixit, & iterum dixit Apostolus, Si quis annunciauerit præterquam quod acceptum est, anathema sit. Hactenus ex Vincentio Lyrinensi. Profecto insolenter nimium insanunt hæretici, qui maiorum præceptis, & Ecclesiæ consuetudinibus atque decretis contemptis, absurda alia, quæ pro suæ voluntatis arbitrio sequantur, sibi somniant.

Galat. 1.

Quod propter mala atq; abusus nō oporteat Ecclesiam contemnere: & quod etiam maioris Ecclesiæ pastoribus parere necesse sit.

CAPVT VII.

Ipsi hæretici vt autoritatē Romanæ atq; Apostolicæ Ecclesiæ deprimant,

clamitant, innumera eademq; grauissima peccata, & intolerabiles abusus in ea esse. Nos sanè nec volumus nec possumus negare quod manifestum est. Cæterum pij prauos quosq; commiseratione, & gemitibus prosequuntur. Eos qui deberent probitatis exempla præcipue commonstrare, sed iniquitatis exempla commonstrat, nō per maleuolentiā aspernatur, neq; de eis detrahēdi studio passim cōtumeliose loquuntur, sed potius illos precibus apud Deum iuuare contēdunt. Magnis quidē desiderijs exoptāt, vt corrupti mores in melius reformētur non tamē se præpositorū vel sacerdotū iudices temerè constituunt. Multi iniqui sunt in Ecclesia, verū est, dolēdum est: multi Laicorū, multi Clericorū, multi Monachorum nō dignè secundū vocationem qua vocati sunt, ambulant: Nō tamen propterea perijit Ecclesiæ auctoritas, non propterea contemnēda est ipsa Ecclesia. Nam si cut regibus & principibus secularibus (licet fortè mali sint) subditos oportet esse Christianos: ita antistitibus ac pastoribus Ecclesiæ etiā malis, eos debitam reuerentiam, debitamq; obedientiam prestare necesse est. De talibus enim primatibus, non mala docentibus vel præcipientibus, Dominus Iesus istud pronunciauit, Omnia quæcunq; dixerint vobis seruate & facite, secundum verò opera eorum nolite facere. Apostolus quoque, Obēdite, inquit, præpositis vestris, & subiaccete eis. Rursumq; ait: Omnis anima potestati bus sublimiorib; subdita sit, non enim est potestas nisi à Deo: quæ autem sunt, à Deo ordinata sunt: qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit: qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. In Deuteronomio etiam scriptura diuina dicit, Qui superbierit nolens obedire sacerdotis imperio qui eo tempore ministrat Deo tuo, ex decreto iudicis morietur homo ille, & auferes malum de Israel: omnisque populus timebit, vt nullus deinceps intumescat superbia. Alio item loco ait, Quasi scelus idololatriæ est, nolle acquiescere. Oportet præcium fuerit, adducere in medium etiā ea quæ de hac re scribit Clemens Petri Apostoli discipulus. In quadam enim epistola ita loquitur: Si vobis Episcopis omnes presbyteri, diaconi, & sub-

Ephes. 4.

Matth. 23.

Heb. 13.

Rom. 13.

Deut. 17.

1. Reg. 15.

Clemens.

diaconi, reliquique clerici non obedierint: si principes omnes tam maioris quam inferioris ordinis, atque reliqui populi, tribus, & linguarum non obtemperauerint, extorres a regno Dei, & confortio fidelium, atque a liminibus sanctae Dei Ecclesiae alieni erunt. Et infra in eadem epistola: Qui, inquit, episcopis non obediunt, indubitanter rei, & reprobi existunt: de quibus etiam beatus Petrus instructor, & ordinator noster ac princeps Apostolorum manifeste cunctos audientes instruebat dicens, Qui Episcopis restiterit aut inobediens fuerit, non his sed domino salvatori nostro, cuius legatione funguntur, resistit. In alia quoque Epistola Clemens narrans beato Iacob: ea quae docere solebat Petrus (cuius ipse individuus comes fuerat) scribit hunc in modum: Quotidiana illius praedicatione haec erat, quam tibi frater charissime significare curavi. Bonorum, inquit, operum semina sunt, Deum (quatum unusquisque sapit & potest) totis intimi cordis visceribus diligere: & proximum sicut seipsum. Paucis quoque interiectis addit: Episcoporum praecipis in omnibus obedite, etiamsi ipsi aliter (quod absit) agant: memores scilicet illius dominici praecipiti, quae dicunt facite, quae autem faciunt, facere nolite. Obedientia, & humiliatio quae magistris impenditur, domino exhibetur. Haec ex Clemente. Ergo sicut dicebamus, non propter malos contemnenda est Ecclesia, Non idcirco vituperandus est honorabilis ordo vel Episcoporum, vel sacerdotum, vel monachorum, quod quae plures perdit viuentes habeat: neque enim sacrum Apostolorum ordinem inde non veneramus, quod Iudas in eam sceleratus fuerit, ut Christum traderet. Sicut autem in Ecclesia multi sunt mali, ita sunt & multi boni. Ipsa enim est sagma bonos malosque pisces pariter complectens: ipsa est area, grana simul & paleas continens. Quamdiu hic viuitur, necesse est ut boni cum malis permaneant, coeque tolerent: postea Dominus separabit malos a bonis. Haereticum dum quasi separare se volunt a malis, praecidunt se ab Ecclesia: vel hinc aperte demonstrantes quod non solida grana, sed leuissima paleae sint: nam si grana essent, non eos ab area dominica vetus superbe excuteret.

Idem.

Idem.

Marc. 12.

Matth. 23.

Matth. 13.

Luc. 3.

Quod haereticis ab Ecclesia separatis, & charitatem non habentibus nihil profuit bona quae ipsi facere videntur.

CAPVT VIII.

Am ab Ecclesia praecisi haeretici, licet in virulentis libris quos edunt, nonnunquam bona intermiscant, licet aliqua quae ex se vitia sunt, doceant, licet eleemosynas faciant, & precibus dediti sint, licet tormenta, atque ipsam mortem intrepide subeant, nihil eis profuit illa omnia: quia charitatem non habent, nec habere possunt, quam Ecclesiae catholicae unitatem videlicet tunicam Christi inconfutibilem per nefarias sectas discindere nitantur. Verissima enim sunt haec verba Pauli Apostoli, Si linguis inquit, hominum loquar, & angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut aes sonans aut cymbalum tinuens: & si habuero prophetiam, nouerim mysteria omnia & omnem scientiam, & si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum: & si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Qui beatus Apostolus postquam opera carnis alio locoenumerasset, & inter illas sectas siue haereses expressisset, terribili sententia mox subiecit, Praedico vobis sicut praedixi, quoniam quae talia agunt, regnum Dei non consequentur. Hinc sacer presul Augustinus in libro de fide ad Petrum ait: Firmissime tene, & nullatenus dubites, quemlibet haeticum siue schismaticum, si Ecclesiae Catholicae non fuerit aggregatus, quataescunq; eleemosynas fecerit, & si pro Christi nomine etiam sanguinem fuderit, nullatenus posse saluari. Idem beatus Antistes quarto libro de baptismo aduersus Donatistas, scribit in haec verba: Constituamus aliquem castum, continentem, non auarum, non idolis seruientem, hospitalem, indigentibus ministrantem, non cuiquam inimicum, non contentiosum, patientem, quietum, sobrium, frugalem, sed haeticum: nulli vtiq; dubium est, eum propter hoc solum quod haeticus est, regnum Dei non possessurum.

De unitate fidelium, & quod vnus Dei vnica sit Ecclesia, extra quam nulli salus esse potest.

CAP.

Ephe. 4. **A**postolus vociferatur, admonet, precatur, & dicit: Solliciti sitis seruari unitatem spiritus in vinculo pacis. Vnum corpus, & vnus spiritus: sicut vocati estis in vna spe vocationis vestrae. Vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma. At haeretici vocem hanc Apostolicam non audiunt. Persuadeant sibi sane quod volunt: non possunt esse tot Ecclesiae, quot emergunt haereses, & sunt schismata. Etsi plures dicuntur Ecclesiae, propterea quod plures in orbem terrarum sint fidelium congregationes & cateruae: omnes tamen in unitatem orthodoxae fidei conuenientes, vnanimi efficiunt Ecclesiam. Ea per totum mundum vnanimi seruat sanctae communionis integritatem. Vnius ergo Dei vna est Ecclesia, vnus viri Christi vna sponsa, sicut Paulus, spiritu Dei plenus, ait, Depondi vos vni viro virginem castam exhibere Christo. De qua sua vnica ipse Christus ad patrem in Psalmo, Erue, inquit, de manu canis vnica meam. De qua rursum dicit, Vna est coluba mea. Ista vnica nimirum ea est quae hoc seculo nostris ab haeticis Papisica, a nobis dicitur Apostolica atque catholica, id est, vniuersalis. Ipsorum haeticorum recens nata siue nuper resuscitata synagoga, dogmatibus nescio quibus male ebria, inconstans, & infama, quae institu-

2. Cor. 11.

1. Cor. 13.

1. Timot. 3.

Augustin.

Singulis ordine post respondet.

ta traditionesque maiorum, & fidem quam Apostoli, Apostolorumque discipuli, ac martyres, ceterique sancti omnes tenuerunt, impugnat) non potest esse illa vnica, non potest esse illa veritatis columna. Catholica vero plane firmamentum veritatis est, quae licet varijs vel haeticorum vel ethnicorum assaultibus ferè semper impetita pulsataque fuerit, stabilis tamen atque insuperabilis in vna eademque fide haectenus permansit, & in aeternum permanebit. Cum hac enim Christus, se futurum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi promissit. De hac dixit, Porta inferi non praeualebunt aduersus eam. Haec est arca illa Noe, intra quam quicumque non est, ut diluuii absorbtus pereat necesse est. Haec est illud corpus Christi mysticum, a quo quodcumque membrum separatum fuerit, viuere non potest. O profundam caecitatem, o miserandam dementiam infelicissimorum haeticorum, qui venerabilem illam Dei domum (extra quam nullus Deo placere potest) reliquerunt: ad quam nisi humiliati atque obedientes reuersi fuerint, nisi Ecclesiae catholicae unitatem tenuerint, quantumcumque pbi ac iusti esse videantur, eos ex hac vita migrantes, non gaudia caeli, nec remedia purgatorij, sed aeternae damnationis supplicia excipient.

Matth. 28.

Matth. 16. Genes. 7. 8.

COLLYRII HAERETICORVM Liber posterior.

De arrogantia, & impijs dogmatibus Haeticorum huius temporis.

CAPVT I.

Resceto dum ego arrogantiam & impietatem haeticorum cui nostri memoria repeto, lachrymas continere vix possum. Ipsi enim obtemperare Ecclesiae nolunt: subesse eius praesulibus modis omnibus recusant. Summi Pontificis (qui supremus Christi vicarius est) primatum nihili aestimant: Apostolicae Sedi petulanter insultant. Monstruosae confusionis sectatores, diuinae ordinationis insectatores, visibilem Ecclesiam sine visibili capite in terris esse volunt. Inter Laicos & Clericos nihil dif-

criminis constituunt: in sanctum sacerdotium ceterosque ordines sacros contumeliosi sunt. Sacramentalem salutiferamque exomologesim, quam coram sacerdote (peccata nostra aperiendo atque enumerando facimus) explodunt & exhibent. Blasphemiarum acervos in illum diuini amoris omniumque bonorum fontem sacram Eucharistiam & in caeleste illud Missae sacrificium, in illa inquam, ineffabilis dignitatis mysteria, barbarica paganicaque irreuerentia congerunt. Sanctae vntionis sacramentum quod fidelibus morti vicinis administratur, tanquam rem inanem irridet atque

reiciunt, imò verò plerique ex eis, consecratum oleum calcis suis inungendis (ò scelus nefandum) iam adhibuisse perhibentur. De præcellentissimæ deiparæ virginis Mariæ dignitate, quantum possunt derogant. Cultum ei impium, & venerationem sanctis beatifque cœli ciuibus exhibitam, insolentissima temeritate damnant: eos non debere inuocari insipientissimè deblatant: eorum honorandas imagines è tēplis eijciunt. Purgatorium fabulam dicunt: vnde etiam pro defunctis orandum esse negāt. Propterea dicacitate, & risu vsūm aquę benedictę, ac cereorum æternosq; ritus, & dies festos in Ecclesia Dei receptos incesunt. Arbitrium hominis liberum non esse, & fidē sine bonis operibus ad salutem sufficere gāniunt. Monachismum detestantur: eum nouum hominum commētum esse dicunt. Nuptias ita laudant vt virginitati detrahant. Hominem non posse continenter viuere, ob idq; non debere continentiam vouere pronūciant: & si quis illam vouerit, ac postea vnum violaerit, nihil talem offendisse, nihil in Deū peccasse iudicant. Incesta sacerdotum, monachorum, ac virginum Deo sacratarum connubia approbant. Coelibatū omnemq; carnalium voluptatum abstinentiam parripēdunt. Libertatē carnis, libertatem Euangelicam appellant. Breuiter: quicquid eis libet etiam licere putant: atq; ita rabie quadam correpti, suas animas in gehennam confidenter præcipitant. Magnum illis studium est, quam plurimos in eadem secum pditionis nastam illicere: & vbi aliquem veneno pestiferæ p̄suasionis infecerint, tum mirificè exultant atq; gloriantur. Aiunt talem iam verè illuminatum, feliciterque immortalī semine verbi Dei renatum esse. Deus bone, in quæ tēpora incidimus nos? Quam indignè hoc nostro seculo ab istiusmodi hæreticis prophanantur omnia. Quanta ipsi feritate in sp̄sām Christi Ecclesiam debacchantur? Sed operæ præcium est, vt aduersus impiam eorum temeritatem, præter illa quæ supra in mediū protulimus, adhuc aliqua breuiter adducamus.

De obedientia præstāda Ecclesia atq; antistitibus: & de summi Pontificis Sedis, Apostolica primatu.

CAPVT II.

Christianos omnes debere obedire Ecclesie, debere subesse eius antistitibus, abūde supra in priori libro fuit demonstratum. Quod autem hæretici primatum summi pontificis & eminentiam Sedis Apostolicæ despiciunt atq; impugnant, hoc faciunt quod sibi proprium est. Nam beatus Dei martyr Cyprianus scribens ad sanctum Cornelium, ita loquitur: Non aliunde hærefes ortæ sunt, aut nata scismata, quam inde quod sacerdoti non obtemperatur, nec vnus in Ecclesia ad tempus iudex vice Christi cogitatur. De ipso supremi pontificis, & sedis Apostolicæ primatu, sanctus Anacletus Petri Apostoli discipulus, in quadam epistola sua scribit hunc in modum: Sacrosancta Romana & Apostolica Ecclesia, nō ab Apostolis, sed ab ipso Domino saluatore nostro primatum obtinuit, & eminentiam potestatis super vniuersas Ecclesias, ac totū Christiani populi gregem assequuta est: sicut ipse beato Petro Apostolo dixit, Tu es Petrus, & super hanc petram, ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam: & tibi dabo clauēs regni cœlorum, & quæcunque ligaueris super terram, erunt ligata & in cœlo: quæcunque solueris super terram, erunt soluta & in cœlo. Adhibita est etiam societas in eadem Romana vrbe beatissimi Apostoli Pauli vasis electionis, qui vno die, vno quoque tempore gloriosa morte cum Petro, sub principe Nerone decertans coronatus est: & ambo sanctam Romanam Ecclesiam consecrarunt, alijsque omnibus vrbibus totius mundi, eam sua præsentia atque venerando triumpho præstiterunt. Et paulo infra idem Anacletus ait: Inter beatos Apostolos quadam fuit discretio: & licet omnes essent Apostoli, Petro tamen à Domino est cōcessum, & ipsi inter se idipsum voluerunt, vt reliquis omnibus præfesset Apostolis, & Cephas, id est, caput, teneret principatum Apostolatus: hæc Anacletus.

De discrimine inter Laicos, & Clericos.

CAPVT III.

De discrimine quod est inter laicos atque eos qui sacris sunt initiati, mul-

multa & diuinæ literę, & Apostolorum canones, & scripta eorum qui cum Apostolis conuersati sunt, continēt. Beatus Ignatius Ioannis Apostoli discipulus in epistola quam scripsit ad Trallianos, inter cætera quibus commēdat dignitatem Episcoporum, sacerdotum, & diaconorum, ait: Episcopo subiecti estote sicut domino: presbyteris subditi estote sicut Apostolis: oportet etiam & diaconis q sunt in ministerio Iesu Christi omni modo placere. Sinē ipsis Ecclesia electa non est, neq; collectio sanctorum, neq; cōgregatio sancta: Hæc Ignatius. Diu? Ioannes Chryostom? loquēs de sacerdotib, præstantiam eorū huiusmodi verbis effert: His qui terram incolunt atque in ea versantur, commissum est vt ea quæ in cœlis sunt dispēsent: his datū est, vt potestatem habeant, quam neque angelis neque archangelis datam esse voluit Deus. Quid hoc aliud esse dicas, nisi omnem rerum cœlestium potestatem illis à Domino concessam? quorumcunq; enim, ait peccata remiseritis, remittuntur eis: & quorumcunq; reueneritis, retēta sunt: Rursum ipse Chryostomus dicit. Quum Sacerdos spiritū sanctum inuocauerit, sacrificium que illud horrore & reuerentia plenissimū perfecerit, cōmuni omnium Domino manibus assidue pertractato, in quorum illum ordine, quæso te, collocabimus? Itemque ait, Sacerdotium quidem in terra peragitur, cæterum in rerum cœlestium classem ordinemq; referendum est. Hæc Chryostomus. Omnes quidem sancti aliquando dicuntur in scripturis sacerdotes, p̄pterea quod spirituales hostias offerant Deo: sicut etiam dicuntur reges, eo quod regant suos affectus: sed nō nisi hi qui ab Episcopo consecrantur, externo sacerdotio fungi possunt. Temporibus Apostolorum eadem erāt sacrorum ordinum nomina, quæ modò sunt in Ecclesia. Vnde Ignatius in Epistola ad Antiochenos scribit ita, Saluto sanctum presbyterum vestrum, saluto sanctos diaconos, saluto subdiaconos, lectores, cātōres, ostiarios, laborantes exorcistas, atque confessores.

De confessione sacramentali.

CAPVT IIII.

Exomologesim sacramentalem à Christo institutam fuisse certū est, qui sacerdotibus dedit potestatem absoluenti hominēs à peccatis, dicens, Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis. Neq; enim Sacerdos potest remittere peccata sibi incognita. Quare vt per ipsum Sacerdotem concedatur peccatorum absolutio & remissio, necesse est vt per eum qui peccauit, fiat peccatorum cōfessio declaratioque. Hinc Clemens Petri Apostoli discipulus scribens Sancto Iacobo Hierosolimorū Episcopo, inter multa alia quæ se ab ore ipsius Petri accepisse testatur, hæc etiam ponit: Si forte, inquit, alicuius cor vel liuor, vel infidelitas, vel aliquod aliud malum latenter irreperit, non erubescat qui animæ suæ curam gerit cōfiteri hæc ei, qui præst: vt ab ipso per verbum Dei & cōsiliū salubre curetur, quo possit integra fide, & operibus bonis poenas æterni ignis effugere, & ad perpetuam vitam præmia peruenire. Cyprianus Martyr in sermone de lapsis, verba faciens de his qui corde duntaxat peccauerunt, ait: Quoniam de ea re vel cogitauerunt, hoc ipsum apud Sacerdotes Dei dolenter, & simpliciter confiteantur, exomologesim conscientie suæ faciant, animi sui pondus exponant, salutarem medelam paruis licet ac modicis vulneribus exquirant. Et paulò post: Confiteantur singuli, quæso vos fratres, delictum suum, dum adhuc qui deliquit in seculo est, dum admitti eius confessio potest, dum satisfactio, & remissio facta per Sacerdotes apud Dominum grata est. In publica poenitentia solebat olim palam fieri confessio: sed ea consuetudo iuste postea obrogata fuit.

De sacrosancta Eucharistia.

CAPVT V.

Blaspheuias quibus hæretici sacrosanctam Eucharistiam modò impetunt, vel solus Ioannes Damascenus retūdere poterit, q̄ de illa, quarto libro orthodoxæ fidei, loquitur in hunc modū: Non est figura corporis & sanguinis Christi (absit. n. hoc) sed est ipsum corpus domini deificatū, ipso domino dicente, Hoc est, nō figura corporis mei, sed corpus meum: nec figura sanguinis, sed sanguis. Et, Carō mea verus est cibus,

Chrysof.

Ioh. 20.

Idem.

Idem.

1. Petr. 2.

Ignatius.

Ioh. 20.

Clemens.

Cyprianus.

Damasc.

Matt. 26.

Ioan. 6.
Ioan. 1.

& sanguis meus verus est potus. Si volens Deus verbum factus est homo, & ex sancte semper virginis puris atque illibatis sanguinibus sibi carnē subsistere fecit: non potest panē corpus suū ipsius facere, & vinum sanguinem? Dixit in principio, Producat terra herbam virētem: atque haecenus pluuia facta, terra producit sua germina, diuino adiuta vigorataque praecepto. Dixit Deus, Hoc est corpus meum, Et: Hic est sanguis meus, Et: hoc facite in meam cōmemorationem: & utique omnipotenti eius praecepto id efficitur. Spiritus sancti operatione hoc super naturam operatur Deus, quod sola fides capere potest. Proinde cū omni timore, & conscientia munda atque indubitata fide accedamus, veneremurque ipsum tota puritate animi & corporis. Hæc est incruenta illa hostia, quam ab ortu solis vsque ad occasum sibi offerri per prophetam Dominus dicit, corpus videlicet, & sanguis Christi, dicitur communio, & est reuera: quia communicamus per ipsam Christo, & participamus eius carne ac diuinitate, nobisque mutuo per illam communicamus, & vinimur. Haecenus Damascenus. Diuus Ioannes Chrysoströmus libro tertio de sacerdotio scribit in hæc verba: Dum conspicis Dominum immolari, sacerdotem sacrificio incumbere, precarique desuper, & turbam omnem precioso illo sanguine rubescere, etiam ne te adhuc inter mortales versari atque in terra consistere censes? ac non potius repente in caelos transferis, omnemque cogitationem carnis abijciens, nudo animo, mente pura circūspicis que in caelo sunt? O magnum miraculum, o magnā Dei erga humanum genus beneuolentiam, &c. Hæretici verba illa Domini, Hoc est corpus meum, hæc satanica interpretatione deprauant. Verbum, inquiunt, Est, debet reddi per verbum significat: ut sit sensus, Hoc significat corpus meum, quemadmodum ibi, Petra erat Christus, id est, significabat Christum. O impietatem detestādam. Atque Paulus figuratē dicens, Petra erat Christus, non asserit Christum esse petram corpoream, sed petram spiritualem: id quod verba eius mox præcedentia testantur, dum dicit, Bibebant autem de spiritali consequente eos petra. Si liceret in ex-

Genes. 1.

Malach. 3.

Chrysostr.

1. Cor. 10.

planatione scripturarum ita abuti verbo substantiuo, latissima pateret via ad inauditas hæreses suscitandas. Et quid stolidius absurdiusque foret, quam dicere sententiam hanc, Ego sum pastor bonus, sic esse interpretandam, Ego significabo pastorem bonū, vel figura sum pastoris boni? Non minus ineptum impitūque fuerit dicere verba illa dominica, Hoc est corpus meum, sic esse reddenda, Hoc significat corpus meum, aut, Hoc est figura corporis mei. Nos Ecclesie filij firmissimè credimus, sub specie panis, corp⁹ Christi non minus verè esse in Eucharistia, quam est in caelo. Credimus ad prolationem sacratissimorum verborum, virtute diuina, non sacrificantis merito, panem vinumque conuertere in corpus, & sanguinem Christi: adesse verum corpus Domini in altari cum numerosa angelorum multitudine, & tamē ipsum idem in caelo ad dexteram patris permanere. Incomprehensibilia sunt ista. Fit ita, quia Deus vult ita, Deus ita instituit. Sanè si sensibili exemplo hic vti licet, agnoscimus verbum ab hominem prolatum, & integrū audientium auribus excipi, & nihilominus integrum in proferente manere: itidem figuram hominis in obiectis speculis efformari, & tamen ab homine non recedere.

De Sacramento vnctionis infirmorum.

CAPVT VI.

Sacramentū vnctionis, quod à Christo institutum infirmis administratur, Iacobus Apostolus promulgauit sic scribens: Infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros Ecclesie, & orent super eum, vngentes eum olio in nomine Domini, & oratio fidei saluabit infirmum, alleuiabit eum dominus: & si in peccatis sit, remittentur ei. Virexia & sanctitate, & doctrina cōspicuis Hugo à sancto Victore, libro secundo de sacramentis colligit ex prædictis Iacobi Apostoli verbis, hoc sacramentum duplici ex causa institutum fuisse: nempe ad peccatorum remissionem, & ad corporalis infirmitatis reuelationem. Vbi etiam ait: Qui hanc vnctionē fideliter & deuotè percipit, per eam sine dubio & in corpore & in anima alleuationē consolationemque accipere meretur,

Ioan. 10.

Iac. 5.

Hugo à s. Victore.

si tamen expedit ut in vitroque alleuetur. Quod si fortè corporis sanitatem atque valetudinem habere illi non expedit: illam procul dubio quæ est anime sanitatem, & alleuationem in hui⁹ vnctionis perceptione acquirit. Hæc ille: Sancta cōsuetudo vngendi infirmos oleo consecrato, semper in Ecclesia Dei sub nouo testamento fuit obseruata Nam & in Euangelio legimus, Apostolos oleo vnxisse infirmos. Huius vnctionis meminit Chrysoströmus tertio libro de sacerdotio. Innocentius quoque, qui ante mille & centum annos vniuersali Ecclesie præfuit, prim⁹ huius nominis pontifex summus, in epistola quā ad Decentium Eugubinum Episcopū scripsit, præclare de hac vnctione differt.

Marc. 6.

Marc. 7.

1. Thef. 2.

Ioan. 10.

Matth. 5.

Genes. 23.

Genes. 33.

4. Reg. 2.

De Deiparā virgine Maria.

CAPVT VII.

Mariam veram Dei genitricem non posse satis laudari, omnes pij fatentur. Eius dignitas, omnium angelorum dignitatem superat: nam quum Dominum vniuersæ creaturæ genuerit, ipsa quoque vniuersæ creaturæ Domina est. Deum virgo concepit, virgo peperit, & post partum virgo inuiolata permansit. Merito itaque iuxta ipsius vaticinium, omnes generationes eam dicunt beatā. Conuenienter appellamus eam salutē, vitam, & spem nostram, propterea quod Christus qui principaliter est salus, vita, ac spes nostra, se per illam nobis dederit, quodque ipsa apud filiū materna fiducia nobis impetret quæ salutaria sunt. Acgrè ferunt hæretici, quod illam talibus appellationibus prosequamur: sed si sciperent & intelligerent, non ob id indignarentur. Sæpe enim ea quæ attribuntur Deo creatori, rectè attribuntur etiam creaturis: aliter tamen Deo, atque aliter creaturis. Vnde Paulus scribens Theſsalonicensibus dicit, Quæ est spes nostra, aut gaudium, aut corona gloriæ: nonne vos ante Dominū? Et hi ad quos sermo Dei factus est vocantur dii. Apostoli quoque à Christo dicuntur lux mundi. Itidem adorator inuenitur laudabiliter exhibita creaturæ. Nam scriptum est, quod Abraham adorauerit filios Heth, & quod Iacob adorauerit fratrem suum Esau, quodque filij prophetarum adorauerint Heliāum prophetam.

In Liturgia Chrysostrōmi hæc verba de ipsa Maria habentur: Verè dignum & Chrysostrōm iustum est, glorificare te Deiparam, & mi Liturgia. semper beatissimam, ac penitus inconcussa. semper beatissimam, ac penitus inconcussa. ratiorem Cherubin, incomparabiliterque gloriosorem Seraphin, quæ citra corruptionem ipsum Deum genuisti: te verè deiparam magnificamus. Ave Maria gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui: quoniam saluatorem peperisti animarum nostrarum. Sapius etiam in eadem Liturgia verba ista iterantur: Sanctissima, intemerata, super omnes benedictæ, gloriosa domina nostra, deipara, & semper virginis Mariæ, atque omnium sanctorum memoriam agentes, nos ipsos & inuicem, atque omnem vitam nostram Christo Deo nostro commendemus. Beatus Bernardus inter multa quæ de eadem deipara virgine scribit, hæc dicit: In periculis, in angustijs, in rebus dubijs, Mariam cogita, Mariam iauoca. Non recedat ab ore, non recedat à corde. Et ut impetres orationis eius suffragium, non deseras conuersationis exemplum. Ipsam sequens non deuias, ipsam rogans non desperas, ipsam cogitans non erras, ipsa tenete non corrui, ipsa protegente non metuis, ipsa duce non fatigaris, ipsa propitia peruenis. Hæc Bernardus. Non potest gratus esse filio, qui matris honori detrahit. Mariam post partum permansisse virginem firmiter credit Ecclesia Dei. Vnde perpetuam eius virginitatem beatus Hieronymus aduersus blasphemias impuri Eluidij, insigni libello tutatus est.

De veneratione & inuocatione sanctorum.

CAPVT VIII.

Diabolus sciens cultum sanctorum Deo plurimum placere, ingentēque vtilitatem adferre fidelibus, cum per hæreticos abrogare molitur. Si non esset Deo accept⁹ honor qui sanctis exhibetur, Psalmista lætaturus non caneret, Mihi nimis honorati sunt amici tui Deus. Ab ipso Deo sancti honorantur, quæadmodū Christus ait, Si quis mihi ministraverit, honorificabit eum pater meus qui in caelis est. Nūquid eos non venerabimur, quos Deus in caelis hono-

Luc. 11.

Bernardus

Psal. 138.

Ioan. 12.

honorat? Planè sanctos colere, est Deū qui illis sanctitatem contulit, honorare. Aliter ipsum Deum, atq; aliter sanctos colimus: neq; enim sanctis veram illam latriam, quæ solūm diuinæ naturæ competit, exhibemus. Nō potest nō eximium fructum referre is, qui cultui sanctorum deditus est, & eos piè atq; humiliter innocat. Nam sicut diuinus ille Dionysius Areopagita Apostoli Pauli discipulus, in calce libri de ecclesiastica hierarchia testatur, Dei munera conuenientissimè petit, qui per sanctos illa petit: qui verò sanctos despicit, eorumq; intercessionem sibi minimè necessarias apud Deum esse iudicat, nunquam vtiliter consequetur ea, quæ per seipsum insolenter postulat. Igitur absque aliqua dubitatione credendum est, sanctos qui iam æternam beatitudinem sunt adepti, auxiliū præstare his à quibus sanctè coluntur. Si enim ipsi sancti quum adhuc infirmitate mortalitateq; carnis circūdati peregrinarentur à Domino, suis precibus alios iuuare poterant atque iuuabant (vnde Paulus Romanis scribens ait, Obsecro vos fratres per Dominum nostrum Iesum Christum, vt adiuuetis me in orationibus vestris ad Deum) quanto magis id facere possunt, & faciunt, quando in cœlis Deo intimius coniuncti, perfectiorem charitatem, pleniorēque potestatem obtinent? Perspicuum autem est, eosdē gloriosos cœli ciues agnoscere precēs nostras ppter ineffabilem illam vniōnem, qua Deo felicissimè vniti sunt. Vnde in libro de cognitione veræ vitæ, qui sub nomine Augustini editus est, ita legimus: Quum animæ nostræ aliquid secundum Deum desiderant, & hoc sibi per sanctos dari, siue corde, siue lingua, siue voce postulant: animæ sanctorum quibus est idem audire quod videre, & è conuerso, desiderata eis à Deo impetrant. Basilius Magnus attendens prædictam vniōnem qua beati vniuntur Deo, in libro quem de vera virginitate edidit, de sanctorum patrum spiritibus, hæc dicit: Nullus ex his est, qui nō singula vbiq; consideret: etsi enim oculis carnis minimè conspicui sunt, incorporeis tamen obtutibus ad agnitionem complectuntur omnia, & comprehendunt. Ipse Basilius, itemq; Chryso-

Rom. 15.

Augustin.

Basilius.

stomus, & cæteri theologi sancti, conciones plures de martyribus habuerūt, in quibus auditōres suos hortabantur, vt solennitates ipsorum martyrum piæ animi alacritate celebrarent, eorum sacras reliquias religiose venerarentur, ad eos tanquam ad præsentissimos auxiliares semper confugerent.

De Imaginibus sanctorum.
CAPVT IX.

Si iustum est, vt sanctos incorruptōnis munere donatos, & cū Christo regnantes colamus, rectè etiam eorum imagines honoramus, ipsiq; prociidimus: quū honor imagini impensus referatur semper in suum exemplar, id est, in id vnde imago deducta est, & quod ipsa representat: neque enim materiam ex qua imago facta est, veneramur. Nam Deus in Exodo & Deuteronomio, vel alijs veteris testamenti locis vetans fieri sculptilia, & similitudines, non omnino damnat imagines, sed prohibet ne illis tanquā dijs per idololatriam adoratio deferatur. Nam Cherubin obumbrantia propiciatorum ab ipso Deo iustus est facere Moyses. Diuorum imagines, libri simpliciorum sunt: sed & eruditi atque sapientes, quiq; ex illarum aspectu non parum proficiunt. Hinc pluribus iam Concilijs approbatus fuit in Ecclesia vsus sanctorum imaginum. Secundi Concilij Nicæni verba hæc sunt: Fatemur vnanimiter, nos ecclesiasticas consuetudines retinere velle, quarum de numero est imaginum effiguratō. Et paulo infra: Nos regiam viam incedentes, & sanctorum diuinorumque patrum nostrorum doctrinæ insistentes, atque catholice Ecclesiæ (in qua spiritus sanctus habitat) traditionem obseruantes, definimus, cum omni diligentia & cura, venerabiles sanctasq; imagines in templis sanctis collocandas, habendasque tum in sacris vasis & vestibus, tum in parietibus, & tabulis, in ædibus priuatis, & vicijs publicis: quo scilicet per hanc imaginum inspectionem omnes qui contemplantur, ad prototyporum memoriam & recordationem atq; desiderium veniant, illisq; salutationem, & honorariam adorationem exhibeant. In eodem concilio Nicæno citantur verba diui Basilius

Exod. 10.
Leuit. 26.
Exod. 25.

Deut. 5.

Nicænum concilium secundum.

Idem ex Basilio.

lij dicentis: Historias imaginum sanctorum honoro, & palam adoro, hoc enim nobis traditum est à sanctis Apostolis. Vbi ipse Basilius intelligit adorationē reuerentiæ, non autem illam adorationem latriæ, quæ Deo tantūm debetur.

De orationibus, quæ pro fidelibus defunctis fiunt, siue de Purgatorio.
CAPVT X.

Hereticis purgatorium esse negantibus, reclamant hæc diuinæ scripturæ verba, Sancta & salubris est cogitatio pro defunctis orare, vt à peccatis soluantur. Dionysius Areopagita Pauli Apostoli discipulus, capite vltimo libri de ecclesiastica hierarchia, aperte declarat, pontificem ex traditione Apostolorum vbi inter cætera dicit, Venerandus antistes precem sacram sup mortuum peragit. Precatur oratio illa diuinam clementiam, vt cuncta dimittat per infirmitatem humanā admittā peccata defuncto, eumq; in luce statuat, & regione viuorum, in sinibus Abraham, Isaac, & Iacob, in loco vnde au fugit dolor, & tristitia atq; gemitus. Hæc ille. Iidem beatus Ioannes Chrysostomus, Gregorius Nyssenus, & alij quam plures asserunt, ab Apostolis sanctum fuisse, vt sacerdos in Missæ sacrificio memoriam fidelium defunctorum agat: id quod Ioannes Damascenus abundè docet in sermone quem de defunctis scripsit. Vnde etiam in Liturgia Chrysostomi legim⁹ hanc precationem: Honorabilium, incorporearum, supercœlestiumq; potestatum, & sancti Prophetæ præcursoris ac Baptiste Ioannis, sanctorumq; Apostolorum gloriosissimorum, atq; omnium sanctorum tuorum supplicationibus respice nos Deus, & memero omnium, qui in resurrectionis vitæq; æternæ spe obdormierunt, eosq; fac requiescere, vbi cernitur lumen vultus tui. Hæc ibi. Quod si pro defunctis orandum est, planè Purgatorium est. Nam quum neque pro illis qui in cœlum, neq; pro his qui in infernum recepti sunt orare conueniat (illi enim non egent, isti iuuari non possunt viuentium precibus) fatendum, est animas eorum defunctorum pro quibus oramus, neq; in cœlo, neq; in inferno esse: sed esse alibi, vbi adhuc

2. Marc. 12.

Dionysius Areopag.

Chrysost. Greg. Nyssenus.

Damascenus. Liturgia Chrysost.

purgantur. Nisi quorundam peccatorum purgatio etiam post mortem, hoc est in futuro seculo fieret, Christus non protulisset istam sententiam, Qui dixerit verbum contra spiritum sanctum, non remittetur ei neque in hoc seculo, neq; in futuro. Innumeræ reuelationes viris sceminisq; sanctissimis diuinitus factæ, & ipsæ defunctorum animæ, quæ nouissimis hisce temporibus frequenter (Deo ita disponente) viuentibus apparēt, maximæq; inuolabilis Ecclesiæ catholice auctoritas, abundè testantur esse Purgatorium, etiam si illud diuinæ scripturæ antiquorumq; theologorum verbis comprobari non possit.

De aqua benedicta, & cereis atq; luminariibus Ecclesiæ.
CAP. XI.

De aqua benedicta Alexander summus pontifex, & martyr Dei indyctus, in quadam epistola sua ante annos mille quadringentos scripta, loquitur hunc in modum: Aquam sale conspersam populis benedicimus, vt ea cuncti aspersi sanctificentur ac purificentur: quod & omnibus sacerdotibus faciendum esse mandamus. Nam si cinis vitulæ aspersus populum sanctificabat atque mundabat, multo magis aqua sale aspersa diuinisq; precibus sacrata populum sanctificat atque emundat. Et si sale asperso per Helisæum prophetam sterilitas aquæ sanata est, quāto magis diuinis precibus sacratus, sterilitatem rerum aufert humanarum, & coinquatos sanctificat atq; expurgat, ac cetera bona multiplicat, & insidias diaboli auertit, & à phantasmaticis versutijs hominem defendit. Nam si tactu simbriæ vestimenti Saluatoris saluos infirmos esse non dubitamus, quāto magis virtute sacrorum eius verborum diuinitus sacrantur elementa, quibus sanitatem corporis, & animæ humana percipit fragilitas? Hæc Alexander. Cereos & luminaria etiam Apostolorum temporibus in locis Deo contectatis fuisse, testatur septuagesimus primus Canon ipsorum Apostolorum: cuius Canonis verba sic habent: Si quis clericus aut laicus ceram vel oleum ex sancta surripuerit Ecclesia, à comunione excludatur. sanctus Ioannes Damascenus in concione de defunctis

Matth. 23.

Alexander.

Leuit. 16.
Hebr. 9.

4. Reg. 2.

Natth. 16.

Marc. 6.

Luc. 8.

Canon Apostolicus.

Damasce-
nus ex A-
thanasio.

ctis citans Athanasium, ita loquitur: Athanasius ille magnus in sermone vndecunq; concinno, quem in eos qui dormierunt scripsit, hæc dicit: Etiam si is qui in pietate defunctus est, sub dio collocetur, ne omiseris oleum, & ceram (in uocato Christo Deo) ad sepulchrū accedere: accepta enim Deo sunt hæc, plurimamq; ab ipso referunt retributionē. Oleum enim & cera, holocaustum est: incruentæ autem hostiæ oblatio, propitiatio est: quod verò in pauperes cōfertur beneficium, omnis bonæ retributionis est augmentum.

De externis ritibus ac ceremonijs, & de festis.

CAPVT XII.

Deum nostrum qui spiritus est rectè colimus, non spiritu solum, sed etiam corpore externisq; ritibus: nempe capitis inflexione, genuum submissione, manuum elevatione, cōiunctione, vocis prolatione atq; cantu, & alijs cōsimilibus modis. Nam quum nos nō ex inuisibili tantum, sed ex visibili quoq; confitemur naturam, iustum omnino est, ut ipsi conditori nostro duplicem adorationem offeramus, videlicet inuisibilem & visibilem. Partim quidem aut nihil prodest externa adoratio, si desit interna: per externam tamen, interna plurimum inuatur. Eas ceremonias diuini cultus quas Ecclesia obseruat probatq; conuenientissimas esse agnoscit, quisquis rerum sacrarum rationes perdidit, & humilis est. Festorum dierum meminit quinquagesimus primus canō Apostolorum in hunc modum: Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus, carnibus ac vino festiuis diebus per abominationem, & non propter animæ exercitationem abstineat, deponitor. Beatus etiam Ignatius Ioannis Euangelistæ discipulus in epistola quam scripsit ad Philippenses, ait: Dies festos nolite inhonorare.

De libero arbitrio, & de fide atq; operibus.

CAPVT XIII.

Quod hominis arbitrium non esse liberum: & fidem sine bonis operibus ad salutem sufficere prædicant heretici, nimirum occasionem, & fomentum totius iniquitatis sibi suisque discipulis præbent. Si nobis deest arbitrij li-

bertas, si non voluntate eligente, sed necessitate cogente peccamus: iniustus est Deus, qui peccantes æternis tormentis addicit. Si arbitrium nostrum non est liberum, omnino coacta est vita nostra: frustra homines rationis participes dicimur, frustra accepimus præcepta bene viuendi: frustra Deum precari, frustra petere, quærere, pulsare, atque ad virtutem eniti nos scripturæ cohortantur: frustra Deus per prophetam clamat, Si volueritis, & audieritis me, bona terræ comedetis: quod si nolueritis, & me ad iracundiam prouocaueritis, gladius deuorabit vos: Denique nos nihilo prædantiores sumus brutis animantibus, quæ neque laude vel premio, neque vituperatione aut supplicio dignum quicquam agunt, quum regere naturam non possint, sed ad qualibet profequenda (vni naturalis instinctus commouet) feruntur. Non possumus quidem per nos eligere aut facere bonum: ceterum voluntatem nostram gratiæ Dei adiungere debemus, quæ gratia præuenit, cooperatur, & subsequitur. Sicut beatus Augustinus ait, Sine voluntate nostra, non est in nobis iustitia Dei. Voluntas sanè non est nisi nostra, iustitia non est nisi Dei: esse potest iustitia Dei sine voluntate nostra, sed in nobis esse non potest, nisi per voluntatem nostram. Deus non iustificat nolentem: veluti sol non illuminat illum visum, qui oculos ad solis claritatem aperire nō vult. Libertas arbitrij nostri per peccatum, quo omnes in Adam præuicatores facti sumus infirmata est, non adempta. Si fides sine bonis operibus sufficeret ad salutem, Christus non dixisset, Si vis ad vitam ingredi, serua mandata: sed dixisset, Si vis ad vitam ingredi, fidem habetantum: non etiam Paulus clamaret, Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habeam, nihil sum. Igitur non quacunque fides, sed ea quæ per charitatem Deo adheret, & bona operatur, salutem conciliat: quemadmodum idem Paulus Apostolus testatur dicens, In Christo Iesu neque circumcisio, quicquam valet, neque præputium, sed fides quæ per dilectionem operatur. Hinc beatus Iacobus Apostolus ait, Fides si non habeat opera, mortua est in semetipsa.

Quan-

Marc. vit.
Abac. 2.

Quando scriptura dicit, Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Item: Iustus ex fide viuunt, ac consimilia: omnino intelligit fidem charitate, sanctisq; operibus ornata.

De monachismo, & de psalmodijs atq; orationibus, quas latine peragunt virgines Deo consecrate, quæ latine non norunt.

CAPVT XIII.

Monachismum Ecclesia Dei semper approbavit, suoq; gremio fouit, & tanquam eximiam sui portionē laudibus prosequuta est. Dionysius Areopagita Apostoli Pauli discipulus, in libro Ecclesiasticæ hierarchiæ rationē consecrandi monachi, publicamq; professionem describit, quam alibi supra in mediū protulimus: ubi aperte ostendit, iam tum monachos & erinium tonsuram & vestis habitu distinctos ab alijs fuisse. Chrysostomus scripsit aduersus vituperatores vitæ monasticæ libros tres insignes: & aliàs frequentissimè monasticam magnificè commendat. Idem facit Basilius Magnus: idem faciunt & innumerij alij tam Græci quam Latini. Neq; improbanda est varietas institutionum monasticarum, modo talis nō sit, ut vergat ad schismata, & vnitati fidei catholice officiat. Nam honesta illa varietate ornatur Ecclesia, de qua

Psalm. 24.
Epiphanius in calce lib.

Psalmista sic canit, Assistit regina à dextris tuis in vestitu deaurato circumdata varietate. Hinc Epiphanius Cyprius in libro quem aduersus hæreses scripsit, agens de huiusmodi diuersitate, ait: Sunt & alij eximij viuendi modi in Ecclesia catholica. Alij à quadrupedibus abstinent, vescuntur verò volucribus. Alij à volucribus abstinent, sed ouis vescuntur ac piscibus. Alij verò ne ouis quidem vescuntur, alij autem solis piscibus: Alij rursum à piscibus abstinent, soloq; vescuntur caseo: alij neque caseo vescuntur. Iam verò & alij à pane quoque abstinent, alij etiam ab arborum fructibus, & à coctis. Porro multi humi dormiunt, alij neque calceamentis vtuntur: alij saccum gestant occultum. Complures in psalmodijs, orationibusque continuis, & sacrarum scripturarum lectionibus exercentur. Hæc Epiphanius. Hæretici rem absurdam atque inutilem esse dicunt, quod

ordinis monastici virgines, quæ Latine non norunt, psalmodias laudesque diuinas Latine dicant. Sed errant illi. Nam sicut Augustinus ait, Qui psalmum exactè non intelligit, credit tamen aliquid sancti esse in eo quod cantat, omnino sine fructu non est. Deus enim psallentis cor magis, quam verba attendit. Planè qui benigna & religiosa mente prelatatur, etiam si lingua sibi incognita oret, eximiam vtilitatem eximiamq; meritum refert. Quemadmodum egrotus quisque potionem medicinalem conuenienter sumens, sanitati restituitur, licet ipsius potionis virtutem ignoret: & qui supplicationem in charta cōscriptam misericordie principi humiliter reuerentèq; offert, obtinet id quod illa supplicatio postulat, etiam si ipse verba eiusdem suæ supplicationis non intelligat. Nos sanè maiori affectu præfentiorique animo plerumque precamur, dum intelligimus verba, quæ in oratione proferimus, quam si non intelligeremus: non tamen ob id æquiuoca honestissimæque consuetudo, quæ multis seculis in Ecclesia Dei obseruata fuit, temerè immutanda est. Qui priuatas orationes Deo pro sua voluntate offert, potest eas quæ voluerit lingua offerre: sed illas quæ ex instituto maiorum tanquam Ecclesiæ minister peragere obstrictus est, non alia lingua perfoluere debet, quam qua præcipit vel concedit ipsa Ecclesia. Hic sicut & vbiq; obedientiæ melior est, quam propriæ voluntatis prosequutio. Inter omnium gentium linguas hæc tres in titulo crucis Christi specialius rebus diuinis consecratae sunt: Hebræa, Græca, Latina.

De virginitatis excellentia, & votis adimplendis.

CAPVT XV.

Sanctam virginitatem sancto coniugio potiorē esse, nullus sanæ mentis dubitat. Vnde patres orthodoxi castum coniugium argento, puram virginitatem auro assimilant. Ioannes Baptista & pleriq; ex Apostolis Apostolorumque discipulis virgines permanserunt: multa item tam virorum quam foeminarum millia in Ecclesia olim continentiam vouerunt (sicut historia Ecclesiasticæ, & virorum Apostolicorum

Ed scri-

scripta abundantissime testantur) eamq; cum adiutorio & gratia Dei ad mortē vsque feruarunt. Sed & hodie infinita vtriusque sexus multitudo illam vouet atq; custodit: sciens bonū esse homini (vt ait Apostolus) non tangere mulierem: & quia qui sine vxore est, sollicitus est quomodo placeat Deo: mulier item innupta & virgo cogitat quae Domini sunt, vt sit sancta & corpore & spiritu.

Cor. 7. De talibus Christus dixit, Sunt qui se castrauerunt propter regnum caelorum. Qui incontinens est, & tentationibus stimulisq; carnis per inuocationem diuini auxiliij atq; animi diligentiam non resistit, neminem credit posse continenter viuere: quum tamen dicat Paulus, Omnia possum in eo qui me confortat. Liberum quidem est ei qui continentiam non vouit, tradere se coniugio: sed qui voto & professione se obstrinxit, si iam corpus Deo consecratum polluere per carnis commixtionem non timuerit, iuxta Apostoli sententiam, habebit damnationem, quia primam fidem irritam fecit. Hinc Augustinus in libro de fide ad Petrum ait, Secundum Apostoli dictum, qui statuit in corde suo firmus, non habens necessitatem, potestatem autem habens suae voluntatis, & vouit continentiam Deo, debet eam vsque in finem tota mentis sollicitudine custodire, ne damnationem habeat si primam fidem irritam fecerit. Similiter & coniugati viri & coniugatae mulieres, si ex consensu perennem vouerint Deo continentiam, nouerint se sui voti obnoxios detineri, nec iam sibi debere commixtionem carnis, quam prius licitam habuerunt, sed Deo se debere continentiam quam vouerunt. Haec Augustinus. De votis scriptura ita loquitur: Quū votū voueris Domino Deo tuo, non tardabis reddere, quia requireret illud Dominus Deus tuus: & si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum: Si nolueris polliceri, absq; peccato eris: quod autē semel egressum est de labijs tuis, obseruabis: & facies sicut promissisti Domino Deo tuo, & propria voluntate & ore tuo loquutus es. Rursum ait scriptura: Vouete & reddite Domino Deo vestro. Rursumq;: Si quid uouisti Deo, ne moreris reddere: displicet enim ei infidelis & stulta promissio, sed quodcumq;

voueris, redde. Multoq; melius est non vouere, quam post votum promissa non reddere. Bonum igitur & laudabile est vouere: at execrandum & damnabile, vota non reddere. Sicut nullus vouere cogitur, ita qui Deo vouit, si non impleuerit quod vouit, iuste puniatur.

De coelibatu Clericorum. CAP. XVI.

Quod ad coelibatum clericorum attinet, fatemur in primitiua Ecclesia consuetudinem fuisse (quam Graeci adhuc retinent) vt is qui vxorem virginem acceperat, si propter vitam integritatem dignus sacerdotio esse videbatur, in sacerdotem consecrari posset: sed nunquam visum fuit in Ecclesia sub nouo testamento, vt is qui iam erat sacerdos vxorem duceret. Vnde vigesimus quintus canon Apostolorum sic loquitur: Ex his qui coelibes ad clerum peruenerunt, iubemus vt lectores tantum atq; cantores (si velint) coniugia ineamt. Apud ipsos Graecos sicut olim, ita etiam modo, si coniugati sacerdotis vxor moriatur, ipse sacerdos secundam non ducit. Sanè Paulus à sacerdotio repellit omnes digamos, dicens illum solum numero coniugatorum aptum esse sacerdotio siue episcopatu, qui sit vnus vxoris vir. Decimus sextus canon Apostolorum ita habet: Qui post baptismum secundis nuptijs fuerit copulatus, aut concubinam habuerit, non potest esse episcopus, nec presbyter, nec diaconus, neq; prorsus ex numero eorum, qui ministerio sacro deseruiunt. Canon item decimus septimus talis est: Qui viduam aut repudiatam, aut meretricem, aut ancillam, aut aliquam ex his quae publicis spectaculis mancipatae fuerunt, acceperit vxorem, non potest esse episcopus, nec presbyter, nec diaconus, nec omnino in sacrum ordinem assumi. Et quidem de eo qui coniugatus ad sacrum ministerium eligebatur. Clemens Petri Apostoli discipulus in quadam epistola ita scribit: Si post ordinationem ministro altaris contigerit proprie vxoris cubile inuadere, sacrarij non intret limina, nec sacrificij portitor fiat, nec altare contingat, nec aquam sacerdotibus porrigat ad manus. Qui Clemens in principio & calce eiusdem epistolae testatur, se ea quae scribit accepisse à Petro pra-

praepatore suo. Iustissima ratione Ecclesia Latina abrogauit illam consuetudinem, qua is qui vxori alligatus erat, ad sacrum ordinem altarisq; ministerium admittebatur. Si quis obijciendo dicat, quamplures ex clericis incontinenter viuere, ob idq; permittendum esse, vt ipsi matrimonia contrahant: respondendum, quia si clericis propter nonnullorum incontinentiam (quos turpitudini deditos praepositi seuerissime punire debent) concedenda sunt conubia, pari ratione coniugatis propter effrenatam libidinem, qua pleriq; suis coniugibus non contenti adulteria committunt atq; fornicantur, concedendae erunt plures vxores. Sicut autem istud non licet, ita nec illud permittendum est: vtrunq; indignum, vtrunq; execrandum est.

De abstinentia à carnalibus voluptatibus.

CAPVT. XVII.

Abstinentiam carnalium voluptatum, quam haeretici modo parui faciunt, vel etiam irridunt, praclare defendit vita & conuersatio sancti Ioannis Baptistae, quo maior non surrexit inter natos mulierum. De ipsa eadem abstinentia, beatus Augustinus in libro de fide ad Petrum, ita loquitur: Humiles serui Christi, qui cupiunt Domino suo sine impedimento & absque animi noxia occupatione seruire, coniugia omnino non appetunt, & à caribus & vino abstinent, in quantum corporis valetudo permittit: non quia peccatum est, aut coniugem habere, aut vinum carnesue percipere: nam & beatus Apostolus dicit, Quia omnis creatura Dei bona est, & nihil reiiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur, sanctificatur enim per verbum Dei & orationem: Coniugium quoque in primis hominibus Deus instituit ac benedixit: propter quod ipse Apostolus ait, Honorabile conubium in omnibus, & thorius immaculatus. Ideoq; serui Dei in eo quod à carnibus & à vino abstinent, non tanquam res immundas refugiant, sed mundioris vitae instituta sectantur: & in eo quod coniugia non habent, non nuptiarum bonum crimē esse existimant, sed continentiam iugem bonis nuptijs meliorem esse non dubi-

tant. Idem docens Ioannes Cantacuzenus, qui ex glorioso Romanorum regis factus fuit humilis monachus, in libro quem aduersus sectam Mahometicam graece scripsit, sic dicit: Qui penes nos sunt monachi, ab omnium carnis esu abstinent, non quod has impuras & reiiciendas esse arbitrentur: sed vitam angustiores sequi sublimiusque conuersari cupientes, à carnibus abstinent. De ipsa abstinentia ab esu carnis & ieiunijs, quae ex praescripto Ecclesiae obseruari debent, supra in priori libro huius collyrii tractatum fuit.

CONCLUSIO OPVSCVLI.

Possent sanè innumera diuinarum scripturarum, sacrarumq; conciliorum, & veterum theologorum tam Graecorum quam Latinorum testimonia produci contra praua dogmata haereticorum huius temporis: sed pauca illa quae congesimus sufficere poterunt ad interiores eorum oculos sanandos, nisi desperate caecutiant. Hic itaque finem Collyrio nostro imponemus, adijcietes ista pro coronide. Sanctus Pontifex Augustinus in libro de vera religione ita scribit: Neque in confusione paganorum, neque in purgamentis haereticorum, neque in languore schismaticorum, neque in caecitate Iudaorum quaerenda est religio, sed apud eos solos, qui Christiani, catholici, vel orthodoxi nominantur. Alter quidam ait: Si in scriptis piorum patrum aliqua forte inuenieris, quae dogmatibus Ecclesiae catholicae minus consentanea esse videantur, non dubites plus fidei tribuere ipsi vniuersali Ecclesiae (quae columna & firmamentum veritatis est, ideoq; errare necit) quam cuius etiam sanctissimo scriptori. Dominus noster Iesus Christus concedere dignetur, vt omnes veritatem agnoscentes, idem, quae sentientes, vno ore ipsum glorificemus, qui est benedictus in secula seculorum, Amen.

D d 2 AP.

Hoc est, Deus cognoscens humanam memoriam instabilem labilemque; esse, præcepit in veteri testamento, vt sacerdotes miracula ab ipso edita describerent, eaque descripta semper in sacerdotum manibus penderent: vt quotidie assidueque, tam sacerdotes quam populus visis miraculis Dei descriptis, quæ propter illos edita fuerant, in memoriam Dei reuocarentur, Deoque gratiarum actionem & gloriam redderent, qui illos ex feruitute Pharaonis liberauerat, regesque magnos & fortes ac gentes robustas euerterat, quicquæ illorum vrbes populo Iudæorum tradiderat. Quin & miracula quæ illis in deserto contigerant, describi voluit dominus. Et factum est sicut præcepit illis Deus. Videntes enim quæ in sacerdotum manibus suspensa erant, Dei recordati sunt, & illi gratias egerunt. Eadem planè imaginum est ratio. Hæ enim depingit Christi natiuitatem, baptismum, crucifixionem, & resurrectionem: quibus visis, turbæ hominum in Dei recordationem perueniunt: & meditari incipiunt, quomodo Christus quum Deus esset, propter humani generis amorem carnem assumpserit, & in carne passus sit: sed & quæcunque alia Deus propter hominem fecit, memoria repetunt, Deoque gratias agunt, eum extollunt atque glorificant. Id ipsum fit etiam in imagine diuæ virginis, quæ filiū & verbum Dei secundum carnem peperit, inque martyrium & aliorum sanctorum omnium imaginibus.

Idem Cantacuzenus rursus dicit:

CANTACUZENUS.

ὡς περ ἐπὶ τὸ παλαιόν, ἔντε τῆ βράμῃ καὶ ἀλλοχόθου ἐν ἡρώων ἀνδριάντας ἐν τοῖς ὀνόμασι τῶν κατὰ χρονοὺς βασιλευσάντων καὶ στρατηγῶν, καὶ βλέποντες τοὺς ἀνδριάντας ἤρχοντο εἰς μνημῆα τῶν χριστοθωμάτων ἢ ἐχόντων τοὺς ἀνδριάντας, οὕτω καὶ ἐν ταῖς τῶν ἁγίων εἰκόσιν, ἀνάγοντες ἢ νοῦν ἡμῶν ἐπὶ τὰ προτότυπα, ἡμῶν μὲν τὰς εἰκότας ἐκείνων. τὰς ἐν τοῖς ἁγίοις καὶ ἁγίας εἰκότας ἡμῶν τες προσκυνοῦμεν, τὰς ἢ παλαιωδέσας καὶ ἀπαλειφθείσας οὐκέτι προσκυνοῦμεν, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἀργέας ἐχομεν. τὸ αὐτὸ ἔστιν ἰδεῖν καὶ ἐπὶ τῶν σαυρῶν. ἕως ἂν ἐχῇ τὸ ἔθλον τύπον τῶν σαυρῶν, προσκυνεῖται καὶ ἀσπάζεταιται παρ' ἡμῶν, διαλυθέντος δὲ τύπου τῶν σαυρῶν, οὐ προσκυνεῖται τὸ ἔθλον παρ' ἡμῶν ἐπιπλέον.

Hoc est, Quemadmodum olim Romæ & alibi regibus illius temporis ducibusque exercitus statuas ponebant, quas cernentes recordabantur egregiorum facinorum eorum quibus statuæ positæ fuerant: ita & in sanctorum imaginibus vñ venit: quas dum contemplamur, reducetes mentem ad illarum exemplaria, eas veneramur. Ipsas in ta-

bulis atque columnis adhuc extantes cum honore adoramus: vetustate verò corruptas & delatas non amplius veneramur, sed iudicamus inutiles. Idem quoque & in cruce videre est. Quamdiu enim lignum aliquod figuram crucis prætulit, adoratur, salutaturque à nobis: vbi verò figura crucis interierit, vterius lignum à nobis non adoratur.

DE FIDELIBVS DEFVNCTIS ex diuersis.

Ioannes Damascenus in sermone de defunctis ait: Οἱ ἀλλόθου τῶν λόγων, οἱ τὸν κόσμον γύρον ζωογράφους μαθηταὶ τῶν σαβίθρων καὶ θεοὶ ἀπάσολοι, ἐπὶ τῶν φρικτῶν καὶ ἀγχαρίων καὶ ζωοποιῶν μυστηρίων, μνημῆα ποιῶσιν τῶν πιστῶν κοιμηθέντων ἐθέσσιαν. Id est:

Discipuli illi Saluatoris & diuini Apostoli, qui ipsius verbi spectatores fuerunt, totiusque mundi circulum viuum ceperunt, in tremendis atque impollutis & vitalibus mysterijs, memoriam eorum qui fideliter obdormierunt, habendam edixerunt.

Idem Damascenus in eodem sermone citat Dionysium Areopagitam, his verbis.

Ἐπὶ ὁ πολὺς τὰ θεῶν καὶ βαθεῖς θεοσύτιος ἐν τῇ περὶ τῶν κοιμηθέντων μυστικῇ θεωρίᾳ: αἱ τῶν ἁγίων προσευχαί, καὶ χριστὰ ἢ τῆδε βίβου μὴ λυγε μετὰ θάνατον εἰς τοὺς ἁγίους ἱερῶν ἐυχῶν ἡγῶν τοὺς πιστοὺς, ἐνεργεῖ τὸ ἡμῶν πᾶντα ἐν ταῖς μνημῆα, μηδὲν ἕτερον ἢ τὸ πρόσωπον μᾶλλον ὑποληψίον. Hoc est:

Exercitatus ille & profundus in diuinis Dionysius in mystica consideratione vbi de defunctis agit, dicit: Sanctorum preces etiã in vita ista, nedum post mortem profunt his qui sacris precibus digni sunt, nempe fidelibus. Per id quod dicit, nedum, nihil aliud intelligendum est, quàm, quanto magis. Damascenus ibidem plura adfert testimonia ex libro quem ipse Dionysius scripsit de ecclesiastica hierarchia.

In eodem sermone idem Damascenus citans Chrysoftomum dicit: ὁ χρυσοστόμῳ ἐν τῶν καὶ χρυσοστόμῳ ἱωάννης, ὁ δὲ ἐκκλῆσια, καὶ ὡς ἐτυχε ταῦτα νενομοθέτηται, καὶ τῶν θεῶν ἐκκλησία ὑπὸ τῶν αὐτῶν πανσόφων μαθητῶν παραδέδοται. φημὶ ἢ τὸ ἐπὶ τῶν φρικτῶν μυστηρίων ἐυχῶν ποιῆσαι ἢ ἱερέα ὑπὲρ τῶν πιστῶν κοιμηθέντων. Id est:

Ioannes ille cui ab auro cognomen est (verè enim aurea verba loquitur) Non temere, inquit, aut casu hæc à sapientissimis Dei discipulis sanctita, atque Ecclesiæ ipsius tradita fuerūt, vt sacerdos in tremendis mysterijs preces fundat pro fidelibus defunctis.

Paulo post in eodem sermone Damascenus allegans Gregorium Nyssenum, ait: ὁ πᾶν ἄφροτος νοσοσάντων ψυχῶν, οὐδὲν ἀλογίστως ποφῆσι.

φησὶ οὐδὲ ἀκέρως ὑπὸ τῶν τῶν κηρίων καὶ μαθητῶν παραδέδοται, καὶ ἐν τῇ τῶν παλαιῶν ἐκκλησία διακεράσθη, ἀλλὰ τὸ πρῶτον ἐποφείλες καὶ δεῖρεσον, τὸ μνημῆα δηλονότι ποιῶν ἐπὶ θείας καὶ παραφύσας μυσταγωγίας, τῶν ἐν ἐρήθ τῇ πιστῇ κοιμηθέντων.

Sapientissimus Gregorius Nyssenus, inquit, absque ratione & utilitate à Christi prædicatoribus ac discipulis traditum est, & in sancta Dei Ecclesia vbique vim legis obtinuit, sed res est modis omnibus utilis, Deoque imprimis grata, videlicet, memoriam eorum qui in recta fide obdormierunt facere in diuina illa lumineque plena mystagogia.

Epiphanius Cyprensis in libro quem aduersus hæreses scripsit, ita loquitur: περὶ τῶν ὀνοματὰ λέγειν τῶν τελευτησάντων τί ἐν εἴη τοῦτο πρῶτον ἡγεῖται, τί τοῦτο χριστιότερον, ὡφελῆ ἢ ἢ ὑπὲρ αὐτῶν γενομένη ἐυχῆ. Hoc est.

De referendis nominibus eorum qui vita defuncti sunt, quid ea re vtilius, quid oport-

tunius fuerit? Prædest sanè pro ipsis facta precatio.

Chrysoftomus 6. lib. de sacerdotio loquens, de sacerdote, ait: Τὸν ὑπὲρ πόθους, τί λέγω πόθους, πάσας μὲν οὖν τῆς οἰκουμένης προσελόντα, καὶ δρόμενον τῶν ἀπάντων ἁμαρτίας ἐλευθῶ γινέσθαι, ἢ θεόν, οὐ τῶν ζώντων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπελθόντων, ἀποκρίθη ἡ εὐχὴ. Hoc est.

Eum qui pro ciuitate, quid dico ciuitate, imo verò pro vniuerso terrarum orbe legatus intercedit, deprecatorque est apud Deum, vt hominum omnium, non viuientium modo, sed etiam mortuorum peccatis propitius fiat, qualem quæso esse oportet? In Liturgia ipsius Chrysoftomi sacerdos inter precandum sapius meminit fidelium defunctorum.

F I N I S.

D. IC.

Damasc.

Epiphani.

Damasc.

ex Dionys.

Damasc.

ex Chryso.

stomo.

Damasc.

ex Nyss.

D. IOANNIS CHRYSOSTOMI LIBELLVS, IN QVO POTENTIA, OPVLENTIA, EMINENTIAQVE regis confertur cum Monacho viuente in verissima Christoque consecrata philosophia.

LVDOVICO BLOSIO INTERPRETE.

Quam bonam hominum partem hoc vitio laborare videam ut ament admirenturque vehementius ea quæ præter opinionem boni nihil habent, quam ea quæ natura ac re ipsa bona vtiliaque sunt: operæ præcium existimaui, ut de vtriusque nonnihil in præsens dicerem, conferendo inter se, & quæ negligere, & in quibus studium maximum conferre mortali vni vulgus consuevit: ut interuallo quod inter vtraque est agnito, illa quidem ut salutifera studioque digna magnifacere, hæc ut nullius momenti contemneret discamus. Igitur ista sunt vel in primis gratiosa, potentia, regnum, gloria: beatosque vulgus eos prædicat, quos ad imperium euectos esse, quos curru sublimis ferri, quos præconia satellitumque multitudinem consecutos esse viderit, dispecta interim eorum vita qui philosophiam sequuntur, vitamque in solitudinibus degunt. Illi si quando in publicum prædeunt, vniuersam in se plebem rapiunt: hi verò nullius, aut certè paucorum admodum oculos ad se conuertunt. Rursum his nemo est qui similis esse cupiat: illis in vniuersum omnes. Atqui potentem esse, administratione populi suscipere, res est ut plena negotij, ita paucissimis concessa. Si quidem eos magna etiam pecunia vi instructos esse oportet, qui imperium ambiunt. Cæterum vitam solitariam amplecti, Dei que cultui deditum esse, omnibus perinde commodum & facile est. Porro imperij possessio vna cum hac vita deperditur: imò potius viuos sui amatores deserit. Iam verò nonnullos in summum discrimen atque ignominiam adducere consuevit. Sed vita quæ in

solitudine transigitur, præterquam quod hic bonorum copia iustos repleat, etiam post mortem fulgentes eos, gaudioque plenos ad Dei saluatoris tribunal adducet: cum interim magna pars eorum qui principes fuerint, vitæ male ætate grauissimas pœnas dabunt. Age igitur huius philosophiæ bonâ cum eis comparemus, que vtilitatis speciem tantum habent, cuiusmodi sunt quæ à potestate gloriaque seculi huius proficiscuntur, discamusque: ecquid sit discriminis inter hæc duo genera bonorum: ex mutua enim collatione perspicua magis erunt. Quin potius ipsam, si videtur, rotius boni summam, regnum dico, cum hac philosophia cõferentes, quid fructus vtraque adferat, spectemus. Id quod fiet, si quibus princeps, quibus ite philosophus imperet, exacte prius didicerimus. Principis igitur imperium est, vrbibus, regionibus, gentibusque quam plurimis præesse: duces, tribunos, exercitus, populos, senatus, quo velit solo nutu circumdare. Qui autem se totum Deo tradidit, & vitæ solitariæ rationem est amplexus, is iram, inuidiam, auaritiæ pestem, breuiter quicquid virtuti repugnat sub imperio habet: semper sollicitus, ne aut animum à vitij vincit, aut rationem sæuæ tyrânidi seruire patiatur: sed magis ut mentem cœlestibus continenter occupatam habeat, Dei timorè prauis affectibus præficiens. Huiusmodi quidem princeps, atque huiusmodi monachus obtinet imperium. Quare longè æquius fuerit, hunc posteriorem regem appellare, quam eum qui purpura, coronaque sit cõspiciuus, aut quem aurea ferat sedes. Nam hic demum regis vocabulo dignus est, qui iræ, inuidiæque morbo, tum voluptatibus vniuersis freno iniicere nouit: qui quicquid agit, id ad Dei leges exigit, qui mentem in liber-

tate conseruat, qui animum sub imperium voluptatum venire non finit. Equidem libens conspexerim eiusmodi aliquem, populorum, terra, maris, vrbium, exercituumque dominum esse. Etenim qui animi affectibus ratione velut moderatricem quampiam præficere potuisset, idem etiam hominibus ipsis facile præset, diuinis legibus adiutus. Fieret itaque ut hunc eum omni mansuetudine inter ciues versantem animaduertentes subditi, non secus atque patrem amplectereretur. At qui hominum princeps videtur, quem tamen ipsum iracundia lues, imperij cupiditas, voluptatumque libido seruum detinet, primum quidem his quibus imperat, ridiculus erit, qui cum coronam gemmis auroque contextam gesserit, prudentiæ curam negligat: & cum purpura toto corpore reluceat, animum interim nullo ornamento commendatum habeat: quin quo pacto imperium administrandum sit, penitus ignoret. Qui enim fieri poterit, ut qui sui ipsius imperator esse non nõrit, alios legibus moderari queat? Iam si cognoscere libet, cum quibus vterque bellum gerat, monachum quidem cum demanibus ipsis confligentem inuenies, hunc vincere, hunc à Christo coronam accipere: (neque enim, quum Dei propensione armaturaque cœlesti septus ad certamen accedat, poterit non superior enadere) at regem cum barbaris decertantem comperies. Verum uti formidabiliores sunt demones quam homines, ita præclarius facit qui illos vincit, quam qui hos superat. Quod si id quoque perdiscere voles, quibus de causis vterque certamen incat, eas multum inter se dissimiles reperies. Nam alter, quod pietatis studium Dei que cultum retinet, quod vrbes & pagos ab errore vindicat, cum demanibus assidue concertat: alter pro locis, pro finibus, pro pecunia, quam violenter rapuit, aut quod plura etiam conquirere cupit, cum barbaris digladiatur, regno nimirum præter æquitatem pacto ad pugnam provocante. Hic itaque non raro contingit, ut multi inter principes dum maiora affectant, ea etiam amittant quæ præsentia habent. Hæc sane imperiorum certaminumque diuersitas, vel sola abun-

dè ostendit, quantum sit discriminis inter regem, & eum qui diuino cultui deditus viuere studet. Quanquam hac etiam ratione penitus cognosci poterunt, si quispiam obseruet, quodnam vitæ genus vterque sequatur, & quibus studiis quotidie se occupet. Inueniet enim profectò hunc quidem nunc cum Prophetis miscere colloquium, mox Pauli doctrina animum ornare, assidue à Moysè ad Esaiam, rursum ab hoc ad Ioannem; porro hinc ad alium quempiam transilire: principem verò inter tribunos, inter centuriones, inter satellites nunquam nõ versari. Atqui cum quibus quis iugiter consuetudinem habet, hos ferè moribus exprimere consuevit. Quo fit, ut monachus ad Apostolorum prophetarumque mores animum formet: Rex verò eorum viuendi rationem sequatur, quos belli duces, satellites, corporisque defensores habet: homines scilicet qui vinolentiæ seruiunt, qui libidinibus indulgent, qui potiore diei partem compotationibus impendunt, qui denique ob nimiam remulentiam, neque oportunitum, neque honestum quicquam exequi nõrunt. Proinde vel hoc vno nomine dignior videri debet vita solitaria, quæ laudibus vehatur, quam ea quæ in potestate, imperio, sceptrisque traducitur. Porro autem si noctis etiam tempus excutere velimus, monachum quidem diuino cultu precandique studio ornatum, multo ante aures canere, cum angelis coniunctum agere, cum Deo familiariter colloqui, & ut vno verbo expediam, bonis cœlestibus frui videbimus: contra, eum qui multis gentibus, multis militum copijs præest, qui terra, marisque quamplurimum sub imperio obtinet, in strato porrectum stertentemque conspiciemus. Neque id mirum. Ille enim tantum cibi sumit, quantum haud quaquam profundum somnum exigit: hunc verò delitiæ potusque sopiunt, & in multam lucem in lecto detinent. Adhæc, monacho tum vestis, tum mensa mediocris, conuictores præterea, qui virtutem eandem meditentur, & exercent: at princeps & auro ornetur, ut mensa splendide instructa vtatur necessarium est: qui si stoli-

stolidus sit, nimirum sua stultitia dignos nanciscetur conuiuas: sin vero sanæ mentis quidquam habeat, iustos fortassis & frugi habebit, sed prioribus illis longè inferiores. Videlicet vt maximè philosophetur princeps, nunquã tamen vel minimum ad illam monachi probitatem accedere poterit. Etenim siue iter faciat, siue se in vrbe contineat, siue in pace viuat, siue bello tumultuetur, nunquam non est grauis simus subditis. Iam dum vectigalia exigit, dum copias cogit, dum captiuorum multitudinem agit, dum vincitur, ad dam & dum vincit ipse, quam multis domesticis malis eos replet, in quos habet imperium? Nam si superior euadat, continuò molestus efficietur, vt qui trophæis clarus tum maximè insolens, militibusque potestatem faciet vt rapiant, vt prædentur, vt iter facientes iniuria afficiant, vt vrbes obsideant, vt pauperum casas populentur, vt eos quotidianis premant exactionibus à quibus hospitio excepti fuerint (quæ omnia nulla omnino lex permittit) tantæ insanix veterem nescio quam consuetudinem prætexens, iniustam eam, & cum legibus pugnantem. Quibus tamen malis opulentum quidem hominem princeps non lædit, cæterum pauperi damnum infert: velut reuera eos reueritus qui facultatibus abundant. At non ad eum modum monachus: verum quum in publicum prodit, beneficij quippiam secum defert, quo tum diuitibus, tum pauperibus æquo gratificetur: vnica eademque vestit quotidie vtrens, præterea puram bibens aquam, idque longè suauius, quam præclarum vinum: ad hæc nullum omnino beneficium ab opulentis in suum ipsius vsum postulans, sed in eorum vtilitatem qui indigentia laborant, plurima creberrimaque: sic demum vtrisque vtilia futura, & his qui dant, & his qui accipiunt. Atque ita pauperibus & diuitibus communis medicus aduenit, dum & hos suo hortatu à peccatis liberos reddit, & illos paupertatis molestia liberat. Princeps verò si tributum leuius esse inbeat, magis hic diuitum quam pauperum commodo consulit: sin diuersum præcipiat, iam eos qui pauca possident certissimo damno

afficit. Etenim exactiones vt maximæ grauisimæque sint, diuitibus parum admodum nocere possunt: quum interim totas pauperum domos, velut torrens quispiam, detrahant & vicos vlutatu repleant. Non hic senectute, non mulierum viduitate, non filiorum orbitate ad misericordiam prouocantur hi qui vectigalia exigunt, sed petulantia quadam acti quæ terra non protulit, hæc velut communes regionis hostes ab agricolis quotidie repetunt. Age verò illud quoque excutiamus, quibus obsequijs monachus, quibus item princeps subditos demereri possit. Igitur hic quidem aurum, ille spiritus gratiam largitur. Rursus hic ubi benignior vult esse, paupertatis malum tollit: ille animas sub dæmonum tyrannidem redactas, pristina libertati suis precibus restituit. Et si quando contingat vnum aliquem id genus calamitatibus fluctuari, is eo modo, quo inanimata solent, regem pertrantiens, ad monachorum domicilium ocyus contendit, haud aliter quam si lupum fugeret, & ad venatorem ferrum manu gestantem confugeret. Nam quod venatori ferrum, hoc planè monacho est deprecatio. Neque enim ita formidabile lupis est venabulum, vti dæmonibus iustorum preces. Nec verò solius dum necessitas quæpiam vrget, ad sanctos hosce monachos confugimus: quin ipsi quoque reges si quid metunt, ad hos velut esurientes mendici ad diuitum domos fugere consueverunt. An non Achab ille qui Iudæorum populo præerat, cum ob penuriam rei frumentariæ fames defæuisset, omnem salutis spem in Eliæ precibus collocauit? An non Ochozias idem imperium eandemque potestatem obtinens cum ægrotus decumberet, mortique proximus præsentem sinem cerneret, ad illud ipsum prophetam tanquã ad eum qui superior esset morte, quique vitam largiri possit, confugit? Certè Iudæorum principes quum bello confluisissent, periculumque esset, ne Palestina ab ipsis fundamentis euellerentur, relicto tunc æquestri tum pedestri exercitu, relicti sagittarijs, relicti ducibus ac centurionibus, ad Eliæ preces confugerunt. Sibi enim persuaserant, Dei famulũ auxiliũ longè præ-

4. Reg. 18.
19.

præsentius allaturum, quam multæ militũ myriades adferre potuissent. Hoc ipsum æmulatus rex Ezechias, cum bellum Persicum constanter vrgeret, coque periculi vrbs redacta esset, vt iam iam solo æquanda putaretur, & hi qui in muro stabant, non aliter tremore ac metu agitarentur, quam dum aut tonitruus expectatur, aut terræ motus aliquis exortus vniuersa mouet: solas Ista preces innumeræ Persarum multitudini opposuit. Neque sua spe frustratus est. Nam simulatque propheta ille manus in caelum sustulit, ilico Deus demissis è caelo iaculis, bellum quod à Persis inferebatur, soluit: principes interim docens, cuiusmodi opinionem de his habere debeant, quos sibi famulos delegit, nempe talem, vt eos communes orbis seruatores esse credant: quo cæteri quoque quos viri iusti exhortantur, omnibus istudis posthabitis etiã pijs & honestis, eorum consilia reuereri, ac sanctis monitionibus parere primum discant. Sed non ex his tantũ vtriusque discrimen animaduertere licet: verum hæc etiam ratione, si tum hunc, tum illum excidere, hoc est, & monachum virtute, & principem imperio spoliari contingat. Ille enim simulatque peccata sua, oratione, lacrymis, ieiunio, pauperumque cura diluerit, sibi ipsi facile restituetur, & ad pristina dignitatem nullo negotio recurret. Rex autem posteaquam decidit, quam multis opus habet qui auxilientur, qui arma gestent? quot equitibus, quot equis, quam magna pecuniæ vi indiget? quantum periculorum accedere cogitur? breuiter, tota eius salus ex alieno pendet auxilio. Sed illum alterum (si quidem voluerit ipse, operamque dederit vt animum mutet) salus vltro sequetur. Regnum enim, inquit, caelorum, intra vos est. Porro regi quidem mors est formidabilis: at ei qui philosophia hæc sequitur, ne tristis quidem. Neque enim vlla ratione fieri potest, vt qui opes, voluptates, deliciasque fortiter contemnit (quorum sola gratia plurimi mortales viuere cupiunt) non, inquam, sua potest, vt is transitum ex hac vita ad æquissimum ferat animo. Iã si vtriusque contingat: nimirum monachus ob peccata defendenda, caput periculis obijciat, mortali vita cum immortalis felici-

Luc. 17.

4. Reg. 6.

præ-

ter permutata: princeps verò à tyranno quopiam qui imperium ambiebat, iugulabitur, miserabile simul, & triste spectaculum à cæde relictus. At qui monachum qui pro pietate mortem oppetierit, omnes summa cum voluptate, summoque salutis profectu spectant. Ad hæc multi erunt, qui huius bona expectant, qui virtutem æmulentur, qui discipuli esse cupiant, plurimi qui voris ardentibus id optent, vt ei quam proximi esse videantur: sed rex multis hoc apud Deum precibus agit, ne quisquam exoriatur, qui ad imperium aspiret. Præterea nemo est, qui monacho vitam auferre audeat, ratus se impietatem in Deum admitturum, si eiusmodi virum è medio tolleret: cum interim plurimos reperias regnum ambientes, qui principi continenter immincant, eius iugulum ferire parati. Quapropter hic à militibus custoditur: ille neminem formidans, etiam vrbes suis precibus velut muro quopiam defendit. Princeps in perpetuo timore, atque ad eò mortis expectatione vitam agit, vt qui dignitatem illam, qua cæteros excellit, magno cum periculo coniunctam habeat: at monachus modis omnibus tuta fruitur salute. Verum de his, quæ ad præsentem vitam attinēt, satis mihi videor differuisse. Nunc si futuri illius seculi et statum etiam perscrutari velimus, monachum quidem fulgentem ac conspicuum videbimus in nubibus rapi in occursum Domini in æra, quemadmodum inquit lux ille salutifera vitæ, simulque vniuersæ virtutis doctor Paulus: princeps autem si iuste & qua decuit humanitate imperium administrarit (quaquam & id rarum) salutem quidem consequetur, sed honore longè inferiorem. (Neque enim pari, non inquam, pari premio digni sunt bonus princeps, & monachus, qui per omnem vitam diuinum cultum exactissimè seruauit.) Sin perditus ac ferox fuerit, terramque multis malis repleuerit: quæ iam enarrare queat calamitates quas sustinebit, dum igne cremabitur, dum flagris concidetur, dum torquetur: breuiter dum ea patietur, que neque sermone consequi, neque re ipsa tolerare mortalium quisquam possit? Hæc omnia perpendentes ac discentes assidue, non eos admirari conuenit

ε Εξελπία
Græcum
habebat
ἀγωνία τὸν
μέλλοντα
legendum
πρωτὸ τὸν
αἰῶνα τὸν
μέλλοντα.

qui opibus abundant: praesertim cum iam palam stillarum dominiū ne minimum quidem ad singularem monachi virtutem accedere posse. Itaque quā videris quempiam è numero diuitum vestium ornatu auroque conspicuū, curru sublimen vehi, & magno apparatu è domo prodire, caue beatum hominem dixeris. Ista siquidem temporaria opes, simulque omnia ea, quae speciem tantum boni habent, vna cum hac vita pereunt. Caeterum ubi monachum conspexeris

solum iter faciētem, humilem, mitem, tranquillum, mansuetum, hunc tu virum beatum praedica: fac huius philosophiam referre videaris: id apud Deū precibus contende, ut iusto sis quā proximus. Petite enim, inquit, & dabitur vobis. Haec sunt quae vero nomine bona appellantur, haec quae salutem nobis conciliant, haec denique quae perpetuo manent Christi erga nos charitate ac providentia, cui gloria, & imperium in secula seculorum, A M E N.

ILLVSTRI ET GENERE ET MORI-

bus adolescenti Ioanni Molembasio,
Ludouicus Blossius S. D.

S de meo in te amore ita sentires dulcissime Molembasi, ut eum vehementem esse crederes dum scriberem, rursum dum sicerem, frigidum ac remissum: iam dudum, sat scio tibi venissem in suspicionem, qui tamen diu nihil scripsi. Sin est ut ex animo magis quam ex literis studij erga te mei magnitudinem estimare velis: iam persuasum tibi habe, Blossium tui esse amantiſſimum. Et ne desit eius rei certum testimonium, en mitto ad te libellum diui Ioannis Chryſoſtomi, in quo vir ille summus, summa item dicendi facultate, verum monachum cōfert cum rege. Hunc nusquam haecenus vidi latine reddiditum. Eum tunc dixerim meum: quum non minus laborat in dum latinum facerem, imò magis etiam fortasse, quàm ipse Chryſoſtomus dum Graecè scriberet. Caeterum illud abs te sedulo peso, mi Molembasi, vi animae tuae curam nunquam negligas, sed frequenter apud te ipsum cogites, quā sit breuis vita praesens, & quā vana sint blandimenta huius seculi. Non est sanè quod multum tibi metuam, qui ad omnem pietatem semper fuisti propensus: sed ea est natura feruentioris amoris, ut tunc quoque, quando omnia sunt tui a, moneat, & sua sponte currentes incitet. Vale feliciter in Christo quod ius vobis vobis. Louanij Calendis Maij, Anno à Christo nato, M. D. XXVII.

F I N I S.

CON-

CONSOLATIO PVSILLANIMIVM, EX SCRIPTIS SANCTORVM ET SACRIS LITERIS deprompta, per Ludouicum Blossium.

PRAEFATIO LVDOVICI BLOSSII
in sequentem Libellum.

Haec Consolatio hominibus bonae voluntatis collecta & conscripta est: qui etsi aliquando grauius peccauerunt, vel etiam quotidie ex humana infirmitate, sepius offendunt, firmo tamen proposito se se cum auxilio gratiae Dei corrigere statuunt, & in bona sanctae vitae proficere desiderant, atque contendunt: inordinatum erga creaturas amorem diligenter in se mortificantes. Caeterum, non est quod de consolatorijs verbis in isto libello positis sibi blandiantur homines corrupta mundanaque corda possidentes, qui in vitijs suis sponte persistunt, & creaturarum amore captiui suam meram negligentiam derinentur. Tales enim etiam si à perpetracione peccatorum mortalium abstinere, propter venialia tamen, quae in illa sua ignauia scienter admittunt, longo horribiliq; purgatorio postea excruciarī debent: nisi hinc digna poenitentia huiusmodi peccata deleantur. Frustra etiam haereticī hanc Consolationem ad se pertinere credunt: nisi haereticā prauitate deposita, humiliter se subdant Ecclesiae catholicae. Itaque non timeant homines bonae voluntatis, qui fidem orthodoxam retinentes, ab omni peccato recedunt, & secundum spiritum viuere conantur, ut Deo placeant. Non timeant, inquam, tales, sed gaudeant, quantumcumque etiam imperfecti sint ac fragiles. Nā de eis proculdubio loquitur beatus Paulus quādo dicit, Nihil damnationis est his qui sunt in Christo Iesu, qui non secundum carnem ambulāt. Planè si quisque in finem perseverauerint, peruenient ad lucidissimum amantissimumque regnum caelorum, ubi Deum facie ad faciem semper videbunt, ubi Deum perfecti amant & laudabunt, ubi demum Deo feliciter videntur, & eo fruuntur in secula seculorum. Rom. 8.

CONSOLATIO PVSILLANIMIVM,
IMPERFECTORVM, ET AFFLICTORVM, DEO placere desiderantium, strenueque certantium, decerpta ex scriptis aliquot Patrum sanctorum.

D. Ioannes Rusbrochius.

Confessionis
prolixioris
incommu-
da.

HORTOR, ut maxime caueas prolixas, & verbosas confessiones, nam turbabunt peccatoris tui pacem, & erroribus ac scrupulis te implicabunt. Si enim vtaris in confessione multis verbis non necessarijs, putā in enarrandis peccatis venialibus, magisque velis tuo labore, quāmpie Deo confidendo, in huiusmodi minoribus culpis conscientiam tuam redde re pacatam: semper manebis diuinæ illuminationis expertus, nec à Deo doceri poteris. Atque ita fiet, ut inter grande, & exiguum, inter maius & minus peccatum, vel defectum tuum discernere nequeas: quumque aliquid praetermissis quod sis assuetus cōfiteri, licet non sit necessarium exprimi, imaginibus vexaberis, atque animi angore ac moerore contraheris, perinde quasi confessus non sis, & forte multo amplius. Nam conscientiam tuam quam fides, spe, & charitate praeditam esse oporteret, formido, anxietas, & priuatio erga te ipsum amor occupabunt. Quae sanè cauenda tibi sunt.

Ec 2 Idem

Idem Ruibrochius.

Venialia generaliter confitenda.

As culpas quæ quotidianæ & communes dicuntur, & à quibus nemo sibi cauere potest, paucis explicata verbis: nec inde speciatim animo multum occuperis aut angaris, sed generatim illas confitearis, tecumque proponas & constituas semper bene agere, & omnia tam venalia quam mortalia peccata deuotare te velle.

Idem Ruibrochius.

Puritas conscientia.

otius sanctitatis fundamentum, conscientia puritas est: quam ut possis adipisci, teipsum explorabis, discuties, examina bisque quantum meminisse poteris: & si quid in te repereris, quod censeas mortiferum aut graue esse peccatum, inde coram sacerdote & æterna veritate te expurgabis contritione, confessione, & satisfactione: ac deinde bona spe certa que erga diuinam misericordiam fiducia concepta, confides peccata tua tibi remissa esse. Licet verò veniam peccatorum à Deo consecutus sis, nihilominus coram illius misericordia semper perueniens, corde & affectu intus vociferaberis, Deus propitius esto mihi peccatori.

Luc. 18.

D. Ioannes Thaulerus.

Veniales culpe quibus modis deleri possunt.

Quod ad veniales quotidianasque culpas attinet, (à quibus dum hic viuimus, omnino liberi esse non valemus) monendi estis charissimi, ne multum solliciti sitis, ne perturbemini, si non omnes in confessione expresseritis. Illas humiliter ac seriuo Deo confitebimini, & contrito deuotoque corde vos reos coram eo accusabitis. Sic enim ijs, qui confessionibus audiendis adhibetur, nimis multum temporis non auferetur. Sanè tales culpas generaliter exposuisse satis est: quum mortalia duntaxat peccata, & ea de quibus dubium est an mortalia sint, ex Ecclesie præcepto & necessitate confiteri obligemur. Venalia enim peccata, multis modis delentur, puta contritione, dominicæ orationis prolatione, genuflexione, aquæ benedictæ aspersione, &c. Si alicui dolor siue contritio deest, saltem doleat se non dolere, nam hoc quoque dolor est. Itidem si quis desiderium & amorem non sentit, desideret habere desiderium & amorem.

Idem Thaulerus.

Peccatis mortalibus sufficienter in confessione detectis, & satisfactione peracta, cætera Deo humiliter relinquenda sunt, ac interim remorsus qui exoriuntur (donec ille per gratiam suam hominem liberet alleuietque) patienter ferendi, cum humili in diuinum beneplacitum resignatione.

Aduersus conscientia scrupulos antidotum

Idem Thaulerus.

Orum qui confessiones recipiunt potestati & authoritati fides adhibenda est, sicut & verbis dominicis, quibus ait: Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & Quæcunque solueritis super terram, erunt soluta & in caelo. In veritate dico, charissimi, ubi quis peccata sua ritè confessus, ad huc remorsu ex eisdem in conscientia patitur, multo melius fecerit, si hac in parte Deo confidendo, & fidem virtuti confessionis adhibendo, eadè denuò non confiteatur, quam si iteret confessionem. Oppòrter enim diuinæ pollicitationi & ipsi Deo confidere. Quod dum facit homo, habet illi veracè credens haud dubie seruaturum quod ei in absolutione promittit.

Ioan. 20. Matt. 18. Non temere iteranda confessio.

Idem Thaulerus.

Utras & innumeras malignas spiritus plarumque bono homini nefarias cogitationes suggerit, quas dum sentiunt minus experti dicunt apud semetipsos: Hæc & illa animo meo inciderunt. Heu me miserum, quomodo nunc agitur inter Deum & animam meam? Obsecro quicquid talis es, bono animo esto. Si praua aliqua tibi inciderunt, cura ut rursus excidant: sic enim salutem tuam nihil impediunt. Non ergò turberis animo, sed corde ad Deum conuertere. Noli respicere, noli cum eis disputare, noli vel verbum respondere: tantum excidant, & animum inde, quantum potes, auerte. Sed & in desperationis barathrum diabolus piuum hominem nonnunquam immergere nititur, loquens intus in ipso: In cassum agis quicquid agis, displicent Deo omnia opera tua, & ipse filius es perditionis æternæ. Quid verò hic agendum est illi, cui talia suggeruntur? Omnem omnino curam, & sollicitudinem suam

1. Pet. 5. suam

1. Pet. 5.

suam (iuxta S. Petri consiliu) in Deum proieciat, & anchoram suam in eundem cum firma erga immensam illius misericordiam spe & fiducia figet. Sicut illi qui in mari periclitantur, quum se iam iamque maris fluctibus obruendos metuant, relictis funibus & remis, omnes anchoram arripiunt & in fundum mittunt, cuius beneficio mortis euadunt periculum: sic & ipse dum graues, nefariasque demonum tentationes patitur, relictis omnibus viriliter anchoram arripiat, totamque in diuinitatis demittat abyssum, hoc est, perfectam atque firmissimam erga Deum spem fiduciamque assumat.

D. Henricus Suso.

Peccati delictio.

Verum peccatum in hoc duntaxat consistit, quod homo cum deliberata ac certa voluntate scienter atque libeter absque rationis contradictione, à Deo sese auertens, ad prauitates conuertit. Porro si contingeret vel tot incidentias aliquem sustinere, quot momenta sunt temporis, quæ & ad eum abominabiles & detestandæ forent, ut similes cor humanum vix excogitare, aut lingua aliqua effari posset, de quocunque etiam illæ essent, siue de Deo, siue de creaturis, & homo in tali statu, vno vel altero, vel pluribus quoque annis contra voluntatem suam persisteret, si saltem ratio remorsum, displicentiam, atque auersionem ab huiusmodi haberet: itaque non cum plena deliberatione, & integra voluntate talibus consentiret, sed potius resisteret, quum natura huiusmodi sustineret, peccatum mortale haudquaquam admissum foret: quod etiam secundum ipsam sacram scripturam, & S. Ecclesie traditionem, per quas nos docet spiritus sanctus, certò certius est. Sanè vel vna tantum vana complacentia sui ipsius hominem in Dei oculis deformiorem reddere posset, quam vel mille licet pessimæ incidentiæ tales. Veruntamen latet in isto occulta quedam pressura, quæ & est subtilissimus quidam & acutissimus funis, qui hic contingere possit: & hæc est, quando homini aliqua praua cogitatio incidit, & ipse fortassis eam delectatione ei intendit, atque sui ipsius oblitus, non ita celeriter inde se auertit. Et tunc putat se cum volun-

tate, & deliberatione illi intendisse, & seipso neglecto peccasse mortaliter. Sed absit ut hoc ita esse credam. Còcors namque multorum etiam sanctorum sententia est, rationem sæpe per importunas incidentias, & delectationem peruenire, idque satis bona mora, & longo tempore, antequam ratio sui ipsius per maturam deliberationem plenè compos fiat. Et tunc ea recipere vel aduersari, peccatum admittere vel respicere potest. Quod quum ita sit, nequaquam in talibus mortale peccatum homines boni metuere debent, si sanæ atque Catholicæ doctrinæ fidem adhibere volent. Augustinus namque ad eum voluntarium peccatum esse dicit, ut si voluntarium non est, peccatum nullo modo sit habendum.

August. de vera religione c. 14.

Idem Suso.

Sæpe nonnulli inordinata quadam contritione obrubiliati, aiunt intra semetipsos, Heu, malum est quod viuo. Ut quid etiam natus sum? O si mihi liceret, & plura alia: quibus Deum grauius frequenter offendit, quam ipsis peccatis. Proinde qui veram optat habere contritionem, in seipso humilitatè, peccati displicentiam, & firmam in Deo fiduciam habere curet. Vnde & ipsa præamabilis æterna sapientia ait, Fili, in tua infirmitate ne despicias teipsum: sed ora Dominum, & ipse curabit te. Planè nimis fatuus fuerit, qui dum vno se sentit oculo destitutum, etiam alterum sibi vult eruere.

Vera contritio.

Eccles. 38.

S. Augustinus.

Misericors, & miserator Dominus longanimis, & multum misericors. In his quibus veniam dedit, misericors est: in his quibus non dedit adhuc, longanimis est, non damnans, sed expectans, atque ipsa expectatione clamans: Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos. Et nimia longanimitate: Nolo, inquit, mortem impij, sed ut reuertatur & viuat. Quid dicis, quia peccator es? Conuertere, & propitius sit Deus omnibus iniquitatibus tuis. Omnipotenti medico nihil est insanabile. Noli autem dicere, Cras me conuertam, cras Deo placebo: & omnia peccata dimittentur mihi. Verum quidem dicis, quia conuertio-

Psal. 147.

Zachar. 1.

Ezech. 33.

Ierem. 36.

ni tuæ Deus indulgentiam promissit, sed dilationi tuæ diem crastinum non promissit.

S. Bernardus.

Inuocanda virgo dei-patru.

SI criminum immanitate turbatus, conscientia foeditate confusus, iudicij horrore perterritus, barathro incipias absorberi tristitia; & desperationis abyssu, cogita Mariam. In periculis, in angustijs, in reb' dubijs, Mariam cogita, Mariam inuoca. Non recedat ab ore, non recedat à corde. Et vt impetres orationis eius suffragium, non deseras cõuersionis exemplum. Ipsam sequens non deuias, ipsam rogans, non desperas: ipsam cogitans, non erras. Ipsa tenente, non corruis: ipsa protegente, non metuis: ipsa duce, non fatigaris: ipsa propitia, peruenis. Quid ad Mariam trepidet humana fragilitas? In ea nihil austerum, nihil terribile. Tota suauis est, omnibus misericordia sinum aperit. Præterita non discutit merita, sed omnibus sese exorabilem, omnibus clementissimam præbet: omnium denique necessitates amplissimo quodam miseratur affectu.

Idem Thaulerus.

Dei misericordia erga uerè penitentes.

VM quisq; peccator à uitijs restitgens, & ab eis integrè se auertens, Deo perpetuò seruire, ei que soli uiuere statuit: adeo se illi benignam exhibet æterna illa ac immensa bonitas, ac si nunquam in peccata corruisset. Omnia namque peccata illi perfecte remittit, nec unquam illi ea imputabit, etiam si tot essent quot omnes simul homines commiserunt, si tamen ex animo doleat pure ad gloriam Dei: & ideo potissimum suæ illi iniquitates displiceant, quod eas Deo displicere intelligit. Feruentissima quippe charitas illa, ex qua dolor iste præmanat, omnem peccati absumit rubiginem, dummodo magna satis sit charitas ista atq; contritio, ex omnibus (vt decet & oportet) uiribus procedens. Quamlibet parua sit contritio pure Dei intuitu concepta, Deo tamen multo gratior est omni alio dolore, quem propter seipsum omnes simul homines habuere. Huiusmodi conuerso peccatori Deus familiaritatem omnem, & secretorum suorum reuelationem, quã unquam alicui impendit, exhibere iam potest. Si enina cum paratum, & idoneum

Contritio-ni effecta.

inueniat, non magnopere attendit qualis ante fuerit. Nam Deus, presentia Deus est. Qualem unumquemque reperit, talem eum suscipit & assumit. Nec respicit quid olim fuerit, sed quid modo sit. Ideoque contemptum omnem, & iniuriã, que sibi per peccata inferuntur, Deus misericordissimus libenter tolerat, & multis annis benignissime tulit, ut homo quãdoq; ad peccatorum suorum, & æternæ charitatis Dei ueram perductus agnitionem, ex his suis amor, gratitudo, reuerentia, strenuitas erga suum conditorem augeantur, fiantque meliora, & uehementius accendantur. Ista quippe non raro ex peccatorum cognitione oriuntur in homine. Vnde uictorum probra, & contumeliam libenter ab electis suis Deus tolerat, ut eos olim ad magna quãdam, & sublimia perducatur. Quis, quãso, Domino nostro Iesu Christo uasis illis misericordie suæ (Apostolos dico) charior aut familiarior fuit? quorum tamen nemo perstitit, sed omnes in peccata ceciderunt, vnus tamen grauius alio. Huiusmodi lapsus tã in uereri quã in nostro testamento, sæpe Deus etiam in illis sustinuit, qui ipsi postmodum fuerè chariores. Et per raro contingit aliquem ad magna quãdam prouehi, qui non prius in aliquò lapsus sit. Vnde mox ut in aliquo te excidisse cognoueris, totis uiribus amorse te ad Deum conuertas, idque profunda cum displicentia tui ipsius: & ab omni peccato serio te auertens, minima illud quod contra Dei gessisse honorem ac beneplacitum, magis quã omnem illam confusionem, damnum, penam, ignominiam, quã illo ipso meruisti, ponderare studeas, atque ad Deum, (vt dixi) ex uero amore, cum stabili perpetuoq; nunquam deinceps peccandi proposito, te conuertas. Ista autem conuersio, cum immobili quadam ad Deum fidelissimum amicum tuum dilectione coniuncta erit: cuius nimirum tanta fidelitas est, ut neminem deserere possit, nec potuerit unquam, qui plena illi fiducia inniteretur. Magna quippe dedignatio, & displicentia erga nos ipsos, cum uero ac serio nunquam peccandi proposito, & amorosa ad Deum conuersione, firmaque fiducia ex amarissimæ passionis ac immensæ chari-

Dei presentia.

Cur Deus peccata, diu tolerat etiam electorum.

Vera penitentia.

ritatis illius concepta intuitu, uera penitentia est.

Idem Thaulerus.

Peccatoris confessio, & diuina misericordia imploratio.

Pater omnipotens, pie, & misericors, ego miser & vilis peccator, cum tanta humilitate quanta mihi possibile est, & cū plena erga immensam bonitatem tuam fiducia, pedibus tuis prouolutus, confiteor tibi omnia magna, & graua peccata mea, quibus in hac uisue horam te benignissimum patrem meum offendi: quod non timui, execranda illa perpetrare scelera, quod dilectus unicus tuus tam cruciabiliter diluit, & tanta cum amaritudine expiauit. Confiteor etiam tibi clementissime pater, multã & magnam ingratitude meã, quod ad hanc usque horam tam ingratus fui, & tibi, & filio tuo, pro omni amore, benignitate, & fidelitate, quã mihi exhibuisti, quod tot iam annis in mea mihi malitia, & peccatis tam longanimitèr pepercisti, omnemque iniuriam, & contemptum tibi à me per inobedientiam, & maleuolentiam meam irrogata benignè tolerasti, nec non tantam benignitatem me expectasti ad penitentiam, quod posses quandoque obtinere cor meum ad extruendum in eo habitaculum tuum, & insupendendum illi amorem tuum. Et, o, quoties, Domine Deus meus, pulsasti ad ostium cordis mei per inspirationem tuam, beneficij blanditus es, consolatione allexisti, afflictionibus compulisti: & tamen repulsam passus es, & semper dorsum tibi uerti: quod ipsum tamen benignè sustinisti. O quã iuste in abyssum me inferni detrudere poteras: & clementer mihi pepercisti. Mirum certe est, o Pater dulcissime, non crepare præ contritionis uehementia cor meum, dum ista recogito. Prorsus nec infernus ipse tot poenas habet, ut malitiã, & scelera mea dignè corrigere possit. Indignus sum uocari creatura tua, & quem terra sustineat, cuiq; alimenta subministrat. Mirum est Domine, non esse ultas creaturas tuas, omniaq; simul elementa iniuriam, & contemptum, quã tibi per multiplices irrogauisti iniquitates meas. Sed nunc fidelissime Pater, miserere (obsecro) mei, & conuerte ad me miserum ac desolatam peccatoris oculos diuinæ gratiæ, & clementiæ tuæ. Aperi mihi uisce-

ra benignitatis tuæ: meq; in gratiam recipiens, ignosce quod tam diu distuli ad te conuerti. Pande mihi paternum pectus tuum, & infunde mihi nutrimentum & confortationem gratiæ tuæ. Quæso, Domine Deus, operare nunc uelociter in me id, cuius gratia mihi hucusq; pepercisti, & ad quod ab æterno me præordinauisti. Et uere mihi infelici peccatori, quã amabilem, tamque piũ reliqui patrem, qui nunquam mihi nisi amorem, beneficia, gratiam & fidelitatem præstitit: quodque cor meum (in quo templum, habitationem, & delectationem tuam habere decreueras) tibi denegauit, & multis foedari sordibus, factus was iniquitatis, & antrum spirituum immundorum. Planè confiteor Domine, me omnium quos mundus habet, uitiouissimum esse: sed nihilominus in immentia confido bonitate tua. Nam et si supra numerum sunt peccata mea, etiam misericordia tuæ non est numerus. O pater amarissime, si vis, potes utiq; me mundare: sana animam meam, quia peccasse me tibi confiteor. Memento pie Domine consolatorij uerbi illius, quod loquutus es per prophetam quendam tuum, dicens: Tu uerò fornicata es cum amatoribus multis, tamen reuertere ad me, & ego te suscipiam. Nimirum pater misericordissime, multum in hoc uerbo dulcissimo confido, totoq; me corde ad te conuerto, ac si nemini præterquam mihi soli istud dixeris, meq; per ipsum uocare uolueris. Ego namq; immunda hec & infidelis anima sum, filius hic prodigus & inutilis, qui infelicitèr me à patre lamium, à quo bona cuncta præmanant, abalienauit, ac uelut ouis errans procul à te aberrauit, perditis atq; destructis omnibus illis largissimis donis tuis, quã tã profusa mihi concesseras liberalitate. Reliqui te fontem aquæ uiuæ, & fodi mihi cisternas, consolationes externas querendo, quã tamè continere non ualent aquas, cum omnes temporalis caduque delectatio uelut fumus celerrime euanescat. Reliqui etiam te panem uitæ, & siliquas porcorum edi, sequendo appetitus sensuum, & bestialibus indulgendo affectibus. Deserui te summum, perfectissimum, perenneq; bonum, & ad terrena labentiaq; defluxi. Ideoq; uerè nudus, pauper, miser, & immundus effectus

Luc. 5. Psalm. 50. Ierem. 3.

Ierem. 2.

Luc. 15.

sum, & vt iumentum in stercorebus, & fordidibus meis computru. Sed oro te pater, ne memineris contemptus, & iniuriæ, quæ à me accepisti.

Idem Taulerus.

*Joel. 1.
Oratio ad
impetrandam
peccatorum
veniam
efficacissimam.*

AD quem ò Iesu dulcissime, innumeris peccatis onustus, & conclusus refugiam, nisi ad te misericordia plenum? Itaque omnia simul mala mea, omnem ingratitude, sensualitate, iracundiam, inobedientiam, leuitatem, imortificationem, & cupiditatem meam in abyssum proieciò diuinæ clementiæ, & gratiæ tuæ, atque in sacratissima, & cruenta vulnera tua, quæ accepisti causa salutis meæ, oroque te Deus meus, vt omnia hæc precioso ac mundo sanguine tuo ita diluere velis, vt nulla apud te eorum memoria perseueret. O amabilis Iesu, vnicum solatium meum, en accedo ad te pleno affectu ac desiderio te feruenter amandi, cunctaque quæ me à tuo amore possint abstrahere euitandi, quod vnus tecum effici merear, affectu, voluntate, & amore. Spes mea omnis, consolatio, & refugium meum tu es. Quantum me perturbant, & deiciunt peccata mea, tantum me exhilarat, & erigit immensa bonitas tua, & merita sanctissimæ passionis tuæ. Quicquid enim ego deliqui, morte tua acerbissima abolitum est. Quicquid mihi deficit, merita sacratissimæ incarnationis, & passionis tuæ abundè adimplent. Et licet magna, & innumera sint peccata mea, parua tamen sunt, tuæ immensæ collata misericordiæ. Vnde & confido de infinita bonitate tua, quod nunquam me perire sines, quem creasti ad imaginem & similitudinem tuam: nec me despicies, cuius caro, sanguis, & frater effici voluisti. Sed & spero minimè me abs te condemnandum esse, quem tanto redemisti labore, tam charo emisti precio.

Idem Thaulerus.

*Diuina
philanthro-
pia cõtem-
platio, quæ
nobis per
Christum
elucescit.*

Quid est homo, ò Pater misericordiarum, quod sic amas eum, vt pvilissimis peccatoribus, qui te semper offenderunt, & iniuria ac contumelia affecerunt, Iesum dares obedientissimum filium tuum? Ergone plò illo nos amas? Vt nos viueremus, ipsam mori oportuit: vt nos exhilararemur, ipse tri-

status est: vt nos sanaremur, ipse vulneratus est: vt nos mundaremur, ipse fudit preciosum sanguinem suum. Quidnam preiudisti in homine, vt adeo eum diligas, tam feruenter ames, tam ei fidelis sis? Enimvero thesaurum preciosissimum, & quicquid summum atque precipuum præstare potuit paternum cor tuum, pro ipso dedisti redimendo, Iesum vni; dilectum filium tuum, verbū cordis tui, quo enuntias nobis amorem tuum, quo nos tam paternè ab initio dilexisti. O clementissime pater, per amorem, & supplices preces dilecti filij tui, ignosce erratis peccatoris famuli tui. Suscipe dignissimū sacrificium vni geniti filij tui, & obliuiscere iniuriam nequam serui tui. Multò enim plura ille soluit tibi, quàm sit debiti meum. O si malitia meam, & illius bonitatem, mea vitia, & merita acerbissimæ passionis eius simul liberare velles, nimirum longè hæc illis essent grauiora. Quod enim tam graue scelus esse queat, quod talis tristitia, talis afflictio, obedientia tanta, humilitas tanta, tam inuicta patientia, & præ omnibus tam ineffabilis amor expiare non possit? Quod tam enorme sit crimē, quod feruens & cruentus sudor, preciosusque sanguis illius non diluat? Quod tam flagitiosū scelus, cui amarissima Christi mors non præponderet? O cœlestis Pater, en offero tibi ipsum saluatorem, & redemptorem meum Iesum Christum, dilectissimum filium tuum cum deuotione magna, & gratitudine multa, in vnione amoris illius, quo illum ex paterno corde tuo ad me misisti, vt & meam susciperet naturam, & me ab æterna morte liberaret. En offero tibi ineffabilem mœrorem, & incomprehensibilem angustiam, quam sustinuit tibi soli satis notam, pro omnibus peccatis meis, & pro dolore ac cõtritione, quam me sentire iure oporteret. Offero, inquam, tibi sanguineum sudorem illius, pro lachrymis quas non habeo, & quas præ cordis duritia fundere non possum. Offero etiam tibi humilimas ignitissimasque preces eius pro omni tempore, ignauia, & negligentia mea. Offero denique tibi oēs grauissimos labores, exercitia virtutum, rigidam & asperam vitam, & quicquid demum in humana natura operatus est, & cruciat omnes acerbissimos,

mos, quos in passione sua perpeffus est, vna cum omni laude spirituum supernorum & meritis sanctorum omnium, in sacrificium dignum, ad æternum honorem & gloriam tuam, pro vniuersis peccatis meis, quibus vnquam te offendi, & virtutibus quas exercere neglexi, nec non pro viuus & defunctis omnibus, pro quibus tu Deus meus rogari vis, & ego rogare sum affectus: vt des singulis per dilectum filium tuum, quod eis noueris esse necessarium, ad fideliter seruendum tibi in eo statu, ad quem sunt tua misericordissima pietate vocati.

Idem Taulerus.

Cõtritionis ac charitatis perfectæ quantum ad virum.

Possit quis breui spatio ex verò Dei amore cum tanta displicentia ac suis ipsius indignatione seu aspernatione, purè ad Dei gloriam scriptum ab omni peccato tam strenuè ac fortiter auertere, vt cuncta ei peccata sua etiam cum poena dimitterentur: ita vt si sic eum mori contingeret, ad Deum sine medio euolare; licet etiam totius mundi peccata solus admisisset. Quod enim parum nobis sæpe de poena etiam post absolutionem à culpa remittitur, inde accidit quod nostra cõtritio, & ab omni peccato auersio, atque ad Deum conuersio, & amor noster, ex toto corde, ex tota anima, ex omni mente cunctisque viribus nostris minimè procedunt: sicut à Deo præceptum habemus. Verus etenim amor, veraque ad Deum confidentia, perfectio odio, displicentiæ, ac nostri ipsorum despectui coniuncta, preciosissimus est thesaurus, quo faciliè quicquid desideramus, imò plusquam desideramus, mercari ac obtinere valeamus.

Idem Thaulerus.

*Isaia 49.
Misericordia diuina immensitas.*

Licet mater obliuiscatur interdum vnici sui, Dominus tamen (prout ipse testatur) haud quaquam nostri potest obliuisci. Tanta siquidem eius misericordia est, vt stupa aliqua sine linum in immenso igne positum, non tam citò incendi possit; quàm ipse peccatori veraciter dolenti peccata omnia donare paratus est. Enimvero inter Dei bonitatem, & poenitentem peccatorem, neque tempus, neque medium vllum interest. Deinceps autem inter Deum, & huiusmodi poenitentem tam perfecta sub-

oritur fidelitas, ac si peccata commissa non essent: tamque bonus & super omnem estimationem pius est Dominus, vt quæ semel condonauit, nunquam ei impropere, nec vllum propter ea dispendium, siue poenam cum sustinere velit, si tamen in vita correctione persistit.

Henricus Suso.

Deus benignissimus tam inexhaustus fons est prorsus immensæ misericordiæ ac naturalis bonitatis, vt nunquam vlla quamlibet fidelissima mater proprio filio suo, quem sub corde suo gestauerit, tam desideranter ac libenter in medijs flammis iaceti manum porrigere adiutricem, sicut Deus homini contrito, etiam si possibile foret cum omnia totius mundi peccata vel millenis vicibus quotidie perpetrasset. Quid igitur causa est, ò dulcissime Deus, quod multis cordibus tam verè amabilis es? cur alicuius multorum tantopere exultant de te? cur mentes plurimorum ita copiose lætantur in te? Nunquid hoc ipsorum innocentiam tribuendum est? Minimè. Sed dum attendunt proprios defectus, & culpas suas, & quam verè sint indigni, quamque nihilominus tū eis te ipsum adeo liberaliter exhibeas, impendas, offerasque, quum tamen bonorum nostrorum non egeas: hoc est Domine, quod te in eorum cordibus tam verè magnū, dulcemque efficit. Ita namque facile est tibi mille, sicut vnum, talenta remittere, & infinitis mortalibus culpis, sicut vni veniam dare. Et hæc dignatio est super omnem dignationem. Vnde nec ipsi dignas vnquam tibi gratias referre possunt: & ideò in tuis laudibus corda ipsorum resoluntur & liquefiunt. Planè etiam secundum scripturas, multò isti tibi laudabiliores sunt, quàm si nunquam in peccata collapsi essent, & in tempore viuerent, nec tanta erga te dilectione feruerent. Nam iuxta diuini Bernardi sententiam, non tam attendis quid homo fuerit, quàm quid pro cordis sui desiderio esse velit. Et ideò quisquis de te peccatorum remissionem etiam tot vicibus, quot momenta sunt temporis, negare tætat, magno te prorsus honore spoliare molitur.

Ioannes Thaulerus.

Quidam amicus Dei, interrogatus quod facere veller, si vt multi peccato-

Quid agendum ei qui totam vitam in scelere duxit.

catores) omnibus diebus vite sue in magnis iniquitatibus vixisset, respondit: Si omnia quae sapiens, & discretus confessor mihi iniunxisset, fecissem: peccata sicut oportet, dimissem: nunquam deinceps vellē inde cogitare, nec cor meum eis cōtamīnare: sed tam purē deinde conarer viuere, vt omnium meorū peccatorum in me Deus penitus obliuisceretur. Quando enim amplius peccatū nec volumus nec perpetramus, prorsusq; ab eo auertimur, tunc & Deus ipsum obliuioni tradit. Si quadraginta annis in peccatis vixissem, & iā tēpus resolutionis meae instaret, si peccata mea purē confessus essem, meq; ipsum cum perfecto amore ita ex suado cordis mei saltem vnus angelicā salutationis spatium, in Deū recipere & conuertere possem vt totus ad ipsum conuersus, & ab omni peccato auersus essem: tunc plane sicut purus, & innocēs homo ex hac luce migrarem. Si verō non nisi vnū peccatum admisissem, & in dolore, contritione ac mōerore hinc exirem: tunc utique sicut poenitens mōrerer.

Perfecta cordis ad Deum conuersio quam posuit.

S. Augustinus.

Imperfecti. Psal. 138.

In libro tuo omnes scribentur, nō solum perfecti, sed etiam imperfecti. Non timeant imperfecti, tantum proficiant. Nec tamen quia dixi, Non timeant, ideo ament imperfectionem, & ibi remaneant: sed tantum proficiant, quantum in ipsis est.

Idem Augustinus.

Mentis inter orandum euagationes. Psal. 31.

Quid? desperandum est de genere humano, & dicendum iam ad damnationem pertinere omnem hominē cui subreperit aliqua peregrina & vana cogitatio oranti, & interruperit orationem ipsius? Si hoc dixerimus, fratres, quae spes remaneat, non video. Porro quia nobis bona spes est ad Deum, quia magna est eius misericordia, dicamus ei, Iocunda animam serui tui, quoniam ad te Domine animam meam leuauit. Et quomodo eam leuauit? Quomodo potui, quomodo tu vires dedisti? Suauis es Domine ac mitis. Mitis es, tolerans me. Ex egritudine defluo: cura, & stabo: confirma, & firmus ero. Donec aut facies, toleras me: quia tu suauis es, & mitis, & multum misericors. Non enim

solum misericors, sed & multum misericors omnibus inuocantibus te.

Idem Augustinus.

Go in tentationibus positus, certo quotidie aduersus concupiscentiam manducandi, & bibendi. Et quis est, Domine, qui non aliquando rapiatur aliquantulum extra metas necessitatis? Quisquis est, magnus est, magnificet nomen tuum: ego autē non sum, quia peccator homo sum. Sed & ego, o pater coelestis, magnifico nomen tuum: & interpellat te pro peccatis meis vnigenitus tuus qui vicit saeculum, numeras me inter infima membra corporis sui.

Gala.

Idem Augustinus.

Attendite sancti quicūque pugnantis. Præliantibus loquor: intelligunt qui pugnant, nō me intelligit qui non pugnat. Vult homo castus, vt nulla omnino surgat in membris suis concupiscentia aduersaria castitati. Pacem vult, sed nondum habet. Quando enim ad illud ventum fuerit, vt nulla omnino exurgat concupiscentia aduersaria, nullus erit hostis cum quo luctemur: nec expectatur ibi victoria, quia de hoste iam victo triumphatur. Modò autem quando caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem, contentio est. Non quod volumus facimus. Quare? Quia volumus vt nulla sint concupiscentiae, sed nō possumus. Velimus nolimus, habemus illas: velimus nolimus, titillant, blandiuntur, stimulant, infestant, surgere volunt: premuntur, nondum extinguuntur. Caro enim concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem, vt nō ea quaecunq; vultis faciatis. Quid enim vultis, o sancti, o boni præliatores, o fortes milites Christi, quid vultis? vt non sint omnino concupiscentiae malae. Sed nō potestis. Exercete bellum, sperate triumphum. Facite quod potestis, quod ait ipse Apostolus alio loco, Non regnet peccatū in vestro mortali corpore, ad obediendū desiderijs eius. Nō ait, nō sit peccatum: sed, non regnet. Quamdiu viuus, peccatum necesse est esse in membris tuis: saltem illi regnum auferatur, non fiat quod iubet.

Carnis concupiscentia. Galat. 5.

Galat. 5.

Rom. 7.

Rom. 6.

S. Bernardus.

Am.

Iohan. 72. Nunquam non proficiendum.

Sapient. 4.

Psal. 138.

Peccati sensus differat a consensu. Psal. 55.

Rom. 7. & 8.

Rom. 6.

Matth. 11.

Sunt & electis suis neui ad custodiam huius militatis.

Amblemus dum lucem habemus, ne tenebrae nos comprehendant. Ambulare, proficere est. Non ambulatē sed sedentem a mortis tenebris comprehendendi, periculum est. Et quis sedet, nisi qui non curat proficere? Id cauet: et si morte praecupatus fueris, in refrigerio eris. Dices Deo: Imperfectum meum viderunt oculi tui. Et nihilominus (inquit) in libro tuo omnes scribentur. Qui omnes? Profecit qui in desiderio proficiendi inueniuntur. Proficientes enim si morte praecupati fuerint, in eo quod eis deest perficiendi sunt. Et quomodo (ais) ego proficere possum, qui fratri proficenti inuideo? Si doles quod inuides, sentis sed non consentis. Passio est quandoq; sananda, non actio condemnanda. Tantum non illic rideas, iniquitatē meditans in cubili tuo: qualiter videlicet foueas morbum, satisfacias pesti, persequaris in fontem, bene ab illo gella calumniando, deprimendo, peruertendo, atque impediendo gerenda. Alioquin, non nocet tibi ambulanti & extendenti te ad meliora, quod iam non operaris, sed quod habitat in te peccatum. Non est ergo damnatio illi qui non dat membra sua arma iniquitati, non linguam ad detrahendum, nō quicquam reliqui corporis ad laedendum, nocendum ve aliquo modo: magis autem confunditur sic se esse male affectum, & inolitum ex longo vitium, confitendo, stendo, orando conatur expellere: & cum non prauelet, mitior inde ad omnes, atque apud se humilior inuenitur. Quis sanē sapiens hominem damnet, qui a Domino didicit mitis esse & humilis corde? Absit vt inueniatur expers salutis, imitator saluatoris.

Ioannes Thaulerius.

Perūq; & in electissimis amicis suis aliquid semper vitij Deus residere permittit: & vt plurimum ad iram, & vehementiam proniores sint, quod & sibi ipsi innotescant, & alijs: atq; per hoc gratia sua quam illis infudit, velut ignis sub cineribus occultetur, & cōseruetur. Igitur vt nihilum suum ipsi penitus agnoscat, Deo permittēte, defectus quosdam incurrunt: veluti est, indignationis motus, aut durioris asperiorisq; verbi subita prolatio. Inde verō sibi ipsi, &

alijs, quos id videre vel audire cōtingit vilescunt: & ita suo nihilo magis immerguntur. Nec est quod hinc terreatur Christi serui: modò in suum se nihilū amplius demittat, ac se ipsos penitus cognoscat, faciliē his defectibus mederi poterit, fietq; vt deinceps cautes sint.

Idem Thaulerius.

Vm incolumes sumus, merito nos ipsos in vera erga Deum fiducia exercere deberemus: vt vbi illa potissimum necessaria erit, eam velut ex usu habeamus. In illo siquidem extremae necessitatis articulo, & plurimum confert, & securè mori facit eos, qui ad hanc seculi suae fecerunt, & Deo per exercitia crebra atq; continua didicerunt inuiti.

Vera erga Deum fiducia.

Quidam pius Scriptor.

NVlla mōeroris magnitudo, nulla angustiarum acerbitas, nulla defectuū multitudo, nulla sceletū enormitas, te ad desperationē animae ve pusillanimitatē adducat. Quantūcūq; peccaueris, semper Dei misericordia infinitum excedit tuas iniquitates: quantumcūq; infirmus sis, semper illius benignitas adiutare parata est tuam fragilitatem. Vult & potest Deus sanare ac liberare te, si ad eum verē conuerteris, atq; humilis factus, ipsum piē inuocas, & speras in eo. O quam homini salutatis, & Deo grata est spes atq; cōfidentia illa, quā Dei amor factaq; humilitas parit, & quae hominem nō ad negligentiam vel incuriam sese emendādi, neq; ad facilitatem peccandi pertrahit, sed magis ad conatum proficiendi extimulat.

Pusillanimitas fugienda.

Spes & cōfidentia.

Idem Scriptor.

Quantumuis magni peccatores, & imperfecti homines simus, quare non cū humili plenaq; fiducia ad Deū cōuertimur, qui est abyssus inexhausta pietatis, cuius natura bonitas est, cui verè proprium est misereri semper ac parcere? Iustū omnino est, vt cū ex intimis animae medullis diligamus, q̄ benignissim⁹ est erga peccatores, & nos quotidie cogitationibus, verbis, atque operibus offendentes, cum gaudio recipit, nobisque libenter ignoscit, si ad eum cōfugi-mus, & in eo speramus atque confidimus. O quam praclarum Dei donū est, fir-

firma, humilis, & amorosa in Deum fiducia. Hanc qui habet dum ei moriendum est, nimirum feliciter ex hac vita emigrat.

Idem Scriptor.

*Deus quā
mitis peni-
tentibus.*

SI nobis ex animo displicent peccata nostra, & iam humiles facti vitam corrigere, Deoq; placere verè desideramus, ipse Deus nobiscum agere vult, non sicut seuerus iudex, sed sicut pius & misericors pater: nam apud eum propitiatio, & copiosa redemptio est. Non iam secundum peccata nostra facit nobis, neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis: quoniam secundum altitudinē cœli à terra corroborauit misericordiam suam super timentes se: & quantum distat ortus ab occidente longè facit à nobis iniquitates nostras: & quomodo miseretur pater filiorum, miseretur Dominus timentibus se. Sane nunquam aliqua mater tam tenerè dilexit vnicum filium suum, quam tenerè ille nos diligit. Tam vehementi, dulci & incomprehensibili amoris ardore pijsimum cor saluatoris nostri Iesu Christi erga nos semper flagrauit, & flagrat, vt si vel tenuissimam amoris illius scintillam corda nostra perciperent, ipsa statim præ ardoris vehementia scinderentur ac resoluta deficerent. Ecce nos ingrati quotidie illum multis modis offendimus: & tamen non propter eam ipse nos à se repellit, sed humiliatos benignè dulciterq; semper suscipit, atque etiam innumeris beneficijs fouet.

Dei patientia ad penitentiam inuitat.

*Genes. 2.
Ephes. 2.*

Et licet per mortalis peccati cōsensum sepe illum à nobis quasi violenter abiecerimus, nec sic tamen permisit, vt diabolus abominandos ad æternum supplicium pertraheret: sed expectauit nos longanimiter, donec respicientes ad eū reuerteremur. Planè, si immētam Dei pietatē, & misericordiam erga nos, fidelissimumque & infinitum amorem ritè perpenderem: nimirum toti amore faucij à nobis ipsi atque à creaturis omnibus deficerimus, & nihil possemus diligere, nisi ipsum dulcissimum amatorem ac redemptorem nostrum. Qui nos ad imaginē suam creauit, & quum sit Dominus summæ maiestatis, propter nimiam charitatem qua diligit nos carnis humanam assumere, fraterque noster fieri, & triginta tribus annis salu-

tem nostram super terram operari, ac tandem passionem acerbam pro nobis sustinere, pretiosumq; sanguinem fundere, & in ignominioso crucis stipite mori voluit. Eia amemus eum qui nos sic amauit & amat. Quod si necdum ardentè amare possumus, amemus quantum ille donare dignatur, & magis magisq; amare desideremus, sedulo petentes ab eo quod nondum accepimus.

Idem Scriptor.

QVando spiritali cognitione, sensibiliq; gratia & deuotione subtrahitur tracta tardum, pauperem, frigidum, ac velut à Deo derelictum proiectumque sentis, quādo afflictus præ tædio dormitas, & tanta mentis instabilitate fatigaris, vt in sanctis cogitationibus nullā ratione persistere possis: non propterea putare debes, quod cœlesti sponso displiceas. Nam si tunc fidelitatem illi seruas, si vana solatia non sectaris, si illas tenebras, illam cordis ariditatem patienter humiliterq; sustines, & torpore excusso tempus vtiliter expedis: plurimū ei places. Dum igitur in tali calamitate positus es, resigna te totum in diuinum beneplacitum, & per sanctam fiduciam Domino firmiter innitere, dicens cum Beato Iob, Eriam si occideret me, sperabo in eum. Tunc quidē quilibet pia exercitia tibi insipida sunt, sed Deo optime sapiunt, & animæ tuæ maximum fructum adferunt, si facis quod in te est.

S. Bernardus.

Diligam te Domine pro dono tuo, & pro modulo meo: Si tantum diligere non possum quantum diligere debeo, non possum tamen ultra quam possum. Potero verò te amare amplius, quando amplius donare dignaberis: nunquam tamen tantum te diligere poterō, quantum dignus es qui diligaris. Imperfectum meum viderunt oculi tui: veruntamen in libro tuo omnes scribentur, qui quod possunt, faciunt, etū quod debent non possunt.

*Ioannes Thaulerus ex
Ruibrochio.*

NVlla ratione homo bonæ voluntatis vel ob defectū quosdam minores, vel ob naturæ imbecillitatē, vel quia forinsecus asperiores viuēdi modum

dum seruare nequit, vel ob inæqualitatem, quam in seruitio Dei & virtutum sentit exercitio, à Deo se remotiorem aestimare debet. Hoc autem summo curabit studio, vt vitia grauiora maioresq; defectus suos ita radicitus euellat, vt nulla re, neque pro vita, neq; pro morte quicquā aduersus præcepta Dei cōsentiat. Quæ voluntas quādiu in ipso perseverat, non est vnde se à Domino longius abesse suspicetur.

Henricus Suso.

*Nulli opus
bonū pro
pter vehementiam
afflictionū
est prætermittendum.*

PLariq; quando sacratiores sunt tempora, & ipsi se libentius ad Deum conuerterēt, tanto magis ipsorum afflictio augetur, ita vt nec vnam quidē orationem dominicam, vel angelicam salutationem, absq; diabolicis susurris explorè liberè possint. Vnde & ipsi in quādam velut desperationem labentes; orationem à se abijciunt, & hoc pacto sibipsis loquuntur: Quid putas, ista tibi oratio prodest tot sordibus cōspurcata? Sed in hoc nimium errant, & suo aduersario penitus obsequuntur, cuius hoc præcipuum studium est, vt eos ab exercitijs spiritalibus repellat. Nesciunt certè, quod oratio ipsorum cum omnibus immisionibus illis, de quibus dolet, oprimè sapit, & vere accepta est ante conspectum diuinæ maiestatis. Sape nanq; (vt D. Gregor. ait) Mens humana ad eū perturbatur, vt se ipsam erucere nesciat, in præsentī dolore, & angustia constituta: sed ipsa pro eadem ante Dei oculos aduersitas deuotissima interpellat: ipsaq; passionis amaritudo in oculis illius resplendens, citius eum ipsi quam alia exercitia inclināt, & velocius ad se compellit. Vnde nec vllum omnino bonum opus negligendum est, nec orationes, & templi frequentatio (quæ maligno spiritui singulariter aduersatur, & molesta est non minimum) vnquam intermittenda. Quod enim homini de orationis puritate minuitur, hoc ei ex afflictionis molestia accedit, & satis grata est huiusmodi oratio in oculis Dei.

Idem Suso.

*Apposita
similitudo.*

Contigit nonnullis, sicut alicui iuueni, & indomito equo, q; vehiculo attritus, dum ex nimia fatigatione, & lucra perpetua maceratur, nec euadē-

di cōsiliū inuenit, animo demisso, modestius sese habere incipit: Ita & isti quādiu suis aduersitatibus reluctantur, & se necdum ex toto diuinæ voluntati ad sustinendum æquanimiter pro amore ipsius omnem aduersitatem resignarunt, satis grauius affliguntur, tamen eas sustinere oportet, donec misericors Deus ipsorum laborem, & patientiam consideret, qui etiam nouit quando eis ab huiusmodi expediat liberari. Et ideo nihil ita necessariū est, quam se humiliter ac ipsas afflictiones sustinendas resignare, & offerre, quādiu Domino placuerit, eiusq; patienter auxilium implorare.

Idem Suso.

Considerare libet, quā suauiter & amorosè æterna sapientia cuncta disponat, dum quod plurimum sibi nocere plerūque angustijs tentationibusq; grauisimis pressi arbitrantur, ipsa ad suam eorum vtilitatem inflectit. Magnam siquidem Purgatorij partem illa afflictio tollit, & eam patientibus impendio prodest, atque ingens præmium adducit. Quāuis enim ipsi multorum se criminum reos arbitrentur, sed coram Deo veri magnique martyres sunt, quum nulli dubium sit, longè acerbiorē huiusmodi perpetuam afflictionē dolorem infligere, quā vnus carnis scissus collo exceptus. Denique passionem hanc magnæ esse dilectionis indicium prælagiumq; tā scripturarum testimonijs quā ipsa veritate probatur: quippe quā & copiosa gratia, & multorum secretorum reuelatio subsequitur. Debent igitur præfati homines eam nō solum patienter, sed & libenter sustinere, certi quod breuis hæc amaritudo, & momentaneum tribulationis huius, supra modum in sublimitate æternæ gloriæ pondus operetur in eis.

Ioannes Thaulerus.

It sapenūmero, vt Dominus quosdam permittat velut infirmos iacere, qui tamen plenam sunt sanitatē consecuti: sed ipsi hoc ignorantes cūctis diebus vitæ suæ languidos se putant, nec aliud sibi persuasum habēt, nisi quod debiles sint, & infirmi. Et hoc benignissimus simul & sapientissimus conditor, ipsorum permittit vilitate, & salute.

Ff Satis

Satis enim perispectum est illi, eam ipso- rum infirmitatem esse; vt si se plenè cõ- ualuisse pro comperto haberent, statim ad se ipsos cum vana sui complacentia reflecteretur. Ex magna proinde fidelitate & amore, quem semper erga illos habet, quamdiu viuunt eos in tali ignorantia, timore, pressuris, & humilitate stare permittit: quum tamè ad eum virtutis gradum ipsi conscenderint, vt nec pro toto mundo Deum offendere velint: imò priusquam scientes in Deum peccarent, potius mortem ipsam fidenter subirent. Quid ergo, ait aliquis, sit eis pro hac sui ipsorum humili resignatione in eiusmodi ignorantia? Nil aliud sanè, quàm quod optatissima dies aduenit qua de hac miseria erutos, Dominus eos secū in regnū suū adducere statuit, in ipsa hora qua ex hac luce sūt migraturi, ab omni hac ignorantia longisq; tenebris per seipsum eos refouet, ac blādè nimis consolatur: sapiusq; ante obitum ipsorum, prælibare eos facit & experiri fœliciter illud, quo in ipso perpetuo sunt fruituri. Et sic magna cum securitate animam fundunt.

Resignatio sui.

Idem Thaulerius.

Sciendum est, fideliterque retinendum, quod in homine Deum purè intendente, sæpe grauis quædam pressura & angustia oboriatur, qua oppressus, videtur sibi Deum non purè intendisse, & ita omnium laborum suorum fecisse iacturam, omnemq; perdidisse operam. Hinc iam pacem pectoris amittit, animiq; mœrorem & perturbationem incurrit. Hæc autem pressura nonnunquam ex grauitate naturali seu indispositione, vel complexionis malitia, nonnunquam ex influentia cœli vel acris inæqualitate, nonnunquam verò ex maligni spiritus operatione, qui per huiusmodi grauisimas immisiones suas bonum hominem istum perturbare molitur, accidere solet. Sed hæc suauiter declinanda sunt, cum benigna tranquillaq; mansuetudine. Ita enim facilius vincuntur. Vnde non satis rectè faciunt quidam, qui pressuram hanc violentè & impetuose à se excutere, eandemq; percussere volunt, destruentes ac debilitantes per hoc capita sua: quiq; nimis inordinatè doctores & Dei ami-

Pressuram vario cause.

Eddè qto patto declinanda.

cos pro consilio & auxilio accedunt, eripere se inde & euadere cupientes: vnde sæpius magis implicatur, cum nemo facillè inde eos extrahere & expedire queat. Quamobrem vbi ista pressura & tempestas in homine exurgit, haud secus faciat quàm solent homines facere, vbi tempestas oritur & pluuia vel grandines cadit. Tuac enim fugiunt omnes sub tectum, donec tempestas sepiatur, & pluuia cessent. Ita & ipse, vbi intra se simpliciter sentit ac deprehendit, qd nihil velit neq; desideret, nisi Deum, dū hac pressura corripitur, modeste subtiliterq; fugiat, donec integrè sibi ipsi restituarur: simulq; in vera resignatione ac patenti abstractione humiliter sustinens, tranquillo ac benigno animo in hac afflictione Deum prestoletur: etiam si vna hebdomada, vel vno mense, aut sex mēibus, vnove anno, vel etiā diutius sine cessatione illa perduret. Et quis nouit, quali modo, quæue ratione benignissimus Deus ad ipsum venire, suaq; illi charismata, & dona infundere velit? Stet itaq; cum benigna mansuetudine sub tecto diuinæ voluntatis ac beneplaciti: certus quod hoc vel cetero gratius sit, magisq; placeat Deo, quàm si magna sensibili deuotione afflueret, & multas virtutes Deo quotidie offerret, intusque floreret, & virent omnia, & ipse ditino lumine irradiaretur. In pressura namque non ita facillè quis seipsum, & sua querere vel retinere potest, sicut in consolationis ac sensibilis dulcedinis, deuotionisq; affluentia. In hac namque sæpe se natura admiscet, & dum anima in eā immodicè delectatur, maculam contrahit.

Afflictio, quid agendum.

Dulcedo sensibilis, periculosa.

Idem Thaulerius.

Plariq; aliqua molestia grauari, ita mihi dicere consueuerunt: Pater, malè mecum agitur, diuersis enim afflictionibus multoq; mœrore perturbor. Et ego rectè cum eis agi pronuntio. Tū illi, Non aiunt, Domine: sed mea culpa id actum: Ad quod rursus ego: Siue tua culpa id actum sit, siue nō, crede ipsam afflictionis crucem à Deo tibi impostam: eademque gratias agens, sustine, & resigna te ipsum. Rursum illi: Sed magna intus ariditate obscuritateque contabesco. Quibus ego: Feras (aio) dilecte fili,

Breuis & absoluta consolatio.

fili, patienter: & melius tecum agetur, quam si in magna multaq; sensibili deuotione vereris.

Idem Thaulerius.

Secum manendum. Job. 17.

In grauisima illa pressura, & tenebrosa desolatione homine constituto, pressuræ omnes, miseriæ, calamitates, quas iam pridem euicerat, & superarat, iterum in eo consurgunt, denuo impugnat, totoq; impetu nauem illius magna cum tempestate concutiunt, & fluctibus suis impetunt exagitantq;. Sed obsecro, quicumq; hæc sentis, noli timore deiici: modò nauicula tua probè anchora fixa sit, venti ei & fluctus obesse non poterūt. Ad mentem tibi veniat, quod Job ait: Post tenebras spero lucem. Tantum ergo tecum mancas, nō foras eua-geris: ad finem vsq; tentamenta & pressuram hanc sustine, nec aliud aliquid queras quo hanc euadas molestiam, sicut faciunt plariq;, qui dum hanc internam paupertatē, & pressuram sentiunt, semper aliquid inquirunt, quo eā effugere possint: qd profectò officit plurimum.

Idem Thaulerius.

Grates sunt electorum passiones.

Electorum hominum passio, non semper vulgaris est passio: sed frequenter ita insolita ac inaudita est passio: quam eis etiam improbi Deus euenire permittit, vt nihil tale vnquam cogitarint, nec quicquam inde vel suspicati sint. Veruntamen æquanimis ac bono animo esto, o anima patiens. In cunctis namq; amaritudinib; tuis Christus electus cordis tui ex millibus clausis ianuis (id est cunctis viribus tuis duritia conclusis) introire, ibique nouam quandam, & inexpertam nouit infundere suauitatem. Amaritudinem verò quam sentis, pro inferno & purgatorio tuo suffer patienter. Verè namque pura resignata, & patiens anima, nuda ac munda de ore euolans ad regni cœlestis palatia (vbi mille anni die vno breuiores sunt) conscendit,

Amaritudo Purgatorij instar est electis.

Henricus Suso in quodam Dialogo.

Afflictiones mirificè conserunt ad

SAPIENTIA AETERNA. Nō rectè sapiunt illi, qui vnquam grauatè & cum quærimonia quamlibet af-

flictionem ferūt. **O**mnino enim pater- na castigatio, & virga mea ex maximo amore pficiscitur, & verè suavis ac benigna est: vt non immeritò fœlix ille censendus sit, à quo illam nunquam retraxero. Afflictio inquam, non ex aliqua duritia aut asperitate mea, sed ex amore tenerrimo ac benignissimo trahit originem. Et hoc de qualibet cruce vel tribulatione dictum volo: siue ea vltro suscepta sit, siue nolenti aliunde acciderit, vbi plarumque necessitas mutatur in virtutem, qua tamè cruce is qui eam patitur, nolit (me inuito) esse absolutus, quamque amicabili ac humili cum patientia in mei æternam referat laudē. Quæ sanè crux quanto maiori cum amore, & promptiori voluntate conuicta est, tanto etiam præclarior mihi que acceptior est. Itaq; de huiusmodi afflictionibus me paulo latius dicentem ausculta, & quæ dixero, ipsis cordis tui visceribus inscribe, sintq; velut signum quoddam spiritualibus animæ tuæ oculis propositum. Id pro certo retineas, ita me cōmorari in anima mundi, ceu in quadam paradiso voluptatis. Eam ob rem ferre non possum, vt cum amore aut delectatione vlli rei incumbat vel adhærescat. Est namque ex ipsa natura in noxias propensa voluptates. Itaque sepio viam illius spinis, atque omnes semitas eius (velit nolit) aduersitate obstruo, ne ex manibus meis elaboratur. Cuncta eius itinera afflictionibus conspergo: ne qua alia in re cordis sui oblectationem, præterquam in me, constituat. Crede mihi, si corda omnia in vnum redigerentur, non possent in hac vita minimum ferre præmium, quod redditurus sum in illo cœlo sempiterno, etiam pro minima quaq; cruce, quam quispiam ex amore passus fuerit mea causa. **MINISTER.** Fortassis negari non possit, Domine, afflictiones longè saluberrimas esse, si tamen non sint nimia, nec plus satis immanes ac inusitata. Atqui Domine Deus, qui solus nostri occulta omnia, quique cuncta in numero, pondere, & mensura condidisti, tu ipse perispectum habes, cruces meas modum omnem prætergredi, & vires meas excedere. Nescio profectò, si quis alius toto hoc terrarum or-

vite sanctitatem, si quis se in illis totum Deo permittat. Omnis tribulatio ab amante Deo est bonis.

Sua enim crux omni-um grauis-ima videtur sapient. 9.

be durius perpetuo affligatur. Et qui eadem perpetui potero? Quod si vulgari- bus me molestijs afficeret, Domine, ferrem, eas utiq; : at verò peregrinas hæce atq; insolitas cruces, animam, & men- tem meam adeo occultè transfigentes, tibiq; vni funditus cognitæ, tolerare qui possim necdum video. S A P. Mor- bidus quisq; & ægrè affectus, putat suū morbū esse omnium grauissimū : & si- tribundus neminem se inferiorē arbitra- tur. Ita ergo si te alijs afflixissimè modis, tu quoq; sentires idem quod modò sen- tis. Itaque virili animo permitte ac re- signa te ipsum voluntati meæ, in quali- ber readuersa quam te volo perpetui, id- q; facias absq; vlla exceptione huius aut illius molestiæ. Nōsti me semper id solū velle, quod sit maximè ex te tua, nul- to etiam studiosius, quàm tu ipse velis. Neq; te latet æternam me esse Sapienti- am, quæ sola perfectissimè nouerim, quid tibi sit conducibilis. Iam verò e- tiam propria te experientia didicisse pu- ro, cruces à me irrogatas, si quis illis ri- tē uti norit, proprius attingere, penitius penetrare, & celerit in Deum irgere ac propellere, quàm quauis aliæ pro- prio arbitrio susceptæ. Quid igitur ad- huc queritaris? Quin ita potius dicis: Fac mecum pater benignissime, quic- quid vnquam tibi visum crit. M I N. Fac- ile id quidem dictū est mi Domine, sed præsens afflictio toleratu difficilis est, ob nimium dolorem suum. S A P. Si non doleret crux, non posset nomē- tueri suum. Sicut cruce nihil est mole- stius, ita nihil iucundius atq; optabilius, quàm crucē pertulisse. Crux & afflictio breuis quidem dolor est, sed prolixum gaudium. Crux illi perquam dolet, cui crux molesta est & iniusta, ei verò qui il- lam fert equanimiter, hoc præstat crux, ut ipsum minimè crux excruciet. Cerrè si tanta iugiter abundares spiritali sua- uitate, diuinaq; consolatione, & oble- scatione, ut præ cœlesti illo rore perpe- tuò colliquesceres, ex his omnibus per se consideratis non tantum tibi accres- ceret meriti, neq; pro his tanta tibi à me referēda esset gratia, neq; perinde me ti- bi obligarēt, ac quasi debitorē efficerēt, ut crux vna vel afflictio cum amore to- lerata, aut tui derelictio in mentis aridi-

*Cui crux
desit esse
crux.*

tate, in qua me ex amore sustineas. Et ci- tius quidem vel decē fuerit possint ac- excidere in magna voluptate, & iucun- da suauitate cordis, quam vel vnus sub- ruatur, continua laborans aduersitate, & perpeffione. Si astronorum om- nium præditus esses scientia, si tam co- piose, & eleganter posses de Deo dicere ac eloqui, quam cunctæ & hominū lin- gua, si denique solus ea esses eruditione luculenter instructus, qua simul tota li- teratorum atque Doctōrum omnium frequentia: non tibi isthæc omnia tan- tum conferret ad vitæ pietatem ac san- ctitatē, quā si in quibuslibet afflictioni- bus tuis Deo te permittere ac resignare possis. Illa namq; bonis malisq; cōmu- nia sunt: hoc verò non nisi electorum est. O si quis iusto posset pendere ac ponderare iudicio tēpus, & æternitatē? mallet ille profectò vel cētum annis in ardenti iacere camino, quā vel minima leuissima afflictionis carere mercede in cœlis æternò percipiendā. Illud namq; finem tandem habet: illud nullo clau- ditur termino. M I N. Ea quæ commē- moras, benignissime Iesu, tanquā cithara suat suauissima homini afflictio. Cerrè Domine, si mihi tam dulcib; mo- dulareris vocib; de cruce aliqua pre- mor, equidem lubens paterer, mallēq; crucem perpetui, quā carere. S A P. Age nūc arrectis percipe aurib; dulce melos sonosq; tinnulos chordarū intētarū: animaduerte quā suauiter resonent, quā suauiter aures perstringāt. Afflictio quidem mundo huic despectui est, at a- *Afflictiois bona recen-* pud me immēsam dignitatē obtinet. *set.* Afflictio iram extinguit meam, gratiā meā conciliat, & amicitiam, hominēq; mihi gratū efficit, & amabilem, utpote mihi conformē, & assimilēm. Afflictio bonum est occultum, quod nemo com- pensare queat: adeo ut etiam si quis cen- tū annis crucem amicabilem flexis geni- bus à me precetur, nec sic tamē illam e- mereri possit. Afflictio hominē ex ter- restri cœlestē efficit. Afflictio hunc mū- dū homini alienū reddit, & perpetuam adducit meam familiaritatem: amicos quidem minuit, sed auget gratiam. Affli- ctio tutissimum atq; compediōsissimū iter est. Crede mihi, si quis probè cogni- tum haberet, quanta sit crucis utilitas, haud-

haud dubiè teu donum prestantissimū ex Dei manibus eam susciperet. O quā multi erant iam æternæ perditioni addi- cti, & somnum dormierant sempiter- num, quos tamen afflictio restaurauit & excitauit ad meliorem vitam? O quan- tos velut feras, & indomitas auiculas in caueis continuæ cruces retinent & con- seruant, qui tamen, si eis daretur loci, & tēporis oportunitas, in suæ salutis sem- piternam perniciem confestim aufuge- rent. Afflictio à graui seruat ruina: præ- stat homini ut sese cognoscat, intra se- ipsum se contineat, sibiq; constet, ac proximis fidem accommodet. Conser- uat animam in humilitate, docetq; pa- tientiam: tuetur castimoniam, æternæ beatitudinis adfert coronam. Vix quē- piam cōperire possis, qui nō aliquid cō- sequatur cōmodi ex afflictione, & igne tribulationis: siue etiam in culpis vi- uat obnoxius, siue iam vitæ emendatio- nem inchoarit, siue in proficientium, siue deniq; in perfectōrū numero sit. Ignis nāq; purgat ferrum, mūdāt aurū, & preciosa ornat monilia. Afflictio pec- cati aufert facinram, minuit pœnas pur- gatorij, pellit tentationes, profligat vi- tia, spiritum renouat, veram confert fi- duciam, mundam conscientia atq; ani- mū stabilem & excelsum. Afflictio salu- taris est potio, & herba salutifera præ cū- ctis paradisi herbis. Castigat corpus, bre- ui tamen in putredinē abiturum, at ani- mam reficit longè nobiliorem semper- que victurā. Sicut rosarum eximij flo- res, suauiuernantis Maij rore tinguntur: ita animam afflictio vegetat, & foecun- dat. Ipsa animum sapientia imbuit, redditq; hominem exercitatum. Qui af- flictiones, & tentationes non est exper- tus, quid queso ille nouit? Afflictio vir- ga est amoris plena, & paterna castiga- tio electorum meorum. Afflictio ho- minem, velit nolit, trahit irgetque ad Deum. Quisquis in aduersis sese hilari- ter gerit, illi & iucunda & tristia, hostes & amici inferunt proficiūtrq;. O quo- ties tu ipse quoq; hostes tuos te impug- nantes profligasti, ac penitus eneruasti, cum me alacri & hilari animo laudares, leniterq; & benignè aduersa perferres? Equidem malin: afflictiones creare ex nihilo, quā amicos meos crucis exper-

Simile.

Eccl. 34.

tes relinquere: Perpeffione enim virtu- tes omnes confirmatur, homo decoratur, proximus ad meliora pronocatur, Deus laudatur. Patientia in aduersis, est hostia viua, & odor suauissimus præcel- lentis balsami in conspectu diuinæ Ma- iestatis meæ, totamque cœlestis exerci- tus frequentiam ingenti admiratione afficit. Neque verò vnquam quisquam quantum strenuus pugil, vel eques pu- blicus cum alio congressus, adeo in se hominum oculos animoq; conuer- tit, uti totus beatorum omnium cœtus hominem afflictiones ritè perferentem aspectat. In aduersis retinere patientiā præstabilius est, quàm extinctos ad vi- tam reuocare, aut alia perpetrare mira- cula. Afflictio via est arcta, quæ ad ipsas vsq; cœli portas fortiter pertingit. Ipsa hominem ad martyrum euehit contu- bernium: ipsa laudem palmamq; refert ex cunctis hostibus: ipsa animam roseo purpureoq; vestit indumento: ipsa coronas vel terra necdit rosacea, & scepra conficit ex palmis virentibus. Ipsa est velut gemma preciosissima in monili ad virginis pectus appenso: ipsa in æter- na vita canticum nouum præcinit dul- cibus modulis ac liberrimis animis, quod nec omnes possunt deponere an- gelici spiritus, eo quod nullam vnquam crucem experti sint. Atque ut paucis te expediam, homines afflictos mundus iste miseris appellat, sed ego fœlices di- co, utpote quos ipse mihi elegerim. M I N. Pulchrè nimirum ex his appa- ret, æternam te esse Sapientiam, qui ve- ritatem ipsam tam perspicuè in medi- um proferrē queas, ut nullus vlli reli- quus sit ambigendi vel hæsitandi lo- cus. Nihil iam admirationis habet, si is afflictiones possit perpetui, cui tu eas tan- to opere efficis commendatas. Cerrè Do- mine, tuis planè mellitis sermonibus id fateor apud me egisti, ut mihi dein- ceptus crux omnis, & molestia longè su- tur sit tolerabilior iucundiorque, Do- mine Deus, pater indulgentissime, en- flexo coram te poplite, laudes gratēq; medullitus tibi agō pro afflictionibus præsentibus atque etiam pro præteritis admodum acerbis, & molestis, quas ego tum acres nimium sentiebam, eo quod ex animo infenso & hostili profi- *Gratiarū actio pro perpeffis aduersis.* cisci

cisci viderentur. SAP. At quid nunc de illis sentiendum putas? MIN. Planè ita nunc persuasum habeo, Domine, dum te, gratissima oculorum cordis mei pascia, amantibus oculis intueor, cruces illas acerrimas, & immanes, quibus me pro paterna benignitate probasti, & exercitasti (quarum tamen vel sola consideratio etiam non vulgares perterritit amicos meos, dum me illis presens cernerent) non nisi dulcem quendam Veris florigeri rorem fuisse.

Quidam Scriptor.

Omnia de manu Dei accipienda. **S**I Deo permittente, tantas tenebras stantamq; ariditatem, duritiem, & instabilitatem in tus sentis, vt tibi videaris prorsus à Deo derelictus esse: si tam diris animi angoribus premeris, vt putes te infernales cruciatus perpeti: si molestissimæ iugelque tentationes te deuexant, & vitia quæ iam in te extincta credebas, rursum magno impetu exurgunt ac te impugnant: si nò solam mali homines, verum etiam qui boni habentur, qui que tibi maxime fideles esse debuerant, te persequuntur, & maledictis atque obtreccationibus fatigant, varijsque iniurijs afficiunt: si damna rerum & purulenta hucera morboq; inauditos cum Iob sustines: si corporali cæcitate cum Tobia, & grauissima paupertate cum mendico Lazaro affligeris: si denique aliud quicquam aduersum pateris, quæcunque illud sit, & vnde cunque emergat, non aliud id accipias, quam de manu benignissimi Dei, qui ex amore, & pro tua salute tribulationibus te exerceri sinit. Perfer talia omnia humiliter resignatoque corde pro illius honore, quamdiu ipse voluerit: nam afflictionibus anima tua purgatur, & mirè exornatur. Quod si in ipsis non semper æquè resignato fueris animo, non propterea spes salutis ablata erit, nec Dei gratia amissa. Vide tantumne impatienter, & pertinaciter aduersus Deum recalcitres, eiq; sis rebellis. Profectò si benignam humilemque patientiam pro viribus retinueris, Deo eris charissimus, & ad cœlestis eius regnum feliciter tandem peruenies.

Iob 1. & 2. Tob. 2. Luc. 16.

S. Thruha, sive Gertrudis virgo.

Sicut annulus signum est desponsationis, sic aduersitas tam corporalis quam spiritualis quæ patienter propter Deum sustinetur, verissimum signum est electionis diuinæ, & quasi desponsatio animæ cum Deo.

Aduersitas electionis diuinæ signum.

Henricus Suso.

Hoc fundamentum est salutis nostre, mortificare scilicet, abnegare, resignare, perdere, & annihilare nos ipsos. Si vis esse quod non es, oportet te prius deficere ab eo quod es. Id autè certo certius tenendum est, neminem sibi de resignatione blandiri, nec se resignatum esse, in animum inducere debere, quamdiu guttula vna sanguinis in carne, vel aliqua medullæ portio in ossibus latet, quæ non pro vera sit resignatione decocta atq; consumpta. Quæro dilectissimi, non vos ista perturbent: & vobis ad cœlestia regna aditus patet, etiam si ad summam perfectionem minimè pertingatis. In superna patria, & pusilli, & magistri reperiuntur. Facite quod in vobis est, & in sancto proposito sanctisq; exercitijs persistite. Ita enim, & si nò ad supremam montis verticem pertigeritis, in ipso tamen æternæ salutis vestra itinere deprehendèmini.

Salutis fundamentum.

Resignatio.

Idem Suso.

Eo nos tota mente, & omni quo possumus tendamus amore, vt simul cum Deo vniri, & speculum candens effici mereamur. Tum verò in tribus diuinæ substantiæ personis comorabimur, & ambulabimus, ita vt cum apostolo fideliter dicamus: Nostra conuersatio in cœlis est, hoc est, in tribus diuinitatis personis. Hanc perfectionem toto desiderio, cunctis sensibus, ac vniuersis viribus suis quisq; apprehendere conabitur: etsi fortasse in vita sua ad eam minimè pertigerit, bono sit animo, quia dabitur illi à Deo iam extremum trahenti spiritum, & ad mortè tendenti. Quod si nec tunc assequatur, & hinc decedens quibusdā maneat culpis obnoxius, ad Purgatorij quidem deducetur locum, & ibi oēs illæ ad puri excoquerentur. Deinde verò ad cœli palatia perductus, ea ibidem perenniter perfructur, tanto magis aut minus, quanto maiorem vel minorem est dilectione profectus

Ad vniõnem cum Deo aspirandū.

Philip. 1.

tus dū adhuc viueret, eaq; ex toto corde plus aut minus desiderauit. Merito proinde sui quisque desiderij arcum ad summum vsque extendere deberet, vt nullum tam breue abscederet tempus, quo non perfectius Deum lucraretur. Veris namq; animi eius desiderijs Deus perenniter vicem reddet, etiam si quod desiderat, nunquam in hac vita consequatur: omnemq; tepidam & negligentem conuersationem, & vitā illius iuxta supremum illud iudicabit, ad quod vnquā peruenit in vita sua. Vnde licet non sentiat se aliquis in alto perfectionis gradu constitutū, nò despondeat animū: sed quantum potest, totis viribus eā assequi conetur. Quod si nec sic ad optatam valet perfectionem pertingere, hoc tantum curet, vt amorem ex corde, & votis omnibus ad eam suspiret.

Quidam Christi seruus.

Non dimittis datur contemplanoniam gratia.

Dominus Iesus rex regum non omnes ad hoc eligit aut admittit, vt in hoc exilio secum mensæ assideant, hoc est, vt in fruitione, & quiete sanctæ contemplationis plenius delicietur: sed multos constituit velut ministros, qui ante mensam suam stent, sibiq; inseruiant. Non, inquam, in magna domo & Ecclesia sua vult habere tantummodo delicatas atq; ornatas puellas: sed etiam ordinat principes, duces, milites, aliosque seruos diuersis operibus aptos, quos semper ad negotia paratos habeat. Neque enim in internis duntaxat delicijs excellentissimæ contemplationis delectatur Deus, verum etiam in externis vtilium occupationum exercitijs, quæ propter honorem, & amorem ipsius purè suscipiuntur. Cæterū post hoc exilium oēs qui Christi sunt, beatæ & æternæ mensæ eius assidebunt. Non igitur sint pusillanimes illi, qui licet propriæ mortificationi, abnegationi, & resignationi diligenter operam dent, non tamen hic percipiunt gratiam perfectæ contemplationis: sed fideliter & perseveranter Domino seruietes, ament illam gratiam in alijs, quibus Deus gratuita pietate suam in hac vita concessit.

Ioannes Thaulerus.

Est vera sui resignatio quantum

SI in optione alicuius foret, & arbitrio positum, vtrum ab omnibus vi-

tijs & defectibus suis absolui & expediri, cunctasq; virtutes, & omnem perfectionem obtinere vellet, necne deberet ita dicere Deo suo: Domine, nò meum donum, non meam gratiam peto, non meam voluntatem depono: sed quomodo tu vis, ita libes accipio. Si tibi visum est vt illis carcam, ego pro tua voluntate eis potius carere volo. Certè dum hoc pacto in vera resignatione carere magis & frustrari eligimus, plus accipimus & plus habemus, quam si ex propria voluntate caperemus haberemurque Deum aut quamlibet creaturam. Multò siquidem vtilius nobis est, sponte humiliterque carere velle omnibus Dei donis in vera resignatione & abnegatione propriæ voluntatis, quam illa habere ex propria voluntate.

redeat vtilitas.

Quidam Dei amicus.

Vid turbaris, o homo bonæ voluntatis, quid turbaris atq; animo deijceris, quod virtutes perfectè pro voto tuo, absque omni defectu, & impedimento tempore huius exilij exequi nequeas, sed quotidie vel etiam continue inuitus, & contra voluntatem tuam imperfectiones labaris? Nam & excellentissimi Apostoli cæteri que sancti, & amici Dei ipsas quidem virtutes omnes volebant atque appetebant seu desiderabant supremo, & optimo modo perficere: sed hoc in ista vita sine aliqua imperfectione præstare non poterant. Vnde & dicebāt: In multis offendimus omnes. Itemq; Si dixerimus quia peccatū non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Reuerà etiam sancti, & perfecti homines defectibus quibusdam, & tentationibus hic obnoxij sunt. Qui licet leuiter offendant, licet ab humani generis inimico, & propria corruptione, vel de luxuria: vel de vana gloria, aut de quibuslibet alijs vitijs contra suam voluntatem sententur impugnenturque: non tamen propterea eos immortificatos vel à vera sanctitate, & perfectione alienos esse Deus iudicat, quum hæc eis displiceant: contraque rectæ rationis iudicium, & omnem ipsorum voluntatem sint. Idem dum (vt natura fert) secundū sensualitatem, & primos motus contraria quæque animæ, & corpori in tēpore atq; æternitate

In multis offendimus omnes, quoniam vniuersis peccati.

Iac. 3. Ioan. 7.

tate fugiunt, & horrent: nequaquam ob id à Deo pro non verè sanctis habentur, si tantum secundum superiorem rationis portionem hinc doleant, & Dei voluntati sese adiungant conformentque. Quum igitur nec ipsi perfecti viri possint in hac misera vita carere defectibus: nihil mirum, si tu contra voluntatem tuam in multas imperfectiones labaris. Itaque necesse est ut cum sanctissimo Paulo Apost. dicas, Velle quidem adiacet mihi, perficere autem non inuenio. Id est, Integra quidem mihi voluntas est in omni virtute, gratia, & sanctitate perfecte viuendi: non tamen pro meo desiderio tam perfecte id re ipsa exequor, sicut libentissimè vellem. Profectò non solum perfectis sed & tibi cunctisq; bonæ voluntatis hominibus, pax per sanctos Angelos in Christi natiuitate denuntiata fuit in hunc modum:

Luc. 2. Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Non dixerunt veraces angeli, Pax sanctis, perfectisque hominibus, (licet hoc maxime ita sit) sed notabiliter sic cecinerunt: Pax hominibus bonæ voluntatis. Nam animæ rationales bona voluntate sanctaque charitate præditæ, etiam si multis adhuc imperfectionibus detineantur, filia tamen, & charæ sponsæ sunt regis æterni: at animæ perfecta atq; heroicæ, sunt reginæ, & excellentes sponsæ eiusdem cœlestis sponsi. Qui sicut cum istis volantibus volat, ita cum illis ambulatibus vel currētibus ambulat, & currit, nusquam eas deserens.

Idem Dei amicus.

Omnia in Christo habemus.

Age bonæ voluntatis homo iuxta denunciatam tibi per sanctos Angelos pacem, abundè in hoc, & propter hoc contentus tranquillusq; esto, quòd Pater ille cœlestis vnicum filium suum Iesum Christum Deum, & hominem non solum tibi nasci voluit, sed etiam vsq; ad eò ad tuos vsus proprium donauit, ut quæcunq; bona tibi desunt, nec satis ex te ipso habere potes, cuncta hæc ex ipso & in ipso Domino Iesu habeas: neq; dubites Patrem cœlestem dilectissimumq; eius filium ita omnino hæc abs te accipere, ac si nihil horum tibi in te ipso & ex te ipso desset: quam quicquid in te nec habes nec inuenis, id in Christo

habeas. Reuera ipse Christus Iesus nobis imperfectis, & multis culpis obnoxijis datus, & factus est quicquid salutis nostræ necessarium est. In illo habemus omnia bona, virtutes oēs, oēm sanctitatem, & perfectionem, seu quæcunq; Deus à nobis exigit, & quicquid nos ei præstare æquū est: ita ut ex ipso Iesu Christo, & per ipsum impleamus, faciamus, perficiamusq; etiam summo, & excellentissimo modo, quæcunq; alioqui nobis in nostra fragilitate, imperfectioneque, & ad mala propensione prorsus essent impossibilia. Itaque si homo es bonæ voluntatis, hoc est, si iuxta Dei voluntatem in cunctis virtutibus, in omni sanctitate, & perfectione eidem domino Deo tuo libenter placere velles: potes implere ac perficere in Christo & per Christum, omnem iustitiam, perfectionem atque sanctitatem: nec de hac re vllum apud te dubium harere debet. Offer igitur deuota mente Deo Patri dilectissimum filium ipsius Iesum Christum. Pro perdito pueritiae, & iuuentutis tuæ tempore, offer sanctissimam eiusdem Christi pueritiam ac iuuentutem. Pro cunctis negligentis, & imperfectionibus tuis, offer illius vitam perfectissimam & passionem salutarem.

Idem Dei amicus.

VT Deus omnipotens virtutes omnes, omnem sanctitatem, & perfectionem, cunctaq; bona opera non aliter à te suscipiat, quàm si illa omnia re ipsa percipias ac percipies: satis necessarium fuerit, ut cor, voluntatem, deuotionemq; animi tui integrè ad ipsum Deum conuertere, dirigere atq; erigere studeas: te ipsum totum, & quicquid in tempore atque æternitate Deus super te permittere volet, ipsi eiusque gratissimæ voluptati resignans, offerens ac vnicens. Ita enim cum eo vnum eris, & omnium virtutum omnique sanctitatis perfectio. nem in ipso Deo tuo habebis, supplebisque ex meritis vitæ, & passionis Iesu Christi quicquid boni vel in præterito ac perdito tempore tibi defuit, vel in residua vita tua deerit. Acquum quidè fuerat te ab eo tempore quo primum ratione uti coepisti, in Deum dirigere ac referre cunctas actiones & omissiones tuas, totum corpus totamque animam tuam,

tuam, & omnes eorum motus ac opera, sensus item, & rationem tuam, ut hoc Deo gratissimum fuisset: sed quia illud mox à primâ ætate non fecisti, aut ita perfecte & integrè abs te factum non est ut iustum erat, vel nunc tandem id facere studerò, atq; hoc vel simili modo precare: O dulcissime Domine Deus meus, confiteor debere me tibi omnem fidelitatem, amorem, mortificationem, resignationem, sanctitatem, virtutes omnes, cuncta opera bona, supremamq; animam, & corporis perfectionem: sed imperfectionem meum viderunt oculi tui, & ante te est omne desiderium meum, Quum igitur pie Iesu, tam infirmus, fragilis, negligens, corruptus atq; ad mala propensus sim, ut contra voluntatem conatumq; meum multis modis præpediar, quo minù illa bona tam purè ac perfecte re ipsa, & opere implere possim, sicut libenter vellem, obsecro te per omnes miserationes tuas, ut ipsam voluntatem meam eodem modo suscipias, quo sancti Pauli Apostoli cæcorumq; amicorum tuorum voluntatem suscepisti. Oro etiam benigne redemptor, ut me sicut & amicos tuos omnes in te ipso operi ac meritorum tuorum participem reddas: oro ut plenissimè patri tuo cœlesti ac tibi satisfacias pro omnibus malis quæ vnquam commisi, & perfectissimè suppleas omnia bona quæ omisi. Tu enim non minù integrè pro mea salute mihi datus es quàm perfectis amicis tuis, ut in te & per te sarciantur, supplicenturque omnes defectus mei, & quicquid mihi ex supradictis bonis contra plenam voluntatem meam deest. En amantissime Domine Iesu Christe, desidero hæc meam voluntatem in omni reliquo tempore vitæ meæ, & in omnem æternitatem tam perfecte, purè ac fortiter in te erigere, tuamq; gratissimam voluntati resignare & offerre, sicut vllus vnquam fecit homo aut facere debuit. Itaque ex hac hora, & deinceps in omne æuum, nihil vnquam aliter, aut plus, vel minus in corpore, & anima mea, in vita & morte, in habendo, carendo, patiendo, agendo ac dimittendo, volo atque appeto, quàm tibi gratissimum est. In pura intentione, in vera mortificatione & dilectione, in omni bono opere & virtute, omniq; sanctitate, tam perfecte tibi pro

grata voluntate tua placere cupio, sicut aliquis vnquàm ex præcipuis amicis tuis placuit. Peto Domine & intimè opto, ut omni reliquo vitæ meæ tempore nocte ac die, omnes respiraciones meæ, & singuli motus cordis mei te laudeat, & honoret, tibi famulentur, & gratias agant, amorèq; exhibeant. Ex toto corde meo iam dicta omnia & singula fixe irrevocabiliterque volo ac desidero. Et quoties ob meam infirmitatem, corruptionem, & ad mala propensionem, negligentiamq; vel obliuionem, aliquid aliter à me fiet, preestor id non esse meæ voluntatis, sed maxime contra omnem voluntatem & propositum meum. Adiuua quæso, & cõfirma me in hac voluntate, ad æternam gloriam nominis tui, Amen. Igitur in hunc modum voluntatem tuam componere, & in Deum erigere atque dirigere consuecito. Ita enim benignissimus Deus illam pro opere suscipiet, vbi nihil ultra poteris: & ipse in eodè suavissimo creatore tuo singulari pacè, gratiam, libertatem, gaudium, deuotionem, & amorem perferens. Sapius quoq; per diem aut corde tantum aut ore simul, & corde dicito breuiter ad Dominum: O amantissime Domine Deus meus, vnquam pro tua gratissima voluntate tibi placere, & summum fidelissimumq; amorè in omnibus exhiberem.

De immenso Dei erga homines amore.

Si bonæ voluntatis, plurimum te consolari & exhilarare debet immensus atq; incomprehensibilis amor, què Deus habet erga homines. Noueris autem duplicem esse ipsam Dei ad homines dilectionem: quarum alteram meritam, alteram immeritam dicere possumus. Merita illa est, quam bonis operibus, virtutum exercitatione, præceptorum Dei, & Christi consiliorum obseruatione, conciliare nobis, & possumus, & debemus. Immeritam verò illam dicimus, quam ab omni æternitate ex sua natura Deus gratuitam prorsus atq; immensam ad nos habuit, quàm sanè meriti non sumus. Nonnullis quidè aliqua ex parte in hac vita occultantur merita Dei erga ipsos dilectio, sicut Scriptura ait: Nescit homo vtrum amore an odio dignus sit: sed hoc fit in bonum maximamq; salutem eorum, ut scilicet

Precatio saluberrima.

Psalm. 138.

Psalm. 37.

Christus patri à nobis offerendus.

Et paruis & magnis datus est Christus.

Ratio optima supplicandi que nobis desunt.

Duplex Dei erga homines dilectio.

Ecdes. 9.

cet in bonis actibus virtutumque; studijs tanto humiliores, & constantiores ad finem vsque perseverent, nec superbia intumescant, vel negligentia dissolvantur: quod accidere possit, si certo illis Dei erga ipsos dilectio constaret. Piè tamè credimus (saluo iudicio melius sententium) illam Scripturam sententiam de vulgari duntaxat, & imperfecto homine scriptam esse, non de eo cuius spiritui testimonium perhibet spiritus veritatis, quod filius Dei sit; ut dicit Paulus Apostolus. Neque enim scriptum est, Nescit quisquam, sed, Nescit homo: id est, quatenus homo est, absque testimonio spiritus Dei nescit, utrum amore an odio dignus sit. Quod autem possimus aliquo modo certi fieri de merito erga nos Dei amore, etiam hæc verba Christi aperte testantur: Si quis diligit me, sermonem meum servabit, & pater meus diliget eum. Nā quum Deus diligat servantem mandata sua, non omnino ambigimus nos à Deo diligi, si præcepta illius sermonesque observamus. Planè si de nostro erga Deum amore certi sumus, etiam de eius erga nos dilectione minimè dubitamus. Ipse enim dicit: Ego diligentes me diligo. Modis omnibus prorsus impossibile est, ut incomprehensibilis Dei benignitas suum amorem denegat ijs qui eum verè diligunt. Et hæc ipsa merita dilectio qua Deus nos ob sibi exhibitum verum amorem complectitur, tam infinita ac vehemens est, ut non intellectum modò, sed & omnem desiderium hominis superet, nam multò amplius omnem & angelicum & humanum vincit amorem, quam ignis immensus tenuissimam scintillam. Iam quod ad alteram illam immeritam, naturalem gratiamque; Dei erga nos charitatè attinet, sicut certi sumus esse Deum, & nos à Deo esse conditos, ita de immerito eius ad nos amore dubitare non possumus. Et hæc quoque immerita Dei erga homines dilectio, omnem tui humanum tum angelicum longè lateque excellit amorem. Quare si omnium matrum amor, fides & benevolentia in vnus alicuius genitricis peccatè erga vnicum natum suum cogèretur, tametsi illa vehementissimè, & temporariam, & æternam filij sui non posset non cupere vitam & salutem, nec sic tamen tatus hic

Rom. 8.

Ioh. 14.

Prouer. 6.

matris erga vnicum suum amor, fides ac benevolentia, posset aliqua ex parte æquiparari dilectioni, fidei ac benevolentia quam Deus Pater, & Filius & Spiritus sanctus gerit erga cuiuslibet hominis temporariam æternamque; salutem. Unde & indubitatum apud te esse debet nullam vnquam licet indulgentissimam genitricem vsque; adeo vnici dilectissimi que; filij sui damnatum & interitum doluisse, ut benignissimus Deus perditionem cuiuscunque; hominis: utpote quem tam præclare ad imaginem & similitudinem suam condidit, ac tantum fecit, tantoque in precio & honore habuit, ut illius causa nec vnico charissimoque filio suo perpercerit, sed hunc in acerbissimam & maxime ignominiosam mortem tradiderit: idque tanto amoris ardore, & intemperantia, ut si non nisi vnus fuisset redimendus homo, eundem ipsum ea ratione proculdubio fuerit liberaturus. Certissimum est Dei charitatem, misericordiam, & benignitatem æternam nulla vnquam ratione posse alicuius hominis perditionem damnationemque; vellet: nam de ipso verissimè scriptum est, proprium illi esse misereri semper, & parcere, nec velle eum quenquam perire, sed omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis peruenire. At quum libera sit homini data voluntas, ipsaque sponte ac improbe aduersus Dei abutatur voluntatem, & cunctas illius institutiones, adhortationes, cōnationes præcepta, consilia, promissa, benevolentiam que omnem contemnat, atque contra Deum propriamque salutem agere pro nihilo ducat: nimirum diuina eum iustitia (ut dignum & æquum est) cōdemnat. Est aut ipsa voluntatis libertas adeo in hominis arbitrio sita, ut si quis etiam multis iam annis ob sua crimina damnationi adiudicatus esset, posset tamen per liberam voluntatem auertendo se à peccatis, & ad Deum iustitiamque; conuertendo, redire ab illa damnationis sententia ad felicitatem æternam: id quod Beatus Augustinus confirmat, dicens: Nouit Deus mutare sententiam, si tu noueris mutare delictum. Itaque præscientia quidem Dei, qua iam ante nouit exordium, medium & exitum tuum, immutabilis est, sed non item iudicium siue sententia. Nam si centum annis

1. Tim. 2.

Liber a voluntas.

Præscientia & sententia Dei.

2. Tim. 1.

nis ad vltimum vsque vitæ spatium in mortalibus vixisses peccatis, & ob illa ex diuina iustitia damnationi addictus esses, atque in ipso vitæ termino à peccatis auersus, per confessionem, contritionem ac poenitentiam redires ad Deum, eiusque; gratiam tibi conciliares: iam sententia illa, & iudicium damnationis mutaretur, & ipse ad sempiternam beatitudinem reuocareris. Tangat quæso animum tuum hæc tanta & tam gratuita Dei in te dilectio. Attentè totaque; animi deuotione meditare eiusdem conditoris ac redemptoris tui bonitatem, dulcedinem, pulchritudinem, pietatem, misericordiam, charitatem, fidelitatem, atque eius generis alias illius amabiles perfectiones: quæ sanè tam immensa atque incomprensibiles sunt, ut nec scribi, nec dici, nec cogitari satis possint. Enimvero si cuncti spiritus angelici omnesque; anima creatæ, & quæ deinceps creandæ sunt, vnquam aliquam ex prædictis Domini Dei tui perfectionibus perscribere vellet, etiam si singulis quibusque; spiritibus ac animabus tantum suppeteret attameniti, quanta est vastissimi maris vnda, & membranarum vicem amplissima cœli moles expleret: attamen antequam decima pars illius describeretur, singulorum singula maria penitus exhaurirentur, & cœli singuli tam in omnes partes literis opplerentur, ut ne vnum quidem apicem præterea capere possent. Huiusmodi pia meditatio, & infinite gratiorè suauiorèque Deum tuum in pectore tuo efficiet, & sanctam confidentiam intimamque; amorem & gaudium, ac bona omnia intra te adducet: vnde fiet, ut iam mortem non inordinate pertimescas, sed lætus illam expectes.

De eo qui circa vitæ finem ex animo sese corrigit.

O Tu qui in senili vel vltima ætate relictis vitiorum iniquitatibusque; fordibus iter iustitiæ ingredi cœpisti, iamque bonæ voluntatis es: quare sic trepidas, ac tanta tristitia deprimeris, quasi nulla tibi salutis spes esset relicta? Recordare quæso, recordare misericordissimi, benignissimi, dulcissimi que; redemptoris tui Iesu Christi, qui venit in hunc mundum peccatores saluos facere. Pro eis incarnatus est: pro eis labo-

rauit, acerbam passionem pertulit, sanguinem fudit & mortuus est. Illum magis inhonorare vel maiori iniuria afficere non potes, quam si propter multitudinem, diuturnitatem, aut enormitatem scelerum tuorum, de eius pietate, misericordia ac bonitate desperes. Quamuis igitur senio iam prægrauatus, seu vitæ huius termino proximus, incœperis te corrigere, & fortè non nisi vno anno, vel vno mense aut vno die hic viuere habeas: non est tamen quod perurberis, nimirum pusillanimitate deiiciaris: sed est vnde plurimum gaudeas, cōsiderans immensam Dei erga te clementiam, qui te ante obitum tuum ad se reuocauit, bonam voluntatem tibi donans: quique; (ut Beatus Bernardus ait) non admodum attendit in homine quid fuerit, sed quid iam esse velit. Quod si deperditum & in vanitatibus ac peccatis consumptum vitæ præterite tempus te angit: rursus consoletur, ac pia firmaque fiducia stabiliat animum tuum parabola illa Euangelica, ubi legitur, eos qui hora vndecima à patre familias conducti atque; in vineam missi sunt (id est, qui in senectute, & vltima ætate, sobriè, iuste, ac piè viuere cœperunt) licet vna duntaxat hora laborassent, denarium æternæ beatitudinis recepisse, sicut & illi qui tota die laborauerant, seu ab ipsa pueritia vel iuuentute Deo seruiuerant; Hinc iterum in Euangelio Saluator beatorum dicit, non solum illos qui in prima aut secunda, sed etiam qui in tertia vigilia parati inueniuntur. Neque inordinata formidine concuti debes, propter propriorum meritorum inopiam: nam quum iam per bonam voluntatem & Dei gratiam veramque; charitatè coniunctus sis Christo, tanquam viuum membrum particeps eris meritorum eius, & omnium electorum ipsius: accipies reuera hereditatem cœlestem, quia de numero filiorum Dei es. Planè iam ex illis es, de quibus Paulus Apostolus loquitur, & dicit, Nihil damnationis est his qui sunt in Christo Iesu, qui non secundum carnem ambulant. Itaque iam lætus expectare, & potes & debes beatam spem (ut idem Paulus ait) & aduentum gloriæ magni Dei, & saluatoris nostri Iesu Christi, quid edidit semetipsum pro nobis, ut nos rediret ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum accep-

Matt. 20.

Tit. 2.

Luc. 12.

Rom. 12.

Tit. 2.

Rom. 4.

1. Ioh. 4.

Apoc. 1. Purgatorium.

ceptabilem, sectatorem bonorum operum. Iam cum ingenti gaudio audire te æquum est etiam hæc verba: Iesus Christus traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram. Et ista: In hoc est charitas, non quasi nos dilexerimus Deum, sed quoniam ipse prior dilexit nos, & misit filium suum propiciationem pro peccatis nostris. Item ista: Iesus Christus dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo. Sed metuis fortasse, ne te hinc migrantem poenæ Purgatorij excipiant. At iste quoque metus nimius deponendus est. Omnino expedit, tibi ut resignes te totum Deo, sinasque eum facere tecum quod voluerit. Sicut diligis eius misericordiam, ita diligas oportet & iustitiam ipsius. Pater est indulgentissimus, qui siue in hac vita, siue in Purgatorio, filios suos à peccatis, & vitijs corde iam auersos atque ad se conuersos flagellet, non nisi paterno affectu id facit. Nihil dubites de tam amabilis patris pietate. Quando iam illi placere verè desideras ac studes, dolesque quod eum vnquam offenderis: hinc te migrantem, non acerbè sed benignè suscipiet, sinusque misericordiae suae consouebit. Etiam si ad Purgatorium deductus fueris, non carebis illic refrigerio, & consolatione: certus de tua salute ac futura beatitudine: gratiusque tibi erit ibi esse, quam hic, ubi multæ occasiones offendendi Deum habentur. Vnde legimus quendam sanctum virum hæc aut similia verba dixisse: Si pro comperto haberem, me post mortem peruenturum ad Purgatorium: paratissimus essem mox collum gladio subicere, ut certus esse possem de mea salute. Sunt tamè etiam nonnulli negligentes, vitamque suam ex animo corrigere nolentes, qui dicere solent, satis sibi esse si ad Purgatorium, & non ad infernum post mortem descendant: sed valde imprudenter loquuntur, & nesciunt quid dicant. Tales enim quum in negligentijs, & vitijs suis sponte permancant, nimis atrox atque horribile Purgatorium expectare debent: si tamen eis datum fuerit, ut ad Purgatorium, & non ad infernum vadant. Tu vero bonæ voluntatis homo, qui peccatum omne iam odisti, & Deo viuere ac seruire cupis, immoderatum metum

depone. Qui enim charitatem habent, & mente ad Deum conuersi sunt dum moriuntur, etiam si aliquid forte secum deferant, quod adhuc purgari debeat, foelices tamen sunt, quia nunquam à Deo auertentur. Vbi plenè purgati fuerint, gloriose peruenient ad patriam celestem. Hinc scriptum est, Beati mortui qui in Domino moriuntur. Profecto qui attentè considerare vult, quam clementer, & amice prodigus ille filius in Euangelio receptus à patre fuerit, nulli ratione potest desperare. Ipsæ scripturæ veritatis vbique ingentem consolationem, & fiduciam poenitentibus atque ad Deum verè conuersis, præstant. Hinc Esaias ait: Derelinquat impius viam suam, & vir iniquis cogitationes suas, & reuertatur ad Dominum, & miserabitur eius, & ad Deum nostrum, quoniam multus est ad ignoscendum. Ioel itidem dicit: Conuertimini ad Dominum Deum vestrum, quia benignus & misericors est, patiens & multum misericors, & præstabilis super malitia. Et per Ezechielem Deus loquitur in hunc modum: Cum auerterit se impius ab impietate sua quam operatus est, & fecerit iudicium & iustitiam, ipse animam suam viuificabit: omnium iniquitatum eius quas operatus est non recordabor, in iustitia sua quam operatus est viuere: Nunquid voluntatis meæ est mors impij, & non ut conuertatur à vijs suis, & viuat? Tobias quoque ait: Conuertimini peccatores, & facite iustitiam coram Deo: credentes quod faciat vobiscum misericordiam. Rursumque Esaias dicit: Quis ambulauit in tenebris, & non est lumen ei? Speret in nomine Domini, & innitatur super Deum suum. Innumera talia in diuinis scripturis inueniuntur: quæ animæ peccatrici iam ad Deum conuersæ præsentissima remedia sunt contra desperationem ac diffidentiam.

De morte non nimium metuenda ex D. Ambrosio.

Quum Iesum infantem parentes in templum ducerent, Symeon qui responsum acceperat, non visurum se mortem, nisi prius videret Christum Domini, gauisus suscepit eum in manibus suis, & dixit, Nunc dimittis Domine seruum tuum in pace: quasi necessitate qua-

Apoc. 14. Luc. 15.

Isaia 55.

Ioel. 2.

Ezech. 18.

Tob. 13.

Isaia 58.

Luc. 2.

De bonæ & felici morte.

quæ teneretur in hac vita, non voluitate. Ita dimitti petiit, quasi à vinculis quibusdã ad libertatem festinaret. Anima enim liberatur, dum à corporis contubernio secernitur, & intolueris perturbationis exiit. Ipsa post mortem operatur magis quam ante: quia operatur quæ sua sunt sine vlla societate corporis, quæ hic animæ oneri & impedimento est. Iustus mors quietis est portus. Inspicientes mortem quasi summum malorum reformidant: sapientes illam quasi requiem post labores & finem malorum expetunt. Per mortem id quod inquietum, quod erubescendum, quod inimicum nobis, quod violentum, quod procellosum, & ad omnia vitia propensum est, conquiescit & iacet, ac sepulchro clauditur: id autem quod familiare virtutibus, quod amicè disciplinis, quod sequax boni, ac Deo subditum est, in sublime euolat, ut cum illo perpetuo atque immortaliter bono maneat ipsiusque adhaereat, & cum ipso sit. Non timeamus igitur recipi ab hominibus, nec vereamur nimium illum omnibus debitum finem. Intrepidè pergamus ad redemptorem nostrum Iesum, ad sanctorum cœtum, iustorumque conuentum. Ibimus enim ad patres nostros, ad illos fidei nostræ præceptores, ut etiã si multa bona opera defint, vera fides opuletur. Ibimus ad eos qui recumbunt in regno Dei cum Abraham, Isaac & Iacob: ubi & Lathro ipse regni celestis cœsortio gratiatur: ubi Paradisus est iocunditatis: ubi nullæ nubes, nulla tonitrua, nullæ coruscationes, nulla ventorum procella, neque tenebræ, neque hyems, neque vlla temporum vices. Non frigus, non grandis, non pluuia, non solis istius nec lunæ aut stellarum erit vsus, sed sola Dei fulgebit claritas. Morituri quæramus pacem & amantèr ipsum Dominum nostrum Iesum Christum, & complectamur pedes eius, & adoremus eum: cum mulieribus illis, quibus in die resurrectionis suæ apparuit ut dicat & nobis, Auete, nolite timere: id est, nolite timere ab iniquitatibus, ego enim sum peccatorum remissio: nolite timere à tenebris, quia sum lux: nolite timere à morte, ego enim sum vita: quicumque ad me venit, mortem non videbit in æternum.

Math. 8. Luc. 23.

Math. 28.

Moriturus quisque meritis Saluatoris nostri Iesu Christi, magis quam suis annitetur. In illius bonitate & in precibus beatæ Mariæ virginis ac sanctorum electorumque Dei satis confidet. Christi amarissimam passionem mortemque tibi proponet, & ineffabilem illam charitatem, quæ eum tam indigna sustinere cogit, memoria repetet, atque in patientia vulnera & in profundissimum pelagus immensa misericordiae eius sese cum vniuersis peccatis atque negligentijs suis demittet immergetque. Ad summam Dei gloriam seipsum velut hostiam viuam offeret ipsi Domino, ad perferendum pro acceptissima eius voluntate patienter ex vero amore omnem languoris acerbiteriam, ipsam etiam mortem, & quicquid sibi Dominus in tempore & æternitate immittere voluerit. Hoc si reuera facere potuerit: si, inquam, sese ex pura dilectione cum perfecta sui resignatione, ad omnem poenam pro honore diuinæ iustitiæ tolerandam animo sperantem obtulerit, ipse neque infernum, neque purgatorium subibit, etiam si solus omnia totius mundi peccata commisisset. Nullum igitur exercitium in extremis vtilius esse potest, quàm ut quis seipsum ex integro diuinæ voluntati resignet humiliter, amoreque pleneque confidens in immensa Dei misericordia ac bonitate. Fieri enim nequit, quin is qui in huiusmodi vera perfectaque resignatione cum sancta erga Deum fiducia ex hac luce exit, confestim ad regna celestia euolet. Nam sicut nihil omnino poenæ, nihil ignis purgatorij in Deum cadere potest, ita nec in hominem, qui eo modo per voluntatis conformitatem amoremque Deo vnitus est. Hoc animo iustus ille Lathro moriebatur in cruce, qui non salutem corporis à Domino postulauit, nec orauit, ut à poenis purgatorij seruarietur, sed libenter pro peccatis suis proque Dei gloria moriens se totum in diuinam resignauit voluntatem, se totum Christo obtulit, ut ille secum ageret quicquid vellent. Nihil nisi misericordiam & gratiam petijt dicens: memeto mei Domine quum ueneris in regnum tuum. Quod si morte

Optimè in extremis exercitiū resignatio sui.

Luc. 23.

imminente infirmitas naturæ mœret aut trepidat : huiusmodi mœstitia & formido in Deū per resignationē projicienda, ac certa spes erga eum concipienda est. Mors Christi mortem tuam soletur. Ille præcessit, præcesserunt & innumeri electi eius : non igitur pigeat te sequi. Corpus quod modò deponis vile quoddam vestimentum est. Quid ad te si computrescat, & ad tempus in terra occultetur? Postea ipsum idem corpus tuum resurget, iamq; immortale, incorruptibile, gloriosum ac fulgidū erit. Ut etiam mortis metū facilius mitiget, ad memoriam reuocanda sunt verba vnigeniti filij Dei, qui est veritas æterna. Sic enim ait in Evangelio : Ego sum resurrectio & vita : qui credit in me etiam si mortuus fuerit, viuet : & omnis qui viuit & credit in me non morietur in æternum. Ruminanda item sunt hæc verba Apostoli Pauli : Siue viuimus, Domino viuimus, siue morimur, Domino morimur : siue ergo viuimus siue morimur, Domini sumus. Pensandum quoque est, quam resignati ac voluntarij fuerint ad moriendum antiqui iusti Abraham, Isaac, Iacob, Moyses, Dauid, & ceteri consimiles, quam nondū ianua regni cœlestis esset aperta. Vade in fine Deuteronomij legimus Dominum dixisse ad Moysen : Ascende in montem istum Abarim in montē Nebo, & vide terram Chanaan quam ego tradam filiis Israel obtinendam, & morere in monte. Quem cōscendens, iungeris populis tuis, sicut mortuus est Aaron frater tuus in monte Hor, & appositus est populis suis : quia præuacitati estis cōtra me in medio filiorum Israel ad aquas Contradictionis in Cades deserti Sin. Econtra videbis terram & nō ingredieris eam, quam ego dabo filiis Israel. Et infra ita legimus : Ascendit ergo Moyses super montem Nebo in verticem Phasga, contra faciem Iericho, ostenditq; ei Dominus omnem terrā, &c. Dixitq; Dominus ad eum : Hæc est terra pro qua iuraui Abraham, Isaac & Iacob, dicens : Semini tuo dabo eam, Vidisti eam oculis tuis, & non transibis ad illam. Mortuusq; est ibi Moyses seruus Domini in terra Moab, iubente Domino. Ecce quam resignato animo iuxta

Dei beneplacitū mortem excepit Moyses amicus altissimi. Non transiit quidem ad terram illam visibilem : sed in inuisibilem, & meliorem receptus est, videlicet in secretum sinum pacis & limbum, in quo iustorum animæ tunc in magna tranquillitate requiescebant. *Limbus* Iam verò iustis aditus patriæ cœlestis per Christum Dominum nostrum reseratus est. Nos igitur qui hic peregrini & exules in aliena patria degimus, quotidie cum desiderio vel gemitu ad supernam illā patriam nostram, patriam angelorum, patriam hyemis nesciam, patriam florigeram, vernantem, lucidā, & amoenam, patriam verè beatam, redire festinemus : dicentes cum Apostolo, Dum sumus in corpore, peregrinamur à Domino : quoniā non habemus hic manentem ciuitatem, sed futuram inquitimus. Ibi nunquam amplius Deū offendemus, nunquam illi displicebimus, sed ei placebim⁹ per omnia, eumque perfecte amabimus atque laudabimus in secula seculorum. Videbimus eum clarè sicuti est, & ita beati erimus. Iucundissimè complectemur ac possidebimus illum pro desiderio nostro, ipsoque fruemur in æternū. Denique ibi abundabimus omnigenis delitijs ac diuitijs. Quicquid enim hic decoris, dulcedinis, perfectionis & amabilitatis percipimus in creaturis, videndo audiendo, olfaciendo, gustando & tangendo, id omne eminentissimè ac superessentialiter est in Deo & æterna illa patria. Ipse gloriosus creator Deus omnibus creaturis infinitè pulchrior, dulcior, atque amabilior est : à quo profuixit quicquid in hoc exilio cordi humano iucundum & gratū esse potest. Vide & minimum gaudium patriæ cœlestis multò magis excellit omnia gaudia mundi huius, quā vastissimū mare vnicam aquæ guttulā superat. Itaq; amemus felicem illā patriam nostrā, & eam ardentibus votis desideremus : ad quam nos perducatur benignissim⁹ Iesus, Amē.
D. Henricus Suso admonens pium quendam infirmum, ut mortem parato animo excipiat, inter cetera sic ait :

SI visum est Deo ut moriaris, firmiter retine fidem catholicam, & laetis moriaris. Gaude pulcherrimam animā tuam

tuā (quæ est purus, rationalis, ac Deiformis spiritus) ab hoc angusto, misero, & graui carcere absoluendam, ac deinceps sine vilo impedimento sua beatitudine foelicissimè fruituram. Vnum est quod multos inexpectos in morte perterere solet, eisque mortem adfert acerbam & anxiam : id videlicet, quòd dum præteritos annos dissolutamque & malè transactam vitam reducunt ob oculos, grandi se debito obligatos Deo sentiunt, neque in illa hora satis perspicunt, quid ad id facere debeant. Sed hac in parte certum tibi præstabo consilium ex diuinis literis & ipsa veritate petitum : Si tu quidē in diebus tuis perperam te vixisse nosti, sicut pauci à vitijs immunes viuunt, inde non nimium in extrema hora terri debet. Postquā sacramentis Ecclesiæ munitus es (si ea commodè possis obtinere) crucifixi imaginem tibi ob oculos statuas, eamq; intuearis & tuo apprimas pectore, atque in sanguinolenta immensa misericordiam eius vulnera te reclina, obsecrans eum, vt in ipsis cruentis vulneribus suis diuina virtute sua cuncta peccata tua abluat, pro sui laude & tua indigentia vel necessitate : ac deinde fide mea securus esto, (iuxta Ecclesiæ catholicæ fidē, quæ nulla ratione fallere potest) si id firmiter ita possis agere, te à cunctis vitijs penitus absolutum esse, & hilariter posse mortem opperere. Vide obsecro, quæ sit huius vite calamitas, quæ cruce & afflictiones, quæ angustia & necessitates vndique existant. Et si nihil aliud esset, quàm metus pro corpore & anima seruandis nos sollicitans, mutabilisque huius mundi inconstantia, meritò hinc exire appeteremus. Si quis ea causa diutius viuere cupiat, vt plura sibi possit coacervare merita, id quidem valde incertum est, vtrum merita vel potius debita sibi cumulaturos sit, plerumque cum ætate etiā peccata augentur : multoque plures inuenias qui deteriores quàm qui meliores fiant. Si præsens mors amara est, at omni amaritudini semel finem imponit. Age igitur filii mi, cor, manus & oculos in cœlestem leua patriam, atq; ex animi affectu eum saluta. Resigna voluntatem tuam in Dei voluntatem, & sis liber hac in par-

te. Quicquid ille tecum agere volet siue sit ad vitam siue ad mortem id tanquā optimum de illius manibus accipe. Noli timere. En sancti Angeli tibi assistunt, teque vndique cingunt & circumstant : & benignissimus atque misericordissimus Deus plus quàm paterno affectu ex cunctis angustijs te eripiet, si tantū illius benignitati possis cōfidere, Vale.

Literas hæc consolatorias postquā accepit is cui scriptæ fuerant, exhilartus animo, iussit eas bis sibi prælegi, auditisque tam pijs & suauibus adhortationibus, maiori sumpta fiducia, mortisq; terrore ac formidine superata (quæ eū malè vexauerat) liberè se diuinæ permisit voluntati, & sancta morte obiit. *Idem Suso docens uti confugiendum sit ad Mariam virginem Deiparam, scribit in hunc modum :*

QVando miseros nos premit, & angit immensus cordis odor, metus aut mœror, nec vltus vsquam pater effugiendi locus, hoc vni duntaxat nobis reliquum est, o præstantissima Regina cœlorū virgo Maria, ve oculos nostros ad te leuemus. Et quidem semper, maximè verò in extrema mortis hora te benignam adiutricem atque consolatricem inuenire optamus. Tu namq; es omnium hominum peccatorū mediatrix apud filium. Itaque quo quisque se sentit pluribus peccatis irretitum tanto iustius sibi viderur ad te accedere : & quanto est sceleratior, tanto maiori iure ad te properare se putat. Tu es vnicū reorum solamen, vnicū peccatorum perfugium, ad quam respiciunt multorum humescentes oculi, cui suspirant complura saucia ac misera corda. Eia ergo illos tuos misericordes oculos, quos certè à nullo vnquam peccatore, nec ab vilo misero & destituto ac desolato homine auertere potuisti, ad me miserum cōuerte. Accipe me in fidem & tutelam tuam : siquidem consolatio & spes mea in te sita est. O quam innumeri peccatis debiti iam Deum deseruerant, omnemq; cœlestis patriæ cœtum ac Deum ipsum abiurarant, negantque, & in desperationis voraginem sese precipites dederant, atq; à Deo miserè separati erant, qui tamen tibi innitentes atq; ad te cōfugientes, benignissimè

mè à te seruati sunt, donec te intercedente apud Deum in gratiam restituerentur? Ecquis tam immanis vspiam peccator est, qui tot flagitijs sese obstrinxit, quot vllus vnquam, qui non idem reminiscens, animum & spem bonam conceperit? Tu planè es vnica singularis & fidelissima peccatorum consolatrix. Te immensa Dei benignitas adeo fecit cunctis peccatoribus amabilem, vt superabundans pietas & benevolentia tua non possit nos non afficere & recreare. O quoties tremendi iudicis seueram iustitiam aut mitigasti aut auertisti? O quoties apud filium tuum nobis gratiam & consolationem impetrasti? Citius cœlum cum terra perierit, quam tu aliquam ferid te implorantem tua ope destituas. Reuera tu & es, & diceris mater & regina misericordiae. Eia ergo mater indulgentissima, Regina clementissima, Domina cœli & terræ, exurge nunc exurge, & mediatricem consiliatricemq; te pro nobis exhibe apud dulcissimum filium tuum: vt ipse ob tui gratiam cuncta peccata nostra deleat, nosq; sibi gratos efficiat, & ad vitam æternam perducat, Amen.

Idem Suso alibi Christum ita alloquitur.

Omnis nostras spes in Christi passione.

Alij quidem, Domine Iesu, consolantur sese vitæ suæ innocetia, alij magnis exercitijs & aspera viuendi ratione, alij item atq; alij alijs & alijs studijs suis vel meritis nituntur. At ego spem omnem & consolationem potissimum collocatam ac repositam habeo in tua passione, in tua satisfactione & expiatione, & in tuis meritis. Id verò omnino ex me permissum tibi sit domine, vt me vel breui vel post longa annorum curricula tollas è medio. Etiam si hac hora esset discedendū è corpore atque in tui vergeret laudē, vt annis quinquaginta flammis purgatorijs cruciarer, ilico me in tui venerationem sub pedes tuos abijcerem, animoq; libenti in honorem tui poenas illas exciperem, diceremq;: Benedictus ignis ille expiatorius, in quo tui laus in me perficitur.

Idem Suso de patria cœlesti sic scribit.

VOX CHRISTI.

Atrolle iam oculos, & vide patriam cœlestis paradisi ad quam tendere debes. In terris nō nisi hospes es & exul

ac peregrinus. Itaq; sicut peregrinus ad patriam properat, vbi cum chari illius amici expectant magno cum desiderio, & amore, ita tu quoq; festinare debes ad illam patriam supernam, vbi omnēs videre te cupidissime appetunt, omnes felicem præsentiam tuam medullitus & ex animo suspirant: auidè optantes te salutare amicissime, accipere blandissime, atq; in iucundissimam sodalitate suam æternò admittere adiungereq;e. Crede mihi tanta illic amicorum tibi turba est, vt etiam qui in illa innumera multitudine à te alioqui vel maxime extraneus est, propensius ac fidelius multò te amet, quam vlli vnquam parentes suam amarint prolem in hoc orbe sublunari. Equidem iam subcrassa quadam similitudine patriam illam procul tibi conspiciendā præbebo. Est cœlum nouum, quod totius terre latitudinem (etiam si ea centies millies foret maior) inæstimabiliter sua vincit amplitudine, vltra hoc porro aliud cœlum est, quod dicitur empyreū, id est, igneū, non tam ab igni quam immensa & radiantissima claritate ac igneo splendore, qui illi ex natura inest immobilis & inocciduus. Atq; hoc est regale illud

Iob. 38.

palatium, in quo omnis cœlestis exercitus cōmoratur, vbi me simul laudant astra matutina, & iubilant omnes filij Dei. Ibi sedes sempiternæ positæ sunt incomprehensio cuncta lumine ex quibus detrusa est tota cohors malignorū spiti tuum, in quās electi recipiuntur.

Apoc. 21.

En ciuitas illa iucundissima tota refulget ex auro mundo, preciosissimisq; radiat margaritis. Fundamentā iuri eius omni lapide precioso ornata: platea illius aurum mundum tanquam vitrum perlucidum: tota rōsis rubentibus, albicantibus lilijs, omni nigenisq; vernantibus nitet ac resplendet floribus. Tu ipse iam cōtemplare propius cœlestes illos amœnissimosq; campos, hic hic nimirum æstiuā floret iucunditas: hic splendidi Veris prata floridissima, hic verorum vallis foecunda gaudiorum: hic gratissimi aspectus animorum in amicos: hic cirharæ & testudines suauiter resonant: hic omni varijs perpetim vacatur gaudijs: hic adsunt pro voto omnia: hic prospera sunt omnia, nullis

per-

permixta tristibus, sed cum sempiterna securitate coniuncta. Circumspice innumeram illam multitudinem, vt ex vitali illo (qui perpetuò scaturit) fonte potent pro omni cordis sui desiderio. Aspice vt in mundissimum præclarissimumq; presentissimam Diuinitatis speculum (in quo cuncta illis relucent & perspicua sunt) suos intēdant obtutus. Adhuc penitius considera, vt mellitissima mater mea cœlestis patriæ Regina,

Maria cœlestis regina. Cant. 8.

quam tu ita medullitus amas, omnes illos cœli incolas foelicitate, exultatione & dignitate excedat ac supereminet: delitijs affluens, & præ teneritudine inmixta super me dilectum suum, circumdata floribus rosarū & lilijs conualliu. Cerne vt eius absolutissima formositas & pulchritudo omnes cœli ciues gaudio & voluptate afficiat: & vt ipse quoque ob illam exhilarescas ac animo erigaris. Conspice vt eadem pijsissima misericordiae mater clementissimos ac blandissimos oculos suos tam benignè ac dulciter ad te ceterosq; peccatores omnes ipsam implorantes cōuertat, quantaque authoritate & potentia eos tueatur, & mihi filio suo reconciliet. Intue-

Angeli. Daniel. 7.

re porro oculos puræ intelligentiæ, vt millia millium agminum cœlestiu mihi ministrent, ac decies millies centena millia mihi assistat. Aspecta vt immensa illa præcellorum spirituum multitudo suauiter, amicabiliter, iucundè & dissimiliter valde constituta ac disposita, sine ordinata sit: & quantā voluptatem adferat horum consideratio. Neq; verò electissimos meos præterea discipulos amicosq; charissimos, sed intētis in eos oculis vide, quanta illi requie perfruantur, quamq; immenso honore præditi sint, residentes in venerandis iudicariæ potestatis sedibus. Itemque attende vt

Apostoli. Matt. 19. Luc. 22.

martyres purpureis rutilent vestib; cōfessores vernantissima reniteant pulchritudine, tenerrima virgines angelica splendcant integritate puritateq; & vt deniq; totus cœlorum exercitus prædiuina colliquefat suauitate. O quam iucunda est horū societas, quam amœna & fortunata regio. Foelix nimirum cui vnquam nasci contigit, & has sedes in æternū occupare dabitur. Nam intrinsecus quidè vestiam eum elegantissimo

habitu luminis gloriæ: extrinsecus autè corpus habebit gloriosum, septuplo quam sit sol ipse lucidius, itemq; agile, subtile & impassibile. Cæterum essentielle præmiū cōsistit in cōtemplatiua vnione animæ cum nuda diuinitate. In hoc, inquam, beatitudo animæ potissimum sita est, vt Deum sinè medio cōtempletur. Nunquam enim perfecta requie potest anima potiri, donec supra omnes vires & potentias suas euecta, in diuinarum personarum naturalem essentiam, & in essentiæ simplicem audiatem deducatur. Vbi tunc demum in hoc ipso obiecto veram oblectationē & æternam capit atq; obrinet beatitudinem. In vastam illam solitudinem & impenetrabilem abyssum diuinitatis beati omnes immerguntur, colliquecunt, dimanant, & vniuntur. Quæ cum ita se habeant, agendū erecto hilariter vultu, sepositisq; extra memoriam rebus caducis, recrea animum in hoc caliginoso silentio, vna cum hac iucundissima sodalitate & frequentia beatorum, quos in ænigmate cōtemplaris. Cerne quam roseo lætoq; perfusi calore vultus eniteant, olim in terris sapennumero mea causa verecundo rubore suffusi. VOX HOMINIS PIL. O cœli ciues & amici Dei, quam cæcis foelices? Vbi nunc sunt cruces, molestia, dolores, incommoda, quibus vnquā in terris afflicti fuistis? En cuncta hæc velut somnium euauerūt, quasi nunquam quicquam eiusmodi perpessi iris. Prefectò si corda omnia in vnum conflata forent, non possunt cogitatione complecti ingentem honorem, immensam dignitatem, laudem, & gloriā, quibus absq; vllō sine perfruemini. O vos inclytos principes, o vos præclaros Reges ac Imperatores, o vos charissimos æterni Dei filios, quam splendida sunt facies vestræ, quam iucūda & serena corda, quam magnus & sublimis animus, quam dulcibus cōcinunt modulibus voces vestræ carmen istud: Benedictio & Apoc. 8.

Premium essentielle.

iubilū, hic laus ex ipsis animi medullis profecta semperq; duratura. O summū & immensum bonū, Deus noster, quidnam es tu? O dulcissime atq; amantissime Domine Iesu, quā beatus ille est, qui iucundissimam faciem tuam semper contemplabitur, & gratissima ciuili coelestium societate perfruetur? Oculi tui nitidissimi, Domine, vincunt solis radios: diuinum ac suauissimū os tuū, rubentesq; ac candida genarū tam diuinā quā humanā naturā, ac ipsa denique elegantissima facies tua longē excedit, quicquid vel optari possit in vita temporaria. Prorsus quicquid potest amabilitatis, decoris ac pulchritudinis vlla ratione cogitari, id omne in te, dulcissime Deus, vltra modū omnē reperitur. Nihil iucundum, nihil gratū aut plausibile vllō in homine potest inueniri, qd̄ non purissima quadam ratione

PRÆCLARA QVÆDAM

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

PRÆCLARA QVÆDAM DICTADE DEI MISERICORDIA, quæ pusillanimes multū confirmate possunt aduersus desperationem.

Visquis, abiecta spe veniæ, deicit sese in desperationis barathrum, is non solum non credit Deū omnipotentē, existimans aliquod esse flagitium quod ille non possit diluere: verū etiam facit illum mendacem. Pollicitus est ille per Prophetam se protinus commissōrum omnium fore in memotē simul atq; peccator ingemuerit. Contrā, Caina posteritas dicit, Maius est peccatū meū, quā ut veniam merear. Quid ais impie? Si Deus victus magnitudine peccati non potest ignoscere, detrahis illi omnipotentiam: si non vult quod potest, mendax est & vanus, qui nolit prestare, qd̄ toties promisit per ora Prophetarū.

Quid dicit Psalm. 144? Miserator & misericors Dominus, patiens & multum misericors. Suanis Dominus vniuersis, & miserationes eius super omnia opera eius. Ergo est aliquid mirabilius, quā condidisse coelos cum tot syderum luminibus, condidisse terram cum tanta animantium, arborū, ac rerum omnium varietate, condidisse angelicarū mentium agmina. Quis hoc auderet affirmare, nisi Prophetā clarē

infinito copiosius & excellentius in te existat.

Precatio Breuis.

Bone Iesu, largire mihi quæso sanctam, amoroſam, diuinamq; contritionē: in qua digneris, nō solum culpam peccatorum meorū remittere, sed etiam poenam eis debitam prorsus relaxare, propter dignissimam conuersionem, & amarissimam passionem tuam. O vtinam nunquam te offendissem. O vtinam purū perfectūq; seruitiū & amorē tibi semper exhibuissem. Vtinam quando mihi moriendū erit, in gratia & amicitia tua vitam hanc finire. Eia abluē me precioso sanguine tuo: & concede, vt anima mea exiens ē corpore tota munda corā te appareat ad æternam laudem tuam. Fiat pie Iesu, fiat in me & de me gratissima voluntas tua in tempore atq; æternitate. Tibi gloria in secula seculorū. Amen.

annunciaret, miserationes Domini superare reliquorum omnium illius operum gloriam?

Literæ diuinæ misericordiā Domini aliquando magnā, aliquando nimiam appellānt, aliquādo multitudinis quocumque nomine copiā illius exuberantem exaggerant. Rex ille & Propheta Dauid vno eodemq; in loco magnitudinē ac multitudinē diuinæ misericordiæ complectitur, dicens: Miserere mei Deus secundum magnā misericordiā tuā, & secundū multitudinē miserationū tuarum dele iniquitatem meā. Vbi magna miseria, ibi opus est magna misericordia. Si cōsideras quā atrox fuerit peccatum Dauid, agnoscis misericordiā magnitudinē, si repetes quot modis peccarit in illo crimine, vides multitudinem miserationū eius. Ipse Deus, qui rex est noster, qui pater est, qui Dominus, qui sponsus, nullū excipit peccati genus, nullum præscribit peccandi numerū, quoties per verā poenitentia respiciam, remittit poenam quam comminatus est, recipit in familiā, introducit in cubiculum charitatis suæ, nec recipit solum, verū etiam omnī admissōrum obliuiscitur. Ouera perditā humeris suis reducit ad caulas, inuitat sanctorum Ecclesiam ad cōmune gaudium, occurrit filio

Psalm. 78.

Luc. 15.

filio prodigio redeunti domum ē longinqua profectio, profert stolā & anulum, iubet occidi vitulū insignem. Quid hæc sonant aliud, quā immodicā quādam ac nimiam (vt ita dixerim,) Dei misericordiā? Nec mirū est, si nimiam habet misericordiam, qui nimiam habet erga nos charitatē. Non ve retur hoc scribere Paulus Ephesijs, Erasmus, inquit, natura filij ira, sicut & ceteri: Deus autem qui diuēs est in misericordia, propter nimiam charitatē suam quā dilexit nos, & quom essemus mortui peccatis, conuificauit nos Christo. Planius exprimit nimiam Patris erga nos charitatē Ioannes in Euangelio suo dicens, Sic Deus Dilexit mundum, vt filiū suū vnigenitū daret, vt omnis qui credit in eum nō pereat, sed habeat vitam æternam. Cui cōgruenter succinit Paulus scribens ad Rom. Qui etiā proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo nō etiā cum illa omnia nobis donauit? Hæc tanta charitas, hæc tanta misericordia, nōne meritō videatur immodica?

Quoniam nihil habemus, quod non gratis acceperimus a Deo, quicquid possumus aut fumus, quicquid possidemus, Dei misericordia est. Imò quod Angelos, quod hunc mundum condidit, Dei misericordia est. Si sibi condidisset, potentia aut sapientia laudari poterat: nūc quoniam hæc omnia nobis condidit, nōne agnoscimus iminentem Dei misericordiā? Cui voluntur orbēs coelestes, cui lucent sol per diem, luna cum stellis per noctē, nisi hominī? Cuius visibus hæc omnia condita sunt, quom nihil essent? Cui pendulæ nubes vmbra faciunt & arua rigant? Cui spirant auræ, cui fluūt amnes, scatent fontes, æstuant maria, stagnant lacus? Cui tellus fecunda tantum gignit animantium, tantum gignit opum, nisi hominī? Nihil enim omnium rerum non subiecit hominī, solum hominē voluit sibi subiectū esse.

Aduersa frequenter immittuntur a miserate Deo, quod nos vel purget a malis admissis, vel retrahat ab admittendis, aut virtutis exercendæ materiam subministret. Ita tentatus est Abraham, ita Iob varijs malis exercitus, ita quicumq; vnquam piē vixerunt in Christo Iesu, ita mundo hoc velut aurum igni varijs

Ephes. 2.

Ioan. 3.

Rom. 8.

Nobis omnia condidit Deus.

Aduersa immittuntur a miserate Deo. 2. Tim. 3.

afflictionibus probati sunt. Vbi sunt isti qui Deo obmurmurant, quoties incidit morbus corporis, aut mors liberorum vel vxoris, quoties res familiaris damno minuitur, quoties fallunt agrorum prouentus, non intelligentes hæc esse certissima signa miserantis Dei? Audiamus potius quid nos admoncat Salomon, Disciplinam, inquit, Domini, filij mi, ne abicias, neue deficias, quū ab eo corripieris: quē enim diligit Dominus, corripit, & quasi pater in filio cōplacet sibi. Eandem sententiā verbis non nihil mutatis ad Hebræos repetit Paulus, Quē enim diligit Dominus, castigat, flagellat autem omnē filium quē recipit. Ergo, quoties ingruit aduersitatis procella, iuxta Pauli cōsiliū, in disciplina perseveremus, scientes, quod tanquam filijs offerat se nobis misericors Deus. Si quid serenitatis indulget patris nostri misericordia, gratias agamus illi, solliciti ne cubi abutamur illius benignitate: sin vr gent aduersa, nihilo feci? illi gratias ageres, totos nos illius dedam? arbitrio. Vt corpore valeas, permittit te medico homini, credis te chirurgo ligandū, secundum vrendū: vt animā salutem æternam compares, non credes te cōditori, domino, patri & saluatori? Non audēs dicere medico, Hæc & hæc ratione curato me, & Deo præscribimus quomodo oporteat nostræ saluti consulere?

Vnusquisq; nostrū descendat in cubiculum cōscientiæ suæ, cōsiderans quot modis, quoties, quā grauiter offenderit Deum, quā omnia etiā benefacta nostra sint varijs vitijs inquinata, atq; ita intelliget quantum debeat immensa Dei misericordiā, qui nostram inbecillitatem tam patienter tolerat, qui tot occasionibus inuitat ad poenitentiam, qui respicientibus & cōuersis tam placidē remittit omnem noxam. Ille profectō omni genere lachrymarū deplorandus est, qui semet auertit a fonte vitę perennis, nec vnquā per poenitentiam, vnde abiit, reuertitur. Abierat filius ille profufor in regionē longinquā, reliquerat domū amantissimi patris, sed reuersus est. Longē recesserat a Domino Petrus, quū ter illū abiuraret: sed mox reuersus est, dū recordatus sermonis quē dixerat Iesus, cœpit amare flere. Exciderat sibi, sed reuerus est in sese, reuerus est ad Iesū.

Prou. 3.

Hebr. 12.

Se quisque excusiat.

Luc. 15.

Mat. 11.

Luc. 22.

Ioan. 18.

Iere. 3. Audiamus quā blandē Domin⁹ apud Hieremiā sub persona sponse quę deser-
to marito se prostituerat passim omni-
bus, populū suū reuocet ad poenitentia:
Iob. 36. Conuertimini, inquit, filij reuertentes,
dicit Dominus, quia ego vir vester. Et
apud Iob, Dominus reuelat aurem pec-
catorum, vt corripiat: & loquitur vt re-
uertantur ab iniquitate. Sed miseri, qui
ad hanc Domini vocē obturant aures
Psal. 94. suas. Hodie, inquit psalmus, Si vocē eius
audieritis, nolite obdurare corda ves-
tra. Hodie nostrū est quamdiu sumus
in hac vita, quæ donec manet, non desi-
nit nobis loqui Dominus, prouocans
ad poenitentia, offerens paratā veniam.
Ezech. 18. Ipse Dominus apud Ezechielem, non
solum promittit veniam redeunti, ve-
rum etiam omnium superiorum malorū
obliuionem. Quum enim commemo-
rasset omne genus facinorum ac flagi-
tiorum, subiicit, Si autem impius egerit
poenitentiam ab omnibus peccatis quæ
operatus est, & custodierit vniuersa præ-
cepta mea, & fecerit iudiciū & iustitiā,
vita viuet, & non morietur: omnium
iniquitatum eius quas operatus est, non
recordabor. Nunquid voluntatis meæ
est mors impij, dicit Dominus Deus, ac
non magis vt conuertatur à vijs suis &
viuat? Et aliquanto inferius, Conuer-
tini, inquit, & agite poenitentiam ab
omnibus peccatis vestris & non erit vo-
bis in ruinam iniquitas: proijcite à vo-
bis omnes præuaricationes vestras, in
quibus præuaricati estis: & facite vobis
cor nouum & spiritum nouum. Et qua-
re morietur domus Israel? Quia nolo
mortē morientis, dicit dominus Deus,
reuertimini, & viuite. Quare desperas
miser, quū Deus in hoc miserit filiū suū
in terras, vt spem bonam haberes? Ipse
nimirum est Dei misericordia, de quo
canit Psaltes: Suscepimus Deus miseri-
cordiam tuā in medio templi tui. Esto
in templo, permane in Ecclesia Dei, &
in fide catholica: & amplectere miseri-
cordiam. Ille clamat, Nolo mortē pec-
catoris, sed magis vt conuertatur & vi-
uat: audi vocē hanc iucundissimā, excu-
te letalem somnū, resurge cum Christo
vt viuas in illo. Audi eū clara voce pol-
licentem, Quacumq; hora ingemuerit
peccator, omnium iniquitatum illius nō
recordabor. Non excepit criminum ge-

nus, non perpendit magnitudinem aut
multitudinem admissorum. Tantum
ingemisce vt oportet, & parata est om-
nium superiorum criminum obliuio.

Quo gratior sit Domino nostra
Oratio, Oseas Propheta orandi formam
nobis dicat, Tollite, inquit, vobiscum
Osc. 14.
verba, & reuertimini ad Dominam, &
dicite ei, Omnem aufer iniquitatem, &
accipe bonum, & reddemus vitulos la-
biorum nostrorū. Reuertamur & nos
qui multis modis aberrauimus, ad eum
qui solus tollit peccata mundi, qui pro
nostris peccatis effudit preciosum san-
guinem, & dicamus illi, Aufer à nobis
Ioa. 2.
omne malum quod perpetravimus, &
accipe bonum. Quod bonū vitulos la-
biorum nostrorum. Agemus gratias
tuæ misericordiae, cui debemus quic-
quid post lapsum boni gesserimus: aufer
à nobis quod nostrum est, & acci-
pies à nobis quod tuum est.

Dominus apud Ioelem ait: Conuer-
tini ad Deum vestrum, quia benignus
& misericors est, patiens & multæ miseri-
cordiae, & præstabilis super malitia.
Deiicit te magnitudo criminū, sed eri-
gat magnitudo misericordie diuinę. Eā
vide quot modis exaggeret propheta.
Benignus est, inquit, id quamquam satis
erat, ne desperemus veniā: addit, Et mi-
sericors, vt intelligamus, illū nostris ma-
litiis iam indolescere, nō solum succur-
rere. Nec hoc contentus, addit, Patiens.
Et adhuc desperas o peccator? Audi igitur
quod sequitur, Et multæ misericordi-
æ. Si multa sunt peccata, ne diffide-
re, multa est misericordia. Quid nūc super
est, nisi vt cōuertaris & a deas inuitantē?
Sed terrent minę supplicij: audi & respi-
ra, Et præstabilis est super malitia. Ipse
toties offensus vltro prouocat ad poe-
nitentiā, inuitat ad veniā, remittit mi-
nas, cōdonat gehennæ poenā, offer pro
supplicio benignitatē, & adeo nō auer-
tit sese à respiciente ac poenitente pec-
catorē, vt vltro etiā occurrat reuertēti, &
obuijs vni excipiat cōuersum. Nimirū
hoc est quod apud Zachariā pollicetur?
Zach. 1.
Cōuertimini ad me dicit dominus exer-
cituum, & ego cōuertar ad vos. Quid est
Cōuertimini ad me? Agnoscite vestra
miseriā, & expetite meā misericordiā.
Quid est, Et ego cōuertar ad vos? Illico
ex vindice factus opitularor, adiuuabo
con-

conatus vestros, vt quod vestris viribus
non potestis efficere, meo fauore conse-
quimini. Nemo potest salubriter odif-
se peccata sua, nisi Deus dederit, nisi au-
ferat cor lapideū, & inferat cor carneū:
nisi pro corde polluto, creet in nobis
cor mundū: nisi pro spiritu prauo, spiri-
tum rectū innouet in visceribus nostris.

Psal. 50.

Relege totam Christi vitam: quid
aliud vides quam perpetuam in omnes
misericordiā? Gratis sanabat agrotos,
pauit famelicos, subleuauit periclitan-
tes, mundabat leprosos, cæcis impertijt
lucem, debiles & mancos restituit, dæ-
monia profligauit, mortuos resuscitat,
poenitentes absoluit. Rursus excute do-
ctrinam illius vniuersam, quid aliud re-
spicit, quam immensam Dei miseri-
cordiam? Quot parabolis rem eandē incul-
cat animis nostris, ne qua possit clabi?

Luc. 15.

Matth. 9.

Marc. 2.

Luc. 5.

Matth. 18.

Luc. 7. 18.

10. 16. & 15.

1. 61.

Luc. 4.

Quid enim aliud agit parabola de oue
reuecta humeris pastoris: de drachma
perdita & inuenta: de sanis, quibus non
est opus medico: de seruo cui donatum
est omne debitum: rursus de fœnera-
tore qui donauit vtriusq; debitoribus: de
publicano & pharisæo: de viatore sau-
cio, quem Samaritanus curat: de œco-
nomo benigno in debitores, fraudulen-
to in Dominum: de filio prodigo rece-
pto? Quin ipsum Euangelij vocabulū,
nonne statim misericordiā pollicetur?
Quid enim pollicetur? Cæcis lucem, ca-
pitiuis remissionem, contractis restitu-
tionem, breuiter annū acceptabile do-
mino, qui nihil aliud sitit quam salutē
hominum. Iam ipsum nomē Iesu, hoc
est, Saluatoris, quid aliud pollicetur pec-
catori, quam salutem & misericordiā?
Si iudicem professus venisset, erat quur
sibi quisq; formidaret, nunc Saluatorē
audis, & desperas salutem? Deniq; quo
certior esset fiducia salutaris, ipse Dei fi-
lius conscendit aram crucis, ac pro no-
stris peccatis immolauit seipsum victi-
mam efficacem omnibus omnium pecca-
tis expiandis. Atque in ipsa cruce pen-
dens, orat pro crucifixoribus, pro con-
uiciantibus & insultantibus: & tu putas
negaturū veniam tibi agnoscenti pec-
catorum tuum, & imploranti miseri-
cordiam? Confide misericordie, & experie-
ris misericordiam? Fides vera & firma
nihil non impetrat à Christo. Qui diffi-
dit medico, sibi obstat, quo minus reci-

Luc. 23.

Matth. 15.

& 8.

Luc. 7.

Marc. 5.

piat sanitatem. Clamat Chananea, & sa-
natur filia: confidit Centurio, & resti-
tuitur famulus: rogat Archisynagogus,
& reuiuiscit filia: deprecatur pater, & fi-
lius à pessimo dæmonio deliberatur.
Clamant Apostoli, Domine salua nos,
perimus, & seruantur omnes. In multis
nō expectauit preces oris. Vider fidem
baiulorū: & dicit paralytico, Confide
fili, remittuntur tibi peccata. Tantum
plorat mater & comites, & surgit extin-
ctus adolescens. Tantum lachryman-
tur Martha & Maria, & reuiuiscit Laza-
rus. Plorat Maria peccatrix, vngit & os-
culatur, & audit, Remittuntur tibi pec-
cata. Satis rogat, qui morbum agnoscit:
vehementer rogat, qui plorat & confi-
dit. Mulier profluuio sanguinis obno-
xia, furtim contingit vestem Iesu, & il-
lico sentit vim prodeuntis misericordiae.

Matth. 9.

Luc. 8.

Sanctorū

innocentio.

Multos item alios sanatos legimus cō-
tactis vestibus Iesu. Adeo nunquam nō
est parata illius misericordia, & ad quā
uis occasionem subleuat miseros. Si nō
audes compellare Iesum, si non potes
contingere Iesum, saltem furtim con-
tinge fimbriam: adito sanctū aliquem
in quo relucet pietas ista, vt suis preci-
bus te commendet misericordie Domi-
no. Per hos enim exierit sæpē virtutem
suam, vndiquaque paratus ad cōferen-
dam omnibus salutem. In hoc venerat,
hic erat cibus quo pascebatur, vt pec-
catores adduceret ad poenitentiam. O cæ-
cos, o ingratos, qui tam obuiam, tam
vbique paratam Domini misericordiā
negligunt: sed infeliciores, qui desperāt
quod vltro, quod gratis offertur. Facile
placatur, qui nolens vlciscitur. Quid
enim aliud sonat illa vox, Et quare mo-
riemini domus Israel?

Dominus nihil nō facit, vt nos saluet,
& nos volentes abijcimus spem salutis?
In Euangelio lacrymis etiam prosequi-
tur Hierosolymam, quæ sibi pertinaciā
peccandi exitium accersebat. Quoties,
inquit, volui cōgregare te, sicut gallina
congregat pullos suos sub alas, & no-
luitis? Dominus clemētissimus plorat,
quod non liceat saluare miseros, & nos
illi diffidimus, quasi serpare nolit? In E-
uangelio tota dom⁹ perstrepat gaudio,
q̄ filius qui mortuus fuerat, reuixerit,
qui perierat, recept⁹ sit: pater ille bonus
cohortatur totum Angelorum ac san-
ctorum

Matth. 23.

Luc. 15.

horum cœtum ad commune gaudium, quod vnus peccator redactus sit ad pœnitentiam, & tu miser desperas, & tu tibi salutem inuides, & Domino tam ingens gaudium? Quem cruciat peccatorum interitus, quem exhilarat impiorum conuersio, eum credimus negaturum veniam pœnitentibus ac resipiscentibus? Vocat omnes ad nuptiale conuiuium, vult impleri domum suam, etiã cæcos & claudos compellit intrare. Quid tu restitas miser? Quur non potes auelli à porcorum siliquis? Quur pugnas aduersus misericordiam Domini? Quid est stultius, quàm ob res fluxas ac momentaneas priuari bonis æternis? Quid sapientius, quàm breui tolerantia lucrifacere immortalitatem? Desipiunt igitur omnes qui perseverant in peccatis: sapiunt qui vitam in melius commutant? Quantis laboribus scrutamur rem vilissimam in metallis: & misericordiam thesaurum oblatum, & gratis oblatum aspernamur, aut quod stolidius est, desperamus? Diues est in misericordia Deus. Opum humanarum thesaurus exhauritur largiendo: misericordiam thesaurus nō potest exhauriri. Obstrinxit homini Deus suam fidem, nec (vt ait Paulus) seipsum abnegare potest. Nō recusat argui, si quod pollicitus est, non præstiterit. Sic enim loquitur apud Esaiam populo vndiq; contaminato, Lauamini, mundi estote, auferite malum cogitationū vestrarū ab oculis meis, quiescite agere peruersæ, discite benefacere, quærite iudiciū, subuenite oppresso, iudicate pupillo, defendite viduam, & venite & arguite me, dicit Dominus. Audis ne peccator? Quid aliud requirit abs te misericors Dominus, nisi vitæ mutationem? Et nequid deiciat animum tuū flagitiorū enormitas, audi paratam omnium veniam: Si fuerint, inquit, peccata vestra vt coccinū, quasi nix dealbabitur: & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erūt. Si volueritis & audieritis me, bona terre comedetis. Quis tam demens qui nolit saluari? Quid facilius quā audire patrem amantiſſimum, nihil imperantē, nisi quod ad nostrā pertinet foelicitatē? Cur in foelix Euæ progenies audis serpentem vanis promissis ad exitium allicientem, & non audis Dei filiū ad æter-

Luc. 14.

Ephes. 2.

2. Tim. 2. Isa. 1.

na foelicitatis consortium inuitantem? Pœnitentiam, inquit, agite, instat regnū cœlorū. Filius promittit, Pater fidei. *Marc. 1.* datur interim arrabo Spiritus sanctus: & tu dubitas amplecti tantam foelicitatem oblatam? Nec alia vox est Apostolorum, quàm Domini, Pœnitentiam inquit, agite & baptizetur vnusquisque vestrum in nomine Iesu Christi, in remissionem peccatorū vestrorū, & accipietis donum Spiritus sancti. Relinquitte vitā spurcam, foedam, miserā, & accipite vitam æternam. Accurrunt milites, publicani, meretrices, idololatræ, patriciæ, magi, lenones, incoesti. Nullus excluditur, omnibus ex æquo patet aditus ad misericordiā. Nō imputatur vita superior, modò vera pœnitentia & vitæ correctio subsequatur.

Act. 22.

Hebr. 6.

Non differenda est vitæ correctio.

Colos. 3.

Prouer. 1.

Quemadmodū terra frequenter irrigata cœlesti pluuiā, nec aliud proferens cultori suo, quā spinas & tribulos, execrabilis est & igni traditur: ita Deus nō nunquam ob pertinaciter spretam ipsius bonitatem, tradit peccatores in reprobū sensum. Quare consultissimū est, non in longū proferre correctionem vitæ, sed protinus ad vocem inuitantis Domini, exire veterem hominem, cum factis suis & concupiscentijs, ne toties non auditus Dominus, vicissim nō audiat nos clamantes ad ipsam. Terribilis vox est qua comminatur his qui misericorditer vocantem nolunt audire. Quia, inquit, vocaui & renuistis, extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret, despexistis, omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis: Ego quoque in interitu vestro ridebo & subsannabo, quum vobis id quod timebatis aduenerit. Quum irruerit repentina calamitas & interitus quasi tēpestas ingruerit, quū venerit super vōs tribulatio & angustia: tunc inuocabunt me, & nō exaudiam. Manē consurgent, & non inuenient me, eò quod exosam habuerint disciplinā, & timorē Domini nō susceperint, nec acquieuerint cōsilio meo, & detraxerint vniuersæ correctioni meæ. Quādiu durat hæc vita, spes est misericordiam. Ergo dū viuus implorā Domini misericordiā, & corrige te.

Dominus nostrę salutis modis omnibus consulens, passus est summos ac probatissimos viros in grauiā crimina prola-

prolabi, vt nos horum exemplo consolaretur & erigeret ad spem veniæ. Quid in libris sacris laudatus rege Dauid? Rex erat & Propheta, vir erat iuxta cor Dei, ex huius stirpe promissus erat Christus. At in quā foedum, quā multiplex crimen vir tantus prolapsus est? Audit à Natham obiurgationem ac sauas minas Domini: Dauid autem totā iram Dei duobus verbis vertit in misericordiam. Peccaui, inquit, Domino: ac mox Nathan, Dominus quoq; transtulit peccatum tuum, non moieris. Prolixæ sunt minæ, vt corrigatur, sed quā expedita vox misericordiam. Nō morieris! Passus est Deus & Petrum quem destinarat Ecclesiæ suæ principem, insigniter labi. Tantum fleuit, & misericordiam est consequutus. Quum huic tradidit oues suas (pro quibus mortuus fuerat) pascendas, num exprobat illi crimen ter abiurati Domini? Nequaquam: iam enim totum hoc sic erat dilurum lachrimis, vt ne vestigium quidē remaneret in memoria clementis Domini. Habemus magna exempla peccantium, habemus & pœnitentium: nō oportet cuiusquam exemplo prouocari ad peccandū: ne tentemus Dominū: sed si quis peccato fuerit circumuētus, habet exempla pœnitentiæ ne desperet. Præposterè verò faciunt qui quos sequuti sunt peccantes, eosdem nolunt sequi pœnitentiam agentes.

2. Reg. 12.

Luc. 22.

Ioan. 21.

Psal. 50.

Matth. 15. Luc. 18.

Dauid quum ingenuè confessus esset peccatum suum, ac commercitiam Dei vindictam, audi quantum spei conceperit ex misericordia Domini, Asperges me, inquit, Domine hysso, & mūdabor, lauabis me & super niuem dealbabor. Ex aspersione sanguinis agni immaculati pollicetur sibi mundiciem, quumq; agnoscat sese ex vtero matris sordibus inquinatum, tamen ex hoc lacuacro sperat candorem innocentiam, cui cedat etiam candor niuis. Nec solum sperat redituram innocentiam, verum etiam pœnitentiæ moerorem vertendū in spirituale gaudium. Auditui, inquit, meo dabis gaudiū & lætitiā, & exultabunt ossa humiliata. Redde mihi lætitiā salutis tui, & spiritu principali cōfirma me. O mirā peccatoris fiducia.

Quis vnquam piē clamauit, Iesu miserere, quin ilicō misericordiam sit adeptu? Clamat Chananæa, Miserere Domine, & sanatur filia. Clamet & vnusquisque peccator, Miserere Domine & sanabitur anima: Clamat mendicus ille cæcus. Miserere mei fili Dauid, & obiecto palliolo recipit oculos. Clamemus & nos, Miserere Iesu fili Dauid, clamemus fortiter & constanter inter medias obstrepentium malarum cogitationū turbas & ex huius mundi mendicis faciet regni cœlestis hæredes. Paret ara misericordiam, aperitur asylum diuinæ clementiæ & tu profugis in barathrum infelicis desperationis? Saluator porrigit tibi manum, & tu auertis vultum? Referatur tibi cœlum, & tu te proripis ad præcipitium? Aperitur tibi diuinæ bonitatis gremium, & tu fugis ad infelicem laqueum? Latro audit in cruce, Hodie mecum eris in paradiso, & tu te ipsum addicis gehennæ? Venit ad nos Dei misericordia, quā in terris descenderet Dei filius: nos vicissim veniamus ad illam. Inclinat se Dominus clementissimus, vt absoluat adulteram, sed vicissim erigamus affectum nostrum ad inclinātem se nobis. Primus gradus est abicere mala. Sic medici primū corpus inanīūt, vt post inserant succos meliores. Euome & tu, peccator, ex animo tuo prauas cupiditates, quæ militant aduersus Deū, libidinem, auaritiā, luxum, arrogantiam, iracundiam, ac cætera vitia: vt Deus tibi infundat gratiā suam. Qui persistens in peccatis, implorat Dei misericordiā, nonne perinde facit, quasi seruus atq; hostis armatus gladium & clypeum tenens, petar à rege Dominoque suo pacem? Qui petit, accipit: & qui querit inuenit & qui pulsāt huic aperitur. Si petitis misericordiam, verè petite: si queritis, verè querite: si pulsatis ostium misericordiam, verè pulsate. Vultis exemplum verè petentis misericordiam? Rectè petebat filius ille profusus, sed iā relictis porcis, sed iā reuersus ad patrem, Pater inquit, peccaui in cœlum, & corā te: fac me sicut vnū ex mercenarijs tuis. Audi & Publicanum, qui ob conscientiam suorum criminum non audeat tollere oculos in cœlum, non audeat propius accedere ad propitiatorū, sed procul stans tundit pectus suū, ac dicit, Domine propitius esto mihi peccatori.

Luc. 23.

Ioan. 8.

Luc. 18.

Bea.

Desperatio
scelus gra-
uissimum.

Beatus Hieronymus asserit, Iudam grauius peccasse de salute desperando, quam peccauerat Christum tradendo: quemadmodum & Cain enormius Deum offendit desperatione veniae, quam offenderat fratris sui Abel occisione.

Sanctus Augustinus ait: Multi eorum qui Christum occiderant, conuersi ad Christum, & in eum credendo, veniam de effusione sanguinis eius meruerunt, exemplumque prebuerunt hominibus, quod non debeant diffidere dimitti sibi qualecunque peccatum, quando & interfectio Christi dimissa est confitentibus.

Idem Augustinus scribit ita: Vis audire misericordiam Domini? Recede a peccatis, condonabit peccata. Vis audire veritatem Domini? Tene iustitiam, coronabitur iustitia. Non sic est Deus misericors vt iniustus sit, nec sic iustus est, vt inuiscors non sit. Parua ne misericordia tibi est, quod ipse non imputat priora omnia peccata? Sed ait forte aliquis, Augent homines peccata desperatione veniae. Si non esset peccatorum indulgentia, nonne tu tibi diceres, iam peccator sum, iam iniquus, iam damnandus, nulla veniae spes est: cur non faciam quicquid libet? Cur non impleam quantum possum, possum quacunque desidero, si post haec non restant nisi sola tormenta? Nonne hoc tibi dices, & desperatione ipsa peior fieres? Potius ergo te corrigit qui veniam promittit, & dicit, Nolo mortem impij, sed vt reuertatur & uiuat. Non facit Deus peccatores securos per istam promissionem indulgentiae. Etenim ne homines desperatione peius uiuerent, promissit indulgentiae portum: rursus ne de spe veniae peius uiuerent, fecit diem mortis incertum. Indulgentiam tibi promissit si reuertaris, crastinum diem tibi non promissit. Ergo si male vixisti vsque in hodiernum diem: adhuc uiuis, bene uide hodie. Corrige te, & ignoscit tibi Deus: iamque securus eris, non tibi imputari quod ille condonauerit.

Ezech. 18.

Bona voluntas.

Ait quidam pius scriptor.
Vbi Deus bonam voluntatem tibi praestiterit: ita vt iam relictis omnino peccatis, melius uiuere statuas, Deoq; placere desideres, atq; conaris, si

contingat te crebro quotidie ex humana fragilitate offendere ac labi: toties resurge quoties laberis, neque vnquam desperes de Dei misericordia, quae impenfa est. Sanè in hoc valde laudabilis, & amabilis est Deus, quod tam benigne peccatores poenitentes recipit. Id maxime eum decet, quum ei proprium sit miseri semper & parcere. Quemadmodum beatus pater Bernardus docet, electi a reprobis in hoc discernuntur, quod reprobis quum ceciderint non adiaciunt vt resurgant, electi vero mox resurgere ac proficere nituntur. Igitur quando te in aliquo lapsum esse aduertis, statim mentem tuam humiliter, & confidenter conuerte ad clementissimum Dominum Deum tuum, eiusq; dulcissimam manum (qua te resurgentem suscipere semper parata est) amplectere & exosculare, ac bono sis animo. Vide ne propter frequentes lapsus tuos tadio victus deseras bona opera atque exercitia tua. Resume vires, innoua propositum, & dic animae tuae: Age iam anima mea, rursus ita demum operam virtutibus & sanctitati, quasi non offensa dissemus Deum: id enim ipsi Domino gratum est. Virtus etiam quae adhuc in te viuunt, & propter quae videris tibi desicere, magis quam proficere, non te nimium conturbent: sed certa strenue aduersus prauas propensiones tuas. Quamuis sentias in te malum, si malo non consentis, si peccato viriliter relictis, nihil inde detrimenti, sed plurimum emolumentum accipis. Nonnullos inuenire est, qui tam inordinato metu laborant, vt omnia quae pie agunt, Deo displicere credant. Sed huiusmodi cogitatio atq; persuasio diligenter propellenda ac vitanda est.

Psal. 40.

Prou. 3.
Ioan. 3.

Isai. 55.

Rom. 4.

Sanctissima virgo Catharina Senensis, in quadam epistola scribit in huc fere modum: Oro ne vnquam desinatis in bene coeptis progredi, quantumcumq; etiam diabolus vos molestijs, & tentationibus diuexet. Is enim varias mouet pugnas, & multas tendit insidias, vt animas vestras possit adducere ad tedium, & inordinatam tristitiam, confusionemq; spiritus, ac desperationem. Sed si etiam peccata omnia simul in vno homine coacta conglobataq; essent, impedire tamen cum non possent, quo minus fru-

fructum sanguinis filij Dei in se reciperet, modo vera fides, & spes infinite Dei misericordiae in eo remaneret. Quum peccatum solummodo in mala peruersaq; voluntate situm sit, homo videns bonam voluntatem sibi a Deo concessam esse, debet omni confusione spiritus abiecta, perseverare in sanctis operibus, & exercitijs, ambulareq; in lumine gratiae, quam inuenit in se absconditam munere Dei, qui bonam voluntatem in

eo conseruat. Debet diabolo confusionem vel desperationem suggerenti respondere: Si gratia Dei in me non esset, etiam bona voluntas non esset in me, & ego prauas suggestiones tuas ac malitiam tuam sequerer: iam vero confido in pio, & benigno Domino meo Iesu Christo, qui me semper tuebitur ac saluum faciet, propter immensam misericordiam, & bonitatem suam.

INTERNA ALLOCVTIO QVA

Iesus Christus consolatur animam peccatricem melius viuere cupientem, ex scriptis Ioannis Lanspergij Carthusiani, & aliorum, decerpta.

EGO diligentes me diligo, & deliciae meae esse cum filijs hominum. Sic dilexi mundum, vt in mortem darem animam: vt non pereat, sed habeat vitam aeternam quicumq; in me crediderit. O anima, o filia, ego pro te laboravi, esuriui, sitiui, contemptum & persecutionem passus sum. Vulneratus sum propter iniquitates tuas, attritus sum propter scelera tua, mortuus sum propter delicta tua, resurrexi propter iustificationem tuam. Ad haec omnia facienda, & perferenda me impulit amor quod te diligo, & in filiam adoptionis ascisco. Itaque tu recipiscens ad me reuertere, in vulnerum meorum sanguine lauare, virtutibus, & vitae meae meritis vestire. Omnia haec libens tribuo, imò vt amantiissimus pater haec offerens, tibi occurro in amplexum, ad osculum te recipio, ad redamandum te inuito. Reuertere filia, & mundare. Praebe cor tuum mihi, quia praeter hoc aliud abs te non desidero.

ficit ad salutem. Ego enim vestram attendo miseriam, vestram imbecillitatem, vestram paupertatem: nec vilo modo bonae voluntati desperandum est, quam rumlibet cordis sentiat ariditatem seu frigiditatem, quando vellet se non peccasse, statuitq; propter me post haec nolle peccare. Sed dicit: Ego innumera peccata admisi, quomodo de singulis debeo sigillatim conteri? Consolatione eges o filia: at sola veritas consolatur. Si multa habes peccata, de multis ac omnibus simul generalem habet contritionem, in qua omnia ac singula peccata velis includi, ita vt nullum peccatum sit, quod (etiam si sigillatim memoriae occurreret) excipi velis, de quo non doleas, & quod nolis vitare atq; relinquere. Haec namque contritio generalis extendit se ad omnia ac singula peccata, etiam ad illa quorum oblita es, & de quibus non cogitas. Neque enim hoc exigo, vt de singulis peccatis necessario habeas singulas contritiones, iuxta numerum aut speciem peccatorum. Ita enim de Maria Magdalena dixi: Dimisi ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Non dixi: quoniam dilexit multoties. Nec ipsa Magdalena aliter quam simul de omnibus dolere potuit in tam subita compunctione. Tu quoq; ita de omnibus dolo: vt nullum sit peccatum quod tibi placeat, sine generaliter, siue sigillatim memoriae occurrat. Non inordinate tristeris, nec recipias tales imaginationes ac phantasias, quasi inuisus sum, adeo vt nolim placari, nolim indulgere, nolim te in gratiam recipere.

Generalis contritio.

Lnc. 7.

Hh Hac

Hæc enim susurrria sunt diaboli, quibus ad desperationem te nititur pertrahere. Huius consuetudo est, initio dum tentat ad peccandū, mei memoriam à cordibus euellere; misericordiā meam peccantibus promittere, securitatem, audaciam, obitinationem voluntatis impie confirmare: at postquam delinquentes à se velle sentit recedere, si alijs tentationibus non potest retrahere ad facinus, rēratione desperationis animas formidolosas aggreditur. Suadet non esse cōfitendū: suggerit non posse vinci cōsuetudinem malam: terret magnitudine peccati commissi, mentiens quod nolim dimittere peccatū. Tu o filia noli credere: quicquid sentias, non cōsentias desperationi. Sufficit hæc contritio (licet sis arido corde) quod doleas me esse offensum, & optes te non offendisse, statuāsque nolle amplius peccare. Quod si iterum deliqueris, iterum surge, & denuò propositum non delinquēdi resume. Si tertio deliqueris, tertio resurge. Si quarto, quinto, si postremo, septuagies septies quotidie cecideris, toties ad me reuertere, & ego suscipiam te. Nōne melius est, vt te suscipiam, quā vt te amittam, simulq; oēs labores meos, & pœnas pro tui redemptione toleratas perdam? Nihil igitur, o filia sanguine meo redēpta, te à me auocet, nihil remoretur. Et si diabolo te traderis, si me cēties negaueris, si me & mei imaginem pedibus conculcaueris, si cōspueris, si sacramento meo contumeliā feceris, dole quia fecisti, & ego dimitto tibi peccatū. Non sit peccatū in oculis tuis ad eò magnū, vt spem veniæ admittat: nō videatur ad eò numerosum, vt meam misericordiā possit superare. Nihil interest apud me, vtrum à multis an à paucis peccatis te liberem. Et magnus & paruus peccator æquē egent misericordiā mea, quæ inexhaustibilis omnibus fluit, & abundat. Non potest misericordiam meam vincere malitia tua. Quanto plura habes peccata, tanto ego libentius ignosco pœnitenti. Ed. n. magis elucet gloria mea, quò maiori peccatori erogo misericordiam. Nō sum durus, non sum parcus, sed totus in te (o filia) liberalis, & profusus. Nihil min⁹ habeo, si omnia mundi peccata tu sola fecisses, & tibi cuncta dimitterem.

Est fortasse aliud quod te terret, quia peccatis pressa etiam ea quæ olim vltro admiseras, iam inuita cogēris tolerare. Persequitur te aduersarius, & suas scēditates tecum exercet. Quicquid inuita sustines filia, non te damnabit nec gratia mea spoliabit. Peccatum namque ad eò esse oportet voluntarium, vt si non sit voluntarium, non sit peccatum. Cohibe igitur voluntatem tuam à consensu, & sine deinceps carnem atq; diabolum furere. De somnijs etiam nihil metuas: quicquid ibi egeris, quicquid passus fueris dormiens, si ante & post somnum (quando rationis compos es) tibi displicet, nequaquam venit tibi imputandū. Et licet per male actam vitam atque cōuersationem priorem tibi occasionem dederis, iam tamē quia illius conuersationis te verè pœnituit, & melius viuere studes, non eris rea eorum quæ pateris, si modò voluntas nō consentiat. Quòd si quandoq; etiam blasphemias aut execrandas cogitationes cōtra me sanctoſque meos in cor tuum diabolus immiserit, noli propterea perturbari, aut nimium pusillanimitis esse. Nam quamdiu consentium animo deliberato non præstas, magis talia pateris quā agis. Quæ hæc tibi tristitiam, & afflictionē potius ingerant quā delectationem, nullo modo formidanda, sed nec sacerdoti confitenda sunt. Permitto autem te illa sentire, ea quæ tibi molesta esse vt purgeris, non autem vt inquineris. Idcirco verò illa diabolus excitat, vt dum his conaris resistere, retarderis, & impediaris à gustu charitatis meæ, ac nimium cōsternata non audeas accedere ad me. Gaudet enim ille dum scrupulis, & perturbationibus inuolueris. Sed tu filia noli talia timere, noli ad ea respicere, noli respondere, noli repugnare, noli aduertere: imò verò quasi nihil sentieris, imperturbata perge in tuis exercitijs, prætereundo, & contemneudo huiusmodi incidentias velut canum latratu aut anserum sibilos. Nam si reniti, disputare, formidare, discutere quæ eas volueris, tu illas magis semper tuæ memoriæ imprimes, grandiq; te perturbationi inuolues.

Anima pœnitens postquam bonitatis meæ aliquam notitiam gustumque susceperit, considerans quod ad eò sim bonus,

us, ad eò misericors, quòd deniq; ad eò non impropero nec imputo peccata, vt non solum illa dimittam, sed pœnitentiam etiam sicut eum qui nūquam peccauit, in gratiam & amicitiam meam recipiam, cōsoler ac dona ei largiar: hæc inquam dum anima pœnitens meditatur etiam ex lapsu suo occasionem sibi acquirit maioris feruoris, & gratitudinis erga me; maioris item odij displicentiæq; cōtra seipsum, irascens sibi ipsi ac detestans se, quòd me tam benignum contempserit, Deum suum: qui quum iustè possem, & damnare, & perdere, parco, consolor, ac benefacio. Ideoq; quanto me sentit erga se magis misericordem, tanto maiori zelo mouetur iustitiæ cōtra seipsum, quasi pro me vindicare cupiens in se cōtemptrum mei. Hinc fit, vt non solum veniam de peccatis petat, & reconciliationem, sed ad honorē iustitiæ meæ desideret etiā pati, humiliari, ac puniri, propterea quòd se cōtra me impie exerxit. Inde cōtingit ei, vt quanto plus à me sentit se consolari, tantò magis indignitatem suam horreat ac detestetur, doleatq; de suorum enormitate peccatorum, & indignetur: admirans quòd tam ingrata esse possit mihi. Talia animæ, quæ ad huiusmodi zelum venit, vt non minus diligit meam in se iustitiam, quā misericordiam, peccata absorbentur, sicut in camino ardenti aquæ gutta solet absorberi. Igitur inter omnia pœnitendi genera non potest aliud esse melius, quā vt quis continuè cōsideret meam charitatem ac fidelitatem immensam erga se, simulq; suam è contra infidelitatem, ingratiudinē, & peruersitatem erga me.

Tendit cuncta diaboli circa pœnitentiam luctum.

Non temere in eam ad confessionem.

vt alicuius spiritualis, & discreti patris vel confessoris consilium sine aliqua hæsitatione humiliter sequantur, eique sicut mihi ipsi obediant: proprium iudicium, prudentiam, sensum, atque etiā propriam erroneam conscientiam relinquentes. Non hoc desidero, neque placet mihi, vt tu verferis semper in sordibus, & inquineris, assidue reuoluendo peccata tua. Quin potius projice te in me, & ego liberabo te. Nam si mille annis teipsum scrutari volueris, & confiteri, haud quaquam mundaberis. Quando enim exhauries abyssum? Mihi ergo te securè committe, vbi semel cū omni diligentia conatum adhibueris ad cōfitendum singula peccata tua. Permitte vt habeam in quo tibi propitior. Cognosce quod teipsum mundare nequeas: dic quòd egeas misericordia mea. Confitere quòd vnum pro mille mihi non sufficis respondere: sed in omni opere insufficiens es, & eges misericordia mea. Non ergo fidas in confessionibus tuis, sed in miterationibus meis: hæc enim sunt quibus tu iustificaberis. Interim dū nimium occuparis circa peccata tua, conuerti deberes ad me, & mea gratuita præsentia frui. An dolum non aduertis inimici? Ideo enim circa peccatorum numerū, & circa recogitationem factorum te detinet, vt alia interim multò salubriora, quibus deuotio tua accendi deberet, negligas. Scito igitur hoc mihi præcipue placere, vt de me sentias in bonitate, & in simplicitate me querās. Sentias me esse benignum, pium, compassione plenum, misericordem, optimū. Confide mihi, spera in me. Quære gratiam, amicitiam, ac familiaritatem meam: & pro ijs habendis exercitia deuotionis tuæ dirige. Senties proculdubio longè vberiore fructum, si quomodo me ames, quomodo mihi placeas, quomodo me imiteris, studiose cures, quā si ea quæ confessa es, demò confitearis, aut scrupulos inquiras, & putans exhaurire eosdem, novos semper tibi generes. Non potes me nimis pium aut misericordem æstimare, modò super misericordia mea non delinquas: nec potes nimis mihi cōfidere. Exercitium tuū igitur sit bene de me sentire, & credere quòd nolim te dānare: quia reuera quemlibet se corrigere volentem,

& non desperatē damnare nolo. Sufficit mihi, o filia, quod peccasse doleas, quodq; peccare deinceps nolis. Iam in statu es salutis, quid trepidas? Diues ego sum in miserationib; infinitis. Sic ergo de me cogita. Inde enim maiori me afficis honore, quam si quasi crudelem aut durū me imaginēris: aut ita formides, quasi ad hoc solum vigilem, vt capiam & inuoluam homines, si fortasse hunc vel illum scrupulum, si hanc vel illam circumstantiam neglexerint in confessione. Quando tamen aliquod peccatum mortale certū ad memoriam redit ante nō cōfessum, tu illud cū omni trāquil-
Abijcendi post seriam confessionem scrupuli.
 litate confitere. Habita semel bona examinatione conscientia ante confessionem generalem, deinceps post confessionem scrupulos abijce: noli denuō inuestigare conscientia, ne inquietudinē tibi parias semper confitendi. Per alia bona exercitia ad amorem conducētia, scrupulosam illam inuestigationē exclude. Nā si obseruaueris scrupulos, si scrutari, & inuestigare singulos timores volueris, mille tibi parabuntur infidiā. Propterea (sicut dixi) semel diligenti facta confessione omnium peccatorum tuorū, semel habito proposito nihil reticendi in cōfessione, quod noueris confitendum, deinceps sta in pace, & rejce in os diaboli scrupulos omnes. Ego te desidero, ego tua amicitia potiri cupio, ego abs te amari peto: cura igitur vt me respondeas voluntati.

Intellige, scito, & iudica te peccatricem animā esse. Cognosce te in multis offendisse, te ingratiſsimam, rebellem, contumeliosam, atq; blasphemā, meis praeceptis ac votis contraiſſe: & inde humiliare, adeo vt ne oculos quidem ante me leuare audeas, quum sis fordibus, & abominationibus plena. Sunt qui peccata sua recolunt ita, vt vel ad risum, vel ad delectationē, vel è diuerso ad desperationem, aut ad alia eiusmodi inconuenientia moueantur. Quod idcirco fit maximē, quia pro obiecto cogitationis ipsa peccata sua assumūt: & illa inspiciēdo, ad illa se conuertēdo, loquuntur atque disputant cū eis extra me. Vndē dū sic sua peccata secum ipsi tractant, quālibet etiam bona intentione, magis ob-
Propria uisitatis cognitio.
 tenebescunt, quam illuminantur. Tu verō cum peccatricem te cogitare, quū

te humiliare vis, relicta peccatorū imaginatione, ad me cōuertere: mecum de peccatis, de infirmitatibus, de defectib; tuis tracta: mihi querimonias aduersum te expone, mihi loquere, & quod iniquē egeris, apud me te accusa. Inde fiet, vt peccatorum tuorū accusatio in orationē conuertatur. Ergo ad me conuerſa, orādo tracta de peccatis tuis: Hoc enim modo conscientia tua serena efficietur & trāquilla affectio quoq; tua ad me directā, ex me inflammabitur.

Iam verō de satisfactione pro peccatis hoc consilium amplectere, vt quicquid potest manus tua instāter opereris: non tamen eo animo aut eo fine, quasi tu p̄ ipsis peccatis tuis satisfacere queas. Ad hoc enim opera tua nimis indigna, nimisque imparia debes aestimare. Sed age omnia vt mihi placeas quem offendisti. Me verō roga, vt meritis passionis ac vitæ meæ sanctissimæ tua aboleam delicta, atque pro illis patri meo satisfaciam. Hæc humilitas, hæc fiducia ad me tua, quibus te ipsam operā; tua uilia aestimas, me verō ac merita mea extollis, omnia satisfactionis tuæ opera excellit: quando quidem vna gutta sanguinis mei, plus ualoris ac satisfactionis habet quā omnia merita humana: vnde & pro peccatis totius mundi satisfacit. Talis humilitas, & fiducia me inclināt ad te, vt meritorum meorum thesaurum tibi faciam communem. Quapropter hoc præcipuum sit studium tuum, vt beneplacitum meum non negligas, vt me continuē cogites, desideres, ames, & quæ iussi siue per me, siue per vicarios meos, imō quæcunq; uolo, diligenter perficias. Tunc si vel mille miliū peccatorum haberes aceros, omnia tibi sicut vnū peccatū dimitto. Neq; enim minus facile est apud me condonare multa peccata, quā pauca. Mirū est quod dicturus sum, certissima tamē indubitataque fide tenendum. Si totus mundus globus esset igneus, & in medium eius fascicul; lini mitteretur, hic ex sua naturali inclinatione non tam citō flammā reciperet incendium, quā recipit abyssus miserationum mearū peccatorem poenitentē & cōuertē volentē: quia in illa actione naturali regeretur aliqua morula, licet minima ac fortasse imperceptibilis: hic verō nulla penitus

Satisfactio Eccles. 9.

Attende immensam Dei misericordiam.

mora inter poenitentem, & remittentē, inter gementem & gemitus exaudientē interuenit.

Tu igitur, filia, omnem inordinatum timorem rejce: & mihi toto corde placere desiderans, stude esse sancta, quoniam ego sanctus sum. Nullum peccatū quantumuis etiā leue, & exiguum animo deliberato admittas. Fuge peccandi occasiones quantum potes. A superflua hominū familiaritate supfluisq; colloquijs, & ab inutilibus ociosisq; occupationibus prudenter te abstrahere: solitudinē, & silentio conuenienter vacans, tepusq; utiliter ad honorem meum expendens. Deuotē exerce te in vita & passionē mea, planta floridam arborem crucis meæ in corde tuo. Ad me crucifixū sponsum, & Deum tuū frequenter aspira per uerba uel desideria amorosa. Ambula corā me cum sancto timore, & reuerentia: credēs me ubiq; presentē esse, teq; incessanter intueri. Sensus tuos, & linguam tuam diligenter refrēna atque custodi. Si multiloquium amas, nō poteris proficere. Sobrietatē, & continentiam rationabilē amplectere. Vanitatē, & pompam superbiæ deuita. Sensualia oblectamenta, & illicitas voluptates nō feceris: sed quantum tibi possibile est, serua te ipsam immaculatam. Viriliter certa aduersus uitia: & ora me attente, vt prauas passiones atque inclinationes tuas vincere ac frangere possis. Conare quidem, & fac semper, quod in te est: nō tamen in conatu tuo, sed in gratiæ meæ auxilio confidas. Si .n. in te tuaq; industria fueris confisa, facile corruēs. Nihil vnquam eorū quæ bene facis tibi ascribas, nec aliquid de donis meis vsurpes: quia ex te ipsa nihil aliud potes quā offendere, ex te ipsa nihil habes nisi peccatū, quod propriū tuum est. Non cupias uanē alicui mortali homini placere. Opta nesciri potius quā cognosci: & contēni magis, quā laudari. Nunquā aliquid te esse existimes, nec opera seu exercitia tua apud te magni pendas: sed omnium ingratiſsimā, indigniſsimā, & uiliſsimā te esse repta sine fictione. Deprime, & humilia te infra omnem creaturā propter me. Omnes homines, etiam eos q te persequuntur, sincera charitate dilige, & omnium salutem desidera. Nullū despicias. De nullius salute desperes, ne-

Luc. 11. C. 19. Optima se exercendi ratio.

Solum peccatum propriū nostrū.

mini detrahas. Neminē iudices. Ea quæ in alijs uides, & quæ de aliorum statu audis, interpretare in meliorem partem. Propriam uoluntatem omni studio in te mortifica: & meam uoluntatem singulariter ama. Mei amore libenter, & promptē obedi hominibus in his quæ licita sunt, Relinque proprium sentium & abnega te metipsam in omnibus. Secure committe, & crede te providentiæ meæ, & spera in me firmiſsimē in omni tētatione, periculo, ac necessitate: quia mihi cura est de te, qui tibi tam diligenter assidue intēdo, quasi tu sola es in toto mundo.

Filia, discē quamlibet aduersitatē, & afflictionem non aliundē quā de ma-
Tribulatio calix est be- nedictionis.
 tu mea suscipere: discē eam patienter vsq; ad finem amoris mei tolerare. Nam tribulatio calix benedictionis est, quo sanctos meos omnes potaui. Null; omnino sanctorum fuit, qui nō aut externam, aut internam aliquā crucem portare debuerit. Abiecta igitur omni uisibili lanimitate, quicquid tibi accidit de manu meā accipe, & hoc tibi à me ex immēso amore pro tua salute trāsmisſum esse crede. Pati aduersa, regia uia est, quæ hominem ad regnum cœlorum perducit. Ambula igitur in ea gaudens: mihi que gratias age, quod te tāto digner honore, vt tibi aliquid quod pati debeas offeram ac donem. Quando aliquis tibi molestus est, & iniuriam contumeliam, uel irrogat, tu cum meo iussu tibi molestum esse arbitrare. Non aduersus illum irascaris, nō aspera & amara uerba proferas, neq; de ultione cogites. Imō nec hominē (qui instrumentum, & flagellum meum est) sed me qui per hominē talia fieri permitto, attende. Itaque in quibuslibet tribulationibus, & doloribus humiliare, ac patientiam retine, teq; mihi resigna. Nam per afflictiones ego te purgo, & aptam dignamque quæ mihi coniungaris, facio. Quod si ex humana infirmitate in impatientiam, aut alium defectū labaris, non idcirco animū abijcias, nec in bono proposito uacilles desperandō: sed confestim refurgēs (sicut supra dixi) ad me conuertere, meq; cum certa spe ueniæ inuoca. Noui imbecillitatem humanam generalem, noui etiam tuam particularem. Confide in me. Non potest esse nimia tua erga

me spes, & fiducia, si bona, & poenitens fuerit vita tua. Ergo cito ad me confuge. Ego te suscipiam, ego sanabo, ego protegam.

Mor.

Quid adhuc, o filia, times? Cur non iam etiam mortem desideras? Quid enim mali tibi adferet mors? Certè post mortem non amplius me offendes: nullo amplius peccato inquinaberis. Si nihil in hoc mundo amas, nihil tibi mors tollere potest. Si aliquid mundi amas, cum tuo periculo, imò ipsum tuum periculum amas. Igitur ante mortem, mundana & caduca amare desine, vt mori non nimis timeas. Imò si me solùm in hac vita amas, gaude quia morieris: neque enim nisi moriendo assequeris quod amas. Verùm scio quid timeas. Nihil quidem in hoc mundo diligis, nihil quod amittere aut nolis aut dolcas, possides: angustat tamè te formido, & paor, quia nescis vtrum amore an odio digna sis, nescis quomodo à me sis excipienda, an ad requiem, an ad poenam. Nihil horum, filia, debes scire, imò nec expedit quidem. Sta (licet timeas) in spe & fiducia erga me, siue viuas, siue moriaris. Non potes ex te bene viuere, & non potes ex te bene mori. Vtrumq; habes ex me. Quomodo si tibi dederò bene viuere, non dabo etiam bene ac feliciter mori? Quò igitur omnia habeas ex me, quò omnia à me ex-

Eccle. 9.

pectes, quomodo vnũ speras, aliud desperas? Ex te neque bene viuere, neque bene mori potes. Confide igitur, & iacta cogitatum tuum in me, proijce oem timorem, & solitudinem tuam in me. Sicut ex te nulli potes tentationi resistere, nullumq; euadere peccatum viuens, ita nec moriens. Si viuentem te non derelinquo, si tentationes fideliter prouenio ac moderor in vita, vt possis sustinere, ita & in morte id ipsum facio. Nūquam tuis armis aut viribus vadās ad prelium: sed inhitere super me. Si enim in nixa fueris super me, ego pugnabo p te. Porro me pugnate ac protegente, quid habes timere? De conditione etiam ac genere mortis nihil hareas. Nullum est genus mortis, quod nocere possit iusto. Iustus enim quacumq; fuerit praecipitatus morte, in refrigerio erit. Nihil itaque sollicita sis, vtrum domi an foris, in lecto an in agro moriaris: nec cum formidine pertractes vtrum naturalis an violenta erit mors tua. Vt autem bene ac feliciter moriaris, stude sobriè, iuste ac pie (sicut Apostolus meus monet) viuere. Bonam ac iustam vitam non sequitur mala mors: sed preciosa est in conspectu meo mors sanctorum meorum, quocumq; etiam modo vitam hanc finiant, siue in aquis, siue in igne, siue in lecto moriantur.

Psal. 54.

Mor. gen. 22.

Sap. 4.

Tit. 2. Psal. 115.

P A R A C L E S I S D I V I N A E X sacris literis de prompta.

Esai. 40. & 35.

Esai. 55. Consolamini, consolamini popule meus, confortamini pusillanimes, quia ego Deus vester. Omnes sitientes venite ad aquas. & qui non habetis argentum, properate. Venite, emite absque argento, & absq; vlla commutatione vinum & lac. Audite audientes, & comedite bonum: & delectabitur in crastina uaine anima uestra. Apoc. 21. Ego sitienti dabo de fonte aqua uia gratis: qui uicerit possidebit haec, & ero illi Deus, & ipse erit mihi Filius. Exod. 20. Ego sum Dominus faciens misericordiam in millia qui diligunt me, & custodiunt precepta mea. Sap. 8. Ego diligentes me diligo: & qui mandè uigilauerint ad me, inuenient me. Hier. 29. Ego scio cogitationes quas ego cogito super uos, cogitationes pacis & non afflictionis: ut dem uobis finem, & patientiam. Et inuocabitis me, & ibitis: & orabitis me, & ego exaudiam uos: & quaretis me, & inuenietis. Quum quaesieritis me in toto corde uestro, inueniam uos. Esai. 45. Conuertimini ad me, & ego conuertar ad uos: conuertimini ad me, & salui eritis. Zach. 2. Qui tetigerit uos, tanget pupillam oculi mei. Esai. 55. Inclinate aurem uestram, & uenite ad me, & audite: & uocet anima uestra: & feriam uobiscum pactum sempiternum, misericordias Davidis fideles.

Non

Non absciet uos anima mea: ambulabo inter uos, & ego ero Deus uester, uosq; eritis populus meus. Leuit. 26.

Et scietis, quia ego Dominus, quum benefecero uobis propter nomen meum, & non secudum uias uestras malas, neque secundum scelera uestra pessima. Exech. 20.

Non propter uos ego faciam domus Israel, sed propter nomen sanctum meum. Et dabo uobis cor nouum, & spiritum nouum ponam in medio uestri. Exech. 26.

Non propter uos ego faciam, non sit uobis: confundimini, & erubescite super uias uestras. Ego Dominus, hoc est nomen meum. Esai. 42.

Ego pascam oues meas, & ego eas accubare faciam, & sedebit populus meus in pulchritudine pacis, & in tabernaculis fiducia, & in requie opulenta. Exech. 34. & Esai. 31.

In funiculis Adam et abam eos, in uinculis charitatis. Osea 11.

Oem qui inuocat nomen meum, in gloria meam creauit eum, formaui eum, & feci eum. Orietur uobis timentibus nomen meum sol iustitia. In latitia egrediemini, & in pace deducemini. Esai. 43. & Esai. 55.

Non confundetur populus meus in sempiternum. Si clamauerit ad me, exaudiam eum, quia misericors ego sum. Iouel 2.

Ego Dominus exaudiam eos: Deus Israel non derelinquam eos. Antequam clament, ego exaudiam: adhuc illis loquentibus, ego audiam. Exod. 22. Esai. 41.

Propitiabor iniquitati eorum, & peccati eorum non memorabor amplius. Ecce adsum quia misericors sum Dominus Deus tuus. Esai. 65. Hier. 31.

Quomodo si cui mater blandiatur, ita ego consolabor uos. Ego ego ipse consolabor uos. Nunquid obliuisci potest mulier infantem suum, ut non misereatur filio uteri sui? Et si oblitus fuerit, ego tamen non obliuiscar tui. Esai. 58. Esai. 66. 51. Esai. 49.

Ego sum, ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas propter me, & peccatorum tuorum non recordabor. Esai. 43.

Propter nomen meum longe facia furorẽ meum: & laude mea infrenabo te, ne interea. Ego sum, ego sum Dominus, & non est absq; me saluator: Deus iustus & saluans non est praeter me. Esai. 48. Esai. 43. 45.

Ego Dominus Deus uniuersa carnis. Nunquid mihi difficile erit omne uerbum? Esai. 50.

Nunquid abbreviata & paruula facta est manus mea, ut non possim redimere, aut non est in me uirtus ad liberandum? Hier. 32.

Ego seram, ego portabo & saluabo: quoniam ego sum Deus, & non est ultra Deus, nec similis mei. Esai. 46.

Consilium meum stabit, & omnis uoluntas mea fiet. Prope feci iustitiam meam, & non elongabitur: & salus mea non morabitur. Esai. 48.

Ego Dominus Deus tuus, docens te utilia, gubernans te in uia qua ambulas. Ego ostendam omne bonum tibi, & uocabor in nomine Domini coram te, & miserebor tui uoluerò, & clemens ero in quem mihi placuerit. Exod. 33.

Montes commouebuntur, & colles contremiscent: misericordia autem mea non recedet à te, & fœdus pacis meae non mouebitur. Esai. 54.

Deleui ut nubem iniquitates tuas, & quasi nebulam peccata tua. In charitate perpetua dilexi te: idco attraxi te miserans. Hier. 31.

Sponsabo te mihi in aeternum, & sponsabo te mihi in iustitia, & in iudicio, & misericordia, & miseratiõibus: & sponsabo te mihi in fide, & scies quia ego Dominus, per quem non confundentur qui expectant eum. Osea 2. & Esai. 49.

Scies quia ego Dominus saluans te, & redemptor tuus fortis Iacob. Nolo mortem morientis, reuertimini & uiuite. Esai. 55.

Si reuertimini, & quiescatis, salui eritis: in silentio & spe erit fortitudo uestra. Nolo mortem impij, sed ut reuertatur impius a uia sua, & uiuat. Esai. 30. Exech. 33.

Conuertimini filij reuertentes, & sanabo auersiones uestras. Si fuerint peccata uestra ut coccinum, quasi nix dealbabitur: & si fuerint rubra sicut uermiculus, uelut lana alba erunt. Hier. 3. Esai. 1.

Obducam cicatricem tibi, & à uulneribus tuis sanabo te. Qui fiduciam habet mei, hereditabit terram, & possidebit montem sanctum meum. Hier. 30. Esai. 57.

- Hiere. 39. *Erit tibi anima tua in salutem, quia in me habuisti fiduciam.*
- Esaiæ 43. *Noli timere, quia redemi te, & vocavi te nomine tuo, Meus es tu.*
- Esaiæ 57. *Non in sempiternum litigabo, neq. usq. ad finem iral ar.*
- Esaiæ 6. *In indignatione mea percussisti te: & in reconciliatione mea miseratus sum tui.*
- Esaiæ 54. *Ad punctum in modico dereliqui te, & in miserationibus magnis congregabo te. In momento indignationis abscondi faciem meam parumper à te: & in misericordia sempiterna miseratus sum tui.*
- Esaiæ 65. *Ecce serui mei letabuntur, & laudabunt præ exultatione cordis.*
- Osea 13. *De manu mortis liberabo eos: redimam eos, & conuertam luctum eorum in gaudium, & consolabor eos, & letificabo à dolore suo.*
- Hiere. 71. *Et conuertam eos, quia miserebor eorum: & erunt sicut fuerunt, quando non proieceram eos.*
- Zach. 10. *Ego enim Dominus Deus eorum: & exaudiam eos.*
- Osea 14. *Sanabo contritiones eorum: diligam eos sicut antè, quia auersus est furor meus ab eis. Et feriam eis pactum meum sempiternum, & non desinam eis benefacere.*
- Hiere. 32. *Lauda & letare filia Syon: quia ecce ego venio, & habitabo in medio tui.*
- Zach. 2. *Noli timere, ego sum primus & nouissimus, & vicius, & fui mortuus, & ecce sum viuens in secula seculorum, & habeo claves mortis, & inferni.*
- Apoc. 7. *Ego sum principium & finis, qui est, & qui erat, & qui venturus est omnipotens.*
- Ioan. 10. *Per me si quis intraverit, saluabitur, & ingredietur, & egredietur, & pascha inueniet. Ego vitam æternam do ouibus meis: & non peribunt in æternum, & non rapiet eas quisquam de manu mea.*
- Matt. 18. *Quid timidi estis modica fidei? Nonne duo passeris a se veniunt? & vnus ex illis non cadit super terram sine patre vestro? Nolite timere, multis passeribus meliores estis vos.*
- Matth. 18. *Non est voluntas patris vestri qui in caelis est, ut pereat vnus de pusillis istis.*
- Apoc. 2. *Vincenti dabo manna absconditum, & dabo ei edere de ligno vitæ, quod est in paradiso Dei mei: & dabo ei calculum candidum, & in calculo nomen nouum scriptum, quod nemo scit nisi qui accipit.*

F I N I S.

INSTITVTIO SPIRITVALIS, NON PARVM UTILIS IIS, QUI AD VITAE PERFECTIONEM CON- tendunt: Itemque Exercitium piarum precationum.

Authore Ludouico Blosio.

LVDOVICVS BLOSIVS, EXIMIAE
pietatis viro Florentio à Monte S.

MITTO tandem ad te, dilecte in Christo Florenti, inelegantem illam, & inconcinnam Institutionem, diu à te expectatam, quam hisce diebus mihi conscripseram. Ad eius calcem autem appedem ex Thaulero, atque alijs patribus desumptam. Postremo loco posui Exercitium precationum, quod tibi placere sciebam. Vides vt nihil charitati tuæ negare possum. Si vir ille (cuius nomen supprimo)

fructum retulit ex lectiōe Collyrij hæreticorum à me superioribus annis editi, si inquam vnxit Collyrio oculos suos, & iam videt, agat gratias Deo. Felix erit si humilis factus, matri Ecclesie obtemperare voluerit. Aliter enim Deo nunquam placebit. Confirmabis eum diligenter pijs monitis, illiq; expones, quantum abominetur Deus hæreticos atque scismaticos, qui vnitatem ipsius orthodoxæ Apostolicæque Ecclesie per superbiam scindunt deseruntque, & pastribus eius subesse recusant. Nam Paulus Apo-

- Ephe. 4. 5. *Stolus pluribus epistolarum suarum locis, dicit Ecclesiam corpus Christi esse, & Christum caput esse ecclesie. Quare, qui rebellis est Ecclesie, rebellis est Christo. Non potest iniuria inferri corpori, quin inferatur etiam capiti. Si contemnitur ecclesia, contemnitur & Christus: quemadmodum ipse in Evangelio ait: Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit. Ac rursum: Si ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Capitis & corporis non nisi vna vox est: ob idque statuta, vel præcepta Ecclesie, præcepta Christi sunt, etiam si illa nusquam in sacris literis expressa esse videantur. Neq; enim dependet auctoritas ecclesie ex testimonio scripturarum: sed potius auctoritas scripturarum dependet ex approbatione ecclesie. Nam quis sciret scripturas quas veneramus, esse diuinas, quis eis crederet, nisi ecclesia illas reciperet, & pro diuinis habendas esse decerneret? Sanè sacra euangelia, & epistolæ actaque Apostolorum, multis annis post ascensionem, qua Christus in caelum receptus est, conscripta fuerunt. Num, quæso, Ecclesia tunc non habebat auctoritatem statuendi ea quæ congrua & vtilia esse videbatur, propterea quod illa quæ statuebatur, non erant in scripturis expressa? Nonne credere & obedire oportebat ecclesie toto illo tempore docenti sine scripturis noui testamenti? Si reiici debet quicquid in scripturis illis, quas canonicas vocamus, expressum non est, non credemus Christum post mortem suam, qua mortis authorem deiecit, descendisse ad inferos: quia scripturæ canonicæ nusquam id expriment, sed Symbolum Apostolorum (quod inter illas scripturas non numeratur) hoc dicit: Apostoli pauca ex his quæ prædicabant, & præcipiebant, scripserunt: discipuli ipsorum plurimam literis commendarunt: tam illi quam isti, plurima absque scripto fidelibus tradiderunt. Hinc Ioannes Apostolus ita concludit euangelium quod scripsit: Sūt & alia multa quæ fecit Iesus, quæ si scribatur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere posse eos, qui scribendi sunt, libros. Paulus item ait: Fratres, state & tenete traditiones quas didicistis, siue per sermonem, siue per epistolam nostram. Hoc Apostolus non diceret, nisi aliqua tradidisset quæ non scriperat. Istud clarissime agnosceret, qui legerit epistolas Clementis martyris, in quibus idem Clemens recitat ea, quæ beatus Petrus præceptor suus in suis concionibus docere solebat. Id ipsum videre est in epistolis Ignatii martyris, & in libris Dionysij Areopagite, maximeq; in eo libro, quem de Hierarchia ecclesiastica scripsit ad Timotheum Pauli discipulum iuniorem se. Hunc martyrem Christi Dionysium, prædicante Paulo Apostolo fuisse ad fidem Christianam conuersum, Lucas Euangelista narrat in historia actorum Apostolorum. At non defuerunt quidam librorum parum graues homines, qui vanis, & inutilibus coniecturis adducti dicerent, Hierarchiam ecclesiasticam, cæteraq; opera Dionysij, non ab illo Areopagita scripta fuisse, sed à pluribus Dionysijs, vel etiam Dionysio Corinthiorum episcopo, qui Apostolos non viderat. Isti leuitatis cultores, quia Ecclesie Dei molesti erant, & multa scriperant pestilentissima, quibus certa quæque reuocabant in dubium, ac sanctissimas ecclesie constitutiones carpebant impugnabantque, tali calumnia voluerunt adimere auctoritatem diuinissimis illis libris, ex quibus temeritas impietateque ipsorum facile agnosci, & conuinci poterat. Verum tam iniquam eorum calumniam viri doctissimi iam abundè refutarunt. Et quomodo author illorum librorum non vidisset Apostolos, qui pluries Paulum appellat suum præceptorem, quique ad Ioannem euangelistam relegatum in exilium misit epistolam: qui etiam in epistola quam scripsit ad Polycarpum martyrem, affirmat se nondum Christianum cum Apolliphane philosopho fuisse tunc apud Helio-polim, quum tempore passionis Dominicæ sol obscuraretur? Id etiam repetit in epistola quam scripsit ad eundem Apolliphancem: & in libro de Diuinis nominibus euidenter ostendit, se vnà cum Apostolis interfuisse obdormitioni beatissimæ Dei genitricis virginis Mariæ. Obmutescant itaque maleuoli calumniatores, qui quid dicant, nesciunt. Nituntur clarissimum sydus (quod vitiatos ipsorum oculos suo fulgore offendit) è caelo tollere: sed frustra laborant. Quod si à nobis consilium recipere volunt, ecce damus. Legat diligenter libros Dionysij, legant paraphrasim, qua vir eximie sanctitatis Georgius Pachymeres scriptor Græcus, hortatu beati Athanasij Alexandrini episcopi, eosdem libros ante mille annos elucidauit: legant ista, & certissime cognoscent, fieri non posse, vt plures fuerint authores sacratissimarum illarum lucubrationum, sed eas necessariò scriptas fuisse ab vno duntaxat, qui & cum Apostolis vixerit, & insignis philosophus summusque Theologus fuerit. Videbunt, vt vbique idem stylus, idem splendor dicendi refulgeat: videbunt, vt ipse author in singulis penè opusculis, titulos librorum quos scripsit, aperiat. Hæc videntes, fortè nobiscum maiestatem verè Apostolicam, & doctrinam planè cælestem in scriptis incom-*

parabilis viri venerabuntur, Denique glorificabunt. Quin & sapientiam Theologiæ mysticæ (de qua ille præcellentem libellum edidit) amabunt plurimum: quam etiam attingere poterunt, si vanitati reuera valefaceat, & sibi mundoque emori voluerint. Sed ad propositum reuertamur. Etiam si nihil scripsissent Apostoli, nihilominus integra maneret Ecclesiæ sua autoritas: & ipsa freta auxilio capitis sui Christi, qui dixit: Ecce ego vobiscum sum, usque ad consummationem seculi, secundum regulam veritatis sibi traditam institueret, regeretque populum Dei. Nam beatus Paulus eandem ecclesiam appellat columnam firmamentumque veritatis: propterea quod à Spiritu sancto gubernata, non possit errare docendo ea, quæ ad fidem & sanctos mores pertinent. Execratur itaque Deus omnes qui per hæreses, & schismata ab ecclesia recedunt, eique resistunt. Planè quamdiu quis ab illa, quæ myltum Christi corpus est, manet separatus, nõ viuít in Deo: nõ viuificatur à Christo ecclesiæ capite: exaruit, vera vita destitutus est, sicut membrum corporis humani præcisum. necessariò vitam perdidit. Et qui talis est, nihil post hanc vitam proderit; quòd se modò bona opera patrare, & iuste admodum viuere existimat, Etiam si omnem fidem habeat, etiam si omnes facultates suas in pauperes eroget, etiam si corpus suum ad ignem & mortem intrepidè tradat, nihil ei proderit: quia charitatem non habet, nec habere potest, quum arrogãtia, & prauis affectibus plenus, vnitatem Deo charissimam Christianisquæ maximè necessariam diuidat, fides eius (quæ viuificante charitate non ornatur) mortua est. Licet centies, licet millies dicat se fundamentum habere Christum: fallitur non verum dicit. Nam qui deseruit corpus, deseruit & caput: & fieri non potest, vt Christum pro fundamento habeat. Fundamentum fidei eius corruptum est: vnde quicquid superædificauerit, corrumpet, & nihil proderit. Ipse igitur æternæ damnationis sententiam à iusto iudice accipiet: nisi humiliter ante mortem reuertatur ad vnica illam arcam Noe, nempe ad ecclesiam Catholicam: extra quã salus non est, extra quam nullum opus Deo acceptum est. Hæc sancta ecclesia fidem, quã à Domino Iesu, ab Apostolis, atque ab Apostolorum discipulis accepit, hæc tenet inuoluntate seruauit, semperque seruabit. Certè Dionysius discipulus beati Pauli, Clemens discipulus & in summo Pontificato successor Petri Apostoli, Ignatius & Polycarpus discipuli Ioannis Euangelistæ, Irenæus discipulus Polycarpi, apertissimè in suis scriptis

Matt. 28.

1-Tim. 3.

1-Cor. 13.

Genes. 7.

(quæ Dei prouidentia ad magnam hæreticorum ignominiam adhuc extant) testantur Apostolos præceptores suos idem sensisse, quod modò in ecclesia Dei sentim⁹ de fide, de sacramentis, de Missæ sacrificio, de oratione pro fidelibus defunctis peragenda, de quadragesimæ obseruatione, de instituto monastico, deque alijs sacris constitutionibus. At hæretici nostri temporis ab his omnino dissentientes, dicunt se veritatem tenere, quòd sacram scripturã probè (vt sibi persuadent) intelligant, & sequantur. O superbiam & cæcam eorum impudentiam. Nos, inquit, regimur verbi Dei, non humanis traditionibus: Intra limites verbi Dei consistimus: Verbum dei nobiscum est: verbum Dei nos docet. Ita nihil nisi verbum dei crepant: & tamen à cogitatione ipsius verbi dei longissimè absunt. Quid enim? Ipsinè verbū dei, siue diuinas scripturas, atque ea quæ veritatis sunt, intelligunt: & sanctissimi illi Christianorum duces, qui Apost. habuerunt magistros, quicquid cum Apostolis assidue versati sunt, non intellexerunt? Quibus, quæso, magis credendum erit: istisne seductis seductoribus, an gloriosis illis Christi Martyribus, qui à spiritu sancto illustrati fuerunt, & Apostolos docètes audierunt, atque ea quæ ab Apostolis didicerant, posteris tradiderunt? Verus sanctarum scripturarũ sensus penes solam ecclesiam est: non est penes illos, qui ecclesiam deseruerunt. Nam ipsi scripturis abutuntur, eas perperam intelligunt, & interpretantur, eas deprauant (sicut ait Petrus Apost. ad suam ipsorum perditionem. Dicunt verò ecclesiam Christi semper pusillam fuisse, & quidem ante annos centum Ioannè Hus, ac paucos similes (qui hæreses verpultas rursum suscitauerunt) in ea floruisse, veræque doctrinæ luce claruisse, se libèter eos sequi, vt cum illis sint in ecclesia dei. Magna verborum grauitate asserunt sacramenta apud se purè administrari percipi que: quum tamen ritu nimium prophano baptizent, & in illa sua frigida sterili que Cœnã plusquam impij sunt. O blasphemos, & inimicos deo homines, qui negant verum corpus Christi esse in sacra Eucharistia, qui que nos Iesum Christum in illa adorantes appellant idololatras, Christus aperte ait, hoc est corpus meum: at isti, Non, inquit, est corpus Christi, sed figura vel significatio corporis Christi. Matrimonium virginitati præferunt, cõtrarij Paulo Apostolo qui virginitatem matrimonio præponit. Cætera sacramenta contumeliosissimè irrident. Nefarijs vocibus ac scriptis prædicant Deiparam virginem Mariam cæterosque beatos cœlici ciues, qui Deo

Superba hæc a impudentia hæreticorum.

2-Pet. 3.

Corpus Christi in Euchar. Matt. 26. Luc. 22. 1-Cor. 11. 1-Cor. 7.

coniuncti verèque vniti sunt, à Christianis nõ esse inuocados: & meram idololatriam esse, si eorum imagines admittatur atque honorentur: non esse item Purgatorium, & idcirco non esse orandum pro fidelibus defunctis. Aequissimas Ecclesiæ constitutiones, commenta otiosorum hominum vocant, easque aspernantur. Si quis continentiam Deo uouerit, ac postea votum violauerit, nihil eum peccasse iudicant: Incesta sacerdotum, monachorum, ac virginum deo consecratarum connubia approbant. Breuiter, confundunt conspurcantque sancta omnia: & interea dicunt se non falli, se verbum dei, verbum veritatis pro lucerna habere, ac proinde se indubiè esse in ecclesia, vel esse ecclesiam dei. Hæc dicunt, hæc alijs persuadere nituntur: & multos quidem speciosis verbis atque inani eloquẽtia decipiunt: sed eos qui verè humiles sunt, id est, qui sunt corde humiles seducere non possunt. Quòd si ipsi essent ecclesia dei, si veritas ab eis teneretur, necessariò fateri deberemus antiquissimos illos patres, qui Apostolorum discipuli fuerunt, & pro fide, quam ab Apostolis acceperant, sanguinem humiliter fuderunt, non fuisse in ecclesia: sed eos cæterosque sanctissimos doctores qui deinde diueris seculis subsæcuti sunt (Cyprianum dico, Basilium, Epiphanium, Athanasium, Chrysostrum, Hilarium, Hieronymum, Ambrosium, Augustinum, Gregorium, Bernardum, Thaulerum, atque alios innumeros, quorum fides, & professio plurimis miraculis comprobata fuit) prorsus errasse, & nescisse quid crederent: fateri cogemur Concilia omnia, quæ ab ascensione Domini in cœlum, ad hoc usque tempus spiritu sancto duce celebrata fuerunt, vana falsidicaque esse, & tot sanctorum martyrum, tot sanctorum confessorum, tot sanctorum virginum millia nõ habuisse rectam fidem, neque ad ecclesiam pertinuisse. Sed quis sanæ mentis hoc sentiat? Et tamen id fatendum esset, si sectarij isti essent in ecclesia dei, ac veritatem tenerent. Nam doctrina, & fides eorum pugnat ex diametro cum doctrina & fide illorum sanctorum: ipsi item scripturas diuinas aliter interpretantur quàm illi. Non autem possunt esse duæ ecclesiæ dei: sed vna tantum in vniuerso mundo ecclesia est. Et sicut vnus dei vnica est ecclesia: ita etiam toto terrarum orbe non est nisi vnã vera fides. Hinc Apostolus Paulus ait, Vnum corpus, vnus spiritus, vna fides, vnum baptisma, vnus deus. Apud quos ergo credemus esse vnica hanc ecclesiam? Apud quos credemus esse stabilem illam columnam, & certum firmamentum veritatis? Nam si est apud factiosos

Vna Ecclesia, & vna fides. Ephes. 4. 1-Tim. 3.

istos, proculdubio (sicut diximus) omnes illi sancti patres non fuerunt in ecclesia dei: quòd si illi fuerunt in ecclesia dei, certo certius est ipsam ecclesiam nõ esse apud istos sectarios. Apud quos ergo illa est? Nullus non videt vbi, & apud quos sit. Irenæus Lugdunensis Episcopus, & martyr Christi clarissimus (quæ supra diximus fuisse discipulum beati Polycarpi) in libris quos scripsit aduersus hæreses, ac maximè tertio libro veluti digito demonstrat, cui ecclesiæ omnes fideles subesse, & parere debeant, dicens ita: Maxima, & antiquissima, & omnibus cognita, atque à gloriosissimis duobus Apostolis Petro, & Paulo, Romæ fundata, & constituta ecclesiæ traditionem, quam habet ab Apostolis, & annunciatam hominibus fidem, quæ per successiones Episcoporum peruenit usque ad nos, indicantes, cõfundimus omnes eos qui quoquo modo vel per sui placentiam præuã, vel per vanam gloriam, vel per cæcitatem, & malam sententiam, aliter quàm oportet colligunt. Ad hanc enim ecclesiam propter potentiorẽ principatẽ necesse est omnem conuenire ecclesiam, hoc est, eos qui sunt vbique fideles: in qua semper conseruata est ea, quæ est ab Apostolis, traditio. Quãdo autem beatum hunc scriptorem Irenæum citare cœpimus, addamus adhuc nonnulla ex tertio eius libro aduersus hæreses. Nam paulò post illa quæ adduximus, sic loquitur: Ea quæ est ab Apostolis in ecclesia traditio, peruenit usque ad nos: Polycarpus non solum ab Apostolis edoctus, & conuersatus cum multis, qui Dominum nostrum viderunt, sed etiam ab Apostolis in Asia in ea quæ est Smyrnis ecclesia constitutus Episcopus, quem & nos vidimus in prima ætate nostra (multum enim perseuerauit, & valde senex gloriosissime atque nobilissime martyrium facient exiuit de hac vita) hic docuit semper quæ ab Apostolis didicerat, quæ & ecclesiæ tradidit, & sola sunt vera. Deinde quum idem Irenæus dixisset Apostolos in ecclesiam quasi in diues depositorium plenissimè cõtulisse omnia quæ sunt veritatis, subiunxit: Quid si neque apostoli quidem scripturas reliquissent nobis: nonne oportebat ordinem sequi traditionis: quam tradiderunt his quibus committebant ecclesias? Etiam si hæretici reclamando istis Irenæi verbis, sibi rumpant illa, etiam si eis oculi præira, & inuidia crepent: sic tamen veritas habet sicut scribit Irenæus. Dicamus igitur confidenter, dicamus libere primos illos patres nostros, cæterosque omnes qui eorum doctrinam huc usque sequuti sunt, rectam fidem tenuisse: dicamus constanter, ac firmissimè credamus, eruditissi-

Irenæus.

mòs,

nos, sapientissimos; & sanctissimos patres illos præclara ecclesiæ membra fuisse: istos vero qui peruersa dogmata colunt, & in proprio sensu obstinati, sanam doctrinam venerandamque fidem, quam Christus, quam Apostoli, quam Apostolorum discipuli nobis tradiderunt, superbe impugnant, non esse ecclesiam Dei, sed esse Synagogam Satanae. De his plura in Collyrio scripsimus: vbi etiã ostendimus, non esse rumpendam sagemam Evangelicam, quæ in hoc exilio bonos malosque pisces pariter continet, non esse scindendam fidem, non esse deserendam ecclesiam, propter eos qui in ecclesia iniquè viuunt, nec esse denegandam obedientiam Præfultibus, & Præpositis malis, modò mala non sint ea quæ præcipiunt, dicente domino Iesu: *Matth. 23.* Quæ dicunt, seruare, & facite: quæ autem faciunt, nolite facere. Sicut enim Regi, & Principibus subesse oportet, etiam si mali sint (nã alias res publica tota confunderetur) ita summo Põtifici (qui sedem Petri Apostoli tenet, & supremus Christi vicarius est in terris) cæterisque pastoribus parere, atque honorem impendere conuenit, etiam si peruersè viuendo æternos gehennæ cruciatus sibi comparant. Quia vt Paulus ait, non est potestas nisi à deo: & qui potestati resistit, ordinationi dei resistit: qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. Ordo sacerdotalis propter iniquos sacerdotes vituperandus non est: neque enim damnamus sacrum Apostolorum ordinem propter Iudam proditorè nomini. Vtinam deus oculos aperire dignetur cæcis istis hæreticis atque schismaticis, qui errore pro veritate amplectuntur, & nullum in ecclesia Apostolica (quam ipsi papisticam appellant) iuste viuere credunt. Conspiciunt enim in area dominica magnum palearum aceruum: vnde & nulla grana inter paleas esse iudicant. Dicunt ergo, Hicne erit ecclesia Christi, vbi tanta est morum corruptio, vbi tot abusus inueniuntur, vbi tot Episcopi, tot Sacerdotes, tot Monachi, tot turmæ hominum perditè viuunt? Paleas videt, grana non vident, vel videre nolunt. Nam & ibi grana sunt nitidissima atque integerrima quæ propter multitudinem palearum vix apparent. Aliquando deus purgabit aream suam (sicut Ioannes Baptista in Euangelio testatur) separabitque paleas à granis: & triticum quidem recondet in horreum suum, paleas autem comburet igni inextinguibili. Modò necesse est, vt grana paleas in area tollerent: necesse est, vt boni à malis in ecclesia (hoc exilio durante) premantur, & inter malos gemant. Mirum verò est, si non etiam apud eos qui aream reliquerunt, corrupti

mores inueniantur. At concedamus illos exterius non improbè, sed honestissimè cõuersari: quid tamen sunt? Grana ne sunt? Si solida grana, & non leues paleæ fuissent, ventus superbiæ eos ab area dominica tam facile non excussisset. Sed ipsi deposita tandem arrogantia, deposita proprii sensus obstinatione, depositis prauis affectibus, recipiant se in illam aream, in sagemam Evangelicam, in arcam Noe. Ipsi inquam, humiles atque obediētes facti, reuertantur ad vnitatem ecclesiæ Catholice, redeant in cõsortium spõsæ Christi: & saluati erunt. Vtinam illos quoque deus misericorditer ad veram penitentiam reuocet, qui orthodoxam quidem fidem retinent, & ecclesiam non deserunt, sed puritatem sanctitatemque vitæ negligunt. Hi sunt vlcerosa siue patria membra ecclesiæ, quæ si insanabilia permãserint vbi mors aduenerit, præciduntur, reijciunturque à corpore, & in igne æternum mittentur. Calamitas nostrorum tẽporum supra modum magna est. Hæretici, qui ecclesia relicta in suis erroribus moriuntur, salutem non inueniunt, sed pereunt. Innumeri ex his qui in ecclesia se continent, etiam perdunt animas suas, dum timore dei abiecto, præcipites feruntur in peccata atque flagitia. Cõcupiscētia carnis, concupiscētia oculorum, superbia vitæ, modò longè lateque dominantur. Et hoc quàm indignum est, vt illi qui bono exemplo præire alijs debuerant, magis ipsi rupisse iugum, & malè agere videantur? Ab eis enim præcipue sumunt hæretici occasionem nobis maledicēdi. Si Paulus exigit à quibuslibet Christianis, vt in congressibus suis, non turpitudinem modò, sed & stultiloquium facerent, & que minus conuenientes vitent: quãta quæso puritate præcellere deberent hi qui præfunt, & hi qui corpus Christi ad altare quotidie consecrant, atque hi qui ipso quoque habitu religionem sanctitatemque vitæ profitentur? Aequum foret eos vitam planè Angelicam agere, & deo rebusque diuinis assidue vacare. Sed pro dolor, plerique ex his in curas rerum terrenarum se totos immergunt: horarias preces, verbaque sancti sacrificij Missæ sine reuerentia, sine mente, & sine affectu percurrunt: preciosum tempus inutiliter traducunt: vana loquuntur, vana cogitant, vana diligunt: auaritiã ambitionem, gloriã mundanã, scdissimisque voluptatibus dediti sunt: in suis conuiujs ebibunt vno haustu grandes calices, & alios ad idem facinus non solùm inuitant, verum etiam compellunt. Iam potu pleni, & vino æstuantēs, quid boni agere, & quem spiritui sancto locum in seipis præbere possunt? Verè huic

modi vita, non hominum, sed pecudum vita est. Insuper & eos qui tales esse nolunt quales ipsi sunt, hypocritas appellant, grauisimilique odijs interdum persequuntur. Esaias clarissimè clamat, Væ qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem. Christus item in Euangelio clamat: Attendite ne grauentur corda vestra in crapula, & ebrietate, & curis huius vitæ. Paulus itidè clamat & dicit: Nolite errare, neque fornicari, neque adulteri, neque auari, neque ebriosi regnũ Dei possidebunt. At illi neglectis, spreisque diuinæ scripturæ vocibus, securi sese in cœno vitiorum volunt. O quanta Dei ira eos manet, si non citò resipiscant. Nonnulli eorum tam impudentes sunt, vt aperte dicant hæc verba: Non possumus esse continent: si nobis permitteretur vt iniremus connubia, minùs peccaremus. Imò verò Deum enormiùs offenderet in incesto coniugio. In initio quidem nascētis Ecclesiæ sub nouo testamento consuetudo fuit, vt is qui in coniugio inculpate vivebat, assumeretur ad sacerdotium, modò non bigamus, sed vnus tantum vxoris vir esset: ei verò qui iam sacerdos erat nõquam licuit vxorem ducere, nec licebit vnquam. Quòd dicunt se continenter viuere non posse, non verum dicunt. Nam rationem atque liberũ arbitrium à Deo acceperunt: qui si strenuè aduersus carnem certarent, & ipsum Dominum sedulo humiliterque inuocarent, non destituerent auxilium gratiæ ipsius. Non enim fallit qui dixit, Petite, & dabitur vobis. Pij quique, & Deo familiares homines, tam hæreticorum quàm aliorum, qui nequiter viuunt, horrenda pericula miserati, meritò etiam lachrymas sanguineas in suis orationibus funderent. Nunquam sanè deseret Ecclesiam suam Deus, cum qua se futurum esse promisit vsque ad consummationem seculi: sed si mores à Christiana professione profus discrepantes retinere pergimus, metuentum est, ne ipse Deus derelictis ingratis ad alios meliores demigret. Scimus quid acciderit Asiæ, & Africæ, vbi olim religio Christiana diu floruit. Videmus quàm multas regiones nobis vicinas iam hæreses inuasērint. Timeamus, ergo, timeamus. Reuerenter & sanctè colatur à nobis Deus: tollantur abusus: reformentur mores. Episcopi, Sacerdotes, monachi, virgines Deo sacratæ, se corrigant, & magna diligentia ad perfectionem contendant. Principes, magistratus, diuites, egeni, corrigant se, & Dei Ecclesiæque præceptis humiliter pareant. Omnes corrigamus nos, & in vera Catholicaque fide permanentes, quæramus quæ sursum sunt, non

quæ super terram. Mundus enim transit, & concupiscētia eius. Rumor apud nos sparsus, quo numerus hæreticorum fertur quotidie istic augeri, compulit me hæc prolixius profèqui: quæ tamè ita dicta esse video, quasi totus populus Christianus coram adiret, & me loquentem audiret. Nò decreui posthac scribere aut edere quicquam, quum ad salutarem mortem me præparare debeam. Libris modò mundus plenus est. Gaudeo verò plurimum te ita affectum esse, vt nihil legere cupias, quod non sit pium. Libri Beate Truthe siue Gertrudis virginis, qui sub titulo Insinuationum diuinæ pietatis, in lucè prodierunt, iure abs te commendantur. Reuerà enim ingentem thesaurum in se continent. Homines superbi, & animales, qui non percipiunt nec intelligunt ea quæ sunt spiritus Dei, damnant sanctissimos illos libros, dicuntque huiusmodi reuelationes somnia esse muliercularum. Ignorant enim quanta familiaritate Deus se animæ humili, mundè, amanti, atque ab omni impedimento absolutæ, coniungat. Ignorant vt mens, quæ à Deo excellenter illuminatur, & ei intimè vnitur, perdiscat veritatem absque aliquo errore. Etiam si non aliunde comprobaremus certitudinem firmitatemque fidei Catholice, quàm ex libris beatissimarum virginum Gertrudis, Mechtildis, Hildigardis, Elisabeth Sconagienis, ac Brigitæ viduæ, aliarumque similibus (quibus Deus arcana sua manifestauit, & quæ spiritu Dei, iuxta vaticinium Iocelis, perfusæ, visiones admirandas viderunt) vehementer pudere deberet hæreticos. Rodant ipsi in speluncis quantum volūt aridos errorum suorum cortices: nunquàm gratia Dei pinguescent, nisi sint in splendida domo Dei, hoc est in Ecclesia Catholica. Fieri quidem potest, vt hi nonnunquam dulcedinem lucemque aliquam corde ac sensibus percipiant, & compuncti multas lachrymas fundant: sed Deus nihilominus eos detestatur. Nam angelus tenebrarum transfiguratur se in angelũ lucis, vanos elatosque falsa consolatione demulcet, ac falso lumine velut sacco quodam obuoluit, vnde ipsi in superbia atque erroribus magis obdurantur. Tu verò vt verè illumineris à Deo, & gratia eius sagineris, eximieque crescas in humilitate ac cæteris virtutibus, lege libenter non solùm scripturas canonicas (quæ primum dignitatis locum obtinent) verum etiam alias pijs patrum lucubrationes cum diuinis literis concordantes: quales sunt libri sanctæ Gertrudis abs te laudati. Lectio sacra maximum sanè emolumentum homini adfert: vera tamen, & interna oratio lectio præferenda

Oratio.

da est. Cæterum meminisse te velim, nullam orationem digniorem esse precatione Dominica, & salutatione Angelica. Quaslibet alias orationes sanctas, velut bonas margaritas dilige: sed ipsam precationem Dominicam salutationemque Angelicam tanquam preciosissimos, & incomparabiles vniones habe chariores. Beatus est, qui tenacissima intentione summo bono adhæret: nam tota eius conuersatio nihil aliud est, quam vna iugis atque purissima precatio. Vera enim oratio est assensus mentis in Deum, etiam si nulla verba adiungantur. Sed heu quam negligentes, & remissi sumus. Omni profectò lachrymarum fonte descendendum est, quòd tam pauci hodie sint, qui se totos ad iucundissimum illud bonum quod Deus est, conuertant, & ei coniungi atque vniri ex animo desiderent: quales vtique pñcis temporibus per plures inueniebantur. Rarus admodum hoc seculo nostro est, qui seipsum abnegare, & Christum per veram humilitatem veramque sui mortificationem atque resignationem sequi velit. Nam ferè omnes curiositati, & oblectamenti sensuum dediti sunt, vanitatem amant, magnificari appetunt, propriam voluntatem vitiosaque naturæ propensiones sequuntur: ob idque cum desperatione quadam sese auertunt ab his quæ de vitæ perfectione legunt vel audiunt: sibi persuadentes fieri non posse, vt aliquando eò pertingant. Ertamen benignus Deus v-

Verã mortificationem sequitur illuminatio, hanc vnio diuina.

numquenque nostrum adiuuare, atque ad ipsam perfectionem perducere paratissimus est, si modò quod in nobis est fecerimus. Nam veram mortificationem consequitur illuminatio, ac deinde vnio diuina. Planè marcidus lãguor nostror nos impedit: quem si assumpto virili animo strenue euincere-mus, nobisque ac cunctis rebus caducis emori, & Deo amoenam in animabus nostris habitationem præparare studeremus, non possemus tandem non adipisci maximam, non possemus non habere ac sentire Deum in nobis. Hinc quidam patrum ait: Si in te, ð homo, feruet desiderium perueniendi ad excellentem sanctamque vitam, si pro ea obtinenda continuè oras ac laboras, certus esto, quia humiliter te abnegando, & perseueranter pulsando, ipsam perfectionem consequeris ante mortem, modò id saluti tuæ expediat. Quòd si illa non obtigerit antequàm hinc emigres, inuenies haud dubiè eam in Deo in ipsa æternitate. Noli itaque cessare, noli fatigari, licet itatim pro voto non comprehendas quod cupis. Hæc ille. Dominus Iesus nos omnes ad se solum purè quærendum amandumque potenter excitare dignetur. Vale mi Florenti, & in tuis orationibus mei memor esto. Lætijs. Idibus Septembris.

Anno, M. D. LI.

P R A E F A T I O.

De anima & eius viribus.

scos.

QUONIAM plerique pietatis amantes expetunt, vt hic libellus, quem mihi scripseram, euulgetur: volo in gratiam tyronum spiritalium pauca de anima, & viribus eius præfari. Scire igitur oportet animam rationalem (quæ in se indiuisibilis est) diuidi à sacris scriptoribus in tres partes: quarum infima retinet hoc nomen anima: media appellatur spiritus: suprema dici solet mens, siue apex spiritus. Ad animam referuntur inferiores ac sensitiue vires, quas habent, & brutæ animantia: vt sunt quinq. potentie exteriores, sensusq. particulares ex sensu qui communis dicitur, & in cerebro est, prodeuntes, videlicet, visus, auditus, odoratus, gustus, & tactus: vt est etiam potentia appetendi, quæ in corda radicitur. Hac appetitiua virtus deducitur in vim concupiscentiæ, & vim iræ: ex quibus oriuntur alie affectiões passionēsque naturales, scilicet desiderium, indignatio, gaudium, tristitia, amor, odium, timor, &c. Ad spiritum referuntur tres superiores, & rationales intellectualesq. vires, quas habemus communes cum angelis, nempe, intellectus (qui & intelligentia dicitur) memoria, ac voluntas, istæ tres præclare potentie sunt spirituales sensus anima: nam visus interius attribuitur vi intellectiue: auditus, vi memoratiue: odoratus, gustus, & tactus, vi affectiue atque amatiue hoc est, voluntati. Tam superiores quàm inferiores vires anime per peccatum miserabiliter debilitatæ, corruptæ, atq. disiectæ sunt: sed in suum gradum dignitatemq. suam restituuntur per Iesum Christum Dominum nostrum. Mens vel apex spiritus est nudus, & Deiformis anima fundus, id est, simplex anima essentia imagine Dei

P R A E F A T I O.

Infigita. Secundum hunc fundum dicitur vita superessentialis, per quam perficitur tam spiritalis quàm actiua vita. Ex ipsa mente tres superiores vires effluunt, & in eam refluunt sicut radij promanant ex sole. Hic sane similitudo Dei eximie relucet. Nam quæ admodum pater, filius, & spiritus sanctus tres sunt personæ, & vnus Deus: ita memoria, intellectus, & voluntas, tres sunt potentie, & vna mens. Item q. sicut ipsa diuinitatis personæ sic & tres illa vires inseparabiliter operantur. Neque enim memoria aliquid recolat sine intellectu & voluntate, nec intellectus aliquid intelligit aut cognoscit sine memoria & voluntate: nec voluntas aliquid vult sine intellectu & memoria. Hinc mens etiam pro eis superioribus viribus vsurpatur. Spiritus quoque tam simplicem essentiam anima quàm ipsas vires superiores nonnumquam designat: vt quando homo dicitur constare spiritu, anima, & corpore, tuncq. duæ tantum portiones assignantur anima humane. Sæpe item nomine spiritus significatur tota anima. Quando in scripturis fit mentio interioris vel exterioris hominis, per interiorem plerumq. intelligitur fundus anima cum superioribus viribus: Per exteriorem intelligitur corpus cum inferioribus & animalibus viribus, quæ corpori (quantum ad ipsarum operationem attinet) copulantur. Iuxta tripartitum ipsius anima diuisionem supra demonstratam, homo potest tribus modis cognoscere & appetere. Est enim cognitio secundum sensum: cui respondet appetitus, affectus, & amor sensualis. Triplex est & cognitio secundum rationem atque intellectum: cui respondet appetitus, affectus, & cognitio. amor rationalis atq. intellectualis. Est deniq. cognitio secundum verticem intellectus, id est, secundum simplicem intelligentiam: cui respondet supremus affectus, & amor secundum verticem voluntatis, qui dicitur existius. Nam per eum homo supra vires suas naturales Deo adiuuante, euehitur, atq. ad fundum anime sue, & ad intimam cum Deo vnionem pertingit: excedens in ipsum Deum. Tunc nimirum amor in cellam diuinam ingreditur, intellectu foris remanente. Pecudes sicut habent cognitionem secundum sensum duntaxat, ita habent & appetitum (id est, concupiscentiam atque iram) sensualem. Habent & memoriam secundum sensum: quia ea quæ visu, auditu, odoratu, gustu, vel tactu percipiunt, recordari atque imaginari possunt: at homo habet etiam memoriam intellectualem. Non habent bruta animalia voluntatem, sed aliquam voluntatis similitudinem. Nam quum sint rationis, & liberi arbitrij expertia, non possunt velle, & nolle, non possunt motibus sensualitatis resistere, sed eos sequi coguntur. Cæterum homo rationem, & liberum arbitrium sortitus, non cogitur sensualitati seruire. In eo ergo superior ac rationalis appetitus dominari, appetitus vero inferior, & sensitiuus subesse atq. obtemperare debet. De homine Psal. 48. qui secundum sensualitatem, non autem secundum rationem (quæ sensualitati iuncta est) viuunt, Psalmita ita loquitur, Homo quum in honore esset non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Quando ipsa ratio intendit humanis, & temporalibus rebus, dicitur ratio inferior: quando vero eadem intendit æternis atq. diuinis, dicitur ratio superior. Hac trinitatiter, & impolitè à me dicta, boni consulant tyrunculi spirituales.

Ii 2

INSTI-

*Quod merito omnis homo deberet ad perfectionem, diuinamq; vniionem
adspirare, & qui illa obtineatur.*

CAPVT I.

*In solo Deo
quies & vo-
luptas soli-
da.*

Vnum Deus solus (q
est summum, & in-
commutabile bo-
num) possit deside-
ria animæ rationalis
satiare, quietaq;
reddere, merito ad
hoc ardenti auiditate
adspirare deberet omnis homo: vt
obtēta vitæ perfectione, ipsi Deo in hoc
exilio intimē vniretur. Nam si huc per-
tingeret homo, illum reuera intus inue-
niret sentiretq; que, qui sua iucunda præ-
sentia, omnem ab ipso profligaret ege-
statem, & cum verissima opulētia lo-
cupletaret, ineffabiliq; repletet gau-
dio. Vnde iam homo euagari, & adul-
terina oblectamenta à creaturis emen-
dicare prohiberetur: illi enim inspi-
dum amarumq; esset quicquid Deus nō
esset.

Planè spiritus rationalis tam nobilis
est, vt nullum bonum caducum eis sa-
tisfacere queat. Non enim his quæ se in-
feriora sunt, expleri & beatus esse po-
test: Ipso autem inferiora sunt, coelum,
terra, mare, & quicquid visibile sensibi-
leque est. Itaque conditore Deo dunta-
xat (qui incomparabiliter ipso melior
digniorque est) contentus ac beatus esse
potest. Sine quiete vagus, sine refectio-
ne famelicus homo oberrat, quàm diu
brachijs charitatis illum perfectè non
constringit, qui propter suam dignita-
tem non potest non concupisci. Qui-
buslibet diuitijs ac delitijs affluat, qui-
buslibet honoribus abundet, satiari
nequit, nisi per contactum amoris De-
um consequatur. Quo in præclarissima
sui portione (nempe in mente) semel
inuento, creaturis omnibus libetè va-
ledicit, & cum Psalmista cantat: Mihi
adherere Deo bonum est: atque cū bea-
to Iob ait: In nidulo meo moriar, & si-
cut palma multiplicabo dies. Non iam
aliqua solatia exterius requirit, quia illi
intus copulatur, qui est torrens, & pel-
agus inestimabilium voluptatum, exu-

*Psal. 72.
Iob. 29.*

beransq; plenitudo omnium quæ pul-
chra, amœna, suauia, præcellētia, & de-
siderabilia sunt, atq; cordi humano pla-
cere possunt.

Quando spiritus hominis attingit il-
lam Theologiæ mysticæ sapientiam, vi-
delicet vniionē diuinam iam lumine æ-
ternæ veritatis desuper illustratur, fides
ei⁹ certa redditur, spes roboratur, & in-
stāmatur charitas. Quare si omnes mū-
di sapientes homini mysticam vniionē
experto dicerēt, falleris miser, fides tua
non est vera, ipse indubitanter respon-
deret: Imò verò vos oēs fallimini, nam
fides mea verissima certissimaque est.
Hoc firmiter respōderet, habens in cor-
de suo non tam per inuestigationē ra-
tionis, quàm per vniionem amoris in-
fallibile fundamentū. Melius sanè talis
diuinitatem cognoscit, quàm cognos-
cant pleriq; eruditi magistri, qui in san-
cta sanctorum, & in secretum regis æter-
ni cubiculum nondum admissi, nondū
lumine gratiæ excellēter illustrati sunt.
Deus ei virtutē diuinarum scripturarū
aperit, gustumq; Euangeliorum donat.
Ipse ergo veram sapientiam ex influen-
tia spiritus sancti magis quàm ex multo-
rum librorum lectiōe acquirēs, clarè
videt, & intelligit quid sibi vel alijs agē-
dum quidq; dimittendum sit.

Profecto qui Deo absq; medio vnifit-
tur, & illi locum in se operandi præbēt,
eidem Domino charissimi sunt, & plus
utilitatis vna hora Ecclesiæ adferūt,
quàm multis annis adferre valeant alij
qui tales non sunt. Isti singulares Dei a-
mici ac filij iucunda tranquillāq; men-
tis libertate gaudent, eleuati supra om-
nes curas, supra oēm perturbationem,
supra metum mortis, purgatorij, infer-
ni, & omniū quæ animæ vel corpori in
tēpore atq; æternitate accidere possunt.
Neq; frequentia hominum, neq; occu-
pationes externæ eis præsentia Dei præ-
ripiunt: quia ipsi in omni multiplicita-
te vnitatem spiritus seruare norunt, sta-
bili essentialique inuersione donati.

Ex

Ex omnibus quæ visu vel auditu perci-
piunt, celerrime in Deum diriguntur. &
cuncta eis quodammodo vertuntur in
Deum (si ita loqui fas est) quum in om-
nibus nihil intentionē & amore profe-
quantur, nisi Deum: quemadmodum
experientia quotidiana discimus, eos,
qui aliquandiu in solis sphæram obtut⁹
defixerunt, in omnibus quæ deinde ad-
spiciunt, quædam solis speciem videre.
Hi quum intus, circa ea quæ Dei sunt,
iugiter occupentur, Deoq; adhæreant,
foris videndo veluti cæci, audiendo sur-
di, & loquendo muti permanent. Su-
pernaturalem, & angelicam vitā in ter-
ra ducūt, ob idq; terrestrēs angeli voca-
ri possunt.

*Via ad pro-
fectionem
piaz con-
pensionis.*

Iam qui eo anhelat, cupiens aliquan-
do perfectus esse, & intimum diuinæ v-
niionis amplexum experiri, debet abne-
gationi mortificationiq; sui ipsius itre-
nuè insistere, & sanctæ inuersioni di-
ligenter operam dare, atq; ad Deum per
iaculatorias orationes ac pia desideria
ardenter adspirare: debet omnia quæ a-
git aut dimittit, propter Deum agere di-
mittereq; illum in omnibus purè spe-
ctans, & illi soli placere desiderans. Ista
via, & non alia ad perfectionem mysti-
camque cum Deo vniionem perringere
poterit. Nos de his pauca quæ Deus de-
derit, scribere statuimus.

*De integra sui abnegatione atq; mortifica-
tione, & de vera morum reformatione.*

CAPVT II.

Igitur asceta spiritualis discat se, &
omnia pro Dei amore relinquere.
Nihil cū tenaci cordis affectu posside-
at. Nulli visibili, & caducæ rei, nulli mō-
tali creature adherat. Nullius hominis
quantumuis sancti amicitiam, familia-
ritatem vel præsentiam sensualiter ex-
perat. Meminerit non solum mala, sed
etiam ea quæ bona sunt, impedimentū
præstare, si inordinatè diliguntur vel
quæritur: sicut lamina aurea oculis ob-
iecta visum non minus impedit, quàm
lamina ferrea.

Proprietat.

Priuatam amorem è corde suo peni-
tus extirpet. Propriam voluntatem vbi-
que deserat: eā Deo resignet, eā integrè
in Deum transfundat, eiusque volunta-
ti perfectè vniet. Nūquam ore, nunquā
corde dicat (spectando seipsum, & pro-

prium commodum) verba ista: Volo
hoc, Nolo illud, Eligo hoc, Respuo il-
lud. Neque in tempore, neq; in æterni-
tate aliquid suum quærat: sed omni p-
prietate reiecta, se prorsus seipso spoli-
et priuerq;, & sibi rebusq; omnibus ita
moriatur, ac si nunquā creat⁹ fuisset.
Quærat autem vbiq; Deum eiusque ho-
norē ac volūtātē, ita vt ipsis quoq; ora-
tionibus pijsq; desiderijs suis humilem
sui abnegationem resignationemq; cō-
iungat, petens non suam sed Dei volun-
tatem fieri. Omnia quæ sibi cucurrit,
referat ad ipsam voluntatem diuinam,
& ea nudè de manu Domini suscipiat,
sine cuius prouidentia nec vnum quidē
folium arboris decidit in terrā. Permi-
sionem ordinationemq; illius sicut in
prosperis, ita & in aduersis, in dānis rē-
rum, in iniurijs, calumnijs, opprobrijs,
ludibrijs, atq; sui contemptu, in dolori-
bus corporis, in angustijs pressurisq;
cordis, in mœrorib⁹, in derelictione ca-
lamitateq; interna, & in quibuslibet af-
flictionibus, patienti ac tranquillo ani-
mo ferat, eumq; laudet: credens illum,
& velle & posse salutem suam in omni-
bus promouere.

Oblectamētis tam spiritus quàm na-
turæ renunciet. Dum consolationē dul-
cedinemq; internam à Deo percipit, nō
abutarur ea ad suam voluptatem, seip-
sum in illa quærendo, (id enim esset gra-
uiter sponsum coelestem offendere) sed
eam cum humilitate animi recipiat, &
tam liber, intactus, expeditusque ab illa
permaneat, quasi eam non sentiret. Si-
quidem corrupta natura, ad sese in om-
nibus reflecti, & etiam in donis Dei se-
ipsam querere solet. Igitur affecta nō im-
moderatè spirituale suauitatē appetat,
neq; confidat in ea. Non minus paratus
sit illa carere, quàm eam habere. Nam
in solo Deo, non autem in donis eius
quiescere licet. Fateatur se quibuslibet
Dei donis prorsus indignum esse. Nihil
de eis sibi vsurpet aut vendicat: sed illi
cui⁹ sunt relinquat: omnia in Deum in-
tegrè refundat: glorificās illum, & ei gra-
tias agens, ipsaq; dona in laudem æternā
offerens. Nō vanè concupiscat, vt reue-
lationes diuinitus sibi fiant: quod si De-
us aliqua ei reuelauerit, non propterea
sanctiorem se esse existimet. Dona quæ
recipit, non imprudenter ac sine inser-

*Oblecta-
mentis.*

na Dei permissione, passim hominibus referat.

*Sensu cu-
stodia.*

Exteriores sensus suos studio sissimè custodiat. Cauèat quantum pòtest, ne quid ex inclinatione motiue sensuualitatis adspiciat, audiatur, odoratur, gustet, loquatur, aut tangat: & quado in his etiam leuiter offendit, seipsum acriter reprehendat. Nò plus neq; aliter velit quam aspicere, audire, odorari, gustare, loqui, tangere quam Deus intus permittit.

*Corporalis
refectio.*

Si enim aliquam delectationem in creaturis querit, veram delectationem in Deo inuenire non poterit. Igitur reficiens corpus cibo, potu, vel somno, non voluptatem sed sustentationem naturæ spectet. Quamlibet buccellam cibi, & quemlibet haustum potus, modeste atque continenter, cum sancto timore suiq; mortificatione ad gloriam Dei sumat. Nò vno haustu multum potus ingurgitet: sed si vehementer sitit, bibat sapius. Consultum fuerit vt in prædio quidem corpusculum alimentis reficiat, quantum naturæ necessitas exposcit, sed in cœna non nisi parca manducet: sobriam enim cœnam sobrius somnus consequi solet.

*Math. 27.
Psalm. 21.
Ioh. 19.*

Quamuis autem aliquam delectationem terrenam inter edendum aut bibendum sentiat, non tamen eam intro admittat, non ei inhæreat. Exquisitas & suaves epulas vitiose non requiratur: imò verò tales sibi oblatas pro Dei amore sapè in tactas relinquat: quum Dominus Iesus felle, & aceto potatus fuerit.

Simplicia magis quam sumptuosa accipere, sibiq; in vsu esse appetat. Superflua non concupiscat: sed penuriam abundantia præferat.

*Vita auster-
vitas.*

Inuitaram vitæ austeritatem temere non amplectetur, licet pleròsq; sanctos vitam multum rigidam duxisse cognoscant. Nā illi à spiritu sancto plenius illustrati, sciebant Deo placere vt ita viuerent. Multi feruorem, quem in initio conversationis suæ sentiebant, sequenti naturam ultra modum in hac parte grauauerunt, & se ad vacandum Deo ineptos reddiderunt. Cilicium, durities lecti, esus panis, potus aquæ, flagellatio corporis, ac similia pro Dei honore pure peracta, ipsi quidem Domino placent, & ad carnem edomandam iuuenibus robustis non parum profunt, verum tamen verus Dei

amor hominē multo vicinius Deo coniungit, & carnis petulantiam citius effiaciatq; compescit ac superat. Deus conuenientissimè exercere atq; onerare solet eos, qui se illi integrè resignant, & parati sunt quælibet aduersa de manu eius humiliter suscipere, eaq; quamdiu illi placuerit, patienter ferre. Corpus ergo suum a sceta nimia abstinentia, nimisve vigilijs atq; asperitatibus ex propria voluntate suscipere non opprimat, neque rursum illud nimis blandè curet: sed sanctæ discretionis moderamen in omnibus seruet, & aliorum sanis consilijs acquiescat.

Quando verò aliquis ab eo consilium petit, agnoscat in corde suo se ex se nihil conuenienter posse respondere, & conuersus ad Deum sic mēte præcetur: O domine Deus qui es in me, digneris per me loqui quod tibi placitum est, & quod honori tuo salutique animarum magis congruit: atq; ita ea quæ dicenda sunt, humiliter, circumspēctè, & sapienter dicat. Si quid bene loquutus est, Deo attribuat: si quid male, sibi adscribat.

Intempestiuam verborum asperitatem omnī tempore deuitet. Sit in sermone verax, & à vitiosa simulatione atq; ab adulatione alienus. Ea quæ vel ad sui laudem vel ad alterius vituperium spectant, cupidè nō proferat. Sed & aliquem laudando, non excedat modum, ne adulationis notā incurrat. Nemini detrahat, & eis qui detrahunt, consensum nunquam præbeat. Imò verò ipsum quoq; auditum à detractiōibus, & quibuslibet verbis noxijs auertat, ac talia prudenter interrompere attemptatq; consuecat: quemadmodum quidam faciebat, qui quum aliquem de altero male loquentem audiret, solitè erat dicere: Magnas nos Deo gratias agere debemus, si tales non sumus. Ab ociosis vanisque verbis linguam sedulo compescat. Non facile de rebus sublimibus loquatur: quod si de talibus verba facere necesse vel vtile sit, intus & foris humilitatem seruet. Multiloquium non amet: ipsum enim spirituali, & interne vitæ plurimū incommodat. Amet autem moderatam taciturnitatem, quæ multorum bonorum mater est. Omnem locutionem effrenem, inconsideratam & præcipientem in se mortificet. O quam felix est, qui

*Lingua
vsu.*

Proverb. 21

custodire nouit linguam suam: is enim ab innumeris culpis atq; angustijs liberat animam suam.

A sceta seipsum diligenter in omnibus foris & intus obseruet: puritati cordis semper inuigilans. Nichil cum immoderato affectu, aut cū implicatione interna loquatur, desideret, aut faciat, sed æqualitatem libertatēq; animi ubiq; seruare nitatur: In his quæ dubia sunt, consilium & licentiam à Domino, vel etiā ab aliquo homine spirituali petat. Semper querat agnoscere gratissimam Dei voluntatem, dicens intra se: O Domine quid nunc me vis agere? placetne tibi vt hoc vel illud faciam? (Ipsic enim Dominus per internam inspirationem loquitur homini & dicit, Fac illud, Dimitte istud.) Quod si a sceta sentit Deum velle aut permittere vt aliquid faciat, oret eū hoc modo: Domine, digneris illud in me, & per me operari. Si verò animaduertit id Domino non placere, mox se abnegas sibiq; moriens, illud dimittat, quamlibet etiā modicum esse videatur: vt est, sem quampiam semel inspiciere, vel verbum iocosum proferre.

*Occasiones
peccandi
declinanda.*

Occasiones, & pericula peccandi prudenter declinet. Solitudinem diligat, eamq; conuenienter colat. Si enim superflua hominū societate delectatur, si est impatiens silentij, si hæc aut illa videre incontinenter appetit, si auidè inquirat quid dicatur aut fiat, & vanis rumoribus audiendis libèter vacat, frustra sibi vel infimum sanctioris vitæ gradum permittit. Secedat igitur, & taceat: vt in veris virtutibus proficere, & rebus diuinis animum comòdè intèdere possit. Dū tamē charitas vel quælibet causa rationabilis exigit, conuersetur humiliter cū hominibus: exhibens se illis benignum, & affabilem absq; vitio, pacemq; cum omnibus quantum in se est) seruans. Desidiosum otium tanquam virus pestilentissimum semper fugiat. Omne tempus fructuose ad Dei honorem expendat.

*Rom. 12.
14.
Heb. 12.*

Mores.

A futili lætitiâ risuque immodesto, ab ineptis scommatibus & iocis, atq; ab omni morum leuitate absteineat. In gestibus tranquillius, in vultu serenus, in adpectu verecundus, in incessu maturus sit: & Deo non autem mundo placere desideret.

Christum Iesum tanquam vinum spe-

culum semper inspiciat, eumq; diligentissimè imiterur: vitam suam vitæ illi exactè conformans.

Superbiam, vanam gloriam, sui complacentiam, honoris, & fauoris humani appetitum, impatientia motus, iracundia impetū, carnis concupiscentias, libidinis stimulos, & quaslibet passiones affectionesq; prauas cum adiutorio potentis gratiæ Dei sedulo in se cōstringat atq; enecet.

Non sit in proprio sensu proprioq; iudicio obstinatus. Nō alicui pertinaciter cōtradicat, nisi veritas & iustitia cōtradicare compellat: nō leniter rixetur aut contendat. Alijs facile cedat, propteq; obtemperet in his quæ licita iunt: alienam voluntatem suæ voluntati præferens. A quolibet se reprehendi doceriq; patiat. Libenter se accuset, libèter culpam agnoscat: atq; ad emendandū defectus suos voluntarius sit.

*Iniuria cō-
donatio.*

Iniuriam in se admissam, mox cōdonet & remittat, eiq; à quo laesus est clementem ac beneuolum se reddat. Nunquam patet aliquem sibi iniuste molestum esse: sed in omni tribulatione suas iniquitates, suamq; erga Deum ingrati tudinē memoria repetens, credat se graviora comēruisse, quam sint ea quæ patitur, iustūq; esse vt oēs creaturæ præmant, & tanquam lutum platearum conculcent. His à quibus affligitur relictis, ad Deum qui se affligi permittit, oculos internos cōuertat, mitiq; & humili corde tribulationem suam sustineat, non aliunde quam de manu Domini eā suscipiens. Nam & quando ferrum secat, non ferrum ipsum, sed manus medici illud dirigentis attendi solet.

*Proximi de
lectio.*

Omnes homines (nullo prorsus excepto) sincrè diligat sicut semetipsum: hoc est, spiritualiter & ordinatè eos diligat, oprando eis gratiam Dei, & felicitatem æternam. Vt autem paratiorem se inueniat ad verè amandum proximū, existimet quemlibet hominem diuinæ gratiæ capacem, esse seipsum. Omnes vt fratres, & sorores ad eandem secum beatitudinem, vocatos adspiciat. In ipsis non visibilis carnis vilitatem, sed inuisibilis animæ (cui Deus suam imaginem impressit) nobilitatem pulchritudinēque attendat. Omnibus in necessitate, tribulatione, & calamitate aliqua

constitutis, compatiatur. Omnibus (& maxime his qui sibi aduersantur seque persequuntur) benefacere, omnes iuuare & consolari paratus sit. Alienarum imperfectiones pia comiseratione profequatur ac toletet: oem cordis sui amarulentiam dulcore sanctae charitatis fanans, & corrigens. Peccata tamen quae castigare vel reprehendere debet, non distimulet: sed ea cum mansuetudine, & congrua lenitate castiget atque reprehendat. Oderit peccatum in homine, sed non oderit hominem propter peccatum: nam hominem Deus fecit, peccatum vero non Deus, sed homo fecit. Vanè sibi de gratia Dei blanditur, si aliquem odit: frustra se ex specialibus Dei amicis vnū esse arbitratur, quamdiu aliquem minus sincere diligit, vel animum ab aliquo per displicentiam, & amaritudinem auertit. Ergo omnes suauiter charitate complectatur. Propter aliorum delicta doleat, propter virtutes gaudeat, & Deo gratias agat: quod quidem non petere non facere, si quemlibet hominem, seipsum (vt dictum est) esse existimet. Nam quum tota Ecclesia sit vnum corpus mysticum, cuius Christus est caput, nos membra sumus, vnumquodque membrum si per veram dilectionem corpore cohaeret, debet dolere altero membro male habente, & gaudere altero membro bene habente.

1. Cor. 12.

Nullus despicendus.

Temerarium iudicium.

Nullum a se cetera damnat, nullum despicit: de nullius peccatoris conversione desperet: quia is qui modo pessimus est, potest mox Dei gratia mutari atque optimus esse: nondum enim pons diuinæ misericordiae, quo transitur ad sanctam vitam, deiectus est. Dicta autem facta eorum qui sibi commissi non sunt, non discentiat nec iudicet: sed commendans omnia Deo, seseque intra se recipiens, tranquillus permaneat. Dum inquam cernit aliquem male agere, & peccare, non eum aspernetur: sed Deum pro eo oret, rogans vt & illum adiuuare, & se conseruare dignetur. Omnia quae videt vel audit, in meliorem partem interpretari consuecat. Si temerarium iudicium prauaque suspicio, vel alicuius hominis contemptus (quae voluntarie recepta Spiritu sancti gratiam prorsus impediunt) cordi ipsius importune se ingesserit, non consentiat: sed mox in spi-

ritu flectens genua, culpamque suam coram Domino agnosces, ingeminet haec aut similia verba: O Domine propitius esto mihi peccatori. Ego vestigia illius serui tui exosculor, eum mihi praefero, meque eius & omnium hominum pedibus conculcandum praebeco: indignus enim sum quem terra sustineat.

Lucas 18.

Omnis igitur sibi semper praeponat. Omnium vilissimum indignissimumque se esse reputet, & talis ab omnibus reputari exoptet. Recogitet, quia si etiam scelerati, & flagitiosi quisque, tantam a Domino gratiam accepissent, quantum ipse accepit, longe melius eo viuerent. Itaque non alicuius nominis vel existimationis esse, non laudari, non humilis aut sanctus haberi cupiat, Latere magis quam cognosci, & subesse magis quam praeesse, itemque doceri magis quam docere amet. Nouissimo loco contentus sit. Non pudeat eum externae humilitatis. Non magnificari apud se sua exercitia, exercitijs aliorum ea praefereudo. Quanto magis se proficere sentit, & quanto plura dona a Deo recipit, tanto humilior atque despectior sit in oculis suis. Nam si se aliquid esse existimat, longissime adhuc a Deo abest. Semper ergo pefet, & confiteatur se ex se nihil esse, nihil habere, nihilque posse. Nam quauis creatura quum ex nihilo facta sit, nihil ex sua natura est: homo vero etiam peccando se ad nihilum redegit: quicquid item creatum est, conditori comparatum, nihil est. Itaque asceta abyssum sui nihili attendens, & in eam se demergens, commoretur in profundissima valle humilitatis. Dicat Deo: O domine Deus ego pauper & egenus sum: nihil sum, nihil possum, miserere mei. Ex hac proprii nihili sancta cognitione considerationeque, tota salus hominis dependet.

Humilis.

Psal. 108.

Abnegatio & mortificatio sui. Ioan. 12. Perfectionis compendium.

Profectio sine continuo, & diligenti sese abnegandi atque mortificandi studio, quocumque se verterit homo, proficere non poterit. Neque enim granum frumenti in herbam spicamque decoram exurgit, nisi prius moriatur. Hinc quidam Dei amicus ait: Totius perfectionis verissima regula haec est: Esto humilis, & vbi-cumque te ipsum inueneris, te ipsum relinque. Ac rursus: Vera resignatio cum profunda humilitate, compendiosissima ad Deum semita est. In vera atque integra mor-

mortificatione, vera & iucundissima vita latet. Excellentissimum plane exercitium est, mentem semper gerere morientem erga res creatas: seque infra omnem creaturam deprimeret ac vilipendere. Qui enim semper moritur in seipso, semper in Deo noua vita viuere incipit. Anima resignata, & mortificata, est veluti botrus maturus, mollis ac suavis: anima vero irresignata, est taquam vna immatura, dura atque acerba. Nihil Deo gratius offerri potest resignatione propriae voluntatis: quia homini nihil est charius ipsa voluntate, & arbitrij libertate. Quando quis propter Deum sensualitatem voluntatique propriae etiam in rebus minimis reluctatur ac se mortificat, rem ipsi Deo magis gratam facit, quam si multos mortuos ad vitam reuocaret. Si duo homines in eodem itinere constituti, elegantem flosculum offenderent, quorum alter cuperet quidem illum decerpere, sed melius deliberans diceret sibi ipsi, Dimitte eum propter Deum: alter vero nihil praemeditatus, carperet florem: iste quidem simpliciter decerpendo non peccaret, sed ille propter Deum dimittendo florem, tantum praedecerpente obtineret meritum, quanta est distantia coeli a terra. Quod si pro ratilla mortificatione Deus tam grandem mercedem restituet, quantam illis reddidurus est, qui se & omnia pro eius amore contemnunt atque relinquunt? Asceta ergo frequenter dicat Deo intra se: Propter te Domine nolo illud videre, quum necesse non sit, vt ipsum videam: propter te nolo illud audire, nolo illud gustare, nolo illud loqui, nolo illud tangere. Ipse Deus in fundo animae suae perfecte sentire non poterit, nisi in eo moriatur quicquid inordinatum est.

Nota.

Capitulum statim resurgendum.

Quando immortificatione aliqua pulsatus, in aliquem defectum labitur, ingemiscat atque suspiret: non autem despodeat animum, licet forte centies aut etiam milies vno die labatur. Inuocet Deum, & dicat: heu domine Deus quam miser peccator sum ego, in quo vitia adhuc ita viuunt? O quam infirmum, & labilem me inuenio. Putabam oem immortificationem in me extinctam sepultamque esse. Sed ecce iterum grauem rebellionem sentis, iterum laesus sum, iterum offendi: non

tamen despero de tua pietate, neque vnquam desperabo per gratiam tuam. Miserere mei, & adiuua me. Nam pro tua amore, & me & omnia rursus relinquere paratus sum, atque relinquo. Ita oret, & bono sit animo. Non arbitretur se, ideo non esse gratum Deo, quod adhuc imperfectus sit. Nam Deo valde acceptus est, si ex animo desiderat, & tota diligentia contendit esse perfectior: beatusque erit, si in huiusmodi conatu constitutus ex hac vita migrauerit.

Ista mortificatio in initio quidem difficilis est ac molesta: sed vbi quis aliquandiu in ea viriliter perstiterit, iam dono Dei facilis omnino multumque amabilis redditur. Sicut enim quaelibet alia, ita & ista ars sese mortificandi si frequenter diligenterque exerceatur, tandem ipsa continuatione fit homini veluti naturalis. Hanc arte cito perdit, qui omnia quae in mundo sunt non magis ad se pertinere putat, quam si iam carne mortuus esset: saepe versans animo haec verba Apostoli: Mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Dum enim quis propriam voluntatem in omnibus deferit, & priuatum sui amorem abiicit, dum oblectamentis tam spiritus quam naturae renunciat, dum inordinata desideria restringit, dum omnium vilissimum & nihil se esse agnoscit, dum in Deo, & foris hominibus propter obedientiam, dum curis superfluis se non implicat, dum aliorum facta, & dicta finit esse quod sunt, nihilque temere iudicat, dum neque laudibus, neque vituperijs hominum vitiose permouetur, dum quaelibet iniuriam, aduersitatem, & misericordiam aequanimiter suauiterque propter Deum tolerat, dum leuiter non conqueritur, dum omnibus hominibus communem quandam charitatis affectum impendit, & eos tanquam templa Dei adpicit: nimirum sibi mundoque mortuus, Deo viuus.

Colos. 3.

De introversione, & reuocatione mentis ad Deum.

C A P. III.

Introversioni infatigabiliter studeat asceta. Assidue mentem suam ab euagationibus reuocet, eamque sanctis cogitationibus, & meditationibus excolere conetur. Neque enim Deo perfecte coniungi poterit, si voluntarie & data opera seu

leu cum delectatione vana cogitat. Nō nunquam verò Deus permittit etiam perfectos viros importunitate inutilium prauarumq; cogitationum, & imaginū molestari, vt ipsi illis resistent, vtiliterq; exercentur. Igitur asceta in omni multiplicitate sit (quantū fieri potest) à multiplicitate liber, vnitatemq; spiritus in se feruet: mente concipiat Deum, vt summam maiestatem summāq; bonitatem. Eius amabilem præsentiā vbi que attendat: quemadmodum Regius ille propheta attendebat qui dixit: Prouidebam Dominum in conspectu meo semper. Deum inquam sibi in omni loco præsentiā esse consideret internos oculos non quidem violenter aut impetuose, sed tranquille, & simpliciter in illum dirigens, spiritumque suum in diuinitatem amanter inclinans.

Non abiciat spem propter nimiam instabilitatem suam, qua tam citò desinit distrahiturq; sed animo inuictō in sancto labore persistens, incessanter recolligat dispersiones cordis sui, seq; in Deum summum bonum reflectat. Vbi laudabilis hæc cōsuetudo in eo firmata fuerit, non iam sentiret rem ita esse difficilem. Imò verò ipsa consuetudine tandem in naturam transeunte, tam facile Deo rebusque diuinis intentus erit, quam facile spirat ac viuat. Caterum semper meminerit se suis viribus nihil posse efficere sine Dei adiutorio. Sed Deus ei non deerit, si ipse quod in se est, humiliter fecerit.

Ergo introuertat se: id est, conuertat se in se, & habitet intra se: ibi enim Deū reuera inuenire poterit. Nam Deus qui vbiq; est, in mente humana, & nudo animæ fundo singulariter est. Illic in sua imagine habitat, & inde nunquā abscedit. Fœlix verò est, cui ipse Deus adest, non solum per essentiam (sicut quibuslibet creaturis adesse cognoscitur) sed etiam per gratiā. Inest. n. Deus terræ, mari, aeri, & cunctis rebus essentialiter: qui

Terem. 23. per Prophetam dicit: Cœlum & terram ego impleo: ita vt vicinior sit cuilibet creaturæ, quàm ipsa sibi. Nam nisi sic creaturis inesset, non possent illæ subsistere, sed redirent in nihilum, quum de nihilo factæ, nihil ex se sint. Vnde Deus rectè dicitur essentia omnis essentia, quæ omnia quæ creauit, subsistere sua essen-

tiali præsentiā facit. Ipse totus in quolibet creatura, totus & indiuisus in quolibet loco est. In cœlo manifestat gloriam suam, in inferno exequitur iustitiam suam. Eorum qui æternis inferni supplicij deputati sunt, grauissima poena hæc est, quod Deum in se habent, ad quem tamen nunquam pertingere poterunt. Cunctis ergo rebus Deus secretissime inest: & in ipso quoque animæ fundo manet omnibus sensibus occultus atq; ignotus. Hinc Esaias dicit, Verè Deus absconditus. Est vbi que præsens cum tota essentia sua, & tamen nullius rei immunditia contaminatur: quia nihil ei sordidum est nisi peccatū, quo etiam non inquinatur, quæadmodum claritas solis putentem cloacam illustrans, nō inficitur. Licet ipse sit omnia in omnibus, longè tamen supra omnia est. Igitur asceta indubitanter credat inuisibilem Deum iuxta & intra se esse.

Cum sancto timore, cum reuerentia & humilitate ante oculos eius tanquā casta spōsa stet, dicens cum Helia propheta, Viuit Dominus in cuius conspectu sto. Sæpe etiam hæc verba apud se repetat, Dominus adest, Dominus me videt. Quando multum distractus est, recordatione eorundem verborum se in conspectum Dei restituat. Ita Domino intè dat (omnibus alijs à se exclusis) quasi ipsam Dei essentiam coram cerneret, nihilq; vsquàm præter Deum, & se esset. Concludat se in Deo, & in eo tanquam in conclaui cœlo habitet. Gaudeat & exulter, quod eū ita facile in se inuenire possit, quodq; talem ac tantum thesaurum intra se habeat. Illum autem in se inuenit, quando eius reminiscitur: sed præclarissime eum in se inuenit, quando ad nudum animæ suæ fundum pertingere poterit.

Dum colloquijs negotijsq; præpeditur, si nequit Deo liberius intendere, nō tamen interiora sua prorsus deserat, neque ab ipso Deo se elonget, sed anhelā quandam ad illum affectionem semper retineat: ita vt vbi ab huiusmodi necessitate absolutus fuerit, mox omnibus, quæ non sunt Deus, relictis, se in se recipiat, totumq; animū Deo applicet. Neque. n. aptus erit ad lucem æternam contemplandam, nisi intus ab omnibus rebus externis tam expeditus sit, ac si illas

illas nunquam intuitus fuisset. Beatus omnino erit, quando neque hominum frequentia, neque aliquod aliud impedimentum præsentiā Dei ei præripere poterit: id quod fiet, vbi ita Deo agglutinatus, & in eo ita inclusus firmatusq; fuerit, vt illum semper videat magis quàm qualibet alia. Profectò qui vera resignatione nuditateq; interna præditus est, & nihil donorū Dei sibi arrogat aut vsurpat, is etiam si omnibus mundi negotijs atq; occupationibus quotidie implicaretur, nihil detrimētū inde acciperet: modò corporis eius imbecillitas onera illa portare posset. Hinc quidā patrū ait: Qui tenaciter nō heret alicui rei externa, sed omnia sensibilia tēporaliaq; pertranseat atque præterfluere finit, & ea que ad se nihil attinent, indiscussa relinquit, dicēs sibi ipsi, Ego Deū solū in retentione, & amore proficere debeo, cætera omnia salua sint, valeant, decurrant: qui, inquam, nusquam delectationē aut cōmodum propriū querit, sed tam aduersa quàm prospera penetrans, purè, nudeq; tendit in Deum, is cuncta opera sua sine dispersione peragere, & in multiplicitate non multiplex persistere potest. Contrā, ille qui Deum in omnibus purè non spectat, neq; cum intimè sibi impressum habet, facile locis, hominibus, & quibuslibet rebus multiplex reditur atq; perturbatur. Talis se à Deo elongans, satis periculose graditur: quia telis hostium expositus est.

Christi humanitatis ac diuinitatis contemplatio. Asceta Iesum Christū animæ suæ spōsum, præclarum vestitorē syderū pponat sibi ante oculos mentis nudum, cōtemptū, vulneratū, & immensis doloribus afflictum, in cruce pendentem. Nō attendat illum vt hominem tantū, sed vt Deum & hominem veramq; lucem. Concipiat, inquam, supernaturalē imaginē de supersubstantiali Domino Iesu. Eum adoret, laudet, & glorificet. Eius rosæa vulnera consideret, saluretq;. Recogitet illius pietatem, dulcedinē, atq; charitatem immensam.

Hoc modo se intus ab omni inordinata sollicitudine, ab omni vana cogitatione, ab omnibus rerū infimarū imaginibus, (hoc est formis & similitudinibus) atq; ab omni implicatione multiplicitateque absoluat: hoc modo memoriam suam velut thalamum quempiam spō-

so cœlesti mundā nitidamq; conseruet. Si. n. id egerit, ipsi Deo summè placebit, tandemq; imaginibus creaturarū de mente eius sponte decidentibus, essentiali introuersione donabitur. Nullatenus à pio studio, & conatu cesset propter inconstitudinem suam, vel propter molestiā quam in initio sentit. Nam qui se alicui arti perdiscendæ tradunt, toties ineptè imperfecteq; opus illius iterare solent, donec tandem longo vsu plenā: & expectatam eiusdem artis peritiā consequantur. Nonnulli vbi se vident iam vnam atq; alterum annum in labore trāsegisse, & tamen necdum obtinuisse quod desiderant, despōdent animum, ac propositum deferunt: sed non rectè faciūt. Ei enim qui perfectionis scopū aliquādo attingere vult, longanimis perseuerantia necessaria est.

Formula ad inspirationum, semper & vbiq; in promptu habendarum.

CAPVT. IIII.

VT autem asceta reddatur ad sanctā introuersionem idoneus, ediscat, & cōmēdet memoriæ verba aliqua ad inspirationum suauia atq; ignita, quæ in Deum ei aculetur, & quibus vbiq; locorū, siue quiescat siue progrediatur, (seipsum ad illum reuocet, seq; ei coniungat & vniat: faciens hoc non quidem cum immoderato impulsu / ne grauatus succumbat sub exercitio / sed placidè. Nos hic aliquot formulas talium orationumcularum abseribemus.

O Domine Deus, ego vilissimus peccator indignus sum quē terra sustineat. Eheu procul à te, qui es summū bonū, recessi, & habito in regione longinqua, in regione dissimilitudinis. Miser & cœcus sum: nihil sum, nihil possum sine te. Eia piè, & dulcis Iesu miserere mei. Ablue me precioso sanguine tuo, & ab omni peccato emunda: perfecteq; sana, vt tibi placeam.

O quando mihi plenè moriar, & ab omnibus creaturis liber ero? O vtinam verè mitis, & humilis corde, verè pauper & nudus spiritu essem. Præsta Domine vt per perfectam mei abnegationē, per perfectam vitiorum omnium mortificationē, pueniam ad perfectū tui amoris. Tu iussisti vt diligā te: da quod iubet, & iube quod vis. Da vt diligam te

August.

ex

ex toto corde meo, ex tota anima mea, & ex omnibus viribus meis, atque ex tota mente mea. Ipsas vires animæ meæ confracas, & corruptas digneris redintegrare atque reformare, per vires sanctissimæ animæ tuæ. Expedi mentem meam ab omni multiplicitate: denudam imaginibus, & formulis rerum caducarum. Concede mihi liberam ad introuersionem: concede vt stabili cogitatione, clara cognitione, & feruenti amore semper in te fluere possim.

O bone Iesu. O spes mea, & refugium meum. O dilecte, dilecte, dilecte. O charorum omnium charissime. O amor meus vnice. O sponse floride, sponse melliflue. O dulcedo cordis mei, & vitæ animæ meæ. O essentia essentiæ meæ, & iucunda requies spiritus mei. O optata cōsolatio mea, & sincerū gaudium meum. O speciosa dies æternitatis, & serena lux intimorum meorum. O resurgens conclaue meum, & vernantissima mea paradisi. O amabile principium meum, & summa sufficientia mea, Deus meus. Quid volo præter te? Tu es verum, & æternum bonum meum. Eia trahe me post te: vt alacriter, purè, & perseueratè curram in odore viuificantium vngentorum tuorum.

Præpara dilecte mi, præpara tibi gratiā, & amœnam habitationem in me: vt ad me venias, & mansione apud me facias. Mortifica in me & repelle à me quicquid tibi displicet. Auerte ac separa me ab omnibus quæ sunt infra te. Effice me hominem secundum cor tuum: effice me conformem sacræ humanitati tuæ. Vulnera cor meum medullitè iaculo amoris tui. Inebria spiritum meum vino perfectæ charitatis. Vni me tibi intimè, & totum transforma atque transmuta in te: vt delicias tuas in me habere possis.

O quando tibi per omnia placebo? Quando in me perempta erit omnis proprietatis? Quando totus tuus ero? Quando nihil præter gratissimam voluntatem tuam, nihil præter te viuet in me? Quando ardentissimè diligam te? Quando me totum concremabis flama tui viui incendij? Quando me totum liquefacies penetratum efficaci suauitate tua? Quando mihi pulsanti aperies, & manifestabis pulcherrimum regnum tuum, quod intra me est, & quod ipse es cum vniuersis di-

uitijs tuis? Quando me totum in te rapies absorbebis, & abscondes? Quando sublati omnibus impedimentis ac medijs, me tecum vnum spiritum efficies, & tibi inseparabiliter agglutinabis? Eia vnice cordis mei, digneris hoc citius perficere: quia te desidero, ad te anhelo, tui amore languo, &c.

Huiusmodi orationuculas pio sanctoq; affectu apud se ruminet tyro spiritua lis. Plerunq; forte ad exercitium ei sufficit vna aut altera ex præscriptis adspirationibus: vtiliter tamen illas oēs interdum nato ocio complebit, idq; mente tantum, nisi etiam ore eas proferre velit. Hæc sola verba: O Domine Deus, si deuoto corde subinde recogitentur vel repetantur, hominem in præsentia Dei siue in Deo cōtinere, & peregrina phantasmata vanasq; cogitationes ab eo excludere poterunt.

Quod per ardentem ad Deum adspirationem cito quis ad perfectionem Theologiae, mysticæ sapientiam ac diuinam vniionem peruenire possit: & quod multum legendi sint qui hanc vniionem negligunt.

CAPVT. V.

Aspidua adspirationum siue orationum iaculatoriarum, & feruentium desideriorum ad Deum emissio, vera mortificationi atque abnegationi cōiuncta, certissimū est cōpendium, quo citò facileque peruenitur ad perfectionem & mysticæ Theologiæ sapientiam vniionemq; diuinam. Nam huiusmodi adspirationes efficaciter penetrant ac superant omnia media quæ sunt inter Deum & animam. Sanè quoribus quis ab omnibus rebus caducis abstractus, cor suum cum humilitate, & amore ad Deum integrè cōuertit, roties illi Deus occurrens, nouam gratiam infundit.

Multum legendi sunt hi, qui sensibiles dediti, ac solis externis exercitijs per omnem vitam cōtenti, interiorem animæ fundum beatamq; illam cum Deo vniionem negligunt. Ipsi enim dum veram sui mortificationem parui faciunt, & ætatè viresque in his, quæ præcipuè necessaria non sunt, absumunt, nimirum parum aut nihil in spiritu proficiunt, semper in eodem luto hærentes. Hæc autem verba, si non ore, saltem corde, & opere dicunt: Vniat

Ad vniionem diuinam que requiritur.

Vniat se Deo qui vult, nos quidem id non curamus, quum ad eam rem apti non simus. At qui etiam simplices, & idiotæ possunt ad ipsam Theologiæ mysticæ sapientiam & vniionem pertinere. Neq; enim hic ingenij singulare acumen, sed puritas atque humilitas cordis, & libertas nuditasq; mentis, ac feruens amor requiritur. Planè humilis ardensq; affectus magis quam subtilis, & inuestigans intellectus hominem eò perducit. Imò verò quantumcunq; quis ingenio vel eruditione polleat, quantumcunq; sublimium rerum cognitione præditus sit, si seipsum non humiliat, si non efficitur paruulus, & spiritu pauper ac nudus, non potest attingere arcana sapientie illius, quam solus Deus per seipsum docet. Hinc saluator noster exultans in spiritu, dixit ad patrem: Confiteor tibi pater, Domine cœli & terræ, quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis.

Math. 11.

Exercitia internum externo proficiunt.

Bona quidem & Domino grata sunt externa exercitia, laudes diuinas predicantare, multas preces ore proferre, genua flectere, deuotione sensibili Deum colere, ieiunare, vigilare, ac similia peragere: sed incomparabiliter melius est exercitium internum, quo homo desideranter ardentèq; se ad Deum non per sensus & imagines, sed modo quodam supernaturali extendit, vt ei vniatur. Qui externis duntaxat exercitijs pro sui capitis iudicio cum proprietate inhærent, & se mortificare Deoq; in spiritu coniungere non student, nimirum post vitam in tali imperfectionis vitio finitam, tanto grauioribus purgatorij pœnas exoluent, quāro magis hic seipsum quaesierint. Tales benignus Deus non repellit, sed desiderans in illis operari, expectat si forte aliquando eos aptos atque ab impedimentis liberos inueniat. Relinquit verò eis sua exercitia suosq; cōceptus: neq; enim aliquem cogit. Ipse sanè oēs ad sui cognitionem perducere, sibi que vnire vult, si obitacula remota essent. Satis agrè fert minimis esse cōtinentos, quum summa dare paratus sit: cupit enim seipsum excellentissimo modo nobis tradere. Et pfecto anima à vitijs in ordinationibusque expedita, naturaliter tendit in originem suam Deum, sicut ignis sursum, & lapis deorsum natu-

raliter fertur. Naturalis enim locus animæ Deus est, in quo solo illa conquefere potest. Planè sicut sol visibilis lumen suum in clarum speculum sibi ex diametro obiectum necessariò effudit, atque in eo figuram suam efformat: ita anima munda & ab impedimentis libera, clarissimis inuisibilis Solis radijs illustratur, & in ea ipsius Solis diuini imago excellenter relucet.

Centrum anime humana Deus est.

Heu quanta est nostra cæcitas ac negligētia. Nos ad hoc cōditi sumus vt fruamur Deo, & abyssalem eius bonitatem cognoscamus, iamque in hoc exilio ei vniamur, ac futuram beatitudinem aliquo modo pegrastemus. Ad hoc donata nobis memoria est, vt Dei remississimamur: ad hoc concessus intellectus, vt per fidem & contemplationem in Dei cognitione proficiamus: ad hoc præstita voluntas, vt Deum eligamus atque diligamus. Quare ergo has excellentissimas animæ vires, in nobis marcescere sinimus, illasque ad solas res infimas cogitandas, cognoscendas, & amandas deliquimus? Quare eas etiam putenti cœno immergimus? Relinquamus obsecro tenebras, auersemur sordes, & lucem puritatemque sectemur. Memores simus nobilitatis nostræ: recogitemus animas nostras imagine Dei insignitas esse: & torpore excusso, reiectisq; impedimentis per verum amorem adhærere Deo conemur: sicut adhæserunt sancti Apostoli, sancti martyres & confessores, atque innumeræ virgines. Illi quippe mundo sibiq; integrè mortui, Domino intimè vniiti fuerunt: inter quos omnes beatissima Dei genitrix virgo Maria primas in omni sanctitate atque pfectione vitæ post filium suum tenuit. Ad hoc inquam indefesso conatu assiduè cōtendamus, vt per omnimodam nostri mortificationem, perfectum Dei amorem consequamur. Is enim Deum verè diligit, cui ipse Deus est id quod est: cui cœlestia sapiunt, terrena desipiunt: qui sensus suos exteriores concludere, & interiores ab omnibus rebus expedire, viresque omnes Deo applicare nouit: qui quando se vana aliqua cogitare, atque ab interuersione recessisse aduertit, mox omnibus valefaciens in essentialem animæ fundum se recipit, & ad simplicissimum illud bonum quod Deus est, integrè conuertit:

Ad quid conditus homo.

Quis Deum verè diligit

Kk cui

cui deniq; dulcedo creatoris creata omnia in amaritudinem vertit.

De recordatione, & meditatione vita atque passionis, ac vulnerum Domini Iesu Christi.

CAPVT VI.

Asceta spiritualis amabilem vitam, & passionem Domini Iesu tanquam preciosissimam margaritam in scrinio pectoris sui semper recoditam habeat. Attendant autem (sicut supra diximus) ipsum Christum, non vt hominem parum, sed vt Deum; & hominem: sic. n. sine Deo non erit. Quodcumque sublimiori meditationi insistere grauat, libenter recurrat ad humilem humanitatem Domini: exercens se in recordatione eorum, qua ille fecit ac pertulit pro nobis. Imaginationem tamen nimis pressam & vehementem deuotet, ne caput suum laedat. In cruce seu crucifixa imagine Christi (qua summam vitam, & passionis eius representat) nidulum sibi colloct. In mellissimis vulneribus eiusdem benignissimi Iesu commoretur, & requiescat. Dum corpus cibo & potu reficit, buccellas quas sumit deuota cogitatione intingat in purissimum sanguinem illius (si non impeditur) & hauriat potum de roseis vulneribus eius. Vel vnica humilis atq; amorosa conuersatio ad dulcia vulnera Saluatoris, ipsi Domino gratior est quam sit omnis vocu sonorumq; musicoru harmonia & suauitas. Merito singulares Dei amici etiam sanguines lachrymis deslere deberent, quod hodie in toto terraru orbe in eadem precellentissima Christi vulnera in obliuionem abierint. Nullus omnino potest aliquid de Domini passione humiliter legere vel cogitare (licet modico forte affectu id faciat) quin eximum salutis fructum inde referat: que admodum fieri nequit, vt is qui farinam vel opobalsamum etiam summis digitis contingit, non habeat ipsos digitos farina conspersos, aut opobalsami liquore atque odore perfusos. Etiam si imago crucifixi Iesu pie inspiciatur tantum, non erit inanis haec inspectio.

Cruce summa est passiois Christi.

Imago crucifixi.

Igitur asceta praeclaram crucifixae humanitatis Christi imaginem in animae suae vires corporisque sui sensus penitissimè imprimat, & se totum in illam immer-

gat. Haec enim eum tandem in superessentialem ac formae nesciam imaginem, in aeternum (inquam) verbum ac sapientiam patris, in altissimam Christi diuinitatem mirabiliter sustollit. Nam humanitas dulcissimi Iesu tuta via ipsissimaq; ianuam est perueniendi ad eius diuinitatem. Frustra planè asceta adspirat ad mysticam germanamq; contemplationem, si se exercere non vult in meditatione passionis Dominicae ac verae humilitate. Nam nisi illam pro fundamento habeat, quo per contemplationem altius ascendere pertauerit, eò profundius corruet. Sanè etiam si lumine gratiae copiose perfusus, nonnunquam extra suum naturale lumè rapiatur, atq; in diuitias Dei absorptus, sese in ipso lumine gratiae feliciter perdat, dum tamè sibi restituitur conuenientissimè cordis intuitum ad Iesum crucifixum reuocabit: huic amabili fundamento semper inhaerens.

Expedi prorsus, vt nunc in compremper Christum sensibilem diuinitatem, nunc nobilissimam humanitatem Christi attendat: atq; per istam ad istam ascendendum. Sic enim tanquam lignum plantatum secus decursus aquarum, flumine coelestis gratiae mirificè inuendabitur. Sic feliciter ingredietur, & egredietur, ac pascua gratissima tam in humanitate quam in diuinitate Domini Iesu inueniet. Nam summa omnium exercitiorum internorum haec est, vt abstracti ab omnibus rebus solum Deum in nudo indelictoque animae fudo amorose amplectamur, & nos totos in amabili humanitate Christi abscondamus, eiq; conformemur.

Diligentissimè penset asceta, quam ardentem amore, quamq; ineffabili gaudio ipse Dominus Iesus humanam carnem assumpserit, & nostram salutem operatus sit: quam bene de nobis cogitauerit, habens quemlibet nostrum ante cordis sui oculos in omnibus quae faciebat, & sustinebat. Qui post ingentes labores nostri causa triginta tribus annis toleratos, tandem etiam proprium sanguinem fundere, & crudelissimam ignominiosissimamque mortem subire voluit, vt peccata quae commissimus quotidieq; committimus expiaret. Istam tantam filij Dei pietatem atque charitatem asceta memoria repetens exopret vicem amoris ei reddere: vel etiam paratus sit pro illo

Per Christum sensibilem diuinitatem, nunc nobilissimam humanitatem Christi attendat: atq; per istam ad istam ascendendum. Psal. 1. Ioan. 20.

Vt compatiaris.

Vt imitetur.

Thes.

Anima rationalis & astutia.

illo non solum temporales huius vitae afflictiones, sed & aeterna inferni tormento tolerare. Domino Deo suo pro se passio medullitus compatiatur. Quod si durus corde est, duritiam suam illi exponat, ac se humiliet. Plerumque Deo magis placet compassionis desiderium, quam ipsa compassio.

Ceterum non faciat asceta quod plerique facere solent, qui cum magna quidem forinsecus deuotione dulcedineq; ac laetitia passionem saluatoris nostri recolunt: verum vitia sua mortificare, & illum sequi recusant. Non ita faciat: sed ipsam Domini passionem vt verus Christianus meditetur: desiderans imitari sanctissimae charitatis, obedientiae, humilitatis, patientiae, & signationis eius exempla. Optet per omnia conformari sacrificissimae humanitati Christi: vt sicut spiritus Domini Iesu semper fuit subleuatus, ardens, liber, serenus, tranquillus, & laetus, ita sit & spiritus suus. Christus enim etiam quum in cruce pendens grauissima tormenta sentiret patereturq; fruebatur diuinitate secundum mentem, & superiores animae vires, non minus quam modo in caelis fruatur. Rursus vt anima Christi fuit tristis, compatiens modesta, mitis, mortificata, ac humilis: corpusq; illius sobrium, castum, purum, honestum, laboriosum, & patiens: ita sit & spiritus suus, anima sua, atq; corpus suum. Grandi desiderio id sibi concedi a Christo postulet: neq; enim aliquid magis ei necessarium est, quum suum prema vitae perfectio in hac conformitate sita sit. O quam beatus est, qui ad istam conformitatem peruenit. Huius enim reuerentia obtigit, quod beatus Paulus Apostolus cunctis fidelibus optat dicens: Deo pacis sanctificet vos per omnia, vt integer spiritus vester, & anima corpus sine querela in aduentu Domini nostri Iesu Christi seruetur.

Meritò autem ad exemplum animae Christi, anima veri Christiani tristis esse debet, dum considerat, vt plurimi Deum non solum non pie colant, sed etiam impie contempnant, seq; peccando foedent ac perdant. Et quomodo is qui verè Christianus est non doleret, videns perire tam elegantes, & nobiles creaturas? Nam quaelibet anima rationalis (quum sit imagine summæ Trinitatis insigni-

ta) caelo terraq; incomparabiliter praestantior est. Tantam habet cum Deo (a qua profuxit) similitudinem, vt eius excellentiam nulla creatura, ne ipsa quidem creaturarum omnium praecellētissima virgo Deipara Maria capere possit. Anima autem abiectissimi mendici secundum dignitatem creationis, non est inferior anima honoratissimi principis.

De derelictione calamitatem interna: & quod in consolationum affluentia non consistat vera perfectio.

CAPVT VII.

Quando asceta consolatione siue influxu diuinæ gratiae destituitur, & frigore interno, duritia cordis, obnubilatione sensuum, distractione mentis, aut alia consimili miseria affligitur: non ob id deserat pia exercitia sua, non sit impatiens, non murmuret aduersus Deum, non ipsam molestiam effugere quaerat, non introuersionis studium deponat, non oblectamenta sensuum sectetur, non recitandis vel audientis vaniloquijs se tradat, neq; tempus inutiliter expendat: sed fidelis Deo suo permanens, voluntatiq; & ordinationi eius se totum committens ac resignans, tribulationem illam æquanimiter tolereat, atq; ad peragenda ea quae fructuosa sunt, se compellat, vel etiam alicui externo operi conuenienter insinat, Oret tunc humiliter: & Domino libenter suis impensis cum labore seruiat, atq; ad eum, si non suauiter, saltem diligenter aspiret. Nam bona quae durante huiusmodi calamitate facit, licet ipsi insipida sint, si tamen facit quod in se est, Deo optimè sapiunt, & ei gratissima sunt. Dicat ergo Deo: Domine, etiam omnibus diebus vitae meae, & vsq; ad extremum iudicij diem absq; aliqua consolatione (te ita ordinante) permanere deberem: paratissimus per gratiam tuam esse vellè, ad grauias quaeque pro tui amore perferenda. Errant plurimum, qui tunc solum sua opera atq; exercitia Deo placere putant, quando ipsi sensibiliter a Deo visitantur, exhilaranturque.

Sanè vera perfectio non in perceptio- Vera perfectio in ne magnae dulcedinis, neq; in consolationum affluentia consistit: sed in hoc sita est, vt quis se & omnia pro Dei amore relinquat, se verè abneget atq; mortificet, & vo-

& voluntate propria in voluntatē Dei integrè transfusa, liber tranquilluscq; in omnibus quæ sibi eueniunt, permaneat ac Deo adhæreat, vnus spiritus cum effectu. Ergo ad veram perfectionem integra resignatione atq; mortificatione peruenitur: quam nemo sibi promittere debet, quamdiu in eo vel vna sanguinis gutta superest, quæ necdum acri, vario, diuturnoq; contra vitia certamine prorsus deuicta, necdum diuini amoris igne plenè decocta atq; concremata sit. Nonnulli se perijisse putant, quando sensibili consolatione priuantur: & rursum se sanctis Deoq; acceptissimos esse credunt, quando illam accipiunt: sed (sicut supra diximus) falluntur & errant. Plærumq; enim Deus ibi per gratiam suam maximè adest, vbi minimè sentitur: & sæpe homini melior est ariditas cordis, quam esset profusissima abundantia suauitatis. Nam in ariditate, & sterilitate homo clarius agnoscit se ex se nihil posse. Porro suauitas illa nonnunquam conceditur etiam his qui pessimè viuunt, quicq; à Deo alieni sunt. Ipsa itaq; nō est indubitatum sanctitatis indicium, sed Deus per eam manifestat bonitatem suam. Certa sanctitas & deuotio, est equalis illa animi promptitudo, qua quis paratus est seruire Deo non minus in aduersis quam in prosperis.

Deuotio sensibilibus.

Deuotio certa.

Resignatio plena.

Possumus quidem consolationē, & gratiam sensibilem piè à Deo postulare maximè in initijs melioris vitæ, vt scilicet dulcedine gratiæ Dei gustata, citius pleniusq; omnibus vitijs emoriamur, & ipsi Deo (qui est summum bonū) tenacius adhæreamus: aliqua tamen imperfectio in huiusmodi petitione latet: quæ non nihil germanæ abnegationi derogat. Dona atq; effluxus Dei nō sunt ipse Deus: vnde & in illis quiescere fas non est. Qui in eis etiam paululū quiescunt, & qui sacramentum Eucharistiæ ad minimam sui oblectationem percipiunt, impediunt semetipsos, ne in suam originem, Deum pertingere possint. Omnino debem⁹ permittere vt Deus in nobis operetur, ac nobis donet quicquid vult, quando vult, & sicut vult: debem⁹ permittere, vt nos deducat per vmbra mortis, & tenebras inferni.

Igitur nō angamur, si nobis deest sensibilis deuotio, sensibilisq; amor, (qui

plærumq; impurus est) si item desunt lachrymæ exteriores, sed hoc vnusquisq; curet, vt per rationalem siue intellectualem amorem, nempe per bonā voluntatem, Deo semper vnus sit, & beneplacitum Dei pro summo solatio habeat. Absurdum valde foret, quotidie in oratione Dominica dicere Deo, Fiat voluntas tua: & tamen perturbari vel indignari quando illa sit.

Farrago cōplurium præceptionū, quas asceta spiritualis ignorare non debet.

CAPVT VIII.

ANte orationē, & in oratione asceta expediat mentem suam (quantū potest) à curis imaginibusq; rerum aliarum: atq; ita placidè, reuerenter, simpliciter, & amanter Deum præsentem attendēs, seq; Deo præsentem exhibens, precetur, & adoret eum in spiritu & veritate. Vt autem discat esse attentus, tranquillā sedulitate consideret inter psallendū, quæ verba ad Deum referantur, quæ item à Deo dicantur: & illa religioso gratoq; animo proferat vel audiat. Si tamen nondum potest esse satis stabilis corde, non ob id perturbetur: sed resignatus sit, atq; opus perfectum quod sibi deest, vera humilitate & bona voluntate, sanctoq; desiderio supplet. Vbi Deus in eo, & ipse in Deo per intimā vnionem radicans firmatusque fuerit, vbi inquam, ipse à multiplicitate liber, ad simplicem nudumq; animæ suæ fundum (in quo originalis fons diuinitatis inuenitur) pertigerit, tunc precationem fixam ac stabilem Deo offeret. Sanè Deus infirmitatis humanæ conscius, non rejicit pias orationes etiam cum distractione mentis peractas, si is qui orat, sed diose oret, inuitusque distrahatur, & voluntatem suam à Deo non auertat. Precatio exterior quæ ore tantum funditur, veluti palea est: nam interna oratio quæ funditur mente, ipsum granum est: illa quæ & mente funditur & ore profertur, Deo multum grata est. Hora canonicæ & aliæ præces, quas quis ex voto vel ex sanctæ Ecclesiæ ordinis sui constitutione persolvere debet, omnino proferendæ sunt ore. Nulla præstantior oratio est, quam vt quis petat gratissimam Dei voluntatem in se, & in omnibus alijs fieri.

Oratio.

Ioan. 4. Attentio.

Preces horaria.

Optima oratio.

St

Sanctorum invocatio.

Si asceta inuocat aliquem sanctum iam in cœlo glorificatum, nō dubitet quin ille audiat orationem eius, etiam si ipse nihil ore proferat. Adspiciat illum tanquam in Deo (cui vnus est) præsentem. Gratiæ quidem sunt Deiparæ virgini Mariæ ac ceteris sanctis quælibet orationes & hymnodię, quas ad honorem eorum piè persoluimus: nullum tamen acceptius obsequium eis præstare, nullo maiori eos honore afficere possum⁹, quam vt illos imitati, pauperes simus spiritu, & præsentiam Dei vbique attendamus, nosq; in fundum anime assidue recipiamus. Vera aut spiritus paupertas, est vera cordis humilitas, qua quis se infra omnem creaturam deiicit, & ab omnibus rebus caducis liber est, internarumque consolationum oblectationi renūciat, & afflictus, depressus, derelictus, irrius, atq; contemptus, patientiā pro Dei amore seruat, non quærens ipsa sua grauamina à se depellere.

Imitatio. Paupertas spiritus.

Verbum Dei qui audient dum.

lectio sacra.

Verbum Dei, & salutarem doctrinā prompto desideratq; animo asceta audiat, à quocunq; etiam homine proferatur, & quantumcunq; simpliciter promatur. Sic enim perennè fructum referet ex his quæ audit, etiā si memoria eius illa elabuntur. Quod si minus alacriter ea quæ pia sunt susceperit, non loquentis aut docentis vitio, sed sua culpa id accidisse credat, ac se humiliet. Non magnoperè curet vtrum defectib⁹ aliquibus obnoxius sit is qui loquitur, modò veritatem loquatur. Attendat ipsam veritatem sicut ex origine sua fonteq; suo (nempe Deo) promanat, & non curiose discutiatur qualis sit fistula, p̄ qua illa manat. Paratam voluntatem habeat adimplendi omnia vtilia præcepta quæ audit vel legit, quantum ad se pertinere possunt. Dum sacra lectioni incumbere vult, purè honore & gloriam Dei querat, nō aut impurè sui oblectationem vel inanem aliquam curiositatem, multarumve rerum cognitionem spectet. Et non nimis multa vno eodēq; tēpore legat: ne serenitatem tranquillitatemq; mentis amittat, & intus prægruetur. Legat verò cū placida animi sedulitate internaq; esurie, non negligenter ac fastidiose. Ea quæ bona & salutaria sunt, licet

fortè sæpius à se lecta vel audita fuerint, tanquam noua sine tædio semper excipiat. Profectò si humiliter, piè, simpliciter, studiose, & reuerenter talia legerit, eximiam vtilitatem ex eis referet, etiā si illa minus intelligat. Post lectionem argat gratias Domino: & ea quæ legit aut audiuit, offerat illi in laudem æternam, in vnione diuini amoris ipsius. Ruminet eadem apud se (si otium suppetit) Deumq; precetur, vt secundum illa vitæ suæ institueret, & ex eis in dilectione Dei proficere possit. Nam oratio lectionem mirè fructuosam reddit. Sane ei qui ad intimam cum Deo vnionem pertingere, & in amabili vitæ libro supremas literas legere, atq; in incorruptibili speculo diuinitatis ineffabilia spectacula contemplari desiderat, magis necessarium est passionem Domini recolere, orare, aspirare, ad Deum, & fundo suo familiarem esse, atq; intra se habitare, quam in lectione materialium librorum iugiter occupari.

Oratio lectionis cōdimentum.

Eucharistia.

Venerabile sacramentum corporis Domini asceta libenter sumat. Nā ex stia humili, crebra, deuotaq; perceptione Eucharistiæ, magis in vitæ sanctitate, & diuina vnione proficiet, quæ ex quolibet alio exercitio. Eam si forte nō quotidie accipit sacramentaliter, accipiat tamen per pium desiderium veraq; præparationē spiritualiter. Hoc modo non semel tantum, sed sæpius singulis dieb⁹ illā cum ineffabili fructu suscipere potest. O dignissimum suauissimumq; sacramentum, in quo sub specie panis itemq; sub specie vini accipimus totum Christum, nempe corpus, sanguinem, animam, & diuinitatem Christi: accipimus totā Trinitatem, patrem, filium, & spiritum sanctum. Neq; .n. ab iniuicem separari possunt tres personæ vni⁹ Deitatis atq; essentiæ. Tota ergo Trinitas in habitat ipsum corpus Christi: quia tota diuinitas in eo est. Quod corpus Dominicum qui cum debita deuotione percipit, emundatur ab omnibus delictis, & etiam ab illis mortalibus peccatis absoluitur, quæ se nescit vel nō meminit admisisse, modò ita sit affectus, vt si illa se perpetrasse sciret, cōfiteri & pœnitentiam agere velleret: efficitur itē particeps omnium bonorum illorum, quæ Christus

Kk 3 stus

stus in vita, passione ac morte sua promeritus est, imò & illorū omnium bonorum, quæ ab Adæ temporibus vnquã facta fuerunt, atq; ad vltimum vsque electum fient: vnitur deniq; & incorporatur Christo, vnde robur virtutēq; virtijs resistendi ac bonis operibus insistenti accipit: iamq; puriori & excellentiori vita ornatus, transformatur atq; transformatur in Deum, & omni gratia gloriosissimæ Trinitatis impletur.

*sibi mori-
dum.*

Asceta magis semper id amplectetur & faciat, quod propriæ volūtatī sensu- litarūq; magis aduersatur. Quando quis- piam petit ab eo aliquid, quod non est illicitum, continuò abneget atq; relin- quat seipsum: paratusq; sit facere volū- tatē alterius, vera discretione seruata.

Obedientia.

Nihil vnquã sanctæ obedientiæ præ- ferat. Malit folia & quisquilias arborum per obedientiam colligere, quàm secundum propriam voluntatem mag- nis operibus sublimibusque exercitijs insistere. Pròptèr propter Deum obe- diat, etiam si superior, cui obedire de- bet, multum imperfectus sit. Agnoscat illum Dei vicarium esse, & ei honorem atque amorem sincere impendat. Tan- ta virtus est obedientia, vt patres asse- rant maius esse meritum eius, qui liben- ter quidem ad honorem Dei ieiunaret, sed ex præcepto superioris, siue ex sacre religionis constitutione, etiam carnes sobriè continenterque manducat, quã sit meritum illius qui pane & aqua con- tentus, ieiunat ex propria deuotione. Ad perfectionē peruenire non potest, q̄ proprium sensum deserere, & pròptèr obedire non vult.

*Inspiratio-
nes diuina
sunt obser-
uande.*

Diuinas inspirationes diligēter intus obseruet asceta, audiens quid in se lo- quatur Dominus: quas quidem inspira- tiones, & internos Dei tractus manife- ste percipiet, si non implicatam, distra- ctā, & inquietā mētem habeat. Exhibe- at se semper Deo tãquam viuum instru- mentum, paratissimūq; sit ad exequen- dum illius beneplacitum: dicens cum beato Paulo: Domine quid me vis facere? In nulla omnino re, in nullo exerci- tio, diuinæ volūtatī aduersetur. Nullū modum, nullam consuetudinem quã- liber sanctam cum proprietate retineat. Nihil cum proprietate faciat. Eos mo- dos & ea exercitia amplectatur, ad quæ

Act. 9.

amplectenda magis à Deo intus inuita- tur ac trahitur, & quib; se ad diuinitatis amorem vehementius accendi, vicini- usq; Deo coniungi sentit. Essentialis ad Deum via est vniformis, sed exercitia sunt diuersa. Si dubitat vtrum propen- sio sua à Deo sit, attendat an voluntatē Dei omnino sequi vellet, si eam perspe- ctam haberet. Nam si ita reuera affectus est, & Deum orat vt se illuminet doce- atq; iam id ad quod creprius intus tra- hitur, sciat esse à Deo, modò à sacris lite- ris & Ecclesiæ dogmatibus non discor- det. In rebus tamen grauioribus, præstat consulere expertos, atque eorum consi- lium humiliter sequi, ob dolos damo- nis se nonnunquam in angelum lucis transfigurantis.

Quicquid asceta decoris videt, quic- quid sentit suauitatis, quicquid perfectio- nis aduertit in rebus creatis, id totū refe- rat ad laudem Dei, qui est fons & origo omnium. Hunc transcensis fragilibus creaturis, sincero amore cōplectatur. Si cum habuerit, habebit omnia. Deus enim continet in se exuberantissimè to- tum quod delectat aut placere potest. Omnis perfectio quæ creaturis est diuisa, in eo vnita inuenitur: & ipse quum sit archetypum exemplar omnium, etiam est omnia: in creatum esse omnium re- rum est. Habuit si quidem in sua æterna scientia diuinas rationes atq; ideas eorū quæ fecit: & quicquid ab eo creatū est, semper ab eo cognitum fuit, semper in mente eius vixit viuētq;. Hinc euangeli- ū dicit, Quod factū est, in ipso vita e- rat. Vnde & nos in Deo secundum ideā ab æterno fuimus: in eo inquam fuim; & sumus increati, in quod siue in cuius cognitione res omnes sempiternè viuūt & vita sunt. In essentia ergo Dei rerum omnium exemplaria sunt: & ipsa eadē diuina essentia vnum omnium rerum exemplar & vna idea est. Nam omnis re- ū multiplicitas in simplicissima super- essentialiq; Dei essentia ad vnitatem re- digitur: & omnia in Deo vnum sunt. Igitur in Deo sunt verissima, & perfe- ctissima rerum exēplaria, quæ incorru- pta in æternum permanent. In hoc autē sensibili mundo, ea quæ videmus, sym- bola quædam & signa verorum sunt tã- tum, quæ cum tēpore labūt, & præter- eunt. Pulchritudo, elegantia, suauitas,

opu-

opulencia, dignitas, & perfectio omniū creaturarum, comparata pulchritudi- ni, elegantia, suauitati, opulentiæ, dig- nitati, & perfectioni creatoris, nihil est: quemadmodum aquæ guttula compa- rata toti Oceano vix aliquid est. Planè si cœlum, terra, & quæcūque Deus crea- uit, item quæcūq; creare posset/posset etiam si vellet creare plurimos mundos isto longè excellentiores) si inquam ea cum ipso Deo componantur, tam nul- la vel modica sunt, quam modica est ac- cies vnus acus comparata cum vastissi- ma coeli mole. Ipse autem summus cō- ditor ac De; noster, sicut sine principio & sine fine sempiternus est: ita sine alte- ratione & sine variatione incommuta- bilis est, semper idē permanens.

*Deus immo-
mutabilis
est.*

*Iudicia Dei
non sunt
seruanda.*

Nō inquirat asceta (si errare nō vult) quare Deus aliquos in errore cæcitateq; deserat, alios non deserat: sed relinquēs Deo iudicia sua (quæ sunt abyssus impe- netrabilis/certò credat eum nihil agere nihilq; permittere iniustè.

*Mysteria
Trinitatis
inuestiga-
tilia.*

Nō etiam temerè inuestiget, neq; cu- rioso loquatur de mysterijs altissime atq; incōprehensibilis Trinitatis: sed verā integramq; de vno Deo in tribus perso- nis fidem simpliciter retineat: sciens tã impossibile esse, vt aliquis ipsam Trini- tatem explicet, quàm impossibile est vt quis in terra stans cœlum digito contin- gat. Quis enim intellectu capiat, vt pater se intuens, clarissimāq; cognitione abyssum perennis essentia suæ perspi- cians, præ delitiam affluentiā verbum suum æternum proferat, seu filium ge- neret? nam illa sui cognitio, filij sui in æternitate generatio est. Quis intelligat vt Spiritus sanctus procedat atq; emanet à patre & filio? Quis capiat vt pater, filius, & spiritus sanctus, vnum (quantum ad essentiam attinet) verè sint, quum tamē in ipsis personis magna sit distinctio, & vt quælibet persona duas alias intra se habeat? Præstat omnino aliquid hinc experiri quam dicere. Qui excellenter à Deo illuminantur, & ad mysticam cum eo vnionem pertingūt, certius cognos- cūnt ea quæ ad fidem catholicam oculis tamque veritatem pertinet, quam nos cognoscimus ea quæ coram posita cer- nimus oculis corporis.

*Corpus
Christi in
Eucharis-
tia.*

Ergo nec istud perscrutari tētet asce- ta, quomodo verum, viuum, & immòr

tale corpus Christi sit in sacramēto Eu- charistie: quin potius credens nihil Deo esse impossibile, puram, inuiolamque fidem seruet in his, quæ intellectu & ratio- ne cōprehendere nequit.

Propter tentationes occurrentes ipse *Tentatio-
asceta non frangatur animo: nam virtu-
nes ac pro-
tū perfectio itrenna decertatione cō-
pensationes
paratur. Vtiliter in nobis De; relinquit
vitiōsa.* propensiones vitiōsas. Idcirco enim hoc facit, vt nos modò viriliter illis resi- stentes legitimeque pugnantēs, glorio- se aliquando in cœlis coronet. Non expedit vt omnes cirò absq; tentationum impugnationibus ad perfectionem per- ueniant. Neque enim solet seges eximi- um fructum proferre, nisi prius asperita- tem hyemis perferat. Certum est, eos qui ad vitia multum proclives sunt, & ægrè ab imaginationib; rerum caduca- rum (quibus mens eorum depicta est) auelluntur, si diligenter seiplos morti- ficare denudareque studuerint, multò præclariore futuros, quàm sint illi qui non ita proni sunt ad vitia, & faciliè ab imaginibus se expediunt. Nam princi- pis figura magno diuturnoq; labore la- pidi in sculpta magis cōmēdatur, quàm figura molli luto citra difficultatē im- pressa. Et quidem si aliquis eorum qui strenuè decertant migret imperfect; ex hac vita, atq; in purgatorio aliquandiu detineatur, vbi ipse iam plenè purgatus fuerit, gradum in regno cœlorum lon- gè altiore obtinebit, quàm obtineat is qui non ita strenuus ac seruens fuit, licet fortè sine aliqua purgatorij pœna ad Deum peruenit. Nonnunquam etiam viri perfecti in inferioribus, & animalibus viribus sentiunt inordinatos vitiō- rum motus, quibus tamen ratione, & voluntate contradicunt. Tunc nimi- rum tempestas in exteriori homine sa- uuit. at in interiori homine pax integra seruat. Asceta igitur propter illa quæ in inferioribus animæ viribus inuitus sustinet, non putet se gratiam diuinam perdere. Deus salutem electorum suo- rum sæpè promouere solet ex his, quæ ipsi omnino contraria saluti suæ esse ar- bitrantur: vnde & tētationes foedas, hor- rendas, atq; infernales eis nonnunquam accidere permittit. In talibus asceta se totum resignet Domino, manens intus apud se. Non omittat propter illas per-

Kk 4

cipe.

cipere sacram Eucharistiam, aut alia bona opera facere. Nam quantumlibet eas sentiat, quamdiu non consentit, nullū salutis suæ detrimentum patitur. Blasphemias, & alia absurda, quæ suggerere diabolus consuevit, non pluris faciat, quam muscas circa se volitantes. Mox auertat se ab illis. Si vehementius importunusq; infestatur, signo crucis edito, inuocet Deum, & dicat: Domine cōserua me immaculatum coram te: ego mallem mori millies, quam huic iniquitati, huic pessimæ suggestioni consentire. Confugiat ad arborem crucis seu ad Dominicam passionem. Et licet forte vsque ad eum se derelictum esse sentiat, vt Deus ei dicere videatur, Recede à me, non noui te, non places mihi: nequaquam tamen ob id spem abijciat: sed fide plenus cum beato Iob dicat: Etiam si occiderit me, in eum sperabo: & si in profundum inferni demersus fuero, inde me liberabit. Atque ad Deum conuersus addat: Multum quidem me grauant ea quæ sustineo Domine, & mihi minus congrua atque vtilia esse videntur: sed tu qui sine causa nihil accidere permittis, scis quare eueniant. Vnde ego tuæ bonitati confidens, me totum tibi funditus resigno. Credat non posse se derelinqui à Deo, si nō ipse Deum derelinquat. Deuse cōscius infirmitatis humanæ diligentissimè moderatur tentationes electis suis occurrentes, ne magis ingrauescant, quam illi ferre possint: quemadmodum amantissima aliqua mater nudās infantem suum ad ignem, inter ipsum infantem, & ignem manum sedulo continet, ne ille nimio calore lædatur.

Patientia in aduersis. Asceta memor passionis Dominicæ peccatorumq; suorū, quamlibet tribulationem, & cordis angustiam libenter perferat: & eam (quomodo cunq; & vnde cunq; aduenit) non aliunde quam de manu Domini suscipiat, etiam si vitio suo, & culpa illam sibi forte cōciliauerit. Paratus sit vel ad extremum vsq; iudicij diem in dolorib; ac pressuris viuere, si ita Deus velle. Neq; enim aliqd vtili homini accidere potest quam tribulatio, siue sit externa, siue interna. Et nullum certius signum diuinæ electionis habetur, quam si quis tribulationē humiliter, patienterq; propter Dei amo-

rem sustineat. Illa enim est preciosus, & præclarus annulus, quo Deus animam sibi desponsat. Pati pro Deo, res tantæ dignitatis est, vt homo iure se reputare debeat indignum eo honore. Etiam exigua molestia propter Deum equanimiter tolerata, incomparabiliter præstantior est, quam sint multa & grandia bonorum operum exercitia. Quoduis grauiamen imaginem aliquam excellentissimæ passionis domini nostri Iesu Christi refert, & in eo homo promereri potest perfectā eiusdem passionis Dominicæ participationē. Per tribulationem dona Dei obtingunt homini: vel si ea ante tribulationē obueniunt, per tribulationem conseruantur. Quicquid modò patimur, hoc Deus ab æterno præuidit, sciuitq; nos illud ita, & non aliter esse passuros. Nūquam ipse sineret minimam aduersitatem intus forisve exurgere, & nec minimam quidem vētum stare aduersus electos suos, nisi sciret hoc eis expedit ad salutem. Frigore, æstu, fame, siti, infirmitate, & quibuslibet alijs afflictionibus, non solum purgat, sed etiam mirificè exornat animas nostras: sicut peritus aliquis pictor imaginē porncæ solet lineis atq; colorib; superinductis, & sicut aliqua nobilis puella nuptura illustri principi, decoratur auro & gemmis, honestaturq; cultu vario. Dicit quidam Deus his quos sublimiter elegit, sibiq; singulariter segregauit, Qui vos tetigerit, tanget pupillā oculi mei: verū tamen potius quam tales non purgaretur atq; exornaretur per tribulationes, ipse permitteret vt & dæmones, & homines, & elementa siue quælibet creaturæ illos premerent atq; grauaret. Igitur omnis afflictio & amaritudo patienter loco inferni atq; purgatorij toleranda est Anima .n. verè pura & resignata, mox vt è corpore egreditur, ad regni cælestis palatium euolat. Quidam amicorum Dei ait: Quando aliquis afflictionem vel dolorem sentiens, Deo se humiliter perseueranterq; resignat, huiusmodi resignatio est ante ipsum Dominū velut cithara dulcisona, in cuius chordis spiritus sanctus suavissimè canens, cælestis patris aures occulto quodam internoq; modulamine mirificè demulcet. In hac cithara crassiores fides, id est, exterioris hominis vires (quæ vndiq; dolore oc-

cupantur) demissum lugubremq; sonū reddunt: at fides exiliores, nempe, vires interioris hominis (quæ plena deuotione in spontanea patientiq; resignatione persistunt) acutū iucundumq; sonū edunt. Natura sensibilis ex cruciata gemit, sed natura superior ac rationalis permanet trāquilla. Et profectò anima efficitur sponsi æterni prædilecta sponsa, specialisq; regina perardentes & ignitas, afflictiones ipsam ossium medullā detrastantes: quæ illam non aliter præpassant, quam ignis cerā, vt capere possit eam formam quā artifex imprimere voluerit. Sanè si supremus ille artifex nobilissimam perpetuæ essentia suæ imaginē imprimere animæ debet, necesse est, vt animā deposita forma sua vultu, supernaturaliter immutetur transformeturq; (neq; enim aliquid potest alterius rei formam inducere, nisi prius propriam exuat & amittat.) Ad quam felicem immutationem & transformationem Deus omnipotens animā præparat per intensissimas aduersitates. Nam quem donis potioribus exornare sublimiterq; transformare decreuit, eū non blandè & molliter lauare, sed potum in mare amaritudinis immergere consuevit. Hæc ille.

Pecūs qui se habent. Quando asceta peccat, sibi soli peccatum suum impūtet: magisq; doleat & deplangat, quod Deum fidelissimum dulcissimumq; patrem suū offenderit, quam quod commiserit, vt grauius vel etiam æternis supplicijs puniatur. Molestiam acerbè illius reprehensionis qua tunc intus à Deo contetur, non querat effugere, sed humiliter illā tanquam salutiferum antidotum sustineat. Exaggeret quidē offensas suas, non tamen desperet. Si ex lapsu factus est humilior atq; cautior, res iam nō vsque adeo malè habet. Ergo postquam lapsus est, non nimis scrupulosè perquirat, vnde id acciderit, neque diutius quam oportet defectum suum apud se (quasi fugiens à Deo) reuoluat: sed citò se in Deum recipiat, & contrito atque amanti corde ad Christum conuersus (etiam si sensibilis contritio non adsit) dicat: Domine, ego ad te confugio, culpam agnosco: propitius esto mihi peccatori. Projicio iniquitates & negligentias meas in abyssū miserationū tuarū.

Renuntio omnibus quæ tibi displicent, & quicquid tu non es, relinquo. *Luc. 16.* Propono per gratiam tuam corrigere me: ablu me precioso sanguine tuo. In te spero clementissime mi: & amabilem dexterā tuam, quæ me cadentē semper excipit, deoscolor. Præstat omnino mox post peccatum admissum renerti, & recita pergere in Deum, quam diu in peccato discutendo occupari detinerique. Neq; enim contracta dissimilitudo melius alibi deponetur, quam in Deo. Reuera Deus quum sit fons immensæ misericordiae, non potest non succurrere, non potest non ignoscere ei qui ipsum humiliter, & confidenter innocat: etiā si is peccata totius mundi millies commisisset. Fasciculus lini in ingentem ignem coniectus, non tam repentē incenditur, quam parat⁹ est Deus veniam dare homini pro peccatis suis verè dolenti. Inter bonitatem Dei & peccatorem poenitentem nullum prorsus medium est. Optima verò poenitentia præclaraq; contritio est, mentem humilem habere, & voluntatem ab omni peccato atque ab omnibus, quæ impedimentum amori diuino adferunt, auertere, eamq; integrè ad ipsum Deum conuertere. O quantum cordibus nostris Dominus Deus noster dulcescere debet, qui magis diligit nos quam ipsi diligamus: quiq; seipsum liberalissimè nobis exhibet, impendit, & offert: quum tamen propter malitiam, & ingratitude nostram sim⁹ eo prorsus indigni. Ipse plerumq; corda nostra consolatione gratiæ suæ latificat, licet sciat nos post horulam peccaturos.

Defectus quotidiani. Asceta ppter eos defectus, quos nulla ratione in se deuincere potest, nō perturbetur: sed se Deo resignans, reputet illos veluti fimum esse, quo conspersus ager animæ suæ, vberiore fructum profert. Deus enim nauos aliquos spirituales & modicum quid reprehensibile etiā in charissimis electis suis sæpè relinquit, (qui vt plurimum ad iram & vehementiam procliuiores sunt, vel primorum motuum molestia lōgo tempore fatigantur) vt sibi & alij cogniti, magis humilientur: indeq; gratia quam à Domino acceperūt, velut ignis sub cinere, occultetur ac melius cōseruetur. Sæpenuerò accidit, vt hi q adhuc sunt irresi-

gnati & grandes in oculis suis, virilibus primos in se motus compescant, & fortius aduersa quæq; extrinsecus perferant, quam humiles, & verè resignati amici Dei. Istr enim secundum interiorè quidè hominem tranquilli in aduersis permanent, sed secundum sensualitatè plerunq; turbantur, atq; pœnas exhorrent. Igitur asceta roget Christum, vt oëm imperfectionem suam suppleat. Si longanimis fuerit, eandem ab ipso Christo istud intus audire merebitur, Gratias ago tibi fili, quòd defectus tuos ad finem vsque patienter tolerando mecum crucem meam portaueris.

Quies animi est consilium.

Nimum timorem, inordinatam pusillanimitatem ac tristitiam, superfluos conscientia scrupulos, irrequietasq; curas, & implexas sollicitudines, tanquã grauia impedimenta asceta semper deuitet. Omnes causas & negotia sua in Deum humili plenaq; confidentia projiciat. Ita enim Deus illi melius intus ac foris prouidebit, quam omnes creaturæ prouidere possent. Sanè illos qui se curis atque actibus externis nimium implicant, & Deo se credere vel nolunt vel non audent, ipse Dominus plerunq; inopiam miseriamve experiri sinit, vt sic agnoscant quam paruum sua industria efficere possint. Asceta ergo non nisi moderatas, & conuenientes curas in se admittat. Non anxie pertractet apud se, vtrum necesse erit, vt post hanc vitam peccata sua adhuc in purgatorio expientur: sed voluntati, prouidentia, ordinationique Dei se totum securè in omnibus committens atq; resignans, gratum habeat quicquid ille ei facere voluerit in tempore, & aternitate. Spectet quidem certa fiducia, misericordissimum Dominum libenter sibi peccata condonaturum: non tamen perat neq; optet, vt ille ea non puniat. Sicut diligit diuinam misericordiam, ita diligit, & diuinam iustitiam: adeò vt paratus sit ipsa quoq; inferni tormenta pro peccatis suis sustinere, si decor diuinæ iustitiæ id exigeret, & Deus vellet. Hac enim ratione, plenissimam remissionè accipere poterit, à culpa & pœna absolutus.

Satisfactio peccatorum.

Agnoscat quæuis opera & quæuis graminamina sua minora esse, quam vt p illa pro innumeris iniquitatibus suis dignè satisfacere possit. Bona ergo quæ facit

& aduersa quæ patitur, ob id faciat atq; patiatur, vt Deum quem offendit, placeat, eiq; placeat, & eius amicus sit: Dei honorè, Dei amorem, Dei voluntatem in illis spectet. Cæterum in satisfactioe p peccatis suis, offerat Deo merita, labores, opera, dolores, & vulnera Christi. Nam hæc indubitanter valent ad plenè satisfaciendum pro omnibus peccatis.

In Deo solo fidendum.

Non in sua bona voluntate suo proposito, quantumuis etiam firmo, neque in consuetudine diu retenta, neque in sua industria, virtute, aut diligentia, neque in donis quæ à Deo accipit, incautè confidat: sed in ipso solo Deo, in sola eius misericordia, in solo gratia eius auxilio spem reponat. Nam sine illo neque bona inchoare, neque in bonis perseverare aliquo modo potest. Igitur diffidens de se, fidat illi qui omnia potest. Nihil prorsus de his quæ bene aigit, loquatur, aut cogitet, sibi adscribat, sed omnia illa Deo attribuat: se in nihilo suo semper continens, & etiam eos qui pessimè viuere videntur, sibi praeferens. Reuera enim si quid in se boni habet, id omnino Dei est, non suum. Nam ex se ad omne malum propensus est: & nisi gratia Dei seruetur, ipse in innumera grauissimaque peccata corrueret. Meritò itaque Dominus ait: Quum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicit: Serui inuiles sumus.

Omne bonum vni Deo tribuendum.

Luc. 17.

Quantumcunq; proficiat asceta, nūquam proficiendi desiderium deponat. Neque enim tempore huius exilij tam altè vel profundè in Deum pertingeret, quin quolibet momento sublimius, profundiusque in eundem ingredi possit. Ipse sic se semper gerat: sic & se humiliet ac parumpendat, quasi modò primùm inciperet. Quamdiu hic viuit, nō deerit fortè in eo aliquid, quòd nondum satis mortificatū sit. Esto sanè vt iam non amplius moueatur ad spectum mortalium creaturarum: esto, vt si vel centum foeminae omnium, quas totus orbis habet, elegantissima, ipsi exhiberentur, mox eas fastidiret (non quidem odium aliquod in illas cōcipiendo, sed vanam corruptibilemque pulchritudinem nihil pendendo) adhuc tamen sedulo vigilare, ac seipsum ad mortem vsque diligentissimè obseruare debet. Licet in omni-

Continuum proficiendi studium.

nibus locis, & apud quoscunq; homines Dei praesentiam attendere, atque cum Deo esse possit, par est nihilominus, vt si optio ei datur, secessum quieremq; ab omni multiplicitate semper eligat, & occasiones offendendi declinet.

Secessus & quies.

Vesperina sui recollectio.

Vespere, quando nocturnæ quieti sedatur est, vt somnū capiat, eas occupationes quæ illi hora minus congruunt, repellat. Recogitet quid eo die malè egerit, in quibus deliquerit, quam negligens atq; ingratus fuerit: & ipsas offensas suas confiteatur coram Deo, proponens eas confiteri suo tempore etiã coram sacerdote: proponens & vitam suam, Domino adiuuante, corrigere. Honestè pudicèq; se collocet in lectulo: ac salutaria apud se pertractans, inter sanctas cogitationes piaque desideria obdormiat, vt cum spōsa dicere possit, Ego dormio & cor meum vigilat.

Eccl. 5.

Manè strato surgens quid agat.

Manè, vt de somno excitatus est, suam primam cogitationem, suam intentionem, sensuq; suos ad Deum cum amore & gaudio cōuertere consuecat, vt diuinæ visitationis atq; gratia capax efficiatur. Offerat se Deo in laudè aternā. Veruntamen si euigilans sentit se prægrauatū, ita vt nequeat liberè se erigere in Deū, non nimum deiiciatur animo: sed humiliter patienterque huiusmodi molestiam ferat. Deus enim deuotionè eius nō ex prima illa spiritus confusione atq; inordinatione, sed ex bona voluntate ac sanctis operibus consequentibus metietur. Si quid etiam minus honestum inter dormiendum passus est, statim vbi somno abscedente compos rationis sit, anseretur quicquid foedū est, & confidat in Domino.

Visioibus quatenus abhibenda fides: & quomodo discernenda.

Somnijs & visionibus non incautè fidè adhibeat. Nam diabolus facile decipit eos qui talibus innituntur, & ea expectūt magnificantiq;. Esto, vt toto decēnio vera sint alicuius somnia & veræ visiones: deinde tamen vel semel malignus spiritus in angelū lucis transfiguratus sese illis admiscere poterit, vt hominem imprudentē subuertat. Ipsa visiones ad sacram scripturā & sanctorū scripta examinari debēt: quæ si illis per omnia concordāt, admitti possunt: sin minus, repellendæ sunt. Obseruare etiam oportet, vtrum is cui reuelationes fiunt, sit verè humilis. Nam reuelatio diuina

hominem efficit pauperem spiritu, resignatum, & flexibilem: contra, diabolica illusio hominè reddit superbum, & in proprio sensu pertinacem, atq; obduratum. Sanè pleriq; speciales & perfecti amici Dei, sæpenumerò in ecstasi rapiuntur, præclaraq; visiones vident. Aliquando per verba aut corporales imagines ipsis exhibitas, aliquando per spirituales similitudines siue per intellectualem reuelationè menti eorum in suauitatem, perdiscunt veritatem sibi vel alijs necessariam, atq; futura nonnunquam cogitoscunt. Et hæc quidem quæ verbis vtuntur, explicatur, potissima nō sunt: sed id quod ipsi perfecti sentiunt, quando reuera in Deum excedunt, eiq; intimè vniuntur, neq; verbis exprimi, neq; intellectu comprehendere potest. Qui tamen perfecti viri in nullis omnino Dei donis quiescunt. At imperfecti (quorū nonnulli etiam stuporem quendam, & somnum siue excessum spiritus interdum incurunt, miraque in formis atq; imaginibus vident) facillè donis Dei vel inanem gloriam, vel ad sui oblectationem abutuntur.

Qua intentione asceta opera sua facere, & quomodo illa Domino commendare operibusq; Christi vniere, qua item ratione imperfectiones suas meritis illius supplere debeat.

CAPVT IX.

Consuemat asceta omnia opera sua per sanctam intentionè ad Dei honore referre: consuecat tam illa que agit, quam ea quæ patitur coniungere atq; vniere operibus & doloribus Christi per orationem siue desiderium. Sic, n. ipsa opera, & gramina ei, quæ ex se vilia, sicut nostra obicera, atq; imperfecta sunt, nobilissima, clara, gratissima erunt. Ineffabilem namq; dignitatem ex meritis Christi quibus vniuntur accipient: sicut aquæ gutta in vas aliquod vino plenum immissa, tota à vino absorbetur, & eximium vini saporem colorèq; recipit. Bona opera illius qui istud piè obseruat, excellunt incomparabiliter bona opera eius qui nō obseruat. Igitur asceta ante actus suos, si non est contentus interna illa intentione, qua sine verbis honore Dei purè spectat, & desiderat, poterit

Intentio pura.

Venienda omnia meritis Christi.

terit dicere Deo patri: Pater sancte, ego in vnione amoris prædilecti filij tui me & omnes actiones meas tibi cōmendo: præcorque vt quicquid facio, tu digneris suscipere ad æternam laudem nominis tui, & ad omnium hominum salutē. Vel Christo ita dicit: O Domine Iesu Christe, qui secundum diuinitatem es in terra, digneris istud facere per me sicut tibi placitum est, ad salutē omnium hominum. Ante refectionem, & ante somnū conuenienter dicit: Domine Iesu, da vt ad honorem & gloriam nominis tui continenter sumam refectionē, (vel) pudicē capiam somnum, in vnione illius suauissimæ pietatis, qua tu Deus meus pro me factus homo, refectionē (aut) somnum corporalem coepisti in terris. Sūt qui dum cibum mandunt, ruminare solent hæc verba: Virtus diuini amoris tui dilecte mi Iesu, me tibi incorporeret & intimē vniat: dum verò bibūt, ista: Dulcedo diuinæ charitatis tuæ, amantissime Iesu, influat in intima mea, & penetret totam substantiam meam, ad æternam laudem tuam. Qui viuunt in monastica vel religiosa aliqua cōgregatione, vbi lectio sacra sub refectione recitatur, debent his quæ leguntur intendere, si ea intelligunt.

Manducanti ac bibenti quædum mandant.

lectio mensa.

Cordi Iesu nostra comendamus.

Asceta ipsa opera & exercitia sua piomellissimè cordi Domini Iesu (quod diuinitatis cordi inseparabiliter vnitū est, & vnde omne bonum promanat emendanda atque perficienda commendabit: ea quæ offeret in laudem Dei æternam, isto vel consimili modo: Bone Iesu, ego hoc opus quod feci, hæc exercitia mea, commendo diuino cordi tuo emendanda & perficienda: tibi quæ offero in laudem æternam, & ad totius Ecclesiæ tuæ salutem, in vnione dulcissimi illius amoris, quo tu Deus noster pro nobis homo fieri, & mori voluisti: (vel ita) in vnione perfectissimorum operum & exercitiorum tuorum. Similiter offeret preces suas (si volet) in vnione orationum Domini: ieiunia sua in vnione ieiuniorum eius: refectionem suam, & somnum suam in vnione illius inæstimabilis charitatis, qua ipse Christus pro nobis factus homo, refectionē & somnum corporalem accepit in terris. Offerre poterit etiam verba sua in vnione sacratissimorum verborū Chri-

sti: itidem, & lachrymas quas vnquam fudit, poterit offerre in vnione purissimarum lachrymarum illius, &c. Si oblationem suam dirigit ad patrem, offeret opera, exercitia, & verba sua in vnione operum, exercitiorum, verborumque filij, sicut prædictum est: Vel dicit ita, Pater sancte, ego offero tibi hæc exercitia, hæc verba mea, per vniciū filium tuum, in virtute Spiritus sancti, ad æternam laudem nominis tui, omniumque hominum salutem.

Grauiamina verò sua (siue parua siue magna, siue externa siue interna sint) offeret in hunc ferè modum: Dulcissime Domine Iesu Christe, ego hoc grauiamen, hæc tribulationem, hoc impedimentum, hunc mœrorem, hæc tentationem, hos dolores, has calamitates, & quicquid vnquā afflictionis passus sum, offero tibi in vnione venerandæ passionis tuæ, (vel) in vnione omnium quæ petulisti pro me: offero ea ad æternam laudem nominis tui, & ad totius Ecclesiæ tuæ salutem. Aut ad patrem ita dicit: Pater sancte, ego omnia, quæ me grauat offero tibi in vnione sacratissimæ passionis prædilecti filij tui, ad laudem nominis tui, &c.

Geniuamina.

Oblatio meorum Christi.

In plenam emendationem, expiationem, atque satisfactionem pro peccatis negligentisquæ suis, & pro peccatis ac salute aliorum tam viuorum quàm defunctorum, offeret Deo patri merita Christi: offeret incarnationem, natiuitatem, conuersationem, passionem, mortem, resurrectionem, & ascensionem eius. Aut specialiter pro superbia sua humilitatem illius, pro impatientia patientiam, pro incontinentia continentiam, pro malitia sua incontinentiam eius offeret. Vel dicit Christo: Eia Domine mi responde pro me, & satisfac pro peccatis meis, offerens patri merita sanctissimæ humanitatis tuæ. Poterit & hostiam corporis Domini (vbi ea à sacerdote consecrata fuerit) offerre pro suis aliorumque peccatis. Hic obierdicimus, eandem sanctam hostiam posse offerri in augmentum gaudij ac gloriæ cuiuslibet sancti iam in coelo glorificati. Sic etiam dulcissimum cor Iesu (quod totius beatitudinis gazophylacium) in augmentum gloriæ sanctorum offerri potest ipsi sanctis.

Si

Per Christum omnia petenda.

Si asceta peccatorū veniam aut quælibet alia salutaria postulerit in nomine filij, facillimè impetrabit ea quæ petet. Veluti si dicat patri: Pater clemētissime, miserere mei, propitius esto mihi peccatori, ignosce delictis, & negligentis meis, per vniciū filium tuum. Nā quando per filium aliquod p̄te petitur aut offertur, fieri non potest, quin ipsa petitio aut oblatio sit Deo patri acceptissima: quemadmodum necessariò apparet aureum vel purpureum, quicquid per lucidam gemmam siue per vitrum aurei purpureive coloris conspicitur. Neque enim vel in coelo vel in terra pater quicquam charius habet ipso vnigenito filio suo. Vnde & mater Ecclesiæ suas petitiones ita concludere solet, Per Christum Dominum nostrum.

Nostra imperfectio- nis qui supplenda.

Hac etiā aut simili ratione asceta rogare Christū poterit, vt imperfectiones suas suppleat. Iesu bone, ego nimis imperfectè seruiō tibi, nimis imperfectè laudo te, nimis imperfectè desidero, & diligo te, nimis longè adhuc absum à vera mei abnegatione atque mortificatione, à vera humilitate, mansuetudine, patientia, charitate, continentia: rogo ergo, vt quod minus est in me, tu digneris supplere pro me, offerēs patri cor tuam diuinum. Aut ita dicit: Ego laudū tuarum pensum quod perfolui, ac tepidū distractumque; seruitium meum, cōmendando diuino cordi tuo emendandum, & perficiendū: ipsumque; tibi offero ad gloriam nominis tui, & totius Ecclesiæ tuæ salutem, in vnione illius amoris, quo tu patrem orasti, & laudasti in terris: rogo te vt te ipsum perfectissimè laudes in me. Quādo enim talia humiliter dicuntur, Christus Iesus indubitanter supplet quod homini deest. Credamus hoc, & proculdubio ita fiet. Necessè enim est, vt obtineamus à Deo vtilia quæque, si humiliter, & certa fiducia speramus nos ea obtenturos. Is qui rogat Christum vt pro se satisfaciatur, p̄ se suppleatur, seq; suis meritis exornetur, si dubiū nimiumque; meticulousus permanet, similis est ei, qui vilibus sordidisque vestimentis exutus, & repente indutus regijs, non nouit decēter atque compositè pro exigentia ipsorum regalium vestimentorum incedere: sed pro morum ruficitate, cui assuetus est, ineptè, & inciuiliter graditur.

Humilis ac vna fiducia.

Corporis Domini oblatio.

Ista omnia Dominus familiarissimis amicis suis reuelare dignatus est: vt nos hac ratione opera nostra reddamus nobilissima: hac ratione nostrā inopiam ex inexhausto meritorem Christi thesauro subleuemus, & animas nostras eisdem Christi meritis exornemus: hac denique; ratione, p̄ peccatis nostris facillimè satisfaciemus.

Declaratio p̄ admodum exercitij quotidie seruanda. CAP. X

Quamuis Tyro spiritualis debeat semper (quantū fragilitas humana admittit) introuersus esse: quotidie tamē (si non impeditur) sese coelesti sp̄so per speciale exercitium præsentē exhibere, atque vnire studebit, siue sentiat deuotionē, siue non sentiat, electa ad id hora congrua. Et quidem huic negotio nō parum conferre poterit exercitium quod supra posuimus, vbi formulas adspirationum conscripsimus: sed alterū hic declarabimus, quod sancti patres vtilissimū esse asserunt. Ipsum non parui pendet spiritualis tyro.

Introuersus.

Punitia.

In primis igitur omnibus viribus, & sensibus suis reuolūctis, prouoluet se in spiritu ad pedes Domini Iesu, atque peccata sua humiliter dulciterque; deplāget, & illa in abyssum miserationum Dei projiciet, vt ibi absorpta consumantur, atque ad nihilum redigantur. Desiderabit & ex animo optabit se nūquā offendisse Deum: vt hac via illi ita placere mereatur, quasi eum nunquā offendisset. Proponet deinceps vitare per gratiā eius omnia quæ illi displicent. Petet sibi ignosci per merita humanitatis Christi, & per merita beatæ Mariæ omniumque electorū Dei. Petet ab lui precioso sanguine ipsius Domini Iesu, perfectèque; sanari ac sanctificari: atque ita confidet se iam plenam remissionem, & veniam peccatorum accepisse.

Gratiarum Christi breuiter commemorabit, ipsi que; redemptori gratias agat.

Postea omni creaturæ se subfernet, omnes homines sibi præponet, omnes charitate complectetur: omnibus, quæ infra Deum sunt, renunciabit: se integrè in diuinum beneplacitū resignabit, & paratum offeret ad quælibet aduersa p̄ferenda. Hæc quidem absque aliqua ficiōne

Humilitas.

Resignatio.

atione facere ad nitetur: si tamē integro corde plenaq; voluntate talia necdum Deo dicere potest, saltem dicarilla sicut potest; & Domino gratus erit.

Vniōnis

His peractis, postulat ab ipso Domino ea quæ sibi necessaria sunt, vt ad intiam cum illo vniōnem pertingat.

Sacrorum
inuocatio.

Post hæc gloriosissimam Dei genitricem virginem Mariam, cæteroq; beatos cœli ciues inuocabit: vt gratiam optatam impetret per illos.

Pro alijs
orandū.

Orabit etiam pro omnibus, pro quibus Dominus Iesus seipsum hostiam uentē patri in molare dignatus est. Preces offeret tam pro Christianis quam p infidelibus toto terrarum orbe diffusis: compassionē ex intimis visceribus impendens omnibus, qui peccando pulcherrimam Dei imaginem sibi impressam deturpant, & se ab æterna beatitudine regnoq; cœlesti alienos reddunt.

Pro defun-
ctis orandū.

Plurimum item compatietur fidelium defunctorum animabus, quas purgatorij poena adhuc detinet. In hunc modū pro tota Domini sui familia erit sollicitus, & omnium salutem toto corde exoptabit. Sic enim citissime inclinabit ad se diuinam elementiam.

Sancti
Trinitatis.

Istis fratribus, dirigit orationem suam ad sanctā Trinitatē, eamq; laudibus psequetur. Habebit desiderium laudandi Deum perfectius quam laudat, & laudare possit. Nam quantum hominis desiderium bene agendi est, tantum Deus hominem bene egisse reputat: suscipiēs eius bonam voluntatē pro opere quod prestare atque exequi nequit. Et quàm magna vellemus esse nostra desideria, tam magna sunt coram Deo.

Primum
desiderium.

Postremò asceta amorosè adspirabit ad Deum, & per ignita desideria beatam eum eo vniōnem expetet.

Illud ipsum quod idianum exercitium in formulam orationis redactum, quo asceta multū in vniōne diuina proficere poterit.

CAPVT XI.

Libet mihi hic subijcere formulam Loradi, iuxta præscriptū exercitium: vt tyroni spiritali gratificer.

Praxis
exercitij præ-
dicti.

O Domine Deus meus Iesu Christe, quid dicam? Flecto genua cordis mei, & peccata mea agnosco. Peccaui enim, & malum corā te feci. Peccaui in te benignissimum conditorem: peccaui in te

dulcissimum redemptorem; peccaui in te amabilissimum benefactorem. Eheu nimis ingratus atq; infidelis tibi semper fui. Vili sum: puluis & cinis sum: nihil sum. Miserere, miserere, miserere mei. Ego omnes iniquitates, negligentias, & inordinationes meas (quæ innumera grauissimaque sunt) in charissima vulnera tua depono, in immensum amoris tui ignem projicio, in infinitam miserationum tuarum abyssum demergo. Vtinam te nunquam offendifsem, nunquam gratiam tuam in me impediuifsem. Vtinam tibi semper placuifsem, & tuis inspirationibus, tuæq; voluntati in omnibus obediuissem. Propono per gratiam tuam deinceps vitare quicquid tibi displicet: parat potius mori quam velle te offendere. Eia pie Iesu, propiti mihi esto per merita sanctissime humanitatis tuæ, & per merita Beatissime genitricis tuæ, omniumq; electorum tuorum. Ablue me precioso sanguine tuo, & plenè emunda, perfecteque sana, ac sanctifica.

Adoro, laudo, & glorifico te: benedico, & gratias ago tibi Domine Iesu, pro vniuersis miserationibus, & beneficijs tuis. Gratias tibi ago o fili Dei viui, Deo altissime, qui propter nimiam charitatē qua dilexit me, dignatus es homo fieri. Voluisti pro me in stabulo nasci, infans panniculis inuolui, fasciulis stringi, in præsepio reclinari, modico lacte virginis matris alii, paupertatem, & egestatem tolerare, multiplicibus laboribus, & ærūnis triginta tribus annis fatigari. Voluisti sudore sanguineo præangustijs suffundi, ignominiosè comprehendi, indignè ligari, iniuste damnari, spiritus foedari, colaphis & alapis cædi, veste alba ridiculaque velut amens indui, & illudi. Voluisti flagris crudelissime conscindi, spinis dire coronari, clavis atrociter cruci affigi, felle & aceto inhumaniter potari. Tu præclarus vestitor syderum, nudus, contemptus, vulneratus, & immensis doloribus afflictus, pro me pendisti in cruce: pro me sudisti purissimum sanguinem tuum: pro me mortuus es.

Eia dulcis Iesu, vnica sal⁹ mea, presta vt feruentissimo amore te diligam, ac me dullitus tibi compatiar. Amplector brachijs animæ meæ venerandam crucem tuam, & eam pro tui honore atq; amore

oscu-

osculor. Saluto rosea ac suauissima vulnera tua quæ suscepisti pro me, & in qb⁹ descripsisti me. Saluete, saluete, saluete vernantes, & salutiferæ plagæ Domini mei, atq; amatoris mei.

Ecce colēde Saluator, ego abominandus peccator, in infimum locum infra oēm creaturam me recipio: quia indignus sum quem terra fulsineat. Omnes homines mihi præpono. Omnibus me subijcio, & omnium seruum constituo. Oēs ac maximè eos qui me grauant aut persequuntur, sincera charitate, sicut possum complector. Omni iniquitati, & vanitati, omni delectationi & inordinationi, omni propriæ voluntati & immortificationi, p tui amore renuncio. Omnia quæ infra te sunt relinquo, & respuo: teq; præ omnibus eligo. Refigno me tibi integrè. Opto precorq; vt gratissima voluntas tua in me & de me fiat in tēpore atq; eternitate. Offero me tibi paratum, ad tolerandum per gratiam tuā, pro gloria nominis tui quamlibet ignominiam atq; iniuriam, quemlibet mei contemptum, quodlibet opprobrium, quamlibet tribulationē, & quemlibet dolorem. Paratus sum carere quauis cōsolatione sensibili. Non recuso viuere, (si ita velis) in eadem paupertate atque afflictione, in qua tu vixisti.

Eia suauissime Iesu, mortifica in me quicquid tibi displicet. Exorna me meritis ac virtutibus tuis. Da mihi verā humilitatem, obedientiam, mansuetudinem, patientiam, & charitatem: da linguam atq; omnium membrorum omniumq; sensuum perfectam continentiam: da puritatem, nuditatem, libertatemq; internam, & introuersionem essentialē. Cōforma spiritū meum humano ac beato spiritui tuo, animā meam sanctæ animæ tuæ, & corpus meum incoitaminato corpori tuo. Luce diuinitatis tuæ serena atq; illustra intima meā. Crede te esse in me secundum ipsam diuinitatem tuam: digneris igitur per oculos meos adspicere, per aures meas audire, per linguam meam loqui, & per cætera mēbra mea operari quod tibi placitum est. Absolue me ab omnib⁹ quæ me præpediunt, quò minus tibi perfecte vniri possim, Per dignissima vulnera tua introduce me in nudum animæ meæ fundum, & transfer in te Deum meum, ori-

ginē meam: vt venā aquarum viuentiū in me sentiam, te clarè cognoscā, te ardentè diligam, tibi sine medio vniri, & in te per tranquillam fruitionē quiescam, ad laudē nominis tui. Exaudi me Domine mi, non pro mea voluntate, sed pro tuo beneplacito: exaudi me, sicut tuo honori, meæque salutis cōgruere nosti.

O Maria mater Dei dulcissima; o regina cœli gloriosissima, miserere mei. Intercede pro me o candidum liliū fulgidæ semperque tranquillæ Trinitatis, vt per te perfectio amore filium tuum Iesum Christū constringam, & sim homo secundū cor eius. O vōs oēs sancti sanctæq; Dei, & beati spiritus angelici, subuenite mihi. Orate p me o immarcescibiles flores patriæ cœlestis: vt p vōs summo regi placeam, de cuius aperta mellifluaq; contemplatione semper iucundamini.

Eia misericordissime Iesu, miserere Ecclesiæ tuæ, miserere omnium p quibus sacrosanctum sanguinem tuum fudisti. Conuertere miseros peccatores. Reuoca hæreticos atq; schismaticos. Illumina infideles te ignorantes. Adesto omnibus, qui in necessitate, & tribulatione aliqua constituti sunt. Adesto his, qui se precibus meis cōmendauerunt, vel cōmēdati esse cupiunt. Adesto parētibus, propinquis, & benefactorib⁹ meis. Redde omnes tibi placentes. Da viuis veniā & gratiam, da fidelib⁹ defunctis requiē lucemq; sempiternam. Ego pro omnibus offero tibi preciosum sanguinem tuum: offero quicquid pro nostra salute facere, & pati voluisti: offero merita totius humanitatis tuæ.

O altissima, clementissima, & benignissima Trinitas, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, vnus Deus, doce, dirige, & adiuua me sperantem in te. Eia Pater, p infinitam potentiam tuam, stabili memoriam meam in te, & eam sanctis diuinisq; cogitationibus reple. Eia Fili, per æternam sapientiam tuam, clarifica intellectum meum, & cum agnitione summæ veritatis, meaq; vilitatis perorna. Eia Sancte spiritus qui es Patris & Filij amor, per incōprehensibilem bonitatem tuam, transfer in te voluntatem meam, & eam inextinguibili charitatis ardore succende. Vtinam o adoranda

Trinitas, vtinam tam perfectè diligere, & laudare te possem, quàm perfectè diligunt, laudantq; te omnes sancti atque angeli tui. Ecce Domine sicut possum magnifico sapientem & benignam omnipotentiam tuam: benedico omnipotenti, & benignæ sapientiæ tuæ: glorifico sapientem & omnipotentem benignitatē tuam. Sed quia te dignè laudare non sufficio, tu teipsum digneris perfectissimè laudare in me. Si habere amorē omnium creaturarum, libenter illū in te solum conuerterem.

O Domine Deus. O charum principium meū. O essentia summè simplex, summè tranquilla, & summè amabilis. O abyssus summè dulcis, summè deliciosa, & summè desiderabilis. O amœna lux mea, & suavis iucunditas animæ meæ. O torrens inextimabilem voluptatū. O pelagus ineffabilem gaudiorū. O in circumscrip̄ta plenitudo omnis boni. O Deus meus & omnia. O summa sufficientia mea. Quid volo præter te? Tu es vnicum & incommutabile bonū meum. Te solū querere debeo: te solum querō & concupisco. Eia trahē me post te. Cōcrema me igne flagrantissimi amoris tui. Attende desolatam egestatem, ignorantiam, & cœcitatē meam. Aperi mihi pulsanti: aperi orphano te inclamanti. Immerge me in abyssum diuinitatis tuæ, totumq; absorbe, & vnū spiritū tecum effice: vt delicias tuas in me habere possis, &c.

Si quis exercitium istud nimis prolixum esse iudicat, potest illud partiri in plures horas, vel etiam summatim paucis verbis, aut sine verbis, complecti.

Quid asceta in prædictis perseveranti sperandum sit: item qui perficiatur vnio mystica: nonnulla quoque monita eò spectantia, & de apice mentis seu fundo anima.

CAPVT XII.

Perseuerandum.

SI Tyro spiritualis sese quotidie hoc modo exercuerit, Deoq; vnierit: si p̄ interna colloquia & amorosa desideria incessanter illi se adiungere studuerit: si constanter in abnegatione mortificationeque sui perseverauerit, & neque propter crebros lapsus suos, neque propter innumeras distractiones mētis suæ sanctum propositum deseruerit: omni-

no perueniet ad perfectionem mysticā: que vnionē, si non in vita sua, saltem sub mortem: Quod si nec tunc peruenierit, perueniat certissimè post mortē carnis. Nā in æternitate fructur ipsa perfectione, tādē plus aut minus, quanto maiori vel minori desiderio hic eam prosequutus fuerit, Deus enim pro sanctis desiderijs æternam mercedem nobis redditurus est, etiam si in hac peregrinatione nunquam cōsequamur quod desideramus. Ergo viriliter agat asceta: perseueranter petat, quarat, pulset, longanimiterq; expectet: memor fidelis, p̄missionis Domini Iesu dicentis, Omnis qui petit accipit, & qui querit inuenit, & pulsanti aperietur, congruo scilicet tempore. Credat nec minimā quidem precationem, nec minimā suspiriū p̄ se ad Deum emissum, posse sine fructu esse. Optatā perfectionem quam nondū habet, amet in alijs singularibus Dei amicis. Propter dona quæ Dominus illi cōfert, gaudcat, & ipsi Deo gratias agat: sic enim ab omni inuidia alienus, bona aliorū per charitatē sinceramq; gratulationem, sua faciat.

Poterit magno cū fructu frequenter hæc verba veritate animo: O Domine Deus tu mihi semper præsentis ades, tu in fundo animæ meæ habitas. O simplicissimū atq; iucundissimū bonū, quando te inueniam, & tibi tenacissimè adhærebō? O desiderabile principium meum, quando in te reuertar, & deposita veteri forma, supernaturaliter transformabor? Eia Domine miserere mei pauperimi exulis, miserere mei vilissimi peccatoris. Emunda & sanctifica cor meū: subleua, & illumina mentē meam. Effice me intus purum, simplicē, nudū, ac liberū: effice me hominē secundū cor tuum. Accende & penitus concrema me igne amoris tui: vt anima mea tota liquefacta, effluat in te, tibiq; sine mediō vnietur, ad laudem nominis tui. O Fili Dei viui Iesu Christe, conforma me facere humanitati tuæ.

Fœlix illa anima, quæ puritati cordis sanctæq; introversioni iugiter studet, & priuato amori seu propriæ voluntati p̄priæq; quæstioni prorsus renūciat. Hęc enim magis ac magis Deo appropinquare merentur. Tandē verò superioribus eius viribus diuinæ gratiæ subleuatis, clā-

clarificatis, & exornatis, vnitatem nuditatemque spiritus obtinet, & purū atq; independētum amorem simplicemq; cogitationem (quæ cogitationum experta est) adipiscitur. Iam itaque quum excellentis indicibilisq; gratiæ Dei sit capax, ad viuum illum fontem qui ab æterno manat, ac sanctorū mentes satis superque reficit, perducitur. Iam vires eius ad instar stellarum lucēt, & ipsa fit idonea ad contemplandū diuinitatis abyssum, sereno, simplici, & iucundo intuitu, absque imaginatione, & sine aliqua intellectus admixtione. Vnde quando sese ad Deum cum amorē integrè conuertit, incomprehensibili luce in fundum eius effulgente, rationis & intellectus oculus reuerberatus, caligat: simplex verò ipsius animæ oculus (nempe pura, nuda, vniformis, & supra intellectum eleuata cogitatio) manet apertus. Porrò, naturali lumine intellectus à tanta claritate obfuscat, anima nihil in tempore adspicit, sed supra tempus & locū erecta, quandam æternitatis proprietatem assumit. Nam imagines & distinctionem considerationeq; rerū admittens, iam experimento discit, Deum longè transcendere omnes corporales, spirituales atque diuinas imagines, & quicquid intellectu apprehendi, quicquid de Deo dici scribive, quicquid nominis ei imponi potest. Clārè perspicit talia omnia à veritate diuinæ essentiæ in infinitum distare: ob idque eandem essentiam inominabilem esse. Ignorat tamen quid sit Deus, quē sentit. Hinc præcognitione facta siue cognitione, in solo amabili, nudo, simplici, & ignoto Deo quiescit. Lux quippe diuina propter nimiam sui claritatem inaccessibleis est: vnde & caligo appellatur. Suscepit hic anima verbum absconditum, quod Deus in interno silentio & secreto mentis recessu loquitur. Hoc suscipit: atque vnionis mysticæ cōplexum foeliciter experitur. Vbi enim intellectū omnēsque imagines per amorem excessit, & supra semetipsam euecta est (quæ solus Deus ei prestare potest) iā à se desuēs p̄fluit in Deū: tuncque Deus pax & fruitio eius est. Illa ergo in tali mentis excessu posita, iure cantat, In pace in idipsum dormiam & requiescam. Desluit (inquam) amans anima, deficitque à seip-

sa: & velut ad nihilum redacta, in abyssum æterni amoris collabatur: vbi sibi mortua viuit in Deo, nihil sciens, nihil sentiens præter amorem quem gustat. Perdit enim se in vastissima diuinitatis solitudine atque caligine: sed sic se perdere, potius se inuenire est. Ibi sanè quicquid est humanū exuens, & quod est diuinū induens transformatur mutaturq; in Deum: sicut ferrū in igne positū formā ignis accipit, & transformatur in ignē. Manet tamē essentia animæ sic deficatæ, quemadmodū ferrū ignitū non desinit esse ferrū. Igitur ipsa anima, quæ prius erat frigida, iam ardet: quæ prius erat tenebrosa, iam lucet: quæ prius erat dura, iam mollis est. Planè tota Dei color est: quia essentia eius essentia Dei p̄fusa est. Tota diuini amoris igne concremata, totaque liquefacta, transijt in Deum, & ei sine mediō vnita, vnusque spiritus cum eo effecta est: sicut aurum & æs in vnā metalli massam conuertuntur. Ceterum illorum, qui in Deum ita excedunt, & rapiuntur, diuersi gradus sunt: nā eo quisq; profundius atq; sublimius in ipsum Deum pertingit, quod efficacius ardentiusq; seu amorosius se ad eum conuertit, & quod perfectius in ipsa conuersione oēm propriam quæstionem repellit.

Dionysius Areopagita in libello, quæ de Theologia mystica ad Timotheum scripsit, ita ipsum Timotheum ad prædictam vnionē exhortatur: Tu, inquit, Timothee charissime, per intensissimā ad contuenda mystica spectacula exercitationem, relinque & sensus, & intellectuales operationes, & sensibilia, & intelligibilia omnia, & quæ sunt, & quæ non sunt, omnia: intēdeq; teipsum pro viribus per quandam ignorantiam, vt illi iungaris qui super oēm substantiam scientiamq; est. Sanè, vbi liberè, absolute, & purè à teipso atque ab omnib; excesseris: tum sublatis omnibus, ipse expeditus ab omnibus euolabis ad supersubstantialem diuinæ caliginis radium. Et paucis interiectis, ait: Contemplator visibilia, & intellectualia deserēs, ingreditur mysticam ignorationis caliginē: in qua omnia scientiæ, & cognitionis præsidia terminās, totus fit in eo qui tactū penitus visumq; refugit, ac transcendit omnia. Er paulò post: Ad hanc in-

Anima in Deum transformatur.

quit, perlucidam liquidissimamq; caliginē admitti, & per visus scientiæq; priuationē videre ac scire eum qui ad speculum omnem scientiamq; transcendit, oramus: hic enim non videre, & non scire, verē videre atq; scire est. Idem Dionysius scribens Dorotheo diacono de ista caligine loquitur in hunc modum: *Caligo diuina.* Diuina caligo est lux inaccessibilis, in qua Deus habitare dicitur. Hæc propter eximiam, & quæ substantiæ supereminet claritatem, inuisibilis est: atq; eadē propter immensam super substantialis luminis ex se manantis copiam, est inaccessibilis. Ad hæc pertingit eaq; absorbetur, quisquis Deum nosse ac videre meruit: nam eo ipso quod neque videt neq; cognoscit, familiaris iungitur illi qui visionem oēm cognitionemq; transcendit: sciens eum esse super omnia quæ in sensum atq; intelligentiam cadunt, & cū Propheta pronuncians ac dicens: *Psal. 138.* Mirabilis facta est scientia tua ex me, confortata est, & non potero ad eam: quemadmodum sanctus admirandusq; Paulus Deum cognouisse memoratur, qui illū supra omnem scientiam atq; intelligentiam esse cognouit. *2. Cor. 5. 12.* Quocirca & vias eius inuestigabiles esse dixit, & inscrutabilia iudicia illius atq; inenarrabiles gratias, pacemque eius omnem sensum exuperare testatus est. Inuenerat enim eum quæ est super omnia, ipsumq; supra modū humanæ intelligentiæ nouerat: quoniā cuncta transcendit qui author omnium est. *Rom. 11.* Hæc Dionysius Pauli Apostoli discipulus. *Philip. 4.*

O sanctam illam animā, quæ à Deo singulariter visitata, & supra omnia creata supraq; propriam operationem eleuata, in vi memoratiua nudatur omnibus imaginibus, & meram puritatē atq; simplicitatem sentit: in vi intellectiua percipit præfulgidas illuminationes solis iustitiæ, & diuinam veritatem agnoscit: porro in vi amatiua, sentit æstū quædam quieti amoris, siue contactum Spiritus sancti tāquam fontem viuum, manantem riuis aternæ suauitatis: atque ita ad excellentem cum Deo vnionem inuitatur, introduciturque. O felicem illam horam. Tunc nimirum anima supernaturali iucundissimæque solennitate & gaudio vernantissimo intus perfruitur, ac futurā beatitudinem aliquo

modo prægnat. O quàm beatus est cui fragrantissimum illud ver, & æstas illa amoenissima exoritur: cuiq; diuinam copulam vel ad momentum experiri concessum est. Is enim ad id perducitur, quod nec ratio nec intellectus capere, neque lingua exprimere potest. Per sapientem ignorantiam, & per intimum amoris contactum, melius Deum cognoscit, quàm exteriores eius oculi visibilem solē cognoscant. Vt quæ eadē stabilitur in Deo, ut Deum sibi viciniorem esse sentiat, quàm ipse sit sibi. Vnde & Deiformem superessentialēq; vitam iam ducit: factus Christo secūdum spiritum, animā, & corpus, conformis. Siue comedat, siue bibat, siue vigilet, siue dormiat, semper in eo Deus operatur, qui superessentialiter viuunt in illo. Talem ipse Deus docet de omnibus, & spirituales mysticosque sensus ei aperit. Creberrimē vel etiam indefinenter eum visitat, adstringit, osculatur, illustrat, accendit, penetrat, & implet. Nam quum anima eius sit iam speculum clarum sine macula, diuino soli cōuenienter obiectum substratumque, ipse sol iustitiæ non potest non assidue stillicidia gratiæ, radios sapientiæ, & charitatis scintillas in eam diffundere. Valdē quidem sublimiter atq; mirabiliter Deus se nonnunquam animæ perfectæ reuelat atq; manifestat: nondum tamen se ostendit sicuti est in sua ineffabili gloria, sed sicuti in hac vita videri potest.

Porro fieri nequit, ut anima ad intimā istam cum Deo vnionem pertingat nisi tota munda, & simplex effecta similitudinē Dei habeat. Ut igitur ipsa Deo vniri mereatur, sese ab omni peccato atque ab omni delectatione liberā (quātū fieri potest) seruet, & affectū intellectu que suum ab omni creatura expediāt. *Quo pacto anima inuenerit Deo vniri.* Oret Deum ut se tam purā nudamq; faciat, quàm pura ac nuda erat, quando in fonte sacri Baptismatis renata est: sic. n. liberē refluet in illum. Per profundam humilitatem se semper vilissimam atq; indignissimam esse agnoscat, se diuinæ voluntati penitus subiciat, & mentem in Deum subleuatā habeat. Grauiā peccata grandisq; propriæ voluntatis mortificatione, nos reddunt Deo multum dissimiles, & sunt velut muri densissimi, quibus à Deo disungimur. Etiam mo-

dicus amor tenuisq; affectus, quo quis mortali creaturæ adhaeret, & verbum otiosum, aut buccella cibi aliter quàm oportuit sumpta, atq; alia huiusmodi minutiores offensa, & inordinationes, non permittit ut Deus (qui est summa puritas) intimē vnietur animæ, nisi prius expientur. Denique quælibet imago vel cogitatio de rebus caducis, sed & cogitatio de angelis, item cogitatio de passione Domini, & quæuis cogitatio intellectualis, hominem in hac mortali vita impedit, quando ad mysticam cum super substantiali superintellectualiq; Deo vnionem consurgere vult. Ea ergo hora huiusmodi sanctæ cogitationes atque imagines (quæ alias vtilissimæ, & suscipiuntur, & retinentur) declinandæ relinquendæque sunt: quia medium aliquod constituit inter animam, & Deum. Quare asceta ad ipsam vnionem pertingere cupiens, mox ut sentit se amore Dei vehementer inflammari ac sursum trahi, rescindat quaslibet imagines, properetque ad sancta sanctorum, & ad internum illud silentium, in quo non humana, sed diuina duntaxat operatio est: ibi quippe Deus est agens, homo verò patiens. Dum enim vires amatis animæ silēt, & à propria actione quiescunt, atq; ab omni imagine liberæ sunt, Deus loquitur, ipsasque vires sicut vult afficit, ac nobilissimum opus in anima peragit. Vbi iam asceta præclarissimam Dei actionem amplius in se non sentit, tum suam propriam actionem itaque exercitia resumat.

Præterea ipse asceta in sua introuersione, atq; ad Deum cōuersione, nō nimis extendat intellectum suum: ne si altius quàm oportet volare pertētat, extra simplicitatē aberrans, in internis tenebris inuoluatur, ex quibus intolerabiles miseriæ, & anxietates oriri solēt. Introuertat se simpliciter, oculum intellectus diligēter, & placidē deprimens atq; excæcans. Violentum etiam impulsum ac nisum prudenter vitet: ne prægrauet naturam, & se nimium debilitet. Si tamen nō potuerit semper effigere sui afflictionem, nequaquam ob id perturbetur, neq; despondeat animum: sed humiliter patienterq; huiusmodi calamitatē toleret: suscipiens eā de manu Domini, & eidem illam in laudem æternā

offerens. Quod quidem si fecerit, & exercitium sanctæ introuersionis constanter retinuerit, cœlesti manna tandem abunde reficietur, atque aliquando satiabitur. Nōnulli in feruidis ad Deum adspirationibus se exercentes, gradem sæpe cruciatum sentiūt, donec dono Dei & perseveranti consuetudine, eō tandem pertingant, ut sese simpliciter ac facile exercere norint. Plerique etiam modicam cōmplexionem sensibilem sine sui læsione non ferunt. Asceta solerter declinare studeat quicquid serenitatem & tranquillitatē internam dissipare potest: ea verò impedimenta quæ vitare nequit, offerat Deo (sicut dictum est) in laudem æternam. Quando consolationem aliquam à Deo accipit, & quando singulariter ab eo visitatus, lumineque gratiæ perfusus, extra naturale lumen suum rapitur, non plus equo admittatur id quod sentit, nec insolitis gestibus tradat. Non scrutetur quid sit, aut quomodo sit Deus. Lucem intus coruscantem radientemq;, & saporem se afficientem non discutiat: sed finens illa esse quod sunt, absque aliqua inuestigatione in solo ignoto, & inominabili Deo quiescat. Ne verò quid suspectum habeat, dum luce consolationeq; interna abundantius latificatur, scire debet, lumē illud quod in fundo anime lucet, & per quod quis bonitatem Dei propriamque utilitatem agnoscens, in vera humilitate proficit, infundi à Deo, non à maligno spiritu. Ipse quidem angelus tenebrarum potest vanos superbosque homines decipere, cōstitutum lumen ingerendo, & fallam dulcedinē in sanguine vel corde excitando: ceterum mentem essentiamq; animæ solus Deus ingredi potest. Asceta in donis ipsius Dei non proprium commodum, sed illius laudem querat, Non abutatur eis ad sui oblectationem (nimis enim indignum foret iterius propriæ voluptatis cum precioso diuinæ gratiæ balsamo commiscere) quin potius omnibus donis emortuus, hoc tantum desideret, ut in se Deus delectationem, gaudium, & pacem inuenire, atq; effectū gratissimæ voluntatis suæ potiri possit. Semper paratus sit carere consolationibus quibus à Deo recreatur. Veruntamen ipsa dona Dei non repellat, neq; impe-

A Deo visitatus quid agat.

Diuina visitationis a diabolica discretio.

Donis Dei non abutendum.

Moderatio seruanda.

Quo pacto anima inuenerit Deo vniri.

Vnionem illam impedimenta.

Appositi-
ma similitu-
do.

diat: sed humili gratoq; animo illa suscipiens, admiretur diuinā bonitatem, quā tam indigno talia confert. Est quidem res excellētissima atq; iucundissima; cum Deo intus in vnitate spiritus requiescere, non tamē propter hoc alia bona opera relinquēda sunt. Nam apud quāmdiu in floribus quiescit, neq; mel neq; ceram conficit. Et quid iuuat, per consolationem diuinā visitationis concipere, nisi etiam parrus sequatur? Sanē perseuerans resignatio in languore, sterilitate, obscuritate, & paupertate spiritus, Deo gratissima & homini vtilissima est. Porro aliqui commodius vacāt Deo, & melius contemplationi insistūt sedendo, quam stando vel stendendo genua. Si asceta interim dum se intus exercet, euocetur, aut per obedientiam abire cogatur, non hoc indignē ferat: sed promptē hilariterq; obediens, sic externa quaq; peragat, vt interna non deficiat. Nam semper se abnegare, semper resignatus manere debet, paratus pro Dei voluntate, & pro iusta hominum petitione ac necessitate, relinquere consuetudina sua exercitia. Debet itē cauere, ne immoderata corporis macerationi castigationiq; pro capitis sui iudicio incumbens, gratiæ & operationi Dei in se impedimentum præstet.

Vertex vo-
luntatis.

De ipsa vnione diuina quæ sit in apice mentis, nonnulli patres in hunc fere modum loquuntur: Quando, inquit, vertex voluntatis siue supremus affectus amore Dei accēditur, etiam vertex intellectus siue simplex intelligētia desup illustratur: iāq; beata Trinitas se ipsam manifestat: Pater quidem in memoria, per simplicem cogitationis lucem: Filius verò in intellectu, per clarā cognitionem: & Spiritus sanctus in voluntate, per ardentem amorem. Hinc anima (quæ lucidam illam caliginē caliginosamq; lucem contemplatur) à seipsa deficiens atq; in Deum profluens, vna cum eo spiritus in intimo fundo suo efficitur: & cum æterno Dei verbo (quod ibi pater cœlestis perfert) generata, nobiliter renouatur, aptaq; ad omne bonum opus seu exercitium redditur. Vnde & ipse Deus Pater de illa iam dicit, Hæc est filia mea dilecta, in qua mihi complacui. Rectē itaq; quidam amicorum Dei animam rationalem sic exhortatur: O anima ge-

Libertas
animi.

nerosa, serua te puram ac liberam: libertas enim preciosus thesaurus est. Noli ad multiplicatam sensuum foras excurrere, sed cohibitis ipsis sensibus, intus habita. Recipe, inquam, te in fundū tuum: & ad Deum amoroſe ardentēque conuersa, vel milliēs per diem in ipsam diuinitatis abyssum immergere. Ibi enim increata beatitudinis notitiā haud dubiē adipisceris. Ibi gaudium accipies, quod quidem erit maximum, sed nondum erit perfectum: nam perfectū gaudium quod nunquam interrumpetur, in sola illa cœlesti patria tibi dabitur, vbi Deū indefinenter videbis sicuti est, Hæc ille. Reuera anima in Deum immersa atque absorpta, vltro citroq; in diuinitate natarat, & abundat ineffabili gaudio, quod etiam copiose redundat in corpus: iamque ipsa anima in hoc exilio vitam æternam inchoat. Nam cogitationes suas in Deo fixas firmatasque habet, & semper in suam originem proficit, manens iugiter coram Deo. Possidet supernaturalem quandam spiritus vnitatem, in qua velut in proprio habitaculo commoratur: inclinaturq; se in diuinam essentiam vsq; ad supremam illam vnitatem, vbi Pater & Filius, & Spiritus sanctus in ipsis diuinæ essentia simplicitate, vnū sunt. Conuersatur ergo talis anima in cœlis, nempe in vnus diuinitatis tribus personis. Et quando Deo excellenter vnitur, iam nihil ei præteritum, nihil futurum est: sed ipsa æternum. Nunc tenet, atq; in illa incommutabili æternitate (quæ Deus est) habet omnia, & supremū ordinem distinctionemq; imaginum seu formarū expertem cognoscit. Sic sic anima intellectu transceso, reuolat in ideam suam, & principium suum Deū: ibiq; efficitur lumen in lumine. Tūc sanē restinguuntur, & offuscantur lamina omnia naturalia atq; insula, quæ infra hoc lumen vnquā emicuerunt: non aliter quàm ad splendorem fulgētis solis, omne stellarum lumen obtenebratur ac deficit. Nam quando lux increata exoritur, lux creata euanescit. Ergo lux animæ creata, in æternitatis lucem commutatur.

Qui huiusmodi sunt, nimirum q naturam sensualitatemq; suam Dei gratia præclare vicerunt ac mortificauerunt, eis anima iam iam in spiritu transit atque

Anima in
Deum.
immersa
felicitas.

Perfecti hu-
miles sunt,
si qui alijs.

Luc. 17.

transformata est: vnde ipsi nec prosperis nec aduersis vitioſe mouentur, sed essentiali quadam pace gaudent. Nam neque spes, neque timor, neque gaudium, neque moeror, neque odiū, neque amor sensualis, & inordinatus, nec aliud quicquā turbulentū in eis durare potest. Licet verò isti amabiles homines diuino lumine copiose illustrentur, in quo clarē cognoscunt quid agere, & quid dimittere debeant: libenter tamen propter Deum alijs sese submitunt, libenter omnibus secundum Deum obtemperant, libenter in suū locum tenent. Propter dona, & multa, & excellentia quæ accipiunt, non extolluntur: quū in nihilum suum se profundissimē demerferint. Nihil omnino de se sentiunt: scientes Deū operari omnia bona quæ faciunt. In vera humilitate filiali que timore iugiter permanent, & se seruos inuitiles esse agnoscunt. Non solū grauiora sed & minima peccata studiosissimē (quantū in ipsis est) vitant. Culpas verò & negligentias quas ex fragilitate humana admittunt, sanguine Christi & passione seu meritis eius semper diluunt atque expiant. Eis propria instituta, & consuetudines quas aliquando assumpserant, decidunt: quia nesciunt aliquid exercitium cum proprietate retinere, quū non sint sui, sed sint Christi. Cæterum mundo incogniti latent: nec eorum simplicē vereque Christianā, & ad cœlestia erectam conuersationem facile quis aduertit aut perspiciam habet, nisi eandē cum ipsis gratiam accipiat: illi enim singulares, & in usitatos modos foris ostendere non solent. Se suaves, & benignos in conuictu, omnibusque cōmunes ac sociales exhibent: ita tamen vt ad peccatū non declinent. Non sunt multum seueri: sed sunt clementes, & omnibus miserationis affectū impendunt. Vnde verisimile est eos nunquam posse à Deo separari: nisi fortē humilitatem (quod absit) desererent. Qui occulti filij Dei, quum verba humilia proferant, & ita se gerant, quasi nullius momenti essent: plarunq; vilipenduntur etiam ab his, qui exterius aliquid sanctitatis habere videntur. Sed & ab illis qui vitam multum rigidam ducunt, quique in austeritate externa secundū propriam volun-

tatem assumpta potissimū confidunt, nonnunquam despiciuntur: propterea quod ipsi corpusculis suis quietē atque alia necessaria ad honorē Dei rationabiliter concedant, vt scilicet corpus spiritui melius seruire possit. Deus autē plus delectationis in quolibet eorū inuenit, quàm in multis alijs hominibus, qui sibi intimē vniti non sunt.

Pauci supra vires suas naturales assurgunt (& certē nullus propria industria per seipsum illas transcendere potest, sed solus Deus hominem perseueranter humiliterque orantē, & facientem quod in se est, supra eas euehit) pauci tū premū affectū, & simplicem intelligentiam, apicēque spiritus, atque occultū animæ fundum norunt. Imò verò plarique vix persuaderi possent, hunc fundum in nobis esse. Ipse enim longē interior sublimiorque est, quàm sint tres vires superiores: nā virium illarū est origo. Omnino simplex, essentialis, atque vniformis est. Itaque in eo nō est multiplicitas, sed vnitas: & ipse tres vires superiores vnū sunt. Hic summa est tranquillitas summūque silentium: quia nunquam aliqua imago huc pertingere potest. Nos secundū hunc fundū (in quo diuina latet imago) Deiformes sumus. Idē fundus q tēdit in quādā abyssum, cœlū spiritus dicitur: nā in eo regnū Dei est, dicēte Dño, Regnū Dei intra vos est. Regnū verò Dei, est ipse Deus cū vnuerſis diuitijs suis. Iste ergo nudus atq; indepicē fundus supra omnia creata & supra sensus viresq; oēs eleuatus est, locūq; ac tēpus excedit, manens perpetua quadam adhesionē in Deo principio suo: est tamen essentialiter intranos, quia abyssus animæ, & intima eius essentia est. Hic fundus quem lux increata iugiter irradiat, dum homini aperitur, eique illucescere incipit, valde eum afficit, & allicit. O nobilem fundum diuinūque templum, à quo Deus nunquam recedit. O fundum præclarissimum, in quo sancta Trinitas habitat, & in quo ipsa æternitas gustatur. Vel vna perfecta in hunc fundū ac Deum ipsum conuersio, multis alijs exercitijs atq; operibus præstator est, & vel decem plurimūve annorū amissa tempora reuocare potest. Nimirum fons aquæ salientis in vitam æternā in hoc

Pauci oc-
cultum em-
me fundū
norunt.

Luc. 17.
Regnum
Dei quid.

Vnicam
Deum per-
fecta con-
uersio quā-
ti sit me-
menti.
Ioan. 14.

fundo scaturit: quæ quidem aqua tâta efficitur atque suauitatis est, vt oëm vi-
riorum amaritudinem facile depellat,
facile oëm naturæ rebellionem euincat
ac superet. Mox enim vt bibita est, per
totam animæ & corporis regionem dif-
fluit, & miram puritatem miramq; foe-
cunditatem vtriq; præstat. Non debem⁹
cessare ab oratione, donec ex eo fonte
bibere mereamur. Nam vbi vel vnicam
eius guttulam perceperimus, iam res va-
nas labentesque creaturas sitire nō po-
terimus: sed solum Deum, solum Dei
amorem sitiemus. In quo amore quan-
to amplius creuerimus, tanto magis in
vniōe diuina proficimus: & quo per-
fectius Deo vniti profundiusq; in eum
immerſi fuerimus, hoc clarius eum in
ipſo, & per ipſum cognoscemus: rur-
sum quanto lucidius eum cognouerim⁹,
tanto ardentius diligemus. Aliqui
serius, aliqui citius ad venā illam aquæ

viuæ peruenientes, supernaturali lumi-
ne excellenter illustrantur. Sed & nōn-
nullos De⁹ celerrimè ad perfectionem
perducit: quos etiam repentè plerunq;
perueniens tam validè in se rapit, vt re-
sistere nequeant. Beatus est, qui vel post
plurimos annos in continuo labore at-
que conatu fodiendi transactos, tan-
dem ipsam aquarum viuentium venā
in fundo animæ suæ inuenire meretur.
Non est mirum, si oporteat hominem
ante cubiculum regis æterni diu excubi-
re diuque pulsare, & expectare, prius
quam intro admittatur. Deus in creata
abyſſus spiritum nostrum creatam in se
vocare secumq; vnum facere dignetur:
vt ipse spiritus noster profundissimò
diuinitatis mari immerſus, feliciter in
spiritu Dei se perdat. Hic enim omniū
exercitiorum omniumq; scripturarum
& præceptionum scopus ac finis attin-
gitur atque obtinetur.

*Absoluto hoc libello, nos ea que scripsimus sanctæ matris Ecclesie patrumq; ortho-
doxorum iudicio submittimus: in cuius Ecclesie fide, & viuere, &
mori desideramus, ad gloriam Dei, qui est benedictus
in æterna secula, Amen.*

F I N I S.

A P P E N D I X D E S V M P T A E X

Libris D. Ioannis Thauleri, atque
aliorum patrum.

*De interna vita incursado initio, & tentationibus afflictionibusq;
subsequentibus, ac postrema perfectione
admirabilisq; vniōe.*

C A P V T I.

INSIGNIS subli-
miterq; illuminatus
Theologus D. Ioan-
nes Thaulerus diuer-
sis locis loquens de
eo homine q inter-
nam vitam sectatur,
ita ferè ait: Qui inter-

*Perfectam
omniū rerū
abnegatio-
nē sequitur
voluptas
incredibilis*

næ vitæ desiderio accensus seipsum dili-
genter inspicit, & abradit atq; amputat,
quicquid in conuersatione sua, in amo-
re, in intentione, in verbis, in operibus,
vestimentis, ornatu, amicis, commodi-
tatibus, oblectamentis, moribus, totaq;
vita sua inuenit, quod impedimentum
præstat, quod minus Deus in ipſo viuat
atque operetur, & cuius vera causa De-

us non est, is postquam omnia illa ob-
stacula refecuit, conuenienterque reiē-
cit, miram intus dulcedinem sensibi-
lem, miramque voluptatem experiri
solet: quæ iucunda, & delitiosa fatietas
internaq; consolatio, omne mundi gau-
dium superat & excedit. Nonnulli eo-
rum qui ita sese ab impedimentis elon-
gauerunt, dum dulcissima amoris signa
à Deo nobis in cœlo, & in terra mirabi-
liter exhibita, innumeraq; bona creatu-
ris omnibus ab eodem præstita studio se
attendūt: dum considerant vt omnia
vireant, floreat, & Deo plena sint, vtq;
incomprehensibilis benignitas Dei crea-
turas oēs maximis donis perfundat: dū
considerant vt Deus ipſos diu tolerarit,
quæ

quæſerit, inuitarit, commouerit, expe-
ctarit: dum considerant, vt ille propter
nos homo factus multa pertulerit, &
vitam animamque suam sacratissimā,
ac seipsum rotum pro nobis obrulerit:
dum considerant, ad quam ineffabilem
Deus sui ipsius vicinitatem coniunctio-
nemque ipſos vocarit, & vt beatissima
Trinitas cupiat illos sui fruitione per-
cenniter gaudere, quæ etiam ob id tam-
diu eos præstolata est: dum inquam hæc
mira stupendaque Dei opera & ineffa-
bilitium donorum eius exhibitionem,
atque occultæ bonitatis effluxus, amo-
rosa contemplatione veraque dilectio-
ne percurrunt, tantam plerunq; men-
tis iubilationem concipiunt, & tanta
exultatione intus replentur, vt eam cor-
pus fragile continere non possit. Vnde
fit, vt illa in verba vel singulares aliquos
gestus erumpat: quod nisi fieret, sanguis
fortasse (sicut frequenter accidisse con-
stat) ex ore exultantium ebulliret, aut
certè ipsi grande periculum seu gratiam
læsionem incurrerent. In hunc veli-
cet modum, illi copiosa dulcedine à
Deo intus perfundantur, & ei per inter-
num amplexum sensibili vniōe copu-
lantur, osculaque præstauia ab eo acci-
piunt. Maximè verd interdū omni-
bus esse debet, ne istiusmodi hominib⁹
in hac parte impedimentum præsent.
Pietè tolerandi sunt, & etiā Eucharistia eis
in loco à turbis remoto porrigenda est,
si cōmodè fieri potest: ne quis ignarus
insolitos eorum gestus videns, offenda-
tur. Cæterum hos ipſos, qui eximij donis
Dei præuenti exultationem suam
verbis ac gestibus prodere coguntur,
oportet ad potiora adspirare, & quam
citissimè poterunt illos gestus in se re-
primere. Tales nonnūquam etiam quæ-
dam stuporem seu excessum mentis p-
pter nimiam gratiæ opulentiam, quam
sentiūt patiuntur: sed & mira in formis
atq; imaginibus vident. Quamuis autè
hoc possit esse bonū, non tamen est op-
timum. Nam & vniō illa sensibilis, quæ
foris in natura cū aliquo medio fit, ex
se quidem bona est: sed hac incompara-
biliter præstatio est verissima illa vniō,
quam perfecti intus in spiritu absq; me-
dio experiuntur.

*Incundum
vniōis ef-*

Postquam autem homo ab omnibus
abstractus, iam puer esse desijt, & abun-

dè refocillatione diuinæ dulcedinis ro-
boratus est, tum Deus panem cibarium
ei porrigit, vt pote iam viro, & virilis æ-
tatis annos in spiritali vita assequuro.
Expedit prorsus, vt is duro solidiq; ci-
bo pascatur, nec decet eum deinceps la-
cte foueri. Necessè est, vt ipse iam pueri-
libus ludis relictis, negotiari, & vitium
suo labore conquirere, cœlique scuiti-
am ac rempstatas perferre discat. Deus
igitur vastam, renebroſam, desolatam-
que viam illi proponit: per quam eum
deducens, aufert siue occultat ab eo om-
nia dona, quæ illi vnquam largitus fue-
rat. Hic iam homo totus sibi ipsi re-
linquitur, ita vt nullam Dei notitiam
in se remansisse putet. Omnia exercitia
sua, & quæcunque facit aut dimittit, si-
bi prorsus insipida sunt: vnde & anima
eius præstatio in illis dormitat. Vix ad
monumentum in pia, & sancta aliqua
cogitatione persistere potest: adeò in-
stabilis est mens eius. Si ad Deum se
reuocat vt illi intendat, mox inde veluti
depellit excutiturque. Totum tem-
pus suum se perdere, & in his que agit
(quantumuis ea bona sint) cœlestem
sponsam se offendere arbitrat, pro
quibus etiā graues pœnas post hanc
vitam se luiturum formidat. In initijs
conuersionis eius, volens Deus eum ad
se allicere, sicut auceps auem esca ob-
iecta allicit, crebro eum suis illustratio-
nibus visitabat, suauissimoque amoris
sui igne inflammabat, & dulcedinem
suam gustare faciebat: muneribus gra-
tiæ suæ voluntatem eius ita trahens, vt
quicquid ipse vellet, etiam ille vellet.

At nunc alia via ei gradiendum est. Iam
enim Deus austeritatem rigoremque
præterdit, & durā atque aspera exhi-
bet. Vnde ille sibi derelictus, grauissi-
mam in se rebellionem sentit, & talem
ac tantam pressuram plerunq; incur-
rit, vt vtrum Deum vnquam bene ha-
buerit vel etiamnum habeat, penitus ig-
noret. Tam acerbo dolore coarctatur,
vt amplissima mundi spatia illi nimis
angusta esse videantur. Deum non sen-
tit, Deum non cognoscit: & tamen cæ-
tera omnia nihil eum delectant, nihil
ei sapiunt. Ipse itaque pendet velut in-
ter duos parietes, in quorum neutro re-
quiem capere potest. Non est quod se ver-
tat, nō est quod agat, nisi hoc tantum vt
se

*fructiones
subsequen-
tur.*

*Animare-
bellio.
Ignorantia.*

se scssum recipiat, & dicat: Salus amari-
tudo amarissima omnis gratia plena.
Certè si infernus in hac vita haberi pos-
set, grauius inferno sibi videretur esse,
impè se amare Deum; & tamen eodem
dilecto penitus carere. Iam verò etiam
foeda acerbaque cogitationes, & vitia
quæ iam pridè se vicisse credebat, vires
in eo resumunt, grauiissimeq; illum im-
pugnât, & fortè molestius quàm olim,
quàm eisdem vitijs malè subiectus vi-
neret. Sed plærunque quo sacratoria
sunt tempora, eminentioresq; solen-
nitates, eo magis affligitur obruiturque
impedimentis: ita vt nec vnam oratio-
nem Dominicam vel salutationē An-
gelicam liberè explere possit. Insuper
permittit Deus, vt omnis vita & cōuer-
satio eius tanquàm vana à plurimis irri-
deatur, vtque ipse etiam ab his qui boni
esse, & exteriori sanctitate præcellere vi-
dentur, vilis habeatur contemnaturq;
Tu quisquis hæc experiris, non declines
ad vana solatia, sed esto fidelis cœlesti
sponso: viriliter age, probè te gere: nã
certissimè Deus tuus tibi proximus ad-
est. Tantum viuæ fidei stipiti fortiter
innitere: indubitanter melius habebis,
omnia prosperè cedent. Sed quid dici-
mus? quum huiusmodi desolato ac mi-
sero homini (quamdiu in hac gemebū-
da afflictione positus est) persuaderi ne-
queat, intolerabilem hanc obscurita-
tem, & internas tenebras posse vnquam
in lucem mutari. Oportet tamen si ve-
ra vult pace gaudere, debet in huiusmo-
di derelictione, pressura, & spiritus pau-
pertate, resignatus esse, atque ab omni-
bus internis delitijs animum liberum
expeditumque habere. Deprimat igitur
se in gratissimam Dei voluntatem: pa-
ratus hanc calamitatem sustinere, quã-
diu illi visum fuerit. Profectò multo
verius vtiliusq; in tanta spiritalis hie-
mis asperitate Deum præsentem habet,
quàm vnquam in omnibus iucundæ
consolationis æstatibus habuit. Vnde
ipsis diuinæ gratiæ blandimentis quibus
interdum refouetur, hoc tribulationis
exercitium præferre debet. Porro, inte-
rim dum tantis afflictionibus à Domi-
no exercetur, satis edat & bibat, vt par-
sit illis ferendis. Huiusmodi autem pres-
suræ nonnūquam ex naturali hominis
indispositione, nonnūquam ex aeris

Nota.

Resignatio
sua.

Tribulatio
nis exerci-
tium blan-
dimentis.
gratia præ-
ferendum.
Pressura di-
uersis de cau-
sis orta.

inæqualitate, nonnūquam ex maligni
spiritus operatione oboriri solent: sed
vndecunq; accidunt, de manu Domini
suscipiendæ sunt, cuius permisso eueni-
unt. Irresignatus quisque dum in hunc
modū duris scopis à Domino atteritur,
omnia se perdidisse arbitratur: vnde &
in grauem tristitiam horribilemq; de-
sperationē prolapsus dicit: Iam de me
actum est, Perij, lumen perdidit. Omnis
gratia à me recessit. Cæterum qui essen-
tiali veritate intra se frui cupit, ad hoc
eniti debet, vt resignato liberoque ani-
mo & Deo, & seipso, & creaturis omni-
bus carere possit, verā pacem intus inte-
rim retinens. Fœlix igitur ille est, qui an-
gustijs & pœnis afflictus, non aliquid in-
quirat, quo illas euadat, sed ad finem, &
vltimum vsque punctum eas sustinet:
nolens de cruce descendere, nisi Deus
illum soluat ac deponat. Fœlix planè
qui se in abyssum diuini beneplaciti ita
demergit, & terribilibus occultisq;
Dei iudicijs ita resignat, vt in huiusmo-
di doloribus ac pressuris non tantum
vna hebdomada, aut vno mense, sed vs-
que ad extremi iudicij diem, vel etiam
perenniter persistere paratus sit: non re-
cusans ipsius quoque inferni tormenta
(si Deus ita veller) subire. Quæ quidem
resignatio, omnem aliam resignationē
longè vincit. Vel mille mundos relin-
quere, in huius resignationis compara-
tione, nihil est. Hoc ipsum quod sancti
martyres animas pro Deo fuderūt, huic
resignationi collatum, parum est. Illi e-
nim diuina cōsolatione affluentes, pœ-
nas omnes pro ludo habebant, hilari-
terq; mortem excipiebant: Sed intus ca-
rere Deo, pœnas omnes incomparabili-
ter excedit.

Perfecta
resignatio
nis emānen-
tia.

Cruces se-
quitur vno
diuini.

illuminatio

Hebr 15.

spiritui humano seipsum abundantissi-
mè largitur, quod lōgè lateque excedit
quicquid homo vnquam desiderauit.
Hic iam ipse homo colliquescēs defluit
in suam originē Deum. Rapiunt enim
in amabilem, & infinitam diuinitatis a-
byssum, siue in diuinæ solitudinis cali-
ginem, omnem intellectum omnemq;
rationem superantem: & supra imagi-
nes transformatus, formaque sui ipsius
destitutus, ad statum quendā imaginum
expertem pertingit: atque intantū Dei-
ficatur, vt quicquid ipse est, & agit, hoc
Deus in ipso sit atque operetur. Tā sub-
limiter supra naturā suā modum effertur,
vt quod Deus est essentialiter per
naturā, hoc ipse fiat p gratiam. Licet e-
nim creatura esse non desinat, totus ta-
men diuinus ac Deiformis efficitur. Ig-
ne amoris totus cōcrematus emoritur:
sed ei sic emortuo atque ad nihilum red-
acto, Pater manifestus est, vnaq; Ver-
bum, & Spiritus sanctus. Hic seipsum ho-
mo se perdidisse percipit, nec vsquam
vel agnoscit, vel inuenit, vel sentit seip-
sum: nihil namque nisi vnam simpli-
cissimam essentiam (quæ Deus est) no-
uit. Hic enim spiritus creatus liquefit &
immergitur in spiritum increatum, tō-
tusque absorbetur ab eo. Iam itaque ni-
hil ibi est, nisi pura diuinitas, & essentia-
lis vnitas. Hic sanè Deus hominem affli-
ctum ex omnibus angustijs atque cala-
mitatibus eripit, mirabiliterque illumi-
nat, decussis ab interioribus oculis eius
veluti squammis quibusdam. Hic da-
tur homini clarissima proprii nihili sui
cognitio. Hic omnia eius debita siue
peccata remittuntur. Hic præstatur ei
vera pax, verum gaudium, & vera ora-
tionis stabilitas. Planè in eo homine
qui vnus spiritus cum Deo effectus est,
ipse Deus sine occasione operatur. Vn-
de & illius hominis opera operibus om-
nium aliorum, qui non ita Deo vniun-
tū, potiora sunt, quum Deus qui om-
nibus melior est, ea operetur. Igitur vbi
Deus cernit animam desolata calami-
tate obrutā, facit quod rex Assuerus fe-
cisse legitur. Is enim quum beatam He-
ster reginam penè exanimatam esse, ob-
idque colore in pallorē mutato lassum
caput super ancillam reclinare vidisset,
præterdit illi sceptrum: & cum festina-
tione ac metu scylliens de folio suo, at-

que eam vnus suis sustentans, oscula-
tus est illam promisitque se ei daturum
quicquid illa peteret, etiam si dimidi-
am partem regni sui postulare veller.
Assuerus typum gerit Patris cœlestis,
qui vbi cernit dilectam animam coram
se vultu pallido (vtpote omni creatura-
rum solatio destitutam) assistere, spiri-
tuq; deficere, & inclinari, ilico extendit
versus eam virgam auream siue scep-
trum: surgensque (vt ita loquamur) de
folio suo, in diuinos eam suscipit am-
plexus, & supra omnem infirmitatem
subleuat: vbi iam tanta & tam admiran-
da spiritui humano contingunt, vt nul-
lus ea explicare possit. In ipsa sceptri ex-
tensione, Deus pater vniciū Filium suū
animæ præbet: in osculo autem supre-
mā superessentialemque Spiritus sancti
dulcedinem infundit. Regnum item
suum cum ea partitur: quia plenissimā
illi super cœlum, & terrā, imò & super
seipsum tribuit potestatem; ita vt om-
nium illorum domina sit, quorum ip-
se Dominus est. Sed in his iam non re-
quiescit, suam oblectationē spectando:
quia ad eò mortificata est, vt nusquā p-
prium cōmodum, nusquam propriam
utilitatem requirat. Quærit autē in om-
nibus Dei beneplacitum, laudem, & ho-
norem. Vnde licet plenitudinē dono-
rum Dei percipiat, æquè parata est illis
carere, sicut ea habere. Sanè Deus non-
nūquam ab his quos ad perfectionem
perduxit, & sibi sine medio vniuit, donā
sua excellentia (sicut supra dictum est)
aufert, eosque in tantā paupertate relin-
quit, vt putares illos nihil vnquam de
Deo percepisse. Nimirum eos inter ter-
rā, & cœlum, siue inter tempus, & æ-
ternitatem suspendit: dum ipsi terram
despiciunt, & tamen cœlum attingere
non possunt. Quin etiam vehementis-
simis tērationibus eos affligi, atq; à plu-
rimis sperni persecutionibusq; fatiga-
ri permittit Deus. In quibus omnibus il-
li humiles, & resignati perseverant: om-
ni contumelia atq; oppressione se dig-
nos reputantes.

Deus cuiusdam amico suo reuelabat p
internam illuminationem omnes scri-
pturæ sacræ sensus: edocebatq; quomo-
do viuere eo tempore homines, & vt
aliquorum opera corā hominibus grā-
dia apparerent, quæ coram Deo nulla

Exempla
notatu di-
gnissima.

erant, aliquorū verò qui pro nihilo ducebantur opera, magna apud Deum essent. Sed & alia mira Deus omnipotens interdum illi aperiebat. Cæterum is rogabat Dominum dicens: O benignissime Deus, ego nec hæc, nec illa volo: aufer obsecro illa à me, quia multum me cruciant. Subtraxit itaq; Deus præfata omnia ab illo, & per quinquenniū absque consolatione eum in magnis tærationibus, angustijs, atq; calamitatib; dereliquit. Contrigit aut aliquando vt vehementer fleret: & quum duo angeli eū consolari vellent, dixit ad Dominum: O Domine Deus meus, ego nullā consolationem peto: sed abundè hoc sufficit mihi, vt locum illum, vbi tuipse habitas, in anima mea custodire possim, ne quid aliud in eum ingrediatur aut in eo appareat. Post quæ verba, subito ipsum lux ineffabilis circumfulsit: & Dominus dicens illi, Ego ostendā tibi omnne bonum, foeliciter eum in diuinitatis suæ abyssum immerfit.

Sancta quædam virgo quum aliquādo tam ineffabili pressura, tantaq; afflictione correpta fuisset, vt sibi cruciatus infernales sentire videretur, toto corde ad Deum cōuersa, dixit: O dulcissime Domine Deus meus, memor esto, quæso, benigneq; cōsidera, me tuam pauperē creaturā esse, te verò sempiternū Deum, esse Dominum & creatōrē meum. Ecce ego me in æquissimum iudicium tuum humiliter projicio, & gratissimæ voluntati tuæ integrè resigno in tempore atq; æternitate: parataq; sum hunc infernalē cruciatum, quem sentio, perēniter sustinere, si tibi ita placet. Quicquid tu pater meus cœlestis in me, & de me facere volueris, facito: nam ad omnia nunc & in æternum qua possum humilitate, me totā offero ac trado. Hac resignatione facta, mox virgo illa supra omnia media translata, & in amabilem diuinitatis abyssum immerfa absorptaque fuit. O quā foelix absorptio. Ex eo tempore ipsa quotidie in eandem diuinitatis abyssum rapiebatur.

Altera quoq; virgō, quæ & ipsa eximæ sanctitatis erat, quum interrogaretur quibus exercitijs ad perfectionē peruenisset, humiliter respondit: Nunquā ita dolorib; & pressuris obruta fui, quin maiores pro Dei amore perferre expe-

terem, indignam me illis ipsi tam eximij Dei donis iudicans. Commorata sum inter angelos, & sanctos: qui æquè mihi noti sunt, vt alicui honesto viro sua familia nota est. Iā ergo quoties me intrō recipio, in me ipsa summæ Trinitatis imaginem reperio, in qua, & me, & creaturas oēs vnum cum Deo inuenio.

Rursum alia etiā vitæ sanctioris virgō cuidam à se illud ipsum percunctanti, ait: Omnem aduersitatem æquanimitè de manu Domini suscepi. Et quisquis me aliqua iniuriā molestiave affecit, huic ego speciale beneficium rependere curavi, quod minimè contulissim nisi ab eo lesa fuissē. Nulli nisi soli Deo grauamina mea conquesta sum. Vnde & euestigio consolationem corroborationemque ab ipso Domino accepi. Iam illi gratias ago, qui me indignam supra omnia creata misericorditer euehere, atque ad tranquillam sui fruitionem, ineffabilemque vnionem admittere dignatus est.

Item quidam perfectæ vitæ medicus, interrogatus à quodā Theologo, quomodo perfectionem consequutus fuisset, in hunc ferè modum respondit: Soli diuinæ voluntati inhærere statui: in quam ad eō integrè voluntatem meam transfudi, vt quicquid Deus vult, velim & ipse. Quando fame premor, quando frigus patior, Deum laudo. Siue serena, siue pluuiosa turbulentaq; aura sit: Deum itidem laudo. Quicquid ille mihi dat aut euenire permittit (siue prosperum, siue aduersum, siue dulce, siue amarum sit) lætus, id tanquam optimum ab eo suscipio: me totum illi cum humilitate resignans. In nulla re que Deo minor est, quiescere potui: & iam Deum meum inueni, in quo requiem pacemq; sempiternam habeo.

De Deipara virgine Maria, quæ totius sanctitatis speculum, & exemplar fuit.

CAPVT II.

Ipsè Thaulerus multa multumq; insignia scribit de Deipara virgine Maria, ex quibus pauca hic proponemus. Beatissima (inquit) Dei genitrix virgo Maria, omnis gratiæ omniumque virtutum plena, speculum & exemplar totius sanctitatis fuit. Quamdiu enim in hac vita permanfit, tam perfectò (quò Deum

Deum diligebat) amore sese in intimū animæ suæ templum recepit atq; introvertit, vt extra Deum nullam penitus amaret creaturam. Nec vlla vnquā imago cordi eius illapsa est, quæ puræ ipsius erga Deum dilectioni, aliquid impediementi adferret. Nam integro & indiffecto Deum prosequeretur amore, & in Deo creata omnia diligebat. Recipiebat igitur se cum vniuersis virib; suis in anteriorem fundum, in quo diuina latet imago, atque ibi in templo animæ suæ commorabatur: trahens minansque in illud ipsas vires suas omnes, & adorans illic vnicum Deum suum in spiritu, & veritate. Cōnoscebat autem, & fatebatur dignè se Deum laudare nō posse: vnde postcebat, vt intra se, ille laudaret atq; magnificaret semetipsum. Fundus, & omnia interiora ei; prorsus Deiformia erāt: ita vt si quis cor illius fuisset intuitus, vidisset illic Deum in omni claritate sua: vidisset processionem Filij & Spiritus sancti in Deum suum in spiritu, & veritate. Nec enim vnquam cor eius vel breuissimo temporis momento, extra Deum se vertit. Ipsa spiritu pauper, sese totam in gratissimā Dei voluntatem cum amore tanquam aptissimum instrumentum resignarat, & continuè se Deo cum profunda humilitate ac sui ipsius nihilipensione offerebat, effecta omnis proprii desiderij, voluntatis, atq; actionis expertis, haud secus, quàm quum necdū creata esset: quæ ipsum liberū pandebat Deo accessum in eam.

Hinc quādo sese ad æternitatem extendebat, anima eius ad diuinam contemplationem supra omnē intellectu transferebatur, quæ in mente ipsius per omnes vires declarabatur. Nam memoria illius in simplicem lucem erecta, & supra omnes sensuales incidentias in vnitatem spiritus stabilita erat. Intellectus eius splēdidissima quadā claritate perfunde batur, in qua facillè omnes virtutes, omnes exercitiorum modos, & abditas scripturarum distinctè didicit, agnouit, intellexit. Voluntas ipsius deuotissimo quieti amoris aestu flagrabat, per quem supra creata omnia rapiebatur. In hac autem mentis eleuatione supra imagines, & distinctionem rerum posita, diuinum susurrum siue alloquium diuinamq; inspirationes in silentio per-

cipiebat: eiusque spiritus supra omnem propriæ actionis virtutem, superessentiali fonte perfunde batur. Quiescebat hic supra omnia in Deo, & semetipfam per immensū complexum amoris, in vastissima diuinitatis solitudine atque caligine amittebat, Deoq; sine medio vniebatur, vnus spiritus cum illo effecta: quæ quidem vnio, omnia alia creata dona, charismata, ac lumina excedebat. Hic in simplici quadam luce (quæ sine cessatione in intimo eius fundo, & supræma spiritus nobilitate renouabatur) claritatem illam que Deus est, & creata omnia sine distinctione, vniiformi intuitu adspiciebat. Videbat lumen in lumine, facta vnium cum ipso lumine: & futuram beatitudinē experiebat. Deumque æterno atque inseparabili amore diligebat. Sub isto contemplationis modo, omnia creata dona, virtutes, & exercitia, infra subsistere oportebat: nā ipsa transformabatur claritate diuina supra omnem rationem atque intellectum. Et quis explicet, quantas secretorum cœlestium reuelationes præclara virgo tam sublimiter supra locum, & tempus eleuata, à Deo acceperit? Conspiciebat cum ineffabili exultatione ac voluptate perennem illam lucidissimamque claritatem, & rerum omnium ideas, vti in æternitate conspiciuntur. Reuerà si omnia mūdi gaudia, omnis pax, omnes voluptates, omniaque oblectamenta in vnum conflata, comparerentur cū minimo gaudio, quod ibi beata virgo Maria percipiebat, non nisi merissima amaritudo essent.

Præterea, hoc ornatu ipsa dignissima virgo supra mortales omnes prædita fuit, vt quantumcunque altè in Deum raperetur, non minus tamen cætera quæque adspicere, & æquè exteriorem hominem suum in sanctis moribus, atque gestoibus sine interioris hominis impedito continere ac moderari posset. Nam supræmæ vires eius in suam sese vertebant originē, eidemque vniebantur, infimæ verò supræmis obtemperabant: sicut in Adā, quum adhuc iustitiā innocentiamque originalem retineret. Qui quidem ornatus hinc illi accessit, quod originalis culpæ expertis fuerit, à qua eam præseruarat filius ipsius. Neque enim vel ad temporis momentum

filia iræ, aut vas immundum diabolico dominio subiectum fuit, sicut nos omnes fuimus. Nam hoc Sapientia æterna præuenit, nolens electissimum templum suum aliqua labe adspergi. Vnde etiam intima diuinitatis contemplatione siue in raptu posita, æquè diuinas laudes, & ea quæ ad cultum Dei spectabant, extrinsecus cum magno studio ingentiq; deuotione, ac profunda cordis humilitate, auscultabat. Et hæc non modo nullam molestiam nullumq; tædium ei ingerebant: sed optatissima præ omnibus, quæ vita ista habet, illi erant.

Verbum Dei quàmlibet simplicibus depromeretur verbis, licet ipsa melius perfectiusq; ipsum caperet, summa tamen cū deuotione audiebat: imprimis illud virgineo cordi suo, summumq; desiderium habens perficiendi tam minima quàm maxima quæque.

Quum cogitaret ut Dei iuuq; Filius Iesus Christus semper contemptui, semp passionibus fuisset expositus, oem vitam suam ad afflictiones, & sui deprecationem præparabat ordinabatq; quibus ad eum se totam offerebat, ut nunquam illas vel abbreviari vel minui peteret. Nam eas ad nouissimum vsq; punctum tam voluntaria subiectione semper pertulit, ut parata esset etiam æternaliter in tribulationibus doloribusq; permanere, si id diuinæ voluntati placitum fuisset. Attendens enim ut ille filius suus acerbissimam passionem plenissima cū patientia, absq; vilo murmure, ex ingenti atque ardentissimo erga nos amore, cum gaudio spiritus ptalisset, ipsa quicquid patiendum occurrebat, flagranti desiderio, & æstuanti dilectione cum lætitia tolerabat.

In precib; suis sese, & omnia sua Deo offerebat, atque in piis illius manus commendabat: orans ut in seipso gratissimam suam perficeret voluntatem. Nulli vnquam dono Dei cuna delectatione inhæsit, nec ad spiritus sui voluptatē diuinis charismatib; utebatur, sed ad Dei laudem. Nullam sapientiam, nullam scientiam vnquā inordinatè appetiuit. In virtutibus, in cibo, & potu, non aliquam saporis suauitatem quæsiuit. Tā pura erat, ut nunquam alicui creaturæ aliter quàm oportebat afficeretur, nun-

Vitiorum
motus non
sensit Ma-
ria.

quàm ad vitia moueretur: vnde & splendidis atq; micantibus angelis similis fuit. Quæ etiam tametsi pulcherrima omnium foeminarum esset, nunquam tamen ab aliquo hominum libidinoso affectu potuit inspicere, ob angelicam puritatem in ipsa relucentem. Singula quæque opera sua quamlibet etiam minuta, singulari deuotione ad honorem Dei omnipotentis faciebat. In initium finisq; omnium actionum atq; dimissionum eius, Deus erat: quicquid inquam agebat aut dimittebat, id totum pura diuinatq; possidebat intètio. Antequam loqueretur, se ipsam intrans perpendebat, vtrū verba sua necessaria essent, & vtrū sine scâdalo proferri possent, vtrū item ad gloriam Dei pertinerent. Quibus simul pefatis: humiliter, benignè, & breuiter dicebat quod dicendum erat.

Quâdo se nocturnæ quieti dabat, angelorum turmæ sacratissimum eius cubile cingebat, ut nulli maligno spiritui ad eam patere accessus. Itaque nullum vnquam vanum phantasma aut somnium passâ fuit, nec vlla ei incidit imago, nisi quam ex diuina irradiatione susceperat. Semper enim beatissima Trinitas eam vndiq; ptegebatur. Nec vnquā quietem virgo purissima capiebat, quin prius somnium suum summo cum desiderio ad honorem Dei referret.

De præparatione ad salutarem mortem, quæ æterna beatitudo consequitur.

CAPVT III.

Meritò vnūquemq; discere oportet, quomodo mori, & defectus proprios enecando iterum atq; iterum emori debeat. Omnino necesse est insistere mortificationi propriæ voluntatis, propriarumq; concupiscentiarū. Talis mors, vitalis mors est. Qui sic moritur, securus ad carnis mortem venit, & eam ut vitæ introitum lætus excipit. Nullum sani exercitium in extremis vtilius esse potest, quàm ut quis seipsum ex integro diuinæ voluntati resignet: nihilq; suum, sed solum Dei beneplacitum in tempore atq; æternitate requirat. Fieri enim nequit, quin is qui in huiusmodi vera perfectaq; resignatione ex hac luce exit, cõfestim ad regna cœlestia euolet. Nam sicut nihil omnino poenæ, nihil ignis purgatorij in Deum cadere potest, ita

Omnibus
extra Deū
moriendū.

Mortura
quantum
profuit
resignatiō.

ita nec in hominem, qui eo modo per voluntatis conformitatem amoremq; Deo vnitus est.

Præparatio
ad mortem

Moriturus quisq;, sedulo ac deuotè ad benignissimam misericordiæ matrē, gloriosissimamq; cœli reginam virginem Mariam sese cõuertet, eamq; & omnem cœli exercitum inuocabit: fidei sanctæ catholiceq; Ecclesiæ firmiter & simpliciter adhærebit: atq; meritis saluatoris nostri Iesu Christi magis quàm suis innitetur. Cuius amarissimam passionem mortemq; sibi proponēs, & ineffabilem illam charitatem, quæ eum tam indignè sustinere coegit, memoria repetens: spiritum, animam, & corpus suum, spiritui, animæ, & corpori ipsius Domini Iesu vnire curabit. In patentia vulnera, & in profundissimum pelagus immensæ misericordiæ eius sese cum vniuersis peccatis atque negligentijs suis demittet immergetq;. Ad summam Dei gloriam se ipsum velut hostiam viam offerret ipsi Domino, ad perferendum pro acceptissima eius voluntate patienter ex vero amore omnē languoris acerbiteriam, ipsam etiam mortis amaritudinem, omnem denique poenā quam sibi Dominus in tempore & æternitate immittere voluerit. Hoc si reuerà facere potuerit: si, inquam, sese ex pura dilectione cum perfecta sui resignatione, ad omnem poenam pro honore diuinæ iustitiæ tolerandam animo tranquillo spontaneoq; obtulerit: ipse neque infernum, neque purgatorij subibit, etiam si solus omnia totius mundi peccata commisisset. Hoc animo iustus ille latro moriebatur in cruce, qui non salutem corporis à Domino postulat, nec orauit ut à poenis inferni vel purgatorij seruarietur, nec cœlorum regnum petijt: sed libenter pro peccatis suis proque Dei gloria moriens, se totū in diuinam resignauit voluntatē, se totum Christo obtulit, ut ille secum ageret quicquid vellet. Nihil nisi misericordiam & gratiam precatus est, dicens: Memento mei Domine, quum veneris in regnum tuum.

Luc. 23.

Mira virtus
in verbis.

Hæc verba morientium auribus ingesta multum profunt: Domine Deus, ego in me miser ille, quem tu pro paterna bonitate tua creasti, & per ignominiosissimā mortē vnigeniti tui de pote-

state inimici redemisti. Tu solus imperium & dominium in me habes, meque saluare potes secundum immensam misericordiam tuam. Ipse Deus amicis suis reuelare dignatus est, prædicta verba fidelibus morientibus recitata, vel ab ipsis piè prolata cogitatave, miræ virtutis esse: adeo ut quilibet fidei catholice cultor perire nequeat, si in extremis constitutus, verò integroq; corde illa humiliter proferre, aut apud se reuoluerè potuerit.

Quidam Dei amicus interrogatus, quid facere vellet, si multo tempore in grauius peccatis vixisset, respondit: Si omnia quæ discretus, & sapiens confessor mihi iniunxisset, compleuissem, & peccata (sicut oportet) dimissem: nunquam deinceps inde cogitare, neque cor meum eis contaminare vellem: sed ita piè iam conarer viuere, ut Deus omnium peccatorum meorum obliuisceretur. Quando enim peccatum nec volumus nec perpetramus, sed profus ab eo auertimur, Deus ipsum obliuioni tradit. Quod si etiam quadraginta annis in peccatis vixissem, & tempore resolutionis meæ instante, peccata mea purè confessus, cum perfecto amore ex fundo cordis mei saltem spacio vnus Angelicæ salutationis sic me ipsum in Deum recipere possem, ut reuerà totus ad ipsum cõuersus, & ab omni peccato auertus, inueniret: tunc nimirum sicut purus atque innocēs ex hac luce migrarem. Si verò non nisi vnium peccatū admissem, & contritus, dolens, moerensq; hinc exirem: tunc utique sicut poenitens morerer.

Ceterum pleriq; verum Dei timorē non habentes, se ipsos miserè fallunt, dū sibi nimium de immensa Dei misericordia blandiuntur, & prauam vitam suam non corrigunt. Hi veniales & quotidianas offensas paruifaciunt: sed & grauiora peccata non magnopere ponderant. Dicunt enim: Mox vbi pro iniquitatibus nostris suspirauerimus atque ingemuerimus, inexhausta Dei clemētia illas omnes delebit, & nos felici morte hinc migrabimus. Atqui Deus sicut est summè misericors, ita est, & summè iustus. Non est misericors absque iustitia, neque iustus sine misericordia. Dicit. n. Psalmista, Misericordiam, & iudicium

Gravius
peccatis
obnoxius
quid agat.

Psalm. 32.
Psalm. 108.

diligit Dominus. Ac rursus, Misericordiam & iudicium cantabo tibi Domine. Quare qui vult saluus esse, debet vtrunque pedem Domini amplecti atque osculari: nempe pedem misericordiae, & pedem iustitiae: debet ita confidere in infinita Dei misericordia, vt tamen in peccatis non perseveret, sed ad Deum ex animo conuersus iustè & pie viuere studeat. Sic demum sanctam mortem fortietur.

Prava securitas. Nimis stolidi sunt, qui modò male securi in vitijs & negligentijs suis sponte persistunt. Nā postea graua tormenta etiam pro leuibus peccatis hic non expiatis sustinebunt. Deus enim exactissimam rationem exigit temporis inutiliter

Rationem exactissimam Deus exigit: Matth. 12. expensis, omniumq; leuitatum, vanitatum, oblectationum, & affectuum indomitum. Vnde ipse in Euangelio dicit, De omni verbo otioso quod loquuti fuerint homines, reddent rationem.

Non relinquet nec minimam quidem culpam impunitam, quae in hac vita expurgata non fuerit. Hinc soror sanctorum Cosmae & Damiani scribitur quindecim diebus in Purgatorio cruciari sustinuisse, propterea quod cum voluptate semel spectasset quosdam in platea tripudiantes. Erat itera quaedam Deo deuota

Diuina iustitia exempli. virgo, quae in infirmitate vltima, cibum solatiaq; externa cum aliqua terrenae delectationis adhaesione perceperat, debuit post mortem diutius purgari priusquam regnum caelorum ingredi posset.

Purgatorium. Beatus quoque Severinus legitur ipsas Purgatorii poenas defunctus sensisse, eò quod diuersis negotijs in aula principis praepeditus, preces horarias negligentius saepenumero persoluisset. Merito

itaq; occulta Dei iudicia pertimescere, & coram ipso Domino nos profundissimè humiliare debemus: resolutionem corporis nostri, & horam mortis expectantes.

Tutissimum est, vt quicquid boni in extremo decessu nos fecisse vellemus, id modò sani incipiamus: nam ad mortem vsque illud protrahere, & periculosum nimis & stultum est. Vitam sanctam sancta mors, & sanctam mortem aeterna beatitudo consequitur. Quam vbi obtinuerimus, videbimus Deum facie ad faciem, videbimus eum sicuti est. Cognoscemus ineffabile illud gloriose Trinitatis mysterium. Contemplabimur cum inenarrabili laetitia glorificatam Iesu Christi humanitatem. Deo perfectè vniemur, & diuinae pacis dulcedinem feliciter perenniterq; gustabimus. Ab ipso Domini Dei nostri adpectu, dilectione, & complexu nunquam separari poterimus. Absq; labore & fatigatione eum semper laudabimus. Cum speciosissima, benignissima, suauissima, amabilissimaq; Dei genitrice Maria, & cum sanctis angelis ceterisq; cati'clisq; perpetuum habebimus consortium, eosq; plenissimè cognoscemus. Verè beata caelestis patria, & sola patria vbi iugis est solennitas atq; exultatio: vbi vna & sempiterna dies refulget, melior vtiq; super millia dierum huius seculi. Illam patriam pure desiderare debemus: magis laudem Dei quam nostrum proprium commodum querendo. Ad eam nos perducere dignetur Pater, Filius, & Spiritus sanctus: cui laus, honor, & gloria, in secula seculorum,
A M E N.

COROLLARIUM SVMMAM

exercitiorum in institutione positorum,
breuiter complectens.

Voniam pleriq; infirma capita habentes, vel alioq; diuersis occupationibus implicati, exercitia verbis prolixa minus expetere solent, nos hic Corollarium addemus, quo breuiter complectemur ea quae de adpirationibus quotidiano in-

ternoque sanctarum petitionum exercitio supra in Institutione diffusius scriptum: vt tyro spiritualis, cui forte graue fuerit illa singulis diebus coplere, saltem in his paucis sese libenter exercent.

O bone Iesu, bone Iesu, bone Iesu. O spes mea, refugium meum, & salus mea, Misere, misere, misere mei. Pauper sum & egenus: nihil sum: nihil possum. Eheu nimis sum ingratus: peccator sum.

COROLLARIUM.

sum vilissimus. Peccavi enim, peccavi, peccavi & malum coram te feci: ignosce mihi. Ego omnes iniquitates & negligentias meas proiecio in abyssum misericordiae tuae: meritorumque tuorum. O vtinam, vtinam nunquam te offendissem: vtinam nunquam gratiam tuam in me impediuissem. Propono (te adiuuante) corrigere me. Eia propitius mihi esto: dele omnia peccata mea. Ablue me precioso sanguine tuo. Sana me facris vulneribus tuis, Sanctifica me amara passione & morte tua. Eia emunda, emunda, emunda me peccatis. Restitue mihi innocentiam quam in baptismo contulisti: vt tibi verè placeam.

Ecce Domine, ecce constituo me in infimo loco infra omnem creaturam: quia indignus sum quem terra sustineat. Subterno & subijcio me omnibus hominibus. Complector, contemnor, contemnor omnes, sicut possum, sincero amore. Relinquo propter te omnia caduca. Respuo quicquid tu non es. Renuncio omni delectationi sensuali: renuncio omni vanitati, & impunitati: renuncio omni propriae questionis. Resigno, resigno, resigno me tibi integrè. Omnem voluntatem meam in tuam transfundo. Fiat Domine, fiat voluntas tua in me, & de me: fiat voluntas tua in tempore atq; aeternitate. Offero me paratum ad perferendum cum auxilio gratiae tuae quicquid tibi placuerit.

Eia suauissime Iesu, mortifica, mortifica, mortifica quicquid male viuit in me, quicquid vitiosum & inordinatum est, quicquid tibi displicet: mortifica in me oem proprietatem. Da mihi veram humilitatem, veram patientiam, & veram charitatem: da perfectam linguam, sensuum, membrorumq; omnium continentiam. Exorna me meritis ac virtutibus tuis. Eia prepara, prepara, prepara tibi gratiam, & aeternam habitationem in me. Renoua spiritum, animam & corpus meum excellenti gratia tua. Conformata me sacrae humanitati tuae. Reforma vires animae meae, per vires sanctissimae animae tuae. Effice me hominem secundum cor tuum. Eia expedi, & denuda mentem meam, eamque simpliciter redde & illumina. Concede mihi liberam ad te introversionem. Eia accende me, concrema me, transforma me: vt nihil praeter te viuat in me.

O dilecte, dilecte, dilecte. O charorum omnium charissime. O amor meus vnice. O sponse floride, sponse mellifuae. O dulcedo, dulcedo, dulcedo cordis mei, & vita animae meae. O ferena lux intimorum meorum. O Domine Deus. O superlucida & delitiosa Trinitas vnus Deus, pascere, pascere, pascere me tuis influxibus. Adoro, laudo, & glorifico te: quia te decet laus, & honor in aeterna secula. O Deus meus, & omnia. O abyssus summe suauis, & summe amabilis. O simplicissimum atque iucundissimum bonum, verum & incommutabile bonum meum, imple me reipso. Eia dilectissime mi, introduce me in nudum animam meam fundum, & transfer in te originem meam, vt delicias tuas in me habeas.

O quando, quando, quando te feliciter inueniam? Quando ardentissimè diligam te? Quando tibi tenacissimè agglutinabor? O quando, quando, quando me totum in te rapies? Quando me totum absorbebis? Quando me tibi sine medio vnies? Eia remoue misericorditer omnia impedimenta, & me tecum vnus spiritum effice, ad gloriam nominis tui. Exaudi Domine, exaudi, exaudi, me non pro mea voluntate, sed pro tuo beneplacito. Eia doce, illumina, dirige, & adiuua me in omnibus: vt nihil agam, nihil loquar, nihil cogitem, nihil veliam, nisi quod tibi sit acceptum.

O Maria, Maria, Maria, virgo dulcissima. O Mater Dei, regina caeli, liliam Trinitatis, miserere mei pauperissimi exulis. Saluto, saluto, saluto & veneror te. Eia impetra mihi perfectam mei mortificationem, & abnegationem: impetra puritatem, simplicitatem, nuditatem, libertatemque internam: impetra introversionem essentialē, vt sim homo secundum cor filij tui. O sancti sanctaeque Dei omnes, & beati spiritus angelici orate pro me. Saluto, saluto, saluto & veneror vos: Eia impetrate mihi plenam omnium peccatorum meorum remissionem: impetrate gratiam vnionemq; diuinam.

O clementissime, & misericordissime Iesu, miserere ecclesiae tuae: miserere omnium pro quibus sacrosanctum sanguinem tuum sudisti. Eia conuerte, conuerte, conuerte, & reuoca miseros peccatores. Da viuis veniam, & gratiam: da fidelibus defunctis requiem lucemq; sempiternam, Amen.

Si quis eorum qui secundum seculum sapientes sunt, ista legerit, deridebit fortassis, & vilipendet, adspernabiturque: sed nos ea paruulis atque humilibus scripsimus. Quod pleraque dictiones hic sapienter iterantur, ideo fit, ut & affectus magis excitetur, & attentio commodius feruetur. Licebit alias quoque dictiones iterum repetere. Quidam nouellus Dei seruus proficere desiderans, solebat creberrime voluere animo hæc pauca verba: O bone Iesu, bone Iesu, bone Iesu. O dilecte, dilecte, dilecte. O amor meus vnice. O Iesu dulcissime. Misere-re, miserere, miserere mei. Redde me placentem tibi, & tecum vnum spiritum effice. Aut ista: O Domine Deus. O charum principium meum. O amabilis abyssus. O simplicissimum atque incun-dissimum bonum, dona te mihi, & in-

me influe. Expedi quaeso, expedi, expedi me ab omnibus; transfer in te, totumque; absorbe. Tyro spiritualis ediscat huiusmodi amorosas adspiraciones, & eas assidue apud se ruminet: sancta improbitate ostium diuinæ clementiæ pulsans. Ita enim vitæ perfectionem aliquando assequetur. Sed caueat, ne immoderato impulsu aut acriori verborum prolatione naturam pragrauet, caputque lædat. Discat etiam sine verbis externis Dei presentiam amanter attendere, Deoque vacare: exercendo se in sanctis desiderijs atque affectibus. Vitam & passionem Domini Iesu recolere poterit iuxta rationem vndecimo Institutionis capite descriptam, vel iuxta aliquam aliam rationem sibi magis arridentem, ad gloriam Dei, qui est benedictus in secula seculorum, Amen.

Dei presentia attende.

FINIS.

EXERCITIVM PIARVM
PRECATIONVM.

Ad sanctam Trinitatem.

Endologia, I.

Doro te o gloriosa, fulgida, & semper tranquilla Trinitas, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, vnus Deus, spes mea, lumen meum, requies mea, gaudium meum, vita mea, & omne bonum meum.

Gratias ago tibi Domine, qui me ad imaginem tuam creasti, & peccantem hæc tenens misericorditer sustinuisti, eripuisti; & multis periculis, ac fouisti innumeris beneficijs.

Pie Pater, ego in plenam emendationem, expiationem, atque satisfactionem, pro omnibus peccatis ac negligentijs meis, & pro peccatis omnium hominum, offero tibi sanctissimam incarnationem, natiuitatem, conuersionem, passionem, mortem, resurrectionem, & ascensionem pre-dilecti filij tui Iesu Christi. Offero labores, ærumnas, depressiones, ludibria, tusionem, plagas, dolores, & angustias, quibus attritus fuit. Offero preciosissimum sanguinem quem fudit. Offero humilitatem, patientiam, charitatem, & innocentiam illius.

O Pater, o Fili, o Sancte Spiritus, Deus

meus qui es in me, da ut nihil aliud cogitare, nihil aliud velle, nihil aliud loqui aut agere possim, quam quod tibi gratum est. Concede, ut ego & omnes homines semper faciamus voluntatem tuam. Nos tibi reddere placentes, & vnum fac tecum: ut in nobis omnibus delicias tuas habere possis.

Ego debeo & desidero laudare te Domine, sed quia hoc dignè facere non possum, peto ut tu teipsum perfectissime laudes in me: peto ut omnes respiraciones meas, siue vigilem, siue dormiam, tibi sanctifices: easque pro gratissima tui laude suscipias.

Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto, sicut erat in principio, & nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen.

Ad Iesum, Endologia II.

A Doro, laudo, & glorifico te Domine Iesu Christe, benedico, & gratias ago tibi, Fili Dei viui: qui ex voluntate Patris cooperante Spiritu sancto, in castissimo utero beatæ Mariæ virginis concipi, & homo passibilis pro me fieri voluisti. O bone Iesu, quam inæstimabilem

EXERCIT. PIARVM PRECAT.

mabili atque incomprehensibili charitate dilexisti me, qui quum sis Dominus summæ maiestatis, teipsum exinanisti, formam serui accipiens. Tu Deus meus, factus es frater meus. Quid pro ista pietate, & misericordia tibi retribuam? Ecce ego animam meam & corpus meum tibi offero in laudem æternam.

Gratias ago pro sacratissima natiuitate tua, quia tu in stabulo, seuierte hyemis asperitate, ex Maria virgine in mundum renellus infantulus aditus fuisti. Saluedulcissime puer, salue rex gloriæ, lux gentium, saluator desiderabilis, qui pro me panniculis inuolui, fasciis stringi, in præsepio super scœnum reclinari, atque verberibus virginis lactari non dedignatus es.

Gratias ago pro tui circumsione dolorosa, pro apparitione, qua gentibus stella ducere reuelatus fuisti, pro tui presentatione in templo, pro fuga in Aegyptum, & pro vniuersis necessitatibus ac poenis quas in sanctissima infantia, pueritia, atque adolescentia tua pertulisti.

Gratias ago pro venerando baptismo, quem tu creator cœli, & terre à Iohanne seruo tuo humiliter suscepisti, & pro ieiunio quadraginta dierum atque quadraginta noctium, quo attritus in deserto fuisti, pro que tentationibus quibus à diabolo impeti non recusasti.

Gratias ago pro salutari doctrina tua, pro miraculis, & beneficijs mundo exhibitis, pro itineribus, laboribus, ærumnis, fame, siti, frigore, aestu, atque multiplicibus, persecutionibus, quibus pro mea salute triginta tribus annis fatigari voluisti.

Gratias ago pro admiranda illa tui submissione, qua tu humilis magister pedes discipulorum tuorum fixis terræ genibus benignè abluisti, & linteo terxisti.

Gratias ago pro institutione venerabilis sacramenti Eucharistiæ: in quo stupenda liberalitate inenarrabilique charitate teipsum nobis dedisti atque reliquisti.

Gloria patri, &c.

Ad Iesum, Endologia III.

A Doro, laudo, & glorifico te Domine Iesu Christi, benedico, & gratias ago tibi Fili Dei viui, pro pauore & tristitia, pro sanguine sudore atque angustijs quibus pro me in horto afflictus fuisti.

Gratias ago pro perfectissima abnegatione, qua te patri plenissime resignasti, quando positus genibus procidens in faciem, & orans, inter angores, quibus grauissime premebaris, dixisti: Pater, fiat voluntas tua.

Gratias ago pro summo illo patienti desiderio quo flagrabas, quando teipsum inimicis tuis mei amore capiendum ligandamque obtulisti.

Gratias ago pro impulsione, tui in mundum diuisione, in periculis, conuictijs, & blasphemijs, quibus vexatus fuisti, quando vincus tanquam latro abducebaris ad domum Annæ, indeque ad domum Cayphæ.

Gratias ago pro atrocissima alapa, quæ à seruo pontificis tibi Regi regum, & Domino dominantium iniquissime fuit impacta.

Gratias ago pro mitissima illa patientia tua, qua iniustam tui condemnationem scetidissimaque sputa in regiam faciem tuam proiecta, & ludibrosam eiusdem imperialis faciei tuæ velationem, diros quoque colaphos, & diras alapas multasque, alias iniurias, subsannationes, atque afflictiones, per totam noctem tolerasti.

Gratias ago pro summa ignominia quam sustinuisti, quando sicut maleficus vincus manè ducebaris ad Pilatum, deinde à Pilato ad Herodem, rursumque ab Herode ad Pilatum. Interea tu dulcis Saluator, inhumanam inimicorum tuorum scuitiam benignissimo corde tulisti.

Gratias ago pro illo tuo sancto silentio, quo humiliter coram Pilato, & coram Herode tacuisti ad falsas tui accusationes, & ad innumeratas contumelias in te dictas. In eis enim sicut agnus mansuctus non aperuisti os tuum.

Gloria patri, & filio, & spir.

Ad Iesum, Endologia IIII.

A Doro, laudo, & glorifico te Domine Iesu Christe, benedico, & gratias ago tibi Fili Dei viui, pro contemptu tui, & pro probro quo ab Herode affectus fuisti, quando veste alba ridiculique indutus, tanquam delirus, & amens remittebaris ad Pilatum.

Gratias ago pro acerbissimo, & ineffabili illo dolore, quem perpeessus es, quando in prætorio nudatus, atque ad columnam

liga-

ligatus, dirè flagellabaris: vnde virginea delicataque caro tua tota miserabiliter fuit confciffa.

Gratias ago pro ipforum flagellorū fulcis atq; liuorib⁹, & pro purpurei sanguinis riuulis, qui è sanctiffimo corpore tuo vndique decurrebant.

Gratias ago pro abyffali illa patientia quā exhibuiffi, quando chlamide eoccinea in maius ludibrium indutus, spinis coronabaris vulnerabarisq; nugariorè falutabaris, impiè cōspuebaris, alapifque, & arundine cædebaris. In his enim & alijs iniurijs atque tormentis tibi illatis, nusquam vel minimum indignationis aut impatientiæ signū, ostendiffi: sed manuetiffimè omnia pro me fuffinuiffi.

Gratias ago pro ignominia illa ac pœna quam pertuliffi, quādo capite spinis obuito cōpūctoq; & facie cruore tincta, gestans purpureum vestimentum, ante tribunal in conspectu populi statuebaris, iniusteq; morti adiudicabaris.

Gratias ago pro ingēti preffura, & fagatione quam feniffi, quando voluntati Iudæorū à Pilato traditus, probrose, & festinanter ad Caluarie locū protrahebaris, crucem propriam attritis ac laceris humeris baiulans.

Gratias ago pro potū vini myrrhati cum felle misti, quod tibi anhelò & preffitudine penè deficienti, fuit porrectum: cuius amaritudinem gustaffi, ac mitiffimo corde pro me toleraffi.

Gloria patri, &c.

Ad Iesum. Endologia V.

A Doro, laudo, & glorifico te Domine Iesu Christi, benedico, & gratias ago tibi Fili Dei viui, pro acerbiffimis illis doloribus quos passus es, quando vulnera tua vestimētorum detractioe innouabantur, & quando delicatæ manus tuæ atq; incōtaminati pedes tui cruci affigebantur, membrorumq; tuorum compages soluebantur.

Gratias ago pro effusione preciofiffimi sanguinis, qui è vulnerib⁹ tuis velut è fontibus largiter pfluxit. Sit tibi laus, honor, & gloria in æterna secula pro singulis rosei illius cruoris tui guttis, Domine mi Iesu.

Gratias ago pro inexplicabili illa maffuetudine, & charitate, qua iniquorum

tibi insultantium proteruiam blasphemiasq; pariētiffimè toleraffi, & insuper pro illis ipfis qui te crucifixerant, atque crucifixum maledictis inceffebant, patrem oraffi.

Gratias ago pro incomprehensibilibus illis cruciatib⁹ quos pertuliffi, quādo transfixis manibus ac pedibus miserabiliter in stipite crucis pendebas medijs inter latrones: & quando matrem tuam dulciffimam totam compaffione penetratam, totam amore liquefactam totam doloris gladio transfoffam, iuxta crucem adstare cernebas.

Gratias ago pro vehementiffima fiti qua æstuabas, quando aceto sub mortè potatus fuiffi.

Gratias ago p benigniffima illa pietate, & misericordia, qua tu viuificator omnium, venerandum caput inclinās, pro me mori dignatus es. Sit tibi gloria in secula sempiterna p separatione precellentiiffimæ animæ tuæ ab im maculato corpore tuo.

Gratias ago pro sacro sancto illo sanguine, & salutifera illa aqua, quæ de latere tuo lancea confosso effluerunt.

Gratias ago pro sepultura incōtaminati corporis tui, & pro gloriosa resurrectione atque ascensione tua, & pro Spiritus sancti missione.

Gloria patri, & filio, & spir.

Ad Iesum. Endologia VI.

A Doro, laudo, & glorifico te Domine Iesu Christi, benedico, & gratias ago tibi Fili Dei viui, cui⁹ mēbra digniffima, pro mea salute nimium fuerūt afflicta: ego illa pro tui honore, & amore saluto.

Saluete immaculati pedes Domini mei, p me fatigati, & clauis perforati.

Saluete venerabilia genua, pro me ad orationem flexa, & sæpe lassata.

Salue floridiffimum pectus, pro me liuoribus, & plagis deformatum.

Salue sacratiffimum latus, pro me lancea confoffum.

Salue amantiiffimum, benigniffimū, atque mellitiffimum cor pro me vulneratum: salue totius boni totiusq; beatitudinis incomparabile gazophylacium: Eia esto mihi in morte gratum vmbra culum, & post mortem æternū domicilium.

Sal.

Salue sanctiffimū dorsum pro me flagris cōfciffum, & sanguine rubricatum.

Saluete dulciffima chariffimaq; brachia, pro me in cruce extensa.

Saluete delicatæ manus, pro me crudeliter clauis transfixe.

Saluete nitidiffimi humeri, p me pōdere crucis grauari, & confracti.

Salue puriffimum collū, pro me colaphis inhumaniter contusum.

Salue os, & guttur suauiffimum, pro me felle, & aceto potatum.

Salue gratiofiffima facies, p me putribus sputis foedata, & duris alapis cesa.

Saluete benigniffimæ aures, pro me contumelijs oneratae.

Saluete beatiffimi oculi, pro me lachrymis perfusi.

Salue venerandum caput, pro me spinis coronatum, fauciatum, atq; arundine percussum.

Saluto clementiffime Iesu totum corpus tuum, pro me flagellatum, dilaceratum, crucifixum, mortuum, & sepultum.

Saluto sanguinem tuum preciofiffimum, pro me profus effusum.

Saluto nobilitiffimā animam tuam, p me contristatam atq; angustiatam.

Amabilis Iesu, sanctifica quæso per sacratiffima membra tua, omnia membra mea: & dele omnes peccatorum maculas, quas iisdem membris meis abutendo vnquam contraxi.

Gloria patri, &c.

Ad Iesum. Endologia VII.

A Doro, laudo, & glorifico te Domine Iesu Christi, benedico, & gratias ago tibi Fili Dei viui pro omnib⁹ vulneribus tuis, & maximè pro illis quinq; colendis plagis, quas tanquam præclara redemptionis reconciliationisq; meæ figilla, in corpore tuo resurgens à mortuis, retinuiffi.

Saluto pijfime mi, & tota deuotione osculor roseum vulnus dextri pedis tui, præcorq; , vt per illud plenam omnium peccatorum remissionem mihi concedas.

Saluto benigniffime mi, & tota deuotione osculor vernæs vulnus finistri pedis tui, præcorque, vt per illud instares omnes ruinas deperditæ vitæ meæ.

Saluto optatiffime mi, & tota deuo-

tionem osculor floridum vulnus dextræ manus tuæ: præcorq; , vt per illud mortifices in me quicquid tibi displicet.

Saluto amabiliffime mi, & tota deuotione osculor charum vulnus finistræ manus tuæ: præcorq; , vt per illud, cum ornatum internum mihi dones, qui tibi placet.

Saluto dulciffime mi, & tota deuotione osculor amorosum ac præsuauè vulnus sanctiffimi lateris tui, præcorq; , vt per illud me totum in te trahas & rapias, me totū tibi copules atq; vnias.

Tu Domine in ipfis beatis vulnerib⁹ tuis me include, & præsta, vt ex eis verū tui amorem æternamque salutem hauriam. Scribe illa in corde meo, preciofiffimo sanguine tuo: vt in eis legā tuum dolorem pariter, & amorem. Eorum memoria semper in conclau pectoris meī permāneat: vt in me erga te, & dolor compaffionis excitetur, & ardor dilectionis accendatur. Sit mihi tēpore, ac præcipuè in hora mortis meæ, certū illis refugium atq; protectio secuta.

Gloria pat. &c.

Ad Iesum. Endologia VIII.

A Doro, & glorifico te Domine Iesu Christe, qui dignaris tibi vnire animas perfectè diligentium te. O Fili Dei viui, ego abundans peccatis, vacuus meritis, indignus sum qui tibi appropinquem: sed ecce pro omnibus offensis, quas in te admiffi, & pro omnibus bonis quæ mihi defunt, offero tibi quicquid pro me facere, loqui, & tolerare voluiffi: offero quicquid in gloriofiffima genitrice tua virgine Maria cæterisq; sanctis tuis vnquam tibi placuit. Totam vitam meam nimis indignam atque immundam, puriffima innocentiæ tuæ meritorumq; tuorum sindone inuolue, & me perfectiffimis virtutibus sacræ humanitatis tuæ exorna, exornatumq; tibi inseparabiliter coniunge.

O viuificans gemma diuinæ nobilitatis, o immarcescibilis flos dignitatis humanæ, Iesu pro me vulnerate, vulnera obsecro, & medullitus trāsfige cor meū iaculo amoris tui: ita vt nihil terrenum continere possit, sed à sola efficacia tuæ diuinitatis contineatur.

Largire dilecte mi, vt toto corde, pleno desiderio, sitientiq; anima ad te ad-

spi.

spirem, & in te suavissimo respirem. Largire vt totus spiritus meus, & omnia interiora mea, ad te qui es vera beatitudo semper anhelent. Flagrantissima charitas me totum concremet, tibi que intimè vniat, & in se transmutet: vt tu in me, & ego in te gaudium habeamus nunc in tēpore, ac postea in æternitate.

Gloria pat. &c.

Ad Mariam virginem Deiparam.

Endologia IX.

AVe candidum lilium fulgidæ seraperque tranquillæ Trinitatis: aue vernans rosa sempiternæ amœnitatis, salve præclara cœli regina inæstimabilis delitijs affluens, virgo Maria. Ex te, ô beata, nasci, & tuo lacte pasci tæcœlorum voluit Iesus Christus, splendor paternæ gloriæ. Tu cum panniculis inuoluisti, fascioliis strinxisti, vlnis gestasti gremio fouisti, & amplexibus atque osculis delinisti, ipse (reintercedente) mentem meam diuinis influxibus pascere dignetur.

Eia aduocata mea singularis, illos tuos misericordes oculos ad me conuertere. Impetra mihi plenam omnium peccatorum meorum remissionem, & perfectam mei mortificationem atque abnegationem. Impetra cor purum, humile, benignum, & amore dulcissimi filij tui vulneratum. Impetra spiritus nuditatem ac libertatem: vt ipse Dominus meus Iesus Christus, pacem & gaudium in me habeat.

Ego te veneror, te inuoco, & tibi, in augmentum gaudij, offero cor vnici filij tui: precor que vt mihi sis pia auxilia-

trix atque consolatrix toto huius exilij tempore, & præcipue in hora mortis meæ. Amen.

Ad omnes Sanctos Angelos Dei.

Endologia X.

AVete Sancti Sanctæque Dei omnes, qui æterna beatitudine donati, Dominum cum iubilo iugiter laudatis: auete spiritus angelici, qui amabilem faciem Dei semper cum iucunditate cōtemplamini: salve sancte angele custos meus fidelissime, cui à Domino commissus sum.

Vos estis vernantes cœliflores, supernam Ierusalem mirificè exornantes. Ego vos veneror, vos inuoco, & vobis in augmentum gaudij ac gloriæ, offero totius boni, totiusque beatitudinis gazophylacium, cor Iesu Christi mellifluum. Gratias ago ipsi Domino Deo nostro qui vos elegit, & suis benedictionibus præuenit: gratias ago pro omnibus bonis quæ vobis contulit.

Eia beati amici Dei, impetrate mihi plenam omnium peccatorum meorum remissionem, & perfectam mei mortificationem atque abnegationem. Impetrate spiritus nuditatem, & libertatem, ardentemque Dei amorem: vt ipse Dominus delicias suas in me habere possit. Orate pro me nunc, & in hora mortis meæ: vt vestris precibus adiu-

Psal. 13.

F I N I S.

LVDO.

Quod à me extorquere potuisti Institutionem illam, quam ex sanctorum patrum monumentis mihi collegeram, mi Florenti, meus erga te amor effecit, & Deus (vt spero) ita voluit: iam tu & ego ad hoc contendere debemus, vt quod in spirituali internaque vita proficientes, ipsi Domino magis magisque vicini simus. Pudet me sane quod tam procul adhuc à perfecta mei abnegatione & mortificatione, atque à perfecto Dei amore absum. Benignissimus Iesus propositum conatumque meum adiuuare dignetur. Vt cum me consolantur verba cuiusdam amici Dei, ita ipsum Dominum alloquentis: Diligam te, Domine, pro dono tuo, & pro modulo meo. Si tantum diligere non possum quantum diligere debeo, non possum tamen ultra quam possum. Potero verò te amare amplius, quando amplius donare dignaberis: nunquam tamen tantum te diligere poterò, quantum dignus es qui diligaris. Imperfectum mecum viderunt oculi tui: Verumtamen in libro tuo omnes scribentur, qui quod possunt faciunt, & si quod debent non possunt. Hæc inquam verba mihi languido & humi inter multos defectus reptanti nonnullam consolationem adferunt. Opto vehementer, vt omnes qui illam Institutionem pie legent (si tamen aliqui præter te legent) fructum salutis percipiant, & me tardam atque inutilem suis precibus apud Deum adiuuent. Appendicem eidem Institutioni adiectam, excerpserunt totam hinc inde ex operibus D. Ioannis Thauleri: ita tamen vt non vbiq; verba eius, sed verborum sensum: proferre curauerim. Antequam colligerem Institutionem, scripseram Apologiam, quæ ipsum Thaulerum iniuria ab Ecquio traductum, breuiter excusare volui: eam ad te mitto. Adiunges illam libello nostro, collocabisque post Exercitiū præcationum. Vale in Domino Iesu. Latijs. pridie Nonas Octobris, Anno, M. D. L. I.

APOLOGIA PRO DOMINO

IOHANNE THAVLERO.

Quod Ecquius Thaulerum immeritò traducat, & inconsideratè damnet.

CAPVT. I.

Quam ego intellexissem plerosque à lectio-

ne librorum D. Ioannis Thauleri detereri verbis Ioannis Ecquij: operæ precium esse duxi, paucis refellere ea quæ in ipsum Thaulerum minus consideratè scribit Ecquius. Hic enim disputans aduersus Martinum Lutherum hæreticam archana tertio libro de Purgatorio, Thaulerum appellat somniantem, eumque hæreticos insimulare videtur: nihil tamen adducit, quo comprobet illum esse hæreticum. Qui si diligenter legisset eius lucubrationes, longè aliter de eo sensisset. Nam Thaulerus catholice fidei cultor integerrimus est. Ea quæ scripsit, sana & planè diuina sunt: vt cognoscere possunt omnes, qui in illis studiosè sunt versati. Sed Ecquius ardo-

re defendendæ Ecclesiæ succensus, indignè tulit, quod Lutherus magnificè laudaret Thaulerum, & sententijs eius sua praua dogmata confirmare nitere-tur. Quid verò mirum, si miser & infœlix ille suos errores dictis Thauleri à se perperam allegatistueri tentauerit: quum non solum sanctorum patrum, verum ipsius quoque sacræ diuinæque scripturæ verbis impudentissimè ad suam hæresim stabiliendam abutatur? Si doctrinæ Thauleri adhærere voluisset, profectò hæreticus nunquam fuisset. Nam ex vnus Thauleri scriptis hæreses, quæ hisce temporibus emerferunt, plenissimè confutari possunt. Et quidem Lutherus postea videns scripta Thauleri prorsus aduersari suis scriptis, vituperavit eum, quem prius tantum commendarat, vt diceret plus solidæ theologiæ in vno Thaulero inueniri, quàm in omnibus alijs.

Na

Quod

Quod Lutherus peruersè citet Thaulerum, & quod sanctissimi quisq; fecerint id quod de Ecclasi & raptu scribit Thaulerus.

CAPVT. II.

Ipse Lutherus non parum concitauit Ecquium contra Thaulerum, quum obedientiam Ecclesiasticam deprimens, citaret eundem Thaulerum, diceretq; illum istud sensisse, vt si quis in medijs obedientiæ Ecclesiasticæ operibus rapiatur in eccliam, vel singularem aliquam illuminationem percipiat, omnino debeat obedientiam Ecclesiæ relinquere, Deo obsequi magis quam hominibus. Sed quam alienum sit à mente Thauleri id quod Lutherus adstruere vult, facile agnosceret, quicunque locum vbi de ea re Thaulerus tractat, attentè legere, & diligenter diserte voluerit. Habetur autem hic locus secundo sermone in circuncisione Domini, vbi hæc inter alia legimus: Quando (inquit Thaulerus) contingit aliquem in vera ordinataque deuotione ad altiora rapi, is durante huiusmodi raptu, omnem exteriorum exercitiorum occupationem missam faciet, etiam si talia sint, ad quæ cõplenda voto sese obstrinxerit. Nam quamlibet multa ac varia quis Deo promiserit, si vera dilectione succensus in Deum cum vniuersis viribus suis intrahitur, rapitur, absorbetur, & immergitur, est ab omnibus votis liber atque absolutus, interim dum vera hæc deuotio & Ecclasi in ipso perdurat. Imo, si huiusmodi Ecclasi hebdomada vna, aut mense vno, vel integro anno perseueraret, is qui illam patitur, toto cõspacio nullum tempus coram Deo negligit. Quando autem sibi restituitur, vota sua exequitur ab eo tempore, quo plenè compos suiipsius factus est. De præterito tempore & ijs omnibus quæ interea neglexit, ad quæ præstanda se obligatum sentit, docebit illum Deus, qui per seipsum omnia illa supplet, quamdiu eum ad altiora rapit. Minimum enim Dei opus, omnes omnium creaturarum actiones longè præcellit. Ista verò de eruditissimis & copiosè illuminationis perfectisq; viris dicta sunt, quos vnctio docet de omnibus, non autem de externis atq; immortificatis hominibus. Hæc ibi. Certum habemus, perfe-

ctissimos quosq; fecisse id quod Thaulerus scribit. Nam Beatus Franciscus le. s. Franciscus. gatur ita plerunq; in Deum immersus, atq; absorptus fuisse, vt tota nocte totoque die prorsus loqui nõ posset: vnctio & discipulo suo fratri Leoni, præceperat, ne ad se pro horarijs precibus legendis accedens, molestus sibi esset, quando in talem mentis excessum raptus erat. Et Dominus Henricus Harphius, vir spiritus sancti vnctio eximie imbutus, in libris quos de mystica Theologia scripsit, meminit cuiusdam abbatis Claræ virginis sanctissime, quæ cõgitationes & affectiones suas omnes ad Dei amorem conuertens, diuinos in se assidue recipiebat radios: dicitq; hanc eorundem radiorũ influxu ita solitam fuisse sursum in diuinitatem trahi, vt vnam naturalium virium suarum amitteret. Hinc contingit, eam aliquando in die Epiphaniæ tam vigorose in Deum rapi, vt totis triginta diebus in eccliam permaneret: nullam interea rerum humanarum memoriam habens, nec cibum sumens, neque quicquam corpore suo sentiens. Postea ad se reuersa, vix poterat cor suum deorsum deducere, vt de rebus temporalibus suæ curæ cõmissis cogitaret.

Quod Thaulerus non solum non implicatus sit erroribus Begardorum (quod ei impingit Ecquius) sed etiam acerrime aduersus eos scribat.

CAPVT. III.

Multum fallitur Ecquius, dicens Thaulerum implicatum esse erroribus Begardorum, qui nescio cui inani & falsæ contemplationi dediti, assererent hominem ad tantam perfectionem in hac vita pertinere posse, vt iam nec peccare, nec in gratia proficere amplius queat, ob idq; tum omnino liber sit, nullis Ecclesiæ præceptis subiectus. (Qui errores in concilio Viennensi damnati fuerunt.) Immeritò, inquam, Ecquius hanc notam sancto viro inurit. Nam Thaulerus secundo sermone primæ Dominicæ Quadragesimæ, vehementissime inuehitur in eos, qui huiusmodi erroribus sunt obnoxij, vbi inter cætera dicit: Ex falso otio & fornicatione spirituali peccatus error nascitur, quo qui sub-

Fornicatio spiritualis.

Ipsi

Ipsi vacuitatem quandã & pacem quietemque naturalem sectantur, quam & Gentiles & Iudæi, & pessimi quicq; homines sentire atq; adipisci possunt, si se ab omnibus phantasijs & actionibus expedire sciant, & absque discussione suæ conscientiæ intra se viuant. Ista natura quies hoc pacto fouetur, si quis in aliquo loco quietus ac vndiq; otiosus se deat, & nec intus nec foris aliquid exercitij habeat: vt hanc eandem quietem & consequi possit, & adeptam nemo perturbet præpediat. Hoc autem malum esse quis nõ videat? quum id nihil aliud efficiat, quam vacuitatem quandã ac ignorantiam, & descensum in seipsum, absque vlla actione. Boni in Deo non in seipsis quietem quarunt. Sancta probataque requies quæ possidetur in Deo, est amorosa, omnium ab animo excluso, cum supplicet intuitu siue inspectione in incomprehensibile claritatem Dei, quæ à veris Dei amicis & semper deuotis desiderijs quaritur, & perfruitionem inuenitur, perenniterq; possidetur in ardentissimo amore: possessa verò nihilominus quaritur. Planè quando aliquis quietem in otio absq; deuotis intimisque ad Deum adspirationibus atque desiderijs sectatur, omni tentationi & errori expositus est, atque ad mala quæque sibi præstat occasionem: propterea quòd à Deo auersus, atque ad seipsum dilectione affectuque naturali conuersus, sui oblectationem propriumque commodum venetur & inquirat. Isti infelices homines inuisitata quædam & singularia plerunq; à Deo petunt: quibus etiam interdum (Deo permittente) contingunt ea quæ postulant, illusione diabolica: at ipsi persuasum omnino habent, illa à Deo sibi obrigisse pro salute sua, & (quod gratius est) se talibus dignos esse iudicant. Quod quidem quid aliud indicat, quam eos spirituali superbia infectos esse, nihilque intrinsecus diuinæ gratiæ habere? Hi se à peccatis immunes, & Deo sine vilo medio vnitos, ob idque tam diuinis quam humanis legibus solutos, atq; ad nulla iam bona opera facienda obligatos esse arbitrantur: isto errore seducti, quòd putent otium illud cui vacant, pro sui nobilitate atq; excellentia nullo modo esse interturbandum

aut impediendum. Hinc nihil operantur: sed sicut instrumentum præstolatur artificem, ita illi diuinam expectant operationem, nihil ipsi penitus ageres. Aiunt enim sua operatione opus Dei fore præpediendum. Itaque vanissimo otio dediti, in virtutibus se non exercent. Vis scire quale sectentur otium? Breuibus expediam. Non gratias agere, non Deum laudare, non orare, nihil cognoscere, nihil amare, nihil desiderare volunt. Hæc omnia tanquam noxia postponunt. Quicquid enim orando perire possent, habere se existimant. Iam quòd ad Ecclesiæ leges attinet, ea omnia se non modò consequutos esse, sed & transcendisse credunt, ob quæ cuncta sanctæ Ecclesiæ præcepta, ritus, consuetudines, & cæremoniæ rationabiliter institutæ sunt. Persuasum habent, neminem, nec ipsum Deum quicquam sibi vel dare vel auferre posse: eò quòd exercitia omnia, cunctasque virtutes superarint, vt ipsis videtur, atque ad meram puramque nuditatem ac præclarum otium pertigerint. Hinc tantam sibi libertatem vsurpant, vt nemini prorsus obedire velint, neque summo Pontifici, neque Episcopis, neque pastribus suis. Ab omnibus sanctæ Ecclesiæ consuetudinibus legibusque immunes & exempti esse volunt: palam asserentes hominem tam diu imperfectum esse, quamdiu virtutibus conueniendis dant operam. Credunt se omnia tam angelorum quam hominum merita vicisse, & nullum deinceps virtutis augmentum capere, nullum peccatum admittere posse, hac de causa, quòd absque voluntate viuant, vt ipsi arbitrantur, spiritumque suum quieti atque otio tradiderint, & in seipsis ad nihilum redacti, vnumque cum Deo effecti sint. Nulla eis neque de ieiunijs, neque de festorum obseruatione, neque de aliquo alio Ecclesiæ præcepto cura est, nisi quatenus in hac parte ad spectum hominum verentur, aut hominibus placere cupiunt. Equidem constanter asseuerare non dubitem, latrones quosq;, & eos qui in manifestis sceleribus vitam agunt, eiusmodi hominibus meliores esse. Et tamè se Deo patientes nuncupant: dicentes se Deum pati, quòd ab omni operatione expediti &

Nn 2 otiosi

otiosi sunt. Putant se Dei instrumenta esse, in quibus ille quicquid velit, operetur. Autem autem ea opera quae Deus per ipsos perficit, multo excellentiora esse, quam sint cuiuslibet hominis opera, quae per seipsum etiam in gratia Dei agit. Quicquid faciant, nihil se peccare existimant, quum Deus hoc quod agunt, per ipsos efficiat (ut ipsi dicunt) & quicquid velit Deus, id per eos fiat, nec prorsus aliud quicquam. Humilitatem quandam in conversatione sua atque actibus suis praefecerunt, facilique aduersa omnia tolerant, propterea quod se Dei instrumenta esse arbitrentur, per quae ille pro gratissima voluntate sua operetur. Sunt igitur isti veris Dei amicis admodum similes in multis. Ceterum nimium aberrant, quod ea omnia ad quae intus mouentur, siue bona, siue mala sint, a Spiritu sancto procedere & fieri putant. Certe Spiritus sanctus neque otiosa neque inutilia, neque vitam Christi vel sacris litteris repugnantia, in aliquo homine operatur. Difficiliter sane seducti isti agnosci queunt, propterea quod vitam suam modum optime tueri, & glossis quibusdam ornare, sciunt: est tamen in quo agnosci poterunt, ipsorum videlicet propria voluntas, quam abnegare & deserere nesciunt. En dilectissimi, omnes isti & quotquot huius farinae homines inueniuntur, ipsissimi praenuncij sunt Antichristi, viamque illi praeparant deducentem ad infidelitatem damnationemque perpetuam. Certa ergo fide tenendum est neminem a mandatorum Dei & sanctae Ecclesiae observatione atque a virtutum exercitio absolutum aut exemptum esse. Nemo vniri Deo potest in otio, nisi & amet & desideret Deum. Nemo sine bonis operibus aut est, aut esse potest sanctus. Sed quisque cum multa gratitudine omnipotenti Deo cooperari debet, ne ipsius Dei operationem praepediat: quisque illum laudare, ei que gratias agere adstrictus est. Haec omnia Thaulerus in eo sermone quem designauimus, dicit.

Quod Ecquius falso dicat Thaulerum doctrinam suam demoliri regularem religionis obseruantiam.

CAPVT. IIII.

Ecquius etiam affirmat Thaulerum doctrinam suam, regularem religionis

obseruantiam, praclarissimamque virtutum gemmam obedientiam demoliri. Quod quam falsum sit, manifeste liquet ex innumeris lucubrationum Thaulerianis locis. Nos aliquot tantum loca citabimus. In sermone vndecimae post Trinitatem Dominicam, ipse Thaulerus viros & foeminas in ordine sacrae religionis Deo seruientes ita alloquitur: Dignissimam vocationem vestra quam so frequenter attendite, & ita viuere curate, ut & vobis ipsis & ceteris innotescat, quem ex sacri huius ordinis susceptione fructum referatis. Cuius quidem ordinis statuta, leges, & consuetudines omnes diligentissime obseruare debetis. Non tamen exigitur, ut frater vel soror senio praegravati, ieiunijs, vigilijs, aut externis operibus supra vires insistant: sed silentium vestrum locis & temporibus quibuscumque pro sacri ordinis institutione omnes seruabitis sedulo: quod quidem quem fructum & quam utilitatem adferat, nemo capere, nullus intelligere satis potest. Deinde verba vestra lauaia, benignaque erunt. Si quod forte asperum durumque verbum exciderit vobis, mox culpam vestram humiliter fatebimini: & tam Deo quam hominibus vos subiicietis. Ceterum si quis verbis duris vos aggressus fuerit, nihil prorsus contra illi respondebitis, nisi forte vnū aut alterum verbum, idque placido ac benigno vultu. Fundum vestrum studiose obseruabitis, cauebitisque, ne quamcumque rem, siue libros, siue indumenta, siue ornamenta, siue societatem humanam cum delectatione possideatis. Quaecumque autem ordinatam atque secundum rationem necessaria sunt vobis, eis quatenus ipsa necessaria sunt, & Deus atque ordo libenter admittunt suppeditantque, vt emini. Fraterna vos inuicem dilectione prosequimini: & alter alteri humilem iurisdictionem, amorem, pietatemque, non autem graues ac toruos vultus pretendetis. Non exhibebitis vos inuicem alienos, quaecumque etiam occasio vel res inter vos eueniens pacem mutuam infregerit. In bonis operibus, maximeque in charitatis officijs vos exercebitis: ita videlicet ut vos mutuo offeratis ad ipsa charitatis obsequia inuicem impendenda, & alter alteri onus ac laborem hilariter accipiat.

Nemo sine bonis operibus sanctus.

Silentium.

Locutio.

Fundus.

Necessaria.

Legimus.

Fraterna dilectio.

Patientia. ripiat, vel etiam e manibus tollat. Iam si pro aliquo pietatis exercitio contingat vos ab alijs irrideri, contemni, & male tractari: nequaquam vos ipsos defendetis, nec ad aliquem querimonias deferetis. In choro, vbi corpus Dominicum in veritate praesens adest, multa cum reuerentia, oculis in terram demissis, animoque attento & ad Deum conuerso, coram rege aeterno consistatis. Si enim virgo pudica in conspectu regis adstaret, certumque haberet, illum in se oculos defigere, si quidem compos animi prudensque esset, haud dubie mores praeferebat honestissimos, & modestissime se gereret. Quam ergo equum est hominem coram Deo ac Domino suo, electissimoque animae suae sponso, iugiter se foris & intus contemplante, collectis viribus reuerentissime adstare? *Preces horarias.* Preces horarias cum ingenti deuotione, & cum quanta animi attentione potest is, decantabitis legetisque. Pro conscientiae tamen securitate, noueritis sufficere (quantum ad Ecclesiae praecipuum attinet) si verba integra dicantur: nec opus esse aliquid repetere, modò sponte non cogitentur ea quae verbis lectis contraria sunt. Praeterea ab omnibus quorum Deus vera causa non est, abstracti eritis. Temporis quantumcumque perditionem, ut viri pestiferum fugietis. Solitudinem libenter vacabitis: in qua liberè & expedite vos Deo vnietis: primò quidem, ad floridam dignissimam passionis Christi arborem, & ad gloriosa vulnera eius, deinde etiam ad praclarissimam diuinitatis illius celsitudinem vos ipsos conuertentes: nam ita ingredientibus & egredientibus, plena pasqua inuenietis. Si talem vitam egeritis, si huiusmodi fructus protuleritis, dignissimum Eucharistiae sacramentum non sine grandi utilitate ac profectibus vestri incrementi percipietis. Non quidem inficias eo, bonum esse ad tempus ex profunda humilitate abstinere: sed multo melius fuerit ex amore accedere. Quisquis libenter pro gratissima Dei voluntate suam vitam institueret, si possit, & non studio caecaque temeritate, vel propria reputatione accedit, sed dolet se vnquam offensusse Deum: quisquis, inquam, se talem verè sentit, securus accedere potest, imò verò quò

crebrius accesserit, eò melius vtiliusque faciet. Quod si fortè fratribus vel sororibus, qui ipsam Eucharistiam perciperunt, tempore matutino non licet immensos fructus innumerare; bona, quae hoc dignissimum sacramentum in homine operatur, obseruare, propterea quod secum manere non sinantur, dum aut legere, aut cantare, aut in alijs iuxta consuetudinem statutaque ordinis occupari debent: obseruent illa post praediditum, aut post vesperas, vel etiam post completorium. Aequè Dominus tunc operari potest sicut tempore matutino: & hoc venerabile Sacramentum operatur vbiunque ei locus praebetur. Iam verò quod ad veniales quotidianasque culpas attinet (a quibus dum hic viuimus omnino liberi esse non valeamus) monendi estis charissimi, ne multum solliciti sitis, neue perturbemini, si non omnes in confessione expresseritis. Illa humiliter ac serio Deo confitebimini, & contrito deuotoque corde vos reos coram eo accusabitis. Sic enim his, qui confessionibus audiendis adhibentur, nimis multum temporis non aufertur. Sanè tales culpas generaliter expòsuisse satis est: quum mortalia duntaxat peccata, & ea de quibus dubium est vtrum mortalia sint, ex praecipuo & necessitate confiteri obligemur. Venialia enim peccata, multis modis delentur: puta contritione, Dominicae orationis prolatione, genu flexione, aquae benedictae adspersione, &c. Si alicui dolor siue contritio deest, saltem doleat se non dolere: nam hoc quoque dolor est. Itidem si quis desiderium & amorem non sentit, desideret habere desiderium atque amorem. Haec & his similia scribens Thaulerus, non demolitur, sed plurimum adiuuat stabilitque regularem religionis obseruantiam.

Quam exacte Thaulerus doceat, quisnam scopus, & quamam essentia sit ordinis monastici.

CAPVT. V.

Resum secundo sermone quartae *Scopus vitae Deus, cordis, pœnitias.* Dominicam Quadragesimam, idem Thaulerus religionis loquens, ita fere ait: Debemus Deum semper querere, illiusque praesentiam suspirare, & eum

Na 3 in

Corporis habitus in choro.

Preces horarias.

Solitudo.

Ioan. 10. Eucharistia.

Culpa quotidiana.

Confessio.

Dolor.

in cunctis actibus nostris purè spectare, debemus nos crebrò introuertere, & nos ipsos atque omnia quæ extra Deum sunt transcendere. Quod si fecerimus, ipsum hand dubiè tandè inueniemus. Huc faciunt omnes ritus, cuncta opera atque exercitia, & quæque pia instituta, omnesque ordinationes tam nostri ordinis quam aliarum religionum. Illa enim ob hoc sunt & obseruatur à nobis, vt Deo intendere, cum que solù purè quærere discamus, & fundum habeamus ab omnib⁹, quæ operationem Dei præpediunt, expeditum, nihilq; contentem nisi Deum: quo ipse Deus intra nos festum agat diem. Si ad hunc finem, omnes religionis ritus non referimus, sed illis còtenti sumus, si inquam externa exercitia ad interiorem fundū veramque cordis puritatem non referuntur, ea parum aut nihil profutura sunt. Sane dilectissimi quando primùm seculo abrenūciamus, & monasticen professi sumus, omnes Deo omnipotenti vouimus, nos ipsum amorem atque intentione prosequantur, eidemque perseverantem famulatum ad mortem vsque exhibituros: à quo voto nec pontifices nec sacerdotes omnes nos absoluerè possunt. Si fides sanctis doctoribus habenda est, plus illud votum obligat, quam quoduis iuramentum in iudicio præstitum. Vnde constat, nos multo magis crimen periurij incurrere, quando sponte animoque deliberato cor & intentionem (quæ Deo semel consecrauimus) alicui tradimus creaturæ extra Deum, quam, si iuramentum violarem. Itaque sacræ religionis essentia & sanctus est, vt Deum ex toto corde amemus, & confratres nostros diligamus vt nos ipsos, mentes nostras humilantes subdentesque Deo, & charitatè exhibentes inuicem: vtq; quarumlibet rerum creatarum ac nostris ipsorū, siue voluntatis nostræ proprietatem omnè abdicemus, atque ab omnibus, quæ Deū à nobis excludere vel præpedire possunt, expediti nadiq; sumus: quò Deus omnipotens præclarissimum fundū nostrū (cui suam ipse imaginem impressit) liberè possidere valeat, quæ sunt delitiæ atq; voluptas eius, sicut ipse ait, Delitiæ meæ esse cum filijs hominū. Hic planè,

Voti monastici robur, & obligatio.

Religionis essentia.

Promer. 3.

dilectissimi, scopus est ordinis nostri, & hæc intentio. In hunc finē omnes religiosæ cōgregationes, omnia monasteria, omnia statuta, omnes ritus & cæremoniæ, cunctaque honestè viuendi genera, sunt instituta, approbata, atque recepta. Si illud obseruamus, nimirum ipsam ordinis nostri substantiā fundūque tenemus: sin verò illud negligim⁹, periuri sumus, & fidem Deo præstitam violamus. Prædictum religiosæ regularisque vitæ fundū, legifer, & patriarcha noster S. Dominicus, ac alij venerabiles ordinum patres S. Benedictus, S. Augustinus, S. Bernardus, S. Franciscus, tenuerunt, coluerunt, atq; spectauerunt: cui omnes externi ritus, constitutiones, & cæremoniæ famulantur. Hanc ordinis nostri substantiam, quæ so vt sectemini: sic enim certo certius Deus omnipotens grandem in animabus vestris peraget solennitatem. Multæ patrū sanctiones nobis obseruandæ sunt, visitandus est chorus, legendum atque psallendum est nobis: quare ergo non id iucundo animo facimus potius, quàm arida plumbeaque mente, ne ab æterna solennitate excludamur? Quamuis enim verissimum sit, cum qui nullius sibi mortalis criminis conscius est, & nulla ratione vult Deū offendere, saluum in sancta catholicaque fide fieri, ac beatitudinem consequi: quisquis tamen iucundam illā solennitatem, quæ foelicissimè sentitur atq; degustatur Dei præsentia, intra se experiri appetit, oportet vt purum, liberum, & expeditum fundum Deo exhibeat. Et profectò ipse Deus suā inæstimabili pietate nos ad hunc sacrum vocauit, traxit, atque perduxit ordinem, vt illi soli per amorem intentionemque hæreamus: cuius vocationi nos morem gerere debemus. Gratuita bonitate sua amoreque purissimo sine vllis meritis nostris, ad hanc sanctam veræ poenitentiae vitam perduxit. At quærat fortasse aliquis, quæ sit vitæ poenitentialis essentia ac veritas. Nihil sanè aliud, quam verā ab omnibus extra Deum auersio, & integra ad purissimum certissimumque bonum illud quod Deus ipse est, conuersio. Quod qui studiosius perfectiusque facit, ille plus quoque agit poenitentiae.

Poenitentialis vitæ veritas.

Me.

Meritò ex ipsis animi visceribus deuotissimas semper conditori nostro gratiarum actiones referre debemus quotquot religiosi sumus, quòd ipse nos ad istam vitam inuitare dignatus sit. Et quòd euidentius signum esse queat diuinæ apud nos præsentia, quòd plarique nostrum in ipso inuentus flore constituti (quæ ætas admodum solet esse indomita atque omnis regiminis impatiens, ac seculo dedita) alterius se voluntati subiecerunt, præceptis & exhortationibus obtemperant, domari regi que se patiuntur, atque creaturis omnibus valedicentes, Dominum Deum suum sequuntur? Qui licet magna aliqua de Deo necdum experiatur, patientiam tamen seruant, & sustinent Dominum. Agite dilectissimi, in hoc nerno conatusq; omnes intendamus, vt iucundissimam intra nos experiamur solennitatem, aliqua vitæ æternæ prælibatione donati. Ea inquam cura sit nobis, vt quoties volumus, quoties nos intro recipimus, in orationib⁹, exercitijs, & operibus, quæ nobis ex ordinis nostri institutò faciendæ incumbunt, diuinam intra nos præsentiam, verumque gaudium sentiamus: Deo sese in intimis nostris verè manifestum exhibente. Quo bono illi perfruuntur, qui se Deo proprios fecerunt ac dediderunt, & ei soli obligati sunt. An non felicissima prorsus vita censenda est, quando & nos sumus in Deo, & ipse in nobis hic in tempore ac postmodum in aternitate? Hæc ibi. Item secundo sermone quartæ Dominicæ Aduentus, dicit Thaulerus: Schola præamabilis, vita est religiosa siue monastica, in qua qui degunt, à mundo & à diuersis miserijs abstracti disiunctique sunt, quo omnipotenti Deo in veritate seruientes purissimè viuunt, Deum & se ipsos iugiter obseruent, naturæ & sensibus atque ipsi mundo perfectè moriantur. A Equum profectò foret, religiosum quemque adeo diuini amoris igne succensum, adeo intus & foris Deiformem esse, vt quisquis ad eum accederet, nihil vnquam in eo nisi Deum, siue animum feruentissimum in Deum erectum, atque ad omnem Dei voluntatem paratissimum, inueniret. Cæterum de his, qui in sancta religione non

Diuina presentia signum euidentis.

Monasticæ scholæ.

religiose viuunt, Thaulerus secundo sermone tertie post Trinitatem Dominicæ, loquitur in hunc modum: Nullo erga Deum atque diuinà studio, nulla diligentia, nulla strenuitate feruent. Licet còdices multos legendo atque psallendo percurrant, ac folia terant, eorum tamen quæ legunt non eis sapiunt, nec ipsi inde gratiam aliquam referunt. Satis verò creaturæ eis placent & sapiunt: his videlicet delectantur, has amore prosequuntur, his consuetudine & amicitia se iungunt, in his sponte delectationem (quantum possunt) quarunt: & ad huiusmodi tam se ipsos quàm alios prouocant modis omnibus, quibus possunt, nempe verbis, operibus, vestitu, gestibus, internuncijs, munulculis, literis: atque ita sese totos foras effundunt, moribus incompositi, sensibus incustoditi, in loquendo garuli, stolidique: interim tamen, si superis placent, aiunt, se agrè mortale aliquid peccati velle admittere. Eniuero præciosum Christi sanguinem acerbissimamque eius passionem, sine fructu debere abire putant: sed errant miseri atque falluntur. Dicunt autem: En in sacra religione positi sumus, in sancta congregatione viuimus, & multum oramus ac legimus. Quibus ego, hæc inquam, omnia sine amore, sine attentione, tam cæcè & tepidè agitatis, vt id absque admiratione nec cogitari quidem possit. Sed frequenter consistuntur, & corpus Dominicum accipiunt. Consistentur quidem verbis, verum integram sese corrigendi voluntatem non habent. Vnde quòd sacram Eucharistiam percipiunt, faciunt nimirum non aliter, quam si quis regem ad domum suam inuitet, & venientem in sordidissimam putentissimamque haram inter porcos festum ducat. Præstaret sanè tales nunquam tremendum illud sacramentum percipere. Dicunt agrè se mali quippiam facere. An verò benefacere credendi sunt, dum frigida quædam vocalium orationum lectionumque murmur, tanquam pallas Deo offerunt: amorem autem, cor, intentionem, fauoremque, per liberam voluntatem creaturis tribuunt? Iam si fortè accedat aliquis, qui præmoncat ostendatque, quantis ipsi

Charitate mortificationem negligentium cõditio miseræ.

in periculis degant, & quàm horrendam mortem habituri sint : irrident hominem, dicuntq; Begardorum ista sunt verba, En noui hic habemus spiritum. Hæc dicunt. Qui si in hac impœnitentia, & vitiorum suorum periculosa ignorantia permanerint, nunquam Dei faciem sunt conspecturi. Audiant, & in animos suos demittant ista Thauleri verba religiosi negligenter viuētes.

Quàm præclare Thaulerus disserat de obedientia, quam præstare maxime debent ij qui in sacra religione viuunt.

CAPVT. VI.

POSTEAquam abundè demonstrauimus Thaulerū sua doctrina nō destruere, sed erigere confirmareq; sacra religionem : res exposcit, vt nonnulla etiam proferamus, quæ ille scribit de sancta obedientia : nam Ecquius affirmat (sicut diximus) eum hanc disperdere. Igitur ipse Thaulerus in suis Institutionibus, capite decimo tertio hæc inter alia dicit: Obedientia, humilitatis prima filia est. Hæc hominem Dei voluntari subditum facit, & sensus viresq; sensitiuas superiori rationi subijcit. Hæc hominem subdit Ecclesiæ, eiusq; sacramentis, pastoribus, superioribus, dogmatibus, præceptis, institutionibus, consilijs, consuetudinibusq; vniuersis. Hæc hominem promptum flexibilemque reddit alijs quibuslibet, in consilijs dandis, in auxilijs obsequijsq; tam corporalibus quam spiritualibus impendendis secundum discretionem, & iuxta cuiusque necessitatem. Verus obediens velle & nolle suum prorsus abnegat, & in exequendo ea quæ præcipiuntur moras non necitat: sed mox vbi ei aliquid iniungitur, paratus est, imò verò præceptum non expectat. O quàm pauci verè & perfectè obediētes nunc inueniuntur, qui omni propria volūtate abdicata, nō cupiant vt sibi Deus & creaturæ obtemperent, sed magis ipsi alterius voluntatem facere velint. Obedientia tanta virtus est, vt vel minimū aliquod opus ex ea factum, qualecunq; illud fuerit, multo melius Deoque acceptius sit quolibet alio opere quamlibet etiā magno, quod sine obedientia peragitur, siue sit Missæ auditio, siue lectio,

*Obedientia
humilitatis
filiã.*

*Obedientia
virtus quæ
ta.*

siue oratio, siue cōtemplatio, seu quodlibet bonū opus quod excogitari possit. Dum humilis obediens recogitat, quomodo Sancti Dei magno desiderio ad hoc peruenire contenderint, vt verè obediētes essent, propriumq; sensum prorsus extinguerent: dum considerat, vt illi mox vbi aliquā fortè propriam quæstionem in se deprehendebant, se ipsos abnegarint: maxime verò dum fidelissimi amatoris sui Iesu Christi perpendit obedientiam, attendens vt ille quum esset Rex regum & Dominus dominantium, vsque ad mortē crucis obediens ac resignatus fuerit: inde nimirū æstuanti obedientiæ desiderio succensus, ad omnia bona alacer paratusque redditur, ac se subijcit nō tantū Deo & superioribus, verum etiam omnibus hominibus: & quanto homines sunt inferiores, tanto ei subiectio amplius sapit, tanto ipse libentius obedit: maiorem enim hic sui mortificationem inuenit, quam dum sub maioribus inclinatur. Quo nos magis abnegamus, hoc similiōres efficiuntur ei, qui propter nos nō solū cœlesti Patri suo obediuit, sed etiā in manus peccatorū semetipsum tradidit, sine querela permittens eos liberè facere in se, quicquid vellent. Ergo licet magnum sit obedire superioribus: maius tamen est obtemperare æqualibus, maximum autem obedire inferioribus propter Deum. Nullus aded aridus & diuina gratia destitutus est, quin si suauis obedientiæ iugo colla submittere velit, virere ac florere, copiosumque fructum producere possit. Obedientia enim ad quamlibet gratiam suscipiendam aptissimus capacissimisque locus est. Item vndecimo cap. Institutionum suarum Thaulerus ait: Ea resignatio qua cor bonæ voluntatis aded se ad obediendum inclinat, vt ex seipso viuere nolit, viuunt autem, & cuncta opera sua facit ex salubri sanctoque aliquis spiritualis atque illuminati confessoris cōsilio, planè via ad cœlum tutissima.

*Sui resignatio
via est
ad cœlum
tutissima.*

iteq;

iter inferni præclusum est. Vnde S. Bernardus ait: In inferno nihil nisi propria voluntas ardebit: tolle hanc & infernus non erit. Vbi enim seipsum homo deserit & exit, ibi Deus ingreditur. O quàm multi religiosi sunt martyres in fructuosi, dum propria voluntate pleni, sibiipsis per propriam quæstionem propriamque iudicium duces sunt, ob idque paruum aut nullam magnis suis exercitijs beatitudinem merentur. Qui si omnia opera sua in obediēti resignatione perficerent, insignes nimirum sancti apud Deum efficerentur. Primo etiam sermone terciæ post Trinitatem Dominica, Thaulerus ita loquitur: Nullum in hac vita charius digniusque sacrificium Deo omnipotenti offerri potest, quam cor humile atque obediens. Vnde posset aliquis sub vno mōtō tam humiliter ac purè propter Deum obedire, propriamq; exire & abnegare voluntatem, vt amplius veriusque in Deū sine medio duceretur, quam si toto decennio in proprijs concēptibus atque institutis magna cum deuotione vixisset. Libet hic similitudinem quandam proponere. Si quis Dei munere ad tam altum sanctitatis gradum peruenisset, vt Deum reip̄a semper visibiliter præsentem secumq; habitantem haberet, is si ad aliquod opus obedientiæ euocaretur, humiliter Domino dicere deberet: Eia suauissime Deus, permitte me, obsecro, hanc obedientiam tui amore perficere. Credite mihi, humilis ista propriæ voluntatis abnegatio, in illo homine, multo gratior iucundiorque Deo esset, quam si ille idem tunc cum omnibus beatis spiritibus cœlum penetraret. Exemplum huius rei subijcio: Virgo quadam in monasterio degens & diuino amore flagrans, quum aliquando immenso dilectissimi sponsi sui Iesu Christi desiderio teneretur, sic illum ex toto corde suo alloquuta est: O vnice Fili Dei, amabilis redemptor animæ meæ, vtinam vel ad momentū te in hac vita cernere possem. Ad quæ verba mox adstitit illi ipse Dominus noster Iesus Christus in forma cuiusdā pueruli. Contigit verò vt vna ex fororibus congregationis, ianuam cellæ illius deuotæ virginis pulsaret, eamque cum festinatione ad commue aliquod

*Cor humile
& obediens,
sacri
sacrum Deo
longè gratissimum.*

Exemplū.

opus ex obedientia faciendum accersiret. Audiens virgo sancta iussionem obedientiæ, puerulo Iesu ait: En dulcissime Domine mi Iesu Christe, pro explenda obedientia abeo: tu intem me hic expecta, obsecro, si tibi placet, donec ad te redire liceat. His dictis, è cella exijt: & quod facere iussa erat, animo voluntario hilariq; vultu peregit: Deinde magna cum celeritate ad cellam reuersa est: quam quum aperiret, mira quadam & radiantissima lux oculis eius se ingessit, aded vt vix eam sustinere posset. Vidit igitur amantissimum Dominum suum in perfecta agitate, tanquam elegantissimum iuuenem viginti & quatuor annorū adstantem. Vnde ipsa maximo gaudio repleta, ita eum affatur: O dilecte mi Iesu, quomodo tam grandis tantillo tempore factus es, qui tam pusillus apparebas, quum à te recederem? Dic obsecro, dic vnica spes mea, qui id factum sit. Cui pius ac dulcis Iesus respondit: O filia charissima, profunda velocis atque impigræ obedientiæ tuæ humilitas, me tam breui tempore tam grandem effecit. Semper ergo mei amore libenter obedi, si mihi continè sine medio optas vniri. Post quæ verba Dominus disparuit. Ista nimirum institutio ac visio, sanctæque virginis prompta obedientia, manifestè arguunt religiosos omnes, qui seipfos non abnegant, qui que propriam voluntatem retinentes, non obediunt promptè & alacriter suis superioribus, sicut promiserunt obedire. Enimvero quosdam in monasterijs, religiosisque congregationibus inuenire est, qui certas orationes legere, aut alia bona opera facere proponunt, diuersos modos priuatos, diuersaque exercitia assumentes: à quibus si ad obedientiam euocentur, statim innotescit quam pacem in se habeant. Quare verò tam ægrè obedientiam priuatis illis exercitijs præponunt, nisi quia cum proprietate eis inhærent, & illa velut pro Deo sibi statuunt? Sed fallunt semetipfos. Nam quicumque sub obedientia viuunt, semper promptè alacriterque obedire, & omnia alia (siue sint meditationes, siue orationes, siue quodcunque aliud) interim postponere debent: Sic enim fiet, vt ad humilè suijporum

*Inobediētes
propterea
sensu monachi.*

rum

rum tam in spiritu quam in natura abnegationem resignationemque; citò pertingant: sic fiet, ut Deus purè in eis uiuat atque nascatur, & ipsi in illam sine medio ducantur: quibus bonis frustrantur miserè, hi qui suæ proprietati inherant, qui promptè obedire recusant, qui glorias quantas possunt committunt, ut à præclarissima obedientiæ virtute se excutiant, atque proprios modos & conceptus, propriaque instituta pro suo capite profèqui sinantur. Quod quidè ingens medium inter Deum & ipsos constituit. Neque enim aliquid de Deo diuinaque dulcedine utiliter experiri possunt, quamdiu irresignato fundo præditi, propriam voluntatem exire non student. Hæc ibi. Ista Thauleri verba consona sunt verbis scripturæ sacræ dicentis, Melior est obedientia quam victimæ: quoniam quasi peccatū arolandi est, repugnare; & quasi scelus idolatriæ, nolle acquiescere.

Dicta quedam Thauleri, calamitatem horum temporum nostrorum designantia.

CAPVT. VII.

IAM plenè refutatis his, quæ Ecquius inconsideratiùs contra Thaulerum scripsit, addemus pro coronide Apologiæ paucula quædam eiusdem Thauleri dicta: quibus apertè satis calamitas horum temporum nostrorum designata est. Ipse enim Thaulerus, qui ante annos ducentos vixit, primo sermone decimæ octauæ post Trinitatem Dominicæ, inter alia, ita ferè loquitur: His qui humiles & parui non fuerint, pseudo-doctores, persuadere nitentur ea omnia, quæ à veritatis magistris vnquam tradita fuerunt, non esse vera. Vnde & multi ex eis, qui in vana complacentia sui; æstimatione præanserint, laqueis deceptionis inuoluentur: adeò ut ipsi omnia sanctæ Ecclesiæ instituta, ceremoniæ, ac ritus, videantur errori falsitati que obnoxia. Et vix his qui intus vocem patris sui nempe Dei, ac foris vocem matris suæ, id est, Ecclesiæ (quorum voces non nisi vna vox est) auscultare noluerint. Et in sermone quem festo die Omnium sanctorum habuit Thauler, dicit: Magnæ & perniciosæ plagæ certò certius imminet nobis. Iam nubes suc-

Quos falsi sunt pseudo-doctores.

Dei & Ecclesiæ vox vna.

centia sunt ut feriant: sed eas amici Dei lachrymis suis retinet. At si non corrigimus nos, nimirum citò nos grauius ferient: citòque tanta calamitas, ut iudicium extremum homines instare existiment. Qui modò multa pace gaudent, magnis pressuris affligentur. Verbum Dei peruertetur, cultusque diuinus penè in obliuionem abibit. Vnus huc, alius illuc properabit: nec facile scire licebit, quem hæc mala finem habitura sint. Interea tamen fidelissimus Deus suos velut in nidulo quopiâ abscondet ac proteget. Idem Thaulerus alibi ait: Saluberimum consilium hoc est, ut omnes fenescanti ac propemodum effœtæ matri Ecclesiæ, animo resignato propensillimaque volūtate humiliter sese submittant, atque illius ordinationibus & doctrinis, quas ab Apostolorum tempore huc vsque concionatores palam è suggestu nobis proponunt, spontanea subiectione obtemperent: etiam si angelus de cælo aliud præter id, quod euangelizatum est, annūciat ac persuadere molitur. Sicut & à Domino nostro Iesū Christo diligenter præmoniti sumus, quum diceret: Super cathedram Moysi sedebunt scribæ & pharisæi: omnia ergo quæcunq; dixerint vobis, seruate & facite, secundum vero opera eorū nolite facere. Immensa & inexhausta Dei misericordia dignetur nos in viua veraque fide semper stabiles cōseruare. Hæc Thaulerus. Ipse itaque non in odium adducendus, sed ut eximi orthodoxyque Theologus, ac singularis Dei amicus, piè commendandus est. Ecquius non putans se falli dicit: Vtinam Thaulerus prorsus lateret, & non inuolaret in monasteria. Ego verò in nomine Domini dico: Vtinam Thaulerus vbique gentium cognitus esset, & à quamplurimis diligentissimè legeretur. Verum Ecquius licet minus circumspectè damnauerit Thaulerum, nondum à se satis studiose lectum, nequaquam tamen hoc malignè fecisse credendus est: sed feruens ille zelus, quo inuehebatur in hæresiarum Lutherum, facile ei persuasit, ut præproperè iniquam de sanctissimo viro Thaulero sententiam ferret. Equidem ipsum Ecquium, ut venerabilem Theologum, & inuictum catholice fidei defensorè amplector. Ceterum veri-

veritatis amor me compulit, ut hanc berem, ad gloriam Dei, qui est benedictorem Apologiæ pro Thaulero scri-

LODVICVS BLOSIVS CLEMENTI LEVANTIO, S.

ROPOSITVM animi tui, charissime Clemens, quo decreuisti collum iugo sacræ religionis subdere, commendo plurimum, & gratias ago Domino Deo, qui illud tibi inspirauit. Sed perpende diligenter, quantam vitæ puritatem integritatem requirat ordo monasticus. Nam quotquot religioni professionem sese adstringunt, obligati sunt totis viribus ad perfectionem cōtendere, licet non sint obligati ad eam peruenire. Religiosus vel monachus, qui sibi mundoque perfectè mori, & Deum vero sincerè amore profèqui non studet, suæ professioni non satis facit. Heu quàm multi viri & feminae hodie se miserè fallunt, qui monastico habitu suscepto vota religionis vouent, quum tamen parum aut nihil de perfectione vitæ cogitent. Creaturis tenaciter adherent, & in eis delectationem inordinatè querunt: externas consolationes avidissime appetunt: sese totos absque timore foras effundunt: mente vagi, moribus incompositi, sensibus incustoditi, verbis garruli ac vani sunt: atque in sua negligentia suisque vitis ad mortem vsque perseverant. O quàm acerbæ pœnæ manent tales post hanc vitam. Tu verò mi Clemens, vide ut non habitum tantum, sed maxime sancta celestis, conuersationis religiosus. Cogita quanta sit insania, modo ita praua desideria sua volūtatemque propriam sequi, ut postea necesse sit indicibilibus tormentis cruciari. Nonne præstaret breuissimo vitæ huius tempore per strenuam sui mortificationem & abnegationem, per veram humilitatem atque charitatem sese aptum reddere ad capeendam beatitudinem æternam? Hæc crebro meditare. Ad ista breuem Regulam: ad quam tu & ego vitam moresque nostros sedulo exigere debemus, Vale.

BREVIS REGVLA TYRONIS
Spiritualis.

VI Deo placere, & aliquem in vita spiritali profectum cōsequi, tandemque ad perfectionem peruenire cupit, imprimis omnes hæreses & schismata derelictur: Ecclesiæ catholicæ firmiter adherens, & ei sese humiliter subiiciens. Quicumque enim ab Ecclesiâ recedunt, etiam si iustissimè viuere videantur, à Deo & societate sanctorum separati sunt. Retento ergo rectæ fidei fundamēto, iam bonam sanctamque vitam superædificet. Seruiat Deo, & Deiparam virginem Mariam, Sanctosque cæli ciues veneretur atque inuocet, nō negligentem aut ex arida quadam consuetudine, sed diligenter ac religiosè. Vitam Christi, maximeque passionem eius, pia animi gratitudine recolat. Humilitatem, obedientiam, mansuetudinem, patientiā, resignationem, modestiam, benignitatem, continen-

tiam, charitatemque Domini & magistri sui totis viribus conetur imitari.

Abneget & relinquat seipsum propter Deum in omnibus desiderijs & inclinationibus suis vitiosis. Priuatam amorem propriamque voluntatem assidue in se persequatur, & strenuè mortificet, penitusque extirpet. Eam in voluntatem Dei omnino transfundat: ita ut quicquid voluerit Deus, velit & ipse: quicquid ei euenire permiserit Deus, hoc tanquam optimum ipse libenter suscipiat, siue dulce siue amarum sibi sit. Scipsum propria quæstione & electione prorsus exuat ac spoliet.

Etiam in bonis desiderijs suis Deo se resignet: petens ut non sua, sed Dei voluntas fiat.

Nulli caducæ & mortali creaturæ per inordinatum affectum vel amorem in-

hæreat. Sensuum oblectamentis & carnis voluptatibus valeat atque renūciat. Sit verè mortuus mundo: & tanquam cæcus ac surdus, nihil adspicere, nihil audire velit aut optet, nisi quod adspi-

ecre

Monachus ad perfectionem non tenet.

Ecclesiæ.

Christiformis vita.

Math. 23.

Sui derelictio.

Mundo mortuum.

Corporalis refectio. cere audireq; necessarium vel vtile est. Dum corpus alimentis reficit, summo opere caueat, ne ventrem & spiritum nimio cibo nimiove potu prægrauet. Tam cibum quam potum modeste & continenter sumat, non querens in illis aliquam delectationem. Quod si tunc sentit terrenam voluptatem, nō illi adhæreat, non eam intrō admittat. Si non impeditur, intingat spiritualiter buccellas quas edit, in pretiosum sanguinē Christi, & è roscis vulneribus eius potū hauriat. Vulgares & simplices escas magis amet quam lautas atque exquisitas: quia Dominus Iesus felle & aceto potatus fuit. Meminerit tamen, eum qui escas etiam vilissimas cū inordinato desiderio sumit, veræ abstinentiæ virtutē amittere, quam nō perdit qui cibos delitiosos sine desiderio percipit. Vnde is cuius sensualitas magis delectatur pomis & aqua quam vino & perdicibus, laudabilius facit, si pro Dei amore à pomis & aqua abstinet (parum aut nihil ex his gustando) quam si abstineat à vino atque perdicibus. Verus ergo vitæ spiritualis & perfectionis amator aduersus sensualitatem suam viriliter decertet: prudenter ei negans quod ipsa inordinate concupiscit. Sed non destruat naturam corpusque suum intolerabili abstinentia, & nimio vitæ rigore secundum proprii capitis iudicium assumpto. Modum sanctamque discretionem in omnibus seruet, & sanis consilijs se subdat. Superflua non requirat, sed paucis contentus sit. Vanitatem & curiositatem in vestibus ceterisque rebus non sectetur.

Verba.

Taciturnitas.

Verba noxia, inhonesta, vel detractoria nunquā proferat: nec his quæ talia proferrunt, consentiat, sed potius prauum eorum sermonem conuenienter interrumpere studeat. Mendacium multum perhorrescat. Iactantiā & adulationē omnem vitet. Non sit asper aut mordax in verbis suis, sed sit dulcis & placidus. Neque tamen per affectatam verborum suauitatem hominibus placere quærat. Vana item, inepta, puerilia, & otiosa verba loqui refugiat. Quando salua charitate vel obedientia tacere potest, libetere taceat. Non autem sit seuerus aut amarus taciturnus, ne silentium eius alijs tedium adferat. Et quando ei loquendum est, pau-

ca verba (si fieri potest) proferat, idque cum grandi circumspeditione. Antequam loquatur, inuocato diuino auxilio statuat intra se non plura loqui quam expedit. Non facile alicui pertinaciter contradicat, neque contendat verbis: sed vbi semel vel bis testimonium perhibuit veritati, si non recipitur, sinat deinceps alios sentire quod voluit, & velut ignorans taceat: nisi periculum animarum ex silentio suo sequeretur. Conuescat assertiones suas sub dubio proferre: veluti si dicat, Puto ita esse, Nisi fallor ita est, &c.

Mores leues, & gestus incompósitos, risumque immoderatum sedulo vitet. Vitet & offendendi occasiones quantum potest. Humana societate non inordinate delectetur: sed solitudinem diligat, & in solitudine Deo rebusque diuinis secundum gratiam sibi datam intendat. Socialis tamen & rationabiliter affabilis inter homines sit. Etiam minimam temporis perditionem multum ponderet. Non autem putet se tempus inutiliter traducere, quando intus Deo vacans, foris nihil agit.

Nihil sanctę obedientię præferat: sciens perfectam voluntatis proprię mortificationem gratissimū esse Deo sacrificium. Melius est sobriē & continenter ad gloriā Dei ex obedientia manducare, quam rigidam antiquorum patrū abstinentiam ex propria voluntate sectari. Quicquid purē per obedientiam fit, quantumuis vile & abiectū esse videatur, Deus magnificat, & eximia mercede remunerat. Nullum opus Deo placere potest, cui inobedientia coniuncta est. Ipse ergo superioribus suis (etiam si forte imperfecti & multis defectibus obnoxii sint) promptē vultuque hilari ac deuoto corde tanquam Deo obediat, & eis honorem impendat. Obtemperet item æqualibus, obtemperet & inferioribus, in his quę licita sunt. Sancta sua exercitia intermittere vel omittire semper paratus sit propter obedientię opera & charitatis obsequia.

Non sit obstinatus in proprio sensu: sed aliorum sensum & iudicium suo sensui atque iudicio ad honorem Dei sapienter præferat. Patiatur se à quolibet doceri atque reprehendi: & eis qui se

Contentio fugienda.

Aliorum consilijs.

Tempus.

Obedientia.

Obstinatio, proprii sensus.

Obiurgatio. obiurgant, non indignabundē aut acerbē, sed dulciter, & placidē respondeat, libenter culpam agnoscens. Si iniuste accusatur vel arguitur, non superbē se defendat aut excuset: quin potius imitatus Dominū suum tacere eligat, nisi forte scandalum ex silentio suo oriretur.

Humilitas. Infrā omnem creaturam propter Deum se demittat ac deprimat. Etiam si magnas consolationes aut grandia dona intus forisve à Deo acceperit, non propterea erigat ceruices, non propterea se alijs præferat, nec sibi ipsi placeat, neque se aliquid esse existimet: illa enim reuera non sua, sed Dei sunt: solum peccatum in se suum est. Nō ergo ipsa Dei dona sibi usurpet aut vendicat: sed omnia in Deum integrē refundens, & opera sua illi prorsus adscribens, fateatur ex corde se ex se nihil esse, nihil habere, nihil scire, nihilque posse. Ex istius nihil sui consideratione, maneat semper verē humilis, omnes homines sibi præponens: quia si etiam sceleratissimi quique accepissent à Deo ea dona quę accepit, sanctius forte viuerent quam ipse. Plane nisi gratia Dei continuē protegeretur, grauius peccaret quam quiuis alius: Se igitur omnium vilissimum esse reputet, indignumque iudicet quem terra sustineat. Omnem vanā glorię affectū diligentissimē in se mortificet. Nō ab hominibus cognosci, aut laudari, sanctusque haberi appetat: sed potius ignorari, vilipendi, atque contemni desideret. Dei non hominum fauorem, & gratiam ambiat.

Patientia.

Iniurias, irrisiones, calumnias, afflictiones, & damna permissu Dei sibi illata absque querimonijs vel murmurationibus humiliter perferre discat: credēs indubiē ea sibi à Deo esse transmissa. Non indignetur nec malē velit hominibus qui illa inferūt: sed exemplo Domini sui Iesu Christi mirentur, benignūque se eis exhibeat. De eorum defectibus nō loquatur, nisi necessitas aut euidentis vtilitas compellar. Agnoscat se non posse ab aliquo tantum grauari ac deprimi, quin maiorem depressionem propter iniquitates, & ingratitude suas commernerit.

Proximus sine furo diligendus.

Ab omni dolo, & vitiosa simulatione sit alienus. Omnes homines communi, & sincera dilectione prosequatur,

nullo penitus excepto. Omnes loco fratrum, & sororum habeat, carnali sensualique amore excluso. Omnes ad æternam beatitudinem peruenire desideret. Non metiatur hominem ex visibilibus carnis miseranda corruptione, sed ex inuisibilis animæ (quæ ad imaginē Dei facta est) incomprehensibili dignitate. Erga neminem cor amarulentum gerat: sed serenitatem vultus præ se ferēs, suauis omnibus sit. Defectus aliorum pie toleret: veruntamen ea quę honori Dei aduersantur, libenter cum charitate emendet, aut curet emendanda. Odeat peccatum in homine, sed non odere hominem propter peccatū: nā Deus fecit hominem, peccatum verō nō Deus, sed homo fecit. Omnibus & maxime inimicis benefacere, omnes adiuuare atque consolari paratus sit. His qui peccat, & his qui afflicti sunt compatiaur. Singulārī verō compassione moueatur erga animas fidelium defunctorū, quæ in Purgatorio pœnas adhuc sustinent. Existimet quemlibet hominem esse se ipsū, vt facilius pro peccatis calamitatibusque aliorum indoleat, & pro bonis eorum gaudeat. Nemini inuideat. Nemini obtrectet. De omnibus bene sentiat. Sinistras suspiciones in cor suum incidentes, mox repellat. Nullum spernat. De nullo peccatore desperet: nam qui modō malus est, potest mox gratia Dei mutari, & bonus esse. Firmo proposito apud se statuat nullum iudicare. Dicta, & facta aliorum in meliorem partem semper interpretetur, omnia in simplicitate cordis audiens atque aspiciens. Ea quę mala sunt, sinat esse mala: sed nihil reuerē iudicet, nihil definiat, aut pro certo asserat. Oret autem pro se peccatore maximo, & pro alijs qui malē agunt.

Aduersa, & molesta quęque animam vel corpus grauantia (quomodocunque, aut vnde cunque adueniant) non aliunde quam de manu Domini suscipiat. Talia resignato patientique animo ad finem, & vltimum usque punctum pro Dei amore toleret: certō persuasus, ea sibi vtilissima & saluti suę conuenientissima esse, licet fortē aliter ipsi videatur. Deum qui ex immenso amore illa mittit, laudet, & ei gratias agat.

Non perturbetur ex his quę in mundo

Dei prouidentia.

do accidunt: sed in omnibus prouidentiam Dei sapienter attēdat, sine qua nec vnum quidē folium de arbore decidit. Eidem diuinæ prouidentiaē se & omnia sua securē cōmittat, atq; per humilem confidentiā bono Domino suo in omni rerum euētū firmiter innitatur, semper ad eū per orationē confugiens: quē admodū monet Psal mista dicens, Iacta super Dominū curā tuam, & ipse te enutriet. Et Petr⁹ Apostolus itidē nos hortatur, vt proiciamus oēm sollicitudinē nostram in eum, quoniam ipsi cura est de nobis.

Psal. 54.

1. Pet. 5.

Auiditas interna.

Etiamsi consolatione interna destituatur, & insuper grauiissimis tentationibus fatigetur, nō tamen propositum sanctum deserat: sed fide plenus permaneat apud Dominum, non quærens aliqua vana solatia, quibus naturam grauatam releuet.

Absurda inuisibone ostendenda.

Quantumcunq; absurda, & foeda malignus spiritus cordi eius ingerat, ipse ea nihil faciat: internū intuitum mox ab illis auertens. Talia enim melius vincet contemnendo, & consequendo, quā si illa attendere, & de eis cogitare, atq; cū eis altercari voluerit. Nec putet se ex illis (quæ sibi prorsus displicent, & quæ ita sibi reijcit) culpam aliquam contrahere, quam coram sacerdote confiteri necesse sit. Peccata quæ perpetravit, confiteri sacerdoti debet: sed tērationes quibus non consentit, nō sunt peccata admissa. Sordes spirituales animam eius non pollunt si ei non placent, si ab eo per consensum non recipiuntur. Aliud est sentire in se malum, atq; aliud, cōsentire malo. Plurīq; sancti nonnunquam senserunt in carne sua vehementes vitiorum motus, sed eis ratione, & voluntate contradixerunt.

Interna calamitas.

Non omittat percipere sacrā Eucharistiam, nec alia pia exercitia sua deserat propter derelictionem, obnubilationē, & paupertatem internam, aut propter angustias, quibus (Deo ita ordinante) affligitur. Ipsa quidem exercitia sua tēpore huiusmodi calamitatis sibi inspida sunt, & multū laboriosa: sed si facit quod in se est, Deo sunt gratissima.

Deuotio.

Non putet sanctitatē vitæ in hoc consistere, vt quis magnam cōsolationem, & dulcedinem intus sentiat: nec arbitretur certam deuotionem esse, sensibile

illam cordis molliciem, qua quis facile in lachrymas resoluitur: nā hanc, & hæretici, & gentiles plerunq; habent. Vera deuotio est bona voluntas, qua homo paratum se offert ad cultum, honorē, & beneplacitum Dei. Hæc perdurat, etiā si cor aridum, & mens sterilis sit. Ipse ergo suauitatem internam non inordinate appetat: sed æque paratus sit illa carere, sicut eam habere. Si Deus ipsum consolari voluerit, suscipiat quidem humiliter atq; cum gratiarum actione consolationem diuinam: at caueat ne aliquo Dei dono ad sui oblectationem abutatur, ne in eo quiescat. Tam purus, simplex, liber & tranquillus intus permaneat, quando à Deo benignè visitatur, quasi nihil sentiret. Neq; enim in donis Dei, sed in ipso solo Deo quiescere licet. Agnoscat se etiam minimo Dei dono prorsus indignum esse.

Si inter pialendum, & orandum nō potest esse satis attentus, non ob id nimium deiiciatur animo. Nam etiam ea precatio, quæ cum distractione cordis peragitur, fructuosa est, & à Deo suscipitur, si modò is qui orat patitur intuitus huiusmodi distractionem, & placidè facit, quod in se est: bonam voluntatem Deo exhibens, studio seq; ac reuerenter precibus insistens. Non ergo sit irrequietus, impatiens, aut nimis anxius: sed humiliter resignet se Deo, pieq; gaudeat illum tam bonum, & clementem esse, vt nos plerunq; etiam vana atq; indigna in oratione cogitantes, benignè toleret. Dicat illi, Domine tu scis quā multæ sint auolationes cordis mei: propiti⁹ esto mihi vilissimo peccatori. Bone Iesu, responde, satisfac, & supple pro me. Ego ex agritudine desuo: sana me, & stabilis ero. Sed in firmū adhuc atq; defluentem misericorditer toleras, quia suauis es, & mitis.

Oratio eiusq; animo.

Lectioē sacram amet: sed orationē lectioni præferat. Non legat nimis multa vno eodemq; tēpore, ne ipsa lectione spiritum suum obruat magis quā reficiat. Semper suscipiat verbum Dei animo esurienti, à quo cūq; etiam depro-matur, & quātumq; simplicibus verbis proferatur. Si illud minus libenter exceperit, accuset & humiliet se: non docentis aut loquentis vitio, sed sua culpa id accidisse credens.

Pa-

Eucharistia.

Paratus sit, & desideret crebrò sacram Eucharistiam ad laudem Dei percipere. Si tamen eam toties sacramentaliter sumere non potest quoties sumere desiderat, non perturbetur, sed maneat in vera resignatione tranquillus, & sese ad spiritualem susceptionem præparet. Neque enim aliquis eum impedire potest, quin per sanctum desiderium quotidie etiam pluries spiritualiter communi-cet, si vult.

Vespertina recolectio.

Vespere seipsum exactè discutiāt, recogitans quomodo tempus expēderit, & quas offensas eo die admisit. Veniam peccatorum petat à Deo: proponēs corrigere se, adiuuante gratia illius. Corpusculo ad quiescendum pudicè collocato, obdormiat (si fieri potest) inter amorphas orationes, & adspirationes, vel inter pijs meditationes. Manè itidē mox vbi euigilauit, primam cogitationem suam amanter ad Deum conu-tere cōsuecat: vt capax sit visitationis, & gratia eius. Si tamen propter confusionem spiritus sui, nequit liberè se erigere in Deum, vel si inter dormiendū foeda aliqua somnia ligata ratione passus est, non absorbeat nimia tristitia: sed simul atque somno recedēte vsur rationis recepit, abominetur quod fordidum est, confidatq; in Domino: humiliter, & patienter ferens molestiam quam sentit.

Culpa leuior. Earum expiatio.

Non solūm graua peccata, sed & minores culpas omni studio atque diligentia vitet. Nisi enim fugere voluerit quicquid Deo displicet, & quicquid in se amorem Dei impedit, puritatem pacemque cordis veram obtinere non poterit. Non tamen desperet quando peccatum aliquod admittit, neque tunc fugiat à facie Dei, vt anxius multā apud se cogitet de peccato suo: sed humiliter, & confidenter ad Deum conuersus, tractet cum eo de sua iniquitate atque ingratitude, dulciter deplangens seipsum. Attendat suam abyssalem vilitatem ac miseriam: attendat, & pietatem atque misericordiam Dei immensam, quæ animæ verè poenitenti, & ab omni peccato plenè eueris nō potest non succurrere atque ignoscere. In plenam expiationem, emendationem, & satisfactionem pro delictis suis, offerat Deo patri sanctissimā cōuersationē, amarissimamq; passionem prædilecti filij sui. Petat amanter à Christo, vt se pretioso sanguine quem fudit, abluat, perfecteque emundet. Quod vbi fecerit, iam bono sit animo, quasi Deum nunquam offendisset.

Et propter illos defectus quos nulla ratione in se deuincere potest, nō sit nimium pusillanimis, sed eos diuinæ clementia committens, seq; Deo resignās, humilis, trāquillus, patiens, & longanimis permaneat. Etiam si centies vel milies quotidie ex humana fragilitate laboratur: toties cū sancta spē veniæ resurgat quoties labitur. Proponat, & cōnetur esse, ac purius viuere: non tamē cōfidat in suo proposito vel conatu, sed in sola bonitate Dei, & in auxilio gratia eius, quæ nunquam deicit facienti humiliter quod in se est.

Aduersus defectus quotidiana nos consiliū.

In omnibus operibus, verbis, cogitationibus, & omissionibus suis, laudem atq; gloriam Dei purè spectet. Quando aliquid agere, loqui, cogitare, aut dimittere proponit, sedulò examinet quid se moueat ad hoc faciendum dimittendumve, consideretq; vtrū Deū an seipsum querat. Si videt se quærere seipsum mox relinquat, & abneget se, Deum solum intentione atq; amore prosequēs.

Intentio pura sit.

Intus ita ordinatus esse debet, vt Deo sit illi omnis in omnibus, & ipse Deum in cunctis creaturis agnoscat atque diligat, creaturas item omnes in Deo amet: adspiciens easdem modo nobilissimò, nempe sicut profluxerunt ex Deo sua origine.

Intus sit ordinatus.

Opera atq; exercitia sua diuino cordi Christi emendanda perficiendaq; cōmendet, & illa eidem Domino Iesū aut Deo Patri offerat in laudem æternam, ad salutem totius Ecclesie, in vnione sanctissimorum operum, & exercitiorū ipsius Christi Iesū. Si hoc fecerit, ipsa eadem opera, & exercitia sua, quæ ex se vilia atq; imperfecta sunt, nobilissima Deoque acceptissima erunt. Nam ex operibus, & exercitijs Christi, quibus coniungentur atq; vnientur, ineffabilem dignitatem accipient: quemadmodum gutta aquæ missa in vinum, & vino vnita, excellentem ipsius vini colorem saporeq; recipit. Itidem omnia quæ ipsum grauant & affligunt (siue parua siue magna, siue externa, siue interna

Oo 2 sint)

fini offerat Deo in laudem æternam, ad salutem omnium, in vnione passionis ac dolorum Christi: vt ex eisdem passionibus & doloribus Domini Iesu quibus vnientur, diuinam claritatem affumant.

Non sit concitatus, præceps, & turbulentus in his quæ agenda sunt, nec illis per immoderatum affectum alligetur tanquam captiuus. Nō sequatur importunos cordis sui impetus: sed per rationē Dominus sit sui, operumq; suorum. Diuinas inspirationes, diuinamq; voluntatē in se semper obseruet, & Deo intus loquenti libenter obediat. Quicquid in se puritatē, tranquillitatem, libertatēq; animi impedire potest, prudenter declinet. Inordinatas passiones, & affectiones iræ, concupiscentiæ, timoris, gaudij, tristitiæ, amoris, gaudij, tristitiæ, amoris, & odij, à se repellat. Reiciat & irrationabiles vanosq; conscientiæ scrupulos. Non implicet spiritum suum curis superfluis. Ea quæ sibi commissa nō sunt, & quæ nihil ad se pertinent, profus Deo relinquat. Non sit nimium sollicitus p̄ temporalibus & externis rebus.

Nefis turbulentus. Audi quid in te loquatur Dominus.

Passiones domanda.

Sui introuersio.

Deus vbiq; totus.

Crucifixi Iesu imago.

Deniq; tam intellectum quam affectum suum auertens, & abstrahens ab omnibus fragilibus creaturis, introuerat se, hoc est, se intra se recipiat, ibique Deo intendat. Assidue inquam mentē suam ad Deum reuocet, eiusq; præsentiam reuerenter in omni loco attendat (nam Deus vbiq; tot⁹ atq; inditiusus est) & cum eo per internam orationē infatigabiliter loquatur: pia desideria, ignitasq; adspiraciones ad illum emittens. Relicta omni multiplicitate, vnum cogitare, vni hæere discat. Hæc introuersio ei summē necessaria est. Non despondeat animum, neque spem abiciat, propterea quod ipse tam instabilis sit, & cogitationem suam tam difficulter apud Deum fixam retinere possit: sed perseueranter laboret, illam continuē reuocando ad Deum. Vbi hæc bona consuetudo in eo firmata fuerit, iam sine labore Deo rebusque diuinis cogitabit.

Proponat ante mentis suæ oculos amabilem Iesu Christi Dei, & hominis in cruce pendens imaginem, eamq; sibi intimē imprimat. Salutet ac veneretur grandi deuotione dignissima illa & nū-

quā obliuioni tradenda, Saluatoris sui vulnera, seq; totū in ea immergat. Hac aut alia passionis Christi imaginē omnes rerum infirmarum imagines, & similitudines, omniaque peregrina phantasmata, siue inuitiles cogitationes, e corde suo expellat, sicut clauis clauo expelli solet. Sit ergo semper (quantum fieri potest) introuersus, & intra se habitet, animum ab omnibus rebus caducis auocans atque expediens, internumque intuitum simpliciter ac tranquillē in in Deum (qui in se præsens est) dirigens, & dulcia colloquia cum eo miscens. Existimet meram miseriam infelicitatemque esse etiam breuissimo tēpore elongari ab ipso Domino Deo, qui est summum atq; incommutabile bonum qui est torrens, & abyssus inestimabiliū voluptatum.

Cæterum vt facilius sanctę introuersioni operam dare possit, commendet memoriæ aliquot suaves, & amorosas adspiraciones, quibus vbique locorum, siue progrediatur, siue quiescat, Deo se coniungat, & copulet: deuotē eas apud se reuoluens ac repetens. Appellamus autem adspiraciones, oratiunculas iaculatorias pio affectu plenas, quas amanter ei acclamamus in Deum. Vcluti quum dicimus, O bone Iesu, bone Iesu, O dilecte, dilecte, dilecte mi. O charorum omnium charissime. O amor me⁹ vnice. O dulcedo cordis mei, & vita animæ meæ. Quando tibi per omnia placebo? Quando mihi ipsi, & creaturis omnibus perfecte moriar? Quando nihil præter te viuet in me? Miserere, quaeso, miserere mei, & adiuua me. Ecce saluto & veneror rosea vulnera tua: immerge me in illa, vt plenē emūder, & tui amore inebrier. O Domine Deus. O delitiosum principium meum. O amabilis abyssus. O serena lux intimorū meorū. O iucundissimum, & vnicum bonum meum. Quando ardenti simē diligam te? Quando tibi tenacissimē agglutinabor? Eia digneris transfigere cor meum iaculo amoris tui: digneris me tibi sine medio vnire, & tecum vnum spiritū efficere, &c. Tales adspiraciones placide, & absque immoderato impulsu ad Deum emitti debent, ne caput lædatur: neque necesse est, vt ore proferantur, nisi is qui se exercet sentiat deuotionē suam

Aspiraciones.

Epilogus superiorū.

prolatione verborum adiuuari. Hæc orandi rationem omnes testantur efficacissimam, maximeq; fructuosam esse.

Ad puritatem cordis compendium.

Sanē si cū studio mortificationis exercitium introuersionis internæq; orationis ac sanctarum adspiracionum diligenter continuetur, homo tādē obtinebit mentem puram, simplicem, nudam, liberā, & super omnia caduca subleuatam, Deoq; stabiliter inhaerentē atq; ita in vnitate spiritus cum Deo requiescet, & ipsum perfectionis apicem attinget. Nā supra imagines, & formas omnes per purissimum amorē euectus, sapientiaque Theologiæ mysticæ præclare ornatus, rapietur in Deum, & feliciter absorbebitur, paraditumq; & regnum Dei etiam in hoc mūdo inueniet, Admittetur, inquam, ad diuinam illam vnionem, quæ omnem intellectum excedit. Vnde iam vnus cum Deo spiritus effectus, totus erit Deiformis. In eo adhuc modum mirabiliter transformato, Spiritus sanctus superessentialiter viuet sicut in Apostolis viuebat, quū adhuc in hoc exilio essent.

Qui hæc legit, sic legat, vt firmiter statuat cum auxilio gratiæ Dei moribus & vita exprimere ea quæ legit: alioquin, lectio parum aut nihil ei proderit. Conetur ergo quotidie magis ac magis mortificare in se omnem proprietatē, hoc est, omnem propriam voluntatem propriamque quæstionem, quia natura ad

seipsam reflectitur ac seipsam suamque commodum quærit: conetur extirpare e corde suo omnes passiones, affectionesque vitiosas. Et quamuis grauem imortificationem in se sentiat, quamuis frequētissimē labatur ac deficiat, quamuis multis annis aduersus semetipsum pugnare debeat, non desperet neq; perturbetur: nam qui artē aliquam discit, diu laborare debet priusquam eam exactē calleat. Quod si ipse in huiusmodi certamine persistens, migrauerit ex hac vita priusquam ad perfectionem perueniat, beatus nihilominus erit, & in æternum Domini sui gaudium recipietur. Itaque petat, quærat, pulset humiliter ac perseueranter ad ianuam benignissimi liberalissimiq; Dei. Sic enim orādo, accipiet congruo tempore, quicquid ei necessarium est ad placendum Deo: accipiet ipsum Deum modo excellentissimo. Persuadeat sibi sanē quod vult, veritatē se quo vult, non poterit proficere, nisi per indefessum conatum vitij rebusque omnibus emori studeat, (ita tamen vt non in suo conatu, sed in sola Dei misericordia, & gratia confidat.) Nam in vera mortificatione atque resignatione, verissima iucundissimaq; vita lateret. Eam nobis concedere dignetur Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, vnus Deus, qui est benedictus in sempiterna secula, A M E N.

EXERCITIUM CIRCA PASSIONEM DOMINI.

Assidue imaginem Iesu crucifixi propone tibi ante mentis oculos. Nihilominus in passione Dominica tu a te exerce, vt quotidie vnā meditatiunculam assumas, in qua saltem semel vel bis pia studio saq; attentione verseris. seruato hoc ordine.

Meditatio I.

Bone Iesu, tu Deus altissim⁹, propter nimiam charitatē qua dilexisti me, voluisti homo fieri. Dignatus es in stabulo nasci, in præsepio reclinari, postea circūcidi, & fugere in Aegyptū. Dignat⁹ es baptizari, ieiunare, tētari, vigilare, docere, prædicare, atq; infirmos curare. Dignatus es triginta tribus annis multiplices labores, ærumnas & persecuciones pati, ac tandem venire Hierosolymam, vt morereris pro me.

Meditatio II.

Bone Iesu, tu Hierosolymis manducasti Pascha cum charis discipulis tuis. Et surgens a cœna præcinxisti te linteo, misisti que aquam in peluim, ac positus genibus humiliter lauisti pedes ipsorum discipulorum tuorum, eosq; linteo extersisti.

Meditatio III.

Bone Iesu, tu antequam patereris, excellentissimum bonum filijs tuis legasti: relinquēs nobis sacratissimū corpus tu-

um, in cibum, & preciosissimum sanguinem tuum in potum. Huius charitatis tuæ abyssum nullus omnino intellectus penetrare potest.

Meditatio III.

Bone Iesu, tu in hortum Oliueti perueniens, coepisti pauere ac moestus esse: vnde discipulis tuis dixisti, Tristis est anima mea vsq; ad mortem. Deinde ab eisdem discipulis auulsus, humiliter flexisti genua super terram, & procidens in faciem tuam, orasti Patrem, plenissimeq; ei te resignasti dicens, Pater, fiat voluntas tua. Postremò, præ angustijs quibus premebaris, sudasti toto corpore sudorem sanguineum.

Meditatio V.

Bone Iesu, tu ineffabili desiderio redimendi me ardens, processisti inimicis tuis obuam, & passus es te à Iuda proditore osculari, atq; à facinorosis hominibus ignominiosè tanquam latronem comprehendendi, ligariq; ac vincitum indignè abduci.

Meditatio VI.

Bone Iesu, tu ad Annā probrosè adductus, diram alapam ab impio eius ministro tibi iniquissimè datam, modestissime tulisti.

Meditatio VII.

Bone Iesu, tu ligatus vt malefactor, ad domū Caiphae potifcis ductus fuisti: vbi Iudæi iniuste te condemnarunt, & regiam amabilemque faciem tuam foedè conspuerunt, colaphosq; & alapas tibi sceleratè ingesserunt, & ipsam faciem tuam ludibriosè velauerunt, teq; cedere subfannando dixerunt, Prophetiza nobis Chriſte, quis est qui te percussit; atque innumeris iniurijs nocte illa tibi irrogarunt.

Meditatio VIII.

Bone Iesu, tu manè ductus es ad Pilatum, & vultu benigno oculisq; demissis corā illo in Prætorio stetitisti: quumq; falso à Iudæis accusareris, ac multæ contumeliæ in te dicerentur, humiliter tacuisti, nihil respondens.

Meditatio IX.

Bone Iesu, tu à Pilato missus fuisti ad Herodem. Hic, vano curiosoq; animo miraculū aliquod videre cupiens, multis sermonibus te interrogabat, & Iudæi pertinaciter te accusabant: sed inter hæc sapienter silebas. Hinc ipse Herodes cū

exercitu suo te spreuit, & tanquam fatuum veste alba ridiculaq; induit, atq; ita ad Pilatum remisit. O quàm abyssalis est tua humilitas, & obedientia. Pro voluntate atq; arbitrio inimicorū tuorum progrediebaris, & regrediebaris sine contradictione: permittens vt in te facerent quicquid vellent.

Meditatio X.

Bone Iesu, tu in Prætorio nudatus, & ad columnam inclementer ligatus, crudelissimeq; flagellatus fuisti. Tunc virginea declinataq; caro tua tota fuit flagris confissa, tota liuoribus ac plagis deformata: vnde, & riuii preciosissimi sanguinis tui vndique decurrebant in terram.

Meditatio XI.

Bone Iesu, tu post diram illam tuam flagellationem, à satellitibus diaboli indutus fuisti ad maius opprobrium veste coctinea vili ac trita. Qui etiam satellites coronam spineam plectentes imprefserunt sacratissimo vertici tuo. Aculeis igitur spinarum ipsum caput tuum grauitè sauciantibus, purissim⁹ sanguis in amabilem faciem collumq; tuum vberim deſtuebat. Illi deinde posuerunt arundinem in dextera tua, & genu flexo nugatorie te salutarunt dicentes, Aue Rex Iudæorum. Et accipientes arundinem, horribilibus ictibus veneradum caput tuum percusserunt, & expuerunt in mellisquam faciem tuam, dederuntq; tibi alapas.

Meditatio XII.

Bone Iesu, tu à Pilato foras productus, & furentibus Iudæis ad spectandum exhibitus fuisti, coronam spineam purpureumque vestimentum gestans. At illi magnis vocibus petebant, vt crucifigereris.

Meditatio XIII.

Bone Iesu, tu voluntati Iudæorum fuisti traditus: qui statim te eduxerunt vt crucifigerent, ipsam crucem cruentis lacerisque humeris tuis imponentes. Tu igitur propriam crucem mansuetissime baiulasti, cuius pondus nimium te affligebat.

Meditatio XIII.

Bone Iesu, tu ad Caluariz locum fefus, & anhelus perueniens, amaritudinē vini mirrhati cum felle misti (quod tibi offe-

offerretur) pro mea salute gustare nõ recusasti.

Meditatio XV.

Bone Iesu, quando in loco Caluariz nudatus es, plagæ tuæ ex vestimentorū detractione innouatæ fuerunt. O quàm atrocem cruciatum sustinuiſti, quando delicatæ manus tuæ atque incontaminati pedes tui diris clauis cruci affigebatur, & quando membrorum tuorum compages soluebantur: O quanta charitatis suauitate manus, & pedes obrulisti vt perforarentur? Tunc è vulneribus tam manuum quàm pedum tuorū, velut è fontibus, sanguis tuus preciosus abundanter effluxit.

Meditatio XVI.

Bone Iesu, tu pendens in cruce medius inter duos latrones blasphemijs impetebaris, sed interim orabas patrē dicens: Pater, dimitte illis: non enim sciunt quid faciunt. Tunc latroni poenitenti paradysum promissisti. Tunc dulcissimā genitricem tuam (quæ compassionis dolorisq; gladio penetrata iuxta crucem adſtabat) Ioanni discipulo nobisq; omnibus in Matrem dedisti. Et quum trib⁹ horis immensos cruciatu in cruce tollerasses, vehementissimeq; sitires, acetopotatus fuisti: quo gustato, tu viuificator omnium, caput venerandum inclinans, emisisti spiritum.

Meditatio XVII.

Bone Iesu, bone pastor, tu posuisti animam tuam pro ouibus tuis. Et dextrū latus emortui corporis tui lancea fuit apertum, vnde nobis profluxit sanguis & aqua. Voluisti cor tuum amorosum pro me vulnerari. Postea ipsum corpus tuum immaculatum depositum de cruce beatissima Mater tua in gremium suum excepit, osculata est, lachrymis riga-

uit. Postremò Ioseph, & Nicodemus illud inuoluentes sindone, condiderunt in sepulchro. Dilecte mi, dilecte votorum meorum, tu dignatus es pro salute mea mori ac sepeliri, qui viuis, & regnas benedictus atque gloriosus in sempiterna secula.

Post quamlibet meditationem Passionis Domini (in qua humilitatem, obedientiam, mansuetudinem, patientiam, resignationem, modestiam, benignitatem, continentiam, charitatemq; Christi Iesu diligenter attendere debuisti) accensus imitandi desiderio, ita mente precare:

O Mitis, & innocens agne Dei, tu sic dilexisti me: tu ista fecisti, ista humilimè, patientissimè, & benignissimè pertulisti pro me. Quid retribuam tibi? Adoro, laudo, & glorifico te, benedico, & gratias ago tibi sicut possum. Aue dulcis Iesu, Fili Dei viui, Rex regum, Rex gloriæ. Aue viuificans gemma diuinæ nobilitatis, & immarcescibilis flos dignitatis humanæ. Eia pie redemptor, miserere mei propter bonitatem tuam. Dele omnia peccata mea. Mortifica in me quicquid tibi displicet. Effice me hominem secundum cor tuum, conformans me sacre humanitati tuæ. Cede, Domine mi, vt sequar & imiter te studiosissimè pro modulo meo.

O Pater coelestis, ego pro salute mea, & pro salute omnium hominū, in plenam emendationem atq; expiationem delictorum nostrorum offero tibi sanctissimam incarnationem, cōuersationem, & passionē prædilecti Filij tui Patris clementissime, per eundem vnigenitum tuum, da viuis veniam, & gratiam: da fidelibus defunctis requiem lucemque sempiternam, Amen.

EXERCITIVM AD SPIRATIONVM.

Sequentes aspirationes, & preces edisce, ac sepius quotidie repete, si vacat. Immo verò se ne quiescas sine progrediaris, semper eò ubiq; aliquas earum (quantum fieri potest) animo reuolue. Sed interim deuit a immoderatum impullum, nimirumq; vehementiam, ne prae-grauatus deficias sub exercitio.

Bone Iesu, bone Iesu, bone Iesu. O spes mea, refugium meum, & sal⁹ mea. Misere-re, miserere, miserere mei. Pauper sum, & egen⁹, & in-

firmus. Nihil sum, nihil habeo, nihil possum ex me, Eia adiuua me. Domine, propiti⁹ mihi esto peccatori vilissimo, peccatori abominando, & terra ipsa indigno. Vere iustum est, vt omnes me

despiciant, & perfequantur, & affligant, & cōculcent. Religno me tibi integrè. Fiat semper in me, & de me gratissima voluntas tua. Da mihi quæso plenam omnium peccatorum remissionē, ablucens me precioso sanguine tuo. Da mihi perfectam mei mortificationem & abnegationem. Perime in me omnes passionēs, & affectiones vitiosas. Perime in me omnem propriam voluntatem atq; quæstionem. Largire mihi verā humilitatem, patientiam, charitatem, & linguæ atque sensuum continentiam. Largire mihi puritatem, simplicitatem, nuditatem, libertatemq; mentis, & introversionem essentialē: vt sim homo secundum cor tuum.

Ecce prædilecte, ecce vulnera tua rosea, & suauissima: ego saluto, & veneror illa. Saluete, saluete vernantes, & saluferæ plagæ Domini mei. Salue benignissimum cor amatoris mei pro me vulneratum: salue totius boni totiusq; beatitudinis amoenissimū gazophylacium, Christe Iesu, gratias tibi ago pro ipsis colendis vulneribus tuis. Eia immerge me in illa, absconde me in eis: inscribe, & imprime illa cordi meo intimè, vt tui amore totus ardeam, ac medullitus tibi compatiar. Concede vt omnes creaturæ fragiles mihi vilescant, & tu solus placeas atque dulcescas. Conformata me sacrae humanitati tuæ.

O dilecte, dilecte, dilecte. O charorū omnium charissime. O amor meus vnice. O spōse floride, sponse mellistue. O dulcedo cordis mei, & vita animæ meæ. Accende, concrema, & transforma me: vt nihil præter te viuat in me. Eia vulnera, vulnera cor meum profundissimè iaculo amoris tui.

EXERCITIVM ALIVD.

Quotidie etiam comple mentem sequens Exerctium, si non impediris.

Luc. 13.
Psalm. 50.

Bene Iesu, propitius mihi esto peccatori abominādo. Peccavi, peccavi, & malū corā te feci, ignosce mihi. Ego oēs iniquitates, negligētias, & immortificationes meas depōno in charissima vulnera tua, & pro-

Hic relicta imaginatione humanitatis Christi, conuerte spiritum tuum placide, & simpliciter ad diuinitatem.

O Domine Deus. O delitiosum principium meū. O amabilis abyssus. O serena lux intimorum meorū. O simplicissimū atq; iucundissimū bonū: verum, & incōmutabile bonum meum. O Deus meus, & omnia. Quid volo præter te? Tu es summa sufficientia mea.

O quando, quando, quādo te foelicitè inueniam? Quādo ardentissimè diligam te? Quādo tibi tenacissimè agglutinabor? O quādo, quando, quando me totū in te rapies? Quādo me totū absorbebis? Quādo me tibi sine medio vnies? Eia, remoue misericorditer omnia impedimenta, & me totum vnū spiritū effice, ad laudem nominis tui.

Aue gloriosa, fulgida, & semper tranquillā Trinitas, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, vnus Deus. Eia, digneris animam meam pascere tuis influxibus.

Aue Maria, gratia plena, Domin⁹ te. Luc. 1. cū. Aue virgo tuauis, foelix Dei mater, præclara regina cœlorū. Aue sidus rutilans, rosa valde venusta, candidum liliū Trinitatis. O Domina, miserere mei pauperimi exulis.

Aue chare Dei N. Aue egregia spōsa Christi. N. Aue sancte Angele Dei, custos me⁹ fidelis Aucte Sācti Sācteq; Dei oēs, & beati spiritus Angelici, qui torrete diuinæ voluptatis semper inebriamini. Orate pro me nunc, & in hora mortis meæ.

Pie Iesu, rogo te per venerandam passionē, & mortem tuam, da viuus veniā, & gratiā: da fidelibus defunctis requiē, lucemq; sempiternam, Amen.

ijcio in abyssū misericordiæ tuæ, meritōrūq; tuorū. O vtinā, vtinā nunquā te offendifsem: vtinā nunquā gratiam tuā in me impediuissem. Propono, te adiuvante, corrigere me. Eia dele omnia peccata mea: abluc me, precioso sanguine tuo. Sanā me sacris vulneribus tuis. Sanctifica me amara passiōe, & morte tua. Emunda, emunda me perfecte.

fectè. Restitue mihi innocētiam, quam in Baptismo contulisti, vt tibi verè placeam.

Adoro, laudo, & glorifico te, benedico, & gratias ago tibi Domine Iesu Christe, pro vniuersis miserationibus, & beneficijs tuis. Gratias tibi ago o Fili Dei viui, Deus altissime, qui propter nimiam charitatem qua dilexisti me, dignatus es homo fieri. Voluisti pro me in stabulo nasci, infans panniculis inuolui, fasciis stringi, in præsepio reclinari, modico lacte virginis matris alii, paupertatem, & egestatem tolerare, multiplicibus laboribus, & arumnis triginta tribus annis fatigari. Voluisti sudore sanguineo præ angustijs suffundi, ignominiose comprehendendi, indignè ligari, iniuste damnari, sputis fœdari, colaphis & alapis cædi, veste alba ridiculaq; velut amens, indui & illudi. Voluisti flagris crudelissimè conscindi, spinis dirè coronari, clauis atrociter cruci affigi, felle, & aceto inhumaniter potari. Tu præclarus vestitor syderum, nudus, cōtemptus, vulneratus, & immensis doloribus afflictus pro me pependisti in cruce, pro me fudisti purissimum sanguinē tuum, pro me mortuus es. Amplector vlnis animæ meæ venerandam crucem tuam, & eam pro tui honore atq; amore osculor. Præsta, vt ad te pleno desiderio semper adsipirē, & in te dulcissimo respirem.

Ecce Domine, ecce constituo me in infimo loco infra omnem creaturam, quia indignus sum quem terra sustineat. Subterno, & subijcio, me omnibus hominibus. Complector, complector omnes sicut possum sincero amore. Relinquo, ppter te omnia caduca. Respuo quicquid tu nō es. Renuncio omni delectationi sensuali: renuncio omni vanitati, & impuritati: renuncio propriæ quæstioni & immortificationi. Resigno, resigno me tibi funditus. Omnem voluntatem meam in tuam transfundo. Fiat Domine, fiat voluntas tua in me, & de me: fiat voluntas tua in tēpore atq; æternitate. Offero me paratū ad perferēdum cum auxilio gratiæ tuæ, quicquid tibi placuerit.

Eia suauissime Iesu, mortifica, mortifica quicquid malè ac sensualiter viuit in me. quicquid vitiosum, & inordi-

natum est, quicquid tibi displicet: mortifica in me oēm proprietatem. Exorna me meritis ac virtutibus tuis. Eia, præpara tibi gratam, & amoenam habitationem in me. Renoua spiritum, animā, & corpus meum excellenti gratia tua. Cōfirma me sacrae humanitati tuæ. Effice me hominem secundū cor tuum. Expedi & denuda mentem meam, eamque simplicem redde & illumina. Concede mihi liberam ad te introversionē.

O Domine Deus, o verum & incōmutabile bonum meum, imple me te ipso. Introduce me in nudū animæ meæ fundum, & trāsfer in te originem meā. Vni me tibi intimè, & totum in tetrāforma: vt delicias tuas in me habeas. Exaudi Domine, exaudi me, non pro mea voluntate, sed pro tuo beneplacito. Eia doce, illumina, dirige, & adiuua me in omnibus: vt nihil agam, nihil loquar, nihil cogitem, nihil velim, nisi quod tibi sit acceptum.

O Maria, Maria, virgo dulcissima, miserere mei vilissimi peccatoris. Saluto, saluto, & veneror te. Eia, impetra mihi plenam omnium peccatorum remissionem. Impetra perfectam mei mortificationem, & abnegationem. Impetra veram humilitatem, patientiam, charitatem, & linguæ atque sensuum continentiam. Impetra puritatem, simplicitatem, nuditatem, libertatemq; mentis, & introversionem essentialē: vt sim homo secundum cor Filij tui.

O Sancti Sanctæque Dei oēs, & beati spiritus Angelici, quos Deus mellisuo vultu suo semper lætificat, orate p me. Saluto, & veneror vos. Gratias ago Domino, qui vos elegit, in suis benedictionibus præuenit. Eia impetrate mihi veniā, impetrate gratiam vnionemque diuinam.

O clementissime, & misericordissime Iesu, miserere Ecclesiæ tuæ. Misere huius loci, huius cōgregationis. Cōcede, vt sit hic humilitas, pax, charitas, continentia, & puritas. Concede, vt omnes dignè emendemus atque corrigamus nos, & timeamus te, & seruiamus tibi fideliter, & diligamus te, & placeamus tibi. Commendo pietati tuæ omnia negotia, & omnes necessitates nostras. Miserere omnium hominum, pro quibus sacrosanctū sanguinē tuum

fudisti. Eia, conuerte, conuerte, & reuoca miseros peccatores: Da viuis veniam & gratiam: da fidelibus defunctis requiem lucemq; sempiternam, Amen.

ANTE MISSAM VEL COMMUNIONEM PRÆCATIO.

Adoro te, & gratias ago tibi amantissime Domine Iesu Christe, p innumeris beneficijs, donisq; tuis mihi indignissimo præstitis: omnia illa in te refundo, & tibi offero in laudem æternam. Gratias ago pro omnibus bonis, quæ vnquam alicui creaturæ rationali contulisti atque collaturus es. Gratias ago pro vniuersis miserationibus suavissimæ pietatis tuæ. Gratias ago pro incarnatione, natiuitate, infantia, pueritia, adoleſcentia, laboribus, ærumnis, passione, morte, resurrectione, & ascensione tua. Gratias ago quod me vilissimum peccatorem admittere dignaris ad splendidum viuificumq; sacræ mensæ tuæ conuiuium.

Bone Iesu, per illum amorem qui te incarnari, pati, & mori pro me cœgit, rogo te, vt ab omni peccato me plenè emundes, & tibi per omnia placentem reddas. Exorna egenam animam meam meritis ac virtutib; tuis. Preſta vt humili reuerentia, ardenti desiderio, & casto affectu offeram tibi sanctum Missæ sacrificiū (vel) percipiam venerabile corporis tui Sacramentum, in memoriam eorum omnium, quæ pro salute mea facere, loqui, & tolerare voluisti.

Perficiam hoc purissimè ad gloriam nominis tui sempiternam, ad honorè dulcissimæ genitricis tuæ virginis Mariæ, ad honorè illius aut illius Sancti, ad honorè omnium Sanctorum tuorum, omniumq; beatorum Angelorum: ad salutem meam, ad salutem illius vel illius, ad salutem omnium fidelium viuorum, & defunctorum.

Miserere Domine, miserere Ecclesiæ tuæ, miserere huius loci, huius congregationis. Concede, vt sit hic humilitas, pax, charitas, continentia, & puritas. Concede, vt omnes dignè emendemus atque corrigamus nos, & timeamus te, seruiamus tibi fideliter, & diligamus te, & placeamus tibi. Commendo pietati tuæ omnia negotia, & omnes necessitates nostras. Miserere omnium hominum

pro quibus sacrosanctum sanguinè tuum fudisti. Da viuis veniam, & gratiam: da fidelibus defunctis requiem lucemq; sempiternam, Amen.

Post Missam vel communionem præcatio.

Adoro te, & gratias ago tibi benignissimè Domine Iesu Christi, qui me vilissimum peccatorem admittere dignatus es ad splendidum viuificumq; sacræ mensæ tuæ conuiuium. Hei mihi, quia nimis indignè compleui hoc sanctum sacrificium (vel) percipè hoc venerabile Sacramentum: miserere mei, ignosce mihi. Ego, quod egi, commendando diuino cordi tuo emendandum, & perficiendum.

Suscipe quæso hæc sacrosancta corporis tui mysteria, quæ tibi offero ad gloriam nominis tui sempiternam, ad honorè dulcissimæ genitricis tuæ virginis Mariæ, ad honorè illius aut illius Sancti, ad honorè omnium Sanctorum tuorum, omniumq; beatorum Angelorum: ad salutem meam, ad salutem illius vel illius, ad salutem omnium fidelium viuorum, & defunctorum.

Suscipe hoc præcellentiſsimū Sacramentum in plenam emendationem, expiationem, atq; satisfactionem pro omnibus peccatis ac negligentijs meis, & pro peccatis totius mundi. Per illud instaure omnes ruinas meas spirituales, & supple omnem inopiam meam. Per illud mortifica in me, quicquid tibi displicet & effice me hominem secundum cor tuum. Per illud confirma spiritum, animam, & corpus meum, spiritui, animæ, & corpori sacræ humanitatis tuæ: meque totum luce diuinitatis tuæ illustra. Per illud largire, vt in te stabiliari, te perfectè, & perseveranter diligam, tibi incorporer, intimeq; vniam, ac totus in te trāsmuter, ad laudem nominis tui.

Conuerte Domine miseros peccatores. Reuoca hæreticos atque schismaticos. Illumina infideles te ignorantes. Adesto omnibus qui in necessitate, & tribulatione aliqua cōstituti sunt. Ad-

sto his, qui se precibus meis commendauerunt, vel commēdati esse cupiunt. Adesto parentibus, propinquis & benefactoribus meis. Miserere mihi pro quibus ego orare debeo, & ius, p. A. P. Misere huius loci, huius congregationis. Concede, vt sit hic humilitas, pax, charitas, continentia, & puritas. Concede, vt omnes dignè emendemus atque

corrigamus nos, & timeamus te, & seruiamus tibi fideliter, & diligamus te, & placeamus tibi. Commendo pietati tuæ omnia negotia, & omnes necessitates nostras. Miserere omnium hominum, pro quibus sacrosanctū sanguinè tuum fudisti. Da viuis veniam, & gratiam: da fidelibus defunctis requiem lucemque sempiternam, Amen.

TREDECIM PRÆCEPTIVN.

culæ, necessariæ ei, qui ad vitæ perfectionem adspirat.

Præceptum I.

Ropter amorè Iesu Christi, qui p te durissima passus est, oblectamētis sensuum renuncia. Quando aliquid videre, audire, odorari, gustare, tangere, vel loqui vis atque desideras: memineris non sensualitati te incitanti, sed rationi, & Deo in te loquenti, obediendum esse. Etiam paratus esto carere oblectamētis spiritus, iuxta Dei beneplacitum atq; ordinationem. Et quando consolatione dulcedineque interna recrearis, caue ne in ea quiescas, neve illa ad propriam voluptatem abutaris.

Præceptum II.

Visum, & auditum, & linguam diligentissimè custodi, ne ad illicita, vana atque inutilia declinent. Oportet te vigilantè, & valdè cautum esse in loquēdo, vt non plura verba proferas, neq; aliter loquaris quàm cōuenit. Sermo tuus sit succinctus, simplex, & tranquillus. Omnia membra corporis tui studiosè rege, & contine. Risum immoderatū, & omnem morum leuitatem deuota.

Præceptum III.

Nulli creaturæ per inordinatum affectum adhæreas, sed omnibus rebus caducis morere, & animum ab eis libertate verissima iucundissimaque vitalat.

Præceptum IIII.

Passiones & affectiones vitiosas propriamq; voluntatem atque questionem sedulo in te per integram tui abnegationem, & resignationem perime. Voluntatem verò diuinam vnice dilige, tamque semper exopta, & ei profusus

subde: adeo, vt quicquid vult Deus, velis & ipse. Vbiq; Dei laudem, & honorem potius quàm tuum commodū quære.

Præceptum V.

In omnibus quæ accidunt, prouidentiam Dei sapienter attende, & te tuæque omnia Domino securè committe: sciscens illi curam esse de te. Quamlibet aduersitatem atque tribulationem (siue ea interna siue externa sit) de manu Dei suscipe: certo credens eum pro tua utilitate, & salute illam misisse. Toleratur eam æquanimiter ad vltimum vique punctum: gratias Domino agens & eum laudans, cuius permisso atque ordinatione illa euenit. Et propter iniurias tibi irrogatas non perturberis, neque impatienter apud homines conqueraris: sed memoria repetens iniquitatem, ingrati tudinemq; tuam, dignum te esse existima, quem omnes reprehendant, increpent, contemnant, vexent, irrideant, & etiam pedibus conculcent. Quare anxius es, & deijceris animo propter verba hominum, aut propter tentationes quas pateris? Sentiant, & dicant homines quod volunt de te: defæuiat mundus, defæuiat diabolus (quantum Deus permittit) in te. Tu interim ipsi Domino humiliter firmiterque innitere, & in silentio pacem cordis conferua. Si rite perpendis, quàm indigna atque acerba creator, & redemptor tuus Christus Iesus perpeſsus sit, paratissimo animo graua quæque tolerabis.

Præceptum VI.

Deprime & constitue te infra omnem creaturam: considerans propriam vilitatem, propriumque nihilum tuum. Si aliquid te esse existimas, quum nihil sis,

te intro ad Dominum, & in Dominum tuum Iesum Christum. Considera eius passionē acerbam, vulneraq; eius rosea, & preciosum sanguinē tui causa largiter ex amore effusum. In his te exerce: horum imagines tuo cordi, animae, corpori, toti q; naturae tuae imprime, sicut sigillū imprimitur cerā: Adiunge te libenter amantissimo animae tuae sponso. Iniuere illum internis oculis, non quidem ut hominem tantum, sed ut Deum, & hominem, & creatorē cæli, & terrae, ut omnipotentem, & omnia scientem, etiam quum paruulus in utero virginis matris delitesceret, & ut verā atq; increatā lucē. Attende sedulo perfectissimas illius virtutes, humilitatem, obedientiam, mansuetudinē, patientiam, benignitatem, misericordiam, suauitatem, continentiam, charitatē, atq; modestiam, & eas pro modulo tuo imitari stude. Perpende obsecro uti ipse Dominus Iesus ne unum quidem temporis momentum unquā neglexeris, quod non ad salutem tuam iuxta patris sui voluntatem perfectē excederet: facies ac perferens omnia ex immenso, & penē intemperanti amore, quo te ab aeterno dilexit. Ipsa salus tua semper in illius pectore versabatur, qui velut fidelissimus pater triginta tribus annis multum sollicitus fuit, studio seq; laborauit, ut te bonis aeternis daret. Tibi cōparauit donauit q; indeficientē virtutē, ac meritorum suorum thesaurum, vnde quicquid boni tibi deest, possis abunde haurire. Gratias igitur age illi pro tantis beneficijs, & cum Apostolo Paulo deuotē exclama: Fidelis sermo & omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere, quorum primus ego sum. Gratias inquam, age Redemptori tuo, vicemq; amoris sicut potes ei repende, & cum intima commiseratione arunas, afflictiones, cruciatuq; eius recogita. Excit a animam tuam ad illorum meditationem his aut cōsimilibus verbis, quae spiritus sanctus suggerit: O anima mea, ecce Deus noster dulcis, & amabilis Iesus: eia videamus quid pro nobis fecerit ac pertulerit, &c.

1. Tim. 2.

Corāis sterilitas.

Quod si cor tuum durum ac sterile est, ita ut neque compassionem neque amorem sentias, non hoc te perturbet, sed humilis ac resignatus esto: & libenter etiam arido corde hae lege ac rumina pro Dei honore, & gloria. Nam si bona voluntate praeditus es, non poteris ex his non referre fructum maximum. Plerumque homini vtilius est, compassionem vel amorem desiderare quā sentire. Si tibi desunt externa lachryma, non desint interna: hoc est, si non plorant oculi, ploret cor. Offer pro sensibili compassionem gratiarum actionem. Neque inordinatē contristeris, si te ad sublimiorem contemplationem Deus in hac vita forte non subuexerit: bonum tibi est inter praesentis vitae tempestates in dignissima filij Dei humilitate velut in tuta quadam naui commorari, & requiescere. Hac enim te tandem ad portum salutis rectē perducet, si in ea humiliter permanseris, & vitiorum mortificationi cordis que puritati inuigilans, Christo per charitatem adhaerens. O paruipulle, contine te sub alis huius gallinae, nam ibi miluum non timebis. Ceterum ut paratior, & magis idoneus sis ad suscipiendam legendamq; historiam Evangelicam tibi in isto libello propositam, subiungemus huic praefationi pauca quaedam de incarnatione, & vita Domini Iesu, de prompta ex duobus sanctissimis patribus, nempe ex ipso Ioanne Thaulero, & ex Ioanne Ruisbrochio: Aduerte igitur animum, & attentē audi ea quae dicentur.

DE INCARNATIONE ET VITA DOMINI

Iesu, ex D. Ioanne Thaulero.

Ephes. 1.

1. Tim. 6.

Vm omnes effemus damnationis, & irae filij, inimici Dei, contaminati macula peccati originalis violatores imaginis Dei, & destructores templi eius, tum ipse memor fuit misericordiae suae, tactus intrinsecus dolore cordis, & motus cōpassione super miseria populi sui. Et licet verus esset Dei filius, lucem habitās inaccessibilem, sustentans omnia diuina virtute sua, cunctaq; moderans ac regēs diuina sapientia sua, in cuius nomine omne genu flectitur: minimē tamē dignat⁹ est sublimē potētiam suam ad hūc vtq; tenebrosū seculi carcerē inclinare, & particeps fieri infirmitatis, & miseriae nostrae, mortaliq; indui sacco nostro, quō vitia nostra ablueret & aboleret, naturamq; nostram suae pristinae restitueret innocentiae, captiuitatē solueret, & ruinam nostram ad perennē rēpa-

Philip. 2.

DE INCARNAT. ET VITA DOMINI.

pararet gloriā. Non angelū aliquē misit ad exequendū opus redēptionis nostrae: sed ipsemet venit ex iussu, & voluntate patris sui: non quidē locum mutās, sed suam nobis praesentiam exhibēs per assumptam humanitatem. Enimuerō ex sinu patris delapsus est in purissimū, virginem, integerrimūq; corpus pudicissimae dulcissimaeque virginis Mariae: in cuius sacratissimo utero sola virtus Spiritus sancti concipi ac nasci eum fecit in humana natura: ita tamen, vt hac natiuitas maiestati eius diuinā nihil detraxerit, nec virginis beatissimā minuerit integritatem. O admirabile, & incōprehensibile cōmertium. Dominus gloriae pro humana infirmitate nostra suā dedit celsissimā diuinitatē. Cōditor creaturarum non dedignatus est formā ferui induere. Et non ferui tantum formā assumpsit, sed instar abiectissimi verniculi humiliatus, & pro nihilo habitus est. Non satis erat illi esse Dominū creatorem, & protēctorem nostrum: sed & redemptor, cōsodalis, frater, caro, & sanguis noster fieri voluit.

Natiuitas Christi.

Inc. 2.

Ad eō pauper effectus est, nostrēq; miseriae adeo gustauit amaritudinē, vt ipso natiuitatis suae tempore nō tantillū haberet rei haereditariae, vbi tenera, & infantilia membra sua reponi, & hospitio recipi potuissent, quum sit coeli terraq; domin⁹: sed in alieno stabulo natus est, & tenerima mēbra sua in praesepē rigidum, vilesq; panniculos collocari permisit. Et hūc ipsū indignū locum benedicta, & verē piissima mater eius à beatis irrationalibus mutuata est. O bonae Iesu, cuius cor non emolliatur, non accēdatur ad amorē, non ad deuotionē excitetur, nō moueatur ad compassionē, quādo maximā inopiam, admirabilē humilitatē, & feruentissimum erga nos amorē tuum attendimus? O quam citō pati coepisti. Quare verō, o dulcis Iesu, tam inops, & abiectus fieri voluisti? Certē vt beatam nos doceres humilitatem, sanctamq; nobis commēdares paupertatem. Ideo nanq; & humanam assumpsisti naturam nostram, vt nos facerēs participes diuinitatis tuae: factus es filius hominis, vt nos filij Dei efficeremur: fieremus, inquam, per adoptionē, & gratiam, quod tu ab omni aeternitate fuisti per naturam. Natus es in stabulo, & in

praesepē positus es: vt pabulum esses humilium iumentorum. Nūc igitur, o homo, adorā in stabulo iacentem, honora sanctum illud praesepē: & tanquā humile iumentum vescere pabulo illo ecclesti, vescere pane angelorū. O rex gloriae, quae te vicit charitas, vt pro peccatore vilissimo tam humilis fieres, vt in stabulo sordido inter bruta animalia collocareris, qui ab angelis adoraris in caelis? Lacte refocillareris, qui ipse es cibus angelorū: vilibus inuoluereris pannis, qui caelū stellis adornas, & sanctos tuos stolis vestis aureis.

Iam octo vix beatē dies impleuerat Circūcisio. dulcis Iesus, & infantilem ac innocentem pro nobis fudit sanguinem suum, ac velut peccator legi q; obnoxius secundum legem circūcisus est.

Et nec in sacra infantia ipseus à terre Herodes. nis membris eius cruenta hostium manus abstinuit. Vixdū enim natus erat, & adhuc inter castissima iacebat brachia dulcissimae matris, suauiter quiescens in materno illius pectore, auideq; fugēs virginea illius vbera, necdū cuiquā verbum dixerat: & iam crudeles ac impij homines querebant animam eius, vt perderent eum. O amabilis Iesu, quā cito insurrexerunt aduersum te iniqui hostes tui? Nempe cum aetate ipsa creuit tecum afflictio.

Iam vt eius pueritia religionis exē. Christi puer. plar, & speculum esset virtutum, nō se. ritia. quutus est seculi vanitatem, non solatium vllum, aut animi remissionem expectij in ludis puerilibus vel fabulosoꝝ hominū consortijs, & cōuenticulis: sed in templo cultuq; & famulatu patris sui inuentus est in doctorū medio, audiens & interrogans homines, ipse qui patris est sapientia, scientiarum Dominus, & verbum Dei quod erat in principio.

Vtq; formam quandam obedientiae Ioan. 1. nobis traderet, humiliter parētibus suis Obedientia se submitit: obediens eis factus, cui cun. Matth. 23: cta subiacent elemēta, cuiq; data est potestas omnis in caelo & in terra.

Deinde vbi plenitudo illi iustae accreuit aetatis, adesseiq; prope tempus quo manū ad fortia mitteret: manē egref. sus est in salutē populi sui, exultauitq; vt gigas ad currendam viam. Et vt excel. lenter nos virtutē doceret beatae humilitatis, quae initium est, & fundamentū

Adolescentia. Proverb. 31 Abacuc. 3. Psalm. 18. Humilitas virtutū fons damentū.

virtutum omnium, innocens agnus ad denotissimum seruum suum Ioannem Baptistam, peccatoribus poenitentiae baptismum conferentem perrexit, haud secus quam si & ipse peccator esset, ab eoque baptizari petijt qui nullam peccati sententiam maculam.

Mat. 3. Inde iam virtute spiritus ad eremum abiit: utque nobis ceu strenuus signifer, & dux animum adderet ad pugnam subeundam, primus ipse aciem subiit, singulare cum crudelissimo hoste nostro certamen iniens, quem et primo statim congressu, elisis vniuersis viribus eius, protrahit. Non eremi solitudinem, non diaboli tentamenta, non famis molestiam, non asperitatem poenitentiae refugit: nec laboris orandi, meditando, vigilandi curam pertulit.

Inc. 11. Quia vero lumen diuinum quod intra ipsum sub modo humanitatis latebat, abscondi non poterat, lucem celestis doctrinae, & sapientiae suae deinceps propalam lucere permisit, ut mortales oes ad fidem illuminaret. Cunctis namque illis in locis degentibus, regnum Dei annunciauit, doctrinam miris confirmans operibus ac portentis: cunctisque debilibus, & male affectis diuinam potentiam suam declarans, nec ulli denegans benignissimam pietatem suam, quod cunctos lucrifaceret, et sanaret omnes. At vero intellectus multorum hominum obcaecatus erat: qui cum non cum amore exceperunt ut saluatorem suum, sed potius cordibus ab eo auersi sunt, tanquam a seductore, & impostore maleuolo: simulque doctrinam eius contempserunt, opera calumniati sunt, miracula despexerunt, ipsumque quem amare, & venerari debuerant iniquissime accusarunt, odio habuerunt, persequuti sunt, et blasphemauerunt dicentes: Non est hic homo a Deo, daemonium habet, seducit turbas: potator est vini, et amicus publicanorum. Neque tamen agnus mansuetissimus sacrum os suum aperuit ad conquerendum, et murmurandum: sed cuncta modestissime sustinuit, omnemque iniuriam, vilipensionem, contemptum, & ignominiam pro nobis libentissime pertulit, seipsum exhibens totius sanctitatis, et perfectionis exemplar. Omnis eius vita cunctaque operatio, lux quaedam, et manductio nobis fuit ad virtutem,

& veritatem. Itaque si qua in re dubitare te contingat, protinus sanctissimam vitam Saluatoris, ceu speculum quoddam lucidum contemplant. In hac namque admirandam abstinentiam, veram obedientiam, profundam humilitatem, voluntariam paupertatem, ineffabilem puritatem, summam patientiam, immobilem longanimitatem, constantem persecrantiam, & incomprehensibilem ingenicam charitatem. Sed et ea quae maxime indigemus abunde hic reperies infinitam benignitatem, & misericordiam: imo & quascunque virtutes in corde tuo meditari queas, in hac ceu in tabula descriptas manifeste deprehendes. Reuera amabilis Iesus liber est, quem propheta vidit scriptum intus, & foris: quandoquidem omnis, et externa, & interna vita eius, spiritualibus doctrinis, et virtutibus abundat. Et certe quisquis hunc librum bene terit, & cum propheta comedit, dulcis erit in ore eius instar mellis.

Ezech. Qui igitur Deo placere, eiusque dulcedinem gustare cupit, vitam, et passionem Christi diligenter attendat, ac perfectissimas illius virtutes contempletur, imitereturque. In solitudine, in hominum frequentia, & ubicunque est, hoc sibi speculum proponat, atque ad ipsam internos oculos amanter ac placide conuertat: pijs sanctisque cogitationibus cunctas cogitationes noxias ac vanas e corde suo expellens, sicut clauus clauo pellitur. Etiam si externis negocijs, et exercitijs debeat occupari, nihilominus amabilem hanc incarnati filij Dei imaginem animae suae impressam seruare studeat, quarum commodum potest. Si comedit, et impedimentum nullum patitur, buccellas, amorofo ac seruido Domini Iesu sanguini intingat. Si bibit, potum suum ab illo benedici, ut se ex sacris eius vulneribus potare cogitet. Si dormit, super corpus illius saucium ac sua se reclinat. Si loquitur, illum sibi astare, verba sua attendere, cunctosque gestus, & intentionem suam inspicere imaginetur. Atque hoc modo sese totum in praeclearam imaginem immergat. Cum discretionem tamen haec introuersio colenda est, ne caput laedatur, & natura destruat.

Planè proxima purissimaque ad Deum pertingendi via haec est, ut quis cum in-

Ezech.

Ioan. 3.
Inc. 1.

genti amore, & gratitudine Saluatoris intra se conuersationem passionemque circumferat, atque illam moribus, & vitam ac foris exprimere curet, attentè consideras, in quo culpabilis & vitae Dominica disparuit, ut suis imperfectionibus ex dilectione pro qualicunque mortis Christi compensatione mori conetur, & quia foris pro Christo animam ponere iam necessitas nulla indicit (quod ex vehementissimo diuinitatis amore sanctos martyres fecisse legimus) saltè voluntati delectationique propriae intus & foris renuñciare discat. Hoc enim Deo praeter omnibus quae ipse a nobis requirit, perquam gratissimum est. Nec dubium est, quin ille per hanc vitam gradientes, benigne post mortem recepturus sit in caelum gloriamque sempiternam. Sed & in hoc exilio forte perducet ac prouehet eos ad occulta felicissimaque diuinitatis suae susurraria: quibus alioqui percipiendis, nemo securè se applicat. Neque enim aliquis ad contemplationis quietem tuto adspirat, nisi via ista gradiatur. Nam Christi diuinitas in illius humanitate abscondita est, & humanitas via quaedam, & ianua est pertingendi ad diuinitatem: sicut ipse Christus testatur, dicens, Ego sum via. Et rursum: Ego sum ostium. Per me si quis introierit, saluabitur, & ingredietur in diuinitatem, & egredietur in humanitatem meam, & utrobique pasqua aeternae viriditatis, pulchritudinis, atque foelicitatis inueniet. Itaque diligens imitatio incarnati filij Dei, & humanitatis eius imago per meditationem atque amorem bene impressa animae, solet tandem ipsam animam in indepictam, & formam nesciam, ineloquibilemque diuinitatem subuehere.

Ex Domino Ioanne
Ruisbrochio.

Ioan. 1. Benignissimus pater noster coelestis sic dilexit nos, ut vnigenitum filium suum sibi consubstantialem nobis daret. Misit eum in mundum: & ipse Dei filius operatione spiritus sancti factus est homo propter nos: Eramus ob originalis peccati reatum perditum, & paradisi sedibus depulsi: at ille purissi-

mo nostri victus amore, naturam inimum usque inferni damnatam relegatamque, & a Deo maledictam in se recepit, ut pro nobis satisfaceret, nosque Deo reconciliaret, & reuocaret ad regnum suum coeleste. Seipsum quidem humiliavit, nos vero exaltauit supra omnia a se condita. Sed quamuis sese humiliaverit ac nostri similis mortalibus, & omnium nostrum frater factus sit, non tamen pristinam amisit dignitatem atque nobilitatem. Nam assumpsit quod non erat, manens quod erat: mansit enim Deus, & homo factus est. Induit se omnium nostrum humanitatem, tanquam si rex quispiam vestibus seruorum suorum se induat. Reuera ipse rex regum, & dominus dominantium est, cui iure omne genu curuatur, & cuius regni nullum neque initium, neque finis est.

Ioan. 14.
Ioan. 10. Propterea nos ab ipso statim natiuitatis suae exordio pati coepit, puta frigora, paupertatem, circumcisionem, in qua sicut fudit sanguinem, & fugam in exteras regiones. Matri virgini, & Ioseph nutricio humiliter seruiuit. Famem, sitim, probra, contemptum, & indigna Iudaeorum verba atque opera pertulit. Vigilijs, & ieiunijs vacauit, ab hoste tentari voluit, subiectus omnibus fuit. Grandi cum labore pedes huc illucque regionatim, & oppidatim discurrebat: ferio admodum ac strenue regnum Dei annuncians, ac Iudaeis Euangelium praedicans. Et licet ipse tanquam praecipuus amicus salutem eorum quaereret, ab eis tamen captus est, & proditus, irrisus, conspuus, flagellatus, caesus, spinis coronatus, spreus, iniquis & falsis testibus oppressus, atque damnatus. Ac deinde cum ingenti dolore crucem ipse suam ad Caluariae montem detulit: vbi vestibus omnino nudatus suis, sub totius orbis aspectu, ignominiam, cruciatum, frigusque perpeffus est. Etenim nudus erat, & vulneribus usquequaque confectus, & coelum frigidum erat atque asperum. Mox obtusis clavis affixus ligno crucis, dire distendebatur: ad eum ut venae illius diriperentur. Deinde eleuatus cum cruce, quum ea in petram excisam mitteretur, torus quassatus est. Inuidi Iudaei qui horridis clamoribus ante vociferati fuerant, Crucifige crucifige eum, etiam

Luc. 23.
Ioan. 19.

etiam impias blasphemias euomuerunt in illum quū penderet in cruce. Sed ipse patrem inuocans dicebat, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Tandē capite inclinato mortuus est, atque ita debitum nostrum dissoluit. Volebat pater vlcisci peccatum mundi secundū iustitiæ rigorem: ideoque filium suum pro peccatis nostris neci dedit, & filius ad mortem vsque illi fuit obediens: sanctus autem spiritus opus illud charitate consummauit. Itaque filius Dei sua morte nos restituit libertati, & precioso sanguine suo in conspectu patris sui nos mercatus est, ac pro nobis satisfecit: ita vt per illius mortem nos vitam adepti simus. O incomprehensibilem Dei erga nos charitatem. Ipse qui est altissimus abiicit, & humiliavit sese, nos autem extulit: sese pauperem, nos diuites fecit: se contemni passus est, & nos honore affecit. Nobis datus est, nobis vixit ac inseruiuit, nos instituit ac redemit.

Idem Dominus Iesus speculum nostrum ac regula nostra est, secundū quā exigere debemus omnem vitam nostram. Erat humilis, mansuetus, patiens, misericors, plenus gratia, benignitate, ac fidelitate, obediens, resignatæ voluntatis, ac innocens. Exhibuit sese abiectum infra mortales omnes. Flexit genibus Deum, & patrem suum adorabat, & sese altissimæ eius poten-

tia summa cū reuerentia ac veneratione submittebat, amantissimæque fide, & benevolentia ad quasuis tā corporales quā spirituales mortalium omnium necessitates inclinabat. Cunctis paratissimus erat quacunquē, sine foris siue intus, detinerentur miseria, tāquā cōmunis orbis minister. Planè vita eius Christianorum omnium liber est: quē vbicunquē sumus, nobiscum circumferre, & passionem mortēque illius acerbissimā in nostra memoria absque vlla obliuione retinere debemus: ita vt summa dilectio, & fidelitas eius corda nostra delectatione atque amore afficiat, & sanctissima vita illius in amantibus animabus nostris semper recondita sit. Hæc enim cibus noster sunt, quibus assidue vesci possimus. Hic liber doctis & indoctis, perfectis atque imperfectis, qui Deo placere cupiunt, communis est: cui quotquot vitam suam accommodant, & conformant, dicent fideliter Domino in die iudicij: Domine tibi placere, tibi perenniter viuere ac famulari concupiuius. Itaque Christus Iesus eos in perpetuam gloriam ipsis ab origine mundi præparatam secum abducet. Ostendet illis gloriosam faciem suam sole incomparabiliter splendidiorem, & eos claritate sua superuetiet, donabitque eis sui fruitionem, & ineffabilem lætitiā atque exultationem sine fine mansuram.

EPITOME VITAE IESU CHRISTI, EX QUATVOR EVANGELIIS CONCINNATA.

Angelus incarnationem Christi nunciat Maria. Elizabeth visitata à Maria parit Ioannem. Monetur Ioseph ab Angelo ne Mariam dimittat.

CAPVT. I.

Initium Euangelij Iesu Christi filij Dei.

Mat. 1.

Luc. 1.

MISSVS est angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galilææ, cui nomē erat Nazareth ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Ioseph, de domo Dauid, & nomen virginis Maria. Et ingressus angelus ad eam, dixit: Aue gratia plena, Do-

minus tecum, benedicta tu in mulieribus. Quæ quum audisset turbata est in sermone eius: & cogitabat qualis esset ista saluatio. Et ait angelus ei: Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiam apud Deum. Ecce concipies in utero, & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum. Hic erit magnus, & filius Altissimi vocabitur. Et dabit illi Dominus Deus sedem Dauid patris ei, & regnabit in domo

mo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis. Dixit autem Maria ad angelum. Quomodo fiet istud? quoniam virum non cognosco. Et respondens angelus, dixit ei: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. Ideoque & quod nasceretur ex te sanctum, vocabitur filius Dei. Et ecce Elizabeth cognata tua, & ipsa concepit filium in senectute sua: & hic mensis sextus est illi quē vocatur sterilis: quia non erit impossibile apud Deum omne verbum. Dixit autem Maria: Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Et discessit ab illa angelus.

Exurgens autem Maria in diebus illis, abiit in montana cum festinatione in ciuitatem Iuda, & intrauit in domum Zachariæ, & salutauit Elizabeth. Et factum est, vt audiuit salutationem Mariæ Elizabeth, exultauit infans in utero ei, & repleta est spiritu sancto Elizabeth: & exclamauit voce magna, & dixit: Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui. Et vade hoc mihi, vt veniat mater domini mei ad me? Ecce enim vt facta est vox salutationis tuæ in auribus meis, exultauit in gaudio infans in utero meo, & beata quæ credidisti: quoniam perficientur ea quæ dicta sunt tibi à Domino. Et ait Maria, Magnificat anima mea Dominum: Et exultauit spiritus meus in Deo salutari meo. Quia respexit humilitatem ancillæ suæ: ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Quia fecit mihi magna qui potens est: & sanctum nomen eius. Et misericordia eius à progenie in progenies timentibus eum. Fecit potentiam in brachio suo: dispersit superbos mente cordis sui. Deposuit potentes de sede: & exaltauit humiles. Esurientes impleuit bonis: & diuites dimisit inanes. Suscepit Israel puerum suum: recordatus misericordiæ suæ. Sicut locutus est ad patres nostros: Abrahamam, & semini eius in secula. Mansit autem Maria cum illa quasi mensibus tribus: & reuersa est in domum suam.

Elizabeth autem impletum est tempus pariendi: & peperit filium. Et audierunt vicini, & cognati eius, quia magnificauit Dominus misericordiam suam eum illa, & congratulabantur ei. Et factum

est in die octauo, venerunt circumcidere puerum, & vocabant eum nomine patris sui, Zachariam. Et respondens mater eius dixit: Nequaquam, sed vocabitur Ioannes. Et Zacharias pater eius repletus est spiritu sancto: & prophetauit, dicens: Benedictus Dominus Deus Israel, quia visitauit, & fecit redemptionem plebis suæ. Et erexit cornu salutaris nobis, in domo Dauid pueri sui. Sicut loquutus est per os sanctorum, qui à seculo sunt, prophetarum eius. Salutem ex inimicis nostris, & de manu omnium qui oderunt nos: Ad faciendam misericordiam cum patribus nostris, & memorari restamēti sui sancti. Iurandum quod iurauit ad Abraham patrem nostrum daturum se nobis. Vt sine timore, de manu inimicorum nostrorum liberati, seruiamus illi, in sanctitate, & iustitia coram ipso, omnibus diebus nostris. Et tu puer propheta altissimi vocaberis: præibis enim ante faciem Domini parare vias eius. Ad dandam scientiam salutis plebi eius in remissionem peccatorum eorum: Per viscera misericordiæ Dei nostri, in quibus visitauit nos oriens ex alto. Illuminare his qui in tenebris, & in vmbra mortis sedent, ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. Puer autem crescebat, & confortabatur spiritu: & erat in desertis vsque in diem ostensionis suæ ad Israel.

Christi autem generatio sic erat: Quum esset desponsata mater Iesu Maria Ioseph, antequam conuenirent, inuenta est in utero habens de Spiritu sancto. Ioseph autem vir eius, quum esset iustus, & nollet eam traducere, voluit occultè dimittere eam. Hæc autem eo cogitante, Ecce angelus Domini apparuit in somnis ei, dicens: Ioseph fili Dauid, noli timere accipere Mariam coniugem tuam: quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est. Pariet autem filium, & vocabis nomen eius Iesum. Ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum. Hoc autem totum factum est, vt adimpleretur quod dictum est à Domino per prophetam, dicentem: Ecce virgo in utero habebit, & pariet filium: & vocabunt nomen eius Emanuel: quod est interpretatum, Nobiscum Deus. Exurgens autem Ioseph à somno, fecit sicut præcepit ei angelus Domini, & accepit coniugem suam.

Christus nascitur in Bethleem, pastoribus q. ab angelo nunciatur: OEt ano item die circuncidatur: Deinde a Magis questus, & inuentus adoratur.

CAPVT II.

Luc. 1.

Factum est autem, in diebus illis exiit edictum a Caesare Augusto, ut describeretur vniuersus orbis. Haec descriptio prima facta est a praeside Syriae Cyrino. Et ibant omnes ut profiterentur singuli in suam ciuitatem. Asecndit autem, & Ioseph a Galilaea de ciuitate Nazareth in Iudaeam, in ciuitatem Dauid, quae vocatur Bethleem, eo quod esset de domo & familia Dauid, ut profiteretur cum Maria desponsata sibi vxore praegnante. Factum est autem, quum essent ibi, impleti sunt dies ut pareret. Et peperit filium primogenitum, & panis eum inuoluit, & reclinauit eum in praesepio: quia non erat ei locus in diuersorio.

Et pastores erant in regione eadem vigilantes, & custodientes vigilias noctis super gregem suum. Et ecce angelus Domini stetit iuxta illos, & claritas Dei circumfulsit illos, & timuerunt timore magno. Et dixit illis angelus: Nolite timere. Ecce enim euangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: quia natus est vobis hodie Saluator, qui est Christus Dominus in ciuitate Dauid. Et hoc vobis signum: inuenietis infantem pannis inuolutum, & positum in praesepio. Et subito facta est cum angelo multitudo militiae coelestis, laudantium Deum, & dicentium: Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonae voluntatis. Et factum est, ut discesserunt ab eis angeli in caelum, pastores loquebantur ad inuicem: Trascamus vsque Bethleem, & videamus hoc verbum quod factum est, quod fecit Dominus, & ostendit nobis. Et venerunt festinantes, & inuenerunt Mariam, & Ioseph, & infantem positum in praesepio. Videntes autem, cognouerunt de verbo quod dictum erat illis de puero hoc. Et omnes qui audierant, mirati sunt, de his quae dicta erant a pastoribus ad ipsos. Maria autem conseruabat omnia verba haec, conferens in corde suo. Et reuersi sunt pastores, glorificantes, & laudantes Deum in omnibus quae audierant, & viderant, sicut dictum est ad illos.

Et postquam consummati sunt dies octo, ut circuncideretur puer, vocatum est nomen eius Iesus: quod vocatum est ab angelo priusquam in vtero conciperetur.

Quum ergo natus esset Iesus in Bethleem Iudae, in diebus Herodis regis, ecce Magi ab Oriente venerunt Hierosolymam, dicentes. Vbi est qui natus est rex Iudaeorum? Vidimus enim stellam eius in Oriente, & venimus adorare eum. Audiens autem Herodes rex turbatus est, & omnis Hierosolyma cum illo. Et congregans omnes principes sacerdotum, & scribas populi, sciscitabatur ab his, vbi Christus nasceretur. At illi dixerunt ei: In Bethleem Iudae, sic enim scriptum est per prophetam, Et tu Bethleem terra Iuda, nequaquam minima es in principibus Iuda: ex te enim exiit dux, qui regat populum meum Israel. Tunc Herodes clam vocatis Magis, diligenter dicit ab eis tempus stellae quae apparuit eis. Et mittens eos in Bethleem dixit: Ite, & interrogate diligenter de puero: & quum inueneritis, renunciate mihi, ut & ego veniens adorem eum. Qui quum audissent regem, abierunt, & ecce stella quam viderant in Oriente, antecedebat eos, vsque dum veniens staret supra, vbi erat puer. Videntes autem stellam, gauisi sunt gaudio magno valde. Et intrantes domum, inuenerunt puerum cum Maria matre eius: & proidentes adorauerunt eum: & apertis thesauris suis, obtulerunt ei munera, aurum, thus, & myrrham. Et responso accepto in somnis, ne redirent ad Herodem, per aliam viam reuersi sunt in regionem suam.

Iesus in templo seditur offerturq. patri, & a iusto Simeone, atq. ab Anna prophetissa agnoscitur.

CAPVT III.

Et postquam impleti sunt dies purificationis Mariae secundum legem Moysi, tulerunt Iesum in Hierusalem, ut sisterent eum Domino: sicut scriptum est in lege Domini. Quia omne masculinum adaperiens vuluam, sanctum Domino vocabitur, & ut darent hostiam secundum quod dictum est in lege Domini, par turturum, aut duos pullos columbarum.

Et

Et ecce homo erat in Hierusalem, cui nomen Simeon: et homo iste iustus, & timoratus, expectans consolationem Israel: et Spiritus sanctus erat in eo. Et responsum acceperat a Spiritu sancto, non visurum se mortem, nisi prius videret Christum Domini. Et venit in spiritu in templum. Et quum inducerent puerum Iesum parentes eius, ut facerent secundum consuetudinem legis pro eo: & ipse accepit eum in vlnas suas, & benedixit Deum, & dixit: Nunc dimittis seruum tuum Domine, secundum verbum tuum in pace. Quia viderunt oculi mei salutare tuum. Quod parasti ante faciem omnium populorum. Lumen ad reuelationem gentium, et gloriam plebis tuae Israel. Et erat pater eius, et mater eius mirantes super his quae dicebantur de illo. Et benedixit illis Simeon: et dixit ad Mariam matrem eius: Ecce positus est hic in ruinam, et in resurrectionem multorum in Israel, et in signum cui contradicetur. Et tuam ipsius animam pertransibit gladius, ut reuelentur ex multis cordibus cogitationes.

Et erat Anna prophetissa, filia Phanael de tribu Aser: haec procefferat in diebus multis, et vixerat cum viro suo annis septem a virginitate sua. Et haec vidua vsque ad annos octoginta quatuor, quae non discedebat de templo, ieiunians, et obsecrationibus seruiens nocte ac die. Et haec ipsa hora superueniens confitebatur Domino: et loquebatur de illo omnibus qui expectabant redemptionem Israel.

Ioseph cum Iesu & Maria fugit in Aegyptum, indeq. redit monitu angeli: & ipse Iesus anno aetatis suae duodecimo in templo a parentibus inuentus, reducitur in Nazareth.

CAPVT IIII.

Angelus autem Domini apparuit in somnis Ioseph, dicens: Surge, & accipe puerum et matrem eius, et fuge in Aegyptum, et esto ibi vsque dum dicam tibi. Futurum est enim, ut Herodes quaerat puerum ad perdendum eum. Qui consurgens accepit puerum, et matrem eius nocte, & secessit in Aegyptum. Et erat ibi, vsque ad obitum Herodis: ut adimpleretur quod dictum est a Domino per prophetam dicentem: Ex Aegy-

pto vocavi filium meum.

Tunc Herodes videns quoniam illi esset a Magis, iratus est valde: & mit-tens occidit omnes pueros qui erant in Bethleem, & in omnibus finibus eius, a bimatu, & infra, secundum tempus quod exquiserat a Magis. Tunc impletum est quod dictum est per Hieremiam prophetam dicentem: Vox in Rama audita est, ploratus, et ululatus multus: Rachel plorans filios suos, & noluit consolari, quia non sunt.

Defuncto autem Herode, ecce angelus Domini apparuit in somnis Ioseph in Aegypto, dicens: Surge, & accipe puerum, et matrem eius, et vade in terram Israel: defuncti sunt enim qui quaerebant animam pueri. Qui consurgens, accepit puerum, et matrem eius, & venit in terram Israel. Audiens autem quod Archelaus regnaret in Iudaea pro Herode patre suo, timuit illud ire: & admonitus in somnis, secessit in partes Galilaeae. Et veniens habitauit in ciuitate quae vocatur Nazareth, ut adimpleretur quod dictum est per prophetas: Quoniam Nazareus vocabitur. Puer autem crescebat, & confortabatur plenus sapientia, & gratia Dei erat in illo.

Et ibant parentes eius per omnes annos in Hierusalem, in die solenni Paschae. Et quum factus esset annorum duodecim, ascendentibus illis Hierosolymam secundum consuetudinem diei festi, consummatisque diebus quum rediret, remansit puer Iesus in Hierusalem, et non cognouerunt parentes eius. Existimantes autem illum esse in comitatu, venerunt iter diei, et requirebant eum inter cognatos & notos. Et non inuenientes, regressi sunt in Hierusalem, requirentes eum. Et factum est post triduum, inuenerunt illum in templo, sedentem in medio doctorum, audientem illos, & interrogantem eos. Stupebant autem omnes qui eum audiebant, super prudentia, et responsis eius. Et videntes admirati sunt. Et dixit mater eius ad illum: Fili, quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus, & ego dolentes quaerebamus te. Et ait ad illos: Quid est quod me quaerebatis? Nesciebatis quia in his quae patris mei sunt, oportet me esse? Et ipsi non intellexerunt verbum, quod loquutus est ad eos. Et descendit cum eis, &

Osee 11.

Hier. 31.

Luc. 2.

Matt. 2.

EPITOME VITAE CHRISTI

454

& venit Nazareth: & erat subditus illis. Et mater eius conseruabat omnia verba hæc in corde suo. Et Iesus proficiebat sapientia, & ætate, & gratia, apud Deum & homines.

Ioannes Baptistæ prædicat: Et Iesum ad se venientem baptizat, ac de eo testificatur: Iesus post baptismum ieiunat, & tæstatur: Aliquot discipuli eum agnoscere eiq; adherere incipiunt. CAP. V.

Luc. 9.

Anno autem quintodecimo imperij Tyberij Cæsaris, procurate Pö-
tio Pilato Iudæam, Tetrarcha autē Galilææ Herode; Philippo autem fratre eius Tetrarcha Ituræ, & Trachonitidis regionis, & Lyfania Abilinæ Tetrarcha, sub principibus sacerdotum Anna, & Caipha, factum est verbum Domini super Ioannem Zachariæ filium, in deserto. Et venit in omnem regionem Iordanis, prædicans, & dicens: Poenitentiam agite, appropinquavit enim regnum cœlorum. Hic est enim de quo dictum est per Esaiam prophetam, dicentem: Vox clamantis in deserto, Parate viam Domini, rectas facite semitas eius. Ipse autem Ioannes habebat vestimentum de pilis camelorum, & zonam pellicæ circa lumbos suos: esca autem eius erat locuste, & mel sylvestre. Tunc exibat ad eum Hierosolyma, & omnis Iudæa, & omnis regio circa Iordanem: & baptizantur ab eo in Iordane, confitentem peccata sua. Dicebat ergo ad turbas: Facite fructus dignos poenitentia. Tamenim securis ad radicem arboris posita est. Omnis ergo arbor non faciens fructum bonum, exciditur, & in ignem mittitur.

Matt. 3.
Iſaia 40.

Luc. 9.

Et interrogabant eum turbæ, dicentes, Quid ergo faciemus? Respondens autem, dicebat illis: Qui habet duas tunicas, det non habenti: & qui habet escas, similiter faciat. Venerunt autem, & publicani, vt baptizarentur, & dixerunt ad illum: Magister, quid faciemus? At ille dixit ad eos: Nihil amplius quam quod constitutum est vobis, faciatis. Interrogabant autem eum, & milites, dicentes: Quid faciemus & nos? Et ait illis: Neminem conculcatis, neque calumnam faciatis, & contenti estote stipendijs vestris.

Existimante autē populo, & cogitan-

tibus omnibus in cordibus suis de Ioanne, ne forte ipse esset Christus, respondit Ioannes, dicens omnibus: Ego quidem aqua baptizo vos: veniet autem fortior me post me, cuius non sum dignus soluere corrigiam calcamentorum eius, Ipse vos baptizabit in Spiritu sancto, & igni: Cuius ventilabrum in manu eius, & purgabit aream suam, & congregabit triticum in horreum suum, paleas autē comburet igni inextinguibili. Multa quidem, & alia exhortans euangelizabat populo.

Et factum est, in diebus illis venit Iesus à Nazareth Galilææ in Iordanem ad Ioannem, vt baptizaretur ab eo. Et vidit Ioannes eum venientē ad se, & ait: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Et prohibebat eum dicens: Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me? Respondens autem Iesus, dixit ei: Sine modo, sic enim decet nos implere omnem iustitiam. Tunc dimisit eum. Baptizatus autem Iesus, confestim ascendit de aqua: & ecce aperti sunt ei cœli, & descendit Spiritus sanctus corporali specie, sicut columba in ipsum. Et ecce vox facta est de cœlis dicens: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui. Et ipse Iesus erat incipiens quasi annorum triginta, vt putabatur filius Ioseph. Et testimonium perhibuit Ioannes dicens: Quia vidi spiritum descendentem quasi columbam de cœlo, & mansit super eum. Et qui misit me baptizare in aqua, ille mihi dixit: Super quem videris spiritum descendentem, & manentem super eum, hic est qui baptizat in Spiritu sancto. Et ego vidi, & testimonium perhibui, quia hic est filius Dei.

Iesus autem plenus spiritu sancto, recessus est à Iordane, & ductus est a spiritu in desertum. Et erat in deserto quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, & tentabatur à diabolo, eratque cum bestijs. Et nihil manducauit in diebus illis. Et consummatis illis esuriit. Et accedens tentator dixit ei: Si filius Dei es, dic vt lapides isti panes fiant. Qui respondens dixit: Scriptum est, Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Tunc assumpsit eum diabolus in sanctam civitatem: & statuit eum super pinnaculum templi, Et dicit ei: Si filius Dei es, mitte te deor-

Pſalm. 90.

Deut. 6.

Deut. 6.
& 10.

deorsum. Scriptum est enim: Quia angelis suis mandavit de te, & in manibus tollent te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Ait illi Iesus: Rursum scriptum est: Nō tentabis Dominum Deum tuum. Iterum assumpsit eum diabolus in mortem excelsum valde: & ostendit ei omnia regna mundi, & gloriam eorum: & dicit ei, Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me. Tunc dicit ei Iesus: Vade Sathana, scriptum est. n. Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies. Tunc reliquit eum diabolus: & ecce angeli accesserunt, & ministrabant ei.

Quadam autē die stabat Ioannes, & ex discipulis eius duo. Et respiciens Iesum ambulantem, dicit: Ecce agnus Dei. Et audierunt eum duo discipuli loquentē, & sequuti sunt Iesum. Converterunt autē Iesus, & videns eos sequentes se, dicit eis: Quid queritis? Qui dixerunt ei: Rabbi (quod dicitur interpretatum, Magister) vbi habitas? Dicit eis: Venite, & videte. Venerunt, & viderunt vbi maneret: & apud eum manserunt die illò: hora autem erat quasi decima. Erat autem Andreas frater Simonis Petri, vn̄ ex duobus qui audierant à Ioanne, & sequuti fuerat eum. Inuenit hic primum fratrem suum Simonem, & dicit ei: Inuenimus Messiam, quod est interpretatum Christus. Et adduxit eum ad Iesum. Intuitus autē eum Iesus, dixit: Tu es Simon filius Iona, tu vocaberis Cephias, quod interpretatur Petrus.

In crastinum voluit exire in Galilæam, & inuenit Philippum. Et dicit ei Iesus: Sequere me. Erat autē Philippus à Bethsaida, civitate Andrea, & Petri. Inuenit Philippus Nathanael, & dicit ei: Quem scripsit Moyses in lege, & propheta, inuenimus, Iesum filium Ioseph à Nazareth. Et dixit ei Nathanael: A Nazareth potest aliquid boni esse? Dicit ei Philippus: Veni, & vide. Vidit Iesus Nathanael venientem ad se: & dicit de eo: Ecce verè Israelita, in quo dolus non est. Dicit ei Nathanael: Vnde me nosti? Respondit Iesus, & dixit: Priusquam Philippus vocaret te, quum esses sub ficu, vidi te. Respondit ei Nathanael, & ait: Rabbi, tu es filius Dei, tu es rex Israel. Respondit Iesus, & dixit ei: Quia dixi tibi: Vidi te sub ficu, credis: maius his videbis.

Iesus mutat aquam in vinum in Nuptijs: Eycit e templo vendentes, & emetes: Mulieri Samaritane innotescit: Sanat à febre filium Reguli: Vocat e nauis quatuor discipulos, qui deinceps relictis omnibus eum sequuntur: Circumit totam Galilæam, docens in synagogis.

CAPVT VI.

Postea nuptie facte sunt in Cana Galilææ, & erat mater Iesu ibi. Vocat est autē & Iesus, & discipuli eius ad nuptias. Et deficiente vino, dicit mater Iesu ad eum: Vinum non habent. Et dicit ei Iesus: Quid mihi et tibi est mulier: nondum venit hora mea. Dicit mater eius ministris: Quodcumq; dixerit vobis, facite. Erat autē ibi lapidee hydrie sex posite secundum purificationem Iudæorum, capientes singule metretas binas, vel ternas. Dicit ei Iesus: Implete hydrias aqua: Et impleuerunt eas, vsq; ab summum. Et dicit eis Iesus: Haurite nunc, & ferte architriclino. Et tulerunt. Vt autē gustavit architriclinus aquam vinum factam, & nō sciebat vnde esset, ministri autem sciebant qui hauserant aquam, vocat solum architriclinus, & dicit ei: Omnis homo primum bonum vinum ponit, & quum inebriati fuerint, tunc id quod deterius est: tu autem seruaisti bonum vinum vsq; adhuc. Hoc fecit initium signorum Iesus in Cana Galilææ, & manifestavit gloriam suam, & crediderunt in eum discipuli eius.

Post hæc descendit Caphernaum ipse & mater eius, & fratres eius, & discipuli eius: & ibi manserunt non multis diebus. Et prope erat Pascha Iudæorum, et ascendit Iesus Hierosolymam, et inuenit in templo vendentes oues, et boues, et columbas, et numularios sedentes. Et quum fecisset quasi flagellum de funiculis, oēs eiecit de templo, oues quoq; et boues: et numulariorum effudit æs, & mensas subuertit. Et his qui columbas vendebant dixit: Auferte ista hinc, et nolite facere domum patris mei, domum negotiationis. Recordati sunt verò discipuli eius, quia scriptum est: Zelus domus tuæ comedit me. Responderunt ergo Iudæi, et dixerunt ei, Quod signum ostendis nobis, quia hæc facis? Respondit Iesus, & dixit eis, Soluit e templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud.

Dixit.

Ioan. 2.

Pſal. 68.

Dixerunt ergo Iudaei, Quadraginta & sex annis aedificatum est templum hoc, & tu in tribus diebus excitabis illud? Ille autem dicebat de templo corporis sui. Quum ergo resurrexisset a mortuis, recordati sunt discipuli eius, quia hoc dicebat: & crediderunt scripturae, & sermone quod dixit Iesus. Quum autem esset Hierosolymis in Pascha in die festo, multi crediderunt in nomine eius, videtes signa eius quae faciebat.

Ioan. 4.
Genes. 48.

Et reliquit Iesus Iudeam, & abiit iterum in Galilaeam. Oportebat autem eum transire per Samariam. Venit ergo in ciuitatem Samariae, quae dicitur Sichar, iuxta praedium quod dedit Iacob Ioseph filio suo. Erat autem ibi fons Iacob. Iesus autem fatigatus ex itinere, sedebat sic supra fontem. Hora autem erat quasi sexta. Venit autem mulier de Samaria haurire aquam. Dicit ei Iesus: Da mihi bibere. Discipuli enim eius abierant in ciuitatem, ut cibos emerent. Dicit ergo ei mulier illa Samaritana: Quomodo tu Iudaeus quum sis, bibere a me potes, quae sum mulier Samaritana: non enim contumetur Iudaei Samaritanis. Respondit Iesus, & dixit ei: Si scires donum Dei, & quis est, qui dicit tibi: Da mihi bibere, tu forsitan petisses ab eo, & dedisset tibi aquam viuam. Dicit ei mulier: Domine, neque in quo haurias habes, & puteus altus est, unde ergo habes aquam viuam? Numquid tu maior es patre nostro Iacob, qui dedit nobis puteum: & ipse ex eo bibit, & filij eius, & pecora eius? Respondit Iesus, & dixit ei: Omnis qui bibit ex aqua hac, sitiet iterum: qui autem biberit ex aqua quam ego dabo ei, non sitiet in aeternum: sed aqua quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquae salientis, in vitam aeternam. Dicit ad eum mulier: Domine, da mihi hanc aquam, ut non sitiam, neque veniam huc haurire. Dicit ei Iesus: Vade, voca virum tuum, & veni huc. Respondit mulier, & dixit: Non habeo virum. Dicit ei Iesus: Bene dixisti: Quia non habeo virum. Quinque enim viros habuisti, & nunc quem habes, non est tuus vir: hoc verum dixisti. Dicit ei mulier: Domine, video quia Propheta es tu. Patres nostri in monte hoc adorauerunt: & vos dicitis, quia Hierosolymis est locus, ubi adorare oportet. Dicit ei Iesus: Mulier, crede mihi, quia veniet

1. Cor. 3.

hora, quando neque in monte hoc, neque in Hierosolymis adorabitis patrem. Vos adoratis quod nescitis, nos adoramus quod scimus, quia salus ex Iudeis est. Sed venit hora, & nunc est, quando veri adoratores adorabunt patrem in spiritu, & veritate, nam & pater tales quaerit, qui adorent eum. Spiritus est Deus, & eos qui adorant eum, in spiritu & veritate oportet adorare. Dicit ei mulier: Scio quia Messias venit, qui dicitur Christus. Quum ergo venerit, ille annuntiabit nobis omnia. Dicit ei Iesus: Ego sum qui loquor tecum. Et continuo venerunt discipuli eius: & mirabantur, quia cum muliere loquebatur, nemo tamen dixit: Quid quaeris? aut, quid loqueris cum ea? Reliquit ergo hydriam suam mulier, & abiit in ciuitatem, & dicit illis hominibus: Venite, & videte hominem, qui dixit mihi omnia quaecumque feci, nunquid ipse est Christus? Exierunt ergo de ciuitate, & veniebant ad eum. Inter ea rogabant eum discipuli, dicentes: Rabbi, manduca. Ille autem dixit eis: Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis. Dicebant ergo discipuli ad inuicem: nunc quid aliquis attulit ei manducare? Dicit eis Iesus: Meus cibus est, ut faciam voluntatem eius qui misit me, ut perficiam opus eius. Ex ciuitate autem illa multi crediderunt in eum Samaritanorum, propter verbum mulieris testimonium perhibentis: Quia dixit mihi omnia quaecumque feci. Quum venissent ergo ad illum Samaritani, rogauerunt eum ut ibi maneret. Et mansit ibi duos dies. Et multo plures crediderunt propter sermonem eius. Et mulier dicebat: Quia non iam propter tuam loquelam credimus, ipsi enim audiimus, & scimus quia hic est verus saluator mundi.

Post duos autem dies exiit inde, & abiit in Galilaeam. Exceperunt ergo eum Galilaei, quum omnia vidissent quae fecerat Hierosolymis in die festo: & ipsi enim venerant ad diem festum. Venit ergo iterum in Cana Galilaeae, ubi fecit aquam vinum. Et erat quidam Regulus, cuius filius infirmabatur Capharnaui. Hic cum audisset, quia Iesus adueniret a Iudaea in Galilaeam, abiit ad eum, & rogabat eum ut descenderet, & sanaret filium eius: inest.

incipiebat enim mori. Dixit ergo Iesus ad eum: Nisi signa & prodigia videritis: non creditis. Dicit ad eum Regulus: Domine, descende, prius quam moriatur filius meus. Dicit ei Iesus: Vade, filius tuus viuit. Credidit homo sermone quem dixit ei Iesus, & ibat. Jam autem eo descendente, serui occurrerunt ei, & nunciauerunt dicentes, quia filius eius viueret. Interrogabat ergo horam ab eis, in qua melius habuerit. Et dixerunt ei: Quia heri hora septima reliquit eum febris. Cognouit ergo pater, quia illa hora erat in qua dixit ei Iesus: Filius tuus viuit, credidit ipse, & domus eius tota.

Matth. 4.

Iesus autem relicta ciuitate Nazareth, venit & habitauit in ciuitate Capharnaum maritima, in finibus Zabulon & Neptalim: ut adimpleretur quod dictum est per Esaiam prophetam: Terra Zabulon, & terra Neptalim, via maris trans Iordanem Galilaeae gentium: populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam: & sedentibus in regione umbrarum mortis, lux orta est eis. Exinde coepit Iesus praedicare, & dicere: Poenitentiam agite, appropinquauit enim regnum caelorum.

Esai. 9.

Ambulans autem Iesus iuxta mare Galilaeae, vidit duos fratres, Simonem qui vocatur Petrus, & Andream fratrem eius, mittentes rete in mare (erant enim piscatores) & ait illis: Venite post me: & faciem vos fieri piscatores hominum. At illi continuo relictis retibus, sequuti sunt eum. Et procedens inde, vidit alios duos fratres, Iacobum Zebedaei, & Ioannem fratrem eius in nauis cum Zebedaeo patre eorum, reficientes retia sua: & vocauit eos. Illi autem statim, relictis retibus & patre, secuti sunt eum.

Et circumibat Iesus totam Galilaeam, docens in synagogis eorum, & praedicans Euangelium regni: & sanans omnem languorem, & omnem infirmitatem in populo. Et abiit opinio eius in totam Syriam, & obrulerunt ei omnes male habentes varijs languoribus & tormentis comprehensos, & qui daemonia habebant, & lunaticos, & paralyticos, & curauit eos.

Iesus immundum spiritum expellit. Socrum Simonis a febre liberat. Sedat tempesta-

tem, Curat in regione Gerasenorum duos demoniacos, sanat paralyticum, Et vocat Mattheum.

CAPVT. VII.

ET descendit in Capharnaum ciuitatem Galilaeae, ibique docebat illos sabbatis. Erat stupebant in doctrina eius, quia in potestate erat sermo ipse. Et in synagoga erat homo, habens daemonium immundum, & exclamauit voce magna, dicens: Sine, quid nobis & tibi Iesu Nazarene? venisti perdere nos? scio te, quia sis sanctus Dei. Et increpauit illum Iesus, dicens: Obmutesce, & exi ab eo. Et quum proiecisset illum daemonium in medium, exit ab illo, nihilque illi nocuit. Et factus est pauor in omnibus, & colloquebantur ad inuicem, dicentes: Quod est hoc verbum, quia in potestate & virtute imperat immundis spiritibus, & exeunt? Et divulgabatur fama de illo in omnem locum regionis.

Surgens autem Iesus de synagoga, introiit in domum Simonis. Socrus autem Simonis tenebatur magnis febribus: & rogauerunt illum pro ea. Et stans super illam, imperauit febre: & dimisit illam. Et continuo surgens, ministrabat illis. Quum autem sol occidisset, omnes qui habebant infirmos varijs languoribus, ducebant illos ad eum. At ille singulis manus imponens, curabat eos. Exibant autem daemonia a multis, clamantia & dicentia: Quia tu es filius Dei. Et increpans, non sinebat ea loqui.

Factum est autem in vna dierum, & ipse ascendit in nauiculam, & discipuli eius: & ait ad illos: Transfretemus trans stagnum. Et ecce nauigantibus illis motus magnus factus est in mari, ita ut nauicula operiretur fluctibus: ipse vero erat in puppi super ceruical dormiens.

Et accesserunt ad eum discipuli eius, & suscitauerunt eum, dicentes: Domine salua nos, perimus. Et dicit eis Iesus: Quid timidi estis modice fidei? Tunc surgens imperauit ventis & mari: & facta est tranquillitas magna. Porro homines mirati sunt, & dicentes. Qualis est hic? quia venti & mare obediunt ei.

Et quum venisset Iesus trans fretum

in regionem Gerasenorum, occurrerunt ei duo habentes dæmonia, dæmonamentis exeuntes, sæui nimis, ita ut nemo posset transire per viam illam. Et ecce clamauerunt, dicentes: Quid nobis & tibi Iesu Fili Dei? Venisti huc ante tempus torquere nos? Erat autem non longè grex multorum porcorum pascens. Dæmones autem rogabant eum, dicentes: Si eijs nos hinc, mitte nos in gregem porcorum. Et ait illis: Ite, At illi euntes, abierunt in porcos. Et ecce magno impetu abiit totus grex per præceps in mare: & mortui sunt in aquis, Pastores autem fugerunt, & venientes in ciuitatem, nunciauerunt hæc omnia, & de his qui dæmonia habuerant. Et ecce, tota ciuitas exiit obuiam Iesu. Et viso eo, rogabant eum, ut transfret à finibus eorum, quia magno timore tenebantur.

Luc. 8.

Matth. 9.
Marc. 2.

Iesus autem ascendens nauim, reuersus est & transfretauit: & iterum, intrauit Capharnaum. Et auditum est, quod in domo esset, & confestim conuenerunt multi, ita ut non caperent, neque ad ianuam, & loquebatur eis verbum. Et venerunt ad eum ferentes paralyticum, qui à quatuor portabatur. Et quum non possent offerre eum illi præ turba, nudauerunt tectum vbi erat: & patefacientes, submiserunt grabbatum, in quo paralyticus iacebat. Quum autem vidisset Iesus fidem illorum, ait paralytico: Fili, dimittuntur tibi peccata tua. Erant autem illic quidam de scribis sedentes, & cogitantes in cordibus suis. Quid hic sic loquitur: blasphemat. Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus? Quo statim cognito Iesus spiritu suo, quia sic cogitarent intra se, dixit illis: Quid ista cogitatis in cordibus vestris? Quid est facilius, dicere paralytico: Dimittuntur tibi peccata: an dicere: Surge, tolle grabbatum tuum, & ambula? Ut autem sciatis, quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata: ait paralytico: Tibi dico, Surge, tolle grabbatum tuum, & vade in domum tuam. Et statim surrexit ille, & sublato grabbato, abiit inde coram omnibus, ita ut mirarentur omnes & glorificarent Deum, dicentes: Quia nunquam sic vidimus.

Et egressus est ad mare, omnisq; tur-

ba veniebat ad eum, & docebat eos. Et quum transfret, vidit hominem sedentem in telonio Matthæum nomine: Et ait illi: Sequere me. Et surgens sequutus est eum. Et factum est, discumbente eo in domo, Ecce multi publicani & peccatores venientes, discumbebant cum Iesu, & discipulis eius. Et videntes pharisæi, dicebant discipulis eius: Quare cum publicanis & peccatoribus manducat magister vester? At Iesus audiens, ait: Non est opus valentibus medico, sed malè habentibus. Euntes autem, discite quid est: Misericordiam volo; & non sacrificium. Non enim veni vocare iustos, sed peccatores.

Iesus mulierem profusiuo sanguinis laborantem curat. Filiam archisynagogi resuscitat. Duobus cæcis visum restituit. Matutum à dæmonio liberat, Manumq; aridam sanat.

CAPVT. VIII.

ET venit quidam de archisynagogis nomine Iairus: & videns eum, procedit ad pedes eius, & deprecabatur eum multum, dicens: Quoniam filia mea in extremis est: veni, impone manum tuam super eam, ut salua sit, & viuat. Et abiit cum illo: et sequebatur eum turba multa, et comprimebant eum. Et mulier quæ erat in profusiuo sanguinis annis duodecim, et fuerat multa perpessa à compluribus medicis, et erogauerat omnia sua, nec quicquam profecerat, sed magis deterius habebat. Cumque audisset de Iesu, venit in turba retro, et tetigit vestimentum eius, dicebat enim: Quia si vel vestimentum eius tetigero, salua ero. Et confestim siccatus est fons sanguinis eius: et sensit corpore, quia sanata esset à plaga. Et statim Iesus in semetipso cognoscens virtutem quæ exierat de illo, conuersus ad turbam, aiebat: Quis tetigit vestimenta mea? Et dicebant ei discipuli sui: Vides turbam comprimementem te: et dicis: Quis me tetigit? Et circumspiciebat videre eam quæ hoc fecerat. Mulier verò timens et tremens, sciens quod factum esset in se, venit, et procidit ante eum, et dixit ei omnem veritatem. Ille autem dixit ei: Filia, fides tua te saluam fecit: vade in pace, et esto sana à plaga tua. Adhuc eo loquen-

Marc. 5.

Luc. 8.

Matth. 12.

loquente veniunt nunciij ab archisynagogogis, dicentes: Quia filia tua mortua est, quid ultra vexas magistrum? Iesus autem, audito verbo quod dicebatur, ait archisynagogo: Noli timere, tantummodo crede. Et non admisit ququam se sequi, nisi Petrum & Iacobum, & Ioannem fratrem Iacobi. Et veniunt in domum archisynagogi. Et vidit tumultum, & flentes, & ciulantes multum. Et ingressus ait illis: Quid turbamini, & ploratis? puella non est mortua, sed dormit. Et irridebant eum. Ipse verò eiecit omnibus, assumit patrem & matrem puellæ, & qui secum erant, & ingrediuntur vbi puella erat iacens. Et tenens manum puellæ, ait illi: Thabita cumi, quod est interpretatum: Puella, tibi dico, surge. Et confestim surrexit puella, & ambulabat, erat autem annorum. 12. Et obtupuerunt stupore magno. Et præcepit illis vehementer, ut nemo id sciret: & iussit dari illi manducare. Et exiit fama hæc in vniuersam terram.

Matth. 9.

Et transeunte inde Iesu, sequuti sunt eum duo cæci clamantes, & dicentes: Miserere nostri, fili David. Quum autem venisset domum, accesserunt ad eum cæci. Et dicit eis Iesus: Creditis quia hoc possum facere vobis? Dicunt ei: Vtique Domine, Tunc tetigit oculos eorum, dicens: Secundum fidem vestram fiat vobis. Et aperti sunt oculi eorum: & cõminatus est illis Iesus, dicens: Videte ne quis sciat. Illi autem exeuntes, diffamauerunt eum in tota terra illa.

Egressis autem illis, ecce obtulerunt ei hominem mutum, dæmonium habentem. Et eiecto dæmonio, loquutus est mutus: & miratæ sunt turbæ dicentes: Nunquã apparuit sic in Israel. Pharisæi autem dicebant: In principe dæmoniorum eijsit dæmones.

Factum est autem ut intraret sabbato in synagogam & doceret. Et erat ibi homo, & manus eius dextera erat arida. Obseruabant autem Scribæ & Pharisæi si in sabbato curaret, & interrogabant eum dicentes: Si licet sabbatis curare? ut accusarent eum. Ipse autem dixit illis: Quis erit ex vobis homo, qui habeat ouem vnã & si ceciderit hæc sabbatis in foueam, nonne tenebit & leuabit eam? Quanto magis melior est homo oue? Itaque licet sabbatis benefacere. Tunc

ait homini. Extende manum tuam. Et extendit: & restituta est sanitati sicut altera. Exeuntes autem Pharisæi, consiliũ faciebant aduersus eum, quomodo perderent eum.

Iesus autem sciens secessit inde, & sequuti sunt eum multi, & curauit eos omnes, & præcepit eis ne manifestum eum facerent: Ut adimpleretur quod dictum est per Esaiam Prophetam, dicentem: Ecce puer meus quem elegi, dilectus meus, in quo benè complacuit animæ meæ. Ponam spiritum meum super eum, & iudicium gentibus nuntiabit. Non contendet, neque clamabit, neque audiet aliquis in plateis vocem eius. Arundinem quassatam non confringet, & linum fumigans non extinguet, donec eiciat ad victoriam iudicium: & in nomine eius gentes sperabunt.

Esai. 42.

Pluraq; salutaria monita, quibus Iesus tam in monte, quam alijs locis discipulos suos, nosq; omnes sacratissimo ore suo instituit.

CAPVT. IX.

FACTUM est autem in illis diebus, exiit Iesus in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei. Et quum dies factus esset, vocauit discipulos suos: & elegit duodecim ex ipsis, quos & Apostolos nominauit: Simonem, quem cognominauit Petrum, & Andream fratrem eius, Iacobum & Ioannem, Philippum & Bartholomæum, Matthæum & Thomam, Iacobum Alphæi, & Simonem qui vocatur Zelotes, & Iudam Iacobi, & Iudam Iscariotem, qui fuit proditor. Et aperiens os suum docebat eos dicens: Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Beati mites: quoniam ipsi possidebunt terram. Beati qui lugent: quoniam ipsi consolabuntur. Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam: quoniam ipsi saturabuntur. Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur. Beati mundo corde: quoniam ipsi Deum videbunt. Beati pacifici: quoniam filij Dei vocabuntur. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam: quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Beati estis quum maledixerint vobis homines, & persecuti vos fuerint, et dixerint omne malum aduersum vos, mentientes propter me: gaudete, et exultate,

Matth. 5.

INC. 21.
MARC. 13.
MATT. 12.
LUC. 12.

minus vester venturus sit. Attendite vobis, ne forte grauentur corda vestra in crapula & ebrietate, & curis huius vitae. Videte, vigilate & orate. Dico vobis, quoniam omne verbū otiosum quod loquuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicii. Sint lumina vestri præcincti, & lucerne ardentes in manibus vestris: & vos similes hominibus expectantibus Dominum suum, quando reuertatur à nuptiis: ut quum venerit & pulsauerit, confestim aperiant ei. Beati serui illi, quos eum venerit Dominus, inuenerit vigilantes. Et si venerit in secunda vigilia, & si in tertia vigilia venerit, & ita inuenerit, beati serui illi. Quod vobis dico, omnibus dico, vigilate. Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in caelis est. Et quum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite: Serui inutiles sumus, quod debuimus facere, fecimus. Filius hominis venturus est in gloria sua, cum angelis suis: & tunc reddet unicuique secundum opera eius. Et mittet angelos suos, & colligent eos, qui faciunt iniquitatem, & mittent eos in caminum ignis, ibi erit fletus & stridor dentium. Tunc isti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum.

MARC. 13.
MATT. 5.
LUC. 17.

MATT. 16.

13.
2.

IOAN. 8.
LUC. 11.

LUC. 10.
MATT. 11.
LUC. 10.

Omnis qui audit verba mea hæc, & facit ea, assimilabitur viro sapienti, qui ædificauit domum suam super petram, & descendit pluuia, & venerunt flumina, & flauerunt venti, & irruerunt in domum illam, & non cecidit: fundata enim erat super petram. Et omnis qui audit verba mea hæc, et non facit ea, similis erit viro stulto, qui ædificauit domum suam super arenam, et descendit pluuia, et venerunt flumina, et flauerunt venti, et irruerunt in domum illam, et cecidit, et fuit ruina illius magna. Qui ex Deo est, verba Dei audit. Beati qui audiunt verbum Dei, et custodiunt illud. Et exultauit Iesus in Spiritu sancto, et dixit: Confiteor tibi pater, Domine caeli et terræ, quod abscondisti hæc à sapientibus et prudentibus, et reuelasti ea paruulis. Etiam pater, quoniam sic fuit placitum ante te. Et conuersus ad discipulos suos, ait: Beati oculi qui vident quæ vos videtis. Dico enim vobis, quod multi Prophetæ et Reges vo-

luerunt videre, quæ vos videtis, et non viderunt: et audire quæ auditis, et non audierunt.

Iesus mundat leprosum, sanat seruum Centurionis, Resuscitat filium viduæ: Et commendat Ioannem Baptistam, qui ad ipsum duos de discipulis suis miserat.

CAPVT. X.

Cum autem descendisset de monte, sequuntur sunt eum turbæ multæ: et ecce leprosus veniens adorabat eum, dicens: Domine, si vis potes me mundare. Et extendens Iesus manum, tetigit eum, dicens: Volo, mundare. Et confestim mundata est lepra eius.

Quum autem introisset Capharnaû, accersit ad eum Centurio, rogans eum, et dicens: Domine, puer meus iacet in domo paralyticus, et malè torquetur. Et ait illi Iesus: Ego veniam et curabo eum. Et respondens Centurio, ait: Domine, non sum dignus ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, et sanabitur puer meus. Nam et ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites, et dico huic: Vade, et vadit: et alij, veni, et venit: et seruo meo, fac hoc, et facit. Audiens autem hæc Iesus, miratus est, et sequentibus se dixit: Amen dico vobis: Non inueni tantam fidem in Israël. Dico autem vobis, quod multi ab Oriente et Occidente venient, et recumbent cum Abraham et Isaac, et Iacob in regno caelorum: filij autem regni eiciuntur in tenebras exteriores: ibi erit fletus et stridor dentium. Et dixit Iesus Centurioni: Vade, et sicut credidisti fiat tibi. Et sanatus est puer ex illa hora.

Et factum est deinceps, ibat Iesus in ciuitatem quæ vocatur Naim: et ibant cum eo discipuli eius, et turba copiosa. Quum autem appropinquaret portæ ciuitatis: ecce defunctus efferebatur, filius vnice matris suæ. Et hæc vidua erat: et turba ciuitatis multa cum illa. Quam quum vidisset Dominus, misericordia motus super eam, dixit illi: Non li flere. Et accessit, et tetigit loculum. Hi autem qui portabant, steterunt. Et ait: Adolescens, tibi dico, surge. Et resedit qui erat mortuus, et cepit loqui. Et dedit illum matri suæ. Accepit autem om-

MATT. 9.

LUC. 7.

omnes timor: & magnificabant Deum, dicentes: Quia Propheta magnus surrexit in nobis, & quia Deus visitauit plebem suam. Et exiit hic sermo in vniuersam Iudæam de eo, & omnem circa regionem.

Et nunciauerunt Ioan. discipuli eius de omnibus his. Et conuocauit duos de discipulis suis Ioannes: & misit ad Iesum, dicens: Tu es qui venturus es, an alium expectamus? Quum autem venissent ad eum viri, dixerunt: Ioannes Baptista misit nos ad te, dicens: Tu es qui venturus es, an alium expectamus? In ipsa autem hora, multos curauit à languoribus suis, & plagis, & spiritibus malis: & cæcis multis donauit visum. Et respondens, dixit illis, Euntes, renunciate Ioanni, quæ audistis & vidistis. Quia cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes euangelizantur: & beatus est quicumque non fuerit scandalizatus in me. Et quum discessissent nuntij Ioannis, cepit de Ioanne dicere ad turbas, Quid existis in desertum videre? arundinem vento agitatum? Sed quid existis videre? hominem mollibus vestimentis indutum? Ecce qui in veste pretiosa sunt & delitijs, in domibus regum sunt. Sed quid existis videre? Prophetam? Vtique dico vobis, & plus quam Prophetam. Hic est enim de quo scriptum est: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te. Amen dico vobis, Non surrexit inter natos mulierum maior Ioanne Baptista: qui autem minor est in regno caelorum, maior est illo. A diebus autem Ioannis Baptista usque nunc, regnum caelorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Et omnis populus audiens & Publicani, iustificauerunt Deum, baptizati baptismo Ioannis. Pharisei autem & legisperiti consilium Dei spreuerunt in semet ipsos, non baptizati ab eo. Ait autem Dominus, Venit Ioannes Baptista neque manducans panem neque bibens vinum: & dicitis: Dæmonium habet. Venit filius hominis manducans & bibens, & dicitis: Ecce homo deuorator, & bibens vinum, amicus Publicanorum & peccatorum.

MALACH. 3.
MATT. 11.

LUC. 7.

Iesus peccata remisit mulieri peccatrici, videlicet Mariae Magdalene: & ipsa cum alijs ministrat Christo de facultatibus suis. Curat item Iesus dæmoniacum cæcum & mutum: Proponit parabolam seminantis, Et aperto libro in synagoga docet.

CAPVT. XI.

Rogabat autem illum quidam de Phariseis, ut manducaret eum illo. Et ingressus domum Pharisei, discubuit. Et ecce mulier quæ erat in ciuitate peccatrix, ut cognouit quod Iesus accubuit in domo Pharisei, attulit alabastrum vnguenti: & stans retro, secus pedes eius, lachrymis cepit rigare pedes eius, & capillis capitis sui tergebat: osculabatur pedes eius, & vnguento vnguebat. Videns autem Phariseus qui vocauerat eum, ait intra se dicens: Hic si esset propheta, sciret vti que quæ & qualis est mulier quæ tangit eum: quia peccatrix est. Et respondens Iesus, dixit ad illum: Simon, habeo tibi aliquid dicere. At ille ait: Magister, dic. Duo debitores erant cuidam sceneratori: vnus debebat denarios quingentos, & alius quinquaginta. Non habentibus illis unde redderent, donauit vtrisque. Quis ergo eum plus diligit? Et respondens Simon, dixit: Aestimo, quia is cui plus donauit. At ille dixit ei: Rectè iudicasti. Et conuersus ad mulierem, dixit Simoni: Vides hanc mulierem? Intraui in domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti: hæc autem lachrymis rigauit pedes meos, & capillis suis terxit. Osculum mihi non dedisti: hæc autem, ex quo intraui, non cessauit osculari pedes meos. Oleo caput meum non vnixisti: hæc autem vnguento vnxit pedes meos. Propter quod dico tibi, Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Cui autem minus dimittitur, minus diligit. Dixit autem ad illam: Remittuntur tibi peccata. Et coeperunt qui simul accumbebant, dicere intra se: Quis est hic, qui etiam peccata dimittit? Dixit autem ad mulierem: Fides tua te saluam fecit: vade in pace.

LUC. 7.

Et factum est, deinceps & ipse iter faciebat per ciuitates & castella, prædicans & euangelizans regnum Dei, & duodecim cum illo, & mulieres aliquæ,

rogabant eum, dicentes: Dimitte eam: quia clamat post nos. Ipse autem respondens, ait: Non sum missus nisi ad oues quae perierunt domus Israel. At illa venit, & adorauit eum dicens: Domine, adiuua me. Qui respondens, ait: Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus. At illa dixit: Etiam Domine: nam & catelli edunt de micis, quae cadunt de mensa Dominorum suorum. Tunc respondens Iesus, ait illi: O mulier, magna est fides tua: fiat tibi sicut vis: Et sanata est filia eius ex illa hora.

Marc. 7.

Et exiens Iesus de finibus Tyri, venit per Sidonem ad mare Galilaeae inter medios fines Decapoleos: & adducunt ei surdum & mutum, & deprecabantur eum, ut imponat ei manum. Et apprehendens eum de turba seorsum, misit digitos suos in auriculas eius, & expuens, tetigit linguam eius, & suspiciens in caelum, ingemuit, & ait illi: Ephetha, quod est, adaperire. Et statim aperta sunt aures eius: & solutum est vinculum linguae eius: & loquebatur recte. Et praecipit illis, ne cui dicerent. Quanto magis autem eis praecipiebat, tanto plus praedicabant, & eo amplius admirabantur, dicentes: Bene omnia fecit, & surdos fecit audire, & mutos loqui.

Iesus de septem panibus satiat quatuor milia hominum, Phariseos signum querentes rejicit, Caeco visum in Bethsaida restituit, Passionem suam predicare incipit, Transfiguratur, Ejicit demonium, quod discipuli eicere non potuerunt, Iterum praedicat se passurum, Stare in ore piscis inuento soluit didrachma, Et discipulos humilitatem docet.

CAPVT. XIII.

Marc. 3.

IN diebus illis iterum quum turba multa esset, nec haberent quod manducarent, conuocatis discipulis, ait illis: Misereor super turbam, quia ecce iam triduo sustinent me, nec habent quod manducent, & si dimisero eos ieiunos in domum suam, deficient in via: quidam enim ex eis de longe venerunt. Et responderunt ei discipuli sui: Vnde istos quis poterit hic saturare panibus in solitudine? Et inter rogauit eos, Quot panes habetis? Qui dixerunt: Septem.

Et praecipit turbae discumbere super terram. Et accipiens septem panes, gratias agens, fregit, & dabat discipulis suis, ut apponerent, & apposerunt turbae. Et habebant pisciculos paucos, & ipsos benedixit, & iussit apponi. Et manducauerunt, & saturati sunt, & sustulerunt quod superauerat de fragmentis, septem sportas. Erant autem qui manducauerant quasi quatuor millia, & dimisit eos.

Et statim ascendens nauim cum discipulis suis, venit in fines Magedan & Dalmanutha. Et exierunt Pharisei & Sadducei, & accesserunt ad eum, & coeperunt conquirere eum. Et rogauerunt eum, ut signum de caelo ostenderet eis, tentantes eum. Et ingemiscens spiritu, ait: Quid generatio ista mala & adultera signum querit? Amen dico vobis, si dabitur generationi istae signum, nisi signum Ionae Prophetae.

Matt. 16.

Ioan. 2.

Et dimittens eos, ascendit iterum nauim, & abiit trans fretum, et venit Bethsaidam. Et adducunt ei caecum, et rogabant eum, ut illum tangeret, et apprehensa manu caeci, eduxit eum extra vicum, et expuens in oculos eius, impositis manibus suis, interrogauit eum, si quid videret. Et aspiciens, ait: Video homines velut arbores ambulantes. Deinde iterum imposuit manus super oculos eius, et coepit videre, et restitutus est, ita ut clare videret omnia. Et misit illum in domum suam, dicens: Vade in domum tuam, et si in vicum introieris, nemini dixeris.

Matt. 11.

Exinde coepit Iesus ostendere discipulis suis, quia oportet eum ire Hierosolimam, et multa pati a senioribus, et scribis, et principibus Sacerdotum, et tertia die resurgere. Et dicebat illis: Amen dico vobis, quia sunt quidam de hicstantibus, qui non gustabunt mortem, donec videant regnum Dei veniens in virtute.

Matt. 17.

Luc. 9.

Matt. 17.

Et post dies sex, assumpsit Iesus Petrum, et Iacobum et Ioannem fratrem eius: et duxit illos in montem excelsum seorsum, ut oraret. Et dum oraret, transfiguratus est ante eos. Et resplicuit facies eius sicut sol, vestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix. Et ecce apparuerunt illis Moyses et Elias cum eo loquentes: et dicebant excessum eius, quem complecturus erat

Luc. 9.
Matt. 17.

erat in Hierusalem. Respondens autem Petrus, dixit ad Iesum: Domine, bonum est nos hic esse: si vis, faciamus hic tria tabernacula, tibi unum, & Moyse unum, & Eliae unum. Adhuc eo loquente, ecce nubes lucida obumbravit eos. Et ecce vox de nube, dicens: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite. Et audientes discipuli, ceciderunt in faciem suam: & timuerunt valde. Et accessit Iesus & tetigit eos: dixitque eis, Surgite & nolite timere. Leuantes autem oculos suos, neminem viderunt, nisi solum Iesum. Et descendentibus illis de monte, praecipit illis Iesus, dicens: Nemini dixeritis visum, donec filius hominis a mortuis resurgat.

Matt. 9.

Et veniens ad discipulos suos, vidit turbam magnam circa eos, & scribas conquirentes eum. Et confestim omnis populus videns Iesum, stupefactus est, & expauerunt: & accurrentes, salutabant eum. Et interrogauit eos, Quid inter vos conquiritis? Et respondens vnus de turba, dixit: Magister, attuli filium meum ad te, habentem spiritum mutum: qui vbicumque eum apprehenderit, alidit illum, & spumat, & stridet dentibus, & arescit: dixi discipulis tuis, ut eicerent illum, & non potuerunt. Qui respondens eis, dixit: O generatio incredula, quoadmodum apud vos ero? quamdiu vos patiar? afferte illum ad me. Et attulerunt eum. Et quum vidisset eum, statim spiritus conturbauit illum: & elisus in terram, volutabatur spumans. Et interrogauit patrem eius: Quantum temporis est, ex quo ei hoc accidit? At ille ait: Ab infantia: & frequenter eum in ignem & in aquam misit, ut eum perderet: sed si quid potes, adiuua nos, miserere nostri: Iesus autem ait illi: Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti. Et continuo exclamans pater pueri, cum lachrymis aiebat: Credo Domine, adiuua incredulitatem meam. Et quum vidisset Iesus concurrentem turbam, comminatus est spiritui immundo, dicens illi: Surde & mute spiritus, ego praecipio tibi, exi ab eo, & amplius ne introcas in eum. Et exclamans, & multum discerpens eum, exiit ab eo, & factus est sicut mortuus: ita ut multi dicerent: Quia mortuus est. Iesus autem

tenens manum eius, eleuauit eum, & surrexit. Et quum introisset in domum, discipuli eius secreto interrogabant eum: Quare nos non potuimus eicere eum? Dixit illis Iesus: Propter incredulitatem vestram. Amen quippe dico vobis: si habueritis fidem sicut granum sinapis, nihil impossibile erit vobis. Hoc autem genus non escitatur, nisi per orationem & ieiunium.

Marc. 9.

Luc. 9.

Matt. 17.

Et inde profecti praetergredebantur Galilaeam. Docebat autem discipulos suos, & dicebat illis: Quonia filius hominis tradetur in manus hominum, & occidetur: & occisus, tertia die resurget. At illi ignorabant verbum, & timebant, interrogare eum. Et contristati sunt vehementer.

Et quum venissent Capharnaum, accesserunt qui didrachma accipiebant, ad Petrum, & dixerunt ei: Magister vester non soluit didrachma? Ait: Etiam. Et quum intrasset in domum, praenit eum Iesus, dicens: Quid tibi videtur Simon? reges terrae a quibus accipiunt tributum vel censum? a filiis suis, an ab alienis? Et ille dixit: Ab alienis. Dixit illi Iesus: Ergo liberi sunt filij. Vt autem non scandalizemus eos, vade ad mare, & mitte hamum, & eum piscem qui primus ascenderit tolle, & aperto ore eius, inuenies staterem, illum sumens, da eis pro me & te.

Et interrogabat discipulos suos: Quid in via tractabatis? At illi tacebant, si quidem in via inter se disputauerant, quis eorum maior esset. Et aduocans Iesus paruulum, statuit eum in medio eorum, quem quum complexus esset, ait illis: Amen dico vobis, nisi conuersi fueritis & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum caelorum. Quicumque ergo humiliauerit se sicut paruulus iste, hic est maior in regno caelorum.

Iesus relicta Galilaea, venit in Iudaeam: Non recipitur a Samaritanis: Curat decem leprosos: Docet Hierosolymis in templo: Adulteram absoluit: Et se lapidare volentes, deserit.

CAPVT. XIII.

ET migravit Iesus a Galilaea, & faciem suam firmavit, ut iret in Hierusalem. Et misit nuncios ante conspectum suum, & euntes intrauerunt in ciui-

ciuitatem Samaritanorum, vt pararent illi. Et non receperunt eum, quia facies eius erat euntis in Hierusalem. Quñ vidissent autem discipuli eius, Iacobus & Ioannes, dixerunt: Domine, vis dicamus vt ignis descendat de caelo, & consumat illos? Et conuersus increpauit illos, dicens: Nescitis cuius spiritus estis. Filius hominis non venit animas perdere, sed saluare.

Mat. 17. Et quum ingrederetur Iesus quoddam castellum, occurrerunt ei decem viri leprosi, qui steterunt à longè, & leuauerunt vocem, dicentes: Iesu præceptor, miserere nostri. Quos vt vidit, dixit: Ite, ostendite vos sacerdotibus. Et factum est dum irent, mundati sunt. Vnus autem ex illis, vt vidit, quia mandatus est, regressus est, cum magna voce magnificans Deum, & cecidit in faciem ante pedes eius, gratias agens, & hic erat Samaritanus. Respondens autem Iesus dixit, Nonne decem mundati sunt? & nouem ubi sunt? Non est inuentus qui rediret, & daret gloriam Deo, nisi hic alienigena. Et ait illi, Surge, vade, quia fides tua te saluauit fecit.

Ioan. 7. Erat autem in proximo dies festus Iudæorum scenopegia. Et iam die festo mediante, ascendit Iesus in templum, & docebat. Et mirabantur Iudæi, dicentes: Quomodo hic literas scit, quum non didicerit? Quærebant ergo eum apprehendere, & nemo misit in illum manus, quia nondum venerat hora eius. De turba autem multi crediderunt in eum, Et dicebant: Christus cum venerit, nunquid plura signa faciet, quàm quæ hic facit? Audierunt Pharisei turbam murmurantem de illo hæc: & miserunt Principes & Pharisei ministros, vt apprehenderent Iesum. Dixit ergo eis Iesus: Adhuc modicum tempus vobiscum sum: & vado ad eum qui me misit.

1. PAV. 16. In nouissimo autem die magno festiuitatis, stabat Iesus, & clamabat dicens: Si quis sitit, veniat ad me, & bibat. Qui credit in me: sicut dicit scriptura, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. Hoc autem dixit de Spiritu, quem accepturi erant credentes in eum. Nondum enim erat spiritus datus, quia Iesus nondum erat glorificatus. Ex illa ergo turba quum audissent hos sermones eius, dicebāt: Hic est verè propheta. Alij

dicebant: Hic est Christus. Quidam autem dicebant: Nunquid à Galilæa venit Christus? Nonne scriptura dicit: Quia ex semine David, & de Bethleem castello ubi erat David, venit Christus? Dissensio itaq; facta est in turbam propter eum. Quidam autem ex ipsis volebant apprehendere eum: sed nemo misit super eum manus. Venerunt ergo ministri ad pontifices & pharisæos. Et dixerunt eis illi: Quare non adduxistis illum? Responderunt ministri: Nunquam sic locutus est homo, sicut hic homo. Responderunt ergo eis pharisæi: Nunquid & vos seducti estis? nunquid ex principibus aliquis credidit in eum, aut ex pharisæis? Sed turba hæc quæ non nouit legem maledicti sunt. Dixit Nicodemus ad eos, qui erat vnus ex ipsis: Nunquid lex nostra iudicat hominem, nisi prius audierit ab ipso & cognouerit quid faciat? Responderunt & dixerunt ei: Nunquid & tu Galilæus es? Scrutare scripturas, & vide, quia à Galilæa, propheta non surgit. Et reuersi sunt vnusquisq; in domum suam.

Ioan. 8. Iesus autem perrexit in montem Oliueti, & diluculo iterum venit in templum, & omnis populus venit ad eum, & sedes docebat eos: Adducunt autem scribæ & pharisæi mulierem in adulterio deprehensam, & statuerunt eam in medio, & dicant ei: Magister, hæc mulier modò deprehensa est in adulterio. In lege autem, Moyses mandauit nobis huiusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis? Hoc autem dicebant tentantes eum, vt possent accusare eum. Iesus autem inclinans se deorsum, digito scribebat in terram. Quum ergo perseverarent interrogantes eum: crexit se, & dixit eis: Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat. Et iterum se inclinans, scribebat in terram. Audientes autem hæc, vnus post vnum exierunt, incipientes à senioribus: & remansit solus Iesus, & mulier in medio stans. Erigens autem se Iesus, dixit ei: Mulier, ubi sunt qui te accusabant? nemo te condemnauit? Quæ dixit: Nemo Domine, Dixit autem Iesus: Nec ego te condemnabo. Vade & iam amplius non li peccare.

Iterum ergo loquutus est eis Iesus, dicens, Amen amen dico vobis, si quis sermo-

monem meum serauerit, mortem non videbit in æternum. Dixerunt ergo Iudæi: Nunc cognouimus quia dæmonium habes. Abraham mortuus est, & propheta: & tu dicis: Si quis sermonem meum serauerit, non gustabit mortem in æternum. Nunquid tu maior es patre nostro Abraham, qui mortuus est, & propheta mortui sunt? quem te ipsum facis? Respondit Iesus: Si ego glorifico meipsum gloria mea nihil est: est pater meus qui glorificat me, quem vos dicitis: Quia Deus noster est: & non cognouistis eum, ego autem noui eum. Et si dixerò, quia non scio eum, ero similis vobis, mendax. Sed scio eum: & sermonem eius seruo. Abraham pater vester exultauit, vt videret diem meum: vidit, & gauisus est. Dixerunt ergo Iudæi ad eum: Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidisti? Dixit eis Iesus, Amen, amen dico vobis, antequam Abraham fieret, ego sum. Tulerunt ergo lapides, vt iacerent in eum. Iesus autem abscondit se, & exiit de templo.

Iesus homini à natiuitate cæco visum restituit. Rursum de manibus se lapidare uolentium exiit. A Martha suscipitur, sanat mulierem contrariam, & curat hydropicum. CAP. XV.

Ioan. 9. Et præteriens Iesus, vidit hominem cæcum à natiuitate: & interrogauerunt eum discipuli eius, Rabbi, quis peccauit: hic, aut parentes eius, vt cæcus nasceretur? Respondit Iesus, Neque hic peccauit, neq; parentes eius, sed vt manifestentur opera Dei in illo. Me oportet operari opera eius qui misit me, donec dies est, Venit nox, quando nemo potest operari: quamdiu sum in mundo, lux sum mundi. Hoc quum dixisset, exiit in terram, & fecit lutum ex sputo, & liniuit lutum super oculos eius, & dixit ei, Vade, laua in natatoria Siloë, quod interpretatur missus. Abiit ergo, & lauit, et venit videns. Itaq; vicini, & qui viderant eum prius, quia mendicus erat, dicebant: Nonne hic est qui sedebat, et mendicabat? Alij dicebant, Quia hic est. Alij autem: Nequaquam, sed similis est ei. Ille verò dicebat: Quia ego sum. Dicebant ergo ei, Quomodo aperti sunt tibi oculi? Respondit, Ille homo qui dicitur Iesus, lutum fecit, et

vxit oculos meos: & dixit mihi: Vade ad natatorium Siloë, & laua, & abij, et laui, et video. Et dixerunt ei, ubi est ille? Ait: Nescio. Adducunt ad Phariseos eum qui cæcus fuerat. Erat autem sabbatum quando lutum fecit Iesus, & aperuit oculos eius. Iterum ergo interrogabant eum Pharisei, quomodo vidisset. Ille autem dixit eis, Lutum mihi posuit super oculos, & laui, et video. Dicebant ergo ex Phariseis quidam, non est hic homo à Deo, qui sabbatum non custodit. Alij autem dicebant: Quomodo potest homo peccator hæc signa facere? Et schisma erat inter eos. Dicunt ergo cæco iterum: Tu quid dicis de illo, qui aperuit oculos tuos? Ille autem dixit, Quia propheta est. Postea quum inuenisset eum Iesus, dixit ei: Tu credis in filium Dei? Respondit ille, et dixit: Quis est Iesus, Et vidisti eum, & loquitur tecum, ipse est. At ille ait: Credo Domine. Et prociens, adorauit eum. Et dixit ei Iesus: In iudicium ego in hunc mundum veni: vt qui non vident, videant: & qui vident, cæci fiant. Et audierunt quidam ex pharisæis, qui cum ipso erant, & dixerunt ei, Nunquid et nos cæci sumus? Dixit eis Iesus, Si cæci essetis, non haberetis peccatum, nunc verò dicitis: Quia videmus. Peccatum ergo vestrum manet. **Ioan. 10.** Ego sum pastor bonus. Bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis. Alias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, et vocem meam audient, & fieri vnum ouile, & vnus pastor. Propterea me diligit pater, quia ego pono animam meam, vt iterum sumam eam. Nemo tollit eam à me, sed ego pono eam à meipso, potestatem habeo ponendi eam, & potestatem habeo iterum sumendi eam. Hoc mandatū accepi à patre meo. Dissensio iterum facta est inter Iudæos propter sermones hos. Dicebant autem multi ex ipsis, Dæmonium habet, et insanit, quid eum auditis? Alij dicebant: Hæc verba non sunt dæmonium habentis, nunquid dæmonium potest cæcorum oculos aperire?

Facta sunt autem Encœnia in Hierosolymis, & hyems erat, Et ambulabat Iesus in templo in porticu Salomonis. Circumdedertunt ergo eum Iudæi, & dicebāt ei, Quousque animam nostram tollis? Si tu

es Christ⁹, dic nobis palam. Respondit eis Iesus, Loquor vobis, & non creditis. Opera quæ ego facio in nomine patris mei, hæc testimoniū perhibent de me, sed vos non creditis, quia non estis ex ouibus meis. Ego & pater vnum sum⁹. Sustulerunt ergo lapides Iudæi, vt lapidarent eū. Respondit eis Iesus, Multa bona opera ostēdi vobis ex patre meo, propter quod eorum op⁹ me lapidatis? Responderunt Iudæi, De bono opere nō lapidamus te, sed de blasphemia, & quia tu homo quum sis, facis te ipsum Deū. Respondit eis Iesus, Nōne scriptū est in lege vestra, Ego dixi: Dij estis? Si illos dixit Deos, ad quos sermo Dei fact⁹ est, & non potest solui scriptura, quæ pater sanctificauit, & misit in mundum, vos dicitis: Quia blasphemias, quia dixi, Fili⁹ Dei sum⁹? Si nōn facio opera patris mei, nolite credere mihi: si autē facio, & si mihi non vultis credere, operibus credite, vt cognoscatis, & credatis, quia pater in me est, & ego in patre. Quærebant ergo cum apprehēdere, & exiuit de manibus eorum.

Psal. 81.

Luc. 10.

Intrauit autē in quoddam castellum, & mulier quædam Martha nomine, excepit illū in domū suam. Et huic erat soror, nomine Maria: quæ etiā sedens sec⁹ pedes Domini, audiebat verbum illius. Martha autē satagebat circa frequens ministerium, quæ stetit, & ait: Domine, nō est tibi curæ, quod soror mea reliquit me solam ministrare: dic ergo illi vt me adiuet. Et respondens, dixit illi Dominus: Martha, Martha, sollicita es, & turbaris erga plurima. Porro vnū est necessarium: Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.

Luc. 13.

Erat autē Iesus docēs in synagoga, sabbathis. Et ecce mulier, quæ habebat spiritum infirmitatis annis decē, & octo: & erat inclinata, nec omnino poterat sursum respicere. Quam quum videret Iesus, vocauit eā ad se, & ait illi: Mulier, dimissa es ab infirmitate tua. Et imposuit illi manus, & confestim erecta est, & glorificabat Deum. Respondens autē Archisynagogus, indignans, quia sabbatho curasset Iesus, dicebat turba: Sex dies sunt in quibus oportet operari, in his ergo venite, & curamini, & non in die sabbathi. Respondens autē ad illum Dominus, dixit: Hypocritæ, vnusquisq;

vestrū sabbatho non soluit bonē suum aut asinum à presepio, & ducit ad aquam? hanc autē filiam Abrahæ, quam alligauit Satanas, ecce, decem & octo annis, nō oportuit solui à vinculo isto die sabbathi? Et quum hæc diceret, erubescabant oēs aduersarij eius, & omnis populus gaudebat in vniuersis quæ gloriose fiebant ab eo.

Et factum est, quum introisset Iesus in domum cuiusdam principis pharisæo. ^{Luc. 14.} rum sabbatho manducare panē, & ipsi obseruabant eum. Et ecce homo quidā hydropticus erat ante illum. Et respondens Iesus, dixit ad legis peritos & pharisæos, dicens: Si licet sabbatho curare? At illi tacuerunt. Ipse verò apprehensum sanauit eum, ac dimisit. Et respondens ad illos, dixit: Cuius vestrum asinus aut bos in puteum cadet, & non continuò extrahet istum die sabbathi? Et non poterant ad hæc respondere illi. Dicebat autem, & ad inuitatos parabolam, intēdēs quomodo primos accubitus eligerent, dicens ad illos: Quum inuitatus fueris ad nuptias, nō discumbas in primo loco, ne fortē honoratior te sit inuitat⁹ ab illo: & veniens qui te & illū vocauit, dicat tibi: Da huic locū, & tunc incipias cum rubore nouissimum locum tenere: sed quum vocatus fueris, vade, recūbe in nouissimo loco: vt quum venerit qui te inuitauit, dicat tibi: Amice, ascēde superius. Tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus. Quia omnis qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur.

Iesus pponit parabolam de oue, drachma: & filio perditis: Loquitur item de diuitie epulone. Et de pharisæo atq; publicano: Manus etiam paruulis imponens, benedicit eos.

CAPVT XVI.

ERant autē appropinquantēs ei publicani, & peccatores, vt audirent illū. Et murmurabant pharisæi, & scribæ dicentes: Quia hic peccatores recipit, & manducat cum illis. Et ait ad illos parabolā istam, dicens: Quis ex vobis homo qui habet centum oues, & si perdiderit vnā ex illis, nōne dimittit nonaginta nouem in deserto, & vadit ad illam quæ perierat, donec inueniat eam? Et quum inuenit eam, imponit in humeros suos

Luc. 14.

Luc. 15.

suos.

suos gaudens: & veniens domum, conuocat amicos, & vicinos, dicens illi: Congratulamini mihi, quia inueni ouē meā quæ perierat. Dico vobis, quod ita gaudium erit in cœlo super vno peccatore poenitentiam agente, quàm super nonaginta nouē iustis, qui non indigent poenitentia. Aut quæ mulier habens drachmas decem, si perdidit drachmā vnā, nonne accendit lucernam, & euertit domum, & quærit diligenter, donec inueniat eam? Et quum inuenierit, conuocat amicos, & vicinas, dicens: Congratulamini mihi, quia inueni drachmam quæ perdideram. Ita dico vobis: Gaudium erit coram angelis Dei super vno peccatore poenitentiam agente. Ait autē. Homo quidam habuit duos filios: & dixit ad adolescentior ex illis patri: Pater, da mihi portionē substantiæ quæ mihi contingit. Et diuisit illis substantiam. Et post non multos dies congregatis omnibus, adolescentior filius peregrē profectus est in regionem longinquam, & ibi dissipauit substantiam suam viuendo luxuriose. Et postquā omnia cōsummasset, facta est fames valida in regione illa, & ipse cœpit egere: & abiit, & adhæsit vni ciuiū regionis illius. Et misit illum in villā suam, vt pasceret porcos. Et cupiebat implere ventrē suum de siliquis, quas porci manducabant: & nemo illi dabat. In se autē reuersus, dixit: Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus? ego autē hic fame pereor. Surgam, & ibo ad patrem meum, & dicā ei: Pater peccaui in cœlum, & coram te, iam non sum dignus vocari filius tuus; fac me sicut vnum de mercenarijs tuis. Et surgens venit ad patrem suum. Quū autē adhuc longē esset, vidit illum pater ipse, & misericordia motus est, et accurrens cecidit super collum eius, et osculatus est eum. Dixitq; ei filius: Pater peccaui in cœlum, & coram te, iam nō sum dignus vocari filius tuus. Dixit autem pater ad seruos suos: Citò, proferte stolam primam, et induite illum, & date annulum in manum eius, & calceamenta in pedes eius: & adducite vitulū saginatum, et occidite, et manducem⁹, & epulemur: quia hic filius meus mortuus erat, & reuixit: perierat, et inuentus est.

Luc. 16.

Et ait Iesus: Homo quidā erat diues,

qui induebatur purpura, & bysso, et epulabatur quotidie splendide. Et erat quidam mendicus, nomine Lazarus, qui iacebat ad ianuam eius, vlceribus plenus, cupiens saturari de micis quæ cadebant de mensa diuitis, et nemo illi dabat: sed et canes veniebant, et lingeabant vlcera eius. Factum est autē, vt moreretur medicus, & portaretur ab angelis in sinum Abrahæ. Mortuus est autem, et diues, et sepultus est in inferno. Eleuans autem oculos suos, quum esset in tormētis, vidit Abraham à longē, et Lazarū in sinu eius: & ipse clamās, dixit: Pater Abrahā, miserere mei, et mitte Lazarum vt intingat extremū digiti sui in aquam, vt refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flāma. Et dixit illi Abrahā: Fili, recordare quæ recepisti bona in vita tua & Lazarus similiter mala: nunc autem, hic consolatur, tu verò cruciaris. Et in his omnibus inter nos & vos chaos magnum firmatū est, vt hi qui volunt hinc transire ad vos, non possint, neque inde huc transire. Et ait: Rogo ergo te pater, vt mittas eum in domū patris mei: habeo, n. quinque fratres, vt testetur illis, ne & ipsi veniant in hūc locum tormētorum. Et ait illi Abrahā: Habent Moysen, & Prophetas, audiant illos. At ait ille dixit: Nō, pater Abraham, sed si quis ex mortuis ierit ad eos, poenitentiam agent. Ait autē illi: Si Moysen, & prophetas non audiunt, neq; si quis ex mortuis resurrexerit, credent.

Dixit autem et ad quosdam qui in se confidebant tanquam iusti, & aspersione ^{Luc. 18.} bantur ceteros, parabolam istam, dicens: Duo homines ascendebant in templū, vt orarēt: vnus Pharisæus, & alter Publicanus. Pharisæus stans, hæc apud se orabat: Deus, gratias ago tibi, qui non sum sicut ceteri hominum, raptores, iniusti, adulteri, velur etiam hic publicanus. Ieiunabis in sabbatho, decimas do omnium quæ possideo. Et publicanus à longē stans, nolebat nec oculos ad cœlum leuare, sed percutiebat pectus suū, dicens: Deus, propitius esto mihi peccatori. Dico vobis, descendit hic iustificat⁹ in domum ab illo: quia omnis qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur.

Et offerebant illi paruulos, vt tangeret illos. Discipuli autē comminabantur

Rr 3 of.

offerentibus: Quos quum videret Iesus, indignè tulit, & ait illis: Sinite paruulos venire ad me, & ne prohibueritis eos, talium enim est regnum Dei. Amen dico vobis: Quisquis non receperit regnum Dei velut paruulus, non intrabit illud. Et complexans eos, & imponens manus super illos, benedicebat eos.

Iesus Lazarū resuscitat à mortuis: Et pharisæis in eius mortem conspirantibus, secedit in ciuitatem Ephrem.

CAPVT. XVII.

*Ioan. 10. 8
& 11. 4*

ET abiit Iesus trans Iordanem, in eū locum vbi erat Ioannes baptizans primum, et mansit ibi. Erat autem quidam languens Lazarus à Bethania de castello Mariæ et Marthæ sororū ei. Maria autem erat, quæ vnxit Dominū vnguento, & exersit pedes eius capillis suis: cuius frater Lazarus infirmabatur. Miserunt ergo sorores eius ad eum, dicentes: Domine, ecce quem amas, infirmatur. Audiens autem Iesus, dixit eis: Infirmitas hæc non est ad mortem, sed pro gloria Dei, vt glorificetur filius Dei per eam. Diligebat autem Iesus Martham, & sororem eius, Mariam, & Lazarum. Vt autem audiuit, quia infirmabatur, tunc quidem mansit in eodem loco duobus diebus. Deinde post hæc dicit discipulis suis: Eamus in Iudæam iterum. Dicunt ei discipuli: Rabbi, nunc quærebant te Iudæi lapidare, & iterū vadis illuc? Respondit Iesus: Nonne duodecim sunt horæ diei? Si quis ambulauerit in die, non offendit: quia lucem huius mundi videt: si autem ambulauerit in nocte, offendit: quia lux nō est in eo. Hæc ait: & post hæc dicit eis: Lazarus noster dormit: sed vado, vt à somno excitem eum. Dixerunt ergo discipuli eius: Domine, si dormit, saluus erit. Dixerat autem Iesus de morte eius: illi autem putauerunt, quia de dormitione somni diceret. Tunc ergo Iesus dixit eis manifestè: Lazarus mortuus est, et gaudeo propter vos vt credatis, quoniam non erā ibi, sed eamus ad eū. Dixit ergo Thomas, qui dicitur Didymus, ad condiscipulos: Eamus & nos, et moriamur cum eo. Venit itaq; Iesus: inuenit eum quatuor dies iā in monumento habentem. Erat autē Bethania, iuxta Hierosolymā, quasi stadiis quindecim.

Multi autē ex Iudæis venerant ad Martham, et Mariam, vt consolarentur eas de fratre suo. Maria autem domi sedebat. Dixit ergo Martha ad Iesum: Domine, si fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus, sed et nunc scio, quia quæcūque poposceris à Deo, dabit tibi Deus. Dixit illi Iesus: Resurget frater tuus. Dicit ei Martha: Scio quia resurget in resurrectione in nouissimo die. Dicit ei Iesus: Ego sum resurrectio, et vita, qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, viuere: & omnis qui viuere, & credit in me, nō morietur in æternum. Credis hoc? Ait illi: Vtiq; Domine: ego credidi, quia tu es Christus filius Dei viui, qui in hūc mundū venisti. Et quum hæc dixisset, abiit, et vocauit Mariam sororem suam silentio, dicens: Magister adest, & vocat te. Illa, vt audiuit, surgit citò, et venit ad eū: nondum n. venerat Iesus in castellū, sed erat adhuc in illo loco vbi occurrerat ei Martha. Iudæi ergo qui erant cū ea in domo, & consolabantur eā: quum vidissent Mariam, quia citò surrexit, & exiit, sequuti sunt eam, dicentes: Quia vadit ad monumentum, vt ploret ibi. Maria ergo quum venisset vbi erat Iesus: videns eum, cecidit ad pedes eius, et dicit ei: Domine, si fuisses hic, nō esset mortuus frater meus. Iesus ergo vt vidit eam plorantem, et Iudæos qui venerant cum eā plorantes, infremuit spiritu, et turbauit seipsum, et dixit: Vbi posuistis eum? Dicunt ei: Domine, veni & vide. Et lachrymatus est Iesus. Dixerunt ergo Iudæi: Ecce, quomodo amabat eum. Quidam autem ex ipsis dixerunt, Non poterat hic, qui aperuit oculos cæci nati, facere vt hic non moreretur? Iesus ergo rursus fremens in semetipso, venit ad monumentum, erat spelunca, & lapis superpositus erat ei. Ait Iesus, Tollite lapidem. Dicit ei Martha, soror eius qui mortuus fuerat, Domine iam foetet, quatruiduanus est enim. Dicit Iesus: Nonne dixi tibi, quoniam si crederis, videbis gloriam Dei? Tulerunt ergo lapidem. Iesus autē eleuatis sursum oculis, dixit: Pater, gratias ago tibi, quoniam audisti me, ego autē sciebam, quia semper me audis: sed propter populum qui circumstat, dixi: vt credant, quia tu me misisti. Hæc quum dixisset, voce magna clamauit: Lazare, veni foras.

Et

Et statim prodijt qui fuerat mortuus, ligatus manus & pedes in fittis, & facies eius sudario erat ligata. Dixit eis Iesus: Soluite eum, & sinite abire. Multi ergo ex Iudæis, qui venerant ad Mariam, & Martham, & viderant quæ fecit, crediderunt in eum, quidam autem ex ipsis abierunt ad pharisæos, & dixerunt eis quæ fecit Iesus.

Collegerunt ergo pontifices, & pharisæi consilium, & dicebant, Quid facimus: quia hic homo multa signa facit. Si dimittimus eum sic, omnes credent in eum, & venient Romani, & tollent nostrum locum, & gentem. Vn autem ex ipsis, Caiphas nomine, quum esset pontifex anni illi, dixit eis: Vos nescitis quicquam nec cogitatis: Quia expedit nobis vt vnus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat. Hoc autē à semetipso non dixit, sed quum esset pontifex anni illius, prophetauit quod Iesus moriturus erat pro gente, & non tantū pro gente, sed vt filios Dei, qui erant dispersi cōgregaret in vnum. Ab illo ergo die, cogitauerunt vt interficerent eum.

Iesus ergo abiit in regionem iuxta desertum, in ciuitatem quæ dicitur Ephræ, & ibi morabatur cum discipulis suis. Proximum autem erat Pascha Iudæorum, & ascenderunt multi Hierosolymam de regione ante Pascha, vt sanctificarent seipsum. Quærebant ergo Iesum & colloquebantur ad inuicem, in templo stantes: Quid putatis, quia non venit ad diem festū? Dederant autem pontifices & pharisæi mandatum, vt si quis cognouerit vbi sit, indicet, vt apprehendant eum.

Iesus rursus mortem suam discipulis prædicit, sanat cæcum antequam ingrediatur Iericho, A Zachæo publicano suscipitur, Egredius à Iericho, duobus cæcis visum restituit. Facit q; cenam in Bethania.

CAPVT XVIII.

ET ascendens Iesus Hierosolymam, assumpsit duodecim discipulos secundo, & ait illis: Ecce ascendimus Hierosolymam, & filius hominis tradetur principibus sacerdotū, & scribis: & condemnabitur eum morte: & tradet eum gentibus ad illudendum, & flagellandum, & crucifigendum, & tertia die resurget.

Factum est autem, quum appropinquaret Iericho, cæcus quidam sedebat secus viam mēdicans. Et quum audiret turbam prætereuntē, interrogabat quid hoc esset. Dixerūt autem ei: quod Iesus Nazarenus transiret. Et clamauit dicens: Iesu fili Dauid, miserere mei. Et qui præibant, increpabant eum, vt taceret. Ipse verò multò magis clamabat: Fili Dauid, miserere mei. Stās autē Iesus, iussit illū adduci ad se. Et quum appropinquasset, interrogauit illum dicens: Quid tibi vis faciam? At ille dixit: Domine, vt videā. Et Iesus dixit illi: Respice, fides tua te saluum fecit. Et cōfestim vidit, & sequebatur illum, magnificans Deum. Et omnis plebs vt vidit, dedit laudem Deo.

Et ingressus perambulabat Iericho, Luc. 19. Et ecce vir nomine Zachæus, & hic erat princeps publicanorum, & ipse diues, & quærebat videre Iesum quis esset, & nō poterat præ turba, quia statura pusillus erat. Et præcurrens, ascendit in arborem ficomorum, vt videret eum, quia inde erat transiturus. Et quum venisset ad locū, suspiciens Iesus, vidit illū, & dixit ad eū: Zachæe, festinans descende, quia hodie in domo tua, oportet me manere. Et festinans descendit, & excepit illum gaudens. Et quū viderent oēs, murmurabant dicentes: quod ad hominē peccatorem diuertisset. Stās autē Zachæus, dixit ad Dominum: Ecce dimidium bonorum meorum Domine do pauperibus: & si quid aliquē defraudaui, reddo quadruplū. Ait Iesus ad eum: Quia hodie salus domui huic facta est: ed q; & ipse filius sit Abrahe. Venit enim filius hominis quærere, & saluum facere, quod perierat.

Et egredientibus illis ab Iericho, se- Matt. 20. quata est eum turba multa, & ecce duo cæci sedentes secus viam, audierūt quia Iesus transiret: & clamauerunt dicentes: Domine, miserere nostri, fili Dauid. Turba autem increpabat eos, vt tacerent. At illi magis clamabant, dicentes: Domine, miserere nostri, fili Dauid. Et stetit Iesus, & vocauit eos, & ait: Quid vultis vt faciam vobis? Dicunt illi: Domine, vt aperiatur oculi nostri. Miserus autem eorum Iesus, tetigit oculos eorum. Et cōfestim viderunt: & sequuti sunt eum.

Rr 3

Ie.

Ioan. 21.

Matt. 26.
Matt. 14.
Ioan. 12.

Iesus ergo ante sex dies paschæ venit Bethaniam, vbi Lazarus fuerat mortuus quem suscitauit Iesus. Fecerunt autem ei cœnam ibi, & Martha ministrabat. Lazarus verò vnus erat ex discumbentibus cum eo. Quum ergo esset in Bethania in domo Simonis leprosi, & recumberet: Maria accessit ad eum habens alabastrum vnguenti nardi pisticæ preciosi, & vnxit pedes eius, & exersit capillis suis, & fracto alabastro effudit super caput ipsius recumbentis: & domus impleta est ex odore vnguenti. Dixit ergo vnus ex discipulis eius Iudas Iscariotes, qui erat cum traditurus: Quare hoc vnguentum non venijt trecētis denarijs, & datum est egenis? Dixit autem hoc, non quia de egenis pertinebat ad eum: sed quia fur erat, & oculos habēs, ea quæ mittebantur, portabat. Sciens autem Iesus, dixit: sine illam: bonum opus operata est in me. Pauperes enim semper habetis vobiscum, & quum volueritis, potestis illis benefacere: me autem non semper habetis. Mittens hæc vnguentum hoc in corpus meum, præuenit vngere corpus meum in sepulturam. Amen dico vobis, vbicumque prædicatum fuerit Euangelium istud in vniuerso mundo, dicetur & quod hæc fecit, in memoriam eius. Cognouit ergo turba multa ex Iudæis, quia Iesus illic est, & venerunt non propter Iesum tantum, sed vt Lazarum viderent, quem suscitauit à mortuis. Cogitauerunt autem principes sacerdotum, vt & Lazarum interficerent: quia multi propter illum abibant ex Iudæis, & credebant in Iesum.

Iesus insidens asino venit Hierosolymam, Flet super civitatem, Videntes & ementes eijcit e templo, Curat cecos & claudos. Deinde gentiles ipsum videre desiderantes, ad Philippum accedunt.

CAPVT. XIX.

Ioan. 12.
Matt. 21.

IN crastinum, autem, quum appropinquaret Iesus Hierosolymis, & venisset Bethphage ad Montem Oliueti, misit duos discipulos dicens eis: Ite in castellum quod contra vos est, & statim inuenietis asinam alligatam, & pullum cum ea, super quem nemo adhuc hominum sedit, soluite, & adducite mihi. Et si quis vobis aliquid dixerit, dicite quia Do-

minus his opus habet, & confestim dimittet eos. Hoc autem factum est, vt adimpleretur quod dictum est per prophetam dicentem: Dicite filiæ Sion, Ecce rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinam, & pullum filium fubiugalis. Eunt autem discipuli fecerunt sicut præcepit illis Iesus. Et adduxerunt asinam & pullum: & imposuerunt super eos vestimenta sua, & cum desuper sedere fecerunt. Eunte autem illo, plurima turba quæ venerat ad diem festum, acceperunt ramos palmarum, & processerunt obuiam ei, et strauerunt vestimenta sua in via: alij autem cædebant frondes, & ramos de arboribus, et sternerant in via. Et quum appropinquaret iam ad descensum montis Oliueti, cœperunt omnes turbæ descendentium quæ procedebant, & quæ sequebantur, gaudentes laudare Deum voce magna, super omnibus quas viderant virtutibus, et clamabant dicentes: O sanna filio Dauid, Benedictus qui venit in nomine Domini, rex Israel, Benedictum quod venit regnum patris nostri Dauid. Pax in celo, gloria in excelsis, O sanna in altissimis. Et quidam Phariseorum de turbis, dixerunt ad illum: Magister, increpa discipulos tuos. Quibus ipse ait: Dico vobis, quia si hi tacuerint, lapides clamabunt.

Et vt appropinquaret, videns civitatem, fleuit super illam, dicens: Quia si cognouisses, et tu, & quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi, nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Quia venient dies in te: et circumdabunt te inimici tui vallo, & circumdabunt te, et coangustabunt te vndique, & ad terram prosterrent te, & filios tuos qui in te sunt, & non relinquēt in te lapidem super lapidem: eò quod non cognoueris tempus visitationis tuæ.

Et quum intrasset Hierosolymam, commota est vniuersa civitas, dicens: Quis est hic? Populi autem dicebant: Hic est Iesus propheta à Nazareth Galilææ. Testimonium ergo perhibebat turba, quæ erat cum eo, quando Lazarus vocauit de monumento, et suscitauit eum à mortuis. Propterea et obuiam venit ei turba, quia audierunt eum fecisse hoc signum. Pharisei ergo dixerunt ad semetipsos: Videtis quia nihil proficimus? Ecce mundus totus post eum abiit. Et intra-

uit

Esa. 56.
Hier. 7.

uit Iesus in templum Dei, et eijciebat oēs vendentes & ementes in templo, & mensas numulariorum, & cathedras vendentium columbas euerit: & dicit eis, Scriptum est: Domus mea, domus orationis vocabitur: vos autem fecistis illam, speluncam latronum. Et accesserunt ad eum cæci, et claudi in templo: et sanauit eos. Videntes autem principes sacerdotum, et scribæ mirabilia quæ fecit, et pueros clamantes in templo, et dicentes: O sanna filio Dauid: indignati sunt, et dixerunt ei: Audis quid isti dicunt? Iesus autem dicit eis, Vtiq; Nūquam legistis, Quia ex ore infantium, et lactantium perfecisti laudem.

Ioan. 12.

Erant autem quidam gentiles, ex his qui ascenderant, vt adorarent in die festo: Hi ergo accesserunt ad Philippum qui erat à Bethsaida Galilææ: et rogabāt eum, dicentes: Domine, volumus Iesum videre. Venit Philippus, et dicit Andrea. Andreas rursum, & Philippus dixerunt Iesu. Iesus autem respondit eis, dicens: Venit hora, vt clarificetur filius hominis. Nunc anima mea turbata est. Et quid dicam? Pater, saluifica me ex hac hora. Sed propterea veni in horam hanc. Pater clarifica nomen tuum. Venit ergo vox de celo, dicens: Et clarificauit, & iterum clarificabo. Turba ergo quæ stabat, et audierat, dicebat tonitruum esse factum, Alij autem dicebant, Angelus ei loquutus est. Respondit Iesus, & dixit: Non propter me hæc vox venit, sed propter vos. Nunc iudicium est mundi: tunc princeps huius mundi eijcietur foras. Et ego si exaltatus fuero à terra, omnia rahā ad me ipsum. Hoc autem dicebat, significans quæ morte esset moriturus.

Iesus maledixit ficulneæ, Docet in templo, Ostendit quod sit maximum mandatum, Prædicat euerisionem templi, Loquitur de consummatione seculi, & de iudicio finali.

CAPVT. XX.

Marc. 11.
Matt. 21.

ET quum iam vespera esset hora, abiit foras extra civitatem in Bethaniam cum duodecim, ibiq; mansit. Et altera die mane reuertens in civitatem, esurijt. Cumq; vidisset fici arborem vnam secus viam, venit ad eam, si quid forte inueniret in ea. Et inuenit, nisi folia tantum: non enim erat tempus ficorum.

Et ait illi: Nūquam ex te fructus nascatur in sempiternum. Et arefacta est ficulnea. Et veniunt Hierosolymam. Et erat docens in templo. Principes autem sacerdotum, & Scribæ, & Principes plebis quærebāt illum perdere, & non inueniebant quid facerēt illi. Omnis enim populus suspensus erat audiens illum.

Et quum vespera facta esset, egrediebatur de ciuitate. Et cum manè trāsiret, viderunt ficum aridam factam à radicibus, & mirati sunt discipuli. Et recordatus Petrus, dixit Iesu: Rabbi, ecce ficus, cui maledixisti, aruit. Respondens autem Iesus ait eis: Habete fidem Dei. Amen dico vobis, quia si habueritis fidem, & non habitaueritis, omnia quæcunque petieritis in oratione, euentient vobis. Et veniunt rursum Hierosolymam.

Et docente illo populum in templo, & euangelizante, pharisei conuenerunt in vnum: et interrogauit eum vnus ex eis Legisdotor, tentans eum: Magister, quod est mandatum magnum in lege? Ait illi Iesus: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua. Hoc est maximum, & primum mandatum. Secundum autem simile est huic: Diliges proximum tuum sicut teipsum. In his duobus mandatis vniuersa lex pēdet, et prophetæ.

Et egressus Iesus de templo, ibat. Et accesserunt discipuli eius vt ostenderēt ei adificationes templi. Ipse autem respondens, dixit illis: Videtis hæc omnia? Amen dico vobis, non relinquetur hic lapis super lapidem, qui non destruatur. Sedente autem eo super montem Oliueti, accesserunt ad eum discipuli secretò, dicentes: Dic nobis quando hæc erunt? & quod signum aduentus tui, & consummationis seculi? Respondens Iesus, dixit eis: Videte ne quis vos seducat: multi enim venient in nomine meo, dicentes: Ego sum Christus: & multos seducent. Et quoniam abundabit iniquitas, refrigescet charitas multorum. Qui autem perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Et prædicabitur hoc euangelium regni in vniuerso orbe, in testimonium omnibus gentibus: & tunc veniet consummatio. Erit tunc tribulatio magna, qualis

Rr 4 non

non fuit ab initio mundi usque; modò, neque fiet. Et nisi breuiati fuissent dies illi, non fuisset salua omnis caro: sed propter electos, breuiabuntur dies illi. Tunc si quis vobis dixerit: Ecce, hic est Christus, aut illic, nolite credere: surgent. n. pseudochristi, & pseudoprophetae, & dabunt signa magna, & prodigia, ita vt in errorem inducantur (si fieri potest) etiam electi. Ecce praedixi vobis. Si ergo dixerint vobis: Ecce, in deserto est, nolite exire, ecce in penetralibus, nolite credere. Statim autem post tribulationem dierum illorum, sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suum: & tunc apparebit signum filij hominis in caelo: Et tunc plangent omnes tribus terre, & videbunt filium hominis venientem in nubibus caeli cum virtute multa & maiestate.

Math. 25. Quum autem venerit filius hominis in maiestate sua, & omnes angeli cum eo: tunc sedebit super sedem maiestatis suae, & congregabuntur ante eum omnes gentes, & separabit eos ab inuicem, sicut pastor segregat oves ab haecis: & statuet oves quidem a dextris suis, haecos autem a sinistris. Tunc dicet rex his, qui a dextris eius erunt: Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi. Esuriui enim, & dedistis mihi manducare: sitiui, & dedistis mihi bibere: hospes eram, & collegistis me: nudus, & operuistis me: infirmus, & visitastis me: in carcere eram, & collegistis me. Tunc respondebunt ei iusti, dicentes: Domine, quando te vidimus esurientem, & pauperem? sitientem, & dedimus tibi potum? quando autem te vidimus hospitem, & collegimus te? aut nudum, & cooperuimus te? aut quando te vidimus infirmum, aut in carcere, & venimus ad te? Et respondens rex, dicet illis: Amen dico vobis: Quamdiu fecistis vni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Tunc dicet & his qui a sinistris erunt: Discedite a me maledicti in ignem aeternum, qui paratus est diabolo, & angelis eius: Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare: sitiui, & non dedistis mihi potum: hospes eram, & non collegistis me: nudus, & non operuistis me: infirmus, & in carcere, & non visitastis me. Tunc respondebunt ei, & ipsi dicentes: Domine, quando vi-

dimus te esurientem, aut sitientem, aut hospitem, aut nudum, aut infirmum, aut in carcere, & non ministravimus tibi? Tunc respondebit illis dicens, Amen dico vobis, quamdiu non fecistis vni de minoribus his, nec mihi fecistis, Et ibunt hi in supplicium aeternum: iusti autem in vitam aeternam.

Pacificus Iudas cum Iudeis, Paratur atque editur agnus paschalis: Lauat Iesus pedes Apostolorum. Instituit sacra Eucharistiam, Et praedicat sui traditionem suis, abnegationem.

CAPVT XVI.

Luc. 22. Matt. 26. Appropinquabat autem dies festus azymorum qui dicitur Pascha: & dixit Iesus discipulis suis: Scitis quia post biduum Pascha fiet, & filius hominis tradetur vt crucifigatur. Tunc congregati sunt principes sacerdotum, & seniores populi in atrium principis sacerdotum, qui dicebatur Caiphas: & consilium fecerunt, vt Iesum dolo tenerent, & occiderent. Timebant verò plebem, & dicebant: Non in die festo, ne forte tumultus fieret in populo. Tunc abiit vnus de duodecim, qui dicebatur Iudas Iscariotes ad principes sacerdotum, vt proderet eum illis. Et ait ad illos: Quid vultis mihi dare, & ego vobis eum tradam? At illi audientes gauisi sunt, & constituerunt ei triginta argenteos. Et spondit. Et exinde querebat oportunitatem, quomodo traderet illum sine turbis.

Marc. 14. Matt. 26. Luc. 22. Matt. 26. Luc. 22. Venit autem dies azymorum, in qua necesse erat occidi pascha. Et accesserunt discipuli ad Iesum, & dixerunt ei: Quo vis eamus, & paremus tibi comedere pascha? At Iesus misit Petrum & Ioannem, & dixit ad eos: Ite in ciuitatem, ad quendam. Ecce enim introeuntibus vobis in ciuitatem, occurret vobis homo lagenam aquae baiulans: sequimini cum in domum, in qua intrat, & dicite patrifamilias domus: Dicit tibi magister, Tempus meum prope est: vbi est diuersorium vbi pascha cum discipulis meis manducem? Et ipse vobis demonstrabit coenaculum grande stratum, & illic parate nobis. Et abiierunt discipuli eius, & venerunt in ciuitatem, & inuenerunt sicut dixerat illis, & fecerunt sicut constituit eis, & parauerunt pascha.

Vespere

Luc. 22. Vespere autem facto, venit Iesus cum duodecim. Et quum facta esset hora, discubuit, & duodecim Apostoli cum eo. Erat illis: Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum, antequam patiar. Dico enim vobis, quia ex hoc non manducabo illud, donec impleatur in regno Dei. Et accepto calice, gratias egit, & dixit: Accipite & diuidite inter vos. Dico enim vobis, quod non bibam de generatione vitis, donec regnum Dei veniat.

Ioan. 1. Sciens igitur Iesus quia venit hora eius, vt transeat ex hoc mundo ad patrem: quum dilexisset suos qui erant in mundo, in finem dilexit eos. Et quum diabolus iam misisset in cor, vt traderet eum Iudas Simonis Iscariotes, sciens quia omnia dedit ei pater in manu, & quia a Deo exiit, & ad Deum vadit, surgit a coena, & ponit vestimenta sua: & quum accepisset linteam, praecinxit se. Deinde misit aquam in peluim, & cepit lauare pedes discipulorum, & extergere linteo quo erat praecinctus. Venit ergo ad Simonem Petrum, Et dicit ei Petrus: Domine, tu mihi lauas pedes? Respondit Iesus, & dixit ei: Quod ego facio, tu nescis modo: scies autem postea. Dicit ei Petrus: Non lauabis mihi pedes in aeternum. Respondit ei Iesus: Si non lauero te, non habebis partem mecum. Dicit ei Simon Petrus: Domine, non tantum pedes meos, sed & manus, et caput. Dicit ei Iesus: Qui lotus est, non indiget nisi vt pedes lauet, sed mundus totus, Et vos mundi estis, sed non omnes. Sciebat enim quifnam esset qui traderet eum: propterea dixit: Non estis mundi omnes. Postquam ergo lauit pedes eorum, accepit vestimenta sua, & cum recubisset iterum, dixit eis: Scitis quod fecerim vobis? Vos vocatis me magister & Domine, & bene dicitis. Si enim ego laui pedes vestros, Dominus & magister, & vos debetis alter alterius lauare pedes. Exemplum enim dedi vobis: vt quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis. Amen, amen dico vobis, Non est seruus maior domino suo: neque Apostolus maior eo, qui misit illum. Si haec scitis, beati eritis, si feceritis ea.

Matt. 26. Marc. 14. Luc. 22. Coenantibus autem illis, accepit Iesus panem, et gratias egit: & benedicens fregit, deditque discipulis suis, & ait: Accipite, et

comedite, Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur, Hoc facite in meam commemorationem. Similiter & calicem accipiens postquam coenauit, gratias egit, et dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes, Hic est enim sanguis meus, qui pro vobis, et pro multis effundetur in remissionem peccatorum.

Ioan. 23. Luc. 22. Matt. 26. Et protestatus est Iesus, & dixit: Ecce manus tradentis me, mecum est in mensa. Amen, amen dico vobis, quia vnus ex vobis traderet me. Aspiciabant ergo ad inuicem discipuli, hesitantes de quo diceret. Et contristati valde, coeperunt singuli dicere: Numquid ego sum Domine? At ipse respondens ait: Vnus ex duodecim qui intingit mecum manum in paropside, me traderet. Et filius quidem hominis vadit, sicut scriptum est de eo: veruntamen vae homini illi, per quem filius hominis tradetur: bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille. Respondens autem Iudas qui tradidit eum, dixit: Nunquid ego sum Rabbi? Ait illi: Tu dixisti. Et coeperunt discipuli quaerere inter se, quis esset ex eis qui hoc facturus esset. Erat ergo recubens vnus ex discipulis eius in sinu Iesu, quem diligebat Iesus: Innuit ergo huic Simon Petrus, & dixit ei, Quis est de quo dicit? Itaque quum recubisset ille supra pectus Iesu, dixit ei: Domine, quis est? Respondit Iesus: Ille est cui ego intinctum panem porrexero. Et quum intinxisset panem, dedit Iudas Simonis Iscariotae. Et post buccellam, introiit in eum Sathanas. Et dicit ei Iesus: Quod facis, fac citius, Hoc autem nemo scuit discumbentium, ad quid dixerit ei. Quidam enim putabant (quia loculos habebat Iudas) quod dixisset ei Iesus: Eme ea quae opus sunt nobis ad diem festum: aut vt egenis aliquid daret. Quum ergo accepisset ille buccellam, exiit continuo. Erat autem nox. Quum ergo exisset, dixit Iesus: Nunc clarificatus est filius hominis, & Deus clarificatus est in eo. Vos autem estis, qui permanistis mecum in tentationibus meis. Et ego dispono vobis, sicut disposuit mihi pater meus regnum: vt edatis & bibatis super mensam meam in regno meo, & sedetis super thronos, iudicantes duodecim tribus Israel.

Luc. 22. Filioli adhuc modicum vobiscum sum. Quo ego vado, vos non potestis venire,

Ioan. 13. nire. Mandatū nouum do vobis, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos, vt & vos diligatis inuicem. In hoc cognoscent omnes, quia discipuli mei estis, si dilectionē habueritis ad inuicem. Dicit ei Simon Petrus: Domine, quo vadis? Respondit Iesus: Quo ego vado, non potes me modò sequi, sequeris autem postea. Ait autem: Simon, ecce Sathanas expectiuit vos, vt cribraret sicut triticū: ego autē rogauī pro te, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Dicit ei Petrus: Quare non possum te sequi modò? Tecū paratus sum, & in carcerem, & in mortem ire: animam meam pro te ponam. Respondit ei Iesus: Animam tuam pro me pones? Amen, amen dico tibi, non cantabit gallus, donec ter me neges. Respondens Petrus ait illi: Etiam si oportuerit me mori tecū, non te negabo. Similiter oēs discipuli dixerunt. Et ait illis Iesus: Dico vobis, quoniam adhuc hoc quod scriptum est, oportet impleri in me. Et cum iniquis deputatus est.

Iesus post cenam verbis dulcissimis Apostolos consolatur, ardentiq; oratione illos patri commendat.

CAPVT XXII.

Ioan. 14. **N**on turbetur cor vestrū, vado parare vobis locum. Et si abiero, & preparauero vobis locum, iterū venio, & accipiā vos ad me ipsum, vt vbi sum ego & vos sitis. Ego ad patrem vado: & quodcunq; petieritis patrem in nomine meo, hoc faciā, vt glorificetur pater in filio. Si quid petieritis patrē in nomine meo, hoc faciā. Si diligitis me, mandata mea seruate: & ego rogabo patrem, & alium paraclētum dabit vobis, vt maneat vobiscum in æternum, spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere: quia nō videt eum, nec scit eum. Vos autem cognoscetis eum, quia apud vos manebit, & in vobis erit. Non relinquam vos orphanos, veniam ad vos. Ego viuo, & vos viuetis. In illo die vos cognoscetis: quia ego sum in patre meo, & vos in me, et ego in vobis. Qui habet mandata mea, & seruat ea, ille est qui diligit me. Qui autem diligit me, diligetur à patre meo, & ego diligā eum, & manifestabo ei me ipsum. Si quis diligit me, sermonem meum seruabit:

& pater meus diligit eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Qui nō diligit me, sermones meos non seruat. Hęc loquutus sum vobis apud vos manens. Paraclētus autem spiritus sanctus quem mittet pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia quęcunq; dixerō vobis. Pacem relinquo vobis: pacē meam do vobis, non quomodo mundus dat, ego do vobis. Non turbetur cor vestrū, neq; formidet. Audistis quia ego dixi vobis: vado & venio ad vos. Si diligeretis me, gauderetis vtiq; quia vado ad patrem. Et nunc dixi vobis priusquam fiat, vt quum factū fuerit, credatis. Iam non multa loquar vobiscū. Vt cognoscatur mundus, quia diligo patrem, & sicut mandatum dedit mihi pater, sic facio: surgite, eamus hinc.

Manete in me, & ego in vobis. Sicut palmes non potest ferre fructū à semetipso, nisi manserit in vite: sic nec vos nisi in me manseritis. Ego sum vitis, vos palmites. Qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructū multum, quia sine me nihil potestis facere. Si quis in me nō manserit, mittetur foras sicut palmes, & ardet, & colligent eum, & in ignē mittent, & ardebit. Si manseritis in me, & verba mea in vobis manserint, quodcunq; volueritis, petetis, et fiet vobis. Sicut dilexit me pater, et ego dilexi vos. Manete in dilectione mea. Si pręcepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea, sicut & ego pręcepta patris mei seruauī, & maneo in ei⁹ dilectione. Hęc loquitur sum vobis, vt gaudiū meum in vobis sit, & gaudiū vestrū impleatur. Hoc est pręceptū meum, vt diligatis inuicē, sicut dilexi vos. Maiorem hac dilectionem nemo habet, quā vbi animā suam ponat quis pro amicis suis. Vos amici mei estis, si feceritis quę ego pręcipio vobis. Hęc mando vobis, vt diligatis inuicem. Si mundus vos odit, scitote quia me priorē vobis odio habuit. Si de mundo fuissetis, mundus quod suum erat, diligeret: quia verò de mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus. Memento re sermonis mei quem dixi vobis: Non est seru⁹ maior domino suo. Si me psequuti sunt, & vos psequētur. Adhuc multa habeo vobis dicere, sed nō potestis portare modo,

Ioan. 15.

Ioan. 17.

do. Quum autē venerit ille spiritus veritatis, docebit vos oēm veritatē. Modicū, & iā non videbitis me: & iterū modicum, & videbitis me. Amen, amen dico vobis, quia plorabitis, & flebitis vos, mundus autē gaudebit: vos autē contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Nunc quidē tristitiā habetis: iterum autē videbo vos, & gaudebit cor vestrum, et gaudium vestrum nemo tollet à vobis. Ecce venit hora, & iā venit, vt dispergamini vnusquisq; in propria, & me solum relinquantis. Scriptum est: Percutiam pastorem, & dispergentur oues gregis. Postquam autem resurrexero pręcedam vos in Galilæam. Hęc loquitur sum vobis, vt in me pacem habeatis. In mundo pressuram habebitis: sed confidite ego vici mundum.

Hęc loquutus est Iesus, & subleuatis oculis in cælum dixit: Pater, clarifica filium tuum vt filius tuus clarificet te. Opus consummaui quod dedisti mihi vt faciam. Manifestaui nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi de mundo. Tui erant, et tu mihi eos dedisti, & sermonem tuum seruauerunt. Ego pro eis rogo. Pater sancte, serua eos in nomine tuo, vt sint vnus sicut et nos. Quos dedisti mihi, ego custodiui: & nemo ex eis periit, nisi filius perditionis. Nō pro eis autem rogo tantum, sed & pro eis qui credituri sunt per verbum eorū in me: vt oēs vnus sint sicut tu pater in me, et ego in te, vt & ipsi in nobis vnus sint. Pater, quos dedisti mihi, volo vt vbi sum ego, & illi sint mecum: vt videant claritatem meam quam dedisti mihi, quia dilexisti me ante constitutionem mundi. Notum feci eis nomen tuum, & notum faciā: vt dilectio qua dilexisti me, in ipsis sit, & ego in ipsis.

Iesus cum Apostolis venit in hortum vbi capiendus erat: Orat patrem sudatq; sanguinem: Deinde comprehenditur, Et Apostoli eo relicto, fugiunt.

CAPVT XXIII.

Matth. 26. **I**gitur hymno dicto, egressus Iesus cū discipulis suis, ibat secundū consuetudinem in montem Oliuarum. Et venit cum illis trans torrentem Cedron, in villā quę dicitur Gethsemani, vbi erat hortus, & introiuit ipse, & discipuli eius. Et dixit discipulis suis: Sedete

Matth. 26.

Ioan. 18.

Luc. 22.

Ioan. 18.

Marc. 14.

Luc. 22.

Matth. 26.

hic donec vadam illuc, & orem: orate, ne intretis in tētationem. Et assumpsit Petrum, & Iacobum, & Ioannem, & cœpit pauere, & mœstus esse. Tunc ait illis: Tristis est anima mea vsq; ad mortē: sustinete, hic, & vigilate mecū. Et auulsus est ab eis, quantum iactus est lapidis, & positis genib⁹ procidit super terrā in faciem suam, orans, vt si fieri possit, transferret ab eo hora, et dixit: Abba, pater, omnia tibi possibilia sunt: si vis transfer calicem hunc à me: veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu vis. Et quum surrexisset ab oratione, venit ad discipulos suos, & inuenit eos dormientes prę tristitia, & ait illis: Quid dormitis? Et dicit Petro: Simon dormis? Non potuisti vna hora vigilare mecum? Surgite, vigilate, & orate, vt non intretis in tētationem. Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Et iterum recundò abiit, & orauit, dicens: Pater mi, si non potest hic calix transire, nisi bibam illum, fiat voluntas tua. Et reuersus, venit, & iterum inuenit eos dormientes. Erant enim oculi eorum grauitati, & ignorabant quid responderent ei. Et relictis illis, iterum abiit, & orauit tertio, eundem sermonem dicens. Apparuit autem illi angelus de cælo, confortans eum: & factus in agonia, prolixius orabat. Et factus est sudor eius sicut guttę sanguinis decurrentis in terram. Tunc venit tertio ad discipulos suos, & ait illis: Dormite iam & requiescite. Sufficit, ecce appropinquauit hora, & filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite, eamus, ecce qui me tradet prope est.

Seiebat autē et Iudas qui tradebat eū, locū: quia frequenter Iesus conuenerat illuc cū discipulis suis. Iudas ergo quum accepisset cohortē, & à pontificibus, & pharisæis ministros (adhuc Iesū loquēte) venit illuc, & cum eo turba multa cū lateris, & gladijs, fistibus & armis. Dederat autē signum eis, dicēs, Quemcūq; osculatus fuero, ipse est tenete eum, et ducite eum: et antecedebat eos. Et statim accedens ad Iesum, dixit: Aue Rabbi: et osculatus est eum. Iesus autē dixit illi: Amice, ad quid venisti? Iuda, osculo filium hominis tradis?

Sciens itaq; Iesus omnia quę ventura erant super se, processit, & dixit eis:

Quem

Matth. 16.

Ioan. 18.

Matth. 26.

Luc. 22.

Ioan. 18.

Marc. 14.

Luc. 22.

Ioan. 18.

Quem quæritis? Responderunt ei: Iesum Nazarenum. Dicit eis Iesus: Ego sum. Strabat autem & Iudas qui tradebat eum cum ipsis. Ut ergo dixit eis: Ego sum, abierunt retrorsum, & ceciderunt in terram. Iterum ergo interrogauit eos, Quem quæritis? Illi autem dixerunt: Iesum Nazarenum. Respondit Iesus: Dixi vobis, quia ego sum. Si ergo me quæritis, sinite hos abire: vt impleretur sermo quem dixit: Quia quos dedisti mihi non perdidit ex eis quemquam. Tunc accefferunt illi, et manus iniecerunt in Iesum, & tenuerunt eum.

Ioan. 17. Matt. 16.

Luc. 22. Matt. 26.

Videntes autem hi qui circa ipsum erant quod futurum erat, dixerunt ei: Domine, si percutimus in gladio? Simon ergo Petrus, extendens manum exemit gladium suum, & percutiens seruum principis sacerdotum, amputauit illi auriculam dextram. Erat autem nomen seruo Malchus. Respondens autem Iesus, ait: Sinite vsq; huc. Et quum tetigisset auriculam eius, sanauit eum. Et dixit Petro: Conuertere gladium tuum in vaginam. Omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt. Calicem quem dedit mihi pater, non vis vt bibam illum? an putas, quia non possum rogare patrem meum, & exhibebit mihi plus quam duodecim legiones angelorum? Quomodo ergo implebuntur scripturae, quia sic oportet fieri? Et ait turbis, et ad eos qui venerant ad se, principes sacerdotum, & magistratus templi, et seniores: Tanquam ad latronem existis cum gladijs et fustibus comprehendere me. Quotidie eram apud vos, & sedebam in templo docens, & non me tenuistis: sed hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum. Hoc autem totum factum est, vt adimpleretur scripturae Prophetarum. Tunc discipuli eius omnes relicto eo fugerunt. Adolefcens autem quidam sequebatur eum amictus sindone, super nudo, et tenuerunt eum. At ille reiecta sindone, nudus profugit ab eis.

Matt. 26.

Luc. 22.

Marc. 14.

Iesus ad Annam ducitur, Alapam à seruo pontificis accipit, Ter à Petro abnegatur, Condemnatus, & illudatur in domo Cayphae: Ad Pilatum adductus & coram eo accusatus tacet. Mittitur ad Herodem, Et inde remittitur ad Pilatum.

CAPVT. XXIII.

Cohors autem & tribunus & ministri Iudæorum ligauerunt Iesum, & adduxerunt eum ad Annam primam: erat enim socer Caiaphæ qui erat pontifex anni illius: erat autem Caiphas qui consilium dederat Iudæis, quia expedit vnum hominem mori pro populo. Sequebatur autem Iesum Simon Petrus, & alius discipulus. Discipulus autem ille erat notus pontifici, & introiit cum Iesu in atrium pontificis. Petrus autem stabat ad ostium foris. Exiit ergo discipulus alius qui erat notus pontifici, & dixit ostiariæ: & introduxit Petrum. Dicit ergo Petro ancilla ostiaria, Nunquid & tu ex discipulis es hominis istius? Dicit ille. Non sum. Stabant autem serui & ministri ad prunas, quia frigus erat, & calefaciebant se. Erat autem cum eis, & Petrus, stans, & calefaciens se. Pontifex ergo interrogauit Iesum de discipulis suis et de doctrina eius. Respondit ei Iesus, Ego palam loquutus sum mundo, ego semper docui in synagoga, et in templo, quo omnes Iudæi conueniunt: & in occulto loquutus sum nihil, quid me interrogas? Interroga eos qui audierunt quid loquutus sum ipsis: ecce hi sciunt quæ dixerim ego. Hæc autem quum dixisset, vnus assistens ministrorum dedit Alapam Iesu, dicens: Sic respondes pontifici? Respondit ei Iesus, Si male loquutus sum, testimonium perhibe de malo, si autem bene, quid me cadis? Et misit eum Annas ligatum ad Caiapham pontificem. Erat autem Simon Petrus stans & calefaciens se. Dixerunt ergo ei: Numquid & tu ex discipulis eius es? Negauit ille, & dixit, Non sum. Dicit ei vnus ex seruis pontificis, cognatus eius cuius abscidit Petrus auriculam: Nonne ego te vidi in horro cum illo? Iterum ergo negauit Petrus: & statim gallus cantauit. Et conuersus Dominus, respexit Petrum. Et recordatus est Petrus verbi Domini, sicut dixerat: Quia priusquam gallus cantet, ter me negabis. Et egressus foras Petrus fleuit amare.

Ioan. 18.

Luc. 21.

Matt. 26.

Et adduxerunt Iesum ad Caiapham summum sacerdotem, vbi scribae, & seniores conueniant. Quærebant autem falsum testimonium contra Iesum, vt eum morti traderent, et non inuenerunt, quum multi falsi testes accessissent. Nouissimè autem venerunt duo falsi testes, di-

Marc. 14. Matt. 26.

Luc. 22. Marc. 14. Marc. 26.

Luc. 23. Matt. 27.

dicentes: Quoniam nos audiuimus eum dicentem: Possum destruere templum Dei, & post triduum reedificare illud. Et non erat conueniens testimonium illorum. Et exurgens princeps sacerdotum in medium, interrogauit Iesum, dicens: Nihil respondes ad ea quæ isti aduersum te testificantur? Iesus autem tacebat, & nihil respondit. Et rursus princeps sacerdotum interrogabat eum, & dixit ei: Adiuro te per Deum viuum, vt dicas nobis, si tu es Christus filius Dei. Iesus autem dixit illi: Tu dixisti, Ego sum. Veruntamen dico vobis: A modo videbitis filium hominis sedentem à dexteris virtutis Dei, & venientem in nubibus caeli. Tunc princeps sacerdotum scidit vestimenta sua dicens: Blasphemauit: quid adhuc egemus testibus: Ecce nunc audistis blasphemiam. Quid vobis videtur? At illi omnes condemnauerunt eum, & respondentes, dixerunt: Reus est mortis. Et viri qui tenebant illum, illud ebant ei, & velare faciem eius, & colaphis eum cadere. Alij autem palmas in faciem eius dederunt, & interrogabant eum, dicentes: Prophetiza nobis Christe, quis est, qui te percussit? Et alia multa blasphemantes, dicebant in eum.

Et vt factus est dies, confestim conuenierunt, & consilium inierunt omnes principes sacerdotum, & seniores populi, & scribae, aduersum Iesum, vt eum morti traderent, & duxerunt illum in concilium suum, dicentes: Si tu es Christus dic nobis. Et ait illis: Si vobis dixerero, non credetis mihi: si autem & interrogauero, non respondebitis mihi, neque dimittetis. Ex hoc autem erit Filius hominis sedens à dexteris virtutis Dei. Dixerunt autem omnes: Tu ergo es Filius Dei? Qui ait: Vos dicitis, quia ego sum. At illi dixerunt: Quid adhuc desideramus testimonium? ipsi enim audiuimus de ore eius. Et surgens omnis multitudo eorum, vinculum adduxerunt Iesum, & tradiderunt Pontio Pilato praesidi.

Tunc videns Iudas, qui eum tradidit, quod damnatus esset, poenitentia ductus, retulit triginta argenteos principibus sacerdotum, & senioribus, dicens: Peccauit, tradens sanguinem iustum. At illi dixerunt: Quid ad nos? Tu videris. Et proiecit argenteis in templo, recessit: Et a-

biens, laqueo se suspendit. Principes autem sacerdotum, acceptis argenteis, dixerunt: Non licet eos mittere in corbanam, quia pretium sanguinis est. Consilio autem inito, emerunt ex illis agrum figuli in sepulturam peregrinorum. Propter hoc vocatus est ager ille, Hacedema, hoc est, ager sanguinis, vsque in hodiernum diem. Tunc impletum est quod dictum est per Hieremiam Prophetam dicentem: Et acceperunt triginta argenteos pretium appretiatum, quem appretiauerunt à filiis Israel, & dederunt eos in agrum figuli, sicut constituit mihi Dominus.

Zach. 11.

Ioan. 18.

Matt. 26. Luc. 23.

Ioan. 18. Matt. 27.

Matt. 27. Marc. 15.

Adducunt ergo Iesum à Caiapha in praetorium. Erat autem mane. Et ipsi non introierunt in praetorium, vt non contaminarentur, sed vt manducarent Pascha. Exiit ergo Pilatus ad eos foras, & dixit: Quam accusationem affertis aduersus hominem hunc? Responderunt, & dixerunt ei: Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissemus eum. Dixit ergo eis Pilatus: Accipite eum vos, & secundum legem vestram iudicate eum. Dixerunt ergo ei Iudæi: Nobis non licet interficere quemquam. Vt sermo Iesu impleretur, quem dixit, significans quia morte esset moriturus. Coeperunt autem illum accusare, dicentes: Hunc inuenimus subuertentem gentem nostram, & prohibentem tributa dare Caesari, & dicentem se Christum regem esse. Introiit ergo iterum in praetorium Pilatus, & vocauit Iesum. Iesus autem stetit ante praesidem: & interrogauit eum praeses, & dixit illi: Tu es Rex Iudæorum? Respondit Iesus. A temetipso hoc dicis, an alij tibi dixerunt de me? Respondit Pilatus, Nunquid ego Iudæus sum? Gens tua, & pontifices tradiderunt te mihi, quid fecisti? Respondit Iesus, Regnum meum non est de hoc mundo, si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei vtiq; decertarent, vt non traderer Iudæis, nunc autem regnum meum non est hinc. Dixit itaq; ei Pilatus: Ergo Rex es tu? Respondit Iesus, Tu dicis, quia Rex sum ego. Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, vt testimonium perhibeam veritati. Omnis qui est ex veritate, audit vocem meam. Dicit ei Pilatus, Quid est veritas? Et quum hoc dixisset, iterum exiit ad Iudæos, & dixit eis: Ego nihil inuenio causam in hoc homi-

Si ne.

ne. Accusabant autem eum summi sacerdotes in multis: & quum accusaretur, nihil respondit. Tunc Pilatus rursus interrogauit eum dicens: Non audis quanta aduersum te dicunt testimonia? non respondes quicquam? Iesus autem amplius non respondit ei ad vllum verbum, ita ut miraretur praeses vehementer. At illi inualescebant dicentes. Commouit populum, docens per vniuersam Iudaeam, incipiens a Galilaea usque huc.

Pilatus autem audiens Galilaeam, interrogauit, si homo Galilaeus esset. Et ut cognouit, quod de Herodis potestate esset, remisit eum ad Herodem, qui & ipse Hierosolymis erat illis diebus. Herodes autem viso Iesu, gaudens est valde: erat enim cupiens ex multo tempore videre eum, eo quod audierat multa de eo, & sperabat signum aliquod videre ab eo fieri. Interrogabat autem eum multis sermonibus. At ipse nihil illi respondebat, strabant autem principes sacerdotum & scribae constanter accusantes eum. Spreuit autem illum Herodes cum exercitu suo, & illi induitum veste alba, & remisit ad Pilatum. Et facti sunt amici Herodes, & Pilatus in ipsa die: nam antea inimici erant ad inuicem.

Iesus ad mortem postulat, Flagellatur, Coronatur spinis, & morti adiudicatus voluit a Iudaeorum traditur.

CAPVT XXV.

Pilatus autem conuocatis principibus sacerdotum, & magistratibus, & plebe, dixit ad illos: Obrulistis mihi hunc hominem quasi auertentem populum: & ecce ego coram vobis interrogans, nullam causam inuenio in homine isto, ex his in quibus eum accusatis, sed neque Herodes: Nam remisit vos ad illum, & ecce nihil dignum morte actum est ei. Emendatum ergo illum dimittam. Per diem autem solennem consueuerat praeses populo dimittere vnum ex vincis, quemcunq; petissent: habebat autem tunc vincitum insignem, qui dicebatur Barabas, qui in seditione fecerat homicidium. Et quum ascendisset turba, coepit rogare, sicut semper faciebat illis, & dixit: Quem vultis dimittere vobis, Barabam an Iesum, qui dicitur Christus? Sciebat enim quod per inuidiam tradidissent eum summi sacerdotes. Sedente autem illo pro tri-

bunali, misit ad eum vxor eius, dicens: Nihil tibi & iusto illi, multa enim passa sum hodie per visum propter eum. Principes autem sacerdotum, & seniores peruerserunt populis, ut magis peterent Barabam, Iesum vero perderent. Respondens autem praeses, ait illis: Quem vultis vobis de duobus dimittere? At illi simul omnes clamauerunt: Tolle hunc, & dimitte nobis Barabam. Iterum autem Pilatus, locutus est ad eos, volens dimittere Iesum: Quid igitur vultis faciam de Iesu, qui dicitur Christus? At illi succlamabant, dicentes: Crucifige, Crucifige eum. Pilatus vero dicebat illi: Quid enim mali fecit iste? Nullam causam mortis inuenio in eo. Corripiam ergo illum, & dimittam. At illi magis clamabant dicentes, Crucifigatur.

Tunc ergo apprehendit Pilatus Iesum, & flagellauit. Et milites praesidis, suscipientes Iesum, duxerunt in atrium praetorii, & congregauerunt ad eum vniuersam cohortem, & exuentes eum, chlamydem coccineam circumdederunt ei: & placentes coronam de spinis posuerunt super caput eius, & arundinem in dextra eius. Et genu flexo ante eum, illud ebant ei, dicentes: Ave Rex Iudaeorum. Et acceperunt arundinem, & percutiebant caput eius, & conspuebant eum, & dabant ei alapas.

Exiit iterum Pilatus, & dicit eis: Ecce adduco vobis eum foras, ut cognoscatis, quia in eo nullam inuenio causam. Exiit ergo Iesus foras, portans coronam spineam, & purpureum vestimentum, & dicit eis: Ecce homo. Quum ergo vidissent eum pontifices, & ministri, clamabant dicentes: Crucifige, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Accipite eum vos, & crucifigite: ego enim non inuenio in eo causam. Responderunt ei Iudaei: Nos legem habemus, & secundum legem debet mori, quia filium Dei se fecit. Quum ergo audisset Pilatus hunc sermonem, magis timuit. Et ingressus est praetorium iterum, & dicit ad Iesum: Vnde es tu? Iesus autem respondit non dedit ei. Dicit ergo ei Pilatus: Mihi non loqueris? Nescis quia potestatem habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te? Respondit Iesus: Non haberes potestatem aduersum me vllam, nisi tibi datum esset desuper. Propterea

terea qui me tradidit tibi, maius peccatum habet. Et exinde quaerebat Pilatus dimittere eum. Iudaei autem clamabant dicentes: Si hunc dimittis, non es amicus Caesaris: omnis enim qui se regem facit, contradicit Caesari.

Pilatus autem quum audisset hos sermones adducit foras Iesum, & sedit pro tribunali in loco qui dicitur Lithostratos, Hebraice autem Gabbatha. Erat autem paraescue Pascha, hora quasi sexta, & dicit Iudaeis: Ecce Rex vester. Illi autem clamabant: Tolle, tolle, crucifige eum. Et instabant vocibus magnis, postulantes ut crucifigerent, & inualescebant voces eorum. Dicit eis Pilatus: Regem vestrum crucifigam? Responderunt pontifices: Non habemus Regem, nisi Caesarem. Videns autem Pilatus, quia nihil proficeret, sed magis tumultus fieret, accepta aqua lauit manus coram populo dicens: Innocens ego sum a sanguine iusti huius, vos videritis. Et respondens vniuersus populus, dixit: Sanguis eius super nos, & super filios nostros. Tunc Pilatus volens populo satisfacere, adiudicauit fieri petitionem eorum. Dimisit ergo illis Barabam, qui propter homicidium, & seditionem missus erat in carcerem. Iesum vero tradidit voluntati eorum, ut crucifigeretur.

Iesus ad Caluariam ducitur, Crucifigitur, Emittit spiritum, Lanca vulneratur, & sepelitur.

CAPVT XXVI.

Acciperunt autem Iesum, & exueunt eum chlamyde, & induerunt eum vestimentis eius, & eduxerunt eum, ut crucifigerent. Et baiulans sibi crucem, exiit in eum qui dicitur Caluariae locum, Hebraice Golgatha. Et quum duceret eum, inuenerunt, & apprehederunt hominem Cyreneum nomine Simonem, venientem de villa, patre Alexandri & Rufi: hunc angariauerunt, & imposuerunt illi crucem portare post Iesum. Sequebatur autem illum multa turba populi, & mulierum quae plangebant, & lametabantur eum. Conuersus autem ad illas Iesus dixit, Filiae Hierusalem, nolite flere super me, sed super vos ipsas flete, & super filios vestros: quoniam ecce venient dies, in quibus dicent: Beatae steriles, & ventres qui non genuerunt, & vbera quae non

lactauerunt. Tunc incipient dicere montibus: Cadite super nos: & collibus, operite nos. Quia si in viridi ligno haec faciunt, in arido quid fiet? Ducebantur autem, & alij duo nequam cum eo, ut interficerentur, & venerunt in locum Caluariae. Et dederunt ei vinum myrrathum bibere, cum felle mistum: & cum gustasset, noluit bibere. Et ibi crucifixerunt eum, & cum eo duos latrones, vnum a dextris, & alterum a sinistris eius, medium autem Iesum. Et impleta est scriptura quae dicit: Et cum iniquis reputatus est. Iesus autem dicebat: Pater dimitte illis, non enim sciunt quod faciunt.

Scriptum autem, & titulum causae eius Pilatus, & posuit super crucem supra caput eius. Erat autem scriptum: Iesus Nazarenus, Rex Iudaeorum. Hunc ergo titulum multi Iudaeorum legerunt, quia prope civitatem erat locus ubi crucifixus est Iesus. Et erat scriptum Hebraice, Graece, & Latine. Dicebant ergo Pilato pontifices Iudaeorum: Noli scribere: Rex Iudaeorum, sed quia ipse dixit, Rex sum Iudaeorum. Respondit Pilatus, Quod scriptum est, scripsi.

Milites ergo quum crucifixissent eum, acceperunt vestimenta eius (& fecerunt quatuor partes, unicuique militi partem) & tunicam. Erat autem tunica incosutilis, desuper contexta per totum. Dixerunt ergo adinuicem: Non scindam eam, sed fortiamur de illa cuius sit. Ut impleretur quod dictum est per Prophetam dicentem: Partiti sunt vestimenta mea sibi, & in vestem meam miserunt sortem. Et milites quidem haec fecerunt, & sedentes seruabant eum. Et stabat populus expectans. Praeterentes autem blasphemabant eum, mouentes capita sua, & dicentes: Vach: qui destruis Templum Dei, & in tribus diebus illud reedificas, saluum fac te ipsum: si filius Dei es, descende de cruce. Similiter & principes sacerdotum illudentes ad alterutrum cum scribis, & senioribus dicebant: Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere. Si Christus Rex Israel est, descendat nunc de cruce, ut videamus, & credamus. Condidit in Deo, liberet nunc eum si vult. Dixit enim. Quia filius Dei sum. Illud ebant ei & milites, accedentes, & dicentes: Si es Rex Iudaeorum, saluum te fac.

dic eis: Ascendo ad patrem meum, & patrem vestrum, Deum meum, & Deum vestrum.

Matt. 28.

Venit Maria Magdalena cum alijs mulieribus: et ecce Iesus occurrit illis dicens: Aucte. Illae autem accesserunt, & tenuerunt pedes eius, & adorauerunt eum. Tunc ait illis Iesus: Nolite timere, ite, nunciate fratribus meis, ut eant in Galilaeam, ibi me videbunt. Surgens ergo Iesus mane prima sabbathi, apparuit primo Magdalena: quae vadens nunciavit discipulis lugentibus et flentibus: Quia vidi Dominum, et haec dixit mihi.

Marc. 16.
Ioan. 20.

Matth. 28.

Ecce autem quidam de custodibus venerunt in civitatem, et nunciaverunt principibus sacerdotum omnia quae facta fuerant. Et congregati cum senioribus consilio accepto, pecuniam copiosam dederunt militibus, dicentes: Dicite quia discipuli eius nocte venerunt, & furati sunt, nobis dormientibus. Et si hoc auditum fuerit a Praefide, nos suadebimus ei, & securos vos faciemus. At illi accepta pecunia, fecerunt sicuti erant edocti. Et divulgatum est verbum istud apud Iudaeos, usque in hodiernum diem.

Iesus in die resurrectionis suae, apparet duobus discipulis euntibus in Emaus, & alijs: Rursumque post dies octo praesente Thomae venit ad eos.

CAPVT XXVIII.

Luc. 24.

Dvo autem ex discipulis Iesu ibant ipsa die in castellum, quod erat spacio stadiorum sexaginta ab Hierusalem, nomine Emaus: & ipsi loquebantur ad inuicem de his omnibus quae acciderunt. Et factum est, dum fabularentur, & secum quaererent, & ipse Iesus appropinquans, ibat cum illis. Oculi autem illorum tenebantur, ne eum agnoscerent. Et ait ad illos: Qui sunt hi sermones, quos confertis ad inuicem, ambulantes, et estis tristes? Et respondens vnus, cui nomen Cleophas, dixit ei, Tu solus peregrinus es in Hierusalem, & non cognouisti quae facta sunt in illa his diebus? Quibus ille dixit, Quae? Et dixerunt, De Iesu Nazareno, qui fuit vir Propheta, potens in opere, & sermone, coram Deo, & omni populo. Et quomodo eum tradiderunt summi sacerdotes, et principes nostri, in damnationem mortis, & crucifixerunt eum: nos

autem sperabimus quia ipse esset redempturus Israel, & nunc super haec omnia, tertia dies est hodie, quae facta sunt.

Sed & mulieres quaedam ex nostris terruerunt nos, quae ante lucem fuerunt ad monumentum, et non inuenio corpore eius, venerunt dicentes, se etiam visionem angelorum vidisse, qui dixerunt cum viuere. Et abierunt quidam ex nostris ad monumentum, & ita inuenerunt sicut mulieres dixerunt, ipsum vero non inuenerunt. Et ipse dixit ad eos: O stulti, & tardi corde ad credendum in omnibus quae loquuti sunt Prophetae: Nonne haec oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam? Et incipiens a Moyse, & omnibus Prophetis, interpretabatur illis in omnibus scripturis quae de ipso erant. Et appropinquauerunt castello quo ibant, & ipse se finxit longius ire. Et coegerunt illum dicentes: Mane nobiscum, quoniam aduesperascit, & inclinata est iam dies. Et intrauit cum illis. Et factum est, cum recuberet cum eis, accepit panem, et benedixit, ac fregit, et porrigebat illis. Et aperti sunt oculi eorum, & cognouerunt eum, & ipse euauit ex oculis eorum. Et dixerunt ad inuicem: Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, dum loqueretur in via, & aperiret nobis scripturas? Et surgentes eadem hora, regressi sunt in Hierusalem, & inuenerunt congregatos undecim, et eos qui cum illis erant, dicentes: Quod surrexit Dominus verè, & apparuit Simoni. Et ipsi narrabant quae gesta erant in via, et quomodo cognouerunt eum in fractione panis.

Quum autem haec loquerentur, et sero esset die illo, & fores essent clausae, ubi erant congregati propter metum Iudeorum, venit Iesus et stetit in medio eorum, & dicit eis, Pax vobis, ego sum, nolite timere. Conturbati vero, & conterriti, existimabant se spiritum videre. Et dixit eis: Quid turbati estis, & cogitationes ascendunt in corda vestra? Videre manus meas, et pedes meos, quia ego ipse sum, palpate, & videte, quia spiritus carnis et ossa non habet, sicut me videtis habere. Et quum hoc dixisset, ostendit eis manus & pedes et latera. Gauisi sunt ergo discipuli, viso Domino. Adhuc autem illis non credentibus, & mirantibus praegaudio, dixit: Habetis hic aliquid quod mandu-

Ioan. 20.

Luc. 24.

Ioan. 16.

Luc. 24.

du.

Ioan. 20.

ducetur? At illi obtulerunt ei partem piscis assi, & fauam mellis. Et quum manducasset coram illis, sumens reliquias dedit eis. Et dixit iterum, Pax vobis. Sicut misit me pater, & ego mitto vos. Hoc quum dixisset, insufflauit, & dicit eis: Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt.

Thomas autem vnus ex duodecim, quod dicitur Didymus, non erat cum eis, quando venit Iesus. Dixerunt ergo ei alij discipuli: Vidimus Dominum. Ille autem dixit eis: Nisi videro in manibus eius fixuram clauorum, & mittam digitum meum in locum clauorum, & mittam manum meam in latus eius, non credam. Et post dies octo, iterum erant discipuli eius intus, & Thomas cum eis. Venit Iesus ianuis clausis, & stetit in medio, & dixit, Pax vobis. Deinde dicit Thomae, Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & aufer manum tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis. Respondit Thomas, & dixit ei: Dominus meus, & Deus meus. Dixit ei Iesus: Quia vidisti me Thomas, credidisti: Beati qui non viderunt, & crediderunt.

Multa quidem & alia signa fecit Iesus in conspectu discipulorum suorum, quae non sunt scripta in libro hoc. Haec autem scripta sunt, ut credatis, quia Iesus est Christus Filius Dei, ut credentes, vitam habeatis in nomine eius.

Iesus apparet discipulis ad mare Tyberiadis, ac deinde in monte Galilaeae, promittit etiam eis Spiritum sanctum, Et ascendit in caelum.

CAPVT XXIX.

Ioan. 21.

Postquam manifestauit se iterum Iesus ad mare Tyberiadis. Manifestauit autem sic: Erant simul Simon Petrus, & Thomas qui dicitur Didymus, & Nathanael, qui erat a Cana Galilaeae, & filij Zebedaei, & alij ex discipulis eius duo. Dicit eis Simon Petrus: Vado piscari. Dicunt ei, Venimus & nos tecum. Et exierunt, & ascenderunt in nauim. & illa nocte nihil prendiderunt. Mane autem facto, stetit Iesus in littore. Non tamen cognouerunt discipuli, quia Iesus est. Dicit ergo eis Iesus: Pueri, nūquid pulmentarium habetis? Responderunt ei: Non. Dicit

eis: Mittite in dextram nauigij rete, & inuenietis. Miserunt ergo, & iam non valebant illud trahere pra multitudine piscium. Dicit ergo discipulus ille quem diligebat Iesus, Petro, Dominus est.

Simon Petrus quum audisset, quia Dominus est, tunica succinxit se (erat enim nudus) & misit se in mare. Alij autem discipuli nauigio, venerunt (non enim longe erant a terra, sed quasi cubitis ducentis) trahentes rete piscium. Ut ergo descenderunt in terram, viderunt prunas positas, & piscem superpositum, & panem. Dicit eis Iesus: Afferte de piscibus quos prendidistis nunc. Ascendit Simon Petrus, & traxit rete in terram, plenam magnis piscibus, centum quinquaginta tribus. Et quum e tot essent, non est scissum rete. Dicit eis Iesus: Venite, prandete. Et nemo audebat discumbentium interrogare eum. Tu quis es? scientes quia Dominus est. Et venit Iesus, accepit panem, & dabat eis, & piscem similiter. Quum ergo pransissent, dicit Simoni Petro Iesus: Simon Iona, diligis me plus his? Dicit ei: Etiam Domine, tu scis quia amo te. Dicit ei: Pasce agnos meos. Dicit ei iterum, Simon Iona, diligis me? Ait illi: Etiam Domine, tu scis quia amo te. Dicit ei: pasce agnos meos. Dicit ei tertio: Simon Iona, amas me? Contristatus est Petrus, quia dixit ei tertio, Amas me: & dixit ei: Domine tu omnia scis: tu scis quia amo te. Dicit ei: Pasce oues meas. Amen amen dico tibi, quum esses iunior, cingebas te, & ambulabas vbi volebas, quum autem senexeris, extends manus tuas: & alius te cinget, & ducet quod tu non vis. Hoc autem dixit, significans quia morte clarificaturus esset Deum.

Undecim autem discipuli abierunt in Galilaeam, in montem vbi constituerat illis Iesus. Et videntes eum, adorauerunt, quidam autem dubitauerunt. Et accedens Iesus, loquitur est eis dicens: Data est mihi omnis potestas in caelo, & in terra. Euntes ergo in mundum vniuersum, docete omnes gentes, & praedicare Euangelium omni creaturae: baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, docentes eos seruare omnia quaecumque mandauimus vobis. Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem saeculi.

Sc 4

Et

Luc. 24.

Et dixit ad eos: Hæc sunt verba quæ loquitur sum ad vos, quum adhuc essem vobiscum, quoniam necesse est impleri omnia quæ scripta sunt in lege Moysi, & Prophetis, & Psalmis de me. Tunc aperuit illis sensum, ut intelligerent scripturas, & dixit eis: Quoniam sic scriptum est, & sic oportebat Christum pati, & resurgere a mortuis tertia die, & predicari in nomine eius poenitentiam, & remissionem peccatorum in omnes gentes, incipientibus ab Hierosolyma. Vos autem testes estis horum. Et ego mittam promissum patris mei in vos: Vos autem sede-

te in ciuitate, quoad usque induamini virtute ex alto.

Eduxit autem eos foras in Bethaniam: Et postquam loquutus est eis, eleuatis manibus suis, benedixit eis. Et factum est dum benediceret illis recessit ab eis, & ferebatur in caelum, & sedit a dextris Dei. Et ipsi adorantes regressi sunt in Hierusalem cum gaudio magno, & erant semper in templo, laudantes, & benedicentes Deum. Sunt autem, & alia multa quæ fecit Iesus, quæ si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere posse eos, qui scribendi sunt libros.

APPENDIX EX ACTIS APOSTOLORVM
CONTINENS ASCENSVM DOMINI IESV

in caelum, & descensum Spiritus sancti
in discipulos.

Act. 1.

IESVS præbuit discipulis suis seipsum viuum post passionem suam in multis argumentis: per dies quadraginta apparuit eis, & loquens de regno Dei. Et conuolens, præcepit eis, ab Hierosolymis ne discederent, sed expectaret promissionem patris: Quam audistis, inquit, per os meum, Quia Ioannes quidem baptizauit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu sancto, non post multos hos dies. Igitur qui conuenerant, interrogabant eum, dicentes: Domine, si in tempore hoc restitues regnum Israel? Dixit autem eis: Non est vestrum nosse tempora vel momenta, quæ pater posuit in sua ipsius potestate, sed accipietis virtutem superuenientis Spiritus sancti in vos, & eritis mihi testes in Hierusalem, & omni Iudæa, & Samaria, & usque ad vltimum terræ.

Quum hæc dixisset, videntibus illis, eleuatus est, & nubes suscepit eum ab oculis eorum. Cumque intuerentur in caelum, euntem illum: ecce duo viri asterunt iuxta illos in vestibus albis, qui & dixerunt: viri Galilæi, quid statis aspicientes in caelum? Hic Iesus qui assumptus est a vobis in caelum, sic veniet, quem admodum vidistis eum euntem in caelum. Tunc reuersi sunt Hierosolymam ad montem qui vocatur Oliueti, qui est iux-

ta Hierusalem, sabbathi habens iter. Et quum introissent in cœnaculum, ascenderunt ubi manebat Petrus, & Ioannes, & Iacobus, & Andreas, Philippus, & Thomas, Bartholomæus, & Martheus, Iacobus Alphæi, & Simon Zelotes, & Iudas Iacobi: hi omnes erant perseverantes vnamiter in oratione, & obsecratione cum mulieribus, & Maria matre Iesu, & fratribus eius.

In diebus his exurgens Petrus in medio fratrum dixit, (erat autem turba hominum simul ferè centum viginti) Viri fratres, oportet ex his viris qui nobiscum sunt congregati in omni tempore, quo intravit, & exiit inter nos Dominus Iesus, incipiens a baptismo Ioannis, usque in diem qua assumptus est a nobis, teste resurrectionis eius nobiscum fieri unum ex istis. Et statuerunt duos: Ioseph, qui vocatur Barsabas, qui cognominatus est Iustus, & Matthiam. Et orantes, dixerunt: Tu Domine, qui corda nosti omnium, ostende quem elegeris ex his duobus vnum, accipere locum ministerij huius, & apostolatus, de quo præuaricatus est Iudas, ut abiret in locum suum. Et dederunt sortes eis: & cecidit sors super Matthiam, & annumeratus est cum vndecim Apostolis.

Et quum complerentur dies Pentecostes, erant omnes pariter in eodem loco: & factus est repente de caelo sonus, tanquam aduenientis spiritus vehementis, & repleuit totam domum ubi erant

sedentes. Et apparuerunt illis dispersitæ linguæ tanquam ignis, sedit super singulos eorum: & repleti sunt omnes Spiritu sancto: & coeperunt loqui varijs linguis, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis. Erant autem in Hierusalem habitantes Iudæi, viri religiosi ex omni natione, quæ sub caelo est. Facta autem hac voce, conuenit multitudo, & mense confusa est, quoniam audiebat unusquisque linguam suam loquentes. Stupebant autem omnes, & mirabantur, ad inuicem dicentes: Nonne ecce omnes isti qui loquuntur Galilæi sunt? & quomodo nos audiuimus unusquisque linguam nostram, in qua nati sumus? Parthi, & Medi, & Elamitæ, & qui habitant Mesopotamiam, Iudæam, & Cappadociam, Pontum & Asiam, Phrygiam, & Pamphylia, Aegyptum, & partes Libyæ, quæ est circa Cyrenem, & aduenæ Romani, Iudæi quoque, & Proselyti, Cretes, & Arabes: audiuimus eos loquentes nostris linguis magnalia Dei. Stupebatur autem omnes, & mirabantur, ad inuicem dicentes:

Quidnam vult hoc esse? Alij autem iridentes, dicebant: Multo pleni sunt isti. Stans autem Petrus cum vndecim leuauit vocem suam, & loquens est eis, Viri Iudæi, & qui habitatis Hierusalem vniuersi, hoc vobis notum sit, & auribus percipite verba mea. Non enim sicut vos aestimatis, hi ebrii sunt, quum sit hora die tertia: sed hoc est quod dictum est, per Prophetam Iocel: Et erit in nouissimis diebus, dicit Dominus, Effundam de Spiritu meo super omnem carnem: & prophetabunt filij vestri, et filia vestra, et iuuenes vestri visiones videbunt, et seniores vestri somnia somnabunt. Et quidem super seruos meos, & super ancillas meas in diebus illis effundam de Spiritu meo, & prophetabunt, et dabo prodigia in caelo sursum, & signa in terra deorsum, sanguinem & ignem, & vaporem fumi. Sol conuertetur in tenebras, & luna in sanguinem, antequam veniat dies Domini magnus, & manifestus. Et omnis qui inuocauerit nomen Domini, saluus erit.

F I N I S.

PRAECLARA ADMODVM DOMINICAE
PASSIONIS EXPLICATIO, QUAE FERÈ

tota desumpta est ex pijs Exercitijs D.
Ioannis Thaulcri.

Iesus post esum agni Paschalis pedes Apostolorum suorum lauat,
& sacram Eucharistiam instituit.

CAPVT I.

1. Pet. 1.

Propropinquate tempore gratia, & misericordia, quo Christus Iesus ab aeterno constituerat perficere salutem nostram nosque redimere: non corruptibilibus auro vel argento, sed precioso sanguine suo: ex vero amore ceu liberalissimus paterfamilias, celebrem cum discipulis suis cenam agere voluit, antequam per acerbissimam mortem discederet ab eis: idque in signum magnæ dilectionis qua tenebatur erga illos.

Ioan. 14. & 16.

Et quum vidisset eos ob mortem passionem suam è vicino imminentem vehementer affligi, quod à tam fideli patre, & amabili præceptore separandi

essent ex magna compassione, multum eos benignè consolatus est, dicens: Nolite trisari, neque turbetur cor vestrum: Non relinquam vos orphanos. Expedi vobis ut ego vadam. Vadam ergo, & iterum veniam ad vos. Sed quum cerneret eos prorsus pusillanimes esse, & grauius angere, & alios quidem vberim lachrymas fundere, alios verò ex imo pectore alta ducere suspiria, cuncta illius viscera (ut est misericordissimus) compassione mota sunt: simulque voce consolatoria affatus est eos, dicens: Filioli dulcesque discipuli mei, nolite timere, nolite turbari: Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem seculi.

Cæterum preparato iam agno paschali eo loco ubi ipse mandauerat, ingressus est cœnaculum, & secuti sunt eum discipuli.

Matth. 28.

discipuli eius. Agē sequamur & nos. Neque enim pius Dominus aliquem inde famelicium abire patietur.

Ioan. 13.

Agno deinde Paschali iuxta ritum & legem Iudaicam, absumpro, vniuersas virtutes suas quas omni vite suae tempore diuersis modis mirifice exercuerat, iam ob hominum infirmitatem velut in summa quadam duabus partibus (nēpe humilitate, & charitate) complexus est. Surrexit ergo de mēsa, & linteo quodā precinctus, coepit diligenter admodum abluere pedes discipulorum suorum. Nimirum in insignis exemplum humilitatis, opus hoc grande peregit in ipso vite suae termino: vt & charis discipulis suis, & nobis omnibus altius imprimeret virtutem profundae humilitatis: sine qua, nec peristere, nec progredi in virtutibus aliquis potest. Et reuera quomodo maiorem nobis dulcis Dominus humilitatem exhibere potuisset, quam quod immunos pedes creaturarum suarum abluir? Ad terram vsq; sese dimisit, & discipulorum suorum omnium seruus effectus est. Quis obsecro sine compunctione videre possit regem gloriae (cuius admirabilem potentiam stupent, & cum tremore adorant spiritus angelici) praecinctu linteo, tam studiosè abluere sordidos pedes suorum suorum?

Ephes. 2. Philip. 2.

Sedebant discipuli: at virtus omnipotentis Dei ad terram vsque sese deiecit, & Dominus dominantium coram illis genu flexit, in cuius nomine genu curuatur omniū. O quam humiliter, quam deuote, quam amabiliter de vno ad alium possitis humi sacris genibus processit, nitidifq; manibus suis illorum tractauit sordes, imò & officiose lauit, extersit, osculatus est? Nec pedes modò amicorum, sed etiam proditoris sui ita abluere, & osculari voluit, quum tamē ab isto sciret se triginta argenteis venditum: nec quicquam alijs minus ei praestitit verè pius Iesus.

Ioan. 13.

Igitur hoc tam admirandae humilitatis opus fecit ad nostri institutionē. Audi ipsum dicentem discipulis suis: Scitis quid fecerim vobis? Si ego Dominus & magister laui pedes vestros, & vos debetis alter alterius lauare pedes. Exemplum enim dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis, & vt vos alter alteri mutua charitatis opera pra-

stetis, idq; nō amicis tantum, sed etiam inimicis.

Quum itaq; Dominus Iesus dilectos discipulos suos in vera humilitate verbis, & exemplis instituisset, iamq; propinquum esset tempus passionis, cosdē & nos omnes etiam alteram suam virtutem non minus quam praecedentem nobis ad salutem necessariam docere voluit, perfectam videlicet charitatem. Has duas virtutes ceu testamento ad perennem memoriam nobis dereliquit, cupiens eas intimis imprimere cordibus nostris. Audi quid benignissimus Dominus dicat discipulis suis: Filioli, mandatum nouum dō vobis. Quasi diceret: Multas à me institutiones, diuersaque & numerosa praecēpta habetis: sed iam praecēptum nouum dō vobis, summam quandam, & clausulam cunctarum institutionum mearum, hoc est, vt diligatis inuicem sicut dilexi vos: vt sicut ego animam pro vobis pono, ita & vos ad mortem vsq; inuicem diligatis, & eis beneficiatis qui vos prosequuntur, ac mala vobis irrogant. Hoc nouum charitatis praecēptum dominus Iesus non solum verbo docuit: sed etiā opere praestitit. Et enim declarare voluit, veros nos esse filios suos: nec vllum vnquam naturalem patrem tanto filios amore complexum esse, quanto ipse nos complexus sit. Vnde tanquam fidelissimus parens praestantissimum nobis reliquit testamentum, & excellentissimum nobis legauit bonum, quod caelo terraq; dignius, & melius est, sacratissimumq; videlicet corpus suum in cibum, & preciosum sanguinem in potum.

Humilitate praecipue & charitate memorius Christus suis commendat. Ioan. 13.

O admirabile mysteriū, o praecellentissimum sacramentum. O vos omnes quotquot Deum amatis, venite, videte, admiramini, obstupescite & laudate. Tale namq; tamque admirandū opus operatus est in nobis dominus, vt quisquis hoc pie voluerit perscrutari, non possit non spiritu contabescere, deficere intellectu, imò cunctis viribus praenimia admiratione destitui. Planè si quis fundū charitatis huius pro humana fragilitatis modulo, auxiliante sibi gratia Dei, intellectu praeuestigare volet, quanto scilicet ex amore hoc ipsum Deo facere dignat⁹ sit, nimirū cor illius liquefiet, cōflagrabitq; dilectionis incendio.

Liberalis largitio.

dio. In isto opere omnipotens Deus suam nobis largitur diuinitatem cum humanitate coniunctam, & vnitam, vt eam intus nos suscipiamus. Sicut enim cibus ab homine sumptus transit in illius substantiam, sitq; vnus cum homine natura: ita quisquis hunc cibū dignè percipit, vnū cum eodem per gratiā efficitur. Nam quemadmodū diuus Augustinus ait: Non nos diuinam hanc escam in nostram mutam⁹ substantiam: sed ipsa potius nos in se transmutat atq; transformat, efficitq; nos Deiformes, & vnus secum naturā: veluti ignis naturam in se ligni trahit, & absumit, ipsumq; transformat in ignem.

Augustin.

Cur iam cor non inardescat dilectione, non excitetur, & moueatur ad deuotionem, vbi attēderit quanto amore, & desiderio flagrarit potens ille rex gloriae & Dominus maiestatis, erga nos viles creaturas suas, qui non nisi puluis, & cinis sumus? Nam quia cor illius paternū atq; piissimū nihil melius, nihil sublimius excogitare potuit: seipsum nobis dedit vt nobis largi suam bonitatem, & altissimū cordis sui demonstraret amorem. Liberalis prorsus largitio est, quā quis dat seipsum: sed multo liberalius est, quā quis tali se ratione largitur. Dedit namq; seipsum nobis in patrem, in fratrem, in sociū, in cibum, in precium, in intercessorem, & aduocatum. Denique, & olim sese nobis in perenne premium datur⁹ est: tumq; seipso nos prorsus exfatiabit, & erit nobis quicquid desiderare potuerimus.

O praedicanda potentia Dei, quae sub specie panis exigui, sublimem diuinitatem suam, perfectum corpus sanctamq; animam suam hominibus vnueris integre praebere potuit in cibum: qui ab vnoquoq; totus sumitur, & tamen in se ipso integer, & incorruptus perseuerat. O stupenda sapientia Dei, quae hūc subtilem, & salutarem modum pro salute nostra instituit. O incomprehensibilis bonitas Dei, quae tam sublime charitatis opus, nostrae salutis causa perfecit. O salutaris esca, per quam filij hominum transeunt in filios Dei. O desiderabilis, o sacer, & adorande panis, qui mentem reficis, cor hominis confirmas, & spiritum exhilaras. Hic planè est panis saporis seu manna caeleste, plenum spirituali-

bus delitijs, in quo nihil est asperum. Quid multis? In hoc dignissimo sacramento quicquid vel cogitari vel desiderari potest, accipitur. Enimuerò sumitur hic verus Dei filius Iesus Christus, verus Deus, & homo verus, semper vnus existens cum patre, & spiritus sancto. Et quicquid demū virtutis ac meriti Christus in vita, & passione sua exercuit obtinuitq; id omne hic percipitur ab anima dignè preparata. Imò & paratus est dulcis Iesus cunctas has virtutes per piissimam, & largissimam bonitatem suam donare nobis, perinde ac si ipsi eas exercitassemus.

Festinemus igitur omni studio expurgare corda nostra ab omni iniquitate peccati, atque exornare ea virtutibus, & operibus bonis, vt cibum hunc salutiferum semper accipere idonei simus ad eternam gloriam benignissimi creatoris.

Iesus in hortu ubi capiendus erat venit, ibiq; ingentem merorem, & angustiam ob imminentem passionem profert.

CAPVT II.

Quum itaque prope esset tempus, vt dominus Iesus ex hoc mundo transiret ad patrem, constituto iam ab eo (ceu patre fidelissimo) cum dilectis discipulis testamento suo, relicto videlicet eis praecipuo, & excellentissimo bono, quod cor ipsius paternum excogitare poterat, vt pote sacratissimo corpore in cibum, & precioso sanguine in potum: hoc, inquam, opere peracto, & consummato, quum hymnum dixisset Deo patri, exiit cum discipulis suis in montē Oliueti trans torrentem Cedron, vbi erat hortus quidam, quo saepe orationis gratia conuenire solitus fuit cum eisdem discipulis suis. Aitq; ad eos: Sedere hic, vigilate, & orate, vt non intretis in tentationem. Assumpsitq; Petrum & duos filios Zebedaei, Iacobum, & Ioannem, vt pote secretissimos, fidissimos, maximeq; dilectos quos haberet amicos suos: vt quibus gloriam diuinitatis suae in transfiguratione ostenderat, etiā doloris sui in passione acerbiter demonstraret.

Matth. 26. Ioan. 18. Marc. 14. Luc. 22. Matth. 26.

Luc. 9. Matth. 27.

Hic nunc adfatis, quotquot Deum diligitis: attendite, & videte, quanta fecit dominus animabus nostris. Iam nunc aperitur

Colof. 2.

ritur liber vitæ in quo relucet veritas, & omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ sunt absconditi, qui scætet doctrinis, & mysterijs abundat. Nunc planè speculum virtutum omnium cunctis manifestè proponitur. Nunc exhibetur immensæ thesaurus diuitis patrisfamilias: ex quo inopes, infirmi, et oppressi omnes largissimis exhilarantur donis: ita ut unicuique liceat ex sacris Christi Iesu haurire visceribus quicquid sibi deesse intelligit. Copiosam namque profundunt gratiam: & ut largius fluerent, pluribus in locis scissa atque patefacta sunt. Nunc denique ignis ille, quem pater cælestis misit in terram ad eod accensus est, ut flamma coelum contigerit, atque per intemperantem calorem suum frigidam terrâ, & dura saxa emollierit perripertq;

Et reuera quisquis deuota meditatione ad hunc ignem propius accesserit, incendium hoc euadere non valebit. Cuius enim vel faxeum cor nõ liquecat, dũ aduertit immensam Iesu Christi bonitatẽ, quanto ille erga nos viles terræ vermiculos desiderio reueatur, & quãtopere sitierit salutẽ nostram, exponens pro illa iuuenile ac elegans corp⁹ suum, & quicquid habuit.

Enimuerò nulla coactus vi, sed sponte sua ad locum proditori suo cognitum accessit, ut ab eo posset facilius inueniri. Vide hic õ fidelis anima, et inspicce hunc strenuum David: Deum ac Dominum tuum, quã ardeat, quã vehementer desideret inire certamen, & ponere animam suam pro populo suo, & domo Israel. Vide obsecro ut amore animatus, primus ad locum certaminis pro te dimicaturus accedat. Quia verò non nisi humilitate, charitate, orando, & sustinendo certare statuerat: priusquã inuidi Iudæi cruentas manus suas in eũ iniicerent, tãtum in se cruciatum vltro recipit, ut huic null⁹ possit dolor æquiparari.

Matt. 25.

MARC. 14.
LUC. 22.

Igitur vbi iam in hortum venerat, coepit contristari, & moestus esse, paucere etiam, & tædere: atque ex doloris interni vehementia extrinsecus membris omnibus miserabiliter contremuit. Et hanc ipsam tristitiam, infirmitatem, et perturbationem corporis sui, non erubuit confiteri discipulis suis, dicẽs: Tri-

stis est anima mea vsq; ad mortem.

Eamus nunc, & videamus quãnam sit tanti causa doloris. Et quidem multas ob rationes Christus ita contristatus est, sed nos hic duas tantum attingem⁹, quæ nos vehementius ad compassionẽ pariter, et amorem accendant. Prima ergo ratio nostra fuere grauiam multipliciaque peccata, ingens ingratitude, & quod tam eramus diuini timoris expertes. Ob ista sic doluit sibi deesse. Enimuerò, & legimus, et experientia probatum est, si quem Deus permetteret videre peccata sua, sicut ipse ea videt, mox præ dolore rumpendum cor illius, aut sensibus eum destitutum vbi aspiceret quanta iniuria, et contemptu affecerit creatorem ac redemptorem Deum: que ac Dominum suum, & quam indignè ac turpiter deformauerit nobilem speciosamque animam suam. Et certè Christus omnia mundi peccata in se receperat, tantumq; pro illis vltro sibi assumpsit dolorem cordis, ac si ipse ea perpetrasset. Et quia per diuinam cuncta perspicientem sapientiam suam, vniuersa quæ vnquam facta sunt, & deinceps sicut peccata, cernebat, simulq; aspiciebat cõtemptum, & iniuriam, quæ per hæc cœlesti patri suo erant irroganda: quis iam vlla possit ratione comprehendere, quantum hinc mœrorem, doloremq; perfererit? Semper enim cum vniuersis viribus suis honorem patris, & salutem animarum sitiebat. Hac igitur de causa tantum Christus dolorem & mœrorem in passione suscepit, quantum salua vita sufferre potuit. Neque enim (ut Iudæi solebant) vestimẽta scidit in argumẽtum doloris sui quo mordebatur, sed omne perripuit corpus suum, ita ut sudor sanguineus ex cunctis membris illius, præ nimia angustia, & tremore, velut humor ex vna fortiter pressa erumperet. Et ut ostenderet nobis, mœrorẽ hunc interiores absumere medullas animæ suæ, mortis correptus angorib⁹ dixit: Tristis est anima mea vsq; ad mortem.

O ineffabilis bonitas Christi Iesu. O amor incomprehensibilis. Gaudium cœli propter nos ad mortem vsq; mœrore afficitur: quodq; nos voluptate deliquimus, ipse Iesus lætalib⁹ voluit cruciatibus expiare. Enimuerò vbi attredit quid

Matt. 22.
Dua causæ
cur Christi
Iesus tanto
dolore in
horto affi-
ci voluerit.

quid peccando perdidimus, & quid eramus meriti, cuncta illius viscera cõpassione mota sunt. Et sicut aliquis benignissimus parens mortem dolet vni geniti sui, sic ille miseriam & infœlicitatem nostram doluit. Ob idq; tantam sibi assumpsit afflictionem & moestitiã, quæ totius mundi peccatis præponderaret, quæq; non solum vires omnes elegantis & delicati corporis sui excederet, sed ad mortem vsq; angeret animam suam. Quis hic sine compunctione & lachrymis intueri possit amabilem illum Ioseph, nos fratres suos, qui in ipsum peccauerimus, amplexantem, singulos nostrum osculantem, plorantem super singulos, & peccata remittentem, imò ea omnia in seipso cum dolore punientem? Ita nos ille dilexit.

Scedens ergo paululum à discipulis suis, posuit genua, & pronus cadens in terram, humiliter, feruenter, longanimiterg; precatus est. En potens ille Dominus, cui omne genu iure curuatur, ut pauperimus homo, imò ut peccator qui ipsã iacet vultu terræ affixus, & à patre derelictus, ut nos patri reconciliet. O anima mea, & vos omnes qui diligitis Deum, venite, contemplemur oculis cordis saluatorem nostrũ in magna spiritus angustia constitutũ, & alta suspiria ex imo pectore trahentem consideremus, ut hic portauerit omnia peccata nostra, & quam graniter pro nobis afflictus sit. Non sumus ingrati dulcissimò amatori nostro, qui tam cruciabiliter desudauit in opere salutis nostræ.

Altera do-
lorum Iesu
causa.

Altera causa doloris Christi fuit, quod præuidebat horribiles, ac immanes cruciatu omnes, quos mox perpeffurus erat: idq; tam perfectè ac si iam presentes sensisset. Et quia reuera homo erat instar aliorũ passibilis, tenera ac nobilis complexio eius, supra quã vllus capiat humanus intellectus, vehementer hinc exhorruit: ita ut extrinsecus membris omnibus contremisceret, & intrinsecus ad mortem vsq; tristaretur. Iam enim susceperat damnatum redimere hominẽ, et vniuersum soluere debitum: ideoque pater cœlestis & iustus iudex exactã cum illo iniijt rationẽ, aperiens illi antiquum rationarium codicem debita mortaliũ continentem, in quo perspicuè vniuersa vidit mundi

peccata, simulq; precium incõparabile quo hæc erant debita exoluenda.

Igitur ipse saluator noster Iesus Christus secundum spiritũ optabat, ut cuncta in se perfererentur, quæ ab æterna Dei sapientia, & consilio spiritus sancti decreta & præfinita erant: at caro tota exhorruit ad mortis acerbitatẽ. Spiritus quidem vnitus & subditus Deo erat, pacesq; fruebatur, sed sensitua natura ac porrio omnino imbiberat imagines amaritudinum passionis imminentes, eratq; turbata & anxia supra modũ. Apparuit autem illi angelus de cœlo, LUC. 22. confortans eum in hac spiritus & carnis concertatione. Et ipse quidem quũ esset totus viuudus ac ætate iuuenis, omnium quos vnquam terrarum orbis habuit multo pulcherrimus atq; amabilissimus, tantam hic luctam sustinuit, tantaq; vi ipsam naturam sensituiam in horribiles cruciatu consentire coegit, ut præ nimio labore cruentus sudor ex omnibus illius membris erumperet. Etenim ob orationis feruorem & metum, ac horrorem mortis, sanguis eius ad cor confluerat: tum vero amor validus, & ardens desiderium paternum exequendi voluntatem, nosq; redimendi, ceu malleus quidam aut vis ingens accedens, vicit timorem illũ & sensualitatem, sanguinemq; fortiter expulit, ita ut in hac præclara victoria, ex subita violentia sanguis è poris omnibus nimio labore patefactis, abundè cum alio sudore erumpens, deflueret in terram.

O quis doloris huius magnitudinem & acerbitatem ea pere queat? O quantis angustijs concutiebatur dulcissimum cor saluatoris? Quas pœnas, quos cruciat⁹ in hoc timoris et amoris prelo sustinuit? Nã timor quidẽ infernè, amor autẽ supernè illud cõprimebat. O quantum toperè rationalis natura cõpatiebatur portioni sensituiæ sic oppressæ? Quã fideliter tanquam aduocata pro illa obsecrabat: Pater (inquiens) si possibile est, transeat à me calix iste? Rursumq; tanquam optima conciliatrix cum spiritu dicebat: Pater si non potest hic calix transire nisi bibam illum, fiat voluntas tua. Quasi diceret: Iam tu pater explicuisti mihi, quanto precio debitũ humani generis sit redimendum, à quo certè tenera natura mea tota abhorret, pauet,

T t &

& contremiscit: attamen desiderium quod habeo implendi voluntatem tuam & hominem redimendi, prorsus superat me. Itaque accipio conditionem & ratum habeo quod exigit. Et ecce rofeus hic sanguis meus, quem modo effudi, arraboni sit, atque eius generis pecunia reliquum omne debitum exoluam. Fiat voluntas tua. O qualis hæc resignatio? quæ sui oblatio? quis hic amor? Plane Dominus Iesus charitate carnem vitæ & sanguinem. Quis fructum, utilitatem & sempiterna bona cogitare sufficiat, quæ nobis ex hoc verbo maxime saluifero nata sunt, puta: Fiat voluntas tua? Nam isto verbo filius Dei nos à patre aeterno mercatus est: ita ut iam inde ab huius prolatione verbi, pater celestis antiquas posuerit inimicitias, & nos in filios suos receperit. Venite iam deuoti omnes, & quotquot estis bonæ voluntatis, qui in virtutibus proficere desideratis: Venite, inquam, contemplantini hic speculum virtutum perfectionis viam: sequimini dominum vestrum, ipsum ingredi mini vestigijs, quibus vos ille præcessit. Discite, discite hic propriam abnegare voluntatem, & exequi diuinam: discite sensualitatem vincere, & eam in spiritus redigere seruitutem.

Iam porro videamus liquecentibus cordibus, quemadmodum amabilis dominus, ubi diutissime pro nobis patrem precatus fuisset, tandem venerandum caput suum leuauit à terra, & ab oratione surrexit. O quam male affecta erant omnia illius membra ex tremore & ingenti angustia, quam ibi perpeffus fuit? Facies eius grauissima, ex feruore orationis inflammata erat, & sudore perfusa madebat. Oculi lachrymis intumuerant abundabantque. Hinc ergo venit ad discipulos suos, & eos benignè alloquens, ait: Dormite iam, & requiescite. Vide immensam benignitatem domini. Non durè illos reprehendit: sed patienter eorum tulit pigritiam & infirmitatem. Vide etiam ut fidus pastor sollicitè curam gerit, & orat pro ouibus suis. Dominus vigilat seruis dormientibus. Solus certat, ut ipsi maneant illæsi. Seipsum lupis exponit agnus innocens, ut oues suæ euadant immunes à moribus eorum. Reuerà in finem dilexit eos.

Marc. 14.

Deinde iam excitauit illos dicens: Sufficit, eamus: en qui me tradet, prope est. Cogita nunc, o anima mea, te esse cum Christo in horto, & hæc illum tibi verba dixisse. Itaque surge à somno vitiorum, & à somno torporis ac fallacium oblectamentorum, arreptaque viriliter cruce poenitentiae & afflictionum, sequere Christum dominum tuum: simulque cum ingenti compassione & intimo amore conspice miserabilem ac deformem figuram saluatoris tui, cogitans te esse causam passionis eius. Expende diligenter, quanta fuerit interna animæ illius angustia ex signis externis maxime afflicti corporis. Adora illum & gratias age. Venite & vos quotquot Deum amatis, simul procidamus coram domino: & si sanguineas lachrymas fundere non possumus, saltem aquam stillent oculi nostri. Quod si ita duri sumus, adeoque lachrymarum vena nobis obstructa est, ut nec oculis flere possimus: saltem corde & desiderio ploremus, sanguineumque illius sudorem offeramus pro lachrymis, quas non habemus, quasque præ cordis duritia fundere non possumus.

Iesus hostibus suis pergit obuiam.

CAPVT. III.

Ciens deinde dominus Iesus proditorem suum Iudam aduenisse, stipatum caterua hominum impiorum, sanguinem suum sitientium, qui ipsum tanquam latronem comprehendere venerant cum lateris, gladijs, sultibus, & ingenti armorum strepitu: ceu agnus innocens, pleno cum affectu, & ardenti dilectione benignissime eis perrexit obuiam.

Attende nunc, o anima mea, interioribus oculis immensum amorem saluatoris tui. Vide quantopere sitiat redimere te. Aspice, ut cor illius velut olla feruens intra ipsum ebullierit. O dulcis Iesu, vnicum solatium cordis mei, ubi iam est timor, qui te paulò ante inuaserat? Vbi graues gemitus? ubi tremor anxius? ubi horror ingens mortis? Quam adhuc procul abessent hostes, ad mortem usque tristabar & sanguinem iudabas: iam quando in oculis sunt inimici tui instar leonum rugientes, quo fundant innocentem sanguinem tuum, nihil times, nihil trepidas, sed merus omnis

procul

Procul abcessit. Venit proditor tuus cum turba hominum sanguinariorum: & illis procedis obuiam. O bone Iesu, o dulcis amator hominum, quid hoc est? Quis amor cor tuum absorbit ut ad mortem, ceu ad nuptias properes, hostibus perinde ut amicis obuiam procedas? O clementissime Deus, quem non hæc tanta charitas incēdat? Quis ego sum, ut tu Dominus dominantium, rex celi terreque imperator, pro me vili terræ vermiculo, tam vltro te ipsum ad mortem & in ipsas crudelium hostium tuorum manus offerres?

Ipsæ ergo fons inexhaustæ pietatis Iesus à Iuda ingratiſſimo minimè se auertit, quum non vereretur ille osculum petere sacri oris sui: sed ipsum dulce & amabile os suum (in quo dolus non fuit) ad spurcissimum os illius malitia abundans, suauiter applicuit. Quin & verbis eum amabilius aggressus est, dicens: Amice, ad quid venisti? ac si diceret: Itane de te meritis sum Iuda? Nū peccaui in te, lauās pedes tuos, curuans tibi genua mea, reficiēs te corpore & sanguine meo? Amice ad quid venisti? Adeone triginta me argētis viliores habes? Cur à me auersus es, qui apostolat? te titulo honorauit, in delitijs enutriui, & tanquam proprium filium meum sollicitè institui? Quare me dereliquisti fontem aquæ viue, & coniunctus es seruis diaboli? Cur declinavit ad anaritiā cor tuum, & me summum ac perenne bonum reliquisti, vilissimo me precio vendēs, qui oēs in me habeo sapientiæ ac sciētiae thesauros absconditos, qui coelum terraque locupletor & impleor? Amice, ad quid venisti? Ad te ipsum quæso intro conuertere, in te ipsum paulisper descende, redi ad cor tuum, vide quod deuenieris, aduerte quid feceris. Etiam nunc tibi patet gratia mea: tantum cum dolore ad me reuertere, & ego suscipiam te.

Quis iam vltra lachrymas cohibere queat, tam ineffabilem Christi erga proditorem suum attendens benignitatem? Quis iam desperare audeat de misericordia Dei? O Iesu dulcissime, si traditori, si inimico, si nequam & infideli seruo, tam fidelis, amabilis, & ex animo bene affectus fuisti, adeoque eum reuocare & saluare laborasti: quid ergo charis facies amicis tuis, qui ex toto corde te querunt, sitiunt, & diligunt? O anima quæcumque es im-

patiens, sæua, & vindictæ appetens, quæque vnico verbo ad iram & contumeliosa verba, atque ad tui vltionem expectandam commoueris, attende quæso ut Christus non dedignatus sit alloqui vilissimum proditorem suum, cumque amicum dicere & dulciter osculari. Tu verò præteris proximos tuos, eis loqui contemnens, talique dedignatione tua ad odium eos inuidiamque prouocas, sicque animas illorum perdis, quos amabili aspectu & suauis verbo placare & ad charitatem mouere posses.

Deinde Christus etiam ceteros inimicos suos amice admodum affatus est, dicens: Quem quæritis? Iesum Nazarenum. Dicit ei Iesus: Ego sum. Quod quum dixisset, abierunt retrorsum & ceciderunt in terram. Hic exclamans Augustinus, dicit: Vna vox dicentis: Ego sum, tantam turbam odijs ferocem, armisque terribilem sine telo vllò percussit, repulit, strauit virtute diuinitatis lætētis: (Deus enim latebat in carne) quid iudicaturus faciet, qui iudicandus hoc fecit? Quid regnaturus poterit, qui moriturus hoc potuit? Hæc Augustinus. Post hoc signum, iterum eis surgendi fecit potestatem, ipsos quasi à morte suscitans, dixitque, secundo ad eos: Quem quæritis? Illi autem dixerunt: Iesum Nazarenum. Respondit Iesus: Dixi vobis, quia ego sum: Ac si diceret: Paratus sum implere voluntatem patris mei, & offerre me ipsum hostiam viuam ad honorem & gloriam patris, pro salute hominum. Paratus sum antiquum illud hostis maligni delere chirographum sanguine meo, & hominem ab æterna morte redimere. Certè pontifex vester vaticinatus est, necesse esse, ut vnus moriatur homo pro populo, ne tota gens pereat. Ille ergo homo ego sum. Ego, ego sum agnus ille innocens pro salute populi offerendus. Ego sum quem quæritis. Capite me, rapite me, ligate me, ad mortem quoque ipsam ducite me. Ceterum hos finire abire. Nulla vobis in discipulos meos facta potestas est: in me solum potestis defæuire. O amor ineffabilis. O verè bonus pastor. En ut in finem dilexit ouiculas suas, opponens se pro illis luporum dentibus.

Iesus capitur, Ligatur, Impie tractatur, ad Annam ducitur, & à Petro abnegatur.

T t 2

Tunc

Notà cōtra cordis auersionem.

Ioan. 18.

Augustinus in Ioanem traçta. 112.

Ioan. 12.

CAPVT. IIII.

Tunc verò ingenti cum ferocitate coeperunt Iesum, & velut canes in innocentem agnum cruentos vngues crudelissime infixerunt. At ipse Iesus lenibus eos verbis blandè compellauit, dicens: Tanquam ad latronem existis comprehendere me. Quotidie eram apud vos in templo docens, & non me tenuistis: Sæpe quidem & capere me & occidere desiderastis, sed nondum venerat hora mea. Iam verò adest hora illa & potestas tenebrarum: explete iam sitim & ferocitatem vestram in me.

Luc. 22.
Matt. 26.

Tunc discipuli omnes relicto magistro suo inter manus impias farentium Iudæorum, fugerunt. O quis iam cogitare sufficiat, quantam afflictionem, contemptum, & ignominiam feroces illi amabili domino irrogarunt. Et licet ea quæ hic passus est Dominus, non ita aperte ex verbis Evangelistarum perspiciantur, subtiliter tamè colligere & elicere ea possumus ex verbis illis evangelicis, quibus ipse dominus Iesus de beato Ioanne Baptista ait: Fecerunt in eum quæcunque voluerunt: ac mox de seipso subiunxit: Sic & filius hominis passurus est ab eis. Et quis æstimare possit, quænam in eum machinati sint, si fecere quicquid illis placuit? Quid enim (quum ira essent feruidi) eos non fecisse putamus? Nulla mens capere valeret, quàm inhumaniter benignissimum dominum tractauerint: vtpote tam diu quesitum, & expectatum ad mortem, cui tot iam minas intulerant. Tyrannico prorsus & crudeli animo agnum innocentem inuaserunt, cuius sanguinè ardentissime sitierant. Quicquid veneni, acerbitalis, iræ, malitiæ, & ferocitatis ex multo ante tempore in corde congestum fouerant, iam cumulatim in ipsum euomuerunt. Alius quidem capillos, alius barbam vellebat. Hic pectori, ille collo manus iniecit. Iste in amabilem faciem, alius in caput sanctissimum pugnos impingebat: quidam manus benedictas durissime colligabant. Quis explicet quot blasphemias, quot contumelias & exprobrationes, quot fœda, probrosaquæ; cognomina dulcis dominus audire coactus sit? Nesciebant plane, ut suæ in ipsum satisfacerent malitiæ, quibus probris & cruciatibus in eum defœueret.

Matt. 17.

Quænis enim quicquid fallaci & tyrannico corde concipere possent, in ipsum exercerent, nec sic tamen sitis corum sanguinaria explebatur: plusquæ; multo affectu & desiderio, quàm opere faciebant. Quamto namquæ; virulentus eorum animus plus nequitia malitiæquæ; euomebat, eò magis ardebat fraudè fallaciæquæ; moliri. Et quia dominus supinos eos deiecerat in terram, præ nimio furore & ipsum vicissim supinum iactabant in terram: insidentesquæ; diuino pectori illius, sacratissimam faciem & os venerandum dirè contundebant.

Vide hic obiter ut singuli penè passionis Christi articuli instar mortis, acerbitalis futere. Respice nunc, o anima mea, oculis cordis dominum & creatorem tuum, cuius celsitudinè angeli mirantur, quàm nimium abiectus & humiliatus est propter peccata tua. Admirare hoc, contremiscens. Vide, & diligenter rimare vti altissima illa maiestas pro te immensa vilitate, sese deiecerit, & quasi annihilauerit. Maximè verò expende amorem illum ardentissimum, ex quo istud facere voluit: quandoquidè ille solus fuit in causa cur id fecerit. Attende etiam duritiam & dissolutionem tuam, quod tam parum timoris habes: simulquæ; erubescere, quod tam pro nihilo ducis peccare, & tam facile te ipsam damnationis exponis, quam Christus tam immensis cruciatibus tantoquæ; labore redemit.

Deinceps corde afflicto & stentibus oculis contuere, ut inclementes illi dominum gloriæ pedibus conculcarunt, quod nimirum per prophetam queritur, dicens: Circundederunt me viruli multi, tauri pingues obfœderunt me. Et, Circunderunt me canes multi: Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores, prolongauerunt iniquitatè suam. Ego autem sum vermis & non homo, opprobrium hominum & abiectio plebis. Nunquam latro aut scelestus quispiam tam crudeliter tractatus est aut turpiter deformatus, ut Iesus Christus filius Dei, cui nulla vnquam peccati macula adhæsit.

O dulcis Iesu, amabilis Domine, quod præ nimia præssura cor meum vertam, ignoro, dum attendo, quàm indigna & acerba pertuleris propter peccata mea. Et quis tam ferreo sit pectore ac frigido corde, què hic amor Redemptoris nostri

Acerbitas
passionis
dominicæ.
Amor
nostri
Christi
cuius
celsitudinè
angeli
mirantur,
quàm
nimium
abiectus
& humiliatus
est propter
peccata tua.
Admirare
hoc, contremiscens.
Vide, & diligenter
rimare vti
altissima
illa maiestas
pro te
immensa
vilitate,
sese deiecerit,
& quasi
annihilauerit.
Maximè
verò
expende
amorem
illum
ardentissimum,
ex quo
istud
facere
voluit:
quandoquidè
ille solus
fuit in
causa
cur id
fecerit.
Attende
etiam
duritiam
& dissolutionem
tuam,
quod
tam
parum
timoris
habes:
simulquæ;
erubescere,
quod
tam
pro
nihilo
ducis
peccare,
&
tam
facile
te
ipsam
damnationis
exponis,
quam
Christus
tam
immensis
cruciatibus
tantoquæ;
labore
redemit.

Psal. 21.
Psal. 128.
Psal. 128.

stri non accendat? Ut nos à potestate Satanae & tartareis flammis liberaret, ac sine poena ad coeleste perduceret regnum, poenas nobis debitas ipse luit. O Deus misericordissime, quam tibi rededimus vicem pro ista ineffabili gratia & charitate tua? Multum quidem prius mirati sumus, quod te ad humanæ naturæ nostræ susceptionem deieceres, & in præsepi collocari voluisti, sed dum consideramus humilitatem passionis tuæ, in qua tanquam abiectus vermiculus conculcari non dedignatus es, is in præ admiratione desicimus.

Matt. 16.

Quum ergo Saluator noster vti dictum est, tam crudeliter vincitus esset, & ab impijs illis tam mirandum in modum abduceretur, discipuli nimio timore perterriti, dilectum magistrum suum, in fugam versi, reliquerunt. Sed è quantus eos dolor inuasit, quum ad cor reuersi secum pensarunt, quod tam fidelem magistrum ac dominum suum tam infideliter deseruerant, in maxima necessitate constitutum. Nam ignita illa & penetrantia verba, quæ Christus in cœna & in via illos commonens, dixerat: adhuc cœu viui carbones in eis ardebant. Quamuis enim ab igne iam se disunxerant: attamen tanquam qui recentes ab ipso igne venerant prorsus calebant, & radij lucis adhuc in eorum micabant pectore. Et licet Christus per prouidam sapientiam suam parumper ab eis corporaliter discessisset, interiora nihilominus vestigia sua & signa visitationis suæ, quæ sunt lachrymæ compunctionis & gemitus, in eorum cordibus reliquerat. O quantis angustijs pressi ibant, fundentes vbertim lachrymas? O quoties stentibus oculis gemebundi in cœlum suspiciebant? Quam miserabiliter ululabant conquerentes dolorem suum, manusquæ; comprimentes, ut orphani & oues errantes absquæ; pastore? Quam fortiter sua tutudè pectora, dicentes: O magister benignissime, o dulcissime pater, o suauissime Domine, qui nos tot dies in delitijs enutristi, & tanquam filios proprios sollicitè custodisti, studiose rexisti, sapienter instituisti, ac velut cor tuum fidelissimè dilexisti. Quomodo tam turpiter à te recessimus? Quomodo ita fugimus? Cur te deseruimus? Cur tibi ad mortè usquæ; vti dixeramus,

non adhæsimus? O quoties interim oculos reuertentur ad magistrum suum, quem tam ferociter & cum tanto strepitu ad mortem duci videbant? Quoties secum stabant animi dubij, vtrum ad ipsum redirent, vel non? Quomodo certabat in eis timor & amor? Sed erat hæc permissio diuina, Deo ordinante ut ita fieret, quo scripturæ implerentur.

Cæterum dulcis Iesus iam in medijs hostium versans manibus, ne tum quidem benignitatè suam auerteret ab impijs illis, curata pijsimè abscessa auricula vnius ex ministris Iudæorum. Attamen tanta hæc eius bonitas & potentia in perfidos illos declarata, eorum sæcra pectora emollire non potuit.

Hinc iam ipsum crudelissimè ligatum ad Annam duxerunt. O quis referat quas iniurias, quantam crudelitatem, quem denique contemptum illi hac intulerint in via: quot eum verberibus affecerint, quot in eum blasphemias euomuerint, quoties eum veneranda barba protraxerint, quoties pedibus eum à tergo protruserint, pugnosquæ; impegerrint: quanto opere demum properauerint, ut eum quantocius principi adducerent sacerdotum, ac deinde neci traderent, Nemo prorsus tanta cogitare potest, quin plura in illum fecerint: quandoquidem, sicuti scriptum est: Fecerunt illum quæcunque voluerunt. Attende nunc o anima mea, quàm miserabiliter dominus & creator tuus, ab impijs illis vallatur ac ducitur, haud secus quam latro quispiam & morti obnoxius, aut homo sceleratus. Et tamè in omni hac persecutione, erga homines patiens, erga patrem gratissimus perseverauit. Cogita quæso qualis hæc ei, & quàm molesta nox fuerit. Atqui hanc ipsam tam horribilem & tristem noctem, propter te spontè aggressus & perpessus est. Igitur adduxerunt eum ad Annam.

Videamus nunc seq̃ multa cum compassione, quàm humiliter potens ille dominus steterit illic vincitus, demissis oculis, virgineo suffusus pudore, amabilisquæ; aspectu, coram inflato illo peccatore Anna, ab eodem iudicandus, ipse, cui potestas omnis & omnè iudicium à patre delegatum est. Itaque pontifex Annas fallaciter eum percontatus est de discipulis & doctrina eius, ut ex verbis

Ioan. 17.

Ioan. 18.

Matt. 17.

Matt. 28.

Ioan. 5.

ipſius occaſionem aliquam eum con-
demnandi ſubdolus caperet. Sed Chri-
ſtus Dei ſapientia fraudem intelligens
pontificis, de diſcipulis quidem ea vice
ſubtrahit, quum nec poſſet quicquam
magnopere laudandum tunc temporis
de ipſis proferre: ſed quod ad doctrinā
ſnam attinebat, prudenter & ſapienter
illi reſpondit, dicens: Ego palam loqui
ſum mundo, ego temper docui in
ſynagoga & in templo, quo omnes Iu-
dæi conueniunt. Quid me interrogas?
Interroga eos qui audierūt quid loqui-
tus ſim ipſis, ecce hi ſciunt quid dixi-
rim ego. Cumq; hæc dixiſſet, vnus aſſi-
ſtens miniſtrorum, homo impius et per-
fricta frontis, horribilem dedit alapam
Ieſu, dicens: Sic reſpondeſ pontifici? Ex-
cepit alapam illam benigniſſimè agnus
manſuetus, nec faciem contraxit in ru-
gas, non excanduit ad iram, non linguā
laxauit ad contumelias, nec manus ex-
tendit ad ſui capiendam vltionem, ſed
manſuetè reſpōdens ait: Si malè loqui-
tus ſum, teſtimoniū perhibe de malo, ſi
autem bene, quid me cædis?

2. Pet. 1.

O Ieſu, agne manſuetiſſime, quis ni-
miam benignitatem & patientiā tuam
abſq; lachrymis commemorare queat,
quod gratioſam faciem tuam, in quam
angeli deſiderant proſpicere, tam crude-
liter à viliffimo ſeruo verberari permi-
ſiſti? Et tu anima ſuperba, aſpera, & im-
patientis, quæ vno perturbari verbulo,
habe paſſionem Chriſti pro vitæ tuæ
ſpeculo: diſce ab illo quia mitis eſt &
humilis corde. Contemplantur omnem
ei paſſionem, & ne ſemel quidē mo-
tum eſſe fuiſſe reperies erga hoſtes ſuos,
ſed potius omnem benignitatem ver-
bo, aſpectu, & opere eis exhibuiſſe. Tam
enim amicabilis & tam dulcis eſt Do-
minus, vt neſciat inimicis aliud quàm
amorem & amicitiam impendere. Of-
culatur proditorem, ſe capere volentis
ſanat auriculam abſciſſam: orat pro ſe
crucifigentibus: imò illorum ipſorum
peccata & duritia, grauiori eum crucia-
tu afficiebant in corde, quàm poena ex-
terior quam ſuſtinebat in corpore.

Matt. 26.

Marc. 14.

Luc. 21.

Ioan. 18.

Ioan. 13.

Sequitur autem erat Dominum Pe-
trus, ſed quum imponeretur ei quod ex
numero eſſet diſcipulorum Chriſti, ter
eum negauit, & vnus foeminae verbo
deiectus atque ſuperatus eſt, qui ſibi ipſi

confidens, & animo ſe ſupra naturā fra-
gilitatem de ſe præſumens, dixerat: Do-
mine, paratus ſum & in carcerem & in
mortem tecum ire. Nimirum amor
& ardens deſiderium, animum illius vl-
tra vires eius extulerat, adeoque erex-
erat cor illius, vt humanæ obliuiſceretur
fragilitatis ſuæ. Caterùm tentatio to-
tum hoc inuertit: iamq; ſibi derelictus
diſcebat, quod in feruore illo poſitus
agnoscere non potuit. Certe ipſe di-
uus Petrus quamdiu cū domino erat,
nec mortem, nec hoſtes, nec arma exti-
muit (ſatis enim audenter in hoſtes ſe-
ſe iniecit, eos gladio cædens) at vbi Do-
minus faciem ab eo auerit, vnus fo-
minæ verbo deiectus & ſuperatus eſt.
Nimirum hoc eſt quod Dauid ait: *Pſal. 29.*
uertitiſti faciem tuam à me, & factus ſum
conturbatus. Tunc verò Chriſtus mi-
ſericordia motus, oculos gratiæ ſuæ
cōuertit ad Petrum: qui ad ſe reuerſus,
cogitare cœpit hæc ſibi à Chriſto fuiſſe
prædicta, vt pote quod ante galli cantū,
ter eum negaturus eſſet. Atq; ita tactus
dolore cordis intrinſecus, foras exiens
extra conſortium peccatorū, per quos
ad caſum & culpam pertractus erat, fle-
uit amarè.

Luc. 22.

Videamus nunc quātus mœror piſſi-
ſſimum Chriſti cor inuaſerit, quum vide-
ret ſtrenuiſſimum caput diſcipulorum
ita miſerè victum. O quàm omnia il-
lius vlcera compaſſione & miſericor-
dia mota fuere, ob infirmitatem & lap-
ſum diſcipuli ſui. Sed citò eum eripuit
ex poteſtate Satanæ, erigens illum per
præuenientem gratiam ſuam. O quam
benignè etiam reſpexit eum oculis gra-
tiæ ſuæ, permittens radios diuinæ lucis
ſuæ micare in obſcurū fundum illius.
Vndè factum eſt, vt Petrus ilico ad ſe
reuerſus, in ſuum ſe fundum recipiens
culpam ſuam agnoſceret, & acerbè lu-
geret, ſtatimq; ad primum gratiæ fa-
ctum à filiis tenebrarum auerſus, ad lu-
cem ſeſe præeuntē conuerteret. Quam-
uis enim ex diuina permiſſione, per in-
firmitatem ceciderat, attamen reſigna-
tus erat Deo, propriamq; funditus ab-
negarat voluntatem, & Domino ſe to-
tum dederat, adeoq; illum elegerat,
& corde complexus erat, vt iuxta deſi-
derium & affectum nihil eum poſſet ab
illo ſeparare. Et licet poſtea deficeret

18

in opere, bonum tamen illius propoſi-
tum & deſiderium erat. Hic igitur bea-
tus Petrus vnico nutu Dei, & ſemel ab
eo reſpectus, tanta cū celeritate ab om-
ni turbatione & auerſione tam fortiter
ſe conuertit ad Deum, vt is eum recipe-
ret in gratiam, peccata remitteret, & in
amore ſtabiliret. O Ieſu benigne, quàm
fœlices ſunt illi quos ita reſpiciunt ocu-
li tui, quos ſic micantibus illuſtras
dijs diuinæ lucis tuæ, vt & fundū ſuum
perſpicere, & vitia ſua agnoſcere queat?
Quam citò illi conuertuntur? Quam
celeriter frigida illa & dura corda emol-
liuntur, accenduntur, amore liqueſcūt,
& fluunt lachrymæ, dicuntq;: Domine,
quid me vis facere? Certè mirum non
fuit lugere Petrum amarè: magis autem
mirandum eſt, non crepuiſſe præ angū-
ſtia & tremore cor illius, quum Do-
minus ſua eum peccata fecit intueri, cer-
nereq; quantū dilecto ſuo magiſtro
contemptum & iniuriam irrogaret. O
qui ſic vel ſemel ſuum poſſet fundum
inſpicere.

Mat. 9.

*Ieſus ductus ad Caiphā cōdemnatur, Con-
ſpuitur, Cæditur, Velatur & miſerabili-
ter affligitur.*

CAPVT. V.

Ioan. 18.

Mat. 26.

DEhinc Annas Ieſum ligatū miſit
ad Caiphā, qui anni illius pon-
tiffex erat ſummus: apud quem conue-
nerant principes ſacerdotum, ſcribæ &
ſeniores Iudæorum, qui omnes vehe-
menter deſiderabant Chriſtū neci tra-
dere, & innoxium illius ſanguinem fun-
dere: viſoque eo haud ſecus exulta-
bant, quàm leo capta præda quam de-
uorare queat.

Sequere nunc, ô anima mea, ſpon-
ſum tuum, qui vt te ſibi ſponſam de-
ſponderet, omnem hunc laborem &
cruciatū perpeſſus eſt. En traditur iam
in manus hoſtium ſuorum crudelium,
& ſanguinem eius ſitientium Iudæorū,
qui nō ceſſabunt donec eum crucis pa-
tibus affigant. A ſpice nunc ſpecioſam
eius faciem, eamq; imprime cordi tuo:
nam poſt paululum nec ſpecies illi vl-
tra erit neq; decor. Aduerte quæſo lu-
gubrem hanc proceſſionem: aduerte
quàm inhumaniter ſæui illi agnū-man-
ſuetiſſimum duxerunt, & quod firmi-
ter credere poſſumus) vt filij diaboli,
pleni inuidia & ferocitate, ita fecere vt

eis ſuggeſſit atque perſuaſit pater eorū
Satanas. Et quia in Annæ domo pauliſ-
per quicuerat, viresq; reſumpſerat,
nunc denuò benigniſſimū dominum
in via vexarunt, irriſerunt, nec non ſæ-
pius barba veneranda crinibusq; pro-
traxerunt, cæciderunt, pedibus protru-
ſerunt, & humi iacentem propulerunt:
& quicquid demum contumelia, irri-
ſionis, moleſtiæ, & iniuriæ excogitare
poterant, in ipſum abundè congèſſerūt.
Recogitemus nunc in cordibus noſtris
quo angore correptum erat cor dulcis
Ieſu, quàm laſſam corpus, quàm malè
affecta cuncta illius membra ex omni
hoc graui cruciatu, & præpropere Iudæ-
orum feſtinatione. Neque enim in om-
ni hac anguſtia & preſſura, vel tantillū
ei dabatur ſpatij, quo reſpirare ſemel
aut ſpiritu capere potuiſſet: at nihilo-
minus agnus innocens ſemper patiens
fuit, totumq; ſe illorum tradidit fero-
citati. Cuius iam à lachrymis cor abſti-
neat, hunc illius amorem, humilitatē,
& patientiam attendens? Quis nō com-
paſſione tangatur, & grauius ingemif-
cens in cœlum vſque ſe reum clamet,
dum conſiderat ſe cauſam eſſe tam im-
manium dolorum domini ſui? Itaque
tali cum crudelitate dominum Ieſum
ad Caiphā adduxerunt, quò principes
& præcipui Iudæorum, vt filij diaboli
ex inſtinctu patris ſui, confluxerant. Et
quia in Satanæ nomine conuenerant
effundere innoxium Chriſti ſanguinē:
ideo malignus ille in medio eorū erat,
intus eos ad omnem crudelitatem ma-
litiæq; inſtigans.

Attende nunc ô anima mea quàm
ſumiliter rex gloriæ manibus illic liga-
tis ſteterit, oculis demiffis, miſerabili ac
deſormi ex verberibus facie, caſta vere-
cundia, ac ſtibundo affectu & deſide-
riò acerbum potandi calicem. Animad-
uerte etiam quomodo cruenti illi, tor-
uonimis aſpectu & terribilibus oculis
conſiderauerint & inſpexerint eū, ape-
ruerintq; ſuper eum os ſuū ſicut leo
rapiens & rugiens, & frenduerint ſuper
eum dentibus ſuis, acuentes linguas ſuas
ſicut ſerpentes.

Ah quis ſine cordis dolore videre ag-
num innocentē, ſtare ſolū inter ferociſ-
ſimos illos lupos, poſſit? O quàm ira fer-
uebant ſæua illorū pectora? Quanto pe-

re inuidia in illis rationem oboccebat, intellectui densas offundebat tenebras, iustitiam peruertebat, veritatem extinguebat. Nam cruenta illorum stis fraudes vndique moliebatur, falsos excitabat testes, vt iustum neci traderent. Neque tamen dulcis dominus os suum aperuit, non se excusare voluit: sed ne quicquam cunctis illis falsis accusationibus respondit, eo quod ex amore ingenti hominum salutem & paternum potare calicem ardentissimè sitiebat.

Deinde iam falsis testibus auditus, nec vlla tamen mortis causa in domino reperta, turbatus est iniquus ille pontifex, raptusque ira ex sede sua, ait ad dominum: Adiuo te per Deum viuum, vt

Matth. 26. dicas nobis si tu es Christus filius Dei. Audiens dominus compellari diuinum nomen suum, ob reuerentiam patris, ex spiritu in ipso lucente, respondit: Tu dicis quia ego sum. Veruntamen dico vobis: Amodò videbitis filium hominis sedentem à dextris virtutis Dei, & venientem in nubibus cœli. Tunc princeps sacerdotum scidit vestimenta sua, dicens: Blasphemauit: quid adhuc egemus testibus? Ecce nunc audistis blasphemiam: quid vobis videtur? Tunc omnes impuri illi vno ore clamabant, dicentes: Reus est mortis: simulq; vnanimiter in eum ceu leones ferocissimi in agnum irruentes, omnes inuidiæ suæ laxauerunt habenas, totumq; in eum furorem & odium suum absque vlla discretionem compassioneque euomuerunt. Et vnus quidem sputa & alapas in faciem, alius pugnos in collum ingerebat: hic crinibus: ille barba eum trahebatur. Quidam verò ex ingenua malitia, ipsam speciosissimam illius faciem crudeliter vnguibus lacerabant. Testatur

Isaia. 50.

hoc ipsum per prophetam, dicens: Genas meas dedi vellentibus, faciem meam non auerti ab increpantibus & conspuentibus in me. Nimirum fecerunt in eum quicquid voluerunt, nec crudelitate exsariari poterant. Imò si possibile fuisset, in ardente illa furia ipsum in nihilum redigissent. Sed necdum venerat hora eius. Mos erat Iudæis, vt si quempiam tanquam impium & reum contumelia afficere voluissent, in facie illius velut Dei iniuriam vindicantes, sputa congererent. Iq; tam intemperanti crudelitate nonnun-

quam faciebant, vt plerosq; extinguerent, & suffocarent. Ideoq; sentire nobis licet, cruciatum hunc domini ipsa morte non fuisse minorem, eumq; in hac graui angustia extinguendum fuisse, nisi diuinitas illius ad maiora perferenda supplicia eum conseruasset. Vt enim Evangelista ait; non spuerunt tantum, sed etiam expuerunt: quod est, ipsos putentia phlegmata sua ex imo pectore extraxisse, eiecisseq; in faciem & benedictum vereq; suauissimò os illius. Nulli vnquam latroni etiã morti iam adiudicato tanta est illata contemptio, irrisio, vituperatio, quanta domino etiam necdum condemnato. Enimvero tam indignis eum modis tractauerunt, vt penè nullam hominis haberet speciem. Nam gratiosa facies ex plagis intumuerat, sputis obsita, sanguine rubricata, vnguibus lacerata erat, pariterque sanguis & phlegmata commiscbantur: vnde tam miseranda apparebat species eiusdem dulcissimi saluatoris, vt vel faxeum potuisset peccus ad miserationem compassionemq; conuertere. Et quia tanta erat faciei illius gratia, vt solo aspectu peccatores emolliret sibi que attraheret, idcirco eam impij illi obuclauerunt, ne qua benignitate vel misericordia mouerentur, sed omnem suum furorem crudelitatemq; in eum pro voto effunderent. Itaq; iam tunc absq; vlla misericordia crudelissimè eum verberabant, simulq; irridiculè dicebant. En prophetam nostrum: Prophetiza nobis Christe, quis est qui te percussit? Atque ita patientissimo domino quicquid molestiæ, contumeliæ ac cruciatus diabolico suo poterant corde concipere, irrogabant.

Postquã verò omne in illu suæ acerbitalis virus Iudæi euomuerant, prorsusque iam defatigati erant, viribusque defecerant, suis eum ministris tradiderunt, vt id quod reliquum erat noctis, illius custodia & vexatione expenderent: & ipsi membra sua quieti dedere. Ceterum exhausto nimiumque lasso & exerciato domino, nulla quies vel respirandi facultas data est: sed nequissimis traditus est satellitibus, qui tota illa nocte inhumaniter eum vexauerunt. Diui Hieronymi quidem sententia est, molestias illas & poenas quas domino illa nocte

Matth. 14.

Matth. 26.

Luc. 22.

Matth. 26.

Hieronymus.

mm.

nocte intulere, ante extremi iudicii diem non fore manifestas. Vnde deuoti quique in dominica se cupiunt passione exercere, aliquid ad honorem occultorum illorum Domini cruciatuum facere deberent, eo (demq; patri cœlesti (cui vtique bene noti sunt) pro suis occultis & ignotis offerre peccatis.

Nunc igitur o anima mea & quotquot Iesum diligitis, eamus cum interno dolore visum, quantisin angustijs & afflictionib; ipse dulcis Iesus tunc erat. Cuius cor à lachrymis sibi temperet, dominum gloriæ, cœli regem tam turpiter tractari videns? Vidimus eum (inquit propheta) & non erat ei species: & nos reputauimus eum quasi leprosum, & percussum à Deo, & humiliatum. Scindant verba hæc cor tuum o anima mea, itatuasq; modò formã hanc siue imaginem maximè afflictam ob oculos ipsius cordis tui: eamq; tam miserandam fuisse intellige, vt propheta ille illuminatus nullis eam porcerit verbis exprimere, sed leproso eam comparat, cuius nemo non exhorret aspectum. Quandoquidem amabilis Christi vultus adeò ex plagis intumuerat, & sanguine obductus, phlegmatib; repletus, vnguimq; laceratione dissectus erat, vt non esset illi species hominis neque decor. Penetret passio ista cor tuum o anima mea, inflammet te ingens charitas quæ hæc operata est. Et quid oro factura fueras, si coram illic adfuisses, vidissesque tantum contemptum & tantam afflictionem inferri domino tuo? An non ex ardenti amore in illius irruisses amplexus, deformemque eius faciem tuis abluisses lachrymis & amanter osculata fuisses? Nonne verbis maximè amicis & consolatorijs quæ quidem excogitare potuisses, eum fuisses affata dicendo. O dulcis Iesu, amabilis domine Deus meus, iam amplius ferre non potest cor meum, quod ita te persequitur, despiciunt, & inhumaniter tractant impij isti. Iam ipsum cor meum præ dolore scindetur, si te diutius in his miserijs videro. O Iesu, spes, solatium & amor meus, quem diligit anima mea, quis mihi det vt ego pro te patiar? Non enim tu peccasti sed ego. O pulcherrime & speciosissime inter filios hominum, quomodo ita deturpatus atq; deformis effectus

Isaia. 53.

Isaia. 53.

Psal. 40.

Psal. 21.

es? Certè propter peccata mea factus es opprobrium hominum & abiectio plebis. An non, o anima mea, his dictis, Dominum tuum brachijs complexans defenderes, hominesq; impios reprehenderes, dicens: Quæso, tanta crudelitate in Filiu Dei, regemq; gloriæ debacchari nolite. Me potius rapite quæ peccavi & morte digna sum: in me sputa congerite, me irridete, me pugnis atterite: in me denique omnem furorem vestrum explete, tantum vt Iesum Dominum meum missum faciatis.

Erubescite hic o homo superbe, & vilestercus, qui tibi aliquid esse videris, oblitus cinerem, lutum, & ipso quoque nihilo te minus esse. Aspice vt Filius Dei ob peccata tua humiliatus est, vt gloria cœli, tui causa contempta & nihili ducta est. Aduerte vindictæ cupide, inflexibilis, crudelis, & impatiens, sed terræ puluis, quomodo Dominus Dominorum omnem hanc grauissimam afflictionem patientissimè tulerit, idq; à vilissimis mancipijs: & quidẽ pro sceleribus tuis. Certè in omni hac molestia & vexatione, nec semel eum inuenies frontem in rugas contraxisse, vel os aperuisse ad maledictum. Et tu miser, verbulum vnum ferre non potes propter Deum, quin mox iracundiam tuam verbis, actibus, signis, gestibus, & aspectu testeris? Repentè erumpis in querelas, in murmuraciones, in impatientiam, nolens vel rantillam ferre crucem à Deo humeris tuis impositam, quin & grandem iniuriam tibi fieri causaris ab illo. Optares certè, vt in omnibus permitteret tibi Deus vti voluntate tua, omni satisfacere sensualitati & oblectationibus tuis, impleretque omne desiderium cordis tui, adeò vt ne vnum saltem verbulum asperum tibi diceretur, ac nihilominus per sua merita veniam daret cunctis iniquitatibus tuis, & absque pœna te in suam eucheret æternam gloriam, (videlicet ea dignus es.) Velles, inquam, vt in omnibus submitteret ille te tibi, & propter te iniustus fieret. Sed falleris prorsus, falleris. Non tam vile habet regnum suum, carius id ei constitit. Christum oportuit pati, & ita intrare in gloriam suam: si tu pati reculas, foris remaneto. Ipse ait: Qui vult venire post me, abneget

Luc. 24.

Matth. 16.

semet-

femetipsum, & tollat crucem suam quotidie, & sequatur me. Sic enim de sanctis omnibus legimus, plurima eos graua & aspera perpeffos, quo digni fierent esse coheredes Christi in regno patris illius.

Maria maestissima mater filio suo afflicto copatitur, eundemq; amore ardens profequitur.

CAPVT. VI.

Fides Maria nunquam vacillauit.

Videamus nunc quo piissima Dei mater abierit, & vtrumne vspiam in publicum proditura sit, vel forsitan cum Apostolis deseruerit filium suum, Certè quamuis in Apostolis fides titubaerit, licet timor oues disperferit à pastore, licet palmites à vite abscissi sint: attamen ramus vnus integer permanfit, & illæsus, qui est beata virgo Maria succo fidei plena. Neque enim possibile erat vt in hanc dubitationem incideret mater Christi, æternæ Iesus filius Dei, vt pote quem absque viri contactu, ex sancto se nouerat spiritu concepisse: nec vlla ratione poterat eum deserere, cum quo effecta erat vnus spiritus in Deo. Prorsus verisimile est, spiritum sanctum oēs vires animæ Deipare virginis complexum esse, fortiterq; sibi totam illius voluntatem, intellectum, amorem, & affectum vendicasse: creatum spiritum illius erigens ad gloriam patris, eamq; legi & scripturis que erant de filio eius reddens subiectam. Vnde sicut Christus non seipsum quaesivit, sed gratissimam patris voluntatem, & salutem exequi animarum: ita & Maria vnigenito filio suo non pepercit, sed & ipsa cum vltro ad oem illam obtulit passionem, quam ab eo Deus pater exigebat tolerandam. Nec attendit doloris gladium quocor suum scindendum erat, non thesaurum preciosissimum quo priuanda erat confiderauit, sed totam se cum omni facultate sua in gratissimam resignauit Dei voluntatem, parata oem ferre pressuram, afflictionem, & grauissimos cruciatus, qui hinc accidere possent.

Nulli sanè ambiguum esse debet beatissimam hanc matrem, & dominam nostram, tanto erga Deum, & cunctos homines amore flagrasse, adeoq; salutem sitijf se animarum, quod & ipse libentissimè crucis subiisset mortem, si ita visum fuisset omnipotenti Deo. Et quia id fieri

nō debebat, tantam intrinsecus crucem & dolorem sustinuit, quantam absque cordis diruptione ferre potuit. Nulla vnquam genitrix tantò amore filium suum complexa est, vt virgo beata vnica suum: nec vlla vnquam sic doluit ob filij iniurias, vt ipsa. Hinc pectus eius maternum præ doloris acerbitate indicibiliter scin debatur: & ipsa propter nos portabat passionis crucem vna cum filio suo, dolorisq; gladium sentiebat peracutum. Nemo æstimare sufficit quas curas, que onera, quantam penuriam, afflictionem, molestiam, triginta tribus annis cum eodem filio suo pertulerit. Enimvero quicquid persequutionis, & afflictionis à Iudæis vnicus eius perpeffus est, id omne ipsa semper sustinuit. Nil enim molestiæ vel doloris (illa inspiciente) poterat inferri filio, quin anima ipsius, quæ in filio per mirabilem quædam amorem habitabat, simul cruciaretur.

Et cuius cor cogitare possit, quantam perpeffa sit crucem, & afflictionem nocte illa tristissima, qua dilectus filius eius manibus est traditus hominum impiorum, & à proprijs relictus discipulis? Satis quidem credibile est eam (quoniam plena erat spiritu sancto) vidisse in spiritu omnem dolorem, & cruciatum quem vnicus eius nocte illa horribili expertus est. Sicut enim ipse pulcherrimo, iuuenili ac florido corpori suo, ob salutem hominum parcere noluit, quin illud morti traderet, ita nec materno cordi pepercit, quo minus gladio illud doloris permitteret transuerberari. Vnde etiam omnem suam passionem eidem amantissimæ genitrici suæ prædixit, quo meritorum suorum omnium, & afflictionum eam participem faceret, vtque materna vbera eius cunctis referta meritis, semper lac gratiæ in promptu habeant, quod vberim effundant in singulos quosque, qui ea per deuotas preces comprimere tagunt.

O Maria maestissima mater, quam acerba, quam tristis nox ista tibi fuit? Vt gladius Simeonis sæuiit in corde tuo? O quam luctuosam verba, quam miserandos gemitus, quam ignita in cœlum suspiria ædidisti? Quam feruido corde cœlestem patrem rogasti pro filio tuo, cum totum illi

offe.

offerens & commendans? Et licet necdum corporaliter adesses filio tuo, hoc ipsum tamen quod eum pati sciebas, adeo scidit cor tuum, ac si ipsamet in tuo fuisses passa corpore: ipsumq; cor tuum velut in ardenti fornace intra te torrebatur, liquefcebatur, exarescebaturq; præ amore feruentissimo, & deuantante flamma afflictionis atq; crucis. Quis cogitare queat, quam ignita verba, quam feruidas amoris scintillas, tota illa nocte ardentissimum cor tuum emisit? Forsitan enim, hoc, simili modo dicebas: O Iesu fili mi, fili mi dulcissime Iesu, quis te mihi eripuit? Quis matrem à tam charo separauit pignore? Vt quid non video te lumen deyderabile oculorum meorum? Quis det mihi Iesu fili, vt ego pro te patiar, pro te moriar? O Iesu vnicum cordis mei solatium, cur non tecum iui ad mortem? cur non cõfestim te sequuta sum abeuntem? O dulcis Iesu, bone fili, vbinam hodie pernoctas? in cuius es manibus? Quidnam modo pateris? O si furentes Iudæi suam in me crudelitatem euomere vellent, tantum vt tu illæsus abires? Multò quidem mihi dulcius esset mori, quam in tantis angustijs videre te dulcissimum vnicum meum: Certè afflictio mea multa nimis est, cor meum abundat amaritudine, spiritus meus deficit præ pressura, dolorque meus humanam vincit afflictionem. Hoc similiq; modo benedicta Christi mater seipsam tota nocte illa fluendo, gemendo, lamentando exhaufit. Et quomodo sanguinarij illi, nunquam à Christi vexatione & inhumanis afflictionibus abstinere: ita nec doloris gladijs vel breui tempore à materni cordis compunctione cessauit.

O Maria fidelissima parens, quo tunc animo sequuta es filium tuum? Nimirum amor ille, qui ipsum filium tuum accenderat, quod vltro pergeret ad locum vbi calix ei amaritudinis preparatus erat, te quoque mouit, vt eò properares, vbi gladius doloris exacutus erat, qui virginum pectus tuam scinderet, & intima confoderet anime tue. O gloriosa cœli regina, quam lamentabiliter per viam illam deducta es amicis tuis? Quam omnes illos lugubri voce tua ad lachrymas commouisti? Quis æstimare possit, quam hoc iter triste tibi fuerit?

Quò enim propius accedebas ad vrbem, eò altius tuis doloribus immergebaris. Nec dubium esse potest, quin tam diu iueris, donec ad conspectum veneris filij tui, siue quum ille duceretur ad Herodem, siue quum inde ad Pilatum reduceretur, siue etiam quum eum Pilatus ad populum produceret, dicens: Ecce homo.

Sed cuius possit animus capere, quis te dolor inuaferit, quum eundem vnicum tuum tam dire ligatum, tam miserandum in modum ex verbèribus, sputis, & sanguine deformem cernerès, vt penè hominis speciem amissile videretur? Et quidem omnino verisimile est, amabilem Dominum, dulcissimam matrem suam, quam potuit placidissimè respexisse, quodq; verbis nequirit, amabilem fecisse ad spectu. Tum verè o mater dulcissima, quam liquefactum est intus te tortuum? Haud secus quam cera ab ignis ardore. Quam tu tota penè in lachrymas resoluta es? Licet verò apud Euangelistas nō reperiantur ea que hic scripta sunt, ad excitandam tamen in nobis deuotionem, compassionem que erga virginem beatam, scripta sunt. Cæterum quilibet ea intra se penitus profundiusq; poterit, & debet meditari.

Iesus consputus ac vincus, ducitur ad Pilatum, Et falso accusatus humiliter tacet.

CAPVT. VII.

Hora prima omnes illi sanguinarij Iudæi manè admodum conuenerunt, vt Iesum neci traderent. Pestifera namque inuidia qua pleni erant nullam eis permittebat requiem, & infanus furor prorsus eorum deustabat exurebatque pectora: quum avidissimè sitirent agnum mirissimum perdere, atque eius innocentem effundere sanguinem. Itaque in suum eum adducto, tes consilium denuò examinauerunt, ex cuius verbis quum audissent quod Dei filium se diceret, ita vociferari sunt: Quid adhuc egemus testibus? Ipsi nos audiuimus ex ore eius. Tum verò eum turpiter ligatum atq; deformè adduxerunt ad Pilatum, vt morti adiudicaretur. Et quidem ignominiosissimè eum obtulerunt, vt Pilatus ita illum à Iudæis despectum & à principibus sacerdotum condemnatum ac reprobatum videns, sceleratum

lestum nebulonem cum esse crederet: & sic etiam indicta illius causa, mortis sententiam ferret, ipsumque sacerdotum traderet impijssimæ voluntati.

Attende nunc o anima mea cum dolore & compassione vehementi, quomodo homines truculenti Dominum Deum tuum victum & miserabiliter deformatum, ad iudicem incircuncisum adduxerunt, ab eo iudicandum. O quis cogitare queat, quæ conuitia, quas afflictiones, quos contemptus dulcissimo Iesu in via illa irrogarint? O quanto cum opprobrio Dominum gloriæ ad hominem prophanum & ethnicum adduxere, ut mortis ab eo sententiam acciperet, ac si vnus omnium sceleratissimus latro fuisset.

Vbi verò iam ad Pilatum ventum est, mox instar canum absque iudicio ratione ve vlla, suos vna edidere latratibus, & Dominum Iesum falso accusantes multa in eum mendacia congesseunt: ut Pilatum clamore obtunderent, ferocique verborum strepitu obtinerent, quod veritate & iure probare non poterant: utque Pilatus dum omnes idem petere cerneret, omnibus se opponere vereretur. Hic nunc Christifideles omnes videamus, ut Dominus noster velut agnus innocens illic steterit paratus nostræ salutis causa in mortem immolari. Sedebat Pilatus multo fastu turgidus ut iudex. Hinc atque inde latera illius stipabant tortores ferocissimi, Pilati sententiam expectantes, parati crucifigere & enecare. A tergo stabat impia crudelium Iudæorum turba, instar leonum rugiens, & horridos edens clamores. Inter hæc omnia agnus mansuetissimus os suum benedictum non aperuit, utpote paratus mori pro salute miserorum. Immites illi ac impij Iudæi terribilibus in eum oculis, toruoribusque aspectu intendebant, frendentes dentibus suis, at amabilis ac pius Dominus stabat humili verecundia, depressus oculis, victus manibus, paratus bibere calicem sibi à patre datum. Et Pilatus tanta humilitate & patientia non ad benignitatem, sed potius ad dedignationem motus, Christum asperè satis alloquutus est dicens: Mihi non loqueris? Nescis quia potestatem habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te?

Ah, quis non ad humilitatem, ad pa-

tientiam, ad amorem accendatur, ubi aduertit, quam humiliter Dominus Dominorum, qui iudicaturus est viuos & mortuos, coram vili atitit peccatore condemnandus ab eodem, quantaque cum patientia omnem illam iniuriam, probra, confusionem, contemptum, & ignominiam perpeffus sit? Et tamè nos miseri vix verbulum, Dei amore ferre valeamus. Sed si quid nobis aduersum inferatur à proximis, mox erumpimus in querelas & murmuraciones, totumque annum iram atque odium nostro gestamus in pectore, nos ipsos per ire inlaniam miserè deuantantes: nec attendimus, quod Dominus maiestatis quotidie tantam à nobis contumeliam, infidelitatem & iniuriam sustinet, dum sacra illius mandata toties contempnimus, eius obstitimus voluntati, ipsius gratiam negligimus & in vacuum recipimus, atque indes eum denuò crucifigimus, irridemus, vulneribus diris conficimus sacrumque illius effundimus cruorem. Neque enim execranda & odibilia veremur peccata admittere, propter quæ Christus ita perpeffus est. Et quidem ipse benignissimus Iesus semper peccatis nostris ignoscere, eaque obliuisci, & nos in gratiam recipere paratus est, si modò toto corde à peccatis auersi ad ipsum conuertimur: paratus inquam est intercessor & aduocat noster esse apud patrem, ac se ipsum totum cum omni passione sua illi offerre pro delictis ac negligentibus nostris. At vos inflati vix iniuriolam remittere, aut eos qui nos offenderunt placidis oculis inspicere possemus. Ah pudeat nos nostri & posthac Dominum Iesum diligentius imitemur.

Iesus ligatus mittitur à Pilato ad Herodè, ibiq; accusatur, spernitur, & veste alba illudatur.

CAPVT. VIII.

POSTEA QUAM Pilatus falsas omnes & iniquas Iudæorum accusaciones audierat, videratque nullam eos mortis causam in Iesum conferre posse, ut cognouit illum Galilæum esse, misit eum ligatum ad Herodem, qui tunc Galilææ dominabatur. O quanta cum ignominia & crudelitate impij Iudæi, Dominum maiestatis, cui omnis debetur honor & gloria, per ciuitatem in conspectu omnium deduxerunt? quandoquidem ciuitas illa plena erat populo. Vnde & magna haud dubiè hominum concursio facta est, Christum videre cupientium. Itaque factus est Dominus maiestatis spectaculum Deo, & hominibus. Quidam enim habuere irrisur, & multis iniurijs atque molestijs affecere. Alij currètes post ipsum, probra et contumelias in eum congesse. O quanto opere cum dulcissimo Iesu festinauerunt, de vno ad alium iudicem eum pertrahentes? O quam omnia illius membra ægra erant, & malè affecta ex lassitudine, & multiplici afflictione, quæ nocte illa sustinuerat? Quæ pedes eius attriti, et læsi erant ex plateis lapideis, quum & inclementer illi immodicè properaret, & Dominus nudis pedibus incederet?

Abnegare te ipsum.

Disce hic o anima mea ex sponso tuo abnegare te ipsam. Si enim grata illius sponsa, fidelisque imitatrix esse cupis, ita te omni voluntate propria, & electione oportet esse destituta, ac si nunquam quid sit velle perspectum habuisses: patiari si que te mitti ab vno ad alium, vltro citroque, ad summum, ad infimum, foras & intro, sisque semper sponte obediens, & subdita, quantumlibet id tuo sit sensui vel iudicio, aut sensualitati aduersum atque contrarium: sicuti & Christus vltro se ad omnes istos immanes cruciatus renerrimæ ipsius complexioni vsque; ad eum molestos tradidit, atque à iudice ad iudicem, à pœna ad pœnam se trahi libentissimè passus est. Nunquam interea faciem contraxit in rugas aut aspernationem, nec os querelis vllis aut murmurari patefecit. Non attedit pijsimum Dominum quæ probra, quas cruces, quas iniurias pateretur: sed factus est humiliter obediens patri suo vsque; ad mortem, patienterque se totum submitit omnibus doloribus, pœnis, & cruciamentis, quæ illi inferebantur.

Philip. 4.

Sic ergo crudeles illi Iesum ad Herodem adduxerunt. Herodes autem quum esset curiosus, & tumidus, ac multa de miraculis Christi audiuisset, ex multo eum tempore videre desiderabat. Sed nullum potuit à Christo habere responsum. Quando enim non nisi vano, & curioso animo miraculum aliquod videre cupiebat, planè indignus erat vel verbum vel signum aliquod ab æterna consequi ve-

ritate. Hic iam iterum fallaces, & impij Iudæi more canum horridos edidere latratibus, Christum accusando, ac falsos proferendo testes, quo in composito multoque clamore Herodem ad Christum iudicandum condemnandumque excitarent. Et inter hæc omnia agnus mansuetissimus humiliter tacuit, patienter expectans acerbum calicem ipsi à patre preparatum. Videns itaque Herodes eum neque signum aliquod, neque responsum edere, turbatus spreuit eum & irrisit cum omni exercitu suo, à quibus Dominus Iesus contumelias, & probra multa perpeffus est.

Attendamus hic ineffabilem Christi humilitatem & patientiam, ut cruces & contumelias alias ex alijs sustinuerit. Nimirum in lacerationibus, & ab omnibus vniuersis persecutionibus, contemptibus, & iniuriam patitur. Nemo est qui eu reuocet, qui aliquid in eum conferat beneficij, qui compatiatur afflictio, qui vel consolatorium loquatur verbum. Omnes videntes eum, spreuerunt eum. Iuuenes & senes, pusilli & magni, serui ac Domini, omnes in eum insurrexerunt, omnes vnanimiter suam in eum virulentiam, malitiam & falsitatem euouerunt. Cuncti autem stiebant illius mortem, illius innoxium ardebant sanguinem fundere. Neque enim absque dolore, & nausea eum videre poterant. Sic planè Christus Dominus factus est opprobrium seculi, et abiectio plebis. Herodes namque non solum cum indignatione eum se repulit, & contumelias affecit, sed etiam veste alba ceu fatuum induit, quod hoc ipso cunctos simul homines prouocaret ad illudendum Christo. Atque hac tanta cum ignominia, & confusione ad Pilatum eum remisit.

Hic quisque apud se ruminet quam miseranda hæc processio Christi fuerit, quando eum ira ab Herode turpiter illulum & despectum vilissimi serui illi velut fatuum irriserunt, & ingenti cum contumptione abiecerunt: alijs pugnis, alijs pedibus eum contudentibus: quibusdam veste trahentibus, nonnullis maledicta & probra à tergo illius euomentibus, præter alia innumera conuitia, iniurias & scommata, quibus in eum ferebatur impuri, quorum in sacris literis non fit expressa mentio, nec certa habentur testimonia. Sed quia filij erant diaboli,

Vu om.

omnem Christo militiam irrogarunt, quam suggerente patre suo concipere poterant. O quanta erat hæc missio atque remissio ignominia, virum tam honoratum ita vinctum per plateas publicas quasi furem, & latronem deduci? quod fieri solet ijs quorum tā enormia sunt facinora, vt vix digna illis possint excogitari supplicia.

Aduerte ergo, ô anima mea, acerbocum dolore Iesum sponsum tuum, cœli gaudium, patris sapientiam, regē gloriæ tam turpiter confusum & contemptum, vt iam non sit homo, sed abiectus terræ vermiculus: vtq; non solum tanquam sceleratus, & reus morti adiudicetur, sed etiam instar deliri in veste stulti irridetur ab omnibus. O quis tam ferreo sit pectore, vt ista eum non emolliant? Cuius non deficiat præingenti admiratione, intellectus, vbi profundissimam, & abyssalem hanc Dei, & Domini nostri humilitatem atque abiectionem contemplantur? En Dominus Dominorum in quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi, vt fatuus deridetur. Erubescite peccatores tumidi & superbi, coram Deo, & omnibus Sanctis eius sceleres, qui toti in hoc incumbitis, vt saccum vestrum stercoreum & nidum vermium, nempe corp⁹ vestrum, rebus preciosis exornetis, quando Dominus maiestatis, vestri causa alba ac contemptibili veste velut stolidus despectus est.

Iesus ab Herode remissus ad Pilatum nudatur, & flagellis crudelissime laceratur.

CAPVT. XI.

Hinc iam crudelissimi Iudæi Christum ad Pilatum reducerunt, denudatq; suas in eum accusationes acerrimè intenderunt, quod mortem illi adferrent: rursusque horrendis clamoribus Pilatum obruere moliebantur, quandoquidem nullam rationem, æquitatē, vel causam aduersus Dominum proferre poterant. Itaq; vociferando veritatē opprèssere, rationem obnubilauerunt, iustitiæ obscuritatem attulere. Cæterum Pilatus cum aduerteret sola inuidia Iudæos adduci, vt Iesum neci dare appetent, & Herodem similiter nullam in eo mortis causam inuenisse: nihil intētatum reliquit quo Dominū liberaret. Et quia ratione Iudæi placari non pote-

*Luc. 23.
Matth. 27.*

rant, sciscitatus est ex eis, si eum pro cœso ipsis priuilegio, ad Paschalis solennitatis honore dimitti vellent. Sed omnium vna voce exortus clamor est: Barabam se velle. O ingens cæcitas & infatiabilis ferocitas Iudæorum. O infelix permutatio. Lupum præ agno elegerunt: sceleratū, & odibilem nebulonē, præ iusto & innocente homine: impiū denique & latronem, præ vitæ authore. Quæ fuit deinde Pilatus, quid de Iesu faceret. Et illi fremitu horrifono clamabant: Crucifige, crucifige eum. Pilatus respondit: Regem vestrum crucifigam? Quid enim mali fecit? Nullam in eo causam inuenio. Verum quod ardens furia vestra, & liuor virulentus temperetur, & sitis cruenta non nihil restinguatur, etiam sine causa, contra mentem meam tamē eum castigabo, corripiamque: vt vel sic compuncti imbecitiam, & innocentem illius mortem appetere desinat. Tunc itaq; Pilatus Christum suis tradidit ministris, & tortoribus, vt eum flagellarent.

Veni nunc ô anima mea gembūdo corde, & vide vt sponsum tuum Iesum cœli gloria, immittissimis traditur manibus vilium seruulorum, quod sauā in eo expleant malitiam suam. Vide vt sanguinarijs illis facultas detur, & potestas, purissimū, nobilissimum, floridū, et virginium corpus illud discerpēdi, regiumq; diffundēdi cruorē. Aspice quā spōtē, quā benignē, quā humiliter Dominus Dominorum, abiectis sordidissq; mancipijs sese tradit ac subijcit, oēm in se malitiam illorū crudelemq; tyrannidem expleri sinens, factus obediens cœlesti patri ad mortē vsq;. Nec vnquā aperuit os suum benedictum ad maledicendum conquerendum ve, nec manus pro sui vltione extēdit, nec faciem mutauit ad iram seu indignationem: sed benignē totum corpus suum tortoribus exposuit. Attendite hæc quotquot estis ceruicosi, elati, superbiq; religiosi, qui sistam quādam extrinsecus præferti speciem obedientium ac vobis religiosorum hominum: intrinsecus autē prorsus irrefignati, morosi, propriaq; voluntati dediti estis. Quibus diuturnior pax non est, quā dum vobis sit, & facere vel habere vobis permittitur, quod libenter facitis habereque desideratis.

Sed

Sed quæso aduertite quā vltro se Christus ad mortem obrulerit, quātoq; cum affectu acerbum passionis (sua calicem aggressus sit, licet illum tantopere natura eius exhorreret) Itaque ex ipso exemplum capite, elatamque ac rigidam ceruicem vestram subter diuinam correctionem, & subter Dei ac superiorum vestrorum (qui Dei erga nos vicem gerunt) mandata submittite: certi quod quicquid contemptus ac rebellionis à vobis prælati vestri acceperint, id in ipsum Deum optimum maximum redundare.

Hinc iam lictores ac satellites præfidi furibundi, Christum rapiētes, vestibus, illi ferociter detractis, ipsum cœli creaturaruq; omnium cōditore qui cœlum nubibus operit & cunctis esse largitur, inuerecundē nimis denudarūt Itaq; stabat illic speciosissimus & elegantissim⁹ mortaliū omnium, virgineo affect⁹ pudore, in innocentia simplici. O quanta crudor erat honestissimo, cordi illius, quod tam turpiter nudatus coram vilibus illis scurris assistere cogebatur. Deinde tam inclementer ad columnam eum ligauerunt, vt (quem admodum legitur) caro illius funes quibus vinctus erat, prorsus operiret. Tanta erat tenacitas & mollicies naturæ illius. Quin & hoc scriptum reperimus, præ crudeli illa funium constrictione, sanguinem ex digitorum vnguibus erupisse. Id verò ea de causa fecerūt, ne ex eorum manibus elaberetur, quandoquidem maleficum & impostorem eum habebāt. Post hæc immittes illi elegantissimum, sacratissimumq; Christi corpus tam inhumaniter dilacerarunt, vulneribusq; vndiq; inflictis exararunt, & tam virgis quam alijs terribilibus flagellis, (quæ in uido corde suo inuenire poterant) discerpserunt, vt totus sibi ipsi dissimilis esset, vniuerso corpore eius sanguine perfuso, & cruentis scatente vulneribus. Neq; necentem duntaxat illius virgis disciderūt, sed etiam sacratissimam carnem ei⁹ inhumanis discerpere cruciatibus, adeoq; dilaniarunt, vt omne eius corpus ceu excoriatū videretur, malignis illis vulneribus ad dentibus vulneri, poenam poenæ, dolorem dolori. Cumq; iam dorsum illius tam crudeliter dilacerassent, vt non nisi sanguinem videre esset, & vulnera,

eum soluentes, dorso ad columnam (vt quidam affirmant doctores) religarunt, manibus supra caput simul alligatis. Tum verò sacrum eius ventrem, quod prius columnam attigerat, necdum admodum læsum, de integro vulneribus crebris affecerunt, confeceruntque vt prius dorso fecerāt. Et hi forsitan recentes fuere carnifices, qui suam non min⁹ quā priores in Dominum euomuere crudelitatem.

Cogitemus hic obsecro quantū senserit cruciatum Dominus Iesus, quum vincula carni eius iam inserta, euellerentur, rursusq; iniecerentur extracta, ac denuò inhumaniter ipse fauciareretur, verberibusq; conficeretur. Sanctus Bonauentura ait: plusquam quinq; millia vulnerum hic Christum excepisse. Nimirum adeo hic deformis, & miserabilis effectus est, vt non solum ministri verberando, sed homines etiam aspiciendo defetiscerentur. Atque nihilomin⁹ benignissimus saluator noster, itabat illic pleno cum affectu & ardentissima charitate omnem hanc afflictionem & poenam pro nostris peccatis patientissimè sufferens, elegantique ac floridum corpus suum cœlesti patri pro salute nostra desiderabundè offerens hostiā viuā. Enimverò nunquā tanta salutis nostræ causa perpeffus est, quin plura pati desideraret in gloriā patris: vtq; nobis incōprehensibilem, & ardentissimum cordis sui amorem testatū redderet, & re ipsa quā evidentissimè declararet. Nihil quidem iam sanum, & integrum in illius relicto corpore: & integer adhuc ac indistractus in eo persene-rabat affectus maiora patiendi. Flagellatorum totum eius corpus crudeliter lacerarant: & amor nihilominus cor ipsius in patientia seruabat illæsum. Iam ministri penè flagellando defecerant: & Christus secundum affectum necdū fatigatus erat. Vbertim sanguis eius preciosus ex membris omnibus ad peccatores defluebat in terram: & spiritus ipsius per gratitudinem erigebatur ad patrem in cœlum. Sacrum illius corpus ictibus peccatorū subiacebat, purpureoq; cruore tingebatur, & præces cordis eius per angelos ad patrem in cœlestia ferebantur. Dorsum, & caro, ac sanguis ipsius defluebat, sed sursum tendebant

Vu 2

gc.

gemitus, & ignita desideria, quibus oem hanc afflictionem patri pro cunctorum offerebat salute mortalium. Et quamuis tam inhumanis vndiq; correptus esset doloribus, vt ob naturæ complexionisq; excellentiam ac teneritudinē, quilibet ictus cor illius penetraret: adeo nihilominus voluntas eius, & Deo, & hominibus subiecta erat, feruensq; desiderium patris exactioni satisfaciendi, & redimendi hominem tam immodicū in eo fuit, vt amore victus conqueri non posset. Neque enim aliud poterat quam amare & ob amorem pati.

O anima mea, & quotquot Deum amatis, qui precioso sanguine Christi lesu redempti, & a peccatis vestris abluti estis, venite, & interno cū dolore videte, quanta fecit Deus animabus nostris. Quod si ista nō cōpungant aut certe nō cōmouent corda nostra, humili querimonia corā Deo fateamur nos, ferro ac lapidibus duriores esse. Piē ingemiscamus, & suspiremus sed non desperem⁹. Quæso aspiciamus, vt Rex gloria pro nostris hic sceleribus vulneratus, & deformis effectus est. Vide o homo, si dolor vllus hisce doloribus eius possit æquiparari. Atq; plura adhuc pati parat⁹ est. En pro peccatis tuis libens etiā mortem excipiet, sanguinemq; suum ad extremam vsq; guttulam effundet. Sed & ipsum cor suum tui causa cōfodi sinet, vt illud tibi patefaciat, nimiumq; suum declaret amorem.

O qui vnquam immensæ huius charitatis obliuio nos capere potest? Mirū sanè est corda nostra non prorsus liquefieri præ flagrantissima, hac dilectiōe. Et quomodo vnquā ab eius laude atq; gratiarum actione cessamus? Quomodo aliquid amare vel lepossumus præter eum, cuius tanta est erga nos amoris intemperantia? Aut quī in vllam aliam curam incumbere libet, quam vt charitati huic qualēcunque amoris vicem reddamus? Cur recusamus vel guttulam vnā myrrhæ acerbioris degustare causa illi⁹, qui sese totū propter nos ipsum amarissimū passionis pelagus immergi passus est? Qui vnquam graue nobis esse potest animo commemorare illius passionē, quam ipse propter nos admodum libenter sustinuit? O Iesu dulcissime, quæ cor tuum vicit pietas, quæ illud charitas ab-

forbuit, vt pro vilissimis peccatoribus tam acerbam tamq; ignominiosam volueris subire passionē? Ad redimēdum hominem satis utiq; esse poterat (propter excellentiam ac dignitatem tuæ personæ) vel vnā preciosi sanguinis guttulam effudisse: sed vt nobis tuum effusissimum prorsus immensum amorem (quo nos complecteris) indicares, teipsum totum abiicisti, totū exposuisti, totum tam horrendum in modum penē in nihilum redigi permisiisti, atque pro peccatis nostris secundum rigorem iustitiæ satisfacere voluisti.

Inde iam saluatore nostro tam dirē flagellis caeso & cruentato, vt nulla pars in omni illius corpore salua permanerit, essetq; corpus eius non nisi vultus vbertim promanans, ita vt cunctis esset aspectu horribilis: à columna absolute nudum, & sanguine fluentem circumdlexerunt ad quarendum vestes illius, quas dū eum exuerant præ ira, & malitia per atrium sparserant. Consideremus quæso quam miserandū in modū amabilis Iesus illic incederet doloribus plenus, præ frigore tremebundus, & sanguinem manās, adeo vt singula quæq; vestigia roseo suo signaret cruore. Aspicere nunc o anima diuino ardēs amore, aspice, inquam, intima cum cōpassione vt afflictus est dilectus tuus. Ipsa quidem peccasti: & Christi⁹ atrociter luit penas tuas. Ipsa concupiscentijs carnis obsequuta es: & Christus carnem, & sanguinem suum pro tuis erratis ac sceleribus tam inhumanis cruciatibus afficienda tradidit.

Iesus chlamyde coccinea vestitur, spinis coronatur, nugatorie salutatur, conspuitur & cæditur.

CAPVT. X.

Porro quum se Dominus post dirā illam sui flagellationem, resumptis vestibus humiliter indueret, cōsilia inter se egerunt satellites diaboli dicētes: Seducitor iste regem se professus est, itaque coronemus eum vt regem. Moxq; tota cohorte in Prætorium coacta Iesum illuc adduxerunt, vt corā omnibus illis ludibrio, & cōtēptui haberetur: sicq; maiori pareret confusione. Vbi iam denuo vestes, quas vix bene induerat multa cū ferocitate ei abstraxerunt, vestem-

stemq; purpuream seu coccineam circumdedere. Deinde coronā ē spinis contextam, loco regij diadematis sancto illius capiti impresserūt, data ei sceptri vice arundine in manum; flexisq; genibus irridiculē eum adorabant, dicētes: Aue Rex Iudæorum, & dabant ei alapas.

Cant. 3. Isai. 53.

Egredimini filia Sion, videte verum Salomonē in diademate quo coronauit eum mater sua in die latitiæ cordis eius. Verē dilexit nos, & languores nostros ipse tulit, infirmitatesq; nostras ipse portauit. Quæso cum cōpassione nō vulgari eam visum quam horribiles hic pro peccatis nostris cruciatus filius Dei pertulit. Alta ex imō pectore trahamus suspiria, quod nos poenarum istarū causa sumus. Colliquecat præ dolore cor nostrum, totumq; resoluatur in lachrymas quod Deum creatorem nostrum, execrādis sceleribus nostris tam dirē coronauerimus. Quid enim aliud sunt cuncta hæc spina contexta quam crudelia peccata nostra quæ coaceruauimus? Sed corrigamus nos, & iussis benignissimi regis nostri posthac obtemperemus.

Corona spinosa ex iunco marina.

O quis dicendo cōsequi possit quam impatibili Dominus Iesus dolore correptus fuerit, quum horribilis illa corona spinea, tam inclementer ei imponeretur? Vt enim quidam affirmant, erat ex iuncis marinis, qui sunt peracuri, & rigidi admodum. Et horum quidē non paruam cōnexuere copiam, in pilei formam eos redigētes, ita vt aculei magna ex parte ad caput adiungerentur. Tumque tanta cum violentia, & crudelitate sacro Christi vertici diram hanc coronam appresserunt, vt (quemadmodum D. Bernardus ait) aculei cerebrum attingerent, ipsas quoque venas, nervos, & ossa capitis penetrantes: adeo vt sanguis illius sacro permixtus cerebro, vbertim per faciem, per collum, & per capillos deflueret. Expendat hic quisque secum, qualis hæc poena fuerit. Quid si enipiam iugēs aliqua spina in caput infigeretur, quoniam futurus esset animo? Et certe (vt Anselmus auctor est) Christi venerandum caput vel mille aculeis compūctum est. Imprimamus oro cordibus nostris miserabilem hanc Domini Iesu figurā seu spēciam, vt nunquam inde recedat. Ah quam deformis effe-

Bernardus.

Anselmus.

ctus est pulcherrimus omnium creaturarū? En quomodo elegantissima Christi facies omni decore, & specie destituta est: vrpote ex verberibus, & plagis nimis (quibus de nocte affecta fuerat) tumida, vnguuium laceratione diuulsa, sputis, & phlegmatibus cōmixtim in ea fluentibus, iamq; concreteris turpiter defœdata, nec nō recentis hui⁹ sanguinis (qui cerebro permixtus erat) profluuio irrigata. Itaq; tā miseranda erat species saluatoris, vt iam hominis non præ se ferret imaginem. Et quis posset etiam brutō animali nō compati, si id ita affectū videret? Hinc Dominus ad animam in Canticis ait: Aperi mihi cor tuum soror mea, columba mea, sponsa mea, & tægat illud acerbissima passio mea: quia caput meum plenum est rore, & cincinni mei guttis noctium, id est, peccatorum: ac si diceret, caput meum totum madet sanguine, idq; ob peccata tua.

Cant. 3.

Neque tamen immites illi omni hac sanguinis effusione sariati, nec immani hoc cruciatu, & stupēda patientia Christi ad compassionem moti sunt, sed ferrox eorum animus magis ad malitiam inflammatus est: ita vt deformē Christi vultum tam miserandum in modū affectum denuo conspuerēt, cōtenderentq;: & quicquid contumelia, contēptus, molestiæ, aspersionis, vilipensionisq; diabolico suo poterant corde concipere, agnomitissimo irrogarent. Jam caput agitabant, iam fremebant dentibus in eum præ furoris insania, vt propheta ait: quandoquidem nesciebant quid in eum afflictionis, & poenæ, quid ve contumeliæ conferrent. Semper. n. scuum cor eorum magis illum torquere cupiebat, nec cruenta eorum sitis potuit expleri cruciatibus. Hinc genua flectētes, irridiculē adorabāt eum, dicentes, Aue Rex Iudæorū. Quia verō Christus omnia hæc mirū in modum patienter fere-

Psalm. 34.

Matt. 27.

Illic agnus innocens pleno affectu, omnemque hanc prorsus inhumanam afflictionem, & poenam pro nostris foetidissimis peccatis, ad aeterni patris gloriam patientissimè tolerabat.

O vos superbi, vos putidi peccatores, vobiscum quæso expendite quanta sint peccata vestra, quæ tali castigatione, tã saeuera correctione expiari oportebat. Nisi grauius offensus fuisset aeterni patris animus, nunquam filius Dei tanta pateretur. Itaque in suum peccator quisque cor descendat: ibique altis suspirijs, & acerbis lachrymis se horum immaniũ Christi cruciatuum causam esse fateatur atque agnoscat. Et tu sancta ac Dei amans anima, vide ut sponsus tuus purpuream coccineamque vestem gestet nuptialem, in euidentis argumentum atque signum ineffabilis pietatis, & incõprehensibilis charitatis suæ. Vide ut in ipso desponsationis suæ die, viridè ferat coronã, rubentibus ornata rosas, id est, rosco suo tinctã sanguine: hoc ipso significans pium se esse ac mansuetum regem, verumque principem amoris.

Iesus gestans coronam spineam, & purpuream vestimentum exhibetur populo spectandus: mortisque adiudicatur à Præside.

CAPVT. XI.

Quum satellites diaboli tam inhumaniter Iesum tractassent, omnemque in eum virulentem malitiam suam effudit, nec sic tamè ardens Iudæorum furor, & odiũ refrixit, nec sitis eorũ cruenta extincta est. Neque impij illi contenti erant Dei filiũ tã turpiter illulisse, atque habuisse contemptui, coram omnibus illis qui in Prætoris ædibus erant: in sup & foras eum prodixerunt, omni illi spectandum populo, quia ne contaminaretur non fuerat ausus ingredi Prætorium. Nam quum Pilatus prophanus, & ethnicus esset, fas non habebant Iudæi subire tectum illius. Verebantur contaminari si ethnici domũ ingrederentur: nec tamen metuebant innoxium Christi sanguinem in se recipere. Paschalem edere agnũ cupiebant, nec formidabant verum illum Paschalem agnum iniuste neci tradere. Itaque Pilatus Iesum tam dirè excruciatum turbę ferocienti spectandum exhibuit, dicens: Ecce adduco vobis eum foras. Videte quam grauius

in eum animaduersum sit, quàm diris sit verberibus castigatus. Quæso aduertamus nunc, idque ingenti cum cõpassione, quàm miserabiliter illic Dominus steterit, tectus veste contẽptibili ac deridicula, spineã coronam sceptrumque arundineum gestans, cruentis vuneribus, membris attritis, horribili ac squalido corpore, & præ frigore tremebundo, sanguinemque distillante. Aspiciamus etiam interno cum dolore amabilem vultum eius, in quem desiderant angeli prospicere, miserandum in modum immitibus affectum, plagis & tumidum, vnguuium discriptione lacrum, cerebro ac sanguine pariter mixtis infectũ & decoloratum, phlegmatibusque foedum: ita ut humanã speciẽ amiserit. O quem ista non moueant? Merito cordis nostris oculis semper opponere remus istud obiectum, nempe cruentũ corpus, deformem vultum, & spinis coronatum caput Domini Iesu.

Quum ergo ita Christum Pilatus populo præsentaret, ait: Ecce homo. Quasi diceret: Vel nunc conquiescat sanguinaria sitis vestra. Ecce hominem. Vel nunc sufficiat vobis, cessate modò persequi sanguinem innoxium. Præter fas namque & æquitatem, contra mentem & cõscientiam meam hominem hunc innocentem tam dirè ipse castigauit, ut furiã sedarem iracundiam vestrã. Sit igitur satisfactum vobis, & præstate vos homini, nihil mali merito, benignos. Enimuerò homo est. Compatiamini carni, sanguini, atque cognato vestro: seu tyrannis in clementiam, odiũque in charitatem transeat: misereat vos immitium pœnarum eius, quibus eũ correptum cernitis. Neque enim bestia est, sed homo. Nõ vllus vnquam latro vel scelestus quispiam ita ad nihilum redactus est, suisque pro facinoribus tam indignè tractat? ut iustus iste, qui totus innocens est. Si despexistis eum, quod se regem dixerat, iam nunc recipite eum, quem miserrimum & abiectissimũ omnium videtis.

Quum igitur Iudæi seuissimi hæc audirent, viderentque Iesum tam deformè coram astantem, ferreũ eorũ pectus neutiquã emollitum est: quin potius ad maiorem excãduit liuorem & inuidentiã, ad eò ut feroci animo clamaret: Tol-

Matth. 27.

Tolle, tolle eũ, nec aspiceret quidẽ illũ possumus. Crucifige, crucifige eum, nihil posthac excusationis recipimus: reus est mortis. Videns Pilatus nihil se proficere, sed actum agere, nec quicquam valere quicquid vel diceret, vel faceret pro Christo liberãdo, in fania ac furore Iudæorum magis ac magis in crescẽte, manus suas coram impia plebe lauit, dicẽs: Innocẽs ego sum ab innoxio sanguine iusti huius. Vos videritis. At illi in composito & horribili sonitu vociferabantur: Sanguis eius super nos, & super filios nostros. O inaudita inuidentiã. O odiũ execrandum. Quã putamus molestũ fuit pijssimo Domino, cuius natura bonitas est, quum inspiceret fraudulentũ ac pestiferum fundum plebis suæ, quanta læuitia, quanto odio flagraret, quàm stiret sanguinẽ suum, ut seipsum, & oēs posteros suos æternæ maledictioni horribilique vltioni diuinæ addicerent, tantũ ut Christum neci darent, & crucifigerent.

Matth. 15.

Hinc iam Pilatus mortis sententiam tulit in Christum, tradẽs eum manibus Iudæorum, ut eum crucifigerent, & interficerent pro voto suo. Ah cuius cor non exhorreat, dum attendit vitæ auctorem morti esse adiudicatum? O iudicium iniquum. O iniusta crudelisque damnatio. O iudex peruerse, iam dudũ nullam in eo causam inuenisti, & nunc eum morti adiudicas? Iam iam iustum eum affirmabas, & nunc ad crucis mortem condemnas? Paulò ante fatebaris Iudæos odio, & inuidia stimulos eum tibi obtulisse, culpamque omnem ab eo abesse, & modò impijs hostium suorum manibus, crudelissimamque illorum voluntati tradis? O quis sibi temperet à lachrymis, reminiscens amabilem Dominum, agnum innocentem, cruentis traditum esse manibus Iudæorum, ut suam in eo expleret voluntatẽ? Quid facturi sunt iam iudicis obtento cõsensu, qui tanta attentare ausi sunt nõ iubente Præside? Quomodo suã in Christum effusuri sunt iracundiam, quam tam diu suo gestarunt in pectore? Nimirum quicquid malitiæ concipere poterunt, in ipsum exercebunt. Amarissima, ignominiosissima, maximeque cruciabili ac contemptibili morte, quam quidem excogitare poterunt, ipsum af-

ficient, quandoquidem ipsorum voluntati traditus est.

Iesus cruce oneratus extra ciuitatem pertrahitur, humiliterque pergit ad Caluaria locum.

CAP. XII.

Posteaquã verò Christus Iesus saluator noster ad mortem damnatus est, rursus eum ministri intrò rapuerunt, vesteque purpurea nudatum, suis denuò vestibus eum induerunt, ut tanto melius in habitu proprio agnosceretur: multaque cum festinatione ad mortem eũ adduxerunt, verentes ne Pilatus aliundè persuasus, aut ductus pœnitentia, sententiã reuocaret. Itaque arreptum graue crucis lignum, longitudine (ut à pedes 15. patribus annotatum est) pedum quindecim, sacris lacerisque illius humeris imposuerunt. Cur autem id fecerint, ista ratio est: quòd crux ea tempestate genũ tormenti esset ignominiosissimũ, quo rei afficerentur. Vnde & præ confusione ac probri metu nemo illi propinquare volebat. Christo igitur illud imposuerunt in grandem ipsius confusione, ut suum ferret dedecus, essetque cunctis hominibus contẽptui, & ludibrio, illiusque memoria penitus, & hominum cordibus deleteretur, nec quisquam vltra auderet eius facere mentionem. At verò benignissimus Dominus, libenti & placido animo graue illud pondus suscepit, gestauitque ingenti cum desiderio ad patris gloriam, pro salute mortalium. Nec crucem modò, verum etiam totius mundi in se peccata recepit, & ad Caluariam asportauit, ibique ea cruci affixit, occidit, proprio diluit sanguine, & morte sua acerbissima expiauit. Hoc est quod Propheta ait: Omnes nos quasi oues errauimus, vnusquisque in viam suam, id est, post concupiscentias, & oblectationes suas declinauit: & posuit in eo Dominus iniquitatem omnium nostrũ. Simul autem, & perfectionis quondam nobis Dominus formam reipsa exhibuit, uti ante verbo nos instituerat, seipsum funditus abnegãs, & resignans, crucemque suam constanti perseuerantia ferens. Quisquis eius vis esse discipulus, tu quoque fac similiter, & sequere Dominum tuum.

Attamen nõ satis fuit Iudæis hac eũ contumelia affecisse: quia ad maius

Luc. 23.

Mors Christi turpissima ob varias circumstantias.

Psal. 56.

Psal. 21.

Isaia. 53.

Vulnus in Christi humero ex crucis pondere.

de decus & ignominiam medium inter duos latrones eum deduxerunt, multoq; amplius quam ipsos latrones contempserunt, dum suam eum compellerent ferre crucem, quod de latronibus nusquam memoria proditum est. Enimvero non sceleratissimus quisquam turpiori vnquam morte occubuit. Quo enim tempore Christus passus est, celebritas Paschalis agebatur apud Iudeos, & illuc confluerat ingens populi multitudo, oesq; certatim Christum videre cupiebant. Itaq; hic Dominus Dominorum, cuius est omnis gloria, & honor, spinis incedebat coronatus, diris constrictus funibus, graui crucis pondere praegratuus, in latronum medio signis damnationis denotatus omnibus, quae improbi illi excogitari poterant. Ante Dominum vilis praecedebat plebecula ridens, & cachinnans, ipsumq; anteuertere cupiens, vt videret crucifixum. Hinc inde carnifices, & ministri ferocissimi eum stipabant, innumerisq; afflictionibus vexabant, vt simul plebem oem ad illudendum illi, & contumelias inferendas alliceret atque excitarent. A tergo sequebantur turba saeva armatorum, puta Domini, & principes sacerdotum, qui non aliter exultabant, quam leones capta praeda: multasq; execrationes, & blasphemias in Christum congeriebant. Sic, sic Rex gloriae omnibus contemptui fuit. Pusilli ac magni, nobiles & ignobiles simul eum probris, & iniurijs affecerunt.

Quod & Dominus ante per Prophetam praedixerat, his verbis: Aduersum me loquebantur, qui sedebant in porta, & in me psallebant qui bibebant vinum, irrisui me habentes. Omnes videntes me, irriserunt me: loquuti sunt labijs, & mouerunt caput.

Nunc ergo gemibudo corde, intimoq; cu dolore visum pergamus, quos hic cruciatus Dominus pertulerit. Tametsi totus (vt Esaias ait) vulneribus plenus erat: attamen a quibusdam annotatum est, grauius eum lesum, ac singulari affectu vulneri in humero suo. Huic enim inges crucis trabs ora praecuta immines, grande infixit vulnus: nam ex cunctis vulneribus vnu effecit, qui dolor pijssimum cor illius acerbè penetrabat. Atq; vt quida deuoti doctores sentiunt, fuit haec ex Christi grauiissimis poenis vna,

quam ille pertulerit. Vt enim quotidiano discimus vsu, si cui nostrum vel tenue haereat vulnus aut vlcusculum, vix moderate ferimus quenquam nos propius accedere. Quo ergo cruciatus esse affectu gensemus Dominum Iesum Christum, quum ipse graue lignum illud impositum impressumque cruentis eius humeris, ac maxime diro huic vulnere, ta longo ferre itinere cogeretur? Et quia crux prolixior erat, totam in humeros recipere non potuit, Vnde factum est, vt pars extrema lapidibus quibus via strata erat adhaerens, grandem, & horridam strepitum excitaret, Dominum incredibili dolore afficientem. Nam quum ex omnibus illis grauiissimis poenis, & molestijs, quas tota nocte, & die perpassus erat, debilis, & lassus totusq; exhaustus ac viribus esset destitutus: nimirum incuruus & ad terram depressus, sub ingenti illa crucis mole miserandum in modum cum immensa cordis angustia incedebat: singula enim vestigia cor illius acerbissime mordebant. Caeterum ardentissimus eius erga nos amor supra vires eum pati vrgebat. Iam quum immodice immites illi mortem Christi accelerarent, calcibus, & pugnis protrudebant eum protrahantq;, & sine vlla miseratione tam inhumanis eum afficiebant verberibus, ac si bestiam pra manibus habuissent: Nihilominus agnus innocentissimus se totum benignissime, cunctis illorum ictibus ac feritati quam excogitare poterant, supposuit. Quis iam vltra lachrymas cohibeat, Christum ita afflictum sibi ob interiores oculos proponens? Enimvero corpus illius prorsus expressum erat: & adhuc pati gestiebat. Sub pondere membra succumbebant: & amor feruidus labescentem erigebat, vt poenam ad finem vsq; perferret. Grande crucis onus ad terram eum deprimebat: & ignitum desiderium impellebat vt pergeret. Vehemens namq; desiderium gratissimam Dei patris voluntate exequendi, nostramq; absoluendi redemptione, adeo in eo excreuerat, vt supra naturam, & imbecillitatem humanam eum pati cogeret, & per poenas impelleret. Nam vel ad extremum vsq; iudicij diem pro salute hominum sic onustus incedere nihil recusasset, si sic fuisset visum patri, & ad illi cessisset honorem.

Ita.

Perseueranter nobis se veda crux.

Itaq; hic Christus cunctis spiritualibus hominibus speculū & formā quandam, perfectionemq; vitae spiritualis proposuit. Quotquot enim ad sinceram, & virtutibus conspicuam vitam aspirant, hi suam cum Christo sponte leuent crucem fideliterq; ac perseueranter eandem ferant, necesse est: atq; si ita placuerit Deo priuari ac nudari se sinant bonis temporalibus, & quibuslibet adminiculis solatijsq; amicorum, interna quoq; ac spiritali consolatione, & gratia sensibili. Ad haec irrideri se patiantur: probra, detractiones, iniuriasq; pro dilecto Deo suo hilariter perferant: & dum multis afflictionibus molestijsq; hominum, tentationibus daemouū, ac proprijs culpis sine defectibus suis excruciantur, humilem patientiam cōseruent, oportet. Et quisquis verus amator esse volet, is neque in morte, neque in afflictione qualicumq;, quae ei possit euenire, recedet a dilecto suo, nec petet absolui a cruce sua, sed ea patietur quoad Domino visum fuerit. Non etiam terrenam vllam, sed nec spiritali inordinatè quaret consolationem, quae ei spiritali crucē aut molliere aut minuire possit. Quin potius ad dilecti gloriam, ad extremum vsque spiritum illam ferre paratus erit: nec vllam aliam hinc mercedem appetet, nisi vt ad Dei cedat honorem, & illi soli placeat.

Luc. 23.

Sed age iam ad Christum reuertamur. Itaq; ipso tam miserabiliter sub ingenti crucis mole incedere, erat pijs aliquot maximeque deuotae quaedam foeminae, quas vehementissima afficiebat commotio ad saluatorem, & flebant acerbè nimis, quibus Dominus ait: Filie Hierusalem, nolite flere super me, sed super vosmetipsas flete, & super filios vestros. Quasi diceret: Equidem lachrymis vestris non indigeo, qui contemptibilem hanc mortem sponte mea pro gloria patris, & pro vestra omnium salute patior. Non est ergo cur me lugeatis, sed vestra potius natorumque vestrorū, qui has mihi poenas ingerunt, errata plangite. Ipsa namque vestra atque aliorum scelera, grauius me premunt, quā crux ista quam fero. Et citò quidem dolor meus abibit, illorum autem cruciatus in aeo durabit sempiterno. Si enim ipsi filij vestri in ligno viridi haec faciunt,

in arido quid fiet? Si ego qui peccatum nullum vnquam admisi, sed vireo semper, & virtutibus omnigenis foecundus sum, ex hoc nihilominus seculo absque afflictionis igne, passionisq; acerbitate emigrare non possum: quem illi ignem, quas flammās, quae inferni tormenta expectare debebunt, qui aridi atq; in bonis actibus steriles, virtutibusque vacui, malitia pleni sunt? Hinc nimirum D. Gregorius ait: Dum mecum ipse passionem ac mortem domini nostri Iesu Christi pendo, Iob quoq; afflictionem, & martyrium sancti Iohannis Baptistae considero: prorsus exhorret cor meum ad poenas impijs & peccatoribus preparatas. Enimvero si Deus charissimos quosq; amicos suos tam dire castigauit: qua in hostes suos saeuirite animaduersurus est, qui vt pecora irrationalia, & absque prudentia pro putridae carnis suae voluptate viuunt?

Deinde quum Christus ita vt diximus cruce miserabiliter onustus incederet, iamque omnino exhaustus viribus defecisset, quum non posset vterius progredi, pra nimo angore corruit pronus in terram: quo casu multam simul expertus est crudelium illorum militum ministrorumq; inclementiam dire eum cadentium, trahentium, impellentium, vt secum quisq; facile perpendere potest. Id enim omne fecerunt ei, quod intus diabolus suggererat. Videtes autem impij illi quod eum nec verberando nec trahendo, nec propellendo, seu calcando vterius promouere possent (iam enim ei nihil remanserat virium) hominem quendam ad oppidum tendentem comprehenderunt: eumq; post Christum ferre crucem compulerunt. Id vero non ex aliqua erga Christum compassione fecerit: sed vt tanto ceterius eum neci darent, & ne forte sub manibus eorum animam efflaret, priusquam in eum omnem malitiam sauitiamq; suam exercuissent. Et homo iste ethnicus erat: videlicet vt hoc ipso daretur intelligi, Indignos esse Iudaeos qui Christi crucem bant, iularent: simulq; ea res praeferebat hoc mysterium, fidem scilicet, & gloriam crucis ad gentes transituram.

Maria filium suum crucem humiliter bantem, tristissima sequitur.

CAP.

CAPVT XIII.

Maria
Christo
occurrit.

DVm igitur hæc aguntur, Maria tristissima Dei mater, auidè suū quærebat videre filium, vt vel consolatoriu ex eo perciperet verbum, vel aliquod ei impenderet solatium, vltimumq; vale diceret. Sed quia prope ad eum accedere nō dabatur ob turbam militum qui eū cinxerāt, & vndique sequebatur: aliō (sicut à plerisq; affirmatur) perrexit itinere, vt turbā anteuerteret, atq; ita suo veniret dilecto obuiam. Quamuis .n. ex acerbissimo dolore quem ob filij passionem conceperat, prorsus exhausta, & viribus esset destituta: fortis nihilominus amor quo erga illum feruebat, & ingens eū videndi desiderium, vires ei addidit: ita vt turbam oēm filium eius ducentium præueniret.

Quis obsecro mēte concipere possit, quibus fuerit doloris, & angustia confixa aculeis, quum vnicum solamē cordis sui ita miserabiliter derelictum, & graui insuper crucis pondere onustum videret? quum aspiceret gratissimum vultū ei? (quem toties intima cum deuotione amplexa fuerat) tam turpiter deformatum & miserè affectum? quum contueretur, & venerandum caput illius (quod sæpe multa cum reuerentia ardentissimo suo appresserat cordi) horribili corona spinea crudelissimè cōpunctū? quum deniq; cerneret Deo ac Domino suo tantam irrogari iniuriam, & contemptum, ipsumque inter latrones damnatum annumerari? Quis dubitare possit gladium doloris pijsimum cor illius acerbissimè transfuerasse? quum videret dilectissimum filium suum quem suo gestauit sub pectore, ita sanguine phlegmatibusque fœdaturum, crebris affectum vulneribus, & ab omni despectum, abiectumque mundo? Nihil est ambiguum, quin si diuina bonitate non fuisset seruata, roborataque, cor illius deuotissimum, præ dolore & more riptum fuisset. Quandoquidem ad eū eius animum vis immensa doloris oppleuerat, vt veluti sub graui staret pressa saxo, nec posset saltem verbum ædere.

Neq; tamen gestus in cōpositos aut insolitam aliquam præ se tulit deformitatem, non vllam exhibuit forinsecus impatientie notam, vt pote quæ se fun-

ditus Deo resignarat, totamq; se absque electione aliqua vel optione in gratissimam illius refuderat retuleratq; voluntatem. Et quia plena erat spiritu sancto, nouerat ex prophetis filio suo moriendum esse, eaque de causa mortale eum sumpsisse corpus, sicq; visum esse patri coelesti: ideoq; aliud desiderare non poterat. Vnde quemadmodum Iesus Christus vltro se patri obrulit hostiam viuā pro salutem mortalium, ita & beatissima dulcissimaque virgo Maria ipsa quoq; filium suum obrulit pro humani generis salutem: satisq; ei gratius fuit suo destitui solatio, quam hominum impedire redemptionem. Atqui flagrantissimus illius erga filium amor totum se intus cohibere non poterat: sed vt intus cor exussit, consumpsit, liquefecit, ita foras feruentes expulit lachrymas, viuudum illius colorem obfuscauit, atque innumera eademq; altissima extorsit suspiria: ita vt exterior eius miseranda atque tristissima habitudo, interiore spiritus angustiam declararet. Quia verò Dei intelligebat esse voluntatem, vt vnā cum filio suo pateretur, sponte sese ad hoc obtulit, etiam mori paratissima vnā cū Iesu nato suo pro salutem ac redemptionem miserorum. Continuit autem dolorem suum intra secreta pectoris, eō quod nullam externam hominum consolationem desideraret: potius appetens in illo dolore persistere, donec eam ipse dominus eriperet ac consolaretur. Eam namq; de causa Ictum sequuta est, vt simul cum eo suam ferret crucem. Idcirco accessit Caluariam, vt cum eo intus spiritualiter crucifigeretur. Ideo iuxta crucem astitit, vt gladius doloris cor eius confingeret, ipsaq; martyriū omnium regina efficeretur.

Excellentissimū donum quo Deo suos solet munerari amicos, crux est & afflictio: atque illud ipsum & filio suo, & beatæ virginis, & electis amicis suis omnibus contulit. Vnde quisquis cruci, & afflictionibus sese opponit, Dei voluntati ac donis eius resistit, aberratq; à Deo, terga illi obijciens. Communi siquidem amore Deus cunctos homines persequitur, optatque omnes ad perfectionem prouehere: quod tamen absque labore, & dolore cruceque multiplici fieri nō potest: haud secus quam preciosa

sa, et adfabrè elaborata aurea patera, absq; igne, malleis, alijsq; acutis, & accōmodis instrumentis fieri non potuit. Sed miseri homines semper fugiūt, nec ferre aut fatifacere student suauissimæ Christi operationi: ideoq; semper inapti, miseri, & fragiles permanent.

Iesus in montem Caluaria perueniens, felle potatur: Et eius plage ex dotorosa vestimentorum detractioe venonantur.

CAPVT XIII.

AD hunc igitur modū, vt paulò ante dictum est, Iudæi inimites Christum ad Caluariam perduxerūt, locum execrabilem, damnatum, contemptibilem, plenumq; foetoribus extintorum cadauerum, & ossium mortuorū. Itaq; colligere licet, mortem Christi omnium longè despectissimam fuisse, idq; quatuor ex rationibus. Primò quidē, quod crucifixio illo æuo turpissimū ac ignominiosissimum mortis gen^o erat, quod sceleratissimis quibusq; potuisset adhiberi. Secundo, quod inter duos latrones medius crucifixus est Dominus, vt ex illorum operibus condemnaretur, credereturq; esse par scelere, qui consimili poenæ subdebatur. Tertio quod in putidissimo Caluaria loco nudus occidebatur, quod nisi insigniter flagitiosis inferri solebat. Quarto, quod in præclara paschæ solēnitare occisus est, tãquam cuius vita tam scœlestis, & execrabilis esset, vt omnino necesse fuerit quam primū eū tolli à medio: vt pote qui omnibus maximè esset inuisus, & onerosus.

Vbi verò ad hunc Caluaria montem peruentū est, quum pius Dominus prænimia fatigatione, & graui crucis pōdere anxius admodum, & imbecillis esset, potum ei præbuerunt vt moris erat facere condēnatis, non quidē dulce vinū, sed corruptū, & acidum, myrrha felleq; permistū: quo nimirū homines liuidi ac scelerati quā essent in Christo amaro ac virulento corde manifestè prodiderunt, quando ne vnū quidem membrū in eo impunitū reliquerūt. Sed & Christus dominus in cunctis mēbris suis pati voluit, vt nos omnibus membris læsos perfectè sanaret. Et quia Adam per voluptatem vetiti fructus peccauit, dominus Iesus peccatum illius per fellæ positionis cruciatum expiare voluit.

Heu quā multos hodie inuenire est, qui putridum cadaver suum varijs, eisdemq; delicatis admodum cibis nimis farciant, ducētes pro nihilo Deum per gulæ vitiū offendere. Hi ex tēplo Spiritus sancti, tabernas demoniorū efficiūt: præclaræ essentiæ suæ formam oblitū, imaginem diuinæ similitudinis in irrationalis pecudis similitudinem cōmutarunt. Non verentur animam et corpus perdere, vt sensuum suorum oblectamētis satisfaciant. Isti planè Christo Iesu non semel tantum acerbam præbent potionem, sed quotidie acerbissimum fel ei bibendum porrigunt. Itaq; homini spiritali cibus, & potus tali cū moderamine ac discretione capiendus est, vt ei sit auxilio ad seruiendum Deo: atq; ea cū gratitudine, vt vel ex singulis buccellis laus resulter benignissimi cōditoris.

Dehinc crudelissimè domino saluatori suas detraxere vestes, turpiter cum denudantes. Itaq; quamuis ipse dominus Iesus in omni vita sua totus pauper fuerit, attamen in cruce perfectū nobis veræ paupertatis speculum, et formam voluit exhibere, dum se ita nudari passus est, & nihil habuit reliquum quo sacrum caput suum reclinarer. Nimirum tanquam nihil cum mundo habens cōmercij, nudus etiam in cruce suspensus est, in cōspectu acerrimorum hostium, & illusorum suorum. Neq; enim aliqui mortis rei nudi in crucem agi solebant, nisi qui essent insigniter facinorosi, quique in exēplum aliorum horribili erāt morte afficiendi.

Attende nunc o anima mea interna cum cōpassione dulcissimum redemptorem & amatorē tuum. Aspice vt rex gloriæ qui cuncta vestit, ac regit cœlum nubibus, arbores folijs, terram herbis ac floribus, ipsemet ad cutem vsq; despoliatur vestibus, tanquam denuō nunquam vestendus. Vide Dominū dominorum factum veræ paupertatis speculum. Pudeat posthac murmurare, conqueri, & animo deiici, quum aliquid tibi subtrahitur, aut in interna externa ve relinqueris paupertate. Disce hic pauperem, nudū, derelictumq; Iesum sequi. Aduerte obsecro vt cœli pulchritudo deformatur, cœli altitudo humiliatur, clarum puritatis speculum detegitur.

Nemo

Mors Christi
despectissima.

Matt. 15.
Matt. 27.

Genes. 2.

sa

Nemo vnquã capere sufficit, quã grauius dolore pudicissimum cor illius mordebatur, quod ingentem illam confusionem, & verecundiam ferre cogere: maximeque quod ita turpiter sub purissimæ matris aspectu in cruce pendere oportebat.

Luc. 8.

Obsecro cum ingenti compassione attendamus, quanta cum inclementia crudelissimi illi vestes domino abstractæ, quantũ simbria fluxu sanguinis fœminam laborantem curarat. Quis nõ videat, quam inhumanus fuerit dolor, & cruciatus, vestem vulneribus inherentem, & sanguine concretam, tanta cum crudelitate detrahere, cunctis haud dubiè vulneribus recrudescens? Secũ quisque suo in corde doloris huius magnitudinem expendat. Et vt quorundam est opinio, spineam coronam à capite auulsam (eo quod vesti exuendæ impedimento erat) rursus incredibili cum tormẽto sancto eius capiti imprefserunt, vt non sit dolor qui huic possit comparari.

Agẽ nunc meditare ò anima mea, in quanto cruciatu fuerit gaudium cœli. Aspice vt totum corp⁹ eius denuò vulneratũ sit, cunctis illis sacris vulneribus renouatis, & purissimo sanguine fluentibus. Contuere vt benedictum caput eius angelicis potestatibus cum tremore cõspiciendum, ab immitibus illis afflictum & excruciatum fuerit, dum spinæ denuò impostæ noua infixere vulnera: ita vt vulnus vulnere iungeretur. Aduerte quæso, vt sanguis ille regius cerebro permixtus, ex cunctis illis vulneribus per faciem, per capillos, per collũ, ad terram vsq; vbertim promanauerit. vtq; corpus illud deforme, quod tam miserè conscissum ac lacerum nõ nisi vulnus fluens erat) iam vento frigoriq; expositum sit, obrigueritq;. Et tamẽ agn⁹ mansuetissimus non patienter modò, sed etiam cum ingenti desiderio omnẽ hũc immanem atq; horribilem pertulit cruciatum. O quã stabat illic tremulus præ frigore? O quantum auẽta, & profundius inflicta sunt vulnera eius dum ex acerba illa vestium auulsione vulnera vulnerib⁹ inserta sunt, adẽ vt pijsimus, & omni amore amplectendus Iesus Christus dominus noster, non nisi vulnus sanguinem manans effectus

fit? O quantam ille afflictionem pertulit in corde suo, vidẽs odium, liuorem, fraudem, sitimq; cruentam ludæorum, videns quantopere festinarent aptare crucẽ saluatori suo, vrgere ministros, subministrare clauos, necem accelerare: Ipsis enim magna intus crux erat, qd dominus Saluator tam diu ante oculos eorum versaretur.

Sentire etiam hic licet quod quidam affirmant, Christũ Iesum (qui spiritum suum nunquam ab orandi agendiq; studio relaxabat) dum ministri circa illius mortẽ præparandam occuparetur, flexis humiliter, & deuotè in terrã nudis crucentisq; genibus suis, corde item, oculis, ac manibus in cœlum ad Dẽum patrẽ erectis, obtulisse eidem dignissimum sacrificium passionis suæ, ad conciliandũ cum humano generi.

O anima mea, statim modo Dominũ Saluatorem tuum ob oculos cordis tui videasq; Iesum sponsum tuum delicias animi tui, tam miserabiliter sanguine rubricatum, vulneribus confectum, deformem, & corde anxium coram allare, vt te foedam sponfam suam sibi despondeat, mundet, sanet, exornet, omniq; debito absoluat. Imaginem hæc maximè miserandam tam altè memoriæ tuæ imprime, vt nulla vnquam obliuione deleatur. Et quiaam ferre poteris, vt dilectum cordis tui tam miserè afflictũ aspicias? Nonne integro desiderabis corde, vt te totam faciat in lachrymas resolui, quo corpus dilecti tui vndiq; faucium lachrymis tuis abluere, & omni possis deformitate mundare? O te felicẽ si medulla omnis ossium tuorum, sanguisque cordis tui in vnguentũ distillari possit, quo vulnera cuncta spõsi tui perungerentur: ipsumq; cor tuum igne amoris decoctum in gratissimum posset transire cibum, quo os dilecti tui felle exacerbarum edulcetur. Et licet hæc reipsa præstare nequeas, pleno ramen affectu præstabis: & satis est dilecto tuo, cor potius quam opera pensanti. Itaq; sic litum, & perunctum spõsum tuum ingenti cum reuerentia quietis caprandæ gratia, in suauissimum Dei patris sinum tanquam in amoenissimum lectulum repones: capite illius reuerentissimo spinarum aculeis tam dirè cõpuncto ad pijsimum Dei patris pectus

(ccu

(ccu ad mollissimum quod possis inuenire puluinar) ob requiem captandam applicato.

Iesus in cruce extenditur: & eius manus ac pedes diris clavis crudeliter perforantur, Cruciq; affiguntur.

CAPVT XV.

Post hæc inhumanissimi illi carnifices Iesum crudelissimè rapientes, ad crucem traxerunt. Quam agnus innocens ingenti cum amore salutauit, diceus (vt piè meditari possumus) in corde suo: O crux benedicta tanto iam tempore te amplecti concupiui, triginta trib⁹ annis tui me teruit desiderium, vt hominum in te salutem operarer. Inferui igitur nũc creatori tuo, & fer seculi precũ. Illi deinde corpus agni innocentiissimi vulneratum, immittissimè in crucem rigidam prostrauerunt, manũq; alteram crasso quodam, & obruso clauo crebris ictibus cruci cruciabiliter nimis affixerunt. O quã impatibilis hic dolor fuit suauissimo redemptori, cuius tam tenera ac præclara erat complexio, qui totus iam debilis, & exhaustus erat ex pœnis illis omnibus, quas antè pertulerat? Quã intimas cordis eius medullas singuli ictus isti, atq; hæc afflictio penetrabat? Quã fuit corde anxius, quam doloribus immensis vndiq; correptus, quum grandis ille, & obrusus clauus, vi multa per venas, neuos & ossicula (quæ in manibus concurrunt) adigeretur? Secum quisque perpendat quantus hic dolor fuerit, quanta angustia, quanta cordis oppressio. Et quia obrusus admodum, & crassus erat clauus, eum simul attraxit per vulnus. Mox alteram quoque manum ad foramen in cruce effossum itidem perforandam pertraxerunt. Sed quia procul illud foramen aberat, & Christi corpus frigore, sanguinis effusione, pœnisque antea perpeclis non parum contractum erat, manum ipsam rigido fune extenderunt, alteram interim manum summa vi premeudo, & calcando retinentes: atque ira sacra Christi brachia horribili cum dolore intenderunt, donec quò volebant manum adduxissent: quam tunc similiter ingenti clauo crebris ictibus confoderunt. Dehinc & sacros eius pedes crudelissimè prius

extentos simulque iunctos, immani clauo cum intolerabili dolore confixerunt.

Attende nunc ò anima mea spõsum tuum Deum & creatorem tuum, vt hic amoris conscenderit lectulum: quã latè suas extenderit vlnas, vt te amplectatur: quã deniq; amicaliter te ad se inuitauerit, vtens verbis illis Cantici Canticorum: Veni soror mea, sponsa mea, columba mea: veni, inquam, in foramina petra, id est, in melliflua vulnera mea. Veni, quia iam paratus, & floridus est lectulus noster, ornatus rubicundis vulneribus, & precioso sanguine meo. Itaque veni prorsus ò anima mea, & intuere quanta pro te pertulerit Deus, vide cum ingenti compassione, vt sacra eius membra extenta, distracta, dilacerata, & extra suas iuncturas in longum latumque euulsa atque exturbata sunt: ita vt ne vnum quidem suo adherat loco, & cuncta facillè possint dinumerari. Adẽ inhumaniter dulcis Iesus instar arcus erat extensus, vt membrorum aliud, alij succurrere non posset, cunctis pariter incomprehensibili dolore, pœnaque correptis. Nos quidem si paruo quodã simus affectu vulnere, vix moderatè ferimus, vt quispiam illud etiam leniter atrectet: & tamen manũ pedumq; Christi vulneribus omne pòdus totius sacri corporis eius cruciabiliter imminebat. O quã miserandum in modum membra, neruq; omnes cõtrahebantur? quã cuncta illius interiora perturbata, læsa, atq; cõtrita erant? Vicit hæc pœna captum oẽm & intellectum humanum, eo quod intolerabilis esset, tantoq; tempore duraret. Hinc venerabilis Beda ait: Christus pendens in cruce manibus pedibusq; confixus, lenta morte consumptus, & attritus est, diuq; in pœna perdurauit, non quod eũ delectaret viuere, sed ne passio sua citò finiretur.

O quantis in angoribus posita erat dulcissima Dei mater & virgo Maria? Quã singuli quique ictus malleorum (quos dum filius crucifigeretur audiuit) cor illius pulsauerunt? Quã totam in se portauit, crucis imaginem, eidem ipsa vicissim omnino impressa, & in eam quasi transformata? Nec dubium est, quin per ingentem compassionem vna cum

Xx

cum filio cruci affixa fuerit, sitque passa intrinsecus, quicquid Christi foris percussus est. Stemus & nos cum matre pijsima iuxta crucem. Bonum est nos hic paulisper subsistere: quādoquidē flumina hic scatent gratiæ atque charismatum. Nos etiam vna cū afflictā matre Maria (si tamen gratiæ filij sumus) in intimis animarum nostrarum, dolore, & compassione vulneremur erga inhumanam Christi passionē, quum sit ipse frater, caro, & sanguis noster, & nostra utique sint peccata ob quæ sic affligitur. Denique ascendamus, & nos ardenti cum amore & deuotione in lectulum dilecti nostri, id est, in sanctam crucem, in qua amor noster tam miserabiliter distentus est: huc ascendamus, quando multo cum desiderio ille nos expectat, satisque latē (nos amplexandi gratia) sua brachia extendit. Nos vicissim cunctas vires & membra nostra ad ipsum erigamus, ut cum amore cum amabiliter amplexemur, atque cum deuotione, & reuerentia nostris apprimamus cordibus, dicendo cū sponsa in Canticis canticorum: Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur. Sit cor nostrum illi gratum puluinar, quo sacrum suum caput acclinet.

Cant. 1.

Iesus cum cruce subleuatus, medius inter latrones pendet, Blasphemis impetitur, Orat pro inimicis, Latronisq; penitentiam paradysum promittit.

CAPVT XVI.

ITaq; vbi iam immitissimi carnifices dominum cruci affixerant, mox cū cum cruce subleuarunt, & ipsam crucē sanctam ferocissimē in petram excisam impegerunt, decidereq; permisērūt: ita ut hoc casu cuncta Christi membra atque interiora inhumano quodam dolore concuterentur colliderenturq; ut pote quæ antea plus satis intensa fuerāt. Hic iam manuum, pedumq; sacra vulnera instar fontium denuo eruperunt largeq; manare cœperunt. Nimirū hæc sunt quatuor flumina paradisi, quæ ex loco voluptatis egrediētia irrigant omnē terrā. O sitientes oēs venite ad aquas: haurite nunc cū gaudio de fontibus saluatoris. Sugite mel de petra, oleumq; de saxo durissimo. Emitte absq; argento, & absq; vlla commutatione vinum

Genes. 22.

Isaia. 55.

Deut. 32.

Isa. 55.

Genes. 18.

31. & 35.

& lac. Hic est lapis angularis, firmus, & incommutabilis, quæ iacob pater cœlestis crexit in signum gratiæ, & clementiæ, in titulum pacis, perfusum misericordiæ oleo.

Ea verò de causa Christus subleuatus est, ut inimicus cum omni virtute sua prosterneretur. Nunc igitur fideles oēs vestrum contemplamini saluatorē, regem ad ducem pro vobis dimicantem, atque à vestris vos eripientem hostibus, & in pristinam asserentem libertatem. Iam victoriæ signum crucis trophæum erectum est, sub quo nobis militandū est: nam hoc ab omnibus tuebitur obstaculis atque impedimentis. Itaque gaudeamus, exultemus, gloriemur in cruce Domini nostri Iesu Christi: qua sola suum voluit elidere hostem. Hanc vsq; adeo amauit, ut illius perquirendæ causa descenderit in terras, quandoquidem cœli huiusmodi ligni genus non proferunt. Factus est veluti exul extra regnum, gloriam, & gaudia sua, quo hanc posse amplecti. Aspiciamus igitur (sicut monet Paulus) in authorem fidei, & consummatorem Iesum, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta, imò & afflictione omni, quæ inde illi accidere potuisset.

Victoria signum est cœlestis trophæi.

Hebr. 12.

Venite, oro, quotquot Deū amatis, ascendamus ad montē Domini, quandoquidem fecundus admodum est, & pinguis, delitijs abundans. Hic iā botrus in veste suspensus, ostenditur. Hic iam planè est petra bis virga percussā, quæ non modò aquas viuas, sed & olei riuos dulciter emanat: adeo ut quotquot ad ad hunc montē accedunt, sanctificētur, dicantq; cum anima amante: Oleū effusum nomen tuum. Hic est vas opobalsamo gratiæ plenum, quod quidem vas non solum pluribus in locis perforatum est, sed & fundū quoque illius excussum: ita ut cuilibet haurire liceat quantum libet. Hic est flos campi, & liliū conuallium, fructusq; terræ sublimis, atque agnō sine macula. Hic, in quā planè est elegans liliū conuallis nostræ albedine micans, & totum orbem suo splendore illustrans, virtusq; suæ odore adimplens: ex quo aurei procedunt ramuli, id est, diuinitas ipsa sub candidis purissimæ humanitatis ei⁹ folijs delitescēs. Exultet nunc terra nostra, tanta

Isaia. 37.

Num. 13.

Num. 10.

Psal. 77.

Deut. 8.

32.

Cant. 1.

Cant. 1.

Isaia. 4.

specioso fructu ornata: cesset à gemitibus vallis nostra lachrymosa. Quæ n. prius infecta erat, serpentinum gustado virus, nunc precioso sanguinis Christi balsamo repurgata est, atque rore cœlesti per sancti spiritus infusionem fecundata: ita ut iam numerosa adiderit lilia, inter quæ anima amans dilectū suū obambulare, & pacisci dicit. Quot namque in terris sunt homines mundi cordis, & Deum amantis, tot nostra vallis lilia produxit: atque in his delectabiliter sponsum pascit, iucundeque satis obambulat. Et ipse quidem singulare illud liliū est, ex cuius semine cetera pullularūt, suamq; formam, decorem, & fragrantiam mutuata sunt. Huius liliij odore serpentes, & corruptio omnis fugatur. Itaque instar apis sedulæ huc studiosè aduolemus, de vulnere ad vulnus transeuntes: nec aliud nobis pabula carpamus, quàm hæc melle scateant. Quid enim aliud sunt sacra, mellitaq; verba Christi quæ in cruce deprompsit, quàm flores mellisui ex caule liliij, id est, ex sancta cruce nascentes?

Cant. 1. 4. & 6.

Quæso, sensibili quodam compassionis affectu videamus, quali cruciatus Christus hic fuerit circumdatus: utpote, cui nec vnum quidem supererat membrū, quod non extra locum suum cum ineffabili dolore auulsum esset. O quanto pere dolēbant brachia tam dirè extēta? Quàm pungebant cor illius tormenta vulnerum, quæ totius corporis pondus tam diu portauerant? Quantus erat correpta angoribus sancta illi⁹ anima, quæ omni confortatione destituta, omnem hanc crucem, & poenam suo in pondere sustinuit? Ut enim resignatio ac patientia Domini Iesu pro peccatis nostris afflictī, euidentius nobis reluceret, & salus nostra strenuè, fortiter, perfectèque perageretur, ac debitum humani generis largè copiosèq; exolueretur: diuinitas humanitatē patientem, & inferiores animæ vires consolationis in fluxu non releuabat, sed hæc solo patientiæ gubernaculo regebantur in acerbissima ipsius Christi passione. Itaque si aliqua penes nos amoris scintilla, si qua compassionis viscera resident, non poterimus non cōpati creatori, & saluatori nostro, quæ hic ob oculos tam miserè pro nostris sceleribus pendere videmus. Quis enim

vel bruto animanti sic affecto non communiatur?

Et quidem pius Iesus non solum intolerabilibus illic pependit in poenis, ut nos ad lachrymas, & cōpunctionē moueret: verū etiam cū omnib⁹ amoris argumentis, & indicijs, ut nos similiter ad amorē accenderet, & prouocaret. Estq; sublatus in altū, latè sua extendens brachia, ut nos oēs amplecteretur. Duris rigidisq; ad crucē clauis affixus est, ut nos ad poenitentiam longanimiter prætolaretur. Ex omni corpore suo manauit sanguinem, ut largiter nobis potandam præberet præcipuam sui preciosi sanguinis medicinam. Ingentia vastaq; suscepit vulnera, ut patulum accessum securūq; latibulū in illis semper haberemus ab omni tentationū impulsu. Demisit caput, quo pacis nobis, & amoris præberet osculum.

Et præterea Dominus noster Iesus Christus cum sceleratis reputatus, atque inter duos latrones medi⁹ ceu princeps latronū suspensus. Fecit hoc impietas Iudaica, ut Christus qui in seipso innocentissimus erat, crederetur ab omnib⁹ similis illis esse in moribus, cum quibus eadem damnatione plexus erat: ut sic per alienam malitiā infamis fieret, qui ex sese erat iustissimus. Sed nihil refugit humilis Iesus inter illos pendere, pro quibus mori desiderabat. Et ipse quidē cum sceleratis annumeratus est in terris, ut nos angelorum cœtibus in cœlis insereremur. Fuit inter duos sceleratos medius, non ut nequam, sed tanquam iudex, alterum misericorditer donādo vita, alterū iusta mortis æternæ feriendo sententia. Et hic iudicij futuri quandam exhibuit formam: in quo bonos quidē à dextris, impios verò à sinistris collocabit.

Matth. 15. 10. 19.

Matth. 25.

Dehinc etiam Pilatus more Romanorū causam necis Christi scripto in tabulam redexit, eamq; supra crucē triplici idiomate affigi præcepit, his verbis: Iesus Nazarenus Rex Iudæorū. Et licet Titulum homo ethnicus esset Pilatus, hūc tamē titulum ex sancti spiritus digestsit instinctu, ad ignominiam quidem & dedecus Iudæorum, gloriam verò & triumphū Christi. Occultè siquidem virtus omnipotentis Dei in corde infidelis operabatur, ut aliter scribere non posset, quàm

Luka 23.

Ioan. 19.

Tituli explicatio.

Matth. 28.

Ioan. 19.

Esal. 21.

ei diuinitus inspiraretur, & nec mutare quidem posset quod scripserat, licet à Iudæis exigeretur. Non enim audire Pilatum Iudæi volebant, quum diceret nullam se in domino causam reperire: unde nec ipse eis morē gerere voluit, sed ait: Quod scripsi, scripsi. Atque hoc ipso vltus est se de Iudæis: ita vt culpa & malitia omnis in eos redundarit. Per hunc quoque titulum discretus est dominus à latronibus: vt totus aduerteret orbis quod non pro aliquo scelere suo, sed ex amore purissimo preciosam animam suam morti exponeret pro amicis suis. Legerunt autem hunc titulum multi Iudæorum: legamus eum, & nos ceu veri Iudæi, id est, confessores Christi, non vt illi cū aspernacione, sed deuota meditatione: semper eum nostris imprimendo cordibus, & velut scutum gerendo contra tēta menta omnia. Hic namque titulus est triumphalis victoria, oēm inimici potentiam virtute crucis Christi cōtritam designans. Confitemur ergo Dominū nostrū esse Iesum, id est, Saluatorem, verumque orbis redēptorem: humiliter precando, vt curare, omniūque vitiorum labe expurgare velit animas nostras. Fateamur & Nazarenū eum esse, id est, floridum: orando, vt in omni nos virtute virere faciat. Confitemur etiam verum esse regem Iudæorū id est, consentitium atque creditium, quum omnis potestas ei data sit in cælo & in terra. Si hoc pacto hunc legimus titulum, veri Iudæi erimus & filij Abrahæ Christus item erit rex noster, & saluator noster, & ipse nos tuebitur, atque in cœlū tandem assumet, faciens nos coheredes suos in regno patris sui.

Post hæc carnifices qui Christum in crucem tulerāt, vestes eius partiti sunt, singulis singulas tribuētes partes. In tunnicam autem, quod in consuetudine esset; sortem miserunt. Apparet hinc immensa Christi humilitas, quod quum dominus esset gloria, vilissimis scurris traditus est, quorum tanta erat inopia, vt vestes eius exigui præcij & simplices, tā sollicitè & exactè distribuerent. Sic sicagnus innocens ipsos sui irrisores & occisores veste sua contexit.

Aspiciamus, oro, multa cum deuotione creatorem & saluatorem nostrum tā miserabiliter in tantis cruciatibus pen-

dentem, omnibus amicis, rebus & solatio destitutum, pœnis omnibus & intus & foris obrutum: ablatis ab eo omnibusque illius poterant mitigare dolores, & accedentibus ei quæcunq; illos exaggerare possent. Attendamus regem hunc miserandū & desolatū vndique. Coronā quidē gerit & regalē titulū: sed vbi eius satellites? vbi castra? vbi palatia? Enimvero sub dio pendet. Vbi purpura? vbi auro micantes vestes? vbi demum corpus, & sanguis eius? Nimirum absumptū, & excoctū est corpus omne amoris incendio: sanguinem eius peccatores hauserunt. Quid nobis det obsecro, qui nec tantillum habet reliquum, vbi caput acclinet, non rectum, non peculiū, nō hereditatem, non vestes? Iam ablata sunt omnia. At nihilominus accedamus ad hunc myrrhæ montem, & cum turture gemebunda in palmam crucis conscendamus. Et reuerā satis superque inuenire licebit, si non desit inquirendi sedulitas. Adhuc linguam habet, qua verbum depromat consolatoriam, verbum salutis & institutionis, quo latro ille abundè contentus fuit. Si hoc non sufficit nobis, adhuc paulo altius ascendamus. Enimvero & cor adhuc habet integrum, illo patrem suum pro nobis deprecabitur. Habet & conscientiam, deuotione, gratia & amore plenā: dabit nobis merum illud, quod dilecto suo præbuit discipulo in eius pectore quiescenti. Sed & hoc si parum nobis satisfacit, en libens suum patietur latus configi, cor scindi, & aperiri, porrigetque nobis sanguinem eiusdem cordis sui amore ardentissimi, præbebit potum suauissimum maximeque delectabilem suæ diuinæ charitatis. Denique & sanctam animam suam dabit gratia & meritis plenam, cunctisque ornatam virtutibus. Quid vero alterius ab hoc dulcissimo Deo ac domino nostro exigere poterimus? En, dat quicquid habet, quicquid præstare potest. Itaque & nos sic illi vicissim totos demus.

Sederunt autem non procul à cruce, ministri, Christum custodientes, & rei exitum sustinētes. Et nos quoque expectemus, non vt illi ex inuidia, mortem Christi: sed cum dolore finem præstolemur salutis nostræ à Christo: nec recedam⁹ à cruce, quādoquidē omnis salus nostra

Cam. 2.

Matth. 27.

Sep. 2.

Mich. 6.

nostra in cruce posita est. Dicit anima quædam amore flagrans: Sub vmbra illius quem desiderauerā sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo. Et quid possit amāti animæ esse suauius, quā vt post distractiones, labores, perturbationesque multas in hac lachrymarū valle (velit nolit) ei occurrentes, eamque fatigantes, sub hac salutiferæ crucis vmbra respiret, sese reficiat, sensus dispesos colligat, animamque exhaustam delectabili arboris huius fructu confortet?

Expectabant Iudæi rei exitum, quod necdum sanguine, & crudelitate suum expleffent animū. Et quia anguino suo pectore nullum poterant tormenti genus concipere, quo deinceps corpus eius cruciarent, ad extremum manibus deficientibus, linguis suis dominum excruciare cœperunt. Iraque ceu furiosi caput sacrilegū agitabant, contra illum spūta egerentes, dicentesque: Vah qui destruis templum Dei, & in tribus diebus excitas illud. Si filius Dei es, descende de cruce. Item: Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere? Si Christus rex Israel est, descendat nunc de cruce. Confidit in Deo, liberet nunc eū si vult. Ad eō impietate, & malitia pleni erant, vt si quid de eo sciuissent mali, haud dubiè obiecturi erāt: sed quia in auro purissimo, toties afflictionis & crucis igne probato, nullas poterant inuenire sordes: ipsas eius virtutes, gloriosa miracula, diuinumque nomē ei exprobarunt. In hoc siquidem totis viribus incumbēbant, vt quemadmodū corpus eius attriuerant, penèque in nihilū redegerant ita & gloriosum eius nomen penitus obliterarent. Sed quanto id fecere studiosius, tāto plus Christū exaltarunt. Nā ipsi suis insultationibus nihil ei improperare potuerunt, nisi quod honestū, sanctū, diuinumque est: puta quod mortuos ad vitam reuocauit, quod ægros sanitati restituit, quod mira operatus est, quod denique Deus, & rex Israel est. Reuerā si quid insuper in eum conuictorum aut iniuriarū conferre potuissent, neutiquam sibi temperassent.

Dicere tunc secū poterat pius Dominus in animo suo: Popule meus, quid feci tibi, aut quid molestus fui tibi? Cur adeo crudeli es animo in Deū creatorē tuum? Cur adeo durus es, vt calidus san-

guis meus (quem instar aquæ in terrā decurrere cernis, quo & saxa scinduntur) ferreum pectus tuum non emollire, nō in illud pertingere, non ipsum calefacere possit? Equidē innumeris te affeci beneficij. Propter te Aegyptū multis plagis attriui, mare rubrum sub tuis siccaui vestigijs, hostes tuos nullo labore tuo, prostravi: & tu ediuersō me Pilato tradidisti, flagellis cæcidisti, & necē meam studiose molitus es. Quadraginta annis manna te pani in deserto, & tu fel & acemannā in potū mihi dedisti. Duxi te per desertum, protexique, & vestimenta tua non sunt attrita: & tu me cruce onustū ad mortē duxisti, spoliatumque vestibus ac nudum in crucem tulisti. Regali te sceptro honorauit, tu verò spinis me coronasti, sceptroque arundineo illumum cæcidisti. Quid faciam tibi, vt vel tandē cesset malitia tua? Corpus & sanguinē meum tradidi tibi, & floridam, elegantemque naturā meam abs te penè conteri permisi. Triginta tres annos pro tui conuersione laborauit, & me audire noluit. Vel nunc, obsecro, emolliat te acerbissima passio, numerosa vulnera, feruētēs lachrymæ meæ, quæ verba mea conuertere non potuerunt. Calefaciat te feruidus sanguis meus, quæ tot miracula mea trahere non potuerunt.

Itaque Christus Dominus blasphemias ab ipsa electa gente sua illatas, tulit patienter: perfectè volens exequi opera charitatis. Descendere de cruce, seque saluare noluit, vt plurimos saluaret. Vtrō se morti obtulit, vt alios sanaret. In illis demū horribilibus elegit durare pœnis; quod cunctos homines ab æternis eriperet cruciatibus. O quāto opere huic agno mansuetissimo dolebat, quod peculiaris ille populus eius inde eum blasphemabat, & maledicti, atque contumeliarū loco ponebat, vnde ipsum laudare potius & amare, eiq; gratias agere debebat: quod ipse qui verus erat Deus, pro salute hominū tam indigna morte occubere nihil recusauit.

Neque verò in solū Dei filium impij illi coniecere blasphemias: sed insuper linguas suas, tanquam prompta diaboli instrumenta, in patris iniuriam laxarūt, quando dixerunt: Confidit in Deo, liberet eum si vult. O gens impia, quod te malignus adduxit spiritus, vt patri mi-

fericordiae suam obijcias bonitatem? Itane iniuria tibi ab illo facta est, quod paternum suum laxans sinum, diuitias gratiae suae effudit: dilectum unicum filium suum mittens in terram, qui natura humana ex genere tuo assumpta, oves perditas domus Israel requireret, & sanaret, eundem demum pro salute tua morti obijciens, soluentq; grauissimum debitum tuum precioso sanguine illius. Et hisce pro beneficijs, tu in eum blasphemias euomis, tanquam qui non possit opem ferre filio suo, qui olim defunctos oes vnico verbo reuocabat ad vitam, quique & coelum & terram verbo condidit? Quam putamus graui Dominus Iesus afflictione laborarit, quum tales in patrem suum blasphemias, conuitia, & iniurias dici audiret: aduertens pariter quantopere patrem ad iram commouerent, quamque horribile eius immineret iudicium? Nimirum cuncta eius viscera ad miserationem mota sunt erga furiosam gentis suae caecitatem, clamauitque voce lugubri ad patrem: Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. O incomprehensibilis bonitas Christi. Fecit hic quod ante docuerat, monens ut amemus inimicos, & oramus pro illis qui nos persequuntur. Ergo maledicebant illi, at ipse benedicebat. Et licet tanta esset eorum malitia, ut excusationem non admitteret, nihilominus quantum potuit excusauit eos apud patrem, dicens, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Plurimique vero qui ignorantes ei supplicia intulerant, postmodum conuersi sunt. O admirabilis virtus huius orationis, tantis in angustijs tantoque ex amore fusa. Quando n. alij ob poenarum vehementiam, etiam charissimos quosque amicos suos facile obliuioni traderent, nec possent vel pro seipsis orare: tunc Christus pro suis hostibus precatus est. Neque tamen haec illius precatio pro illis duntaxat fusa est, qui tunc eum manibus crucifigebant, & linguis blasphemabant, verum etiam pro omnibus illis qui Dominum Iesum prauis suis actibus denuo crucifigunt, & sceleribus suis blasphemant. Hi tales reuera caecitate correpti, nesciunt quid agant: Ignorant enim, quam dire iusti iudicis potentiam exasperent, quam benignum offendant patrem, quam fidum deserant

protectorem, & cuius perdant amicitiam: non norunt quam turpiter elegantes preclarasque, & imagine Dei insignitas animas suas deforment, quam horribiles mereantur cruciatus, & quantam gloriam amittant.

Nunc o anima mea, & quotquot redempti estis precioso sanguine Christi, aedum interna cum compassione atque deuotione feruenti, beatam conscendam palmam crucis, pulcherrimo ornustam vitam fructu. Tota enim salus, sanitas, vita & gloria nostra, in cruce sita est domini saluatoris. Et ne tam immensis inueniamur ingrati beneficijs, glorificemus ipsum benignissimum redemptorem nostrum. Coelum & terram, & quicquid horum ambitu continetur excitemus, vocemusque in auxilium, ad laudandum, & benedicendum Deum, dicendo: Magnificate dominum mecum, quia mirabilia fecit in nobis. Laudate, & benedicite mecum dominum, quia misericordia eius magna est super nos. O vos angelici spiritus, mecum quaeso ad mortem Caluariae ascendite, & aspiciate regem vestrum Salomonem in throno suo, atque diademate quo coronauit eum mater sua. O mortales oes, & quaeque membra Christi lachrymosis obsecro oculis vestrum contemplantini redemptorem, ligno qui pedet ab alto. Videte si vllus dolor, eius doloribus possit aequiparari. Agnoscite scelerum vestrorum immanitatem, quae tali oportuit satisfactione expiari. In partes oes corpus Christi versate, & non nisi vulnera inuenieris atque sanguinem. Clamate igitur ad eum voce lugubri: O Iesu, nostra redemptio, amor & desiderium, quae te vicit clementia, ut ferres nostra crimina, crudeliter mortem patiens, ut nos a morte tollereres? morte utique sempiterna.

Et tu coelestis atque omnipotens Deus pater, respice de sublimi sanctuario tuo ad innocentem filium tuum Ioseph, venditum atque iniuste traditum manibus hominum sanguinariorum, & turpissimo mortis genere affectum. Vide vtrum haec tunica sit filij tui, an non. Nimirum ferapessima deuorauit eum: sanguis peccatorum nostrorum aspersus est super vestimenta eius, & omnia indumenta inquinata sunt. Aspice sanctum puerum

tuum cum sceleratis condemnatum, regium filium tuum spinis coronatum. Contuere infontes manus eius (quibus nihil vnquam mali admissum est) sanguinem stillantes: sacros pedes eius nunquam a iustitia semita auersos, crudeli confixos clauo: pulcherrimam faciem eius, in quam desiderant angeli prospicere, prorsus deturpata omnique specie destitutam: cor denique benedictum quod nulla vnquam impura cogitationis macula artigit, interna afflictionis praelo compressum. Vide pater amantissime dulcissimum filium tuum torum in crucis cithara extesum, cunctisque membris suis te benedicientem. Iam plane fidelis David citharam corporis sui maxime intendit, suauissimam tibi edens melodiam, & gratissimam quae vnquam tibi cantata sit, concinnens cantionem. Pater (inquiens) ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Hic est agnus innocens, qui nos abluuit precioso sanguine suo, qui peccatum non fecit, sed peccata omnia mundi tulit. Ex huius ergo passionis thesauro mutuo accipio precium debiti mei: & illius merita omnia numero tibi pro omni debito meo. Quicquid enim ipse fecit, in mea utique natura, & pro me operatus est. O pater clementissime, suscipe actus cruciatumque dilecti filij tui, & da veniam erratis nequam serui tui: quandoquidem sanguis infantis Abel fratris nostri clamat ad te de cruce, non ultionem postulans, sed gratiam & misericordiam, dicendo: Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.

Ceterum latro qui pedebat ad Christi dexteram, ut vidit ingentem eius patientiam & benignitatem, quod patrem suum tam amicabiliter deprecaretur pro illis qui tot probra in eum conijciebant: prorsus immutatus est, & coepit eum dolor vehemens ac poenitentia scelerum suorum. Et id quidem reipsa prodidit, castigans verbo socium suum, blasphemias in Iesum euomentem, atque dicens: Neque tu times Deum, quum sis morti proximus? Qui licet ex obstinata malitia homines non verearis, & poenas corporis pro nihilo ducas: attamen merendus tibi erat Deus, & quidem in extremo penem vitam articulo, quum potestatem ille habeat, & animam & corpus tuum per-

dendi in gehennam. Et licet nos pariter plectamur poenis, longe tamen diuersa est ratio meritorum. Nam nos quidem iuste, qui digna factis recipimus: hic vero nihil mali gessit.

Vnde obsecro latroni huic tam cita correctio? Qui dudum erat iniquus, & infidelis, nunc peccatorem arguit, innocentem excusat: Deumque confitetur omnipotentem. Nimirum haec repentina mutatio, est dexteram Christi, ad quam ille pendebat. Hanc fidei lucem non aliunde utique accepit, quam ex lumine illo in crucis candelabro, posito. Diju quidem diuinum hoc lumen sub humanitatis modio latuit: sed nunc demum in crucis candelabrum subleuatum est, ut quotquot in Ecclesiae domo sunt, hinc illuminentur. Sciderunt hunc modium Iudei copluribus in locis, & coepit hoc lumen per rimas eius effundi: ita ut domus tenebrosa quae prope erat ex radijs illius illustrata, in hanc proruperit vocem: Nos quidem digna factis recipimus, hic vero nihil mali gessit. Et quomodo latro iste immensum aestum ignis iuxta se ardentis declinare potuisset? Plane hic ignis quem pater miserat in terram, misericordiae perfusus oleo, probrisque & blasphemijs Iudaeorum ceu flatu quodam agitato, flammam dabat in coelum, quibus latro iste totus accensus, & igneus effectus, ac velut suorum immemor cruciatuum, totus erga Dominum compassione motus est, adeo ut diceret: Equidem poenas meas haud grauius fero, utpote meritis plus satis: at innocentem hunc & nihil habentem culpe, ita praeter equum cernere excruciarum, id vero ipsis doloribus meis mihi dolet vehementius. Profecto, latronis istius charitas facta est fortis ut mors. Ipse enim spreuit poenas oes quae ei inferri possent, non veritus est populum in Iesum furentem, non attedit principes sacerdotum, nec ministros omnes cum varijs illic tormentorum armorumque generibus astantes pertimuit, sed in conspectu illorum omnium Christum animo imperterritum confessus est verum Dei filium esse, eumque nihil mali egisse, atque ita iniuria ab eis crucifixum.

O fides admiranda, o ingens constantia, o incomprehensibilis charitas latronis huius. Videlicet bene potus, & quasi ebrius erat multo illo receti, ex suauissi-

mobroto Christo Iesu in crucis torculari expresso. Ideo citra pudorem coram omni populo confessus est Christum Dei filium, quem tamen miseris, penuria, liuoribus, & cruciatibus plenum, iamque morti proximum cernebat: quae omnia sunt signa Deo ac Domino prorsus contraria. Denique cum vniuersis viribus suis, amicum vultu, deuoto corde, humili resignatoque animo ad Christum se conuertens, feruenter orauit in hunc modum: Domine, memento mei, cum veneris in regnum tuum. Et statim ineffabilis Dei bonitas euidenter declarauit se mortem peccatoris non velle, sed magis velle ut conuertatur, & viuat. Praestitit hic Dominus, & re ipsa impleuit, quod olim per prophetam suum promiserat, dicens: Quaecumque hora ingemuerit peccator pro peccatis suis, iniquitatum eius non recordabor amplius. Non quidem multos ei imposuit saeuerae poenitentiae annos pro peccatorum expiatione: sed tanquam iam nihil in eo praeter virtutes spectaret, ita ad eum dixit: Hodie mecum eris in paradiso. Quid hoc verbo dulcius?

Luc. 23.

Ezech. 33.

Ezech. 18.

Luc. 23.

O immensa misericordia Dei, qui malefactorum omnium latronis istius tam misericorditer oblitus est, & tam repente ignouit poenitenti, bonumque quod in eo certe exiguum erat, tam eximia ac praecara mercede dignatus est. Non enim indiget bonorum nostrorum operum lentissimus atque piissimus Deus: sed cor petit ad se conuersum, humile, ac resignatum, quale in hoc ipso latrone repetit. Neque enim is vel a morte corporis, vel a poenis purgatorij seruari petijt: sed penitus se in diuinam resignauit voluntatem: nihilque nisi misericordiam, & gratiam humiliter postulauit. Vnde & pius Dominus apertis largissimis gratiae suae thesauris, beatitudinem aeternam ei contulit. Et o damnanda nequam latronis duritia, quem nec socij castigatio, nec tot amoris, & clementiae signa in Christo elucientia, emollire atque conuertere potuerunt. Videbat dari regnum caelorum, nec tamen animi adhibere voluit ut desideraret: itaque nec erit illi. Blasphemias atque maledicta potius elegit: & venient ei, & quidem in omne aeuum. Illum aut nouum fructum quem piissimus Iesus ex infocundo so-

lo nostro, multo cum sudore, multaque preciosi sanguinis sui irrigatione in ligno crucis obtinuit, coelesti patri suo, ceu preciosum munus ingenti cum gaudio obtulit. Interim tamen, & doluit plurimum, quod latro iste multis foret damnationis ansa, qui omnem vitam suam in vitijs transigere statuit, sperantes nihilominus se cum hoc latrone in ipso mortis articulo veniam consequuturos, & gratiam. Quod quidem longe stolidissimum nimisque periculosum est: quamuis, & hoc verum sit, neminem unquam a Deo derelinqui posse, qui se ad eum toto corde conuertit, eique pia cum fiducia innititur.

Iesus ex doloribus afflictae matris, augmentum dolorum suorum accipit, & illam stantem iuxta crucem alloquitur.

CAPVT XVII.

Stabat verò iuxta crucem Iesu sanctissima mater eius semperque, virgo Maria, non aliquod poenarum subleuamentum aut temperamentum, sed ad non mediocrem augmentationem. Nam si qua potuisset creatura aliquid adferre solatij Domino in cruce pendenti, nulla ad id tam fuisset idonea, ut beatissima mater eius. Sed quia definitum erat Christo morte acerbissima occubere, absque ulla consolatione, & releuamine, vera cum resignatione ipsam suam passionem claudere: nihil ei materna praesentia solatij praestitit, sed potius auxit dolores eius, quando, & moestitiam illius suis pariter poenis iunxit, & vberiore inde hausit materiam acerbissimi cruciatu.

Quis iam, o bone Iesu, meditando consequi possit, quo fueris intus dolore affectus, quum tu qui corda omnium nosti, cuncta matris viscera, & membra per internam compassionem tecum pariter in cruce extensa, & clauis confixa videres, corque eius longè piissimum, & verè maternum pectus doloris acutissimi gladio transfuerberatum, vultum in pallorè versum, & animi angustias declarantem, atque sine morte, penè mortuum? Quum aspiceres feruentes lachrymas, ceu dulcissimos riuulos, quosdam per gratissimas genas eius, & faciem vberim cursumque manantes, quae vtiq; testes erant illius erga te doloris pariter, & amoris? Quum audires etiam gemitus miserabiles, pon-

Ioan. 19.

Luc. 9.

pondere afflictionum illius expressos, cernereque eandem deuotissimam genitricem tuam prorsus amoris aestu liquefactam, & omnino resolutam in lachrymas, ac penitus deficientem exhaustamque & absumptam: utpote passionis tuae cruciatu eam deuantante? Reuerà tunc o bone Iesu ex afflictione mater ni pectoris, nouam crucem in te recepisti. Solus namque pondus & grauitatem dolorum eius hominibus vniuersis in comprehensibilem, compassionis laeae trutinasti. Et id quidem maxime exaggerauit cruciatum passionis tuae, quod non modò in corpore tuo, sed etiam in materno pectore crucifixus erat: quando & illius crux, tua erat, & tua, vicissim illius.

Et quis, o piissima mater, o regina martyrum, quis immesos animi tui angores, internamque afflictionem tuam aut effari, aut mente concipere queat? Quae enim sine dolore genuisti, spiritus iubilò perfusa (quum & ad tui recreationem auribus haurires suauissimam angelorum melodiam Deum laudantium) cum nunc cum ingenti crudelitate & tyrannide in oculis tuis occidi conspexisti. Vt iam dolor ille quem tunc foeliciter euasisti, multipliciter erectus est, quum beatum & singularem filium tuum cerneris in tam horridis poenis in cruce pendere coram saua illa plebe, quae quicquid conuitorum, afflictionum, & contemptus mente effingere poterat, in illu conferebat? Quum videres eum quem in castissimis visceribus pudicissimi vteri tui absque ulla grauamine gestaras, tam inhumaniter in cruce distentum, clauis que perrebratum. Quum item aspiceres sacra illius brachia, quibus te toties amicabiliter strinxerat, tam immobiliter extensa, roscoque tincta cruore: caput quoque venerandum acutis concunctum spinis, & totum corpus non nisi vulnus fluens: nec tamè interim vulnera illius tergere & inungere dabatur. Conspiciebas eum quem saepenumero quietis captadae gratia in virgineo sinu tuo collocaras, iam non habere vbi sacrum caput inclinaret. O quam passionis praelo maternum cor tuum tunc compressum fuit? quantopere afflictionum vnda animam tuam percurrit, imò & demersit pernitus? Enimuerò, si deuotus quispiam

absque ineffabili dolore & compassione, filij tui passionem animo reuoluere non potest, quae crux, quae afflictio te inuasit, quae ipsa eius mater eras, & eandem passionem oculis coram intuebaris? Reuerà syncerissimum cor tuum hac die non semel, sed plus centies scissum est. Neque enim ulla unquam mater adeo suam dilexit prolem, ut tu filium tuum. Vnde & quicquid molestiae sub tuo aspectu illi illatum est, id repente secuit cor tuum.

Et qui stare, o domina, poteras? Dicit enim Euangelista: Stabat iuxta crucem Iesu, mater eius. Vnde tanta tibi fortitudo, ut hodie toties confixa, toties vulnerata, toties doloris gladio una cum filio tuo crucifixa, nihilominus constanti animo, & corpore perstares? Fortitan truces illi atque horridi clauis, & te pariter ita detinebant in cruce filij tui, ut collabi non posses. At verò multo fortius, amor potentissimus ipsa quoque morte fortior te sustinuit ut cadere nequies. Itaque stabas ceu fidei columna immobilis. Nec quicquam veritas sauitiam ludæorum, equorum fremitus, & strepitum armorum, utpote una cum filio mori paratissima. Neque enim negare poteras quemadmodum Petrus: non fugere ut ceteri Apostoli: non dubitare ut discipuli: non aliquod pati offendiculum ut plurimi: quandoquidem optime noueras, & qua ratione, & quem conceperas genuerasque. Ideoque assistebas iuxta crucem eius, cuius diuinitatem in spiritu adorabas. Stabas, inquam, iuxta crucem, ut hominis redemptioni per dolorem acerbissimum cooperareris. Et quia Iesum dilectum filium tuum, verum quoque noueras esse filium Dei, amor tuus ad diuinitatem, & erga humilitatem dilectio, velut ingentia duo saxa cor tuum penitus expresserunt, atque lateralibus angustijs coartauerunt, dum illum tam horribilibus, & indignis modis tractari, tamque crudeliter occidi, cerneres. Nimirum hi duo fuerunt saeuissimi mucrones, animam tuam, omni afflictione, & dolore crudeliter transfuerberantes. Enimuerò ut sponsa diuino amore succensa, dolebas acriter ob grauissimos contemptus, & iniurias, quas sponso ac Domino Deo tuo, irrogari coram intuebaris: & ut fidissima syn-

syncretissimaq; parens, dolebas itidē vehemētissimē propter horribiles poenas ac turpissimam mortem, quam eundē dulcissimum filium tuum obire cōspiciebas. Quia verò eiusdem filij passio, & afflictio immensa erat (oportebat enim eum secundum iustitiæ rigorem, cuncta mundi peccata, quæ innumera atq; infinita sunt, vincere, illisq; præponderare) ideo & dolor tuus (qui illius cruciatibus respondebat) incomprehensibilis fuit, thesaurusq; meritōrum immensus. Hic videre erat duo altaria, patri cœlesti ob excellentiam sacrificij, gratissima, alterum in filio tuo, alterum in te. Et quia in sacrificio sanguinem exterius eum filio fundere non poterat, decoxisti atq; absumpsisti illum intus feruentissimo amoris atq; doloris igne. Obtulisti Deo cor contritum, & spiritum contritum: obtulisti loco sanguinis, profusas lachrymas: gemitus tui instar suavissimi fumi è thure accenso suscitati, ferebantur in cœlum. Atque hoc pacto sacrificium tuum pro cunctis gratiæ filijs (quorum ipsa mater es) fecisti atque immolasti.

7/11. 50.

O anima mea & quotquot optatis esse gratiæ filij, aspice quæso Christum patrem vestrum anxius pœnis correptum: videre ut sua vos morte ad vitam reuocaret, ac velut fidelissimus pellicanus suo vos sanguine tanquam pullos suos denuo generarit, excitarit, alueritque. Contemplamini & matrem vestram Mariam grauissimē afflictam, nouos partus dolores vestri causa experientem, ut vos gratiæ filij efficieremini. Per patrem vestrum habetis vitam: per matrem præstatur vobis gratia. Itaq; cōpatimini tantis parentibus vestris, quos tam grauibus pro salute vestra doloribus laborare cernitis, si tamen gratiæ filij estis.

O quoties mœstissima illa mater, oculos suos ad contemplandū deforme sui pignoris corpus attollebat, quos tamen mox lachrymis affluentes dimittere cogebatur? Videbat corp⁹ fauciu, sed illud vngere non licebat: venas sanguinem manantes, verū eas obuoluere non dabatur: mēbra crudeliter extēsa, at illa soluere ac laxare non poterat: sacrum eius caput ad mortē inclinari cōspiciebat, membraq; omnia iam ipsam

inspirare mortem, ceu laxamentū atq; leuamen poenarum suarum, sed releuare sustentareq; illa nequibar. Itaq; pijsimum cor eius velut vna prælo crucis acerbè expressum est, aded ut cum filio suo potuerit dicere: Tristis est anima mea vsq; ad mortem.

Matth. 26.

Interea cernens hæc dulcissimus filius ipse, qui hæcenus nihil ei dicēs sese cōtinuerat, ut scilicet fortissima illius fides ingensq; fidelitas, inuicta patiētia, gloriosa passio, & ante omnia intemperans atq; ardentissim⁹ amor patefceret, & ne gloriam crucis eius imminueret: deinceps vltra se continere nō potuit, sed pijsima atq; cōsolatoria eam voce affatus, ait: Mulier, ecce filius tuus. Tanquam diceret: Dulcissima, charissima, fidelissima parēs, noui dolorē & mœrorem tuum, scio quāta mei amore patriaris, cerno quantis correptū sit angōrib⁹ deuotissimū cor tuum, dum me dilectū filium tuum tantis conspicias in pœnis, dū me charissimo pignore tuo (in quo sita est omnis spes & cōsolatio tua) ita miserabiliter spoliaris. Sed necesse est consummari passionē meam, prorsus moriendum est mihi: iam tempus est ut vadam ad eum qui me misit. Itaque dilectissimum discipulum meum tibi relinquo, quem mei loco filium habeas, qui te consoletur, te custodiat, tui curam gerat, & ut pius filius tibi matri suæ subditum ac morigerum se præbeat.

Ioan. 16.

O quantopere hæc Domini Iesu verba pijsimum cor mœstissimæ matris penetrarunt, quum audiret quod penitus destituenda esset, quodque pro filio Dei, filius hominis: pro magistro, discipulus: pro Domino, seruus sibi assignaretur? Rursum quā ingens amor Domini eam totam liquefecit, quando secū ipsa reputabat quantā pro se ille curam gereret ac sollicitudinem? Sane Dominus Iesus plus ex dolore matris per cōpassionem, quā ex suo ipsi⁹ cruciatu affligebatur. Vndē, & se totū ad illam consolandam intendit, tanquam sola eum matris afflictio cruciaret. Deniq; ut potuit membra sua omnia (quæ iam mors vicina penē rigida effecerat) ad illā conuertit: primò quidem inclinādo caput, ceu vltimū vale dicens: & discendi petens copiam: deinde & roseos

ocu-

oculos suos adhuc calidis lachrymis affluentes amicabiliter ad eam conuertēdo: postremò labia mortis pallore obducta aperiendo atq; dicendo: Mulier, non tantum mea mater, sed generaliter mulier, ob ingentem fœcunditatē tuā, quia matrem multarum gentium constitui te. Itaq; mulier, ecce fili⁹ tuus. Iste Ioannes erit filius tuus, (cuius nomen si veritas, gratiam sonat:) & hoc priuilegiū tibi modò à me concessum est, ut sis perennis, & æternæ gratiæ mater, ob merita certè maxima afflictionis tuæ: nec vnquam gratiæ lacte destituentur vbera tua, quo singulos quosq; alas & nutrias, qui deuotis ea presserint precibus. Ea propter fœcundissima mulier, ecce filius tuus. Neq; plores iam velut deserta, & absq; liberis mater, quin potius exulta. Nam per hos quos modò pateris dolores, proles edes innumeras, crisq; mater omnium qui per gratiam meam in me credituri sunt. Quos oēs ceu proprios filios in sinu maternæ gratiæ tuæ cōfouebis atque tuebere, dans eis ex castissimis vberibus tuis lac gratiæ. Enimvero accurrēt ad te omnes sitibundi, & dicent: Monstra te esse matrem. Itaq; mulier, ecce non vnus tantum filius, sed filij tui. Hinc iam capiat te obliuio doloris tui, sit hæc cōsolatio tua, sit laboris temperamentum, & alleuiatio.

Ioan. 19.

Deinde ad discipulum Dominus ait: Ecce mater tua. Quod quidem nō vni, nec soli Ioanni dictum est, sed cunctis iam conuersis peccatoribus, quibus cū primis gratia necessaria est, ne velut infantes lacte gratiæ destituti, moriantur. O Maria, tu verissima gratiæ mater, & misericordiæ. Cui enim vnquam sinū gratiæ tuæ præterclusisti? cui pietatis tuæ subtraxisti vbera? Sileat ille laudes tuas, qui apud te pass⁹ repulsam, & gratia defraudatus est. Laudamus virginitatem tuam, humilitatē miramur: sed misericordiā miseris sapit dulcius, misericordiā amplectimur charius, recordamur sapius, crebrius inuocamus. Quotquot igitur gratiæ sumus indigi, stemus simul iuxta crucem cum beatissima Maria, intusq; per cōpassionē crucifigamur. Certè pijsimus Dominus minimè patietur nos muneris, & cōsolationis expertes à cruce discedere. Et licet grauissimis sit pœnis obrutus, iamq; ad patrem p̄gat,

nō relinquet nos orphanos. Ipsam virginē intemeratam paterna pietate nobis matrem dabit, dicēs: Ecce mater vestra. Quā suaue, quā cōsolatorium est hoc verbum infirmis omnibus, tam fidelem, tam benignam, tam misericordem habere matrē, quæ ex illis quæ passa est didicit cōpassionem? Ecce, inquit Dominus, mater vestra misericordiæ plena, ut vos suscipiat: plena itē gratiæ, ut vos vberibus cōsolationis suæ pascat, foueat, exatietq;.

Ioan. 14.

Sol obscuratur, Iesus clamat se derelictum, Suamq; queritur sitim, Ac felleo potatur aceto, Cōmendat aitem patri anima sua, moritur, Atq; hic velū templi scinditur.

CAPVT XVIII.

Porrò à sexta hora tenebræ factæ sūt super vniuersam terrā, vsq; ad horā nonam. Nam sol lumen suum retraxit, ceu lugubrem sumens vestem, cōpassionemq; & dolorem (ut poterat) exhibens erga suum conditorem, tantis tūc angustijs, & cruciatibus comprehensum. Itaq; splendoris sui amœnitatē subduccendo, totum hunc orbem mœrore affecit, seq; socium iunxit intemeratæ virgini Mariæ in plangendo filio. Quantus interim putamus, & quidē nouus dolor Dei Matrem inuasit, quum insensibilem creaturam tantū mœroris, & cōpassionis argumentum erga dilectū filium suum edere cerneret? Nimirū tunc recentes lachrymę denuo ceu dulces riui largiter manare cœperunt. Est igitur obscuratus sol, tāquā æquanimiter ferre non possēt passionem acerbissimam, contemptum, probra, & iniuriam, quæ homines impij suo inferebant creatori.

Post hæc, nonam circiter horam, Dominus Iesus voce magna clamauit: Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? Dixit hoc voce magna, ut nos summo mentis discusso, admiraremur obstupefceremusq; cernentes tam immensam eius erga nos bonitatem, qui propter nos vilissimos peccatores tam immania pertulit tormenta. Aduertendum verò est, ipsum Dominū Deū nostrū Iesum Christū ab exordio incarnationis suæ secundum superiores animæ vires plena beatitudine gloriosum fuisse: quæ quidem beatitudo redūdasset in

Ibidem.

cor-

corpus, illudq; reddidit impassibile, nisi Deus hoc sacra dispensatione distulisset. Erat ergo Christus secundum superiorem animam portionem, id est, secundum spiritum, semper in diuinitatem conuersus, & eam pro obiecto habebat, illaq; sine intermissione fruebatur (etiā quum in cruce diros cruciatus toleraret) sicut modo fruitur in coelis. Atque hinc nonnulli gloriam passionis eius imminuere conantur, dicentes illam non tam acerbam neque tam atrocibus doloribus subditam fuisse, ob ingens quod ex diuinitate habuit adminiculum, ac fulcimentum. Quod qui sentiunt, nouerint se illius passionem renouare, eumq; denuo crucifigere. Vt igitur Christus opinionis huius errorem demonstraret, clamauit voce magna, & ait: Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? Tāquam diceret: Me quē poenā tam atrociter deuastant, cur reliquisti? Secundum inferiores vires & naturam portionemq; sensitiuam, horribiles planē dolores atq; intolerabiles angustias sentiebat: erat enim complexionis tenerrimae. Dicit autem se derelictū à Deo, propterea quod se volente, nulla consolatio à superiori portione animae ipsius, redūderet ad inferiorē. Nam iuxta ipsam inferiorem portionē hinc sensualitatem, Christus in sua acerbissima passione derelictus, ac veluti abiectus à Deo fuit: quia diuinitas eidē portioni inferiori, omnem internā dulcedinis influentiam tunc subtraxerat, illamq; sibi ipsi reliquerat. Solet sanē piissimus Deus martyribus suis cruciamenta & afflictiones, per diuinā consolationis infusionem ita temperare, vt hac gratia sensibili omnem penē illorum crucem reddat insensibilem, at verō dilectissimum filium suum prorsus omnino solatijs reliquit expertem, omniq; priuauit releuamine ac lumine: adeo, vt in humana natura sua tantum perpeffus sit, quātum aeterna sapientia pro iustitiā exactione statuerat atque definierat. Et nostra quidem salus tāto praclaris perfectiusq; reparata est, quātō abfque vlllo lumine, & adminiculo in vera resignatione ac derelictione, peracta atque consummata est. Reuerā Christi passio adeo omni fuit illuminatione destituta, adeoq; grauis, & crudelis, vt nulla

Marc. 15.
Psal. 121.

huic, cuiuslibet sancti passio, sit ex parte aequiparanda.

Præcipua internæ afflictionis Christi ratio erat, quod ipse apertissimè intelligeret, quis contemptus, & quāta iniuria præstantissimæ diuinitati per humani generis peccata inferatur. Quanta verò hæc Christi cognitio omnium hominū cognitione altior subtiliorque erat, tanto, & moeror atq; angustia ei⁹ grauior, cumulationiq; fuit. Dolebat malitiā, & ingratitude in iniquorum: dolebat passionem suam innumeris hominibus nihil prorsus collaturam: dolebat obstinatam peruersitatē, improbamq; voluntatem Iudæorum, & eorum perditionem moerebat.

Certè neq; internæ neq; externæ afflictionis & crucis Christi magnitudinem aliquis præter ipsum Christum satis nouit. Vnde factum est, vt nemo satis illi compati potuerit. Et tamē præterquam quod ipse in seipso grauissimè torqueretur, insuper & dolores angoresq; cunctorum ei compatiētium experiri atq; perferre coactus est. Pleriq; quidem natura duri ac ferrei, leuiter ferunt etiam multa aspera: & neque erga suas, neque erga aliorum afflictiones vlllo vel dolore, vel compassione ranguuntur. Christus verò, quum esset omnium piissimus ac misericordissim⁹, natura item, & ingenio seu cōplexione mitissimus, ac nobilissim⁹, sibi ipsi maximè compassus est: quandoquidem poenarum eius acerbilitatem, & pōdus nemo rectius quā ipse meriri ac nosse potuit. Vnde gemin⁹ hic dolor atq; pressura, passionis videlicet, & cōpassionis, velut duo maris fluctus saua tempestate exagitati, & contra se inuicem insurgentes atq; certantes, Christum totum adeo, & intus, & foris concussit, attriuit, torsit, excruciauit, vt omnem vincat intellectum. Quod ita esse etiā in suæ passionis exordio declarauit, quū natura sensitua & natura rationalis ceu torrētes duo, magno eūtes impetu, sese mutuo impeterent, adeoq; Dominum affligerent, vt præ nimio angore sanguinem sudaret, & vndam. Nō minimum etiam attulit pondus ad dolores Christi, quod ad vltimum vsq; spiritū, perfectū atq; viuum abiq; stupore vel extinctione habuit sensum in cūctis membris suis: & id quidem facile indē

li.

Luc. 23.

liquet, quod voce magna clamans, suū tradidit spiritum. Atque ita ad vltimū vsq; vitæ punctum in membris itidē omnibus passus est.

Ioan. 19.

Hinc iam piissimus Dominus præ nimia poenarum angustiaq; acerbitate, & præ immodica sanguinis profusione adeo exhaustus est, & exaruit, vt diceret: Sitio. Quod quidem verbum vt breue, ita mysterijs plenum est. Et primò potest id iuxta literam accipi. Ita enim natura comparatum est, vt quotquot extremum agunt spiritū, sitiant potumq; desiderent. Et fons iste viuus tanquam ariditatem expertus est, vt nunc exhaustus atque exsiccat⁹ dicat. Sicut aqua effusus sum, & aruit tanquam testa virtus mea: Neque enim omnem suum duntaxat fudit sanguinem, & quicquid habuit humoris lachrymando emisit: sed & ipsas ossium medullas, & vniuersum cordis sui sanguinem nostri causa, amoris incendio & flamma prorsus abstumpfit. O quā incomprehensibilis, quā acris & vehemens hæc sitis Domini fuit?

Psal. 21.

Bernardus

Potest etiam hoc verbum Sitio, spiritaliter intelligi: velut Christus generatim omnibus dixerit: Sitio, videlicet salutem vestram. Vndè Bernardus ait: O bone Iesu, tu coronam spineam sustines: tu clavis cruci affixus es: & de tua cruce vulneribusque tuis taces, ac pro sola siti clamas dicens: Sitio. Quid ergo sitis? Sitio, inquit, fidem vestram: sitio redemptionem hominis & gaudiū humanæ salutis. Fuit hæc sitis Christi, vel centuplo acrior ac vehementior siti illius naturali. Et quidem sine cessatione adhuc nobis intus dicit: Sitio, Mulier da mihi bibere. Tanta enim est & tam ingens illius sitis, vt nō à filijs Israel tantum, sed à Samaritanis potū petat. Singulis quibusq; suā queritur sitim. Quid verò sitis Domine? Hic est, inquit, potus & cibus meus, vt homines faciant voluntatem patris mei. Patris autem voluntas hæc est, sanctificatio vestra & salus. Itaq; sanctas reddite animas vestras, ambulando in præceptis meis, & vos ipsos cūctis exornando virtutibus: vt ceu sponsa beæ preparata cultaque, digni sitis ad cœnā meā venire in regnū patris mei, mecumq; dormire in con-clau cordis paterni. O quanto cum de-

Ioan. 4.

Ibidem.

1. Thes. 4.

fiderio oēs eō Christus secū perducere exoptat? O quā incomprehensibilis est hæc Christi sitis? Quantopere triginta tres annos huius gratia defudauit? Nimirum hæc de causa, & medullas & sanguinem cordis sui consumpsit. Vel millies potius se crucifigi passus fuisset, quā sua ex culpa vllam tuisset perire animam.

Habuit & aliam sitim, puta amplius patiendi, atque euidentius suum vobis demonstrandi amorem: ac si diceret homini: Aspice vt tuæ salutis gratia exhaustus & cōsumptus sum. Vide quā horribiles sim perpeffus dolores & cruciatus. Saeva hominum crudelitas, totum me penē redegit in nihilum: ebiberunt omnem sanguinem meum peccatores terræ, & tamen adhuc sitio. Nondum satisfactum est cordis mei desiderio, amoris mei flamma neutiquam restincta est. Etenim si fieri posset, & patri gratum foret, vel millies ob salutem omnium vestrum crucifigi, & ad extremū vsq; iudicij diem in hisce miserijs doloribusque hic pendere optarem: tantum vt immensum vobis cordis mei amorem restatum reddere, saxaq; pectora vestra emollire, & ad me amandum accendere possem. Quid enim astuantissima hæc sitis mea loquitur, nisi flagrantissimum amoris mei incendium? Itaq; tam sitibundus hic pendeo iuxta fontē cordium vestrorum, vt animaduertam deuotas animas huc accurrentes, ad exhauriendū ex immenso passionis meæ puteo. Igitur puella cui ego dixerō, Da mihi pauxillum aquæ ad bibendum de hydria conscientia tuæ, aquam scilicet deuotionis, compassionis, lachrymarū, & amoris mutui: & illa si inclinauerit ad me hydriam suam, responderitq;: Bibere Domine mi, quin & camelis, id est, seruis suis, qui te quotidie suo in corpore portant, & noctu diuq; tuo ingo vincti tenentur, similiter hydriam aquam fraternæ charitatis: ipsa est puella quam preparauit Domin⁹ filio Domini mei, vt sit sponsa verbi diuini meæ humanitati vniti. Ipsaq; velut sponsa digna erit vnā cum sponso suo, quietis aeternæ ingredi cubiculum, sui sponsi vocibus inuitata dicentis: Veni benedicta sponsa mea, posside regnum patris mei: sitini enim & dedisti mihi potum.

Genes. 24.

Matt. 25.

Postremò hoc verbum accipi potest, Y y quod

quòd illud dixerit Dominus dilectissimæ matri suæ grauiissime afflictæ, & iuxta crucem assistenti, tanquam diceret: O dulcissima mea mater, aspice ad quãram inopiam, & Dei & tuus filius redactus est. Equidem mare, fontes, & humida cuncta creauit. Ego nubibus impero, & pluias fundunt. Ego cœlestis voluptatis æternæque beatitudinis potum angelis ac sanctis omnibus præbeo: & ecce non est quispiam qui in acerri- ma hac siti mea refrigeret linguam meam. O quantopere verbum istud scidit ac penetravit deuotissimum maximeque oppressum cor virginis intemperatæ, dum vnigenitum filium suum quem virgineis iuis fouerat vberibus, in tanta necessitate suam audiret quæri sitim, nec tamen posset ei optulari. Potuit igitur ei ita respondere: O fili dulcissime, ad eò tota mærore ac impatienti angore correpta sum, vt tibi opẽ ferre non possim. Ad eò tecum per ineffabilem cõpatione crucifixam sum, vt me mouere nequeam. Iam viribus cunctis destituta sum, quòd te vnicum cordis mei solatium, ante oculos meos tam iniuste cruciari, tam turpiter sperni, tam crudeliter occidi video: nec licet mori tecum, nec auxiliũ aliquod impendere valeo. Hæc profusus intus me liquefaciunt, hæc medullas animæ meæ deuantant, Vides ipse fili mi amantissime, me totam amoris tui amore liquefactam, ac instar vna grauiissimo passionis tuæ pòdere expressam. Itaque me totã trahere in te, bibe me, absorbe me, in tuum corpus me trajice: vt tota tibi sim refrigerium atque refocillatio in hac grauiissima siti tua.

Sanè quicquid purè propter Deũ vel agimus vel patimur quamlibet exiguum id sit, Christo instar dulcis cuiusdã potionis gratum atque sapidum est, eiusque sitim refrigerat. Et ipse in cruce positus compassionem omnem, mœstitiã, deuotionem, gemitus & lachrymas in passionis eius meditatione exercenda, ebibit: & quicquid persequutionum, angustiarum, afflictionum pro eius laude & amore tollerabitur, omnem pœnitentiæ rigorem, ieiunia, preces, vigilias, cunctas naturæ mortificationes, vniuersa obedientiæ & charitatis opera, & quicquid de mum actuum virtuosorum ad nouissimum vsque iudicij diẽ pro illius honore

perageretur, cuncta hæc Dominus Iesus merito quodam modo hausit, atque cum ingenti siti absorbit, suisque iunxit & vnuit operibus nec non feruenti suo sanguine purgavit, atque in igne diuini amoris sui excoxit: suis quoque meritis ac actibus quicquid in his imperfectum atque defectum obnoxium erat, perfecit & absoluit: atque ita demum in æterni patris conspectum obtulit, illique grata ac placita fecit.

Postquam verò Dominus Iesus hoc de sua siti prorulerat verbum, quidam spongiã felle & aceto impletam eius facro ori obtulit. Et hæc quidẽ pijsimus Iesus iuxta Dauidis vaticiniũ gustare voluit, quo in cunctis suis membris ac sensibus torqueretur: vtque Adæ peccatum quod per gustum delectationem admissum erat, per hunc acerbum & molestissimum gustum corrigeretur. Hinc verò Iudæorum insatiabilem liuorem, duritiam & amaritudinem aduertere licet, quod cuncta hæc tormenta, sanguinis profusiones & immaniissimi cruciatus quibus Dominum affecerant, cruentam eorum necdum expleuerint sitim. Iam in ipso eum mortis articulo positum videbant, nec tamen ab illius cruciamentis temperabant. Statutum quidem fuerat à Salomone, vt damnati aromatico ac dulci potu reficerentur, quo suas obliuioni pœnas traderent: sed isti sceleratissimi vinum hoc biberunt, & Christo acerbissimam conferere potionem, quam virulento suo corde poterant excogitare. Erant namque reuera acida & fellea vasa, odij & liuoris plena, nec poterant inde nisi acetum depromere.

O quantopere pijsimum affligebat Dominum, cuius natura bonitas est, dum venenatum atque amarulentum adspiceret fundũ, inextinguibile crudelitatis ardorem, & faxeam atque obstinatã malitiam Iudæorum: quòd hi quos tot annis in eremo manna cœli pauerat, in extrema sua necessitate talẽ nihil vereretur porrigere potione. Nimirũ hæc eorũ inuidia & inclementia plus Dominũ torfit, quã ipsa potus amaritudo. Quò enim quispiam plus virtutis habet, eò illi magis dolet dum malitiam cernit & crudelitatem, quantoque id euidentiùs animaduertit, eò inde grauiùs in corde

tor-

torquetur. Itaque triplicem crucem siue afflictionem Dominus Iesus perfererat. Prima erat, externus idemque intolerabilis cruciatus: secunda, mœror ingens, quem ex compassione erga pijsissimam matrem conceperat: tertia, internus ille dolor quo incomprehensibiliter torquebatur ob malitiã ingratitudinemque Iudæorum & nostram, quòdque præiuderet acerbissimam passionem immensosque labores & cruciamenta sua, in plurimis nullum habitura effectum.

Deinde vbi Christus felleum hunc degustarat potum, dixit: Consummatum est: significans in passione sua impletas esse prophetias, figuras, scripturas, & quicquid ab æterna veritate vt pateretur definitum atque præfixum erat. O quot admiranda mysteria victoriasque brene hoc & subtile verbum comprehendit? Nam quicquid æterna sapientia constituerat, quicquid rigida iustitia pro singulis quibusque exigebat, quicquid charitas amanter poscebat, quicquid ad nostram redemptionem erat necessarium, quicquid abolendis debitis nostris erat conducibile, quicquid ad nostras explendas resarciendasque negligentias conferebat, quicquid accommodum esse poterat ad sublimem demonstrandum amorem, quæcunque pro nostra spiritali institutione atque informatione desiderare potuissemus, quicquid demũ congruum erat glorioso redemptionis nostræ triumpho celebrando: cuncta hæc isto sunt determinata verbo: Consummatum est. Denique hoc verbo Christus omnem laborem, afflictionem & mœstitiã suam pro electis omnibus obtulit, quemadmodum Apostolus testatur, hæc verba de illo dicens: Qui in diebus carnis suæ preces supplicationesque ad eũ qui poscit illum saluum facere à morte, cum clamore valido & lachrymis offerens, exauditus est pro sua reuerentia.

Aduerte hic, o anima mea, quã acerbos cruciatũ dulcis Iesus perferat causa salutis tuæ. Enimverò quicquid pœnarum paulatim atque particulatim ei ante illatũ est, totum simul immenso cum dolore nũc patitur. Prius gradatim, modò in hoc, modò in illo membro tortus fuit: iam in omnibus simul membris, dolores fert intolerabiles. O quantopere

brachia illa sic extensa dolebant, quæ rãdiu in pœnis perdurauerat. Quã dire amplã & sæua illa manuum pedumque vulnera, intimas cordis medullas secabant: quandoquidem omne totius corporis pondus grauiissimũ illis imminerebat. Quis, oro, rã adamãtino erit peccatore, quem tales nõ moueant cruciatus?

Sciens igitur pijsimus Iesus nihil iam superesse, nisi vt in hoc glorioso certamine vitam finiat & consummet: voce magna clamauit dicens: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. O quotquot dominum Iesum diligitis, adeste obsecro, & tota deuotione atque compassione illius decessum attendamus. Videamus quis illic mœror, quæ angustia, quis cruciatus fuerit, quum anima illa excellentissima discedere, iam iamque separari cogereetur à dignissimo illo & sacratissimo corpore, in quo triginta tribus annis placide, pacifice, iucunde sancteque quieuerat. Quã ægre se diuelli ab inuicem patiebantur, inter quæ nulla vnquam lis, nulla discordia, dissidium nullum, nec vlla fuerat suborta simultas? Contemplemur cũ omni deuotione sacrum illud corpus nostræ salutis organũ, quantis fuerit correptum pœnis, quum omnes illius venæ iam exaruisissent, nec quicquam haberent nutrimenti, & nerui omnes contracti essent: cunctaque, domini membra cœu vltimum vale facientia, cum pressura ineffabili ad mortem sese accommodarent. Ah quis sine dolore & compassione gratissimum Christi vultum conspiceret queat, totũ iam verti in pallorem, oculos deficere & adhuc lachrymas fudere, sacrum demittere caput, et cuncta denique illius membra nutibus ac signis ardentissimum cordis sui amorẽ nobis ostendere? Quæso compatiatur illi, quia caro nostra, & sanguis ac frater noster est: nostra etiã peccata sunt, pro quibus tam acerbam & turpem oppetit mortem. O quot hæctenus tepido ac frigido corde crucem Iesu præteristi, quos neque horribiles eius cruciatus, neque miserabiles lachrymæ, neque feruidus sanguis instar aquæ profusus emollire potuerunt, vel vox ista acris ac valida, terribilisque clamor corda vestra scindat ac penetret. Hæc, inquam, vox, quæ cœlos, terram, inferos tremore concussit,

Yy 2 quæ

quæ laxa scidit, vetusta aperuit monumenta, mortuos excitauit, & vestra lapidea emolliat pectora, antiqua conscientie vestre detegat sepulchra foetoribus vitiosorum actuum plena, mortuosque spiritus vestros ad vitam reuocet.

Voce magna clamat & quare.

Quamuis Dominus torus exhaustus, exanguis, debilisque esset, & supra vires humanas in ipsis acerrimis poenis mortis tam diu perdurasset, fortiter tamen clamauit expirando, vt diuinam potentiam suam declararet. Cohibuit autem mortem, ne suam in se vim posset exercere donec ipse vellet: ostendens penes se vitam & mortis esse imperium. Ob id etiam voce magna clamauit, vt impios tremore concuteret, & pigros ac tepidos omnes moueret, & ad deuotionem amoremque accenderet. Clamauit item voce alta, in signum gloriosæ victoriæ quam fuerat adeptus: antiquo illo eodemque crudelissimo hoste in cruce debellato prostratoque, quem in monte Caluarie profligans, spolijs omnibus exiit atque de nudauit. Hanc præclarâ victoriam Christus alta voce proclamauit: & cum admirabili triumpho à loco certaminis abscedens, collecto vniuersorum meritorum suorum exercitu, ad locum delictiosissimum maximeque delectabilem ac tutum, ipsum Dei patris cor atque sinum abiit: in illud sese & omnes suos commendans, dicendo, Pater in manus tuas commendo spiritum meum. O foelicem illum qui posset modò dissolui cum Christo, mori cum latrone, & audire à Domino verbum illud solatijs plenum: Hodie mecum eris in Paradiso.

Luc. 7. Philip. 1. Luc. 23.

Posteaquam verò Dominus Iesus sese in manus patris offerens, verbum supradictum protulerat, inclinato capite tradidit spiritum. Inclinauit caput tum ad dilectissimam matrem, tum ad homines vniuersos, tanquam vltimum vale dicens, extremamque petens copiam discedendi, & osculum pacis offerens. Sed & in argumentum nostræ cum patre reconciliationis venerandum caput suum, quod ante ad patrem sustulerat sese illi cum lachrymis offerendo, modò ad nos per amorem inclinat.

Ioan. 19. Inclinat caput.

O quis capere sufficiat, quanto cum dolore & tormèto dissolutus sit nexus ille à spiritu sancto cõpactus, quo præ-

clara illa anima cum venerando Christi corpore ceu amans cum amante per amorè colligata erat? Quis satis admirari possit obscurâ illam lucidissimorum Christi luminum eclipsim, quæ suo aspectu terram illustrabant, suisque radijs ceu gemina quadã micantia sidera firmamenti, mundum illuminabant: iam verò per atrum mortis medium prorsus obscurata sunt? Certè mirum non erat tenebras vniuersam terræ faciem occupasse, quando sol iustitiæ ablatus erat à terra, suosque cõpreserat oculos. En bonus pastor preciosam animam suam posuit pro ouibus suis, ac recessit. Silentium accepit cithara illa delectabilis & suauissima buccina, viua vox Christi: cuius dulcissima melodia exhilarauit patrem, & angelos immenso affecit gaudio: cuius mellissimus sonus viuos docuit, excitauit mortuos, curauit aegros, refecit esurientes, fugauit demones, torpidos reddidit alacres, ac mœstos iucundissimè consolatur. Priuatum est vita diuinum illud triclinium, & arca illa celestis, gloriosum pectus Domini, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi, & omnes virtutum atque charismatum diuitiæ continentur. Præclara illa summi artificis organa, benedictæ manus saluatoris, quæ solo contactu morbos omnes depulerunt, & quibus data est mundo benedictio, horridis vulneribus confecta atque emortuæ pallent. Candidissimæ illæ columnæ templi diuini, sacri pedes Domini Iesu, qui nunquam à veritatis itinere deuiarunt, sed omnibus supremæ perfectionis viam præcedendo demonstrarunt, cunctisque pro aeterna institutione vti-gia gemmæ charitatis reliquerunt, apud quos feruentissima illa amatrix beata Maria Magdalena tam vberem adepta est gratiam, sub quibus mare stetit, consolidatumque iter præbuit, iam ligno crucis inhumaniter affixi obriguerunt. Speciem suam amisit squaloreque; obsitum est preciosum illud Dei ciborium, corpus Christi Iesu sanctissimum, quod de pura præstantissimæ virginis matris natura per spiritum sanctum fabricatum, virtutumque omnium decore ornatum fuit.

Ioan. 11.

Philip. 1.

At quis tunc mœror, quis dolor inuasit venerandam Dei genetricem Mariam, quum vnicum solatium & omne de-

delectamentum cordis sui vidit mortuum in cruce pendere? O quam vox illa acris pijsimum cor eius penetrauit, quando dilectissimus idemque vni-genitus filius ipsius acerbe flens, cum clamore valido efflabat spiritum? Quomodo tunc anima illius præ flagrantissimo amoris Christi igne liquefacta est: & vt mollis cera miserandam imaginem sigilli, defuncti videlicet filij sui, in se recepit? Tota planè in extinctam atque crucifixam filij sui imaginem transformata eiq; assimilata est. Cum eodem pariter vni-genito suo crucifixam, fauciatam, occisam, & omni ex parte cruciata est: ita vt iam non in seipsa, sed in Christo dilecto suo viueret, & ille vicissim in ea. Etenim si virtus amoris Christi ad eum Paulum abforbuit, vt diceret: Vivo iam non ego, viuit verò in me Christus. Itemque: Christo confixus sum cruce, & stigmata Iesu porto in corpore meo: quanto magis id beatissimæ virgini euenisse credendum est, cuius vtique amor, mortalium omnium sic vicat amorem, vt riuiulum aliquem vastissimum mare?

Galat. 2. Galat. 6.

Attende hæc anima fidelis, ineffabile Dei tui amorem, vt ad finem vsque nos dilexerit. Aspice gratissima Christi membra iam emortua, nihilominus eandem quam adhuc viuientia habebant, demostrare dilectionem ac beneuolentiam. Extensa manent brachia, vt nos complectantur: oculi demissi, vt nos aspiciant: submissum caput, quo nos osculetur: patentia atque hiantia vulnera, vt in ea nobis ingredi atque confugere liceat. Sic igitur vita in cruce occubuit, vt nobis de ligno crucis fructum vitæ porrigeret. Sic sic excellentissimum precium pro nobis factum est, vt abolerentur debita nostra.

Matth. 27.

Hinc porrò velum templi scissum est, terra tremuit, saxa diruta & monumenta aperta sunt. Facta autem sunt hæc mira atque portenta, vt creaturæ insensibiles Iudæorum incrudelitatem & duritiam, pariterque infideles omnes arguerent, ac euidentibus signis Christum crucifixum dominum suum esse testarentur. Ad terribilem sui conditoris vocem contremuerunt, ac velut ingemuerunt, tantam exhorrescentes malitiam, crudelitatem, & facinora hominum impiorum, ac lugubres opificis sui exequias

celebrantes. Scidit verò Christus moriens velum templi, & sancta sanctorum detexit: vt re ipsa declararet mysteria, figuræ & vaticinia impleta atque patefacta esse: ostenderetque omne illud sacrificiorum genus, quod pecorum sanguine in veteri testamento celebratur, esse antiquatum & aboliturum. Christus namque summus sacerdos per proprium sanguinem introiuit in sancta iam detecta, atque seipsum extra oppidum in crucis altari pro omni plebe propalam obtulit: factus cõmune quoddam & perenne sacrificium patri suo pro hominibus vniuersis, ipsum petentibus desiderantibusque.

Hebr. 9. Hebr. 13.

Nunc igitur compatiamur, obsecro, Deo ac Domino creatorique nostro: ne faxis ipsis & elementis duriores esse videamur. Deuotis lachrymis ac pijs gemitibus nostra tundamus pectora, dicendo: O quid fecimus? quid egimus? Verè filius Dei erat, non vulgaris aliquis, quem peccatis nostris denuò crucifiximus. O anima mea, respice modò sponsum tui faciem, quæ angeli cum ineffabili delectatione contemplantur, prorsus tui causa & amore deformem, palloremque obitam. Attende sacrum Christi corpus à summo capitis vertice vsque ad imam pedis plantam, non inuenies nisi vulnera & sanguinem. Sit hæc miseranda redemptoris tui species ob oculos tuos, adeoque tuis fixa inhæreat cogitationibus, vt vanarum omnium rerum penitus obliuiscaris.

Esai. 1.

Sacrum latus emortui corporis Domini Iesu aperitur lancea, indeque profluit sanguis et aqua.

CAPVT. XIX.

Post hæc ob instantem paschalē solennitatem, quia indecens erat extincta corpora manere in cruce, petierunt Iudæi à Pilato, vt crucifixorum crura frangerentur, ac tollerentur. Obstantaque licetia, latronum crura freguerunt. Ad Iesum autem quum venissent vt viderunt eum iam mortuum, non freguerunt eius crura, sed vnus militum Longinus nomine, lancea latus eius dextrum aperuit, & continuo exiuit sanguis & aqua. Fecerunt hoc crudeles Iudæi ex fallacia & nequitia singulari. Nouerant enim quod dedecus illatum defuncto, tanquam adhuc viuenti factum habeatur:

Ioan. 19.

Longinus Christi latus aperuit

& hoc ipso persuadere volebant omnibus, tantum esse scelus & facinus saluatoris, quod in viuo corpore dignè castigari nequiverit, itaq; necesse fuerit in corpus extinctū deservire. Ad hæc Pontificum captabant gratiam, quibus certa mortis eius iudicia referre cupiebant. Cæterum, quamvis nihil hic corp⁹ Dominicum doloris perferit (quippe quod emortuum atq; insensibile erat) alia tamen quadam ratione hinc Dominus afflicus est: vti adhuc quotidie patitur & crucifigitur à multis, qui per sacra eius vulnera & passionem iurant, grauib⁹q; sceleribus suis maiori eum iniuria & conuitijs afficiunt, quàm qui eum corporaliter crucifixerunt. Multo namq; grauius accipit contemptū irrogatū diuinæ maiestati suæ (qua vnū est cum patre & spiritu sancto) quàm externos illos cruciatu corpori eius temporè passionis illatos.

At quis cogitando consequi possit, quàm dirè lancea hæc deuotissimā piæ matris animam confixerit & fauciauerit? cuius vtiq; anima & cor demorabatur in corpore dilecti filij sui, qui torus erat amor, ac thesaurus illius. Dicit D. Bernardus: Reuerà mater dulcissima, doloris gladius scidit animam tuam, quando crudelis lancea latus filij confixit. Non enim sua illi, sed tua potius anima erat. Itaque præcipua es martyriū omnium: quandoquidem immensus, dolor tuus internus, externa martyriū vicit cruciamenta. Nullus sanè acerrimos illos capere potest dolores & cruciatu, quos mater mœstissima sensit, quum lancea illa venerandum Christi latus horrido conficeret vulnere. Planè hic est gladius doloris, de quo Simeon ille iustus fuerat vaticinatus. O beatos illos, qui huius sunt vulneris participes: quorum corda sic configit acutissima amoris Christi lancea, vt deinceps perenni ferueant charitatis ardore.

Porro signanter Euangelista dicit, latus Christi non vulneratum, sed apertum lancea fuisse: vt intelligeremus vitæ nobis ostium patèfactum. Sacri namque lateris Christi vulnus, porta est Sacramentorum, sine quibus nulli nostrū patet accessus ad beatam vitam. Vnde etiam addidit Euangelista: Et continuo exiuit sanguis & aqua. In aliorum ho-

minum corporibus vbi animam fuderint, sanguis coalescit: at ex Christi latere, non sine miraculo, ceu ex fonte viuo, reuera sanguis & aqua manauit: indicans illum viuum fontem esse, vnde omnium nostrū vita profluxit, de quo legitur apud Zachariam Prophetam: In die illa erit fons patens domui David & habitantibus Hierusalē, in ablutionē peccatoris & menstruatæ. Hoc ipsum nobis sanguis & aqua de Christi latere manantia significauerunt. Sanguine namq;, qui est precii redemptionis nostræ, abluimur à peccatis: et aqua, quæ est figura baptismi nostri, ab vniuersis originalis peccati maculis expurgamur quemadmodum per Ezechielem Dominus ait: Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnib⁹ inquinamentis vestris.

Est etiam apertum Christi latus, vt nobis accessum aditumq;que pius Iesus ad cor suū patefaceret. Declarauit hinc suum erga nos incomprehensibilem amorem. Et quid vltra nobis facere potuit, quàm fecit? Ipsum cor suum tanquam secretissimum cubiculum nobis referauit, vt in illud nos ceu electam sponsam suam introducat. Sunt namq; delicta eius esse nobiscum, & in silenti tranquillitate ac tranquillo silentio apud nos quiescere. Dedit, inquam, nobis cor suum dirè vulneratum, vt in eo commoremur, donec penitus expurgati & mundi, suoq; cordi conformes, idonei ac digni simus vnà cum ipso in æterni patris cor diuinū abduci. Dat planè nobis cor suum, vt sit nostra habitatio: vicissimq; reperit nostrum, vt sit suum habitaculum. Nobis præbet cor suum, ceu lectulum purpurei sanguinis sui rubentibus ornatum rosas: repositq; cor nostrum, ceu lectulū sibi candidis mundorum operum lilij decoratum. Quis illi negare ausit, quòd tam profusa liberalitate nobis cōtulit? Ecce inuitat nos in melliflua vulnera atq; amabile & patulum latus suum, ceu vberem cellam vinariam, delictijs omnibus affluentem, dicens in Cantico: Veni soror mea in foraminibus petra, id est, in sacra vulnera mea. Cor meum tibi patèfactum est: ad illud te inuito, accede confidenter, potum noui ipsi roscum roscum sanguinem cordis mei tibi præbebo. Venite

Matth. 21. nite prorsus ad me omnes qui laboratis & onerati estis sarcina peccatorū, pœnitentiæ onere, afflictionis cruce. Venite ad me quotquot contra vitia vestra certamen inistis, & ego vos reficiam, vos pascam, daboq; vobis vinum rubrum, quo mirè exhilarabuntur corda vestra.

Accedamus ea propter sitibundo desiderio & affectu ad fontem hunc viuū: quandoquidem aquam vitæ nobis dabit, & quidem gratis, ac sine precio vel vlla cōmutatione. Ait enim: Qui sitit, veniat: & qui vult, accipiat aquam vitæ gratis. Vide hic mellitissimum purissimumq;que fontem in loco voluptatis, in medio paradisi, in fauciatō latere Christi scaturientem, quo irrigatur omnis terra. Agedū in quibuslibet vitæ huius tentationibus, miserijs, & afflictionib⁹, ad foramina petra cōfugiamus? Cuius, inquis, petra? Iesu Christi Domini nostri. Hic enim est petra, quæ à Iudaico populo virga crucis percussa, dedit aquas largissimas: ita vt non aquam modo, verumetiā oleum ex hoc saxo durissimo sugere liceat. Hinc propheta Hieremias ait: Relinquire ciuitates, id est, populares strepitus ac perturbationes: & habitate in petra habitatores Moab, & estote quasi columba nidificans in summo ore foraminis, id est, in

Num. 20. patulo latere Christi. Hic est lapis quem Iacob erexit in titulum, fundens oleū desuper, in signum abundantis misericordiae ac pietatis. Quid nobis hac in petra deesse queat? Nimirum à cunctis hostibus nostris tuti hic sumus: serpens antiquus, & coluber ille tortuosus huc accedere nō valet. Tentet mundus, minetur hostis, queratur caro: non est certe quòd formidemus, quando super hanc petram fundati sumus. Nusquam sumus tam securi, vt in vulneribus saluatoris. Ego, ait D. Bernardus, fidenter quod ex me deest, vsurpo mihi ex visceribus Domini: quoniam misericordia affluunt, nec desunt foramina per quæ effluant. Foderunt manus ac pedes, latusq; lancea perforarunt: & per has rimas licet mihi sugere mel de petra, oleumq; de saxo durissimo: id est, gustare & videre quoniā suavis est Dominus. Per foramina corporis patent viscera misericordiae Dei nostri, in quibus visittauit nos oriens ex alto. Quid ni viscera

per vulnera pateant? In quò enim, Domine, clari⁹ quàm in vulnerib⁹ tuis luxisset, quod tu suavis sis & mitis, & multa misericordiae? Augustin⁹ quoq; Longinus, inquit, aperuit mihi latus Christi lancea, & ego intraui. Hic fidenter habito, hic me iucundè reficio, hic quiesco suauiter, hic pascor delectabiliter. Hæc illè. Et tu anima mea, commorare in foraminibus vulnerū dilecti tui, quemadmodū columba solet in petra cauernis. Ore ad patulū vulnus lateris eius appposito, coelestē suauitatē ex corde ipsius manantē gustato atq; olfacto: reuerà enim torrens voluptatis illine erumpens, te abundè satiare poterit.

Proh dolor pluresq; nimis ingratos inueniri, qui dicere non verentur: Eia, quid necesse est nos occupari his quæ ante plures annos peracta nouimus? Intelligunt autem Dominicam passionē & sacra Christi vulnera. Atqui melliflua illa redemptoris nostri vulnera, reuerà liber vitæ & mundissimum speculum sunt. Si quis ea cum Apostolo penetrare sciret, inueniret vtiq; in eis quicquid diuinitas ipsa exhibere potest. Itaq; anima deuota debet dilectum suum in amabilibus vulneribus ipsius cōtemplari atq; osculari. Hæc enim quinque vulnera beatissima, plus pulchritudinis, lætitiæ, & claritatis toti coelesti curia conferunt, quàm omnia alia quæ in vita perenni (excepta diuinitate) habentur. Proinde vel sanguineis lacrymis descendendum est, quod in toto terrarum orbe, ita prorsus excellentissima Christi vulnera in obliuionem abiere.

Et quid à nobis exigit Deus, nisi vt mandatis eius nos totos tradamus, vitæque & passionē Christi imitemur, atque in sacris illius commoremur vulneribus? Beatus profectò ille est, qui passionem & vulnera Domini in conclau cordis sui, fideliter ac sanctè ruminare, ipsiq; Christo sese in veris virtutibus conformare studet. Qui eius modi est, plarumque in intimo æstuantissimorum desideriorum impulsu, quasi cum impatienti desiderio vociferatur: O vnice amor meus. O totum refugium fatigatō. O salutis medicina languentium. O dulcis consolatio te suspirantium. O præstantissima esca te esurientū, & suauissime potestien.

Cam. 1.
Oratio de-
uota.

tientium te. O vernans conclaue in te
quiescentium. O vnica & summa suffi-
cientia mea, trahe me post te: auelle me
à meipso atq; ab omnibus creaturis, &
transfer in te, vt tibi placeam. Nonnun-
quam etiam vitā suam præteritam vi-
tiji & iniquitatibus obnoxiam memo-
ria repetens, humiliter precatur in hunc
modum. O Iesu æterna dulcedo, ego
peccator putridus, cū quanto possum
cordis mei dolore, confiteor tibi ma-
gnam culpam meam, quod causa sim a-
cerbissimæ passionis tuæ, & hos tantos
cruciatu tuos grauib; meis sceleribus
tibi infixi. Enimuerò multò à me gra-
uiora passus es, quam ab illis qui te cru-
cifixi: quando quidem iniuria illa
& contemptus quæ præuidebas à me in-
ferenda patri tuo, multo tibi vehemen-
tius dolebant, quā sæua illa vulnera cor-
poris tui. Et non semel tantum te cruci-
fixi, sed toto vitæ meæ tempore, quo
perseueraui in iniquitatibus meis. A tra-
men neq; post tot peccata tantamq; in-
iuriam qua te affeci, de gratia & miseri-
cordia tua vlla ratione despero, quum
in te reluceant tot signa clementiæ. Igi-
tur pia illa oratio tua quam etiam pro
his qui te manibus suis crucifixerunt &
linguis blasphemauerunt, fudisti, profit
miseræ animæ meæ. Non iam te clavis
perterebro, non latus lancea configo:
sed cor tuum humilib; precibus igni-
torumque desideriorum & pij amoris
iaculis fauciare desidero. Vel vna, obse-
cro, guttula ex patente latere tuo stillet
in vulneratam atq; agram animā meā,
& saluus ero. Tolle à me omnē vitiorū
peccatorumq; mediū, vt tibi mea iun-
gatur anima, atque in te requiescat, qui
es paradysus spiritualium deliciarum, &
plena satietas beatorum. In te namque
æternam habemus quietem, ceu in pa-
radiso voluptatis, vnde nihil nos exclu-
dit præter medium iniquitatis. Tolle
itaq; iniquitatem, qui es agnus sine ma-
cula auferens peccata mundi, & ero v-
nitus tibi, atque in te iucundē sancteq;
conquiescam.

*Corpus Iesu de cruce depositum virgo mater
in gremium suum excipit, osculatur, la-
chrymis rigat, ipsumq; tandē (licet nō sine
dolore) sepeliri permittit.* CAP. XX.

Videamus nunc quā tristes ex-
quias, quā lugubres cæremomas

virgo intemerata, ceteriq; saluatoris fa-
miliares & amici ad defunctum Christi
corpus celebrarunt. O quanto deside-
rio, quanta deuotione virgo piissima
Christi filij sui cruce amplexa est: san-
guinem illum & aquam ex illius latere
manantia reuerenter excipiens? O quo-
ties sua ad eum extendit brachia: cupi-
ens etiam exterioribus membris suis
eum excipere & cōplecti, vt eum iam
animo suo insculperat impresseratq;
O quanta cum deuotione, quāque a-
manter corpus Christi emortuum iam
depositum à cruce, maternis suis bra-
chijs amplexa est, suoq; appressit pecto-
ri? Tum verò quā omnia illius visce-
ra noua sunt compassione concussa?
Quomodo etiam anima eius ceu cera
igni admota, amore liquefacta est, ip-
saque tota in lachrymas soluta? O quis
capere possit, quanto amore tota pro-
ruit in faciem filij: ita deformem ac mi-
rè deturpatam: infatigabiliter eam exos-
culans, & calidis suis lachrymis non la-
uans modò, verum etiam vberim irri-
gans? Sed & feruentissima Christi ama-
trix Maria Magdalena, quam deuotè ad
pedes illius corruit, apud quos tantam
olim gratiam consequuta fuerat: de-
nuoq; eos lachrymis suis abluit, fac-
risque vulneribus fixit oscula, eandem
defuncto quam adhuc superstiti illius
corpori humanitatē exhibens & amo-
rem? Quā denique omnes Christi a-
micos, qui illic aderant, vehemēs occu-
pauit compassio, & ingens accendit ar-
dor amoris, haud secus quā feruen-
tissimus ignis prope astantes? O quā
tristes erupere in lachrymas, per Christi
corpus ex illorum oculis vberim ma-
nantes? Quos gemitus, quæ suspiria edi-
dere in cœlum? Quā tristitia funeri illi
officia exoluerunt? Nullum illic audi-
re cantum erat, sed gemitus tantum &
lachrymas, atq; lamenta.

O quā venerāda illa parens, per sin-
gula quæq; membra ac vulnera discur-
rens, eadem scrutata & osculata est? plo-
rans super singula, & lachrymis ea la-
uans: quin & singula quæq; vulnera cor-
di suo inscribens, doloresq; singulorū
membrorū expendens ac trutinans se-
cum in corde suo, & ad singula dans ge-
mitū incōprehensibiles: simulq; pro vo-
to animi sui, de sanguine ac medullis

COR-

cordis sui in ardenti suo amore vnguē-
tum conficiens, eodemq; cuncta illius
vulnera plagasq; perungens. O quā
tunc feruentes lachrymæ per dulcissi-
mam illius piæ matris faciem ceu riuuli
amoenissimi decurrerunt, aliæ alias an-
teuertere, & quasi certatim Christi cor-
pus contingere gestientes? Imò, vt be-
atus ait Augustinus, quis illic angelorū
temperare potuit à luctu celebrando,
quum regem & Dominum suum tam
sæda ac turpi morte consumptum vi-
derent: quum contra naturam naturæ
conditorem Deum immortalem, in hu-
mana natura mortem oppetisse con-
spicerent? Vt luminosa illa Cherubin,
ac ardentia Seraphin ad ineffabilē hanc
obstupere charitatem, quum vitam ex
amore occubuisse cernerent, vt mortui
redirent ad vitam? Enimuerò sacratissi-
mum Christi corpus inhumaniter con-
scissum, dilaniatum, extinctum, pijs-
simamque virginē matrem anxie illud
amplectētem, illiusq; cruore tinctam,
atq; aded miserandum in modum la-
chrymas vberim fundentem, vt sibi
temperare non posset, beati illi cœle-
stesque spiritus corā intuebantur. Quid
verò diuus Ioannes? Quā puramus
mœstissimæ matri suæ se lachrymando
ac mœrendo conformauit, sociumque
fidelissimū adhibuit? Quā piè, quā
suauiter eam consolans hortabatur, vt
modū poneret parumper tantis lachry-
mis, tam immenso dolori? O quā &
ipse vehentissimo cum angore ac
pressura spiritus se ad sacrū Christi pe-
ctus prouoluit, in quo dudum tam sua-
uiter requieuerat: piarum lachrymarū
vndam refundens in fontem illū, vnde
aquam sapientiæ salutaris potarat?

Dehinc Ioseph, Ioannes, & ceteri ami-
ci Iesu, beatam virginem obnixè roga-
bant, vt corpus Domini permitteret ad
sepeliendum cōponi ac preparari: quā-
doquidem solum tendebat ad occasum.
Tum verò pia mater voce lamentabili
respondit. Miscremini mei, miscremini
mei, saltē vos amici mei, neq; tam citò
auellatis me à dilecto filio meo. Ne mi-
hi, quæso, tam celestiter auferre velitis,
quem meis gestauis visceribus. Sinite me
vel mortuo frui, quem viuum habere
non potui. Liceat mihi, obsecro, extin-
cto illius corpori amorem impendere

ac beneuolentiam, quā in passione
minimè exhibere dabatur. Irrigē illud
nunc lachrymis meis, cui in acerrima
illius siti nec aquæ guttulam porrigere
sinebat. Exattem interim illo animum
meum flendo, gemitendo, quæ nō potui
pro voto dulcissima eius præsentia, dū
pateretur, refoueri. Nolite, obsecro, no-
lite matrem auellere à filio suo, nec mi-
hi tam citò subtrahatis, quem tamdiu
desideraui: aut certè vnā cum amantissi-
mo nato meo me sepelite.

Itaque non parua eos angustia tenē-
bat. Dies namque ad occasum decli-
uior, corpus sepulturæ tradere eos urge-
bat, & nihilominus matris mœstissimæ
acerbissimos dolores, vt dignum erat,
vehementer miserebantur. Neque e-
nim iam nimis afflictam nouis dolori-
bus obruere volebant. Quamobrem
dabant amori eius operandi locum: sta-
grantissimamque sitim suam eam pau-
lisper explere patiebantur. Hinc por-
rò S. Ioannes suauibus eam ac pruden-
tibus deliniuit verbis, rogans vt filium
suum sepeliri permitteret: & ipsa utiq;
non sine dolore consensit. Atqui o
quā deuotè, quā afflictè prosequē-
batur filij sui lamentabile funus: sacrū
illius tenendo caput, oculis fixis in fa-
ciem eius, eandemque innumeris deos-
culando vicibus, suisq; lachrymis irri-
gando.

Vnde quæso mœstissima parens om-
nes illas lachrymas quas hodiè fudit,
habere potuit? Qui pijsimum cor illius
intolerabilem hanc angustiam & presi-
suram ferre quiuit? Nimirum fecit hoc
amor ardentissimus, ipsa quoque mor-
te fortior. O quali cum dolore ac ge-
mitu tam charum, tam preciosum re-
liquit thesaurum? Quā verò aman-
ter illius est amplexa sepulchrum? tan-
quam si non quidem lingua (neque e-
nim verbum adere potuisset, tantis cor-
repta cordis angoribus) sed mente di-
ceret: O sacrum monumentum: O
fœlix tumba: O saxum preciosum: O
præclarum margaritum: O admirabi-
le ciborium, quā insignem thesau-
rum, quā immensum complecteris
dominum? O vas electū: O fœlix crea-
tura, quæ digna es tuum excipere cōdi-
torem, hospitioq; recipere regē gloriæ.
Pone iam natuum rigorem & asperita-
tem

Sepulchrū.

tem tuam, ac miteſce: vt teneros dilecti filij mei artus reuerenter complectaris. O arca glorioſa: O excellens Dei templum, præ creaturis omnibus mihi ſimillimum. Vt enim ipſa à Deo electa ſum, quæ in caſtis viſceribus meis eius filium geſtarem: ita & te elegit, vt venerandum Chriſti corpus excipias, glorioſum, ſcilicet, beatiffimæ Trinitatis organum, quo Deus tam mirificè operatus eſt, & inæſtimabilem mundi theſaurum, bonumq; præcipuum, coelum & terram ſua vincens præſtantia ac dignitate. Et ſicut tu nouum es, nec vilius ad huc corporis contactu fœdatur: ita & ipſa à creaturarum omnium tactu munda ſum & immunis. Quemadmodum item ex te claſſo ſaluator orbis ſurget rediuius, ita ex meo concluſo vtero mundi ſalus proceſſit. Ac demum vt tu faxum es ſolidum & immobilitate, ita & ego incommutabilis atque inuicta in fide omniumq; virtute permansi.

Habet Dominicum hoc monumentum formam quandam & effigiem ſpiritualis illius monumenti, quod virgo beata amantiſſimo filio ſuo in corde ſuo pararat. Vt enim ſepulchrum hoc ferris acutis exciſum atq; politum eſt: ita glorioſa virgo acutiſſimo doloris gladio in intimis animæ ſuæ locum accommodum excidi permiſit, monumentum vtiq; tam afflicto & exercitato corpori congruum valde, quum diligat Dominus cor contritum & humile, ſiue anguſtijs oppreſſum. Et ſicut in hoc ſepulchro nondum quiſquam poſitus fuerat, ita virginis matris cor deuotiſſimum, nullus vnquam peregrinus creaturatum amor vel affectus, ſaltem tenuiſſimè contaminarat. Ipſa namque porta illa clauiſa eſt, nulli vnquam patefacta, per quam ſolus princeps & rex Iſrael proceſſit.

Erat præterea monumentum hoc in horto: quandoquidem virgo intemerata hortus concluſus eſt dilecti, diſcretionis ſeu prudentiæ ſepe cinctus, vt pote quæ tanto fuit lumine ac diſcretionè perſuſa, vt nullum vnquam malum, ne ſub virtutis quidè tegmine, in eius potuerit hortum obrepere: nec tantilla hortus eius patebat ex parte, qua ſerpens ille liuidus ac impurus, oculos vel ſemel inferre potuiſſet, qui tamen para-

diſum, in quo Adam erat, non ingredi modò, ſed etiam conſpurcare auſus fuerat. Quin & fœcundus, adeoque omnigenis virtutum herbis conſitus fuit ſacræ virginis hortus, vt nullus in eo vacaret locus, vbi quoduis lolium emergere quuiſſet. Ad ſingularem namque almæ huius virginis gloriam, creuit in ea ſos campi & liliū conuallium, excellens ac aromaticus ſos leſſe, in quo requieuit ſpiritus ſanctus, & roſa Hiericho amoeniſſima: adeoq; in ſignificandis diuinæ ac ſingularis benedictionis eius, pullulauit vinea beatiffima, cuius palmites ad ſuperna feruntur, cuius odor virus omne & omnes pellit ſerpentes, cuius vinum cor leſificat & accendit, ac iuxta Prophetam, virgines germinat.

Habuit etiam ſanctiſſima mater pura ſindonem, id eſt, ſimplicis obedientiæ, innocentia, ac integerrimæ virginitatis veſtem. Cui nec deſuit alo amariffimi doloris, myrrhaq; afflictionis intolerabilis. Habuit denique precioliſſimum baſamum & vnguentum ſpecieſque virtutum omnium. Atque ita demum Chriſtum filium ſuum obuoluit, peruenit, atque in ſacraſſimo ſui peccatoris monumento ſepeliuit.

Iam verò etiam hoc mente ruminemus, quanto cum in cerore afflicta mater à monumento diſceſſerit, quæ hæc ei perpetua fuit cogitatio, quem amiſiſſet, & quam inæſtimabile pignus ſub lapide condiſiſſet. O quam miſerandum in modum à ſancto Ioanne cæteris que amicis ſuis, à ſepulchro abducta fuit? quippe quæ tota penè exhausta atque abſumpta erat. Reuera quiſquis huic ita afflictæ, ita morerenti, ita grauiter laboranti virgini & matri, imò & dominæ noſtræ non compatimur, nò eſt viuens gratiæ filius, ſed eſt abortiuum inſenſibile ac mortuum: indignus planè eſt qui lac gratiæ ex maternis eius ſugat uberibus. Cæterum ipſi quoque cum eadem virgine matre, vt iam dictum eſt, Chriſtum Ieſum in cordibus noſtris ſepeliamus, vt nos per ipſum in ipſo ab vniuerſis operibus mortis reſurgamus, vnaque cum illo ad paternam vſque gloriam foeliciſſimè conſcendamus, eodem Domino Ieſu nos adiuuante qui eſt benedictus in ſcæcula, Amen.

APPEN-

APPENDIX OSTENDENS QVAM IMMENSVS DEI ERGA NOSSIT AMOR (QVOD QVIDEM EX Chriſti potiſſimum incarnatione ac paſſione ſacramentoque Eu- chariſtiæ eluceſcit) & vt nos totos Deo tradere atque reſignare debeamus, quælibet aduerſa patienter amore illius tolerant.

IAM ardens & incōtinens eſt Dei erga nos amor, vt ſi mors & paſſio Chriſti ad ſaluandum hominē non ſuffeciſſent, etiā pater cœleſtis & Spirituſ ſanctus quoque humanam potius aſſumpſiſſent naturam, ac pro homine mortem ſubiſſent, quàm cum perire ſuiſſent. Licet verò filius ſolus naturā noſtrā aſſumpſerit, mortemq; ob hominē perpeſſus ſit amariffimam, amor tamen patris & ſpirituſ ſancti nò minor erga nos fuit: quādoquidem vnā eſt trium perſonarum eſſentia, vnus amor, indiſtincta operatio, vna eademque volūtas. Hinc Chriſtus dicit: Pater amat vos. Rurſumque: Sic Deus dilexit mundum, vt vnigenitum ſuum daret: vt omnis qui credit in eum, non pereat, ſed habeat vitam æternam. Et de ſpirituſ ſancti Apoſtolus ait: Ipſe poſtulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus: id eſt, inſpirat nobis, mouet & excitat nos ad orandum & virtutibus incumbendum, teſtimoniū item reddit ſpirituſ noſtro, qd filij Dei ſumus, vt ex interno huius teſtimoniij gaudio clamare in eodem ſpiritu poſſimus: Abba pater. Quid verò in miſeranda hac lachrymarum valle beatius aut iucundius eſſe queat, quàm vt homo ex teſtimonio ſanctiſpirituſ in conſcientia percepto, Deum poſſit patrem ſuū dicere? Si enim filij ſumus, ergo & fratres & cohæredes Chriſti. Conſilium ſanè ſuper humani generis redemptione veneranda ſacraſſimaq; Trinitas egit, eſtque concordia ab ea finitiōe decretum, vt hominem redimeret: & quia in nullam magis quàm in filij perſonam competeſſet naturam humanam aſſumere, ipſe filius qui creator erat omnipotens, tum ſponte ſua, tum voluntate patris, tum ſuaſu ſpirituſ ſancti, letus hominem induit, factuſque eſt creatura, cooperante ad hoc

ipſum & patre & ſpirituſ ſancti. Chriſtus namque per patris cooperationem de ſpirituſ ſancti conceptus eſt. Vide quàm pro te ſolicita fuerit Trinitas adoranda. Contemere quàm te ab omni æternitate dilexerit Deus. Attendite, quaſo, hæc frigidi & obdurati filij Adam. Cogitate quàm charo vos ipſe Deus precio compararit. Digniſſimū quidem quod cor illius cōcipere, & præcipuum quod diuina eius potentia exhibere potuit, dedit: nempe vnigenitum ſuum, cui non peperit, ſed eum pro peccatis hominum in ignominioſiſſimam mortē cruciſtradidit. Porro ipſe Chriſtus ſicut olim patri factus eſt obediens vſque ad mortem: ſic hodieque & ad nouiſſimum vſque diem, non ſolum Deo patri, ſed & cunctis hominibus qui paternam voluntatem fidis cordibus amorisque deſiderijs diligunt, eidemque adherent, morem gerit. Et quia neceſſè non eſt denuò eum mortem ſubire (quando ſacra illius mors ad peccata omnia quæ iam facta ſunt, & quæ adhuc ſient, ſe extendit (dulcis Dominus ſacrum corpus, præclaram animam, præcioſumque ſanguinem ſuum, vna cum meritis omnibus vitæ & paſſionis ſuæ, quotidie in altaris venerabili ſacramento in noſtrarum remiſſionem culparum, memoriamque paſſionis & mortis ſuæ, offerre non deſinit: nimirum hoc ipſo nobis inſinuans, ſi ita neceſſè foret, paratum ſeſe eſſe adhuc quotidie venerandum corpus ſuum noſtræ ſalutis cauſa neci tradere, ſanguinemque fundere. Quo enim amore tunc Chriſtus nos proſequebatur, eodē etiam nunc proſequitur, in æuumque omne proſequetur. Cuius iam obſecro vel ſaxum peccatus, non hinc cōpungatur? Cuius ſpiritus ex hoc amore nò exultet? Cuius cor præ huius ſeruētiffimæ charitatis ardore non totum liqueſcat? Cuius non deficiat præ ingenti admiratione intellectus? vbi immenſa Dei

Pſalm. 50.
Ioh. 19.

Ioh. 4.

Cant. 4.

Zach. 9.

Marc. 15.

Ioh. 19.

Ioh. 16.

Ioh. 3.

Rom. 8.

Philip. 4.

Dei erga nos bonitatem & dilectionem contemplatur: vbi oculus cordis attendit, & conscientia trutinâ examinat ingentia Dei beneficia, quæ contulit in nos miseros, & indes confert, quæ certe tanta sunt, vt vix possint esse maiora. En grata Christi brachia ad nos suscipiendum semper extenta sunt. Vulnera item eius nunquam non parent, parata **profluere in omnes** qui id appetit. Vixilla misericordiae eius perpetuò explicata sunt, vt sub illis protegamur deliteamusque, quum semper ipse nos suscipere parat⁹ sit. Imò quod plus est, tanto nostri tenetur desiderio, vt per diuinos tractus diuinâque inspirationes, & internas reprehensiones suas plus nos roget, quàm rogetur à nobis: quandoquidem & multo paratior est nobis dare, quàm nos petere. Enimvero fons, vnus est, perpetuò scaturiens, nec vnquâ fluere desinens, nisi quâ vasa defunt. Et ipse vno amoris nexu homini vniri, delitiosumque habitaculum ac desiderabile templum suum intra nos extruere vehementer appetit. Ad eò, inquam, homini per amorem vniri desiderat, ac si suæ prorsus potentiae & maiestatis oblitus, per omnia similis hominibus effectus esset. At quomodo nos magis in sublime attollere, seseque amplius deicere potuisset, quàm iam fecit? Quomodo suam nobis propius coniungere poterat diuinitatē, quàm coniunxit, quando eandem celsissimam atque immortalē nostram mortali copulauit humanitati per naturam nostram assumptionem? Quin & quotidie illam ipsam Deitarem suam & quicquid est, nobis præbet in cibum. Sed Deus pater naturam nostram humanam quàm fieri potuit sublimissimè in Christo exaltauit, vltra creata omnia ad suam vsque dexteram eam attollendo. Vt verò Deus maiori nos honore & gloria afficere, aut abundantiorē charitatem nobis exhibere potuisset? Nimirum multò vberiorē salutē & gloriam per Christum Dominum ac saluatorem nostrum adepti sumus, quàm per Adam primum parentem nostrum perdideramus. Quid vltra à dulcissimo Domino desiderare possumus? Certè cuiuslibet homini toto corde ei per dilectionem adhærenti tam intimè affectus est, ac si coeli terræque & omnium quæ

illis continentur oblitus, totus in illius amore deperiret. At nos duri & frigidī, nec omnibus his mouemur, neque ad illius inflammamur amorem. Ad eò corda nostra sensuali delectatione infecta, & vanitatibus, oblectamentis, voluptatibusque seculi dedita sunt. Plorant cœlum & terra, in id loci incidisse homines, vt creaturas diligant relicto creatore, qui est summum & incommutabile bonum: malintque; serui esse demōnum quàm filij Dei. Ah, ah, pudeat nos peruersitatis, & ingratitude nostræ. Diligamus, quæso, Dominum Deum nostrum, qui nos tam immenso amore complexus est.

Putemus patrem cœlestem nos alloqui, dicereque; animæ humanæ. En amplissimum mei in te amoris testimoniū fert vnigenitus meus, quem equidem totum pro te tradidi. Non corpus, non animam, nō sanguinem illius tui causā dare dubitavi. Imò si quid preciosius, si quid melius paterno potuissē corde concipere, & id quoque tibi donassem. Altissimam diuinitatem meā in humanitate filij mei tibi dedi, quum sit mecum & in me vnus idemque verus ac inseparabilis Deus. Dedi in super tibi sanctum spiritum meum, vt is te mundaret, confortaret, illustraret, veritatem omnem & iustitiam edoceret, suo inflammaret amore, solaretur item te, & cunctis charismatibus virtutibusque donaret. Ita enim complacuerat mihi in te, & inueneras gratiam in oculis meis, simulque; cor meum apposeram ad te, eligens te in dilectā sponsam meam: nam decretum est mihi habere in te delicias & oblectationes meas, vtpote in quo cōstitui templum cubiculumque meum & elegi habitationem meam. Cæterum sicut ego me ipsum totū minimeque; diuisum dedi tibi, o homo: ita volo vt & tu mihi te totū atque indiuisū reddas. Purissimo te amore cōplexus sum, absque; vilius vel muneris vel cōpensationis tuæ intuitu: æquū proinde est, vt & tu vicissim me purè propter me ipsum, absque; mercedis cōtemplatione diligas, vt sim ego merces, spes & scopus tuus, amesque; me, eò quod ipse te dilexerim, & vt à me diligere merearis, iam si, his auditis, mecum amoris iura inire vis, dignusque fieri qui à me

am e-

ameris, voluntarium viuumque instrumentum sis oportet: reque; à me agi patiaris: offerens atque resignans te totū mihi absque; electione vel repudatione huius aut illius: sinensque; me tecum agere, & in tempore, & in æternitate quicquid mihi placuerit. Prorsus ita necesse est, vt mihi in te operandi prestes facultatem: abnegans penitus te ipsum: petensque; à me medullit⁹, vt perficiatur in te, quod ab æterno ipsi constitui ac præordinauit. Tum integra quoque; erga bonitatem meā fiducia mihi adhærebis, & cum ingenti gratitudine recipies de manu mea quæcunque tibi euenire permiserō, tam aduersa quàm prospera, & tentationes, & afflictiones, & derelictionem, & angustias: omnino confidens in bonitate mea, credensque; mittere me ista tibi ceu optima maximeque; salutaria. Et curabis sedulo, ne operationi meæ per obstinationem inordinatamque; proprietatem vel dissolutionem tuam resistas. In qualibet afflictione, angustia, & derelictione quæ tibi accidet, tantisper desiderabis permanere ac perseuerare, quoad mihi visum fuerit inde te absolueri eripereque. Prorsus feres crucem illam ad finem vsque mei causā. Nam ad hunc modum tentationibus, & molestijs excutiaris atque agiteris oportet, donec palea prauæ cupiditatis, inordinatæ proprietatis, vitiosæque; propensionis à te separetur. Necesse, inquam, est vt elatus rigidusque; animus tuus istis ceu mola quadam cōteratur, donec in oculis tuis instar pulueris aut cineris nihili fias: ita vt non agnoscas modò, sed & sentias te & miserrimum, & vilissimum esse mortalium omnium quos mundus habet: adeoque ab omni propria voluntate, & electione exuaris, vt quicquid Deus tecum, & cum creaturis omnibus fecerit, secus fieri non velis, etiam si creaturæ omnes cunctaque; elementa tuo subiacerent imperio. Verum antequàm huc pertingatur, hoc op⁹, hic labor est: multasque; cruces ac labores, imò & spirituales mortes subire oportebit. Prodent se vndique vitia in te latentia, teque; ingenti dolore, & angustia afficient: sed si cōstanter in certamine perseueraueris, si humiliter petieris vt tui miserear per dilectum filium meum, tandem me auxiliante vinces foeliciter. Quando enim

in nomine vnigeniti mei aliquid piè petitur, mihi summè placet huiusmodi petitio: quemadmodum necessariò appareret aureum, quod per vitrum aurei coloris conspicitur. Hæc planè duæ sunt alæ, fidæ admodum, quæ te compendioso celeriterque; ad spiritalem, & perfectam vitam subuehere poterunt: videlicet Abnegatio tui, & Patiens aduersorum tollerantia. Quisquis enim se mihi simpliciter resignare nouit, illi nec afflictio, nec infirmitas, nec aduersitas vlla accedere potest, quin ei cedat ad virtutis incrementum. Itaque; si quis omnia æquoferat animo, diligenterque; suū obseruet fundum, audiet paternam vocem meam intus loquentem sibi: Notce te ipsum, scito quàm vilis sis, agnosce nimiam immortificationem tuam, multipliciaque; vitia tua in fundo tuo latentia. Aduerte nihil te esse, nihil habere, nihil posse ex te ipso, & me in te operari sine. Adhæreto mihi per amorem, serua mihi fidem: & quicquid tu viribus tuis non potueris, ipse pro te faciam.

Hic iam homo dulcissima hac patris cœlestis voce inuitatus, cum sancta spe, & fiducia accedet ad eum, diceretque; humiliter: Confiteor tibi, clementissime pater, omnia peccata mea, quibus te offendi. Heu infelix ego, nō veritus sum execranda illa perpetrare scelera, quæ dilectus filius tuus tantis cruciatibus diluit atque expiauit. Ingratus tibi fui pro omni dilectione, benignitate, & fidelitate mihi à te exhibita. Sed nunc misericordissime pater, oro te, ne memineris iniuriarum quas à me accepisti. Conuertere oculos diuinæ pietatis tuæ ad me, & in gratiam me recipe. Iam enim propono, te adiuuante, corrigere vitam meam. O Domine, miser ego sum & infirmus, nihil valens, conceptus in peccatis, natus in miserijs, nutritus in vitijs. Noli indignari aduersus folium quod vento rapitur: noli obliuisci inopiæ, & fragilitatis meæ, nec subtrahas à me auxilium gratiæ tuæ. Misere mei Deus meus, misere mei per dilectum filium tuum Dominum meum Iesum Christum. Remunda me, sana me, confirma me, pugna pro me, operare in me, vtere me pro tuo beneplacito. En me totum tibi resigno, me totum pleno affectu sicut possum in hostiam viuam tibi offero, paratus

Z z

ratus

Vita spiri-
tuali com-
pendium.Abnegatio
tui.Nō scite-
ipsum.Oratio effi-
cacissima.psal. 50.
Iob. 13.

ratus deinceps vivere iuxta gratissimam voluntatem tuam, ac pati quicquid tua bonitas mihi euenire permiserit. Non peto Domine, vt mala quæ commisi inultamaneant. Prorsus vlciscere in me iniurias quas intuli tibi: quandoquidem humiliter me submitto flagellis misericordiae tuae. Scio & verè scio, quòd nò poterunt tot mihi aduersa & cruciamēta accidere, quin plura maioraque merita sint iniquitates meae. Itaque non nisi gratiam tuam alta cordis voce postulo: & vt iustitiam misericordiae temperet rogo. Quid verò retribuam tibi o benignissime pater, pro omnibus bonis quæ in me contulisti? Equidem neque in caelo, neq; in terra aliquid inuenio, quod vel dignius vel tibi gratius sit, quàm ipse vnigenitus tuus. Eum igitur quantam possim humilitate, & gratitudine tibi offero, in vnione illius amoris quo tu mihi eum dedisti, & ex paterno corde in hunc mundum misisti, vt humanam assumeret naturam, mortemque subiret amarissimam. Offero merita incarnationis, conuersationis, passionis, & mortis eius. Offero ignominiosam afflictionem, voluntariam obedientiam, ineffabilem humilitatem, incòprehensibilem patientiam, & ardentissimam charitatem illius. Offero immittissima vincula, verbera, impulsus, conculcationes, contemptus, consputiones, opprobria, irrisiones, blasphemias, & quicquid perpeffus est. Hac omnia tibi offero tanquam dignum sacrificium, ad supremam gloriam tuam, pro omnibus peccatis, & negligentis meis. Suscipe, quaeso, gratissima vnigeniti filij tui merita, pro detestandis iniquitatibus meis. Quicquid enim ego deliqui, totum ille sua passione diluit, atq; expiauit: & defectus meos omnes ipse sarcinuit atque supplicuit. Multo plus tibi soluit, quàm sit meum debitum. O si malitiam meam, & illius bonitatem, mea vitia, & eius merita simul librare velles, nimirum hac ipsius merita peccatis meis præponderarent. Et quòd tam flagitiosum scelus esse possit, cui ingentes cruciatus vnigeniti tui non impetrent veniam? quæ tã foeda macula, quam calidus sanguis illius non diluat? Vincit planè passio, & mors eius, peccata omnia: immensæ meritum illius diuitiæ, cuncta vitia, cun-

*Psalm. 115.
Christi oblatio longe dignissima.*

tasque negligentias superant. Tibi itaq; vt coepi, offero innocentissimam mortem dilectissimi filij tui, & quicquid in assumpta humanitate operatus est, vnà cum omnibus meritis sanctorum omnium, & cum cunctis virtutum actibus, qui ad extremum vsq; iudicij diem gloria nominis tui fient, itemq; cū laude & gratitudine vniuersa, quæ in infinita seculorum secula tibi exhibebitur. Ista omnia tibi offero pro delictis meis, & pro peccatis viuorū atq; mortuorū, pro quibus ego orare astrictus sum, & tu rogari vis: vt inde in æternum lauderis, & gratiarum actiones ab omnib; tibi reddantur, Amen.

Putemus, & filium Dei Iesum Christum vniciq; nostrum dicere: Vide, o homo, quid fecerim tibi. Ab omni eternitate agnoui te in diuina essentia mea: quandoquidem ab æterno in me fuisti secundum ideam. Insuper & creaturam te feci, tam eximio te amore complectens, tamque excellenti donans gratia, vt te secundum animam ad imaginem & similitudinem meam crearem. Et vt scires quam generosam atque elegantem ipsam animam tuam fecerim, nihil dubitavi illius causa accipere naturam tuam. Factus sum caro tua & sanguis tuus: vt tuos supplerem defectus omnes, pro tuis satisfacerem delictis, te redimerem, vitamque tibi obtinerem, & mererer æternam. Ego, inquam, qui ex diuino patris mei coelestis vtero, ante omnia secula miro quodam ac ineffabili modo genitus sum, eidem patri meo in potentia, & gloria semper æqualis permanens, mortalem tuam non sum dedignatus naturam assumere. Triginta tres & eo amplius annos, factus seruus tuus in multa paupertate, humilitate, labore, & afflictione operatus sum salutem tuam: Quum sicut ouis perdita aberrares, diu te quaesui, & inuentum meis humeris ad patrem reduxi. Factus sum tanquam exul à regno meo, vt tu hæres fieres. A patre quoque meo derelictus, & castigatione crudeli correctus sum, permisi que iram eius in me deuolui: vt tu apud eum gratiam inuenires, amicusque, & filius Dei efficereris. Denique omne debitum tuum in me recepi, & qui iudex tuus eram, teq; sententia æternæ damnationis iure ferire poteram, necmet sub specie rei in mor-

*Luc. 15.
Matth. 18.
Psalm. 21.
Iere. 39.*

mortem ignominiosissimam vltro tradidi pro peccatis tuis. Caput meum spinæ coronæ supposui, manus ac pedes clauis obieci, totum corpus meum verberibus patienter submiti, sanguinem meum ad extremam vsque guttulam effudi, animam pro te dedi, vt te mihi amore coniungerem atque vnirem. & tamen tu te mihi subducis, & diuideris à me. Insuper matrem meam dulcissimam, tuam quoque matrem esse volui, cor meum tibi patefeci, & eius cruorem potandum tibi præbui ex amore purissimo. Sacratissimum corpus meum in cibum, & preciosum sanguinem meum in potum tibi reliqui. Factus sum opprobrium hominum, & abiectio plebis. Velut botrus in passionis torculari expressus sum: aruit tanquam testa virtus mea: & decocta est amoris igni. Totus exhaustus, & absumptus sum salutis tuæ gratia. Vide, vt in cruce pendeo contemptus, extensus, sauciatus, omni solatio destitutus, brachijs ad te expansis, lateque aperto, vt te in gratissimum cordis mei cubiculum introducā, ibique æterno complectar amore. Quid vis vt vltra faciam tibi? Quomodo maiorem dilectionem, fidem, beneuolentiam, & benignitatem tibi exhibere possim? Sit penes te iugis horum memoria. Repende vicem amoris. Imaginem sacræ humanitatis meæ ita cordi tuo imprime, vt quælibet extraneæ imagines inutilis que cogitationes illinc abscedere cogantur. Plāta floridam arborem crucis meæ in intimis tuis. Stude mihi placere, imitando vitam, & virtutes meas. Vita, quantum in te est, omnia quæ mihi displicere cognoscis: vt sunt superbia, vana gloria, odium, ingluuies, & alia huiusmodi peccata ac vitia. Renuncia spore naturæ oblectamentis: hoc est, abdicā omnia in quibus natura delectatur, illis duntaxat exceptis, quæ ipsi naturæ sustentandæ rationabiliter necessaria sunt, quæq; adiumento tibi esse possunt ad seruiendū Deo, & ad perueniendum ad Deum. Breuius, amputa, & refræna quicquid in conuersatione tua, in amore, intentione, verbis, operibus, vestimentis, commoditatibus, & quibuslibet rebus illicitum, impurum aut vanum est: propriamque voluntatem tuam diligentissimè mortifica, vt ego in te viuere at-

Psalm. 21.

que operari possim. Pro acerbissima passione mea hanc vicem mihi redde, vt quamlibet tam externam quàm internam molestiam, quæ me permittente tibi occurrerit, humiliter patienterq; feras: siue ea sit persecutio, & vexatio, siue contemptus ab hominibus illatus, siue charorum amissio, aut iactura rerū temporalium, aut inimici rēratio, aut interitus animi angor ob defectum profectus tui, vel quodlibet grauamen etiam culpa tua exortum. Has & consimiles afflictionū cruces oēs tibi à me credas impositas, mihiq; gratias agens illas sustinebis, ac te ipsum resignabis. Quando alij te vilipendēt, ex animo fateberis centuplo viliorē te esse, plusq; contēptus meruisse, quàm cuncti homines tibi inferre queant, imò indignum esse, qui à tā præstantibus creaturis despiciaris. Quū prorsus desolatus, & anxius corde fueris ob peccata exacta vitæ, ob nimias negligentias tuas, vitiaq; multiplicia, & quòd tā nihil progressus sis in virtutibus: nō statim ad confitendū properabis eo animo, vt ab huiusmodi molestia reueleris neque solatia inordinate pquires, quæ afflictionem illam à te depellant (hoc enim esset crucem abijcere, & sequi consilium diaboli, dicentis: Descende de cruce) sed fortiter mecū in cruce fixus hærebis perseuerabisq;. Quidam huiusmodi anxietates & cōsciētiae remorsus crebra confessione depellere conantur sed si vel millies confiteatur, parum eis hac in parte contulerit. Tu igitur etiam horrenda iudicia mea quæ per illos angores in te declarari videntur, patienter feres, cum humili in beneplacitum meum resignatione. Itidem facies quādocunque te derelictum & spiritali consolatione destitutum senties. Præstolaberis me resignato, & trāquillo animo, atque hanc pressuram tuam & iram meam cum benigna mansuetudine ad finem vsque perferes, donec ego ipse veniens te de cruce deponam. Ita mihi in illa paupertate, & sterilitate, multo gratior eris, quàm si magna deuotione sensibili afflueres, & intus florerent omnia. In huiusmodi pressura ac miseria, non tam facile te ipsum quaerere vel tibi vanè placere potes, sicut in consolationis affluentia. Nam in sensibili dulcedine natura plerunque se admiscet: & dum

Anxius corde ob sua vitia quid agat.

Aduersum conscientiam remorsus remedium.

Deuotia sensibilis.

homo ea immodicè delectatur, maculā contrahit. Itaq; sæpenumero deuotionis dulcedinem tibi subtraham, & insuper acerbis immundisq; cogitationibus & horrendis imaginibus, tartareisq; phantasmatibus te fatigari permittam: quod ipsum æquo animo ferre debebis. Paratus eris etiam toto vitæ tempore in tērationibus, pœnis, angoribus, & pressuris p̄durare, si ita mihi visum fuerit, petesq; vt in te, & de te fiat gratissima voluntas mea in tempore atque æternitate. Neque est quod mireris cur ego quosdam tam amabiliter ac dulciter, quosdam verò non nisi per varias afflictiones traham. Mihi enim simillimos efficio eos, qui multiplici molestia, & cruce pressi, patientiam seruant: ex immensa prorsus dilectione dono electis meis afflictiones: semper tamē humanæ naturæ fragilitatem attendo, cui ex amore, & iustitia, nihil supra vires mihi bene per spectas imponere possum.

afflictionis vtilitas. Oportet planè coronam fortiter impirmi, quæ coram patre meo perenniter virere atque florere debet. Quo quis in hac vita grauiores dolores, & pœnas p̄ amore atque honore meo pertulerit, eò incundius ac plenius in beata æternitate suauissimum mel diuinitatis meæ gustabit. Permitto etiam nonnullos semper veluti infirmos languere, qui tamen sanitatem reuerà cōsequuti sunt. Hi cunctis diebus vitæ suæ timent, anguntur, affligunturq;: quum aliud sibi persuasum non habeant, nisi quòd sint languidi: & tamen ad eum virtutis gradum conscenderunt, vt mortem ipsam fidenter subirent, potius quam in me scientes peccarent. Ex magna fidelitate, & dilectione quam erga illos habeo, quamdiu viuunt, huiusmodi ignorantiam, timorem, & pressuram in eis relinquo. Satis enim noui eam ipsorum fragilitatem esse, vt si se conualuisse pro comperto haberent, statim ad seipsos cum vana sui complacentia, reflecterentur. Iam in hac afflictione, & miseria positi, humiliter sese resignant, ob idque mihi charissimi sunt. Tales plerunque in ipsa hora qua ex hac luce migraturi sunt, ab illa ignorantia, longisque tenebris per me ipsum eripere ac blandè nimis consolari soleo, vt aliquo modo

prelibata beatitudine, qua in me perpetuo fruituri sunt, bona cum securitate animam fundant: si verò hoc eis ante obitum nō præsto, certè vbi iam defuncti sunt, vel si ad purgatoriu deduci debent, vbi ab omnibus culpis ad purum sunt repurgati, eos inenarrabili gaudio exultantes recipio in gloriosum æternūq; regnū meū. Tu igitur te totū meæ prouidentia semper cōmitte, te totum mihi resigna. Porò, licet sis fragilis admodum sæpiusq; labaris, nunquā tamē desperes: sed pietati meæ firmiter, & amanter innitere. Omnia vitia, & peccata tua depone in cruenta vulnera mea, atq; in abyssum misericordiae meæ projice, meq; roga, vt p̄cioto sanguine meo illa diluā. Quando post lapsum humiliter, & confidenter me inuocas, tam repente mundaris, quam repente purgatus est leprosus ille, cui dicenti: Domine, si vis potes me mandare, respondi: Volo, mandare. Qui negaret me, & posse, & velle etiam singulis momentis ignoscere ei, qui verè pœnitens est, is magno honore me spoliare niteretur. Ita verò mihi facile est mille talenta remittere, sicut vnum. Plapè quotiescunq; peccator à vitijs culpisq; se integrè auertens, mihi perpetuò seruire, & me diligere, mihiq; soli viuere, statuit ad eò me illi benignum exhibeo, ac si nunquam me offendisset. Omnia enim peccata illi remitto, etiam si tot essent, quot omnes simul homines commiserunt: si tamen ex animo doleat purè ad gloriam Dei, & ob id potissimum displiceant illi suæ iniquitates, quòd mihi eas displicere intelligit. Hæc pro tui excitatione, institutione, & consolatione dicta sint.

Hic igitur homo etiā ad Dominū Iesum sese plena cum fiducia conuertet, ipsumq; quam poterit humillimè precabitur in hunc modum: O fili Dei viui rex gloriæ Iesu Christe, miserere mei vilissimi peccatoris. Ego enim etiam vita ipsa indignus sum, qui tibi hæcenus tā ingratus fui, & non timui pro momentanea delectatione explenda ea cōmittere, quæ tu expiare sanguine tuo, ac luere morte tua deberes. Et ad quæ ô dulcissime Iesu, ad quæ ego innumeris onustus atq; cōclusus peccatis refugere possum, nisi ad te misericordia plena?

Ad Iesum oratio peccatoris cōuersi.

Ita.

Itaq; omnia mala mea, omnem ingratitude, inobedientiam, & immortificationē meam, in abyssum diuinæ clementiæ tuæ, cruentaq; vulnera tua projicio. Ita quæso hæc precioso sanguine tuo diluere, & meritis acerbissimæ passionis tuæ expiare digneris, vt nulla eorum apud te memoria perseueret. O amabilis Iesu, vnicum solatium meū, en accedo ad te pleno desiderio te feruenter diligendi, & cūcta quæ me à tuo possint amore abstrahere euitandi. O quantum me amasti, & amas? Vt me redimeres, naturam meam sumpsisti, & factus es frater meus: vt ego exhilararer, tristatus es: vt ego sanarer, vulneratus es: vt ego mundarer, purissimum sanguinem tuum sudisti: vt ego viuerem, mori non recusasti. Et quomodo Deus meus tam corde cæcus esse potui, vt æuersus à te (à quo mihi salus omnis, & bona cūcta procedunt) ad terrena caducaq; me cōuenterem, ex quibus non nisi perditio, & omnis miseria ad me redit? Mirū valde est, quod mihi iam aliud cogitare libeat, quam immensa quæ mihi præstitisti beneficia: aut in aliqua alia re solatium, & animi recreationē querere, quā in sacratissima vita ac passione tua, dul-

cissimisq; & verè mellifluis vulneribus tuis. O piissime Iesu, adiuua & conforta me fragile figmentum tuum. Tu es omnis spes mea. Quantum me perturbant & deiciunt peccata mea, tantū me exhilarat, & erigit immensa bonitas sanctissimæque passio tua. Quicquid enim ego deliqui, morte tua acerbissima abolitum est. Quicquid mihi deest, merita sacratissimæ passionis tuæ abundè adimplent. Et licet magna atque innumera sint peccata mea, parua tamen sunt tuæ immensæ collata misericordiae. Vnde & confido de infinita pietate tua, quòd me nūquam perire fines, quæ ad imaginem, & similitudinem tuam creasti, tantoq; labore ac tam charo redemisti precio. Ah bone Iesu, vulnera, obsecro, cor meum iaculo amoris tui, vt tam ardentè te diligam, quam ardenter ipse à me vis amari. Exure & liquescito me totum, vt totus in me deficiam, totusq; per amorem in te transformer, ac tecum vnus spiritus efficiar: verumtamen non mea sed tua voluntas fiat. Ecce resigno, & relinquo me totū tuo beneplacito. Fiat Domine, fiat in me, & de me gratissima voluntas tua nunc, & in perpetuum, Amen.

F I N I S.

FARRAGO UTILISSIMARVM INSTITVTIONVM, EX SCRIPTIS POTISSIMVM

D. Ioannis Rusbrochij, decerptarum. Qui quidem Rusbrochius homo planè diuinus, & singulari modo à Deo illuminatus doctusq; fuit.

Fides catholica optima Dei donum.

Rimum donū quod Deus electis suis confert, vera, Christiana, & catholica fides est: qua credimus quæ credēda sunt, & Deo bene fidimus, eumq; amamus. Per huiusmodi fidem anima coniungitur Deo, despondeturq; illi ceu sponsa suo sponso. Qui errorē aliquē contra duodecim symboli Apostolici articulos, siue contra septem sacramenta Ecclesiæ sequuntur, aut qui in aliquo à sancta Ecclesia catholica dissident, eiq; contrariam tenent opinionem, siue id publicè agant,

siue occultè, si sic pertinaciter perseuerare statuunt, atque ita moriuntur, etiā si cunctis moralibus præditi sint virtutibus, omniaq; misericordiae ac condolentiæ exerceant opera, tantaq; intellectus perspicacitate polleant, quantam simul mortales omnes qui vnquā fuerint, habuere: dānantur tamen, & merguntur in flammam tartaream. Hæretici, inquam, & schismatici post mortem igne torrentur æterno. Si qui autem ex his conuerti velint, vt propriæ voluntati renūcient oportet, suamque scientiam, & intellectum scientiæ atque institutioni sanctæ Ecclesiæ submittant substernantque, & omnem vitam suam foris

atque intus sine fastu & elatione ad Dei honorem exigant: intus quidem absq; simulatione credant, quod sancta credit Ecclesia Catholica, foris autem modis omnibus singuli iuxta suum statum & Ecclesiae decreta colant, & exerceant ea quae ipsa sancta Ecclesia colit exercetq;. Ita nimirum & gratiam Dei modo, & postea beatitudinem aeternam poterunt adipisci.

Hebr. 11.

Confessio
articulatis

Sine vera fide nemo placere Deo nec saluus esse potest, quicquid alioqui bonorum agat operum. Hac igitur firmissimè retineam: & humiles facti, ingrediamur praeiorium conscientiae nostrae, ibiq; consideremus, agnoscamus, corrigamus, odio prosequamur quicquid in nobis vitij rehdet. Peccata nostra & culpas coram Domino Iesu Pontifice & iudice nostro, coelestiq; patre eius, & coram sacerdote confessore nostro Dei vices ac locum obtinente, accusemus atque confiteamur. Et si quidem nos peccasse poenitet, iam bono simus animo, & in Dei benignitate ac misericordia speremus, eiq; credamus atque confidamus. Et poenitentiam agendo, liberè nos submittamus necdum sub iustitiam Dei, sed etiam sub peccatores omnes, odio nos ac mendacis insectantes, contemnetes, persequentes vel cadentes, denique & sub creaturas omnes nos deuexates: ita ut adueria, & incommoda omnia nobis ab eis illata, taciti perferamus ob honorem Dei, & in remissionem peccatorum nostrorum: nec quemquam hominem habeamus odio aut despectui, quicquid etiam nobis mali irrogetur, sed causa Dei cuncta aequanimiter toleremus: id enim magnum diuini amoris praestat profectum.

1. Cor. 11.
Excute te
intus, & in
eius.

Explora, attende, & iudica modò temetipsum, ne postea à Domino iudicaris atque condemneris. Reuoca ad memoriam quemadmodum vixeris, uti te neglexeris in verbis, actibus, desiderijs, cogitationibus, tui immortificatione, simulatione vel hypocrisis, affectusq; in puritate, & in illis omnibus quae iniquè vel inordinate admittuntur, quaeq; à charitate dissentiunt, & gratissimae Dei voluntati repugnant: quorum quidem tantus in te est numerus, & tam multiplex varietas, ut nulli praeterquam Deo soli perfecte cognita sint. Displicebis igitur

tibi ipsi ob illa, & cum Publicano coram patre tuo coelesti eiusque aeterna misericordia peccatus tundens, dices: Deus propitius esto mihi peccatori. Peccaui Domine, peccaui: miserere mihi misero. Abluc faciem animae meae à vitijs, & peccatis omnibus, illamque exorna gratia tua, Praesta mihi bonam voluntatem, & animi strenuum, quo sine intermissione in tuo seruitio, laudeq; tua renouer. Et ista quidem si obtinere velis, contemne, abiice, humilia, & obiurga te ipsum: Deum autem misericordiae, & pietatis suae comonefacias: neq; ab his desistas donec ipse tibi intus respondeat, & veram loquatur pacem, verumq; gaudium in corde tuo.

Luc. 18.

Bonitas voluntatis ex spiritu sancto nascitur, & gratia Dei ac bona infusaq; charitas, qua homo Deum ac sanctas virtutes colit atq; exercet. Ipsa bona voluntas viuendum ac voluntarium est instrumentum quo Deus quicquid vult operatur. Planè, bona voluntas cum humilitate coniuncta, radix omnium virtutum est. Pax igitur hominibus bonae voluntatis. Quotquot hac bona voluntate praediti sunt, ij Deo & sanctae Ecclesiae obtemperant, aptiq; sunt, & habiles ad gratiam Dei, & ad sapientiam ex Deo manentem, suscipiendam. Si ergo Dei sapientiam intra te receperis, à cunctis grauib; peccatis ab infantia perpetratis quoad poteris te expurges, idque coram sapienti, & discreto confessore, qui habeat iuxta Ecclesiae constitutionem te absoluedi potestatem. Quod si id feceris, satis est, & sufficit aeternae veritati: sicq; pacem habes coram Deo & in muada conscientia tua.

Luc. 2.

Confessio
peccatorum

Si bona es praeditus voluntate, cupisq; Deo ac cunctis virtutibus viuere, iam planè spiritum sanctum habes in te, & interna gaudes pace, nec facile potes in mortiferum labi peccatum. Absq; venialibus aut culpis viuere non poteris. Ipsas culpas, & errata tua Deo ac sacerdoti, sincere, nudè, aperte, paucisq; verbis ac humili corde explica, dolensq; confitere, & de illis te ipsum accusa ac reprehende. Multa verba conscientiam perplexam reddunt, inordinatumq; pariunt timorem, ut quo quis amplius confitetur, eo plus confiteri velit. Neq; potest quisquam sese per seipsum vel omni conatu suo

suo

suo efficere pacatum atque tranquillum. Itaq; ostendas, & aperias te ipsum aeternae veritati, speresq; & confidas immensa pietati ac misericordiae Dei, permittasque, & resignes te bonitati illius: atque in hoc ipso pacem serua tuam.

Spei. 1. 1.

1. Pet. 3.

Si bonae voluntatis sumus, si ex animo verè nos peccasse poenitet, & humiliter cōtritoq; corde nos ipsos coram Deo, & sacerdote accusamus, meritò firmam fiduciam, & spem concipere debemus impetrandi sine dubio veniam à Deo. Et quinam vnquam, obscuro, desperare possumus, si immensam velimus attendere benignitatem Dei, dicentis per Prophetam suum: Etiam si mater obliuiscatur infantis vteri sui, ego tamè non obliuiscar tui? Sanè nullus ambigere debet, cuncta peccata eius qui cum vera diuinaq; contritione, & sancta spe amanter ad Deum sese cōuertit atque erigit, citius immensae bonitatis eius abyssò abforberi, & consumi, quam possit oculus aperiri vel claudi. Nam & si mundus vniuersus igneus quidam globus esset, & in eius medio pauxillum lini poneretur, non tam celeriter id conflaretur quam paratus est Deus remittere peccata verè poenitentibus, quantumuis

Poenitentia
vera.

1. Pet. 3.

Seculari-
um ordo.

etiam multa, & grauias sint. Sui autem displicentia, & seria nunquam peccandi voluntas, veraque erga Deum confidentia, & amor, vera poenitentia est. Istiusmodi igitur erga Deum confidentia, & amor, thesaurus est longè praclarissimus, quem qui habet, facile impetrat à Deo quicquid desyderat, quò Deum in eo latere sauciet, in quo se tueri non potest. Qui diffidentia & inordinato damnationis metu laborant, prudenter oculos internos cohibeant à nimia consideratione iusti iudicij Dei. Credat scripturis sanctis, quae abundant coelesti consolatione: & quòd Christus pro cunctis peccatoribus nemine excepto, mortuus est.

Quotquot inueniuntur seculares viri vel foeminae in eiusmodi statu viuètes, qui à Deo & sancta Ecclesia non discordet, si vera orthodoxaq; fide praediti, & tam bonae voluntatis sunt, quòd ex Dei gratia perseuerant in bono, & à grauib; sese continent vitijs, ita ut siue in matrimonio, siue extra matrimonium, siue in officijs mechanicis, siue in seruijs de-

gant, siue emant, siue vendant, seu quauis alia licita ratione victum sibi parènt, ut sese suosque sustentent, nusquam quemquam sponte ac scientes fallere, non mentiri cuiquam, non aliena tollere aut detinere, sed in omnibus veritatem & iustitiam colere ac sectari velint & intentionem vitamque suam secundum Dei praecipra ac sanctae Ecclesiae decreta & institutiones dirigere atque transigere proponant, neminem odio habere, nulli inuidere, auersari neminè, sed prebere se faciles, benignos, & misericordes singulis quibusq; sua indigentibus opera statuunt, libenterq; Missae sacrum & conciones auscultent, reuerentiam & amorè Deo atq; hominibus exhibeant, peccata sua sacerdoti humiliter confiteantur, & in omnibus rebus bonis obtemperet: huius, in qua, generis quotquot in mundo viuunt homines, Deo placent: & licet multipliciter occupari sint rebus externis, nihilominus de Deo confisi misericordia, venerandum Eucharistiae sacramentum in solennitatibus, si desyderant, accipere possunt. Nam quamuis saepius in quotidianas cadant culpas, attamen pro viribus sunt bonae voluntatis & iusti in omnibus.

Monachorum
vii ac monachorum
institutum.

Boni & Deo placentes monachi & moniales sunt bonae voluntatis, & absque fictione honorem Dei propriamq; salutem spectant, studentque suum seruare ordinem & canonem monasticum, ac instituta & consuetudines sanctas quas audierunt, scriptasq; inuenerunt à patribus praecedentibus: verbi gratia, ut se habere debeant in capitulo, in choro, in claustrò, in refectorio, in dormitorio, in valetudinario seu domo infirmorum: itò filendo, loquendo, ieiunando, & edendo. Sicque & sani in infirmi semper secundum statuta seu regulam suam, & naturae vires (sicut recta dicitur ratio ac vera discretio) sese gerunt. Cauent sedulo ne vnquam murmurent. Proprium sensum ac iudicium citò abijciunt, & ex humili obedientia omni propriae renunciant voluntati. Non secundum carnem, sed secundum spiritum viuere statuunt. Dum incolumes sunt, semper boni quippiam exercent: dum autem aduersa laborant valetudine, mansuetudinem ac patientiam retinent. Et quanto sese negligunt, & excedunt, vel

agendo vel omittendo plus minusve. aut quouis alio modo, tū quicquid conscientia peccatum esse testatur & accusat, id humiliter queruntur, & cum dolore vel cōtritione cordis sacerdoti suo confitentur, ac pro illius arbitrio agunt pœnitentiam. Tales Deo satis confidere debent, sicque super Dei misericordia ac benignitate sacratissimum Eucharistiæ sacramentum accipere, quoties ex ordine datur aut ex bona consuetudine illud percipere solent. Plerique istorum sentiunt quidem in se vitia & inordinatas naturæ propensiones affectumque erga corporis voluptates: sed dum talia in seipsis animaduertūt, mox deserunt & cōtemnunt, quicquid Deo & spiritui ipsorum aduersum est, propudiatamque sensualitate, cum fide & humili oratione intrō ad Deum præsentē confugiunt. Sanè dū isthæ concertatio & pugna in eis perseverat, sæpe natura corporea spiritum cum amore & appetentia in Dei cultu famularūque sequi detrebat: vnde & ipsi nullo affectuoso desyderio flagrantes, humili corde dicunt Deo: Domine, immundus sum, & omni consolatione omnibusq; bonis, quæ homines boni in te experiūtur, indignus. Quapropter legendum mihi est & firma fide ambulandum in cōspectu tuo. Itaq; licet pauper, & desolatus sim, te tamen neutiquā derelinquā. Hi Christi milites, tametsi infirmi sunt, & corporis tentationibus vexātur, atq; etiam consolationē dulcedinemq; diuinam minimè percipiunt, attamen in spiritu pleni sunt fide, deuotione, & amorē diuino, corporisq; Dominici sacramentum cum ingenti fructu sumunt.

Infirmiores monachi ne sint pusillanimes.

Infirmiores quidam dum vitæ Christi, & sanctorum eius asperitatem laboremq; attendūt, seq; talia non posse, nec ad huiusmodi intus moueri, trahi, aut impelli sentiunt, redduntur pusillanimes, & à Deo se nimium remotos arbitrantur: sed in hoc non satis prudenter faciunt. Neq; .n. homo bonæ voluntatis vel ob defectus quosdam minores, vel ob naturæ imbecillitatem, vel quia forinsecus asperiores viuēdi modum seruare nequit, vel ob inæqualitatē quā in seruitio Dei, & virtutum sentit exercitio, remotiorē se à Deo æstimare debet. Nam quandiu hæc voluntas in ipso

perseuerat, vt neq; pro vita, neq; pro morte, neq; pro vlla alia re, quicquā aduersus præcepta Dei facere consentiat, Deus illi proximus est. Itaq; talis colat, & amet in alijs quod se minimè sentit habere vel posse. Gratias agat Deo pro gratia alijs præstita, seq; coram Domino humiliet. Charitas quippe reddet eū paricipem omnium illorū bonorū, quæ in alijs diligit. Ita per sanctā gratulationē fauendo minimeq; inuidendo, bona aliena faciet sua. Licet verò oēs non eundem modum seruare, nec eādem viam forinsecus ingredi possint, intus enim omnes incedere debēt eadem omnino via, nempe via amoris.

Congratulandum alijs bonis.

Quandiu bona se quispiam volūtate sentit præditum, ex nulla re turbari immodicè, nec pl⁹ æquo dolere, nec à Deo se remotiorē arbitrari debet. Omnis namq; virtus, & bona omnia ex voluntate dependēt. Proinde si humilitatē, si charitatem, si quaslibet alias virtutes habere apperis, & id tota voluntate vis, facisq; qd in te est, haud dubiè habes eas. Itaq; tantum quiq; sanctus est, quantum voluntas eius ad Deum magna est.

Bona voluntatis effectus.

Si cōtingat immundas imagines, vel ex aspectu, vel ex auditu, vel per cogitationes, vel per dæmonum suggestionē dormienti aut vigilanti tibi incidere, ita vt ad libidinem, & turpes naturæ propensiones ac voluptatem moueris, mox crucis signum imprimas cordi tuo, & ores Deum, vt tui misereatur, vel etiam angelicam salutationē dicas, ac sanctorū preces opemq; implores. Ob oculos tibi proponere, si consenseris, priuatum te in gloria Dei, & pœnas inferni semp esse luiturum, à Deo, & cunctis amicis atq; electis eius æternò separatū. Quod sanè meritò horrere debes, sicq; certare viriliter, & spem atq; fiduciam tuam in Domini Saluatoris morte, gratia, & auxilio collocare: certus qd is te non deseret, sed absque dubio victor euades, semperq; gratiæ ac virtutum maiora accipies incrementa.

Imagines impuræ.

Si sub precibus & exercitijs tuis, extraneæ quædam cogitationes vel imagines tibi incidant, qualescunq; illæ sint, perinde est: vbi id aduertis, & es redditus tibi, ne turberis inde, sumus enim instabiles: sed celeriter cum amore ad Deū te conuertas. Quamuis enim hostis raris

Mentis inter orandū euectio.

raris suas tibi ostendet merces, nisi eas cum amore & voluntatis consensu tibi comparaueris ac emeris, non manebūt tibi.

Duplex bonorum hominum genus.

Duplex est bonorum hominum genus. Quidam enim ita habēt, vt vix aut tenuiter à vitijs impugnentur. Alij verò dum sese occasiones offerunt, tētantur forinsecus, & ad peccata commouētur in inferioribus viribus: verbi gratia, vel ad vanam gloriam, vel gulam, vel luxuriam, vel alias quaslibet culpas: intus autem in viribus supremis peccata huiusmodi aueriantur penitus. Et licet fortassis ex ipsa natura in superbiam, vel irā, aut alia vitia proclines sint: nulla tamē ratione volunt illis præbere cōsensum.

Tentatio necessaria.

Hi longè amplius à Deo laudantur præbenturque, & virtutes multò excellentius nobiliusq; possident, quam illi alij. Virtutum namque perfectio, strenua ac legitima decertatione comparatur. Vnde & necessaria nobis tentatio est. Non enim coronabitur nisi qui legitime certauerit. Planè, si quis rectè valeret in anima, etiam si optio ei daretur, nequaquam tamen vitiosis propensionibus, tentationibusque velle deberet absolui.

Triplex ordo seruientium Deo.

Omnis Deo seruiens familia, tribus partibus siue ordinibus distinguitur. Prima pars, homines sunt bonæ voluntatis ac virtutibus dantes operam, vitijsque semp mortentes, & ea superātes. Altera pars, homines sunt interni, locupletes, viuidi, virtutum omnium perfectionē & celsitudinem prosequentes. Tertia pars, homines sunt subleuari ac illuminati, semper in amore mortentes, & velut exinanientes siue annihilantes sese in vnione cum Deo.

Rudis quid agat.

Si sit simplex ac rudis quispiam, & ignarus, qui tamen optet vitam agere Dei gratissimæ voluntati cōsentaneam, is humili corde cōcupiscat, & petat à Deo infundi sibi sapientiæ spiritum, quo iuxta illius potissimum beneplacitum suam transigat vitam. Et si quidem poterit scientiam atq; sapiētiam absq; vana sui existimatione ac animi elatione circumferre, dabitur illi reuera à Deo: si minus id poterit, maneat in simplicitate sua, & pro suo captu, seruiat innocenter Deo suo: id enim magis erit in re ipsius.

Si liberè, & citra fictionem vel simulationē Domino Deo tuo perēniter teruire illumq; laudare, & amare planè pponis, si secundū gratissimā eius voluntatem viuere, eūq; ex amore eligere itaui: hoc ipsum argumento tibi sit, te ab eodem prædestinatum, vocatum, electum, & dilectum esse ex omni æternitate. Quod vt illi considerare ausis, corp⁹ & sanguinem suum in cibum, & potū, cum gustu quodam oēm naturā tuam penetrantem, tibi dedit ac dereliquit: & hoc gustu vsq; in vitā æternam palceris ac reficeris. Vult enim ipse intra te commorari ac vitia tua esse: tu proinde illi viuere debes, non tibi ipsi.

Diuina prædestinationis argumentum.

Si sensibus deditus es, & naturæ tuæ propensiones atque oblectamēta sectaris, nullum in veris virtutibus profectū facere, nec Deo viuere poteris. Vt igitur Deo placeas, refrena, & custodi ipsos quinque sensus tuos ac linguam tuam diligenter: nō eis aliter ytens, quam recta ratio permittit.

Sensus frenandi.

Caueas in percipiendo cibo, potu, & Sobrietatis quibuslibet reb⁹ corpori necessarijs, ne secundū carnis desyderia, ac naturæ appetitus & oblectamenta viuas. Si .n. vel in teipso vel in aliqua creatura delectationem ac voluptatem expetas, & aucuperis, iā viuere Deo, & vitijs emori non potes. Vitandus sedulo tibi est excessus, & immoderat⁹ eibi potusq; vsus. Quod si aliquid plus sumpseris, ora Deum vt det veniam immoderationi tuæ.

Sobrietatis.

Ex gula, diuersa ac multiplicia vitiorum monstra emergunt. Moriari obsecro illicitis voluptatibus, moriari obsecro illicitis voluptatibus, moriari mūdo, & viuas Deo. Non te tui corporis cura, & sollicitudo occupet, sed eius victū, necessarium accipe, ita vt à Deo datur ac prouidetur: neq; ibi delectationem vel lautitias quæras: sed etiam rudiori cibo contentus esto, si natura tua id patitur. Sis discretus ac prudens, naturæq; tuæ attēde habitudinem siue cōplexionem, & quibus habeat opus, quibusque carere possit. Si enim corpori vltra necessaria plus nimio indulseris, hosti tuo vires addes: si aut minus quā debeas illi tribueris, mācipium tuum, quo te Deo seruire oportebat, destrues.

Gula vitiorum.

Quando cum aliquo tibi colloquendum est: siue ille secularis sit, siue religio-

Congressus
ac mutui
colloqui.

grosus, sis in verbis ac moribus prudēs, circumspēctus, atq; ihonestē composi- tus, ne quis ex te offendiculum capiat: malisque vacare silentio & auscultare, quam loqui. Nisi diligenter custodias linguam tuam, citò puritas cordis in te lædetur inficieturq;. In verbis, in factis, in agēdo & omittendosis iust⁹, verax, syncerus, ac minimē fictus, sancteque ambules in conspectu Dei tui. Si quando loquendo, respondendo, audiendo vel vidēdo senseris, atque agnoueris te rē quampiam cū delectatione, affectu, vel amore inordinato, intrò recipere, quæ cordi tuo imagines imprimat, mediūq; aliquod inter te & Deū efficiat, erubescē inde, & celeriter simplici que intuitu ad Deum præsentē intrò reuertere. Quamdiu in tantū tui potens manseris, vt quoties placet, intrò te possis recipere, nihil turbari, sed pace bona gaudere debes. Quod si inordinata voluptate, aut appetitione, & amore te capi permiseris, eris impotens tui, & liberam ad Deum introuersionem amittes.

Ex sui im-
mortifica-
tione quan-
ta malorū
seges oria-
tur.

Quando alicuius natura ex affectu, & cum delectatione propensa est foras, ad dicendum vel audiendum quæ sensibus plausibilia, commoda iucundaque sunt, si is internæ exercitationis atq; ad Deum introuersionis artem nouit, & tamen neglecto hoc Dei dono, naturæ affectibus indulget, eis que satisfacit: tū deficit planè, & in charitate ceterisque virtutibus omnibus frigidescit: atque ita excidit ex gratia Dei, nisi humiliter veniam petat, & maturè respiciat, seque corrigat. Abiectus verò à Deo, multo deinde peior efficitur, quàm quispiam qui nunquam Deū persenserit. Sin verò aduersus naturæ appetitiones, & oblectamenta bellum gesserit, haud dubiè palmam feret, diuināq; gratia & amor, atq; affectus, siue appetitio erga Deum, indies magis ac magis in eo incrementum, & augmentabuntur.

Ne temerè
te extrouer-
tas.

Si libenter & cū affectu foras te effundis, si delectat te fabulari, rumusculofque mundanos percipere, non poteris illustrari intus, sed indies magis ac magis obtenebraberis, atq; rudior, & craf- fior efficieris: & licet boni quippiam diuinitus senseris aut perceperis in gratia ac virtutibus, hoc ipsum amittes, corde- q; multiplex, vagus, atque instabilis red-

deris, & sub precibus tuis gustu, strenui- tate, diligētia, ac deuotione destitueris, formisq; ac simulachris, & cogitationi- bus peregrinis, alijq; id genus culpis, & vitijs abundabis.

Qui naturæ oblectationes, & cōmo- da sectantur in videndo, audiendo, lo- quendo, conuersando pro sensuum de- syderijs, querendo item placere inuicē, prouocando mutuum amorē per mu- nerum largitiones, per verba & opera, p gestus & nuncios, sectādo etiam curio- sitatem, vanitatem, & lautitias contra rationem, & absq; iusta necessitate in ci- bo, potu, vestitu, in habitus varia, pere- grina, & lasciuia specie, gratoq; colore, & aliarum rerū multiplicitate, quibus putre carnis suæ cadauer paulò post ver- mium escam futurum, ornare gestiunt, quò diabolo & mundo placere queant: hi quādiu in huiusmodi vitijs perseue- rare volunt, lōgissimè adhuc à recta sa- lutis suæ via aberrant.

Si propensum te senseris ad placenti- dū hominibus, siue ob naturalem quā- Deum tibi dedit pulchritudinem ac ele- gantiam manuum, oculorū, faciei, vel quorumlibet membrorū corporis, siue etiam ob scientiam aliquam, siue item in conuersatione, in loquendo, in gesti- bus ac morib⁹ alios ad tui amorem illi- cientibus, quicquid eiusmodi in te de- prehenderis, contemne & odio prose- quere. Nā si his propensioni tuæ sciens ac prudens cum cōsensu morem geras, fundus tuus impurus est, & impudicus, tuq; grauius peccatis es implicatus. Pla- nē, si placere etiam alicui religioso ho- mini appetis, idq; vel spiritali quadam sanctitatis specie, vel verbis subtilibus, vel bene confitendi arte & modo, vel humilibus institutis ac moribus, vel ha- bitu neglecto atq; contempto, aut qui- buslibet alijs spiritalibus modis: si, in- quā, in his tibi ipsi places, & alijs volun- tariè placere cupis ampliùs quàm Deo, iam falsus ac deceptus es: hoc enim spi- ritualis superbię fundum est, vnde grauiā peccata emergunt.

Oēm caue simulationē, & hypocri- sim: nihil omnino fictè agas, quò videar- is ab alijs, aut sanct⁹ credaris, sed sis ver- bis, & actibus verax coram æterna veri- tate cœlestis patris filio, nullum neque cognoscēte, neq; admittente in regnū suum,

Scipsum
querere
noxiumq;

Placere a-
lijs ne affe-
ctes.

Hypocri-
stis.

Medio-
tissimū ibis

sum, nisi simplicem, & ab omni fucō vel fictione alienū. Etiam si viuas in se- culo, & opulentus sis, modū tamen ac mediocritatē in vestibus & alijs ad cor- pus pertinentibus pro tuo statu ample- ctere, vt nec nimīū placeat hominibus, nec plus satis abiecta & contempta sint. Esto vbi que bene moratus: Societatem omnem quæ te à Deo abstrahere, & ad vitia ac vanitates illicere queat: itidem- que peccandi occasiones fuge & deuita. Contēne mundū, & quicquid oblecta- mentorum istibi præbere possit. Ama ac time Dominū Deum tuum. Sis pru- dens ac strenuus in cūctis operibus tuis, Deique honorē in illis purè quæras. Sis paratus, & alacris ad bona quæque. Sis internus, diligens, & deuotus in exerci- tijs erga Deum tuum. Quamdiu virtutū actibus pro Dei honore das operam, & à peccatis abstines, tamdiu places Deo, atque in bona conscientia tanquem in amœna paradiso pacatus lætusq; com- morari potes.

Obedientia
humilis.

Si tibi in monasterio degenti, & etiā singularē contēplandi gratiā haberi de- mandētur officia, quibus conuentui ser- uire cogaris, in his quæ vtilia sunt, & si- ne peccato fieri possunt, nō temerè aut pertinaciter reluctēris, sed Deo sperans humiliter amanterq; obedi. Et licet dū te intrò recipere aut orare vis, impedi- menta atq; imagines ex rebus tibi com- missis, sentias: nō tamen ob hoc desiste- re, nec tua officia resignare, neq; te ipsū exonerare debes, sed obedire vique ad mortē Deo ac Prælato tuo: idq; in om- nibus rebus bonis ac honestis, & cōmu- nitati vtilibus, quādiu in tui erga Deū introuersione timorē ac reuerentiā re- tinueris, & in tui extrouersione te ipsū contempseris ac nihili penderis, atq; ex vera humilitate paruifeceris, quicquid vel agere vel pati potes. Iā n. vitæ Do- mini saluatoris, scripturis que diuinis ac patribus sanctis similitior es quàm antè, habesq; radicem veræ contēplationis & actionis, in cunctis virtutibus.

Cum om-
nibus pacē
habe.

Inter eos cū quibus viuis esto paci- cus, & sustine patienter aliena onera at- que defectus, neque alios curiosè obser- ues. Non sis propriæ deditus voluntati, sed cū alijs in omnibus rebus bonis cō- cordiam secteris. Nemini exprobes, aut verbum nimis asperum vel mordax di-

cas, nec toruo seu amaro sis animo. Ne- minem spernas, neminē contristes aut premas, aut confundas, aut contumelia afficias, aut temere iudices, nec cuiquā detrahas aut obloquaris. Quin potius omnes (nullo prorsus excepto) purè in Deo & ppter Deum ama, inuideas ne- mini, neminem decipias, nec rancorem vllum retineas. Dilige hominem etiam peccatorem, sed eius peccata odio pro- sequere: Si inimicos odisti, perditus es, quia extra charitatem viuis. Quicquid à quouis patiaris, feras equanimiter, & ne- que foris, neque intus, nec verbis nec fa- ctis, nec voluntate te vlcifcaris: & viuat in te spiritus Domini Iesu, & omnium sanctorum eius, qui etiam hostes suos ad mortem vsque complexi sunt. Igitur ei qui te læsit incundum, & amicabilem vultū exhibe. Sis mitis, & benignus, neq; pro vlla re facilè cōtendas aut decertes, sed potius vinci ac superari te patiaris: magis que velis virtutem seruare incolu- men, quàm retinere superbiam, con- tentionem, ac propriam voluntatem. Inter pios confodales positus, non sin- gularis sed communis sis, & moderatè hilaris. Præbe te fidum, fauorabilem, & paratum, prodesseq; coneris singulis qu- busq; tuam desyderantibus operam, il- laq; indigētibus. Habe semper piam cō- passionem, & miserationem) erga om- nium ærumnas, & necessitates tam spi- ritales quàm corporales.

Inimici di-
lectio.

Contentio-
nes vitia.

Beneuolen-
tia.

Prudens af-
fectibus
morandū.

Esto communis singulis quibusque non autē speciatim cuiquā te deuincias: ita n. fiet vt nullo immoderato mo- rore cōturberis si moriatur amicus, aut te cōtempo vel post habito alium eli- gat. Vt igitur spiritus libertatem, & ve- ram inter te, & Deum amoris exercita- tionem seruare, ac tui potens manere possis, dede te totum Deo, nec alicui te obstringas qui te ab illo possit rerrahē- re: aut cui ipse cum amore, & delecta- tione adhæreas, vel qui tibi adhærescat. Nullius, inquam, singularem esperas a- micitiam sed Deo cōtentus esto. Amo- re & intētionē Deum prosequere supra omnia quæ ab eo condita sunt. Ama eū purè propter eū ad æternum ipsius ho- norem, non autem præmij causa, ne- que ob commodum, aut gustum, aut consolationē: vera enim charitas non quærit quæ sua sunt. Immēse Dei boni- ta-

Vera cha-
ritatis esse-
tia.

tati ac pietati confide: nec scire aut perscrutari velis, quid de te Deo acturus sit: sed te totum illi resigna. Neque cuiquam nisi ipsi soli vel viuere vel placere appetas aut coneris. Te ipsum verò, & mortales omnes hac intentione ama, vt quibuscunque potes modis eos ad Deum adducas. Elige Christum in gloriosum animæ tuæ sponsum: eumq; excruciatū & vulneribus confectum cordi tuo imprime.

Humilitas. Sis, quæso, paruulus & humilis, atque in inum submissus coram sublimi potentia, & maiestate patris æterni. Nunquam alicui te præferas, sed oēs te meliores arbitrare. Opera vel exercitia tua nequaquam æstimes digniora aliorum operibus atque exercitijs: sed despice ac nihil pende te ipsum, & omnes actus tuos. Puta alios plus efficere innocenti cogitatione, quam ipse efficias cunctis exercitijs tuis. In eisdem verò tuis exercitijs, & in omnibus quæ ex amore siue agis, siue omittis, non dulcedinem, non mercedē, nec quicquam nisi solū Deū peras vel exigas. Si consolationem diuinitus percepisti, nō inde vanē gloriaris, nec tibi placeas: sed humili, & grato animo gratiam Dei recipiens, iudica te indignum omnibus Dei donis. Nec in illis quiescas, aut propriam voluptatē quæras, non illa tibi vsurpes vel attribuas, sed ea integrè in Deum refunde: neque enī aliquid ex teipso habes, nisi vitia & peccata. Si Dominus auferret à te gratiam suam, esses nimirum omnium hominum pessimus atque sceleratissimus. Sanè ex Dei bonitate quæ te ruina præseruat, & ex virtutibus quas tibi confert, præclariorē humiliandi te causam inuenis (si soletter attendere velis) quam inueniat is, qui lapsus veniam atque indulgentiam à Deo obtinuit. Nam & intemerata Dei genitrix virgo Maria, quā ab omni peccato sit præseruata, maiorē humilitatis rationē habet, quam B. Maria Magdalena quæ diuina bonitate à peccatis fuit liberata. Maius enim beneficium est aliquem à vulneribus seruare illæsum, quam eum post inflicta vulnera, curare.

Sole summum cœli verticem obtinēte, si qua vallis profunda sit, ipsa à sole eximie illustratur & ferax redditur. Eadē ratione dum vir bonus in imo su-

residet paruitatis, agnoscitq; se nec esse, nec habere, nec posse quicquam suis viribus, nec etiam perscrutare, nec pgre-di in virtutibus, & sapiusq; in iisdē ipsis virtutibus ac bonis operibus sese deficere, multa negligere sentit: intelligens hinc paupertatē, & necessitatē seu indigentiam suam, vallem efficit humilitatis. Et quia humilis est, & suā inopiā agnoscit, atq; hanc diuinæ bonitati, & misericordię pia cum quærimonia explicat ostēditq; interim, & diuinā celsitudinem, & suam attendens paruitatem: nimirū valis profunda est. Christus verò sol iustitiæ in supremo cœli vertice, hoc est, ad patris sui dexterā constitutus, in huiusmodi humilis cordis fundum suos mittit radios atq; splendorē, quib; illud fertile admodum reddit. Neque. n. potest dominus Iesus non moueri misericordia, quoties cum humilitate pijs ipsi offerimus quærimonia ac preces.

Infirma & abiectissima seruitia vel officia libenter exequaris, amore Iesu Christi qui se humiliavit, & formā serui induit propter te, tibiq; triginta tribus annis inseruiuit. Si imperatoris filius, & totius orbis dominus esses, atque derelicta regni gloria ad pauperis famuli conditionem te abijceres, seruens Christo in membris suis: tunc meritò gauderes, tanquam cui ingens bonum, & grandis honor obtigisset.

Homo verè humilis, propriam indignitatem ac vilitatem, suamq; nihilū (id est quod nihil sit) funditus agnoscit: vt videlicet peccatis suis indignum se fecerit omni gratia, & beneficijs Dei, dignum verò atq; obnoxium cunctis illis poenis, pressuris, & afflictionibus quæ possent illi à Deo, & creaturis omnibus infligi. Quicquid Charismatum, & bonorum, quicquid gratiæ diuinitus adeptus est, se nulla ex parte meruisse cōfiteatur. Itaque & seipsum, & omnia Deo omnipotenti ad illius offert honorem, vt potè quæ purè ex eius benignissima misericordia promanarunt. Nec ex aliquo Dei dono vel gratia effertur animo siue sit scientia, siue sapiētia, fortitudo, fortitudo, diuinitas, aut quouis aliud: sed se omnibus Dei bonis credit indignū, eaque non nisi ex mera Dei bonitate sibi collata existimat. Ad hæc omni loco quem vel sedendo, vel stando, vel iacē-

do

do occupat, etiam indignum se fatetur. Nihil enim omnino sibi tribuit, nisi quod ex seipso habet, nepe peccata, & multiplices culpas atque defectus suos. Et licet multum se abijciat ac humiliet, nihil tamen aut parū sibi fecisse videtur. Siue ergò comedat, siue bibat, siue quiduis aliud agat, locum vilissimum in domo, nouissimumque in mensa, & minimam cibi & potus portionem capit atq; amplectitur. Breuiter, in omnibus quæ ipsi necessaria sunt, abiectissimā portionem sibi oprat cedere: quodque vel alijs mansit reliquum, vel ab alijs fastiditur, ipse lætus suscipit, nec ei nimis parū videtur: imò verò illo ipso se indignū iudicat, & nec meruisse, nec mereri illud à Deo se posse, sentit ex animo. In omnibus absq; quærimonia, murmure & impatientia viuunt. Nouit enim de manibus Dei suscipere omnia, sicque de nulla creatura queritur, quantumuis indignè aut iniuriōse ab alijs tractetur. Etiam si alijs eū perturbarent, expellerent, caderent, confoderent, & ipsa demum morte afficerent, nunquā crederet se affectum iniuria, nec quicquam inde, vel de qualibet alia re cuiquam imputaret, atq; ita etiam mortē ipsam benignè exciperet. Cuncta nanque (vt dictum est) de manibus Domini accipit, certus sibi & optima & vilissima esse quæcunque illo permittente ipsi euenerint. Nihil enim cuiquam præstat Deus, nisi quod ei sit optimum: quod ita certum est: sicut certum est Deum viuere.

Submissa humilitas, est supra omnem perpeffionem innocens patientia, & vltra omnem afflictionem pax spiritus, & omnium aduersorum mitis ac mansueta tolerantia. Ipsa nimirum sanctorum omnium simplicitas est, & cunctorum bonorum hominum constantia atque stabilitas, virtutumque omnium primū initium.

Humilitatis finis. Humilitas vera, est interna quædam & profunda cordis atque animi coram celsissima Dei maiestate inclinatio ac missio. Verè humilis, semper sese deijcit & aspernatur, semper submissionis abiectioisq; amore tenetur. Et quia se per sui cognitionem ex animo contemnit, vult etiā haud dubiè ab alijs contēni ac vilipendi: nam nisi id velit, necdū

reuera se despicit, necdum verè humilis est, vt qui necdum abiectioem & contemptum sui amet. Itaq; verus humilis, quum per se sui cognitionē sese nullo habeat in precio, sed poti; floccipendat: etiam dignus sibi ac bene merit; videtur, quē & mortales oēs despiciant. Sicut. n. super; maximè latatur, quādo præcipu; ei habetur honor: ita q; ex fundo humilis est, ibi potissimum gaudet, vbi maximè deprimitur & contemptui habetur: in hoc enim spiritalis gustus & amor precipuè abundat.

Verè humilis, Deo & cunctis apud quos viuunt libenter obedit, quatenus in hoc pacem, virtutemq; & suæ proprietatis mortificationē cōsistere aduertit. Mox vbi aliquid ei iniungitur, prōptus atq; paratus est omnibus: & quod agit non ad placendum hominibus, sed pro sola Dei gloria facit. Quicquid ei præcipitur, totum de manu domini suscipit reuerenter: vnde & si fortassis ex se melius aliquod opus inchoasset, citra tamē difficultatem ipsum intermittit, dū ei aliud imperatur. Plus enim ei obedientia in opere paruo, quam propria voluntas in magno, sapit. Nihil itaq; quilibet magnum cum inordinata proprietate agit aut possidet, quū semper illud (Deo & hominibus aliud exigentibus) hilariter demittere sit parat;. Et profectò vel minimum aliquod opus ex obedientia, & resignata voluntate factum qualecūque illud fuerit, multò melius, Deoque acceptius est, alio quamlibet magno opere sine obedientia secundum propriam voluntatem peracto. Gratiior enim Deo obedientia est quam vilitas. Dum ergò humilis homo, Iesu Christi fidelissimi amatoris sui obedientiam perpendit, attendens vt ille rex regum, & dominus dominantium ad mortem vsq; crucis obediens ac resignatus fuerit: alacriter inclinatur se nō tantum sub Deo & superiorib; suis, verum etiam sub cūctis hominibus, qui etiam quantò inferiores sunt, tantò eis subiectio amplius sapit. Talis nimirum propriam voluntatem, propriumq; iudicium, & sensum in omnibus (quando in hoc virtutem intelligit sitam esse) mortificat, & abijcit.

Sola humilitas apta est cuncta hostiū certamina dissipare, & omnia in suos

A a a vius

vsus inflectere. Si enim humilis quispiā aduersa labore valetudine, agit gratias Deo, & de eius manibus id accipit. Si sit incolumis, etiam gratias agit Deo; & tādō studiosius diuinum exequitur cultū ac famulatum. Si contemnatur, itidem Deo gratias agit, cogitās id eū permittere, ne se extollat, multoq; maiori se cōtempnū dignum esse, quā ab aliquibus possit affici. Si honor ei habeatur, dolet, & indignum se sentit, tantoq; ampliū se contemnit: vel putat ob tuam infirmitatem id Deum permittere, ne plus æquo diffidat.

Qualis sit humilis.

Verē humilis erga seipsum astutus, & callidus est, vt ea bona quæ habet tegat & extenuet, ac culpas suas etiam leues magnipendat, & prodat, quantū in ipso est. Erga proximos verō benignus, & pius est, vt eorum etiam exiguas virtutes magnipendat, & maiores culpas extenuet: puta vel intentione, vel infirmitate eos excusando, aut asserendo, quod Deus permiserit salutis eorum causa, quodque ipsæ culpæ magno eis adiumento quandoq; erūt ad seipfos humiliandos, & ad studiosius feruentiusque Deo seruiendum: vel etiam persuadendo sibi multo grauius se fuisse casurum, si tam acriter esset impugnatus: gratiasque agendo Deo, quod se tam infesta tentatione seruauerit.

Luce. 18.

Verus humilis semper agnoscit se miserum peccatorem esse, seq; nihil habere, nihil posse, & nihil velle boni, absq; auxilio, & gratia Dei. Vnde & intus cū Publicano clamat: Deus propitius esto mihi peccatori. Non vult humilis videri, sed vilis: in rebus prosperis ingemiscit, latatur in aduersis: rerum affluentia affligitur, plorat in delictis: cruciatur sublimitate: gaudet penuria: laudes cōtemnit temporarias: omni honore se indignū arbitratur: fugit simulationē: amat veritatem: rerum transitoriarum obliuiscitur: æterna concupiscit. Non solet iactare sese aut de se præsumere. Gratiam & vires quas habet, non sibi ascribit, sed fatetur humiliter dona cūcta ex Dei benignitate proficisci. Semper latere, & nesciri appetit, modō id possit absq; proximorum detrimento fieri, ne vel tenui iactantiæ aut superbix labe aspergatur. Refrenat sensus suos. Continens est ac circumspēctus in verbis. Oēs

homines syncera & communi quadam dilectione complectitur. Deniq; quum fundamentum veræ humilitatis habeat, cuncta ad vitā rectē sancteque instituentiam necessaria, facillē cum gratia Dei inuenit ac seruat.

Si quando sentias naturæ torporem, Intermittit, & graue pondus, teq; gustu, appetitione, & impulsu erga res spirituales desitutum, itemq; miterum, inopē, desolatum, atq; sine vlla consolatione relictum esse à Deo, & quodā erga quæuis tam externa quā interna exercitia tadio laborare: nihil hinc animo confiteris, sed Domini manib; te permitte ac resignans, illius ores fieri voluntatem, & quod ad eius sit honorē. Crede mihi, hæc atra ac tristis nubes propediem dissipabitur, & lux splendorq; radiantis solis (qui est Dominus noīter Iesus Christus) maiori cum gratia & cōsolatione te perfundet atque illuminabit, quā vnquam antea, atq; hoc ipso senties te diligi à Deo, teque illi placere.

Quando nobis Deus præsentix suæ consolationem subtrahit, adeoque se à nobis elongat, ac si inter ipsum & nos dēfissimus murus interpositus sit, quando item nos in angustijs, afflictionibus ac miserijs nostris veluti relinquit (sicut Christus à patre suo relictus fuit) & perinde quasi nos confugientes ad se, neque videre, neque audire vellet, solos certare sinit: tum in ipsa nostra desolatione immobiles permanere: & in nulla mortali creatura vel negotio solatium quarere debemus, nisi in alio duntaxat verbo, quod & Christus ipse dixit: Fiat voluntas tua. Hoc verbum, et iucundissimum, & Deo gratissimū est. Beatus qui illud ex animo tunc dicere potest.

Sæpē Deus saporem ac dulcedinem spirituales pro sua pietate largiri solet, vt hominē ad altiora prouocet, & in vitæ contineat integritate. Dū verō is cui illa conferre solebat, in vera dilectione proficit, illam dulcedinis instillationē subtrahit.

Verissima deuotio sita est in verissima resignatione, abnegatione, nihil pen- sione, & annihilatione sui ipsius. Hanc habet quisquis diuina fretus ope, Deo semper inhæret per amorē, idq; perinde in

Intermittit, & gustu, appetitione, & impulsu erga res spirituales desitutum, itemq; miterum, inopē, desolatum, atq; sine vlla consolatione relictum esse à Deo, & quodā erga quæuis tam externa quā interna exercitia tadio laborare: nihil hinc animo confiteris, sed Domini manib; te permitte ac resignans, illius ores fieri voluntatem, & quod ad eius sit honorē.

Psal. 71. Marc. 15.

Matth. 26.

Verā deuotio in quo consistit.

in penuria, vt in abundantia: in mœrore vt in gaudio. Itaque qui in quibuscunq; euentibus integra cū pace Deo vnitus permanet, is quid sit vera & interna vita veraque deuotio perspectum habet.

Si quis magnopere cuperet diuinam intra se consolationem, Dei que præsentiam instar aliorum piorum hominum sentire, Deus autem hoc illi negaret, & ille hac in parte se totum pro Dei gloria, diuino beneplacito resignaret: multo verius ei hoc ipsum præstaretur, quā si sensibiliter idem percepisset. In propria siquidem voluntatis abnegatione centuplo plus gratiæ ac præmij est, quā in ipsa sensibili consolatione, in qua proprietas retinetur.

Abnegatio propria voluntatis quātu potest.

Qui veræ perfectionis amans est, non à Deo solatium internum, non hoc aut illud præcipuē postulare, sed eius gratissimam voluntatem votis omnibus expetere debet. Licet enim illa alia peti possint in gratia, immoderatus tamen ea appetere, imperfectio est. Planè super omnia Deus à nobis exigit, vt nostram voluntatem illi penitus offerentes, permittam; ipsum facere quicquid volent. Et per hoc vera pax in omnibus gaudemus.

Act. 9.

Multò acceptius Deo est, vt cum Apostolo ex animo dicam; Domine, quod me vis facere? quā si mira quædam ex voluntate propria pro illius amore nos libenter facere velle dicamus: Sup omnia nāque que vel dicere vel facere possem; hoc à nobis maximè exposcit De; vt intus in corde dicamus: Domine, si at gratissima voluntas tua. Inter omnes preces quas Christus in hoc mundo fudit, illa summa & excellentissima fuit, quā imminēte passione fecit, dicēs, Patre nō mea, sed tua volūtas fiat. Per illā voluntatis ipsius secundum humanitatem resignationem, nos omnes (si tamen velimus) salui facti sumus. Iucundum quidem est, dum pro gratia & virtutibus oramus, obtinere à Deo quod petimus: multo tamen delectabilius atque utiliū est, potissimo Dei beneplacito se resignare.

Matth. 26.

Non est aliquid quod hominem securum aut verē iustū reddere queat, donec propriæ renunciēt voluntati: quod quamdiu nō facit, nihil profectō apud

Deum (quod quidem ad perfectionem attinet) p̄fecisse se nouerit, tametsi hoc aut illud etiam cum gratia eligere possit, modō Deus omnibus anteponatur. Vbi autem ad hoc puenit, vt seipsum ex toto resignans, & offerens Deo, omnia propter ipsum int; ac foris pati aut subire paratus sit: tunc reuera cū ipso bene agitur, & non antè.

Bona voluntas, virtutū omniū fundamentum est. Vnius autem esse cum Deo voluntatis, id virtutes omnes excellit, & in hoc perfectio est. Quisquis enim ita bona præditus est voluntate, vt sese abneget ac propriæ renunciet voluntati, seque liberrimè resignet ac dedat voluntati Dei, eius bona voluntas est perfecta, idemque absque formidine, & anxia sui cura vitam transigit, caducaque ac labentia cuncta proculcauit, & de vita æterna obtinenda quandam se sentit habere certitudinem. Eiusdē in omnibus cum Deo voluntatis est, & pacem habet cum Deo, & in Deo imperturbabilem. Hic ex

Perfectio vitæ in hoc sita est, vt vnus cum Deo velis.

Ioan. 11. Matth. 11.

Deo natus, & verus Christi discipulus est: quia mitis est, & humilis corde. Moderatè, suauiter, ac tranquillè ferre nouit, & verba aspera, & truces gestus, sua opera, & quicquid denum iniuriæ, siue in ipsum, siue in amicos eius conferri possit. Sedatè in quā, & æquanimitè tolerat omnia quæ ipsi vndeēque, siue à Deo, siue à creaturis quibuscunq; accidere queant. Eū perturbare nihil potest, neque iactura terrenarum rerum, vel amicorū, & cognatorum, neque corporis aduersa valetudo, neque ignominia, neque mors, neque vita, neque purgatoriū, neque dæmon, neq; infernus. Quia enim ex vero amore diuinæ se permisit atque resignauit voluntati, & nullius mortiferi peccati conscientia mordetur, facillē illi toleratu est, quicquid de eo fieri mandat Deus in tēpore atque æternitate. Itaque quum aliquid patitur, & in omni rerum euentu, ita cogitat ac dicit: Domine, sicut ipse ab æternitate antequam ego essem, voluisti, ita fiat, & non vt ego volo. Non meū cōmodum, nō meam oblectationem querere debeo, sed tuum honorē & tuā laudē. Grator mihi est tua sancta voluntas, quā optādi libertas. En igitur meipsum dedo, resigno, & permit-

to tibi Deus meus, non in tempore modo, sed etiam in ævum sempiternum:

Propria voluntas.

Plurimi sunt qui hunc aut illum viuendi modum, hæc aut illa bona appetant: sed plerunque totum quod agunt ex propria voluntate procedit. Qui autem integra resignatione omnem voluntatem suam in Deum transfudit, atque in ipso firmavit, is omnia quæ illi Deus in tempore vel æternitate evenire voluerit, libens suscipit, suamque voluntatem diuino beneplacito in omnibus conformat. Itaque nihil e quidem dicere dubitem, vel unicam salutationem angelicam cum suis ipsius abnegatione ad perpetuam gloriam Dei prolatam meliorem utilioremq; esse etiam multis psalterijs, ex propria voluntate seu cum proprietate perlectis.

Mandatorum ac consiliorum Dei summa.

Dominus noster Iesus Christus id doctrina, & consilij suis in nobis efficere voluit, neque prospera, neque aduersa, nos inordinate afficiant aut promoucant, sed ab his absoluti, & expediti vitam internam, puram atque sedatam agamus. Sicut enim cuncta Dei mandata eod spectant, ut vitijs omnibus vale faciamus, eaque superemus, & ex vera obedientia ob honorem Dei nos totos ad exequendas colendasque virtutes liberè offeramus: ita omnium consiliorum Dei summa hæc est, ut nos ipsos deseramus ac vincamus, rotosque Deo dedamus, & Christum sequamur: internam sanctitatemque tranquillitatem & quieti operam dando.

Nō potest fieri, ut aliquis pro Dei gloria quicquam sustineat, quin in eo ipso quod patitur sapore quendam diuinitatis percipiat. Et licet nihil fortassis illi sentire, id est, sensibiliter gustare contingat (Deo se ad tempus occultante) hoc ipso tamen nō potest non bene illi quod patitur sapere, quod se illud ad æternam Dei gloriam ferre velle cognoscit. Sed obsecro cur hæc dicuntur, nisi ut hi qui in afflictione siue mentis obnubilatione positi sunt, illis uti conentur?

Iustitiam Dei perinde ut misericordiam dilige.

Si quis eod pertingere possit, ut Dei erga se iustitiam perinde ut misericordiam exocularctur ac diligeret: is reuera peccatorum suorum omnium atque etiam poenarum illis debitarum tam facile plenam obtineret veniam, quam facile vna aqua guttula in ardenti fornace consumitur. Nec in hoc grandis situs est la-

bor, sed potius gaudium ingens: multo enim iucundius est diuinam se permittere vel resignare iustitiam quam misericordiam, eod quod maior in illo sita sit mortificatio.

Mentis stabilitas qui acquiritur

Qui ad solitudinem, vnitatem, stabilitatem tranquillitatemque cordis, & mentis peruenire vult, cum primis danda ei opera est, ne superfluis inordinatisque curis se implicet, neve aliorum mores aut viuendi rationem curiosè exploret, nec facta aliorum iudicet, etiam si quippiam vitij in alijs sibi deprehendere videatur, sed potius excusare, & in melius interpretari conetur, relinquens omnia Deo iudicanda. Maximè vero & super omnia caueat, ne alios per dedignationem aspernetur.

Introuersio

Qui nouit habitationem suam, & refugium facere in Deo ac Domino nostro Iesu Christo, huic cogitationes incidetes aut peregrinæ imagines officere nō possunt. Sanè qui per charitatis officia & opera foras ad proximos ita se recipit, ut tamen per simplicem intentionem feruet sui introuersionem, & vnitatem in Deo, longè excellentior, & Domino Iesu vicinior similiorque est, quam ille qui soli contemperationi, & introuersioni vacat absque sui extrouersione per charitatis actiones: si tamen sui iuris sit, & proximus indigeat eius opera.

Intentio simplex.

Simplex intentio ea est, quæ nihil spectat nisi Deum, & omnia in ordine ad Deum. Ipsa virtutum omnium finis, initium, decus & ornamentum est. Ipsa fictionem, hypocrisim, & duplicitatem omnem pellit: vires anime dispersas in vnitatem spiritus colligit, & adunat, ipsumque spiritum Deo adiungit. Ipsa naturam peccati premit atque proculcat, virtutesque omnes incolumes conseruat: & pacem, spem atque confidentiam in Deum, tam hic quam in die iudicij præstat. Quamobrem danda tibi opera est, ut in cunctis actionibus tuis illam retineas, & colas.

Vita Christi si meditatio.

Recipe te intra te, & Christi dignissimam vitam, acerbissimos cruciatus, ignominiosissimamque mortem meditare, atque quantum maximè potes, cordi tuo imprime. Non solum attendas quid egerit ac perpeffus sit, sed etiam quis, & quantus sit ipse, & quod omnia propter te tam exiguum ex immensa fidelitate

at-

atque charitate fecerit ac tolerarit. Contemplantur, quæso, cum affectu vulnera, quæ Dominus Iesus pro te ex amore suscepit: atque hic pascaris, & reficiaris. Christus enim, & cibus, & potus, & vita, & victoria, & corona tua est: suo te mercator est sanguine, & dissoluit debitum tuum morte sua, lateque expandit brachia sua, in quæ tu confugere debes, & ipse à cunctis hostibus te muniet ac tuebitur. In patulo latere eius, vnde omnes gratiarum promanant riuus commorare: ut in amantissimo corde illius viuas, in quo est sancti spiritus, & æternæ charitatis plenitudo. Obsecro, libenter te exerce in passione Saluatoris, & ipse omnem te edocebit veritatem.

Sacerdotes boni.

Boni sacerdotes, sancta sunt vasa cœlestibus repleta donis. Hi Dominum Iesum suis impressum atque insculptum cordibus gerunt: eius passionem, mortem, fidelitatem & amorem in sua memoria exercent. Medij intercedunt inter Deum ac miseros peccatores. Sunt benigni, humani, & mites erga omnes opis ipsorum indignos: sunt item casti ac mundi in anima, & corpore: sobrij quoque sunt ac moderati in omnibus vitæ sustentandæ necessarijs. Iesum exercitatum, & ex amore mortuum, cœlesti eius patri pro cunctis viuis, & defunctis offerunt. Intima cum deuotione precantur, & poscunt omnipotentem Deum pro omni sanctæ Ecclesiæ utilitate ac necessitate. Nulli placere speciatim appetunt, alicuius rei temporariæ aut solatiij obtinendi causa: sed in commune honorem Dei & mortalium omnium salutem desiderant.

Te tuas omnia Deo dede.

Da Christo dilecto tuo totum id quod es, quod habes, & quod potes, atque hoc facito corde libero ac liberali: sic enim ille vicissim tibi dabit quicquid est, habet & potest: quæ die nulla vnquam tibi illuxit latior. Nam patefaciet tibi gloriosum atque amantissimum cor suum, patefaciet intima animæ suæ penetrabilia plena gloriæ, gratiæ, gaudij, ac fidelitatis. Patulum lateris eius vulnus porta tibi erit, & introitus in vitalem (qui ipse est) paradysum: vbi fructum gustabis vitæ æternæ. Nā Christus Iesus vitalis noster paradysus est: quandoquidem in ipso, & ex ipso sempiternæ salutis fons emanat, atque ex eius vulneribus balsamum fluit, morborum omnium medicina:

Iesus est paradysus vitalis.

cuius tam fortis odor est, ut omnes tartareos repellat serpentes, excitet mortuos in peccatis, & gratiam vitamque præstet sempiternam. Cæterum in intimis Domini Iesu mellis manant flumina, omni (qui quidem excogitari possit) sapore ac suavitate dulciora: in quæ si tibi datum erit ingredi, eaque gustare ac sentire, nullo negotio mundum, te ipsum, & omnia vinces.

Sicut dum quis acriter fitit, licet sub ipsa siti alia agat, & cogitet, potus tamen imago ab eius memoria nō recedit, quæ diu litis permanet: ita qui magno Dei & Domini nostri Iesu Christi desiderio tenetur, facile præsentiam eius imaginem in omnibus intra se circumfert. Nam & aliquid in tantum amat, ut nihil eum aliud efficiat, nulla occupatione impeditur, quod minus eius se rei tam charæ speciem, & similitudinem præsentem retinere possit. Vbi enim amor, ibi oculus, & cogitatio. Frequenter occurrit animo necesse est, quod quis diligit, quodque potissimum colere, & exercere solet, & quod in eius pectore viuit.

Vbi amor ibi oculus.

Qui se ipsos ex amore abnegant, & vitijs moriuntur, qui Deo ac virtutibus viuunt, qui mundum continent ei que valefaciunt, qui omni amori terreno nuncium remittunt, & Deum ac Dominum suum in illius regnum cum amore subsequuntur: hi vitam agunt cœlestem, & plerique talium crebro in Deum excedunt ac rapiuntur. Christus enim in eis excellentissimo modo viuit Deus & homo: sicque fit ut imaginibus præditi, & etiam imaginum expertes sint. Præditi siquidem siue depicti sunt imaginibus vitæ ac passionis Domini Iesu, virtutumque omnium: in spiritu autem suo à rerum omnium simulachris prorsus liberi, & nudi sunt, atque ob hoc ipsum in diuinam sunt transformati claritatem. Sicque & egredi, & ingredi possunt, & vitalia semper inuenire pascua. Egrediuntur quidem humanitatis Christi imaginibus depicti, ad bonos mores, ad exercitia sancta, ad colendas virtutes omnes: ingrediuntur verò cum eiusdem Domini Iesu spiritu absque imaginibus in diuinitatem, atque inibi æternam reperiunt, & possident veritatem, opes infinitas ac inexhaustas, gustumque, & consolationem longè maiorem quam vel comprehendere vel ca-

pere sufficiant. Nam hic gustus tam ingens ac immensus est, vt illis qui cum percipiunt, cœlum, terra, & quęcunque in eis sunt, præ illius magnitudine colliquefcere, & in nihilum redigi posse videantur. Ita nimirum isti quadam futurę beatitudinis prælibatione donantur à Deo.

De beatitudine & gloria celesti, mixtaq; infernali.

Dei visio præmium est essentialis.

Beatitudo nostra in eo sita est, vt post hoc exilium in gloriosum Dei regnum translati & assumpti, Deū clarè cognoscamus, amemus, ac æterna fruitione possideam. Etenim Deus præmium essentiale est: quod vbi nacti erim, tum omnia summo ac excellentissimo modo perfecta, & consummata erunt. Tunc namq; gloriosissimam Trinitatē vnum Deum æternò videbimus, & intima cum appetentia ac delectatione amabimus, & sine vlla defatigatione laudabimus. Ipsum dominum Deum nostrum possidebimus, & vicissim ab illo possidebimur in vnitatem. Colliquefcemus ac defluemus in inexhaustam diuinitatis abyssum. Deo perfruemur, & illi vniti cum ipso in beatitudine quiescemus: quę quidem inenarrabilis fruitio, & quies in supessentiali diuinitatis substantia, altissimū beatitudinis fundum est. Singuli autem sancti suum speciale præmia habebunt pro dignitate, & sanctitate sua. Nam tamen gloria Dei communis erit omnibus, singuli tamē pro sua mensura haurient. Præmium verò accidentale tam erit multiplex, quot erunt beati. Vnusquisque enim de aliorum beatitudine perinde vt de propria gaudebit, & gratulabitur. Vnusquislibet omnes cœli ciues plenè cognoscet: & cum Domino Iesu, cum dulcissima eius genitrice Maria virgine, cū beatis spiritibus angelicis, ac sanctis omnibus perenniter, familiariter, iucundissimeq; viuet. Erit in beata illa vita perfecta charitas, & humilima suauissimaque concordia. Erit & omnimoda sapientia: siquidem cognitum perspectūque habebimus quicquid volumus. Erit etiā omnimoda potestas: quando quidem reges ac reginæ erimus: & filij Dei, & quicquid libuerit faciemus. Erit præterea omnigena opulentia, eaq;

Præmium accidentale

longe vltra quam capere possimus non inundabit. Adhęc, erit pulchritudo sempiterna, & immarcescibilis, itemq; æterna, & imperturbabilis pax. Denique erit ibidem omnium affluentia diuitiarum, omnigenarū influxus deliciarum, omnis boni accessus, atque florida iuuentus omnis expers mortalitatis. Nihil ibi erit quod quenquam malè habere aut molestia afficere queat, abundabit autem quicquid posset adferre lætitiā. Planè istud gaudium, ista lætitia & abundantissima beatitudo, tam ingens, tamque multiplex, & tam inexhausta erit, vt nec enumerari, nec mensura comprehendere, nec cogitari, nec scribi, nec verbis exprimi, nec vlla demum ratione ostendi satis queat. Maior est enim, & cumulatorum, quam vel spe, vel desiderio, vel cunctis simul viribus nostris capere possimus, Enimuerò Deus ipse incomprehensibilis, & immensus, nostrum vult esse præmium, nostrumq; gaudium.

Sciendum autem est, quod in nouissimo die omnes resurgemus in ætate qua fuit Dominus noster Iesus Christus, quū propter nos moreretur. Senex centum annorum, & infans noctis vnus, eiusdem staturę erunt. Et licet boni quidam hic sint claudi, vel cæci, aut deformes, sed tunc cum membris omnibus sani, integri, candidi, formosi, absque aliqua macula resurgent, sicut & corpus Domini nostri Iesu Christi. Itaque corpora beatorum gloriosa erunt, & septuplo sole clariora, animarum gloria sese per illa diffundente: erunt etiam adeò impassibilia, quod omnis inferorum ignis, & quotquot vnquam fuere enses, nec minimo ea vulnere aut nocimento poterunt afficere: tanta item agilitate ac levitate prædita erunt, quod vbicunq; anima esse debet aut volet, mox ipsa in momento suum secum corpus eo adducet: & tam erunt subtilia, vt etiam murum æneum centum miliaria latum, & crassum minori negotio sint penetratura, quam solis splendor vitrum penetrat. Vt verò mundus iste gloriosorum corporum quandam obtineat similitudinem, vtq; homines beati secundum sensus externos eius pulchritudinē contēplentur, cœli post extremum iudicium maiorē asse-

Qua ætate resurgemus.

Corporum agilitas ac subtilitas post resurrectionem.

Damnatorum miseria.

quetur claritatē quam modò habeant. Sol orientē, & luna occidentē, vbi cōditi fuerunt, occupabunt. Aer plus habebit luminis, quam iam habeat: siquidem sol, & luna & stelle erunt septuplo lucidiores quam nunc sint. Non erunt deinceps vllę nubes, neque grandines, neque pluię, nec venti, neq; fulgura, neq; tonitrua: nox itidem esse desinet, succedente perpetua die, & luce, siue claritate. Aqua purior magisq; perspicua erit, quam nunc sit. Terra etiam tanquā crystallus perspicua, & vt palmus plana erit. Atque ita cœlum & terra transibūt quidē, sed non penitus interibunt, quin potiùs multò excellentiùs renouabūtur ad perennem lætitiā nostram. Igitur cœli, terrę, & elementorum omnium pulchritudinem elegantiamq; conspiciemus. Ipsis etiam corporalibus oculis nostris Dominum Iesum, eiusque beatissimam genitricem semper virginem Mariam vnāq; sanctos omnes contēplabimur. Internis autem oculis contēuebimur diuinę sapientię speculum, in quo quicquid vnquam factum est, quod nos exhilarare queat, relucebit. Et sicut externis oculis gloriosam Christi faciem videbimus, ita etiam externis auribus gratissimam atque dulcissimā illius vocem audiemus. Inde verò cor, omnesq; sensus nostri gloria eius complebūtur: ita quod præ gaudio, & amoris in eū, ipseq; in nos colliquefcet. Audiemus item corporis auribus melodiam suauissimamq; cantus sanctorum. Internis verò auribus verbum patris auscultabimus, & in eo scientiam ac veritatem omnem percipiemus. Præclarissimus quoque sancti spiritus odor nos pertransibit, omni balsamo & quibuscunque aromatibus longè suauior: isq; nos extra nos ipsos in æternam Dei trahet ac rapiet charitatem. Abide etiam & perfecte gustabimus sempiternā Dei bonitatem omni melle dulciorem: ei⁹ perpetua tenebimur fame ac siti, eaque nos iugiter pascet, & cibabit, atque per corpus, & animam perferetur ac penetrabit, sicq; fiet, vt perennem sitim accuriem etiam perpetuus gustus, & cibatio comitetur, semperq; renouetur, quę est vita æterna.

Luc. 21.

contraria. Ipsi enim in ignem æternum, in tenebras exteriores, in puteum abyssi mittentur demergenturq; & sempiternis inferorum tormētis cruciabuntur. Recipient quidē in nouissimo die corpora sua: sed ea erunt tetra, deformia, foetida, & plumbo grauiora. Post iudicium, tartarus illos omnes, & quicquid in mundo foetoris ac spurcitiei est, in se recipiet: claudeturq; supernè & obstruetur instar ollę, vnde postea nullus vnquam neque dæmō, neque homo egredietur. Ibi erit perpetua miseria, dolor, inuidia, odiū, ira, desperatio. Ibi fletus, & stridor dentium, atque vlularus (qui est cantus infernalis) nullum vnquam finem habebit. Ibi impij in anima & corpore semper torquebuntur, semper coquentur, & assabuntur, semperq; videbunt, audient, & sentient quicquid horrore atq; abominationi esse poterit. Igitur sicut boni, qui hic se correxerint, & virtutibus operam dederint, Deumq; coluerint, æterna beatitudine gaudebūt: ita mali qui in peccatis ac vitijs perseuerauerint, æternum supplicium patientur. Iam nūc vnusquisq; eligat, vtra eū societate viuere ac mori, perpetuoq; permanere velit.

Ioel. 2.

Ezech. 24.

Luc. 13.

Epistola Ludonici Blosij.

Charissime in Christo frater, miror Institutionem illam spiritualem, quam ante seculianum ex scriptis Ioannis Thauleri, & aliorum patrum decerpseram, tibi tantum placere. Neque enim desunt boni viri, quibus pleraque in eadem Institutione videntur nimium ardua, nimisq; seuerè ac rigidè scripta. Ego hisce diebus collegi Epitomen vitę Christi ex quatuor Euāgelistis, cui adieci Explicationem passionis Dominicę ex Thaulero, itemq; Farraginem sanctarū institutionū, ex Ioanne Ruibrochio: quę omnia quo communiora sunt, eo etiam pluribus vtilitatem allatura cōfido. Codicillus quem nuper ad te misi, hoc est, Cōsolatio pusillanimum, infirmos, & imperfectos quosque bona voluntate peditos recreare poterit. Decreueram quidem nihil amplius post spiritualem illam institutionē scribere aut edere: sed dominus Deus aliter disposuit.

Gaudeo plurimū & gratias ago Deo, quod

quod per veram tui abnegationem, vi-
tiorūq; mortificationem, & alia deuota
exercitia, strenuè vitam spiritualē pro-
sequeris. Perge obsecro, & magis magis
que sponso animæ tuæ Iesu Christo pla-
cere contēde: cuius nobilitas, potestas,
dignitas, opulenta, pulchritudo, suauitas,
charitas, pietas, & misericordia prorsus
impressa est. Dicis te nonnunquam
laborare, si multa cogites dum Deo vacare
vis. Cōsulo igitur vt relinquas multa,
& vnum iuxta gratiam tibi concessam
crebrò cogites, sic enim parum laborabis.
Cōsulo, vt oculus intellectus tui prudenter
demittas atq; deprimas, & factus piè
ignorans, instar pueri paruuli simpliciter
corā domino Deo tuo tui amantissimo
cōsistas. Non velis perscrutari atque animo
reuoluere, qd sit Deus, sed sufficiat tibi,
quod scis, & credis illum esse summam
incomprehensibilem bonitatem, atq; in se
habere totius beatitudinis exuberantē
plenitudinē. Itaq; curiosa ac superflua
intellectus operatione repressa, simplicitatem
amplectere: & humiliter, pure, amanterq;
in Deo tibi ignoro quiesce. Si ad eā
mentis nuditatem munere Dei peruenisses,
vt posses nihil cogitare, & nihil considerare:
iam etiam nihil laborares, sed interna
solitudine, internoq; silentio gaudens,
sanctè ociosus esses. Hinc quidam
venerabilium patrum ita animam suam
alloquitur: O anima mea, dilige tranquillum
illud, & internum silentium, quod
Deo gratissimum est: summè enim illi
placet, vt sis nuda, simplex, pura, &
nihil cogites nihilque consideres. Hæc
ille. Quando homo manifestè, & certò
cognoscit, sentitq; Deum in hoc beato
silētio opus suum nobilissimum velle
peragere, debet relicta propria actione
in tranquilla pace atq; quiete cū Deo
permanere, absque scrupulo, perturbatione,
vel etiam reprehensione cōscientiæ:
ne præclarum illud opus Dei quod sine
hominis cooperatione fit, impediatur.

Falsa quies Caue tamē ne ista perperam
intelligendo, vanum ocium, & falsam
quietē per nudum indepitumq; intellectum
absque Dei amore secteris. Quod qui
faciunt, periculosissimè errant, dum neque
virtutibus operam dare, neque Deum
laudare, neque passionē dominicam

recolere, neq; gratias agere, neque orare,
neque amare, neque desiderare volunt:
sed miserè seducti, perfectionē in hoc
constituunt, vt sese cum ociosa, & ab
imaginib; denudata sensualitate intra
seipos recipere possint, relicti quibuslibet
pijs operibus, & exercitijs, neglectaq;
ad Deum amorosa adhesionē. Tales non
in Deo sed in seipsis delectantur, & impura
diaboli mancipia sunt. Ceterū veri Dei
amici legitimiq; contemplatores, nudam
& ab imaginibus expeditam mētē possi-
dēt, dum interno silētio atque ocio se
tradunt, non sine sincero ad Deum affectu
vel desiderio id faciunt, Dei que honorem
potius quam propriam delectationē
quarunt: neque propter huiusmodi ocium
alia bona opera, & exercitia deserunt.
Hi Deum, & desiderio quarunt, & frui-
tuo amore inueniunt. Vnde & ipsorum
supernaturalis quies, quam in Deo possi-
dēt, tantum naturalem illam quietē
excellit, quantum Deus ipse creaturis
sublimior est. Ipsi igitur supra seipos
subleuati, raptique, nuda charitate in
diuino lumine Deo coniunguntur: ubi iam
spiritus eorum præ amore deficit, & quasi
redigitur in nihilum, sicque ipsi
foeliciter Deo vniuntur, vnus spiritus
cum eo effecti, atq; in eum excellentissimè
transformati.

Tu verò dilecte frater, licet vitæ
perfectionē votis omnibus desiderare, atq;
ad eam viua strenuitate conuerti debeas,
non eris tamē pusillanimis, si singularē
illa mentis nuditatem, & sublimē
contemplationis transformationis que
gratiam, tempore huius exilij minimè
affectu sueris. Perseuera in rationabili
conatu, & laudabilibus exercitijs tuis:
ita tamen vt in illis haud quaquam
confidas, sed in solo diuinæ gratiæ
auxilio, sine quo ne vnquam sanctam
cogitationem habere potes. Nullatenus
etiam retineas ipsa exercitia tua cum
vitiosa proprietate, sed semper paratus
sis illa intermittere, & relinquere, ubi
Deum id velle, vel obedientiam, chari-
tatemve, seu aliam iustam causam hoc
exposcere sentis. Resigna te funditus
Deo, voluntate atque ordinatione eius
contentus. Hoc si feceris, ille procul
dubiè semper largietur, quod & sibi
placitum, & tibi vile erit. Sæpenu-
merò ma-

gnum Dei donum est, non multa dona
à Deo accipere. Depinge mentem tuam
amabilibus imaginib; vitæ, & passionis
Domini nostri Iesu Christi: deuitando
tamē nimis pressam & acrem imagina-
tionem, ne caput tuum lædatur. Inter-
dum etiam ipsis imaginibus humanita-
tis, piè relicti, attende placidè, simplici-
ter, & amore iucundā atq; amabilem
presentiā diuinitatis, si potes. Ita enim
alia quæq; parum aut nihil consideras,
nonnullam mentis nuditatem, cogita-
tionisq; simplicitatē in te senties. Hac
ratione silendo, fundumq; animæ tuæ
obseruando, eris letus coram Deo, in-
terioribus tuis mirè serenatis atq; sedatis:
eris simplex & expeditus, quasi nihil
attenderes, nihilq; cogitaras. Reuerà,
huiusmodi sancta quies, vires exercitijs
actionibusque defatigatas conuenienter
reparabit, naturamq; nõ parum releua-
bit. Sed vide, vt in hoc honorē Dei que-
ras, non propriam voluptatem. Deo
sanctè charissimi sunt, qui munere ipsius
ab omnibus intus absoluti, liberè ad
super-substantialē diuinæ caliginis
radium euolant, & in fruitione quieteq;
dulcissimæ contemplationis castè
deliriantur: sed non illi soli Deo
placent, nam & humiles ac resignatos
quosq; plurimū diligit Dominus.
Christus inquam, in Ecclesia sua,
in corpore suo mystico, non oculos
tantummodo, sed & manus amat,
ac cætera mēbra, que charitate sibi
inuiam cōiuncta sunt, & spiritus
sancto viuificantur.

Crede mihi, Institutio illa spiritualis
à me ædita (cuius supra memini) nõ
omnibus per omnia conuenit. In his
quæ de morum reformatione, de sui
mortificatione, abnegatione, & resignatione,
deque veris virtutibus tibi scripta
sunt, quilibet tuto se exercere potest:
sed illa quæ de infatigabili studio
continuae inquisitionis, & de mystica
theologia vitæque superessentiali,
dicuntur, multis sunt nimis ardua.
Et profecto qui talia in Thaulero,
vel Ruisbrochio, vel in Harphio,
aut in aliquo alio scriptore legit,
nisi ea sanè intelligat, & prudenti
discretionē præditus sit, facile vnde
inuari deberet, impediatur retardabiturque.
Sicut dixi, non oēs ad hoc idonei
sunt, vt se in illis plenius exercent.
Quam quæso absurdum foret, si is cui
rex de-

*Non cuius
comingit
contempla-
tionis apicē
attingere.*

mandauit officium stadii ante mensam
suā, & seruiēdi, iniussus sese
impudenter mensæ regis ingereret,
ac resideret? Atqui non minus
improbe facit, qui se totum ocio
contemplationis tradere vult,
quum tamē ad illud singulariter à Deo
non vocetur. In regno cœlesti
omnes beati mensæ summi regis
assistent, omnes per amorē Deo
perfectè vniti sunt, omnes
suauiter in Deo requiescunt, &
torrente diuinæ voluptatis
assiduè potantur: at hic non
omnibus electis illud conceditur,
sed nec expedit quidem vt
omnibus concedatur. Quapropter
illi qui indiscreta vehementia
seipos impertinenter perurgent,
& impellunt ad ea, que mensurā
gratiæ ipsis datæ excedunt,
vt plurimum, & quo tendunt
non perueniunt, & insuper
naturam suam prægrauant ac
destruunt. Hominis pij conatus
tam in internis quam externis
exercitijs semper moderatus esse
debet, vt Deus quietem in eo
inuenire possit. Etiam nimia
commotio compunctionis
sensibilis solerter vitanda est,
si impedimentum præstat, &
mentis sinceritati officit.
Veruntamen non despondeat
animum qui per indiscretionem
se se iā debilitauit, ineptioremq;
reddidit: sed deinceps sit
cautior, & molestiam siue
grauamen quod ex huiusmodi
calamitate sentit, patienter
perferat propter Deum, illudque
offerat Deo in laudem æternam.

O serue Dei, cur te ipsum miserabiliter
excrucias, & anxio atque inquieto
es animo, quod Deo per fixam
cogitationem incessanter intendere,
incessanterque illum orare non
possis? Si semper bona voluntate
plenus es, Deoq; placere verè
desideras: si omne peccatum
(quantum in te est) fugis, & omne
tempus fructuose transigis: si
denique honorē, laudem, & gloriam
Dei in omnibus purè spectas &
quæris: semper Deum laudas &
oras. Ista bonæ voluntatis
plenitudo, ista sancta charitas
abundè diffunditur in cordibus
paruulorum (id est, humilium
atque resignatorum) per spiritum
sanctum qui datur eis. Beati qui
hoc tantum donum acceperunt:
Deo enim gratissimi sunt, non
solum quādo studiosè Deo
intendunt aut preces fundunt,
sed etiam quādo in viuida
illa plenitudine atque energia,
ex-

*Ad optima
comandum:
sed mode-
rati.*

terna aliqua exercitia vel opera ad gloriam Dei peragunt, varijsq; negotijs occupantur. Nā præclaro simplicis intentionis, & bonæ voluntatis, veræque charitatis fune religati sunt ad Deum, qui fundum animæ eorum possidet: & ipsas externas actiones atq; opera sine vitiosa cordis inquietudine, sollicitudine, vel implicatione exequentur. Quamlibet multæ imagines illis occurrant, nō facile sinunt eas mentibus suis perinordinatum affectū imprimi. Non possunt nō crebrō reminisci Dei qui in ipsis manet, & quem in omnibus ac super omnia intentione atque amore prosequuntur. Nihilominus quando eis vacat, sedulo horis congruis insistant orationi, introuertuntque se ad Deum simpliciter, absque nimia extensione aut applicatione intellectus. Visum, auditum, ceterosq; sensus, & linguam suam diligentissimè custodiunt, ne ad vana vel illicita declinent. Innocentiæ puritatiq; cordis conseruandæ iugiter inuigilant: scientes Deum vbique sibi præsentem esse. Mox vbi culpam aliquam se cōtraxisse animaduertunt, eā precioso Christi sanguine diluunt & expiant. Omnē tam internam quàm externam tribulationem, pœnam, & afflictionem que eis accidere potest, de manu Domini suscipiunt, atq; illam pro Dei amore æquanimitè tolerant. Gratissimam Dei voluntatem vnice amant, & ei sese in omnibus subdere atq; conformare student. De se suisq; viribus humiliter desperantes, in Domino plenè confidunt. Infra omnem creaturam se deprimunt. Proximos quosque benigno, & misericordii oculo respiciunt, corūq; dicta & facta libèter in melius interpretantur. Etiam illis à quibus contēnuntur, & persecutiones molestiasq; sustinent, sincerum charitatis affectum impendunt. Omnium salutē ex animo desiderant. De aliorum malis dolēt, & de bonis gaudēt, Deoq; gratias agunt, sicut de proprijs. Breuiter, eorum conuersatio verè Christiana ac sancta est: quia non secundum carnē, sed secundum spiritū viuunt, & ea quæ sursum sunt sapiunt quæruntq;. Sanè isti mites & humiles corde ac resignatæ volūtatis homines, isti serui Christi fide pleni, alacres, strenui, & diuinæ charitatis spiritu perfusi, ad multa bona

2. Cor. 10.
Philip. 3.

opera patranda admodum idonei sunt, ac pleriq; eorum paulatim transformantur. Deus nobis inter electos suos vel nouissimum locum concedere dignetur, Amen.

Hæc notatu digna sunt.

Perfectus Dei amicus, parat⁹ esse debet etiam ad extremum vsque iudicij diem in doloribus ac pressuris viuere, si ita Deus vellet. Neque enim aliqd vtilius homini accidere potest quā tribulatio, siue sit externa, siue interna. Et nullum certius signum diuinæ electionis habetur, quam si quis tribulationem humiliter patienterque propter Dei amorem sustineat. Illa enim est preciosus & præclarus annulus, quo Deus animam sibi desponsat. Pati pro Deo, res tantæ dignitatis est, vt homo iure se reputare debeat indignum eo honore. Etiam exigua molestia propter Deum æquanimitè tolerata, incomparabiliter præstantior est, quàm sint multa, & grandia bonorum operum exercitia. Quoduis grauamen imaginem aliquam excellentissimæ passionis Domini nostri Iesu Christi refert, & in eo homo promereri potest perfectā eiusdem passionis dominicæ participationem. Per tribulationem dona Dei obtingunt homini: vel si ea ante tribulationem obuenant, per tribulationem conseruantur. Quicquid modò patimur, hoc Deus ab æterno præuidit, sciuitque nos illud ita, & non aliter esse passuros. Nunquam ipse sineret minimam aduersitatem intus forisve exurgere, & nec minimum quidem ventum flare aduersus electos suos, nisi sciret hoc eis expedire ad salutē. Frigore, æstu, fame, siti, infirmitate, & quibuslibet alijs afflictionibus, non solum purgat, sed etiam mirificè exornat animas nostras: sicut peritus aliquis pictor imaginem perornare solet lineis atque coloribus superinductis: & sicut aliqua nobilis puella nuptura illustri principi, decoratur auro, & gemmis, honestaturque cultu vario. Dicit quidem Deus his quos sublimiter elegit, sibi que singulariter segregauit, Qui vos tetigerit, tanget pupillam oculi mei: veruntamen, potius quam tales non purgarentur atque exornarentur per tribulationes,

Tribulatione nihil vtilius.

Opera nostra cordi Iesu, emendanda offeramus.

Peccatorū expiatio.

Fides non hesitans.

Similitudo appositissima.

ipse permetteret, vt & demones, & homines, & clemēra, siue qualibet creatura illos premerent atq; grauaret. Igitur omnis afflictio, & amaritudo patienter loco inferni atque purgatorij toleranda est. Anima enim verè pura & resignata, mox è vbi corpore egreditur, ad regni cœlestis palatium euolat.

Sectator vitæ spiritualis, opera & exercitia sua diuino cordi Iesu Christi emendanda perficiendaq; cōmendet, & illa ipsi domino Iesu, aut Deo patri offerat in laudem æternam ad salutē totius Ecclesiæ, in vnione sanctissimorū operum, & exercitiorum eiusdē Christi Iesu, vel in vnione illius amoris, quo Christus pro nobis incarnari, nostrasq; salutem perficere voluit. Si enim hoc piè fecerit, ipsa opera, & exercitia eius quæ ex se vilia, & imperfecta sunt, nobilissima Deoq; acceptissima erunt. Nam ex operibus et exercitijs Christi, quibus cōiungentur atq; vnientur, ineffabilem dignitatem accipient: quemadmodum gutta aquæ missa in vinum vinoq; vnita, excellentem vini colorem saporemque recipit. Iridē omnia quæ ipsum grauāt & affligunt (siue parua siue magna, siue externa siue interna sint) offerat Deo in laudem æternam, ad salutē omnium hominum in vnione passionis & dolorum Christi: vt ex eisdem passionibus doloribusq; Domini Iesu quibus vnientur, diuinam claritatem assumant.

Etiam spiritualis asceta, in plenam emendationem, expiationē atq; satisfactionē pro peccatis negligentissq; suis, offerat Deo patri prædilectum filium ipsius, offerat merita sacre humanitatis eius. Roget ipsum dominum Iesum humiliter, vt suas imperfectiones supplere dignetur: & ille indubiè supplebit quod ei deest. Credat hoc, & fiet ita. Neceffe enim est, vt obtineamus à Deo vtilia quæque, si humili, & certa fiducia speramus nos ea obtenturos. Is qui Christū rogat vt pro se satisfaciatur, pro se suppleat, seque meritis suis exornet, si dubius nimiumq; meticulosus permanet, similis est ei q vilib⁹ sordidissq; vestimentis exutus, & repente indutus regijs, non nouit decenter atque compositè pro exigentia ipsorum vestimentorum regalium incedere: sed pro morum rusti-

cite, cui assuetus est, ineptè, & inciuiliter graditur.

Dum verus Dei seruus exercitijs spiritualibus insistit, & legendo, meditādo, contemplando, vel orando mentem suam amorosè Deo coniungere conatur, si frigidus aridusq; permanet, nihil hinc turbetur, neque ob id putet se perdere operam quam huiusmodi studijs impendit: nam bona voluntas qua Deo coniungi desiderat, & pius eius conatus suscipitur à Deo, perinde ac si profusus corde liquefieret præ amore, & interna consolatione. Imò verò velle Deum feruenter amare, atque ad hoc rationabiliter conari, plarunq; & Deo acceptius ac homini vtilius est, quam amoris gustum sentire. Caueat verò seruus Dei, ne nimietate exercitiorum naturam suam pragruet ac destruat: quod contingere solet his, qui nulla virium suarum ratione habita, mox imitari volunt quæcunque ab alijs facta esse legunt vel audiunt. Igitur ipsa exercitia sua cum discretionē moderatè semper colat: Deoque & rebus diuinis libero atque hilari corde vacet, absque sui grauamine aut anxietate. Si inter orandum nequit esse satis attentus, non propterea nimium deiciatur animo: nam etiam ea precatio, quæ cum distractione cordis peragitur, fructuosa est, si modo is qui orat, inuitus eiusmodi distractionem patitur, et placidè facit, quod in se est. Igitur verus Dei cultor, inordinata animi anxietate reiecta, resignet se Deo, & ei confidat. Deus enim pro sua ineffabili bonitate, omnia opera nostra, æterna remuneratione digna reputat, si pij sumus, & voluntatem nostram ab eo non auertimus, frequenterque dolemus, & ingemiscimus pro multiplicibus delictis atque defectibus nostris.

Haud quaquam etiam existimet, se minimè exaudiri à Deo, si orationis suæ effectū non statim sentiat aut videat: sed longanimis fideq; plenus perseueret in sanctis petitionibus, Deo penitus committens, quando, & quomodo velit postulata tribuere. Sanè Deus quamlibet precatiunculā in Ecclesia catholica ritè fusam, & quodlibet suspirium piè ad se emissum, eximia mercede remunerat: sed sæpe in longū tēpus differt præstare quod postulamus, quia sic expedit

Cordis arditas.

Sit modus in exercitijs.

Distrahit inter orandum.

nobis. Et dum perimus ea quæ salutaria non sunt, non illa quidem, sed alia quæ nobis utilia sunt, donat. Benignissimus enim pater est, & nos quibus bonam voluntatem concessit, dulcissimè atque ardētissimè amat. Reuerà, si cum amore quo Deus nos diligit, conferatur amor quem omnes vnquam parētes habuerunt, habent & habebunt erga filios suos: erit velut aquæ guttula cum immenso mari comparata. Hunc Dei erga nos infinitū amorem perfectè cognoscimus atque sentimus, vbi in cœlum recepti, et ad claram Diuinitatis cōtemplationem admissi fuerimus. Tunc etiā manifestè videbim⁹, quā vtiliter Deus nobis hic aliquos defectus inhærere, & varias tentationes molestas esse permittat.

Firma in Deum cōfidentia.

Homo resignatæ voluntatis qui in quibuslibet defectibus, culpis, tentationibus, angustijs, doloribus, damnis, persecutionibus, miserijs, necessitatibus, & periculis suis, nouit humiliter, amāter, firmiterq; fidere Deo, et in bonitate pietateq; eius integrè sperare, secureq; se et omnia sua paternæ prouidentia illius committere, credens indubitanter Deum verè & scire, & posse, et velle se adiuuare, cunctaq; sibi ad salutem conuertere: is planè cor Dei vulnerat, & ipsum Dominum cogit sibi adesse. Fieri omnino non potest, vt talis à Deo deseratur, quantumcunq; etiam Deus ipsi videatur irasci. Reuerà præclarum Dei donū est hæc firma fides, et certa spes, securaq; et amorosa in Deum cōfidentia. Qui adhuc multum pusillanimitas est, potest si non integro corde, saltem pio ore dicere Deo: Domine, fiat voluntas tua: ego me totum tibi resigno: etiā si occideris me, tamen in te sperabo: & si in profundū inferni demersus fuero, inde me liberabis. Qui humilem illam et amorosam, securamq; erga De-

Iob 13.

um confidentiam habet, licet densis tribulationum tenebris vndique circumfundatur, manet tamen in vero lumine. Quod indicans Esaias propheta, dicit: Quis ambulauit in tenebris, & non est lumen illi? Speret in nomine Domini, & innitatur super Deum suum. Ille igitur manet in lumine, & filius lucis est: vnde etiam aliquando perueniet ad patriam claritatis æternæ. Ibi apertè, et facie ad faciem videbit Deum. Deus autem est lux splēdidissima, amœnissima, et delitiosissima: Deus est fons totius pulchritudinis, opulentia, & suauitatis: atque in eo excellentissimè, plenissimè, superessentialiterq; sunt omnia quæ hic cordi humano grata, iucunda, amabilia vel delectabilia esse possunt. Hinc beatus Augustinus ait: Visuri sumus quandam visionem præcellentem oēs pulchritudines huius mundi: visuri sumus Deum omnia pulchra superatē, quia ex ipso sunt omnia pulchra, &c.

Esai. 11.

Auguſt.

De misericordia Dei, ex Psalmo CII.

Miserator & misericors Dominus, lōganimis et multū misericors. Non in perpetuum irascetur, neq; in æternum comminabitur. Non secundum peccata nostra fecit nobis neq; secundum iniquitates nostras retribuit nobis. Quoniam secundum altitudinem cœli à terra, corroborauit misericordiam suam super timentes se. Quantum distat ortus ab occidente, lōgè fecit à nobis iniquitates nostras. Quomodo miseretur pater filiorum, misertus est Dominus timentibus se: quoniam ipse cognouit figmentum nostrū, recordatus est, quoniam puluis sumus. Misericordia Domini ab æterno, & vsq; in æternum super timentes eum.

Marc. 14.

F I N I S.

ARTI

ARTICVLI VITAE CHRISTI, A MPLAM MEDITANDI MATERIAM paucis verbis subministrantes.

Ante meditationem, potes orare in hunc modum.

Adoro te ô gloriosa fulgida & semper tranquilla Trinitas, vnus Deus. Gratias ago pro vniuersis beneficijs tuis, mihi indignissimo præstitis: omnia illa in te re-fundo & tibi offero in laudem æternā. O bone Iesu, dulcis Iesu, amabilis Iesu: O Domine mi, fili Dei viui, Deus æternæ, qui ex voluntate patris, cooperante spiritu sancto factus homo, redemisti me, miserere mei. Emunda me ab omni peccato. Concede, vt pure ad gloriam nominis tui recolam ea quæ pro salute mea facere (vel pati) dignatus es. Doce me hoc ita perficere, sicut tibi placitum est. Da vt studiose te sequar, & tibi medullitus compatiar, atque præ tui amore penitus liquefam: veruntamen non mea: sed tua voluntas fiat. Amen.

Articulus I.

Dulcis Iesus, filius Dei viui: Deus altissimus, creator cœli & terre, propter nimiam charitatē qua me dilexit, voluit de spiritu sancto concipi & incarnari in castissimo beatæ Mariæ virginis utero: in quo etiam nouem mensibus habitauit. Deus meus semetipsum exinanauit, & formam serui accipiens, fact⁹ est frater meus: vt me ad cœlestē regnū suum reduceret. O pietas ineffabilis & beneficiū inestimabile. Quid retribuam Domino meo?

Articulus II.

Dulcis Iesus, Rex gloriæ causa salutis meæ natus est tener infantulus in abiccto stabulo, sæuiente hyemis asperitate. Inuolutus est vilibus pannis. Reclinatus est in præsepio iumentorum. Iacuit super fcenum & stipulas. Lactatus est vberibus pauperulæ matris. Tantam paupertatem subiit pro me filius Dei. Eia amabilis pufio, lux gentium, saluator desiderabilis, miserere mei: benedic mihi obsecro, & saluum me fac.

Articulus III.

Dulcis Iesus, octauo à natiuitate sua

die circumcisus est, virgine matre illi intimè condolente. Circuncisus est, & sanguinem fudit pro me vilissimo: vocarique voluit Iesus (id est, Saluator) ad consolationem meam. Postea gentibus stella duce reuelatus est: quando Magi ad ipsum pauperem puerulum adorandum, venerunt in Bethleem. Præsentatus est in templo, atque hostia pauperum redemptus. Fugit in Agyptum, ibique paupertatis incommoda cum Maria & Ioseph sustinuit. In sacra infantia, pueritia atque adolescentia sua, plurimas necessitates & tribulationes perpeffus est pro salute mea.

Articulus IIII.

Dulcis Iesus, quum esset ferè triginta annorum, humiliter suscepit baptismū à seruo suo Ioanne. Ieiunauit quadraginta diebus & duadraginta noctibus, habitans cum feris in deserto. Conductor orbis, rex angelorum, Deus omnipotens, nō dedignatus est tentari à diabolo propter me.

Articulus V.

Dulcis Iesus, pro salute mea itineribus, vigilijs, laboribusque fatigatus est. Prædicauit, miracula edidit, beneficia impendit. Famem, sitim, frigus & æstū pertulit. Innumeras ærumnas, innumerasque persecutiones triginta tribus annis mitissimo corde tolerauit, ac tandem venit Hierosolymam, vt moreretur pro me.

Articulus VI.

Dulcis Iesus, rex regum & dominus summæ maiestatis, præcinxit se linteo, misitque aquam in peluim: ac positus genibus, humiliter lauit pedes discipulorum suorum, eosque linteo extersit. O quale exemplum mihi dedit Dominus Deus meus?

Articulus VII.

Dulcis Iesus, ex immenso amore quoniam nos tenerimè diligit, venerabile sacramentum Eucharistiæ instituit: seipsum in illo stupenda liberalitate, suauissimaque charitate nobis donans atque relinquens.

Articulus VIII.

Dulcis Iesus, in hortu oliueti perueniens, coepit pauere ac moestus esse, adeo vt diceret: Tristis est anima mea vsq; ad mortem. Flexit humiliter genua super terram: & procidens in faciem suam orauit patrem tertio. Ipse propter me summe afflictus, plenissime se patri resignauit, dicens: Pater, non mea sed tua voluntas fiat. Prae vehementia angustiarum quibus mitissimum cor eius premebatur, sudauit toto corpore sudorem sanguineum, ita vt guttae decurrerent in terram.

Articulus IX.

Dulcis Iesus, summo desiderio me redimendi, & pro me patiendi ardens, proceffit obuiam inimicis suis, benignissimeque eos alloquutus est. Non recusauit a Iuda proditore osculum accipere, atque ab impijs hominibus ignominiose tanquam latro comprehendi ligarique, vt ego a vinculis peccatorum meorum absoluerer.

Articulus X.

Dulcis Iesus, vincus vt malefactor, abductus est cum opprobrio ad domum Annae, indeque ad domum Cayphae Pontificis. Benignus & suavis Dominus traheretur, ppelebatur, tudebatur et blasphemabatur a satellitibus diaboli: sed omnia illa graua atque indigna amore mei patientissime tolerabat.

Articulus XI.

Dulcis Iesus, Dominus dominantium, diram, & atrocem alapam sibi a seruo pontificis iniquissime data, modestissime pro salute mea pertulit. Et quomodo ego posthac non vicissim pro illius amore patienter feram iniurias mihi irrogatas?

Articulus XII.

Dulcis Iesus, in domo Caiphæ falso accusatus est. Iniuste condemnatus est. Foede consputus est. Inclementer verberatus est, horribileque colaphos, & alapas accepit. Ludibriose velatus est: cadentibus eum impijs, & subsannando dicentibus Prophetiza nobis Christe, quis est qui te percussit? Ah regia illa & amabilis eius facies putentibus sputis pro me foedata est. Ipse agnus mitissimus interea conquestus non est: sed patientiam docens, obmutuit, & non aperuit os suum. Conuitia, contumelias, opprobria, & quaslibet iniurias in silentio tolerauit propter me. O quam male, & indig-

nè nocte illa tractatus fuit?

Articulus XIII.

Dulcis Iesus, sanctus sanctorum, & rex angelorum, consputus ac vincus manè ductus est ad Pilatum, & coram eo vultu benigno oculisque demissis stetit. Quamque falso a Iudæis accusaretur, humiliter tacuit, nihil respondens.

Articulus XIII.

Dulcis Iesus, ligatus vt latro, missus est a Pilato ad Herodem: Qui Herodes videns eum ad vanas suas interrogaciones, & ad falsas Iudæorum accusaciones sapienter silentem, spreuit illum, ac veste alba ridiculaque; tanquam fatuum induit, atque ita ad Pilatum remisit. Et ego posthac paratus pro eius amore esse debeo contemni atque opprobrijs affici. Amabilis Dominus pro voluntate inimicorum suorum progrediebatur, & regrediebatur sine contradictione permittens vt in se faceret quicquid volebant. O quam humilis obedientia, & patientia regis æterni?

Articulus XV.

Dulcis Iesus, in Prætorio nudatur, & ad colamnam inclementer ligatur, flagrisque crudelissime dilaceratur pro me. Virginea delicataque caro eius tota liuoribus ac plagis deformatur: & ex ea riuuli preciosi sanguinis vndique in terram decurrunt. O quam acerbis dolores, & quam miserandum spectaculum. Verè ille vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra: & liuore eius sanati sumus.

Articulus XVI.

Dulcis Iesus, chlamide coccinea ad maius opprobrium vestitur. Corona spinea venerando capiti eius imprimitur: sicque capite grauiter fauciato, purissimus sanguis in amabilem faciem cololumque illius vberim defluit. Ponitur arundo in manu eius: ipse negatorie salutarum adoraturque. Percutitur arundine, conspuitur, & diras alapas accipit propter me.

Articulus XVII.

Dulcis Iesus, foras a Pilato producit, & furentibus Iudæis spectandus exhibetur: coronam spineam purpureumque vestimentum gestans. At illi magnis vocibus petunt vt crucifigatur. Caput spinis oblitum, facies cruore

tin.

tincta, & consputa, corpus flagris concisum, humilis ac placidus aspectus Domini Iesu non emolliunt eos ad miserationem: vtinam moueant me ad intiram compassionem, & ardentem dilectionem.

Articulus XVIII.

Dulcis Iesus, morti a Pilato adiudicatur, & voluntati Iudæorum traditur. Mox ergo eum illi rapiunt: & indutum vestimentis suis, trabeque crucis oneratum, extra ciuitatem pertrahunt. Suavis Dominus laceris humeris crucem baiulans propellitur, caditur, acceleratur. Amabilis redemptor factus opprobrium hominum, & abiectio plebis, humiliter graditur, pergitque ad Caluarie locum. O quantum eum grauat, & affigit pondus crucis, magis verò pondus peccatorum meorum? Sed ipse causa salutis meae omnem laborem, & dolorem, omnemque confusionem libenter tolerat.

Articulus XIX.

Dulcis Iesus, in montem Caluarie fesus & anhelus perueniens, oblatum sibi vinum myrrhatum cum felle mistum gustare non recusat: vt hac potus amaritudine expiet culpas, quas ego incontinenter edendo ac bibendo contraxi. O qualis refectio Domini mei? Iam ergo vitiosus gula illecebris, & delectati omnibus omnique ingluuici sponte propter illum renunciare debeo.

Articulus XX.

Dulcis Iesus, in loco Caluarie decorose nudatur: & ex vestimentorum detractone, plagae eius renouantur. Ipse mitis, & innocens agnus Dei inclementer a sauis hominibus in cruce extenditur. Delicatae manus incontaminati pedes eius diris clavis malleo impulsis crudeliter perforantur. Compages sanctissimorum membrorum illius miserabiliter soluuntur. Purpureus sanguis è vulneribus sacris, velut è fontibus largiter profluit. O quam durum habet lectum sponsum animae meae, extensus in cruce, crucique affixus pro me? O quantum odisse, & detestari debeo peccata mea, propter quae filius Dei, & tam immania perfert tormenta? Ego a amore eius qui amore mei sic affictus fuit, impuris voluptatibus proorsus renuncio, & illi omnibus die-

bus vitae meae in sanctitate feruire propono.

Articulus XXI.

Dulcis Iesus, pendens nudus in ignominioso stipite crucis, pendens medius inter duos latrones transfixis manibus ac pedibus, preciosissimum cruorem fundit, amarissimosque dolores sustinet pro me. Subannatur, blasphemisque impetitur: sed orat pro blasphemantibus, orat pro crucifixoribus suis, dicens: Pater, dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt. Latroni poenitenti paradysum benignè promittit. Virgineae matri iuxta crucem astanti, & afflictæ ac doloris gladio penetratæ, intimè compatitur, ipsamque discipulo Iohanni commendat, & eidem Iohanni ac nobis omnibus illam donat in matrem.

Articulus XXII.

Dulcis Iesus, quum imensos cruciatus tribus horis in cruce pro me tolerasset, ac sacrosancto sanguine suo suo vehementissime sitiret, aceto potatus est. Quo gustato, ipse vini ficat: or omnium caput venerandum inclinans, emittit spiritum.

Articulus XXIII.

Dulcis Iesus, pastor bonus, posuit animam suam pro ouibus suis. Et dextram latus emortui corporis eius, lancea fuit aperta, vnde nobis profluxit sanguis & aqua. Amorosum cor illius vulneratum est pro me. Vtinam hoc cor suavissimum, hoc amoenum beatitudinis gazophylacium, sit mihi in morte salus ac solatium, & post mortem æternum domicilium.

Articulus XXIII.

Dulcis Iesus, mortuus est pro me. Eius corpus immaculatum de cruce depositum, beatissima mater ipsius in gremium suum excepit, osculata est, lacrymis rigauit. Quod deinde Ioseph, & Nicodemus inuoluerunt in sindone munda, atque condiderunt in sepulchro.

Articulus XXV.

Dulcis Iesus, victor è clauso sigillatoque sepulchro tertia die prodiens, nobili triumpho resurrexit a mortuis: & claritate serenissimi vultus sui reddita, primò charissimam matrem suam virginem Mariam, deinde Mariam Magdalenam ac ceteros amicos suos nouo perfudit gaudio.

Articulus XXVI.

Dulcis Iesus, quadragesimo post resurrectionem suam die, coram discipulis ineffabili lætitia perfusus, gloriose ascendit in cœlum, vbi sedet ad dexterâ patris, benedictus in secula seculorum, Amen.

Post meditationē poteris hac aut similia precari.

O Fili Dei viui, fili virginis Mariæ, melliflue rex gloriæ. O viuificans gemma diuinæ nobilitatis, immarcescibilis flos dignitatis humanæ, superlucide Sol iustitiæ. O paradise deliciarū, dulcedo cordis mei, vita animæ meæ Iesu Christe, tu sic dilexisti me. Tu ex immensa charitate istud (vel ista) fecisti, ista humilimè, patientissimè, & benignissimè ptulisti pro me. Quid retribuā tibi? Adoro te, laudo te, glorifico te, benedico & gratias ago tibi sicut possum. Misere mei Domine, misere mei pauperissimi figmenti tui. Propter bonitatem tuam propter istam pietatem tuam dele omnia peccata mea. Mortifica in me & aufer à me quicquid tibi dis-

plicet. Da vt conformis tibi sim, & sanctas virtutes tuas tota diligentia imiter pro modulo meo. Effice me verè humilem, & resignatum, & continentem: effice me hominem secundum cor tuū. Commendo tibi miseros peccatores. Adesto omnibus viuus, & fidelibus defunctis, Amen.

Vel si magis libeat post singulos articulos adijcere aut ruminare hæc verba, poteris id facere.

L Aus perennis, & gratiarum actio Iesu Christo Dei filio, redemptori meo charissimo. Verè illius erga me pietas, fidelitas, & charitas penitus immensa est. O vtinam ipse me perfectè emundaret, sanaret atque illuminaret. Vtinam sui amore me prorsus inflammaret, sibiq; per omnia placentem redderet. Fiat tempus in me, & de me gratissima voluntas eius, Amen.

Aut etiam Iesum ita salutabis.

Aue dulcis Iesu, spōse floride, fili Dei viui. Tu es lux mea, Deus meus, & perenne bonum meum: tibi gloria in secula seculorum, Amen.

FINIS.

IGNIARIOLVM DIVINI AMORIS.

Dulcis consideratio magnitudinis Dei, & propria paruitatis, itemq; fidelitatis Dei, & propria infidelitatis.

DEVS meus, rex est seculorum, & Dominus summæ maiestatis, summæq; opulentia, nobilitatis & excellētia: Altissimus, incomprehensibilis, omnipotens & æternus est. Cælum & terram, & cætera omnia de nihilo creauit: creaturaq; conseruat, regit, ac moderatur sine labore. Lucem habitat inaccessibilem: & tamen vbiq; præsens ac totus est, visibilem q; hunc mundum inuisibiliter implet. Omnia clarissimè videt: & ipsas quoq; cordium cogitationes, intentiones atq; affectiones omnes cōsiderat. Omnia perfectissimè cognoscit, præterita, præsentia, & futura. Magnitudinis eius, sapientia eius, dignitatis & gloriæ eius nullus est finis. Ipse est sum-

mè sanctus, summè pulcher, summè suauis, summè bonus, clemens, pius & misericors. Ipse est benedictus, & laudabilis, & gloriosus, & superexaltatus in secula. Ego verò vilissimus vermis sum: peccator sum immundus, & indignus quem terra sustineat. Puluis sum, & cinis, pauper & inops, infirmus & miser. Nihil possum, nihil habeo, nihil sum ex me. O quis ille, & quis ego?

Deus meus mihi semper fidelis fuit: Ab æterno me purissimè dilexit. Gratuita pietate sua fecit me creaturam rationalem, insigniens animam meam nobilissima elegantissimaq; imagine sua. Voluit me nasci in Ecclesia sua sancta: & rectam Christianamq; fidem mihi dedit. O stupenda o amorosa, & amorose recolenda eius misericordia. Excelsus ille Deus indicibili charitatis dulcore penetratus ac victus, naturam me-

am suscepit, & homo factus, Deus meus factus est frater meus: ne ego exors supernæ hæreditatis remanerem, & in æternum perirem, Triginta tribus annis laborans in terra, salutem meam studiosissimè peregit. Mei causa preciosum sanguinem suum ad extremam vsq; guttulam fudit. Iniurias, contemptū, opprobria, diros cruciatus, & ignominiosam mortem crucis patienter libenterq; pro me pertulit. Tam specialiter pro me omnia illa fecit, atque passus est, ac si solus ego redimi debuissē. Sicigitur sic amabilis Dominus meus me redemit: sic fœlicitatem & beatitudinem æternam quam perdideram, mihi recuperauit. O quomodo amauit me? Quomodo ab eo auersus essem, diu longanimiterq; peccantem sustinuit: multis interea modis me ad se reuocans. Et tandem mihi per gratiam eius conuerso, clementer remisit peccata mea, quæ innumera grauissimaque erant. Sed & quotidie me sapius cadentem misericorditer erigit, atque ad se reuertentem, culpamque agnoscentem benignissimè recipit, emundat ac sanat. Docet, dirigit, adiuuatque me incessanter, & sicut pupillam oculi sui custodit. Ipsam dulcissimam genitricem suam virginem Mariam, mihi in matrem, aduocatam, & consolatricem auxiliatricemq; donauit. Insuper nobilissimo principi angelo suo custodiam mei demandauit. Ita mei curam gerit, quasi solus essem in toto orbem terrarum. Aestuatissimo salutis meæ desiderio teneretur, & tam aduersa quam prospera omnia mihi in bonum conuertere cupit ac nititur. Nihil obliuiscitur eorum quæ piè ad honorem eius (ipso adiuuante) ago, loquor, audio, lego, meditor, oro, desidero: & ne minimam quidem cogitationem bonam ex bona voluntate procedentem perire sinit: sed omnia illa mihi fidelissimè asseruat apud se, licet ea nimis imperfectè & indignè à me fiant. Animam meam gratia visitationeq; sua & excellentissimo altaris sacramento mirè pascit, consolatur ac recreat: corpusculum etiam rebus necessarijs fouet. Innumera prorsus beneficia mihi præstitit, & ad huc singulis præstat momentis, ineffabilem q; beneuolentiam ostendit. Denique, lucidissimum, amoenissimum, & gloriosis-

simum regnum suum mihi promisit, in quo vult me sui fruitione perenniter gaudere. Non vult beatus esse sine me, si ego ei seruire, atque in eius amore perseverare volo. Ah nulla vnquam mater tam tenerè dilexit vnicum filium suum, quàm tenerè ille me diligit. Amor eius erga me dulcissimus, ardentissimus, immensus, & planè intemperas est. Sed ego, heu, mala pro bonis peruersè reddens, infidelis & ingratus ei temper fui, & adhuc sum. Nam & gratiam eius multis modis im me impedio, ac dona destruo. O quanta est illius erga me fidelitas, & quanta mea erga eum infidelitas?

Verè dignū & iustum est, vt ego posthac Deo meo humilimè me submittā, & ingentem reuerentiam ac venerationem illi exhibeam, eumq; ex toto corde diligam, & me funditis semper contemnam atque resignem: iustum est, vt coram illo qui mihi vbiq; præsens est, & coram sanctis angelis eius pudicè, innocenter ac purè viuam. Hanc gratiam ipse mihi conferre dignetur ad æternam laudem nominis sui. Amen.

Ioannes Ruysbrochius ait:

A Morosa consideratio magnitudinis Dei, & fidelitatis eius erga nos, nostræ item paruitatis, & erga Deum infidelitatis, tam est iucunda atque utilis, vt vehementer admirer nos vnquam posse eius obliuisci. Sanè nullum aliud est exercitium (quod ipse nouerim) fructuosius, ad pertingendum ad veram humilitatem, & resignationem. Si verò per hoc exercitium nunquam fortè durante hac vita eò peruenerimus, vt vitijs funditis moriamur, ac nos ipsos perfectè contemnamus: nec si tamen illud debemus deferere. Idem enim ipsum maximam utilitatem semper nobis adferet. Certè nos per illud & per gratiam Dei proficiemus in vera charitate, atque ita aptiores propensioresq; ad nostri despectionem & resignationem reddemur. Charitas enim humilitatis mater est. Quare, qui perfectè humilis esse concupiscit, discat perfectè amare Deum. Quantum in nobis augetur amor erga Deum, seu vera charitas, tantum in nobis crescit nostri vilipensio, ac sancta illa animi depressio;

qua nos coram diuina maiestate dei cimus aspernamurq;. Si eximius feruor diuine charitatis interiora nostra occuparet, facile nobis persuaderemus, nemine vnquam nos posse satis contemnere & affligere, etiam si pati possemus omnia, quæ creaturæ oēs vnquam pertulerunt. Charitas meritò virtutum regina appellatur. Præclarum quidē est exercere virtutes propter Deum, sed amorem erga Deum exercere, præclarior est. Amor enim compendiosissima via est ad Deum. Atque eam ob rem illi vt plurimum deuoti, & affectuosi redduntur, qui amorem magis exercēt, quàm virtutes aut virtutum actiones. Porrò oēs veniales culpæ eorum, qui resignati atque cū Deo in amore colligati sunt, facile remittuntur aboleruntq;. Quicquid, inquam, tales in hac miseræ valle delinquant, id totū amor, & introuersio consumit atq; exurit: virtutes namque & bona facta eorum sunt innumera.

Iucunda consideratio honorū, & gaudiorum celestis paradisi.

Paradisus, patria mea celestis est, patria dulcis, & amabilis, vera & sola patria. Ibi est omne bonum. Ibi gloria, fulgida, & semper tranquilla Trinitas seipsam beatis omnibus clarè manifestat. Itaque melior ibi est dies vna super millia dierum huius seculi.

Paradisus, terra est promissionis, & regio immortalitatis, regio claritatis immensæ. Ibi est fons vitæ, & lumen æternum. Ibi Deus ipse qui est lux increata, & summè serena atque delectabilis, sanctos suos amicabiliter illustrat. Ibi omnium affectum, & amorem dulcissimè in se trahit, omnes seipso beatificè implet ac satiat, & est omnia in omnibus.

Paradisus ager est perennium deliciarum. Ibi veraceniissimum, & æstas gratissima perpetuò manet. Ibi inestimabile cinamomum & balsamū suauissimè fragrat. Ibi immarcescibiles rosæ, lilia & omnigeni flores, in omnæuum perdurant. Ibi excellentissimè sunt, quæcūq; cordi humano placere possunt. Planè minutissimum granum illius agri in infinitum superat quicquid in hoc mūdo pulchrum, dulce, iucundum & amabile esse videtur.

Paradisus, gloriosum est regnum coelorum. Ibi est ingēs illud præmiū, quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Ibi verum plenūq; gaudium sine fine continuum est. Ibi vox exultationis, & dulce Alleluia semper resonat. Ibi canticorum organorumque inenarrabilis melodia iugiter auditur, & sempiterna solennitas agitur. Ibi beati omnes sine defatigatione Deum laudant in secula seculorum. Ibi diuitiæ, & delectationes omnigenæ abundant.

In paradiso pax est imprurbabilis, omnē sensum exuperans: & requies beata, oēm intellectū excedens: Ibi sancti oēs torrente diuinæ voluptatis assidue potantur, & prædeliciarum affluentia dulcissimè in Deum colliquefcūt: nam clara perēniq; cōtēplatione melliflui vultus Dei donati sunt.

In cœlesti Hierusalem, oēs ciues patrē & filium & spiritum sanctum vnū summè appetibilē Deum, ardentissimè diligunt, & eius suauissimis amplexibus p voto semper fruuntur. Deo perfectè vniti atq; in eum foeliciter absorpti sunt: & increatam eius bonitatem dulcedinemq; plenissimè gustant, Deum intra se possident, & ab eo amorosissimè possidentur.

In superna Dei ciuitate, dulce nimis est familiariter viuere, & conuersari cū Domino Iesu, & cū sanctissima eius genitrice virgine Maria. Dulce est, æternā societate habere cum amabilibus splendidisq; spiritibus angelicis. Dulcis valdè est humilitas, concordia, & charitas mutua omnium beatorū. O quam gratiosa, quam læta, quam numerosa est celestis illa familia Dei!

In lucidissimo templo & admirabili domo Domini, beatitudo sanctorum abundantissima est. Eorum claritas, pulchritudo, honestas, lætitia, potestas opulētia, & gloria, prorsus est ineffabilis atque incōprehensibilis. Omnes ibi florida iuuentute gaudent: omnes sunt filij Dei, & præcellētes immortalesq; reges ac reginæ.

Benignissimus Iesus, pro immensa pietate, & misericordia sua, dignetur me miserum admittere ad cœlestem illam hæreditatē, quàm ipse precioso sanguine suo, vitamq; morte sua mihi cōparauit:

1. Cor. 2.

uit: dignetur me perducere ad seipsum, qui est summum, & incōmutabile bonum meum. Amen.

Beatus Augustinus dicit:

Ela suspiremus, & de suspirio gemamus: exastuet anima nostra beata illius visionis, & sanctæ pacis desiderio. Quid verò sumus, vt tantum bonum accipiamus? Mortales, proiecti, abiecti, terra & cinis. Sed nunquid pro minimo habet Deus hominem, propter quē incarnari, & mori voluit vnicum filium suum? Attendamus ad iudicium dilectionis. Tenemus mortem Christi, tenemus sanguinem Christi. Erigat ergo se humana fragilitas, non desperet, non se collidat, non se auertat, nō dicat: Nō ibi ero. Qui promisit Deus est: & venit vt promitteret, apparuit hominib; venit suscipere mortem nostram, promittere vitam suam. Promisit nobis, quod ibi futuri sum; vnde venit, & ait: Pater, volo vt vbi sum ego, & ipsi sint mecū. Tanta præcessit dilectio, & tam benigna promissio. Quid tibi promisit Deus o homo mortalis? Quia victurus es cum eo in æternum. Non credis? Crede, crede. Plus est quē iā fecit, quàm quē promisit. Quid fecit? Mortuus est pro te. Quid promisit? Vt viuas cum illo. Incredibilis est quod mortuus sit æternus, quàm quod in æternum viuat mortalis. Iam quod incredibilis est tenemus. Speremus ergo, amemus, desideremus, vt quū venerit quod credimus, & non videm; sine fine gaudeamus.

Verba admodum amorosa: qua commēdat memoria, & deuotè ruminata, animam Deo suauiter coniungunt.

Dulcis & amabilis Iesus mihi præfens est: ego illi reuerenter, & amanter intendere debeo.

O vtinā ipse me precioso sanguine suo ablueret, perfectèq; emūdaret ac sanaret, & splendore gratiæ suæ illustraret.

O si vulneraret cor meū intimè, & hoc prorsus emolliret, atq; inebriaret melliflua charitate.

O vtinam totus arderē, totus cōcremarer, & liqueferem igne amoris eius.

Peto, opto, desidero, vt Rex ille celestis qui dignatur sponsum esse animæ meæ, dignetur etiam me sibi placentē reddere. Amen.

Alia.

Iesus, dulcedo cordium, Fons veri, lumen mentium, Excedēs omne gaudium, Et omne desiderium.

Iesus, sole lucidior, Et balsamo suauior, Omni dulcēre dulcior, & cūctis amabilior.

Iesus, decus angelicū, In aure dulce canticum, In ore mel mirificū, In corde nectar cœlicum.

Bonum mihi diligere Iesum, nil vltra quærere, Mihi prorsus deficere, Vt illi queam viuere.

Amor Iesu me afficit, Eius odor me reficit: In hunc mens mea deficit, Solus amanti sufficit.

O beatū incendiū, O ardēs desiderū, O dulce refrigeriū, Amare Dei filium.

Hic amor ardet dulciter, Dulcescit mirabiliter, Sapit delectabiliter, Et delectat foeliciter.

Quam grata, quā vernātia, Quā mellita, quā fulgida, Sūt Christi Iesu vulnera: Hunc decet laus p secula. Amen.

Alia.

Humiliter, & qua possum deuotione osculor roseum vulnus dextri pedis Iesu: atque hic peto plenā veniam peccatorū meorū, vt Domino placeam.

Humiliter & qua possum deuotione osculor roseum vulnus sinistri pedis Iesu: atq; hic peto verā perfectamq; innocentiam, vt Domino placeam.

Humiliter & qua possum deuotione osculor floridū vulnus dextræ man⁹ Iesu: atq; hic peto ornatum sanctarum virtutum: vt Domino placeam.

Humiliter & qua possum deuotione osculor floridum vulnus sinistræ man⁹ Iesu: atq; hic peto internā illuminationem, vt Domino placeam.

Humiliter & qua possum deuotione osculor amorosum vuln⁹ sacri lateris Iesu. O splendida paradisi porta, o conclaue miræ fragrantia, o fons totius suauitatis. Saluto, veneror, & rursus osculor hoc vulnus mellifluum: atq; hic peto inextinguibilem diuinæ charitatis ardorem, vt Domino placeam.

Vtinā dulcis Iesus dignissima vulnera sua cordi meo inscribat. Vtinam per illa me totum purificet, sui que amore prorsus accendat & inebriet. Vtinam mihi concedat, vt in eisdem beatis

vulnerib⁹ sanctè cōmorer, & ab insidijs inimici semper securus sim. Amen.

Alia.

Iesus, est pius, clemens & benign⁹ Dominus Deus meus.

Iesus, spes mea, refugium meum, & sal⁹ mea est.

Iesus, totus est pulcher, & floridus, tot⁹ amabilis & desiderabilis.

Iesus, mihi charissimus, & dilect⁹ meus vnicus, verusq^{ue} consolator est.

Iesus, amor meus, gaudium meū, delitię atque diuitiā meā.

Iesus, lux mea fulgentissima, lux valde venusta, & valde delectabilis.

Iesus, serena tranquillaq^{ue}; meridies, mā-sio iucunda ac secura, & pax mea suavis.

Iesus, mellifluus Rex glorię, dulcedo cordis mei, & vita animę meę.

Iesus, superlucid⁹ sol iustitię, paradysus amoenissima, summū, & perenne bonum meum. Ipſi gloria in secula seculorum. Amen.

Alia.

Deus est clarissima, iucundissima, & delitiosissima abyssus.

Ipse est summè pulcher, summè suavis, summè amabilis.

F I N I S.

E X E R C I T I O L A Q V A E D A M

piarum Precationum.

Ad Iesum.

PIE, ò clemens, ò benigne Redemptor. O spes mea, refugium meum, & salus mea. O consolator meus, fortitudo mea. Deus me⁹, Iesu bone, misere, misere, misere,

rere mei pauperis & egeni. Adiuua me infirmum & inualidum. Propitius esto mihi vilissimo peccatori. Ego ingratus & immundus, constituo me infra oēs homines & oēm creaturā: indignus. n. sum quē terra sustineat. Eia Christe Iesu, laua me in sanguine tuo precioso. Dele omnia peccata mea. Emunda, sana, & sanctifica me perfectè. Responde, satisfac, & supple pro me plenissime. Restitue mihi sanctam innocentiam, quam in baptismo contulisti. Doce, illumina, & dirige me in omnibus: vt fem-

Charitas eius, dulcedo eius, pietas & benignitas eius immensa est atq^{ue} incomprehensibilis.

Ipſi laus, honor, & gloria in sempiterna secula. Amen.

Alia.

Maria virgo gratiosa, mater Dei, regina cœli, Domina mūdi gloriosa, seruos suos mirificè exhilarat. Ipsa est præfulgida lætitię aurora: ipsa est hortus amoenissimè vernans, plen⁹ cœli delitijs.

Maria omnium est speciosissima, omnium purissima, atq^{ue} dignissima. Tota pulchra est & suavis, tota serena & amabilis.

Maria, sole clarior est: filios gratiæ amat⁹ ter illustrat. Grata fragrantia superat myrrhā, thus, & balsamū: superat violas, lilia, rosas.

Maria, verè mitis & pia, verè clemēs, & benigna mater mea est. In omni necessitate mihi charū est refugium, præfēs adiutrix, & dulcissima cōsolatrix.

Ipſi honor in secula. Amen.

Exercitium amoris excellentissimum vtilissimūq^{ue} est, sine quo nemo ad verā sui mortificationem atq^{ue} resignationem facile pertingit.

per faciam voluntatē tuam. Mi Iesu, ego attendere cupio rosea vulnera tua. Gratias ago pro eis: saluto & veneror illa. Saluete, saluete: fulgentes plagę regis æterni. Salue mellifluum cor amatoris mei pro me vulneratum: esto mihi nunc, & in hora mortis meę mumentum atque solatium. Amen.

O Domine, mortifica in me omne vitium, omnemq^{ue} inordinatam proprietatem. Effice me verè humilē, & resignatum, & cōtinentē: effice me hominem secundū cor tuum. Ecce, relinquo me totum tuo beneplacito. Fiat in me & de me gratissima voluntas tua nunc, & in æternum. Offero me ad sustinendum pro tui amore & pro peccatis meis quicquid volueris. Conforta me gratia tua: quia ex me nihil possum, nihil sum. Omnes homines sincera charitate complecti deſydero, & complector. Bene-

Bene-

Benedic, & benefac his qui me vnquam affligerunt vel grauauerunt. O dilecte mi quid volo præter te? Tu mihi sufficis, & ego renuncio omnibus extra te. Vulnera quæso, vulnera cor meū tui amore. Da vt purissimè atque ardentissimè diligam te. Obsecro accende me, concrema me, liquefac me totum. Commendo tibi finem vitę meę: commendo miseros peccatores. Adesto omnibus viuus, & fidelibus defunctis. Amen.

Ad Mariam.

OMaria virgo gratiosa, virgo suavis & decora. O clemens, ò pia, ò dulcis mater, miserere mei pauperis tui. Tu es spes mea, refugium meum, & consolatrix mea. Ego te saluto, te veneror, te inuoco. Aue sydus pulchrè rutilans, rosa valde venusta, candidum lilium Trinitatis. Tu benedicta peperisti filium Dei, & eum virginis vberibus tuis lactasti: tua dignitas prorsus ineffabilis est. Eia Domina, impetra mihi plenam veniam & sanctam gratiam. Dirige, adiuua & protege me in omnibus. Ostende qua & quomodo pergere debeo. Doce me humilitatem, patientiam & charitatem veram: vt sim homo secundum cor Dei. Commendo tibi finem vitę meę: commendo miseros peccatores. Ora pro omnibus viuus, & pro fidelibus defunctis. Amen.

Ad Sanctos.

Ave chare Apoſtete, N. Aue sancte angele Dei, princeps nobilis, custos meus fidelis. Aue amabilem spōsā Christi. N. N. N. Aue sancti sanctęq^{ue} Dei omnes, & beati spiritus angelici. Gratias ago Domino qui vos elegit, & in suis benedictionibus præuenit, atque glorificauit. Eia impetrate mihi hanc gratiam, vt sim homo secundum cor Dei. Commendo vobis finem vitę meę commendo miseros peccatores. Orate pro omnibus viuus & pro fidelibus defunctis. Amen.

IN FESTO CVIVSLIBET sancti.

Ave vernās flos cœli, & gloriōsæ ciuis paradisi beate. N. Gratias ago Domino pro omnib⁹ bonis quę in te cōtulit. Glorifico illum, & tibi in augmentum gaudij ac glorię offero totius boni totiusq^{ue}; beatitudinis gazophylacium, cor Iesu Christi mellifluum. Eia obtine

mihi, vt Domino placeam. Commendo tibi finem vitę meę: commendo miseros peccatores. Ora pro omnibus viuus, & pro fidelibus defunctis. Amen.

Circa susceptionem & in susceptione sacre Eucharistię, aspira ad Deum, & dic mente.

AVfer à me pie Iesu quicquid tibi displicet. Præpara tibi gratiam, & amœnam habitationem in me. Exorna me inopem tuis meritis ac virtutibus. Effice me hominem secundum cor tuum. Amen.

O bone Iesu, dilecte mi, charissime mi. O amor meus vnice, dulcedo cordis mei, vita animę meę. O Iesu mellifluc, miserere mei: vni me tibi intimè ad gloriam nominis tui. Amen.

Duashic scriptas precatōnes, propterea sustulimus, quia superius eodē propè tenore habentur in exercitijs breuis Regulę.

Quando in peccatum vel defectum notabilem incidisti, aut etiam vesperi post examinationē conscientię, seu quouis alio tempore, potes Dominō Iesu dicere.

Eheu Domine Iesu, peccavi, peccavi, & malum coram te feci. Misere mei obsecro, miserere mei, quia pius es, & clemens: tibi proprium est misereri semper, & parcere humiliantibus se. Culpam agnosco, & veniam peto. Ablue me purissimo sanguine tuo. Dele omnes maculas quas contraxi. Ego omnia peccata mea omnesq^{ue} defectus meos depono in cruenta vulnera tua, & proijcio in abyssum misericordię tuę: sperans & cōfidens in immensa bonitate, tua. Responde, & satisfac pro me plenissime. Propono te adiuuante, corrigere me. Renuncio proprię voluntari, & quæſitioni: renuncio omni iniquitati atq^{ue} inordinationi. Conforta, & salua me Domine Deus meus. Amen.

Oblatio pro peccatis.

OPater cœlestis, ego in plenam commendationem, expiationem, atque satisfactionem pro omnibus delictis ac negligentijs meis, & pro peccatis totius mundi, offero tibi prædilectum filium tuum Dominum nostrum Iesum Christum. Offero sanctissimam

con-

conuersionem, passionem, & mortē illius. Offero labores, ærumnas, & cruciatu eius, ac preciosum sanguinem ipsius. Offero merita beatissimæ virginis Mariæ, & omnium sanctorum tuorum. Misere mei Domine, misere mei per ipsum vnigenitum tuum. Commendo tibi miseros peccatores. Adesto omnibus uiuis, & fidelibus defunctis.

Amen.

BREVE ROSARIVM.

Dicitur semel oratione Dominica, addes decies saluationem angelicam: & pro conclusione adiunges has duas precatumculas.

Misere mei pie Iesu: misere mei suavis Maria. Anferre à me quicquid o-

F I N I S.

SEX PSALMI MIRAE SVAVI-

tatis, & virtutis

Vt fidelis, & Deo dedita anima in promptu haberet breue aliquod exercitium Psalmodie sacre: complures versus, q corpium ad laudem amoremque Dei dulcius allicere videbatur, decerpti fuerunt hinc inde ex Psalterio Davidico, atque in hos sex psalmos digesti. Iam quisquis eos sincera, humili, attentaque mente legerit aut ruminauerit, spiritualem lucē consolationemque, & copiosum fructū in illis inueniet. Nā Psalmodia carmen cœleste est, cor purificans & exhilarans, atque in animam adducens quicquid necessarium est ad placendum Deo.

PSALMVS PRIMVS.

Psalm. 50. **M**isere mei Deus secundum magnam miserationum tuam. Et secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meā. Asperges me hyssopo, et mundabor: lauabis me, & super niuem dealabor. Auditui meo dabis gaudium, et lætitiā: & exultabunt ossa humiliata. Auerte faciem tuam à peccatis meis: & omnes iniquitates meas, dele. Cor mundum crea in me Deus: & spiritum rectum innoua in visceribus meis.

culis vestris displicet. Commendo me vobis nunc et in hora mortis meæ. Ecce Domine mi, ego resigno me totum in tuum beneplacitū. Fiat in me, et de me gratissima voluntas tua. Effice me hominem secundum cor tuum. Amen.

O bone Iesu, dulcis Iesu, propter amararam passionem mortemque tuam, da uiuis veniam & gratiam, da fidelibus defunctis requiem lucemque sempiternā. Amen.

Poteris hoc spirituale seruum, elegantibus angelicisq. floribus compactum, beatæ virginis Mariæ sapius in signum purissimi amoris offerre: admodum enim illi, & filio eius gratum est, si deuota mente legatur.

Ne proicias me à facie tua: et spiritum sanctum tuum ne auferas à me. Redde mihi lætitiā salutaris tui, et spiritu principali confirma me. Misere mei Domine, quoniam ad te

clamauit tota die: lætifica animā serui tui, quoniam ad te Domine animā meam lenaui.

Quoniam tu Domine suavis et mitis: et multæ misericordiæ omnibus inuocantibus te.

Intende voci orationis meæ Rex meus, & Deus meus. Illustra faciem tuam super seruum tuū, saluum me fac in misericordiā tuā: Domine non confundar, quoniam inuocaui te.

Exaudiuit Dominus deprecationē meā: Dominus orationem meā suscepit.

Cantabo Domino in vita mea: psallam Deo meo quamdiu sum.

Iucundum sit ei eloquium meum: ego verò delectabor in Domino.

Gloria patri, & filio, & spiritui sancto. Sicut erat in principio, & nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen.

PSALMVS II.

Benedic anima mea Dño, & omnia que intra me sūt nomini sancto ei. Benedic anima mea Deo, & noli obliuisci oēs retributiones eius.

Qui ppitatur omnib⁹ iniquitatib⁹ tuis, qui sanat oēs infirmitates tuas.

Qui

Qui redimit de interitu vitā tuam, qui coronat te in misericordia, & miserationibus.

Qui replet in bonis desiderium tuum: renouabitur vt aquilæ iuuentus tua. Diligā te Domine fortitudo mea: Dominus firmamentum meum, & refugium meum, & liberator meus.

17. Deus me⁹ adiutor me⁹, & sperabo in eū. Protektor meus, & cornu salutis meæ & susceptor meus.

Laudās inuocabo Dominum, & ab inimicis meis saluus ero.

Bonum est confiteri Domino, & psallere nomini tuo altissime.

91. Exaltabo te Deus meus Rex: & benedicam nomini tuo in seculum, & in seculum seculi.

144. Per singulos dies benedicam tibi: & laudabo nomen tuum in seculum, & in seculum seculi.

Magnus Dominus, & laudabilis nimis: & magnitudinis eius non est finis.

Suauis Dominus vniuersis: miserationes eius super omnia opera eius.

Regnabit Dominus in secula, Deus tu⁹ Sion, in generatione, & generationē.

Gloria patri, &c. Sicut erat, &c.

PSALMVS III.

103. **B**enedic anima mea Domino: Domine Deus meus magnificatus es vehementer.

Confessionem & decorē induisti, amictus lumine sicut vestimento.

65. Confitebor tibi domine Deus meus in toto corde meo, & glorificabo nomē tuum in æternum.

Quia misericordia tua magna est super me, & eruisti animā meam ex inferno inferiori.

8. Factus es susceptor meus, et refugium meum in die tribulationis meæ.

117. Deus meus es tu, & cōfitebor tibi: Deus meus es tu, et exaltabo te.

72. Tenuisti manum dexterā meam, et in voluntate tua deduxisti me, & cum gloria suscepisti me.

Quid mihi est in cœlo? & à te quid volui super terram.

Defecit caro mea, & cor meū: Deus cordis mei, et pars mea Deus in æternū.

41. Quemadmodū desiderat ceruus ad fontes aquarū, ita desiderat anima mea ad te Deus.

Tibi dixit cor meum, exquisiuit te facies mea: faciem tuā Domine requirā.

Mihi adharere Deo bonum est, ponere in domino Deo spem meam.

Exultent et lætentur super te oēs qui diligunt te, & dicant semper: Magnificetur dominus, qui diligunt salutare tuum.

71. Benedictus dominus Deus Israel, qui fecit mirabilia solus.

Et benedictum nomen maiestatis eius in æternum, & replebitur maiestate eius omnis terra: fiat, fiat.

Gloria pat. &c. Sicut erat, &c.

PSALMVS IIIII.

Omnes gētes plaudite manibus, iubilante Deo in voce exultationis. Psallite Deo nostro, psallite regi nostro, psallite.

33. Quoniam Rex omnis terrę Deus: psallite sapienter.

Gustate & videte quoniam suavis est dominus: beatus vir qui sperat in eo.

Venite exultemus Domino, iubilemus Deo salutari nostro.

Præoccupemus faciem eius in confessione, & in psalmis iubilemus ei.

Quoniam Deus, magnus Dominus, & Rex magnus super oēs Deos.

9. Confitebor tibi Domine in toto corde meo, narrabo omnia mirabilia tua.

Lætabor & exultabo in te, psallam nomini tuo altissime.

85. Quoniam magn⁹ es tu, & faciens mirabilia: tu es Deus solus.

144. Regnum tuum, regnum omnium seculorū: & dominatio tua, in omni generatione, et generatione.

65. Omnis terra adoret te, & psallat tibi: psalmum dicat nomini tuo.

70. Repleatur os meum laude, vt cantē gloriā tuam, tota die magnitudinē tuā.

Exultabunt labia mea quum cantauero tibi, & anima mea quam redemisti.

144. Laudationē Domini loquetur os meū: & benedicat omnis caro nomini sancto eius, in seculū, & in seculum seculi.

Gloria patri, & filio, &c. Sicut erat, &c.

PSALMVS V.

145. **L**auda anima mea Dominum: laudabo Dominum in vita mea, psallā Deo meo quamdiu fuero.

Exaltabo te Dñe, quoniā suscepisti me,

29.

nec

29. nec delectasti inimicos meos super me. Domine Deus meus clamaui ad te, & factus me.
30. Domine eduxisti ab inferno animam meam: saluasti me a descendentibus in lacum. Iubilate Deo omnis terra: seruite Domino in lætitia.
- Introite in conspectu eius, in exultatione. Laudate nomen eius, quoniam suavis est Dominus: in æternum misericordia eius, & usque in generationem & generationem veritas eius.
33. Accedite ad eum, & illuminamini: & facies vestrae non confundentur.
26. Dominus illuminatio mea, & salus mea: quem timebo? Dominus protector vite mee: a quo trepidabo?
117. Fortitudo mea & laus mea Dominus, & factus est in salutem. Bonum est confidere in Domino, quam confidere in homine. Bonum est sperare in Domino, quam sperare in principibus.
9. Sperent in te qui nouerunt nomen tuum quoniam non dereliquisti querentes te Domine.
26. Credo videre bona Domini in terra uiuentium. Gloria patri, &c. Sicut erat, & cetera.
- PSALMVS VI.
121. **L**Aetus sum in his quae dicta sunt mihi. In domum Domini ibimus.
33. Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum: concupiscit & deficit anima mea in atria Domini. Cor meum & caro mea, exultauerunt in Deum uiuum.
41. Sitiuit anima mea ad Deum fontem uiuum: quando veniam & apparebo ante faciem Dei?
26. Vnam peti a Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo domini omnibus diebus vitae meae. Ut videam voluptatem Domini, & vitam templum eius.
25. Domine dilexi decorem domus tuae, & locum habitationis gloriae tuae.
83. Beati qui habitant in domo tua Domine, in secula seculorum laudabunt te. Inebriantur ab ubertate domus tuae: & torrente voluptatis tuae potabis eos. Quoniam apud te est fons vitae: in lumine tuo videbimus lumen.
39. Quam magna multitudo dulcedinis tuae

Domine, quam abscondisti timoribus tuis. Adimplebis me lætitia cum vultu tuo: delectationes in dextera tua usque in finem: satiabor quum apparuerit gloria tua. Melior est dies una in atrijs tuis super millia.

Repleti sumus mane misericordia tua: & exultauimus, & delectati sumus omnibus diebus nostris.

Laudate Dominum omnes gentes: laudate eum omnes populi.

Quoniam confirmata est super nos misericordia eius, & veritas Domini manet in æternum.

Gloria patri, &c. Sicut erat, &c.

IN FINE CUIUSLIBET PSALMI POSSUNT ADDI HÆC VERBA.

DA Domine viuis veniam & gratiam: da fidelibus defunctis requiem lucemque sempiternam. Amen.

SVSPIRIA AMOROSA EXERCITIJS BEATÆ TRUTHÆ SIUE GETRUDIS VIRGINIS.

OIesu mihi charissime, quando corpus meum, te perimentem, reuertetur in puluerem, & anima mea refluat in te suam originem?

Quando in te, o pax mea dulcissima, obdormiam, & requiescam, ut aperte contempler tuam ineffabilem gloriam? Quando plenè aspirabit mihi melliflua diuinitatis tuae fragrantia, & exoriatur tua manifestatio visionis dies sempiterna?

O quam bonum est dilecte mi, te clarè videre, te habere, & in æternum possidere!

Eia tu mihi concede, ut miseram hanc vitam in tua gratia atque amicitia feliciter finiam.

In hora exitus mei benedic animæ meae: & mortem meam inuolue vitali morti tuae, quae est charissimum foedus, firmissimumque pactum reconciliationis meae.

Tunc mitte ad me fidelè adutricem Mariam virginem, matrem tuam amabilem, & stellam maris inclutam: ut conspecta hac preclara rutilantiq; aurora, cognoscam te solè iustitiæ mihi iam propinquum esse.

Dic tunc animæ meae, Salus tua ego sum: ego creator, redemptor & amator tuus, per angustias mortis quaesiuimus & acquisiuimus te: semper tecum eris, noli timere.

Eia

Eia tunc recipe me in beatam domum æternæ pacis, & claritatis tuæ.

Ibi o salus mea vnica, visu mellifluae præsentia tuae consolare me.

Ibi gustu charæ acquisitionis qua me redemisti, recrea me.

Ibi in spiramento suauissimi spiritus tui attrahe, & imbibere me.

Ibi per osculum perfectæ vnionis in perpetuam tui fruitionem, immerge me: ut viuam de te, & exultem in te tibiq; hostiæ laudis reddam sine fine. Amen.

MARGARITI SPIRITVALIS.

FINIS.

SACELLVM ANI- MÆ FIDELIS.

ALVDOVICO BLOSIO MONASTERII
Latiensis Abbate collectum & conscriptum.

HIC LIBELLVS RES PRECIOSAS
ingentemque thesaurum continet.

PRAEFATIO.

HOC libellum collegi, & conscripsi tyronibus spiritualibus, siue in seculo, siue in monasterio aliquo vitam degant: inter quos ego numerari, & nouissimum locum tenere exopto. Omnes sanè Christiani deberent spirituales esse: sed per plures vitijs suis gratiam Dei a se miserè excludunt. Nonnulli literis vel scientia ita dunt operam, ut interim pietatem negligant: quod utique vanum, peruersum atq; iniquum est. Nisi enim ipsis literis ac scientiæ veras virtutes amoremq; Dei coniungamus, & proponamus, Deo displicet quod agimus. Equidem in hoc libello adnotavi simpliciter, & quam potui aperitissime ea quae pietatis sunt, quaeq; ad spiritualem vitam pertinent, sicut ex scriptis Patrum intelligere potui: at amen illa quae scripsit strenuum ac bona firmamq; voluntate prædium lectorem requirunt. Quisquis ergo hoc ipso libello iuuari cupit, non erit contentus si semel eum perlegerit: verum indies vel certè frequenter aliquid attentè mente ad honorem Dei in illo leget, non vagè, sed ordinatè (etiam si parum forte ei ardeat ipsa lectio) & sepius omnia releget, idq; ad eum finem, ut piæ institutiones ibi descriptas in opus pro modulo suo proferat. Neq; despondebit animum, propterea quod in inuitijs ex infirmitate humana quotidie contraria his quae legit admittat: sed immobiliter in sancto proposito quod semel assumpsit, Deo adiuuante persistat, perseverabitq; quicquid etiam acciderit. Sic demum, & non aliter eximium fructum ex lectione referet. Preculas tunc in eodem libello positas mente tantum orabit sine verborum prolatione, nisi malit etiam verba ipsa pronuntiare. Pendet apud se quanta dignitas res sit, precari Deum, & colloqui cum Deo. Ipsius Domini honorem in suis spiritualibus exercitijs præspectabit. Si Deus internum gustum, & consolationem ei donauerit, humiliter, & gratè eam gratiam suscipiet: cauens diligenter, ne ob illam sibi ipsi placeat, & ne illi nimium inuitatur. Non in seipso sed in Deo delectari appetet. Sanè præstitit eum vel vnicam precatiunculam etiam sine sensibili sapore seipsum abnegando ad æternam Dei laudem, & gloriam legere, quam ex naturali desiderio & affectu querendo seipsum, explere centum sibi multum sapias. Fideliter perseverando in precibus, impetrabit à Deo quicquid suae salutis necessarium & utile est. Neq; enim fieri potest, ut vel minima precatiuncula ritè fusa careat fructu, & Deo non placeat. Meminisse autè debet, discretionis moderatone semper, & ubiq; seruandam esse, ne natura nimietate prægrauata oneri succumbat. Non ita se asstringet ad certum aliquem orationum numerum quotidie complendum, quin charitate vel obedientia requirente seu Deo exigente, paratus sit mox illas omittere. Si enim in hunc mundum Deum propter Deum reliquerit, & nullum exercitium cum inordinata proprietate retinuerit aut

Ccc

pos-

possederit, Deo multum charus erit. Dolendum praefectum est multos non solum ex his qui in seculo viuunt, verum etiam ex his qui in monasterijs habitant, & sacrae religionis habitum gerunt, studia pietatis salutiferamq; abnegationis paruipendere atq; abijcere. O rem sanguineis lachrymis descendam. Illi qui ex professione monastica obligati sunt tendere ad vitam perfectionem, scientes volentesq; innumeris vitijs impliciti remanent. Pro nihilo ducunt, si preciosum tempus inutiliter consumant: vanitatibus, nugis, ineptisq; fabulis dediti sunt: impuro creaturarum amore detinentur: familiaritates, & amicitias sibi nocentissimas cum diuersis personis cupide contrahunt: superfluo cibo & potu delectantur: carnales delicias aut lautitias magnifaciunt, aut deq; expellunt: quid sit sui mortificatio, & resignatio, profusus se ignorare vitam ac moribus testantur: propriam voluntatem mordicus retinent, & ei infeliciter obsequuntur: in omnibus que agunt, seipos inordinate querunt: grandes sunt in oculis suis, & sibi ipsi stolidissime placent: odio, inuidia, obreectationibus, conuitijs sese mutuo infectantur: incuriosi, segnes, & corde voluntarie vagi sunt in seruitio Dei: sacras lectiones negligenter & cum radio audiunt: friuola amant, friuola cogitant, friuola inhiant: terrenis fluxisq; rebus ac negotijs secularibus sese totos immergunt, adeo ut caelestia atque aeterna omnino obliuioni tradidisse videantur. Verum nullus putet me ista maligno animo commemorare: neque enim ita est. Sed ex commiseratione, & amore hac a me dicuntur. Admodum namque cupio, ut huiusmodi mala eliminentur & locis Deo dicatis, in quibus tametsi plurimi adhuc Dei gratia integerrime viuunt. Res cito in omnibus religiosis sodalitatibus melius haberent, si humilitatis, mortificationis, veramq; deuotionis exercitia monachi cordi essent, sicut olim patribus cordi fuerunt. Nam per illa amor Dei in homine alitur, confirmatur, conseruaturq;: & qui illa deserunt, paulatim efficiuntur frigidi, caeci, insensibiles. & Dei propriaq; salutis immemores. Vt igitur filia Sion, ordo videlicet monasticus, amabilem decorem quem perdidit, recipiat, unusquisque in isto sancto proposito, assumptisq; pijs exercitijs, purius viuere admittatur: (Nam Deus certe paratus est ferre auxilium) curetur seruo in caenobijs, ut iuuenes diligentissime sese in pietate, & suorum propriaq; voluntatis abnegatione ac resignatione exercent: curetur, inquam, ut Deum in omnibus pure intendere, & amare, cumq; homines sincera charitate complecti discant. Siquidem in hoc consistit vera religio, & iste est scopus omnium rituum, institutorum, ordinationum, caeremoniarumq; monasticarum. Moneantur oportune, importune, ut huic praeclarissimo studio sese totos tradant, ipsumq; contineant. Hinc enim apti, promptiq; erunt ad omnia bona operari peragenda. Hinc psalmodia, & quicquid Spiritus sanctus dicit auit, eis dulcescet, & claustra conuertentur in paradysum amantissimum. Hinc denique vitam vere spiritualem, & sua professione dignam, Deoq; gratam agent, quam haud dubie mors sancta consequetur. Eam nobis omnibus concedere dignetur dulcissimus Dominus Deus noster, qui est benedictus in secula.

TABELLA SPIRITVALIS: CONTINENS BREUEM INSTITVTIONEM

vitz Christianae, expeditissimamq; rationem perueniendi ad syncerum amorem Dei.

Fides vera.

Haeresis.

DEVM time & amare firmiter retines veram orthodoxamq; fidem, & constanter permanens in catholica ac Romana Ecclesia. Doctrinam hereticorum, qui opinioniones eidem sanctae Ecclesiae contrarias pertinaciter defendunt, execrare & fuge. Deus enim eos omnes qui per haereses, & schismata sese ab unitate Ecclesiae separant, abominatur. Isti homines

sunt superbissimi: & nisi ipsi errores suos ante mortem deserant deponantque ac se corrigant, in aeternum peribunt. Ut puritatem conscientiae adipiscaris, confitere satis frequenter humili contritoq; corde peccata tua coram sacerdote, qui autoritate te absoluedi habeat: sed rejice superfluos atque inanes scrupulos. Et pro viribus corrigens vitam tuam, venerabile sacramentum Eucharistiae certis diebus fidei grataq; mente suscipe. Glorifica dominum Deum tuum, qui largissima bonitate ineffabilisq;

Confessio.

Synaxis.

cha.

Humana fragilitas.

Resipiscencia.

Spes salutis.

Humilitas.

charitate sua tam ingentem thesaurum reliquit Ecclesiae suae, & te admittere dignatur ad mensam illam coelestem factumq; conuiuium, in quo verè Christus sumitur, recolitur memoria passionis eius, mens impletur gratia, & futurae gloriae pignus datur.

Vbi coeperis melius viuere saepe forte ex fragilitate humana (quando occasio sese offeret) excedes elatione animi, aut impatientia, & irae motu, aut torpore, aut sensuali carnalique affectu, erisque potus, & cibi intemperatior, vel plus satis hilaris, vel immodice sollicitus: sed propter hoc atq; alios huiusmodi defectus nullo modo debes despondere animum, etiam si omni vita tuae tempore liberabilis esse nequineris. Quin potius mox post culpam admissam humiliter ingemisce ac dole, quod studiosius te non custodieris, penitusq; auertere etiam minimam peccati maculam: & petita amanter ad misericordissimo Deo venia, respice, & confide te ab illo receptum esse in gratiam. Sed & si contingat te in grauissima scelera (quod Deus auertat) ruerere, toties resurge quoties cadis: neque vnquam spem salutis abijcias: Reuertere ad benignissimum Deum tuum, & ipse te libentissimè suscipiet. Vult enim & potest cuilibet fidei homini verè contrito ignoscere, eumq; ab omni salutis impedimento (qualecunq; etiam illud sit) eripere & expedire. Hoc indubitanter credendum est. Vnde homo Deum magis inhonorare nequit, nec maiore illi irrogare iniuriam, quam si ob multitudinem aut grauitatem criminum suorum, desperet de eius misericordia: quae utique infinitò maior est, quam sint aut esse possint omnia totius mundi peccata. Igitur à spei certitudine, nulla te vnquam malorum tuorum qualitas, nulla numerositas vel quantitas frangat. Deus enim qui est summè bonus, misericors, clemens & pius, non vult mortem ac damnationem peccatoris: sed cupit vehementer vt conuertatur peccator, & ad vitam beatitudinemque aeternam perueniat.

Humilis & paruulus semper esto in oculis tuis, ac te ipsum nihilpende. Non reputes magna esse opera bona quae facis: sed agnosce illa esse exigua admodum atq; imperfecta. Statim vbi sentis in te

eriri superbiam, vanam gloriam, tui ipsius complacentiam, honoris mundani ac laudis humanae cupiditatem: mox detestare huiusmodi vitia foedissima, ita vt licet illa sentias, non tamen eis consentias. Si enim ratione ac voluntate resistis ac reluctaris, si tibi ex animo illa displicent, nihil oberunt. Peccatum namque ex voluntate dependet, adeo vt si voluntarium non fuerit, etiam peccatum non sit.

Motus vitiorum.

Non perturbaberis, dum alij te contemnunt, aut de te male loquuntur, tibiq; infesti sunt: sed Iesum Christum imitator, animi tranquillitatem, mansuetudinem ac patientiam in omni tribulatione retinere stude.

Patientia.

Meminisse debes te innumeris enormibusq; peccatis tuis inferni supplicia saepius comeruiffe, sed Deum clementissimum tibi pepercisse, teq; perdere noluisse. Vnde iustissimum est, vt tu molesta quaeq; aequanimiter, & sine impatienti murmuracione ac verborum alperitate, aut mordacitate vel exprobracione, & sine multis ineptisve querimonijs perferas: etiam si creaturae omnes, Deo permittente, grauius te affligant atque persequantur.

Admoneri atq; etiam reprehendi non recuses: nec tibi ipsi nimium patrocinaris. Vbi ipsi veritati simpliciter satisfeceris, deinceps te Deo defendendum committere. Culpam ite tuam libenter agnosce: ira enim magnam gratiam apud Deum promereberis.

Culpa agnitio.

Neminem vnquam despicias, nemini te praeferes: sed omnibus te ipsum in corde tuo submitte: infra oes sine fictione te deprime, omnium vilissimum atque peruersissimum te arbitrare. Et reuera dignus non es quem terra sustineat, propter ingratitude malitiamq; tuam insignem. Ex te ipso ad malum semper propensus es: & nisi Deus te seruaret, scelera magis horreda assidue committeres, quam vnquam aliquis flagitiosus homo admisit.

Aliorum despicientia.

Non nimis inhaereas tuo sensui, sed alijs conuenienter cede, verborumq; inutilis contentiones deuita: & propria voluntate relicta, humiliter prompteq; obedi propter Deum. Melius est ex simplici obedientia viticas, & zizania extir-

Obedientia.

tirpare, quam ex propria voluntate sublimi rerum coelestium contemplationi operā dare. Sacrificium enim Deo gratissimum est, propriæ voluntatis abnegatio. Qui Præpositis suis rebellis est, & obtemperare non vult, diuinā gratiam à se excludit, nullaq; ratione Deo placere potest, quamdiu talis est.

Suspiciones & iudicia temeraria vitanda. A iudicijs temerarijs, & suspicionib⁹ sinistris abstine: neq; enim tibi licet iudicare, & ex leuib⁹ signis malum firmiter æstimare de corde alterius, quod tibi incognitum est. Etiam animi amaritudinem vel displicētiā aduersus aliquem facile non concipias. Quod si ex fragilitate aut surreptione iā forte concepisti, nō eam retineas, sed mox depone atq; abijce.

Proximi dilectio. Sap. 6. Dicta & facta aliorum in bonam partem (quoad fieri potest) interpretare: & eorum defectus benignè supporta, vt ratio, æquitas, & vera discretio admittit, iuxta verba Apostoli dicentis: Alter alterius onera portare, & sic adimplebitis legem Christi. Qui enim amat proximum, tolerat eū: & qui proximi rationabiliter tolerare non vult, cōuincitur illum minus diligere.

Compassio. His qui male agunt, & omnibus tentatis atque afflictis, commiserationem compassionemq; impende, ita tamē vt congruum iustitiæ zelum in peccata ad honorem Dei exercere non negligas. Neq; enim laudabilis amor, sed culpandus languor est, male dissimulare in homine illa quæ Deus odit, & quæ animā deturpant ac vulnerant. Blanda & lenis admonitio atq; correptio laudanda est. Præpositi tamen asperam increpationem interdum adhibere coguntur delinquentibus, sed sine odio hoc facere debent.

Charitas erga hostes. Omnes homines etiā eos qui tibi aduersantur vel iniuriam irrogant, sincera dulciq; charitate complectere: tanquam fratres, eundē tecum creatorem patremq; coelestem habentes. Memineris eos secundum animam nobilissima Dei imagine insignitos esse, & infinito amore à Deo diligere. Igitur omnibus benignū, fauorabile ac beneuolum te exhibe, omnibus æternam beatitudinem exopta, omnibus parato animo succurre, dum ipsi ope tua indigent, & tu illos bene adiuuare potes. Si non aliter vales,

saltem oratione eis opitulare. Age gratias Deo eumq; lauda pro beneficijs ipsius tam spiritualibus quam corporalibus quæ percipis: & agnosce te illis prorsus indignum esse. Age etiam gratias, & gaude pro bonis quæ alijs à Deo cōcessa sunt. Caue summo opere ne de aliquo Dei dono vane glorieris, & tibi ipsi placeas. Caue item ne aliquid boni tibi ascribas: quia quicquid boni habes, non à teipso illud habes, sed à Deo accepisti: & nihil propriè tuum est, nisi peccatum.

Pauperrimus quidem es in teipso: sed si munere Dei bonam voluntatem, & veram humilitatē retines, diues admodum es in Christo. Potes enim ex illius inæstimabilibus bonis abunde supplere inopiam tuam. Ergo pro virtutibus quæ tibi desunt, & pro perfecta sanctitate qua cares, offer Deo perfectissimas virtutes, sanctissimamq; conuersationem Domini Iesu. Roga ipsum dulcissimū Redemptorem tuum, vt pro te coram patre suo cœlesti plenissimè respōdeat, suppleat ac satisfaciāt. Is enim ad hoc venit in mundum, vt humiles, & bonæ voluntatis homines meritis suis locupletet, redimat ac saluet, quantumcūq; etiam grauiter peccauerint.

Quum ex teipso nihil boni facere, & ne vnā quidē sanctam cogitationem habere possis, nunquā confidas in tuo conatu aut tuis viribus, sed confide in potenti auxilio gratiæ Dei. Omnem etiam salutis spē colloca in misericordia ac bonitate conditoris tui, in meritis, passione, sanguine & morte Iesu Christi, potius quam in bonis operibus quæ facis. Scito satisfactionem Domini Iesu immensam esse: nam & vnica preciosi sanguinis eius guttula, mille mundorū diluendis peccatis sufficere poterat. Veruntamen debes magna diligentia bene agere, & satisfacere pro peccatis tuis, vitiaq; in te mortificare omnibus diebus vitæ tuæ.

Quando praua desideria vel cupiditates noxiæ in te exoriuntur, renuncia eis propter Deum. Sensus tuos exteriores ac linguam tuam diligenter refrena. Vitiū detractionis, & maledicentiæ ac peccatum mendacij perhorresce, adnitereq; vt circumspēctus sis in omnibus. Sanè si sensuum oblectamentis ac voluptatibus,

Suspiciones & iudicia temeraria vitanda.

Proximi dilectio. Sap. 6.

Compassio. Zelum.

Correptio lenis esto.

Charitas erga hostes.

Gula frenanda.

Occasiones peccati vitanda. Hic exilium est.

Mores quales esse debeant. Hilaritas.

In Deo fiducia.

Spes salua.

Intentio pura.

Cor Iesu.

Sollicitudo Dei prouidentia.

Sensu. Lingua.

us, loquacitatiq; nimis deditus fueris, nullum in veris virtutibus profectum facere poteris.

Lautum delicatumq; cibum ac potum inordinate non exquiras. Vitato etiam immoderationem, & ab aucupatione sensualis terreneq; delectationis sis alienus, dum sumis alimenta. Hic maximè vigilandū est: quia cum quotidie manducare & bibere oporteat, quotidie etiā homo in periculo exercendi versatur.

Eam societatem quæ te à Deo auertere potest, & occasiones peccandi, prouidenter fuge. Nulli homini, nulli creaturæ per inordinatum affectum aut amorem adhærescas. Potes quidem ex rebus creatis aliquod solatium secundum Deum capere, sed eis inhærere nō debes. Viue tanquam peregrinus & aduena in hoc seculo. Reuerā enim hic in terra non nisi miserum exilium est & hyems aspera: & in cœlo vera patria est & æstas amoenissima.

Sis in moribus, verbis, & gestibus tuis honestus, placidus ac marurus: & non vitiose quæras placere alicui homini. Satis quidem laudabile fiterit, vt inter eos cum quibus versaris, exhibeas te moderate hilarem, minimeq; tetricum: sed ineptam leuitatem dissolutumq; & minimum risum omnino vitare debes. Sis etiam in his quæ tibi agenda sunt, consideratus ac modestus, non autem præceps aut indecenter concitatus: ita vt animi libertatem & quietem vtique (quantum potes) retineas.

In omnibus quæ agis aut omittis, spectā purè Deum. Quicquid inquam agis vel omittis, age id, aut omitte propter honorem atque amorem Dei, & ad gloriam nominis eius. Commenda ipsa opera tua dignissimo mellifluoq; cordi Iesu Christi emendanda ac perficienda, & offer illa Deo in laudem æternam, in vnione perfectissimorum operum Domini Iesu.

Inquietas inordinatasque sollicitudines reiice, & te ipsum atque omnia sine hæsitacione aliqua Dei prouidentia committe, eiusque bonitati ac benignitati firmiter innitere, pleneque confide. ipsi enim cura est de te: ipse tui

amantissimus, salutisq; tuæ cupidissimus est, & omnia illi possibilia sunt. Confuge semper in tuis necessitatibus ad benignissimum Iesum, & ad dulcissimam ipsius matrē virginē Mariam, eosq; serio implora: ita enim magnam cordis securitatem obtinere poteris. Enimvero si tu teipsum, cunctaq; negotia in prouidentia Dei fideliter proicecis, & ei per humilē incōcūssamque fiduciam innixus fueris, credens illum & posse & velle tibi opitulari: melius habebūt omnia, quā si die ac nocte sollicitus & anxius vires tuas omnes cōsumeres. Sicut Deū nimis diligere non potes, ita & eidem nimium confidere non potes, modò intentio tua sit sincera, & tu quod in te est præstare non negligas. Quanto ista fiducia fuerit plenior atq; humilior, tanto etiā erit Deo acceptior & ad impetrandū efficacior. Ipsa enim vim quodammodo infert Deo: cuius nimirū tanta honestas, benignitas ac charitas est, vt nulla ratione deserere possit illum, qui ex animo ei cōfidit, & in eo sperat. Neq; verò vlla peccata tuā quantumuis enormia ac multa, debent à te sanctam hanc erga Deum fiduciam repellere: quoniam Deo æquè facile est, grauissima queque peccata tibi sicut leuissima in momento condonare, & tū ex vnō quolibet peccato citius exurgere non vales, quā è centum milibus. Ingens planè felicitas est, vel in extremo vitæ tempore firmam, humilem, amorosamque in Deum fiduciam posse adipisci.

Quælibet aduersa tam interna, quam externa de manu Dei suscipe, non aliunde, etiamsi culpa tua accidant, aut à creaturis inferantur. Tu illa humili resignatoq; animo ad finem vsq; propter Deū tolera: certò credens & optimū & saluti tuæ conuenientissimū esse, quicquid ipse Deus tibi euenire permittit. Et quæcunq; te quouis modo grauāt ac tibi molesta sunt, offer Deo in laudem æternā, in vnione venerandæ passionis Christi. Afflictio tam spiritualis quam corporalis amore Dei patienter perlatā, res est admodum præclara, amabile signum electionis diuinæ. Homini vtilius est etiam modicum grauamen pro Dei honore sustinere, quā multa & magna

Gula frenanda.

Occasiones peccati vitanda. Hic exilium est.

Mores quales esse debeant. Hilaritas.

In Deo fiducia.

Spes salua.

Intentio pura.

Cor Iesu.

Sollicitudo Dei prouidentia.

Sensu. Lingua.

Fiducia in Deum.

Aduersa fortiter perferenda.

grādia opera patrare. Igitur si spirituali cognitione, sensibiliq; deuotione subtrahata, sentis te obtenebratum, tardū, frigidum, aridum, inopem, & velut à Deo derelictum atq; proiectum: in animi moerore & grauibus pressuris pleurumq; corripis: si quādiu viuis, metu atq; angore implicaris: si diris tētationibus, variisq; vitiorum impulsibus vehementer impeteris: si diurnis doloribus & morbis aut etiam morte amicorum ac dānis rerum, molestissimisq; persecutionibus hominum exerceris: non propterea despondeas animum, nec inordinatē turberis, sed per ista agnosce dulcissimam Dei fidelitatē & benignitatē erga te. Certus omnino sis dominū Deū tuū ex summa charitate, qua te diligit: mittere tibi pro eterna salute tua cūctas tribulationes & grauamina quibus premeris. Qui etiā vsq; adeo diligentem & paternam tui curā gerit, vt nullo modo permittitur sit te affligi supra vires tuas, sibi optimē perspectas.

Resignatio sui.

Resigna te funditus & permitte Deo, subiiciens atq; conformans omni studio voluntatem tuam voluntati & dispositioni illius: ita vt ipsa grauiissima voluntas Dei sit semper summa consolatio tua. Hac enim ratione iu omni rerū euetu vera cordis pace gaudere poteris. Igitur nihil aliter velis in rebus & amicis tuis, in anima & corpore, in vita & morte, in tēpore & aternitate, quā Deus vult ac gratum habet. Quando autem ex infirmitate humana subrepat tibi alia voluntas, corrige eam ad Dei voluntatem. Et licet forte metuas & trepidas, ac pusillanimis tristisq; sis, resigna te nihilomin⁹ Deo, & dicit: Domine, nō mea, sed tua voluntas fiat: ita enim eris rectus corde, & Deo placebis. Etiā si iamā tibi ex hac vita migrandū esset, & pulchritudo diuinę iustitię exigeret, vt post mortem longo tempore in Purgatorio detinereris, tu in hoc quoque voluntatem & dispositionem Dei libenter pro hōnore amorēq; ipsius amplecti deberes. Citi⁹ cœlum cum terra periret, quā Deus hominem sese illi resignantem permittentēq; & benignitati eius humiliter confidentem, abiiceret, aut desereret. Quamuis autē quis in ferenda afflictione nō semper

æquē resignato sit animo, non tamen propterea gratiam Dei amittit, modo ne pertinaciter aduersus Deum calcitret, atque rebellet.

Cordis puritas.

Seruandę cordis puritati iugiter inuigila: & vbicunq; animaduertis te quærere te ipsum seu proprium commodum, mox etiā te ipsum desere atq; abnega propter dominum. Cōsidera quę sō, quanta sit infelicitas eorū qui mundicia cordis neglecta, timorēq; Dei abiecto, seipfos in omnibus quærunt ac sponte in cœno iniquitatis remanent: qui in quā cūctas Dei adhortationes, præcepta, comminationes, promissā, benevolentiamque omnem contemnent, propriam voluntatem p̄uerissimē sequuntur, & contra suam ipsorum salutem agere pro nihilo ducunt. Hi enim seueritatem diuinę iustitię omnino experientur, & horrenda inferni supplicia, ignemq; aeternum perpeti debebunt: nisi per veram pœnitentiā Deo reconcilientur.

Temporis abibendatio.

Omne tempus ad Dei laudē atq; honorem expendere: & dum ocium suppetit, valetudoq; admittit, da operā sanctis orationibus vel lectiōibus ac meditationibus. Humiliter, diligenter ac perseveratē orādo, impetrabis quicquid salutis tuę expedit. Fidelis enim & indubitata est promissio domini dicētis, Petite, & dabitur vobis. Nunquam Deus paruipendi orationem hominis bonę voluntatis, sed etiam mox in libro suo scribi iubet, quamlibet etiā insipida sit ei qui illam rite peragit. Memoria repte quid pro te fecerit ac pertulerit dulcis Iesus. Meditatio passionis eius sit tibi vnice chara: ea enim ingentes plañe vtilitates consequēris. Deiparā virginem Mariam, aliosq; cœli ciues deuota mente venerare & inuoca, illorūq; imaginibus honorem exhibere, & eorū auxilio; precibus ac meritis satis confide. In huiusmodi pijs exercitijs fideliter versare, siue Deus sensibilem gratiā & consolationem tibi præstet, siue nō præstet. Et quāuis in orationibus tuis attentus esse forte nequeas, nō ob id perturbari, aut orationis exercitium deserere debes: quia mentis instabilitas & distractio, quam quis inter orandum præter voluntatem suam patitur, orationis

Oratio.

Matth. 7.

Passionis meditatio.

Dei cultus.

Imagines.

Mentis cultus.

tionis fructum non tollit. Ergo placidē facias quod in te est dū oras: & si ex infirmitate humana distraheris, pacatus tranquillusq; permans, resignans te Deo qua potest humilitate. Ipse enim exacte nouit quam sis infirmus & impotens, nec quicquā abs te exigit, quod vires tuas prorsus excedat.

Via consolatio imperfectorum.

Scito & memoria commenda pro tui consolatione, quod quamdiu verē cupis & conaris bene agere ac placere Deo, & voluntatē tuā ab illo non auertis, sapiusq; doles atq; ingemiscis propter imperfectionē tuam, multiplicē que defectus tuos, ipse Deus haud dubie pro ineffabili bonitate & charitate sua, reputat exercitia atque opera tua digna aeterna remuneratione. Misericordissimus, mitissimus, dulcissimus. que pater est: ob idq; te paruulum & imperfectum filium suam tolerat, ac tenerrimē diligit, bonā voluntatem tuā & desiderii conatumq; tuum videns atq; approbans. Vnde & tu in bona cōscientia tua, tanquam in amœna paradiso, lætus commorari potes, humilitati resignationiq; propiæ voluntatis sedulo dans operam.

Cinimaproferentia.

Quā dominus Deus qui vbiq; totus est, semper tibi præsens sit, & ipse Christus Iesus vera atq; iucūdiſſima lux incessanter in nuda animæ tuæ essentia fulgeat: discere frequēter recordari amabilis præsentia illius, eamq; simplici cogitatione pro modulo tuo attēdere ac sancte venerari. Nam inde purissimam lætitiā concipere, & eximiam Dei gratiā obtinere poteris. Sed hæc hæcenus. Profecto si tu bonæ voluntatis es, & ab omni fūco viciosaq; simulatione alienus, Deum diligere, eiq; seruire ac placere ex animo desideras, studens diligēter instituere vitam tuam secundum pauca hæc præcepta: beatus omnino eris, quamlibet etiam imperfectus sis, & frequenter in defectus aliquos ex fragilitate humana labaris. In his enim quæ tibi defunt, perficiēris saltem post mortem. Benignissimus Deus plerunq; in electis suis aliqua vitia & defectus per omnem eorū vitam residere permittit ad magnam illorum vtilitatem. Et Christus Iesus venit in mundum, laborauit, ærumnas ac tormenta pertulit, sanguinem fudit & mortuus est, nō

Vitia quæ ad nolent.

solum pro magnis & perfectis filiis suis verumetiam pro paruis atque imperfectis. Neque illis tantum, sed & istis daturus est aeternam hæreditatem.

Sorte tua contentus esto.

Tu igitur contentus ea mensura gratiæ, quā tibi largiri dignatur Deus, bono sis animo: & constanter perseuera in proposito desiderio, atq; conatu piē sancteq; viuendi, ac semper proficiēdi. Ita enim foeliciter tandem peruenies ad patriam cœlestem, vbi clarē videbis Deum, & eum perfectē amabis atq; laudabis in secula seculorum. Prolixius de his scripsi in Conclauis animæ.

Expediſſima ratio perueniendi ad sincerum amorem Dei.

Te ipsum obserua.

SI verē Deo vis placere atq; ad eximium eius amorē peruenire, obserua te ipsum iugiter ac vigilatē in cunctis operibus, verbis, cogitationibus, affectibus, passionibus, sensibus, ac gestibus tuis: sedulo refrenans ac mortificans propter Deum vitia & prauas concupiscentias tuas, atque abstinens ab omnibus, quę honori voluntatiq; Dei contraria esse nosti. Specta pure Deū, seu honorē, gloriā ac voluntatē eius in omnibus: ita vt amore vel honore ipsius mouearis ad quæuis agēda, poti⁹ quā propria vtilitatē aut cōsolatione. Quādo animaduertis te quippiā velle aut cupere ex propria voluntate seu naturali desiderio, tuū commodū quærēdo: mox facito tibi ipsi vim, & voluntatem eo trāfer, vt idē velis meliori modo, nempe quia illud vult, desiderat, & acceptum habet Deus, qui omni obscquio dignissimus est, & de quolibet recto opere quod tali intētionē peragis, plurimū gaudet. Anteq; inchoēs opus quod aggredi vis, conijce, vel erige primū interiorem aspectū in Deū: & vbi senseris te idē illud velle agere, quia Deus vult & gratū habet, tunc demū opus incipere, paratus id non agere, si scires Deo non placere. Quotiescunq; tibi euenit aduersum aliquid, nō aliud illud suscipias quā de manu Dei, & hoc ipsum humiliter, patienterq; tolerare discere: reflectens mentis oculos ad humilitatis ac mansuetudinis exēpla, quæ tibi ostēdit mitissim⁹ domin⁹ tuus Iesus Christus. Opta ex animo, vt gratissima Dei volūtas semper in te perficiatur.

Scopus visus Deus.

Aduersitas.

*Abnegatio
& Resignatio
sui. Hu-
milis.*

Profecto si tu voluntatem propriam abnegando, te totum Deo resignare, ac sanctae voluntati eius conformare subijcereq; annis fueris: si vilitatem tuam nihilumq; tuum agnoscens (na ex te ipso nihil es, & nihil potes) te ex corde humiliaueris, & infra omnes homines de presseris ac floccifeceris: si nihil boni tibi ipsi adscripseris, & tui coplacentia, vanaq; gloria reiecta laudari, in precio esse, meliorq; vel sanctior aliis haberi non appetueris, si iudicaueris te indignum quidem omnibus Dei donis quae percipis, dignum vero quae cuncti homines contemnunt & persequantur, si reprehensus, lesus, & qualibet iniuria affectus, tranquillam mansuetudinem ac patientiam seruare, aut etiam inde gaudere studueris: si obstinatus ac pertinax in proprio sensu non fueris, & superioribus tuis atq; aliis humiliter libeterq; in rebus licitis obtinueris: omnes homines, etiam eos qui te infestant & affligunt, sinceram charitatem tanquam fratres & sorores ad eandem hereditatem caelestem tecum vocatos dilexeris, nihilq; odij, amarulentiae, aut auersionis aduersus aliquem in te residere permiseris: si deniq; illicitis sensu voluptatibus & oblectamentis propter Deum renunciaueris, & nulli terrene caduceq; rei per inordinatum affectum adhaeris: charissimus Deo eris. Itaque curabis omni studio quotidie ista re ipsa complere pro viribus: alias parum aut nihil in vera sanctitate, sinceroq; Dei amore proficies. Neque enim vitia extirpare, & perfectas virtutes adipisci poteris, sine strenua decoratione, & diligenti conatu gratia Dei suffulso. Na paucos inuenire est, quos Deus absq; ipsorum grandi labore & diuturna pugna ad summa prouehat.

*Voluntati
vis faciendae
quomodo.*

Proinde quando aliquid (permittente Deo) eueniet tibi molestum, quod naturaliter refugis atque abhorres, stude mox inflectere & compellere voluntatem tuam, ut illud sufferas, vel etiam cupias ac ames sufferre propter Deum. Exepli gratia: Si contemneris ab aliis, statim inflecte & compelle voluntatem, ut velis & desideres nihil impediri, ac vilis haberi ad honorem Dei. Quando ite senties te male concupiscere, & appetere quidpiam, quod naturam sensualitatemq; tuam dele-

ctat: inclinabis similiter & coges voluntatem, ut id respuas & relinquant, aut auerferis propter dominum. Hoc ipsum studiosè facies, quando cuq; senties vitium aliquod suboriri. Aduersus iram inclinabis voluntatem tuam ad mansuetudinem: Aduersus odium, inflectes ipsam voluntatem ad dilectionem, & charitatis dulcedinem. Aduersus superbiam vel auersionem, quae aliqua in corde tuo vilipendit aut contemnit: abiicies te itidem in corde tuo per voluntatis inclinationem coactionemq; ad pedes eius quem despiciebas. Nam quum data sit tibi a Deo voluntas libera: tu potes eam quotiescuq; liber ad bonum iuuare, atq; a malo auertere, ipso domino adiuuante, qui fidelibus & piis nunquam deest. Si frequenter ita egeris, paulatim costringentur & enervabuntur in te propensiones praeue seu habitus mali, ac boni inferentur coactionemq;. Sed & quando nihil tribulationis aut aduersitatis accidit, nullaque inordinata cupiditas aut passio exurgit, fructuosum admodum est, mente & cogitatione concipere ea quae occurrere possunt, ac voluntatem ad illam amplectenda, aut reiicienda (ut dictum est) inflectere.

Si aduersitate quapiam emergente vel instate, corripuerit te inordinata tristitia, metus, anxietas & sollicitudo, memineris te tuum non esse, sed Dei, a quo factus es: memineris ite te a Deo qui te fecit, immenso amore diligi. Quod quum ita sit, ipse Deus cuius es, & qui te ardentissimè amat, haud dubie gerit fidelem curam tui, & nihil tibi euenire permittit, quod non expediat. Iam vero etiam ob id excellenti modo tuus es, & ipse tuus, quod eius voluntatem sequi & amare statuisti, plusquam tuam. Vnde & nimiam superfluamq; tristitiam, formidinem, ac sollicitudinem reiicerè, & te totum atq; omnia securè Deo committere, eiq; firmiter inniti & confidere debes: maxime quum scias qualibet tribulationem tibi prouenire de manu ipsius domini, cuius beneplacitum, ac desiderium est, ut illam aequanimiter feras. Quod si aliqua poena vel molestia liberari cupis aut oras, opera id magis, ut purius, Deo seruias, eiq; grator sis, quam ut molestiam non sentias. Praeterea ut te ipsum a mala vel inanis

*Deus suam
curam gerit.*

tri.

*Ineptale-
titia reme-
dium.*

*Deus nobis
praesens.*

inani tristitia remedio sublimiori extrices, memoria repete iustissimum esse, ut semper in Deo, aut propter Deum gaudeas, qui nunquam non tibi praesens est cum infinitis bonis, quae sibi ipsi & tibi possidet. Deus enim siue essentia Dei tibi propinquior, & interior est, quam sis ipse tibi: & nisi ille praesentia virtuteque sua te conseruaret, mox redigereris in nihilum, quia omnia creata ab illo dependent, & sine eo nihil sunt. Neque mireris quod quum tibi tam praesens & intimus sit, non magis eum cognoscas. Ipse enim (ut diuina scriptura ait) Deus est absconditus & occultus. Reuelat autem sese, & diuitias suas patefacit electis suis quando vult, quantum vult, & sicut expedit. Conuenit plane ut voluntatem tuam inclines ad concipiendam sanctam quandam complacentiam, & gratulationem (etiam si id tibi parum forte sapiat) de incomprehensibili gloria, & dignitate domini Dei tui: ita ut gaudeas atque etiam pro perfecta beatitudine tua ducas, quod illa maiestas tantam potestatem, tantas opes, tantamque claritatem obtineat: quae quidem affectum verus & sincerus Dei amor parit. Beatè sanè esses, si toto corde dicere posses: O quantum bonum possideo, quum Deus meus, qui mihi magis est ego, quam ego ipse sim, adeo immensam gloriam, immensamque bona possideat: nam illum re vera pro meo magis habeo ac teneo, quam vnquam quicquam habui, & tenui. Hac ratione non solum inutilem tristitiam, verum etiam ineptam laetitiam a te ablegabis. Pudebit enim te vane gaudere, si recordatus fueris Deum tuum summè iucundum, summè amabilem, summè fulgidum, & serenum, summèq; gloriosum, tibi semper esse praesentem: in quo & propter quem solum exultare debes. Quaeuis etiam vitia, & inordinationes praedicta ratione superari poterunt. Caeterum nonnullos inuenire est bonae voluntatis homines, qui licet mortem potius subirent, quam in Deum volentes ac scientes peccarent, per oem tamen vitam, moerore, metu, varijsq; tribulationibus & angustijs praemunantur. Hi rarius quidem spirituale gaudium sentiunt: quia tamen Deo sese humiliter resignant, & vitijs suis diligenter propter Deum resistunt, Deo plu-

rum placet. Eos ardentè diligit Deus, & ideo permittit illos ita angere. Si enim a moerore, metu & angustijs profusus liberarentur, facile ad seipos vane reflecterentur, & per animi elationem perderent gratiam Dei. Isti & quotquot viuunt in gratia Dei, & charitate, ac proficiunt quantum possunt, non debent nimium metuere propterea quod imperfecti sint.

Rursus te exhortor, ut semper vigiles, ac vitiosis propensionibus tuis viriliter relucteris, corq; tuum ab omni peccato mundum (quantum in te est) conserues: confidens interim non in conatibus vel viribus tuis, sed in paratissimo Dei auxilio. Omnia quae agis aut omittis, & quae pateris, age & omitte, ac perfer propter Dei amorem, & ad laudem nominis eius, seu ut ipsi domino placeas, gratumque ei praestes obsequium: nusquam quaerens te ipsum inordinatè, sed vbique spectans (sicut dixi) honorem, gloriam, voluntatem ac beneplacitum Dei. Si vis, potes attendere & tubleuata in Deum mente dicere vel cogitare haec aut consimilia verba: Domine, ego ex puro tui amore ad gloriam nominis tui aeternam, propono & desidero hoc agere iuxta gratam voluntatem tuam. Vel ista: Domine Deus, ego volo illud omittere, illud tolerare ac perpeti pro tuo honore, & amore, ut tibi placeam. Quando spirituale gratiam ac virtutem aliquam, vel etiam felicitatem supernam petis a Deo, magis te moueat Dei honor, voluntas & desiderium quo cupit ut illa petas, & in mensura congrua habeas, atq; ita charitate, ornatus, gratum ei obsequium exhibeas, & post hanc vitam in aeternum beatus sis, quam commodum aut gaudium quod inde consequuturus es. Et quid aequius ac dignius, quam ut Deum, qui est summum atq; infinitum bonum, dilectione, & intentione in omnibus prosequamur, multum semper illi placere desiderantes, sublimemq; illius voluntatem, & gloriam habentes pro scopo in cunctis actionibus, omissionibus, desiderijs atque afflictionibus nostris? Verum tamen non est malum, sed bonum ac laudandum, pie exoptare gloriam caelestem, & diuinam gratiam consolationem: sed eam ita optare ut dixi, longè praecellentissimum

num est. Planè quo purius intètionem tuam in Deū sine aliqua tui ipsius quaestione direxeris, eo opera tua Deo acceptiora & maioris meriti erunt; siue sint spiritualia, siue corporalia, siue magna, siue parua.

SACTA EX-
ORCHIA.

INCA II.

Porro vnicè necessarium est, vt crebro per sacram lectiōem vel meditationem, & orationem te ipsum recolligas, ac praesentem Deo exhibeas, postulesq; ab illo ea quibus indiges. Ipse enim dixit: Petite & accipietis. Debes etiam inuocare, & honorare beatissimā Dei genitricem virginem Mariam, atq; alios caeli ciues. Sed ante omnia recoles grata mente illa quae pro te fecit ac pertulit clementissimus Iesus, & imitaberis pro modulo tuo sanctissimas virtutes eius. Sanè, nisi tu amabilem humanitatis Christi imaginem per deuota exercitia, & humilem imitationem studueris animae tuae imprimere, frustra ad diuinitatis eius eximiam sapidamq; cognitionem aspiras: nam humanitas vera via & ianua est ad diuinitatem. Vtile admodum fuerit, vt per sanctā cogitationem & desiderium te ad Deum simpliciter conuertere erigeresq; quouis in loco consuescas. Si vacat aut libet, potes cum domino Iesu familiariter colloqui hoc vel simili modo: O dulcissimè Iesu, o vita animae meae, o totū desiderium & gaudium meum, quādo mihi ipsi perfecte moriar, & te ardētissimè diligam? Quando tibi pro gratissima voluntate tua placebo? O vrinā a me ipso totus deficerem, totus ab immenso amoris tui incendio absorberer & liquefierem. Eia amabilis domine, da vt diligam te ex toto corde, ex tota anima, & ex omnibus viribus meis. Quando videbo te facie ad faciem, tibiq; iam inseparabiliter adhærebo? Tu es verū, vnicū, & æternū bonum meum. His alijq; eiusdem farinae preculis & suspirijs alloqueris dilectū sponsum animae tuae: qui sicut te petere iussit, & se exauditurū pollicitus est ita & p̄ sua immensa liberalitate nullum prorsus desiderium vel gemitum a te p̄dē emissum, permittet ad te vacuū redire. Aut enim nouam gratiam tibi infundet, aut charitatem, ceterasq; virtutes augebit corroborabitq; aut te arctius sibi astringet, & dulcius reficiet. Quo crebrius huiusmodi amorosae preculas ad Deum

Aspiratio-
nes.

fuderis, eo magis ipse te accedet ad progrediendum de virtute in virtutem, & ad contemplandum in caelo vultum suum mellitissimum. Vide ergo ne per desidiam tanta bona negligas, quae per bonas cogitationes & pia desideria momentis omnibus obtinere potes ad gloriam Dei.

Caue autem summoperè ne ipsa diuini amoris exercitia impurè suscipias ac peragas. Multum enim displiceret Deo, si ob hoc solum illis te traderes, vt voluptatem inde caperes, & in te ipso delectareris. Displiceret, inquam, Deo, si gula spirituali te inquinares, & cum praecioso diuinæ gratiae balsamo, steruus propriae delectationis comiteres. Igitur amplectere deuota exercitia ad honorem Dei, & vt virtutibus iuxta Dei voluntatem orneris, atque in verò Dei amore magis magisque proficias, & ipsi domino placeas. Si tibi Deus consolationem suauitatemque internam praestiterit, agnosce te illa indignum esse, & cum humili gratoque animo ad Dei gloriam suscipe: studens interim seruare te ab ea tam liberum & intactum, quasi nihil tale accepisses. Sincerus & sublimis amor Dei in hoc consistit, vt siue cum dulcedine, seu sine dulcedine, velimus cupiamusque, vel gaudeamus Deum esse quod est, ac tantam gloriam, tantum dominum, tantam opulentiam obtinere, quantam obtinet: desiderantes etiam vt omnes ei ritè seruiant, eumque diligant, & glorificent, qui est omni honore, amore & obsequio dignissimus. Ipse enim creauit caelum, & terram, & nos & omnia. Magnitudinis eius non est finis, & sapientiae eius non est numerus. Potest omnia, videt omnia, scit omnia, ipsas quoque abditissimas cordium cogitationes, intentiones atq; affectiones omnes perspectas habet. Ipse est summum, & incommutabile bonum, atque intermina plenitudo potentie, nobilitatis, dignitatis, sanctitatis, claritatis, pulchritudinis, bonitatis, dulcedinis, beatitudinis, & omnigenae perfectionis. Diligamus ergo Deū, non potissimum propter illa, quae ab eo recipimus vel expectamus, sed propter ipsummet, qui est infinitè amabilis. Cōstitua-

Gula spi-
ritualis.

Sincerus
Dei amor
in quo con-
sistit.

ENC. 2.

Amoris ve-
ri certū in-
dicium.

A facie do-
mini nun-
quam fu-
giendum.

Psal. 144.
& 146.

rum ac requie nostra gloriam eius, & illam pluris faciamus ac magis amemus quam nostram, ipsamq; habeamus pro nostra propria. Nō nobis omnino sufficiat suauitas quā persentimus in obsequijs ipsi Dño a nobis propter expectatam gloriam caelestem praestitis. Quamuis enim bona sit haec suauitas, non tamen illam Deus ob id largitur, vt in ea sola quiescamus, sed vt per eam facilius vitia in nobis mortificemus, seculique vanitates deferamus, & firmiores stabilioreq; permaneamus in cultu Dei, ac tandem gustum eximum percipiamus in consideratione immensa excellētie, & gloria eiusdem domini Dei nostri. Expende diligēter apud te ipsum ea quae dixi. Veruntamen non nimium deiciaris animo, si ad sublimem illum Dei amorem pro desiderio tuo, & tam excellenter, vt cupis, in hac vita pertingere non potueris. Humilis esto, & lauda dulcissimum Deum tuum, cuius fidelitas, & dilectio erga te tāta est, vt tibi in hoc exilio non det ea quae sine vana tui contentia portare non posses. Reddet autem perenniter in caelo vicem sanctis desiderijs tuis. Interim ergo consolentur te hic verba quae cecinerunt sancti angeli, dicentes: Pax hominibus bonae voluntatis. Et quia eminentiorem diuinitatis cognitionem non accipis, conuiesce in amabili humanitate Christi, in qua cum venerabili quodam templo, ipsa fulgida diuinitas habitat: ibi enim securus esse poteris. Scito autē certum iudicium verissimi amoris esse, si a quō Deum diligis dum se asperum exhibet, sicut dum se praebet suauem, ac voluntatem tuam voluntati illius, tā in amaris quam dulcibus humiliter resignas & permittis.

Postremò seriò admodū moneo te, ne vlla ratione a facie Dei tui, pcul fugias, quādo aduertis te grauiter distractū, tentatum vel etiam prolapsū esse ac peccasse. Statim vt hoc accidit, resurge, & reuere pœnitentiam ad misericordissimum Dominum: neq; vnquam de venia desperaueris. Magis autem doleas quod peccando displicueris ipsi celsissimo, benignissimo, amabilissimoq; domino Deo tuo, & contra voluntatē ipsius egeris, ac paternos eius oculos offenderis, quam quod damnum, & supplicium inde cōmeritis sis. Pete tibi a Deo ignosci, non ob hoc potissimum vt pœnam euadas, aut perditam gratiam, virtutes, & ius ad caelestem gloriam recuperes: sed magis vt accepta venia sis Deo gratior eumq; ames, & ab eo non separeris. Ergo post culpam admissam, resūme sanctum propositum, rursusque viriliter incipe: te totum caelesti patri tuo humiliter, & cōfidenter offerens ac tradens. Ipse, pculdubio te ita ad se redeuntē suscipiet, consolabitur, & saluum faciet, pro ineffabili bonitate sua, quae finem non habet.

Relege crebrò has institutiones, & eas in opus deducito iuxta gratiam quam a Deo acceperis. Obserua, inquam, vigilanter te ipsum intus ac foris: & omnia opera tua perage propter Deum: voluntatem item tuam diligenter inflecte ad ea quae ipsi domino accepta sunt, illamq; auerte ab his quae eidem domino displicent, vt hac ratione firmentur in te boni habitus, malis euerfis. Licet verò saepe videaris tibi admodum debiler illā inflectere vel cogere ad ea quae Deus requirit aut amat, non tamen ob id omittas huiusmodi sanctum studium, quod paulatim maiorem vim accipiet. Et profecto in singulis huiusce voluntatis ad bona inclinationibus quas ad placendum Deo feceris, singulare meritū obtinebis: etiam si in te remaneat quaedam sensualitatis repugnantia. Praeclare quidem per humilem, piā & frequentem orationem impetrabis a Deo, quaecunque tibi necessaria sunt: attamen etiam extra illam voluntas, & desiderium sedulò (vt dixi) inflectenda sunt ad ea quae domino placent. Certè quando vis cupisve intentionem, cogitationemq; tuam in Deum dirigere, cum amare, & in eo, vel de eo gaudere: hoc ipsum idem propemodum est cum oratione. Porro ipsa mentis cogitationisq; ad Deum conuersio, & voluntatis inclinatio, nō est facienda cum inquietudine aut anxietate animi, sed tranquillè ac libere, & sine naturae vel cerebri laesione. Iam quum non pauci inueniantur, qui viam qua pergendum est negligentes, & se ipsos inordinatè quærentes, multum laborent & parum proficiant, ac plerūque putent se magna Deo praestare obsequia, quae tamen parui admodum mo-

men-

menti sunt: agè fume animum, & secundum ea, quæ hic aut alijs pijs libellis proponuntur, viuere contende. Ita. n. prauas propensiones tuas, & vitia euinces, ac veras virtutes, verumq; Dei amorem adipifceris: præstante eodem Dño Deo nostro, qui est benedictus in secula.

Appendix utilis.

*Quid vitæ-
dum quid-
ve agendū
ei qui ad di-
uini amoris
apicem aspi-
rat.*

Qui nititur ad eximium aliquè diuini amoris gradum peruenire, & tamè vitia inordinataq; propensiones sedulo in se corrigere ac mortificare, & inordinatum erga creaturas amorè abijcere non conatur: similis videtur illi, qui quum graui mole plumbi aut ferri onustus sit, & manus pedesq; vinculis constrictos habeat, altam nihilominus arborem se posse cõscendere existimat. Ex improbo nostri amore quo nos ipsos impurè quærimus & ad nos ipsos inordinate reflectimur, omnia mala oriuntur. Quantum in nobis minuerur pñicioius amor nostri, & propria voluntas, tantum crescit salutaris amor Dei. Et quo diligentius eiecerimus quod nostrum est, eò abundantius recipiemus quod Dei est. O quam iucundam vitam agit, qui sibi ipsi, hoc est, propriae voluntati, vitijsq; suis mortuus, soli viuuit Deo. Sunt autem qui putant magnitudinem suauitatis ac dulcedinis, quam in sensitiuo appetitu percipiunt, esse magnitudinem veri amoris, sed falluntur. Bonus tamen valde est huiusmodi amor: quo qui rectè vititur, facilius pertingere potest ad sublimem nobilissimūq; Dei amorem. Quamuis enim fragilis sit, & infirmus, conducit tamen ad accendendum illum fortem, & præcelsum amorem, quando parum adhuc ardere videtur: quemadmodum ligno arido succeditur lignum viride. Quia verò ipse excellens Dei amor in hoc consistit, vt in nobis sentiamus cõplacentiam vel gaudium ex omni bono, & gloria quæ in Deo sunt, siue ex eo quod Deus est qd est: illi qui iustum huius amoris nõ perceperunt, vix fortè credēt rem esse tam sublimem. Et tamè neq; beati eiues cœli, neq; homines in terra degentes, vllū aliud sublimius opus exercere possunt. Initio quidem non solet sanctus iste amor edere magna sui signa, quæ in anima sentiantur, quamuis etiam tūc ma-

gni sit precij: sed posteaquam iusta incrementa accepit, tum certè dat sui signa admiranda.

Qui quis ad hunc sincerissimum Dei amorem adspirat, simpliciter recogitet & consideret quam ingentem gloriam Deus obtineat, & quam dignum sit, vt omnes de excellentijs, perfectionibus, diuitijsq; ei⁹ gaudeant atq; glorientur: inclinetq; voluntatem suam, vt velit, & cupiat Deum possidere omne bonum quod possidet, & esse, quod est. Cõiuecat hoc frequenter facere, saltè raptim, vbicumque locorum fuerit: etiam si parum ei arrideat huiusmodi exercitium. Nam ex eius conuenienti continuatione mirum in modum proficiet: modo mortificationem virtutum suorum, & imitationem virtutum Christi non negligat. Sit autem discretus, & caueat ne naturam suam pregrauet, caputq; destruat. Non nimium extendat intellectum suum, sed simpliciter (vt dictum est) de Deo cogitet. Si ipsum altissimum Deum elegerit, & habuerit profideli singulariq; amico suo, & patre longè optimo atque suauissimo, faciliè ad recordationem illius concipiet cum decenti reuerentia lætitiā quandam, & sanctum affectum de eo eiusq; gloria. Intuendo, audiendo, recolendo mira opera summi illius dilecti sui gaudebit: quemadmodum gaudere quisq; solet, dum audit egregia stratagemata eius q; sibi charissimus est. Igitur placebit illi Deus suus: & licet ipse paruum admodum feruorem gustumq; amoris adhuc fortè sentiat, emittet tamen pro modulo suo pia suspiria, & desideria ad Deū, eiq; fideliter inseruiet, non tam quod lucrum inde consequuturus est, quam quod ille sit summè bonus, planeq; dignissimus, qui ab omnibus ametur, colaturq;. Sibi quidem huiusmodi desideria sua videbuntur nimis frigida ac parua: erunt tamen tam magna corā Deo, quàm magna ipsa cupiet, & tota voluntate volet illa esse. Tanti videlicet facit Deus bonam integramq; voluntatem: nam & ex voluntate omnia bona dependent, & tantum quisq; sanctus est, quantum eius ad Deum voluntas magna est. Iā etiam incipiet lætari ex animo, quod gloriosum dominū Deum suum semper præsentem habeat. (Deus siquidem vbi-

vbi que est, quemadmodum per prophetam testatur dicens: Cœlum & terram ego impleo. Attamen præcipue præsens est in animabus nostris præcellentissima imagine ipsius insignitis.) Verum quātum attinet ad subleuationem mentis in Deum, & considerationem seu contemplationem gloriæ Dei, sit simplex & humilis. Nihil atrentet supra vires suas: sed mensuram gratiæ sibi diuinitus data semper attendat, & illa optime contentus sit. Nihilominus Deum magis magisque diligere desideret & adnitatur. Dolèdum sane est, nos ad eò remissos ac desides esse in amore Dei. Si essemus seduli, & per humilem orationē perseueranter peteremus à Deo eximium ipsius amorem, omnino illū adipisceremur. Qui Deū feruenter amat, necesse est vt eum crebro in memoria habeat: quemadmodum qui acriter sitit, non potest nõ recordari sitis suæ. Vbi enim cura & amor, ibi cogitatio. Rursum qui Deum amat, non elongatur ab amore & gratia Dei, etiam si dormiat, & de Deo nihil cogitet. Iste in bonis ac rationabilibus operibus, verbis, atque cogitationibus suis, & in cunctis quæ ritè propter Deum facit aut desiderat, Deū proculdubio amat & iet placet.

O quam felices essemus, si quicquid agimus aut omittimus, ageremus omitteremusque ex sincero Dei amore: Deum in omnibus spectantes potius quàm nos ipsos. Quando metu pœnæ, aut amore virtutis gloriæque cœlestis mouemur ad agendum boni quippiam: bonum quidem hoc est, nõ tamen est perfectum. Certè quum voluntas Dei infinito præstantior sit quàm nostra: par est, vt illa magis nos moueat, quàm nostra propria. Quare quando aliquid volumus aut cupimus, moti quodammodo desiderio naturali propter commodum nostrum: conuenit omnino, vt intentione melius ordinata hoc velimus cupiamusque, nõ ob id potissimum quod nobis utile sit sed quia Deus illud vult & acceptum habet. Si desideramus regnum cœlorum, ideò illud desideremus, quia Deus

ex summa bonitate charitateque sua vehementissimè cupit nos eò tandem peruenire, & quia in illo regno beatissimo perfectè amabimus ac laudabimus Deum, sicque ipsi longè gratissimum præstabis obsequium. Habemus voluntatem Dei semper presentem, & possumus (ipso domino auxiliante) voluntatem nostram eò flectere, vt ideò velimus aut desideremus istud vel illud, quia hoc ipsum vult & amat Deus. Quo magis in hunc oblitifuerimus proprii nostri commodi, eò amplius nos Deus omni bono ditabit. Faciamus ergo quælibet opera nostra pure propter Deū, seu propter infinitam eius bonitatem, quæ nos compellit vt ipsum amemus, eiq; seruiamus potius quàm propter nos, vtilitatemue nostram. Nam illud excellit istud longe magis, quàm Sol omni suo splendore excedat tenuissimum lumen exiguæ candele. Et eam ob rem, infimum opus eius, qui ex amore Dei seu propter Deū operatur, longe maioris apud Deum momenti est, quàm supremum opus illius, qui huiusmodi scopi non habet. Vnde & maius meritum obtinet, qui illa sanctissima intentione comedit, quando comedere licitum est, quàm alius qui ieiunat, vel corpus suū asperè castigat alia intentione etiam bona, nempe vt obtineat æternas paradisi delicias. Ille scopus istum non minus, imò multò amplius superat dignitate, quàm totus mundus vnā auellanam magnitudine.

Videbitur his qui primū inchoant hanc præclaram artem, satis difficile, ita cuncta opera peragere propter Deum, siue vt diuina voluntas perfectè impleatur, propria voluntate proprioque commodo quasi obliuioni traditis: sed talia ferè apparent cuiuslibet artis principia, quum tamen per continuum exercitium ipsa ars tandem perfidiscatur. Itaque in initijs obortetur quidam tepor animi ei, qui antea quidem iuxta naturalem suam inclinationē solebat operari propter proprium bonum, sed nunc operari vult ex solo Dei amore, assumens pro re quæ sua & sine laborum, suorum alie-

num bonum, videlicet gloriam Dei. Quæ res quum sit supernaturalis, & homini multum insolita, nihil mirum si in principio parum sapiat. Sed licet id nobis eueniat, & magnam cordis ariditatem sentiamus, non tamen propterea minoris meriti sunt opera nostra & amor noster. O quanta pace quantoque gaudio aliquando abundabit, qui tam cœlesti & angelicæ arti gnauiter perseueranterque operam dederit, atque vnus spiritus siue vnus voluntatis cum Deo fuerit. Is haud dubiè ineffabilia bona inueniet in Deo suo: & mirè lætabitur atque exultabit de immensa maiestate, potestate, opulencia, nobilitate, gloria, pulchritudine, misericordia, charitate, bonitate, elementia, dulcedine, aliisque amabilibus perfectionibus eius. Hoc fiet in præsentem, vel certè in futura vita. Ipse benignissimus dominus Deus noster, qui nos immenso amore diligit, & ardentissimè cupit, vt ad æternam beatitudinem perueniamus, dignetur nos sibi reddere placentes.

Corollarium.

Propria voluntatis abnegatio.

Abnegatio ac resignatio propriæ voluntatis Deo gratissima est. Acceptius obsequium homo præstat Deo, quando à vano & non necessario visu, auditu, olfactu, gustu vel tactu discretè abstinet, voluntatē suam in huiusmodi rebus purè propter Deum mortificans, quàm si mortuos ad vitam temporariam reuocaret. Qui item relicta propria voluntate, facit humiliter ad honorem Dei voluntatem alterius in relicta, magis Deo placet, quàm si multo tempore corpusculum suum pane & aqua tantum sustētarer, asperisque flagellis cruciaret ex voluntate propria. Is qui in proprietate viuit, difficulter abnegat semetipsum. Quicquid enim animo concipit siue proponit, tam tenaciter ac moti custinet, vt vix enim aliquis inde possit abducere: semper mauult alterum sibi obtemperare, quàm ipse velit (superbus quippe est) acquiescere alteri. Econtrario is qui propriam voluntatem studuit abnegare in omnibus, tū

in agendo, quam comitèdo, vel etiam patiendo, pronior est obedire sibi, quàm velit alterum obedire sibi. Sicut autem Deus nihil à nobis æquè exigit, vt propriæ voluntatem resignationem mortificationemque, ita nihil in nobis magis odit, quàm ipsam propriam voluntatem, quæ sola infernum constituit. Si enim propria voluntas non esset, etiam non esset infernus. Dandā igitur nobis opera est, vt nobisipsis ac propriæ voluntati absque calcitratio- ne, vel detractione, & alterius electione renunciemus. Creauit enim Deus voluntatem nostram, non vt propriè nostra sit, sed ipsius qui eam creauit. Quare, quisquis suam voluntatem seruat, possidetque vt propriam, is Deo surripit, quod iure illius solius esse deberet. Propria voluntas optat non pro Dei, sed pro suo viuere arbitrari: superba, immorigera, pertinax, & contumiosa est in omnibus: auersio à Deo, & totius malitiæ fundum est: in cœlum pertingere non potest: in terris pacem non habet: in inferno sepelitur, eiusque sepulchrum inuida calcitratio & contradictio est.

Præcipit igitur Deus, vt nobisipsis, & omni proprietate abdicata, suæ nos prorsus dedamus ac permittamus voluntati: adeo vt summum gaudium nostrum sit, viuere & esse iuxta gratissimam illius voluntatem in tempore atque æternitate. Et profectò multò nobis optatius esse debet, credere, sperare, & humiliter confidere Deo, eiusque prouidentia ac voluntati non funditus resignare, quàm de vita æterna certos securosque esse. Qui propriæ voluntati omninò renunciat verissimam habet charitatem, quæ seipsum aut priuatam aliquid non querit. Emimvero humili mente, omnibusque viribus intendere, ac desiderare voluntatem honoremque Dei, sincera charitas est, quæ omnium virtutum totiusque sanctitatis est radix & origo. Ideoque quantumuis sublimia bona operat: que exercitia peragere videamur, nos ipsos spectamus potius quàm Dei voluntatem & gloriam, fallimur. His qui in cœlesti perenni que gloria de-

Propria voluntas infernum constituit.

Oratio Deo gratissima.

Luc. 12.

gunt, diuina voluntas tam amabilis, grata & suauius est, vt si ipse supremus spiritus angelicus nosset Deum velle, seu ad honorem ac laudem Dei cedere, vt viticas vel alia zizania extirparet, hoc præ omnibus cupidissimè exequeretur. Quotquot in inferno flammis inextinguibilibus cruciatur, propria voluntate pleni, & sanctæ Dei voluntati contrarij sunt: at in cœlo omnes beati, diuinæ voluntati perfectissimè dulcissimèque sunt vniti, omnes sunt vna vita cum Deo, & vnū in voluntate Dei. Apud inferos si quis propriæ mortuus esset voluntati, in liberrimā voluntatem Dei, is vtique non arderet. Et in cœlis si quis propriæ esset voluntatis contra voluntatem Dei, is certè non beatus, sed miser & infortunatus foret.

Planè beneplacitum ac voluntatem Dei omnibus illis quæ Deus dare possit, antepone, & charius amplecti debemus. Vnde optima & præcellentissima oratio quam fundere possumus, hæc est: Domine Deus, da mihi quicquid volueris, & fac mecum secundā gratissimam voluntatem tuam. Quāuis enim iucundum sit exaudiri à Deo dum pro gratia & virtutibus oramus: multò tamen delectabilius est, potissimò se Dei beneplacito resignare, eiusque ante omnia, in omnibus, & post omnia voluntatem appetere. Nam inter omnes preces quas Christus in hoc mundo fudit, illa Deo patri acceptissima, maximeque honorifica fuit, quam imminente passione fecit, dicens: Pater non mea, sed tua voluntas fiat. Sancti homines qui vnus sunt cum Deo voluntatis, vera libertate & pace gaudent. Eos enim nihil perturbare potest, neque iactura rerum terrenarum, vel cognatorum & amicorum, neque corporis aduersa valetudo, neque ignominia, neque tribulatio, neque mors, neque purgatorium, neque dæmon, neque infernus. Nam ex vera humilitate, veroque amore, diuinæ se prorsus resignant voluntati, & non minus Dei erga se iustitiam quàm misericordiam diligunt: quæ quidem perfecta resignatio ipsos extra casus om-

nes constituit. Si igitur & nos cupimus liberam tranquillamque vitam hic degere, ac postea ad beatitudinem cœlestem peruenire, contemnamus & proculcemus in nobis propriam voluntatem ad gloriam Dei. Amen.

FINIS.

PRECVLAE ADMODVM PIAE QVIBVS ANI-
ma Fidelis in vitæ sanctitate & Dei amore plurimum crescerè, confirmarique poterit.

Initio adoratur sancta Trinitas.

E Patrem ingenitum, te Filium vnigenitum, te Spiritum sanctum paracletum vnum, omnipotentem, sempiternum, atque incommutabilem Deum, creatorem cœli & terræ, visibilemque omnium & inuisibilem, supplici mente adoro. Te veram & ineffabilem Trinitatem in personis, veram & inseparabilem. Vnitatem in substantia confiteor. Te laudo fugidam semperque tranquillam Trinitatem, vnicam Deitatem, clementissimum Dominum meum, dulcissimam spem meam, charissimum lumē meū, optatissimam requiem meam, gaudium meum, vitam meam, & omnē bonum meum. Tuæ benignissimæ pietati animam pariter & corpus meum commendo: tuæ sacratissimæ Maiestati me totum subdo, tuæque diuinæ voluntati in æternum resigno ac trado. Tibi honor & gloria in seculis seculorum. Amen.

O Pater cœlestis, pater exorabilis, domine Deus, miserere mei vilissimi peccatoris, miserere omnium. Ego in plenam emendationem, expiationem atque satisfactionem pro cunctis iniquitatibus ac negligentis meis, & pro peccatis totius mundi, & in perfectam suppletionem bonorum operum ac meritorum quæ mihi desunt, offero tibi dilectum filium tuū Iesum Chri-

Ddd 2 finis

stum, in vnione summæ illius charitatis, qua tu eum ad nos misisti, nobisque eum dedidisti Saluatorem. Offero tibi sanctissimam incarnationem, vitam, passionem & mortem illius. Offero virtutes eius præcellentissimas, & quicquid ipse pro nobis fecit ac pertulit. Offero eius labores, ærumnas, cruciatus, & sanguinem preciosum. Offero merita, beatissimæ virginis Mariæ & omnium sanctorum tuorum. Adiuua me quæso benignissime pater, per eundem filium tuum, in virtute spiritus sancti. Adesto miseris peccatoribus, eosque ad viam salutis misericorditer reuoca. Da omnibus viuus veniam & gratiam: da fidelibus defunctis requiem lucemque sempiternam. Amen.

Sanctè spiritus consolator dulcissime, qui à patre & filio ineffabiliter procedis, veni obsecro & illabere menti meæ. Repurga & emunda me ab omni peccato, animamque meam sanctifica. Laua in me quod est sordidum, riga quod est aridum, sana quod est faucium, flecte quod est rigidum, foue quod est frigidum, rege quod est deuium. Redde me verè humilem & resignatum, vt ego tibi placeam, & tu super me requiescas. O lux beatissima, lux summè amabilis, illumina me. O lux beatissima, lux summè amabilis, illumina me. O melliflua paradisi voluptas, fons purissimarum deliciarum Deus meus, tribue te mihi, atque in intimis meis ignem tui amoris vehementer accende Domine mi, doce, gubernare, & protege me in omnibus. Cōfirma spiritum meum aduersus inordinatam pusillanimitatem. Largire mihi rectam fidem, inconcussam spem, & synceram perfectamque charitatem Præsta vt tuam gratissimam voluntatem semper faciam. Amen.

Endologia Ad Iesum Prima.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, fili Dei viui, Deus altissime, qui me creasti, & secundum animam, ad tuam

diuinam imaginem atque similitudinem condidisti, capacemque æternæ beatitudinis fecisti. Da vt ego tibi Domino meo, Deo meo, & patri meo, fidelimè seruiam, peccata mea odio sancto persequar, & passionibus, afflictionibusque vitiosis in me perēptis, ad innocentiam vitæ reformer.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui cælum, terram, mare, & ea quæ cælo, terra marique continentur, meis vsibus deputasti, & omnia mihi inferuire solatioque esse voluisti. Largire quæso, vt creaturis tuis nusquam abutar: omnia quæ fecisti tuam bonitatem mihi prædicent, omnia in admirationem, cognitionem, & amorem tui me rapiant.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui me in fide catholica pietate tua natum, ab exordio vitæ misericorditer educaisti: cibum & potum, aliaque necessaria suppeditas & corpus alens atque confortans. Vtinam tu solus palato cordis mei sapias, solus interiora mea possideas. Vtinam te panem cæli vehementer esuriam, te fontem vitæ ardentem sitiam: vt post præsentis exilij terminum tuis perfectis delicijs satiari merear.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui me hætenus ab innumeris periculis animæ & corporis seruaisti atque eripuisti, & etiam ab utentem donis tuis non dereliquisti. Illustra quæso cor meum splendore gratiæ tuæ: vt ego tuam erga me pietatem, meamque erga te ingratitudinem exactè cognoscens, me deseam, mihi displiceam, tibi verò vnico creatori & redemptori meo per omnia placeam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui me in sordidissimo vitiorum sterquilinio iacentem, & iniquissimè viuentem, tanto tempore longanimiter tolerasti, reseruaisti, ad poenitentiam. Præsta, vt omnes peccatorum præteritorum sordes contritione tibi placenti, sanctisque operibus expiem: & vitæ puritatem deinceps sectans, resu-

per

per omnia æstuantissimo amore diligam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui me ab euntem in præcipitium, & iam in ipsis inferni faucibus constitutum, perire, non permisisti, sed etiam surdum ac fugientem, ad salutis viam reuocasti. Concede, vt humili deuotione posthac te sequar, tuos sanctos infunctus mente grata amplectar, omnibus rebus visibilibus corde valedicam, tibi que soli inseparabiliter adhæream.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui me vilissimum peccatorem ita semper gubernasti, ita protexisti, ita misericordiar oculo respexisti, & adhuc quotidie peccantem ita benignè sustines, beneficiisque foues, quasi ceterorum oblitus, curam mei solius gereres. Effice vt ego quoque ardentissimè te amem, omnia transitoria propter te deseram, tibi soli intendam, tuam voluntatem paratissimo animo vbique sequar & perficiam. Amen.

Endologia Ad Iesum. II.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui propter me dignatus es è regalibus sedibus, & mellifluis corde patris in hanc miseriarum vallem descendere: atque in virginis Mariæ castissimo utero de spiritu sancto concipi, incarnari, homoque fieri. Elige quæso tibi cor meum in quo habites: hoc exorna, hoc bonis spiritualibus reple, hoc totum posside. Vtinam ego te in illud humilitate profunda inuitem, ardentique charitate recipiam, & receptum teneam. Vtinam tam validis amoris vinculis tibi astringar, vt nunquam recedere, nunquam mente auctià te valeam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui virginem Mariam conceptricem tui suauissimam ad Elizabeth cognatam suam properare voluisti, & vt eam saluta-

ret, eique administraret, inspirasti: in cuius etiam Mariæ pudicissimis visceribus nouem mensibus Deus & homo delitescere non dedignatus es. Infunde mihi perfectæ humilitatis gratiam, eamque penitissimè cordi meo imprime: vt ad obsequendum & parendum semper paratus inueniar. Effice vt ipsum cor meum omnia caduca fastidiat, & te inhabitatorem ac possessorem indefinenter sentiat.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, quem virgo mater sine dolore, sine virginitatis detrimento pauperem & passibilem, in vili stabulo peperit, natumque humiliter adorauit. Vtinam tu per nouum spiritus feruorem iugiter in me renascaris, & ego totus concremer incendio tui amoris. Vtinam tu vnici cordis meis sis solatium, vnicum desiderium, vnicum gaudium: vtinam te solum quæram, te solum cogitem, te solum diligam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui in frigoris asperitate editus, panniculis inuolui, & vagiens in præsepio reclinari, maternisque vberibus infantulus lactari non recusasti. Adoro te charissimum redemptorem meum, Regem angelorum. Aue puer amabilis, Deus excelsè, Iesu suauissime. Aue princeps pacis, lux gentium, Saluator desiderabilis. Da, Domine, vt verè humilis, verè pauper spiritu coram te semper assistam. Da vt molesta quæque pro tuo nomine libenter perferam, & nihil in hoc mundo præter te amem, nihil præter te, possidere cupiam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloriam Christe, quem recens natum cælestes exercitus lætis collaudarunt præconijs, & pastores piè quæsitum & inuentum adorauerunt cum admiratione & gaudio. Dona mihi, vt in tuis laudibus & obsequijs hilaris absque tædio perseuerem: tibi mente pura, stabili, serena, & tranquilla seruiam: in te solo delecter & gaudeam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui die octavo caterorum more circuncidi, propitiusque sanguinem adhuc infans fundere, & in singulare nostri solatium IESVS appellari voluisti. Utinam me ab omni cogitatione, verbo; & opere prauo circumcisum in filiorum tuorum numerum adscribas. Tu Domine vocaris IESVS, hoc est saluator: tuum igitur est donare salutem. Depellat quæso à me omnem inordinatam pusillanimitatem recordatio istius optatissimi nominis tui: mihi que inuolabilem erga te fiduciam præstet. Eius virtute tanquam impenetrabili scuto protege me aduersus omnes insidias, omniaque molimina hostium inuisibilem.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, quem Magi si de sancta perquirentes, stella duce inuenerunt: inuentoque; procidentes humiliter munera obtulerunt, aurum, thus, & myrrham. Dona Domine ut ego cum his beatis viris te in spiritu & veritate semper quæram atque odorem: dona ut aurum rutilantis charitatis: thus fragrantis deuotionis: & myrram perfectæ mortificationis tibi iugiter offeram. Præsta ut omnes vir: saniam meam in laudem & amorem tui secundum voluntatem tuam expendam, Amen.

Endologia Ad Iesum. III.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui propter nos subdi, & ad præbendum humilitatis exemplum à matre in templum deferri, atque hostia pauperum redimi voluisti: ubi iustus Simeon & Anna prophetissa tua præsentia exhiberari, magnifice de te dederunt testimonia. Utinam interiora cordis mei nunquam vel tenuissima vanitatis aura efficiat. Utinam omnis arrogantia in me penitus deiiciatur, omnis fauoris humani appetitus extingatur, omnis propria complacentiæ pruritus deferuat. Præsta Domine ut omnem honorem fugiam, omnem gloriam detester, & cuius homini propter

te me submittam, prompteque obediam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui puerulus cum matre tenera persequutionem passus, non recusasti deportari in exilium, & fugere in Aegyptum. Largire mihi, ut inter omnes aduersitatum tempestates, inter persequutionum & calamitatum procellas ad te solum confugiam, te quæram, te inuocem, omnia de manu tua hilariter suscipiam, omnia mitissimo corde perferam & gratias agens, immobiliter tibi adhaream.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, quem in templo remanentem, pia mater tristis triduo requisit, & tandem læta inuenit in medio doctorum sedentem, illosque audientem & interrogantem. Utinam sic te mihi dones, sic communices, ut ego nunquam à te separari, nunquam beatæ familiaritatis tuæ solatio destitui valeam. Excute è corde meo omnem acediam, depelle omnem teporem tibi displicentem: da perfectam deuotionem, ardentemque pietatis sitim, quæ interiore mea ita afficiat & occupet, ut tui cultu satiari non possim.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui triginta annis incognitus latens, filius Ioseph fabri à Iudæis putari, & matris tuæ Mariæ, ipsiusque Ioseph imperio subditus esse voluisti. Gratia tua euclat quæso, & prorsus extirpet penetrabilibus interioris hominis mei omnem ambitionem & iactantiam, ut in oculis meis sim abiectus, & nesciri vilisque haberi amem, atque omnibus pro tui honore me subiciam & obtemperem.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui ad Iordanem fluuium venire, & cum ingressus à Iohanne seruo tuo baptizari non dedignatus es. Utinam me tuis meritis totum in hac vita purifices, & ab omnibus peccatis ac vitijs expeditum, tui amore desiderioque; cœlestis patriæ profusus inebries. Utinam ante animam meam egres-

gressum me tibi per omnia placentem efficias, ut hinc emigrans ilico ad te sim, te videam, te fruam, ad laudem nominis tui sempiternam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui inter feras pro nobis in deserto habitas, quadraginta diebus ac quadraginta noctibus ieiunus perdurans, atque in orationibus peruigilans, passus es te tentari à Satana: qui deuictus, angelorum ministeriis honoratus fuisti. Da ut carnem affectusque vitiosos tua gratia in me castigem, odorem & subigam. Da orationi, ceterisque exercitijs spiritualibus strenuè insistam: & gula vitio perfectè superato, diaboli insidias ac laqueos te adiuuante effugiam. Nulla quæso tentatio me inquinet, nulla à te separet: sed magis ipse tentationes me purgent, tibi que coniungant & copulent.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui poenitentiam annunciare, discipulos vocare, & ex eis duodecim singulares fidei præcones apostolos eligere voluisti, ut dispersos Dei filios colligeres. Trahe me post te, & ad te amandum cor meum potenter excita. Largire ut gratiam quam me vocasti non negligam: sed seculo; rebusque; caducis contemptis, te sequi, & tuam humilitatem atque charitatem pro meo modulo imitari paratus sim. Da ut te solum quæram, & ad te feruenti desiderio iugiter anhelem. Amen.

Endologia Ad Iesum. IIII.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui pro me afflictus fuisti incommotis, æstu, frigore, siti, fame, sudoribus & ærumnis. Præsta, ut quamlibet aduersitatem de manu alacriter excipiam, patienti que animo pro tui honore tolerem. In quauis angustia, in quauis derelictione interna, in quouis rerum euentu immobiliter in te consistam. Non me sed te: non meam sed tuam voluntatem ubique spectem & exquiram.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & ho-

nor, & gloria Christe, qui plurimos labores sustinuisti, dum te mundi saluator conuersionem animarum sitiens, pernoctabas in orationibus, fatigabaris itineribus, discurrebas de regione in regionem, de ciuitate in ciuitatem, de pago in pagum, de castello in castellum. Amor tui quæso reddat me ad bona que promptum & agilem, ut in seruitio tuo nunquam pigriter. Effice ut omnium salutem ardentissimo desiderio semper expetam, & quantum in me est promoueam: effice ut tui honorem ubique zeler, & pro illo me totum impendam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui cum hominibus diuersans, eos benignissimè consolari, eorumque; languores ac morbos multis miraculis ediris, misericorditer curare dignatus es. Dona mihi cor piuum erga omnes affectu & condolentia plenum, quo omnium afflictiones commiserer, omnium calamitates ut proprias sentiam, omnium imperfectiones equanimiter tolerem, omnium necessitatibus hilariter quantum licet subueniam. Animam meam vitiosis passionibus, prauisque cupiditatibus infectam, perfectè emunda ac sana, ut his malis absoluta liberè se sursum eleuet, & per purissimum amorem tibi adhareat.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui magno studio, ineffabileque; affectu, pacem & cœlorum regnum euangelizasti, omnium salutem exoptans, omnesque tibi aggregare cupiens, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas. Dona mihi ut aliorum saluti auidissimè inhiem, nusquam mihi malè parcam, nihil pro te recusem, zelum sancta discretionem ubique temperem.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui publicanorum ac peccatorum consortiū non refugisti, sed Matthæo, Zachæo, Mariæ Magdalene, mulieri in adulterio deprehense, ceterisque; poenitentiam agentibus benignissimam familiaritatem & presentissimam scelerum remissionem.

nem exhibuisti. Præsta, vt ego omnes pietate, charitateque lætissima amplectar, omnibus me lædentibus promptè ignoscam, omnes qui me oderunt perfectè diligam, nulli signum minus synceræ affectionis insipienter ostendam. Da mihi integram peccatorum meorum veniam: da certâ gratiæ tuæ spem, & sanctam perpetuamque erga te fiduciam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui pro me multas iniurias, multas blasphemias, multa opprobria, multos dolos, innumerasque persecutiones passus es ab illis ipsis quos beneficiis affeceris. Dona mihi cor verè innocens ac simplex, vt in inimicos meos purè amem; eorum me dullitùs commiserescam, eos piè apud me excusam, & pro malis bona rependens, perfectissima charitate ac patientia tibi placeam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui Ierosolyam adueniens, miris ac mansuetus super asinam sedisti, & inter laudes quæ tibi à turbis obuiam properantibus canebantur, fudisti lachrymas, de flens vrbs excidium, animarumque ingratarum exitium. Largire mihi intimam mei ipsius cognitionem, vt quàm indignus sim videam, meque profuè dissimè humilem & despiciam. Vtinam neque laudibus, neque fauoribus hominum vnquam oblecter, sed interioribus pœnitentiæ amorisque lachrymis vtiliter vacem. Vtinam mea ipsius incommoda tanquam aliorum præsentiam, & aliena peccata, vt propria, pio corde desicam. Amen.

Endologia Ad Iesum V.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, quem Iudas infidelis discipulus, Iudæis te persequentibus, & in mortem tuam conspirantibus, vili pecunia vendidit. Extirpa quæso è corde meo omnem rerum creaturarum malam cupidem: da vt tibi nihil vnquam præferam: da vt

charitatem inuolabilem omnibus hominibus, ac præcipuè his qui mihi molesti sunt, exhibeam. Ignosce pie redemptor, quòd tibi sæpè caduca vanaque proposuerim, & propter viles oblectationes à te me auerterim.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui Ierosolyamis Pascha cum discipulis iuxta legis præceptum manducaisti, & humilitatis, sanctæque dilectionis exemplum præbens, eorum pedes, fixis terræ genibus, abluisti, ablutos exersisti linteo. Vtinam istud tuum exemplum cor meum penetret, & omnem altitudinem atque arrogantiam in me profus deiciat. Da mihi domine profundissimam humilitatem, qua omnibus me incunctatè subternam: Da perfectam obedientiam, qua tua præcepta, vicariorum tuorum constituta diligenter obseruem: Da feruentissimam charitatem, qua omnes purè diligam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui sacramentum Eucharistiæ indicibili charitate instituisti, teque in eo nobis dedisti stupenda liberalitate, vt apud nos etiam corporaliter manere vsque ad consummationem seculi. Excita quæso in me desideria, & vehementer accende inter omnia intima mea esuriam huius venerabilis sacramenti. Da vt casto affectu, singulari humilitate, & integra cordis puritate te suscipiam, dum ad mensam illam vitalem accedo, Te modò ita ficiat, ita tui amore langueat anima mea, vt aliquando in regno tuo æternis tuis delictis perfrui mereat ad gloriam nominis tui.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui recessurus è mundo electos discipulos tuos exhortatus atque consolatus es verbis ineffabili dulcedine plenis, & eos patri commendaisti oratione ardentissima: euidenter declarans, quàm tenerè illos, nosque, qui per illos credituri eramus diligeres. Fac vt verba tua cor-

di

di meo verè sapiant, ac mel & fauum semper dulcescant. Vtinam illius ignitæ tuæ exhortationis spiritus pectori meo illabatur, quo totus in amore tui transformer. Dirige me in omnibus Domine Deus meus: vt in me & per me omni tempore fiat tua sancta voluntas.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui egressus cum discipulis trans torrentem Cedron, venisti in hortum in quo te capiendum sciebas. Vtinam ego propriam voluntatem penitus exuam, tuam verò semper sequar ac diligam. Vtinam pro tui honore fratrumque salute queuis aduersa constanti animi subeam, & etiam animam ponere non detrectem, si ita tua diuina dispositio ordinauerit.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui passionem imminente pauere: tædere, ac mœstus esse cœpisti, membrorum tuorum in te transferens imbecillitatem: vt eos ad mortis expectationem trepidantes, ista tua infirmitate, quam volens ac sumpseras, solareris & confirmares. Defensa me precor & à vitiosa tristitia, & ab inepta læritia. Præsta vt omnis mœror quem hætenus sustinui, tibi in gloriam, mihi in peccatorum remissionem cedat. Omnem dissidentiam, omnem inordinatam pusillanimitatem misericorditer à me submoue, & spiritum meum totum in te stabili ac compinge.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi & honor, & gloria Christe, qui in terram procidens patrem orasti, ei que humiliter te totum obtulisti, diceas: Pater, fiat voluntas tua. Largire mihi, vt in omni necessitate ac tribulatione per orationem ad te confugiam, & tuæ voluntati me totum liberè resignem ac tradam, nusquam aduersa indecenter subterfugiam, sed omnia tranquillo animo de tua manu suscipiam, omnia mitissimo corde propter amorem tui tolerem. Amen.

Endologia Ad Iesum VI.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui erga dilectos discipulos affectu misericordix tactus, eorum tristitiam tuo mœrori præposuisti: & oratione cui intentus eras intermissa, ad eos tertio accedens, deiectos erexisti, dormitabundusque ad orationis studium excitasti. Da vt in meis exercitijs & operibus, torporis vitium fugam: da vt mente vigili alacriter tibi seruiam, priuatæ deuotioni proximorum salutem præferam, omnibus in necessitate aliqua constitutis viscera commiserationis exhibeam, me ipsum nusquam queram, sed pro tui amore vbique deferam.

AVE dulcis Iesu, laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui in angore positus, prolixius orasti: & quum esses creator cœli & terræ, Rex regum angelorumque Dominus, angelico solatio releuari non dedignatus es. Præsta, vt in omni aduersitate & anxietate, in omni pressura & deiectione, te solum consolatorem exquiram, te adiutorem protectoremque inueniam. Vtinam in omni rerum euentu tibi prorsus fidam, me totum tuæ ordinationi submittā, totum tuæ voluntati offeram, totumque in te proiciam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui sanguineo sudore maduisti toto corpore præangustiarum multiplicitate & vehementia. Vtinam omnia interioris hominis mei membra exudent sanctas contritionis lachrymas. Vtinam dignè coram te desicam, quod hætenus tuæ erga me charitati & misericordix tam ingratus permaneo. Vtinam omnem internam externamque calamitatem tranquillo corde pro tui amore perferam & me tundi flagellarique à te piissimo patre nunquam querar, sed bona & mala de manu tua hilariter suscipiens, iugiter in te gaudeam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui proditori Iudæ cæterisque hostibus sanguinem tuum sitientibus, & mortem desiderantibus, vitrò te obtulisti capiendum.

Lar-

Largire mihi, vt aduersitates pro tui honore non refugium: sed eis alacriter occurram, eas tanquam pretiosa xenia mihi à te transmissa lætus excipiam, & humiliter fortiterque quamdiu tibi placuerit sustineam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui ipsum proditorum ludam dolose ad te accedentem non repulisti, sed benigne osculatus es: & ipsa vultus serenitate sermonisque suavitate declarans te illum diligere, blandè inuitalisti ad poenitentiam. Da vt mansuetudinem & charitatis dulcedinem omnibus inimicis meis demostrem: eis quicquid in me peccant ex corde ignoscam: eos tolerem, & sicut ordinationis tuæ ministros meaque salutis promotores diligam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui hostes tuos sacrilegas manus furibundè in te iniicere permisisti: & ab eis crudeliter ligatus, conuitia, blasphemias, iniuriasque, quibus te proteruè incessabant non vltus es, sed mansuetissime tolerasti. Vtinam tu me virtutum funiculis expeditum, dulcissimi amoris tui vinculis vndique constringas. Vtinam veræ patientiæ gratiam mihi dones, qua omnes inimicos æquanimiter feram, & quæuis aduersa absque aliqua voluntatis rebellionè sustineam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui Malcho vni ex furentibus persecutoribus tuis, auriculam à Petro discipulo præcisam restituisisti ac sanasti: vt beneficia pro iniuriis reponens, mansuetudinis pietatisque tuæ diuitias nobis patefaceres. Effice quæso, vt vindictæ cupiditas nunquam cor meum subeat: & largire, vt erga proximos etiam lædentes affectum intimæ commiserationis perfectissimamque charitatis semper geram.

Endologia Ad Iesum VII.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui discipulis & amicis tuis profugientibus, dereliquentibus, solus inter manus iniquorum hominum, tanquam agnus mansuetissimus inter dentes luporum

furentium, remansisti. Confirma nimiam infirmitatem meam, & stabili nimiam instabilitatem meam validissimo gratiæ tuæ fulcimento: & me tibi charitatis nexu ita coniunge, vt neque velim neque possim vnquam à te recedere aut separari.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui te vincitum tanquam maleficum & latronem armatam manu ad Annam perducere, atque coram eo sisti passus es. O ineffabilem mansuetudinem redemptoris mei. Ecce dum caperis, dum traheris, dum impelleris, nihil quæreris, nihil obmurmuratur, nihil obliuiscaris, sed tacitus dum centes sequeris, iubentibus obedis, affligentes toleras. Effice Domine, vt ista virtutum tuarum exempla in me relicteant, ad gloriam nominis tui sempiternam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, Rex coeli & terræ, qui humiliter tanquam vilis & abiectus hominibus ante tumidum pontificem stans, diram alapam ab impio eius ministro impactam modestissime tulisti. Comprime quæso in me omnes iræ ac furoris impetus, obtunde omnes indignationis stimulos, & omnem vlciscendi cupidinem extingue: vt iniuriis læssus, non perturbetur, non contendant, non tumultuet, sed omnia æquo animo sustinens, etiam pro malis bona rependam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui te colligatum ad Caipham ignominiosè duci permisisti, vt nos à mortis æternæ obligatione absolutos, veræ libertati restitueres. Effice me paratissimum ad omne opprobrium, omnemque contemptum pro tuo nomine sustinendum. Dona vt inter ipsas irrisiones & contumelias tibi corde integro gratias agam, atque ex illis in tui amore proficiam, & crescam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui ter à Petro Apostolorum tuorum principe abnegatus, eundem benigne, clementer respexisti, & ad facti poenitentiam ac sancta lamenta prouocasti.

Vti.

Vtinam tu me quoque amabili illo misericordiæ tuæ oculo intuearis, vt iustis poenitentiae lacrymis peccata præterita desteam, & defendenda posthac non committam. Vtinam neque verbo, neque facto vnquam in tuam bonitatem iniurius inueniar.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui ante pontificem & seniores populi Iudaici vultu placido humilique aspectu stans, non recusasti falso accusari, & iniurias diuersas perperit. Largire mihi, vt nunquam falsa pronunciam, memini calumniam, sed calumnias irrogatas magna cordis tranquillitate feram: & omnia aduersa tibi committens, gratiam, consolationemque tuam in silentio semper expectem.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui dum à Caipha pontifice per nomen ei adiuratus veritatem profitereris, asserens te esse ei filium, ab ipso eodem atque à ceteris astantibus tanquam blasphemus haberi non dedignatus es. Vtinam ego tui offensionem & contemptum prorsus execrer, tui verò honorem & gloriam ardentissime sitiã. Vtinam in omni loco presentiam diuinitatis maiestatisque tuæ reuerer, te cogitem, te colam, te laudem ac super omnia diligam. Amen.

Endologia Ad Iesum VIII.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui ab impijs Iudæis reus mortis proclamatus, & sine causa damnatus fuisti, vt iniuriam tui condemnatione nos à crimine reatu quo iuste tenebamur absolueres. Da vt sinistras temerariasque suspiciones rejiciam, aliorum iniquas obloquutiones peruersaque de me iudicia citra aliquam cordis amaritudinem feram, & vbique tranquillam charitatem tuam gratia adiuuante retineam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui pro me factus opprobrium hominum & obiectio plebis, sacratissimam faciem tuam in quam desiderant angeli prospice-

re, à foeditate sputorum non auertisti. Concede vt imiter mansuetudinem & patientiam tuam. Non sinas animam meam vitijs inquinari, sed eam serua tibi immaculatam: vt ipsa post huius vitæ tenebras, æternam tuam claritatem tota munda contemplari mereatur.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui a lapidibus crudelissime cædi, & diuersis contumelijs atque improperijs indignissime pro me affici dignatus es. Da quæso, vt despici, vilis haberi, & quibuslibet iniurijs secundum tuam permissionem exercitari nunquam recusem. Concede vt ad quæuis molesta pro tui honore perferenda sim paratissimus: & hominibus: sed de manu paterne pietatis tuæ suscipiam, in omnibus gratias agam, in omnibus me ipsum tibi prorsus committam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui te subannari, & vultum tuum amabilem (quem aspiceret summa foelicitas est) in maius tui ludibrium velari permisisti. Præsta vt remoto velamine ignorantiae, implear agnitione voluntatis tuæ. Imprime cordi meo iugem tui memoriam. Largire vt in omni loco te presentem sentiam, te diligam, & quod tibi acceptum est, semper faciam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui per totam noctem diuersis modis pro me illusus & afflictus à Iudæis fuisti. Scis Dominè quam mihi difficile sit vel minima perperit, scis quam nulla sit virtus mea, quam voluntas pigra, desiderium frigidum: adiuua igitur infirmitatem meam misericorditer; & effice, vt ad nullius aduersitatis occursum indignè collabar aut deficiam. Da vt propter mala illata tranquillitatem animi non perdam, contumelijs iniustis non permouear, sed gratias agens, omnia tibi in laudem æternam offeram.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui te ludibrijs cumulatum & vincitum, ad Pilati iudicis prophanum tribunal duci, eiusque conspectibus cum opprobrio sisti

passus

passus es, ipse iudex viuorum & mortuorum. Largire mihi, vt potestatis à te ordinatis, ac maioribus subditus sim, æqualibus paream, omnes honorem & diligam. Da vt aliena de me iudicia non expauescam: sed ea parato animo excipiam, patienterque sustineam. Sequar te quæso nō solum dum læta & prospera blanditur, sed etiam dum tristia & aspera premunt.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, Rex coeli & terræ, qui attestatus es regnum tuum non esse ex hoc mundo, vt corda nostra ab amore præsentis seculi tua ista professione auerteres. Effice precor, vt rebus terrenis atque caducis affectu perfectè valedicam. Nihil eorum quæ pereunt cor meum desideret, nihil inutiliter amer: sed te solum verum æternumque bonum diligat, te iugiter suspiret, tibi inseparabiliter adhæreat.

Endologia Ad Iesum IX.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui coram Pilato stans, ad iniquas Iudæorum accusationes & calumnias humiliter tacuisti: tanquam agnus mansuetus non aperiens os tuum, neque contradicens his qui erimina falsò intendebāt. Præsta mihi Domine, vt nunquam perturber aliorum obtrectationibus: sed tacendo omnes iniurias superem. Largire perfectam humilitatis gratiam, qua neq; laudari appetam, que contemni renuam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, agne sine macula, in quem impij Pharisei & Scribæ pertinaci odio sæuiebant. Licet enim in te Pilatus nullam mortis causam se inuenire testaretur, placari tamen illi noluerunt, quo minus necem tuam expeterent. Da mihi tuam imitari innocentiam ac patientiam: vt & benè viuam & bene viuendo malè audiens, reiecta omni indignatione, tranquillus in te permaneam, tibiq; in aduersis gratias agam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui summa cum ignominia & magno populi strepitu tanquam facinorosus latro de tribu-

nali ad tribunal, de Pilato ad Herodē per mediū vrbis pertractus fuisti. Concede mihi nullis inimicorum iniuriis frangi, nullis contumeliis exacerbari, nullo meo contempu vitiosè erubescere, sed omnia modeste excipere, omnia pro tui honore silendo tolerare, vt in patientia mea, te adiuuante, possideam animam meam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui multis vanis sermonibus ab Herode interrogatus, diuersisque modis à pontificibus sacerdotum & Scribis falsò accusatus, humiliter atque opportunè tacuisti. Da mihi linguę continentiam tibi placentem: non permittas me vitiosa proloqui, non permittas ineptis fabulis occupari: sed præsta, vt quæ recta, vtilia, honestaq; sunt, pro tua voluntate proferam, vitium maledicentię perhorrescam: de omnibus bene loqui, recteque sentire amem.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui ineptam Herodis cupiditatem silētio tuo damnans, noluisti signo aliquo edito curiosos illius oculos absque salutis fructu oblectare, & docuisti nos ostentationem coram magnatib; vitare. Infunde cordi meo spiritum profundę humilitatis: mortifica & extingue in me omnē vanā glorię pruritum. Da vt nihil vnquam ad captandam laudem humanā faciam: sed vbique gloriam sanctissimi nominis tui purè spectem, vbique verè pau-per spiritu coram te appaream.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui ab Herode totoq; eius exercitu sperni, & veste alba vt amens ac delirus indui, subsannariq; non dedignatus es. Da Domine, vt potius eligam tecum abiectus esse, quam cum mundo gloriosus: dignius & melius existimem opprobrium sustinere pro tui amore, quam florere vano seculi honore. Da vt propria iniquitate, propriaque indignitate prorsus agnita mihi ipsi vilescam, me despiciam, arguam, & deseam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui veste ridicula amicus, ab Herode ad Pilatum cum oppro-

opprobrio reductus fuisti: inimicis tuis per omnia obtemperans, & ad illorum arbitrium progrediens ac regrediens. Largire quæso, vt mei contemptum non horream, obedire etiam his qui me lædunt non recusem. Da vt ad omnia quæ mundi sunt, veluti stupidus factus, te solum sentiam, te solum sapiam, te solum diligam. Tu solus sis honor meus, pulchritudo mea, amor meus, gaudium meum, & gloria mea, Amen.

Endologia Ad Iesum X.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui cum insigni latrone Barraba compositus, iniquior, morteque dignior illo iudicatus fuisti. Dimittitur homicida, & tu author vitæ ad mortem ab inuidis Iudæis postularis. Tu igitur lapis ille viuus ab hominibus quidem reprobarus, à Deo verò electus. Vtinam tibi nihil præferam, & pro nulla re te commutem. Vtinam omnia sicut stercora arbitrer, vt te lucrificiam. Concede Domine, vt iniquitatis labes nunquā animum meum inficiat: & effice vt in te viuo lapide superstruar, in te confirm, in te salutem inueniam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui in prætorio nudatus, & ad columnam ligatus, sacratissimam virgineamque carnem tuam durissimis flagris conscindi passus es, vt liuoribus tuis nostra sanares vulnera. Amabilis Iesu, ego te plagis confectum eligo in sponsum animæ meæ: desiderans igne suavissimi amoris tui accendi & concremari. Nuda quæso cor meum ab omni cogitatione indigna: exue me veterem hominem cum actibus suis, & indue nouū hominem, qui secundum Deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis. Præsta vt ego nunc flagella paternę correctionis tuę tam patienter feram, vt post huius vitæ terminum merear illicò tecum gaudere, teq; in æternum laudare & glorificare.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & ho-

nor, & gloria Christe, quem verberum vibicibus totum liuidum atque cruentum, milites ineffabilibus iniurijs, contumelijsque affecerunt. Te enim Regem glorię chlamyde cocinea ad maius improprium vestierunt, tuo diuino vertici coronam à spinis contextam impesserunt, tibi arundinem vice sceptri, in manus dederunt, & genu flexo, nugatoriè te salutarunt, dicentes: Aue Rex Iudæorum. Infige quæso cordi meo iugem passionis tuę memoriam. Vulnera me charitatis tuæ aculeis, punge miserationum tuarum stimulis. Da vt te solum diligam, tibi soli intendam, & adhæream. Nulla tribulatio, nulla persecutio, nullus cruciatus me à te separet: nunquā pudeat me tecum contemni, ac subsannari.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui pro me arundine verberari, alapis cædi, sputis illini, & omni ludibrij genere affici non recuast. Rogo te per vulnera tua, per sanguinem tuum, per opprobria, omnemque dolorem tuum, vt me totum atque omnia quæ circa me sunt possideas, regas, & in laudem tui sempiternam conuertas. Da vt ego me perfectè abnegem: effice vt læta & tristia, prospera & aduersa, æquali mente de manu tua hilariter suscipiam, & mundo mihiq; mortuus, tibi soli viuam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui consputus, confectus, plagis deformatus, vincus, torusque miserabilis, in sania plebi cōspiciendus foras productus es: gestans coronam, spineam, & vestimentum purpureum: Dona mihi, vt omnem ambitionem, omnem mūdā pompā & vanitatis ostentationem, omnem sæculi honorem animo penitus conculcem, conspuam atque abominer: & per profundam humilitatem, verumque me ipsius contemptum, ad supernā beatitudinis gloriam indefinenter curram.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui à Præsidente Pilato pronuntiatus innocens, audire
Ecc non

non recusasti furibundas Iudæorum succlamationes, quibus petebant ut crucifigereris. Concede ut innocenter viuam, & propter aliorum in me maleuolentiam non perturber. Largire mihi hanc gratiam, ut neque ego alijs obtrectem, neque eos qui alijs obtrectant libenter audiam: sed de omnibus (quantum fieri potest) bene sentiam, omnium defectus cum pia commiseratione tolerem, omnes sincero amore prosequar.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui te ignominiosissimæ morti crucis eorum populo iniuste adiudicari passus es, ut nos ab æternæ mortis sententia liberares. Præsta ut nunquam alios temere iudicem, nunquam alicui male velim, nunquam aliquem lædam. Da ut per gloriam & ignominiam, per infamiam & bonam famam te sequar, tibi feruiam, tui honorem quæram, magis que eligam tecum manendo aduersis excerci, quam à te recedendo commo. dishuius vitæ perfrui. Amen.

Endologia Ad Iesum XI.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui voluntati persequentium te traditus, magnum cruciatum pertulisti ex chlamidis purpureæ (quæ tuis plagis adhærebant) depositione, & vestimentorum tuorum resumptione. Concede mihi, ut postquam vestimentum corporis deposuero, stola perfectæ claritatis indutus, tuisque meritis ornatus appaream, & tanquam filius adoprius in celestem illam hæreditatem tuam misericordia introducear.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui inter multa opprobria, multaque iniurias crucem tuam sacris ac laceris humeris tuis cum ingenti dolore probauulasti, & fessus atque anhelus nimium laborasti sub onere. Da mihi crucem propriæ abnegationis ardenti deuotione amplecti, & virtutum tuarum exëpla, feruentissima charitate imitari, teque usque ad mortem humiliter sequi.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui in miserabi-

li illo itinere quo pergebas ad supplicium, mulieres super te plorantes benigne monuisti, ut super seipsas & filios suos starent. Da mihi stertum tibi placentem, quo peccata mea & ingratitude propriam digne luceam: da piæ commiserationis sancti amoris lachrymas, quæ cor meum durum resoluant, & tibi gratum efficiant. Præsta ut ardentissimo tui desiderio succensus, omnia extra te fastidiam, te solum amem, in te solo requiescam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui eductus cum duobus latronibus, non recusasti impelli, premi, accelerari, aliisque varijs modis affligi. Trahe me post te, & sequar te alacriter. Largire ut me ipsum propter te prorsus abnegem, relinquam & egrediar. Præsta ut te solum sentiam, in te solo afflictio redemptore meo gaudeam. Da mihi te diligere, amoris vicem reddere, ardentem te requirere, & tibi soli viuere.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui pondere crucis fractus humeros, tandem lassus peruenisti ad locum supplicij: vbi etiã tibi exhausto vinu felle permixtum oblatum fuit. Utinam gulæ irritameta, & carnis concupiscetias in me extinguas, faciasque ut impuræ & illicitæ delectationi nunquam consentiam, sed ad gloriam nominis tui cibum potumque sobrie sumam: te solum esuriam, te solum sitiam, in te solo delecter & exultem.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui in loco Caluarie, spectante populo nudari, & plagis vestium detractioe renouatis, acerbissimum dolorem pro me sustinere non dedignatus es. Concede mihi diligere spiritus paupertatem, & inopia rerum nunquam perturbari. Præsta ut qualibet necessitates ærumnasque huius vitæ equanimiter pro tuo nomine tolerem. Nuda cor meum ab omni imagine affectioneque absurda: & sanctum propositum, pia desideria, castumque tui amorem in me quotidie renoua.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui nudus in ligno

ligno crucis dirè extendi, & solutis sacratissimorum membrorum tuorum compagibus, clavis eidem cruci crudeliter affigi non recusasti. Ita passus es delicatas manus tuas, & incontaminatos pedes tuos grauissimè vulnerari propter me. Largire mihi, domine, ut fidei, grataque mente recolam istam ineffabilem charitatem tuam, qui brachia sponte expandisti, sponte manus fodiendas & pedes terebrandos obtulisti. Eia domine, dilata & extende cor meum perfecta tui dilectione: perfode, tibi que affige illud dulcissimo amoris tui clauo, omnes sensus meos, omnesque cogitationes & affectiones meas in te vno conclude. Amen.

Endologia Ad Iesum XII.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui in ignominioso crucis stipite tribus horis transaxis manibus ac pedibus peperdisti: & precioso sanguine largiter fusisti, ineffabilem sanctorum artuum tuorum cruciatum spontaneus tolerasti. Sustolle precor in crucis tuæ lignum miseram animam meam humi iacentem: & eam vitiosarum cupiditatum fece depurgatam, tui desiderio, amoreque celestis patriæ vehementer accende. O sanguinem salutiferum, o sanguinem viuificum. Utinam Domine mi, utinam me isto pretioso sanguine ablutum, prorsus sanes atque purifices: utinam illum in perfectam iniquitatem mearum satisfactionem patri offeras. Da precor ut ardenti affectu interior homo meus excipiat atque lambat eiusdem beati cruoris tui vitales guttas, & verè gustet, quam suavis sit spiritus tuus.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui medius inter duos facinorosos latrones in cruce pendens, cum iniquis deputatus fuisti: ut incomprehensibili tua humilitate ac patientia, nostram corrigeres simulque expiaret impatentem superbiam. Erige quæso spiritum meum sursum: ut ego è sublimi cuncta transitoria despiciens, ac solum Deum

meum pro me crucifixum admirer, te solum amem, ad te anhelem, te cogitem, de te loquar, te somniem, te faciam, in te me oblectem, & extra te consolationem recipere penitus renuam.

AVE dulcis Iesu, laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui tam bonus fuisti etiam pessimis, ut pro illis ipsis qui te crucifigebant, patrem obsecreres, dicens, Pater, dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt. Da mihi quæso veræ mansuetudinis & patientiæ gratiam, qua ego iuxta præceptum pariter & exemplum tuum inimicos diligam, his qui me oderunt benefaciam, pro illis qui me lædunt ac persequuntur, humiles preces coram te fundam, eorum commiserescam, eisque ex animo ignoscam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi & honor & gloria Christe, qui cruci tuæ titulum triplici lingua descriptum tantam victoriæ trophæum affigi voluisti, ut eo conspecto, strenuè aduersus hostes inuisibiles dimicarem. Protege me sub isto titulo ab omnibus diaboli insidijs ac dolis. Doce me sub isto titulo quasuis tentationes euincere, cunctaque vitia prosternere, ut illis per gratiam tuam superatis, te liberè laudem & glorificem.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, cuius vestimenta inter se partiti milites, tunicam que inconfutilis erat, vnitatemque Ecclesiæ catholica designabat, te ordinante reliquerunt in scissam. Illabatur quæso cordi meo pacis spiritus, hoc inhabitet, hoc possideat: ut fratrum concordiam vitio meo nunquam scindam, aut perturbem, sed scissa reparare & turbata ad tranquillitatem reuocare semper studeam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, cui incomprehensibiles cruciatus, ineffabilesque angustias in ara crucis tolerant, Iudæi procaciter insultarunt, diuersas blasphemias impio ore vomentes. Da Domine, ut ego memor humilitatis, patientiæ, mansuetudinisque tuæ, dolores, opprobria, persequutiones, infamiam

& mei contemptum patienter feram: ac tecum in cruce ad finem vsque perdurem. Nullus tentationum impetus, nulla aduersitatum procella, nullus contumeliarū turbo me à sancto proposito deiiciat: non mors, non vita, nō instantia, non futura, non creatura aliqua me à tui dilectione separet.

A V E dulcis Iesu, laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui alterum latronem conuicta in te dicentem tolerasti, alteri suam iniustitiam humiliter agnoscenti, teque Deum & regem pia fide confitentem, paradisi gloriam, benignissimè es pollicitus. Respice me, quæso illis meritoria oculis, quos in latronem malorum suorum, poenitentem deflexisti. Vtinam, adiuvante tua gratia, vitam tam innocentem agam, tam fideliter tibi seruiam, tam castè te diligam: vt in ipsius vitæ meæ termino, abs te pijsimo redemptore, vocem illam optatissimam audire merear: Hodie mecum eris in paradiso. Amen.

Endologia Ad Iesum XIII.

A V E dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui de cruce intuitus matrem tuam dulcissimā moerore & lachrymis plenam, eius dolorem medullitus miseratus es, & eam discipulo Ioanni, rursumque Ioannem & in Ioanne nos omnes eidem matri tuæ commendasti. Concede mihi illā castissimo ardentissimoque amore diligere & colere: vt ego eam habens pro matre, ab ipsa quoque pro filio agnosci merear. Da vt eam in omni necessitate, & præcipuè in hora mortis meæ præsentem auxiliatricem inueniam.

A V E dulcis Iesu, Laus tibi & honor & gloria Christe, qui vulneribus hiantibus, & capite spinis obsito in cruce miserabiliter pendens, omni solatio te destitutum fuisse, professus es. Præsta, vt in omnibus aduersitatibus, tentationibus, atque derelictionibus, plena fide ad te patrem pijsimum semper confugiam: & de me penitus dissiidens, in te solo sperem, tibi que

me totū resignem, & credam. Saucia interiora animæ meæ memoria vulnèrum tuorum: inscribe atque imprime illa cordi meo, & mentem meam tuo sanguine profusus inebria, vt tibi soli intendam, te solum quæram, te inueniam, te teneam, te possideam.

A V E dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui exhausto corpore exanguis in cruce anhelans, vehementissima siti cruciabar, & nostræ salutis ineffabili desiderio aestuabas. Da mihi honorem tui, animarūque salutem ardentissimè sitire, & me totum pro illis iuxta voluntatem tuā hilariter impendere. Da vt nullo rerum transeuntium amore tenear, nusquam creaturis hæream, ea quæ amanda sunt rerum transeuntium amore tenear, nusquam creaturis hæream, ea quæ amanda sunt in te solo amem, te verò super omnia toto affectu diligam, & in te solo quiescam.

A V E dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui spongiam aceto imbutam tibi sub mortem sitiendi porrigi voluisti: vt eo gustato, pro nostra satisfaceres in gluuie, & paupertatis exemplum relinqueres. Da mihi gratiam, qua illicitas voluptates atque delicias asperner, & omnem cibi potusque excessum semper euitem, atque his quæ pro corpusculi fulcimentum largiris, moderate vtar, ac gratias agam. Expurga palatum cordis mei, vt quicquid tibi placet, mihi sapiat, quicquid verò tibi displicet, etiam mihi amarescat.

A V E dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, generis humani amantissimè, qui opus nostræ redemptionis ritè consummans, hostiam sanctam pro peccatis omnium in ara crucis obtulisti. Esto quæso cogitationum, loquutionum, actionumque mearum vnicus scopus: vt in omnibus recta ac simplici intentione honorem tui quæram, & nihil extra te concupiscam. Præsta, vt in tuo seruitio nunquam tepefiam, nunquam deficiam: sed innouato in me spiritus feruore, indies magis ac magis ad te laudandū atque amandum accendat.

A V E

A V E dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui mortem spontè suscepisti, quādo patri te commendans, inclinato venerando capite emisisti spiritum. Ita videlicet animam ponendo pro ouibus tuis, bonum pastorem te esse declarasti. Mortuus es dignigenite Dei, mortuus es dilecte mi, vt ego viuerem in æternum. O quāta spes, quanta fiducia mihi reposita est in morte tua; & sanguine tuo? Glorifico te & gratias ago tibi vt possum. Dona mihi vitis & prauis concupiscentijs perfecte mori, tibi soli viuere, te solum sentire & intelligere vt gratia tua, sanctaque charitate decenter ornatus, mox post huius vitæ terminum ad te veram paradisi perueniam. Bone Iesu, propter amarā passionem & mortem tuam, da viuis veniam & gratiam, da fidelibus defunctis requiem, lucemque sempiternam.

A V E dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, in cuius morte Sol lumen suum subduxit, velum templi scissum est, terra concussa tremuit, petraë dissilierunt, & monumenta a perra sunt. Nunquam quæso radij gratiæ tuæ me destituant, o Sol iustitiæ Deus meus, sed iugiter illustrent penetralia mentis meæ, vt tibi lætus seruiam. Velum hypocriteos à me profusus detrahe, terram animæ meæ salutaris poenitentia concute, cor lapideū scinde: vt ego interius totus innouatus, peritura omnia contemnā, & amem cœlestia. Amen.

Endologia Ad Iesum XIII.

A V E dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui latus tuum sanctissimum militis lancea perforasti, sanguinemque & aquam nobis ex eo propinare voluisti: vt animas nostras ablueres & viuificares. Voluisti charissimè mi, mellissimum cor tuum vulnerari propter me. Vtinam cor meum lancea amoris tui profundissimè faucies, illudique sacratissimo cordi tuo vnias, ita vt aliud non possim velle quam quod tu vis: Intruduc Do-

mine, introduc animam meam per vulnus lateris tui, ad arcanum charitatis tuæ, in gazophylatium diuinitatis tuæ, vt te Deum meum pro me crucifixum & mortuum lætus glorificem, atque aliarum rerum visibilium formis è memoria mea deletis, tibi liberè intendam. En saluto deuotione qua possum quinq; præcipua vulnera tua. Saluete, saluete rosæ, fulgentes, & mellissuæ plagæ redemptoris mei, Regis mei? Saluete præclara sigilla reconciliationis & salutis meæ. Peto, vt in vobis commorer & delitefiam, atque ita ab omni malo securus sim.

A V E dulcis Iesu, Laus tibi & honor & gloria Christe, qui magno amicorum tuorum lætu de cruce depositus, aromaticis vnguentis oblini, sūdōne inuolui, alienoq; sepulchro condi voluisti. Omnes quæso sensus meos, omnesque vires & affectiones meas in te sepeli: vt ego per efficacem amorem tibi coniunctus, reddar ad ad omnia alia veluti stupidus, te solum sciam & sentiam vnicum redemptorem animæ meæ, vnicum bonum meum.

A V E dulcis Iesu, laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui diaboli potestate contrita, potenter amanterque ad inferos secundum animam descens, patres ibi detentos tua præsentia exhilarasti, & eos ad amœna paradisi tempe, claramque Dei visionem transtulisti. Descendat nunc oro passionis sanguinisque tui virtus in Purgatorium, super animas meorum parētum, propinquorum, familiarum, benefactorum, & omnium fidelium defunctorum: vt à poenis ob soluta, recipiantur in sinum pacis æternæ.

A V E dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui victor è clauso sigillatoque sepulchro prodicens, nobili triumpho resurrexisti à mortuis: & claritate serenissimi vultus tui reddita, amicos tuos nouo perfudisti gaudio. Da Domine vt ego à vitiis veteris conuersationis resurgēs, in nouitate vitæ ambulem, & quæ sursum sunt quæram, quæ sursum sunt sapiam, non quæ super terram: vt quum

Ecc 3 tu

tu apparueris vita mea, ego quoque tecum appaream in gloria.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui expleto à resurrectione tua quadraginta dierum numero, coram discipulis tuis gloriosus ascendisti in cœlum: vbi sedes ad dexteram patris benedictus in sæcula. Vtinam anima mea tui amore semper langueat, mundana omnia fastidiat, æterna attendat, ad te anhelet, te esuriat & sitiatur. Vtinam nihil me afficiat, nihil exhilaret præter te ò domine Deus meus.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui electis discipulis tuis vnanimiter in oratione persecuerantibus, dedisti sanctum spiritum: eosque ad docendum gentes in vniuersum orbem misisti, Emunda quæso interiora cordis mei: da mihi veram mentis puritatem & stabilitatem, vt ipse paracletus gratum habitaculum in anima mea inueniens, vberioribus gratiæ suæ donis me exornet, me consoletur, me confirmet me impoffideat.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui in nouissimo die iudex adueniens, reddes vnicuique iuxta opera sua, aut præmium aut supplicium. Pijssime domine Deus meus, concede mihi cursum miseræ huius vitæ ita innocenter secundum tuam voluntatem peragere, vt anima mea de corporis ergastulo egrediens, meritis virtutibusque tuis vestita, à te misericorditer recipiatur in cœlum: vbi cum omnibus sanctis tuis & laudet & benedicat in æternum. Amen.

Endologia Ad Iesum XV.

Dulcis Iesu, ego heu per omne tempus vitæ meæ grauiter te offendi, tibi ingratus esse nunquam destiti: gratiam tuam multis modis impediens, & veteribus delictis noua semper adiiciens. Multa quidem & magna nimis sunt scelera meæ: sed misericordia tua infinita atque immensa est: fateor, prorsus indignus sum filij nomine, veruntamen te patrem meum esse agnosco. Tu es verus pater meus:

tu es tota fiducia mea: tu es fons misericordiæ, qui sordidos confugientes ad te, non repellis, sed abluis. Ecce ò suauis refugium meum, ecce ego omnium creaturarum tuarum peripse. ma venio ad te: nihil mecum adferens præter peccatorum sarcinas. Humiliter procido ad pedes pietatis tuæ: humiliter imploro tuam misericordiam: ignosce mihi obsecro ò spes mea certissima, & salua ma propter nomen tuum. Credo enim nulla delicta tam graua & enormia esse, quæ meritis sanctissimæ passionis tuæ expiari non possint.

Dulcis Iesu, ergo in remissionem omnium peccatorum meorum offero tibi stupendam illam charitatem, qua tu Deus æternæ maiestatis, homo passibilis pro nobis fieri, & plusquam triginta annis inter multiplices labores, ærumnas, atque persecutiones fatigari non dedignatus es. Offero illum mœrorem, illum sanguineum sudorem, illas angustias, quibus in horrore affictus fuisti, quando patrem fixis terræ genibus orabas. Offero summum illud patiendi desiderium, quo flagrabas, quando te ipsum inimicis tuis vltro obtulisti capiendum. Offero vincula, verbera, impropria, contumelia, blasphemias, alapas, colaphos, sputa, atque alia genera iniuriarum, quas in domo Annæ & domo Caiphæ per totam noctem passus fuisti. Hæc tibi offero gratias agens, rogansque immensam pietatem tuam, vt horum meritis animam meam plene purifices, & ad vitam æternam perducas.

Dulcis Iesu, ego pro vniuersis iniquitatibus meis, offero tibi inaudita illam ignominiam, quam sustinuiisti, quando casus, consputus, ac vincus, mane ducebaris ad Pilatum, deinde à Pilato ad Herodem, rursumque ab Herode ad Pilatum. Offero illud sanctum silentium, quo humiliter tacuisti ad illatas contumelias & iniurias. Offero contemptum tui & ridiculæ vestis probrum, quo ab Herode affectus fuisti. Offero acerbissimam illam poenam quam perpeffus es, quæ ad columnam ligatus dirè flagellabaris.

Offe.

Offero ipforum flagrorum sulcos, & purpurei sanguinis riuulos, è sanctissimis membris tuis vndique profilientes. Hæc tibi offero gratias agens, rogansque immensam pietatem tuam, vt horum meritis animam meam plene purifices, & ad vitam æternam perducas.

Dulcis Iesu, ego pro vniuersis delictis meis offero tibi ineffabilem illam humilitatem ac patientiam, quam exhibuisti, quædo veste coccinea ad maius ludibrium indurus, spinis coronabaris, nugatoriè salutabaris, impiè conspuebaris, alapis & arundine cædebaris, ante tribunal statuebaris, iniuste damnabaris demumque ad Caluariæ locum crucem propriam baiulans, ignominiose protrahebaris. Offero dolendam illam sanctissimi corporis tui fatigationem, & laboriosorum pedum tuorum gressus, atque humerosorum tuorum gratissimam pressuram. Offero sudores, sitim, & cætera omnia quæ mitissimo promptissimoque corde mei causa tunc pertulisti. Hæc tibi offero, gratias agens, rogansque immensam pietatem tuam, vt horum meritis, animam meam plene purifices, & ad vitam æternam perducas.

Dulcis Iesu, ego pro vniuersis sceleribus meis, offero tibi atrocissimos illos dolores quos passus es, quando sanctissimi corporis tui vulnera vestimentorum detractione innouabantur, quando manus & pedes cruci affigebantur, quando membrorum tuorum compages soluebantur, quando preciosus sanguis tuus è vulneribus sa cris, velut è fontibus largiter profluens fundebantur. Offero singulas rosei illius sanguinis guttas. Offero inexplicabilem mansuetudinem atque benignitatem tuam, qua iniquorum tibi insultantium proteruiam patientissimè tolerasti, & in super pro eis patrem orasti. Hæc tibi offero gratias agens, rogansque immensam pietatem tuam, vt horum meritis, animam meam plene purifices, & ad vitam æternam perducas.

Dulcis Iesu, ego pro vniuersis culpis, vanitatibus, negligentis & distractionibus meis, offero tibi incompre-

hensibiles illos cruciatus quos pertulisti, quando angustiis totus expositus, & omni consolatione destitutus, miserabiliter, in cruce pendebas mediis interpatrones, & quando vehementissima siti æstuans, felle atque aceto potabaris. Offero summam illam charitatem, qua tu caput venerandum inclinans, pro nobis emisisti spiritum. Offero preciosum illum sanguinem, & salutiferam illam aquam, quæ de latere tuo lancea confosso effluerunt. Hæc tibi offero gratias agens, rogansque immensam pietatem tuam, vt horum meritis animam plene purifices, & ad vitam æternam perducas.

Dulcis Iesu, ego in perfectam remissionem omnium offensarum, quas in te quouis modo per omne tempus vitæ meæ admisi, offero tibi omnia redemptionis nostræ mysteria quæ peregisti. Offero incarnationem, natiuitatem, conuersationem, passionem ac mortem tuam. Offero quicquid in gloriosissima genitrice tua virgine Maria & cæteris sanctis vnquam tibi placuerit. Eia suauissimè Iesu, satisfaciat quæso pro peccatis meis coram patre tuo summa innocentia tua. Totam vitam meam nimis indignam ac sceleratam, purissima sindone meritorum tuorum inuolue: vt mea quæ immunda sunt, tuis copulata mundentur, & mea quæ imperfecta sunt, tuis vnita perficiantur: atque ita & presentis vita durante, tibi placeam & cursu huius miseræ peregrinationis confecto, mox ad te qui es salus æterna perueniam. Amen.

SEQVENTES ENDOLOGIAE DIVINVM AMOREM spirantes, animam humilem Deo suauiter coniungunt.

Endologia Ad Iesum XVI.

Dilecte mi Iesu, dulcis redemptor, abluere quæso animam meam sanguine tuo precioso, & omnia peccata mea dele. Extingue & mortifica.

tifica in me quicquid tibi displicet: desiderio enim tibi placere, ac te diligere toto corde, tota anima, tota virtute. Exorna me meritis & virtutibus sanctæ humanitatis tuæ. Crea in cor mundum, & spiritum rectum innoua in visceribus meis. Da mihi mentem tranquillam, & ad similitudinem cœli claram ac limpida. Excita in me castæ dilectionis ardorem. Perflet a reolam animæ meæ aura cœlestis: vt torporis gelu resoluta, fluant in ea aromata gratiæ tuæ.

O amabilis abyssus, Deus meus & gaudium meum Iesu, ô lux antiqua, lux pulchritudinis immensæ, illustra animam meam inenarrabili serenitate tuæ splendore. Illucesce mihi anhelanti ad te, ne tenebræ mortis me comprehendant. Ecce domine, ecce ego totis cordis mei medullis cupio diligere te: adiuna infirmitatem meam, & dona vt experiar mellifluæ charitatis suaues influxus. Accende & penitus concrema me igne amoris tui.

Domine mi, adoro te, veneror te, laudo te, glorifico te quibus possum modis. Tu enim es cœlorum amœnitas, & cœlorum pulchritudo, tu saporum dulcior, & odorum fragrantia, tu sonorum suauitas, & intimorum amplexum ineffabilis iucunditas. Tu es totus serenus, totus floridus, totus amabilis, totus desiderabilis. Tu animæ meæ vita, honor, solatium, atque vnicum bonum. Perunge quæso viscera cordis mei gratiæ tuæ balsamo: vt ego totus diffuens sancti amoris deliciis, fiam holocaustum acceptum coram te, & tibi placeam iugiter.

Tibi me totum commendo, ô tota fiducia mea: tibi me totum offero, ô spes mea certissima: in te me totum proiicio, ô solus mea vnica. Illumina, doce, dirige, & posside me totum. Inclina Domine aurem misericordiarum gemitibus pupulli inuocantis te. Vnum peto, vnum flagito: ferueat in me amor rui, occupet interiora mea affluentia perfectæ charitatis, vt cor meum tibi moduletur canticum suaue.

O fortitudo insuperabilis & firma-

mentum æternum Iesu Chryste, cuius dilectio vincit mortis violentiam: viuifica, compinge, & stabili totam animam meam substantiam in te. Aspiret mihi odor amoris tui in omni calamitate interna, & paupertate spiritus: vt memoria dulcedinis tuæ exhilaratus, confirmer, ne deficiam. Exorna hortulum cordis mei floribus sanctissimæ charitatis, vt tu in eum descendens, inuenias decorem tibi placentem.

O bone Iesu, ô pulcherrimè sponse cœlestis, ô sanctarum mentium secretissimè consolator, qui in te confidentes sub umbra alarum tuarum protegis in periculis, qui te diligentes fragrantia deliciarum spiritualium recreas in afflictionibus, accende cor meum igne illo quem venisti mittere in terram, & voluisti vehementer ardere: vt diligam & laudem te ex intimis medullis animæ meæ.

O flamma lucens, flamma ardens & consumens, quam inuisibiliter splendens, quam suauiter aduris: te solum sitio mi Iesu, te solum esurio, te magno cordis desiderio inclamo, tuam gratiosam faciem videre exopto. Nihil mihi tam suaue quam tecum esse, tibi que adhæret. Vtinam in omni loco & tempore pura mente coram te assisterem: & perfecte amans, vlnis animæ meæ foeliciter te complecterer.

Endologia Ad Iesum XVII.

TRahe me post te Deus meus, expedi cor meum à creaturis, & erige illud ad te super omnia, atque in omnibus manentem. Sileat mihi strepitus rerum transeuntium, discedant vanæ imagines & formæ, quas cogitationum instabilitas effingit. Transcat anima mea cuncta sensibilia, & fidei oculos figat in te creatore vbique præsentem. Da Domine, vt ego in te solo requiescam, in te solo delecter, in te solo consolationem requiram.

Mellitissimè Iesu, tranfige medullas animæ meæ dulcissimo amoris tui te: lo: perfode omnia intima mea ignea charitate: transfuerbera spiritum meum acutissimis sagittis tuis: vt vulneratus à te

à te foeliciter langueam, & in te veluti deficiam, tibi que intime veniar, ad gloriam nominis tui: Illabatur cordi meo odor tui suauissimus, adueniat amoris tui inenarrabilis fragrantia, que sempiternas in me suscitet concupiscentias.

Benignissimè Iesu, da mihi cordis contritionem, & lachrymarum fontem tibi placentem. Præsta vt ego cum magna reuerentia in conspectu tuo assistens, habeam te in corde, in ore, & præ oculis assidue: sic que nullus pateat in me locus adulterinis amoribus. Effice vt ego totus dulcedine sanctæ charitatis plenus, totus flamma tui amoris succensus, diligam te Deum meum ex toto corde meo, & ex intimis medullis præcordiorum meorum.

Amo te mi Iesu, & magis magisque amare concupisco. Da vt per virtutem amoris tui excutiã pondus omnium terrenorum desideriorum: & post te currant in odore vnguentorum tuorum. Scribe in tabula cordis mei sanctissimam tui memoriam: vt nihil carnale, nihil indignum cogitem, sed te solum quæram, & præsentiam gratiæ tuæ in intimis meis semper sentiam.

O fons misericordiarum qui nunquam manare cessas, veni & tribue te animæ meæ. Te enim toto corde desidero, ad te tota mentis intentione aspiro. Da mihi amorem tui castum, fortem ac stabilem, qui me totum repleat, totum in se tranfmute: vt efficiar tibi perpetuum holocaustum in odorem suauitatis.

Pasce famelicum mendicum tuum pastor æterne: illumina mentem meam cœcam claritate præsentiarum tuarum: accende cor meum frigidum igne amoris tui. Absorbeat me melliflua vis sanctæ charitatis: purget, penetret, & rapiat interiora mea flamma castæ dilectionis, vt tibi intedam, te desiderem, tibi inseparabiliter adhæream.

Te inuoco in mentem meam dulcis Deus: te inclamo toto cordis affectu salus mea. Intra in intima viscerum meorum: coapta animam tibi, vt

possideas illam sine macula. Mundissimo namque Domino munda debetur habitatio. Da vt tui amore totus à meipso deficiam, te solum sciam & sentiam, in te solo exultem & conquelescam.

Endologia Ad Iesum XIX.

Sanctifica quæso Domine cor meum quod fecisti: & ciecta omni malitia, reple illud gratia tua, plenumque conserua, vt dignum habitationis tuæ efficiar templum. Tu melledulcior, tu sole serenor, tu nectare sauior, tu auro & gemmis preciosior: tu quæso vnus animæ meæ super omnia placeas, te vnum illa votis ardentibus concupiscat.

O iucunda serenitas & serena iucunditas, ô lux gratissima quæ illumina omnem hominem venientem in hunc mundum, excute tenebras mentis meæ: illucesce animæ meæ, vt ipsa se & te videat, te que magis quam se diligit. Amem te dulcis Iesu super cœlum & terram, atque super omnia quæ cœlo & terra continentur: vt tu solus sis tota intentio mea, totumque desiderium cordis mei. Te mediter interdum cum animi alacritate & gratitudine, te nocte sentiam in sopore, tecum colloquatur anima mea in omni tempore.

O Vera charitas & chara veritas, Deus æterne, tibi adhære concupisco, tibi intendo, tibi inhio, te suspiro, te quæro, te amplecti desidero, in te solo consolationem accipere volo. Sic omnia præter te relinquere cupio: quasi anima mea à corpore separata coram te consisteret, & amabili præsentia vultus tui perfectè frueretur.

Dulcissime Domine Deus meus, da lassò requiem, confirma deficientem, ciba esurientem, collige dispersum, redintegra scissum, aperi pulsanti, porrige misero manū pietatis tuæ: iube vt ingrediar ad te, & maneam apud te. Obliuiscatur sui anima mea: tibi in terprospe-

Prospera & aduersa immobiliter adhareat, prorsus respuens omnes adulterinas consolationes.

O lumen quod semper lucet & nunquam obfuscaris, illumina me: o ignis qui semper ardes, & nunquam extingueris, accende me: o amor qui semper ferues, & nunquam tepescis, absorbe me & transforma in te. Da mihi toto corde & pleno desiderio ad te incessanter aspirare, atque in te suauissimo sanctè respirare. O gaudium meum, lætifica animam meam. Intra in eam o dulcedo summa, vt dulcia sapiat: intra in eam, vt te solum sentiat, & in te solo oblectationem capiat.

Domine, consolare me afflictum infunde pectori meo suauitatem charitatis sanctæ. Ineffabilis virtus amoris tui penetret & rapiat omnia viscera animæ meæ. Nimitū lassor in hac peregrinatione, nimium fatigor inter ærumnas præsentis sæculi: concede vt resumptis viribus volitem per sinceram contemplationem vsque ad locum habitationis gloriæ tuæ. Ibi requiescam sub vmbra alarum tuarum à tumultu terrenarum cogitationum.

Saucia Domine mi, saucia interioris hominis mei arcana iaculo amoris tui, & medullas torpentis animæ flammis salutaribus succende. Scribe digito tuo in pectore meo dulcè memoriam tui nulla vnquam obliuione delendam: vt te ambiam, te sequar, te inueniam, & in te iugiter pure delitier. Amen.

Endologia Ad Iesum XIX.

Illucesce cordi meo, o lumen oculorum meorum: præbe te mihi, o vita animæ meæ, delectatio mea magna, solatiū meum oratum, requies mea dulcis, gloria mea, honor meus & vnicum desiderium meum. Teneam te dilectè votorū meorum: astringam te o sponse coelestis: sentiam te exultatio mea summa intus & foris: possideam in te beatitudo sempiterna: fruam te in medio cordis mei o vita perennis.

Diligam te Domine fortitudo mea, amem te Deus meus: refugiū meum,

& liberator meus: adhæream tibi o spes mea suavis in omni tribulatione mea, amplectar te o æternum bonum, sine quo nihil est bonum. Aperi penetralia aurium mearum o verbum penetabilius gladio ancipiti: vt intus audiam vocem tuam, & ea audita in te viuam ac gaudeam.

Visita derelictum, consolare mœrentem mi Iesu, exhibe misera viscera misericordiæ tuæ. Largire gratiam, quæ me totum crucifixum seculo, liquefaciat in amore tui. Perstringe oculos meos lux incomprehensibilis: perstringe eos radiis claritatis tuæ, vt non videant vanitatem. Suauifugetro diuinitatis tuæ percute eos: & præsta, vt ego per internas lachrymas te requiram die ac nocte.

Tribue visum domine Deus meus, qui vultum tuum amabilem vtrunque videat: largire auditum, qui vocem tuam dulcissimā percipiat: crea olfactum, qui odorem vnguentorum tuorum hauriat: palatum sana, qui gustet abundantiam suauitatis tuæ. Da cor quod te timeat, memoriam quæ te recolat, voluntatem quæ tibi summo bono indissolubiler adhæreat. Totus spiritus meus à te solo possideatur, & in te solo conquiescat.

O vita cui omnia viuunt: vita per quam viuo, sine qua morior: vita per quam viuo, sine qua mœreo: vita dulcis & amabilis: vbi te inueniam mi Iesu, vt in me deficiens in te solo subsistam: Te quaero, te suspiro, præ desiderio tui languo: veni precor, quia sine te nihil sum & pereor. Scinde cor meū tua potenti vnctione: largire vt per ardorem dulcissimi amoris tui omni tempore hostia viua coram te efficiar.

Abducat quæso mentem meam ab omnibus quæ sub cœlo sunt ingens vis dilectionis tuæ. Da domine vt totus ardeam charitate perfecta, quam aquæ multæ non possunt extinguere. Effice vt penitus obliuiscar rerum transeuntium præ magnitudine amoris tui: adeo vt propter illas neque in tempesteiue doleam, neque ineptè gaudeam, sed in te solo stabiliar & quiescam.

Defi.

Deficiant Domine vitiosæ cordis mei affectiones, emoriantur carnis meæ concupiscentiæ: vt viuas tu in me, & igniti carbonès sanctorum desideriorum iugiter flagrēt in medullis præcordiorum meorum. Vulnere Domine, vulnera peccatricem animam meam acutissimo telo perfecta charitatis, confige me in tuis iaculis feruentissimi amoris: vt foeliciter à te percussus, in te veluti expirem. Eia iucundissima abyssus inastimabiliū voluptatum abripe & absorbe in te spiritum meum, Amen.

Endologia Ad Iesum XX.

Recipe me quæso o dulcis Iesu in amoriis tui suauissimos amplectus, quibus constrictus spiritus meus frigidus ac torpens totus incalescat. Aperi Domine, aperi pulsanti: & orphanam animam meam in delicatū diuini cordis tui conclauē admitte. Dilectè mi, dilectè mi, te desidero, te concupisco: introduc me in te, & ingredere vicissim in me, vt ego tuus sim, & tu meus in æternum permanens. Hauriam ex te aquam viuam o fons mellitissime, qua gustata nihil deinceps præter te sitiam: rorē cœlestis sapientiæ consperge me, quo intumē imbutus purus à terrenis cupiditatibus conseruet.

Benedic præcor inopi, benedic calamitoso exuli tuo benignissimè Deus. Viuido tui amorē accende in tima mea, vt perfectè diligam te, & nihil concupiscam extra te. Reconde me o charorum omnium charissimè, reconde me in splendidam, amœnam, ac suauolentem lateris tui cauernā: vt ibi foeliciter obdormiens, sopore mellifluæ charitatis refociller. Ego metotum tibi offero ac trado: suscipe & posside me totum o dulcè solatiū animæ meæ. Sic me tibi coniunge, sic agglutina, vt nunquam à te separari possim: sic te mihi præbe, sic communica, vt iugiter coram te in spiritu sancto delitier ad laudem nominis tui.

Vtinam Domine mi, vtinam mihi vilissimo indignissimoque peccatori aperire digneris dilectionis tuæ cubi-

culum & suauissimi cordis tui sacrarium. Tibi enim per efficacem amorem copulari vehementer exoptat anima mea. Nunquā autem in me esset desiderium diligendi te, nisi tu illud præcordiis meis infereres: per te igitur obtineā quod per te desidero. O vernans & serena dies Deus meus, te sitio, te suspiro, amore tui languo, lunge me tibi vicinius o Sol rutilantissimè: vt ad calorem aspectus tui, flores sanctæ charitatis progerminet terra cordis mei. Amoris tui lampadem in me succēde, pacis tuæ dulcedinem pectori meo infunde, meque per omnia gratiæ tuæ coapta, vt tibi placeam.

Mi Iesu, vesti me radianti purpura preciosi sanguinis tui, cingē me fulgenti corona venerandæ mortis tuæ: & recipē me in thalamum fragrantis amoris tui. Submoueā me quicquid tibi displicet in me. Cor meum prauum, sordidum ac vanum refinge secundum cor tuum. Da mihi simplicem affectum, & mentē puram. Amplectere me charitatis tuæ brachiis, astringe diuinitatis tuæ vlnis: vt per virtutem ardētis dilectionis animam meam tota liquefacta, effluat in abyssum cœlestium deliciarum. Dulcedo tua Domine, pietas tua, species tua, pulchritudo tua vehementer allicit intima mea: sed nisi dimiseris te ad me, non possum ego conscendere ad te. Inclina igitur te o fons misericordiæ vsque ad vallem miserię mee: vt toto corde, tota anima, tota virtute amem te.

Eia honor meus, gaudium meum, voluptas mea sincera, Iesu, tantā quæso amoris tui flammam in penetralibus cordis mei excita, vt deinceps nihil sub Sole eligam, nihil concupiscā præter te. Cælum, terra, & omnia quæ his continentur, sine te sint mihi veluti hybernum gelicidium. O flos venustissime, o dilectè mi Iesu, exorna animam meam illo charitatis decore quæ diligis: impingua eam illo amoris adipe quo delectaris. Sic cor meum expoli & leuiga gratia tua, vt nihil terrenum ei adherere possit. Iugiter destuant in me benedictionum tuarum stillicidia, quibus irrigatus, perfectè emun-

der

der à peccatorum sordibus, & sancti-
monia fructus tibi placentes omni
tempore proferam.

O dulce lumen animæ meæ illuce-
sce mihi, vt in meridiem clarissimum
vertantur densissimæ tenebræ cæcita-
tis meæ. Da mihi requiescere sub vm-
bra claritatis tuæ: da mihi obdormire
in sinu amoris tui, ibique terrenarum
rerum penitus obliuisci. Nihil mihi
iucōdius, nihil vtilius, quam diligere
te, tibi que intimè coniungi. Applica
me diuino cordi tuo, & in fruitionem
vernantium amœnitarum immerge.
Eia ardor suauissimæ Deo meus, vora
& prorsus consume puluisculum to-
tius substantiæ meæ. Transfer cor meū
in te: vt glutino inseparabili tibi adhe-
rens, viam de te, & tanquam lilium
effloream coram te.

O mare totius dulcedinis, demitte
super me aquas tuæ pietatis. Aperi ca-
rastas abyssi magnæ, & prorumpant
in me fluctus miserationis tuæ. De-
merge me in vini amoris tui diluuiū:
absorbeat me beatæ charitatis tuæ pro-
fundum. Dirue Domine odiosam ma-
ceriam prauæ tepidæque conuersatio-
nis meæ: & præsta vt inextinguibili fer-
uore sequar te. Producaustrum arden-
tissimæ dilectionis: qui me tam vali-
do impetu impellat in te, vt à me ipso
translatus, & mihi ipsi veluti extin-
ctus, deinceps spiritum non habeam
extra te. Imprime mihi tuæ propitia-
tionis osculum, quo consignatus, ni-
hil posthac amem præter te: quia tu es
tota possessio, tota hæreditas, totaque
expectatio animæ meæ. Amen.

Endologia Ad Iesum XXI.

Dulcis Iesu, circumdet me dilectio
sancta quasi vestimentum decō-
ris: vt anima mea non inculta, sed or-
nata coram te appareat. Virtute amo-
ris tui erige me ad contemplationem
diuinam: assume spiritum meum su-
per alta montium æternorum, ne ego
elongatus à te, inuoluatur tenebris hu-
ius seculi.

Exhilara moerentem optata præsen-
sentia gratiæ tuæ. Emitte lucem tuam
iucundissimam, vt ea illucescente, re-

nouentur ad exultationem omnia in-
teriora mea. Adesto mihi in corde,
adesto in ore, adesto in opere, ministe-
rioque quotidiano: quia vehementer
te desidero, & auida expectatione ad-
uentus tui contabesco.

O Domine qui me totum creasti,
totum redemisti, totumque perditum
centies & millies ex inferni faucibus
eduxisti: da vt diligam te ex intimis
medullis animæ meæ, quia tu prior di-
lexisti me. Inebria me sobrio amore
tui: vt solo hinc corpore detentus, libe-
ra mente transuolem ad te vnicum
thesaurum meum.

Mi Iesu, ita quæso percellere mentem
meam suauissima violentia tuæ dile-
ctionis, vt ipsa sancto feruore stupore
que victa, & supra se raptâ, foeliciter
transcat in te. Domine totus spiritus
meus, totum corpus meum, tota vita
mea, laudet te, vt dignum fiam holo-
caustum coram te omnibus momen-
tis quibus fruor donis misericordia
tuæ.

O amor dulciter stringens & ligans,
o amor suauiter intima penetrans &
vulnerans, o amor mirabiliter lan-
guorem inducens defectumque effi-
ciens, o Deus meus Iesu Christe, ve-
ni ne tardaueris: quia millies exopto
te, & spiritus meus profundis gemitu-
bus altisque suspiriis anhelat ad te.

Dilata Domine mentem meam im-
mensitate tui suauissimi amoris, & su-
stolle eam in abyssum fulgentissimæ
tuæ lucis, vt vel rapida contemplatio-
ne attingat te sapientiam æternam.
Misericorditer intueri me inter cala-
mitates huius vite laborantē. Colloca
animam meam lassam, in loco pascuę
optatissime, iuxta purissimos fontes
voluptatis tuæ: vt ibi deliciis cœlesti-
bus refocillata, cito obliuiscatur mise-
riarum suarum.

O omne bonum Christe Iesu, ex-
cita in intimis meis desideria arden-
tissima, quibus te semper experam, &
ad beatam illam æternę patrię man-
sionem iugiter aspirem. O vnica salus
mea, amem te plus quam me: & me
non amem nisi in te & propter te. Ob-
tegat me totum dilectio sancta. Ani-
ma

ma mea dulcedine tui illecta, penitus
colliquefcit charitate: & secedens à
se ipsa, atque tota transiens in te, degu-
stet micæ ineffabilium epularum,
guttulasque incōprehensibiliū delitia-
rum, quas præparasti diligentibus te.

O Deus meus, & omnia nihil quæ-
so præter te requirat anima mea: etiā
se libenter deserat propter te. Te de-
sideret, amore tui estuet: vt sancto fer-
uore extra se raptâ, atque abyfso diui-
tiarum gloriæ tuæ absorpta, sentiens
non sentiat, & intelligens non intel-
ligat, sed in te foeliciter soporata ob-
dormiat, tibi que nuda charitate vni-
atur. Moueat te Domine suspirium
meum & multiplex moeror meus su-
per terram. Largire, vt interim dum
præsentis exilij miseriis adhuc fati-
gor, refrigerium & requiem in te in-
ueniā: ac vbi corpus hoc deposuero,
ilicō in cœlum à te recipiar.

Endologia Ad Iesum XXII.

Domine dilexi decorem gloriose
domus tuæ. Ad recordationem
lucidissimi opulentissimi que regni tui,
& foelicitatis æternæ quam obtinent
beati, deficit virtus animæ meæ. Nam
apud te melior est dies vna, quam hic
multa millia dierum: apud te & in te
est omne bonum. O quando veniam
& apparebo ante rutilantem & gra-
tiosam faciem tuam? Quando diuini
vultus tui præsentia plene satiabis de-
siderium meum? O amor cordis mei
Deus meus, quando perfecte posside-
bo te? Quando adiunges me tibi vici-
nius, vt clarè videam te? Quando la-
queis contritis & tentationibus peri-
culisque omnibus sublatis, perduces
me ad te, vt iam amplius non com-
maculer, nec offendam te, sed hymnū
secure dicam magnificentiæ tuæ su-
per multitudine misericordia tuæ?
Eia dilectè mi, erige quæso de puluere
pauperem & miserū: educ me (quum
tibi placuerit) è carcere, & misericor-
diter subleua in cœlum: vt ibi sempi-
piterno iubilo laudet te anima mea
pro omnibus bonis quæ mihi gratui-
tō dedisti, o vnica salus mea.

Dulcis Iesu, vita beatissima, ad te
anhelat atque æstuat cor meum. Tu
enim magnus es & laudabilis nimis:
tu es totus pulcher, & plenus ineffabi-
libus deliciis. O quando sine medio
contemplabor te? Quando videbo te
speciosum forma præ vultibus homi-
num & angelorum? Inenarrabilis ve-
nustas tua Domine plurimum me in-
uitat & attrahit, castasque concupi-
scentias in me accendit. Iucundum
atque admirabile lumen tuū & splen-
dore tu fulgentissimi mirificè exhi-
larant spiritum meum. Iam hoc cor-
ruptibile corpus est mihi tanquā cor-
tex amarissimus: & ego millies opta-
rem eo deposito atque abiecto, emo-
ri, quò nux tibi chara anima mea re-
ciperetur in cœlesti horreum, & sem-
per esset apud te verum possessorem
suum. Eia dilectè votorum meorum,
intende voci orationis meæ: quia
cordis suspiriis te requiro, & vernan-
tissimam amœnitatē diuinitatis tuæ
apertè contemplari desidero.

Clara tui visio Domine, infinito
præcellit omnem pulchritudinem &
omne delectamentum quod in hoc
mundo oculus vidit, vel auris audi-
uit, aut in cor hominis ascendit. O
quando ostēdes mihi te ipsum? Quan-
do adimplebis me lætitia, exhibendo
mihi desiderabilem vultum tuum?
Quando diuinis optatissimis que ful-
goribus tuis me perfecte illustrabis?
Quando potabis & inebriabis me dul-
cissimo torrēte voluptatis tuæ? Quan-
do te sponsum animæ meæ suauiter
cōplectar, osculabor, & laudabo cum
sanctis tuis in illa superna foelicissi-
ma que regione? Ecce concupiscit &
deficit anima mea diligens te. Eia De-
us meus, miserere mei. Attende ge-
mitus meos multiplices: & concede,
vbi carne exutus fuero, mox perue-
niam ad te, atque glorificem te in æ-
ternum: quia ad hoc creasti & rede-
misti me.

Dulcissime Deus, ego tecum esse,
amabilem que faciem tuam intueri
vehemēter exopto. Et quando id mi-
hi continget? Quando ab hoc exilio
in cœlestem illam & veram patriam
Fff meam

meam reuertar? O patria beata, vbi lux serenissima perpetuò fulget: vbi veramoenissimum & æstas iucundissima semper manet: vbi gratissima tempe iugiter vernant, & flores elangantissimi nunquam marcescunt: vbi odor suauissimus sempiternè durat, & canticorum organorumq; admiranda melodia sine fine resonat. O Domine apud te est paradysus intellectu-
alis, paradysus summè desiderabilis, manans incessanter riuulis purissimarum voluptatum, & demulcens indicibili venustate omnigenarum pulchritudinum. Apud te est fons vitæ, & speciosus meridies, & temperies tranquilla, & pax imperturbabilis. Apud te & in te exuberantissimè, eminentissimèq; inuenitur quicquid cordi humano placere & gratum esse potest. Quid igitur volo præter te? Tu mihi sufficis. Da vt nihil diligam extra te, & tandem perfectè obtineam te verum, vnicum, atq; incommutabile bonum meum.

Credo Domine, quod non video. Credo opes, delicias, & iucunditates cæli esse immensas atque æternas. Credo te summam increatamq; pulchritudinem ac dulcedinem esse, à qua omnis pulchritudo, & dulcedo creata profluit: sed te nondum video. Præsta Domine, vt permanendo in eo quod credo & non intueor, merear aliquando intueri quod credo. O Iesu mi charè, quando quæso corpus meum (te perimente) reuerterur in puluerem, & anima mea refluet in te suam originè? Quando in te ô pax mea dulcissima obdormiam & requiescam, vt apertè contempler tuam ineffabilem gloriã? Quando plenè aspirabit mihi mellifluæ diuinitatis tuæ fragrantia, & exorietur tuæ manifeste visionis dies sempiterna? O quam bonū est dilectè mi, te clarè videre, te habere, & in æternū possidere? Eia tu mihi concede, vt miseram hanc vitam in tua gratia atque amicitia foeliciter finiam.

Dulcis Iesu, in hora exitus mei benedic animæ meæ, & mortem meam inuolue vitali morte tua, quæ est charissimum foedus firmissimumq; pa-

ctum reconciliationis meæ. Tunc mitte ad me fidelem adiutricem Mariam virginem, matrem tuam amabilem, & stellam maris inclytam: vt conspecta hac præclara rutilantiq; aurora, cognoscam te solè iustitiæ mihi iam propinquè esse. Dic tunc anictæ meæ: Ego creator, redemptor & amator tuus, per angustias mortis quæsiui & acquisiui te: semper tecum eris, noli timere.

Eia præcellens gemma diuinæ nobilitatis, & elegans flos dignitatis humanæ, Iesu suauissime, tu me hanc mihi gratiam benignè recipe in beatam domum æternæ pacis & claritatis tuæ. Ibi ô salus mea vnica, visu mellifluæ præsentie tuæ consolare me, ibi gustu charæ acquisitionis qua me redemisti recrea me. Ibi in spiramento suauisflui spiritus tui attrahe & imbebe me. Ibi per osculum perfectæ vnionis in perpetuam tui fruitionem immerge me: vt vitam de te, & exultem in te: tibiq; hostiã laudis reddam sine fine. Amen.

PRECVLAE AD MARIAM
R I A M.

Endologia I.

Aue suavis Maria, aue virgo sacratissima, & Deus sibi in matrem elegit ante secula. Tu es foelix illa inter Deū & homines mediatix, per quam ima summis copulata sunt. Tu exordium vitæ, tu ianua gratiæ, tu portus naufragi seculi. Impetra mihi quæso perfectam peccatorum meorum veniam, perfectamq; spiritus sancti gratiam: vt filium tuum saluatorem meum, teq; matrem misericordiæ studiosè colam, & castè ardentèq; diligam.

Aue suavis Maria, quam variis figurarum tegumentis præsignatam, & diuersis prophetarum oraculis promissam, patres antiqui magnis exoptauerunt desideris. Assume me in seruulum ô Domina, adopta me in filium ô mater: largire vt
inter

inter illos numerer, quos virgineo peccatori tuo inscriptos amas, doces, dirigis, adiuuas, foues ac protegis.

Aue suavis Maria, quam Deus ab originali culpa honorando priuilegio præseruauit, & singulari gratia eximisque donis ornauit. O virgo præclara, virgo serena, virgo purissima, ô electa ex millibus infantula, ne repellas me iniquè, ne reicias illuic peccatorum foedatum: sed exaudi miserum clamantem ad te, consolare desiderantem te, & adiua sperantem in te.

Aue suavis Maria, cuius natiuitas optata seculis, expectata gentibus mundum noua luce illustrauit, nouèq; exhilarauit gaudio. O perfectè innocentie virguncula, impetra mihi veram vitæ sanctimoniã: dissipa in me quicquid virgineis oculis tuis displicet. Miserere mei Domina, miserere mei: quia miseratio tecum creuit ab infantia.

Aue suavis Maria, quam Deus omni corporis pulchritudine omnique morum honestate perfudit, atque amabilem omnibus reddidit. O elegantissima, ô gratiosissima virgo, exorna quæso animam meam decore spirituali, infere cordi meo viuidos sanctæ castimonie affectus, vt tibi placeam, & cultum acceptum exhibeam.

Aue suavis Maria, quam sanctissimi parentes in templum adductam, Domino obtulerunt, & diuinis mancipauerunt obsequijs: vbi tu vitam degens angelicã, tota humilis, tota pia, tota mitis, tota benigna, omnes te intuentes ad vitæ integritatem puritatemq; mirificè alliciebas. Dona mihi odorem sanctæ conuersationis ex te haustum apud omnes spirare: vt quantum in me est, nemini sum grauis, neminem scandalizem, sed omnes consoles, omnes ad Dei amorem mundi que contemptum prouocem.

Aue suavis Maria, aue virginū primicæria, quæ te totam Deo consecrâs, virginitatis votum ei mente grata obtulisti: Tu absolutum pudicitie rociusque sanctitatis exemplar: tu illa speciosissima pariter & inconcupissi-

bilis virgo, cuius purissima perfectissimaque conuersatio, corda aspicientium cælesti quadam luce penetrabat castioraq; reddebat. Impetra mihi quæso veram mentis & corporis mundiciem, vt in me nihil suscipiam foedum, nihil admittam vitiosum, nullis concupiscentiæ illecebris consentiam: sed omnia carnis irritamenta mente & ratione pertransiens, in solo Deo oblecter atque quiescam. Amen.

Endologia Ad Mariam II.

Aue suavis Maria, quam sanctis studiis contemplationibusq; vacantem, Deus familiari angelorum consortio & ineffabili pure conscientie gaudio solabatur. Obtine mihi quæso tuis meritis, vt quietem & silentium diligam, precibus ceterisque spiritualibus exercitijs sincero cordis affectu & serena mentis hilaritate insistam. Illa sint charissime delitiæ meæ, quamdiu in miserabili carcere corporis huius detineor.

Aue suavis Maria, quæ virgo virginis Ioseph desponsata fuisti diuino cõfilio. Ne finas me, ô consolatrix cordium, ne finas me elongari à te, intueri benignis illis oculis tuis desiderantem tibi placere. Sicut enim in æternum viuere ac saluus esse non potest is, quem à te auersum despexeris: ita in æternum perire non potest is, quem ad te conuersum respexeris. Occurre Domina quærenti te, dirige diligentem te, conuersa confidentem in te. Esto mihi semper propria, vt salutem per te inueniam.

Aue suavis Maria, quam rebus celestibus intentam, Gabriel angelus secretum thalami ingressus, officiosè salutaui, arcanaque diuini consilij edocuit. Vtinam ego te frequenter salutare, & deuorum obsequium tibi exhibere, gestiam. Vtinam nihil vnquã in me hæreat, quod aspectum tuum plusquam angelicum offendant.

Aue suavis Maria, quæ in tuis castissimis visceribus virtute spiritus sancti concepisti Dei filium. O foelicissima mulierum quid tunc sensisti in penetrali.

Fff trali.

tralibus virginei cordis tui, quata dulcedine beata anima tua liquefacta est, quando vteri tui thalamum, fons & origo totius dulcedinis Deus subiit, & de te carnem suscepit? Laudo & glorifico te ô Maria, tuum sacratissimum vterum humiliter veneror. Serua & auge me pium te colendi desiderium.

Aue suavis Maria, quæ Regem gloria in vtero gestans spiritu sancto ad montem ad montana iudææ conscendisti, cognatam tuam Elizabeth visitasti, eam salutasti, eique impendisti ministerium. Visita quæso mentem meam, & effice, vt omnibus diebus vitæ meæ tibi fidelissimè seruiam, & castissimo affectu te diligam.

Aue suavis Maria, quæ cum Ioseph sanctissimo compare tuo non recuisti vitæ prolixitate affligi, quando tu puella tenera ac pregnas profecta fuisti in Bethleem, Impetra mihi gratiã, qua patienter sustineam ærumnas huius exilij, iugiterque aspirem ad celestem Bethleem, in qua est panis vitæ Iesus Christus author nostræ salutis.

Aue suavis Maria, quæ labore itinere fatigata, caruisti hospitio, & stabulum habuisti pro diuersorio. Guberna omnes affectus animi mei, vt nihil in hoc mundo vitiosè diligam, nulli rei visibili inhæream: sed tanquam peregrinus & aduena ciuitatem permanentem hinc non habens, totis desideriis æterna suspirem, & in solo Deo meo conquiescam.

Endologia Ad Mariam III.

AVE suavis Maria, quæ sine dolore, sine virginitatis detrimento peperisti nobis Saluatorem exultantibus angelis. O virgo mater, tu es veri Salomonis templum, tu arca Dei & propitiatorium, tu porta clausa quam vidit Ezechiel: tu hortus conclusus & fons signatus. Reple quæso cor meum atque omnes sensus meos gratia cœlesti, vt innouato in me bono spiritu, vitam tibi filioque tuo placentem agam.

Aue suavis Maria, quæ Iesum castissimè vteri tui fructum panniculis in-

uoluisti, vagientemque reclinasti in præsepio. Vtinam tu amor cor meum sic occupet, sic innocentis vitæ puritas me quasi modò gentium infantem exornet: vt inter quaslibet aduersitates à te adiuuari, tuæque visitationis beneficio recreari merear.

Aue suavis Maria, quæ Iesum puerulum virgineis tuis vberibus lactasti, & cum vlnis gestans, pro tuo desiderio tibi suauiter astrinxisti, osculisque delinisti. Da vt ego ærumnis & temptationibus huius exilij pressus, semper ad sinum maternæ pietatis tuæ confugiam: & spiritualis consolationis lacte per terefocillatus, omnes impuras delectationes respuam.

AVE suavis Maria, quæ infantiam pueritiamque Saluatoris maternis officiis sedula fouisti: & cum adolescentem factum atque euangelizantem deuotè sequuta es. Præsta vt ego te diligam, te sequar, tui præsentiam desiderem, & omnia transitoria profusè despiciam.

Aue suavis Maria, quæ propter vni geniti tui labores, persecutiones, & atrocem ignominiosamque passionem indoluisti ex intimis piissimi cordis tui visceribus. Da vt ipsum Deum meum, pro his quæ mei causa fecit ac pertulit semper laudem, & omnium qui in miseriis atque calamitatibus constituti sunt verè commiserescam.

Aue suavis Maria, cuius beatam animam gladius doloris pertransiuit, quando sub cruce filij tui prudentis, acerbissimosque cruciatus tolerantis, & sanguinem suum fundentis, atque ad extremum expirantis, stetisti tota lachrymosa. Da mihi tecum stare, & grata mente recolere passionem mortemque eiusdem vnigeniti tui, mei redemptoris.

Aue suavis Maria, quam IESVS Christus sua triumphali resurrectione exhilarauit, & post ascensum ad patrem, cum ineffabili gloria in cœlum assumpsit: vbi tu illustris regina resides supra choros angelorum exaltata. Humiliter te precamur, vt nostram geras, nosque tuis orationibus miseri-

miseri corditer excuses apud ipsum filium tuum iudicem viuorum ac mortuorum. Amen.

Endologia Ad Mariam IIII.

AVE Domina præcellentissima, & inter sanctos post Deum sanctissima Maria: quæ virginea fecunditate, fecundaque virginitate admirabilis, Iesum Christum mundi saluatorem genuisti. Tu gratissimè Dei templum, tu spiritus sancti venerandum sacrarium, tu adorandæ Trinitatis gloriosum triclinium. Per te Domina viuit orbis terrarum: ad tui memoriam hilarescunt & recreantur fideles animæ. Inclina quæso aures tuæ pietatis precibus huius serui tui, huius miseri peccatoris: & caliginem vitiorum meorum radijs tuæ sanctitatis dissipa, vt tibi placeam.

Aue benignissima misericordiæ mater, saluæ veniæ gratiæque conciliatrix optatissima Maria. Quis te non amet? quis non colat? Tu enim in rebus dubijs es charum lumen, in moeribus solatium, in angustijs releuamen, in periculis & tærationibus refugium, tu post vnigenitum tuum certa es fidelium salus. Tu diceris & verè es omnium fœminarum præstantissima, omnium gratiosissima, omnium iucundissima. Beati qui diligunt te Domina: beati te qui venerantur: beati ter quaterque & amplius, qui per vitæ sanctimoniam tibi familiares effecti sunt. Tuæ pietati commendo animam meam & corpus meum: dirige, doce & protege me singulis horis atque momentis ô dulce præsidium meum.

Aue magnifica aula & splendidum platium imperatoris æterni Maria, saluæ odoriferum Deitatis reclinatorium. Tu es fœmina illa amabilis, pia, prudens, generosa, elegans, suspicienda. Tu es illa cœli terræque regina, quæ progredis quasi aurora cõsurgens, pulchra vt luna, electa vt sol, & eadem terribilis dæmonibus sicut castrorum acies ordinata. Præsta Domina, vt inter procellas huius vitæ semper te attendam: & contemptis rebus visibili-

bus, amœnas illas pulchritudines pulchrasque amœnitates paradisi contempler.

Aue sydus fulgentissimum & clarissimum iubar Maria, ex qua sol iustitiæ Christus Deus noster ortus est. Tu virgo illa vltra omnem pulchritudinem decora, tu mater illa vltra omnem honestatem gratiosa, quæ benignis oculis pios Ecclesiæ filios intueris toto orbe terrarum. Dulce nomen tuum recreat defessos, serenus splendor tuus illuminat cæcos, suavis odor aromaticum tuorum lætificat iustos, benedictus fructus vteri tui satiat beatos: tu angelorum hominumque laudes prima post Dominum promereris. Ora pro me Domina, vt tuis precibus adiutus, Christum Deum Deorum, teque Dominam angelorum in Sion videre & glorificate merear.

Atque summæ lætitiæ beatissima parens Maria, per quam cœlestis benedictio, & fœlicitas æterna ad nos dimanauit. Tu enim benedicta inter mulieres donis spiritualibus superflua, nobis enixa es redemptorem. De te carnem assumpsit, & ex virgineo vtero tuo prodijt infantulus ille Iesus Christus, vnicus salutis author, quo nihil suauius, nihil pulchrius, nihil præstantius existit: post quem nihil te dignius, nihil diuinius, nihil optatius cogitari potest. Religiosa tui memoria mœstos exhilarat, casta tui contemplatio sanctos demulcet, fidelis tui veneratio peccatores emundat: omnes filij Dei gratam mentis requiem in te inueniunt. Impetra mihi quæso Domina perfectam cordis puritatem: vt ex eorum sim numero, qui vnigenitum tuum, teque cœli reginam contueri ac laudare merentur in secula.

Aue Maria virgo ornatissima, virgo sole serenior & astris lucidior, virgo melle dulcior & balsamo suauior, virgo rosis rubicundior, & lilijs candidior. Tu fons hortorum vernantium, tu puteus aquarum viuentium, tu thronus aureus veri Salomonis, tu vas purissimum omni amaritudine carens, tu cella mundissima longè la-

teque gratissimum odorem defundens. Dominus creauit te virginem immaculatam, elegit te humilem ancillam, concupiuit te amabilem sponfam: tu es totius generis humani gloria, ac totius orbis singulare miraculum. Ne auerferis me indignum peccatorem ò Domina: sed ex fordido fac mundum, ex remisso alacrem, ex arido deuotum.

Aue desperantium spes oportuna, & destitutorum auxiliatrix praesentissima Maria, cuius honori tantum tribuit filius, ut quicquid petieris mox impetres, quicquid uolueris mox fiat. Tibi regni caelestis thesauri commissi sunt. Tu Cherubin honoratior, & Seraphin Deo proximior. Tu Abraham, Isaac & Iacob patrum tuorum eximium decus. Nominis tui gloriam, dignitatis tuae splendorem, pietatis tuae abundantiam, omnis aetas, sexus, & lingua confiterur. Exaltata es ò Domina supra choros angelorum: tanquam dies verni circundant te flores rosarum & lilia conuallium. Sana me ò beata, & sanabor: Saluum me fac, & saluus ero, tibi que benedicam in aeternum.

Endologia Ad Mariam V.

AVE caeli exultatio & terrae gaudium Maria: salue candidum liliū fulgidae Trinitatis, & vernans rosa amoenitatis coelicae. Tu post filium tuum es Domina vniuersae creaturae: ad eum ut ad tuum quoque nomen sese inflectat omne genu caelestium, & terrestrium & infernorum: tibi officiosissime obsequuntur angelicae potestates. Tu es illa lucis serenissima mater, quae mentes te diligentium amanter illustras: Tu es illa pietatis dulcissima parens, quae fideles tui cultor es ad amoenas paradisi mansiones foeliciter perducis. Tu speciosa illa sicut columba ascendens supra riuulos aquarum, cuius vestimenta inestimabili suauitatis odore fragrant: te exercitus beatorum laudant, tibi que benedicunt iugiter. Ad te Domina sese

erigit vultus meus, te respiciunt oculi cordis mei, in te confidit anima mea: miserere mei, quia salus mea in manibus tuis est.

Aue incorrupta, & ab omni illuue immunis virgo Deipara: salue omnium ad te currentium certissimum profugium Maria. Tu turris munitissima, cuius muris qui cinguntur, securi sunt: tu fidelissima protectrix omnium te laudantium. Tu candida nubes ardorem aestus temperans: tu ros oportunus ignem fornacis extinguis, tu clauis gemmata paradisi ianuam referans. Tu granum purum è palea excussum, tu liliū inter spinas, & flos conuallium. Tota mitis es, tota amœna, tota fulgens, tota benigna. Procul à te constitutos illuminas radiis misericordiae: iuxta te positos recreas deuotionis suauitate. Succurre mihi ò dulcissima aduocata: & post huius vitae fluctus perduc me ad portum salutis aeternae.

Aue prophetarum laus, & Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginumque honor Maria. Tu iustitiae palma speciosissima: tu pudicitiae nardus fragrantissima: tu hortus virens caelestibus deliciis plenus: tu arca legalis, dulcissimum manna continens: tu terra benedicta, fructum beatissimum proferens: tu petra spiritualis, potum copiosissimum fundens: tu fons sacer, in flumen maximum redundans. O Maria quam tu sancta, & quam ego iniquus: quam tu humilis, & quam ego superbus: quam tu sublimis, & quam ego indignus. O in temerata, quam vastum spacium porrigitur inter tuam plusquam angelicam puritatem, & meam spurcitiā intolerabilem. Repurga quæso cor meum à peccatorum sordibus: tolle à me quicquid virgineis oculis tuis minus placet. Segrega mentem meam à desideriis terrenis, & eam in amore rerum caelestium fige, ad laudem filij tui sempiternam.

Aue preciosissima margarita, & humani generis post filium gemma singularis Maria. Tota pulchra es ò virgo, tota pulchra es, & macula non est

est in te. Castissima anima tua nihil vnquam inhefit turpitudinis, nihil defuit spiritualis decoris. Tu Patriarchas excellis fide, Prophetas scientia, Apostolos sancto zelo, Martyres patientia, Confessores humilitate, Virgines innocentia. Tu ineffabilibus monilibus ornata, omnes superni palatii ciues in admirationem rapis. Tu es sol clarissimus, defectum prorsus nesciens: sol è terra caelos irradians: sol è caelis terram illuminans: sol peccati nubes discutens. Cum ego fulgorem sanctitatis tuae considero Domina, vehementer erubescō ob caliginem meae turpitudinis. Sed ecce pedibus tuis aduolutus humiliter, agnosco ipsam meam iniquitatem. Ne quæso dispicias me ò spes mea suavis. Magnam miseriam vilissimi peccatoris, subleuet magna atque ingens miseratio pijssimae matris.

Aue virgo sacratissima, & inter mulieres benedictas peculiari benedictione singulariter insignis Maria. Tu vallis amœna, vernans virtutum lilijs: tu paradus beata, affluens consolatorum delitijs, tu rosa venusta, in enarrabilem suauitatem spirans: tu concha electa, mellissimum amoris adipem stillans: tu stella Iacob fulgida, caelos omnes perornans: tu virga Iesse florida, vniuersum orbem exhilarans. Tu autem pulchritudinem, tuum ornatum, tuam dignitatem, omnes spiritus beati mirantur. O totius elegantiae, totiusque sanctimoniae foemina, ò Domina preclarissima, quae supra choros angelorum resides, assessum Deo proximum sortita, meas quæso calamitates, meosque gemitus attende. Visita & consolare me inutilem seruum tuum, atque à peccatis absolutum, reddet tibi per omnia placentem.

Aue singulare caeli ornamentum, singulareque terrae praesidium Maria: salue Regis aeterni mater millies beata: gaude gratiae perdita instauratrix optatissima. Tu Domina rerum imperium cum filio commune oblines: tibi omnis aetas & sexus merito vertice inclinat: tuis pedibus totus orbis iure prouoluitur. Nam post ineffabi-

lem Trinitatem, post dilectum natum tuum, nihil habet caelestis aula te vna admirabilius. Ad tuum nomen demones contremiscunt: ad tuum fulgorem potestates tenebrarum diffugiunt: ad tuum nutum portae paradisi referantur: tu es omnium Christianorum spes post filium. O Regina misericordiae, ò vitæ dulcedo, te inclamo miserabilis Euxæ filius, te suspiro calamitosus exul in hac lachrymarum valle: ne me precor auerferis ò Domina, sed laborantem adiuua, pugnātem protege, vacillantem confirma: & benedictum fructum ventris tui Iesum Christum mihi post hoc exilium ostende.

Aue purissima Spiritus sancti officina, & immaculatum verbi Dei sacrarium: salue sanctissima mater & virgo Maria: quae gaudium Angelorum pariter & hominum peperisti Iesum Christum, eundemque puerulum pannis inuoluisti, fasciis strinxisti, vlnis gestasti, gremio conuouisti, ubi ribus lactasti, amplexibus osculisque delinisti. Rogo te Domina, & exorable peccatum tuum obtestor, per matrem sedulitatem officiosaesque curas, quas cunabulis & infantiae ipsius vni geniti tui deuota impendisti, ut mei patrocinium apud eum suscipias, peccata deleas, gratiam mihi impetres, lumen infundas. Amen.

Endologia Ad Mariam VI.

AVE serenissima suauissimaque Regis Messiae genetrix Maria. O Domina, tu es turtur illa pudicissima, cuius vox omnipotentis aures mirifice demulcet: tu es columba illa castissima, cuius gemitus Spiritui sancto modis omnibus placet. O virgo gratiosa, virgo decoris stupēdi, eijce è cordis mei penetralibus quicquid sordidum minusque decorum est. Illumina tenebras meas interiores radio splendoris tui: ut vitijs dissipatis atque delictis pulchritudinem tuam pure contempler. Attende Domina, attende suspiria animae anhelantis ad te. Veni milies desiderata: & ex plenitudine gratiarum tuarum aliquid cordi meo

Eff 4 infun.

infunde, vt intimè ac sanctissimè te diligam.

Aue ancilla Dei solitaria, & secretissimi sponsi sponsa secretissima Maria: salue puella amabilis & filia gratiæ electa. O virgo verecunda, ò fœminarum omnium pulcherrima, ostende mihi precor faciem tuam decoram: cuius aspectu suscitentur in me inextinguibiles castimonie affectus: sonet vox tua dulcis in auribus meis, cuius auditu reuiuifcat refurgatque spiritus meus à morte peccati, & somno tepidæ conuersationis. Ineffabilis illa fragrantia suauitatis tuæ mētem meam recreet iugiter. Syncerus amor tui ingrediatur thalamum pectoris mei, & omnia interiora mea fœliciter occupet, vt mundana prorsus fastidiam.

Aue immaculata beatæ Trinitatis amica: salue fœmina mente & corpore purissima Maria. O virgo taciturna, virgo humillima, virgo Deo gratissima, irradia quæso intima mentis meæ serenissimo vultus tui splendore: vt in te delectetur & exaltet cor meum. Trahe me post te, vt curram alacriter in odore vnguentorum tuorum. Latifica spiritum meum ò benigna, vt hilari ter tibi seruiam, & ex intimis viscerum meorum te diligam. Visita pupillum gementem & mœrentem: tange citharam cordis mei, vt suaue resonet in laudem dulcissimi nominis tui. Te amet te veneretur, tibi benedicat anima mea omni tempore.

Aue filia Sion millies beata, salue mellitissima Dei mater Maria. O virgo sanctissima, virgo antepartum, virgo in partu, virgo post partum: circuuenisti obscuro, & exorna animam meam gratia cœlestis decoris. O Regina illustrissima, intuere pauperulum è sublimi folio gloriæ tuæ: appropinqua ò Domina finibus miseri huius peccatoris, & consolare me optata tui præsentia. Exultet in te spiritus meus, collaudent te præcordia mea, & sancta tui dilectione colliquefcant anima mea.

Aue virgo pia & suavis Maria: aue porta Orientalis inuiolata, per quam

speciosus forma præ filijs hominum ad nos venit. Conuerte ò præclara, conuerte ad me mitissimos illos oculos virginiei vultus tui: illumina tenebras cœcitatæ meæ claritate aduētus tui. Attende gemitus animæ meæ cupientis diligere te: satia desiderium fatiscens & languentis spiritus mei die ac nocte. Separa Domina mentem meam ab omnibus quæ sub cœlo sunt, & in syncerissimam tui contemplationem suspende: faciens eam prægustare mellitas sorbitiunculas iucunditatis æternæ.

Aue fœlicitudinis amatrix, & interna quietis cultrix mirissima: salue fœmina honestate admirabilis & sapientia ineffabiliter adornata Maria. O virgo electa, virgo inter filias Ierusalem speciosissima, dispersas quæso seruuli tui cogitationes recollige, & spiritum dissipatum redintegra: vt synceras tranquillæque meditationes de te pertractem. Inhæreat menti meæ amabilis illa castimonie foetrix pulchritudo tua: possideat penetralia cordis mei purissimus amor tui in perpetuum. Tu fragrantissimum diuinitatis tabernaculum: tu hortus conclusus, vnde pulcherrimus, atque vnicus ille flos prodijt Iesus Christus saluator animarum nostrarum: te laudet & veneretur omne seculum.

Aue redolens viola altissimæ humilitatis, & rubens rosa charitatis ardentissima Maria: salue generosissima summi conditoris mater. O virgo sua uis, ò charissima in delitijs, perueniat ad me fragrantia aromatum tuorum. Te sentiat spiritus meus in nocte, te exoptent præcordia mea per diem, tibi sua uiter afficiatur cor meum, te me dullitùs diligant omnia intima mea, hilariter in tuis laudibus occupetur mens mea omni tempore. Tu cœlesti sponsi floridus thalamus, tu sacrarum deliciarum amœna paradisus, tu diuinorum sacramentorum apotheca odorifera. Tu genitrix, tu filia, tu sponsa Dei altissimi: tu es & semper eris dulcis spes mea, & dulce solatium animæ meæ. Adesto mihi pia gubernatrix, quamdiu in periculoso mari huius

hulus nauigo: & præcipuè in ipso vite termino: vt te prælucente, te dirigente, te perducète, fœliciter perueniam ad portum cœlestis Ierusalem. Vbi te diligam & laudem sine fine. Eia Domina, exhibe mihi quæso in hora mortis meæ iucundissimam præsentiam tuam: & roseo, rutilantiq; vultu tuo, ac blandis oculis tuis solare dolores & gemitus meos, meque redde securum de æterna beatitudine ad gloriam Dei. Amen.

AD SPIRITVS ANGELLOS,
& alios cœlestes.

AVETE lucidi spiritus angelici, principes nobilissimi atque pulcherrimi, melliflua Dei visione, incorruptibilibusque delicijs semper frui mini, & qui ipsam Dominum cum ineffabili gaudio iugiter glorificatis. Gratias ago eidem Domino Deo nostro pro beatitudine quam vobis præstitit. Orate quæso pro me, mihiq; in periculis innumeris versanti benignè succurrite. Et præcipuè tu angelæ sancte, custos animæ meæ & corporis mei, cui à Domino commendatus sum, gere fidelem mei curam. Doce, dirige & protege me in omnibus, vt Deum aliquando tecum in cœlo laudare merear. Amen.

AVETE sancteque Dei omnes, qui traiecto huius mundi pelago, fœliciter peruenistis ad portum patriæ cœlestis. Gratias ago Domino qui vos ad claram sui visionem & sempiterna gaudia transtulit. Humiliter vos veneror: humiliter in mei patrocinium vos inuoco. Intercedite apud Deum pro me vilissimo peccatore, vt ego vestris meritis ac precibus adiutus, nunc in hora mortis meæ ab omni malo securus sim.

Hymnus Ad Sanctum Spiritum.

VENI sancte spiritus, & emitte cœlestis, lucis tuæ radium. Veni pater pauperum, veni dator munerum, veni lumen cordium. Consolator optime, dulcis hospes animæ, dulce refrigerium.

In labore requies, in estu temperies, in steru solatium.

O lux beatissima, reple cordis intima tuorum fidelium.

Sine tuo numine, nihil est lumine, nihil est innoxium.

Laua quod est sordidum, riga quod est aridum, sana quod est saucium.

Flecte quod est rigidum, foue quod est frigidum, rege quod est deuuium.

Da tuis fidelibus in te confidentibus sacrum septenarium.

Da virtutis meritum da salutis exitium, da parenne gaudium. Amen.

HYMNVS AD MARIAM.

AVE virgo gratiosa, virgo sole clarior, mater Dei gloriosa fauor mellis dulcor.

Tu es illa speciosa, qua nulla est pulchrior: rubicunda plusquam rosa, lilio candidior.

Tu es grata lux piorum, grata lux Ecclesiæ: fulgens portus afflictorum, Regina clementiæ.

Dele fordes peccatorum mater indulgentiæ, lustrum solare mœstorum aurora lætitiæ.

Veni, veni, propera, vnge corda misera, charum fundens oleum.

Tua semper vbera, nostra sanent vulnera, cœli iubar aureum. Amen.

FINIS.

DICTA QUORVNDAM PATRUM verè aurea, ex quorum diligenti anima humilis indicibilem vtilitatem consequitur.

De præstantia animæ rationalis, & de Dei erga eam amore, ex scriptis cuiusdam p̄p̄ patris.

CAPVT I.

Ingenita nobilitas, excellentia & pulchritudo humanæ ac rationalis animæ, prorsus ineffabilis est. Eam enim Deus ex purissima charitate ad imaginem similitudinemque suam

suam præclarè admodum condidit, & capacem æternæ beatitudinis fecit: indens illi tres hæc vires eximias, intellectum, voluntatem & memoriam: vt ipsa Deum creatorem suum intellectu cognoscere, voluntate eligere & amare, memoria assiduè recolere, atq; ita templum venerandæ Trinitatis fieri possit. Profectò vnaquæque anima, imagine Dei insignita, maioris excellentiæ est, quàm sint cœli, & totus hic mundus visibilis. Tanta, ô homo, est animæ tuæ dignitas, & tantus decor, vt vnigenitus Dei filius præ natis hominum forma speciosus, amore eius ardens, acerbissimos cruciatus perpeti, & preciosum sanguinem suum fundere, ignominiosamq; mortem subire non recusaerit: quò illam à morte perpetua redimeret, & vera libertate donatam, ad cœleste regnum reduceret. Itaque nimis infœlix illa anima est, quæ suæ nobilitatis oblita, se ipsam peccando negligenterque viuendo vilem reddit, deturpat, & seruituti diaboli miserè subijcit. Sanè sicut venustas animæ piæ ac mundæ verbis explicari non potest, ita deformitas animæ impiæ & impuræ prorsus inenarrabilis est. Illa angelis sanctis, ista spiritibus malignis est assimilis. Caterùm per veram pœnitentiam ac bonam vitam anima decorem perditum recipit. Et benignissimus Iesus erga quilibet animam peccatricem pœnitentem non aliter amore vulneratus est, quàm mater fidissima erga charissimū filium suum aliquādiu perditum sed recuperatum. Qui quidem dulcis Dominus, quando ab anima in peccatis sceleribusque suis permanente ac se corrigere nolente recedit, tam inuitus hoc facit, vt si id ipsa cerneret, medullitùs compateretur tam pio patri & Domino suo. Sed quum libera sit homini data voluntas, diuina iustitia exigat, vt is qui illa aduersus Dei voluntatem obstinatè abutitur, & Deum contemnēs moritur in iniquitatibus suis, crucietur æternis inferni supplicijs, Qui ritè ea quæ dicta sunt perpenderet, multum haud dubiè detestaretur peccatorum sordes omnes, & sanctè

Anima humana præstantia.

Iesu erga omnem animam amor.

Libera voluntas.

viuere atque amabilem conditorem & redemptorem suum integro corde coleret amaretque, & ipsi placere vehementer optaret. Res profectò lamètatione digna est, tot corda sancto amori aptissima, tot præclaras ac formosas Dei que imagine insignitas animas, quæ ex spiritali coniugio cum Deo inito, reginæ & imperatrices effici, cœloque & terræ dominari possent, stolidè se à Deo abalienare, & in maximam vilitatē abijcere, ac spòte sua perire. Atqui rerum eaducarum amorem pluris facere quàm dilectionem Dei, est præferre immundum stercorem elegantissimis ac gemmis preciosissimis. Deus enim summè amabilis est, bonū iucundissimū est, in quo purissima quadam ratione existit, quicquid pulchritudinis, excellentiæ & suauitatis in aliqua creatura inuenitur.

Rarsum de immenso Dei erga homines amore, ex eodem Patre.

CAPVT. II.

DVplex est Dei ad homines amor: quorum alterum quodammodo meritum, alterum immeritum dicere possumus. Meritus ille est, quem bonis operibus, virtutum exercitatione, præceptorumque Dei & Christi consiliorum obseruatione conciliare nobis & possumus & debemus. Immeritū verò illum dicimus, quem Deus qui nos fecit & creauit, gratuitū prorsus ab omni æternitate ex sua natura ad nos habuit, quem sanè meriti non sumus. Et quidem ipse meritis amor, quo Deus nos ob sibi exhibitam verā dilectionem complectitur, tam infinitus ac vehemens est, vt non intellectum modò, sed & omne desiderium hominis superet. Nam multò amplius omnem & angelicum & humanū vincit amorem, quàm ignis immensus tenuissimam scintillā. Iam quòd ad alterum illum immeritum, naturalem, gratuitumque Dei erga nos amorem attinet, sicut certi sumus esse Deum, nos à Deo esse conditos, ita de

Amor

Immeritum

imme.

immerita eius ad nos dilectione & charitate dubitare non possumus. Et hic quoque immeritus Dei erga homines amor omnem tuū humanam, tum angelicam longè lateque excellit dilectionem. Quare si omnium matrum amor, fides & beneuolentia in vnus alicuius genitricis pectus erga vnicum natum suum cogeretur, tametsi illa vehementissimè & temporariam & æternam filij sui non posset non cupere vitam & salutem: nec sic tamen tantus hic matris erga vnicum suum amor, fides & beneuolentia, posset aliqua ex parte æquiparari dilectioni ac beneuolentiæ, quam Deus Pater & Filius, & Spiritus sanctus gerit erga cuiuslibet hominis temporariam æternamque salutem. Vnde & indubitatum apud vnumquemque esse debet nullam vnquam licet indulgentissimam genitricem vsque adeò vnici dilectissimi que filij sui damnū & interitum doluisse, vt benignissimus Deus perditionem cuiuscunque hominis: vtpote quem tam præclarè ad imaginem & similitudinem suā condidit, ac tanti fecit, tantoque in precio & honore habuit, vt illius causa nec vnico charissimoque filio suo pepercerit, sed hunc in acerbissimam & maximè ignominiosam mortem traderit: idque tanto amoris ardore & intemperantia, vt si non nisi vnus fuisset redimendus homo, eundem ipsum ea ratione proculdubio fuerit liberaturus.

De summi Dei presentia & amabilibus eius perfectionibus. Ex eodem patre.

CAPVT III.

CELSISSIMUS & omnipotens Deus, Pater & Filius & Spiritus sanctus vbique præsens & vbique totus est. Quod sanè mirum in modum telatificare, & ad humilitatam vigilemque tui custodiam semper excitare debet. Ipse sua æterna maiestate, potestate, opulentiā, nobilitate, gloria, pulchritudine, clementia, charitate, fidelitate, benignitate, bonitate, dulcedine, cæte-

risque amabilibus perfectionibus suis, adeò vniuersum creatum excedit intellectum, vt si cœlum terraque libris replerentur, vastissimumque pelagus totum esset atramentum, & omnes spiritus angelici, cunctæque animæ essent scriptores: citius ipsum mare scriptores exhaurirent, quàm minimam cuiuslibet perfectionis diuinæ partem absoluerent. Sed & si cunctorum corda mortalium simul vnita, hæc ipsam minimam bonitatis, seu alterius perfectionis Dei partem (quantum quidem in hac vita licet) foeliciter perciperent atque degustarent: mox omnia præ amore & gaudio scinderentur, & viribus deficerent, nisi Sancti spiritus temperante gratia desuper corroborarentur. Nonne quoties tu rerum pulchrarum species conspicias, & cœlum, terram, sylvas, campos, vniuersumque mundum animo perlustras, cuncta cor tuum huiusmodi vocibus compellare videntur. Pensata quantum ille amabilis & formosus sit, qui condidit nos, & est fons totius pulchritudinis: Huius sublimis & gloriosi Domini Dei tui cor dulcissimū incomprehensibili, imensoque & gratuito amoris ardore semper erga te flagrauit & adhuc flagrat, vehementissimeque desiderat, vt ad æternam beatitudinem peruenias. Ipse idem pater tuus cœlestis ex indicibili charitate sua nocte dieque perpetuò tibi intendit, & ita pro te sollicitus est, adeoque tui curam gerit, ac si nulla alia vel in cælis, vel in terris creatura superesset. Ipse tot tantisque beneficijs omni temporis momento te præuenit ac prosequitur, vt vel exiguam eorum partem satis agnoscere nequeas. Ipse liberriam ad se accedendi copiam tibi præbet: ita vt quoties liber, eum alloquaris, cunctaque cordis tui secreta, & omnes miseras tuas illi securissimè pandans, atque in ipso pace fruaris & gaudio. Qui licet præstantissimum sit bonum, multò tamen citius faciliusque vel solo pio desiderio à te obtineri potest, quàm quælibet alia res etiam vilissima. Iam quum vbique locorum sit, & te incessanter intueatur, atque in

Deus nostri curam gerit.

inti.

intimo nudoque animæ tuæ fundo præsentem se exhibeat: æquissimum sanè est, vt casto cum timore & reuerentia coram ipso ingrediaris, & eum toto corde amare, eique omni studio placere desideres & contendas, vitans diligenter omnia, quæ diuinos illius oculos offendere possunt. Age igitur excusso terrenæ cupiditatis puluere, apertisque mētis oculis, disce pro modo tuo amanter contemplari & attendere radiantissimum veritatis lumen, ac deuotè recogitare iucundissimum illud bonum, videlicet Dominum Deum tuum, quem omni in loco, & maximè in anima tua inuenire, ac de eius gratissima præsentia puram lætitiā haurire potes, dicito illi: O amabilissime Deus, Iesu floride, tu mihi semper præsens es. Redde me, quæso, tibi placentem, Illumina animam meam splendore gratiæ tuæ, & accende eam igne amoris.

*Vbiq̄ Deū
inuenies.*

*De immenso amore quem filius Dei factus homo
homini exhibuit, Ex eodem patre.*

CAPVT III.

EXcelsus ille Dominus, verbum æternum, verusque Deus, ex sola inenarrabili, stupenda, gratuitaque charitate sua, pro te immundo peccatore abiectoque vermiculo, dignatus est fieri homo & frater tuus. Nam relicta præstantissima natura angelica, excellentissimam diuinitatem suam naturæ coniunxit humanæ: ita vt eum, fratrem, os carnemque tuam vocare possis, quod quidem totum angelicæ non est concessum sublimitati. Certè ad plenum scire non potes, quanta hinc tibi gratia, salus & gloria impensa sit, & olim impenderur, quantaque pariat bona huius venerandi mysterij altitudo & diuinæ dignitati dilectionisque pia meditatio, clara cognitio, ac sedula imitatio. Ipse triginta tribus annis laborauit, & summam ignominiam grauissimaque tormenta perpessus est, atque ad extremum mortem turpissimam sustinuit, vt aboleret dilueretque peccata tua, & pro eis satis-

faceret, tibi que regnum cœlestè aperiret. Propter te floridum corpus suum verberibus patienter submisit, caput spinæ coronæ supposuit, manus ac pedes clauis obiecit, & preciosum sanguinem suum effudit. En ipse pender in cruce vulneribus hiantibus, ac latere aperto: vt in gratissimum cordis sui cubiculum te introducat, ibique æterno complectatur amore. Instituit venerabile sacramentum Eucharistiæ, in quo se totum tibi tradit: videlicet suam sublimem diuinitatem, præclaram animam suam, & corpus suum gloriosum. Vnde & minimum donum ab ipso profectum, quod in hoc sacramento accipis, sempiterno quodam decore ac pulchritudine longè excellentius te exornat, quam vlla vnquam ætas quamlibet amœna terram ornauerit. Quomodo maiorem dilectionem, fidem, beneuolentiam & benignitatem tibi exhibere potuisset? Semper immenso tui tenetur desiderio, & ardentissima erga te flagrat charitate. Profectò dum tu ista æquo expendis libramēto, mirum est te intus præ amore non colliquescere & præ gaudio atque exultatione non extra te abtripi.

Eucharist.

De beata virginis Maria matris Dei dignitate, & erga homines misericordia ac dilectione, de eius sancta conceptione, Ex eodem Patre.

CAPVT V.

DEVS & Dominus gloriæ Iesus Christus, ostendit se admodum mirabilem in amabilissima longèque charissima genitrice sua virgine Maria, cui similem nūquam fecit, neque facturum est creaturam dignitate, nobilitate, pulchritudine, maiestate, omni que gratia & gloria. Eam ab omni peccato & macula tam originali quam actuali ultra communem conditionis humanæ modum præseruauit, tantaque munditia, sanctitate, ac perfectione exornauit: vt ipsa sit omni angelica puritate superior. Planè sub Deo & Domino nostro Iesu Christo, nihil diuinius matre eius intelligi potest.

rest. Huius virginis matris bonitas, misericordia, pietas, amicitia, benignitas, clementia, fidelitas, beneuolentia, & charitas erga homines tanta est, vt nullis verbis explicari possit. Ipsa in potestate, sapientia, dilectione, & cunctis charismatibus, donis, perfectionibus atque excellentijs, super omnes creaturas benedicto filio suo redemptori nostro quàm simillima & proxima est. Vnde & nullum tam execrabilem peccatorem orbis habet, quem ipsa abominetur, & à se repellat, quæque dilectissimo nato suo (modò suā precetur opem) non possit, sciat & velit reconciliare. Quamdiu tempus gratiæ agitur, nequit benignissimos oculos suos à miseris ac poenitentibus peccatoribus ipsam inuocantibus auertere. Continuas enim pro eis fundit preces: vt germana soror, materque fidelissima curam salutis eorū gerit. Enimverò in æternum perire non potest, quisquis illam deuotè & perseueranter colit atque inuocat. O quantum beneficium tibi præstitit, & quanto honore te decorauit Dominus Deus tuus, qui hanc suam genitricem longè piissimam voluit tuam esse matrem, aduocatam, consolatricem atque adiutricem in hoc exilio? Sed & in celo ipsam tibi conspiciendam præparauit. Quæ nimirum speciosissimaque virgo & gloriosissima regina ibi cum incomprehensibili dulcedine, humilitate, & charitate omnibus sese beatissimam familiarem exhibet. Ista ritè abs te pensitata, ingenti læticia cor tuum complebunt, & castissimo amore succendent.

Maria aduocata.

Porro quod ad munditiam conceptionis huius virginis matris Dei attingit, non est quod dubites: licet plerique ex antiquioribus patribus dubitasse videantur, quum nondum festum eiusdem conceptionis in Ecclesia Romana celebraretur. Modò enim in orbe Christiano Catholici sequuntur ipsam Romanam Ecclesiam (quæ omnium ecclesiarum caput & magistra est) festum illud iam olim receptum alacri, lætæque deuotione celebrant, recolentes exordium nostræ felicitatis,

quædo scilicet nobilissima anima Mariæ à Deo creata, & ipsius sanctissimo opusculo citra originalis culpæ contagionem infusa fuit. Quapropter mirum sanè est, adhuc nostro æuo inueniri aliquos, qui hac in parte non satis illuminati, puritatem conceptionis eiusdem beatissimæ virginis vocent in dubium, & suam opinionem in ea re obstinatius tueantur: citantes quasdam sententias sanctorum patrum, qui tamen si nunc viuèrent, aliter proculdubio sentirent, quam isti eos sensisse dicunt. Certè Romana eademque Catholica Ecclesia, quæ errare non potest, hoc ipso quod festum conceptionis Deiparæ virginis celebrandum assumpsit, satis astruit atque affirmat eandem conceptionem fuisse omnem cōtagionis expertem ac sanctam: profana siquidem festa non nouit Ecclesia. Precatur autem Deum in ipso incontaminatæ conceptionis festo his verbis: Deus qui per immaculatam virginis conceptionem dignū filio tuo habitaculum præparasti, præsta quæsumus, vt sicut eam ab omni labe præseruasti, ita nos quoque mundos eius intercessione ad te peruenire cōcedas. Quidam igitur antiquorum sanctorumque patrum loquens de istis verbis propheticis, Egredietur virga de radice Iesse, rectissime ait, Maria, virga illa est, in qua nec nodus originalis, nec cortex venialis culpæ fuit. Itè, quæ alius dicit: Temerariū est in Maria virgine ponere culpam aliquam vel peccatum. Reuerà ita est. Nam piæ aures offendit, quisquis modo asserere non veretur, præcelsam illam Heroidem, quæ spiritibus angelicis sanctior est, obnoxiam fuisse peccato originali, quod hominem efficit membrum diaboli & filiū iræ. Decuit omnino, vt ea quæ Christum Dominum Deum nostrum concipere ac parere, caputque serpentis antiqui conterere debebat, nunquam vel ad momentū subiecta esset eidem serpenti, nunquā esset filia iræ. Hoc priuilegio honorata est mater Altissimi.

De sanctorum angelorum excellentia, & erga homines charitate, Ex eodem Patre.

Ggg CAP.

Angeli sancti mirum in modum splendidi, nobiles, gloriosi, ac speciosi sunt. Nam & eos Deus ad imaginem similitudinemque summę Trinitatis excellentissimè creauit. Quam quidem diuinam imaginem ipsi integram inuolamque in se seruarunt: neque enim villo peccato in eis vnquã deformatã fuit. Et idè dignitatem animã sanctã præ angelis maiorem in Domino Iesu ex vnione diuinitatis cum humanitate habent, hanc angeli splendidiorem præ hominibus ex sua innocentia, inconcussaque stabilitate obtinēt: quorum certè præcelsa naturæ dignitas omni humano intellectu multis modis superior est. Hi præclarissimi filij & amici Dei, ac præcellentes cœlestis palatij principes, ex immo dica charitate sua tibi ad seruiendum (Deo ita disponente) subiecti sunt, teque tanto studio & cura custodiunt, vt nulla mens id plene capiat. Neque enim vlla vnquam mater erga vnice dilectum filium suum regendum, custodiendũ, tuendumque ita vigilauit, vt hi beatissimi spiritus tuæ salutis inuigilant: & præcipuè angelus proprius, tuæ speciatim custodiã à domino deputatus. Nam nocte & die, omni loco & tempore, in cunctis causis & necessitatibus tuis summa cum fidelitate tibi adest, & ne ad momentum quidem vnquam à te recedit. Sanè quum cœlestes illi spiritus clare videant & cognoscant quam admirabili, immense, atque ardenti amore & tuus, & ipsorum Dominus te prosequatur: hinc etiam & ipsi tanta te dilectione complectuntur, vt à nullo id digne queat exprimi. Reuolue quãso sæpius tanta erga te diuini amoris documenta, & à cunctis peccatis ac vitijs quibus summi Dei amabiliũque angelorum oculos possis offendere, diligenter abstine. Mirum certè est, te ea quæ supra sunt dicta scientem, posse vnquam inordinatè contristari, vel pusillanimitatem fieri ac desperare, aut etiam peccatum vllum sponte admittere.

Sunt cuique
Angelus
proprius.

CAPVT VII.

Qui serio apud se recogitat, quælibet hominem secundum animam excellenter creatum esse ad imaginem & similitudinem Dei, eumque ineffabili & immenso amore à Deo diligi, atque vnigenitum Dei filium pro illo sanguinem fuisse, mortemque subiisse, ipsi item homini sanctissimam virginem Deiparam datam esse in matrem, & angelos in custodes: qui, inquam, sedula cogitatione apud se ista reuoluit, is neminem non contemnere, neminem auersari, neminem odisse: contemplatur enim cunctos homines tanquam creaturas nobilissimas, & tanquam fratres ac sorores eundem patrem cœlestem secum habentes. Itaque omnes honorat, & sincere amat: omnibus beneuolum se præbet, & æternam beatitudinem eis exoptat. Omnes iuuare, omnibus benefacere paratus est: quælibet etiam molesti sint, & diuexent aut lædant. Nulli non exhibet vultum amicabilem & verba dulcia mixta tamen honesta maturitate. Et licet natura interdum forte repugnet: vim tamen sibi ipsi facit ad honorem Dei. Considerat & diligit animarum pulchritudinem ac præstantiam, etiam si corpora deformia sint vel putida. Peccantibus compatitur, & de eorum cœcitate dolet. Odit quidem peccatum, hominem tamè qui peccatum admittit, amat. Sanè qui displicentiam, odium, amarulentiam, auersionem, inuidiam, falsum ac temerarium iudiciũ contra proximum in se retinet, longissimè abest à vera charitate.

Plane qui hominem odit, perditus est, quia extra charitatem viuit. Vide igitur, ne quenquam odio habeas: vide ne vitia & defectus aliorum seuerius iudices atque exaggeres, bona verò paruipendas: tuis proprijs vitijs interrim neglectis. Imo verò iudica te ipsum omnium quos orbis habet vilissimum: fratres autem & proximos tuos

tuos non secundum faciem, exterius namque speciem, sed secundum occultum Dei iudicium existima optimos. Nam & aliquãdo forte erunt Dei gratia optimi, qui modo pessimi videtur esse. Scito qua quicquid pietatis, dulcedinis, charitatis, gaudij & gratulationis (cuius Deus finis est) erga fratres tuos in te senseris, id omne esse à spiritu sancto: sicut è diuerso odium, amarulentia, auersio, displicentia, detractionis, inuidia, contemptus, ac temerarium iudicium à maligno spiritu trahit originem. Quamuis autem interdum alios te corripere, arguere, increpare, vel castigare oporteat: in animo tamen veram dilectionem, compassionem & sublimem de eis existimationem retinere debes, omni furore & immoderata ira exclusis. Nam temperata castigatio plus boni adferre solet, quam iracunda & turbulenta. Ea quæ dicta sunt diligenter notabunt superiores & præpositi: qui etiam si aliquos præ ceteris se diligere verbis atque operibus ostendant, non tamen hoc faciunt cum aliorum despectu. Ita sese gerent pro viribus, vt nullus è subditis se contemni sentiat, sed singuli se amari ac benignè tractari iudicent. Si quandoque necesse fuerit, vt aliquè durius asperiusque corripiant, fiat hoc discrete & sine odio pro Dei honore ac gloria.

Corruptia
fratrum.

Notent præpositi.

Quomodo quisque se gerere debeat erga superiores suos, Ex eodem Patre.

CAPVT VIII.

Maximè necessarium est, vt sedulo vites omnem displicentiam, auersionem, inobedientiam, odium, irreuerentiam, detractionem, inuidiam, suspicionesque sinistras contra superiores tuos: si modò diuinæ gratiæ influxum tibi prorsus præcludere non vis. O quam subtiliter foeliciterque tentationes ac laqueos Satanae & inordinatas tristitias euadunt, qui per simplicem obedientiam & resignationem sese superioribus suis (quantumuis etiam malæ vitæ sint) humili-

ter propter Deum submitunt. Profecto qui id agunt, quique ipsos superiores amore, reuerentia & honore prosequuntur, eximiam benedictionem, gratiã & consolationem à Deo recipiunt: sicut è diuerso qui illos contemnunt, & eis in rebus licitis obedire recusant, maledictione, afflictione, & amaritudine tam in præsentibus, quam in futuro seculo abundant. Enimvero qui prælatis suis amarulenter obmurmurat & contradicit, superbecque resistit, diabolus verius quam homo nuncupari potest. Vnde & in veteri testamentò filij Israël nunquam (teste beato Augustino) grauius offenderunt Deum, neque acrius puniti sunt, quam quum præpositis suis officio Dei fungentibus, impiè obstiterunt. Hinc scriptura diuina ait: Quasi peccatum ariolandi est, repugnare: & quasi scelus idololatriæ, nolle acquiescere. Dominus item in Euangelio his qui præsumunt in Ecclesia dicit: Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit. Certè tibi persuade, ipsum dominũ Deũ tuum, sua æterna sapientia ac bonitate illos prælatos quos habes in eo quem aggressus es statu, tibi prædestinasse & prouidisse: ac per eos potius quam per alios suam gratiam tibi præstare velle. Nullo modo malitia Prælati tui obesse tibi poterit, si ipse bonus fueris, & peccatis eius te non admiscueris, Deumque simplici intentione quesieris. Prudenter admodum facies, si etiam reclamante naturæ sensu nolueris videre, audire, aut credere quicquam mali de superiore tuo: confidens cum eximia gratiã Dei vel iam ornatum vel olim ornandum. Hoc enim est imitari benedictos filios Noë, qui retro incedentes operuerunt verenda patris sui, nec ea aspicerent voluerunt. Reuera dominus Deus per os vicarij sui te alloquitur, & tibi voluntatem suam manifestat in omnibus quæ sine peccato fieri possunt. In talibus ergo, siue Prælati præcipiat, siue vetet, siue arguat, siue consoletur, siue doceat, & moneat, aut quippiam consulat ex parte Dei, tu illud haud secus accipias, quã ab ipso ore & spiritu

I. Reg. 15.

Lucæ 10.

Gen. 9.

Officia monacho de-
mandata.

ritu Dei. Hac ratione integram cordis pacem, & iucundam vitam securam. que mortem obtinere poteris. Proinde si tibi etiam eximiam contemplandi gratiam in monasterio habenti demandentur officia, quibus congregationi seruire cogaris in his quæ utilia sunt, & sine peccato fieri possunt, non pertinaciter relucteris, sed in Deo sperans humiliter amaterque obedi. Et licet dum te intrò recipere aut orare vis impedimenta atque imagines ex te. bus tibi commissis sentias: non tamen ob hoc desistere, nec tua officia resignare, neque te ipsum exonerare debes, sed obtemperabis vsque ad mortem Deo ac Præfato tuo. Quum à Dei spiritu sint officia, non facile aliquam conscientiam reprehensionem patitur is, qui illa conuenienter exequitur, nihilque suum in operibus suis, sed Dei solius gloriam & honorem quarit.

Quod ex sancto nostri odio debeamus iniurias & penas illatas, exemplo Domini Iesu, humiliter tolerare Ex eodem D. Alfonso Madrilensi.

CAPVT IX.

Quando iniuriæ aut molestiæ ab aliquo nobis contingunt, maxime attenti esse debemus, ne nobis peccat donum aut margaritum adeo preciosum quod offertur. Libenter ergo & cum gaudio ex sancto nostri odio suscipiamus illas, & propter Deum toleremus, exemplo Christi supremi præceptoris nostri. Aperiamus quoque oculos, & videamus vtrum æquum sit, quum Deus ac dominus noster ob peccata nostra, & ad nostram doctrinam tam male tractatus, tantasque iniurias & persecutiones perpeffus fuerit, vt nos omni pudore abiecto ipsum deferamus, & non solum re ipsa non feramus, in eius obsequium vllam penam aut iniuriam, sed nec voluntatem ferendi habeamus, neque hoc meditemur aut desideremus: imo nec velimus vt de ea re quisquam nobis loquatur. Profecto sicut ridiculum esset, si quis dici & haberi cuperet theologus, qui nec eo studio occuparetur, nec

vel aliquod eius principium nancisci conaretur: ita absurdum est, vt se quis Dei seruum existimet, aut habitet in religiosa congregatione (quæ schola est ad virtutum studium deputata) qui sanctum odium obtinere non procurat: maxime quum presentem semper habet tam eximium magistrum, qui cum illud doceat. Hoc ergo considerent, si qui in religionis scholis sint negligentiores: sciantque sibi verè non competere religiosi nomen, nisi studium impendant doctrinæ tam sublimis doctoris, verbo & exemplo nobis traditæ. Quod si certè ad hoc studium nihil aliud nos propelleret, quàm vt tam egregium præceptorem Dei omnipotentis filium ac Dominum nostrum imitaremur, eique similes efficeremur: vel id solum deberet sufficere, vt magno amore ingrederemur itinere, quo tam præcellens Dominus graditur, quum certi simus illum in via errare non posse.

Quod ob id potissimum nos ipsos sancto odio prosequi debeamus, vt euacuati nostri amore, impleamur amore Dei, Ex eodem D. Alfonso.

CAPVT X.

Ob id potissimum nos odio habere debemus, vt anima nostra euacuata nostri amore, impleatur amore Dei. Nihil enim adeo ritè perfici potest, quam vt oderimus omnia nostra sensualia desideria, atque ita in nostra voluntate regnet sublimis voluntas Dei, siue ipse Deus. Et hæc est summa sublimitas quam hic habere possumus. Itaque ob Dei reuerentiam obtestor, & ob infinitum illius desiderium, quo ex sua bonitate expetit nostri sublimationem, itemque ob naturale desiderium quo vniuersi summum bonum appetimus, vt sanctè nos ipsos odio habeamus. Quia vero animi nostri tepor non admittit, quid vt carnem nostram dure tractemus, cupiamus saltem & voluntate acceptemus vilipensionem & persecutionem quæ nobis ab aliis infertur. Neque enim aliud

Monasterii virtutum schola.

persequitur quid.

aliud est persecutio quam officina aut malleus, quo tollitur à nobis rubigo siue scoria animæ nostræ, aut est scalpellum vel cauterium animæ inflixum, quo ab ea auferitur proprii amoris venenum, quo exulcerati sumus, & ab omni bono abstracti: vt ablata huiusmodi exulceratione, operari possimus summum Dei opus, quod est amor ipsius. Summe igitur exultemus, dum ab alijs male tractamur, iniurijsque aut calumnijs afficimur, & magno ad Deum atque etiam ad persecutorem nostrum amore exclamemus: Vnde hoc mihi, vt in terra habeam, qui à me ita auferat animam meam vlcationem aut infectionem, sitque mihi occasio, vt summis apud Deum operibus dicer? Si maximæ felicitas esse putatur, incidisse in chirurgum qui corporis nostri curet vulnera (licet id non faciat sine acerbis punctationibus, medullam ipsius animæ grauissimè cruciantibus) certum est longe felicius esse, incidisse in eius societatem, qui præter rationem male nos excipiat. Nam si hoc voluntariè amplectimur, à mortifero proprii nostri amoris veneno sani reddimur. Ob etiam illum, qui dum se in huiusce persecutionis conflictu positum videt, amaros illius haustus deuorat, quo hunc amorem Dei assequi aut possidere valeat: O longe felicius cum, qui diuturno exercitio adeo directus est in magnitudinem huius suauissimi odij, vt quamuis ob naturalem inclinationem magnam secum adferat penam talis persecutio, ardens tamen desiderium crescendi in amore Dei, illud in tantam conuertit dulcedinem, quantam secum adferre solet id quod magno desiderio longè ante concupiimus.

Quod à nobis maxime exigit Deus, vt libero patienti, resignatoque animo aduersa ferre discamus. Ex D. Ioanne Rusbrochio.

CAPVT XI.

Deus à nobis præcipuè hoc exigit, quod Christus vita, doctrinaque

sua in nobis efficere voluit: nempe, vt nihil nos neque læta neque tristitia per moueant, & libero resignatoque atque immobili ferre discamus animo, si ab alijs fallaces ac seductores vocemur, seu alia qualibet verborum in nos congregantur iacula & iniuria: si præterea non verbis tantum, sed operibus quoque infestemur: si non solum temporalia quibus carere non possumus, nobis denegentur, sed ipsis quoque corporibus nostris iniuria inferatur & lesio, aut alia quæ nobis irrogentur, quæ eisdem corporibus nostris molestiam possint adducere: si item omnes actus nostros meliori quo possumus modo perficiamus, & ipsos nihilominus aliis quàm pessimè interpretentur. Insuper vt non solum hæc ab hominibus feramus æquanimiter, sed ipsa quoque Domini flagella patienter toleremus, si nobis presentis suæ consolationem subtrahat, adeoque se à nobis elonget, ac si inter ipsum & nos murus latissimus esset interpositus: si etiam in labore & angustijs nostris pro consolatione & ope ad ipsum venientibus talem se nobis exhibeat, velut si oculos ad nostrum occluderet occursum, neque videre, neque audire nos volens, solosque nos afflictionibus ac miserijs nostris certare sineret, sicut & ipse à patre suo relictus fuit. In his omnibus fateri debemus nos grauiora commeritos esse debemus item nos in Deo abscondere, vt in ipsa nostra desolatione immobiles permanentes, in nulla mortali creatura vel negotio solatium inordinatè quæramus, sed in illo duntaxat verbo nos ipsos consolemur, quod & Christus ipse dicebat: Fiat voluntas tua. Quæ quidem verba & iucundissima, & Deo gratissima sunt: & quisquis ea dicere potest ex sententia, is nec turbati, nec inordinato mœrore affici poterit, sed in præcipua sui resignatione maximum gustum pacemque præcipuè experietur. Proffus ei qui se Deo perferet resignauit, afflictio dulcis est: quia in Deo (per quem illa ipsi euenit) conditur & diuina fit ac Deiformis. Quis talis nihil quærat, nihil diliget, nec quicquam illi sapiat nisi Deus, ita

Internum flagellum.

Not. 2.

Luc. 22.

hunc in amaris atque contrariis capit, sicut in summa dulcedine. Neque enim fieri potest, ut aliquis pro Dei gloria quicquam sustineat, quin in eo saporem quandam diuinitatis percipiat. Et licet fortassis nihil illi sentire, id est gustare contingat sensibilibus, Deo se ad tempus occultante: hoc ipso tamē id quod patitur, non potest illi nō bene sapere, quo se hoc ad æternam Dei gloriā ferre velle cognoscit: nam Deo purum impendere honorē diuino sapore carere non potest. Verissima ergo deuotio in verissima humillimaque sui resignatione & abnegatione sita est: quando videlicet homo non solum in abundantia & gaudio, sed etiam in penuria ac mœrore, & aliis quibuscumque casibus ac rerum euentibus vera cum pace Deo vnitus permanet.

Verissima
deuotio.

Rursus de patientia in omni aduersitate seruanda, & de eius fructu, Ex eodem Rusbrochio.

CAPVT XII.

Nihil vnquam quantumuis paruum pro Dei honore patimur, quin nobis longe sit vtilius, quam si totius mundi domino potiremur: Quamlibet enim exiguum sit quod ad Dei perpetuam gloriam, pro illo tamen non minus nobis Deus retribuet restituereque quam seipsam. Sane quando consideramus tribulationes & afflictiones sanctorum, ac maxime passionem Domini nostri Iesu Christi omnis solarij expertem, mortemque ignominiosissimam & durissimum cruciatum, qualem nemo vnquam expertus est, attente perspicientes quæ & quanta maiestas illa in humana natura nobis perpeffa sit: mirum est, si vel grauissima quæque tormenta pro illius amore pati recusamus. Ipse non vult nos grauis & absque fructu aliqua perpeti. Si enim pro honore ipsius quippiam sustinemus, nō solum copiosum nobis pro aduersitatum tolerantia parabit præmium, sed omnem quoque suæ passionis fructum nobis largiretur. Quum igitur Christus Iesus fidelissimus ama-

Christi pas-
siones.

tor noster seipsum ita funditus abnegarit, & non tantū patienter, sed & gaudenter pro patris sui gloria, & salute nostra passus sit, id eō & nos de manu illius ad honorem ipsius, quicquid nobis siue ab ipso, siue ab hominibus possit accidere, patienter accipere debemus: Si enim verē patientes & resignati fuerimus, nihil nos neque rerum temporalium amissio, neque propinquorum, charorum vel affinium obitus, neque infirmitas neque ignominia, neque mors, neque vita, neque purgatorium, neque dæmon, neque infernus ipse perturbare, aut inordinatē contristare poterit: eō quod nos ipsos ex vero amore diuinæ resignationis ac subiectionis voluntati & beneplacito. Et perfectio qui Deo permittente agros, facultates, domosque suas perdidit, si exemplo beati Iob hanc rerum iacturam humili resignationeque animo de manu Dei accipit, & ei gratias agit, eumque laudat qui prohibere potuit, & non prohibuit: tantam ab ipso domino mercedem recipiet (vt quidam sanctorum ait) quantum reciperet, si omnia illa quæ perdidit, egenis ac pauperibus propter Deum erogasset. Attendamus oro diligentius, qualiter dominus noster Iesus Christus cum sceleratis deputatus fuit, & nec vnquam quidem sanguinis guttulā in corpore suo seruauit, nec quicquam in ipso non lacerum atque discerptum extitit. Perpendamus præterea, quoniam ipse sit, quodque omnem acerbissimam passionem suam ex amore purissimo sustinuit, pro illis etiam peccatis quæ ipsius tortores in eum commiserant, quos ipse de nihilo ad magnam fecerat gloriam. Consideremus in super, quā a maner veracum fidelitate ad hostes suos, qui mortem ipsi inferebant, conuersus sit: brachia sua ad suscipiendum illos extendens, caput ad osculandum inclinans, cor (quo in ipso habitare possent) aperiens, multaque alia dilectionis signa præferens. Attendē, inquam, ista consideremus: vt ex eis roboremur, animemur, & inflammemur ad patientiam seruandam in rebus aduersis.

Patientes
& resignatos
nihil
perturbat.

Iob. i.

Notandum
nates.

Luc. i. 2.

Volo
&
Nolo.

Obedientia
opus.

V.

Vt sese in omnibus habeat is qui verē humilis est, Ex eodem Rusbrochio.

CAPVT XIII.

Homo verē humilis dum lumine diuinæ gratiæ illustratus, considerat quā sit magnus Deus, quā excelsus, quā nobilis, quā sanctus, quā gloriosus, quā ardentem se dilexerit, ac diligat, quid pro se fecerit, quanta beneficia in se contulerit, & quā fidelis semper fuerit, ipse verō ē diuerso quā sit res parua, & quā ingratus atque infidelis Deo suo fuerit, dum, inquam, hæc ritē considerat, funditus agnoscit indignitatē ac vilitatem propriam, suumque nihilum, id est, quod ipse ex se nihil sit. Agnoscit vt innumeris & grauibus peccatis suis fidelissimum ac immensum Dominum Deum suum offenderit, ac se indignum & obnoxium fecerit cunctis poenis atque afflictionibus, quæ possint ei a Deo & creaturis omnibus infligi. Indignum se fatetur quem terra ferat, atque infra omnes homines se demittit ac deprimat. Paratissimus est propter Deum abiecta seruitia exequi, & non solum superioribus, verum etiam æqualibus atque inferioribus, secundum Deum obedire. Habet enim animum submissum & flexibilem, voluntatemque promptam ad omne bonum. Vnde & quando prelati aliquid imperat, quod non sit contra Deum, ipse mox relicta & abnegata propria voluntate libenter facit, quod ei iniunctum est. In eo nō morantur, Volo & Nolo, sic vel sic, hoc atque illud: nam seipsum purē in omnibus exire studet. Magis semper propensus est ad faciendum ea quæ sibi præcipiuntur, quā quæ sua suscipit voluntate: sentiens paruum obedientiæ opus dilecto Domino Deo suo magis placere, quā placeat etiā magnum ex propria voluntate suscipere atque peractum. Ob idque se ex seipso aliquid bonum opus inchoauit, citra difficultatem ipsum intermittit, dum ei aliud imperatur: plus enim ei obedientia in paruo, quā

proprietas in magno opere sapit. Igitur nihil quamlibet magnum cum tali proprietate possidet, quin illud, DEO vel hominibus aliud exigentibus, hilariter dimittere possit. Obedit simpliciter & pure pro Dei honore & gloria, nō autem vt placeat hominibus, aut lucrū aliquod priuatum percipiat. Nihil boni sibi adscribit: sciens se nec habere, nec posse quicquam sine auxilio gratiæ Dei. Quicquid donorum & charismatum adeptus fuerit, totum refundit in Deum, & id nulla ex parte se meruisse confitetur. Seipsum & omnia bona Deo omnipotenti ad illius offert honorem, vt potē quæ pure ex eius benignissima misericordia promanarunt. Nec ex aliquo Dei dono vel gratia animo effertur: siue sit scientia, siue sapientia, fortitudo, pulchritudo, diuinitas, aut quiduis aliud: sed se omnibus Dei donis iudicat indignum: eaque non nisi ex mera Dei bonitate sibi collata existimat. Si in seruitio Dei grauiam aliquod sentit, & gustu spiritali destituitur, humiliter id de manibus Domini accipit: credens Deum hoc permittere salutis suæ causa, & si nens eum secum agere quicquid vult in tempore atque æternitate. Mala quæ toto orbe committuntur & conueniunt, suis peccatis, suæque negligēti vitæ imputat. Omni loco quem vel sedendo, vel stando, vel iacendo occupat, semper indignū se fatetur. Nihil enim omnino sibi tribuit, nisi quod ex seipso habet, nempe peccata, & multiplices culpas ac defectus suos. Et licet multū se abiiciat ac humiliet, tamē nihil aut parum sibi fecisse videtur. Locum vilissimum in domo ac nouissimum in mensa amat. Et breuiter in omnibus quæ ipsi necessaria sunt, abiectissimā portionē sibi optat cedere: quodque vel aliis mansit reliquū, vel ab aliis fastiditur, ipse lætè suscipit, atque illo ipso se indignū iudicat, & nec meruisse, nec mereri illud à Deo se posse sentit ex animo. Et quia sese verē contemnit ac nihili pendit, nō ægre fert quando ab aliis contemnitur. Nou vult patiens & humilis videri sed vilis: lætaturque

Ggg 4 quum

quum despicitur, dolet verò dum honoratur. Non se, sed Deum (cuius est omnne bonum) laudari appetit. In omnibus absque querimoniis viuit. No- nit enim de manibus Dei suscipere omnia: sicque de nulla creatura queritur, quantumuis ab aliis indigne aut iniuriose tractetur. Eorum & tor- nos vultus & verba aspera sedato ani- mo perfert. Etiam si ipsum expelle- rent, caderent, confoderent, aut etiã morte afficerent: nunquam crederet sibi iniuriam irrogari, nec quicquam cuiquam vel inde, vel de qualibet alia re imputaret. Considerat namq; quã- ta sit malignitas diaboli tentatoris instigatorisque; & cuncta (vt dictum est) de manibus domini accipit, cer- tus quacunque illo permittente ipsi euenerint, ea & optima & vtilissima sibi esse. Nihil enim cuiquam prestat Deus, nisi quod ei optimũ sit: qd̄ ita certum est, sicut certũ est Deum viue- re. Iam qui virtutem hanc humili- tatis perfecte obtinere concupiscit, consideret Dei magnitudinem, & er- ga se fidelitatem: suamq; paruitatem, & erga Deum infidelitatem: attendat sedulo humilitatem ac mansuetudi- nem coelestis regis Iesu Christi domi- ni nostri, & ex sancto sui odio seip- sam abnegare contendat: discat de- nique verè & sincere amare Deum.

Humilitatis compendiu.

Humilitatis finis.

Nam quantum in nobis augetur cha- ritas erga Deum, tantum & nostri crescit vilipensio, atque per amorem Dei perspicue intelligimus quam in- iuste nos ipsos amauerimus. Ipsissima autem humilitas est, interna quãdam & profunda cordis coram celsissima Dei maiestate inclinatio atq; demis- sio. Sane amorosa consideratio ma- gnitudinis Dei & fidelitatis eius erga nos, nostrã irem prauitatis, & erga il- lum infidelitatis, vtilis admodum est & iucunda. Dum enim bonus homo diuinam celsitudinem attendens, in valle humilitatis residet, agnoscitque se nec esse, nec habere, nec posse quic- quam ex seipso & quod suis viribus neque progredi, neque perseuerare queat in virtutibus, in quibus etiam se multipliciter deficere ac plurima

negligere, variasque culpas in Deum admittere sentit: tum Christus soliu- stitiã, in supremo cœli vertice ad dexteram patris constitutus, radios gratiã suã in cor huiusmodi humilis hominis tanquam in vallem depref- sam immittit, & illud fertile ac sibi gratum reddit. Neque enim benig- nus Iesus potest non moueri miseri- cordia, quoties cum humilitate pius ipsi querimonias & preces offerimus. Porro nullus animum despondere debet, propterea quod infirmus sit, & seipsum satis abnegare nequeat. Quã- to minus sentit se humilem & relig- natum, tanto magis inde se humiliet & abiiciat. Faciat quod in se est, & Deus illi aderit, eumque habebit pro charo filio. Nullus etiam propter cre- bros lapsus suos spem salutis abiiciat: sed postquam lapsus est mox resur- gat, & humiliter reuertatur ad beni- gnissimum dominum Deum nostrũ, atque in eius immensa misericordia confidat.

De benignitate Dei erga verè penitentes, & de sanctam Deum confidentia, deq; præclara hu- militatis causa, Ex eodem Rusbrachio.

CAPVT XIII.

CVM peccator quisque à vitis re- surgens, & ab eis sese integrè cum magna sui displicentia asperna- tione, auertens, Deo perpetuo ser- uire, ei que soli viuere & eum ama- re statuit: adeo se illi benignam ex- hiberi illa aeterna ac immensa boni- tas, ac si nunquam in peccata cor- ruisset. Omnes enim culpas ei perfe- cte remittit, nec vnquam illi eas im- putabit, etiam si tot essent, quor om- nes simul homines commiserunt: si tamen perfecte doleat, ex amore & pure ad gloriam Dei atque ideò po- tissimum suã illi iniquitates displic- ceant, quod eas Deo displicere intel- ligit. Feruentissima quippe charitas illa ex qua dolor iste promanat, om- nem peccati absumit rubiginem: mo- do sit satis magna, ex omnibus (vt de- cet ac oportet) viribus procedens. omnis

Vera peni- tentia.

Quamlibet autem parua sit contri- tio, pure Dei iutu tu concepta, Deo tamen multo gratior est, quam sit omnis dolor, quẽ propter seipsos vel iacturam suam omnes simul homi- nes habere. Sui displicentia, & seria voluntas nunquam peccandi, veraq; erga Deum confidentia & amor, vera penitentia est. Hinc autẽ externa pœ- nitentiã opera proficiunt, vt sunt eleemosynarum largitiones, ieiunia, orationes, aliaque huiusmodi pia ope- ra satisfactoria, quã tanto magis sunt grata Deo, quanto maiori cum chari- tate coniuncta, & purius ad Dei hono- rem facta fuerint. Etiam si vnus ali- quis tam esset paratus & aptus veniam à Deo consequi, quam omnes vnquã mortales fuerunt aut esse possunt: at- tamen infinito paratior est Deus ve- niam dare peccatis nostris, si verè nos peccasse pœniteat. Quod si non satis dolemus, saltem velimus ex animo nos plus dolere, idq; magis ob hono- rem Dei quam propter damnũ. De- sideremus ad gloriã Dei habere tam diuinam contritionem, quam vnquã aliquis habuit: & pro dolore quem in nobis nimis exiguum esse iudicamus, offeramus Deo omnem sanctam con- tritionem omnium electorum eius. Accusemus etiam nos humiliter in confessione coram sacerdote, prouo- luti pedibus Domini Iesu: & ita firma cum fiducia speremus veniam nos à Deo impetraturos. Tanta enim est do- mini misericordia, vt dum quispiam peccator cum contritione & amore sese ad Deum conuertit, cuncta eius peccata in immensã benignitatis Dei abyssu citius absorbentur, quam pos- sit oculus aperiri & claudi. Nulla om- nino malitia potest vel minimum di- uinae bonitatis preponderare puuctũ, si modo ex vera charitate quis possit eidem diuinã bonitati cõfiderere. Quã profecto vera fiducia vel confidentia & amor erga Deum, thesaurus est longe præclarissimus, quo quicquid deside- ramus, aut possumus appetere, adeoq; ipsa bona sempiterna mercari vale- mus. Non enim potest sese continere Deus, qui his in quibus thesaurus ille

Peccatorum in auer- sione cõ- sorsio.

vera fiducia thesaurus est.

ineff, præstet quicquid rectè velint: vt- pote qui eo sauciatus est latere, vbi fe- tueri non potest. Ipse Deus reparator & instaurator est eorum omnium quã in nobis peccando defluximus. Itaq; agendo penitentiam, dedamus nos totos illi, sinamusque eum agere no- biscum quicquid volet: submittamus nos libere, nedum sub iustitiam eius, sed etiam sub peccatores omnes odio nos habentes, contẽnentes, persequen- tes, diuexantes, ludentes, ita vt omnia aduersa nobis ab eis illata, & quãlibet incõmoda atq; grauamina tacite ac patienter perferamus ad gloriã Dei, & in remissionem peccatorũ nostro- rum. Si hoc fecerimus, ipse Dominus Deus proculdubio restaurabit ac re- formabit in nobis quã nos perdidimus. Destruimus autem per peccata nos totos, puta, cor, sensus, vires, cor- pus & animam. Nihil ergo melius, quam vt in ipsum confugiamus, vt- potè in quo nullus est defectus, & bo- na omnia abundant, quiq; nos longe amplius amat, quam ipsi nos atq; etiã rum nos dilexit, quum ipsi male odio haberem⁹ ac perderemus nos. Et quia amare nos non desistit, etiã quum ei per inobediẽtiam essentus contrarij: multo magis fidere iam licet eum nos vtiq; amaturũ, nobisq; auxilio futurũ, & necessaria cuncta prestaturũ, quãdo eũ amare, eiq; obedire volumus. Hic pius ac fidelissimus Dominus, etiam peccata quẽ commisimus per bonita- tem suam, ad nostros vsus, vtilitatem- que nostram inflexit: nam illa nos ad pœnitentiam adduxerunt, & hu- militatis ac deiectionis nobis præ- buerunt causam. Est autem & alia præclarior humilitatis causa, quam ignorare non debemus. Intemerata namq; Dei genitrix virgo Maria, quũ ab omni peccato sit à Deo præserua- ta, maiorem se humiliandi causam habet, quam beata Maria Magdalena, quã diuina bonitate à peccatis libera- ta fuit. Maius enim beneficium est à vulneribus permianere illa sum, quã ab inflatis vulneribus sanari: item- que præclarior est, & maiori di- gnũ gratiarum actione, seruari à pec-

Maiorem se humiliandi causam ha- bet iustus, quam pecca- tor.

peccatis, quam de admissis consequi veniam.

Quod tria quedam observare debeat is qui Deo placere, veramque pacem obtinere cupit: vbi etiam subiunguntur per plures optima institutiones: Ex pio quodam scriptore.

CAPVT XV.

Quisquis Deo placere, veramque pacem in hac vita obtinere cupit, sedulo observare studeat hæc tria que sequuntur. Primum est, vt in oculis suis, & in intellectu suo sit paruus & nihil, idque agnoscat non verbis tantum, sed in veritate absque commento aliquo: atque ita ne pilum quidem de donis Dei sibi vsurpet vel attribuat. Secundum est, vt Deum Deique honorem pure intendat, & eius voluntati voluntatem suam plenè subiiciat atque conformet in omnibus. Tertium est, vt iis quæ sibi commissa non sunt, leuiter se non ingerat, & vanas inordinatasque curas abiciat. Ea quæ bona sunt, sinat esse bona: mala verò non iudicet, sed Deo iudicanda relinquat. Illa item quibus remedium adhibere non potest. Deo committat, & ad ipsum in omnibus confugiat, eumque humiliter oret. Vtile etiam admodum fuerit, vt diligenter notet institutiones quæ hic subiiciuntur. Cauet tyro spiritualis in percipiendo cibo, potu, & quibuslibet corpori necessariis, ne secundum carnis desideria & naturæ propensiones viuat, expetendo & aucupando in illis delectationem ac voluptatem terrenam. Sit in verbis ac moribus prudens, circumspectus, atque honeste compositus, malitque auscultare & vacare silentio, quàm loqui. Sanè si libenter & cum affectu foras se effundit ac fabulatur, rumusculosque mundanos percipit, si sensum oblectamentis omnino deditus est: non poterit intus illuminari, nec vllum in veris virtutibus profectum facere, sed indies magis ac magis obtenebrabitur, rudiiorque & crassior efficietur. Non imitetur vanos quosdam homines, qui sibi inuicem stulte placere quæ-

Corpori necessaria quæ tribuenda notes.

Extremum vitanda.

Amor inepus.

runt, ineptique mutuum amorem prouocant per gestus, risum, munuscula, literas ac nuncios, curiositatem, que amant in vestium præstanti colore, ac lasciuia specie, & aliarum rerum inutili superfluaque multiplicitate. Potest ipse in releuamen laborum discrete ad honorem Dei capere honestas recreationes & solatia æterna: sed in his cautus sit, ne vnda iuuari debeat, inde detrimentum damnumque suscipiat. Non appetat placere alicui homini ob naturalem corporis membrorumque pulchritudinem, neque ob scientiam aliquam, neque gestibus ac moribus ad sui amorem illicientibus, neque elegantibus aut subtilibus verbis, neque spiritali quadam specie sanctitatis, neque aliis quibuslibet modis. Sic enim in his sibi ipsi placet, & aliis voluntarie placere cupit amplius quam Deo, planè falsus & deceptus est, quum hoc sit superbæ fundus impurissimus, vnde grauius peccata eremgunt. Igitur vbi aliquid eius modi in se deprehendit, mox illud contemnat & odeo habeat, neque vnamquam prauæ propensioni suæ sciens ac volens morem gerat. Quod si ex inimitate nonnunquam contigat eum consentire: humili dignaque penitentia culpam diluere non negligat. Sit affectu & cogitatione innocens ac mundus. Dum indecentes vel obscenæ imagines cordi eius incidunt, statim auertat se ab illis, & eas detestetur. Enimvero licet hosti stareus ei ostentet merces suas, non manebunt ipsi, nisi eas cum amore voluntatisque consensu comparauerit. Itidem si inter dormiendum quando oratio ligata est, passus fuerit carnale aliquod somnium vel pollutionem, id animæ eius non oberit, nisi ipsi euigilanti, & ratione ac voluntate libere vnti placeat. In dictis & factis, in agendo & omittendo sit iustus, verax, sincerus, ac minimè fictus coram æterna veritate celestis patris filio, qui nullum agnoscit, nullum admittit in regnū suum, nisi simplicem, & ab omni vitiosa simulatione, fuce, hypocrisis, dolo ac fraude alienū. Si humilia

Recreationes honestas.

Imagines indecentes.

Notum illud.

Hypocrisis fugienda.

Humilis obedientia.

Præsertim lectio.

Mutius conuersus.

lia & infima seruitia, atque officia ei demandata fuerint, libenter illa exequatur amanti domini sui Iesu Christi, qui se propter ipsum humiliavit ac formam serui induit, ipsique triginta tribus annis inferuiuit. Profecto si ipse imperatoris filius, totiusque orbis dominus esset, ac derelicta regni gloria, ad pauperis famuli conditionem se propter Deum abiiceret, seruiens Christo in membris suis: tunc merito gauderet, tanquam cui ingens bonum & grandis honor obtigisset. Patienter sustineat aliena onera & defectus, nec alios curiose observare amet, & vitium detractionis exhorreat. Facta aliorum facile non iudicet, etiam si quippiam vitij in eis deprehendere sibi videatur: sed potius excusare ac in melius interpretari conetur. Quod si factum excusare non possit, saltem intentionem eius qui fecit quoad poterit excuset. Si nec id potest, cogitet eum infirmum, aut ex infirmitate illud fecisse. Quod si nulla ratione vel excusare vel quippiam prætexere queat, nihilominus relinquat Deo iudicandum: persuadeat autem sibi eum grauius a demone impugnatū fuisse, & se multo peius ortallis fuisse acturum, si tam acriter misisset impugnatū: agatque gratias Deo quod à tam periculosa & infesta tentatione sit seruatus, atque cum ingenti cōmiseratione precetur Deum pro illo. Putet Deum permisisse eum cadere salutis ipsius causa, quodque culpa admittit magno ei adiuuamento quandoque erit ad seipsum humiliandum, & ad studiosius feruentiusque seruiendum Deo. Ad hunc modum benigno & compatiēti oculo, culpas aliorum aspiciat extenuetque, ac neminē aspernetur: seipsum verò serio diiudicet, & ex animo contemnat, culpasque suas etiam leues non paruipendat. Veruntamē dum res exposcit, moneat, corripiat vel castiget ex charitate eum qui deliquit. Cum his inter quos viuit concordiam in omnibus bonis rebus sedetur, & proprium sensum deferere, verborumque contentiones vitare discat. Nemini facile exprobrat, nec verbum nimis asperū dicit,

neque aliquem maligne premat, perturbet aut contristet. Sit etiam moderate hilaris, non autē toruo aut amaro animo. Omnes homines (nullo prorsus excepto) in Deo & propter Deum amet, omnes ad Deum peruenire desideret. Nulli se nimia familiaritate vel amicitia deuinciat atque obstringat, qui ipsum à Deo retrahere possit. Nulli per amorem aut delectationem inordinate adhærescat, nec cupiat aliquem sibi ita adhærere. Nullius quantumuis etiam sancti hominis corporalem presentiam nimis anxie requirat: sed cor suum Deo seruet liberum. Diligat pure Dominū Deum suum propter ipsum, & ad æternum ipsius honorem, non autem præmij causa, neque ob commodum, aut gustum, vel consolationem: vera enim charitas non quærit quæ sua sunt. Iesum Christū eligat in gloriosum sponsum animæ suæ, eumque vulneribus confectum cordi suo imprimat.

1. Cor. 13.

Quomodo hi qui in congregatione camobitica positi sunt, amabilem vitam agere debeant, & quam peruersi sint, qui ibi male viuunt, Ex D. Ioanne Taulero.

CAPVT XVI.

Dignissimam vocationem vestrā, quæso dilecti in Christo fratres & sorores, frequenter attendite, & ita viuere curate, vt & vobis ipsis, & careris innotescat, quem ex sacri huius ordinis susceptione fructum referatis. In quo quidem ordine, statuta, leges, & consuetudines religiosas diligentissime obseruare debetis. Non tamen exigitur, vt frater vel soror senio aut infirmitate prægrauati, ieiunijs, vigilijs, vel externis operibus supra vires insistant: sed silentium vestrum locis & temporibus præscriptis, omnes sedulo seruabitis: quod quidem quem fructum & quam utilitatem adferat, nemo capere, nullus intellegere satis potest. Deinde verba vestra suauius, benignaque erunt. Si quod forte asperum durumque verbum exciderit vobis, mox culpam vestram

Silentium.

Lingua.

Fundus ani-
ma.

vestram humiliter fatebimini vel agnosceris, & tam Deo quam hominibus vos subiicietis. Ceterum si quis verbis duris vos aggressus fuerit, nihil prorsus illi contra respondebitis, nisi forte vnum aut alterum verbum, idque placido ab benigno vultu. Fundum vestrum studiosè obseruabitis, cauebitisque, ne quamcumque rem, siue libros, siue indumenta, siue ornamenta, siue societatem humanam cum delectatione possideatis. Quæcumque autè ordinate atque secundum rationem necessaria sunt vobis, eis quatenus ipsa necessaria sunt, & Deus atque ordo libenter admittunt suppeditatque, vte mini.

Dilectio fra-
terna.

Fraterna vos inuicem dilectione prosequimini: & alter alteri humilem subiectionem, amorem, pietatemque, non autem graues ac toruos vultus præterderis. Non exhibetis vos inuicem alienos, quæcumque etiam occasio vel res inter vos eueniens pacem mutuam infregerit. In bonis operibus, maximeque in charitatis officiis vos exercebitis: ita videlicet, vt vobis tuo offeratis ad ipsa charitatis obsequia inuicem impendenda, & alter alteri onus ac laborem hilariter præripiat, vel etiam è manibus tollat. Iam si pro alio pietatis exercitio contingat vos ab aliis irrideri, contemni, & male tractari, nequaquam vos ipsos defendetis, nec ad aliquæ querimonias deferetis. Vnde cumque vobis aduersa euenierint, accipietis ea de manu Dei, & humili resignatoque animo perferetis propter Deum, qui ab æternitate præsciuit & præuidit vos ab illa passuros, permisitque ex purissimo vestri amore vt acciderent. In omni afflictione & grauamine dicetis Deo: Domine sicut ipse ab æterno disposuisti & voluisti, ita fiat. Propriæ voluntati & vanis, sensualibus, inordinatisque desideriis vestris diuinam voluntatè semper præponetis, illaque Dei amore in vobis mortificabitur. In choro, vbi corpus Dominicum in veritate præsens adest, multa cum reuerentia, oculis in terram demissis, animoque attento, & ad Deum conuerso, coram Rege æter-

In choro quo-
modo se quis
habere de-
beat.

no consistetis. Si enim virgo pudica in conspectu regis adstaret, certumque haberet illum in se oculos defigere, si quidem compos animi prudensque esset, haud dubie mores præ se ferret honestissimos, & modestissimè se gereret. Quam ergo æquum est, hominem coram Deo & Domino suo, electissimòque animæ suæ sponso iugiter se foris & intus contemplantè, collectis viribus reuerentissimè astare: Preces holararias cum ingenti deuotione, & cum quanta animi attentione potestis, decantabitis, legetisque. Pro conscientia tamen securitate noueritis sufficere (quantum ad Ecclesiæ præceptum attingit) si verba integra dicantur, nec opus est aliquid repetere. Satis fit, inquam, præcepto Ecclesiæ, si verba omnia plene legantur, modo sponte non cogitentur ea que verbis lectis contraria sunt. Præterea ab omnibus quorū Deus vera causa non est, abstracti eritis: Temporis quantulamcumque perditionem, vt virus pestiferum fugieris. Solitudini libèter vacabitis, in qua libere & expedite vos Deo vnietis: primo quidem ad floridam dignissimam passionis Christi arborem, & ad gloriosa vulnera eius: deinde etiam ad præclarissimam diuinitatis illius celsitudinem vos ipsos conuertentes: nam ita ingredienti & egredientes, plena pascua inuenietis. Discite, oro, frequenter vos introrsus intrò recipere, iucundissimamque Dei præsentiam sanctè attendere. Et licet magna aliqua de Deo nondum experiamini, patientiam tamen seruate. Vnusquisque verò mentè suam ad Deum reuocans atque conuertens, potest dicere corde vel etiam ore: O præstantissimum bonum, o lux gratissima, o pelagus purissimæ lætitiæ Deus meus, tu mihi præsens es. Vtinam mundus coram te assisterem, vrinam tibi verè placerem, vtinam ardentè te diligerem, & car. Citò recolligetis spiritum vestrum, vt Deo intèdatis, si crebrò apud vos ipsos hæc aut similia verba reuoluere studueritis. O bone Iesu, o Domine Deus, tu mihi præsens ades, misere mei. Si talem vitam egeritis: si huiusmodi fructus protuleritis, dignissimum

Eucharistia
perceptio.

num Eucharistiæ sacramentum non sine grandi vtilitate, ac profectus vestri incremento percipietis. Non quidem inficias eo, bonum esse ad tempus ex profunda humilitate abstinere, sed multò melius fuerit ex amore accedere. Quisquis libenter pro gratissima Dei voluntate suam vitam institueret, si posset, & non stupida, caecaque temeritate, vel propria reputatione accedit, sed dolet se vnquam offendisse Deum: quisquis, inquam, se talem verè sentit, securus accedere potest: imò verò quò crebrius accesserit, eò melius vtiliusque faciet. Ea namque hisce temporibus naturæ fragilitas est, & in diuersa vitia ac lapsus pronitas, vt satis superque necessarium sit homini præsidium aliquod & auxilium singulare, quo retrahatur ab ipsis vitiis, & in bono conseruetur, ac postquam cecidit erigatur: Atqui huiusmodi præsidium & auxilium maximè omnium est hæc diuina ac saluberrima cæca. Nec perinde necessaria hic est magna deuotio sensibilis: sed satis fuerit nullius peccati mortalis sibi conscium esse, & Deo velle placere, atque ad meliora semper niti: casto quoque timore & humili reuerentia sic esse præditum, vt perceptione huius sacramenti te indignum fatearis. Planè sic affecto, & absque grauibus peccatis perseueranti, admodum vtile est hoc præclarissimo cibo refici, qui hominem magis ac magis ad vitæ spiritualis iter trahit. Non ergò ob id abstinere debetis, quod vitiosos seu defectuosos vos esse conspiciatis: quin imò ob hoc ipsum tantò amplius ad hanc gratiam properandum est. In hoc enim Sacramento omnis virtus & sanctitas, omne solatium & auxilium, vniuersaque suauitas consistit, & ab illo procedit. Vnde & ipsum idem Sacramentum ineffabilia operatur in eo à quo pie suscipitur. Sanè Christus quemlibet hominem istud sacramentum dignè percipientem, vicinè sibi adiungit, intèmiusque copulat & vnit, atque in eum mirabiliter adducit fructum illum inestimabilem, quem ex ipsius vita, passione, morte, resur-

Spiritus
collectio.

rectione & ascensione percepimus, eundemque exornat indicibili decore gloriæ sacratissimi corporis, sanctissimæ animæ, & excellentissimæ diuinitatis suæ. Qui autem non sumit Christum sacramentaliter, potest illum accipere spiritualiter per sanctum desiderium, atque ita fructum sacramenti adipisci. At vero qui foris & intus superbum elatumque præ se fert animum, atque inordinatis affectibus, amorique creaturarum ipsum impredientium sponte deditus est, vtrum is digne accedat ad percipiendum hoc præcellentissimum sacramentum, ipsius iudicio relicto esto: vtrum vnquam securus id agat, ipse viderit. Vos autem charissimi ista iudicare non debetis: ne similes efficiamini pharisæo illi hypocritæ, quam mentis superbia tumidus & inflatus, publicanum longius stantem iudicabat. Quæso huiusmodi iudicium vt sempiternam animarum vestrarum perditionem caute. Nullus vestrum præsumat aliquid iudicare, quod non sit manifestum mortale peccatum. Non etiam vobis terrorem ingerat, dum desideratis sacram Eucharistiæ accipere, si qui vobis grauius obiciant culpas & defectus vestros. Adeò namque fidelis est Dominus Deus noster, vt sæpenumerò hominem bonæ voluntatis in notabili aliquo defectu toto vitæ illius spacio relinquat, vt is inde non modò in seipso, sed etiam in oculis eorum quibus cum viuit, humilietur, & per huiusmodi defectum ad proprii nihili sui agnitionem deducatur.

Luc. 18.
Iudicium re-
merarium.

Nemo igitur propter minores defectus suos à perceptione venerabilis Eucharistiæ abstineat, sed potius infirmus, & imperfectus quisque bona voluntate præditus, cum gaudio & amore accedat: petens perfectè emundari precioso Christi sanguine, qui perpetuò fluit in eos, à quibus desideratur, & cupiens exornari virtutibus ac meritis eiusdem Domini Iesu, Dicat illi: Domine, non sum dignus vt intres sub tectum meum cordis mei, attamen de sola immensa miseraordia

Non temerè
abstinendū
à communio-
ne.

Hhh tua,

Fructus Eucharistia.

tua, & opulētissimo meritōrum tuo-
rum thesauro confusus: ecce venio ad
te, desiderans suscipere te ad gloriam
nominis tui. Video enim deesse mihi
amorem ac gratiam: & hęc p̄sentissi-
mē apud te in hoc Sacramento inue-
nio, in quō etiam virtutes, desideria
& bona cuncta reperiuntur. Quōd si
fortē fratrib⁹ vel sororibus, qui ipsam
Eucharistiam perceperunt, tempore
matutino nō licet immensos fructus,
innumeraque bona, quę hoc dignissi-
mum Sacramentum in homine ope-
ratur, obseruare: propterea quōd se-
cum manare non sinantur, dum aut
legere, aut cantare, aut in aliis iuxta
consuetudinem, statutaque ordinis
occupari debet: obseruent illa post
prandium, aut post vesp̄eras, vel etiā
post completorium. Aequē Domi-
nus tunc operari potest, sicut tempo-
re matutino: & hoc venerabile Sacra-
mentum operatur vbicunq; ei locus
præbetur. Iam verō quōd ad veniales
quotidianasque culpas attinet (a qui-
bus dum hīc viuimus, omninō liberi
esse non valemus) monendi estis cha-
rissimi, ne multum felicitati sitis, nēue
perturbemini, si non omnes in con-
fessione expresseritis. Illas humiliter
ac serio Deo confitebimini, & contri-
to deuotoque corde vos reos coram
eo accusabitis. Sic enim his qui con-
fessionibus audiendis adhibentur, ni-
mis multum temporis nō auferetur.
Sanē tales culpas generaliter exposu-
isse satis est: quum mortalia duntaxat
peccata, & ea de quibus dubium est, v-
trū mortalia sint, ex præcepto & ne-
cessitate confiteri obligemur. Venia-
lia enim peccata multis modis delen-
tur, puta contritione, Dominicę ora-
tionis prolatione, genuflexione, aquę
benedictę aspersione, &c. Si alicui do-
lor siue contritio deest, saltem doleat
se non dolere: nam hoc quoq; dolor
est. Itidem si quis desiderium & amo-
rem non sentit, desideret habere desi-
derium atq; amorem. Moneo etiam
vos serio, vt quicquid vnquam à Deo
consequuti estis, nulla cum proprie-
tate vobis assumatis aut arrogetis: sed
totum Deo offerre, totum in eum re-

*Veniales cul-
pa.*

*Qua neces-
sario confi-
tenda.*

*Unipius vi-
lipensio.*

fundite, & vos ipsos non nisi merissi-
mum nihil ac pauperes atque inopes
reputate, nam propriam exiguita-
tem, propriumque nihilum piē ac se-
dulō aspiceret atque agnoscere, præ-
clarissima & vtilissima ad perfectio-
nem via est, vt ipse quę Deum in ho-
minem sine impedimento adducit &
importat. Ergō ante omnia in suum
nihilum quisque sese demittet atque
demerget. Sed & quum quis ad sum-
mum perfectionis apicem euolau-
erit, tum vel maximē illi necessarium
fuerit ad altissimum fundum ipsam-
que radicē verę humilitatis sese incli-
nare. Moneo item vos dilectissimi, vt
eas occasiones quę carnem fouent, &
omnem inordinatum erga creaturas,
præcipueque erga homines affectum
atque amorem profligetis e cordibus
vestris. Facile enim etiam bonus quis-
que huiusmodi affectibus in seipso
debilitatur; perturbatur colligatur.
que: ita vt amorem quem vno con-
traxit momēto, vix multo possit tem-
pore e corde suo eiicere. Nunquam
assumatis audaciam ac libertatem,
quasi omnia iam certamina superaf-
setis. Etiam si milles victores euada-
tis, & mille reportetis triumphos, nec
si tamen securos vos esse vel præsume-
re oportet. Quousque enim caro &
anima coherent, nullus in terris secu-
ritatem sibi promittere debet. Custo-
dite igitur vos ipsos vigilanter, & ca-
uete maximē occasiones hominum
diuersi sexus. His namque qui illas
plus satis admittere volunt, quam li-
bet pij ac perfecti sint, accidere potest,
imō non potest non accidere quod
dicturus sum. Corda eorum sensim
voluptatis sensu capiuntur ac vulne-
rantur, iamq; ipsi moueri, affici, tenta-
rique incipiunt: & quod videbantur
initio rectē vel spiritualiter facere, id
tandem transit in delectationē ac sen-
sualitatem: adeo vt ipsi diabolico car-
naliano affectuum laqueo irriteri, nō
sine graui periculo aut iactura (quod
ad peccatum cordis attinet) euadere
possint. Quapropter inconsideratē
& stultē agunt, qui sensualem homi-
num amicitiam expetunt, (siue sint
con-

*Affectus car-
nales.*

*Vana secu-
ritas.*

*Familiari-
tas diuersi
sexus per-
niciosa.*

*Amicitia
sensualis
noxia.*

*Cœnobite
peruersi.*

consanguinei atque affines, siue alij)
& inordinatē in inuicem singularem
quendam amorem concipiunt, eum-
que alunt & augent quibus possunt
modis. Id enim malum exitum forti-
ri, & inquietudines, cures, grauami-
na, aut etiam impuritatem cordis ad-
ducere solet, maximē si diuersi sexus
homines huiusmodi amicitia inter
se colant. At vos charissimi verā ani-
mi munditiam veramque sanctita-
tem sectamini, memores professionis
vestrę ac votorum vestrorum. Sacra
religio sit vobis schola quadam ama-
bilis, in qua discatis purissimē viuere,
vos ipsos iugiter obseruare, & naturę
sensibus ac mundo perfectē mori.
Graui sanē lamentatione dignum est,
quod plerique cœnobitę nimis in-
grati atque peruersi inueniuntur. Nam
quum Deus illos misericorditer à se-
culo abstractos atq; educos, ad ipsius
sacrę religionis statum perduxerit, vt
in eo à veteribus peccatis, prauis con-
suetudinibus, moribus, verbis ac gesti-
bus conuersi, deinceps sese sanctissi-
mę vitę & doctrinę Christi confor-
ment, iuxtaque exempla ab eo relicta,
totam vitam suam moderentur atq;
instituant: ipsi (heu) solo habitu quę
extrinsecus susceperunt, & sola vm-
bra religionis contenti sunt. Vehē-
menter enim per desiderium ac sen-
suum oblectamenta carnisque volu-
ptates ac lautitias aspirant: quas si pro
voto consequi non potuerint, mur-
murationibus monasterium replent,
& impatientia ac malitia sua, totam
congregationem perturbant infici-
untq;. Eisin cœnobio non sufficiunt,
quę ipsis in seculo degentibus abundē
suffecissent. Dum voluntati eorum
non acquiescitur, tanto corripuntur
furore, vt inter eos & demoniacos
parum sit differentia. Et reuera à dia-
bolo possessi sunt, à quo etiā ad hanc
peruersitatem incitantur atque pro-
pelluntur. Nullum in eis locum Spiri-
tus sancti habere potest, quum sint
superbi, sibi placentes, vanę glorię cu-
pidi, ambitiosi, apud semetipsos sa-
pientes ac prudentes, in proprio sen-
su obstinati, indirigibiles, ceruicosi,

inobedientes, contentiosi, seditiosi, a-
mari, torui, odio & inuidia pleni, in
cura corporis superflui, malē solliciti,
suum commodum in omnibus qua-
rentes. Nullo erga Deum atque diui-
na studio, nulla diligentia, nulla stre-
nuitate feruent. Licet multos codices
audiendo, legendo, & psallendo per-
currant, ac folia terant, pia tamen quę
audiunt vel legunt, non eis sapiunt,
nec ipsi inde gratia aliquam referunt.
Satis verō mortales creaturę illis pla-
cent ac sapiunt: his vi delictet delectan-
tur, has amore prosequuntur, his con-
suetudine & amicitia se iungunt, has
ad mutuum amorem prouocant ver-
bis, operibus, gestibus, internunciis,
munusculis, literis. Sux gula impudē-
ter fatiscunt, & sine modo ac men-
sura, ventrem cibo potuque onerant,
adeo vt postea inepti sint ad sancta
quęque exercitia: atque hinc obliuio
Dei, & innumera mala nascuntur. Vi-
num tam largiter plerumq; sumunt,
vt si quis se illis adiungere velit, vix pu-
torem ab ore eorum effusum ferre
queat. Moribus leues atq; in composi-
ti, sensibus incustoditi, verbis garruli
stolidiq; sunt. Alios temerē iudicant,
& de aliorum defectibus libenter &
cum gaudio loquuntur, eosq; male-
volentissimis obtreccationibus lace-
rant. Ipsi satis est, quod cucullis in-
duuntur, quod de rebus variis elegan-
ter aut subtiliter verba facere norunt,
quod in choro oscitanter cantant,
quod frigida orationū murmura fun-
dunt, quod capitis inclinationes, & a-
lia quędam bona externa opera segni-
ter peragunt. His solis innituntur, ve-
ram pietatem sanctamq; vitam pror-
sus negligentes. Nonnunquā coram
hominibus mores & gestus humiles
exhibent, verbaque spiritualia profe-
runt, vt verē religiosi esse putentur:
at hypocriti penitus vitiati sunt. Fre-
quenter quidem confitentur, & cor-
pus Dominicum accipiunt: sed inte-
gram sese corrigendi voluntatem nō
habent. Quare dum sacram Eucharis-
tiam percipiunt, non aliter faciunt,
quā si quis regem ad domum suā in-
uitet, & venientem in sordissimam
Hhh 2 puten-

putentissimamq; haram inter porcos fessum ducat. Amorem suum, cor, intentionem, fauoremque non Deo, sed creaturis tribuunt. Viuunt omnino secundum carnem: & tamen aiunt se agrè mortale ali quod peccatum velle admittere. Quòd si superior, aut alius quispiam moneat eos, ostendatq; quantis in periculis degant: vel ita excandescunt vt tigres ac leones, vel certè irridet monentem. Per eos diabolus facillè efficere potest quod vult, quandoquidem illius satellites ac mancipia sunt. Qui si in impoenitentia permanserint, & ita ex hac vita migrauerint, nunquam faciem Dei videbunt. Porrò ad instaurandam conseruandamq; religionem in cœnobiiis, nihil æquè necessarium puto, quàm vt illi qui ibi recipiuntur, in conuersionis suæ initio, diligentissimè edoceantur ea quæ eos primò scire oportet: ac deinde vt in ritibus monasticis, & exteriori conuersione probè instituti fuerint, discant ipsi vt in illis perseuerando ad altiora tendere, atq; in pietate & vitæ sanctitate proficere debeant. Præstet benignitas Dei, vt omnes salutis nostræ peruigilè curam habeamus.

*Ad reformã
do cœnobii
quæ sunt præ
cipuè neces-
saria.*

*Quod non debeamus nobis ipsis placere, nec grandes
in oculis nostris esse, neque inordinata erga
nos ipsos sollicitudine teneri, Ex
D. I. Rusbrochio.*

CAPVT XVII.

SI veram sanctitatem possidere ac seruari cupis, à te ipso & creaturis omnibus, omniq; erga te ipsum inordinata sollicitudine & curis expeditus ac liber sis oportet, nec villo modo placens tibi ipsi: sed Deum respicias. Deum iactatione & amore prosequaris, eiusque honorem supra omnia magnopere appetas. Hac ratione stabilis ac firmus in cōspectu illius æternæ cum reuerentia ac veneratione permanere & cōmorari poteris. Multos enim inuenire licet, qui placeant sibi ipsis, & sublimis vitæ se esse putent, cum tamen multis sint erroribus im-

irresignati.

pliciti. Qui enim natura sunt immor-

mortificata, ac irresignata, iidem etiã in gratia minimè sunt subleuati, nec viuendo exercitati coram diuinæ excellentia maiestatis. Et quamuis acuto sint præditi intellectu, & subtiles ex rationali lumine: attamen & ipsi sibi placent, & aliis placere appetunt, quæ sunt auersiones à Deo, & vitiorum omnium radices principales. Atq; hinc proficiscitur, quòd alios excellere concupiscunt, imò etiam præferri ac præponi omnibus, modo id eis posset obringere. Nemini ex animo acquiescunt & obsequuntur, sed cupiunt potius, vt mortales omnes ipsorum iudicio subscribant & obsecudent: quandoquidem contentioni ac propriæ voluntati dediti sunt. Semper se rectè sentire arbitratur: errare autem eos omnes, qui ipsis contradicunt. Facillè pulsantur, turbantur, irascuntur, & nedum verbis ac gestibus, sed etiam actibus nequiter, asperè, dedignantur sese gerunt: quòd fit, vt pacificè cum illis vita transigi non possit. Sed & in seipsis amari, ac pacis expertes sunt. Acutè enim & diligenter obseruāt, & remerè iudicant plures alios, se ipsos autem minimè. Eam ob rem multis suspitionibus, inuidentia quoque & displicentia, ac interna erga alios, qui ipsis non satis arident dedignatione mouentur: atq; his animi inquietudinibus & vitiis torquentur, vexantur, ac perturbantur in seipsis. Per suasum enim habent, cuncta se & nosse melius, & rectius facere quàm alios. Promptuli sunt ad docendos, moderandos, obiurgandos, calumniis ac maledictis insectandos alios: sed ipsi à nemine doceri, dirigi vel reprehendi se patiuntur, quippe qui totius orbis sapientissimos se arbitrantur. Libenter premunt & aspernantur ipsis inferiores, aut etiam æquales, qui eis honorem non habent, eosque non magni pendunt. Sæpenumerò toruo, immiti ac aspero sunt animo, eò quòd intus sancti spiritus vinctio- ne careant. Quando cum aliis sunt etiam bonis ac Deum timentibus, ipsi in loquendo primas sibi partes vendicant: putant enim præ cæteris dignos

dignos se esse, qui primi loquantur, vt pote qui suo iudicio, vt dixi, omnium sapientissimi sunt. Superbiam suam humilibus obtegunt moribus, siue gestibus ac verbis, & inuidiam suam quodam iustitiæ colore ac specie. Amicissimos atque coniunctissimos se præbent illis, qui ipsis adulantur ac consentiunt. Si qua eis expedienda aut gerenda sint, iis intus animo occupantur ac distrahuntur, ob eaque cordis anguntur curis, & sollicitudine inordinata. Ex rebus terrenis haud aliter quam homines mundani, nunc gaudium, nunc mœrorem contrahunt. Dum in faciem vel laudantur, vel vituperantur, facillè ipsi se produnt qualis nam sint. Anxia quadam tenentur sollicitudine, multumque sibi metuunt à morbis, à morte, ab inferno, à purgatorio, à Dei iudicio & iustitia. De omnibus quæ accidere possint formidant, trepidant, ac mala opinantur. Amant enim se ipsos inordinate non ad Deum, neque propter Deum: ideoque natura timidi sunt, & nec liberi, & nec bene versati coram Deo. Per multis vexantur, iidemque superfluis ac extraneis curis & timoribus ob res temporarias & mundanas. Malos verentur dominos, metuuntq; ne vita fortunisque suis priuentur, ne bona sua furto subripiantur, aut ab aliis detineantur, aut malè soluantur, ne fortè reddantur inopes, miseri, calamitosi, despecti, ne senio ac morbis afficiantur, ac demum ne tum amicorum, tum rerum temporalium solatio & adminiculo destituantur. Quæ omnes curæ sunt inanes, superflue, ac stolidæ, quæ senes auaros ac deliros depascunt. Atque huius farinae homines etiam in monasticis ordinibus ac religiosis sodalitatibus inueniuntur: ad eorumq; numerum pertinent, qui etiamnum propriæ obsequuntur voluntati, nec sibi ipsis mortui sunt, qui inter dum verentur ac formidant, ne ipsis viuentibus quidam existant ac instituantur prælati & præfecti, à quibus premantur & contemnantur: putantque se id æquanimiter laturos non esse. Etenim ipsi ita secum ani-

Sui amor.

Inanes curæ.

mo volunt, dum quis forte eis cōtrarius est: Si hominem istum mihi præfici contingat, quàm nam illi subditus ac morigerus esse poterò? Neq; enim me charum habet, atque haud dubio vbi- cunq; poterit me affliget, pessum premet ac despiciet: & quotquot illius amici fuerint, cum ipso sentient, mihi que aduersi erunt. Et hoc autem anxio metu etiam sanguis cordis eorum mutatur, ipsique impatientes fiunt. Et hi itidem stolidi timores sunt, & inordinata prudentia ac prouidentia, ex superbo cordis fundo trahens originem. Qui tamen si ipsi aliis præponerentur, premerent potius atque contemptui haberent omnes ipsis contrarios, nec ipsorum iudicio obsequentes: idque eo, quòd se putent rectius ac sapiētius moderaturos atque ordinaturos omnia, quàm quiuis alius possit. Quòd fit, vt sæpè etiam suos prælatos vel præfectos, & quibus officia demãdata sunt, nò modò suis in cordibus, sed etiam apud eos quos talia libèter audire norunt, insimulent, atq; calumnientur. Grauius ferunt, si quis laudetur ex eis quos ipsi ad sunt: putant enim per hoc aliquid suæ existimationi detrahi. Neque de aliquo persuaderi eis potest, sublimioris eum vitæ esse, quàm ipsi in se sentiant & intelligant. Isti ergò cæteris quidè omnibus, qui ipsis conuiuunt, sapientiores, prudētioresq; se credunt, quum tamen ad veram obtinendam sanctitatem planè inepti, inhabiles, atque in compositi sint & inordinati. Probet igitur, examinet, at-

*Nosce te-
ipsum.*

aque impuri, atque à vera sanctitate alieni sunt.

De his qui à vitij impugnantur, & aduersus illa strenuè decertant. Ex eodem Rusbrochio.

CAPVT XVIII.

SVnt plerique bonæ voluntatis homines ex ipsa natura proclives ad superbiam, vel vanā gloriam, vel irā, vel gulam, vel luxuriam, aut alia vitia: qui dū talia in seipsis animaduertunt, mox auerſantur & deserūt quicquid Dei voluntati contrarium est, propudiatæque sensualitate, cum fide ad Deum confugiunt. Et quando sese negligunt, vel ex infirmitate humana ab aliquo vitio superantur, statim per humilem poenitentiam resurgunt. Quisquetalis dum se in Dei cultu famularæque nullo affectuoso desiderio flagrare sentit, humiliter dicit Deo: Domine, immundus sum, & omni consolatione, quam boni homines in te experiuntur, indignus. Quapropter gemendum mihi est, & firma fide ambulandum in conspectu tuo. Licet verò pauper & desolatus sim, te tamen neququam derelinquam. Hi milites Christi tamen infirmi sunt, & variis tentationibus diuexantur, at tamen in spiritu pleni sunt fide & amore diuino, placentque Deo. Ipsa ad malum propensio, peccatum non est: sed perficere velle peccatum, id vitium est. Planè si quis rectè valeret in anima, etiamsi optio ei daretur, nequam tamen vitiosis propensionibus, tentationibusque, velle deberet absolui. Quibus enim ista desunt, vt plurimum sine sollicitudine & circumspectione sunt, nec aliquid aduersum suspicantur: & coronam illam quæ datur probè certantibus, minimè percipiunt. Ille autem pugil est optimus, qui vitiosas propensiones & tentationes superat, dominaturque antmo suo. Vitiosæ præterea propensiones inducunt virtutes in animum, & nos in Dei seruitio studiosiores efficiunt, meumque ad sui ipsius obseruationem & perpetuum quoddam virtutis studium

Propensio ad malum.

atque exercitium excitant. Quotò autem nos infirmiores cognoscimus, tantò diuinam nos gratiam & benedictionem ardentius suspicere conuenit. Virtus namque & vitium in nostra consistunt voluntate. Si sanctissimam vitam, passionem & mortem Domini Iesu in memoria nostra cum amore gestauerimus: facile carnem & sanguinem, mundum, diabolum, eiusque tentationes omnes vincemus. Profecto etiam perfecti viri defectibus quibusdam & tentationibus in hac vita obnoxij sunt. Qui licet leniter offendant, licet ab humani generis inimico & propria corruptione de luxuria, vel vana gloria, vel impatientia, aut quibuslibet alijs vitijs contra suam voluntatem tententur, atque impugnentur: non tamen propter ea eos immortificos, aut à vera sanctitate & perfectione alienos esse Deus iudicat, quum hæc eis displiceant, contraque rectæ rationis iudicium & omnem ipsorum voluntatem sint.

Quod qui infirmior & bonæ voluntatis est, non adeo pusillanimis esse debeat, quòd vitium vitam agere nequeat. Ex eodem Rus.

CAPVT XIX.

INfirmiores quidam, dum vitam Christi & sanctorum eius seueritatem ac laborem attendunt, seque talia non posse, nec ad huiusmodi intus impelli atque moueri sentiunt, redduntur pusillanimes, & à Deo nimium se remotos arbitrantur, vt pote qui asperam vitam non agunt. Sed in hoc non satis prudenter faciunt. Neque enim vlla ratione homo bonæ voluntatis, vel ob defectus quosdam minores, vel ob naturæ imbecillitatem, vel quia forinsecus asperiorum viuendi modum seruare nequit, vel ob inæqualitatem quam in Dei seruitio virtutumque exercitio sentit, remotiorem se à Deo æstimare debet. Hoc autem summo curabit studio, vt vitia grauiora, maioresque defectus suos, ita radicatus euellat, vt pro nullo

lare

la re, neque pro vita, neque pro morte quicquam aduersus præcepta Dei facere cõsentiat. Quæ voluntas quàm diu in ipso perseuerat, non est vnde se à Domino longius abesse suspicetur. Deus enim ei proximus est, comes indiuiduus peregrinationis eius: qui sicut cum perfectis filijs suis currentibus ac volantibus currit ac volat, ita etiam cum infirmis lentè gaudentibus, lentè (vt ita dicam) ambulat. Ergo infirmior quisque, bona voluntate præditus, dum alium magna quædam ardua operari cernit, gratias agit Deo, quòd hanc illi gratiam & virtutem dederit, vt vitam austeram ducere possit. Seipsum coram Deo humiliet, & vel in alijs colere atque amare satagat, quod se minimè sentit habere, vel posse.

Cæterum de asperitate vitæ hoc tenendum est, vt obseruet quisque ad quid à Deo amplius impellatur ac moueatur, & piorum prudentumque vtarur consilio. Certè non omnes eadem ad Deum via ingredi intus eunt, nec eundem viuendi modum tenere possunt, nec singuli modos omnes. Qui purè Deum, non aliud quicquam spectat & amat, ac similiter omnes illos in suis exercitijs, institutis, & laboribus ipsum Deum solum spectare & amare desiderat: hoc ipso fit particeps omnium exercitiorum, institutorum, atque laborum bonorum. Licet verò omnes nõ eundem modum seruare, nec eadem forinsecus via ingredi possint, intus tamen eadem omnino via (via vtique amoris) omnes incedere oportet. Quisquis enim Deum non amat, ille necdum modum aliquem habet, & claudus est. Sanè Christus in amatoribus suis hoc semper præcipuè dilexit, vt se in Dei & proximorum omnium fideli dilectione sequerentur. Vnde etiam ait: In hoc cognoscent omnes, quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad inuicem. Ideoque spirituale opus soli exteriori operi præferendum est, meliusque censendum. Nam & Apostolus dicit corporalem exercitacionem (si quidem sola fuerit) ad modi-

cum vtilem esse, pietatem autem ad omnia esse vtilem. Interim nihilominus vera delectio operibus comprobanda est. Et corporalia exercitia atque opera quæ præcepta sunt, nunquã omitti debent eo prætextu, quod spiritualia maioris sint momenti. Nam id obedientiæ aduersaretur, quam etiam sacrificio Deus præfert. Itaque vnus quilibet ieiunia Ecclesiæ seruet, vti valetudo ac facultas admitrit: & accuratorem, laurioremque cibum ac potum inordinatè non exquirat. Sui ipsius curam gerat peruiuilè, & seipsum amore Dei abnegare, vincere, & mortificare studeat, prauis suis propensionibus & affectionibus diligenter resistens.

Quod bona voluntas diuinæ voluntati vnita, ac Deum purè querens possit omnia. Ex eodem Rusbrochio.

CAPVT XX.

Quamdiu bona se quispiam voluntate sentit præditum, ex nulla re turbari immodicè, nec plus æquò dolere, nec à Deo se remotiorè arbitrari debet. Omnis namque virtus, ac bona omnia ex voluntate dependent. Nihil ergò deficit illi, qui verè iustam possidet voluntatem. Proinde si humilitatem, si caritatem; si quaslibet alias virtutes desideras & appetis habere, atque id tota voluntate vis, facisque, quod in te est, habes haud dubiè eas. Nec potest istud quispiam subripere tibi, modo voluntas tua sit recta & Deiformis. Est autem voluntas Deiformis seu Deifica, qua quicquid volumus, purè ad Dei volumus gloriam: hoc quippe voluntati naturaliter non inest. Veruntamen non satis est ita leuiter dicere. Vellè me talem aut talem esse: sed tota intentione & fortiter oportet velle, dicendo: Sic planè facere vel esse volo. Si virtus aliqua, vel bonum spirituale per mille abesset millaria, & ego hoc perfecta voluntate habere vellem, magis illud propriè meum esset, quàm quæ sinu inclusa tenerè, nec tamen habere vellem. Aio ergò & quidem constanter, quia per voluntatè possum omnia. Per

Hhh 4 hanc

Via amoris.

Ioh. 13.

1. Tim. 4. 1. Reg. 15.

hanc omnium labores sustinere, cunctos alere inopes, omnia omnium opera bona exequi, & quicquid demū boni cogitari potest, facere queo. Si enim hæc perfectè volo, & sola deficit exequendi facultas (libenter autem si possem, facerem, & quantum possum in his facere nō omitto) nimirum omnia coram Deo fecisse iudicabor? Denique iusto ac recto homini ob bonæ voluntatis suæ perfectionem, nullum tempus nimis breue esse potest. Quando enim sic volūtas est affecta, vt quicquid potest facere velit, idque non solum nunc, sed etiam si mille adhuc annis superuiueret, tunc planè coram Deo totum hoc illi imputabitur, quod tanto interim annorum spacio opere perfici posset. Tunc autem recta & integra voluntas est, quando nihil omninò vitiosæ habet admixtum proprietatis: id est, quando nihil malitiæ scienter continet, quando à propria vitiositate auersa ac segregata penitus, in diuinam voluntatem est transformata atque immutata: ita vt nihil iam velit, nisi quod pro suo iudicio & cognitione credit Deo gratum esse, atque hoc ipsum prout potest, & fieri debere iudicat, & agendo & omittendo declarat. Quanto voluntas his magis abundat, tantò verior & rectior est. Et hac voluntate nihil est quod non possis, siue sit Deum amare ac laudare, siue quodlibet aliud. Vtilissimum sanè est frequenter desiderare, & suspirare, ac plena voluntate, integroque corde, dicere Deo: O Domine Deus, vtinam nunquam te offendissem: vtinam tibi perfectè placerem: vtinam ardentè te diligerem. Posset etiam homo pius eximo cordis sui hoc modo Deum affari: O Deus æterne, vtinam omni illo tempore quod ab initio mundi ad finem vsque voluitur, tibi in omni virtutum exercitio, ac sanctis operibus tam laudabiliter, purè, atq; obedienter vixissem, sicut omnes vnquam homines vixere. Vtinam præ amore & gratitudine cunctas totius maris vndas per oculos meos plorando deducere, & egenos omnes cibo reficere, affli-

ctosque consolari, ac te Deum meum tanta laude ac dilectione prosequi possem, quantiste & spiritus angelici & sancti omnes prosequuntur. Profectò quisquis hanc voluntatem perfectè ac reipsa tenet, dubitare non debet, quin ita eam æquissimus ille iudex sit suscepturus, ac si eandem opere compleset. Velle namque facere, & fecisse, tantundem valent apud Deum: si tamen perfecta sit voluntas, & opus virium nostrarum facultatem excedat.

Quantam vtilitatem homini bonæ voluntatis adferat vita & passionis Christi pia recogitatio. Ex quodam pio scriptore.

CAPVT XXI.

Places sanè Deo, quando ad honorem eius immoraris bonis cogitationibus ac desiderijs. Quotiescūque aliquid piè meditaris, aut legis de vita seu passione Domini Iesu, sanctificaris inde, & ingentem fructum reportas: etiamsi paruo admodum affectu, & sine vllò sapore sensibili mediteris ac legas. Fieri nulla ratione potest, vt vel aspicias tantum pijs oculis imaginem crucifixi, sine grandi vtilitate: quum ibi salutis tuæ summam inuenias. Recolendo autem passionem Dominicam, attende diligenter & amanter, quam magnus atque excelsus sit ille qui pro te pati voluit, & ex quanta charitate ac fidelitate hoc fecerit. Inæstimabilis planè thesaurus inuenitur in vita & passione Christi: cui si te conuenienter adiunxeris, mirum in modum locupletaberis. Potes enim tibi humiliter ac confidenter vsurpare merita Redemptoris tui. Nā quicquid ille fecit ac pertulit, tibi fecit ac pertulit. Propter te incarnatus est: propter te laborauit: propter te ærumnas, persequutiones, & cruciatus sustinuit: propter te sanguinem fudit & mortuus est: mortuus, inquam, mortuus ipse est, vt tu vitam æternam obtineres. Portauit peccata tua, & soluit debitum tuum. Omnia sua tibi contulit, vt per eum diues meritorum fieres.

fieres. Non ergò inordinatè metuas tu, qui bonæ voluntatis es, & Deo placere ex animo desideras ac studes. Proscelerata, inutili, ac deperdita vita tua offer humili deuotoque corde Deo patri dilectum filium ipsius Iesum Christum: offer sanctissimam vitam ac passionem eius. Ita enim poteris omnia peccata tua, quantumuis multa & graua, penitus expiare, excellenterque omnem imperfectionem tuā, seu quicquid boni tibi deest, supplere. O præclaram cunctarum ruinarum spiritualium instaurationem. Ad hoc enim benignus Iesus venit in mundum, & mortem subiit, vt pro electis suis plenè satisfaceret ac suppleret, eosque meritis suis ditaret, & ad regnum suum cœlestè perduceret. Si tu bona opera tua, quæ ex se nimis imperfecta sunt sanctè inferueris atque vniueris operibus Christi, efficiuntur nobilissima: quemadmodum guttula aquæ missa in vinum, nobilem vini colorem ac saporem accipit. Itidem si ea quæ te grauāt tibi que molesta sunt vniueris passioni seu doloribus Domini IESV, erunt maximi meriti ac dignitatis. Ipse dulcis IESVS dixit in spiritu cuidam amico suo: *Quis bona voluntate præditus passionis meæ lectioni aut meditationi humiliter & studiose vt oportet insistat, nouem inde vtilitates consequitur.*

Prima est, quod à peccatis omnibus emundatur, & quicquid neglexit, id illi ex meritis meis restituitur. Secunda, quod ad resistendum hostibus suis ita confortatur, vt nullum ex eo triumphum referre queant: nam tametsi ipse ex infirmitate nonnunquam labitur, dexteram tamen meam suppono ne collidatur & pereat. Tertia, quod ad bona quæque opera diuersasque virtutes peragendas, vires accipit. Quarta, quamlibet breui cogitatione eandem passionem meam reuoluat, semper anima eius in gratia mea renouatur. Quinta, quod deuotè illam commemoranti libenter ipse commoror. Sexta, quod arcana mihi à Deo patre manifestata, illi humiliter aliquando

pandam. Septima, quod eum aut mortem mihi placentem reddam, & defunctum cum charis amicis meis remunerabor. Octaua, quod nihil eorum quæ seriò & rationaliter conuenienterque petit, illi negabo. Nona, quod in morte illi aduersus hostes eius assistam, & de vita æterna ipsum faciam certum atque securum.

Quomodo quisque morti vicinus se ad salutarem exitum preparare debeat, Ex D. Ioanne Thaulero.

CAPVT XXII.

Moriturus quisque ab omnibus rebus caducis & temporalibus se auertat, atque ad Deum patrum suum cœlestem & supernam beatam, que illam promissionis terram toto affectu conuertat: desiderans illic eidem patri ac Domino suo dulcissimo gratias pro ineffabili bonitate & maximis innumerisque beneficijs ipsius agere, & laudis perenne sacrificium immolare, eumque perfectè amare. Dolebit quod ipsum fidelissimum patrem piissimumque Dominum suum, à quo tot tantaque beneficia accipit, tam grauius ac multipliciter cogitationibus, verbis, operibus ac negligentis offenderit. Id planè magis eum dolore afficiet, quam quod supplicia inferni & pœnas peccatis suis promeruit. Salutifera Ecclesiæ sacramenta si obtinere potuerit, pia mente percipiet, cum perfectò nunquam peccandi proposito. Immobiliter atque simpliciter fidei ipsius Ecclesiæ Catholice inhærebit, in humili subiectione & obedientia sub pastoribus atque doctoribus, qui à temporibus Apostolorum nunc vsque eandem Ecclesiam instituerunt atque gubernauerunt. Neque hosti tartareo dubia proponenti respondere, vel cum eo disceptare consentiet. In illa enim extrema hora ipse dæmon totis viribus integritatem fidei labefactare querit, cui quisquis locum præbet, magnum salutis suæ discrimen incurrit. Soler etiā diabolus eum qui in mor-

Psal. 50.

644
tis angustia constitutus est, vehementer impellere ad desperationem, sed immensæ Dei bonitati & misericordiae humiliter firmiterque confidere oportet. Deus enim omnipotens ac salutis nostræ sitientissimus, cor contritum & humiliatum nunquam despicit. Et propter ea non est, cur quis ob peccatorum suorum multitudinem vel magnitudinem desperet. Præterea is qui morti iam vicinus est, passionem amarissimam, mortemque pessimam Domini Iesu, & indicibilem ipsius charitatem quæ cum pati ac mori coegit, deuotè recoler, sibi que ante mentis oculos proponer: atque ita spiritum, animam, & corpus suum curabit pro modulo suo vnire cum feruenti spiritu, afflicta anima, saucioque corpore ipsius Christus. Non incautè innotetur bonis operibus quæ se fecisse meminit: sed sancta constantique fiducia in dignissima Saluatoris nostri merita profundissimumque immensæ misericordiae eius pelagus sese cum vniuersis peccatis ac negligentijs suis immerget, & in illius sacrosancta vulnera inclinabit atque demitter. Orabit eum, vt precioso sanguine quem fudit, pauperem ac nudam animam suam ab omni culparum sorde abluer, sanctisque virtutibus & meritis suis vestire atque exornare dignetur. Certè minimum Saluatoris vulnus, vel minima sanguinis eius guttula abundè sufficeret, ad delenda omnia omnium hominum peccata. Hæc itaque opponere debet enormitati iniquitatum suarum & descripto Dei iudicio, ne in desperationem prolabatur. Ipsam quoque misericordiae matrem virginem Mariam omnesque cæli ciues deprecabitur, vt in ea necessitate sibi assistere, seque ex hoc exilio ad iucundissimam societatem suam perducere velint. Et quia in extremis nihil vtilius meliusque esse potest, quam se ipsum diuine voluntati ex integro resignare: offeret se Deo plenissimè, ad sufferendum pro acceptissima voluntate ipsius patienter ex vero amore, & purè ad honorem eius omnem languoris acerbiter, ipsamque mortis

amaritudinem & omnem dolorem quem Dominus illi in tempore & æternitate immittere voluerit. Profectò si hoc modo ex pura dilectione cum perfecta sui resignatione ad omnem poenam pro honore diuinæ iustitiæ tolerandam, sese integro tranquilloque animo offerre potuerit: ipse neque infernum, neque purgatorium subibit, etiamsi solus omnia totius mundi peccata commisisset. Nam sicut nihil infernalis poenæ vel purgatorij ignis in Deum cadere potest, ita nec in hominem hoc pacto per amorem cum Deo unitum. Hoc animo iustus ille laetro mortuus est in cruce: qui quum semori debere perspiceret, se omninò voluntarium ad ipsam mortem ex amore obtulit. Planè nec mors vlla superior, nec vita sublimior, quam per dilectionem in Dei beneplacito commorari, Deoque & se, & cuncta committere ac resignare, idque pura & simplici intentione, ita vt homo solum Deum, nec quicquam suum neque se ipsum in tempore vel æternitate requirat intendatque. Hic modus, hoc exercitium modos omnes cunctaque vincit exercitia. Tutissimum sanè est, vt quicquid boni in extremo decessu se quisque fecisse veller, id modò sanus incipiat: nam ad mortem vsque protrahere, stultissimum est. Denique vitam sanctam, sanæ quoque mors proculdubio comitatur.

De incomprehensibili gloria beatitudinis æternæ, Ex D. Ioanne Rusbrochio.

CAPVT XXIII.

PERfecta beatitudo in eo sita est, vt post hoc exilium, in Dei gloriam translata & assumpta, Deum clarè videamus, amemus, ac æterna fruitione possideamus. Etenim supra omnia Deus ipse essentiale præmiū est: quod vbi nacti erimus ac possederemus, tū omnia summo ac excellentissimo modo perfecta & consummata erunt. Tunc namque Deum in perenni claritate cognoscemus & intima cum appetentiâ ac delectatione amabimus, & sine vlla defatigatione laudes gratias

645
tiasque ei semperagemus. Singuli autem sancti speciale suum habebunt præmiū pro dignitate & sanctitate sua. Præmiū verò accidentale singulorum tam erit multiplex, quot erunt beati. Vnusquilibet enim de aliorum beatitudine perinde vt de propria gaudebit ac gratulabitur. Erit autem in illa beata vita omnimoda sapientia: siquidem cognitum perfectumque habebimus, quicquid volumus. Erit etiam omnimoda potestas: quandoquidem reges erimus & filij Dei, & quicquid libuerit, faciemus. Erit præterea omnigena opulentiâ, eaque longè vltra quam capere possumus, nos inundaabit. Ad hæc erit pulchritudo sempiterna & immarcescibilis, itemque æterna & imperturbabilis pax. Denique erit ibidem omnium affluentia diuitiarum, omnigenarum influxus deliciarum, omnis boni accessus, atque florida iuuentus omnis expers mortalitatis. Nihil ibi erit quod quenquam malè habere aut molestia afficere queat: abundabit autem quicquid possit adferre lætitiâ. Atque istud gaudium, ista abundantissima beatitudo, tam ingens, tam multiplex, tam inexhausta erit: vt nec enumerari, nec mensura comprehendere, nec cogitari, nec scribi, nec verbis exprimi, nec vlla demum ratione satis ostendi queat. Maior est enim & cumulatio, quam vel spe, vel desiderio, vel cunctis simul viribus nostris capere queamus. Enimvero Deus ipse incomprehensibilis & immensus nostrum vult esse præmiū, nostrumque gaudium. Contuebimur diuinæ sapientiæ speculum in quo quicquid vnquam factum est, quod nos exhilarare queat, relucebit emicabitque. Cōtemplabimur etiam corporalem gloriosamque faciem ipsius Domini Iesu, & eius gratissimam vocem audiemus, vnde cor omnesque sensus nostri illius gloria complebuntur: atque ita præ gaudio & amore nos in eum, ipse in nos colliquefcet. Cōspiciemus & beatissimam dulcissimamque eius genitricem virginem Mariam, vnaque spiritus angelicos & omnes sanctos, qui nobiscum

perenni Deum laude atque amore prosequuntur. Præclarissimus Sancti spiritus odor nos penetrabit, omni balsamo & quibuscunque aromati bus longè suauior: qui etiam nos extra nosippos in æternam Dei trahet accipiet charitatem. Gustabimus sempiternam bonitatem Dei omni melle dulciorem, eaque pascemur ac cibabimur, & eius perpetua fame ac siti tenebimur: sicque fiet vt perennem esuriam etiam perpetua cibatio comitetur semperque renouetur, quæ est vita æterna. Amore comprehendemus, & ab amore comprehendemur, Deumque possidebimus, & vicissim à Deo possidebimur in vnitâte, Deoque perfruemur: & illi vniti in beatitudine quiescemus. Quæ quidem fruitio & quies in supersubstantiali diuinitatis substantia, altissimum beatitudinis fundum est: siquidem hic supra famem in satietatem absorbebimur. Hanc cœlestem beatitudinem nobis tãdem ad gloriam nominis sui donare dignetur ipse benignissimus Deus, qui est in secula benedictus. Amen.

F I N I S.

PRAEFATIO LVDOVICI
Blosij in sequentem
Psalmodiam.

VT aliqua ex parte inuayemus pia studia eorum, qui se totos cultui diuino adixerunt, collegimus ex libro Psalmorum quacunquē facilliora sunt, & mentem suauius afficiunt, eaque in breues doxologias digessimus. Multi quidem multa in laudem psalmodie sacre præclare dixerunt: nullus tamen prodignitate & merito illam adhuc commendauit, nec aliquis commendabit vnquam. Tanta virtus eius est, vt verbis prorsus explicari nequeat. Si eam solum haberemus, posset nobis per omnem vitam sufficere ad omne spirituale exercitium siue legere, siue meditari, siue Deum laudare atque precari liberet. Inexhaustus siquidem thesaurus est, nihil non continens eorum que vel ad purgationem, vel ad sanitatem, vel ad eruditionem, vel ad ornatum, vel ad consolationem animæ spectant. Turris est, galea est, gladius est, medicina est, alimentum est, aroma est, lux est, corona est. Periclitantes liberat, sauciatos sanat, cæcos illuminat, pigros excitat, frigidos inflammat, mæstos consolatur, vacillantes confirmat, odium peccati adducit, contemptum mundi parit, amorem Dei inserit.

desiderium vite aeternae gignit, fidem solidat, spem stabilis, charitatem auget, patientiam suggerit, sobrietatem docet, castitatem imprimi, corda purificat, conscientias tranquillat, mentes exultat, totumque interiorum hominem feliciter mutatum innovat, ac mira quadam dulcedine perfusum recreat. Nulla alia tam perfecta, nulla tam sublimis oratio ab homine excogitari potest. Anima quae palatum internum infectum non habet, delicias inenarrabiles in illa degustat. Breuiter: Psalmodia, carmen caeleste est: & eos à quibus sedulo colitur, ex hominibus in Angelos transfiguratur. Relictis igitur huius seculi vanitatibus, iuxta consilium beati Pauli: Doceamus & commoneamus nos ipsos Psalmis, hymnis & canticis spiritualibus: in gratia cantantes in cordibus nostris Deo. Sic exornemus animas nostras precibus diuinis, laude, ut & hic vitam iucundam agere, & in futuro saeculo beatitudinem aeternam consequi mereamur.

Colof. 3.

MEDVLLA SPALMODIAE SACRAE, CUIVS SIGNIFICATIO

gula verba Gemmis preciosiora & nectare suauiora piam sanctamque animam mirifice exaltabunt.

DOXOLOGIA I.

Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit, & in cathedra pestilentiae non sedit.

Sed in lege Domini voluntas eius: & in lege eius meditabitur die ac nocte.

Et erit tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum: quod fructum suum dabit in tempore suo.

Et folium eius non defluet: & omnia quaecunque faciet, prosperabuntur.

Non sic impij, non sic: sed tanquam puluis, quem proijcit ventus à facie terrae.

Ideo non resurgunt impij in iudicio: neque peccatores in consilio iustorum.

Quoniam nouit Dominus viam iustorum: & iter impiorum peribit.

DOXOLOGIA 2.

Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore.

Apprehendite disciplinam: ne quando irascatur dominus, & pereatis de via iusta.

Quam exarserit in breui ira eius, beati omnes qui confidunt in eo.

Quum inuocarem exaudiuit me Deus iustitiae meae, in tribulatione dilatasti mihi.

Miserere mei, & exaudi orationem meam.

Filij hominum vsquequo graui corde: ut quid diligitis vanitatem, & quaeritis mendacium?

Sacrificate sacrificium iustitiae: & sperate in Domino.

Signatum est super nos lumen vultus tui Domine, dedisti letitiam in corde meo.

In pace in idipsum dormiam & requiescam.

Quoniam tu Domine singulariter in spe constituisti me.

DOXOLOGIA 3.

Domine quid multiplicati sunt qui tribulant me: multi in surgunt aduersum me.

Multi dicunt animae meae: Non est salus ipsi in Deo eius.

Tu autem Domine susceptor meus es, gloria mea & exaltans caput meum.

Voce mea ad Dominum clamaui, & exaudiuit me de monte sancto suo.

Ego dormiui & soporatus sum, & exurrexi: quia Dominus suscepit me.

Non timebo millia populi circumdatis me exurge Domine, saluum me fac Deus meus.

Quoniam tu percussisti omnes aduersantes mihi sine causa: dentes peccatorum contriuisisti.

Domini est salus: & super populum tuum benedictio tua.

DOXOLOGIA 4.

Verba mea auribus percipe, Domine, intellige clamorem meum.

Inten-

Intende voci orationis meae, Rex meus & Deus meus.

Quonia ad te orabo, Domine, mane exaudies vocem meam.

Mane astabo tibi, & videbo quoniam non Deus volens iniquitatem tuas.

Neque habitabit iuxta te malignus, neque permanebunt iniusti ante oculos tuos.

Odisti omnes qui operantur iniquitatem: perdes omnes qui loquuntur mendacium.

Virum sanguinum & dolosum abominabitur Dominus: ego autem in multitudine misericordiae tuae.

Introibo in domum tuam, adoro: ad templum sanctum tuum in timore tuo.

Domine, deduc me in iustitia tua: propter inimicos meos dirige in conspectu tuo viam meam.

Latentur omnes qui sperant in te, Domine: in aeternum exultabunt, & habitabis in eis.

Et gloriabuntur in te omnes qui diligunt nomen tuum: quoniam tu benedices iusto.

DOXOLOGIA 5.

Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me.

Miserere mei, Domine, quoniam infirmus sum: sana me, Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea.

Et anima mea turbata est valde: sed tu, Domine, vsquequo?

Conuertere, Domine, & eripe animam meam: saluum me fac propter misericordiam tuam.

Laboravi in gemitu meo, latabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo.

Discedite à me omnes qui operamini iniquitatem: quoniam exaudiuit dominus vocem fletus mei.

Exaudiuit Dominus deprecationem meam, Dominus orationem meam suscepit.

Erubescant & conturbentur vehementer omnes inimici mei, conuertantur & erubescant valde velociter.

DOXOLOGIA 6.

Domine Deus meus in desperationi saluum me fac ex omnibus persequentibus me, & libera me. Ne quando rapiat ut leo animam meam, dum non est qui redimat, neque qui saluum faciat.

Exurge, Domine, in ira tua, & exaltare in finibus inimicorum meorum. Iudica me, Domine, secundum iustitiam meam, & secundum innocentiam meam super me.

Consumetur nequitia peccatorum: & diriges iustum, scrutans corda & renes, Deus.

Iustum adiutorium meum à domino, qui saluos facit rectos corde.

Confitebor domino secundum iustitiam eius: & psallam nomini domini Altissimi.

DOXOLOGIA 7.

Domine dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in vniuersa terra.

Quoniam eleuata est magnificentia tua super coelos.

Ex ore infantium & lactentium percipisti laudem propter inimicos tuos, ut destruas inimicum & vltorem.

Quoniam videbo caelos tuos opera digitorum tuorum, lunam & stellas quae tu fundasti.

Quid est homo quod memor es eius? aut filius hominis quoniam visitas eum?

Minuisti eum paulo minus ab angelis, gloria & honore coronasti eum, & constituisti eum super opera manuum tuarum.

Omnia subiecisti sub pedibus eius, oves & boues vniuersas, insuper & pecora campi.

Volucres caeli & pisces maris, qui perambulant semitas maris.

Domine dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in vniuersa terra.

DOXOLOGIA 8.

Confitebor tibi domine in toto corde meo: narrabo omnia mirabilia tua.

Latabor & exultabo in te, psallam nomini tuo Altissime.

Iii Quo.

Quoniam fecisti iudicium meum & causam meam: sedisti super thronum qui iudicas iustitiam.

Increpasti gentes & periit impius: nomen eorum delesti in aeternum & in seculum seculi.

Periit memoria eorum cum sonitu: & dominus in aeternum permanet.

Et factus est dominus refugium pauperi, adiutor in oportunitatibus in tribulatione.

Sperent in te qui nouerunt nomen tuum, quoniam non dereliquisti querentem te Domine.

Pfallite domino qui habitat in Syon: annunciate inter gentes studia eius.

DOXOLOGIA 9.

Miserere mei domine, vide humilitatem meam de inimicis meis.

Qui exaltas me de portis mortis, ut annunciem omnes laudationes tuas in portis filiae Syon.

Vt quid Domine recessisti longe de spicis in oportunitatibus in tribulatione.

Exurge Domine Deus, exalteretur manus tua, ne obliuiscaris pauperum. Tibi derelictus est pauper: orphano tu eris adiutor.

Exultabo in salutari tuo, quoniam non in finem obliuio erit pauperis: patientia pauperum non peribit in finem.

Dominus regnabit in aeternum & in seculum seculi: peribitis gentes de terra illius.

Desiderium pauperum exaudiuit Dominus, preparationem cordis eorum audiuit auris tua.

DOXOLOGIA 10.

Dominus in templo sancto suo, Dominus in caelo sedes eius.

Propter miseriam inopum & gemitum pauperum nunc exurgam, dicit dominus.

Pluit super peccatores laqueos: ignis, sulphur, & spiritus procellarum, pars calicis eorum.

Vsquequo domine obliuisceris mei in finem? vsquequo auertis faciem tuam a me?

Quamdiu ponam consilia in anima mea, dolor est in corde meo per diem?

Vsquequo exultabitur inimicus meus super me? respice, & exaudi me domine Deus meus.

Illumina oculos meos ne vnquam obdormiam in morte, nequando dicat inimicus meus: Preualui aduersus eum.

Qui tribulant me, exultabunt si mortuus fuero: ego autem in misericordia tua speraui.

Exultabit cor meum in salutari tuo: cantabo Domino qui bona tribuit mihi, & pfallam nomini Domini altissimi.

DOXOLOGIA 11.

Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo: aut quis requiescet in monte sancto tuo?

Qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiam.

Qui loquitur veritatem in corde suo, qui non egit dolum in lingua sua.

Nec fecit proximo suo malum, & opprobrium non accepit aduersus proximos suos.

Qui facit haec, non mouebitur in aeternum.

Dominus in generatione iusta est: consilium in opis confudistis, quoniam Dominus spes eius est.

Quis dabit ex Sion salutare Israel? quum aduerterit Dominus captiuitatem plebis suae, exultabit Iacob & latibitur Israel.

DOXOLOGIA 12.

Conserua me Domine quoniam speraui in te: dixi Domino, Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges.

Dominus pars hereditatis meae & calicis mei: tu es qui restitues hereditatem meam mihi.

Funes ceciderunt mihi in praclaris, etenim hereditas mea praecleara est mihi.

Benedicam Dominum qui tribuit mihi intellectum, in super & vsque ad noctem increpauerunt me renes mei.

Proui-

DOXOLOGIA 13.

Prouidebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam a dextris est mihi ne commouear.

Propter hoc latatum est cor meum, & exultauit lingua mea, in super & caro mea requiescet in spe.

Quoniam non derelinques animam meam in inferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem.

Notas mihi fecisti vias vitae, adimpebis me letitia cum vultu tuo: delectationes in dextera tua vsque in finem.

DOXOLOGIA 13.

Exaudi Domine iustitiam meam: intende deprecationem meam.

Auribus percipe orationem meam, non in labijs dolosis.

De vultu tuo iudicium meum prodeat, oculi tui videant aequitatem.

Probasti cor meum & visitasti nos: et igne me examinasti, & non est inuenta in me iniquitas.

Vt non loquatur os meum opera hominum, propter verba labiorum tuorum ego custodiui vias duras.

Perfice gressus meos in semitis tuis, ut non moueantur vestigia mea.

Ego clamaui, quoniam exaudisti me Deus: inclina aurem tuam mihi, & exaudi verba mea.

DOXOLOGIA 14.

Mirifica misericordias tuas Domine, qui saluos facis sperantes in te.

A resistentibus dextera tua custodi me ut pupillam oculi.

Sub umbra alarum tuarum protege me, a facie impiorum qui me afflixerunt.

Inimici mei animam meam circūdederunt, os eorum loquutum est superbiam.

Susciperunt me sicut leo paratus ad praedam, & sicut catulus leonis habitans in abditis.

Exurge Domine praue ni eum, & supplantata eum: eripe animam meam ab impio.

Et ego in iustitia apparebo conspectui tuo: satiabor quum apparuerit gloria tua.

Diligam te Domine fortitudo mea: Dominus firmamentum meum, & refugium meum & liberator meus: Deus meus, adiutor meus: & sperabo in eum.

Protektor meus, & cornu salutis meae, & susceptor meus.

Laudans inuocabo Dominum, & ab inimicis meis saluus ero.

Circūdederunt me dolores mortis, & torrentes iniquitatis conturbauerunt me.

Dolores inferni circūdederunt me, praecupauerunt me laquei mortis.

In tribulatione mea inuocaui dominum, & ad Deum meum clamaui.

Et exaudiuit de templo sancto suo vocem meam: & clamor meus in conspectu eius introiuit in aures eius.

DOXOLOGIA 15.

Misit dominus de summo & accepit me, & assumpsit me de aquis multis.

Eripuit me de inimicis meis fortissimis, & ab his qui oderunt me: quoniam confortati sunt super me.

Praeueniunt me in die afflictionis meae, & factus est dominus protector meus.

Et eduxit me in latitudinem: saluum me fecit, quoniam voluit me.

Et retribuet mihi dominus secundum iustitiam meam: & secundum puritatem manuum mearum retribuet mihi.

Quia custodiui vias domini, nec impie gessi a Deo meo.

Quoniam omnia iudicia eius in conspectu meo: & iustitias eius non repulsi a me.

Et ero immaculatus cum eo, & obseruabo me ab iniquitate mea.

Et retribuet mihi dominus secundum iustitiam meam, & secundum puritatem manuum mearum in conspectu oculorum eius.

DOXOLOGIA 17.

Tu domine populum humilem saluum facies: & oculos superbiorum humiliabis.

Tu illuminas lucernam meam domine: Deus meus illumina tenebras meas.

Quoniam in te eripiar à tentatione, & in Deo meo transgrediar murum.

Deus meus impolluta via eius eloquia domini igne examinata, protector est omnium sperantium in se.

Quoniam quis Deus præter dominum, aut quis Deus præter Deum nostrum?

Deus qui præcinxit me virtute, & posuit immaculatam viam meam.

Qui perfecit pedes meos tanquam ceruorum, & super excelsa statuens me.

Qui docet manus meas ad prælium, & posuisti ut arcum æreum brachia mea.

Et dedisti mihi protectionem salutis tuæ, & dextera tua suscepit me.

Lætabor in salutari tuo, & in nomine Dei nostri magnificabimur.

Hi in curribus, & hi in equis, nos autem in nomine domini Dei nostri inuocabimus.

Ipsi obligati sunt & ceciderunt: nos autem surreximus, & erecti sumus.

DOXOLOGIA 18.

Disciplina tua domine correxit me in finem, & disciplina tua ipsa me docebit.

Dilatasti gressus meos subtus me, & non sunt infirmata vestigia mea.

Persequar inimicos meos, & comprehendam illos: & non conuertar donec deficiant.

Confringam illos nec poterunt stare, cadent subtus pedes meos.

Et præcinxisti me virtute ad bellum, supplantasti insurgentes in me subtus me.

Et inimicos meos dedisti mihi dorsum, & ordientes me disperdisti.

Et cōminuam eos ut puluerem ante faciam venti, ut lutum platearum delebo eos.

Vinit dominus, & benedictus Deus meus: & exaltetur Deus salutis meæ.

Deus qui das vindictā mihi, & subdis populos sub me: liberator meus de inimicis meis iracundis.

Ab insurgentibus in me exaltabis me, à viro iniquo eripies me.

Propterea confitebor tibi in nationibus Domine, & nomini tuo psallam dicam.

DOXOLOGIA 19.

Cœli enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annunciant firmamentum.

In sole posuit tabernaculum suum & ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo.

Lex Domini immaculata, conuertens animas: testimonium Domini fidele, sapientiam præstans paruulis.

Iustitiæ domini rectæ, lætificantes corda: præceptum domini lucidum, illuminans oculos.

Timor domini sanctus, permanens in seculum seculi: iudicia domini vera, iustificata in semetipsa.

Desiderabilia super aurum & lapidem preciosum multum: & dulciora super mel & fauum.

Etenim seruus tuus custodi t eam: in custodiendis illis retributio multa.

Delicta quis intelligit: ab occultis meis munda me, & ab alienis parce seruo tuo.

Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero, & emūdabor à delicto maximo.

Et erunt ut complacent eloquia oris mei: & meditatio cordis mei in conspectu tuo semper.

Domine adiutor meus & redemptor meus.

DOXOLOGIA 20.

Exaltare domine in virtute tua: cantabimus & psallemus virtutes tuas.

Quoniam tu es qui extraxisti me de ventre, spes mea, ab vberibus matris meæ: in te proiectus sum ex utero.

De ventre matris meæ Deus meus es tu, ne discesseris à me.

Quoniam tribulatio proxima est, quoniam non est qui adiuet.

Aruit

Aruit tanquam testa virtus mea, & lingua mea adhæsit faucibus meis, & in puluerem mortis deduxisti me.

Quoniam circumdederunt me canes multi, consilium malignantium obsedit me.

Tu autem domine ne elongaueris auxilium tuum à me, ad defensionem meam conspice.

Narrabo nomen tuum fratribus meis, in medio Ecclesiæ laudabo te.

Qui timetis Deum laudate eum, vniuersum semen Jacob glorificate eum.

Timeat eum omne semen Israel: quoniam non spreuit, neque desepexit peccationem pauperis.

Nec auertit faciem suam à me: & quum clamarem ad eum exaudiuit me.

DOXOLOGIA 21.

Dominus regit me, & nihil mihi deerit: in loco pascuæ ibi me collocauit.

Super aquam refectionis educauit me, animam meam conuertit.

Deduxit me super semitas iustitiæ, propter nomen suum.

Nam & si ambulauero in medio vmbre mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es.

Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt.

Paraisti in conspectu meo mensam aduersus eos qui tribulant me.

Impinguasti in oleo caput meum, & calix meus inebrians quam præclarus est.

Et misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vitæ meæ.

Et ut inhabitem in domo Domini in longitudine dierum.

DOXOLOGIA 22.

Domini est terra & plenitudo eius, orbis terrarum & vniuersi qui habitant in eo.

Quia ipse super maria fundauit eum, & super flumina præpauit eum.

Quis ascendet in montem domini? aut quis stabit in loco sancto eius?

Innocens manibus & mundo corde, qui non accepit in vano animam

suam, nec iurauit in dolo proximo suo.

Hic accipiet benedictionem à domino, & misericordiam à Deo salutari suo.

Hæc est generatio quærentium eum, quærentium faciem Dei Iacob.

Attollite portas principes vestras, & eleuamini portæ æternales: & introibit rex gloriæ.

Quis est iste rex gloriæ? Dominus fortis & potens, Dominus potens in prælio.

Attollite portas principes vestras, & eleuamini portæ æternales: introibit rex gloriæ.

Quis est iste rex gloriæ? Dominus virtutum ipse est rex gloriæ.

DOXOLOGIA 23.

Ad te Domine leuavi animam meam: Deus meus in te confido, non erubescam.

Neque irideant me inimici mei: etenim vniuersi qui sustinent te non confundentur.

Confundantur omnes iniqua agentes superuacue.

Vias tuas domine demonstra mihi: & semitas tuas edoce me.

Dirige me in veritate tua & doce me: quia tu es Deus saluator meus, & te sustinui tota die.

Reminiscere miserationem tuarum domine, & misericordiam tuarum quæ à seculo sunt.

Delicta iuuentutis meæ, & ignorantias meas, ne memineris.

Secundum misericordiam tuam memento mei tu propter bonitatem tuam domine.

Dulcis & rectus Dominus: propter hoc legem dabit delinquentibus in via.

Diriget mansuetos in iudicio, docebit mites vias suas.

Vniuersa via domini misericordia & veritas, requirentibus testamētum eius & testimonia eius.

DOXOLOGIA 24.

Propter nomen tuum domine propiciaberis peccato meo, multum est enim.

Iii ; Quis

Quis est homo qui timet dominū? legem statuit ei in via quam elegit.

Anima eius in bonis demorabitur, & semen eius hereditabit terram.

Firmamentum est dominus timentibus cum, & testamentum ipsius ut manifestetur illis.

Oculi mei semper ad dominum: quoniam ipse euellet de laqueo pedes meos.

Respice in me, & miserere mei: quia vnicus & pauper sum ego.

Tribulationes cordis mei multiplicatae sunt: de necessitatibus meis erue me.

Vide humilitatem meam, & laborem meum: & dimitte vniuersa delicta mea.

Respice inimicos meos, quoniam multiplicati sunt, & odio iniquo oderunt me.

Innocentes & recti adhaerunt mihi, quia sustinui te.

Libera Deus Israel ex omnibus tribulationibus suis.

DOXOLOGIA 25.

Iudica me Deus, quoniam ego in innocentia mea ingressus sum: & in domino sperans non infirmabor.

Proba me Domine, & tenta me, vt renes meos & cor meum.

Quoniam misericordia tua ante oculos meus est, & complacui in veritate tua.

Non sedi cum concilio vanitatis, & cum iniqua gerentibus non introibo.

Leuabo inter innocentes manus meas, & circumdabo altare tuum domine.

Vt audiam vocem laudis tuae, & enarrem vniuersa mirabilia tua.

Domine dilexi decorem domus tuae, & locum habitationis gloriae tuae.

Ne perdas cum impijs Deus animam meam, & cum viris sanguinum vitam meam.

Ego in innocentia mea ingressus sum, redime me, & miserere mei.

Pes meus stetit in directo, in Ecclesijs benedicam te Domine.

DOXOLOGIA 26.

Dominus illuminatio mea, & salus mea quem timebo?

Dominus protector vitae meae: & quo trepidabo?

Dum appropiant super me nocentes, vt edant carnes meas.

Qui tribulant me inimici mei, ipsi infirmati sunt cecederunt.

Si consistant aduersum me castra, non timebit cor meum.

Si exurgat aduersum me praelium, in hoc ego sperabo.

Vnam petij a domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo domini omnibus diebus vitae meae.

Vt videam voluptatem domini, & visitem templum eius.

Quoniam abscondit me in tabernaculo suo, in die malorum: protexit me in abscondito tabernaculi sui.

In petra exaltauit me, & nunc exaltauit caput meum super inimicos meos.

Circuui, & immolauit in tabernaculo eius hostiam vociferationis: cantabo & psalmum dicam domino.

DOXOLOGIA 27.

Exaudi domine vocem meam quae clamauit ad te: miserere mei, & exaudi me.

Tibi dixit cor meum, exquisiuit te facies mea, faciem tuam domine requiram.

Ne auertas faciem tuam a me, ne declines in ira a seruo tuo.

Adiutor meus esto ne derelinquas me, neque despicias me Deus salutaris meus.

Legem pone mihi Domine in via tua: & dirige me in semita recta propter inimicos meos.

Ne tradas me in animas tribulantium me: quoniam insurrexerunt in me testes iniqui, & mentita est iniquitas sibi.

Credo videre bona domini in terra viuentium.

Expecta dominum, viriliter age: & confortetur cor tuum, & sustine dominum.

DOXOLOGIA 28.

Ad te Domine clamabo: Deus meus ne files a me, ne quando taceas a me, & assimulabor descendentibus in lacum.

Exaudi

Exaudi Domine vocem deprecationis meae, dum oro ad te, dum extollo manus meas ad templum sanctum tuum.

Ne simul tradas me cum peccatoribus, & cum operantibus iniquitate ne perdas me.

Benedictus dominus, quoniam exaudivit vocem deprecationis meae.

Dominus adiutor meus, & protector meus: & in ipso sperauit cor meum, & adiutus sum.

Et refluuit caro mea: & ex voluntate mea confitebor ei.

Dominus fortitudo plebis suae, & protector saluationum Christi sui est.

Saluum fac populum tuum domine, & benedic hereditati tuae: & rege eos & extolle illos vsque in aeternum.

DOXOLOGIA 29.

Exaltabo te domine, quoniam suscepisti me, nec delectasti inimicos meos super me.

Domine Deus meus clamauit ad te, & sanasti me.

Domine eduxisti ab inferno animam meam, saluasti me a descendentibus in lacum.

Psallite domino sancti eius: & confitemini memoriae sanctitatis eius.

Audiuit dominus, & misertus est mei, Dominus factus adiutor meus.

Conuertisti planctum meum in gaudium mihi, concidisti saccum meum, & circumdedisti me letitia.

Vt canter tibi gloria mea, & non confundar, domine Deus meus, in aeternum confitebor tibi.

Afferre domino gloriam & honorem, afferre domino gloriam nominis eius: adorate dominum in atrio sancto eius.

Dominus virtutem populo suo dabit: Dominus benedicet populo suo in pace.

DOXOLOGIA 30.

In te domine sperauit non confundar in aeternum: in iustitia tua libera me.

Inclina ad me aurem tuam, accelera, vt eruas me.

Esto mihi in Deum protectorem, & in domum refugij, vt saluum me facias.

Quoniam fortitudo mea, & refugium meum es tu: & propter nomen tuum deduces me & enutries me.

Educes me de laqueo quem absconderunt mihi: quoniam tu es protector meus.

In manus tuas commendo spiritum meum: redemisti me domine Deus veritatis.

Odisti obseruantes vanitates superuacuae.

Ego autem in Domino speraui: exultabo & letabor in misericordia tua.

Quoniam respexisti humilitatem meam: saluasti de necessitatibus animam meam.

Nec conclusisti me in manibus inimici: statuisti in loco spacioso pedes meos.

DOXOLOGIA 31.

Miserere mei domine, quoniam tribulor: quoniam deficit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus.

Infirmata est in paupertate virtus mea, & ossa mea conturbata sunt.

Super omnes inimicos meos factus sum opprobrium vicinis meis valde obliuioni datus sum tanquam mortuus a corde.

Factus sum tanquam vas perditum: quoniam audiui vituperationem multorum commorantium in circuitu.

Ego autem in te speraui domine: dixi, Deus meus es tu, in manibus tuis sortes meae.

Eripe me de manu inimicorum meorum, & a persequentibus me.

Illustra faciem tuam super seruum tuum, saluum me fac in misericordia tua, domine non confundar, quoniam inuocaui te.

Erubescant impij, & deducantur in infernum: muta fiant labia dolosa.

Quae loquuntur aduersum iustum iniquitatem, in superbia & abusione.

DOXOLOGIA 32.

Quam magna multitudo dulcedinis tuae domine, quam abscondisti timentibus te.

Perfecisti eis qui sperant in te, in conspectu filiorum hominum.

Abscondes eos in abscondito faciei tuae, a conturbatione hominum.

lii 4 Prot.

Proteges eos in tabernaculo tuo à condraditione linguarum.

Benedictus dominus, quoniam misericordiam suam, mihi in ciuitate munita.

Ego autem dixi in excessu mentis meae, proiectus sum à facie oculorum tuorum.

Ideo exaudisti vocem orationis meae, dum clamarem ad te.

Diligite Dominum omnes sancti eius: quoniam veritatem requiret dominus, & retribuet abundanter facientibus superbiam.

Viriliter agite, & confortetur cor vestrum, omnes qui speratis in domino.

DOXOLOGIA 33.

Beatissimi quorum remissa sunt iniquitates, & quorum testa sunt peccata. Beatus vir cui non imputauit dominus peccatum, nec est in spiritu eius dolus.

Delictum meum cognitum tibi feci: & in iustitiam meam non abscondi.

Dixi, confitebor aduersum me iustitiam meam domino, & tu remisisti impietatem peccati mei.

Pro hac orabit ad te omnis sanctus in timore oportuno.

Tu eius refugium meum à tribulatione quae circumdedit me: exultatio mea erue me circumdantibus me.

Multa flagella peccatoris: sperantem autem in Domino misericordia circumdabit.

Lætamini in Domino, & exultate iusti, & gloriamini omnes recti corde.

DOXOLOGIA 34.

Exultate iusti in domino: rectos decet collaudatio.

Confitemini domino in cithara: in psalterio decem cordarum psallite illi.

Cantate ei canticum nouum: bene psallite ei in vociferatione.

Diligit misericordiam & iudicium: misericordia domini plena est terra.

Verbo domini caeli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis virtus eorum.

Timeat dominum omnis terra: ab eo autem commoueantur omnes inhabitantes orbem.

Quoniam ipse dixit, & facta sunt: ipse mandauit: & creata sunt.

Dominus dissipat consilia gentium: reprobatur autem cogitationes populorum, & reprobatur consilia principum.

Consilium autem domini in aeternum manet: cogitationes cordis eius in generationem & generationem.

DOXOLOGIA 35.

Beata gens cuius est dominus Deus eius: populus quem elegit in hereditatem sibi.

De caelo respexit dominus, vidit omnes filios hominum.

De preparato habitaculo suo respexit super omnes qui habitant terram.

Qui finxit sigillatim corda eorum, qui intelligit omnia opera eorum.

Non saluatur rex per multam virtutem: & gygas non saluabitur in multitudine virtutis suae: fallax equus ad salutem.

Ecce oculi domini super metuentes eum, & in eis qui sperant super misericordia eius.

Vt eruatur à morte animas eorum, & alat eos in fame.

Anima nostra sustinet dominum, quoniam adiutor & protector noster est.

Quia in eo lætabitur cor nostrum, & in nomine sancto eius sperabimus.

Fiat misericordia tua domine super nos, quemadmodum sperauimus in te.

DOXOLOGIA 36.

Benedicam dominum in omni tempore: semper laus eius in ore meo.

In domino laudabitur anima mea: audiant mansueti & lætentur.

Magnificate dominum mecum, & exaltemus nomen eius in idipsum.

Exquisiui Dominum, & exaudiuit me: & ex omnibus tribulationibus meis eripuit me.

Accedite ad eum & illuminamini, & facies vestrae non confundentur.

Iste pauper clamauit, & dominus exaudiuit eum, & ex omnibus tribulationibus eius saluabit eum.

Immitte angelus domini in circuitu timentium eum, & eripit eos.

Gustate & videte, quoniam suavis est dominus: beatus vir qui sperat in eo.

Time.

Timeat dominum omnes sancti eius, quoniam non est inopia timentibus eum.

Diuites eguerunt & esurierunt: inquirentes autem dominum, non minuentur omni bono.

DOXOLOGIA 37.

Quis est homo qui vult vitam? diligit dies videre bonos?

Prohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum.

Diuertere à malo, & fac bonum: inquirere pacem, & persequere eam.

Oculi domini super iustos, & aures eius in preces eorum.

Vultus autem domini super facientes mala, ut perdat de terra memoria eorum.

Clamauerunt iusti, & dominus exaudiuit eos: & ex omnibus tribulationibus eorum liberauit eos.

Iuxta est dominus his qui tribulatio sunt corde, & humiles spiritu saluabit.

Multae tribulationes iustorum, & de omnibus his liberabit eos dominus.

Custodit dominus omnia ossa eorum, ynum ex his non conteretur.

Mors peccatorum pessima: & qui oderunt iustum, delinquent.

Redimet Dominus animas seruorum suorum: & non delinquent omnes qui sperant in eo.

DOXOLOGIA 38.

Iudica domine nocentes me, expugna impugnantes me.

Apprehende arma & scutum, & exurge in adiutorium mihi.

Effunde phream, & concludere aduersus eos qui persequuntur me: dic anima mea, salus tua ego sum.

Confundantur & reuertantur quærentes animam meam.

Auertantur retrorsum & confundantur cogitantes mihi mala.

Fiant tanquam puluis ante faciem venti: & angelus domini coarctas eos.

Fiant via illorum tenebrae & lubricum: & angelus Domini persequens eos.

Anima autem mea exaltabit in domino, & delectabitur super salutari suo.

Omnia ossa mea dicent, Domine, quis similis tibi?

Eripiens inopem de manu fortiorum eius, egenum & pauperem à diripientibus eum.

DOXOLOGIA 39.

Confitebor tibi domine in Ecclesia magna: in populo graui laudabo te.

Non supergaudeant mihi qui aduersantur mihi iniquè, qui oderunt me gratis & annuunt oculis.

Et dilatauerunt super me os suum: dixerunt, euge euge, viderunt oculi nostri.

Vidisti domine, ne silcas: Domine ne discedas à me.

Exurge & intercede iudicio meo Deus meus, & Dominus meus in causam meam.

Indica me secundum iustitiam tuam domine Deus meus: & non supergaudeant mihi.

Erubescant & reuertantur simul, qui gratulantur malis meis.

Induantur confusione & reuerentia, qui maligna loquuntur super me.

Exultent & lætentur qui volunt iustitiam meam: & dicant semper, magnificetur dominus, qui volunt pacem serui eius.

Et lingua mea meditabitur iustitiam tuam: tota die laudem tuam.

DOXOLOGIA 40.

Domine in caelo misericordia tua: & veritas tua usque ad nubes.

Iustitia tua sicut montes Dei: iudicia tua abyssus multa.

Homines & iumenta saluabis, domine: quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam, Deus.

Filii autem hominum in regimine alarum tuarum sperabunt.

Inebriabuntur ab vbertate domus tuae, & torrente voluptatis tuae potabis eos.

Quoniam apud te est fons vitae: & in lumine tuo videbimus lumen.

Præstende misericordiam tuam scientibus te, & iustitiam tuam his qui recto sunt corde.

Non veniat mihi pes superbiae, & manus peccatoris non moueat me.

Ibi

Ibi ceciderunt omnes qui operantur iniquitatem: expulsi sunt, nec poterunt stare.

DOXOLOGIA 41.

Noli æmulari in malignantibus, neque zelaueris facientes iniquitatem.

Quoniam tanquam foenum velociter arefcunt, & quemadmodum hoiera herbarum citò decident.

Spera in Domino, & fac bonitatē: & inhabita terram, & pascetis in diuitiis eius.

Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui.

Reuala domino viam tuam, & spera in eo: & ipse faciet.

Et educet quasi lumen iustitiam tuam, & iudicium tuum, tanquā mediū, subditus esto domino, & ora eū.

Noli æmulari in eo qui prosperatur in via sua, in homine faciente in iustitias.

Desine ab ira & derelinque furorē: noli æmulari vt maligneris.

Quoniam qui malignantur, exterminabuntur: sustinentes autem dominum, ipsi hæreditabunt terram.

Et adhuc pusillū, & non erit peccator: & queres locum eius, & non inuenies.

Mansueti autem hæreditabunt terram: & delectabuntur in multitudine pacis.

DOXOLOGIA 42.

Nouit dominus dies immaculatorum: & hæreditas eorum in æternum erit.

Non confundetur in tempore malo, & in diebus famis saturabuntur: quia peccatores peribunt.

Inimici vero domini mox vt honorificati fuerint & exaltati, deficientes quemadmodum fumus deficient.

Apud dominum gressus hominis diriguntur: & viam eius volet.

Quū ceciderit, non collidetur: quia dominus supponit manum suam.

Declina à malo & fac bonum: & inhabita in seculum seculi.

Quia dominus amat iudicium: & non derelinquet sanctos suos, in æternum conseruabuntur.

Iniusti punientur: & semen impiorum peribit.

Iusti autem hæreditabunt terram: & hæreditabunt in seculum seculi super eam.

DOXOLOGIA 43.

Os iusti meditabitur sapientiam, & lingua eius loquetur iudiciū. Lex Dei eius in corde ipsius, & non supplantabuntur gressus eius.

Confiderat peccator iustum, & querit mortificare eum.

Dominus autem non derelinquet eum in manibus eius, nec damnabit eum quum iudicabitur illi.

Expecta dominum, & custodi viam eius: & exaltabit te, vt hæreditate capias terram: quum perierint peccatores, videbis.

Vidi impium super exaltatum & eleuatum sicut cedros libani.

Et transiui, & ecce non erat: quæsiui eum, & non est inuentus locus eius.

Custodi innocentiam, & vide æquitatem: quoniam sunt reliquæ homini pacifico.

Iniusti disperibunt, simul reliquæ impiorum interibunt.

Salus autem iustorum à domino, & protector eorum in tempore tribulationis.

Et adiuuabit eos Dominus, & liberabit eos, & eruet eos à peccatoribus, & saluabit eos: quia sperauerunt in eo.

DOXOLOGIA 44.

Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me.

Non est sanitas in carne mea à facie iræ tuæ, non est pax ossibus meis à facie peccatorum meorum.

Quoniam iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, & sicut onus græue grauatæ sunt super me.

Putruerunt & corruptæ sunt cicatrices meæ, à facie insipientiæ meæ.

Miser factus sum & curuatus sum vsque in finem, tota die contristatus ingrediebar.

Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus, & non est sanitas in carne mea.

Afflictus sum & humiliatus sum nimis: rugiebam à gemitu cordis mei.

Do.

Domine ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus.

In te domine speraui: tu exaudies me domine Deus meus.

Quoniam ego in flagella paratus sum, & dolor meus in conspectu meo semper.

Ne derelinquas domine Deus meus, ne discefferis à me.

Intende in adiutorium meum domine Deus salutis meæ.

DOXOLOGIA 45.

Dixi, custodiam vias meas: vt non delinquam in lingua mea.

Posui ori meo custodiam, quū confisteret peccator aduersum me.

Obmutui & humiliatus sum, & filii à bonis: & dolor meus renouatus est.

Concaluit cor meum intra me: & in meditatione mea exardefcet ignis.

Et nunc quæ est expectatio mea, nonne dominus? & substantia mea apud te est.

Ab omnibus iniquitatibus meis erue me: amoue à me plagas tuas.

Exaudi orationem meam domine, & deprecationem meam, auribus percipe lachrymas meas.

Ne sileas quoniam aduena ego sum apud te, & peregrinus sicut omnes patres mei.

Verumtamen vniuersa vanitas omnis homo viuens.

Verumtamen in imagine pertransit homo: sed & frustra conturbatur.

DOXOLOGIA 46.

Expectans expectaui Dominum, & intendit mihi.

Et exaudiuit preces meas: & eduxit me de lacu miseriæ, & de luto fecis.

Et statuit supra petram pedes meos & direxit gressus meos.

Et immisit in os meum canticum nouum, carmen Deo nostro.

Beatus vir cuius est nomē Domini spes eius, & non respexit in vanitates & insanas falsas.

Multa fecisti tu domine Deus meus mirabilia tua: & cogitationibus tuis non est qui similis sit tibi.

Annunciavi iustitiam tuam in Ecclesia magna: eccelabia mea non prohibebo, Domine tu scisti.

Iustitiam tuam non abscondi in corde meo: veritatem tuam & salutare tuum dixi.

DOXOLOGIA 47.

TV Domine ne longe facias miserationes tuas à me: misericordia tua & veritas tua semper susceperunt me.

Quoniam circumdederunt me mala quorum non est numerus: comprehenderunt me iniquitates meæ, & nō potui vt viderem.

Multiplicatæ sunt super capillos capitis mei: & cor meum dereliquit me.

Complaceat tibi domine vt eruas me, domine ad adiuuandum me respice.

Confundatur & reuertatur simul, qui quærunt animam meam vt auferant eam.

Conuertantur retrorsum & reuertantur, qui volunt mihi mala.

Ferant confestim confusionem suam, qui dicunt mihi, euge euge.

Exultent & latentur super te omnes quærentes te, & dicant semper, magnificetur Dominus, qui diligunt salutare tuum.

Ego autem mendicus sum & pauper: Dominus sollicitus est mei.

Adiutor meus & protector meus tu es: Deus meus ne tardaueris.

DOXOLOGIA 48.

Beatus vir qui intelligit super egenum & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus.

Dominus conseruet eum, & viuifcet eum, & beatum faciat eum in terra: & non tradat eum in animam inimicorum eius.

Dominus opem ferat illi super letum doloris eius: vniuersum stratū eius versasti in infirmitate eius.

Ego dixi, Domine miserere mei: sana animam meam, quia peccaui tibi.

Inimici mei dixerunt mala mihi, quādo morietur, & peribit nomē eius?

Verbum iniquum constituerunt aduersum me: nunquid qui dormit non adijciat vt resurgat?

Tu

Tu Domine miserere mei, & refucita me & retribuam eis.

In hoc cognoui quoniam voluisti me quoniam non gaudebit inimicus meus super me.

Me autem propter innocentiam suscepisti: & confirmaisti me in conspectu tuo in æternum.

Benedictus Dominus Deus Israël a seculo & vsque in seculum: fiat, fiat.

DOXOLOGIA 49.

Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te Deus.

Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum: quando veniam & apparebo ante faciem Dei.

Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, ubi est Deus tuus?

Hęc recordatus sum, & effudi in me animam meam: quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis, vsque ad domum Dei.

In voce exultationis & confessionis, sonus epulantus.

DOXOLOGIA 50.

Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me?

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei & Deus meus.

In die mandauit Dominus misericordiam suam, & nocte canticum eius.

Apud me oratio Deo vitæ meæ: dicam Deo, susceptor meus es.

Quare oblitus es mei? & quare contristatus incedo, dum affigit me inimicus?

Dum confringuntur ossa mea: exprobrauerunt mihi qui tribulant me inimici mei.

Dum dicunt mihi per singulos dies, ubi est Deus tuus, quare tristis es anima mea, & quare conturbas me?

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei & Deus meus.

DOXOLOGIA 51.

Iudica me Deus, & discerne causam meam degente non sancta: ab homine iniquo & dolose erue me.

Quia tu es, Deus, fortitudo mea: quare me repulisti, & quare tristis incedo, dum affligit me inimicus?

Emitte lucem tuam & veritatem tuam: ipsa me deduxerunt & adduxerunt in montem sanctum tuum & in tabernacula tua.

Et introibo ad altare Dei, ad Deum qui iustificat iuuentutem meam.

Confitebor tibi in cithara, Deus, Deus meus: quare tristis es, anima mea: & quare conturbas me?

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei, & Deus meus.

DOXOLOGIA 52.

Deus, auribus nostris audiuiimus, patres nostri annunciauerunt nobis.

Opus quod operatus es in diebus eorum, & in diebus antiquis.

Nec enim in gladio suo possederunt terram & brachium eorum non saluauit eos.

Sed dextera tua, & brachium tuum, & illuminatio vultus tui: quoniam complacuiisti in eis.

Tu es ipse rex meus, & Deus, meus qui mandas salutes Iacob.

In te inimicos nostros ventilabimus cornu, & in nomine tuo speremus in surgentes in nobis.

Non enim in arcu meo sperabo, & gladius meus non saluabit me.

In Deo laudabimur tota die, & in nomine tuo confitebimur in secula.

DOXOLOGIA 53.

Tu, domine, repulisti nos, & confundisti nos: & non egredieris Deus in virtutibus nostris.

Posuisti nos opprobrium vicinis nostris, subannationem & dirisum his qui sunt in circuitu nostro.

Quoniam humiliasti nos in loco afflictionis, & cooperuit nos umbra mortis.

Quoniam propter te mortificamur tota die, aestimati sumus sicut oves occisionis.

Exurge, quare obdormis Domine: exurge, & ne repellas in finem.

Quare faciem tuam auertis: obliuisceris inopiæ nostræ & tribulationis nostræ?

Quo-

Quoniam humiliata est in puluere anima nostra, conglutinator est in terra venter noster.

Exurge Domine adiuua nos: & redime nos propter nomen tuum.

DOXOLOGIA 54.

Deus noster refugium & virtus, adiutor in tribulationibus, quem inuenerunt nos nimis.

Propterea non timebimus dum turbabitur terra: & transferentur montes in cor maris.

Dominus virtutum nobiscum, susceptor noster Deus Iacob.

Venire & videte opera Domini quæ posuit prodigia super terram: auferens bella vsque ad fines terræ.

Arcum conteret, & confringet arma, & scuta comburet igni.

Vacate & videte quoniam ego sum Deus: exaltabor in gentibus & exaltabor in terra.

Dominus virtutum nobiscum, susceptor noster Deus Iacob. Memor ero nominis tui Domine in omni generatione & generatione.

Propterea populi confitebuntur tibi in æternum: & in seculum seculi.

DOXOLOGIA 55.

Omnes gentes plaudite manibus, iubilate Deo in voce exultationis.

Quoniam Dominus excelsus, terribilis: Rex magnus super omnem terram.

Subiecit populos nobis, & gentes sub pedibus nostris.

Pfallite Deo nostro, pfallite: pfallite Regi nostro pfallite.

Quoniam Rex omnis terræ Deus: pfallite sapienter.

Regnabit Deus super gentes: Deus sedet super sedem sanctam suam.

Principes populorum congregati sunt cum Deo Abraham, quoniam Dij fortes terræ vehementer eleuati sunt.

DOXOLOGIA 56.

Magnus Dominus & laudabilis nimis in ciuitate Dei nostri, in monte sancto eius.

Sicut audiuiimus, sic vidimus in ciuitate domini virtutum, in ciuitate Dei nostri: Deus fundauit eam in æternum.

Secundum nomen tuum Deus, sic & laus tua in fines terræ: iustitia plena est dextera tua.

Lætetur mons Sion, & exultet filia Iudæ, propter iudicia tua domine.

Circundate Sion, & complectimini eam: narrate in turribus eius.

Quoniam hic est Deus, Deus noster in æternum, & in seculum seculi, ipse reget nos in secula.

DOXOLOGIA 57.

Deus manifestè veniet, Deus noster, & non silebit.

Ignis in conspectu eius exardescet, & in circuitu eius tempestas valida.

Aduocauit cælum de sursum, & terram, discernere populum suum.

Congregate illi sanctos eius, qui ordinat testamentum eius super sacrificia.

Et annuntiabunt cæli iustitiam eius, quoniam Deus iudex est.

Audi populus meus, & loquar Israel & testificabor tibi: Deus Deus tuus ego sum.

Immola Deo sacrificium laudis, & redde Altissimo vota tua.

Et inuoca me in die tribulationis: eruat te & honorificabis me.

Sacrificium laudis honorificabit me: & illic iter quo ostendam illi salutare Dei.

DOXOLOGIA 58.

Miserere mei, Deus, secundum magnam misericordiam tuam.

Et secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam.

Amplius laua me ab iniquitate mea & à peccato meo munda me.

Quoniam iniquitatem meam ego cognosco, & peccatum meum contra me est semper.

Tibi soli peccaui, & malum coram te feci, ut iustificeris in sermonibus tuis & vincas cum iudicaris.

Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea.

Asperges me Domine hyssopo, & mundabor: lauabis me, & super niuem dealbabor.

Auditui meo dabis gaudium & lætitiā, & exultabunt ossa humiliata.

• Kkk DOXO.

Averte Domine faciem tuam à peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele.

Cor mundum crea in me, Deus, & spiritum rectum innova in visceribus meis.

Ne proicias me à facie tua, & spiritum sanctum tuum ne auferas à me.

Redde mihi lætitiã salutaris tui, & spiritu principali confirma me.

Domine labia mea aperies, & os meum annuntiabit laudem tuam.

Quoniam si voluisses sacrificium, dedissem utique: holocaustis non delectaberis.

Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum deus non despicies.

Benignè fac domine in bona voluntate tua Syon, ut ædificentur muri Ierusalem.

DOXOLOGIA 60.

Quid gloriatis in malitia, qui potentes in iniquitate?

Tota die iniustitiã cogitavit lingua tua: sicut nouacula acuta fecisti dolium.

Dilexisti malitiam super benignitatem, iniquitatẽ magis quam loqui æquitatem.

Dilexisti omnia verba precipitationis lingua dolosa.

Propterea Deus destruet te in finem: euellit te, & emigrabit te de tabernaculo tuo, & radicem tuam de terra viventium.

Videbunt iusti, & timebunt, & super eum ridebunt & dicent: ecce homo qui nõ posuit deum adiutorem suum.

Ego autem sicut oliua fructifera in domo Dei, speravi in misericordia dei in æternum, & in seculum seculi.

Confitebor tibi in seculum quia fecisti: & expectabo nomen tuum, quoniam bonum est in conspectu sanctorum tuorum.

DOXOLOGIA 61.

Deus in nomine tuo saluum me fac: & in virtute tua iudica me.

Deus exaudi orationem meam, auribus percipe verba oris mei.

Quoniam alieni insurrexerunt aduersum me, & fortes quæserunt ani-

mam meam, & non proposuerunt deum ante conspectum suum.

Ecce enim Deus adiuuat me, & Dominus susceptor est animæ meæ.

Auerte mala inimicis meis, & in veritate tua disperde illos.

Voluntariè sacrificabo, & confitebor nomini tuo Domine quoniam bonum est.

Quoniam ex omni tribulatione eripuisti me: & super inimicos meos despexit oculus meus.

DOXOLOGIA 62.

Exaudi deus orationem meam, & ne despexeris deprecatiõem meam: intende mihi & exaudi me.

Contristatus sum in exercitatione mea, & conturbatus sum à voce inimici & à tribulatione peccatoris.

Cor meum conturbatum est in me, & formido mortis cecidit super me.

Timor & tremor venerunt super me, & contexerunt me tenebræ.

Et dixi: quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo & requiescã?

Ecce elongani fugiens, & mansi in solitudine.

Expectabam eum qui saluum me fecit à pusillanimitate spiritus, & tunc pestate.

DOXOLOGIA 63.

Ego ad Deum clamaui, & dominus saluauit me.

Vespere, & mane, & meridie, narrabo & annuntiabo: & exaudiet vocem meam.

Redimet in pace animam meam ab his qui appropinquant mihi: quoniam inter multos erant mecum.

Exaudiet Deus, & humiliabit illos qui est ante secula.

Iacta super dominum coram tuã, & ipse te enutriet: non dabit in æternum fluctuationem iusto.

Tu verò deus, deduces eos in puteum interitus.

Viri sanguinum & dolosi non dimidiabunt dies suos, ego autem sperabo in te domine.

DOXOLOGIA 64.

Miserere mei deus quoniam conculcauit me homo: tota die impugnans tribulauit me.

Con.

Conculcauerunt me inimici mei rota die, quoniam multi bellantes aduersum me.

In Deo laudabo sermones meos: in Deo speraui, non timebo quid faciat mihi caro.

Tota die verba mea execrabantur: aduersum me omnes cogitationes eorum in malum.

Deus, vitam meam annunciaui tibi: posuisti lachrymas meas in conspectu tuo.

In quacunq; die inuocauero te: ecce cecognoui quoniam Deus meus es.

In Deo laudabo verbum, in domino laudabo sermonem: in Deo speraui, nõ timebo quid faciat mihi homo.

In me sunt Deus vota tua, quæ redam laudationes tibi.

Quoniam eripuisti animam meam de morte, & pedes meos de lapsu: ut placeam coram Deo in lumine viuentium.

DOXOLOGIA 65.

Miserere mei Deus, misere mei: quoniam in te confidit anima mea.

Et in vmbra alarum tuarum sperabo, donec transeat iniquitas.

Clamabo ad Deum altissimum, Deum qui benefecit mihi.

Misit in celo & liberauit me, dedit in opprobrium conculcantes me.

Exaltare super celos Deus, & in omnem terram gloria tua.

Paratum cor meum Deus, paratum cor meum, cantabo & Psalmum dicam.

Exurge gloria mea, exurge psalterium & cithara, exurgam diluculo.

Confitebor tibi in populis domine & Psalmum dicam tibi in gentibus.

Quoniam magnificata est usque ad celos misericordia tua, & usque ad nubes veritas tua.

Exaltare super celos Deus, & super omnem terram gloria tua.

DOXOLOGIA 66.

Eripe me de inimicis meis Deus meus, & ab insurgentibus in me libera me.

Eripe me de operantibus iniquitatem, & de viris sanguinum saluat me.

Quia ecce coeperunt animam meam, irruerunt in me fortes.

Exurge in occursum meum, & vide: & tu Domine Deus virtutum, Deus Israel.

Disperge illos in virtute tua, & depone eos protector meus Domine.

Ego autem cantabo fortitudinem tuam, & exaltabo mane misericordiam tuam.

Quia factus es susceptor meus & refugium meum in die tribulationis meæ.

Adiutor meus tibi psallam, quia Deus susceptor meus es. Deus meus, misericordia mea.

DOXOLOGIA 67.

Deus repulisti nos & destruxisti nos: iratus es, & misertus est nobis.

Commouisti terram, & conturbasti nos vino compunctionis.

Ostendisti populo tuo dura: potasti nos vino compunctionis.

Dedisti me metuentibus te significationem, ut fugiant à facie arcus.

Quis deducet me in ciuitatem mutinam? quis deducet me usque in Iudam meam?

Nõne tu Deus qui repulisti nos, & non egredieris Deus in virtutibus nostris?

Da nobis auxilium de tribulatione: quia vana salus hominis.

In Deo faciemus virtutem: & ipse ad nihilum deducet tribulantes nos.

DOXOLOGIA 68.

Exaudi Deus deprecationem meam, & intende orationi meæ.

A finibus terræ ad te clamaui, dum anxietur cor meum: in petra exaltasti me.

Deduxisti me quia factus es spes mea: turris fortitudinis à facie inimici.

Inhabitabo in tabernaculo tuo in secula, protegar in velamento alarum tuarum.

Quoniam tu Deus meus, exaudisti orationem meam: dedisti hereditatem timentibus nomen tuum.

Sic Psalmum dicam nomini tuo in seculum seculi, ut reddam vota mea die in diem.

DOXOLOGIA 69.

Nõne Deo subiecta erit anima mea? ab ipso enim salutare meum.

Nam & ipse Deus meus & salutaris meus, susceptor meus, non mouebor amplius.

Quousque irruitis in hominem? interficitis vniversi vos tanquam parietem inclinatum & maceriem depulsum?

Veruntamen Deo subiecta est anima mea: quoniam ab ipso patientia mea.

Quia ipse Deus meus, & saluator meus, adiutor meus, non emigrabo.

In Deo salutare meum, & gloria mea: Deus auxilij mei, & spes mea in Deo est.

Sperate in eo omnis congregatio populi, effundite coram illo corda vestra: Deus adiutor noster in aeternum.

Nolite sperare in iniquitate, & rapinas nolite concupiscere: diuitiarum in affluant, nolite cor opponere.

Semel loquutus est Deus, duo haec audiui quia potestas Dei est, & tibi domine misericordia: quia tu reddes vnicuique iuxta opera sua.

DOXOLOGIA 70.

Deus Deus meus ad te de luce vigilo.

Situit in te anima mea, quam multipliciter tibi caro mea.

In terra deserta, in iua & in aquosa sic in sancta apparui tibi: ut viderem virtutem tuam & gloriam tuam.

Quoniam melior est misericordia tua super vitas: labia mea laudabunt te.

Sic benedicam te in vita mea: & in nomine tuo leuabo manus meas.

Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea, & labijs exultationis laudabit os meum.

Memor fui tui super stratum meum: in matutinis meditabor in te, quia fuisisti adiutor meus.

Et in velamento alarum tuarum exultabo: adhæsit anima mea post te, me suscepit dextera tua.

DOXOLOGIA 71.

Exaudi Deus orationem meam quum deprecor: à timore inimici eripe animam meam.

Protexisti me à conuentu malignantium, à multitudine operantium iniquitatem.

Quia exacerunt ut gladium linguas suas, intenderunt arcum rem amaram: ut sagittent in occultis immaculatum.

Narrauerunt, ut absconderent laqueos, dixerunt, quis videbit eos?

Accedet homo ad cor altum, & exaltabitur Deus.

Lætabitur iustus in domino, & sperabit in eo: & laudabuntur omnes recti corde.

DOXOLOGIA 71.

TE decet hymnus in Syon: & tibi reddetur votum in Ierusalem.

Exaudi orationem meam: ad te omnis caro veniet.

Verba iniquorum præualuerunt super nos: & impietatibus nostris, tu propitiaberis.

Beatus quem elegisti & assumpsisti, inhabitabit in atrijs tuis.

Replebimur in bonis domus tuæ: sanctum est templum tuum, mirabile in æquitate.

Exaudi nos Deus salutaris noster: spes omnium finium terræ & in mari longe.

DOXOLOGIA 73.

Iubilate Deo omnis terra, Psalmum dicite nomini eius, date gloriam laudi eius.

Dicite deo, quam terribilia sunt opera tua domine: in multitudine virtutis tuæ mentienter tibi inimici tui.

Omnis terra adoret te & psallat tibi: Psalmum dicat nomini tuo.

Venite & videte & opera dei: terribilis in consilijs super filios hominum.

Quid dominatur in virtute sua in aeternum: oculi eius super gentes respiciunt, qui exasperant non exaltentur in semetipsis.

Benedicite gentes deum nostrum, & auditam facite vocem laudis eius.

Qui posuit animam meam ad vitam: & non dedit in commotionem pedes meos.

DOXOLOGIA 74.

Probasti nos Deus: igne nos examinasti, sicut examinatur argentum.

Induxisti nos in laqueum, posuisti tribulationes in dorso nostro, imposuisti homines super capita nostra.

Tran-

Transiimus per ignem & aquam, & eduxi nos in refrigerium.

Introibo in domum tuam in holocaustis: reddam tibi vota mea, quæ distinxerunt labia mea.

Venite audite, & narrabo omnes qui timetis deum, quanta fecit anime meæ.

Ad ipsum ore meo clamaui, & exultavi sub lingua mea.

Propterea exaudiuit Deus & attēdit voci deprecationis meæ.

Benedictus Deus, qui non amouit orationem meam, & misericordiam suam à me.

DOXOLOGIA 75.

Deus misereatur nostri, & benedicat nobis: illuminet vultum suum super nos, & misereatur nostri.

Vt cognoscamus in terra viam tuam, in omnibus gentibus salutare tuum.

Confiteantur tibi populi Deus, confiteantur tibi populi omnes.

Lætentur & exultent gentes, quoniam iudicas populos in æquitate, & gentes in terra dirigis.

Confiteatur tibi populi Deus, confiteantur tibi populi omnes: terra dedit fructum suum.

Benedicat nos Deus noster, benedicat nos Deus: & metuant eum omnes fines terræ.

DOXOLOGIA 76.

Exurgat Deus, & dissipentur inimici eius, & fugiant qui oderunt eum à facie eius.

Sicut deficit fumus, deficiant: sicut fluit cera à facie ignis, sic pereant peccatores à facie Dei.

Et iusti epulentur, & exultent in conspectu Dei: & delectentur in lætitia.

Cantate Deo, Psalmum dicite nomini eius: iter facite ei qui ascendit super occasum: Dominus nomen illi.

Exultate in conspectu eius: turbabuntur à facie eius patris orphanorum & iudicis viduarum.

Benedictus Dominus die quotidie: prosperum iter faciet nobis deus salutarium nostrorum.

Deus noster, deus saluos faciendi & domini domini exitus mortis.

DOXOLOGIA 77.

Praeueniunt principes coniuncti psallentibus, in medio iuencularum tympanistratarum.

In ecclesijs benedicite Deo, domino de fontibus Israel.

Ibi Benjamin adolefcētulus in mentis excessu.

Manda deus virtuti tuæ: confirma hoc deus quod operatus es in nobis.

Regna terra cantate deo, psallite domino.

Psallite deo, qui ascendit super cœlum cœli, ad orientem.

Ecce dabit voci suæ vocem virtutis: date gloriam deo super Israel: magnificentia eius, & virtus eius in nubibus.

Mirabilis Deus in sanctis suis: deus Israel ipse dabit virtutem & fortitudinem plebi suæ: benedictus Deus.

DOXOLOGIA 78.

Saluum me fac Deus: quoniam intrauerunt aquæ usque ad animam meam.

Infixus sum in limo profundi, & non est substantia.

Veni in altitudinē maris, & tempestas demersit me.

Laboravi clamans, rauca factæ sunt fauces meæ: defecerunt oculi mei dum spero in deum meum.

Multiplicati sunt super capillos capitis mei, qui oderunt me gratis.

Non erubescant in me qui expectant te domine, domine virtutum.

Non confundantur super me qui quærunte te deus Israel.

Quoniam propter te sustinui opprobrium: operuit confusio faciem meam.

Ego verò orationem meam ad te domine: tempus beneplaciti deus.

DOXOLOGIA 79.

In multitudine misericordiarum tuarum Domine, exaudi me in veritate salutaris tuæ.

Eripe me de luto, ut non infigar: libera me ab his qui oderunt me, & de profundis aquarum.

Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum, neque vigeat super me puteus os suum.

Exaudi me domine quoniam benigna est misericordia tua: secundum

Kkk 3 multi.

mūltitudinē miserationum tuarum respice in me.

Et ne auertas faciem tuam à puero tuo, quoniam tribulor, velociter exaudi me.

Intende animā meā & libera eam: propter inimicos eripe me.

Effunde super eos iram tuam, & furor iræ tuæ comprehendat eos.

DOXOLOGIA 80.

Ego sum pauper & dolens, salus tua Deus suscepit me.

Laudabo nomen Dei cum cantico, & viuet anima vestra.

Videant pauperes & latentur: quærite Deum, & viuet anima vestra.

Quoniam exaudiuit pauperes Dominus, & victos suos non despexit.

Laudent illum cæli & terra, mare, & omnia reptilia in eis.

Quoniam Deus saluam faciet Syon, & ædificabuntur ciuitates Iudæ.

Et inhabitabunt tibi, & hæreditate acquirant eam.

Et semen seruatorum eius possidebit eam, & qui diligunt nomen eius, habitabunt in ea.

DOXOLOGIA 81.

Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me festina.

Confundantur & reuertantur qui quærent animam meam.

Auertantur retrorsum & erubescant qui volunt mihi mala.

Auertantur statim erubescētes qui qui dicunt mihi, euge euge.

Exultent & lætētur in te omnes qui quærent te, & dicant semper magnificetur Dominus, qui diligunt salutarem tuam.

Ego yerò egenus & pauper sum: Deus adiuua me.

Adiutor meus & liberator meus es tu: Domine, ne moreris.

DOXOLOGIA 82.

Deus meus eripe me de manu peccatoris, & de manu cōtra legem agentis & iniqui.

Quoniā tu es patientia mea domine, domine spes mea à iuuetate mea.

In te confirmatus sum ex vtero: de ventre matris meæ tu es protector meus.

In te cantatio mea semper: rāquam prodigium factus sum multis, & tu adiutor meus fortis.

Repletur os meum laude, vt cantē gloriam tuam, tota die magnitudinem tuam.

Ne proicias me in tempore senectutis: quūm defecerit virtus mea ne derelinquas me.

Quia dixerunt inimici mei mihi: & qui custodiebant animam meam consilium fecerunt in vnum.

Dicentes, Deus dereliquit eum, persequimini & comprehendite eum: quia non est qui eripiat.

Deus ne elongeris à me: Deus meus in auxilium meum respice.

DOXOLOGIA 83.

Confundantur Domine & deficiant detrahentes animā meā: operiantur cōfusione & pudore qui quærent mala mihi.

Ego autem semper sperabo, & adiciam super omnem laudem tuam.

Os meum annuntiabit iustitiam tuam, tota die salutarem tuam.

Deus docuisti me à iuuentute mea & vsque nunc: pronuntiabo mirabilia tua, vsque in senectam & senium, Deus ne derelinquas me.

Quantas ostendisti mihi tribulationes multas & malas, & conuersus uiuificasti me, & de abyssis terræ iterum reduxisti me.

Multiplicasti magnificentiam tuā, & conuersus consolatus es me.

Nam & ego confitebor tibi in vasis psalmi veritatem tuam Deus: psallam tibi in cithara sanctus Israel.

Exaltabunt labia meā quūm cantauero tibi, & anima mea quam redemisti.

Sed & lingua mea tota die meditabitur iustitiam tuam: quūm confusi & reueriti fuerint quærent mala mihi.

DOXOLOGIA 84.

Quam bonus Israel Deus his qui recto sunt corde?

Inflammatum est cor meum, & renes mei commutati sunt: & ego ad nihilum redactus sum, & nesciui.

Vt iumentum factus sum apud te: & ego semper tecum.

Tenui.

Tenuisti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxisti me, & cum gloria suscepisti me.

Quid enim mihi est in cælo: & à te quid volui super terram.

Defecit caro mea & cor meum: Deus cordis mei, & pars mea deus in æternum.

Quia ecce qui elongant se à te peribunt: perdidisti omnes qui fornicantur abs te.

Mihi autem adhærere Deo bonum est, ponere in domino deo spem meam.

Vt annunciem omnes prædicationes tuas in portis filia Syon.

Benedictus dominus deus Israel, qui fecit mirabilia solus.

Et benedictum nomen maiestatis eius in æternum, & replebitur maiestate eius omnis terra, fiat, fiat.

DOXOLOGIA 76.

VT quid Deus repulisti in finem, iratus est furor tuus super oues pascuæ tuæ.

Memor esto congregationis tuæ, quā possedisti ab initio.

Redemisti virgam hæreditatis tuæ, mons Syon, in quo habitasti in eo.

Vsquequo domine improperebit inimicus irritat aduersarius nomen tuum in finem.

Deus autem Rex noster ante secula, operatus est.

Tuus est dies, & tua est nox: tu fabricatus es auroram & solem.

Tu fecisti omnes terminos terræ: æstatem & ver tu plamasti ea.

Ne tradas bestiis animam cōfitem tibi, & animas pauperum tuorū ne obliuiscaris in finem.

Ne auertatur humilis factus confusus: pauper & inops laudabunt nomen tuum.

Ne obliuiscaris voces inimicorum tuorum: superbia eorum qui te oderunt ascendit semper.

DOXOLOGIA 86.

Notus in Iudæa Deus, in Israel magnum nomen eius.

Et factus est in pace locus eius, & habitatio eius in Syon.

Ibi confregit potentias arcuum, scu-

scutum, & gladium, & bellum.

Illuminas tu mirabiliter à montibus æternis, turbati sunt omnes insipientes corde.

Tu terribilis es, & quis resistet tibi? ex tunc ira tua.

De cælo auditum fecisti iudicium: terra tremuit & quieuit.

Quūm exurget in iudicium Deus, vt saluos faceret omnes mansuetos terræ.

Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi, & reliquæ cogitationis diem festum agent tibi.

Vouete & reddite domino vestro omnes qui in circuitu eius affertis munera.

DOXOLOGIA 87.

Voce mea ad dominum clamaui, voce mea ad deum, & intendit mihi.

In die tribulationis meæ Deum exquisiui manibus meis, nocte contra eum: & non sum deceptus.

Renuit consolari anima mea: memor fui Dei, & delectatus sum, & exercitatus sum, & defecit spiritus meus.

Anticipauerunt vigilias oculi mei, turbatus sum, & non sum loquutus.

Cogitavi dies antiquos, & annos æternos in mente habui.

Et mediatus sum nocte cum corde meo, & exercitabar, & scopebam spiritum meum.

Nunquid in æternū proiciet Deus? aut non apponet vt complacitior sit adhuc?

Aut in finem misericordiam suam abscindet, à generatione in generationem?

Aut obliuiscetur misereri Deus? aut continebit in ira sua misericordias suas?

Et dixi, nūc cœpi: hæc mutatio dextera excelsi.

Memor fui operum Domini, quia memor ero ab initio mirabiliū tuorum.

Et meditabor in omnibus operibus tuis: & inuentionibus, tuis exercebor.

DOXOLOGIA 88.

Deus venerunt gentes in hæreditatem tuā: polluerunt templum

Kkk 4 sanctum

sanctum tuum, posuerunt Ierusalem in pomorum custodiam.

Posuerunt morticina feruorū tuorum efcas volatilibus caeli, carnes sanctorum tuorum bestiis terræ.

Facti sumus opprobrium vicinis nostris: subfannatio & illusio his qui in circuitu nostro sunt.

Vsquequo Domine irasceris in fine accenderetur velut ignis zelus tuus?

Nememineris iniquitatum nostrarum antiquarum, cito anticipent nos misericordiam tuam: quia pauperes facti sumus nimis.

Adiuua nos Deus salutaris noster, & propter gloriam nominis tui domine libera nos: & propicius esto peccatis nostris propter nomen tuum.

Et redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum: improprium ipsorum quod exprobrauerunt tibi Domine.

Nos autem populus tuus, & oues pascuę tuę, cōfitebimur tibi in seculū.

In generationem, & generationem annuntiabimus laudem tuam.

DOXOLOGIA 89.

Qui regis Israēl, intende: qui deducis velut ouem Ioseph.

Excita potentiam tuam, & venit: vt saluos facias nos.

Deus conuerte nos, & ostende faciē tuam & salui erimus.

Domine deus virtutum quousq; irasceris super orationem serui tui.

Cibabis nos pane lacrymarum, & potum dabis nobis in lacrymis in mensura.

Posuisti nos in contradictionem vicinis nostris, & inimici nostri subfannauerunt nos.

Deus virtutum conuerte nos, & ostende faciem tuam & salui erimus.

Et non discedimus a te: viuificabis nos, & nomen tuum inuocabimus.

Domine deus virtutum conuerte nos, & ostende faciem tuam: & salui erimus.

DOXOLOGIA 90.

Evultate deo adiutori nostro, iubilate deo Iacob.

Sumite Psalmum, & date tympanum, psalterium iucundum cum ci-thara.

Audi populus meus & contestabor te: Israel si audieris me non erit in te deus recens, neq; adorabis deum alienum.

Ego enim sum dominus deus tuus, qui eduxi te de terra Aegypti: dilata os tuum, & implebo illud.

Et non audiuit populus meus vocem meā: & Israel non intendit mihi.

Et dimisi eos secundum desideria cordis eorum: ibunt in adinventionibus suis.

Si populus meus audisset me, Israel si in viis meis ambulasset.

Pro nihilo forsitan inimicos eorum humiliassem, & super tribulantes eos misissem manum meam.

DOXOLOGIA 91.

Quam dilecta tabernacula tua domine virtutum: conspicit & defecit anima mea in atria domini.

Cor meum & caro mea exultauerunt in deum viuum.

Etenim passer inuenit sibi domum & turtur nidum sibi ubi ponat pullos suos.

Altaria tua domine virtutum, rex meus & deus meus.

Beati qui habitant in domo tua domine, in secula seculorū laudabūt te.

Beatus vir cuius ex auxilium abs te ascensiones in corde suo disposuit in valle lacrymarum, in loco quem posuit.

Etenim benedictionem dabit legislator: ibunt de virtute in virtutem: videbitur deus deorum in Syon.

DOXOLOGIA 92.

Domine deus virtutum exaudi orationē meam, auribus percipe deus Iacob.

Protektor noster aspice deus, & respice in faciem Christi tui.

Quia melior est dies vna in atriis tuis super millia.

Gloriosa dicta sunt de te, ciuitas dei.

Sicut latantium omnium habitatio est in te.

Eelegi abiectus esse in domo dei mei magis quam habitare in tabernaculis peccatorum.

Quia misericordia & veritatem diligit

igit Deus: gratiam & gloriam dabit dominus.

Non priuabit bonis eos, qui ambulat in innocentia: domine virtutum beatus homo qui sperat in te.

DOXOLOGIA 93.

Benedixisti Domine terram tuam, auertisti captiuitatem Iacob.

Remisisti iniquitatem plebis tuę, operuisti omnia peccata eorum.

Mitigasti omnē iram tuam, auertisti ab ira indignationis tuę.

Conuerte nos Deus salutaris noster, & auerte iram tuam a nobis.

Nunquid in æternum irasceris nobis, aut extendes iram tuam a generatione in generationem?

Deus tu conuersus viuificabis nos, & plebs tua lætabitur in te.

DOXOLOGIA 94.

Ostende nobis domine misericordiam tuam, & salutare tuum da nobis.

Audiam quid loquatur in me dominus Deus, quoniam loquetur pacē in plebem suam.

Et super sanctos suos, & in eos qui conuertuntur ad cor.

Veritatem prope timentes eum salutare ipsius: vt inhabitet gloria in terra nostra.

Misericordia & veritas obuauerūt tibi, iustitia & pax osculate sunt.

Veritas de terra orta est, & iustitia de caelo prospexit.

Etenim dominus dabit benignitatem, & terra nostra dabit fructum suū.

Iustitia ante eum ambulabit, & ponet in via gressus suos.

DOXOLOGIA 95.

Inclina ad me aurem tuam, & exaudi me, quoniā inops & pauper sum ego.

Custodi animam meam, quoniam sanctus sum: saluum fac seruum tuū Deus meus sperantem in te.

Miserere mei domine, quoniam ad te clamaui tota die, lætifica animam serui tui, quoniam ad te Domine animam meam leuaui.

Quoniam tu domine suavis & mitis, & multę misericordie omnibus inuocantibus te.

Auribus percipe domine orationē meam, & intende voci præcationis meę.

In die tribulationis meę clamaui ad te: quia exaudisti me.

Omnes gentes quascunq; fecisti, venient & adorabunt coram te domine, & glorificabunt nomen tuum.

Quoniam magnus es tu, & faciens mirabilia, tu es Deus solus.

DOXOLOGIA 96.

Deduc me domine in via tua, & ingrediar in veritate tua, lætetur cor meum vt timeat nomen tuum.

Confitebor tibi domine Deus meus in toto corde meo, & glorificabo nomen tuum in æternum.

Quia misericordia tua magna est super me: & eruisi animam meam ex inferno inferiori.

Deus iniqui insurrexerūt super me, & synagoga potentium quæsierunt animam meam: & non præposuerunt te in conspectu suo.

Et tu domine Deus miserator & misericors: patiens, & multę misericordię, & verax.

Respice in me, & miserere mei, da imperium tuum puero tuo, & saluum fac filium ancillę tuę.

Fac mecum signum in bonum, vt videant qui oderunt me, & confundantur: quoniam tu domine adiuuisti me, & consolatus es me.

DOXOLOGIA 97.

Domine Deus salutis meę, in die clamaui & nocte coram te.

Intret in conspectu tuo oratio mea: inclina aurem tuam ad precem meam.

Quia repleta est malis anima mea: & vita mea inferno appropinquauit.

Super me confirmatus est furor tuus: & omnes fluctus tuos induxisti super me.

In me transierunt irę tuę: & terrores tui conturbauerunt me.

Longē fecisti notos meos a me: posuerunt me abominationem sibi.

Traditus sum, & non egrediebar: oculi mei languerunt præ inopia.

Clamaui ad te domine, tota die expandi ad te manus meas.

Ego

Ego ad te domine clamaui: & mane oratio mea præueniet te.

Vt quid Domine repellis orationem meam: auertis faciem tuam à me?

Pauper sum ego, & in laboribus à iuuentute mea: exaltatus autem humiliatus sum & conturbatus.

DOXOLOGIA 98.

Misericordias domini in æternum cantabo.

In generationem & generationem annuntiabo veritatem tuam in ore meo.

Confitebuntur cœli mirabilia tua domine, etenim veritatem tuam in ecclesia sanctorum.

Quoniam quis in nubibus æquabitur domino? similis erit Deo in filiis Dei?

Deus qui glorificatur in consilio sanctorum, magnus, terribilis super omnes qui in circuitu eius sunt.

Domine Deus virtutum, quis similis tibi potes domine, & veritas tua in circuitu tuo.

Tu dominaris potestati maris, motum autem fluctuum eius tu mitigas.

Tu humiliasti sicut vulneratum superbum: in brachio virtutis tuæ dispersisti inimicos tuos.

Tui sunt cœli, & tua est terra, orbem terræ, & plenitudinem eius tu fundasti: aquilonem & mare tu creasti.

DOXOLOGIA 99.

Misericordia & veritas præcedent faciem tuam domine, beatus populus qui scit iubilationem.

Domine in lumine vultus tui ambulabunt, & in nomine tuo exultabunt tota die, & in iustitia exultabuntur.

Quoniam gloria virtutis eorum tu es: & in beneplacito tuo exultabitur cornu nostrum.

Quia Domini est assumptio nostra, & sancti Israel Regis nostri.

Vsquequo Domine auertis in finem, exardescet sicut ignis ira tua?

Memorare quæ mea substantia: nunquid enim vanè constituisti omnes filios hominum?

Vbi sunt misericordiae tuæ antiquæ domine? memor esto opprobrij seruorum tuorum.

Benedictus dominus in æternum: fiat, fiat.

DOXOLOGIA 100.

Dominum refugium factus es nobis à generatione in generationem.

Priusquam montes fierent, aut formaretur terra & orbis, à seculo & vsque in seculum tu es Deus.

Quoniam mille anni ante oculos tuos tanquam dies hesternæ præterijt.

Conuertere Domine, & deprecabilis esto super seruos tuos.

Repleti sumus mane misericordia tua: exultauimus, & delectati sumus omnibus diebus nostris.

Læti sumus pro diebus quibus bus nos humiliati, annis quibus vidimus mala.

Respice in seruos tuos, & in opera tua, & dirige filios eorum.

Et sit splendor Domini Dei nostri super nos: & opera manuum nostrarum dirige super nos, & opus manuum nostrarum dirige.

DOXOLOGIA 101.

Qui habitat in adiutorio Altissimi, in protectione Dei cœli commorabitur.

Dicet Domino, susceptor meus es tu: & refugium meum, Deus meus sperabo in eum.

Quoniam ipse liberauit me de laqueo venantium, & à verbo aspero.

Scapulis suis obumbrabit tibi, & scapulis eius sperabis.

Scuto circumdabit te veritas eius: non timebis à timore nocturno.

A sagitta voluntate in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incursu & dæmonio meridiano.

Quoniam angelis suis mandauit de te, ut custodiant te in omnibus vijs tuis.

In manibus portabunt te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.

Super aspidem, & basiliscum ambulabis: & conculcabis leonem & draconem.

Quoniam in me sperauit, liberabo eum: protegam eum, quomodo cognouit nomen meum,

Clamauit ad me, & ego exaudiam eum,

eum, cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum.

Longitudine dierum replebo eum, & ostendam illi salutem meam.

DOXOLOGIA 103.

Bonum est confiteri Domino, & psallere nomini tuo Altissime.

Ad annunciandum manè misericordiam tuam, & veritatem tuam per noctem.

In decachordo psalterio, cum cantico in cithara.

Quia delectasti me Domine in factura tua, & in operibus manuum tuarum exultabo.

Quæ magnificata sunt opera tua Domine: nimis profunda facta sunt cogitationes tuæ.

Vir insipiens non cognoscet, & stultus non intelliget hæc.

Quum exorti fuerint peccatores, sicut icenum, & apparuerint omnes qui operantur iniquitatem.

Vt intereat in seculo seculi: tu autem altissimus in æternum Domine.

DOXOLOGIA 104.

Ecce inimici tui Domine, ecce inimici tui peribunt: & dispergentur omnes qui operantur iniquitatem.

Et exaltabitur sicut vnicornis cornu meum: & senectus mea in misericordia vberis.

Et despexit oculus meus inimicos meos: & insurgentibus in me malignis tibus audiet auris mea.

Iustus vt palma florebit, sicut cedrus Libani multiplicabitur.

Plantati in domo Domini, in atrijs domus Dei nostri florebit.

Adhuc multiplicabuntur in fenestris vberis: & bene patientes erunt vt annuncient.

Quoniam rectus dominus Deus non steret, & non est iniquitas in eo.

DOXOLOGIA 105.

Dominus regnavit decorè indumentorum: induit decorè indumentorum, & præcinxit se.

Etenim firmavit orbem terræ, qui non commouebitur.

Parata sedes tua ex tunc, à seculo es tu.

Eleuauerunt flumina Domine, eleuauerunt flumina vocem suam.

Eleuauerunt flumina fluctus suos: à vocibus aquarum multarum.

Mirabiles elationes maris: mirabilis in altis Dominus.

Testimonia tua credibilia facta sunt nimis: domum tuam decet sanctitudo domine in longitudinem dierum.

DOXOLOGIA 106.

Deus vitionum dominus, Deus vitionum liberè egit.

Exaltate qui iudicatis terram: redde retributionem superbis.

Vsquequo peccatores Domine, vsquequo peccatores gloriabuntur?

Effabuntur & eloquenter iniquitatem, loquentur omnes qui operantur iniustitiam?

Populum tuum domine humiliauerunt, & hæreditatem tuam vexauerunt.

Et dixerunt, non videbit Dominus, nec intelliget Deus Iacob.

Qui plantauit aurem, non audiet? aut qui finxit oculum, non considerat?

Dominus scit cogitationes hominum, quoniam vanæ sunt.

Beatus homo quæ tu crudieris Domine, & de lege tua docueris eum.

Vt mitiges ei à diebus malis, donec fodiat peccatori fouea.

Quia non repellet Dominus plebem suam, & hæreditatem non derelinquet.

DOXOLOGIA 107.

Quis confurget mihi aduersus malignantes: aut quis stabit mecum aduersus operantes iniquitatem.

Nisi qua dominus adiuuit me, paulominus habitasset in inferno anima mea.

Si dicebam motus est pes meus: misericordia tua domine adiuuabat me.

Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ latificauerunt animam meam.

Et factus est mihi dominus in refugium, & Deus meus in adiutorium spei meæ.

Et reddet illis iniquitatem ipsorum, & in malitia eorum disperdet eos: disperdet illos dominus deus noster.

DOXOLOGIA 108.

Venite exultemus domino, in bileremus deo salutaris nostro.

Præoccupemus faciem eius in confessione, & in psalmis iubilemus ei.

Quoniam Deus magnus dominus, & rex magnus super omnes Deos.

Quia in manu eius sunt omnes fines terræ: & altitudines montium ipsius sunt.

Quoniam ipse est mare, & ipse fecit illud: & siccam manus eius formauerunt.

Venite adoremus, & procidamus, & ploremus ante dominum qui fecit nos: quia ipse est dominus Deus noster.

Et nos populus pascuæ eius, & oves manus eius.

Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra.

DOXOLOGIA 109.

Cantate domino canticum novum cantate domino omnis terra.

Cantate domino, & benedicite nomini eius, annunciate de die in diem salutare eius.

Annunciate inter gentes gloriam eius, in omnibus populis mirabilia eius.

Quoniam magnus dominus & laudabilis nimis: terribilis est super omnes deos.

Quoniam omnes dii gentum demonia: Dominus autem coelos fecit.

Confessio & pulchritudo in conspectu eius: sanctimonia & magnificentia in sanctificatione eius.

DOXOLOGIA 110.

Afferre domino patriæ gentium, afferre domino gloriam & honorem, afferre domino gloriam nomini eius.

Tollite hostias, & introite in atria eius: adorare dominum in atrio sancto eius.

Commoueatur à facie eius vniuersa terra: radicate in gentibus, quia dominus regnavit.

Etenim correxit orbem terræ qui non commouebitur, iudicabit populos in æquitate.

Larentur cæli, & exultet terra, commoueatur mare, & plenitudo eius: gaudebunt capi, & omnia quæ in eis sunt.

Tunc exultabunt omnia ligna siluarum à facie domini quia venit: quoniam venit iudicare terram.

Iudicabit orbem terræ in æquitate, & populos in veritate sua.

DOXOLOGIA 111.

Dominus regnavit exultet terra, lætentur insulæ multæ.

Alluxerunt fulgura eius orbi terræ: vidit & commota est terra.

Montes sicut cera fluxerunt à facie domini, à facie domini omnis terra.

Annunciauerunt cæli iustitiam eius: & viderunt omnes populi gloriam eius.

Confundantur omnes qui adorant sculptilia, & qui gloriantur in simulachris suis.

Adorate eum omnes angeli eius: audiuit & lætata est Sion.

Et exultaucrunt filia: Iudæ propter iudicia tua domine.

Quoniam tu dominus altissimus super omnem terram, nimis exaltatus est super omnes Deos.

Qui diligitis dominum, odite malum: custodit dominus animas sanctorum suorum, de manu peccatoris liberabit eos.

Lux orta est iusto, & rectis corde lætitia.

Lætamini iusti in domino, & cõfitemini memoriæ sanctificationis eius.

DOXOLOGIA 112.

Cantate domino canticum novum, quia mirabilia fecit.

Saluauit sibi dextra eius, & brachium sanctum eius.

Notum fecit dominus salutare suum, in conspectu gentium reuclauit iustitiam suam.

Recordatus est misericordiæ suæ, & veritatis suæ domui Israel.

Viderunt omnes termini terræ salutare Dei nostri.

Iubilare domino omnis terra, cantate, & exultate, & psallite.

Psallite domino in cithara, in cithara & voce psalmi, in tubis dulcilibus, & voce tubæ cornæ.

Iubilare in conspectu regis domini, moueatur mare & plenitudo eius, orbis terrarum, & qui habitant in eo.

Flumina plaudent manu, simul montes exultabunt à conspectu domini: quoniam venit iudicare terram.

Iudi-

Iudicabit orbem terrarum in iustitia & populos in æquitate.

DOXOLOGIA 113.

Dominus in Syon magnus & excelsum super omnes populos:

Exaltate dominum Deum nostrum, & adorare in monte sancto eius: quoniam sanctus Dominus Deus noster.

Iubilare Deo omnis terra: seruite domino in lætitia.

Introite in conspectu eius in exultatione.

Scitote quoniam dominus ipse est Deus ipse fecit nos, & non ipsi nos.

Populus eius & oves pascuæ eius, introite portas eius in confessione: atria eius in hymnis confitemini illi.

Laudate nomen eius quoniam suum est dominus, in æternum misericordia eius, & vsque in generationem & generationem veritas eius.

DOXOLOGIA 114.

Domine exaudi orationem meam, & clamor meus ad te veniat.

Non auertas faciem tuam à me, in quacunquē die tribulor, inclina ad me aurem tuam.

In quacunquē die inuocauero te, velociter exaudi me.

Quia defecerunt sicut fumus dies mei: & ossa mea sicut cremum aruerunt.

Percussus sum ut fœnum, & aruit cor meum: quia oblitus sum comedere panem meum.

Similis factus sum pellicano solitudini: factus sum sicut nicticorax in domicilio.

Vigilavi: & factus sum sicut passer solitarius in tecto.

Dies mei sicut umbra declinauerunt: & ego sicut fœnum arui.

Tu autem domine in æternum permanes, & memoriale tuum in generationem & generationem.

Initio tu domine terram fundasti, & opera manuum tuarum sunt cæli.

Ipsi peribunt, tu autem permanes, & omnes sicut vestimentum veterascēt.

Et sicut opertorium mutabis eos, & mutabuntur: tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient.

Filij seruatorum tuorum habitabunt, & semen eorum in seculum dirigetur.

DOXOLOGIA 115.

Benedic anima mea domino, & omnia quæ intra me sunt nomini sancto eius.

Benedic anima mea domino: & noli obliuisci omnes retributiones eius.

Qui propiciatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas.

Qui redimit de interitu vitam tuam, qui coronat te in misericordia & misericordionibus.

Qui replet in bonis desiderium tuum: renouabitur ut aquila iuuentus tua.

Faciens misericordias dominus, & iudicium omnibus iniuriæ patientibus.

DOXOLOGIA 116.

Miserator & misericors dominus, miserganims & multum misericors!

Non in perpetuum irascetur, neque in æternum comminabitur.

Non secundum peccata nostra fecit nobis, neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis.

Quoniam secundum altitudinem cæli à terra, corroborauit misericordiam suam super timentes se.

Quantum distat ortus ab occidente, longè fecit à nobis iniquitates nostras.

Quomodo miseretur pater filiorum, misertus est dominus timentibus se: quoniam ipse cognouit figmentum nostrum.

Recordatus est quoniam puluis sumus: homo sicut fœnum dies eius, tanquam flos agri sic efflorescit.

DOXOLOGIA 117.

Misericordia domini ab æterno, & vsque in æternum super timentes eum.

Et iustitia illius in filios filiorum, his qui seruauit testamentum eius.

Et memores sunt mandatorum ipsius, ad faciendum ea.

Dominus in cælo parauit sedem suam, & regnum ipsius omnibus dominabitur.

Benedicite domino omnes virtutes eius, ministri eius, qui facitis voluntatem eius.

Benedicite domino omnia opera eius, in omni loco dominationis eius: benedic anima mea domino.

LII DOXO.

DOXOLOGIA 118.

Benedic anima mea domino: Domine Deus meus magnificatus es vehementer.

Confessionem & decorem induisti, amictus lumine sicut vestimento.

Quam magnificata sunt opera tua domine: omnia in sapientia fecisti, impleta est terra possessione tua.

Sit gloria domini in seculum, lætabitur dominus in operibus suis.

Qui respicit terram & facit eam tremere, qui tangit montes & fumigant.

Cantabo domino in vita mea: & psallam Deo meo quamdiu sum.

Iucundum sit ei eloquium meum ego verò delectabor in domino.

Deficiant peccatores à terra, & iniqui ita vt non sint: benedic anima mea domino.

DOXOLOGIA 119.

Confitemini domino, & inuocate nomen eius: annunciate inter gentes opera eius.

Cantate ei, psallite ei: narrate omnia mirabilia eius.

Laudamini in nomine sancto eius: lætetur cor quærentium dominum.

Quærite dominum & confirmamini, quærite faciem eius semper.

Mementote mirabilium eius quæ fecit: quoniam memor fuit verbi sancti sui, quod habuit ad Abraham puerum suum.

Et eduxit populum suum in exultatione, & electos suos in lætitia.

Et dedit illis regiones gentium, & labores populorum possederunt:

Vt custodiant iustificationes eius, & legem eius exquirant.

DOXOLOGIA 120.

Confitemini domino quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius.

Quis loquetur potentias domini? auiditas faciet omnes laudes eius.

Beati qui custodiunt iudicium, & faciunt iustitiam in omni tempore.

Memento nostri domine, in benedictione populi tui: visita nos in salutari tuo.

Ad videndum in bonitate electorum tuorum, ad lætandum in lætitia gentis

tua: vt lauderis cum hæreditate tua.

Saluos nos fac domine Deus noster, & congrega nos de nationibus.

Vt confiteamur nomini sancto tuo, & gloriemur in laude tua.

Benedictus dominus Deus Israel à seculo & vsque in seculum: & dicet omnis populus fiat, fiat.

DOXOLOGIA 121.

Confitemini domino quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius.

Dicant nunc qui redempti sunt à domino, quos redemit de manu inimici, de regionibus congregauit eos.

A solis ortu & occasu, ab aquilone & mari.

Paratum cor meum Deus, paratum cor meum: cantabo & psallam in gloria mea.

Confitebor tibi in populis domine, & psallam tibi in nationibus.

Quia magna est super cælos misericordia tua, & vsque ad nubes veritas tua.

Exaltare super cælos Deus, & super omnem terram gloria tua: vt liberentur dilecti tui.

DOXOLOGIA 122.

Tv domine domine, fac mecum propter nomen tuum: quia suavis est misericordia tua.

Libera me quia egenus & pauper ego sum, & cor meum conturbatum est intra me.

Sicut vmbra quum declinat ablatus sum: & excussus sum sicut locusta.

A diuina me domine Deus meus: saluum me fac propter misericordiam tuam.

Induantur qui detrahunt mihi pudore: & operiantur sicut diploide confusione sua.

Confitebor domino nimis in ore meo: & in medio multorum laudabo eum.

Qui astitit à dextris pauperis, vt saluam faceret à persequentibus animam meam.

DOXOLOGIA 123.

Confitebor tibi domine in toto corde meo, in concilio iustorum & congregatione.

Con.

Magna opera domini, exquisita in omnes voluntates eius.

Confessio & magnificentia opus: eius & iustitia eius manet in seculo seculi.

Memoriam fecit mirabiliu suorum misericors & miserator dominus, eam dedit timentibus se.

Memor erit in seculum testamenti sui: virtutem operum suorum annuntiabit populo suo.

Vt det illis hæreditatem gentium: opera manuum eius veritas & iudiciu.

Fidelia omnia mandata eius, confirmata in seculo seculi, facta in veritate & æquitate.

Redemptionem misit dominus populo suo, mandauit in æternum testamentum suum.

Sanctum & terribile nomē eius: in initium sapientiæ timor domini.

DOXOLOGIA 124.

Beatus vir qui timet dominum, in mandatis eius volet nimis.

Potens in terra erit semen eius: generatio rectorum benedicetur.

Gloria & diuitiæ in domo eius, & iustitia eius manet in seculo seculi.

Iucundus homo qui miseretur & commodat, disponit sermones suos in iudicio, quia in æternum non commouebitur.

In memoria æterna erit iustus, ab auiditione mala non timebit.

Paratum cor eius sperare in domino, confirmatum est cor eius, non commouebitur donec despiciat inimicos suos.

Dispersit dedit pauperibus, iustitia eius manet in seculo seculi, cornu exaltabitur in gloria.

Peccator videbit, & irascetur: dentibus suis fremet, & tabescet: desiderium peccatorum peribit.

DOXOLOGIA 125.

Laudate pueri dominum, laudate nomen domini.

Sit nomen Domini benedictum, ex hoc nunc & vsque in seculum.

A solis ortu vsque ad occasum, laudabile nomen domini.

Excelsus super omnes gentes dominus, & super cælos gloria eius.

Quis sicut dominus Deus noster, qui

in altis habitat, & humilia respicit in cælo & in terra?

Suscitans à terra inopem, & de stercore erigens pauperem.

Vt collocet eum cum principibus populi sui.

DOXOLOGIA 126.

Non nobis domine nõ nobis, sed nomini tuo da gloriam.

Super misericordia tua & veritate tua: nequando dicant gentes, vbi est Deus eorum.

Deus autem noster in cælo, omnia quæcunque voluit, fecit.

Simulachra gentium argentum & aurum, opera manuum hominum.

Domus Israel sperauit in domino, adiutor eorum, & protector eorum est.

Domus Aaron sperauit in domino, adiutor eorum & protector eorum est.

Qui timent Dominum, sperauerunt in domino, adiutor eorum & protector eorum est.

DOXOLOGIA 127.

Dominus memor fuit nostri, & benedixit nobis.

Benedixit domui Israel, benedixit domui Aaron.

Benedixit omnibus qui timent dominum, pusillis cum maioribus.

Benedicti vos à domino: qui fecit cælum & terram.

Cælum cæli domino: terram autem dedit filiis hominum.

Non mortui laudabunt te domine, neque omnes qui descendunt in infernum.

Sed nos qui viuimus benedicimus domino, ex hoc nunc vsque in seculum.

DOXOLOGIA 128.

Dilexi, quoniam exaudiet dominus vocem orationis meæ.

Quia inclinauit aurem suam mihi & in diebus meis inuocabo.

Circunderunt me dolores mortis, & pericula inferni inuenerunt me.

Tribulationem & dolorem inueni, & nomen domini inuocaui.

Custodiens paruulos dominus: humiliatus sum, & liberauit me.

Conuerte anima mea in requiem tuam: quia dominus benefecit tibi.

Quia eripuit animam meam de morte,

Ill 2 te, etc.

re, oculos meos à lachrymis, pedes meos à lapsu.

Placabo domino in regione viuorum.

DOXOLOGIA 129.

Quid retribuam domino pro omnibus quae retribuit mihi?

Vota mea domino reddam coram omni populo eius: pretiosa in conspectu domini, mors sanctorum eius.

O domine quia ego seruus tuus, ego seruus tuus, & filius ancillae tuae.

Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis, & nomen domini inuocabo.

Vota mea domino reddam in conspectu omnis populi eius, in atrijs domus domini, in medio tui Hierusalē.

Laudate Dominum omnes gentes, laudate eum omnes populi.

Quoniam confirmata est super nos misericordia eius, & veritas domini manet in aeternum.

DOXOLOGIA 130.

Confitemini domino quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius.

Dicat nunc Israel, quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius.

Dicat nunc domus Aaron, quoniam in seculum misericordia eius.

Dicant nunc qui timent Dominum: quoniam in seculum misericordia eius.

De tribulatione inuocaui dominum, & exaudiuit me in latitudine domus.

Dominus mihi adiutor: non timebo quid faciat mihi homo.

Dominus mihi adiutor, & ego despiciam inimicos meos.

Bonum est considerare in domino, quam considerare in homine.

Bonum est sperare in domino, quam sperare in principibus.

DOXOLOGIA 131.

Omnes gentes circueuerunt me & in nomine domini: quia virtus sum in eos.

Circudantes circudederunt me: & in nomine domini quia virtus sum in eos.

Circudederunt me sicut apes, & exarserunt sicut ignis in spinis: & in nomine domini quia virtus sum in eos.

Impulsus euerfus sum vt caderem: & dominus suscepit me.

Fortitudo mea, & laus mea dominus: factus est mihi in salutem.

Vox exultationis & salutis in tabernaculis iustorum.

Dextra domini fecit virtutem, dextera domini exaltauit me, dextera domini fecit virtutem.

Non moriar sed viuum: & narrabo opera domini.

Castigans castigauit me dominus, & mortui non tradidit me.

Aperite mihi portas iustitiae: ingressus in eas, confitebor domino: haec porta domini, iusti intrabunt in eam.

Confitebor tibi domine quoniam exaudiuisti me, & factus es mihi in salutem.

DOXOLOGIA 132.

Lapidem quem reprobauerunt aedificantes, hic factus est in caput anguli. A domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris.

Haec est dies quam fecit dominus, exultamus, & laetemur in ea.

O domine bene prosperare: benedictus qui venit in nomine domini.

Deus meus es tu, & confitebor tibi, Deus meus es tu, & exaltabo te.

Confitebor tibi quoniam exaudiisti me, & factus es mihi in salutem.

Confitemini domino, quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius.

DOXOLOGIA 133.

Beati immaculati in via, qui ambulabunt in lege domini.

Beati qui seruantur testimonia eius, in toto corde exquirunt eum.

Non enim qui operantur iniquitatem, in vijs eius ambulauerunt.

Tu mandasti mandata tua custodiri nimis.

Vtinam dirigantur viae meae, & custodiendas iustificationes tuas.

Tunc non confundar, quum prospexero in omnibus mandatis tuis.

Confitebor tibi in directione cordis in eo quod didici iudicia iustitiae tuae.

Iustificationes tuas custodiam: non me derelinquas vsquequaque.

DOXOLOGIA 134.

IN

In quo corrigit adolescentior viam suam: in custodiendo sermones tuos.

In toto corde meo exquisiui te: ne repellas me à mandatis tuis.

In corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccem tibi.

Benedictus es domine: doce me iustificationes tuas.

In labijs meis pronunciaui omnia iudicia oris tui.

In via testimoniorum tuorum delectatus sum, sicut in omnibus diuitijs.

In mandatis tuis exercebor, & considerabo vias tuas.

In iustificationibus tuis meditabor, non obliuiscar sermones tuos.

DOXOLOGIA 135.

Retribue seruo tuo: viuifica me, & custodiam sermones tuos.

Reuela oculos meos, & considera bo mirabilia de lege tua.

Incola ego sum in terra, non abscondas à me mandata tua.

Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore.

Increpasti superbos: maledicti qui declinant à mandatis tuis.

Aufer à me opprobrium & contemptum: quia testimonia tua exquisiui.

Etenim federunt principes, & aduersum me loquebantur, seruus autē tuus exercebatur in iustificationibus tuis.

Nam & testimonia tua meditatio mea est, & consilium meum iustificationes tuae.

DOXOLOGIA 136.

Adhaesi pavimento anima mea: viuifica me secundum verbum tuum.

Vias meas enunciaui, & exaudisti me: doce me iustificationes tuas.

Viam iustificationum tuarū instrue me, & exercebor in mirabilibus tuis.

Dormitauit anima mea praeter tedium: confirma me verbis tuis.

Viam iniquitatis amoue à me, & de lege tua miserere mei.

Viam veritatis elegi, iudicia tua non sum oblitus.

Adhaesi testimonijs tuis domine, non li me confundere.

Viam mandatorum tuorum cucurri, quum dilatasticor meum.

DOXOLOGIA 137.

Legem pone mihi Domine viam iustificationum tuarum, & exquisiram eam semper.

Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam, & custodiam illam in toto corde meo.

Deduc me in semita mandatorum tuorum, quia ipsam volui.

Inclina cor meū in testimonia tua, & non in auaritiam.

Auerte oculos meos ne videant vanitatem: in via tua viuifica me.

Statue seruo tuo eloquium tuum, in timore tuo.

Amputa opprobrium meum quod suspicatus sum: quia iudicia tua iucunda.

Ecce concupiui mandata tua: in aequitate tua viuifica me.

DOXOLOGIA 138.

ET veniat super me misericordia tua domine, salutare tuum secundum eloquium tuum.

Et respondebo exprobrantibus mihi verbum: quia speraui in sermonibus tuis.

Et ne auferas de ore meo verbum veritatis vsquequaque, quia in iudicijs tuis supersperaui.

Et custodiam legem tuam / semper in seculum, & in seculum seculi.

Et ambulabam in latitudine: quia mandata tua exquisiui.

Et loquebar in testimonijs tuis in conspectu regum, & non confundebar.

Et meditabar in mandatis tuis, quae dilexi.

Et leuaui manus meas ad mandata tua quae dilexi, & exercebor in iustificationibus tuis.

DOXOLOGIA 139.

Memor esto verbi tui seruo tuo, in quo mihi spem dedisti.

Haec me consolata est in humilitate mea: quia eloquium tuum viuificauit me.

Superbi inique agebant vsquequaque, à lege autem tua non declinaui.

Memor fui iudiciorum tuorum à seculo domine, & consolatus sum.

Defectio tenuit me, pro peccatoribus derelinentibus legem tuam.

Ill 3 Can.

Cantabiles mihi erant iustificationes tuae in loco peregrinationis meae.

Memor fui nocte nominis tui domine, & custodiui legem tuam.

Hac facta est mihi: quia iustificatio- nes tuas exquisiui.

DOXOLOGIA 140.

Portio mea domine, dixi, custodire legem tuam.

Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo: miserere mei secundum eloquium tuum.

Cogitavi vias meas, & conuerti pedes meos in testimonia tua.

Paratus sum, & non sum turbatus, vt custodiam mandata tua.

Funes peccatorum circumplexi sunt me: & legem tuam non sum oblitus.

Media nocte surgebam ad confitendum tibi super iudicia iustificationis tuae.

Particeps ego sum omnium timentium te, & custodientium mandata tua.

Misericordia tua domine plena est terra, iustificationes tuas doce me.

DOXOLOGIA 141.

Bonitatem fecisti cum seruo tuo domine, secundum verbum tuum.

Bonitatem & disciplinam, & scientiam doce me: quia mandatis tuis credidi.

Priusquam humiliarer ego deliqui: propterea eloquium tuum custodiui.

Bonus es tu: & in bonitate tua doce me iustificationes tuas.

Multiplicata est super me iniquitas superborum: ego autem in toto corde meo scrutabor mandata tua.

Coagulatum est sicut lac cor eorum: ego vero legem tuam meditatus sum.

Bonum mihi quia humiliasti me, vt discam iustificationes tuas.

Bonum mihi lex oris tui super millia auri & argenti.

DOXOLOGIA 142.

Manus tuae fecerunt me, & plasmauerunt me: da mihi intellectum, vt discam mandata tua.

Qui timent te videbunt me, & laetabuntur: quia in verba tua supersperau.

Cognoui domine quia aequitas iudicia tua, & in veritate tua humiliasti me.

Fiat misericordia tua [vt] consoletur me secundum eloquium tuum seruo tuo.

Veniant mihi miserationes tuae & viam: quia lex tua meditatio mea est.

Confundantur superbi, quia iniuste iniquitatem fecerunt in me: ego autem exercebor in mandatis tuis.

Conuertantur mihi timētes te, & qui nouerunt testimonia tua.

Fiat cor meum immaculatum in iustificationibus tuis, vt non confundar.

DOXOLOGIA 143.

Defecit in salutare tuum anima mea, & in verbum tuum supersperau.

Defecerunt oculi mei in eloquium tuum, dicentes, quando consolaberis me?

Quia factus sum sicut vter in pruina: iustificationes tuas non sum oblitus.

Quot sunt dies serui tui: quando facies de persequentibus me iudicium.

Narrauerunt mihi iniqui fabulationes, sed non vt lex tua.

Omnia mandata tua veritas: iniqui persecuti sunt me, adiua me.

Paulominus consummauerunt me in terra, ego autem non dereliqui mandata tua.

Secundum misericordiam tuam viuifica me, & custodiam testimonia oris tui.

DOXOLOGIA 144.

In aeternum domine verbum tuum permanet in caelo.

In generationem & generationem veritas tua: fundasti terram & permanet.

Ordinatione tua perseverat dies, quoniam omnia seruiunt tibi.

Nisi quod lex tua meditatio mea est, tunc forte perissem in humilitate mea.

In aeternum non obliuiscar iustificationes tuas, quia in ipsis viuificasti me.

Tuus sum ego, saluum me fac, quoniam iustificationes tuas exquisiui.

Me expectauerunt peccatores vt perderent me: testimonia tua intellexi.

Omnes consummationis vidi finem, latum mandatum tuum nimis.

DOXOLOGIA 145.

Quomodo dilexi legem tuam domine, tota die meditatio mea est.

Super inimicos meos prudentem me fecisti mandato tuo: quia in aeternum mihi est.

Super

Super omnes docentes me intellexi, quia testimonia tua meditatio mea est.

Super senes intellexi, quia mandata tua quaesui.

Ab omni via mala prohibui pedes meos, vt custodiam verba tua.

A iudiciis tuis non declinaui, quia tu legem posuisti mihi.

Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo.

A mandatis tuis intellexi: propterea odiui omnem viam iniquitatis.

DOXOLOGIA 145.

Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis.

Iuravi & statui custodire iudicia iustitiae tuae.

Humiliatus sum vsquequaque, domine, viuifica me secundum verbum tuum.

Voluntaria oris mei beneplacita fac domine: & iudicia tua doce me.

Anima mea in manibus meis semper, & legem tuam non sum oblitus.

Posuerunt peccatores laqueum mihi, & de mihi, & de madatis tuis non erraui.

Hereditate acquisiui testimonia tua in aeternum, quia exultatio cordis mei sunt.

Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas in aeternum, propter retributionem.

DOXOLOGIA 147.

Iniquos odio habui, & legem tuam dilexi.

Adiutor & susceptor meus es tu, & in verbum tuum supersperau.

Declinate a me maligni: & scrutabor mandata Dei mei.

Suscipe me secundum eloquium tuum & viam, & non confundas me ab expectatione mea.

Adiuua me saluus ero, & meditabor in iustificationibus tuis semper.

Spreuisti omnes discedentes a iudiciis tuis, quia iniusta cogitatio eorum.

Præuaricantes reputaui omnes peccatores terræ, ideò dilexi testimonia tua.

Configo timore tuo carnes meas, a iudiciis enim tuis timui.

DOXOLOGIA 148.

Feci iudicium & iustitiam: non tradas me calumniantibus me.

Suscipe seruum tuum in bonum: non calumnientur me superbi.

Oculi mei deferunt in salutare tuum, & in eloquium iustitiae tuae.

Fac cum seruo tuo secundum misericordiam tuam, & iustificationes tuas doce me.

Seruus tuus sum ego: da mihi intellectum, vt sci am testimonia tua.

Tempus facien di domine: dissipauerunt legem tuam.

Ideò dilexi mandata tua, super aurum & topazion.

Propterea ad omnia mandata tua dirigebar, omnem viam iniquam odio habui.

DOXOLOGIA 149.

Mirabilia testimonia tua, ideò scrutata est ea anima mea.

Declaratio sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat paruulis.

Os meum aperui, & attraxi spiritum: quia mandata tua desiderabam.

Aspice in me & miserere mei, secundum iudicium diligentium nomen tuum.

Gressus meos dirige secundum eloquium tuum, vt non dominetur mei omnis iniustitia.

Redime me a calumniis hominum, vt custodiam mandata tua.

Faciem tuam illumina super seruum tuum, & doce me iustificationes tuas.

Exitus aquarum deduxerunt oculi mei: quia non custodierunt legem tuam.

DOXOLOGIA 150.

Iustus es domine, & rectum iudicium tuum.

Mandasti iustitiam testimonia tua, & veritatem tuam nimis.

Tabescere me fecit zelus meus, quia obliti sunt verba tua inimici mei.

Ignitum eloquium tuum vehementer, & seruus tuus dilexit illud.

Adolescentulus sum ego, & contemtus, iustificationes tuas non sum oblitus.

Iustitia tua iustitia in aeternum: & lex tua veritas.

Tribulatio & angustia inuenerunt me: mandata tua meditatio mea est.

Aequitas testimonia tua in aeternum: intellectum da mihi & viam.

DOXOLOGIA 151.

Clamau in toto corde exaudi me

Lll 4 domi.

domine, iustificationes tuas requirā.
Clamaui ad te saluum me fac, vt custodiam mandata tua.

Praueni in maturitate & clamaui, quia in verba tua super speraui.

Praueni oculo mei ad te diluculo, vt meditarer eloquia tua.

Vocem meam audi secundum misericordiam tuam domine, & secundum iudicium viuifica me.

Appropinquauerunt persequentes me iniquitati, à lege autem tua longè facti sunt.

Prope es tu domine, & omnes viæ tuæ veritas.

Initio cognoui de testimoniis tuis, quia in æternum fundasti ea.

DOXOLOGIA 152.

Vide humilitatem meam, & eripe me: quia legem tuam non sum oblitus.

Iudica iudicium meum & redime me: propter eloquium tuum viuifica me.

Longè à peccatoribus salus, quia iustificationes tuas non exquisierunt.

Misericordiam tuam multam domine: secundum iudicium tuum viuifica me.

Multi qui persequuntur me, & tribulant me: à testimoniis tuis non declinaui.

Vidi prauaricantes & tabescam, quia eloquia tua non custoderunt.

Vide quoniam mandata tua dilexi domine: in misericordia tua viuifica me.

Principium verborum tuorum veritas, in æternum omnia iudicia iustitiæ tuæ.

DOXOLOGIA 153.

Pincipes persequuti sunt me gratis: à verbis tuis formidauit cor meum.

Labor ego super eloquia tua, sicut qui inuenit spolia multa.

Iniquitatē odio habui & abominatus sum: legem autem tuam dilexi.

Septies in die laudem dixi tibi, super iudicia iustitiæ tuæ.

Pax multa diligentibus legem tuam, & non est illis scandalum.

Expectabam salutare tuum domine, & mandata tua dilexi.

Custodiuit anima mea testimonia

tua, & dilexit ea vehementer.

Seruauim mandata tua & testimonia tua: quia omnes viæ meæ in conspectu tuo.

DOXOLOGIA 154.

Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo domine, iuxta eloquium tuum da mihi intellectum.

Intret postulatio mea in conspectu tuo: secundum eloquium tuum eripe me.

Eruent labia mea hymnum, quum docueris me iustificationes tuas.

Pronunciabit lingua mea eloquium tuum: quia omnia mandata tuæ æquitas.

Eiat manus tua vt saluet me: quoniam mandata tua elegi.

Concupiui salutare tuum domine, & lex tua meditatio mea est.

Viuet anima mea & laudabit te, & iudicia tua adiuuabunt me.

Erraui sicut ouis quæ periit, quære seruum tuum, quia mandata tua non sum oblitus.

DOXOLOGIA 155.

Ad Dominum quum tribularer clamaui, & exaudiuit me.

Domine libera animam meam à labiis iniquis, & à lingua dolosa.

Hei mihi quia incolatus meus prolongatus est, habitauim cum habitantibus Cedar: multum incola fui anima mea.

Leuaui oculos meos in montes, vnde veniet auxilium mihi.

Auxilium meum à domino qui fecit caelum & terram.

Non det in commotionem pedem tuum, neque dormitet qui custodit te.

Ecce non dormitabit neque dormiet, qui custodit Israel.

Dominus custodit te, dominus protectio tua super manum dexteram tuam.

Dominus custodit te ab omnimalo: custodiat animam tuam dominus.

Dominus custodiat introitum tuum, & exitum tuum, ex hoc nunc & vsque in seculum.

DOXOLOGIA 156.

Laceratus sum in his quæ dicta sunt mihi, in domum domini ibimus.

Stantes erant pedes nostri in atriiis tuis Hierusalem.

Hierusalem quæ ædificatur vt ciuitas, cuius participatio eius in idipsum.

Illuc enim ascenderunt tribus, tribus domini testimonium Israel, ad confitendum nomini domini.

Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in caelis.

Ecce sicut oculi seruatorum in manibus dominorum suorum.

Sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ, ita oculi nostri ad dominum deum nostrum, donec misereatur nostri.

Miserere nostri domine, miserere nostri: quia multum repleti sumus de spectione.

DOXOLOGIA 157.

Nisi quia dominus erat in nobis, dicit nunc Israel, nisi quia dominus erat in nobis.

Quum exurgerent homines in nos, forte viuos deglutissent nos.

Quum irascetur furor eorum in nos, forsitan aqua absorbuisset nos.

Torrentem pertransiuit anima nostra: forsitan aqua absorbuisset nos.

Torrentem pertransiuit anima nostra: forsitan aqua absorbuisset nos.

Benedictus dominus qui non dedit nos in captiōem dentibus eorum.

Anima nostra sicut passer erepta de laqueo venantium.

Laqueus contritus est, & nos liberati sumus.

Adiuuoriam nostram in homine domini, qui fecit caelum & terram.

DOXOLOGIA 158.

Qui confidunt in Domino, sicut mons Sion: non commouebitur in æternum qui habitat in Hierusalem.

Montes in circuitu eius: & domitus in circuitu populi sui, ex hoc nunc & vsque in seculum.

Quia non relinquet dominus virgā peccatorum super sortem istorum: vt non extendant iusti ad iniquitatē manus suas.

Benedic domine, bonis & rectis corde.

Declinantes autem in obligationes adducet dominus cum operantibus iniquitatem: pax super Israel.

Ecce quam bonum & quam iucundum, habitare fratres in vnum.

Quoniam illic mandauit dominus

benedictionem, & vitam vsque in seculum.

DOXOLOGIA 159.

Quom conuerteret dominus captiuitatem Sion, facti sumus sicut consolati.

Tunc repletum est gaudio os nostrum, & lingua nostra exultatione.

Tunc dicent inter gentes, Magnificauit dominus facere cum eis:

Magnificauit dominus facere nobiscum: facti sumus lætantes.

Conuerte domine captiuitatem nostram, sicut torrens in austro.

Qui seminant in lachrymis, in exultatione metent.

Euntes ibant & flebant, mittentes semina sua.

Venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos suos.

DOXOLOGIA 160.

Nisi dominus ædificauerit domum, in vanum laborauerunt qui ædificant eam.

Nisi dominus custodierit ciuitatem, frustra vigilat, qui custodit eam.

Vanum est vobis ante lucem surgere, surgite postquam sederitis qui manducatis panem doloris.

Quum dederit dilectis suis somnum, ecce hereditas domini, filij, merces fructus ventris.

Beati omnes qui timent dominum, qui ambulant in viis eius.

Labores manuum tuarum quia manducabis: beatus es, & bene tibi erit.

Benedicat tibi dominus ex Sion, & videas bona Ierusalem omnibus diebus vitæ tuæ.

DOXOLOGIA 161.

Sæpè expugnauerunt me à iuuentute mea, dicat nunc Israel.

Sæpè expugnauerunt me à iuuentute mea: etenim non potuerunt mihi.

Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores: prolongauerunt iniquitatem suam.

Dominus iustus concidet ceruices peccatorum: confundantur & conuertantur retrorsum omnes qui oderunt Sion.

Fiant sicut fœnum tectorum, quod priusquam euellatur exaruit.

De quo non impleuit manum suā, qui meret, & sinum suum qui manipulos colliget.

Et non dixerunt qui prateribant, benedictio domini super vos: benedixi vobis in nomine domini.

DOXOLOGIA 162.

DE profundis clamaui ad te domine: Domine exaudi vocem meā. Fiant aures tuæ intendentes, in vocem deprecationis meæ.

Si iniquitatem obseruaueris domine, Domine quis sustinebit?

Quia apud te propitiatio est, & propter legem tuam sustinui te domine.

Sustinuit anima mea in verbo eius, sperauit anima mea in domino.

A custodia matutina vsque ad noctem speret Israel in domino.

Quia apud dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio.

Et ipse redimet Israel ex omnibus iniquitatibus eius.

DOXOLOGIA 163.

Domine non est exaltatū cor meum, neque elati sunt oculi mei.

Neque ambulauit in magnis, neque in mirabilibus super me.

Speret Israel in domino, ex hoc nunc & vsque in seculum.

Ecce nunc benedicite dominum, omnes serui domini.

Qui statis in domo domini, in atriis domus dei nostri.

In noctibus extollite manus vestras in sancta, & benedicite dominum.

Benedicat te dominus ex Sion, qui fecit cælum & terram.

DOXOLOGIA 164.

Laudate nomen domini, laudate serui dominum.

Qui statis in domo domini, in atriis domus dei nostri.

Laudate dominum, quia bonus dominus: psallite nomini eius quoniam suauis est.

Quoniam Iacob elegit sibi domum suam in possessionem sibi.

Omnia quæcunque voluit dominus fecit in cælo, & in terra, in mari, & in omnibus abyssis.

Dominus Israel benedicite domino, domus Aaron benedicite domino.

Domus Leui benedicite domino qui timetis dominum benedicite domino. Benedictus dominus ex Sion, qui habitat in Hierusalem.

DOXOLOGIA 165.

Super flumina Babylonis illic sedimus, & fleuimus, dum recordamur tui Sion.

Quia illic interrogauerunt nos, qui captiuos duxerunt nos, verba canticum.

Quomodo cantabimus canticum domini in terra aliena?

Si oblitus fuero tui Hierusalem, obliuioni detur dextera mea.

Adhæreat lingua mea faucibus meis, si non meminero tui,

Si non præposuero Hierusalem in principio lætitiæ meæ.

Memor esto domine filiorum Edom in die Hierusalem.

Qui dicunt, exinanite vsque ad fundamentum in ea.

Filia Babylonis misera, beatus qui retribuet tibi retributionem tuam, quam retribuisti nobis.

DOXOLOGIA 166.

Confitebor tibi domine in corde meo, quoniam audisti verba oris mei.

In conspectu angelorum psallam tibi, adorabo ad templum sanctum tuum, & confitebor nomini tuo.

In quacunque die inuocauero te exaudi me: multiplicabis in anima mea virtutem.

Confiteantur tibi Domine omnes Reges terræ, quia audierunt omnia verba oris tui.

Et cantent in uis Domini, quoniam magna est gloria Domini.

Quoniam excelsus dominus & humilia respicit, & alta à longè cognoscit.

DOXOLOGIA 167.

Domine probasti me, & cognouisti sessionem meam, & resurrectionem meam.

Ecce Domine tu cognouisti omnia nouissima & antiqua: tu formasti me, posuisti super me manum tuam.

Quo ibo à spiritu tuo? & quo à facie tua fugiam.

Si ascendero in cælum, tu illic es: si descen-

descendero in infernum ades.

Si sumpsero pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris.

Etenim illuc manus tua deducet me: & renebit me dextera tua.

Et dixi, forsitan tenebræ conculcabit me: nox illuminatio mea in delictis meis.

Quia tu possedisti renes meos: suscepisti me de utero matris meæ.

DOXOLOGIA 168.

Confitebor tibi Domine, quia terribiliter magnificatus es, mirabilia opera tua, & anima mea cognosceret nimis.

Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scribentur dies formabuntur, & nemo in eis.

Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui deus: nimis confortatus est principatus eorum.

Dinumerabo eos, & super arenam multiplicabuntur: exurrexi, & adhuc sum tecum.

Nonne qui oderunt te Domine oderam, & super inimicos tuos tabesceram?

Profecto odio oderam illos, inimici facti sunt mihi.

Proba me Deus, & scito cor meum: interroga me, & cognosce semitas meas:

Et vide si uia iniquitatis in me est: & deduc me in uiam æternam.

DOXOLOGIA 169.

Eripe me Domine ab homine malo, à viro iniquo eripe me.

Qui cogitauerunt iniquitates in corde, tota die constituebant prælia.

Acuerunt linguam suam sicut serpentes, venenum aspidum sub labiis eorum.

Custodi me domine de manu peccatoris, & ab hominibus iniquis eripe me.

Qui cogitauerunt supplantare gressus meos: absconderunt superbi laqueum mihi.

Et funes extenderunt in laqueum: iuxta iter scandalum posuerunt mihi.

Dixi domino, deus meus es tu: exaudi domine vocem deprecationis meæ.

Domine deus virtus salutis meæ ob-

umbrasti super caput meum in die belli.

Ne tradas me domine à desiderio meo peccatori: cogitauerunt contra me, ne derelinquas me, ne forte exaltentur.

DOXOLOGIA 170.

Domine clamaui ad te, exaudi me: intende voci meæ quum clama uero ad te.

Dirigatur oratio mea, sicut incensum in conspectu tuo: eleuatio manuum mearum sacrificium vespertinum.

Pone domine custodiam ori meo, & ostium circumstantiæ labiis meis.

Non declines cor meum in uerba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis.

Vir linguosus non dirigetur in terra, virum iniustum mala capiunt in interitu.

Cognoui quia faciet dominus iudicium inopis, & vindictam pauperum.

Veruntamen iusti confitebuntur nomini tuo: & habitabunt recti cum uultu tuo.

DOXOLOGIA 171.

Intende Domine ad deprecationem meam: quia humiliatus sum nimis.

Libera me à persecutoribus me: quia confortati sunt super me.

Educ de custodia animam meam ad confitendum nomini tuo: me expectant iusti, donec retribuas mihi.

Dissipata sunt ossa nostra secus infernum: quia ad te Domine Domine oculi mei, in te speraui, non auferas animam meam.

Custodi me à laqueo quem statuerunt mihi, & à scandalis operantium iniquitatem.

Cadent in retiaculo eius peccatores: singulariter sum ego donec transeam.

DOXOLOGIA 172.

Voce mea ad dominum clamaui, voce mea ad dominum deprecatus sum.

Effundo in conspectu eius orationem meam: & tribulationem meam ante ipsum pronuncio.

In deficiendo ex me spiritum meum, & tu cognouisti semitas meas.

In uia hac qua ambulabam, absconderunt laqueum mihi.

Considerabam ad dexteram, & uidebam: & non erat qui cognosceret me:

Periit

Periit fuga à me, & non est qui requirat animam meam.

Clamaui ad te domine: dixi tu es spes mea, portio mea in terra uiuentium.

DOXOLOGIA 173.

Domine exaudi orationem meam, auribus percipe obsecrationem meam: in ueritate tua exaudi me in tua iustitia.

Et non intres in iudicium cum seruo tuo: quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis uiuens.

Quia persecutus est inimicus animam meam: humiliavit in terra vitam meam.

Collocauit me in obscuris sicut mortuos seculi, & anxius est super me spiritus meus, in me turbatum est cor meum.

Memor fui dierum antiquorum, mendatus sum in omnibus tuis, in factis manuum tuarum meditabor.

Expandi manus meas ad te: anima mea sicut terra sine aqua tibi.

Velociter exaudi me domine: defecit spiritus meus.

DOXOLOGIA 174.

Non auertas faciem tuam à me, & similis ero descendentibus in lacum.

Auditam fac mihi mane misericordiam tuam, quia in te speraui.

Notam fac mihi uiam in qua ambularem: quia ad te leuaui animam meam.

Eripe me de inimicis meis Domine, ad te confugi: doce me facere uoluntatem tuam, quia Deus meus es tu.

Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam: propter nomen tuum Domine uiuificabis me in æquitate tua.

Educes de tribulatione animam meam: & in misericordia tua disperdes omnes inimicos meos.

Et perdes omnes qui tribulant animam meam: quoniam ego seruus tuus sum.

DOXOLOGIA 175.

Benedictus Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad praelium, & digitos meos ad bellum.

Misericordia mea, & refugium meum, susceptor meus, & liberator meus.

Protektor meus, & in ipso speraui: qui subdit populum meum sub me.

Domine quid est homo, quia innotuisti ei? aut filius hominis quia reputas eum?

Homo uanitati similis factus est, dies eius sicut umbra pretereunt.

Emitte manum tuam de alto: eripe me, & libera me de aquis multis, & de manu filiorum alienorum.

Quorum os loquutum est uanitate, & dextera de eorum, dextera iniquitatis.

Deus canticum nouum cantabo tibi: in psalterio decachordo psallam tibi.

Qui das salutem regibus: qui redimisti Dauid seruum tuum, de gladio maligno eripe me.

Et erue me de manu filiorum alienorum, quorum os loquutum est uanitatem & dextera eorum, dextera iniquitatis.

DOXOLOGIA 176.

Exaltabo te Deus meus Rex, & benedicam nomini tuo in seculum, & in seculum seculi.

Per singulos dies benedicam tibi, & laudabo nomen tuum in seculum & in seculum seculi.

Magnus Dominus & laudabilis nimis: & magnitudinis eius non est finis.

Generatio & generatio laudabit opera tua, & potentiam tuam pronuntiabunt.

Magnificentiam gloriæ sanctitatis tuæ loquentur, & mirabilia tua narrabunt.

Et uirtutem terribilium tuorum dicent: & magnitudinem tuam narrabunt.

Memoriam abundantiae suauitatis tuæ eructabunt, & iustitia tua exultabunt.

DOXOLOGIA 177.

Miserator & misericors dominus: pateriens & multum misericors.

Sua uis Dominus uniuersis, & misericordiones eius super omnia opera eius.

Confiteantur tibi domine omnia opera tua, & sancti tui benedicant tibi.

Gloriam regni tui dicent: & potentiam tuam loquentur.

Vt notam faciant filiis hominum potentiam tuam, & gloriam magnificentiae regni tui.

Regnum tuum regnum omnium seculorum

seculorum: & dominatio tua in omni generatione & generatione.

Fidelis dominus in omnibus uerbis suis, & sanctus in omnibus operibus suis.

Alleuat dominus omnes qui corruunt, & erigit omnes elisos.

DOXOLOGIA 178.

Oculi omnium in te sperant Domine, & tu das escam illorum in tempore oportuno.

Aperis tu manum tuam, & imple omne animal benedictione.

Iustus dominus in omnibus uis suis, & sanctus in omnibus operibus suis.

Prope est dominus omnibus in uocantibus eum, omnibus in uocantibus eum in ueritate.

Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet, & saluos faciet eos.

Custodit dominus omnes diligentes se, & omnes peccatores disperdet.

Laudationem domini loquetur os meum: & benedicat omnis caro nomini sancto eius in seculum, & in seculum seculi.

DOXOLOGIA 179.

Lauda anima mea Dominum laudabo Dominum in uita mea, psallam Deo meo quam diu fuero.

Nolite confidere in principibus, in filiis hominum, in quibus non est salus.

Beatus cuius deus Iacob, adiutor eius, spes eius in domino deo ipsius qui fecit caelum & terram, mare & omnia quae in eis sunt.

Qui custodit ueritatem in seculum, facit iudicium iniuriis patientibus, dat escam esurientibus.

Dominus soluit compeditos, dominus illuminat caecos.

Dominus erigit elisos, Dominus diligit iustos.

Dominus custodit aduenas, pupillum & uiduam suscipiet, & uias peccatorum disperdet.

Regnabit dominus in secula, Deus tuus Syon in generatione & generatione.

DOXOLOGIA 180.

Laudate Dominum, quoniam bonus est: psalmus Deo nostro, sit iucunda decoraque laudatio.

Aedificans Ierusalem Dominus,

dispersiones Israelis congregabit.

Qui sanat contritos corde, & alligat contritiones eorum.

Magnus Dominus noster, & magna uirtus eius, & sapientiae eius non est numerus.

Suscipiens mansuetos dominus, humilians autem peccatores usque ad terram.

Præcinite domino in confessione: psallite Deo nostro in cithara.

Non in fortitudine equi uoluntatem habebit, nec in tibiis uiri beneplacitum erit ei.

Beneplacitum est domino super metuentes eum, & in eis qui sperant super misericordiam eius.

DOXOLOGIA 181.

Lauda Ierusalem Dominum: lauda deum tuum Syon.

Quoniam confortauit feras portarum tuarum: benedic filiis tuis in te.

Qui posuit fines tuos pacem, & adipe frumenti satiat te.

Qui emittit eloquium suum terrae: uelociter currit sermo eius.

Mittit crystallum suum sicut buccellas: ante faciem frigoris eius, quis sustinebit?

Emittet uerbum suum & liquefaciet ea: stabit spiritus eius, & fluent aquae.

Qui annunciat uerbum suum Iacob, iustitias & iudicia sua Israel.

Non fecit taliter omni nationi, & iudicia sua non manifestauit eis.

DOXOLOGIA 182.

Laudate dominum de caelis, laudate eum in excelsis.

Laudate eum omnes angeli eius: laudate eum omnes uirtutes eius.

Laudate eum sol & luna: laudate eum omnes stellae & lumen.

Laudate eum caeli caelorum: & aquae quae super caelos sunt, laudent nomen Domini.

Quia ipse dixit, & facta sunt: ipse mandauit, & creata sunt.

Laudate dominum de terra, dracones & omnes abyssi.

Montes & omnes colles, ligna fructifera & omnes cedri.

Bestiae & uniuersa pecora, serpentes & uolucres pennatae.

M m m Reges

Reges terræ, & omnes populi, principes & omnes iudices terræ.

Iuvenes & virgines, senes cum iuuenioribus laudent nomen Domini: quia exaltatum est nomen eius solius.

Confessio eius super cœlum & terram, & exaltauit cornu populi sui.

Hymnus omnibus sanctis eius, filijs Israel populo appropinquanti sibi.

DOXOLOGIA 183.

Cantate Domino canticum nouum: laus eius in Ecclesia sanctorum.

Lætetur Israel in eo qui fecit eum, & filia Syon exultent in rege suo.

Laudent nomen eius in choro: in tympano & psalterio psallant ei.

Quia beneplacitum est Domino in populo suo: & exaltauit mansuetos in salutem.

Exultabunt sancti in gloria, latrabuntur in cubilibus suis.

Laudate Dominum in sanctis eius: laudate eum in firmitate virtutis eius.

Laudate eum in virtutibus eius: laudate eum secundum multitudinem magnitudinis eius.

Laudate eum in cymbalis benesonantibus, laudate eum in cymbalis iubilationis: omnis spiritus laudet Dominum.

DOXOLOGIA 184.

Benedictus es Domine Deus patrum nostrorum & laudabilis, & gloriosus & super exaltatus in secula.

Benedicite omnia opera Domini Domino, laudate & superexaltate eum in secula.

Benedicat Israel Domino, laudet & superexaltet eum in secula.

Benedicite Israel Domini domino: benedicite serui Domini domino.

Benedicite spiritus & animæ iustorum Domino: benedicite sancti & humiles corde domino.

Benedicamus patrem & filium cum sancto spiritu: laudemus & superexaltemus eum in secula.

Benedictus es domine in firmamento cæli: laudabilis & gloriosus, & super exaltatus in secula.

DOXOLOGIA 185.

Confitebor tibi Domine, quoniam circuitus es mihi: conuersus est furor tuus & consolatus es me.

Ecce Deus saluator meus: fiducialiter agam & non timebo.

Quia fortitudo mea & laus mea Dominus: & factus est mihi in salutem.

Haurietis aquas in gaudio de fontibus saluatoris: & dicetis in illa die confitemini domino, & inuocate nomen eius.

Notas facite in populis adiuuentiones eius, mementote quoniam excelsum est nomen eius.

Cantate domino quoniam magnificè fecit: annunciate hoc in vniuersa terra.

Exulta, & lauda habitatio Sion: quia magnus in medio tui sanctus Israel.

DOXOLOGIA 186.

Domine vim patior, responde pro me: attenuati sunt oculi mei suspirantes in excelsum.

Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.

Domine sicut uiuitur, & in talibus vita spiritus mei, corripies me & uiuificabis me: ecce in pace amaritudo mea amarissima.

Tu autem eruisi animam meam ut non periret: proiecisti post tergum tuum omnia peccata mea.

Quia non infernus confitebitur tibi, neque mors laudabit te, non expectabunt qui descendunt in lacum veritatem tuam.

Ueniens uiuens ipse confitebitur tibi sicut & ego hodie, pater filijs notam faciet veritatem tuam.

Domine saluum me fac: & psalmos nostros cantabimus cunctis diebus uitæ nostræ in domo domini.

DOXOLOGIA 187.

Exultaui cor meum in Domino: & exultatum est cornu meum in Deo meo.

Arcus fortium superatus est, & infirmi accincti sunt rubore.

Dominus mortificat & uiuificat, ducit ad inferos & reducit.

Domini pauperem facit & ditat, humiliat & subleuat.

Suscitat de puluere egenum, & de stercore eleuat pauperem.

Vt sedeat cum principibus, & solium gloriæ teneat.

Pedes sanctorum suorum seruabit, & impij in tenebris conticescent: quia non in fortitudine sua roborabitur vir.

Dominum formidabunt aduersarij eius, & super ipsos in cœlis tonabit.

DOXOLOGIA 188.

Cantemus domino, gloriosè enim magnificatus est: equum & ascensorem dei eiecit in mare.

Fortitudo mea & laus mea Dominus, & factus est mihi in salutem.

Iste Deus meus, & glorificabo eum: Deus patris mei, & exaltabo eum.

Dixit inimicus, persequar & comprehendam, diuidam spolia, implebitur anima mea.

Extendisti manum tuam domine, & deuorabit eos terra: dux fuisti in misericordia tua populo quem redemisti.

Irruat super eos formido & pavor, in magnitudine brachij tui.

Fiant immobiles quasi lapis, donec pertranseat populus tuus Domine, donec pertranseat populus tuus iste, quem possedisti.

Introduces eos & plantabis in monte hereditatis tuæ, firmissimo habitaculo tuo quod operatus es domine.

DOXOLOGIA 189.

Ingrediatu Domine putredo in ossibus meis, & subter me scateat.

Vt requiescam in die tribulationis, ut ascendam ad populum accinctum nostrum.

Ficus enim non florebit, & non erit germen in vineis.

Mentietur opus oliuæ, & arua non afferent cibum.

Abscinditur de ouili decus, & non erit armentum in præsepibus.

Ego autem in domino gaudebo: & exultabo in Deo Iesu meo.

Deus Dominus fortitudo mea: et poterunt pedes meos quasi ceruorum.

Et super excelsa mea deducet me victor in psalmis canentem.

DOXOLOGIA 190.

Date magnificentiam Deo nostro: Dei perfecta sunt opera & omnes via eius iudicia.

Pars Domini populus eius, Iacob funiculus hereditatis eius.

Inuenit eum in terra deserta, in loco

horroris & vastæ solitudinis.

Circunduxit eum, & docuit, & custodiuit quasi pupillam oculi sui.

Sicut aquila prouocans ad volandum pullos suos, & super eos volitans.

Expandit alas suas & assumpsit eum, atque portauit in humeris suis.

Constituit eum super excelsam terram: ut comederet fructus agrorum.

Laudate gentes populum eius: quia sanguinem seruorum tuorum viciscetur.

Et vindictam retribuet in hostes eorum, & propitius erit terræ populi sui.

DOXOLOGIA 191.

Domine pater noster es tu, nos vero lutum: & fictor noster tu, & opera manuum tuarum omnes nos.

Ne irascaris Domine satis, & ne ultra memineris iniquitatis nostræ: ecce respice, populus tuus omnes nos.

Conuerte nos Domine ad te, & conuerteremur: innoua dies nostros sicut à principio.

Anima mea desiderauit te in nocte: sed & spiritu meo in precordiis meis de mane vigilabo ad te.

Pars mea dominus dixit anima mea: propterea expectabo eum:

Bonus est Dominus speranti in eum, animi quaerenti illum.

Bonum est præstolari cum silentio salutare dici: quia non repellat in semperiternum Dominus.

Iram domini portabo, quia peccati eius: donec causam meam iudicet & faciat iudicium.

Expectabo deum saluatorem meum, educet me in lucem, & videbo iustitiam eius. FINIS.

EVTHYMIUS MONACHVS

Zigabonus græcus psalmodiam

hiscè verbis commendat.

hiscè verbis commendat.

hiscè verbis commendat.

hiscè verbis commendat.

hiscè verbis commendat.

hiscè verbis commendat.

hiscè verbis commendat.

hiscè verbis commendat.

hiscè verbis commendat.

hiscè verbis commendat.

hiscè verbis commendat.

hiscè verbis commendat.

hiscè verbis commendat.

hiscè verbis commendat.

hiscè verbis commendat.

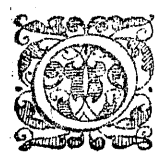
hiscè verbis commendat.

hiscè verbis commendat.

strubuit. Nam & antiqua purgat vulnera, & nuper illatis celerem liberationem præstat. Insuper quod integrum est, sanum sincerumq; cnoferuat, multitudinem verè ipsam prorsus allicit ac suadet suam quadam cum delectatione & honesta voluptate, ad eò vt per blandam & lenem illam vocem, vilitatem & commo dum latent: etiam reuertentem iuxta prudentiù medicorum præcepta, qui in austerioribus phar macis poculum inungi iubent melle ita & nos apparenter quidem dulce ac suaue melos canimus, re ipsa verò animas erudimus, & diuinorum eloquiorum memoriam indelebilem conseruamus. Psalmus, sermo & conuersatio est cum Deo angelorum allectio, alacer animæ ordo ac status diurni laboris quies, nocturni timoris propulsatio, iuuenum & nuper introductorum regula, proficien tium adiumentum, perfectorum solidatio, clypeus in superabilis, ornamentum decentissimū regibus, priua tis principibus, populis, militibus & belligeris, sapien tibus & rudibus, monachis & ciuibus, sacerdotibus & plebibus, habitatoribus continentis, atq; insu lantis agriculis, nauis, artificibus & artium ignaris, viris, mulieribus, senibus, adolescentibus, omni deniq; natura acati, fortune, proporsio, & communiter, & priuatim, et semper, tam domi quam foro, in Ecclesijs, in agris, in solitudinibus, in itineribus, & omnibus in locis: & est denique sicuti acris spiratio, aut lucis effu sio, aut vsus ignis, aut quodcunque aliud eorum qua valde communia sunt & vilia. Quodq; admiratione maxime dignum est, Psalmorum cantus non interrumpit, neque distrahit ab operibus: quin imo operantibus ipsa suauitate ac melodia austeritatem lenit laborū. Quorum omnium vnus est finis, vt scilicet huiusmodi discipulus bonus & sapiens efficiatur & diuinus.

FACVLA IL
LUMINANDIS ET AB ER
rore auocandis hæreticis accommo
da, Per Ludouicum Blossum mo
nasterij Lætiensis Abbatem
collecta.

PRÆFATIO.

Mnium heresum origo est superbia. Nam hæretici omnes maximè superbi sūt: propriam sententiam per uersasque opiniones suas, obstinata infania tuentur: diuinas scri pturas falsis expositionibus insolenter

deprauant: sanctæ atque Apostolicæ Ecclesiæ obtemperare nolūt, & præpo sitos eius elato animo despiciūt. Con uenientissima autē ratio reuocandi il los ad sanā mentē hæc nobis viderur, vt demonstraretur eis, sanctos patres Ec clesiæ primitiua, qui à Christo vel A postolis veram fidem acceperunt, & cum ipsis conuersati sunt, aut statim post eorum tempora vixerunt, sic cre didisse, sicut in Ecclesia Romana atq; Catholica modò credimus: & idem sensisse de deo rebusque diuinis atque Ecclesiasticis quod sentimus. Vbi enim hæreticis id dilucidè ostensum fuerit, videbunt ipsi quàm velanis er roribus impliciti sunt. Neque enim quemquam inter eos tam desperata dementia laborare putamus, vt dicere audeat eos qui à Christo atque aposto lis instituti in fide fuerunt, & pro ea dem fide sanguinem fuderunt, marty rioque coronati sunt, errasse, ac nescisse quid crederent: se verò & suorum dogmatum defensores, veritatem te nere. Nos igitur pro dei honore & sa lute animarum nonnulla ex scriptis illorum sanctissimorum Patrum, qui in primitiua Ecclesia florauerunt, excer pemus, atque in hoc libello adnotabi mus, fideliter quidem, sed raptim & tumultuariè. Vrgent enim nos preces cuiusdam generosæ & Deo dicatæ vir ginis, quæ aliquid remedij à nobis ob tinere cupit, quod mox mittat ad quos dam cognatos suos næresi recens infe ctos. Illustrabimus autem atque con firmabimus plerisque in locis ipsa di cta Patrum testimoniis è diuinis libris petitis. Boni consulat Lector hæc Mi scellaneaque à nobis ex tempore colli guntur: meminertque veritatem & sanam scripturarum sacrarum intel ligentiam non alibi quærendam esse, quam in Ecclesia Catholica: cuius eximiam membra sunt san cti Patres, quos cita bimus.

CATA.

FACVLAE
CATALOGVS SANCTISSIMORVM VETVSTISSI
simorumque Patrum qui in hac Facula
citantur: vbi etiam adnotatum est, quo
quisque anno vel claruerit vel obi
erit, iuxta verissimam Chro
nographiam.

A lexander Papa quintus, idemq; martyr.	120.
Anacletus S. Petri discipulus idemq; Papa 3. & martyr clarissimus.	100.
Anicetus Papa decimus & martyr.	150.
Athanasius Episcopus & doctor Græcus.	330.
Augustinus Episcopus & doctor Latinus.	400.
Basilus Episcopus & doctor Græcus.	370.
Canones apostolorum, editi putantur circa annum à Christo nato.	50.
Clemens S. Petri discipulus & Papa secundus, idemq; martyr & doctor Græcus.	90.
Cyprianus Episcopus & martyr, auctor Latinus.	250.
Cornelius Papa, 20. & martyr.	240.
Concilium Nicenum secundum.	790.
Concilium Florentinum.	1439.
Damasus Papa trigesimus septimus Auctor Latinus.	370.
Dionysius Arcopagita, Pauli discipulus, Episcopus & martyr, doctor Græcus.	90.
Evaristus Papa quartus & martyr.	110.
Epiphanius Episcopus scriptor Græcus.	370.
Eusebius Cæsariensis Episcopus Græcus.	320.
Fabianus Papa decimus nonus & martyr.	230.
Gregorius Nyssenus Episcopus, & doctor Græcus.	370.
Hieronymus presbyter doctor Latinus.	390.
Higinus Papa octauus idemq; martyr.	140.
Hippolytus Episcopus & martyr Græcus.	210.
Ioannes chrysostomus Episcopus & doctor Græcus.	380.
Ioannes Damascenus presbyter & scriptor Græcus.	740.
Irenæus Episcopus & martyr, doctor Græcus.	160.
Iustinus Philosophus & martyr Græcus.	140.
Innocentius primus Papa quadragesimus.	400.
Ignatius Ioannis Euangelistæ discipulus, Episcopus & martyr.	90.
Martialis Apostolus vnus ex septuaginta duobus, discipulus Christi saluatoris.	16.
Marcellus Petri Apostoli discipulus, & martyr Romanus.	100.
Nicephorus Callistus, 1200. vt verò pleriq; volunt. 1340.	
Pius Papa nonus, ac martyr.	140.
Papae auctor tamis Euangelistæ.	100.
Simeon Metaphrastes. 670. vel vt alij sentiunt. 1200.	
Tertullianus presbyter, primus eorum qui Latinè scripserunt in Ecclesia.	200.
Theodorus Ictor putatur vixisse.	890.

CAPVT I.

Thelephorus Papa septimus ac martyr.	130.
Vincentius Lirimensis presbyter ac doctor Latinus.	402.
Xystus Papa sextus, idemq; martyr.	130.

EX LITVRGIA, SIVE
Missæ S. Iacobi, & alijs scri
ptis.

CAPVT I.

Vcharistiæ sacrificium in quo iuxta B. Pauli ad monitionem, sunt pre cationes, postulationes, & gratiarum actio nes, corpusque Christi a legitimis sacerdotibus conficitur & offertur, semper appellatum fuit à pa tribus Liturgia vel Missa. Itaque in Liurgia Iacobi Apostoli fratris domini primi que Hierosolymorum Episcopi, sacerdos deum patrē ita precatur: Spi ritum tuum sanctissimū demitte nunc domine in nos, & in hæc dona sancta proposita, vt superueniens, sancta & bo na & gloriosa sua præsentia sanctificet, & efficiat hunc panem sanctum corpus Christi tui, & calicem hunc preciosum sanguinem Christi tui. Quæ quidē beati Iacobi verba, manifestè ostendunt, panem in corpus, & vinum in sangui nem Christi conuerti transmutari que, contra hæreticos huius tempestatis. Nā Christus in institutione ipsius Eucha ristia dicit apertissimè: Hoc est corpus meū, quod pro vobis datur: Hic est san guis meus, qui pro multis effundetur. Quando hæretici aiunt verum corpus Christi in Eucharistia non contineri: & panis substantiam, in substantiā car nis non conuerti: quid aliud quàm as firmant Christum mentiri? quid aliud quàm more canum atque porcorum conculcāt margaritas sacrosancti my sterij? Ideo autem primi Patres ortho doxi hoc sacramentū appellarunt Eu charistiā, quia Christus *εὐχαριστήσας* eam confecit, vt Euangelia testantur. Etiam in initio Liturgiæ S. Iacobi sacerdos sic o rat: Non sum dignus qui oculos obuertam huic sacræ & spiritali mensæ, in qua vnigenitus filius tuus & dominus

Mmm 3 noster

noſter Ieſus Chriſtus mihi, qui peccator ſum, & omnibus maculis labefa-
ctatus, myſticè proponitur in ſacrifi-
cium. Proinde hanc orationem & gra-
tiarum actionem tibi offero, vt mihi
ſpiritus tuus paracletus mittatur, for-
tificans ac inſtaurans me ad hanc Miſ-
ſam, &c. Porrò in fine euſdem Litur-
gie ipſe ſacerdos fundit hanc precem.
Largitus es nobis domine deus ſancti-
ficationem in perceptionem ſanctiſſi-
mi corporis & precioli ſanguinis vni-
geniti tui domini noſtri Ieſu Chri-
ſti: impartire nobis gratiam, quo-
que Spiritus ſancti tui boni, & cõſerua
nos inculpabiles in fide, &c. Ex his ver-
bis apoſtolicis, & ex ſcriptis aliorum
Patrum primitiuæ Eccleſiæ, quæ po-
ſtea proferemus in medium, ſole cla-
riùs liquet, Miſſam vel Liturgiam non
eſſe rem nouitiam atque impiam, vt
profani hæretici nunc blaſphemant.
R. ſalm. 107. Eſt enim ſanctum diuinumque euan-
Heb. 5. & 7. gelicæ legis ſacrificium, inſtitutum à
Chriſto, qui eſt ſacerdos in æternum
ſecundum ordinẽ Melchiredec. Nam
in coena nouiſſima panem & vinum
Luc. 22. in corpus ſanguinem ſuum confecra-
uit atque obtulit: & diſcipulis ſuis cæte-
riſque ſacerdotibus, vt ipſum in ſui
cõmemorationem facerent, præcepit.
Tertius canon apoſtolorum perſpi-
cùè demonſtrat Dominum Ieſum in-
ſtituiſſe ipſum ſacrificium Euchari-
ſtiæ. Eſt igitur in Eccleſia non tantum
ſpirituale ſacrificium, vt hæretici gar-
riunt, verum etiam externum, nem-
pe, ſacroſancta Liturgia, quàm Chri-
ſtus loco omnium externorum ſacri-
ficiorum veteris legis nobis reliquit.
ſpiritualia ſacrificia ad omnes in v-
niuerſum Chriſtianos ſpectat, vt ſunt
puræ preces, humilis contritio cordis
pia mortificatio carnis, ac cætera hu-
iuſmodi, propter quæ cuncti verè ſi-
deles regale ſacerdotium & ſacerdo-
tes in ſancta ſcriptura appellantur: at
miſſæ ſacrificium ab illis duntaxat
offerri poteſt qui ſacerdotes confe-
crati ſunt. Iam quum Eccleſia Dei ni-
hil hoc ſacrificio ſublimiùs habeat,
1. Pet. 2. dolendum ſanè eſt, pleroſque ſacerdo-
Apo. 1. tes nimis negligenter & irreuerenter
Miſſam peragere. Veruntamẽ propter

corũ vitia, neque ſacrificium neque ſacer-
dotium maledictis impetendum eſt.

Quod à nobis inuocari & honorari
debeant Sancti, eadem Beati Iacobi Li-
turgia docet his verbis. Commemora-
tionem agamus ſanctiſſimæ, immacu-
latæ, glorioliſſimæ, benedictæ domine
noſtræ matris dei & ſemper virginis
Mariæ, ac omnium ſanctorum & iu-
ſtorum: vt precibus atque interceſſioni-
bus eorum omnes miſericordiam cõ-
ſequamur. Hæc ibi: At hæretici huius
temporis à Satana inſtigati, dicunt
ſanctos hac vita defunctos non eſſe in-
uocandos aut honorandos à fidelibus.
Scit enim diabolus nos plurimum ad-
iuuari precibus ac meritis beatæ Dei
genetricis atque aliorum ſanctorum:
ob idque inuidia ardens nos tanto bo-
no per hæreticos ſpoliare nititur. Ex
diuinis ſcripturis diſcimus Deum
propter ſanctos, qui vel adhuc viuunt,
vel iam hinc emigrarunt, præſtare be-
neficia mortalibus, & miſericordiam
gratiamque donare. Si enim ſancti quũ
adhuc corruptioni obnoxij, peregrina-
rentur à Domino, multum alios ſuis
precibus apud Deum adiuuare pote-
rant: quantò magis id facere poſſunt,
iam à corruptione alieni, ac Deo per-
fectè cõiuncti? Quum ſint vnum cum
eo qui omnia poteſt, ipſi quoque ali-
quo modo poſſunt omnia, & oratio-
nes noſtras cognoscunt ſuſpiciuntque,
Iudas Machabæus vidit Oniam, virũ
pium qui defunctus erat, manus pro-
tendentem, & orantem pro omni po-
pulo Iudæorum: vidit & alterum æta-
te gloriaque admirabilem, de quo ipſe
Onias dixit: Hic eſt fratrum amator &
populi Iſrael, hic eſt qui multũ orat p-
populo & vniuerſa ciuitate Hieremias
Propheta Dei. Hæc viſio Iudæ 2. libro
Machabæorũ annotata eſt. Libri autẽ
Machabæorũ licet ab hæreticis reiiciã-
tur, ab Eccleſia tamen habentur pro
Canonicis. In eadem Iacobi Liturgia
magnificè laudatur Dei genitrix virgo
Maria hoc modo: Dignum eſt, vt te
beatam dicamus Deiparam, modis om-
nibus irreprehenſam, & matrem Dei
noſtri, honorabiliorem quàm Cheru-
bim, & glorioſiorem quàm Seraphim,
quæ

quæ ſine corruptione Deum verbum
peperit: te reuera Deiparam magnifi-
camus. Tibi ò plena gratiæ vniuerſa cre-
atura gratulatur, angelorum coetus &
hominum genus, quæ es templum ſan-
ctificatum, paradifus ſpiritalis, virgi-
num gloria, ex qua Deus carne aſſum-
pſit, & puer factus eſt Deus noſter qui
eſt ante ſecula, &c.

Orandum eſſe pro fidelibus defun-
ctis, ipſa eadem beati Iacobi Liturgia
teſtatur, vbi ſacerdos precatur hunc in-
modum: Memento Domine Deus no-
ſter orthodoxorum & rectè de fide ſen-
tientium, ab Abel iuſto, vſque in hodi-
ernum diem. Fac eos requieſcere in re-
gione viuentium, in regno tuo, in deli-
tijs paradifi, in ſinu Abrahæ, Iſaac, & Ia-
cob ſanctorum Patrum noſtrorum: vn-
de exultat dolor, triſtitia & gemitus:
vbi præſidet lumen vultus tui & perpe-
tuo reſulget. Item que alio loco in eadẽ
Liturgia ſacerdos orat ita: Fac vt obla-
tio noſtra grata & acceptabilis ſit, per
ſpiritum ſanctum ſanctificata, in pro-
pitiacionem peccatorum noſtrorum,
& eorum quæ populus per ignorantiam
admiſit, & in requiem animarum
eorum qui ante nos dormiunt. Rur-
ſum in eadem Liturgia, diaconus pro-
fert hæc verba: Pro remiſſione pecca-
torum noſtrorum & propitiacione ani-
marum noſtrarum, & pro omni ani-
ma afflicta & vexata, miſericordiæ &
auxilij Dei indigente, & pro conuerſi-
one errantium, curatione infirmorũ,
liberatione captiuorum, requie patrũ
& fratrum noſtrorũ, qui ante nos dor-
mierunt, dicamus extenſa voce: Domi-
ne miſerere. Hæc ibi. Si à vero rationis
iudicio non deciſiſſent hæretici, vide-
rent profectò quàm rectè Eccleſia Dei
oret pro fidelibus defunctis. Nam ſecũ-
do Machabæorum libro (quem pro ca-
nonico Eccleſia recipit) habentur hæc
verba: Sancta & ſalubris eſt cogitatio
pro defunctis orare, vt à peccatis ſol-
uantur. Hinc cõſtat eſſe Purgatorium.
Neque enim oramus pro illis anima-
bus quæ vel in cælo vel inferno ſunt:
ſed pro illis duntaxat quæ adhuc pur-
gari debent, antequam cœleſtem ple-
namque beatitudinem adipiſcantur.

Predicta beati Iacobi Liturgia ſem-
per à Catholicis magnè fidei habita eſt,
& in eccleſia Dei magnam obrinuit au-
thoritatem. Quæ quia primum græcè
ſcripta fuit, complures orthodoxi pa-
tres græci meminerunt eius, & eam ci-
tant in ſuis lucubrationibus. Baſilius
Magnus & Ioannes Chryſoſtomus ſu-
as Liturgias ad ſimilitudinem illius
conſcripſerunt, & multa ex ea mutuati
ſunt. Denique ſextum vniuerſale Con-
cilium, quod Conſtantinopoli ſub Iu-
ſtiniano eius nominis ſecundo Impe-
ratore in palatio regali, quod nomena-
tur Trullus, celebratum dicit illam à ſa-
cobo Apoſtolo ſcriptam fuiſſe, atque
ex ea hæreticos reſellit: vt liquet ex tri-
geſimo ſecundo canone illius Conci-
lij. Quin etiam ipſa Liturgia innuit Ia-
cobum eſſe authorem: In illa enim vbi
iam conficienda eſt Euchariſtia, haben-
tur hæc verba: Ea nocte qua tradebatur,
vel potiùs ſeipſum tradebat (Ieſus Chri-
ſtus) pro vita & ſalute mundi, accipiẽs,
panem in ſanctas, immaculatas & in-
culpabiles manus ſuas, in cælum ſuſpi-
ciens, ac tibi Deo & Patri oſtendens,
gratias agens, ſanctificans, frangens, de-
dit nobis diſcipulis ſuis & Apoſtolis,
dicees, Accipite &c.

Porrò quum hæc Liturgia Iacobi
Apoſtoli clariffimè oſtendat orandum
eſſe pro fidelibus defunctis, non fuerit
intempetiuum hic apponere nonnul-
la quæ beatus Ioannes Damascenus de
hac traditione Apoſtolica ſcribit in
ſermone quem de defunctis edidit. Sic
enim ibi loquitur: Diſcipuli illi Salua-
toris & diuini Apoſtoli, qui ipſius Ver-
bi ſpectatores fuerunt, totiusque mun-
di circulum viuum ceperunt, in tremẽ
dis atque impollutis & vitalibus myſte-
riis memoriam eorum qui fideliter ob-
dormierunt habendam edixerunt. Po-
ſtea in eodem ſermone citans beatum
Ioannem Chryſoſtomum ait: Ioannes
ille cui ab auro cognomen eſt (verè e-
nim aurea verba loquitur) Non teme-
rè inquit, aut caſu hæc à ſapientiſſi-
mis Dei diſcipulis ſancita, atque Ec-
cleſiæ ipſius tradita fuerunt, vt ſacer-
dos in tremendis myſteriis preces fun-
dat pro fidelibus defunctis. Rurſum

in eodem sermone Damascenus alle-
 gat diuum Gregorium Nyssenum his
 "verbis: Sapientissimus Gregorius Nyf-
 "senus ait: Non absque ratione & vtili-
 "tate à Christi prædicatoribus & disci-
 "pulis traditum est, & in sancta Dei Ec-
 "clesia vbiq; vim legis obtinuit, sed res
 est modis omnibus vtilis, Deoque im-
 primis gratia, videlicet memoriam co-
 rum qui in recta fide dormierunt face-
 re in diuina illa, lumineque plena my-
 stagogia. Hæc ex Damasceno. Itaq; hæ-
 retici sui nostri vel modò pudore affe-
 cti sileant, qui dicunt consuetudinem
 orandi pro defunctis antiquam non ef-
 se, & Patres ac Christianos Ecclesiæ pri-
 mitiua eam non tenuisse.

Ritus Missæ quos Iacobus Apосто-
 lus literis commendauit, expressi qui-
 dem non sunt in scripturis canonicis,
 sed multa Apostoli à Deo edocti Eccle-
 siæ tradiderunt, quæ in sacris literis ex-
 presse posita non sunt. Euangelium cer-
 tè dicit diuinam adorandamque Eu-
 charistiam (quæ & sacramentum & sa-
 crificium est) à Christo institutam fuisse
 at quo ritu ipsum sacrificium peragi
 debeat, non dicit. Quod autem Apo-
 stoli plurima vel potius innumera Ec-
 clesiæ tradiderint quæ in diuinis literis
 nō sunt expressa, lector plenissimè cog-
 noscere poterit ex lectione huius libel-
 li siue Farraginis. Neque mirum videri
 debet, quod Apostoli multa docuerint
 quæ scripturis diuinis comprehensa
 non sunt: quum beatus Ioannes in cal-
 ce libri sui euangelici testetur Domi-
 num Iesum multa fecisse, quæ in Euan-
 gelio scripta nō fuerūt. Ait enim: Sunt
 & alia multa quæ fecit Iesus, quæ si scri-
 bantur per singula, nec ipsum arbitror
 mundum capere posse eos qui scriben-
 di sunt libros. Sicut autem plurima fe-
 cit Iesus, de quibus Euangelia nihil nar-
 rant: ita proculdubio multa sacratissi-
 mo ore suo protulit, quæ ibi non sunt
 adnotata. Sanè Paulus Apostolus affir-
 mat ipsum dominū Iesum dixisse hæc
 verba, Beatius est magis dare, quam ac-
 cipere: quæ tamen verba nusquam in
 libris euangelicis legimus. Lucas etiam
 in initio libri Acta Apostolica conti-
 nentis, refert eūdem Christum redem-
 ptorem nostrum post resurrectionem

Mat. 26.
Marc. 14.
Luc. 22.

Cap. 21.

Act. 10.

Cap. 1.

suam per dies quadraginta apparētem
 discipulis suis, loquutum fuisse eis de
 regno Dei: hoc est de beatitudine caele-
 sti & statu atque gubernatione militan-
 tis Ecclesiæ. Atqui ex verbis, quæ tot di-
 erum spatio loquutus est, paucissima
 diuinis scripturis sunt madata. Credi-
 mus autem Apostolos ea quæ tunc
 ab ore Christi acceperant, tradidisse po-
 stea illis, quos viua voce instituebant.
 Eodem Actorum Apostolorum libro
 loquēs Lucas de Paulo & Sila ac Timo-
 theo ait: Quum pertransierent ciuita-
 tes, tradebant eis custodire dogmata
 quæ erant decreta ab Apostolis & seni-
 oribus qui erant Hierosolymis. Sicut
 autem ciuitates illæ reuerenter susce-
 runt ea quæ Ecclesia ipsis per Paulum
 & collegas eius proponebat: ita apud
 nos quoque omnia quæ tradiderunt &
 statuerunt, vel dixerunt Apostoli, mag-
 nam autoritatem habere debent, eti-
 am si in sacris & canonicis libris nō in-
 ueniātur expressa. Si quidē ipse Paulus,
 scribēs Theſalonicēſibus, etiā traditio-
 nes nō scriptas iubet seruari, his verbis:
 Fratres state, & tenete traditiones quas
 edocti estis, siue per sermonē siue per episto-
 lā nostrā. Et Christus omnib; Apostolis
 atq; eorū successorib; dicit: Nō vos estis
 qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri
 qui loquitur in vobis. Quare ea quæ A-
 postoli & Ecclesia docent, pro verbo
 Dei habenda sunt: nec contemni vilo
 modo possunt, nisi ab his qui hostes
 Dei sunt. Autoritas ipsius Ecclesiæ Ca-
 tholicæ (quam Paulus columnā & fir-
 mamentum veritatis nūcupat) ingēs-
 est. Nam si credere debemus dictis Mat-
 thei vel Ioannis qui mēbra sunt Eccle-
 siæ, quanto magis fides habenda est ver-
 bis & doctrinæ totius Ecclesiæ? Si item
 non ambigimus Spiritum sanctum lo-
 quutum fuisse per Apostolos, quomo-
 do dubitare poterimus eum loqui per
 Ecclesiam Apostolorum matrem? Ita-
 que in his quæ Ecclesia approbat, & no-
 bis suscipienda credendaque proponit
 non oportet anxie requirere testimo-
 nium scripturarū canonicarum. Neq;
 enim Deus voluit omnia in scripturis
 apertè exprimi: vt disceremus humili-
 ter subesse Ecclesiæ, & pateremur nos
 ab illa

Act. 16.

2. Theſ. 2.

Mat. 10.

1. Tim. 3.

ab illa instrui, nostrumque iudicium e-
 ius iudicio submitteremus. Satis nobis
 esse debet quod ita docet & credit veri-
 tatis columna, videlicet Ecclesia catho-
 lica atque Apostolica, quæ erroris ex-
 pers est. Ad eō vult Christus omnes obe-
 dire Ecclesiæ, vt in Euāgelio dicat eum
 qui illam non audit, habēdum esse pro
 Ethnico & publicano. Ipse eidem Ec-
 clesiæ semper adest, eamque regit, quē
 admodum est pollicitus dicēs, Ego vo-
 bis cum sum omnibus diebus vsque ad
 consummationem seculi. Neque alia
 querenda est Ecclesia Apostolica, quā
 illa cui Romanus summusque Ponti-
 fex loco Christi præsidet in terris. Hæc
 enim fidē atq; doctrinam q̄ à Christo
 & Apostolis Apostolorumque discipu-
 lis ac sanctis eorum successoribus acce-
 pit, in hodiernum vique diem seruat
 integram. Eam verò fidem & doctrinā
 hic libellus non obscure ostendit: con-
 uincens mendacij hæreticos huius tem-
 pestatis, qui vt imperitis & incautis fa-
 cilius imponant, dicunt se sic credere
 & docere, sicut Patres Deo chari, in pri-
 mitiua Ecclesia crediderunt atque do-
 cuerunt.

Mat. 18.

Mat. 28.

Cap. 5.

Sed quia hoc capite tractauimus po-
 tissimum de Liturgia Iacobi Apostoli,
 adijcemus in calce etiam id quod idē
 Apostolus in epistola sua scribit de sa-
 cramento extremæ Vnctionis, quod
 hæretici modò insolentissima temeri-
 tate abrogare volūt. Ait ergo: Infirmus
 quis in vobis? inducat presbyteros
 Ecclesiæ, & orent super eum, vngentes
 eum oleo in nomine domini: & oratio
 fidei saluabit infirmum & alleuiabit
 eū dominus: & si in peccatis sit, remit-
 tentur ei. Hic beatissimus Iacobus mo-
 net vt fiat, quod Christus circa fideles
 qui periculose ægrotant, faciēdum in-
 stituit. Nō quicquam suum statuit: sed
 illud nobis tradit, quod à Christo didi-
 cit. Diuus Innocentius Pontifex sum-
 mus huius nominis primus, ad quem
 semel atque iterum scripsit beatus
 Ioannes Chrysostomus, in fine epi-
 stolæ suæ ad Decentiū Eugubium Epif-
 copum datæ, meminit extremæ vncti-
 onis, & citat hunc locum Iacobi Apo-
 stoli. Id ipsum facit sanctus Augustin.

secundo libro de visitatione infirmo-
 rum. Nimirum Ecclesia Catholica sa-
 cramentum istud quod ab initio acce-
 pit, fideliter retinet, & vsque ad con-
 summationem seculi retinebit, quan-
 tumcunque oblaterent inimici verita-
 tis hæretici.

Ex scriptis S. Martialis, & aliorum.

CAPVT II.

Beatus Martialis domini nostri Ie-
 su Christi discipulus, qui cum Apo-
 stolis etiam ante passionem dominicā
 conuersatus est, ac postea à sanctissimo
 Apostolorum principe Petro in Galli-
 as ad prædicandum Euangelium missus
 fuit, in epistola quam ad Burdegalen-
 ses scripsit, ita de sacerdotibus & sacra-
 mento Eucharistia loquitur: Honorabatis sa-
 cerdotes qui decipiebant vos sacrificijs
 suis, quæ mutis & surdis statuis offerre.
 Nunc autem multo magis sacerdotes
 Dei omnipotentis, qui vitam vobis tri-
 buunt in calice & viuo pane, honorare
 debetis. Et paulò post de Eucharistiæ
 sacrificio, hoc est, de Missa scribit hæc
 verba: Sacrificium Deo creatori offer-
 tur in ara, non homini neque ange-
 lo. Moxque subiungit: Vbiq; offer-
 tur Deo oblatio munda, sicut testatus
 est: cuius corpus & sanguinem in vitā
 æternam offeremus. Rursumque ait:
 Ipse (Christus) corpus habens immacu-
 latum & sine peccato (quia conceptus
 est de Spiritu sancto, natus ex Maria vir-
 gine) in ara crucis ipsum permisit im-
 molari, Quod autem Iudæ per inuidi-
 am immolauerunt, putentes se nomē
 eius à terra abolere, nos causa salutis
 nostræ in ara sanctificata proponimus:
 sciētes hoc solo remedio nobis vitam
 præstandam & mortem effugandam.
 Hæc enim ipse Dominus noliter iussit
 nos agere in sui commemorationem.
 Attendat & expendant ista hæretici
 qui de sacerdotio & Eucharistia. Mis-
 seque sacrificio malè sentiunt. Discant
 & hinc Christum instituisse diuinum
 illud sacrificium, iussisseque discipu-
 lis suis vt ipsum offerrent in sui com-
 memorationem. Sanè Iustinus philo-
 sophus & martyr, qui tam vicinis A-
 postolis fuit, vt Ioannem Euangeli-
 stam

Cap. 3.

Malac. 1.

Luc. 22.

Cap. 1.

stam vidisse potuerit, in libro quodam & dialogo à se edito disputans cum Tryphone Iudæo, affirmat cum Martiale istud Eucharistiæ sacrificium esse mundam illam oblationem, de qua Deus per Malachiam prophetam sacerdotibus Iudæorū loquutus est ita: Non est mihi voluntas in vobis dicit, dominus exercituum, & munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis vsque ad Occasum, magnum est nomen meum in gentibus, & in omni loco sacrificatur & offertur nomini meo oblatio munda.

Act. 7.

De consecratione altaris ac basilicæ sancti Stephani, ipse Martialis eodem loco ait: Dum altaria dæmonū in puluerem redigerentur, aram ignoti Dei ad consecrationem reservari iussimus: qua dedicata in nomine domini Dei Israel, & ipsius testis Stephani qui pro eo à Iudæis passus est, non hominis cultum, sed Dei in ea frequentatis. Hæc ibi Ecce aram in nomine Dei & martyris eius Stephani consecratam. Sed modò consecrationem templorum atque altarium irrident hæretici. Atqui veteri testamento, quod umbram futurorum continebat, legimus Moysen iussu Dei consecrasse tabernaculum testimonij & altare.

Leuit. 8.

Ipsi hæretici traditiones Apostolicas atque adeò ipsum crucis signum, quod Dei Ecclesia sacramentis rebus, que consecrandis tam diligenter adhibet, & quo fideles omnes sese assidue munere debent, despiciunt. Cæterum de hoc salutifero signo Martialis in eadem epistola scribit in hæc verba: Crucem domini in quem credidistis Deum verum & Dei filium, semper in mente, in ore, in signo tenete. Crux enim domini armatura vestra inuisa contra Satanam, galea custodiens caput, lorica protegens pectus, clypeustela maligni repellens, gladius iniquitatem & angelicas insidias peruersæ potestatis sibi propinquare nullo modo sinens. Hoc solo signo cælestis victoria data est nobis, & per crucem baptismum sanctificatum est.

Cap. 3.

Idem Martialis in epistola ad Tolosanos testatur se sua cohortatione effectisse, ut sancta Valeria virginitatē Deo

voueret: sed carnales hæretici huius reiporis votum castitatis impudentissimè garrulitate vituperat. Ut autem lector facilius intelligat verba Martialis quæ à nobis subiunguntur: historiam breuiter enarrabimus. Ipsa nobilis virgo Valeria, sponsa erat Stephani principis Galliarum Aquitanicæ. Quam quum ille vrgeret ad celebrandum nuptias, & videret in proposito virginitatis animū obfirmasse, iratus iussit eam capite plecti. Paulò post tamen Christianam fidem suscepit, & baptizatus coelibem vitam egit. Nam quum vidisset satellitē suum siue spiculatorem, qui Valeriæ caput amputauerat (cum Martialis tyrannum appellat) subitò coram se exspirasse, vehementer exterritus, aduocauit beatum Martialem. Qui quum aduenisset, & spiculatorem mortuum ad vitam in nomi Domine Iesu reuocasset, Stephanus in Christum credidit cum suis satrapis. Ait ergo Martialis: Stephanus qui iam cognouit veritatem Dei creatoris sui, & baptizatus est à me cum tyrannis & satellitibus suis, in gratia Dei quotidie crescit noua proles geminis viuui, quam dominus noster Iesus Christus vsque in finem seculi per eos quos nouit & prædestinauit, sibi multiplicabit secundum diuitias gratiæ suæ. In cuius nomine, sicut multi veterum viderunt, tyrannum eius resuscitauit à mortuis, qui & ipse cum satrapis baptizatus, à morte duplici subtractus est. Virgo autem Valeria sponsa Regis terrestris, sed melius sponsa Regis cælestis, quæ per meam prædicationem virginitatem mentis & corporis Deo deuouerat, gladio decollata, dum vitam temporalem contempsit, æternam inuenit: & temporalem mortem pro Christo suscipere non recusans, æternam mortem deuicit. Hæc enim per operationem meam Spiritu sancto repleta, magna effecta est in gratia Dei. Et ideò prudens virgo ad cælestia regna peruenit, & diabolus triumphauit. Hæc Martialis de sanctissima virgine Valeria. Nonnulli hæretici etiã nunc dicunt Sanctos ante iudicij resurrectionis diem non ingredi cælum & Deum non videre: sed eos cõfutat ipse Martialis dum asserit beatam

Philip. 1.
1. Tim. 3.
In Concilio
Florentino.

tam Valeriam peruenisse ad regna cælestia. Cunftat illos & Paulus Apostolus, dum ait: Cupio dissolui & esse cum Christo. Profectò fieri non potest, ut is qui peruenit ad regnum cælestem, & cū Christo est, Deum nõ intueatur, quum omnes qui in cælo sunt, Deum vident sicuti est. Iam olim Ecclesia Catholica clara voce pronunciauit, sanctas perfectasque animas statim post mortem corporis recipi in cælum, ac beata Dei visione perfrui.

Rom. 13.
Eph. 3.

Rursum eodẽ loco Martialis loquitur de Stephano principe hoc modo: Sponsus virginis (Valeriæ) adeò est affectus testis passionum Christi, ut in corpore suo cælestem conuersionem iam præbeat subditis: desideria carnis suæ crucifigens, & regnū diaboli cõminuens. Nec solum Christo, cui credidit, ecclesias per suum regnum secundum quod Spiritui sancto & nobis visum est, disponere & fabricare gaudet: sed antiqua templa dæmoniorum ac spurcissima fana idolorum destruens, perfectus in fide videtur. Ipsi enim iussu idola Cadurci oppidi & Tolosanae vrbs & confinij eius, iam nuper diruta sunt. Cui etiam obedire debetis in omnibus, quia princeps à Deo vobis est constitutus, à quo omnis potestas & paternitas in cælis & in terra originem & fortitudinem sumpsit. Quem principem bonum ad hoc tantum munus perduxit germen nouellæ fidei, per quam nouus homo factus, nouo homini coniunctus est: ut pro sua uitate quoque premij futuri, illectus, copulam carnalium nuptiarum deuideret per meam prædicationem, quatenus liberior Deo famulari possit, & multas cateruas populorum subdefonti regenerationis. Nec ideò tamẽ prohibemus nubere legitimo coniugio: quum & hoc coniugium honestū concessum sit & constitutum à Deo ab initio mundi in multiplicatione generis humani. Atque infra Martialis addit: Vltra hunc gradum homini licitè concessum, viduitatem in premio maiori constituit. Sed & tertium excellentem gradum honestatis in virginitate demonstrauit nobis perfectum, & per omnia similitè angelicæ dignitati. Hæc ibi. Paulus etiam Apostolus aperte præ-

fert virginitatem coniugio dicens: Qui sine vxore est, sollicitus est quæ domini sunt, quomodo placeat Deo: qui autem cum vxore est, sollicitus est quæ sunt mundi, quomodo placeat vxori, & diuisus est. Et mulier innupta & virgo cogitat quæ domini sunt, ut sit sancta & corpore & spiritu: quæ autem nupta est, cogitat quæ sunt mundi quomodo placeat viro. Ac rursum: Qui matrimonio iungit virginem suam, bene facit: & qui non iungit, melius facit. Hæc Paulus. Falsum igitur est quod hæretici deblaterant, dicentes virginitatē coniugio non præferre. O homines à recto iudicio alienissimos.

Beatus Martialis vir castissimus atque purissimus laicum principem ad seruandum cœlibatum hortatus est. At hæretici & virgines Deo consecratas, & monachos sincero Dei cultui adiectos, nefandis matrimonijs nunc compulsi. Qui ut facilius sacerdotes domini in sacrilegas nuptias & nassam perditionis pertrahant, aiunt presbyteros in primitiua Ecclesia iniisse connubia: sed hoc verum non est. Tunc quidem nonnulli qui eximia probitate vel sanctitate præditi erant, etiam si vxores haberent, promouebantur ad sacerdotium, modò tam ipsi quam vxores eorum digamix expertes essent: sed nunquam sub noua euangelicæ lege, is qui iam sacerdos erat, permixtus est vxorem ducere in Ecclesia Dei. Hinc Apostoli in canonibus suis dicunt: Innuptis qui ad clerum prouecti sunt, precipimus, ut si voluerint, vxores accipiant, sed lectores, cantoresque tantummodo. Et rursum: Qui post baptismum duabus implicatus fuit nuptijs, aut concubinam habuit, non potest esse episcopus, vel presbyter, vel diaconus, vel omnino ex ordine clericorum. Item: que: Qui viduam duxit, aut eiectam, aut meretricem, aut alionam quæ publicis mæcipata sit spectaculis, episcopus aut presbyter, aut diaconus, aut omnino de sacro clericorū numero esse nõ potest. Itidem Paulus Apostolus ostendens quisnam poterat sacerdos fieri, ait: Si quis sine crimine est vnus vxoris vir, &c. De episcopo quoque sic scribit:

Opore.

Oportet episcopum sine crimine esse, vnus vxoris virum. Et de diaconis etiā dicit. Diaconi sint vnus vxoris viri. Hoc est non sint digami. Notēt autem hic hæretici nostri nostræ tempestatis, qui gradus Ordinis sacri deliramenta bardorum hominum esse iudicāt, quā serio Apostoli episcopos, & sacerdotes & diaconos, & alios ministros Ecclesiæ expriment. Nam quum in veteri lege, quæ veritatis vmbra præferebat, Leuitæ & sacerdotes, & principes sacerdotū fuerint, qui res sacras curarent tractarentque & peculare ministerium Deo impenderent: iustum profectō fuit, vt in noua euangelicaque lege, quæ diuinum Eucharistiæ sacramentum atque sacrificium nobis exhibet, gradus illi ordinis sacri haberentur. Enimuerō sacerdotium secundum ordinem Aarō figura erat sacerdotij Christi quod est secundum ordinē Melchisedec: & qui funguntur hoc noui testamenti sacerdotio, sub specie specie panis & vini offerunt Deo verum corpus Christi, & sanguinem. Planē Deus qui varios spirituum angelicorum ordines in cælo constituit, distinctos etiam Ecclesiasticæ functionis gradus in terra voluit esse, miram Hierarchyam vtrobiq; disponens. Videmus & in externa Rep. diuersos esse gradus eorum qui illam administrant, Deo ita ordinante.

Cap. 10.

Quia verō intelleximus quosdam etiam hisce temporibus nostris de diuinitate mysterioq; Trinitatis non recte sentire, apponemus hic nonnulla, quæ sanctus Martialis in ipsa epistola ad Burdegalenses de altissimo illo scribit mysterio. Ait igitur? Sanē de mysterio Trinitatis, quam bonus & suavis Deus rex regum, per nostram annunciationem reuclare dignatus est vobis, scitote intelligentes, quia vltra omnem sensum angelicarum potestatum & virtutum vera diuinitas excellit, quam impossibile est etiam à spiritibus angelicis comprehendere. Sola enim Trinitas in diuinitate vnitatis seipsam nouit. Hæc enim ante secula in claritate suæ æternitatis permanebat, nihil in sedi minutū, vel quod augeri posset, continēs: sed vnus æternitatis, vnus volūta-

tis, vnus essentię, vnus sanctitatis, vnus puritatis, vltra omnē puritatē, vltra omnē gloriā, in charitate, in veritate, in bonitate habitauit. Et paulò infra. Fratres, scitote quia verbū in quod credidistis, filius est, vnigenitus antē omnē substantiam, ante omnē initium. Ipse est enim principium, quia de principio ineffabiliter genitus est. In nostro verō tempore mirabiliter ab angelo annūciatus, & in veritate incomprehensibili de virgine Maria natus est, nihil diminutus à diuinitate maiestatis suæ cuius nos testes sumus. Spiritus verō Dei qui vos sanctificauit credētes in ipsum, qui filium naturalem & sibi secundum æternitatē cōæqualem per omnia, resuscitauit tertiam diē à mortuis, non est genitus sicut verbum: quia ipse spiritus in diuina æqualitate gloriosus, processit ineffabiliter ab eo qui genuit, & ab eo quoque qui genitus est. Itaque spiritus domini non genitus, non factus, nō creatus, sed procedēs est à patre & verbo. Verbo autem domini cæli firmati sunt: & spiritu oris eius omnis virtus eorum. Itaque nihil discretum in diuinitate Trinitatis sentiat: quia nobis vnus & idē Deus qui cuncta creauit, pater: & vnus & idē Dominus, per quē omnia facta sunt, & filius eius Iesus Christus: & vnus idemq; Deus, Spiritus sanctus, in quo omnia subsistūt. Et hæc in personis tria diuisa, in diuinitate vnus Deus, indiuisus est, Hæc ibi.

Cap. 11.

Ceterū de hæresibus, de quibus firmitate Ecclesiæ Catholicæ & hæreticis, beatus Martialis mox postea in eadem epistola loquitur ita: In nouissimis temporibus (videlicet quando in cælo cum Christo, quem Deum & hominem in terra adorauimus, erimus soluti à corpore, venturi verō post nos in hac terrena pugna conuersabuntur) oportet multos discedere retrō: dum Deum qui illos creauit & vocauit, abnegare non timebunt. Et inimicus qui nuuc à cordibus vestris proiectus est, venturus est vt superfeminet in populo Dei grana errorū. Sed firma Ecclesiā Dei & Christi nec cadere, nec disrumpi poterit vnquā. Venient autem præsumptores absque gratia Dei loquentes, quorum gloria labiorum procedit ex superbia: similes illi

illi qui superbia cœlum præsumens habitare, mox de cœlo cum angelis suis sequacibus ruit in æternam voraginem. Hi docebunt aliam doctrinam, quæ aliena est à Deo, amica autem diabolo: per quam ipse spiritus erroris animas post se trahere festinabit.

Cap. 13.

Iste beatissimus Martialis qui in cœna nouissima & institutione sacræ Eucharistiæ præfens fuerat, euidenter ostendit se etiam adfuisse, quum Christus in horro comprehenderetur: ait pulo suo à quo tradendum se nouerat, dulcedine suæ bonitatis (nobis timentibus & intuentibus scuitiam eorum qui eum comprehendere venerant) osculum dedit. Qui autem eū tradidit, cōdiscipulus nobis erat, &c. Et supra in eadem epistola scribit hūc in modum: Vobis iam notum feci, & iterū vobis notum facio, quod Christus postquā resurrexit de sepulchro, conuersatus est nobiscum per dies quadraginta, & conuesci nobiscum non est dedignatus, &c. In initio quoque epistolæ ad Burdegalenses scriptæ loquitur ita: Resurrexit antē lucem die tertia de loco in quo eum sepeliri vidimus, & apparuit nobis, & lætificauit nos: Testes enim sumus, quia eum ascendere in cœlum vidimus. Porro istæ duæ præcellentes & verè Apostolicæ sancti Martialis epistolæ ad Burdegalenses & Tolosanenses, fuerunt Dei beneficio tandem post multa secula inuenta Lemouicis, in basilica sancti Petri Apostoli (ibi enim sepultus fuit ipse Martialis) in arca faxea sub terra.

Acto. 1.

Cap. 2.

Ioh. 20.

Luc. 24.

Idem Martialis Euangelium in Gallijs prædicans, quum cognouisset Petrum & Paulum Apostolos Romæ martyrio vitam hanc finiuisse, Basilicam iam à nobis commemoratam in vrbe Lemouica extruendam curauerat: altare laminis aureis inuestiuerat: lucernas ac lampades quæ ante altare collucerent, ex auro purissimo posuerat: crucem, thuribulum, & candelabra aurea fieri præceperat: demumque ipsam Basilicam in honorem omni-

potentis Dei ac beati Petri Apostoli præfente Stephano principe solemniter consecrauerat, vt historiæ veridice tradunt, Dedicauit & alias basilicas Saluatori Christo, ac beatæ Mariæ virgini Deiparæ, sanctoq; Andree Apostolo. Notent hic hæretici etiam in primitiua Ecclesiā varium basilicarum ornatum & cæreos vel lampades fuisse in vsu. Hæc & Apostolici canones testantur, in quibus ita scriptum est: Vas aureum & argenteum sanctificatum, aut velamen linteum nemo amplius in vsus suos assumat: id enim iniquū est. Et supra: Si Clericus aut laicus carā vel oleum ex sancta surripuerit Ecclesiā, excommunicetur. Ac rursum in initio ipsorum Canonum: Licitum non est aliud quippiam ad mouere ad altare, quàm oleum in luminaria, & incensum tempore sanctæ oblationis. Hæc ibi. Nihil verō mirum, quòd sub noua lege in ædibus sacris vbi corpus Christi conficitur, sumitur, asseruaturque, & diuina maiestas sanctissimè colitur atque adoratur, talia habeantur: quum sub lege veteri & candelabrum, & lucernæ, & perpetuus ignis, & aurea vasa, & diuersa ornamenta in domo Dei posita fuerint.

Istud quoque quod dicturi sumus in historijs fide dignis adnotatum est. Quum Stephanus Galliarum princeps à Nerone euocatus venisset in Italiam ac deinde rebus ritè gestis, & diuinitissimo Petro Apostolo Romæ salutato, iam reuersus esset in Gallias: vnus è militibus eius Christianis, nomine Heribertus, Arcadij illustris viri filius, lauens se in flumine, subito submersus atque extinctus est. Qui die subsequenti à beato Martiale Apostolo rogatu Stephani & Arcadij reuocatus ad vitam, testatus est palam esse Purgatorium, in quo animæ fidelium, quorum peccata in hac vita plenè remissa atque deleta non fuerint, ad certum tempus detinentur. Id enim anima eius à corpore separata certò dedicerat. Atque eam ob rem postea seculari militia relicta, sanctum Martialem sequutus est. Pleriq; hæretici autem nostri dicunt

Nnn

purga.

Cano. 73.

Cano. 72.

Cano. 3.

Exod. 37.

Leuit. 6.

Exod. 36.

Exod. 39.

purgatorium nihil aliud esse, quam vanum hominum somnium atque commentum: at nos etiam ex diuinis scripturis eos confutare possumus, ostendereque quod verè sit Purgatorium. Certè Christus asserens in euangelio, verbum dictum in Spiritum sanctum non remitti, neque in hoc seculo, neque in futuro: aperte indicat aliquas culpas remitti post hanc vitam in alio seculo. Vnde in ipsis sacris literis legitur quod sancta & salubris sit cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis soluantur. Ille autem animam defunctorum quae adhuc aliquid remittendum, vel purgandum habent, & pro quibus oramus, neque in caelo sunt, neque in inferno. Nam si in caelo essent, orationibus fidelium non indigerent: si verò essent in inferno, orationibus iuari non possent. Quare omnino fateri cogimur esse Purgatorium, in quo retinentur. Etiam si expressis sacrarum scripturarum verbis Purgatorium comprobari non posset: quia tamè Ecclesia (quae veritatis columna est) credit esse Purgatorium: nos nihil de ea re dubitare debemus.

Ex scriptis S. Abdias, & Aliorum.

CAPVT III.

Abdias Simonis & Iudae Apostolorum discipulus, edidit historiam Apostolicam, quam Iulius Africanus vetustissimus scriptor Latinus fecit, atque in decem libros digessit: asserens in Praefatione ipsum Abdiam vidisse Saluatorem nostrum Iesum Christum in carne. Hic igitur Abdias septimo libro, vbi iam explicuit vt sanctus Matthaeus Apostolus, velamè capiti beatæ Ephigeniæ virginis complurimumque aliarum virginum imposuit, & eas oratione ad Deum fusa consecrauit, statim præclaram Liturgiæ missæ (quam nunc infanti fanaticique haeretici vehementer impugnant & execrantur) mentionem facit, dicens: Quum respondissent Amen, & mysteria domini celebrata ac Missam suscepisset omnis Ecclesia, retinuit se: vt iuxta altare vbi corpus ab eo fuerat Christi confectum, illic martyrium

Apostolicum exultaret. Itaque non multò post expãsis manibus orantem, speculator missus ab Hyrraco, à tergo punctu vnius gladii ictu feriens, Apostolum martyrem Christi effecit.

Paulo infra Abdias ira loquitur: Ephigenia sacratissima virgo Christi, quicquid in auro & argento ac gemmis habere potuerat, hoc totum faceret tibi contulit & omni clero dices: Postquam dignam Apostolo Christi fabricaueritis Ecclesiam, quicquid superferuerit, pauperibus erogabit. Et supra narrat Abdias ipsum Matthaeum Apostolum reuocasse ad vitam mortuum regis Aeglippi & reginæ Euphenissæ filium. Propter quod signum quum multa ei dona offerrentur, iussit vt illis diuenditis, templum domino Deo edificaretur: Quod & factum est. Scribit igitur Abdias hæc verba: Et vocauit nomen templi Matthaeus, Resurrectio, quoniam per resurrectionem occasio edificationis extiterat. Sedit autem in Ecclesia illa Matthaeus, annis viginti tribus, & constituit presbyteros ac diaconos, & per ciuitates ordinauit episcopos, multas construxit per loca diuersa Ecclesias. Item in fine libri sexti loquens Abdias de basilica quam Xerxes rex beatis Apostolis Simoni & Iudae statim post martyrium eorum extruere ceperat, ait: Facta est huius fabricæ edificatio per annos tres continuos, & consummata die natalis Apostolorum, & die coronationis dedicata. Quinto autem libro exponens vt in Epheso Aristodemus idolorum pontifex maximus miraculis permorsus accefferit cum multis alijs ad Ioannem Euangelistam, atque ad pedes eius prociderit, loquitur in hunc modum: Eos ille suscipiens orationem cum gratiarum actione obtulit Deo, præcepitque eis vnius hebdomadæ ieiunium: quo expleto, baptizauit eos in nomine domini nostri Iesu Christi, patrisque eius omnipotentis, & illuminatoris Spiritus sancti. Qui quum baptizati fuissent, fregerunt omnia simulachra, & fabricauerunt basilicam in nomine sancti Ioannis: in qua & ipse Ioannes assum.

assumptus est. Discant hinc haeretici templa Deo Sanctisque eius ritè dedicari, & Ecclesiae apostolicæ id facienti insultare atque oblatrare desinant.

Octauo eiusdem Abdias libro, Bartholomæus apostolus instruens in fide Christiana Polymium regem, dicit Mariam virginem Deiparam votum virginittatis Deo obtulisse. Ita enim ibi loquitur: Hæc virgo (Maria) seruauit virginittatis votum prima Deo omnipotenti vouit. Prima inter foeminas hoc constituit in corde suo vt diceret, Domine, offero tibi virginittatem meam: quum hoc à nullo homine nec verbo didicisset, nec exemplo ad imitationem inuitata constituisset, vt virgo pro amore Dei specialiter permaneret. Haeretici hæc audientes erubescant, qui castittatis & continentiae votum improbe fugillant. Nam & Ephigenia aliaque virgines quæ à beato Matthæo velamen acceperunt, & consecratae sunt (vt supra dictum) virginittatem suam Deo deuouerant.

Cæterum tertio Abdias libro, narratur vt Andreas apostolus dum Corinthi esset, orauerit Deum, ac ieiunauerit pro conuersione & salute cuiusdam Nicolai senis, qui ad vltimam vsque aetatem suam libidini & scortationibus deditas fuerat: vbi verba ista legitur: Vox de caelis delapsa est, dicens: Obtines Andrea pro sene. Sed sicut tu ieiunijs fatigatus es, ita & ipse studeat per ieiunium saluari. Et vocans eum, prædicauit ei apostolus abstinentiam. Et paulò post dicitur: Nicolaus rediit ad domum suam & omnia quæ habebat, distribuit indigentibus. Ipse quoque multum se excruciauit: ita vt per sex menses nihil aliud quam aquam acciperet, & pane arido visceretur. Igitur exacta digna poenitentia, haud ita multò post senex iste excessit è seculo. Hæc ibi. Iridem libro quinto habetur quemadmodum Ioannes apostolus iuuenem quendam qui post susceptum baptismum princeps latronum factus fuerat, perquisierit, & inuentum ad salutarem cordis contritionem sanctasque lachrymas commo-

uerit atque ibi hæc verba sunt scripta: Ad Ecclesiam eum reuocauit, & indesinenter pro eo orationes profundes, & cum ipso pariter ducens crebra ieiunia, indulgentiam à domino expe-tebat. Porro sexto libro ista de Iacobo apostolo (qui frater domini dictus est) recitantur: Vinum & siceram non bibit, sed neque animal manducauit. Et infra additur: facebat super genua sua, orans pro populi indulgentia, ita vt orando callos faceret in genibus ad modum camelii: semper genua flectendo, nec vnquam ab oratione cessando. Et libro septimo Matthaeus apostolus coram Hyrraco rege concionem habens, inter alia dicit: Diebus certis, siue quadragesimæ siue legitimorum ieiuniorum temporibus, ab esu carnis, um qui non abstinerit, crimen incurrit. Neque verò manducare crimè est: sed incongruè manducare peccatum est. Denique si aliquis prius cibum carnalem accipiat, & postea ipso die quo iam cibo naturali refectus est, cibum spiritualem (videlicet sacram Eucharistiam) sumat, ex vtroque cibo reus criminis & inhonestatis & præsumptionis efficietur: non ideo quia manducauit, sed quia contra ordinem, & contra iustitiam, & contra regulam Dei, cibo carnali prius refectus est. Hæc ibi. Quid ad hæc omnia dicent haeretici huius temporis, qui abstinentiam, ieiunia, poenitentiae laborem atque orationis studium paruipendentes, fidem nescio quam bonis operibus minimè exornatam sufficere asserunt, quique traditionibus apostolicis ac sanctis Ecclesiae decretis superbe conculcatis, quouis tempore & quibuslibet diebus indiscriminatim carnibus viscantur?

Libro quinto postquam Abdias dixit Ioannem apostolum sese vinum in sepulchro deposuisse, iussisseque vt operiretur à discipulis, addit hæc verba: Protinus manna exiens de sepulchro apparuit cunctis, quam vsque hodie gignit locus iste, & sunt virtutes, per orationes eius frequentes. Hic ab omnibus infirmitatibus aegroti liberantur & periculis eximuntur, &

precum suarum quisque consequitur effectum. Ex quibus verbis beati Abdias liquet, quam delirent & infaniat heretici dicentes, Sanctos hac vita defunctos nihil posse, ob idque a fidelibus inuocandos non esse. Rursum ipse Abdias in fine decimi libri, loquens de corpore beati Philippi Apostoli iam defuncti, ait: In ciuitate Hierapoli positum est sanctum corpus eius: in cuius tumulo post aliquantos annos due sacrae virginis filiae eius dextra leuatae sepultae sunt. Vbi praestantur beneficia Dei, orante Apostolo, omnibus, qui credunt, &c. Eriam hinc probamus sanctos per mortem suis orationibus nobis impetrare beneficia.

Idem Abdias in calce noni libri, postquam descripsit mortem beati Thomae apostoli, hac verba de Mesdeo rege subiicit: Quum Mesdei filius correptus esset a daemone, nec quifquam cum sanaret, posset inueniri, successit huiusmodi Mesdeo sententia, vt diceret: Vado & aperio sepulchrum, & tollens ossa de corpore Apostoli, suspendam filio meo, & curabitur. Ascendebat igitur secundum cogitationes suas Mesdeus ad montem: & reuelatit ei se Thomas, dicens: In viuentes non credidisti, & in mortuos credis? Sed ne timeas: miserebitur & tui Dominus Iesus, & exhibebit tibi viscera misericordiae suae, propter bonitatem suam. Verum vbi ascendit Mesdeus, referato sepulchro ossa inuenire non potuit: qui iam pridem reliquias sanctas quidam de fratribus rapuerant, & in vrbe Edessa sepelierant. Ea tamen quaecunque Rex in sepulchro reperit humi vel stercoreis, supra quae iacuerant reliquiae Apostoli, auferens Mesdeus & alligans filio suo, ait: Credo tibi Christe nunc, quia recessit a me ille qui hominum turbat affectus, ne ad te videndum sum. ma pro operatione contendam. Itaque vbi suspendit illa puero, statim sanatus est ex illa hora: & factum est gaudium magnum inter fratres super conuersione regis ad regem caelestem Christum Iesum dominum nostrum. Notanda sunt quae hic dicuntur de sacris

sanctorum reliquijs, quas haeretici nunc nihil pendunt, & nulla veneratione a fidelibus prosequendas esse garriunt. Notandum etiam, quod Apostolus iam defunctus apparuerit Mesdeo regi: Nam haeretici huius temporis, non credunt fieri huiusmodi apparitiones defunctorum, quum tamen Euangelium aperte afferat Moysen apparuisse Apostolis quando Christus transfuratus est.

Paulo supra scribens Abdias vti ipse Thomas Apostolus fuerit sepulturae datus, ait: Eum cum lachrymis sepelierunt fratres in sepulchro regio, in quo reges priores sepulti sunt, preciosis & plurimis amictum odoribus atque indumentis. Apparuit autem confestim Siforo & Zazani, qui recusabant in urbem ire, & tota die ad sepulchrum sedebant: atque illis dixit: Quid sedetis custodientes me? Ascendi, & recepi omnia quae speraui. Hac ibi. Si Thomas receperat ea quae sperauerat, vtrique in caelo erat, & Deum videbat, quod plerique haeretici huius temporis negant alicui sancto obtingere ante resurrectionis ac iudicij diem.

Libro septimo Abdias enarrata nec B. Matthaei apostoli, scribit presbyteros, diaconos, & alios clericos cum discipulis sancti Apostoli dixisse hac verba: Celebremus omnes cum gaudio martyrium apostoli. Vnde liquet rite celebrari natalia ac festa sanctorum. Nos hic ponemus pauca quae Simeon Mataphrastes de beato Ioanne Euangelista scribit. Postquam enim enarrauit vti ille dilectus Apollus sese coram discipulis suis in sepulchrum effossum substrato pallio demisit, ac spiritu Deo reddidit, statim subiungit: Hoc die quo ista contigerunt, splendidus huic Theologo celebratur Ephesi conuentus ex omni genere & aetate, qui astrorum splendorem imitetur. Praeterea in hoc sacro loco ad quem hic cum pillio declinauit, minutus quidam puluis manat ac exoritur, cuius accedenti medelam ab omni morbo supeditans. Quum igitur in nocturnis

Matth. 7.

Isaia. 56.
Matth. 22.

laudibus fecisti ipsius ab his qui in eo templo ministrans tradatur coetibus ad hoc congregatis, non exhauritur: sed quod amplius hauriunt, eod amplius manat. Hac ille. Notandum quod dicit. In nocturnis laudibus festi ipsius. Neque enim templa ob hoc solim erecta sunt, vt in eis verbum Dei praedicetur, & sacramenta percipiantur (quod dicunt haeretici) sed ob id potissimum, vt sanctum Missae sacrificium celebretur, & laudes Deo canantur, orationesque offerantur: quemadmodum ipse testatur dicens, Domus mea domus orationis vocabitur.

In fine sexti libri Abdias ista verba de sacris Apostolorum Simonis & Iudae corporibus ac reliquijs ponit: Post tres menses misit Rex Xerxes nuncios in ciuitatem Senayr, qui corpora sanctorum Apostolorum ad suam transferrent ciuitatem, in qua extruere cepit basilicam. In medio autem sarcophagum corpora sanctorum Apostolorum portantem ex argento puro instituit, &c. Huiusmodi pietatem laudandam nunc damnant stolidi haeretici. Beatus Cornelius summus Pontifex & martyr corpora Apostolorum Petri & Pauli rogatu Lucinae nobilissimae Deoque dedita matrona leuauit a terra, & in sacris congruisque locis honorifice posuit, vti ipse scripto testatus est. Simeon Mataphrastes scribens de corporibus sanctorum Apostolorum Andreae, Lucae, & Timothei loquitur ita: Iustinianus assumptis imperij sceptris, hac sacra Apostolorum corpora theca argentea concludens, circa altare vehementi Dei amore reponit, nempe preciosa in precioso conditorio. Porro communi Apostolorum nomine, templum appellatur: Ad quod sane omnes qui conueniunt, sanctificationem participant, spirituali implentur gaudio. Hac ibi. Ecclesia Catholica ab Apostolis eorumque successoribus edocta, atque a Spiritu sancto illuminata, Sanctos qui iam regnant in caelis cum Christo, eique perfecte vniti sunt, pie ac studiose veneratur & inuocat, eosque honestat festis, laudibus, templis, ima-

ginibus, cereis, lampadibus, & alijs quibus potest modis, atque eorum sacras reliquias exosculatur, argentoque & auro exornat: Sciens id Deo gratissimum esse. Nam honor Sanctis exhibitus, exhibetur proculdubio ei qui illos sanctificauit. Vnde & Christus eis dicit: Qui recipit vos, me recipit. Item alio loco quanti Sanctos faciat ostendit, his verbis: Vbi sum ego, illic & minister meus erit. Ac rursum: Si quis mihi ministrauerit, honorificabit eum Pater meus. Ecclesia igitur cum propheta regio laeta decantat: Mihi nimis honorati sunt amici tui Deus, nimis confortatus est principatus eorum.

Diximus supra Iulium Africanum affirmare, quod Abdias viderit Christum: hoc ipsum expressum est etiam in sexto libro vitam Simonis & Iudae apostolorum complectente. Ibi enim habentur hac verba: Videntes omnes infirmitates verbo curari, caecos illuminari, mortuos etiam suscitari in nomine domini Iesu Christi, vniuersi populi crediderunt, destruentes templa & Ecclesias extruentes. Ordinauerunt autem apostoli in ciuitate Babylonis episcopum nomine Abdiam, qui cum ipsis venerat a Iudaea, qui & ipse viderat oculis suis dominum. Et repleta est ciuitas Ecclesiarum. Hec ibi. Quia vero nonnulla ex ijs quae in historia apostolica posita sunt, videntur desumpta ex Eggeippo vel alijs qui Abdiam posteriores fuerunt: verisimile est Iulium Africanum non ex solo Abdiam decem libros illius historiae collegisse. Credimus tamen maiorem eiusdem historiae partem ex scriptis Abdiam (qui ipse & ex aliorum libellis pleraque mutatus erat) depromptam esse. Sed etsi ea quae narrat Africanus non fuissent prius scripta ab Abdiam, nec sic quidem parui pendendi deberent: quum idem Africanus sit author fide dignus & peruestus. Nam vixit eo tempore quo florabat Origenes, vt historici ecclesiastici referunt.

Pium esse iudicamus hic adiungere sanctissima aliquot verba, quae presbyteri & diaconi Achaiae narrant. An-

Matth. 10.
Ioan. 12.
Psal. 139.
Ibidem.

dream apostolum de Missæ sacrificio & Eucharistia (antequam ad supplicij locum duceretur) dixisse, Illi enim eius passionem quam coram positi viderant scripserunt. Quum igitur proconsul Aegæas beatissimo Andree persuadere niteretur, vt dijs sacrificaret, respondit Andreas: Omnipotenti Deo qui vnus & verus est, ego omni die sacrifico. Non thuris fumum, nec raurorum mugientium carnes, nec hircorum sanguinem, sed immaculatum agnum quotidie in altari crucis sacrificio, cuius carnes posteaquã omnis populus credentium manducauerit, & eius sanguinem biberit, agnus qui sacrificatus est, integer perseuerat & viuus. Et quum verè sacrificatus sit, & verè carnes eius manducatae sint à populo, & verè sanguis eius sit haustus: tamen (vt dixi) integer permanet, & immaculatus & viuus. Hæc sancti Andree verba prorsus dissipant omnes blasphemias, quibus hæretici huius tempestatis sacram Eucharistiam diuinumque Missæ sacrificium impetunt. Sanctus item Marcellus Petri apostoli discipulus & martyr Christi, describens vitam beatissime virginis Petronellæ, ipsius Petri apostolorum principis filia, quam Flaccus quidam Romanus consul, ob incredibilem eius pulchritudinem cupiebat sibi vxorè adiungere, sed illa mori potius, quam homini mortali nubere optabat, hæc inter alia dicit: Accepto trium dierum spacio, virgo sancta ieiunijs & orationibus occupabitur: habens sanctam virginem Feliculam collectam eam suam secum. Tertio itaque die veniens ad eam sanctus Nicomedes presbyter, celebravit mysteria Christi (hoc est, Missam diuinissimam) Virgo autem sacratissima mox vt corporis Christi sacramentum accepit: reclinans se in lectulo emisit spiritum.

Ex scriptis S. Dionysij Areopagite & aliorum.

CAPVT III.

Dionysius Areopagita, B. Pauli apostoli discipulus, martyreque; inclytus, quem ipse Paulus ad Christianam fidem conuertit (vti Lucas in actis apo-

stolorum testatur) in libro de ecclesiastica Hierarchia ad Timotheum scripto, luculentissime explicat venerabiles ritus qui ex apostolorum traditione illis temporibus obseruabantur in ecclesiasticis ac sacris rebus. In cuius libri initio, ita de apostolis primis duobus sacerdotalis functionis scribit: Primi illi sacerdotalis muneris duces, quum ex summa supersubstantiali deitate sancti muneris plenitudinem perceperissent, & id ipsum deinceps proferre & propagare à diuina bonitate missi essent, ipsique (vt qui transfert in Deum) posteros ad diuina prouehere affatim cuperent, visibilibus signis caelestia sacramenta texerunt. Ac paulò post: Summa illa & super substantialia partim scriptis, partim non scriptis institutionibus suis nobis tradiderunt: Et infra alloquitur Timotheum his verbis: Eminentissimam pontificalis muneris rationem nemini tradas, præterquam æqualibus tuis reuerendissimis presulibus, qui sacra tractant ac perficiunt. Hæc Dionysius. At hæretici nunc præcellentissimum munus pontificum & ordinem sacerdotalem contemnunt atque conculcant. Quapropter ipsi quidem videntur esse canes & porci, illi quos in Christus in euangelio designauit, dicens: Nolite sanctum dare canibus, neque mittatis margaritas vestras ante porcos, ne fortè conculcent eas pedibus suis.

Postquam Dionysius in eodem libro pulcherrimè exposuit ritus sanctissimi baptismatis, tractat de ritibus conficiendæ Eucharistia, id est, de ritibus illius caelestis sacrificij in quo sacerdos iuxta institutionem Christi proferens hæc verba, Hoc est corpus meum, Hic est calix sanguinis mei, &c. ipsam sacrosanctam & augustissimam Eucharistiam conficit, Loquitur ergo Dionysius in hunc modum: Operæ precium est illam (videlicet Eucharistiã) exponere, & eius veluti corporalia lineamenta describere: tum verò vbi eã ex autoritate scripturæ sacerdotali, que institutione dedicerimus, ad illius contemplantam sacratissimam dignitatem

gnitatem diuino spiritu subuehi. Et paucis interiectis addit: Itaque pontifex quidè vbi orationem sanctam supra diuinum altare peregit, ex ipso incensum adolere inchoans, omnem Familiam ambitum circuit. Demum ad sanctum altare iterum rediens, psalmodum incipit melos concinentibus secum sacra carmina omnibus ecclesiastici ordinis gradibus. Deinde ministrorum officio lectio sanctarum scripturarum suo ordine recitatur. Porro ministrorum alij quidem pro clausis templi foribus astant, alij propriè aliquid muneris agunt. Qui verò ipsius ordinis præcipui sunt, vna cum sacerdotibus sanctum panem & benedictionis calicem sacrosanctis altaribus imponunt. Ad hæc venerandus Antistes orationem sanctissimam peragens, pacem sanctam omnibus nunciat: & quum se mutuo omnes salutauerint, mystica sanctorum recitatio fit. Vbi verò manus Antistes, tum sacerdotes aqua lauerunt, pontifex ad mediū diuini assistit altaris: circumstant autem soli cum sacerdotibus electi quique ex ministrorum numero. At verò pontifex quum diuina munera laude prosequitur fuerit, sacrosancta & augustissima mysteria conficit: & quæ ante laudauerat venerandis opera & abdita signis, in conspectu agit, diuinaque munera reuerenter ostendens, ad sacram illorum communionem & ipse conuertitur, et reliquos vt comunicet hortatur. Sumpta demum atque omnibus tradita communione gratias referens, finem mysterijs imponit. His verbis Dionysij euidenter confutantur hæretici temporis nostri, qui sanctissimum Missæ sacrificium modis quibus possunt impugnant. Videmus certè ex hoc loco quam magnificis præclarisque caeremonijs ipsa Liturgia seu Missa olim peragebatur, & Eucharistia consecrabatur ab episcopo vel sacerdote, neque enim aliquis alius eam conficere potest. Nemo autem consecratur Episcopus nisi sit sacerdos: & nullus est sacerdos (vt idem Dionysius ait) nisi ab Episcopo ad id muneris promotus & consecratus fuerit. Ipse Dionysius postea

luculenter exprimit, quid mysterio Eucharistico contineri credat, orans ita: O diuinum penitus sanctumque mysterium, opera signorum tibi obducta dignanter aperiens, nobis palam atque aperte lucece, nostrosque spirituales oculos singulari claroque tui lucis fulgore imple.

Vbi in eodem libro Dionysius describit de ritu quo Episcopus sanctum chrisma sine vnguentum conficiebat atque consecrabat: continuo addit hæc verba: Eo vtitur ad omnem fermè sacerdotalis officij functionem. Et infra: Sacrosanctum mysterium (vnguenti) quod nunc laudatur à nobis, eius ordinis atque virtutis est, vt sacerdotalia cuncta perficiat. Atque ideo sancti præceptores nostri (apostoli) illud quasi equali ordine atque officio coniungere sacro synaxeos) siue Eucharistia) mysterio. Ac postea: Et qui sacratissimo regeneratiõis (id est baptismi) mysterio consecratur, consummans vnguenti iniunctio, aduentum spiritus sancti largitur. Et paulò post: Hoc itè sacratius aduerte, quod sanctissimo mysteriorum lex diuini altaris consecrationem castissimis infusionibus sacratissimi vnguenti perficit. Hæc tibi. Hæretici verò temporis nostri sacrum hoc chrisma reiciunt, altarium ac basilicarum consecrationi illud, omniaque in Ecclesia Dei sceleratissime profanant. Certè in veteri lege dominus ad Moysen dicens: Sum tibi aromata, primè mirrhe & electæ quingentos siclos, & cinnamomi mediū, id est, ducetos quinquaginta: castia autè quingentos siclos in pòdere sanctuarij, olei de oliuetis mensuram, faciesque hinc vnctionis oleū sanctū, vnguentum compositum opere vnguentarij, & vnges ex eo tabernaculū testimonij, & arcam testamenti, mensamque cum vasis suis, candelabrum & vtenilia eius, altaria thymiamatis & holocausti, & viuierum suppellectilè, quæ ad cultum eorum pertinet. Sacrificabisque omnia, & erunt sancta sanctorum: quæ tetigerit ea, sanctificabitur. Aaron & filios eius vnges, sanctificabisque eos, vt sacer-

dotio fungantur mihi, etc. Item alio loco: Tulit Moyses vnctionis oleum, quo liniuit tabernaculum cum omni suppellectili sua. Cumque sanctificans aspersisset altare septem vicibus, vnxit illud, & omnia vasa eius labrumque cum basi sua sanctificauit oleo: quod fundens super caput Aaron, vnxit eum & consecrauit, &c. Beatus Fabianus decimus nonus pontifex Romanus ac martyr venerandus, in secunda epistola sua quam scripsit ad omnes Episcopos Orientales ita de Chrismate loquitur: Dominus Iesus postquam coenauit cum discipulis suis, & lauit pedes eorum (sicut à sanctis apostolis prædecessores nostri acceperunt, nobisque reliquerunt) chrisma cōficere docuit. Ipsa enim lauatio pedum nostrum sanctificat baptismum, quando sancti chrismatismis vnctione perficitur & confirmatur, &c.

Leu. 8.

Ioan. 13.

Cap. 5.

Postea in eo ipso libro Dionysius describens ritus qui iuxta apostolorum doctrinam seruabantur in consecratione Pontificum siue Episcoporum & sacerdotum atque ministrorum, ait: Præful vbi sacrandus offertur, utroque genu posito ante altare habet supra caput Euangelia à Deo tradita, manumque Pontificis: atque hoc modo à consecrante Pontifice castissimis imprecationibus consummatur. Sacerdos vero coram sancto altari ponens vtrumque genu, in capite habet Pontificis dexteram: & in hunc modum à sacrande Præfule, sanctissimis inuocationibus consecratur. At vero minister altero tantum coram sanctis altaribus posito genu, sacrandis se Pontificis dexteram in capite præfert, atque ab eo perficitur precationibus ad eam rem accommodatis. Cuilibet autem ipsorum à benedicente Pontifice, signum crucis imprimitur, &c. Heu quanta dementia nunc deprauati sunt hæretici, qui sacrum ordinem in Ecclesia Dei euerte renituntur, & profano ore dicunt nihil esse discriminis inter eos qui sacris initiati sunt, & laicos. Beatus Paulus Apostolus scribens ipsi Timotheo Episcopo, cui Dionysius librum suum de ecclesiastica hierarchia dedica-

uit, hæc verba de consecratione iam iam commemorata ac manus impositione dicit: Manus citò nemini imponueris. Si seridò considerent hæretici, quam solennes cæremonias Deus etiam sub veteri lege (quæ umbras figuræ exhibebat) obseruari voluerit in consecratione Aaron sacerdotis & filiorum eius ac Leuitarum: non iriderent consecrationem sacerdotum nouæ Euangelicæque legis, qui adorandam Eucharistiam conficiunt & tractant sacrasque functiones obeunt, non insultarent consecrationi ministeriorum Ecclesiæ sanctæ, sed eam laudaret atque honore prosequerentur.

Exod. 29. Num. 8.

De ritibus quibus monachus consecratur, ipse sacerdos Dionysius in eodem hierarchiæ ecclesiasticæ libro ita inter alia loquitur: Sacerdos ad eum accedens, interrogat primum an renunciet diuissilibus omnibus: deinde exponit illi perfectissimam vitam. Vbi verò ille omnia intentè promiserit, cōsignans eum crucis signo, sacerdos tūdet, trinas diuinas beatitudinis perfonas in clamans, exutumque veste omni aliam induit: & cum sanctis alijs qui astant viris ipsum salutans, diuinorum mysteriorum participem facit. Et paulò supra de ipsis monachis sic scribit idem Dionysius: Sancti præceptores nostri (scilicet apostoli) diuinis eos appellationibus sunt prosequuti, partim Therapeutas (id est cultores) à sincero dei famulatu atque cultu, partim monachos, ab indiuidua & singulari vita appellantes. Ex his Dionysij verbis liquet, monachatum non esse nouitium institutum, vt modò garriunt hæretici. Quin etiam sub veteri lege fuerunt Nazareæ, qui se voto omnino consecrabant Deo, vt in libro Numerorum habetur. Qui vult plenus cognoscere conuersationem & mores virorum ac foeminarum: qui in primitiua ecclesia sese monasticæ vitæ addicebant, legat librum Pilonis (is etiam tempore apostolorum vixit) de vita cōtemplatrice, siue de supplicibus. Ex quo nonnulla desumpserunt, atque in suis historijs posuerunt Eusebius Cæsariensis & Nicephorus Calistus.

Por.

Porro de cæremoniis & ritibus quibus exequiæ fidelis defuncti celebrantur, Dionysius in prædicto hierarchie ecclesiasticæ libro loquitur hunc in modum: Sumentes defunctum ad Pontificem ducunt, quasi coronis donandum sacris. Hunc ille libenter suscipit, atque peragit quæ diuino insulato fiunt super eos qui sanctè quiescunt. Coacto sancto coetu venerandus antistes (siquidem sacerdotalis ordinis fuerat qui obdormiuit) ante sanctum altare inclinans eum, orationem ad deum inchoat, & gratiarum actionem: si autè honestissimis monachis aut sanctæ plebi insertus erat, ipsum ad venerandum sacrarium ante sacerdotum inclinatum ingressum: deinde precem cum gratiarum actione peragit Præful. Deinceps verò ministri verissima de nostra resurrectione promissa, quæ diuinis inserta sunt eloquijs recitantes, cōsentanea tantundemque valentia canunt psalmorum cantica. Postea accedens venerabilis Præful, precem super defuncto sacratissimam peragit, & post orationem ipse quoque pontifex defunctum salutatur, & post illum qui astant omnes. Vbi verò cuncti conualutauerunt, super defuncto fundit oleum pontifex: & oratione pro omnibus (defunctis) facta, honesto in loco ponit corpus cum equalibus alijs corporibus sanctis. Et postea addit idem Dionysius: Precatur oratio illa (Pontificis) diuinam clementiam, vt cuncta dimittat per infirmitatem humanam admissa peccata defuncto, eumque in luce statuat & regione viuorum in sinibus Abraham, Isaac & Iacob, & in loco, vnde aufugit dolor, & tristitia, & gemitus. Itaque infra: Quenam, inquit, de huiusmodi precem quam super defuncto peragit præful ex diuinis ducibus nostris (videlicet apostolis) traditio peruenit ad nos, opere reprecii est vt dicamus, &c. Quid ad ista Dionysij verba respondebunt, seducti & seductores hæretici, qui passim clamitant, non esse orandum pro fidelibus defunctis?

Cap. 7.

In fine eiusdem libri Dionysius dicit pueros & infantes admitti ad ba-

ptimum ex apostolorum traditione, sed modo qui iam vecordes homines asserere audent quod pueri non debent baptizari, quodque consuetudo eos baptizandi primum ceperit tempore Nicolai Papæ huius nominis primi. Quod si hæretici ætatis nostræ deposita superbia, seridò legerent ea quæ toto libro de Hierarchia ecclesiastica scribit Dionysius, proculdubio abiicerent hæresim, & idem cum Ecclesia Catholica sentirent non solum illa esse veneratione digna, quæ in canonicis expressa sunt libris: sed etiam illa quæ ex apostolorum sanctorumque Patrum traditione nobis sine scripto commendata sunt.

Verum ne quis imperitus putet præclarum hunc virum non vidisse apostolos, & non esse illum Dionysium cuius mentionem Lucas in actis apostolorum facit, adhuc vnum ex monumentis ipsius proferemus testimonium, quo conuincemus eum non solum vidisse apostolos, sed etiã interfuisse sanctæ obdormitioni beatissimæ Deiparæ virginis Mariæ. Nam in libro de diuinis nominibus, alloquens sanctum Timotheum cui scribit, hæc dicit: Apud ipsos diuino spiritu plenos pontifices nostros (Apostolos) quum & nos vt nosti: & plerique ex sanctis fratribus nostris ad contuendum corpus illud quod auctore vitæ Deumque ceperat, cōuenissemus (aderat autem & frater domini Iacob, & Petrus supremum decus antiquissimumque Theologorum columnam) post contuitum placuit vt, &c. Ipse idem Dionysius edidit aliquot epistolas insignes, inter quas vna scripta est ad S. Ioan. Apost. & Euan. Si quisquam de his ambigit, legat Georgium Pachymeram & Maximum monachum eximios vetustosque eiusdem Dion. commentatores: legat etiam encomium quod Michael Syngelus presbyter Hierosolymitanus in ipsum Areopagitam edidit: legat item Nicephorum Callistum secundo libro historiæ ecclesiasticæ: videat & quid Suidas in suis collectaneis de hoc Dionysio & eius lucubrationsibus ac phrasibus eminentissima styloque singulari scribat. Qui quidem stylus

plenas

plenæ admirandæ maiestatis in omnibus illius libris atque epistolis idem est, & ubiq; clarissimè ostendit, quàm autor sit diuinus. In epistola ad Polycarpum dicit se cum Apolophane in Aegypto apud Heliopolim fuisse, quando tempore passionis dominicæ sol obscuratus est. Citant hunc Dionysium Arcopagitam in suis scriptis Origenes, Athanasius, Agathos summus Pontifex, & alij patres antiqui. Nonnulli parum cordati parumque catholici scriptores, quibus traditiones Apostolicæ & sanctæ Ecclesiæ dei instituta ac cæremoniæ displicebant, temerè & impudenter asserunt, istum Dionysium nō esse authorem eorum librorum, quos tam Græci quàm Latini patres orthodoxi semper illi absque aliqua dubitatione attribuerunt: sed ad huiusmodi hominum vanissimas obiectiones atq; calumnias iam abundè respondit Godefridus Thilmannus Carthusianus, vir egregiè doctus in præfatione quam præfixit Paraphrasi Georgij Pachimeræ in decem epistolas ipsius Arcopagitæ, à se Latino donatæ.

Passionem eiusdem Dionysij græcè conscriptam, Ioachimus Perionius latinè reddidit. In qua ubi narratum est, ut ipse Dionysius in Gallias à beato Clemente Summo Pontifice missus, tandem pro fide Christiana glorioso martyrio mortem deuicerit, & ut Catulla nobilis fœmina Rustici & Eutheterij sociorū Dionysij sacra corpora capitibus truncata astutè surripuerit, ne in flumen ab impiis deiicerentur, hæc verba adiuncta sunt: Eam (scilicet Catullam) credimus beatorū martyrum ossa seruasse prudēti consilio, ut quæ eis digna fuerit, atque illorum precibus verè in fide progressus fecerit. Christianorum autem multitudo quæ erat quasi ciuitas doctrina beatorum martyrum conuersa, omnino opera & studio ut poterat, cum precibus magnoque cupiditate supra beata corpora sanctorū martyrum templum ædificauit. Et paulò post, miracula quæ in eo loco per sanctos martyres eduntur, expressa sunt his verbis:

Aegro-

Aegrotis salutem, claudis incessum, cæcis lumen, surdis auditum, & mutis sermonem martyres dantes, immundosque spiritus qui in corporibus insident exagitant: assiduè remedia afferunt. Nos quoque et si deserti & indigni, faciamus ut in illorum meritis sit nobis auxilium & præsidium constitutum. Hæc ibi. Mirum sanè est hæreticos huius temporis ista de sanctis legentes non pudeferi. Nam & hinc cognoscere possunt quàm stultè atq; impiè asserant ipsos Sanctos post mortem nihil posse, eosque à fidelibus non esse inuocandos aut honorandos.

Ex scriptis sancti Ignatii & aliorum.

CAPVT V.

Fernensille & verè ignitus martyr Dei Ignatius, sancti Ioannis Apostoli discipulus, qui post Euodium ecclesiam Antiochenam rexit (Euodium enim à B. Petro Apostolo Romæ conuolente, Episcopus ibi constitutus fuerat) in epistola sua ad Ephesios, ita loquitur de obedientia prepositis ecclesiæ præstanda, & de cœlesti pane Eucharistiæ: Præeunte ac deducente vos paracleto, obedite Episcopo atque presbiterorum coetui indiuiso animo, vnum panem frangentes, quod est medicamentum immortalitatis, antidotum ne moriamini, sed viuatis in Deo per Iesum Christum. Item in epistola scripta ad Romanos ait: Non mihi placet cibus corruptionis, neque voluptates vitæ huius. Panem Dei volo, panem cælestem, panem vitæ, quod est caro Christi filij Dei, qui natus est tandem de semine Dauid & Abrahæ. Et in epistola ad Philadelphenses: Vna, inquit, fide, vna prædicatione, & vna Eucharistia utamini. Ac paulò post: Vnus ingenitus Deus & pater: & vnus vnigenitus filius, Deus verbum & homo: & vnus paracletus, spiritus veritatis: vna quoque prædicatione, & fides vna, & baptisma vnum, & vna Ecclesia, quam fundauerunt sancti Apostoli ab extrema mundi ad extrema in sanguine CHRISTI, sudore.

» sudoribus ac laboribus propriis. In epistola quoque quam ad Smyrnenes » misit meminit sacrificij Eucharistici » sine Missa his verbis: Non licet sine Episcopo neque baptizare, neque offerre, neque sacrificium immolare. Et paulò infra, postquam dixit Episcopo principem sacerdotum, Dei quidem per principatum, Christi verò per sacerdotium imaginem ferre subiungit: Nihil in Ecclesia maius Episcopo sacra Deo faciente pro totius mundi salute, neque regi compar est quis in principibus, & æquitatem subditis procuranti. Qui honorat Episcopum, à Deo honorabitur: ut itidem qui inhonorat eum, à Deo punietur. Si enim qui contra reges insurgit, punitione merito dignus erit, utpote qui tranquillitatem & pacem communem dissoluat: quanto grauius supplicium mereatur, qui sine Episcopo quicquam facere tentat, concordiam distrahit, & bonum ordinem confundit: Sacerdotium enim est omnium honorum in hominibus summa, in quod qui defæuerit, nō hōinem inhonorat, sed Deum & Christum Iesum. Hæc ibi. Constat inter hæreticos spiritu profusus satanico agi, qui & in Eucharistiam, & in sacrificium, & in Episcopatum, & in sacerdotium nouæ legis blasphemias congerunt, aliamque fidem tenent ac docent, quàm tenet Ecclesia catholica. De Episcopo qui pro salute aliorū sacrificare debet, etiam Apostolus loquitur, dicens: Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in his quæ sunt » ad Deū, ut offerat dona & sacrificia » pro peccatis. Ac rursum: Omnis Pontifex ad offerendum munera & hostias » constituitur.

» Ipse idem Ignatius in epistola quæ scripsit ad Ephesios adhuc de Episcopo, sacerdotibus, & diaconis verba facit, hoc modo: Studete dilectissimi esse subiecti Episcopo, & presbyteris, & diaconis: qui enim his subditus est, Christo, qui eos largitus est, obedit: qui autem non obedit eis, non obedit Christo Iesu. Qui nō obedit filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet su-

per eum: temerarius enim & contumaciorius est superbus, qui non obedit superioribus. Notent & ista hæretici huius tempestatis, qui episcopos ac sacerdotes superbissimè despiciunt. Rursum in epistola ad Philadelphenses ait Ignatius: Principes, obedite Casari: milites, principibus: diaconi, presbyteri, diaconi presbyteris sacrorum præfatis: diaconi & reliquus clerus, vnà cū omni populo, & militibus, & principibus, & Cæsare, Episcopo: Episcopus, Christo sicut Christus Patri. Ecce quàm apertè hic ostendit Ignatius diuersos in ordine ecclesiastico esse gradus, dignitate & potestate distinctos: quod hæretici impudenter negant. In epistola quoque Heroni diacono scripta, pulchre declarat diaconum non eadem posse, quæ possunt Episcopi ac sacerdotes, scribens ita: Nihil sine Episcopis agas, sacerdotes enim sunt, tu verò minister sacerdotum. Illi baptizant, sacra faciunt, ordinant, manus imponunt: tu verò eis ministras, ut Hierosolymis S. Stephanus Iacobus & presbyteris. Ipsos gradus ecclesiasticos qui infra episcopum sunt enumerat in fine epistolæ ad Antiochenos data, his verbis: Saluto sancti presbyterum coetum: saluto sacros diaconos: saluto subdiaconos, lectores, cantores, ostiarios, laborantes exorcistas, confessores. Ibi etiam addit Ignatius hanc salutationem: Saluto custodes sanctorum portarum diaconissas: saluto Christi susceptrices virgines, quibus fruatur in Domino, saluto populum Dei à minimo vsq; ad maximum.

In epistola verò quæ scripsit ad Philippenses, ait: Dies festos ne inhonoratis. Quadragesimam ne pro nihilo habeatis: imitationem enim continet Domini conuersionis. Hebdomadam post diem passionis ne despiciatis: quarta & sexta feria ieiunare. Liber hic adiciere vnum canonem Apostolorum omnino conuenientem cum prædictis verbis B. Ignatii, sic enim, habet: Si quis episcopus aut presbyter aut diaconus, aut lector, aut cantor, sacram quadragesimam Paschæ vel

Matt. 4.
Cano. 69.

Lac. 10.
Io. 3.

vel quartam feriam aut parasceuen non ieiunauerit, deponitor, nisi corporis imbecillitate impediatur: si laicus sit, communione priuator. Vt. nam hæc aure cordis attentè exciperent superbi atque inobedientes hæretici, qui neque dies festos, neque sanctam Quadragesimam, neque alia Ecclesie ieiunia seruare volunt, sed ea omnia contemnunt. Si (vt ipsi somniant) nullum festum præter diem Dominicam tunc fuisset receptum, non diceret Ignatius, Dies festos ne inhonoretis: sed diceret, Diem Dominicum ne inhonoretis. Proculdubio dies Natiuitatis Christi, & Epiphania, aliaque festa tunc celebrantur. Quod autem Apostoli & Ignatius scribunt de ieiunio quartæ ac sextæ feriæ, nunc Ecclesia non obseruat. Ipsa enim pro temporum causarumque conditione iustissimè nonnunquam relaxat aut variat ea decreta, quæ ad consuetudines ritusque externos spectant: sed fidem nunquam immutat. Porro ieiunium Quadragesimæ nonnulli magnæ autoritatis Patres dicunt fuisse à Christo institutum. Certè Ignatius ostendit illud debere à Christianis seruari ad exemplum Christi, quod seruandum Apostoli præceperunt.

Idem Ignatius in epistola quam misit ad Magnesianos, scribit ita de dogmatibus siue traditionibus Apostolicis: Date operam, vt in Christi Domini & Apostolorum dogmatibus confirmemini. Et in epistola ad Philadelphien, ait, Audiui quosdam dicentes, Nisi in archiuis Euangelij inuenero, non credam. Talibus autem ego dico, quod mihi archiua Iesus Christus est, cui nõ obedire, manifesta pernicietas est. Durum contra stimulum calcitrare, durum Christo diffidere, durum abrogare prædicationem Apostolorum. In epistola quoque ad suos Antiochenos data: Adhortor, inquit, vos, attendere doctrinam Apostolorum, & legi prophetis; credere. Nicephorus etiam Calistus tertio libro historiæ suæ sequutus penè de verbo ad verbum Eusebium Casariensem, loquitur de beato Ignatio hunc in

Act. 9.

Cap. 19.

Euseb. l. 3.

Cap. 30.

modum: Ab omnibus celebratus, Ignatius, Romam vt ibi leonibus esca, obiicertur, si fidem Christi non abiuraret, missus est: & Asiam cum firma militum custodia vincens peragrans, ecclesiasque oppidatim adiens, sermonibus familiaribus & cohortationibus confirmabat. Et quoniam tunc primum hærefes paulatim liberius se proferre auderent, admonebat vt sibi ab eis cauere, doctrinæque apostolicarum traditionum constantè inisterent. Hæc Nicephorus. Idem monet Paulus apostolus dum ait: Fratres stante & tenete traditiones quas edocti estis, siue per sermonem, siue per epistolam nostram. Itaque fideles omnes non solum ea quæ in diuinis literis sunt expressa, verum etiã illa quæ nobis sermone fuerunt tradita, diligenter obseruare debent. Vnde & Papias Hieropolitanus, quem Irenæus dicit Ioannis apostoli auditorem fuisse, in procemio librorum quibus verba dominica explanauit (teste Nicephoro) loquitur: Non grauabor quæcunque à presbyteris rectè didici, & rectè meminere, exponere: Minimè enim ijs sum delectatus qui multa dicerent, sed qui vera docerent: neque qui aliena, sed qui à Domino, & ab eis quibus cum ipsa veritate consuetudo fuit, tradita de fide præcepta commemorarent. Quod si aliquando aliquis presbyterorum sectator adueniret, eorum ipsorum requirebam sermones: quid scilicet Andreas, quid Petrus dixisset: quid Thomas, aut Philippus, aut Simon, aut Iacobus: aut quid Ioannes, aut Mattheus, aut quid alius quispiam Domini discipulorum: aut quid etiã Aristion, & Ioannes presbyter, & ipsi discipuli Domini dicant. Non enim tantum me libris adiuuari, quantum viuam & præsentem voce, arbitratus sum. Hic certè Papias affirmat, se diligenter requisisse ea quæ sine scripto ab Apostolis & discipulis Domini dicta traditaque fuerant: at plerique hæretici modò talia contemnunt atque repudiant.

Rursum Nicephorus decimo tertio historiae ecclesiasticae libro, terminat

2. Thef. 2.

Niceph. lib.

3. cap. 10.

Item Euseb.

l. 3. cap. 39.

Cap. 3.

Cap. 19.

Cap. 44.

minit Beati Ignatij, scribens ita: Morè antiphonarum carminum Ecclesia antiquitas iam inde ab apostolis accepit. Diuinum namque Ignatij qui cum apostolis plurimo tempore vixit, quum per eccliam animi confiterentis esset, visionem nouam vidisse ferunt, sanctos scilicet angelos alternis & sibi inuicem respondentibus carminibus sanctam Trinitatem hymnis & laudibus vehentes. Et ipse primus hæc concinendi formam Antiochenorum Ecclesie dedit. Vnde quæsi à fonte in alias Ecclesias Dei omnes, eiusmodi consuetudo propagata est. Id ipsum ante Nicephorum scripsit Socrates Constantinopolitanus. Itaque cantus ecclesiasticus, quem nunc fugillant hæretici, & antiquus est & Deo acceptus.

Sanctus Polycarpus Smyrnenfis Episcopus & Martyr insuperabilis (qui & ipse vnà cum Ignatio fuit discipulus Beati Ioannis Euangelistæ (scribens ad Philippenses, ita de epistolis eiusdem Ignatij loquitur: Epistolas Ignatij ab eo ad nos missas, & alias item quas nobiscum habuimus, ita vt iussistis ad vos misimus. Quæ quidem literis historicis nostris sunt adiunctæ, quibus multum adiuuari poteritis: complectuntur enim fidem & patientiam & ædificationem, quæ ad Christum dominum nostrum referunt. Hæc verba quibus Polycarpus approbat & laudat epistolas Ignatij, Nicephorus atque Eusebius referunt in suis historijs. Et Irenæus tertio libro suo aduersus hærefes multum commendat illam epistolam quam Polycarpus ad Philippenses scripsit.

De martyrio & sacris reliquijs ipsius Ignatij, Nicephorus tertio historiae suæ libro ita scribit: Quum Romæ varia tormenta pertulisset Ignatius, neque quidquam de constanti decenti, que sua sententia remississet, postremò in medio theatro duobus legionibus obiectus, martyrio est defunctus. Et carnes quidem eius atque ossa teneriora bestia deuorant: quæcunque autem firmiora reliqua fuere, multo deinceps tempore Romæ Antiochiam

sunt perlata. Item libro decimo quarto loquens Nicephorus de Theodosio Augusto, ait reliquias Ignatij cum magnifico apparatu Antiochiam reduxit, & in eo loco quod Coemiterium vocatur, veneratione magnà repositum, & templum ingens dæmonibus olim dicatum, in sacrosanctum sanum mutatum, diuino martyri consecrauit: vbi etiam quolibet anno publice, & magnificè festus dies est actus. Hæc Nicephorus. Ecclesia verò Smyrnenfis, quam rexerat beatus Polycarpus, scripsit epistolam ad ecclesias Pontice martyrio eiusdem Polycarpi, sicut Eusebius & Nicephorus testantur. In qua quidem epistola hæc verba inter alia adnotata sunt: Martyres tãquam discipulos Domini diligimus & veneramus. Et paulò post de sanctis reliquijs ipsius Polycarpi, qui igne martyrium compleuerat, eadem epistola loquitur ita: Nos ambusta ossa preciosissima geminis chariora, & omni auro probatiora per ignem facta collegimus, ac (sicut conueniebat) ex more condidimus. Quo in loco etiam nunc præstante Domino solennes agimus celebresque conuentus, maximè in die passionis eius. Hæc ibi. Audiant ista hæretici, qui reliquias sanctorum venerandas esse negant, & festis eorum detrahant.

Ex scriptis Sancti Clementis & aliorum.

CAPVT VI.

Clemens Beati Petri apostoli discipulus, atque eiusdem in primatu Ecclesie successor & martyr gloriosus (cuius scripta meritò à nobis citanda erant ante scripta Ignatij & Dionysij) in prima sua epistola quam ad Iacobum Apostolum fratrem Domini scripsit, ita de sancto Petro & de se ipso loquitur: Hic ipse Petrus qui pro immensa charitate, quam erga omnes homines gerebat, palam cum omni fiducia (aduersante etiam tyranno huius mundi) bonum prædicare non desistit: & regem omnium seculorum per orbem terræ, & vsq; ad ipsius Romanæ vrbs huius notitiam, vt ipsa etiã saluaretur, inuexit. Hic (inquam)

Ooo

prò

pro pietate pati volens, praesentem vitam finiuit. In ipsis autem diebus, quibus vitae finem sibi imminere praesensit, in conuentu fratrum positus, apprehensa manu mea repente consurgens, in auribus totius Ecclesiae haec protulit verba: Audite me fratres & conferui mei: quoniam vt edoctus sum ab eo qui me misit Domino & magistro meo Iesu Christo, dies mortis meae instat. Clementem hunc Episcopum vobis ordino, cui soli meae praedicationis & doctrinae cathedram trado. Qui mihi ab initio vsque in finem comes indiuiduus fuit, & per hoc veritatem totius meae praedicationis agnouit. Qui in omnibus tentationibus meis socius extitit, fideliter perseuerans. Quem praeter ceteris expertus sum Deum colentem, homines diligentem, castum, discendi studijs deditum sobrium, benignum, iustum, patientem, & scientem ferre nonnullorum (etiam ex his qui in verbo Dei instruantur) iniurias. Propter quod ipsi trado a Domino mihi traditam potestatem ligandi atque soluendi: vt de omnibus quibuscunque decreuerit in terris, hoc decretum sit & in caelis. Ligabit enim quod oportet ligari, & soluet quod expedit solui, tanquam qui ad liquidum Ecclesiae regulam noverit. Ipsum ergo audite, scientes quia quicumque contristauerit doctorem veritatis, peccat in Christum, & patrem omnium exacerbat Deum, vnde & vita carebit. Hac eo dicente, ego proci dens ad pedes eius, rogabam, excusans me & declinans honorem cathedrae vel potestatem. At ille respondens: Pro hoc (inquit) ne me rogaueris. Hoc enim fieri statutum est mihi, & eo magis quod te excusas, quia haec cathedra eum, qui cupit illam & audacter expectat, non requirit, sed ornatum moribus & in verbis eruditum, &c. Ista autem de se narrat Clemens non ad sui iactationem atque ostentationem, sed pure ad dei honorem, & quia res ita exposcebat, ac beatus Petrus ei praecipit, vt postea in eadem epistola testatur. Porro haeretici qui summum pontificem spernunt & eius auctori-

tatem nihili pendunt, notent haec quae Petrus Apostolus de Clemente successore suo dicit. Quod si sub veteri lege Deus voluit aliquem esse summum sacerdotem, cui alij obtemperare debebant: profecto sub noua lege non debuit in Ecclesia Dei deesse summus pontifex, cui omnes obedirent. Haec etiam verba in Deuteronomio de eo qui summo sacerdoti recusat parere scripta sunt: Qui superbiert, nolens obedire sacerdotis imperio qui eo tempore ministrat domino Deo tuo: ex decreto iudicis morietur homo ille, & auferes malum de Israel: cunctusque populus audiens, timebit, vt nullus deinceps intumescat superbia. Haec ibi. Si non esset vnus summus Pontifex in Ecclesia, citò omnia in ea perturbarentur confunderenturque. Ipse igitur pro vicario Christi habendus est, etiam si non recte viueret, nam & Caesarem vel Regem peruersè viuentem agnoscimus Regem esse: quum Paulus dicat non esse potestatem, nisi a Deo: & eum qui potestati resistit, Deo resistere. Beatus Cyprianus martyr scribens ad sanctum Cornelium, ait: Non aliunde haereses ortae sunt aut nata schismata, quam inde quod sacerdoti Dei non obtemperatur, nec vnus in Ecclesia ad tempus sacerdos, & ad tempus iudex vice Christi cogitatur.

Dum in eadem epistola Clemens prosequitur salutaria monita, quibus beatus Petrus instituebat eos qui tunc praesentes aderant, inter alia adducens ea quae ipse Petrus de Sacramentali confessione (quam haeretici modò tantopere auersantur) dicebat, scribit hunc in modum: Si forte alicuius cor, vel liuor, vel infidelitas, vel aliquod malum ex his quae superius memorauimus latenter irrepsit, non erubescat qui animae suae curam gerit, confiteri haec ei qui praesens est, vt ab ipso per verbum Dei & consilium salubre curetur: quo possit integra fide & operibus bonis poenas aeterni ignis effugere, & ad perpetuae vitae praemia peruenire. Et infra in eadem epistola: Instruebat (inquit) vnumquenque actus vitae suae omni hora

hora custodire, & in omni loco Deum respicere se firmiter scire, cogitationes malas cordi suo aduenientes mox ad Christum allidere, & sacerdotibus Domini manifestare. Haec ibi. Quae quidem verba, clarè dicunt nos peccata nostra etiam si cogitatione tantum admissa sint, debere confiteri non solum Deo, verum etiam coram sacerdote. Beatus Cyprianus martyr quinto sermone de lapsis, pulchra admodum scribit de hac sancta exomologesi, quae coram sacerdote fieri debet. Certè Christus dicit sacerdotibus: Quorum remiseritis peccata, remittantur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt. Sicut autem his verbis dat sacerdotibus potestatem remittendi peccata: ita eisdem verbis peccatorum obligat vt confiteatur sacerdoti peccata sua. Si enim vt peccata sint remissa absolutio sacerdotalis necessaria est, proculdubio etiam necessaria est peccatorum confessio: nam sacerdos solueri non potest peccata quae sibi per confessionem detecta non fuerint. Notanda item sunt verba apostoli supra commemorata, quibus ait, nos non sola fide (vt haeretici persuadere volunt) sed integra fide ac bonis operibus effugere poenas inferni, & consequi praemia vitae aeternae. Et paulò post Clemens adhuc loquens de monitis Beati Petri, ait: Dicebat ieiunium & vigilias sanctas. mare, pauperes recreare, nudos vestire, infirmos visitare, sitiennes potare, mortuos sepelire, & diligenter eorum exequias peragere, pro eisque orare & eleemosynas dare. Quum beatus Petrus Apostolus ista docuerit, nullo modo audiendi sunt haeretici, qui fidelium defunctorum exequias vituperant, docentque non esse orandum pro illis.

Nonnulli haeretici, licet dicant se credere vera esse ea quae Symbolo apostolico comprehensa sunt, dubitant tamen videntur, vtrum Apostoli Symbolum illud ediderint, quum scripturae canonice nusquam id tradant. Sed Ecclesia catholica de ea re nihil ambigit. Nam & Clemens in illa pri-

ma sua epistola ad Iacobum fratrem Domini scripta, ait: Fides & dilectio, totius bonitatis est fundamentum. Sine fide enim placere Deo nemo poterit. Christo itaque resurgente, & ascendente in caelum, misso Sancto Spiritu, collata Apostolis scientia linguarum, ipsi Apostoli ad huc in vnum positi, Symbolum quod fidelis nunc tenet Ecclesia (vnusquisque quod sensit dicendo) condiderunt: vt discedentes ab inuicem, haec regulam per omnes gentes praedicarent. Haec ibi. In ipso symbolo apostolico ista verba inter alia habentur: Credo sanctam Ecclesiam catholicam. Miror autem qua fronte haeretici dicant se hoc credere, quum non eandem cum Ecclesia catholica fidem & doctrinam amplectantur, nec ipsi Ecclesiae obtemperare velint.

Post pauca Clemens loquens de Petro apostolo itemque de seipso scribit ita: Episcopus per singulas ciuitates quibus ille non miserat, per doctos & prudentes sicut serpentes, simplicesque sicut columbae (iuxta domini praedicationem) nobis mittere praecipit. Quod etiam facere inchoauimus & (Domino opem ferente) facturi sumus. Vos autem per vestras dioeceses episcopos sacrate & mittite: quia nos ad alias partes quod idem iussit agere curabimus. Aliquos vero ad Gallias Hispaniasque mittemus, & quosdam ad Germaniam & Italiam, atque ad reliquas gentes dirigere cupimus. Haec Clementis verba aperte coarguunt in saniam haeticorum huius aui, qui ecclesiasticae Episcoporum consecrationi impudenter detrahunt. Postquam autem Clemens ibidem exposuit, in quibus urbibus sanctus Petrus dixerat ponendos esse Primates siue Patriarchas & Archiepiscopos, subiungit ista verba: In singulis reliquis ciuitatibus, singulos, & non binos vel ternos aut plures Episcopos constitui praecipit, qui non Primatum aut Archiepiscoporum, aut Metropolitanorum nomine (quia matres ciuitatum non tenent) sed Episcoporum tantum vocabulo potirentur: quo-

niam nec inter Apostolos par institutio fuit, sed vnus omnibus praefuit. Hoc tamen prouidendum statuit, ne in villis aut castellis vel modicis ciuitatibus constituerentur Episcopi, ne vile nomen eorum fieret. Episcopus ergo vicem Apostolorum gerere, Dominum docuisse dicebat: & reliquorum discipulorum vicem tenere debere presbyteros insinuabat, &c. Etiam hinc discant haeretici huius temporis, Christum aliqua docuisse, quae in scripturis canonicis expressa non sunt. Neque enim in illis vsquam legitur quod Christus docuerit Episcopos vicem Apostolorum, & sacerdotum vicem aliorum discipulorum gerere.

In initio secundae epistolae quam idem Clemens scripsit ad Iacobum fratrem Domini, ostenditur quae reuerentia & diligentia seruari debeat circa sacram Eucharistiam. Ibi enim ista verba legimus: Tribus commissa sunt sacramenta diuinorum secretorum, id est, presbytero, diacono, & ministro, qui cum timore reliquias fragmentorum corporis Domini custodire debent, ne qua purredo in sacratio inueniatur, ne dum negligenter quicquam agitur, portio corporis Domini grauis inferatur iniuria.

Et paulo post ipse Clemens ait: De vasis sanctae sacris ita agendum est: Altaris palla, cathedra, candelabrum, & velum si fuerint vetustate consumpta, incendio dentur: quoniam non debent ea quae in sanctuario fuerint, male tractari, sed incendio vniuersa tradantur. Cineres quoque eorum in baptisterium inferantur, vbi nullus transitum habeat: aut in parietem, aut in fossas pauimentorum mittantur, ne introeuntium inquinentur pedibus. Pallas & vela quae in ministerio sanctuarii sordidata fuerint, diaconus cum humilibus ministris lauent: non eicientes e sanctuario velamina Dominicae mensae: ne forte puluis Domini corporis male decidat. De velis ianuarum cura sit ostiarijs ex admonitione maiorum, ne quis negli-

gens aut ignarus, ad velum ianuae domus Domini manus incondite tergat, sed statim coercitus discat omnis homo, quia velum atrij domus Domini sanctum est. Si forte quispiam presbyter vel diaconus sacrarij sordinem aut velum subtracta vendiderit: Iudae Iscariotis similis aestimabitur. Calicem ad praefendum sanguinem Domini adaptatum, cum omni munditia minister praeparat, ne non bene lotus calix, diacono offerenti cedat in peccatum. Ad hunc modum cum omni honestate cuncta quae supra exposuimus debent impleri. Tales ad ministerium eligantur clerici, qui digne possint dominica sacramenta tractare. Haec ibi. At huiusmodi omnia rursus habent haeretici nostrae aetatis.

Ipsa item vestimenta sacra quibus sacerdotes & ministri in diuinis officijs vtuntur, rejiciunt atque conspuunt haeretici, quum tamen etiam sub veteri lege sacerdotes peculiaribus sacrisque vestibus induti Deo ministrarent. Quas quidem vestes Deus iubet fieri in Exodo capite vigesimo octauo, & subsequenti capite Moysi, dicit: Indues Aaron vestimentis suis, id est, linea & tunica, & super humera, & li & rationali, quod constringes balteo. Et pones tiaram in capite eius, & laminam sanctam super tiaram, & oleum vntionis super caput eius, atque hoc ritu consecrabitur. Filios quoque eius applicabis, & indues tunicis lineis, cingesque balteo. Aaron scilicet & liberos eius, & impones eis mitras, eorumque sacerdotes mihi religione perpetua. Et capite quadragesimo rursus Dominus ait Moysi: Applicabis Aaron & filios eius ad fores tabernaculi, & lotos aqua indues sanctis vestibus, vt ministrent mihi, & vntio eorum in sacerdotium sempiternum proficiat.

Tandem in fine epistolae idem Clemens ista verba adiicit: Haec praecpta a sancto Petro Apostolo accepi, & tibi frater charissime insinuare curavi, vt seruari omnia praecipias sine macula. Si quis vero audierit te, vtilis erit

erit minister Iesu Christi: qui autem non audierit te, ipse sibi damnationem accipiet. Porro scribens hoc modo Clemens ad Iacobum Apostolum, non se doctorem eius arroganter constituit (sicuti quidam inconsideratus scriptor putat) sed illa quae a Petro dicerat, humiliter exponit, quemadmodum & Petrus ipsi iusserat, & Iacobus cupiebat: vt eos qui cum Iacobus erant, omnemque Ecclesiam tanquam vicarius Christi officium locumque summi Pontificis obtinens, instruat.

Rursum ipse Clemens in tertia epistola sua quam scribit ad episcopos presbyteros, diacones, ac reliquos clericos & ad cunctos principes, omnesque fideles, loquitur de inobedientia episcopis exhibenda in hunc modum: Si vobis Episcopis non obediunt omnes presbyteri, diaconi, ac subdiaconi, & reliqui clerici, omnesque principes, tam maioris ordinis quam inferioris, atque reliqui populi tribus & linguae non obtemperauerint, non solum infames, sed & extorres a regno Dei & consortio fidelium, atque a liminibus sanctae ecclesiae alieni erunt. Nam vestrum est eos institueret, eorum est vobis obedire vt Deo, cuius legatione fundimini, dicente domino: Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit. Et qui vos recipit, me recipit. Et qui me recipit, recipit eum qui me misit. Nihil enim iniustius vel inhonestius est, quam filios patribus rebelles, aut clericos vel laicos doctoribus, seu discipulos magistris inobedientes vel proteruos existere. Et infra in eadem epistola: Quicumque, inquit, obediunt Episcopis suis, videntur quidem aliquam gratiam conferre Deo: qui autem eis non obediunt, indubitanter rei & reprobi existunt. Hic aures arrigant haeretici, qui praepositis ecclesiae obtemperant nolunt.

Rursum in hac epistola Clemens scribit ita: Primus Pontifex Aaron chrismate compositionis perunctus, princeps populi fuit, &c. Ac paulo post: Omnis, inquit Pontifex sacro

chrismate perunctus, & in ciuitate constitutus, scripturis sacris eruditus, charus & preciosus hominibus esse debet. Quem quasi Christi locum tenentem, honorare omnes debent, eique seruire & obediens ad salutem suam fideliter existere, scientes quod siue honor, siue iniuria quae ei deferatur, in Christum redundat, & a Christo in Deum. Haec ibi. Haeretici nostrae tempestatis dicentes hinc Episcopos ritum in Ecclesia perungi Chrismate desinant id irridere.

Postea Clemens loquitur de baptismo in hunc modum: Baptizetur vnusquisque in aquis perennibus, nomine trinae beatitudinis inuocato super se, perunctus primo oleo per orationem sanctificato: vt ita demum per haec consecratus, possit percipere locum cum sanctis. Sed haeretici nunc sacram vntionem vt pleraque alia in baptismo temere atque impie rejiciunt. Diuinus quoque Dionysius Areopagita in libro suo de Ecclesiastica hierarchia, explicans ritum baptismi dicit eum qui initiatur, vngi sacro oleo, antequam trina in aquas immersione cum trina beatitudinis inuocatione abluatur, & eundem ita baptizatum sancto chrismate signari: id quod etiam nunc obseruat Ecclesia Dei. Et Basilius Magnus in libro quae de spiritu sancto scripsit, docens quod ecclesia multa ex traditione Apostolorum acceperit, quae nusquam in scripturis Canonicis sunt adnotata, postquam loquutus est de signo crucis, de conuersione nostri ad orientem dum precamur atque adoramus (nam & ferè omnes sacrae Basilicae ad Orientem spectant) & de liturgia vel mysterio eucharistico, vbi plura dicimus quam Euangelium & Paulus commemoret addit haec verba: Consecramus aquam baptismatis, & oleum vntionis, praeterea ipsi qui baptismum accipit: sed ex quibus scriptis? Nonne a tacita secretaque traditione? Ipsam porro olei inuentionem quis sermo scripto proditus docuit? Iam ter immergi hominem vnde est traditum? Reliqua item quae fiunt in baptismo, veluti re-

Cap. 17.

Cap. 22.

nūciare satanæ & angelis eius, ex qua scriptura habemus: Nonne ex priuata & arcana hac traditione? Nonne ex doctrina, quam Patres nostri in silentio (quod curiosos & ociosos submo- uer) seruarunt?

In eadem epistola sanctus Clemēs de sacrificio Missæ ait? Hic, id est, in præsentī vita positos oportet nos agnoscere voluntatem Dei. Quoniam in alijs locis sacrificare & Missas celebrare non licet, nisi in quibus Episcopus proprius iusserit, & eo loco qui ab Episcopo regulariter ordinato (tenete videlicet ciuitatem) consecratus fuerit. Hæc Apostoli à Domino acceperunt & nobis tradiderunt: hæc nos docemus, vobisque & omnibus absq; reprehensione tenere mādamus. Dei & Ecclesiæ hostes hæretici, qui sanctum missæ sacrificium, abominantur, diligenter expendant ea quæ Clemēs hic dicit: simulq; diseant templa debere consecrari ab Episcopo.

Post prædicta verba mox Clemens subiungit: Vnaquæque res tempus suum habet & locum. Operum hic locus est: tempus verò meritorum est seculum futurum. Ne ergo impediatis, ordinem locorum ac temporū permutantes, primò quæ sit Dei iustitia requiramus, & tanquam iter acturi, abundantī viatico, scilicet bonis operibus replēamur, quò possimus ad regnum Dei tanquam ad urbem maximam peruenire. Hæc ibi. Ergò sola fides non sufficit ad salutem: sed etiā bona opera requiruntur. Nā & Iacobus Apostolus dicit fides sine operibus mortua est. Nota etiā beatum Clementem præclaram facere mentionem meritorum, cōtra hæreticos huius tempestatis.

In calce quartæ epistolæ scribit de sacramento baptismi, & sacramento confirmationis in hæc verba: Omnibus festinandum est, sine mora renasci Deo (per baptismum) & demum consignari ab Episcopo, id est, septiformem gratiam spiritus sancti percipere, quia exitus vitæ vnus cuiusq; incertus est. Quum autē regeneratus fuerit per aquam, & postmodum septi-

formi spiritus gratia ab episcopo, vt memoratum est, confirmatus (quia aliter perfectus esse Christianus nequam poterit, nec sedem habere inter perfectos, si non necessitate, sed iudicia aut voluntate remanserit, vt à B. Petro accepimus, & vt ceteri sancti Apostoli præcipiente domino docuerunt) demum ex operibus bonis ostendat in se similitudinem eius qui eum genuit, Patris. Hæc ibi. Infanti igitur hæretici huius æui nostri qui sacramentum confirmationis repudiant, & per illud gratiam homini dari negant. Nam in Actis Apost. legimus Petrum & Ioannem missos ad eos qui verbum Dei receperant ac baptizati fuerant, vt hi per illorum orationem & manuum impositionem consignationemque cōfirmarentur, & spiritum sanctum acciperent, vbi hæc verba habentur: Miserunt ad eos Petrum & Ioannem. Qui quum venissent, orauerunt pro ipsis vt acciperent spiritum sanctum: nōdum enim in quenquam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in nomine domini Iesu. Tunc imponebant manus super illos accipiebant spiritum sanctum. Innocentius doctus sanctus quæ Pontifex Romanus, qui florebat circa annum Domini quadringentesimum octauum, in epistola quam scripsit ad Decentium Egubinum episcopum, inter alia loquitur ita: Pontificibus solis debere, vt vel consignet (baptizatos) vel paracletum spiritum tradant, non solum consuetudo ecclesiastica demonstrat, verum & illa lectio Actuum apostolorum quæ asserit Petrum & Ioannem esse directos, vt iam baptizatos traderent spiritum sanctum: Moxque subiungit Innocentius, quod licet presbyteri absente vel presente episcopo, dum baptizant possint baptizatos vngere chrisinate: frontem tamen sacro oleo signare, sit episcoporum duntaxat quum tradunt spiritum sanctum.

Item in quinta epistola sua idem Clemens verba faciens de diuinis scripturis, ait: Diligenter obseruan-

Act. 8.

Pet. 3.

Psal. 57.

dum est, vt lex Dei quum legitur, nō secundum proprium ingenij intelligentiam legatur vel doceatur. Sunt enim multa verba in scripturis diuinis, quæ possunt trahi ad eum sensum quem sibi vnusquisque præsumpserit: sed hoc fieri non debet. Oportet ab ea intelligentiam discere scripturarum, qui iam à maioribus secundum veritatem sibi traditam seruauit. Vnde consilium dantes, vestram prudentiam hortamur, vt ab apostolicis regulis non recedatis: sed cōmunem vitam ducentes, & scripturas sacras recte intelligentes, quæ Domino vouistis, adimplere satagatis. Prædictis verbis Clementis adiungimus consimilia verba beati Petri Apostoli in secunda epistola sua dicentis: Charissimus frater noster Paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis, in omnibus epistolis loquens de his, in quibus sunt quedam difficilia intellectu, quæ indocti & instabiles deprauant, sicut & ceteras scripturas ad suam ipsorum perditionem. Vos igitur fratres præscientes custodite, ne insipientium errore traducti excidatis à propria firmitate. Si hæc Petri Clementis verba hæretici æui nostri ritè attenderent, non ita impudenter asserent diuinis scripturas nihil habere obscuritatis, ob idque passim à quibusuis hominibus posse tractari & exponi, nec illis tam insolenter abuterentur ad tuenda sua peruersa dogmata. Monet autem Clemens eos ad quos scribit, vt ea quæ Domino vouerunt, adimplere satagant, sicut etiam propheta dicit: Vouete & reddite Domino Deo vestro. Sed nunc nonnulli hæretici vota monastica quæ Deo semel obtulerunt, sacriliga horrendaq; impietate infringunt ac violant, & vt alij idē faciant, hortantur.

Epistoli Clementis postæ sunt in initio voluminis sacrorum Conciliorum. Quibus epistolis multum auctoritatis tribuunt summi Pontifices, Anacletus, Euaristus, & Alexander qui ex ordine Clementem subsequuti sunt. Illas namque ipsi ac pleriq; alij Pontifices honorificè citant, & ea-

rum verbis vtuntur in suis epistolis. Sed dolendum profectò est, quintam eiusdem Clementis epistolam, quæ de cōmuni vita tractat foedissimè à nescio quo hæretico conspurcatam fuisse. Postquam enim in eius exordio Clemens dixit cōmunem vitam necessariam esse his qui Deo irreprensibiliter militare, & vitam Apostolorum eorumque discipulorum imitari cupiunt: mox addita sunt verba ista: Communis enim vsus omnium quæ sunt in hoc mundo omnibus esse hominibus debuit, sed per iniquitatem alius hoc suum esse dixit, & alius aliud, & sic inter mortales facta diuisio est. Denique Græcorum quidam sapientissimus hæc ita sciens esse, ait communia debere esse amicorum omnia. In omnibus autem sunt sine dubio & coniuges. Et sicut non potest, inquit, diuidi aër, neque splendor solis, ita nec reliqua quæ communiter in hoc mundo omnibus data sunt ad habendum diuidi debere, sed habenda esse communia. Hæc ibi. Christiana religione aliena, repudiari, & ex illo loco expungi debent. Ea autem habentur decimo libro recognitionum ipsius Clementis è græca. Hæc ibi. Quæ quidem verba docentia vxores communes debere esse, ab improbo aliquo Nicolaita hic inserta fuerunt. Sed quum sint detestabilia, & à mente sancti Clementis atque à lingua in latinam à Rufino Torano versarum, non procul ab initio. Ibi enim pater Clementis sacro baptisate nondum regeneratus, recitans opiniones Philosophorum, græcorum atque gentilium, inter alia profert etiam verba illa absurdissima. Et ea hæreticus quispiam illic in quintam Clementis epistolam (vt dictum est) transtulit. Hoc idè commemorauimus ne quis legens illam vtilissimam epistolam, putet virum castissimum, atque sanctissimum, aliquid ineptum aut turpe in ea scribere voluisse. Nam quòd ipse castitatem vsque ad vitæ suæ finē coluerit, testatur S. Ignatius in epistola ad Philadelph. data, scribēs hunc in modū: Virgines solum

» solum Christum præ oculis habete,
» & eius patrem in precibus vestris, à
» spiritu illuminare. Vtinam fruatur ve-
» stra sanctitate, sicut Heliae, sicut Iesu
» Nauae, sicut Melchisedec, Helisæi, Hie-
» remia, Ioannis Baptistæ, dilecti illius
» discipuli, sicut Timothei, Titi, Euo-
» dii, Clementis qui in castitate de vita
» exierunt.

» In ipsius clementis vita græcè scri-
» pta, quam Ioachimus Perionius lati-
» nam fecit, narratum est, uti idem Cle-
» mens diis sacrificare recusans, à Tra-
» iano Imperatore fuerit relegatus in
» exilium trans Pontum apud Cherso-
» nem, Vbi etiam tandem ab Aufidia-
» no duce in profundum maris præci-
» pitatus est, ancora ad collum eius re-
» ligata. Quumque Cornelius & Phœ-
» bus illius discipuli vnà cum aliorum
» Christianorum multitudine in litto-
» re orarent, ut Deus ostenderet ipsis
» martyris sui corpus: mare mox deces-
» sit ad stadia circiter viginti. Itaque il-
» li ingressi, inuenerunt in mari saxū,
» sapientia atque prouidentia Dei para-
» tum, quod templi speciem præsefere-
» bat, atque in eo corpus martyris cum
» dignitate ab angelis collocatum. Di-
» uinitus autem admoniti sunt Corne-
» lius & Phœbus, ne sacrū corpus quod
» ibi præclarè repositum erat, transfer-
» rent. Quibus etiam reuelatum est, fo-
» re ut quotannis eo tempore quo mar-
» tyr ex hac vita excesserat, mare septē
» continuis diebus cursum suum cohi-
» beret, eiusque qui accedere vellent,
» transitum, vsq; ad ipsum corpus con-
» cederet, id quod & singulis annis acci-
» dit. Postquam igitur in beati Clemen-
» tis vita omnia illa quæ diximus nar-
» rata sunt, ista verba subiunguntur:

» Quum hæc ita essent, & Christianorū
» omnium qui Chersonem incolebāt,
» ad diem festum miraculi, concursus
» fieret: ibi etiam Deus miraculum edi-
» dit superioribus mirabilius, &c. Ad-
» uertant hic hæretici quàm stupendis
» miraculis Deus cohonestet sanctos
» suos, simulq; considerent quàm stul-
» tē ac temerē festis sanctorum aduer-
» sentur. De maximis illis miraculis ad
» corpus beati Clementis à Deo editis,

Cap. 8.

etiā Nicephorus Callistus in tertio hi-
» storiæ suæ libro mentionem facit.

De scriptis sancti Anacleti & aliorum.

CAPVT VII.

Beatissimus martyr Anacletus san-
» cti Clementis in summo Pontifi-
» catu successor, in secūda epistola sua
» ad Episcopos Italiae scripta, ponit hæc
» verba: Prout Dominus tribuit, & vr̄a
» beato Petro principe Apostolorum
» sumus instructi (à quo & presbyter
» sum ordinatus) scribere vobis, sicut
» petitis non denegauimus. Non, mul-
» tō post Anacletus appellat Euchari-
» stiam corpus Christi, sicuti reuera est.
» Ait enim: Accusatio eorum (scilicet
» sacerdotum) super quā nos consulere
» voluistis, non nisi ab idoneis & pro-
» batissimis viris, & qui suspicionibus
» & sceleribus careant, fieri debet: quia
» Dominus sacri corporis sui tractato-
» res à vilibus & reprobis ac non idone-
» is personis infamari noluit nec ca-
» lumniari permissit.

» In eadem epistola Anacletus scri-
» bit ita de sacerdotibus ac sacerdotio:
» Nam propter decrepitam senectutē,
» sed propter sapientiam, presbyteri (id
» est seniores) nominantur. Initium sa-
» cerdotij fuit Aaron: licet Melchise-
» dec prior obtulerit sacrificium, &
» post hunc Abraham, Isaac, & Iacob.
» Sed hi spondanea voluntate non sa-
» cerdotali auctoritate ista fecerunt.
» Ceterum Aaron primus in lege sacer-
» dotale nomen accepit, primisq; pon-
» tificali stola indutus, victimas obtu-
» lit, iubente Domino ac loquente ad
» Moysen: Accipe Aaron & filios eius,
» & applicabis eos ad ostium taberna-
» culi testimonij. Quumque laueris pa-
» trem cum filiis aqua, indues Aaron
» vestimentis suis, &c. Anacletus dein
» de subiungit: Quo loco contemplari
» oportet Aaron summum sacerdotē,
» id est, Episcopum fuisse, porro ulios
» eius presbyterorum demonstrasse fi-
» guram. Ac Poulō post. In nouo, in-
» quit, testamento, post Christum Do-
» minum à Petro sacerdotalis cœpit or-
» do: quia ipsi primò Pontificatus in Ec-
» clesia datus est. Hic ligandi atque sol-
» uendi potestatem primus accepit à
» Do.

Genes. 14.
Genes. 22.
Genes. 26.
Genes. 33.

Exod. 29.

Luc. 10.

» Domino, primusque ad fidem popu-
» lum virtute suæ prædicationis addu-
» xit. Ceteri verò Apostoli cum eodem
» pari consortio honorem & potesta-
» tem acceperunt, ipsumq; principem
» suum esse voluerunt: qui etiam iuben-
» te Domino in toto orbe dispersi, Eu-
» angelium prædicauerunt. In locum
» eorum successerunt Episcopi: Et pau-
» cis interiectis: Electi, inquit, sunt ab
» eis septuaginta discipuli quorum ty-
» pum gerunt presbyteri, atque in eo-
» rum locum sunt constituti in Eccle-
» sia. Hic ostendit Anacletus qui à Pe-
» tro Apostolo institutus fuerat, sacer-
» dotes veteris testamenti gessisse figu-
» ram sacerdotum noui testamenti at
» hæretici nunc horrenda & plus
» quam diabolica temeritate volunt
» abrogare sacerdotium legis Euange-
» licæ.

» Ipse idem Anacletus in exordio ter-
» tiæ epistolæ suæ, quam ad omnes epis-
» copos & sacerdotes scribit, rursus af-
» firmat se à S. Petro Apostolorum prin-
» cipe presbyterum fuisse ordinatum.
» Ibiq; paulò post ait: De primatib; cha-
» rissimi, super quib; meam quid vestrū
» consuluerunt, & Apostolicæ auctori-
» tatis (qua, licet indigni, Domino dif-
» pensante fugimur) decrerim postula-
» uerunt, aut si esse deberent aut non:
» quantum hætenus de his à beato Pe-
» tro Apostolo, & à reliquis Apostolis,
» atque à Beato Clemente nostro san-
» cto prædecessore & martyre noui-
» mus statutum, denegare vobis mini-
» mē possumus. Et quis est, qui quæren-
» tibus fratribus denegare possit dubita-
» tiones vel necessitates eorum? Sacer-
» dotum, fratres, ordo bipartitus est: &
» sicut Dominus illum constituit, à nul-
» lo debet perturbari. Scitis autem à Do-
» mino Apostolos esse electos & consti-
» tutos, & postea per diuersas prouinci-
» as ad prædicandum dispersos. Quum
» verò messis cœpisset crescere, videns
» paucos esse operarios, ad eorum adiu-
» mentum, septuaginta eligi præcepit
» discipulos. Episcopi verò, Apostolo-
» rum: presbyteri quoque, septuaginta
» discipulorum locum tenent. Episco-
» pi autem non in castellis aut modicis

» ciuitatibus debent constitui, sed pres-
» byteri per castella & modicas ciuita-
» tes atque villas debent ab Episcopis
» ordinari & poni: singuli tamen per
» singulos titulos suos. Et Episcopus
» non ab vno, sed à pluribus debet Epis-
» copis ordinari: & (ut dictum est) non
» ad modicam ciuitatem (ne vilescat
» nomen Episcopi) sed ad honorabilē
» urbem titulandus ac denominandus
» est. Presbyter verò ad quemcunque
» locum vel Ecclesiam in eo constitu-
» tā est præficiendus, in ea diebus vitæ
» suæ duraturus, &c. In epistola ad Epis-
» copos Italiae scripta Anacletus, sicut
» à beato Petro instructus fuerat, dicit
» illos Pontifices qui Episcopos conse-
» crant, debere eis manus cum sanctis
» Euangeliis imponere, & more Apo-
» stolorum ac Moysis, capita eorum sa-
» cra vnctiōe vngere: quia inquit, om-
» nis sanctificatio constat in spiritu san-
» cto, cuius virtus inuisibilis sancto
» chrismati est permixta. Attendant
» hæc hæretici qui ordinationem con-
» secrationemque sacerdotum & epis-
» coporū in Ecclesia catholica ex insti-
» tutione domini fieri solitā, derident.

» In eadem epistola ipse Anacletus
» de primatu Romanæ ecclesiæ (quam
» hæretici superbissimè contemnunt,
» & odio atque maledictis insectantur)
» scribit in hunc modum: Sacrosancta
» Romana & apostolica Ecclesia, non
» ab Apostolis sed ab ipso domino Sal-
» uatore nostro primatum obtinuit &
» eminentiam potestatis, super vniuer-
» sas ecclesias, ac totum Christiani po-
» puli gregem assequuta est: sicut ipse
» beato Petro apostolo dixit: Tu es Pe-
» trus, & super hanc petram ædificabo
» ecclesiam meam, & portæ inferi non
» præualebunt aduersus eam: & tibi da-
» bo clauis regni cœlorum: & quæcun-
» que ligaueris super terram, erunt li-
» gata & in cælo: & quæcunque solueris
» super terram, erunt soluta & in cælo.
» Adhibita est etiam societas in eadem
» Romana vrbe beatissimi Apostoli
» Pauli vasis electionis: quia vno die
» vnoq; tempore gloriosa morte cum
» Petro, sub principe Nerone decer-
» tans, coronatus est: & ambo sanctam
» Roma-

Matt. 16.

Romanam Ecclesiam consecrarunt: aliisq; omnibus vrbibus totius mundi eam sua praesentia atque venerando triumpho praetulerunt. Et paulo infra idem Anacletus ait: Inter beatos Apostolos quaedam fuit discretio: & licet omnes essent Apostoli, Petro tamen a domino est concessum, & ipsi inter se id ipsum voluerunt, vt reliquis omnibus praesentet Apostolis. Rursumque infra addit Anacletus: Si quae causae difficiliore inter vos ortae fuerint, ad huius sanctae sedis apicem eas quasi ad caput referre, vt Apostolico terminentur iudicio: quia sic dominum velle, eoque ita constitutum esse, antedictis testimoniis declaratur. Haec vero apostolica sedes, cardo & caput (vt praetactum est) omnium ecclesiarum a Domino, & non alio est constituta. Et sicut cardine ostium regitur, sic huius sanctae sedis auctoritate, omnes ecclesiae domino disponente reguntur. Hec ibi. Itidem in veteri lege difficilia quaeque ad summum sacerdotem & eius consiliarios atque administratos referri debebant. Sic enim in Deuteronomio loquitur Deus: Si difficile & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris inter sanguinem & sanguinem, & causam & causam, & iudicium intra portas tuas videris verba variari: surge & ascende ad locum quem elegerit Deus tuus, veniesque ad sacerdotes Leuitici generis, & ad iudicem qui fuerit eo tempore, quaresque ab eis: qui indicabunt tibi iudicij veritatem, & facies quodcumque dixerint qui praesunt loco quem elegerit dominus, & docuerint te iuxta legem eius: sequeris sententiam eorum, nec declinabis ad dexteram vel ad sinistram. Porro, quod Christus beatum Petrum rectorem & caput Ecclesiae suae constituerit, etiam ex his quae modo subiungemus, manifestum est: Ipse Dominus Iesus post resurrectionem suam antequam abiret ascenderetque in caelum, eidem Petro (quum Ioannes & Iacobus frater eius ac Thomas praesentes adessent) specialiter dixit haec verba: Pasce oues meas, Vbi graece sic scriptum

Deut. 17.

Ioan. 21.

est: ποιμαίνε τὰ πρόβατά μου. Id est, more pastoris atque opilionis rege oues meas, Quasi diceret: Ego Petre in caelum me recipio: tu tanquam Vicarius meus primatum tenens, gubernare Ecclesiam meam, & pro ea sedulam curam gere. In initio psalmi septuagesimi noni illud ipsum verbum positum est, vbi dicitur: Ο ποιμαίνων τὸν Ἰσραὴλ πρόβατες. Qui regis Israel intende. Lucas etiam in Actis Apostolorum vtitur eodem verbo, vbi inducit Paulum inter alia dicentem: προσέχετε ταῖς ψαυαῖς καὶ παντὶ ὄρω ποιμνίῳ, καὶ ὁ ὕμνος τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔστω ἐπισκοπῆς, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ: Hoc est, Attendite vobis & vniuerso gregi, in quo vos spiritus sanctus posuit episcopos, regere ecclesiam Dei. Certè quidam scriptores graeci regem appellant ποιμένα, eo quod pastoris ritu regat vel regere debeat populum. Et Petrus Apostolus constitutus est supremus ecclesiae pastor atque gubernator in terris. Quare qui ipsius Petri legitimum successorem, videlicet Romanum summumque pontificem, negat esse sub Christo caput totius Ecclesiae militantis, & sese Apostolicae Sedi (cui omnes Catholici reuerentiam propter Christum semper habuerunt) adiungere atque subiacere non vult se, proculdubio ordinationi Dei resistit, & alienus ab Ecclesia est. Desertor, infamis & profanus dici debet: quia reliquit domum Dei, reliquit antiquam illam & nobilem omnibusque conspicuam ciuitatem, quae super montem Christum posita, & super petram apostolicam edificata est: extra quam nullus Deo placere potest.

Cap. 20.

Matt. 5.

Anicetus martyr & decimus Pontifex Romanus, citat Anacletum in epistola sua ad episcopos Galliae misissa, his verbis: De ordinationibus Episcoporum, super quibus nos consulerem voluisti, olim in sancti praedecessoris nostri Anacleti ordinationibus quaedam iam decreta reperimus. Scimus enim beatissimum Iacobum qui dicebatur Iustus, qui etiam secundum carnem frater Domini nuncupatus est,

est, a Petro, Iacobo, & Ioanne apostolis, Hierosolymorum episcopum esse ordinatum, &c. Habentur haec in epistola Anacleti ad episcopos Italiae scripta. Ipsum sanctissimum virum Anacletum aliquando diaconum Petri apostoli fuisse, indicat sanctus Ignatius in epistola ad Trallianos data, vbi ait: Veneramini episcopum vestrum sicut Christum, vt nobis beati praeeperunt apostoli. Qui sine episcopo, & presbyteris, & diaconibus aliquid agit: polluta est conscientia, & est infideli deterior. Quid enim est Episcopus, nisi qui principatum omnem & potestatem supra omnes obtinet (vt obtinere homo potest) qui est pro viribus Christi Dei imitator? Quid vero presbyteri, nisi collegium sacrum, consiliarij & confessores Episcopi? Quid item diaconi, nisi imitatores angelicarum virtutum, ei ministrantes ministerium purum & immaculatum: vt sanctus Stephanus, beato Iacobo: Timotheus ac Linus, Paulo: & Anacletus atque Clemens, Petro? Qui his inobediens fuerit. Atheus & impius omnino erit: Christum improbandum & eius ordinationem imminuens.

In epistola eiusdem Ignatij ad Mariam quandam pietati dedita ac sanctam scripta, Anacletus aperte dicitur praecessisse Clementem in summo Pontificatu. Ibi enim ita scriptum est etiam in codice graeco: Quum Romae eiles apud beatum Papam Anacletum, cui nunc successit beatissimus Clemens Petri & Pauli auditor, &c. Sed fortasse nomina fuerunt olim transposita: ita vt loco Clementis positus sit Anacletus, & loco Anacleti Clemens. Atque hinc factum esse reor, vt & Irenaeus, & Eusebius Caesariensis & Nicephorus Callistus & alij in suis scriptis asserant Clementem successisse Anacletum. Nisi potius dicendum sit, vbi Anacletus praecedit Clementem, positum esse Anacletum pro Cletum. Cuius quidem Cleti nullam mentionem praedicti scriptores facere videntur, quum tamen multi historici post Linum ante Clementem administrasse Romanum e-

Iren. li. 3. cap. 3. Euseb. lib. 3. cap. 14. Nicephor. lib. 2. ca. 35.

piscopatum, dicat, viuentem adhuc beato Petro Apostolo. Iam si in Irenaeo, Eusebio, & Nicephoro Cletus pro Anacletum intelligendus est, omnino Anacletus ab eis omissus erit. Verum quum summi pontifices illis temporibus non admodum diu permitterentur viuere, sed citò propter fidem Christianam raperentur ad mortem atque martyrium: nihil mirum, si in eorum vel ordine enarrando, vel nominibus exprimendis error aliquis esse potuerit. Nicephorus secundo historiae suae libro capite trigesimo quinto indicare videtur Linum & Anacletum administrasse episcopatum Romanum, quum Petrus Apostolus viueret. Dicit enim ipsum Petrum clauis ecclesiae primum quidem Lino, deinde Anacletum, & post hos tertio (ad mortem vadens) sapientissimo Clementi commisisse: additque postea haec verba: Ipse Clemens se a Petro in obitu eius electum dicere, & a Petro secundum numerare videtur. Alexander quoque martyr & quintus Pontifex summus, in epistola sua ad omnes orthodoxos aperte dicit Clementem Petro successisse. Idem affirmant complures alij Pontifices in suis epistolis. Tertullianus etiam loquens de illis quos Apostoli constituerunt in ecclesiis episcopos, Smyrneorum, inquit, ecclesia Polycarpum a Ioanne collocatum refert, & Romana Ecclesia Clementem a Petro ordinatum edit. Haec ille. Quum Nicephorus & alij dicat Petrum post primum suum in urbem Romam aduentum adhuc peregrinationes suscepisse, ac postmodò Romam reuersum esse: verisimile est Linum & Cletum, absente Petro, episcopatum Romanum administrasse, Sanè quod Clemens Anacletum in pontificatu praecesserit, ipsemet Anacletus in epistola ad episcopos & sacerdotes omnes data manifestissime ostendit, vti supra videre licet.

De praescriptione aduersus haereticos

Lib. 2. c. 33.

Ex scriptis complurium sanctorum Pontificum.

CAPVT VIII.

Evarestus martyr praeclarus Anacletus in summo pontificatu successit;

cessit. Hic decretum edidit de consecratione basilicarum hisce verbis: Omnes basilicę cum Missa semper debent consecrari, altaria verò placuit non solum vnctiōe chrisimatis, sed etiam sacerdotali benedictione sacrari. Si verò altaria nō fuerint lapidea, ad celebranda diuina officia non consecrentur. Hęc Euarestus. Hęretici mo-
 1. Tim. 3. liuntur quidem sanctas consecrationes ac reliquas traditiones Apostolicas piosque ritus ecclesiasticos abrogare: sed frustra in Dei Ecclesiam (quę est firmissima veritatis columna) effrenes imperus faciunt.

Alexāder Euaresti successor & martyr Christi inuictus, in epistola sua quam scripsit ad omnes Orthodoxos, ita de primatu & authoritate Romanę Ecclesię loquitur: Relatum est ad huius sanctę & Apostolicę sedis apicem (cui summarum dispositiones causarum & omnium negotia Ecclesiarum ab ipso domino tradita sunt, quasi capiti, ipso dicenti principe Apostolorum Petro: Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam) quod quidam æmuli Christi eiusque sanctę Ecclesię insidiatores, sacerdotes Dei ad iudices publicos accusare præsumant, &c.

Matt. 26.

In eadem epistola ipse Alexander de Missę sacrificio dixerit in hęc modum: In sacramentorum oblationibus quę inter Missarum solennia Domino offeruntur passio domini miscenda est, vt eius (cuius corpus & sanguis conficitur) passio celebretur, ita vt repulsis opinionibus superstitionum, panis tantum & vinum aqua permixtum, in sacrificio offeratur. Non debet enim (vt à patribus accepimus, & ipsa ratio docet) in calice Domini aut vinum solum, aut aqua sola offerri, sed vtrumque permixtum, quia vtrumque ex latere eius in passione sua profuxisse legitur. Ipsa verò veritas nos instruit, calicem & panem in sacramento offerre, quando ait: Accipit Iesus panem & benedixit, deditque discipulis suis dicens: Accipite & manducate, hoc est enim corpus meum quod pro vobis tradetur. Similiter

Luc. 12.
1. Cor. 11
Matt. 26

postquam coenauit, accepit calicem, deditque discipulis suis dicens: Accipite & bibite ex eo omnes, quia hic est calix sanguinis mei, qui pro vobis fundetur in remissionem peccatorum. Crimina enim atque peccata oblati-
 Luc. 16. Heb. 5. his Domino sacrificiis delentur. Idcirco & passio eius in his commemoranda est qua redempti sumus, & sanctius recitanda, atque hæc domino offerenda. Talibus hostiis delectabitur & placabitur dominus, & peccata dimittet ingentia. Nihil enim in sacrificiis maius esse potest, quam corpus & sanguis Christi. Nec vlla oblatio hac potior est: sed hæc omnes præcellit, Quę pura conscientia domino offerenda est, & pura mente sumenda, atque ab omnibus veneranda.

Cæterum de benedictione & consecratione aquę lustralis) quam profani hæretici nunc risu & cachinnis prosequuntur) idem beatissimus Alexander eodem loco verba ista mox subiungit: Aquam sale conspersam populis benedicimus, vt eam cuncti aspersi sanctificentur ac purificentur, quod & omnibus sacerdotibus faciendum esse mandamus. Nam sic cinis vitulę aspersus sanguine populum sanctificabat ac mundabat multo magis aqua sale aspersa, diuinis precibus sacrata, populum sanctificat atque mundat & expurgat, & cetera bona multiplicat, & insidias diaboli auertit, & à fantasmatibus versutis homines defendit. Nam si tactu simbrię vestimenti Saluatoris saluatos infirmos esse non dubitamus, quanto magis virtute sacrorum eius verborum diuinitus sacrantur elementa, quibus sanitatem corporis & animę humana percipit fragilitas. His ergo & aliis instructi documentis, vota singulorum domini sacerdotes respicite, & in virtute Spiritus sancti, diuinis precibus per ministerium vobis diuinitus collatum, perficere curate. Elementa quoque tam ea quę prædiximus, quam cetera diuinis apta vsibus, & humanis necessaria infirmitatibus sacrare.

Xystus martyr venerabilis, qui post Alexandrum functione Pontificiam suscepit,

in secunda epistola sua scribit de vasis sacris hoc modo: Cognoscite vestra sapientia charissimi fratres, quia in hac sancta sede apostolica à nobis & reliquis Episcopis, cæterisque domini sacerdotibus statutum est, vt sacra vasa non ab alijs, quàm à sacratibus dominoque dicatis contrectentur hominibus. Indignum enim valde est, vt sacra domini vasa quęcunque sint, humanis vsibus seruiant, aut ab alijs, quàm à domino famulantibus, eisque dicatis tractentur viris. Hęc ibi. Quam iuste de sacris vasis istud fuerit statutum, indicat nobis religio quę circa talia etiam in veteri lege seruabatur. Cerrè Baltasar rex Babilonis, quum vasis cultui veri Dei consecratis, in profano conuiuio vsus fuisset, diuinam vltionem repente sensit, vt in Daniele habetur. In sine illius epistolę Xystus ait: Nos, fratres, nullum perdere volumus, sed ipse se perdit, qui pie cōsiderata auertit, & qui Apostolorum & huius sanctę sedis decreta libenter violat.

Daniel. 5.

Leuit. 16.
Heb. 5.

Thelephorus Xysti successor & martyr gloriosus in epistola sua dicitur de ieiunio ante Pascha, de quę celebratione Missarum, hunc in modum: Credimus sanctam fidem vestram in apostolorum eruditione fundatam, hanc tenere & hanc populis vniuersis exponere, quę videlicet à constitutis apostolorum eorumque successorum nulla ratione dissentit, per quos iustum est ceteros erudiri. Quapropter cognoscite à nobis, & à cunctis Episcopis in hac sancta & apostolica sede congregatis statutum esse, vt septem hebdomadas plenas ante sanctam Pascha, omnes clerici in sortem domini vocati, à carne ieiuent. Et paulò post: Has ergo septem hebdomadas omnes clerici à carne & delictijs ieiuent, & hymnis & vigilijs atque orationibus domino inhærere die noctęque studeant. Noctē verò sancta natiuitatis domini Saluatoris Missas celebrent, & hymnum angelicum in eis solenniter decantent, quoniam in eadem nocte ab angelo pastoribus nunciatus est. Item infra. Reliquis

temporibus Missarum celebrat ones ante horā diei tertiam minimè sunt celebrandę, quum & eadem hora dominus crucifixus sit, & super apostolos Spiritus sanctus descendisse legatur. Ab Episcopis autem idem angelicus hymnus pro tempore & loco in Missarum solemnijs celebrandus est, atque solenniter recitandus. Mox quę addit Thelephorus: Ipsi qui proprio ore corpus domini conficiunt, ab omnibus sunt audiendi.

Luc. 2.

Hyginus martyr Thelephoro successit. Is promulgauit decretum huiusmodi: Omnes basilicę cum Missa debent semper consecrari & ecclesię destructę. Ligna Ecclesię dedicatę non debent ad aliud corpus iungi, nisi ad aliam Ecclesiam, vel igni sunt comburenda, vel ad profectum in monasterio fratribus. In laicorum verò opera non debent admitti. Ex his Hygini verbis constat fuisse tunc monasteria.

Pius martyr post Hyginum Romanam Ecclesiam rexit. Hic in epistola ad vniuersos Christi fideles scripta, loquitur de solemnitate Paschę, & capite Ecclesię hoc modo: Nosse vos volumus, quod Paschā die dominica annuis solennitatibus sit celebrandum. Istit enim temporibus Hermas doctor fidei & scripturarum effulsit inter nos. Et licet nos idem Paschā prædicta die celebremus, quia tamen quidam inde dubitauerunt, ad corroborandas animas eorum, eidem Hermas angelus Domini in habitu pastoris apparuit, & præcepit ei, vt Pascha die dominica ab omnibus eadem seruari debere, quia nos eadem seruamus: nec debetis à capite quoquo modo dissidere. Et paulò post: Christus est caput omnis principatus & potestatis: qui & hanc sanctam Sedem apostolicam omnium ecclesiarum caput esse præcepit, ipso dicente principi Apostolorum Petro: Tu es Petrus, super banc Petram ædificabo Ecclesiam meam, &c.

Matth. 16.

Et in epistola ad Italos data, ipse Pius de prædijs ecclesiasticis quę plerisque in locis nunc hæretici diripiunt,

Ppp scri-

scribit ita: Prædia diuinis vsibus tra-
dita, quidam humanis applicant vsi-
bus, & domino Deo (cui tradita sunt)
ea subtrahunt, vt suis vsibus inferui-
ant. Quapropter ab omnibus illius v-
surpationis contumelia depellenda
est, ne prædia vsibus secretorum cæle-
stium dicata, à quibusdam irruenti-
bus vexentur. Quod si quispiam præ-
sumpserit, sacrilegus habeatur, & si-
cut sacrilegus iudicetur. Ipsos autem
qui hoc agunt clericos & domini sa-
cerdotes persequi, eosque infamare
audiuimus, vt malum super malum
addant, & deteriores fiant: non intel-
ligentes quod ecclesia domini in sa-
cerdotibus consistit & crescit in tem-
plum Dei. Et sicut qui ecclesiam Dei
vastat, & eius prædia & donaria ex-
pollat & inuadit, sit sacrilegus: sic &
ille qui eius sacerdotes insequitur,
sacrilegij reus existit, & sacrilegus iu-
dicatur.

Icem Pius de velatione sue conse-
cratione virginum, ait: Virgines non
velentur ante viginti quinque annos
ætatis, nisi fortè necessitate periclitan-
tes pudicitie virginis. Et non sunt
consecrandæ nisi in Epiphania, & in
albis Paschæ, & in Apostolorum na-
talijs, nisi causa mortis urgente. Hæ-
retici temporis nostri, qui nullum fe-
stum præter diem dominicam serua-
re volunt, aduertant hic exprimi eti-
am Epiphaniam & natalitia Aposto-
lorum. Certè sanctus Fabianus vnde-
cimus ab isto Pio Pontifex Summus
& martyr præclarus, in initio primæ
epistolæ suæ sic scribit: Septem diaco-
nos in vrbe Romana per septem regi-
ones ciuitatis sicut à Patribus accepi-
mus, habemus: qui per singulas heb-
domadas & dominicos dies, atque fe-
stinitatem solennia cum subdiaconi-
bus & Acolythis ac sequacium or-
dinum ministris, iniuncta sibi ob-
seruant ministeria, & parati omni
hora sunt ad diuinum officium per-
agendum.

Etiam de sanguine domini Pius
hoc decretum nobis reliquit: Si per
negligentiam aliquid de sanguine
domini stillauerit in terram, lingua

lambatur, tabula radatur. Si non fue-
rit tabula, vt non conculcetur locus,
corrodatur, & igne consumatur, & ci-
nis intra altare recondatur. Si super
altare stillauerit calix, sorbeat mini-
ster stillam: & linteamina quæ stilla
tetigerit, tribus vicibus minister ab-
luat, calice subterposito, & aqua ablu-
tionis sumatur, & iuxta altare recon-
datur.

Anicetus martyr post Pium Eccle-
siæ Dei præfuit: sub quo beatus Poly-
carpus adhuc superstes Romam ve-
nit (vt Irenæus & Eusebius atque Ni-
cephorus referunt) propter quæsti-
onem quæ de de Paschate inciderat.
Hic Anicetus in epistola, quam ad
Galliæ Episcopos scripsit, ita de co-
ma clericorum loquitur: Prohibete
fratres per vniuersas regionum ve-
strarum ecclesias, & curate, vt clerici
(qui laicis & simplicibus, virtutis, ho-
nestatis, pudicitie & grauitatis exem-
plar esse debent, ac seipsum tanquam
signum purioris vite, rudioribus ad
imitationem prudenter exhibere) iuxta
Apostolum comam non nu-
triant, sed desuper caput in modum
sphæræ radant, quia sicut discreti de-
bent esse in conuersatione, ita & in
tonsura & omni habitu discreti de-
bent apparere.

Soter martyr Aniceto in admini-
stratione S. Ecclesiæ successit. Is de
Missæ sacrificio sic constituit: Cen-
sumus conuenire, vt quum à sacer-
dotibus Missarum tempore sacra my-
steria consecrantur, si agnitudo in ac-
cidat quilibet euentus, quo cœptum
nequeat expleri mysterium, sit libe-
rum episcopo, vel presbytero, vt con-
secrationem expleat officij cepti. Et
infra: Nullus, inquit, post cibum po-
tumque siue quodlibet minimum
sumptum Missas facere, nullusque
absque patenti molestia prouentu
minister vel sacerdos quum cœperit,
imperfecta officia præsumat omnino
relinquere.

Ex scriptis sanctorum Irenæi, Iustini,
& Hippolyti.

CA.

CAPVT IX.

Quum Soter vita defunctus esset,
B. Eleutherus Ecclesiam regen-
dam suscepit. Irenæus autem martyr
clarissimus, sancti Policarpi quondam
auditor, vixit sub Aniceto & Sotere
atque etiam Eleuthero Pontificibus.
Nam quod suo tempore Eleutherus
fuerit pontifex, ipse indicat tertio ad-
uersus hæreses libro, vbi recenset ex
ordine Pontifices Romanos. Ita enim
scribit: Quum Aniceto successisset
Soter, nunc duodecimo ab Apostolis
loco episcopatum habet Eleutherus.
Hic igitur Irenæus quarto libro ad-
uersus hæreses loquitur de Euchari-
stie oblatione in hunc modum: Dominus
discipulis suis dans consilium primi-
tias Deo offerre ex suis creaturis, non
quasi indigenti, sed vt ipsi nec infru-
ctuosi nec ingrati sint, eum qui ex sub-
stantia panis est, accepit & gratias egit
dicens, Hoc est corpus meum: & cali-
cem similiter qui est ex ea creatura
quæ secundum nos est, suum sangui-
nem confessus est: & noui testamenti
nouam docuit oblationem: quam Ec-
clesia ab Apostolis accipiens, in vni-
uerso mundo offert Deo. De quo in
duodecim prophetis Malachias sic
præsignauit: Non est mihi voluntas
in vobis, dicit dominus omnipotens,
& sacrificium non accipiam de ma-
nibus vestris: quoniam ab ortu solis
vsque ad occasum nomen meum glo-
rificatur inter gentes, & in omni loco
incensum offertur nomini meo & sa-
crificium purum. Et paulò post addit Ire-
næus: Ecclesiæ oblatio quæ Dominus
docuit offerri in vniuerso mundo,
purum sacrificium reputatum est a-
pud Deum, acceptum est ei. Hæretici
qui blasphemias in nouam noui te-
stamenti oblationem, hoc est, in Eu-
charistia Missæque sacrificium im-
pio ore enuntiant, & negant Christum
illam oblationem instituisse ac docu-
isse: expendant diligenter prædicta
Irenæi verba: expendant item verba
Martialis quæ supra citauimus, & ver-
ba tertij canonis Apostolici. Certum
plandè est Apostolos à Christo dedicisse
se, & Ecclesiam ab apostolis accepisse

præcellentissimam istam nouæ legis
oblationem. Cæterum post initium
libri quinti Irenæus ait: Quando &
mixtus calix & fractus panis percipit
verbum Dei, sit Eucharistia sanguinis
& corporis Christi.

Libro tertio ipse idem Irenæus
magnificè Ecclesiam Romanam cõ-
mendat, scribens ita: Maxima & anti-
quissima & omnibus cognitæ glo-
riosissimis duobus Apostolis Petro
& Paulo Romæ fundata & constitu-
ta Ecclesiæ traditionem, quam habet
ab apostolis, & annunciatam homi-
nibus fidem per successiones episco-
porum peruenientem vsque ad nos
indicantes: confundimus omnes eos
qui quoque modo vel per sui com-
placitiam prauam, vel per vanam glo-
riam gloriam vel per cæcitatem &
malam sententiam, aliter quam oportet
colligunt. Ad hanc enim Ecclesi-
am propter potentiorum principali-
tatem necesse est omnem conuenire
Ecclesiam, hoc est, eos qui sunt vbi-
que fideles: in qua semper conser-
uata est ea quæ est ab Apostolis tra-
ditio.

Et paulò post enumeratis Pontifi-
cibus Romanis ait Irenæus: Hac or-
dinatione & successione, ea quæ est ab
apostolis in Ecclesia traditio perue-
nit vsque ad nos. Et est plenissima hæc
ostensio, vnam & eandem vniuersa-
tricem fidem esse quæ in Ecclesia ab
apostolis vsque nunc sit conseruata
& tradita in veritate. Et Polycarpus
non solum ab apostolis edoctus & cõ-
uersatus cum multis ex his qui Domi-
num nostrum viderunt, sed etiam ab
apostolis in Asia, in ea quæ est Smyr-
nis ecclesia constitutus episcopus,
quem & nos vidimus in prima nostrâ
ætate (multum enim perseueravit, &
valde senex gloriosissime & nobilissi-
mè martyrium faciens, exiuit de hac
vita) hic docuit semper quæ ab Apo-
stolis didicerat, quæ & ecclesiæ tradi-
dit, & ea sola sunt vera. Et postea Ire-
næus scribit ita: Non oportet quare-
re apud alios veritatem, quam facile
est ab ecclesia sumere: quum Aposto-
li quasi in depositarium diues plenif-
simè

Ooo 2 simè

Ioan. 10.

simè in eam contulerint omnia, quæ sunt veritatis, vt omnis quicumque velit, sumat ex ea potum vitæ. Hæc enim est vitæ introitus: omnes reliqui fures sunt & latrones. Propter quod oportet deuitare quidem illos: quæ autem sunt ecclesiæ cum magna diligentia diligere, & traditionem veritatis apprehendere. Quid enim? Si de aliqua modica questione disceptatio esset, nonne oportet in antiquissimas securrere ecclesias, in quibus Apostoli conuersati sunt, & ab eis de præsentis quæstione sumere quod certum & liquidum est? Quid autem si neque Apost. quidè scripturas reliquissent nobis, nonne oportebat ordinè sequi traditionis quem tradiderunt his quibus committebant ecclesias? Notent hæc hæretici qui Apostolorum sanctorumq; Patrum traditiones contemnunt, & nihil esse certæ fidei dicunt, nisi sit expresse positum in Canonis scripturis.

Justinus philosophus & martyr floruit non multo ante Irenæum. Is in secunda Apologia sua pro Christianis, de libertate arbitrij quam homini inesse plerique hæretici modo impudentissimè negat, sic loquitur: Pœnas & præmia pro dignitate operum cuique reddi verum est & compertum ex prophetarum oraculis. Alioqui si fato regerentur omnia, nihil omnino relictum esset in nostra potestate. Nam si fatali lege alius bonus esset, alius malus: nec laudem ille, nec hic mereretur vituperium. Et nisi homines aubitrio possunt turpia fugere, honesta sectari: extra culpam erunt, quicquid etiam agant. Et paulò post: Hominem, inquit longè alia conditione creauit Deus, quam quadrupedes discernendi eligendique facultate carentes. Alioqui nullam laudem mereri potuisset, si non sponte virtutè prætulisset vitio: neque si malus fuisset poenam merebatur. Didicimus autem hæc à sancto prophetico spiritu quo afflatus Moses narrat Deum sic loquutum homini recens à se facto: Ecce ante faciem tuam bonum & malum: tu bonum eligito. Item E-

saïas alius propheta ex persona patris Domini quæ omnium Dei, sic loqui. *Esai. 1.* tur: Lauamini, mundi estote, auferte malitias ab animabus vestris, discite bonum facere. Si volueritis, & meam vocem audieritis, bona terræ comedetis: quod si non audieritis, deuorabit vos gladius, nam os Domini loquutum est. Quod autem dicit: Deuorabit vos gladius, non eadem minatur contumacibus: sed Dei gladius est ignis, cuius pabulum sunt malorum operum patratrores. Hæc ibi. Profecto hæresis illa, qua homines insani impugnant libertatem arbitrij nobis à Deo præstitam, & vitam nostram omnem coactam esse dicunt, perniciosissima est: quum sit totius impietatis atque iniquitatis fomentum. In libro Iesu filij Sirach, hoc est, in ecclesiastico (quem hæretici quidem reijciunt, sed ecclesia Dei inter scripturas canonicas nunc numerat) leguntur hæc verba: Deus ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilij sui. Adiecit mandata & præcepta sua: si volueris mandata seruare, conseruabit te. Apposuit tibi aquam & ignem: ad quod volueris porrigere manum tuam. Ante hominem vita & mors, bonum & malum, quod placuerit ei, dabitur illi.

In illa eadem Apologia de precibus & ieiunijs quæ ante baptismum peragi solebant, Iustinus scribit ita: Quotquot persuasi, credunt hæc quæ docemus vera esse, & ad eum modum viuere pollicentur: ante omnia discunt precibus & ieiunijs petere à Deo præteritorum peccatorum veniam: nobis vnà preces ieiuniaque iungentibus. Deinde ad aquam à nobis ducuntur, & renascuntur modo renascendi quo & nos renati sumus. Nam in nomine patris omnium, Domini quæ Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi, & Spiritus sancti, in aqua tunc lauantur. Dixit enim ipse Christus: Nisi renati fueritis, non intrabitis in regnum cælorum.

In fine eiusdem Apologiae, Iustinus

nus de ritu Missæ scribit hæc verba. „ Omnes qui in oppidis vel agris comorantur, vnum in locum conueniunt, commentariaque Apostolorum vel prophetarum scripta leguntur, quæ diu res patitur. Deinde vbi is qui legit destitit, is qui præest admonet & hortatur, vt ea quæ lecta sunt bona imitemur. Tum surgimus omnes & comprecamur, cõclusis quæ precibus nostris, panis vnumque & aqua afferuntur: tum quæ is qui primum locum tenet, preces gratiarumque actione pro virili mittit, populusque acclamans Amen: & ijs quæ cum gratiarum actione consecrata sunt, vnusquisque participat. Ac paulò supra: Cibis ille vocatur à nobis Eucharistia: cuius participium nulli omnino fas est permittere, nisi credenti doctrinam nostram veram esse, & iam lauacro regenerationis in remissionem peccatorum loto: & ita vesctur, vt Christus tradidit. Non enim vt quemuis panem, neque vt quemuis potum ista accipimus: sed quemadmodum per verbum Dei incarnatus est Iesus Christus Saluator noster, & carnem, & sanguinem pro nostra salute assumpsit, ita quoque per preces verbi illius, cibum, ex quo sanguis & caro nostra per imitationem aluntur, quum benedictus fuerit ipsius Iesu Christi incarnati carnem & sanguinem didicimus esse. Apostoli enim in suis comentijs quæ euangelia vocantur ite tradiderunt sibi mandatum esse, Iesum, quum sumplisset panem & gratias egisset, dixisse, Hoc facite in meam commemorationem, Hoc est corpus meum: atque itidem quum calicem sumplisset, actis gratijs dixisse, Hic est sanguis meus. Hæc Iustinus.

Hippolytus martyr non multis annis Irenæo posterior fuit. Hic in oratione quam de consummatione mundi & Antichristo edidit, loquitur huc in modum: Tempora diuina domorum instar erunt: locis omnibus euetiones fient ecclesiarum. Et paulò post: Tunc exurgent falsi prophetae falsique Apostoli, homines impostores. Pasto-

res fient quasi lupi, monachi experient quæ sunt mundi, &c. Ex his quoque verbis beati Hippolyti cognoscant huius temporis hæretici monachatum esse antiquissimum.

In eadem oratione Hippolytus scribit ita: Lugebunt Ecclesiæ luctum magnum: quia nec oblatio, nec sufficitus fiet, nec cultus Deo gratus. Sed ecclesiarum ades sacræ turgurij instar erunt, preciosumque corpus & sanguis Christi non extabit in diebus illis. Liturgia extinguetur, psalmorum decantatio cessabit. Notandum est quod gloriosus martyr hic dicit de precioso corpore & sanguine domini Iesu, & de Liturgia siue Missa. Nam si tempore Antichristi Liturgia abolebitur, profecto præcursores Antichristi sunt, qui modo eam moluntur abrogare.

Et infra Hippolytus inducit dominum inuitantem sanctos cuiuscumque ordinis ad possidendum regnum cælestis, atque inter alia dicentem. Venite Pontifices, qui purè mihi sacrificium die nocteque obtulistis, ac preciosum corpus & sanguinem meum immolastis quotidie. Venite sancti in montibus, in speluncis & cauernis terræ, exercuistis vos, qui per continentiam, preces, & virginitatem seruistis nobis. Venite adulescuntulæ, quæ thalamum meum exoptastis, nec præter me sponsum alium dilexistis, quæ per mar martirium & pietatis exercitationem mihi immortalique incorruptibili sponso copulata estis, &c. Quid dicitis ad ista o Hæretici ceci atque miserimi? sed redite ad cor, redite: Atque ecclesiæ Dei vos tandem aliquando reddite.

CONCLUSIO LIBELLI.

His quæ hætenus in medium protulimus, satis liquet sanctos patres in primitiua ecclesia candè tenuisse fidem quam modo in ecclesia Catholica tenemus, & idem sensisse de Deo rebusque diuinis atque ecclesiasticis, quod nunc

PPP 3 senti.

Cap. 15.

Matt. 26.

Marc. 14.

Luc. 22.

Ioan. 3.

sentimus. Quod quum ita sit, perpendant illi qui aliam fidem & doctrinā profitentur, quam à veritate aberrant, quamq; malè sacras literas intelligāt. Non est quod sibi blandiantur, putāntens se esse ecclesiam, vel in ecclesia Dei. Non sunt in ecclesia: si enim in ea essent, non dissiderent tam arrogāter in fide & doctrina à sanctissimis martyribus & patribus qui præclarissima Ecclesiæ membra sunt. Nos quidem potuissimus adhuc alia non pauca ex scriptis antiquorum Patrū adducere: sed ista sufficere iudicamus ad reuocādum saltem aliquos ex discipulis Sectariorum huius nostræ tempestatis ad matrem ecclesiam Apostolicam: nisi ipsi peruicaci animo in hæresi vel schismate permanere, ac seipso ponte i gehennam præcipitare velint. Necesse enim est eos omnes in æternum inferni ignem correre qui opinionem aliquam Ecclesiæ Catholicæ contrariam superba obtinatione retinent, atque ita ab ecclesiæ vnitrate separati moriantur: quamlibet etiam iustè alioquij viuere videantur. Si qui hæretici plura capiunt cognoscere quam adnotauimus, legant ex integro libros eorum Authorum qui à nobis citati sunt, itemque sacra cōcilia quæ legitimè congregata atq; celebrata fuerunt in ecclesia: legant epistolas sanctōrum Sacerdotum qui post Soterem sibi inuicem in summo Pontificatu successerunt: legant lucubrationes Cypriani, Athanasij, Gregorij Nazianzeni, Grego Nysseni, Ioannis Chrysostomi, Hieronymi, Ambrosij, Augustini, Leonis, Gregorij Romani, Bernardi, & aliorū Orthodoxorum scriptorum, quorū doctrina mirificè illustrat ecclesiam Dei. Ex his enim plenissimè discant quid credere, & quomodo diuinas scripturas intelligere debeant. In libris etiā Tertulliani, qui temporibus Apostolorū vicinus fuit, & statim post Irinæum vixit, inuenient non pauca de ritibus baptismi, de sacra vnctiōe, de manu-um impositione, de reuerentia sacerdotibus exhibenda, de foelici ecclesia Romana in quam Apostoli Petrus et

Paulus vnā cum sanguine omnem doctrinam suam profuderunt, de exomologesi siue confessione delictorum, de pœnitentiæ labore, de ieiuniis, de vero corpore & sanguine Christi in Eucharistia, de oratione quæ fit pro fidelibus defunctis, de signaculo crucis quod fere vbiq; exprimimus, de varijs traditionib; nō scriptis, &c. In libris quoque Clementis Alexandrini, qui non multo post Tertullianum floruit, & in lucubrationibus Origenis discipuli eius, plurima inuenient aduersus hæreses huius temporis.

At videmus nunc multos hæreticos eo vesaniæ processisse, vt nihil pro firmo & rato recipere velint, nisi sit expresse adnotatū in scripturis canonicis, quas tamen scripturas perperam intelligunt atque interpretantur. Quod si Catholicus quispiam eis verba ipsarum diuinarum scripturarum proponat, mox verò illarū sensu (quem sancti martyres & orthodoxi patres approbant) repudiato, prauum sensum à se cōstitū obijciunt eumque pertinacissimè defendunt. Deus enim ita condidit scripturas sacras, vt superbis hæreticis, qui intellectum suum iudicio ecclesiæ Apostolicæ submittere nolunt, sint in laqueum. Vnde Psal. de eis loquens ait: Pluit super peccatores laqueos ignis, & sulphur, & spiritus procellarū pars calicis eorum. Iactant verò sese & gloriantur vanissimè: Nos inquit, purum Dei verbum amplectimur, nos intra limites verbi Dei consistimus, nos verbum Dei & euangelium Christi syncerè annunciamus. Putant id solum esse verbum Dei, quod sacris literis comprehensum est: sed falluntur omnino. Nam verbum Dei est, quidquid loquitur Deus siue id scriptum sit, siue non scriptum. Quum Deus loqueretur primo parenti nostro Adæ, quum loqueretur Noë & Abraham, nondum quicquam de veteri testamento scriptum erat, & iam à patribus illis verbum Dei audiebatur. Quum etiam Simeon iustus responsum accepisset à spiritu sancto, se non visurum

visurum mortem nisi prius videret Christum Domini: verbum Dei audiverat quod scriptum non erat. Si hodie quoque deus alicui sancto homini per reuelationem verbum absconditum & venas arcani susurrj sui aperiret, huiusmodi homo verbum dei proculdubio susciperet, etiamsi illud nusquam in diuinis literis expressum esset. Et quum Apost. statim post descensum spiritus S. verbum Dei veritatemque euangelicam prædicarent, necdum euangelium erat conscriptum. Quid? Num idèd tunc non fuit adhibenda fides Ecclesiæ, quia quod ipsa per Apostolos prædicabat, non erat in diuinis literas relatum? Certè autoritas ipsius ecclesiæ non pendet ex scripturis. Imò verò scripturas nō sciremus esse diuinas, nec eas pro diuinis haberemus, nisi ecclesia illas talibus habendas esse decerneret. Hac illuminatur & regitur à spiritu S. qui ei docenti adest, sicut prophetis & euangelistis scribentibus adfuit. Atque ob id beatus Paulus eam appellat columnam & firmamentum veritatis: nam in his quæ ad fidem & bonos mores pertinent, errare nescit. Vox illius vox Christi est: quia illa corpus, iste caput est. Qui illam audit, Christum audit: & qui illam audire non vult, Christum quoque audire recusat. Itaque ea quæ docet aut præcipit ecclesia, nos pro verbo Dei habere promptèque suscipere debemus: neque necesse est vt illa aliquo expresso scripturarum testimonio comprobentur. Penes Ecclesiam ius est pronuntiandi non solum quenam scripturæ pro canonicis habendæ sint, verum etiam quo sensu intelligi debeāt. Nam nisi hanc autoritatem obrineret Ecclesia, leues & maligni quique homines abiicerent è Canone quas vellent diuinarū scripturarum partes, & eas pro suo arbitrio absurdis expositionibus deprauarent. Iste sic, ille aliter, rursusque alius aliter contra veritatem eas intelligere vellet: atque hinc innumeræ hæreses emergerent, nihilque certum esset apud Christianos.

Diximus ipsas diuinas literas hære-

ticis esse in laqueum: & profecto ita est. Nam Arrius hæreticus audiens Christum in euangelio dicentem. Patet maior me est, illaqueatus afferuit, Filium Dei non esse Patri consubstantialem & æqualem. Itidem impurus Heluidius legens in Matthæo euangelista, hæc verba de Ioseph & Maria matre domini. Non cognoscebat eam, donec peperit filium suum primogenitum, laqueo irretitus dixit, Mariā non permansisse virginem. Similiter hæretici huius tempestatis vbiq; in scripturis inuoluntur laqueis. Et vt exempli gratia hic aliquid proferamus, miserè admodum illaqueantur istis Christi verbis, Quare transgredimini mandatum Dei propter traditionem vestrā, Hypocritæ, bene prophetauit de vobis Esaias dicens: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me: sine causa autem colunt me, docentes doctrinas & mandata hominum. Licet enim Dominus Iesus non reprehendat pias Apostolorum aliorumque Patrum traditiones, sed eas traditiones quæ ad cultum honoremque diuinum nihil conducunt & legi Dei aduersantur: superbi tamè hæretici arrepta hinc occasione, æquissima Ecclesiæ decreta, si in scripturis canonicis expressa nō inuenit, tãquā superfluas vanasque hominū traditiones respuit. Et quia legūt in euangelio Christum illud quoque dixisse, Nō quod intrat in os coquinat hominē, irridēt quicquid de ieiuniis & abstinentia à quibusdā cibis ecclesia à deo illuminata statuit. Nōlūt astringi ad ieiunādū certis diebus: & sancto pcepto contēpto, vescuntur carnib; p sua libidine, etiā in sacra Quadagesima. Adhūc modū verbis euangelicis illaqueati, ethnicè magis quā Christianè viuūt. Eos aut non citi bi genus, sed inobedienciæ scelus poluit. Nam bonus est cibus quē creauit deus: sed si vetitus fuerit, iā non sumitur sine culpa: sicuti bonus erat fructus, quem in paradiso prohibuerat Deus, ex eo tamè nō sine graui peccato Adā comedit. Certū verò est, eū quæ Ecclesiæ obedire non vult. Christo nō obe-

Matt. 16.

1. Reg. 15.

Cap. 1.

Ioh. 16.

dire. Et de huiusmodi homine ipse Christus ait: Si ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Et etiam per Samuelem prophetam Deus ita loquitur, Quasi peccatum ariolandi est, repugnare: & quasi scelus idololatriæ, nolle acquiescere. Quibus verbis Saul arguitur ac prophanus abiectusque declaratur, propterea quod non obedierat dictis Samuelis, qui iuxta dei voluntatē ei denunciauerat, ut disperderet profusque deleret Amalachitas. Atqui Saul poterat more hæreticorum dicere Samueli: Nusquam in diuinis scripturis expressum lego, quod nomine Dei iussisti: non Deū, sed te mihi loquentem audiui. Paulus itē affirmat eos qui præpositis vel potestatibus à Deo ordinatis resistunt, Deo resistere ac damnationem sibi acquirere. Rursum hæretici legentes hæc verba Pauli, Si quis vobis euangelizauerit præter id quod accepistis, anathema sit: legentes & ista Ioh. in fine Apocalypseos, Si quis apposerit adhæc, apponet Deus super illum plagas scriptas in libro isto: Legentes item in Deuteronomio: Non addetis ad verbum quod vobis loquor, nec auferetis ex eo: obiciunt illa omnia Romanæ atque Catholicæ Ecclesiæ, & eā accusant execranda impietatis, propterea quod recipit ac statuit multa, quæ in diuinis literis non sunt expressa. Sed huiusmodi obiectiones mera sunt deliramenta. Romana enim atque apostolica Ecclesia, non aliud Euangelium, neque aliam fidem aut doctrinam annunciat, quam à Christo & Apostolis apostolorumque discipulis ac sanctis eorum successoribus accepit: sed ipsi hæretici aliam omnino fidem & doctrinam superbè prædicant, uti totus hic libellus clarissimè ostendit, ob idque sunt hæretici, & veritatis inimici, & impietatis rei, & æternæ damnationi proximi. Nunquam ita Romana & catholica Ecclesia scripturas sacras augendo, diminuendo, immutando vel perperam interpretando corrumpit, quod hæretici facere solent. Quin potius libros omnes canonicos maxima fidelitate

integros semper conseruat, & eorum verba diuina (vti à spiritu sancto edocta est) sanè intelligit, eisque summam autoritatem tribuit: sed adulteriuas hæreticorum expositiones constanter reprobatur. Interdum sanè pro causis emergentibus variat pia quædam decreta, & vt tempus exposcit nonnulla Patrum statuta abrogat: at præceptiones diuinarum scripturarum nunquam immutat. Rectissimè verò pleaque recipit & docet, quæ licet in ipsis scripturis canonicis minimè sint expressa, eis tamen non sunt contraria, sed maxima consentanea. Nam sicut à nobis alibi supra fuit dictum, Deus non omnia in sacris literis exprimi voluit, vt disceremus ecclesiæ subesse, atque eius institutionibus & præceptis obtemperare. Certè Ioannes scribit Christum passioni vicinū dixisse discipulis suis: Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modò: quum autem venerit ille spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem. Quo in loco Christus loquitur proculdubio de his quæ postea ornanda ac statuenda erant in ecclesia. Palam autem est, non omnia illa in voluminibus sacris esse expressa, quæ tunc Christus testabatur se adhuc habere dicenda. Verum de illis post resurrectionem suam per dies quadraginta disseruisse credendus est: dicente beato Luca, quod loquebatur discipulis suis de regno Dei, hoc est, de gloria cœlestis Ierusalem, & statu militantis Ecclesiæ, quæ toto orbe erat dilatanda. Cæterum Apostoli accepto Spiritu sancto, plenius didicerunt atque intellexerunt (iuxta prædicationem Christi) omnem veritatem: quam etiam ecclesiæ tradiderunt. Atque hinc est, quod plurima vel potius innumera ab Apostolis ecclesia accepit, quæ in libris noui testamenti expressa non inueniuntur. Et certè fides habenda est ipsi Ecclesiæ, quæ est veritatis columna, & cum qua spiritus sanctus manet in æternum. Nam & hoc Christus ei promisit dicens: Ego rogabo patrem, & alium paraclerum dabit vobis, vt maneat vobiscum in æter.

I. Reg. 20.
Matt. 22.

æternum spiritum veritatis. Ecclesia igitur docetur atque gubernatur à spiritu veritatis & nihil præcipit nisi secundum voluntatem eiusdem spiritus, cuius præsentia nunquam fuit destituta, neque destituetur vnquam. At hæretici calamitant, ea quæ in scripturis canonicis habentur, Christianis sufficere. Sufficiunt planè, Imò verò humilibus verisque Christianis sufficere possunt vel hæc paucula verba quæ Christus præpositis Ecclesiæ dicit: Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit. Aut ista quibus subiectos alloquitur, Quæcunque dixerint vobis (præpositi ac pastores) seruate & facite. His nanque verbis admonemur parère Ecclesiæ, etiam si quod illa præcipit non sit expressè positum in Bibliis sacris. Neque enim Christus ait, Si ea quæ pastores & præpositi ecclesiæ vobis dicunt, inuenieritis expressa in diuinis scripturis, seruate illa & facite, sin minus, nolite facere: sed ait, Quæcunque dixerint vobis seruate & facite. Qui obedientiam Christianorum redigere volunt ad ea sola quæ in canonicis scripturis expressa sunt, alios obediendi fines & terminos nobis constituunt, quam Christus constituit: quod vti que non facerent si Catholici essent, & Christum potius quam diabolum audirent.

Heu quam infelices sunt, qui matrem ecclesiam deserunt, & hæresibus se implicant, Quanta quæso dementia est, nouam impiamque Lutheri, Melanthonis, Zvinglij, Caluini, vel aliorum sectariorum doctrinam, præferre doctrinæ eorum, qui veram fidem ab ore Christi aut apostolorum susceperunt, eamque posteris fideliter tradiderunt: quæ etiam per successiones multarum generationum ad nos usque peruenit. Et quis verè pius possit continere lacrymas, videns modò tot animas passim hæresum veneno correptas perire? vides homines tam stolidos esse, vt præclara illa & antiqua rectaque fide relicta, sectariorum praua dogmata, insulasque opinioniones nuper excogitatas aut refuscitatas promptissimis animis ample-

ctantur? Profectò fides Romanæ apostolicæque ecclesiæ, quam Deus innumeris miraculis comprobauit, quæque tot iam seculis inuiolata permansit, tam certa atque indubitata est, vt si milies mori possemus, toties vti que pro illa retinenda ac tuenda libenter mortem oppetere deberemus. Ea nunquam extinguetur: dicente Domino ad Petrum Ecclesiæ caput & principem: Ego rogavi pro te vt non deficiat fides tua. Navis Ecclesiæ potest quidem fluctibus hæresum concuti, sed mergi non potest. Quantumuis prematur, nunquam tamen opprimetur Ecclesia.

Verum hæretici videntes plurimos abusus esse, & multos etiam è numero pastorum non rectè viuere in Ecclesia Romana atque Catholica detestantur illam & ab ea sese separant, eique subesse nolunt. Sed eos meminisse oportet ecclesiam dei esse sagenam illam euangelicam, quæ malos pisces cum bonis durante hac mortali vita continet: esse itidem aream illam in qua reiectanæ & olim exurendæ paleæ electissimis granis permixtæ sunt. Oportandum verò & orandum, ac modis omnibus adnitendum est, vt tollantur abusus, & reformentur mores in Ecclesia Dei. Attamen ipsa eadem ecclesia Apostolica, propter malos catholicos, quos gremio suo continet, non desinit esse columna & firmamentum veritatis. Quemadmodum autem seculi regibus & principibus ea quæ iusta sunt præcipientibus necesse est subiici & obtemperare, etiam si ipsi alioqui improbi sint & flagitiosi: ita etiam præpositis Ecclesiæ honesta & rationabilia iubentibus oportet obedire, etiam si non bene viuunt. De talibus enim Dominus loquens in Euangelio ait subditis: Quæcunque dixerint vobis, seruate & facite, secundum opera verò eorū nolite facere. Sanè qui manet diuisus ac separatus ab ecclesia Catholica, quæ est corpus Christi mysticum, separatus item à Christo capite est.

Benignissimus Deus noster concedat, vt depulsa errorum caligine, omnes

omnes agnoscamus veritatem, quam Apostoli apostolorumque discipuli, & eorum successores, alijque orthodoxi patres nobis commēdauerunt: præster, inquam, Dominus, vt veritati cōstanter ac firmiter adhæreamus, & vitam degamus verè Christianam, atq; tandem æternam beatitudinem consequamur. Amen.

APPENDIX DE VESANO ERRORE
hæreticorum, & sincera fide catholicorum
circa Eucharistiam.

Or Christiani & Catholici hominis ingenti horrore concutitur totumque contremiscit, quando penitus considerat errorem & blasphemias hæreticorum huius temporis circa sacratissimam Eucharistiam. Nam Dominus quidem Iesus apertissimè dicit, Hoc est enim corpus meum quod pro vobis datur, Hic est sanguis meus qui pro multis effunderetur: at illi impudenti sacrilegoque ore contradicentes. Non est, inquam, verum corpus & verus sanguis in Eucharistia: non transmutatur panis in carnē, nec vinum in sanguinem domini, sed manet substantia panis & vini. O impietatem detestabilem. Certè apostoli & eorum discipuli, ornesque Christi martyres, & sancti atq; orthodoxi Patres semper firmissimè crediderunt panem conuerti in corpus, & vinum in sanguinē Christi, atq; in Eucharistia remanere non substantiam, sed tantum species & qualitates panis & vini. Hanc fidē quam ab ore Domini Iesu acciperūt, & etiam in suis scriptis adnotatam reliquerunt.

Sed hæretici arrogantes ac cæci falsas interpretationes comminiscuntur, quibus manifestissimā veritatem impugnant. Modis omnibus nituntur incautos à sinceritate veræ fidei auertere. Corpus Christi, aiunt, est in cœlo, non hic in terra. Credere nolunt illud esse etiam in Eucharistia: quia quomodo id fieri possit non

comprehendunt. At qui hoc mysterium quod omnipotenti virtute Dei fit, incomprehensibile est. Omnino verum corpus Christi in cœlo integrum est, & nihilominus in terris integrum Eucharistia cōtinetur. Nam quando ipse Dominus in cœna traiebat idem verum corpus suum discipulis suis, utique illud & integrum sedebat iuxta discipulos, & etiam integrum à singulis discipulis sumebatur: Neque recedit à cœlo, vt sit in sacramento: sed in cœlo manet, & in Sacramento est. Si nemo intellectu consequi potest, vt Dominus quinque panibus hordeaceis quinquemilia hominum satiauerit, & superfuerint duodecim cophini fragmentorum: magna profectò temeritas est, velle rationibus humanis inuestigare, quomodo corpus Christi quod in cœlo est, possit esse etiam in terra, vbi curaq; sacra est Eucharistia. Simpliciter & firma fide hic opus est. Nam fidei oculus sub exigua panis specie attingit verum corpus Christi, attendit totum Christum verum Deum & verum hominem. Itaque non quomodo caro Christi ibi sit, inquirendum: sed quod supra naturam virtute Dei ibi esse possit & verè sit, credendum est. Neq; enim mentitur veritas quæ dicit, Hoc est corpus meum. Ipse cui nihil impossibile est: & qui virga Moysis vertit in colubrum: ac rursus ex colubro virgam fecit, quiq; in Cana Gallilææ aquam mutauit in vinum: nobis in Sacramento panem conuertit in corpus, & vinum in sanguinem suum. O ingens summeque venerandum miraculum.

Quum Christus coram Capharnaitis loqueretur de manducatione carnis sue, illi fidem non adhibebant verbis eius (ipsis hodie similes sunt verba cordes hæretici) dicebant enim, Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum? Somniant Christum velle dare carnem suam frustratim conscissam, & more aliarum carniū coctam vel crudam. At Catholici ab huiusmodi absurda cogi-

cogitatione prorsus alieni sunt: agnoscentes verum diuinumque corpus Christi in Eucharistia adesse mysticè, & modo arcano, sensibusque minime exposito. Si quispiam author Catholicus dicat, quod gloriosa & spiritalis caro domini Iesu ibi spiritaliter adsit: nihil tamen per has dictiones Spirituality & spiritaliter, dimittit de veritate ipsius carnis dominicæ, & vera eius presentia: sed hæretici per illas dictiones veram carnem Christi à Sacramento Eucharistico excludere volunt. Catholici prorsus contentur verum corpus Domini esse in Eucharistia substantialiter & corporaliter. Ecce quia sine horrore non potuissimus carnem Christi manducare, & sanguinem eius bibere, in forma carnis & sanguinis, pius ac dulcis Dominus seipsum nobis dare voluit sub specie panis & vini. O ineffabilem bonitatem atque charitatem. Forma & qualitates corporis Christi gratia & virtute Dei admirabiliter occultantur ne horrori nobis sint: apparent verò ac sentiuntur species & qualitates panis ac vini, quæ sensibus nostris conueniunt ac gratæ sunt. Nos certè in hoc sacro conuiuio accipimus, & in viscera nostra traicimus illam ipsam veram carnem, quæ Maria virgo peperit, & quæ pependit in cruce, quæque nunc sedet ad dexteram patris in cœlo: sed alio modo Christus eam exhibet in sacramento quam olim fuit in cruce. Verum vt ad salutem nobis proficit sacramentalis manducatio carnis Dominicæ, debemus eam sumere non ore tantum, sed etiā spiritu siue spiritaliter per fidem ac sanctum desiderium. Catholici & pij homines interdum hoc Sacramentum cum fructu maximo sumunt, etiam si spiritaliter duntaxat illud accipiant, videlicet desiderio & fide, sinceraque animi deuotione. Hæretici iactant se hoc modo corpus Christi vtilissimè manducare: sed falluntur. Neq; enim fieri potest, vt ipsi carnem Domini spiritaliter vitiliterque edant, quum veram fidem minime habeant, & eam Eucharistia

manducationem, quæ à Christo instituta est, vnà cum incruento incontinatoque Missæ sacrificio, sceleratè abrogent atque abiciant. Et ideo in illa cœna sua panem nudum edentes nihil omnino spiritualis fructus consequuntur: quantum fide & intentione cogitationem suam ad passionem Christi pro mundo in cruce oblati referant. Quod autem Patres dicunt diuinam & spiritualem carnem in sacrosanctis mysteriis manducandam dari aliam ab ea quæ crucifixæ est, intelligunt aliā exhibitionis modo non substantia. Plane vera & viuata caro in Eucharistia est: nam panis (vt dictum est) verè mutatur in verum corpus Christi. Fit ita: quia Deus vult ita, Deus ita instituit. Verbum Domini, quod id fit, omnipotens est: modus audas autem quo fit, inscrutabilis est. O hæretici ingrati, vt quid Dei benignitatem atque beneficentiam non agnoscitis? vt quid adhuc increduli estis? Si verum corpus & verus sanguis Christi Eucharistia non continetur: cur quæso Apostolus Paulus de ea loquens hæc terribilia verba diceret. Quicumque manducauerit panem, & biberit calicem Domini indignè, reus erit corporis & sanguinis Domini? Et rursus. Qui manducat, inquit, & bibit indignè, iudicium sibi manducat ac bibit, non diiudicans corpus Domini. Si item in Eucharistia maneret substantia panis & vini: quare obsecro, tam manifestè Christus diceret, Hoc est corpus meum, Hic est sanguis meus? quare non vnus tantum, sed tres Euangelistæ, atque etiam Paulus Apostolus illa ipsa verba sic repeterent? quare & sanctus Iacobus Apostolus in Liturgia sua precaretur, vt spiritus sanctus perueniens propositū panem efficeret corpus Christi, & vinum sanguinem eius? Enimvero si panis sit corpus Christi, & vinum sanguis Christi, necesse est vt nec panis nec vinum maneat: necesse est vt substantia panis in substantiam carnis, & vini substantia in substantiam sanguinis transmutetur. Possimus infinitam multitudinē orthodoxorum Patrum

Mat. 14.

Luc. 22.

1. Cor. 11.

Matt. 26.

Mar. 14.

Luc. 22.

Cor. 10.

Sup. in Fac.

cula ca. 1.

2. Tim. 3.

Psal. 77.

Patrum citare, qui expressis verbis itidem dicunt, panem in carnem, & vinum in sanguinem Christi conuerti in Eucharistia: sed hic prolixitas a nobis vitanda est. Apostolica atque Catholica Ecclesia (quæ columna & fundamentum veritatis est, & in fide errare non potest) in dubitanter credit semperque credidit sacerdote verba consecrationis rite proferente, transmutationem atque transubstantialem illam virtute Spiritus sancti fieri.

Quamuis autem Paulus Apostolus, aliique Patres catholici ipsam Eucharistiam interdum nuncupent panem: non tamen panis substantia intelligenda est. Ideo verò appellatur panis, quia ex pane conficitur, ac speciem qualitatesque panis retinet, vel quia æternæ vitæ substantiam ministrat. Mos item sacræ scripturæ est, vt vocet panem, id quod manducatur. Vnde, & manna in Psalmo appellatur panis, vbi dicitur: Pluit illis manna ad manducandum, & panem cæli dedit eis. Quando etiam Patres de Eucharistia differuntur his vocabulis, figura, signum, imago, antitypon, nullo modo per huiusmodi nomina imminuere quicquam volunt de veritate corporalis præsentie Christi in Eucharistia (vt hæretici garriunt) sed indicant corpus domini Iesu ibi obuelatum atque abditum exhiberi. Nam idem Patres clarissimis verbis consentunt, verum corpus Christi verè & corporaliter in hoc sacramento adesse. Quò enim idem Sacramentum constet signo & re signata: fieri nequit, vt res signata ibi non adsit. Species visibilis, signum est: corpus & sanguis domini, res est signata. Ergo Eucharistia secundum visibilem speciem dicitur symbolum & figura: at secundum latentem substantiam veritas est & caro Christi vera, verusque sanguis. Dicunt item patres ipsam Eucharistiam qua vera quidem, sed inuisibilis caro domini continetur, & esse signum & imaginem visibilis corporis quod in cruce passum est. Atque ita carnis veritas in Eucharistia exhibita, quæ ipsam carnem domini non ostendit in sua forma, haud ab-

surdè figura appellatur: sicut & rectè nominatur sacramentum corporis Christi. Similiter dum idem verum corpus Christi specie panis obuelatum sumimus ac manducamus, hoc ipsum dicitur etiam imago & figura futuræ veritatis, quæ olim exhibetur in cælo, quum iam Christum Iesum Deum & hominem sine aliquo velamento contemplantur, eique beatè ac perfectè vniemur. Quapropter ecclesia perceptis mysteriis orat, vt quod nunc per speciem gerimus, post hanc vitam in veritate capiamus. Isto Sacramento Eucharistico significatur etiam corpus Christi mysticum, videlicet Ecclesia. Nam B. Pauli verba sunt hæc: Vnus panis, vnus corpus multi sumus, omnes enim de vno pane participamus. Sanè sicut ex multis granis vnus panis conficitur, ita multi fideles vnam ecclesiam constituent. Illi patres qui dicunt eucharistiam non esse figuram corporis Christi, sed ipsum corpus eius: intelligunt figuram illam quæ corporalem præsentiam veritatis excludit eique opponitur, non illam quæ præsentem in sacramento veritati subseruit. Hoc sensu panis in altari positus à nonnullis ante consecrationem dicitur antitypon corporis Christi: nam figura solum est. Nullus orthodoxorum patrum vnquam dixit Eucharistiam esse tantum figuram vel signum veri corporis domini Iesu, quod blasphemiam hæretici nunc dicunt: sed omnes catholici semper confessi sunt & crediderunt (vt sæpius iam à nobis repetitum est) verum corpus Christi in Eucharistia contineri, & panis viniq; substantiam in carnis & sanguinis substantiam conuerti. Merito igitur inclytus martyr Clemens B. Petri Apostoli discipulus, in quadam epistola sollicitè admodum ex doctrina præceptoris sui admonet, vt reliquæ fragmentorum corpus Doominici à ministris altaris cum timore custodiantur, ne qua putredo inueniatur, & ne puluis ipsius corporis Domini malè decidat, atque ita grauis iniuria corporis Christi inferatur.

Pro.

Profecò qui se Christianum dicit, & tamè renuit venerari atque adorare sacram Eucharistiam, in qua veri summe & diuinitas & humanitas Christi adest: is ipsis paganis atque Ethnicis deterior est. Quisquis vnquam post eandem Eucharistiam institutam Christum ex animo dilexit, ingentem præcellentem Sacramento reuerentiam & honorem impendit. O Sacramentum votis omnibus expectandum, quod salutem animæ & corporis adfert. Panis & cibus communis alit quidè corporaliter & secundum naturam: at iste celestis vereque, supersubstantialis panis, ista diuina esca alit spiritualiter & secundum gratiam: Reuera hæc spiritualis alimonia præstat homini quod Christus dixit, Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, & ego resuscitabo eum in nouissimo die. Ac rursum: Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in illo. Itaque Sacramentum hoc excellenter totum hominem cum Christo vnit, eumque concorporalem (vt ita loquar) Christi efficit, ac meritorum illius participationem reddit.

Hæretici huius tempestatis plurimum inter se dissident de Eucharistia: hoc ipso euidenter ostendentes, se à veritate, quæ vna est, procul aberrare. Depugnant & digladiantur acriter, dum suam quisque prauam opinionem rectiorem iudicat, eamque pertinaciter tueri vult. Hinc Lutherus hæresiarcha scriptis inuehitur in Zuinglium hæreticum, & Zuinglius in Lutherum. Itidem VVestphalus hæreticus calamo persequitur Caluinum hæreticum, & Caluinus VVestphalum. Possumus hodie numerare plusquam viginti sectas de fide & doctrina inter se fedissimè discordantes. In hoc autem concordēs sunt hæretici omnes, vt Ecclesiam Catholicam & Apostolicam (quam ipsi Papisticam) hostilibus indefessis, quæ animis oppugnent. Atqui hæc dicta ab eis Papistica, est illa vna co-

lumba & sponsa Dei, quæ dissentio, nis & schismata in his quæ fidei sunt, nescit. Nam veram fidem quam ab Apostolis Apostolorumque successoribus accepit, integram ad hunc usque diem seruauit, & usque ad consummationem mundi seruabit. Extra hæc Dei Ecclesiam (cuius typum Arca Noe gessit) nulla est salus. Qui in ea non est, vt diluuio absorptus pereat, necesse est.

De antiquo, pio, & irreprehensibili vsu sacrarum imaginum.

PARTES orthodoxi affirmant sacrarum imaginum vsu ac venerationem (quam hæretici modò detestantur) ex traditione Apostolorum ad nos descendisse. Verba beati Basilij Magni in secundo Concilio Nicæno citata sic habent: Sufficiant pio sanctos Apostolos, Prophetas, & Martyres, qui pro me apud Deum supplicant: quo per illorum intercessionem propitius mihi sit Deus noster benignissimus, & remissionem peccatorum mihi gratis largiatur. Quam ob causam & historias imaginum illorum honoro & palam adoro. Hoc enim nobis traditum à sanctis Apostolis non est prohibendum: sed in omnibus ecclesijs nostris eorum historias erigimus. Hęc Basilius.

Non pauca de hac re dicturi, imprimis adnotabimus ea quæ historici fide digni scripserunt de venerabilibus imaginibus tempore Apostolorum formati & expressi. Igitur Eusebius Cæsariensis & Nicephorus Callistus, referunt mulierem illam quæ sanguinis profluuiis laborans, ex contactu simbriæ vestimenti Domini Iesu (vt in Euangelio legimus) sanitatem receperat, præclaram imaginem ex ere crexisse, quæ figuram Christi benefactoris sui præferbat: vt hac ratione pium affectum quem erga Dominum Iesum gerebat, declararet. Aiunt item ad huius imaginis pedes herbam nasci solitam, quæ quum ad simbriam usque vestis areæ pertigisset, aduersus omne genus morborum

Euseb. lib. 7. cap. 14.
Niceph. lib. 6. c. 15.
Matt. 9.

rum presentissimum erat remedium. Hæc illi in suis historijs narrant. Quod si displiceret Deo vsus sanctarum imaginum, profectò non fuisset æditum tam celebre miraculum. Porrò mulier illa cuius erat vrbis Casarea, vbi pro foribus domus eius imago iam commemorata adhuc conspiciebatur tempore prædicti Eusebij Casariensis Episcopi, vt ipse in historia sua testatur. Postea verò quum Iulianus Imperator apostata odio Christi ardens eadem dominicam imaginem deiecisset, & in eius locum suam statuisset, ignis de repente è coelo delapsus, ipsam Iuliani statuem dirupit atque in faciem prostravit: quemadmodum decimo libro historiae suæ narrat Nicephorus, sequutus narrationem Socratis Constantinopolitani. Et sexto libro loquens ipse Nicephorus de imaginibus quæ viuentibus adhuc Apostolis pictæ fuerant, sentit cum Eusebio, & scribit in hunc modum: Etiam sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, ipsiusque adeò Christi, & quæ cum supra naturæ captum genuit virginis matris, coloribus adumbratas imagines plurimas, ad huc vsque diem conseruatas esse nouimus. Ac Lucas quidem Apostolus, primus ipsas accurratè manibus suis depinxit. Hæc ibi, At secundo libro postquam hoc ipsum Nicephorus dixit, mox adiungit hæc verba: Vnde in omnem deinde habitabilem orbem tam venerandum & preciosum opus est illatum: Præterea decimo quinto historiae suæ libro narrans vti sancta virgo Pulcheria soror Theodosij Augusti, tria magnifica templa Deiparæ virgini ex ipsis fundamentis Constantinopoli erexit, mentionem facit venerandæ imaginis eiusdem virginis Mariæ, ab ipso beatissimo Luca depictæ, atque ita loquitur: Vnum templum est in Calcoprateio, siue fabricarum foro, Sacri tumuli nomen habens. In quo zonam Dei genitricis veluti thesaurum (Pulcheria) deposuit & vt in eo quarto quoque hebdomatis die

Cap. 30.
Cap. 26.

Cap. 43.

Cap. 14.
Eadem dicit lib. 14.
Cap. 2.

peruigilium & supplicatio ad lucernas & lampades fieret, constituit: quàm & ipsa pedes frequentare solita erat. Secundum templum viæ ductu est, vbi Verbi matris imaginem dedicauit, quam diuus Apostolus Lucas suis ipse manibus depinxit, illa adhuc viuente, & tabulam ipsam vidente, gratiamque adeò illi formæ suæ immittente. Hæc imago primum in eo loco qui Tribunal dicitur fuit, vbi ea quæ nunc quoque sunt, miracula peracta sunt. Porrò in templo isto, vt tertio quoque septimanæ die peruigilium itidem & supplicatio perageretur, curauit: quod ad huc vsque diem seruat. Tertium autem templum pulchritudine & omnis generis materia incredibiliter ornatum, verbi matri consecrauit, cui Blachernæ cognomen est, &c. Idem Nicephorus secundo historiae suæ libro asserit Christum transmisisse sacram vultus sui imaginem in lineum textum impressam Augaro Edeffendorum principi, qui vehementi eius desiderio tenebatur. Id ipsum scribit beatus Ioannes Damascenus libro quarto de orthodoxa fide. Et quidem Nicephorus vbi loquutus est de Augaro Toparcha, dicit etiam regem Persarum ex feruenti fidei desiderio misisse pictorem in Palestinam, & per hunc imaginem Christi ac matris eius virginis Mariæ accepisse. Atque hæc ex archiuis antiquisque librorum monumentis desumpta esse, Nicephorus testatur. Theodorus quidam lector & græcus scriptor, mox in initio primi libri collectaneorum suorum quibus historiam rerum ecclesiasticarum summam perstrinxit, meminit etiam imaginis virginis Deiparæ, quam sanctus Lucas depinxit. Nam de Eudocia imperatrice quæ Hierosolymis erat, loquitur in hæc verba: Eudocia imaginem matris Christi quam Lucas Apostolus pinxerat, Pulcheriæ misit. Beatus quoque Athanasius edidit libellum dei quadam imagine Domini Iesu, quæ in Berytho vrbe Syriæ a Iudeis

Cap. 7.

Cap. 17.

causa

causa, confixa, ac vulneribus confossa, maximam sanguinis abundantiam profudit. Eam imaginem Nicodemus qui ad Iesum nocte venerat, Gamalieli beati Pauli quondam præceptori Hierosolymis tradiderat: Gamaliel porro Iacobo Apostolo Hierosolymorum primo Episcopo, & Iacobo Simeoni successori suo illam reliquerat. Sed biennio antequam Hierosolyma à Romanis euerteretur, pij Christiani eam de imaginem transfulerunt in Syriam, vt Athanasius in memorato libello scribit. Præterea Alexander Imperator ille erga Christianos maxime benivolus (cui matri Mammæ Originis familiarissimus fuit) in domestico sacello suo habuit imagines Abrahamæ Patriarchæ, & Christi saluatoris, sicuti scriptores historici narrat. Vtrum sanctarum imaginum à tempore Apostolorum vsque ad Constantinum Magnum Imperatorem semper receptum laudatumque fuisse in Ecclesia Dei, hoc etiam arguit, quod ipse Constantinus iam à paganismo conuersus ad Christianam fidem, plurimas basilicas à se magnifice extructas, imaginibus sanctis cohonestabat. Sanè in ea basilica, que de eius nomine constantiniana dicta est, non solum vasa aurea & altaria argentea, verum etiam effigiem Saluatoris, atque imagines duodecim Apostolorum ex argento purissimo posuit: vt narrat Damasus, describens vitam beati Syluestri. Quum tunc idololatria abolita & persecutione cessante, pax reddita esset Ecclesie, maiori studio passim oratoria Christianorum imaginibus Iesu Christi & matris eius virginis Mariæ, atque aliorum sanctorum exornabantur. Vnde eximij illi Patres orthodoxi, qui mox sequuti sunt, videlicet Basilius Magnus, Gregorius Nyssenus, Hieronimus, Ambrosius atque alij, in suis scriptis, sanctarum imaginum honorifice meminerunt. Et postea in secundo Concilio Niceno, quum fusillimè de illis disputatum fuisset, Ecclesia expresso decreto approbavit earum usum, & iconomachos damnauit.

Hæretici huius æui nostri venerationem ipsarum imaginum sacrarum non veretur appellare idololatriam. Dicunt earum usum aduersari scripturis diuinis: sed falluntur, & scripturas non rectè intelligunt. Prohibuit quidem Deus in veteri lege, ne Iudei idola & effigies haberent, propterea quod erant maxime propensi ad idololatriam: at vbi nullum erat idololatriæ periculum, non solum permittit verum etiam præcepit fieri imagines. Vnde Moses iussu eius curauit vt sculperentur Cherubim, collocarenturque in propitiatorio. Vecordes hæretici quicquid in voluminibus sacris & orthodoxorum Patrum scriptis inueniunt dictum aduersus idola atque idololatriam, in sanctas imagines & in Catholicos, qui eas asserunt ac venerantur, in sulissimè detorquent. Huiusmodi sententias vndique corradunt, & superbè admodum catholicis obijciunt: Nam quia vident ipsos catholicos copiose ac dilucidè rectam Ecclesie fidem atque doctrinam dictis vetustissimorum Patrum comprobare ac tueri: conantur nonnulli ex eis similiter prauam fidem suam & absurda dogmata ab antiquitate commendare, verbisque Patrum confirmare: sed hoc infideliter prorsus faciunt, ac proinde nihil agunt. Siquidem auctoritates quas adducit, non eam mente, neque eo sensu citant, quo à Patribus scriptæ sunt, sed peruerunt atque corrumpunt illas, ac plerumque metiuntur impudentissimè. Quam eorum impiam fraudem prudens & doctus quisque facile deprehendit, dum studiosè exquirat & exanimat in libris Patrum locos ab eis citatos.

Exod. 22.

Exod. 25.
Exod. 37.

Acerrimè verò ad euerisionem sacrarum imaginum solent catholicis obijcere etiam aliquot verba quæ in lucubrationibus sancti Epiphaniij leguntur. Verum B. Ioannes Damascenus in libris suis apologeticis aduersus criminatores sanctarum imaginum, itemque alij Patres pronunciauerunt verba illa ibi ab hæreticis fuisse inserta. Certè Basilius Magnus præcessit Epiphanium, & in verbis suis

quæ supra posuimus aperte indicat cõsuetudinem suo tempore fuisse, vt sanctorum imagines in omnibus Ecclesijs erigerentur. Quomodo ergo Epiphanius paulò post sequutus, vituperasset vsũ sacrarum imaginũ in omnibus Ecclesijs receptum? Præterea ipse Epiphanius scripsit diligentissimè aduersus hæreses ac praua dogmata sui temporis: & tamen nusquam ibi dānat vsũ imaginũ. Quòd si iudicasset eũ apud Christianos non esse licitum, profectò hoc declarasset in libris quibus hæreses & absurdas opiniones notat cõfutatq;. Sed & si verba quæ in lucubrationibus eius cõtra sacras imagines inueniuntur, fuissent pio zelo ab eo scripta: nõ tamen debent pro raris ac firmis recipi, quã doct̃ina Ecclesiæ catholicæ discrepent. Vniuersalis enim Ecclesia quæ est colũna veritatis, & errare nescit, semper audenda est, potiùs quàm vnus vel duo aut plures etiam sanctissimi doctores. Hoc persuasissimũ habeat, quisquis hæreticorũ tendiculas & errores õnes feliciter effugere vult. Quemadmodũ enim negotiatores solent aurũ lydio lapidi atterere, quo cognoscant, vtrũ germanũ sit, an adulterinũ: ita Christianus homo doctrinã quamlibet ad colũnam illã veritatis applicare adiungereq; debet, vt exploratũ habeat verane sit an falsa. Quocirca si viderit aliquod dogma non cõcordare cũ doctrina Romanæ Catholicæ quæ Ecclesiæ, quã Spiritus veritatis illuminat ac regit, mox illud relinquat atq; repudiet. At hæretici Romanã atque Apostolicã Ecclesiã cõtempnũt, eamq; modis omnibus in odiũ adducere nituntur. Et vt hoc faciliùs citiusq; efficiant, maleuolè diuulgant atq; exaggerant quorũdã Romanorum Pontificum vitia: reticentes interim virtutes eorũ Pontificũ, qui integerrimè sanctissimèq; vixerũt. Omni pudore abiecto insolentissimè conferũt maledicta in Sedem Apostolicã & summum sacerdotem: quum tamen omnis potestas sit à Deo, & scriptura clamat, Principi populi tui nõ maledi-

ces. Nos quidẽ non negamus Papam posse pessimè viuendo in æternum perire: attamen propter eius peccata Ecclesia cui præest non destituitur gubernatione Spiritus sancti, nec desinit esse Ecclesia: neque propterea Sedes Apostolica perdit suam auctoritatem. Planè Christus voluit vt sui loco hic in terris toti Ecclesiæ præficeret Pontifex. Oblatrent hæretici quantum ipsis libet, necesse est vt ita fiat. Sed his ommissis, redeamus ad sanctas imagines.

Qui venerationem earum suggillant, illud quoque catholicis obijciunt quod trigesimo sexto canone Concilij Elibertini inhi bitum fuit, ne scilicet picturæ fierent in templo seu Ecclesia. Sed & ista obiectio futillis est. Nam iustè profectò hoc tunc vetuit Elibertina synodus, quã nonnulli putant paulò ante tẽpora Constantini Augusti celebratam fuisse. Congregata autem fuit in Hispania, vbi paganismus & idololatria plurimum adhuc vigeat: nam id cõplures canones eiusdem synodi aperte indicant. Canon quadagesimus primus dicit ita: Admonere placuit fideles, vt quantum possunt prohibeant, ne idola in domibus suis habeant. Si verò vim metuunt seruatorum, vel seipsos puros conseruent. Si non fecerint, alieni ab Ecclesia habeantur. Sanè ipsum Concilium Elibertinum fuit particulare siue prouinciale, in quo pauci Episcopi aderant: at secundum Concilium Nicenũ, quod sanciuit sacras imagines retinendas & honorandas esse à fidelibus, fuit generalis atque œcumenicum. Auctoritas autem Concilij generalis ritè celebrati indubitanter preferendã est auctoritati cuiusvis Concilij particularis. Non fuerit intempetiuum hic obiter annotare, quòd Concilia generalia legitime congregata, licet ex hominibus constent qui errare possunt, cuiã tamen representant vniuersam Ecclesiam quam Spiritus sanctus nunquam errare sinit, erroris expertia sunt. Sed particularia concilia possunt errare: & diuerrant,

Roth. 13.

Exod. 24.

Aldo. 23.

rant, corriguntur per generalia. Concilia tamen plenaria quæ præcesserũt, nonnunquam emendantur posterioribus cõcilijs plenarijs, nõ quidem quo ad fidem, sed quo ad illa quæ ad regimen ecclesiasticum vitamq; clericorũ, & ad consuetudines ac ritus spectant. Talia enim in concilijs generalibus pro temporum, locorum ac personarum conditione atq; qualitate, absque præiudicio fidei variantur: nam in fide & in his quæ salutis nostræ necessaria sunt, nulla fit mutatio. Non est igitur quòd hæretici gloriẽtur de suis obiectiõibus, quoniam friuolæ sunt.

Ecclesia optimã traditionem quã ab Apostolis & eorum successoribus accepit, diligenter retinet: sciens syncerã sanctarum imaginum venerationem, & nobis admodum vtilem, & Deo gratam esse. Nam in huiusmodi veneratione non in materia & coloribus honorem constitimus: sed cogitationem atque intentionem animi referimus ad prototypa & sanctos beatosq; Dei amicos in cœlo cũ domino regnantes, quorum effigies cõtemplamur.

Libet hic adijcere vnam aut alteram sententiam Basilij Magni de traditionibus non scriptis. Is enim in libro quem de spiritu sancto edidit, loquitur in hũc modum: Dogmata quæ in ecclesia prædicantur, quædam habemus è doctrina scripto prodita, quædam rursus ex Apostolorum traditione in mysterio, id est, occulto tradita recepimus. Quorum vtraque parem vim habent ad pietatem: nec his contradicit quisquis sanè vel te-
 Caput 27.
 B
 clestiaſtica, Et postquam ipse Basilius multa ibi commemorauit, quæ non ex scriptura aliqua canonica, sed secreta traditione habemus, adiungit hæc verba: Deficiet me dies, si Ecclesia mysteria citra scriptum tradita pergam recensere.

De hæresibus atque hæreticis aliquot dicta Patrum lectu dignissima.

Beatissimus Paulus Apostolus primum epistolam quam ad Timotheum scripsit, ita concludit: O Timothee, depositum custodi, deuitans profanas vocum nouitates & oppositiones falsi nominis scientiæ, quã quidã promittentes, circa fidem exciderunt. Vincentius Lyrinensis vetustus & pius scriptor, disputans aduersus hæreses, loquitur de prædictis Pauli verbis hũc in modum: Profanas inquit, vocum nouitates, id est, dogmatum, rerum, sententiarum nouitates, quæ sunt vetustati, quæ antiquitati cõtrariæ. Quæ si recipiantur, necesse est vt fides beatorum Patrum aut tota aut certè magna ex parte violetur, necesse est vt omnes omnium ætatum fideles, omnes sancti, omnes casti, continentis, virgines, omnes clerici, Leuitæ & sacerdotes, tanta confessorum millia, tanti martyrum exercitus, tanta vrbium, tanta populorum celebritas & multitudo, tot insule, tot prouinciæ, reges, gentes, regna, nationes, totus postremò iam penè terrarum orbis per catholicam fidem Christo, capiti incorporatus, tanto seculorum tractu ignorasse, errasse, blasphemasse, nescisse quid crederet, pronuncietur. Profanas, inquit, vocum nouitates deuita: quas recipere atque sectari nunquam catholicorum, semper verò hereticorum fuit.

Et paucis interiectis, ait idẽ Vincētius: Cunctis euidenter perspicueque monstratur, hoc apud õnes ferè hæreticos quasi solẽne esse atq; legitimũ, Vt semper profanis nouitatibus gaudeant, antiquitatis senta fastidiant, & per oppositiones falsi nominis scientiæ, à fide naufragent. Contrã verò catholicorum hoc ferè propriũ, deposita sanctorum Patrum & cõmissa seruare, damnare profanas nouitates, sicut prædixit & iterum dixit Apostolus: Si quis annũciauerit præterquã quod acceptũ est anathema sit

Diuus Alexander quintus à Petro Apostolo Pontifex Romanus, & martyr in epistola quã scripsit ad omnes orthodoxos, ait: Scriptum est, Ne transgrediaris terminos antiquos, posuerunt patres tui. Terminos indubitanter transgreditur, qui statuta patrum

patrum postponit atque confundit. Peruenit namque ad conscientiam Apostolicæ sedis, quod nonnulli sunt tam stolidi, qui dominica præcepta, & Apostolorum, eorumque successorum statuta minimè obseruât, &c.

D. Epiphanius secundo libro contra hæreses: Termini, inquit, nobis positi sunt, & fundamenta, & ædificatio fidei, & Apostolorum traditiones, & scripturæ sacræ, & successiones doctrinæ: & vndequaq; veritas Dei munera est. Nemo ergo decipiatur no-uis fabulis.

D. Hieronymus scribens aduersus Luciferianos, ait: In illa Ecclesia permanendū est, quæ ab Apostolis fundata vsque in hunc diem durat. Neque sibi blandiatur (heretici) si de scripturarum capitulis videntur sibi id confirmare quod dicunt: quum & diabolus de scripturis aliqua sit loquutus, & scripturæ non in legendo, sed in intelligendo consistat.

D. Basilius in sua ad Antiochenam Ecclesiam epistola: Nos, inquit, mentis nostræ germina tradere non audeamus, ne humana cõmentata existimetur esse verba religionis: sed que à sanctis, Patribus edocti sumus, ea interrogantibus annunciamus.

Idem Basilius contra hæreticos Sabellianos & Arrium: Te pacatū redat traditio. Dominus ita docuit. Patres obseruauerunt, confirmauerunt martyres. Sufficiat dicere: Sic edoctus sum.

D. Athanasius ad Episcopatū Episcopum Corinthiorum: Hoc solum modo respondere ad talia & dicere sufficit, quod ista non sunt Catholicæ Ecclesiæ, neque ista Patres nostri sentierunt.

Idem Athanasius in decretis Synodi Ephesinæ: Homines sunt, ut dixit Iacobus Apostolus, duplici animo & instabiles in omnibus vijs suis, nec eandem habentes sententiã, sed nunc in hanc, nunc in illam sese vertentes: & nunc quidem probantes quod dicunt, mox verò vituperantes quod antè laudauerunt. Hoc verò veros doctores arguit, si eadem inter

se se profiteantur, neque diuersa sentiant vel inter se vel à suis maioribus dissidentes. Etenim qui hunc in modum affecti non sunt, improbi potius, quàm veri doctores dicendi sunt.

D. Irenæus quinto aduersus hæreses libro: Vbiq; ecclesia prædicat veritatem: at qui relinquunt præconium ecclesiæ, imperitiam sanctorum presbyterorum arguunt: non contentes plantas quantum pluris sit idiota religiosus, à blasphemio & impudente sophista. Tales autem sunt omnes heretici, qui se plus aliquid præter veritatem inuenire putant: variè & multiplicitè, & imbecillè facientes iter, de eisdem non semper easdem sententias habentes. Fugere igitur oportet sententias ipsorum, cõfugere autem ad Ecclesiam, & eius sinu educari, & dominicis scripturis erudiri.

Idem Irenæus libro tertio: Polycarpus vir multo maioris autoritatis & fidelioris veritatis est testis, quàm Valentinus & Marcion, & reliqui qui sunt peruersæ doctrine. Is enim est qui sub Aniceto quum aduenisset in urbem (Romam) multos ex his quos prædiximus hereticos, conuertit in Ecclesiam Dei: vnam & solam hanc veritatem annuncians ab Apostolis percepisse se, quàm & Ecclesiæ tradidit. Et sunt qui audierunt eum dicentem, quoniam Ioannes domini discipulus in Epheso iens lauare, quum vidisset intus Cerinthum, exiit de balneo non lotus, dicens quod timeat ne balneum concidat, quum intus esset Cerinthus inimicus veritatis. Et ipse Polycarpus, Marcioni aliquando occurrenti sibi & dicenti, Cognosce nos, respondit: Cognosco te, & primogenitum satanæ. Tantum Apostoli & eorum discipuli habuerunt timorem: ut neque verbo tenus communicarent alicui eorum qui adulterauerant veritatem, quemadmodum & Paulus ait: Hæreticum hominem post vnam correptionem deuita: sciens quoniam peruersus est qui est talis & à semetipso damnatus. Tit. 3.

Rursum Irenæus scribens Florino hæretico,

hæretico, qui aduersus veritatem inauditis signis infaniebat, ita (teste Eusebio Cæsariensi) loquitur: Hæc dogmata Florine quæ asseris, confiteri dico, quia non sunt sanæ sententiæ, hæc dogmata non sunt consona ecclesiasticæ fidei, hæc dogmata ne illi quidem qui de Ecclesia pulsi sunt heretici, potuerunt aliquando commentari. Hæc dogmata impietatem docent. Hæc dogmata sancti illi presbyteri qui antè nos fuerunt, nunquam protulerunt: illi qui & Apostolos viderant, quos & tu nosti. Vidi enim te dum adhuc puer essem, in Asia apud Polycarpum, tunc quidem præclare agentem, dum adhuc esses in aula, & studentem placere Polycarpo. Multo enim magis mihi illius temporis rerum gestarum, in hæretica memoria, quam præsentis: quia ea quæ à pueris discimus, cum anima ipsa coalescunt & adhærent ei, vnde etiam locum ipsum tibi dicere possum in quo sedens disputabat sanctus Polycarpus, & incessum illius, & vultum ac totius vitæ modum, ac corporis formam. Sed & orationes quas habebat ad populum, & conuersationem quæ fuerat ei cum Ioanne (sicut ipse narrare solitus erat) & cum cæteris qui ipsum dominum viderant: & quomodo dicta eorum, & item ipsius Domini (quæ illi ex eo audiuerant) recitabat, item quæ de virtutibus & doctrinis eius dicebat: quomodo denique omnia à spectatoribus ipsis Verbi accepta & scripturis consonantia memoriter referre solitus erat. Quæ tunc ego pro misericordia Dei quæ mihi donare dignatus est, attentius & studiosius audiens, describebam, non in chartis sed in corde meo: quæ etiam nunc per gratiam Dei fideliter custodio, & mecum ipse sine intermissione rumino. Deum ego restor, & in cõspectu eius affirmo, quia si quid tale audiuisset beatus & Apostolicus vir Polycarpus, exclamasset statim & aures suas obturasset, ac sicut moris erat ei, dixisset: Deus bone in

quæ tempora me reseruasti, ut hæc audiam? Nonne etiam ipsum continuo locum fugisset, in quo sedens vel stans huiusmodi verba audisset?

Tertullianus in libro de prescriptionibus aduersus hereticos: Christus Apostolos misit, ad prædicandum quod illis reuelauit. Quid autem prædicauerint, id est, quid illis Christus reuelauerit, hic præscribam non aliter probari debere, nisi per ecclesias quas ipsi Apostoli condiderunt, eis prædicando tam viuam (quod aiunt) vocem, quam per epistolas postea. Si hæc ita sunt, constant proinde omnem doctrinam, quæ cum illis ecclesijs apostolicis matricibus & originalibus fidei conspiret, veritati deputandam, id sine dubio tenentem, quod ecclesie ab Apostolis. Apostoli à Christo, Christus à Deo suscepit: reliquæ verò omnem doctrinam de mendacio præiudicandam, quæ sapiat contra veritatem ecclesiarum & Apostolorum, & Christi, & Dei.

D. Fabianus Pontifex summus & martyr, in prima sua epistola: Caute ab omnibus qui aliam fidem & doctrinam tenent, quam Apostoli & successores eorum tenuerunt, & docuerunt: ne (quod absit) post eos abeuntes, in laqueum satanæ cadatis & compedibus eius detineamini.

D. Augustinus in libro de vera religione: Neque in confusione paganorum neque in purgamentis hereticorum neque in languore schismaticorum, neque in cecitate Iudeorum quærenda est religio: sed apud eos solos qui Christiani catholici vel orthodoxi nominantur.

Idem Augustinus, vel ut alijs placet, Fulgentius in libello de fide ad Petrum: Firmissime tene, & nullatenus dubites, quemlibet hereticum siue schismaticum, si Ecclesia catholica non fuerit aggregatus, quantuscumque elemosinas fecerit, & si pro Christi nomine etiam sanguinem fuderit, nullatenus posse saluari.

Ipse Augustinus, quarto libro de baptismo aduersus Donatistas: Constituamus aliquem castum, continentem,

Eph. 1.

„ tinentem non auarū, non idolis ser-
 „ uientem, hospitem, indigentibus
 „ ministrantem, non cuiquam inimi-
 „ cum, non cōtentiosum, patientem,
 „ quietum, sobrium, frugalem, sed hæ-
 „ reticum: nulli vtiq; dubium, eum
 „ propter hoc solum quod hæreticus
 „ est, regnū Dei non esse possessurum.
 „ Quidam pius scriptor: Paulus A-
 „ postolus Ecclesiam dicit esse corpus
 „ Christi. In hoc corpore mystico sunt
 „ membra sana, sunt & vlcerosa. quia
 „ in Ecclesia Dei quā diu exilij huius
 „ peregrinatio durat, sunt non solum
 „ boni, verū etiam mali, rectam ca-
 „ tholicamq; fidem retinentes. Vnde
 „ ipsa Ecclesia in Euangelio asimila-
 „ tur sagenæ cōgreganti bonos pisces
 „ & malos: comparatur item areæ ha-
 „ bentis triticum & paleas. Quod si vl-
 „ cerosa membra Ecclesiæ permanse-
 „ rint insanabilia: vbi mors aduenerit,
 „ præcedentur à corpore, ranquam in-
 „ fructuosi atque aridi palmites à vite,
 „ & mittentur in ignem. Cæterum illi
 „ qui per hæreses & scismata separant
 „ se ab Ecclesia, sunt pisces mali, qui
 „ diruperunt sagenam & exilierunt fo-
 „ ras: sunt paleæ leues, quas ventus su-
 „ perbiæ extra aream expulit: sunt
 „ membra emortua iam à corpore re-
 „ secla. Ipsi dicunt Catholicos malè vi-
 „ uere: & attendentes grandem palea-
 „ rum aceruum in area dominica, pu-
 „ tant tibi grana non esse. Non enim
 „ vident, vel potius videre nolunt, bo-
 „ nos in Ecclesia, quum tamen in ea
 „ plurimi sint boni, sed hi tāquam tri-
 „ ticum inter paleas latent, atque à pa-
 „ leis se premi patiuntur, donec Deus
 „ ipsos in horreum suū congreget. At
 „ illi qui quasi paleæ instabiles ex area
 „ euolarunt, non sibi placeāt de exter-
 „ namorum honestate si quā habent:
 „ nō arbitrentur se rectè valere mem-
 „ bra quæ corpus reliquerūt. Enimue-

„ rō minus desperatur salus eorum
 „ membrorum quæ sanie quidem dif-
 „ fluunt, sed corpori adhuc cohærent,
 „ quàm illorum membrorum quæ in-
 „ tegratam præ se ferunt, sed à corpo-
 „ re disiuncta sunt. Hæreticus etiam si
 „ multis operibus bonis abundare vi-
 „ deatur, perditus tamen est: quia quū
 „ sit membrum à corpore Christi re-
 „ uulsum atque amputatum, vitā gra-
 „ tiæ à capite Christo non recipit. Eti-
 „ am si ornatus admodum atque ele-
 „ gans sit in verbis, & scientiā fidemq;
 „ magnam habeat & omnes facultates
 „ suas in cibos pauperum distribuatur,
 „ & corpus suum pro fide quam tenet
 „ incendio tradatur: nihil tamen ei pro-
 „ fuit illa omnia, quia veram charita-
 „ tem non habet. Fieri enim nequit, vt
 „ vera charitate præditus sit, quū vera
 „ humilitate careat, & vnitatem eccle-
 „ siæ scindat. Grauius Dei hostis
 „ est, & salutem nullo modo cōsequi
 „ potest nisi depositā ac repudiatā he-
 „ resim, sese vnitati Ecclesiæ adiungat, &
 „ fidem catholicā amplectatur. Nam
 „ si humilis factus, ceruices suas ad pe-
 „ des matris Ecclesiæ demiserit, & piè
 „ exercuerit atque coluerit ea quæ Ec-
 „ clesia Dei exercet ac colit: iam rectè
 „ viuendo saluus erit.

Deo Gloria.

Hæc Facula faciem primitiue
 Ecclesiæ vtcunque ostendens, colle-
 cta fuit anno Domini millesimo
 quingentesimo sexagesimo primo,
 mense Octobri: quæ licet in modum
 farraginis confusa esse videatur,
 prodesse tamen poterit hæreti-
 cis, si ipsi illam diligenter le-
 gere atque expendere
 voluerint.

FINIS.

EXPO.

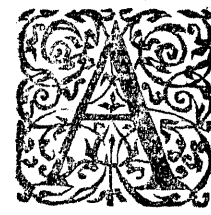
A EXPOSTVLATIO IESV 739

CHRISTI DE INGRATITVDINE PHILO-

CAENOPOLEOS, CUIVS GVBERNATORES NOVAM

prauamque doctrinam amant, & hæreticis fauent.

Esaie 1.

Vdite cœli, & auribus
 percipe terra. Videte
 oēs qui diligitis veri-
 tatē & obstupescite,
 cōsiderate & aestima-
 te, quanta sit ingratu-
 rudo Philocænopolcos, quāta negli-
 gētia & infidelitas gubernatorū eius.
 Ego illos enutriui & exaltaui, opta-
 uiq; vt vrbs illa priscū pietatis deco-
 rē seruaret: sed nunc vera religio cul-
 rusq; mihi gratæ magna ex parte in ea
 collapsus atq; extinctus est. Ibi enim
 hæretici sinuntur passim errores dif-
 feminare, & animas pro quibus san-
 guinē meū fudi, perimere. Ibi vecor-
 des viri ac foeminae relinquunt fidem
 antiquā, fidē verā atq; certissimā, quā
 Apostoli mei, & eorum discipuli, ac
 martyres orthodoxique Patres omnes
 tenuerūt: relinquunt & abijciunt illā,
 vt nouā impiāque hæreticorū doctri-
 nam amplectantur. Sed vae ipsis hæ-
 reticis, qui morē aprorum azeftium
 deastant vineam meam, & inæsti-
 mabile damnum inferunt terrestri
 familiæ meæ. Vae gēti peccatrici, po-
 pulo graui iniquitate, semini nequā,
 filiis sceleratis: dereliquerūt domi-
 num, blasphemauerunt sanctum Is-
 raël, abalienati sunt retrorsum. Hi
 membra sunt diaboli, quæ sese à cor-
 pore meo mystico præciderūt, & iam
 vita gratiæ destituta marcescunt. Nō
 est quod sibi blandiantur de externa
 morum honestate & sermonis ele-
 gantia. Etiam si linguis Angelorum
 loquantur, etiam si scientiam & fidē
 magnam habeant, etiam si facultates
 suas in cibos pauperum distribuunt,
 etiam si iuste admodum viuere vide-
 antur, etiam si corpora sua pro cario-
 sa fide quam tenent, incēdio tradant:
 perdit tamen sunt, quia charitatem
 non habent. Fieri enim nequit, vt cha-
 ritate sint præditi, quum superbia at-
 que arrogantia elati inflatiq; obedire
 nolint Ecclesiæ, & vnitatē eius scin-
 dāt. Sunt hostes mei grauiissimi: sunt

Esaie 1.

1. Cor. 13.

impietatis rei, & æternæ damnationi
 proximi. O imprudentes ciuitatis gubernatores
 quis vos ita fascinoit. at permitteretis illos verita-
 tem impugnare, & liberè predicare aliā fidem, quā
 tradita fuit olim à sanctissimis Patribus, atque à cha-
 rissimis verisq; Senatoribus & à fidei populo seruata?
 Catholici accipite oēs qui nunc in me-
 morata vrbe habitāt, dolent, gemūt,
 suspirant & lugent: cernentes omnia
 ab hæreticis euerri atq; profanari in
 Ecclesia mea. Ecce iam infernus ape-
 ruit dilatavitq; os suum absq; termi-
 no: & ad eum innumera animā hæ-
 resum veneno obruta quotidie def-
 cendūt. Vos o gubernatores, vos estis
 præcipua causa horū ingentium ma-
 lorum. A vobis ego requirā perditio-
 nem tam multarū animarū. Vos pœ-
 nas luetis æternas: nisi citò modis om-
 nibus impediueritis improbos pesti-
 lentissimorū hominū conatus. Quid?
 A deo nestolidi estis, vt eis ineptē gā-
 niētibus, & noua absurdaq; dogmata
 in mediū proferētibus credatis? Debe-
 batis vel ceteris (si fieri posset) emori,
 potius quàm illos audire verā apo-
 stolicāq; fidē plurimis miraculis &
 martyrum meorum sanguine cōprobatā
 relinquere vel mutare. Illi nituntur
 vos abducere ac pertrahere secum in
 gehennā & eos sequimini? Dicunt se
 purū verbū Dei annūtiare, sed nō est
 ita. Annūtiāt enim verbū Dei prauis
 à se expositionibus adulteratū & cor-
 ruptū. Ecclesia mea catholica, oēs ele-
 cti mei à spiritus sancto illuminati, sem-
 per intellexerunt scripturas sacras si-
 cut intelligi debent: sed isti superbi
 & arrogantes nunc eas aliter prorsus
 interpretari volunt: vnde & horren-
 dis errorū tenebris inuoluuntur. Ac
 serūt se tenere alijsq; proponere fidē
 & doctrinā primitiue Ecclesiæ: at Pa-
 tres ipsius Ecclesiæ primitiue in li-
 bellis quos scripserunt, apertè cō-
 uincunt eos mendacij. Legite E. C
 uangelium & alios codices no-
 ui testamenti, legite Liturgiam
 Iacobi Apostoli mei, legite
 epistolas

Esaie 5.

epistolas Martialis discipuli mei. legite scripta Abdia, Clementis, Dionysij Arcopagita, Ignatij, Policarpi, & aliorum Patrum ac martyrum, qui ab Apostolis meis rectam fidem susceperunt, & cum eis multo tempore conuersati sunt: legite, inquam, horum scripta, & perspicue cognoscetis fidem ac doctrinam primitiue Ecclesie ex diametro pugnare cum fide & doctrina, quam peruersi isti nouatores ac populi seductores profitentur; videbitis venenosos illos primitiue Ecclesie Patres sic credidisse & sensisse de vera presentia corporis mei in sacramento Eucharistie, de precellentissimo Missae sacrificio, de discrimine inter sacerdotes & laicos, de diuersis gradibus Ordinis sacri, de inuocatione sanctorum mihi placita, de vtilissima oratione que fit pro fidelibus defunctis, de que alijs diuinis atque ecclesiasticis rebus, sicut modò Ecclesia mea Catholica credit & sentit. Iam si sancti illi in primitiua Ecclesia recte crediderunt (eos autem recte credidisse, omnes qui emotu mentis non sunt confiteri coguntur) palam est nouam fidei nouorumque dogmatum cultores non recte credere. Aiunt etiam vesani & dementes isti, nihil preter scripturam canonicam (qua ipsi perperam intellecta insolentissime abutuntur) pro certo esse recipiendum: sed Patres primitiue Ecclesie, in libris a se editis clarissime ostendunt falsum hoc esse. Ipsum quoque Euangelium narrat me, passione imminere, indicasse discipulis meis, quod adhuc multa haberem eis dicenda, quam tunc portare non poterat. Caterum postea quam resurrexi a mortuis, oportunius eis loquutus sum de regno Dei. siue de statu Ecclesie meae in vniuersum orbem dilatanda. Itaque Apostoli mei plurima post resurrectionem meam ex me didicerunt, plurima spiritu veritatis illustrati acceperunt atque fidelibus tradiderunt, quam non sunt expressa in sacris Biblijs: & idem Spiritus sanctus etiam nunc docet atque gubernat Ecclesiam. Ego nolui omnia expressa in diuinis literis, ut discretis

humiliter obedire ipsi ecclesie, & parere mihi vos ab illa instrui, quam esse (teste Apostolo meo Paulo) coluina & firmamentum veritatis, & cum qua veritatis spiritus (sicut & promissus) manet in eternum, ob idque, errare nescit in his que sunt fidei. Abunde tamen sufficiunt omnibus scripturae canonice. Imò verò humilibus verisq; seruis & ancillis meis sufficere possunt hec pauca verba, que Prepositis & Pastoribus Ecclesie dixi: Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit. Vel ista quibus subiectos ut eisdem prepositis in omnibus obtemperent admonui: Quaecunque dixerint vobis, seruare & facite, Ecclesia spiritu tuum pro doctore & ductore habes, nihil precipit quod non conueniat: quare semper ei obediendum est: Certè de eo, qui Ecclesie preceptis recusat parere, dixi iam olim & adhuc dico: Si Ecclesia non audierit, sit vobis sicut ethnicus & publicanus. Per Samuelem quoque prophetam sic loquutus sum: Quasi peccatum ariolandi est repugnare: & quasi scelus idololatricum non le acquiescere. Quae quidem verba sunt diligenter admodum expendenda. Vos ciuitatis gubernatores debueratis curare, ut abusus, qui sunt in ecclesia mea tollerentur, & recta fides maneret: sed ipsam fidem quam per Apostolos aliosque seruos meos toto orbe propagaueram, perueristis, Ecclesiamque vnitatem discidistis, & ab ea vos ipsos separastis. Scitote verò, quia qui se ab Ecclesia desunxit, is à me quoque disunctus est: ego enim sum caput Ecclesie, & ipsa corpus meum est. Volui autem ei praesentare vice mea Pontificem in terris, legitimum Petri Apostoli mei successorem, Dixi enim Petro illi beatissimo: Tu es Petrus & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, & portae inferi non preualebunt, aduersus eam: iusque ei specialiter, ut pasceret & more opilionis regeret oues meas: iussi inquam, ut ipse & successores eius gubernarent ecclesiam meam. Id ita esse haeretici quidem negant, & Romanam atque Catholicam Ecclesiam contemnant, Papisticamque appellant: verumtamen hec vera, & vnica Ecclesia mea est: licet in ea multi mali bonis permixti sint durante hac vita.

Est enim

Est enim area continens triticum & paleas, ut Euangelium testatur. Habet illud corpus meum membrum sana, habet & vlcerosa per fidem catholicam ipsi coherentia, donec in morte (si insanabilia permanerint) separentur à corpore. Ergo illa quae Romanum Pontificem pro capite suo & vicario meo agnoscit, illa quae rectam fidem à principio susceptam nunquam deseruit nec mutauit, mea est Ecclesia. In hac sola quaerenda est sana sacrarum scripturarum intelligentia: & nemo extra hanc salutem consequitur, sicut nullus extra arcam Noë diluuium euasit. Hec est antiqua illa & nobilis ciuitas super montem, hoc est, super me posita, & super petram illam à me confirmatam aedificata: in qua qui non commemoratur, mihi placere nequit, Nullo modo putetis superbos nouatores huius tepestatis esse Ecclesiam quantumuis ipsi dicant & gloriantur se id esse. Non sunt in Ecclesia, nec in Ecclesia: sed sunt infructuosa & in vtilia sarmentum à fertili illa vite resecta, & mox in ignem (si ad ipsam Ecclesiam humiliter non redierint) mittenda. Horum enim recens ac peruersa fides atque doctrina omnino contraria est fidei & doctrinae, quam à temporibus Apostolorum in hunc vsque diem tenuit Ecclesia mea. Fugite igitur eos tamquam veritatis inimicos, & Satanae ministros. Quod si eis fauere & impia eorum dogmata amplecti non desieritis, procul dubio vna cum ipsis in eternum peribitis. Et vos qui Catholicam fidem in Ecclesia mea retinere videmini, sed vitam iniquam Christianisq; propriis indignam agitis, corrigite peruersos mores vestros. Vos sacerdotes, vos monachi, vos foeminae & virgines Deo dicatae atque consecratae, pendite diligenter quantum puritatem & sanctimoniam à vobis exigat sacerdos vester atque eminens professio vestra. O rem execranda. Si quidem plerique vestrum suis enormibus peccatis & sceleribus sua incontinenti ac dissoluta vita me grauiter offendunt, & ad iram prouocant. Nonnulli

sacerdotes omni timore atque pudore abiecto, voluntantur in caeno vitiorum Liturgiā illā diuinissimā, & sanctissimū sacrificiū sine reuerentia peragunt. Mūdi ssimū corpus meū cōtaminatis manibus tractāt, pollutoque ore sumunt. Verbis & operibus foed s alios scādalizāt, atq; ita viuūt, vt & mei & propriē salutis penitus obliti esse videantur. Hi profectò à Prepositis, seu rissimè coërceri atq; puniri deberēt. Nam & me exacerbāt, & hereticis occasione magnā prēbēt despiciēdi sacratissimā Missā, & cōgerēdi maledicta in ecclesiā meā. Solent enim ipsi heretici attēdere paleas in area mea magis quā triticū: solēt curiosē inspicere malos sacerdotes & malos monachos in Ecclesia, nā bonos non vidēt vel potius videre nolūt: quia & sacerdotes, & monachos, & ipsū sacerdotiū atq; monachātū oderūt auersāturq;. Vos igitur clerici atq; laici omnes, qui intra parietes domus meae estis, qui Ecclesiā non reliquistis, studete bene viuere, vt maledica haereticorū ora obmutescere faciatis. Ego sanē his qui ex animo sese corrigēt beatitudinē coelestē donabo; eos verò qui in peccatis perseuerabunt, sempiternis inferni incendijs tradam. Hec dicere, me cōpulis ingēs amor, quo salutē vestrā desidero. Gratia mea cum omnibus vobis.

ADNOTATIO.

Philocēnopōlis, latinē dicitur ciuitas amans & cupida nouitatis: quod quidē vocabulū nūc conuenit pluribus vrbibus, quae nouis absurdis que hereticorum dogmatibus delectantur. Si quis vult plenissimè cognoscere veritatem eorum quae in hac Expostulatione dicta sunt, potest legere libellum nostrum sic inscriptum, Fascicula illuminadis, & ab errore auocadis, hereticis accommodata. In eo enim libello plurima cogesta sunt testimonia; de prompta ex Biblijs sacris & lucubrationibus sanctorum Patrum ac martyrum primitiue Ecclesie: videlicet ex Liturgia Iacobi Apostoli, ex scriptis Martialis, Abdie, Dionysij Arcopagita, Ignatij, Polycarpi, Clementis, Anacleti, Euaresti, Alexandri, Xysti,

Xyfti, Theleſphori, Hygini, Pij, Aniceti, Soteris, Irinæi, Iuftini, Hippolyti, & aliorum. Porrò Martialis diſcipulis fuit Domini noſtri Ieſu Chriſti: qui præſens erat, quum ipſe Chriſtus in vltima coena inſtitueret ſacro ſanctam Euchariftiam, & quum in horto comprehenderetur quumque aſcenderet in coelum: vt in epiftolis ſuis manifeſtè teſtatur. Abdias etiam Chriſtum vidit in carne. Dionyſius Martyr, fuit diſcipulus Sancti Pauli; Ignatius & Polycarpus martyres, fuerunt diſcipuli Sancti Ioannis. Clementis itidem martyr diſcipulus fuit Sancti Petri Apoſtolorum principis, atque eius ſucceſſor in ſummo Pontificatu, Clementi ſucceſſit Anacle- tus, Anacleto Euareſtus, Euareſto Alexander, Alexandro Xyftus, Xyſto Theleſphorus, Theleſphoro Hyginus, Hygino Pius, Pio Anicetus Aniceto Soter. Qui etiam omnes Põrifices pro fide Catholica ſanguinem fuderunt. Irenæus martyr vixit tempore Soteris: fuerat autem in adoleſcentia ſua auditor & diſcipulus Polycarpi, Iuſtinus martyr floruit paulò ante Irenæum, & Hippolytus paulò poſt Irenæum. Itaque ex prædicta Facula clariffimè liquet, primitiuam Eccleſiam idem ſenſiſſe de Deo, rebusque diuinis & Eccleſiaſticis, quod modo Romana atque Catholica Eccleſia ſentit. O igitur dementiſſimam hæreticorum ſuperbiam atque arrogantiam, qui à primitiuam præſenti que Eccleſia à ſolida firmaque veritatis columna tam impudenter in fide ac doctrina diſſentiant. Ipsi denſiſſimis tenebris circumfuſi, tantum à veritate diſtant, quantum terra à cælo diſiuncta eſt: & tamen vt imperitis imponant, ſe eximiè illuminatos, ſe veritatis aſſer- tores, ſe Euangelicos & puri verbi Dei prædicatores dicunt. Deus eos ad ſanam mentem, ſanctamque humilitatem reuocare dignetur.

AMEN.

SPECVLVM MONACHORVM, A DACRYANO,
vel potius à Ludouico Bloſio
Sancti Benedicti Abbate
conſcriptum.

PETIS à me, dilecte frater Odo, ſpirituale aliquod ſpeculum, in quo te ipſum contempla- ri, & pulchra de- formiaque tua ex- cõtè perſpicere poſſis. Noua iſta tua petitio eſt. Puto non me cognoſcis: nam ſi cognoſceres, quomodo rem ſpiritualem ab homine carnali pete- res? Veruntamè nepiam petitionem præteriſſe, vel potius contempſiſſe, vel potius contempſiſſe videar, ecce mitto quod penuria noſtra ſubmi- niſtrare potuit. Accipe igitur doctri- nam breuè, cuius lectione vel tenui- ter fortè diſcere poteris, qualis ſis, & qualis non ſis, aut certè qualis eſſe de- beas. Imprimis moneo te, vt ſæpe ſe- rioque cogites, quare in monaſte- rium veneris: nempe vt mundo tibi- que mortuus, ſoli Deo viuas. Ergo toto intentione id facere ſtude, ad quod faciendum veniſti. Diſce for- titer contemnere omnia ſenſibilia, & teipſum viriliter frangere, ſalubri- terque relinquere: paſſiones affectio- nesque vitioſas in te mortificare ſe- ſtina. Satage reprimere inſtabiles e- uagationes mentis tuæ: cõtende vin- cere fatigationem, acediam, & tædiũ infirmi animi tui. In his ſit quotidia- nus labor tuus, glorioſum certamen tuum, & ſalubris afflictio tua. Noli eſſe remiſſus: ſed exurge, vigila, cir- cumſpice, expone te totum: ne tibi malè peperceris. Hoc enim à te ex- poſcit Deus tuus: hoc à te exigit ſta- tus tuus. Monachus diceris: vide, vt verè ſis quod diceris: opus monachi fac. Debellandis, inquam, eliminan- diſque vitijs ſedulò inuigila. Aduer- ſus naturæ prauitatem, aduerſus ani- moſitatem, aduerſus voluptates car- nis

*Monacho
identidem
cogitan-
dum, cur
actiuis vi-
ta inſtitu-
tum aggreſ-
ſus ſit.*

*Corporalis
exercitatio.*

B

nis, & ſenſualitatis illecebras, ſemper armatus eſto. Intellige quæ dico. Si ſuperbiam, iactantiam, vanam glori- am, propriam complacentiam, tuæ rationi dominari permittis: ſi prop- riũ ſentum proteruè ſequi: ſi que- que humilia & ſimplicia contemne- re audeſ, monachus non eſ. Si inui- diam, odium, amarulèriam, indigna- tionem à te pro viribus non repellis: ſi ſuſpitiones temerarias, querimo- nias pueriles, murmuraciones ſce- leratas non reijcis, monachus non eſ. Si contentioſo ac: que diſſidio inter te & alterum fortè exorto, non mox de reconciliatione tractas, & quauis iniuria affectus, non ſtatim condonas, ſed vindictam expetis, aut volunta- riam ſimulratem, minusque ſynceram affectionem in corde retines, vel eri- am exterius ſigna in affectionis oſten- dis, ſi etiam cum qui iniuriam intu- lit, adiuuare differs, quando ne- ceſſitas & occaſio ſe offert, mona- chus non eſ, Chriſtianus non eſ. abo- minabilis coram Deo eſ. Si poſtquã deliquiſti, teipſum regulariter accu- ſare, & culpam tuam ingenuè confi- teri erubescis: ſi ad increpationes, correptiones, correctionesque, patien- tiam & humilitatem non exhibes, monachus non eſ. Si ſpirituale patri in omnibus quæ mala non ſunt, promptè, fideliterque obtemperare ne ligis: ſi eundem ſpiritualem pa- trem tanquam Dei vicarium revere- ri, ac ſyncerè ter amare renūcis, mona- chus non eſ. Si à diuino officio, & cæ- teris actionibus conuentualibus, te libenter ſubtrahis: ſi in ipſo eodem ſeruitio Dei vigilanter & reuerenter non aſſiſtis, monachus non eſ. Si, in- terioribus tuis neglectis, exteriora tantum curas, & arida quadam con- ſuetudine ſolum corpus, non autem cor, ad religionis opera moues, mo- nachus non eſ. Si ſacris lectionibus, aliisque ſpirituales exercitijs non das diligentem operam: ſi mentem tranſitorijs rebus ſic implexã vel de- preſſã habes, vt raro ad æterna aſſur- gas, monachus non eſ. Si delicatum

ſuperfluumque cibum exquiris & vini porum intemperanter vltra menſu- ram vnus cyphi affectas, præſertim quando rectè vales, ceruiſiamque, aut alium potum conuenientem ſuffici- enter habes monachus non eſ. Si præ- cioſas veſtes, mollia ſtrata, & quouis ſolatia carnis, quæ ſtatui & profeſſi- oni tuæ minus conueniunt, inſipienter requiris: ſi quietem corporalem diligens, laborem & afflictionem pro- pter Deum ſubire recuſas, monachus non eſ. Si ſolitudinem & ſilentium non ſuſtines, ſed orioſis ſermonibus, inordinatiſque riſibus delectaris, mo- nachus non eſ. Si cum ſecularibus eſſe gaudeſ: ſi extra monaſterium, per- vicos & vrbes euagare deſideras, mo- nachus non eſ. Si rem etiam exiguã dare, mittere, recipere & tenere abſque ſuperioris ſcitu permiſſioneque præ- ſumis: ſi ordinationes ſanctæ religio- nis, quantumuis modicæ ſint, parui- pendis, caſque volens tranſgredereſ, monachus non eſ. Si demique aliud præter Deum in monaſterio quaris, & ad vte perfectionem totis viribus non adniteris monachus non eſ. *Cura eſt quod audis.* Vt igitur, ſicut dixi, verè ſis quod dice- ris, & habitum monachi in vanum non portes, opus ſac mona- hi. Arma te in te: certa contra te: & quantum eſt in te, vince & ſuppedita te. Si citò *Perturbatio.* non inuenis pacem quam deſideras, ſi inquam nondum tibi requieſcere conceditur, ſed adhuc perſtrepunt & vim faciunt brutales motus, paſſiones que turbulentæ: imò verò ſi, Deo ſic permittente, per omnem vitam pro tua vtilitate, cum huiusmodi hoſti- bus tibi colluctandũ fuerit, noli dif- fidere noli muliebriter deſici: ſed hu- miliante te coram Domino, ſta & per- mane in loco tuo, ſtrenueque dimi- ca. Nam & vas electionis beatus Pau- **C** lus, per omnem vitam ſuã ſuſtinuit tentationem, qua ab angelo ſathanæ colaphiſabatur. Quum precibus ſæ- pius expeteret à Domino tantæ mole- ſtiæ liberationẽ, non eſt tamen libe- ratus: neque enim hoc ei expediebat: ſed Dominus precanti reſpõdit: Suffi- *2. Cor. 12.* **Rrr** citti

cit tibi gratia mea, virtus in infirmitate perficitur. Sicq; Paulus deinceps gratanter pertulit tentationis flagellum. Huius fortissimi, insuperabilis, que athletæ confortatus exemplo, ne despondeas animum intentionibus: sed sustine viriliter, fixus atq; immobilis in sancto proposito permanens. Nam laborē tuum proculdubio gratum habet Deus tuus: quamuis tibi nimium amarus videatur idem ipse labor tuus. Spirituale martyrium in uicto animo perfer. Nihil dubita, etiam si millies conculceris: coronam recipies, si modò perstiteris, si modo confictura non deserueris, & arma non proieceris. Fac quod in te est: reliquū commenda diuinæ dispositioni, dicens: Sicut voluntas est in cælo, sic fiat. Sit summa consolatio tua, ipsa diuina voluntas & ordinatio. Quocunque te uerteris, vbicunq; fueris, tribulationes & tētationes inuenies, Quocunque te uerteris, vbicunq; fueris, tribulationes & tētationes inuenies, quamdiu hæc vita durauerit: ad quas parienter tolerandas semper te paratū esse oportet. Felicem verò te, si eò tandē à gratia perductus fueris, ut quæuis grauedo & afflictio tibi verè sapiat propter Deum. Satisne speculum nostrū excreuit mi frater? Aut nondum tibi satis excreuit, sed adhuc expressius, diffusius, iucundius, que audire desideras, quomodo te interius & exterius componere, quomodo vitam tuam, vel quemlibet diem coram Deo rationabiliter ordinare debeas? Audi ergo: Statim dū euigilas, surrecturus ad nocturnam synaxim, signū crucis attentè exprime: & Deum breuiter deprecare, ut omnem peccati maculam in te delet, teque adiuuare dignetur. Deinde reiecta phantasmatum confusione, aliud spirituale pertracta: & quāram potes puritatem cordis concipe: gaudens intra temetipsum, quòd ad cultum & laudes creatoris tui euoceris. Veruntamen si fragilitas corporis, si somni grauedo, si conturbatio spiri-

Martyriū.
Matt. 10.
1. Mach. 3.

Quid quod
que dei tempore
faciendum.
Vbi à somno
surgitur ad
matutinas
preces.

tus deprimat, ne collabaris animo, sed confortare, & vim tibi offer, ratio ne ac voluntate omnia impedimenta superans. Regnū enim cælorum vim patitur: & uolenti rapiunt illud. Planè secundum laborem, quem sustines pro Deo tuo, reddet tibi ipse Deus tuus. Descensio lectulo, animā pariter & corpus commenda atque offer Altissimo. Tempestiue accurre ad chorū tanquam ad locum refugij, & horum deliciarū spiritualiū. Donec inchoetur diuinum officium, mentem à turbulentijs, & multiplicitate incertarum cogitationum expeditam, in tranquillitate, atque simplicitate cōseruare stude, piū dulcemque affectum erga Deum tuū per synceram meditationem vel orationem colligēs. Sub ipsius officij decursu, perfecte, reuerter, gratā ter, & arte re satage, ut gustes quoniā suauis est Dominus: & sentias, quoniā uerbum Dei incomprehensibilem habet dulcedinem & uirtutem. Quæcunque enim spiritus sanctus distulit, reuera uiuificus cibus & delitiosum solatiū sunt animæ castæ, sobriæ, & humilis. Ergo ibi fideliter attentus esse memineris. Cogitationem tamen, mentis, que impulsū nimis uehementem deuota, præsertim si debile caput habes: ne læsus, fatigatus, confusus, restrictusque interius, tibi ipsi sanctuarium Dei occludas. Similiter sollicitudinem nimis anxiam, quæ pusillanimitatem, inquietudinemque adducere consueuit, reijce, & leni, quieto, uigili; spiritu, in laudibus Dei sine proprietate perseuera. Si igitur cor ab euagationibus reprimere nō potes, noli animo cōsternari: sed placidè conare, placidè fac quod in te est, reliquū diuinę uolūtati cōmittēs. In pia erga Deū affectione perseuera & ipsi tui defectus, quos nulla ratione excludere præuales, tibi cōsolationē quodāmodo gignēt. Quæadmodū enim terra, quæ cōuenientis naturæ est, ex cōspersione sordētis sūmi uerius aliquando sua germina profert: ita mens bonæ

Matt. 11.
1. Cor. 3.

Vbi horar
re preces
perfolamur.

Psal. 118.

Modetū

Hier. 18.

Differenti
m uerba.

Psal. 57.

A bonæ uolūtatis ex miseria defectuū, quos inuita sustinet, dulcissimum diuinæ uisitationis fructū suo tempore percipiet, si patienter sustinerit. Quid aut tibi proderit si impatiēs fueris: nōne calamitatē calamitati adijcies? & te uerā quidē humilitatem nō habere uerò perniciosam proprietatem demōstrabis? Dum reuerenter assistis, & prompto uoluntatis desiderio semper paratus es attendere, etiā si semper attendere nō potueris, Deo satisfecisti: nec ipse tibi imputabit huiusmodi instabilitatis inordinationem, modò eidem inordinationi, per tuam negligentiam nō cōsentias, & ante orationis tempus, sensus tuos custodias. Si non potes perfectū offerre obsequiū, offer saltem bonā uoluntatem: offer in spiritu humilitatis rectā intentionem: & iam non habebit diabolus, quod aduersū te cauillari possit. Etiā si nihil aliud offerre potueris, quā quod corpore & spiritu præstes ad seruiendum Domino in sancto timore, cōfide, nō perdes mercedem tuam. Sed uæ animæ tuæ, si negligens remissusq; fueris, & attendere nō curaueris, Scriptū est enim: Maledictus homo, qui facit opus Dei negligenter. Diligens esto, ut præstes quod præstare potes: & securus eris, si præstare nō potueris, præstare desideras. Hac securitate accepta, non conturberis quando impedimenta obueniunt, & tantū præstare nō uales, quantum præstare uis. Quando, in quā, distractione sensuum, deiectione animi, ariditate cordis, dolore capitis, uel quauis alia miseria ac tentatione affligeris, caue dixeris: Derelictus sum, abiecit me Dominus, nō placet ei meum obsequium: quæ filij diffidentie dicere solent: sed patienti, uel etiā lato animo perfer omnia proptereum qui te uocauit, & elegit, certò credens, quia ipse prope est his, qui tribulato sunt corde. Nam si absque murmuratione humiliter protaueris onus impositum, dici non potest, quantum gloria pondus tibi in futuram vitam accumulabis, Verè Deo dicere poteris;

factus sum ut iumentum apud te, & ego semper tecum. Audi frater: Si dulcedine interna repletus, & supra te ipsum eleuatus, usque ad tertium cælum euolaueris, ibiq; cum angelis miscueris colloquium, rem tā grandem non facies, sicut si grauumen & exilium cordis pro Deo tuo effectuo se sustineris, ipsiq; Saluatori conformatus fueris: qui in extrema tristitia, tridō, pauore & angustia posuē dixit patri: fiat uoluntas tua: qui etiā transfixis manibus ac pedibus in cruce pendens, nō habuit ubi caput suū reclinauerit: qui deniq; omnes amarissimæ suæ passionis dolores & contumelias amorosissimè pro te sustinuit. Igitur in sancta longanimitate contine te ipsum, & expecta in silentio, donec placuerit Altissimo aliter disponere. Et profectò in illa die nō requiretur à te, quantum dulcedinis internæ hic perfereris: sed quā fidelis in Dei tui seruitio & amore fueris. Ex his qui serui Dei nominantur, multi infideliter, pauci infideliter omninò seruiunt. Infideles serui, quā diu deuotionem sensibilem & gratiam lachrymarū præsentem habent, alacriter Deo seruiunt, libenter orant, lætanter quibuslibet pijs operibus insistunt, & alta quadam cordis pace habitare uidentur: sed mox ubi subtraxerit Deus deuotionem illam, uideas eos perturbari, indignari, amarulentos, impatientesq; fieri, & iam nec orationi, nec cæteris sanctis exercitijs uelle intendere. Et quia interinas consolationes pro uoto non sentiunt, ad externas spirituique contrariis sese perniciosè conuertunt. Unde liquet, eos non purè Deum, sed Dei dona impurè requirere, eis que ad suam oblectationem abuti. Nam si Deum purè diligerent, & in donis eius uirtuosè non quiescerent: ipsis sublati peccati in Deo permanerent: & ne tunc quidem ad illicitas consolationes diuerterent. Ergo infideles sunt: quia in aduersitatibus fideles non seruiunt. Ad tempus credunt: & in tempore tentationis

Psal 72.

Matt. 26.

Seruum
Dei duplex
genus.

Infideles.
Luca 8.

C recedunt. Semper prospera volunt, contraria non sustinent. Si Deus concedit læta quæ semper volunt, Deo seruiunt; si negat, ab eo discedunt. Imò verò nec in lætis quidem Deo, sed sibi seruiunt. Vbiq; suam magis quam Dei voluntatē fieri cupiunt. In dulcedine & consolatione interna potius quam in mortificatione vitiorum perfecta, sanctitatem constituunt: ignorantes quia per subtractionem deuotionis longè certius lucefcit, an quis verè: Deum amet, quam per ipsius deuotionis infusio- nem. Sensibilis enim illa deuotio, sæpè naturalis verius quam spiritua- lis affectus est. Et qualis qualis sit, nisi quis ea prudenter vsus fuerit, ad oc- cultam quandam superbiam, & vi- tiosam complacentiam, vanamque securitatem, suum sæpè possessorem perducere consuevit: quemadmodū videre est in ipsis eisdem seruis infi- delibus. Nam dum dulcedine intus perfunduntur, statim alios dijudica- re & despiciere incipiunt: se sanctos iam Deique secretarios existimant: reuelationes cœlestes miris modis expetunt & expectant: sed & miracu- la aliqua aut per se, aut de se demon- strari desiderāt: quib; cæteri cognos- cere possint sanctitatem, quam se ha- bere putant, & non habent. Hoc pa- cto in suis cogitationibus euanesce- re solent, qui gratiæ sensibili magis quam gratiæ largitori, inhiant. Cæ- terum fideles serui longè aliter se ha- bent. Neque enim se, sed Deum quæ- runt: non suam consolationem, sed Dei beneplacitum & honorem præ- cipuè spectant; proprietatem vbique fugiunt, siue Deus ipsis infundere, si- ue non infundere voluerit influxum internæ suauitatis, ijdem sunt: & in æqualitate mentis permanentes, De- um diligere atque laudare non ces- sant. Non obnubilatio interior, non sensuum difficultas, non affectuum frigus, non cordis ariditas, nō animi deiectio, non spiritus dormitatio, nō tentationum angustia, non denique quarum libet aduersitatum miseria,

Seruum infidelium descriptio.

Præpositio- ra fidei, sanctimo- nia.

Seruum fidelium de- scriptio Garmana sanctimo- nia.

neque prosperitatum successus, eos de loco suo deicere possunt. Quam- uis enim vel ex contrariis tristitia in- ordinata pressuram, vel ex prosperis delectationis sensualis impetum, in inferioribus animæ viribus aliquan- do fortè sentiant, non tamen deijci- untur: quia in superioris mentis ra- tione quieti perseuerare student, & diuinæ voluntati seu permissioni, suam voluntatem conformant: do- lentque quòd vel modicam indecen- tis motus contradictionem in se sen- tiant. Fundati ergo super firmam pe- tram, stabiles in charitate Dei persi- stunt: quorum vtique summum so- larium est, diuinum beneplacitum. Semper deuoti sunt: quia dum sum- mo studio vitant atque abominan- tur quæcunque Deo displicent, cor- disque puritatem vel tenuissimè con- taminare possunt, dumque Deo se in- cumbentibus reuerentibus commit- tunt, mentem mundam, liberam, quietamque semper possident. Ista enim verissima, Deoque gratissima deuotio est. Illa altera sensibilis de- uotio, quæ incipientibus vel recen- ter conuersis familiarior est, non ita perdurat, neque tantam habet certi- tudinem. Et tamen & ipsa nobis mul- tum utilis, si ea prudenter vtamur. Serui fideles (sic enim eos adhuc ap- pello, quos Iesus non seruos, sed a- micos nominat) serui, inquam, fide- les exquirunt quidem etiam ipsi effi- cacem illam sapidissimamq; gratiæ suauitatem: exquirunt lætitiā sa- lutaris Domini: exquirunt vultum eius amabilem, & complexum sua- uissimum: sed spirituali verecundo- que desiderio, nō aut sensualiter auidita- te, neque puerili leuitate, aut turbata impatiētia id faciūt. Dona Dei expe- tunt, nō vt in ipsis sensualiter delecten- tur: sed vt per ea seruētiore, atq; ab omni inordinatione puriores affecti, cœlesti sponso magis placeant. A- mant Dei dona, gratiasq; sedulo pro eis agūt: & tamen ab ipsis se veluti o- tiosos & liberos conseruant, dum in eis nō quiescūt. Per gratiā vltirius ad gratiæ

Math. 7.

Nota.

Serui fide- les.

Ioan. 15.

Psal. 51.

Luc. 4.

Herodes virtus.

gratiæ datorem & summū bonū pro- grediuntur: in quo solo quiescere li- cet. Felices omnino sunt: quia quāto minùs donis adhærēt, tāta magis do- na percipiunt. Quantum libet aut be- nedictionibus à Deo detentur, nō ta- men erigunt animū, non despiciunt alios, sed se. Se, inquam, despiciunt, & omni gratia spiritali indignos ag- noscūt. Recogitāt semper, quia quod habent, ex mera Dei misericordia ha- bent: & quia quibus plus datur aut committitur, plus etiam ab eis exigi- tur. Sicque in timore sancto perman- entes, & ex donis in humilitate pro- ficientes, sese omnium infimos esse confitentur. Gaudent & gloriantur apud semetipsos, si iniusta diffamia, contumelijs, iniurijs, atque extrema abiectione pressi, Christum imitati fuerint: non aut si vel per mentis ex- cessum supra se eleuari, vel visiones inuitatas videre, vel miracula euidē- tissima patrare potuerint. Suggestio- nes dolosas, quibus diabolus eos ad inanem gloriam, & propriam cōpla- centiam allicere nititur, signo crucis edito, citius repellunt: nunquā ad sen- tientes maligni serpentis versutijs. Non in numero, nō in merito bono- rum operū quæ faciunt, spem salutis suæ confidenter collocant: sed in li- bertate filiorum Dei, quam per san- guinem Christi consecuti sunt, fidu- ciam reponunt. Tu iam, mi frater, agnita seruorū fidelium atque infide- lium differentia, adnitere esse de qui- bus fortè non es: & studere non esse de quibus fortè es. Si adhuc es, de quibus velles te non esse: & nondum es, de quibus velles te esse: ingemisce, & hu- miliare. Nam humilibus Deus dat gratiam. Et profectò si humiliatus in conspectu Domini, doles te adhuc ex numero infidelium esse iam quodam- modo in sortem fidelium transisti. Labora, perseuera, noli timere: non reprobaberis cum infidelibus, sed as- sumeris cum fidelibus. Sunt adhuc alij diuino obsequio mancipati: qui tamen nec infideles, nec fideles serui Dei dicendi sunt: sed ignaia diabo-

li mancipia quis eos iurè appellaue- rit. Miseros & infelices illos intelli- go, quideuotionē seu Dei gratiā nihi- li, vel certè parui admodū facientes, interioraque sua prorsus negligentes, labijs quidem se Deum honorare simulant: cæterum cor eorum longè à Deo est. In quodam malorum pro- fundo demersi, vix quicquam de pro- pria salute cogitāt. Tales hodie sunt, quales heri erant: tales chorum egre- diuntur, quales ingressi fuerant: nemi- pe immundi, tepidi, socordes, vagi, incompositi, sine timore, sine reue- rentia. Eloquijs sacris, quæ polluto ore proferunt, Deum magis exacer- bant, quam placent. Vtinā mundus hos sibi seruaasset. Vt quid enim mo- nasteria incolunt? vt quid terrā san- ctam calcant? quare eleemosynas iu- storum deuorant? quare angelica spi- ritualis exercitij gymnasia delitijs carnalibus contaminant? Si sordescere volebant, in loco sordium per- manere, non ad loca puritatis transi- re debuerant. Simplicem gehennam in seculo malè viuentes sibi compa- rasset: duplici gehennæ supplicio in monasterijs negligenter viuentes se reos faciunt. Sed de his multa dicere non est nostri propositi: ad te ergo redeat oratio.

In priuatis tuis exercitijs vide vt sis ordinatus. Præscribe tibi quid quaq; hora agere, & in quo te occupare ve- lis: ita tamen, vt si quando vel ex obe- dientia, vel ex alia causā rationabili, seu ex quouis casu emergente, quod- libet exercitium ab breuiāris, aut etiā in totum omiseris, non inordinatè angaris. Nam ad hoc præcipuè tibi adnitendum est, vt in libertate, æqua- litate, & puritate cordis, omni pro- prietate reiecta, pacificè, imperbata, usque corā Deo iugiter perseueres. Hoc enim super omnia alia exerci- tia, quantumuis etiam laboriosa & ardua, ipsi Domino est acceptabile. Proindè quicquid huiusmodi liber- tatē in te impedierit, id etiam si spi- rituale multumque vile videatur, pro tempore relinque, quātum obe-

R r r 3 dientia

Modestia virtus.

Luc. 12.

B Serui in- ter, inter fideles & infideles medij.

Isaia 29.

Dies in operas par- tiendus, ne mens otio torpeat.

Occupatio otiosa.

Laudabile otium.

Sacra scriptura studiū.

1. Co. 3.

Sermonis elegancia, donū Dei.

simila.

dientia ratio permittit. Omnem, inquam, cordis inquietudinem, qua vera pax, & perfecta erga Deum fiducia, spiritualisque profectus præpeditur, repellere stude. Nunquam vitioso otio locum dederis: ipsum enim est quod perimit animas. Sed & otiosas occupationes fuge: otiosas appello, quæ prorsus inutiles sunt. Neque mireris, quod dixerim, Nunquam vitioso otio locum dederis. Est enim otium laudabile, quando videlicet anima Deo dedita, ab omnium sensibilibus rerum strepitu, & imaginatione exempta, in interno silentio & dilecti sui beatissimo complexu, veluti otiofa requiescit. Si eò te deduxerit manus domini, vtiliter feliciterque otiosus eris. Alioquin, semper aut lege, aut meditare, aut ora: aut aliquid aliud serium necessariumue tracta. Sanè si ad lectionis sacræ studiū promptus ac diligens esse volueris, iucundaberis plurimum: & tibi dulcescere incipient quæuis spiritulia: fietque ut sanctis delitijs assuefactus, omnes delicias carnales facile cõremnas: & mirum in modum stabilietur mens tua in bono proposito. Ut igitur tantum fructum merearis accipere, lectioni libenter atque sapienter intende: hoc est, in ipsa lectione vtilitatem consolationemque spiritualem, & Dei amorem quærere, non curiositatem. non superfluam intelligentiã & scientiam, non verborum ornatum atque elegantiam. Regnum enim Dei non in venustate sermonis, sed in sanctitate vitæ est. Quæ tamen elegantia sicut anxie quaerenda non est si absit, ita etiam cum contemptu rejicienda non est si adsit: nam & ipsa donū Dei est. Omnia cum gratiarum actione suscipe: & omnia tibi proderunt ad salutem. Non autem turberis si bona quæ legis vel audis, vniuersa in memoria non retines. Nam quemadmodum vas, quod sapius aqua perfunditur, purum permanet, etiam si aqua infusa statim effluat: ita si mentem beneuolam doctrina spiritualis crebro pertransierit, quamuis ibi non

persistat, ipsam tamen mentem nitidam, Deoq; placentem reddi: & cõseruât. Vtilitas tua singularis non in hoc sita est, ut doctrinæ verba memoria commendes, sed ut doctrinæ verborumq; effectus in te remaneat: id est, ut te ex doctrina puritatem interiorẽ, paratamq; voluntatẽ adimplendi mandata diuina cõsequare. Quæ cõtra vitia dicuntur, ea in te conuertere discere; neq; enim tibi semper tutum erit, illa in alios cum fixa animi sententiã detorque: ne dum quilibet pertinaciter iudicas, propriam cõscientiam macules aut conturbes. Similiter quando occurrit mentio copulæ carnalis, ne hareas: sed leuissima cogitatione pertransito: opusq; generationis humanæ tam tranquillo cordis intuitu considera, sicut quæuis alias exteriores hominum operationes: reputans ipsam copulam coniugalem nihil aliud esse, quàm ministerium quoddã humano generi necessarium. Tam obiter atq; simpliciter res ipsa præteruoluet ante mentis oculos, sicut si de lapidibus fieret mentio. Et ita in omnibus quæ obsceniora videntur, vel minimã lubrici motus, quantum fieri potest, vitato illecebram. Si per tentationẽ importunè molestant & cõturbant, ratione prorsus cõtadicito: denega ad sensum: & signo crucis edito totã intentionẽ ad Deum dirige. Sic enim periculũ illæsus euadere poteris. Prætea noli eos imitari, qui nullũ legendi ordinẽ seruãt, sed quod fortè occurrerit, quodque casu repererint, legere gaudent: quibus nihil sapit, nisi quod nouum est & inauditũ. Consueti enim & vetera omnia, quantumlibet vtilia, fastidiunt. Tanta instabilitas procuã te sit: ipsa enim non promouet, sed dispergit spiritum: & periculosè laborat, qui hoc morbo vitiatu est? Animum ad certam lectionem prudenter constringe: & in ea immorari consuesce, etiam si aliquãdo minus sapiat. Lege, inquã, nõ cõfulte & sparsim, sed ex ordine. Quæ bona sunt, eadem sapius audire nõ pigeat.

Que vtilitas ex lectione facta scriptura spectanda. Delectus lect. habendus a ratio.

Confusio non, atque adeo curio sum studiũ fugiendum.

Veruntamen

Pro tempore visitatione mundicia aliqualis studa. Lectiois immo orationis uicium mundicia uisibilis. Orationis iaculatio. Priuatum orationum ratio communitatem rationi posthabenda. In priuatis orationibus quid potissimum agendum atq; perendum.

Veruntamen tempore tribulationis, & paupertatis spiritualis, incepta nõ nunquã intermittere, & ad alia pia, quæ te magis consolari possunt, pro necessitate diuertere poteris. Sicut patres testati sunt, vtile est à lectione ad orationem seu meditationem transire, & rursum ab oratione ad lectionem recurrere: ut dum oratio lectio ni, & lectio orationi laudabili vicissitudine succedit, tollatur fastidium: animusque velut recens ad opus propositum semper vigeat, & ex vtraque fructus copiosior referatur. Et quid vetat, quò minus etiam in ipsa lectione, breuiusculas quasdam orationes subinde formes: & ad Deum per sancta desideria adspires? Sunt nonnulla quæ & pro lectione, & pro oratione vel meditatione adsumi possunt: nepe omnes scripturæ, in quibus colloquium habetur cum Deo. Cõmunes orationes priuatis orationibus semper præfer: & eas vtiliores tibi esse iudica: etiam si steriliores atque insipidiores aliquando videantur. Sic & quæuis cõmunes regularesque actiones, tuis priuatis exercitijs anteponc. Nam ante omnia & super omnia primũ locum obediẽtia iugiter apud te obtinere debet. Sed quæris fortè, in quibus orationibus & meditationibus priuatum te potissimum occupari oporteat. Si mihi credis, in tuis precationibus, post accusationẽ tuã, & peccatorũ petitam veniã, præcipue postulabis à Deo, ut malas passiones vitiosasq; affectiones penitus in te mortificet, & ab omni inordinatione perfectè te denudet: derq; gratiã, qua omnem tribulationem & tentationem equanimiter atque gaudenter portare possis. Postulabis humilitatẽ profundissimã & seruẽdissimã. haritatẽ, Petes etã ut ipse te in omnibus semper dirigere, docere, illuminare, & protegere dignetur. Hęc tibi maximè necessaria esse iudico. Omnino magna & sublimia sunt: nec ea cõsequi poteris, nisi in petendo assiduus & perseverans fueris, Perseuera ergo quotidie pulsans: & tandem proculdubio

Dominus aperiet: totque panes largietur, quot tibi fuerint necessarij. Vide autem ne de his quæ accipis, gratias sedulo agere negligas. Nam supra modum displicet Deo beneficiorum acceptorum obliuio & ingratitude. Et ut facilius citiusque Dei benignitatem ad te inclines, attentius deprecare pro statu totius ecclesiæ, commendans Deo omnes fideles viuos & defunctos. vniuersamque creaturam rationalem. Vis audire in quibus usque adhuc vtiliter te exercere poteris? Ego dicam: vtilis est psalmodia, vtilis aliarũ scripturarũ ruminatio, vtilis creaturarũ consideratio, si ad ipsum creatorẽ referantur: vtilis sunt quæuis orationes, hymnodia, gratiarũ actiones, & meditationes sanctæ: vtilissimã autem, & vnicè necessariam humanitatis Christi & maximè sacratissimæ passionis eius memoriam omnes asserunt: idque merito. Ipsa enim est præsens passionũ & affectionũ in ordinatarum exterminatio, oportunum tentationum refugium, tuta periculorum securitas, suaue angustiarum refrigerium, amica laborum requies, facilis distractionum repressio, verum sanctitatis ostium, vnicus contemplationis aditus, dulcis animæ consolatio, indeficiens diuini amoris incendium, omnium aduersitatum condimentum, omnium virtutum fons, vnde ad nos deriuentur, denique totius perfectionis absolutissimum exemplar, portus, spes, fiducia, meritum, & salus omnium Christianorum. Fratrem noui, cuius cõsuetudo fuit, singulis diebus sibi aliquam eiusdem dominicæ passionis partem præfigere, Exempli gratia: vno die proponebat ante mentis oculos, Christum in horto constitutum: & eo die quocunque progrediebatur, vbicumque erat vacans ab alia feria necessariaque cogitatione, quicquid agebat exterius, oculum interiorem dirigere satagebat ad ipsum Dominum diuersas angustias in hortum stantem: & in hunc ferè modũ sepe

Lac. 12.

Memoria vite & passionis Christi quam efficacis.

De se sub alterius persona loqui videtur.

Rrr 4 alloquẽ.

alloquebatur animam suam : O anima mea, ecce Deus tuus. Respice filia, attende, vide, & considera charissima: ecce Deus tuus, ecce creator tuus, ecce pater tuus, ecce redemptor & saluator tuus; ecce refugium tuum, susceptor & p̄tector tuus: ecce spes, fiducia, fortitudo, & salus tua: ecce sanctificatio, puritas & perfectio tua: ecce adiutorium, meritū, & pr̄mium tuum; ecce tranquillitas, consolatio, & suauitas tua: ecce gaudium tuum, delicia tua, & vita tua: ecce lux, corona, & gloria tua: ecce amor tuus, & desiderium tuum: ecce thesaurus tuus, & omne bonū tuum: ecce principium tuū, & finis tuus. Vsq̄ue quo dispergēris filia vaga? vsq̄ue quo relinques lucem, & amabis tenebras? vsq̄ue quo pacem deserēs, & inuoluēris turbulentijs? Reuertere, reuertere Sunamitis: reuertere filia, redi, & recollige te charissima: relinque multa, & amplectere vnum: nam vnum est tibi necessarium. Mane cum Domino tuo: noli recedere à magistro tuo: sede sub vmbra eius, quem diligis: vt gutturi tuo dulcescat fructus illius. Bonū est tibi hīc esse filia. Nam huc hostis non appropinquat, hic insidiā nullā, nullum periculum, nullā tenebrā: omnia hic tuta, omnia serena sunt. Reside hic libenter charissima. Eris enim hic secura & libera: eris hilaris & iucunda. Hic rosa, hic lilia, hic viola: hic flores omnium virtutum gratanter adspirant. Videbis hic splēdorem vniuersa suauiter irradiantem. Inuenies hic veram consolationem: inuenies hic pacem & requiem: inuenies denique hic omne bonum. Huiusmodi sententiolis, & acriter & dulciter perurgebat animā suam, eamq̄ue foris vagantem reuocabat intrō, & summo bono intendere cogebat. Ex ipsīs eisdem sententiolis aliquando plures, aliquando pauciores, aliquando vnam, aliquando duas, aliquando tres, secundum suā deuotionis adfectum, & spiritus sancti beneplacitum adsumebat: quin e-

tiam easdem sēpius iterabat & repetebat. Ingerebat item animā suā illa, quæ Saluator in horo pro ipsā fecit, & passus est: eam interim excitans, nunc ad pensandam ipsius Saluatoris abyssalem humilitatem, mansuetudinem, patientiam, & feruentissimam incomprehensibilemque charitatem, nunc ad exhibendam compassionem eidem summæ maiestatis Domino sic inclinatio & affectio, nūc ad gratias pro tantis beneficijs & tanta pietate agendas, nunc ad amorem fideliter rependendum, nunc ad peccatorum veniam petendam, nunc ad hanc vel illam gratiam postulandā. Sermonem crebrō in affectuosas feruidaſque aspirationes conuertebat has vel similes: O anima mea, quando parata eris sequi humilitatem Domini tui? quando mansuetudinem eius imitaberis? quando patientiæ ipsius exemplum in te relucebit? quādo melius habebis? quando prorsus liberaberis à passionibus & affectionibus vitiosis? quando penitus morietur in te omne malum? quando omnis inordinatio in te delebitur? quando omnem tribulationem & tentationem placidē affectuosēque portabis? quando perfectē diliges Deum tuum? quando illum intimē amplectēris? quando ab eius amore rota absorberis? quando cris pura, simplex, & nuda coram eo? quando nullo amplius impedimento ab eius castissimo complexu retardaberis? O si immaculata esses: o si Deum tuum ardentē diligeres: o si summo bono tuo inseparabiliter adhereres. Et dirigens in cœlum, siue in abyssum lucis aternæ intuitum cordis, sic ipsas aspirationes etiam formabat: O anima mea, vbi est Deus tuus? vbi est amor tuus? vbi est thesaurus tuus? vbi est desiderium tuum? vbi est omne bonū tuum? vbi est Deus tuus? quando apud illum eris? quando illum videbis? quando illo felicissimē fruēris? quando illum cum omnibus cœli ciuibus liberē laudabis? Has & similes aspirationes mente vel etiam ore,

ore, tacitē proferebat, aliquādo plures, aliquando pauciores adsumens, iuxta internā spiritus sancti motionē. Arguebat & ipsam suam animam frequenter, quod nimis esset tarda, ignaua, tepida, ingrata, dura, insensibilis, instabilis, misera atque infelix, Rursus eandem pusillanimitate aut formidine deiectā confortabat, erigebatq̄ue, hæc aut similia dicens: Noli desperare anima mea: cōsolare filia, confide charissima. Si peccasti & vulnerata es, ecce Deus tuus: ecce medicus tuus paratus est sanare te. Benignissimus atq; misericordissimus est, vt velit: & omnipotens est, vt possit peccata in momento dimittere. Expauescis fortē quia iudex est: sed respice: nā qui iudex tuus est, ipse idē aduocatus tuus est. Aduocatus est, vt defendat & excuset pœnitētē: ergo etiā iudex est, vt saluet, non autē condemnet humiliatā. In immensum maior est misericordia eius, quā sit aut esse possit iniquitas tua. Quod tamē dico, nō vt in malis perseuerans te in dignam misericordia reddas: sed vt à malis auerſa, de indulgētia & remissione nō desperes. Deus tuus dulcissimus est, suauissim⁹ est, totus amabilis, tot⁹ desiderabilis est, omniū quæ creauit amantissimus est. Quādo eū cōcipis aut cogitas, procul absit omnis terroris, austeritatis, & amaritudinis imaginatio. Quōd autē terribilis dicitur, non propter se, sed propter illos dicitur, non qui lōganimitate eius abutuntur, & pœnitere differunt: quorū ipse amarissima sordidissimaq; peccata, tanquā suā dulcissimā purissimāq; bonitati contraria, propulsat & punit. Tua imperfectio non te nimium cōsternet. Neq; enim Deus tuus despicit te, quia imperfecta infirmāq; es: sed plurimum diligit te, quia perfectior esse & desideras & laboras. Quin etiam te perseuerantem adiuuabit: & perfectiorem, vel etiam, quod fortē sperare vix ausis, totam pulchram, sibi que per omnia placentem efficiet. Istis & similibus innumerabilib; modis colloquium satis amicabile cum

anima miscebat: & eam castis alloquijs ad dilecti castum amorem inuocabat. Conuertebat & ad ipsam Dominum sermonem: aspirandoq; ad eum per sancta desideria dicebat: Bone Iesu, pie pastor, dulcis magister, Rex aternæ gloriæ, quādo immaculatus & verē humilis ero corā te? quando penitus contemnam omnia sensibilia propter te? sed & me ipsum quando perfectē deseram? quando ab omni proprietate nudabor? Nam si non esset in me proprietas, non esset in me propria voluntas: nō haberent in me locum possiones & affectiones inordinatæ: in nullo quærerem me. Sola proprietate inter te & me impedimentum mediumque cōstituit: sola proprietate retardat me à te. Quando igitur exuar omni proprietate? quando me ipsum liberē resignabo in tuum diuinum beneplacitum? quando munda, quieta, simplici & serena mente tibi seruiam? quando perfectē diligā te? quando vlnis animæ suauiter cōplectar te? quando astuantissimis desiderijs amabo te? quando omnis tepiditas & imperfectio mea ab immensitate amoris tui absorbebitur? O Deus meus, o dulcedo animæ meæ, o consolatio mea, o vita mea, o amor meus, o desiderium meum, o thesaurus meus, o omne bonum meum, o principium & finis meus. Vtinam anima mea tuo dulcissimo frueretur amplexu: vtinam indissolubiler tuo delitiosissimo vinciretur amore: vtinā perfectē tibi vniretur. Quid enim mihi est in cœlo, & à te quid volui super terrā? Deus cordis, & pars mea Deus in aternū. Quando mihi p̄sus si lebit iste mundus? quando mihi cessabunt omnia impedimēta, omnesq; inquietudines & vicissitudines huius seculi? quādo finietur peregrinatio mea? quādo cōsummabitur incolat⁹ me? quando soluetur miserabilis captiuitas huius exilij? quando inclinabitur vmbra mortalitatis, & adspirabit dies eternitatis? quādo deposita farci-

Proprietate
mentis.

Psal. 72.

na cor-

na corporis huius, videbo te? quando sine impedimento, feliciter & perenniter cum sanctis tuis laudabo te? O Deus meus, o amor meus, o omne desiderium meum, o omne bonum meum. Huiusmodi aspirationes frequentare solebat, sciens quia per exercitium ad aspirationum humanus spiritus spiritui diuino efficacius vnitur; & compendiosus quis ad perfectam sui mortificationem peringit. Eas quidem vbique paratas habebat: si quando tamen vberius orium nanciscatur, tunc residens ad exemplum Mariæ Magdalene, gaudebat in ipsis diutius & liberius immorari: idque ad honorem Dei magis, quam ad inordinatam oblectationem sui. Non omittebat interea cum interna quadam cordis effusione, per syncerum suauemque affectum adorare, benedicere, gratias agere, atque precari. Sed & ad beatam Dei genitricem virginem Mariam, tanquam ad dominam misericordissimam, matremque dulcissimam, & thesaurorum celestium dispensatricem liberalissimam, diuertens alloquium, pias querimonias coram ea ingeminabat, sanctaque importunitate benedictionem efflagitabat.

C Die altero præfigebat sibi, quomodo Christus à Iuda proditus capiebatur: & circa id ipsum prædicta exercitia iterabat: sicque ex ordine passionem consummabat: & consummatam resumebat ab initio. Et quidem circa eam partem passionis, que Christum in cruce pendente representat, non solum suo ordine & die, verum etiam singulis diebus, si sic placebat, saltem breuiter occupabatur, attendens angustias, liuores, & dolores crucifixi, considerans vulnera beatissima, & sacrosanctum sanguinem ex eis tanquam à fontibus promanantem: excitansque animam suam ad horum sedulam contemplationem. In quavis solennitate Saluatoris aut Mariæ, representationem ipsius festi, si ita videbatur, proponebat ante mentis oculos, loco partem dominicæ passionis, quæ alioquin illo die fuerat frequentanda. Et sua

exercitia interna, seu amicas cum anima confabulationes, circa eiusdem festi opus, causam, mysterium atque lætitiā transigebat. Delectabatur etiam studio psalmodiæ quam plurimum. Satis autem scio, quia idem ipse frater ex continuata frequentia huiusmodi sanctæ *diversæ*, gradem consolationem & eximium laboris fructum consecutus est. Adscripsi exemplum, si libet, imitare. Nam hac ratione Dei præsentiam attendere consueces: hac ratione sensus sobrios, vigilēs, exercitatos, & serenos habere incipies: hac ratione viam ad sublimitatem summæ contemplationis & perfectionis tibi sternes: hac ratione tempus, vbicumque fueris, vtiliter expedes: utpote vanis & instabilibus cogitationibus à cordis tui latibulo eliminatis, scrijsque introductis. Meditationes & aspirationes sub alijs verbis tibi formare poteris, si voles, quam nos formauerimus. In quibus, si sentis inspectionem libri impedire mentem, quod minus ad Deum peringere, eiusque vniri possis: noli librum inspicere: rursus si percipis inspectionem libri iuuare tuum exercitium, librum inspice. Volo enim tuam deuotionem tibi esse liberam: & te spiritus sancti gratiam absque confusione, aut anxietate sequi. Porro per adspirationes, sicut ex superscriptis formulis animaduertere potes, intelligimus orationunculas quasdam iaculatorias, vel flammigera desideria, viuacque & amerosos ad Deum affectus. Qui interioris conuersationis, & propriæ mortificationis nondum aggressus est: aut qui recenter illa aggressus est, prædictam exercitationis formam per omnia sequi mox in suis principijs fortè non debet: sed expedierit, ei ut iuxta rationem quam subijciam, sed ad tempus exerceat. Singulis igitur diebus etiam ipse aliquam dominicæ passionis partem sibi proponet: & ad eam, siue stet, siue sedeat, siue progrediatur, siue quiescat, mente recurrere studebit: nisi aliquid ali-

ud vtilè

*Exercitij
huiusmodi
vtilitas.*

D
*Adspira-
tiones.*

*Exercitium
istud qua-
tenus noui-
tio perse-
quendum.*

ud vtilè aut necessarium in corde tractare debeat. Et frequenter hoc, vel simili modo cum anima sua in conspectu Christi patiens philosophabitur: O anima mea, ecce Deus tuus: respice ingrata, attende misera, considera pau-percula: ecce Deus tuus, ecce creator & redemptor tuus. Ecce quomodo Rex æternæ gloriæ humiliavit se pro te: ecce quomodo maiestas altissima inclinavit se pro te. Vide quam tristitia, quam amara & indigna Saluator tuus sustineat propter te. Perpende quanta charitate dilexi te, qui tantam afflictionem & attritionem propter te, suscepit in se. Excitere anima mea, excutere de puluere: solue vincula colli tui captiua filia Sio. Exurge, egredere lutum vitiorum, relinque fordes vitæ negligētioris. Quamdiu cum voluptate versaberis in periculis: quamdiu anxietates & tormenta reputabis requiem? quamdiu secuta obdormies interitu? quamdiu iter te actum sponte desereres, & longè lateq; diuagaberis per inuia? Reuertere ad Dominum Deum tuum: quia ipse expectat te: festina, noli tardare: ipse enim paratus est recipere te. Expansis vlnis tibi in occursum veniet: tu tantummodo redire ne differas. Accede ad Iesum: & sanabit purificabitque te. Adiuuge te Iesu: & illuminabit te. Adhære Iesu: & benedicet tibi, saluabitque te. Nonnunquam eidem animæ suæ expressius impropere extremam eius ingratitudinem & peruersitatem, dicens: Eheu anima mea quam ingrata fuisti Deo tuo! Ipse innumerabilia præclarissimaque beneficia tibi largitus, est & tu pro bonis mala semper ei reddidisti. Ipse ad imaginem & similitudinem suam creauit te: ipse immortalitate te donauit: ipse cælum, terram, & omnia quæ in eis sunt, tuis deputauit commodis: ipse donis & gratijs plurimis ornauit te: ipse ad fidei catholicæ lumen perduxit te: ipse à periculosis mundi fluctibus eripuit te, & ad portum tranquillitatemque vitæ monasticæ transtulit: vbi tu, tanquam in amœnissi-

ma paradiso spiritualis voluptatis constituta, infinitas sanctæ lætitiæ, bonorumque operum occasiones haberes. Te grauius peccantem sustinuit Ioganimites, & ab inferni faucibus præseruauit. Rex regum pro te incarnatus est: creator tuus pro te frater tuus factus est. Nec satis illi fuit, ut pro te nasceretur: voluit & pati pro te: pro te contristatus & angustiatu est: pro te traditus & captus est: pro te ligatus & malè tractatus est: pro te consputus, & colaphis alapisque cæsus est: pro te illusus & despectus est: pro te flagellis concisus, & coronâ spinea vulneratus est: pro te arundine percussus, & pondere crucis grauatus est: pro te clauis ferreis cruci affixus, & aceto potatus est: pro te suum sacrosanctum sanguinem sudavit, & lachrymatus est: pro te mortuus & sepultus est. Ipse te ad adoptauit in heredem regni cœlestis: ipse tibi promisit, quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec cor hominis comprehendere potest. Tu vero dereliquisti, & contempsisti eum, qui benefecit tibi: abiectisti sanctum timorem eius, qui delæxit te: excussisti suauem iugum eius, qui elegit te. Facta es *1. Reg. 7. Esai. 28.* quasi vna de filiabus Belia: iniquitates, tanquam meretrix impudens, conluisti sine verecundia. Pepegisti scelerum morte: dedisti manum diabolo: **B** ad omne malum fuisti paratissima: mala malis accumulasti, & pessimis peiora gauisus es semper addere. Iesum Christum, qui te in sponsam elegerat, iterum crucifixisti tuis sceleribus: illius vulnera tuis criminibus renouasti. Quis dabit tibi gemitus & suspiria? quis dabit fontem lachrymarum, ut plores die ac nocte tuam ingratitudinem? O te in felicem: & quid facies? o si innocentiâ seruasses? o si immaculata permanisses? o si te ipsam miserabiliter non dehonestasses? o si à Deo tuo non recessisses. Innocentiâ perdidisti, maculata es, te ipsam dehonestasti, à Deo tuo recessisti. O te infelicem, & quid ages? ad quem confugies? à quo expectabis auxiliū? A quo nisi ab eo ipso, quem offendisti? Pijssimus

mus est, benignissimus est, misericor-
 diosissimus est. Humiliare, prosternere,
 effunde te sicut aquam in conspectu
 eius: & miserebitur tui. Aliquando
 ipsa sua lamenta cōuertet ad Domi-
 nū, hæc aut similia cōmemorās. Heu
 domine mi Iesu, quid feci? quomo-
 do te dereliqui? quomodo te cōtem-
 psi? quomodo nominis tui oblitus
 sum? quomodo tui timorem abieci?
 quomodo legem tuam conculcaui?
 quomodo præcepta tua transgressus
 sum? Heu me Deus meus, heu me plas-
 mator meus, heu me saluator meus,
 heu me vita mea, & omne bonum
 meum. Væ mihi misero, væ mihi,
 quia peccaui, væ mihi, quia me ipsū
 similem bruto reddidi: væ mihi, quia
 irrationabilior pecude factus sum.
 O bone Iesu, o pie pastor, o dulcis
 magister adiuua me: erige iacentem:
 porrige manum periclitanti: emun-
 da fordūdū, sana vulneratum, confir-
 ma debilem, salua perditum. Fateor,
 nō sum dignus quem terra sustineat,
 nō sum dignus qui lumen videam,
 nō sum dignus tuo auxilio & gra-
 tia. Magna enim est mea ingrati-
 tudo, magna & nimis magna est pecca-
 torum meorum enormitas: verunta-
 mē in immensum maior est tua mi-
 sericordia. Igitur amator hominum
 Deus, & spes mea vltima, miserere
 mei secundum magnam misericor-
 diam tuam, & secundum multitudi-
 nem miserationū tuarum, dele ini-
 quitatem meam. Interdum tāquam
 ex abrupto flectens genua in conspe-
 ctu domini, affectuosē dicit: Domi-
 ne, si vis potes me mūdare, vel illud:
 Deus propiti⁹ esto mihi peccatori, vel
 illud: Miserere mei Iesu fili David:
 Item illud: Domine, adiuua me. Si-
 militer ante matrem domini virgi-
 nem Mariam, & ante sanctos sanctas-
 que Dei cor suum effundet, supplici-
 ter eorum intercessionem postulans.
 Quotidie, vel certē frequenter, acce-
 pta oportunitate, recolliget se: & cū
 profunda humilitate firmoq; emen-
 dationis proposito recogitabit, atq;
 sigillatim cōfitebitur coram Domi-

Psal. 50.

Matth. 8.
Luc. 18.
Ibidem.

Quotidie
commisso-
rum in De-
um ratio
subduccda.

no peccata vite anteaq; maximē ea,
 quibus ipsam diuinam bonitatē gra-
 uis enormisq; offendit. Verunta-
 men in illis quæ ad lubricitatem car-
 nis spectant, non in discretē immora-
 bitur: ne recordatio & morosior per-
 tractatio veteris peccati, nouum pec-
 catum per illicitam delectationem
 pariat. In qua confessione, contritio-
 ne, sensibiliq; deuotione, magis lu-
 gere consuescet, quod erga Deum
 creatorem & patrem suum dulcissi-
 mum contumeliosus ingratusq; fue-
 rit, quàm quod se ipsum aternis sup-
 plicijs obnoxium reddiderit. In for-
 mulis lamentationū piarumq; que-
 rimoniarum, quas præscripsimus, nō
 hoc spectabit, vt multas sententias
 percurrat: sed quas voluerit, & quot
 voluerit assumere, assumet, nullo e-
 tiam seruato ordine. Si vnā tantum,
 vel duas, vel tres elegerit, quas apud
 se vbicunque fuerit, iterum atq; ite-
 rum repetat, laudabiliter faciet: si ve-
 rō plures maluerit versare, etiam lau-
 dabiliter faciet. Liberē eum pro sua
 deuotione agere, & vbique cōfusionē
 vel perplexitatem vitare volumus.
 Noui vnum qui exterius occupatus,
 in sua ad dominicam passionem con-
 uersione inter castas cōfabulationes,
 hæc aut similia pauca verba rumi-
 nare gaudebat: O bone Iesu, o pie pa-
 stor, o dulcis magister: bone Iesu mi-
 serere mei pie pastor dirige me: dul-
 cis magister doce me: domine mi ad-
 iuua me. Alter quidam aliquando
 plura, aliquando pauciora delectaba-
 tor reuoluere, & eadem alijs atq; alijs
 verbis pro suo affectu exprimere. No-
 ster tyro in his, sicut diximus, liber
 sit, qui etiam se ipsum ad compuncti-
 onem diligentiamq; spiritualis pro-
 positi ex meditatione mortis, pur-
 gatorij, iudicij, inferni, & patriæ cœ-
 lestis excitare poterit, si ita placeat.
 Quorum quidem meditatio quantō
 propinquius ad timorem liberalem,
 & Dei amorem accedit, tantō ipsi
 Domino acceptabilior, & ad purifi-
 candas animas efficacior est: rur-
 sum quantō eadem timori illibera-
 li &

Harum la-
mentatio-
num formu-
lis quate-
nus vten-
dum.

Compun-
ctio & ad-
modo ad-
sciscitur.

Timor libe-
ralis.

Timor ser-
uilis.

Item quid
is nobis con-
ferat
Eternæ
gloriæ in-
cenda me-
ditatio.

1. Cor. 13.

li & seruili vicinior fuerit, tantō mi-
 nor vtilitas ex ea referetur. Per timo-
 rem liberale metuumus peccare, ne
 benignissimum Dominum Deum
 nostrum offendamus, eiusque perda-
 mus gratiam, & familiaritatis bene-
 uolentiam. Per timorem seruile for-
 midamus malè agere, ne damnis, pœ-
 nis, & supplicijs afficiamur. Verunta-
 men bonū est, nos vel per timorē ser-
 uilem à vitijs abstinere: ita tamen, vt
 ibi non permaneamus, sed inde ad
 timorem liberalem transeamus. In
 meditatione aternæ gloriæ, hæc aut
 similia apud se pertractabit: O quam
 beata est cœlestis illa Hierusalem;
 cuius muri preciosissimis cōstant la-
 pidibus: cuius portæ electissimis ni-
 tent margaritis: cuius plateæ mūdif-
 simo sternuntur auro: cuius horti
 flosculis incomprehensibiliter ver-
 nantibus adblandiuntur. Ibi vox læ-
 titiæ perpetuò auditur: ibi canticum
 gaudij sine fine promitur: ibi iubilus
 exultationis iugiter innouatur: ibi
 organa sanctorū semper resonāt ibi
 cinnamomū & balsamū ineffabilem
 suauitatis odorem indefinenter spi-
 rant: ibi est pax & requies omnē sen-
 sum exuperās: ibi est temperies & se-
 renitas omnem captū humanū exce-
 dens: ibi est dies aternus, & vnus om-
 nium spiritus: ibi est certa securitas,
 & secunda aternitas, & eterna trāquil-
 litas, & tranquilla fœlicitas, & fœlix
 suauitas, & suavis iucunditas: ibi ful-
 gebunt iusti sicut sol in regno patris
 eorū. O quanta fœlicitatis est ange-
 A lorū choris interesse, cum sanctis Pa-
 triarchis & Prophetis, cū sanctis A-
 postolis & martyribus, cū sanctis con-
 fessoribus & virginibus, cum glorio-
 sissima Dei genitrice Maria pepe-
 tuum habere consortium, non time-
 re, non tristari, non angī, non grau-
 ri, non attediari, nullum sustinere
 laborem, nullum impedimentum,
 nullum fastidium, nullam necessita-
 tem. O quanta consolationum opu-
 lentia, o quanta deliciarum affluen-
 tia, o quanta gaudiorum exuberantia,
 o quanta purissimarū voluptatum

abyssus, videre lumen illud incircū-
 scriptum, videre lucem illam sum-
 mē amabilem, videre indicibilem il-
 lam altissimæ Trinitatis gloriam, vi-
 dere Deum deorum in Sion, videre
 autem non in ænigmate, sed facie ad
 faciem, videre item glorificatam v-
 nigeniti Dei humanitatem. Nam si
 dulce est visibilem cœli ornatum in-
 tueri, micantem stellarum claritatē
 aspicere, rutilantem solis splendore
 cernere, fulgidum lunæ candorem
 videre, gratani aëris lucent conside-
 rare, auicularum, florū, graminum,
 & colorum elegantem decorem con-
 templari, philometarum & gacritarum
 dulces cantus excipere, lyra &
 cytharæ suauem melodiam audire,
 rosarum liliorumq; fragrantē odo-
 rem haurire, aromatum & pigmen-
 torum eminentem redolētiam per-
 cipere, diuerforū fructuum delitio-
 sum saporem gustare: si, inquam,
 dulcedo maxima ex his sentitur, quā
 tus erit syncerissima iucunditatis tor-
 rens immensam illam pulchritudi-
 nem perfectē contemplari, perfectēq;
 infinitam illam dulcedinem gusta-
 re, vnde omnis pulchritudo, omnis
 que dulcedo rerum creatarum pro-
 fluit atque descendit? Nobis quidem
 aternæ fœlicitatis & futuræ resurre-
 ctionis statū repræsentat vernū tem-
 pus: in quo noua quadā gratia, admi-
 rabili ornatu, cœlunt, terra, arbore
 ac cætera decoratur: veruntamē in-
 ter id quod repræsentat, & id quod
 repræsentatur, maior est differentia,
 quàm inter opacā noctis tenebras &
 inbar solis meridiani. Beata igitur &
 iterum beata cœlestis illa Hierusa-
 lem: vbi est omne quod placere po-
 test: & vnde abest omne quod potest
 displicere: vbi in secula seculorum
 feliciter laudatur Deus omnipotens.
 Hæc supernæ ciuitatis gaudia purē
 frequentare discat, eaq; amare &
 experere, non tam propter propriū
 commodum, quàm propter Dei lau-
 dem & honorem. Quamquam huius-
 modi meditatio vite aternæ sinece-
 rius exerceri poterit ab eo, qui iam
 profecit

Matth. 13.

B

Quanto tempore tyroni in his lamentationibus desudandū.

Quando alicui ex-ercitationis genere vtendum. Ei qui infirmior ac frigidior est affe-ctus, quibus medetur foueatū.

profecit in interna conuersatione, quā ab eo qui vixdum initia pro- priæ mortificationis attigit, seq; po- tius quā Deum adhuc quærere no- uit. In supra dictis lamentationibus nouus tyro se exercebit perseveranter ad vnū, tres, sexue menses, aut ad an- num integrū, vel amplius: id est, tam diu, donec senserit mundi sui; con- temptum intus vt cunq; conualesce- re, & se ad vitæ spiritualis propositū aliquantulū feruere. Aliqui ægrius, aliqui facilius ad meliora cōuertūt: sed & nonnulli à benignissimo Deo liberalissimè præuenti, subito inno- uantur. Interim quidē licebit ei etiā alijs orationibus, gratiarū actiōib; & diuinis laudibus insistere; singula- ris tamen eius occupatio erit in rati- onabili luctu, & peccatorū suorum persecutione. Si nō inuenit lachry- mas exteriores, nō conurbetur; nam interioribus lachrymis nō caret, cui omne vitium verè displicet. Postquā igitur per salutarē fletus seu contri- tionis amaritudinē imago Dei inte- rius aliqua ex parte reformata fuerit, ipse maiore fiducia iam accepta, alte- rum illud exercitiationis exemplū, quod supernis pposui, vtilius imita- ri poterit. Eriget itaque si humiliter, & ad intimiorem cœlestis sponsi fa- miliaritatem feruenter præparabit. Quāmdin aut ad huc infirmior fri- gidiorq; est, sæpè excitabit in se diui- ni amoris igniculū, per seriam inear- nationis vel passionis vnigeniti Dei meditationem, conferens de his sua- uiter cum anima sua. Ex qua medita- tione succensus, mox ad orationē & ad spirationes conuertetur, ipsū sum- mo bono spiritum suum per eas vni- re desiderās. Si perstiterit crebrò, hac ratione cor in amorē Dei compelle- re, eò breui perueniet, vt statim pri- ma mentis conuersione aut ad spira- tionem, sine præmeditatione aliqua, se à creaturis carumq; imaginibus seiu- gere, & in suauitatem ipsius diuini a- moris immergere queat. Deinceps nō vsque adeo necesse habebit in sua poenitentia coram Deo commemo-

rare singula peccata vitæ præterita, cordisque intuitū anxie ad ea dirige- re: sic enim & libertas & affectus erga Deū præpedirētur: sed potius ad ipsū Deum cor amorosè dirigeret, detestās interim, quicquid ab ipso separare retardareue potest. Vbi tamē nō dici- mus, vt quæ peccauit, ea aliquando è memoria sua per negligentia dilabi permittat: sed volumus vt illorū sic reminiscatur, ne ipsa recordatio ma- iori vtilitati obstat. Itaq; summam potius, quā sigillatim, ea Deo quo- tidie confitebitur. Sanè minora pec- cata presentiori remedio in nobis de- lentur, dum per dulcem & efficacem amoris affectū ad Deū cōuertimur, quā dum nos ipsos in eorundē cō- sideratione & amara punitione mo- rosius occupamus. Projiciet igitur illa in abyssum diuinæ clementiæ: vt ibi veluti scintilla in medio maris pereant. Omnē inordinatā pusilla- nimitatem & superfluos conscientie scrupulos, perplexamque dissidentia prorsus reijcere admittetur, vnde cun- que emerferint Nam nisi statim am- putata fuerint, diuersis modis animi alacritatem præfocant, & profectū interno nō parū incommodāt. Por- rō nihil ultra vires attentabit: sed iua- forte contentus erit. Si non potest eò peruenire quò peruenire desiderat, laboret vt saltem eò perueniat, quò peruenire potest. Nisi sibi malè blādi- atur, faciliè agnoscat quousque pro- cedere valeat. Liberalis tamē, & om- ninò liberalis est diuina bonitas: quæ vbiunque mentem dignè præpara- tam inuenerit, ibi copiosissimè se in- fundere gaudet. Quare si spiritualis asceta ad sublimitatē contemplationis perfectæq; charitatis nondū admitti- tur, cogitet se nondum aptum esse vt ratū bonū accipiat. Et quid ei pro- desset eam gratiā percipere, qua non bene vteretur? Festinet omnia vitia ra- dicitū euellere, vt aptior fiat: verun- tamē, sicut prædixi, viriū suarū termi- nos nō excedat. Ipsam Dei gratiā nō tentet impatienter præcedere, sed eam humiliter subsequatur. Spiritū,

Quatenus peccata præterita ad memo- riam reuo- canda. In his ad- missorum confessio coram Deo, ne leuibus quidem ne- glectis. Optimum consilium pro ijs, quos ser- pulosus di- cimus. Attende indiscrete monache.

Cuius cap- titatis sua ratio ha- benda.

Modus vbi que ser- uandus. Lachryma- rum modus habendus. Diuina dul- cedinis gustu ab- utatur ple- riq;.

Feror spi- ritus qua- renus pro- mouendus.

inquā illuc violenter impellere non cōetur, quo nondum ascendere potest: ne dum temerè præsumit, quod præsumere nō debet, sua se vio- lentia deorsum præcipitet: & colli- sus temeritatis suæ poenas exoluat. Sic conetur ad perfectiora, vt tamen conatus eius effrenem impetum & turbulentam solitudinem nesciat. Mensuram gratiæ sibi datæ attendat: memineritque se longè facilius, tu- tius, & compendiosius, & felicius, peruenturum ad supremum con- templationis gradum, hoc est, ad my- sticæ theologiæ cōprehensionem, si à mera Dei gratia tractus raptusque fuerit, quā si magno labore suo il- luc pertinere fuerit conatus. Discre- tionem ergò & modū vbi que seruet, ne per excessum in defectū corruat. Bonus & dulcis est panis lachryma- rū: aliqui tamen eo pane mentē non- nunquam obruunt magis, quā re- ficiunt. Fletibus enim tamdiu & in- tanta contractione atque agitatione insistant, donec & spiritu & corpore sub exercitio nimis extenso aut in- tenso succumbant. Non tamen nega- mus aliquos esse, qui per discretionē & Spiritu sancti adiutorium diu- literque lachrymari possint. Non- nullos etiam inuenire est, qui dum intus torrente voluptatis Dei inebri- antur, se ipsos ad maiorem impetum intempestiuè perurgent, & extimu- lant: neq; prius ab indiscreta impul- sione desistant, donec læsi confusiq; in seipsis cōcidant, & ad suauitatem gratiæ deinceps percipiendā inepti reddantur. Igitur feruor seu impetus internus sic semper moderandus est, vt per eum spiritus confortetur, non extinguatur. Qui bona capitis habitu dine sunt, feruidis ad spirationib; in- terdū acris & vigorosi insistere pos- sunt: qui verò debiliore sunt capite, maxime quibus per indiscretionē ip- sa debilitas acceruit, nō nisi placidè admodū se exercere valēt. Quin & quandoque simplicem mentis com- punctionem, aut meditationem, vel lectiōnem tales vix absque latione

admittunt, etiam dum alibi caput re- clinant. Tātam calamitatem parit indiscretionis vitium. Non tamen desperent, qui in eam venere neces- sitatem: sed solerter, quantum in ipsis est, subterfugiant lationis aut confu- sionis incommodum, humiliterque à Deo sibi id reddi petant, quo se mi- serabiliter spoliauerunt. Si Deus eos tandem exaudierit, gratias agant: sin minus, etiam benedicant Dominum: & propter eius amorem ad benepla- citum, patienter tolerare discant mi- seriam, quā ipsi sibi conciliauerūt. Caueat etiam internus asceta omnē inconstantia & instabilitatis leuita- tem. Ea exercitia assumat, quæ bona sunt: & in his quæ assumpserit perse- ueret, etiam si aliquando minus arri- serint: ita tamen, vt Spiritus sancti be- neplacitum in omnibus sequatur, de- creto propriæ voluntatis & ordina- tionis relicto. Ipse enim Spiritus sanctus diuersis modis nos veluti inuitare, diuersisque semitis ad cellam illam vinariam, & ad thalamum diuini a- moris introducere consuevit: cuius instinctus vbiq; animaduertere pro- priissimeq; sequi debemus, omni pro- prietate reiecta. Quare spiritualis af- ceta se ipsum tanquam paratissimum instrumentum Spiritui sancto semper presentabit: & in quamcunque par- tem idem Spiritus eum inflexerit seu applicauerit, protinus subsequetur. Si quando sursum ad sublimiorem contemplationem, & cōplexum sum- mi boni tractus eleuatusque fuerit, liberè se totum offeret: quòd si tunc vel passio Christi, vel quævis alia san- cta meditatio & imaginatio occur- rerit, non ibi hærebit, sed expedi- tus eò transuolabit, quo à Spiritu vocatur. Quando dubius vacillat in proposito, ignorans quo pacto in- ceptis pergere debeat, prudentum, expertorum, & humilium vratur consilio. Sic enim magis proficiet, quā si sibi fidens secundum pro- prias adinventiones procederet. In- terim tamen non omittat sollicitè confugere ad orationis remedia,

Exercitia semel as- sumpta non temere im- mutanda, nisi spiri- tus s. assil- tus aliud suadeat.

Vacillans aliorū con- silio fulcien- dus.

humiliter petens à Domino iu omni-
bus dirigi & illuminari: ne quando
deceptus, errorem pro veritate se qua-
tur. Semper autem meminerit, quia
nunquam Deo perfectè vacare pote-
rit, nisi cor ab omnibus, quæ citra Deū
sunt, liberum & expeditum habeat.
Ecce mi frater, vtcunque audisti quo
modo tūm incipere, tūm progredi
debeat in externis exercitijs, qui ad
eximium aliquem purioris vitæ gra-
dum pertingere vult. Tuū iam erit,
hæc non solum audire & legere, sed
& opere cōplere. Quod si feceris, &
coelitus aduenerit auxilium, iamq;
interiora tua clarescere, & psalmo-
dia, ac cætera diuinæ laudis obsequia
tibi dulcescere cœperint, noli altum
sapere, sed time. Nam etsi dilatato
corde, via mandatorū Dei aliquam-
diu curris, non tamē tu tibi, sed De-
cor dilatauit: & qui dilatauit, ipse idē
subtrahit gratia, permittere potest, vt
iterum constringatur. Illuxit tibi sol
iustitiæ, & mentem tuā veluti squa-
mis quibusdā deiectis serenauit: sed
quis prohibebit, ne se abscondat, si
abscondere voluerit? Esto autem pa-
ratus: nam abscondet se, & amabili-
s splendore recedente, tibi iterum sen-
sus obtenebrabuntur atque prapedi-
entur. Sed & nescio que immisiones
per angelos malos, nauem pectusculi
tui vndique contundent. Imò verò
vsq; adeò fortè inualefcet tentatio,
vt infernalis prorsus iudicari possit.
Videberis tibi sathanæ traditus: & nec
os quidem ad laudes Dei aperire libe-
bit. Durabit etiam non paruo tempo-
re ista calamitas: & nō semel tantum,
aut ter, aut sexies, aut decies, sed sæ-
pius comprehendēris ab ipsa, aliqua-
do quidem vehementius, aliquando
verò remissius. Sed nō frangat te hæc
res: neque de dilecto quicquam sini-
strū suspicatus fueris. Ipse enim ten-
tari te permittit, vt palam fiat, an ve-
rè diligas eum: & vt cæteris, qui ten-
tationibus premuntur, compati dif-
cas. Ipse flagellat & cōterit te, vt pur-
get à vitijs, & ad maiorem gratiam
præparet. Ipse ad tempus quodāmo-
do recedere videtur à te, vt nūquā su-

*Præceptio-
nem sequi
debet imi-
tationem,
ab iactantia
tamen ac
arrogantia
alienam.
Rom. 11.
Pal. 118.
Gratia
subtrahit.
Pal. 77.
Hæc tentatio.*

Deut. 13.

perbias, sed semper agnoscas quia
sine eo nihil potes facere: reuera ta-
men non recedit à te. His & simili-
bus aduersitatibus exercet te, propter
inenarrabilem charitatem, qua dili-
git te. Nam hac ferè dispēsatione cœ-
lestis sponsus cum anima feruida ad
se conuersa vti solet. Eam in inits
noui propositi indicibiliter visitat,
confortat, illustrat, & suauissimo sui
odore recreatam atque illectam post
se trahit, ei que granter ferè vbi que
occurrit, hoc veluti lacte potans no-
uellam amicam. Postcā solidum
cibum afficiationum præbere incipit:
illi que planè ostendit, quanta opor-
teat ipsam pro nomine suo pati. Iam
vndique exurgere incipiunt aduersi-
tates: molestant exterius homines,
conturbant interius passiones: affli-
gunt exterius pœnæ, deiciunt inte-
rius, pusillanimitates: grauant exte-
rius infirmitates, obsecurant & ob-
nubilant interiūs tenebræ: exte-
riora premuntur, interiora arefi-
unt: nunc ab anima se abscondit
ipse sponsus, nunc iterum ei-
dem se ostendit: nunc eam in caligi-
ne & horrore mortis veluti deserit,
nunc rursus ad lucis amoenitatem re-
uocat: ita vt verè dictum sit de eo,
quia deducit ad inferos & reducit.
His modis animam probat, purifi-
cat, humiliat, erudit, frangit doctat,
exæquat, leuigat & ornat. Quòd si
eam per omnia fidelem, ac bonæ vo-
luntatis sancteque patientiæ esse, iam
que per longam exercitationem &
suam gratiam placidè atq; affectuose
quasuis tribulationes ac tentationes
portare inuenerit, tunc ipsam perfe-
ctius sibi copulat, & ad secreta sua fa-
miliariter admittit, longeque aliter
adstringit quàm in inits conuersio-
nis fecerat. Tu ergò non perturberis,
quando vehemens tentatio te flagel-
lat: sed tanquam pignore amoris ac-
cepto, fidelis & inuictus in agonibus
permane, dicens subinde cum bea-
to Iob: Etiam si occiderit me spe-
rabo in eum. Durante huiusmodi
tempestate, durius erit tibi diui-
nò officio assistere, propter nimi-
am mentis

Iob. 13.

*Lac.
et ilus soli-
dus.*

Acto. 9.

1. Reg. 2.

*Anima u-
perta ju.*

Iob. 13.

*Longani-
mitate an-
mus instabi-
lis firma-
dur.*

*omni sum-
mo fugien-
dem. va-
isq; operis
fallendum
somnia ten-
te vt non
semper ob-
sequendum
ut: pro tem-
poris lociq;
ratio re
aliquid con-
cedendum.*

*Contra ten-
tationes
carnis ve-
medium.*

am mentis instabilitatem seu obnu-
bilationem. Veruntamen languani-
mis esto: & placidè fac quòd in te est:
Transibit nox, discedent tenebræ, lux
iterum exorietur. Quam diu autē ad-
huc nox est, summo perè caue ne oti-
osus & negligens inuenciaris. Si non
libet orare, psallere, vel meditari, in-
siste lectioni. Si etiam ad lectiōnem
nauseat animus, scribe, aut in aliquo
alio externo opere ad tempus virili-
ter te occupa, v anarum cogitionum
streptus sedulo interim reiciens. Si
sommolentia tibi intempestiue mo-
lestior est, eaq; grauius deprimeris,
vtilius fortè facies, si loco & tempo-
re permittente, paululum obiter que
ad honorè Dei capite reclinato dor-
mitaueris, quàm si inexorabiliter re-
pugnare volueris. Nam si per solum
laborem somnolentiam comprime-
re elegeris, durante quidem labore,
liber eris, sed finito eo, te que ad spiri-
tualia redeunte, facilè reuertetur ea-
dem somnolentia. Dormitatio illa
& breuis & leuis esse debet: ita vt plūs
minus eo spacio duret, quo psalmus
vnus, aut duo, tresue legi queant. Spi-
ritus enim inde veluti renouatus, ex-
peditior atque alacrior resurget. Qui
nondum in cibo, potu, & sensibus no-
uerunt esse sobrijs, si ad prædictū reme-
dium confugerint, timendū est, ne su-
um morbū aggrauent potius, quàm
alleuent: & in profundū prolaxium.
que somnū prolapsi, tempus misera-
biliter perdant per socordiam. Aduer-
sus eas tentationes, quibus diabolus
mentem ad indecentiam & vitiosa in-
clinare nititur, etiam solerter vigila:
& ipsas statim in initio, priusquā in-
teriora tua occupētur, reijcere satage
Nam nisi mox primo insultu aduer-
sarium repuleris, ingressus intrò re-
pentè animam tuā vinculis iniectis
colligabit: & tu deinceps libertate vi-
ribusque desitutus, ægrius resistes. Ve-
runtamen etiam si negligēter egeris,
& ille vincula iniecerit, ne sic quidē
dedas te: sed reclama, & vel reptando
super terram renitere, Dominumq;
in fortitudine spiritus exora, vt te vin-

culis absolutum libertati restituat,
aut certè à consensu præseruet. Scito
autem quia eūdem ad seruariū, dum
foeda, impia, & absurda quæ que sug-
gerit, sæpe feliciter vinces, si contem-
pseris & nihili feceris eius latratus,
sicque pertransieris, quàm si cum eo
diutius disceptare, & iniquum os ma-
gno labore obturare paraueris. Dum
tamen nimium importunus est, & se-
mel ac denuò repulsus, iterum atque
iterum insilit, omnino conferendæ
sunt manus: vt vel certamine supera-
tus aufugiat cum opprobrio. Porrò
diuersis vijs nos aggreditur: aliquan-
do enim clam, & quasi supra textū
pietatis insidias parat: aliquando
verò palam & aperto furore insur-
git: aliquando sensim irrepit: aliqua-
do subito & ex insperato irrumpt:
aliquando spiritualibus & internis,
aliquando corporalibus & externis
aduersitatibus aut prosperitatibus op-
pugnat. Quare semper vigilandum,
semper ad dominicæ passionis præsi-
dia confugiendum, & ad Deum la-
chrymosè clamādū est. Verum quem
admodum dicere ceperam, noli al-
tum sapere propter gratiam quam
fortè habes. Quid enim habes, quòd
non accepisti? Si autem accepisti,
non est iustum vt glorieris, quasi
non accepseris. Caue itaque ne ven-
to vanæ gloriæ, aut auræ propriæ
complacentiæ fenestram cordis tui
aliquo pacto aperias. Vide ne te ia-
ctites: vide ne passim ostentare gesti-
as quod accepisti: sed secretum tuum
tibi, secretum tuum apud te perma-
neat: nisi fortè alicui intimo disce-
toque amico, propter spiritua em v-
tilitatem vel consolationem humi-
liter ac verecundè reuelandum fue-
rit: aut alioqui obedientia, seu alia
manifesta necessitas, grandisue vti-
litas compulerit. Vide ne te tuis
meritis & laboribus donum Dei ac-
cepisse credas: seu potius indignum
te iudica (sicut reuera indignus es)
omni gratia & consolatione, di-
gnum verò omni confusione atque
derelectione. Non comp.aueris te

*Ratio mi-
tendi ho-
stem.*

*Pavia ten-
tationum
ratio.*

1. Cor. 4.

*Fugienda
ostentatio.
Esa. 27.*

cum inferioribus & imperfectis: sed cum sanctioribus te cōfer: vt cōsiderata eorū perfectione, tuā imperfectiōne melius agnoscas. Humilia & deijce te: constitue te sine fixatione infra ōnes homines. Et quomodo hoc, inquis, faciā, quū plerique abiecto penitūs timore pariter & pudore, perditis finē viuāt, quod ego nec facio, nec facere volo? Quid, etiā me illis me subijciā: etiāne illos mihi præponā: præpones, inquā. Nā si cogitaueris, quia qui hodie pessimi sunt, cras te perfectiores esse poterūt: & quia si ijdē dona tibi diuinitūs cōcessa accepissent, iōgē sanctius te uiuēt: tu quoque grauius eis peccares, nisi abundantiori gratia præuētus esses: si, inquā, hæc cogitaueris, facile animaduertes, quā sit cōsentaneū, vt etiā quēlibet peccatorē tibi præferas. O si scires arcanū Dei, quā libētē alijs cederes, quā latanter vltimū locū teneres, quā gratanter ad aliorū pedes te demitteres, quā alacriter etiā infimis inferiures, quā deuotē ōnes honorares, quā affectuosē sine aliqua mora aut querela obedires. Cæterū adhuc excellentius aliquid à te requiro, nempe, vt nō solū infra homines, sed & infra omnē creaturā, propter Deum te in corde tuo cōstituas: reputās te cinerē abiectissimū, existimās te indignū quē terra sustineat, & qui lumen videas. Penitūs introspecte quā sis ingratus, infidelis, tepidibus, instabilis, miser, ac vilis: & ad humilimā illam animi depressionē poteris pertingere. Si antiquus hostis importunē pulsaueris ostiū cordis tui, suggeres vt te aliquid esse existimes, vaneq; glorie ris, & alijs te pponas, repelle insidiatore, obsere fores: & quamuis sentias immisiones pestilētes, nunquā tamē cōsentias. Nā si cōlenseris, si impostori aperueris, & ad illicitas illecebras mentē inclinaueris, iā fidem, quā spōso animę tuæ dederas, infregisti: iā lectulū dilecti, qui prius floridus eras, cōmaculasti: nec iterū ad beatissimā familiaritatē eius admitti poteris, nisi eiecto citius adultero, multū te hu-

Rara auis.

Ad humilitatem optimum documentū.

Summus modestus gradus.

Obstendū constantē superbiam superbi. Cantic. 1.

miliaueris. Et priusquā omnino recipiaris ingratia, fortē necesse erit te dare poenas, & aliquādiu affligi, donec fordida illa oscula, quæ impurissimū nebulo genis animæ tuæ impresit, flagello Dei deleta fuerint. Sed de his satis. Hactenus quidem diximus quomodo diuino officio assistere, quæ exercitia interna assumere, & quā rationem obseruare, quid sequi, quidq; vitare in illis debeas. Nūc ad reliqua quæ dicenda sunt transeamus. Quantū ad refectiōnem corpora e attinet, omnem excessū caue: ne prægrauat, ad spiritualia exercitia reddaris ineptior. Neq; enim fieri potest, nō potest, inquā, fieri, quin vter per intemperantiā distent, animū à Deo & his quæ salutis sunt, auocet. Præcipue vlnū, etiā citra ebrietatem largiūsum, impedimēto est: corpus incendit, interiora confundit, & alacritate spiritus coarctata, pecunium quendā torporem inducit. Frustrā itaque ad spirituales vitam assurgere nititur, qui gulam necdum refernare conatur. Vitiosa ergō desideria sedulo amputa. An cibus vel potus quo vteris, multūm exquisitus sit, aut suavis esse, tu parūm curaueris. Si sumi potest, & rationalis est, quid amplius exigit? Monachus diceris: ad mensam accedere debuisti, vt de donis Dei corpus reficeres, non vt voluptatem carnis foueres. Quare si de victus utilitate perturbaris & murmuras, sicut prius dixi, sic & nūc dico, monachus non es. Si cordi tuo verē saperet lefus, quæ eduliorum paupertas palato tuo propter Iesum non saperet? Ipse enim Iesus etiam extremæ inopia grauiissimum condimentum est. Ama Iesum: & esca simpliciore tibi non minū, imō verō amplius, suauis erunt, quā epulæ regales. Iesus esuriens nudo pane sapē pro te refectus est: Iesus sitiens aceto & felle pro te potatus est. Continenter, sensim, & moderatē cibum potumq; sumito, ōni auiditate brutalī penitūs exclusa. Etiam circa ipsam delectationem naturalem, quam refectio corporalis

Refectio corporalis qualis esse debeat. Venter distentus Vini largiūsum.

Lectio sacra inter epulandum.

Vestitus singularitas.

In monachos curiosos, vt vo-

Vitā frōliter viuendam.

poralis parit, vigila. Non hærere, noli hoc spectare vt sensualitatē pascas: nam si illā pascere volueris, ipsa depascet & cōmaculabit interiora tua. Quemadmodum autē sapē negandū est carni, quod malē concupiscit: ita nonnunquā cogēda est vt id picipiat, quod picipere non desiderat. Aliquādo enim vel tantillū fastidit, quantū naturæ necessariū est. Porro vide ne dum corp⁹ reficitur, mēs ieiuna maneat. Gustent interim fauces cordis tui verbum Dei, & doctrinam salutarem, factaq; sanctorum aures excipiant. Si fortē ad eam mensam accumbis, in qua lectio sacra deest, tu ne sic quidem animam tuam cibo spirituali priuaueris: sed quātum p silentium licet, cum ipsa aut cum Deo tuo int colloquere: & pium aliquid apud te pertracta. In vestitu, sicut & in victu, sobrius esto. Quicquid monasticæ simplicitati contrarium est, id prorsus rejice, cōspue, & detestare. Neque vanissimos quosdā infeliciūsimosq; fratres imitatus fueris, quos sui status pudet, & suæ iniquitatis non pudet. Si quando egredi, vel ad conspectum secularium venite debuerint, videas eos ad inepta curiosaque proruere, tales & tales vestes, sic & sic aptatas tu nicas induere velle. Amictum cum regulari mandato, & patrum ordinationibus conuenientem, gestare erubescunt. Dumq; non vt humiles monachi, sed vt delicati venustique aulici prodeunt, prodigioso spectaculo prudentes quidē homines ad mororem & indignationem, diabolū verō ad risum & cachinnos prouocant, euidenter hac absurditate declarantes, quales intus sint: nempe superbi, molles, & vana gloria pleni. O monachos à vera religiōe nimis alienos ō monachos non monachos: ō monachos dæmoniacos. Hoccine est, quod Deo promiserunt, quando per sacratissimū paupertatis votum mundo, omnibusq; eius pompis & vanitatibus solenniter renuntiauerunt? Hoccine est, quod rex regum verbo docuit? hoccine est, quod exemplo

monstrauit, quando panniculis vilibus indutus præsepe habuit pro cunabulis? quando item veste alba & chlamide purpurea in opprobrium vestitus fuit? Hoccine est sequi Iesum? hoccine est inhærere vestigijs Iesu? O confusionem intolerabilem ō infaniam extremā. Atte de tibi frater, ne quando his similis efficare: quin potiūs cōtentus esto rationabili vestimentorū simplicitate, siue in monasterio, siue extrā monasterium fueris. Nam hoc à te tua professio exigit, Vbiq; sed maxime in diuinis officijs, visum comprime: neque leuiter huc atque illuc sine necessitate circūspexeris: ne videas quod te ab attentione, cordisq; puritate deturbare possit. Sed etsi periculum nullū immineat, ipsa tamē disciplina monastica exposcit, vt siue quiescas, siue procedas, verecūdos demissosq; oculos habere cōsuecas. Nūquā curiosē intenderis in faciem mulieris. Incessus tuus non sit nimitū celer aut conciatius, præcipue in oratorio: nisi fortē aliqua necessitas requirat accelerationem: neque rursus extra oratoriū appareat nimitū tardus aut remissus: sed sit modestus & honestus. Torum corpus tuum vbiq; sub laudabili compositione cōtine. Vultum cum decenti grauitate hilaritatem coram alijs exhibe, benignū & affabilem omnibus te præbens. Si te vel inuitum altior aliqua tristitia oppresserit, eam si dissimula, ne planē tricus & amarus videaris, cæterisque melestus fias. Quādo ridere compelleris, nō nisi cōtinenter & monasticē rideto: ita vt risus tuus vix risus dici possit. Cachinnū, tāquā ingēs propofiti tui impedimentū, atque altum animæ præcipitium, fuge: sciens quia risus excussus indisciplinatusq; claustra pudoris violat, & dissipatis interioribus, Spiritus sancti gratiam è corde profligat. Solitudinem, silentium, & taciturnitatem præcipue dilige. Semper paratior ad sermonem audiendum, quā ad proferendum, esto. Non præceps, non turbulentus, non clamosus, non contentiosus

Luc. 2. Luc. 13.

Oculi cōtinenti.

Incessus.

Vultus hilaris.

Civiliter dissimulanda tristitia Risus.

Silentium.

Verba.
Vox.

Pertinacia
vitiosa.

Vitanda
contentio-
num occasio

Nugas
fabula.

Detractio
vitiosa.
Recreatio.

in verbis appareas: sed modeste, verecunde, & benigne, sine simulatione, quæ vera rectaque sunt, loquere. Nō, inquam, indecenter vocem eleues: neque rursus sic deprimas, vt intelligi vix possis: præsertim si locus, tempus, causa vel persona cui loqueris, exigit vt clariùs loquaris. Nam vox monachi sicut semper quidem veracunda, frequenter autem submissa esse debet, iuxta sanctas religionis ordinationes: ita debet & nonnunquã esse rationabiliter clara. Non facile aliquid pertinaciter affirmaueris: nisi fidei negocium & salutaris necessitas cogat, verum vbicunq; contradictonem habes, ibi vel cede & sile, vel si cedendum silendumq; non est, cum modestia & humilitate affirma, quod tibi certum est. Sic enim omnis irreligiosa contentiois occasio, nem faciliùs sustuleris. Verba tua a culeis careant. Non libenter ea dicas, ex quibus aut tu laudari, aut alius vituperari possit. Quod si necessitas vt lita sic poposcit vt talia proferantur, laudabilis pudor & pura intentio adfit. Fabulas dissolutas: sicut venenum animæ tuæ præparatum: exhorresce: & nugas (dum te præsentem incidunt) si tuleris, videne referas. Lingua inepta, indecora, & perniciofa loquēti, nūquam consentias. Imò verò dū talia dicuntur, mansuete, rationabiliterq; corripere dicentem, si oportu- num vel congruum videtur: si non est oportunū, tu saltem sermonem: quantum in te est, honestè succide, & eum ad alia, quæ mala non sunt, transferre satage. Verbis detractorijs nec aurem quidem accommodes, si fieri potest. Recreationibus externis, vel inambulationibus licitis dūm vtēris, caue abutaris: id est, sic circumspēctē vtēre, vt spiritualem profectum adiuuent, non impediāt. Potes quidem animum ad honorem Dei remittere, sed eum dimittere non debes: ne dū à te ipso expulsus foris vagaris, oblectatio spiritui cōtraria, seu quæuis passio comprehendat te, & interiora tua dissipe: repleatq;

amaritudine. Ergò solerter apud te metipsum per argumentosam quandam mentis simplicitatem permanere discere: vt strepitu leuium cogitationum, motuq; inordinatarum affectuonum represso, cor in silentio & libertate custodias. Deus præcipua vel etiam tota cogitatio tua sit: neq; enim hoc tibi vbique satis esse debet, vt tora intentio sit. Similiter & in quibuslibet alijs exterioribus occupationibus adnitere, vt non solum opera tua propter Dei honorem prudenter, deuotè, alacriterq; cum Martha perficias, verum etiam vt in eisdem operibus, quæ ad honorem Dei sic fideliter agis, mentem à tumultu cogitationum, & confusarum sensibilibus imaginatione expeditam, ad Deum seu diuina, cum Maria dirigas: maximè si rationabile colloquium aut alia necessitas non impedit Martha, quia ad huc per multiplicitem vanarum cogitationum in sua recta intentione, & suis externis operibus distrahitur, turbaturq; erga plurima, quamuis de formis fortè nō sit, nondum tamen satis decora est. Maria autem, quia turbas instabiliū cogitationum iam declinare nouit, & in vnitate tràquillitateq; cordis cōmanens, summo bono adhærere studet, perfectioris decoris est. Igitur in intentione tua dūm exteriùs occuparis, non tantum rectus & innocens cum Martha, sed etiam simplex & clarus cum Maria esse dilige. Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Er tu eandem partem elegisti: quam nisi pro modolo tuo tenueris, dignum tua professione fructum non adfers. Vbique ergò simplicitatem mentis charam habeto. Si paruulus es in Christo, & non uales Mariam mente sublimia penetrantem assequi, imitare saltem eandem humilioribus intentam: imitare eam pedes Domini lachrymis affectu, ossissimè rigantem; imitare eam verba Domini dulcissimè excipientem; imitare eam Dominum in sepulchro amorosissimè requirentem. Nam

Cogitatio.

Luc. 10.
In quo sum-
ma vita.
huius per-
fectio con-
sistat.

Luc. 10.

Es minus
perfectus
Maria in-
uitanda.

Luc. 7.
Luc. 10.
Ioh. 20.

Anima
spurca.

Singulari-
tas vitiosa.

Voluntatis
regimen.

I. Tim. 4.
Vitia alie-
rum.

Nam & in his simplicitatem mentis habuit vnum amauit, vnum cogitauit, vnum quæsiuit. Imitare autem non tam vt delecteris, quàm vt ipsi Domino placeas. Si enim per oblectationem sensualem, principaliter reipsum in his quæris, non est pudica sponsa Christi anima tua: sed est vilissima serua peccati, ne dicam spurcissima meretrix diaboli. Ad sublimiorum apprehensionem per huiusmodi humiliora nonnunquam admitti mereberis: si tamen ea dūuenit humiliora appellare. Neq; eim humilia, sed prorsus altissima sint. In omnibus, quæ à sinceritate stans monastici aliena non sunt, conbrma te cōmunitati, vitiosam singularitatē vbique vitans. Et quia habias inter fratres secundum suauissimam sanctæ regulæ austeritatem laudabiliter viuētes, abstinentiæ vigiliæq; singulares tibi omnino suspectæ sit: neq; notabiliter in eis præ cæteris confratribus excedas: nisi, Spiritu sancto reuelante, cognoueris Dei esse voluntatem & beneplacitum. Sed ec absq; superioris consilio & consensu aliquid attentas: ne dūm corus ultra mensuram ex tuo sensu afflicere presumis, & ipsum ad bona oera redas inutile, & te frustrulabois tui penitus priues, Deus puritate cordis à te requirit, non corpusculi estrecti onē. Vult vt ipsum spiritui libijcias, nō vult vt opprimas. Igitur in externis, sicut & in internis exercitijs, animi feruorē sancta discretionē tēpera. Si voluntas ad virtutē pigre, remissi orq; veluti dormitat, extra eā, & adde calcar: si verò habeis ecussis ferē impetu, reprime & cæceam. Semper cum sancto timce in præsentia Dei tui assiste: semper in iuribus cordis tui hæc verba reseruat, Attende tibi. Non multum crise confideraueris quid alij agāt, uiles sint mores & gestus eorum: is forte ex officio tibi incumbat. Certe ipsum sit curiositas & occupatiua. Vbi tamen non dicimus vt dicum excessus & peccata paruerdas, eaque

quantum in te est, emendare, vel emendanda procurare negligas. Curiositatem enim damnamus, non charitatem & sanctū iustitiæ zelū. Quod in hac parte cōtra maturā animi stabilitatē, syncerā proximi dilectionē non est, hoc non vituperamus. Ipsa vitia, quæ in alijs vides, & de alijs audis, aut non esse omnino vera simpliciter putato, aut certè in meliorem partem ea interpretare. Quod si tam manifestata sunt, vt in bonam partem interpretari nulla ratione possint, ad spectum tuum, cogitationemq; tuam ab illis separare stude: sed & ad tuam ipsius peccata conuersus, tam pro te, quàm pro eis Deum humiliter deprecare, si datur oportunitas. Sic enim suspiciones inquietas, & temeraria iudicia faciliùs effugias. Caue item summo perè ne de alicuius peccato etiam leniori, aut de quavis aduersitate vnquam gaudeas, ratione consentiente: verum ingemisce coram Domino pro fratre tuo, recogitans quia simus inuicem membra & vnum corpus, omnes eodem sanguine redempti. Disce non indignari, sed compati defectibus aliorum, eoque æquanimiter portare, siue corporum, siue animorum defectus sint. Scriptum est enim: Alter alterius onera portate: & sic adimplebitis legem Christi. Quicquid autem celestis gratiæ in alijs animaduertis, id non ad liuorem sathanicum, sed ad fidelem imitationem piamq; aggratulationem te excitet. Et quamuis spirituale bonum, quod alium possidere cognoscis, ipse non possideas, letare tamē apud temetipsum, quod Deus per illud honoretur: ne, que segnius gratias egeris Domino quam si tuum foret bonum. Et reuerà tuum efficietur bonum, corona berisq; de alieno tanquam de proprio: imò verò & proprium erit. Sic animum institue, vt mundo neq; placere affectes, neq; displicere pertimescas. In homine etiam ppinquissimo nihil dilexeris præter Deum, seu Dei gratiam atque opificiū: & rursus nihil

Galat. 6.
Spiritualis
gratia alio-
rum.

Bonum al-
terius sit
nostrum.

Circa mundum, seu mundanos.

hil oderis præter vitia. Nullus sit, quantumvis affinis, familiaris, aut de te benemeritus, in cuius gratiâ paratus sis etiam leuissimè Deum offendere, vel cui in aliquo peccato fauere, adulari, & applaudere velis. Nullius hominis præsentiam aut alioquinum anxie expecteris, nisi spiritualis pfectus gratia: quanquã ne sic quidè perplexa anxietas bona erit. Oês ama, sed spritualiter, non sensualiter. Ita enim fiet, vt neque de corporali absentia iustorum vel amicorũ inordinatè angaris, neque de corporali præsentia peccatorum aut inimicorum indecèter affligaris. Imò nullum habebis inimicum, sed etiam persecutores tuos, tâquam charissimos salutis tuæ promotores, diliges, Quicquid in creaturis vel ex naturali dispositione, vel ex hominũ arte seu industria delectabile, singularique admiratione dignum conspicias, audis & percipis, id ad summi creatoris laudem, aut ad æternæ beatitudinis statũ refer, vt delecteris in domino. Semper tibi suspecta sit delectatio sensualis, vnde cunq; etiam emerfit. Nam si per eam te quaeris, illique inhæseris, inuisaberis & maculaberis. Omnium peccatorum, etiam leuissimorum, affectum prorsus detestare: quibus tamen fortè præoccupatus si ex fragilitate decideris, noli inordinata pusillanimitate te ipsum in tempestiue affligere, sed humiliter confitere culpam coram domino: & renouato proposito, fiduciaque piè resumpta, omnes defectus tuos in abyssum misericordiarum eius, aut in sacrosancta vulnera ipsius affectuosè projice. Quamdiu in luteo isto corporis habitaculo degis, minorum peccatorum affectus in te mortificare potes, lapsus in totum cauere non potes. Pij monachi etsi nonnunquã vel etiã frequenter delinquant, delinquere tamen & oderunt & cauent semper, dolentque postquam offenderint. Peruersi verò monachi & delinquit, & delinquere nec oderunt, nec cauent. Leuiorum enim culparum nec

Creaturam decor ad creatorem referendus.

In peccata lapsus.

Pij monachi.

Peruersi monachi.

affectus extinguere, nec occasiones vitare laborant. Libertatem laxioris vitæ desiderant: à diuino officio, ceterisque actionibus conuentualibus abesse gaudent: delicatum superfluumque cibum aut potum percipere gestiunt: oportunitates nugandi exquirunt: inordinati risus solatia affectant: secularia audire, vana videre, curiosam suos particulares vsus accipere ardent: propriam complacentiam, inoptam lætitiã, otium, vaniloquia, fabulas, gestus in compositos, ceteraque huiusmodi vitia, aut non esse vitia, aut vix esse, vitia iudicant: sine scrupulo conscientia ea admittunt. Nimirum insensibiles effecti, vulneribus acceptis, se sanos existimant: ob idque nec mala sua plangere, nec vitam corrigere student. Sed quid dicunt? Non sunt, inquit, vulnera: aut si sunt vulnera, admodum parua, & ferè nulla sunt. O monachos infelices, ô monachos dementes, ô monachos non monachos. Nã quantumlibet parua vulnera videantur, quia amen nec cauent ne ea suscipiant, et postquam susceperint, debitam curam adhibent, omnino mortifer redduntur: vt interim omittere, quod etiam ex tali negligentia frequenter ipsi in superbiam, rebellioem, inobedientiam, murmuratioem, furorẽ, detractionẽ, odium, inuidiã, contemptũ, gulã, & alia enormia peccata corrũant. Noli frater, noli te imitari: neque enim ex veris Crucifix discipulis, & dilectis Dei amicis sunt: sed nec poterũt, quãdiu nõ deserint te esse, quales sũt. Tu tibi melius prospice relinq; amoue, dissipã, respue tuæ inq; te à diuino amore vel minimũ retardare possunt. Per omnimodã tuã mortificationẽ, tanquã p certũ vniũquẽ cõpendiũ, ad pfectionem vitæ fectin. Vis paucis audire quæ sit omniũ tua mortificatio? vis audire certum illud cõpendiũ? ego dicam, & non monstrabo: intende igitur: Omne propriatatem exue, Ecce compendium, Omne propriatatem exue Et quid est hoc? **Omne**

Qui minoram negligunt, in maiora prolabantur.

Mortificatio sui.

Vicium cõpendium ad pfectionem.

Veritas per se.

Mat. 19.

Arborum.

Perfecta proprietatis abiectionis cõpendium. Humilitas. Per seclioem arborum.

Omne propriã volũtatem seu quaesitionem exue: totũ veterem hominem exue. Sed, vt melius intelligas quod dicitur, ego idem paulo distitius pponã: adstrinxisti te ad paupertatis obseruantia? pauper esto. Quomodo pauper? Pauper recõ, magis tamen pauper rerũ affectibus, & animi passionibus, pauper spiritu. Si adhuc aliquid p proprietatem affectus atque sensualitatis amas aut desideras, si adhuc in aliquo te quaris, nõdũ voluntariẽ, nõdũ verè pauper es: nõdũ cũ beato Petro dicere Deo potes: Ecce nos relinquimus omnia & secuti sumus te. Expedi te, relinq; omnia, exue omnem proprietatem. Quicquid Deus nõ est, id in corde tuo p adhesionem, siue inordinatã implicationem nõ sit. Ab omnibus quæ citra Deũ sunt, liber esto: ita vt neque inepte gaudeas propter læta, neque inordinatè deiciaris propter tristitia: & siue non acciperis, quæ nõdũ habes, siue perdis, quæ iam habes, stabilem irãquillũque mentis statũ vtrobique serues. Omnia, in quã, sensibilia & te ipsum prorsus abnega propter Deum. Quod perinde est, ac si diceretur: Vim cõcupiscentia, delectationis, iræ, indignationis, & naturalis in te mortifica: & in omnibus tã aduersis quã prosperis, te in diuinũ beneplacitũ sine aliqua voluntatis cotradictione resigna. De monstrari cõpendium, ostendiq; omnimodã tuã mortificationem, omnimodã esse proprietatis abiectionem, hoc est, omnimodã tuã humiliatiõnem. Reuerã enim pfecta humilitas ipsa est istud cõpendium, p quod reata ad perfectionis arcem peruenies. Hæc aut arbor, pfecta charitas seu puritas est. Et quo, inquis, pacto cognoscam, an ad eã arcem peruenierim? Ego etiam id tibi manifesto. Si in silentio cordis tui, tanquã in portu tranquillissimo, assidue cõmanens, mentem ab omni inordinata cura, affectione, pferiorique imaginatione rerum infirmarum, ab omni denique inquietudine & tumultu absolutam, in Deum affectuosè dirigis ac reclinas: ita

vt memoriã tuã, intellectus tuus, voluntataque tua, id est, totus spiritus tuus ipsi Deo feliciter vniatur, prædictam arcem tenes. Ista enim totius pfectionis summa est. Quamuis autẽ Dei theoria & speculationi per præsentem intuitum atque memoriã iugiter inharere nõ possumus, carne corruptibili adhuc circũ amicti: hic tamen nos per intentionem semper fixos esse continet: & huc veluti ad scopum sedulo mentem reuocare debemus, quoties per in tempestiuas, leues, in compositasque cogitationes deluimus. Quando legendo, meditando, scribendo, audiendo, loquendo, quolibet theoretica & spiritualia vtiliter sinceriterque tractamus, non elongamur à contemplatione Dei: sed nec quãdo externa quæcumque simili sinceritate & sobrietate suis temporibus pro necessitate audimus, loquimur, & cogitamus, procul à Deo recedimus. O te eximium philosophum, ô te sapientem, ô te insignem theologum, ô te ter quaterque felicẽ & beatum, si hæc non tantum aure corporis, verum etiam aure cordis percipis: atque ad veram tuã mortificationem accensus radici arboris securim admoues. Quænam est hæc arbor? Ipsa proprietas, de qua paulò ante loquebamur. Quænam est securis? Ipse feruor spiritualis internique exercitij. Præcipue tamen assidua dominicæ passionis prætractatio, & crebra ad Deũ adspiratiõnes, cum prompta obedientia, rationabilique vicis sobrietate, securis sunt. Pfecto securis acuta, securis benedicta, securis gratissima, securis omnium bonorũ toriusque puritatis cõciliatrix, securis auro fulgens, & gemmis ornata. Arbor verò, arbor maledicta, arbor amarissimis fructibus plena, arbor omnium malorũ, omnisque inordinatiõnis productrix ac nutritrix, arbor obscura & tenebrosa. In te est ista arbor, sicut & in ceteris omnibus: in te est: & quãdiu permanserit in te, pfecta lux nõ erit in te. Si igitur serenissimũ solis iustitiæ iubar clariùs intrueri desideras,

Proprietatis delectatio.

Securis. Passio Christi. Crebra in Deum adspiratiõnes Arbor.

ras,

ras, detrunca arborem, & projice abs te. Crassa duraque admodum est, non primis ictibus, nec primò die, nec fortè primò anno, nec fortè multò tempore prorsus deijcitur: perseverantia & longanimitate opus est. Quemadmodū autem aurum deorsum, & flamma ignis sursum, ablato obice, naturaliter fertur: ita mēs, que ab omni proprietate iam defecata depurataque est, & solū diuinū bene placitum quærit, naturaliter in suam originem, nempe Deum, eleuatur, eique liber us vnitur. Mens verò, quæ aliquā ex parte tantum nudata est, quamuis & ipsa in suam originē tendat, candoreque lucis aternæ desuper aliquo modo illustretur: quia tamen impedimentum omne necdum ablatum est, non potest liberè in ipsam lucis aternæ abyssum transire, fluere, & absorberi: hoc est, non potest liberè vniri Deo summo bono suo. Porrò licet benignissimus Deus aliquos ad amorem sui placidiori quadam via, absque multis tentationibus nonnunquam subleuet: nemo tamen, quantumvis donis spiritualibus ditetur, facile confidat se ad consummatam resignationem sui peruenisse: nisi re ipsa plurimas grauissimasque aduersitates sustinuerit, & in earum toleratione perfectam mentis quietem libertatemque serauerit. Multi sanè, quamdiu nullas increpationes, nullas iniurias, nulla damna, nullas tentationes & molestias accipiunt, deuoti, patientes, humilesque videntur: sed ubi increpationibus, iniurijs, damnis, tentationibus, atque molestijs tacti fuerint, mox per murmurationem, indignationem & impatientiam, superbè demonstrant, quam intus immortificati sint. Ergo priusquam aliquis ad veram sui abnegationem pertigisse credi possit, necesse est eum multifarias aduersitates animo voluntario & tranquillo perpeti. Qui nondum afflictionibus exactè à Deo probatus est, cogitet se nondum eò promouisse, vt eas perferre possit. Nā si eò promouisset, ipsi procul dubio occasiones diuersarum tri-

Perseuerantia.

Comparatio.

Falsus latens.

Animo delicti.

bulationum non deessent. Gaudere enim diuinitas animam se ret us perfectiusque sibi iunctam multiplicibus afflictionibus, tāquam preciosissimis margaritis exornare, & ita eam ad veram Iesu Christi similitudinem perducere. Qui ergo, proprietate exuta, voluntatem suam voluntati ordinationique diuine in omnibus omnino conformat, & que paratus quam liber aduersitatem, confusionem, ac dulcedin sinterne subtractione propter Deum suscipere, sicut cuiusvis prosperitatis, honoris, & deuotionis affluentiam: qui, inquam, ad hoc peruenit, vt omnem tentationem ac tribulationem cum quodam sapore interno & gaudio portare possit, is preciosam margaritam inuenit, & ad supremum perfectionis cūmen pertigit. In omni enim loco & negotio Deo vnitus est, mentemque in eum dulcissimè fluit. Tota die purus, tranquillus, simplex, latus, & suavis in lumine virtus Domini ambulat: tantaque facilitate summæ contemplationi inhære potest, dum inherere vult, quanta facilitate viuit & spirat. Quid in hac valle miseræ cœlitis accipiat, & ad quæ Deus familiariter eum admittat, non est nostrum dicere: ineffabilia enim sunt. Det gloriam Deo qui talis est, fateaturque quia Iesus Christus suscitauit à terra inopem, & de stercore erexit pauperem, quando de homine immundo hinc in terris angelum fecit dei formen. Dicis tu fortè mihi. Perfectio hæc exaltata est à me: idèò nō extendam me, neque conabor illam apprehendere: ne in vanum laborare videar. Ego verò tibi respondeo, quia si hoc facis quod dicis, monachus non es. Quamuis enim obligatus non sis ad perfectionem peruenire: es tamen ex professione obligatus adniti, quantum in te est, vt ad illā peruenias. Blandire tibi sicut blandiri vis: persuade tibi quod persuadere vis: conginge & pretexe excusationes quas congingere vis: obligatus es ad perfectionem pro viribus tendere. Sic est, & aliter non est. Si id hætenus ignorasti, ecce iam

Liberà proprietate, Christiana pietatis apicem attingit.

Mens heretica.

Inferna bile.

Psalmus.

Monachus ad perfectionem nisi debet.

non ignoras. Astringisti te, obligasti te, astrictus & obligatus permanebis. Non possum, inquis, ad tantam perfectionem peruenire. Quid tibi vult ista diffidentia? An ignoras diuinam virtutem plus posse efficere, quàm humana infirmitas possit vel cogitare? Fateor, nō potes per te peruenire: sed Deus potest te perducere. Crede Deo, spera in Deo, non in te: confide in gratia & adiutorio Dei, non in conatu tuo. Veruntamen vt Deus tibi adsit per gratiā, vide ne tibi desis per socordiam. Fac quod in te est: exere manus, extende brachia, confirma animum ad vitiorum destructionem, ad perfectam tui abnegationem, collige cor, produca affectum, eleua mentem ad aternorum cōtemplationem, presentiam Dei vbiq; attendere conuesce. Quod vt melius præstare possis, singulis diebus aliquā dominicæ passionis partem, sicut exemplo in medium adducto, superius commonstrauimus. tibi propone & ad eam internum intuitū sedulo dirige: dulcia interim cum Iesu, vel cū anima tua de Iesu miscens colloquia. Tuam, inquam, cogitationem in re aliqua diuina iugiter, quātū cōmodè fieri potest, occupa. Hic sit scopus tuus: hæc sit destinatio mentis tuæ: ad hoc que ta placidaque solitudine labora indefinenter. Et quamuis vel singulis, vt ita dicam, momentis distraharis, decidatque ab intentione, non id te frangat, non in pusillanimitatem adducat: sed constans esto: & semper in id ipsum reuertere. Omnino laboris improbitate vinces difficultatis molestiam. Quin etiam ipsum laborem breui mitiorem & gratiorem experieris: regeneratusque in nouitatem inexpertæ lucis, gustare incipies delicias sanctis repositas. Non iam eris qui prius eras: sed feliciter mutatus in alterum virum, & angelica quadā gratia inuestus, magnificies quæ prius contemnebas, & cōtemnes quæ prius magnificiebas. Quod malè placuerat, displicebit: quod malè displicerat, placebit: promptissimè gra-

Diffidentia.

Fiducia.

Conatus.

Dominica passio.

Mensis heretica.

Labor omnia vincit improbus.

tanterque portabis, quæ antè improbatilia videbantur. O iucundam metamorphosim, o mutationem dexteræ excelsi. Tandè verò laudabili consuetudine in naturam transeunte, diuinoque amore intima perfectius occupante, nec laborē quidem senties: sed quemadmodum prius sordida, impura, absurda, inepta, vana, instabilia, somnioque similia, sine labore cogitabas: ita iam Deo diuinisque rebus sine labore inhære poteris. Necesse est enim mentem in id assidue reflecti, quod cor impense diligit. Vt & iterum vā peruersis, tepidis negligentibusque monachis, monachis nomine, vita non monachis: qui status sui reuerentia contempta, votiisque violatis, in torporis, vanitatis & passionū sterquilinio iacere neque erubescunt, neque formidant. Beati autē, & iterum beati monachi illi, qui eripusilli imperfectique sunt, ad perfectionem tamē pro viribus aspirant & cōtendūt. Nā & ipsos ex adoptiuis Dei filijs esse cōstat: quos pius saluator Iesus cōsolatur dicens: Nolite timere pusillus grex: quia complacuit patri vestro dare vobis regnū: Securī expectent mortem, etiam si adhuc in iniurijs sancti propositi sint: quia preciosa erit in cōspectu Domini. Securī expectent mortē, imò nō mortem, sed somnū pacis, sed mortis terminū, transitūque de morte ad vitā. Quid ais mi frater? adhuc dubitas? adhuc fluctuas? Agè precor, & tāta securitate accepta, viā salutis arripies, animam tuā intrepidè ad rētationes præpara. Nulla difficultatis species te absterreat. In omni aduersitate, quā vel intus vel foris sustinere cōtigerit, dic gra-tanter: Volūtas Domini fiat. Etiam si multū diuūq; iudare, & grauius eluctari oportuerit, priusquā veterē hominē prorsus peruinças ac supplātes, ea res nequaquā te cōturbet: nō laborē, sed laboris fructū attēde. Aderit, mihi crede, aderit laborātī supna pietas, & vbiq; benignissimè subueniet, metuentē cōfortabit, vacillantē cōfirmabit, impulsū suscipiet, laban-

Execratio in monachos peruersos.

Laus monachorum qui pro viribus ad optima conantur.

Luc. 12.

Extimulatus uepidam.

Act. 18.

Lucta diuina. Auxilium diuinum.

tem apprehendet, lapsum eriget, mœstum consolabitur, infundet subinde dulcedinis internæ unguentum preciosissimum. Quod si perseveraueris, vires tentationum viribus diuini amoris necessariò cedentiamq; ipsæ tentationes & tribulationes non graues & amaræ, sed leues & suaves erunt, tunc demum videbis omne bonum: paradisumque etiam in hac vita inuenies. Hoc, inquam, fiet, si perseveraueris, & ex eorū numero non fueris, qui bene quidē incipiunt; verum sathanicis illecebris delusi, vel tentationum laborumque molestia fatigati, leuiter postea deserunt propositum. Pōdere tribulationis premi nolunt: ideoque tēpore afflictionis scādalizantur in Domino; & recedentes ab eo quasi dicere vidētur: Durus est hic sermo: quis eum capere potest? Aedificant nimirum nō super firmā petram, sed super arenam instabilē: ob idq; ad venturum flatus & fluminum impetus, facile corrui eorum edificium. Utinam tamen ruinas ipsi suas attendat: & ne sic quidē abijciant animum: sed collapsam structuram innouare festinent: non iam in arena, verum super petram fundamēta iacentes. Mi frater, si (quod Deus auertat) contigerit tuum edificium collabi, instaure statim opus dissectū; & feicius reedifica, quam prius edificaueras. Etiam si bis, etiam si decies, etiam si centies, etiam si millicies & saepius corruerit, toties repara, quoties corruerit. Nunquam de Dei misericordia desperaueris. Neque enim innumerabilis horrendorum enormiumque criminum multitudo sic Deum nobis reddit implacibilem, sicut vnica desperatio. Nam quid diffidit de venia, Deum misericordem & omnipotentem esse negat, in Spiritum sanctum blasphemus est. Non tam parati ad peccādum esse possumus, quam ipse Dominus paratus est ad miserendum,

si modò longanimitate eius nō fuerimus abusi: id est, si verè & tempestiuè poenitere voluerimus. Ita sentire debet quicumque Christianus est. Sed ne nimia prolixitate displiceant quæ à nobis dicuntur, retrahendus calamus, cursus ceptæ nauigationis sistendus est. Interim autē dum vela cōplicantur, non fuerit inutile breuiter perstringere, quid in sine cuiuslibet diei agere debeas. Quotidie igitur priusquam quieti nocturnæ tradas, serio quidem, sed absque mentis inordinata dissipatione, recogita in quibus eo die deliqueris: veniamque à misericordissimo Deo precare, proponens deinceps melius viuere, omnique vitium vitare diligentius. Deinde, ora vt in ipsa nocte te conseruare dignetur ab omni inquinamento mentis & corporis, cōmendans illi, sacræque eius genitrici ac sancto angelo custodiendā animā tuā & corpus tuum. Lectulo tandem conscenso, muni te signaculo dominicæ crucis: & corpusculo honestè pudicèq; cōposito, suspira ad dilectum tuum, aliquid diuinum pertractans, donec somnus placidè se infundat. Qui somnus si profundior fuerit, ipsique corpori grauiamen potiusquam requiem præstiterit, si etiam per lubricas illusiones aliquid minus honestū excitauerit aut produxerit, non abforbearis tristitia: sed humiliter ingemisce coram domino: supplicique oratione postula vt tibi concedat victus sensuumque sobrietatem, quam somni sobrietas, corporisque puritas consequi solet. Hęc habui, mi frater, quæ tibi transmitterem. Speculum petijsti: vide an speculum acceperis. Si tuo desiderio vel in minimo satisfactum est, benedictus Deus: sin minus etiam benedictus Deus, dedi quæ dedit mihi ipse Dominus. Caterum qualia qualia sint, rogo vt ea nō nunquam relegas. Vale, & ora pro me.

Constantia.

Desertores.

Ioan. 6. Mat. 7.

Post lapsum etiam resurgendam.

Misericordia Dei. Quam perniciosa desperatio.

FINIS.

EPITAPHIA.

EPITAPHIA R. P. AC

DOMINO D. LVDOVICO BLOSIO ABBATI LATIENSI POSITA, QUI POST QUAM EIDEM COENOBIO PRAEFVISSET annis triginta quinque mensibus sex, tandem initio Anni 1566 hoc est, septimo Idus Ianuarij mensis, Christo debitum spiritum reddidit.

SITE gradum quisquis transis hęc, sste viator, Atque lege quod legisse non parum iuuet. Cui nec nostra tulit, prisca nec temporis atas, Futura similem nec videbunt secula, Blosius hac præful sub muta clauditur vrna, Vir vnus omni superior praconio. Nam nemo illius doctam memoret pietatem, Piamq; doctrinam omne vincenem iubar: Quo nec nunc cessat totum fulgere per orbem, Et porro ad vltimum vsque fulgebit diem. Abbatum decus, & m-starum fulua corona Viuens fuit stas & choragus virginum. Labe carens omni speculum, rarissq; lapillus Idæa religionis in quo splenduit. Prolixus studioforum patronus, & altor, Pronusq; tantum non profusus pauperum. Perfugium miseris, portus, solamen, & idem Est factus omnia omnibus, cum Apostolo. Quid quod vulgatis etiam libris docet omnes, Atq; monumentis vel Cedro dignissimis? Proin Charitis illum meritis sacræq; Camæno Descent, & orbis pars triplex in asta ingemit. Sed valeant lachryme & plangtus, lamenta faceffant, Modus querelis adhibeatur tristibus. Orandum potius cineri requiem vt Dominus det, Et remigret in caelum, vnde venit, spiritus, Vsq; Deo laudes æternas vt moduletur Inter choros latus beatorum Cælitum.

ALIVD.
Blosius (heu) cecidit, tumbaq; reconditur ista, Blosius Augustus religionis bonos. Quicquid habet Thule, quicquid videt Auster, & Eurus, Et quicquid lustrat Cymbia, morie cadit. Ast hic Pyramides vincet, veteresq; colossos, De sanctis scriptis, moribus ingenio. Tam vates illum, tum virtus eximer vmbis, Et tymbo erumpens posthuma fama canet. Orandus Deus est nobis, qui perpete vita Dignus erat, stadij vt premia digna ferat.

ALIVD.
Hoc clauditur saxo fides, spes, charitas, Et religionis omnis inegerimum Exemplar, ille Ludouicus Blosius, Sui decus fidusq; seculi aureum. Scientia clarus, sed idem clarior Virtutibus doctis asylum qui vnicum & Pij fuit, fouens eos, ac protegens. Parens egenorum & patronus scdulus, Nec tam aureos quam gemmeos scripsit libros Quam plurimos, vterq; nouit vt polus. Deus rogandus, post procellas aquoribus

Fremens euictas, vt eius spiritum Det mercibus saluis, quietis ingredi Portum, beatitudinisque intermins.

ALIVD.
Gradum viator sste, cinere temere Noli sacrum, aut transire siccis hęc genis. Ille, ille Latiensis Abbas Blosius, Miraculum orbis, hoc iacet sub marmore. Qui vt cyclicam eruditionem abfoluerat Ita omnium virtutum apex fuit, canon, Calcarq; alys ad omne pietatis genus. Nam fuit egenis diues, & pauper sibi, Rarus datas opes sibi à Deo, esset vt In membra Christi promus & condus. Libros Pietate grauidos edidit quam plurimos, Quibus Deum illustrat, docetq; proximum. Post tot labores, tanta post certamina, Fac lector eius adprecere manibus Inter choros vt conuiescant Cælitum.

ALIVD.
Hoc tegitur tumulo claris, natalibus ortus Blosius, Harmonij gloria prima soli. Abbatum decus, & doctorum gemma virorum, Nobilis eloquio, sed pietate magis, Solum oppressorum dixisse esse parentem, Tanta erga cunctos sedulitate fuit. Conscripsit libros, casta plenos pietatis, Saxea qui lecti corda mouere queant. Angelicos inter cætus vt viuere possit, Fac lector fundas vota precèsq; Deo.

ALIVD.
Inculpatam qui duxit vitam duce Christo A teneris annis ad tranquillam vsque senectam, Clemens, & mista cunctis grauitate benignus, In tenues largus, vite sine labe pudice, In superos cuius pietas sanctissima luxit, Blosius, Abbatum præcellens gloria, nec non Cunctorum sancta iustissima regula vita, Sub lapide hoc requiescit, surrecturus ad illam Lucem, qua Christus reddet sua premia cuiq; Interea fundas ad Christum vota precèsq; Vt cum cælicolis æternum viuere possit.

ALLO.
Εὐθα δ'ε τῶν ἀρετῶν θυσιαυροῦ γαίᾳ καλῦπτιδ Βλώσιου, ἐν θυηβοῖ θανῶν ἐπισκομῶτατον. Ως κείνω θεῶς ἐρεθῆνυ δ'ὄσκη, κ' ἀνάπασσιεν Εὐχῶραϊς ἀ γίωυ ἐύχεο ναῦδ' Ἰλα.

ALLO.
Παιδ'εῦ τῶν ἐφεδ'ρος τῶν ἀρετῶν κρη μ'γαλῶθθ ἑῶς τῆς θεκη κείας, Βλώσιος ὄσ'ε λοφθ.

EPITAPHIA LVDOVICI BLOSH.
ALIVD EPITAPHIVM,
SEV POTIVS
Apothecosis eiusdem.

IACET sub hac tumba ille praesul Blofus,
Nostri decus rarum & celebre seculi.
Clarus bonis fortuna, auita clarior
Propagine, & virtutibus clarissimus.
Nam litteris & litteratis omnibus
Multo sauebat ipse literatior.
Penuria pressos & arumnis, ita
Iuuabat, ut nemo omnium profusus.
Mundum ruentem precibus & scriptis pijs
Suffulciebat, ac tuebatur, teres
Ecclesie columna, fidei adamantinum
Robur, paternorumq; custos rituum.

Et ut breui sermone complectar, fuit
In proximum benignus, in Deum pius.
Nam nemo virtutes viri huius explicet,
Vel si adsit illi infraacta vox, compactaq;
Adamante lingua. In posteriorum memoria
Momentum nominis sui, in caelo sua
Fundamina egit sempiterna gloria.
Vitam mihi post absolutam periodum
Vita huius anxia, liceat inter pedes
Sancti Paris reptare, & eius lambere
Vestigia, Ad Dei Triformis gloriam.

Petrus Philicinus Decanus Binchicnsis,
Graecè, Latineque doctiss. faciebat
Anno Domini 1565.

Quum ex doctis huius & pijs Ludovici Blosh operibus, Christianus Lector plurimum eruditionis & pietatis
comparare sibi possit, existimo illos bene mereri de Republ. Christiana, qui eadem curant sapienter sub
praesulum reuocari, quo in omnium piorum manibus perpetuo versari possint.
Actum Bruxella hac 23. Nouemb. Anno 1566.

Laurent. Metsius S. T. Licent. Ecclesiae Collegiatae
Diocesis Gudulae Bruxellen. Decanus.

FINIS OPERVM OMNIVM
D. LVDOVICI BLOSH.

INDEX ALPHABETI
CVS RERVM MAGIS INSIG
NIVM HISCE OPERIBVS REVERENDI
PATRIS ET DOMINI LVDOVICI BLOSH

Alb. a: in quo litera A, numeris apposta prius paginae;
B posterioris designat.

MONENDVS ES BEVOLE LECTOR, VT, CVM TE AD
QVAERENDVM ALIQVID IN INDICE ACCINEIS, PRIVS NVME
rum foliorum corrigas, & pro 301. substituas 300. & pro 302.
ponas 301. & sic consequenter, vbi non emenda
tum inuenis vsque ad finem libri & tunc
nulla erit difficultas in eo quod
queris. Vale.

A.

Abnegatio & mortificatio sui quam sit neces- saria. 128. b. 380. b	afflictiones quomodo declinandae 338. a
Abnegatio propria voluntatis, quantum pra- mij habeat. 55. a	afflictionum utilitas 89. a. 337. b. 544. a.
Abnegatio sui Deo gratissima qua, 488. a	bona 340. b
Abnegationis perfecta voluptas incredibilis 406. a	afflicto quid agendum 338. b. 339. a. 342. a
Cum sui Abnegatione promptè instinctus Spiritus sancti sequendus 21. b	Altaria consecrata in primitiua fuerunt ecclesia 703. b
Abstinencia carnalium voluptatum 315. a	altaria, Euaristi pontificis quarti decreto, consecrari iubentur 720. a
Abstinencia discreta 21. a. 432. a	Amaritudo, purgatorij instar est electis 339. a
Abstinencia mira Catharinae Senensis 101. b	Amicitia ex quibus indifferetis exercitijs oritur 21. a
Abstinencia, ieiunia & horum orationes Apostolo- rum tempore floruerunt 699. b	Amicitia sensualis noxia 638. b
Abstinencia à carnibus & vino serui Dei, mundioris vite instituta seculantur 315. a	amicorum Christi demortui dolor quantus & sequent. 535. b
Aduersa fortiter ferenda 9. b. 42. a. 581. b. cur à mi- sera te Deo immittantur 355. a. tanquam de ma- nu domini suscipienda 433. b	de amicorum amissione quatenus dolendum 90. a
Aduersitas electionis diuinae signum 342. b	amor ardens sanctae Trinitatis erga genus humanum 539. a. b
Aduersitates habentes gratias agere debent Deo 347. b	amor Christi erga nos ardentissimus, supra vires eius pati urgebat 515. b
in Aduersis resignatio sui necessaria 337. b	amor Iesu erga animam 622. a
in Aduersitatibus nostris ad Mariam virginem con- fugiendum 351. b	amor Dei in homines, quantus 622. b
aduersitatibus subortis, ad Deum confugiendum 8. a	amor Dei sincerus in quo consistat 586. b
Affectus carnalis et amor creaturarum inordinatus, delectandus 638. b	Amor nostri Christum tanta pati coegit 496. b
affectus inordinatus refecandus 24. a	amor duplex, meritis & immeritis 622. b
affectus priuatus abijciendus 551. b	amor inordinatus 45. a. 634. a
affectibus vitiosis occurrendum 30. a	Amor sui quam perniciosus 9. b
afflicto Christi triplex 531. a	amor seculi & Dei 127. a. b
afflictionis bona recensentur 340. b	vbi amor ibi oculus 60. a
afflictiones mirifice conferunt ad vitam sanctitatem 339. a	amoris diuini perfectionem desideranti quae necessa- ria 588. a
afflictionum ob vehementiam nullum esse opus bonum praetermittendum 537. a	Amoris diuini erga homines contemplatio, quae nobis per Christum elucescit 332. a. b
afflictionum variae causae 55. a. 338. a	amoris veri in Deum, certum iudicium 587. a
afflictiones doctorum sunt graues 339. a	amoris perfecti conditiones 290. a
	amoris via quae sit 643. a
	amans Deum, non multum amat nummum 237. a
	Angelus & anima humana ceteras omnes creatu- ras dignitate praecedunt 180. a
	angeli cuiusq; proprii custodia & cura 626. a
	angelorum sanctorum numerus 98. b
	angelicae saluationis virtus 47. b
	Tis anima

INDEX OPERVM BLOSII.

anima hominis maioris excellentie est, quam calum... anima in Deum transformatur... anima quo pacto intine Deo possit uniri... anima rationalis quomodo corpori insit... anima sancta angelis, reproba malignis spiritibus est assimilis... anima Christi non comprehendit diuinitate... anima humane controuersus Deus est... anima occulturn fundum pauci norunt... anima in Deum immerse felicitas... anima rationalis praesentia... anima sancta in caelesti gloria... anima sancta pulchritudo... anima in purgatorio quib. inuenitur... anima sanctorum celo post mortem immediate excipiuntur, contra Anabapt. 700. b. in calis degunt... animam de corpore migrantem solatur spiritus... animas in purgatorio consolari ab angelis... animo remissiori calcar addendum... animus deificandus non est ob distractiones in oratione... animus quo pacto remittendus... de Antichristo quod Hippolytus martyr referat... antiphona, ab ignario in ecclesia catari cepta... anxius corde eb sua vita quid agat... Apostolorum festa in primitiua ecclesia... Aqua benedictae vis et usus... aquila quosnam mystice designet... arbitrium liberum homini datum... arbitrij libertas probatur... aridos et vacuos in bonis actibus quae tormenta manent... ariditati interna consulitur... aspirationes ad Iesum... aspirationes quae frequentanda... aspirationum breuium, orationum, quas eiuculationes vocant, styndla quaedam... aspirationum forma praescribitur... aspirationum vis quanta... astrologorum vanitas damnatur... auarus beatitudine ponit in transitorijs rebus... auctoritas ecclesie non depedit ex scripturis... auxilium Dei vbique inuocandum... Babyloniam populus, eius mystice quid... balnei usus... Baptismus cum inuocatione S. Trinitatis conferendus... Baptizandi oleo sacro inungendi... Basilica ad honorem Sanctorum exstructa, in primitiua ecclesia... Beati erunt qui iuste viuunt... Beati, quomodo omnes esse volum...

INDEX OPERVM BLOSII.

charitatis exercitia quae sunt... charitatis perfecta virtus... charitatem mortificationem, negligentium conditio misera... charitatem praecipue et humanitatem moriturus Christus suis commendauit... charitate filius Dei a filijs Diaboli separari... charitate crescente, decrescit timor... Christinae sacrorum Apostolorum tempore fuit in usu... Christiane sanctae passio... Christus cur leproso comparatur... Christus in cruce quibus fuerit figuris praesignatus... Christus crucem gestans corrui... Christus in cruce pro quibus orauerit... Christus in omnibus membris pati voluit... Christus omnia pertulit tormenta propter electos... Christus opprobrium seculi et abiectio plebis quomodo factus... Christus redemptor missus est pro salute nostra... Christus suis omnia factus est... Christus et paruis et magis datus est... Christus parui a nobis offerendus... Christus via, veritas et vita... Christi actibus nostris vniendi... Christus descensus ad inferos creditur, licet scriptura eum euidenter non exprimat... Christi corde nostra commendemus... Christi clamor in cruce quid designat... Christum se passurum matri praedixit... in Christo omnia habemus... per Christum omnia petenda... Christianus nemo perfectus, nisi confirmato christumate... christiani quare vocemur... Cibus solidus quis sit... Clamor Christi ingens in cruce quid denotet... Clementia Dei erga peccatores... Clericorum et laicorum discrimen... Caestis patriae beatitudo... celi concentus quid... calorum ratio quid... Cogitationes esse debent sobriae... cogitationes prauae quibus sit purgatio animae... cogitationes absurdae nobis immisae contemnendae... cogitationum malarum remedium... cogitationibus affectibus, impuris quomodo resistendum... cogitationes ex cura et amore prouenire... celibatus clericorum... celibatus et quorundam ciborum abstinentia faciunt, et magis liber ac sine impedimento seruamus Deo... cenobita peruersi monstra obominabilia... columbae proprietates... commendationes quotidianae... Communicantes digne qui sint... communionis sacrae, virtus, meritum, et utilitas... communionem sacram negligens poena... communionem sacram non dimittendam leui ex causa... a communionem sacra alios impedire sine causa, quam si ingratum Deo... Compassio Christi, in cruce erga matrem quanta... compassionis prole quanta cor maternum virginis Deiparae compressum fuerit... Concilia aecumenica nunquam errant in fide... concordiam amplecti debemus... concrucifigi Christo aduersum conscientiae remorsus remedium... concupiscentia carnis semper manet in hominibus... conditorem omnia resonant... confessio apud sacerdotes facienda... Confessio venialium... confessio necessaria articulari... confessio non temere iteranda... confessio sacramentalis a quo instituta... confessio sacramentalis quomodo facienda... confessio sacramentalis quanta et efficacia... confessionis crebrae utilitas... confessionis prolixioris incommoda... confessione facta abijcendi scrupuli... Confessarius qualis sit querendus... que consistenda necessario... non consistende incidentia... Confitendi modus... confitendum non esse in viribus proprijs... confitendum soli Deo... Confirmationis ministri soli episcopi... confirmationis sacramentum in actis Apostolorum, descriptum... coniuge quatenus vtendum... compunctio commotio nimia vitanda... conscientiae discussio vesperino tempore facienda... Consecrationis verba vnde vim et energiam habeant... Conscientiae vermis... conscientiae puritas... conscientiae scrupulosi antidotum... Consolatio pia imperfectorum... consolatio externa licita... consolatio breuis et absoluta in afflictione... contemplationis ad gradum quomodo perueniatur... contemplationis donum quibus largiatur... contemplationis gradus non omnibus datur... contemplatores veri...

INDEX OPERVM BLOSII

contentiones vitanda	27 a. 32. b. 432. b. 551. b	crux nobis perseveranter ferenda	513. a
contentus sit quisque sua sorte	336. b	crux cui desinit esse crux	340. a
continentes se a voluptatibus mundi & vitijs. quasi	387. b	Crux cuius, sua omnium gratissima videtur	339. b
myrrham non tuo corpori illinant	193. b	crux, est passionis christi summa	366. a
Continentia est Dei donum	315. a	crucis signum demonem pellit	5. a
continentia iugis, bonis impijs melior	75. b	crucis signum vilitas & virtus	392. a
continentia premium	206. a	cubivum nro quid agendum, quidq. et andu	778. b
contritio corde sanatur	361. b	cura Dei quanta. vt lapsus a potestate Sathan a evi-	498. b
contritio generalis	4. a. 329. b	piat	741. a
contritio vera que sit	330. a. 333. a	cura inanes & superflua, quantum mali, & imper-	584. b
contritionis perfecta virtus	495. b	fectionis gignant	176. a
conversio perfecta in Deum quanti sit momenti	22. a	curam suorum Deum gerere	26. b
conversio perfecta cordis ad Deum quantum possit	267. b	curiositas omnis fugienda	176. a
cor conversum ad terrena amaritudine inuenit	429. a	curiositas temeritasq. omnis in diuinarum rerum per-	176. a
cor humile & obediens sacrificium est gratissimum	437. a	scrutatione fugienda	176. a
Deo	48. b		
cordis ariditatem Deus in nostram vertit vilitatem	53. b. 396. a		
22. a			
cordis puritas quomodo obtineatur	79. b		
cordis custodia	79. b		
cor in Iesu nostra commendemus	79. b		
corpus Christi in Eucharistia a S. Marziale ostendi-	79. b		
tur	79. b		
corde peruersi qui dicantur	79. b		
corde recti quomodo gloriantur	79. b		
ex corde Domini quid transfert S. Gertrudis	79. b		
corpus vt pure refocillandum sit, & discretè	79. b		
64. a			
corporis dominici oblatio	79. b		
corpus est anime carcer	79. b		
corporis post iudicium glorificatio	79. b		
correctio quomodo fieri debeat in peccantes	79. b		
correctio fraterna, sine odio fieri debet, pro Dei bo-	79. b		
nore & gloria.	79. b		
Creata viuendum non abutendum	79. b		
creatura tota quomodo dicatur laudare Deum	79. b		
creaturæ omnes bonitatem creatoris declarant	79. b		
creatura quo pacto ducant homines ad creatorem	79. b		
corporum celestium qualitas post iudicij diem	79. b		
Corona spiritualis	79. b		
corona spinea Christi fuit ex iunciis marinis	79. b		
correctio qualis esse debeat	79. b		
correctio iniuste quid faciat	79. b		
creatura rationalis mira dignitas	79. b		
creaturarum cor ad creatorem referendus	79. b		
credentibus nobis vbiq. sponfus Christus pulcher oc-	79. b		
currat	79. b		
Cruelitas Iudeorum in Christum morti adiudican-	79. b		
dum quanta fuerit	79. b		
crux Christi 15. pedes longa	79. b		
crux Christi vt sit liber noster	79. b		
crux, donum est quo Deus amicos remunerat	79. b		
crux interna & externa	79. b		
crux quondam genus tormenti ignominiosissimum	79. b		
511. b			
crucis trophaeum victorie signum quod dicatur	79. b		
crucem triplicem Christus pertulit	79. b		
crucis sequitur vno diuina	79. b		

D

Aemonum deformitas quanta	98. a
Uannatorum miseria	559. b
Defectus & mores aliorum non consideran-	773. a. b
di	773. a. b
defectus presidentum augent meritum subditorum	79. b
defectus quotidiani in boni cooperatur electis	79. a
defectibus aliorum compatientium	251. b
defectibus quotidianis nostris consiliū datur	433. b
de defunctis fidelibus	320. b
pro defunctis orare & sacrificare, traditio Aposto-	311. a
stolica	311. a
defunctis cuiusmodi oratio magis profit	78. a
delectantur impij in terrenis	251. b
delectationes futuræ seculi vera & solida	30. b
descensus Christi ad inferos creditur, licet scriptura	299. a
cum ciuidenter non exprimat	299. a
desiderium beatæ virginis pro humana salute quanti-	01. b
tum	01. b
desiderium Christi patris voluntatem exequendi	512. b
quantum	512. b
desiderium pium velle habere potest	75. b
desideria carnalia, post remissionem peccatorum re-	196. b. & seq.
manet	196. b. & seq.
desideria varia cordibus hominum	216. a
despectio terrenorum primus gradus ad salutem	286. b. & seq.
desperatio scelus grauissimum	360. a
desperandum non est ob cordis ariditatem	563. b
desperandum nunquam de venia	1. a. b. 63. a
despiciendus nullus	380. a
deuotio rationalis que dicatur	22. a
deuotio sensibilis 384. a. quam sit periculosa, &	21. b
quo sine appetenda	21. b
deuotio certa, qua sit	388. a
deuotio vera in quibus consistat	66. a. 43. a. a.
deuotionis sensibilis abundantia	66. b
deus declaratur bonis	214. a. q.
deus dignorem post propriam humanitatem creatu-	524. b
ram non fecit sua matre	524. b
deuotum gestus singulares vnde	407. a
deus diligendus super omnia	12. b
deus	deus

INDEX OPERVM BLOSII

deus incommuniabilis	51. a. 59. 391. a.	onus non impediatur	77. b
deus ens entium est	382. a	diues in Christo quis	53. b. 380. b
deus vbi operatur, quomodo, non querere oportet	163. a	diuinitas vt sincere cogitanda	170. a
deus quibus sit terribilis	51. a	diuinarum personarum proprietates	173. b
deus nobis omnia condidit	355. a	doctrina salutis, quomodo quis breui compedio a l	124. a. b
deus cur multis iam sit amabilis	333. b	perfectiorem venturo possit	60. b
deus quomodo verè colatur	21. a	documenta 12. quibus comprehenduntur summat m	148. a. b. & seq.
deus in prosperis & aduersis animis semper laudandus	246. a	qua ad vitam spiritualem agendam pertinent	492. b. 493. a
est	623. b	doloris Christi in horto causa duplex	502. b. 503. a
deus nocte ac die fideli anima intendit, & cur in ge-	178. a. b	doloris gladius quomodo peccatus matris vulnerauit	90. a
rit	249. b	donec, vocula, quomodo in scripturis sumatur	317. a
deus omnia fecit & conseruat	586. b	donum acceptum non intempestiue apud te magnifi-	22. b
deus quomodo dicatur mori & pati	38. a	ces	403. b
deus quare non perfecte hic laudatur, ratio	58. a. 171. b	donis Dei non abutendum	82. a
deus quare potissimum diligendus	20. a. 57. b. 436. a. 482. a. b	dormituro quid faciendum	187. a. b
deus imendus, amandus, honorandus	385. b	doxologia ritmica ad Iesum 186. a. b. & ad Mariam	338. b
deus vbi antequam mundum conderet	59. b. 100. b	187. a. b	713. b
deus vbiq. totus presens	558. a	doxologia & gratiarum actiones in vitam & passi-	
583. a. 585. a. 623. a	558. a	onem Christi 111. a. b. & seq.	
deus anime humane centrum	173. a	dulcedo sensibilis periculosa	
dei perfectiones	91. b	duodecim articuli fidei ab Apostolis compositi	
dei visio premium essentiale & vita eterna	85. a		
deo melius nihil est, qui omnia fecit	58. a		
deo cur membra humana, &c. attribuantur	776. b		
deo se totum permitendum	403. b		
in Deo habemus omnia	385. b		
in Deo idem rerum	390. b		
in Deo sum omnia	209. b		
deo unitus quis dicatur	646. a		
à deo vfiatus quid agat	11. a		
deum quis verè diligit	5. b		
ad deum omnia referenda	363. a		
diabolus exauditus est	365. b		
diabolus presens mortis in angustia constituto	224. a. 232. b		
diabolus quomodo fidem sibi faciat	30. a		
diabolus varijs modis tentat	41. a		
diaboli tendicula circa penitentiam luctum	345. b		
diabolica immisiones	254. a. b		
diaboli potestas nulla, nisi diuinitus permittatur	13. a. 43. b. 379. b		
dies vna est apud deum, que non habet ortum neque	202. b		
occasum	433. a		
difficultas bene viuendi meritum auget	8. b. 211. b		
aduersus diffidentiam antidotum	385. b		
dilectio dei duplex erga homines	306. b. 307. a		
dilectio Dei erga hominem quanta	369. b		
dilectio proximi quam sincera & ordinata esse debe-	433. a		
at	300. a. b		
diligendus est homo, non error aut peccatum hominis	369. b		
202. b	369. b		
diligendus est proximus noster sine fuco	422. b		
diligendus inimici	55. 4392. a		
quis diligit verè Deum	51. b		
Dionysius Areopagita inter fuit obdormitioni B. Ma-	360. b		
ria	260. b		
Dyonisij Arcopagite librorum apologia	257. a		
discretio seruanda	335. a		
discrimen inter laicos & clericos	335. a		
distrahit & ariditas mentis quando fructum orati-	335. a		

INDEX OPERVM BLOSII.

electi multa patiuntur in hoc mundo 259.a.b.
 268.a.b. 339.a
 Endologia duas pro peccatorum venia consequenda
 138.a.b
 endologia tres ad Mariam virginem 142.a.b. & seq.
 endologia 4. pro ardenti amore Dei obtinendo
 140.a.b.
 endologia 14. de beneficijs Dei, de vita & passione
 domini 130.a.b. & seq.
 Episcopi Apostolorum, presbyteri discipulorum vices
 gerunt 414.b
 episcopi apostolorum presbyteri discipulorum succes-
 sores 414.a
 episcopis obediendum 715.a
 epistola Ignatii probatur à Policarpo Ioannis discipu-
 lo 711.a
 Euagationes animi sub oratione reprimenda, & quã
 do non impediuntur 15.a.b. 548.b. 582.b
 Eucharistia corpus etiam Christi mysticum designat
 743.a
 eucharistia crebrè ad laudem Dei percipienda 435.a
 eucharistia frequenter sumenda 389.b
 eucharistia quare panis à patribus aliquando nuncu-
 petur 734.a
 eucharistia sacra à S. Dionysio approbatur 404.b
 eucharistia vi quotidie spiritualiter sumenda
 65.b
 in eucharistia est Christus substantialiter & corpo-
 raliter 370.b. 389.b. 391.a.b. 723.a
 eucharistia communioni preparatio necessaria quã
 63.a. 84.b
 eucharistia dignè sumpta fructus multiplex 63.a.b
 eucharistia fructus qui 638.a
 eucharistia perceptio etiam secularibus frequenda
 84.a
 eucharistia sacra dignitas 128.a.b. 163.a
 eucharistia sacramentum ex Liturgia S. Iacobi ap-
 probatur 692.a
 eucharistia sacrificium Liturgia à patribus appella-
 tum 692.a
 eucharistia virtus quanta 286.a
 eucharistiam ex charitate suscipere melius est, quã
 ex humilitate omittere 85.a
 eucharistiam sumpturã quid agendum 25.a. 160.b
 euersiones ecclesiarum tempore Antichristi 727.a
 exempla notata dignissima 499.b
 exercitium circa passionem Christi 17.b. 43.a.b. &
 sequen.
 exercitium internum externo praestantius 385.a
 exercitij admodum pij declaratio 397.b. & praxis
 398.a.b
 exercitia corporalia omittenda non sunt propter spiri-
 tualia 643.b
 exercitia incapta quomodo perficienda 767.b
 exercitia quotidiana aspirantium 439.a.b. & seq.
 exercitiorum vices & praxis 60.
 exercitiorum spiritualium vicissitudo 13.a
 ex quibus exercitijs indiscretis amenia oriatur 21.a
 extrouersio studiosè vitanda 550.a. 634.a

FAbula dissoluta sicut venenum exhorrescenda
 772.a
 Facies Christi gratiosa, quomodo solo aspectu
 peccatores attrahat 500.b
 à Facie domini nunquam fugiendum 587.a
 familiaritas dissimulari potest, & quãdo 27.b
 familiaritas diuersi sexus perniciofa 13.a
 familiaritas diuersi sexus perniciofa 658.b
 fatum execrandum est Christianis 61.
 festiuitas domus Dei sempiterna quã 229.b
 festum S. Clementis mare ipsum celebrat 718.a
 fides catholica primum Dei donum 545.a
 fides cum fiducia & spe obtinenda, in oratione necessa-
 ria 397.a. 563.a
 fides & dilectio totius bonitatis fundamentum 713.b
 fides orthodoxa firmiter retinenda 38.b
 fides tempore passionis in matre domini vi mansit
 502.a
 fides vna 371.a
 fidei titubatio in Apostolis 502.a
 fidei veritas, & corde credenda, & ore confitenda
 9.a.
 fidem sine operibus non sufficere ad salutem 312.b
 713.a. 716.a
 fide carens nemo saluatur 546.a
 fideles homines tabernaculum sunt in terra 229.a
 de fidelibus defunctis 320.b
 fidendum solum est in Dei gratia 51.a. 364.b
 fiducia accedendum ad Deum 3.a
 fiducia plena in Deum 50.b. 92.a. 33.b. 581.
 fiducia vera in Deum quantum thesaurus 633.a
 filius Dei quare carnem assumpserit 539.a
 filij Dei incarnatio quomodo pie meditanda 176.b
 Flagella hominum simul & Dei patienter toleranda
 629.b
 felicitas aeterna nullam habet miseriam 225.b
 felicitas animarum in caelesti patria quanta 289.a
 felicitas & opulentia vite aeterna describitur 30.
 felicitas temporalis vera miseria est 224.b. 235.a
 felicitas vera quã 224.b
 fons vite apud Deum est 227.a
 fornicatio spiritalis 422.b
 fraternæ correptionis 44.b. 310.a
 fulmina quare percutiant montem, & non latronem
 213.a.b
 fundus animæ quid sit 636.a

Gaudia quanta sint in celo 283.b & seq.
 Gertrudis sanctæ virginis vita qualis fuerit
 Gestus deuorum singulares vnde 407.a
 Gloria beatitudinis aeternæ qualis & quanta sit
 646.b. & seq.
 gloria vana studiosè cauenda 43.a. 580.b
 gloriæ diuinæ gratulandum 585.a
 gloriæ vanæ cupiditatem modus & ratio restringen-
 di 7.b
 glorificatio corporis 68.a
 Gradus diuersi in ecclesiastico ordine à S. Ignatio e-
 numerantur 709.a.b

INDEX OPERVM BLOSII.

gratia celestis ratio habenda, quam sequi, non praece-
 dere conuenit 20.a
 gratie sue mensuram quilibet attendere debet
 718.b
 gratiam suam cum Deo interdum ab amatore suo re-
 trahat 760.a
 gratiarum actiones in vitam & passionem Christi
 111.a.b
 grauiamina sua quomodo Deo offerat homo 596.b
 Gula spiritalis quid sit, & quomodo cauenda 586.b
 Gula quomodo frenanda 580.b
 gula oblectamenta 87.a
 gula vitium mater vitiorum 549.b
 gula templum spirituum sancti tabernaculum demonum ef-
 ficiunt 515.b

Hæretes vnde oriuntur 23.b. 295.a. 306.b
 710.b
 Hæretici homines superbissimi 578.a.b.
 Hæretici instabiles & duplici sunt animo 638.a
 Hæretici solos canones recipiunt 726.b
 Hæretici veram intelligentiam diuinarum scriptura-
 rum non habent 298.a.b
 Hæreticorum arrogancia & impia dogmata huius
 temporis 305.a.b
 Hæreticorum caeca & superba impudencia 370.b
 Hæreticorum obfirmata impietas 6.b
 Hæreticorum impia temeritas, negantium oblatione
 in Missa 316.a
 Hæreticorum proprium nouitates profanas sectari
 303.a
 Hæreticorum doctrina execranda 60.b
 Hæreticis bona opera non profunt 294.a. 304.b.
 Hæreticos & schismaticos aeterna supplicia in inferno
 lituros 39.a
 Hæreticos non cibis sed inobedientiæ scelus polluit
 727.b
 Hierusalem ac populus eius quid mysticè 198.a.b
 homo magnæ affirmationis coram Deo 254.b
 homo quare conditus 38. bad quid conditus 285.b
 hominis primi ante & post lapsum status 181.a.b
 homines mali quare viuunt in mundo 199.a
 hominis vilitas quanta 501.b
 homini à se nisi peccatum 54.a
 hominum bonorum duplex genus 549.a
 honore Deum spoliat, qui eius misericordiam negat
 544.b
 horarum ante & post lectionem oratio 78.b
 horarum preces quanta deuotione soluenda 388.b
 425.a
 hostes diligendi Christi exemplo 54.b
 hostia inebriationis vi Deo immolanda 225.a
 humilitatis se maiorem habere causam iustum pecca-
 torem 633.b
 humilis quomodo quis esse debeat 42.b
 humilis verus quis sit 554.a
 humilis animi quid proprium 7.b
 humiles non facile seducuntur 64.b
 humilitas Christi ob oculos semper ponenda 7.a

humilitas commendatur 53.b. 159.a. 380.b
 humilitas custodit in omni tribulatione 212.b
 humilitas, bona conseruat 22.b
 humilitas interna & externa 542.a
 humilitas quid sit, & in quibus operibus consistat
 631.a.b. 632.a
 humilitas perfectionis arx 567.a
 humilitas perfectorum quanta 405.a
 humilitas studiosè seruanda 552.a
 humilitas virtutum fundamentum 447.b
 humilitas vera quæ sit 553.a
 humilitas vera est, omnibus subijci bonis & malis.
 762.a
 humilitatem precipuè & charitatem Christus com-
 mendat 490.b
 hyemem cum estate commutari optant iusti 30.b
 hypocrisis abominabilis Deo 550.b
 hypocrisis fugienda 634.b
 hypocrisis ludorum & falsa iustitia quanta 510.a

Iacobus minor à S. Petro & Ioanne episcopus Iero-
 solymis ordinatus 719.b. 719.a
 Iconodastarum ignorantia taxatur 66.a
 Ideæ rerum in Deo 58. 390.b
 Ieiunium hebdomadæ sanctæ: item quarta & sexta
 feria 298.b
 Ieiunium Christianorum opus 237.b
 Ieiunium & pietatis opera commendantur 713.a
 Ieiunia ab Apostolis instituta 298.b
 Iesus Christus quomodo spectaculum factus Deo &
 hominibus 504.b. & seq.
 Iesus paradysus vitalis 557.a
 Iesu vita recogitanda 61.a
 Iesu nomen, eiusque virtutes & miracula iudei expro-
 brarunt 521.a
 Ignatius ob fidem catholicam Leonibus obiectus
 708.b
 illisio nocturna non curanda 634.b
 imago Christi à Iudeis vulneribus confossa 735.b
 imago Christi quomodo imprimendum 386.a
 imago crucifixi infirmo intuemdam 351.a
 imago crucifixi Iesu semper ante oculos ponenda 436.
 imago deiparæ virginis à S. Luca depicta 734.a.b
 imago Iesu Christi in lineo texto impressa 743.b
 imagines quomodo rectè honorentur 310.b
 imagines sanctorum ab idolis ethnicis differre 66.a
 imagines, librorum loco esse 310.b
 imagines & statuas sanctis erigenda 318.b
 contra imagines obscenas antidotum 648. 634.b
 imaginum vsus ab Apostolis quomodo descendit
 733.b
 imaginum vsus à Basilio magno approbatur 741.b
 imaginum vsus ab Eusebio & Nicephoro describitur
 733.b
 imaginum vsus in 2. concilio Nicæno approbatur
 753.b
 de imaginum vsu traditio ecclesiastica 310.b
 imaginum sanctorum vilitas 310.b. 319.a. 320.a
 imaginum vsus primo mandato non repugnat 310.b
 imagi-

INDEX OPERVM BLOSII.

Imaginam cultus & vsus Apostolica traditio	66 a	640. a. b. & seq.
Imaginibus obsecrans diabolus tentat	81 b	inubilatiōis hostia vt Deo immolanda 225. a
de Imaginibus honorandis Nicenae synodi definitio	310. b	inubilum amantis animae in oculo hymnos Rhythmicos diuisum 36. a. b. & seq.
in imaginibus eos veneramur, quos representant	310. b. 319. a	inubilum quid sit 269. b
imitandus Christus in quibus	61. a	iudaei in Dei Patris quoque iniuriam quomodo lingua laxarunt 521. b
imitatio Christi	61. a	Iudaei sicientes Christi sanguinem sese & posteros aeternae vltioni addixerunt 511. a
immortalificatio sui, & abiectio à Deo, quanta mala partant	550. a	iudicium iniquum quid 511. a
imperfectiones nostrae qui supplenda	397. a	iudicia Dei non sunt scrutanda 391. a
imperfectorum consolatio 52. b		iudicia temeraria vitanda 44. a. 380. a. 580. a. 635. a. 637. b
impietas, crudelitas, immansuetudo Iudeorum erga Christum quanta	513. b	iudicij futuri forma vt in cruce Christus extiterit 519. b
Impij in terrenis delectantur	251. b	iudicio extremo quomodo impij visuri sunt Christum 223. a
impugnari à vitijs & expugnari vt differant	49 b	iustitia Dei consideranda 74. b
incarnatio verbi	61. a	iustitia Dei perinde ac misericordia diligenda 556. a
indiscretionis vitium quantum calamitatis pariat	759. a. b	iustitia diuina exempla 414. a
infantes apostolorum iussu ad baptismum admissi	750. b	iustus peccantibus compatitur, & de eorum cecitate dolet 626. b
infirmitas humana absente Deo quanta sit	598. b	
ingratitude beneficiorumque obliuio Deo ingrata	751. b	L
inimici & aduersarij diligendi	580. a	Aetiae inepta remedium 685. a
iniuria condonatio	379. b	Laboris improbitas omnia vincit 769. a
innocentia, verecundia, humilitas, patientia Christi, in sua passione quanta fuerint	504. b	labore acquiritur requies 240. a
innocens plus Deo debet, quam post lapsum conuersus	552. a	lachryma orantium sunt dulciores gaudijs theatro- rum 221. b
inobedientiae exemplum	42. b	lachrymae interna & externa 4. a. 60. b. 160. b
inspiraciones diuinae sunt obseruanda	390. a	lachrymarum habendus est modus 759. a
instabilitatis leuitas fugienda	161. b. 759. b	lapso statim resurgendum 381. a
instinctus spiritus sancti promptè cum sui abnegatione sequendus	21. b	latro in cruce audita Christi ad patrem pro inimicis deprecatione conuertitur 523. a
intentio Monachi cum Magdalena debet esse simplex & clara	764. b	latronis quanquam saluati, exemplo, qui frustra niantur 32. b
intentio Monachi cum Martha debet esse recta & innocens	764. b	latus Christi lancea apertum quid designet 534. a
intentio simplex virtutum omnium finis	556. b	laudare se non debes 27. b
inuentio vti recta puraque, in omnibus esse debeat	26. a	laudandus Deus voce cum operibus bonis 250. b
75. b. 395. b		252. b
introuersioni quomodo studendum 381. b. 397. b. 636. b		lectio in mudo necessaria est, sed non in celo 239. b
introuertere vt se quis debeat	57. b. 436. a	lectio sacra inter edendum habenda 46. b. 396. a. 763. a
intuitus Christi quos penitentiae fructus gignat	599. a	lectiois saorae fructus 14. a. 60. b
inuidia detestanda	28. b	lectioi cui potissimum insistentum, quidue in ea spectandum 13. b
inuidia Iudeorum Christi sanguinem sitientium quantita	503. b. 504. a	lectioi sacrae quomodo vocandum 389. a
inuidia quomodo rationem obcaecat, iustitiam peruertit, veritatem extinguit	500. a	leuitas inordinata est fugienda 581. a
inuisibilia quare difficile cognoscantur, similitudine docentur	184. a	lex Deo seruire uolentium quae sit 549. a
inuisibilia reuera sunt, quamuis non cognoscantur esse	184. a. b	liberalitas Christi quanta 491. a
ira quomodo facilius vincenda	7. a	libera voluntas est hominibus data 346. b
irresignati & curiosi ad obtinendam sanctitatem, inhabiles & inepti	641. b	libertas animi preciosus thesaurus est 404. b
irresignati homines miserissimi & Deo obidiles		libertas spiritus seruanda 27. a
		liberum arbitrium comprobatur 180. b. 312. a. b. 724. a. b
		liberum arbitrium Ad peccato faciat um, non ademptum 312. b
		liberi arbitrij & gratiae concursus 6. a
		limbus parum 350. b
		linguae 697. a

INDEX OPERVM BLOSII.

linguae continentia necessaria quae	47. a	matutina recollectio 431. a
linguae custodia	27. a. vsus. 378. b	Martyres sunt inuocandi 317. b
ludibris detestatio	47. b	martyrium spirituale quale 747. a
liturgia & psalmodia cessabunt tempore Antichristi	725. a	Mechitildis virginis sanctae uita 102. a. b
liturgia sine missa S. Iacobi Ierosolymorum episcopi, qualis fuerit	692. a	meditatio uita & passionis Christi qua dona conferat 76. a. 445. a. 556. b. 47. a. 759. b
liturgia sacrificium à S. Andrea quotidie celebratum	404. a	meditatio patriae caelestis 167. a. b
longanimitas Dei magna est	195. a	meditatio praesentis uita nostrae in laudem Dei esse debet 252. a
longanimitate animus in stabulis firmandus	568. b	meditationes quomodo formandae circa uita Christi 17. a. b. & seq.
Lux diuina	99. b	mentis euagationes inter orandum 334. a
luu patriae caelestis	270. a	mentis euagatio inuoluntaria, orationis fructum non tollit 548. b. 581. b. 583. a

M

Ali tolerandi sunt	201. b	merita Christi efficacissima 332. b
malorum infelicitas	68. b	meritorum Christi oblatio 316. b
Mandatorum ac consiliorum Dei summa	556. a	meritis Christi omnia nostra vincenda 395. b
maleficij & superstitionis execratio	89. b	meritis Christi non nostris utendum 75. a
mane sit aru surgens quid agat	395. a	merita tua nusquam iactes 195. a
Maria ab ipsa originalis culpe contagine concepta	625. b	miseria damnatorum quanta 559. a. b
Maria caeli regina	353. a	misericordia Dei erga uere poenitentes 330. a. 364. b
Maria aduocata nostra cur dicitur	625. a	524. a
Maria domina omnium creaturarum	318. a	misericordia Dei maior quam hominis iniquitas 753. a
Maria culpa originalis experta	411. b	misericordia Dei obtua est cuius 335. b
Maria Deo uirginitatis uotum prima obtulit	699. a	misericordiae diuinae immensitas 333. a
S. Maria mater misericordiae, peccatorumque, refugium	74. a	miseris compatiendum 44. b
Maria uirgo non potest sufficere laudari	15. b	missae sacrificium 65. b. exiisse in primitina ecclesia 658. a
Maria quare mulier à filio appellatur	527. a	de missae sacrificio 316. a. b
Maria quomodo filio crucis in baiulanti facta obtua	514. a	moderatio in introuersione obseruanda 60. a. 493. a
Maria quomodo imaginem crucis portauerit	517. b	modus est seruandus in rebus 20. b. 46. a. 150. a
Maria speculum & exemplar totius sanctitatis	410. b	meror Christi & compresso ob infirmitatem & lapsum electorum 598. b
Maria uirgo inuocanda	15. b. 330. a	molesta qualibet vti Deo in laudem offerenda 10. a
Maria in periculis & angustijs inuocanda	31. b. 167. a	de Nonachisino 373. a
Maria nullum uanum somnium passa	412. b	monachus ad perfectionem eniti debet 431. a. 769. b
Maria uirgo omni laude dignissima	309. a. b	monachus quomodo sese habere debeat diuitorum tempore 636. a. 746. b
Maria uitorum motus non sensit	412. a	monachi boni quomodo grauisimis tentationibus agitantur 548. a
S. Mariae prerogatiua 73. b. cultus 65. b		monachi mali quibus delectentur 766. b
Mariae suffragia ut impetres, quid ferri oporteat	309. b	monachi mendaces Antichristi tempore 725. b
Mariae eximia laudes	16. a	monachi uerè descriptio 744. b
Mariae uirginis gloriosissima septem quinque partium	114. a. b. & seq.	monachi uerè mundo martiri, Deo uiuunt 744. b
Mariae uirginitatis egregia comparatio	177. a	monastice schola 427. a
de Mariae uirginitate	317. a. b. & seq.	monastice ordinis quifnam scopus & essentia sit, doceatur 425. b. & seq.
ad Mariam uirginem orationes	114. a. b. 120. a. 122. b. 123. a. b	motus prudenter componendi 24. a. 47. b
ad Mariam uiti confugiendum sit	351. b	mors Christi despectissima 515. a
S. Martialis in cana uictima, Christi que, captione praefens fuit	697. a	mors in desiderio 64. b. iustus desiderabilis 30. a.
		tolerabilis 67. b. non est nimium metuenda 348. b
		parato animo excipienda 350. b. & seq. pijs somnus est 93. b. iustus est potius quietis 93. b
		mors resignati hominis beata 76. b
		mors uidecunque pio acciderit, bona est 203. b
		mors de loco aut genere ne sit anxius 33. a. b
		Vvv
		mortis

INDEX OPERVM BLOSII.

persecrandum in fide	39.b	purgatorio igne qua'ra peccata expientur	49.b
perseuerantia peruenitur ad perfectionem	400.a	in purgatorio angeli solantur animas	95.a
persistendum in sancto proposito	50.b	pusillanimitatis incommoda	11.b
peruersi comparantur distorto ligno	202.b	pusillanimitum consolationes & confirmationes aliquot aduersus desperationem	345.a.b
peruersi corde qui dicantur	202.b		
petenda que potissimum à Deo	61.b		
petenda omnia per Christum	397.a		
petentes à Deo exaudiri	107.		
petentes malè, Deus non exaudit	251.a		
philosophia Christiana summa qua	7.a		
pictas Dei inmensa	72.b		
placere alijs ne effectandum	550.b		
Pontificis summi sedisq; Apostolicæ priuatus vnde	306.b		
præmium speciale pro virtutis merito	558.a		
præscientia Dei	346.b		
præsentia diuina ubique	382.a		
precatio ad Iesum admodum utilis	146.a		
predecessionis diuina iudicium	549.b		
premierum diuersitas in celo futuræ	260.a		
precatio saluberrima	345.a		
precatio ad sanctos	146.b		
precatioes pie & vitales	113.a.b. & seq.		
precatioes aliquot ad Deum & S. virginem Mariam,	185.a.b.		
preces & ieiunia quantum apud Deum valeant	724.b		
preces horariae quanta deuotione soluenda	325.a		
	388.a. 636.b		
preces horariae	78.a		
pressuratum varie cause	55.a. 338.a. 408.a.b		
proficiendum semper	335.a. 394.b		
propensio ad malum peccatum non est	642.a		
proprietas arbori quare asimuletur	767.b		
proprietas renunciandum, Deiq; vocatio promptè sequenda	76.b. 377.a. 767.a		
proprietas exuere quid sit	767.a		
prosperitas seculi deceptoris est & caduca	227.b		
protestatio morituri	164.b		
providentia Dei	91.b		
providentia Dei vt in omnibus attendenda, & de manu eius cuncta accipienda	42.a. 55.b. 414.a		
providentia diuina omnia retribuenda	10.b		
providentia diuina. totum se permittendum	544.b		
de Psalmody & orationibus	313.a		
psalmodicæ sacræ fructus vberissimus	16.a.b. 648.a		
pseudodocetores quosdam fallant	430.a		
pudor & verecundia Christi ex denudatione corporis	507.a		
purgatorum essentia	73.b. 95.a. 166.a. 311.a. 348.a		
	693.		
purgatorij desiderij	96.a		
purgatorij tormenta quàm sint graua & varia	95.b		
purgatorij pœnas B. Severinus sensit	414.a		
puritate cordis homo gratiæ Dei fit capax	400.b		
pusillanimitas à Dei cultore vitanda	335.b. 548.a. 642.b		
pusillanimitas remedium	414.b		
purgatoria pœna quibus modè releuentur	34.b		

INDEX OPERVM BLOSII.

resignatio sui ipsius in manus dei agonizanti necessaria	646.a	sanctionem præsentis vite copiam, inopiam depurant	267.
resignatio sui optimam exercitiū in extremis	349.b	sancti omnia in Deo vident	97.b. & seq.
resignatio sui quantum profuit merito	412.b	sancti tam preces quam desideria nostra cognoscunt	66.a
resignatio sui via est ad caelum iustissima	418.b	sancti refugium contra aduersariorum incursum	317.b
resignationis perfectæ eminentia	408.b	sancti, custodes generis humani	315.b
resignationis veræ utilitas	343.a.b	sancti, suffragatores & legati apud Deum potentissimi	317.b
resurgendum post lapsum	770.a	sancti cultoribus suis morientibus adsunt	94.b
resurrectio carnis docetur	216.b. & seq.	sancti preces nostras agnoscunt	310.a
resurrectio in aetate statuta & integritate erit omnibus vna	558.b	sancti in celo quatenus Deum videant & cognoscant	127.a
reuelationes seu visiones inordinatè non esse appetendas	22.b	sanctorum inuocationis utilitas	47.b
reuelationum Dei & demonis diuersitas	22.b	Sanctorum cultus vnde proflexerit	66.a
reuelationum quarundam autoritas quanta	104.b	sanctis suavis est dominus	218.a
reuerentiam magnam corporis habitum in choro habere debemus	425.a	sanctorum veneratio & inuocatio probatur	65.a
ritus consecrationis monachorum in primitiua ecclesia	70.b		
ritus ceremonie exequarum in primitiua ecclesia	705.b	sanctos inuocandos Liturgia S. Iacobi Apost. docet	590.b
ritus consecrationis in pontificali et presbyteris	704.a	sanctis, suavis est dominus	218.a.b
ritus liturgia sue missæ à Iuliano describitur	725.a	sanctos inuocandos Liturgia S. Iacobi Apost. docet	590.b
Romana ecclesia à Christo primitum obtinuit	716.	sanctioribus & perfectioribus adherendum	760.a
Romana ecclesia eandem quam Apostoli fidem prædicat	738.a	sanctissimi viri virgines exiitire	716.a
Rosarij lectio ingens fructus prouenit	119.b	sanctitas præposita sit aq; qua	348.a
		sanctis suavis est dominus	218.
		sanctorum cultus vnde proflexerit	66.b
		satisfaciendum est omnibus membris	75.a
		satisfactio optima que	4.a
		satisfactio peccatorum plenaria que sit	394.a.b
		satisfactio penitenti necessaria	40.b
		Scandalum vitandum	24.a
		scelere impiorū quis christum grauant quàm cruce	513.a
		scopus vite Deus	48.a. 425.b. 583.a
		scriptura sacra, hæreticis est in laqueū	298.b. 726.a
		scripturae loca obscuriora esse vitanda, simpliciter que pertransenda	14.a
		scriptura sacra studium quàm sit monacho vitale	759.a
		scrupulositas nimia vitanda	766.b. 758. b. 759.a
		scrupulos superfluos abijciendos	40.b
		Secula viginti & amplius inter se discordantes circa Eucharistiam	733.a
		sedes S. Petri cardo & caput omnium ecclesiarum	718.a
		securis arbori apposita quid significet	767.b. & sequent.
		sanctorum cultus vnde proflexerit	66.a
		sanctis suavis est dominus	218.a
		satisfactionis cura quomodo habenda	354.b
		scriptura sacre obscuritas	297.b
		scripturae loca, que faciunt æeum terribilem & iratum, quo modo intelligenda	51.a
		scriptura sacra ex ecclesie iudicio estimanda	297.b
		scripturam sacram non expedit omnibus legere	298.a
		scripturarum interpretatio est penes ecclesiam	370.b
		securitas praua	414.a
		securi-	

Quadragesimale ieiunium in primitiua ecclesia obseruatum 709.b
 quadragesimale ieiunium seruari mādāt Theophobus Papa 721.a
 queq; suis temporibus & horis peragenda 749.b
 querere seipsum quantum malum 550.b
 quadragesimale ieiunium tempore D. Ignacij 298.b
 quadragesimalis ieiunij obseruationem infirmitas excusat 298.b
 questio sui inordinata repudianda 48.a
 quatuor vulnera Christi in cruce erecti 4. fluminibus paradisi asimulantur 519.1. b
 quies anima falsa qua 63. b. 560.a
 quies animi quomodo habeatur 12. a. 394.a
 questio, quomodo locum non habet, vbi Deus operatur 163.a
 quies sancta 423.a
 quietem mentis diligendam 26.b
 quiescendum in solo Deo 67.a. 376.a
 quotidie dominicæ passionis pars aliqua præfigenda 751.b

R

Ratio optima se exercendi 365.a
 Ratio optima supplendi qua nobis desunt rationalis creaturæ mira dignitas 180.a
 recognitio passionis Christi quantum utilitatis adferat 734.b
 recreationes honesti vt admittenda 203.a
 recti cor de quomodo gloriantur 203.a
 recti qui dicantur 46.a. 87.a. b.
 refectio corporalis qualis esse debeat 378. 432.a
 regnum Dei quid 405.b
 regni colorum decor vt ex mundi huius decore aliquantulum considerari valeat 247.b
 regula breuis tyronū spiritualis 431.a. b. & seq.
 religionis scopus & essentia que sint 425. a. b. & seq.
 religio vera, vbi querenda sit 315.b
 reliquie sanctorum in primitiua ecclesia in quantum honore fuerint 700.a
 reliquiarum virtus & beneficia 318.b
 remedium contra carnis temptationem 761.a
 requies probata 12.a
 requies vera in solo Deo 423.a
 rerum amissionem qui tollerat, eleemosynam maximam facit 730.a. a
 resignatio libera & voluntaria sui ipsius quid habeat meritum 946.b
 resignatio perfecta 56.a. 88.a
 resignatio sui Deo gratissima 392.b
 resignatio sui habenda 42.b
 resignatio sui in afflictione necessaria 91.a
 337. b

resigna-

INDEX OPERVM BLOSI.

sensu animi pr. est. anteriores sensibus corporis	59.a	temperantia seruanda	26.a
sensuum custodia necessaria	47.a.378.a	templa ab episcopis consecranda	714.a
sensuum refrenatio cuius Dei necessaria	549.b	tempus vtiliter expendendum	60.a
sepulchrum Christi quid designet	537.b. & seq.	temporum duorum celebratio, ante & post pascha, quid	252.a
sermonum elegantia donum Dei	750.a	tentatio diaboli varia	5.b
seruum spirituale	69.b	tentatio quid sit necessaria ad salutem	549.a
serui inertes ignauia diaboli mancipia	649.b	tentationis flagellum patienter tolerandum	746.a
serui infideles qui	747.b.740.b	cum tentatione facit Deus prouentum	55.a.b
seruorum Dei duplex genus	747.b	tentationes quotidie sunt nobiscum	253.b
seruorum fidelium descriptio	748.a.b	tentationes vnae praesentis quibus exercitijs consolentur	294
silentium diligentium	26.b	tentationes viles sunt	246.a
silentij virtus quanta, & quas vilitates fructusque adferat	635.b	tentationum vilitas	246.a.337.b.342.a
singularitas vitiosa qua	47.b.765.a	tentationibus agitatur Christo seruientes	218.a
stis Christi in cruce pendentes qua fuerit praecipua	529.a	tentatio quid agendum	391.b
Sobrietate Deo seruire volenti quam sit necessaria	549.b	Theologia mystica excellentia quanta	376.b
sobrietate in vestitu, quod monachum deceat	763.a	theoriae celestis sublimitatem non cuius contingit attingere	20.a.b
societas mala & peccati occasiones vitanda	581.a	timentes diem iudicij, corrigunt se	210.b
solitudo & si. entium monacho praenecessaria	763.a	timor liberalis seu filialis quis	757.a
solitudo quam sit bona & diligenda	636.b	timor seruilis quis	757.a
solitudines edificare mystice quid	256.a.b	timoris quis & casti timoris differentia	220.b
solicitudine inordinata reijcienda	581.a	titulus crucis Christi quis	520.a
Solium Dei	266.a	traditiones Apostolorum & seniorum seculo seruanda	733.a
somnolentia interdum indulgendum	27.a.761.a	traditiones Apostolorum quae in scripturis expressa non sunt	299.a
somno quantum indulgendum	88.a	traditiones ecclesiae patrum sententijs comprobantur	301.a.b
Somnia	362.b	tranquillitas mentis quomodo habeatur	12.a
somnia foeda	362.b	transitoria electi contemnunt, & aeterna contemplanur	256.a
sorte sua quisque sit contentus	336.b	transitoria appetentes aeterna non intelligunt	255.b
sortilegorum impostura	7.b	transitoria omnia esse vana	30.b
Species, & accidentia manent in Eucharistia sine subiecto	730.a	transubstantialis assertio	65.a.163.b
speculum spirituale	38.a	tribulatio certum diuinae electionis signum	55.a.392.a
spes firma penitentem habenda	40.b.847.a	tribulatio omnis ab amante Deum est bona	339.b
spes futura vna, fideles consolatur	166.b	tribulationis exercitium blandimentis gratiae praefertendum	408.a
spes nostra non est desideranda in tentatione	249.b	tribulationis praesentia	56.a
spes nostra tota in Christi passione	352.a	tribulationis vtilitas quanta	199.a.392.b.362.b
spes quomodo ponenda sit in Mariam	15.b	tribulationes varie sunt in mundo	209.b
spes salutis in quo tota ponenda	32.a.b	tribulationibus ingredimur regnum caelorum	90.b
spes vana qua	41.b	trinitas quomodo credenda	18.b
spes venis in Christi meritis sita	74.a	trinitas imago in homine	59.a
spiritus est Deus	174.a	trinitatis mysterium	58.a.b.59.b.17.a
spiritus sanctus non genitus, sed a gignente & genito procedens	698.b	trinitatis mysteria inuestigabilia	391.a
spiritus sanctus quomodo interdum in corde infidelis operetur	519.b	trinitatis mysterium, a S. Martiale Apostolo docetur	698.a
stabilitas mentis qui acquiratur	556.b	trinitatis sanctae, pulchra comparatio	175.a.b
stigmata Christi cuiusdam virgini impressa	76.a	tristitia inordinata propulsanda	57.b
subiectio consolationis diuinae, a quo animo toleranda	554.b	tristitia inordinata tenebras effudit animo	80.a
superbia omnium haeresum origo	295.a.788.a	tyronis noui occupatio qualis esse debeat	758.a
superbia quomodo facilius vincenda	7.a		
superstitionis & maleficij exsecratio	39.b		
urgenti mane quid agendum	29.a		
suspiciones sinistrae non esse admitendas	28.a.580.a		

Temperantia cibi & potus quomodo sectanda 26.a.b

Vacillans doctiorum consilio succedendus 859.b
vani & curiosi quomodo sint miraculo indigenti 505.a
vasa

INDEX OPERVM BLOSI.

vanitas peccatorum obtinendae ratio	56.b	vasa domini honorifice tractanda	712.a
verbum Dei quomodo audiendum	389.a	vasa sacra a solis sacerdotibus tractari iubet XIXus papa & martyr	721.a
verbum Dei scriptum, & non scriptum	726.b	Veniales culpe quomodo deleantur	40.b.328.a
verbo dei fruamur electi in calo absque lectione & literis	441.a.242.a	venialia generaliter confitenda	40.b.328.a
verba noxia nunquam proferenda	432.a	venialium confessio	82.b
veritas scripturae sacrae ob ecclesiam catholicam querenda	788.b	vitia quomodo felicissime vincantur	9.a
veritas conscientiae	96.b	vitiorum motus & tentationes quando maculent hominem	42.a.49.b
vespertina sui recollectio	385.a.435.a	vitiose propensiones, virtutis studium excitant	647.a
vestium curiositas a monacho abijcenda	763.a	viuperare alios non debes	27.b
via ad perfectionem compendiosa qua	377.a	Vno cum Deo	62.b
via inueniendi & possidendi Iesum	289.a	vnio mystica quomodo perficiatur	400.b
via pertingendi ad Deum proxima qua	449.a	ad vnionem diuinam que requirantur	385.a
virginitas quanti ponderis	715.a.b	ad vnionem intimam cum Deo non temere aspiranda	19.b
virginitatis excellentia	313.b	vnionem mysticam impediencia qua	402.b
virtuosi, praepositorum suorum vitam contemnerent non debent	283.a	vnionem mysticam non omnes Dei seruos attingere	63.b
virtus & vitium in hominis voluntate consistunt	642.b	voluntas bona, diuinae voluntati vnita, omnia possit	643.a
virtutes quae sint necessariae, spirituale vitam agentium	560.a	voluntas bona, fundum & fundamentum omnium virtutum	555.b
visionis angelicae & diabolicae discrimen	64.b	voluntas bona hominem Dei coniungit	336.b
visio carpi episcopi	70.b	voluntas bona thesaurus ingenij	28.b.82.b
visionibus quatenus adhibenda fides, & quomodo discernenda	405.a	voluntas deiformis vel deifica que sit	643.b
visitationis diuinae a diabolica, discretio	403.b	voluntas libera cogi non potest	50.a
vita aeterna, est longitudo dierum	239.a	voluntas mala infernum constituit	82.b.86.a
vita Christi est liber omnium Christianorum	61.a.45.a	voluntas recta nihil habet proprietatis admixtum	644.a
vita christi quomodo meditanda	61.a.386.b. & seq.	voluntatis bonae fructus	29.a.648.b
vita Iesu vt speculum lucidum contemplanda	448.a	voluntatis propriae abnegatio, Deo gratissima	590.a
vita Christianorum est desiderium sanctum	223.b	voluntatis propriae consignatio quanti ponderis sit apud Deum	556.a
vita nostra imperfecta est	249.b	voluntati vis quomodo faciendo	584.a
vita perfecta in quo consistat	129.a	voluntatem Dei perfectae amantes nil posse perturbare	581.a
vita spiritualis compendium	641.b	votum virginum Apostolorum tempore a multis emissum	699.a
vita praesens dulcis est carnalibus	194.b	voti monastici robur & obligatio	426.a
vita Christi commemoratio breuis in articulos partietur	107.a. b. & seq.	vota pia, domino esse reddenda	715.a
vita aeterna contemplatio	30.b. & seq.	votorum adimpletio	314.a
vita penitentialis essentia & veritas qua	426.b	vox Christi morientis quid operata sit	532.a
vita solitariae comparatio cum rege terreno	322.a.b	vultus in Christi humero ex pondere crucis singularare	512
vita spiritualis speculum & forma vt Christus dicatur	513.a	vulnera Christi, liber vitae vt sunt	535.b
vita quaedam cur in electis suis per omnem eorum vitam Deus permittat	257.b.583.a.b	vulnera quinque Christi quid beatis conferant	535.b
vnum vnijs semper pugnandum	6.b		

FINIS INDICIS